NOVI TESTAMENTI
BIBLIA
GRAECA ET LATINA

1.ª edición 1943: 4.500 ejs.
2.ª edición 1950: 4.000 ejs.
3.ª edición 1953: 10.000 ejs.
4.ª edición 1959: 10.000 ejs.
5.ª edición 1968: 3.000 ejs.

CONSEJO SUPERIOR DE INVESTIGACIONES CIENTÍFICAS
PATRONATO «R. LULIO» - INSTITUTO «FR. SUÁREZ»

NOVI TESTAMENTI

BIBLIA GRAECA ET LATINA

CRITICO APPARATU AUCTA
EDIDIT

IOSEPH M. BOVER S. I. (†)
OLIM SACRAE SCRIPTURAE N. T. PROFESSOR
IN FACULT. THEOL. COLL. MAX. SARRIANENSIS SANCTI IGNATII
PONT. COMMISSIONIS DE RE BIBLICA CONSULTOR

EDITIO QUINTA



MATRITI MCMLXVIII

IMPRIMI POTEST:
VICTOR BLAJOT, S. I.
Praep. Prov. Tarracon

NIHIL OBSTAT:
DR. SALVATOR MUÑOZ IGLESIAS
Censor.

IMPRIMATUR:
† LEOPOLDUS, Ind. Occid. Patriarcha,
Episcopus Matriten. Compluten.

Matriti, 15 nov. 1958

Depósito Legal M. 2074.—1969.

Reimpresión mediante planchas de fotograbado, reproduciendo la 1.ª edición de 1943, compuesta e impresa por Tipografía Emporium, S. A., de Barcelona, realizada por GRÁFICAS CÓNDOR, S. A., Sánchez Pacheco, 83. MADRID.

IMMACVLATA VIRGO MARIA
QVAE SANCTA DEI VERBA CONSERVABAS
CONFERENS IN CORDE TVO

MOSTRVM ISTVM LABOREM
ARDVVM DIVTVRNVM
QVO VETVSTIS CODICIBVS CONFERENDIS
SANCTISSIMA DEI VERBA
SINCERA CONSERVARE ENIXI SVMVS

TE PRIVS OPITVLANTE SVBLEVATVM
TVO NVNC CORDI SACRATVM
ORO SVSCIPIAS

LECTORI SALUTEM

"Per varios casus, per tot discrimina rerum", opus istud, anno iam 1913 animo conceptum, anno 1921 inceptum, anno 1931 fere absolutum, licuit tandem anno 1943 exeunte in vulgus dare. Diuturno hoc triginta annorum spatio quot quantaeque difficultates sint ortae, haud aegre coniecerit, qui et suscepti laboris arduam operositatem et temporum procellas quibus iactatus est auctor, prudens perpenderit. His difficultatibus pressus, ita non semel animum despondi, ut ab incepto desistere cogitaverim; destitissemque profecto, nisi amicorum consilia atque incitamenta deiectum animum erexissent. Ut alia sileam, illud me potissimum deterrebat, quod adversa rerum adiuncta saepe obstabant, quominus recens detecta sive edita documenta opportune possem comparare commodeque adhibere. Imperfectum opus impolitumque in lucem edere minime libebat. Edendum tamen fuit, ea tandem concepta spe, fore ut in sequentibus editionibus, si quae forte fuerint, et lacunae compleantur et errores emendentur.

Opus istud, qualecumque illud est, non unius auctoris studiis ac laboribus, sed complurium aliorum consiliis collataeque operae iure est adscribendum. Ut meos Superiores omittam, qui me et hortationibus excitarunt et subsidiis laborisque sociis suppeditandis magno opere adiuverunt, unus ante omnes memorandus est Excellentissimus D. Leopoldus Eijo Garay, Matritensis Episcopus, qui amici opus quasi suum suscipiens, sumptus non modicos ad illud edendum necessarios in se recepit, eosque coepit solvere; integrosque solvisset, nisi Nationalis

Educationis Minister, Excellentissimus D. Ioseph Ibáñez Martin, magnus et ipse bonarum artium patronus, optabilius censuisset, ut sub auspiciis Consilii Superioris Scientificarum Investigationum liber prodiret: cuius humanissimis desideriis acquiescendum fuit. Utrique igitur, et Episcopo et Ministro, gratia habenda est maxima. Nec multo minorem habendam dixerim duobus improbi laboris sociis, PP. Vincentio Segarra et Roberto Manubens, sine quorum sollerti patientique subsidio oneri ferendo impar omnino fuissem. Etiam Dri. D. Raym. Roca Puig habenda est gratia, qui plurima a se collecta sive papyracea sive membranacea codicum fragmenta mihi liberaliter commodavit utendaque permisit. Neque ii praetermittendi, qui in typographicis plagulis emendandis sedulo adlaborarunt, PP. Can. Hil. Marin, Al. Brates, Fel. Puzo, Fr. de P. Solá, Ios. C. Sola aliique nonnulli, quorum diligentiae peritiaeque tribuendum est, si textus a pluribus gravioribusque mendis immunis exsistat. Memorandi sunt quoque peritissimi typographi, quorum dexteritatem indefessamque constantiam satis laudare non possum.

Suum cuique. Tuum est autem, optime lector, humile opus indulgenter excipere eiusque defectus atque naevos ingentibus illius difficultatibus perpensis excusare.

Beatissimam Virginem Mariam, cuius Immaculato Cordi librum dicatum velim, oro suppliciter, ut illum sub maternam suam tutelam suscipiens, in Iesu Christi, Filii sui ac Domini nostri, gloriam et honorem dirigat atque convertat.

Barcinone, 16 julii, die festo B. Mariae V. de Monte Carmelo, ann. 1943.

PROLOGUS SECUNDAE EDITIONIS

Alteram huius libri editionem funditus reficiendam cogitaram. Priorem enim, quodam modo resultantem, *solas propterea variantes lectiones recensentem, in quibus critici discreparent, penitus esse refingendam suadent recens detecta illa documenta, quibus plures antehac posthabitae variantes ita e tenebris emerserunt, ut accuratius videantur expendendae. Un alia sileam, plurimae lectiones, exempli causa, a superioribus criticis antiochenae reputatae, in papyris 45, 46, 47 iam exstantes, antiochena recensione antiquiores esse convincuntur. Quae certe lectiones, aliaeque non paucae, in incudem erant denuo revocandae. At longo diuturnoque isto labore nondum absoluto, necessarium interea fuit alteram libri editionem parare. Procrastinata igitur alia vere nova editione, prior iteranda fuit, emendatior tamen atque expolitior, quod eius fieri posset. Quid itaque haec altera editio emendet, perficiat, addat, breviter est declarandum.*

Graecum in primis textum quam expurgatissimum dare conati sumus, illis expunctis mendis, non multis quidem nec gravioribus, quae in superiore editione exciderant.

In latina translatione Vulgata duo sunt praecipue innovata: orthographia, interpungendi ratio. Orthographia illa adscita est, quae hodie solet a peritis usurpari, quae etiam saepe in Romanae Curiae documentis adhibetur. Maioris momenti est interpunc-

tionis renovatio, non ea certe quae sensum alterum ferat, sed quae sententias aptius distinguat hodiernisque lectoribus commodiorem lectionem reddat.

Tandem, ut multorum desiderio fieret satis, paralleli Scripturae loci ad paginarum calcem notantur.

Faxit Deus, ut altera ista editio Novi Testamenti studium scientiamque provehat, qua «in cognitione Domini nostri et Salvatoris Iesus Christi» in dies crescamus, cui sit «gloria et nunc et in diem aeternitatis» (2 Petr. 3,18).

Barcinone, in Festo Pentecostes, 16 maii 1948.

PROLOGUS TERTIAE EDITIONIS

Exhausta, citius quam sperabatur, altera editione, tertia editio properanda fuit, quae alterius est ementatior quaedam iteratio.

Castri Octaviani (San Cugat del Vallés) in festo Assumptionis B. M. V., 15 aug. 1952.

PROLEGOMENA

INTRODUCTIO: HUIUS EDITIONIS SCOPUS

In hac Novi Testamenti editione paranda atque in lucem edenda propositum nobis fuit non tam nova producere quam adhuc parta colligere. Post magnas illas criticas editiones, Tischendorfianam, Westcott-Hortianam, Sodenianam, multae sunt excitatae controversiae, non pauci etiam novi fontes detecti. *Textum receptum* de sua sede deturbarunt Westcott et Hort, eique *textum neutrum* subrogarunt. At vero novus tyrannus pacificum diu imperium retinere non potuit, valido praesertim exorto competitore, textu Sodeniano; qui tamen, etsi potens alienum regnum subvertere, proprium statuere ac firmare non valuit. Ista dominantium textuum vicissitudo celerem criticae textualis cursum retardavit ancipitemque haesitationis, ne dicam amarae cuiusdam desperationis, sensum in criticorum animis generavit. Iam vero ut ex ista diffidentia animique torpore resipiscat, necesse est critica textualis, resumptis viribus, novam ingrediatur viam novaque alacritate cursum instauret. Nimirum tota critica textualis Novi Testamenti in incudem est denuo revocanda.

Interea tamen, dum ingens ista criticae textualis renovatio exspectatur, alia via ac ratione praesens est haesitatio superanda. Iter adhuc percursum, certe non frustra, est attente ac serio respiciendum et quasi mente relegendum: nimirum praecedentium laborum sunt fructus metendi. Manent quidem, tamquam aetatis nostrae monumenta,

duae factorum series. Manent egregiae illae Novi Testamenti editiones supra memoratae aliaeque non paucae minime despiciendae. Manent praeterea novi fontes recens detecti compluresque novae investigationes de primaeva neotestamentarii textus historia. Ex quibus factis iam nunc licet utilia sane documenta colligere. Quae autem sint ista documenta iuverit paulo explicatius declarare.

Criticae editiones, in plerisque concordes, in nonnullis discrepant. Utrumque elementum, et commune seu constans et differentiale seu variabile, colligere et quasi oculis subiicere, insigni nobis documento fuerit. Inde enim discimus, in Novi Testamenti textu quaenam sint illa quae tamquam certa plerumque haberi queant: ea videlicet, in quibus critici omnes consentiunt; quae contra plus minusve dubia sive incerta: ea scilicet in quibus ipsi dissentiunt. En porro primus nostri laboris scopus: utrumque elementum accurate discernere, commune retinere, variabile crisi subiicere. Ad certa quaedam puncta revocata et quasi tota convergens, nostra inquisitio certior fructuosiorque exsistat necesse est. Atque hoc loco animadvertimus, nos, quo nostrae explorationis campus pateret latius, tamquam discrepantias computasse eas quoque variantes lectiones, etiam marginales, quae vel levibus criticorum suspicionibus niterentur.

Ad istas vero discrepantias diiudicandas, sive ad variantium lectionum bonitatem dignoscendam aestimandamve, unde est petendum criterium? Petendumne a criticorum auctoritate vel numero, ita ut ea tandem lectio probetur, quae plurium auctorum commendetur suffragio? At de eiusmodi criterio ne cogitandum est quidem. Tam dispar est enim eorum auctoritas, sive documenta spectantur, quibus utuntur, sive principia, quibus reguntur, ut eorum

pluralitas tamquam verus numerus nequeat computari. Summa autem oportet sit parium. Aliunde ergo criterium repetendum est: ab antiquorum nempe testium sive fontium valore seu auctoritate.

Iam ad horum testimonium recte aestimandum conferunt, non modo recentes investigationes, verum peculiares etiam ipsorum criticorum tendentiae seu characteristicae discrepandi rationes. Nimirum antiquiores critici, Tischendorf, Westcott et Hort, occidentali quem dicunt textu ferme posthabito, antiochenum textum atque alexandrinum adhibebant et quasi in iudicium vocabant: quos inter electio haud dubia esse poterat. At vero ingens Sodeniana editio luce clarius ostendit, praeter antiochenum (K) textum et alexandrinum (H), innumeram adesse testium turbam, quae, etsi una nota (I) signata, magnam tamen typorum varietatem complectitur; in quibus, praeter occidentalem textum, nuperque stabilitam caesariensem familiam, aliae quoque variaeque textus formae deteguntur, in certas nondum classes revocatae. Simplex itaque illa priorum criticorum iudicandi ratio hodie probari retinerique non potest. Post Sodenianam editionem dubitari non potest, quin nec in antiocheno textu omnia prava, nec in alexandrino recta sint omnia; quin praeterea audiendi sint complures alii testes, antiocheno textu atque etiam alexandrino magnam partem antiquiores, ex quibus veritas saepe dignosci queat. En alter nostri laboris scopus: ut, ad variantium lectionum genuinitatem diiudicandam, horum quoque postremorum testium vox audiatur, quorum multi antehac aut non satis explorati aut penitus ignoti fuerunt.

Istud quidem nostrum iudicium, ut iam ante monuimus, nondum tamquam ultimum certumve proponimus: exspe-

ctanda nimirum est fundamentalis totius textualis criticae renovatio. Triticum a paleis plane secernere, solum post novos susceptos feliciterque peractos labores licebit. Non tamen propterea improbandus videtur noster discernendi conatus. Etsi enim noster tritici acervus a paleis non prorsus purgatus exsistat, immo non pauca etiam tritici grana una cum paleis perperam sint reiecta, optabilior interim est ista qualiscumque discretio quam indiscreta prorsus et indigesta tritici palearumque permixtio. Haud ineptum sane videtur, sub praecedentium explorationum lumine ac ductu, sin minus plena semper certitudine, at probabili saltem ratione iudicare, in ingenti variantium acervo, quaenam tritico, quaenam paleis deputandae esse videantur.

En humilis nostrae editionis scopus: ut retro mentis oculos convertentes, praecedentes editiones ac disquisitiones respicientes, facta ac doctrinas rite perpendentes, prudenter colligamus, quaenam *interim* neotestamentarii textus probabilior inde forma *resultet*. *Resultantibus* itaque editionibus, ampliore isto sensu spectatis, nostra adnumeranda est. Atque utinam nostra editio superiorum omnium laborum ultimus quasi gressus exsistat; post quem, ut Pauli verbis utamur (Philp. 3, 13-14), "quae quidem retro sunt obliviscentes, ad ea vero quae sunt priora nos extendentes, ad propositum scopum contendamus", novas tutioresque vias ingrediamur, quibus veriorem Novi Testamenti textum assequamur.

Iam, quo nostrum opus et commodius adhiberi et certius diiudicari queat, tria sunt praemittenda breviterque declaranda: 1) externa dispositio seu facies sive graeci latinique textus sive critici apparatus; 2) critici textus

historia; 3) scientifica principia ac normae, quibus variantium electio regatur. His, appendicis instar, praecipuorum testium catalogus subiungetur.

I. TEXTUS ATQUE APPARATUS DISPOSITIO

1. Graecus latinusque textus

Graecus textus. In universum, textus nobis probatus et tandem admissus vocari potest *resultans* vel etiam eclecticus; eo tamen eclecticismo, qui non ex arbitraria disparium congerie, sed ex certis quibusdam principiis derivetur. Mediam igitur tenet viam, si cum oppositis documentorum ingeniis aut etiam criticorum systematis comparatur. Ab alexandrino quidem typo recedit, ut ad occidentalem vel caesariensem nonnumquam accedat. Inde fit, ut in multis, Westcott-Hortianum textum deserens, cum Sodeniano consentiat: non quod Sodenianum tamquam normam seu criterium assumat, sed quia visum est antiquioribus quibusdam lectionibus sua esse iura tribuenda; in quibus probandis, a Westcott-Hort longius etiam quam Soden ipse textus noster discedit.

In externa forma maxima est quaesita simplicitas. Signis quibuslibet diacriticis praetermissis, quidquid notandum occurrit, in criticum apparatum reiicitur. Latino quoque textui reservantur sectionum tituli Veterisque Testamenti citationes.

Orthographia ea adscita est, quae scribendi modo apostolica aetate communius usurpato cohaerentior hodie aestimatur. Hebraicarum vocum transcriptio hebraicae orthographiae, utut potuit, est accommodata.

In poeticis Veteris Testamenti citatis, ubi commodum visum est, rhythmica dispositio adhibita est. Similis con-

formatio visa est opportuna in rhythmicis quibusdam Quarti Evangelii, Paulinarum Epistularum, Apocalypseos pericopis exhibendis. Moderate tamen. Multa enim alia, ut plures Domini sermones ac tota ferme Prima Iohannis Epistula, simili poterant ratione conformari.

Latinus textus. Clementinae editionis textum censuimus fideliter exscribendum. Minime nos latebat eiusmodi orthographiam interpungendique rationem a nostris usibus discrepare neque incommodis carere. Eam tamen mutare non audebamus. At vero dum nostra editio longius iam esset progressa, vidimus in egregia Novi Testamenti editione a cl. P. A. Merk Romae in lucem data et Pontificii Biblici Instituti auctoritate commendata Clementinae editionis orthographiam interpunctionemve non amplius retineri. Similem tamen libertatem nobis vindicare noluimus, ne semel incepta scribendi ratio inaequalis ac difformis exsisteret. Quare orthographiam ipsam, quod ea res minoris esse momenti videretur, eandem ad finem usque servandam duximus. Interpunctionem vero inde a Paulinis Epistulis liberius tractavimus, levibus quibusdam mutationibus inductis, quibus et Apostoli sententia clarior evaderet et nonnullae ambiguitates pravaeque etiam interpretationes caverentur. Nimirum orthographiam sententiae subiecimus. In eo quoque a Clementina recessimus, quod biblicas locutiones, e Vetere Testamento petitas, italicis typis expressimus.

Quod latinae paginae critico apparatu carerent, haud levem difficultatem creabat, dum vacuum relinqueretur spatium illud, quod in respondentibus graecis paginis graecus apparatus occuparet. Ne igitur vacuum illud legentium oculos offenderet, de ratione cogitandum fuit, qua illud apposite compleretur. Eum in finem, praeter

copiosos titulos, sive in media pagina sive ad marginem positos, duo ad calcem separatim subiicienda censuimus: et biblicas citationes et variantes illas lectiones, non mere orthographicas, quibus critica editio a Wordsworth et White parata a Clementina discordat; non quod eas omnes, nonnumquam manifesto pravas, probandas existimaremus, sed ut, quid optimi Latinae Vulgatae codices ferant, nosceretur.

2. Graecus apparatus

Ad faciliorem commodioremque apparatus usum haec sunt ex ordine explicanda: a) variantium lectionum diversa indoles; b) externa apparatus ipsius conformatio; c) criticae editiones et criticorum auctoritas; d) testium suffragium: codicum, versionum, Patrum; e) fontes collati; f) signa adhibita.

A. *Variantium lectionum indoles*

Utile fuerit diversam variantium lectionum indolem notare; quarum aliae sunt *simplices,* aliae *compositae* seu *mixtae*.

Variantes simplices:

Additio: (Mt. 1, 6) δε²] + ο βασιλευς.
Omissio: (Mt. 5, 11) ψευδομενοι] om.
Inversio: (Mt. 1, 18) Ιησου Χριστου] ∽
(Mt. 2, 19) φαινεται/κατ οναρ] ∽
Mutatio: (Mt. 1, 18) γενεσις] γεννησις.

Variantes compositae ac mixtae:

Additio mutationem inducens: (Mt. 8, 32) τους χοιρους] την αγελην των χοιρων.

Omissio mixta mutatione et mutatio mixta inversione: (Mt. 14, 26) οι δε μαθηται ιδοντες αυτον] ιδοντες δε

αυτον; aliter: και ιδοντες αυτον; aliter: και ιδοντες αυτον οι μαθηται.

Inversio mixta mutatione: (Mt. 2, 13) φαινεται κατ οναρ] κατ οναρ εφανη.

Additio simul, omissio et mutatio: (Mt. 20, 21) λεγει αυτῳ] η δε ειπεν.

Omissio mixta inversione: (Mt. 23, 4) αυτοι δε τῳ] τῳ δε.

Inversio in verbis disiunctis: (Mt. 6, 33) βασιλειαν, — δικαιοσυνην] δικαιοσύνην, — βασιλειαν.

Mutatio in verbis dissitis: (Mt. 8, 1) καταβαντος, — αυτου] καταβαντι, — αυτῳ.

Integrae locutionis variatio: (Mt. 10, 42) απολεση τον μισθον] αποληται ο μισθος.

N. B. *Accentus* ac *spiritus* in apparatu tum solum notantur, ubi in his versatur discrepantia.

B. *Externa apparatus conformatio*

In critico apparatu concinnando maxima quaesita est brevitas, maximae simul perspicuitati sociata; ita quidem ut a communi usu quam minimum discreparet.

In universum, eorum omnium notatio, quae ad singulas variantes lectiones spectant, duabus partibus constat, signo] distinctis ac separatis. Utraque autem pars haec tria elementa recenset: 1) *variantem* lectionem (sive in textu receptam, in priore parte; sive ei oppositam, in altera parte); 2) *criticos*, qui eam tuentur; 3) *fontes* antiquos qui ei suffragantur.

Quoniam vero necessaria brevitas obstabat, quominus universos ad unum testes in utraque parte proferrentur, visum est ei tantum varianti testes subiungere, pro qua pauciores numerarentur. Inde duae formae, quae duobus hisce exemplis exhibentur:

A) Mt. 1 24 εγερθεις THWVLM : BSC*Z. 399. *f* 1. Epiph.] *διεγερθεις S : rel.

B) Mt. 1 25 ου T[H]SVLM] om W : B*. Vel simplicius: ου] om [H]W : B*.

In forma A) notatur varians lectio in textu admissa, cui subiunguntur critici eam probantes; duobus deinde punctis (:) signatis, recensentur testes (codices, versiones, Patres) qui eam praebent. Interiecto signo] notatur varians opposita et critici eam tuentes; testes negative tantum significantur. Hac forma positive ostenditur cur varians recipienda videatur.

In forma B) testes, quia pauciores, varianti repudiatae subiunguntur. Hac forma potius ostenditur, cur ista varians non videatur probanda: quia videlicet testes ei suffragantes non fidem faciant.

Animadvertendum vero est in variantibus pure orthographicis generatim non testes proferri, sed solos criticos recenseri.

C. *Criticae editiones et criticorum auctoritas*

Criticae editiones. Integrae collatae sunt, omnibus earum variantibus lectionibus, etiam marginalibus, notatis, sequentes criticae editiones:

T = Tischendorf S = Von Soden
H = Westcott-Hort V = Vogels
W = Weiss Bern. L = Lagrange (Ev., Rom., Gal.)

Aliae editiones non sunt eodem modo collatae; sed earum affertur suffragium in solis illis variantibus, in quibus praecedentes editiones discordant; reliquae variantes lectiones, si quas proprias habent, ab unanimi priorum sententia discrepantes, minime recensentur.

Editiones, partiali isto modo adhibitae, sunt:

M = Merk C = Clark (Act.)
J = Jacquier (Act.) A = Allo (1 Cor., Apoc.).

Editiones etiam Hetzenauer et Branscheid coepimus conferre; at ab incepto destitimus, ne nimium opus excresceret.

Criticorum auctoritas. Criticas istas editiones ideo recensendas duximus, quod magni intersit nosse quid de singulis variantibus lectionibus praecipui critici senserint, quorum iudicium nec despici nec praeteriri potest. Ineptum fuerit nimisque superbum eorum auctoritatem neglegere, qui in critica textuali Novi Testamenti excolenda ac promovenda tam ingentem tamque sollertem operam navarunt. Non ideo tamen eorum sententiam, plurium etiam suffragiis commendatam, necessario sequendam censuimus. Cur autem ita senserimus, iuverit breviter declarare.

Inter criticos maxima tribui solet auctoritas, nec immerito, magnarum trium editionum auctoribus Tischendorf, Westcott-Hort, Von Soden. Iam vero, Tischendorf, etsi recto sinceroque iudicio pollens, haud raro nimio in suum Sinaiticum codicem amore abripitur; Westcott et Hort, acutissimo quidem sensu critico praediti, nimiam tamen Vaticano codici auctoritatem tribuunt nimioque breviorum lectionum studio ducuntur; Von Soden vero, maxime quidem laudandus, quod tam multa novaque documenta protulerit atque vulgaverit, nimis tamen confictum Tatiani influxum et harmonizantium lectionum contaminationem formidat, praeterquam quod critica principia nec satis iusta praestituit nec satis constanter observat.

Horum praeterea criticorum documentalis supellex, quamquam copiosa, recens detectis documentis augenda est, quibus non raro et quaestionis status mutatur et iudicium de lectionum bonitate denuo est instaurandum. Exemplis patebit.

Lc. 9, 62 omissio verborum προς αυτον crescenti suffragantium testium numero fulcitur, hoc modo:

Tisch. = B.
Soden = B 700.
Nostra = B 700 $\mathfrak{p}^{45}$ 0181.

Manifestum est non eodem iure de huius additionis authentia antehac dubitari licere, ac nunc, si praesertim novorum testium perpenditur antiquitas, disparitas, bonitas. Quod si externis documentis internae rationes accedunt: quod nimirum eorum verborum additionem suspectam reddunt et propria ipsius indoles et varia forma variaque collocatio, quam apud codices obtinet, fatendum est sententiam Weiss omissionem probantis et Westcott et Hort de additionis authentia dubitantium multo hodie probabiliorem redditam esse.

Mt. 26, 28 omissio verbi κάινης ita notatur:

Tisch.=BSLZ	33 102 sa				Cyr.
Soden=BSLZΨ 33	bo	Θ		Cypr.	
Nostra=BSLZΨ 33	bo (F_1)	Θ	$\mathfrak{p}^{45(vid)}$ $\mathfrak{p}^{37}$ Ir^{arm}	Cypr	Cyr.

Ubi notandum est, praeter successivas testium accessiones, haec esse emendanda: in Tisch. delenda *sa* et 102; in Sod. notandum non *bo*, sed unum codicem F_1 omissionem testari.

Ioh. 16, 31 omissio articuli ὁ ita evolvitur:

Tisch. = BC.
Soden = BCWΘ 2145.
Nostra = BCWΘ 2145 $\mathfrak{p}^{22}$ 0109.

Mc. 6, 20 lectionis ηπορει attestatio hoc modo augescit:

Tisch. = BSL cop.
Soden = BSL sa bo (W)Θ.
Nostra = BSL sa bo (W)Θ *l*1043.

Tandem 1 Cor. 10, 10 lectio καθαπερ hanc pro se habet testium accessionem:

Tisch. = BSP 88.
Soden = BSP 88 999.
Nostra = BSP 88 915 999 $\mathfrak{p}^{46}$.

Ex hisce paucis exemplis, quae in infinitum poterant multiplicari, illud evincitur, quod et ante dictum est et deinceps erit iterandum: textualem nimirum Novi Testamenti criticam in incudem esse denuo revocandam; non modo quod ipsius principia profundius examinanda historiaque renovanda, sed quia novi sunt testes in iudicium vocandi atque audiendi.

D. *Testium suffragium*

Cum de testium auctoritate seu valore plura postmodum sint dicenda, pauca sunt modo notanda, quae ad externam apparatus faciem propius attinent.

In nostro apparatu Sodenianus codicum ordo ferme servatur, recentioribus tamen investigationibus non neglectis. Ad huius ordinis intellegentiam memoranda est trita familiarum partitio.

Quattuor praecipui numerari solent codicum versionumque typi, formae seu familiae:

Alexandrinus typus (seu Hesychianus?), cuius antiquissimi testes habentur B S 0162 33...

Praerecensionalis typus (occidentalis dictus), cuius insigniores testes censentur D (W) 0171 sa sy^{sc} vet-lat.

Caesariensis typus, recens detectus, quem potissimum referunt $\mathfrak{p}^{37}$ $\mathfrak{p}^{45}$ Θ (W) 565 700 28 *f*1 *f*13 arm.

Antiochenus typus, cuius antiquiores testes sunt AKΠV ΩΞEFGH.

His adnectendae sunt variae quaedam codicum familiae seu formae nondum plene certove constitutae, in quibus optimi codices reperiuntur 157-713 *f*1424 1071-213 ΣΦNO...

Haec in Evangeliis: in ceteris Novi Testamenti partibus familiarum distinctio minus est certa ac definita. Definienda tamen. Alexandrina quidem atque antiochena satis dignoscuntur; at praeter eas aliae quoque familiae seu textus formae vestigandae sunt ac stabiliendae, caesariensis praesertim. Interim tamen singulares codices sunt indagandi, secernendi, notandi, qui, recentiores cum sint, antiquissimam tamen textus formam servant, larvatam forte atque etiam deformatam. Eiusmodi sunt: in Paulinis Epistulis DFG 1912 88 915 623 467 1319 2127 256 263 436 218 69 1611 2005; in Epistulis Catholicis, praeter multos ex modo allatis, 5 206 429 1739 2298 1852; in Apocalypsi tandem 1841-1006 2053 1611 2329 1778-1678-2080-2020 2081 2042 2302 2057 1854 2091... Hisce codicibus in nostro apparatu locum eminentem damus. Tales codices eruere, expendere, in familias ordinare: en magnum opus criticis aggrediendum.

Ad Patres quod attinet, censemus in illis afferendis magna prudentia opus esse atque cautela. In universum, notum est Sanctos Patres rebus sententiisque potius inhaesisse quam verbis. Variantium etiam lectionum indoles spectetur oportet. Sunt enim nonnullae, in quibus sive fallentem memoriam sive liberiorem verborum recitationem suspicari licet; contra sunt aliae, quae vix a memoria deformari queunt, neque liberiori recitationi dant locum. In his valet Patrum testimonium, vix in

illis. Ubi agitur, exempli causa, de simplici ordinis inversione ("Iesus dixit" vel "dixit Iesus"), Patrum testimonium pro alterutra parte proferre, nec tutum dixerim nec prudens. Parciores ideo in Patrum testimoniis producendis fuimus.

E. *Fontes collati*

Praecipuus fons exstitit — nec aliter poterat fieri — ingens Sodeniana editio; cuius tamen necesse fuit et errata non pauca emendare et lacunas haud raras complere.

Ad errata quidem cavenda, Sodenianam editionem cum Tischendorfiana accurate contulimus; ipsosque primarios fontes adiimus, quos statim recensebimus.

Ad lacunas vero complendas, praecipua fragmenta, sive papyracea sive membranacea, recens detecta aut in lucem edita, licuit adire. Eorum plura ipsi collegimus, alia a se collecta R. Dr. Roca Puig comiter nobis suppeditavit. In Act. et Paul. duos egregios Escurialenses codices 915 et 2005 diligenter contulimus, quorum nobis photographicum apographum Matritensis Episcopi munificentia donavit.

Usui quoque fuerunt aliae nonnullae editiones: Legg, Merk, Huck... et praesertim ingens Apocalypseos editio ab Hoskier in lucem nuper data.

Singulos nunc fontes recensebimus quos licuit adhibere.

Papyros 1 4 5 6 10 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 27 28 35 36 37 45 46 47 49 50. Praeterea, antiquissimam papyrum Ryland, pap. Idris Bell, pap. in qua fragmenta Irenaei, pap. in qua fragmenta Tatiani, pap. Amherst III et VIII.

Ostraka 20 (= 0153).

Magica carmina (= amuletos, talismanes) 1 2 3 4 6 8 9 10.

Unciales codices ABC D^{ea} D^{p} E^{a} I (= 016) NSWZΘΣ.

Uncialia fragmenta 057 058 059 060 064 065 067 069 071 073 074 078 079 0109 0118 0153 0160 0162 0165 0169 0170 0171 0177 0178 0179 0180 0181 0182 0184 0188 0189 0190 0191.

Minusculos codices: caesarienses 565 700 1-118-131-209; escurialenses 915 2005; praeterea 157 *l* 1403.

Antiquissimas versiones:

Vet. lat.: ed. Bianchini;
Collectanea biblica latina;
Old latin biblical Texts;
H. Von Soden, Das lat. N. T. in Afrika.
Vulgat.: Wordsworth-White, Nov. Test.;
Vogels, Vulgatastudien.
Syriac.: Syr. Cur. ed. Cureton, ed. Burkitt;
Syr. Sin. ed. (utramque) Lewis;
Syr. Pal. ed. Lewis.
Coptic.: Sah. et Boh. ed. Horner.
Georg.: (Marc.) ed. Blake.

Antiquissimos scriptores:

Iren.: Sanday, Turner..., N. T. S. Irenaei...
Kraft, Die Evangelienzitate des Hl. Iren.
Clem. Al: Barnard, The biblical text of Clem.
Tatian.: ed. Moesinger, ed. Ciasca.
Marcion.: ed. Harnack.

F. *Signa adhibita*

Brevitatis ac claritatis gratia signa seu compendia quaedam adhibentur, quae vel variantes lectiones vel criticas editiones vel testes allatos respiciunt.

Quae variantes respiciunt. Ubi de *additione* agitur, discrepanti lectioni (post signum] positae) praefigi so-

let +, si *post* probatam in textu lectionem est addenda; si vero *ante* illam est addenda, praefigitur *pr.* (=praemitt.).

Ubi de *omissione* agitur, notatur simpliciter *om.*

Ad verborum *inversionem* significandam adhibetur ∽.

Ubi tandem verba *mutanda* sunt alia pro aliis, post] verba *subroganda* subiunguntur, nullo adiecto signo.

Quod si verbum, quo de agitur, pluries in eodem versiculo occurrit, appositis numeris significatur, quodnam illud sit in quo controversia versetur.

In longioribus variantibus seu compositis triplex casus occurrit. Si de *integra* locutione est quaestio, extrema tantum verba notantur, tribus interiectis punctis (...) coniuncta. Si vero de *singularibus* verbis, haec tantum notantur, interposita linea (—) seiuncta. In *inversionibus* autem inclinata linea (/) significatur verba illi postposita anteponenda esse verbis illi praeiactis.

Tandem stellula (*) discrepanti lectioni praefixa significat lectionem istam alteri in textu admissae esse forte aequiparandam aut etiam praeferendam. Duo contraria potest stellula significare: aut discrepantem lectionem probabilem tantum censeri ob extrinsecam criticorum auctoritatem, aut probabiliorem aestimari ex internis rationibus, non obstante adversa criticorum sententia. In singulis casibus utrum significetur, prudens lector haud aegre coniiciet.

Criticae editiones. Complenda sunt signa, superius data, quibus criticae editiones significantur.

T respicit octavam editionem maiorem (Lipsiae, 1869-1872); Ti-Gr notat emendationes a Gregory in Prolegomenis propositas (pg. 1249-1302).

In H recensentur marginales variantes (h), quae probabiles existimantur. Quod ubi accidit, pro H scribitur *H.*

Recensentur etiam occidentales variantes, singulari signo ⊣h⊢ notatae. [H] et ([H]) significant oppositam *omissionem* aut probabilem aut probabiliorem censeri.

In S recensentur etiam alternantes variantes in primo apparatus ordine (I) positae. Quod ubi accidit, s significat alternantem lectionem, et pro S scribitur *S.* [S] vel [*S*] significat oppositam *omissionem* in apparatu I recenseri.

In L etiam eae recensentur variantes, quae in apparatu ut probabiles admittuntur. Quo in casu l alternantem lectionem notat, et pro L scribitur *L.* [L] significat oppositam omissionem probabilem in apparatu censeri. Ubi autem lectio in textu admissa ab illa discrepat quae in commentario recipitur, ad utramque lectionem discernendam notandum fuit L^{text} L^{comm}.

Signis quibus criticae editiones notantur raro subiungitur N, quo significatur lectio quam Erwin Nestle in postremarum editionum apparatu tamquam probabiliorem proponit.

In latino apparatu Cl aliquam ex tribus Clementinis editionibus significat, (𝔰) Sixtinam anni 1590.

Testes allati. Discernendi sunt graeci codices, versiones, Patres.

In codicibus notandis adhibetur systema a Gregory expolitum, quod iam ferme est in usu; temperatum tamen, ita ut ad praecipuos unciales codices significandos litterae maiores adhibeantur (B S...): solum ubi iam litterae deficiunt, usurpantur numeri 028 046... Papyri commodo signo 𝔭 notantur.

Stellula (B*) significat primam codicis manum; litterula ^{c} correctoris operam. Parenthesi ( ) testes includuntur, ubi variantem de qua agitur substantialiter ferunt, etsi in aliis (de quibus eo loco non agitur) discrepant. Ita: (B)

(pler)... Saepe ante], quando nulli erant codices citandi (eo quod afferuntur post]), exprimuntur tamen praestantissimi quidam codices (tribus sequentibus punctis...), ut eorum testimonium exstet. Signum *f* ad codicum familias designandas adhibetur. Ita: *f*1 *f*13... Ubi animadvertendum est f^{13} significare, singularem ipsum cod. 13 eo loco vacare. Littera s signatis codicibus postposita significat sequentem codicem (in nostro codicum catalogo postmodum proponendo). Punctum (.) enumeratis testibus subiunctum significat nullum praeterea eiusdem familiae adesse testem ei lectioni suffragantem. Contra, comma (,) post singulas familiarum series positum, significat, praeter enumeratos, alios eiusdem familiae testes exsistere. Tandem perspicuum est compendiis pc al plur pler rel paucos, alios, plurimos, plerosque, reliquos respective testes significari.

In versionibus designandis distinguenda sunt signa breviata seu compendia a signis symbolicis. Breviata signa (lat sy sa bo arm...) versiones ipsas significant; symbolica vero singulos veteris latinae codices. Breviata litteris rectis, symbolica inclinatis seu *italicis* exprimuntur (*a b c d*...). Breviatis signis nonnullae litterulae adduntur in altum elatae, quibus diversa significantur. Ita: sy^{s} sinaiticam versionem significat; sy^{ht} sy^{hm} harclensem eiusque lectiones sive in textu exsistentes sive ad marginem appositas; vg^{cl} vg^{w} vulgatam versionem latinam eiusque editionem sive Clementinam sive Wordsworthianam criticam.

In Patribus afferendis primae eorum nominum litterae dantur, eae tantum necessariae, ne alii cum aliis confundantur. Ir(enaeus) et Or(igenes) graecis litteris (Ιρ Ωρ) scribuntur, ubi graecus ipsorum textus significatur.

II. CRITICI TEXTUS HISTORIA

1. Vulgata familiarum partitio

Ut superius dictum est, Novi Testamenti codices versionesque in quattuor solent familias distribui: Alexandrinam, Occidentalem, Caesariensem, Antiochenam, quarum antesignani habentur quattuor codices B D Θ A. Propria singularum istarum familiarum indoles hoc ferme modo solet describi.

Alexandrina familia accurata satis in universum videtur, speciemque praefert robustae cuiusdam atque austerae sinceritatis. Cum ista sinceritate coniungitur magna huius familiae ad breviora propensio. Illud autem habet commodum, quod optimis documentis, BS praesertim, repraesentatur.

Haud valde absimilis videtur Caesariensis sic dicta familia, quatenus ex superstitibus documentis potest restitui: temperatior tamen seu, ut ita dicam, minus cruda quam Alexandrina.

Dissimilis prorsus a duabus superioribus est Occidentalis familia. Neglegentior ac solutior, multis scatet additionibus, quae interpolationem sonant; multis quoque omissionibus, quae mutilationis speciem referunt: epitomen dixeris interpolatam. Abundat etiam vividis locutionibus ac popularibus, quae ingenuum veritatis candorem prae se ferunt. Antiquitate quoque commendatur, quippe quae toto II saeculo ubique dominetur. Est tamen ceteris familiis minus secum cohaerens seu homogenea. Eius nota maxime propria et quasi tessera ea videtur esse: quod rebus ipsis, historicis nimirum ac doctrinalibus elementis, potissimum inhaerens, formam ipsam seu litteram retinet neglegentius. Uno verbo: non satis cavet ne oralis

traditio in scriptam traditionem irrepat cum eaque misceatur.

Notior est indoles Antiochenae familiae. Duo in ea insunt elementa: alia ceteris familiis communia, alia ipsius propria. Propriae sunt recensionales illae modalitates, quibus ipsa distinguitur: expolitior textus, plenior, facilior: academicam redolens elegantiam.

Haec communiter apud criticos feruntur: a quibus quattuor istae familiae ita aestimari tractarique videntur, quasi termini seu valores essent, etsi impares quidem, homogenei tamen. Quod minus videtur consentaneum veritati. Verior igitur textus historia tentanda est.

2. Primaeva textus historia

Historiae duae periodi. In primaeva textus historia duae sunt omnino distinguendae periodi: periodus praerecensionalis, periodus magnarum recensionum. Ad prae-recensionalem spectat textus qui dicitur Occidentalis; ad sequentem vero magnae tres illae recensiones, quae (merito an immerito?) Alexandrina, Caesariensis, Antiochena nuncupantur. Earum Alexandrina ac Caesariensis saeculo III sunt concinnatae, Antiochena vero saeculo IV ineunte.

Alexandrina recensio solet, nec immerito, magni aestimari; Caesariensis, minus nota, utpote recens detecta, ab aliis extollitur, ab aliis habetur suspecta; Antiochena, quae saeculis XVI-XVIII summo in pretio habebatur, hodie, nimium fortasse, despicitur. Maximum est gravissimumque criticae textualis problema textus Occidentalis, cuius adhuc historia densis tenebris obvolvitur. De qua quid sentiendum videatur, iuvat inquirere.

Textus II saeculi. Illud in primis tenendum est, Occidentalem familiam, — quae stricte loquendo, neque est occidentalis, neque familiam unam constituit, — ex una ac communi vera propriaque recensione non esse derivatam.

In textibus, qui ad II saeculum quoquo modo revocantur, duo statim phaenomena oculos percellunt: magnae in multis affinitates, magnae in aliis discrepantiae. Iam vero unius communisque recensionis hypothesim nec affinitates exposcunt, et discrepantiae prorsus excludunt. Quod ad affinitates illas explicandas hypothetica recensio communis sit omnino superflua, contrarius ceterarum familiarum casus evincit. Etenim ad alexandrinorum inter se codicum affinitatem explicandam, post illas praesertim saeculi II discrepantias, necessario ponenda est una communisque recensio, quae, discrepantias resecans, consensionem creaverit; e contrario, ad saeculi II textuum affinitates explicandas sufficit communis origo ab ipso originali scripto, a quo non ita longe distabant. Non solum autem superfluam, verum impossibilem etiam esse eiusmodi communem recensionem tot illae tantaeque discrepantiae demonstrant, quibus inter se textus II saeculi distinguuntur.

At vero, ex altera parte, si una ac communis proprie dicta recensio nequit admitti, non ideo tamen plures ac leviores rudioresve recensiones excluduntur. Sane, inter simplicem codicum transcriptionem et veram propriamque recensionem plures intermedii gradus concipi possunt. Eiusmodi leviores recensiones seu textus retractationes exstitisse, et ipsa rei natura suadet, et antiquiores scriptores, quos inter Origenes (MG 13, 1293), aliquando testantur. Talium retractationum diversi gradus seu formae designari queunt.

1. Primaevis temporibus viva perstabat oralis traditio,

Evangeliorum praesertim, quae elementa nonnulla servaverat a scriptis textibus aliena. Iam pronum erat oralia ista elementa scriptis textibus addi, sive ab ipsis codicum possessoribus sive a scribis seu librariis.

2. Iisdem temporibus, ut ex Patrum citatis evincitur, maius momentum rebus quam litterae tribuebatur. Unde fiebat, ut librarii, qui ipsi Evangelia memoriter tenebant, in novis codicibus exarandis iusto liberius suum munus obirent; qui novi codices, ideo inter se discrepantes, archetypi exsistebant multorum aliorum codicum, qui, inde exscripti, originis communitatem praeferebant, totidemque parvas familias constituebant.

3. Huc accedit correctorum opera: qui in aestu et quasi fermento haeresum, saeculo II grassantium, sive sua sponte sive studiose ac deliberate, ea verba easque locutiones cavebant, quae pravis possent interpretationibus ansam praebere.

4. Varia, privatorum praesertim, ingenia ac criteria fideli codicum transcriptioni obstare potuerunt. Alii, ut assolet, ad breviora propensi, ea praecidebant, quae minus sibi necessaria viderentur; alii, plenitudinis amplitudinisque studiosi, elementis hinc inde collectis latiorem textum efficiebant; alii, litteris excultiores, rudiores dicendi modos politioribus aliis commutabant. Inde totidem typi exstiterunt.

5. Locales interdum singularum Ecclesiarum codices in alias Ecclesias transmigrabant. Inde innumerae variaeque textuum permixtiones et quasi interferentiae, quibus novi typi creabantur.

Hisce de causis aliisque similibus orti sunt textus discrepantes haud pauci, toto saeculo II dominantes, quorum plures vel forte plerique variis modis variisque gradibus a

pristina puritate desciverant. Non tamen defuerunt codices, qui, si Irenaeo credendum est (MG 7, 1203), magnam saltem partem, ab eiusmodi contaminationibus servati essent immunes.

Recensionum basis peculiaresque modalitates. Hi codices, II saeculi textum exhibentes, — quod sedulo est animadvertendum, — tamquam basis seu fundamentum sunt assumpti in magnis illis III vel IV saeculi recensionibus elaborandis. De quibus singulis recensionibus haec duo exsistunt problemata: 1) quam basim quamve puram singulae adhibuerint; 2) quibus ducti criteriis singuli recensores assumptae basis errores, sive veros sive putatos, emendare studuerint. Iam, ex utroque capite recensiones omnes errare potuerunt: vel 1) quod basis errores minime expunxerunt, vel 2) quod bonas basis lectiones pravis aliis commutaverunt. Profecto, B videtur basim assumptam aut meliorem elegisse aut melius emendasse; Θ aut minus bonam aut minus bene; A aut non bonam aut non bene. Haec quidem in universum. At ubi de singularibus variantibus agitur diiudicandis, in omnibus recensionibus, etiam in B, manet semper erroris suspicio. Quaerendum itaque quibus criteriis prava lectio a recta ac genuina tuto queat discerni. Qui totius est criticae textualis scopus ac meta.

3. Typis editi textus historia

Impressi textus historia in tres periodos dividitur: in prima, antiochenus textus *recipitur;* in altera, suspectus habetur et impugnatur; in tertia, prorsus eliminatur.

1. Antiochenus "textus receptus". Antiquiores Novi Testamenti editiones sunt memorandae, ex quibus ortus est *textus receptus*.

Prima omnium editio fuit *Complutensis*, anno 1514 facta, in vulgus data anno 1522.

Erasmus quinque paravit editiones (Basileae, 1516, 1519, 1522, 1527, 1535).

Aldus Manutius N. T. edidit (Venetiis, 1518).

Robertus Stephanus quattuor vulgavit editiones (Parisiis, 1546, 1549, 1550; Genevae, 1551). Harum memorandae sunt tertia (1550), quae, quintae Erasmianae cohaerens, basis *textus recepti* est habita; et quarta (1551), in quam primum versuum distinctio ac numeratio inducta est, "triste lumen, nec posthac exstinguendum".

Aliorum (Bezae, Ariae Montani, Lucae Brugensis) editionibus praetermissis, memorandae sunt septem editiones, quibus fratres Elzeviri textum Erasmiano-stephanicum rettulerunt. In secundae editionis praefatione prostant illa verba: "*textum* ergo habes nunc ab omnibus *receptum*" (Leyden, 1633).

2. "Textus receptus" in crisim vocatus. Ante annum 1831 textus Stephanianus sine ulla ferme immutatione est editus; plures tamen eiusmodi editiones critico apparatu, nonnumquam sat amplo, sunt instructae. Eodem tempore criticae textualis historia ac principia investigari coeperunt. Quibus criticis investigationibus *textus receptus* letale vulnus accepit. In eiusmodi investigationibus maxime eminuerunt Ioh. Mill (Oxonii, 1707), Bentley (1720), Bengel (Tubingae, 1734), Wettstein (Amstelodami, 1751/52), Griesbach (Halle, 1774/77, Scholz (1830-1836).

3. "Receptus" ante "textus", iam reiectus. *Receptus textus* criticis editionibus de sua tandem est sede deturbatus. Criticae istae editiones in varias classes distribui possunt. Praecipuas modo recensebimus.

Antiquiores editiones: Lachmann (Berolini, 1831), Tregelles (Londini, 1857-1872), Tischendorfianae septem primae editiones.

Magnae editiones: Tischendorf (ed. 8 mai. Lipsiae, 1869-1872), Westcott-Hort (Cantabrigiae-Londini, 1881), Von Soden (Berolini-Gottingae, 1902-1913).

Editiones minores: Catholicae: Brandscheid (Friburgi, 1893), Hetzenauer (Oeniponte, 1892-1900), Bodin (Parisiis, 1911), Vogels (Düsseldorf, 1920), Merk (Romae, 1933, 1935, 1938, 1942). — Protestantes: Blass (Gottingae, 1895-1902), Bern. Weiss (Lipsiae, 1894-1896-1900), Souter (Oxonii, 1910).

Eclecticae editiones seu resultantes: Weymouth (Londini, 1886), Nestle (Stuttgart, 1898...). Prior ex undecim praecedentibus editionibus (quamquam non ex omnibus in singulis libris) derivatur seu *resultat;* Nestleiana vero in solis tribus innititur (THW): exigua sane basi ad totam Novi Testamenti molem sustentandam.

Ad extremum, animadvertendum est, quoniam *textus receptus* (etsi non recipiendus) aptissimus exsistat, ut ex illius comparatione codicum indoles et valor dignoscatur, optimam eiusdem editionem esse, quam Scrivener curavit et Nestle correxit. Quartam eiusmodi editionem possidemus (Londini, 1906), accuratissimam, nitidissimam, emendatissimam.

III. CRITICAE TEXTUALIS PRINCIPIA SEU CRITERIA

Duplicis ordinis sunt principia seu criteria ad bonas lectiones a pravis discernendas: alia documentalia, alia rationalia. In hisce criteriis recte aestimandis prudenterque applicandis tota consistit textualis critica, quae vere scientifica vocari queat.

1. Documentalia criteria

Generale principium. Documentalis seu externae criticae generale principium hoc ferme modo enuntiari potest: "Ea lectio probanda, quam plures numero testes, invicem independentes, nec aliunde suspecti, commendent". Generalis huiusce principii veritas est omnino manifesta; neque minus est manifestum, illius vi singulas lectiones eo tutius probari posse, quo plures eis testes suffragentur, quo certius sint isti invicem independentes, quo longius ab omni erroris suspicione remoti.

Consectaria ex principio derivata. Ex posito principio gravissima quaedam consectaria derivantur. Sunt autem:

1) Non singuli superstites codices aestimandi sunt seu computandi totidem idonei testes, quippe qui longe plerique ex uno communique archetypo enascantur antiochenae recensionis, plus minusve deformatae. Non ergo recipiendus est textus *receptus*, antiochenae recensionis formam recentissimam referens.

2) Ne illae quidem tres magnae recensiones computari queunt testes ii fide digni quos quaerimus, quorum vel sola pluralitas valeat litem dirimere. Etenim a) recensiones istae non ita sunt pares seu homogeneae quantitates, ut apte numerari queant; b) earum mutua independentia saepe est valde incerta; cum omnium basis, sive immediate sive mediate, ex D sit deprompta; cum Θ a nonnullis dicatur ex B emendata; cum A, non solum ex D, verum ex antiquioribus ipsis recensionibus pendere videatur; c) singulae recensiones vitiosis quibusdam propensionibus ducuntur, quae in casibus singularibus, ubi semel innotuerunt, earum testimonium infringunt nullumque

reddunt; d) huc tandem accedit quod extra seu praeter memoratas recensiones non pauci exsistunt singulares codices typos alios exhibentes minime despiciendos, cuiusmodi sunt 157, 1071, 1739, 1841...; neque illud est praetermittendum, quod in singulis ipsis recensionibus interna saepe unitas desideratur.

3) Aliter itaque testium pluralitas est concipienda. Nostram sententiam proponemus, meliorem aliam parati suscipere.

Totius methodi principium ac fundamentum, manifestissimum quidem, illud est: quod nullus est testis audiendus, qui ad antiquissimam textus formam nobis perviam, illam nimirum II saeculo vigentem, aliqua ratione, sive directa sive indirecta, deduci non queat. Non omnis quidem antiqua lectio est ideo bona; at bona nulla esse potest, quae non sit antiqua. Hac etiam ratione efficietur ut testes omnes tamquam pares valores computari possint ac numerari. Quo posito, videndum est quomodo singuli testes vel testium classes ad saeculum II possint assurgere.

De occidentalibus testibus nulla est difficultas, quando hi omnes textum II saeculi repraesentant. Ad saeculum II etiam deduci possunt antiquiores recensiones B et Θ, quandoquidem sive basis ab ipsis assumpta, sive modalitates ipsae recensionales (quae ex antiquioribus codicibus depromi potuerunt) eam antiquitatem possunt attingere. Ipsa recensio A, etsi non ita frequenter, ad saeculum II potest adscendere. Singulares praeterea codices non pauci, quamquam variis modis ab A contaminati, plures praebent lectiones ab archetypis II saeculi derivatas. Antiquae istae lectiones nullo negotio discernuntur: eae enim sunt, quae, manifestis mendis exceptis, ab antiochena recensione discordant. Talium insuper codicum mutua independentia

haud aegre dignoscitur; eam enim produnt non modo singulares illae lectiones (non manifeste mendosae) quibus singulae distinguuntur, verum cunctarum simul antiquarum variantium complexio seu collectio, quae, alia in aliis exsistens, propriam formam ostendit propriamque faciem, a magnarum illarum recensionum ceterorumque codicum forma seu facie prorsus diversam. Quod autem de singularibus his codicibus dicitur, dicendum est etiam de multis illis discordantibus lectionibus (nec antiochenis nec manifeste mendosis) quae intra unam eandemque recensionem exsistunt et quasi emergunt; quae profecto, cum neque ad familiae typum neque ad antiochenam recensionem pertineant, necesse est ut a priscis II saeculi textibus seu typis sint derivatae.

Diximus non modo recensionum basim verum ipsas etiam recensionales differentias ad saeculum II posse deduci. At sola possibilitas minime sufficit. Utrum de facto in singulis casibus modalitates istae ab antiquioribus fontibus emanent, an contra subiectivis sint recensorum criteriis adscribendae seu imputandae, inde prudenter coniici potest: quod nimirum adsint vel desint in iis testibus, qui II saeculi typos certo repraesentant; si enim adsunt, antiquae sunt aestimandae; sin vero desunt praesertim si cum antiochenis concordant, ipsarum antiquitatem in dubium licet vocare, aut etiam omnino negare.

Tales igitur testes, hac via inter se discreti, tuto iam computari possunt seu numerari, illis quidem exceptis, qui, in variante lectione quaestioni subiecta, ingenito vitio ducuntur. Quod si nullum eiusmodi vitium proditur, nisi quid aliud praeterea obstat, suadet prudentia ut plurium eiusmodi testium testimonium admittamus. Nisi quid

obstat, inquam; id est, nisi aliquod rationale criterium vel principium vetat. Nimirum documentalia saepe criteria criteriis rationalibus complenda sunt vel comprobanda.

2. Rationalia criteria

Rationalia criteria, quibus interna critica constat, tam sunt periculosa quam necessaria. Periculosa quidem, ubi pro solidis obiectivisque principiis subiectiva criteria, personales propensiones, levissimae quaeque coniecturae usurpantur, aut etiam documentorum momentum ac valor neglegitur ac postponitur; necessaria vero, quando documentalia criteria, quod non raro accidit, ad solvenda problemata minime sufficiunt.

Plura ac varia circumferri solent rationalia criteria: aliis praetermissis, aut ineptis aut falsis etiam, ea modo proponentur, quae et veriora et aptiora videantur.

1. Originalis lectio. Saepe inter oppositas lectiones talis causalitatis seu dependentiae nexus detegitur, ut una ex eis ceterarum originem commode explicet, ipsius vero origo minime a ceteris explicetur. Talis lectio, quam *originalem* seu principalem dixeris, notam veritatis habet. At cavendum est, ne is causalitatis nexus confictus sit nimiumve subtilis. Criterium istud, quod a nonnullis primarium habetur, immo quod universale vocari potest, paulo accuratiorem declarationem exposcit.

Sint duae adversae lectiones X et Z. Si quidem tam facile ac pronum utrumque apparet, sive quod X fluxit ex Z, sive quod Z ex X, aut contra neutrum apparet, tunc certe criterium illud non habet locum. At vero si, quod solet accidere, Z apte explicatur ex X, non autem contra, tunc dicendum est X esse lectionem genuinam. Sed ut principium valeat, nequaquam sufficit ut Z ex X oriri *po-*

tuerit, sed prorsus requiritur ut *debuerit*. Porro manifestum est dependentiae nexum inter X et Z verum esse debere, realem, obiectivum. Quis enim ignoret hominum ingenia nimis esse fecunda ad confictas causalitatis relationes comminiscendas? Habes ergo, quod modo dicebamus, tam periculosum principium quam necessarium.

2. Ardua lectio. In universum, ceteris paribus, ardua lectio lectioni facili est anteferenda. Difficultates eludere nimis humanum est. Inde in documentorum transcriptione studium difficultates vitandi. Librarii, seu scribae, quod scite notavit Hieronymus, "scribunt, non quod inveniunt, sed quod intellegunt" (ML 22, 671). Cavendum est autem ne pro ardua lectione absurda lectio obtrudatur. Nimirum, crescente arduitate, non ideo crescit arduae lectionis probabilitas; nulla enim tam ardua quam lectio absurda: quae tamen est repudianda. Est modus in rebus.

Hoc alterum principium a superiore dependet. Melius enim explicatur transitus ab ardua lectione in facilem, quam contra.

Huic principio simile est hoc aliud: quod ingenua lectio et quasi spontanea illi praestat quae cautam redolet circumspectionem.

3. Lectio non harmonizans. Harmonizans lectio, in Synopticis praesertim Evangeliis, solet esse suspecta. Nec immerito. Studium enim parallelos locos inter se conformandi et quasi ad aequilibrium redigendi antiquissimum est. Idcirco e duabus lectionibus, altera harmonizante, altera discrepante, haec prae illa, ceteris paribus, est eligenda. Cavendum est tamen ne harmonizatio ibi fingatur esse, ubi reapse non est. Nimirum sedulo inspiciendum est, num lectio, quae prima fronte harmonistica esse vi-

detur, vere harmonizans exsistat. Fieri enim potest, et saepe fit, ut phaenomenum discrepantiae, sicut in ceteris, ita etiam in illis exsistat, in quibus Synoptici omnes inter se cohaerent. Neque enim harmonizandi studium unicum est corruptionis principium, cum alia sint multa, quae independenter ab eo studio, aut etiam contra illud, textum pervertant. Unum perpendere, ceteris neglectis, certissima erroris via.

Hoc principium ita potest generalius efferri: lectio ab alieno influxu immunis potior est ea quae ab alieno influxu derivata esse videtur.

4. Lectio impolitior. In universum, simplex lectio, popularis, atque etiam rudis et incompta, alteri elegantiori ac politiori videtur praeferenda. Graeci enim homines nimis erant proni ad sermonem stilumque perpoliendum. Videndum est tamen ne rudior lectio ab imperito scriba sit inducta. Eadem enim sacri scriptoris locutio mediocris, sicut a litterato correctore potuit reddi venustior, ita etiam ab indocto librario fieri rusticior. Utrum sit factum, ipsa forte codicis totius indoles indicabit.

5. Scriptoris stilus. In re tam saepe difficili atque implicata nullum spernere licet solutionis principium. Quare superioribus principiis aliud est adiungendum, quod magnum aliquando lumen affert, nimirum scriptoris stilus. Ea in genere lectio verior est aestimanda, quae auctoris stilo ac sermoni cohaerentior exsistat. Constat, exempli causa, Marci stilum esse redundantem, solutum, popularem, Lucae contra pressiorem, concinniorem, excultiorem. E duabus ergo variantibus lectionibus, altera simpliciore seu rudiore, altera accuratiore seu elegantiore, prior potius in Marco quam in Luca, altera potius in Luca quam in Marco, ceteris quidem paribus, praeferenda vide-

tur. Quod valet praesertim in Paulo, cuius dicendi genus tam est proprium ac singulare.

CONCLUSIO. Multa adsunt genuinae lectionis explorandae ac detegendae indicia, criteria, principia. At supra singula ista principia altius quoddam eminet principium: quod nempe nullum est eorum praetermittendum, nullum non tentandum: omnia applicanda, depositis praeiudiciis, sine partium studio, attente, prudenter, ordinate. Nemo certius erraverit, quam qui, uni principio, ceteris neglectis, obstinate inhaeserit.

Vulgatum illud principium: "brevior lectio, verior", ne memoravimus quidem, quod illud, generaliter acceptum, falsum censeamus. Quasi omnium semper hominum ingenia redundantibus delectentur. Si Westcott et Hort aliquando cogitassent aliquos sibi similes scribas esse potuisse, semper breviora sectantes, suum fortasse maximae brevitatis studium temperassent. Singulorum est potius testium indagandum ingenium; quos si amplificandi studiosos deprehenderimus, eorum sane redundantias resecemus; at si contra nimis ad breviora proclives, tutius fuerit lacunas complere, decurtata perficere, mutila redintegrare.

3. PRINCIPIORUM APPLICATIO

Cum rationalium principiorum applicatio vix generalibus fixisque normis regi queat, de documentalium potius principiorum applicatione agendum est; de qua, etsi ferreae ac mathematicae regulae praestitui nequeunt, possunt tamen certae quaedam prudentiae normae designari. Primum igitur generales normas proponemus, quae, etsi ad universos Novi Testamenti libros pertinent, singulari ratione Evangelia respiciunt. Deinde vero, cum Paulinarum

Epistularum et Apocalypseos textualis critica minus sit evoluta, opportunum fuerit a generalioribus normis ad horum librorum proprias ac peculiares normas descendere.

A. *Normae generales*

Ad documentalium principiorum applicationem ordinate perficiendam duplex occurrit via: altera, quae in solita familiarum partitione fundatur; altera, quae ab ista partitione praescindit.

PRIOR VIA. In priore via Alexandrinus textus (B), cuius bonitas negari non potest, tamquam basis comparationis assumitur cum ceteris textibus: Occidentali (D), Caesariensi (Θ), Antiocheno (A). Ex innumeris et in infinitum variis casibus, qui possunt occurrere, octo quasi typici designari queunt, qui ad ceterorum solutionem magnum possunt lumen afferre. Sunt autem isti:

1) B solus incedit;
2) B paucos antiquos testes comites habet;
3) B cum solis *antiochenis* concordat contra *occidentales* et *caesarienses*;
4) B cum solis *occidentalibus* consonat contra *caesarienses* et *antiochenos*;
5) B cum solis *caesariensibus* incedit contra *occidentales* et *antiochenos*;
6) B cum *occidentalibus* et *antiochenis* concordat contra *caesarienses*;
7) B cum *caesariensibus* et *antiochenis* cohaeret contra *occidentales*;
8) B cum *occidentalibus* et *caesariensibus* consonat contra *antiochenos*.

Brevius octo hi casus sequenti possunt schemate comprehendi:

1) B *contra* DΘA	3) BA *contra* DΘ	6) BDA *contra* Θ
2) B pc *contra* DΘA	4) BD *contra* ΘA	7) BΘA *contra* D
	5) BΘ *contra* DA	8) BDΘ *contra* A

Ab ultimis casibus ordiendum.

8) BDΘ omnino sequendi, A deserendus;
7) BΘA etiam sequendi, D relinquendus;
6) BDA videntur sequendi, Θ relinquendus;
5) BΘ praevalent ferme contra DA;
4) BD praevalere videntur contra ΘA;
3) BA non clare praevalent contra DΘ;
2) B pc relinquendus ferme, DΘA sequendi;
1) B deserendus est, DΘA omnino sequendi...

Altera via. Quoniam et harum familiarum constitutio non satis firma videtur, et praeter textus formas hisce familiis repraesentatas aliae textus formae antiquissimae reperiantur, alia potius via ineunda videtur. Nimirum ii potissimum testes attendendi sunt et expendendi, qui et invicem sint independentes et lectionem praebeant II iam saeculo exsistentem; quibus accurate perpensis ea tandem lectio videtur praeferenda, quae saeculo II latiorem diffusionem ostenderit.

Haec regula maxime videtur rationi consentanea. Ubi enim e duabus saeculi II variantibus lectionibus oppositis altera a paucis altera a multis testibus praebetur, haec illi videtur anteferenda. Tam ampla enim diffusio tam antiquo tempore, cum nec casui fortuito nec recensionis cuiusdam invasioni tribui queat, vix explicatur nisi ex ipsa originalis textus conservatione. Ubi illud sedulo notandum est, mirandum quidem ac prima fronte παράδοξον, quod pauciores numero testes (si cum innumera antiochenorum turba comparentur) multo latiorem antiquae lectionis diffusionem testentur. Exemplis res patebit.

a) Mt 13, 7 επνιξαν : S. D. Θ 565 *f*13. Φ.] απεπνιξαν : rel
b) Mt 21, 18 πρωι : BS*. D. Θ.] πρωιας : rel
c) Mt 25, 18 εκρυψεν : BSCL 33. D. 700. A.] απεκρυψεν : rel
d) Mt 25, 27 τα αργυρια : BS* sa. W Θ 700. sy^{h}.] το αργυριον : rel
e) Mt 27, 59 εν : B. D lat (exc *g*^{1}). Θ. 372.] om : rel
f) Mc 12, 14 επικεφαλαιον : D*k*. sy^{sp}. Θ 565 124. 1071.] κηνσον : rel
g) Ioh 11, 53 επιβουλευσαντο : p^{45} BS. W. D. Θ *f*13. 1093.] συνεβουλευσαντο : rel

In omnibus hisce exemplis lectio primo loco posita, pro varia testium auctoritate, aut certa omnino aut valde saltem probabilis censenda videtur. Postremum tantum casum expendemus. Pauci codices, ibi adducti, totidem ferme archetypos repraesentant, II iam saeculo exsistentes; dum, contra, reliqui centeni ex uno vel summum duobus archetypis derivantur. Pauci enim illi codices, utpote praerecensionales (vel praerecensionalem lectionem exhibentes), lectionem servant recensionibus antiquiorem; aliunde, et origine et indole dispares aut etiam contrarii, sunt invicem independentes. E contrario, reliqui codices universi, utpote recensionales, ad unam videntur recensionem antiochenam revocandi, cuius illa lectio, si est recensionalis modalitas, a recensore ipso est creata, nullamque propterea habet auctoritatem; quod si ponitur basica, unum II saeculi testem repraesentat, cuius tam multi codices non sunt nisi iteratae voces. Multae unius testis voces multorum testium auctoritatem compensare non queunt.

Illud saltem, maximi quidem momenti, pauci illi codices efficiunt, ut nimirum solidam basim documentalem ratio-

nali criticae praebeant. Ad rationalem quidem criticam spectat non raro litem dirimere; at tunc solum iustam sententiam tulerit, cum documentalis demonstratio, psa per se minime sufficiens, firmam tamen basim suppeditaverit. Temerarium enim esset ex puris rationalibus principiis lectionis alicuius bonitatem decernere, quae exigua documentali basi sustentetur.

Haec de documentalium criteriorum applicatione, quae certis quibusdam normis subiici poterat. Certum est tamen, quod modo innuebamus, documentalium principiorum applicationi rationalium quoque applicationem esse admiscendam; de qua una haec regula tradi potest servarique debet: quod omnia simul criteria, quod sine partium studio, quod impigra diligentia perspicacique sollertia sunt applicanda.

B. *Paulinarum Epistularum critica textualis*

Paulinarum Epistularum textus difficultates multo maiores habet quam textus Evangeliorum. Quae sint illae difficultates, quae probabilis earum solutio, operae pretium fuerit declarare. Maxima difficultas oritur ex incerta familiarum partitione; spes solutionis affulget ex singularibus quibusdam codicibus optimis, maxime ex papyro 46 recens detecta.

Familiarum partitio. Paulinarum Epistularum codices adscribendos esse alios (non multos) Alexandrinae familiae, alios (plerosque) Antiochenae, nemo iure dubitaverit. Nonnullos etiam exstare, Occidentalem typum exhibentes, ante aliquot annos demonstrare contendimus (Cf. *Textus codicis Claromontani [D] in Epistula ad Galatas,* Biblica, 12 [1931], 199-218). Ipse P. Lagrange, qui prius (in Comm. ad Rom. et ad Gal.) talem typum servari negaverat, postea

in magno egregioque opere *Critique textuelle* (Parisiis, 1935, p. 481-485), mutata sententia, Occidentalem typum admisit. De critico huiusce typi valore licet ambigere: illum vero exstare, non ultra in dubium vocari potest.

Deprehendine etiam potest in Paulinis Epistulis textus Caesariensis? Fatendum est nos in Paulino textu explorando vix quidquam aliud obstinatius vestigasse; at, ante annum 1935, frustra laboravimus. Quae sit deinceps lux tenuis oborta, postmodum dicemus.

Cum igitur in Paulinis Epistulis tam parum sit firma ac definita distinctarum familiarum constitutio ac partitio, in solido seu collectivo familiarum testimonio inniti non potest variantium lectionum prudens electio. Alia ergo tentanda est via, quae tutius ad optatam metam nos ducat.

Singulares codices eximii. Extra codices ad Alexandrinam familiam, Occidentalem, Antiochenam pertinentes, quos iam utcumque cognoscimus, alii sunt quaerendi et interrogandi, si qui forte reperiantur, quorum testimonium, familiarum testimonio accedens, solidum praebeat fundamentum ad Paulinum textum rite stabiliendum. At qua via ac ratione tales codices sunt quaerendi ac reperiendi, quove criterio eorum bonitas mutuaque independentia dignoscenda? En magnum problema. Qua methodo eius solutionem tentaverimus, breviter dabimus.

Aliquas variantes lectiones delegimus, quae tribus hisce notis distinguerentur: 1) quae ab optimis testibus aliunde notis praeberentur; 2) quae criticis probarentur; 3) quae in paucis tantum codicibus continerentur. Iam, manifestum est paucos hos codices eo meliores esse habendos, quo plures earum bonarum lectionum retineant.

Paulo aliter haec eadem methodus adhiberi potest. Notentur codicum variantes a *textu recepto* discrepantes, quae

non sint solitariae manifestove mendosae, quae in se inspectae probabiles videantur, quae a bonis aliis codicibus ferantur, quae criticis probentur, quae a paucis modo codicibus praebeantur. Codices magnum earum variantium numerum tenentes boni exsistant necesse est. "Ex fructu arbor cognoscitur".

Hac usi methodo, 270 eiusmodi variantes expendimus, in septem primis Pauli Epistulis occurrentes, et in synopticis tabulis notavimus quas quisque codex haberet. Operosi laboris fructum dat subiecta tabula, praecipuos tantum codices brevi compendio recensens.

	B	1739	D	G	F	1912	88	623	467
Rom. 57 var.	53	48	44	35	29	10	12	35	12
1 Cor. 61 »	57	49	34	27	27	20	9	5	7
2 Cor. 50 »	50	44	28	26	26	16	10	3	11
Gal. 30 »	26	22	17	16	16	10	5	7	9
Eph. 26 »	25	21	14	12	13	3	2	0	13
Philp. 23 »	21	21	12	13	12	5	7	5	7
Col. 23 »	20	17	18	14	14	18	4	2	12
= 270 »	= 252	222	167	143	137	82	49	57	71

	1319	2127	256	263	436	218	69	1611
Rom. 57 var.	29	31	31	29	22	6	16	16
1 Cor. 61 »	10	9	12	10	9	9	22	7
2 Cor. 50 »	29	28	30	26	25	4	23	9
Gal. 30 »	15	17	16	7	8	5	3	3
Eph. 26 »	9	9	12	12	10	4	7	7
Philp. 23 »	12	11	12	7	5	2	6	4
Col. 23 »	11	10	10	10	6	7	8	6
= 270 »	= 115	115	123	101	85	37	85	52

Tabula explicanda est. Praeit B, Alexandrinam familiam repraesentans, optimus sane; ceteros eiusdem familiae, utpote notiores, nunc omisimus, praeter 1739, qui a Von Soden in Paulinis Epistulis Alexandrinae familiae (H) accensetur, in Actibus et Catholicis Epistulis antesignanus statuitur agminis I^{b2}. Cur ista discriminatio? Sequuntur tres Occidentales DGF. Reliqui omnes, qui nec Alexandrini nec Occidentales, non sunt etiam Antiocheni. In his Caesariensis est quaerenda familia.

Ad eorum bonitatem quod attinet, longe eminent B et 1739. In Ep. ad Rom. adiungi potest 1852, qui ex 57 variantibus servat 50, medius inter B et 1739. Optimi sunt etiam DGF 1319 (cum suo agmine) 2127 256 263. Valde etiam boni 1912 467 436 69; sat boni 88 623 218 1611.

At horum codicum bonitas augenda est: maior est enim, quam ex inspecta tabula apparet. Nam, ex altera parte, mutili sunt codices DGF 256 263; ex altera, plures eorum a Von Soden *cursim* (kursorisch) tantum collati sunt: 467 256 263 218 69 1611. Eorum duo, 256 et 263, simul mutili cursimque collati, optimos se tamen ostendunt.

Hos autem bonos codices esse invicem independentes nullo negotio dignoscitur: sive 1) in ipsis bonis lectionibus, quarum alii alias servant, sive 2) praesertim ex discrepantibus atque etiam aberrantibus lectionibus, quae in optimis quibusque codicibus tam frequentes occurrunt.

Ex his tria consectaria, magni quidem momenti, eruenda sunt.

Bonitas codicis B non est aut solitaria aut supereminens: competitores habet alios non paucos, praesertim 1739 et (in Rom.) 1852. Interrogandus quidem est et audiendus; at non superstitiosa quadam religione colendus. Qui

manifestos errores habet non paucos, nonne minus quoque probabiles habeat lectiones, quibus sint probabiliores aliquando habendae aliae ab aliis optimis codicibus servatae?

Exstat Occidentalis typus, valde bonus, codicibus DGF repraesentatus. Dicitur latinizare. At latinizatio ista, si quidem habetur, nec ampla est nec valde profunda. Verum latinizet aliquando, si ita sedet: quid inde? Pravas aliquas lectiones continebit, illas latinizantes; at detrahantur istae seu neglegantur: sicut in aliis codicibus, in ipso B quoque, pravae eiusmodi lectiones praetermittuntur: manebunt codices minime spernendi, unum ex typis II saeculi fideliter exhibentes: qui, sicut ceteri eiusdem saeculi testes, audiendi sunt et cum coaevis testibus conferendi.

Praeter hos duos B et D ingens adest numerus aliorum testium, magnam saltem partem invicem independentium. De quibus tria sunt criticae textuali praestanda: eorum numerus complendus; singuli accuratius examinandi; mutua eorum cognatio vel affinitas detegenda. Magnum sane opus futuris investigatoribus reservatum. Interim tamen singuli sunt codices interrogandi et pro cognito eorum valore aestimandi. Hoc nos, ad tempus, usi sumus criterio.

Quae de Paulo diximus, proportione servata, de Actibus etiam deque Catholicis Epistulis sunt dicenda. De Catholicis Epistulis, speciminis gratia, brevissimam tabulam damus, quae nonnullorum codicum (nec Alexandrinorum, nec Occidentalium, nec Antiochenorum) singularem bonitatem ostendat. Quae de superiore tabula diximus, ad alteram hanc intellegendam valent.

PROLEGOMENA

	88	915	623	5	206	429	1739	2298	1611	1852
Iac. 57 var.	21	26	30	27	32	23	41	26	34	40
1 Petr. 23 »	2	2	14	12	10	13	18	11	10	19
2 Petr. 21 »	5	6	10	7	8	7	12	9	7	10
1 Ioh. 22 »	3	4	12	13	3	4	18	11	4	15
2 Ioh. 10 »	3	3	7	7	0	1	9	5	4	5
3 Ioh. 10 »	4	4	3	5	0	0	7	4	3	5
Iud. 13 »	8	8	11	8	0	1	10	10	10	7
= 156 »	46	53	87	79	53	49	115	76	72	101

De singulis hisce codicibus aliqua sunt notanda. Primus 88 melior quam in Paulo. Melior tamen gemellus 915 (Escurialensis), qui in Paulo non ita eminuit, quod ibi *cursim* tantum est collatus. Etiam 623 aliquanto melior quam in Paulo. Multo etiam apparet melior 5, quod, secus atque in Paulo, integre collatus. Novi adsunt 206 429 (agminis I[b1]), deteriores in Paulo. Primatum retinet, ut in Paulo, 1739, hic autem non Alexandrinus. Eidem affinis 2298 valde bonus ostenditur, multo tamen melior appareret, nisi *cursim* esset collatus. Sequens 1611 melior quam in Paulo, quod hic non *cursim* collatus est. Huius codicis momentum est eiusdem singularis in Apocalypsi praestantia. Tandem 1852 eundem servat locum, quem in Ep. ad Rom. obtinuit: et tamen in reliquis Paulinis Epistulis minime est a Von Soden collatus. Dolendum sane.

Explorationes istas perfeceramus antequam papyrus 46 in lucem edita esset. Videndum est modo num illarum exitus egregiae huius papyri testimonio confirmetur.

Papyrus 46. Huius papyri fragmenta edidit Kenyon anno 1934; alia fragmenta addidit Sanders anno 1935;

novis tandem fragmentis repertis, iterum edidit Kenyon anno 1936. Huius papyri momentum est in antiquitate et in amplitudine; scripta enim videtur circa annum 200, et continet plus quam duas (tertias) partes (ferme 70 %) Paulinarum Epistularum.

Codicis indoles, in genere, ea est, quae de textu saeculi II sperari poterat: optimum archetypum refert, originali scripto vicinissimum, sed liberius neglegentiusve tractatum. Bonitatem ostendunt crebrae fermeque perpetuae bonae lectiones, aliunde notae; libertatem neglegentiamve plurimae singulares variantes (294 ex Kenyon) multique manifesti errores (160 ex eodem Kenyon).

Papyri textum non esse Antiochenum, omnes admittunt; quamquam nonnullas variantes habet, quae prius Antiochenae existimabantur, "et non sunt". Estne accensendus Alexandrinis? Occidentalibus? Forte Caesariensibus? Ad hoc problema illustrandum una via est: numerica earum variantium notatio, in quibus cum his typis consonat vel ab iisdem discordat. Eiusmodi collationem instituerunt editores Kenyon et Sanders. Kenyon papyrum confert cum BSACDFG et T.-R. (textu recepto). Sanders, T.-R. praetermisso, cum iisdem codicibus confert et praeterea cum uncialibus KLP et cum minusculis 31 (=104), 33, 141 (=567), 424 (=1837) et 1908. Utramque collationem breviatam et in compendium redactam sequens dat tabula, in qua adiungendam censuimus numericam proportionem inter consonantias ac discrepantias codicum singulorum respectu papyri, quippe quae certius quam absoluti numeri nexum detegat uniuscuiusque codicis cum papyro.

Ex Kenyon

B	cons.	1383	discr.	451	[> 3/1]
S	»	1394	»	575	[< 3/1]
A	»	1173	»	600	[< 2/1]
C	»	846	»	419	[= 2/1]
D	»	984	»	986	[= 1/1]
F	»	726	»	892	[< 1/1]
G	»	730	»	888	[< 1/1]
T.-R.	»	960	»	1006	[< 1/1]

Ex Sanders

B	cons.	431	discr.	89	[< 5/1]
S	»	385	»	51	[> 7/1]
A	»	275	»	41	[> 6/1]
C	»	173	»	18	[> 9/1]
D	»	376	»	250	[< 2/1]
F G	»	266	»	220	[< 2/1]
P	»	208	»	29	[> 7/1]
1837	»	76	»	9	[> 8/1]

Utraque collatio in eo convenit quod Occidentalibus DFG (et textui recepto) postremum assignat locum; at vehementer discordat in loco Alexandrinis singulis tribuendo. Dum enim Kenyon primum locum dat B, tertium C, e contrario Sanders primum concedit C, quartum B. Uter errat? Notanda est etiam strictissima affinitas quam ex Sanders cum papyro habent P et 1837. Quod autem absolutus numerus concordantiarum codicum CP 1837 cum papyro minor exsistit, ex multis magnisque eorum lacunis dependet.

Illud ex utraque collatione evincitur: papyrum neque Occidentali neque Antiochenae familiae esse accensendam. Papyrum etiam Alexandrinis viciniorem esse quam Occi-

dentalibus confirmatur alia eiusdem Kenyon tabella, veriore profecto, quae, variantes colligens in quibus Alexandrini et Occidentales separatim incedunt, distincte notat quotiens papyrus cum alterutris consentiat. In 631 eiusmodi lectionibus papyri concordantiae cum Alexandrinis sunt 501, cum Occidentalibus 130.

Non tamen Alexandrina aut etiam Caesariensis est habenda papyrus, cum utraque hac recensione exsistat antiquior. At estne prae-alexandrina, an prae-caesariensis? Nimirum eamne continet textus formam quae Alexandrinae recensionis, an quae Caesariensis est tamquam basis assumpta? Res videtur attente perpendenda.

Ad alteram editoris Kenyon tabellam redeamus. Illae 130 lectiones in quibus papyrus, cum Occidentalibus conveniens, ab Alexandrinis discrepat, videntur obstare quominus istis sit adnumeranda. Medium potius inter utrosque tenet locum, etsi viciniorem Alexandrinis, remotiorem ab Occidentalibus: alium igitur praefert typum, cognatiorem illis quam istis. Iuvat in memoriam revocare rationem cur eximius P. Lagrange neget codicem 1739 Caesariensem esse censendum: "Il se peut que le prototype de 1739 ait en effet été écrit à Césarée. Mais ce qui nous paraît en l'air, c'est de nommer ce texte *césaréen* dans le même sens que Θ, c'est-à-dire comme un texte qui tiendrait le milieu entre *B* et *D*. Je ne vois pas dans l'épitre aux Romains que 1739 ait une lecon vraiment propre à *D*" (Op. cit., p. 471). Atqui quod de 1739 negatur, verum est de papyro. Nihil igitur obstat, quominus, sub hoc adspectu, Caesariensis habeatur. Praeterea notandae sunt in tabula editoris Sanders affinitates papyri cum C (minus Alexandrino) et cum S (dyscolo) plures quam cum B et A, qui sinceriorem Alexandrinum typum re-

praesentant. Notandae praesertim affinitates cum P et 1837. P in Apocalypsi Caesariensem recensionem optime videtur repraesentare; 1837 vero in Paulinis Epistulis ad Sodenianum typum $I^{\alpha3}$ pertinet, in quo forte Caesariensis recensio est reperienda. Tandem papyrus^{46}, etsi non est pars unius eiusdemque codicis cuius partes sint etiam $\mathfrak{p}^{45}$ et $\mathfrak{p}^{47}$, sed tres sint potius codices distincti, omnes tamen tres, quod notat idem P. Lagrange (Op. cit., p. 591), sin minus ab eodem *scriptorio*, ab eadem certe schola proveniunt. Iam vero $\mathfrak{p}^{45}$ in Evangeliis prae-caesariensis videtur censenda. Idem igitur coniici potest de $\mathfrak{p}^{46}$ in Paulinis Epistulis.

Ex his omnibus concludi iam posset papyrum esse prae-caesariensem, si quidem universae textus formae ad solas quattuor dictas familias essent revocandae. Verum septem codicum agmina, sub signo *I* a Von Soden comprehensa, ad unam familiam esse redigenda (paucis etiam codicibus Occidentalibus exceptis), non videtur admitti posse. Multae magnaeque, quibus agmina singula distinguuntur, disparitates ac discrepantiae diversitatem familiarum produnt; quae, etsi viciniores forte inter se quam cum ceteris textus formis, non propterea sunt ad unitatem familiarem cogendae. Posita autem familiarum seu recensionum varietate, in qua earum quaerenda est caesariensis familia? Ceterae vero, non caesarienses, quot sunt numerandae et unde derivandae? En iterum magna problemata nondum soluta, et solvenda. Sed quidquid est, haud inutile fuerit eorum complurium codicum optimos quosque cognoscere. Superius viam ac rationem innuimus, qua codicum bonitas dignosci posset. Novam nunc viam ostendit singulorum affinitas cum papyro^{46}; quae praeterea affinitas fortasse contulerit ad caesariensem in

his familiam detegendam. In eum finem in quattuor primis capitibus Ep. ad Gal. 50 variantes lectiones delegimus, in quibus pauci tantum codices cum papyro convenirent. Concordiarum numerus singulorum cum papyro affinitatem prodet. Explorationis exitum praebet sequens tabula:

$I^{\alpha 1}$	D = 17	$I^{\alpha 3}$	467 = 9	I^{b1}	206 = 3
	G = 21		*f* 1319 = 17		429 = 4
	F = 22		436 = 11		
	88 = 9		255 = 12	I^{b2}	1739 = 19
	1912 = 9		69 = 8		
			462 = 6	I^{c1}	1611 = 7
$I^{\alpha 2}$	623 = 8		330 = 15		
	5 = 10			I^{c2}	506 = 6
	1838 = 7				203 = 6

Alexandrinos codices praetermisimus, quorum affinitas cum papyro iam nobis est nota. Illud modo animadvertendum est in hisce 50 variantibus B cum papyro triciens (30) concordare. Eos quoque neglexímus, qui semel aut iterum tantum convenirent. Occidentales contra notavimus, quo eorum haud spernenda bonitas ex concordia cum papyro firmius corroboraretur. Praeter hos, duodeviginti notantur, aliquam cum papyro cognationem ostendentes. Maxima affinitas habetur in codice 1739, quem iam optimum noveramus, et in agmine $I^{\alpha 3}$, praesertim in 1319 cognatisque codicibus, in 330 et in duobus pariter cognatis 436 et 255. Si 1739, cuius archetypus Caesareae scriptus videtur (Cf. Lagrange, op. cit., p. 471), haberi posset caesariensis, quaestio soluta esset. Nimirum 1739 esset fidelissimum apographum accuratissimi archetypi II saeculi, prae-caesariensis, ipsique papyro, non obstante

antiquitatis disparitate, esset tandem anteferendus. Coniecturam sufficit innuisse. Probabilius tamen caesariensis typus in agmine $I^{\alpha 3}$ est quaerendus, in quo adest codex 69, cuius caesariensis indoles constat ex Evangeliis. Certior levi ista hypothesi est haec altera conclusio: rem totam videlicet latius esse profundiusque explorandam.

Ex dictis licet colligere, quae sit tandem auctoritas papyro tribuenda: ea nempe quae uni bono testi tribuitur: cuius aberranti testimonio ac solitario fides nulla; concinenti vero cum parium testium suffragio plena fides habetur. Ob hanc papyri auctoritatem nonnullas in nostrum textum lectiones recepimus, quas prius non admittendas ducebamus. Casus sat frequens et quasi typicus papyri cum paribus aliis testibus concordantis est eiusmodi ferme: $\mathfrak{p}^{46}$ BS 1739. DFG. Accessio ista papyri concordi Alexandrinorum Occidentaliumque suffragio ostendit similem concordiam in iis etiam casibus in quibus papyrus vacat dignam esse cui fides habeatur.

Denique, ne papyri auctoritas in errorem aliquando ducat, eius indoles est probe noscenda. Ex illis centum ferme variantibus lectionibus, quas Kenyon censet papyri peculiares atque insigniores, *duae* tantum sunt *additiones*, *duae* etiam *inversiones*, 34 verborum *mutationes*, 48 *omissiones*, quibus addendae sunt 4 breviores lectiones. Unde papyrus ad omissiones atque ad breviora vehementer inclinat. Omittentis ergo breviantisve papyri testimonium suspectum esse debet. Cavendum a papyri omissionibus. In illa certe non valet vulgatum effatum: "Brevior lectio, potior". Non ideo tamen eiusmodi omissiones sunt a priori damnandae, sed prudenter excipiendae ac discutiendae; et, si saepius forte repudiandae, interdum tamen probandae. Ita in I Cor. 14, 6 omissionem praepositio-

nis ἐν ante διδαχῇ paucorum horum testium suffragio p^{46} S* 1739. D* FG. 216. cum criticis TWA probandam censemus. Nimirum ex internae criticae principiis facilior apparet faciliusve explicatur additio quam omissio. Omissio enim inconcinnam asperamque reddit locutionem; quam inconcinnitatem (Paulino tamen stilo valde consentaneam) graeci homines addenda praepositione mollierunt.

C. *Apocalypsis critica textualis*

Apocalypsis, non minus quam Paulus, singulari introductione indiget. Tum criticus noster apparatus tum textus ipse, iam ante annum 1930 concinnati, in incudem denuo fuerunt revocandi, magnam etiam partem innovandi. Duo nimirum eventus critici problematis statum funditus mutaverunt: et papyri 47 detectio et amplissimi operis editio, in quo Hoskier nova documenta non pauca vulgavit. Quae quidem documenta neglegere minime licebat, scite prudenterque adhibere difficillimum erat. Aggredienda tamen fuit ardua haec difficultas, ac superanda. Qua vero via ac ratione, breviter declarandum est.

a) Papyrus 47

Prudens papyri usus praeviam duorum problematum solutionem exposcebat: 1) quem typum prae se ferret, 2) cuius esset valoris seu auctoritatis.

Papyri typus. Typus ex collatione cum notis iam codicibus dignoscendus erat. Quam quidem collationem diligenti accuratoque studio instituimus; verum, aliis praetermissis, duas modo easque breviores vias explanabimus, alienam alteram, alteram propriam, quibus papyri indolem exploravimus.

Kenyon, papyrum conferens cum SACPB T.-R., sequentes affinitates ac discrepantias detexit:

S	affin.	182	discr.	196	P	affin.	164	discr.	188
A	»	167	»	209	B	»	146	»	232
C	»	157	»	171	T.-R.	»	129	»	249

Duo sunt in ista tabula animadvertenda: 1) quod affinitates discrepantiis superentur: longius igitur a singulis distat papyrus, quam iisdem accedit; 2) quod verum cognationis gradum sive proportionem non solae ostendunt affinitates nec solae discrepantiae, sed varius excessus quo discrepantiis affinitates superantur. Unde nova haec tabula, crescentem excessum oculis subiiciens:

S 14; C 14; P 24; A 42; B 86; T.-R. 120.

Unde si ponimus codice A Alexandrinam recensionem, P aliam (Caesariensem?), B (=046) Antiochenam repraesentari, T.-R. harum duarum postremarum permixtionem seu confluentiam, rite colligitur papyrum propius a Caesariensi, longius ab Alexandrina, longissime ab Antiochena distare; colligitur etiam papyro typum exhiberi praerecensionalem (quod ex illius iam erat antiquitate sperandum); et hanc esse causam, cur minus ab S et C distet, quod nempe in his duobus multo levior exstiterit recensionalis conformatio seu innovatio.

Alia nos via collationem instituimus, illas videlicet 67 variantes lectiones conferentes, in quibus noster apparatus papyrum memorat seu producit. Praetermisso T.-R., eiusque loco inducto codice 1841 (ob rationes deinceps explanandas), separatim praeterea exhibitis variantibus quas probandas (41) et quas reiiciendas censuimus (26), sequens exstat tabula, affinitatis gradum ostendens:

1841	prob. 39	reic. 6	utr. 45
S	» 28	» 17	» 45
C	» 26	» 9	» 35
P	» 21	» 11	» 32
B	» 18	» 14	» 32
A	» 18	» 6	» 24

Haec tabula, praeterquam in B, in reliquis cum praecedenti cohaeret. Discriminis autem ratio est obvia. In superiore enim tabula singulares atque mendosae etiam papyri lectiones computabantur, quae in nostro apparatu vix locum habent.

Iam si utriusque tabulae exitus sive summa computatur, illud eruitur: papyri affinitatem maximam esse cum 1841 et S, minorem cum C et P, minimam cum A et B; esse nimirum papyri typum praerecensionalem, ab Alexandrina et Antiochena recensione distantem ac prorsus immunem, a Caesariensi vero minus remotam. An illius typus praecaesariensis est dicendus, illi nempe typo affinis, qui Caesariensi recensioni substat tamquam illius basis?

Papyri auctoritas. Ad papyri criticum valorem definiendum veniamus, qui ex pluribus capitibus dignosci potest. Hic valor in primis maxima papyri antiquitate commendatur, stricta quoque cum optimis testibus S et C cognatione extollitur; decrescit tamen immodica scribae libertate seu neglegentia (sive illius qui archetypum exaravit, sive illius qui codicem ipsum exscripsit), unde tam multae exsistunt singulares atque etiam mendosae lectiones. Praefert itaque papyrus optimam textus formam, multis tamen mendis deturpatam. At cum ista menda discernere, plerumque saltem, haud sit valde difficile, his detractis seu neglectis, restat in reliquis textus magni valoris, cuius testimonium magni habendum sit, sive absolute, ut patet, sive etiam respective, quatenus tutum exhibet criterium ad ceterorum testium auctoritatem probe aestimandam.

b) Alia documenta

Codices 130, a Von Soden maximam partem praetermissos, vulgavit Hoskier. De quibus magnum exsurgit problema: quis horum codicum valor seu bonitas? Ad hunc valorem aestimandum, id est, ad optimos codices detegendos, duplicem viam iniimus: 1) codices istos cum vetusta papyro contulimus; 2) variantes illas lectiones expendimus, quae, a pluribus criticis probatae, a paucioribus tamen textibus praeberentur, qui consequenter codices optimis accensendi videntur.

Codicum collatio cum papyro. Ex 67 variantibus supra memoratis, in quibus papyrus recurrit, illas nostro scopo aptiores duximus, in quibus papyrus pauciores modo comites secum consentientes haberet. Sunt autem 35. Iam si minusculos codices spectamus, concordantiarum numerus talis exsistit:

1841 : 21;	1778 : 14;	2042 : 13;	61 : 10
1006 : 19;	1678 : 13;	2302 : 12;	254 : 10
2053 : 17;	2080 : 10;	2057 : 12;	94 : 9
1611 : 17;	2020 : 10;	1854 : 11;	2065 : 9
2329 : 14;	2081 : 13;	2091 : 11;	69 : 4

Praecedunt itaque codices gemelli 1841-1006; pone sequuntur tres independentes 2053, 1611, 2329; succedunt cognati 1778-1678-2080-2020, quos omnes signo *f*2080 complectimur. Nec despiciendi sequentes. At unus super omnes exstat 1841; qui ideo accuratius est perpendendus.

Singularis codex 1841. Egregius is codex hisce notis, vere mirabilibus, distinguitur:

Est emendatissimus. Singulares variantes, paradoxas, manifeste mendosas nullas habet, ne orthographicas quidem; quales in aliis, etiam optimis, scatent. Est ergo sincerissimi archetypi fidelissima et quasi photographica translatio. Idem ferme dicendum est de cognato 1006.

Nullas prodit vitiosas inclinationes sive in redundantes sive in mutilas lectiones. Nec longus est nec brevis, sed medius et moderatus.

Duriores tamen, asperiores atque etiam inconcinnas variantes minime refugit. Non est certe codex ad usum Delphini concinnatus. Quamquam mendosas constructiones grammaticales seu soloecismos minime habet.

Characteristicas praeterea recensionum lectiones, sive Alexandrinas sive Caesarienses sive Antiochenas, non videtur habere.

Est tandem uniformis sibique constans, et unius quasi tenoris seu coloris. Ubi magnum iacet problema: uniformitas ista estne ab exquisita quadam scribae industria sive arte creata, an potius ex ipsa originalis textus unitate derivata?

Alii boni codices. Alias 23 variantes expendimus, quae, a paucioribus codicibus servatae, a plerisque tamen criticis probarentur. In his omnibus adest 1841; verum utile fuerit socios codices recensere, qui et ipsa variantium bonitate et cognatione cum 1841 optimi agnoscantur. Itaque, ut praecipuos modo notemus, en tabula exhibens quotiens istae 23 variantes a singulis praebeantur:

1841: 23; *f*2080: 12; 1611: 11; 2053: 10; 2329: 8;
A: 21; S: 15; C: 8; P: 5; B: 4.

Multa docet haec tabula. Docet singularem praestantiam

uncialum A et S, nonnullorumque cursivorum bonitatem, eorundem certe, quos ex collatione cum 𝔭47 optimos iam noveramus. Docet praeterea, quod maximi est momenti, horum codicum, invicem independentium, concursum sive consonantiam indicem esse criteriumque bonitatis. Haec in genere: singulorum nunc cum 1841 cognationem accuratius definiamus.

A maiusculis recensionalibus incipiamus. Maximam cum 1841 cognationem ostendit Alexandrinus A, minimam Caesariensis P et Antiochenus B, mediam dyscolus S et mixtus C. Contrariam cognationem vidimus in 𝔭47: maximam cum C et P, minimam cum A; solum in remotione a B uterque consentit, codex et papyrus. Ergo si papyrus praecaesariensis, pariter codex 1841 praealexandrinus vocari potest. Inde maior eius affinitas cum C (ob huius alexandrina elementa) quam cum P (pure Caesariensi).

Minusculi *f*2080, 1611, 2053, 2329 (quos haud immerito Occidentales vocaveris) aeque ferme consentiunt et discrepant, si cum 1841 conferuntur. Discors ista concordia sat facile videtur explicari posse. His nimirum codicibus textus praebetur simul et bonus et depravatus: bonus quidem, bonitate ex archetypo derivata; depravatus vero, nimia scribarum sive incuria sive audacia. Sit in exemplum mirabilis codex 2329, qui sescentas ferme singulares variantes praebet, ab Hoskier diligenter collectas. Idem fere de ceteris nuper memoratis dicendum est. Unde duplex in hisce codicibus elementum: alterum bonum, quasi bonum triticum ab originali depromptum, alterum malum, quasi superseminata zizania. Bonum triticum explicat eorum concordiam cum 1841; mala zizania, discordiam. Quare ad eorum testimonium accipiendum, seponendae prius

aberrantes lectiones: restabit bonus II saeculi textus; qui, si cum ceteris coaevis testibus concinit, praesertim cum 1841, originalem textum videtur referre.

CONCLUSIO. Ex his omnibus colligendum videtur codice 1841 typum textus praeberi saeculi II, et quidem sincerissimum inter plures ac varios qui id temporis circumferebantur. *Neutrum* typum seu textum dixeris, potiore quidem iure quam typum B in Evangeliis; cuius virtutibus insignitur, vitiis caret. Propterea, etsi non caece sequendus, at non facile deserendus. Quod si cum optimis aliis concordat ASC 2080 1611 2053 2329 aliisque bonis et independentibus, tuto videtur sequendus.

SCHOLION I. *Hoskeriana familiarum partitio cum Sodeniana collata.* Ad ordinem intellegendum quo in nostro apparatu codices sunt dispositi, necesse est Hoskerianam familiarum partitionem cum Sodeniana conferre.

Von Soden in Apocalypsi tria agmina HIK retinet. Cum autem H paucos modo codices, K vero magnam deteriorum turbam comprehendat, ad unum I nostra collatio coarctatur.

I Sodenianum, praeter nonnullos independentes seu dyscolos (I'), tres typos generales complectitur: I^{α} I^{b} I^{o}; qui in plures minores familias dispertiuntur: $I^{\alpha 1\text{-}7}$ $I^{b1\text{-}2}$ $I^{o1\text{-}2}$. Hoskier syntheticum conspectum proponit nullum: singulares tantum familias (minores) recenset, et quidem non satis definite. Iam, si singulares istae familiae cum minoribus familiis Sodenianis conferuntur, sequens exsistit paradigma (in quo Hoskerianam numerationem retinemus):

$I^{\alpha 1} = f59\ f81\ f114$ $I^{\alpha 2} = f1$ $I^{\alpha 3} = f46$
$I^{\alpha 4} = f21$ $I^{\alpha 5} = f62$ $I^{\alpha 6} = f119$ $I^{\alpha 7} = f10$
$I^{b1} = f38\ (f108)$ $I^{b2} = f7$ $I^{o1} = f34$ $I^{o2} = f13\ f9$.

Alias nonnullas recenset Hoskier, quae extra Sodenianum schema vagantur: 14-92-201, 121, 95-127-215-(172-217), 97-122-214, 176-206, 146-155; praeter plures independentes, qui cum independentibus Sodenianis ferme conveniunt.

Quid censendum? Si Sodeniana partitio cum Hoskeriana confertur, statim apparet Sodenianas familias plures in una Hoskeriana misceri, vicissim Sodenianam unam ex pluribus Hoskerianis conflari. Ceterum in Hoskier non satis declaratur familiarum nexus seu coordinatio: deest synopsis. In Soden vero systematica constructio non videtur apta. Profecto I^{α} non est una recensio diversis modis gradibusque a K contaminata. Res videtur aliter explicanda.

Ampla sane exstitisse videtur recensio I^{α} quam Caesariensem coniicimus, cui accesserunt plures minores recensiones I^{b1} I^{b2} I^{o1} I^{o2}. In his omnibus recensionibus, ut solet, duo sunt consideranda: et basis primaeva, recensioni subiacens, et recensionalis innovatio seu conformatio. Iam vero recensio I^{α} (Caesariensis) in codicibus quos Hoskier Erasmianos vocat, videtur esse facta, sed deinde ad alios diversi typi codices inducta seu extensa. Inde affinitates, inde discrepantiae. Ubi conveniunt $I^{\alpha 1\text{-}7}$, tenemus formam recensionalem; ubi discrepant, lectiones basicas seu primaevas: igitur totidem typos II saeculum attingentes. Maxime discrepant $I^{\alpha 4}$ et $I^{\alpha 6}$, quorum origo seu basicum substratum ab Erasmianis valde differt. Quod vero I^{b2} I^{o1} I^{o2} cum Antiochenis saepe concordant, duobus modis explicari potest: vel ex invadenti Antiochenorum contaminatione, vel potius ex primaevae basis cognatione seu communi origine, quatenus et his recensionibus et Antiochenae recensioni eadem fuerit vel similis basis assumpta.

Verum intra ambitum magni agminis I (vel extra ambitum trium agminum HIK) aliae minores familiae, et quidem summi momenti, reperiuntur, quas Von Soden aut neglegit aut ad K immerito reiicit. In his excellunt, ut vidimus, familia 1841 et 2053. Nos interim, commoditatis gratia, Sodenianam partitionem retinemus, ita tamen, ut ante I^a praemittamus *f*1841, independentes codices minoresque familias I^b et I^c.

SCHOLION 2. *Suntne originales Apocalypseos soloecismi?* Notum est in Apocalypsi lectiones non paucas grammaticaliter mendosas pluribus criticis tamquam originales probari. Cur? 1) quia difficiliores; 2) quia facilius explicatur mendosas lectiones esse a scribis emendatas, quam rectas esse depravatas. Videndum est rationes istae quid valeant.

1. Profecto, in universum, difficilior lectio praestantior. At vero difficultas intra certos quosdam limites contineri debet, ne in absurdum seu impossibilitatem desciscat. Praesto sunt in ipsa Apocalypsi multae lectiones difficilimae, immo absurdae, quas tamen nemo unus criticus admisit. Quaerendum itaque: mendosae istae lectiones potuerunt sacro auctori Iohanni excidere? Atqui alia eius dem Iohannis novimus scripta, a quibus eiusmodi menda penitus exsulant. Non ergo veri videtur simile eidem Apocalypsim scribenti tam multa menda excidisse. Scribis ergo, non vero auctori, talia menda adscribenda videntur. Nimirum, auctorem errasse minime demonstratur: contrarium potius est praesumendum; scribas vero, et quidem saepe, turpiter errasse, non est hypothesis, sed factum historicum. His itaque menda sunt appingenda.

2. Per se utrumque potuit accidisse: et ut pravam auctoris lectionem scriba emendaret, et ut rectam auctoris lectionem scriba depravaret. Per se, inquam, tam est pos-

sibile prius quam alterum. At vero utrum de facto accidit? Iam vero, rectas auctoris lectiones esse a scribis saepe depravatas, constat omnino; contrarium autem demonstrari non potest. Ergo praesumptio auctori favet. Historica origo mendorum fortasse explicari potest ex dubiis illis, quae de Apocalypseos authentia II saeculo et III nonnullorum animos vexarunt, quaeque in causa fuerunt cur Apocalypsis, episcopis aliquibus non ita vigilantibus, iusto liberius a privatis hominibus tractaretur ac depravaretur. Inde in codicibus tot menda, non ex auctoris imperitia, qui mirabile Evangelium tresque Epistulas a mendis scripsit immunes.

PRAECIPUORUM CODICUM GRAECORUM CATALOGUS

Codices unciales

S	01	IV-V	eapcα	Sinaiticus
A	02	V	eapcα	Alexandrinus
B	03	IV	eapc	Vaticanus
B	046	VIII	α	Vaticanus
C	04	V	eapcα	Ephraem rescriptus
D	05	VI	ea	Codex Bezae
D	06	VI	p	Claromontanus
E	07	VIII	e	Basileensis
E	08	VI	a	Laudianus
E	051	X	α	Athos
F	09	IX	e	Boreelianus
F	010	IX	p	Augiensis
F	052	X	α	Athos
G	011	X	e	Seidelianus
G	012	IX	p	Boernerianus
H	013	IX	e	Seidelianus II
H	014	IX	a	Mutinensis
H	015	VI	p	Euthalianus
I	016	V	p	Washington
K	017	IX	e	Cyprius
K	018	IX	apc	Mosquensis
L	019	VIII	e	Regius
L	020	IX	apc	Angelicus
M	021	IX	e	Campianus
N	022	VI	e	Purpureus Petropol.
O	023	VI	e	Sinopensis

P	024	VI	e	Guelpherbytanus A
P	025	IX	apcα	Porphyrianus
Q	026	V	e	Guelpherbytanus B
R	027	VI	e	Nitriensis
	028	X	e	Vaticanus
T	029	V	e	Borgianus
U	030	IX-X	e	Nanianus
V	031	IX	e	Mosquensis
W	032	V	e	Freerianus
X	033	IX-X	e	Monacensis
Y	034	IX	e	Macedonianus
Z	035	V-VI	e	Dublinensis
Γ	036	IX-X	e	Tischendorfianus IV
Δ	037	IX	e	Sangallensis
Θ	038	IX	e	Koridethi
Λ	039	IX	e	Oxoniensis
Ξ	040	VIII	e	Zacynthius
Π	041	IX	e	Petropolitanus II
Σ	042	VI	e	Rossanensis
Φ	043	VI	e	Beratinus
Ψ	044	VIII-IX	eapc	Athusiensis
Ω	045	VIII	e	Athusiensis

047	IX	e	065	V	e	081	VI	p
048	V	apc	066	V	a	082	VI	p
049	VIII-IX	apc	067	V	e	083	VI	e
054	VIII	e	068	V	e	084	VI	e
056	IX-X	apc	069	V-VI	e	085	VI-VII	e
057	IV?	a	070	V	e	087	VI	e
058	IV-V	e	071	V-VI	e	088	V	p
059	IV	e	073	V	e	089	VI	e
060	VI-VII	e	074	V	e	090	VI	e
062	IV-V	p	076	V-VI	a	091	VI	e
063	IX-X	e	078	VI	e	096	VI	a
064	VI	e	079	VI	e	099	VII	e

0106	VII	e	0131	IX	e	0177	VI	e
0108	VIII	e	0138	IX	e	0178	VI	e
0109	VII-VIII	e	0139	X-XI	e	0179	VI	e
0112	VII	e	0141	X	e	0180	—	e
0116	VIII-IX	e	0142	X	apc	0181	V	e
0118	VIII	e	0160	IV?	e	0182	V-VI	e
0120	IX?	a	0162	IV	e	0184	V	e
0121	IX	p	0165	V	a	0188	IV	e
0122	IX	p	0169	IV	α	0189	IV?	a
0124	IX	e	0170	V-VI	e	0190	—	e
0125	IX	e	0171	IV	e	0191	—	e
0130	IX	e	0175	IV	a	0207	IV	α

Praecipua papyrorum fragmenta

p 1	III-IV	e	p 20	III	c	p 38	IV	a
p 4	IV	e	p 22	III-IV	e	p 39	IV	e
p 5	III	e	p 23	IV	c	p 40	V-VI	p
p 8	IV	a	p 24	IV	α	p 41	V	a
p 10	IV	p	p 25	IV	c	p 45	III	ea
p 13	IV	p	p 27	III	p	p 46	III	p
p 15	IV	p	p 28	IV	e	p 47	III	α
p 16	IV	p	p 29	III-IV	a	p 48	III	a
p 17	IV	p	p 30	III-IV	p	p 49	IV	e
p 18	III-IV	α	p 37	III	e	p 52	II	e

Codices minusculi

1	XII	eapc	16	XIV	e	36	XII	ac
1	XII	α	17	XV	e	38	XIII	eapc
2	XIII	apc	21	XII	e	42	XI	apcα
4	XIII	e	22	XII	e	43	XII	apc
5	XIV	eapc	27	X	e	51	XIII	eapc
6	XIII	eapc	28	XI	e	59	XII	e
7	XII	e	33	IX-X	eapcα	60	XV	eα
13	XIII	e	35	XI-XII	eapcα	61	XVI	eapcα

69	XV	eapcα
71	XI	e
81	XI	apc
88	XII	apcα
91	XI	apcα
94	XIII	apcα
104	XI	apcα
114	IX-X	e
115	X-XI	e
118	XIII	e
124	XII	e
131	XIV	eapc
138	XII	e
157	XII	e
172	XIV-XV	apcα
174	XI	e
175	X-XI	eapcα
177	XI	apcα
179	XII	e
181	XI	apcα
185	XIV	e
203	XII	apcα
205	XIII	apc
206	XII-XIII	α
209	XV	eapcα
213	XI	e
216	XIV	apc
218	XII	eapcα
221	X	apc
226	XI	eapc
229	XII	e
230	XI	e
241	XI	eapcα
242	XII	eapcα
245	XII	e
249	XI	e
250	XI	apcα
251	XI	e
254	XIV	apcα
255	XI	apc
256	XI	apcα
257	XIV	apc
262	X	e
263	XIII	eapc
265	XII	e
267	XII-XIII	e
270	XII	e
273	XII	e
280	XII	e
291	XIII	e
296	XVI	eapcα
307	X-XI	ac
314	XI	apcα
317	XII	e
321	XII	apc
323	XI-XII	apc
325	XI	apcα
326	XII	apc
330	XII	eapc
336	XV	apcα
337	XII-XIII	apcα
346	XII	e
348	XI	e
349	XIV	e
372	XVI	e
378	XIII	apc
383	XIV	apc
385	XV	apcα
397	XI-XII	e
399	IX-X	e
406	XI	e
423	XVI	e
424	XI	apcα
429	XIII-XIV	apcα
430	XI	e
431	XII	eapc
432	XV	apcα
436	XI	apc
440	XII	eapc
443	XII	e
453	XIV	ac
459	XI	apcα
460	XIII	apc
461	IX	e
462	XIII	apc
467	XV	apcα
468	XIII	apcα
469	XIII	apcα
472	XIII-XV	e
473	XIII	e
476	XI	e
477	XIII	e
479	XIII	eapc
482	XIII	e
483	XIII	eapc
485	XII	e
489	XIV	eapc
491	XI	eapc
495	XII	e
506	XI	eapcα
517	XI-XII	eapcα
522	XVI	eapcα
536	XII	ap
543	XII	e
544	XII	e

547	XI	eapc
565	IX-X	e
566	IX	e
579	XIII	e
582	XIV	eapcα
598	XV	α
610	XII	ac
613	XII-XIII	apc
614	XIII	apc
616	XV	apcα
617	XII-XIII	α
623	XI	apc
628	XIV	apcα
635	XI	apc
639	XI	apc
642	XV	apc
655	XI	e
659	XII	e
660	XI	e
661	XI	e
664	XV	eapcα
692	XII	e
700	XI	e
713	XIII	e
716	XIV	e
726	XIII	e
743	XIV	α
757	XIII	eapcα
788	XIV	e
792	XV	α
794	XIV	eapc
808	XII	eapcα
823	XIII	eapc
824	XIV	eapcα
826	XII	e
827	XIII	e
828	XII	e
849	XVII	e
850	XII	e
869	XII	e
872	XII	e
876	XIII	apc
892	X	e
899	XI	e
913	XIV	apc
915	XIII	apc
917	XII	apc
919	XI	acα
920	XI	apcα
922	XII	eapcα
927	XII	eapc
941	XIII	eapc
945	XIII	eapc
954	XIV	e
983	XIII	e
986	XV	eapcα
990	XII	e
994	X	e
998	XIII	e
999	XIII	eapc
1006	XI	eα
1010	XII	e
1012	XI	e
1038	XIV	e
1047	XIII	e
1071	XII	e
1072	XIV	eapcα
1079	X	e
1082	XIII	e
1093	XIV	e
1094	XIII	eapcα
1099	XIII	apc
1108	XIII	apc
1149	XIII	eapc
1170	XV	e
1175	X	apc
1187	X-XI	e
1188	XI	e
1194	X-XI	e
1200	XII	e
1207	X	e
1216	XI	e
1219	XI	e
1223	XI	e
1229	XIII	e
1241	XII	eapc
1242	XIII	eapc
1245	XII	apc
1278	XII	e
1279	XI-XII	e
1293	XI	e
1295	X	e
1311	XI	apc
1319	XI	eapc
1321	XI	e
1342	XIII	e
1346	X	e
1354	XIV	eapc
1355	XII	e
1356	X	e
1375	XII	e
1391	XIV	e
1396	XIV	e
1402	XIII	e
1424	IX	eapc

1515	XIV	e	1838	XI	apc	2036	XIV	α
1518	XV	apc	1841	IX-X	apcα	2037	XIII-XIV	α
1522	XIV	apc	1845	X	apc	2038	XVI	α
1525	XIII	apc	1852	XI	apcα	2040	XI-XII	α
1542	XIII	e	1854	XI	apcα	2041	XIV	α
1555	XIII	e	1859	XIV	acα	2042	XIV	α
1573	XIII	eapc	1862	IX	apcα	2043	XV	α
1574	XV	e	1867	XI	apc	2044	XVI	α
1579	XIII	e	1872	XII	apcα	2045	XIV-XV	α
1582	XI	e	1873	XII	apc	2047	XVI	α
1588	XIV	e	1874	X	apc	2050	XII	α
1604	XIII	e	1876	XV	apcα	2051	XVI	α
1606	XIV	e	1891	X	apc	2053	XII	α
1610	XIV	apc	1894	XII	apcα	2054	XV	α
1611	XII	apcα	1898	X	apc	2055	XV	α
1654	XIV	e	1908	XI	p	2056	XV	α
1675	XIV	e	1912	XI	p	2057	XIV-XV	α
1678	XV-XVI	α	1934	XII	pα	2058	XIV	α
1689	X	e	1957	XV	α	2059	XI	α
1732	XIV	apcα	2004	XII	pα	2060	XIV	α
1738	XI	apc	2005	XIV	p	2061	XV	α
1739	X	apc	2014	XV	α	2062	XIII	α
1758	XIII	apc	2015	XV	α	2064	XVI	α
1765	XIV	apc	2016	XV	α	2065	XV	α
1775	XVI	α	2017	XV	α	2067	XV	α
1778	XIV-XV	α	2018	XIII	α	2069	XV-XVI	α
1820	XVI	e	2019	XIII	α	2070	XV	α
1827	XIII	apc	2020	XIV-XV	α	2071	XVII	α
1828	XIII	apcα	2023	XIII-XIV	α	2073	XIV	α
1829	XI	ac	2026	XV	α	2074	XI	α
1831	XIV	apc	2028	XV	α	2075	XV	α
1834	XIV	apc	2029	XVI	α	2078	XVI	α
1835	X	apcα	2030	XII	α	2080	XIV	apcα
1836	X	apc	2031	XIV	α	2081	XII	apcα
1837	XI	apc	2033	XV-XVI	α	2082	XV-XVI	α

2091	XV	α	2180	XIII	apc	2305	XIII	α
2093	XIII	eapc	2186	XII	α	2329	X	α
2127	XII	eapc	2193	XI	e	2344	XI	apcα
2138	XI	apcα	2259	XII	α	2349	XI	α
2143	XI	apc	2286	XIV	α	2351	X	α
2145	XII	e	2298	XI	apc	2352	XI	α
2147	XII	eapc	2302	XIV-XV	α	2430	XII	e

Lectionaria praecipua

l 34	IX	*l* 807	IX	*l* 1348	VII
l 36	VIII-IX	*l* 808	IX	*l* 1349	IX
l 48	XI	*l* 844	IX	*l* 1353	VII
l 184	XIV	*l* 845	IX	*l* 1354	VI
l 243	VII	*l* 848	IX	*l* 1485	VIII
l 689	VIII	*l* 961	IX	*l* 1566	IX
l 720	IX	*l* 1043	V	[*l* 1596 = *l* 1043]	
l 749	IX	*l* 1276	VI	*l* 2071	IX
l 805	IX	*l* 1345	IX	*l* 2072	IX
l 806	IX	*l* 1347	VI	*l* 2073	IX

N. B. In graecorum codicum versionumque catalogis maiores litterae (seu minores italicae in vet. lat. vers.) et arabici numeri individuos codices notant; romani numeri saeculum significant, cui documenta adscribuntur; sequentes vero litterae e a p c α Novi Testamenti partes ibi contentas, hoc modo: e = evang., a = act. apost., p = Pauli epist., c = cathol. epist., α = apocal.

ORDO QUO SOLENT PRAECIPUI CODICES IN APPARATU CITARI

In Evangeliis

Papyri

(H) B S C L Z W Δ Ψ 33 579 892 1241 1342
l 1043 sa bo

(I) D lat sy^{sc}
W Θ 565 700 28 *f* 1 *f* 13 21 22 372 arm geo
f 1424 7 267 1606 1093 1391
179 827 1082 185 1293 1010 945 990
M 27 71 692
U 213 1071 2145 443
Σ N Φ O
157 713 1012 245 291
A K Π Y 1219
566-Λ 1187 262 1573 1555 899
090 Γ 047 1295 273 4 998 472 1515 1093 1604
1047 1355 1396 1038 660 251 1229 716 440
1170 1242 024 0106 P Q R 078 067 064 074
079 090 0130

(Comm) Ξ X X^{b} 821 397 0141 869 138 994
249 430 317 743 423 850 849 1820

(K) Ω V 028 461 E F G H 59
vg sy^{i} sy^{hl} sy^{p}

In Actibus, Paulo, Catholicis Epistulis

Papyri

(H) B S A C H^{p} I^{p} M^{p} P^{pc} Ψ 33 104 326 1175 81
1739^{p} 6 1852^{p} sa bo

(I) D^{a} E^{a} D^{p} F^{p} G^{p} 1912^{p} 1874 917^{ap} 1829^{ac} 1836^{p}
1898 181 88 915 431^{ac} 307^{ac} 36^{ac} 610^{ac} 453^{ac}

623 5 1827 1838 467 1873 927 489 2143
920 1835^{ac} 2004^{p} 1845 919 226 547 241 1319
2127^{p} 256 263^{p} 38 1311 436 1837^{ac} 255^{p}
808^{ac} 642 218 1 209^{ac} 460 337 177^{p} 1738^{pc}
69 462^{p} 794 1525^{ac} 2180^{ac} 1522^{ac} 330^{p} 999^{p}
2093 319^{pc}
1891 522 206 1758^{ac} 429 1831 242 536^{a} 2^{p}
296^{p} 635^{p} 941^{p} 0120^{a}
1739^{ac} 2298 323 440 216 1872^{p} 1149^{p} 491^{p}
823^{p} 35^{p} 935
1611 1108 2138 1518 1245 2005^{p} 1852^{c}
614^{ac} 383 2147^{ac} 257 913 1765^{ac} 255^{ac} 378^{pc}
1610^{p} 506^{p} 203^{p} 221^{p} 639^{p} 1867^{p} 876^{p} 385

(K) H^{a} K^{pc} L P^{a} 049^{c} 0122^{p}

In Apocalypsi

Papyri

(H) S A C 0169 0207 2344
1841 1006 2040
61 69 94 241 254 469 792 1611 1175 1852
1854 2019 2030 2042 2050 2057 2070 2071
2073 2091 2254 2305 2329 2351

(I) 2080 1678 1778 2020 2053 2062 F
104 459 628 922
250 424 1862 172 1828
468 42 325 517
P 2081 2286 598 2060 2026 2065 2302
2059 181 1 296 1894
2031 2056 35 209 E
2036 2014 2043 2015 1876
2069 2033 2054 2028 2029 2068
2067 2055 2064 743
2023 2352 432 2061 60

(K) B 920 1872 2027 1859
314 256 2017 617 175 2016 91 1934 242

ANTIQUISSIMAE VERSIONES

Vetus latina

In Evangeliis

a	IV	Vercellensis	*k*	IV-V	Bobbiensis
b	IV-V	Veronensis	*l*	VIII	Rehdigeranus
c	XII	Colbertinus	*m*	VIII-IX	Sessorianus
d	VI	Cantabrigiensis	*n*	V-VI	Sangallensis
δ	IX	Sangallensis	*p*	VII-VIII	Sangallensis
e	IV-V	Palatinus	*q*	VII	Monacensis
f	VI	Brixianus	r^1	VI-VII	Usserianus I
ff^1	XI	Corbeiensis I	r^2	IX	Usserianus II
ff^2	V	Corbeiensis II	*s*	VII	Ambrosianus
g^1	VII	Sangermanensis I	*t*	XI	Liber comicus Tol.
g^2	X	Sangermanensis II	*v*	VII	Vindobenensis
h	V	Claromontanus	*aur*	VII-VIII	Aureus
i	VII	Vindobonensis			

In Actibus, Paulo, Catholicis Epist., Apocalypsi

d	VI	a	Cantabrigiensis
d	VI	p	Claromontanus
e	VI	a	Laudianus
e	IX	p	Sangermanensis
f	IX	p	Augiensis
ff	X	ac	Corbeiensis
g	XIII	acα	Gigas
g	IX	p	Boernerianus
h	VI-VII	acα	Floriacensis
m	VIII-IX	apcα	Sessorianus
p	XIII	a	Perpinianus

q	VI	c	Monacensis
r	VI-VII	p	Frisingensia fragm.
s	V-VI	ac	Bobbiensis
t	XI	apcα	Liber Comicus Tol.
w	XV	ac	Wernigerode
w	VI	p	Guelpherbytanus
x	VII-IX	ap	Bodleianus
ʒ	VII	pcα	Harleianus

Syriacae versiones

sy^c	syro-curetoniana
sy^s	syro-sinaitica
sy^p	peshitta
sy^i	syro-hierosolymitana
sy^h	harclensis

Copticae versiones

sa	sahidica
bo	bohairica
achm	achmimica

Aliae versiones

arm	armena
geo	georgica
aeth	aethiopica
vg	vulgata latina

APPENDIX BIBLIOGRAPHICA

ALIA AUCTORIS SCRIPTA QUIBUS DICTA IN PROLEGOMENIS ILLUSTRANTUR

GENERALIA

Critica textualis Novi Testamenti in crisim revocata. Estudios Bíblicos, 1 [1930], 329-353.

Crítica de los críticos. Estudios Bíblicos, 1 [1930], 301-312.

Harmonizaciones e interpolaciones en el texto del N. T. Estudios Bíblicos (Segunda época), 2 [1943], 121-122.

Textus codicis Claromontani (D) *in Epistula ad Galatas.* Biblica, 12 [1931], 199-218.

CODICES GRAECI

Un notable códice de la Biblioteca Escurialense. Estudios Bíblicos, 4 [1934], 249-267.

Un fragmento de San Lucas (22, 44 63) en un papiro recientemente descubierto (0171). Estudios eclesiásticos, 4 [1925], 293-305.

Dos papiros egipcios del N. T. recientemente publicados ($\mathfrak{p}^{37}$ y 0162). Estudios eclesiásticos, 9 [1930], 289-320.

¿El códice 1841 (= 127) es el mejor representante del Apocalipsis? Estudios eclesiásticos, 18 [1944].

LOCI LECTIONESVE SINGULARES

¿Cuál es la lección auténtica de Mt. 1,16? Estudios eclesiásticos, 13 [1934], 338-354.

"Iustificata est sapientia a filiis suis" (Mt. 11, 19). *A filiis* an *ab operibus?* Biblica, 6 [1925], 323-325, 461-465.

In sabbato "secundo primo" (Lc. 6,1). Estudios eclesiásticos, 7 [1928], 94-103.

¿Es admisible la inversión de los capítulos V y VI de San Juan? Estudios Bíblicos, 2 [1931], 81-88.

OPERUM RECENSIONES

Boletín bíblico del N. T. La crítica textual. Estudios eclesiásticos, 4 [1925], 306-318, 416-434.

EBERHARD-ERWIN NESTLE, *Novum Testamentum graece et latine*[13]. Estudios Bíblicos, 1 [1930], 165-168.

KIRSOPP LAKE, ROBERT F. BLAKE AND SYLVA NEW, *The Caesarean Text of the Gospel of Mark.* Estudios Bíblicos, 1 [1930], 237-245.

H. J. VOGELS, *Codicum Novi Testamenti specimina.* Razón y fe, 90 [1930 I], 92-93. Estudios eclesiásticos, 9 [1930].

LATINAE VERSIONES

Un fragmento de la Vetus latina (Act. 1, 15-26) *en un Epistolario del siglo XIII.* Estudios eclesiásticos, 6 [1927], 331-334.

Para la historia de la Vulgata en España. Un proyecto y un llamamiento. Estudios Bíblicos, 1 [1930], 89-93.

La Vulgata en España. Estudios Bíblicos (Segunda época), 1 [1941-1942], 13-40, 167-185.

Boletín de Sagrada Escritura. La nueva edición de la Vulgata. Estudios eclesiásticos, 6 [1927], 79-95, 186-207, 415-428.

Tres códices Tarraconenses de la Vulgata. Estudios eclesiásticos, 4 [1925], 382-391.

Origen del Pentateuco Turonense (G). Biblica, 9 [1928], 461-463.

"Ab hoc exivit proverbium" (Gen. 10, 9). Biblica, 8 [1927], 347-350.

¿Bachiarius Peregrinus? Estudios eclesiásticos, 7 [1928], 361-366.

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ

1 1 Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαυίδ, υἱοῦ
Ἀβραάμ.
2 Ἀβραὰμ ἐγέννησεν τὸν Ἰσαάκ, Ἰσαὰκ δὲ ἐγέννησεν
τὸν Ἰακώβ, Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς
ἀδελφοὺς αὐτοῦ, 3 Ἰούδας δὲ ἐγέννησεν τὸν Φαρὲς καὶ
τὸν Ζαρὰ ἐκ τῆς Θάμαρ, Φαρὲς δὲ ἐγέννησεν τὸν
Ἑσρώμ, Ἑσρὼμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀράμ, 4 Ἀρὰμ δὲ
ἐγέννησεν τὸν Ἀμιναδάβ, Ἀμιναδὰβ δὲ ἐγέννησεν τὸν
Ναασσών, Ναασσὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαλμών, 5 Σαλ-
μὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Βοὸζ ἐκ τῆς Ῥαχάβ, Βοὸζ δὲ
ἐγέννησεν τὸν Ἰωβὴδ ἐκ τῆς Ῥούθ, Ἰωβὴδ δὲ ἐγέννησεν
τὸν Ἰεσσαί, 6 Ἰεσσαὶ δὲ ἐγέννησεν τὸν Δαυὶδ τὸν βασι-
λέα. Δαυὶδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σολομῶνα ἐκ τῆς τοῦ
Οὐρίου, 7 Σολομὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ῥοβοάμ, Ῥοβοὰμ
δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιά, Ἀβιὰ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀσά,
8 Ἀσὰ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσαφάτ, Ἰωσαφὰτ δὲ ἐγέννησεν
τὸν Ἰωράμ, Ἰωρὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ὀζίαν, 9 Ὀζίας δὲ
ἐγέννησεν τὸν Ἰωάθαμ, Ἰωάθαμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἄχαζ,
Ἄχαζ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐζεκίαν, 10 Ἐζεκίας δὲ ἐγέν-

1 5 Βοοζ$^{1-2}$ SVL] Βοες THWM | 6 δε^{2} THWSLM : p^{1} BS co. sy kg^{1}. 700 f1 f^{13} arm. 566 Γ] + ο βασιλευς V : rel | 7-8 Ασα$^{1-2}$ WLN] Ασαφ THSVM | 9 Αχαζ$^{1-2}$ TWSVM] Αχας HL

SANCTUM IESU CHRISTI EVANGELIUM SECUNDUM MATTHAEUM

1,1-17 Iesu Christi genealogia (L 3, 23-38)

1 LIBER generationis Iesu Christi filii David, filii
Abraham.
2 Abraham genuit Isaac. Isaac autem genuit
Iacob. Iacob autem genuit Iudam et fratres eius.
3 Iudas autem genuit Phares et Zaram de Thamar.
Phares autem genuit Esron. Esron autem genuit
Aram. 4 Aram autem genuit Aminadab. Aminadab
autem genuit Naasson. Naasson autem genuit
Salmon. 5 Salmon autem genuit Booz de Rahab.
Booz autem genuit Obed ex Ruth. Obed autem
genuit Iesse. Iesse autem genuit David regem. 6 Da-
vid autem rex genuit Salomonem ex ea quae fuit
Uriae. 7 Salomon autem genuit Roboam. Roboam
autem genuit Abiam. Abias autem genuit Asa.
8 Asa autem genuit Iosaphat. Iosaphat autem ge-
nuit Ioram. Ioram autem genuit Oziam. 9 Ozias au-
tem genuit Ioatham. Ioatham autem genuit Achaz
Achaz autem genuit Ezechiam. 10 Ezechias autem
genuit Manassen. Manasses autem genuit Amon.

1 Gn 21,3; 25,25; 29,25; 38,29s; 1 Par 2,4s. 9s.
3 1 Par 2,11ss; Rth 4, 13-22
6 2 Sm 12,24
7 2 Par 3,10-16

νησεν τὸν Μανασσῆ, Μανασσῆς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμών,
Ἀμὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσίαν, 11 Ἰωσίας δὲ ἐγέννησεν
τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοι-
κεσίας Βαβυλῶνος. 12 Μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυ-
λῶνος Ἰεχονίας ἐγέννησεν τὸν Σαλαθιήλ, Σαλαθιὴλ δὲ
ἐγέννησεν τὸν Ζοροβάβελ, 13 Ζοροβάβελ δὲ ἐγέννησεν
τὸν Ἀβιούδ, Ἀβιοὺδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιακίμ, Ἐλια-
κὶμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀζώρ, 14 Ἀζὼρ δὲ ἐγέννησεν τὸν
Σαδώκ, Σαδὼκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀχίμ, Ἀχὶμ δὲ ἐγέν-
νησεν τὸν Ἐλιούδ, 15 Ἐλιοὺδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλεάζαρ,
Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ματθάν, Ματθὰν δὲ ἐγέν-
νησεν τὸν Ἰακώβ, 16 Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσὴφ τὸν
ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος
Χριστός.
17 Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως Δαυὶδ γενεαὶ
δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ Δαυὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βα-
βυλῶνος γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας
Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες.
18 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γένεσις οὕτως ἦν. μνη-
στευθείσης τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν
ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ Πνεύ-
ματος Ἁγίου. 19 Ἰωσὴφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν
καὶ μὴ θέλων αὐτὴν δειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρᾳ ἀπο-

10 Αμων$^{1.3}$ WL] Αμως THSVM | 11 εγεννησεν]* + τον Ιωακιμ,
Ιωακιμ δε εγεννησεν h^{r} : 33. Θ f1 MUΣ 660 485 1604 sy^{ih} (Ir) | 15
Ματθαν$^{1-2}$ SVM] Μαθθαν THWL | 16 Ιωσηφ... Χριστος THWsV
LM] Ιωσηφ, Ιωσηφ δε ῳ εμνηστευθη παρθενος Μαριαμ (sic pro
Μαριαμ παρθενος) εγεννησεν Ιησουν τον λεγομενον Χριστον S :
sy^{s}. Bars.; Ιωσηφ ῳ μνηστευθεισα παρθενος Μαριαμ εγεννησεν Ιη-
σουν τον λεγ. Χρ. h^{r} : ag^{1} (kcbdq) (sy^{c}). Θ f^{13}. | 18 Ιησου T[H]W[S]
VLM] om. s : lat sy^{sc} 71. | Ιησου Χριστου THSVLM p^{1}...] ∽ hWs :
B. | γενεσις THWSVM : BSC W Θ f1 Σ 1604 P 028 Eus] γεννησις s
L : rel | 19 δειγματισαι THWLM : p^{1} BS^{c}Z. f1. Eus.] * παραδει-
γματισαι SVl : rel

Amon autem genuit Iosiam. 11 Iosias autem ge-
nuit Iechoniam et fratres eius in transmigratione
Babylonis. 12 Et post transmigrationem Babylo-
nis, Iechonias genuit Salathiel. Salathiel autem
genuit Zorobabel. 13 Zorobabel autem genuit Abiud.
Abiud autem genuit Eliacim. Eliacim autem ge-
nuit Azor. 14 Azor autem genuit Sadoc. Sadoc
autem genuit Achim. Achim autem genuit Eliud.
15 Eliud autem genuit Eleazar. Eleazar autem ge-
nuit Mathan. Mathan autem genuit Iacob. 16 Iacob
autem genuit Ioseph virum Mariae, de qua natus
est Iesus qui vocatur Christus.
17 Omnes itaque generationes ab Abraham usque
ad David, generationes quattuordecim; et a David
usque ad transmigrationem Babylonis, generatio-
nes quattuordecim; et a transmigratione Babylo-
nis usque ad Christum, generationes quattuorde-
cim.

1, 18-25 Christi generatio et nativitas

18 Christi autem generatio sic erat. Cum esset
desponsata mater eius Maria Ioseph, antequam
convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu
sancto. 19 Ioseph autem vir eius cum esset iustus
et nollet eam traducere, voluit occulte dimittere

12 1 Par 3,18s
16 Mt 27,17.22
18 L 1,35

λῦσαι αὐτήν. 20 ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος, ἰδοὺ ἄγ-
γελος Κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων Ἰωσὴφ υἱὸς
Δαυίδ, μὴ φοβηθῇς παραλαβεῖν Μαριὰμ τὴν γυναῖκά
σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ Πνεύματός ἐστιν
Ἁγίου. 21 τέξεται δὲ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ
Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν
ἁμαρτιῶν αὐτῶν. 22 Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ
τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος

23 Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει καὶ τέξεται υἱόν,
καὶ καλέσουσιν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ,

ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. 24 ἐγερ-
θεὶς δὲ ὁ Ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσέτα-
ξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος Κυρίου, καὶ παρέλαβεν τὴν γυναῖκα
αὐτοῦ· 25 καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν ἕως οὗ ἔτεκεν υἱόν·
καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.
2 1 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλέεμ τῆς Ἰου-
δαίας ἐν ἡμέραις Ἡρῴδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι
ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα 2 λέγοντες
Ποῦ ἐστιν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἴδομεν
γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἤλθομεν
προσκυνῆσαι αὐτῷ. 3 ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς Ἡρῴδης
ἐταράχθη, καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ, 4 καὶ συν-
αγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ
λαοῦ ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται.
5 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Ἐν Βηθλέεμ τῆς Ἰουδαίας· οὕτως
γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου

20 Μαριαμ ThSVl] Μαριαν *HWLM* | 24 εγερθεις THWVLM : διεγερθεις S : rel | ο¹ [H]WVLM] om BSC*Z. 071. 399. *f*1. Epiph.] * | 25 ου T[H]SVLM] TS : SZΔ. 565 28 399 21 *f*¹⁸ Σ 157 713 028 ΚΠ | om W : B*.

eam. 20 Haec autem eo cogitante, ecce Angelus
Domini apparuit in somnis ei, dicens: Ioseph fili
David, noli timere accipere Mariam coniugem
tuam; quod enim in ea natum est, de Spiritu
sancto est. 21 Pariet autem filium, et vocabis no-
men eius Iesum; ipse enim salvum faciet populum
suum a peccatis eorum. 22 Hoc autem totum
factum est, ut adimpleretur quod dictum est a
Domino per prophetam dicentem:

23 *Ecce virgo in utero habebit et pariet filium*
et vocabunt nomen eius Emmanuel,

quod est interpretatum Nobiscum Deus. 24 Ex-
surgens autem Ioseph a somno, fecit sicut prae-
cepit ei angelus Domini, et accepit coniugem
suam. 25 Et non cognoscebat eam donec peperit
filium suum primogenitum; et vocavit nomen eius
Iesum.

2, 1-12 Iesus a Magis adoratur

1 Cum ergo natus esset Iesus in Bethlehem
Iuda in diebus Herodis regis, ecce Magi ab orien-
te venerunt Hierosolymam, 2 dicentes: Ubi est qui
natus est rex Iudaeorum? vidimus enim stellam
eius in oriente, et venimus adorare eum. 3 Audiens
autem Herodes rex, turbatus est, et omnis Hiero-
solyma cum illo. 4 Et congregans omnes principes
sacerdotum et Scribas populi, sciscitabatur ab eis
ubi Christus nasceretur. 5 At illi dixerunt ei: In
Bethlehem Iudae; sic enim scriptum est per pro-
phetam:

20 Mt 1,18 | **21** L 1,31; 2,21; A 4,12 | **22** Is 7,14 | **25** L 2,7 | **2, 1** L 2,1-7 | **2** Nu 24,17 | **5** J 7,42; Mich 5,1

6 Καὶ σὺ Βηθλέεμ, γῆ Ἰούδα,
οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα·
ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος,
ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ.

7 Τότε Ἡρῴδης λάθρα καλέσας τοὺς μάγους ἠκρίβω-
σεν παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος,
8 καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλέεμ εἶπεν Πορευθέντες
ἐξετάσατε ἀκριβῶς περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὰν δὲ εὕρητε,
ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως κἀγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ.
9 οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως ἐπορεύθησαν· καὶ ἰδοὺ
ὁ ἀστήρ, ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ, προῆγεν αὐτοὺς ἕως
ἐλθὼν ἐστάθη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον. 10 ἰδόντες δὲ
τὸν ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα. 11 καὶ
ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας
τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ,
καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν
αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν. 12 καὶ
χρηματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρῴδην,
δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν
13 Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου
φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσὴφ λέγων Ἐγερθεὶς παρά-
λαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ φεῦγε εἰς
Αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἴπω σοι· μέλλει γὰρ
Ἡρῴδης ζητεῖν τὸ παιδίον τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. 14 ὁ δὲ
ἐγερθεὶς παρέλαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ
νυκτὸς καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, 15 καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως
τῆς τελευτῆς Ἡρῴδου· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Κυ-

2 6 γη] γης (N) | 13 φαινεται κατ οναρ THWSVLM] κατ οναρ εφανη h : B. al var

6 *Et tu Bethlehem,* terra Iuda,
nequaquam minima es in principibus Iuda;
ex te enim exiet dux
qui regat populum meum Israhel.

7 Tunc Herodes clam vocatis Magis diligenter
didicit ab eis tempus stellae quae apparuit eis;
8 et mittens illos in Bethlehem, dixit: Ite, et inter-
rogate diligenter de puero; et cum inveneritis,
renuntiate mihi, ut et ego veniens adorem eum.
9 Qui cum audissent regem, abierunt; et ecce
stella, quam viderant in oriente, antecedebat
eos, usquedum veniens staret supra ubi erat
puer. 10 Videntes autem stellam gravisi sunt gau-
dio magno valde. 11 Et intrantes domum, invene-
runt puerum cum Maria matre eius, et procidentes
adoraverunt eum; et apertis thesauris suis, ob-
tulerunt ei munera, aurum, thus et myrrham.
12 Et responso accepto in somnis ne redirent ad
Herodem, per aliam viam reversi sunt in regio-
nem suam.

2, 13-18 Fuga in Aegyptum et Innocentium caedes

13 Qui cum recessissent, ecce angelus Domini
apparuit in somnis Ioseph, dicens: Surge et ac-
cipe puerum et matrem eius et fuge in Aegyptum,
et esto ibi usque dum dicam tibi. Futurum est
enim ut Herodes quaerat puerum ad perdendum
eum. 14 Qui consurgens accepit puerum et ma-
trem eius nocte et secessit in Aegyptum; 15 et
erat ibi usque ad obitum Herodis; ut adimplere-

13 Dt 23, 7 | 15 Os 11, 1

ρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος Ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα
τὸν υἱόν μου.
16 Τότε Ἡρῴδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων
ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνεῖλεν πάντας τοὺς
παῖδας τοὺς ἐν Βηθλέεμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς
ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβω-
σεν παρὰ τῶν μάγων. 17 τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ
Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος

18 Φωνὴ ἐν Ῥαμὰ ἠκούσθη,
κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολύς·
Ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς,
καὶ οὐκ ἤθελεν παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν.

19 Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρῴδου, ἰδοὺ ἄγγελος Κυ-
ρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσὴφ ἐν Αἰγύπτῳ 20 λέγων
Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ,
καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραήλ· τεθνήκασιν γὰρ οἱ ζη-
τοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. 21 ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέ-
λαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ εἰσῆλθεν
εἰς γῆν Ἰσραήλ. 22 ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει
τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ Ἡρῴδου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐφοβήθη
ἐκεῖ ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ ἀνεχώρησεν
εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας, 23 καὶ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς
πόλιν λεγομένην Ναζαρέθ· ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ
τῶν προφητῶν ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

3 1 Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παραγίνεται Ἰωάν-

19 φαινεται / κατ οναρ THWSLM : BSC sa. D (lat sy[sc]). f1 f^{13}. Σ 157] ∽ V : rel | 22 Ηρῳδου / του πατρος αυτου SVI] ∽ THWLM : ∽ THW*L*M : ... Ναζαρεθ T*L*] Ναζαρετ HWSVIM | 3 1 δε THW[*S*] BSC*. W. | 23 Ναζαρεθ T*L*] Ναζαρετ HWSVIM | 3 1 δε THW[*S*] VLM] om s : LΔ D *kbff*[1]*g*[1]*q* sy[si] 565 28 arm 1010 M 213 ΝΣ 713 ΚΠ 273 VΩSE

tur quod dictum est a Domino per prophetam
dicentem: *Ex Aegypto vocavi filium meum.*
16 Tunc Herodes videns quoniam illusus esset
a Magis, iratus est valde, et mittens occidit omnes
pueros qui erant in Bethlehem et in omnibus
finibus eius a bimatu et infra secundum tempus
quod exquisierat a Magis. 17 Tunc adimpletum
est quod dictum est per Hieremiam prophetam di-
centem:

18 Vox in Rama audita est
ploratus et ululatus multus;
Rachel plorans filios suos,
et noluit consolari, quia non sunt.

19 Defuncto autem Herode, ecce angelus Domi-
ni apparuit in somnis Ioseph in Aegypto, 20 dicens:
Surge et accipe puerum et matrem eius et vade
in terram Israhel; defuncti sunt enim qui quaere-
bant animam pueri. 21 Qui consurgens, accepit
puerum et matrem eius et venit in terram Israhel.
22 Audiens autem quod Archelaus regnaret in
Iudaea pro Herode patre suo, timuit illo ire; et
admonitus in somnis, secessit in partes Galilaeae.
23 Et veniens habitavit in civitate, quae vocatur
Nazareth: ut adimpleretur quod dictum est per
prophetas: quoniam Nazaraeus vocabitur.

CHRISTI VITA PUBLICA

3, 1-12 **Praecursoris ministerium** (Mr 1, 2-8; L 3, 3-18).

1 In diebus autem illis venit Iohannes Baptista

17 Jr 31,15
23 L 1,26; 2,39; Is 11,1; 53,2; Mt 4,17

νης ὁ Βαπτιστὴς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας·
2 καὶ λέγων Μετανοεῖτε· ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρα-
νῶν. 3 οὗτος γάρ ἐστιν ὁ ῥηθεὶς διὰ Ἡσαΐου τοῦ προ-
φήτου λέγοντος

Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ
Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου,
εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.

4 Αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶχεν τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν
καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ·
ἡ δὲ τροφὴ ἦν αὐτοῦ ἀκρίδες καὶ μέλι ἄγριον. 5 Τότε
ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἱεροσόλυμα καὶ πᾶσα ἡ Ἰουδαία
καὶ πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου, 6 καὶ ἐβαπτίζοντο
ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐξομολογούμενοι τὰς
ἁμαρτίας αὐτῶν. 7 Ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων
καὶ Σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα αὐτοῦ
εἶπεν αὐτοῖς Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν
φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; 8 ποιήσατε οὖν καρ-
πὸν ἄξιον τῆς μετανοίας· 9 καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν
ἑαυτοῖς Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν
ὅτι δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα
τῷ Ἀβραάμ. 10 ἤδη δὲ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν
δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν
καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. 11 ἐγὼ μὲν
ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μου
ἐρχόμενος ἰσχυρότερός μού ἐστιν, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ
ὑποδήματα βαστάσαι· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι

2 και V[M]] om THWSL : BS co. q. Hil. | 6 ποταμῳ THWVLM : BSC* co W sy q. 399 21 f1 346. 1424 ΜΣ 157 660 273 4 Ωρ] om S : rel | 7 αυτου SVLM] om THW : BS* l1043. sa. Ωρ Hil.

praedicans in deserto Iudaeae, 2 et dicens: Pae-
nitentiam agite; appropinquavit enim regnum
caelorum. 3 Hic est enim qui dictus est per Esaiam
prophetam dicentem:

Vox clamantis in deserto:
Parate viam Domini,
rectas facite semitas eius.

4 Ipse autem Iohannes habebat vestimentum de
pilis camelorum et zonam pelliceam circa lumbos
suos; esca autem eius erat locustae et mel silve-
stre. 5 Tunc exibat ad eum Hierosolyma et omnis
Iudaea, et omnis regio circa Iordanem; 6 et bapti-
zabantur ab eo in Iordane confitentes peccata sua.
7 Videns autem multos Pharisaeorum et Sad-
ducaeorum venientes ad baptismum suum, dixit
eis: Progenies viperarum, quis demonstravit vobis
fugere a ventura ira? 8 Facite ergo fructum di-
gnum paenitentiae. 9 Et ne velitis dicere intra
vos: Patrem habemus Abraham; dico enim vobis
quoniam potens est Deus de lapidibus istis susci-
tare filios Abrahae. 10 Iam enim securis ad ra-
dicem arborum posita est. Omnis ergo arbor quae
non facit fructum bonum, excidetur et in ignem
mittetur. 11 Ego quidem baptizo vos in aqua in
paenitentiam; qui autem post me venturus est,
fortior me est, cuius non sum dignus calceamenta
portare; ipse vos baptizabit in Spiritu sancto

4 4 Rg 1,8
9 R 2,28s; 4,12; J 8,33-39
11 J 1,15.24-28; A 1,5

Ἁγίῳ καὶ πυρί· 12 οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ
διακαθαριεῖ τὴν ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σῖτον
αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ
ἀσβέστῳ.
13 Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ
τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ'
αὐτοῦ. 14 ὁ δὲ Ἰωάννης διεκώλυεν αὐτὸν λέγων Ἐγὼ
χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρός με;
15 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν Ἄφες ἄρτι·
οὕτως γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιο-
σύνην. τότε ἀφίησιν αὐτόν. 16 βαπτισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς
εὐθὺς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ ἀνεῴχθησαν
αὐτῷ οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδεν τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ κατα-
βαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν· 17 καὶ
ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός
μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα.
4 1 Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ
Πνεύματος, πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου. 2 καὶ νη-
στεύσας ἡμέρας τεσσεράκοντα καὶ νύκτας τεσσεράκοντα
ὕστερον ἐπείνασεν. 3 καὶ προσελθὼν ὁ πειράζων εἶπεν
αὐτῷ Εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι
γένωνται. 4 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Γέγραπται Οὐκ ἐπ'

---

12 αποθηκην *TH*WSVLM] + αυτου h : B. W *b*. 372 828 1391 1279 443. 157. | 14 Ιωαννης [*S*]VLM] om THWs : BS* *l* 1043. sa. Eus. | 15 προς αυτον ThSVL] αυτω *H*WM : B bo. lat sy^sp. 372 *f* 13. | 16 ευθυς ανεβη THWVLM : BS 33 *l* 1043 co. W D lat sy^c. 700 *f* 1.] ∽ S : rel | ανεωχθησαν TSVL] ηνεωχθ. HWM | αυτω hSVLM] om T*H* W : BS* *l* 1043 sa. sy^sc. Ir Hil Vig. | το πνευμα του θεου SVL : 𝔭 (p Oxy III, 405)...] πνευμα θεου THWM : BS. | και³ VM : 𝔭^vid (p Oxy III, 405)...] om THWSL : BS* bo. lat. | 17 ευδοκησα HWSVLM] ηυδ. T | 4 1 ο T[H]WSVLM] om : BΔ. 700. U. | 2 νυκτας τεσσ. HSVL] ∽ TWM : S 892 co. D lat. sy^p arm. | τεσσερακοντα THWVL] τεσσαρ. SM | 3 ο πειρ. ειπεν / αυτω THWLM : BS 33 bo W *kff*¹*l* vg 700 *f* 1 *f* 13 157 sy^p Tα] ∽ SV : pler | ειπε TWSVM] ειπον HL | 4 επι TH*S*

et igni. 12 Cuius ventilabrum in manu sua, et
permundabit aream suam, et congregabit triticum
suum in horreum, paleas autem comburet igni
inextinguibili.

3, 13-17 **Iesus baptizatur** (Mr 1, 9 ss.; L 3, 21 s.; J 1, 31-34).

13 Tunc venit Iesus a Galilaea in Iordanem
ad Iohannem, ut baptizaretur ab eo. 14 Iohannes
autem prohibebat eum, dicens: Ego a te debeo
baptizari, et tu venis ad me? 15 Respondens autem
Iesus, dixit ei: Sine modo; sic enim decet nos
implere omnem iustitiam. Tunc dimisit eum
16 Baptizatus autem Iesus, confestim ascendit de
aqua. Et ecce aperti sunt ei caeli, et vidit Spiritum
Dei descendentem sicut columbam et venientem
super se. 17 Et ecce vox de caelis dicens: Hic est
filius meus dilectus, in quo mihi complacui

4, 1-11 **Christus in deserto** (Mr 1, 12 s, L 4, 1-13)

1 Tunc Iesus ductus est in desertum a Spiritu,
ut tentaretur a diabolo 2 Et cum ieiunasset
quadraginta diebus et quadraginta noctibus, post-
ea esuriit. 3 Et accedens tentator dixit ei: Si
filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant. 4 Qui
respondens dixit: Scriptum est: *Non in solo*

---

17 Mt 17,5; Ps 2,7; Is 42,1
4, 1 Hb 4,15; Ex 34,28; Gn 3,1-7
4 Dt 8,3; Sap 16,26

ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι
ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ. 5 Τότε παραλαμ-
βάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἔστησεν
αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, 6 καὶ λέγει αὐτῷ· Εἰ
Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται
γὰρ ὅτι

> Τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ
> καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσίν σε,
> μή ποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.

7 ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Πάλιν γέγραπται· Οὐκ ἐκπειράσεις
Κύριον τὸν Θεόν σου. 8 Πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ
διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν, καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πά-
σας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν,
9 καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ταῦτά σοι πάντα δώσω, ἐὰν πεσὼν
προσκυνήσῃς μοι. 10 τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὕπαγε,
Σατανᾶ· γέγραπται γάρ· Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυ-
νήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. 11 Τότε ἀφίησιν αὐ-
τὸν ὁ διάβολος, καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι προσῆλθον καὶ διηκό-
νουν αὐτῷ.

12 Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη ἀνεχώρησεν εἰς
τὴν Γαλιλαίαν. 13 καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρὲθ ἐλθὼν
κατῴκησεν εἰς Καφαρναοὺμ τὴν παραθαλασσίαν ἐν ὁρίοις
Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλίμ· 14 ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ
Ἡσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος·

VLM] εν Ws : C. D. 399 21 *f* 13. 1517 1675 1604 | 5 εστησεν THWV LM : BSCZ co D lat. 372 *f* 1 P] ιστησιν S : rel | 9 ειπεν THWVLM : BSCZ D lat. 372 *f* 13 157] λεγει S : rel | 13 Ναζαρεθ L] -ρετ SVM; -ρα THW

pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit
de ore Dei.
5 Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam ci-
vitatem, et statuit eum super pinnaculum templi,
6 et dixit ei: Si filius Dei es, mitte te deorsum.
Scriptum est enim: quia

> *Angelis suis manaavit de te,*
> *et in manibus tollent te,*
> *ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.*

7 Ait illi Iesus: Rursum scriptum est: *Non ten-*
tabis Dominum Deum tuum.
8 Iterum assumpsit eum diabolus in montem
excelsum valde et ostendit ei omnia regna mundi
et gloriam eorum, 9 et dixit ei: Haec omnia tibi
dabo, si cadens adoraveris me. 10 Tunc dicit ei
Iesus: Vade Satana: Scriptum est enim: *Dominum*
Deum tuum adorabis, et illi soli servies. 11 Tunc
reliquit eum diabolus; et ecce angeli accesserunt
et ministrabant ei.

4, 12-17 Christus annuntiat regnum caelorum

12 Cum autem audisset Iesus quod Iohannes tra-
ditus esset, secessit in Galilaeam 13 et relicta
civitate Nazareth, venit et habitavit in Caphar-
naum maritima, in finibus Zabulon et Nephtha-
lim, 14 ut adimpleretur quod dictum est per
Esaiam prophetam:

---

6 Ps 90,11s
7 Dt 6,16
8 Mt 17,1
10 Dt 6,13
11 J 1,51; Hb 1,6-14
12 J 2,12; 4,43

15 Γῆ Ζαβουλὼν καὶ γῆ Νεφθαλίμ,
ὁδὸν θαλάσσης, πέραν τοῦ Ἰορδάνου,
Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν,
16 ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει
φῶς εἶδεν μέγα,
καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου
φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς.

17 Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν
Μετανοεῖτε· ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
18 Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας
εἶδεν δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ
Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον
εἰς τὴν θάλασσαν· ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς. 19 καὶ λέγει αὐτοῖς
Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων.
20 οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ.
21 Καὶ προβὰς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰά-
κωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν
καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν· καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς.
22 οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν
ἠκολούθησαν αὐτῷ.
23 Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ, διδά-
σκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγ-
γέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ

---

16 σκοτει TSVLM | σκοτιᾳ HW : BS^c. W. D. | 17 μετανοειτε — γαρ T*H* WSVLM] om hs : *k* sy^sc. Iust Clem Eus. | 18.19 αλιεις SVL] αλεεις HTWM | 23 ο Ιησους SVlM : $\mathfrak{T}^2$...] om THW*L* : B *l* 1043 sa. *k*. sy^c. | εν ολη τη Γαλιλαια THWs*L*M : B(S*)C *l* 1043 co, sy^sc.] * ολην την Γαλιλαιαν *S*VI : $\mathfrak{T}^2$ rel

15 *Terra Zabulon et terra Nephthalim,*
via maris trans Iordanem,
Galilaea gentium,
16 *populus qui sedebat in tenebris,*
vidit lucem magnam;
et sedentibus in regione umbrae mortis,
lux orta est eis.

17 Exinde coepit Iesus praedicare, et dicere:
Paenitentiam agite; appropinquavit enim regnum
caelorum.

4, 18-22 **Primos discipulos vocat** (Mc 1, 16-20; Lc 5, 1-11).

18 Ambulans autem Iesus iuxta mare Galilaeae,
vidit duos fratres, Simonem, qui vocatur Petrus,
et Andream fratrem eius, mittentes rete in mare,
erant enim piscatores, 19 et ait illis: Venite post
me, et faciam vos fieri piscatores hominum. 20 At
illi continuo relictis retibus, secuti sunt eum. 21 Et
procedens inde, vidit alios duos fratres, Iacobum
Zebedaei et Iohannem fratrem eius in navi cum
Zebedaeo patre eorum, reficientes retia sua, et
vocavit eos. 22 Illi autem statim, relictis retibus
et patre, secuti sunt eum.

4, 23-25 **Iesus docens et prodigia faciens** (Mc 1, 39; 3, 7-8; Lc 4, 44; 6, 17-19).

23 Et circuibat Iesus totam Galilaeam, docens
in synagogis eorum et praedicans evangelium
regni et sanans omnem languorem et omnem

---

14 Is 8,23; 9,1
16 L 1,78s
17 Mt 3,2; 10,7
20 Mt 19,27
22 3 Rg 19,19ss
23 Mr 1,39; L 4,15.44; A 10,38

πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. 24 καὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ
εἰς ὅλην τὴν Συρίαν· καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας
τοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις καὶ βασάνοις
συνεχομένους καὶ δαιμονιζομένους καὶ σεληνιαζομένους
καὶ παραλυτικούς, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. 25 καὶ ἠκο-
λούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ
Δεκαπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων καὶ Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ
Ἰορδάνου. 5 1 Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος·
καὶ καθίσαντος αὐτοῦ προσῆλθαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ·
2 καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων
3 Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ
βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
4 μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσιν τὴν γῆν.
5 μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.
6 μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην,
ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.
7 μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.
8 μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν
ὄψονται.
9 μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθή-
σονται.
10 μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν
ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
11 μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσιν καὶ
εἴπωσιν πᾶν πονηρὸν καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ.

---

24 και[4] TSVLM] * om HW : BC * 892 bo. *f* 13. Eus. | 5 1 αυτῳ T[H]WSVLM] om : B. 566 1187 262 1573 1555 1093. | 4.5 πραεις... πενθουντες... TL : Δ 33. D *kcaff*[1]*g*[1-2]*hl* vg sy[c]. 565 700 28 399 21 543 Ta Ephr Aphr Cl Ωρ Eus Bas Nys Hil Hie] ∽ HWSVM : rel | 9 αυτοι [H]W[S][V]LM] om Ts : SC *l* 1043. D it. vg[cl]. *f* 13. sy[p]. | 10 ενεκεν T HSVLM] ενεκα W : B. | 11 διωξωσιν TiHWSVLM] -ξουσιν T : SΔ *l* 1043. W D. Θ. Σ 543. | παν THWSLM : BS *l* 1043 sa. D lat sy[sc]. Tert Eus Cyr Did] + ρημα V : null cod; rel add ρημα post πονηρον |

infirmitatem in populo. 24 Et abiit opinio eius in
totam Syriam, et obtulerunt ei omnes male ha-
bentes variis languoribus et tormentis comprehen-
sos et qui daemonia habebant et lunaticos et para-
lyticos, et curavit eos. 25 Et secutae sunt eum
turbae multae de Galilaea et Decapoli et de Hiero-
solymis et de Iudaea et de trans Iordanem.

5, 3-12 **Beatitudines** (L 6, 20-23)

1 Videns autem Iesus turbas, ascendit in mon-
tem; et cum sedisset, accesserunt ad eum disci-
puli eius, 2 et aperiens os suum docebat eos dicens:
3 Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est
regnum caelorum.
4 Beati *mites*, quoniam ipsi *possidebunt terram*.
5 Beati *qui lugent*, quoniam ipsi *consolabuntur*.
6 Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam, quo-
niam ipsi saturabuntur.
7 Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam
consequentur.
8 Beati *mundo corde*, quoniam ipsi Deum vide-
bunt.
9 Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.
10 Beati qui persecutionem patiuntur propter
iustitiam, quoniam ipsorum est regnum caelorum.
11 Beati estis cum maledixerint vobis et perse-
cuti vos fuerint et dixerint omne malum adver-
sum vos, mentientes, propter me; 12 gaudete

---

24 Mr 6, 55s. | 25 Mr 3,7s; L 6, 17ss | 5,3 Is 57,15; 61,1 | 4 Ps 125.5; Is 61,3: Ap 7,17; 21,4 | 5 Ps 36,11 | 8 Ps 23,4; 72,1; 1 J 3,2s | 9 Sir 4,11 | 10 1 P 3,14 | 11 1 P 4,14 | 12 Ja 5,10s

12 χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν
τοῖς οὐρανοῖς· οὕτως γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφήτας τοὺς
πρὸ ὑμῶν.
13 Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας
μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι εἰ μὴ
βληθὲν ἔξω καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· 14 Ὑμεῖς
ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι
ἐπάνω ὄρους κειμένη· 15 οὐδὲ καίουσιν λύχνον καὶ τι-
θέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ
λάμπει πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. 16 οὕτως λαμψάτω τὸ
φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν
τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσιν τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν
τοῖς οὐρανοῖς.
17 Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς
προφήτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι ἀλλὰ πληρῶσαι· 18 ἀμὴν
γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ,
ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου,
ἕως ἂν πάντα γένηται. 19 ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν
ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτως τοὺς
ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν
οὐρανῶν· ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κλη-
θήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. 20 λέγω γὰρ ὑμῖν
ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ὑμῶν ἡ δικαιοσύνη πλεῖον τῶν
γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν

ψευδομενοι THWVLM] * om S : D *kabg¹hm* sy³. Tert Eus Hil Lcf | ενεκεν THSVLM] ενεκα W : B. | 13 αλας¹⁻² HWSVLM] αλα¹⁻² T S. W.; αλα¹ D*; αλα² : Bᶜ. | 18 αν² T[H]WSVLM] om : B*. 1604.

et exsultate, quoniam merces vestra copiosa est
in caelis; sic enim persecuti sunt prophetas qui
fuerunt ante vos.

5, 13-16 Officia discipulorum Christi (L 11, 33 ss.)

13 Vos estis sal terrae. Quod si sal evanuerit, in
quo salietur? ad nihilum valet ultra, nisi ut mit-
tatur foras et conculcetur ab hominibus. 14 Vos
estis lux mundi. Non potest civitas abscondi
supra montem posita; 15 neque accendunt lucer-
nam et ponunt eam sub modio, sed super can-
delabrum ut luceat omnibus qui in domo sunt.
16 Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut vi-
deant opera vestra bona, et glorificent patrem
vestrum qui in caelis est.

5, 17-20 Plena legis observantia

17 Nolite putare quoniam veni solvere legem
aut prophetas; non veni solvere, sed adimplere.
18 Amen quippe dico vobis, donec transeat caelum
et terra, iota unum aut unus apex non praeteribit
a lege, donec omnia fiant. 19 Qui ergo solverit
unum de mandatis istis minimis et docuerit sic
homines, minimus vocabitur in regno caelorum;
qui autem fecerit et docuerit, hic magnus voca-
bitur in regno caelorum. 20 Dico enim vobis, quia
nisi abundaverit iustitia vestra plus quam Scri-
barum et Pharisaeorum, non intrabitis in regnum
caelorum

13 Mr 9,50; L 14,34s
14 J 8,12
15 Mr 4,21
16 E 5,8s; Ph 2,15; 1 P 2,12
17 R 3,31; 10,4
18 L 16,17; 21,33
19 Ja 2,10

βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. 21 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς
ἀρχαίοις· Οὐ φονεύσεις· ὃς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται
τῇ κρίσει. 22 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος
τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν εἴπῃ
τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ· Ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ·
ὃς δ' ἂν εἴπῃ· Μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ
πυρός. 23 ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυ-
σιαστήριον κἀκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι
κατὰ σοῦ, 24 ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ
θυσιαστηρίου, καὶ ὕπαγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ
σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. 25 ἴσθι
εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ ἕως ὅτου εἶ μετ' αὐτοῦ ἐν
τῇ ὁδῷ· μή ποτέ σε παραδῷ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ καὶ ὁ
κριτὴς τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ· 26 ἀμὴν
λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν
ἔσχατον κοδράντην. 27 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη· Οὐ μοι-
χεύσεις. 28 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα
πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτὴν ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ
καρδίᾳ αὐτοῦ. 29 εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδα-
λίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ
σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά
σου βληθῇ εἰς γέενναν. 30 καὶ εἰ ἡ δεξιά σου χεὶρ σκαν-
δαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὴν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει

22 αυτου¹ THWsL : BS*Δ^c. 48 198. vg. Iust Tert Ωρ Bas pler codd antiq apud Hier] + εικη [S]V[M] : rel | ρακα HWSVLM] ραχα T | 25 μετ αυτου / εν τη οδω THWSLM : BSL W D abcg¹bq sy. 28 f1 f13.| ∽ V : rel | 28 αυτην' [H]WSVLM] om T : S*. 440. r¹. Tert Cl Χρυσ

5, 21-26 Homicidium et ira

21 Audistis quia dictum est antiquis: *Non occides;*
qui autem occiderit, reus erit iudicio. 22 Ego autem
dico vobis, quia omnis qui irascitur fratri suo,
reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri suo
Raca, reus erit concilio. Qui autem dixerit
Fatue, reus erit gehennae ignis. 23 Si ergo offers
munus tuum ad altare, et ibi recordatus fueris
quia frater tuus habet aliquid adversum te, 24 re-
linque ibi munus tuum ante altare, et vade prius
reconciliari fratri tuo; et tunc veniens offeres
munus tuum. 25 Esto consentiens adversario tuo
cito dum es in via cum eo, ne forte tradat te
adversarius iudici, et iudex tradat te ministro, et
in carecerem mittaris. 26 Amen dico tibi, non exies
inde, donec reddas novissimum quadrantem.

5, 27-30 Adulterium et concupiscentia

27 Audistis quia dictum est antiquis: *Non moe-
chaberis.* 28 Ego autem dico vobis, quia omnis,
qui viderit mulierem ad concupiscendum eam,
iam moechatus est eam in corde suo. 29 Quod si
oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum et
proice abs te; expedit enim tibi ut pereat unum
membrorum tuorum, quam totum corpus tuum
mittatur in gehennam. 30 Et si dextra manus tua
scandalizat te, abscide eam et proice abs te; ex-

21 Ex 20,13; 21,12
22 Lv 24,17 Dt 17,8
23 Mr 11,25
25 L 12,58s
27s Ex 20,14; Iob 31,1; Sir 9,5; 41,27; 2 P 2,14
29 Mt 18,8s; Mr 9,43.47

γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ
σῶμά σου εἰς γέενναν ἀπέλθῃ. 31 Ἐρρέθη δέ ⸀Ὃς ἂν
ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον.
32 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα
αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορνείας ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆ-
ναι, καὶ ὃς ἐὰν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται. 33 Πάλιν
ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις Οὐκ ἐπιορκήσεις,
ἀποδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου. 34 ἐγὼ δὲ λέγω
ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος
ἐστὶν τοῦ Θεοῦ· 35 μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστιν
τῶν ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις
ἐστὶν τοῦ μεγάλου Βασιλέως· 36 μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου
ὀμόσῃς, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ποιῆσαι ἢ
μέλαιναν. 37 ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναί, οὒ οὔ· τὸ
δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστιν. 38 Ἠκούσατε
ὅτι ἐρρέθη Ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ
ὀδόντος. 39 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ·
ἀλλ' ὅστις σε ῥαπίζει εἰς τὴν δεξιὰν σιαγόνα σου, στρέ-
ψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· 40 καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι
καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον·
41 καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἕν, ὕπαγε μετ' αὐτοῦ

32 και... μοιχαται T[H]WSVLM] om : D *k ab*. 64. | 37 εστω THSVLM] εσται hW : B. 700. Σ Eus | 39 ραπιζει THWVLM : BS 33. W 700 399 21. 1424 Σ] ραπισει S : rel | σου [H]WSVLM] om T : 533 W *abf*. 399 21 *f*1 346 1675 Σ 157 713 4 273 Cl Ad Bas Chrys Dam | σιαγονα σου HWLM : B. D *kbff*¹*g*¹ vg. Eus] ∽ SVl : plur

pedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum eat in gehennam.

5, 31-32 **Divortium**

31 Dictum est autem: *Quicumque dimiserit uxorem
suam, det ei libellum repudii.* 32 Ego autem dico
vobis, quia omnis qui dimiserit uxorem suam,
excepta fornicationis causa, facit eam moechari;
et qui dimissam duxerit, adulterat.

5, 33-37 **Periurium et iusiurandum**

33 Iterum audistis quia dictum est antiquis: *Non
periurabis; reddes* autem *Domino iuramenta tua.*
34 Ego autem dico vobis, non iurare omnino, neque
per caelum, quia thronus Dei est; 35 neque *per terram,
quia scabellum est pedum eius;* neque per Hiero-
solymam, quia *civitas est magni regis;* 36 neque
per caput tuum iuraveris, quia non potes unum
capillum album facere aut nigrum. 37 Sit autem
sermo vester, est, est; non, non; quod autem his
abundantius est, a malo est.

5, 38-42 **Lex talionis** (Lc 6, 29-30)

38 Audistis quia dictum est: *Oculum pro oculo
et dentem pro dente.* 39 Ego autem dico vobis, non
resistere malo; sed si quis te percusserit in dexte-
ram maxillam tuam, praebe illi et alteram; 40 et
ei qui vult tecum iudicio contendere et tunicam
tuam tollere, dimitte ei et pallium; 41 et quicumque
te angariaverit mille passus, vade cum illo et

31 Mt 19,3-9; Dt 34,1; L 16,18; 1 C 7,10s | 33 Ex 20,7; Lv 9,12; Nu 30,2; Mt 23, 16-22 | 34s Is 66,1; A 7,49; Sir 23,9; Ps 47,2. | 37 2 C 1,17; Ja 5,12 | 35 Lv 24,19s | 39 1 C 6,7; J 18,22s

δύο. 42 τῷ αἰτοῦντί σε δός, καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ
δανίσασθαι μὴ ἀποστραφῇς. 43 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη
Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν
σου. 44 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν
καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς· 45 ὅπως γέ-
νησθε υἱοὶ τοῦ Πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν
ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ
βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. 46 ἐὰν γὰρ ἀγαπή-
σητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ
καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; 47 καὶ ἐὰν ἀσπάση-
σθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε;
οὐχὶ καὶ οἱ ἐθνικοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; 48 Ἔσεσθε οὖν
ὑμεῖς τέλειοι ὡς ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός
ἐστιν.
6 1 Προσέχετε δὲ τὴν δικαιοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν
ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ
δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ Πατρὶ ὑμῶν τῷ
ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 2 Ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ
σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν
ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις, ὅπως δοξασθῶ-
σιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν
μισθὸν αὐτῶν. 3 σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην μὴ

---

45 οτι THWsVLM] ος *S* : it vg sy. Iust Marc Ta Ir Athen ps-Cl Tert Ωρ Hil Lcfr Naas Man | 46 το αυτο¹ T*H*SVLM] ουτως hW : Z 33 fa bo. D *k h*. sy^sc. Ta | 47 αδελφους THWLM : BSZ D lat sy. *f*1 *f*13. 660. Ta] φιλους SV : rel | το αυτο THWVLM : BSZ W D *k*. 700 28 21 *f*1 *f*13 1424 MUΣ 566 4 273 sy^pl arm Ta] ουτως S : pler | 6 1 δε' T[H]WSVLM : SZL bo *g*¹. Θ 21 *f*1 1424 Σ 157 713 1604 sy^sphl Opt] om : rel | τοις HWSVLM] om T : S*Z 33. D. *f*1 Chrys

alia duo. 42 Qui petit a te, da ei; et volenti mu-
tuari a te, ne avertaris.

5, 43-48 Inimicorum dilectio (Lc 6, 27-36)

43 Audistis quia dictum est: *Diliges proximum*
tuum, et odio habebis inimicum tuum. 44 Ego
autem dico vobis: diligite inimicos vestros, be-
nefacite his qui oderunt vos, et orate pro perse-
quentibus et calumniantibus vos; 45 ut sitis filii
patris vestri qui in caelis est; qui solem suum
oriri facit super bonos et malos, et pluit super
iustos et iniustos. 46 Si enim diligitis eos qui vos
diligunt, quam mercedem habebitis? nonne et
publicani hoc faciunt? 47 Et si salutaveritis fra-
tres vestros tantum, quid amplius facitis? Nonne
et ethnici hoc faciunt? 48 *Estote* ergo vos *perfecti*,
sicut et pater vester caelestis perfectus est.

6, 1-4 Eleemosyna secreto facienda

1 Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram
hominibus, ut videamini ab eis; alioquin merce-
dem non habebitis apud patrem vestrum qui in
caelis est.
2 Cum ergo facis eleemosynam, noli tuba ca-
nere ante te, sicut hypocritae faciunt in synago-
gis et in vicis, ut honorificentur ab hominibus;
amen dico vobis, receperunt mercedem suam. 3 Te
autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra

---

43 Lv 19,18
44 Ex 23,4s; R 12,14.9s; L 23,34; A 7,60
45 E 5,1
48 Lv 19,2

γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου, [4]ὅπως
ᾖ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ Πατήρ σου
ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι. [5]Καὶ ὅταν προσ-
εύχησθε, οὐκ ἔσεσθε ὡς οἱ ὑποκριταί· ὅτι φιλοῦσιν ἐν
ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν
ἑστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις·
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. [6]σὺ δὲ
ὅταν προσεύχῃ, εἴσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου καὶ κλείσας
τὴν θύραν σου πρόσευξαι τῷ Πατρί σου τῷ ἐν τῷ
κρυπτῷ· καὶ ὁ Πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ
ἀποδώσει σοι. [7]Προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε
ὥσπερ οἱ ἐθνικοί· δοκοῦσιν γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ
αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. [8]μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς·
οἶδεν γὰρ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὧν χρείαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς
αἰτῆσαι αὐτόν. [9]οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς
ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου·
[10] ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου·
γενηθήτω τὸ θέλημά σου,
ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς·
[11] τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον·
[12] καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν,
ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν·

---

4 ᾖ σου ἡ ελεημοσυνη HWSVLM] ᾖ σου ελ. s : BΔ.; ἡ σου ελ. ᾖ Ts : S* 33.; ἡ ελ. σου ᾖ s : D lat. 1555. | κρυπτῳ² THWsVLM : BSZ lat sy^sc. Θ 544 f1 f13 1424 U 157 4 273 k Ωρ Cy Chrys Aug] + αυτος [S] : rel | 5 οπως THWVLM : BSZ D. 399 21 544 f1 f13 1424 213 157 566 4 273 ΩΚΠ ° Ωρ Chrys] + αν S : rel | υμιν THWsLM : BSZ D lat. 700 28 f1 f13 213 Ta] + οτι [S][V] : rel | 7 βαττολογησητε SL] βατταλ. THWVM | 8 γαρ TSVLM] + ο θεος [H]W : BS*. sa. | 10 επι THSLM : 𝔗³BSZΔ. W 1 ΣΦ 660 1093 Cl Ωρ Chr] + της WV : 𝔗⁶ rel | 12 αφηκαμεν THWSLM : 𝔗⁶BS*Z fa. 1 660 Nys Bas] * αφιομεν : 𝔗¹(L)Δ 33. W D Θ 565. Σ (157) E.; αφιεμεν V : 𝔗³ rel

tua quid faciat dextera tua; [4]ut sit eleemosyna
tua in abscondito, et pater tuus qui videt in abs-
condito, reddet tibi.

6, 5-8 Recta intentio in oratione

[5]Et cum oratis, non eritis sicut hypocritae,
qui amant in synagogis et in angulis platearum
stantes orare, ut videantur ab hominibus; amen
dico vobis, receperunt mercedem suam. [6]Tu
autem cum oraveris, *intra in cubiculum tuum, et*
clauso ostio, ora patrem tuum in abscondito; et
pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi.
[7]Orantes autem, nolite multum loqui, sicut ethni-
ci; putant enim quod in multiloquio suo exaudian-
tur. [8]Nolite ergo assimilari eis; scit enim pater
vester, quid opus sit vobis, antequam petatis eum.

9, 9-15 Oratio dominica

[9]Sic ergo vos orabitis:

Pater noster qui es in caelis;
sanctificetur nomen tuum.
[10] *Adveniat regnum tuum.*
Fiat voluntas tua
sicut in caelo, et in terra.
[11] *Panem nostrum supersubstantialem da nobis hodie.*
[12] *Et dimitte nobis debita nostra,*

6,3 R 12,8
5 Mt 23,5s
6 4 Rg 4,33; Is 26,20
7 Is 1,15
9 L 11,2ss; J 17,6
12 Mt 18,21-35

13 καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν,
ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

14 Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐ-
τῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· 15 ἐὰν
δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν,
οὐδὲ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.
16 Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὡς οἱ ὑποκριταὶ σκυ-
θρωποί· ἀφανίζουσιν γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὅπως
φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες· ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. 17 σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί
σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, 18 ὅπως
μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων, ἀλλὰ τῷ Πατρί
σου τῷ ἐν τῷ κρυφαίῳ· καὶ ὁ Πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν
τῷ κρυφαίῳ ἀποδώσει σοι.
19 Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου
σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσιν
καὶ κλέπτουσιν· 20 θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν
οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου
κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν· 21 ὅπου γάρ
ἐστιν ὁ θησαυρός σου, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία σου. 22 Ὁ
λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός. ἐὰν οὖν ᾖ ὁ
ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν
ἔσται· 23 ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ

---

13 πονηρου THWSVLM : $\mathfrak{T}^1$BSZ bo. 0170. D *abcff*^{1}*g*^{2}*l* vg. 372 *f*1. Tert Ωρ Nys Cy] + οτι σου εστιν η βασιλεια και η δυναμις και η δοξα εις τους αιωνας· αμην w : ($\mathfrak{T}^6$) rel | 15 τα παραπτωματα αυτων [H]VL] om TWSM : S 892 fa bo. D lat (exc *bf*). 21 372 *f*1 660. sy^p Ta Eus Aug | 16 υμιν THWLM : BS 892. D *kabfhmq*. 700 565 *f*1 69 124 Ta] + οτι SV : rel | 18 τοις ανθρωποις / νηστευων T*H*SVLM] ∽ hW : B. *k*. | τῳ^2] om (N) | 21 και T[H]WSVLM] om : B. | 22 ουν HWSVLM] om T : S*. *aff*^{1}*q* vg. sy$^{(s)c}$. 273 485. Hil Amb

sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.
13 *Et ne nos inducas in tentationem;*
sed libera nos a malo. Amen.

14 Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum,
dimittet et vobis pater vester caelestis delicta
vestra; 15 si autem non dimiseritis hominibus, nec
pater vester dimittet vobis peccata vestra.

6, 16-18 Recta intentio in ieiunio

16 Cum autem ieiunatis, nolite fieri sicut hypo-
critae tristes; exterminant enim facies suas, ut ap-
pareant hominibus ieiunantes. Amen dico vobis,
quia receperunt mercedem suam. 17 Tu autem,
cum ieiunas, unge caput tuum et faciem tuam
lava, 18 ne videaris hominibus ieiunans, sed patri
tuo qui est in abscondito; et pater tuus qui videt
in abscondito, reddet tibi.

6, 19-34 Nimia sollicitudo fugienda

19 Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra,
ubi aerugo et tinea demolitur, et ubi fures effo-
diunt et furantur. 20 Thesaurizate autem vobis
thesauros in caelo, ubi neque aerugo neque tinea
demolitur, et ubi fures non effodiunt nec furantur.
21 Ubi enim est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum.
22 Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus
tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum
erit. 23 Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum

---

13 J 17, 11.15
15 Mr 11, 25s; Sir 28, 1
16 Is 58, 5-9
19 L 12, 16-21; Ja 5, 2
20 J 12, 33s; 1 T 6, 9
22 L 11, 34ss
23 Mt 20, 15

σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ
σκότος ἐστίν, τὸ σκότος πόσον. 24 Οὐδεὶς δύναται δυσὶ
κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον
ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονή-
σει· οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ. 25 Διὰ τοῦτο
λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε ἢ τί
πίητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε· οὐχὶ ἡ ψυχὴ
πλεῖόν ἐστιν τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος;
26 ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπεί-
ρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας,
καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς
μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; 27 τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν
δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα,
28 καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ
κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνουσιν· οὐ κοπιῶσιν οὐδὲ
νήθουσιν· 29 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ
τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. 30 εἰ δὲ τὸν
χόρτον τοῦ ἀγροῦ σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον
βαλλόμενον ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον
ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; 31 μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες Τί
φάγωμεν; ἤ Τί πίωμεν; ἤ Τί περιβαλώμεθα; 32 πάντα
γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητοῦσιν· οἶδεν γὰρ ὁ Πατὴρ
ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῄζετε τούτων ἁπάντων. 33 ζη-
τεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιο-
σύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. 34 μὴ

25 η τι πιητε [H]WM : B 33 bo. W *c*/*g*¹*bmq*. 118 209 *f*13 27 Φ 157. arm] και τι πιητε SV : pler; om TL : S 892 sa. *kabff*¹*l* vg. sy^(s)ci. 372 1 22 174 4 660 Ωρ Ad Ath Cy Bas Chr Hil | 28 αυξανουσιν, κοπιωσιν, νηθουσιν THWSLM : BS 33. Θ *f*1 4 273 660. | αυξανει, κοπιᾳ, νηθει V : rel | 32 επιζητουσιν THWSLM : BS 33 bo. Θ *f*1 *f*13 4 273 660.] επιζητει V : rel | 33 του θεου SV[M] | om THWL : (B)S sa. Eus. | βασιλειαν — δικαιοσυνην THSVLM] ∽ W : B.

corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen, quod
in te est, tenebrae sunt, ipsae tenebrae quantae
erunt?
24 Nemo potest duobus dominis servire; aut enim
unum odio habebit et alterum diliget; aut unum
sustinebit et alterum contemnet. Non potestis Deo
servire et mammonae.
25 Ideo dico vobis, ne solliciti sitis animae vestrae
quid manducetis, neque corpori vestro quid indua-
mini. Nonne anima plus est quam esca, et corpus
plus quam vestimentum? 26 Respicite volatilia
caeli, quoniam non serunt neque metunt neque
congregant in horrea; et Pater vester caelestis
pascit illa. Nonne vos magis pluris estis illis?
27 Quis autem vestrum cogitans potest adicere ad
staturam suam cubitum unum? 28 Et de vestimen-
to quid solliciti estis? Considerate lilia agri quo-
modo crescunt; non laborant neque nent. 29 Dico
autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria
sua coopertus est sicut unum ex istis. 30 Si autem
faenum agri, quod hodie est et cras in clibanum
mittitur, Deus sic vestit, quanto magis vos, mo-
dicae fidei? 31 Nolite ergo solliciti esse, dicentes:
Quid manducabimus aut quid bibemus aut quo
operiemur? 32 Haec enim omnia gentes inquirunt.
Scit enim pater vester, quia his omnibus indigetis.
33 Quaerite ergo primum regnum Dei et iustitiam
eius, et haec omnia adicientur vobis. 34 Nolite

24 L 16,13
25 L 12, 22-31; Ph 4,6; Hb 13,5
26 Mt 10,29ss
29 3 Rg 10

οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον, ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει
ἑαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς.
7 [1] Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε· [2] ἐν ᾧ γὰρ κρίματι
κρίνετε κριθήσεσθε, καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθή-
σεται ὑμῖν. [3] τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ
τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ
κατανοεῖς; [4] ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου Ἄφες ἐκβάλω
τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ
ὀφθαλμῷ σου; [5] ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον ἐκ τοῦ ὀφθαλ-
μοῦ σου τὴν δοκόν, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ
κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. [6] Μὴ δῶτε
τὸ ἅγιον τοῖς κυσίν, μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν
ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μή ποτε καταπατήσουσιν αὐτοὺς
ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς.
[7] Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε·
κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. [8] πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμ-
βάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγή-
σεται. [9] ἢ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν αἰτήσει ὁ
υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; [10] ἢ καὶ
ἰχθὺν αἰτήσει, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; [11] εἰ οὖν ὑμεῖς
πονηροὶ ὄντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις
ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς

---

34 εαυτης TSVLM] αυτης H (αὐτ.) W (αὐτ.) : B*L.Δ. | 7 4 εκ THLM : BS 33 28 *f*1 *f*13 1424 713 ΝΣ] απο WSV : rel | 6 καταπατησουσιν THL : BCL 33. W Θ *f*13 213 ΝΣ 157 273 1604 X] -σωσιν WSVM : rel | 8 ανοιγησεται THSVLM] ανοιγεται hW : B. | 9 εστιν TWSVM] * om HL : B*L 1241. *bcg*[1]*h*. 565 28 118 1424 213 713 | ον THWLM : BS*C. *b*(*acg*[1]*h*). Θ 13. Chr] + εαν SV : rel | αιτεσει THWLM : BS*CL Θ 157 Chr] -ση SV : rel | 10 η και THWVLM : BSC 565 28 *f*1 *f*13 M 713 273 ΚΠΩ 028] η : 892. lat sy[(s)c].; και S : rel | και THWLM : BSC *abfff*[1]*g*[1]*hq* vg. *f*1 1424] + εαν SV rel | αιτησει THWLM : BSCL W *f*1 1424 ΝΣ] -ση SV rel

ergo solliciti esse in crastinum. Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi; sufficit diei malitia sua.

7,1-5 Iudicia contra proximum vitanda (L 6,37-42)

7 [1] Nolite iudicare, ut non iudicemini. [2] In quo
enim iudicio iudicaveritis, iudicabimini; et in qua
mensura mensi fueritis, remetietur vobis. [3] Quid
autem vides festucam in oculo fratris tui, et trabem
in oculo tuo non vides? [4] Aut quomodo dicis
fratri tuo: Sine, eiciam festucam de oculo tuo, et
ecce trabs est in oculo tuo? [5] Hypocrita, eice pri-
mum trabem de oculo tuo, et tunc videbis eicere
festucam de oculo fratris tui.

7,6 Sancta profanis non danda

[6] Nolite dare sanctum canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus suis et conversi disrumpant vos.

7,7-11 Orationis efficacitas

[7] Petite, et dabitur vobis; quaerite, et invenietis;
pulsate, et aperietur vobis. [8] Omnis enim qui petit
accipit, et qui quaerit invenit, et pulsanti aperietur.
[9] Aut quis est ex vobis homo, quem si petierit filius
suus panem, numquid lapidem porriget ei? [10] Aut
si piscem petierit, numquid serpentem porriget ei?
[11] Si ergo vos, cum sitis mali, nostis bona data dare
filiis vestris, quanto magis Pater vester qui in
caelis est dabit bona petentibus se?

7,1 R 2,1; 1 C 4,5
2 Mc 4,24
7 Mc 11,24; L 11,9-13; J 14,13; 15,7.16; 16,23-26
11 Ja 1,17

δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν. 12 Πάντα οὖν ὅσα ἐὰν
θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτως καὶ ὑμεῖς
ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προ-
φῆται.
13 Εἰσέλθατε διὰ τῆς στενῆς πύλης. ὅτι πλατεῖα ἡ
πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώ-
λειαν, καὶ πολλοί εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς. 14 ὅτι
στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν
ζωήν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν. 15 Προσέ-
χετε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς
ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασιν προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσιν λύκοι
ἅρπαγες. 16 ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς.
μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὰς ἢ ἀπὸ τριβόλων
σῦκα; 17 οὕτως πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς
ποιεῖ, τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ.
18 οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν,
οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. 19 πᾶν
δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ
βάλλεται. 20 ἄραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε
αὐτούς. 21 Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε Κύριε, εἰσελεύσε-
ται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ
θέλημα τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, οὗτος
εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. 22 πολλοὶ
ἐροῦσίν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ Κύριε Κύριε, οὐ τῷ σῷ
ὀνόματι ἐπροφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια
ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποι-

12 εαν THVLM] αν WS | 13 η πυλη [Ti]ThW[*S*]VM] om Ti-Gr*HL* S°. *k abch*. 1355. Cl Ωρ Eus Hipp | 14 οτι THW : B°S°*l* 1043 sa bo. 372 118c 157 X Ωρ] τι SVLM : rel | (ο)τι THSVLM] + δε W : B sa. | η πυλη [T]HWSVLM] om Ti-Gr : *k ab* 544 482 Tert Cyp Hipp Cl Eus ps-Cl | 15 προσεχετε THLM : BS. lat (exc *fq*) sy. 565 544 1424 273 660 1093 Ω Iust Eus Ath Chr] + δε WSV : rel | 17 καλους ποιει T*H* SVLM] ∽ hW : B. | 18 ποιειν¹ sV] ενεγκειν THW*S* LM : BS°? *l* 1043. Ad Ωρ | ποιειν² HsVL] ενεγκειν TW*S*M : S*. Ωρ. | 21 ουτος... ουρανων –|h|– : Cc 33 1241. WΘ. Φ 713. lat (exc *f*) sy[s]c. Ta it aeer Cyp (D vac)] om THWSVLM

7,12 Aurea regula caritatis (L 6,31)
12 Omnia ergo quaecumque vultis ut faciant vobis
homines, et vos facite illis. Haec est enim lex et
prophetae.

7,13-14 Duae portae et duae viae
13 Intrate per angustam portam, quia lata porta
et spatiosa via est, quae ducit ad perditionem, et
multi sunt qui intrant per eam. 14 Quam angusta
porta et arta via est, quae ducit ad vitam, et
pauci sunt qui inveniunt eam!

7,15-20 Cavendum a falsis prophetis (6,43-45)
15 Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad
vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt
lupi rapaces; 16 a fructibus eorum cognoscetis eos.
Numquid colligunt de spinis uvas aut de tri-
bulis ficus? 17 Sic omnis arbor bona fructus bonos
facit, mala autem arbor malos fructus facit. 18 Non
potest arbor bona malos fructus facere, neque
arbor mala bonos fructus facere. 19 Omnis arbor
quae non facit fructum bonum, excidetur et in
ignem mittetur. 20 Igitur ex fructibus eorum co-
gnoscetis eos.

7,21-23 Opera salvant, non verba (L 6, 46)
21 Non omnis qui dicit mihi: Domine, Domine,
intrabit in regnum caelorum; sed qui facit volun-
tatem Patris mei qui in caelis est, ipse intrabit
in regnum caelorum. 22 Multi dicent mihi in illa die:
Domine, Domine, nonne *in nomine tuo propheta-
vimus*, et in nomine tuo daemonia eiecimus, et in

12 L 6,31; Tob 4,16; Mt 22,39s; R 13,8ss | 13 L 13,24 | 14 Mt 19,24; A 14,22 | 15 Mt 24,4s.24; A 20,29 | 16 Ja 3,12; G 5,19-23 | 17 Mt 12,33 | 19 Mt 3,10; J 15,6 | 21 R 2,13; Ja 1,22.25; 2,14 | 22 Jr 14,14; L 13,25ss

ήσαμεν; [23]καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι Οὐδέποτε
ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν
ἀνομίαν.
[24]Πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ
ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκο-
δόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν πέτραν. [25]καὶ κατέβη
ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι
καὶ προσέπεσαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσεν· τεθε-
μελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. [26]καὶ πᾶς ὁ ἀκούων
μου τοὺς λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτοὺς ὁμοιωθή-
σεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν
ἐπὶ τὴν ἄμμον. [27]καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ
ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῇ
οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσεν, καὶ ἦν ἡ πτῶσις αὐτῆς
μεγάλη.
[28]Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους
τούτους, ἐξεπλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ·
[29]ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ
ὡς οἱ γραμματεῖς αὐτῶν.
8 [1]Καταβάντος δὲ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὄρους ἠκολούθησαν
αὐτῷ ὄχλοι πολλοί. [2]καὶ ἰδοὺ λεπρὸς προσελθὼν προσ-
εκύνει αὐτῷ λέγων Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρί-
σαι. [3]καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ λέγων Θέλω,
καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἐκαθαρίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα.
[4]καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὅρα μηδενὶ εἴπῃς, ἀλλὰ ὕπαγε

---

24 τουτους T[H]WSVLM] om : B*. *kag*¹. 544 1424 Σ*. sy¹ Ta Cyp | 28 ετελεσεν THWVLM : BSC W 565 700 *f*1 *f*13 1424 Σ 566 355 Γ Ωρ Chr] συνετελεσεν S : rel | 8 1 καταβαντος, αυτου HWSVL M : BS^c CZ W *abcfg*¹*q*. Θ 700 *f*1 *f*13 566 (4 273) Hil] καταβαντι, αυτω T : rel

nomine tuo virtutes multas fecimus? [23]Et tunc
confitebor illis: quia Numquam novi vos, *discedite
a me qui operamini iniquitatem.*

7,24-29 **Sermonis epilogus** (L 6,47-49)

[24]Omnis ergo, qui audit verba mea haec et
facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui aedifica-
vit domum suam supra petram; [25]et descendit
pluvia, et venerunt flumina, et flaverunt venti,
et irruerunt in domum illam, et non cecidit; funda-
ta enim erat super petram. [26]Et omnis, qui audit
verba mea haec et non facit ea, similis erit viro
stulto, qui aedificavit domum suam super arenam;
[27]et descendit pluvia, et venerunt flumina, et
flaverunt venti, et irruerunt in domum illam, et
cecidit, et fuit ruina illius magna.
[28]Et factum est, cum consummasset Iesus
verba haec, admirabantur turbae super doctrina
eius. [29]Erat enim docens eos sicut potestatem ha-
bens, et non sicut scribae eorum et pharisaei.

8,1-4 **Leprosus mundatur** (Mc 1,40-45; L 5,12-16)

8 [1]Cum autem descendisset de monte, secutae
sunt eum turbae multae. [2]Et ecce leprosus ve-
niens adorabat eum dicens: Domine, si vis, potes
me mundare. [3]Et extendens Iesus manum, tetigit
eum dicens: Volo, mundare. Et confestim mundata
est lepra eius. [4]Et ait illi Iesus: Vide, nemini
dixeris; sed vade, *ostende te sacerdoti* et offer

---

23 Mt 13,41; 25,41; 2 T 2,19; Ps 6,9
27 Ez 13,10-15
28 Mc 1,22; L 4,32
29 J 7,46

σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ καὶ προσένεγκον τὸ δῶρον ὃ
προσέταξεν Μωϋσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.
5 Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ εἰς Καφαρναοὺμ προσῆλθεν
αὐτῷ ἑκατόνταρχος παρακαλῶν αὐτὸν 6 καὶ λέγων Κύριε,
ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς
βασανιζόμενος. 7 καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἐγὼ ἐλθὼν θε-
ραπεύσω αὐτόν. 8 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατόνταρχος ἔφη
Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς·
ἀλλὰ μόνον εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. 9 καὶ
γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔχων ὑπ᾽ ἐμαυτὸν
στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ Πορεύθητι, καὶ πορεύεται,
καὶ ἄλλῳ Ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου Ποίη-
σον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. 10 ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν
καὶ εἶπεν τοῖς ἀκολουθοῦσιν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, παρ᾽ οὐ-
δενὶ τοσαύτην πίστιν ἐν τῷ Ἰσραὴλ εὗρον. 11 λέγω δὲ
ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσιν καὶ
ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἐν
τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· 12 οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας
ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ
κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 13 καὶ εἶπεν ὁ Ἰη-
σοῦς τῷ ἑκατοντάρχῃ Ὕπαγε, ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω
σοι. καὶ ἰάθη ὁ παῖς ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.
14 Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου εἶδεν

---

4 προσενεγκον THWLM] -κε SV | 5.8 εκατονταρχος HWSVLM] -αρχης T : S* 892*. W (v. 5) 1424 71. | 7 και SVLM] om THW : B sa. *k bg^{1}bq* vg sy. 700. Ta | ο Ιησους V] * om THWSLM : BS 892 bo. *k*. sy^{s}. 1375 1200. | 8 και αποκριθεις SVL] αποκρ. δε THWM : BS* 33 sa. 372. | 9 εξουσιαν TWSVLM] + τασσομενος [H] : BS bo. *k abcg^{1}bq* vg^{cl}. 372. 4 273. Ta Chr. | 10 παρ ουδενι HWSLM : B 892 sa bo. W *k ag^{1} q* sy^{ei}. *f*1 22. 4 273 660*. Ta-ephr Eus Aug] ουδε TV : rel | τοσαυτην πιστιν / εν τω Ισραηλ HWSLM : B (892) sa bo. W (lat sy^{si}.) 22. 4 273. Ta-ephr] ∽ TV : rel | 12 εκβληθησονται HWSVLM] εξελευσονται T : S*. *k* (it) sy. Ta Ir Cyp Eus | 13 υπαγε THWL : BS sa bo. W lat sy. 372 544 1012 Φ. Ta Eus Chr] + και SV[M] : rel

munus, quod praecepit Moyses, in testimonium
illis

8,5-13 Fides centurionis (L 7,1-10)

5 Cum autem introisset Capharnaum, accessit ad
eum centurio, rogans eum 6 et dicens: Domine,
puer meus iacet in domo paralyticus et male tor-
quetur 7 Et ait illi Iesus: Ego veniam, et curabo
eum. 8 Et respondens centurio ait: Domine, non
sum dignus ut intres sub tectum meum; sed tantum
dic verbo, et sanabitur puer meus. 9 Nam et ego
homo sum sub potestate constitutus habens sub
me milites; et dico huic: Vade, et vadit; et alii:
Veni, et venit; et servo meo: 10 Fac hoc, et facit.
Audiens autem Iesus miratus est et sequentibus
se dixit: Amen dico vobis, non inveni tantam fidem
in Israhel. 11 Dico autem vobis, quod multi ab
oriente et occidente venient et recumbent cum
Abraham et Isaac et Iacob in regno caelorum;
12 filii autem regni eicientur in tenebras exteriores;
ibi erit fletus et stridor dentium. 13 Et dixit Iesus
centurioni: Vade, et sicut credidisti, fiat tibi. Et
sanatus est puer in illa hora.

8,14-17 Iesus multos sanat infirmos (Mc 1, 29-34; L 4,38-41)

14 Et cum venisset Iesus in domum Petri, vidit

8,4 Mt 9,20; **Mc** 7,36; **Lv** 14,2-32; **L** 17,14
10 Mt 15,28
11 L 13,28s; **Is** 49,12; 59,19; **Ma** 1,11
12 Mt 22,13; 24,51; 25,30
13 Mt 9,29; 15,28

τὴν πενθερὰν αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν· 15 καὶ
ἥψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός·
καὶ ἠγέρθη, καὶ διηκόνει αὐτῷ. 16 Ὀψίας δὲ γενομένης
προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονιζομένους πολλούς· καὶ ἐξέ-
βαλεν τὰ πνεύματα λόγῳ, καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχον-
τας ἐθεράπευσεν· 17 ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου
τοῦ προφήτου λέγοντος

Αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβεν
καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν.

18 Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτὸν ἐκέ-
λευσεν ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν 19 Καὶ προσελθὼν εἷς
γραμματεὺς εἶπεν αὐτῷ Διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι
ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ. 20 καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Αἱ ἀλώ-
πεκες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ
κατασκηνώσεις, ὁ δὲ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ
τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. 21 ἕτερος δὲ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ
εἶπεν αὐτῷ Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν καὶ
θάψαι τὸν πατέρα μου 22 ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτῷ Ἀκο-
λούθει μοι, καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν
νεκρούς. 23 Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς πλοῖον, ἠκολούθησαν
αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ 24 καὶ ἰδοὺ σεισμὸς μέγας ἐγέ-
νετο ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ

---

18 πολλους T[h]VL] om HWSM : (B)S* bo. 1 209* 660 1365.| οχλους ThSVL] οχλον *H*WM : B.; οχλον πολυν : sa. W. *cg*[1] sy[sc]. 544 1424 | 21 αυτου sV] * om THWSLM : BS 33 sa. *k* it. | 22 Ιησους HWVLM] om TS : S 33. (*k*) *bcq*. (sy[s]). | 23 εις HSL : BS[c]C 33 579 565 *f*1 *f*13 047 1093 2324] + το TW[V][M] : rel

socrum eius iacentem et febricitantem. 15 Et te-
tigit manum eius, et dimisit eam febris, et surrexit
et ministrabat eis. 16 Vespere autem facto, obtule-
runt ei multos daemonia habentes, et eiciebat
spiritus verbo et omnes male habentes curavit,
17 ut adimpleretur quod dictum est per Esaiam
prophetam, dicentem:

Ipse infirmitates nostras accepit
et aegrotationes nostras portavit.

8,18-22 **Quomodo sequendus Iesus** (L 9,57-62)

18 Videns autem Iesus turbas multas circum se
iussit ire trans fretum. 19 Et accedens unus scriba
ait illi: Magister, sequar te, quocumque ieris. 20 Et
dicit ei Iesus: Vulpes foveas habent et volucres
caeli nidos, Filius autem hominis non habet ubi
caput reclinet. 21 Alius autem de discipulis eius
ait illi: Domine, permitte me primum ire et sepelire
patrem meum. 22 Iesus autem ait illi: Sequere me,
et dimitte mortuos sepelire mortuos suos.

8,23-27 **Sedatur tempestas** (Mc 4,36-40; L 8,22-25)

23 Et ascendente eo in naviculam, secuti sunt
eum discipuli eius. 24 Et ecce motus magnus factus
est in mari, ita ut navicula operiretur fluctibus;

---

17 Is 53,4
18 Mc 4,35; L 8,22
21 3 Rg 19,20

τῶν κυμάτων· αὐτὸς δὲ ἐκάθευδεν· 25 καὶ προσελθόντες
οἱ μαθηταὶ ἤγειραν αὐτὸν λέγοντες Κύριε, σῶσον, ἀπολ-
λύμεθα. 26 καὶ λέγει αὐτοῖς Τί δειλοί ἐστε, ὀλιγόπιστοι;
τότε ἐγερθεὶς ἐπετίμησεν τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσσῃ,
καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. 27 οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύ-
μασαν λέγοντες Ποταπός ἐστιν οὗτος, ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι
καὶ ἡ θάλασσα αὐτῷ ὑπακούουσιν; 28 Καὶ ἐλθόντος
αὐτοῦ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν
ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνημείων
ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρ-
ελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης. 29 καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν λέ-
γοντες Τί ἡμῖν καὶ σοί, Υἱὲ τοῦ Θεοῦ; ἦλθες ὧδε πρὸ
καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; 30 ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν
ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη. 31 οἱ δὲ δαίμονες παρ-
εκάλουν αὐτὸν λέγοντες Εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἀπόστειλον
ἡμᾶς εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. 32 καὶ εἶπεν αὐτοῖς
Ὑπάγετε. οἱ δὲ ἐξελθόντες ἀπῆλθον εἰς τοὺς χοίρους·
καὶ ἰδοὺ ὥρμησεν πᾶσα ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς
τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασιν. 33 οἱ δὲ
βόσκοντες ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγ-
γειλαν πάντα καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων. 34 καὶ ἰδοὺ
πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς ὑπάντησιν τῷ Ἰησοῦ, καὶ
ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων
αὐτῶν.

---

25. οι μαθηται SV] * om THWLM : BS 33 892 sa bo. *k acff*[1]*lq* vg. | 32 τους χοιρους THWSVLM : BSC* *d* lat (exc *b*) sy. 372 399 21 *f*1 660:1396 Ta] την αγελην των χοιρων s : rel | αγελη THWsVLM : BSC* sa W *d* lat sy. Θ *f*1 *f*13 1424 MNΣΦ 157 1604 Ta] + των χοιρων [S] : rel | 34 υπαντησιν THWLM : BS 33. Θ 399 *f*1.] συναντησιν SVl : rel | τῳ HWSVLM] του Th : S*C 33 892. 118 209. 1606 157. | οπως THSVLM] * ινα W : B. W.

ipse vero dormiebat. 25 Et accesserunt ad eum
discipuli eius et suscitaverunt eum dicentes: Do-
mine, salva nos, perimus. 26 Et dicit eis Iesus:
Quid timidi estis, modicae fidei? Tunc surgens im-
peravit ventis et mari, et facta est tranquillitas
magna. 27 Porro homines mirati sunt dicentes:
Qualis est hic, quia venti et mare oboediunt ei?

8,28-34 **Duo Geraseni a daemoniis liberantur** (Mc 5, 1-20; L 8,26-39)

28 Et cum venisset trans fretum in regionem
Gerasenorum, occurrerunt ei duo habentes dae-
monia, de monumentis exeuntes, saevi nimis, ita
ut nemo posset transire per viam illam. 29 Et ecce
clamaverunt dicentes: Quid nobis et tibi, Iesu
fili Dei? Venisti huc ante tempus torquere nos?
30 Erat autem non longe ab illis grex multorum
porcorum pascens. 31 Daemones autem rogabant
eum dicentes: Si eicis nos hinc, mitte nos in gregem
porcorum. 32 Et ait illis: Ite. At illi exeuntes
abierunt in porcos, et ecce impetu abiit totus
grex per praeceps in mare, et mortui sunt in aquis.
33 Pastores autem fugerunt; et venientes in civita-
tem nuntiaverunt omnia et de eis qui daemonia
habuerant. 34 Et ecce tota civitas exiit obviam
Iesu, et viso eo rogabant ut transiret a finibus
eorum.

---

26 Mt 14,31
29 Mc 1,24; L 4,41; 2 P 2,4

9 1 Καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον διεπέρασεν, καὶ ἦλθεν εἰς
τὴν ἰδίαν πόλιν. 2 Καὶ ἰδοὺ προσέφερον αὐτῷ παραλυ-
τικὸν ἐπὶ κλίνης βεβλημένον. καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν
πίστιν αὐτῶν εἶπεν τῷ παραλυτικῷ Θάρσει, τέκνον,
ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι. 3 καὶ ἰδού τινες τῶν γραμ-
ματέων εἶπαν ἐν ἑαυτοῖς· Οὗτος βλασφημεῖ. 4 καὶ εἰ-
δὼς ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν Ἵνα τί
ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; 5 τί γάρ
ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν Ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι,
ἢ εἰπεῖν Ἔγειρε καὶ περιπάτει; 6 ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι
ἐξουσίαν ἔχει ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι
ἁμαρτίας — τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ Ἐγερθεὶς ἆρόν
σου τὴν κλίνην καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. 7 καὶ ἐγερ-
θεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. 8 ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι
ἐφοβήθησαν καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν τὸν δόντα ἐξουσίαν
τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις. 9 Καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς
ἐκεῖθεν εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον,
Ματθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ Ἀκολούθει μοι.
καί ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. 10 Καὶ ἐγένετο αὐτοῦ
ἀνακειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι καὶ
ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ. 11 καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ
ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ Διδάσκαλος ὑμῶν; 12 ὁ δὲ ἀκούσας

9 2.5 αφεωνται SVLM] αφιενται THW | 4 ειδως *HWLM* : B sa. Θ 565 700 *f*1 1424 M 157 713 Π* 1604 2324 syp arm Ta Chr] * ιδων Th SVl : rel | τι THWLM : BSC 33 bo D lat. *f*1 22 660 1604 Chr] + υμεις SV : rel | 6 εγερθεις ThSVLM] εγειρε *H*W : B bo. *bcfl* vg. sy. 372. arm.; εγειρε και : sa. D *k aff*1*g*1*h*. Tert Hil | 9 ηκολουθησεν HWVLM] * ηκολουθει TSl : S 892. D. *f*1 21 1604 | 10 και² HWSVLM] om T : S 892 sa bo. D it (exc *hq*) vg. 544 | 11 ελεγον THWVLM : BSC W it vg *f*1 21 372 399 1604 1093] ειπον S : rel | 12 δε THWSLM : BS 892 sa. D sys(c). 047] + Ιησους V : rel

9,1-8 **Paralyticus sanatur** (Mc 2,1-12; L 5,17-26)

9 1 Et ascendens in naviculam transfretavit, et
venit in civitatem suam. 2 Et ecce offerebant ei
paralyticum iacentem in lecto. Et videns Iesus
fidem illorum dixit paralytico: Confide fili, remit-
tuntur tibi peccata tua. 3 Et ecce quidam de
scribis dixerunt intra se: Hic blasphemat. 4 Et
cum vidisset Iesus cogitationes eorum, dixit: Ut
quid cogitatis mala in cordibus vestris? 5 Quid
est facilius, dicere: Dimittuntur tibi peccata tua,
an dicere: Surge et ambula? 6 Ut autem sciatis
quia Filius hominis habet potestatem in terra
dimittendi peccata, tunc ait paralytico: Surge,
tolle lectum tuum et vade in domum tuam. 7 Et
surrexit, et abiit in domum suam. 8 Videntes au-
tem turbae timuerunt et glorificaverunt Deum,
qui dedit potestatem talem hominibus.

9,9-13 **Matthaei vocatio** (Mc 2,13-17; L 5, 27-32)

9 Et cum transiret inde Iesus, vidit hominem
sedentem in telonio, Matthaeum nomine. Et ait
illi: Sequere me. Et surgens secutus est eum.
10 Et factum est, discumbente eo in domo, ecce
multi publicani et peccatores venientes discum-
bebant cum Iesu et discipulis eius. 11 Et videntes
pharisaei dicebant discipulis eius: Quare cum
publicanis et peccatoribus manducat magister
vester? 12 At Iesus audiens ait: Non est opus

9,4 Mt 12,25
6 J 5,8
11 L 15,2

εἶπεν Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ ἀλλ' οἱ
κακῶς ἔχοντες. 13 πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστιν
Ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν· οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δι-
καίους ἀλλὰ ἁμαρτωλούς. 14 Τότε προσέρχονται αὐτῷ
οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου λέγοντες Διὰ τί ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρι-
σαῖοι νηστεύομεν πολλά, οἱ δὲ μαθηταί σου οὐ νηστεύ-
ουσιν; 15 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ
τοῦ νυμφῶνος πενθεῖν ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστιν ὁ
νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν
ὁ νυμφίος, καὶ νηστεύσουσιν. 16 οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει
ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· αἴρει
γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱματίου, καὶ χεῖρον
σχίσμα γίνεται. 17 οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς
παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήγνυνται οἱ ἀσκοί, καὶ ὁ οἶνος
ἐκχεῖται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπόλλυνται· ἀλλὰ βάλλουσιν
οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινούς, καὶ ἀμφότεροι συντη-
ροῦνται.

18 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς, ἰδοὺ ἄρχων εἷς
ἐλθὼν προσεκύνει αὐτῷ λέγων ὅτι Ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι
ἐτελεύτησεν· ἀλλὰ ἐλθὼν ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ'
αὐτήν, καὶ ζήσεται. 19 καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἠκολού-
θησεν αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 20 Καὶ ἰδοὺ γυνὴ
αἱμορροοῦσα δώδεκα ἔτη προσελθοῦσα ὄπισθεν ἥψατο
τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ. 21 ἔλεγεν γὰρ ἐν
ἑαυτῇ Ἐὰν μόνον ἅψωμαι τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, σωθήσομαι.

---

14 πολλα hSV[M]] om THWL : BS*. 1194 71 | 18 εις ελθων (Th εισελθων) : S^cC*Δ W D *d f.* Θ 565 700 *f*1 MNΣ XKΠSVE sy^ph arm] ἐις προσελθων H [εις], WLM : BS^b. *abcff*^1 vg; τις προσελθων SV : LC^c UG(F) plur; al var | οτι HWVLM] om TS : S 33 892 sa bo. D lat (exc *q*) sy. *f*1 *f*13 M 1012 566 660 1093 047 Chr | 19 ηκολουθησεν hS VM] * ηκολουθει THWL : SC 33. D it (exc *f*) vg. 21 399 1604 1396.

valentibus medicus, sed male habentibus. 13 Eun-
tes autem discite quid est: *Misericordiam volo et
non sacrificium.* Non enim veni vocare iustos,
sed peccatores.

9,14-17 Quaestio de ieiunio (Mc 2,18-22; L 5, 33-39)

14 Tunc accesserunt ad eum discipuli Iohannis
dicentes: Quare nos et pharisaei ieiunamus fre-
quenter, discipuli autem tui non ieiunant? 15 Et
ait illis Iesus: Numquid possunt filii sponsi lugere,
quamdiu cum illis est sponsus? Venient autem
dies, cum auferetur ab eis sponsus, et tunc ieiuna-
bunt. 16 Nemo autem immittit commissuram panni
rudis in vestimentum vetus; tollit enim plenitudi-
nem eius a vestimento, et peior scissura fit. 17 Ne-
que mittunt vinum novum in utres veteres, alioquin
rumpuntur utres, et vinum effunditur, et utres
pereunt. Sed vinum novum in utres novos mittunt,
et ambo conservantur.

9,18-26 Haemorrhoissa sanatur et Iairi filia susci-tatur (Mc 5, 22-43; L 8,40-56)

18 Haec illo loquente ad eos, ecce princeps unus
accessit et adorabat eum dicens: Domine, filia
mea modo defuncta est; sed veni, impone manum
tuam super eam, et vivet. 19 Et surgens Iesus se-
quebatur eum et discipuli eius.

20 Et ecce mulier, quae sanguinis fluxum patie-
batur duodecim annis, accessit retro et tetigit fim-
briam vestimenti eius. 21 Dicebat enim intra se:
Si tetigero tantum vestimentum eius, salva ero.

---

13 Os 6,6; 1 Sm 15,22; Sir 35,4; Mt 12,7; 18,11; L 15,4; 19,10
15 J 3,29; Mt 22,2
21 Mt 14,36

22 ὁ δὲ Ἰησοῦς στραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν εἶπεν Θάρσει,
θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ
ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. 23 Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν
οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς καὶ τὸν
ὄχλον θορυβούμενον 24 ἔλεγεν Ἀναχωρεῖτε· οὐ γὰρ
ἀπέθανεν τὸ κοράσιον ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων
αὐτοῦ. 25 ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκράτησεν
τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον. 26 καὶ ἐξῆλ-
θεν ἡ φήμη αὕτη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην. 27 Καὶ
παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο
τυφλοὶ κράζοντες καὶ λέγοντες Ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὲ
Δαυίδ. 28 ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν προσῆλθον αὐτῷ
οἱ τυφλοί, καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Πιστεύετε ὅτι
δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγουσιν αὐτῷ Ναί, Κύριε.
29 τότε ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέγων Κατὰ τὴν
πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. 30 καὶ ἀνεῴχθησαν αὐτῶν
οἱ ὀφθαλμοί. καὶ ἐνεβριμήθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων
Ὁρᾶτε, μηδεὶς γινωσκέτω. 31 οἱ δὲ ἐξελθόντες διεφή-
μισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ. 32 Αὐτῶν δὲ ἐξερ-
χομένων, ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρωπον κωφὸν δαι-
μονιζόμενον. 33 καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν
ὁ κωφός. καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες Οὐδέποτε
ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραήλ. 34 οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον
Ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

22 Ιησους HWSVLM] om T : S*. D *k abcq* sy s(c). 1555. | 26 αυτη T*H*WV*L*M] * αυτης hSl : SC 33 bo. Θ *f*1 124 N 157. sy l. | 27 αυτῳ Th[S]VL[M]] om *HWs* : B. D k. Chr. | υιε *H*SL : SCL 33 579 D Θ *f*1 *f*13 1424 544 MNΣ 157 273 4 1604 KΓEF Ωρ] υιος ThWVM : rel | 28 δυναμαι τουτο T*H*SVLM] ∽ hW : B. *lq* vg cl. | 30 ανεῳχθησαν TSV] ηνεῳχθ. HWLM | 32 ανθρωπον TSVL] om HWM : BSΔ 892 sa bo. 124 174 71. sy sp, Ta | 34 οι... δαιμονια T[H]WSVLM] om : D *k a*. sy s(c), Ta

22 At Iesus conversus et videns eam, dixit: Confide,
filia, fides tua te salvam fecit. Et salva facta est
mulier ex illa hora.
23 Et cum venisset Iesus in domum principis
et vidisset tibicines et turbam tumultuantem,
24 dicebat: Recedite; non est enim mortua puella,
sed dormit. Et deridebant eum. 25 Et cum eiecta
esset turba, intravit, et tenuit manum eius, et
surrexit puella. 26 Et exiit fama haec in universam
terram illam.

9,27-31 Caeci duo visum recipiunt

27 Et transeunte inde Iesu, secuti sunt eum duo
caeci clamantes et dicentes: Miserere nostri, fili
David. 28 Cum autem venisset domum, accesserunt
ad eum caeci. Et dicit eis Iesus: Creditis quia hoc
possum facere vobis? Dicunt ei: Utique, Domine.
29 Tunc tetigit oculos eorum dicens: Secundum
fidem vestram fiat vobis. 30 Et aperti sunt oculi
eorum; et comminatus est illis Iesus dicens: Videte
ne quis sciat. 31 Illi autem exeuntes diffamaverunt
eum in tota terra illa.

9,32-34 Mutus daemonium habens

32 Egressis autem illis, ecce obtulerunt ei ho-
minem mutum daemonium habentem. 33 Et eiecto
daemonio, locutus est mutus, et miratae sunt tur-
bae dicentes: Numquam apparuit sic in Israhel.
34 Pharisaei autem dicebant: In principe daemo-
niorum eicit daemones.

24 J 11,11-14 | **27** Mt 20,29-34 | **28** Mc 9,23; A 14,9 | **29** Mt 8,13ss | **30** Mt 8,4 | **34** Mt 12,24

[35] Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς
κώμας, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσ-
σων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν
νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. [36] Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους
ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν, ὅτι ἦσαν ἐσκυλμένοι καὶ
ἐρριμμένοι ὡσεὶ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. [37] τότε
λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ
δὲ ἐργάται ὀλίγοι· [38] δεήθητε οὖν τοῦ Κυρίου τοῦ θε-
ρισμοῦ ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.
10 [1] Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ
ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων ὥστε
ἐκβάλλειν αὐτά, καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν
μαλακίαν. [2] Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά
ἐστιν ταῦτα· πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος καὶ
Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου,
καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, [3] Φίλιππος καὶ Βαρθο-
λομαῖος, Θωμᾶς καὶ Ματθαῖος ὁ τελώνης, Ἰάκωβος ὁ
τοῦ Ἀλφαίου καὶ Θαδδαῖος, [4] Σίμων ὁ Καναναῖος καὶ
Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν. [5] Τούτους
τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγείλας αὐτοῖς
λέγων
Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρι-
τῶν μὴ εἰσέλθητε· [6] πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ
πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. [7] πορευόμενοι δὲ

10 1 εξουσιαν THWsVLM : BSC W D lat Θ 565 700 28 *f*1 *f*13 NΣ 157 MU KΠΓ] + κατα [S] : rel | 2 και² THWVM : BS* *it* sy^s(c)1. 661. Ta] * om SL : rel | 3 Θαδδαιος HWVLM : BSC sa bo *cff*¹*l*. vg. 124 17 | * Λεββαιος Tl : D *k*. 122. Or.; Λεββ. ο επικληθεις Θαδδ. S : pler

9,35-38 Missio in Galilaea (Mc 6,6)

[35] Et circuibat Iesus omnes civitates et castella,
docens in synagogis eorum et praedicans evange-
lium regni, et curans omnem languorem et omnem
infirmitatem. [36] Videns autem turbas, misertus est
eis, quia erant vexati et iacentes *sicut oves non*
habentes pastorem. [37] Tunc dicit discipulis suis:
Messis quidem multa, operarii autem pauci. [38] Ro-
gate ergo Dominum messis, ut mittat operarios in
messem suam.

10,1-4 Apostolorum electio (Mc 6,7; 3,13-19; L 9, 1-2; 6,12-16)

10 [1] Et convocatis duodecim discipulis suis, dedit
illis potestatem spirituum immundorum, ut eice-
rent eos, et curarent omnem languorem et omnem
infirmitatem.
[2] Duodecim autem apostolorum nomina sunt
haec: Primus Simon, qui dicitur Petrus, et An-
dreas frater eius, Iacobus Zebedaei et Iohannes
frater eius, [3] Philippus et Bartholomaeus, Thomas
et Matthaeus publicanus, Iacobus Alphaei et Thad-
daeus, [4] Simon Cananaeus et Iudas Iscariotes,
qui et tradidit eum.

10,5-15 Monita in praesenti missione servanda (Mc 6, 8-11; L 9, 3-5).

[5] Hos duodecim misit Iesus praecipiens eis dicens:
In viam gentium ne abieritis, et in civitates Sa-
maritanorum ne intraveritis; [6] sed potius ite ad
oves quae perierunt domus Israhel. [7] Euntes au-

35 Mt 4,23 | 36 Mt 14,14; Mc 6,34; Nu 27,17; Ez 34,5; Jdt 11,15 37 L 10,2 | 10,2ss Mc 3,14-19; L 6,13-16; J 1,40-49; A 1,13 | 6 Mt 15,24; A 13,46; Jr 50,6 | 7 Mt 4,17

κηρύσσετε λέγοντες ὅτι Ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρα-
νῶν. 8 ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, νεκροὺς ἐγείρετε, λε-
προὺς καθαρίζετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλάβετε,
δωρεὰν δότε. 9 Μὴ κτήσησθε χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον μηδὲ
χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν, 10 μὴ πήραν εἰς ὁδὸν
μηδὲ δύο χιτῶνας μηδὲ ὑποδήματα μηδὲ ῥάβδον· ἄξιος
γὰρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ. 11 εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν
ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός ἐστιν·
κἀκεῖ μείνατε ἕως ἂν ἐξέλθητε. 12 εἰσερχόμενοι δὲ εἰς
τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτήν· 13 καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἡ οἰκία
ἀξία, ἐλθάτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν· ἐὰν δὲ μὴ ᾖ
ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω. 14 καὶ ὃς
ἂν μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν,
ἐξερχόμενοι ἔξω τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης
ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν ἐκ τῶν ποδῶν ὑμῶν. 15 ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρων
ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. 16 Ἰδοὺ ἐγὼ
ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε
οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί.
17 Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· παραδώσουσιν γὰρ
ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μα-
στιγώσουσιν ὑμᾶς· 18 καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς
ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς
ἔθνεσιν. 19 ὅταν δὲ παραδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνήσητε

13 προς ThWSVLM] εφ *H* : BS 892. W 372 174 1604 Chr | 14 εκ ThSVlM : SC 33 892 lat sy^s(c)p. 21 399 27 71 157 1604 1396 arm] om *HWL* : rel | 16 εν μεσῳ THSVLM] εις μεσον W : B. *kff*¹. Lcfr.

tem praedicate dicentes: quia Appropinquavit
regnum caelorum. 8 Infirmos curate, mortuos sus-
citate, leprosos mundate, daemones eicite; gratis
accepistis, gratis date. 9 Nolite possidere aurum
neque argentum neque pecuniam in zonis vestris,
10 non peram in via neque duas tunicas neque
calceamenta neque virgam; dignus enim est ope-
rarius cibo suo.
11 In quamcumque autem civitatem aut castel-
lum intraveritis, interrogate, quis in ea dignus
sit, et ibi manete donec exeatis. 12 Intrantes au-
tem in domum, salutate eam dicentes: Pax huic
domui. 13 Et si quidem fuerit domus illa digna,
veniet pax vestra super eam; si autem non fuerit
digna, pax vestra revertetur ad vos. 14 Et qui-
cumque non receperit vos neque audierit sermo-
nes vestros, exeuntes foras de domo vel civitate,
excutite pulverem de pedibus vestris. Amen dico
vobis: 15 tolerabilius erit terrae Sodomorum et
Gomorrhaeorum in die iudicii, quam illi civitati.

10,16-23 Monita in futuris missionibus servanda

16 Ecce ego mitto vos sicut oves in medio lupo-
rum. Estote ergo prudentes sicut serpentes et sim-
plices sicut columbae. 17 Cavete autem ab homi-
nibus. Tradent enim vos in conciliis, et in synago-
gis suis flagellabunt vos; 18 et ad praesides et ad re-
ges ducemini propter me in testimonium illis et gen-
tibus. 19 Cum autem tradent vos, nolite cogitare

8 L 10,2-12
10 1 T 5,18
14 A 13,51; 18,6
15 Mt 11,24
17-22 Mc 13,9-13. L 21,12-17; Mt 24,9-14; A 25,23; 27,24

πῶς ἢ τί λαλήσητε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ
ὥρᾳ τί λαλήσητε. 20 οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦντες,
ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ Πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν.
21 παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ
τέκνον, καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανα-
τώσουσιν αὐτούς. 22 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων
διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθή-
σεται. 23 ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύ-
γετε εἰς τὴν ἑτέραν, κἂν ἐν τῇ ἑτέρᾳ διώκωσιν ὑμᾶς,
φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ τε-
λέσητε τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου. 24 Οὐκ ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον
οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ. 25 ἀρκετὸν τῷ μα-
θητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, καὶ ὁ δοῦλος
ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ. εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβοὺλ
ἐπεκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ. 26 μὴ
οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν γάρ ἐστιν κεκαλυμμένον ὃ
οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται.
27 ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἴπατε ἐν τῷ φωτί· καὶ ὃ
εἰς τὸ οὖς ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωμάτων. 28 καὶ
μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ
ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· φοβεῖσθε δὲ μᾶλλον
τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ.
29 οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται· καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν

---

21 επαναστησονται *THWSVLM*] -ησεται h : BΔ. 700. 1093 | 23 καν... αλλην L : (L). D *k abff¹g¹·²hq* gat egert kenan sy$^{s(c)}$. Θ 565 *f*1 *f*13. 22 247. arm georg Ta-ephr Ωρ.] om THWSVlM : rel | του¹ T[H]SVLM] om W : B. D. | αν SVlM] om THW*L* : BS*. X. | 25 τον οικοδεσποτην, τους οικιακους T*H*SVLM] τῳ -τῃ, τοις -κοις hW : B*. | Βεελζεβουλ TSVL] Βεεζεβουλ HWM | 28 φοβεισθε¹ TWSV] φοβηθητε HLM : B 892. WD *k* Θ 28 *f*1 124 1424 ΝΣ 028 Ω | αποκτεννοντων TWVLM] αποκτεινοντων H; αποκτενοντων S | φοβεισθε² THWVLM : BSC 892. W 21 713 Cl Eus] φοβηθητε S : rel

quomodo aut quid loquamini; dabitur enim vobis
in illa hora quid loquamini. 20 Non enim vos estis
qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui lo-
quitur in vobis. 21 Tradet autem frater fratrem
in mortem, et pater filium, et *insurgent filii in
parentes* et morte eos afficient; 22 et eritis odio
omnibus propter nomen meum; qui autem perse-
veraverit usque in finem, hic salvus erit. 23 Cum
autem persequentur vos in civitate ista, fugite in
aliam. Amen dico vobis, non consummabitis civi-
tates Israhel, donec veniat Filius hominis.

10,24-39 Monita omni tempore servanda

24 Non est discipulus super magistrum, nec ser-
vus super dominum suum. 25 Sufficit discipulo, ut
sit sicut magister eius; et servo, sicut dominus
eius. Si patremfamilias Beelzebub vocaverunt,
quanto magis domesticos eius? 26 Ne ergo timue-
ritis eos. Nihil enim est opertum, quod non reve-
labitur; 27 et occultum, quod non scietur. Quod
dico vobis in tenebris, dicite in lumine; et quod
in aure auditis, praedicate super tecta. 28 Et no-
lite timere eos qui occidunt corpus, animam
autem non possunt occidere; sed potius timete
eum qui potest et animam et corpus perdere in
gehennam. 29 Nonne duo passeres asse veneunt,

---

20 J 14,26
21 Mi 7,6
22 Mt 24,9.13; J 15,18-21; 16,15
24 L 6,40; J 13,16; 15,20
25 Mt 12,24
26-33 L 12,2-9; Mc 4,22
27 L 8,17

οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ Πατρὸς ὑμῶν. 30 ὑμῶν
δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσίν.
31 μὴ οὖν φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς.
32 Πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν
ἀνθρώπων, ὁμολογήσω κἀγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ
Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· 33 ὅστις δ' ἂν ἀρνήσηταί
με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι κἀγὼ αὐτὸν
ἔμπροσθεν τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. 34 Μὴ
νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ
ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἀλλὰ μάχαιραν. 35 ἦλθον γὰρ διχά-
σαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ θυγατέρα κατὰ
τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς
αὐτῆς, 36 καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ.
37 Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου
ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν
μου ἄξιος· 38 καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ
ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστιν μου ἄξιος. 39 ὁ εὑρὼν
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν
ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὑρήσει αὐτήν. 40 Ὁ δεχόμε-
νος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν
ἀποστείλαντά με. 41 ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα
προφήτου μισθὸν προφήτου λήψεται, καὶ ὁ δεχόμενος
δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου μισθὸν δικαίου λήψεται. 42 καὶ
ὃς ἐὰν ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ

---

32 εν[3] TSVL p[19]...] + τοις HWM : BC. 565 f13 21 ΣΦ 1604 1355 ΚΩVX Cyr | δ αν TWSVLM] δε H : BCL. 1424 517.; om : W. | καγω αυτον THWVLM : p[19] BSΔ 33 W D lat. Θ f1 Σ 566 713 045 1093 Ath] ∽ S : rel | εν TSVL p[19]...] + τοις HWM : B. 124 1424 1355 VΩ X Cyr | 42 εαν TWSVLM p[19],..] * αν H : B 33 892. l 1043. D. Θ 700 124 Cl

et unus ex illis non cadet super terram sine
Patre vestro? 30 Vestri autem capilli capitis omnes
numerati sunt. 31 Nolite ergo timere; multis pas-
seribus meliores estis vos.
32 Omnis ergo qui confitebitur me coram homi-
nibus, confitebor et ego eum coram Patre meo
qui in caelis est; 33 qui autem negaverit me coram
hominibus, negabo et ego eum coram Patre meo
qui in caelis est.
34 Nolite arbitrari quia pacem venerim mittere
in terram; non veni pacem mittere, sed gladium.
35 Veni enim separare hominem *adversus patrem*
suum, et filiam adversus matrem suam, et nurum
adversus socrum suam; 36 et *inimici hominis, do-*
mestici eius. 37 Qui amat patrem aut matrem plus
quam me, non est me dignus; et qui amat filium
aut filiam super me, non est me dignus; 38 et qui
non accipit crucem suam et sequitur me, non est
me dignus. 39 Qui invenit animam suam perdet
illam, et qui perdiderit animam suam propter me
inveniet eam.

10,40 - 11,1 Discipulorum merces

40 Qui recipit vos, me recipit; et qui me recipit
recipit eum qui me misit. 41 Qui recipit prophetam
in nomine prophetae, mercedem prophetae accipiet;
et qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem
iusti accipiet. 42 Et quicumque potum dederit uni
ex minimis istis calicem aquae frigidae tantum

---

33 L 9,26; 2 T 2,12 | 34ss L 12,51ss; Mi 7,6 | 37 L 14,26s | 38 Mt 16,24s | 39 L 17,33; J 12,25 | 40 Mt 18,5; L 10,16; J 12, 44; 13,20 | 42 Mt 25,40; Mc 9,41

μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπο-
λέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

11 1 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσων
τοῖς δώδεκα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν τοῦ διδά-
σκειν καὶ κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν.

2 Ὁ δὲ Ἰωάννης ἀκούσας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὰ ἔργα
τοῦ Χριστοῦ, πέμψας διὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ 3 εἶπεν
αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; 4 καὶ
ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες ἀπαγ-
γείλατε Ἰωάννῃ ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε· 5 τυφλοὶ ἀνα-
βλέπουσιν καὶ χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται
καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, καὶ νεκροὶ ἐγείρονται καὶ πτωχοὶ
εὐαγγελίζονται· 6 καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκαν-
δαλισθῇ ἐν ἐμοί. 7 Τούτων δὲ πορευομένων ἤρξατο ὁ
Ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις περὶ Ἰωάννου Τί ἐξήλθατε
εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευό-
μενον; 8 ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς
ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς
οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν. 9 ἀλλὰ τί ἐξήλθατε; προφή-
την ἰδεῖν; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου.
10 οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται

Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσ-
ώπου σου,
ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου.

11 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν

42 απολεσῃ τον μισθον THWSVLM] * αποληται ο μισθος s : bo. D lat sy^sc^. Ta Cyp. | 11 5 και¹ THWSVLM] om h : ZΔ 892. bo. *cfff¹g¹·²b* vg. 28 1355 arm Ωρ Cyr Chr | 6 εαν TWSVLM] * αν H · B 33. D. 565 1 | 8 ιδειν ανθρωπον HWSVLM] * ∽ T : S*. 1355 | μαλακοις THWSLM : BSZ. D *k acff¹g¹·²q.* vg. Tert] + ιματιοις V : rel | εισιν [S]VlM] om THW*sL* : BS*. | 10 ουτος THWLM : BSZ 892. D *kbg¹* sy^sc^. Ta Ωρ Ad] + γαρ SV : rel

in nomine discipuli, amen dico vobis, non perdet
mercedem suam.
11 1 Et factum est, cum consummasset Iesus
praecipiens duodecim discipulis suis, transiit inde,
ut doceret et praedicaret in civitatibus eorum.

11,2-6 Iohannes discipulos mittit ad Iesum (L 7, 18-23)

2 Iohannes autem cum audisset in vinculis opera
Christi, mittens duos de discipulis suis 3 ait illi:
Tu es, qui venturus es, an alium exspectamus?
4 Et respondens Iesus ait illis: Euntes renuntiate
Iohanni quae audistis et vidistis. 5 *Caeci vident,*
claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt,
mortui resurgunt, *pauperes evangelizantur;* 6 et
beatus est qui non fuerit scandalizatus in me.

11,7-15 Praecursoris encomium (L 7,24-30)

7 Illis autem abeuntibus, coepit Iesus dicere ad
turbas de Iohanne: Quid existis in desertum vi-
dere? harundinem vento agitatam? 8 Sed quid
existis videre? hominem mollibus vestitum? Ecce
qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt.
9 Sed quid existis videre? prophetam? Etiam, dico
vobis, et plus quam prophetam. 10 Hic est enim
de quo scriptum est:

Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam,
qui praeparabit viam tuam ante te.

11 Amen, dico vobis, non surrexit inter natos

11,2 Mt 14,3 | 3 Ma 3,1; Dn 9,26; J 11,57 | 5 Is 35,5s; 61,1; L 4,18 | 6 Mt 13,57; 26,31 | 7 Sap 4,4 | 9 L 1,76 | 10 Ma 3,1; Mc 1,2; J 3,28

μείζων Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ
βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων αὐτοῦ ἐστιν. 12 ἀπὸ δὲ
τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ βασι-
λεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν
αὐτήν. 13 πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως
Ἰωάννου ἐπροφήτευσαν· 14 καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, αὐτός
ἐστιν Ἠλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι. 15 ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέ-
τω. 16 Τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην; ὁμοία ἐστὶν
παιδίοις καθημένοις ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἃ προσφωνοῦντα
τοῖς ἑτέροις 17 λέγουσιν

Ηὐλήσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ὠρχήσασθε·
ἐθρηνήσαμεν καὶ οὐκ ἐκόψασθε.

18 ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, καὶ λέ-
γουσιν Δαιμόνιον ἔχει. 19 ἦλθεν ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγουσιν Ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος
καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρτωλῶν. καὶ ἐδι-
καιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῆς. 20 Τότε ἤρξατο
ὀνειδίζειν τὰς πόλεις ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλεῖσται δυ-
νάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν· 21 Οὐαί σοι, Χοραζίν·
οὐαί σοι, Βηθσαϊδάν· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγέ-
νοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν
σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν. 22 πλὴν λέγω ὑμῖν, Τύρῳ
καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ ὑμῖν.
23 καὶ σύ, Καφαρναούμ, μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως

15 ωτα THWsLM : B. D *k* sy^{s}. 700 174] * + ακουειν [S]V : rel] 19 εργων THWSVLM : B*S bo. W 124 788 2145. sy^{ph*}.] * τεκνων rel | 21 Βηθσαιδαν THWLM, V (-δα[ν])] * Βηθσαιδα S | 23 μη — υψωθηση THSVLM : BSC(L) sa bo W D *abcff^{1}g^{2}l* vg. sy^{c} Θ 1 22 Φ 660 arm Ir Hier] ἡ — υψωθης W : *(k)fg^{1}hq*. sy^{sph} 118 209 13 346 U 566 1355 047 028 VEFG; al var

mulierum maior Iohanne Baptista; qui autem
minor est in regno caelorum, maior est illo. 12 A
diebus autem Iohannis Baptistae usque nunc re-
gnum caelorum vim patitur, et violenti rapiunt
illud. 13 Omnes enim prophetae et lex usque ad
Iohannem prophetaverunt; 14 et si vultis recipere,
ipse est Elias, qui venturus est. 15 Qui habet
aures audiendi, audiat.

11,16-24 Vae incredulae generationi praesenti (L 7 31-35; 10,12-15)

16 Cui autem similem aestimabo generationem
istam? Similis est pueris sedentibus in foro, qui
clamantes coaequalibus 17 dicunt:

Cecinimus vobis, et non saltastis;
lamentavimus, et non planxistis.

18 Venit enim Iohannes neque manducans neque
bibens, et dicunt: Daemonium habet. 19 Venit Fi-
lius hominis manducans et bibens, et dicunt:
Ecce homo vorax et potator vini, publicanorum
et peccatorum amicus. Et iustificata est sapientia
a filiis suis.
20 Tunc coepit exprobrare civitatibus, in quibus
factae sunt plurimae virtutes eius, quia non egis-
sent paenitentiam: 21 Vae tibi Corozain, vae tibi
Bethsaida; quia si in Tyro et Sidone factae essent
virtutes quae factae sunt in vobis, olim in cilicio
et cinere paenitentiam egissent. 22 Verumtamen
dico vobis: Tyro et Sidoni remissius erit in die
iudicii quam vobis. 23 Et tu Capharnaum, numquid
usque in caelum exaltaberis? usque in infernum

12 L 16,16 | 14 Ma 3,23; Mt 17,10-13 | 17 Pr 29,9 | 18 Mt 3,4 19 Mt 9,14s | 20-24 L 10,12-15 | 21 Jon 3,6 | 23 Mt 4,13; 8,5; 9,1; Is 14,13.15

ᾌδου καταβιβασθήσῃ· ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγενήθησαν
αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν σοί, ἔμεινεν ἂν μέχρι τῆς
σήμερον. 24 πλὴν λέγω ὑμῖν ὅτι γῇ Σοδόμων ἀνεκτότερον
ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ σοί.

25 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
Ἐξομολογοῦμαί σοι, Πάτερ, Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς
γῆς, ὅτι ἔκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ
ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις· 26 ναί, ὁ Πατήρ, ὅτι οὕτως
εὐδοκία ἐγένετο ἔμπροσθέν σου. 27 Πάντα μοι παρεδόθη
ὑπὸ τοῦ Πατρός μου, καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν Υἱὸν
εἰ μὴ ὁ Πατήρ, οὐδὲ τὸν Πατέρα τις ἐπιγινώσκει εἰ μὴ
ὁ Υἱὸς καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ Υἱὸς ἀποκαλύψαι. 28 Δεῦτε
πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ
ἀναπαύσω ὑμᾶς. 29 ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς καὶ
μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραΰς εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ,
καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· 30 ὁ γὰρ
ζυγός μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν.

12 1 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς
σάββασιν διὰ τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπεί-
νασαν, καὶ ἤρξαντο τίλλειν στάχυας καὶ ἐσθίειν. 2 οἱ
δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπαν αὐτῷ Ἰδοὺ οἱ μαθηταί σου
ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστιν ποιεῖν ἐν σαββάτῳ· 3 ὁ δὲ εἶπεν
αὐτοῖς Οὐκ ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυὶδ ὅτε ἐπείνασεν
καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; 4 πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ

---

23 καταβιβασθηση TSVL] * καταβηση HWM : B 579. W D lat sy^sc. 372. arm lr. | 29 πραυς THWVLM] πραος S | 12 1 σαββασιν THSVLM] σαββατοις W : B.

descendes; quia si in Sodomis factae fuissent virtu-
tes, quae factae sunt in te, forte mansissent usque
in hanc diem. 24 Verumtamen dico vobis, quia
terrae Sodomorum remissius erit in die iudicii
quam tibi.

11,25 **«Venite ad me»** (L 10,21-22)

25 In illo tempore respondens Iesus dixit: Confi-
teor tibi, Pater, Domine caeli et terrae, quia
abscondisti haec a sapientibus et prudentibus, et
revelasti ea parvulis. 26 Ita, Pater, quoniam sic
fuit placitum ante te. 27 Omnia mihi tradita sunt
a Patre meo; et nemo novit Filium nisi Pater;
neque Patrem quis novit nisi Filius, et cui voluerit
Filius revelare.

28 Venite ad me omnes qui laboratis et onerati
estis, et ego reficiam vos. 29 Tollite iugum meum
super vos, et discite a me, quia mitis sum et
humilis corde; et *invenietis requiem* animabus ve-
stris. 30 Iugum enim meum suave est et onus
meum leve.

12,1-8 **Iesus discipulos defendit** (Mc 2, 23-28; L 6, 1-5)

12 1 In illo tempore abiit Iesus per sata sabbato,
discipuli autem eius esurientes coeperunt vel-
lere spicas et manducare. 2 Pharisaei autem vi-
dentes dixerunt ei: Ecce discipuli tui faciunt quod
non licet facere sabbatis. 3 At ille dixit eis: Non
legistis quid fecerit David, quando esuriit et qui
cum eo erant? 4 quomodo intravit in domum

---

24 Mt 10,15 | 25ss L 10,21s; 1C 1,26-29; Sir 51,1 | 27 Mt 28,18; J 3,35; 13,3; 17,2 | 28ss Sir 51,34s | 29s Mt 12,18ss; Jr 6,16; 21,25; Is 28,12; 1 J 5,3 | 12,1 Dt 5,14; 23,25; Ex 20,10 | 3 1 Sm 21,1-6

Θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν, ὃ οὐκ
ἐξὸν ἦν αὐτῷ φαγεῖν οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς
ἱερεῦσιν μόνοις; 5 ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ ὅτι τοῖς
σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσιν
καὶ ἀναίτιοί εἰσιν; 6 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι τοῦ ἱεροῦ μεῖζόν
ἐστιν ὧδε. 7 εἰ δὲ ἐγνώκειτε τί ἐστιν ˇἜλεος θέλω καὶ
οὐ θυσίαν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναιτίους. 8 κύριος
γάρ ἐστιν τοῦ σαββάτου ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. 9 Καὶ
μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν. 10 καὶ
ἰδοὺ ἄνθρωπος τὴν χεῖρα ἔχων ξηράν· καὶ ἐπηρώτησαν
αὐτὸν λέγοντες Εἰ ἔξεστιν τοῖς σάββασιν θεραπεύειν;
ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. 11 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Τίς
ἔσται ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς ἕξει πρόβατον ἕν, καὶ ἐὰν
ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσει
αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ; 12 πόσῳ οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβά-
του. ὥστε ἔξεστιν τοῖς σάββασιν καλῶς ποιεῖν. 13 τότε
λέγει τῷ ἀνθρώπῳ ˇἜκτεινόν σου τὴν χεῖρα. καὶ ἐξέ-
τεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη. 14 ἐξελθόν-
τες δὲ οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ, ὅπως
αὐτὸν ἀπολέσωσιν. 15 Ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώρησεν
ἐκεῖθεν. καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν
αὐτοὺς πάντας, 16 καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μὴ φανερὸν

---

4 εφαγεν SVIM] εφαγον THWsL BS. 481. | ο THWsL B. W D *kff*²*q* sy^cp 22. *f*13. arm] ους SVM : rel | 10 την S] | om THWVLM BSC 579 1241. W 71. | θεραπευειν HSVLM] -ευσαι TW SL. W D. | 11 εσται T[H]WSVLM] ,* om CL. *bff*^1.2*g*^1*h* sy^scp. 124 346 213 X, εστιν : 33. D *kfq*. Θ 565 544 21 399 157 1093 Chr | 12 σαββασιν THSVLM] -ατοις W : B. 1555. | 15 αυτῳ THWsL BS. *kabcff*^1*g*^1 vg. 372.] * + οχλοι [S]V[M] : pler

Dei et *panes propositionis* comedit, quos non
licebat ei edere neque his qui cum eo erant, nisi
solis sacerdotibus? 5 Aut non legistis in lege quia
sabbatis sacerdotes in templo sabbatum violant
et sine crimine sunt? 6 Dico autem vobis, quia
templo maior est hic. 7 Si autem sciretis, quid est:
Misericordiam volo, et non sacrificium, numquam
condemnassetis innocentes. 8 Dominus enim est
Filius hominis etiam sabbati.

12,9-14 **Manus arida restituta** (Mc 3,1-5; L 6,6-10)

9 Et cum inde transisset, venit in synagogam
eorum. 10 Et ecce homo manum habens aridam,
et interrogabant eum dicentes: Si licet sabbatis
curare? ut accusarent eum. 11 Ipse autem dixit
illis: Quis erit ex vobis homo qui habeat ovem
unam, et si ceciderit haec sabbatis in foveam,
nonne tenebit et levabit eam? 12 Quanto magis
melior est homo ove? Itaque licet sabbatis be-
nefacere. 13 Tunc ait homini: Extende manum
tuam. Et extendit, et restituta est sanitati sicut
altera. 14 Exeuntes autem pharisaei consilium fa-
ciebant adversus eum, quomodo perderent eum.

12,15-21 **Iesus ad mare secedit multosque curat** (Mc 3,7-12; L 6, 17-19)

15 Iesus autem sciens recessit inde, et secuti
sunt eum multi, et curavit eos omnes 16 Et
praecepit eis ne manifestum eum facerent. 17 ut

---

4 Lv 24,9
5 Nu 28,9
7 Os 6,6; Sir 35,4; Mt 9,13
10 L 14,3
11 L 14,5
16 Mt 8,4

αὐτὸν ποιήσωσιν· 17 ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἠσαΐου
τοῦ προφήτου λέγοντος

18 Ἰδοὺ ὁ παῖς μου ὃν ᾑρέτισα,
ὁ ἀγαπητός μου εἰς ὃν εὐδόκησεν ἡ ψυχή μου·
θήσω τὸ Πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν,
καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ.
19 οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγάσει,
οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ.
20 κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει
καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει,
ἕως ἂν ἐκβάλῃ εἰς νῖκος τὴν κρίσιν·
21 καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιοῦσιν.

22 Τότε προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος τυφλὸς καὶ
κωφός· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν κωφὸν λαλεῖν
καὶ βλέπειν. 23 καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι καὶ
ἔλεγον Μήτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαυίδ; 24 οἱ δὲ Φαρι-
σαῖοι ἀκούσαντες εἶπον Οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια
εἰ μὴ ἐν τῷ Βεελζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων. 25 εἰδὼς
δὲ τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ·Πᾶσα βασιλεία
μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς ἐρημοῦται, καὶ πᾶσα πόλις ἢ
οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς οὐ σταθήσεται. 26 καὶ εἰ
ὁ Σατανᾶς τὸν Σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθη·
πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; 27 καὶ εἰ ἐγὼ ἐν
Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι
ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ἔσονται ὑμῶν.

---

18 εις ον WSVl] ον THLM · BS* 892. 115; εν ω · C*? 33. D lat. 1 1424 Ir. | 22 προσηνεχθη.. κωφος TWSVLM] προσηνεγκαν αυτω δαιμονιζομενον τυφλον και κωφον H : B bo. sy$^{(s)cph}$. (1424 1675.) Ta Chr | τον κωφον THWsVLM : BS 892 bo. D *kff*^{1}*g*^{1}. sy$^{(s)c}$. 1424] om s : it (exc *ff*^{r}*g*^{1}*q*) vg., * τον κωφον και τυφλον [S] : LΔ. W Θ 700 1 *f*13 Σ 713 4 1604 X sy^{p} Ta; ∽ τον τυφ. και κωφ. s : rel | 24.27 Βεελζεβουλ TSVL] Βεεζεβουλ HWM | 25 δε THWSLM : BS 892 bo. p^{21} D *k* sy^{sc}.] * + ο Ιησους V : rel

adimpleretur quod dictum est per Esaiam prophe-
tam dicentem:

18 Ecce puer meus, quem elegi,
dilectus meus, in quo bene complacuit animae meae.
Ponam spiritum meum super eum,
et iudicium gentibus nuntiabit.
19 Non contendet neque clamabit,
neque audiet aliquis in plateis vocem eius;
20 harundinem quassatam non confringet,
et linum fumigans non exstinguet,
donec eiciat ad victoriam iudicium;
21 et in nomine eius gentes sperabunt.

12,22-30 **Daemoniacus, caecus et mutus, sanatur** (Mc 3,22-27)

22 Tunc oblatus est ei daemonium habens, cae-
cus et mutus, et curavit eum, ita ut loqueretur
et videret. 23 Et stupebant omnes turbae et di-
cebant: Numquid hic est filius David? 24 Pha-
risaei autem audientes dixerunt: Hic non eicit
daemones nisi in Beelzebub principe daemonio-
rum. 25 Iesus autem sciens cogitationes eorum
dixit eis: Omne regnum divisum contra se deso-
labitur, et omnis civitas vel domus divisa contra
se non stabit. 26 Et si satanas satanam eicit,
adversus se divisus est; quomodo ergo stabit
regnum eius? 27 Et si ego in Beelzebub eicio
daemones, filii vestri in quo eiciunt? Ideo ipsi

17-21 Is 42,1-4; 41,9
18 Mt 3,17; 17,5
24 Mt 9,34

28 εἰ δὲ ἐν Πνεύματι Θεοῦ ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα
ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. 29 ἢ πῶς δύ-
ναταί τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ
σκεύη αὐτοῦ ἁρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δήσῃ τὸν ἰσχυρόν;
καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. 30 ὁ μὴ ὢν μετ'
ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστιν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ
σκορπίζει. 31 Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πᾶσα ἁμαρτία καὶ
βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις, ἡ δὲ τοῦ Πνεύ-
ματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται. 32 καὶ ὃς ἐὰν εἴπῃ
λόγον κατὰ τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ·
ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, οὐκ
ἀφεθήσεται αὐτῷ οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ
μέλλοντι. 33 Ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν
καρπὸν αὐτοῦ καλόν, ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν καὶ
τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρόν· ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον
γινώσκεται. 34 γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ
λαλεῖν πονηροὶ ὄντες; ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς
καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ. 35 ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ
ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει ἀγαθά, καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρω-
πος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει πονηρά. 36 λέγω
δὲ ὑμῖν ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν ὃ ἐὰν λαλήσουσιν οἱ ἄνθρω-
ποι, ἀποδώσουσιν περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως·
37 ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ, καὶ ἐκ τῶν λόγων
σου καταδικασθήσῃ.
38 Τότε ἀπεκρίθησαν αὐτῷ τινες τῶν γραμματέων καὶ

29 διαρπασει HWSVLM] -ασῃ T | 31 αφεθησεται¹ T*H*WSVLM] + υμιν h : B sa. *f*1 1555. sy¹ Ath | 32 ουκ T*H*SVLM · p²¹...] ου μη hW : BS* | αφεθησεται² T*H*SVLM] αφεθῃ hW : B. | 35 εκβαλλει¹ *H*WVLM] + * τα ThSl · SCLΔ 33 579 bo 372 399 *f*1 *f*13·*f*1424 UNΣΦ 157 1604 4 273 | 36 εαν SVM] om THWL : BS. D lat (exc *b*). 1555. | λαλησουσιν THWVL : BSC 33. Θ 21 713 4 273 1093; λαλουσιν : D; λαλησωσιν SM : rel | 38 και Φαρισαιων THSVLM] om W : B.

iudices vestri erunt. 28 Si autem ego in spiritu Dei
eicio daemones, igitur pervenit in vos regnum
Dei. 29 Aut quomodo potest quisquam intrare in
domum fortis et vasa eius diripere, nisi prius alli-
gaverit fortem? et tunc domum illius diripiet.
30 Qui non est mecum, contra me est; et qui non
congregat mecum, spargit.

12,31-32 **Peccatum in Spiritum Sanctum** (Mc 3, 28-30)

31 Ideo dico vobis: Omne peccatum et blasphe-
mia remittetur hominibus, Spiritus autem blasphe-
mia non remittetur. 32 Et quicumque dixerit
verbum contra Filium hominis, remittetur ei; qui
autem dixerit contra Spiritum sanctum, non re-
mittetur ei neque in hoc saeculo neque in futuro.

12,33-37 **Pharisaeorum damnatio**

33 Aut facite arborem bonam et fructum eius
bonum, aut facite arborem malam et fructum eius
malum; siquidem ex fructu arbor agnoscitur.
34 Progenies viperarum, quomodo potestis bona
loqui, cum sitis mali? ex abundantia enim cordis
os loquitur. 35 Bonus homo de bono thesauro
profert bona, et malus homo de malo thesauro
profert mala. 36 Dico autem vobis quoniam omne
verbum otiosum quod locuti fuerint homines, red-
dent rationem de eo in die iudicii. 37 Ex verbis
enim tuis iustificaberis, et ex verbis tuis con-
demnaberis.

12,38-42 **Signum tentatoribus datum** (L 11,16.29-32)

38 Tunc responderunt ei quidam de scribis et

29 Is 49,24 | 30 Mc 9,40 | 31 L 12,10; Hb 6,4ss; Mt 10,26; 1 J 5,16 | 33 Mt 7,17; L 6,43ss | 34 Mt 3,7 | 38 L 11,29-32; Mt 16, 1; 1 C 1,22

Φαρισαίων λέγοντες Διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ ση-
μεῖον ἰδεῖν. 39 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Γενεὰ πο-
νηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ
δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου.
40 ὥσπερ γὰρ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς
ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ Υἱὸς τοῦ ἀν-
θρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς
νύκτας. 41 ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει
μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι
μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ
ὧδε. 42 βασίλισσα νοτου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ
τῆς γενεᾶς ταυτης καὶ κατακρινεῖ αὐτήν· ὅτι ἦλθεν ἐκ
τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος,
καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ὧδε. 43 Ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρ-
τον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀν-
ύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑρίσκει. 44 τότε
λέγει Εἰς τὸν οἶκόν μου ἐπιστρέψω ὅθεν ἐξῆλθον· καὶ
ἐλθὸν εὑρίσκει σχολάζοντα σεσαρωμένον καὶ κεκοσμη-
μένον. 45 τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ
ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελ-
θόντα κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώ-
που ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων. οὕτως ἔσται καὶ τῇ
γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.

46 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις, ἰδοὺ ἡ μήτηρ
καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἱστήκεισαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ
λαλῆσαι. 47 εἶπεν δέ τις αὐτῷ Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ

---

44 σχολαζοντα WSV] + * και T[H]LM : SC*. *acff¹hq* sy. 544 118 209 174 *f*1424 Φ 4 273 1093 | 46 ετι THWLM : BS 33 bo. *cf.* vg. 1424 1355] + δε SV : pler, al var | 47 ειπεν... λαλησαι [T]hWVM] om *H*SL : BS* L sa. *kff¹*. sy^sc. Γ 1355 1093

pharisaeis dicentes: Magister, volumus a te signum
videre. 39 Qui respondens ait illis: Generatio mala
et adultera signum quaerit, et signum non dabitur
ei, nisi signum Ionae prophetae. 40 Sicut enim *fuit*
Ionas in ventre ceti tribus diebus et tribus noctibus,
sic erit Filius hominis in corde terrae tribus diebus
et tribus noctibus. 41 Viri Ninivitae surgent in
iudicio cum generatione ista et condemnabunt
eam, quia paenitentiam egerunt in praedicatione
Ionae; et ecce plus quam Ionas hic. 42 Regina
austri surget in iudicio cum generatione ista et
condemnabit eam, quia venit a finibus terrae
audire sapientiam Salomonis; et ecce plus quam
Salomon hic.

12,43-45 **Expulsus daemon redit** (L 11,24-26)

43 Cum autem immundus spiritus exierit ab ho-
mine, ambulat per loca arida quaerens requiem,
et non invenit. 44 Tunc dicit: Revertar in domum
meam, unde exivi. Et veniens invenit eam vacan-
tem, scopis mundatam et ornatam. 45 Tunc vadit
et assumit septem alios spiritus secum nequiores
se, et intrantes habitant ibi; et fiunt novissima
hominis illius peiora prioribus. Sic erit et genera-
tioni huic pessimae.

12,46-50 **Iesu mater et fratres** (Mc 3,31-35; L 8, 19-21)

46 Adhuc eo loquente ad turbas, ecce mater
eius et fratres stabant foris quaerentes loqui ei.
47 Dixit autem ei quidam: Ecce mater tua et

---

40 Jon 2,1s | 41 Jon 3,5 | 42 3 Rg 10,1-10 | 45 2 P 2,20

ἀδελφοί σου ἔξω ἑστήκασιν ζητοῦντές σοι λαλῆσαι. 48 ὁ
δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ λέγοντι αὐτῷ Τίς ἐστιν ἡ μήτηρ
μου, καὶ τίνες εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου; 49 καὶ ἐκτείνας τὴν
χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν Ἰδοὺ ἡ
μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου· 50 ὅστις γὰρ ἂν ποιήσῃ
τὸ θέλημα τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτός μου
ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.
13 1 Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς τῆς
οἰκίας ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν· 2 καὶ συνήχθησαν
πρὸς αὐτὸν ὄχλοι πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάν-
τα καθῆσθαι, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν εἱστήκει.
3 καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς λέγων Ἰδοὺ
ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν. 4 καὶ ἐν τῷ σπείρειν
αὐτὸν ἃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἐλθόντα τὰ
πετεινὰ κατέφαγεν αὐτά. 5 ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ
πετρώδη ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθέως ἐξ-
ανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς, 6 ἡλίου δὲ ἀνα-
τείλαντος ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν
ἐξηράνθη. 7 ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέ-
βησαν αἱ ἄκανθαι καὶ ἔπνιξαν αὐτά. 8 ἄλλα δὲ ἔπεσεν
ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν καὶ ἐδίδου καρπόν, ὃ μὲν ἑκατόν,
ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα. 9 ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν

48 μου² THSVLM] om W : B*. | 49 αυτου¹ [H]WSVLM] om T : S*. D *kabff¹ff²g¹lq*. vg. Σ 1555 1093 | 50 ποιηση THWVLM, *S* (ποι[ησ]η)] ποιη s : CΔ. 700 399; ποιει : D. 21 | μου² THWVLM] + και S : *ebff¹h* vg^w. Θ 700 544 *f*13 *f*1424 Amb | 13 1 της οικιας *H*WSL : B. Θ 1 124 *f*1424 Ωρ] om : D *keabff¹·²g¹*. sy^s.; εκ της οικ. Th : SZ 33 892 sa. (*cfhlq* vg.) Chr; απο της οικ. V, M ([απο]) : rel | 2 εις THWSLM : BSCL*Z* 33 W Θ 700 21 1 124 1424 4 273 1604] + το [V] : rel | 4 ελθοντα — κατεφαγεν *H*WSVM : B. Θ *f*13 1424] ηλθον — και κατεφ. h : LZ 33. D lat. 565 1604 1355; ηλθεν — και κατεφ. TL : rel | 5 βαθος THSVLM] + της W : B. | 6 εκαυματισθη THSVLM] -τωθη W : B. | 7 επνιξαν ThSl : S. D. Θ 565 *f*13 Φ.] απεπνιξαν *H*WV*L*M : rel | 9 ακουειν V] * om THWSLM : BS L 1241.

fratres tui foris stant quaerentes te. 48 At ipse
respondens dicenti sibi ait: Quae est mater mea,
et qui sunt fratres mei? 49 Et extendens manum
in discipulos suos dixit: Ecce mater mea et fratres
mei. 50 Quicumque enim fecerit voluntatem Patris
mei qui in caelis est, ipse meus frater et soror
et mater est.

13,1-8 **Parabola seminantis** (Mc 4,1-9; L 8,4-8)

13 1 In illo die exiens Iesus de domo sedebat
secus mare. 2 Et congregatae sunt ad eum turbae
multae, ita ut in naviculam ascendens sederet; et
omnis turba stabat in litore. 3 Et locutus est eis
multa in parabolis dicens: Ecce exiit qui seminat
seminare. 4 Et dum seminat, quaedam ceciderunt
secus viam; et venerunt volucres caeli et comede-
runt ea. 5 Alia autem ceciderunt in petrosa, ubi non
habebant terram multam; et continuo exorta sunt,
quia non habebant altitudinem terrae; 6 sole autem
orto aestuaverunt; et quia non habebant radicem,
aruerunt. 7 Alia autem ceciderunt in spinas; et
creverunt spinae et suffocaverunt ea. 8 Alia autem
ceciderunt in terram bonam et dabant fructum,
aliud centesimum, aliud sexagesimum, aliud tri-
gesimum. 9 Qui habet aures audiendi audiat.

48 L 2,49
50 J 15,14
13,2 Mc 3,9
7 Job 31,40

ἀκουέτω. 10 Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπαν αὐτῷ
Διὰ τί ἐν παραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς; 11 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
εἶπεν αὐτοῖς ὅτι Ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς
βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται. 12 ὅστις
γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ καὶ περισσευθήσεται· ὅστις
δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. 13 διὰ
τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες οὐ
βλέπουσιν καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν οὐδὲ συνιοῦσιν.
14 καὶ ἀναπληροῦται αὐτοῖς ἡ προφητεία Ἠσαΐου ἡ λέ-
γουσα

Ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε,
καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε.
15 ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου,
καὶ τοῖς ὠσὶν βαρέως ἤκουσαν,
καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν·
μή ποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς
καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσιν
καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσιν
καὶ ἐπιστρέψωσιν,
καὶ ἰάσομαι αὐτούς.

16 ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὅτι βλέπουσιν, καὶ τὰ
ὦτα ὑμῶν ὅτι ἀκούουσιν. 17 ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν ὅτι πολ-
λοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε
καὶ οὐκ εἶδαν, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε καὶ οὐκ ἤκουσαν.
18 Ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τὴν παραβολὴν τοῦ σπείραντος.
19 Παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς βασιλείας καὶ μὴ

keaff[1] sy[s]. Marc Tert. | 11 αυτοις hWVM] om THSL : SCZ 892 bo. *kff*[1]. 21 1093 Eus Chr | 16 υμων[2] T[H]SVLM] om W : B. *abcff*[2]*g*[1]*q*. 1424 | 17 γαρ HWSVLM] om T : S 1241 bo. it Φ X arm Ta | 18 σπειραντος THWVLM : BS* 33. W 544 13 346 213 Φ 566 1604 X sy[h] Chr] -ροντος S : rel

13,9-17 Parabolarum scopus (Mc 4, 10-12; L 8, 9-10)

10 Et accedentes discipuli dixerunt ei: Quare in
parabolis loqueris eis? 11 Qui respondens ait illis:
quia Vobis datum est nosse mysteria regni caelo-
rum, illis autem non est datum. 12 Qui enim
habet, dabitur ei, et abundabit; qui autem non
habet, et quod habet auferetur ab eo. 13 Ideo in
parabolis loquor eis, quia videntes non vident, et
audientes non audiunt neque intellegunt. 14 Et
adimpletur in eis prophetia Esaiae dicentis:

Auditu audietis et non intellegetis,
et videntes videbitis et non videbitis.
15 Incrassatum est enim cor populi huius,
et auribus graviter audierunt
et oculos suos clauserunt;
ne quando videant oculis
et auribus audiant
et corde intellegant, et convertantur,
et sanem eos.

16 Vestri autem beati oculi quia vident, et aures
vestrae quia audiunt. 17 Amen quippe dico vobis,
quia multi prophetae et iusti cupierunt videre
quae videtis, et non viderunt; et audire quae
auditis, et non audierunt.

13,18-23 Parabola seminantis exponitur (Mc 4,3-20; L 8, 11-15)

18 Vos ergo audite parabolam seminantis. 19 Om-
nis qui audit verbum regni et non intellegit,

10 Mt 13,34s
12 Mt 25,29; Mc 4,25; L 8,18; 19,26
13 Dt 29,4; Jr 5,21
14 Is 6,9s; J 12,40; A 28,26s
16 L 10,23s

συνιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρὸς καὶ ἁρπάζει τὸ ἐσπαρμέ-
νον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν
σπαρείς. 20 ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ
τὸν λόγον ἀκούων καὶ εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐ-
τόν· 21 οὐκ ἔχει δὲ ῥίζαν ἐν ἑαυτῷ ἀλλὰ πρόσκαιρός
ἐστιν, γενομένης δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον
εὐθὺς σκανδαλίζεται. 22 ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρείς,
οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων, καὶ ἡ μέριμνα τοῦ
αἰῶνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου συμπνίγει τὸν λόγον,
καὶ ἄκαρπος γίνεται. 23 ὁ δὲ ἐπὶ τὴν καλὴν γῆν σπαρείς,
οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιείς, ὃς δὴ καρ-
ποφορεῖ καὶ ποιεῖ ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ
τριάκοντα.

24 Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων· Ὡμοι-
ώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείραντι καλὸν
σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ. 25 ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς
ἀνθρώπους ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς καὶ ἐπέσπειρεν ζιζά-
νια ἀνὰ μέσον τοῦ σίτου καὶ ἀπῆλθεν. 26 ὅτε δὲ ἐβλά-
στησεν ὁ χόρτος καὶ καρπὸν ἐποίησεν, τότε ἐφάνη καὶ
τὰ ζιζάνια. 27 προσελθόντες δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπό-
του εἶπον αὐτῷ· Κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας
ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει ζιζάνια; 28 ὁ δὲ ἔφη
αὐτοῖς· Ἐχθρὸς ἄνθρωπος τοῦτο ἐποίησεν. οἱ δὲ δοῦλοι
αὐτῷ λέγουσιν· Θέλεις οὖν ἀπελθόντες συλλέξωμεν
αὐτά; 29 ὁ δέ φησιν· Οὔ, μή ποτε συλλέγοντες τὰ ζιζά-

---

22 αιωνος THWL : BS* D *kaff*^{2}*g*^{1}*b*. Eus] + * τουτου SV[M] : rel | 23 συνιεις THWLM : BS 892. D Θ Φ 1555 Ωρ] συνιων SVl : rel | 28 δουλοι TWSVM] om HL : B *sa bo*. *g*^{2}*b* (1424) 157 Eus | αυτω λεγουσιν HWSVLM : BC 1241. 21 399] * ∽ T : pler

venit malus et rapit quod seminatum est in corde
eius; hic est qui secus viam seminatus est. 20 Qui
autem super petrosa seminatus est, hic est qui
verbum audit et continuo cum gaudio accipit
illud; 21 non habet autem in se radicem, sed est
temporalis; facta autem tribulatione et persecu-
tione propter verbum, continuo scandalizatur.
22 Qui autem seminatus est in spinis, hic est qui
verbum audit, et sollicitudo saeculi istius et fallacia
divitiarum suffocat verbum, et sine fructu effici-
tur. 23 Qui vero in terram bonam seminatus est,
hic est qui audit verbum et intellegit et fructum
affert, et facit aliud quidem centesimum, aliud
autem sexagesimum, aliud vero trigesimum.

13,24-30 Zizaniorum parabola

24 Aliam parabolam proposuit illis dicens: Si-
mile factum est regnum caelorum homini qui
seminavit bonum semen in agro suo. 25 Cum au-
tem dormirent homines, venit inimicus eius et
superseminavit zizania in medio tritici et abiit.
26 Cum autem crevisset herba et fructum fecisset,
tunc apparuerunt et zizania. 27 Accedentes autem
servi patrisfamilias dixerunt ei: Domine, nonne
bonum semen seminasti in agro tuo? unde ergo
habet zizania? 28 Et ait illis: Inimicus homo hoc
fecit. Servi autem dixerunt ei: Vis, imus et col-
ligimus ea? 29 Et ait: Non, ne forte colligentes

---

22 Mt 6,19-34; 1 T 6,9
24 Mt 13,36-43

νια ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον. 30 ἄφετε συναυ-
ξάνεσθαι ἀμφότερα μέχρι τοῦ θερισμοῦ· καὶ ἐν καιρῷ
τοῦ θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς θερισταῖς Συλλέξατε πρῶτον τὰ
ζιζάνια καὶ δήσατε αὐτὰ εἰς δέσμας πρὸς τὸ κατακαῦ-
σαι αὐτά, τὸν δὲ σῖτον συναγάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην
μου. 31 ˀἌλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων
Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως,
ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· 32 ὃ
μικρότερον μέν ἐστιν πάντων τῶν σπερμάτων, ὅταν δὲ
αὐξηθῇ, μεῖζον τῶν λαχάνων ἐστὶν καὶ γίνεται δένδρον,
ὥστε ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατασκηνοῦν
ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. 33 ˀἌλλην παραβολὴν ἐλάλησεν
αὐτοῖς Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν
λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ
ἐζυμώθη ὅλον. 34 Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν
παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις, καὶ χωρὶς παραβολῆς οὐδὲν
ἐλάλει αὐτοῖς· 35 ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προ-
φήτου λέγοντος

Ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου,
ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.

36 Τότε ἀφεὶς τοὺς ὄχλους ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν. Καὶ
προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες Διασάφησον
ἡμῖν τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. 37 ὁ δὲ
ἀποκριθεὶς εἶπεν Ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα ἐστὶν

---

30 μεχρι ThSVLM] * εως *HW* : B. D. *f* 1424.; αχρι h : S*L. | εν THWVLM] + τῳ S : S*LC sy^sc. 565 28 21 544 *f* 1424 713 E | αυτα εις T[H]WSVLM] αυτα : LΔ 33 1241. *abcff²g¹·²lq* vg^w sy. 700 1 21 399 *f* 1424 213 Φ X arm Ωρ; om : D *kefhr²*. Ir | συναγαγετε ThWSVLM] συναγετε *H* : B. 399 1. Y*Γ. | 32 κατασκηνουν SVM] -νοιν THWL | 33 ελαλησεν αυτοις T[H]WSVLM] om : D *k* sy^sc. 76 | 35 δια *H*WS VLM] + Ησαιου Th : S* 33. Θ 1 *f* 13 713 psCl; + * Ασαφ : Hier | κοσμου WSVM] om THL : BS^c. *ke* sy^sc. 1 22 | 36 διασαφησον HWS LM : BS*. Θ *f* 1424] * φρασον TV : rel

zizania, eradicetis simul cum eis et triticum.
30 Sinite utraque crescere usque ad messem; et in
tempore messis dicam messoribus: Colligite pri-
mum zizania et alligate ea in fasciculos ad combu-
rendum, triticum autem congregate in horreum
meum.

13,31-35 De grano sinapis et fermento (Mc 4,30-33; L 13,18-19)

31 Aliam parabolam proposuit eis dicens: Simile
est regnum caelorum grano sinapis, quod accipiens
homo seminavit in agro suo; 32 quod minimum
quidem est omnibus seminibus; cum autem cre-
verit, maius est omnibus holeribus et fit arbor, ita
ut *volucres caeli veniant et habitent in ramis eius*.
33 Aliam parabolam locutus est eis: Simile est
regnum caelorum fermento, quod acceptum mu-
lier abscondit in farinae satis tribus, donec fer-
mentatum est totum.
34 Haec omnia locutus est Iesus in parabolis ad
turbas et sine parabolis non loquebatur eis, 35 ut
impleretur quod dictum erat per prophetam di-
centem:

Aperiam in parabolis os meum,
eructabo abscondita a constitutione mundi.

13,36-43 Zizaniorum parabolae explicatio

36 Tunc dimissis turbis, venit in domum, et ac-
cesserunt ad eum discipuli eius dicentes: 37 Edisse-
re nobis parabolam zizaniorum agri. Qui respon-
dens ait illis: Qui seminat bonum semen est Filius

---

32 Ez 17,23; 31,6 | **33** L 13,20s | **35** Ps 77,2 | **36** Mt 13,24-30

ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου· 38 ὁ δὲ ἀγρός ἐστιν ὁ κόσμος· τὸ
δὲ καλὸν σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας·
τὰ δὲ ζιζάνιά εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ, 39 ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ
σπείρας αὐτά ἐστιν ὁ διάβολος· ὁ δὲ θερισμὸς συντέλεια
αἰῶνός ἐστιν, οἱ δὲ θερισταὶ ἄγγελοί εἰσιν. 40 ὥσπερ
οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια καὶ πυρὶ κατακαίεται, οὕτως
ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος. 41 ἀποστελεῖ ὁ Υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ
τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ σκάνδαλα καὶ τοὺς ποι-
οῦντας τὴν ἀνομίαν, 42 καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν
κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς
τῶν ὀδόντων. 43 τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος
ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς αὐτῶν. ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω.
44 Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κε-
κρυμμένῳ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὑρὼν ἄνθρωπος ἔκρυψεν, καὶ
ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει καὶ πωλεῖ πάντα ὅσα ἔχει
καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον. 45 Πάλιν ὁμοία ἐστὶν
ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦντι κα-
λοὺς μαργαρίτας. 46 εὑρὼν δὲ ἕνα πολύτιμον μαργαρίτην
ἀπελθὼν πέπρακεν πάντα ὅσα εἶχεν καὶ ἠγόρασεν αὐτόν.
47 Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνῃ
βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκ παντὸς γένους συν-
αγαγούσῃ· 48 ἣν ὅτε ἐπληρώθη ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν
αἰγιαλὸν καὶ καθίσαντες συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἄγγη, τὰ

---

40 κατακαιεται THWSLM : BS 892. (D) lat. 1 21 22 399] καιεται V : rel | 43 ωτα THWSLM : BS*. *keab*. Θ 700.] + ακουειν V : rel | 44 παντα ThSVLM] om *HW* : B. 28 Ωρ | 45 ανθρωπῳ Th[*S*]VLM] om *HW*s : BS*. 1424 1555

hominis; ager autem est mundus; bonum vero
semen, hi sunt filii regni; zizania autem filii sunt
nequam; 39 inimicus autem, qui seminavit ea, est
diabolus; messis vero consummatio saeculi est;
messores autem angeli sunt. 40 Sicut ergo colligun-
tur zizania et igni comburuntur, sic erit in con-
summatione saeculi. 41 Mittet Filius hominis an-
gelos suos, et colligent de regno eius omnia *scandala*
et eos qui faciunt iniquitatem 42 et mittent eos in
caminum ignis; ibi erit fletus et stridor dentium.
43 Tunc *iusti fulgebunt* sicut sol in regno Patris
eorum. Qui habet aures audiendi, audiat.

13,44-46 De thesauro abscondito et pretiosa margarita

44 Simile est regnum caelorum thesauro abscon-
dito in agro; quem qui invenit homo, abscondit
et prae gaudio illius vadit et vendit universa
quae habet, et emit agrum illum.
45 Iterum simile este regnum caelorum homini
negotiatori quaerenti bonas margaritas. 46 Inventa
autem una pretiosa margarita, abiit et vendidit
omnia quae habuit, et emit eam.

13,47-50 De sagena in mari

47 Iterum simile est regnum caelorum sagenae
missae in mare et ex omni genere piscium con-
greganti; 48 quam, cum impleta esset, educentes,
et secus litus sedentes, elegerunt bonos in vasa,

---

38 1 C 3,9
41 So 1,3; Mt 7,23; 25,31-46
42 Mt 8,12; 24,51; 25,30
43 Dn 12,3; Sap 3,7
44 L 14,33; Pr 2,4
46 Pr 8,10s; Sap 7,9

δὲ σαπρὰ ἔξω ἔβαλον. 49 οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ
τοῦ αἰῶνος· ἐξελεύσονται οἱ ἄγγελοι καὶ ἀφοριοῦσιν
τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου τῶν δικαίων, 50 καὶ βαλοῦσιν αὐ-
τοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 51 Συνήκατε ταῦτα πάντα;
λέγουσιν αὐτῷ Ναί. 52 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Διὰ τοῦτο
πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν
ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ
τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά.

53 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς
ταύτας, μετῆρεν ἐκεῖθεν. 54 καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα
αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, ὥστε
ἐκπλήσσεσθαι αὐτοὺς καὶ λέγειν Πόθεν τούτῳ ἡ σοφία
αὕτη καὶ αἱ δυνάμεις; 55 οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος
υἱός; οὐχ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαριὰμ καὶ οἱ ἀδελφοὶ
αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωσὴφ καὶ Σίμων καὶ Ἰούδας; 56 καὶ
αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ οὐχὶ πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς εἰσιν; πόθεν οὖν
τούτῳ ταῦτα πάντα; 57 καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ
μὴ ἐν τῇ πατρίδι καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. 58 καὶ οὐκ
ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

14 1 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν Ἡρῴδης ὁ τετράρ-
χης τὴν ἀκοὴν Ἰησοῦ, 2 καὶ εἶπεν τοῖς παισὶν αὐτοῦ
Οὗτός ἐστιν Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής· αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ
τῶν νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν

51 συνηκατε THWSLM : BS sa bo. D *kebcff*$^{1.2}$*g*^{1}*l* vg sy^{s}. 1555 Ωρ] pr λεγει αυτοῖς ο Ιησους V : rel | ναι THWSLM : BS. D *kff*$^{1.2}$. vg. sy^{scl}. Θ 1 *f*13 *f*1424 Ωρ] + κυριε V : rel | 52 ειπεν T*H*WSVLM] λεγει h : 892 bo. D *k* (rel lat vid) sy. 1424 1675 1604 | 57 τῃ πατριδι *H*WLM : B 33 bo. D *ka*. Θ 700 346 *f*1424] τῃ ιδιᾳ πατρ. ThSV : SZ (C) sa. *ff*^{1}. *f*13.; τῃ πατρ. αυτου : rel | **14** 1 τετραρχης SV] τετρα-αρχης THWLM

malos autem foras miserunt. 49 Sic erit in con-
summatione saeculi: exibunt angeli et separabunt
malos de medio iustorum 50 et mittent eos in
caminum ignis; ibi erit fletus et stridor dentium.

13,51-52 Parabolarum conclusio

51 Intellexistis haec omnia? Dicunt ei: Etiam.
52 Ait illis: Ideo omnis scriba doctus in regno
caelorum similis est homini patrifamilias, qui pro-
fert de thesauro suo nova et vetera.

13,53-58 In synagoga Nazareth (Mc 6,1-6; L 4,16-30)

53 Et factum est, cum consummasset Iesus pa-
rabolas istas, transiit inde. 54 Et veniens in pa-
triam suam docebat eos in synagogis eorum, ita
ut mirarentur et dicerent: Unde huic sapientia
haec et virtutes? 55 Nonne hic est fabri filius?
Nonne mater eius dicitur Maria, et fratres eius
Iacobus et Ioseph et Simon et Iudas? 56 Et sorores
eius nonne omnes apud nos sunt? Unde ergo huic
omnia ista? 57 Et scandalizabantur in eo. Iesus
autem dixit eis: Non est propheta sine honore nisi
in patria sua et in domo sua. 58 Et non fecit ibi
virtutes multas propter incredulitatem illorum.

14,1-12 Baptistae martyrium (Mc 6-14,30; L 9,7-9)

14 1 In illo tempore audivit Herodes tetrarcha
famam Iesu, 2 et ait pueris suis: Hic est Iohannes
Baptista; ipse surrexit a mortuis, et ideo virtutes

49 Mt 25,32
56 J 7,15.52
57 J 4,44

αὐτῷ. 3 Ὁ γὰρ Ἡρῴδης τότε κρατήσας τὸν Ἰωάννην
ἔδησεν αὐτὸν καὶ ἐν τῇ φυλακῇ ἀπέθετο διὰ Ἡρῳδιάδα
τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· 4 ἔλεγεν γὰρ
αὐτῷ ὁ Ἰωάννης Οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν αὐτήν. 5 καὶ
θέλων αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι ὡς
προφήτην αὐτὸν εἶχον. 6 γενεσίοις δὲ γενομένοις τοῦ
Ἡρῴδου ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρῳδιάδος ἐν τῷ
μέσῳ καὶ ἤρεσεν τῷ Ἡρῴδῃ, 7 ὅθεν μεθ' ὅρκου ὡμολό-
γησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἐὰν αἰτήσηται. 8 ἡ δὲ προβιβα-
σθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς Δός μοι, φησίν, ὧδε ἐπὶ
πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ. 9 καὶ
λυπηθεὶς ὁ βασιλεύς, διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς συνανα-
κειμένους ἐκέλευσεν δοθῆναι, 10 καὶ πέμψας ἀπεκεφάλι-
σεν τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ. 11 καὶ ἠνέχθη ἡ κεφαλὴ
αὐτοῦ ἐπὶ τῷ πίνακι καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ, καὶ ἤνεγκεν
τῇ μητρὶ αὐτῆς. 12 καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
ἦραν τὸ πτῶμα καὶ ἔθαψαν αὐτό, καὶ ἐλθόντες ἀπήγ-
γειλαν τῷ Ἰησοῦ. 13 Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν
ἐκεῖθεν ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν· καὶ ἀκού-
σαντες οἱ ὄχλοι ἠκολούθησαν αὐτῷ πεζῇ ἀπὸ τῶν πό-
λεων. 14 Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγ-

---

3 τοτε WSL : B sa. Θ 700 *f*13 1293 1010 1604] om THVM : rel | αυτον [S]VLM] om THWs : BS* *ff*¹ *h*. 700 1555 | τη [S] : B^c S^c Z 892. D Θ 700 954 Φ 157 047 660 1604] * om THWsVLM : rel | Φιλιππου [T]HW SVLM] om : D *keacff*¹*g*¹*l* vg. | 4 αυτω / ο Ιωανν. SVL] ∽ (T)HWM : BS^c Z sa. 251. syp.; om αυτω : S*. 565 28 399 | ο HWSVLM] om T : S*. D. 399 047 1355 | 6 γενεσιοις δε γενομενοις THWsV*L*M : BSLZ D (1 1582 22 59 262)] γενεσιοις δε 1 : *abff*²*g*¹*q* vg; γενεσιων δε γενομενων *S* : C 892 1241. *kdff*¹. Θ 565 21 713 1604 ΝΣ 4 273 K; rel var | 9 λυπηθεις — δια THWL : B. D *a*. Θ 700 1 *f*13 1424 1675] ελυπηθη — δια δε SVM : (rel) | 10 τον SVL] om THWM : BS*Z. 1 0106 | 11 επι THWVLM] εν S : 892. Θ 700 1 13 | τω¹ S : 33 892 sa. D. Θ 700 1 13] om THWVLM : rel | 12 αυτο SVM] αυτον THWL : BS*, *aff*¹ | 13 πεζη *H*WSVLM] * πεζοι Th : SLZ bo. lat (exc *aff*¹). 544 067 157 4 273 1093

operantur in eo. 3 Herodes enim tenuit Iohan-
nem et alligavit eum et posuit in carcerem propter
Herodiadem uxorem fratris sui. 4 Dicebat enim
illi Iohannes: Non licet tibi habere eam. 5 Et
volens illum occidere, timuit populum, quia sicut
prophetam eum habebant. 6 Die autem natalis
Herodis saltavit filia Herodiadis in medio et placuit
Herodi. 7 Unde cum iuramento pollicitus est ei
dare quodcumque postulasset ab eo. 8 At illa
praemonita a matre sua, Da mihi, inquit, hic in
disco caput Iohannis Baptistae. 9 Et contristatus
est rex; propter iuramentum autem et eos qui
pariter recumbebant iussit dari. 10 Misitque et de-
collavit Iohannem in carcere. 11 Et allatum est
caput eius in disco et datum est puellae, et attulit
matri suae. 12 Et accedentes discipuli eius tulerunt
corpus eius et sepelierunt illud, et venientes nun-
tiaverunt Iesu.

14,13-21 **Prior panum multiplicatio** (Mc 6,30-44; L 9,10-17; I 6,1-15)

13 Quod cum audisset Iesus, secessit inde in
navicula in locum desertum seorsum; et cum
audissent turbae, secutae sunt eum pedestres de
civitatibus. 14 Et exiens vidit turbam multam et

14,3 Mt 11,2
4 Lv 18,16; 20,21
5 Mt 21,26
14 Mt 9,36

χνίσθη ἐπ' αὐτοῖς καὶ ἐθεράπευσεν τοὺς ἀρρώστους
αὐτῶν. 15 ὀψίας δὲ γενομένης προσῆλθον αὐτῷ οἱ μα-
θηταὶ λέγοντες Ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος καὶ ἡ ὥρα ἤδη
παρῆλθεν· ἀπόλυσον οὖν τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες
εἰς τὰς κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα. 16 ὁ δὲ
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Οὐ χρείαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν·
δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. 17 οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ Οὐκ
ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας. 18 ὁ δὲ
εἶπεν Φέρετέ μοι ὧδε αὐτούς. 19 καὶ κελεύσας τοὺς
ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοῦ χόρτου, λαβὼν τοὺς πέντε
ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν
εὐλόγησεν, καὶ κλάσας ἔδωκεν τοῖς μαθηταῖς τοὺς
ἄρτους, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. 20 καὶ ἔφαγον πάντες
καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμά-
των δώδεκα κοφίνους πλήρεις. 21 οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν
ἄνδρες ὡσεὶ πεντακισχίλιοι χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.
22 Καὶ εὐθέως ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς ἐμβῆναι εἰς
πλοῖον καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ
τοὺς ὄχλους. 23 καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς
τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι. ὀψίας δὲ γενομένης
μόνος ἦν ἐκεῖ. 24 τὸ δὲ πλοῖον ἤδη μέσον τῆς θαλάσσης
ἦν, βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων, ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ

---

15 ηδη παρηλθεν *H*WSVLM[∽ Th : SZ. 1 | ουν ThWS[M] : SCZ sa bo. 1 399 Σ] om *HL* : rel | 16 Ιησους HWSVLM] om T : S* sa bo. D *k* sy. *f*1424 1604 1355 Ta | 18 ωδε αυτους THW*S*VLM : BSZ 33. arm] αυτους *s* : D vet lat sy^{sc}. Θ 700 1; ∽ αυτ. ωδε *s* : rel | 19 κελευσας T*H*WSVLM] εκελευσεν h : SZ sa bo. *ff*^{1}. 1012 Ωρ | λαβων T*H*WSVLM] και λαβ. h : SC* bo. W *ff*^{1} *b*. 067 1293 1010 472 1093 arm | 22 ευθεως [H]WSVLM] om T : S*C* 892. *ff*^{1} sy$^{(s)c}$. | μαθητας THSVLM] + αυτου W : B 892 sa bo. it (exc *f l*) sy. Θ 565 *f*13 *f*1424 Σ 213 713 KΠ 566 P 1396 X EF | εις^{1} *HS*L : B 33 892 bo. 565 700 28 *f*1 124 21 Σ 4 arm] + το ThWVM : rel | 24 μεσον... ην ThSVL] σταδιους πολλους απο της γης απειχεν *H*WM : B sa bo. sy^{cp}!. (Θ 700 *f*13 Φ) arm. Ta

misertus est eis et curavit languidos eorum.
15 Vespere autem facto, accesserunt ad eum dis-
cipuli eius dicentes: Desertus est locus, et hora
iam praeteriit; dimitte turbas, ut euntes in castella
emant sibi escas. 16 Iesus autem dixit eis: Non
habent necesse ire; date illis vos manducare.
17 Responderunt ei: Non habemus hic nisi quinque
panes et duos pisces. 18 Qui ait eis: Afferte mihi
illos huc. 19 Et cum iussisset turbam discumbere
super faenum, acceptis quinque panibus et duobus
piscibus, aspiciens in caelum benedixit et fregit
et dedit discipulis panes, discipuli autem turbis.
20 Et manducaverunt omnes et saturati sunt. Et
tulerunt reliquias, duodecim cophinos fragmento-
rum plenos. 20 Manducantium autem fuit numerus
quinque milia virorum, exceptis mulieribus et
parvulis.

14,22-33 **Iesus ambulat super mare** (Mc 6,45-52; I 6,16-21)

22 Et statim compulit Iesus discipulos ascen-
dere in naviculam et praecedere eum trans fre-
tum, donec dimitteret turbas. 23 Et dimissa turba,
ascendit in montem solus orare. Vespere autem
facto, solus erat ibi. 24 Navicula autem in medio
mari iactabatur fluctibus; erat enim contrarius

---

20 4 Rg 4,44
23 L 6,12; 9,18

ἄνεμος. 25 τετάρτῃ δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἦλθεν πρὸς
αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. 26 οἱ δὲ μαθηταὶ
ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα ἐταρά-
χθησαν λέγοντες ὅτι Φάντασμά ἐστιν, καὶ ἀπὸ τοῦ φό-
βου ἔκραξαν. 27 εὐθὺς δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
λέγων Θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. 28 ἀποκρι-
θεὶς δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπεν Κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν
με ἐλθεῖν πρός σὲ ἐπὶ τὰ ὕδατα. 29 ὁ δὲ εἶπεν Ἐλθέ.
καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου ὁ Πέτρος περιεπάτησεν
ἐπὶ τὰ ὕδατα καὶ ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. 30 βλέπων δὲ
τὸν ἄνεμον ἰσχυρὸν ἐφοβήθη, καὶ ἀρξάμενος καταπον-
τίζεσθαι ἔκραξεν λέγων Κύριε, σῶσόν με. 31 εὐθέως δὲ
ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ λέγει
αὐτῷ Ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας; 32 καὶ ἀναβάντων
αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. 33 οἱ δὲ ἐν τῷ
πλοίῳ προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες Ἀληθῶς Θεοῦ Υἱὸς
εἶ. 34 Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον ἐπὶ τὴν γῆν εἰς Γεν-
νησαρέτ. 35 καὶ ἐπιγνόντες αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου
ἐκείνου ἀπέστειλαν εἰς ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην, καὶ
προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας, 36 καὶ

---

25 ηλθεν THWLM : BS^{c} 084 33 892 bo. lat sy. Θ 700 1 *f*13 *f*1424 1293 Σ 566 4 273 Ta Ωρ] απηλθεν S, V ([απ]ηλθ.) : rel | 26 οι δε μαθηται ιδοντες αυτον HWM : BS^{c}. D (*f*) *f*13. sy . Ta.] ιδοντες δε αυτον T : S* sa. *e abff*$^{1.2}$*g*^{1}*hq*. sy^{s}. Θ 700. Φ; *και ιδοντες αυτον L : bo. *cg*^{2}*l*. vg 1 *f*1424; και ιδ. αυτ. οι μαθηται SV : rel | 27 ευθυς THWLM : BS 084 892. D. Θ 700 *f*13] ευθεως SV : rel | αυτοις ο Ιησους SV] ∽ *ο Ι. αυτ. HWM : BS^{c}. (lat exc *ff*^{1}*q*.) sy^{sp}. 280.; *αυτοις TL : S* 084 892 sa bo. D *ff*^{1} sy^{c}. | 28 αυτω / ο Πετρος ειπεν TWSVM] ∽ H : B bo. *f*1424 *g*^{1} sy^{ip}.; om αυτω L : Δ. *acl* vg. 118 209 273 157 | ελθειν / προς σε THWVLM : BSCΔ 33 073 W D lat (exc *ff*^{2} vg^{cl}) sy. Θ (700) 1 *f*13. ΣΦ 157 0106 Ta] ∽ S : rel | 29 ο Πετρος SV] *Πετ. THWLM : BS. D. | και ηλθεν T*H*WSLM : BC* sa. sy^{sc}. 700 21. 1604 1355 arm.] *ελθειν hW : 073 rel | 30 ισχυρον SVLM] om THW : B*S 073 33 sa bo. | 34 επι THWVLM : BSCΔ 33 084 W D. Θ *f*13. *f*1424 ΣΝΦ 157] εις S : rel | εις THWVLM : BSΔ 33 084 W D. Θ. Φ] om S : rel

ventus. 25 Quarta autem vigilia noctis venit ad
eos ambulans super mare. 26 Et videntes eum super
mare ambulantem, turbati sunt dicentes. quia
Phantasma est, et prae timore clamaverunt. 27 Sta-
timque Iesus locutus est eis dicens: Habete fidu-
ciam; ego sum, nolite timere. 28 Respondens autem
Petrus dixit: Domine, si tu es, iube me ad te
venire super aquas. 29 At ipse ait: Veni. Et descen-
dens Petrus de navicula ambulabat super aquam,
ut veniret ad Iesum. 30 Videns vero ventum vali-
dum, timuit; et cum coepisset mergi, clamavit
dicens: Domine, salvum me fac. 31 Et continuo
Iesus extendens manum, apprehendit eum et ait
illi: Modicae fidei, quare dubitasti? 32 Et cum
ascendissent in naviculam, cessavit ventus. 33 Qui
autem in navicula erant, venerunt et adoraverunt
eum dicentes: Vere filius Dei es.

14,34-36 **In terra Gennesareth: multa miracula**
(Mc 6,53-56)

34 Et cum transfretassent, venerunt in terram
Gennesar. 35 Et cum cognovissent eum viri loci
illius, miserunt in universam regionem illam, et
obtulerunt ei omnes male habentes, 36 et rogabant

---

26 L 24,37
31 Mt 8,26
36 Mt 9,21; L 6,19

παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα μόνον ἅψωνται τοῦ κρασπέδου
τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ ὅσοι ἥψαντο διεσώθησαν.
15 [1] Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ Ἱεροσολύμων
Φαρισαῖοι καὶ γραμματεῖς λέγοντες [2] Διὰ τί οἱ μαθηταί
σου παραβαίνουσιν τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων;
οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας αὐτῶν ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν.
[3] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Διὰ τί καὶ ὑμεῖς παρα-
βαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν;
[4] ὁ γὰρ Θεὸς εἶπεν Τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα,
καί Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω·
[5] ὑμεῖς δὲ λέγετε Ὃς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί
Δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, [6] οὐ μὴ τιμήσει τὸν
πατέρα αὐτοῦ ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ· καὶ ἠκυρώσατε τὸν
λόγον τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν. [7] ὑποκριταί,
καλῶς ἐπροφήτευσεν περὶ ὑμῶν Ἠσαΐας λέγων

[8] Ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χείλεσίν με τιμᾷ,
ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ·
[9] μάτην δὲ σέβονταί με,
διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων.

[10] Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον εἶπεν αὐτοῖς Ἀκούετε
καὶ συνίετε· [11] οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ
τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος,
τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. [12] Τότε προσελθόντες οἱ
μαθηταὶ λέγουσιν αὐτῷ Οἶδας ὅτι οἱ Φαρισαῖοι ἀκού-
σαντες τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθησαν; [13] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς

---

36 αυτον T[H]WSVLM] om : B* 892. q. 1555. | 15 1 απο THWS LM : BS 892 sa bo. D. Θ 700 1 124 346. f1424 157 1355] οι απο V : rel | φαρισαιοι — γραμματεις THWVLM : BS 33 sa bo. D e. Θ 565 1 f13. f1424 syp arm Ta] ∽ S : rel | 2 αυτων SVL] om THWM : BSΔ 084 892. f1g. 700 1. 1424 arm | 4 ειπεν HWLM : BSc 084 892 sa bo. D lat (exc f) sy. Θ 700 1 124. vg Ta Ir] ενετειλατο λεγων TSV : rel 6 η την μητερα αυτου TWSVM] om HL : BS sa. D ea. syc. 544 174 arm | λογον HWLM : BSc 892 sa bo. D e abff1.2 sy. Θ 700. Ta Ir] νομον TbSV : S*C 084. 21 399 f13; rel var

eum, ut vel fimbriam vestimenti eius tangerent.
Et quicumque tetigerunt, salvi facti sunt.

15,1-20 Scribarum et pharisaeorum hypocrisis (Mc 7, 1-23)

15 [1] Tunc acceserunt ad eum ab Hierosolymis
scribae et pharisaei dicentes: [2] Quare discipuli
tui transgrediuntur traditionem seniorum? non
enim lavant manus suas cum panem manducant.
[3] Ipse autem respondens ait illis: Quare et vos
transgredimini mandatum Dei propter traditio-
nem vestram? [4] Nam Deus dixit: *Honora patrem
et matrem*, et: *Qui maledixerit patri vel matri,
morte moriatur* [5] Vos autem dicitis: Quicumque
dixerit patri vel matri: Munus quodcumque est
ex me, tibi proderit; [6] et non honorificabit patrem
suum aut matrem suam; et irritum fecistis man-
datum Dei propter traditionem vestram. [7] Hypo-
critae, bene prophetavit de vobis Esaias dicens:

[8] Populus hic labiis me honorat,
cor autem eorum longe est a me.
[9] Sine causa autem colunt me,
docentes doctrinas et mandata hominum.

[10] Et convocatis ad se turbis dixit eis: Audite
et intellegite: [11] non quod intrat in os coinquinat
hominem; sed quod procedit ex ore, hoc coinquinat
hominem. [12] Tunc accedentes discipuli eius di-
xerunt ei: Scis quia pharisaei audito verbo
hoc scandalizati sunt? [13] At ille respondens ait:

15,4 Ex 20,12; 21,17; Dt 5,16
7-9 Is 29,13
11 1 T 4,4

εἶπεν Πᾶσα φυτεία ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ Πατήρ μου ὁ
οὐράνιος ἐκριζωθήσεται. 14 ἄφετε αὐτούς· τυφλοί εἰσιν
ὁδηγοὶ τυφλῶν· τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι
εἰς βόθυνον πεσοῦνται. 15 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος
εἶπεν αὐτῷ Φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν ταύτην. 16 ὁ
δὲ εἶπεν Ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; 17 οὐ νοεῖτε
ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ στόμα εἰς τὴν κοιλίαν
χωρεῖ καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται; 18 τὰ δὲ ἐκπορευό-
μενα ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται, κἀκεῖνα
κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. 19 ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται
διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί,
ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι. 20 ταῦτά ἐστιν τὰ κοι-
νοῦντα τὸν ἄνθρωπον· τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶν φαγεῖν οὐ
κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

21 Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν εἰς τὰ
μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος. 22 καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναναία
ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα ἔκραζεν λέγουσα
Ἐλέησόν με, Κύριε υἱὸς Δαυίδ· ἡ θυγάτηρ μου κακῶς
δαιμονίζεται· 23 ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ
προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες
Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν. 24 ὁ δὲ
ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα
τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. 25 ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνει
αὐτῷ λέγουσα Κύριε, βοήθει μοι. 26 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
εἶπεν Οὐκ ἔστιν καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων

14 τυφλοι εισιν οδηγοι *H*WSVLM : BLZ 33 D lat. Θ 700 *f*1 *f*13. *f*1424 1604 syp] ∽ οδ. εισ. τυφλ. Th : rel | τυφλων T[h]WSVM] om *H*L : BS* sa bo. D syc. 209. | εις βοθυνον / πεσουνται THWVLM] ∽ S : LZ 1241. D. Θ 700 1 *f*13. | 15 ταυτην SVL[M]] om THW : BSZ 892 sa bo. 700 1. | 17 ου THWLM : BZ 33 sa. D lat sy. Θ 565. arm] ουπω SV : rel | 22 εκραζεν *H*LM : BSc 1241. D *kcff*1*q*. Θ 700 1. ΟΣ | εκραξεν Th S*Z 892 *eafff*2*g*1.2 vg. *f*13. Ωρ Aug Hil; εκραυγασεν WSV : plei υιος T*H*WLM : B. W D. Θ 700. 945.] υιε hSV : rel | 23 ηρωτων SV] -τουν THWLM | 26 εστιν καλον HWSVLM]

Omnis plantatio, quam non plantavit Pater meus
caelestis, eradicabitur. 14 Sinite illos, caeci sunt
et duces caecorum; caecus autem si caeco ducatum
praestet, ambo in foveam cadunt. 15 Respondens
autem Petrus dixit ei: Edissere nobis parabolam
istam. 16 At ille dixit: Adhuc et vos sine intellectu
estis? 17 Non intellegitis quia omne quod in os
intrat, in ventrem vadit et in secessum emittitur?
18 Quae autem procedunt de ore, de corde exeunt;
et ea coinquinant hominem. 19 De corde enim
exeunt cogitationes malae: homicidia, adulteria,
fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemiae.
20 Haec sunt quae coinquinant hominem; non lotis
autem manibus manducare, non coinquinat ho-
minem.

15,21-28 **Fides mulieris chananaeae** (Mc 7,24-30)

21 Et egressus inde Iesus secessit in partes
Tyri et Sidonis. 22 Et ecce mulier Chananaea a
finibus illis egressa clamavit dicens ei: Miserere
mei, Domine, fili David; filia mea male a daemonio
vexatur. 23 Qui non respondit ei verbum. Et acce-
dentes discipuli eius rogabant eum dicentes: Di-
mitte eam, quia clamat post nos. 24 Ipse autem
respondens ait: Non sum missus nisi ad oves,
quae perierunt domus Israhel. 25 At illa venit et
adoravit eum dicens: Domine, adiuva me. 26 Qui
respondens ait: Non est bonum sumere panem

14 Mt 23,24; L 6,39; R 2,19
18s Mt 12,34s
24 Mt 10,6

καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. 27 ἡ δὲ εἶπεν Ναί, Κύριε·
καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόν-
των ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. 28 τότε ἀπο-
κριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ Ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ
πίστις· γενηθήτω σοὶ ὡς θέλεις. καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ
αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

29 Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἦλθεν παρὰ τὴν
θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος ἐκά-
θητο ἐκεῖ. 30 καὶ προσῆλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἔχοντες
μεθ' ἑαυτῶν χωλούς, τυφλούς, κωφούς, κυλλούς, καὶ
ἑτέρους πολλούς, καὶ ἔρριψαν αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας
αὐτοῦ· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς· 31 ὥστε τὸν ὄχλον θαυ-
μάσαι βλέποντας κωφοὺς λαλοῦντας, κυλλοὺς ὑγιεῖς καὶ
χωλοὺς περιπατοῦντας καὶ τυφλοὺς βλέποντας· καὶ
ἐδόξασαν τὸν Θεὸν Ἰσραήλ. 32 Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκα-
λεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν Σπλαγχνίζομαι
ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσίν μοι
καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν· καὶ ἀπολῦσαι αὐτοὺς
νήστεις οὐ θέλω, μή ποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ. 33 καὶ
λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί Πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι
τοσοῦτοι ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον; 34 καὶ λέγει
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Πόσους ἄρτους ἔχετε; οἱ δὲ εἶπαν
Ἑπτά, καὶ ὀλίγα ἰχθύδια. 35 καὶ παραγγείλας τῷ ὄχλῳ

---

*εξεστιν T : D $abcff^{1.2}g^{1}$. sy^{sc}. Bas Hil Ambr Hier ps-Cl | 27 γαρ T[H] WSVLM] om : B sa. *e*. sy^{spl}. | 30 χωλους τυφλους κωφους κυλλους TS : pler] ω χω. κυ. τυ. κω. HWsVLM : B. 1355.; ω*.κω. χω. τυ. κυ. s : LΔ. W (D) *q* vg^{w}. MΣ 566 4; al var | 31 τον οχλον T*HS*L : SCΔ sa D. Θ 700 1 *f*13. *f*1424 UΦ 157 713 arm] τους οχλους hWVM : rel | θαυμασαι βλεποντας THSVLM] ω W : B 892 | λαλουντας T*H* WSVLM] *ακουοντας h : B. *e*. Φ 1604 2324. | κυλλους υγιεις ThW SVLM] om *H* : S 892 bo. lat (exc *fq*) sy^{sc}. 700 1. | εδοξασαν *H*WSV LM] -αζον Th : SL 33 bo. lat. *f*1. *f*1424 M 713 566 1093 arm | 32 ηδη T[H]WSVLM] om : B. *l*. Ta. | 35-36 παραγγειλας – ελαβεν THW

filiorum et mittere canibus. 27 At illa dixit:
Etiam, Domine; nam et catelli edunt de micis,
quae cadunt de mensa dominorum suorum. 28 Tunc
respondens Iesus ait illi: O mulier, magna est fides
tua; fiat tibi sicut vis. Et sanata est filia eius ex
illa hora.

15,29-31 **Multi sanantur** (Mc 7,31-37)

29 Et cum transisset inde Iesus, venit secus mare
Galilaeae, et ascendens in montem sedebat ibi.
30 Et accesserunt ad eum turbae multae habentes
secum mutos, caecos, claudos, debiles et alios
multos, et proiecerunt eos ad pedes eius, et curavit
eos; 31 ita ut turbae mirarentur videntes mutos
loquentes, claudos ambulantes, caecos videntes,
et magnificabant Deum Israhel.

15,32-39 **Altera panum multiplicatio** (Mc 8,1-10)

32 Iesus autem convocatis discipulis suis dixit:
Misereor turbae, quia triduo iam perseverant
mecum et non habent quod manducent; et dimit-
tere eos ieiunos nolo, ne deficiant in via. 33 Et
dicunt ei discipuli: Unde ergo nobis in deserto
panes tantos, ut saturemus turbam tantam? 34 Et
ait illis Iesus: Quot habetis panes? At illi dixerunt:
Septem, et paucos pisciculos. 35 Et praecepit turbae,

---

28 Mt 8,10.13
30 Mc 3,10
31 Mt 9,33; Mc 7,37
32 Mt 14,14

ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν [36] ἔλαβεν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ
τοὺς ἰχθύας καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς
μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. [37] καὶ ἔφαγον
πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ τὸ περισσεῦον τῶν κλα-
σμάτων ἦραν ἑπτὰ σπυρίδας πλήρεις. [38] οἱ δὲ ἐσθίοντες
ἦσαν τετρακισχίλιοι ἄνδρες χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.
[39] Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἐνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ
ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια Μαγαδάν.

16 [1] Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι
πειράζοντες ἐπηρώτησαν αὐτὸν σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
ἐπιδεῖξαι αὐτοῖς. [2] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς
Ὀψίας γενομένης λέγετε Εὐδία, πυρράζει γὰρ ὁ οὐρα-
νός· [3] καὶ πρωΐ Σήμερον χειμών, πυρράζει γὰρ στυγνά-
ζων ὁ οὐρανός. τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε
διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε; [4] γενεὰ
πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ
δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ. καὶ καταλιπὼν
αὐτοὺς ἀπῆλθεν. [5] Καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ εἰς τὸ
πέραν ἐπελάθοντο ἄρτους λαβεῖν. [6] ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτοῖς Ὁρᾶτε καὶ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φα-
ρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. [7] οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυ-
τοῖς λέγοντες ὅτι Ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν. [8] γνοὺς δὲ ὁ

SLM : BS 33. D. Θ 1 *f*13. 1604 Ωρ] εκελευσεν — και λαβων V : pler | 36 και² THWSLM : BS 33 bo. D lat (exc *e*). Θ 565 700 1 *f*13. *f*1424 713 1604] om V : rel | 37 σπυριδας TSV] σφυριδας HWM; σφυριδες L | 38 ησαν T*H*WVL] + ως hS[M] : B(S) 33 bo. *ff*¹*. Θ *f*13: (157 713 1604) arm sy^hi | γυναικων και παιδιων *H*WSVLM) * ∽ παιδ. κ. γυν. Th : S sa bo. D lat (exc *f*) sy^c. Θ 1 124. | 39 Μαγαδαν THWSLM : BS* sa. D lat (exc *q*) sy. 1365. Eus] Μαγδαλα V : (rel) | 16 1 οι T[H]WSVLM] om : 33. 565 1 124. | επηρωτησαν HWSVLM] -ωτων T : S* bo. Θ 565 1 *f*13. *f*1424 713 arm | 2-3 οψιας... δυνασθε [T][(H)]W[*S*]VLM] om s : BS sa. sy^sc. *f*13. 157 047 ΥΧΓV Ωρ | πυρραζει THWVLM] πυραζει S | 4 επιζητει THSVLM] αιτει W : B* :| 5 αρτους λαβειν T*H*SVLM] ∽ hW : B 892. *c*. *f*1424 ΚΠ 1093

ut discumberent super terram. [36] Et accipiens
septem panes et pisces, et gratias agens, fregit et
dedit discipulis suis, et discipuli dederunt populo
[37] Et comederunt omnes, et saturati sunt. Et quod
superfuit de fragmentis, tulerunt septem sportas
plenas. [38] Erant autem qui manducaverunt, quat-
tuor milia hominum extra parvulos et mulieres.
[39] Et dimissa turba ascendit in naviculam et venit
in fines Magedan.

16,1-4 Signum de caelo (Mc 8,11-13)

16 [1] Et accesserunt ad eum pharisaei et saddu-
caei tentantes, et rogaverunt eum, ut signum de
caelo ostenderet eis. [2] At ille respondens ait illis:
Facto vespere dicitis: Serenum erit, rubicun-
dum est enim caelum; [3] et mane: Hodie tempestas,
rutilat enim triste caelum. Faciem ergo caeli
diiudicare nostis, signa autem temporum non po-
testis scire? [4] Generatio mala et adultera signum
quaerit; et signum non dabitur ei, nisi signum
Ionae prophetae. Et relictis illis abiit.

16,5-12 Pharisaeorum et sadducaeorum fermentum (Mc 8,14-21)

[5] Et cum venissent discipuli eius trans fretum,
obliti sunt panes accipere. [6] Qui dixit illis: In-
tuemini et cavete a fermento pharisaeorum et
sadducaeorum. [7] At illi cogitabant intra se di-
centes: quia Panes non accepimus. [8] Sciens autem

16,2s L 12,54ss
4 Mt 12,39s; Jon 2,1
6 L 12,1
8 Mt 6,30

Ἰησοῦς εἶπεν Τί διαλογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς, ὀλιγόπιστοι,
ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε; [9] οὔπω νοεῖτε, οὐδὲ μνημονεύετε
τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πεντακισχιλίων καὶ πόσους κο-
φίνους ἐλάβετε; [10] οὐδὲ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν τετρα-
κισχιλίων καὶ πόσας σπυρίδας ἐλάβετε; [11] πῶς οὐ νοεῖτε
ὅτι οὐ περὶ ἄρτων εἶπον ὑμῖν; προσέχετε δὲ ἀπὸ τῆς
ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. [12] τότε συνῆκαν
ὅτι οὐκ εἶπεν προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν ἄρτων, ἀλλὰ
ἀπὸ τῆς διδαχῆς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.

[13] Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς
Φιλίππου ἠρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων Τίνα λέ-
γουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; [14] οἱ
δὲ εἶπαν Οἱ μὲν Ἰωάννην τὸν Βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ
Ἠλίαν, ἕτεροι δὲ Ἱερεμίαν ἢ ἕνα τῶν προφητῶν. [15] λέ-
γει αὐτοῖς Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; [16] ἀποκριθεὶς
δὲ Σίμων Πέτρος εἶπεν Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ
Θεοῦ τοῦ ζῶντος. [17] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτῷ Μακάριος εἶ, Σίμων Βαριωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα
οὐκ ἀπεκάλυψέν σοι, ἀλλ' ὁ Πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρα-
νοῖς. [18] κἀγὼ δέ σοι λέγω ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ
ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ
πύλαι Ἅιδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. [19] δώσω σοι τὰς
κλεῖδας τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς
ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὃ
ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρα-

---

8 εχετε HWLM : BS 892 1241 bo. D lat (exc *f*). Θ 700 *f*13. 1604 arm Ta] ελαβετε TSV : rel | 10 σπυριδας TSV] σφυρ. HWLM | 12 των αρτων [H]WSVLM : BS[c]L sa bo. *g*[1.2] *l*. vg. (1). *f*1424 157 713] *om : D *abff*[2]. sy[s]. Θ 565 124*. arm Lcfr.; των φαρισαιων και σαδδουκαιων T : S* (33). *ff*[1]. sy[c]. 349; rel var | φαρισαιων — σαδδουκαιων THSVLM] ∽ W : B. | 17 τοις T[H]WSVLM] om : B | 19 δωσω THWL : B*SC[c] 33 bo. D *e ff*[1]. sy. 1. Ta] pr και SV[M] : pler | κλειδας THWLM] κλεις SV

Iesus dixit: Quid cogitatis intra vos, modicae fidei,
quia panes non habetis? [9] Nondum intellegitis
neque recordamini quinque panum in quinque
milia hominum, et quot cophinos sumpsistis?
[10] neque septem panum in quattuor milia homi-
num, et quot sportas sumpsistis? [11] Quare non
intellegitis, quia non de pane dixi vobis: Cavete
a fermento pharisaeorum et sadducaeorum? [12] Tunc
intellexerunt quia non dixerit cavendum a fermen-
to panum, sed a doctrina pharisaeorum et saddu-
caeorum.

16,13-20 **Petro, Christi divinitatem confitenti, Ecclesiae primatus promittitur** (Mc 8,27-30; L 9, 18-21)

[13] Venit autem Iesus in partes Caesareae Phi-
lippi, et interrogabat discipulos suos dicens: Quem
dicunt homines esse Filium hominis? [14] At illi
dixerunt: Alii Iohannem Baptistam, alii autem
Heliam, alii vero Hieremiam, aut unum ex pro-
phetis. [15] Dixit illis Iesus: Vos autem quem me
esse dicitis? [16] Respondens Simon Petrus dixit:
Tu es Christus, Filius Dei vivi. [17] Respondens
autem Iesus dixit ei: Beatus es Simon Bar Iona,
quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater
meus qui in caelis est. [18] Et ego dico tibi quia
tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo
ecclesiam meam, et portae inferi non praevalebunt
adversus eam. [19] Et tibi dabo claves regni caelo-
rum. Et quodcumque ligaveris super terram, erit
ligatum et in caelis, et quodcumque solveris super
terram, erit solutum et in caelis. [20] Tunc praece-

---

9 Mt 14,17-21 | 10 Mt 15,34-38 | 14 Mt 14,2 | 16 Mt 14,33; J 1-49; 6,69 | 17 Mt 17,4s | 18 J 1,42; 21,15s; E 2,20 (Job 38,10.17; Ps 9,15; 106,18; Sap 16,13) 19 Mt 18,18; J 20,23; Ap 1,18 | 20 Mt 17,9

νοῖς. 20 τότε διεστείλατο τοῖς μαθηταῖς ἵνα μηδενὶ
εἴπωσιν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Χριστός.
21 Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς
αὐτοῦ ὅτι δεῖ αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπελθεῖν καὶ πολλὰ
παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμ-
ματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.
22 καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο ἐπιτιμᾶν
αὐτῷ λέγων Ἵλεώς σοι, Κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο.
23 ὁ δὲ στραφεὶς εἶπεν τῷ Πέτρῳ Ὕπαγε ὀπίσω μου,
Σατανᾶ· σκάνδαλον εἶ ἐμοῦ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ
Θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων. 24 Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν,
ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ
ἀκολουθείτω μοι. 25 ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὑρήσει αὐτήν. 26 τί γὰρ ὠφεληθή-
σεται ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν
δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλ-
λαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; 27 μέλλει γὰρ ὁ Υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ μετὰ
τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ
τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ. 28 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσίν τινες
τῶν ὧδε ἑστώτων οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως
ἂν ἴδωσιν τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασι-
λείᾳ αὐτοῦ.

20 διεστειλατο ThSVLM] επετιμησεν *HW*l : B*. D *e*. sy[s]c. arm Ta | 21 ο Ιησους TSVl] Ιησ. Χριστος HW*L*, M [Χρ] : B*S* bo. 1279.

pit discipulis suis, ut nemini dicerent quia ipse
esset Iesus Christus.

16,21-23 **Prima passionis praedictio** (Mc 8,31-33; L 9,22)

21 Exinde coepit Iesus ostendere discipulis suis,
quia oporteret eum ire Hierosolymam, et multa
pati a senioribus et scribis et principibus sacerdo-
tum, et occidi, et tertia die resurgere. 22 Et assu-
mens eum Petrus coepit increpare illum dicens:
Absit a te, Domine; non erit tibi hoc. 23 Qui con-
versus dixit Petro: Vade post me, satana, scanda-
lum es mihi: quia non sapis ea quae Dei sunt,
sed ea quae hominum.

16,24-28 **Ferendae crucis necessitas** (Mc 8,34-39; L 9,23-27)

24 Tunc Iesus dixit discipulis suis: Si quis vult
post me venire, abneget semetipsum et tollat
crucem suam et sequatur me. 25 Qui enim voluerit
animam suam salvam facere, perdet eam; qui
autem perdiderit animam suam propter me, inve-
niet eam. 26 Quid enim prodest homini, si mundum
universum lucretur, animae vero suae detrimentum
patiatur? Aut quam dabit homo commutationem
pro anima sua? 27 Filius enim hominis venturus
est in gloria Patris sui cum angelis suis, et tunc
reddet unicuique secundum opera eius. 28 Amen
dico vobis, sunt quidam de hic stantibus, qui non
gustabunt mortem, donec videant Filium hominis
venientem in regno suo.

21 Mt 17,22s; 20,18s | 24 Mt 10,38s | 27 J 5,29; Mt 25,31s; 1 Th 4,16; 2 Th 1, 7-10; R 2,7s; 2 C 5,10; G 6,7s; Pr 24,12; Sir 35,24

17 1 Καὶ μεθ' ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν
Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ,
καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν. 2 καὶ
μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψεν τὸ πρόσ-
ωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο
λευκὰ ὡς τὸ φῶς. 3 καὶ ἰδοὺ ὤφθη αὐτοῖς Μωϋσῆς καὶ
Ἠλίας συλλαλοῦντες μετ' αὐτοῦ. 4 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ
Πέτρος εἶπεν τῷ Ἰησοῦ Κύριε, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε
εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσω ὧδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν
καὶ Μωϋσεῖ μίαν καὶ Ἠλίᾳ μίαν. 5 ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος,
ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς, καὶ ἰδοὺ φωνὴ
ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ
ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· ἀκούετε αὐτοῦ. 6 καὶ ἀκού-
σαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν καὶ
ἐφοβήθησαν σφόδρα. 7 καὶ προσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἁψά-
μενος αὐτῶν εἶπεν Ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε. 8 ἐπά-
ραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν οὐδένα εἶδον εἰ μὴ
αὐτὸν Ἰησοῦν μόνον. 9 Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ
τοῦ ὄρους ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων Μηδενὶ
εἴπητε τὸ ὅραμα ἕως οὗ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν
ἀναστῇ. 10 Καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
λέγοντες Τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν ὅτι Ἠλίαν
δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; 11 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ἠλίας

---

17 1 και[2] THWSVLM]* + τον h : S 33 892. D. Θ. 157. | 3 ωφθη THWLM : BS 33 1241. D lat (exc $f\,ff^{1}q\,vg^{cl}$) sy^{c}. Θ f13 21. 1355] -θησαν S. V ([-σαν]) : rel | συλλαλουντες / μετ αυτου THWLM : BS 892. W $ff^{1.2}q$. sy. 1.] ∽ SV : rel | 4 τρεις σκηνας THSVLM] ∽ hW : B. e. | Ηλια μιαν THSVLM : SLCΔ 33. W D lat (exc q) $sy^{[s]c}$. Θ 700 1 f13. f1424 Σ 157 2324 KΠ arm] ∽ W : rel | 5 ακουετε αυτου TH WLM : BS 33 sa bo D ff^{1}. 1.] ∽ SV : rel | 8 αυτον HWL,M ([αυ]τον) : B*(S). Θ 700.] om : W; *τον ThSV : rel | 9 αναστη hSVlM] εγερθη THWL : B. D. 1604. | 10 αυτου WVM] *om THSL : SLZ 33 sa bo. W lat (exc $f\,ff^{2}q$). Θ 700 1 124. sy arm.

17,1-13 Transfiguratio Domini (Mc 9,2-12; L 9, 28-36)

17 1 Et post dies sex assumit Iesus Petrum et
Iacobum et Iohannem fratrem eius, et ducit illos
in montem excelsum seorsum, 2 et transfiguratus
est ante eos; et resplenduit facies eius sicut sol,
vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix.
3 Et ecce apparuerunt illis Moyses et Helias cum
eo loquentes. 4 Respondens autem Petrus dixit
ad Iesum: Domine, bonum est nos hic esse; si vis,
faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, Moysi
unum et Heliae unum. 5 Adhuc eo loquente, ecce
nubes lucida obumbravit eos; et ecce vox de nube
dicens: Hic est *Filius meus dilectus, in quo mihi*
bene complacui, ipsum audite. 6 Et audientes disci-
puli ceciderunt in faciem suam et timuerunt valde.
7 Et accessit Iesus et tetigit eos dixitque eis: Surgi-
te, et nolite timere. 8 Levantes autem oculos suos,
neminem viderunt nisi solum Iesum. 9 Et descen-
dentibus illis de monte, praecepit eis Iesus dicens:
Nemini dixeritis visionem, donec Filius hominis
a mortuis resurgat. 10 Et interrogaverunt eum
discipuli dicentes: Quid ergo scribae dicunt quod
Heliam oporteat primum venire? 11 At ille respon-
dens ait eis: *Helias* quidem venturus est et

17,2 2 P 2,16ss; Ap 1,16
5 Mt 3,17; 16,16s; Dt 18,15; Is 42,1
10s Mt 11,14; Ma 4,5

μὲν ἔρχεται καὶ ἀποκαταστήσει πάντα· [12] λέγω δὲ ὑμῖν
ὅτι Ἠλίας ἤδη ἦλθεν, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτόν, ἀλλ'
ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν· οὕτως καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπ' αὐτῶν. [13] τότε συνῆκαν
οἱ μαθηταὶ ὅτι περὶ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ εἶπεν
αὐτοῖς.
[14] Καὶ ἐλθόντων πρὸς τὸν ὄχλον προσῆλθεν αὐτῷ ἄν-
θρωπος γονυπετῶν αὐτὸν [15] καὶ λέγων Κύριε, ἐλέησόν
μου τὸν υἱόν, ὅτι σεληνιάζεται καὶ κακῶς πάσχει· πολ-
λάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ.
[16] καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ
ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι. [17] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ
Ἰησοῦς εἶπεν Ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη,
ἕως πότε μεθ' ὑμῶν ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι
ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε. [18] καὶ ἐπετίμησεν
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμό-
νιον, καὶ ἐθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.
[19] Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ' ἰδίαν
εἶπον Διὰ τί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό;
[20] ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς Διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν ὑμῶν· ἀμὴν
γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως,
ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ Μετάβα ἔνθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβή-
σεται, καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν. [21] Τοῦτο δὲ τὸ γένος
οὐκ ἐκπορεύεται, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ.
[22] Ἀναστρεφομένων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ εἶπεν

---

14 ελθοντων THWM : BSZ sa bo. 1 124. 1012 arm sy^{p}] + *αυτων SVL : pler | 15 πασχει ThSVl] εχει *HWLM* : BSL. sy^{sp}. Θ. ΟΣ. | 17 αποκριθεις δε T*H*WSVLM] [τοτε] αποκρ: h : S^{c}Z 892 bo sy^{l}. | 20 δε THWSLM : BS 33 sa bo. D *a ff*$^{1.2}$*g*$^{1.2}$ *ln* vg^{w}. sy^{sci}. Θ 700 124. arm] + Ιησους V : rel | λεγει THWSLM : BS 33. D *ebcff*$^{1.2}$*g*^{1}*lnr*^{1} vg^{w}. Θ 700 1 *f* 13. arm] ειπεν V : rel | ενθεν THWSLM : BS. D. 700 1.] εντευθεν V : rel | 21 τουτο... νηστεια VM] om THWSL : BS* 33 892* sa bo. *eff*^{1}. sy^{so}. Θ. 1604. | 22 αναστρε-

restituet omnia. [12] Dico autem vobis, quia Helias
iam venit, et non cognoverunt eum, sed fecerunt
in eo quaecumque voluerunt. Sic et Filius hominis
passurus est ab eis. [13] Tunc intellexerunt discipuli
quia de Iohanne Baptista dixisset eis.

17,14-21 **Lunatici pueri sanatio** (M 9,14-29; L 9, 37-43)

[14] Et cum venisset ad turbam, accessit ad eum
homo genibus provolutus ante eum [15] dicens:
Domine, miserere filio meo, quia lunaticus est
et male patitur; nam saepe cadit in ignem et
crebro in aquam. [16] Et obtuli eum discipulis tuis,
et non potuerunt curare eum. [17] Respondens autem
Iesus ait: O generatio incredula et perversa,
quousque ero vobiscum? usquequo patiar vos?
afferte huc illum ad me. [18] Et increpavit illum
Iesus, et exiit ab eo daemonium, et curatus est
puer ex illa hora. [19] Tunc accesserunt discipuli
ad Iesum secreto et dixerunt: Quare nos non
potuimus eicere illum? [20] Dixit illis Iesus: Propter
incredulitatem vestram. Amen quippe dico vobis,
si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis
monti huic: Transi hinc illuc, et transibit, et nihil
impossibile erit vobis. [21] Hoc autem genus non
eicitur nisi per orationem et ieiunium.

17,22-23 **Passionis altera praedictio** (Mc 9,30-32)

[22] Conversantibus autem eius in Galilaea, dixit

---

12 L 1,17
17 Dt 32,5
20 L 17,6; 1 C 13,2; Mt 21,21; Mc 11,23
22 Mt 16,21

αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Μέλλει ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδί-
δοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, 23 καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν,
καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται. καὶ ἐλυπήθησαν
σφόδρα.

24 Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καφαρναοὺμ προσῆλθον οἱ
τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ καὶ εἶπαν Ὁ δι-
δάσκαλος ὑμῶν οὐ τελεῖ τὰ δίδραχμα; 25 λέγει Ναί.
καὶ ἐλθόντα εἰς τὴν οἰκίαν προέφθασεν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς
λέγων Τί σοι δοκεῖ, Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ
τίνων λαμβάνουσιν τέλη ἢ κῆνσον; ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν
ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων; 26 εἰπόντος δέ Ἀπὸ τῶν ἀλλο-
τρίων, ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἄραγε ἐλεύθεροί εἰσιν οἱ
υἱοί. 27 ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν αὐτούς, πορευθεὶς εἰς
θάλασσαν βάλε ἄγκιστρον καὶ τὸν ἀναβάντα πρῶτον
ἰχθὺν ἆρον, καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ εὑρήσεις στα-
τῆρα· ἐκεῖνον λαβὼν δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ.

18 1 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ
Ἰησοῦ λέγοντες Τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ
τῶν οὐρανῶν; 2 καὶ προσκαλεσάμενος παιδίον ἔστησεν
αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν 3 καὶ εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν
μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε
εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. 4 ὅστις οὖν ταπεινώσει
ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ
βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. 5 καὶ ὃς ἐὰν δέξηται ἓν παιδίον

φομενων S] συστρ. THWVLM : BS 892. *abff²g¹·²nq* vg. sy^sc. 1. | 23 εγερθησεται T*H*SVLM] αναστησεται hW : B 892. 544 118 209 *f*13. 1424 047 | 24 τα² HSVL] om TWM : S*. D. 1010. | 25 ελθοντα HWSVLM : BS^c 892. 1] ^*εισελθοντα Th : S*^c². (pler) | τινων T*H*SVLM] τινος hW : B. 4 273 1355 | 27 σκανδαλισωμεν *H*WSVLM] -ιζωμεν Th : SLZ. | 18 1 εκεινῃ T*H*SVLM] + δε hW :) B sa bo. *e*. sy^c. M 1093 Ta

illis Iesus: Filius hominis tradendus est in ma-
nus hominum, 23 et occident eum, et tertia die
resurget. Et contristati sunt vehementer.

17,24-27 Stater in ore piscis

24 Et cum venissent Capharnaum, accesserunt
qui didrachma accipiebant ad Petrum et dixerunt
ei: Magister vester non solvit didrachma? 25 Ait:
Etiam. Et cum intrasset in domum, praevenit
eum Iesus dicens: Quid tibi videtur, Simon? Reges
terrae a quibus accipiunt tributum vel censum,
a filiis suis an ab alienis? 26 Et ille dixit: Ab alienis.
Dixit illi Iesus: Ergo liberi sunt filii. 27 Ut autem
non scandalizemus eos, vade ad mare et mitte
hamum; et eum piscem, qui primus ascenderit,
tolle; et aperto ore eius invenies staterem; illum
sumens da eis pro me et te.

18,1-5 Quis maior in regno caelorum (Mc 9, 32-36; L 9, 46-48)

18 1 In illa hora accesserunt discipuli ad Iesum
dicentes: Quis putas, maior est in regno caelorum?
2 Et advocans Iesus parvulum, statuit eum in
medio eorum 3 et dixit: Amen dico vobis, nisi
conversi fueritis et efficiamini sicut parvuli, non
intrabitis in regnum caelorum. 4 Quicumque ergo
humiliaverit se sicut parvulus iste, hic est maior
in regno caelorum. 5 Et qui susceperit unum parvu-
lum talem in nomine meo, me suscipit.

---

24 Ex 30,13
18,3 Mt 19,14
5 Mt 10,40; J 13,20

τοιοῦτο ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· 6 ὃς δ' ἂν
σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς
ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς περὶ
τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει
τῆς θαλάσσης. 7 Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων·
ἀνάγκη γὰρ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ
δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται. 8 Εἰ δὲ ἡ χείρ σου ἢ ὁ
πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ
σοῦ· καλόν σοί ἐστιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν κυλλὸν ἢ
χωλόν, ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς
τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. 9 καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζει
σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλόν σοί ἐστιν
μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς
ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. 10 Ὁρᾶτε
μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων· λέγω γὰρ
ὑμῖν ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς διὰ παντὸς βλέ-
πουσι τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.
11 °Ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου σῶσαι τὸ ἀπολωλός.
12 Τί ὑμῖν δοκεῖ; ἐὰν γένηταί τινι ἀνθρώπῳ ἑκατὸν
πρόβατα καὶ πλανηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφήσει τὰ ἐνε-
νήκοντα ἐννέα ἐπὶ τὰ ὄρη καὶ πορευθεὶς ζητεῖ τὸ
πλανώμενον; 13 καὶ ἐὰν γένηται εὑρεῖν αὐτό, ἀμὴν λέγω
ὑμῖν ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα
ἐννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις. 14 οὕτως οὐκ ἔστιν θέλημα
ἔμπροσθεν τοῦ Πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς ἵνα ἀπό-

6 περι THWVLM : BSLZ 33. 28 544. ΟΣ 157 1093] εις S : pler; °επι : 892. D. 565. f1424 213 1012 UNΦ | 7 γαρ HWSVLM : BL 33 sa. Θ 700 21 1. 1424 ΝΣ sy^p] + εστιν T : rel | 8 κυλλον — χωλον TH WSLM : BS. it (exc q) vg. 157] ∽ V : rel | 10 εν ουρανοις¹ THSV LM] εν τῳ ουρανῳ [h]W : B (33) 892. (945). | 11 ηλθεν... απολωλος W^m M] om THW^t SVL : BSL* 33 892 sa bo. e ff¹. sy^sl Θ* 1 f13. Ωp Eus Hil Hier | 12 αφησει — και πορευθεις HWLM : BL 892. (D) lat (exc q). Θ f13 21. 157 arm] αφεις — πορευθεις TSV : rel | 14 υμων

18,6-9 «Vae mundo a scandalis» (Mc 9,41-47)

6 Qui autem scandalizaverit unum de pusillis
istis, qui in me credunt, expedit ei, ut suspendatur
mola asinaria in collo eius, et demergatur in pro-
fundum maris. 7 Vae mundo a scandalis! Necesse
est enim ut veniant scandala; verumtamen vae
homini illi, per quem scandalum venit! 8 Si autem
manus tua vel pes tuus scandalizat te, abscide eum
et proice abs te; bonum tibi est ad vitam ingredi
debilem vel claudum, quam duas manus vel duos
pedes habentem mitti in ignem aeternum. 9 Et
si oculus tuus scadalizat te, erue eum et proice
abs te; bonum tibi est cum uno oculo in vitam
intrare, quam duos oculos habentem mitti in
gehennam ignis.

18,10-14 Ovis perdita

10 Videte ne contemnatis unum ex his pusillis;
dico enim vobis, quia angeli eorum in caelis semper
vident faciem Patris mei qui in caelis est. 11 Venit
enim Filius hominis salvare quod perierat. 12 Quid
vobis videtur? si fuerint alicui centum oves, et
erraverit una ex eis, nonne relinquit nonagintano-
vem in montibus, et vadit quaerere eam quae
erravit? 13 Et si contigerit ut inveniat eam, amen
dico vobis, quia gaudet super eam magis quam
super nonagitanovem, quae non erraverunt. 14 Sic
non est voluntas ante Patrem vestrum qui in
caelis est, ut pereat unus de pusillis istis.

6 L 17,1s
8 Mt 5,29s
10 Hb 1,14
12 1 P 2,25

ληται ἓν τῶν μικρῶν τούτων. 15 Ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ εἰς
σὲ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ
αὐτοῦ μόνου. ἐάν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου·
16 ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σεαυτοῦ ἔτι ἕνα ἢ
δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν
ῥῆμα· 17 ἐὰν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὲ τῇ ἐκκλησίᾳ·
ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὥσπερ
ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης. 18 Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἐὰν
δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένα ἐν οὐρανῷ, καὶ ὅσα
ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένα ἐν οὐρανῷ.
19 Πάλιν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν δύο συμφωνήσωσιν ἐξ
ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἐὰν αἰτή-
σωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ Πατρός μου τοῦ
ἐν οὐρανοῖς. 20 οὗ γάρ εἰσιν δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς
τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν.

21 Τότε προσελθὼν ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· Κύριε, πο-
σάκις ἁμαρτήσει ὁ ἀδελφός μου εἰς ἐμὲ καὶ ἀφήσω
αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις; 22 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Οὐ λέγω
σοι ἕως ἑπτάκις, ἀλλὰ ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. 23 Διὰ
τοῦτο ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασι-
λεῖ, ὃς ἠθέλησεν συνᾶραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ.

ThWSVLM] *μου *H* : B 33 sa bo. r². sy^s. Θ 700 *f*13. 1424 ΝΟΣ 157 713 Γ 078 1604 FH Ωρ | 15 εις σε [S]VM] om THWsL : BS sa. 1 22 544. | 16 σεαυτου TSl : SL 33. Θ 1 *f*13 MUNΣ 157 1604 4 273 2324 K] σου HWVLM : rel | μετα σου / ετι ενα η δυο T*H*WSVLM] ∽ h : B bo. *ff*¹. | 17 ειπε WSV] ειπον THLM | 18 ουρανω¹·² THWVLM : B (S²). Θ 124] *τω ουρ. S : 058 pler | 19 αμην [H]W[V]*L*M 058...] om TSl : SLΔ 892 579 bo. W D *e ff²l* vg. 1. ΜΣΝΓ 1604 1355 sy^p arm | συμφωνησωσιν HWSVLM] -σουσιν T | 21 αυτω T[H]WSVLM] om : S*. | ο αδ. μου / εις εμε WSV : B 1241. Θ *f*13.] ∽ THsL M : rel

18,15-20 Fraterna correptio, apostolica potestas, concors oratio

15 Si autem peccaverit in te frater tuus, vade
et corripe eum inter te et ipsum solum. Si te
audierit, lucratus eris fratrem tuum. 16 Si autem
te non audierit, adhibe tecum adhuc unum vel
duos, ut *in ore duorum vel trium testium stet omne
verbum*. 17 Quod si non audierit eos, dic ecclesiae.
Si autem ecclesiam non audierit, sit tibi sicut
ethnicus et publicanus. 18 Amen dico vobis, quae-
cumque alligaveritis super terram, erunt ligata et
in caelo, et quaecumque solveritis super terram,
erunt soluta et in caelo. 19 Iterum dico vobis,
quia si duo ex vobis consenserint super terram
de omni re quamcumque petierint, fiet illis a
Patre meo qui in caelis est. 20 Ubi enim sunt duo
vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in
medio eorum.

18,21-35 De condonandis iniuriis

21 Tunc accedens Petrus ad eum dixit: Domine
quoties peccabit in me frater meus, et dimittam
ei? usque septies? 22 Dicit illi Iesus: Non dico tibi
usque septies, sed usque septuagies septies. 23 Ideo
assimilatum est regnum caelorum homini regi, qui
voluit rationem ponere cum servis suis. 24 Et

---

15 Lv 19,17; L 17,3; G 6,1
16 Dt 19,15
18 Mt 16,19; J 20,23
19 Mc 11,24
20 J 14,23
22 L 17,4 (Gn 4,24)

24 ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν, προσηνέχθη αὐτῷ εἷς
ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. 25 μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ
ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος πραθῆναι καὶ τὴν
γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα ἔχει, καὶ ἀποδοθῆ-
ναι. 26 πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος ἐκεῖνος προσεκύνει αὐτῷ
λέγων Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα ἀποδώσω σοι.
27 σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἀπέλυ-
σεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ. 28 ἐξελθὼν δὲ ὁ
δοῦλος ἐκεῖνος εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς
ὤφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν
ἔπνιγεν λέγων Ἀπόδος εἴ τι ὀφείλεις. 29 πεσὼν οὖν ὁ
σύνδουλος αὐτοῦ παρεκάλει αὐτὸν λέγων Μακροθύμησον
ἐπ' ἐμοί, καὶ ἀποδώσω σοι. 30 ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν, ἀλλὰ
ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν ἕως οὗ ἀποδῷ τὸ
ὀφειλόμενον. 31 ἰδόντες οὖν οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενό-
μενα ἐλυπήθησαν σφόδρα, καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ
κυρίῳ ἑαυτῶν πάντα τὰ γενόμενα. 32 τότε προσκαλεσά-
μενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ Δοῦλε πονηρέ,
πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ παρεκάλε-
σάς με· 33 οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς
κἀγὼ σὲ ἠλέησα; 34 καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ παρέ-

---

24 προσηνεχθη TSVL] προσηχθη HWM : B. D. 1579 | αυτῳ εις sV] * ∽ 1HWLSM : BS*. | 25 κυριος THWSLM : BSL. D ag$^{1.3}$ r$^{1.2}$ vg^{w}.] * + αυτου V : rel | εχει HWLM : B. Θ 1 124. 1555. arm] * ειχεν TSVl : rel | 26 εκεινος T : S^{c}LΔ 33 892 bo. D lat (exc q) sy. Θ 21 544. Σ 1604 Ta] om HWSVLM : 058 rel | λεγων THWsL : B. D eacff^{1}l vg. sy^{sc}. Θ 700.] + κυριε [S]VM : 058 rel | αποδωσω σοι TH WLM : BSL 33 sa bo. acg$^{1.2}$h. vg. f13. f1424 ΟΣ 157 arm] ∽ SVl : pler | 27 εκεινου T[H]WSVLM] om : B. Θ 1 124. sy^{s} | 30 οὗ SV] om THWLM : BSCL. | 31 ουν THWVLM : BS 33 892. D e. 21.] δε S : rel | οι συνδουλοι/αυτου THSVLM] ∽ W : B. | γενομενα HWSVL M] γιν. T : S^{c}L 892. D it vg^{cl}. 1555 4 | 34 οὗ T[H]WSVLM] om : B. 990. | οφειλομενον HL : BS^{c} sa bo. D lat sy$^{s.c}$. Θ 700 124*. 1424 arm Ta] + * αυτῳ TWSVM : rel

cum coepisset rationem ponere, oblatus est ei
unus, qui debebat ei decem milia talenta. 25 Cum
autem non haberet unde redderet, iussit eum do-
minus eius venundari, et uxorem eius et filios
et omnia quae habebat, et reddi. 26 Procidens
autem servus ille orabat eum dicens: Patientiam
habe in me, et omnia reddam tibi. 27 Misertus
autem dominus servi illius, dimisit eum, et debitum
dimisit ei. 28 Egressus autem servus ille invenit
unum de conservis suis, qui debebat ei centum
denarios, et tenens suffocabat eum dicens: Redde
quod debes. 29 Et procidens conservus eius rogabat
eum dicens: Patientiam habe in me, et omnia
reddam tibi. 30 Ille autem noluit, sed abiit et
misit eum in carcerem, donec redderet debitum.
31 Videntes autem conservi eius quae fiebant, con-
tristati sunt valde, et venerunt et narraverunt
domino suo omnia quae facta fuerant. 32 Tunc
vocavit illum dominus suus et ait illi: Serve
nequam, omne debitum dimisi tibi, quoniam
rogasti me; 33 nonne ergo oportuit et te misereri
conservi tui, sicut et ego tui misertus sum? 34 Et
iratus dominus eius tradidit eum tortoribus,

---

32 L 6,36ss
34 Mt 5,26

δωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς ἕως οὗ ἀποδῷ πᾶν τὸ
ὀφειλόμενον. 35 Οὕτως καὶ ὁ Πατήρ μου ὁ οὐράνιος
ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ
ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν.
19 1 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους
τούτους, μετῆρεν ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἦλθεν εἰς τὰ
ὅρια τῆς Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου. 2 καὶ ἠκολούθη-
σαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς ἐκεῖ.
3 Καὶ προσῆλθον αὐτῷ Φαρισαῖοι πειράζοντες αὐτὸν
καὶ λέγοντες Εἰ ἔξεστιν ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; 4 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐκ ἀνέ-
γνωτε ὅτι ὁ κτίσας ἀπ' ἀρχῆς ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν
αὐτοὺς 5 καὶ εἶπεν Ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος
τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ κολληθήσεται τῇ γυναικὶ
αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν; 6 ὥστε οὐκέτι
εἰσὶν δύο ἀλλὰ σὰρξ μία. ὃ οὖν ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄν-
θρωπος μὴ χωριζέτω. 7 λέγουσιν αὐτῷ Τί οὖν Μωϋσῆς
ἐνετείλατο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου καὶ ἀπολῦσαι;
8 λέγει αὐτοῖς Ὅτι Μωϋσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν
ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῦσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν· ἀπ'
ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτως. 9 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν
ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ καὶ γαμήσῃ

---

35 ουρανιος THWSLM : BSCcL 33 892. D. 565 28 118 209. 1424 157 1604 ΚΠ] επουρ. V : rel | 19 3 αυτῳ HWSVLM : BCLΔ 33 bo. W Θ 700 565 1. ΜΟΣ 4 273 2324 2346 Π] + οι T : rel | εξεστιν TH WSL : BS*L. 28. 517 Γ] *+ ανθρωπῳ VM : rel | 4 κτισας HWSM : B 33 sa bo. *e*. Θ 700 1 22 124. sy arm Ωρ ps-Cl Tit Meth Ath] *ποιησας TVL : rel | 5 ενεκεν S] -κα THWVLM | 7 απολυσαι T*H*L : SLZ. D *e a ff1 g1.2 bl*. vg. Θ 700 1 22. arm sy1 Ta] + αυτην hWSVM : rel | 9 οτι T*H*SVLM] om hW : BZ. D *e*. it (exc *l*). 1424 | μη επι πορνειᾳ T*H*WSVLM] παρεκτος λογου πορνειας h : B 33 sa bo. D *e c ff1*. sycl. 1 *f*13. Φ 566 4 Ωρ | και γαμησῃ αλλην T*H*WSVLM] om h : B 33 bo. *ff1*. 1 209*. ΝΟΣ* 566 4 | μοιχαται' T*H*WSVLM] ποιει αυτην μοιχευθηναι h : BC* 33 bo. *ff1*. 1. ΝΟΣ* 566 4 sy1 Ta Ωρ Aug |

quoadusque redderet universum debitum. 35 Sic
et Pater meus caelestis faciet vobis, si non re-
miseritis unusquisque fratri suo de cordibus ve-
stris.

19,1-12 **De matrimonio et virginitate** (Mc 10,1-12; L 16,18)

19 1 Et factum est, cum consummasset Iesus
sermones istos, migravit a Galilaea et venit in
fines Iudaeae trans Iordanem, 2 et secutae sunt
eum turbae multae, et curavit eos ibi.
3 Et accesserunt ad eum pharisaei tentantes
eum et dicentes: Si licet homini dimittere uxorem
suam quacumque ex causa? 4 Qui respondens ait
eis: Non legistis quia qui fecit hominem ab initio,
masculum et feminam fecit eos? 5 et dixit: *Propter*
hoc dimittet homo patrem et matrem, et adhaerebit
uxori suae, et erunt duo in carne una. 6 Itaque
iam non sunt duo, sed una caro. Quod ergo Deus
coniunxit, homo non separet. 7 Dicunt illi: Quid
ergo Moyses mandavit *dare libellum repudii et di-*
mittere? 8 Ait illis: Quoniam Moyses ad duritiam
cordis vestri permisit vobis dimittere uxores ve-
stras, ab initio autem non fuit sic. 9 Dico autem
vobis, quia quicumque dimiserit uxorem suam nisi
ob fornicationem, et aliam duxerit, moechatur,

---

35 Mt 416,; Mc 11,25s
19,3 Mt 5,31s
4 Gn 1,27
5 Gn 2,24; E 5,31
6 1 C (6,17) 7,10s
7 Dt 24,1
9 L 16,18

ἄλλην, μοιχᾶται· καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμῶν μοιχᾶται.
10 λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί Εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ
ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικός, οὐ συμφέρει γαμῆσαι. 11 ὁ
δὲ εἶπεν αὐτοῖς Οὐ πάντες χωροῦσιν τὸν λόγον τοῦτον,
ἀλλ' οἷς δέδοται. 12 εἰσὶν γὰρ εὐνοῦχοι οἵτινες ἐκ κοι-
λίας μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτως, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι
οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰσὶν
εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν
τῶν οὐρανῶν. ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρείτω.

13 Τότε προσηνέχθησαν αὐτῷ παιδία, ἵνα τὰς χεῖρας
ἐπιθῇ αὐτοῖς καὶ προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμη-
σαν αὐτοῖς. 14 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ἄφετε τὰ παιδία καὶ
μὴ κωλύετε αὐτὰ ἐλθεῖν πρός με· τῶν γὰρ τοιούτων
ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 15 καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας
αὐτοῖς ἐπορεύθη ἐκεῖθεν.

16 Καὶ ἰδοὺ εἷς προσελθὼν αὐτῷ εἶπεν Διδάσκαλε, τί
ἀγαθὸν ποιήσω ἵνα σχῶ ζωὴν αἰώνιον; 17 ὁ δὲ εἶπεν
αὐτῷ Τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἷς ἐστιν ὁ ἀγα-
θός· εἰ δὲ θέλεις εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, τήρησον τὰς
ἐντολάς. 18 λέγει αὐτῷ Ποίας; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Τό
Οὐ φονεύσεις, Οὐ μοιχεύσεις, Οὐ κλέψεις, Οὐ ψευ-
δομαρτυρήσεις, 19 Τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καί
Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. 20 λέγει αὐτῷ
ὁ νεανίσκος. Πάντα ταῦτα ἐφύλαξα· τί ἔτι ὑστερῶ;

και^{2}... μοιχαται hSVM] om *TH*WL : SC°L sa. D *eabff*$^{1.2}$*g*^{1}*hlr*^{1} vg. sy^{sc}. 69. 028 | γαμων SVM] γαμησας h : BC^{c}Z. 118 209^{c}. | 10 μαθηται THWSLM : BS sa. *eff*^{1}*g*^{1}. Θ.] + αυτου V : rel | 11 τουτον TWSVLM] om H : B. *e*. 1 22. sy^{s} | 14 ειπεν *H*WSVLM] + αυτοις Th : SCI 892 bo. W D *fg*$^{1.2}$*l*. vg. sy. 213 M 1604 | με HWSVLM] εμε T | 16 σχω THWSLM : BC* sa. D. Θ 700 1365.] εχω V : pler | 17 τηρησον ThSVLM^{2}] *τηρει *H*WM^{1} : B. D. 565 | 18 λεγει αυτῳ ποιας *H*WSVLM] ποιας φησι Th : SL. | ειπεν ThSVL] εφη *H*W*M* : B. *f*13. | 20 παντα ταυτα ThSVLM^{2}] ∽ *H*WM^{1} : B 892 sa bo.

et qui dimissam duxerit, moechatur. 10 Dicunt ei
discipuli eius: Si ita est causa hominis cum uxore,
non expedit nubere. 11 Qui dixit illis: Non omnes
capiunt verbum istud, sed quibus datum est.
12 Sunt enim eunuchi, qui de matris utero sic nati
sunt; et sunt eunuchi, qui facti sunt ab hominibus;
et sunt eunuchi, qui seipsos castraverunt propter
regnum caelorum. Qui potest capere, capiat.

19,13-15 **Iesus parvulis benedicit** (Mc 10,13-16; L 18,15-17)

13 Tunc oblati sunt ei parvuli, ut manus eis
imponeret et oraret. Discipuli autem increpa-
bant eos. 14 Iesus vero ait eis: Sinite parvulos et
nolite eos prohibere ad me venire; talium est
enim regnum caelorum. 15 Et cum imposuisset eis
manus, abiit inde.

19,16-22 **Dives adulescens** (Mc 10,17-22; L 18,18-23)

16 Et ecce unus accedens ait illi: Magister bone,
quid boni faciam ut habeam vitam aeternam?
17 Qui dixit ei: Quid me interrogas de bono?
Unus est bonus, Deus. Si autem vis ad vitam
ingredi, serva mandata. 18 Dicit illi: Quae? Iesus
autem dixit: *Non homicidium facies, non adulte-
rabis non facies furtum, non falsum testimonium
dices,* 19 *honora patrem tuum et matrem tuam,* et
diliges proximum tuum sicut teipsum. 20 Dicit illi
adulescens: Omnia haec custodivi a iuventute mea,
quid adhuc mihi deest? 21 Ait illi Iesus: Si vis

---

11 1 C 7,7.28.37s.40
17 1 C 7,19
18s Ex 20,12-16; Lv 19,18; Dt 5,16-20; L 10,27

21 ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε
πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς τοῖς πτωχοῖς, καὶ
ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι.
22 ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον ἀπῆλθεν λυπούμενος·
ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά. 23 Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πλούσιος
δυσκόλως εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.
24 πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ
τρυπήματος ῥαφίδος διελθεῖν ἢ πλούσιον εἰσελθεῖν εἰς
τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. 25 ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ
ἐξεπλήσσοντο σφόδρα λέγοντες Τίς ἄρα δύναται σωθῆ-
ναι; 26 ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Παρὰ
ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστιν, παρὰ δὲ Θεῷ πάντα
δυνατά. 27 Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ Ἰδοὺ
ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι· τί ἄρα
ἔσται ἡμῖν; 28 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω
ὑμῖν ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ἐν τῇ παλιγγενε-
σίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης
αὐτοῦ, καθήσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους κρίνον-
τες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. 29 καὶ πᾶς ὅστις

D *ff*¹. sy. 1 *f*13 544. 1424 ΜΣ 157 1604 K 566 4 H | 21 εφη T*H*WS VLM] *λεγει h : B. lat. Θ 13. arm | τοις [H]L : B sa bo. D. Θ. Ta] om TWSVM : rel | ουρανοις HWLM¹ : BC sa. D *eg*¹. Γ 230 1012 1355*] *ουρανῳ TSVM² : rel | 22 τον λογον SVlM] om Tl : SLZ.; + τουτον [H]WL : B. *abcff*¹*n*. sy. 1093. | κτηματα THSVLM] χρηματα W : B. Cl. Chrys. | 24 υμιν *H*WSVLM] + ετι Th : SCL 33 892 sa bo. sy. M | τρυπηματος ThSVLM] τρηματος *H*W : BS*. | διελθειν hW : B sa. D lat sy^c. Θ 565 700 124. 1071 1604 ΓΧ 028 VG] εισελθειν THSVLM : rel :| εισελθειν hW : B sa bo. D lat (exc *ff*¹). Θ 700 124. sy^p.] om T*H*SVLM : SLZ 33 892. *ff*¹ sy^sci. 565 *f*1. 157.; rel var | του θεου HWSVlM] *των ουρανων T*L* : Z 33. lat sy^sc. *f*1 124. 157 | 26 παντα δυνατα HWSVLM] ∽ T : SLZ. 1293 1010. | 28 καθησεσθε HWVLM : BSLΔ. W D^c. Θ *f*13. 213 157 MUΣΧΩG] καθισεσθε TS : pler | υμεις HL] αυτοι TWSVM : SLZ 892. D. 1 124. 157.

perfectus esse, vade, vende quae habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in caelo, et veni, sequere me. 22 Cum audisset autem adulescens verbum, abiit tristis; erat enim habens multas possessiones.

19,23-26 **Divitiarum pericula** (Mc 10,23-27; L 18, 24-27)

23 Iesus autem dixit discipulis suis: Amen dico vobis, quia dives difficile intrabit in regnum caelorum. 24 Et iterum dico vobis: Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum caelorum. 25 Auditis autem his discipuli mirabantur valde dicentes: Quis ergo poterit salvus esse? 26 Aspiciens autem Iesus dixit illis: Apud homines hoc impossibile est, apud Deum autem omnia possibilia sunt.

19,27-30 **Pauperibus Iesum sequentibus promissa merces** (Mc 10,28-31; L 18,28-30)

27 Tunc respondens Petrus dixit ei: Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te; quid ergo erit nobis? 28 Iesus autem dixit illis: Amen dico vobis, quod vos, qui secuti estis me, in regeneratione, cum sederit Filius hominis in sede maiestatis suae, sedebitis et vos super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus Israhel. 29 Et

---

27 Mt 4,20.22; L 5,11
28 L 22,30; Dn 7,9s; Ap 3,21

ἀφῆκεν οἰκίας ἢ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα
ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, ἑκατον-
ταπλασίονα λήψεται καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει.
30 Πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ ἔσχατοι πρῶτοι.
20 1 Ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ
οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρωῒ μισθώσασθαι ἐρ-
γάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. 2 συμφωνήσας δὲ μετὰ
τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺς
εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. 3 καὶ ἐξελθὼν περὶ τρίτην
ὥραν εἶδεν ἄλλους ἑστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς, 4 καὶ
ἐκείνοις εἶπεν Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα,
καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον δώσω ὑμῖν. 5 οἱ δὲ ἀπῆλθον. πάλιν
δὲ ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ ἐνάτην ὥραν ἐποίησεν ὡσαύ-
τως. 6 περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ἐξελθὼν εὗρεν ἄλλους
ἑστῶτας, καὶ λέγει αὐτοῖς Τί ὧδε ἑστήκατε ὅλην τὴν
ἡμέραν ἀργοί; 7 λέγουσιν αὐτῷ Ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμι-
σθώσατο. λέγει αὐτοῖς Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν
ἀμπελῶνα. 8 ὀψίας δὲ γενομένης λέγει ὁ κύριος τοῦ
ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ Κάλεσον τοὺς ἐργάτας
καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθόν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν
ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων. 9 καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν
ἑνδεκάτην ὥραν ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον. 10 καὶ ἐλθόντες

29 οικιας η, αγρους *H*WVLM] ∽ η οικιας post αγρους ThS :) S^c C* L 892 bo. 1 1295 sy^s. | μητερα THWVLM : B. D *eabff*^1 *r*^2. sy^sl. 1. 1604] + η γυναικα S : rel | ενεκεν HWSVLM] ενεκα T | ονοματος μου SVlM^2] εμου ονομ. THW*L*M^1 : BS. Θ 124. | εκατονταπλασιονα SVLM] πολλαπλασ. THW : BL sa. 1293 sy^s Ta Ωρ Cyr | 20 4 και εκεινοις THWVLM] κακεινοις S | αμπελωνα THWVL] * + μου SM : SC 33 sa. *eafff*^1.2 *g*^1 *n*. vg^cl. Θ 565 700 28 *f*13. Σ 713 ΥΠ arm | 5 δε^2 T[H]SVLM : SCL 33 892 sa. D *g*^1.2 *l*. vg. 544. 1604 sy^pih arm] * om W : rel | 8 αυτοις hWSVLM] om T*H* : SCLZ 085. | 9 και ελθοντες TVLM] ελθ. δε HW : B sa. *r*^2 sy^cl.; * ελθ. ουν S : 33. D lat. Θ *f*13. | 10 και ελθοντες HWSVLM : BC 085 33. D *e*. sy. Θ *f*13. 273] ελθ. δε T : pler

omnis, qui reliquerit domum vel fratres aut
sorores aut patrem aut matrem aut uxorem aut
filios aut agros propter nomen meum, centuplum
accipiet et vitam aeternam possidebit.
30 Multi autem erunt primi novissimi, et novis-
simi primi.

20,1-16 Operariorum parabola

20 1 Simile est regnum caelorum homini patri-
familias, qui exiit primo mane conducere operarios
in vineam suam. 2 Conventione autem facta cum
operariis ex denario diurno, misit eos in vineam
suam. 3 Et egressus circa horam tertiam vidit
alios stantes in foro otiosos 4 et dixit illis: Ite et
vos in vineam meam, et quod iustum fuerit dabo
vobis. 5 Illi autem abierunt. Iterum autem exiit
circa sextam et nonam horam et fecit similiter.
6 Circa undecimam vero exiit, et invenit alios
stantes, et dicit illis: Quid hic statis tota die
otiosi? 7 Dicunt ei: Quia nemo nos conduxit.
Dicit illis: Ite et vos in vineam meam. 8 Cum sero
autem factum esset, dicit dominus vineae procu-
ratori suo: Voca operarios et redde illis mercedem,
incipiens a novissimis usque ad primos. 9 Cum
venissent ergo qui circa undecimam horam ve-
nerant, acceperunt singulos denarios. 10 Venientes

30 Mt 20,16
20,1 Mt 21,28.33ss
2 Tob 5,15 O'

οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλεῖον λήψονται· καὶ ἔλαβον τὸ
ἀνὰ δηνάριον καὶ αὐτοί. [11] λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ
τοῦ οἰκοδεσπότου [12] λέγοντες Οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν
ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας τοῖς
βαστάσασι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα. [13] ὁ
δὲ ἀποκριθεὶς ἑνὶ αὐτῶν εἶπεν Ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε·
οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι; [14] ἆρον τὸ σὸν καὶ
ὕπαγε· θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί·
[15] οὐκ ἔξεστίν μοι ὃ θέλω ποιῆσαι ἐν τοῖς ἐμοῖς; ἢ ὁ
ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι; [16] Οὕ-
τως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι.

[17] Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα παρέλαβεν
τοὺς δώδεκα μαθητὰς κατ' ἰδίαν, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ εἶπεν
αὐτοῖς [18] Ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ Υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ γραμ-
ματεῦσιν, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, [19] καὶ παρα-
δώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστι-
γῶσαι καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται.

[20] Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου
μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς προσκυνοῦσα καὶ αἰτοῦσά τι παρ'
αὐτοῦ. [21] ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ Τί θέλεις; λέγει αὐτῷ Εἰπὲ

---

10 πλειον HWSLM : BC*Z 085. W lat. Θ *f*1 *f*13. ΝΟΣ] πλειω : D.; πλειονα TV : rel | το T[*H*]W[S]VLM : SCLZ 085 33. Θ. ΝΟΣ.] om h : rel | 12 ημιν αυτους hWSVlM] ∾ T*HL* : SLZ 085 892 sa bo. D lat sy. 69 124. 157 713 1355 | 13 ενι αυτων ειπεν T*H*SLM : S 085. D it (exc *q*) vg. Θ 700 124. arm] ∾ αυτ. ενι ειπ. W : B.; ∾ ειπ. ενι αυτ. hV : rel | 14 δε T*H*SVLM] εγω [h]W : B. | 15 ουκ HWL : BLZ bo. D *r*². sy[sci]. Θ 700. arm] η ουκ TSVM : rel | 17 και αναβαινων Th*S*VL] μελλων δε αναβαινειν *H*WsM : B sa bo. (1). sy[p]. | ο Th SV] om *H*WLM : B. | μαθητας [H]SVL] om TWM : SLZ 892* bo. D sy[sc]. Θ 1. arm | 18 θανατω [H]SVL] εις θανατον TWM : S.; om : B. | 19 εγερθησεται T*H*SVLM : SC*LZ 892. ΝΟΣ 1604] *αναστησεται hW : rel | 20 παρ ThSVLM] *απ *H*W : B. D. 700. | 21 λεγει αυτω T*H*WSVLM] η δε ειπεν h : B sa. *e*.; al var

autem et primi arbitrati sunt quod plus essent
accepturi, acceperunt autem et ipsi singulos dena-
rios. [11] Et accipientes murmurabant adversus pa-
tremfamilias [12] dicentes: Hi novissimi una hora
fecerunt, et pares illos nobis fecisti, qui portavimus
pondus diei et aestus. [13] At ille respondens uni
eorum dixit: Amice, non facio tibi iniuriam; nonne
ex denario convenisti mecum? [14] Tolle quod tuum
est et vade; volo autem et huic novissimo dare
sicut et tibi. [15] Aut non licet mihi quod volo fa-
cere? an oculus tuus nequam est, quia ego bonus
sum? [16] Sic erunt novissimi primi, et primi novis-
simi; multi enim sunt vocati, pauci vero electi.

20,17-19 **Iesus mortem suam tertio praedicit** (Mc 10,32-34; L 18,31-34)

[17] Et ascendens Iesus Hierosolymam, assumpsit
duodecim discipulos secreto et ait illis: [18] Ecce
ascendimus Hierosolymam, et Filius hominis tra-
detur principibus sacerdotum et scribis, et condem-
nabunt eum morte, [19] et tradent eum gentibus ad
illudendum et flagellandum et crucifigendum, et
tertia die resurget.

20,20-23 **Ambitio filiorum Zebedaei** (Mc 10,35-40)

[20] Tunc accessit ad eum mater filiorum Zebe-
daei cum filiis suis adorans et petens aliquid ab
eo. [21] Qui dixit ei: Quid vis? Ait illi: Dic ut

---

16 Mt 19,30; 22,14
17ss Mt 16,21; 17,22s
21 Mt 19,28

ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο υἱοί μου εἷς ἐκ δεξιῶν σου
καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. 22 ἀποκρι-
θεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνα-
σθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; λέγουσιν
αὐτῷ Δυνάμεθα. 23 λέγει αὐτοῖς Τὸ μὲν ποτήριόν μου
πίεσθε, τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων
οὐκ ἔστιν ἐμὸν τοῦτο δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται ὑπὸ
τοῦ Πατρός μου. 24 καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἠγανάκτη-
σαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν. 25 ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσά-
μενος αὐτοὺς εἶπεν Οἴδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν
κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν
αὐτῶν. 26 οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν
ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔσται ὑμῶν διάκονος, 27 καὶ ὃς ἂν
θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔσται ὑμῶν δοῦλος· 28 ὥσπερ
ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι, ἀλλὰ
διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ
πολλῶν.

29 Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ Ἱεριχὼ ἠκολούθησεν
αὐτῷ ὄχλος πολύς. 30 καὶ ἰδοὺ δύο τυφλοὶ καθήμενοι
παρὰ τὴν ὁδόν, ἀκούσαντες ὅτι Ἰησοῦς παράγει, ἔκρα-
ξαν λέγοντες Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς Δαυίδ. 31 ὁ δὲ

---

21 σου¹ SV] om THWLM : BS. | 23 και THVL] *η hWSM : BL 33 sa bo. *eabcfff²hn.* vg^cl. Θ 1. *f*1424. | τουτο ThWSVM : CΔ 085 33 1241*. W D *q.* (sy^sch). (565) 21 346. 2346 (U)ΦΠ*V 1604] om *H*L : rel | 24 και ακουσαντες HWVLM] ακουσ. δε TS : S^cLZ 33 892 sa bo. Θ *f*13. *f*1424. sy^p | 26 εσται TSVM] εστιν HWL : BZ sa. D *r*¹. | εαν TWSVM] αν HL | εν υμιν / μεγας T*H*SVLM : p^45 pler] ∽ hW : B sa bo. 713 1093 | 27 αν THWLM] εαν SV | εν υμιν ειναι T*H*SVLM : p^45...] ειναι υμων hW : B. | εσται THSVLM : p^45 SCLZΔ 33 1241 sa. W D lat. Θ 700 *f*1 *f*13. MUNOΣΦ 157 1604] εστω W : rel | 29 πολυς THWVLM] om S : null. cod. | 30 κυριε HWSVLM : BLZ 892 sa bo. *g*¹*l*. vg. 565. sy] *om T : S. D *ebcff*¹·²*bnr*¹. sy^(s)c. Θ 700 118 209 *f*13. 157 566 arm; ∽ κυριε post ημας : p^45 rel | υιος *H*WVLM] *υιε ThS

sedeant hi duo filii mei, unus ad dexteram tuam
et unus ad sinistram in regno tuo. 22 Respondens
autem Iesus dixit: Nescitis quid petatis. Potestis
bibere calicem, quem ego bibiturus sum? Dicunt
ei: Possumus. 23 Ait illis: Calicem quidem meum
bibetis: sedere autem ad dexteram meam vel si-
nistram non est meum dare vobis, sed quibus
paratum est a Patre meo.

20,24-28 Ceterorum discipulorum indignatio (Mc 10,41-45)

24 Et audientes decem indignati sunt de duobus
fratribus. 25 Iesus autem vocavit eos ad se et ait:
Scitis quia principes gentium dominantur eorum,
et qui maiores sunt potestatem exercent in eos.
26 Non ita erit inter vos; sed quicumque voluerit
inter vos maior fieri, sit vester minister; 27 et qui
voluerit inter vos primus esse, erit vester servus:
28 sicut Filius hominis non venit ministrari, sed
ministrare et dare animam suam redemptionem
pro multis.

20,29-34 Duorum caecorum sanatio (Mc 10,46-52; L 18,35-43)

29 Et egredientibus illis ab Hiericho secuta est
eum turba multa. 30 Et ecce duo caeci sedentes
secus viam audierunt, quia Iesus transiret; et
clamaverunt dicentes: Domine, miserere nostri,
fili David. 31 Turba autem increpabat eos ut ta-

---

22 Mt 26,39; J 18,11
23 A 12,2
24 L 22,24-27
26 Mt 23,11; J 13,15s
28 Ph 2,7; R 5,6; 8,34; 1 T 2,6
30 Mt 15,22

ὄχλος ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα σιωπήσωσιν· οἱ δὲ μεῖζον
ἔκραξαν λέγοντες Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς Δαυίδ.
[32] καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς ἐφώνησεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν Τί
θέλετε ποιήσω ὑμῖν; [33] λέγουσιν αὐτῷ Κύριε, ἵνα ἀνοι-
γῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. [34] σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς
ἥψατο τῶν ὀμμάτων αὐτῶν, καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν καὶ
ἠκολούθησαν αὐτῷ.

21 [1] Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἦλθον εἰς
Βηθφαγὴ εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, τότε Ἰησοῦς ἀπέ-
στειλεν δύο μαθητὰς [2] λέγων αὐτοῖς Πορεύεσθε εἰς
τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθέως εὑρήσετε
ὄνον δεδεμένην καὶ πῶλον μετ᾽ αὐτῆς· λύσαντες ἀγάγετέ
μοι. [3] καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ τι, ἐρεῖτε ὅτι Ὁ Κύριος
αὐτῶν χρείαν ἔχει· εὐθὺς δὲ ἀποστελεῖ αὐτούς. [4] Τοῦτο
δὲ γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου
λέγοντος

[5] Εἴπατε τῇ θυγατρὶ Σιών
Ἰδοὺ ὁ Βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι
πραῢς καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον
καὶ ἐπὶ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου.

[6] πορευθέντες δὲ οἱ μαθηταὶ καὶ ποιήσαντες καθὼς συν-
έταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς [7] ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν

---

31 υιος *H*WVLM] *υιε ThS | 32 ο T[H]WSVLM] om : B. | 34 ομ-
ματων THWSLM : BLZ 892. D. Θ *f*13.] οφθαλμων V : rel | των
ομματων / αυτων THSVLM] ∽ W : B. | 21 1 εις[3] THWLM[1] : BC
33. *e*. it (exc *fg*[1]*l*). 71.] προς SVM[2] : rel | τοτε TH*L*M : B. D. 700 22*.
VΩEH] + ο WSVl : rel | 2 πορευεσθε THWVLM : BSLZ. D. Θ *f*13.
1424 157 1604 028] πορευθητε S : pler | κατεναντι THWVLM : BS
CLZ 33. D. Θ 700 28 *f*13. Φ 157 1604] απεναντι S : rel | ευθεως W
SV] εὐθυς THLM | αγαγετε T*H*WSVLM] αγετε h : B. D. 56 | 3 ευ-
θυς THWLM] ευθεως SV | 4 δια THWVLM] υπο S : LZΔ 892. sy[(s)c].
Θ 700 544 *f*13. | 5 επι[2] THWSVM : BSL sa. *c*. sy. 565 700 1 124. ΝΣ*]
*om L : rel | 6 συνεταξεν HWLM : BC 33. D. 700. 372 1604.] προσ-
εταξεν TSV : rel

cerent. At illi magis clamabant dicentes: Domine,
miserere nostri, fili David. [32] Et stetit Iesus et
vocavit eos et ait: Quid vultis ut faciam vobis?
[33] Dicunt illi: Domine, ut aperiantur oculi nostri.
[34] Misertus autem eorum Iesus tetigit oculos eorum.
Et confestim viderunt, et secuti sunt eum.

21,1-11 Triumphalis ingressus in Hierusalem (Mc 11,1-10; L 19,29-40; I 19,12-19)

21 [1] Et cum appropinquassent Hierosolymis et
venissent Bethphage ad montem Oliveti, tunc
Iesus misit duos discipulos [2] dicens eis: Ite in
castellum quod contra vos est, et statim inve-
nietis asinam alligatam et pullum cum ea; sol-
vite et adducite mihi; [3] et si quis vobis aliquid
dixerit, dicite quia Dominus his opus habet, et
confestim dimittet eos. [4] Hoc autem totum factum
est, ut adimpleretur quod dictum est per prophe-
tam dicentem:

[5] Dicite filiae Sion:
Ecce rex tuus venit tibi
mansuetus sedens super asinam
et pullum filium subiugalis.

[6] Euntes autem discipuli fecerunt sicut praecepit
illis Iesus. [7] Et adduxerunt asinam et pullum,

21,4s Zch 9,9; Is 62,11

πῶλον, καὶ ἐπέθηκαν ἐπ' αὐτῶν τὰ ἱμάτια, καὶ ἐπεκάθι-
σεν ἐπάνω αὐτῶν. [8] ὁ δὲ πλεῖστος ὄχλος ἔστρωσαν
ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ, ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους
ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ ἐστρώννυον ἐν τῇ ὁδῷ. [9] οἱ δὲ
ὄχλοι οἱ προάγοντες αὐτὸν καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον
λέγοντες

Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυίδ·
Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου·
Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.

[10] καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐσείσθη πᾶσα
ἡ πόλις λέγουσα Τίς ἐστιν οὗτος; [11] οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον
Οὗτός ἐστιν ὁ προφήτης Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ Ναζαρὲθ τῆς
Γαλιλαίας.

[12] Καὶ εἰσῆλθεν Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐξέβαλεν πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρεψεν καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστεράς,
[13] καὶ λέγει αὐτοῖς Γέγραπται

Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται,
ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ποιεῖτε σπήλαιον λῃστῶν.

[14] Καὶ προσῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ,
καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. [15] ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς
καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάσια ἃ ἐποίησεν καὶ τοὺς
παῖδας τοὺς κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ λέγοντας Ὡσαν-
νὰ τῷ υἱῷ Δαυίδ, ἠγανάκτησαν, [16] καὶ εἶπαν αὐτῷ
Ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς

7 επ αυτων THWSVM] επ αυτον L : D *e*. it.; επ αυτῳ : 33. Θ 69.; αυτῳ *f*.13. | ιματια THWsLM : BS*. D *ebff*1.2. Θ. 1295] + αυτων *SV* : rel | 8 εστρωννυον HWSVLM] εστρωσαν T : S*Δ bo. D *ecff*1.2*lq*. Ωρ | 12 του θεου TSVL] om HWM : BSL 33 892 sa bo. *b*. Θ 700 *f*13. *f*1424 Ω sy1 arm

et imposuerunt super eos vestimenta sua, et eum
desuper sedere fecerunt. [8] Plurima autem turba
straverunt vestimenta sua in via; alii autem caede-
bant ramos de arboribus et sternebant in via;
[9] turbae autem quae praecedebant et quae seque-
bantur clamabant dicentes:

Hosanna filio David,
benedictus qui venit in nomine Domini,
hosauna in altissimis.

[10] Et cum intrasset Hierosolymam, commota est
universa civitas dicens: Quis est hic? [11] Populi
autem dicebant: Hic est Iesus propheta a Naza-
reth Galilaeae

21,12-17 **Eiciuntur vendentes de templo** (Mc 11,11. 15-19; L 19,39-40; 45-48)

[12] Et intravit Iesus in templum Dei et eiciebat omnes vendentes et ementes in templo, et mensas nummulariorum et cathedras vendentium columbas evertit, [13] et dicit eis: Scriptum est:

Domus mea domus orationis vocabitur,
vos autem fecistis illam speluncam latronum.

[14] Et accesserunt ad eum caeci et claudi in
templo, et sanavit eos. [15] Videntes autem principes
sacerdotum et scribae mirabilia quae fecit, et pue-
ros clamantes in templo et dicentes: Hosanna filio
David, indignati sunt [16] et dixerunt ei: Audis quid
isti dicunt? Iesus autem dixit eis: Utique; num-

8 4 Rg 9,13
9 Ps 117,25f; 2 Sm 14,4
13 Is 56,7; Jr 7,11
16 Ps 8,3

Ναί· οὐδέποτε ἀνέγνωτε ὅτι Ἐκ στόματος νηπίων καὶ
θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον; 17 Καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς
ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ ηὐλίσθη
ἐκεῖ.
18 Πρωῒ δὲ ἐπανάγων εἰς τὴν πόλιν ἐπείνασεν. 19 καὶ
ἰδὼν συκῆν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐδὲν
εὗρεν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα μόνον, καὶ λέγει αὐτῇ Μηκέτι
ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐξηράνθη
παραχρῆμα ἡ συκῆ. 20 καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασαν
λέγοντες Πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκῆ; 21 ἀποκρι-
θεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν
ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς
ποιήσετε, ἀλλὰ κἂν τῷ ὄρει τούτῳ εἴπητε Ἄρθητι καὶ
βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται· 22 καὶ πάντα ὅσα
ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ πιστεύοντες λήψεσθε.
23 Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερὸν προσῆλθον αὐτῷ διδά-
σκοντι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες
Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκεν τὴν
ἐξουσίαν ταύτην; 24 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς
Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον ἕνα, ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι, κἀγὼ
ὑμῖν ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ· 25 τὸ βάπτισμα
τὸ Ἰωάννου πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ
διελογίζοντο παρ' ἑαυτοῖς λέγοντες Ἐὰν εἴπωμεν Ἐξ
οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν Διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;
26 ἐὰν δὲ εἴπωμεν Ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον·

---

18 πρωι THWL : BS*. D. Θ.] πρωιας SVIM : rel [επαναγων hS VLM] επαναγαγων THWl : B*S*L. 565. 1295. | 19 μηκετι SVL] *ου μηκ. THWM : BL. O. | 24 δε T[H]WSVLM] om : LZ sa bo. lat (exc *fq*) sy[sc]. arm | 25 το[2] THW[S]VLM : BSCZ 33. 22 372. 713] om s : rel | παρ ThSVL] εν *H*WM : BLZ 33 892. 372. 157 713

quam legistis: quia *Ex ore infantium et lactentium*
perfecisti laudem? 17 Et relictis illis, abiit foras
extra civitatem in Bethaniam; ibique mansit.

21,18-22 Ficulneae sterilis maledictio (Mc 11, 12-14. 20-24)

18 Mane autem revertens in civitatem, esuriit.
19 Et videns fici arborem unam secus viam, venit
ad eam, et nihil invenit in ea nisi folia tantum, et
ait illi: Numquam ex te fructus nascatur in sempi-
ternum. Et arefacta est continuo ficulnea. 20 Et
videntes discipuli mirati sunt dicentes: Quomodo
continuo aruit! 21 Respondens autem Iesus ait eis:
Amen, dico vobis, si habueritis fidem et non haesi-
taveritis, non solum de ficulnea facietis, sed et si
monti huic dixeritis: Tolle et iacta te in mare, fiet.
22 Et omnia quaecumque petieritis in oratione cre-
dentes, aceipletis.

21,23-27 De Christi potestate (Mc 11,27-33; L 20, 1-8)

23 Et cum venisset in templum accesserunt ad
eum docentem principes sacerdotum et seniores
populi dicentes: In qua potestate haec facis? et
quis tibi dedit hanc potestatem? 24 Respondens
Iesus dixit eis: Interrogabo bos et ego unum ser-
monem; quem si dixeritis mihi, et ego vobis dicam,
in qua potestate haec facio 25 Baptismus Iohannis
unde erat? e caelo an ex hominibus? At illi cogi-
tabant inter se dicentes: Si dixerimus: E caelo,
dicet nobis: Quare ergo non credidistis illi? 26 Si
autem dixerimus: Ex hominibus, timemus turbam;

---

19 L 13,6 | 21 Mt 17,20 | 25 J 1,25 | 26 Mt 14,5

πάντες γὰρ ὡς προφήτην ἔχουσιν τὸν Ἰωάννην. 27 καὶ
ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ εἶπαν Οὐκ οἴδαμεν. ἔφη
αὐτοῖς καὶ αὐτός Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ
ταῦτα ποιῶ. 28 Τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἄνθρωπος εἶχεν τέκνα
δύο· καὶ προσελθὼν τῷ πρώτῳ εἶπεν Τέκνον, ὕπαγε
σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνι. 29 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
εἶπεν Οὐ θέλω, ὕστερον δὲ μεταμεληθεὶς ἀπῆλθεν.
30 προσελθὼν δὲ τῷ δευτέρῳ εἶπεν ὡσαύτως. ὁ δὲ ἀπο-
κριθεὶς εἶπεν Ἐγὼ κύριε, καὶ οὐκ ἀπῆλθεν. 31 τίς ἐκ
τῶν δύο ἐποίησεν τὸ θέλημα τοῦ πατρός; λέγουσιν
Ὁ πρῶτος. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν
ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν
βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. 32 ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης πρὸς ὑμᾶς
ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ· οἱ δὲ
τελῶναι καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν αὐτῷ. ὑμεῖς δὲ ἰδόν-
τες οὐδὲ μετεμελήθητε ὕστερον τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ.
33 Ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε. Ἄνθρωπος ἦν οἰκο-
δεσπότης ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν αὐτῷ
περιέθηκεν καὶ ὤρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν καὶ ᾠκοδόμησεν
πύργον, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν.

---

28 τεκνα δυο THSVLM] * ∽ hW : B. lat sy[scl]. 544. 1424 1012 | και hW[S]VL] om THsM : S*LZ bo. eff[1] | αμπελωνι THWSVLM : SC* LΔ 33 892 bo. D eabfff[1.2]hq. sy. Θ 565 700 1 f13 21 22. ΜΟΣΠ*Κ arm] + μου h : rell | 29-31 ου θελω, υστερον (δε) μεταμεληθεις... εγω κυριε, και αυκ... πρωτος TL : pler Ta Ir Ωρ Eus Cyr Chrys Hil] ∽ εγω (vel υπαγω) κυριε, και ουκ... ου θελω, υστερον (δε) μεταμεληθεις... υστερος (vel εσχατος) HWSVM : B sa bo. Θ 700 f13. 566 4 273 sy[1] arm Ephr | 29 δε[2] SVLM] om THW : BS*. ebg[2]h. sy[s]. 565 21. H | 30 δευτερῳ HWSVLM] * ετερῳ Tl : S*C*Δ 1241 sa. W D lat sy. Θ 565 f13. U 157 ΧΚΠΕFGH arm Ta Eus Cyr ps-Ath | εγω THWLM] υπαγω SV : sa. (D) lat. Θ 700 f13. 4 273 arm | 31 πρωτος TL] υστερος HW : B. 565; εσχατος SVM : sa bo. D e it (exc cfq) sy[sl]. Θ 700 f13. 566 arm Hip Hil; δευτερος : Ta-Ephr 4 273 | 32 ουδε HWSVLM : B 33 bo. it (exc c). vg. (sy[cp]). Θ (700) 565 1 f13. ΟΣΦ 157 713 arm] ου T : pler; om : D ec sy[s]. | 33 εξεδοτο SV] εξεδετο

omnes enim habebant Iohannem sicut prophetam.
27 Et respondentes Iesu dixerunt: Nescimus. Ait
illis et ipse: Nec ego dico vobis, in qua potestate
haec facio.

21,28-32 **Duo filii in vineam missi**

28 Quid autem vobis videtur? Homo quidam ha-
bebat duos filios, et accedens ad primum dixit·
Fili, vade hodie, operare in vinea mea. 29 Ille
autem respondens ait: Nolo. Postea autem paeni-
tentia motus abiit. 30 Accedens autem ad alterum
dixit similiter. At ille respondens ait: Eo, domine,
et non ivit. 31 Quis ex duobus fecit voluntatem
patris? Dicunt ei: Primus. Dicit illis Iesus: Amen,
dico vobis, quia publicani et meretrices praece-
dent vos in regnum Dei. 32 Venit enim ad vos
Iohannes in via iustitiae, et non credidistis ei;
publicani autem et meretrices crediderunt ei; vos
autem videntes nec paenitentiam habuistis postea
ut crederetis ei.

21,33-46 **Parabola de pravis agricolis** (Mc 12,1-12; L 20,9-19)

33 Aliam parabolam audite. Homo erat pater-
familias, qui *plantavit vineam, et sepem circum-
dedit ei, et fodit in ea torcular, et aedificavit turrim,*
et locavit eam agricolis, et peregre profectus est.

---

32 L 7,29
33 Is 5,1s, Mt 25,14

34 ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλεν τοὺς
δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς λαβεῖν τοὺς καρποὺς
αὐτοῦ. 35 καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ
ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν.
36 πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώ-
των, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. 37 ὕστερον δὲ ἀπέ-
στειλεν πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων Ἐντραπή-
σονται τὸν υἱόν μου. 38 οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν
εἶπον ἐν ἑαυτοῖς Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε
ἀποκτείνωμεν αὐτὸν καὶ σχῶμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ·
39 καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ
ἀπέκτειναν. 40 ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος,
τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; 41 λέγουσιν αὐτῷ
Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώ-
σεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς
καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. 42 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰη-
σοῦς Οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς

Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες,
οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας·
παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη,
καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν;

43 διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν ὅτι ἀρθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασι-
λεία τοῦ Θεοῦ καὶ δοθήσεται ἔθνει ποιοῦντι τοὺς καρ-
ποὺς αὐτῆς. 44 καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον
συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν.
45 Καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰς

THWLM | 38 σχωμεν THWSLM : BSLZ 33. D lat (exc *ff*^{1}). Θ 1 22.
Ωρ Cyr] κατασχωμεν V : rel | 43 οτι T*H*SVLM] om hW : B* 892. Θ
565 700 118 209 660 | 44 και... αυτον [H]W[*S*]VM] om TsL : 33. D
ebff$^{1.2}$*r*$^{1.2}$. sy^{s}. Ir Ωρ | 45 και ακουσαντες *H*W*S*VLM] ακουσ. δε
Ths : SLZ 33 sa. sy^{sc}. | 46 εις THWSLM : BSL. Θ 1 22.] ως V : rel

34 Cum autem tempus fructuum appropinquas-
set, misit servos suos ad agricolas, ut acciperent
fructus eius. 35 Et agricolae, apprehensis servis
eius, alium ceciderunt, alium occiderunt, alium
vero lapidaverunt. 36 Iterum misit alios servos
plures prioribus, et fecerunt illis similiter. 37 No-
vissime autem misit ad eos filium suum dicens:
Verebuntur filium meum. 38 Agricolae autem vi-
dentes filium dixerunt intra se: Hic est heres,
venite, occidamus eum, et habebimus hereditatem
eius. 39 Et apprehensum eum eiecerunt extra vi-
neam et occiderunt. 40 Cum ergo venerit dominus
vineae, quid faciet agricolis illis? 41 Aiunt illi:
Malos male perdet, et vineam suam locabit aliis
agricolis, qui reddant ei fructum temporibus suis.
Dicit illis Iesus: Numquam legistis in Scripturis:

Lapidem, quem reprobaverunt aedificantes,
hic factus est in caput anguli:
a Domino factum est istud,
et est mirabile in oculis nostris?

43 Ideo dico vobis, quia auferetur a vobis regnum
Dei et dabitur genti facienti fructus eius. 44 Et
qui ceciderit super lapidem istum, confringetur;
super quem vero ceciderit, conteret eum. 45 Et
cum audissent principes sacerdotum et pharisaei

42 Ps 117,22s; A 4,11; R 9,33; 1 P 2,6ss
44 Dn 2,34s.44s

παραβολὰς αὐτοῦ ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει. 46 καὶ
ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆσαι ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους,
ἐπεὶ εἰς προφήτην αὐτὸν εἶχον. 22 1 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ
Ἰησοῦς πάλιν εἶπεν ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λέγων
2 Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ,
ὅστις ἐποίησεν γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ. 3 καὶ ἀπέστειλεν
τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς
γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν. 4 πάλιν ἀπέστειλεν
ἄλλους δούλους λέγων Εἴπατε τοῖς κεκλημένοις Ἰδοὺ
τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμακα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ
τεθυμένα, καὶ πάντα ἕτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους.
5 οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον, ὃς μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν,
ὃς δὲ ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· 6 οἱ δὲ λοιποὶ κρατή-
σαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν. 7 ὁ
δὲ βασιλεὺς ὠργίσθη, καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ
ἀπώλεσεν τοὺς φονεῖς ἐκείνους καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν
ἐνέπρησεν. 8 τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ Ὁ μὲν
γάμος ἕτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι·
9 πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους
ἐὰν εὕρητε καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. 10 καὶ ἐξελθόντες
οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδοὺς συνήγαγον πάντας οὓς
εὗρον, πονηρούς τε καὶ ἀγαθούς· καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος
ἀνακειμένων. 11 εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς
ἀνακειμένους εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔν-
δυμα γάμου· 12 καὶ λέγει αὐτῷ Ἑταῖρε, πῶς εἰσῆλθες
ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφιμώθη. 13 τότε ὁ
βασιλεὺς εἶπεν τοῖς διακόνοις Δήσαντες αὐτοῦ πόδας

22 10 ους THWsLM : B*S. D. 124. 440 vg] οσους SV : rel | γαμος V] νυμφων THWSLM : B*SL 892. 0138 | 13 δησαντες... χειρας THWsVLM : BSL 892 sa bo. $g^1 l$ vg. Θ 700 *f*1 *f*13. 1604 sy^{phl} arm Ta Ωρ Chrys] αρατε αυτον ποδων και χειρων και S : D *eabcff*^{2}*hqr*^{1}. sy^{sc}. Ir Lcfr. δησαντες... χειρας αρατε αυτον και (om αυτον post

parabolas eius, cognoverunt quod de ipsis diceret.
46 Et quaerentes eum tenere, timuerunt turbas,
quoniam sicut prophetam eum habebant.

22,1-14 Parabola de invitatis ad nuptias

22 1 Et respondens Iesus dixit iterum in para-
bolis eis dicens: 2 Simile factum est regnum caelo-
rum homini regi, qui fecit nuptias filio suo. 3 Et
misit servos suos vocare invitatos ad nuptias, et
nolebant venire. 4 Iterum misit alios servos dicens:
Dicite invitatis: Ecce prandium meum paravi,
tauri mei et altilia occisa sunt, et omnia parata:
venite ad nuptias. 5 Illi autem neglexerunt, et
abierunt, alius in villam suam, alius vero ad nego-
tiationem suam; 6 reliqui vero tenuerunt servos
eius, et contumeliis affectos occiderunt. 7 Rex
autem cum audisset, iratus est, et missis exercitibus
suis perdidit homicidas illos, et civitatem illorum
succendit. 8 Tunc ait servis suis: Nuptiae quidem
paratae sunt, sed qui invitati erant non fuerunt
digni. 9 Ite ergo ad exitus viarum, et quoscumque
inveneritis vocate ad nuptias. 10 Et egressi servi
eius in vias, congregaverunt omnes quos invene-
runt, malos et bonos; et impletae sunt nuptiae
discumbentium. 11 Intravit autem rex, ut videret
discumbentes, et vidit ibi hominem non vestitum
veste nuptiali. 12 Et ait illi: Amice, quomodo huc
intrasti, non habens vestem nuptialem? At ille
obmutuit. 13 Tunc dixit rex ministris: Ligatis ma-

22,4 L 14,16-24; Mt 21,36
7 Mt 24,2
9 Mt 21,43
13 Mt 8.12

καὶ χεῖρας ἐκβάλετε αὐτὸν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον·
ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.
14 Πολλοὶ γάρ εἰσιν κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.
15 Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον
ὅπως αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. 16 καὶ ἀποστέλλουσιν
αὐτῷ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἡρῳδιανῶν λέ-
γοντες Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ τὴν ὁδὸν
τοῦ Θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ
οὐδενός, οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων. 17 εἰπὲ
οὖν ἡμῖν, τί σοι δοκεῖ; ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ
οὔ; 18 γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν εἶπεν
Τί με πειράζετε, ὑποκριταί; 19 ἐπιδείξατέ μοι τὸ νό-
μισμα τοῦ κήνσου. οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον.
20 καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ
ἐπιγραφή; 21 λέγουσιν αὐτῷ· Καίσαρος. τότε λέγει
αὐτοῖς Ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ
Θεοῦ τῷ Θεῷ. 22 καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, καὶ ἀφέν-
τες αὐτὸν ἀπῆλθον.
23 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον αὐτῷ Σαδδουκαῖοι,
λέγοντες μὴ εἶναι ἀνάστασιν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν
24 λέγοντες Διδάσκαλε, Μωϋσῆς εἶπεν Ἐάν τις ἀπο-
θάνῃ μὴ ἔχων τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἀναστήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ
αὐτοῦ. 25 ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί· καὶ ὁ πρῶτος

εκβαλετε) s : rel | εκβαλετε THWVLM] βαλετε S : 1241. D lat. 28 544 *f*13. 713 H Ir | 16 λεγοντες SVLM] -τας THW : BSL 085. 700. 27 | 17 ειπε WSVM] -πον THL | 20 ο Ιησους Th : LZ 33 892 bo. D lat (exc *f*) sy^scpl. Θ *f*13. 157 Φ] om *H*WSVLM : rel | 21 αυτῳ SVLM] om THW : BS. 1604. sy^p arm

nibus et pedibus eius mittite eum in tenebras
exteriores: ibi erit fletus et stridor dentium.
14 Multi enim sunt vocati, pauci vero electi.

22,15-22 **De tributo Caesari solvendo** (Mc 12,12-17 L 20,20-26)

15 Tunc abeuntes pharisaei consilium inierunt
ut caperent eum in sermone. 16 Et mittunt ei discipulos suos cum Herodianis dicentes: Magister,
scimus quia verax es et viam Dei in veritate doces,
et non est tibi cura de aliquo; non enim respicis
personam hominum. 17 Dic ergo nobis quid tibi
videtur: Licet censum dare Caesari, an non?
18 Cognita autem Iesus nequitia eorum ait: Quid
me tentatis, hypocritae? 19 Ostendite mihi nu-
misma census. At illi obtulerunt ei denarium. 20 Et
ait illis Iesus: Cuius est imago haec et superscriptio?
21 Dicunt ei: Caesaris. Tunc ait illis: Reddite ergo
quae sunt Caesaris Caesari, et quae sunt Dei Deo.
22 Et audientes mirati sunt, et relicto eo abierunt.

22,23-33 **De mortuorum resurrectione** (Mc 12,18-27; L 20,27-40)

23 In illo die accesserunt ad eum sadducaei, qui
dicunt non esse resurrectionem, et interrogaverunt
eum 24 dicentes: Magister, Moyses dixit: *Si quis
mortuus fuerit non habens filium, ut ducat frater
eius uxorem illius, et suscitet semen fratri suo.*
25 Erant autem apud nos septem fratres; et primus,

---

14 Mt 20,16
21 R 13,7
23 A 23,6ss
24 Gn 38,8; Dt 25,5s

γῆμας ἐτελεύτησεν, καὶ μὴ ἔχων σπέρμα ἀφῆκεν τὴν
γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ· 26 ὁμοίως καὶ ὁ δεύτε-
ρος καὶ ὁ τρίτος, ἕως τῶν ἑπτά. 27 ὕστερον δὲ πάντων
ἀπέθανεν ἡ γυνή. 28 ἐν τῇ ἀναστάσει οὖν τίνος τῶν
ἑπτὰ ἔσται γυνή; πάντες γὰρ ἔσχον αὐτήν. 29 ἀποκρι-
θεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Πλανᾶσθε μὴ εἰδότες
τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ. 30 ἐν γὰρ τῇ
ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται, ἀλλ' ὡς ἄγ-
γελοι ἐν τῷ οὐρανῷ εἰσιν. 31 περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως
τῶν νεκρῶν οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ
λέγοντος 32 Ἐγώ εἰμι ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαὰκ
καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ; οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ
ζώντων. 33 καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ
τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

34 Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσεν τοὺς
Σαδδουκαίους, συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό, 35 καὶ ἐπηρώτη-
σεν εἷς ἐξ αὐτῶν νομικὸς πειράζων αὐτόν 36 Διδάσκαλε,
ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; 37 ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ
Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου
καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου.
38 αὕτη ἐστὶν ἡ μεγάλη καὶ πρώτη ἐντολή. 39 δευτέρα
ὁμοία αὕτη Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.
40 ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος κρέμαται

30 αγγελοι HWL : B sa. D *e* it sy^c. Θ 700 *f*1 arm] *+ Θεου TSM : SL 33 1241. 28 *f*13. 1424 213 Σ 157 4 273 1604 vg; + [του] Θ. V : rel | 32 ο⁴ [H]WSVLM] *om T : S. W D. 28 544. 566 H | Θεος⁴ TH WL : BSL 33 Δ sa bo. W D lat sy^scpl. 28 *f*1. Ta Ir Chrys] * + Θεος SV M : rel | 34 επι το αυτο THWSVM] *επ αυτον L : D *eabc*(*f*)*ff*²*h*. sy^sc. 372. Ta | 37 τη¹ TWSVM : S^cLZ 33 892 D. 565 *f*1. *f*1424 ΜΦ 713 ΚΠ 1604 028] om HL : rel | 39 δευτερα THWL : BS* bo. 157 4 495.] + δε SVM : rel | ομοια αυτη THSVLM] ομοιως hWl : B. | αὕτη *H*] *αὐτῇ ThSVLM

uxore ducta, defunctus est; et non habens semen
reliquit uxorem suam fratri suo. Similiter secundus
et tertius usque ad septimum. 27 Novissime autem
omnium et mulier defuncta est. 28 In resurrectione
ergo cuius erit de septem uxor? omnes enim ha-
buerunt eam. 29 Respondens autem Iesus ait illis:
Erratis, nescientes Scripturas neque virtutem Dei.
30 In resurrectione enim neque nubent neque nu-
bentur, sed erunt sicut angeli Dei in caelo. 31 De re-
surrectione autem mortuorum non legistis quod
dictum est a Deo dicente vobis: 32 *Ego sum Deus
Abraham et Deus Isaac et Deus Iacob?* Non est
Deus mortuorum, sed viventium. 33 Et audientes
turbae mirabantur in doctrina eius.

22,34-40 De magno Legis mandato (Mc 12,28-34; L 10,25-28)

34 Pharisaei autem audientes quod silentium
imposuisset sadducaeis convenerunt in unum;
35 et interrogavit eum unus ex eis legis doctor
tentans eum: 36 Magister, quod est mandatum
magnum in lege? 37 Ait illi Iesus: *Diliges Dominum
Deum tuum ex toto corde tuo et in tota anima tua
et in tota mente tua.* 38 Hoc est maximum et pri-
mum mandatum. 39 Secundum autem simile est
huic: *Diliges proximum tuum sicut teipsum.* 40 In
his duobus mandatis universa lex pendet et
prophetae.

32 Ex 3,6; Mt 8,11
33 Mt 7,28
37 Dt 6,5
39 Lv 19,18; Mt 7,12; R 13,9s; G 5,14; Ja 2,8; Sir 13,19

καὶ οἱ προφῆται. 41 Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων
ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς 42 λέγων Τί ὑμῖν δοκεῖ
περὶ τοῦ Χριστοῦ; τίνος υἱός ἐστιν; λέγουσιν αὐτῷ
Τοῦ Δαυίδ. 43 λέγει αὐτοῖς Πῶς οὖν Δαυὶδ ἐν Πνεύ-
ματι καλεῖ αὐτὸν Κύριον λέγων

44 Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου Κάθου ἐκ δεξιῶν μου
ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου;

45 εἰ οὖν Δαυὶδ καλεῖ αὐτὸν Κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ
ἐστιν; 46 καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἀποκριθῆναι αὐτῷ λόγον,
οὐδὲ ἐτόλμησέν τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι
αὐτὸν

23 1 Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ 2 λέγων Ἐπὶ τῆς Μωϋσέως καθέδρας
ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. 3 πάντα οὖν
ὅσα ἐὰν εἴπωσιν ὑμῖν ποιήσατε καὶ τηρεῖτε, κατὰ δὲ τὰ
ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε· λέγουσιν γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσιν.
4 δεσμεύουσιν δὲ φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα καὶ ἐπι-
τιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων, αὐτοὶ δὲ τῷ
δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσιν κινῆσαι αὐτά. 5 πάντα δὲ
τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσιν πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώ-
ποις· πλατύνουσιν γὰρ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν καὶ μεγα-
λύνουσιν τὰ κράσπεδα, 6 φιλοῦσιν δὲ τὴν πρωτοκλισίαν
ἐν τοῖς δείπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συν-
αγωγαῖς 7 καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ
καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων Ῥαββί. 8 ὑμεῖς δὲ μὴ

---

43 αυτοις THWVLM] + ο Ιησους S : LZ 33 892 bo *fff*¹*r* ² *f*1 *f*1424 157 sy arm | καλει αυτον κυριον *H*WLM : B 33 sa bo D it (exc *q*) vg sy. (Θ). 1093] ~ καλ. κυρ. αυτ. Th : SLZ 892 (Θ)., ~ κυρ αυτ. καλ. SV : rel | 44 ο [*S*]VM] om THWsL : BSZ. D | 23 1 ο T[H] WSVLM] om : B W V 251 | 4 και δυσβαστακτα hWVM] om T*H* SL : (S)L 892 bo. *eabff*². sy. *f*1 | αυτοι δε τῳ THWLM : BSL 33 892 sa bo. D sy 157 1093.] τῳ δε SV : rel | 5 κρασπεδα THWSLM : BS sa bo. D lat (exc *fff*²*hq*). Θ *f*1 22.] + των ιματιων αυτων V : rel

22,41-46 **Christus dominus David** (Mc 12,35-37; L 20,41-44)

41 Congregatis autem pharisaeis, interrogavit eos
Iesus 42 dicens: Quid vobis videtur de Christo?
cuius filius est? Dicunt ei: David. 43 Ait illis:
Quomodo ergo David in spiritu vocat eum Domi-
num dicens:

44 Dixit Dominus Domino meo: Sede a dextris meis,
donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.

45 Si ergo David vocat eum Dominum, quomodo
filius eius est? 46 Et nemo poterat ei respondere
verbum; neque ausus fuit quisquam ex illa die
eum amplius interrogare.

23,1-12 **Vitia pharisaeorum et scribarum** (Mc 12, 38-40; L 20,45-47)

23 1 Tunc Iesus locutus est ad turbas et ad dis-
cipulos suos 2 dicens: Super cathedram Moysi
sederunt scribae et pharisaei. 3 Omnia ergo quae-
cumque dixerint vobis, servate et facite; secundum
opera vero eorum nolite facere; dicunt enim et
non faciunt. 4 Alligant enim onera gravia et im-
portabilia, et imponunt in umeros hominum; digito
autem suo nolunt ea movere. 5 Omnia vero opera
sua faciunt ut videantur ab hominibus; dilatant
enim phylacteria sua et magnificant fimbrias;
6 amant autem primos recubitus in cenis et primas
cathedras in synagogis 7 et salutationes in foro,
et vocari ab hominibus rabbi. 8 Vos autem nolite

---

42 J 7,42
44 Ps 109,1; A, 2,34s; Mt 26,64; Hb 1,3; Mc 16,19
23,1 L 11,39-52; Ma 2,7s
5 Mt 6,1; Ex 13,9; Nu 15,38s
6 L 14,7; J 5,44

κληθῆτε Ῥαββί· εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ διδάσκαλος,
πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε. [9] καὶ πατέρα μὴ καλέ-
σητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ Πατὴρ ὁ
οὐράνιος. [10] μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί, ὅτι καθηγητὴς
ὑμῶν ἐστιν εἷς ὁ Χριστός. [11] ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσται
ὑμῶν διάκονος. [12] Ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινω-
θήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.
[13] Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί,
ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν
ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσ-
ερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν. [15] Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς
καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι περιάγετε τὴν θάλασσαν
καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἕνα προσήλυτον, καὶ ὅταν γένη-
ται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ὑμῶν.
[16] Οὐαὶ ὑμῖν, ὁδηγοὶ τυφλοὶ οἱ λέγοντες Ὃς ἂν ὀμόσῃ
ἐν τῷ ναῷ, οὐδέν ἐστιν· ὃς δ' ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ χρυσῷ
τοῦ ναοῦ, ὀφείλει. [17] μωροὶ καὶ τυφλοί, τίς γὰρ μείζων
ἐστίν, ὁ χρυσὸς ἢ ὁ ναὸς ὁ ἁγιάσας τὸν χρυσόν; [18] καί
Ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδέν ἐστιν· ὃς δ' ἂν
ὀμόσῃ ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐτοῦ, ὀφείλει. [19] τυφλοί,
τί γὰρ μεῖζον, τὸ δῶρον ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἁγιάζον
τὸ δῶρον; [20] ὁ οὖν ὀμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ὀμνύει ἐν
αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ· [21] καὶ ὁ ὀμόσας

19 τυφλοι *TH*WSVLM : SLZ 579 892. D lat (exc *cf*) sy^sc. Θ *f*1.] μωροι και τυφλοι h : rel

vocari rabbi; unus est enim magister vester, omnes
autem vos fratres estis. [9] Et patrem nolite vocare
vobis super terram; unus est enim Pater vester,
qui in caelis est. [10] Nec vocemini magistri; quia
magister vester unus est, Christus. [11] Qui maior
est vestrum erit minister vester. [12] Qui autem se
exaltaverit humiliabitur, et qui se humiliaverit
exaltabitur.

23,13-36 «Vae vobis, scribae et pharisaei»

[13] Vae autem vobis, scribae et pharisaei hypo-
critae, quia clauditis regnum caelorum ante ho-
mines; vos enim non intratis, nec introeuntes sinitis
intrare.
[14] Vae vobis, scribae et pharisaei hypocritae,
quia comeditis domos viduarum, orationes lon-
gas orantes; propter hoc amplius accipietis iudi-
cium.
[15] Vae vobis, scribae et pharisaei hypocritae,
quia circuitis mare et aridam, ut faciatis unum
proselytum; et cum fuerit factus, facitis eum filium
gehennae duplo quam vos.
[16] Vae vobis, duces caeci, qui dicitis: Quicumque
iuraverit per templum, nihil est; qui autem iura-
verit in auro templi, debet. [17] Stulti et caeci,
quid enim maius est, aurum an templum quod
sanctificat aurum? [18] Et quicumque iuraverit in
altari, nihil est; quicumque autem iuraverit in
dono, quod est super illud, debet. [19] Caeci, quid
enim maius est, donum an altare, quod sanctificat
donum? [20] Qui ergo iurat in altari, iurat in eo
et in omnibus quae super illud sunt; [21] et qui-

11 Mt 20,26s | 12 Job 22,29; Pr 29,23; L 18,14; 1 P 5,5 | 16s Mt 15,14 | 19 Ex 29,37

ἐν τῷ ναῷ ὀμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ κατοικήσαντι αὐτόν·
22 καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ ὀμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ
Θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ. 23 Οὐαὶ ὑμῖν,
γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε
τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ το κύμινον, καὶ ἀφήκατε
τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου τὴν κρίσιν καὶ τὸ ἔλεος καὶ
τὴν πίστιν· ταῦτα ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ ἀφιέναι.
24 ὁδηγοὶ τυφλοί, οἱ διϋλίζοντες τὸν κώνωπα, τὴν δὲ
κάμηλον καταπίνοντες. 25 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ
Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ
ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ
ἁρπαγῆς καὶ ἀκρασίας. 26 Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον
πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς
αὐτοῦ καθαρόν. 27 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι
ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις, οἵ-
τινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν
ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. 28 οὕτως καὶ
ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι,
ἔσωθεν δέ ἐστε μεστοὶ ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας. 29 Οὐαὶ
ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδο-
μεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ
μνημεῖα τῶν δικαίων, 30 καὶ λέγετε Εἰ ἤμεθα ἐν ταῖς
ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἤμεθα αὐτῶν κοινω-

21 κατοικησαντι hSVl] -κουντι *THWLM* : BS. lat. Θ *f*1 *f*13. *f*1424 Φ 1604 VΩ 028 H | 23 ταυτα TSL] *+ δε HWVM : BCLΔ 33 sa. W *adbr*[1.2]. sy. 565. *f*1424 157 713 566 ΜΟΣΦΑΚΠΥ | αφιεναι WSVLM] *αφειναι TH : BSL. 565 28. | 24 οι TWSVM] om HL : BS[c]L. D*. | 26 ποτηριου TWsM : D *eaff*[2]*r*[1.2]. sy[s]. Θ 700 *f*1.] + και της παροψιδος [H][S]VL : rel | αυτου THWsLM : B*. D *ea*. sy[si]. Θ 700 28 *f*1 *f*13. *f*1424 157 E*] αυτων *S*V : pler; om *s* : *cfff*[1.2]*g*[1]*blr*[1.2] vg. 659 | 27 παρομοιαζετε *TH*SVLM] ομοιαζετε hW : B. 1. | 30 αυτων κοινωνοι HWSLM : B. D. 700 *f*1 *f*13. 1604] ∽ TsV : pler; om αυτων s : Θ. ΟΣ. 𝔤[1]. arm

cumque iuraverit in templo, iurat in illo et
in eo qui habitat in ipso; 22 et qui iurat in caelo,
iurat in throno Dei et in eo qui sedet super eum.
23 Vae vobis, scribae et pharisaei hypocritae,
qui decimatis mentham et anethum et cyminum,
et reliquistis quae graviora sunt legis, iudicium
et misericordiam et fidem. Haec oportuit facere,
et illa non omittere. 24 Duces caeci, excolantes
culicem, camelum autem glutientes.
25 Vae vobis, scribae et pharisaei hypocritae,
quia mundatis quod deforis est calicis et par-
opsidis, intus autem pleni estis rapina et im-
munditia. 26 Pharisaee caece, munda prius quod
intus est calicis et paropsidis, ut fiat id quod defo-
ris est mundum.
27 Vae vobis, scribae et pharisaei hypocritae,
quia similes estis sepulcris dealbatis, quae aforis
parent hominibus speciosa, intus vero plena sunt
ossibus mortuorum et omni spurcitia. 28 Sic et
vos aforis quidem paretis hominibus iusti, intus
autem pleni estis hypocrisi et iniquitate.
29 Vae vobis, scribae et pharisaei hypocritae,
qui aedificatis sepulcra prophetarum et orna-
tis monumenta iustorum, 30 et dicitis: Si fuis-
semus in diebus patrum nostrorum, non essemus

22 Mt 5,34
23 Lv 27,30; Mi 6,8
25 Mc 7,4
27 A 23,3
28 L 16,15

νοι ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. 31 ὥστε μαρτυρεῖτε
ἑαυτοῖς ὅτι υἱοί ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας·
32 καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν.
33 ὄφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς κρί-
σεως τῆς γεέννης; 34 διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω
πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς· ἐξ
αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστι-
γώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ διώξετε ἀπὸ
πόλεως εἰς πόλιν· 35 ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα
δίκαιον ἐκχυννόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος
Ἅβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βα-
ραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσια-
στηρίου. 36 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει πάντα ταῦτα ἐπὶ τὴν
γενεὰν ταύτην. 37 Ἰερουσαλὴμ Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτεί-
νουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμέ-
νους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ
τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει τὰ νοσσία αὐτῆς
ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. 38 ἰδοὺ ἀφίεται
ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. 39 λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μή
με ἴδητε ἀπ' ἄρτι ἕως ἂν εἴπητε

Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

24 1 Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο,
καὶ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτῷ τὰς

---

32 πληρωσατε] -σετε h : B* sa. *e*. sy^s. | 36 παντα ταυτα hW*S* V*l*] ∾ T*Hs**LM* : SCL 1241. D it vg. sy^s. Θ 565 28 *f*13. *f*1424 1604 ΜΦ 028 | 37 αυτης T[H]SVLM] om W : B*. 700. | 38 ερημος ThSV LM²] om *H*WM¹ : BL sa bo. *ff*². sy.

socii eorum in sanguine prophetarum. 31 Itaque
testimonio estis vobismetipsis, quia filii estis
eorum qui prophetas occiderunt. 32 Et vos im-
plete mensuram patrum vestrorum. 33 Serpentes,
genimina viperarum, quomodo fugietis a iudicio
gehennae? 34 Ideo ecce ego mitto ad vos pro-
phetas et sapientes et scribas, et ex illis occide-
tis et crucifigetis, et ex eis flagellabitis in synago-
gis vestris, et persequemini de civitate in civita-
tem, 35 ut veniat super vos omnis sanguis iustus
qui effusus est super terram, a sanguine Abel
iusti usque ad sanguinem Zachariae, filii Bara-
chiae, quem occidistis inter templum et altare.
36 Amen, dico vobis, venient haec omnia super
generationem istam.

23,37-39 Lamentatio de ruina Hierusalem

37 Hierusalem, Hierusalem, quae occidis pro-
phetas, et lapidas eos qui ad te missi sunt, quoties
volui congregare filios tuos, quemadmodum gal-
lina congregat pullos suos sub alas, et noluisti!
38 Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta.
39 Dico enim vobis: Non me videbitis amodo, do-
nec dicatis: *Benedictus qui venit in nomine Domini*.

APOCALYPSIS SYNOPTICA

24,1-3 Prophetiae occasio (Mc 13,1-4; L 21,5-7)

24 1 Et egressus Iesus de templo, ibat. Et ac-
cesserunt discipuli eius, ut ostenderent ei aedi-

---

31 A 7,52 | 33 Mt 3,7 | 34 Mt 10,23; 13,52; 1 Th 2,15 | 35 Gn 4,8; 2 Par 24,20s; Mt 27,25 | 37 L 13,34s; A 7,59; Ap 11,7s (Mt 22,6) | 38 3 Rg 9,7ss; Jr 12,7; 22,5 | 39 Mt 21,9; Ps 117,26 | 24,4s Mt 24,11.24; J 5,43; A 5,36s; 1 J 2,18.26

οἰκοδομὰς τοῦ ἱεροῦ. [2] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς
Οὐ βλέπετε ταῦτα πάντα; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ
ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον ὃς οὐ καταλυθήσεται. [3] Καθημένου
δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν προσῆλθον αὐτῷ
οἱ μαθηταὶ κατ' ἰδίαν λέγοντες Εἰπὲ ἡμῖν, πότε ταῦτα
ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας καὶ συντε-
λείας τοῦ αἰῶνος; [4] καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτοῖς Βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ. [5] πολλοὶ γὰρ
ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες Ἐγώ εἰμι ὁ
Χριστός, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. [6] μελλήσετε δὲ
ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων· ὁρᾶτε, μὴ θροεῖ-
σθε· δεῖ γὰρ γενέσθαι, ἀλλ' οὔπω ἐστὶν τὸ τέλος.
[7] ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ
βασιλείαν, καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους·
[8] πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων. [9] τότε παραδώσουσιν
ὑμᾶς εἰς θλῖψιν καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε
μισούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά μου.
[10] καὶ τότε σκανδαλισθήσονται πολλοὶ καὶ ἀλλήλους πα-
ραδώσουσιν καὶ μισήσουσιν ἀλλήλους· [11] καὶ πολλοὶ
ψευδοπροφῆται ἐγερθήσονται καὶ πλανήσουσιν πολλούς·
[12] καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν ψυγήσεται ἡ
ἀγάπη τῶν πολλῶν. [13] ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος
σωθήσεται. [14] καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον
τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον πᾶσιν

---

24 3 ειπε TWSVM] ειπον HL | 6 γαρ THWVL : BSL 33 892 (sa). D. g^{1} Θ $f1$. 1604.| + παντα SM : pler | 7 λιμοι THSL : BS 892 sa. D. $eahff^{2}r^{1.2}$. sy^{s}. E^{*}| * + και λοιμοι WVM : (rel)

ficationes templi. [2] Ipse autem respondens dixit
illis: Videtis haec omnia? Amen, dico vobis, non
relinquetur hic lapis super lapidem, qui non de-
struatur. [3] Sedente autem eo super montem Oli-
veti, accesserunt ad eum discipuli secreto dicen-
tes: Dic nobis, quando haec erunt? et quod signum
adventus tui et consummationis saeculi?

24,4-14 **Signa praecedentia templi eversionem** (Mc 13,5-13; L 21,8-19)

[4] Et respondens Iesus dixit eis: Videte ne quis
vos seducat; [5] multi enim venient in nomine meo
dicentes: Ego sum Christus; et multos seducent.
[6] Audituri enim estis proelia et opiniones proelio-
rum. Videte ne turbemini; *oportet* enim haec *fieri*,
sed nondum est finis. *Consurget* enim *gens in*
gentem et regnum in regnum, et erunt pestilentiae
et fames et terraemotus per loca. [8] Haec autem
omnia initia sunt dolorum. [9] Tunc tradent vos
in tribulationem, et occident vos, et eritis odio
omnibus gentibus propter nomen meum. [10] Et
tunc *scandalizabuntur multi*, et invicem tradent,
et odio habebunt invicem. [11] Et multi pseudo-
prophetae surgent et seducent multos. [12] Et quo-
niam abundavit iniquitas, refrigescet caritas mul-
torum. [13] Qui autem perseveraverit usque in
finem, hic salvus erit. [14] Et praedicabitur hoc
evangelium regni in universo orbe in testimonium

---

6 Dn 2,28
7 2 Par 15,6; Is 19,2
9 Mt 10,17.21s; J 16,2
10 Dn 11,41
11 Mt 7,15; 2 P 2,1; 1 J 4,1
13 Mt 10,22
14 Mt 28,19; Mc 16,15

τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τότε ἥξει τὸ τέλος. 15 Ὅταν οὖν
ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ
τοῦ προφήτου ἑστὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὁ ἀναγινώσκων
νοείτω, 16 τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν ἐπὶ τὰ ὄρη,
17 ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω ἆραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας
αὐτοῦ, 18 καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω ἆραι
τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. 19 οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις
καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. 20 προσ-
εύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος μηδὲ
σαββάτῳ· 21 ἔσται γὰρ τότε θλῖψις μεγάλη, οἵα οὐκ ἐγέ-
νετο ἀπ᾽ ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν οὐδ᾽ οὐ μὴ γένηται.
22 καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν
ἐσώθη πᾶσα σάρξ· διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται
αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι. 23 τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ Ἰδοὺ ὧδε
ὁ Χριστός, ἤ Ὧδε, μὴ πιστεύσητε· 24 ἐγερθήσονται γὰρ
ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσιν σημεῖα
μεγάλα καὶ τέρατα, ὥστε πλανᾶσθαι, εἰ δυνατόν, καὶ
τοὺς ἐκλεκτούς. 25 ἰδοὺ προείρηκα ὑμῖν. 26 ἐὰν οὖν
εἴπωσιν ὑμῖν Ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστίν, μὴ ἐξέλθητε·
Ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμιείοις, μὴ πιστεύσητε· 27 ὥσπερ γὰρ ἡ
ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως
δυσμῶν, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου·
28 ὅπου ἐὰν ᾖ τὸ πτῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί.

---

15 εστος THWSVLM] εστως s | 16 επι ThSVl] *εις *HWIM* : BΔ 892 D *r*[1] (*eabcff*[2]*hq*). Θ 700 28 *f*1 124. *f*1424 Σ 1604 arm | 17 καταβατω THWVLM : BSLZ 33 892. D. Θ 700 124. *f*1424 Σ 157 713 1604 | καταβαινετω S : rel | 18 το ιματιον THWsVLM : BSLZ 33 892 sa bo. D. lat (exc *fr*[2]) sy[pal]. Θ 565 *f*1 *f*13. *f*1424 157 713 Σ 1604 KΠ] τα ιματια *S* : rel | 21 ουκ εγενετο T : S. D. Θ 700.] *ου γεγονεν HWS VLM : rel | 23 πιστευσητε THSVLM] πιστευητε W : B*. | 24 πλανασθαι *H*SL (text) : LZ 33. it (exc *cfff*[1]*h*) vg. Θ *f*1 157] πλανηθηναι T : S. D it (exc *cfff*[1]*h*) vg.; πλανησαι hWVL (vers et comm) M : rel | 28 οπου THWVLM : BSL 33 892 sa bo. D lat (exc *cff*[2]*q*) sy[spi]. Θ 700

omnibus gentibus; et tunc veniet consummatio.

24,15-22 Imminens templi et urbis eversio (Mc 13,14-20; L 21, 20-24)

15 Cum ergo videritis *abominationem desolationis*,
quae dicta est a Daniele propheta, stantem in
loco sancto, qui legit intellegat, 16 tunc qui in
Iudaea sunt, fugiant ad montes; 17 et qui in tecto,
non descendat tollere aliquid de domo sua; 18 et
qui in agro, non revertatur tollere tunicam suam.
19 Vae autem praegnantibus et nutrientibus in illis
diebus. 20 Orate autem ut non fiat fuga vestra
in hieme vel sabbato. 21 Erit enim tunc *tribulatio*
magna, *qualis non fuit ab initio mundi usque modo*
neque fiet. 22 Et nisi breviati fuissent dies illi,
non fieret salva omnis caro; sed propter electos
breviabuntur dies illi.

24,23-29 Signa praecedentia Christi adventum (Mc 13,21-25; L 21,25-26)

23 Tunc si quis vobis dixerit: Ecce hic est Christus
aut illic, nolite credere. 24 Surgent enim pseudo-
christi et *pseudoprophetae*, et *dabunt signa* magna
et *prodigia*, ita ut in errorem inducantur, si fieri
potest, etiam electi. 25 Ecce praedixi vobis. 26 Si
ergo dixerint vobis: Ecce in deserto est, nolite
exire; 27 Ecce in penetralibus, nolite credere. Sicut
enim fulgur exit ab oriente et paret usque in occi-
dentem, ita erit et adventus Filii hominis. 28 Ubi-

---

15 Dn 9,27; 11,31; 12,11; 1 Mach 1,57
16 L 17,31
21 Dn 12,1
23 L 17,23
24 Jr 6,13; Zch 13,2; Dt 13,1s; Mt 7,22
27 L 17,24
28 L 17,37; Job 39,30

29 Εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλῖψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ
ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος
αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ
αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. 30 καὶ τότε
φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν οὐ-
ρανῷ, καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς καὶ
ὄψονται τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν
νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς·
31 καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος
μεγάλης, καὶ ἐπισυνάξουσιν τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ
τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ἕως τῶν ἄκρων
αὐτῶν. 32 Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν·
ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἁπαλὸς καὶ τὰ φύλλα
ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος· 33 οὕτως καὶ ὑμεῖς
ὅταν ἴδητε ταῦτα πάντα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ
θύραις. 34 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ
αὕτη ἕως ἂν πάντα ταῦτα γένηται. 35 ὁ οὐρανὸς καὶ
ἡ γῆ παρελεύσεται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν.
36 Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας οὐδεὶς οἶδεν,
οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν οὐδὲ ὁ Υἱός, εἰ μὴ ὁ Πατὴρ
μόνος. 37 ὥσπερ δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται ἡ
παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 38 ὡς γὰρ ἦσαν ἐν

*f*1.] + γαρ S : rel | 29 απο HWSVLM] εκ T : S. D. | 30 τοτε κοψονται HWsV*L*M] * ∽ *S* : 892. D *a*. Θ 700 *f*1 69 124 346; om τοτε Tsl : S*. *e*. 13. 1604 | 31 σαλπιγγος T*HL* : SLΔ 892 bo. *e* sy^sp. W Θ 700 *f*1. *f*1424 arm] + φωνης hWSVM : rel | των² [H]WSL : B 33 892 bo. Θ 700 *f*1 *f*13.] om TVM : rel | 33 ταυτα παντα TSV*L*] ∽ HWlM : BLΔ. *eq*. Θ 21 22. 213 713 M 566 4 273 ΧΠVΩ 028 sy^h | 34 οτι HWsVLM : BL 892 sa bo. D lat sy. Θ 700 *f*1 *f*13. *f*1424 157 F] om T*S* : rel | αν T[H]WSVLM] om : S. 1604. | 36 ουδε ο Υιος THWL : BS*. D *e* it. Θ 28 *f*13. Φ 1604. arm sy^l Ta Or Chrys] om SVM : rel | πατηρ THWLM : BSLΔ 33 892 sa bo. D lat (exc *f*) sy. Θ 565 700 28 *f*1 *f*13. 1424 Σ 157 Π 566 1604 047 2324 arm] + μου S[V] : rel | 37 δε TSVM] γαρ HWL : B sa bo. D *er*¹. sy^al. 067

cumque fuerit corpus, illic congregabuntur et
aquilae. 29 Statim autem post tribulationem die-
rum illorum *sol obscurabitur, et luna non dabit
lumen suum et stellae cadent de caelo, et virtutes
caelorum commovebuntur.*

24,30-31 **Adventus Filii hominis** (Mc 13,26-27; L 21,27)

30 Et tunc parebit signum Filii hominis in caelo,
et *tunc plangent omnes tribus terrae,* et videbunt
Filium hominis venientem in nubibus caeli cum
virtute multa et maiestate. 31 Et mittet angelos
suos *cum tuba et voce magna,* et *congregabunt* electos
eius *a quattuor ventis, a summis caelorum usque ad
terminos eorum.*

24, 32-35 **Tempus excidii Hierosolymitani** (Mc 13, 28-31; L 21,28-33)

32 Ab arbore autem fici discite parabolam. Cum
iam ramus eius tener fuerit et folia nata, scitis quia
prope est aestas: 33 ita et vos cum videritis haec
omnia, scitote quia prope est in ianuis. 34 Amen,
dico vobis, quia non praeteribit generatio haec,
donec omnia haec fiant. 35 Caelum et terra transi-
bunt, verba autem mea non praeteribunt

24,36-41 **Tempus secundi Christi adventus** (Mc 13, 32)

36 De die autem illa et hora nemo scit, neque
angeli caelorum, nisi solus Pater. 37 Sicut autem
in diebus Noe, ita erit et adventus Filii hominis.
38 Sicut enim erant in diebus ante diluvium

29 Is 13,10; 34,4; 2 P 3,10 | 30 Dn 7,13s; Zch 12,10ss; Mt 26,64; Ap 1,7 | 31 1 Th 4,16; 1 C 15,52; Ap 8,1s; Is 27,13; Zch 2,6; Dt 30,4 | 36 1 Th 5,1s | 37s L 17,26s; Gn 6,11ss; 7,7; 2 P 3,5s

ταῖς ἡμέραις ταῖς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγοντες καὶ
πίνοντες, γαμοῦντες καὶ ἐκγαμίζοντες, ἄχρι ἧς ἡμέρας
εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, 39 καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕως
ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἦρεν ἅπαντας, οὕτως ἔσται
καὶ ἡ παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 40 τότε δύο
ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ, εἷς παραλαμβάνεται καὶ εἷς ἀφίε-
ται· 41 δύο ἀλήθουσαι ἐν τῷ μύλῳ, μία παραλαμβάνεται
καὶ μία ἀφίεται. 42 γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποίᾳ
ἡμέρᾳ ὁ Κύριος ὑμῶν ἔρχεται. 43 Ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε
ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ φυλακῇ ὁ κλέπτης ἔρχε-
ται, ἐγρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἂν εἴασεν *διορυχθῆναι τὴν
οἰκίαν αὐτοῦ. 44 διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι,
ὅτι ᾗ οὐ δοκεῖτε ὥρᾳ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.
45 Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ φρόνιμος ὃν κα-
τέστησεν ὁ κύριος ἐπὶ τῆς οἰκετείας αὐτοῦ τοῦ δοῦναι
αὐτοῖς τὴν τροφὴν ἐν καιρῷ; 46 μακάριος ὁ δοῦλος
ἐκεῖνος ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει οὕτως ποι-
οῦντα· 47 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν
αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. 48 ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος
ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ Χρονίζει μου ὁ κύριος,
49 καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς συνδούλους αὐτοῦ, ἐσθίῃ δὲ
καὶ πίνῃ μετὰ τῶν μεθυόντων, 50 ἥξει ὁ κύριος τοῦ δού-

38 ημεραις TSVLM] + εκειναις [H]W : B sa. D bcff^{2}h. 1295 arm sy^{ih} | εκγαμιζοντες SVlM] γαμιζοντες THL : S 33 892. D. 1355. γαμισκοντες W : B. 1424 1675. | 39 και^{3} TWSVM] om HL : B sa bo. D abff^{1}hqr$^{1.2}$. sy^{sp}. | 40 δου εσονται SV] ∽ THWLM : BS* 892. blr$^{1.2}$ 1606. | 43 διορυχθηναι THSVLM] *διορυγηναι W | 48 εκεινος HW [S]VLM] *om Ts : S* sa sy^{s}. Θ. Γ arm

comedentes et bibentes, nubentes e nuptui tra-
dentes, usque ad eum diem quo intravit Noe in
arcam, 39 et non cognoverunt, donec venit dilu-
vium et tulit omnes: ita erit et adventus Filii
hominis. 40 Tunc duo erunt in agro, unus assume-
tur et unus relinquetur; 41 duae molentes in mola,
una assumetur et una relinquetur.

24, 42-44 «Vigilate» (Mc 13,33; L 21, 34-36)

42 Vigilate ergo, quia nescitis qua hora Dominus
vester venturus sit. 43 Illud autem scitote, quo-
niam si sciret paterfamilias qua hora fur venturus
esset, vigilaret utique et non sineret perfodi
domum suam. 44 Ideo et vos estote parati, quia
qua nescitis hora, Filius hominis venturus est.

24,45-51 Parabola de fideli servo et infideli

45 Quis, putas, est fidelis servus et prudens, quem
constituit dominus suus super familiam suam,
ut det illis cibum in tempore? 46 Beatus ille ser-
vus, quem cum venerit dominus eius, invenerit
sic facientem. 47 Amen, dico vobis, quoniam super
omnia bona sua constituet eum. 48 Si autem di-
xerit malus servus ille in corde suo: Moram facit
dominus meus venire; 49 et coeperit percutere con-
servos suos, manducet autem et bibat cum ebriosis,
50 veniet dominus servi illius in die qua non

40 L 17,34s
42 Mt 25,13
43 L 12,39-46; Ap 16,15
47 Mt 25,21ss
48 Eccl 8,11

λου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ
γινώσκει, 51 καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ
μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ
ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 25 1 Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ
βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι
τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν τοῦ νυμ-
φίου. 2 πέντε δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν μωραὶ καὶ πέντε
φρόνιμοι. 3 αἱ γὰρ μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν
οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον· 4 αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον
ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις μετὰ τῶν λαμπάδων ἑαυτῶν.
5 χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ
ἐκάθευδον. 6 μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν Ἰδοὺ ὁ
νυμφίος, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν. 7 τότε ἠγέρθησαν
πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας
ἑαυτῶν. 8 αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπαν Δότε ἡμῖν
ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται.
9 ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι Μή ποτε οὐ
μὴ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε μᾶλλον πρὸς τοὺς
πωλοῦντας καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. 10 ἀπερχομένων δὲ
αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ νυμφίος, καὶ αἱ ἕτοιμοι εἰσῆλ-
θον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα.
11 ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι
Κύριε Κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν. 12 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν
Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. 13 Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι

---

25 1 εαυτων HWLM : BL. D. Θ 124. 713.] *αυτων TSVl : rel | νυμφιου THWSVLM] *+ και της νυμφης ⊣h⊢ : D lat sy^sp. Θ 399 f1. Σ 566 arm X* Ta | 3 αυτων [H][S]VLM] om TWs : SL. ff^1g^1l. vg. Θ 700. 517. arm | 4 εαυτων THWL : BS. 21. 659 655.] *αυτων SVM : pler | 6 απαντησιν THWsL : BS. 700. Σ.] *+ αυτου [S]VlM : rel | 7 εαυτων THWVLM : BSLZΔ 33. Σ 713 A] *αυτων S : rel | 9 ου μη HWSVLM : BCΔ 892. W D: 1 21. 213 MUΣΦΚΠ 566 XVΩ 028 EFGH] ουκ Th : pler

sperat, et hora qua ignorat, 51 et dividet eum par-
temque eius ponet cum hypocritis: illic erit fletus
et stridor dentium.

25,1-13 Fatuae virgines ac prudentes

25 1 Tunc simile erit regnum caelorum decem
virginibus, quae, accipientes lampades suas, exie-
runt obviam sponso et sponsae. 2 Quinque autem
ex eis erant fatuae et quinque prudentes. 3 Sed
quinque fatuae, acceptis lampadibus, non sumpse-
runt oleum secum; 4 prudentes vero acceperunt
oleum in vasis suis cum lampadibus. 5 Moram
autem faciente sponso, dormitaverunt omnes et
dormierunt. 6 Media autem nocte clamor factus
est: Ecce sponsus venit, exite obviam ei. 7 Tunc
surrexerunt omnes virgines illae et ornaverunt
lampades suas; 8 fatuae autem sapientibus dixe-
runt: Date nobis de oleo vestro, quia lampades
nostrae exstinguuntur. 9 Responderunt prudentes
dicentes: Ne forte non sufficiat nobis et vobis,
ite potius ad vendentes et emite vobis. 10 Dum
autem irent emere, venit sponsus, et quae paratae
erant intraverunt cum eo ad nuptias, et clausa
est ianua. 11 Novissime vero veniunt et reliquae
virgines dicentes: Domine, Domine, aperi nobis.
12 At ille respondens ait: Amen, dico vobis, nescio
vos. 13 Vigilate itaque, quia nescitis diem neque
horam.

---

51 Mt 8,12
25,1 Ap 19,7; L 12,35s
11 L 13,25ss
12 Mt 7,23
13 Mt 24,42.50; Mc 13,34s

οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν. 14 Ὥσπερ γὰρ
ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσεν τοὺς ἰδίους δούλους καὶ
παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, 15 καὶ ᾧ μὲν
ἔδωκεν πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἕν, ἑκάστῳ κατὰ
τὴν ἰδίαν δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν. εὐθέως 16 πορευ-
θεὶς ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν ἠργάσατο ἐν αὐτοῖς καὶ
ἐκέρδησεν ἄλλα πέντε· 17 ὡσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο ἐκέρδη-
σεν ἄλλα δύο. 18 ὁ δὲ τὸ ἓν λαβὼν ἀπελθὼν ὤρυξεν
γῆν καὶ ἔκρυψεν τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. 19 μετὰ
δὲ πολὺν χρόνον ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων
καὶ συναίρει λόγον μετ' αὐτῶν. 20 καὶ προσελθὼν ὁ τὰ
πέντε τάλαντα λαβὼν προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα
λέγων Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα
πέντε τάλαντα ἐκέρδησα. 21 ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ
Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ
πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου
σου. 22 προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα εἶπεν Κύριε,
δύο τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα
ἐκέρδησα. 23 ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ
καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε κατα-
στήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. 24 προσ-
ελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τάλαντον εἰληφὼς εἶπεν Κύριε,
ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ

16 πορευθεις THSLM : BS*. *bff*^{1}. 21. 1216] + δε WV : pler | ηργασατο THWLM] ειργ. SV | εκερδησεν HWVLM : BS^{c}B*L 33 892 sa. D lat (exc *q*). Θ *f* 1 69. 124. *f* 1424 Σ 157 713 566 074 arm sy^{pihm}] εποιησεν TS : rel | πεντε^{2} HWSVLM : BL 33 892 sa bo. lat (exc *fq*). Θ 124. 074 arm sy^{pi}] + ταλαντα T : rel | 17 και hWVM] om T*H*SL : S*C*L 33. *bg*^{2}. vg^{w}. Θ 565. | εκερδησεν THWL : BSC*L 33 892 sa bo. lat (exc *h*). 1424 sy^{p}] + και αυτος SVM : rel | 18 εκρυψεν THWVL M : BSCL 33. D. 700. A.] απεκρυψ. S : rel | 21 εφη THWVLM : p^{35} BSCL 33 892 sa. D lat (exc *ff*^{1}). Θ 700 124. 1071 213 MUΣ 074 ΓΕ sy^{pl} arm] + δε S : rel | 22 δε SVlM] om THW*L* : BS* sa. *ff*^{1}. 1573. arm | 23 ης πιστος T*H*WSVLM] ∽ h : B. *br*^{1}.

25,14-30 **Parabola talentorum**

14 Sicut enim homo peregre proficiscens voca-
vit servos suos et tradidit illis bona sua. 15 Et uni
dedit quinque talenta, alii autem duo, alii vero
unum, unicuique secundum propriam virtutem,
et profectus est statim. 16 Abiit autem qui quinque
talenta acceperat, et operatus est in eis, et lucra-
tus est alia quinque. 17 Similiter et qui duo acce-
perat, lucratus est alia duo. 18 Qui autem unum
acceperat, abiens fodit in terram et abscondit pe-
cuniam domini sui. 19 Post multum vero temperis
venit dominus servorum illorum, et posuit ratio-
nem cum eis. 20 Et accedens qui quinque talenta
acceperat, obtulit alia quinque talenta dicens:
Domine, quinque talenta tradidisti mihi, ecce alia
quinque superlucratus sum. 21 Ait illi dominus
eius: Euge serve bone et fidelis, quia super pauca
fuisti fidelis, super multa te constituam, intra in
gaudium domini tui. 22 Accessit autem et qui duo
talenta acceperat et ait: Domine, duo talenta tra-
didisti mihi, ecce alia duo lucratus sum. 23 Ait illi
dominus eius: Euge serve bone et fidelis, quia super
pauca fuisti fidelis, super multa te constituam,
intra in gaudium domini tui. 24 Accedens autem
et qui unum talentum acceperat ait: Domine, scio
quia homo durus es, metis ubi non seminasti,

14 Mt 21,33; L 19,12-27
19 Mt 18,23
21 Mt 24,45ss; L 16,10; 12,44

ἔσπειρας, καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· 25 καὶ φο-
βηθεὶς ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε
ἔχεις τὸ σόν. 26 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν
αὐτῷ Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρέ, ᾔδεις ὅτι θερίζω ὅπου
οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα; 27 ἔδει
σε οὖν βαλεῖν τὰ ἀργύριά μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ
ἐλθὼν ἐγὼ ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. 28 ἄρατε
οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα
τάλαντα· 29 τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ περισ-
σευθήσεται· τοῦ δὲ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται
ἀπ' αὐτοῦ. 30 καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ
σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυ-
γμὸς τῶν ὀδόντων. 31 Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
που ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ,
τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ· 32 καὶ συναχθή-
σονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφορίσει
αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρό-
βατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, 33 καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ
δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. 34 τότε ἐρεῖ
ὁ Βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι
τοῦ Πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν
βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. 35 ἐπείνασα γὰρ καὶ
ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με, ξενος
ἤμην καὶ συνηγάγετέ με, 36 γυμνὸς καὶ περιεβάλετέ με,
ἠσθένησα καὶ ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἤμην καὶ

27 τα αργυρια THWLM : BS* sa. W Θ 700, sy[h].] το αργυριον SV : rel | 32 αφορισει THSLM] -ριει WV

et congregas ubi non sparsisti; 25 et timens abii
et abscondi talentum tuum in terra; ecce habes
quod tuum est. 26 Respondens autem dominus
eius dixit ei: Serve male et piger, sciebas quia
meto ubi non semino, et congrego ubi non sparsi;
27 oportuit ergo te committere pecuniam meam
nummulariis, et veniens ego recepissem utique
quod meum est cum usura. 28 Tollite itaque ab
eo talentum et date ei qui habet decem talenta;
29 omni enim habenti dabitur, et abundabit; ei
autem qui non habet, et quod videtur habere
auferetur ab eo. 30 Et inutilem servum eicite in
tenebras exteriores: illic erit fletus et stridor den-
tium.

25,31-46 Ultimum iudicium

31 Cum autem venerit Filius hominis in maie-
state sua, et *omnes angeli cum eo*, tunc sedebit
super sedem maiestatis suae; 32 et congregabun-
tur ante eum omnes gentes, et separabit eos ab
invicem, sicut pastor segregat oves ab haedis;
33 et statuet oves quidem a dextris suis, haedos
autem a sinistris. 34 Tunc dicet rex his qui a
dextris eius erunt: Venite, benedicti Patris mei,
possidete paratum vobis regnum a constitutione
mundi. 35 Esurivi enim, et dedistis mihi mandu-
care; sitivi, et dedistis mihi bibere; hospes eram,
et collegistis me; 36 nudus, et cooperuistis me;
infirmus, et visitastis me; in carcere eram, et

29 Mt 13,12
30 Mt 8,12; Ps 111,10
31 Mt 16,27; 19,28; Jud 14
32 Ez 34,17
35 Is 58,7; Ja 1,27; 2,15s

ἤλθατε πρός με. 37 τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι
λέγοντες Κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψα-
μεν, ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν; 38 πότε δέ σε εἴδομεν
ξένον καὶ συνηγάγομεν, ἢ γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν;
39 πότε δέ σε εἴδομεν ἀσθενοῦντα ἢ ἐν φυλακῇ καὶ ἤλθο-
μεν πρός σε; 40 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς
Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν
ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. 41 τότε
ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατ-
ηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ
διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. 42 ἐπείνασα γὰρ καὶ
οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με,
43 ξένος ἤμην καὶ οὐ συνηγάγετέ με, γυμνὸς καὶ οὐ πε-
ριεβάλετέ με, ἀσθενὴς καὶ ἐν φυλακῇ καὶ οὐκ ἐπεσκέ-
ψασθέ με. 44 τότε ἀποκριθήσονται καὶ αὐτοὶ λέγοντες
Κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ ξένον ἢ
γυμνὸν ἢ ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι;
45 τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς λέγων Ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ
ἐμοὶ ἐποιήσατε. 46 καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν
αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

26 1 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας τοὺς
λόγους τούτους, εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ 2 Οἴδατε

---

39 ασθενουντα THWL : B. D. Θ 124. Clem Cypr.] * ασθενη SVIM : rel | 41 οι [S][V]IM] om THWsL : BSCL 33. 1355. | το ητοιμασμενον THWsVLM : p45...] * ο ητοιμασεν ο πατηρ μου -| h |- Sl : D it. ƒ1 22. Ius Ir Clem Tert Hipp Ωρ Cypr Hil Aug. | 42 φαγειν TWSVIM] + και [H]L : B' L. syp.

venistis ad me. 37 Tunc respondebunt ei iusti
dicentes: Domine, quando te vidimus esurientem
et pavimus te, sitientem et dedimus tibi potum?
38 quando autem te vidimus hospitem et collegimus
te, aut nudum et cooperuimus te? 39 aut quando te
vidimus infirmum aut in carcere et venimus ad te?
40 Et respondens rex dicet illis: Amen, dico vobis,
quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis,
mihi fecistis. 41 Tunc dicet et his qui a sinistris
erunt: Discedite a me maledicti in ignem aeternum,
qui paratus est diabolo et angelis eius. 42 Esurivi
enim, et non dedistis mihi manducare; sitivi, et
non dedistis mihi potum; 43 hospes eram, et non
collegistis me; nudus, et non cooperuistis me; in-
firmus et in carcere, et non visitastis me. 44 Tunc
respondebunt ei et ipsi dicentes: Domine, quando
te vidimus esurientem aut sitientem, aut hospitem
aut nudum, aut infimum aut in carcere, et non
ministravimus tibi? 45 Tunc respondebit illis di-
cens: Amen, dico vobis: Quamdiu non fecistis uni
de minoribus his, nec mihi fecistis. 46 Et ibunt
hi in supplicium *aeternum*, iusti *autem in vitam
aeternam*.

26,1-5 Iudaeorum consilium de Iesu occidendo (Mc 14,1-2; L 22,1-2)

26 1 Et factum est, cum consummasset Iesus
sermones hos omnes, dixit discipulis suis: 2 Scitis

---

40 Pr 19,17; Mt 10,42; Hb 2,11
41 Iud 6s; Ap 14,10s; 20,10.15
42 1 J 3,17
46 Dn 12,2; J 5,29
26,1 Mt 7,28; 19,1

ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι. [3] Τότε συν-
ήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς
τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα, [4] καὶ
συνεβουλεύσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν δόλῳ κρατήσωσιν καὶ
ἀποκτείνωσιν· [5] ἔλεγον δέ· Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ
θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ.

[6] Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σίμω-
νος τοῦ λεπροῦ, [7] προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἔχουσα ἀλά-
βαστρον μύρου βαρυτίμου καὶ κατέχεεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς
αὐτοῦ ἀνακειμένου. [8] ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἠγανάκτη-
σαν λέγοντες· Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη; [9] ἐδύνατο γὰρ
τοῦτο πραθῆναι πολλοῦ καὶ δοθῆναι πτωχοῖς. [10] γνοὺς
δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Τί κόπους παρέχετε τῇ γυ-
ναικί; ἔργον γὰρ καλὸν ἠργάσατο εἰς ἐμέ· [11] πάντοτε
γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε
ἔχετε· [12] βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ
σώματός μου πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με ἐποίησεν. [13] ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν
ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη εἰς
μνημόσυνον αὐτῆς. [14] Τότε πορευθεὶς εἷς τῶν δώδεκα,
ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς
[15] εἶπεν· Τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω

26 7 εχουσα/αλαβαστρον μυρου THWsVLM : BSL 33 892. D lat sy. Θ 700 *f*13. 089. arm sy[i]] ∽ *S* : pler; al. εχ. μυρ. p[45] 157. | βαρυτιμου HWSVLM] πολυτιμου T : SL 33 892 sa bo. D. Θ 565. *f*1424 M 157 ΑΠ sy[p] | 10 ηργασατο THWLM] ειργ. SV | 15 και εγω TS] καγω HWVLM | αργυρια THWSVLM] στατηρας ‑| h |‑ : D *abqr*[1](*h*). (*f*1). Or Eus.

quia post biduum Pascha fiet, et Filius hominis
tradetur ut crucifigatur. [3] Tunc congregati sunt
principes sacerdotum et seniores populi in atrium
principis sacerdotum, qui dicebatur Caiphas, [4] et
consilium fecerunt, ut Iesum dolo tenerent et
occiderent. [5] Dicebant autem: Non in die festo,
ne forte tumultus fieret in populo.

26,6-13 Ungit Maria Dominum (Mc 14,3-9; J 12,1-8)

[6] Cum autem Iesus esset in Bethania in domo
Simonis leprosi, [7] accessit ad eum mulier habens
alabastrum unguenti pretiosi, et effudit super
caput ipsius recumbentis. [8] Videntes autem disci-
puli indignati sunt dicentes: Ut quid perditio
haec? [9] potuit enim istud venundari multo et
dari pauperibus. [10] Sciens autem Iesus ait illis:
Quid molesti estis huic mulieri? opus enim bo-
num operata est in me; [11] nam semper pauperes
habetis vobiscum, me autem non semper habetis.
[12] Mittens enim haec unguentum hoc in corpus
meum, ad sepeliendum me fecit. [13] Amen, dico
vobis, ubicumque praedicatum fuerit hoc evan-
gelium in toto mundo, dicetur et quod haec fecit
in memoriam eius.

26,14-16 Spondet Iudas se Iesum traditurum (Mc 14,10-11; L 22,3-6)

[14] Tunc abiit unus de duodecim, qui dicebatur
Iudas Iscariotes, ad principes sacerdotum [15] et ait
illis: Quid vultis mihi dare, et ego vobis eum

11 Dt 15,11
15 Zch 11,12

αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια. 16 καὶ
ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν ἵνα αὐτὸν παραδῷ.
17 Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἀζύμων προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ
Ἰησοῦ λέγοντες Ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ
πάσχα; 18 ὁ δὲ εἶπεν Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν
δεῖνα καὶ εἴπατε αὐτῷ Ὁ Διδάσκαλος λέγει Ὁ καιρός
μου ἐγγύς ἐστιν· πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μα-
θητῶν μου. 19 καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα. 20 Ὀψίας
δὲ γενομένης ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα. 21 καὶ ἐσθιόν-
των αὐτῶν εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν
παραδώσει με. 22 καὶ λυπούμενοι σφόδρα ἤρξαντο λέγειν
αὐτῷ εἷς ἕκαστος αὐτῶν Μήτι ἐγώ εἰμι, Κύριε; 23 ὁ δὲ
ἀποκριθεὶς εἶπεν Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ τὴν χεῖρα ἐν
τῷ τρυβλίῳ, οὗτός με παραδώσει. 24 ὁ μὲν Υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ, οὐαὶ
δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παρα-
δίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος
ἐκεῖνος. 25 ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν
εἶπεν Μήτι ἐγώ εἰμι, Ῥαββί; λέγει αὐτῷ Σὺ εἶπας.
26 Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ἄρτον καὶ εὐλο-

---

20 δωδεκα WV : p45 B. D. p37 565 700 28 f1 f13. 1071 ΚΓ 1604 EFG] * + μαθητων T[H]SL[M] : rel | 22 αυτῳ THW[S]VLM] * om s : p45 bo. D lat sy^s. p37 (vid) Θ 700 f13. f1424 1604 | εις εκαστος αυτων SM [αυτων] : p45 bo. D sy^sphm. p37? Θ f13. M. 157.; εκαστος αυτων (om εις) : Δ 1241. p37? W 565 700 28 f1. f1424 Σ 1071 1604 ΑΠΓ 074 E sy^ht] εις εκαστος THWsVL : BSCLZ 33 892 sa. (lat). | 26 Ιησους THWLM : p45 BSCLZ 33 892 sa bo. D. Θ 700 f1. 1424 157 074 0160 (vid) 4 G] + τον SV : rel

tradam? At illi *constituerunt* ei *triginta argenteos*.
16 Et exinde quaerebat opportunitatem ut eum
traderet.

26,17-20 Cenae paschalis exordium (Mc 14,12-17; L 22,7-18)

17 Prima autem die azymorum accesserunt dis-
cipuli ad Iesum dicentes: Ubi vis paremus tibi
comedere Pascha? 18 At Iesus dixit: Ite in civi-
tatem ad quemdam, et dicite ei: Magister dicit:
Tempus meum prope est, apud te facio Pascha
cum discipulis meis. 19 Et fecerunt discipuli sicut
constituit illis Iesus, et paraverunt Pascha. 20 Ve-
spere autem facto, discumbebat cum duodecim
discipulis suis.

26,21-25 Denuntiatur proditor (Mc 14,18-21; L 22, 21-23; J 13,18-30)

21 Et edentibus illis dixit: Amen. dico vobis quia
unus vestrum me traditurus est. 22 Et contristati
valde coeperunt singuli dicere: Numquid ego sum,
Domine? 23 At ipse respondens ait: Qui intingit
mecum manum in paropside, hic me tradet. 24 Fi-
lius quidem hominis vadit, sicut scriptum est de
illo; vae autem homini illi per quem Filius hominis
tradetur; bonum erat ei, si natus non fuisset homo
ille. 25 Respondens autem Iudas, qui tradidit eum
dixit: Numquid ego sum, Rabbi? Ait illi: Tu dixisti.

26,26-29 Smae. Eucharistiae institutio (Mc 14,22-25; L 22,19-20; 1 C 11,23-26)

26 Cenantibus autem eis, accepit Iesu panem

---

17 Ex 12,14-20; 1 C 5,7
26ss 1 C 11,23ss; 10,16s.21; J 6,27.35.48-58

γήσας ἔκλασεν καὶ δοὺς τοῖς μαθηταῖς εἶπεν Λάβετε
φάγετε· τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου. 27 καὶ λαβὼν ποτή-
ριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων Πίετε ἐξ
αὐτοῦ πάντες· 28 τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ αἷμά μου τῆς
διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυννόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρ-
τιῶν. 29 λέγω δὲ ὑμῖν, οὐ μὴ πίω ἀπ' ἄρτι ἐκ τούτου
τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης
ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ
Πατρός μου. 30 Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος
τῶν Ἐλαιῶν. 31 Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Πάντες
ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ·
γέγραπται γάρ Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθή-
σονται τὰ πρόβατα τῆς ποίμνης· 32 μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί
με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. 33 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ
Πέτρος εἶπεν αὐτῷ Εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν
σοί, ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι. 34 ἔφη αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω σοι ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν
ἀλέκτορα φωνῆσαι τρὶς ἀπαρνήσῃ με. 35 λέγει αὐτῷ ὁ
Πέτρος Κἂν δέῃ με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μή σε ἀπαρ-
νήσομαι. ὁμοίως καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπαν.
36 Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον
λεγόμενον Γεθσημανί, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς Καθίσατε
αὐτοῦ ἕως οὗ ἀπελθὼν ἐκεῖ προσεύξωμαι. 37 καὶ παρα-
λαβὼν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου ἤρξατο

27 και² T[H]WSVLM : p45...] om : LCZΔ 33 892 sa. *q* *f*1. Σ 157 4 | 28 μου THWVL : BSLZ 33. D. p37 Θ 544 syp] + το SM : rel | της THWVM : p45 (vid) BSLZ 33. p37 Θ. Irarm Cypr Cyr] + καινης SL : rel | 29 μεθ υμων/καινον THWsVLM p37] ∽ *S* : p45 LCZ 33. 28 *f*1. 1293 sy¹ Irarm | 36 οὐ T[H]WSVLM] ° om . SC 33 892 700 28 22. *f*1424 M°

et benedixit ac fregit deditque discipulis suis
et ait: Accipite, et comedite; hoc est corpus
meum. 27 Et accipiens calicem gratias egit et
dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes. 28 Hic est
enim *sanguis* meus novi *testamenti*, qui pro multis
effundetur in remissionem peccatorum. 29 Dico
autem vobis: Non bibam amodo de hoc genimine
vitis usque in diem illum, cum illud bibam vo-
biscum novum in regno Patris mei.

26,30-35 **Versus Gethsemani** (Mc 14,26-31; L 22, 31-39)

30 Et hymno dicto, exierunt in montem Oliveti.
31 Tunc dicit illis Iesus: Omnes vos scandalum
patiemini in me in ista nocte. Scriptum est enim:
Percutiam pastorem, et dispergentur oves gregis;
32 postquam autem resurrexero, praecedam vos in
Galilaeam. 33 Respondens autem Petrus ait illi:
Et si omnes scandalizati fuerint in te, ego numquam
scandalizabor. 34 Ait illi Iesus: Amen, dico tibi
quia in hac nocte, antequam gallus cantet, ter
me negabis. 35 Ait illi Petrus: Etiamsi oportuerit
me mori tecum, non te negabo. Similiter et omnes
discipuli dixerunt.

PASSIO D. N. IESU CHRISTI

26,36-46 **Oratio et agonia** (Mc 14,32-42; L 22,40-46)

36 Tunc venit Iesus cum illis in villam, quae
dicitur Gethsemani, et dixit discipulis suis: Sedete
hic donec vadam illuc et orem. 37 Et assumpto
Petro et duobus filiis Zebedaei, coepit contristari

28 Ex 24,8; Jr 31,31; Hb 7,22 | 30 Ps 112-117 | 31 Zch 13,7; J 16,32 | 32 Mt 28,7.16; Mc 16,7; J 21,1ss | 33ss J 13,36ss | 37 Hb 4,15

λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. 38 τότε λέγει αὐτοῖς Περί-
λυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ
γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. 39 καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπεσεν
ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος καὶ λέγων Πάτερ
μου, εἰ δυνατόν ἐστιν, παρελθάτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον
τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω ἀλλ' ὡς σύ. 40 καὶ ἔρχεται
πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας,
καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ Οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν
γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; 41 γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε,
ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυ-
μον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. 42 πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν
προσηύξατο λέγων Πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο πα-
ρελθεῖν ἐὰν μὴ αὐτὸ πίω, γενηθήτω τὸ θέλημά σου.
43 καὶ ἐλθὼν πάλιν εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας, ἦσαν γὰρ
αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι. 44 καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς
πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο ἐκ τρίτου, τὸν αὐτὸν λόγον
εἰπὼν πάλιν. 45 τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ
λέγει αὐτοῖς Καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε·
ἰδοὺ ἤγγικεν ἡ ὥρα καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται
εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν. 46 ἐγείρεσθε, ἄγωμεν· ἰδοὺ ἤγγι-
κεν ὁ παραδιδούς με. 47 Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ
Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα ἦλθεν, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος
πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ
πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. 48 ὁ δὲ παραδιδοὺς αὐτὸν ἔδωκεν
αὐτοῖς σημεῖον λέγων Ὃν ἂν φιλήσω αὐτός ἐστιν·

---

39 προελθων *H*WV*L*M : B 892 sa bo. p^{37} lat. 22 346 ΜΣΦΠ° arm] προσελθ. ThSl : rel | μου HWSVLM : p^{37}...] om T : LΔ 892. *a*. vg^{w}. *f*1 22. Σ. | παρελθατω THSL] -θετω WVM | 42 λεγων T[H] WSVLM : p^{37}...] om : B. g^{1}. | τουτο THWSLM : BSCLΔ 33 sa. W p^{37} *b*ff^{2}*q*. 565 *f*1. 067 ΑΠ° sy^{h}] + το ποτηριον V : rel | 45 το TSVL · p^{37}...] om HWM : BCL 33 892. W | ιδου ηγγικεν T*H*SVLM : p^{37}...] ιδου γαρ ηγγ. hW : B sa. $sy^{s(c)}$. 482°. E. arm; ηγγ. γαρ : Θ *f*1. | 48 αν HWSVLM] εαν T

et maestus esse. 38 Tunc ait illis: *Tristis est anima*
mea usque ad mortem, sustinete hic et vigilate
mecum. 39 Et progressus pusillum, procidit in
faciem suam orans et dicens: Pater mi, si possibile
est, transeat a me calix iste; verumtamen non
sicut ego volo, sed sicut tu. 40 Et venit ad disci-
pulos suos, et invenit eos dormientes, et dicit
Petro: Sic non potuistis una hora vigilare mecum?
41 Vigilate et orate, ut non intretis in tentationem.
Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma.
42 Iterum secundo abiit et oravit dicens: Pater mi,
si non potest hic calix transire, nisi bibam illum,
fiat voluntas tua. 43 Et venit iterum, et invenit
eos dormientes, erant enim oculi eorum gravati.
44 Et relictis illis, iterum abiit, et oravit tertio
eundem sermonem dicens. 45 Tunc venit ad disci-
pulos suos, et dicit illis: Dormite iam et requiescite;
ecce appropinquavit hora, et Filius hominis tra-
detur in manus peccatorum. 46 Surgite, eamus;
ecce appropinquavit qui me tradet.

26,47-49 **Proditoris osculum** (Mc 14,43-45; L 22, 47-48; J 18,2-9)

47 Adhuc eo loquente, ecce Iudas, unus de duo-
decim, venit, et cum eo turba multa cum gladiis
et fustibus, missi a principibus sacerdotum et
senioribus populi. 48 Qui autem tradidit eum,
dedit illis signum dicens: Quemcumque osculatus

---

38 Ps 42,5; J 12,27
39 Hb 5,7; Mt 20,22; J 18,11
44 2 C 12,8

κρατήσατε αὐτόν. 49 καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ
εἶπεν Χαῖρε, Ῥαββί, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. 50 ὁ δὲ
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ἑταῖρε, ἐφ' ὃ πάρει; τότε προσ-
ελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν καὶ
ἐκράτησαν αὐτόν. 51 καὶ ἰδοὺ εἷς τῶν μετὰ Ἰησοῦ
ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπέσπασεν τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ
πατάξας τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ
ὠτίον. 52 τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἀπόστρεψον τὴν
μάχαιράν σου εἰς τὸν τόπον αὐτῆς· πάντες γὰρ οἱ λα-
βόντες μάχαιραν ἐν μαχαίρῃ ἀπολοῦνται. 53 ἢ δοκεῖς
ὅτι οὐ δύναμαι παρακαλέσαι τὸν Πατέρα μου, καὶ παρα-
στήσει μοι ἄρτι πλείω δώδεκα λεγιῶνας ἀγγέλων; 54 πῶς
οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ ὅτι οὕτως δεῖ γενέσθαι;
55 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις Ὡς
ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλα-
βεῖν με; καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ ἐκαθεζόμην διδάσκων,
καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. 56 Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα
πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν. Τότε οἱ μαθηταὶ
πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον.

57 Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς
Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσ-
βύτεροι συνήχθησαν. 58 ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ
ἀπὸ μακρόθεν ἕως τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως, καὶ εἰσελ-
θὼν ἔσω ἐκάθητο μετὰ τῶν ὑπηρετῶν ἰδεῖν τὸ τέλος.

---

51 μετα Ιησου THSVLM : p37...] μετ αυτου W : B. | 52 μαχαιρῃ THWVLM] -ρᾳ S | 53 πλειω THWL : BS*. D lat.] πλειους SVlM : rel | πλει- THWsL : BSL. D bd. Θ 700.] + η [S]VlM : rel | λεγιων- THWLM] λεγεων- SV | λεγ(ι)ωνας HWVLM] -ωνων TS : S*CLΔ 33. Θ 565 700 f13. ΣΑΚΠ | 56 μαθηται THSVLM] * + αυτου hW : B sa. abr1.2. sys(c). 157. | 58 απο [H]W[V]LM] * om TS : SCLΔ 33. 28 f1. Π*Ω 028 F

fuero, ipse est, tenete eum. 49 Et confestim
accedens ad Iesum dixit: Ave, Rabbi. Et oscu-
latus est eum. 50 Dixitque illi Iesus: Amice, ad
quid venisti?

26,50-56 Iesus comprehenditur (Mc 14,46-52; L 22, 49-53; J 18,10-12)

Tunc accesserunt et manus iniecerunt in Iesum
et tenuerunt eum. 51 Et ecce unus ex his qui erant
cum Iesu, extendens manum, exemit gladium
suum, et percutiens servum principis sacerdotum,
amputavit auriculam eius. 52 Tunc ait illi Iesus:
Converte gladium tuum in locum suum; omnes
enim qui acceperint gladium, gladio peribunt.
53 An putas quia non possum rogare Patrem meum,
et exhibebit mihi modo plusquam duodecim legio-
nes angelorum? 54 Quomodo ergo implebuntur
Scripturae, quia sic oportet fieri? In illa hora dixit
Iesus turbis: Tamquam ad latronem existis cum
gladiis et fustibus comprehendere me; cotidie apud
vos sedebam docens in templo, et non me tenuistis.
56 Hoc autem totum factum est, ut adimpleren-
tur Scripturae prophetarum. Tunc discipuli omnes,
relicto eo, fugerunt.

26,57-66 Iesus coram Caipha (Mc 14,53-64; L 22, 54; J 18,14)

57 At illi tenentes Iesum duxerunt ad Caipham
principem sacerdotum, ubi scribae et seniores
convenerant. 58 Petrus autem sequebatur eum a
longe usque in atrium principis sacerdotum. Et
ingressus intro, sedebat cum ministris, ut videret

---

49 2 Sm 20,9
52 Gn 9,6; Ap 13,10
53 J 1,51
55 J 18,20

[59] Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ τὸ συνέδριον ὅλον ἐζήτουν ψευδο-
μαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ὅπως αὐτὸν θανατώσωσιν,
[60] καὶ οὐχ εὗρον πολλῶν προσελθόντων ψευδομαρτύρων.
ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο [61] εἶπαν Οὗτος ἔφη
Δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τριῶν
ἡμερῶν αὐτὸν οἰκοδομῆσαι. [62] καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς
εἶπεν αὐτῷ Οὐδὲν ἀποκρίνῃ, τί οὗτοί σου καταμαρτυ-
ροῦσιν; [63] ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα. καὶ ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν
αὐτῷ Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος ἵνα
ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. [64] λέγει
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Σὺ εἶπας· πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι
ὄψεσθε τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν
τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρα-
νοῦ. [65] τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ
λέγων Ἐβλασφήμησεν· τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων;
ἴδε νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν· [66] τί ὑμῖν δοκεῖ; οἱ
δὲ ἀποκριθέντες εἶπαν Ἔνοχος θανάτου ἐστίν. [67] Τότε
ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν,
οἱ δὲ ἐρράπισαν [68] λέγοντες Προφήτευσον ἡμῖν, Χριστέ,
τίς ἐστιν ὁ παίσας σε; [69] Ὁ δὲ Πέτρος ἐκάθητο ἔξω
ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία παιδίσκη λέγουσα

---

59 θανατωσωσιν HWSVLM] * -σουσιν T : LΔ 33 1241. WD. 157 1424 566 090 ΝΑΠ*EFGH | 60 προσελθοντων ψευδομαρτυρων TH WLM : BSL 33. (D). Θ *f*1 124. 090 A] ∽ SV : rel | 61 αυτον οικοδομησαι TSV : SCL 33 892. *bcff² hqr¹*. 090 047.] * om αυτον HWLM : B. Θ 700 *f*1 69. arm; ∽ οικ. αυτ. : rel | 63 και HWSVLM : BSLZ 33 892. *ff¹g¹·²l*. vg. Θ 565 *f*1 *f*13. *f*1424 G sy¹] + αποκριθεις T : rel | 65 βλασφημιαν THWL : BSLZ sa bo. D *acff¹g¹hl*. vg (sy^s). 700.] + αυτου SV[M] : rel

finem. Principes autem sacerdotum et omne
concilium quaerebant falsum testimonium contra
Iesum, ut eum morti traderent; [60] et non invene-
runt cum multi falsi testes accessissent. Novissime
autem venerunt duo falsi testes [61] et dixerunt:
Hic dixit: Possum destruere templum Dei et post
triduum reaedificare illud. [62] Et surgens princeps
sacerdotum ait illi: Nihil respondes ad ea, quae
isti adversum te testificantur? [63] Iesus autem
tacebat. Et princeps sacerdotum ait illi: Adiuro
te per Deum vivum, ut dicas nobis, si tu es Christus
Filius Dei. [64] Dicit illi Iesus: Tu dixisti; verumta-
men dico vobis, amodo videbitis *Filium hominis
sedentem a dextris virtutis* Dei et *venientem in
nubibus caeli*. [65] Tunc princeps sacerdotum scidit
vestimenta sua dicens: Blasphemavit; quid adhuc
egemus testibus? ecce nunc audistis blasphemiam;
[66] quid vobis videtur? At illi respondentes dixerunt:
Reus est mortis.

26,67-68 **Dirae contumeliae** (Mc 14,65; L 22,63-65)

[67] Tunc exspuerunt in faciem eius et colaphis
eum ceciderunt, alii autem palmas in faciem eius
dederunt [68] dicentes: Prophetiza nobis, Christe,
quis est qui te percussit?

26,69-75 **Triplex Petri negatio** (Mc 14,66-72; L 22, 55-62; J 18,15-18. 25-27)

[69] Petrus vero sedebat foris in atrio; et accesit
ad eum una ancilla dicens: Et tu cum Iesu

---

61 Mt 27,40; J 2,19ss
63 Mt 27,12
64 Dn 7,13; Mt 16,27; J 19,7; A 7,56
66 Lv 24,16
67 Mt 27,30; Is 50,6

Καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου. 70 ὁ δὲ ἠρνή-
σατο ἔμπροσθεν πάντων λέγων Οὐκ οἶδα τί λέγεις.
71 ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν εἰς τὸν πυλῶνα εἶδεν αὐτὸν ἄλλη
καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ Οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζω-
ραίου. 72 καὶ πάλιν ἠρνήσατο μετὰ ὅρκου ὅτι Οὐκ οἶδα
τὸν ἄνθρωπον. 73 μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἑστῶ-
τες εἶπον τῷ Πέτρῳ Ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ, καὶ
γὰρ ἡ λαλιά σου δῆλόν σε ποιεῖ. 74 τότε ἤρξατο κατα-
θεματίζειν καὶ ὀμνύειν ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον.
καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. 75 καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος
τοῦ ῥήματος Ἰησοῦ εἰρηκότος ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φω-
νῆσαι τρὶς ἀπαρνήσῃ με· καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσεν
πικρῶς.

27 1 Πρωΐας δὲ γενομένης συμβούλιον ἔλαβον πάντες
οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ
Ἰησοῦ ὥστε θανατῶσαι αὐτόν· 2 καὶ δήσαντες αὐτὸν
ἀπήγαγον καὶ παρέδωκαν Ποντίῳ Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι.
3 Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν ὅτι κατεκρίθη,
μεταμεληθεὶς ἀπέστρεψεν τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς
ἀρχιερεῦσιν καὶ πρεσβυτέροις 4 λέγων Ἥμαρτον παρα-
δοὺς αἷμα ἀθῷον. οἱ δὲ εἶπαν Τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψῃ.
5 καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια εἰς τὸν ναὸν ἀνεχώρησεν, καὶ

71 αυτον[1] T[S]IM] om HWsVL : BSLZ 33 892. *an.* 565 13 273. | τοις THWsLM : BS. D lat (exc *q*). W Θ 565 *f*13. Φ ΚΠ*Ω 028 G} αυτοις V, *S* ([αυ]τοις) : rel | ουτος THWSLM : BS sa. D $\mathrm{sy}^{s(c)}$. 700. 1355. | praem. και {V} : rel | 73 δηλον σε ποιει THWSVLM] ομοιαζει -| h |- : D *abcff²hr¹*. $\mathrm{sy}^{s(c)}$. arm Ta | 74 ευθεως TSVM] ευθυς HWL | 27 2 παρεδωκαν THWsVLM : BSC*L 33 892. lat. 118 209 22. Σ 566 1604 K arm} + αυτον {S} : rel | Ποντιῳ -| h |- S} om TH WVLM : BSL 33 sa bo. sy^{sp} Σ Ta | 3 παραδιδους ThSVLM} παραδους *H*W : BL 33 sa bo. (lat). 259. sy^{h} arm | απεστρεψεν SVIM] εστρ. THWL : BSL. 544. 1375 | 4 αθῳον ThWSVLM} δικαιον *H* : B^{mg}L 33 sa bo. lat sy^{al}. Θ. arm

Galilaeo eras. 70 At ille negavit coram omnibus
dicens: Nescio quid dicis. 71 Exeunte autem illo
ianuam, vidit eum alia ancilla et ait his qui erant
ibi: Et hic erat cum Iesu Nazareno. 72 Et iterum
negavit cum iuramento: quia Non novi hominem.
73 Et post pusillum accesserunt qui stabant et dixe-
runt Petro: Vere et tu ex illis es; nam et lo-
quela tua manifestum te facit. 74 Tunc coepit de-
testari ei iurare, quia non novisset hominem. Et
continuo gallus cantavit. 75 Et recordatus est Pe-
trus verbi Iesu quod dixerat: Priusquam gallus
cantet, ter me negabis. Et egressus foras flevit
amare.

27,1-2 Iesus traditur Pilato (Mc 15,1; L 22,66-23,1; J 18,28)

27 1 Mane autem facto, consilium inierunt om-
nes principes sacerdotum et seniores populi adver-
sus Iesum, et eum morti traderent. 2 Et vinctum
adduxerunt eum, et tradiderunt Pontio Pilato
praesidi.

27,3-10 Proditoris interitus (A 1,18-19)

3 Tunc videns Iudas, qui eum tradidit, quod
damnatus esset, paenitentia ductus, rettulit trigin-
ta argenteos principibus sacerdotum et senioribus
4 dicens: Peccavi tradens sanguinem iustum. At
illi dixerunt: Quid ad nos? tu videris. 5 Et proiectis
argenteis in templo, recessit; et abiens laqueo se

75 Mt 26,34
27,3 Mt 26,15
5 A 1,18; 2 Sm 17,23

ἀπελθὼν ἀπήγξατο. 6 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ
ἀργύρια εἶπαν Οὐκ ἔξεστιν βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβα-
νᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστιν. 7 συμβούλιον δὲ λαβόντες
ἠγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως εἰς ταφὴν
τοῖς ξένοις. 8 διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος Ἀγρὸς αἵμα-
τος ἕως τῆς σήμερον. 9 τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ
Ἰερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος Καὶ ἔλαβον τὰ τριά-
κοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου ὃν ἐτιμήσαντο
ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ, 10 καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ
κεραμέως, καθὰ συνέταξέν μοι Κύριος. 11 Ὁ δὲ Ἰησοῦς
ἐστάθη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν
ὁ ἡγεμὼν λέγων Σὺ εἶ ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ
Ἰησοῦς ἔφη Σὺ λέγεις. 12 καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι
αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων οὐδὲν ἀπε-
κρίνατο. 13 τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος Οὐκ ἀκούεις
πόσα σου καταμαρτυροῦσιν; 14 καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ
πρὸς οὐδὲ ἓν ῥῆμα, ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν.
15 Κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἕνα τῷ
ὄχλῳ δέσμιον ὃν ἤθελον. 16 εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπί-
σημον λεγόμενον Βαραββᾶν. 17 συνηγμένων οὖν αὐτῶν
εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος Τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν,

10 εδωκαν THWSVLM] εδωκα h : S. sy. WΦ 1604 la | 11 εφη THSVLM : SL 33 892 sa bo. *ad.* 700. 2346 arm sy'] + αυτω hW : rel | 17 Βαραββαν TSVLM] praem κον [H]W : B. *f*1. 1012

suspendit. 6 Principes autem sacerdotum, acceptis
argenteis, dixerunt: Non licet eos mittere in cor-
bonam, quia pretium sanguinis est. 7 Consilio
autem inito, emerunt ex illis agrum figuli in se-
pulturam peregrinorum. 8 Propter hoc vocatus est
ager ille Haceldama, hoc est ager sanguinis, usque
in hodiernum diem. 9 Tunc impletum est quod
dictum est per Hieremiam prophetam dicentem:
Et acceperunt triginta argenteos, pretium appretiati,
quem appretiaverunt a filiis Israel; 10 *et dederunt*
eos in agrum figuli, sicut constituit mihi *Dominus.*

27,11-14 **Iesus coram Pilato** (Mc 15,2-5; L 23,2-5; J 18,28-38)

11 Iesus autem stetit ante praesidem, et inter-
rogavit eum praeses dicens: Tu es Rex Iudaeorum?
Dicit illi Iesus: Tu dicis. 12 Et cum accusaretur
a principibus sacerdotum et senioribus, nihil re-
spondit. 13 Tunc dicit illi Pilatus: Non audis
quanta adversum te dicunt testimonia? 14 Et non
respondit ei ad ullum verbum, ita ut miraretur
praeses vehementer.

27,15-23 **Barabbae postpositus** (Mc 15,6-15; L 23, 13-15; J 18,39-40)

15 Per diem autem sollemnem consueverat prae-
ses populo dimittere unum vinctum, quem voluis-
sent. Habebat autem tunc vinctum insignem, qui
dicebatur Barabbas. 17 Congregatis ergo illis, dixit
Pilatus: Quem vultis dimittam vobis: Barabbam,

6 Mc 12,41
8 A 1,19
9 Jr 32,6-11; Zch 11,12s
12 Is 53,7
14 J 19,9

Βαραββᾶν ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; 18 ᾔδει γὰρ
ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν. 19 Καθημένου δὲ αὐτοῦ
ἐπὶ τοῦ βήματος ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐ-
τοῦ λέγουσα Μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ· πολλὰ
γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν. 20 Οἱ δὲ
ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους ἵνα
αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν.
21 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς Τίνα θέλετε
ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπαν Τὸν Βαραββᾶν.
22 λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος Τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν
λεγόμενον Χριστόν; λέγουσιν πάντες Σταυρωθήτω. 23 ὁ
δὲ ἔφη Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον
λέγοντες Σταυρωθήτω. 24 ἰδὼν δὲ ὁ Πιλᾶτος ὅτι οὐδὲν
ὠφελεῖ ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται, λαβὼν ὕδωρ ἀπε-
νίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου λέγων Ἀθῷός
εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τούτου· ὑμεῖς ὄψεσθε. 25 καὶ
ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπεν Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς
καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. 26 τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν
Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν ἵνα
σταυρωθῇ.

27 Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος παραλαβόντες τὸν
Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλην
τὴν σπεῖραν. 28 καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν χλαμύδα κοκκίνην

---

22 λεγουσιν THWsVLM : BSΔ 33 1241 sa bo. ẆD it (exc *f*) vg sy. Θ 565 *f*1 69. *f*1424 ΣΦ 157 064 ΑΚΠ° arm] + αυτω [S] : rel | 23 δε¹ THWLM : BS 33 sa. sy[si]. Θ 69. arm] * + ηγεμων SV : rel | 24 απεναντι ThSVL] κατεναντι *H*WM : B. D. | αιματος T*H*WL : B sa. D *abff*[2]. sy[s(c)]. Θ. Hipp Chrys.] + * του δικαιου hSVM : rel

an Iesum qui dicitur Christus? 18 Sciebat enim
quod per invidiam tradidissent eum. 19 Sedente
autem illo pro tribunali, misit ad eum uxor eius
dicens: Nihil tibi et iusto illi; multa enim passa
sum hodie per visum propter eum. 20 Principes
autem sacerdotum et seniores persuaserunt popu-
lis ut peterent Barabbam, Iesum vero perderent.
21 Respondens autem praeses ait illis: Quem vultis
vobis de duobus dimitti? At illi dixerunt: Barab-
bam. 22 Dicit illis Pilatus: Quid igitur faciam de
Iesu, qui dicitur Christus? Dicunt omnes: Crucifi-
gatur. 23 Ait illis praeses: Quid enim mali fecit?
At illi magis clamabant dicentes: Crucifigatur.

27,24-26 **Crucis sententia et flagellatio** (Mc 15,15; L 23,24-25; J 19,1)

24 Videns autem Pilatus quia nihil proficeret,
sed magis tumultus fieret, accepta aqua, lavit
manus coram populo dicens: Innocens ego sum
a sanguine iusti huius; vos videritis. 25 Et respon-
dens universus populus dixit: Sanguis eius super
nos et super filios nostros. 26 Tunc dimisit illis
Barabbam, Iesum autem, flagellatum, tradidit eis,
ut crucifigeretur.

27,27-31 **Spinarum coronatio** (Mc 15, 16-20; J 19, 2-3)

27 Tunc milites praesidis suscipientes Iesum in
praetorium, congregaverunt ad eum universam
cohortem. 28 Et exuentes eum, chlamydem cocci-

---

18 J 11,47s; 12,19
22 A 3,13s
24 Dt 21,6; Ps 72,13; Mt 27,4
25 Mt 23,35; A 5,28; 1Th 2,15s

περιέθηκαν αὐτῷ, 29 καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν
ἐπέθηκαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ κάλαμον ἐν τῇ
δεξιᾷ αὐτοῦ, καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐν-
έπαιζον αὐτῷ λέγοντες Χαῖρε, Βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων,
30 καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐτὸν ἔλαβον τὸν κάλαμον καὶ
ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. 31 καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν
αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν χλαμύδα καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν
τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι.
32 Ἐξερχόμενοι δὲ εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον, ὀνόματι
Σίμωνα· τοῦτον ἠγγάρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ.
33 Καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ, ὅ ἐστιν
κρανίου τόπος λεγόμενος, 34 ἔδωκαν αὐτῷ πιεῖν οἶνον
μετὰ χολῆς μεμιγμένον· καὶ γευσάμενος οὐκ ἠθέλησεν
πιεῖν. 35 σταυρώσαντες δὲ αὐτὸν διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ βαλόντες κλῆρον, 36 καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν
ἐκεῖ. 37 καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν
αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην ΟΥΤΟΣ ΕΣΤΙΝ ΙΗΣΟΥΣ
Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ. 38 Τότε σταυροῦν-
ται σὺν αὐτῷ δύο λῃσταί, εἷς ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ

---

28 εκδυσαντες *TH*SVLM] ενδυσ. hW : BS[c]. (D *abcff²q* sy[s]. 157). | 29 ενεπαιζον SV] ενεπαιξαν THWLM : BSL 33 892. D. Γ 4 273 | βασιλευ *H*WLM : BΔ. D. Θ *f1* 21. ΦΠΥ 4 273] *ο βασιλευς ThSV : rel | 31 εξεδυσαν — και² HWSVLM] εκδυσαντες (om και²) T : S(L) 33 892. 1293 | 32 κυρηναιον THWSVLM] + εις απαντησιν αυτου ⊣h⊢ : D. *abcff²g²h*. | 35 βαλοντες Th : S 892. D. Θ 565 *f1* ΑΠ* 4 273] βαλλοντες *H*WSVLM : rel

neam circumdederunt ei, et plectentes coronam
de spinis, posuerunt super caput eius et harundi-
nem in dextera eius, et genu flexo ante eum, illu-
debant ei dicentes: Ave, rex Iudaeorum. 30 Et
exspuentes in eum, acceperunt harundinem et
percutiebant caput eius. 31 Et postquam illuserunt
ei, exuerunt eum chlamyde et induerunt eum vesti-
mentis eius, et duxerunt eum ut crucifigerent.

27,32-38 **Crucifixio** (Mc 15,21-28; L 23,26-38; J 19, 16-24)

32 Exeuntes autem invenerunt hominem Cyre-
naeum nomine Simonem; hunc angariaverunt ut
tolleret crucem eius. 33 Et venerunt in locum, qui
dicitur Golgotha, quod est Calvariae locus. 34 Et
dederunt ei vinum *bibere cum felle* mistum; et
cum gustasset, noluit bibere. 35 Postquam autem
crucifixerunt eum, diviserunt vestimenta eius,
sortem mittentes, ut impleretur quod dictum est
per prophetam dicentem:

> Diviserunt sibi vestimenta mea,
> et super vestem meam miserunt sortem.

36 Et sedentes, servabant eum. 37 Et imposue-
runt super caput eius causam ipsius scriptam: HIC
EST IESUS REX IUDAEORUM. 38 Tunc crucifixi sunt
cum eo duo latrones, unus a dextris et unus a
sinistris.

---

30 Mt 26,67
34 Ps 68,22
35 Ps 21,19
38 Is 53,12

εὐωνύμων. 39 Οἱ δὲ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐ-
τὸν κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν 40 καὶ λέγοντες Ὁ
καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν,
σῶσον σεαυτόν, εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, καὶ κατάβηθι ἀπὸ
τοῦ σταυροῦ. 41 ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες
μετὰ τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων ἔλεγον 42 Ἄλλους
ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι· Βασιλεὺς Ἰσραὴλ
ἐστιν, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ καὶ πιστεύσωμεν
ἐπ' αὐτόν. 43 πέποιθεν ἐπὶ τὸν Θεόν, ῥυσάσθω νῦν εἰ
θέλει αὐτόν· εἶπεν γὰρ ὅτι Θεοῦ εἰμι Υἱός. 44 τὸ δ' αὐτὸ
καὶ οἱ λῃσταὶ οἱ συσταυρωθέντες σὺν αὐτῷ ὠνείδιζον
αὐτόν. 45 Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν
τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. 46 περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν
ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ λέγων Ἠλὶ Ἠλὶ
λεμὰ σαβαχθάνι; τοῦτ' ἔστιν Θεέ μου Θεέ μου, ἵνα
τί με ἐγκατέλιπες; 47 τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων ἀκού-
σαντες ἔλεγον ὅτι Ἠλίαν φωνεῖ οὗτος. 48 καὶ εὐθέως
δραμὼν εἷς ἐξ αὐτῶν καὶ λαβὼν σπόγγον πλήσας τε
ὄξους καὶ περιθεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν. 49 οἱ δὲ
λοιποὶ ἔλεγον Ἄφες ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλίας σώσων
αὐτόν. 50 ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ

---

40 ει του θεου T*H*SVLM] θεου ει hW : B. lat (exc *dqδ*). | και[2] TWL : S 892. D *abch* sy^{sp}. 700. A. Ta] om HSVM : rel | 41 και[1] [H] WSVLM] om T : SL (sa) bo. W AΠ* Ta | 42 πιστευσωμεν TSl : SLΔ 33 sa. W *f*. Θ 565 118 69 124 346. *f*1424 MΣ 157 566 1604 ΩEFH] -σομεν HWV*L*M : B bo. D. UKΠV 028 G sy^{h} arm; -ευομεν : A lat. | 43 τον θεον T*HS*VLM] τῳ θεῳ hW : B. it (exc *cdfg^{1}r^{2}*). 213. | 46 ανεβοησεν TWSVLM] * εβοησεν H : BL 33. lat (exc *adff^{2}h*). W 700 69 124. Σ 566 4 273 | ηλι T ⊣h⊢ WSVLM] ελωι H : BS 33 sa bo. | λεμα THWSVLM : BSL 33 (sa) bo. *aff^{1}g^{1}l* vg^{w}. (sy^{s}). 700. 4 273] λαμα ⊣h⊢ : D *bff^{2}h* (*cg^{2}*). (vg^{cl}). Θ 1 22. arm Eus Bas Or; λιμα : rel | σαβαχθανι THWSVLM] ζαφθανει ⊣h⊢ : D* *dhff^{2}* (*ab*). | 47 οτι THWVLM] * om S : SL 33 892 sa bo. D lat (exc *fq*) Θ 700 *f*1424 sy^{1} arm | 49 ελεγον ThSVL] ειπαν *H*WM : B. (D) *abcff^{2}g^{2}q*. sy^{s}. (69) 124 346 | αυτον TWsVLM] + αλλος δε λαβων λογχην ενυξεν αυτου

27,39-44 Blasphemiae in Iesum (Mc 15,29-32; L 23 35-43)

39 Praetereuntes autem blasphemabant eum *mo-
ventes capita sua* 40 et dicentes: Vah, qui destruis
templum Dei et in triduo illud reaedificas, salva
temetipsum; si Filius Dei es, descende de cruce
41 Similiter et principes sacerdotum illudentes cum
scribis et senioribus dicebant: 42 Alios salvos fecit,
seipsum non potest salvum facere; si rex Israel
est, descendat nunc de cruce, et credimus ei:
43 *confidit in Deo; liberet* nunc, *si vult eum;* dixit
enim: quia Filius Dei sum. 44 Idipsum autem et
latrones, qui crucifixi erant cum eo, impropera-
bant ei.

27,45-50 Mors Redemptoris (Mc 15,33-37; L 23,44; J 19, 28-30)

45 A sexta autem hora tenebrae factae sunt
super universam terram usque ad horam nonam.
46 Et circa horam nonam clamavit Iesus voce
magna dicens: *Heli, Heli, lamma sabacthani?* hoc
est: Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti
me? 47 Quidam autem illic stantes et audientes
dicebant: Heliam vocat iste. 48 Et continuo currens
unus ex eis acceptam spongiam implevit aceto et
imposuit harundini et dabat ei bibere. 49 Ceteri
vero dicebant: Sine videamus an veniat Helias
liberans eum. 50 Iesus autem iterum clamans voce
magna emisit spiritum.

---

39 Ps 21,8; 108,25
40 Mt 26,61; J 2,19; A 6,14
43 Ps 21,9; Sap 2,13.18ss
46 Ps 21,2
48 Ps 68,22

ἀφῆκεν τὸ πνεῦμα. 51 Καὶ ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ
ναοῦ ἐσχίσθη ἀπ' ἄνωθεν ἕως κάτω εἰς δύο, καὶ ἡ γῆ
ἐσείσθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, 52 καὶ τὰ μνημεῖα
ἀνεῴχθησαν καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων
ἠγέρθησαν· 53 καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ τὴν
ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἐνεφα-
νίσθησαν πολλοῖς. 54 Ὁ δὲ ἑκατόνταρχος καὶ οἱ μετ'
αὐτοῦ τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ
γινόμενα ἐφοβήθησαν σφόδρα, λέγοντες Ἀληθῶς Θεοῦ
Υἱὸς ἦν οὗτος. 55 Ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ
μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ
τῆς Γαλιλαίας διακονοῦσαι αὐτῷ· 56 ἐν αἷς ἦν Μαρία ἡ
Μαγδαληνή, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσὴφ
μήτηρ, καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.

57 Ὀψίας δὲ γενομένης ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ
Ἁριμαθαίας, τοὔνομα Ἰωσήφ, ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθήτευσεν
τῷ Ἰησοῦ· 58 οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾐτήσατο τὸ
σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. τότε ὁ Πιλᾶτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆ-
ναι. 59 καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσὴφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ
ἐν σινδόνι καθαρᾷ, 60 καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ
μνημείῳ ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ, καὶ προσκυλίσας
λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπῆλθεν. 61 Ἦν δὲ
ἐκεῖ Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, καθήμεναι

την πλευραν και εξηλθεν υδωρ και αιμα [(H)][S] : BSCL. r^2. UΓ 1555 sy^1 | 51 απ [H]WSVLM] om T : SL. Θ. | απ... κατω / εις δυο THWSVLM : BC*L 33 sa bo.] *∽ s : pler; om εις δυο : $sy^{s(c)}$. 1424 | 54 εκατονταρχος HWSVLM] -αρχης T | γινομενα THWLM : B 33. D lat. 28. 157.] γεν. SV · rel | θεου υιος T*H*SVLM] ∽ hW · B sa bo. D *bblr*[2] vg^{cl}. | 56 Μαρια T*HS*VLM] Μαριαμ hWs | Ιωσηφ THL] Ιωση WSVM | 57 εμαθητευσεν hWSVM] * -ευθη T*H*L : SC 33. D. Θ 700 *f* 1. Σ 4 273 | 59 εν [H]W*L* : B. D lat (exc g^1). Θ. 372] om TS VIM : rel | 60 αυτο THWVLM] om S : SL 892. Θ 69. arm | 61 Μαριαμ THW*S*VLM] * -ια s

27,51-56 **Naturae dolor, hominum paenitentia** (Mc 15,38-41; L 23,45-49)

51 Et ecce velum templi scissum est in duas
partes a summo usque deorsum, et terra mota
est, et petrae scissae sunt, 52 et monumenta aperta
sunt, et multa corpora sanctorum, qui dormierant,
surrexerunt. 53 Et exeuntes de monumentis post
resurrectionem eius venerunt in sanctam civita-
tem et apparuerunt multis. 54 Centurio autem et
qui cum eo erant custodientes Iesum, viso terrae-
motu et his quae fiebant, timuerunt valde dicen-
tes: Vere Filius Dei erat iste. 55 Erant autem ibi
mulieres multae a longe, quae secutae erant Iesum
a Galilaea ministrantes ei, 56 inter quas erat Maria
Magdalene et Maria Iacobi et Ioseph mater, et
mater filiorum Zebedaei.

27,57-61 **De cruce deponitur ac sepelitur** (Mc 15,42-47; L 23,50-56; J 19,38-42)

57 Cum autem sero factum esset, venit quidam
homo dives ab Arimathaea nomine Ioseph, qui et
ipse discipulus erat Iesu. 58 Hic accessit ad Pila-
tum et petiit corpus Iesu. Tunc Pilatus iussit
reddi corpus. 59 Et accepto corpore, Ioseph invol-
vit illud in sindone munda 60 et posuit illud in
monumento suo novo, quod exciderat in petra,
et advolvit saxum magnum ad ostium monumenti
et abiit. 61 Erat autem ibi Maria Magdalene et
altera Maria sedentes contra sepulcrum.

---

51 Ex 26,31; Hb 9,3; 10,19s | 53 Dn 12,2 | 55 L 8,2 | 56 Mt 13,55; 20,20; J 19,25 | 58 Ex 34,25 | 60 Is 53,9 | 61 Mt 28,1

ἀπέναντι τοῦ τάφου. 62 Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶν
μετὰ τὴν Παρασκευήν, συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
Φαρισαῖοι πρὸς Πιλᾶτον 63 λέγοντες Κύριε, ἐμνήσθημεν
ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν Μετὰ τρεῖς ἡμέρας
ἐγείρομαι. 64 κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως
τῆς τρίτης ἡμέρας, μή ποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
κλέψωσιν αὐτὸν καὶ εἴπωσιν τῷ λαῷ Ἠγέρθη ἀπὸ τῶν
νεκρῶν, καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης.
65 ἔφη αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος Ἔχετε κουστωδίαν· ὑπάγετε
ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. 66 οἱ δὲ πορευθέντες ἠσφαλί-
σαντο τὸν τάφον σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς
κουστωδίας.
28 1 Ὀψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν
σαββάτων, ἦλθεν Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία
θεωρῆσαι τὸν τάφον. 2 καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας·
ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ καὶ προσ-
ελθὼν ἀπεκύλισεν τὸν λίθον καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ.
3 ἦν δὲ ἡ εἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπή, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ
λευκὸν ὡς χιών. 4 ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν
οἱ τηροῦντες καὶ ἐγενήθησαν ὡς νεκροί. 5 ἀποκριθεὶς
δὲ ὁ ἄγγελος εἶπεν ταῖς γυναιξίν Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς·
οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε· 6 οὐκ
ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη γὰρ καθὼς εἶπεν· δεῦτε ἴδετε τὸν

64 αυτου hSVLM] om *THW* : BS. arm. | 65 εφη *TH*WLM : BL 33 sa. lat sy. Θ 700 69 124 346. 157. ΚΓ 4 273 EFGH] + δε hSV : rel | 28 1 Μαρια *HsL*] -ιαμ ThW*S*VlM | 4 εγενηθησαν THW*S*VLM : BSCL 33. D. 372] * εγενοντο s : rel

27,62-66 Sepulcrum custoditur

62 Altera autem die, quae est post Parasceven,
convenerunt principes sacerdotum et pharisaei ad
Pilatum 63 dicentes: Domine, recordati sumus, quia
seductor ille dixit adhuc vivens: Post tres dies
resurgam. 64 Iube ergo custodiri sepulcrum usque
in diem tertium, ne forte veniant discipuli eius
et furentur eum et dicant plebi: Surrexit a mortuis;
et erit novissimus error peior priore. 65 Ait illis
Pilatus: Habetis custodiam, ite, custodite sicut
scitis. 66 Illi autem abeuntes munierunt sepulcrum
signantes lapidem cum custodibus.

CHRISTUS TRIUMPHANS

28,1-7 Christi resurrectio (Mc 16,1-7; L 24,1-8; J 20,1)

28 1 Vespere autem sabbati, quae lucescit in
prima sabbati, venit Maria Magdalene et altera
Maria videre sepulcrum. 2 Et ecce terraemotus
factus est magnus. Angelus enim Domini descen-
dit de caelo et accedens revolvit lapidem et sedebat
super eum. 3 Erat autem aspectus eius sicut fulgur,
et vestimentum eius sicut nix. 4 Prae timore
autem eius exterriti sunt custodes et facti sunt
velut mortui. 5 Respondens autem angelus dixit
mulieribus: Nolite timere vos; scio enim quod
Iesum qui crucifixus est quaeritis. 6 Non est hic;
surrexit enim, sicut dixit. Venite et videte locum,

63 Mt 12,40; 16,21; 17,23; 20,19; 27,40
66 Dn 6,17; 14,13
28,3 A 1,10; 10,30
6 Mt 27,63

τόπον ὅπου ἔκειτο. 7 καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἴπατε τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι Ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἰδοὺ
προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε·
ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν. 8 καὶ ἀπελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ
μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἔδραμον ἀπαγ-
γεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. 9 καὶ ἰδοὺ Ἰησοῦς ὑπήντη-
σεν αὐταῖς λέγων Χαίρετε. αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκρά-
τησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ. 10 τότε
λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς Μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε ἀπαγ-
γείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλι-
λαίαν, κἀκεῖ με ὄψονται. 11 Πορευομένων δὲ αὐτῶν ἰδού
τινες τῆς κουστωδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀνήγ-
γειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα. 12 καὶ
συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων συμβούλιόν τε λα-
βόντες ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις, 13 λέ-
γοντες Εἴπατε ὅτι Οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες
ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων. 14 καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ
τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν καὶ ὑμᾶς ἀμε-
ρίμνους ποιήσομεν. 15 οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια
ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν. Καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος

---

6 εκειτο THWsLM : BS 33 sa bo. *e*. sy^s1^. Θ 517 1604 arm] + ο κυριος ‑| h |‑[S]V : pler | 9 και¹ THSVLM : BS 33 sa bo. WD lat (exc *fq*). Θ 700 69. 713 arm sy^pi^ Ωρ Eus Cyr] praem ως δε επορευοντο απαγγειλαι τοις μαθηταις αυτου W : rel | 10 κακει HWSVLM] και εκει T | 11 ανηγγειλαν T : S. D. Θ 565.] απηγγ. HWSVLM : rel | 14 επι THWSVLM] υπο h : B 892 sa. D lat. 372. | πεισομεν THWs*L* : BS 33. *e*. Θ. sy^i^] * + αυτον [S]VlM : rel | 15 τα hSVM] om THWL : B*S*. W 1574. | διεφημισθη HWSVLM] εφημ. Th : SΔ 33. | ημερας [H]W*L* : BL sa. D it (exc *ff*²). vg. Θ. 372 sy^i^] om TSV lM : rel

ubi positus erat Dominus. 7 Et cito euntes dicite
discipulis eius quia surrexit; et ecce praecedit vos
in Galilaeam, ibi eum videbitis; ecce praedixi vobis.

28,8-10 **Piis mulieribus apparet** (Mc 16,8; L 24,9-11)

8 Et exierunt cito de monumento cum timore
et gaudio magno currentes nuntiare discipulis eius.
9 Et ecce Iesus occurrit illis dicens: Avete. Illae
autem accesserunt et tenuerunt pedes eius et adora-
verunt eum. 10 Tunc ait illis Iesus: Nolite timere;
ite, nuntiate fratribus meis ut eant in Galilaeam,
ibi me videbunt.

28,11-15 **Sepulcri custodes a Synedrio corrupti**

11 Quae cum abiissent, ecce quidam de custodi-
bus venerunt in civitatem et nuntiaverunt prin-
cipibus sacerdotum omnia, quae facta fuerant. 12 Et
congregati cum senioribus, consilio accepto, pecu-
niam copiosam dederunt militibus 13 dicentes: Di-
cite quia discipuli eius nocte venerunt et furati
sunt eum, nobis dormientibus. 14 Et si hoc auditum
fuerit a praeside, nos suadebimus ei, et securos
vos faciemus. 15 At illi, accepta pecunia, fecerunt
sicut erant edocti. Et divulgatum est verbum

---

7 Mt 26,32; J 14,19; 16,16.22
10 J 20,17; Hb 2,11
13 Mt 27,64

οὗτος παρὰ Ἰουδαίοις μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. 16 Οἱ
δὲ ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς
τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, 17 καὶ ἰδόντες
αὐτὸν προσεκύνησαν, οἱ δὲ ἐδίστασαν. 18 καὶ προσελθὼν
ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων· Ἐδόθη μοι πᾶσα
ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. 19 πορευθέντες οὖν μα-
θητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ
ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύ-
ματος, 20 διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετει-
λάμην ὑμῖν· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς
ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

17 προσεκυνησαν THWsVLM : BS 33. D lat (exc *q*). 372.] + αυτω [S] : (rel) | 18 επι TSVLM] + της [H]W : B sa bo. D. 1295. | 19 ουν HWSVLM : BΔ 33 892 sa bo. lat (exc *abbn*). WΘ 565 *f*1 *f*13. ΣΦΠ 074 1604 sy[pl]] νυν : D *abbn*.; om T : rel | βαπτιζοντες THSVLM] -ισαντες hW : B. D.

istud apud Iudaeos usque in hodiernum diem.

28,16-20 Christi potestas apostolis communicata (Mc 16,14-20; L 24,44-49; J 20,21)

16 Undecim autem discipuli abierunt in Gali-
laeam in montem, ubi constituerat illis Iesus.
17 Et videntes eum adoraverunt, quidam autem
dubitaverunt. 18 Et accedens Iesus locutus est eis
dicens: Data est mihi omnis potestas in caelo
et in terra. 19 Euntes ergo docete omnes gentes
baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus
sancti, 20 docentes eos servare omnia quaecumque
mandavi vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus
diebus usque ad consummationem saeculi.

16 Mt 28,7.10
18 Mt 11,27; J 13,3; 17,2; E 1,20ss; Ap 12,10; Dn 7,14
19 Mc 16,15s; Mt 24,14; J 3,5
20 J 14,23

ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

1 [1]Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.
[2]Καθὼς γέγραπται ἐν τῷ Ἠσαΐᾳ τῷ προφήτῃ
Ἰδοὺ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου,
ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου·
[3]φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ
Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου,
εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ,

[4]ἐγένετο Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ κηρύσσων
βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. [5]καὶ ἐξ-
επορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα καὶ οἱ Ἱερο-
σολυμῖται πάντες, καὶ ἐβαπτίζοντο ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ
Ἰορδάνῃ ποταμῷ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.
[6]καὶ ἦν ὁ Ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου καὶ
ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἐσθίων
ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον. [7]καὶ ἐκήρυσσεν λέγων Ἔρχε-
ται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκα-
νὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ.

---

1 1 υιου του θεου [S]VLM : 𝔗[10]...] * υιου θεου Ws : 𝔗[4] BS[c]L. D. W. Ir; om THs : S*. Θ 28. 1555*. sy[i]. | 2 ιδου HWL : B sa bo. D vel lat vg[w]. Θ 565 28. sy[p].] + εγω TSVM : rel | 4 ο THWVL : BSLΔ 33 892* 1342 l1353 bo. 566. sy[i].] om SM ; rel | ερημῳ HWL : B 33 892* 579 sa. 73.] * + και TSVM : rel | 5 υπ αυτου / εν... ποταμῳ THW SVLM : BSL 33 892 l1353 sa bo. lat (exc. a). arm geo sy[i]. Ta Ωρ] ∽ s : rel | 6 και ην* THWVLM : BSL 33 892 l1353 bo. bdlqr[1.2]l vg. 565[mg] 245. arm sy[i] geo[2]] ην δε S : pler | ο THWVLM] om S : Δ 33 1241. DW f13 Φ 157 ΑΠΗ | 7 μου[2] T[H]SVLM] om W : B (Δ. ff[2].)

SANCTUM IESU CHRISTI EVANGELIUM SECUNDUM MARCUM

1,1-8 Praecursoris ministerium (Mt 3,1-12; L 3,3-18; J 1,19-31)

[1] Initium Evangelii Iesu Christi Filii Dei.
[2] Sicut scriptum est in Esaia propheta:

Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam,
qui praeparabit viam tuam ante te.
[3] Vox clamantis in deserto:
Parate viam Domini,
rectas facite semitas eius.

[4] Fuit Iohannes in deserto baptizans et praedi-
cans baptismum paenitentiae in remissionem pec-
catorum. [5] Et egrediebatur ad eum omnis Iudaeae
regio et Hierosolymitae universi, et baptizabantur
ab illo in Iordanis flumine confitentes peccata sua.
[6] Et erat Iohannes vestitus pilis cameli et zona
pellicea circa lumbos eius, et locustas et mel sil-
vestre edebat. [7] Et praedicabat dicens: Venit
fortior me post me: cuius non sum dignus procum-
bens solvere corrigiam calceamentorum eius. [8] Ego

1,2 Mt 11,10; L 1,76; J 3,28; Ma 3,1
3 Is 40,3
4 A 13,24; 19,4
6 4 Rg 1,8
7 A 13,25

8 ἐγὼ ἐβάπτισα ὑμᾶς ὕδατι, αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν
Πνεύματι Ἁγίῳ.
9 Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἦλθεν Ἰησοῦς
ἀπὸ Ναζαρὲτ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐβαπτίσθη εἰς τὸν
Ἰορδάνην ὑπὸ Ἰωάννου. 10 καὶ εὐθὺς ἀναβαίνων ἐκ τοῦ
ὕδατος εἶδεν σχιζομένους τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸ Πνεῦμα
ὡς περιστερὰν καταβαῖνον εἰς αὐτόν· 11 καὶ φωνὴ ἐγέ-
νετο ἐκ τῶν οὐρανῶν Σὺ εἶ ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός,
ἐν σοὶ εὐδόκησα. 12 Καὶ εὐθὺς τὸ Πνεῦμα αὐτὸν ἐκ-
βάλλει εἰς τὴν ἔρημον. 13 καὶ ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαρά-
κοντα ἡμέρας πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ, καὶ ἦν
μετὰ τῶν θηρίων, καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ.
14 Καὶ μετὰ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλθεν ὁ
Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τοῦ
Θεοῦ 15 καὶ λέγων ὅτι Πεπλήρωται ὁ καιρὸς καὶ ἤγγικεν
ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ· μετανοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ
εὐαγγελίῳ. 16 Καὶ παράγων παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς
Γαλιλαίας εἶδεν Σίμωνα καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν Σί-
μωνος ἀμφιβάλλοντας ἐν τῇ θαλάσσῃ· ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς.
17 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ
ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἁλιεῖς ἀνθρώπων. 18 καὶ εὐθὺς
ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. 19 Καὶ προβὰς
ὀλίγον εἶδεν Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην

---

8 υμας THWVL : BSΔ 33 Θ. H vg geo] + εν S[M] : rel | εν TSVLM] om HW : BL. *b* vg. geo. | 9 και^{1} T*H*SVLM] om hW : B. 472. | 10 εις THW*S*VLM : B. D *a*(*bff*^{1}*g*^{1}*g*^{2}*t*). *f*13. 837.] επ s : rel | 11 εγενετο [H]WSVLM] om T : S*. D *ff*^{2}*t*. 1574. Ta | 14 και μετα HWL : B bo. D *a*(*c*)*ff*^{2} sy^{s}. arm geo^{2}.] μετα δε TSVM : rel | 15 ʼκαι^{1} [H]W[*S*]VLM] om Ts : S sa. D *ab*(*c*)*fff*^{2}*g*^{1}*r*^{1}*t* (sy$^{s(c)}$). 28 21 1071 613 UΣΓΑ 074 VΩ 028 EFGH 0133 Ωρ | λεγων [H]WSVLM] om T : S*. *c* sy$^{s(c)}$. Ωρ. | 18 δικτυα THWVLM : BSCL 33 892 1342 bo (D) lat (exc *fg*^{1}*l*) W Θ 565 (700) 28 *f*13 *f*1424 4 273 geo^{1} arm] + αυτων S : rel | ηκολουθησαν THSVLM] -θουν W : B.

baptizavi vos aqua, ille vero baptizabit vos Spiritu
Sancto.

1,9-13 Iesu baptismus, ieiunium, tentationes (Mt 3, 13-4,11; L 3,21 s; 4,1-13; J 1,32 ss)

9 Et factum est, in diebus illis venit Iesus a
Nazareth Galilaeae, et baptizatus est a Iohanne
in Iordane. 10 Et statim ascendens de aqua, vidit
caelos apertos et Spiritum tamquam columbam
descendentem et manentem in ipso. 11 Et vox facta
est de caelis: Tu es Filius meus dilectus, in te
complacui. 12 Et statim Spiritus expulit eum in
desertum. 13 Et erat in deserto quadraginta diebus
et quadraginta noctibus et tentabatur a satana
eratque cum bestiis, et angeli ministrabant illi.

1,14-20 Primos discipulos vocat (Mt 4, 12-22; L 4, 14s; 5,1-11)

14 Postquam autem traditus est Iohannes, venit
Iesus in Galilaeam, praedicans evangelium regni
Dei 15 et dicens: quoniam Impletum est tempus,
et appropinquavit regnum Dei; paenitemini et
credite evangelio.
16 Et praeteriens secus mare Galilaeae, vidit
Simonem et Andream fratrem eius mittentes retia
in mare; erant enim piscatores. 17 Et dixit eis
Iesus: Venite post me, et faciam vos fieri piscato-
res hominum. 18 Et protinus relictis retibus, secuti
sunt eum. 19 Et progressus inde pusillum, vidit
Iacobum Zebedaei et Iohannem fratrem eius,

---

11 Mc 9,7; Ps 2,7; Is 42,1
13 Ps 90,11s; J 1,51
15 G 4,4

τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ πλοίῳ καταρτί-
ζοντας τὰ δίκτυα. 20 καὶ εὐθὺς ἐκάλεσεν αὐτούς· καὶ
ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαῖον ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ
τῶν μισθωτῶν ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ.
21 Καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καφαρναούμ· καὶ εὐθὺς τοῖς
σάββασιν ἐδίδασκεν εἰς τὴν συναγωγήν. 22 καὶ ἐξεπλήσ-
σοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς
ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς. 23 Καὶ
εὐθὺς ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι
ἀκαθάρτῳ, καὶ ἀνέκραξεν 24 λέγων Τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ
Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς. οἶδά σε τίς εἶ, ὁ
Ἅγιος τοῦ Θεοῦ. 25 καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς
λέγων Φιμώθητι καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ. 26 καὶ σπαράξαν
αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον καὶ φωνῆσαν φωνῇ μεγάλῃ
ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ. 27 καὶ ἐθαμβήθησαν ἅπαντες, ὥστε
συζητεῖν πρὸς αὐτοὺς λέγοντας Τί ἐστιν τοῦτο; διδαχὴ
καινὴ κατ' ἐξουσίαν· καὶ τοῖς πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις
ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ. 28 καὶ ἐξῆλθεν ἡ ἀκοὴ
αὐτοῦ εὐθὺς πανταχοῦ εἰς ὅλην τὴν περίχωρον τῆς
Γαλιλαίας. 29 Καὶ εὐθὺς ἐκ τῆς συναγωγῆς ἐξελθόντες
ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος καὶ Ἀνδρέου μετὰ Ἰακώ-
βου καὶ Ἰωάννου. 30 ἡ δὲ πενθερὰ Σίμωνος κατέκειτο

---

21 σαββασιν ThS : SCLΔ 892 bo 565 28 f^{13} geo^{1} sy$^{(c)}$. Ωρ] + εισελθων *H*WVLM : rel | εδιδασκεν / εις την συναγωγην ThS : SL(C) 33 892 565 28 f^{13} geo^{1}. Ωρ] ∽ *H*WVLM : rel | 24 λεγων THWsL : BS* bo. D lat sy$^{(c)}$. W Θ 565 28* 372 157 566] + εα [S]VM : rel | οιδα *H*WVLM] *οιδαμεν ThS : SLΔ 892 bo. arm Ir Tert Ωρ Eus Bas Cyr Chr Hil Aug | 25 λεγων [H]WSVL] om TM : S*. A*. | 27 απαντες THW*S*VLM], *παντες s | προς hSVL] om T*H*WM : BS. (*ebff^{2}q.*) | αυτους T*H*WM : BSL 892. *ebff^{2}q.* 565 Φ 028 G.] *εαυτους hSVL : pler | 28 και εξηλθεν THWVLM : BSCLΔ 33 892 1342 bo. D lat (exc *f*) sy^{sp}. W Θ 700 *f*1424 MΣ geo] εξηλθεν δε S : rel | 29 εξελθοντες ηλθον T*H*SVL] εξελθων ηλθεν hWM : B 579 1342. (D *e* it) (W Θ) 700 565 *f*1 f^{13} *f*1424 (Σ) 4 273 sy^{hlmg} arm.

et ipsos componentes retia in navi. 20 Et statim
vocavit illos. Et relicto patre suo Zebedaeo in
navi cum mercennariis, secuti sunt eum.

1,21-28 **Daemoniacus sanatur** (L 4,31-37)

21 Et ingrediuntur Capharnaum, et statim sab-
batis ingressus in synagogam docebat eos. 22 Et
stupebant super doctrina eius; erat enim docens
eos quasi potestatem habens, et non sicut scribae.
23 Et erat in synagoga eorum homo in spiritu
immundo, et exclamavit 24 dicens: Quid nobis et
tibi, Iesu Nazarene? venisti perdere nos. Scio qui
sis, Sanctus Dei. 25 Et comminatus est ei Iesus
dicens: Obmutesce, et exi de homine. 26 Et discer-
pens eum spiritus immundus et exclamans voce
magna, exiit ab eo. 27 Et mirati sunt omnes, ita ut
conquirerent inter se dicentes: Quidnam est hoc?
quaenam doctrina haec nova? quia in potestate
etiam spiritibus immundis imperat, et oboediunt
ei. 28 Et processit rumor eius statim in omnem
regionem Galilaeae.

1,29-31 **Petri socrus sanatur** (Mt 8,14-15; L 4,38-39)

29 Et protinus egredientes de synagoga, venerunt
in domum Simonis et Andreae cum Iacobo et
Iohanne. 30 Decumbebat autem socrus Simonis

---

21 Mt 4,13
22 Mt 7,28s
24 Mc 5,7
26 Mc 9,26; L 9,39
30 A 28,8

πυρέσσουσα, καὶ εὐθὺς λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς. 31 καὶ
προσελθὼν ἤγειρεν αὐτὴν κρατήσας τῆς χειρός· καὶ
ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός, καὶ διηκόνει αὐτοῖς. 32 Ὀψίας
δὲ γενομένης, ὅτε ἔδυσεν ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν
πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ τοὺς δαιμονιζομένους·
33 καὶ ἦν ὅλη ἡ πόλις ἐπισυνηγμένη πρὸς τὴν θύραν. 34 καὶ
ἐθεράπευσεν πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις,
καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλεν, καὶ οὐκ ἤφιεν λαλεῖν τὰ
δαιμόνια, ὅτι ᾔδεισαν αὐτόν. 35 Καὶ πρωῒ ἔννυχα λίαν
ἀναστὰς ἐξῆλθεν καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἔρημον τόπον, κἀκεῖ
προσηύχετο. 36 καὶ κατεδίωξεν αὐτὸν Σίμων καὶ οἱ
μετ' αὐτοῦ, 37 καὶ εὗρον αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ ὅτι
Πάντες ζητοῦσίν σε. 38 καὶ λέγει αὐτοῖς Ἄγωμεν ἀλ-
λαχοῦ εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα καὶ ἐκεῖ
κηρύξω· εἰς τοῦτο γὰρ ἐξῆλθον. 39 καὶ ἦλθεν κηρύσσων
εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν εἰς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὰ
δαιμόνια ἐκβάλλων.

40 Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς παρακαλῶν αὐτὸν
καὶ γονυπετῶν λέγων αὐτῷ ὅτι Ἐὰν θέλῃς δύνασαί με

---

31 χειρος THWsVLM : BSL. geo^{1A}.] * + αυτης [S] : pler | πυρετος THWLM : BSCL 33 892 579 1342 sa bo. W *e*. Θ 565 700 28 *f*1 geo arm] + ευθυς SV : pler | 32 εδυσεν HWM, *L* (εδυ[σεν])] εδυ TSVl | 33 ολη / η πολις THWsVLM : BS^{s}CL 33 892 1342 D lat (exc *g*^{2}). Θ *f*1424 1071 713.] ∽ *S* : rel | 34 λαλειν / τα δαιμονια THSVL M] ∽ W : B.; αυτα λαλ. : D *e* it (exc *f*) vg^{cl} (∽ *l* vg^{w}) sy^{s}. Θ. | αυτον TWSVLM] + * χριστον ειναι [H] : BL 1342 (S^{c}C 33 892 1241) bo *ff*^{1}*g*^{1}*l*. W Θ 565 (700) 28 *f*1 (*f*^{13}) *f*1424 Σ(MG) sy^{hl*} geo arm | 35 και απηλθεν T[H]WSVLM] om : B bo. *g*^{1}. 565 28*. 213 | 36 κατεδιωξεν THWVLM : BS bo. *g*^{2}*lr*^{2}. vg. Θ 565 700 28 MU 1071 4 028 Ω sy geo^{1}] -ωξαν S : rel | αυτον THWVLM : BSL 33 892 579. W Φ] * + ο S : rel | 37 ευρον αυτον και THWL : BSL 892 1342. *e*. aet.] ευροντες αυτον SVM : pler; D it vg sy. W var | 38 και εκει HWVLM] κακει TS | 40 και γονυπετων T[H]SLM : SL 892 579 bo *eflqr*^{2} vg sy^{hl} (sy^{s}). Θ 565 *f*1 4 geo arm] om : B sa. D *abcff*^{2}*g*^{1}*r*^{1}. W 124 713 273 ΓG.; + αυτον WV : rel | λεγων THWsLM : BS* sa bo. 69*. *eq*.] pr και [S]V :

febricitans, et statim dicunt ei de illa. 31 Et acce-
dens elevavit eam, apprehensa manu eius; et
continuo dimisit eam febris, et ministrabat eis.

1,32-34 Iesus sanat multos infirmos (Mt 8,16-17; L 4,40-41)

32 Vespere autem facto, cum occidisset sol,
afferebant ad eum omnes male habentes et daemo-
nia habentes; 33 et erat omnis civitas congregata
ad ianuam. 34 Et curavit multos, qui vexabantur
variis languoribus, et daemonia multa eiciebat,
et non sinebat ea loqui, quoniam sciebant eum.

1,35-39 Egressus in desertum locum, orat. (Mt 4, 23; L 4,42-44)

35 Et diluculo valde surgens egressus abiit in
desertum locum, ibique orabat. 36 Et prosecutus
est eum Simon et qui cum illo erant. 37 Et cum
invenissent eum, dixerunt ei: quia Omnes quaerunt
te. 38 Et ait illis: Eamus in proximos vicos et civi-
tates, ut et ibi praedicem; ad hoc enim veni. 39 Et
erat praedicans in synagogis eorum et in omni
Galilaea et daemonia eiciens.

1,40-45 Leprosus mundatur (Mt 8,2-4; L 5,12-16)

40 Et venit ad eum leprosus deprecans eum;
et genu flexo dixit ei: Si vis, potes me mun-

---

34 A 16,17s
39 Mt 4,23; 9,35

καθαρίσαι. 41 καὶ σπλαγχνισθεὶς ἐκτείνας τὴν χεῖρα
αὐτοῦ ἥψατο αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτῷ· Θέλω, καθαρίσθητι.
42 καὶ εὐθὺς ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα, καὶ ἐκαθαρίσθη.
43 καὶ ἐμβριμησάμενος αὐτῷ εὐθὺς ἐξέβαλεν αὐτόν, 44 καὶ
λέγει αὐτῷ· Ὅρα μηδενὶ μηδὲν εἴπῃς, ἀλλὰ ὕπαγε
σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθα-
ρισμοῦ σου ἃ προσέταξεν Μωϋσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.
45 ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ καὶ διαφημίζειν
τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι φανερῶς εἰς
πόλιν εἰσελθεῖν, ἀλλ' ἔξω ἐπ' ἐρήμοις τόποις ἦν· καὶ
ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πάντοθεν.
2 1 Καὶ εἰσελθὼν πάλιν εἰς Καφαρναοὺμ δι' ἡμερῶν
ἠκούσθη ὅτι ἐν οἴκῳ ἐστίν. 2 καὶ συνήχθησαν πολλοί,
ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν, καὶ ἐλάλει
αὐτοῖς τὸν λόγον. 3 καὶ ἔρχονται φέροντες πρὸς αὐτὸν
παραλυτικὸν αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων. 4 καὶ μὴ δυνά-
μενοι προσενέγκαι αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον ἀπεστέγασαν τὴν
στέγην ὅπου ἦν, καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν κράβαττον
ὅπου ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο. 5 καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς

---

rel | δυνασαι THSVLM] δυνῃ W : B. | 41 και^{0} THWLM : BS 892 sa bo. D *eabff*^{2}*r*^{1}.] ο δε Ιησους SV : rel | αυτου ηψατο αυτου : D *e* it (exc *bc*) vg. 179 1555. sy^{s} geo^{2B} Ta] om αυτου^{2} THWSVLM : BSL 892. 21 4 273; om αυτου^{1} s : rel | αυτῳ HWSVLM] om T : S 1342. *cff*^{2}. W *f*1 1689. sy^{p}. | 42 και^{1} THWLM : BSL 892 sa bo. D *eabcff*^{2}*g*^{1}*r*^{1} sy^{sp}. W 565 69*] * + ειποντος αυτου SV : rel | 45 φανερως / εις πολιν *H*WVLM] * ∽ ThS : SLC 33 892 (sa bo). *g*^{2}. 565 28 124 1071 1396 geo^{1} | ην T[H]WSVLM] om : B. (*eb.*) | 2 1 εν οικῳ T*H*sLM : BSL 33 892 1342 sa bo. D lat (exc *g*^{1}) WΘΣ 1071 sy^{p}] * εις οικον hWSV : rel | 2 και^{1} THWLM : BSL 33 579 892 1342 sa bo *bir*^{2} vg W Θ 700. sy$^{(sc)}$ geo Ta.] + ευθεως S[V] : rel | 3 φεροντες προς αυτον παραλυτικον THWsVLM : BSL 33 892 sa bo. *g*^{1}*lr*^{2} vg^{w}. 1071 1396. sy^{p}.] * προς αυτ. φερ. παρ. s : C* 579 1421 1342. D (*e*)*ab*(*cf*)*ff*^{2}*qr*^{1} vg^{cl} (W) Θ 565 700 *f*1 *f*13 Σ 485. G. sy^{hl} arm; προς αυτ. παρ. φερ. S : rel | 4 προσενεγκαι THWVLM : BSL (33) 892 sa bo. *flr*^{2} vg. Θ 372. sy^{hl} Ta.] προσεγγισαι S : rel; W var | 5 και ιδων THWVLM :

dare. 41 Iesus autem misertus eius, extendit ma-
num suam, et tangens eum ait illi: Volo, mundare.
42 Et cum dixisset, statim discessit ab eo lepra,
et mundatus est. 43 Et comminatus est ei, statim-
que eiecit illum 44 et dicit ei: Vide nemini dixeris;
sed vade, ostende te principi sacerdotum, et offer
pro emundatione tua, quae praecepit Moyses, in
testimonium illis. 45 At ille egressus coepit praedi-
care et diffamare sermonem, ita ut iam non posset
manifeste introire in civitatem, sed foris in desertis
locis esset. Et conveniebant ad eum undique.

2,1-12 Iesus paralyticum absolvit et sanat (Mt 9,1-8 · L 5,17-26)

2 1 Et iterum intravit Capharnaum post dies,
et auditum est quod in domo esset; 2 et convene-
runt multi, ita ut non caperet neque ad ianuam;
et loquebatur eis verbum. 3 Et venerunt ad eum
ferentes paralyticum, qui a quattuor portabatur.
4 Et cum non possent offerre eum illi prae turba,
nudaverunt tectum ubi erat, et patefacientes sub-
miserunt grabattum, in quo paralyticus iacebat.
5 Cum autem vidisset Iesus fidem illorum, ait

43s Mc 3,12; 5,43; 7,36; 8,26; Mt 9,30
44 Lv 13,49; 14,2-32
2,2 Mc 3,20; 6,31

τὴν πίστιν αὐτῶν λέγει τῷ παραλυτικῷ Τέκνον, ἀφίενταί
σου αἱ ἁμαρτίαι. 6 ἦσαν δέ τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ
καθήμενοι καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν
7 Τί οὗτος οὕτως λαλεῖ; βλασφημεῖ· τίς δύναται ἀφιέ-
ναι ἁμαρτίας εἰ μὴ εἷς ὁ Θεός; 8 καὶ εὐθὺς ἐπιγνοὺς
ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ ὅτι οὕτως διαλογίζονται
ἐν ἑαυτοῖς, λέγει αὐτοῖς Τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς
καρδίαις ὑμῶν; 9 τί ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν τῷ πα-
ραλυτικῷ Ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν Ἔγειρε
καὶ ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει; 10 ἵνα δὲ
εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφιέναι
ἁμαρτίας ἐπὶ τῆς γῆς,—λέγει τῷ παραλυτικῷ 11 Σοὶ
λέγω, ἔγειρε ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ ὕπαγε εἰς τὸν
οἶκόν σου. 12 καὶ ἠγέρθη καὶ εὐθὺς ἄρας τὸν κράβαττον
ἐξῆλθεν ἔμπροσθεν πάντων, ὥστε ἐξίστασθαι πάντας καὶ
δοξάζειν τὸν Θεὸν λέγοντας ὅτι Οὕτως οὐδέποτε εἴδομεν.
13 Καὶ ἐξῆλθεν πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ πᾶς
ὁ ὄχλος ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς.

BSCL 33 892 1342 (bo). *e*. Θ 565 700 28 *f*13.] ιδων δε S : rel | 7 τι THSVLM] * οτι hW : B. Θ. 482. | 8 ουτως T[H]WSVLM] * om : B. W *eabcff*^{2}*g*^{1}*qr*^{2}. Θ. | διαλογιζονται THSLM : BSL 579 892 sa. D lat. W Θ 565 700 28 *f*1 124 157 566 1355 G] διαλ. αυτοι V (err?) . 1187.; αυτοι διαλ. W : rel | αυτοις T[H]WSVLM] om : B. Θ 872. *ff*^{2}. | 9 εγειρε TWSVLM]* εγειρου H : BL. Θ 28 372. | και^1 T[H]WSVLM] om CL 33 579 1342 bo. D *flqr*^{2} vg^{ci}. 700 *f*1 1424 Σ arm geo sy^p | τον κραβαττον / σου THWVLM : BSCL 579 892 1071 1342. D it vg. Θ 565 700 *f*1 *f*13 *f*1424 1071 713 ΣΜ ΑΚΠ *] ∽ S : rel | περιπατει HWsVLM] υπαγε T*S* : SLΔ (33) 892 bo. (D *aff*^{2}*g*^{2}*r*^{1}.) 0130 (arm). | 10 αφιεναι αμαρτιας επι της γης *H*WVLM : B. Θ. 157 273 1194 Φ. aet Marc.] ∽ επι της γης αφ. αμαρτ. Th : SCLΔ 33 579 892 1342 sa bo. D *eacfff*^{2}*l* vg. 700 118 209 544 230 *f*1424 1071 ΜΣ 090 0130 H sy^{pi} geo arm; ∽ αφ. επι της γης αμαρτ. S : rel | 12 εμπροσθεν THWLM : BSL 579 892. W 700.] ενωπιον : 33. Θ 28 *f*1424 1071 Φ 090: εναντιον SV : rel | λεγοντας T[H]WSVLM] om : B. W. *b*. | ουτως ουδεποτε THWSLM : BSL 892. D. W arm sy^1] ∽ V : rel | 13 παρα HWSVLM] εις T : S*.

paralytico: Fili, dimittuntur tibi peccata tua.
6 Erant autem illic quidam de scribis sedentes et
cogitantes in cordibus suis: 7 Quid hic sic loquitur?
blasphemat. Quis potest dimittere peccata, nisi
solus Deus? 8 Quo statim cognito Iesus spiritu suo
quia sic cogitarent intra se, dicit illis: Quid ista
cogitatis in cordibus vestris? 9 Quid est facilius
dicere paralytico: Dimittuntur tibi peccata; an
dicere: Surge, tolle grabattum tuum et ambula?
10 Ut autem sciatis quia Filius hominis habet po-
testatem in terra dimittendi peccata, ait paraly-
tico: 11 Tibi dico: surge, tolle grabattum tuum et
vade in domum tuam. 12 Et statim surrexit ille
et, sublato grabatto, abiit coram omnibus, ita
ut mirarentur omnes et honorificarent Deum di-
centes: quia Numquam sic vidimus.

2,13-18 **Matthaei vocatio** (Mt 9,9-13; L 5,27-32)

13 Et egressus est rursus ad mare omnisque
turba veniebat ad eum, et docebat eos. / 14 Et

7 Is 43,25
8 L 6,8; 9,47; J 16,19
11 J 5,8
14 J 1,43

[14] Καὶ παράγων εἶδεν Λευὶν τὸν τοῦ Ἀλφαίου καθήμενον
ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ λέγει αὐτῷ Ἀκολούθει μοι. καὶ
ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. [15] Καὶ γίνεται κατακεῖσθαι
αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρ-
τωλοὶ συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ·
ἦσαν γὰρ πολλοί, καὶ ἠκολούθουν αὐτῷ. [16] καὶ οἱ γραμ-
ματεῖς τῶν Φαρισαίων ἰδόντες ὅτι ἤσθιεν μετὰ τῶν
ἁμαρτωλῶν καὶ τελωνῶν, ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ
Ὅτι μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει; [17] καὶ
ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς ὅτι Οὐ χρείαν ἔχουσιν
οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες· οὐκ ἦλθον
καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλούς. [18] Καὶ ἦσαν οἱ μα-
θηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύοντες. καὶ ἔρ-
χονται καὶ λέγουσιν αὐτῷ Διὰ τί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου
καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν Φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ
μαθηταὶ οὐ νηστεύουσιν; [19] καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος
μετ' αὐτῶν ἐστιν νηστεύειν; ὅσον χρόνον ἔχουσιν τὸν
νυμφίον μετ' αὐτῶν, οὐ δύνανται νηστεύειν. [20] ἐλεύσον-
ται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ
τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. [21] Οὐδεὶς ἐπί-

---

16 οι HWVLM] om TS : SLΔ 33. | φαρισαιων HWSVLM] + και T : SLΔ 33. | οτι ησθιεν TS : SL 892 bo^{codd}. D *cff*^{1}*g*^{1}*lr*^{2} vg. (Θ). geo.] οτι εσθιει HWLM : B 33 579 1342 sa bo. *bdff*^{2}*r*^{1}. 565. arm.; αυτον εσθιοντα V : rel | αμαρτ. και τελ. HWSVLM : BL$^{*?}$ 33 892. D *abcff*^{1}*g*^{1}*qr*^{1} vg^{w}. Θ 565.] τελ. και αμαρτ. T : rel | οτι THWL : BL 33. 1424 213] τι : Θ.; δια τι : S sa bo. DW. geo.; τι οτι SVM : rel | εσθιει *H*WL : BS. D *eabff*^{2}*r*^{1}. W (Θ) 213] * + και πινει ThSVM : rel | 17 οτι [H]WSLM : BΔ. Θ 565. 1071 713.] om TV : rel | 18 οι φαρισαιοι THWVLM : BSC 1342. sa: D *ebcfff*^{2}*g*^{2}*iqr*^{2} vg. Θ 565 *f*13 1424 713 M 157 ΑΚΠ sy^{phlt} arm Ta] των -αιων S : null. cod.?; οι των -αιων : rel | μαθηται^{4} T[H]WSVLM] om : B. 565. 127. | 19 μετ αυτων^{2} THWVLM : BSC 579 892 bo. Θ 28 124 179 1082] μεθ εαυτων S : pler

cum praeteriret, vidit Levi Alphaei sedentem ad
telonium, et ait illi: Sequere me. Et surgens se-
cutus est eum. [15] Et factum est, cum accumberet
in domo illius, multi publicani et peccatores simul
discumbebant cum Iesu et discipulis eius; erant
enim multi qui et sequebantur eum. [16] Et scribae
et pharisaei videntes quia manducaret cum pu-
blicanis et peccatoribus, dicebant discipulis eius:
Quare cum publicanis et peccatoribus manducat
et bibit magister vester? [17] Hoc audito, Iesus ait
illis: Non necesse habent sani medico, sed qui male
habent; non enim veni vocare iustos, sed pecca-
tores.

2,18-22 Quaestio de ieiunio (Mt 9, 14-17; L 5,33-39)

[18] Et erant discipuli Iohannis et pharisaei ieiu-
nantes, et veniunt et dicunt illi: Quare discipuli
Iohannis et pharisaeorum ieiunant, tui autem dis-
cipuli non ieiunant? [19] Et ait illis Iesus: Numquid
possunt filii nuptiarum, quamdiu sponsus cum
illis est, ieiunare? Quanto tempore habent secum
sponsum, non possunt ieiunare. [20] Venient autem
dies cum auferetur ab eis sponsus, et tunc ieiuna-
bunt in illis diebus. [21] Nemo assumentum panni

---

19 J 3,29
20 J 16,20

βλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπιράπτει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν·
εἰ δὲ μή, αἴρει τὸ πλήρωμα ἀπ' αὐτοῦ τὸ καινὸν τοῦ
παλαιοῦ, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. 22 καὶ οὐδεὶς βάλλει
οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μή, ῥήξει ὁ οἶνος
τοὺς ἀσκούς, καὶ ὁ οἶνος ἀπόλλυται καὶ οἱ ἀσκοί. ἀλλὰ
οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινούς.
23 Καὶ ἐγένετο αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασιν παραπο-
ρεύεσθαι διὰ τῶν σπορίμων, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
ἤρξαντο ὁδὸν ποιεῖν τίλλοντες τοὺς στάχυας. 24 καὶ οἱ
Φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ Ἴδε τί ποιοῦσιν τοῖς σάββασιν ὃ
οὐκ ἔξεστιν: 25 καὶ λέγει αὐτοῖς Οὐδέποτε ἀνέγνωτε τί
ἐποίησεν Δαυίδ, ὅτε χρείαν ἔσχεν καὶ ἐπείνασεν αὐτὸς
καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ: 26 πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ
Θεοῦ ἐπὶ Ἀβιαθὰρ ἀρχιερέως καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προ-
θέσεως ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ τοῖς
ἱερεῦσιν, καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὖσιν; 27 καὶ
ἔλεγεν αὐτοῖς Τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο,
καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον· 28 ὥστε κύριός
ἐστιν ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου. 3 1 Καὶ
εἰσῆλθεν πάλιν εἰς τὴν συναγωγήν, καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος
ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα· 2 καὶ παρετήρουν αὐτὸν
εἰ ἐν τοῖς σάββασιν θεραπεύσει αὐτόν, ἵνα κατηγορή-
σωσιν αὐτοῦ. 3 καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ τὴν χεῖρα

---

22 ρηξει THWVLM : BSCL 33 892 sa. D (*a*)*bff*^{1}*ig*^{1}*lq*^{c}*r*^{1}*t* δ vg. Θ 565.] ρησσει S : pler | αλλα... καινους [H]WSVLM] om T : D *abff*^{2}*i r*^{1}*t*. | καινους [H]WSLM : BS* 892.] + βλητεον V : pler | 23 παραπορευεσθαι ThWSV*L*M] διαπορ. *H*l : BC 1342. D *ecff*^{2}*r*^{1}. | οδον ποιειν T*H*WSVLM] οδοποιειν h | 25 και^1 THsLM : BSCL 33 892 (1342). (D) it (exc *c*) vg. sy^s. W (Θ) 565 28 *f*13. 1355 arm] + αυτος W[S]V : rel | 26 πως T[H]SVLM] om W : B. D (*a*)*r*^{1}*t*. | τοις ιερευσιν *S*VM] τους ιερεις THWsL : BS 892. | 3 1 την^1 SLM] om TH WV : BS. | 2 εν T[S] : SC 1241 sa bo. D. Θ 21 346 M 566 047 4 273 H sy] om HWsVLM : rel | θεραπευσει HWSVLM] -ευει T : SΔ. W sy. Σ 713 1047.

rudis assuit vestimento veteri; alioquin aufert sup-
plementum novum a veteri, et maior scissura fit.
22 Et nemo mittit vinum novum in utres veteres;
alioquin disrumpet vinum utres; et vinum effun-
detur, et utres peribunt; sed vinum novum in
utres novos mitti debet.

2,23-28 Iesus discipulos defendit (Mt 12,1-8; L 6, 1-5)

23 Et factum est iterum, cum Dominus sabbatis
ambularet per sata, et discipuli eius coeperunt
progredi et vellere spicas. 24 Pharisaei autem di-
cebant ei: Ecce, quid faciunt sabbatis quod non
licet? 25 Et ait illis: Numquam legistis quid fecerit
David, quando necessitatem habuit et esuriit ipse
et qui cum eo erant? 26 quomodo introivit in do-
mum Dei sub Abiathar principe sacerdotum et
panes propositionis manducavit, quos non licebat
manducare nisi sacerdotibus, et dedit eis qui cum
eo erant? 27 Et dicebat eis: Sabbatum propter
hominem factum est, et non homo propter sabba-
tum. 28 Itaque dominus est Filius hominis etiam
sabbati.

3,1-6 Manum aridam sanat (Mt 12,9-14; L 6,6-11)

3 1 Et introivit iterum in synagogam, et erat
ibi homo habens manum aridam. 2 Et observa-
bant eum, si sabbatis curaret, ut accusarent illum.
3 Et ait homini habenti manum aridam: Surge

---

22 Job 32,19
23 Dt 23,26
25 1 Sm 21,1-6
26 Lv 24,5-9
27 Dt 5,14

ἔχοντι ξηράν· Ἔγειρε εἰς τὸ μέσον. 4 καὶ λέγει αὐτοῖς·
Ἔξεστιν τοῖς σάββασιν ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι,
ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀποκτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπων. 5 καὶ περι-
βλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς, συλλυπούμενος ἐπὶ τῇ
πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· Ἔκτει-
νον τὴν χεῖρά σου. καὶ ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ
χεὶρ αὐτοῦ. 6 καὶ ἐξελθόντες οἱ Φαρισαῖοι εὐθὺς μετὰ
τῶν Ἡρῳδιανῶν συμβούλιον ἐδίδουν κατ' αὐτοῦ, ὅπως
αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

7 Καὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀνεχώρησεν
πρὸς τὴν θάλασσαν· καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλι-
λαίας ἠκολούθησεν· καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας 8 καὶ ἀπὸ
Ἱεροσολύμων καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας καὶ πέραν τοῦ
Ἰορδάνου καὶ περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα, πλῆθος πολύ,
ἀκούοντες ὅσα ἐποίει, ἦλθον πρὸς αὐτόν. 9 καὶ εἶπεν
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ
διὰ τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλίβωσιν αὐτόν· 10 πολλοὺς γὰρ
ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ ἵνα αὐτοῦ ἅψωνται
ὅσοι εἶχον μάστιγας. 11 καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα,
ὅταν αὐτὸν ἐθεώρουν, προσέπιπτον αὐτῷ καὶ ἔκραζον

---

3 ξηραν THWsVLM : BSC*LΔ 33 892 1342 sa bo. it. W Θ 565 372 1675 sy (geo)] εξηραμμενην *S* : rel | χειρα εχοντι/(ε)ξηρ. HW LM : BL 892 sa bo. *a*. 565 28 124. sy^hl.] ∽ TSV : SC*Δ. Θ.; rel var | 4 αγαθοποιησαι HSVL]* αγαθον ποιησαι TWM : S. D *e*. W | 5 σου H[S][L]] * om TWsVlM : B. 544. 1424 MUΦΓV 028 E. | 6 εδιδουν *H*WSVLM : BL. 565 700 28 *f*13.] εποιησαν Th : SCΔ*. Θ. 1071 2324; rel var | 7 προς HWSVLM] εις T : 579. D. 118^c 209 131. ΡΩΗ | ηκολουθησεν HWSVLM : BL 579 892. *f* δ vg. Θ 565 700 *f*1. ΜΑΠΓΡ 028 G geo²] ηκολουθησαν T : pler; om D vet lat (exc *fl*) sy^s. W 28 124* geo¹ | ηκολ./και απο της Ιουδαιας HWSVLM] ∽ T SCΔ 1342. *fl* vg. 1071. | 8 και⁴ THWsVLM : BSCLΔ 892. *ebcdfff²i qr¹* sy^sp. W] + οι [S] : rel | εποιει TSVlM] ποιει HW[L] : BL 892. sy^s. | 9 πλοιάριον THSVLM] -ρια W : B sa. | 11 εθεωρουν — προσεπιπτον — εκραζον THWSLM : BSCLΔ 33 579 892 1342. D. (W)Θ 565 28 *f*13 *f*1424 1071 Σ(ΑΚΠΓΡF)G] εθεωρει — προσεπι-

in medium. 4 Et dicit eis: Licet sabbatis benefa-
cere an male, animam salvam facere an perdere?
At illi tacebant. 5 Et circumspiciens eos cum ira,
contristatus super caecitate cordis eorum dicit
homini: Extende manum tuam. Et extendit, et
restituta est manus illi. 6 Exeuntes autem phari-
saei statim cum Herodianis consilium faciebant
adversus eum, quomodo eum perderent.

3,7-12 **Ad mare Galilaeae multi sanantur** (Mt 4,24-25; 12,15-21; L 6,17-19)

7 Iesus autem cum discipulis suis secessit ad
mare; et multa turba a Galilaea et Iudaea secuta
est eum; 8 et ab Hierosolymis et ab Idumaea et
trans Iordanem, et qui circa Tyrum et Sidonem,
multitudo magna, audientes quae faciebat, vene-
runt ad eum. 9 Et dixit discipulis suis ut navicula
sibi deserviret propter turbam, ne comprimerent
eum; 10 multos enim sanabat; ita ut irruerent in
eum, ut illum tangerent quotquot habebant pla-
gas. 11 Et spiritus immundi, cum illum videbant,
procidebant ei et clamabant dicentes: Tu es

---

6 Mc 12,13; Mt 22,16
7 Mt 4,25
10 Mt 15,30
11 L 4,41

λέγοντα ὅτι Σὺ εἶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. 12 καὶ πολλὰ ἐπε-
τίμα αὐτοῖς ἵνα μὴ αὐτὸν φανερὸν ποιήσωσιν. 13 Καὶ
ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος, καὶ προσκαλεῖται οὓς ἤθελεν
αὐτός, καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν. 14 καὶ ἐποίησεν δώδεκα
ἵνα ὦσιν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσ-
σειν 15 καὶ ἔχειν ἐξουσίαν ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια· 16 καὶ
ἐποίησεν τοὺς δώδεκα, καὶ ἐπέθηκεν ὄνομα τῷ Σίμωνι
Πέτρον· 17 καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην
τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου, καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὀνόματα
Βοανηργές, ὅ ἐστιν Υἱοὶ βροντῆς· 18 καὶ Ἀνδρέαν καὶ
Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον καὶ Ματθαῖον καὶ Θωμᾶν
καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἀλφαίου καὶ Θαδδαῖον καὶ Σίμωνα
τὸν Καναναῖον 19 καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώθ, ὃς καὶ παρέδω-
κεν αὐτόν.

20 Καὶ ἔρχεται εἰς οἶκον· καὶ συνέρχεται πάλιν ὁ
ὄχλος ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μηδὲ ἄρτον φαγεῖν.
21 καὶ ἀκούσαντες οἱ παρ' αὐτοῦ ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν·
ἔλεγον γὰρ ὅτι ἐξέστη. 22 καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ
Ἱεροσολύμων καταβάντες ἔλεγον ὅτι Βεελζεβοὺλ ἔχει,
καὶ ὅτι ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμό-
νια. 23 καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς
ἔλεγεν αὐτοῖς Πῶς δύναται Σατανᾶς Σατανᾶν ἐκβάλ-

πτεν—εκραζεν V : rel | λεγοντα *H*WSVLM] * λεγοντες Th : S. D. W 28 69. 1515 K. | 12 ποιησωσιν HWSVLM] ποιωσιν T : B^c L 579 892 1342. D. W *f*13. ΚΠ* 1355. | 14 δωδεκα TWSVLM] + * ους και αποστολους ωνομασεν H : BSC*Δ sa bo. (W) Θ 28 *f*13. (Φ) 1012 sy^hlmg (geo^1) Ta. | 17 ονοματα TSVL] ονομα HWM : B. D. 28 sy^p | 20 ερχεται THWLM : BS* 1241 1342 sa bo. (*c*)*b*(*c ff*^2 *ir*^1) sy^s[c]. WΓ 1355 arm] ερχονται SV : rel | ο [H]W[S]V[L]M : BS^c L^c Δ 892 sa bo. D. Θ^c 565 209 544. 4 273. A] om Tl : rel | μηδε HWSVLM : BLΔ 33 892. W 565 28 *f*13. 1071 713 566 UYAKΠ*] μητε T : rel | 22 Βεελζεβουλ TSV] Βεεζεβουλ HWLM

Filius Dei. 12 Et vehementer comminabatur eis
ne manifestarent illum.

3,13-19 Duodecim apostolorum electio (Mt 5,1; 10,1-4, L 6,12-16)

13 Et ascendens in montem vocavit ad se quos
voluit ipse, et venerunt ad eum. 14 Et fecit ut
essent duodecim cum illo, et ut mitteret eos praedi-
care; 15 et dedit illis potestatem curandi infirmi-
tates et eiciendi daemonia. 16 Et imposuit Simoni
nomen Petrus; 17 et Iacobum Zebedaei et Iohan-
nem fratrem Iacobi, et imposuit eis nomina Boa-
nerges, quod est filii tonitrui; 18 et Andream et
Philippum, et Bartholomaeum et Matthaeum, et
Thomam et Iacobum Alphaei, et Thaddaeum et
Simonem Cananaeum, 19 et Iudam Iscariotem, qui
et tradidit illum.

3,20-21 Iesu cognati timent

20 Et veniunt ad domum; et convenit iterum
turba, ita ut non possent neque panem mandu-
care. 21 Et cum audissent sui, exierunt tenere
eum; dicebant enim: quoniam In furorem versus
est

3,22-27 Scribarum calumnia (Mt 12,24-30)

22 Et scribae, qui ab Hierosolymis descenderant,
dicebant: quoniam Beelzebub habet, et quia In
principe daemoniorum eicit daemonia. 23 Et con-
vocatis eis, in parabolis dicebat illis: Quomodo
potest satanas satanam eicere? 24 Et si regnum

---

16 J 1,42

λειν; 24 καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται
σταθῆναι ἡ βασιλεία ἐκείνη· 25 καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ' ἑαυτὴν
μερισθῇ, οὐ δυνήσεται ἡ οἰκία ἐκείνη στῆναι. 26 καὶ εἰ
ὁ Σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτόν, μεμέρισται καὶ οὐ δύναται
στῆναι ἀλλὰ τέλος ἔχει. 27 ἀλλ' οὐ δύναται οὐδεὶς εἰς
τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθὼν τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρ-
πάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δήσῃ, καὶ τότε τὴν
οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. 28 Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πάντα
ἀφεθήσεται τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τὰ ἁμαρτήματα
καὶ αἱ βλασφημίαι, ὅσα ἐὰν βλασφημήσωσιν· 29 ὃς δ' ἂν
βλασφημήσῃ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν
εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ ἔνοχός ἐστιν αἰωνίου ἁμαρτήματος.
30 ὅτι ἔλεγον Πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει. 31 Καὶ ἔρχονται
ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ἔξω στήκοντες
ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν καλοῦντες αὐτόν. 32 καὶ ἐκάθητο
περὶ αὐτὸν ὄχλος, καὶ λέγουσιν αὐτῷ Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου
καὶ οἱ ἀδελφοί σου καὶ αἱ ἀδελφαί σου ἔξω ζητοῦσίν σε.
33 καὶ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει Τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου

---

25 στηναι HWSVLM : BL 579 892 1241 1071 KΠ] * σταθηναι T : pler; εσταναι : D | 26 μεμερισται SV] * εμερισθη THWLM : BS^{e}L 579 892 1342. W. | (μ)εμερ. καί T : S*C*Δ. *eff^{2}g$^{1.2}$l* vg.] * ∽ HWSVLM : rel | 27 εις την οικ. του ισχ. εισελθων τα σκευη THWVLM : B(S)CLΔ 33 (579) 892 sa bo. sy^{sp}. Θ. (1071). geo] ∽ τα σκευη του ισχ. εισελθ. εις την οικ. S : rel | 28 οσα THWSLM : BSΔ. D Θ *f*13. Π* 1604 074 E*GH] οσας V : pler | εαν HWSVLM] αν T | 29 εστιν HWSVLM] * εσται T : SLΔ 33 892 1241 1342. D lat (exc *b*). Σ 713 4 273. arm geo^{1} | 31 ερχονται HWSVLM] * ερχεται T : S 892. D *eabff^{2}g^{1}qr^{1}*. W Θ 365 *f*^{1}. G | η μητηρ αυτ. και οι αδελφοι THWVLM : BSCLΔ 33 892 1342 sa bo. D lat sy^{sp}. W Θ 565 *f*1. *f*1424 1071 G Ta] ∽ οι αδ. αυτ. και η μητ. S : (rel) | αυτου^{2} THWVLM : BSCLΔ 33 892 sa bo. D it (exc *al*) sy^{s}. WM 1071 AKΠG] om S : rel | στηκοντες THWSLM : BC*Δ. 28.] εστωτες V : pler; εστηκοτες : C^{c}L 892 1342. 700 *f*1 124. G.; σταντες : S. | 32 και αι αδελφαι σου TWS[V]M] * om HL : BSCLΔ 33. 892 sa bo. W *el.* vg. Θ 565 28 *f*1 *f*13 *f*1424 1071 157 Σ Φ 1604 4 273 074 KΠG sy^{phl} geo arm Ta | 33 αποκριθεις... λεγει THWVLM : BS(C)LΔ 892 1342 bo.

in se dividatur, non potest regnum illud stare;
25 et si domus super semetipsam dispertiatur, non
potest domus illa stare. 26 Et si satanas consur-
rexerit in semetipsum, dispertitus est et non po-
terit stare, sed finem habet. 27 Nemo potest vasa
fortis ingressus in domum diripere, nisi prius
fortem alliget, et tunc domum eius diripiet.

3,28-30 **Peccatum in Spiritum Sanctum** (Mt 12, 31-32)

28 Amen, dico vobis, quoniam omnia dimittentur
filiis hominum peccata et blasphemiae, quibus
blasphemaverint; 29 qui autem blasphemaverit in
Spiritum Sanctum, non habebit remissionem in
aeternum, sed reus erit aeterni delicti. 30 Quoniam
dicebant: Spiritum immundum habet.

3,31-35 **Iesu mater et fratres** (Mt 12,46-50; L 8, 19-21)

31 Et veniunt mater eius et fratres; et foris
stantes, miserunt ad eum vocantes eum. 32 Et se-
debat circa eum turba, et dicunt ei: Ecce mater
tua et fratres tui foris quaerunt te. 33 Et respon-
dens eis ait: Quae est mater mea et fratres mei?

28s L 12,10; 1 J 5,16
30 J 10,20

καὶ οἱ ἀδελφοί μου; 34 καὶ περιβλεψάμενος τοὺς περὶ
αὐτὸν κύκλῳ καθημένους λέγει Ἴδε ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ
ἀδελφοί μου. 35 ὃς γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ,
οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.
4 1 Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν.
καὶ συνάγεται πρὸς αὐτὸν ὄχλος πλεῖστος, ὥστε αὐτὸν
εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ πᾶς ὁ
ὄχλος πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἦσαν. 2 καὶ ἐδί-
δασκεν αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς πολλά, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς
ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ 3 Ἀκούετε. ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων
σπεῖραι. 4 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν ὃ μὲν ἔπεσεν
παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἦλθεν τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν
αὐτό. 5 καὶ ἄλλο ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρῶδες ὅπου οὐκ
εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθὺς ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν
βάθος γῆς· 6 καὶ ὅτε ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος ἐκαυματίσθη,
καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη. 7 καὶ ἄλλο ἔπεσεν
εἰς τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι καὶ συνέπνι-
ξαν αὐτό, καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκεν. 8 καὶ ἄλλα ἔπεσεν
εἰς τὴν γῆν τὴν καλήν, καὶ ἐδίδου καρπὸν ἀναβαίνοντα
καὶ αὐξανόμενον, καὶ ἔφερεν ἓν τριάκοντα καὶ ἓν ἑξ-

---

lat (exc *abf*). 1071 1604 sy[hl]] * απεκριθη... λεγων S : pler | μου[2] TS VLM] om HW : B. D. arm. | 34 τους περι αυτον κυκλῳ THWSV LM : BSCLΔ 892 bo.] * ∽ τους κυκλῳ περι αυτ. s : 700 28 *f*1 *f*13 372 273.; ∽ κυκλῳ τους περι αυτ. s : pler | 35 γαρ hSVM] om T*H* WL : B bo. *eb*(*ac*). W. | το θελημα T*H*WSVLM] τα θεληματα h : B. | 4 1 εις THSLM : B*SCL 33 892 1342. Θ 565 *f*1 *f*1424 2346 074 ΜΣΦ 157 713 ΚΠ] + το W[V] : rel | 3 σπειρων THWsLM : BS*. W 074 2145.] + του [S]V : rel | 5 πετρωδες TWSVLM] + και [H] : B. (D)(W) (*ebcff*[2]*iqr*[1]). | εξανετειλεν THWVLM] εξεβλαστησεν S : 700 28 *f*1 *f*13. | βαθος THSVLM] * + της W : B. (D). Θ. | 6 εκαυματισθη T*H*WSVLM] -θησαν h : B sa. D *ea*. | 8 αλλα THWVLM : BS*CL 33 892 bo. W *e*. Θ 28 124.] αλλο S : rel | αυξανομενον TSV : LΔ 892. D lat?. WA 238] -μενα HWLM : BS. 1071.; αυξανοντα : rel | ἐν, ἐν, ἐν L] εἰς, εἰς, εἰς Th, εἰς, εἰς, εἰς S : SC*Δ. 700 28.; εἰς, ἐν, ἐν *H*WVM : B. (1071).; εἰς, ἕν, ἓν h : L.

34 Et circumspiciens eos, qui in circuitu eius sede-
bant, ait: Ecce mater mea et fratres mei. 35 Qui
enim fecerit voluntatem Dei, hic frater meus et
soror mea et mater est.

4,1-9 **Parabola seminantis** (Mt 13,1-9; L 8,4-8)

4 1 Et iterum coepit docere ad mare. Et con-
gregata est ad eum turba multa, ita ut navim
ascendens sederet in mari, et omnis turba circa
mare super terram erat. 2 Et docebat eos in pa-
rabolis multa, et dicebat illis in doctrina sua:
3 Audite. Ecce exiit seminans ad seminandum.
4 Et dum seminat, aliud cecidit circa viam, et
venerunt volucres caeli et comederunt illud. 5 Aliud
vero cecidit super petrosa, ubi non habuit terram
multam; et statim exortum est, quoniam non
habebat altitudinem terrae; 6 et quando exortus
est sol, exaestuavit, et eo quod non habebat radi-
cem, exaruit. 7 Et aliud cecidit in spinas; et
ascenderunt spinae et suffocaverunt illud, et
fructum non dedit. 8 Et aliud cecidit in terram
bonam, et dabat fructum ascendentem et crescen-
tem, et afferebat unum triginta, unum sexaginta

---

34 J 20,17

ἥκοντα καὶ ἓν ἑκατόν. 9 καὶ ἔλεγεν· Ὃς ἔχει ὦτα
ἀκούειν ἀκουέτω. 10 Καὶ ὅτε ἐγένετο κατὰ μόνας, ἠρώ-
των αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν σὺν τοῖς δώδεκα τὰς παραβολάς.
11 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Ὑμῖν τὸ μυστήριον δέδοται τῆς
βασιλείας τοῦ Θεοῦ· ἐκείνοις δὲ τοῖς ἔξω ἐν παραβολαῖς
πάντα γίνεται, 12 ἵνα

βλέποντες βλέπωσιν καὶ μὴ ἴδωσιν,
καὶ ἀκούοντες ἀκούωσιν καὶ μὴ συνιῶσιν,
μή ποτε ἐπιστρέψωσιν καὶ ἀφεθῇ αὐτοῖς.

13 καὶ λέγει αὐτοῖς· Οὐκ οἴδατε τὴν παραβολὴν ταύτην;
καὶ πῶς πάσας τὰς παραβολὰς γνώσεσθε; 14 ὁ σπείρων
τὸν λόγον σπείρει. 15 οὗτοι δέ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδὸν
ὅπου σπείρεται ὁ λόγος, καὶ ὅταν ἀκούσωσιν, εὐθὺς
ἔρχεται ὁ Σατανᾶς καὶ αἴρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον
εἰς αὐτούς. 16 καὶ οὗτοί εἰσιν ὁμοίως οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη
σπειρόμενοι, οἳ ὅταν ἀκούσωσιν τὸν λόγον εὐθὺς μετὰ
χαρᾶς λαμβάνουσιν αὐτόν, 17 καὶ οὐκ ἔχουσιν ῥίζαν ἐν
ἑαυτοῖς ἀλλὰ πρόσκαιροί εἰσιν, εἶτα γενομένης θλίψεως
ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζονται. 18 καὶ
ἄλλοι εἰσὶν οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι· οὗτοί εἰσιν
οἱ τὸν λόγον ἀκούσαντες, 19 καὶ αἱ μέριμναι τοῦ αἰῶνος
καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι

10 ηρωτων HWSVLM] -τουν T | τας. παραβολας THWVLM : BSCLΔ 892 sa bo. sy$^{s[c]}$. vg geo arm.] τις η παραβολη αυτη : D it. W Θ 565 28 *f*13. Ta.; την παραβολην S : rel | 11 εξω T*H*WSVLM] εξωθεν h : B. 1424 517 Σ. | παντα T : S. D. W Θ 565 28 124 1424 ΥΚΠ | τα παντα HWSVLM : rel | 15 εις αυτους HWs : B. W 28 *f*1 *f*13.] * εν αυτοις T*S*VLM : SCLΔ 579 892 sa bo. *c.* sy^{hlm}.; εν ταις καρδιαις αυτων s : rel | 16 εισιν ομοιως HWVLM] ∽ TS : SCLΔ 33 892 bo. 267 1396 476. | αυτον THW[*S*]VLM] om s : Θ 565 700 28 *f*1 *f*13. arm Ωρ. | 18 εις HWVLM] επι TS : SCΔ 579 sa bo. 372.

et unum centum. 9 Et dicebat: Qui habet aures
audiendi, audiat

4,10-12 **Parabolarum scopus** (Mt 13,10-17; L 8, 9-10)

10 Et cum esset singularis, interrogaverunt eum
hi qui cum eo erant duodecim parabolam. 11 Et
dicebat eis: Vobis datum est nosse mysterium
regni Dei; illis autem qui foris sunt, in parabolis
omnia fiunt, 12 ut

videntes videant et non videant,
et audientes audiant et non intellegant,
nequando convertantur, et dimittantur eis peccata.

4,13-20 **Explicatur parabola** (Mt 13,18-23; L 8, 11-15)

13 Et ait illis: Nescitis parabolam hanc? et quo-
modo omnes parabolas cognoscetis? 14 Qui semi-
nat, verbum seminat. 15 Hi autem sunt qui circa
viam, ubi seminatur verbum, et cum audierint,
confestim venit satanas et aufert verbum, quod
seminatum est in cordibus eorum. 16 Et hi sunt
similiter qui super petrosa seminantur, qui cum
audierint verbum, statim cum gaudio accipiunt
illud, 17 et non habent radicem in se, sed tempo-
rales sunt; deinde orta tribulatione et persecutione
propter verbum, confestim scandalizantur. 18 Et
alii sunt qui in spinis seminantur; hi sunt qui ver-
bum audiunt, 19 et aerumnae saeculi et deceptio
divitiarum et circa reliqua concupiscentiae in-

11 Mc 4,34 (1 C 5,12s); C 4,5
12 Is 6,9s; J 12,40; A 28,26s
19 Mc 10,23s (2 Th 2,10; Hb 3,13)

εἰσπορευόμεναι συμπνίγουσιν τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος
γίνεται. 20 καὶ ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν
σπαρέντες, οἵτινες ἀκούουσιν τὸν λόγον καὶ παραδέχον-
ται, καὶ καρποφοροῦσιν ἓν τριάκοντα καὶ ἓν ἑξήκοντα
καὶ ἓν ἑκατόν. 21 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι Μήτι ἔρχεται
ὁ λύχνος ἵνα ὑπὸ τὸν μόδιον τεθῇ ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην;
οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν τεθῇ; 22 οὐ γάρ ἔστιν κρυπτόν,
ἐὰν μὴ ἵνα φανερωθῇ· οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον, ἀλλ' ἵνα
ἔλθῃ εἰς φανερόν. 23 εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.
24 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Βλέπετε τί ἀκούετε. ἐν ᾧ μέτρῳ
μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν, καὶ προστεθήσεται ὑμῖν.
25 ὃς γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς οὐκ ἔχει, καὶ ὃ
ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. 26 Καὶ ἔλεγεν Οὕτως ἐστὶν
ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ὡς ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ
τῆς γῆς, 27 καὶ καθεύδῃ καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν,
καὶ ὁ σπόρος βλαστᾷ καὶ μηκύνηται ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός.
28 αὐτομάτη ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον, εἶτα
στάχυν, εἶτα πλήρη σῖτον ἐν τῷ στάχυϊ. 29 ὅταν δὲ
παραδοῖ ὁ καρπός, εὐθὺς ἀποστέλλει τὸ δρέπανον, ὅτι
παρέστηκεν ὁ θερισμός. 30 Καὶ ἔλεγεν Πῶς ὁμοιώσωμεν
τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἢ ἐν τίνι αὐτὴν παραβολῇ

---

20 ἐν^{1} hL] ἐν T*H*WSVM | ἐν$^{2.3}$ [h]L] ἐν T[*H*]WSVM; om : B. 1424. | 21 οτι THWL : BL 892 sa bo.] om SVM : rel | επι T^{+}*H*$^{+}$W SVLM] υπο h : B*S 33. *f*13. 1071 Σ 566 4 273 | 22 εστιν *HL* : B 579. D *ebff*^{2}*g*^{2}*iqr*^{1}. Θ 565 700 28 *f*1 *f*13. 1604 MU 4 273 YKΠ*H geo^{2}] + τι ThWSVM : rel | 24 υμιν^{2} THWL : BSCLΔ (579) 892 bo. (D) *cff*^{2} *g*^{2}*ir*$^{1.2}$ vg (*ebl*). (W 565) 700. (566*).] * + τοις ακουουσιν SVM : rel | 26 ως THSLM : BSLΔ 33 579 892* sa bo. D. sy^{p}; ωσπερ : Θ 565 700 28 *f*13.] + εαν WV : pler | 27 μηκυνηται THSVLM] -νεται W : D. W 700 124. *f*1424 1604 Σ 028 H | 28 ειτα^{bis} SV] ειτεν THWLM : B*S*(L)Δ. | πληρη σιτον HSVLM] πληρης σιτος TW : B.; πληρης ο σιτος : D. W.; πληρη τον σιτον : 892. Θ 565 700. *f*1424.; πληρης σιτον : C$^{*?}$: Σ 544 | παραδοι THWLM] -δῳ SV

troeuntes suffocant verbum, et sine fructu effici-
tur. 20 Et hi sunt qui super terram bonam semi-
nati sunt, qui audiunt verbum et suscipiunt et
fructificant, unum triginta, unum sexaginta et
unum centum.

4,21-25 **Monita salutis** (L 8,16-18)

21 Et dicebat illis: Numquid venit lucerna, ut
sub modio ponatur aut sub lecto? nonne ut super
candelabrum ponatur? 22 Non est enim aliquid
absconditum, quod non manifestetur; nec factum
est occultum, sed ut in palam veniat. 23 Si quis
habet aures audiendi, audiat.
24 Et dicebat illis: Videte quid audiatis. In qua
mensura mensi fueritis, remetietur vobis et adi-
cietur vobis. 25 Qui enim habet, dabitur illi; et
qui non habet, etiam quod habet auferetur ab eo.

4,26-29 **Semen germinans**

26 Et dicebat: Sic est regnum Dei, quemad-
modum si homo iaciat sementem in terram, 27 et
dormiat et exsurgat, nocte et die, et semen germi-
net et increscat, dum nescit ille. 28 Ultro enim
terra fructificat, primum herbam, deinde spicam,
deinde plenum frumentum in spica. 29 Et cum
produxerit fructus, statim mittit falcem, quoniam
adest messis.

4,30-32 **Granum sinapis** (Mt 13,31-32)

30 Et dicebat: Cui assimilabimus regnum Dei,
aut cui parabolae comparabimus illud? 31 Sicut

---

21 Mt 5,15 | 22 Mt 10,26; L 8,17 | 24 Mt 7,2; L 6,38 | 25 Mt 13,12; L 8,18 | 27 Ja 5,7 | 29 Jl 3,13; Ap 14,15ss

θῶμεν; 31 ὡς κόκκῳ σινάπεως, ὃς ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς
γῆς, μικρότερον ὂν πάντων τῶν σπερμάτων τῶν ἐπὶ
τῆς γῆς, 32 καὶ ὅταν σπαρῇ, ἀναβαίνει καὶ γίνεται μεῖζον
πάντων τῶν λαχάνων, καὶ ποιεῖ κλάδους μεγάλους, ὥστε
δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ
κατασκηνοῦν. 33 Καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολλαῖς
ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον, καθὼς ἠδύναντο ἀκούειν· 34 χω-
ρὶς δὲ παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς
ἰδίοις μαθηταῖς ἐπέλυεν πάντα.

35 Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψίας γενομέ-
νης Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν. 36 καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον
παραλαμβάνουσιν αὐτὸν ὡς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ, καὶ ἄλλα
πλοῖα ἦν μετ' αὐτοῦ. 37 καὶ γίνεται λαῖλαψ μεγάλη
ἀνέμου, καὶ τὰ κύματα ἐπέβαλλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε
ἤδη γεμίζεσθαι τὸ πλοῖον. 38 καὶ ἦν αὐτὸς ἐν τῇ πρύμνῃ
ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον καθεύδων· καὶ ἐγείρουσιν αὐτὸν
καὶ λέγουσιν αὐτῷ Διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολ-
λύμεθα; 39 καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ
εἶπεν τῇ θαλάσσῃ Σιώπα, πεφίμωσο. καὶ ἐκόπασεν ὁ
ἄνεμος, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. 40 καὶ εἶπεν αὐτοῖς
Τί δειλοί ἐστε; οὔπω ἔχετε πίστιν; 41 καὶ ἐφοβήθησαν

---

31 κοκκῳ THWLM : BSCᶜΔ. D. 565 124. 372 ΣΦΠ* 157] κοκκον
D*. W* Θ
SV : rel | μικροτερον THWSVLM : BSLΔ 33 892 1342.
700 28 13*. M 1071] -τερος s : rel | 32 μειζον THWVLM : BSCL
33 579 892. W Θ. 2324 AVE] -ζων S : rel | μειζ./παντων των λαχ.
THWSVLM : BSCLΔ 33 579 892. D lat. W Θ 565 700 28 f1. f1424
1071] ∽ s : rel | κατασκηνουν TSVM] -νοιν HWL | 34 χωρις δε TH
SVLM] και χωρις W : B 1342 sa bo. 700. 047 Φ. arm sy^p | 36 αλλα
HWSLM : BSC*LΔ 579 892 1342 sa bo. lat. Θ 565 28 f1. 157 arm
sy^p] + δε TV : rel | ην² HWSVLM] ησαν T : SΔ. D. (W). | 38 ην αυ-
τος TSV] ∽ HWLM : BSCLΔ 579 892 1342 sa bo. 1071. (a). | εγει-
ρουσιν THWLM : B*SC*Δ. Π] διεγειρουσιν SV : pler; * διεγειραν-
τες (om και³) : D it. W Θ 565 700 28 f13. | 40 δειλοι εστε HL : BS
LΔ 579 892* sa bo. D lat. Θ 565 700.] + ουτως TWSVM : pler; ου-
τως δειλοι εστε : p⁴⁵ f1 |f13 (28). arm | ουπω HSL : BSL 579 892

granum sinapis, quod cum seminatum fuerit in
terra, minus est omnibus seminibus quae sunt in
terra: 32 et cum seminatum fuerit, ascendit et fit
maius omnibus holeribus, et facit ramos magnos,
ita ut possint *sub umbra eius aves caeli habitare.*

4,33-34 Iesus loquitur in parabolis (Mt 13,34-35)

33 Et talibus multis parabolis loquebatur eis
verbum, prout poterant audire; 34 sine parabola
autem non loquebatur eis; seorsum autem disci-
pulis suis disserebat omnia.

4,35-41 Sedatur tempestas (Mt 8,18.23-27; L 8, 22-25)

35 Et ait illis in illa die, cum sero esset factum:
Transeamus contra. 36 Et dimittentes turbam,
assumunt eum ita ut erat in navi; et aliae naves
erant cum illo. 37 Et facta est procella magna
venti, et fluctus mittebat in navim, ita ut imple-
retur navis. 38 Et erat ipse in puppi super cervical
dormiens, et excitant eum et dicunt illi: Magister,
non ad te pertinet quia perimus? 39 Et exsurgens
comminatus est vento, et dixit mari: Tace, obmu-
tesce. Et cessavit ventus, et facta est tranquillitas
magna. 40 Et ait illis: Quid timidi estis? necdum
habetis fidem? 41 Et timuerunt timore magno,

---

32 Dn 4,9.18; Ez 17,23; 31,6; Ps 103,12
37 Jon 1,3ss
38 (L 10,40)
39 Ps 88,10; 106,29s
41 Mc 1,27

φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους Τίς ἄρα οὗτός
ἐστιν, ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούει αὐτῷ;
5 1 Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς τὴν χώραν
τῶν Γερασηνῶν. 2 καὶ ἐξελθόντος αὐτοῦ ἐκ τοῦ πλοίου,
εὐθὺς ὑπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν
πνεύματι ἀκαθάρτῳ, 3 ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς
μνήμασιν, καὶ οὐδὲ ἁλύσει οὐκέτι οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτὸν
δῆσαι, 4 διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ ἁλύσεσιν δε-
δέσθαι, καὶ διεσπάσθαι ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἁλύσεις καὶ τὰς
πέδας συντετρῖφθαι, καὶ οὐδεὶς ἴσχυεν αὐτὸν δαμάσαι·
5 καὶ διὰ παντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς μνήμασιν
καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν ἦν κράζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν
λίθοις. 6 καὶ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν ἔδραμεν
καὶ προσεκύνησεν αὐτόν, 7 καὶ κράξας φωνῇ μεγάλῃ λέγει
Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ Υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου;
ὁρκίζω σε τὸν Θεόν, μή με βασανίσῃς. 8 ἔλεγεν γὰρ
αὐτῷ Ἔξελθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐκ τοῦ ἀνθρώπου.
9 καὶ ἐπηρώτα αὐτόν Τί ὄνομά σοι; καὶ λέγει αὐτῷ
Λεγιὼν ὄνομά μοι, ὅτι πολλοί ἐσμεν. 10 καὶ παρεκάλει
αὐτὸν πολλὰ ἵνα μὴ αὐτὰ ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας.

1342. sa bo. D it (exc *fq*) vg. Θ 565 700 28 *f*1 *f*13. arm geo] πως ουκ TWVM : pler; W *eq* var | 41 υπακουει αυτω HWVLM : BS^{c}L 892. (pler)] ∽ TS : S*CΔ. 28 *f*1 *f*13. | 5 1 ηλθον THWVLM] ηλθεν S : CLΔ 579 892 1241 1342 bo. sy^{sphl}. Θ 700 28 *f*13. 1604 MG geo | Γερασηνων THWSLM : BS* sa. D lat.] Γαδαρηνων sV : pler; Γεργεσηνων s : S*LΔ 33 bo. sy$^{s[c]}$ (W) Θ 565 700 28 1. *f*1424 1071 U 4 273 arm geo Ωρ Epiph | 2 ευθυς T[H]SVLM] om W : B. W *ebcff*^{2}*i*. sy$^{[c]}$. 998. arm | υπηντησεν THWVLM : BSCLΔ 579 1342. Θ 565 700 28 *f*1 *f*13. *f*1424 1071 4 273 G] απηντ. S : rel | 6 αυτον HWSLM : BCLΔ 892 1241 1342. 700? 544 230 273. 047 A] αυτω TsV : rel | 9 λεγει αυτω THWsVLM : BSCLΔ 579 892 1342 sa bo. W. *g*^{2}*lr*^{2} vg. (*g*^{1}) sy^{sphl}. Θ 28 *f*1 *f*13 *f*1424 ΜΣΦΑΚΠ] απεκριθη λεγων *S* : pler; απεκριθη s : D *eabfiq*. 2324. | λεγιων THWLM : B*S*LΔ 579 bo. D lat.] λεγεων SV : rel | μοι THSVLM] + εστιν hW : B. (D). *i*(*bcfg*$^{1.2}$*lqr*$^{1.2}$) vg. *f*13 372. geo | 10 αυτα THWL : BCΔ. Θ.] αυτους SVM : pler;

et dicebant ad alterutrum: Quis, putas, est iste,
quia et ventus et mare oboediunt ei?

5,1-20 Gerasenus a spiritibus liberatur (Mt 8,28-34; L 8,26-39)

5 1 Et venerunt trans fretum maris in regio-
nem Gerasenorum. 2 Et exeunti ei de navi statim
occurrit de monumentis homo in spiritu immundo,
3 qui domicilium habebat in monumentis, et neque
catenis iam quisquam poterat eum ligare; 4 quo-
niam saepe, compedibus et catenis vinctus, dirupis-
set catenas et compedes comminuisset; et nemo
poterat eum domare; 5 et semper die ac nocte in
monumentis et in montibus erat, clamans et con-
cidens se lapidibus. 6 Videns autem Iesum a longe,
cucurrit et adoravit eum, 7 et clamans voce magna
dixit: Quid mihi et tibi, Iesu, fili Dei altissimi?
adiuro te per Deum, ne me torqueas. 8 Dicebat
enim illi: Exi, spiritus immunde, ab homine. 9 Et
interrogabat eum Quod tibi nomen est? Et dicit
ei: Legio mihi nomen est, quia multi sumus. 10 Et
deprecabatur eum multum, ne se expelleret extra

---

7 Mc 1,24; 3 Rg 17,18; Ja 2,19

11 ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τῷ ὄρει ἀγέλη χοίρων μεγάλη βοσκο-
μένη· 12 καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν λέγοντες· Πέμψον ἡμᾶς
εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν. 13 καὶ
ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. καὶ ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκά-
θαρτα εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη
κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς δισχίλιοι, καὶ
ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσσῃ. 14 καὶ οἱ βόσκοντες αὐτοὺς
ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς
ἀγρούς· καὶ ἦλθον ἰδεῖν τί ἐστιν τὸ γεγονός. 15 καὶ
ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ θεωροῦσιν τὸν δαιμονι-
ζόμενον καθήμενον ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα, τὸν
ἐσχηκότα τὸν λεγιῶνα, καὶ ἐφοβήθησαν. 16 καὶ διηγή-
σαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ
καὶ περὶ τῶν χοίρων. 17 καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν
ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. 18 καὶ ἐμβαίνοντος
αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς ἵνα
μετ' αὐτοῦ ᾖ. 19 καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ·
Ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοὺς σούς, καὶ ἀπάγ-
γειλον αὐτοῖς ὅσα ὁ Κύριός σοι πεποίηκεν καὶ ἠλέησέν σε.
20 καὶ ἀπῆλθεν καὶ ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει
ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ πάντες ἐθαύμαζον.
21 Καὶ διαπεράσαντος τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ πλοίῳ πάλιν
εἰς τὸ πέραν συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐτόν, καὶ ἦν
παρὰ τὴν θάλασσαν. 22 Καὶ ἔρχεται εἷς τῶν ἀρχισυνα-

---

* αυτον : SL 892 1342 bo. W eb.: ΚΠ syp. | 13 αυτοις THWVLM : BSC LΔ 892* 1342 sa bo. W eb. sysp. (Θ) 28 f1. arm Ta] + ευθεως ο Ιησους S : rel (var) | 14 απηγγειλαν THWsVLM : BSCL 33 579 892 1342. D. Θ 700 f1. f1424 ΜΣΦ 4 273 074 0107 ΑΚΠ] ανηγγ. S : rel | 15 λεγιωνα THWLM : S*LΔ. 579 vgcodd aliq syphl.] λεγεωνα SV : pler; D lat var | 19 απαγγειλον THWSVLM : BSCΔ 579 1342. Θ. Σ] * διαγγειλον s : p45 D. W 700 28 f1 f13.; αναγγ. s : rel | ο κυριος / σοι THWLM : BCΔ. Θ. ff2.] ∾ SV : rel | 21 παλιν / εις το περαν HWSVLM] ∾ T : S*. D eab(ff2)g1iq. 565 700. syp; om παλιν : Θ. sa.

regionem. 11 Erat autem ibi circa montem grex
porcorum magnus pascens. 12 Et deprecabantur
eum spiritus dicentes: Mitte nos in porcos, ut
in eos introeamus. 13 Et concessit eis statim Iesus.
Et exeuntes spiritus immundi introierunt in porcos,
et magno impetu grex praecipitatus est in mare
ad duo milia, et suffocati sunt in mari. 14 Qui
autem pascebant eos fugerunt et nuntiaverunt in
civitatem et in agros. Et egressi sunt videre quid
esset factum. 15 Et veniunt ad Iesum et vident
illum, qui a daemonio vexabatur, sedentem, vesti-
tum et sanae mentis, et timuerunt. 16 Et narrave-
runt illis, qui viderant, qualiter factum esset ei,
qui daemonium habuerat, et de porcis. 17 Et ro-
gare coeperunt eum ut discederet de finibus eorum.
18 Cumque ascenderet navim, coepit illum depre-
cari, qui a daemonio vexatus fuerat, ut esset cum
illo. 19 Et non admisit eum, sed ait illi: Vade in
domum tuam ad tuos et annuntia illis quanta tibi
Dominus fecerit, et misertus sit tui. 20 Et abiit,
et coepit praedicare in Decapoli, quanta sibi fecis-
set Iesus; et omnes mirabantur.

5,21-24 **Iairus pro filia Iesum orat** (Mt 9,18-19; L 8,40-42)

21 Et cum transcendisset Iesus in navi rursum
trans fretum, convenit turba multa ad eum, et
erat circa mare. 22 Et venit quidam de archisyna-

γώγων, ὀνόματι Ἰάιρος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν πίπτει πρὸς
τοὺς πόδας αὐτοῦ, 23 καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν πολλὰ λέγων
ὅτι Τὸ θυγάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει, ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς
τὰς χεῖρας αὐτῇ, ἵνα σωθῇ καὶ ζήσῃ. 24 καὶ ἀπῆλθεν
μετ' αὐτοῦ. καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολύς, καὶ συν-
έθλιβον αὐτόν. 25 Καὶ γυνή τις οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος
δώδεκα ἔτη, 26 καὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν καὶ
δαπανήσασα τὰ παρ ἑαυτῆς πάντα, καὶ μηδὲν ὠφελη-
θεῖσα ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα, 27 ἀκούσασα
περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὄπισθεν ἥψατο τοῦ
ἱματίου αὐτοῦ· 28 ἔλεγεν γὰρ ὅτι Ἐὰν ἅψωμαι κἂν τῶν
ἱματίων αὐτοῦ σωθήσομαι. 29 καὶ εὐθὺς ἐξηράνθη ἡ
πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ἔγνω τῷ σώματι ὅτι ἴαται
ἀπὸ τῆς μάστιγος. 30 καὶ εὐθὺς ὁ Ἰησοῦς ἐπιγνοὺς ἐν
ἑαυτῷ τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελθοῦσαν, ἐπιστραφεὶς
ἐν τῷ ὄχλῳ ἔλεγεν Τίς μου ἥψατο τῶν ἱματίων; 31 καὶ
ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Βλέπεις τὸν ὄχλον συν-
θλίβοντά σε, καὶ λέγεις Τίς μου ἥψατο; 32 καὶ περιε-
βλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο ποιήσασαν. 33 ἡ δὲ γυνὴ
φοβηθεῖσα καὶ τρέμουσα, εἰδυῖα ὃ γέγονεν ἐπ' αὐτῇ,
ἦλθεν καὶ προσέπεσεν αὐτῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν
ἀλήθειαν. 34 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ Θυγάτηρ, ἡ πίστις σου
σέσωκέν σε· ὕπαγε εἰς εἰρήνην, καὶ ἴσθι ὑγιὴς ἀπὸ τῆς
μάστιγός σου. 35 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχονται ἀπὸ
τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγοντες ὅτι Ἡ θυγάτηρ σου ἀπέ-

23 παρακαλει THSV[L]M : SCL 33 892. 565 28. 1071 A] παρεκαλει hWl : pler | 25 τις SV] *om THWLM : BSCLΔ 33 892 1342 sa bo. W lat (exc af). f1. A sy[i]. | 26 εαυτης ThSl] αυτης HWV[L]M | 27 ακουσασα SV] * + τα THWL[M] : BS*C*?Δ. | 33 επ S[V]] om THWLM : BSCL 892 1342. D a. 544 sy[i]. | 34 θυγατηρ HWLM : B. D. W 28. 0133] -τερ TSV : rel

gogis nomine Iairus; et videns eum, procidit ad
pedes eius, 23 et deprecabatur eum multum dicens:
quoniam Filia mea in extremis est; veni, impone
manum super eam, ut salva sit et vivat. 24 Et
abiit cum illo. Et sequebatur eum turba multa,
et comprimebant eum.

5,25-34 **Haemorrhoissam sanat** (Mt 9.20-22; L 8, 42-48)

25 Et mulier, quae erat in profluvio sanguinis
annis duodecim 26 et fuerat multa perpessa a
compluribus medicis et erogaverat omnia sua nec
quidquam profecerat, sed magis deterius habe-
bat, 27 cum audisset de Iesu, venit in turba
retro et tetigit vestimentum eius; 28 dicebat enim:
quia Si vel vestimentum eius tetigero, salva ero.
29 Et confestim siccatus est fons sanguinis eius,
et sensit corpore quia sanata esset a plaga. 30 Et
statim Iesus in semetipso cognoscens virtutem,
quae exierat de illo, conversus ad turbam aiebat:
Quis tetigit vestimenta mea? 31 Et dicebant ei
discipuli sui: Vides turbam comprimentem te, et
dicis: Quis me tetigit? 32 Et circumspiciebat videre
eam, quae hoc fecerat. 33 Mulier vero timens et
tremens, sciens quod factum esset in se, venit et
procidit ante eum et dixit ei omnem veritatem.
34 Ille autem dixit ei: Filia, fides tua te salvam
fecit; vade in pace et esto sana a plaga tua.

5,35-43 **Iairi filiam suscitat** (Mt 9,23-26; L 8, 49-56)

35 Adhuc eo loquente, veniunt ab archisynago-
go dicentes quia Filia tua mortua est; quid

23 Mc 7,32 | 28 Mc 6,56 Mt 14,36 | 30 L 6,19 | 34 L 7,50

θανεν· τί ἔτι σκύλλεις τὸν Διδάσκαλον; 36 ὁ δὲ Ἰησοῦς
παρακούσας τὸν λόγον λαλούμενον λέγει τῷ ἀρχισυνα-
γώγῳ Μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευε. 37 καὶ οὐκ ἀφῆκεν
οὐδένα μετ' αὐτοῦ συνακολουθῆσαι εἰ μὴ τὸν Πέτρον καὶ
Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβου. 38 καὶ
ἔρχονται εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχισυναγώγου, καὶ θεωρεῖ
θόρυβον, καὶ κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας πολλά, 39 καὶ
εἰσελθὼν λεγει αὐτοῖς Τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ
παιδίον οὐκ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει. 40 καὶ κατεγέλων
αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν πάντας παραλαμβάνει τὸν
πατέρα τοῦ παιδίου καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ,
καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον. 41 καὶ κρατήσας
τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου λέγει αὐτῇ Ταλιθὰ κούμ, ὅ ἐστιν
μεθερμηνευόμενον Τὸ κοράσιον, σοὶ λέγω, ἔγειρε. 42 καὶ
εὐθὺς ἀνέστη τὸ κοράσιον καὶ περιεπάτει· ἦν γὰρ ἐτῶν
δώδεκα. καὶ ἐξέστησαν εὐθὺς ἐκστάσει μεγάλῃ. 43 καὶ
διεστείλατο αὐτοῖς πολλὰ ἵνα μηδεὶς γνοῖ τοῦτο, καὶ
εἶπεν δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.

6 1 Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἔρχεται εἰς τὴν πατρίδα
αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 2 καὶ
γενομένου σαββάτου ἤρξατο διδάσκειν ἐν τῇ συναγωγῇ·
καὶ οἱ πολλοὶ ἀκούοντες ἐξεπλήσσοντο λέγοντες Πόθεν
τούτῳ ταῦτα, καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα τούτῳ; καὶ

---

36 Ιησους THWLM : BSLΔ 892 1342 sa bo. D lat (exc *a*). W Θ 565 (28) 700 *f* 1. *f* 1424 1071 sy[p] geo arm] + ευθεως V : rel; ευθυς S (err?) : null cod | 40 αυτος. THWsLM : BSCLΔ 33 579 892 1342. D it vg. Θ. geo[2]] ο SV : rel | παιδιον THWL : BSLΔ 892 sa bo. D *eabff*[2] *ir*[1]. 0153.] + ανακειμενον SV[M] : pler | 41 κουμ THSVL] *κουμι WM | 43 γνοι THWL] γνῳ SVM | 6 2 διδασκειν / εν τη συναγωγη THWLM : BSCLΔ 33 579 892 1342 sa bo. D *fff*[2]*r*[2]. (Θ) 544 sy[phll] geo[1] arm] * ∽ SV : p[45] rel | οι THWSLM : BL 892. 28 *f* 13.] om V : rel | τουτῳ[2] THWVLM : BSCLΔ 892 1342.] * αυτῳ S : rel | και[4] TS] + αι HWVLM : BSΔ 33 892 1342. ΣN 713. | γινονται TS] γινομεναι HW

ultra vexas magistrum? 36 Iesus autem, audito
verbo quod dicebatur, ait archisynagogo: Noli ti-
mere, tantummodo crede. 37 Et non admisit
quemquam se sequi nisi Petrum et Iacobum et
Iohannem fratrem Iacobi. 38 Et veniunt in do-
mum archisynagogi; et videt tumultum et flentes
et eiulantes multum. 39 Et ingressus ait illis: Quid
turbamini et ploratis? puella non est mortua, sed
dormit. 40 Et irridebant eum. Ipse vero eiectis
omnibus assumit patrem et matrem puellae et
qui secum erant, et ingreditur ubi puella erat
iacens. 41 Et tenens manum puellae ait illi: Talitha
cumi, quod est interpretatum: Puella, tibi dico,
surge. 42 Et confestim surrexit puella et ambula-
bat; erat autem annorum duodecim; et obstupue-
runt stupore magno. 43 Et praecepit illis vehe-
menter ut nemo id sciret; et dixit dari illi mandu-
care.

6,1-6 In synagoga Nazareth (Mt 13,53-58; L 4, 16-30)

6 1 Et egressus inde, abiit in patriam suam, et
sequebantur eum discipuli sui. 2 Et facto sabbato
coepit in synagoga docere, et multi audientes ad-
mirabantur in doctrina eius dicentes: Unde huic
haec omnia? et quae est sapientia, quae data est

---

39 A 20,10; J 11,4.11
40 A 9,40
41 L 7,14
43 Mc 1,43s
6,2 J 7,15

δυνάμεις τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γίνονται; 3 οὐχ
οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας καὶ ἀδελφὸς
Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆτος καὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος; καὶ οὐκ
εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς; καὶ ἐσκανδα-
λίζοντο ἐν αὐτῷ. 4 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι
Οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ
καὶ ἐν τοῖς συγγενεῦσιν αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.
5 καὶ οὐκ ἐδύνατο ἐκεῖ ποιῆσαι οὐδεμίαν δύναμιν, εἰ μὴ
ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐθεράπευσεν. 6 καὶ
ἐθαύμαζεν διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

Καὶ περιῆγεν τὰς κώμας κύκλῳ διδάσκων. 7 Καὶ προσ-
καλεῖται τοὺς δώδεκα, καὶ ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν
δύο δύο, καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν πνευμάτων τῶν
ἀκαθάρτων, 8 καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς ἵνα μηδὲν αἴρωσιν
εἰς ὁδὸν εἰ μὴ ῥάβδον μόνον, μὴ ἄρτον, μὴ πήραν, μὴ εἰς
τὴν ζώνην χαλκόν, 9 ἀλλὰ ὑποδεδεμένους σανδάλια, καὶ
μὴ ἐνδύσησθε δύο χιτῶνας. 10 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ὅπου
ἐὰν εἰσέλθητε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε ἕως ἂν ἐξέλθητε
ἐκεῖθεν. 11 καὶ ὃς ἂν τόπος μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ
ἀκούσωσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν ἐκτινάξατε
τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν εἰς μαρτύριον
αὐτοῖς. 12 Καὶ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν ἵνα μετανοῶσιν,

VLM : BSLΔ 33 579 892 (1342). *cl* vg.; ινα (post αυτῳ)... γινωνται D *ebff*^{2}*iqr*^{2}. Θ 700. 872. ΚΠΥ | 3 και αδελφος THWVLM : BSCLΔ 579 892* 1342 bo. D *e*. 544 *f* 1424 Ω sy^{p} geo] om και : it (exc *q*) vg. Θ 565 700. 1071.; αδελφ. δε S : rel | 4 αυτου^{1} HWSVLM] *εαυτου T : S*L. Θ (565) *f* 13. | 5 ποιησαι ουδεμιαν δυναμιν THWVLM : BSC LΔ 892 bo. (Θ) *f* 1. 273.] ∽ ουδ. δυν. ποι. S : pler, ∽ *ουδ. ποι. δυν. : 1342. D *a*. (W) 565 700 124. 692. Ωρ. | 6 εθαυμαζεν hSVIM] -ασεν T*H*W[*L*] : BS* 579 bo. 565. 1355 1515. | 8 αιρωσιν THWVLM] *αρωσιν S : SCLΔ 579. W Θ 565 *f* 13. Φ. | 9 ενδυσησθε ThWSVLM] *ενδυσασθαι *H* : B^{c} sa. *e*(*bcfff*^{2}*g*^{2}*ilq* vg.) 372 Π* 028 sy^{phl}; ενδυσασθε : B* 33. al var | 12 εκηρυξαν THWSVLM : BSCLΔ 892 1342 sa bo. D. sy^{phlm}] -υσσον s : rel | μετανοωσιν THWVL : BL. D. W Θ.] -νοη-

illi, et virtutes tales, quae per manus eius effi-
ciuntur? 3 Nonne hic est faber, filius Mariae,
frater Iacobi et Ioseph et Iudae et Simonis?
nonne et sorores eius hic nobiscum sunt? Et scan-
dalizabantur in illo. 4 Et dicebat illis Iesus: quia
Non est propheta sine honore nisi in patria sua
et in domo sua et in cognatione sua. 5 Et non
poterat ibi virtutem ullam facere, nisi paucos
infirmos impositis manibus curavit. 6 Et mira-
batur propter incredulitatem eorum. Et circuibat
castella in circuitu docens.

6,7-13 **Apostolorum missio** (Mt 10,1.9-15; L 9,1-6)

7 Et vocavit duodecim, et coepit eos mittere
binos, et dabat illis potestatem spirituum immun-
dorum. 8 Et praecepit eis ne quid tollerent in
via nisi virgam tantum, non peram, non panem,
neque in zona aes, 9 sed calceatos sandaliis, et
ne induerentur duabus tunicis. 10 Et dicebat eis:
Quocumque introieritis in domum, illic manete
donec exeatis inde; 11 et quicumque non receperint
vos nec audierint vos, exeuntes inde excutite pul-
verem de pedibus vestris in testimonium illis. 12 Et
exeuntes praedicabant ut paenitentiam agerent;

---

3 L 2,34s
4 J 4,44

[13]καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον, καὶ ἤλειφον ἐλαίῳ πολ-
λοὺς ἀρρώστους καὶ ἐθεράπευον.
[14]Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρῴδης, φανερὸν γὰρ ἐγέ-
νετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης ὁ Βαπτί-
ζων ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ
δυνάμεις ἐν αὐτῷ. [15]ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι Ἠλίας ἐστίν·
ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι προφήτης ὡς εἷς τῶν προφητῶν.
[16]ἀκούσας δὲ ὁ Ἡρῴδης ἔλεγεν· Ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα
Ἰωάννην, οὗτος ἠγέρθη. [17]Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρῴδης ἀπο-
στείλας ἐκράτησεν τὸν Ἰωάννην καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν
φυλακῇ διὰ Ἡρῳδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελ-
φοῦ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν· [18]ἔλεγεν γὰρ ὁ Ἰωάννης
τῷ Ἡρῴδῃ ὅτι Οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ
ἀδελφοῦ σου. [19]ἡ δὲ Ἡρῳδιὰς ἐνεῖχεν αὐτῷ καὶ ἤθελεν
αὐτὸν ἀποκτεῖναι, καὶ οὐκ ἠδύνατο· [20]ὁ γὰρ Ἡρῴδης
ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ
ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτόν, καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ
ἠπόρει, καὶ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουεν. [21]καὶ γενομένης ἡμέ-
ρας εὐκαίρου ὅτε Ἡρῴδης τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον
ἐποίησεν τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς χιλιάρχοις καὶ
τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας, [22]καὶ εἰσελθούσης τῆς θυ-
γατρὸς αὐτῆς τῆς Ἡρῳδιάδος καὶ ὀρχησαμένης καὶ ἀρε-
σάσης τῷ Ἡρῴδῃ καὶ τοῖς συνανακειμένοις, εἶπεν ὁ
βασιλεὺς τῷ κορασίῳ· Αἴτησόν με ὃ ἐὰν θέλῃς, καὶ δώσω
σοι· [23]καὶ ὤμοσεν αὐτῇ ὅτι Ὃ ἐάν με αἰτήσῃς δώσω σοι

σωσιν SM : rel | 14 ελεγον *H*W[L] : B. D *abff*². W Aug.] ελεγεν ThS VIM : rel | 16 ελεγεν THWVLM : p45 BSCLΔ 33 892 1342 bo. *f*. Θ.] ειπεν S : rel | 20 ηπορει THW*S*VLM : BSL *l* 1043 bo. (W) Θ.] εποιει s : rel | 22 αυτης της TW*S*V,L (vers et comm), M] αυτου Hs,L (text) : BSLΔ. D. 565. | και αρεσασης, ειπεν ο βασ. SV : p45 rel] ηρεσεν, ο δε βασ. ειπεν THWLM : BSC*LΔ 33 1342 *l* 1043 sa bo. *cff*². | 23 οτι ο Th,*S*([o]),VLM] *ο τι *H*Ws : p45 BΔ 1342 *l* 1043. 118 124. Ωρ | με T (ed 8), *H*WSVLM : p45 rel] om Th : SL 892. *bclqr*² vg.

[13]et daemonia multa eiciebant; et ungebant oleo
multos aegros, et sanabant.

6,14-29 Martyrium Baptistae (Mt 14,1-12; L 9,7-9; 3,19-20)

[14]Et audivit rex Herodes, manifestum enim
factum est nomen eius, et dicebat: quia Iohannes
Baptista resurrexit a mortuis, et propterea virtu-
tes operantur in illo. [15]Alii autem dicebant: quia
Helias est; alii vero dicebant: quia Propheta est,
quasi unus ex prophetis. [16]Quo audito Herodes
ait: Quem ego decollavi Iohannem, hic a mortuis
resurrexit.
[17]Ipse enim Herodes misit ac tenuit Iohannem
et vinxit eum in carcere propter Herodiadem
uxorem Philippi fratris sui, quia duxerat eam.
[18]Dicebat enim Iohannes Herodi: Non licet tibi
habere uxorem fratris tui. [19]Herodias autem in-
sidiabatur illi, et volebat occidere eum, nec po-
terat. [20]Herodes enim metuebat Iohannem, sciens
eum virum iustum et sanctum; et custodiebat
eum, et audito eo multa faciebat, et libenter
eum audiebat. [21]Et cum dies opportunus acci-
disset, Herodes natalis sui cenam fecit principi-
bus et tribunis et primis Galilaeae. [22]Cumque
introisset filia ipsius Herodiadis et saltasset et
placuisset Herodi simulque recumbentibus, rex ait
puellae: Pete a me quod vis, et dabo tibi. Et
iuravit illi: [23]quia Quidquid petieris dabo tibi.

---

13 Ja 5,14s
15 Mc 8,28
18 Lv 18,16
19 Sir 25,23-26
20 A 24,24
23 Esth 5,3.6; 7,2

ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου. 24 καὶ ἐξελθοῦσα εἶπεν
τῇ μητρὶ αὐτῆς Τί αἰτήσωμαι; ἡ δὲ εἶπεν Τὴν κεφα-
λὴν Ἰωάννου τοῦ Βαπτίζοντος. 25 καὶ εἰσελθοῦσα εὐθὺς
μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν βασιλέα ᾐτήσατο λέγουσα Θέλω
ἵνα ἐξαυτῆς δῷς μοι ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου
τοῦ Βαπτιστοῦ. 26 καὶ περίλυπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς
διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς ἀνακειμένους οὐκ ἠθέλησεν
ἀθετῆσαι αὐτήν. 27 καὶ εὐθὺς ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς
σπεκουλάτορα ἐπέταξεν ἐνεχθῆναι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.
καὶ ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ, 28 καὶ
ἤνεγκεν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἔδωκεν αὐτὴν
τῷ κορασίῳ, καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐ-
τῆς. 29 καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦλθον καὶ ἦραν
τὸ πτῶμα αὐτοῦ καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν μνημείῳ.

30 Καὶ συνάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ
ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα ὅσα ἐποίησαν καὶ ὅσα ἐδίδαξαν.
31 καὶ λέγει αὐτοῖς Δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς
ἔρημον τόπον καὶ ἀναπαύσασθε ὀλίγον. ἦσαν γὰρ οἱ
ἐρχόμενοι καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοί, καὶ οὐδὲ φαγεῖν
εὐκαίρουν. 32 καὶ ἀπῆλθον ἐν τῷ πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον
κατ' ἰδίαν. 33 καὶ εἶδον αὐτοὺς ὑπάγοντας καὶ ἐπέγνωσαν

---

*f*13. 1424 1071 H. sy[p] | 24 βαπτιζοντος THW*S*VLM : BSLΔ *l*1043. *f*13. 1424 1071 H. sy[p] | 24 βαπτιζοντος THW*S*VLM : BSLΔ *l*1043. Θ 565 28.] βαπτιστου s : rel | 26 ανακειμενους THWsLM : BLΔ. Θ 565 28.] βαπτιστου s : rel | 26 ανακειμενους THWsLM : BLΔ. W. *c* sy[sp]] *συνανακειμενους *S*V : rel | αθετησαι αυτην THWS*V* LM : BSCLΔ 892 1342 *l*1042 Θ. ΝΣ 713] ∽ s : rel | 27 και[1] THW*S* VLM] αλλα s : D *acff[2]g[2]ilr[1]* vg. 565 700. sy[p] | ενεχθηναι S] ενεγκαι THWV̄LM : BSCΔ 892 1342 *l*1043 sa bo. sy[phl] geo[2]. | και[2] THWLM : BCLΔ *l*1043 bo. lat sy[sp]. W 28 *f*1 124. 1012 arm] ο δε SV : rel | 29 αυτο HWSVLM] αυτον T : S *l* 1043. W 346 4 | 30 οσα[2] HWSVLM] om T : S*C* 579. W 565 *f*1. lat (exc *c*) sy[s[c]i]. geo[1] | 32 εν HWVLM : BSLΔ 579 892 1342 bo. Θ (565 700) *f*13. (ΝΣ) 0149] om TS : pler | εν τῳ πλοιῳ / εις ερημον τοπον HWVLM : B(S)LΔ 33 579 892 1342 bo. D lat (exc *b*). Θ *f*13. 157] ∽ (om εν) TS : rel | 33 επεγνωσαν ThWSVLM] εγνωσαν *H* : B*. D. *f*1. | (επ)εγνωσαν

licet dimidium regni mei. 24 Quae cum exisset,
dixit matri suae: Quid petam? At illa dixit: Caput
Iohannis Baptistae. 25 Cumque introisset statim
cum festinatione ad regem, petivit dicens: Volo
ut protinus des mihi in disco caput Iohannis Bap-
tistae. 26 Et contristatus est rex; propter iusiuran-
dum et propter simul discumbentes noluit eam
contristare; 27 sed misso speculatore, praecepit
afferri caput eius in disco. Et decollavit eum in
carcere, 28 et attulit caput eius in disco, et dedit
illud puellae, et puella dedit matri suae. 29 Quo
audito, discipuli eius venerunt et tulerunt corpus
eius et posuerunt illud in monumento.

6,30-46 **Prior panum multiplicatio** (Mt 14,13-23 L 9,10-17; J 6,1-15)

30 Et convenientes apostoli ad Iesum, renuntia-
verunt ei omnia, quae egerant et docuerant. 31 Et
ait illis: Venite seorsum in desertum locum et re-
quiescite pusillum. Erant enim qui veniebant et
redibant multi, et nec spatium manducandi ha-
bebant 32 Et ascendentes in navim, abierunt in
desertum locum seorsum. 33 Et viderunt eos
abeuntes, et cognoverunt multi, et pedestres de

---

30 L 9,10; 10,17
31 Mc 2,2
33 Mc 6,54s

121

πολλοί, καὶ πεζῇ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων συνέδραμον
ἐκεῖ καὶ προῆλθον αὐτούς. 34 Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν
ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοὺς ὅτι ἦσαν ὡς πρό-
βατα μὴ ἔχοντα ποιμένα, καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς
πολλά. 35 Καὶ ἤδη ὥρας πολλῆς γενομένης προσελθόντες
αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἔλεγον ὅτι Ἔρημός ἐστιν ὁ
τόπος, καὶ ἤδη ὥρα πολλή· 36 ἀπόλυσον αὐτούς, ἵνα
ἀπελθόντες εἰς τοὺς κύκλῳ ἀγροὺς καὶ κώμας ἀγοράσω-
σιν ἑαυτοῖς τί φάγωσιν. 37 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς
Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. καὶ λέγουσιν αὐτῷ Ἀπελ-
θόντες ἀγοράσωμεν δηναρίων διακοσίων ἄρτους, καὶ
δώσωμεν αὐτοῖς φαγεῖν; 38 ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς Πόσους
ἄρτους ἔχετε; ὑπάγετε ἴδετε. καὶ γνόντες λέγουσιν
Πέντε, καὶ δύο ἰχθύας. 39 καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς ἀνακλῖ-
ναι πάντας συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ.
40 καὶ ἀνέπεσαν πρασιαὶ πρασιαὶ κατὰ ἑκατὸν καὶ κατὰ
πεντήκοντα. 41 καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς
δύο ἰχθύας ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν καὶ
κατέκλασεν τοὺς ἄρτους καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ
ἵνα παραθῶσιν αὐτοῖς, καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισεν

HWsVLM : B sa. D lat (exc *fq*). W Θ 700 28 *f*1. 4 273 0149 geo^{2}] + αυτους T[S] : SLΔ 33 579 892 1342. *fq* sy^{sphl} (*f*13). *f*1424 MUΣN ΑΚΠ geo^{1}; + αυτον s : rel | 35 γενομενης *H*WSVLM]* γινομ. Th : S. D lat. | αυτῳ HWSVLM] om T : S* 579. *ff*^{2}*ilr*^{2} vg. Θ. 1093 sy^{p} arm; ∽ αυτῳ post ελεγον : 1342. D *ab*. 565 700. 1071 (A) K Π sy^{s}; + αυτῳ post ελεγον : 157 *pcbdq* sy^{p}. | ελεγον THWSVLM : BSLΔ 33 579 892 1342 bo. Θ.] *λεγουσιν s : pler | 37 αυτοις^{1} THW[*S*]VLM] om s : L 33 892. *c*. *f*1. A. | δωσωμεν TSLM : S 33 892 1342. D. 565 *f*13. *f*1424 N 4 273] *δωσομεν HWV : p^{45} BLΔ. lat. 1555 A.; δωμεν s : rel | 38 αρτους εχετε TSVM : p^{45} rel] * ∽ HWL : BLΔ 1342. Θ. 0149. geo^{2} | 39 ανακλιναι ThSVIL (comm) : $p^{45?}$ rel] *ανακλιθηναι *H*W[L]M : B*S 1342. Θ (565) 700 28 *f*1 *f*13. 157 1071 Φ 047 G 0149 | 40 κατα^{bis} THWSLM : BS. D. 21.] *ανα sV : rel; om : p^{45}. | 41 αυτου S : p^{45} rel] om THWVLM : BSLΔ 33 579 892 1342 sa bo. *dg*^{2}. *f*1424. arm. | παραθωσιν s : p^{45} rel] παρατιθωσιν THWSVLM : BS*LΔ 892

omnibus civitatibus concurrerunt illuc et praeve-
nerunt eos.
34 Et exiens vidit turbam multam Iesus, et
misertus est super eos, quia erant sicut oves non
habentes pastorem, et coepit illos docere multa.
35 Et cum iam hora multa fieret, accesserunt dis-
cipuli eius dicentes: Desertus est locus hic, et
iam hora praeteriit; 36 dimitte illos, ut euntes in
proximas villas et vicos emant sibi cibos, quos
manducent. 37 Et respondens ait illis: Date illis
vos manducare. Et dixerunt ei: Euntes emamus
ducentis denariis panes et dabimus illis mandu-
care? 38 Et dicit eis: Quot panes habetis? ite et
videte. Et cum cognovissent, dicunt: Quinque,
et duos pisces. 39 Et praecepit illis ut accumbere
facerent omnes secundum contubernia super viride
faenum. 40 Et discubuerunt in partes per centenos
et quinquagenos. 41 Et acceptis quinque panibus
et duobus piscibus, intuens in caelum benedixit
et fregit panes et dedit discipulis suis, ut ponerent
ante eos; et duos pisces divisit omnibus. 42 Et

---

34 Mt 9,36; Nu 27,17; Ez 34,5
35 Mc 8,1-9

πᾶσιν. 42 καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν· 43 καὶ
ἦραν κλάσματα δώδεκα κοφίνων πληρώματα καὶ ἀπὸ τῶν
ἰχθύων. 44 καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες τοὺς ἄρτους πεντα-
κισχίλιοι ἄνδρες. 45 Καὶ εὐθὺς ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς
αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν
πρὸς Βηθσαϊδάν, ἕως αὐτὸς ἀπολύει τὸν ὄχλον. 46 καὶ
ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξα-
σθαι. 47 καὶ ὀψίας γενομένης ἦν τὸ πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς
θαλάσσης, καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς. 48 καὶ ἰδὼν
αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ ἐλαύνειν, ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος
ἐναντίος αὐτοῖς, περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς
ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης· καὶ
ἤθελεν παρελθεῖν αὐτούς. 49 οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ
τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα ἔδοξαν φάντασμα εἶναι,
καὶ ἀνέκραξαν· 50 πάντες γὰρ αὐτὸν εἶδον καὶ ἐταράχθη-
σαν. ὁ δὲ εὐθὺς ἐλάλησεν μετ' αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς
Θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. 51 καὶ ἀνέβη πρὸς
αὐτοὺς εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος· καὶ λίαν
ἐκ περισσοῦ ἐν ἑαυτοῖς ἐξίσταντο· 52 οὐ γὰρ συνῆκαν
ἐπὶ τοῖς ἄρτοις, ἀλλ' ἦν αὐτῶν ἡ καρδία πεπωρωμένη.
53 Καὶ διαπεράσαντες ἐπὶ τὴν γῆν ἦλθον εἰς Γεννησαρὲτ
καὶ προσωρμίσθησαν. 54 καὶ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ
πλοίου εὐθὺς ἐπιγνόντες αὐτὸν 55 περιέδραμον ὅλην τὴν
χώραν ἐκείνην καὶ ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς κραβάττοις τοὺς

1342: W M* Π 0149 | 43 κλασματα HWSVLM : p[45] BLΔ 892 1342:
28. 1604] κλασματων T : pler | 47 ην THWsVLM] + *παλαι [S] : p[45]
D abdff²g²i. 28 f1: | 49 φαντασμα ειναι SV] οτι φαντασμα εστιν
THWLM : BSLΔ 33 579 892 1342. | 50 ο δε THWSVLM : BSLΔ 892
1342 sa bo. c. f1424] *και s : rel | 51 εκ περισσου TWSVLM] om H :
BSLΔ 892: sy[p]. | 53 επι την γην / ηλθον THWSVLM : BSL 33 579
892 1342 sa. geo[1]] * ∾ s : rel

manducaverunt omnes et saturati sunt. 43 Et sus-
tulerunt reliquias fragmentorum duodecim co-
phinos plenos, et de piscibus. 44 Erant autem qui
manducaverunt quinque milia virorum.
45 Et statim coegit discipulos suos ascendere
navim, ut praecederent eum trans fretum ad
Bethsaidam, dum ipse dimitteret populum. 46 Et
cum dimisisset eos, abiit in montem orare.

6,47-52 **Iesus ambulat supra mare** (Mt 14,24-33; J 6,16-21)

47 Et cum sero esset, erat navis in medio mari,
et ipse solus in terra. 48 Et videns eos laborantes
in remigando, erat enim ventus contrarius eis, et
circa quartam vigiliam noctis venit ad eos am-
bulans supra mare; et volebat praeterire eos. 49 At
illi ut viderunt eum ambulantem supra mare,
putaverunt phantasma esse, et exclamaverunt.
50 Omnes enim viderunt eum et conturbati sunt.
Et statim locutus est cum eis et dixit eis: Confidite,
ego sum, nolite timere. 51 Et ascendit ad illos
in navim, et cessavit ventus. Et plus magis intra
se stupebant; 52 non enim intellexerunt de pani-
bus, erat enim cor eorum obcaecatum.

6,53-56 **In terra Genesareth infirmos sanat** (Mt 14, 34-46)

53 Et cum transfretassent, venerunt in terram
Genesareth et applicuerunt. 54 Cumque egressi
essent de navi, continuo cognoverunt eum; 55 et
percurrentes universam regionem illam coeperunt

48 Job 9,8; Ps 76,20
51 Mc 4,39
52 Mc 8,17; Mt 16,9
54 Mc 6,33

κακῶς ἔχοντας περιφέρειν, ὅπου ἤκουον ὅτι ἐστίν. 56 καὶ
ὅπου ἂν εἰσεπορεύετο εἰς κώμας ἢ εἰς πόλεις ἢ εἰς
ἀγρούς, ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐτίθεσαν τοὺς ἀσθενοῦντας, καὶ
παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα κἂν τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου
αὐτοῦ ἅψωνται· καὶ ὅσοι ἂν ἥψαντο αὐτοῦ ἐσῴζοντο.
7 1 Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καί τινες
τῶν γραμματέων ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων. 2 καὶ ἰδόν-
τες τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὅτι κοιναῖς χερσίν, τοῦτ'
ἔστιν ἀνίπτοις, ἐσθίουσιν τοὺς ἄρτους,— 3 οἱ γὰρ Φαρι-
σαῖοι καὶ πάντες οἱ Ἰουδαῖοι ἐὰν μὴ πυγμῇ νίψωνται
τὰς χεῖρας οὐκ ἐσθίουσιν, κρατοῦντες τὴν παράδοσιν
τῶν πρεσβυτέρων, 4 καὶ ἀπ' ἀγορᾶς ἐὰν μὴ βαπτίσωνται
οὐκ ἐσθίουσιν, καὶ ἄλλα πολλά ἐστιν ἃ παρέλαβον κρα-
τεῖν, βαπτισμοὺς ποτηρίων καὶ ξεστῶν καὶ χαλκίων καὶ
κλινῶν, — 5 καὶ ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ
γραμματεῖς Διὰ τί οὐ περιπατοῦσιν οἱ μαθηταί σου
κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλὰ κοιναῖς
χερσὶν ἐσθίουσιν τὸν ἄρτον; 6 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Καλῶς
ἐπροφήτευσεν Ἠσαΐας περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν, ὡς
γέγραπται ὅτι

Οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χείλεσίν με τιμᾷ,
ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ·
7 μάτην δὲ σέβονταί με,
διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων.

---

56 αν[1] HWSVLM] εαν T | ηψαντο THWsVLM : BSLΔ 33 579 892 1342. D aff[2]. W Θ 565 28 f1 f13.] ηπτοντο S : pler | 7 3 πυγμη HW SVLM] πυκνα T : S. W. fg[1.2]lr[2] vg. geo. | 4 βαπτισωνται ThSl] ραντισωνται HWsV[L]M : BS sa bo. 71 | και κλινων -|h[r]|- W[S]V] om THsLM : BSLΔ bo. 28* l48 | 5 και[1] THWLM : BSL 33 579 892 1342 bo. D lat (exc f). Θ 565 700 f1. 372 sy[p]] επειτα SV : rel | 6 ουτος / ο λαος THWSVLM] * ∽ h : B. D bcfilqr[2] vg. sy[sp]. 1071 372. | τιμα THWSVLM : 𝔭[45] rel] αγαπα -|h[r]|- : D abc. W. Clem Tert.

in grabattis eos, qui se male habebant, circumferre,
ubi audiebant eum esse. 56 Et quocumque introi-
bat, in vicos vel in villas aut civitates, in plateis
ponebant infirmos et deprecabantur eum, ut vel
fimbriam vestimenti eius tangerent; et quoquot
tangebant eum salvi fiebant.

7,1-23 Pharisaeorum et scribarum hypocrisis (Mt 15, 1-20)

7 1 Et conveniunt ad eum pharisaei et quidam
de scribis venientes ab Hierosolymis. 2 Et cum vi-
dissent quosdam ex discipulis eius communibus
manibus, idest non lotis, manducare panes, vitu-
peraverunt. 3 Pharisaei enim et omnes Iudaei, nisi
crebro laverint manus, non manducant, tenentes
traditionem seniorum; 4 et a foro, nisi baptizentur,
non comedunt; et alia multa sunt, quae tradita
sunt illis servare, baptismata calicum et urceorum
et aeramentorum et lectorum. 5 Et interrogabant
eum pharisaei et scribae: Quare discipuli tui non
ambulant iuxta traditionem seniorum, sed com-
munibus manibus manducant panem? 6 At ille re-
spondens dixit eis: Bene prophetavit Esaias de
vobis hypocritis, sicut scriptum est:

Populus hic labiis me honorat,
cor autem eorum longe est a me;
7 in vanum autem me colunt,
docentes doctrinas et praecepta hominum.

8 Reliquentes enim mandatum Dei tenetis tra-
ditionem hominum, baptismata urceorum et cali-
cum; et alia similia his facitis multa. 9 Et dicebat

---

56 Mc 5,27s; A 5,15; 19,11s
7,2 L 11,38
6 Is 29,13

8 ἀφέντες τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ κρατεῖτε τὴν παρά-
δοσιν τῶν ἀνθρώπων. 9 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Καλῶς ἀθε-
τεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν
τηρήσητε. 10 Μωϋσῆς γὰρ εἶπεν Τίμα τὸν πατέρα σου
καὶ τὴν μητέρα σου, καί Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα
θανάτῳ τελευτάτω. 11 ὑμεῖς δὲ λέγετε Ἐὰν εἴπῃ ἄν-
θρωπος τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί Κορβᾶν, ὅ ἐστιν Δῶρον,
ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, 12 οὐκέτι ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν
ποιῆσαι τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί, 13 ἀκυροῦντες τὸν λόγον
τοῦ Θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν ᾗ παρεδώκατε· καὶ παρό-
μοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε. 14 Καὶ προσκαλεσάμενος
πάλιν τὸν ὄχλον ἔλεγεν αὐτοῖς Ἀκούσατέ μου πάντες
καὶ σύνετε. 15 οὐδέν ἐστιν ἔξωθεν τοῦ ἀνθρώπου εἰσπο-
ρευόμενον εἰς αὐτὸν ὃ δύναται κοινῶσαι αὐτόν. ἀλλὰ
τὰ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενά ἐστιν τὰ κοινοῦντα
τὸν ἄνθρωπον. 16 εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.
17 Καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς οἶκον ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ἐπηρώτων
αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὴν παραβολήν. 18 καὶ λέγει
αὐτοῖς Οὕτως καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; οὐ νοεῖτε ὅτι
πᾶν τὸ ἔξωθεν εἰσπορευόμενον εἰς τὸν ἄνθρωπον οὐ
δύναται αὐτὸν κοινῶσαι, 19 ὅτι οὐκ εἰσπορεύεται αὐτοῦ
εἰς τὴν καρδίαν ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ εἰς τὸν
ἀφεδρῶνα ἐκπορεύεται;—καθαρίζων πάντα τὰ βρώμα-

8 αφεντες THWSLM : p^{45} BSLΔ sa bo. D *abcff^{2}iqr$^{1.2}$*. W Θ 565 124. arm] + γαρ V : rel | ανθρωπων THWL : p^{45} BSLΔ sa bo. W *f*1. arm geo] + βαπτισμους ξεστων και ποτηριων και αλλα παρομοια τοιαυτα πολλα ποιειτε SVM : pler; idem add ante αφεντες : (D *abcff^{2}iq*. Θ 565 28. 0131.) | 9 τηρησητε THWSVLM] *στησητε –|h^{r}|– : D *abcfff^{2}iqr^{1}*. sy^{sp}. W Θ 565 28 *f*1. arm geo Cyp. | 13 υμων THWSVLM] + τη μωρα –|h^{r}|– : D it (exc *flr^{2}*). sy^{hlm} | τοιαυτα πολλα THWsLM] ∽ SV : p$^{45?}$ S 579. 700 28 *f*1 *f*13. M* 157 | 14 ελεγεν THSVLM : p^{45}...] λεγει W : B. | 16 ει... ακουετω SVLM] om T HW : BSLΔ* 1342 bo. 28. geo^{1} | 17 εις HWSVLM] + τον T : SΔ sa bo. 273 sy^{s}. | 19 τον αφεδρωνα THWSVLM] το οχετον –|h^{r}|– : D.

illis: Bene irritum facitis praeceptum Dei, ut
traditionem vestram servetis. 10 Moyses enim dixit:
Honora patrem tuum et matrem tuam; et: *Qui male-
dixerit patri vel matri, morte moriatur;* 11 vos autem
dicitis: Si dixerit homo patri aut matri Corban,
quod est donum, quodcumque ex me tibi profuerit;
12 et ultra non dimittitis eum quidquam facere
patri suo aut matri, 13 rescidentes verbum Dei per
traditionem vestram quam tradidistis; et similia
huiusmodi multa facitis.

14 Et advocans iterum turbam dicebat illis:
Audite me omnes et intellegite. 15 Nihil est extra
hominem introiens in eum, quod possit eum
coinquinare; sed quae de homine procedunt, illa
sunt, quae communicant hominem. 16 Si quis
habet aures audiendi, audiat. 17 Et cum introisset
in domum a turba, interrogabant eum discipuli
eius parabolam. 18 Et ait illis: Sic et vos impru-
dentes estis? Non intellegitis quia omne extrinse-
cus introiens in hominem non potest eum commu-
nicare; 19 quia non intrat in cor eius, sed in ven-
trem vadit et in secessum exit? purgans omnes es-

10 Ex 20,12; 21,17; Dt 5,16
15 A 10,14s

τα. 20 ἔλεγεν δὲ ὅτι Τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμε-
νον, ἐκεῖνο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. 21 ἔσωθεν γὰρ ἐκ
τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ
ἐκπορεύονται, πορνεῖαι, κλοπαί, φόνοι, 22 μοιχεῖαι,
πλεονεξίαι, πονηρίαι, δόλος, ἀσέλγεια, ὀφθαλμὸς πονη-
ρός, βλασφημία, ὑπερηφανία, ἀφροσύνη· 23 πάντα ταῦτα
τὰ πονηρὰ ἔσωθεν ἐκπορεύεται καὶ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.
24 Ἐκεῖθεν δὲ ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ ὅρια Τύρου
καὶ Σιδῶνος. Καὶ εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν οὐδένα ἤθελεν
γνῶναι, καὶ οὐκ ἠδυνήθη λαθεῖν· 25 ἀλλ' εὐθὺς ἀκούσασα
γυνὴ περὶ αὐτοῦ, ἧς εἶχεν τὸ θυγάτριον αὐτῆς πνεῦμα
ἀκάθαρτον, ἐλθοῦσα προσέπεσεν πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ.
26 ἡ δὲ γυνὴ ἦν Ἑλληνίς, Συροφοινίκισσα τῷ γένει·
καὶ ἠρώτα αὐτὸν ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλῃ ἐκ τῆς
θυγατρὸς αὐτῆς. 27 καὶ ἔλεγεν αὐτῇ Ἄφες πρῶτον
χορτασθῆναι τὰ τέκνα· οὐ γάρ ἐστιν καλὸν λαβεῖν τὸν
ἄρτον τῶν τέκνων καὶ τοῖς κυναρίοις βαλεῖν. 28 ἡ δὲ
ἀπεκρίθη καὶ λέγει αὐτῷ Ναί, Κύριε· καὶ τὰ κυνάρια
ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίουσιν ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν
παιδίων. 29 καὶ εἶπεν αὐτῇ Διὰ τοῦτον τὸν λόγον
ὕπαγε, ἐξελήλυθεν ἐκ τῆς θυγατρός σου τὸ δαιμόνιον.
30 καὶ ἀπελθοῦσα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς εὗρεν τὸ παιδίον
βεβλημένον ἐπὶ τὴν κλίνην καὶ τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθός.

---

24 ορια THWsLM : BSLΔ 579 892 1342. D. W Θ 565 700 28 *f*1 *f*13.] μεθορια *S*V : rel | και Σίδωνος [H]SVLM] *om TW : LΔ. D *abff*²*inr*¹. sy^s[c]. W Θ 565 28. Ωρ. | ηθελεν HWSVLM] ηθελησεν T : SΔ sa. lat (exc *cq*). 565 69 124 346. geo Ωρ | ηδυνηθη WSVlM] ηδυνασθη TH[*L*] | 25 αλλ ευθυς ακουσασα THWsVLM : BSLΔ 33 579 892 sa (bo). *f* (D *bcff*²*ir*¹·² vg) sy^hlmg Ta] ακουσασα γαρ *S* : rel | ελθουσα HWVLM] εισελθουσα TS : SLΔ 579 892 1342 bo. lat (exc *aq*). 700. | 26 Συροφοινικισσα T*H*SVLM] Συρα Φοινικισσα hW | 27 εστιν καλον THWVLM : BSLΔ 892 1342. D lat. Θ 565 700 *f*1 124. *f*1424] ∽ S : rel | 28 ναι κυριε THWSVLM] κυριε αλλα –|h^r|– : D *bcff*²*i*; *om ναι et αλλα : p^45 *r*¹. W Θ 565 700 *f*13. arm.

cas. 20 Dicebat autem, quoniam quae de homine
exeunt, illa communicant hominem. 21 Ab intus
enim de corde hominum malae cogitationes pro-
cedunt: adulteria, fornicationes, homicidia, 22 furta,
avaritiae, nequitiae, dolus, impudicitiae, oculus
malus, blasphemia, superbia, stultitia 23 Omnia
haec mala ab intus procedunt et communicant
hominem.

7,24-30 **Fides mulieris syrophoenissae** (Mt 15,21-28)

24 Et inde surgens abiit in fines Tyri et Sidonis,
et ingressus domum neminem voluit scire, et non
potuit latere. 25 Mulier enim statim ut audivit de
eo, cuius filia habebat spiritum immundum, intra-
vit et procidit ad pedes eius. 26 Erat enim mulier
gentilis, Syrophoenissa genere. Et rogabat eum
ut daemonium eiceret de filia eius. 27 Qui dixit
illi: Sine prius saturari filios; non est enim bonum
sumere panem filiorum et mittere canibus 28 At
illa respondit et dixit illi: Utique Domine, nam et
catelli comedunt sub mensa de micis puerorum.
29 Et ait illi: Propter hunc sermonem vade, exiit
daemonium a filia tua. 30 Et cum abiisset domum
suam, invenit puellam iacentem supra lectum et
daemonium exiisse.

---

22 Mt 6,23; **20,15**
28 L 16,21
30 J 4,51

31 Καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὁρίων Τύρου ἦλθεν διὰ
Σιδῶνος εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας ἀνὰ μέσον
τῶν ὁρίων Δεκαπόλεως. 32 Καὶ φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν
καὶ μογιλάλον, καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα ἐπιθῇ αὐτῷ
τὴν χεῖρα. 33 καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου
κατ' ἰδίαν ἔβαλεν τοὺς δακτύλους αὐτοῦ εἰς τὰ ὦτα
αὐτοῦ καὶ πτύσας ἥψατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ, 34 καὶ ἀνα-
βλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐστέναξεν, καὶ λέγει αὐτῷ
Ἐφφαθά, ὅ ἐστιν Διανοίχθητι. 35 καὶ εὐθέως ἠνοίγησαν
αὐτοῦ αἱ ἀκοαί, καὶ ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ,
καὶ ἐλάλει ὀρθῶς. 36 καὶ διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ
λέγωσιν· ὅσον δὲ αὐτοῖς διεστέλλετο, αὐτοὶ μᾶλλον
περισσότερον ἐκήρυσσον. 37 καὶ ὑπερπερισσῶς ἐξεπλήσ-
σοντο λέγοντες Καλῶς πάντα πεποίηκεν, καὶ τοὺς κω-
φοὺς ποιεῖ ἀκούειν καὶ τοὺς ἀλάλους λαλεῖν.

8 1 Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις πάλιν πολλοῦ ὄχλου
ὄντος καὶ μὴ ἐχόντων τί φάγωσιν, προσκαλεσάμενος
τοὺς μαθητὰς λέγει αὐτοῖς 2 Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν
ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσίν μοι καὶ οὐκ
ἔχουσιν τί φάγωσιν· 3 καὶ ἐὰν ἀπολύσω αὐτοὺς νήστεις
εἰς οἶκον αὐτῶν, ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ· καί τινες
αὐτῶν ἀπὸ μακρόθεν ἥκασιν. 4 καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ

---

30 το παιδιον... και το δαιμονιον εξεληλυθος THW*S*VLM : BS LΔ 33 1342 sa bo. D lat (exc *an*). Θ 565 700 *f*1. *f*1424 0131 sy^{pl}] ∽ το δαιμ. εξελ. και το παιδ... s : p^{45} (rel) | 32 και^{2} THW[S]LM : BSΔ. D lat. W Θ 565 700. 0131 sy^{1} geo^{2}] om sV : p^{45} rel | 33 αυτου^{1} HWSV LM : p^{45} rel] om T : SL 892. W *ci*. | 35 ευθεως [*S*]VM : p^{45} rel] om THWsL : BSLΔ 33 579 892 1342 bo. D *abff^{2}iq*(*r*^{1}). 0131. | και^{2} HSV LM] + ευθυς TW : S(L)Δ (1342). sy. | 37 πεποιηκεν T*H*SVLM] + ως hW : B sa bo^{codd}. | τους^{2} [*S*]M] om THWsVL : BSLΔ 33 892. 713 1194. | 8 1 μαθητας THSLM : SLΔ 892. D lat (exc *g*^{2}*r*^{2}). 28 *f*1. NΣΦ 0131 sy^{hl}] *+ αυτου WV : rel | 2 ημεραι τρεις T*H*SVLM] ημεραις τρισιν hW : B 892. | μοι T*H*WSVLM] om h : B. | 3 ηκασιν TSLM : S 33 579. D. W Θ 565 700 28 *f*1 69 124. *f*1424 1071 NΣΦA]

7,31-37 Surdus mutusque sanatur

31 Et iterum exiens de finibus Tyri venit per
Sidonem ad mare Galilaeae inter medios fines
Decapoleos. 32 Et adducunt ei surdum et mutum,
et deprecabantur eum, ut imponat illi manum.
33 Et apprehendens eum de turba seorsum, misit
digitos suos in auriculas eius, et exspuens tetigit
linguam eius, 34 et suspiciens in caelum ingemuit
et ait illi: Ephphetha, quod est Adaperire. 35 Et
statim apertae sunt aures eius, et solutum est
vinculum linguae eius, et loquebatur recte. 36 Et
praecepit illis ne cui dicerent. Quanto autem eis
praecipiebat, tanto magis plus praedicabant 37 et
eo amplius admirabantur, dicentes: Bene omnia
fecit, et surdos fecit audire et mutos loqui.

8,1-9 Altera panum multiplicatio (Mt 15,32-38)

8 1 In diebus illis iterum cum turba multa
esset, nec haberent quod manducarent, convo-
catis discipulis, ait illis: 2 Misereor super turbam,
quia ecce iam triduo sustinent me, nec habent
quod manducent; 3 et si dimisero eos ieiunos in
domum suam, deficient in via; quidam enim ex
eis de longe venerunt. 4 Et responderunt ei dis-

---

32 Mt 9,18
33 Mc 8,23
34 Mc 6,41; J 11,41; 17,1
36 Mc 1,43s.
37 Is 35,5
8,2 Mc 6,34-44

οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι Πόθεν τούτους δυνήσεταί τις
ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας; 5 καὶ ἐπηρώτα αὐτούς
Πόσους ἔχετε ἄρτους; οἱ δὲ εἶπαν Ἑπτά. 6 καὶ παραγ-
γέλλει τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ λαβὼν τοὺς
ἑπτὰ ἄρτους εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μα-
θηταῖς αὐτοῦ ἵνα παρατιθῶσιν, καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ.
7 καὶ εἶχον ἰχθύδια ὀλίγα· καὶ εὐλογήσας αὐτὰ εἶπεν
καὶ ταῦτα παρατιθέναι. 8 καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν,
καὶ ἦραν περισσεύματα κλασμάτων ἑπτὰ σπυρίδας.
9 ἦσαν δὲ ὡς τετρακισχίλιοι. καὶ ἀπέλυσεν αὐτούς. 10 Καὶ
εὐθὺς ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ
ἦλθεν εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά.

11 Καὶ ἐξῆλθον οἱ Φαρισαῖοι καὶ ἤρξαντο συζητεῖν
αὐτῷ, ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ,
πειράζοντες αὐτόν. 12 καὶ ἀναστενάξας τῷ πνεύματι
αὐτοῦ λέγει Τί ἡ γενεὰ αὕτη ζητεῖ σημεῖον; ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, εἰ δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον. 13 καὶ
ἀφεὶς αὐτοὺς πάλιν ἐμβὰς ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν. 14 Καὶ
ἐπελάθοντο λαβεῖν ἄρτους, καὶ εἰ μὴ ἕνα ἄρτον οὐκ
εἶχον μεθ' ἑαυτῶν ἐν τῷ πλοίῳ. 15 καὶ διεστέλλετο
αὐτοῖς λέγων Ὁρᾶτε, βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν
Φαρισαίων καὶ τῆς ζύμης Ἡρῴδου. 16 καὶ διελογίζοντο
πρὸς ἀλλήλους ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχουσιν. 17 καὶ γνοὺς

εισιν HW : BLΔ 892 bo.; ηκουσιν sV : rel | 5 επηρωτα S] ηρωτα THWVLM : BSLΔ 579 892 1342. (W). | 7 ειπεν... παρατιθεναι HWSVLM] παρεθηκεν T : S*. | 8 και εφαγον THWVLM : BSCLΔ 33 579 892 1342 bo. D lat sy^sp. W Θ 565 700 28 *f*1 124. geo] εφαγ. δε S : rel | σπυριδας TWSVM] σφυρ. HL | 10 εμβας T*H*SVLM] + αυτος hW : B. 372. (D·*kbir*¹). | το THW[*S*]VLM] om s : L 33 579 1342. W 700 28 *f*1 *f*13. | 12 υμιν ThWSVLM] om *H* : (p⁴⁵) BL 892 1342. (W). | 16 αλληλους THWSLM : p⁴⁵ BS 1342 sa. D *kabcff²iq*. W 565 700 28 *f*1.] + λεγοντες V : rel | εχουσιν HWSLM : p⁴⁵ B 1342 sa bo. *kcg²*: W 565 700 28 *f*¹.] ειχον s : D (*abff²iqr*¹).; εχομεν TsV : rel | 17 γνους λεγει αυτοις THWS : BS^cΔ* 892* bo. *i*. Ta] + ο Ιησους L : L. b.

cipuli sui: Unde illos quis poterit hic saturare
panibus in solitudine? 5 Et interrogavit eos: Quot
panes habetis? Qui dixerunt: Septem. 6 Et praece-
pit turbae discumbere super terram. Et accipiens
septem panes, gratias agens fregit et dabat disci-
pulis suis, ut apponerent, et apposuerunt turbae.
7 Et habebant pisciculos paucos; et ipsos benedixit
et iussit apponi. 8 Et manducaverunt et saturati
sunt, et sustulerunt quod superaverat de frag-
mentis septem sportas. 9 Erant autem qui man-
ducaverant, quasi quattuor milia; et dimisit eos.

8,10-13 **Signum de caelo** (Mt 15,39; 16,1-4)

10 Et statim ascendens navim cum discipulis suis,
venit in partes Dalmanutha. 11 Et exierunt phari-
saei et coeperunt conquirere cum eo, quaerentes
ab illo signum de caelo, tentantes eum. 12 Et inge-
miscens spiritu ait: Quid generatio ista signum
quaerit? Amen dico vobis, si dabitur generationi
isti signum. 13 Et dimittens eos ascendit iterum na-
vim et abiit trans fretum.

8,14-27 **Pharisaeorum fermentum** (Mt 16,5-12)

14 Et obliti sunt panes sumere, et nisi unum
panem non habebant secum in navi. 15 Et praeci-
piebat eis dicens: Videte, et cavete a fermento
pharisaeorum et fermento Herodis. 16 Et cogita-
bant ad alterutrum dicentes: quia Panes non ha-

---

11 Mt 12,38s; L 11,16.29s; J 2,18; 6,40; 1 C 1,22
15 L 12,1

λέγει αὐτοῖς Τί διαλογίζεσθε ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε;
οὔπω νοεῖτε οὐδὲ συνίετε; πεπωρωμένην ἔχετε τὴν
καρδίαν ὑμῶν; ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε, 18 καὶ
ὦτα ἔχοντες οὐκ ἀκούετε; καὶ οὐ μνημονεύετε, 19 ὅτε
τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασα εἰς τοὺς πεντακισχιλίους, καὶ
πόσους κοφίνους κλασμάτων πλήρεις ἤρατε; λέγουσιν
αὐτῷ Δώδεκα. 20 ὅτε τοὺς ἑπτὰ εἰς τοὺς τετρακισχι-
λίους, πόσων σπυρίδων πληρώματα κλασμάτων ἤρατε;
καὶ λέγουσιν Ἑπτά. 21 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Οὔπω συνίετε;
22 Καὶ ἔρχονται εἰς Βηθσαϊδάν. Καὶ φέρουσιν αὐτῷ
τυφλόν, καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα αὐτοῦ ἅψηται.
23 καὶ ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ τυφλοῦ ἐξήνεγκεν
αὐτὸν ἔξω τῆς κώμης, καὶ πτύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ,
ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἐπηρώτα αὐτὸν Εἴ τι βλέπεις;
24 καὶ ἀναβλέψας ἔλεγεν Βλέπω τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι
ὡς δένδρα ὁρῶ περιπατοῦντας. 25 εἶτα πάλιν ἐπέθηκεν
τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ διέβλεψεν
καὶ ἀπεκατέστη, καὶ ἐνέβλεπεν τηλαυγῶς ἅπαντα.
26 καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς οἶκον αὐτοῦ λέγων Μηδὲ
εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς.
27 Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς

472; * ω γνους ο Ιησ. λεγ. αυτ. S [ο Ιησ.], VM : pler | 19 και T[S]L : SCΔ 33 579 sa. D $fg^{2}lr^{2}$ aur. sy$^{s[c]}$ Θ 565 *f*1. *f*1424 213 273 M arm] om HWsVM : p^{45} rel | 20 οτε *H*WLM : BL 579 1241. 565. *f*1424] + και Th : SΔ. $(k)g^{2}lr^{2}$ aur vg.; * + δε SV : pler | σπυριδων TWSVM] σφυρ. HL | και λεγουσιν THWVLM : BSCLΔ 1342 bo. $(k)g^{2}(l)$ vg. 115. arm] * οι δε ειπον S : p^{45} rel | επτα TWSVM : p^{45}...] * pr αυτω HL : BCLΔ 579 892 1342 sa bo. $g^{2}l$ vg. sy$^{s[c]}$. 115 517 arm | 22 Βηθσαιδαν THWSVLM : p^{45} rel] Βηθανιαν -|h^{r}|- : D $abdfff^{2}ilqr^{1}$. 566 262*. | 23 βλεπεις *H*WsLM : BCΔ 579 1342 sa bo. D* sy$^{s[c]}$. Θ 565 372. geo^{1} Ta] βλεπει Th*S*V : rel | 25 επεθηκεν TWSVLM] εθηκεν H : BL 892. 1093. | τηλαυγως *H*WSV[*L*]M] δηλαυγως Thl : S*CΔ (L 579). | 26 μηδε HWSVLM] μη T : S*. W. | μηδε ... εισελθης TH WSVLM : BSL sa bo. sy^{s}. W *f*1. geo^{1}] μηδενι ειπης εις την κωμην -|h^{r}|- : (l) *kcq*).; al var

bemus. 17 Quo cognito, ait illis Iesus: Quid cogi-
tatis quia panes non habetis? nondum cognoscitis
nec intellegitis? adhuc caecatum habetis cor ve-
strum? 18 *oculos habentes non videtis, et aures ha-*
bentes non auditis? nec recordamini, 19 quando
quinque panes fregi in quinque milia, quot cophinos
fragmentorum plenos sustulistis? Dicunt ei: Duo-
decim. 20 Quando et septem panes in quattuor mi-
lia, quot sportas fragmentorum tulistis? Et dicunt
ei: Septem. 21 Et dicebat eis: Quomodo nondum
intellegitis?

8,22-26 Bethsaidae caecus visum recipit

22 Et veniunt Bethsaidam. Et adducunt ei cae-
cum, et rogabant eum ut illum tangeret. 23 Et
apprehensa manu caeci, eduxit eum extra vicum;
et exspuens in oculos eius, impositis manibus suis,
interrogavit eum si quid videret. 24 Et aspiciens
ait: Video homines, velut arbores, ambulantes.
25 Deinde iterum imposuit manus super oculos eius,
et coepit videre, et restitutus est, ita ut clare vi-
deret omnia. 26 Et misit illum in domum suam di-
cens: Vade in domum tuam; et si in vicum introie-
ris, nemini dixeris.

8,27-30 Petri confessio (Mt 16,13-20; L 9,18-21)

27 Et egressus est Iesus et discipuli eius in castella

---

18 Is 6,9ss; Jr 5,21; Ez 12,2
19 Mc 6,41-44
20 Mc 8,6-9
22 Mc 6,56
23 Mc 7,32s; J 9,6
26 Mc 1,43s

κώμας Καισαρείας τῆς Φιλίππου· καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπη-
ρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων αὐτοῖς Τίνα με λέ-
γουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι; 28 οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ λέγοντες
ὅτι Ἰωάννην τὸν Βαπτιστήν, καὶ ἄλλοι Ἠλίαν, ἄλλοι
δὲ ὅτι εἷς τῶν προφητῶν. 29 καὶ αὐτὸς ἐπηρώτα αὐτούς
Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος
λέγει αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ Χριστός. 30 καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς
ἵνα μηδενὶ λέγωσιν περὶ αὐτοῦ. 31 Καὶ ἤρξατο διδάσκειν
αὐτοὺς ὅτι δεῖ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν,
καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν
ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ
μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι· 32 καὶ παρρησίᾳ τὸν
λόγον ἐλάλει. καὶ προσλαβόμενος ὁ Πέτρος αὐτὸν ἤρξα-
το ἐπιτιμᾶν αὐτῷ. 33 ὁ δὲ ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ ἐπετίμησεν Πέτρῳ καὶ λέγει Ὕπαγε
ὀπίσω μου, Σατανᾶ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ
τὰ τῶν ἀνθρώπων. 34 Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον
σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς Εἴ τις θέλει
ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω
τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι. 35 ὃς γὰρ ἐὰν
θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν
ἀπολέσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν τοῦ εὐαγγελίου, σώσει

28 ειπον THWVLM : BSCLΔ 579 892 1342 sa bo. *k*. (sy[s[c]]). sy[p]. Ta.] *απεκριθησαν S : rel | οτι[1] THW[S]VL : BS* 1342. sy[p].] *om Ta.] sM : rel | 29 αποκριθεις THWLM : BL 579. *g*[2]*lr*[2] vg. Φ 273 sy[hl]. Ta.] ∽ + δε SV : pler | 32 ο Πετρος / αυτον THWSVLM : BL 892. *a*.] W s : pler | 34 ει τις HWSVLM : BSC*LΔ 33 579 892 1342. D lat. W 565 700 28 *f*1 *f*13. 1071 arm sy[hlmg] Ωρ] οστις Ts : rel | ακολουθειν TS : p[45] C* sa. D *abfff*[2]*inqr*[2] vg. W Θ 565 700 28 *f*1. 1424 Φ 157 MUX] ελθειν HWVLM : rel | 35 ψυχην αυτου[1] ThWSVLM : p[45] rel] εαυτου ψυχ. *H* : B. (D[c] ∽). 28. Ωρ | απολεσει[2] THVLM : p[45] BSCΔ 579. D[c]. Θ 28 *f*13. 157 Γ] απολεση WS : rel | ψυχην αυτου[2] THWs VLM : p[45] BSC*LΔ 33 579 892. 565 1. *f*1424 1071 566 ΣΦΑΧ] εαυτου φυχ. T (err) *S* : rel | ενεκεν : p[45] D *kabin*. sy[s[c]]. 700 28. arm Ωρ] +

Caesareae Philippi, et in via interrogabat disci-
pulos suos dicens eis: Quem me dicunt esse homi-
nes? 28 Qui responderunt illi dicentes: Iohannem
Baptistam, alii Heliam, alii vero quasi unum de
prophetis. 29 Tunc dicit illis: Vos vero quem me
esse dicitis? Respondens Petrus ait ei: Tu es
Christus. 30 Et comminatus est eis, ne cui dicerent
de illo.

8,31-33 **Prima passionis praedictio** (Mt 16,21-23; L 9,22)

31 Et coepit docere eos, quoniam oportet Filium
hominis pati multa et reprobari a senioribus et
a summis sacerdotibus et scribis et occidi et post
tres dies resurgere. 32 Et palam verbum loqueba-
tur. Et apprehendens eum Petrus coepit increpare
eum. 33 Qui conversus et videns discipulos suos
comminatus est Petro dicens: Vade retro me
satana, quoniam non sapis quae Dei sunt, sed
quae sunt hominum.

8,34-9,1 **Crucis ferendae necessitas** (Mt 16,24-28; L 9,23-27)

34 Et convocata turba cum discipulis suis, dixit
eis: Si quis vult me sequi, deneget semetipsum
et tollat crucem suam et sequatur me. 35 Qui
enim voluerit animam suam salvam facere, perdet
eam; qui autem perdiderit animam suam propter
me et evangelium, salvam faciet eam. 36 Quid

28 Mc 6,14ss
29 J 6,68s
30 Mc 9,9
31 Mc 9,31; 10,32ss
35 Mt 10,39

αὐτήν. 36 τί γὰρ ὠφελεῖ ἄνθρωπον κερδῆσαι τὸν κόσμον
ὅλον καὶ ζημιωθῆναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; 37 τί γὰρ δώσει
ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; 38 ὃς γὰρ ἐὰν
ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ
τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐπαισχυνθήσεται αὐτόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ
Πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων. 9 1 καὶ
ἔλεγεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσίν τινες τῶν ὧδε
ἑστηκότων οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως ἂν
ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.

2 Καὶ μετὰ ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν
Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην, καὶ ἀναφέρει
αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μόνους. καὶ μετε-
μορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, 3 καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγέ-
νετο στίλβοντα λευκὰ λίαν, οἷα γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς
οὐ δύναται οὕτως λευκᾶναι. 4 καὶ ὤφθη αὐτοῖς Ἠλίας
σὺν Μωϋσεῖ, καὶ ἦσαν συλλαλοῦντες τῷ Ἰησοῦ. 5 καὶ
ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ Ῥαββί, καλόν
ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν τρεῖς σκηνάς, σοὶ
μίαν καὶ Μωϋσεῖ μίαν καὶ Ἠλίᾳ μίαν. 6 οὐ γὰρ ᾔδει τί
ἀποκριθῇ· ἔκφοβοι γὰρ ἐγένοντο. 7 καὶ ἐγένετο νεφέλη
ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς, καὶ ἦλθεν φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης
Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἀκούετε αὐτοῦ.

εμου και T[H]WSVLM : rel | 36 ωφελει T*H*WSLM : BSL 892. *anq*. W *f*1424 arm sy geo] -λησει hV : rel | ωφελ[ησ]ει T*H*WSVLM] + τον h : C*. D. W Θ 28 124. 1071 Φ ΥΑΠ Ωρ | 37 δωσει sM : p[45] rel] δοι THWsL : BS*.; δῳ *S*V : S[c]L. | ανθρωπος THSVLM : p[45] rel] pr ο W : B sa bo. | 9 1 των ωδε SV (p[45]) rel] ∽ THWLM : B. D*. | 2 τον[3] ThSVL : p[45] SCL 33 579. D. W 28 *f*1 *f*13. *f*1424 U 4 273 ΚΠΧ] om *H*WM : rel | 5 τρεις σκηνας THWsVLM : p[45] BSCLΔ 33 579 892 1342 sa bo. lat (exc *dfq*) sy[sp]. 1424 1071 273 geo] ∽ *S* : rel | 6 αποκριθη THW*S*VLM : B(S)C*LΔΨ 33 579 892 1342 bo. *k*. 565 700 28 *f*1.] λαλησει s : (p[45]) pler | 7 ηλθεν SL] εγενετο THWVM : B(S)CLΔΨ 579 892 1342 bo. sy[hlmg] arm geo

enim proderit homini, si lucretur mundum totum,
et detrimentum animae suae faciat? 37 Aut quid
dabit homo commutationis pro anima sua? 38 Qui
enim me confusus fuerit et verba mea in genera-
tione ista adultera et peccatrice, et Filius hominis
confundetur eum, cum venerit in gloria Patris sui
cum angelis sanctis. 9 1 Et dicebat illis: Amen
dico vobis quia sunt quidam de hic stantibus, qui
non gustabunt mortem donec videant regnum Dei
veniens in virtute.

9,2-13 **Transfiguratio Domini** (Mt 17,1-13; L 9,28-36)

2 Et post dies sex assumit Iesus Petrum et
Iacobum et Iohannem et ducit illos in montem
excelsum seorsum solos, et transfiguratus est coram
ipsis. 3 Et vestimenta eius facta sunt splendentia
et candida nimis velut nix, qualia fullo non potest
super terram candida facere. 4 Et apparuit illis
Helias cum Moyse, et erant loquentes cum Iesu.
5 Et respondens Petrus ait Iesu: Rabbi, bonum
est nos hic esse, et faciamus tria tabernacula, tibi
unum et Moysi unum et Heliae unum. 6 Non enim
sciebat quid diceret; erant enim timore exterriti.
7 Et facta est nubes obumbrans eos, et venit vox
de nube dicens: Hic est Filius meus carissimus,

---

37 Ps 48,8s
38 Mt 10,33
6 (Mc 14,40)
7 Mc 1,11; 2 P 1,17; Ps 2,7; Dt 18,15; A 3,22

8 καὶ ἐξάπινα περιβλεψάμενοι οὐκέτι οὐδένα εἶδον ἀλλὰ
τὸν Ἰησοῦν μόνον μεθ' ἑαυτῶν. 9 Καὶ καταβαινόντων
αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ
ἃ εἶδον διηγήσωνται, εἰ μὴ ὅταν ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. 10 καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν πρὸς
ἑαυτοὺς συζητοῦντες τί ἐστιν τὸ ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι.
11 καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες Ὅτι λέγουσιν οἱ γραμ-
ματεῖς ὅτι Ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; 12 ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς
Ἠλίας ἐλθὼν πρῶτον ἀποκαθιστάνει πάντα· καὶ πῶς
γέγραπται ἐπὶ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πολλὰ πάθῃ
καὶ ἐξουδενηθῇ; 13 ἀλλὰ λέγω ὑμῖν ὅτι καὶ Ἠλίας ἐλή-
λυθεν, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ὅσα ἤθελον, καθὼς γέγραπται
ἐπ' αὐτόν.

14 Καὶ ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶδεν ὄχλον πολὺν
περὶ αὐτοὺς καὶ γραμματεῖς συζητοῦντας πρὸς αὐτούς.
15 καὶ εὐθὺς πᾶς ὁ ὄχλος ἰδόντες αὐτὸν ἐξεθαμβήθησαν,
καὶ προστρέχοντες ἠσπάζοντο αὐτόν. 16 καὶ ἐπηρώτησεν
αὐτούς Τί συζητεῖτε πρὸς αὐτούς; 17 καὶ ἀπεκρίθη
αὐτῷ εἷς ἐκ τοῦ ὄχλου Διδάσκαλε, ἤνεγκα τὸν υἱόν
μου πρὸς σέ, ἔχοντα πνεῦμα ἄλαλον· 18 καὶ ὅπου ἐὰν
αὐτὸν καταλάβῃ, ῥήσσει αὐτόν, καὶ ἀφρίζει καὶ τρίζει

8 αλλα ThSVlM] *ει μη *H*W[*L*]l : BSΨ 33 579 892 1342 bo. D lat sy$^{s(p)hl}$. *f*1424 713 0131 544 ΝΣ | μεθ εαυτων p μονον ThWSVlM] ∽ p ειδον *H*[*L*] : B 33 579 sa *cf* aur. | 9 και καταβαινοντων THWVLM : BSCLΔΨ 33 892. D lat (exc *f*). 1071 0131 N] καταβ. δε S : rel | απο ThSVL] εκ *H*WM : BΨ 33. D. | 11 λεγουσιν HWsVLM] + οι φαρισαιοι και T[*S*] : SL 1342. *clr*^{2} vg. 4 273 1093. | 12 εφη THW*S*VLM : BSCLΔΨ 579 892 1342 sa bo. 1093.] αποκριθεις ειπεν s : rel | Ηλιας TS : LΨ 892. D lat sy$^{sp\ hl\ mg}$. W 565 28 *f*1. geo arm] + μεν HWVLM : rel | αποκαθιστανει TWSVLM] αποκατισ. H | εξουδενηθη HWVLM : BΨ. D.] *εξουθενηθη : L 892 1342. W Θ *f*1. ΝΣΦ.; εξουθενωθη T : S. 69 346.; εξουδενωθη S : rel | 14 ελθων, ειδεν SV] ελθοντες, ειδον THWLM : BSLΔΨ 892 1342 sa. *k*. W arm. | προς αυτους THW*S*VLM : BSCL(Ψ) 579 892. *k*. W Θ 700 28 *f*1 124. 067 G] αυτοις s : rel | 18 αυτον^{3} HWSVLM : 0153...] om T : S. D *k*. W.

audite illum. 8 Et statim circumspicientes ne-
minem amplius viderunt, nisi Iesum tantum se-
cum.
9 Et descendentibus illis de monte, praecepit
illis, ne cuiquam quae vidissent narrarent, nisi
cum Filius hominis a mortuis resurrexerit. 10 Et
verbum continuerunt apud se, conquirentes quid
esset: Cum a mortuis resurrexerit. 11 Et interro-
gabant eum dicentes: Quid ergo dicunt pharisaei
et scribae, quia Heliam oportet venire primum?
12 Qui respondens ait illis: Helias cum venerit
primo, restituet omnia; et quomodo scriptum est
in Filium hominis, ut multa patiatur et contem-
natur? 13 Sed dico vobis quia et Helias venit, et
fecerunt illi quaecumque voluerunt, sicut scriptum
est de eo.

9,14-29 Daemoniaci pueri sanatio (Mt 17,14-21; L 9, 37-43)

14 Et veniens ad discipulos suos, vidit turbam
magnam circa eos et scribas conquirentes cum
illis. 15 Et confestim omnis populus videns Iesum
stupefactus est, et expaverunt, et accurrentes sa-
lutabant eum. 16 Et interrogavit eos: Quid inter
vos conquiritis? 17 Et respondens unus de turba
dixit: Magister, attuli filium meum ad te haben-
tem spiritum mutum; 18 qui ubicumque eum ap-
prehenderit, allidit illum, et spumat et stridet

9 Mc 8,30
12 Ma 4,5s; Is 53,3
13 Mt 11,14 (3 Rg 19,2.10)

τοὺς ὀδόντας καὶ ξηραίνεται· καὶ εἶπα τοῖς μαθηταῖς
σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσιν, καὶ οὐκ ἴσχυσαν. 19 ὁ δὲ ἀπο-
κριθεὶς αὐτοῖς λέγει Ὦ γενεὰ ἄπιστος, ἕως πότε πρὸς
ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετε αὐτὸν
πρός με. 20 καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν. καὶ ἰδὼν
αὐτὸν τὸ πνεῦμα εὐθὺς συνεσπάραξεν αὐτόν, καὶ πεσὼν
ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζων. 21 καὶ ἐπηρώτησεν τὸν
πατέρα αὐτοῦ Πόσος χρόνος ἐστὶν ὡς τοῦτο γέγονεν
αὐτῷ; ὁ δὲ εἶπεν Ἐκ παιδιόθεν· 22 καὶ πολλάκις καὶ
εἰς πῦρ αὐτὸν ἔβαλεν καὶ εἰς ὕδατα ἵνα ἀπολέσῃ αὐτόν·
ἀλλ' εἴ τι δύνῃ, βοήθησον ἡμῖν σπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς.
23 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Τὸ Εἰ δύνῃ, πάντα δυνατὰ
τῷ πιστεύοντι. 24 εὐθὺς κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου
ἔλεγεν Πιστεύω· βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ. 25 ἰδὼν δὲ ὁ Ἰη-
σοῦς ὅτι ἐπισυντρέχει ὁ ὄχλος, ἐπετίμησεν τῷ πνεύματι
τῷ ἀκαθάρτῳ λέγων αὐτῷ Τὸ ἄλαλον καὶ κωφὸν πνεῦμα,
ἐγὼ ἐπιτάσσω σοι, ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ καὶ μηκέτι εἰσέλ-
θῃς εἰς αὐτόν. 26 καὶ κράξας καὶ πολλὰ σπαράξας
ἐξῆλθεν· καὶ ἐγένετο ὡσεὶ νεκρός, ὥστε τοὺς πολλοὺς
λέγειν ὅτι ἀπέθανεν. 27 ὁ δὲ Ἰησοῦς κρατήσας τῆς
χειρὸς αὐτοῦ ἤγειρεν αὐτόν, καὶ ἀνέστη. 28 καὶ εἰσελ-
θόντος αὐτοῦ εἰς οἶκον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κατ' ἰδίαν
ἐπηρώτων αὐτόν Ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν
αὐτό; 29 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ
δύναται ἐξελθεῖν εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ.

21 ως THWVLM] εξ ου S : S C LΔΨ 33 579 892 sa bo lat sy[sphl] W Θ 565 28 f1424 4 273 geo | 24 παιδιου THWSLM : p[45] BSC LΔΨ sa bo k sy[s] W 700 28 A geo arm] + μετα δακρυων -|h[r]|- V rel | 25 o TS SLΔΨ 33 579 1342 W 565 700 28 f13 f1424 1071 MΦ AΠ 028 X arm] om HWVLM rel | επιτασσω σοι THWVLM BSLΔΨ 33 579 892 sa bo k vg[cl] W sy[pl hl] geo] ~ S rel | 27 της χειρος αυτου THWSVLM p[45] BSLΔΨ 892 1342 sa bo D lat Θ 565 28 f1 f13 sy geo arm] αυτον της χειρ. s pler | 29 και νηστεια

dentibus et arescit; et dixi discipulis tuis ut eice-
rent illum, et non potuerunt. 19 Qui respondens
eis dixit: O generatio incredula, quamdiu apud
vos ero? quamdiu vos patiar? afferte illum ad me.
20 Et attulerunt eum. Et cum vidisset eum, statim
spiritus conturbavit illum; et elisus in terram vo-
lutabatur spumans. 21 Et interrogavit patrem eius:
Quantum temporis est, ex quo ei hoc accidit? At
ille ait: Ab infantia; 22 et frequenter eum in ignem
et in aquas misit, ut eum perderet; sed si quid
potes, adiuva nos misertus nostri. 23 Iesus autem
ait illi: Si potes credere, omnia possibilia sunt
credenti. 24 Et continuo exclamans pater pueri
cum lacrimis aiebat: Credo, Domine, adiuva incre-
dulitatem meam. 25 Et cum videret Iesus concur-
rentem turbam, comminatus est spiritui immundo
dicens illi: Surde et mute spiritus, ego praecipio
tibi, exi ab eo, et amplius ne introeas in eum.
26 Et exclamans et multum discerpens eum, exiit
ab eo, et factus est sicut mortuus, ita ut multi
dicerent: quia Mortuus est. 27 Iesus autem tenens
manum eius elevavit eum, et surrexit. 28 Et cum
introisset in domum, discipuli eius secreto interro-
gabant eum: Quare nos non potuimus eicere eum?
29 Et dixit illis: Hoc genus in nullo potest exire,
nisi in oratione et ieiunio.

19 (L 24,25)
23 Mc 11,22s
24 L 17,5
26 Mc 1,26
27 Mc 5,41
28 Mc 10,10
29 Tob 12,8s

30 Κἀκεῖθεν ἐξελθόντες παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλι-
λαίας, καὶ οὐκ ἤθελεν ἵνα τις γνοῖ· 31 ἐδίδασκεν γὰρ
τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι Ὁ Υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ
ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ ἀποκτανθεὶς μετὰ τρεῖς ἡμέρας
ἀναστήσεται. 32 οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφοβοῦντο
αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.
33 Καὶ ἦλθον εἰς Καφαρναούμ. Καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενό-
μενος ἐπηρώτα αὐτούς Τί ἐν τῇ ὁδῷ διελογίζεσθε;
34 οἱ δὲ ἐσιώπων· πρὸς ἀλλήλους γὰρ διελέχθησαν ἐν τῇ
ὁδῷ τίς μείζων. 35 καὶ καθίσας ἐφώνησεν τοὺς δώδεκα
καὶ λέγει αὐτοῖς Εἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσται
πάντων ἔσχατος καὶ πάντων διάκονος. 36 καὶ λαβὼν
παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ ἐναγκαλισά-
μενος αὐτὸ εἶπεν αὐτοῖς 37 Ὃς ἂν ἓν τῶν τοιούτων
παιδίων δέξηται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ
ὃς ἂν ἐμὲ δέχηται, οὐκ ἐμὲ δέχεται ἀλλὰ τὸν ἀπο-
στείλαντά με. 38 Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰωάννης Διδάσκαλε,
εἴδομέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια, ὃς
οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν, καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν. 39 ὁ δὲ Ἰη-
σοῦς εἶπεν Μὴ κωλύετε αὐτόν· οὐδεὶς γάρ ἐστιν ὃς
ποιήσει δύναμιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου καὶ δυνήσεται ταχὺ

-|hr|- SV[M] p45vid rel] om THWL : BS°. k. geo1 | 30 παρεπορευοντο ThWSVLM : p45 rel] επορευοντο H : B°. D acf. 1402 | γνοι THW LM] γνῳ SV | 31 αυτοις T[H]WSVLM] om : B. k. | 33 ηλθον THW VLM : BS sa. D lat (exc fq). W 565 f1. 1424 arm syp] ηλθεν S : rel | 37 εν T[H]WSVLM] om : D. 124. 273 ΓX | τοιουτων παιδιων HWs VLM] παιδιων τουτων TS : SCΔ 1342. 047 | 38 ος ουκ ακολουθει ημιν T -|hr|- WSL (vers) M] om HsVL (text et comm) : BSCLΔΨ 579 892 1342 sa bo. f aur. sysp!. Θ. 1071 arm | ημιν TWSLM] μεθ ημων -|hr|- : D ka. | αυτον -|hr|- S : 1241. D lat (exc f aur). W 565 700 28 f1 f13. 1424 213 273 X geo arm] + οτι ουκ ηκολουθει ημιν THWsV LM : BSΔ. Θ. 1071; + οτι ουκ ακολουθει ημιν s : rel | 39 Ιησους THW[S]VLM] om s : D kabff2ir1. sys. W 565 28 f1 f13. arm

9,30-32 **Passionis altera praedictio** (Mt 17 22-23; L 9,44-45)

30 Et inde profecti praetergrediebantur Gali-
laeam, nec volebat quemquam scire. 31 Docebat
autem discipulos suos, et dicebat illis: quoniam
Filius hominis tradetur in manus hominum, et
occident eum, et occisus tertia die resurget. 32 At
illi ignorabant verbum, et timebant interrogare
eum.

9,33-37 **Quis maior** (Mt 18,1-5; L 9,46-48)

33 Et venerunt Capharnaum. Qui cum domi
essent, interrogabat eos: Quid in via tractabatis?
34 At illi tacebant; siquidem in via inter se disputa-
verant, quis eorum maior esset. 35 Et residens
vocavit duodecim et ait illis: Si quis vult primus
esse, erit omnium novissimus et omnium minister.
36 Et accipiens puerum, statuit eum in medio
eorum; quem cum complexus esset, ait illis: 37 Quis-
quis unum ex huiusmodi pueris receperit in no-
mine meo, me recipit; et quicumque me susceperit,
non me suscipit, sed eum qui misit me.

9,38-41 **Exorcista alienus** (L 9,49-50)

38 Respondit illi Iohannes dicens: Magister, vidi-
mus quemdam in nomine tuo eicientem daemonia,
qui non sequitur nos; et prohibuimus eum. 39 Iesus
autem ait: Nolite prohibere eum; nemo est enim
qui faciat virtutem in nomine meo, et possit cito

---

31 Mc 8,31
32 L 9,45
35 Mc 10,43ss
36 Mc 10,16
37 Mt 10,40
39 Nu 11,27s

κακολογῆσαί με. [40]ὃς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐστιν. [41]°Ος γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν ὀνόματι ὅτι Χριστοῦ ἐστε, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ. [42]Καὶ ὃς ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, καλόν ἐστιν αὐτῷ μᾶλλον εἰ περίκειται μύλος ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν. [43]Καὶ ἐὰν σκανδαλίζῃ σε ἡ χείρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν· καλόν ἐστίν σε κυλλὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωήν, ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον. [44]καὶ ἐὰν ὁ πούς σου σκανδαλίζῃ σε, ἀπόκοψον αὐτόν· [45]καλόν ἐστίν σε εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλόν, ἢ τοὺς δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν. [46]καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζῃ σε, ἔκβαλε αὐτόν· [47]καλόν σέ ἐστιν μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν, [48]ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται. [49]πᾶς γὰρ πυρὶ ἁλισθήσεται, καὶ πᾶσα θυσία ἁλὶ ἁλισθήσεται. [50]καλὸν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας ἄναλον γένηται, ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσετε; ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλα καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις.

10 [1]Καὶ ἐκεῖθεν ἀναστὰς ἔρχεται εἰς τὰ ὅρια τῆς

---

41 ονοματι HWSVLM : BS^c LC°Ψ 579 892 1342. sy^sphl. 1. 1424 1071 ΝΣΦΑΚΠ° arm] *+ μου T : rel | 42 τουτων THW[S]VLM : BSCLΔ 579 1342 sa (bo). D *cq(bdfff²g²ilr² vg)*. sy^(sp)hl. Θ 565 700 28 *f*1 124. 1424 1071 ΝΦΑ geo^B] om s : rel | εις εμε V] om THWSLM : S(C°)Δ bo. (D) *k*° *(a)bff²i*. | 43 σκανδαλιζῃ hWSVlM] σκανδαλισῃ T*H*[*L*] : BSLΔΨ 579 892 1342. W 28. 1012 (H) | 47 την² ThWSVLM] om *H* : BLΨ. 28. | 49 πας γαρ πυρι THWSVLM] πασα γαρ θυσια αλι ⊣h^r⊢ : D *(k)(a)b(c)ff²i*. 65°. | και... αλισθησεται WV] om THS LM : BSLΔ 1342 sa bo. sy^s[c]. W 565 700 28° *f*1. geo arm | 50 αλας^1:2 HW*S*' VLM] αλα Ts

male loqui de me. [40]Qui enim non est adversum vos, pro vobis est. [41]Quisquis enim potum dederit vobis calicem aquae in nomine meo, quia Christi estis, amen dico vobis, non perdet mercedem suam.

9,42-50 Scandalum vitandum (Mt 18,6-9)

[42]Et quisquis scandalizaverit unum ex his pusillis credentibus in me, bonum est ei magis, si circumdaretur mola asinaria collo eius et in mare mitteretur. [43]Et si scandalizaverit te manus tua, abscide illam; bonum est tibi debilem introire in vitam, quam duas manus habentem ire in gehennam, in ignem inextinguibilem, [44]ubi *vermis eorum non moritur, et ignis non extinguitur.* [45]Et si pes tuus te scandalizat, amputa illum; bonum est tibi claudum introire in vitam aeternam, quam duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inextinguibilis, [46]ubi *vermis eorum non moritur, et ignis non extinguitur.* [47]Quod si oculus tuus scandalizat te, eice eum; bonum est tibi luscum introire in regnum Dei, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis, [48]*ubi vermis eorum non moritur, et ignis non extinguitur.* [49]Omnis enim igne salietur, et omnis victima sale salietur. [50]Bonum est sal; quod si sal insulsum fuerit, in quo illud condietis? Habete in vobis sal, et pacem habete inter vos.

10,1-12 Matrimonii vinculum (Mt 19,1-12)

10 [1]Et inde exsurgens venit in fines Iudaeae

---

41 Mt 10,42
43 Mt 5,30
47 Mt 5,29
48 Jdt 16,21; Is 66,24
49 Lv 2,13
50 Mt 5,13; L 14,34s; C 4,6; R 12,18; Hb 12,14

Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ συμπορεύονται
πάλιν ὄχλοι πρὸς αὐτόν, καὶ ὡς εἰώθει πάλιν ἐδίδασκεν
αὐτούς. 2 Καὶ προσελθόντες Φαρισαῖοι ἐπηρώτων αὐτὸν
εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ γυναῖκα ἀπολῦσαι, πειράζοντες αὐτόν.
3 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· Τί ὑμῖν ἐνετείλατο
Μωϋσῆς; 4 οἱ δὲ εἶπαν· Ἐπέτρεψεν Μωϋσῆς βιβλίον
ἀποστασίου γράψαι καὶ ἀπολῦσαι. 5 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτοῖς· Πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψεν ὑμῖν
τὴν ἐντολὴν ταύτην. 6 ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως ἄρσεν καὶ
θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς· 7 ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄν-
θρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, 8 καὶ ἔσονται
οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν· ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ μία
σάρξ. 9 ὃ οὖν ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωρι-
ζέτω. 10 καὶ εἰς τὴν οἰκίαν πάλιν οἱ μαθηταὶ περὶ
τούτου ἐπηρώτων αὐτόν. 11 καὶ λέγει αὐτοῖς· Ὃς ἂν
ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται
ἐπ' αὐτήν· 12 καὶ ἐὰν γυνὴ ἀπολύσασα τὸν ἄνδρα αὐτῆς
γαμήσῃ ἄλλον, μοιχᾶται.
13 Καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδία ἵνα ἅψηται αὐτῶν·
οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμων τοῖς προσφέρουσιν. 14 ἰδὼν δὲ

---

10 1 και[2] THW[S]VLM : BSC*LΨ 892 sa bo:] om s : C*Δ 579 1342. D *kabcfff[2]ilqr[2]* aur vg. sy[sp]. W Θ 565 28 *f*1 *f*13. G geo arm; + δια του [S] : rel | 2 προσελθοντες Φαρισαιοι [H]WSVLM] om : D *kab.* sy[s(c)].; + οι ante Φαρισ. T : SC 579. (W Θ 565) *f*1 *f*13. *f*1424 1071 157 NΣ 4 273 XVΩ | 6 αυτους T[H]WSVLM : BSCLΔ 579 1342 sa bo. *c.* geo[2]] ο θεος (om αυτους) : D *kbfff[2]r[1]*. W arm; *αυτους + ο θεος SV : rel | 7 μητερα HWSVLM] *+ αυτου T : SΨ 579 sa bo. (D) *abcfff[2]*. sy[sp]. M 713 geo[1] | μητερα (αυτου) THWsL : BSΨ 892*. sy[s(c)]. *l* 48.] + και προσκολληθησεται τη γυναικι αυτου s : CLΔ 579 1342. *acfr[1]*. *f*1. NΣA; + *και προσκολλ. προς την γυναικα αυτ. [S]VM : rel | 12 γυνη L] αυτη THWSVM : BSCΔΨ 579 892 1342 sa bo. | 13 αψηται αυτων TS] ∽ HWVLM : BSCLΔΨ 579 892 (1342). *fr[2]*. Θ 544 124. *f*1424 213 | επετιμων TSV] -μησαν HWLM : BSCLΔΨ 579 892 sa bo. | τοις προσφερουσιν TSV] αυτοις HWLM : BSC LΔΨ 579 892 1342 bo. *kc.*

ultra Iordanem; et conveniunt iterum turbae
ad eum; et, sicut consueverat, iterum docebat
illos. 2 Et accedentes pharisaei interrogabant eum,
si licet viro uxorem dimittere, tentantes eum.
3 At ille respondens dixit eis: Quid vobis praecepit
Moyses? 4 Qui dixerunt: Moyses permisit *libellum
repudii scribere et dimittere.* 5 Quibus respondens
Iesus ait: Ad duritiam cordis vestri scripsit vobis
praeceptum istud; 6 ab initio autem creaturae
masculum et feminam fecit. eos Deus; *propter hoc
relinquet homo patrem suum et matrem, et adhaerebit
ad uxorem suam;* 8 *et erunt duo in carne una.*
Itaque iam non sunt duo, sed una caro. 9 Quod
ergo Deus coniunxit, homo non separet. 10 Et in
domo iterum discipuli eius de eodem interrogave-
runt eum. 11 Et ait illis: Quicumque dimiserit uxo-
rem suam et aliam duxerit, adulterium committit
super eam; 12 et si uxor dimiserit virum suum et
alii nupserit, moechatur.

10,13-16 Iesus parvulis benedicit (Mt 19,13-15; L 18,15-17)

13 Et offerebant illi parvulos, ut tangeret illos.
Discipuli autem comminabantur offerentibus. Quos

10,4 Dt 24,1; Mt 5,31s
6 Gn 1,27
7s Gn 2,24
8 1 C 6,16; E 5,31
11 L 16,18

ὁ Ἰησοῦς ἠγανάκτησεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ἄφετε τὰ
παιδία ἔρχεσθαι πρός με, μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ
τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. 15 ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ὃς ἂν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον,
οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. 16 καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὰ
κατευλόγει τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά.
17 Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδὸν προσδραμὼν εἷς
καὶ γονυπετήσας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτόν Διδάσκαλε ἀγα-
θέ, τί ποιήσω ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; 18 ὁ δὲ
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγα-
θὸς εἰ μὴ εἷς ὁ Θεός. 19 τὰς ἐντολὰς οἶδας Μὴ φο-
νεύσῃς, Μὴ μοιχεύσῃς, Μὴ κλέψῃς, Μὴ ψευδομαρτυ-
ρήσῃς, Μὴ ἀποστερήσῃς, Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ
τὴν μητέρα σου. 20 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ Δι-
δάσκαλε, ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου.
21 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτὸν καὶ εἶπεν
αὐτῷ Ἕν σε ὑστερεῖ· ὕπαγε, ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ
δὸς τοῖς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ
δεῦρο ἀκολούθει μοι ἄρας τὸν σταυρόν. 22 ὁ δὲ στυγνά-
σας ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπῆλθεν λυπούμενος, ἦν γὰρ ἔχων
κτήματα πολλά. 23 Καὶ περιβλεψάμενος ὁ Ἰησοῦς λέγει
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα
ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελεύσονται.

---

14 και THWsVLM] + *επιτιμησας [S] : sy^shl. W Θ 565 28 *f*1 *f*13. arm | 19 μη φονευσης/μη μοιχευσης HWSVLM : BS*CΔΨ 579 892 sa bo. *c*. sy^s[c].] ∽ Ts : pler; om μη φον. –|h^r|– : D *kf*. *f*1. 566 Γ.; om μη μοιχ. : S*.; + μη πορνευσης –|h^r|– : D *kc*. | σου² T : S*C sa bo. *abcfr*^1.2. sy^sp. W Θ 565 124. 1071 ΝΣ 4 273 F geo] om HWSVLM : rel | 20 αποκριθεις ειπεν V] αποκρ. εφη SM : C.; εφη (om αποκρ.) THWL : BSΔΨ 579 892 1342 sa bo. | 21 τοις T[H]S LM : SC 892. D. Θ 565 28 *f*1. Φ 4] om WV : rel | αρας τον σταυρον SVM] om THWL : BSCΔΨ 579 892 1342 bo. D lat (exc *aq*). Θ 565.

cum videret Iesus, 14 indigne tulit et ait illis
Sinite parvulos venire ad me, et ne prohibueritis
eos; talium enim est regnum Dei. 15 Amen dico
vobis: Quisquis non receperit regnum Dei velut
parvulus, non intrabit in illud. 16 Et complexans
eos et imponens manus super illos, benedicebat
eos.

10,17-22 **Adulescens dives** (Mt 19,16-22; L 18, 18-23)

17 Et cum egressus esset in viam, procurrens
quidam, genu flexo ante eum, rogabat eum: Ma-
gister bone, quid faciam ut vitam aeternam perci-
piam? 18 Iesus autem dixit ei: Quid me dicis
bonum? Nemo bonus, nisi unus Deus. 19 Prae-
cepta nosti: *ne adulteres, ne occidas, ne fureris, ne*
falsum testimonium dixeris, ne fraudem feceris,
honora patrem tuum et matrem. 20 At ille respon-
dens ait illi: Magister, haec omnia observavi a
iuventute mea. 21 Iesus autem intuitus eum,
dilexit eum, et dixit ei: Unum tibi deest; vade,
quaecumque habes, vende, et da pauperibus, et
habebis thesaurum in caelo; et veni, sequere
me. 22 Qui contristatus in verbo, abiit maerens;
erat enim habens multas possessiones.

10,23-27 **Divitiarum pericula** (Mt 19,23-26; L 18, 24-27)

23 Et circumspiciens Iesus ait discipulis suis:
Quam difficile qui pecunias habent, in regnum

---

15 Mt 18,3
16 Mc 9,36
19 Ex 20,12-16; Dt 5,16-20; 24,14
21 Mc 8,34; Mt 10,38
23s Mc 4,19; Ps 61,11; 1 T 6,17

24 οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ. ὁ δὲ
Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς Τέκνα, πῶς
δύσκολόν ἐστιν τοὺς πεποιθότας ἐπὶ χρήμασιν εἰς τὴν
βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν· 25 εὐκοπώτερόν ἐστιν
κάμηλον διὰ τῆς τρυμαλιᾶς τῆς ῥαφίδος διελθεῖν ἢ
πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. 26 οἱ
δὲ περισσῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες πρὸς ἑαυτούς Καὶ
τίς δύναται σωθῆναι; 27 ἐμβλέψας αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
λέγει Παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατον, ἀλλ' οὐ παρὰ Θεῷ·
πάντα γὰρ δυνατὰ παρὰ τῷ Θεῷ. 28 Ἤρξατο λέγειν
ὁ Πέτρος αὐτῷ Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκο-
λουθήκαμέν σοι. 29 ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ ἀδελφοὺς ἢ
ἀδελφὰς ἢ μητέρα ἢ πατέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν
ἐμοῦ καὶ ἕνεκεν τοῦ εὐαγγελίου, 30 ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατον-
ταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ οἰκίας καὶ ἀδελφοὺς
καὶ ἀδελφὰς καὶ μητέρας καὶ τέκνα καὶ ἀγροὺς μετὰ
διωγμῶν, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.
31 πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ οἱ ἔσχατοι
πρῶτοι.

---

24 τους πεποιθοτας επι χρημασιν [S]VM] om THWsL : BSΔΨ^{a} bo. W. *k.* | 25 της$^{1.2}$ TWSVM]* om HL : SCΔΨ 579 892 1342. D. W Θ 700 *f*1 *f*13. *f*1424 4 MUNΣAKΠ; om της^{1} : 157 | 26 εαυτους TWSVLM] αυτον H : BSCΔΨ 892 sa bo. 1555. | 27 αλλ ου... παρα τῳ θεῳ] εστιν, παρα δε τῳ θεῳ δυνατον –|h^{r}|– : D. *kaff*^{2}. (157). Clem | τῳ T[H]WSVLM] om : B 892. Θ 124. 1071 157 1604 | 28 ηκολουθηκαμεν THsL : BC. D. W.] -ησαμεν WSVM : rel | 29 αποκριθεις ο Ιησους ειπεν SVM] εφη ο Ιησ. THWL : B[S]Δ (579) 892 (1342) bo. 1093. | ενεκεν^{2} T[H]WSVLM] om : B*. *kc.* 700. *f*1424 213 273 A 028* | 30 οικιας] ος δε αφηκεν οικιαν –|h^{r}|– : D *abff*^{2}. | αδελφους, αδελφας] ∽ –|h^{r}|– : D *bff*^{2}. 700. | μητερας] *μητερα h –|h^{r}|– : S^{c}C. D *abfff*^{2}*q*. sy^{shl}. W Θ 565 700 *f*1. *f*1424 M 157 4 273 AKΠ geo | διωγμων] διωγμου –|h^{r}|– : D sy^{sp}. geo^{1} | και εν] εν –|h^{r}|– : D *bfff*^{2}. 544. | αιωνιον] + λημψεται –|h^{r}|– D *kabcff*^{2}*l*. | 31 οι T[H]W[S]VLM : BC 892. 118 *f*13. UNΣΦ 566 1604 Γ 047 XYΩ

Dei introibunt! 24 Discipuli autem obstupescebant
in verbis eius. At Iesus rursus respondens ait illis:
Filioli, quam difficile est, confidentes in pecuniis
in regnum Dei introire! 25 Facilius est camelum
per foramen acus transire, quam divitem intrare
in regnum Dei. 26 Qui magis admirabantur dicen-
tes ad semetipsos: Et quis potest salvus fieri?
27 Et intuens illos Iesus ait: Apud homines impos-
sibile est, sed non apud Deum; omnia enim possi-
bilia sunt apud Deum.

10,28-31 **Paupertatis praemium** (Mt 19,27-30; L 18, 28-30)

28 Et coepit ei Petrus dicere: Ecce nos dimisimus
omnia et secuti sumus te. 29 Respondens Iesus
ait: Amen, dico vobis, nemo est, qui reliquerit
domum aut fratres aut sorores aut patrem aut
matrem aut filios aut agros propter me et propter
evangelium, 30 qui non accipiat centies tantum
nunc in tempore hoc, domos et fratres et sorores
et matres et filios et agros cum persecutionibus,
et in saeculo futuro vitam aeternam. 31 Multi
autem erunt primi novissimi, et novissimi primi.

---

27 Gn 18,14; Zch 8,6; L 1,37

32 Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱεροσόλυμα,
καὶ ἦν προάγων αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐθαμβοῦντο, οἱ δὲ
ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο. καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς
δώδεκα ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμ-
βαίνειν, 33 ὅτι Ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ
Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ
τοῖς γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ
καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν 34 καὶ ἐμπαίξουσιν
αὐτῷ καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν
καὶ ἀποκτενοῦσιν, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται.
35 Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης
οἱ υἱοὶ Ζεβεδαίου λέγοντες αὐτῷ Διδάσκαλε, θέλομεν
ἵνα ὃ ἐὰν αἰτήσωμέν σε ποιήσῃς ἡμῖν. 36 ὁ δὲ εἶπεν
αὐτοῖς Τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν; 37 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ
Δὸς ἡμῖν ἵνα εἷς σου ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ ἀριστερῶν
καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου. 38 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς
Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον
ὃ ἐγὼ πίνω, ἢ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆ-
ναι; 39 οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ Δυνάμεθα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτοῖς Τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα
ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε· 40 τὸ δὲ καθίσαι ἐκ
δεξιῶν μου ἢ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ'
οἷς ἡτοίμασται. 41 Καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρξαντο

---

028 EFGH] *om s : rel | 35 οι TSVLM] + δυο [H]W : BC 579 1342 *με sa bo. | 36 ποιησω HL (text) : C bo: (D) q: Θ 565 f1 f13.] *με ποιησω ThWL (comm') : BS*Ψ.; με ποιησαι : S°L 1342: W*.; ∽ ποιησαι με SVM : pler; al var | 37 εις² HWLM : BΔ. D kbcff²g¹·²iqr¹: W Θ 565 1. 1424 arm geo] *+ σου TSV : (rel) | 39 αυτῳ THW[S]V LM] *om s : 892 bo. D k it (exc cfr²). W Θ 565 700 28 f1: f1424 4 273 sy

10,32-34 Iesus mortem suam denuo praedicit (Mt 20, 17-19; L 18,31-34)

32 Erant autem in via ascendentes Hierosoly-
mam, et praecedebat illos Iesus, et stupebant,
et sequentes timebant. Et assumens iterum duo-
decim coepit illis dicere, quae essent ei eventura:
33 quia Ecce ascendimus Hierosolymam, et Filius
hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis
et senioribus, et damnabunt eum morte et tradent
eum gentibus, 34 et illudent ei et conspuent eum
et flagellabunt eum et interficient eum, et tertia
die resurget.

10,35-40 Ambitio filiorum Zebedaei (Mt 20,20-23)

35 Et accedunt ad eum Iacobus et Iohannes filii
Zebedaei dicentes: Magister, volumus ut quod-
cumque petierimus, facias nobis. 36 At ille dixit
eis: Quid vultis ut faciam vobis? 37 Et dixerunt:
Da nobis ut unus ad dexteram tuam et alius ad
sinistram tuam sedeamus in gloria tua. 38 Iesus
autem ait eis: Nescitis quid petatis: potestis bibere
calicem, quem ego bibo, aut baptismo, quo ego
baptizor, baptizari? 39 At illi dixerunt ei: Possu-
mus. Iesus autem ait eis: Calicem quidem, quem
ego bibo, bibetis; et baptismo, quo ego baptizor,
baptizabimini; 40 sedere autem ad dexteram meam
vel ad sinistram non est meum dare vobis, sed
quibus paratum est.

10,41-45 Ceterorum discipulorum indignatio (Mt 20, 24-28)

41 Et audientes decem coeperunt indignari de

---

33 Mc 8,31; 9,31
38 Mc 14,36; L 12,50
39 A 12,2; Ap 1,9

ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. 42 καὶ προσκα-
λεσάμενος αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Οἴδατε ὅτι οἱ
δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ
οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. 43 οὐχ οὕτως
δέ ἐστιν ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἂν θέλῃ μέγας γενέσθαι ἐν
ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος, 44 καὶ ὃς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν
εἶναι πρῶτος, ἔσται πάντων δοῦλος· 45 καὶ γὰρ ὁ Υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι ἀλλὰ διακονῆσαι,
καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

46 Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεριχώ. Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ
ἀπὸ Ἱεριχὼ καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ὄχλου ἱκανοῦ
ὁ υἱὸς Τιμαίου Βαρτιμαῖος, τυφλὸς προσαίτης, ἐκάθητο
παρὰ τὴν ὁδόν. 47 καὶ ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζαρηνός
ἐστιν ἤρξατο κράζειν καὶ λέγειν Υἱὲ Δαυὶδ Ἰησοῦ,
ἐλέησόν με. 48 καὶ ἐπετίμων αὐτῷ πολλοὶ ἵνα σιωπήσῃ·
ὁ δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν. Υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν με.
49 καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Φωνήσατε αὐτόν. καὶ φω-
νοῦσιν τὸν τυφλὸν λέγοντες αὐτῷ Θάρσει, ἔγειρε, φωνεῖ
σε. 50 ὁ δὲ ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ἀναπηδήσας
ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. 51 καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς εἶπεν Τί σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν
αὐτῷ Ῥαββουνί, ἵνα ἀναβλέψω. 52 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶ-
πεν αὐτῷ Ὕπαγε, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ εὐθὺς
ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ.

---

43 εσται THWVLM] εστω hS : SCΔ. 565 69. 047 X geo¹ | 44 εν υμιν HWSVLM : BSC*LΔΨ 892 1342. lat syˢ. Θ 700 28. f1424] υμων Ts : rel | ειναι HWSVLM : BSC*LΔΨ 579 892 1342. D lat. W Θ 565 700 28 f1. f1424 1071] γενεσθαι T : rel | 46 τυφλος THWVLM : BS LΔΨ 579 892. D. W 124. 4 273] *ο τυφλ. S : rel | 47 ο Ναζαρηνος / εστιν THSVLM] ∽ hW : B 579. 4 273 1038. | υιε THWsVLM : BSC LΔΨ 579 892 1342. lat. Θ. f1424 713 Mᵐᵍ Σ] *ο υιος S : rel | 51 ραββουνι] κυριε ραββι ⊣h ⊢ : D abff²i. Ta | 52 ο δε TS] και ο HWV LM : BS°LΔΨ 579 892 1342 bo. q. syᵖ arm | αυτω² THWsVLM : BS

Iacobo et Iohanne. 42 Iesus autem vocans eos ait
illis: Scitis quia hi qui videntur principari gen-
tibus, dominantur eis, et principes eorum pote-
statem habent ipsorum. 43 Non ita est autem in
vobis; sed quicumque voluerit fieri maior, erit
vester minister; 44 et quicumque voluerit in vobis
primus esse, erit omnium servus. 45 Nam et Filius
hominis non venit, ut ministraretur ei, sed ut
ministraret, et daret animam suam redemptio-
nem pro multis.

10,46-52 Bartimaeus visum recipit (Mt 20,29-34; L 18,35-43)

46 Et veniunt Hiericho. Et proficiscente eo de
Hiericho et discipulis eius et plurima multitu-
dine; filius Timaei, Bartimaeus, caecus, sedebat
iuxta viam mendicans. 47 Qui cum audiset quia
Iesus Nazarenus est, coepit clamare et dicere:
Iesu fili David, miserere mei. 48 Et comminaban-
tur ei multi ut taceret. At ille multo magis clama-
bat: Fili David, miserere mei. 49 Et stans Iesus,
praecepit illum vocari. Et vocant caecum dicentes
ei: Animaequior esto, surge, vocat te. 50 Qui,
proiecto vestimento suo, exsiliens venit ad eum.
51 Et respondens Iesus dixit illi: Quid tibi vis
faciam? Caecus autem dixit ei: Rabboni, ut videam.
52 Iesus autem ait illi: Vade, fides tua te salvum
fecit. Et confestim vidit et sequebatur eum in via.

---

42 L 22,25ss; 1 P 5,3
43 Mc 9,35
45 Is 53,10ss
51 (J 20,16)
52 Mt 9,22

11 [1] Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ εἰς Βηθ-
ανίαν πρὸς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ἀποστέλλει δύο τῶν
μαθητῶν αὐτοῦ [2] καὶ λέγει αὐτοῖς Ὑπάγετε εἰς τὴν
κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθὺς εἰσπορευόμενοι
εἰς αὐτὴν εὑρήσετε πῶλον δεδεμένον ἐφ' ὃν οὐδεὶς οὔπω
ἀνθρώπων κεκάθικεν· λύσατε αὐτὸν καὶ φέρετε. [3] καὶ
ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ Τί ποιεῖτε τοῦτο; εἴπατε ὅτι Ὁ
Κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει, καὶ εὐθὺς αὐτὸν ἀποστέλλει
πάλιν ὧδε. [4] καὶ ἀπῆλθον καὶ εὗρον πῶλον δεδεμένον
πρὸς θύραν ἔξω ἐπὶ τοῦ ἀμφόδου, καὶ λύουσιν αὐτόν.
[5] καί τινες τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων ἔλεγον αὐτοῖς Τί ποιεῖτε
λύοντες τὸν πῶλον; [6] οἱ δὲ εἶπαν αὐτοῖς καθὼς εἶπεν
ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἀφῆκαν αὐτούς. [7] καὶ φέρουσιν τὸν πῶ-
λον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ τὰ ἱμάτια
αὐτῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτόν. [8] καὶ πολλοὶ τὰ ἱμά-
τια αὐτῶν ἔστρωσαν εἰς τὴν ὁδόν, ἄλλοι δὲ στιβάδας,
κόψαντες ἐκ τῶν ἀγρῶν. [9] καὶ οἱ προάγοντες καὶ οἱ
ἀκολουθοῦντες ἔκραζον

Ὡσαννά·
Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου·
[10] Εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη βασιλεία τοῦ πατρὸς ἡμῶν
Δαυίδ·
Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.

CLΔΨ 579 892 (1342) sa bo. D lat sy$^{s\ hl\ mg}$. W 565 700 28 *f*1 *f*13. *f*1424 1071 713 A arm] τῷ Ἰησου *S*: rel | 11 1 Ἱεροσολυμα Ths : D lat (exc *flq*). 700 Ωρ.] *+ εις Βηθφαγη *H*W*S*VLM : rel | εις^{2} Ths : SC 1342. D (*k*). (sy$^{s[c]}$). Θ. arm Ωρ.] *om *H*W*S*VLM : rel | των] το h : B. | 2 ουπω ανθρωπων] ∽ T : SC (579). *f*13.; al var | κεκαθικεν TS] *εκαθισεν HWVLM : BSCLΔΨ 579 892 1342. Θ 565 700. *f*1424 713 A | 3 οτι SL] om THWVM : BΔ. *kabcff*^{2}*i*. 213 | αυτον / αποστελλει παλιν T*H*SVLM : SL 579 892. D.] ∽ hW : B.; rel var | 4 ευρον HW VLM] + τον T[S] : SCΔ sa. Θ 28 22. 1071 713 | προς HWSLM : BL ΔΨ 892. W Θ 565.] + την TV : rel | 7 αυτων T*H*WSVLM] εαυτων A : BS^{c} 892. Θ. 1071

11,1-11 **Triumphalis ingressus in Hierusalem** (Mt 21,
1-11; 14-17; L 19,20-40; J 12,12-19)

11 [1] Et cum appropinquarent Hierosolymae et
Bethaniae ad montem Olivarum, mittit duos ex
discipulis suis [2] et ait illis: Ite in castellum, quod
contra vos est, et statim introeuntes illuc invenietis
pullum ligatum, super quem nemo adhuc homi-
num sedit; solvite illum et adducite. [3] Et si quis
vobis dixerit: Quid facitis? dicite quia Domino
necessarius est, et continuo illum dimittet huc.
[4] Et abeuntes invenerunt pullum ligatum ante
ianuam foris in bivio, et solvunt eum. [5] Et quidam
de illic stantibus dicebant illis: Quid facitis solven-
tes pullum? [6] Qui dixerunt eis sicut praeceperat
illis Iesus; et dimiserunt eis. [7] Et duxerunt pullum
ad Iesum, et imponunt illi vestimenta sua, et sedit
super eum. [8] Multi autem vestimenta sua strave-
runt in via, alii autem frondes caedebant de arbo-
ribus et sternebant in via. [9] Et qui praeibant et
qui sequebantur clamabant dicentes:

Hosanna;
[10] Benedictus qui venit in nomine Domini;
benedictum quod venit regnum patris nostri David;
hosanna in excelsis.

11,2 (L 23,53)
3 Mc 14,14
8 4 Rg 9,13
9 Ps 117,25s
10 L 1,32; A 2,29s

11 Καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα εἰς τὸ ἱερόν· καὶ περι-
βλεψάμενος πάντα, ὀψὲ ἤδη οὔσης τῆς ὥρας, ἐξῆλθεν
εἰς Βηθανίαν μετὰ τῶν δώδεκα.
12 Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξελθόντων αὐτῶν ἀπὸ Βηθανίας
ἐπείνασεν 13 καὶ ἰδὼν συκῆν ἀπὸ μακρόθεν ἔχουσαν
φύλλα ἦλθεν εἰ ἄρα τι εὑρήσει ἐν αὐτῇ, καὶ ἐλθὼν
ἐπ' αὐτὴν οὐδὲν εὗρεν εἰ μὴ φύλλα· οὐ γὰρ ἦν ὁ καιρὸς
σύκων. 14 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῇ Μηκέτι εἰς τὸν
αἰῶνα ἐκ σοῦ μηδεὶς καρπὸν φάγοι. καὶ ἤκουον οἱ μα-
θηταὶ αὐτοῦ. 15 Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα. Καὶ
εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας
καὶ τοὺς ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας
τῶν κολλυβιστῶν καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς
περιστερὰς κατέστρεψεν, 16 καὶ οὐκ ἤφιεν ἵνα τις διε-
νέγκῃ σκεῦος διὰ τοῦ ἱεροῦ, 17 καὶ ἐδίδασκεν καὶ ἔλεγεν
αὐτοῖς Οὐ γέγραπται ὅτι Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς
κληθήσεται πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν; ὑμεῖς δὲ πεποιήκατε
αὐτὸν σπήλαιον λῃστῶν. 18 καὶ ἤκουσαν οἱ ἀρχιερεῖς
καὶ οἱ γραμματεῖς, καὶ ἐζήτουν πῶς αὐτὸν ἀπολέσωσιν·
ἐφοβοῦντο γὰρ αὐτόν, πᾶς γὰρ ὁ ὄχλος ἐξεπλήσσετο ἐπὶ
τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. 19 Καὶ ὅταν ὀψὲ ἐγένετο, ἐξεπορεύετο

---

11 οψε THSLM : SCLΔ 892 1342. 1093] οψιας hWV : rel | της ωρας TH([h])WSVLM] om : B. f1424. | 13 ο THWSVLM : BSLΔΨ 892 1342 sa bo. D. W 700. Φ. sy^{p}] om s : rel | ου γαρ ην ο καιρος s : 0188...] * ∽ ο γαρ καιρος ουκ ην THWSVLM : BSLΔΨ 892 1341 sa bo. sy^{p}. | 17 αυτοις ThWSVLM : 0188...] om H : BΨ sa. bcg^{1} aur. sy$^{s[c]}$. 28. arm geo | πεποιηκατε THWSVLM : BLΔΨ 892 1342.] *εποιησατε s : rel | 18 αρχιερεις, γραμματεις THWVLM : BSCL ΔΨ 33 579 892 1342^{m} sa bo. D k it vg. sy^{sp}. W Θ 565 700 28 f1 124. 1071 AKΠ arm geo Ωρ] ∽ S : rel | εξεπλησσετο HWSVLM] -σοντο T : SΔ 579 892 sa bo. c. sy^{sp}. 1424 M | 19 εξεπορευετο ThSVLM] -ευοντο HWs : BΔΨ. cd aur. W 565 700 28 124. 1071 M*AKΠ sy$^{p\ hl\ mg}$ geo^{1} arm

11 Et introivit Hierosolymam in templum; et cir-
cumspectis omnibus, cum iam vespera esset hora,
exiit in Bethaniam cum duodecim.

11,12-14 **Maledictio ficus infructuosae** (Mt 21,18-19)

12 Et alia die cum exirent a Bethania, esuriit.
13 Cumque vidisset a longe ficum habentem folia,
venit, si quid forte inveniret in ea; et cum venis-
set ad eam, nihil invenit praeter folia; non enim
erat tempus ficorum. 14 Et respondens dixit ei:
Iam non amplius in aeternum ex te fructum quis-
quam manducet. Et audiebant discipuli eius.

11,15-19 **Eiciuntur vendentes e templo** (Mt 21,12-13; L 19,45-48)

15 Et veniunt Hierosolymam. Et cum introisset
in templum, coepit eicere vendentes et ementes
in templo, et mensas nummulariorum et cathe-
dras vendentium columbas evertit. 16 Et non si-
nebat ut quisquam transferret vas per templum;
17 et docebat dicens eis: Nonne scriptum est: quia
*Domus mea domus orationis vocabitur omnibus
gentibus?* Vos autem fecistis eam *speluncam latro-
num.* 18 Quo audito, principes sacerdotum et
scribae quaerebant quomodo eum perderent; time-
bant enim eum, quoniam universa turba admira-
batur super doctrina eius. 19 Et cum vespera facta
esset, egrediebatur de civitate.

---

13 L 13,6-9
15 J 2,14ss
17 Is 56,7; Jr 7,11
18 Mc 1,22; 6,2; 7,37

ἔξω τῆς πόλεως. 20 Καὶ παραπορευόμενοι πρωῒ εἶδον
τὴν συκῆν ἐξηραμμένην ἐκ ῥιζῶν. 21 καὶ ἀναμνησθεὶς
ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ Ῥαββί, ἴδε ἡ συκῆ ἣν κατηράσω
ἐξήρανται. 22 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς
Ἔχετε πίστιν Θεοῦ 23 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν εἴπῃ
τῷ ὄρει τούτῳ Ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν,
καὶ μὴ διακριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἀλλὰ πιστεύῃ ὅτι
ὃ λαλεῖ γίνεται, ἔσται αὐτῷ. 24 διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν,
πάντα ὅσα προσεύχεσθε καὶ αἰτεῖσθε, πιστεύετε ὅτι
ἐλάβετε, καὶ ἔσται ὑμῖν. 25 καὶ ὅταν στήκετε προσευχό-
μενοι, ἀφίετε εἴ τι ἔχετε κατά τινος, ἵνα καὶ ὁ Πατὴρ
ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώματα
ὑμῶν. 26 εἰ δὲ ὑμεῖς οὐκ ἀφίετε, οὐδὲ ὁ Πατὴρ ὑμῶν
ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

27 Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ ἐν τῷ
ἱερῷ περιπατοῦντος αὐτοῦ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν οἱ
ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι, 28 καὶ
ἔλεγον αὐτῷ Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; ἢ τίς σοι
ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἵνα ταῦτα ποιῇς; 29 ὁ δὲ
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ἐπερωτήσω ὑμᾶς ἕνα λόγον, καὶ
ἀποκρίθητέ μοι, καὶ ἐρῶ ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα
ποιῶ. 30 τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ
ἀνθρώπων; ἀποκρίθητέ μοι. 31 καὶ διελογίζοντο πρὸς

---

23 αμην THWsVLM : BSΨ 579 sa. D *k* it (exc *q*) sy^{spl}. Θ 565 700. 28 *f*1. N 157 geo arm] + γαρ *S* : rel | 25 στηκετε THWVLM] *στηκητε S | 26 ει... υμων^{2} W] om THSVLM : BSLΔΨ 892 sa bo. *kg*^{2}*lr*^{2}. sy^{sp}. W 565 700. 157 4 028 arm geo | 28 εδωκεν / την... ταυτην HW SVLM : BSCLΔΨ 33 579 892 1342 sa bo. (*abcflr*$^{1.2}$ vg.) sy^{sp}. Θ 565 124. *f*1424 1071 713 arm geo] ∽ T : (p^{45}) pler; D *k*. W *f*1 var | 30 το^{2} THW[S]VLM : p$^{45?}$ BSCLΔ 33. D. Θ. A.] om s : rel | 31 διελογιζοντο THWVLM : p$^{45?}$ BS^{c}CLΔΨ 33 892 1342. D*. W Θ 565 28 *f*1 *f*13. *f*1424 1071 157 MKΠG] ελογ. S : rel

11,20-24 **Fidei virtus** (Mt 21,20-22)

20 Et cum mane transirent, viderunt ficum
aridam factam a radicibus. 21 Et recordatus Pe-
trus dixit ei: Rabbi, ecce ficus cui maledixisti,
aruit. 22 Et respondens Iesus ait illis: Habete
fidem Dei. 23 Amen dico vobis quia quicumque
dixerit huic monti: Tollere et mittere in mare,
et non haesitaverit in corde suo, sed crediderit
quia quodcumque dixerit fiat, fiet ei. 24 Propterea
dico vobis, omnia quaecumque orantes petitis, cre-
dite quia accipietis, et evenient vobis.

11,25-26 **Fratribus dimittendum**

25 Et cum stabitis ad orandum, dimittite si quid
habetis adversus aliquem, ut et Pater vester qui
in caelis est dimittat vobis peccata vestra. 26 Quod
si vos non dimiseritis, nec Pater vester qui in
caelis est dimittet vobis peccata vestra.

11,27-33 **Christi potestas** (Mt 21,23-27; L 20,1-8)

27 Et veniunt rursus Hierosolymam. Et cum
ambularet in templo, accedunt ad eum summi
sacerdotes et scribae et seniores, 28 et dicunt ei:
In qua potestate haec facis? et quis dedit tibi
hanc potestatem ut ista facias? 29 Iesus autem re-
spondens ait illis: Interrogabo vos et ego unum
verbum, et respondete mihi, et dicam vobis in
qua potestate haec faciam. 30 Baptismus Iohan-
nis de caelo erat an ex hominibus? Respondete
mihi. 31 At illi cogitabant secum dicentes: Si

---

23 Mt 17,20; Ja 1,6
24 Mt 7,7; 18,19; J 14,13; 15,7.16; 16,23s
25 Mt 5,23; 6,14s; Sir 28,1

ἑαυτοὺς λέγοντες Τί εἴπωμεν; ἐὰν εἴπωμεν Ἐξ οὐ-
ρανοῦ, ἐρεῖ Διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; 32 ἀλλὰ
εἴπωμεν Ἐξ ἀνθρώπων; — ἐφοβοῦντο τὸν λαόν. ἅπαν-
τες γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην ὄντως ὅτι προφήτης ἦν.
33 καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ λέγουσιν Οὐκ οἴδαμεν.
καὶ ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ
ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. 12 1 Καὶ ἤρξατο αὐτοῖς ἐν παρα-
βολαῖς λαλεῖν. ἀμπελῶνα ἄνθρωπος ἐφύτευσεν, καὶ
περιέθηκεν φραγμὸν καὶ ὤρυξεν ὑπολήνιον καὶ ᾠκοδό-
μησεν πύργον, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδή-
μησεν. 2 καὶ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργοὺς τῷ καιρῷ
δοῦλον, ἵνα παρὰ τῶν γεωργῶν λάβῃ ἀπὸ τῶν καρπῶν
τοῦ ἀμπελῶνος· 3 καὶ λαβόντες αὐτὸν ἔδειραν καὶ ἀπέ-
στειλαν κενόν. 4 καὶ πάλιν ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς
ἄλλον δοῦλον. κἀκεῖνον ἐκεφαλαίωσαν καὶ ἠτίμασαν.
5 καὶ ἄλλον ἀπέστειλεν· κἀκεῖνον ἀπέκτειναν, καὶ πολ-
λοὺς ἄλλους, οὓς μὲν δέροντες, οὓς δὲ ἀποκτέννοντες.
6 ἔτι ἕνα εἶχεν, υἱὸν ἀγαπητόν· ἀπέστειλεν αὐτὸν ἔσχα-
τον πρὸς αὐτοὺς λέγων ὅτι Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν
μου. 7 ἐκεῖνοι δὲ οἱ γεωργοὶ πρὸς ἑαυτοὺς εἶπαν ὅτι
Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν,
καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία. 8 καὶ λαβόντες ἀπέκτει-
ναν αὐτόν, καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος.

---

31 τι ειπωμεν [S] : p45 D *kac(bff²ir¹)*. Θ 565 700 28 *f*13. Φ.] om THWsVLM : rel | ουν T[H]W[S]VLM] om : C*LΔΨ 892 1241 bo. *k* it (ex *fl*). sy[c]. W 565 28. 1071 MAX 028 | 32 λαον TsL (vers)] οχλον HWSVL (text) M : BSC 33 579 1342 bo. *f*1424 ΝΣ | 33 τῳ Ιησου / λεγουσιν THWVLM : BSCLΔΨ 33 579 892. (*aff²*) W Θ 28 *f*13. 1071 ΝΣ] ∽ S : rel | ο Ιησους THWsL : BSCLΔΨ 33 579 892 1342 sa bo. *kacf*. ΝΣΓ 4 273 arm] αποκριθεις ο Ι. SV[M] : D *b(ff²g¹ g²ilqr²* vg. *f*1 *f*13. ΜΦΥΑΚΠ; ∽ ο Ι. αποκρ. s : rel | 12 1 εξεδοτο SV] εξεδετο THWLM | 4 εκεφαλαιωσαν SV] -λιωσαν THWLM | 5 αποκτεννοντες TWSVL (comm) M] -νυντες HL (text)

dixerimus: De caelo, dicet: Quare ergo non credi-
distis ei? 32 Si dixerimus: Ex hominibus, timemus
populum. Omnes enim habebant Iohannem quia
vere propheta esset. 33 Et respondentes dicunt
Iesu: Nescimus. Et respondens Iesus ait illis:
Neque ego dico vobis in qua potestate haec faciam.

12,1-12 Parabola de pravis agricolis (Mt 21,33-46; L 20,9-19)

12 1 Et coepit illis in parabolis loqui: *Vineam
pastinavit* homo *et circumdedit sepem et fodit lacum
et aedificavit turrim* et locavit eam agricolis et
peregre profectus est. 2 Et misit ad agricolas in
tempore servum, ut ab agricolis acciperet de fructu
vineae. 3 Qui apprehensum eum ceciderunt et di-
miserunt vacuum. 4 Et iterum misit ad illos alium
servum, et illum in capite vulneraverunt et contu-
meliis affecerunt. 5 Et rursum alium misit, et
illum occiderunt; et plures alios, quosdam caeden-
tes, alios vero occidentes. 6 Adhuc ergo unum
habens filium carissimum, et illum misit ad eos
novissimum, dicens: quia Reverebuntur filium
meum. 7 Coloni autem dixerunt ad invicem: Hic
est heres: venite, occidamus eum, et nostra erit
hereditas. 8 Et apprehendentes eum, occiderunt,
et eiecerunt extra vineam. 9 Quid ergo faciet

12,1 Is 5,1s
6 Hb 1,1s
8 Hb 13,12s

9 τί οὖν ποιήσει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; ἐλεύσεται καὶ
ἀπολέσει τοὺς γεωργούς, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις.
10 οὐδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε

Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες,
οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας·
11 παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη,
καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν;

12 Καὶ ἐζήτουν αὐτὸν κρατῆσαι. καὶ ἐφοβήθησαν τὸν
ὄχλον· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν
εἶπεν. καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.
13 Καὶ ἀποστέλλουσιν πρὸς αὐτόν τινας τῶν Φαρισαίων
καὶ τῶν Ἡρῳδιανῶν ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσιν λόγῳ. 14 καὶ
ἐλθόντες λέγουσιν αὐτῷ Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς
εἶ καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς
πρόσωπον ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ
Θεοῦ διδάσκεις· ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὔ;
δῶμεν ἢ μὴ δῶμεν; 15 ὁ δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὴν ὑπόκρισιν
εἶπεν αὐτοῖς Τί με πειράζετε; φέρετέ μοι δηνάριον
ἵνα ἴδω. 16 οἱ δὲ ἤνεγκαν. καὶ λέγει αὐτοῖς Τίνος ἡ
εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Καίσα-
ρος. 17 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Τὰ

---

9 ουν SVL] om THWM : BL 892* 1342 sa bo. sy[s[c]]. geo[2] | 14 και[1] THWLM : BSCLΔΨ 33 579 892 1342 sa bo. D kcff[2] (abiqr[1]). sy[s[c]]. 1071 472 1515 arm] οι δε SV : rel | λεγουσιν αυτω THWsVLM] ηρξαντο ερωταν αυτον S : sy[s[c]]. W 28 f1 f13. G; επηρωτων αυτον s : sa. D kabcff[2]iqr[1]. Θ 565 (700). 566 geo; post αυτον + εν δολω S : sa. bff[2] iqr[1] sy[s[c]]. W Θ 565 700 28 f1 f13. G arm geo; post δολω + λέγοντες S : sa. kb. Θ 565 700 28 f1 f13. G (geo) | δουναι/κηνσον Καισαρι HWLM : BSCLΔΨ 33 579 892 1342 sa bo. D kaff[2]i. sy[sp]. W (Θ 565). f1424 1071 geo[2]] ∽ TSV : pler | κηνσον] *επικεφαλαιον -|h[r]|- : D k. sy[sp]. Θ 565 124. 1071. | 15 ειδως] *ιδων T : S* 1342. D bcff[2]iqr[1]. 565 28 f13. | 17 και αποκριθεις ο SVL : p[45] rel] ο δε THWM : BSCLΔΨ 33 579 892 1342 sa bo. (1424) 1093 | αυτοις] om H : p[45?] B. D.

Dominus vineae? Veniet et perdet colonos et dabit
vineam aliis. 10 Nec scripturam hanc legistis:

Lapidem, quem reprobaverunt aedificantes,
hic factus est in caput anguli,
11 a Domino factum est istud,
et est mirabile in oculis nostris?

12 Et quaerebant eum tenere, et timuerunt
turbam; cognoverunt enim quoniam ad eos para-
bolam hanc dixerit. Et relicto eo, abierunt.

12,13-17 **De tributo Caesari solvendo** (Mt 22,15-22;
L 20,20-26)

13 Et mittunt ad eum quosdam ex pharisaeis et
Herodianis, ut eum caperent in verbo. 14 Qui
venientes dicunt ei: Magister, scimus quia verax
es et non curas quemquam; nec enim vides in
faciem hominum, sed in veritate viam Dei doces;
licet dari tributum Caesari, an non dabimus? 15 Qui
sciens versutiam illorum, ait illis: Quid me ten-
tatis? afferte mihi denarium, ut videam 16 At illi
attulerunt ei. Et ait illis: Cuius est imago haec
et inscriptio? Dicunt ei: Caesaris. 17 Respondens
autem Iesus dixit illis: Reddite igitur quae sunt

---

10 Ps 117,22s; A 4,11; R 9,33; 1 P 2,6ss
12 Mc 14,1
13 Mc 3,6
17 R 13,7

Καίσαρος ἀπόδοτε Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ.
καὶ ἐξεθαύμαζον ἐπ' αὐτῷ.
18 Καὶ ἔρχονται Σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτόν, οἵτινες λέ-
γουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι, καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες
19 Διδάσκαλε, Μωϋσῆς ἔγραψεν ἡμῖν ὅτι ἐάν τινος
ἀδελφὸς ἀποθάνῃ καὶ καταλίπῃ γυναῖκα καὶ τέκνον μὴ
ἀφῇ, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ ἐξ-
αναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. 20 ἑπτὰ ἀδελφοὶ
ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβεν γυναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων
οὐκ ἀφῆκεν σπέρμα· 21 καὶ ὁ δεύτερος ἔλαβεν αὐτήν,
καὶ ἀπέθανεν· μὴ καταλιπὼν σπέρμα· καὶ ὁ τρίτος
ὡσαύτως· 22 καὶ οἱ ἑπτὰ οὐκ ἀφῆκαν σπέρμα. ἔσχατον
πάντων καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν. 23 ἐν τῇ ἀναστάσει, ὅταν
ἀναστῶσιν, τίνος αὐτῶν ἔσται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον
αὐτὴν γυναῖκα. 24 ἔφη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οὐ διὰ τοῦτο
πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ
Θεοῦ; 25 ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιν, οὔτε γαμοῦσιν
οὔτε γαμίζονται, ἀλλ' εἰσὶν ὡς ἄγγελοι ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
26 περὶ δὲ τῶν νεκρῶν ὅτι ἐγείρονται, οὐκ ἀνέγνωτε ἐν
τῇ βίβλῳ Μωϋσέως ἐπὶ τοῦ Βάτου πῶς εἶπεν αὐτῷ
ὁ Θεὸς λέγων Ἐγὼ ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαὰκ
καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ; 27 οὐκ ἔστιν Θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ
ζώντων. πολὺ πλανᾶσθε.

---

19 τεκνον/μη αφη SV] ∽ THWLM : BSCLΔΨ 33 579 892 1342 sa bo. ff^{2}. $sy^{s[c]}$. 1093. | 21 μη καταλιπων THW*S*VLM : BSCLΨ 33 579 892 1342. *c*. 1071 1093.] *και ουδε ουτος αφηκεν s : rel | 23 οταν αναστωσιν] om H : BSCLΔΨ 33 579 892. D kcr^{1}. W 1555 sy^{p} | 25 ως] + οι hW : B 892. W Θ. | αγγελοι] + οι hW : BΨ 1241 sa. sy^{sp}. W Θ 28 124. ΦΑΓΕGH 028 V arm | 26 $o^{3.4}$ TS : p^{45} rel] om HWVLM : B.D.W. | 27 εστιν *H*WSVLM : BLΔ 892. D. W 1071 Φ 2324 ΚΠΧΥ] + ο Th : rel | αλλα THWsLM : BSCLΔΨ 33 579 892 1342 sa bo. D *k* it (exc *q*) vg. sy^{sp}. W Θ 565 700 28 *f*1 *f*13. *f*1424 U 1071 Σ 157 ΑΚΠ 4 273 X F geo arm] + θεος [SV] : rel | ζωντων THWsLM : BSCLΔΨ 892* sa bo. *k*. W 1093 1047] + *υμεις ουν [*S*]V : pler

Caesaris Caesari, et quae sunt Dei Deo. Et mira-
bantur super eo.

12,18-27 De mortuorum resurrectione (Mt 22,23-33; L 20,27-40)

18 Et venerunt ad eum sadducaei, qui dicunt
resurrectionem non esse; et interrogabant eum di-
centes: 19 Magister, Moyses nobis scripsit, ut si
cuius frater mortuus fuerit et dimiserit uxorem *et
filios non reliquerit, accipiat frater eius uxorem
ipsius et resuscitet semen fratri suo.* 20 Septem ergo
fratres erant; et primus accepit uxorem et mortuus
est, non relicto semine; 21 et secundus accepit eam
et mortuus est, et nec iste reliquit semen; et tertius
similiter; 22 et acceperunt eam similiter septem,
et non reliquerunt semen. Novissima omnium
defuncta est et mulier. 23 In resurrectione ergo
cum resurrexerint, cuius de his erit uxor? septem
enim habuerunt eam uxorem. 24 Et respondens
Iesus ait illis: Nonne ideo erratis, non scientes
Scripturas neque virtutem Dei? 25 Cum enim a
mortuis resurrexerint, neque nubent neque nuben-
tur, sed sunt sicut angeli in caelis. 26 De mortuis
autem quod resurgant, non legistis in libro Moysi
super Rubum, quomodo dixerit illi Deus inquiens:
*Ego sum Deus Abraham et Deus Isaac et Deus
Iacob?* 27 Non est Deus mortuorum sed vivorum.
Vos ergo multum erratis

---

19 Dt 25,5s; Gn 38,8
26 Ex 3,2.6 (Mt 8,11; L 16,22)

28 Καὶ προσελθὼν εἷς τῶν γραμματέων, ἀκούσας αὐτῶν
συζητούντων, ἰδὼν ὅτι καλῶς ἀπεκρίθη αὐτοῖς, ἐπηρώ-
τησεν αὐτόν Ποία ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη πάντων; 29 ἀπε-
κρίθη ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πρώτη ἐστίν Ἄκουε, Ἰσραήλ, Κύ-
ριος ὁ Θεὸς ἡμῶν Κύριος εἷς ἐστιν, 30 καὶ ἀγαπήσεις
Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ
ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ
ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου. 31 δευτέρα αὕτη· Ἀγαπήσεις
τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. μείζων τούτων ἄλλη ἐν-
τολὴ οὐκ ἔστιν. 32 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γραμματεύς Καλῶς,
Διδάσκαλε, ἐπ' ἀληθείας εἶπες ὅτι εἷς ἐστιν καὶ οὐκ
ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ· 33 καὶ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ
ὅλης τῆς καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως καὶ ἐξ ὅλης
τῆς ἰσχύος, καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτὸν περισ-
σότερόν ἐστιν πάντων τῶν ὁλοκαυτωμάτων καὶ θυσιῶν.
34 καὶ ὁ Ἰησοῦς, ἰδὼν αὐτὸν ὅτι νουνεχῶς ἀπεκρίθη,
εἶπεν αὐτῷ Οὐ μακρὰν εἶ ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.
καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερωτῆσαι. 35 Καὶ
ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔλεγεν διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ Πῶς
λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι ὁ Χριστὸς υἱὸς Δαυίδ ἐστιν;
36 αὐτὸς Δαυὶδ εἶπεν ἐν τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ

Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου Κάθου ἐκ δεξιῶν μου
ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου.

---

28 ιδων Ts : S*CL 1342. D it vg. W Θ 565 700 28 *f*1 *f*13. ΣΦ sy[phl] geo[1] arm] ειδως HW*S*VLM : rel | 30 της[1] ThWSVLM] om *H* : B. D.* 346 X | 32 και[1] ThWSVLM] om *H* : B sa bo. sy[sp] 267 geo[2] | 33 της[1] ThWSVLM] om *H* : BΨ. UX | και[5] HWVLM] + των TS : SLΔ 33 579 892. 565 *f*1 *f*13. *f*1424 1071 M 4 273 | 34 ει T[H]WSVLM] om : S*L. 1038. | 35 Δαυιδ εστιν THWsVLM : BSLΔΨ 33 579 892 sa bo. D *k*. Θ 565 *f*1 *f*13. *f*1424 1071 U geo[B] arm] ∽ *S* : rel | 36 ο TSVL] om HWM : BΨ 579. D. 472. | καθου] καθισον hW : B. | υποκατω HW[*L*]M : BΨ sa bo. D sy[s[c]]. W 28. 1542. geo] *υποποδιον TSVl : rel

12,28-34 **De primo Legis mandato** (Mt 22,34-40 L 10,25-28)

28 Et accessit unus de scribis, qui audierat illos
conquirentes; et videns quoniam bene illis respon-
derit, interrogavit eum quod esset primum omnium
mandatum. 29 Iesus autem respondit ei: quia Pri-
mum omnium mandatum est: *Audi, Israhel, Do-*
minus Deus tuus Deus unus est; 30 *et diliges Domi-*
num Deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua
et ex tota mente tua et ex tota virtute tua. Hoc est
primum mandatum. 31 Secundum autem simile
est illi: *Diliges proximum tuum tamquam teipsum.*
Maius horum aliud mandatum non est. 32 Et ait
illi scriba: Bene magister, in veritate dixisti, quia
unus est Deus et non est alius praeter eum; 33 et ut
diligatur ex toto corde et ex toto intellectu et
ex tota anima et ex tota fortitudine; et diligere
proximum tamquam seipsum maius est omnibus
holocautomatibus et sacrificiis. 34 Iesus autem vi-
dens quod sapienter respondisset, dixit illi: Non
es longe a regno Dei. Et nemo iam audebat eum
interrogare.

12,35-37 **Christus Dominus David** (Mt 22,41-46; L 20,41-44)

35 Et respondens Iesus dicebat docens in templo:
Quomodo dicunt scribae Christum filium esse Da-
vid? 36 Ipse enim David dicit in Spiritu sancto:

Dixit Dominus Domino meo: Sede a dextris meis,
donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.

29s Dt 6,4s | 31 Lv 19,18; J 13,34s; 15,12 | 32 L 20,39; Dt 4,35
33 1 Sm 15,22 | 36 Ps 109,1

37 αὐτὸς Δαυὶδ λέγει αὐτὸν Κύριον, καὶ πόθεν αὐτοῦ
ἔστιν υἱός;
Καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἤκουεν αὐτοῦ ἡδέως. 38 Καὶ ἐν
τῇ διδαχῇ αὐτοῦ ἔλεγεν Βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων
τῶν θελόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν καὶ ἀσπασμοὺς ἐν
ταῖς ἀγοραῖς 39 καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς
καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις· 40 οἱ κατεσθίοντες
τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσευχό-
μενοι, οὗτοι λήψονται περισσότερον κρίμα. 41 Καὶ κα-
θίσας κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου ἐθεώρει πῶς ὁ ὄχλος
βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· καὶ πολλοὶ πλούσιοι
ἔβαλλον πολλά. 42 καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα πτωχὴ ἔβαλεν
λεπτὰ δύο, ὅ ἐστιν κοδράντης. 43 καὶ προσκαλεσάμενος
τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι
ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ πλεῖον πάντων ἔβαλεν τῶν βαλ-
λόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· 44 πάντες γὰρ ἐκ τοῦ
περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον, αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερή-
σεως αὐτῆς πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον
αὐτῆς.
13 1 Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ λέγει
αὐτῷ εἷς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ Διδάσκαλε, ἴδε ποταποὶ
λίθοι καὶ ποταπαὶ οἰκοδομαί. 2 καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ
Βλέπεις ταύτας τὰς μεγάλας οἰκοδομάς; οὐ μὴ ἀφεθῇ
ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον ὃς οὐ μὴ καταλυθῇ. 3 Καὶ καθημένου

40 κατεσθιοντες TSVLM] -εσθοντες HW | χηρων] + και ορφανων ⊣hr⊢ : D abcff²g²iq. W 565 28 f13. sy¹. | 41 καθισας THWSV LM : BSLΔΨ 892 1342 bo. kar¹] * + ο Ιησους s : rel | κατεναντι TH SVLM] απεναντι hWs : BΨ 33 579. 544 f1424 U | 43 ειπεν THWS VLM : BSLΔΨ 33 579 892 1342 sa bo. D ka. sy. Θ 565 700. f1424 UΣ AKΠ geo] λεγει s : rel | εβαλεν HWLM : BSLΔΨ 33 579 892 1342. D. Θ 565 13. f1424 ΣA] * βεβληκεν TSV : rel | 13 2 ωδε HS[V]LM² : BSLΔΨ 33 579 892 1342 sa bo. D abg²q aur (kec). sy. W Θ 565 700 28 f1 f13. f1424 1071 UΣG arm] om TWM¹ : rel | καταλυθη] + και δια

37 Ipse ergo David dicit eum Dominum; et unde
est filius eius? Et multa turba eum libenter audivit.

12,38-40 **Scribarum vitia** (Mt 23,1-7; L 20,45-47)

38 Et dicebat eis in doctrina sua: Cavete a scribis,
qui volunt in stolis ambulare et salutari in foro
39 et in primis cathedris sedere in synagogis et
primos discubitus in cenis; 40 qui devorant domos
viduarum sub obtentu prolixae orationis: hi acci-
pient prolixius iudicium.

12,41-44 **Viduae munusculum** (L 21,1-4)

41 Et sedens Iesus contra gazophylacium, aspi-
ciebat quomodo turba iactaret aes in gazophyla-
cium, et multi divites iactabant multa. 42 Cum
venisset autem vidua una pauper, misit duo
minuta, quod est quadrans; 43 et convocans di-
scipulos suos ait illis: Amen, dico vobis, quoniam
vidua haec pauper plus omnibus misit, qui mise-
runt in gazophylacium. 44 Omnes enim ex eo quod
abundabat illis miserunt; haec vero de penuria
sua omnia quae habuit misit, totum victum suum.

APOCALYPSIS SYNOPTICA

13,1-4 **Prophetiae occasio** (Mt 24,1-3; L 21,5-7)

13 1 Et cum egrederetur de templo, ait illi unus
ex discipulis suis: Magister, aspice quales lapides
et quales structurae. 2 Et respondens Iesus ait
illi: Vides has omnes magnas aedificationes? Non
relinquetur lapis super lapidem qui non destruatur.

37 L 19,48; 21,38 | 39 L 14,7 (J 5,44) | 41 4 Rg 12,10; J 8,20
43 1 Par 29,9.17 | 44 2 C 8,12

αὐτοῦ εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν κατέναντι τοῦ ἱεροῦ,
ἐπηρώτα αὐτὸν κατ' ἰδίαν Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ
Ἰωάννης καὶ Ἀνδρέας
4 Εἰπὸν ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται,
καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα συντελεῖσθαι πάντα;
5 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἤρξατο λέγειν αὐτοῖς Βλέπετε μή τις
ὑμᾶς πλανήσῃ.
6 πολλοὶ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου
λέγοντες ὅτι Ἐγώ εἰμι, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν.
7 ὅταν
δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων, μὴ θροεῖσθε
δεῖ γενέσθαι, ἀλλ' οὔπω τὸ τέλος.
8 ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος
ἐπ' ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν. ἔσονται σεισμοὶ
κατὰ τόπους, ἔσονται λιμοί· ἀρχὴ ὠδίνων ταῦτα.
9 Βλέ-
πετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτούς· παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς συνέ-
δρια καὶ εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ
βασιλέων σταθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.
10 καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη πρῶτον δεῖ κηρυχθῆναι τὸ
εὐαγγέλιον.
11 καὶ ὅταν ἄγωσιν ὑμᾶς παραδιδόντες, μὴ
προμεριμνᾶτε τί λαλήσητε, ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῇ ὑμῖν ἐν
ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, τοῦτο λαλεῖτε· οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς οἱ
λαλοῦντες ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.
12 καὶ παραδώσει
ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ
ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν
αὐτούς·
13 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ

τριων ημερων αλλος αναστησεται ανευ χειρων ⸆h^{r}⸇ : D *ke* it (exc *lqr*^{2}). W. Cyp. | 3 ιδιαν] * + ο T : S 1342. D. Θ 565. 566 1093 | 4 ταυτα συντ. παντα THWSVLM : BS (LΨ 892) 1342, 1093.] ∽ τ. π. σ. s : 33. *bff*^{2}*ir*^{1}. 700 28 1 22 69 346. 1071 157 ΜΣΓΑΚΠΥGH; ∽ π. τ. σ. s : pler; om παντα : Δ 579. *k* sy^{s}. W Θ 565 209 13. *f*1424 | 6 πολλοι THWSLM : BSLΨ. W. Cyp.] + γαρ V : rel | 7 ακουσητε] ακουητε h : B. (*f*13.) 1542. | δει THWsL : BS*Ψ sa bo. W. sy^{p}.] + γαρ [S]VM : rel | 8 λιμοι THSVLM : BS^{a}LΨ 579 sa bo. D lat (exc *q*). 1542] + και ταραχαι W : rel | αρχη THLM : BSLΔΨ 33 579 892 1342 sa bo. D *ke* it (ex *lg*^{2}) vg. sy. Θ 565 28 *f*13. *f*1424 1071 UKΠ*028* geo arm Ta] *αρχαι WSV : rel | 9 παραδωσουσιν THWSLM : BLΨ sa bo. 124.] + γαρ V : pler; DWΘ al var | ενεκεν] ενεκα W : B.

Et cum sederet in monte Olivarum contra
templum, interrogabant eum separatim Petrus et
Iacobus et Iohannes et Andreas:
4 Dic nobis,
quando ista fient? et quod signum erit, quando
haec omnia incipient consummari?

13,5-13 Signa praecedentia templi eversionem (Mt 24,4-14; L 21,8-19)

5 Et respondens Iesus coepit dicere illis: Videte
ne quis vos seducat;
6 multi enim venient in no-
mine meo dicentes, quia Ego sum; et multos se-
ducent.
7 Cum audieritis autem bella et opinio-
nes bellorum, ne timueritis; *oportet* enim haec *fieri*,
sed nondum finis.
8 Exsurget enim *gens contra
gentem et regnum super regnum*, et erunt terraemo-
tus per loca et fames. Initium dolorum haec.
9 Videte autem vosmetipsos. Tradent enim vos
in conciliis, et in synagogis vapulabitis, et ante
praesides et reges stabitis propter me in testimo-
nium illis.
10 Et in omnes gentes primum oportet
praedicari evangelium.
11 Et cum duxerint vos
tradentes, nolite praecogitare quid loquamini, sed
quod datum vobis fuerit in illa hora, id loquimini;
non enim vos estis loquentes, sed Spiritus sanctus.
12 Tradet autem frater fratrem in mortem et pater
filium, et *consurgent filii in parentes* et morte affi-
cient eos.
13 Et eritis odio omnibus propter no-

---

8 Is 19,2; 2 Par 15,6
10 Mc 16,15
12 Mi 7,6
13 J 15,18-25; 16,1-4

ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.
14 Ὅταν δὲ ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ἑστη-
κότα ὅπου οὐ δεῖ, ὁ ἀναγινώσκων νοείτω, τότε οἱ ἐν τῇ
Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, 15 ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος
μὴ καταβάτω μηδὲ εἰσελθάτω ἆραί τι ἐκ τῆς οἰκίας
αὐτοῦ, 16 καὶ ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ
ὀπίσω ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. 17 οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ
ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.
18 προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται χειμῶνος· 19 ἔσονται
γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι θλῖψις, οἵα οὐ γέγονεν τοιαύτη
ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως ἣν ἔκτισεν ὁ Θεὸς ἕως τοῦ νῦν καὶ
οὐ μὴ γένηται. 20 καὶ εἰ μὴ ἐκολόβωσεν Κύριος τὰς
ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ· ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλε-
κτοὺς οὓς ἐξελέξατο ἐκολόβωσεν τὰς ἡμέρας. 21 καὶ
τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ Ἴδε ὧδε ὁ Χριστός, Ἴδε ἐκεῖ,
μὴ πιστεύετε· 22 ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ
ψευδοπροφῆται καὶ ποιήσουσιν σημεῖα καὶ τέρατα πρὸς
τὸ ἀποπλανᾶν εἰ δυνατὸν τοὺς ἐκλεκτούς. 23 ὑμεῖς δὲ
βλέπετε· προείρηκα ὑμῖν πάντα. 24 Ἀλλὰ ἐν ἐκείναις
ταῖς ἡμέραις μετὰ τὴν θλῖψιν ἐκείνην ὁ ἥλιος σκοτισθή-
σεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, 25 καὶ οἱ
ἀστέρες ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντες, καὶ αἱ δυνά-

---

15 δε ThSVLM] om *H*W : B 1342 sa bo. *c*. 1424 1542 713 FH | καταβατω THWLM : BSLΨ 892 1342 sa bo. (*ke*) *c*. 544 syᵖ Ta Hipp] * + εις την οικιαν SV : rel | εισελθατω THsL] -θετω W*S*VM | αραι τι Ts] ∽ HW*S*VLM : BLΨ 892. KΠ* | 19 θλιψις... τοιαυτη] θλιψεις οιαι ουκ εγενοντο τοιαυται s : D lat. (Θ 565. Φ) 872 arm | 21 χριστος] + και W : B sa. *r*¹. syᵖ. | 22 γαρ HsVLM] δε TW*S* : SC. 2145. | ψευδοχριστοι και] om W : D *kei*. 124. 1573. | ποιησουσιν TW : D *a*. Θ 565 28 *f*13. geo². Ta] *δωσουσιν HSVLM : rel | 23 βλεπετε THWS LM : BLΨ 1342 sa bo. *aff*²*ir*¹ W 28.] + ιδου V : pler | 25 πιπτοντες THWLM : BSCLΨ 579 892 sa bo. D *keabcff*²*g*¹·²*i*. syˢᵖ. Θ. *f*1424 713 Π*] εκπιπτ. SV : rel

men meum. Qui autem sustinuerit in finem hic
salvus erit.

13,14-20 **Excidium Hierusalem** (Mt 24,15-22; L 21, 20-24)

14 Cum autem videritis *abominationem desolatio-*
nis stantem ubi non debet — qui legit intellegat —
tunc qui in Iudaea sunt, fugiant in montes; 15 et
qui super tectum, ne descendat in domum nec
introeat, ut tollat quid de domo sua; 16 et qui in
agro erit, non revertatur retro tollere vestimen-
tum suum. 17 Vae autem praegnantibus et nu-
trientibus in illis diebus. 18 Orate vero ut hieme
non fiant. 19 Erunt enim dies illi *tribulationes tales*
quales non fuerunt ab initio creaturae, quam condi-
dit Deus, *usque nunc*, neque fiet. 20 Et nisi bre-
viasset Dominus dies, non fuisset salva omnis caro;
sed propter electos, quos elegit, breviavit dies.

13,21-25 **Signa finis mundi** (Mt 24,23-29; L 21,25-26)

21 Et tunc si quis vobis dixerit: Ecce hic est
Christus, Ecce illic, ne credideritis. 22 Exsurgent
enim pseudochristi et pseudoprophetae, et dabunt
signa et portenta ad seducendos, si fieri potest,
etiam electos. 23 Vos ergo videte: ecce praedixi
vobis omnia. 24 Sed in illis diebus post tribulatio-
nem illam *sol contenebrabitur, et luna non dabit*
splendorem suum; 25 *et stellae caeli erunt decidentes,*
et virtutes quae in caelis sunt movebuntur.

---

14 Dn 9,27; 12,11 | 17 L 23,29 | 19 Dn 12,1 | 22 Dt 13,1s; Ap 13,13s | 23 J 16,1-4 | 24 Is 13,10 | 25 Is 34,4.

μεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται. 26 καὶ τότε
ὄψονται τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις
μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης. 27 καὶ τότε ἀποστελεῖ
τοὺς ἀγγέλους καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς ἐκ τῶν
τεσσάρων ἀνέμων ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ.
28 Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἤδη
ὁ κλάδος αὐτῆς ἁπαλὸς γένηται καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα,
γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν· 29 οὕτως καὶ ὑμεῖς,
ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν
ἐπὶ θύραις. 30 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ
γενεὰ αὕτη μέχρις οὗ ταῦτα πάντα γένηται. 31 ὁ οὐρα-
νὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρε-
λεύσονται. 32 Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἢ τῆς ὥρας
οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι ἐν οὐρανῷ οὐδὲ ὁ Υἱός,
εἰ μὴ ὁ Πατήρ. 33 Βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε· οὐκ οἴδατε
γὰρ πότε ὁ καιρός ἐστιν. 34 ὡς ἄνθρωπος ἀπόδημος
ἀφεὶς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ δοὺς τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν
ἐξουσίαν, ἑκάστῳ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῷ θυρωρῷ ἐνε-
τείλατο ἵνα γρηγορῇ. 35 γρηγορεῖτε οὖν· οὐκ οἴδατε γὰρ
πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται, ἢ ὀψὲ ἢ μεσονύκτιον
ἢ ἀλεκτοροφωνίας ἢ πρωΐ· 36 μὴ ἐλθὼν ἐξαίφνης εὕρῃ
ὑμᾶς καθεύδοντας. 37 ὃ δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσιν λέγω, γρη-
γορεῖτε.

---

27 αγγελους THWSLM : BL. D *keabff²iq.* W] * + αυτου V : rel | εκλεκτους TSl : LΨ 892 1342. D *keaff²i.* W 565 28 *f*1. geo¹] * + αυτου [H]WV[L]M : rel | 28 ηδη ο κλαδος / αυτης HWLM : BSC LΨ 579 892 (1342) bo. D lat. Θ *f*13. 1071. ΣΑΠ arm] ∽ TSV : rel | 29 ιδητε ταυτα THWsVLM : BSCLΨ (579) 892 1342 sa bo. D *ke* it (exc *a*) vg. sy. Θ 565 *f*1 *f*13. *f*1424 1071 UΑΠ* geo arm] ∽ *S* : rel | 30 ου²] οτου W : B. | 31 μη ThSVLM] om *H*W : B. D*. | 32 οι αγγελοι] αγγελος h : B. | αγγελοι THSVLM : SL 892 1241 bo. D *ke* it vg. Θ 565 700 28 124. *f*1424 1071 566 UΣΚ* 0116 geo arm] + οι W : rel | 33 αγρυπνειτε THWLM : B. D *kac.* 122.] * + και προσευχεσθε SV : rel | εστιν T[H]WSVLM] om : D *ac.* W.

13,26-27 Adventus Filii hominis (Mt 24,30-31; L 21,27)

26 Et tunc videbunt *Filium hominis venientem*
in nubibus cum virtute multa et gloria. 27 Et tunc
mittet angelos suos, et *congregabit* electos suos
a quattuor ventis, a summo terrae usque ad summum
caeli.

13,28-31 Tempus excidii Hierosolymitani (Mt 24, 32-35; L 21,28-33)

28 A ficu autem discite parabolam. Cum iam
ramus eius tener fuerit et nata fuerint folia, co-
gnoscitis quia in proximo sit aestas; 29 sic et vos,
cum videritis haec fieri, scitote quod in proximo
sit in ostiis. 30 Amen dico vobis quoniam non
transibit generatio haec, donec omnia ista fiant.
31 Caelum et terra transibunt, verba autem mea
non transibunt.

13,32-37 Tempus secundi Christi adventus: vigilandum! (Mt 24,36-51; L 21,34-36)

32 De die autem illo vel hora nemo scit, neque
angeli in caelo neque Filius, nisi Pater.
33 Videte, vigilate et orate; nescitis enim quando
tempus sit. 34 Sicut homo, qui peregre profectus
reliquit domum suam, et dedit servis suis potesta-
tem cuiusque operis, et ianitori praecepit ut vigilet.
35 Vigilate ergo; nescitis enim quando dominus
domus veniat, sero an media nocte an galli cantu
an mane; 36 ne, cum venerit repente, inveniat vos
dormientes. 37 Quod autem vobis dico, omnibus
dico: vigilate.

---

26 Dn 7,13; 1 Th 4,16; 2 Th 1,7-10 | 27 Zch 2, 6 | 32 Mt 24, 36 | 34 Mt 25,14; L 19,12

14 1 Ἦν δὲ τὸ πάσχα καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας.
καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς πῶς αὐτὸν
ἐν δόλῳ κρατήσαντες ἀποκτείνωσιν. 2 ἔλεγον γάρ Μὴ
ἐν τῇ ἑορτῇ, μή ποτε ἔσται θόρυβος τοῦ λαοῦ.
3 Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος
τοῦ λεπροῦ, κατακειμένου αὐτοῦ ἦλθεν γυνὴ ἔχουσα
ἀλάβαστρον μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς· συντρί-
ψασα τὸν ἀλάβαστρον κατέχεεν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς.
4 ἦσαν δέ τινες ἀγανακτοῦντες πρὸς ἑαυτούς Εἰς τί
ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ μύρου γέγονεν; 5 ἠδύνατο γὰρ τοῦτο
τὸ μύρον πραθῆναι ἐπάνω δηναρίων τριακοσίων καὶ
δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς· καὶ ἐνεβριμῶντο αὐτῇ. 6 ὁ δὲ
Ἰησοῦς εἶπεν Ἄφετε αὐτήν· τί αὐτῇ κόπους παρέχετε;
καλὸν ἔργον ἠργάσατο ἐν ἐμοί. 7 πάντοτε γὰρ τοὺς
πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, καὶ ὅταν θέλητε δύνασθε
αὐτοῖς εὖ ποιῆσαι, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. 8 ὃ ἔσχεν
ἐποίησεν· προέλαβεν μυρίσαι τὸ σῶμά μου εἰς τὸν ἐν-
ταφιασμόν. 9 ἀμὴν δὲ λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ
εὐαγγέλιον εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη
λαληθήσεται εἰς μνημόσυνον αὐτῆς. 10 Καὶ Ἰούδας Ἰσκα-
ριώθ, ὁ εἷς τῶν δώδεκα, ἀπῆλθεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς
ἵνα αὐτὸν παραδοῖ αὐτοῖς. 11 οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐχάρησαν

---

14 3 τον TSL] την HWVM : BS^c CLΔΨ 579 1342.; *το W Θ 700 f1 f13. MΦ 157 G | 4 ησαν… εαυτους] *οι δε μαθηται αυτου διεπονουντο και ελεγον –|h|– : D (aff²i)r¹ Θ 565. (arm) | 5 δηναριων τριακοσιων THSVLM : SCLΨ 579. D k it (ex flr²). W Θ 565.] ∽ hW : rel | ενεβριμωντο] -μουντο T | 6 ηργασατο] ειρ. S | 7 αυτοις] om T : S*.; αυτ. + παντοτε [H] s : BS^c L(Ψ) 892 1342 sa bo. 1071. | 8 το σωμα / μου HWLM : BSLΨ 579 892. D it vg. Θ. f1424 1071 713 Σ] ∽ TSV : rel | 9 ευαγγελιον THWSLM : BSL bo. D kaff²i. (sy^s[c]). W 565 28 f13.] + τουτο V : rel | 10 και THWsVLM : BSCLΔΨ 892 1342. D. Θ 565 700 28 f1 f13. f1424 1071 157 4 ΜΣΦΑΠΥΓΕ] + ο [S] : rel | ιουδας THWLM : BS*C*? 892. D. 28 f13. f1424 1071] + ο SV : rel | παραδοι THWLM] -δῳ SV | αυτον παραδ. THWVLM :

14, 1-2 Iudaeorum consilium de Iesu occidendo
(Mt 26, 1-5; L 22, 1-2)

1 Erat autem Pascha et azyma post biduum;
et quaerebant summi sacerdotes et scribae quo-
modo eum dolo tenerent et occiderent. 2 Dicebant
autem: Non in die festo; ne forte tumultus fieret
in populo.

14, 3-9 Maria Dominum ungit (Mt 26, 6-13; Io 12, 1-8)

3 Et cum esset Bethaniae in domo Simonis le-
prosi et recumberet, venit mulier habens alaba-
strum unguenti nardi spicati pretiosi, et fracto
alabastro, effudit super caput eius. 4 Erant autem
quidam indigne ferentes intra semetipsos et di-
centes: Ut quid perditio ista unguenti facta est?
5 Poterat enim unguentum istud venundari plus
quam trecentis denariis et dari pauperibus. Et
fremebant in eam. 6 Iesus autem dicit: Sinite
eam, quid illi molesti estis? Bonum opus operata
est in me; 7 semper enim pauperes habetis vo-
biscum, et cum volueritis potestis illis benefacere;
me autem non semper habetis. 8 Quod habuit
haec, fecit: praevenit ungere corpus meum in se-
pulturam. 9 Amen, dico vobis, ubicumque praedi-
catum fuerit evangelium istud in universo mundo,
et quod fecit haec, narrabitur in memoriam eius.

14, 10-11 Iudas spondet se Iesum traditurum (Mt 26, 14-16; L 22, 3-6)

10 Et Iudas Iscariotes, unus de duodecim, abiit
ad summos sacerdotes, ut proderet eum illis.
11 Qui audientes gavisi sunt, et promiserunt ei

---

35 L 12,38ss; Ap 3,20; 16,25 | 14,1 Mc 12,12

καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. καὶ ἐζήτει πῶς
αὐτὸν εὐκαίρως παραδοῖ.
12 Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ πάσχα
ἔθυον, λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ποῦ θέλεις
ἀπελθόντες ἑτοιμάσωμεν ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα; 13 καὶ
ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς
Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος
κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ, 14 καὶ
ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃ εἴπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ ὅτι Ὁ Διδά-
σκαλος λέγει Ποῦ ἐστιν τὸ κατάλυμά μου, ὅπου τὸ πάσχα
μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; 15 καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει
ἀνάγαιον μέγα ἐστρωμένον ἕτοιμον· καὶ ἐκεῖ ἑτοιμάσατε
ἡμῖν. 16 καὶ ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ καὶ ἦλθον εἰς τὴν
πόλιν καὶ εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ
πάσχα. 17 Καὶ ὀψίας γενομένης ἔρχεται μετὰ τῶν δώ-
δεκα. 18 καὶ ἀνακειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με,
ὁ ἐσθίων μετ' ἐμοῦ. 19 ἤρξαντο λυπεῖσθαι καὶ λέγειν
αὐτῷ εἷς κατὰ εἷς Μήτι ἐγώ; καὶ ἄλλος Μήτι ἐγώ;
20 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Εἷς τῶν δώδεκα, ὁ ἐμβαπτόμενος
μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τρύβλιον. 21 ὅτι ὁ μὲν Υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
που ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ
ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδί-

BSCLΔΨ 579 892 1342. *kfq*. *f*13. 1071.] ∽ S : rel | 11 παραδοι THW LM] -δῷ SV | 16 μαθηται THWsL (vers) M : BSLΔΨ 579 892 sa. 28 *f*1. *f*1424 713 1542 geo] + αυτου [S]VL (text) : rel | 18 ο Ιησους/ ειπεν THWSVLM : BSCLΨ 892. 330.] * ∽ s : pler; *λεγει ο Ι. : D. Θ 565. 1542. | ο εσθιων] των εσθιοντων hW : B sa bo. (330) | 19 και αλλος μητι εγω SV] om THWLM : BSCLΔΨ 1342 sa bo. sy[sp hl t]. W 131. P vg. | 20 εις[1] THWsVLM : BSCLΨ 892 1342 sa bo. W Θ. 1424 ⁻13] + εκ [S] : rel | το] + *ἓν [H]W : BC*?. Θ. 565. | 21 ην SVLM] *om THW : BL 892. *cff*[2]*ilq* aur. W.

pecuniam se daturos. Et quaerebat quomodo illum
opportune traderet.

14, 12-16 **Cenae paschalis exordium** (Mt 26, 17-20- L 22, 7-18)

12 Et primo die azymorum, quando pascha im-
molabant, dicunt ei discipuli: Quo vis eamus et
paremus tibi ut manduces pascha? 13 Et mittit
duos ex discipulis suis et dicit eis: Ite in civitatem,
et occurret vobis homo lagoenam aquae baiulans;
sequimini eum; 14 et quocumque introierit, dicite
domino domus, quia Magister dicit: Ubi est re-
fectio mea, ubi pascha cum discipulis meis man-
ducem? 15 Et ipse vobis demonstrabit cenaculum
grande stratum; et illic parate nobis. 16 Et abie-
runt discipuli eius et venerunt in civitatem, et
invenerunt sicut dixerat illis; et paraverunt pascha.

14, 17-21 **Denuntiatur proditor** (Mt 26, 21-25; L 22, 21-23; I 13, 18-30)

17 Vespere autem facto, venit cum duodecim.
18 Et discumbentibus eis et manducantibus, ait
Iesus: Amen dico vobis quia unus ex vobis tradet
me, *qui manducat mecum.* 19 At illi coeperunt
contristari et dicere ei singulatim: Numquid ego?
20 Qui ait illis: Unus ex duodecim, qui intingit
mecum manum in catino. 21 Et Filius quidem
hominis vadit sicut scriptum est de eo; vae autem
homini illi, per quem Filius hominis tradetur;

---

14 Mc 11,3
18 Ps 40,10

δοται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος
ἐκεῖνος.
22 Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν λαβὼν ἄρτον εὐλογήσας ἔκλα-
σεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν Λάβετε· τοῦτό ἐστιν
τὸ σῶμά μου. 23 καὶ λαβὼν ποτήριον εὐχαριστήσας
ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες. 24 καὶ εἶπεν
αὐτοῖς Τοῦτό ἐστιν τὸ αἷμά μου τῆς διαθήκης τὸ
ἐκχυννόμενον ὑπὲρ πολλῶν. 25 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐκέτι
οὐ μὴ πίω ἐκ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς
ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ
τοῦ Θεοῦ.

26 Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν.
27 Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πάντες σκανδαλι-
σθήσεσθε, ὅτι γέγραπται Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ
τὰ πρόβατα διασκορπισθήσονται. 28 ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγερ-
θῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. 29 ὁ δὲ
Πέτρος ἔφη αὐτῷ Εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται,
ἀλλ' οὐκ ἐγώ. 30 καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω
σοι ὅτι σὺ σήμερον ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν ἢ δὶς ἀλέκτορα
φωνῆσαι τρίς με ἀπαρνήσῃ. 31 ὁ δὲ ἐκπερισσῶς ἐλάλει
Ἐάν με δέῃ συναποθανεῖν σοι, οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι.
ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον.

---

22 λαβων THWsLM : BS[c] sa. D *kaff*[2]*ir*[2]. sy[s(c)]. W 565. geo[1]] + ο Ιησους [S]V : rel | 31 με δεη TSV] ∽ HWLM : BS[c]LΨ 0112 579 892[c] 1342. D[c] lat. 700 *f*1 *f*13. *f*1424 1071 213 713 ΝΣ 0116 A | απαρνησομαι HWSVLM] -σωμαι T | δε[2] T[H]SVLM] om W : B 579 sa. *kacff*[2]. *f*1 544. geo[1] arm

bonum erat ei, si non esset natus homo ille.

14, 22-25 Smae. Eucharistiae institutio (Mt 6, 26-29; L 22, 19-20; 1 C 11, 23-26)

22 Et manducantibus illis, accepit Iesus panem,
et benedicens fregit et dedit eis, et ait: Sumite,
hoc est corpus meum. 23 Et accepto calice, gratias
agens dedit eis, et biberunt ex illo omnes. 24 Et
ait illis: Hic est *sanguis* meus novi *testamenti*, qui
pro multis effundetur. 25 Amen dico vobis quia
iam non bibam de hoc genimine vitis usque in
diem illum, cum illud bibam novum in regno Dei.

14, 26-31 Versus Gethsemani (Mt 26, 30-35; L 22, 31-39)

26 Et hymno dicto exierunt in montem Oliva-
rum. 27 Et ait eis Iesus: Omnes scandalizabimini
in me in nocte ista; quia scriptum est: *Percutiam
pastorem, et dispergentur oves.* 28 Sed postquam
resurrexero, praecedam vos in Galilaeam. 29 Pe-
trus autem ait illi: Et si omnes scandalizati fuerint
in te, sed non ego. 30 Et ait illi Iesus: Amen dico
tibi quia tu hodie in nocte hac, priusquam gallus
vocem bis dederit, ter me es negaturus. 31 At ille
amplius loquebatur: Et si oportuerit me simul
commori tibi, non te negabo. Similiter autem et
omnes dicebant.

---

24 Ex 24,8; Zch 9,11
26 Ps 112-117
27 Zch 13,7
28 Mc 16,7
30 J 13,36ss; Mc 14,68-72

32 Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανί,
καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Καθίσατε ὧδε ἕως προσ-
εύξωμαι. 33 καὶ παραλαμβάνει τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον
καὶ Ἰωάννην μετ' αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ
ἀδημονεῖν, 34 καὶ λέγει αὐτοῖς Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή
μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε. 35 καὶ
προελθὼν μικρὸν ἔπιπτεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ προσηύχετο
ἵνα εἰ δυνατόν ἐστιν παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα. 36 καὶ
ἔλεγεν Ἀββᾶ ὁ Πατήρ, πάντα δυνατά σοι· παρένεγκε
τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ. ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω ἀλλὰ
τί σύ. 37 καὶ ἔρχεται καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας,
καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ Σίμων, καθεύδεις; οὐκ ἴσχυσας
μίαν ὥραν γρηγορῆσαι; 38 γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε,
ἵνα μὴ ἔλθητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον,
ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. 39 καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο
τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών. 40 καὶ ὑποστρέψας εὗρεν αὐτοὺς
πάλιν καθεύδοντας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ κατα-
βαρυνόμενοι, καὶ οὐκ ᾔδεισαν τί ἀποκριθῶσιν αὐτῷ. 41 καὶ
ἔρχεται τὸ τρίτον καὶ λέγει αὐτοῖς Καθεύδετε τὸ λοιπὸν
καὶ ἀναπαύεσθε· ἀπέχει· ἦλθεν ἡ ὥρα, ἰδοὺ παραδίδοται
ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἁμαρτωλῶν.

---

33 και² ThSV] + *τον *H*WLM : BLΨ. W *f*1 *f*13. 1071 AKΠ*| και³ ThSV] + *τον *H*WLM : BΨ. W *f*13. AKΠ* | 35 προελθων T*H* WSVLM : BS 0112 sa bo. lat (ex *ff*²) sy^s[c]. W Θ 22. 872 MNΦKΠ*F] προσελθων h : rel | 36 παρενεγκε] -εγκαι S | 38 ελθητε THWSLM : BS*. *q*. *f*13.] *εισελθητε V : rel | 39 τον αυτον λογον ειπων T[H]W SVLM] om : D *kabcff*². | 40 υποστρεψας TSV] *ελθων HWLM : BS LΨ 892 1342 sa bo. D *k* it (exc *fg*²*l*). sy^s[c] | υποστρεψας ευρεν αυτους παλιν TSV] ∽ παλιν υπ. (ελθων) ευρ. αυτ. HWLM : BSLΨ 892 1342 sa bo.; ∽ υπ. παλιν ευρ. αυτ. : *fg*²*l* vg. Θ 565 1542. geo²; om παλιν : D *kabcff*². Σ; al var | αυτων/οι οφθαλμοι THW*S*VLM : BSCLΔΨ 579 892 1342. Θ. *f*1424 1071 Φ] * ∽ s : rel | 41 το² T[H]W[*S*]VLM : BSΔ 579. Θ 565 700 *f*1 69 124 346. *f*1424 1071 157 MUNΣΦΓKΠYV* GH] *om s : rel

PASSIO D. N. IESU CHRISTI

14, 32-42 **Oratio in horto** (Mt 26, 33-46; L 22, 40-46)

32 Et veniunt in praedium, cui nomen Gethse-
mani. Et ait discipulis suis: Sedete hic donec
orem. 33 Et assumit Petrum et Iacobum et Iohan-
nem secum, et coepit pavere et taedere. 34 Et ait
illis: *Tristis est anima mea* usque ad mortem, susti-
nete hic et vigilate. 35 Et cum processisset pau-
lulum, procidit super terram, et orabat, ut si fieri
posset, transiret ab eo hora; 36 et dixit: Abba,
Pater, omnia tibi possibilia sunt: transfer calicem
hunc a me; sed non quod ego volo, sed quod tu.
37 Et venit, et invenit eos dormientes. Et ait
Petro: Simon, dormis? non potuisti una hora vigi-
lare? 38 Vigilate et orate, ut non intretis in tenta-
tionem. Spiritus quidem promptus est, caro vero
infirma. 39 Et iterum abiens, oravit eundem ser-
monem dicens. 40 Et reversus denuo invenit eos
dormientes; erant enim oculi eorum gravati, et
ignorabant quid responderent ei. 41 Et venit tertio
et ait illis: Dormite iam et requiescite. Sufficit;
venit hora: ecce Filius hominis tradetur in manus

---

32 J 18,1
34 J 12,27; Ps 41,6; 42,5
36 Mc 10,38; R 8,15; G 4,6
40 Mc 9,6

42 ἐγείρεσθε, ἄγωμεν· ἰδοὺ ὁ παραδιδούς με ἤγγικεν.
43 Καὶ εὐθὺς ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος παραγίνεται Ἰούδας
εἷς τῶν δώδεκα, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος μετὰ μαχαιρῶν
καὶ ξύλων παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ
τῶν πρεσβυτέρων. 44 δεδώκει δὲ ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν
σύσσημον αὐτοῖς λέγων Ὃν ἂν φιλήσω αὐτός ἐστιν·
κρατήσατε αὐτὸν καὶ ἀπάγετε ἀσφαλῶς. 45 καὶ ἐλθὼν
εὐθὺς προσελθὼν αὐτῷ λέγει Ῥαββί, καὶ κατεφίλησεν
αὐτόν· 46 οἱ δὲ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας αὐτῷ καὶ ἐκράτη-
σαν αὐτόν. 47 εἷς δέ τις τῶν παρεστηκότων σπασάμενος
τὴν μάχαιραν ἔπαισεν τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἀφεῖ-
λεν αὐτοῦ τὸ ὠτάριον. 48 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτοῖς Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ
ξύλων συλλαβεῖν με· 49 καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν
τῷ ἱερῷ διδάσκων, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με· ἀλλ' ἵνα
πληρωθῶσιν αἱ γραφαί. 50 καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον
πάντες. 51 Καὶ εἷς τις νεανίσκος συνηκολούθει αὐτῷ
περιβεβλημένος σινδόνα ἐπὶ γυμνοῦ, καὶ κρατοῦσιν
αὐτόν· 52 ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν σινδόνα γυμνὸς ἔφυγεν.
53 Καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸς τὸν ἀρχιερέα, καὶ

---

42 ηγγικεν] -ισεν T : SC. | 43 παραγινεται TSV] + ο [H]WLM : B. A | Ιουδας HWsVLM] + ο Ισκαριωτης T[*S*] : 579 1421. (D) lat. Θ (565) 700^{c} (124 346). *f*1424 1071 566 MUΦAKΠY 0116 geo^{2} sy^{phl} | των^{4}] om T : S* 1342. W 700 *f*1 *f*13. *f*1424 1071 157 UA | 45 ραββι THWsVLM : BSCLΔΨ 579 892 1342 sa bo. D lat sy^{s}. W Θ 565 700 *f*1 *f*13. *f*1424 M 713 UΦ geo] * + ραββι [*S*] : rel | 47 τις T[H]WSV LM] om SLΨ 579 sa bo. D *kbcff*^{2}*qr*^{1} sy^{sp}. 700. MA | την THW[*S*]V LM] om s : 1342. D. W 565 *f*1 124. | ωταριον THW*S*LM : BSΨ 1342. D. *f*1.] ωτιον sV : rel | 49 εκρατησατε] εκρατειτε h : Ψ.; εκρατει : B. | 51 εις τις νεανισκος TsV] νεανισκος τις HW*S*LM : BSCLΨ 892 1342. (D) *a* (*k* it vg). sy^{sp}. arm | αυτον THWsLM : BSLΔΨ 892 sa bo. D *k* it (exc *q*) vg. 544 872 sy^{p}] + οι νεανισκοι [S]V : pler | 52 εφυγεν THWsL : BSCLΨ 892 sa bo. *kc* aur. 565* 544. sy^{p}.] + απ αυτων [S]VM : rel

peccatorum. 42 Surgite, eamus; ecce qui me tra-
det prope est.

14, 43-45 Proditoris osculum (Mt 26, 47-50; L 22, 47-48; I 18, 2-9)

43 Et adhuc eo loquente, venit Iudas Iscariotes
unus de duodecim, et cum eo turba multa cum
gladiis et lignis a summis sacerdotibus et scribis
et senioribus. 44 Dederat autem traditor eius
signum eis dicens: Quemcumque osculatus fuero
ipse est; tenete eum, et ducite caute. 45 Et cum
venisset, statim accedens ad eum ait: Ave Rabbi;
et osculatus est eum.

14, 46-52 Iesus comprehenditur (Mt 26, 50-56; L 22, 49-53; I 18, 10-12)

46 At illi manus iniecerunt in eum et tenuerunt
eum. 47 Unus autem quidam de circumstantibus
educens gladium percussit servum summi sacer-
dotis et amputavit illi auriculam. 48 Et respondens
Iesus ait illis: Tamquam ad latronem existis cum
gladiis et lignis comprehendere me? 49 cotidie
eram apud vos in templo docens, et non me te-
nuistis; sed ut impleantur Scripturae. 50 Tunc di-
scipuli eius relinquentes eum omnes fugerunt.
51 Adulescens autem quidam sequebatur eum
amictus sindone super nudo, et tenuerunt eum.
52 At ille, reiecta sindone, nudus profugit ab eis.

14, 53-64 Iudicium religiosum (Mt 26, 57-68; L 22, 54 63-65; I 18,14)

53 Et adduxerunt Iesum ad summum sacerdo-

---

42 J 14,31
50 J 16,32

συνέρχονται πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι
καὶ οἱ γραμματεῖς. 54 καὶ ὁ Πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκο-
λούθησεν αὐτῷ ἕως ἔσω εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως,
καὶ ἦν συγκαθήμενος μετὰ τῶν ὑπηρετῶν καὶ θερμαινό-
μενος πρὸς τὸ φῶς. 55 Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ
συνέδριον ἐζήτουν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μαρτυρίαν εἰς τὸ
θανατῶσαι αὐτόν, καὶ οὐχ ηὕρισκον· 56 πολλοὶ γὰρ ἐψευ-
δομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἴσαι αἱ μαρτυρίαι οὐκ ἦσαν.
57 καί τινες ἀναστάντες ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ
λέγοντες 58 ὅτι Ἡμεῖς ἠκούσαμεν αὐτοῦ λέγοντος ὅτι
Ἐγὼ καταλύσω τὸν ναὸν τοῦτον τὸν χειροποίητον καὶ
διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποίητον οἰκοδομήσω.
59 καὶ οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν. 60 καὶ ἀνα-
στὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς μέσον ἐπηρώτησεν τὸν Ἰησοῦν
λέγων Οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦ-
σιν; 61 ὁ δὲ ἐσιώπα καὶ οὐκ ἀπεκρίνατο οὐδέν. πάλιν ὁ
ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτὸν καὶ λέγει αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ Χρι-
στὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Εὐλογητοῦ; 62 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ἐγώ
εἰμι, καὶ ὄψεσθε τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν καθή-
μενον τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν
τοῦ οὐρανοῦ. 63 ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαρρήξας τοὺς χιτῶνας
αὐτοῦ λέγει Τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων; 64 ἠκού-
σατε τῆς βλασφημίας· τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες
κατέκριναν αὐτὸν ἔνοχον εἶναι θανάτου. 65 Καὶ ἤρξαντό

---

53 συνερχονται THLM : SLΔ 892 1342. D it vg. (W) Θ 565 700 *f*13.] + αυτῳ hWSV : rel | 55 ηυρισκον HWLM] ευρ. TSV | 58 αχειροποιητον οικοδομησω] αναστησω αχειρ. –|h^r|– : D *kacff*² | 60 τι THSVLM] *ο τι W, οτι h : BΨ. W. | 63 διαρρηξας] διαρηξ. HWM | 64 ενοχον ειναι THWSVLM : BSCLΔΨ 33 579 892 1342. *g*¹*lq*: (1071) 1047 1396] ω s : rel

tem; et convenerunt omnes sacerdotes et scribae
et seniores. 54 Petrus autem a longe secutus est
eum usque intro in atrium summi sacerdotis, et
sedebat cum ministris ad ignem et calefaciebat se.
55 Summi vero sacerdotes et omne concilium
quaerebant adversus Iesum testimonium, ut eum
morti traderent; nec inveniebant. 56 Multi enim
testimonium falsum dicebant adversus eum, et
convenientia testimonia non erant. 57 Et quidam
surgentes falsum testimonium ferebant adversus
eum dicentes: 58 quoniam Nos audivimus eum
dicentem: Ego dissolvam templum hoc manu
factum, et per triduum aliud non manu factum
aedificabo. 59 Et non erat conveniens testimonium
illorum. 60 Et exsurgens summus sacerdos in
medium, interrogavit Iesum dicens: Non respon-
des quidquam ad ea quae tibi obiciuntur ab his?
61 Ille autem tacebat et nihil respondit. Rursum
summus sacerdos interrogabat eum et dixit ei:
Tu est Christus filius Dei benedicti? 62 Iesus autem
dixit illi: Ego sum; et videbitis *Filium hominis
sedentem a dextris virtutis Dei et venientem cum
nubibus caeli*. 63 Summus autem sacerdos scindens
vestimenta sua ait: Quid adhuc desideramus testes?
64 Audistis blasphemiam; quid vobis videtur? Qui
omnes condemnaverunt eum esse reum mortis.

14, 65 **Dirae in Iesum contumeliae** (Mt 26, 67-68; L 22, 63-65)

65 Et coeperunt quidam conspuere eum et

---

58 J 2,19ss; Mc 15,29
61 Mc 15,5; Is 53,7
62 Ps 109,1; Dn 7,13
64 J 19,7

τινες ἐμπτύειν αὐτῷ καὶ περικαλύπτειν αὐτοῦ τὸ πρόσ-
ωπον καὶ κολαφίζειν αὐτὸν καὶ λέγειν αὐτῷ Προφή-
τευσον, καὶ οἱ ὑπηρέται ῥαπίσμασιν αὐτὸν ἔλαβον.
66 Καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου κάτω ἐν τῇ αὐλῇ ἔρχεται μία
τῶν παιδισκῶν τοῦ ἀρχιερέως, 67 καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον
θερμαινόμενον ἐμβλέψασα αὐτῷ λέγει Καὶ σὺ μετὰ τοῦ
Ναζαρηνοῦ ἦσθα τοῦ Ἰησοῦ. 68 ὁ δὲ ἠρνήσατο λέγων
Οὔτε οἶδα οὔτε ἐπίσταμαι σὺ τί λέγεις. καὶ ἐξῆλθεν
ἔξω εἰς τὸ προαύλιον, καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. 69 καὶ ἡ
παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτὸν ἤρξατο πάλιν λέγειν τοῖς παρε-
στῶσιν ὅτι Οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστιν. 70 ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο.
καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ
Ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ. 71 ὁ δὲ
ἤρξατο ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνύναι ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν
ἄνθρωπον τοῦτον ὃν λέγετε. 72 καὶ εὐθὺς ἐκ δευτέρου
ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. καὶ ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος τὸ ῥῆμα
ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα δὶς φωνῆσαι
τρίς με ἀπαρνήσῃ· καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιεν.
15 1 Καὶ εὐθὺς πρωῒ συμβούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρχιε-
ρεῖς μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων καὶ ὅλον τὸ
συνέδριον, δήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήνεγκαν καὶ παρέδω-

---

68 και αλεκτωρ εφωνησεν TSVLM] om HW : BSLΨ* 579 892 sa bo. *c*. sy^s[c]. W geo[1] | 69 ηρξατο παλιν λεγειν] ειπεν hW : B sa bo. | 70 ει[2] THWsVLM : BSCLΨ 1342 sa bo. D lat (exc *q*). sy^s. W 565 700 *f*1. geo Aug] + και η λαλια σου ομοιαζει [S] : rel | 71 ομνυναι] -υειν S | 72 ευθυς THWVLM : BSL.; *ευθεως : 579 1342. D lat. W Θ 565 700 *f*13. G geo sy^p] om S : rel | δις φωνησαι HWLM : B 1342. *k*. Θ 565 700. arm] ∽ TSV : pler; om δις SΔ 579. *cff*[2]*g*[1]*lq*. WΣ geo | 15 1 ευθυς THWLM : BSCLΨ 892 1342. D lat. Θ 565. 1424] + επι το SV : pler | ποιησαντες *H*sVL] ετοιμασαντες ThW*SM* : SCL 892 1342. | και[2]] + *των T : S sa bo. D. W Θ 565.

velare faciem eius et colaphis eum caedere et dicere
ei: Prophetiza; et ministri alapis eum caedebant.

14, 66-72 **Triplex Petri negatio** (Mt 26, 69-75; L 22, 55-62; I 18, 15-18.25-27)

66 Et cum esset Petrus in atrio deorsum, venit
una ex ancillis summi sacerdotis: 67 et cum vidisset
Petrum calefacientem se, aspiciens illum ait: Et
tu cum Iesu Nazareno eras. 68 At ille negavit
dicens: Neque scio neque novi quid dicas. Et exiit
foras ante atrium, et gallus cantavit. 69 Rursus
autem cum vidisset illum ancilla, coepit dicere
circumstantibus: quia Hic ex illis est. 70 At ille
iterum negavit. Et post pusillum rursus qui ad-
stabant dicebant Petro: Vere ex illis es; nam et
Galilaeus es. 71 Ille autem coepit anathematizare
et iurare: quia Nescio hominem istum, quem dicitis.
72 Et statim gallus iterum cantavit. Et recordatus
est Petrus verbi quod dixerat ei Iesus: Priusquam
gallus cantet bis, ter me negabis. Et coepit flere.

15, 1-5 **Iudicium civile** (Mt 27, 1-14; L 22, 66-71; 23, 1-5; I 18, 28-38)

1 Et confestim mane consilium facientes sum-
mi sacerdotes cum senioribus et scribis et uni-
verso, concilio, vincientes Iesum duxerunt et tra-

---

66 J 18,17
72 Mc 14,30
1 J 18,28

καν Πιλάτῳ. 2 καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ Πιλᾶτος Σὺ εἶ
ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέγει
Σὺ λέγεις. 3 καὶ κατηγόρουν αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς πολλά.
4 ὁ δὲ Πιλᾶτος πάλιν ἐπηρώτα αὐτὸν λέγων Οὐκ ἀπο-
κρίνῃ οὐδέν; ἴδε πόσα σου κατηγοροῦσιν. 5 ὁ δὲ Ἰησοῦς
οὐκέτι οὐδὲν ἀπεκρίθη, ὥστε θαυμάζειν τὸν Πιλᾶτον.
6 Κατὰ δὲ ἑορτὴν ἀπέλυεν αὐτοῖς ἕνα δέσμιον ὅνπερ
ᾐτοῦντο. 7 ἦν δὲ ὁ λεγόμενος Βαραββᾶς μετὰ τῶν στα-
σιαστῶν δεδεμένος, οἵτινες ἐν τῇ στάσει φόνον πεποιή-
κεισαν. 8 καὶ ἀναβὰς ὁ ὄχλος ἤρξατο αἰτεῖσθαι καθὼς
ἐποίει αὐτοῖς. 9 ὁ δὲ Πιλᾶτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων
Θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν τὸν Βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; 10 ἐγί-
νωσκεν γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παραδεδώκεισαν αὐτὸν οἱ
ἀρχιερεῖς. 11 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον ἵνα
μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖς. 12 ὁ δὲ Πιλᾶτος
πάλιν ἀποκριθεὶς ἔλεγεν αὐτοῖς Τί οὖν θέλετε ποιήσω
ὃν λέγετε τὸν Βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; 13 οἱ δὲ πάλιν
ἔκραξαν Σταύρωσον αὐτόν. 14 ὁ δὲ Πιλᾶτος ἔλεγεν
αὐτοῖς Τί γὰρ ἐποίησεν κακόν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραξαν
Σταύρωσον αὐτόν. 15 ὁ δὲ Πιλᾶτος βουλόμενος τῷ ὄχλῳ
τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, καὶ

---

4 επηρωτα THSLM : BΨ 33 892 bo. *ka*. W 565 *f*13. *f*1424 713 1396 U arm sy^hlm] επηρωτησεν WsV : rel | λεγων [H]WSVLM] om T : S* sa. *a*. 565 209 1542. | 6 ονπερ SV] ον THWLM : B*S*. *k* aur. W 1. A | ητουντο SV] παρητουντο THWLM : B*S*Δ. A. | 7 στασιαστων THSLM : BSCΨ 579 1342. D lat. W (Θ) 565 *f*1 *f*13. 566 NK] συστασιαστων WV : rel | 8 αναβας THWSLM : BS* 892 sa bo. D it vg.] αναβοησας sV : rel | καθως THWsL : BSΔΨ 579 892 1342 bo. W *f*1424 1396] + *αει [*S*]VM : rel | 10 οι αρχιερεις T[H]WSVLM] om : B 579 bo. sy^s[c]. 1 544: Ta | 12 θελετε T] om HWSVLM : BSC ΔΨ 33 892 1342 sa bo. W 1 13. geo | ον T[H]SVLM] om W : B.; om ον λεγετε : sa. D lat sy^s[c]. W Θ 565 700 1542 *f*1 *f*13. A geo arm | 14 περισσως THWsVLM : BSCΔΨ 33 1342. D. Θ 565 700 1542 *f*1 *f*13. 1424 1071 213 M AKΠ*YGH] περισσοτερως *S* : rel | 15 τῳ οχλῳ το ικανον ποιησαι] ∽ ποι. το ικ. τῳ οχλῳ T : SC 1342 sa bo. sy^sp. Θ

diderunt Pilato. 2 Et interrogavit eum Pilatus:
Tu es rex Iudaeorum? At ille respondens ait illi:
Tu dicis. 3 Et accusabant eum summi sacerdotes
in multis. 4 Pilatus autem rursum interrogavit eum
dicens: Non respondes quidquam? vide in quantis
te accusant. 5 Iesus autem amplius nihil respondit,
ita ut miraretur Pilatus.

15, 6-15 Iesus Barabbae postpositus et flagellatus
(Mt 27, 15-26; L 23, 13-15; I 18, 39-40; 19, 1)

6 Per diem autem festum solebat dimittere illis
unum ex vinctis, quemcumque petissent. 7 Erat
autem qui dicebatur Barabbas, qui cum seditiosis
erat vinctus, qui in seditione fecerat homicidium.
8 Et cum ascendisset turba, coepit rogare, sicut
semper faciebat illis. 9 Pilatus autem respondit
eis et dixit: Vultis dimittam vobis regem Iudaeo-
rum? 10 Sciebat enim quod per invidiam tradidis-
sent eum summi sacerdotes. 11 Pontifices autem
concitaverunt turbam, ut magis Barabbam dimit-
teret eis. 12 Pilatus autem iterum respondens ait
illis: Quid ergo vultis faciam regi Iudaeorum?
13 At illi iterum clamaverunt: Crucifige eum. 14 Pi-
latus vero dicebat illis: Quid enim mali fecit? At
illi magis clamabant: Crucifige eum. 15 Pilatus
autem volens populo satisfacere, dimisit illis Ba-

---

10 Mt 21,38; J 11,48; 12,19
14 A 3,13

παρέδωκεν τὸν Ἰησοῦν φραγελλώσας ἵνα σταυρωθῇ.
16 Οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς, ὅ
ἐστιν Πραιτώριον, καὶ συγκαλοῦσιν ὅλην τὴν σπεῖραν.
17 καὶ ἐνδιδύσκουσιν αὐτὸν πορφύραν καὶ περιτιθέασιν
αὐτῷ πλέξαντες ἀκάνθινον στέφανον· 18 καὶ ἤρξαντο
ἀσπάζεσθαι αὐτόν Χαῖρε, Βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων· 19 καὶ
ἔτυπτον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλάμῳ καὶ ἐνέπτυον αὐτῷ,
καὶ τιθέντες τὰ γόνατα προσεκύνουν αὐτῷ. 20 καὶ ὅτε
ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν πορφύραν καὶ
ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αυτοῦ. Καὶ ἐξάγουσιν αὐτὸν
ἵνα σταυρώσωσιν αὐτόν. 21 καὶ ἀγγαρεύουσιν παράγοντά
τινα Σίμωνα Κυρηναῖον ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ, τὸν πα-
τέρα Ἀλεξάνδρου καὶ Ῥούφου, ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρον
αὐτοῦ. 22 καὶ φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ τὸν Γολγοθᾶν τόπον, ὅ
ἐστιν μεθερμηνευόμενον Κρανίου τόπος. 23 καὶ ἐδίδουν
αὐτῷ ἐσμυρνισμένον οἶνον· ὃς δε οὐκ ἔλαβεν. 24 καὶ
σταυροῦσιν αὐτόν, καὶ διαμερίζονται τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
βάλλοντες κλῆρον ἐπ' αὐτὰ τίς τί ἄρῃ. 25 ἦν δὲ ὥρα
τρίτη καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. 26 καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφὴ τῆς
αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ
ΙΟΥΔΑΙΩΝ. 27 Καὶ σὺν αὐτῷ σταυροῦσιν δύο λῃστάς,
ἕνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἕνα ἐξ εὐωνύμων αὐτοῦ. 28 καὶ ἐπλη-

---

arm geo; om : D *kff*² | και παρεδωκεν] παρεδ. δε W : B. 1047. | 20 ιματια αυτου HWLM : BCΔΨ 1342 sa bo. lat. sy^phl geo¹] ιδια ιματια αυτου T : S. 472; ιματια τα ιδια SV : pler; ιδια ιματια : Θ. 282; ιματια : D. | σταυρωσωσιν] *-σουσιν T : CLΔ 33. D. Θ 69. ΝΣ ΠΑ | αυτον] om T : S. D *kff*². 700 1. *f*1424 | 22 μεθερμενευομενον] ThSL] -μενος *H*WVM : B 892. ΝΣΑ | 23 ος δε THWsLM : BS 33 579 892*. Σ] ο δε *S*V : pler; *και : D *k* it vg. sy^s. *f*1. Aug | 24 σταυρουσιν αυτον και THW*S*VLM : B(L)Ψ 892 (sa) bo. *k* it (exc *ln*). sy^s. geo] σταυρωσαντες αυτ. s : rel | 25 εσταυρωσαν] εφυλασσον -|h^r|- D *kff*²*nr*¹.

rabbam, et tradidit Iesum flagellis caesum ut crucifigeretur.

15, 16-19 **Iesus spinis coronatus** (Mt 27, 26-30; I 19, 2-3)

16 Milites autem duxerunt eum in atrium prae-
torii, et convocant totam cohortem. 17 Et induunt
eum purpura et imponunt ei plectentes spineam
coronam. 18 Et coeperunt salutare eum: Ave, rex
Iudaeorum. 19 Et percutiebant caput eius harun-
dine et conspuebant eum et ponentes genua ado-
rabant eum.

15, 20-28 **Crucis supplicium** (Mt 27, 31-38; L 23, 26-38; I 19, 16-24)

20 Et postquam illuserunt ei, exuerunt illum
purpura et induerunt eum vestimentis suis. Et
educunt illum ut crucifigerent eum. 21 Et anga-
riaverunt praetereuntem quempiam Simonem Cy-
renaeum venientem de villa, patrem Alexandri et
Rufi, ut tolleret crucem eius. 22 Et perducunt illum
in Golgotha locum, quod est interpretatum Calva-
riae locus. 23 Et dabant ei bibere murratum
vinum, et non accepit. 24 Et crucifigentes eum,
diviserunt vestimenta eius *mittentes sortem super eis*,
quis quid tolleret. 25 Erat autem hora tertia, et
crucifixerunt eum. 26 Et erat titulus causae eius
inscriptus: REX IUDAEORUM. 27 Et cum eo cruci-
figunt duos latrones, unum a dextris et alium a

---

21 R 16,13
23 Ps 68,22
24 Ps 21,19

ρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη.
29 Καὶ οἱ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν κινοῦντες
τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες Οὐὰ ὁ καταλύων τὸν
ναὸν καὶ οἰκοδομῶν ἐν τρισὶν ἡμέραις, 30 σῶσον σεαυτὸν
καταβὰς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. 31 ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς
ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν γραμματέων ἔλε-
γον Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι· 32 ὁ Χρι-
στὸς ὁ Βασιλεὺς Ἰσραὴλ καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ,
ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν. καὶ οἱ συνεσταυρωμένοι
σὺν αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν 33 Καὶ γενομένης ὥρας ἕκτης
σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. 34 καὶ
τῇ ἐνάτῃ ὥρᾳ ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ Ἐλωὶ
Ἐλωὶ λαμὰ σαβαχθάνι; ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον Ὁ
Θεός μου ὁ Θεός μου, εἰς τί ἐγκατέλιπές με; 35 καί
τινες τῶν παρεστώτων ἀκούσαντες ἔλεγον Ἴδε Ἠλίαν
φωνεῖ 36 δραμὼν δέ τις καὶ γεμίσας σπόγγον ὄξους πε-
ριθεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν, λέγων Ἄφετε ἴδωμεν εἰ
ἔρχεται Ἠλίας καθελεῖν αὐτόν. 37 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀφεὶς
φωνὴν μεγάλην ἐξέπνευσεν 38 Καὶ τὸ καταπέτασμα
τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπ' ἄνωθεν ἕως κάτω. 39 Ἰδὼν
δὲ ὁ κεντυρίων ὁ παρεστηκὼς ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ ὅτι

28 και[1]... ελογισθη *S*[V]M] om THWsL : BSCΨ sa bo. D *k*. sy[s(c)]. 544 21. ʳ57 047 XY*A | 29 εν [H]WSVLM : 059...] *om T : D *kc*. Θ 565 28. YPAV | 34 ενατη ωρᾳ THWLM : BSLΨ 059 0112 579 892 1342. D *cff*[2]. sy[sp]. Θ *f*1 *f*13. *f*1424 1071 F geo arm] ∽ ωρᾳ ενατη S (sic) : null. cod.; ωρᾳ τη ενατη V : rel | λαμα HWLM] λεμα TS; λιμα V | ο θεος μου[2] T[H]WSVLM : 059...] om : B. 565. | εγκατελι-πες] ωνειδισας -|h[r]|- : D *k*[*]*ci*. | 35 παρεστωτων T : S 33. D. Θ 565. 713 U] εστηκοτων hW : B sa. A.; παρεστηκοτων *H*SVLM : 059 rel | 36 και T[S]VM : 059...| om HWsL : BLΨ sa bo. *cff*[2]*g*[1]*i*. sy[sh1]. arm

sinistris eius. 28 Et impleta est Scriptura quae
dicit: *Et cum iniquis reputatus est.*

15, 29-32 **Blasphemiae in Iesum** (Mt 27 39-44; L 23, 33-43)

29 Et praetereuntes blasphemabant eum, mo-
ventes capita sua et dicentes: Vah, qui destruis
templum Dei et in tribus diebus reaedificas: 30 sal-
vum fac temetipsum descendens de cruce. 31 Simi-
liter et summi sacerdotes illudentes ad alterutrum
cum scribis dicebant: Alios salvos fecit, seipsum
non potest salvum facere. 32 Christus rex Israhel
descendat nunc de cruce, ut videamus et creda-
mus. Et qui cum eo crucifixi erant conviciaban-
tur ei.

15, 33-41 **Iesus moritur** (Mt 27, 45-46; L 23, 44-49; I 19, 29-30)

33 Et facta hora sexta, tenebrae factae sunt per
totam terram usque in horam nonam. 34 Et hora
nona exclamavit Iesus voce magna dicens: *Heloi,
Heloi, lama sabacthani?* quod est interpretatum:
Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?
35 Et quidam de circumstantibus audientes dice-
bant: Ecce Heliam vocat. 36 Currens autem unus
et implens spongiam aceto circumponensque cala-
mo, potum dabat ei dicens: Sinite, videamus si
veniat Helias ad deponendum eum. 37 Iesus autem
emissa voce magna exspiravit. 38 Et velum templi
scissum est in duo a summo usque deorsum. 39 Vi-
dens autem centurio, qui ex adverso stabat, quia

29 Ps 21,8; 108,25; Mc 14,58 | 32 Mt 16,1.4.16 | 33 Am 8,9; J[r] 15,9 | 34 Ps 21,2 | 36 Ps 68,22

οὕτως ἐξέπνευσεν, εἶπεν Ἀληθῶς οὗτος ὁ ἄνθρωπος
Υἱὸς Θεοῦ ἦν. 40 Ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν
θεωροῦσαι, ἐν αἷς καὶ Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία
ἡ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Ἰωσῆτος μήτηρ καὶ Σαλώμη,
41 αἳ ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἠκολούθουν αὐτῷ καὶ διη-
κόνουν αὐτῷ, καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβᾶσαι αὐτῷ εἰς
Ἱεροσόλυμα.

42 Καὶ ἤδη ὀψίας γενομένης, ἐπεὶ ἦν Παρασκευή, ὅ
ἐστιν προσάββατον, 43 ἐλθὼν Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας,
εὐσχήμων βουλευτής, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος
τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθεν πρὸς τὸν
Πιλᾶτον καὶ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. 44 ὁ δὲ Πιλᾶ-
τος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθνηκεν, καὶ προσκαλεσάμενος
τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ ἤδη ἀπέθανεν·
45 καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος ἐδωρήσατο τὸ πτῶμα
τῷ Ἰωσήφ. 46 καὶ ἀγοράσας σινδόνα καθελὼν αὐτὸν
ἐνείλησεν τῇ σινδόνι καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνημείῳ ὃ ἦν
λελατομημένον ἐκ πέτρας, καὶ προσεκύλισεν λίθον ἐπὶ
τὴν θύραν τοῦ μνημείου. 47 ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ
καὶ Μαρία ἡ Ἰωσῆτος ἐθεώρουν ποῦ τέθειται.

16 1 Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου Μαρία ἡ Μαγ-

---

39 θεου ην HWSVLM : BSLΔΨ 892 1342 sa bo. (D) lat (exc *c*). Θ (565). *f* 1424 (1071) 713 Γ geo arm] ∽ T : rel | 40 Μαριαμ HL : BCΨ. WΘ *f* 1.] Μαρια TWSVM : rel | 41 αι[1] THSVLM : BSΨ 0112 0184 33 892 sa bo. *k* it (exc *ln*) sy[s[c]p]. 1424 1071 713] + και W : pler | 43 ο ThWSVLM] om *H* : B 0112 579. D. W 28 13. 713 | τον THW[*S*]VLM : BSLΔΨ 33. W 4 273] om s : rel | 44 εθαυμασεν HWSVLM] -αζεν T· : S. D lat (exc *n*). | ηδη[2] *H*[*L*]M : B 1342 bo. D lat. W Θ sy[i].] *παλαι ThWSVl : rel | 45 πτωμα THWSLM : BSL. D sy[s[c]]. Θ 565. geo[2]] σωμα V : rel | 46 εθηκεν HL : BSC[c]LΨ 0112 33 1342. D lat. W Θ 565 *f* 1 *f* 13. 1424 Σ] *κατεθηκεν TWSVM : rel | μνημειω SVLM] μνηματι THW : BS 1342. | 16 1 σαββατου TSVLM] + η [H] W : B·L. 566·.

sic clamans exspirasset, ait: Vere hic homo Filius
Dei erat. 40 Erant autem et mulieres de longe
aspicientes, inter quas erat Maria Magdalene et
Maria Iacobi Minoris et Iŏseph mater et Salome;
41 et cum esset in Galilaea, sequebantur eum et
ministrabant ei; et aliae multae, quae simul cum
eo ascenderant Hierosolymam.

15, 42-47 **De cruce deponitur ac sepelitur** (Mt 27, 57-61; L 23, 50-56; I 19, 38-42)

42 Et cum iam sero esset factum, quia erat pa-
rasceve, quod est antesabbatum, 43 venit Ioseph
ab Arimathaea, nobilis decurio, qui et ipse erat
exspectans regnum Dei; et audacter introivit ad
Pilatum et petiit corpus Iesu. 44 Pilatus autem
mirabatur si iam obiisset. Et accersito centurione,
interrogavit eum si iam mortuus esset. 45 Et cum
cognovisset a centurione, donavit corpus Ioseph.
46 Ioseph autem mercatus sindonem, et deponens
eum, involvit sindone et posuit eum in monumen-
to, quod erat excisum de petra, et advolvit lapi-
dem ad ostium monumenti. 47 Maria autem Magda-
lene et Maria Ioseph aspiciebant ubi poneretur.

CHRISTUS TRIUMPHANS

16, 1-8 **Christi resurrectio** (Mt 28, 1-10 L 24, 1-11, I 20,1)

1 Et cum transisset sabbatum, Maria Mag-

---

40 L 8,2s
16,1 Mc 14,8s

δαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν
ἀρώματα ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. 2 καὶ λίαν πρωῒ
τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ἀνατεί-
λαντος τοῦ ἡλίου. 3 καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς Τίς ἀπο-
κυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου; 4 καὶ
ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀνακεκύλισται ὁ λίθος· ἦν
γὰρ μέγας σφόδρα. 5 καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον
εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς περιβεβλη-
μένον στολὴν λευκήν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν. 6 ὁ δὲ λέγει
αὐταῖς Μὴ ἐκθαμβεῖσθε· Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζα-
ρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον· ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε ὁ
τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν. 7 ἀλλὰ ὑπάγετε εἴπατε τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι Προάγει ὑμᾶς εἰς
τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν.
8 καὶ ἐξελθοῦσαι ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου, εἶχεν γὰρ
αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις· καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπαν·
ἐφοβοῦντο γάρ.

9 Ἀναστὰς δὲ πρωῒ πρώτῃ σαββάτου ἐφάνη πρῶτον
Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ, παρ' ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμό-
νια. 10 ἐκείνη πορευθεῖσα ἀπήγγειλεν τοῖς μετ' αὐτοῦ
γενομένοις πενθοῦσι καὶ κλαίουσιν· 11 κἀκεῖνοι ἀκού-
σαντες ὅτι ζῇ καὶ ἐθεάθη ὑπ' αὐτῆς ἠπίστησαν. 12 Μετὰ

1 του[2] [H]WSVLM : BS*LΔ 33. Σ 1355 1093 AKΠ] om T : rel | 2 τῃ T[H]sVLM] om W : B. (D). W f1. | (τῃ) μιᾳ THWsVLM : (B) SLΔΨ 33 892 1342. (W) Θ 565 (1). 1071] της μιας S : rel | μνημειον] μνημα TWM : S*C*. W Θ 565. | ανατειλαντος] -τελλοντος h : D cff[2]nq. | 4 ανακεκυλισται THWSLM : B(S)L.] *αποκεκυλ. sV : rel | 5 εισελθουσαι] ελθουσαι hW : B. 127 | 8 γαρ[1] THWSVLM : BSΨ sa bo. D lat. W 21. 566*. sy[pi hl] arm.] δε s : rel | verss 9-20 VLM] Ti separatim, W in marg., ex text. rec. mutuantur; ([H]) post intervallum ...., ([T]) in marg. ex H; [S] separatim litteris minoribus : om BS. k. sy[s]. geo[1·A]. | 9 παρ HWSVLM : C*LΨ 0112 33 579 892. D. W.] αφ Ti : rel

dalene et Maria Iacobi et Salome emerunt aro-
mata, ut venientes ungerent Iesum 2 Et valde
mane una sabbatorum veniunt ad monumentum,
orto iam sole. 3 Et dicebant ad invicem: Quis
revolvet nobis lapidem ab ostio monumenti? 4 Et
respicientes viderunt revolutum lapidem; erat quip-
pe magnus valde. 5 Et introeuntes in monumen-
tum, viderunt iuvenem sedentem in dextris cooper-
tum stola candida, et obstupuerunt. 6 Qui dicit
illis: Nolite expavescere. Iesum quaeritis Nazare-
num crucifixum: surrexit, non est hic; 7 ecce locus
ubi posuerunt eum. Sed ite, dicite discipulis eius
et Petro quia praecedit vos in Galilaeam; ibi eum
videbitis, sicut dixit vobis. 8 At illae exeuntes fuge-
runt de monumento; invaserat enim eas tremor et
pavor; et nemini quidquam dixerunt; timebant
enim.

16, 9-14 **Apparitiones** (Mt 28, 9-10; L 24, 13-43; I 20, 11-18)

9 Surgens autem mane, prima sabbati, apparuit
primo Mariae Magdalenae, de qua eiecerat septem
daemonia. 10 Illa vadens nuntiavit his, qui cum
eo fuerant, lugentibus et flentibus. 11 Et illi audien-
tes quia viveret et visus esset ab ea, non credide-

5 A 1,10; 10,30
7 Mc 14,28
9 L 8,2
10 J 20,18; L 24,105; J 16,20

δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερώθη ἐν
ἑτέρᾳ μορφῇ πορευομένοις εἰς ἀγρόν· 13 κἀκεῖνοι ἀπελ-
θόντες ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς· οὐδὲ ἐκείνοις ἐπί-
στευσαν. 14 Ὕστερον ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἕνδεκα
ἐφανερώθη, καὶ ὠνείδισεν τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ σκλη-
ροκαρδίαν ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν ἐγηγερμένον ἐκ
νεκρῶν οὐκ ἐπίστευσαν. 15 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέν-
τες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ
τῇ κτίσει. 16 ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ
δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται. 17 σημεῖα δὲ τοῖς πι-
στεύσασιν ταῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὀνόματί μου
δαιμόνια ἐκβαλοῦσιν, γλώσσαις λαλήσουσιν καιναῖς, 18 καὶ
ἐν ταῖς χερσὶν ὄφεις ἀροῦσιν, κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν
οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψῃ, ἐπὶ ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσιν
καὶ καλῶς ἕξουσιν. 19 Ὁ μὲν οὖν Κύριος Ἰησοῦς μετὰ
τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐκά-
θισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ. 20 ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες
ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ Κυρίου συνεργοῦντος καὶ τὸν
λόγον βεβαιοῦντος διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων.

---

14 υστερον TiWSVL] + *δε [H]M : 579 bo. D *cff*^{2}*oq*. Θ 565 1. 1424 1515 1093 ΣΑ sy$^{pl\,hl}$ | εκ νεκρων [H]SVLM : C*Δ 33 579 892. 565 28 1 *f*13. *f*1424 (1071) 566 047 A sy^{hl}] om TiW : rel | 17 παρακολουθησει TihWVM] *ακολουθησει *H*SL : C*LΨ 579 892. | ταυτα (παρ)ακολουθησει TihWVM] * ω *H*SL : C*LΨ 099 33 579. A. | καιναις TihW[*S*] VLM] om *H*s : C*LΔΨ sa bo. 1424*. arm | 18 και εν ταις χερσιν [H] SL : CLΔΨ 099 33 579 892 sa bo. sy$^{c\,hl}$. 565 1. 1424* 713 X geo^{2}] om TiWVM : rel | 19 Ιησους [H]S[V]LM : C*LΔ 33 579 892* bo. it (exc *l*). vg^{cl}. sy. W 565 1 22 124. 1424 1071 566 2324 K(H) arm Ir] om TiW : rel | 20 σημειων Ti*H*WSVLM : C^{c} 33 sa. *ag*^{2}*q*. sy. 1. 713 A geo^{2} arm] +,αμην h : rel | Post finem + ΑΛΛΩΣ Πάντα δὲ τὰ παρηγγελμένα τοῖς περὶ τὸν Πέτρον συντόμως ἐξήγγειλαν. Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ ἀνατολῆς καὶ ἄχρι δύσεως ἐξαπέστειλεν δι' αὐτῶν τὸ ἱερὸν καὶ ἄφθαρτον κήρυγμα τῆς αἰωνίου σωτηρίας. ([H]) [S] ([V]) : LΨ 099 0112 579. *k*. sy$^{hl\,mg}$. 274^{mg}.

runt. 12 Post haec autem duobus ex his ambulan-
tibus ostensus est in alia effigie euntibus in villam;
13 et illi euntes nuntiaverunt ceteris; nec illis cre-
diderunt. 14 Novissime recumbentibus illis unde-
cim apparuit, et exprobravit incredulitatem eorum
et duritiam cordis, quia iis qui viderant eum re-
surrexisse non crediderunt.

16, 15-18 Evangelium omni creaturae praedicandum (Mt 28, 16-20; L 24, 44-49)

15 Et dixit eis: Euntes in mundum universum,
praedicate evangelium omni creaturae. 16 Qui cre-
diderit et baptizatus fuerit, salvus erit; qui vero
non crediderit, condemnabitur. 17 Signa autem
eos qui crediderint haec sequentur: in nomine meo
daemonia eicient; linguis loquentur novis; 18 ser-
pentes tollent; et si mortiferum quid biberint, non
eis nocebit: super aegros manus imponent, et bene
habebunt.

16, 19-20 Ascensio Domini (L 24, 50-53)

19 Et Dominus quidem Iesus, postquam locutus
est eis, *assumptus est in caelum* et *sedet a dextris
Dei* 20 Illi autem profecti praedicaverunt ubique,
Domino cooperante et sermonem confirmante se-
quentibus signis.

---

14 1 C 15,5; L 24,25
15 Mt 28,18ss; C 1,23
16 J 3,18; A 2,38; 16,31ss
17 A 2,4.11; 10.46
18 A 28,3-6; Ja 5,14s
19 L 24,50-53; A 1,4-11; 1 T 3.16; Ps 109,1; A 7,55
20 Hb 2,3s; A 2,43; 5,12; 14,3

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

1 [1] Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διή-
γησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων,
[2] καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ
ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου, [3] ἔδοξε κἀμοὶ παρηκολου-
θηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς καθεξῆς σοι γράψαι, κρά-
τιστε Θεόφιλε, [4] ἵνα ἐπιγνῷς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων
τὴν ἀσφάλειαν.

[5] Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρῴδου βασιλέως τῆς
Ἰουδαίας ἱερεύς τις ὀνόματι Ζαχαρίας ἐξ ἐφημερίας
Ἀβιά, καὶ γυνὴ αὐτῷ ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρών, καὶ τὸ
ὄνομα αὐτῆς Ἐλισάβετ. [6] ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι
ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντο-
λαῖς καὶ δικαιώμασιν τοῦ Κυρίου ἄμεμπτοι. [7] καὶ οὐκ
ἦν αὐτοῖς τέκνον, καθότι ἦν ἡ Ἐλισάβετ στεῖρα, καὶ
ἀμφότεροι προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν.
[8] Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς
ἐφημερίας αὐτοῦ ἔναντι τοῦ Θεοῦ, [9] κατὰ τὸ ἔθος τῆς
ἱερατείας ἔλαχε τοῦ θυμιᾶσαι εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν

---

1 6 εναντιον THWSVLM : BSC* Ψ 892. it (exc *f*) vg (?). X] ενω-
πιον s : rel | 7 η T[HlSVLM] om W : BW 544 *f* 13. 4 273 047

SANCTUM IESU CHRISTI EVANGELIUM SECUNDUM LUCAM

CHRISTI INFANTIA ET VITA ABSCONDITA

1, 1-4 Evangelistae praefatio

[1] Quoniam quidem multi conati sunt ordina-
re narrationem, quae in nobis completae sunt,
rerum, [2] sicut tradiderunt nobis, qui ab initio
ipsi viderunt et ministri fuerunt sermonis: [3] vi-
sum est et mihi, assecuto omnia a principio dili-
genter, ex ordine tibi scribere, optime Theophile,
[4] ut cognoscas eorum verborum, de quibus eru-
ditus es, veritatem.

1, 5-25 Nuntiatur Iohannis nativitas

[5] Fuit in diebus Herodis, regis Iudaeae, sacerdos
quidam nomine Zacharias de vice Abia, et uxor
illius de filiabus Aaron, et nomen eius Elisabeth.
[6] Erant autem iusti ambo ante Deum, incedentes
in omnibus mandatis et iustificationibus Domini
sine querela, [7] et non erat illis filius eo quod esset
Elisabeth sterilis, et ambo processissent in diebus
suis.

[8] Factum est autem, cum sacerdotio fungeretur
in ordine vicis suae ante Deum, [9] secundum con-
suetudinem sacerdotii, sorte exiit ut incensum po-
neret, ingressus in templum Domini; [10] et omnis

---

2 J 15,27
5 1 Par 24,10
9 Ex 30,7

τοῦ Κυρίου, 10 καὶ πᾶν τὸ πλῆθος ἦν τοῦ λαοῦ προσευχό-
μενον ἔξω τῇ ὥρᾳ τοῦ θυμιάματος. 11 ὤφθη δὲ αὐτῷ
ἄγγελος Κυρίου ἑστὼς ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ
θυμιάματος. 12 καὶ ἐταράχθη Ζαχαρίας ἰδών, καὶ φόβος
ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν. 13 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος
Μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία, διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου,
καὶ ἡ γυνή σου Ἐλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ καλέ-
σεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην· 14 καὶ ἔσται χαρά σοι
καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γενέσει αὐτοῦ χαρή-
σονται. 15 ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον Κυρίου, καὶ οἶνον
καὶ σίκερα οὐ μὴ πίῃ, καὶ Πνεύματος Ἁγίου πλησθήσε-
ται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, 16 καὶ πολλοὺς τῶν
υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν·
17 καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι
καὶ δυνάμει Ἠλίου, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ
τέκνα καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἑτοιμάσαι Κυ-
ρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον. 18 καὶ εἶπεν Ζαχαρίας πρὸς
τὸν ἄγγελον Κατὰ τί γνώσομαι τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι
πρεσβύτης καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις
αὐτῆς. 19 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ Ἐγώ
εἰμι Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ
ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς σὲ καὶ εὐαγγελίσασθαί σοι
ταῦτα· 20 καὶ ἰδοὺ ἔσῃ σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆ-
σαι ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευ-
σας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν
καιρὸν αὐτῶν. 21 καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχα-
ρίαν, καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρονίζειν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ.

15 κυριου THsVIM : SCL 33 579. *f*1 544. 713 1542 4 273 ΑΩ] praem του hW[S][L] : pler; του θεου : Ψ. Θ 700 *f*13. *f*1424 1071 157 1604 F | 17 προελευσεται THWSVLM] προσελ. h : B*CL. 372 346. 1071 047 V | Ηλιου WSVIM] Ηλια THL | 21 αυτον / εν τω ναω TSVL] ∽ HWM : BLWΨ 579. Ξ 565. | 22 εδυνατο THWLM] ηδυν. SV

multitudo populi erat orans foris hora incensi.
11 Apparuit autem illi angelus Domini stans a
dextris altaris incensi. 12 Et Zacharias turbatus
est videns, et timor irruit super eum. 13 Ait autem
ad illum angelus: Ne timeas, Zacharia, quoniam
exaudita est deprecatio tua, et uxor tua Elisabeth
pariet tibi filium, et vocabis nomen eius Iohannem;
14 et erit gaudium tibi et exsultatio, et multi in
nativitate eius gaudebunt. 15 Erit enim magnus co-
ram Domino, et *vinum et siceram non bibet*, et
Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris
suae, 16 et multos filiorum Israhel convertet ad
Dominum Deum ipsorum, 17 et ipse praecedet
ante illum in spiritu et virtute Heliae, *ut convertat
corda patrum in filios* et incredulos ad prudentiam
iustorum, parare Domino plebem perfectam. 18 Et
dixit Zacharias ad angelum: Unde hoc sciam? ego
enim sum senex, et uxor mea processit in diebus
suis. 19 Et respondens angelus dixit ei: Ego sum
Gabrihel, qui adsto ante Deum, et missus sum
loqui ad te et haec tibi evangelizare. 20 Et ecce
eris tacens et non poteris loqui usque in diem quo
haec fiant, pro eo quod non credidisti verbis meis,
quae implebuntur in tempore suo. 21 Et erat plebs
exspectans Zachariam, et mirabantur quod tar-
daret ipse in templo. 22 Egressus autem non po-

15 Nu 6,3; Jdc 13,4s; 1 Sm 1,11
17 Mt 17,12s; Ma 3,1; 4,5s
18 Gn 18,11
19 Dn 8,16; 9,21; Hb 1,14

[22] ἐξελθὼν δὲ οὐκ ἐδύνατο λαλῆσαι αὐτοῖς, καὶ ἐπέγνω-
σαν ὅτι ὀπτασίαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ· καὶ αὐτὸς ἦν
διανεύων αὐτοῖς, καὶ διέμενεν κωφός. [23] καὶ ἐγένετο
ὡς ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλ-
θεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. [24] Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας
συνέλαβεν Ἐλισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ περιέκρυβεν
ἑαυτὴν μῆνας πέντε, λέγουσα [25] ὅτι Οὕτως μοι πεποίη-
κεν ὁ Κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπεῖδεν ἀφελεῖν ὄνειδός
μου ἐν ἀνθρώποις.

[26] Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γα-
βριὴλ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας ᾗ ὄνομα
Ναζαρέθ, [27] πρὸς παρθένον ἐμνηστευμένην ἀνδρὶ ᾧ ὄνο-
μα Ἰωσήφ, ἐξ οἴκου Δαυίδ, καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου
Μαριάμ. [28] καὶ εἰσελθὼν πρὸς αὐτὴν εἶπεν Χαῖρε, κε-
χαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· εὐλογημένη σὺ ἐν γυ-
ναιξίν. [29] ἡ δὲ ἐπὶ τῷ λόγῳ διεταράχθη, καὶ διελογίζετο
ποταπὸς εἴη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. [30] καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος
αὐτῇ Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ
Θεῷ. [31] καὶ ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν,
καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. [32] οὗτος ἔσται
μέγας καὶ Υἱὸς Ὑψίστου κληθήσεται, καὶ δώσει αὐτῷ
Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ,
[33] καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακὼβ εἰς τοὺς αἰῶνας,
καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. [34] εἶπεν δὲ
Μαριὰμ πρὸς τὸν ἄγγελον Πῶς ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα
οὐ γινώσκω; [35] καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ

---

25 ο hWSV] om *THLM* : SCLW 33 1241. D. 273 1187 | 26 Ναζαρεθ TWVM] -ρετ HSL | 27 εμνηστευμενην THWLM] μεμν. SV | 28 αυτην HWSVLM : BLWΨ sa bo. Ξ Θ 565 1 131 788. arm] + ο αγγελος T : SΔ 579. *ff*[2]*lqr*[1]. 700 69. 713 F sy[pi]. | ευλογημηνη συ εν γυναιξιν -|h|- [M] : pler Ta Ephr Afr Tert Eus lib-grad] om THWS VL : BSLWΨ 579 sa. 565* 700 1 131. arm sy[1]

terat loqui ad illos, et cognoverunt quod visionem
vidisset in templo. Et ipse erat innuens illis, et
permansit mutus.
[23] Et factum est, ut impleti sunt dies officii
eius, abiit in domum suam; [24] post hos autem
dies concepit Elisabeth uxor eius et occultabat
se mensibus quinque, dicens: [25] quia Sic fecit
mihi Dominus in diebus, quibus respexit auferre
opprobrium meum inter homines.

1, 26-38 Gabrihel Mariae nuntiat Christi nativitatem

[26] In mense autem sexto missus est angelus
Gabrihel a Deo in civitatem Galilaeae, cui nomen
Nazareth, [27] ad virginem desponsatam viro, cui
nomen erat Ioseph, de domo David, et nomen
virginis Maria. [28] Et ingressus angelus ad eam
dixit: Ave gratia plena, Dominus tecum, bene-
dicta tu in mulieribus. [29] Quae cum audisset, tur-
bata est in sermone eius, et cogitabat qualis esset
ista salutatio. [30] Et ait angelus ei: Ne timeas, Maria,
invenisti enim gratiam apud Deum; [31] ecce conci-
pies in utero et paries filium, et vocabis nomen eius
Iesum. [32] Hic erit magnus, et Filius Altissimi
vocabitur, et dabit illi Dominus Deus *sedem David*
patris eius, [33] et *regnabit* in domo Iacob *in aeter-
num*, et regni eius non erit finis. [34] Dixit autem
Maria ad angelum: Quomodo fiet istud, quoniam
virum non cognosco? [35] Et respondens angelus

---

25 Gn 30,23
27 L 2,5; Mt 1,16ss
28 Jdc 5,24
31 Jdc 13,3; Is 7,14; Mt 1,21ss
32 Is 9,7; 2 Sm 7,12-16
33 Mi 4,7; Dn 7,14
35 Mt 1,18ss

Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις Ὑψί-
στου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κλη-
θήσεται Υἱὸς Θεοῦ. 36 καὶ ἰδοὺ Ἐλισάβετ ἡ συγγενίς
σου καὶ αὐτὴ συνειληφυῖα υἱὸν ἐν γήρει αὐτῆς, καὶ
οὗτος μὴν ἕκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρᾳ· 37 ὅτι
οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τοῦ Θεοῦ πᾶν ῥῆμα. 38 εἶπεν δὲ
Μαριάμ Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ
ῥῆμά σου. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος. 39 Ἀνα-
στᾶσα δὲ Μαριὰμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη
εἰς τὴν ὀρεινὴν μετὰ σπουδῆς εἰς πόλιν Ἰούδα, 40 καὶ
εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου καὶ ἠσπάσατο τὴν
Ἐλισάβετ. 41 καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν τὸν ἀσπασμὸν
τῆς Μαρίας ἡ Ἐλισάβετ, ἐσκίρτησεν τὸ βρέφος ἐν τῇ
κοιλίᾳ αὐτῆς, καὶ ἐπλήσθη Πνεύματος Ἁγίου ἡ Ἐλισά-
βετ, 42 καὶ ἀνεφώνησεν κραυγῇ μεγάλῃ καὶ εἶπεν Εὐλο-
γημένη σὺ ἐν γυναιξίν, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς
κοιλίας σου. 43 καὶ πόθεν μοι τοῦτο ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ
τοῦ Κυρίου μου πρὸς ἐμέ; 44 ἰδοὺ γὰρ ὡς ἐγένετο ἡ
φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὦτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν
ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. 45 καὶ μακαρία
ἡ πιστεύσασα ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις
αὐτῇ παρὰ Κυρίου. 46 Καὶ εἶπεν Μαριάμ

Μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον,
47 καὶ ἠγαλλίασεν τὸ πνεῦμά μου
ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ Σωτῆρί μου·

---

36 συνειληφυια TSV] -ηφεν HWLM : BSLW sa bo. Ξ lat 372 565. 157. | 37 του θεου THWSLM : BS*LW. Ξ D. 565.] τῳ θεῳ V : rel | 42 ανεφωνησεν THWSVLM] *ανεβοησεν s : SC 33 892. Θ 28 544 *f*13. *f*1424 213 1071 F | κραυγη THWs*L*M : BLW 579. Ξ 565.] φωνῃ SVl : rel | 43 εμε THWLM] με SV | 49 μεγαλα THWLM : BS*LW. D* it vg.] -λεια SV : rel

dixit ei: Spiritus sanctus superveniet in te, et
virtus Altissimi obumbrabit tibi; ideoque et quod
nascetur ex te sanctum vocabitur Filius Dei. 36 Et
ecce Elisabeth cognata tua et ipsa concepit filium
in senectute sua, et hic mensis sextus est illi, quae
vocatur sterilis; 37 *quia non erit impossibile apud*
Deum omne verbum. 38 Dixit autem Maria: Ecce
ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.
Et discessit ab illa angelus.

1, 39-45 Maria visitat Elisabeth

39 Exsurgens autem Maria in diebus illis abiit
in montana cum festinatione in civitatem Iuda.
40 Et intravit in domum Zachariae et salutavit
Elisabeth. 41 Et factum est, ut audivit salutatio-
nem Mariae Elisabeth, exsultavit infans in utero
eius, et repleta est Spiritu sancto Elisabeth, 42 et
exclamavit voce magna et dixit: Benedicta tu
inter mulieres, et benedictus fructus ventris tui.
43 Et unde hoc mihi ut veniat mater Domini mei
ad me? 44 Ecce enim ut facta est vox salutationis
tuae in auribus meis, exsultavit in gaudio infans
in utero meo. 45 Et beata, quae credidisti, quo-
niam perficientur ea quae dicta sunt tibi a Do-
mino.

1, 46-56 Canticum B. Mariae V.

46 Et ait Maria:

Magnificat *anima mea Dominum*
47 *et exsultavit* spiritus meus *in Deo salutari meo;*

---

37 Gn 18,14 | 38 L 1,45 | 41 L 1,15.80 | 42 Jdc 5,24; Jdt 13, 23 | 44 J 3,29 | 45 L 1,48; 11,27s | 46-55 1 Sm 2,1-10 | 47 Hab 3,18

48 ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν
τῆς δούλης αὐτοῦ.
ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσίν με
πᾶσαι αἱ γενεαί·
49 ὅτι ἐποίησέν μοι μεγάλα ὁ δυνατός,
καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ·
50 καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς καὶ γενεὰς
τοῖς φοβουμένοις αὐτόν.

51 Ἐποίησεν κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ,
διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους
διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν·
52 καθεῖλεν δυνάστας ἀπὸ θρόνων
καὶ ὕψωσεν ταπεινούς·
53 πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν
καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλεν κενούς.
54 Ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ,
μνησθῆναι ἐλέους,
55 καθὼς ἐλάλησεν πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν,
τῷ Ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα.

56 Ἔμεινεν δὲ Μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὡς μῆνας τρεῖς, καὶ
ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.
57 Τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐ-
τήν, καὶ ἐγέννησεν υἱόν. 58 καὶ ἤκουσαν οἱ περίοικοι
καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς ὅτι ἐμεγάλυνεν Κύριος τὸ ἔλεος

---

50 εις γενεας και γενεας THWSVLM : BC*LW bo. Ξ d vg[w]. (Λ) sy[p]] εις γενεαν και γενεαν s : SΨ 579. f ff[2] g[1] l q r[1]. 700 28 f 1 f 13. 1424 213 1072 157 M 047 028 F; απο γενεας εις γενεαν s : 1241 sa. 565.; εις γενεας γενεων s : rel | 55 εις τον αιωνα THWVLM] εως αιωνος Sl : CΨ. 700 f 1 f 13. f 1424 213 1071 M 028 F | 56 ως THWSLM : BS LWΨ. Ξ 565 1.] ωσει V : pler

48 quia *respexit humilitatem ancillae suae;*
ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes gene-
[rationes.
49 Quia fecit mihi magna qui potens est,
et sanctum nomen eius.
50 Et *misericordia eius a progenie in progenies*
timentibus eum.

51 Fecit potentiam in brachio suo,
dispersit superbos mente cordis sui.
52 *Deposuit potentes* de sede
et *exaltavit humiles.*
53 *Esurientes implevit bonis*
et *divites dimisit inanes.*
54 *Suscepit Israhel puerum suum,*
recordatus misericordiae suae,
55 sicut locutus est *ad patres nostros,*
Abraham et *semini* eius in saecula.

56 Mansit autem Maria cum illa quasi mensibus
tribus, et reversa est in domum suam.

1, 57-66 Iohannis nativitas et circumcisio

57 Elisabeth autem impletum est tempus pa-
riendi, et peperit filium. 58 Et audierunt vicini et
cognati eius quia magnificavit Dominus miseri-

---

48 L 1,25.38; 1 Sm 1,11; Ps 112,6; L 1,45; Gn 30,13; Jdt 13,22-31
49 Ps 110,9
50 Ps 102, 13,17
51 Ps 88,11; 2 Sm 22,28
52 Ps 146,6; Job 12,19
53 Ps 33,11; 106,9
54 Is 41,8; Ps 97,3
55 Gn 17,7; 18,18; 22,17; Mi 7,20
58 L 1,14; R 12,15

αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, καὶ συνέχαιρον αὐτῇ. 59 Καὶ ἐγένετο
ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἦλθον περιτεμεῖν τὸ παιδίον, καὶ
ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ζαχα-
ρίαν. 60 καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν Οὐχί,
ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης. 61 καὶ εἶπαν πρὸς αὐτὴν
ὅτι Οὐδείς ἐστιν ἐκ τῆς συγγενείας σου ὃς καλεῖται τῷ
ὀνόματι τούτῳ. 62 ἐνένευον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸ τί ἂν
θέλοι καλεῖσθαι αὐτό. 63 καὶ αἰτήσας πινακίδιον ἔγρα-
ψεν λέγων Ἰωάννης ἐστὶν τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἐθαύ-
μασαν πάντες. 64 ἀνεῴχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παρα-
χρῆμα καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν
Θεόν. 65 Καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοι-
κοῦντας αὐτούς, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὀρεινῇ τῆς Ἰουδαίας
διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, 66 καὶ ἔθεντο πάντες
οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, λέγοντες Τί ἄρα τὸ
παιδίον τοῦτο ἔσται; καὶ γὰρ χεὶρ Κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ.
67 Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη Πνεύματος
Ἁγίου καὶ ἐπροφήτευσεν λέγων

68 Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραήλ,
ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ,
69 καὶ ἤγειρεν κέρας σωτηρίας ἡμῖν
ἐν οἴκῳ Δαυὶδ παιδὸς αὐτοῦ,
70 καθὼς ἐλάλησεν διὰ στόματος τῶν ἁγίων
ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ,
71 σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν
καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς,

63 το TVM] om HWSL : p[4] B* (L 579). Ξ 565 700. | 69 Δαυιδ THWVLM : p[4] BSLW 892 579. D. 565. 1355.] + του S : rel | 70 αγιων THSVL : p[4] BSLΔW 33 579. ∫13. 713 0130.] * + των WM : rel

cordiam suam cum illa, et congratulabantur ei.
59 Et factum est in die octavo venerunt circum-
cidere puerum, et vocabant eum nomine patris
sui Zachariam. 60 Et respondens mater eius dixit:
Nequaquam, sed vocabitur Iohannes. 61 Et dixe-
runt ad illam: quia Nemo est in cognatione tua,
qui vocetur hoc nomine. 62 Innuebant autem patri
eius, quem vellet vocari eum. 63 Et postulans pu-
gillarem, scripsit dicens: Iohannes est nomen eius.
64 Et mirati sunt universi. Apertum est autem
ilico os eius et lingua eius, et loquebatur bene-
dicens Deum. 65 Et factus est timor super omnes
vicinos eorum, et super omnia montana Iudaeae
divulgabantur omnia verba haec; 66 et posuerunt
omnes, qui audierant, in corde suo dicentes: Quis,
putas, puer iste erit? Etenim manus Domini erat
cum illo.

1, 67-80 Canticum Zachariae

67 Et Zacharias pater eius repletus est Spiritu
sancto, et prophetavit dicens:

68 *Benedictus Dominus Deus Israhel,*
quia visitavit et fecit *redemptionem plebis suae,*
69 et *erexit cornu* salutis nobis
in domo David pueri sui,
70 sicut locutus est per os sanctorum,
qui a saeculo sunt, prophetarum eius:
71 salutem *ex inimicis* nostris
et de manu omnium *qui oderunt* nos:

59 Gn 17,12; Lv 12,3; L 2,21 | 66 L 9,44; A 11,21 | 68 Ps 40,14; 71,18; 105,48; L 7,16; 19,44; A 15,14; L 2,38; 24,21; Ps 110,9 | 69 1 Sm 2,10; Ps 17,3; 131,17 | 70 L 24,25.44; A 3,18.21.24; 10,43; 13,27; 28,23; R 1,2; 16,26; Hb 1,1; 1 P 1,10; 2 P 3,2 | 71 Ps 105,10

[72] ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν
καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ,
[73] ὅρκον ὃν ὤμοσεν πρὸς Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν,
τοῦ δοῦναι ἡμῖν
[74] ἀφόβως ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ῥυσθέντας
λατρεύειν αὐτῷ
[75] ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ
πάσας τὰς ἡμέρας ἡμῶν.

[76] Καὶ σὺ δέ, παιδίον, προφήτης Ὑψίστου κληθήσῃ·
προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου Κυρίου
ἑτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ,
[77] τοῦ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ
ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν,
[78] διὰ σπλάγχνα ἐλέους Θεοῦ ἡμῶν,
ἐν οἷς ἐπισκέψεται ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους,
[79] ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις,
τοῦ κατευθῦναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης.

[80] Τὸ δὲ παιδίον ηὔξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι,
καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ
πρὸς τὸν Ἰσραήλ.

2 [1] Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθεν
δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογράφεσθαι πᾶσαν
τὴν οἰκουμένην. [2] αὕτη ἡ ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο
ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου. [3] καὶ ἐπορεύοντο
πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν.

75 πασας τας ημερας ThSVL : 0177...] *πασαις ταις -ραις *HW* M : p⁴ BLΔW 579. lat (exc *a*). 565. | 76 προ προσωπου TSVL] ενωπιον HWM : p⁴ BSW sa.bo. 0177. | 78 επισκεψεται HWsLM : p⁴ BS*(L)W 0177 sa bo. sy^sp. Θ. arm] *επεσκεψατο T*S*V : rel | 2 2 η SVLM] *om THW : BS* 0177 *l* 1043. (D). Θ 565 131 543. | πρωτη εγενετο HWSVLM] ∽ T : S* | Κυρηνιου T*H*WSVLM] Κυρεινου h

[72] ad faciendam *misericordiam cum patribus nostris,*
et *memorari testamenti sui* sancti;
[73] *iusiurandum,* quod *iuravit ad Abraham* patrem nostrum,
daturum se nobis
[74] ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati,
serviamus illi
[75] in sanctitate et iustitia coram ipso
omnibus diebus nostris.
[76] Et tu, puer, propheta Altissimi vocaberis;
praeibis enim *ante faciem Domini parare vias eius,*
[77] ad dandam scientiam salutis plebi eius
in remissionem peccatorum eorum,
[78] per viscera misericordiae Dei nostri,
in quibus visitavit nos Oriens ex alto,
[79] *illuminare his qui in tenebris et in umbra mortis sedent,*
ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.

[80] Puer autem crescebat et confortabatur spi-
ritu, et erat in desertis usque in diem ostensionis
suae ad Israhel.

2, 1-7 Salvatoris nativitas

[1] Factum est autem in diebus illis exiit edic-
tum a Caesare Augusto ut describeretur univer-
sus orbis. [2] Haec descriptio prima facta est a
praeside Syriae Cyrino; [3] et ibant omnes ut pro-
fiterentur singuli in suam civitatem. [4] Ascendit

72 Ps 104,8s; 105,45s; Gn 17,6s; Lv 26,42
73 Gn 22,16ss; 26,3; Mi 7,20
74s Is 2,3s; 9,7; 11,4ss; 35,4ss; 35,4ss; 42,1ss; Jr 30,8ss
76 Ma 3,1; Mt 11,10; J 3,28
77 Jr 31,34
78 Nu 24,17; Is 60,1s; Jr 23,5s; Zch 3,8
79 Is 9,2; 42,7; Mt 4,16
80 L 2,40.52; Jdc 13,24s: L 3,2; Mt 3,1
2,2 A 5,37

4 Ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσὴφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ πόλεως
Ναζαρὲθ εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαυὶδ ἥτις καλεῖ-
ται Βηθλέεμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς
Δαυίδ, 5 ἀπογράψασθαι σὺν Μαριὰμ τῇ ἐμνηστευμένῃ
αὐτῷ γυναικί, οὔσῃ ἐγκύῳ. 6 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι
αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν,
7 καὶ ἔτεκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαρ-
γάνωσεν αὐτὸν καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν φάτνῃ, διότι οὐκ
ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι. 8 Καὶ ποιμένες
ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσον-
τες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν. 9 καὶ
ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς καὶ δόξα Κυρίου περιέ-
λαμψεν αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν. 10 καὶ
εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος Μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ γὰρ εὐαγ-
γελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἥτις ἔσται παντὶ τῷ
λαῷ, 11 ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον Σωτήρ, ὅς ἐστιν Χρι-
στὸς Κύριος, ἐν πόλει Δαυίδ. 12 καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ
σημεῖον, εὑρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον καὶ κείμενον
ἐν φάτνῃ. 13 καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆ-
θος στρατιᾶς οὐρανίου αἰνούντων τὸν Θεὸν καὶ λεγόντων
14 Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ
καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίας.
15 Καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ
ἄγγελοι, οἱ ποιμένες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους Διέλθωμεν

---

4 Ναζαρεθ TWVM] -ετ HSL | 5 εμνηστευμενη THWLM] μεμν. SV | γυναικι SV] om THWLM : BSC*? LW 0177 *l* 1043 sa bo. Ξ D *ea*? *fr*¹. 565 700 *f* 1. sy^pl arm Ta | 12 το ThSVL] om *H*WM : B *l* 1043 sa. Ξ. sy^s[c]. | και κειμενον HWSVLM] om T : S*. D. 280 | 13 ουρα-νιου T*H*WSVLM] -ανου h : B* *l* 1043 (sa bo). D*. (sy^p). | 14 ευδοκιας T*H*W*S*,V (-α[ς]), LM : B*S*W sa. D lat. 28. A. Ir Cyr] -κια h s : rel | 15 αγγελοι THWLM : BS*LW 579 *l* 1043 sa bo. Ξ lat (exc *q*) sy. Θ 565 700 1 22. 1071 arm Ta Or Eus Aug] + και οι ανθρωποι SV : rel | ελαλουν THWsLM : B(S)W *l* 1043 (sa). *f*(*abff*²*g*¹*l*) vg. 565. (sy^p)

autem et Ioseph a Galilaea de civitate Nazareth
in Iudaeam in civitatem David, quae vocatur
Bethleem, eo quod esset de domo et familia David,
5 ut profiteretur cum Maria desponsata sibi uxore
praegnante. 6 Factum est autem, cum essent ibi
impleti sunt dies ut pareret. 7 Et peperit filium
suum primogenitum, et pannis eum involvit et
reclinavit eum in praesepio, quia non erat eis
locus in diversorio.

2, 8-20 **Christus pastoribus revelatur**

8 Et pastores erant in regione eadem vigilantes
et custodientes vigilias noctis super gregem suum.
9 Et ecce angelus Domini stetit iuxta illos, et
claritas Dei circumfulsit illos, et timuerunt timore
magno. 10 Et dixit illis angelus: Nolite timere;
ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum,
quod erit omni populo: 11 quia natus est vobis
hodie Salvator, qui est Christus Dominus, in civi-
tate David. 12 Et hoc vobis signum: invenietis
infantem pannis involutum et positum in praese-
pio. 13 Et subito facta est cum angelo multitudo
militiae caelestis laudantium Deum et dicentium:

14 Gloria in altissimis Deo,
et in terra pax hominibus bonae voluntatis.

15 Et factum est, ut discesserunt ab eis an-
geli in caelum, pastores loquebantur ad invicem:

---

5 L 1,27
6 L 1,57; Mi 5,2
7 Mt 1,25; G 4,4
9 A 9,3; 16,13
11 J 7,42
13 Mt 25,31; 2 Th 1,7; Ap 5,11ss; 1 P 1,12
14 L 19,38; J 14,27; Is 57,19; E 2,14-17

δὴ ἕως Βηθλέεμ καὶ ἴδωμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ γεγονὸς ὃ
ὁ Κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν. 16 καὶ ἦλθον σπεύσαντες, καὶ
ἀνεῦρον τήν τε Μαριὰμ καὶ τὸν Ἰωσὴφ καὶ τὸ βρέφος
κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ· 17 ἰδόντες δὲ ἐγνώρισαν περὶ τοῦ
ῥήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τού-
του. 18 καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν
λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτούς· 19 ἡ δὲ
Μαρία πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα συμβάλλουσα
ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. 20 καὶ ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες
δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν Θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκου-
σαν καὶ εἶδον καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς.

21 Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν
αὐτόν, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν
ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸ τοῦ συλλημφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ
κοιλίᾳ.

22 Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐ-
τῶν κατὰ τὸν νόμον Μωϋσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱε-
ροσόλυμα παραστῆσαι τῷ Κυρίῳ, 23 καθὼς γέγραπται ἐν
νόμῳ Κυρίου ὅτι Πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν ἅγιον τῷ
Κυρίῳ κληθήσεται, 24 καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ
εἰρημένον ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου, ζεῦγος τρυγόνων ἢ δύο
νοσσοὺς περιστερῶν. 25 Καὶ ἰδοὺ ἦν ἄνθρωπος ἐν Ἰε-
ρουσαλὴμ ᾧ ὄνομα Συμεών, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δί-

Ta] ειπον *S*V : rel | 17 εγνωρισαν THSLM : BSLW 579 *l* 1043. Ξ D. 565 118 209 544. 1424 Eus] διεγν. WV : rel | 19 Μαρια T*H*LM] *-ιαμ hWSV | 20 ειδον HWSVLM] ιδον T | 22 του THSVLM] om W : B*. | 25 ην ανθρωπος SV*L*] * ∽ THWlM : BSW 892. *bff²l* vg. 1424 713 | 26 η SVL (text)] η αν T,H ([η] αν), W, L (comm?), M : S^c LΨ 33. 215 RX.; αν : B 579. Θ. F; om : W. 118 209. 1424 157; εως αν : S*. *e.* sy^si.; 565 *f* 13. N al var

Transeamus usque Bethleem et videamus hoc
verbum, quod factum est, quod Dominus ostendit
nobis. 16 Et venerunt festinantes, et invenerunt
Mariam et Ioseph et infantem positum in praese-
pio. 17 Videntes autem, cognoverunt de verbo,
quod dictum erat illis de puero hoc. 18 Et omnes
qui audierunt mirati sunt, et de his quae dicta
erant a pastoribus ad ipsos. 19 Maria autem con-
servabat omnia verba haec conferens in corde suo.
20 Et reversi sunt pastores glorificantes et laudan-
tes Deum in omnibus quae audierant et viderant,
sicut dictum est ad illos.

2, 21 **Iesu nomen imponitur**

21 Et postquam consummati sunt dies octo, ut
circumcideretur puer, vocatum est nomen eius
Iesus, quod vocatum est ab angelo prius quam
in utero conciperetur.

2, 22-24 **Maria purificatur et Iesus offertur**

22 Et postquam *impleti sunt dies purgationis*
eius secundum legem Moysi, tulerunt illum in
Hierusalem, ut sisterent eum Domino, 23 sicut
scriptum est in lege Domini: quia *Omne mascu-
linum adaperiens vulvam sanctum Domino voca-
bitur;* 24 et ut darent hostiam, secundum quod
dictum est in lege Domini, *par turturum aut duos
pullos columbarum.*

2, 25-35 **Senex Simeon**

25 Et ecce homo erat in Hierusalem, cui nomen
Simeon, et homo iste iustus et timoratus ex-

19 L 2,51; Dn 7,28 | 20 L 5,2ss; 7,16; 13,13; 17,15; 18,43; Mt 9,8; 15,31; Mc 2,12; A 4,21; 11,18; 21,20; G 1,24; Ap 4,9ss; 15,4 | 21 L 1,59; 1,31; G 4,4 | 22 Lv 12,2-8; Nu 6,9 | 23 Ex 13,2.12.15 | 24 Lv 12,8 (5,11); Nu 6,10 | 25 Gn 49,18; L 2,38; 6,24; Jr 17,6; Is 40, 1; 49,13

καιος καὶ εὐλαβής, προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ
᾽Ισραήλ, καὶ Πνεῦμα ἦν ῞Αγιον ἐπ᾽ αὐτόν· 26 καὶ ἦν
αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ ῾Αγίου
μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ ἴδῃ τὸν Χριστὸν Κυρίου. 27 καὶ
ἦλθεν ἐν τῷ Πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγα-
γεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον ᾽Ιησοῦν τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς
κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ, 28 καὶ αὐτὸς
ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας καὶ εὐλόγησεν τὸν Θεὸν
καὶ εἶπεν

29 Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, Δέσποτα,
κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ·
30 ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου,
31 ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν,
32 φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν
καὶ δόξαν λαοῦ σου ᾽Ισραήλ.

33 καὶ ἦν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ θαυμάζοντες ἐπὶ
τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ. 34 καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς
Συμεὼν καὶ εἶπεν πρὸς Μαριὰμ τὴν μητέρα αὐτοῦ
᾽Ιδοὺ οὗτος κεῖται εἰς πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν
τῷ ᾽Ισραὴλ καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον — 35 καὶ σοῦ
δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία —, ὅπως ἂν
ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί. 36 Καὶ
ἦν ῎Αννα προφῆτις, θυγάτηρ Φανουήλ, ἐκ φυλῆς ᾽Ασήρ·
αὕτη προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς, ζήσασα μετὰ
ἀνδρὸς ἔτη ἑπτὰ ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς, 37 καὶ αὐτὴ
χήρα ἕως ἐτῶν ὀγδοήκοντα τεσσάρων, ἣ οὐκ ἀφίστατο
τοῦ ἱεροῦ νηστείαις καὶ δεήσεσιν λατρεύουσα νύκτα καὶ

28 αγκαλας THWVLM : BSLW. *abl.* 565. 1355 Π] * + αυτου S : rel | 33 μητηρ HWSVLM : BS^c W 33 579. D. 700 1 131. 273 N. vg.] + αυτου T : rel | 35 δε TW[*S*]VlM] om HsL : BLWΨ 579 bo. Ξ. lat (exc *ea*). sy^si. arm Ta

spectans consolationem Israhel, et Spiritus sanc-
tus erat in eo. 26 Et responsum acceperat a Spiritu
sancto non visurum se mortem, nisi prius vide-
ret Christum Domini. 27 Et venit in spiritu in
templum. Et cum inducerent puerum Iesum pa-
rentes eius, ut facerent secundum consuetudinem
legis pro eo: 28 et ipse accepit eum in ulnas suas,
et benedixit Deum et dixit:

29 Nunc dimittis servum tuum, Domine,
secundum verbum tuum in pace;
30 quia *viderunt* oculi mei *salutare tuum*,
31 quod parasti *ante faciem omnium populorum:*
32 *lumen ad revelationem gentium*,
et gloriam plebis tuae Israhel.

33 Et erat pater eius et mater mirantes super
his quae dicebantur de illo. 34 Et benedixit illis
Simeon, et dixit ad Mariam matrem eius: Ecce
positus est hic in ruinam et in resurrectionem
multorum in Israhel, et in signum, cui contradi-
cetur, — 35 et tuam ipsius animam pertransibit
gladius—, ut revelentur ex multis cordibus cogi-
tationes.

2, 33-35 **Anna prophetissa**

36 Et erat Anna prophetissa, filia Phanuel, de
tribu Aser; haec processerat in diebus multis, et
vixerat cum viro suo annis septem a virginitate
sua. 37 Et haec vidua usque ad annos octoginta
quattuor; quae non discedebat de templo, ieiuniis
et obsecrationibus serviens nocte ac die. 38 Et

29 Gn 46,30
30 Is 40,5; 52,10
32 Is 42,6; 49,6; 46,13; A 13,47
34 Is 8,14; Mt 21,42; J 9,39; A 28,22; 1 C 1,23; Hb 12.3; 1 P 2,8
35 J 19,25
37 1 T 5,5

ἡμέραν. 38 καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστᾶσα ἀνθωμολογεῖτο
τῷ Θεῷ καὶ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πᾶσιν τοῖς προσδεχο-
μένοις λύτρωσιν Ἱερουσαλήμ.

39 Καὶ ὡς ἐτέλεσαν πάντα τὰ κατὰ τὸν νόμον Κυρίου,
ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς πόλιν ἑαυτῶν Να-
ζαρέθ.

40 Τὸ δὲ παιδίον ηὔξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο πληρούμε-
νον σοφίας, καὶ χάρις Θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό.

41 Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς
Ἱερουσαλὴμ τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα. 42 Καὶ ὅτε ἐγένετο
ἐτῶν δώδεκα, ἀναβαινόντων αὐτῶν κατὰ τὸ ἔθος τῆς
ἑορτῆς, 43 καὶ τελειωσάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέ-
φειν αὐτοὺς ὑπέμεινεν Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν Ἱερουσαλήμ,
καὶ οὐκ ἔγνωσαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ. 44 νομίσαντες δὲ
αὐτὸν εἶναι ἐν τῇ συνοδίᾳ ἦλθον ἡμέρας ὁδὸν καὶ ἀνε-
ζήτουν αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενεῦσιν καὶ τοῖς γνωστοῖς,
45 καὶ μὴ εὑρόντες ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀναζη-
τοῦντες αὐτόν. 46 καὶ ἐγένετο μετὰ ἡμέρας τρεῖς εὗρον
αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων
καὶ ἀκούοντα αὐτῶν καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς· 47 ἐξί-
σταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει
καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ. 48 καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξε-
πλάγησαν, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ Τέκνον,
τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ ὁ πατήρ σου κἀγὼ
ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε. 49 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Τί

39 παντα THWsLM] *απαντα SVI | τα HWSVLM] *om T : S*LΔ.
D. Θ 565 1 f13. 213 1071 NΠ* | υπεστρεψαν SVM] επεστρ. THWL :
B(S*)W 579. Ξ. | εις² THWsL : BS*W. D*. 1 131 346. 2346.] + την
[S]VIM : rel | Ναζαρεθ TWVM] -ετ HSL | 40 σοφιας TSVI] -ια HW
LM : BS^cLWΨ 33. 157. | 44 συγγενευσιν HWSVLM] -νεσιν T |
45 αναζητουντες THSVLM : BS^cCLW 33 579. D it (exc a) vg. Θ f1
f13. 1604] ζητουντες W : rel | 48 και εγω H] καγω TWSVLM | εζη-
τουμεν TSVM] ζητ. HWL : BS* sa. 69.

haec ipsa hora superveniens, confitebatur Domi-
no; et loquebatur de illo omnibus qui exspectabant
redemptionem Israhel.

2 39-40 Redeunt Nazareth

39 Et ut perfecerunt omnia secundum legem
Domini, reversi sunt in Galilaeam in civitatem
suam Nazareth. 40 Puer autem crescebat et con-
fortabatur plenus sapientia, et gratia Dei erat
in illo.

2, 41-52 Iesus duodennis in medio doctorum

41 Et ibant parentes eius per omnes annos in
Hierusalem in die sollemni Paschae. 42 Et cum
factus esset annorum duodecim, ascendentibus
illis Hierosolymam secundum consuetudinem diei
festi, 43 consummatisque diebus, cum redirent, re-
mansit puer Iesus in Hierusalem, et non cogno-
verunt parentes eius. 44 Existimantes autem illum
esse in comitatu, venerunt iter diei, et requirebant
eum inter cognatos et notos. 45 Et non invenien-
tes, regressi sunt in Hierusalem requirentes eum.
46 Et factum est, post triduum invenerunt illum
in templo sedentem in medio doctorum, audientem
illos et interrogantem eos. 47 Stupebant autem
omnes, qui eum audiebant, super prudentia et
responsis eius. 48 Et videntes admirati sunt. Et
dixit mater eius ad illum: Fili, quid fecisti nobis
sic? ecce pater tuus et ego dolentes quaerebamus
te. 49 Et ait ad illos: Quid est quod me quaere-

38 L 1,25; 23,51; 24,21; Is 52,9
40 L 1,80; 2,52
41 Ex 23,14-17
47 Mt 7,28; J 7,15
49 J 2,16; Ps 26,4; 121,1

ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ᾔδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ Πατρός
μου δεῖ εἶναί με; 50 καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλά-
λησεν αὐτοῖς. 51 καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν καὶ ἦλθεν εἰς
Ναζαρέθ, καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς. καὶ ἡ μήτηρ
αὐτοῦ διετήρει πάντα τὰ ῥήματα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς.
52 Καὶ Ἰησοῦς προέκοπτεν σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ καὶ χάριτι
παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις.

3 1 Ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβε-
ρίου Καίσαρος, ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πιλάτου τῆς
Ἰουδαίας, καὶ τετραρχοῦντος τῆς Γαλιλαίας Ἡρῴδου,
Φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρχοῦντος τῆς
Ἰτουραίας καὶ Τραχωνίτιδος χώρας, καὶ Λυσανίου τῆς
Ἀβιληνῆς τετραρχοῦντος, 2 ἐπὶ ἀρχιερέως Ἄννα καὶ
Καϊάφα, ἐγένετο ῥῆμα Θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην τὸν Ζαχαρίου
υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ. 3 καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν περίχωρον
τοῦ Ἰορδάνου κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν
ἁμαρτιῶν, 4 ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων Ἠσαΐου τοῦ
προφήτου

Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ
Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου,
εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ·
5 πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται
καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται,
καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθείαν

51 Ναζαρεθ TWVM] -ετ HSL | παντα τα ρηματα THWVS?LM] τα ρημ. απαντα s : sa bo. (D) *a*. 565 700. (157) 2324 ΑΚΠ 1604 sy | ρηματα THSLM : BS*W. D *ea*. sy^spl. M 990.] + ταυτα WsV : rel | 52 σοφια SV] τη σοφ. HL : BW 579.; εν τη σοφ. TWM : SL sa bo. | 3 1 τετραρχουντος 1.2.3 SV] τετρααρχ. THWLM | 3 την TWSVLM] om H : BLWΨ 579. NA. | 5 ευθειαν SVLM] *ευθειας THW : B 892 sa. Ξ D *abcff²g¹* vg.

batis? nesciebatis quia in his quae Patris mei sunt,
oportet me esse? 50 Et ipsi non intellexerunt ver-
bum, quod locutus est ad eos. 51 Et descendit
cum eis et venit Nazareth, et erat subditus illis.
Et mater eius conservabat omnia verba haec in
corde suo. 52 Et Iesus proficiebat sapientia et
aetate et gratia apud Deum et homines.

CHRISTI VITA PUBLICA

3, 1-6 **Iohannes Christi praecursor** (Mt 3, 1-6; Mc 1, 1-6)

1 Anno autem quintodecimo imperii Tiberii
Caesaris, procurante Pontio Pilato Iudaeam, te-
trarcha autem Galilaeae Herode, Philippo autem
fratre eius tetrarcha Ituraeae et Trachonitidis
regionis, et Lysania Abilinae tetrarcha, 2 sub
principibus sacerdotum Anna et Caipha, factum
est verbum Domini super Iohannem Zachariae
filium in deserto. 3 Et venit in omnem regionem
Iordanis praedicans baptismum paenitentiae in
remissionem peccatorum, 4 sicut scriptum est in
libro sermonum Esaiae prophetae:

Vox clamantis in deserto:
Parate viam Domini,
rectas facite semitas eius;
5 *omnis vallis implebitur,*
et omnis mons et collis humiliabitur,
et erunt prava in directa

50 L 9,45; 18,34
51 L 2,19
52 1 Sm 2,26; Pr 3,4; R 14,18
3,4ss Is 40,3ss

καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας·
6 καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ.

7 Ἔλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπτισθῆ-
ναι ὑπ' αὐτοῦ Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν
φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; 8 ποιήσατε οὖν καρ-
ποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας· καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν
ἑαυτοῖς Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν
ὅτι δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα
τῷ Ἀβραάμ. 9 ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν
δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν
καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. 10 Καὶ ἐπηρώ-
των αὐτὸν οἱ ὄχλοι λέγοντες Τί οὖν ποιήσωμεν; 11 ἀπο-
κριθεὶς δὲ ἔλεγεν αὐτοῖς Ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μετα-
δότω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως ποιείτω.
12 ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι καὶ εἶπαν πρὸς
αὐτόν Διδάσκαλε, τί ποιήσωμεν; 13 ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐ-
τούς Μηδὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσ-
σετε. 14 ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν καὶ στρατευόμενοι λέγοντες
Τί ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς; καὶ εἶπεν αὐτοῖς Μηδένα
διασείσητε μηδὲ συκοφαντήσητε, καὶ ἀρκεῖσθε τοῖς
ὀψωνίοις ὑμῶν. 15 Προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ καὶ διαλο-
γιζομένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν περὶ τοῦ
Ἰωάννου, μή ποτε αὐτὸς εἴη ὁ Χριστός, 16 ἀπεκρίνατο
λέγων πᾶσιν ὁ Ἰωάννης Ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς·

---

5 λειας THWVLM] λιας S | 8 καρπους αξιους THSVLM] ∽ hW : B. | εαυτοις THWsVLM] + οτι [S] : L 33 579 sa bo. Θ. sy^cp. 157. | 9 καλον T[H]WSVLM] om : p^4 aff^2 vg. | 14 αυτοις HWSLM. p^4 BC*L 33 892. Ξ D lat. Θ 700 f1.] προς αυτους TV : rel | μηδε HWSVLM : p^4...] μηδενα T : S* 1241 sa bo. sy^cp. 1012 H arm

et aspera in vias planas:
6 *et videbit omnis caro salutare Dei.*

3, 7-9 **Hortatur ad paenitentiam** (Mt 3, 7-1)

7 Dicebat ergo ad turbas quae exibant ut bap-
tizarentur ab ipso: Genimina viperarum, quis
ostendit vobis fugere a ventura ira? 8 Facite ergo
fructus dignos paenitentiae; et non coeperitis di-
cere: Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis
quia potens est Deus de lapidibus istis suscitare
filios Abrahae. 9 Iam enim securis ad radicem
arborum posita est. Omnis ergo arbor non faciens
fructum bonum excidetur et in ignem mittetur.

3, 10-14 **Caritatem iustitiamque commendat**

10 Et interrogabant eum turbae dicentes: Quid
ergo faciemus? 11 Respondens autem dicebat illis:
Qui habet duas tunicas, det non habenti; et qui
habet escas, similiter faciat. 12 Venerunt autem
et publicani ut baptizarentur, et dixerunt ad illum:
Magister, quid faciemus? 13 At ille dixit ad eos:
Nihil amplius quam quod constitutum est vobis
faciatis. 14 Interrogabant autem eum et milites
dicentes: Quid faciemus et nos? Et ait illis: Nemi-
nem concutiatis neque calumniam faciatis; et con-
tenti estote stipendiis vestris.

3, 15-18 **Christum evangelizat** (Mt 3, 11-12; Mc 1, 6-8)

15 Existimante autem populo et cogitantibus
omnibus in cordibus suis de Iohanne, ne forte
ipse esset Christus, 16 respondit Iohannes dicens
omnibus: Ego quidem aqua baptizo vos; veniet

---

6 A 28,28 | 7 Mt 23,33; J 3,36 | 11 Tob 4,17 | 15 J 1,19-28 | 16 A 13,25

ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς λῦσαι
τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτί-
σει ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρί· 17 οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ
χειρὶ αὐτοῦ διακαθᾶραι τὴν ἅλωνα αὐτοῦ καὶ συναγαγεῖν
τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄχυρον κατα-
καύσει πυρὶ ἀσβέστῳ. 18 Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα πα-
ρακαλῶν εὐηγγελίζετο τὸν λαόν· 19 ὁ δὲ Ἡρῴδης ὁ
τετράρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ περὶ Ἡρῳδιάδος τῆς
γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποίη-
σεν πονηρῶν ὁ Ἡρῴδης, 20 προσέθηκεν καὶ τοῦτο ἐπὶ
πᾶσιν, κατέκλεισεν τὸν Ἰωάννην ἐν φυλακῇ.

21 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαὸν καὶ
Ἰησοῦ βαπτισθέντος καὶ προσευχομένου ἀνεῳχθῆναι τὸν
οὐρανόν, 22 καὶ καταβῆναι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον σωμα-
τικῷ εἴδει ὡς περιστερὰν ἐπ' αὐτόν, καὶ φωνὴν ἐξ
οὐρανοῦ γενέσθαι· Σὺ εἶ ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ
εὐδόκησα. 23 Καὶ αὐτὸς ἦν Ἰησοῦς ἀρχόμενος ὡσεὶ ἐτῶν
τριάκοντα, ὢν υἱός, ὡς ἐνομίζετο, Ἰωσήφ, τοῦ Ἡλὶ 24 τοῦ
Ματθὰτ τοῦ Λευὶ τοῦ Μελχὶ τοῦ Ἰανναὶ τοῦ Ἰωσὴφ
25 τοῦ Ματταθίου τοῦ Ἀμὼς τοῦ Ναοὺμ τοῦ Ἑσλὶ τοῦ
Ναγγαὶ 26 τοῦ Μάαθ τοῦ Ματταθίου τοῦ Σεμεῒν τοῦ

17 διακαθαραι — συναγαγειν THWSLM : p4 BS* sa bo. ea. arm Clem Ta] και διακαθαριει — συναξει sV : rel | τον THWsVLM : p4...] + μεν [S] : D. Θ f13 22. 1071 Λ 1604 EG | 19 τετραρχης SV] + και τετρααρχ. THWLM | 20 πασιν THsLM : BS* sa bo. Ξ D eb.] υιος μου ει συ W[S]V : rel | 22 συ... ευδοκησα THWSVLM : p4...] εγω σημερον γεγεννηκα σε -|hr|- : D abcff2lr1. Ev-hebr. Iust Diogn Clem Ωρ Meth Didasc Lact Hil Aug Cons-apost al PP. | 24 του Ματθατ του Λευι THWSV[L]M : p4...] om : Ir? Afric Eus Ambr | Ματθατ HWSVLM] Μαθθαθ T

autem fortior me, cuius non sum dignus solvere
corigiam calceamentorum eius: ipse vos bapti-
zabit in Spiritu sancto et igni; 17 cuius ventila-
brum in manu eius, et purgabit aream suam et
congregabit triticum in horreum suum, paleas
autem comburet igni inextinguibili.
18 Multa quidem et alia exhortans evangelizabat
populo.

3, 19-20 **Mittitur in carcerem** (Mt 4, 12; Mc 1, 14)

19 Herodes autem tetrarcha, cum corriperetur
ab illo de Herodiade uxore fratris sui et de omni-
bus malis quae facit Herodes, 20 adiecit et hoc
super omnia et inclusit Iohannem in carcere.

3, 21-22 **Iesus baptizatur** (Mt 3, 13-17; Mc 1, 9-11)

21 Factum est autem, cum baptizaretur omnis
populus, et Iesu baptizato et orante, apertum est
caelum, 22 et descendit Spiritus sanctus corporali
specie sicut columba in ipsum, et vox de caelo
facta est: Tu es Filius meus dilectus, in te compla-
cui mihi.

3, 23-38 **Iesu genealogia** (Mt 1, 1-17)

23 Et ipse Iesus erat incipiens quasi annorum
triginta, ut putabatur, filius Ioseph, qui fuit Heli,
24 qui fuit Mathat, qui fuit Levi, qui fuit Melchi,
qui fuit Ianne, qui fuit Ioseph, 25 qui fuit Ma-
thathiae, qui fuit Amos, qui fuit Nahum, qui fuit
Hesli, qui fuit Nagge, 26 qui fuit Mahath, qui
fuit Mathathiae, qui fuit Semei, qui fuit Ioseph,

19 Mt 14,3s; Mc 6,17s | 21s J 1,32ss | 22 L 9,35; Ps 2,7; Is 42,1
23 L 4,22

'Ιωσὴχ τοῦ 'Ιωδὰ 27 τοῦ 'Ιωανὰν τοῦ 'Ρησὰ τοῦ Ζοροβα-
βὲλ τοῦ Σαλαθιὴλ τοῦ Νηρὶ 28 τοῦ Μελχὶ τοῦ 'Αδδὶ τοῦ
Κωσὰμ τοῦ 'Ελμαδὰμ τοῦ Ἢρ 29 τοῦ 'Ιησοῦ τοῦ 'Ελιέζερ
τοῦ 'Ιωρὶμ τοῦ Ματθὰτ τοῦ Λευὶ 30 τοῦ Συμεὼν τοῦ
'Ιούδα τοῦ 'Ιωσὴφ τοῦ 'Ιωνὰμ τοῦ 'Ελιακὶμ 31 τοῦ Με-
λεὰ τοῦ Μεννὰ τοῦ Ματταθὰ τοῦ Ναθὰν τοῦ Δαυὶδ
32 τοῦ 'Ιεσσαὶ τοῦ 'Ιωβὴδ τοῦ Βόοζ τοῦ Σάλα τοῦ Ναασ-
σὼν 33 τοῦ 'Αμιναδὰβ τοῦ 'Αδμὶν τοῦ 'Αρνὶ τοῦ 'Εσρὼν
τοῦ Φάρες τοῦ 'Ιούδα 34 τοῦ 'Ιακὼβ τοῦ 'Ισαὰκ τοῦ
'Αβραὰμ τοῦ Θάρα τοῦ Ναχὼρ 35 τοῦ Σεροὺχ τοῦ 'Ρα-
γαῦ τοῦ Φάλεκ τοῦ Ἔβερ τοῦ Σάλα 36 τοῦ Καϊνὰμ τοῦ
'Αρφαξὰδ τοῦ Σὴμ τοῦ Νῶε τοῦ Λάμεχ 37 τοῦ Μαθου-
σαλὰ τοῦ 'Ενὼχ τοῦ 'Ιάρεδ τοῦ Μαλελεὴλ τοῦ Καϊνὰν
38 τοῦ 'Ενὼς τοῦ Σὴθ τοῦ 'Αδὰμ τοῦ Θεοῦ.

4 1 'Ιησοῦς δὲ πλήρης Πνεύματος 'Αγίου ὑπέστρεψεν
ἀπὸ τοῦ 'Ιορδάνου, καὶ ἤγετο ἐν τῷ Πνεύματι ἐν τῇ
ἐρήμῳ 2 ἡμέρας τεσσεράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ
διαβόλου. Καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεί-
ναις, καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν ἐπείνασεν. 3 εἶπεν δὲ
αὐτῷ ὁ διάβολος Εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπὲ τῷ λίθῳ
τούτῳ ἵνα γένηται ἄρτος. 4 καὶ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν ὁ

28 Ελμαδαμ THWVLM] Ελμωδαμ S | 29 Ματθατ SVM] Μαθθατ HWL; Μαθθαθ T | 31 Ναθαν SVL] Ναθαμ THWM | 32 Ιωβηδ TWSVLM] Ιωβηλ H; *Ωβηδ vg | Βοοζ S] Βοος THWVLM | 33 του Αμιναδαβ TWSVLM] om Hl | Αδμιν TH WSVLM] Αδαμ h | 'Εσρων vg] 'Εσρωμ TWSVM; 'Εσρων HL | Φάρες T] Φαρές HWSVLM | 34 Θάρα TWSVM] Θαρά HL | 35 Φάλεκ HWVLM] Φαλέκ TS | 37 'Ενωχ HL] 'Ενωχ TWSVM | Ιαρεδ S] Ιαρετ THWVLM | Μαλελεηλ HWSVLM] Μελελεηλ T | Καιναν WSVL] Καιναμ THM

qui fuit Iuda, 27 qui fuit Ioanna, qui fuit Resa,
qui fuit Zorobabel, qui fuit Salathiel, qui fuit
Neri, 28 qui fuit Melchi, qui fuit Addi, qui fuit
Cosan, qui fuit Elmadam, qui fuit Her, 29 qui
fuit Iesu, qui fuit Eliezer, qui fuit Iorim, qui fuit
Mathat, qui fuit Levi, 30 qui fuit Simeon, qui fuit
Iuda, qui fuit Ioseph, qui fuit Iona, qui fuit Elia-
kim, 31 qui fuit Melea, qui fuit Menna, qui fuit
Mathatha, qui fuit Nathan, qui fuit David, 32 qui
fuit Iesse, qui fuit Obed, qui fuit Booz, qui fuit
Salomon, qui fuit Naasson, 33 qui fuit Aminadab,
qui fuit Aram, qui fuit Esron, qui fuit Phares,
qui fuit Iudae, 34 qui fuit Iacob, qui fuit Isaac,
qui fuit Abrahae, qui fuit Thare, qui fuit Nachor,
35 qui fuit Sarug, qui fuit Ragau, qui fuit Phaleg,
qui fuit Heber, qui fuit Sale, 36 qui fuit Cainan,
qui fuit Arphaxad, qui fuit Sem, qui fuit Noe,
qui fuit Lamech, 37 qui fuit Mathusale, qui fuit
Henoch, qui fuit Iared, qui fuit Malaleel, qui
fuit Cainan, 38 qui fuit Henos, qui fuit Seth, qui
fuit Adam, qui fuit Dei.

4, 1-13 **Iesu ieiunium et tentationes** (Mt 4, 1-11; Mc 1, 12-13)

1 Iesus autem plenus Spiritu sancto regressus
est a Iordane, et agebatur a Spiritu in desertum
2 diebus quadraginta, et tentabatur a diabolo.
Et nihil manducavit in diebus illis; et consumma-
tis illis, esuriit. 3 Dixit autem illi diabolus: Si
Filius Dei es, dic lapidi huic ut panis fiat. 4 Et

27 1 Par 3,17; Esd 3,2 | **31** 1 Sm 16,1-13; 2 Sm 5,14 | **32** Ru 4, 22 | **33** 1 Par 2,1ss; Gn 29,35 | **34** Gn 21,25; 11,10-26; 1 Par 1,24-27 **36s** Gn 5,9-22; Par 1,1-4; Gn 11,10; 4,25 | **38** Gn 5,1ss

Ἰησοῦς Γέγραπται ὅτι Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ
ἄνθρωπος. 5 Καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ἔδειξεν αὐτῷ πάσας
τὰς βασιλείας τῆς οἰκουμένης ἐν στιγμῇ χρόνου. 6 καὶ
εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος Σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην
ἅπασαν καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, ὅτι ἐμοὶ παραδέδοται καὶ
ᾧ ἐὰν θέλω δίδωμι αὐτήν· 7 σὺ οὖν ἐὰν προσκυνήσῃς
ἐνώπιον ἐμοῦ, ἔσται σοῦ πᾶσα· 8 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν αὐτῷ Γέγραπται Προσκυνήσεις Κύριον τὸν Θεόν
σου καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. 9 Ἤγαγεν δὲ αὐτὸν εἰς
Ἰερουσαλὴμ καὶ ἔστησεν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ
εἶπεν αὐτῷ Εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐντεῦ-
θεν κάτω· 10 γέγραπται γὰρ ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ
ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε, 11 καὶ ὅτι ἐπὶ
χειρῶν ἀροῦσίν σε, μή ποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν
πόδα σου. 12 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι
Εἴρηται Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν Θεόν σου. 13 Καὶ
συντελέσας πάντα πειρασμὸν ὁ διάβολος ἀπέστη ἀπ'
αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ.

14 Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύ-
ματος εἰς τὴν Γαλιλαίαν· καὶ φήμη ἐξῆλθεν καθ' ὅλης
τῆς περιχώρου περὶ αὐτοῦ. 15 καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν
ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων.

16 Καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρά, οὗ ἦν τεθραμμένος, καὶ

4 6 εαν TWSVLM] αν H | 8 ο TH[h]WSVLM] om : B. | ο Ιησους ειπεν αυτω THSVLM : SLW 33 579 (sa) bo. Ξ *fg*1.2 vg. *f*1 543. 213 1071 157 713 1604 F] * ∽ αυτ. ειπ. ο Ι. hW : pler | προσκυνησεις/ κυριον τον θεον σου TWSVM] ∽ HsL : BSLW 33 579 bo. Ξ D lat (exc *ar*1) sy. *f*1 69 124. *f*1424 213 1071 157 713 Λ 0116 1604 F | 9 αυτω T[H]WSVLM] om : L. Ξ *e*. | 16 εις1 THWLM : BSLW. ΞD. Θ 700 1. Λ 1093] + την SV rel | τεθραμμενος *H*WSVLM] *ανατεθραμμενος Th : SLW 33 579. Ξ Θ 1 131 *f*13. 157 F

respondit ad illum Iesus: Scriptum est: quia *Non*
in solo pane vivit homo, sed in omni verbo Dei.
5 Et duxit illum diabolus in montem excelsum,
et ostendit illi omnia regna orbis terrae in mo-
mento temporis, 6 et ait illi: Tibi dabo potestatem
hanc universam et gloriam illorum, quia mihi tra-
dita sunt, et cui volo do illa. 7 Tu ergo si adora-
veris coram me, erunt tua omnia. 8 Et respondens
Iesus dixit illi: Scriptum est: *Dominum Deum tuum*
adorabis et illi soli servies. 9 Et duxit illum in
Hierusalem, et statuit eum super pinnam templi
et dixit illi: Si Filius Dei es, mitte te hinc deorsum.
10 Scriptum est enim quod *angelis suis mandavit*
de te, ut conservent te, 11 et quia *in manibus tollent*
te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. 12 Et
respondens Iesus ait illi: Dictum est: *Non tentabis*
Dominum Deum tuum. 13 Et consummata omni
tentatione, diabolus recessit ab illo usque ad tem-
pus.

4, 14-15 **Redit Iesus in Galilaeam** (Mt 4, 12-17; Mc 1, 14-15)

14 Et regressus est Iesus in virtute Spiritus in
Galilaeam, et fama exiit per universam regionem
de illo. 15 Et ipse docebat in synagogis eorum, et
magnificabatur ab omnibus.

4, 16-30 **In synagoga Nazareth** (Mt 13, 53-58; Mc 6, 1-6)

16 Et venit Nazareth, ubi erat nutritus, et in-

4 Dt 8,3
8 Dt 6,13s
10 Ps 90,11s
12 Dt 6,16

εἰσῆλθεν κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββά-
των εἰς τὴν συναγωγήν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι. 17 καὶ
ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον τοῦ προφήτου Ἠσαΐου, καὶ ἀνα-
πτύξας τὸ βιβλίον εὗρεν τὸν τόπον οὗ ἦν γεγραμμένον

18 Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ,
οὗ εἵνεκεν ἔχρισέν με,
εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέν με,
κηρῦξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν
καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν,
ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει,
19 κηρῦξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτόν.

20 καὶ πτύξας τὸ βιβλίον ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ ἐκάθισεν·
καὶ πάντων οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦσαν ἀτενί-
ζοντες αὐτῷ. 21 ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς αὐτοὺς ὅτι
Σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν.
22 καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς
λόγοις τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόμα-
τος αὐτοῦ, καὶ ἔλεγον Οὐχὶ υἱός ἐστιν Ἰωσὴφ οὗτος;
23 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παρα-
βολὴν ταύτην Ἰατρέ, θεράπευσον σεαυτόν· ὅσα ἠκού-
σαμεν γενόμενα εἰς τὴν Καφαρναούμ, ποίησον καὶ ὧδε
ἐν τῇ πατρίδι σου. 24 εἶπεν δέ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι
οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ.
25 ἐπ' ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν
ταῖς ἡμέραις Ἠλίου ἐν τῷ Ἰσραήλ, ὅτε ἐκλείσθη ὁ
οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὡς ἐγένετο λιμὸς

---

17 αναπτυξας TSVL] ανοιξας HWM : BLW 33 579 sa bo. Ξ sy[sph] 990 A arm | τον [H]W[S]VLM] om Ts : SLW 33. Ξ 157 1355 | 24 λεγω υμιν THWSVLM] ∽ s : 28. ΛΓ 1355 AVEGH | αυτου HWSVLM] εαυτου T : SW. D. 22. 954. | 25 οτι TSl : SLWΨ 33 579 sa. *efl.* sy. Θ 700 *f*1 *f*13. 157 713 1071 Λ 1604 ΩX arm] om HWVLM : rel | επι' ThWSVLM] om *H* : B 1241. D lat (exc *a*) sy[spi]. 990 arm

travit secundum consuetudinem suam die sab-
bati in synagogam, et surrexit legere. 17 Et traditus
est illi liber Esaiae prophetae. Et ut revolvit
librum, invenit locum ubi scriptum erat:

18 *Spiritus Domini super me;*
propter quod unxit me,
evangelizare pauperibus misit me,
sanare contritos corde,
praedicare captivis remissionem,
et caecis visum,
dimittere confractos in remissionem,
19 *praedicare annum Domini acceptum*
et diem retributionis.

20 Et cum plicuisset librum, reddidit ministro,
et sedit. Et omnium in synagoga oculi erant
intendentes in eum. 21 Coepit autem dicere ad
illos: quia Hodie impleta est haec scriptura in
auribus vestris. 22 Et omnes testimonium illi da-
bant, et mirabantur in verbis gratiae, quae pro-
cedebant de ore ipsius, et dicebant: Nonne hic est
filius Ioseph? 23 Et ait illis: Utique dicetis mihi
hanc similitudinem: Medice cura teipsum; quanta
audivimus facta in Capharnaum, fac et hic in
patria tua. 24 Ait autem: Amen dico vobis, quia
nemo propheta acceptus est in patria sua. 25 In
veritate dico vobis, multae viduae erant in diebus
Heliae in Israhel, quando clausum est caelum
annis tribus et mensibus sex, cum facta esset

17ss Is 61,1s; 58,6
19 Lv 25,10
22 J 6,42
23 Mt 4,13
24 J 4,44
25 3 Rg 17,9; 18,1; Ja 5,17

μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, [26] καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν
ἐπέμφθη Ἠλίας εἰ μὴ εἰς Σάρεπτα τῆς Σιδωνίας πρὸς
γυναῖκα χήραν. [27] καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐν τῷ Ἰσραὴλ
ἐπὶ Ἐλισαίου τοῦ προφήτου, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθα-
ρίσθη εἰ μὴ Ναιμὰν ὁ Σύρος. [28] καὶ ἐπλήσθησαν πάν-
τες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα, [29] καὶ ἀνα-
στάντες ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον
αὐτὸν ἕως ὀφρύος τοῦ ὄρους ἐφ' οὗ ἡ πόλις ᾠκοδόμητο
αὐτῶν, ὥστε κατακρημνίσαι αὐτόν· [30] αὐτὸς δὲ διελθὼν
διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο.

[31] Καὶ κατῆλθεν εἰς Καφαρναοὺμ πόλιν τῆς Γαλι-
λαίας. καὶ ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασιν· [32] καὶ
ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ
λόγος αὐτοῦ. [33] καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων
πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου, καὶ ἀνέκραξεν φωνῇ με-
γάλῃ [34] Ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες
ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ Ἅγιος τοῦ Θεοῦ.
[35] καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων Φιμώθητι καὶ
ἔξελθε ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ῥίψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς
τὸ μέσον ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ μηδὲν βλάψαν αὐτόν. [36] καὶ
ἐγένετο θάμβος ἐπὶ πάντας, καὶ συνελάλουν πρὸς ἀλλή-
λους λέγοντες Τίς ὁ λόγος οὗτος, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ
καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασιν καὶ
ἐξέρχονται; [37] καὶ ἐξεπορεύετο ἦχος περὶ αὐτοῦ εἰς
πάντα τόπον τῆς περιχώρου. [38] Ἀναστὰς δὲ ἀπὸ τῆς

fames magna in omni terra; [26] et ad nullam illarum
missus est Helias, nisi in *Sarepta Sidoniae ad mu-
lierem viduam.* [27] Et multi leprosi erant in Israhel
sub Helisaeo propheta; et nemo eorum mundatus
est nisi Naaman Syrus. [28] Et repleti sunt omnes
in synagoga ira haec audientes. [29] Et surrexerunt,
et eiecerunt illum extra civitatem et duxerunt
illum usque ad supercilium montis, super quem
civitas illorum erat aedificata, ut praecipitarent
eum. [30] Ipse autem transiens per medium illorum
ibat.

4, 31-37 **Capharnaum immundum spiritum eicit** (Mc 1, 21-28)

[31] Et descendit in Capharnaum civitatem Gali-
laeae ibique docebat illos sabbatis. [32] Et stupe-
bant in doctrina eius, quia in potestate erat sermo
ipsius. [33] Et in synagoga erat homo habens daemo-
nium immundum, et exclamavit voce magna
[34] dicens: sine, quid nobis et tibi Iesu Nazarene?
venisti perdere nos? scio te quis sis, Sanctus Dei.
[35] Et increpavit illum Iesus dicens: Obmutesce et
exi ab eo. Et cum proiecisset illum daemonium
in medium, exiit ab illo nihilque illum nocuit.
[36] Et factus est pavor in omnibus, et colloqueban-
tur ad invicem dicentes: Quod est hoc verbum,
quia in potestate et virtute imperat immundis
spiritibus, et exeunt? [37] Et divulgabatur fama de
illo in omnem locum regionis.

4, 38-39 **Petri socrus sanatur** (Mt 8, 14-15; Mc 1, 29-31)

[38] Surgens autem Iesus de synagoga introivit

27 4 Rg 5,14 | 31 Mt 4,13; J 2,12 | 32 Mt 7,28s; J 7 46

συναγωγῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος. πενθερὰ
δὲ τοῦ Σίμωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ μεγάλῳ, καὶ
ἠρώτησαν αὐτὸν περὶ αὐτῆς. 39 καὶ ἐπιστὰς ἐπάνω
αὐτῆς ἐπετίμησεν τῷ πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν· πα-
ραχρῆμα δὲ ἀναστᾶσα διηκόνει αὐτοῖς. 40 Δύνοντος δὲ
τοῦ ἡλίου ἅπαντες ὅσοι εἶχον ἀσθενοῦντας νόσοις ποικί-
λαις ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ ἑνὶ ἑκάστῳ αὐτῶν
τὰς χεῖρας ἐπιτιθεὶς ἐθεράπευεν αὐτούς. 41 ἐξήρχετο
δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν, κράζοντα καὶ λέγοντα ὅτι
Σὺ εἶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἴα αὐτὰ λα-
λεῖν, ὅτι ᾔδεισαν τὸν Χριστὸν αὐτὸν εἶναι. 42 Γενομένης
δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον· καὶ οἱ
ὄχλοι ἐπεζήτουν αὐτόν, καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ κατεῖ-
χον αὐτὸν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν. 43 ὁ δὲ εἶπεν
πρὸς αὐτοὺς ὅτι Καὶ ταῖς ἑτέραις πόλεσιν εὐαγγελίσα-
σθαί με δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἀπε-
στάλην. 44 καὶ ἦν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς τῆς
Ἰουδαίας.

5 1 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ καὶ
ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὸς ἦν ἑστὼς παρὰ
τὴν λίμνην Γεννησαρέτ, 2 καὶ εἶδεν πλοιάρια δύο ἑστῶτα

40 απαντες *H*WLM,*S* ([α]παντ.)] *παντες ThsV | επιτιθεις TH WSLM : BW 1241. Ξ D lat (exc *a*). *f*13. Q] επιθεις V : rel | εθεραπευεν T*H*W*S*LM : BWΨ. D lat. 21. 1355 Y arm] -ευσεν hsV : rel | 41 εξηρχετο *H*WVLM] *-χοντο ThS : SC 33 1241. Θ *f*1 346. 1071 1604 X | κραζοντα HsVL] κραυγαζοντα TWM,*S* (-[υγα]-) : WΔ. D. 565 700 118 *f*13. 157 UΓ 047 AVΩEGH | 43 με δει T*H*SVLM] ∽ hW : BW 892. (D *e* it vg. sy[p]) | απεσταλην THWsLM : BSCLW 33 579 892. D. *f*1 *f*13. 213 X arm] -αλμαι *S*V : rel | 44 εις τας συναγωγας THWsLM : BSWΨ 579. D. *f*13. *f*1424 990 Q] εν ταις -γαις *S*V : rel | Ιουδαιας HWSLM : BSCL(W) 579 892 sa bo. sy[sh*]. *f*1 (*f*1424) 990 157 (713) QR. | Γαλιλαιας T-|h|-V : rel | 5 2 πλοιαρια ThWS : S[c]C*LΨ 33 1241. *af*. *f*1424 1071 713 QR 047 A | πλοια *H*V LM : rel | πλοι. δυο *H*WSVLM : BW 579 892 1241 sa bo *ea*. 22. 399.

in domum Simonis. Socrus autem Simonis tene-
batur magnis febribus, et rogaverunt illum pro
ea. 39 Et stans super illam, imperavit febri, et di
misit illam. Et continuo surgens, ministrabat illis.

4, 40-41 Multi alii sanantur (Mt 8, 16-17; Mc 1, 32-34)

40 Cum autem sol occidisset, omnes qui habe-
bant infirmos variis languoribus, ducebant illos
ad eum. At ille singulis manus imponens curabat
eos. 41 Exibant autem daemonia a multis claman-
tia et dicentia: quia Tu es Filius Dei; et increpans
non sinebat ea loqui quia sciebant ipsum esse
Christum.

4, 42-44 In desertum locum egressus, orat (Mc 1, 35-38)

42 Facta autem die, egressus ibat in desertum
locum, et turbae requirebant eum; et venerunt
usque ad ipsum, et detinebant illum, ne discederet
ab eis 43 Quibus ille ait: quia Et aliis civitatibus
oportet me evangelizare regnum Dei; quia ideo
missus sum. 44 Et erat praedicans in synagogis
Galilaeae.

5, 1-8 Mira piscium captura

1 Factum est autem, cum turbae irruerent
in eum ut audirent verbum Dei, et ipse stabat
secus stagnum Genesareth. 2 Et vidit duas naves

41 Mt 8,29; Mc 3,11s
43 L 8,1
44 Mt 4,23

παρὰ τὴν λίμνην· οἱ δὲ ἁλιεῖς ἀπ' αὐτῶν ἀποβάντες
ἔπλυνον τὰ δίκτυα. 3 ἐμβὰς δὲ εἰς ἓν τῶν πλοίων, ὃ ἦν Σί-
μωνος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον·
καθίσας δὲ ἐδίδασκεν ἐκ τοῦ πλοίου τοὺς ὄχλους. 4 ὡς
δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα Ἐπανάγαγε
εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν.
5 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Σίμων εἶπεν αὐτῷ Ἐπιστάτα, δι' ὅλης
νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν· ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί
σου χαλάσω τὰ δίκτυα. 6 καὶ τοῦτο ποιήσαντες συνέ-
κλεισαν πλῆθος ἰχθύων πολύ. διερρήσσετο δὲ τὰ δίκτυα
αὐτῶν. 7 καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις ἐν τῷ ἑτέρῳ
πλοίῳ τοῦ ἐλθόντας συλλαβέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθαν, καὶ
ἔπλησαν ἀμφότερα τὰ πλοῖα ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά.
8 ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος προσέπεσεν τοῖς γόνασιν Ἰησοῦ
λέγων Ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλός εἰμι, Κύριε.
9 θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ
ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων ᾗ συνέλαβον, 10 ὁμοίως δὲ καὶ
Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἳ ἦσαν κοινωνοὶ
τῷ Σίμωνι. καὶ εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα ὁ Ἰησοῦς Μὴ
φοβοῦ. ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν. 11 καὶ

---

sy^{p}] ∽ Th : rel | αλιεις WSVL] αλεεις THM | επλυνον *HLM*^{1} : BW. D lat.] επλυναν ThlM^{2} : SC*L 579 892. 372 QX.; απεπλυνον WV : pc.; απεπλυναν S : rel | 3 ην THWsLM : BSLW 579. D. 157.] + του [S]V : rel | εδιδασκεν / εκ του πλοιου V : p^{4}...] ∽ HWSLM : B. *f*1424.; εν τω πλοιω εδ. T : S sa. D *e.* | 5 ο [*S*]V] om THWsLM : BSLΔ. 1424. | αυτω [*S*]Vl] om THWs*L*M : BS bo. *e.* 700. 990. | ολης THs LM : BSLWΨ 33. 131. 713 1555 A.] + της W[*S*]V : rel | τα δικτυα THWsVLM : BSLW 579 892 sa bo. D (*e*)*cqr*^{2}. Θ 700 *f*1. 713 660. sy^{i}] το -υον *S* : rel | 6 διερρησσετο THW*L*M : BSL(W) 33 892 1241. (D). 990.] *διερρηγνυτο SVl : rel | τα δικτυα THWsVLM : p^{4} BSLW 579 892 sa bo. D *acfff*^{2}*lqr*^{1}. sy^{s}. Θ *f*1. 990 1093 arm] το -υὸν *S* : rel | 7 μετοχοις THsLM : BSLWΨ 579. D *a.* 700. 4] + τοις W[*S*]V : rel | 8 γονασιν THWVLM : p^{4}...] + του S : CLΨ 33 579 1241. Θ *f*1 *f*13. *f*1424 157 713 1071 MΛAFX | 9 η ThWSVLM] ων *H* : B. D. 213 X. | 10 ο TWSVLM] om H : B L bo.

stantes secus stagnum; piscatores autem descen-
derant et lavabant retia. 3 Ascendens autem in
unam navim, quae erat Simonis, rogavit eum a
terra reducere pusillum. Et sedens docebat de
navicula turbas. 4 Ut cessavit autem loqui, dixit
ad Simonem: Duc in altum, et laxate retia vestra
in capturam. 5 Et respondens Simon dixit illi:
Praeceptor, per totam noctem laborantes nihil
cepimus, in verbo autem tuo laxabo rete. 6 Et
cum hoc fecissent, concluserunt piscium multi-
tudinem copiosam; rumpebatur autem rete eorum.
7 Et annuerunt sociis, qui erant in alia navi, ut
venirent et adiuvarent eos. Et venerunt et imple-
verunt ambas naviculas, ita ut paene mergerentur.
8 Quod cum videret Simon Petrus, procidit ad
genua Iesu dicens: Exi a me, quia homo peccator
sum, Domine.

5, 9-11 Primi discipuli vocantur (Mt 4, 18-22; Mc 1, 16-20)

9 Stupor enim circumdederat eum et omnes qui
cum illo erant in captura piscium, quam ceperant;
10 similiter autem Iacobum et Iohannem, filios
Zebedaei, qui erant socii Simonis. Et ait ad Simo-
nem Iesus: Noli timere; ex hoc iam homines eris

5,4 J 21,6
10 Mt 13,47

καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες πάντα
ἠκολούθησαν αὐτῷ.

[12] Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων
καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ πλήρης λέπρας· καὶ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν,
πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον ἐδεήθη αὐτοῦ λέγων Κύριε, ἐὰν
θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι. [13] καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα
ἥψατο αὐτοῦ λέγων Θέλω. καθαρίσθητι· καὶ εὐθέως ἡ
λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ. [14] καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν
αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν, ἀλλὰ ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ
ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου καθὼς
προσέταξεν Μωϋσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. [15] διήρχετο
δὲ μᾶλλον ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ, καὶ συνήρχοντο ὄχλοι πολ-
λοὶ ἀκούειν καὶ θεραπεύεσθαι ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν·
[16] αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ προσευχό-
μενος.

[17] Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἦν δι-
δάσκων, καὶ ἦσαν καθήμενοι Φαρισαῖοι καὶ νομοδιδάσκα-
λοι οἳ ἦσαν ἐληλυθότες ἐκ πάσης κώμης τῆς Γαλιλαίας
καὶ Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλήμ. καὶ δύναμις Κυρίου ἦν
εἰς τὸ ἰᾶσθαι αὐτόν. [18] καὶ ἰδοὺ ἄνδρες φέροντες ἐπὶ
κλίνης ἄνθρωπον ὃς ἦν παραλελυμένος, καὶ ἐζήτουν
αὐτὸν εἰσενεγκεῖν καὶ θεῖναι ἐνώπιον αὐτοῦ. [19] καὶ μὴ
εὑρόντες ποίας εἰσενέγκωσιν αὐτὸν διὰ τὸν ὄχλον, ἀνα-
βάντες ἐπὶ τὸ δῶμα διὰ τῶν κεράμων καθῆκαν αὐτὸν σὺν
τῷ κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ. [20] καὶ

11 παντα THWLM] απαντα SV | 12 και ιδων SVL] ιδων δε THWM : BS 579 bo. *e.* 124. 990 | 13 λεγων HWLM : BSCLW 33 579 sa. D. Θ *f*13. 213 990 X] *ειπων TSV :, rel | 18 θειναι TSVLM] * + αυτον [H]W : BL sa bo. sy. Ξ Θ. 157 1012 | 19 του Ἰησου THSVLM] παντων W : B.

capiens. [11] Et subductis ad terram navibus, re-
lictis omnibus secuti sunt eum.

5, 12-16 Leprosus mundatur (Mt 8, 2-4; Mc 1, 40-45)

[12] Et factum est, cum esset in una civitatum,
et ecce vir plenus lepra; et videns Iesum et proci-
dens in faciem, rogavit eum dicens: Domine, si vis,
potes me mundare. [13] Et extendens manum, teti-
git eum, dicens: Volo, mundare. Et confestim
lepra discessit ab illo. [14] Et ipse praecepit illi ut
nemini diceret; sed Vade, ostende te sacerdoti,
et offer pro emundatione tua, sicut praecepit
Moyses, in testimonium illis. [15] Perambulabat
autem magis sermo de illo, et conveniebant turbae
multae ut audirent et curarentur ab infirmitatibus
suis. [16] Ipse autem secedebat in desertum et
orabat.

5, 17-26 Paralyticus absolvitur et sanatur (Mt 9, 1-8; Mc 2, 1-12)

[17] Et factum est in una dierum, et ipse sedebat
docens. Et erant pharisaei sedentes et legis docto-
res, qui venerant ex omni castello Galilaeae et
Iudaeae et Hierusalem. Et virtus Domini erat ad
sanandum eos. [18] Et ecce viri portantes in lecto
hominem, qui erat paralyticus, et quaerebant eum
inferre et ponere ante eum. [19] Et non invenientes
qua parte illum inferrent prae turba, ascenderunt
supra tectum et per tegulas summiserunt eum
cum lecto in medium ante Iesum. [20] Quorum

11 Mt 19,27; Mc 10,28
14 Lv 13,49; 14,2-32
16 Mc 1,35

ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν Ἄνθρωπε, ἀφέωνταί σοι αἱ
ἁμαρτίαι σου. 21 καὶ ἤρξαντο διαλογίζεσθαι οἱ γραμμα-
τεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι λέγοντες Τίς ἐστιν οὗτος ὃς λαλεῖ
βλασφημίας; τίς δύναται ἁμαρτίας ἀφιέναι εἰ μὴ μόνος
ὁ Θεός; 22 ἐπιγνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν
ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς Τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς
καρδίαις ὑμῶν; 23 τί ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν Ἀφέων-
ταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, ἢ εἰπεῖν Ἔγειρε καὶ περιπάτει;
24 ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐξουσίαν ἔχει
ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἶπεν τῷ παραλελυμένῳ
Σοὶ λέγω, ἔγειρε καὶ ἄρας τὸ κλινίδιόν σου πορεύου εἰς
τὸν οἶκόν σου. 25 καὶ παραχρῆμα ἀναστὰς ἐνώπιον αὐ-
τῶν, ἄρας ἐφ᾽ ὃ κατέκειτο, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ
δοξάζων τὸν Θεόν. 26 καὶ ἔκστασις ἔλαβεν ἅπαντας,
καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν, καὶ ἐπλήσθησαν φόβου λέγοντες
ὅτι Εἴδομεν παράδοξα σήμερον.

27 Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθεν, καὶ ἐθεάσατο τελώνην ὀνό-
ματι Λευὶν καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ
Ἀκολούθει μοι. 28 καὶ καταλιπὼν πάντα ἀναστὰς ἠκο-
λούθει αὐτῷ. 29 Καὶ ἐποίησεν δοχὴν μεγάλην Λευὶς αὐτῷ
ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἦν ὄχλος πολὺς τελωνῶν καὶ
ἄλλων οἳ ἦσαν μετ᾽ αὐτῶν κατακείμενοι. 30 καὶ ἐγόγγυ-
ζον οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς αὐτῶν πρὸς τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ λέγοντες Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ
ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε; 31 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰη-

---

21 αφιεναι SL (text)] *αφειναι THWVL (comm) M : B. Ξ D. | 24 ο υιος του ανθρωπου / εξουσιαν εχει THWSVLM : BLW sa. Ξ bf(ff2)g1lq. vg. 565 544. KΠ] ∽ s : rel | παραλελυμενῳ THWSVLM] παραλυτικῳ h : SCLW 33 579. Ξ D. Θ 700 f13. f1424 213 1071 157 273 MNXF | 28 ηκολουθει THWL : BLW 892. Ξ D a. 700 69.] *-θησεν SVlM : rel | 29 αυτων THWSVLM] αυτου h : B* 579. f1. 660. sylm | 31 ο T[H]WSVLM] om : p4 B.

fidem ut vidit, dixit: Homo, remittuntur tibi pec-
cata tua. 21 Et coeperunt cogitare scribae et phari-
saei dicentes: Quis est hic, qui loquitur blasphe-
mias? Quis potest dimittere peccata nisi solus
Deus? 22 Ut cognovit autem Iesus cogitationes
eorum, respondens dixit ad illos: Quid cogitatis
in cordibus vestris? 23 Quid est facilius dicere:
Dimittuntur tibi peccata, an dicere: Surge et am-
bula? 24 Ut autem sciatis quia Filius hominis
habet potestatem in terra dimittendi peccata, ait
paralytico: Tibi dico, surge, tolle lectum tuum et
vade in domum tuam. 25 Et confestim consurgens
coram illis, tulit lectum, in quo iacebat, et abiit
in domum suam magnificans Deum. 26 Et stupor
apprehendit omnes, et magnificabant Deum. Et
repleti sunt timore dicentes: quia Vidimus mira-
bilia hodie.

5, 27-32 **Matthaei vocatio** (Mt 9, 9-13; Mc 2, 13-17)

27 Et post haec exiit, et vidit publicanum no-
mine Levi, sedentem ad telonium, et ait illi:
Sequere me. 28 Et relictis omnibus, surgens secu-
tus est eum. 29 Et fecit ei convivium magnum Levi
in domo sua; et erat turba multa publicanorum
et aliorum, qui cum illis erant discumbentes.
30 Et murmurabant pharisaei et scribae eorum
dicentes ad discipulos eius: Quare cum publica-
nis et peccatoribus manducatis et bibitis? 31 Et

---

21 L 7,49; Is 43,25
24 Mt 28,18
30 L 15,2; 19,7
31 L 4,23

σοῦς εἶπεν πρὸς αὐτούς Οὐ χρείαν ἔχουσιν οι ὑγιαίνον-
τες ἰατροῦ ἀλλὰ οἱ κακῶς ἔχοντες· 32 οὐκ ἐλήλυθα καλέ-
σαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. 33 Οἱ δὲ
εἶπαν πρὸς αὐτόν Οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου νηστεύουσιν
πυκνὰ καὶ δεήσεις ποιοῦνται, ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρι-
σαίων, οἱ δὲ σοὶ ἐσθίουσιν καὶ πίνουσιν. 34 ὁ δὲ Ἰησοῦς
εἶπεν πρὸς αὐτούς Μὴ δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος,
ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστιν, ποιῆσαι νηστεύειν;
35 ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ
νυμφίος, τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.
36 Ἔλεγεν δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς ὅτι Οὐδεὶς
ἐπίβλημα ἀπὸ ἱματίου καινοῦ σχίσας ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμά-
τιον παλαιόν· εἰ δὲ μήγε, καὶ τὸ καινὸν σχίσει καὶ τῷ
παλαιῷ οὐ συμφωνήσει τὸ ἐπίβλημα τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ.
37 καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ
δὲ μήγε, ῥήξει ὁ οἶνος ὁ νέος τοὺς ἀσκούς, καὶ αὐτὸς
ἐκχυθήσεται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· 38 ἀλλὰ οἶνον νέον
εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον. 39 καὶ οὐδεὶς πιὼν παλαιὸν
εὐθέως θέλει νέον· λέγει γάρ Ὁ παλαιὸς χρηστός ἐστιν.
6 1 Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ δευτεροπρώτῳ διαπορεύε-
σθαι αὐτὸν διὰ σπορίμων, καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
καὶ ἤσθιον τοὺς στάχυας ψώχοντες ταῖς χερσίν. 2 τινὲς
δὲ τῶν Φαρισαίων εἶπαν Τί ποιεῖτε ὃ οὐκ ἔξεστιν τοῖς

---

34 Ιησους THWVLM : p4 BSCLW 33 sa bo. Ξ D f. f1 f13. 213 1071 157 713 RX syhm] om S : rel | νηστευειν WSVLM] νηστευσαι THs : BSc 1241. Ξ 28. 213 1093 X. | 39 και... εστιν T[H]WSVLM : p4...] om : D e it. Marc Ir Eus | και ThW[S]VLM] om [H] s : p4 BSc 892 1241.700. | ευθεως [S]V] om THWsLM : p4 BSC*LW 579 1241 sa bo. f1. 157. arm | χρηστος THWsLM : p4 BSLW 1241 sa bo. 157. syp arm] χρηστοτερος SV : rel | 6 1 δευτεροπρωτῳ T[S]V] om HWsLM : p4 BSLW 33 579 1241 sa bo. bcfclqr1. f1 69*. 157. syp hm Ta | και ησθιον / τους σταχυας HWSVLM : p4 BC*L 892 1241. 565 700. 1038 R] * ∽ T : pler | 2 εξεστιν HWL : p4 B sa. D lat (exc q). 700 69 788. R. arm] + ποιειν TSVM : rel

respondens Iesus dixit ad illos: Non egent qui
sani sunt medico, sed qui male habent. 32 Non
veni vocare iustos, sed peccatores ad paenitentiam.

5, 33-39 **Quaestio de ieiunio** (Mt 9, 14-17; Mc 2, 18-22)

33 At illi dixerunt ad eum: Quare discipuli
Iohannis ieiunant frequenter et obsecrationes fa-
ciunt, similiter et pharisaeorum; tui autem edunt
et bibunt? 34 Quibus ipse ait: Numquid potestis
filios sponsi, dum cum illis est sponsus, facere
ieiunare? 35 Venient autem dies, cum ablatus
fuerit ab illis sponsus, tunc ieiunabunt in illis
diebus. 36 Dicebat autem et similitudinem ad illos:
quia Nemo commissuram a novo vestimento im-
mittit in vestimentum vetus; alioquin et novum
rumpit, et veteri non convenit commissura a novo.
37 Et nemo mittit vinum novum in utres veteres;
alioquin rumpet vinum novum utres, et ipsum
effundetur, et utres peribunt. 38 Sed vinum novum
in utres novos mittendum est, et utraque conser-
vantur. 39 Et nemo bibens vetus statim vult
novum; dicit enim: Vetus melius est.

6, 1-5 **Discipuli sabbato spicas evellunt** (Mt 12, 1-8; Mc 2, 23-28)

1 Factum est autem in sabbato secundo pri-
mo, cum transiret per sata, vellebant discipuli
eius spicas, et manducabant confricantes mani-
bus. 2 Quidam autem pharisaeorum dicebant illis:
Quid facitis quod non licet in sabbatis? 3 Et re-

---

34 J 3,29
35 L 17,22; J 16,20
37 Job 32,19
3 1 Sm 21,1-6

σάββασιν; 3 καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς
Οὐδὲ τοῦτο ἀνέγνωτε ὃ ἐποίησεν Δαυὶδ ὁπότε ἐπείνασεν
αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες; 4 ὡς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον
τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως λαβὼν ἔφαγεν
καὶ ἔδωκεν τοῖς μετ αὐτοῦ, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ
μόνους τοὺς ἱερεῖς; 5 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι Κύριός ἐστιν
ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου. 6 Ἐγένετο δὲ
ἐν ἑτέρῳ σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν συναγωγὴν
καὶ διδάσκειν· καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐκεῖ καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἡ
δεξιὰ ἦν ξηρά· 7 παρετηροῦντο δὲ αὐτὸν οἱ γραμματεῖς
καὶ οἱ Φαρισαῖοι εἰ ἐν τῷ σαββάτῳ θεραπεύει, ἵνα εὕρω-
σιν κατηγορεῖν αὐτοῦ. 8 αὐτὸς δὲ ᾔδει τοὺς διαλογισμοὺς
αὐτῶν, εἶπεν δὲ τῷ ἀνδρὶ τῷ ξηρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα
Ἔγειρε καὶ στῆθι εἰς τὸ μέσον· καὶ ἀναστὰς ἔστη.
9 εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς Ἐπερωτῶ ὑμᾶς εἰ ἔξε-
στιν τῷ σαββάτῳ ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν
σῶσαι ἢ ἀπολέσαι; 10 καὶ περιβλεψάμενος πάντας αὐτοὺς

---

3 ο^1 T[H]WSVLM] om : p^4 B. | προς αυτους ειπεν / ο Ιησους HWVLM : p^4...] * ∽ TS : SLWΨ 579. Θ. 157. vg. | οποτε TWSVM] * οτε HL : p^4 BSCLΔWΨ 33 579. D. *f*1 69. *f*1424 213 1071 157 713 1604 ΥΩ*X | οντες TWSVM] * om HL : p^4 BSLW 33 579 892. D. Θ 700 *f*1 69. 213 157 713 X sy^{pi} | 4 ως T[H]WSVLM] om p^4 B. D. sy^p. | λαβων HWVLM : p^4 BC*L 33 892. Θ. 251 X.] ελαβεν και TS : pler | εδωκεν HWSVLM : p^4 BLWΨ sa bo. lat. *f*1. 1604. sy^p] * + και T : rel | 5 οτι TSVl] * om HW*L*M : p^4 BS*W 579. 700 *f*1. 157 954 arm | ο... σαββατου ThSVlM^2] του σαββ. ο υιος του ανθρ. *H*W*L*M^1 : p^4 BSW sa bo. sy^{ri} Ta | 7 αυτον HWLM : p^4 BSLW 33 579 892 sa bo. D. 22 *f*13. *f*1424 213 1071 157 713 1604 X sy^{phl} arm] * om TSV : rel | θεραπευει T*H*SVLM : SLWΨ 579 1241. D. 565. 1604 2324 ΑΠ] -ευσει hW : p^4 rel | κατηγορειν THWLM^1 : p^4 BS* 1241 sa. (D) lat (exc *fr*^{1}). Θ 28 *f*1 124. 1604 ΧΩ 028 sy^{ph*i}] κατηγοριαν κατ SVM^2 : pler | 8 και^2 THWLM : p^4 BSLW 33 579 892 bo. D lat. Θ 700 *f*1. *f*1424 213 157 472. sy^1] ο δε SV : rel | 9 ο T[H]WSVLM] om : p^4 B. | επερωτω THW*S*LM : p^4 BSLW bo. *efl*. vg. sy^1] * -ωτησω sV : rel | ει THWLM : p^4 BSLW 579 892 sa bo. D lat (exc *gr*^{1}). 157. sy^1] τι SV : rel | 10 αυτους THWVLM : p^4...] * + εν οργη S : D (*e*) it (exc *fg*^{1}).

spondens Iesus ad eos dixit: Nec hoc legistis quod
fecit David, cum esurisset ipse et qui cum illo
erant? 4 quomodo intravit in domum Dei et
panes propositionis sumpsit et manducavit et dedit
his qui cum ipso erant, quos non licet manducare
nisi tantum sacerdotibus? 5 Et dicebat illis: quia
Dominus est Filius hominis etiam sabbati.

6, 6-11 **Sabbato manum aridam sanat** (Mt 12, 9-14; Mc 3, 1-6)

6 Factum est autem et in alio sabbato, ut in-
traret in synagogam et doceret. Et erat ibi homo,
et manus eius dextra erat arida. 7 Observabant
autem scribae et pharisaei, si in sabbato curaret,
ut invenirent unde accusarent eum. 8 Ipse vero
sciebat cogitationes eorum, et ait homini, qui ha-
bebat manum aridam: Surge et sta in medium.
Et surgens stetit. 9 Ait autem ad illos Iesus:
Interrogo vos, si licet sabbatis benefacere, an male;
animam salvam facere, an perdere? 10 Et circum-

---

4 Lv 24,9
6 L 14,1

εἶπεν αὐτῷ Ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. ὁ δὲ ἐποίησεν, καὶ
ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ. 11 αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν
ἀνοίας, καὶ διελάλουν πρὸς ἀλλήλους τί ἂν ποιήσαιεν τῷ
Ἰησοῦ.
12 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐξελθεῖν αὐτὸν
εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι, καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ
προσευχῇ τοῦ Θεοῦ. 13 καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα, προσ-
εφώνησεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐ-
τῶν δώδεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν, 14 Σίμωνα,
ὃν καὶ ὠνόμασεν Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ, καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, καὶ Φίλιππον καὶ
Βαρθολομαῖον, 15 καὶ Ματθαῖον καὶ Θωμᾶν, καὶ Ἰάκω-
βον Ἀλφαίου καὶ Σίμωνα τὸν καλούμενον Ζηλωτήν,
16 καὶ Ἰούδαν Ἰακώβου καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώθ, ὃς ἐγένετο
προδότης, 17 καὶ καταβὰς μετ' αὐτῶν ἔστη ἐπὶ τόπου
πεδινοῦ, καὶ ὄχλος πολὺς μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ πλῆθος
πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλὴμ
καὶ τῆς παραλίου Τύρου καὶ Σιδῶνος, 18 οἳ ἦλθον ἀκοῦ-
σαι αὐτοῦ καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν, καὶ οἱ
ἐνοχλούμενοι ἀπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων ἐθεραπεύοντο·
19 καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτουν ἅπτεσθαι αὐτοῦ, ὅτι δύναμις
παρ' αὐτοῦ ἐξήρχετο καὶ ἰᾶτο πάντας. 20 Καὶ αὐτὸς
ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ
ἔλεγεν

Μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν
ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.
21 μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν, ὅτι χορτασθήσεσθε.

Θ *f*1 (*f*13). 1071 (157) Λ 1604 X sy^hl arm | 15 καί³ T[H]S[V]LM : 𝔭⁴ SL 33 1241 sa bo. D* *abcdff²lq*. sy^sp. 700 *f*13. 472 arm] om W : rel

spectis omnibus, dixit homini: Extende manum
tuam. Et extendit; et restituta est manus eius.
11 Ipsi autem repleti sunt insipientia, et colloque-
bantur ad invicem quidnam facerent Iesu.

6, 12-16 **Duodecim apostolorum electio** (Mt 5, 1; 10, 1-4; Mc 3, 7-19)

12 Factum est autem in illis diebus, exiit in
montem orare, et erat pernoctans in oratione Dei.
13 Et cum dies factus esset, vocavit discipulos
suos, et elegit duodecim ex ipsis, quos et apostolos
nominavit: 14 Simonem, quem cognominavit Pe-
trum, et Andream fratrem eius, Iacobum et Iohan-
nem, Philippum et Bartholomaeum, 15 Matthaeum
et Thomam, Iacobum Alphaei et Simonem, qui
vocatur zelotes, 16 et Iudam Iacobi et Iudam
Iscariotem, qui fuit proditor.

6, 17-19 **Montani sermonis adiuncta** (Mt 4, 24-25; 5, 1-2; Mc 3, 7-12)

17 Et descendens cum illis, stetit in loco cam-
pestri, et turba discipulorum eius et multitudo
copiosa plebis ab omni Iudaea et Hierusalem et
maritima et Tyri et Sidonis, 18 qui venerant ut
audirent eum et sanarentur a languoribus suis.
Et qui vexabantur a spiritibus immundis, cura-
bantur. 19 Et omnis turba quaerebat eum tan-
gere, quia virtus de illo exibat et sanabat omnes.

6, 20-26 **Benedictiones ac maledictiones** (Mt 5, 3-12)

20 Et ipse, elevatis oculis in discipulos suos, di-
cebat:
Beati pauperes, quia vestrum est regnum Dei.
21 Beati qui nunc esuritis, quia saturabimini.

13 A 1,13; J 6,70 | 21 Ap 7,16s; Ps 125,5s; Is 61,3; 65,13s

μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε.
22 μακάριοί ἐστε ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι,
καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς καὶ ὀνειδίσωσιν καὶ ἐκβάλωσιν
τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν ἕνεκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.
23 χάρητε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε· ἰδοὺ γὰρ
ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τῷ οὐρανῷ· κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ
ἐποίουν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.
24 Πλὴν οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις,
ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν.
25 οὐαὶ ὑμῖν, οἱ ἐμπεπλησμένοι νῦν, ὅτι πεινάσετε.
οὐαί, οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε.
26 οὐαὶ ὅταν καλῶς εἴπωσιν ὑμᾶς πάντες οἱ ἄνθρωποι·
κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποίουν τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ πα-
τέρες αὐτῶν. 27 Ἀλλὰ ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν· Ἀγα-
πᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν
ὑμᾶς, 28 εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, προσεύχε-
σθε περὶ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς. 29 τῷ τύπτοντί σε
ἐπὶ τὴν σιαγόνα πάρεχε καὶ τὴν ἄλλην, καὶ ἀπὸ τοῦ
αἴροντός σου τὸ ἱμάτιον καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσῃς.
30 παντὶ αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντος τὰ σὰ
μὴ ἀπαίτει. 31 καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ
ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. 32 καὶ εἰ
ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν;
καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγα-
πῶσιν. 33 καὶ ἐὰν ἀγαθοποιῆτε τοὺς ἀγαθοποιοῦντας

---

26 καλως ειπωσιν υμας TSl : SLΨ 33 579 sa. *ff*[2]*g*[1]*lr*[1]. vg[cl]. 544 230 1071 273 H] *καλ. υμ. ειπ. HVLM : pler; υμ. καλ. ειπ. W : B. *eq.* | οι πατερες αυτων THSVLM] om W : B sa. sy[s]. 700. | 29 επι HW SVLM] *εις T : S*W 892. D lat. Θ 700. | 31 και υμεις Th[S]VL] om *H*WsM : B 579. *aff*[2]*l*. sy[s]. 700. | 33 και[1] SVL] + γαρ T[H]WM : BS*. 700. | και[2] THWSLM : BS*W 892* sa bo. sy[s] 157. Λ.] * + γαρ V : rel

Beati qui nunc fletis, quia ridebitis.
22 Beati eritis cum vos oderint homines et cum
separaverint vos et exprobraverint et eiecerint
nomen vestrum tamquam malum propter Filium
hominis. 23 Gaudete in illa die et exsultate; ecce
enim merces vestra multa est in caelo; secundum
haec enim faciebant prophetis patres eorum.
24 Verumtamen vae vobis divitibus, quia ha-
betis consolationem vestram.
25 Vae vobis qui saturati estis, quia esurietis.
Vae vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis et
flebitis.
26 Vae cum benedixerint vobis homines; secun-
dum haec enim faciebant pseudoprophetis patres
eorum.

6, 27-36 **Inimicorum dilectio** (Mt 5, 38-48)

27 Sed vobis dico, qui auditis: Diligite inimicos
vestros, benefacite his qui oderunt vos. 28 Benedi-
cite maledicentibus vobis, et orate pro calum-
niantibus vos. 29 Et qui te percutit in maxillam,
praebe et alteram; et ab eo, qui aufert tibi vesti-
mentum, etiam tunicam noli prohibere. 30 Omni
autem petenti te tribue; et qui aufert quae tua
sunt, ne repetas. 31 Et prout vultis ut faciant vobis
homines, et vos facite illis similiter. 32 Et si di-
ligitis eos qui vos diligunt, quae vobis est gratia?
nam et peccatores diligentes se diligunt. 33 Et si
benefeceritis his qui vobis benefaciunt, quae

---

22 J 15,19; 16,2
24 Ja 5,1
25 Ja 4,4; Mi 2,11
31 Mt 7,12; Tob 4,16

ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ
ποιοῦσιν. 34 καὶ ἐὰν δανείσητε παρ' ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν,
ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανεί-
ζουσιν ἵνα ἀπολάβωσιν τὰ ἴσα. 35 πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς
ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ ἀγαθοποιεῖτε καὶ δανείζετε μηδὲν
ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολύς, καὶ
ἔσεσθε υἱοὶ Ὑψίστου, ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς
ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. 36 Γίνεσθε οἰκτίρμονες, καθ-
ὼς ὁ Πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστίν. καὶ μὴ κρίνετε, καὶ
οὐ μὴ κριθῆτε· 37 καὶ μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ κατα-
δικασθῆτε. ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε· 38 δίδοτε, καὶ
δοθήσεται ὑμῖν· μέτρον καλὸν πεπιεσμένον σεσαλευμέ-
νον ὑπερεκχυννόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν·
ᾧ γὰρ μέτρῳ μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν. 39 Εἶπεν
δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς Μήτι δύναται τυφλὸς τυφλὸν
ὁδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον ἐμπεσοῦνται; 40 οὐκ
ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον· κατηρτισμένος δὲ
πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ. 41 Τί δὲ βλέπεις τὸ
κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν
τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς; 42 ἢ πῶς δύνασαι
λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου Ἀδελφέ, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος
τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σοῦ
δοκον οὐ βλέπων; ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ
τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις τὸ κάρφος τὸ ἐν
τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου ἐκβαλεῖν. 43 Οὐ γάρ ἐστιν

---

34 εστιν T[H]SVLM] *om W : p45 B. *e:* 700. | 35 μηδεν *H*WSV LM] μηδενα. Th : SW. sy^sp^. 1071 489 Π *X. | 36 καθως THWLM : BSLWΨ 579 sa bo. Ξ *cd.* sy^si^. *f*1. 1071] * + και SV : rel | 38 ῳ γαρ μετρῳ THWVLM : BSLW 33 sa bo. Ξ D *c.* *f*1.] τῳ γαρ αυτῳ μετρῳ ῳ S : (p45) rel | αντιμετρηθησεται T*H*WSVLM] μετρηθησεται h : B* 33 sa. *ebq.* 28. P. arm | 42 η πως *S* ([η] π.), VL] πως THWsM : B. *eff*2 sy^s^.; πως δε : S 579 892:

vobis est gratia? siquidem et peccatores hoc fa-
ciunt. 34 Et si mutuum dederitis his a quibus
speratis recipere, quae gratia est vobis? nam et
peccatores peccatoribus faenerantur, ut recipiant
aequalia. 35 Verumtamen diligite inimicos vestros,
benefacite et mutuum date, nihil inde sperantes,
et erit merces vestra multa, et eritis filii Altissimi,
quia ipse benignus est supe ingratos et malos.
36 Estote ergo misericordes, sicut et Pater vester
misericors est.

6, 37-42 **Iudicia vitanda** (Mt 7, 1-6)

37 Nolite iudicare, et non iudicabimini; nolite
condemnare, et non condemnabimini. Dimittite,
et dimittemini. 38 Date, et dabitur vobis; mensu-
ram bonam et confertam et coagitatam et superef-
fluentem dabunt in sinum vestrum. Eadem quip-
pe mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis.
39 Dicebat autem illis et similitudinem: Num-
quid potest caecus caecum ducere? nonne ambo
in foveam cadunt? 40 Non est discipulus super
magistrum; perfectus autem omnis erit, si sit sicut
magister eius. 41 Quid autem vides festucam in
oculo fratris tui, trabem autem, quae in oculo
tuo est, non consideras? 42 Aut quomodo potes
dicere fratri tuo: Frater, sine eiciam festucam de
oculo tuo, ipse in oculo tuo trabem non videns?
Hypocrita, eice primum trabem de oculo tuo, et
tunc perspicies ut educas festucam de oculo fra-
tris tui.

6, 43-46 **Bona opera facienda** (Mt 7, 15-23)

43 Non est enim arbor bona, quae facit fructus

---

34 Lv 25,35s | 37 Mt 6,14 | 38 Mc 4,24 | 40 Mt 10,24s; J 15,20

δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρόν, οὐδὲ πάλιν δένδρον
σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν. 44 ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ
τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται· οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλ-
λέγουσιν σῦκα, οὐδὲ ἐκ βάτου σταφυλὴν τρυγῶσιν. 45 ὁ
ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας
αὐτοῦ προφέρει τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ πονηρὸς ἐκ τοῦ πονηροῦ
προφέρει τὸ πονηρόν· ἐκ γὰρ περισσεύματος καρδίας
λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ. 46 Τί δέ με καλεῖτε Κύριε Κύριε,
καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω; 47 Πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρός με καὶ
ἀκούων μου τῶν λόγων καὶ ποιῶν αὐτούς, ὑποδείξω ὑμῖν
τίνι ἐστὶν ὅμοιος. 48 ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι
οἰκίαν, ὃς ἔσκαψεν καὶ ἐβάθυνεν καὶ ἔθηκεν θεμέλιον
ἐπὶ τὴν πέτραν· πλημμύρας δὲ γενομένης προσέρρηξεν
ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴσχυσεν σαλεῦσαι
αὐτὴν διὰ τὸ καλῶς οἰκοδομῆσθαι αὐτήν. 49 ὁ δὲ ἀκούσας
καὶ μὴ ποιήσας ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομήσαντι
οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου, ᾗ προσέρρηξεν ὁ
ποταμός, καὶ εὐθὺς συνέπεσεν, καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆγμα
τῆς οἰκίας ἐκείνης μέγα. 7 1 Ἐπειδὴ ἐπλήρωσεν πάντα
τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς
Καφαρναούμ.

2 Ἑκατοντάρχου δέ τινος δοῦλος κακῶς ἔχων ἤμελλεν
τελευτᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἔντιμος. 3 ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ
Ἰησοῦ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους τῶν Ἰου-
δαίων, ἐρωτῶν αὐτὸν ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δοῦλον

45 αυτου[1] [S]VLM] om THWs : BS 579. | 46 α THSVLM] ο hW : B. e. | 48 πλημμυρας SVL] -ρης THWM | 7 1 επειδη THWSVLM : BC*W 579 (892) sa. 124. 213 2324 ΑΠΧ] επει δε h : p45? rel

malos; neque arbor mala faciens fructum bonum
44 Unaquaeque enim arbor de fructu suo cogno-
scitur. Neque enim de spinis colligunt ficus, neque
de rubo vindemiant uvam. 45 Bonus homo de
bono thesauro cordis sui profert bonum; et malus
homo de malo thesauro profert malum; ex abun-
dantia enim cordis os loquitur. 46 Quid autem
vocatis me Domine, Domine, et non facitis quae
dico?

6, 47-49 **Conclusio** (Mt 7, 24-29)

47 Omnis qui venit ad me et audit sermones
meos et facit eos, ostendam vobis cui similis sit.
48 Similis est homini aedificanti domum, qui fodit
in altum et posuit fundamentum super petram;
inundatione autem facta, illisum est flumen do-
mui illi, et non potuit eam movere; fundata enim
erat super petram.
49 Qui autem audit et non facit similis est ho-
mini aedificanti domum suam super terram sine
fundamento; in quam illisus est fluvius, et continuo
cecidit, et facta est ruina domus illius magna.

7, 1-10 **Centurionis servus sanatur** (Mt 8,5-13)

1 Cum autem implesset omnia verba sua in
aures plebis, intravit Capharnaum. 2 Centurionis
autem cuiusdam servus male habens erat moritu-
rus, qui illi erat pretiosus. 3 Et cum audisset de
Iesu, misit ad eum seniores Iudaeorum rogans
eum, ut veniret et salvaret servum eius. 4 At

45 Mt 12,34s
46 Ma 1,6; Mt 7,21
49 Sap 4,4

αὐτοῦ. 4 οἱ δὲ παραγενόμενοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν παρεκά-
λουν αὐτὸν σπουδαίως, λέγοντες ὅτι ἄξιός ἐστιν ᾧ παρ-
έξῃ τοῦτο· 5 ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ τὴν συν-
αγωγὴν αὐτὸς ᾠκοδόμησεν ἡμῖν. 6 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπορεύετο
σὺν αὐτοῖς. ἤδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος ἀπὸ
τῆς οἰκίας, ἔπεμψεν πρὸς αὐτὸν φίλους ὁ ἑκατόνταρχος
λέγων αὐτῷ Κύριε, μὴ σκύλλου· οὐ γὰρ ἱκανός εἰμι ἵνα
ὑπὸ τὴν στέγην μου εἰσέλθῃς· 7 διὸ οὐδὲ ἐμαυτὸν ἠξίωσα
πρὸς σὲ ἐλθεῖν· ἀλλὰ εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήτω ὁ παῖς μου.
8 καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενος,
ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ Πορεύ-
θητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ Ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ
τῷ δούλῳ μου Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. 9 ἀκούσας δὲ
ταῦτα ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν αὐτόν, καὶ στραφεὶς τῷ ἀκο-
λουθοῦντι αὐτῷ ὄχλῳ εἶπεν Λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσ-
ραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον. 10 καὶ ὑποστρέψαντες εἰς
τὸν οἶκον οἱ πεμφθέντες εὗρον τὸν δοῦλον ὑγιαίνοντα.
11 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑξῆς ἐπορεύθη εἰς πόλιν καλουμέ-
νην Ναΐν, καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ
ὄχλος πολύς. 12 ὡς δὲ ἤγγισεν τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ
ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τεθνηκὼς μονογενὴς υἱὸς τῇ μητρὶ
αὐτοῦ, καὶ αὐτὴ ἦν χήρα, καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς
ἦν σὺν αὐτῇ. 13 καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Κύριος ἐσπλαγχνίσθη

---

4 παρεκαλουν HWVLM] *ηρωτων TS : SLΔ 579. Ξ D lat sy^{sp}. 700 1 131 f13. | 6 απο HWSVLM] *om T : S. D. f1 f13. | προς αυτον sV] om THWSLM : BS* 579 892 1241 sa. | εκατονταρχος SVL] -χης THWM | αυτῳ HWSVLM] om T : S* sa. bq vg. Θ 700. | ικανος ειμι THWsLM · BSW. blq. 700.] * ∽ SVl : rel ⌈ 7 ιαθητω THWSLM : BL 1241.] *-θησεται sV : rel | 10 τον^{2} THWLM : BSLW 579 892 1241 sa bo e it (exc f). sy^{sl}. 700 f1. 157] + ασθενουντα SV : rel | 11 τῳ HW SVLM] *τῃ Th : S*C 892 bo. D ecf. sy^{ph}. 28 544 124. f1424 213 1071 157 MKΠ 028 | αυτου HWLM : BSLW 579 sa bo. Ξ D lat (exc bcq). sy^{sp}. 157 1604.1355 F arm] + ικανοι TSV : rel | 12 μονογενης υιος THWVLM : BSLW 579. Ξ c X.] * ∽ S : rel | αὐτή HL] αὕτη TWSVM

illi cum venissent ad Iesum, rogabant eum solli-
cite dicentes ei: quia Dignus est ut hoc illi praestes;
5 diligit enim gentem nostram et synagogam ipse
aedificavit nobis. 6 Iesus autem ibat cum illis. Et
cum iam non longe esset a domo, misit ad eum
centurio amicos dicens: Domine noli vexari; non
enim sum dignus ut sub tectum meum intres.
7 Propter quod et meipsum non sum dignum ar-
bitratus ut venirem ad te; sed dic verbo, et sana-
bitur puer meus. 8 Nam et ego homo sum sub
potestate constitutus habens sub me milites, et
dico huic: Vade, et vadit; et alii: Veni, et venit;
et servo meo: Fac hoc, et facit. 9 Quo audito,
Iesus miratus est, et conversus sequentibus se
turbis dixit: Amen dico vobis, nec in Israhel tan-
tam fidem inveni. 10 Et reversi qui missi fuerant
domum, invenerunt servum, qui languerat, sanum.

7, 11-17 Naim viduae filius suscitatur

11 Et factum est, deinceps ibat in civitatem
quae vocatur Naim, et ibant cum eo discipuli
eius et turba copiosa. 12 Cum autem appropin-
quaret portae civitatis, ecce defunctus efferebа-
tur filius unicus matris suae, et haec vidua erat;
et turba civitatis multa cum illa. 13 Quam cum
vidisset Dominus, misericordia motus super eam,

7,2 J 4,46
12 3 Reg 17,17.23
13 4 Rg 4,33.37

ἐπ᾽ αὐτῇ καὶ εἶπεν αὐτῇ Μὴ κλαῖε. [14] καὶ προσελθὼν
ἥψατο τῆς σοροῦ, οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν, καὶ εἶπεν
Νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι. [15] καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς
καὶ ἤρξατο λαλεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ.
[16] ἔλαβεν δὲ φόβος ἅπαντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεὸν λέ-
γοντες ὅτι Προφήτης μέγας ἠγέρθη ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι
Ἐπεσκέψατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. [17] καὶ ἐξῆλθεν ὁ
λόγος οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ καὶ πάσῃ τῇ
περιχώρῳ.

[18] Καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάννῃ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ πάν-
των τούτων. καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν μαθη-
τῶν αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης [19] ἔπεμψεν πρὸς τὸν Κύριον λέγων
Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; [20] παραγενό-
μενοι δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνδρες εἶπαν Ἰωάννης ὁ Βαπτι-
στὴς ἀπέσταλκεν ἡμᾶς πρὸς σὲ λέγων Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος,
ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; [21] ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐθεράπευσεν
πολλοὺς ἀπὸ νόσων καὶ μαστίγων καὶ πνευμάτων πονη-
ρῶν, καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο βλέπειν. [22] καὶ
ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες ἀπαγγείλατε
Ἰωάννῃ ἃ εἴδετε καὶ ἠκούσατε· ὅτι τυφλοὶ ἀναβλέ-
πουσιν, χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται, κωφοὶ
ἀκούουσιν, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται·

---

13 αυτῃ¹ HWSVL] αυτην TM : SΨ 33 1241. it (exc *adf*) vg^cl. 700 544 *f*13. 1424 213 1071 1604 2324 UΓRXKΠ | 14 νεανισκε THWSV LM] + νεανισκε ⸆h⸆ : D *aff*². Ta | 15 ανεκαθισεν T*H*WSVLM] εκαθ. h : B. *ec*. 1555 | 16 απαντας ThS] *παντας *H*WVLM | 18 Ιωαννῃ SVLM] Ιωαν(ν)ει THW | 19 αλλον TWSVLM] ετερον H : BSL WΨ 33 579 892. Ξ 28 124. *f*1424 213 1071 157 1355 1093 RX | 20 απεσταλκεν TSVl] -στειλεν HW*L*M : BSW. 21 544 124. 1424 157 | αλλον T*H*WSVLM] ετερον h : SLWΨ 33 579 892. Ξ D. *f*1. 213 1071. 157 273 X | 22 Ιωαννῃ SVLM] Ιωαν(ν)ει THW | οτι TSV] om HWLM : BSLWΨ bo. Ξ it (exc *fg*¹). Θ 700 *f*1 *f*13. 213 157 1604 X | καθαριζονται TSV] + και HWLM : BSWΔ* 579. D sy^sp. *f*13. 1424 213 1604 ΛΓF

dixit illi: Noli flere. [14] Et accessit et tetigit locu-
lum. Hi autem qui portabant steterunt. Et ait:
Adulescens, tibi dico, surge. [15] Et resedit qui erat
mortuus et coepit loqui; et dedit illum matri
suae. [16] Accepit autem omnes timor, et magnifica-
bant Deum dicentes: quia Propheta magnus sur-
rexit in nobis, et quia Deus visitavit plebem suam.
[17] Et exiit hic sermo in universam Iudaeam de eo
et in omnem circa regionem.

7, 18-23 **Iohannis Baptistae legatio** (Mt 11, 2-6)

[18] Et nuntiaverunt Iohanni discipuli eius de
omnibus his. Et convocavit duos de discipulis
suis Iohannes, [19] et misit ad Iesum dicens: Tu
es qui venturus es, an alium exspectamus? [20] Cum
autem venissent ad eum viri, dixerunt: Iohannes
Baptista misit nos ad te dicens: Tu es qui ventu-
rus es, an alium exspectamus? [21] In ipsa autem
hora multos curavit a languoribus et plagis et
spiritibus malis, et caecis multis donavit visum.
[22] Et respondens dixit illis: Euntes renuntiate,
Iohanni quae audistis et vidistis, quia caeci vident,
claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt,
mortui resurgunt, *pauperes evangelizantur;* [23] et

---

16 L 1,68; 19,44
19 Ma 3,1; Dn 9,26

23 καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.
24 Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων Ἰωάννου ἤρξατο λέγειν
πρὸς τοὺς ὄχλους περὶ Ἰωάννου Τί ἐξεληλύθατε εἰς τὴν
ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον,
25 ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱμα-
τίοις ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ
ὑπάρχοντες ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν. 26 ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε;
λύθατε; ἰδεῖν προφήτην; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότε-
ρον προφήτου. 27 οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται

Ἰδοὺ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου,
ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου.

28 λέγω γὰρ ὑμῖν, μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν προφήτης
Ἰωάννου οὐδείς ἐστιν ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ
τοῦ Θεοῦ μείζων αὐτοῦ ἐστιν. 29 καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκού-
σας καὶ οἱ τελῶναι ἐδικαίωσαν τὸν Θεόν, βαπτισθέντες
τὸ βάπτισμα Ἰωάννου· 30 οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ
τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτούς, μὴ βαπ-
τισθέντες ὑπ' αὐτοῦ. 31 Τίνι οὖν ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώ-
πους τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι; 32 ὅμοιοί
εἰσιν παιδίοις τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθημένοις καὶ προσφωνοῦ-
σιν ἀλλήλοις, ἃ λέγει

Ηὐλήσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ὠρχήσασθε·
ἐθρηνήσαμεν καὶ οὐκ ἐκλαύσατε.

---

24. 25. 26. εξεληλυθατε TSV] εξηλθατε HWLM : BSL(W) 579. Ξ D. 1 131 *f*13. *f*1424 (A)KΠ | 28 γαρ SVM] om THWL : BΨ 33 sa bo. Ξ sy^sp 700. 1604 | προφητης TSV*L*] om HWlM : BSLW 33 sa bo. Ξ *e* it (exc *fq*). 565 700 1 22. 213 157 1604 MKΠX sy^ihm | 32 α λεγει HWSLM : BS*. 700 1 22.] λεγοντες T : L sa bo. D *eabff²lqr¹*. *f*13. sy^p.; *και λεγουσιν V : pler

beatus est quicumque non fuerit scandalizatus
in me.

7, 24-30 **Iesus Iohannem laudat** (Mt 11, 7-15)

24 Et cum discessissent nuntii Iohannis, coepit
de Iohanne dicere ad turbas: Quid existis in de-
sertum videre? harundinem vento agitatam? 25 Sed
quid existis videre? hominem mollibus vestimen-
tis indutum? Ecce qui in veste pretiosa sunt et
deliciis, in domibus regum sunt. 26 Sed quid
existis videre? prophetam? Utique dico vobis, et
plus quam prophetam. 27 Hic est, de quo scriptum
est:

Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam,
qui praeparabit viam tuam ante te.

28 Dico enim vobis, maior inter natos mulierum
propheta Iohanne Baptista nemo est; qui autem
minor est in regno Dei, maior est illo. 29 Et omnis
populus audiens et publicani iustificaverunt Deum,
baptizati baptismo Iohannis. 30 Pharisaei autem
et legisperiti consilium Dei spreverunt in semet-
ipsos, non baptizati ab eo.

7, 31-35 **Iudaeos reprehendit** (Mt 11, 16-19)

31 Ait autem Dominus: Cui ergo similes dicam
homines generationis huius? et cui similes sunt?
32 Similes sunt pueris sedentibus in foro et loquen-
tibus ad invicem et dicentibus:

Cantavimus vobis tibiis, et non saltastis,
lamentavimus, et non plorastis

---

22 Is 35,5; 61,1 | 26 L 1,76 | 27 Ma 3,1 | 28 L 1,15 | 29 L 3,7 12; Mt 21,32 | 30 A 13,46

33 ἐλήλυθεν γὰρ Ἰωάννης ὁ **Βαπτιστὴς** μὴ ἐσθίων
ἄρτον μήτε πίνων οἶνον, καὶ λέγετε **Δαιμόνιον ἔχει.**
34 ἐλήλυθεν ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ
λέγετε Ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, φίλος τε-
λωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν. 35 καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ
πάντων τῶν τέκνων αὐτῆς.

36 Ἠρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων ἵνα φάγῃ μετ'
αὐτοῦ· καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Φαρισαίου κα-
τεκλίθη. 37 καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἥτις ἦν ἐν τῇ πόλει ἁμαρτω-
λός, καὶ ἐπιγνοῦσα ὅτι κατάκειται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρι-
σαίου, κομίσασα ἀλάβαστρον μύρου 38 καὶ στᾶσα ὀπίσω
παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ κλαίουσα, τοῖς δάκρυσιν ἤρξατο
βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ταῖς θριξὶν τῆς κεφαλῆς
αὐτῆς ἐξέμασσεν, καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ
ἤλειφεν τῷ μύρῳ. 39 ἰδὼν δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας
αὐτὸν εἶπεν ἐν ἑαυτῷ λέγων Οὗτος εἰ ἦν προφήτης,
ἐγίνωσκεν ἂν τίς καὶ ποταπὴ ἡ γυνὴ ἥτις ἅπτεται αὐτοῦ,
ὅτι ἁμαρτωλός ἐστιν. 40 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
πρὸς αὐτόν Σίμων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν. ὁ δέ Διδάσκαλε,
εἰπέ, φησίν. 41 δύο χρεοφειλέται ἦσαν δανειστῇ τινι· ὁ
εἷς ὤφειλεν δηνάρια πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα.
42 μὴ ἐχόντων αὐτῶν ἀποδοῦναι ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο.
τίς οὖν αὐτῶν πλεῖον ἀγαπήσει αὐτόν; 43 ἀποκριθεὶς

---

33 μη THWSLM : BSW sa bo. Ξ *f*. sy^{sp}. 157.] *μητε sV : rel | μητε HWSVLM] μηδε T : SW sa bo. 157. | εσθιων αρτον, πινων οινον THWLM : BSLW 1241 sa bo. Ξ *fg*$^{1.2}$ vg. 157 sy^{p}] ∾ αρτ. εσθ., οιν πιν. SV : pler | 35 παντων / των τεκνων αυτης *H*WSLM : B (S*)W 579 892. lat sy^{sp}. 69 124 346. 157.] ∾ ThW : pler | 38 εξεμασσεν HWSVLM] -αξεν T : S*LWΨ 33 579 sa bo. D. 213 1071 157. 1604 AX | 39 ην TSVLM] + ο [H]W : B. Ξ | 42 εχοντων THWsLM : BL sa. Ξ D *aff*^{2}*lr*^{2}. vg. P] + δε [S]V : rel | αυτων^{2} THWLM : BSLWΨ 579 892 sa bo. Ξ D *ef* (it vg). sy^{scp}. *f*1. (157)] + *ειπε SV : (rel) | αγαπησει αυτον THWVLM : BSLWΨ 33 579 892. Ξ 213 1071 157 F] ∾ S : pler | 43 αποκριθεις THWLM : BL^{c} bo. Ξ D lat (exc *a*/*q*).

33 Venit enim Iohannes Baptista neque mandu-
cans panem neque bibens vinum, et dicitis: Dae-
monium habet; 34 venit Filius hominis manducans
et bibens, et dicitis: Ecce homo devorator et
bibens vinum, amicus publicanorum et peccato-
rum. 35 Et iustificata est sapientia ab omnibus
filiis suis.

7, 36-50 Peccatricis conversio

36 Rogabat autem illum quidam de pharisaeis
ut manducaret cum illo; et ingressus domum
pharisaei discubuit. 37 Et ecce mulier, quae erat
in civitate peccatrix, ut cognovit quod accubuis-
set in domo pharisaei, attulit alabastrum unguenti;
38 et stans retro secus pedes eius, lacrimis coepit
rigare pedes eius, et capillis capitis sui tergebat,
et osculabatur pedes eius, et unguento ungebat.
39 Videns autem pharisaeus, qui vocaverat eum,
ait intra se dicens: Hic si esset propheta, sciret
utique quae et qualis est mulier quae tangit eum,
quia peccatrix est. 40 Et respondens Iesus dixit
ad illum: Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille
ait: Magister, dic. 41 Duo debitores erant cuidam
faeneratori: unus debebat denarios quingentos et
alius quinquaginta. 42 Non habentibus illis unde
redderent, donavit utrisque. Quis ergo eum plus
diligit? 43 Respondens Simon dixit: Aestimo

---

33 L 1,15
34 L 5,30
36 L 11,37
38 Mt 26,7-13; Mc 14,3-9; J 12,3-8

Σίμων εἶπεν Ὑπολαμβάνω ὅτι ᾧ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο.
ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Ὀρθῶς ἔκρινας. 44 καὶ στραφεὶς πρὸς
τὴν γυναῖκα τῷ Σίμωνι ἔφη Βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα;
εἰσῆλθόν σου εἰς τὴν οἰκίαν, ὕδωρ μοι ἐπὶ τοὺς πόδας
οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέν μου τοὺς
πόδας καὶ ταῖς θριξὶν αὐτῆς ἐξέμαξεν. 45 φίλημά μοι
οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ ἀφ' ἧς εἰσῆλθον οὐ διέλειπεν κα-
ταφιλοῦσά μου τοὺς πόδας. 46 ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου
οὐκ ἤλειψας· αὕτη δὲ μύρῳ ἤλειψέν μου τοὺς πόδας.
47 οὗ χάριν λέγω σοι, ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ
πολλαί, ὅτι ἠγάπησεν πολύ· ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον
ἀγαπᾷ. 48 εἶπεν δὲ αὐτῇ Ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι.
49 καὶ ἤρξαντο οἱ συνανακείμενοι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς Τίς
οὗτός ἐστιν, ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφίησιν; 50 εἶπεν δὲ πρὸς
τὴν γυναῖκα Ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· πορεύου εἰς
εἰρήνην.

8 1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς καὶ αὐτὸς διώδευεν
κατὰ πόλιν καὶ κώμην κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος
τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ, 2 καὶ
γυναῖκές τινες αἳ ἦσαν τεθεραπευμέναι ἀπὸ πνευμάτων
πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν, Μαρία ἡ καλουμένη Μαγδαληνή,
ἀφ' ἧς δαιμόνια ἑπτὰ ἐξεληλύθει, 3 καὶ Ἰωάννα γυνὴ Χου-
ζᾶ ἐπιτρόπου Ἡρῴδου καὶ Σουσάννα καὶ ἕτεραι πολλαί,
αἵτινες διηκόνουν αὐτοῖς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς.

---

syp | + δε SV : pler | 44 μοι HWSVLM : BWΨ 33 579 892 1241 sa. D *eaff*²*q*. X syi.] μου T : (rel) | τους¹ T[*S*]VlM²] om HWs*L*M¹ : BW. D. | 45 διελειπεν ThWSVLM : SLWΔ 33 892 1241. Ξ *f*13. 1424 213 1071 MΛ 079 AKΠEGX | -λιπεν *H* : rel | 46 μου / τους ποδας TSVl] *∽ HWLM : B(L). (Ξ) Θ 565 700. 1424 1071 UΓPAV 028 EFGH | 47 αι αμαρτιαι / αυτης HWSVLM] ∽ T : SWΨ 579 892. 544 69. 1424 1071 AKΠF | αφιεται THSVLM] + και W : B 579 892. | 8 3 αυτοις THWVLM] -τῳ S : SL 33 579 1241 sa bo. *ablq* vgcl. 565 544 *f*1. 1604 MAΠX arm

quia is ui plus donavit. At ille dixit ei: Recte
iudicasti. 44 Et conversus ad mulierem dixit Si-
moni: Vides hanc mulierem? Intravi in domum
tuam, aquam pedibus meis non dedisti; haec
autem lacrimis rigavit pedes meos et capillis suis
tersit. 45 Osculum mihi non dedisti; haec autem
ex quo intravit, non cessavit osculari pedes meos.
46 Oleo caput meum non unxisti; haec autem un-
guento unxit pedes meos. 47 Propter quod dico
tibi: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dile-
xit multum. Cui autem minus dimittitur, minus
diligit. 48 Dixit autem ad illam: Remittuntur tibi
peccata. 49 Et coeperunt qui simul accumbebant
dicere intra se: Quis est hic, qui etiam peccata
dimittit? 50 Dixit autem ad mulierem: Fides tua
te salvam fecit; vade in pace.

8, 1-3 Piae mulieres Domino ministrantes

1 Et factum est deinceps, et ipse iter faciebat
per civitates et castella praedicans et evangelizans
regnum Dei, et duodecim cum illo, 2 et mulieres
aliquae, quae erant curatae a spiritibus malignis et
infirmitatibus: Maria, quae vocatur Magdalene,
de qua septem daemonia exierant, 3 et Iohanna
uxor Chusae procuratoris Herodis et Susanna et
aliae multae, quae ministrabant ei de facultatibus
suis.

---

44 Gn 18,4
47 L 5,20s
50 L 8,48; 17,19; 18,42
1 L 4,43
2 Mt 27,55s; Mc 15,40s; 16,9

[4]Συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ καὶ τῶν κατὰ πόλιν
ἐπιπορευομένων πρὸς αὐτὸν εἶπεν διὰ παραβολῆς·
[5]᾿Εξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι τὸν σπόρον αὐτοῦ.
καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ὃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν,
καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν
αὐτό. [6]καὶ ἕτερον κατέπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν
ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα. [7]καὶ ἕτερον ἔπεσεν
ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμφυεῖσαι αἱ ἄκανθαι ἀπέ-
πνιξαν αὐτό. [8]καὶ ἕτερον ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγα-
θήν, καὶ φυὲν ἐποίησεν καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. ταῦτα
λέγων ἐφώνει· Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω. [9]᾿Επηρώ-
των δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τίς αὕτη εἴη ἡ παραβολή.
[10]ὁ δὲ εἶπεν· Ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς
βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα
βλέποντες μὴ βλέπωσιν καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν.
[11]ἔστιν δὲ αὕτη ἡ παραβολή. ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος
τοῦ Θεοῦ. [12]οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδόν εἰσιν οἱ ἀκούσαντες,
εἶτα ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἴρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς
καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν. [13]οἱ δὲ
ἐπὶ τῆς πέτρας, οἳ ὅταν ἀκούσωσιν μετὰ χαρᾶς δέχονται
τὸν λόγον, καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἳ πρὸς καιρὸν
πιστεύουσιν καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται. [14]τὸ
δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες,

---

10 συνιῶσιν TWSVM] -ίωσιν HL | 13 της πετρας *H*WSVLM] την πετραν Th : S* 1241. D. 213 1071 713 XF | ουτοι T*H*SVLM] αυτοι hW : B* 1241. *acr*¹. 2145.

8, 4-8 **Parabola seminantis** (Mt 13, 1-9; Mc 4, 1-9)

[4] Cum autem turba plurima convenirent et de
civitatibus properarent ad eum, dixit per simi-
litudinem: [5] Exiit qui seminat seminare semen
suum. Et dum seminat, aliud cecidit secus viam
et conculcatum est, et volucres caeli comederunt
illud. [6] Et aliud cecidit supra petram, et natum
aruit, quia non habebat umorem. [7] Et aliud ceci-
dit inter spinas, et simul exortae spinae suffoca-
verunt illud. [8] Et aliud cecidit in terram bonam,
et ortum fecit fructum centuplum. Haec dicens
clamabat: Qui habet aures audiendi, audiat.

8, 9-10 **Quare Iesus in parabolis loquatur** (Mt 13, 10-17; Mc 4, 10-12)

[9] Interrogabant autem eum discipuli eius, quae
esset haec parabola. [10] Quibus ipse dixit: Vobis
datum est nosse mysterium regni Dei, ceteris
autem in parabolis, *ut videntes non videant, et
audientes non intellegant.*

8, 11-15 **Seminantis parabolam edisserit** (Mt 13, 18-23; Mc 4, 13-20)

[11] Est autem haec parabola: Semen est verbum
Dei. [12] Qui autem secus viam, hi sunt qui audiunt;
deinde venit diabolus et tollit verbum de corde
eorum, ne credentes salvi fiant. [13] Nam qui supra
petram, qui cum audierint, cum gaudio suscipiunt
verbum; et hi radices non habent; qui ad tempus
credunt, et in tempore tentationis recedunt. [14] Quod
autem in spinas cecidit, hi sunt qui audierunt,

---

10 Is 6,9s

καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου
πορευόμενοι συμπνίγονται καὶ οὐ τελεσφοροῦσιν. 15 τὸ
δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ
ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσιν καὶ καρποφο-
ροῦσιν ἐν ὑπομονῇ. 16 Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἅψας καλύπτει
αὐτὸν σκεύει ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθησιν, ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας
τίθησιν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσιν τὸ φῶς. 17 οὐ
γάρ ἐστιν κρυπτὸν ὃ οὐ φανερὸν γενήσεται, οὐδὲ ἀπό-
κρυφον ὃ οὐ μὴ γνωσθῇ καὶ εἰς φανερὸν ἔλθῃ. 18 βλέπετε
οὖν πῶς ἀκούετε· ὃς ἂν γὰρ ἔχῃ, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ
ὃς ἂν μὴ ἔχῃ, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

19 Παρεγένετο δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ
αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον.
20 ἀπηγγέλη δὲ αὐτῷ ὅτι Ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου
ἑστήκασιν ἔξω ἰδεῖν σε θέλοντες. 21 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
εἶπεν πρὸς αὐτούς **Μήτηρ** μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί
εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες.

22 Ἐγένετο δὲ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἐνέβη εἰς
πλοῖον καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς
Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης· καὶ ἀνήχθησαν.
23 πλεόντων δὲ αὐτῶν ἀφύπνωσεν. καὶ κατέβη λαῖλαψ
ἀνέμου εἰς τὴν λίμνην, καὶ συνεπληροῦντο καὶ ἐκινδύ-
νευον. 24 προσελθόντες δὲ διήγειραν αὐτὸν λέγοντες

16 τιθησιν[2] THLM : BSL. Ξ (D). Θ 372 *f* 1. 1424 1071 157 ΛF] επιτιθ. WSV : rel | 19 παρεγενετο THWVLM.: B 579. D. 1574 273 X.] *παρεγενοντο S : rel | μητηρ HWSVLM] + αυτου T : S 1241 sa bo. D sy. 69. | 20 οτι TSl : SL 33 579 892 1241. D *e* it (exc $r^{1.2}$). Θ *f* 1. *f* 1424 213 1071 157 X sy[h]] om HWV*L*M : rel | σε θελοντες TSVL] ∽ HWM : B. Ξ. | 23 ανεμου / εις την λιμνην T*H*WSVLM] ∽ h : B 579. *a*.

et a sollicitudinibus et divitiis et voluptatibus vitae
euntes suffocantur; et non referunt fructum.
15 Quod autem in bonam terram, hi sunt qui in
corde bono et optimo audientes verbum retinent,
et fructum afferunt in patientia.

8, 16-18 Variae sententiae (Mc 4, 21-25)

16 Nemo autem lucernam accendens, operit eam
vase aut subtus lectum ponit; sed supra candela-
brum ponit, ut intrantes videant lumen. 17 Non
est enim occultum, quod non manifestetur; nec
absconditum, quod non cognoscatur et in palam
veniat. 18 Videte ergo quomodo audiatis; qui enim
habet, dabitur illi; et quicumque non habet, etiam
quod putat se habere auferetur ab illo.

8, 19-21 Iesu mater et fratres (Mt 12, 46-50; Mc 3, 31-35)

19 Venerunt autem ad illum mater et fratres
eius, et non poterant adire eum prae turba. 20 Et
nuntiatum est illi: Mater tua et fratres tui stant
foris volentes te videre. 21 Qui respondens dixit
ad eos: Mater mea et fratres mei hi sunt qui ver-
bum Dei audiunt et faciunt.

8, 22-25 Sedatur tempestas (Mt 8, 23-27; Mc 4. 35-40)

22 Factum est autem in una dierum, et ipse
ascendit in naviculam et discipuli eius; et ait ad
illos: Transfretemus trans stagnum. Et ascen-
derunt. 23 Et navigantibus illis, obdormivit. Et
descendit procella venti in stagnum, et comple-
bantur et periclitabantur. 24 Accedentes autem,
suscitaverunt eum dicentes: Praeceptor, perimus.

16 Mt 5,15 | **17** Mt 10,26 | **18** L 19,26

Ἐπιστάτα ἐπιστάτα, ἀπολλύμεθα. ὁ δὲ διεγερθεὶς ἐπε-
τίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ κλύδωνι τοῦ ὕδατος· καὶ
ἐπαύσαντο, καὶ ἐγένετο γαλήνη. 25 εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ποῦ
ἡ πίστις ὑμῶν; φοβηθέντες δὲ ἐθαύμασαν, λέγοντες
πρὸς ἀλλήλους Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ τοῖς ἀνέ-
μοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ;
26 Καὶ κατέπλευσαν εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν, ἥτις
ἐστὶν ἀντιπέρα τῆς Γαλιλαίας. 27 ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ
τὴν γῆν ὑπήντησεν ἀνήρ τις ἐκ τῆς πόλεως ἔχων δαιμό-
νια, καὶ χρόνῳ ἱκανῷ οὐκ ἐνεδύσατο ἱμάτιον, καὶ ἐν οἰκίᾳ
οὐκ ἔμενεν ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασιν. 28 ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν
ἀνακράξας προσέπεσεν αὐτῷ καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπεν Τί
ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ Υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου; δέομαί
σου, μή με βασανίσῃς. 29 παρήγγελλεν γὰρ τῷ πνεύματι
τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου. πολλοῖς γὰρ
χρόνοις συνηρπάκει αὐτόν, καὶ ἐδεσμεύετο ἁλύσεσιν καὶ
πέδαις φυλασσόμενος, καὶ διαρρήσσων τὰ δεσμὰ ἠλαύνε-
το ὑπὸ τοῦ δαιμονίου εἰς τὰς ἐρήμους. 30 ἐπηρώτησεν δὲ
αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων Τί σοι ὄνομά ἐστιν; ὁ δὲ εἶπεν
Λεγιών, ὅτι εἰσῆλθεν δαιμόνια πολλὰ εἰς αὐτόν. 31 καὶ
παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσ-

---

25 φοβηθεντες δε THWSVLM] οι δε φοβ. s : SL 33 892 1241. r[2], vg. sy. 1071 157 | λεγοντες / προς αλληλους THWVLM] ∽ S : LΨ 33 579 892 1241. Ξ *eabcff[2]lqr[1]* vg[cl]. *f*1424 1071 157 273 sy[h] | και υπακουουσιν αυτῳ THSVLM] om W : B. 700. | 26 Γερασηνων HWLM[2] : B sa. D lat. sy[hm]] * Γεργεσηνων TSVM[1] : SL 33 579 1241 bo. Ξ Θ 700 *f*1. 213 157 1604 X arm sy[i]; Γαδαρηνων : rel | 27 ανηρ τις T*H*WSV LM] [τις] ανερ h : B. | και χρονῳ ικανῳ THWSVLM : BSL 33 579 892 bo. Ξ (1 131). 157. sy[i] arm] *εκ χρονων ικανων και s : rel | 28 του θεου T[H]WSVLM] om : 892. Ξ D *g*[1]*l*. 1. 1424 990 2326 | 29 παρηγγελλεν T*H*WSVLM : SCLWΔ 33 892 1241. it vg. sy. 372 544 1 22 213 1071 157 273 URΓAKVEH arm] -γειλεν h : pler | υπο ThSVL] απο HWM : B. Ξ. | 30 λεγων TV] om HWSLM : BS 579 1241 sa. *e* it (exc *f*). *f*1. 990 157. sy[p] | λεγιων THWLM] λεγεων SV

At ille surgens increpavit ventum et tempestatem
aquae; et cessavit, et facta est tranquillitas.
25 Dixit autem illis: Ubi est fides vestra? Qui ti-
mentes mirati sunt ad invicem dicentes: Quis
putas hic est, quia et ventis et mari imperat, et
oboediunt ei?

8, 26-39 Gerasenus a spiritibus liberatur (Mt 8, 28-34; Mc 5, 1-20)

26 Et navigaverunt ad regionem Gerasenorum,
quae est contra Galilaeam. 27 Et cum egressus
esset ad terram, occurrit illi vir quidam, qui
habebat daemonium iam temporibus multis, et
vestimento non induebatur neque in domo ma-
nebat, sed in monumentis. 28 Is ut vidit Iesum,
procidit ante illum; et exclamans voce magna
dixit: Quid mihi et tibi est, Iesu, Fili Dei altis-
simi? obsecro te, ne me torqueas. 29 Praecipiebat
enim spiritui immundo ut exiret ab homine. Multis
enim temporibus arripiebat illum, et vinciebatur
catenis et compedibus custoditus; et ruptis vin-
culis, agebatur a daemonio in deserta. 30 Interro-
gavit autem illum Iesus dicens: Quod tibi nomen
est? At ille dixit: Legio; quia intraverant daemo-
nia multa in eum. 31 Et rogabant illum, ne impe-

σου ἀπελθεῖν. 32 ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων ἱκανῶν βοσκο-
μένων ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν ἵνα ἐπιτρέψῃ
αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν· καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς.
33 ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἰσῆλθον
εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ
εἰς τὴν λίμνην καὶ ἀπεπνίγη. 34 ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες
τὸ γεγονὸς ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς
τοὺς ἀγρούς. 35 ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονός, καὶ ἦλθον
πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ εὗρον καθήμενον τὸν ἄνθρωπον
ἀφ' οὗ τὰ δαιμόνια ἐξεληλύθει ἱματισμένον καὶ σωφρο-
νοῦντα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐφοβήθησαν.
36 ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐσώθη ὁ δαιμο-
νισθείς. 37 καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς
περιχώρου τῶν Γερασηνῶν ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν, ὅτι
φόβῳ μεγάλῳ συνείχοντο· αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς πλοῖον
ὑπέστρεψεν. 38 ἐδέετο δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ ἀφ' οὗ ἐξεληλύθει
τὰ δαιμόνια εἶναι σὺν αὐτῷ· ἀπέλυσεν δὲ αὐτὸν λέγων
39 Ὑπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ διηγοῦ ὅσα σοι
ἐποίησεν ὁ Θεός. καὶ ἀπῆλθεν καθ' ὅλην τὴν πόλιν κη-
ρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.

40 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ὑποστρέφειν τὸν Ἰησοῦν ἀπεδέ-
ξατο αὐτὸν ὁ ὄχλος· ἦσαν γὰρ πάντες προσδοκῶντες
αὐτόν. 41 καὶ ἰδοὺ ἦλθεν ἀνὴρ ᾧ ὄνομα Ἰάιρος, καὶ
οὗτος ἄρχων τῆς συναγωγῆς ὑπῆρχεν· καὶ πεσὼν παρὰ

32 βοσκομενων ThS] *-νη *H*WVLM : BS. D *a*. Θ 565 (*f*13). 713 UKΠ arm sy[ip] | 35 εξεληλυθει WsV] εξηλθεν THSLM : BS*. *f*. 990* 716. | 37 ηρωτησεν HWSVLM : BSCΨ 33 579 892 1241 bo. *ar*[2]. 28 *f*13. 157 1604 MPRAKΠ 028 sy[h]] -ησαν T : rel | Γερασηνων HWLM[2] : BS* 579 sa. D lat.] * Γεργεσηνων TSVM[1] : S*L 33 bo. Θ 700 *f*1 22 13 (69). 1071 157 1604 PX arm sy[1]; Γαδαρηνων : rel | εις THSVLM : BSCL sa. Θ 700 28 1. 213 157 713 1604 RX] + το W : pler | 38 εδεετο TSV] εδειτο HWLM | 40 .εγενετο δε εν TV] * εν δε HWSLM : BS[c]L 33 579 sa bo. sy 700 *f*1. R arm | 41 ουτος. *H*WSVLM : B

raret illis ut in abyssum irent. 32 Erat autem
ibi grex porcorum multorum pascentium in monte;
et rogabant eum, ut permitteret eis in illos ingredi.
Et permisit illis. 33 Exierunt ergo daemonia ab
homine et intraverunt in porcos; et impetu abiit
grex per praeceps in stagnum et suffocatus est.
34 Quod ut viderunt factum qui pascebant, fuge-
runt et nuntiaverunt in civitatem et in villas.
35 Exierunt autem videre quod factum est, et ve-
nerunt ad Iesum; et invenerunt hominem seden-
tem, a quo daemonia exierant, vestitum ac sana
mente ad pedes eius, et timuerunt. 36 Nuntiave-
runt autem illis et qui viderant, quomodo sanus
factus esset a legione. 37 Et rogaverunt illum omnis
multitudo regionis Gerasenorum ut discederet ab
ipsis; quia magno timore tenebantur. Ipse autem
ascendens navim reversus est. 38 Et rogabat illum
vir, a quo daemonia exierant, ut cum eo esset.
Dimisit autem eum Iesus dicens: 39 Redi in
domum tuam, et narra quanta tibi fecit Deus.
Et abiit per universam civitatem praedicans quan-
ta illi fecisset Iesus.

8, 40-42 **Iairus pro filia Iesum orat** (Mt 9, 18-19; Mc 5, 21-24)

40 Factum est autem cum rediisset Iesus, ex-
cepit illum turba; erant enim omnes exspectantes
eum. 41 Et ecce venit vir, cui nomen Iairus, et
ipse princeps synagogae erat; et cecidit ad pedes

τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ παρεκάλει αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν
οἶκον αὐτοῦ, 42 ὅτι θυγάτηρ μονογενὴς ἦν αὐτῷ ὡς ἐτῶν
δώδεκα καὶ αὕτη ἀπέθνῃσκεν. Ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν αὐτὸν οἱ
ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν. 43 καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵμα-
τος ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα, ἥτις ἰατροῖς προσαναλώσασα ὅλον
τὸν βίον οὐκ ἴσχυσεν ἀπ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι, 44 προσ-
ελθοῦσα ὄπισθεν ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐ-
τοῦ, καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς.
45 καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Τίς ὁ ἁψάμενός μου; ἀρνουμένων
δὲ πάντων εἶπεν ὁ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ Ἐπιστάτα,
οἱ ὄχλοι συνέχουσίν σε καὶ ἀποθλίβουσιν. 46 ὁ δὲ Ἰησοῦς
εἶπεν Ἥψατό μού τις· ἐγὼ γὰρ ἔγνων δύναμιν ἐξελη-
λυθυῖαν ἀπ' ἐμοῦ. 47 ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ ἔλαθεν,
τρέμουσα ἦλθεν καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ δι' ἣν αἰτίαν
ἥψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ
ὡς ἰάθη παραχρῆμα. 48 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ Θυγάτηρ, ἡ
πίστις σου σέσωκέν σε· πορεύου εἰς εἰρήνην. 49 Ἔτι
αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχεταί τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου
λέγων ὅτι Τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου, μηκέτι σκύλλε τὸν
Διδάσκαλον. 50 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῷ Μὴ
φοβοῦ· μόνον πίστευε, καὶ σωθήσεται. 51 ἐλθὼν δὲ εἰς
τὴν οἰκίαν οὐκ ἀφῆκεν εἰσελθεῖν τινα σὺν αὐτῷ εἰ μὴ
Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον καὶ τὸν πατέρα τῆς

---

579 bo. D *afr*[1]. *f*1 *f*13. *f*1424 157 R] αυτος Th : rel | του SVM] om THWL : BS*. P 472 028. | 42 αὔτη TWSVM] αὐτή HL | 43 ιατροις... βιον TSVLM] om HW : B sa. (D) sy[s]. arm | απ THWVLM : B. Ξ* RA.] *υπ S : rel | 45 και οι συν αυτῳ TSVL] om HWM : B sa. sy[scl]. 700 544. 990 1355 2324 Π | 48 θυγατηρ HWLM : BLW. (Θ). K] -τερ TSV : rel | 49 λεγων THWsLM : BSL 33. Ξ *c*. 700 *f*1. 213 157 X sy[i]] *+ αυτῳ [*S*]V : rel | μηκετι THW*S*VLM : BS 579 sa. D. sy[i] arm] *μη s : rel | 50 πιστευε SlM] -ευσον THWV*L* : BL. Ξ. | 51 Ιωαννην και Ιακωβον THWVLM] ∽ Ια. κ. Ιω. S : SL 33 892 1241 bo. sy. 700 372. *f*1424 213 1071 157 ΛΑ 028 X vg[cl] arm

Iesu rogans eum ut intraret in domum eius,
42 quia unica filia erat ei fere annorum duodecim,
et haec moriebatur.

8, 43-48 Haemorrhoissam sanat (Mt 9, 20-22; Mc 5, 24-34)

Et contigit, dum iret, a turbis comprimebatur.
43 Et mulier quaedam erat in fluxu sanguinis ab
annis duodecim, quae in medicos erogaverat om-
nem substantiam suam nec ab ullo potuit curari;
44 accessit retro et tetigit fimbriam vestimenti
eius; et confestim stetit fluxus sanguinis eius.
45 Et ait Iesus: Quis est, qui me tetigit? Neganti-
bus autem omnibus, dixit Petrus et qui cum illo
erant: Praeceptor, turbae te comprimunt et affli-
gunt, et dicis: Quis me tetigit? 46 Et dixit Iesus:
Tetigit me aliquis; nam ego novi virtutem de me
exiisse. 47 Videns autem mulier quia non latuit,
tremens venit et procidit ante pedes eius, et ob
quam causam tetigerit eum indicavit coram omni
populo, et quemadmodum confestim sanata sit.
48 At ipse dixit ei: Filia, fides tua salvam te fecit,
vade in pace.

8, 49-56 Iairi filiam suscitat (Mt 9, 23-26; Mc 5, 35-43)

49 Adhuc illo loquente, venit quidam ad prin-
cipem synagogae dicens ei: quia Mortua est filia
tua, noli vexare illum. 50 Iesus autem, audito hoc
verbo, respondit patri puellae: Noli timere; crede
tantum, et salva erit. 51 Et cum venisset domum,
non permisit intrare secum quemquam, nisi Pe-
trum et Iacobum et Iohannem et patrem et ma-

---

42 L 7,12 | 48 L 7,50

παιδὸς καὶ τὴν μητέρα. 52 ἔκλαιον δὲ πάντες καὶ ἐκό-
πτοντο αὐτήν. ὁ δὲ εἶπεν Μὴ κλαίετε· οὐ γὰρ ἀπέθα-
νεν. ἀλλὰ καθεύδει. 53 καὶ κατεγέλων αὐτοῦ, εἰδότες ὅτι
ἀπέθανεν. 54 αὐτὸς δὲ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς ἐφώ-
νησεν λέγων Ἡ παῖς, ἔγειρε. 55 καὶ ἐπέστρεψεν τὸ
πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη παραχρῆμα, καὶ διέταξεν
αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν. 56 καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς·
ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός.

9 1 Συγκαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα ἀποστόλους ἔδω-
κεν αὐτοῖς δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια
καὶ νόσους θεραπεύειν· 2 καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς κηρύσ-
σειν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἰᾶσθαι τοὺς ἀσθενεῖς,
3 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Μηδὲν αἴρετε εἰς τὴν ὁδόν, μήτε
ῥάβδον μήτε πήραν μήτε ἄρτον μήτε ἀργύριον μήτε ἀνὰ
δύο χιτῶνας ἔχειν. 4 καὶ εἰς ἣν ἂν οἰκίαν εἰσέλθητε, ἐκεῖ
μένετε καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε. 5 καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέχωνται
ὑμᾶς, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκείνης τὸν κονιορ-
τὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἀποτινάσσετε εἰς μαρτύριον
ἐπ' αὐτούς. 6 ἐξερχόμενοι δὲ διήρχοντο κατὰ τὰς κώμας
εὐαγγελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες πανταχοῦ. 7 Ἤκου-
σεν δὲ Ἡρῴδης ὁ τετράρχης τὰ γινόμενα πάντα, καὶ
διηπόρει διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπό τινων ὅτι Ἰωάννης ἠγέρθη

---

52 ου γαρ HSLM : BSCLWΔ sa bo. D it (exc *b*) sy. Θ *f*1 *f*13. *f*1424 213 1071 157 1604 047 XF] ουκ TWV : rel | 54 εγειρε HWS VLM : BSCΨ* 33 579 892. D. Θ 1 118. 1424 213* 1071 1604 X] -ρου T : pler | 9 1 αποστολους S : SC*LΨ 33 579 892 bo. Ξ *eacf* vg. Θ 565 *f*13. 1424 213 1071 713 ΛX arm sy^ih] *om THWVLM : pler | αυτοις δυναμιν T*H*SVLM] ∽ hW : B 579 bo. | 2 τους ασθενεις SM : SLΨ 33 579 1241. Ξ D lat. *f*1. 1071 157 A.] τους ασθενουντας V : pler; om THWL : B. sy^sc. Ad | 3 ανα TWVM] om HSL : BSC*L 579 1241. Ξ 372 F. | 5 εκεινης HWSVLM : BSC*LW 33 579 sa bo. Ξ D *acf*. Θ *f*1 124. 1424 213 X arm] +* και T : rel | 7 τετραρχης SV] -ααρχης THWLM

trem puellae. 52 Flebant autem omnes et plange-
bant illam. At ille dixit: Nolite flere; non est mor-
tua puella, sed dormit. 53 Et deridebant eum,
scientes quod mortua esset. 54 Ipse autem tenens
manum eius clamavit dicens: Puella, surge. 55 Et
reversus est spiritus eius, et surrexit continuo.
Et iussit illi dari manducare. 56 Et stupuerunt pa-
rentes eius; quibus praecepit ne alicui dicerent quod
factum erat.

9, 1-6 **Apostolorum missio** (Mt 9, 35-38; 10, 1-5; Mc 6, 7-13)

1 Convocatis autem duodecim apostolis, dedit
illis virtutem et potestatem super omnia daemo-
nia, et ut languores curarent. 2 Et misit illos
praedicare regnum Dei et sanare infirmos. 3 Et
ait ad illos: Nihil tuleritis in via, neque virgam
neque peram neque panem neque pecuniam neque
duas tunicas habeatis. 4 Et in quamcumque do-
mum intraveritis, ibi manete et inde ne exeatis.
5 Et quicumque non receperint vos, exeuntes de
civitate illa, etiam pulverem pedum vestrorum
excutite in testimonium supra illos. 6 Egressi
autem, circuibant per castella evangelizantes et
curantes ubique.

9, 7-9 **Herodis haesitatio** (Mt 14, 1-2; Mc 6, 14-16)

7 Audivit autem Herodes tetrarcha omnia quae
fiebant ab eo, et haesitabat, eo quod diceretur a
quibusdam quia Iohannes surrexit a mortuis,

---

52 L 7,13 | 56 L 5,14; Mc 1,44; 7,36 | 9,3 L 10,4 | 4 L 10,5ss
5 L 10,10s; A 13,51; 18,6 | 7ss Mt 14,1s; Mc 6,14ss

ἐκ νεκρῶν, [8] ὑπό τινων δὲ ὅτι Ἠλίας ἐφάνη, ἄλλων δὲ
ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. [9] εἶπεν δὲ ὁ
Ἡρῴδης Ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκεφάλισα· τίς δέ ἐστιν οὗτος
περὶ οὗ ἀκούω τοιαῦτα; καὶ ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν. [10] Καὶ
ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα
ἐποίησαν. Καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ὑπεχώρησεν κατ'
ἰδίαν εἰς πόλιν καλουμένην Βηθσαϊδά. [11] οἱ δὲ ὄχλοι
γνόντες ἠκολούθησαν αὐτῷ· καὶ ἀποδεξάμενος αὐτοὺς
ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς
χρείαν ἔχοντας θεραπείας ἰᾶτο. [12] Ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξατο
κλίνειν· προσελθόντες δὲ οἱ δώδεκα εἶπαν αὐτῷ Ἀπό-
λυσον τὸν ὄχλον, ἵνα πορευθέντες εἰς τὰς κύκλῳ κώμας
καὶ ἀγροὺς καταλύσωσιν καὶ εὕρωσιν ἐπισιτισμόν, ὅτι
ὧδε ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν. [13] εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς Δό-
τε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. οἱ δὲ εἶπαν Οὐκ εἰσὶν ἡμῖν
πλεῖον ἢ πέντε ἄρτοι καὶ ἰχθύες δύο, εἰ μήτι πορευθέν-
τες ἡμεῖς ἀγοράσωμεν εἰς πάντα τὸν λαὸν τοῦτον βρώ-
ματα. [14] ἦσαν γὰρ ὡσεὶ ἄνδρες πεντακισχίλιοι. εἶπεν δὲ
πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ Κατακλίνατε αὐτοὺς κλισίας
ὡσεὶ ἀνὰ πεντήκοντα. [15] καὶ ἐποίησαν οὕτως καὶ κατέ-
κλιναν ἅπαντας. [16] λαβὼν δὲ τοὺς πέντε ἄρτους καὶ
τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν
αὐτοὺς καὶ κατέκλασεν, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς παρα-

---

9 ο [H]WSL : BLΨ 33 579 892. Ξ 700 *f*1 *f*13. 213 157 1012 X.] om TVM : rel | 11 ιατο THWVLM] ιασατο S : CL 33 579 892 1241. Ξ *f*13. *f*1424 1071 | 13 υμεις φαγειν hSVL] ∽ T*H*WM : B. *bl**. | πεντε αρτοι hSV*L*] ∽ T*H*WlM : BS* 579. | 14 γαρ HWSVL] δε TM : S*L bo. *ea*. vg. 1071. | ωσει[2] HWS[V]LM : BSCL 33 579 892. Ξ D *e*. 157 1012 R] om T : rel | 15 απαντας T*H*WVLM] παντας hS

[8] a quibusdam vero quia Helias apparuit, ab aliis
autem quia propheta unus de antiquis surrexit.
[9] Et ait Herodes: Iohannem ego decollavi: quis
est autem iste, de quo ego talia audio? Et quaere-
bat videre eum.

9, 10-17 **Prior panum multiplicatio** (Mt 14, 13-23; Mc 6, 30-46; I 6, 1-15)

[10] Et reversi apostoli narraverunt illi quaecum-
que fecerunt. Et assumptis illis, secessit seorsum
in locum desertum, qui est Bethsaidae. [11] Quod
cum cognovissent turbae, secutae sunt illum; et
excepit eos, et loquebatur illis de regno Dei; et
eos qui cura indigebant sanabat. [12] Dies autem
coeperat declinare; et accedentes duodecim dixe-
runt illi: Dimitte turbas, ut euntes in castella
villasque quae circa sunt, divertant et inveniant
escas; quia hic in loco deserto sumus. [13] Ait autem
ad illos: Vos date illis manducare. At illi dixerunt:
Non sunt nobis plus quam quinque panes et duo
pisces; nisi forte nos eamus et emamus in omnem
hanc turbam escas. [14] Erant autem fere viri
quinque milia. Ait autem ad discipulos suos: Fa-
cite illos discumbere per convivia quinquagenos.
[15] Et ita fecerunt; et discumbere fecerunt omnes.
[16] Acceptis autem quinque panibus et duobus pi-
scibus, respexit in caelum et benedixit illis et fregit
et distribuit discipulis suis, ut ponerent ante

---

8 Mt 16,14
9 L 23,8
10 Mc 6,30; L 10,17
16 J 11,41; 17,1

θεῖναι τῷ ὄχλῳ. 17 καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες,
καὶ ἤρθη τὸ περισσεῦσαν αὐτοῖς κλασμάτων κόφινοι
δώδεκα.
18 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον κατὰ
μόνας συνῆσαν αὐτῷ οἱ μαθηταί, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς
λέγων Τίνα με οἱ ὄχλοι λέγουσιν εἶναι; 19 οἱ δὲ ἀποκρι-
θέντες εἶπαν Ἰωάννην τὸν Βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ Ἠλίαν,
ἄλλοι δὲ ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. 20 εἶπεν
δὲ αὐτοῖς Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; Πέτρος δὲ
ἀποκριθεὶς εἶπεν Τὸν Χριστὸν τοῦ Θεοῦ. 21 ὁ δὲ ἐπιτι-
μήσας αὐτοῖς παρήγγειλεν μηδενὶ λέγειν τοῦτο, 22 εἰπὼν
ὅτι Δεῖ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδο-
κιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ
γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερ-
θῆναι. 23 Ἔλεγεν δὲ πρὸς πάντας Εἴ τις θέλει ὀπίσω
μου ἔρχεσθαι, ἀρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν
αὐτοῦ καθ' ἡμέραν, καὶ ἀκολουθείτω μοι. 24 ὃς γὰρ ἂν
θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν
ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει
αὐτήν. 25 τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος κερδήσας τὸν
κόσμον ὅλον ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας ἢ ζημιωθείς; 26 ὃς γὰρ
ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους, τοῦτον ὁ Υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ
αὐτοῦ καὶ τοῦ Πατρὸς καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων. 27 λέγω

18 συνησαν THWSVLM] συνηντησαν h : B*. f. 213 157 | 22 εγερθηναι THWSVLM : BSLΔW 33 892. Ξ Θ 700 28 124. 1424 213 1071 713 1604 MUΛRΓXEGHVΩ 028 Marc] αναστηναι h : rel | 23 αρνησασθω THWSVLM : B^cSL 33*579. ΞD. Θ. 1012 2324 AKΠ] απαρνσ h : rel | 24 αν' HSL : BLW 33 1241. D. Θ 700 28 69 124. 157 MAK ΠE] εαν TWVM : rel | 25 ωφελειται THWSVLM] ωφελει h : SC 570. D eabcfl. 700. 1396.

turbas. 17 Et manducaverunt omnes et saturati
sunt. Et sublatum est quod superfuit illis, frag-
mentorum cophini duodecim.

9, 18-20 Simonis Petri confessio (Mt 16, 13-19; Mc 8, 27-29)

18 Et factum est cum solus esset orans, erant
cum illo et discipuli; et interrogavit illos dicens:
Quem me dicunt esse turbae? 19 At illi responde-
runt et dixerunt: Iohannem Baptistam; alii autem
Heliam; alii vero quia unus propheta de prioribus
surrexit. 20 Dixit autem illis: Vos autem quem
me esse dicitis? Respondens Simon Petrus dixit:
Christum Dei.

9, 21-22 Prima passionis praedictio (Mt 16, 20-23; Mc 8, 30-33)

21 At ille increpans illos, praecepit ne cui dicerent
hoc, 22 dicens: quia Oportet Filium hominis multa
pati et reprobari a senioribus et principibus sacer-
dotum et scribis et occidi et tertia die resurgere.

9, 23-27 Abnegationis necessitas (Mt 16, 24-28; Mc 8, 34-39)

23 Dicebat autem ad omnes: Si quis vult post
me venire, abneget semetipsum et tollat crucem
suam cotidie et sequatur me. 24 Qui enim voluerit
animam suam salvam facere, perdet illam; nam
qui perdidierit animam suam propter me, salvam
faciet illam. 25 Quid enim proficit homo, si lucre-
tur universum mundum, se autem ipsum perdat
et detrimentum sui faciat? 26 Nam qui me eru-
buerit et meos sermones, hunc Filius hominis
erubescet, cum venerit in maiestate sua et Patris
et sanctorum angelorum. 27 Dico autem vobis

17 4 Rg 4,43s | 19 L 9,7s | 20 J 6,69s | 22 L 9,31; 18,31-34 | 23 L 14,27 | 24 L 17,33; Mt 10,39; J 12,25 | 26 Mt 10,33

δὲ ὑμῖν ἀληθῶς, εἰσίν τινες τῶν αὐτοῦ ἑστηκότων οἳ οὐ
μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ
Θεοῦ
28 Ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὡσεὶ ἡμέραι
ὀκτώ, καὶ παραλαβὼν Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον
ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. 29 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ
προσεύχεσθαι αὐτὸν τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτε-
ρον καὶ ὁ ἱματισμὸς αὐτοῦ λευκὸς ἐξαστράπτων. 30 καὶ
ἰδοὺ ἄνδρες δύο συνελάλουν αὐτῷ, οἵτινες ἦσαν Μωϋσῆς
καὶ Ἠλίας, 31 οἳ ὀφθέντες ἐν δόξῃ ἔλεγον τὴν ἔξοδον
αὐτοῦ, ἣν ἤμελλεν πληροῦν ἐν Ἰερουσαλήμ. 32 ὁ δὲ Πέ-
τρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρημένοι ὕπνῳ· διαγρη-
γορήσαντες δὲ εἶδαν τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο ἄν-
δρας τοὺς συνεστῶτας αὐτῷ. 33 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ δια-
χωρίζεσθαι αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν
Ἰησοῦν Ἐπιστάτα, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ
ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς, μίαν σοὶ καὶ μίαν Μωϋσεῖ καὶ
μίαν Ἠλίᾳ, μὴ εἰδὼς ὃ λέγει. 34 ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγον-
τος ἐγένετο νεφέλη καὶ ἐπεσκίαζεν αὐτούς· ἐφοβήθη-
σαν δὲ ἐν τῷ ἐκείνους εἰσελθεῖν εἰς τὴν νεφέλην. 35 καὶ
φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα Οὗτός ἐστιν ὁ
Υἱός μου ὁ ἐκλελεγμένος, αὐτοῦ ἀκούετε. 36 καὶ ἐν τῷ
γενέσθαι τὴν φωνὴν εὑρέθη Ἰησοῦς μόνος. καὶ αὐτοὶ
ἐσίγησαν καὶ οὐδενὶ ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις
οὐδὲν ὧν ἑώρακαν.
37 Ἐγένετο δὲ τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ
τοῦ ὄρους συνήντησεν αὐτῷ ὄχλος πολύς. 38 καὶ ἰδοὺ

---

28 και[1] ThW[*S*]VlM] om *HsL* : p[45] BS* sa bo. *abff[2]g[1]lr[1]*. 28. 157 H. arm sy[ph] | 31 ημελλεν THLM] εμ. WSV | 34 επεσκιαζεν THW *L*M : BSL 1241. *a*. 157.] *-ασεν SVl : p[45] rel | εκεινους εισελθειν V : p[45] pler] εισ. αυτους THWSLM : BSL 1241 bo. 1604. arm | 36 εωρακαν THWLM] -κασιν SV | 37 τη εξης ημερα THWSVLM] δια της

vere: sunt aliqui hic stantes, qui non gustabunt
mortem, donec videant regnum Dei.

9, 28-36 Transfiguratio Domini (Mt 17, 1-13; Mc 9, 2-13)

28 Factum est autem post haec verba fere dies
octo, et assumpsit Petrum et Iacobum et Iohan-
nem, et ascendit in montem ut oraret. 29 Et facta
est, dum oraret, species vultus eius altera, et
vestitus eius albus et refulgens. 30 Et ecce duo
viri loqueba tur cum illo; erant autem Moyses
et Helias, 31 visi in maiestate, et dicebant exces-
sum eius, quem completurus erat in Hierusalem.
32 Petrus vero et qui cum illo erant, gravati erant
somno. Et evigilantes, viderunt maiestatem eius
et duos viros qui stabant cum illo. 33 Et factum
est, cum discederent ab illo, ait Petrus ad Iesum:
Praeceptor, bonum est nos hic esse, et facia-
mus tria tabernacula, unum tibi et unum Moysi
et unum Heliae; nesciens quid diceret. 34 Haec
autem illo loquente, facta est nubes et obum-
bravit eos; et timuerunt, intrantibus illis in nu-
bem. 35 Et vox facta est de nube dicens: Hic
est Filius meus dilectus, ipsum audite. 36 Et dum
fieret vox, inventus est Iesus solus. Et ipsi ta-
cuerunt et nemini dixerunt in illis diebus quid-
quam ex his quae viderant.

9, 37-42 Puer daemoniacus sanatur (Mt 17, 14-20; Mc 9, 14-27)

37 Factum est autem in sequenti die, descen-
dentibus illis de monte, occurrit illis turba multa.

---

28 L 8,51 | 30 L 20,38 | 32 J 1,14 | 35 2 P 1,16ss; L 3,22; Ps 2,7; Is 42,1; Dt 18,15.19

ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ὄχλου ἐβόησεν λέγων Διδάσκαλε, δέομαί
σου ἐπιβλέψαι ἐπὶ τὸν υἱόν μου, ὅτι μονογενής μοί ἐστιν,
39 καὶ ἰδοὺ πνεῦμα λαμβάνει αὐτόν, καὶ ἐξαίφνης κράζει
καὶ σπαράσσει αὐτὸν μετὰ ἀφροῦ, καὶ μόλις ἀποχωρεῖ
ἀπ' αὐτοῦ συντρῖβον αὐτόν· 40 καὶ ἐδεήθην τῶν μαθητῶν
σου ἵνα ἐκβάλωσιν αὐτό, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν. 41 ἀποκρι-
θεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμ-
μένη, ἕως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν;
προσάγαγε ὧδε τὸν υἱόν σου. 42 ἔτι δὲ προσερχομένου
αὐτοῦ ἔρρηξεν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον καὶ συνεσπάραξεν·
ἐπετίμησεν δὲ ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ, καὶ
ἰάσατο τὸν παῖδα καὶ ἀπέδωκεν αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ.
43 ἐξεπλήσσοντο δὲ πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ
Θεοῦ.

Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίει εἶπεν
πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ 44 Θέσθε ὑμεῖς εἰς τὰ ὦτα
ὑμῶν τοὺς λόγους τούτους· ὁ γὰρ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
μέλλει παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων. 45 οἱ δὲ
ἠγνόουν τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ'
αὐτῶν ἵνα μὴ αἴσθωνται αὐτό, καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι
αὐτὸν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου. 46 Εἰσῆλθεν δὲ διαλο-
γισμὸς ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς ἂν εἴη μείζων αὐτῶν. 47 ὁ δὲ
Ἰησοῦς ἰδὼν τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν, ἐπιλα-
βόμενος παιδίον ἔστησεν αὐτὸ παρ' ἑαυτῷ, 48 καὶ εἶπεν
αὐτοῖς Ὃς ἂν δέξηται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ ὀνόματί
μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἂν ἐμὲ δέξηται, δέχεται τὸν

ημερας –|h|– : (p[45] om δια). D *eabdff[2]l.* sy[sc]. | 38 επιβλέψαι HWSV LM] επίβλεψαι T | 39 μολις HWLM : BW. Θ 700 21 *f*1. *f*1424 1071 157 R.] *μογις TSV : rel | 47 ιδὼν hSV] *ειδως T*H*WLM : BS sa. sy. 565 700 124. 1424 ΚΠΛ 660 1604 2324 2346 F arm | παιδιον HWS LM : BC 579. D. 565 28. 1093] παιδιου TsV : rel | 48 αν[1] HSL] εαν TWVM

38 Et ecce vir de turba exclamavit dicens: Ma-
gister, obsecro te, respice in filium meum, quia
unicus est mihi, 39 et ecce spiritus apprehendit
eum, et subito clamat, et elidit et dissipat eum
cum spuma, et vix discedit dilanians eum; 40 et
rogavi discipulos tuos ut eicerent illum, et non
potuerunt. 41 Respondens autem Iesus dixit: O
generatio infidelis et perversa, usquequo ero apud
vos et patiar vos? Adduc huc filium tuum. 42 Et
cum accederet, elisit illum daemonium et dissipa-
vit. Et increpavit Iesus spiritum immundum, et
sanavit puerum et reddidit illum patri eius.

9, 43-45 **Iterum Iesus passionem praedicit** (Mt 17, 21-22; Mc 9, 29-31)

43 Stupebant autem omnes in magnitudine Dei.
Omnibusque mirantibus in omnibus, quae facie-
bat, dixit ad discipulos suos: 44 Ponite vos
in cordibus vestris sermones istos: Filius enim
hominis futurum est ut tradatur in manus ho-
minum. 45 At illi ignorabant verbum istud, et erat
velatum ante eos, ut non sentirent illud; et time-
bant eum interrogare de hoc verbo.

9, 46-48 **Quis maior** (Mt 18, 1-5; Mc 9, 32-36)

46 Intravit autem cogitatio in eos, quis eorum
maior esset. 47 At Iesus videns cogitationes cordis
illorum, apprehendit puerum et statuit illum secus
se, 48 et ait illis: Quicumque susceperit puerum
istum in nomine meo, me recipit; et quicumque

---

42 L 7,15
44 L 9,22
45 L 18,34
47 L 6,8; Mt 9,4
48 Mt 10,40; L 22,26

ἀποστείλαντά με· ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑμῖν
ὑπάρχων, οὗτός ἐστιν μέγας. 49 Ἀποκριθεὶς δὲ Ἰωάννης
εἶπεν Ἐπιστάτα, εἴδομέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλ-
λοντα δαιμόνια, καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ
μεθ' ἡμῶν. 50 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς Μὴ κω-
λύετε· ὃς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ὑμῶν, ὑπὲρ ὑμῶν ἐστιν.

51 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς
ἀναλήψεως αὐτοῦ καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον ἐστήρισεν
τοῦ πορεύεσθαι εἰς Ἰερουσαλήμ, 52 καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέ-
λους πρὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον
εἰς κώμην Σαμαριτῶν, ὥστε ἑτοιμάσαι αὐτῷ· 53 καὶ οὐκ
ἐδέξαντο αὐτόν, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον
εἰς Ἰερουσαλήμ. 54 ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ Ἰάκωβος καὶ
Ἰωάννης εἶπαν Κύριε, θέλεις εἴπωμεν πῦρ καταβῆναι
ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀναλῶσαι αὐτούς; 55 στραφεὶς δὲ
ἐπετίμησεν αὐτοῖς. 56 καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κώμην.
57 Καὶ πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ εἶπέν τις πρὸς
αὐτόν Ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ. 58 καὶ εἶπεν

---

49 δε HSL : p^{45} BW 579 892 1241. D. 28 *f*13. Y] + ο TWVM : rel | εν HWSVLM : p^{45} BSLΔ 33. Ξ lat. 700 *f*1 *f*13. 213 1071 713 X] επι T : rel | εκωλυομεν HWSVLM : $p^{45?}$ BSL 579 892. Ξ *eabl*. 157. arm] *-υσαμεν T : rel | 50 ο WSVM : p^{45} rel] om THL : BS* bo. | κωλυετε THWsVLM] + ου γαρ εστιν καθ υμων [*S*] : (p^{45}) LΨ 33 892 bo. Ξ sy^{h*}. | 51 προσωπον HWSVLM : p^{45} BL 892. Ξ *c*. 700 *f*1.] * + αυτου T : rel | 52 κωμην HWSVLM : p^{45} rel] πολιν T : S*Ψ. lat (exc *c*). 28 544 *f*13. *f*1424 ΛΓ | ωστε TWSVlM] *ως H*L* : p^{45} BS* *eablq*. | 54 αυτους THWSVLM : p^{45} BSL 579 sa bo. Ξ *eg*^{1}*l* vg. sy^{sc}. 700 544. 157 990 71 arm] + ως και Ηλιας εποιησεν ⊣h⊢ : rel | 55 αυτοις THWSVLM : p^{45} rel] * + και ειπεν Ουκ οιδατε ποιου πνευματος εστε ⊣h⊢ : 579 bo. D lat (exc *g*^{1}*lr*^{2}). sy^{cph}. Θ 700 *f*1 *f*13. 1604 UMΛΓΚΠF arm Ta Cypr Did Epiph Chrys Ambr | 56 ante και add ο υιος του ανθρωπου ουκ ηλθεν ψυχας [ανθρωπων] απολεσαι αλλα σωσαι ⊣[h]⊢ : iidem exc D. | 57 εαν HWSVLM] αν T | απερχῃ THWSLM : (p^{45}) BSL bo. Ξ D *eacg*^{1}*lr*$^{1.2}$ vg. sy^{sc}. 544 28 *f*1. 1071 157

me receperit, recipit eum qui me misit. Nam
qui minor est inter vos omnes, hic maior est.

9, 49-50 Exorcista alienus (Mc 9, 37-40)

49 Respondens autem Iohannes dixit: Praecep-
tor, vidimus quendam in nomine tuo eicientem
daemonia, et prohibuimus eum; quia non sequitur
nobiscum. 50 Et ait ad illum Iesus: Nolite prohi-
bere; qui enim non est adversum vos, pro vobis
est.

9, 51-56 Samaritani Iesum non recipiunt

51 Factum est autem, dum complerentur dies
assumptionis eius, et ipse faciem suam firmavit
ut iret in Hierusalem. 52 Et misit nuntios ante con-
spectum suum, et euntes intraverunt in civita-
tem Samaritanorum, ut pararent illi. 53 Et non
receperunt eum, quia facies eius erat euntis in
Hierusalem. 54 Cum vidissent autem discipuli eius
Iacobus et Iohannes, dixerunt: Domine, vis di-
cimus ut *ignis descendat de caelo et consumat* illos?
55 Et conversus increpavit illos dicens: Nescitis
cuius spiritus estis. 56 Filius hominis non venit
animas perdere, sed salvare. Et abierunt in aliud
castellum.

9, 57-62 Trium discipulorum vocatio (Mt 8, 18-22)

57 Factum est autem, ambulantibus illis in via,
dixit quidam ad illum: Sequar te quocumque

---

51 Mt 19,1; Mc 10,32
54 4 Rg 1,10.12
56 Mt 18,11; J 3,17; 12,47

αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ
πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ Υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. 59 Εἶπεν δὲ
πρὸς ἕτερον Ἀκολούθει μοι. ὁ δὲ εἶπεν Κύριε ἐπίτρεψόν
μοι πρῶτον ἀπελθόντι θάψαι τὸν πατέρα μου. 60 εἶπεν
δὲ αὐτῷ Ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς,
σὺ δὲ ἀπελθὼν διάγγελλε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.
61 Εἶπεν δὲ καὶ ἕτερος Ἀκολουθήσω σοι, Κύριε πρῶτον
δὲ ἐπίτρεψόν μοι ἀποτάξασθαι τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου.
62 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν
χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω εὔθε-
τός ἐστιν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.

10 1 Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ Κύριος καὶ ἑτέρους
ἑβδομήκοντα δύο, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο δύο πρὸ
προσώπου αὐτοῦ εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ ἤμελλεν
αὐτὸς ἔρχεσθαι. 2 ἔλεγεν δὲ πρὸς αὐτούς Ὁ μὲν θερισμὸς
πολύς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ Κυρίου τοῦ
θερισμοῦ ὅπως ἐργάτας ἐκβάλῃ εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.
3 ὑπάγετε· ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων.
4 μὴ βαστάζετε βαλλάντιον, μὴ πήραν, μὴ ὑποδήματα·
καὶ μηδένα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε. 5 εἰς ἣν δ' ἂν

---

990 arm] * + κυριε V : rel | 58 ὁ^{1} T[H]WSVLM : p^{45} rel] om : B. | 59 κυριε hSVLM : p^{45} rel] om *THW* : B*. D sy^{s}. 1574 998 V | πρωτον απελθοντι THWsVLM : BS 33 (579) 892 bo. (D lat) sy^{cpl}: 28 (544 *f*1 *f*13. 213 1071 1604 990 KΠ)] ∽ *S* : p^{45} pler | 62 προς αυτον T[H]SVLM] * om W : p^{45} B. 0181. 700 | επιβαλων... οπισω THWSVLM] ∽ εις τα οπισω βλεπων και επιβαλλων την χειρα αυτου επ αροτρον -|h|- : p^{45} D *eabcq*. Clem Cypr | αυτου TSVLM : p^{45} rel] om HW : B. 0181. *ablq*. *f*1. 998. arm | 10 1 και^{1} TSVL] om HWM : BL 33 579 892 bo. 0181 Ξ *r*^{1} sy^{sp}. 1071 | δυο^{1} [H]W*L* : B sa. D *eacg*^{1}*lr*^{2}. vg. sy^{sc} 1604 1047 MR arm ps-Clem Ad Epiph Aug] * om TSVlM : rel | δυο^{3} [H]*L* : B bo. sy. Θ 565 *f*13. 713 1355 2324 KΠY] om TWSVlM : rel | 2 εργατας εκβαλη THW*L*M : B 0181. D *e*. 700.] * ∽ SVl : rel | 4 και HWSVLM] om T : S* 33. 0181. 28. Λ*.

ieris. 58 Dixit illi Iesus: Vulpes foveas habent, et
volucres caeli nidos, Filius autem hominis non
habet ubi caput reclinet. 59 Ait autem ad alterum:
Sequere me. Ille autem dixit. Domine, permitte
mihi primum ire et sepelire patrem meum. 60 Di-
xitque ei Iesus: Sine ut mortui sepeliant mortuos
suos, tu autem vade et annuntia regnum Dei.
61 Et ait alter: Sequar te Domine; sed permitte
mihi primum renuntiare his quae domi sunt.
62 Ait ad illum Iesus: Nemo mittens manum suam
ad aratrum et respiciens retro, aptus est regno Dei.

10, 1-12 Missio septuaginta duorum discipulorum

1 Post haec autem designavit Dominus et alios
septuaginta duos, et misit illos binos ante fa-
ciem suam in omnem civitatem et locum, quo
erat ipse venturus. 2 Et dicebat illis: Messis qui-
dem multa, operarii autem pauci; rogate ergo
dominum messis, ut mittat operarios in messem
suam. 3 Ite: ecce ego mitto vos sicut agnos inter
lupos. 4 Nolite portare sacculum neque peram
neque calceamenta, et neminem per viam saluta-
veritis. 5 In quamcumque domum intraveritis,

---

61 3 Rg 19,20
62 Gn 19,17
10,1 Ex 24,1; Nu 11,16
2 Mt 9,37s; J 4,35
4 4 Rg 4.29

εἰσέλθητε οἰκίαν, πρῶτον λέγετε Εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ·
[6] καὶ ἐὰν ᾖ ἐκεῖ υἱὸς εἰρήνης, ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν
ἡ εἰρήνη ὑμῶν. εἰ δὲ μήγε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει. [7] ἐν
αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, ἐσθίοντες καὶ πίνοντες τὰ
παρ' αὐτῶν· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ.
μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν. [8] καὶ εἰς ἣν ἂν
πόλιν εἰσέρχησθε καὶ δέχωνται ὑμᾶς, ἐσθίετε τὰ παρα-
τιθέμενα ὑμῖν, [9] καὶ θεραπεύετε τοὺς ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς,
καὶ λέγετε αὐτοῖς Ἤγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ
Θεοῦ. [10] εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέλθητε καὶ μὴ δέχωνται
ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς εἴπατε [11] Καὶ
τὸν κονιορτὸν τὸν κολληθέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν
εἰς τοὺς πόδας ἀπομασσόμεθα ὑμῖν· πλὴν τοῦτο γινώ-
σκετε, ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. [12] λέγω ὑμῖν ὅτι
Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται ἢ τῇ
πόλει ἐκείνῃ. Οὐαί σοι, Χοραζίν, οὐαί σοι, Βηθσαϊδά·
[13] ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ
γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ καθή-
μενοι μετενόησαν. [14] πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον
ἔσται ἐν τῇ κρίσει ἢ ὑμῖν. [15] καὶ σύ, Καφαρναούμ, μὴ
ἕως οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως Ἅιδου καταβιβασθήσῃ. [16] Ὁ
ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ·
ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με. [17] Ὑπέ-

---

6 η εκει ThSVl] ∽ *HWLM* : B. (0181). it (exc *c*) vg. 1012 | επανα-παυσεται SVl] -παησεται THW*L*M] εσθιοντες SVLM] εσθοντες THW | 11 ποδας THWL : p[45] BS. D *e* it sy[sc]. 157 R] + ημων SVM : plur | 12 λεγω HWSVLM : p[45] 0181 rel] * + δε T : S 892 Ξ D *afq*. Θ 565 28 22 118 209. *f*1424 213 713 MV 028 | 15 μη — υψωθηση THSV LM : p[45] BSL 579 sa bo. Ξ D *eabil*. sy[sc]. 700. 1071.] ἡ — υψωθης W : B[3]. *fq*.; rel var | εως[1] THWLM : p[45] B*SC. D. 1012 157.] * + του SV : rel | εως[2] TV : p[45]...] * + του HWSLM : BL. 157. 0115 | καταβι-βασθηση ThSVLM : p[45] rel] καταβηση *H*Ws : B 579. D sy[sc]. arm

primum dicite: Pax huic domui. [6] Et si ibi fuerit
filius pacis, requiescet super illum pax vestra;
sin autem, ad vos revertetur. [7] In eadem autem
domo manete, edentes et bibentes quae apud
illos sunt; dignus est enim operarius mercede
sua. Nolite transire de domo in domum. [8] Et in
quamcumque civitatem intraveritis, et suscepe-
rint vos, manducate quae apponuntur vobis;
[9] et curate infirmos, qui in illa sunt; et dicite
illis: Appropinquavit in vos regnum Dei. [10] In
quamcumque autem civitatem intraveritis, et non
susceperint vos, exeuntes in plateas eius, dicite:
[11] Etiam pulverem, qui adhaesit nobis de civitate
vestra, extergimus in vos; tamen hoc scitote, quia
appropinquavit regnum Dei. [12] Dico vobis, quia
Sodomis in die illa remissius erit quam illi civitati.

10, 13-16 **Incredulae civitates exprobrantur** (Mt 11, 20-24)

[13] Vae tibi Corozain, vae tibi Bethsaida; quia
si in Tyro et Sidone factae fuissent virtutes, quae
factae sunt in vobis, olim in cilicio et cinere se-
dentes paeniterent. [14] Verumtamen Tyro et Sidoni
remissius erit in iudicio quam vobis. [15] Et tu,
Capharnaum, *usque ad caelum exaltata, usque ad
infernum demergeris*. [16] Qui vos audit, me audit;
et qui vos spernit, me spernit. Qui autem me sper-
nit, spernit eum qui misit me.

10, 17-20 **Discipulorum reditus**

[17] Reversi sunt autem septuaginta duo cum

---

6 1 P 4,14 | 7 1 C 9,14; 1 T 5,18 | 9s L 9,2-5 | 11 A 13,51; 18,6 13 Mt 11,21ss; Jon 3,6 | 15 Is 14,13ss | 16 Mt 10,40; J 5,23; 12, 48; 15,23; 1 Th 4,8

στρεψαν δὲ οἱ ἑβδομήκοντα δύο μετὰ χαρᾶς λέγοντες
Κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί
σου. 18 εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ἐθεώρουν τὸν Σατανᾶν ὡς
ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα. 19 ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν
τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων,
καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐδὲν ὑμᾶς
οὐ μὴ ἀδικήσει. 20 πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε ὅτι τὰ
πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται, χαίρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα
ὑμῶν ἐγγέγραπται ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 21 Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ
ἠγαλλιάσατο ἐν τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ καὶ εἶπεν Ἐξο-
μολογοῦμαί σοι, Πάτερ, Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς,
ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπε-
κάλυψας αὐτὰ νηπίοις· ναί, ὁ Πατήρ, ὅτι οὕτως ἐγένετο
εὐδοκία ἔμπροσθέν σου. 22 πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ
Πατρός μου, καὶ οὐδεὶς γινώσκει τίς ἐστιν ὁ Υἱὸς εἰ μὴ
ὁ Πατήρ, καὶ τίς ἐστιν ὁ Πατὴρ εἰ μὴ ὁ Υἱὸς καὶ ᾧ ἐὰν
βούληται ὁ Υἱὸς ἀποκαλύψαι. 23 Καὶ στραφεὶς πρὸς
τοὺς μαθητὰς κατ' ἰδίαν εἶπεν Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ
βλέποντες ἃ βλέπετε. 24 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προ-
φῆται καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε καὶ
οὐκ εἶδαν, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε καὶ οὐκ ἤκουσαν.
25 Καὶ ἰδοὺ νομικός τις ἀνέστη ἐκπειράζων αὐτὸν

---

17 δυο [H]W*L* : p^{45} B sa. D lat (exc *fiq*). sy^{shm}. 1604. arm] *om TS VlM : rel | 18 ως αστραπην/εκ του ουρανου T*H*SVLM : p^{45}] ∽ hW : B 579. | 19 αδικησει T*HL*M] -σῃ hWSVl | 21 εν^{2} TS*L* : p^{45} SL 33 892 1241 sa bo. Ξ D *e* it sy. 22. 157 FX] om HWVlM : rel | εγενετο ευδοκια TSl] ∽ HWV*L*M : $p^{45?}$ BC*LΨ 33 579 0124 sa bo. Ξ *e* it (exc *afr*^{2}). 1. X | 22 παντα HWsVLM : p^{45} BSL 33 579 0124 sa bo. Ξ D *eabfg*^{1}. vg sy^{sc}. 700 *f*1 *f*13. 1424 2324 MΠ arm] praem. και στραφεις προς τους μαθητας ειπεν T[*S*] rel | εαν TWSVLM] αν H

gaudio dicentes: Domine, etiam daemonia sub-
iciuntur nobis in nomine tuo. 18 Et ait illis:
Videbam satanam sicut fulgur de caelo cadentem.
19 Ecce dedi vobis potestatem *calcandi supra*
serpentes et scorpiones et super omnem virtutem
inimici, et nihil vobis nocebit. 20 Verumtamen
in hoc nolite gaudere, quia spiritus vobis sub-
iciuntur; gaudete autem quod nomina vestra
scripta sunt in caelis.

10, 21-24 **Christi exsultatio** (Mt 11, 25-30; 13, 16-17)

21 In ipsa hora exsultavit Spiritu Sancto et
dixit: Confiteor tibi, Pater, Domine caeli et terrae,
quod abscondisti haec a sapientibus et prudentibus
et revelasti ea parvulis. Etiam Pater, quoniam sic
placuit ante te. 22 Omnia mihi tradita sunt a
Patre meo. Et nemo scit quis sit Filius nisi Pater,
et quis sit Pater nisi Filius, et cui voluerit Filius re-
velare. 23 Et conversus ad discipulos suos dixit:
Beati oculi qui vident quae vos videtis. 24 Dico
enim vobis quod multi prophetae et reges volue-
runt videre quae vos videtis, et non viderunt;
et audire quae auditis, et non audierunt.

10, 25-37 **Parabola pii Samaritani**

25 Et ecce quidam legisperitus surrexit tentans

---

18 Ap 12,8s
19 Mc 16,18; Ps 90,13
20 Ex 32,32; Is 4,3; Ph 4,3; Hb 12,23; Ap 3,5; 20,12.15 (22,19)
23 Mt 13,16s
24 1 P 1,10s
25 L 18,18ss

λέγων Διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονο-
μήσω; [26] ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτόν Ἐν τῷ νόμῳ τί γέγρα-
πται; πῶς ἀναγινώσκεις; [27] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ἀγα-
πήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου
καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ σου καὶ ἐν
ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.
[28] εἶπεν δὲ αὐτῷ Ὀρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο ποίει καὶ
ζήσῃ. [29] ὁ δὲ θέλων δικαιῶσαι ἑαυτὸν εἶπεν πρὸς τὸν
Ἰησοῦν Καὶ τίς ἐστίν μου πλησίον; [30] ὑπολαβὼν δὲ ὁ
Ἰησοῦς εἶπεν Ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσα-
λὴμ εἰς Ἱεριχώ, καὶ λῃσταῖς περιέπεσεν, οἳ καὶ ἐκδύ-
σαντες αὐτὸν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον ἀφέντες
ἡμιθανῆ. [31] κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεύς τις κατέβαινεν
ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν. [32] ὁμοίως
δὲ καὶ Λευίτης κατὰ τὸν τόπον ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ἀντιπαρ-
ῆλθεν. [33] Σαμαρίτης δέ τις ὁδεύων ἦλθεν κατ' αὐτὸν
καὶ ἰδὼν ἐσπλαγχνίσθη, [34] καὶ προσελθὼν κατέδησεν τὰ
τραύματα αὐτοῦ ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον, ἐπιβιβάσας
δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πανδο-
χεῖον καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. [35] καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον
ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκεν τῷ πανδοχεῖ καὶ εἶπεν
Ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅ τι ἂν προσδαπανήσῃς ἐγὼ
ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι. [36] τίς τούτων τῶν
τριῶν πλησίον δοκεῖ σοι γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς

---

27 σου¹ ΓHSVLM] om hW : B*. H. | της ThWSVM] om HL : B
0124. Ξ 472. | 29 δικαιωσαι THWSLM : p45 BSC*L 579 892. Ξ D. 213
1071 157 X] δικαιουν V : rel | 30 δε S] om THWVLM : BS*. | ημι-
θανη THWSLM : p45 BSL 33 579. Ξ D lat sy^scl Θ 700 f1. 660 1012
arm | + τυγχανοντα V : rel | 31 εν T[H]WSVLM : p45 rel] om : B 579.
0190. cf ff²ilq. vg. 1. | 32 Λευιτης HWSVLM : BS^cL 33 892 sa bo.
0190 Ξ af. sy^sc. 700 f1. 213 1012 X arm | * + γενομενος T : p45 pler |
34 πανδοχειον HWSVLM] -οκιον T | 35 δυο δηναρια / εδωκεν THS
LM] * ∽ hW : p45 B. | πανδοχει HWSVLM] -οκει T

illum et dicens: Magister, quid faciendo vitam
aeternam possidebo? [26] At ille dixit ad eum: In lege
quid scriptum est? quomodo legis? [27] Ille respon-
dens dixit: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto
corde tuo et ex tota anima tua et ex omnibus viribus
tuis et ex omni mente tua, et proximum tuum sicut
teipsum.* [28] Dixitque illi: Recte respondisti: *hoc fac,
et vives.* [29] Ille autem volens iustificare seipsum,
dixit ad Iesum: Et quis est meus proximus? [30] Sus-
cipiens autem Iesus dixit: Homo quidam de-
scendebat ab Hierusalem in Hiericho, et incidit
in latrones, qui etiam despoliaverunt eum, et,
plagis impositis, abierunt semivivo relicto. [31] Ac-
cidit autem ut sacerdos quidam descenderet eadem
via, et, viso illo, praeterivit. [32] Similiter et Levi-
ta, cum esset secus locum et videret eum, per-
transiit. [33] Samaritanus autem quidam iter fa-
ciens, venit secus eum; et videns eum, misericor-
dia motus est. [34] Et appropians alligavit vulnera
eius, infundens oleum et vinum; et imponens
illum in iumentum suum, duxit in stabulum et
curam eius egit. [35] Et altera die protulit duos
denarios et dedit stabulario, et ait: Curam illius
habe; et quodcumque supererogaveris, ego cum
rediero reddam tibi. [36] Quis horum trium videtur
tibi proximus fuisse illi, qui incidit in latrones?

---

27 Dt 6,5; Lv 19,18
28 Lv 18,5; Mt 19,17
34 Is 1,6

τοὺς λῃστάς; 37 ὁ δὲ εἶπεν Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ'
αὐτοῦ. εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Πορεύου καὶ σὺ ποίει
ὁμοίως.

38 Ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς
κώμην τινά· γυνὴ δέ τις ὀνόματι Μάρθα ὑπεδέξατο
αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς. 39 καὶ τῇδε ἦν ἀδελφὴ
καλουμένη Μαρία, ἣ καὶ παρακαθεσθεῖσα πρὸς τοὺς
πόδας τοῦ Κυρίου ἤκουεν τὸν λόγον αὐτοῦ. 40 ἡ δὲ
Μάρθα περιεσπᾶτο περὶ πολλὴν διακονίαν· ἐπιστᾶσα
δὲ εἶπεν Κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελφή μου μόνην με
κατέλειπεν διακονεῖν; εἰπὲ οὖν αὐτῇ ἵνα μοι συναντιλά-
βηται. 41 ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ Κύριος Μάρθα
Μάρθα, μεριμνᾷς καὶ θορυβάζῃ περὶ πολλά, 42 ἑνὸς δέ
ἐστιν χρεία· Μαρία γὰρ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο,
ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται αὐτῆς.

11 1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ
προσευχόμενον, ὡς ἐπαύσατο, εἶπέν τις τῶν μαθητῶν
αὐτοῦ πρὸς αὐτόν Κύριε, δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι,
καθὼς καὶ Ἰωάννης ἐδίδαξεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ.
2 εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ὅταν προσεύχησθε, λέγετε Πάτερ,
ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου. 3 τὸν

---

37 ο^{3} T[H]WSVLM : $\mathfrak{p}^{45}$ rel] om : B*. | 38 εν δε HWSLW : $\mathfrak{p}^{45}$ BSL 33 579 892 sa bo. 0190 Ξ sy^{sc}. 213 1012] εγενετο δε εν TV : rel | αυτους HWSLM : $\mathfrak{p}^{45}$ BSL 33 892 sa bo. 0190 Ξ D *a* sy. 69] + και TV : rel | εις τον οικον αυτης [h]*S*Vl : 0190...] om : $\mathfrak{p}^{45}$ B.; εις τον οικον W : null cod.; εις την οικιαν T*Hs*LM : SCL 33 579. Ξ. | 39 ἣ T[H]WSVLM] om : $\mathfrak{p}^{45}$ B^{c}S*L 579 bo. Ξ. | Μαρια SL] -ιαμ THWVM | 40 κατελειπεν HWSVLM] *-λιπεν T : $\mathfrak{p}^{45}$ B^{c}S(W). D. 700 *f*1 *f*13. U 157 Π^{c}V 028 F | ειπε WSVL] -πον THM | 41-42 μεριμνας... γαρ T*H*WSVLM : $\mathfrak{p}^{45}$...] θορυβαζῃ· Μαριαμ h : D *eab(c)ff^{2}ilr^{1}*. sy^{s}. Ambr | 42 ενὸς δε εστιν χρεια TV : $\mathfrak{p}^{45}$ rel] ολιγων δε εστιν χρεια η ενος HLM : (S)LC^{2} $\mathfrak{p}^{3}$ 33 579 bo. 1. sy^{hm} Bas Hier; ολ. δε χρεια εστιν η εν. W : B. *r*^{2}.; ολιγων δε εστιν χρεια S : 38. sy^{1} arm | Μαρια TSVL] -ιαμ HWM | 11 2 ελθετω WSVLM] -θατω TH

37 At ille dixit: Qui fecit misericordiam in illum.
Et ait illi Iesus: Vade et tu fac similiter.

10, 38-42 Martha et Maria

38 Factum est autem, dum irent, et ipse intra-
vit in quoddam castellum; et mulier quaedam
Martha nomine excepit illum in domum suam.
39 Et huic erat soror nomine Maria; quae etiam
sedens secus pedes Domini, audiebat verbum illius.
40 Martha autem satagebat circa frequens ministe-
rium; quae stetit et ait: Domine, non est tibi
curae, quod soror mea reliquit me solam mini-
strare? dic ergo illi ut me adiuvet. 41 Et respon-
dens dixit illi Dominus: Martha, Martha, sollicita
es et turbaris erga plurima. 42 Porro unum est ne-
cessarium. Maria optimam partem elegit, quae non
auferetur ab ea.

11, 1-13 Iesus orat et docet orare (Mt 6, 9-13; 7, 7-11)

1 Et factum est, cum esset in quodam loco
orans, ut cessavit, dixit unus ex discipulis eius
ad eum: Domine, doce nos orare, sicut docuit
et Iohannes discipulos suos. 2 Et ait illis: Cum
oratis dicite: Pater, sanctificetur nomen tuum,
adveniat regnum tuum. 3 Panem nostrum coti-

---

38 J 11,1; 12,2s
40 1 C 7,35
42 Mt 6,33
11,1 L 6,12; 9,29; 5,33

213

ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν·
4 καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ
ἀφίομεν παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς
εἰς πειρασμόν. 5 Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Τίς ἐξ ὑμῶν
ἕξει φίλον, καὶ πορεύσεται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίου καὶ
εἴπῃ αὐτῷ Φίλε, χρῆσόν μοι τρεῖς ἄρτους, 6 ἐπειδὴ φίλος
μου παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρός με καὶ οὐκ ἔχω ὃ παρα-
θήσω αὐτῷ· 7 κἀκεῖνος ἔσωθεν ἀποκριθεὶς εἴπῃ Μή
μοι κόπους πάρεχε· ἤδη ἡ θυρα κέκλεισται, καὶ τὰ
παιδία μου μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην εἰσίν· οὐ δύναμαι
ἀναστὰς δοῦναί σοι. 8 λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει
αὐτῷ ἀναστὰς διὰ τὸ εἶναι φίλον αὐτοῦ, διά γε τὴν
ἀναίδειαν αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσων χρῄζει.
9 Κἀγὼ ὑμῖν λέγω, αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε,
καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν 10 πᾶς
γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ
κρούοντι ἀνοιγήσεται· 11 τίνα δὲ ἐξ ὑμῶν τὸν πατέρα
αἰτήσει ὁ υἱὸς ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ
ἰχθύν, μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; 12 ἢ καὶ αἰ-
τήσει ᾠόν, μὴ ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον, 13 εἰ οὖν ὑμεῖς
πονηροὶ ὑπάρχοντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς
τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ Πατὴρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ δώ-
σει Πνεῦμα ῞Αγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.

---

9 ανοιγησεται HWSVLM] ανοιχθησ. T | 10 ανοιγησεται *H*SVLM; ανοιχθησ. T] ανοιγεται hW : B. D. | 11 τινα THWVLM : p^{45} rel] τις S : SL 33 892 1241. D *cr*². vg. 157 X | τον πατερα / αιτησει T*H*S VLM : p^{45} rel] ∽ hW : B 1241. | ο υιος THWVLM : (p^{45}) rel] om S : SL 892* 1241. *cr*². vg. 157. | αρτον... η ThSVLM : (p^{45})...] om *H*W : B 1241 sa. *ff*²*il*. sy^s. 440. arm Marc Ωρ | και T[h]L] om *H*WSVM : B SL 33 892. it (exc *q*) vg. sy^sc. 700 28. 157 arm | μη² THSVLM] και W : p^{45} B. 544. | επιδωσει αυτω² VM : p^{45} rel] ∽ THWSL : BL 892. D ... 700. | 12 μη T[*S*]VL] om HWsM : p^{45} BL 892 sa. | 13 ο² T[H]WVLM : p^{45} rel] om S : SLΨ 33 892. 700. 1071 157 X | πνευμα αγιον THWSV LM] αγαθον δομα ⊣h⊢ ∴ D *bcff*²*ilr*¹.; *πνευμα αγαθον : p^{45} L. 659

dianum da nobis hodie. 4 Et dimitte nobis pec-
cata nostra, siquidem et ipsi dimittimus omni
debenti nobis. Et ne nos inducas in tentationem.
5 Et ait ad illos: Quis vestrum habebit amicum,
et ibit ad illum media nocte et dicet illi: Amice,
commoda mihi tres panes, 6 quoniam amicus meus
venit de via ad me, et non habeo quod ponam
ante illum; 7 et ille deintus respondens dicat:
Noli mihi molestus esse, iam ostium clausum est,
et pueri mei mecum sunt in cubili; non possum
surgere et dare tibi. 8 Et si ille, perseveraverit
pulsans, dico vobis, etsi non dabit illi surgens eo
quod amicus eius sit, propter improbitatem tamen
eius surget et dabit illi quotquot habet necessarios.
9 Et ego dico vobis: Petite, et dabitur vobis; quaeri-
te, et invenietis; pulsate, et aperietur vobis.
10 Omnis enim qui petit, accipit; et qui quaerit,
invenit; et pulsanti aperietur. 11 Quis autem ex
vobis patrem petit panem, numquid lapidem dabit
illi? aut piscem, numquid pro pisce serpentem
dabit illi? 12 Aut si petierit ovum, numquid porri-
get illi scorpionem? 13 Si ergo vos cum sitis mali
nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis
Pater vester de caelo dabit spiritum bonum pe
tentibus se?

---

7 L 18,5; Mt 26,10

14 Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον, καὶ αὐτὸ ἦν κωφόν·
ἐγένετο δὲ τοῦ δαιμονίου ἐξελθόντος ἐλάλησεν ὁ κωφός·
καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι· 15 τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπαν
Ἐν Βεελζεβοὺλ τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ
δαιμόνια· 16 ἕτεροι δὲ πειράζοντες σημεῖον ἐξ οὐρανοῦ
ἐζήτουν παρ' αὐτοῦ. 17 αὐτὸς δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὰ δια-
νοήματα εἶπεν αὐτοῖς Πᾶσα βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν
διαμερισθεῖσα ἐρημοῦται, καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον πίπτει.
18 εἰ δὲ καὶ ὁ Σατανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν διεμερίσθη, πῶς
σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ὅτι λέγετε ἐν Βεελζεβοὺλ
ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια. 19 εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζε-
βοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλ-
λουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ὑμῶν ἔσονται. 20 εἰ δὲ
ἐν δακτύλῳ Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν
ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. 21 ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθω-
πλισμένος φυλάσσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν εἰρήνῃ ἐστὶν
τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· 22 ἐπὰν δὲ ἰσχυρότερος αὐτοῦ
ἐπελθὼν νικήσῃ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ αἴρει ἐφ'
ᾗ ἐπεποίθει, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν. 23 Ὁ μὴ
ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστιν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ'
ἐμοῦ σκορπίζει. 24 Ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ
ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν
ἀνάπαυσιν, καὶ μὴ εὑρίσκον λέγει Ὑποστρέψω εἰς τὸν

267 1093. vg. | 14 και αυτο ην TWVL (comm) M] *om HSL (text) : $\mathfrak{p}^{45}$ BSL 33 892 sa bo. (sy[sc]). *f*1. 157 660 A . arm | 15.18.19. Βεελζεβουλ TSVL] Βεεζεβουλ HWM | 17 εφ εαυτην / διαμερισθεισα *H*WV*L*M] * ∽ ThSl : ($\mathfrak{p}^{45}$) SLΨ 33 892 sa bo. D *a*[2]. sy. (124). A. | 19 κριται υμων εσονται hS : CI WΨ 33 892 1241. Θ 1 *f*13. 1071 157 713 MUAKΠ vg] εσ. υμ. κρ. $\mathfrak{p}^{45}$ 1194 (280). (sy).; *υμ. κρ. εσ. *H*WV LM : B 579. D *a*[2]*c*. 700. 660 2324.; κρ. εσ. υμ. T : S sa. *bfff*[2]*ilq*. 267. | 20 θεου TSl : $\mathfrak{p}^{45}$ pler] * + εγω [H]W[V]*L*M : BS[c]CL 33 579 892 *ff*[2]*lqr*[1]. sy. *f*13. 1071 157 1604 R | 23 σκορπιζει THWsVLM : $\mathfrak{p}^{45}$ rel] + με [S] : S[*cb]LΨ 33 579 892 bo. sy[s]. Θ. 1071. | 24 ευρισκον TWM : ($\mathfrak{p}^{45}$) rel] + *τοτε [H]S[V]L : BS[c]L 0124 33 579 892 sa bo. Ξ *bl*. Θ

11, 14-23 Daemoniacus mutus sanatur: adversariorum calumnia

14 Et erat eiciens daemonium, et illud erat
mutum. Et cum eiecisset daemonium, locutus est
mutus, et admiratae sunt turbae. 15 Quidam
autem ex eis dixerunt: In Beelzebub principe
daemoniorum eicit daemonia. 16 Et alii tentantes
signum de caelo quaerebant ab eo. 17 Ipse autem
ut vidit cogitationes eorum, dixit eis: Omne re-
gnum in seipsum divisum desolabitur, et domus
supra domum cadet. 18 Si autem et satanas in
seipsum divisus est, quomodo stabit regnum eius?
quia dicitis in Beelzebub me eicere daemonia.
19 Si autem ego in Beelzebub eicio daemonia,
filii vestri in quo eiciunt? Ideo ipsi iudices vestri
erunt. 20 Porro si in digito Dei eicio daemonia,
profecto pervenit in vos regnum Dei. 21 Cum
fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt
ea quae possidet. 22 Si autem fortior eo superve-
niens vicerit eum, universa arma eius auferet, in
quibus confidebat, et spolia eius distribuet. 23 Qui
non est mecum, contra me est; et qui non colligit
mecum, dispergit.

11, 24-26 Hominis novissima peiora prioribus (Mt 12, 43-45)

24 Cum immundus spiritus exierit de homine,
ambulat per loca inaquosa quaerens requiem; et
non inveniens dicit: Revertar in domum meam

16 Mt 16,1; Mc 8,11; J 6,30
22 J 12,31; 16,33; C 2,15; 1 J 3,8; 4,4
24ss Mt 12,43ss

οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον· 25 καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σεσαρω-
μένον καὶ κεκοσμημένον. 26 τότε πορεύεται καὶ παρα-
λαμβάνει ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ ἑπτά, καὶ
εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ, καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ
ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων. 27 Ἐγένετο δὲ
ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα ἐπάρασά τις γυνὴ φωνὴν ἐκ
τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῷ· Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά
σε καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας. 28 αὐτὸς δὲ εἶπεν· Μενοῦν
μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάσ-
σοντες.

29 Τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροιζομένων ἤρξατο λέγειν· Ἡ
γενεὰ αὕτη γενεὰ πονηρά ἐστιν· σημεῖον ζητεῖ, καὶ
σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ.
30 καθὼς γὰρ ἐγένετο Ἰωνᾶς τοῖς Νινευίταις σημεῖον,
οὕτως ἔσται καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ ταύτῃ.
31 βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν
ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτούς· ὅτι
ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν
Σολομῶνος, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ὧδε· 32 ἄνδρες
Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς
ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ
κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε. 33 Οὐδεὶς
λύχνον ἅψας εἰς κρύπτην τίθησιν οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον,
ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ φέγγος

1071 157 713 1604 1012 X | 25 ευρισκει TWSVLM] + σχολαζοντα [H] : BS^c CLΨ 33 579 892 bo. Ξ *flr*¹. 565 544 *f*1 *f*(13). 1604 RΓ sy^h* | 27 γυνη φωνην SVL] ∽ THWM : BSL *l* 1043. | 28 μενουν THWS LM : B*SLWΔ. Ξ A 489] *μενουνγε sV : rel | 30 εγενετο TSVLM] + ο [H]W : B. Λ | 33 φεγγος TWSVM : p⁴⁵ rel] φως HL : BSC 0124 33 892 1241. D. Θ *f*1 *f*13. 1424 213 1071 157 4 X

unde exivi. 25 Et cum venerit, invenit eam scopis
mundatam et ornatam. 26 Tunc vadit et assumit
septem alios spiritus secum nequiores se, et ingres-
si habitant ibi. Et fiunt novissima hominis illius
peiora prioribus.

11, 27-28 Mater Iesu beata praedicatur

27 Factum est autem, cum haec diceret, extol-
lens vocem quaedam mulier de turba dixit illi:
Beatus venter qui te portavit, et ubera quae
suxisti. 28 At ille dixit: Quinimmo beati qui au-
diunt verbum Dei et custodiunt illud.

11, 29-32 Signum Ionae prophetae (Mt 12, 38-42)

29 Turbis autem concurrentibus coepit dicere:
Generatio haec generatio nequam est; signum
quaerit, et signum non dabitur ei, nisi signum
Ionae prophetae. 30 Nam sicut fuit Ionas signum
Ninivitis, ita erit et Filius hominis generationi
isti. 31 Regina austri surget in iudicio cum viris
generationis huius et condemnabit illos, quia
venit a finibus terrae audire sapientiam Salomo-
nis: et ecce plus quam Salomon hic. 32 Viri Nini-
vitae surgent in iudicio cum generatione hac et
condemnabunt illam, quia paenitentiam egerunt
ad praedicationem Ionae: et ecce plus quam Ionas
hic.

11, 33-36 Lucerna corporis, oculus

33 Nemo lucernam accendit et in abscondito
ponit neque sub modio, sed supra candelabrum,
ut q u i ingrediuntur lumen videant. 34 Lucerna

---

26 J 5,14; 2 **P** 2,20s | **27 L** 1,28.42.48 | **28 L** 8,15.21; **Mt** 12,50; **Ja** 1,22-25 | **29 Mt** 12,38-42; 1 **C** 1,22 | **31** 3 **Rg** 10,1 | **32 Jon** 3,5 | **32 L** 8,16; **Mt** 5,15 | **34ss Mt** 6,22s

βλέπωσιν 34 ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός
σου. ὅταν ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, καὶ ὅλον τὸ σῶμά
σου φωτεινόν ἐστιν· ἐπὰν δὲ πονηρὸς ᾖ, καὶ τὸ σῶμά σου
σκοτεινόν. 35 σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος
ἐστίν. 36 εἰ οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον φωτεινόν, μὴ ἔχον
μέρος τι σκοτεινόν, ἔσται φωτεινὸν ὅλον ὡς ὅταν ὁ
λύχνος τῇ ἀστραπῇ φωτίζῃ σε.
37 Ἐν δὲ τῷ λαλῆσαι ἐρωτᾷ αὐτὸν Φαρισαῖος ὅπως ἀρι-
στήσῃ παρ' αὐτῷ· εἰσελθὼν δὲ ἀνέπεσεν. 38 ὁ δὲ Φαρι-
σαῖος ἰδὼν ἐθαύμασεν ὅτι οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ
ἀρίστου. 39 εἶπεν δὲ ὁ Κύριος πρὸς αὐτόν Νῦν ὑμεῖς οἱ
Φαρισαῖοι τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος κα-
θαρίζετε, τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἁρπαγῆς καὶ πονηρίας.
40 ἄφρονες, οὐχ ὁ ποιήσας τὸ ἔξωθεν καὶ τὸ ἔσωθεν
ἐποίησεν; 41 πλὴν τὰ ἐνόντα δότε ἐλεημοσύνην, καὶ ἰδοὺ
πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἐστιν. 42 ἀλλὰ οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρι-
σαίοις, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ πήγανον
καὶ πᾶν λάχανον, καὶ παρέρχεσθε τὴν κρίσιν καὶ τὴν
ἀγάπην τοῦ Θεοῦ· ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ
παρεῖναι. 43 οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν
πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς
ἐν ταῖς ἀγοραῖς. 44 οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι ἐστὲ ὡς τὰ μνημεῖα
τὰ ἄδηλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ περιπατοῦντες ἐπάνω οὐκ
οἴδασιν. 45 Ἀποκριθεὶς δέ τις τῶν νομικῶν λέγει αὐτῷ

---

36 μερος τι *H* WSVLM : (p^{45}) BW 0124 33 579. *f*. *f*1 *f*13. 1071 213 MAKΠYGX sy^{p}] ∽ T,h (|τι]) : pler; om τι [h] : CLΨ bo. Θ 700. 713 Γ | εσται... ως THWSVM,L (text) : p^{45} rel] ∽ ως εσται φωτεινον ολον L (marg. vers. comm.) : (*f*.) | λυχνος *THS*VLM : p^{45} rel] + εν hW : B 579. | 41 παντα THW VLM] απαντα S | 42 δε HWSVLM · p^{45} $BS^{c}C$ LΨ 33 579 892 sa bo. *ι* vg. Θ *f*13. 213 1071 0108 MKΠYX, sy^{ph}] om T : plei | 43 τοις φαρισαιοις THSVLM : p^{45} rel] φαρισαιοι W : S. D *e* it (exc *l*). | 44 ως τα μνημεια τα THWSVLM] μνημεια –|h|– : D *eacff*^{2} sy^{sc};

corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit
simplex, totum corpus tuum lucidum erit; si autem
nequam fuerit, etiam corpus tuum tenebrosum
erit. 35 Vide ergo ne lumen, quod in te est, tene-
brae sint 36 Si ergo corpus tuum totum lucidum
fuerit, non habens aliquam partem tenebrarum
erit lucidum totum, et sicut lucerna fulgoris illu-
minabit te

11, 37-54 **Pharisaei et scribae obiurgantur** (Mt 23, 1-36)

37 Et cum loqueretur, rogavit illum quidam
pharisaeus ut pranderet apud se. Et ingressus
recubuit. 38 Pharisaeus autem coepit intra se re-
putans dicere, quare non baptizatus esset ante
prandium. 39 Et ait Dominus ad illum: Nunc vos
pharisaei quod deforis est calicis et catini, mun-
datis; quod autem intus est vestrum, plenum est
rapina et iniquitate. 40 Stulti, nonne qui fecit
quod deforis est, etiam id quod deintus est fecit?
41 Verumtamen quod superest date eleemosynam,
et ecce omnia munda sunt vobis. 42 Sed vae
vobis pharisaeis, quia decimatis mentham et rutam
et omne holus, et praeteritis iudicium et caritatem
Dei; haec autem oportuit facere et illa non omit-
tere. 43 Vae vobis pharisaeis, quia diligitis primas
cathedras in synagogis et salutationes in foro.
44 Vae vobis, quia estis ut monumenta, quae non
apparent, et homines ambulantes supra nesciunt.
45 Respondens autem quidam ex legisperitis ait

---

37 L 7,36 | **38** Mt 15,2 | **41** L 12,33 | **42** J 5,42 | **43** L 20,46

Διδάσκαλε, ταῦτα λέγων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις. 46 ὁ δὲ
εἶπεν Καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαί, ὅτι φορτίζετε τοὺς
ἀνθρώπους φορτία δυσβάστακτα, καὶ αὐτοὶ ἑνὶ τῶν δα-
κτύλων ὑμῶν οὐ προσψαύετε τοῖς φορτίοις. 47 οὐαὶ ὑμῖν,
ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν, οἱ δὲ πατέρες
ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐτούς. 48 ἄρα μάρτυρές ἐστε καὶ συν-
ευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων ὑμῶν, ὅτι αὐτοὶ μὲν
ἀπέκτειναν αὐτούς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε. 49 διὰ τοῦτο
καὶ ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ εἶπεν Ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς προ-
φήτας καὶ ἀποστόλους, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσιν καὶ
ἐκδιώξουσιν, 50 ἵνα ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν προ-
φητῶν τὸ ἐκκεχυμένον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἀπὸ τῆς
γενεᾶς ταύτης, 51 ἀπὸ αἵματος Ἅβελ ἕως αἵματος Ζα-
χαρίου τοῦ ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ
οἴκου· ναί, λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς
ταύτης. 52 οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα
τῆς γνώσεως· αὐτοὶ οὐκ εἰσήλθατε καὶ τοὺς εἰσερχομέ-
νους ἐκωλύσατε. 53 Κἀκεῖθεν ἐξελθόντος αὐτοῦ ἤρξαντο
οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι δεινῶς ἐνέχειν καὶ ἀπο-
στοματίζειν αὐτὸν περὶ πλειόνων, 54 ἐνεδρεύοντες αὐτὸν
θηρεῦσαί τι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

47 οι δε HWSVLM] και οι T : S*C. | 48 και συνευδοκειτε THWSVLM] μη συνευδοκειν –|h|– : D *e(abfq, cil)*. | 49 εκδιωξουσιν TSVL] διωξ. HWM : BSCL 33 579. Θ 1. *f*1424 213 1071 MX | 50 εκζητηθη THWSVLM] εκδικηθη s : S^{c}LΨ 579 892 bo. 713. sy^{hm} | εκκεχυμενον *H*WSVLM : p^{45} B 33. *f*13.] *εκχυννομενον Th, vel εκχυνομ. : rel | 52 ηρατε THWSVLM : p^{45} rel] εκρυψατε –|h|– : D *eabcqr*^{2}. sy^{sc}. 157. arm Ta | 53 κακειθεν... αυτου THWSVLM : p^{45} BSCL 33 579 1241 bo. sy^{hm}] *λεγοντος δε αυτου ταυτα προς αυτους –|h|– : rel; λεγοντος... αυτους + ενωπιον παντος του λαου –|h|– : D *e* it sy^{sc}. Θ. (213) 157 1604 (X) arm | οι γραμματεις και οι φαρισαιοι THWSVLM : p^{45} rel] οι φαρ. και οι νομικοι –|h|– : D lat. (Θ). | ενεχειν THWSVLM] *εχειν –|h|– : p^{45} D *e(a)bciq* 124 Ω 028 Ta | αποστοματιζειν αυτον THWSVLM : p^{45} rel] συμβαλλειν αυτω –|h|– : D *e* it sy^{sc}. 69. 788. Ta | 54 ενεδρευοντες THWSVLM : p^{45} rel] ζητουντες –|h|– :

illi: Magister, haec dicens etiam contumeliam
nobis facis. 46 At ille ait: Et vobis legisperitis
vae, quia oneratis homines oneribus, quae portare
non possunt, et ipsi uno digito vestro non tangitis
sarcinas. 47 Vae vobis, qui aedificatis monumenta
prophetarum; patres autem vestri occiderunt illos.
48 Profecto testificamini quod consentitis operibus
patrum vestrorum; quoniam ipsi quidem eos occi-
derunt, vos autem aedificatis eorum sepulcra.
49 Propterea et sapientia Dei dixit: Mittam ad illos
prophetas et apostolos, et ex illis occident et perse-
quentur, 50 ut inquiratur sanguis omnium prophe-
tarum, qui effusus est a constitutione mundi, a
generatione ista, 51 a sanguine Abel usque ad san-
guinem Zachariae, qui periit inter altare et aedem.
Ita, dico vobis, requiretur ab hac generatione.
52 Vae vobis legisperitis, quia tulistis clavem scien-
tiae; ipsi non introistis, et eos qui introibant pro-
hibuistis. 53 Cum autem haec ad illos diceret, coe-
perunt pharisaei et legisperiti graviter insistere
et os eius opprimere de multis, 54 insidiantes ei et
quaerentes aliquid capere de ore eius, ut accusa-
rent eum.

47 A 7,52
48 (A 8,1; R 1,32)
49 Mt 11,19
50 Ap 18,24
51 Gn 4,8.10; 2 Par 24,20ss
52 Mt 23,13
54 L 20,20

12 1 Ἐν οἷς ἐπισυναχθεισῶν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου,
ὥστε καταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ πρῶτον Προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς
ζύμης τῶν Φαρισαίων, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις. 2 οὐδὲν δὲ
συγκεκαλυμμένον ἐστὶν ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ
κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. 3 ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ
εἴπατε ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθήσεται, καὶ ὃ πρὸς τὸ οὖς ἐλα-
λήσατε ἐν τοῖς ταμιείοις κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωμάτων.
4 Λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου, μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν
ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων
περισσότερόν τι ποιῆσαι. 5 ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα
φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι ἔχοντα
ἐξουσίαν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν. ναί, λέγω ὑμῖν,
τοῦτον φοβήθητε. 6 οὐχὶ πέντε στρουθία πωλοῦνται ἀσ-
σαρίων δύο; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλελησμένον
ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. 7 ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς
ὑμῶν πᾶσαι ἠρίθμηνται. μὴ φοβεῖσθε· πολλῶν στρου-
θίων διαφέρετε. 8 λέγω δὲ ὑμῖν. πᾶς ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν
ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ὁμολογήσει ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ·
9 ὁ δὲ ἀρνησάμενός με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἀπαρνηθή-
σεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ. 10 καὶ πᾶς ὃς ἐρεῖ
λόγον εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ
δὲ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφεθήσε-

D *e* it sy^{sc}. | αυτον HWSVLM : p^{45} rel] *om T -|h|- : SΨ. (D *e* it sy^{sc}.) Θ. 213 X vg^{w}. | θηρευσαι τι εκ του στοματος THWSVLM : p^{45} rel] αφορμην τινα λαβειν -|h|- : D (*e* it) sy^{sc}. | αυτου THWSVLM : p^{45} BSL 579 892 sa bo. 477. sy^{s}.] + ινα ευρωσιν κατηγορησαι αυτου -|h|- : D (*f*). sy^{cp}.; * + ινα κατηγορησωσιν αυτου : rel | 12 1 των φαρισαιων/ητις εστιν υποκρισις TV : p^{45} rel] ∽ HWSLM : BL 1241. *e*. | 4 αποκτεννοντων TWSVLM] -κτεινοντων H | περισσοτερον τι THWVLM : p^{45} rel] ∽ S : L (Ψ 33) 892 1241. (Θ) *f*13. 1424 213 1071 713 X sy^{p} | 8 ομολογηση TWSVlM] -σει HL

12, 1-12 Pharisaeorum fermentum

1 Multis autem turbis circumstantibus, ita
ut se invicem conculcarent, coepit dicere ad disci-
pulos suos: Attendite a fermento pharisaeorum,
quod est hypocrisis. 2 Nihil autem opertum est,
quod non reveletur; neque absconditum, quod
non sciatur. 3 Quoniam quae in tenebris dixistis,
in lumine dicentur; et quod in aurem locuti estis
in cubiculis, praedicabitur in tectis. 4 Dico autem
vobis amicis meis: ne terreamini ab his, qui occi-
dunt corpus, et post haec non habent amplius quid
faciant. 5 Ostendam autem vobis quem timeatis:
timete eum qui, postquam occiderit, habet pote-
statem mittere in gehennam; ita, dico vobis,
hunc timete. 6 Nonne quinque passeres veneunt
dipondio, et unus ex illis non est in oblivione coram
Deo? Sed et capilli capitis vestri omnes numerati
sunt. 7 Nolite ergo timere; multis passeribus pluris
estis vos. 8 Dico autem vobis: omnis quicumque
confessus fuerit me coram hominibus, et Filius
hominis confitebitur illum coram angelis Dei; 9 qui
autem negaverit me coram hominibus, negabitur
coram angelis Dei. 10 Et omnis qui dicit verbum
in Filium hominis, remittetur illi; ei autem, qui
in Spiritum sanctum blasphemaverit, non remitte-

12,1 Mt 16,6; Mc 8,15
2 L 8,17
7 L 21,18; A 27,34; 1 Sm 14,45; 2 Sm 14,11
9 L 9,26
10 Mt 12,32; Mc 3,28s

ται. 11 ὅταν δὲ εἰσφέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συναγωγὰς καὶ
τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί
ἀπολογήσησθε ἢ τί εἴπητε· 12 τὸ γὰρ Ἅγιον Πνεῦμα
διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἃ δεῖ εἰπεῖν. 13 Εἶπεν δέ
τις ἐκ τοῦ ὄχλου αὐτῷ Διδάσκαλε, εἰπὲ ἀδελφῷ μου με-
ρίσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν. 14 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ
Ἄνθρωπε, τίς με κατέστησεν κριτὴν ἢ μεριστὴν ἐφ'
ὑμᾶς; 15 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς Ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε
ἀπὸ πάσης πλεονεξίας, ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ
ζωὴ αὐτοῦ ἐστιν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ. 16 Εἶπεν δὲ
παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς λέγων Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου
εὐφόρησεν ἡ χώρα. 17 καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων
Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου;
18 καὶ εἶπεν Τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας
καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γε-
νήματά μου καὶ τὰ ἀγαθά μου, 19 καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου
Ψυχή, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀνα-
παύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. 20 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Θεός
Ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ
σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τίνι ἔσται; 21 οὕτως ὁ θησαυρίζων
ἑαυτῷ καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν. 22 Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν· μὴ μεριμνᾶτε τῇ
ψυχῇ τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι τί ἐνδύσησθε. 23 ἡ γὰρ

---

11 η τι¹ T[H]WSVLM : p⁴⁵...] om : D *e* it (exc *f*) sy^{cp}. 157. | 17 εαυτῳ TWSVLM] αὑτῳ H | 18 τα γενηματα μου T-|h|-l] τα γενηματα SVl : 1675.; *τον σιτον HW*L*M : p⁴⁵ B(S^{ac})L 070 579 892 1241 sa bo. *f*1 (*f*13). 157 (X) sy^{p} arm Ta | και τα αγαθα μου THWSV LM : p⁴⁵ rel] om -|h|- : S*. D *e* it (exc *f*) sy^{sc}. 131 Ambr | 19 κειμε-να... πιε T[H]WSVLM : p⁴⁵ rel] om : D *eabcil*(*ff*²). | 20 απαιτουσιν TWVLM, S ([απ]-) : p⁴⁵? rel] αιτουσιν H : BL 070 33 579 1241. *d*. Q. | 21 ουτως... πλουτων T[H]WSVLM : p⁴⁵ rel] om : D *ab*. | εαυτῳ WS VM] αὑτῳ HL. αὑτῳ T | 22 αυτου T[H]SVLM] om W : p⁴⁵? B 1241. *ec*. | λεγω υμιν *H*WSVLM : BSL 070 579 892 sa bo. D *f ff*²*lqr*¹. vg sy^{sc}. *f*13. 213 1071 1604 X arm] ∽ Th : rel | σωματι TSVLM : p⁴⁵. .] +

tur. 11 Cum autem inducent vos in synagogas et
ad magistratus et potestates, nolite solliciti esse
qualiter aut quid respondeatis aut quid dicatis;
12 Spiritus enim sanctus docebit vos in ipsa hora
quid oporteat vos dicere.

12, 13-21 Cavendum ab avaritia: parabola

13 Ait autem ei quidam de turba: Magister, dic
fratri meo ut dividat mecum hereditatem. 14 At
ille dixit illi: Homo, quis me constituit iudicem
aut divisorem super vos? 15 Dixitque ad illos:
Videte et cavete ab omni avaritia, quia non in
abundantia cuiusquam vita eius est ex his quae
possidet. 16 Dixit autem similitudinem ad illos
dicens: Hominis cuiusdam divitis uberes fructus
ager attulit; 17 et cogitabat intra se dicens: Quid
faciam, quia non habeo quo congregem fructus
meos? 18 Et dixit: Hoc faciam: destruam horrea
mea et maiora faciam, et illuc congregabo omnia
quae nata sunt mihi et bona mea; 19 et dicam
animae meae: Anima, habes multa bona posita
in annos plurimos: requiesce, comede, bibe, epu-
lare. 20 Dixit autem illi Deus: Stulte, hac nocte
animam tuam repetunt a te; quae autem parasti,
cuius erunt? 21 Sic est qui sibi thesaurizat et non
est in Deum dives.

12, 22-34 Temporalium sollicitudo cavenda (Mt 6, 25-33)

22 Dixitque ad discipulos suos: Ideo dico vobis:
nolite solliciti esse animae vestrae quid mandu-
cetis, neque corpori quid induamini. 23 Anima

11s Mt 10,19s; Mc 13,11; L 21,12-15 | 15 1 T 6,9s | 19s Sir 11, 19s; 1 C 15,32 | 27 Sap 15,8 | 21 Mt 6,20; 1 T 6,17ss

ψυχὴ πλεῖόν ἐστιν τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύ-
ματος. 24 κατανοήσατε τοὺς κόρακας, ὅτι οὔτε σπεί-
ρουσιν οὔτε θερίζουσιν, οἷς οὐκ ἔστιν ταμιεῖον οὐδὲ ἀπο-
θήκη, καὶ ὁ Θεὸς τρέφει αὐτούς· πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖς
διαφέρετε τῶν πετεινῶν. 25 τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν
δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν; 26 εἰ
οὖν οὐδὲ ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν μερι-
μνᾶτε; 27 κατανοήσατε τὰ κρίνα, πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ
οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ
δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. 28 εἰ δὲ ἐν ἀγρῷ
τὸν χόρτον ὄντα σήμερον καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλ-
λόμενον ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέζει, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς,
ὀλιγόπιστοι. 29 καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε καὶ τί
πίητε, καὶ μὴ μετεωρίζεσθε· 30 ταῦτα γὰρ πάντα τὰ
ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητοῦσιν· ὑμῶν δὲ ὁ Πατὴρ οἶδεν
ὅτι χρῄζετε τούτων. 31 πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν
αὐτοῦ, καὶ ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν. 32 Μὴ φοβοῦ, τὸ
μικρὸν ποίμνιον· ὅτι εὐδόκησεν ὁ Πατὴρ ὑμῶν δοῦναι
ὑμῖν τὴν βασιλείαν. 33 Πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν
καὶ δότε ἐλεημοσύνην· ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλλάντια μὴ
παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς,
ὅπου κλέπτης οὐκ ἐγγίζει οὐδὲ σὴς διαφθείρει· 34 ὅπου

υμων [H]W : B 070 33 1241 sa bo. *a*. 28 *f*13. 713 sy^{p} | 23 γαρ HWSV LM : BSL 33 579 892 1241 bo. D *ebc*. sy^{scp}. (Θ) 700 28 *f*1 *f*13. 213 157 1604 MXΩ 028 arm] om T : $\mathbf{p}^{45}$ rel | 24 ουτε, ουτε TWSVM : SL 579 892. D *e*. 1071 Q] *ου, ουδε HL : $\mathbf{p}^{45}$ rel | 25 προσθειναι / επι την ηλικιαν αυτου ThSVL : $\mathbf{p}^{45}$ rel] ∽ *H*WM : B 579. | πηχυν THWS LM : $\mathbf{p}^{45}$ BS* sa bo. D *ff*^{2}*il*.] * + ενα V : rel | 26 ει... λοιπων THW SVLM : $\mathbf{p}^{45}$ rel] και περι των λοιπων τι -|h|- : D (*e*) it (exc *fg*^{1}*q*). | 27 αυξανει ου κοπια ουδε νηθει HsVLM^{2} : $\mathbf{p}^{45}$ rel] ουτε νηθει ουτε υφαινει T -|h|- W*S*M^{1} : D (*a*). sy^{sc}. Clem Marc | υμιν THWLM : $\mathbf{p}^{45}$ rel] + οτι SV : SLΨ 047 33 892 sa bo. D *e* it (exc *a*) sy. *f*1 *f*13. 1424 1071 713 1604 MAX | 28 αμφιεζει T*S*VI : $\mathbf{p}^{45}$ L 070. D.; -αζει HW *L*M : B.] αμφιεννυσιν s : rel

plus est quam esca, et corpus plus quam vesti-
mentum. 24 Considerate corvos quia non seminant
neque metunt, quibus non est cellarium neque
horreum: et Deus pascit illos; quanto magis vos
pluris estis illis? 25 Quis autem vestrum cogitando
potest adicere ad staturam suam cubitum unum?
26 Si ergo neque quod minimum est potestis, quid
de ceteris solliciti estis? 27 Considerate lilia quo-
modo crescunt, non laborant neque nent; dico
autem vobis, nec Salomon in omni gloria sua
vestiebatur sicut unum ex istis. 28 Si autem fae-
num, quod hodie est in agro et cras in clibanum
mittitur, Deus sic vestit, quanto magis vos, pusil-
lae fidei? 29 Et vos nolite quaerere quid manduce-
tis aut quid bibatis, et nolite in sublime tolli; 30 haec
enim omnia gentes mundi quaerunt; Pater autem
vester scit quoniam his indigetis. 31 Verumtamen
quaerite primum regnum Dei et iustitiam eius,
et haec omnia adicientur vobis. 32 Nolite timere,
pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare
vobis regnum. 33 Vendite quae possidetis et date
eleemosynam Facite vobis sacculos, qui non
veterascunt, thesaurum non deficientem in caelis,
quo fur non appropiat neque tinea corrumpit.

---

24 Ps 103,24s; 146,9
32 L 22,29 (Is 41,14)
33s Mt 6,20s; L 16,9; 18,22

γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν
ἔσται. 35 Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι καὶ
οἱ λύχνοι καιόμενοι· 36 καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις
προσδεχομένοις τὸν κύριον ἑαυτῶν, πότε ἀναλύσῃ ἐκ
τῶν γάμων, ἵνα ἐλθόντος καὶ κρούσαντος εὐθέως ἀνοί-
ξωσιν αὐτῷ. 37 μακάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι, οὓς ἐλθὼν ὁ
κύριος εὑρήσει γρηγοροῦντας· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι περι-
ζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτοὺς καὶ παρελθὼν διακονήσει
αὐτοῖς. 38 κἂν ἐν τῇ δευτέρᾳ κἂν ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ
ἔλθῃ καὶ εὕρῃ οὕτως, μακάριοί εἰσιν ἐκεῖνοι. 39 τοῦτο
δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ ὥρᾳ ὁ
κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἀφῆκεν διο-
ρυχθῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ. 40 καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι,
ὅτι ᾗ ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.
41 Εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος Κύριε, πρὸς ἡμᾶς τὴν παραβολὴν
ταύτην λέγεις ἢ καὶ πρὸς πάντας; 42 καὶ εἶπεν ὁ Κύριος
Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος ὁ φρόνιμος, ὃν κατα-
στήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ τοῦ διδόναι ἐν
καιρῷ τὸ σιτομέτριον; 43 μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν
ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει ποιοῦντα οὕτως. 44 ἀλη-
θῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ
καταστήσει αὐτόν. 45 ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἐν
τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ Χρονίζει ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι, καὶ
ἄρξηται τύπτειν τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας, ἐσθίειν

---

37 ελθων/ο κυριος THW*S*VLM] ω s : LΨ 33. Q. | 38 καν...: ουτως THWSVLM] και εαν ελθη τη εσπερινη φυλακη και ευρησει, ουτως ποιησει, και εαν εν τη δευτερα και τη τριτη –|h|– : D (*e* it sy^c. *f*1. Ir). | εκεινοι HWSVLM] om T : S*. (*bff²il* Ir.) | 39 εγρηγορησεν αν και *H*[S]VL] om ThWM : S* sa. (D) *ei*. sy^sc. arm Marc | ουκ *H*SVL : BS^cLW 579 892 1241. 565 28 *f*1 *f*13. 1071 157 713 2324 PK ΠΩ 028] + αν ThWM : rel | 41 δε HWSLM : BL 33 579 sa bo. D *e* it (exc *fq*). 700 124*. 213 157 RX arm] + αυτω TV : rel | 42 το T[H]SV LM] om W : B. D. 69 346 arm

34 Ubi enim thesaurus vester est, ibi et cor ve-
strum erit.

12, 35-40 Parabola servorum vigilantium (Mt 24,
42-44; Mc 13, 33-37)

35 Sint lumbi vestri praecincti et lucernae ar-
dentes in manibus vestris, 36 et vos similes homini-
bus exspectantibus dominum suum, quando re-
vertatur a nuptiis; ut cum venerit et pulsaverit,
confestim aperiant ei. 37 Beati servi illi, quos cum
venerit dominus, invenerit vigilantes; amen dico
vobis, quod praecinget se et faciet illos discumbere
et transiens ministrabit illis. 38 Et si venerit in
secunda vigilia et si in tertia vigilia venerit et ita
invenerit, beati sunt servi illi. 39 Hoc autem scitote
quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur
veniret, vigilaret utique et non sineret perfodi
domum suam. 40 Et vos estote parati, quia qua
hora non putatis Filius hominis veniet.

12, 41-48 Parabola dispensatoris fidelis et servi infidelis (Mt 24, 45-51)

41 Ait autem ei Petrus: Domine, ad nos dicis
hanc parabolam an et ad omnes? 42 Dixit autem
Dominus: Quis, putas, **est** fidelis dispensator et
prudens, quem **constituit** dominus supra familiam
suam, ut det illis in tempore tritici mensuram?
43 Beatus ille servus, quem cum venerit dominus,
invenerit ita facientem. 44 Vere dico vobis, quo-
niam supra omnia quae possidet, constituet illum.
45 Quod si dixerit servus ille in corde suo: Moram
facit dominus meus venire, et coeperit percutere
servos et ancillas et edere et bibere et inebriari,

---

35 1 P 1,13 | 36 Mt 25,1-13 | 37 J 13,4ss | 38 Mc 13,35 | 39-46 Mt 24,43-51; 1 Th 5,2 | 42 1 C 4,2; 1 P 4,10 | 45 Mt 25,21

τε καὶ πίνειν καὶ μεθύσκεσθαι, 46 ἥξει ὁ κύριος τοῦ δού-
λου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ
γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ
μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει. 47 ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος ὁ γνοὺς
τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ μὴ ἑτοιμάσας ἢ ποιή-
σας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ δαρήσεται πολλάς. 48 ὁ δὲ μὴ
γνούς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν, δαρήσεται ὀλίγας.
παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολύ, πολὺ ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ,
καὶ ᾧ παρέθεντο πολύ, περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτόν.
49 Πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἤδη
ἀνήφθη. 50 βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι, καὶ πῶς
συνέχομαι ἕως ὅτου τελεσθῇ. 51 δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην
παρεγενόμην δοῦναι ἐν τῇ γῇ; οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἢ
διαμερισμόν. 52 ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν ἑνὶ
οἴκῳ διαμεμερισμένοι, τρεῖς ἐπὶ δυσὶν καὶ δύο ἐπὶ τρι-
σὶν 53 διαμερισθήσονται, πατὴρ ἐπὶ υἱῷ καὶ υἱὸς ἐπὶ
πατρί, μήτηρ ἐπὶ τὴν θυγατέρα καὶ θυγάτηρ ἐπὶ τὴν
μητέρα, πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς καὶ νύμφη ἐπὶ
τὴν πενθεράν. 54 Ἔλεγεν δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις· Ὅταν
ἴδητε νεφέλην ἀνατέλλουσαν ἐπὶ δυσμῶν, εὐθέως λέγετε
ὅτι Ὄμβρος ἔρχεται, καὶ γίνεται οὕτως· 55 καὶ ὅταν
νότον πνέοντα, λέγετε ὅτι Καύσων ἔσται, καὶ γίνεται.
56 ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ
οἴδατε δοκιμάζειν, τὸν δὲ καιρὸν τοῦτον πῶς οὐ δοκιμά-

53 την¹ [S] : p⁴⁵ L 070 579 892. Θ 700 372 f1. 157.] om THWsV LM : BS. D.; rel var | την² HWSVLM : p⁴⁵ BL 579 892. D. Θ 700 f1 124. 157.] om T : S 070.; rel var | αυτης HWSVLM : p⁴⁵ rel] om T : S*Δ* bo. l. arm | 55 οτι THWVLM] *om S : p⁴⁵ S*L 579 892 1241. D. 1071 157. syᵖ | 56 δε καιρον ThSVL] ∽ HWM : B. | ου δοκιμαζετε TWSVLM : p⁴⁵ rel] *ουκ οιδατε δοκιμαζειν H : BSL (070) 33 892 sa bo (ff²l) sy⁽ˢ⁾ʰᵐ; Θ 213 1574. Ta

46 veniet dominus servi illius in die qua non sperat
et hora qua nescit, et dividet eum partemque eius
cum infidelibus ponet. 47 Ille autem servus, qui
cognovit voluntatem domini sui, et non praepara-
vit et non fecit secundum voluntatem eius, vapu-
labit multis; 48 qui autem non cognovit, et fecit
digna plagis, vapulabit paucis. Omni autem cui
multum datum est, multum quaeretur ab eo; et
cui commendaverunt multum, plus petent ab eo.

12, 49-53 **Variae sententiae** (Mt 10, 34-36)

49 Ignem veni mittere in terram; et quid volo
nisi ut accendatur? 50 Baptismo autem habeo
baptizari; et quomodo coartor usquedum perfi-
ciatur? 51 Putatis quia pacem veni dare in terram?
Non, dico vobis, sed separationem. 52 Erunt enim
ex hoc quinque in domo una divisi, tres in duos
et duo in tres 53 dividentur; pater in filium et
filius in patrem suum, mater in filiam et *filia in
matrem*, socrus in nurum suam et *nurus in socrum
suam*.

12, 54-59 **Temporum signa** (Mt 16, 2-4; 5, 25-26)

54 Dicebat autem et ad turbas: Cum videritis
nubem orientem ab occasu, statim dicitis: Nimbus
venit; et ita fit. 55 Et cum austrum flantem, dicitis:
quia Aestus erit; et fit. 56 Hypocritae, faciem
caelit et terrae nostis probare, hoc autem tempus

47 Ja 4,17; 2 P 2,21
50 Mc 10,38; J 12,27
51ss Mt 10,34ss
53 Mi 7,6
54 Mt 16,2s
55 Mt 5,25s

ζετε; 57 Τί δὲ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον;
58 ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ' ἄρχοντα,
ἐν τῇ ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ' αὐτοῦ, μή ποτε
κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτήν, καὶ ὁ κριτής σε παραδώ-
σει τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ σε βαλεῖ εἰς φυλακήν.
59 λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως καὶ τὸ ἔσχατον
λεπτὸν ἀποδῷς.

13 1 Παρῆσαν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλον-
τες αὐτῷ περὶ τῶν Γαλιλαίων ὧν τὸ αἷμα Πιλᾶτος ἔμιξεν
μετὰ τῶν θυσιῶν αὐτῶν. 2 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς
Δοκεῖτε ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάντας
τοὺς Γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι ταῦτα πεπόνθασιν; 3 οὐχί,
λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοῆτε, πάντες ὁμοίως ἀπο-
λεῖσθε. 4 ἢ ἐκεῖνοι οἱ δέκα ὀκτὼ ἐφ' οὓς ἔπεσεν ὁ πύργος
ἐν τῷ Σιλωὰμ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς, δοκεῖτε ὅτι αὐτοὶ
ὀφειλέται ἐγένοντο παρὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς
κατοικοῦντας Ἰερουσαλήμ; 5 οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ ἐὰν
μὴ μετανοήσητε, πάντες ὡσαύτως ἀπολεῖσθε. 6 Ἔλεγεν
δὲ ταύτην τὴν παραβολήν. συκῆν εἶχέν τις πεφυτευ-
μένην ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν ζητῶν καρπὸν ἐν
αὐτῇ καὶ οὐχ εὗρεν. 7 εἶπεν δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν
Ἰδοὺ τρία ἔτη ἀφ' οὗ ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ
ταύτῃ καὶ οὐχ εὑρίσκω· ἔκκοψον αὐτήν· ἵνα τί καὶ
τὴν γῆν καταργεῖ; 8 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ Κύριε,
ἄφες αὐτὴν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ

---

58 απ T[H]WSVLM : p45 rel] om ; B 892 1241 | 13 2 ταυτα THW SVLM : BSL 579 892 sa bo. D er1. Θ. 1071 157] τοιαυτα s : rel | 4 κατοικουντας HWSVLM ; BL 892. (D) ec. 565 f1 213 1071 157 713 4 X] + εν T : rel | 5 μετανοησητε THWLM : S*L 070 579 1241. D lat. Θ f1 f13. f1424 213 157 1604 UAX] *-νοητε hSV : rel | 7 εκκοψον THWVLM] * + ουν S : LΨ 070 33 579 892 sa bo. it vg. Θ 22 f13. 1071 1604 XAΩ syn aim | την γην THSVLM : p45 rel] τον τοπον W : B*

quomodo non probatis? 57 Quid autem et a vobis
ipsis non iudicatis quod iustum est? 58 Cum autem
vadis cum adversario tuo ad principem, in via
da operam liberari ab illo, ne forte trahat te ad
iudicem, et iudex tradat te exactori, et exactor
mittat te in carcerem. 59 Dico tibi, non exies
inde, donec etiam novissimum minutum reddas.

13, 1-9 Agenda paenitentia: parabola ficulneae infructuosae

1 Aderant autem quidam ipso in tempore,
nuntiantes illi de Galilaeis, quorum sanguinem
Pilatus miscuit cum sacrificiis eorum. 2 Et respon-
dens dixit illis: Putatis quod hi Galilaei prae
omnibus Galilaeis peccatores fuerint, quia talia
passi sunt? 3 Non, dico vobis; sed nisi paeniten-
tiam habueritis, omnes similiter peribitis. 4 Sicut
illi decem et octo, supra quos cecidit turris in
Siloe et occidit eos, putatis quia et ipsi debitores
fuerint praeter omnes homines habitantes in Hie-
rusalem? 5 Non, dico vobis; sed si paenitentiam
non egeritis, omnes similiter peribitis.

6 Dicebat autem et hanc similitudinem: Arbo-
rem fici habebat quidam plantatam in vinea sua
et venit quaerens fructum in illa, et non invenit.
7 Dixit autem ad cultorem vineae: Ecce anni tres
sunt ex quo venio quaerens fructum in ficulnea
hac et non invenio; succide ergo illam; ut quid
etiam terram occupat? 8 At ille respondens dicit
illi: Domine, dimitte illam et hoc anno, usque

13,1 A 5,37 | 2 J 9,2 | 3 Ps 7,13 | 6 Mt 21,19; Mc 11,13 | 7 L 3,9; Mt 3,10 | 8 2 P 3,9

αὐτὴν καὶ βάλω κόπρια, 9 κἂν μὲν ποιήσῃ καρπὸν εἰς τὸ
μέλλον· εἰ δὲ μήγε, ἐκκόψεις αὐτήν.
10 Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάβ-
βασιν. 11 καὶ ἰδοὺ γυνὴ πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη
δέκα ὀκτώ, καὶ ἦν συγκύπτουσα καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύ-
ψαι εἰς τὸ παντελές. 12 ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς προσ-
εφώνησεν καὶ εἶπεν αὐτῇ Γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθε-
νείας σου, 13 καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ παρα-
χρῆμα ἀνωρθώθη, καὶ ἐδόξαζεν τὸν Θεόν. 14 ἀποκριθεὶς
δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἀγανακτῶν ὅτι τῷ σαββάτῳ ἐθερά-
πευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγεν τῷ ὄχλῳ ὅτι Ἓξ ἡμέραι εἰσὶν
ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι. ἐν αὐταῖς οὖν ἐρχόμενοι θερα-
πεύεσθε καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. 15 ἀπεκρίθη δὲ
αὐτῷ ὁ Κύριος καὶ εἶπεν Ὑποκριταί, ἕκαστος ὑμῶν τῷ
σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βοῦν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς
φάτνης καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει; 16 ταύτην δὲ θυγατέρα
Ἀβραὰμ οὖσαν, ἣν ἔδησεν ὁ Σατανᾶς ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ
ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ
τοῦ σαββάτου; 17 καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ κατῃσχύ-
νοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος
ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ' αὐ-
τοῦ. 18 Ἔλεγεν οὖν Τίνι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ
Θεοῦ, καὶ τίνι ὁμοιώσω αὐτήν; 19 ὁμοία ἐστὶν κόκκῳ
σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ,
καὶ ηὔξησεν καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον μέγα, καὶ τὰ πετει-

---

8 κοπρια THWSVLM : p[45] rel] κοφινον κοπριων -|h|- : D it. Or. | 12 απολελυσαι HWSVLM : p[45] rel] + απο T : S 070 33 892. D lat sy. 1012 1355 2324 ΑΠΧ | 13 ανωρθωθη HLM] ανορθ. TWSV | 15 απαγαγων ThWSVLM : p[45] rel] απαγων *H* : B*S*. Θ 1 1582. | 19 μεγα SVM : p[45] rel] om THWL : BSL 070 33 579 892 sa bo. D *e* it (exc *cfq*) sy[scl]. 990 arm

dum fodiam circa illam et mittam stercora; 9 et
siquidem fecerit fructum; sin autem, in futurum
succides eam.

13, 10-17 Mulier inclinata

10 Erat autem docens in synagoga eorum sab-
batis. 11 Et ecce mulier, quae habebat spiritum
infirmitatis annis decem et octo et erat inclinata
nec omnino poterat sursum respicere. 12 Quam
cum videret Iesus, vocavit eam ad se et ait illi:
Mulier, dimissa es ab infirmitate tua. 13 Et im-
posuit illi manus; et confestim erecta est, et
glorificabat Deum. 14 Respondens autem archisyn-
agogus, indignans quia sabbato curasset Iesus,
dicebat turbae: Sex dies sunt, in quibus oportet
operari; in his ergo venite et curamini, et non in
die sabbati. 15 Respondens autem ad illum Do-
minus dixit: Hypocritae, unusquisque vestrum
sabbati non solvit bovem suum aut asinum a
praesepio et ducit adaquare? 16 Hanc autem filiam
Abrahae, quam alligavit satanas ecce decem et
octo annis, non oportuit solvi a vinculo isto die
sabbato? 17 Et cum haec diceret, erubescebant
omnes adversarii eius, et omnis populus gaudebat
in universis quae gloriose fiebant ab eo.

13, 18-21 Parabolae sinapis et fermenti (Mt 13, 31-33; Mc 4, 30-32)

18 Dicebat ergo: Cui simile est regnum Dei, et
cui simile aestimabo illud? 19 Simile est grano
sinapis, quod acceptum homo misit in hortum
suum, et crevit et factum est in arborem magnam,

---

13 L 4,39; Mt 9,18 | **14** Ex 20,9; Dt 5,13 | **15** L 14,5 | **16** L 8, 29 | **17** L 9,43 | **19** Dn 4,9.18; Ez 17,23; 31,6; Ps 103,12

νὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.
20 Καὶ πάλιν εἶπεν Τίνι ὁμοιώσω τὴν βασιλείαν τοῦ
Θεοῦ; 21 ὁμοία ἐστὶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν
εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

22 Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων
καὶ πορείαν ποιούμενος εἰς Ἱεροσόλυμα. 23 Εἶπεν δέ τις
αὐτῷ Κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι; ὁ δὲ εἶπεν πρὸς
αὐτούς 24 Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς θύ-
ρας, ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν εἰσελθεῖν καὶ
οὐκ ἰσχύσουσιν. 25 ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης
καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρξησθε ἔξω ἑστάναι καὶ
κρούειν τὴν θύραν λέγοντες Κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν· καὶ
ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν Οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ. 26 τότε
ἄρξεσθε λέγειν Ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου καὶ ἐπίομεν, καὶ
ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδίδαξας· 27 καὶ ἐρεῖ λέγων
ὑμῖν Οὐκ οἶδα πόθεν ἐστέ· ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ πάντες
ἐργάται ἀδικίας. 28 ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς
τῶν ὀδόντων, ὅταν ὄψησθε Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ
καὶ πάντας τοὺς προφήτας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ,
ὑμᾶς δὲ ἐκβαλλομένους ἔξω. 29 καὶ ἥξουσιν ἀπὸ ἀνατο-
λῶν καὶ δυσμῶν καὶ ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότου, καὶ ἀνακλιθή-
σονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ 30 καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἔσχα-
τοι οἳ ἔσονται πρῶτοι, καὶ εἰσὶν πρῶτοι οἳ ἔσονται

---

21 ενεκρυψεν WSVl] *εκρυψεν THLM : p^{45} BL. 21 22 118 209 124. 1071 157 1604 047 UNKΠ | 22 Ιεροσολυμα THWSVLM] *Ιερουσαλημ s | 25 κυριε THWSLM : BSL 892 sa bo. lat (exc *bifq*). sy^{s}. 157.] * + κυριε V : rel | 26 αρξεσθε THWSVLM] αρξησθε h | 27 οιδα HWSVLM : BL 070 1241. *bff²il*. 346. 157 R] * + υμας T : rel | 28 οψησθε *H*WSVLM] οψεσθε Th | 29 απο² HWSLM : BL 070 892. *aa²dfq*. (sy^{sc}.) 372 13 69. 1012 R arm] *om TV : rel

et *volucres caeli requieverunt in ramis eius.*
20 Et iterum dixit: Cui simile aestimabo regnum
Dei? 21 Simile est fermento, quod acceptum mulier
abscondit in farinae sata tria, donec fermentaretur
totum.

13, 22-30 **Electorum numerus**

22 Et ibat per civitates et castella docens et iter
faciens in Hierusalem. 23 Ait autem illi quidam:
Domine, si pauci sunt qui salvantur? Ipse au-
tem dixit ad illos: 24 Contendite intrare per an-
gustam portam; quia multi, dico vobis, quaerent
intrare et non poterunt. 25 Cum autem intraverit
paterfamilias et clauserit ostium, incipietis foris
stare et pulsare ostium dicentes: Domine, aperi
nobis; et respondens dicet vobis: Nescio vos unde
sitis. 26 Tunc incipietis dicere: Manducavimus
coram te et bibimus, et in plateis nostris docuisti.
27 Et dicet vobis: Nescio vos unde sitis; *discedite*
a me omnes operarii iniquitatis. 28 Ibi erit fletus
et stridor dentium, cum videritis Abraham et
Isaac et Iacob et omnes prophetas in regno Dei,
vos autem expelli foras. 29 Et venient *ab oriente*
et occidente et aquilone et austro, et accumbent
in regno Dei. 30 Et ecce sunt novissimi qui erunt
primi, et sunt primi qui erunt novissimi.

---

22 L 9,51
24 Mt 7,13s; Ph 3,12ss; 1 T 6,12
25 Mt 25,11s
26 Mt 7,22s
27 Ps 6,9
28s Mt 8,11s
29 Is 49,12; 59,19; Ps 106,3
30 Mt 19,30

ἔσχατοι. 31 Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ προσῆλθάν τινες Φαρισαῖοι
λέγοντες αὐτῷ Ἔξελθε καὶ πορεύου ἐντεῦθεν, ὅτι Ἡρῴ-
δης θέλει σε ἀποκτεῖναι. 32 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέν-
τες εἴπατε τῇ ἀλώπεκι ταύτῃ Ἰδοὺ ἐκβάλλω δαιμόνια καὶ
ἰάσεις ἀποτελῶ σήμερον καὶ αὔριον; καὶ τῇ τρίτῃ τε-
λειοῦμαι. 33 πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ
ἐχομένῃ πορεύεσθαι, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται προφήτην ἀπο-
λέσθαι ἔξω Ἰερουσαλήμ. 34 Ἰερουσαλὴμ Ἰερουσαλήμ, ἡ
ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπε-
σταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξαι τὰ
τέκνα σου ὃν τρόπον ὄρνις τὴν ἑαυτῆς νοσσιὰν ὑπὸ τὰς
πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. 35 ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος
ὑμῶν. λέγω δὲ ὑμῖν, οὐ μὴ ἴδητέ με ἕως ἥξει ὅτε εἴπητε

Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

14 1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος
τῶν ἀρχόντων τῶν Φαρισαίων σαββάτῳ φαγεῖν ἄρτον,
καὶ αὐτοὶ ἦσαν παρατηρούμενοι αὐτόν. 2 καὶ ἰδοὺ ἄνθρω-
πός τις ἦν ὑδρωπικὸς ἔμπροσθεν αὐτοῦ. 3 καὶ ἀποκρι-
θεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ Φαρισαίους
λέγων Ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ θεραπεῦσαι ἢ οὔ; 4 οἱ δὲ
ἡσύχασαν. καὶ ἐπιλαβόμενος ἰάσατο αὐτὸν καὶ ἀπέλυ-
σεν. 5 καὶ πρὸς αὐτοὺς εἶπεν Τίνος ὑμῶν υἱὸς ἢ βοῦς

---

31 ωρα THWSLM : B*SL 579 892 sa. D. 700 *f*1 *f*13. 213 1071 713 ARX sy^{hm}] ημερα V : rel | 32 τριτη THSVLM] + ημερα W : B. *e*.it vg^{cl}. sy^{scp}..346. arm | 34 ορνις HWSVLM] -νιξ T | 35 δε [H] WSVLM] om T : p^{45} S*L sa. it (exc *cqr*$^{1.2}$) sy^{c}. 1071. | υμιν HWSVLM : p^{45} BSL 33 1241. D *e* it (exc *af*). Θ *f*1. 213 1012 RH] + οτι T : rel | ηξει οτε TWSVL (comm) [M]] om HL (text) : p^{45} B(S)L 33 892 sa. *ei*. (Θ *f*13. 1071 157 713 1604 M) R (X) sy^{p} arm | 14 1 των^{2} T[H]WSVLM] om : p^{45} BS 892. K*. | 5 και^{1} HWSVLM : p^{45} BS^{c}L 892 1241 sa bo. D *e* it (exc *f*) sy. 544 1 69 124. 1604 1355 KΠ arm] + αποκριθεις T : rel | υιος THWVLM : p^{45} rel] *ονος S : SLΨ 33 579 892 bo. it (exc *fq*). vg sy$^{(sc)i}$. (Θ) *f*1 *f*13. 213 1071 157 1604 KΠX arm

13, 31-35 Hierosolymis se moriturum praenuntiat

31 In ipsa die accesserunt quidam pharisaeorum
dicentes illi: Exi et vade hinc, quia Herodes vult
te occidere. 32 Et ait illis: Ite et dicite vulpi illi:
Ecce eicio daemonia et sanitates perficio hodie et
cras, et tertia die consummor. 33 Verumtamen
oportet me hodie et cras et sequenti die ambulare,
quia non capit prophetam perire extra Hierusalem.
34 Hierusalem, Hierusalem, quae occidis prophe-
tas et lapidas eos, qui mittuntur ad te, quotiens
volui congregare filios tuos, quemadmodum avis
nidum suum sub pennis, et noluisti. 35 Ecce *relin-
quetur vobis domus vestra deserta*. Dico autem vobis,
quia non videbitis me donec veniat cum dicetis:
Benedictus qui venit in nomine Domini.

14, 1-6 Sabbato hydropicum sanat

1 Et factum est cum intraret Iesus in domum
cuiusdam principis pharisaeorum sabbato man-
ducare panem, et ipsi observabant eum. 2 Et ecce
homo quidam hydropicus erat ante illum. 3 Et
respondens Iesus dixit ad legisperitos et phari-
saeos dicens: Si licet sabbato curare? 4 At illi
tacuerunt. Ipse vero apprehensum sanavit eum ac
dimisit. 5 Et respondens ad illos dixit: Cuius
vestrum asinus aut bos in puteum cadet, et non

---

33 Mt 16,21
34s Mt 23,37ss; Ap 11,7s
35 Jr 22,5; Ps 68,26; 117,26; L 19,38
1 L 7,36; 6,6-11
5 L 13,15; Mt 12,11

εἰς φρέαρ πεσεῖται, καὶ οὐκ εὐθέως ἀνασπάσει αὐτὸν ἐν
τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; 6 καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἀνταποκρι-
θῆναι πρὸς ταῦτα. 7 Ἔλεγεν δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους
παραβολήν, ἐπέχων πῶς τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο,
λέγων πρὸς αὐτούς· Ὅταν κληθῇς ὑπό τινος εἰς γάμους,
8 μὴ κατακλιθῇς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν, μή ποτε ἐντιμό-
τερός σου ᾖ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ, 9 καὶ ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ
αὐτὸν καλέσας ἐρεῖ σοι· Δὸς τούτῳ τόπον, καὶ τότε ἄρξῃ
μετὰ αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν. 10 ἀλλ'
ὅταν κληθῇς, πορευθεὶς ἀνάπεσε εἰς τὸν ἔσχατον τόπον,
ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκώς σε ἐρεῖ σοι· Φίλε, προσανάβηθι
ἀνώτερον· τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον πάντων τῶν
συνανακειμένων σοι. 11 ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινω-
θήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. 12 Ἔλεγεν
δὲ καὶ τῷ κεκληκότι αὐτόν· Ὅταν ποιῇς ἄριστον ἢ
δεῖπνον, μὴ φώνει τοὺς φίλους σου μηδὲ τοὺς ἀδελφούς
σου μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου μηδὲ γείτονας πλουσίους,
μή ποτε καὶ αὐτοὶ ἀντικαλέσωσίν σε καὶ γένηται ἀντα-
πόδομά σοι. 13 ἀλλ' ὅταν ποιῇς δοχήν, κάλει πτωχούς,
ἀναπήρους, χωλούς, τυφλούς· 14 καὶ μακάριος ἔσῃ, ὅτι
οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι· ἀνταποδοθήσεται γάρ σοι
ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων. 15 Ἀκούσας δέ τις τῶν
συνανακειμένων ταῦτα εἶπεν αὐτῷ· Μακάριος ὅστις φά-
γεται ἄρτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. 16 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ·
Ἄνθρωπός τις ἐποίει δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσεν πολ-

5 τη [S]V] om THWsLM : p[45] BS* bo. 131. 157. | 13 ποιης δοχην T] ∾ HWSVLM : BS 33 579 892 1241. | αναπηρους TWVLM] -πειρους HS | 14 γαρ HWSVLM] δε T : S*. *e* it (exc *abr*[2]) sy[sc]. *f* 1 *f* 13. *f* 1424 157 N arm

continuo extrahet illum die sabbati? 6 Et non
poterant ad haec respondere illi.

14, 7-14 **Humilitatem caritatemque commendat**

7 Dicebat autem et ad invitatos parabolam,
intendens quomodo primos accubitus eligerent,
dicens ad illos: 8 Cum invitatus fueris ad nuptias,
non discumbas in primo loco, ne forte honoratior
te sit invitatus ab illo, 9 et veniens is qui te et
illum vocavit, dicat tibi: Da huic locum; et tunc
incipias cum rubore novissimum locum tenere;
10 sed cum vocatus fueris, vade recumbe in novis-
simo loco, ut cum venerit qui te invitavit dicat
tibi: Amice, ascende superius. Tunc erit tibi gloria
coram simul discumbentibus. 11 Quia omnis qui
se exaltat humiliabitur, et qui se humiliat exalta-
bitur. 12 Dicebat autem et ei qui se invitave-
rat: Cum facis prandium aut cenam, noli vocare
amicos tuos neque fratres tuos neque cognatos
neque vicinos divites, ne forte te et ipsi reinvitent,
et fiat tibi retributio; 13 sed cum facis convivium,
voca pauperes, debiles, claudos et caecos. 14 Et
beatus eris, quia non habent retribuere tibi; retri-
buetur enim tibi in resurrectione iustorum.

14, 15-24 **Parabola cenae magnae** (Mt 22, 1-10)

15 Haec cum audisset quidam de simul discum-
bentibus, dixit illi: Beatus qui manducabit pa-
nem in regno Dei. 16 At ipse dixit ei: Homo
quidam fecit cenam magnam, et vocavit mul-

7 L 20,46; Mc 12,39; Mt 23,6
8ss Pr 25,6s
11 L 18,14; Mt 23,12; 1 P 5,5
13 Dt 14,29
14 J 5,29

λούς. [17] καὶ ἀπέστειλεν τὸν δοῦλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ
δείπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις Ἔρχεσθε, ὅτι ἤδη
ἕτοιμά ἐστιν. [18] καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς πάντες παραιτεῖ-
σθαι. ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ Ἀγρὸν ἠγόρασα, καὶ ἔχω
ἀνάγκην ἐξελθὼν ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρῃ-
τημένον. [19] καὶ ἕτερος εἶπεν Ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέν-
τε, καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἐρωτῶ σε, ἔχε με
παρῃτημένον. [20] καὶ ἕτερος εἶπεν Γυναῖκα ἔγημα, καὶ
διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν. [21] καὶ παραγενόμενος ὁ
δοῦλος ἀπήγγειλεν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. τότε ὀργι-
σθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπεν τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἔξελθε
ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ
τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους καὶ τυφλοὺς καὶ χωλοὺς
εἰσάγαγε ὧδε. [22] καὶ εἶπεν ὁ δοῦλος Κύριε, γέγονεν ὃ
ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστίν. [23] καὶ εἶπεν ὁ κύριος
πρὸς τὸν δοῦλον Ἔξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς
καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ μου ὁ οἶκος· [24] λέγω
γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων
γεύσεταί μου τοῦ δείπνου.
[25] Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ στραφεὶς
εἶπεν πρὸς αὐτούς [26] Εἴ τις ἔρχεται πρός με καὶ οὐ
μισεῖ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα
καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι δὲ
καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής.

---

17 ερχεσθε T*H*WVLM] -σθαι hS : SLWΔ 579 bo. D sy[sc]. 28. 1071 1604 2324 PRAKΠ vg | εστιν *H*WsV*L*M : p[45] rel] *εισιν Th*S*l : SL 579. Θ. R | εστιν (vel εισιν) THWSLM : p[45] BS*L 579. it exc (*afr*[1.2]). Θ. R.] + παντα V : rel | 21 αναπηρους TWVLM] -πειρους HS | 26 αυτου TWVM] *εαυτου HSL | δε TSVM : p[45] rel] τε HWL : BLΔ 33. *dff*[2]. R | εαυτου ψυχην TSlV : p[45] rel] ∽ HW*L*M : BS 579 (1241). lat. (69 788). | ειναι μου μαθητης THWLM : BSL 33 579 892. 1071 713 MRX sy[h]] *μου ειν. μαθ. S : p[45] Ψ. 544 *f*13. 213 157 1604 2324 2346 NKΠ vg[cl]; μου μαθ. ειν. V : pler

tos [17] Et misit servum suum hora cenae dicere in-
vitatis ut venirent, quia iam parata sunt omnia.
[18] Et coeperunt simul omnes excusare. Primus
dixit ei: Villam emi, et necesse habeo exire et
videre illam; rogo te habe me excusatum [19] Et
alter dixit: Iuga boum emi quinque, et eo pro-
bare illa; rogo te habe me excusatum. [20] Et alius
dixit: Uxorem duxi, et ideo non possum venire
[21] Et reversus servus nuntiavit haec domino suo.
Tunc iratus paterfamilias dixit servo suo: Exi
cito in plateas et vicos civitatis, et pauperes ac
debiles et caecos et claudos introduc huc. [22] Et
ait servus: Domine, factum est ut imperasti, et
adhuc locus est. [23] Et ait dominus servo: Exi in
vias et saepes, et compelle intrare, ut impleatur
domus mea. [24] Dico autem vobis, quod nemo vi-
rorum illorum qui vocati sunt, gustabit cenam
meam.

14, 25-35 Quomodo Iesus sequendus: parabola turris et regis

[25] Ibant autem turbae multae cum eo, et con-
versus dixit ad illos: [26] Si quis venit ad me et non
odit patrem suum et matrem et uxorem et filios
et fratres et sorores, adhuc autem et animam
suam, non potest meus esse discipulus. [27] Et qui

---

20 1 C 7,33
21 1 C 1,26ss
26s Mt 10,37s
26 Dt 33,9; L 18,29s; J 12,25

[27]ὅστις οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ καὶ ἔρχεται
ὀπίσω μου, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής. [28]Τίς γὰρ ἐξ
ὑμῶν θέλων πύργον οἰκοδομῆσαι οὐχὶ πρῶτον καθίσας
ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει εἰς ἀπαρτισμόν; [29]ἵνα μή
ποτε θέντος αὐτοῦ θεμέλιον καὶ μὴ ἰσχύοντος ἐκτελέσαι
πάντες οἱ θεωροῦντες ἄρξωνται αὐτῷ ἐμπαίζειν [30]λέ-
γοντες ὅτι Οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ οὐκ
ἴσχυσεν ἐκτελέσαι. [31]Ἢ τίς βασιλεὺς πορευόμενος
ἑτέρῳ βασιλεῖ συμβαλεῖν εἰς πόλεμον οὐχὶ καθίσας πρῶ-
τον βουλεύσεται εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν ὑπαν-
τῆσαι τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ' αὐτόν; [32]εἰ
δὲ μήγε, ἔτι αὐτοῦ πόρρω ὄντος πρεσβείαν ἀποστείλας
ἐρωτᾷ τὰ πρὸς εἰρήνην. [33]οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν ὃς
οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσιν τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν οὐ δύνα-
ται εἶναί μου μαθητής. [34]Καλὸν οὖν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ
καὶ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται; [35]οὔτε εἰς
γῆν οὔτε εἰς κοπρίαν εὔθετόν ἐστιν· ἔξω βάλλουσιν
αὐτό. ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.
15 [1]Ἦσαν δὲ αὐτῷ ἐγγίζοντες πάντες οἱ τελῶναι καὶ
οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀκούειν αὐτοῦ. [2]καὶ διεγόγγυζον οἵ τε
Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς λέγοντες ὅτι Οὗτος ἁμαρ-
τωλοὺς προσδέχεται καὶ συνεσθίει αὐτοῖς. [3]εἶπεν δὲ
πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγων [4]Τίς ἄνθρω-
πος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα καὶ ἀπολέσας ἐξ
αὐτῶν ἓν οὐ καταλείπει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐν τῇ

32 τα προς ThWSVLM] προς *H* : S* 1241. Γ; εις h : B. | 34 ουν THWSVL[M] : BSL 579 892. Θ *f* 13. X 1604 georg] om : rel | αλας] αλα T | 15 4 εχων THSVLM] ος εξει W : D (it vg). | απολεσας THSVLM] απολεση W : B*. D.

non baiulat crucem suam et venit post me, non
potest meus esse discipulus. [28] Quis enim ex
vobis, volens turrim aedificare, non prius sedens
computat sumptus, qui necessarii sunt, si habeat
ad perficiendum; [29] ne, posteaquam posuerit funda-
mentum et non potuerit perficere, omnes qui
vident incipiant illudere ei [30] dicentes: quia Hic
homo coepit aedificare et non potuit consummare?
[31] Aut quis rex, iturus committere bellum adversus
alium regem, non sedens prius cogitat, si possit
cum decem milibus occurrere ei qui cum viginti
milibus venit ad se? [32] Alioquin adhuc illo longe
agente, legationem mittens rogat ea quae pacis
sunt [33] Sic ergo omnis ex vobis qui non renuntiat
omnibus quae possidet, non potest meus esse di-
scipulus [34] Bonum est sal; si autem sal evanuerit,
in quo condietur? [35] Neque in terram neque in
sterquilinium utile est, sed foras mittetur. Qui
habet aures audiendi, audiat.

15, 1-7 **Ovis perdita** (Mt 18, 12-14)

[1] Erant autem appropinquantes ei publicani et
peccatores ut audirent illum. [2] Et murmurabant
pharisaei et scribae dicentes: quia Hic peccatores
recipit et manducat cum illis. [3] Et ait ad illos
parabolam istam dicens: [4] Quis ex vobis homo,
qui habet centum oves, et si perdiderit unam ex
illis, nonne dimittit nonagintanovem in deserto,

27 L 9,23; G 6,14
33 L 9,61s
34 Mt 5,13; Mc 9,50
15,2 L 5,30; 19,7; Mt 9,11

ἐρήμῳ καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς ἕως εὕρῃ αὐ
[5] καὶ εὑρὼν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ χαίρ
[6] καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τ
γείτονας, λέγων αὐτοῖς Συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον
πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός. [7] λέγω ὑμῖν ὅτι οὕτως χο
ἐν τῷ οὐρανῷ ἔσται ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι
ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις οἵτινες οὐ χρείαν ἔχου
μετανοίας. [8] Ἢ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐ
ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἅπτει λύχνον καὶ σαροῖ τ
οἰκίαν καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς ἕως οὗ εὕρῃ; [9] καὶ εὑροῦ
συγκαλεῖ τὰς φίλας καὶ γείτονας λέγουσα Συγχάρη
μοι, ὅτι εὗρον τὴν δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα. [10] οὕτως, λέ
ὑμῖν, γίνεται χαρὰ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ἐ
ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι. [11] Εἶπεν δέ Ἄνθρωπός τ
εἶχεν δύο υἱούς. [12] καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ π
τρί Πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. κ
διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον. [13] καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρα
συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰ
χώραν μακράν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισεν τὴν οὐσίαν αὐτο
ζῶν ἀσώτως. [14] δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετ
λιμὸς ἰσχυρὰ κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἤρξατ
ὑστερεῖσθαι. [15] καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἑνὶ τῶν πολιτῶ

4 εως THWLM | * + οὐ S[V]l : SΨΔ 579. f1 f13. 1071 713 160
MNUΛA | 8 οὐ HWSVLM : BSL 33 579. Θ 544 f1 f13. 213 1071 160
047 X] οτου T : pler | 10 των THSVLM] om W : B. | 12 και² TLM]
δε HWSV : BS^cL 33 579 892 bo. 1071 A | 13 απαντα ThSVLM
παντα *HW*

et vadit ad illam quae perierat, donec inveniat
eam? [5] Et cum invenerit eam, imponit in umeros
suos gaudens, [6] et veniens domum convocat ami-
cos et vicinos dicens illis: Congratulamini mihi
quia inveni ovem meam, quae perierat? [7] Dico
vobis quod ita gaudium erit in caelo super uno
peccatore paenitentiam agente, quam super nona-
gintanovem iustis, qui non indigent paenitentia.

15, 8-10 **Drachma amissa**

[8] Aut quae mulier habens drachmas decem,
si perdiderit drachmam unam, nonne accendit
lucernam et everrit domum et quaerit diligenter,
donec inveniat? [9] Et cum invenerit, convocat
amicas et vicinas dicens: Congratulamini mihi,
quia inveni drachmam quam perdideram? [10] Ita
dico vobis, gaudium erit coram angelis Dei super
uno peccatore paenitentiam agente.

15, 11-31 **Filius prodigus**

[11] Ait autem: Homo quidam habuit duos filios.
[12] Et dixit adulescentior ex illis patri: Pater, da
mihi portionem substantiae, quae me contingit.
Et divisit illis substantiam. [13] Et non post multos
dies, congregatis omnibus, adulescentior filius
peregre profectus est in regionem longinquam, et
ibi dissipavit substantiam suam vivendo luxu-
riose. [14] Et postquam omnia consummasset, facta
est fames valida in regione illa, et ipse coepit
egere. [15] Et abiit et adhaesit uni civium regionis

4-7 Mt 18,12ss; J 10,11s; L 19,10; Ez 34,11-16
11 (Mt 21,28)
13 Pr 29,3

τῆς χώρας ἐκείνης, καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς
αὐτοῦ βόσκειν χοίρους. 16 καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν
κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι, καὶ
οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. 17 εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν ἔφη Πόσοι
μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύουσιν ἄρτων, ἐγὼ δὲ
λιμῷ ὧδε ἀπόλλυμαι. 18 ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν
πατέρα μου καὶ ἐρῶ αὐτῷ Πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρα-
νὸν καὶ ἐνώπιόν σου, 19 οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός
σου· ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου. 20 καὶ ἀνα-
στὰς ἦλθεν πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ. ἔτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν
ἀπέχοντος εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαγχνίσθη,
καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατε-
φίλησεν αὐτόν. 21 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ υἱὸς Πάτερ, ἥμαρτον
εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κλη-
θῆναι υἱός σου. 22 εἶπεν δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους
αὐτοῦ Ταχὺ ἐξενέγκατε στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύ-
σατε αὐτόν καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ
ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας, 23 καὶ φέρετε τὸν μόσχον
τὸν σιτευτόν, θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν, 24 ὅτι
οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησεν, ἀπολωλὼς ἦν
καὶ εὑρέθη. καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. 25 ἦν δὲ ὁ υἱὸς
αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγι-
σεν τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσεν συμφωνίας καὶ χορῶν, 26 καὶ
προσκαλεσάμενος ἕνα τῶν παίδων ἐπυνθάνετο τί ἂν εἴη

16 γεμισαι... αυτου T-|h|-WSVLM] χορτασθηναι H : BSL 579 sa. D ef. sy^{ci}. 1 131 f13. 1604 R | απο T] εκ HWSVLM : BSL 579. D. 1 131 f13. 1604 R. | 17 περισσευουσιν TSVL | -ευονται HWM . B 579. f1. 1604 1093 PA. | 20 αυτου TS] εαυτου HWsVLM | 21 αυτω / ο υιος TsV] ∽ HWSLM : BL (579) sa bo. f1. 157 1038. | σου^{2} TWSVLM] + ποιησον... σου (= v. 19) [H] · BS 33 1241. D. 700. 213 UX | 22 ταχυ HWSVLM : BSL sa bo. (D) lat sy^{sci} (f13. 157) 1604 X arm] om T : rel | 24 ανεζησεν THWSVLM] εζησεν h : B 579 sa bo. arm | απολωλως ην sV] ∽ THWSLM : BS*L bo. A. | 26 αν HWSVLM : BΨ

illius; et misit illum in villam suam, ut pasceret
porcos. 16 Et cupiebat implere ventrem suum de
siliquis quas porci manducabant et nemo illi
dabat. 17 In se autem reversus dixit: Quanti mer-
cennarii in domo patris mei abundant panibus,
ego autem hic fame pereo. 18 Surgam et ibo ad
patrem meum, et dicam ei: Pater, peccavi in
caelum et coram te; 19 iam non sum dignus vocari
filius tuus, fac me sicut unum de mercennariis
tuis. 20 Et surgens venit ad patrem suum. Cum
autem adhuc longe esset, vidit illum pater ipsius,
et misericordia motus est; et accurrens, cecidit
super collum eius et osculatus est eum. 21 Dixitque
ei filius: Pater, peccavi in caelum et coram te, iam
non sum dignus vocari filius tuus. 22 Dixit autem
pater ad servos suos: Cito proferte stolam primam
et induite illum, et date anulum in manum eius
et calceamenta in pedes eius, 23 et adducite vitu-
lum saginatum et occidite, et manducemus et epu-
lemur; 24 quia hic filius meus mortuus erat, et
revixit; perierat, et inventus est. Et coeperunt
epulari.
25 Erat autem filius eius senior in agro; et cum
veniret et appropinquaret domui, audivit sym-
phoniam et chorum, 26 et vocavit unum de servis
et interrogavit quid haec essent. 27 Isque dixit

16 L 16,21
17 (A 12,11)
18 Jr 3,12s; Os 14,3; Ps 50,6
24 E 2,1-5

ταῦτα. [27] ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι Ὁ ἀδελφός σου ἥκει, καὶ
ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαί-
νοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν. [28] ὠργίσθη δὲ καὶ οὐκ ἤθελεν
εἰσελθεῖν· ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν.
[29] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ πατρὶ αὐτοῦ Ἰδοὺ τοσαῦτα
ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρῆλθον,
καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον ἵνα μετὰ τῶν φίλων
μου εὐφρανθῶ· [30] ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος ὁ καταφαγών
σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν
σιτευτὸν μόσχον. [31] ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Τέκνον, σὺ πάντο-
τε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σά ἐστιν· [32] εὐφραν-
θῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος
νεκρὸς ἦν καὶ ἔζησεν, καὶ ἀπολωλὼς καὶ εὑρέθη.
16 [1] Ἔλεγεν δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητάς Ἄνθρωπός
τις ἦν πλούσιος ὃς εἶχεν οἰκονόμον, καὶ οὗτος διεβλήθη
αὐτῷ ὡς διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. [2] καὶ φω-
νήσας αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ Τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ;
ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σου· [3] οὐ γὰρ δύνῃ
ἔτι οἰκονομεῖν. εἶπεν δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος Τί
ποιήσω, ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαιρεῖται τὴν οἰκονομίαν
ἀπ' ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω, ἐπαιτεῖν αἰσχύνομαι.
[4] ἔγνων τί ποιήσω, ἵνα ὅταν μετασταθῶ ἐκ τῆς οἰκονο-
μίας δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους ἑαυτῶν. [5] καὶ προσ-
καλεσάμενος ἕνα ἕκαστον τῶν χρεοφειλετῶν τοῦ κυρίου
ἑαυτοῦ ἔλεγεν τῷ πρώτῳ Πόσον ὀφείλεις τῷ κυρίῳ
μου; [6] ὁ δὲ εἶπεν Ἑκατὸν βάτους ἐλαίου. ὁ δὲ εἶπεν

33 579 1241. *f*1 *f*13. *f*1424 213 1604 1355 NPQRX] om T : rel | 29 αυτου HL : B(Δ) 579 sa bo. D lat sy^scp. *f*13. NPRΛAH] om TWSVM : rel | εριφον T*H*WSVLM] εριφιον h : B. 1355. | 30 μετα T*H*WSVLM] + των h : LΨ 579 sa bo. D. QRA | 32 και³ HWSVLM] *om T : SΨ 1241 bo. D lat. Θ 544 *f*1 *f*13. 1604 4 ΛX arm | 16 2 δυνῃ THSVLM : BSW. D *eff*². sy. Θ *f*1 *f*13. 713 P arm] δυνησῃ W : rel | 6 βατους THWVLM] βαδους S

illi: Frater tuus venit, et occidit pater tuus vitulum
saginatum, quia salvum illum recepit. [28] Indigna-
tus est autem et nolebat introire. Pater ergo
illius egressus coepit rogare illum. [29] At ille re-
spondens dixit patri suo: Ecce tot annis servio
tibi et numquam mandatum tuum praeterivi, et
numquam dedisti mihi haedum ut cum amicis
meis epularer. [30] Sed postquam filius tuus hic,
qui devoravit substantiam suam cum meretrici-
bus, venit, occidisti illi vitulum saginatum. [31] At
ipse dixit illi: Fili, tu semper mecum es, et omnia
mea tua sunt; [32] epulari autem et gaudere oporte-
bat, quia frater tuus hic mortuus erat, et revixit;
perierat, et inventus est.

16, 1-13 Vilicus iniquitatis

[1] Dicebat autem et ad discipulos suos: Homo
quidam erat dives, qui habebat vilicum, et hic
diffamatus est apud illum quasi dissipasset bona
ipsius. [2] Et vocavit illum et ait illi: Quid hoc
audio de te? redde rationem vilicationis tuae;
iam enim non poteris vilicare. [3] Ait autem vi-
licus intra se: Quid faciam, quia dominus meus
aufert a me vilicationem? fodere non valeo, men-
dicare erubesco. [4] Scio quid faciam, ut, cum
amotus fuero a vilicatione, recipiant me in domos
suas. [5] Convocatis itaque singulis debitoribus
domini sui, dicebat primo: Quantum debes do-
mino meo? [6] At ille dixit: Centum cados olei.

28 L 15,2
31 (J 17,10)
32 L 15,24

αὐτῷ Δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ καθίσας ταχέως γρά-
ψον πεντήκοντα. 7 ἔπειτα ἑτέρῳ εἶπεν Σὺ δὲ πόσον
ὀφείλεις; ὁ δὲ εἶπεν Ἑκατὸν κόρους σίτου. λέγει αὐτῷ
Δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ γράψον ὀγδοήκοντα. 8 καὶ
ἐπῄνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας ὅτι φρο-
νίμως ἐποίησεν· ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονι-
μώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεὰν τὴν
ἑαυτῶν εἰσιν. 9 Καὶ ἐγὼ ὑμῖν λέγω, ποιήσατε ἑαυτοῖς
φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπῃ
δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. 10 ὁ πιστὸς
ἐν ἐλαχίστῳ καὶ ἐν πολλῷ πιστός ἐστιν, καὶ ὁ ἐν ἐλα-
χίστῳ ἄδικος καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός ἐστιν. 11 εἰ οὖν ἐν
τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾷ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς
ὑμῖν πιστεύσει; 12 καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ
ἐγένεσθε, τὸ ὑμέτερον τίς δώσει ὑμῖν; 13 Οὐδεὶς οἰκέ-
της δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα
μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ
τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν
καὶ μαμωνᾷ. 14 Ἤκουον δὲ ταῦτα πάντα οἱ Φαρισαῖοι
φιλάργυροι ὑπάρχοντες, καὶ ἐξεμυκτήριζον αὐτόν. 15 καὶ
εἶπεν αὐτοῖς Ὑμεῖς ἐστε οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώ-
πιον τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ Θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας
ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν βδέλυγμα ἐνώπιον
τοῦ Θεοῦ. 16 Ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται μέχρι Ἰωάννου·

---

6 τα γραμματα THWSLM : BSLΨ 579 bo. 0178 D it (exc *afl*). N.] το γραμμα V : pler | ταχεως γραψον T*H*WSVLM] ∽ h : B. *e*. 472 | 7 σιτου THWsLM : BL 33 579 892. *ecfq*. vg. sy^cp^. 565 69. 1071 1604 R] + καί [*S*][V] : pler | τα γραμματα THWSLM : BSLΨ 33 579 bo. 0178 D it (exc *al*). vg. 1. NR] το γραμμα V : pler | ποιησατε εαυτοις sV] ∽ THW*S*LM : BS*L. R. | 12 υμετερον ThSVL] ημετερον *H*WM : BL. 1574. | δωσει υμιν T*H*WSVLM : SLΨ 33 579 892. D lat. Θ. 1071 R] ∽ h : rel | 14 παντα THWsLM : BSLΨ 33 (579) bo. (D) lat sy. 157 R arm] * + και [*S*]V : rel | 15 του θεου THSVLM]

Dixitque illi: Accipe cautionem tuam et sede
cito, scribe quinquaginta. 7 Deinde alii dixit:
Tu vero quantum debes? Qui ait: Centum coros
tritici. Ait illi: Accipe litteras tuas et scribe octo-
ginta. 8 Et laudavit dominus vilicum iniquitatis,
quia prudenter fecisset; quia filii huius saeculi
prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt.
9 Et ego vobis dico: Facite vobis amicos de ma-
mona iniquitatis; ut, cum defeceritis, recipiant vos
in aeterna tabernacula. 10 Qui fidelis est in mini-
mo, et in maiori fidelis est; et qui in modico iniquus
est, et in maiori iniquus est. 11 Si ergo in iniquo
mamona fideles non fuistis, quod verum est, quis
credet vobis? 12 Et si in alieno fideles non fuistis,
quod vestrum est, quis dabit vobis? 13 Nemo
servus potest duobus dominis servire; aut enim
unum odiet et alterum diliget, aut uni adhaerebit
et alterum contemnet. Non potestis Deo servire
et mamonae.

16, 14-15 **Pharisaeorum avaritia et hypocrisis**

14 Audiebant autem omnia haec pharisaei, qui
erant avari, et deridebant illum. 15 Et ait illis:
Vos estis qui iustificatis vos coram hominibus,
Deus autem novit corda vestra; quia quod homi-
nibus altum est, abominatio est ante Deum.

16, 16-18 **Tria effata**

16 Lex et prophetae usque ad Iohannem; ex

---

8 (L 20,34; E 5,8; 1 Th 5,5)
9 L 14,14; Mt 6,20; 19,21; L 12,33 (Ap 13,6)
10 L 19,17; Mt 25,21
13 Mt 6,24
14 Mt 23,14
15 L 18,9-14; Mt 23,28; Ps 7,10; 112,6; Pr 6,16s
16 Mt 11,12s

ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίζεται καὶ πᾶς
εἰς αὐτὴν βιάζεται. 17 εὐκοπώτερον δέ ἐστιν τὸν οὐρα-
νὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν
πεσεῖν. 18 Πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γα-
μῶν ἑτέραν μοιχεύει, καὶ ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς
γαμῶν μοιχεύει. 19 Ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ
ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον εὐφραινόμενος καθ'
ἡμέραν λαμπρῶς. 20 πτωχὸς δέ τις ὀνόματι Λάζαρος
ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ εἱλκωμένος 21 καὶ
ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς
τραπέζης τοῦ πλουσίου. ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι
ἐπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτοῦ. 22 ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν
πτωχὸν καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς
τὸν κόλπον Ἀβραάμ· ἀπέθανεν δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ
ἐτάφη. 23 καὶ ἐν τῷ Ἅιδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς
αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ Ἀβραὰμ ἀπὸ μακρόθεν
καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. 24 καὶ αὐτὸς φω-
νήσας εἶπεν Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με καὶ πέμψον
Λάζαρον ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος
καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ
φλογὶ ταύτῃ. 25 εἶπεν δὲ Ἀβραάμ Τέκνον, μνήσθητι
ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος
ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυ-
νᾶσαι. 26 καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν
χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἔνθεν
πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπε-
ρῶσιν. 27 εἶπεν δέ Ἐρωτῶ οὖν σε, πάτερ, ἵνα πέμψῃς

κυριου W : B. | 17 μιαν κεραιαν T*H*SVLM] ∽ hW : B. | 20 Λαζαρος THSVLM : BSLΨ 33 579 sa bo. D *eai.* 213 157 4 1604 X arm] + ος W : pler | 26 επι W] εν THSVLM : BSL 33 579 sa bo. it (exc *am*) vg. 1355. | μηδε HWL : BS*. D.] * + οι TSV[M] : rel | 27 ουν σε TSVL] * ∽ HWM : B. D. 69. A

eo regnum Dei evangelizatur, et omnis in illud
vim facit. 17 Facilius est autem caelum et terram
praeterire, quam de lege unum apicem cadere.
18 Omnis qui dimittit uxorem suam et alteram
ducit, moechatur; et qui dimissam a viro ducit,
moechatur.

16, 19-31 **Parabola epulonis et Lazari**

19 Homo quidam erat dives, qui induebatur
purpura et bysso et epulabatur cotidie splen-
dide. 20 Et erat quidam mendicus nomine Lazarus,
qui iacebat ad ianuam eius ulceribus plenus,
21 cupiens saturari de micis, quae cadebant de
mensa divitis, et nemo illi dabat. Sed et canes
veniebant et lingebant ulcera eius. 22 Factum est
autem ut moreretur mendicus et portaretur ab
angelis in sinum Abrahae; mortuus est autem et
dives et sepultus est in inferno. 23 Elevans autem
oculos suos, cum esset in tormentis, vidit Abraham
a longe et Lazarum in sinu eius; 24 et ipse clamans
dixit: Pater Abraham, miserere mei et mitte La-
zarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam,
ut refrigeret linguam meam, quia crucior in hac
flamma. 25 Et dixit illi Abraham: Fili, recordare
quia recepisti bona in vita tua, et Lazarus similiter
mala; nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris.
26 Et in his omnibus inter nos et vos chaos magnum
firmatum est; ut hi qui volunt hinc transire ad
vos non possint, neque inde huc transmeare. 27 Et
ait: Rogo ergo te, pater, ut mittas eum in do-

---

17 Mt 5,18 | 18 Mt 5,32; 19,9 | 19 Ja 5,5; L 12,19 | 21 L 15,16 (Mt 15,27; Mc 7,28) | 24 L 3,8 | 25 L 6,24

αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου· 28 ἔχω γὰρ πέντε
ἀδελφούς· ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐ-
τοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. 29 λέγει
δὲ Ἀβραάμ· Ἔχουσι Μωϋσέα καὶ τοὺς προφήτας· ἀκου-
σάτωσαν αὐτῶν. 30 ὁ δὲ εἶπεν· Οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ,
ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτούς, μετα-
νοήσουσιν. 31 εἶπεν δὲ αὐτῷ· Εἰ Μωϋσέως καὶ τῶν προ-
φητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ
πεισθήσονται.

17 1 Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· Ἀνένδεκτόν
ἐστιν τοῦ τὰ σκάνδαλα μὴ ἐλθεῖν, πλὴν οὐαὶ δι' οὗ
ἔρχεται· 2 λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ λίθος μυλικὸς περίκειται
περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θάλασ-
σαν, ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ τῶν μικρῶν τούτων ἕνα. 3 προσ-
έχετε ἑαυτοῖς. ἐὰν ἁμάρτῃ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον
αὐτῷ, καὶ ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ. 4 καὶ ἐὰν ἑπτάκις
τῆς ἡμέρας ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ καὶ ἑπτάκις ἐπιστρέψῃ
πρὸς σὲ λέγων· Μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ. 5 Καὶ εἶπαν
οἱ ἀπόστολοι τῷ Κυρίῳ· Πρόσθες ἡμῖν πίστιν. 6 εἶπεν
δὲ ὁ Κύριος· Εἰ ἔχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐλέ-
γετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ· Ἐκριζώθητι καὶ φυτεύθητι
ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν. 7 Τίς δὲ ἐξ
ὑμῶν δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελ-
θόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἐρεῖ αὐτῷ· Εὐθέως παρελθὼν ἀνά-
πεσε, 8 ἀλλ' οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ· Ἑτοίμασον τί δειπνήσω,

---

29 δε THW*s**L*M : BSL 33 579 892 bo. *d*. sy^s arm] ° + αυτῳ Ti [*S*][V]l : rel | 17 1 πλην ουαι HL : BSLΨ 33 579 892 sa bo. D *e* it (exc *fl*) sy^shm. *f*1 *f*13. 157 1604] ουαι δε TWSVM : rel | 6 ταυτῃ T[H]WVLM] om S : SL 579 bo. D *s*. sy^c. 213 1071 X

mum patris mei; 28 habeo enim quinque fratres;
ut testetur illis, ne et ipsi veniant in hunc locum
tormentorum. 29 Et ait illi Abraham: Habent
Moysen et prophetas; audiant illos. 30 At ille
dixit: Non, pater Abraham; sed si quis ex mortuis
ierit ad eos, paenitentiam agent. 31 Ait autem illi:
Si Moysen et prophetas non audiunt, neque si quis
ex mortuis resurrexerit, credent.

17, 1-4 Scandala offensarumque condonatio (Mt 18, 15 . 21-22)

1 Et ait ad discipulos suos: Impossibile est
ut non veniant scandala; vae autem illi per quem
veniunt. 2 Utilius est illi, si lapis molaris imponatur
circa collum eius et proiciatur in mare, quam
ut scandalizet unum de pusillis istis. 3 Attendite
vobis: si peccaverit in te frater tuus, increpa illum;
et si paenitentiam egerit, dimitte illi. 4 Et si
septies in die peccaverit in te, et septies in die
conversus fuerit ad te dicens: Paenitet me, dimitte
illi.

17, 5-10 Fides et humilitas

5 Et dixerunt apostoli Domino: Adauge nobis
fidem. 6 Dixit autem Dominus: Si habueritis
fidem sicut granum sinapis, dicetis huic arbori
moro: Eradicare et transplantare in mare, et
oboediet vobis.

7 Quis autem vestrum habens servum arantem
aut pascentem, qui regresso de agro dicat illi:
Statim transi, recumbe, 8 et non dicat ei: Para

---

29 2 T 3,15s | 31 J 5,45s; 11,45-53 | 17,1 Mt 18,6s | 3 Mt 18,15
4 Mt 18,21s | 5 Mc 9,24 | 6 Mt 13,31; 17,20; 21,21

καὶ περιζωσάμενος διακόνει μοι ἕως φάγω καὶ πίω, καὶ
μετὰ ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σύ; [9] μὴ ἔχει χάριν
τῷ δούλῳ ὅτι ἐποίησεν τὰ διαταχθέντα; [10] οὕτως καὶ
ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέ-
γετε ὅτι Δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν, ὃ ὠφείλομεν ποιῆσαι
πεποιήκαμεν.

[11] Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὸν εἰς Ἱερουσα-
λήμ, καὶ αὐτὸς διήρχετο διὰ μέσον Σαμαρείας καὶ Γαλι-
λαίας. [12] καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἴς τινα κώμην ὑπήν-
τησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἳ ἔστησαν πόρρωθεν,
[13] καὶ αὐτοὶ ἦραν φωνὴν λέγοντες Ἰησοῦ Ἐπιστάτα,
ἐλέησον ἡμᾶς. [14] καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες
ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσιν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ
ὑπάγειν αὐτοὺς ἐκαθαρίσθησαν. [15] εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν,
ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψεν μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξά-
ζων τὸν Θεόν, [16] καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς
πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρί-
της. [17] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Οὐχὶ οἱ δέκα
ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; [18] οὐχ εὑρέθησαν ὑπο-
στρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ Θεῷ εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς
οὗτος; [19] καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις
σου σέσωκέν σε.

[20] Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων πότε ἔρχεται
ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀπεκρίθη αὐτοῖς.καὶ εἶπεν Οὐκ
ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως,

---

9 διαταχθεντα THSVLM : BSL 33 1241 sa bo. *ea*. sy[sci]. 28 *f*1. 213 157 X] + ου δοκω W : rel | 11 αυτον SVLM] om THW : BSL 33 579 sa bo. | 12 υπηντησαν ThS : S*LΨ 33 579 892. Θ 544 *f*1 *f*13. 1071 157 1604 N 063] απηντ. *H*WVLM : pler | αυτῳ TVL] om HWSM : BL. (D.) | εστησαν ThWSVLM] ανεστησαν *H* : B 579. 157. F. | 17 ουχι TSVL] ουχ HWM | δε² [H]WSVLM] om T : D it (exc *f*). sy[c]. 472 2324 A

quod cenem et praecinge te et ministra mihi,
donec manducem et bibam, et post haec tu man-
ducabis et bibes? [9] Numquid gratiam habet servo
illi, quia fecit quae ei imperaverat? [10] Non puto.
Sic et vos, cum feceritis omnia quae praecepta
sunt vobis, dicite: Servi inutiles sumus; quod de-
buimus facere fecimus.

17, 11-19 **Decem leprosi mundantur**

[11] Et factum est, dum iret in Hierusalem, trans-
ibat per mediam Samariam et Galilaeam. [12] Et
cum ingrederetur quoddam castellum, occurrerunt
ei decem viri leprosi, qui steterunt a longe [13] et
levaverunt vocem dicentes: Iesu praeceptor, mise-
rere nostri. [14] Quos ut vidit, dixit: Ite, *ostendite*
vos *sacerdotibus*. Et factum est, dum irent, mun-
dati sunt. [15] Unus autem ex illis, ut vidit quia
mundatus est, regressus est cum magna voce
magnificans Deum, [16] et cecidit in faciem ante
pedes eius gratias agens; et hic erat Samaritanus.
[17] Respondens autem Iesus dixit: Nonne decem
mundati sunt? et novem ubi sunt? [18] Non est
inventus qui rediret et daret gloriam Deo, nisi
hic alienigena. [19] Et ait illi: Surge, vade, quia
fides tua te salvum fecit.

17. 20-37 **De adventu regni Dei**

[20] Interrogatus autem a pharisaeis, quando venit
regnum Dei? respondens eis dixit: Non venit
regnum Dei cum observatione; [21] neque dicent:

---

11 L 9,51s
12 Lv 13,45s
14 L 5,14; Lv 13,49; 14,2s
19 L 7,50
21 Mt 24,23; J 1,10s.26; 3,19; 12,35

21 οὐδὲ ἐροῦσιν Ἰδοὺ ὧδε ἤ Ἐκεῖ· ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία
τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστιν. 22 Εἶπεν δὲ προς τοὺς
μαθητάς Ἐλεύσονται ἡμέραι ὅτε ἐπιθυμησετε μίαν
τῶν ἡμερῶν τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν και οὐκ
ὄψεσθε. 23 καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν Ἰδοὺ ἐκεῖ, ἤ Ἰδοὺ ὧδε· μὴ
ἀπέλθητε μηδὲ διώξητε. 24 ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ
ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν ὑπ' οὐρα-
νὸν λάμπει, οὕτως ἔσται ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ
ἡμέρᾳ αὐτοῦ. 25 πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν καὶ
ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης 26 καὶ καθὼς
ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς
ἡμέραις τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· 27 ἤσθιον, ἔπινον, ἐγά-
μουν, ἐγαμίζοντο, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς
τὴν κιβωτόν, καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἀπώλεσεν
πάντας. 28 ὁμοίως καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Λώτ·
ἤσθιον, ἔπινον, ἠγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον, ᾠκοδό-
μουν 29 ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ἐξῆλθεν Λὼτ ἀπὸ Σοδόμων, ἔβρεξεν
πῦρ καὶ θεῖον ἀπ' οὐρανοῦ καὶ ἀπώλεσεν πάντας. 30 κατὰ
τὰ αὐτὰ ἔσται ᾗ ἡμέρᾳ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀποκα-
λύπτεται. 31 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὃς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώ-
ματος καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω
ἆραι αὐτά, καὶ ὁ ἐν ἀγρῷ ὁμοίως μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς
τὰ ὀπίσω. 32 μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λώτ. 33 ὃς
ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ περιποιήσασθαι, ἀπολέσει
αὐτήν, καὶ ὃς ἐὰν ἀπολέσῃ, ζωογονήσει αὐτήν. 34 λέγω

23 η *H*[*S*][V]LM] om ThWs : LW 33. D *eqr*^{2}. vg^w. 28 22 69. 1355 ΚΠ*X arm | εκει — ωδε THW*S*VLM : B^{c}SL 579 bo. sy^{sc}.] * ω s : rel; B* var | απελθητε μηδε T[H]WSVLM] om : B sa. *f*13. arm | 24 εν τῃ ημερᾳ αυτου ThWSVLM] om *H* : B sa. D *eabi*. | 27 εγαμιζοντο TH SVLM : BSLΨ 33 579 892. D. 28 69 124. *f*1424 213 157 713 XV] εξεγ. W : rel | παντας *H*WSLM] απαντας ThV | 28 καθως THSVLM : BSLΨ 33 579 bo. *ir*^{2}. vg sy^c ,13. 1071 157 RX] και ως W : rel | 29 παντας *H*WSLM] απαντας ThV | 33 και ος TWSVLM] ος δ H :

Ecce hic aut Ecce illic; ecce enim regnum Dei
intra vos est. 22 Et ait ad discipulos suos: Venient
dies quando desideretis videre unum diem Filii
hominis, et non videbitis. 23 Et dicent vobis: Ecce
hic et Ecce illic. Nolite ire neque sectemini. 24 Nam
sicut fulgur coruscans de sub caelo in ea quae sub
caelo sunt fulget, ita erit Filius hominis in die sua.
25 Primum autem oportet illum multa pati et re-
probari a generatione hac. 26 Et sicut factum est
in diebus Noe, ita erit et in diebus Filii hominis:
27 edebant et bibebant, uxores ducebant et daban-
tur ad nuptias, usque in diem qua *intravit Noe in*
arcam, et venit diluvium et perdidit omnes. 28 Si-
militer sicut factum est in diebus Lot: edebant et
bibebant, emebant et vendebant, plantabant et
aedificabant; 29 qua die autem exiit Lot a Sodo-
mis, *pluit ignem et sulphur de caelo* et omnes perdi-
dit. 30 Secundum haec erit qua die Filius hominis
revelabitur. 31 In illa hora qui fuerit in tecto et
vasa eius in domo, ne descendat tollere illa; et
qui in agro, similiter non redeat retro. 32 Memores
estote uxoris Lot. 33 Quicumque quaesierit animam
suam salvam facere, perdet illam; et quicumque
perdiderit illam, vivificabit eam. 34 Dico vobis:

23 L 21,8
24 Mt 24,26s
25 L 9,22
26 Mt 24,37ss
27 Gn 7,7-23
28 Gn 18,20; 19,14
29 Gn 19,15.24s
31 Mt 24,17s; Gn 19,17.26
33 L 9,24

ὑμῖν, ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς, ὁ εἷς
παραλημφθήσεται καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται· 35 ἔσονται
δύο ἀλήθουσαι ἐπὶ τὸ αὐτό, ἡ μία παραλημφθήσεται ἡ
δὲ ἑτέρα ἀφεθήσεται. 37 καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ
Ποῦ, Κύριε; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ
καὶ οἱ ἀετοὶ ἐπισυναχθήσονται.

18 1 Ἔλεγεν δὲ παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάν-
τοτε προσεύχεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ ἐγκακεῖν, 2 λέγων
Κριτής τις ἦν ἔν τινι πόλει τὸν Θεὸν μὴ φοβούμενος
καὶ ἄνθρωπον μὴ ἐντρεπόμενος. 3 χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει
ἐκείνῃ, καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα Ἐκδίκησόν με
ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου. 4 καὶ οὐκ ἤθελεν ἐπὶ χρόνον·
μετὰ δὲ ταῦτα εἶπεν ἐν ἑαυτῷ Εἰ καὶ τὸν Θεὸν οὐ
φοβοῦμαι οὐδὲ ἄνθρωπον ἐντρέπομαι, 5 διά γε τὸ παρέ-
χειν μοι κόπον τὴν χήραν ταύτην ἐκδικήσω αὐτήν, ἵνα
μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη ὑπωπιάζῃ με. 6 Εἶπεν δὲ ὁ Κύ-
ριος Ἀκούσατε τί ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας λέγει· 7 ὁ δὲ
Θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ
τῶν βοώντων αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ μακροθυμεῖ
ἐπ' αὐτοῖς; 8 λέγω ὑμῖν ὅτι ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν
ἐν τάχει. πλὴν ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν ἆρα εὑρήσει
τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;

9 Εἶπεν δὲ καὶ πρός τινας τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς
ὅτι εἰσὶν δίκαιοι καὶ ἐξουθενοῦντας τοὺς λοιποὺς τὴν
παραβολὴν ταύτην· 10 Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ
ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ εἷς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώ-

BSLΨ 579 892. 28 69 346. 1071 | εαν² TSVL] *αν HWM | απολεσῃ WSV] -σει THLM | 34 μιας T[H]WSVLM] om : B. c. 291. | ο¹ THWSVLM : BS 33 579 892 bo. Θ *f*1 *f*13. 1071 157] om Ti : rel | 18 4 δε ταυτα TSVL] ∽ HWM : BL 0139 579 892. Q | 10 ο¹ ThWSVM] om *H*L : B sa. D sy^sc. 213 RX

in illa nocte erunt duo in lecto uno: unus assume-
tur, et alter relinquetur; 35 duae erunt molentes
in unum: 36 una assumetur, et altera relinquetur;
duo in agro: unus assumetur, et alter relinquetur.
37 Respondentes dicunt illi: Ubi, Domine? Qui
dixit illis: Ubicumque fuerit corpus, illuc congre-
gabuntur et aquilae.

18, 1-8 Parabola iudicis iniqui

1 Dicebat autem et parabolam ad illos, quo-
niam oportet semper orare et non deficere, 2 di-
cens: Iudex quidam erat in quadam civitate,
qui Deum non timebat et hominem non revereba-
tur. 3 Vidua autem quaedam erat in civitate illa,
et veniebat ad eum dicens: Vindica me de adver-
sario meo. 4 Et nolebat per multum tempus.
Post haec autem dixit intra se: Etsi Deum non
timeo nec hominem revereor, 5 tamen quia molesta
est mihi haec vidua, vindicabo illam, ne in novis-
simo veniens sugillet me. 6 Ait autem Dominus:
Audite quid iudex iniquitatis dicit; 7 Deus autem
non faciet vindictam electorum suorum claman-
tium ad se die ac nocte, et patientiam habebit in
illis? 8 Dico vobis quia cito faciet vindictam illo-
rum. Verumtamen Filius hominis veniens, putas,
inveniet fidem in terra?

18, 9-14 Parabola pharisaei et publicani

9 Dixit autem et ad quosdam, qui in se confide-
bant tamquam iusti et aspernabantur ceteros, pa-
rabolam istam: 10 Duo homines ascenderunt in
templum ut orarent: unus pharisaeus et alter

---

35 Mt 24,41 | 37 Job 39,30; Mt 24,28 | 1 R 12,12; C 4,2; 1 Th 5,17; 1 T 2,1ss | 5 L 11,7s (Mt 26,10) | 7 L 21,36; Ps 21,3 | 8 L 7,9; Jr 5,3 | 9 R 2,19; 10,2s | 10 A 3,1

νης. 11 ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν προσ-
ηύχετο Ὁ Θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ
λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς
οὗτος ὁ τελώνης· 12 νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου, ἀποδε-
κατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι. 13 ὁ δὲ τελώνης μακρόθεν
ἑστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπᾶραι εἰς τὸν
οὐρανόν, ἀλλ' ἔτυπτεν τὸ στῆθος αὐτοῦ λέγων Ὁ Θεός,
ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. 14 λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος
δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ παρ' ἐκεῖνον· ὅτι
πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν
ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

15 Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη ἵνα αὐτῶν ἅπτη-
ται· ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐπετίμων αὐτοῖς. 16 ὁ δὲ
Ἰησοῦς προσεκαλέσατο αὐτὰ λέγων Ἄφετε τὰ παιδία
ἔρχεσθαι πρός με καὶ μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιού-
των ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. 17 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς
ἂν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον,
οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.

18 Καί ἐπηρώτησέν τις αὐτὸν ἄρχων λέγων Διδάσκαλε
ἀγαθέ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; 19 εἶπεν
δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ
μὴ εἷς ὁ Θεός. 20 τὰς ἐντολὰς οἶδας Μὴ μοιχεύσῃς,
Μὴ φονεύσῃς, Μὴ κλέψῃς, Μὴ ψευδομαρτυρήσῃς, Τίμα
τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. 21 ὁ δὲ εἶπεν Ταῦτα
πάντα ἐφύλαξα ἐκ νεότητός μου. 22 ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς

---

11 ταυτα / προς εαυτον *H*WSVLM : BS^c LΨ 579 bo *e*. vg. Θ *f*1. 213 arm] ∽ h : rel; om προς εαυτ. T : S* sa. it (exc *a*). 1071. | ωσπερ T*H*WSVLM] ως h | 12 αποδεκατω SM] -τευω THWVL | 13 αυτου TWSVLM] εαυτ. H | 14 παρ εκεινον HWSVLM : BSL 33 579. (D) *a*. vg. *f*1. (sy^ip).] η γαρ εκεινος T : pler | 16 αυτα T[H]WSVLM] om : B. | 19 o² [H]WSVLM] om T : B*S*. | 20 μητερα HWSVLM : BL ΨW 33 892 1241. D lat (exc *abc*). Θ. 213 1071 157 1604 078 ΜΡΑΚΠΧ arm sy^h] + σου T : rel | 21 μου SVlM] om THW*L* : B. D *l*.

publicanus. 11 Pharisaeus stans, haec apud se
orabat: Deus, gratias ago tibi, quia non sum sicut
ceteri hominum, raptores, iniusti, adulteri; velut
etiam hic publicanus; 12 ieiuno bis in sabbato,
decimas do omnium quae possideo. 13 Et publi-
canus a longe stans, nolebat nec oculos ad caelum
levare, sed percutiebat pectus suum dicens: Deus
propitius esto mihi peccatori. 14 Dico vobis, de-
scendit hic iustificatus in domum suam ab illo;
quia omnis qui se exaltat, humiliabitur; et qui
se humiliat, exaltabitur.

18, 15-17 Iesus parvulis benedicit (Mt 19, 13-15; Mc 10, 13-16)

15 Afferebant autem ad illum et infantes, ut
eos tangeret. Quod cum viderent discipuli, incre-
pabant illos. 16 Iesus autem convocans illos dixit:
Sinite pueros venire ad me, et nolite vetare eos;
talium est enim regnum Dei. 17 Amen dico vobis:
Quicumque non acceperit regnum Dei sicut puer,
non intrabit in illud.

18, 18-23 Dives adulescens (Mt 19 16-22; Mc 10, 17-22)

18 Et interrogavit eum quidam princeps dicens:
Magister bone, quid faciens vitam aeternam pos-
sidebo? 19 Dixit autem ei Iesus: Quid me dicis
bonum? nemo bonus nisi solus Deus. 20 Mandata
nosti: *Non occides, non moechaberis, non furtum
facies, non falsum testimonium dices: honora pa-
trem tuum et matrem.* 21 Qui ait: Haec omnia
custodivi a iuventute mea. 22 Quo audito, Iesus

---

11 L 16,15; R 2,1ss; Is 58,2-9 | 12 Mt 23,23 | 13 L 23,48; 1 J 1,8ss; Ps 50,3.19 | 14 1 Sm 16,7; Mt 21,31; L 14,11 | 17 Mt 18,3
20 Ex 20,12-16; Dt 5,16-20 | 22 Mt 6,20

εἶπεν αὐτῷ Ἔτι ἕν σοι λείπει· πάντα ὅσα ἔχεις πώλη-
σον καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς
καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. 23 ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα περίλυ-
πος ἐγενήθη, ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα. 24 ἰδὼν δὲ αὐτὸν
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες
εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσπορεύονται· 25 εὐκοπώ-
τερον γάρ ἐστιν κάμηλον διὰ τρήματος βελόνης εἰσελθεῖν
ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν.
26 εἶπαν δὲ οἱ ἀκούσαντες Καὶ τίς δύναται σωθῆναι;
27 ὁ δὲ εἶπεν Τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ παρὰ
τῷ Θεῷ ἐστιν. 28 Εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφέν-
τες τὰ ἴδια ἠκολουθήσαμέν σοι. 29 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς
Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ γυ-
ναῖκα ἢ ἀδελφοὺς ἢ γονεῖς ἢ τέκνα ἕνεκεν τῆς βασιλείας
τοῦ Θεοῦ, 30 ὃς οὐχὶ μὴ ἀπολάβῃ πολλαπλασίονα ἐν τῷ
καιρῷ τούτῳ καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.
31 Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα εἶπεν πρὸς αὐτούς Ἰδοὺ
ἀναβαίνομεν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ τελεσθήσεται πάντα
τὰ γεγραμμένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ Υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου·
32 παραδοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσιν καὶ ἐμπαιχθήσεται
καὶ ὑβρισθήσεται καὶ ἐμπτυσθήσεται, 33 καὶ μαστιγώ-
σαντες ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ
ἀναστήσεται. 34 καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τούτων συνῆκαν καὶ ἦν
τὸ ῥῆμα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγίνωσκον
τὰ λεγόμενα.

22 ἐν TSVL] + τοις [H]WM : B sa bo. D. | 23 εγενηθη THWSV LM] *εγενετο s | 24 ο T[H]WSVLM] om : B. | 28 ο HWSVLM : BSL. D. Θ 700 *f* 1 *f* 13. 213 1071 157 713 NURX] om T : rel | 29 οτι HWS VLM] om T : S* Δ. D lat (exc *f*). | ενεκεν SVM] ειν. THWL | 30 απολαβη ThSVL] λαβη *H*WM : B. D *a*. 1071 713 M arm | πολλαπλασιονα THWSVLM] επταπλ. -|h|- : D *e* it (exc *f*). sy[hm] Cypr

ait ei: Adhuc unum tibi deest: omnia quaecumque
habes, vende et da pauperibus, et habebis thesau-
rum in caelo; et veni, sequere me. 23 His ille auditis
contristatus est, quia dives erat valde.

18, 24-30 Divitiarum pericula, paupertatis praemia (Mt 19, 23-30; Mc 10, 23-31)

24 Videns autem Iesus illum tristem factum dixit:
Quam difficile, qui pecunias habent, in regnum
Dei intrabunt. 25 Facilius est enim camelum per
foramen acus transire, quam divitem intrare in
regnum Dei. 26 Et dixerunt qui audiebant: Et quis
potest salvus fieri? 27 Ait illis: Quae impossibilia
sunt apud homines, possibilia sunt apud Deum.
28 Ait autem Petrus: Ecce nos dimisimus omnia
et secuti sumus te. 29 Qui dixit eis: Amen dico
vobis, nemo est, qui reliquit domum aut parentes
aut fratres aut uxorem aut filios propter regnum
Dei, 30 et non recipiat multo plura in hoc tempore,
et in saeculo venturo vitam aeternam.

18, 31-34 Tertia passionis praedictio (Mt 20, 17-19; Mc 10, 32-34)

31 Assumpsit autem Iesus duodecim et ait illis:
Ecce ascendimus Hierosolymam, et consumma-
buntur omnia, quae scripta sunt per prophetas
de Filio hominis. 32 Tradetur enim gentibus et
illudetur et flagellabitur et conspuetur; 33 et post-
quam flagellaverint, occident eum, et tertia die
resurget 34 Et ipsi nihil horum intellexerunt, et
erat verbum istud absconditum ab eis, et non
intellegebant quae dicebantur

27 L 1,37 | 29 L 14,26s | 31 L 9,22.31.43s; 12,50s; 13,33; 22,37
34 L 9,45

35 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίζειν αὐτὸν εἰς Ἱεριχὼ τυφλός
τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν ἐπαιτῶν. 36 ἀκούσας δὲ
ὄχλου διαπορευομένου ἐπυνθάνετο τί εἴη τοῦτο. 37 ἀπήγ-
γειλαν δὲ αὐτῷ ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται.
38 καὶ ἐβόησεν λέγων Ἰησοῦ υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν με. 39 καὶ
οἱ προάγοντες ἐπετίμων αὐτῷ ἵνα σιγήσῃ· αὐτὸς δὲ
πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν Υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν με. 40 σταθεὶς
δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν.
ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτόν 41 Τί σοι θέλεις
ποιήσω; ὁ δὲ εἶπεν Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. 42 καὶ ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν αὐτῷ Ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. 43 καὶ
παραχρῆμα ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ δοξάζων τὸν
Θεόν. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ Θεῷ.

19 1 Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἱεριχώ. 2 Καὶ ἰδοὺ
ἀνὴρ ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχι-
τελώνης, καὶ αὐτὸς πλούσιος· 3 καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν
Ἰησοῦν τίς ἐστιν, καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ
ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. 4 καὶ προδραμὼν εἰς τὸ ἔμπροσθεν
ἀνέβη ἐπὶ συκομορέαν, ἵνα ἴδῃ αὐτόν, ὅτι ἐκείνης ἤμελ-
λεν διέρχεσθαι. 5 καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν Ζακχαῖε, σπεύσας κατάβηθι·
σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μεῖναι. 6 καὶ σπεύσας
κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων. 7 καὶ ἰδόντες

---

35 επαιτων THWSLM : BSL 579. D. 157.] προσαιτ. V : rel] 36 τι THWVLM] * + αν hS : LΨ 33 579 892. D. Θ *f*1 *f*13. 1071 1604 MQ RKΠYX | 40 ο TWSVlM] om H*L* : B. D. 270. | 19 2 αυτος² *H*SV LM : B 579. *biq*. vg. 1 131 *f*13 22. 1355 KΠ] ην Th : SL 892 1241 bo. sy. 1012 245.; ουτος W : 2324 2346.; ουτ. ην : pler | 5 ο T[H]WSV LM] om : B 0139.

18, 35-43 Prope Hiericho caeco visum reddit (Mt 20, 29-34; Mc 10, 46-52)

35 Factum est autem, cum appropinquaret Hie-
richo, caecus quidam sedebat secus viam mendi-
cans. 36 Et cum audiret turbam praetereuntem,
interrogabat quid hoc esset. 37 Dixerunt autem
ei, quod Iesus Nazarenus transiret. 38 Et clamavit
dicens: 39 Iesu fili David, miserere mei. Et qui
praeibant increpabant eum ut taceret. Ipse vero
multo magis clamabat: Fili David, miserere mei.
40 Stans autem Iesus, iussit illum adduci ad se.
Et cum appropinquasset, interrogavit illum 41 di-
cens: Quid tibi vis faciam? At ille dixit: Domine,
ut videam. 42 Et Iesus dixit illi: Respice, fides tua
te salvum fecit. 43 Et confestim vidit, et seque-
batur illum magnificans Deum. Et omnis plebs,
ut vidit, dedit laudem Deo.

19, 1-10 I sus in Zachaei domo

1 Et ingressus perambulabat Hiericho 2 Et
ecce vir nomine Zachaeus, et hic princeps erat pu-
blicanorum et ipse dives, 3 et quaerebat videre
Iesum, quis esset, et non poterat prae turba,
quia statura pusillus erat. 4 Et praecurrens ascen-
dit in arborem sycomorum ut videret eum, quia
inde erat transiturus. 5 Et cum venisset ad locum,
suspiciens Iesus vidit illum et dixit ad eum:
Zachaee, festinans descende, quia hodie in domo
tua oportet me manere 6 Et festinans descendit
et excepit illum gaudens. 7 Et cum viderent

---

42 Mt 9,22
43 L 2,20; 19,37
19,3 J 12,21
7 L 5,30; 15,2

πάντες διεγόγγυζον λέγοντες ὅτι Παρὰ ἁμαρτωλῷ ἀνδρὶ
εἰσῆλθεν καταλῦσαι. 8 σταθεὶς δὲ Ζακχαῖος εἶπεν πρὸς
τὸν Κύριον Ἰδοὺ τὰ ἡμίσειά μου τῶν ὑπαρχόντων, Κύριε,
τοῖς πτωχοῖς δίδωμι, καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα,
ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. 9 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς
ὅτι Σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ
αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν· 10 ἦλθεν γὰρ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀν-
θρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

11 Ἀκουόντων δὲ αὐτῶν ταῦτα προσθεὶς εἶπεν παρα-
βολήν, διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι Ἰερουσαλὴμ αὐτὸν καὶ δοκεῖν
αὐτοὺς ὅτι παραχρῆμα μέλλει ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀνα-
φαίνεσθαι· 12 εἶπεν οὖν Ἄνθρωπός τις εὐγενὴς ἐπο-
ρεύθη εἰς χώραν μακρὰν λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν καὶ
ὑποστρέψαι· 13 καλέσας δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ ἔδωκεν
αὐτοῖς δέκα μνᾶς, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Πραγματεύ-
σασθε ἐν ᾧ ἔρχομαι. 14 οἱ δὲ πολῖται αὐτοῦ ἐμίσουν
αὐτόν, καὶ ἀπέστειλαν πρεσβείαν ὀπίσω αὐτοῦ λέγοντες
Οὐ θέλομεν τοῦτον βασιλεῦσαι ἐφ' ἡμᾶς 15 καὶ ἐγένετο
ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτὸν λαβόντα τὴν βασιλείαν καὶ
εἶπεν φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους τούτους οἷς δεδώκει
τὸ ἀργύριον, ἵνα γνοῖ τίς τί διεπραγματεύσατο. 16 παρε-
γένετο δὲ ὁ πρῶτος λέγων Κύριε, ἡ μνᾶ σου δέκα προσ-
ηργάσατο μνᾶς. 17 καὶ εἶπεν αὐτῷ Εὖ γε, ἀγαθὲ
δοῦλε, ὅτι ἐν ἐλαχίστῳ πιστὸς ἐγένου, ἴσθι ἐξουσίαν
ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων. 18 καὶ ἦλθεν ὁ δεύτερος λέγων
Ἡ μνᾶ σου, κύριε, ἐποίησεν πέντε μνᾶς. 19 εἶπεν δὲ

---

8 ημισεια THWs*L*M] *-ση *S*Vl | τοις T[H]WSVLM] om : B. 71 | 9 ο T[H]WSVLM] om : B. | εστιν [H]WSVLM] om T : S˚L. R. | 13 πραγματευσασθε ThWSVLM] -ασθαι *H* | 15 γνοι THWLM] *γνῷ SV | τις τι διεπραγματευσατο TWVM] τι -σαντο HSL : BSL 579 sa bo. D *e*. sy^sc. 157. Ωρ | 16 προσηργασατο THW*L*M] -ειργ- SVl | 17 ευ γε T*H*WSVLM : B 892. D lat. Ωρ Lcfr.] ευ h : rel.

omnes, murmurabant dicentes quod ad hominem
peccatorem divertisset. 8 Stans autem Zachaeus
dixit ad Dominum: Ecce dimidium bonorum meo-
rum, Domine, do pauperibus; et si quid aliquem
defraudavi, reddo quadruplum. 9 Ait Iesus ad
eum: quia Hodie salus domui huic facta est, eo
quod et ipse filius sit Abrahae. 10 Venit enim Filius
hominis *quaerere* et salvum facere *quod perierat*.

19, 11-27 **Parabola decem mnarum** (Mt 25, 14-30)

11 Haec illis audientibus, adiciens dixit para-
bolam, eo quod esset prope Hierusalem, et quia
existimarent quod confestim regnum Dei mani-
festaretur. 12 Dixit ergo: Homo quidam nobilis
abiit in regionem longinquam accipere sibi re-
gnum et reverti. 13 Vocatis autem decem servis
suis, dedit eis decem mnas, et ait ad illos: Ne-
gotiamini dum venio. 14 Cives autem eius oderant
eum, et miserunt legationem post illum dicen-
tes: Nolumus hunc regnare super nos. 15 Et factum
est ut rediret accepto regno, et iussit vocari servos,
quibus dedit pecuniam, ut sciret quantum quisque
negotiatus esset. 16 Venit autem primus dicens:
Domine, mna tua decem mnas acquisivit. 17 Et
ait illi: Euge bone serve, quia in modico fuisti
fidelis, eris potestatem habens super decem civi-
tates. 18 Et alter venit dicens: Domine, mna tua
fecit quinque mnas. 19 Et huic ait: Et tu esto

---

8 Ex 22,1
9 L 3,8; A 3,25; 16,31
10 Ez 34,16; L 5,32; J 3,17; 1 T 1,15
11 L 24,21; A 1,6
12 Mc 13,34; L 15,13
14 Ps 2,1ss
17 L 16,10

καὶ τούτῳ Καὶ σὺ ἐπάνω γίνου πέντε πόλεων. 20 καὶ ὁ
ἕτερος ἦλθεν λέγων Κύριε, ἰδοὺ ἡ μνᾶ σου, ἣν εἶχον ἀπο-
κειμένην ἐν σουδαρίῳ· 21 ἐφοβούμην γάρ σε, ὅτι ἄνθρω-
πος αὐστηρὸς εἶ, αἴρεις ὃ οὐκ ἔθηκας, καὶ θερίζεις ὃ οὐκ
ἔσπειρας. 22 λέγει αὐτῷ Ἐκ τοῦ στόματός σου κρίνω σε,
πονηρὲ δοῦλε. ᾔδεις ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος αὐστηρός εἰμι,
αἴρων ὃ οὐκ ἔθηκα, καὶ θερίζων ὃ οὐκ ἔσπειρα; 23 καὶ διὰ
τί οὐκ ἔδωκάς μου τὸ ἀργύριον ἐπὶ τράπεζαν; κἀγὼ ἐλθὼν
σὺν τόκῳ ἂν αὐτὸ ἔπραξα. 24 καὶ τοῖς παρεστῶσιν εἶπεν
Ἄρατε ἀπ' αὐτοῦ τὴν μνᾶν καὶ δότε τῷ τὰς δέκα μνᾶς
ἔχοντι. 25 καὶ εἶπαν αὐτῷ Κύριε, ἔχει δέκα μνᾶς. 26 λέγω
ὑμῖν ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ
ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται. 27 πλὴν τοὺς ἐχθρούς
μου τούτους τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ'
αὐτοὺς ἀγάγετε ὧδε καὶ κατασφάξατε αὐτοὺς ἔμπρο-
σθέν μου.

28 Καὶ εἰπὼν ταῦτα ἐπορεύετο ἔμπροσθεν ἀναβαίνων
εἰς Ἱεροσόλυμα. 29 Καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγισεν εἰς Βηθφαγὴ
καὶ Βηθανίαν πρὸς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἐλαιῶν,
ἀπέστειλεν δύο τῶν μαθητῶν 30 λέγων Ὑπάγετε εἰς τὴν
κατέναντι κώμην, ἐν ᾗ εἰσπορευόμενοι εὑρήσετε πῶλον
δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων ἐκάθισεν,

22 κρίνω HL] κρινῶ TWSVM | 26 αρθησεται THWSLM : BS'L bo. *i.*] * + απ αυτου V : rel | 29 Βηθανίαν TWSVLM] -νιά H] 30 λεγων HWLM : BSL 892. D. Θ *f*13. 157.] * ειπων TSV : rel

super quinque civitates. 20 Et alter venit dicens:
Domine, ecce mna tua, quam habui repositam in
sudario; 21 timui enim te, quia homo austerus es;
tollis quod non posuisti, et metis quod non semi-
nasti. 22 Dicit ei: De ore tuo te iudico, serve
nequam; sciebas quod ego homo austerus sum
tollens quod non posui et metens quod non semi-
navi; 23 et quare non dedisti pecuniam meam ad
mensam, ut ego veniens cum usuris utique exegis-
sem illam? 24 Et adstantibus dixit: Auferte ab
illo mnam, et date illi qui decem mnas habet.
25 Et dixerunt ei: Domine, habet decem mnas.
26 Dico autem vobis, quia omni habenti dabitur,
et abundabit; ab eo autem, qui non habet, et
quod habet auferetur ab eo. 27 Verumtamen ini-
micos meos illos, qui noluerunt me regnare super
se, adducite huc et interficite ante me.

19, 28-40 **Ingressus in Hierusalem** (Mt 21, 1-9; Mc 11, 1-10; I 12, 12-19)

28 Et his dictis, praecedebat ascendens Hiero-
solymam. 29 Et factum est, cum appropinquasset
ad Bethphage et Bethaniam ad montem qui vo-
catur Oliveti, misit duos discipulos suos 30 dicens:
Ite in castellum quod contra est; in quod introeun-
tes invenietis pullum asinae alligatum, cui nemo
unquam hominum sedit; solvite illum et addu-

22 Mt 12,37
26 L 8,18; Mt 13,12
27 Ps 2,9; Is 63,4ss; Ap 19,15
28 L 9,51

καὶ λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε [31] καὶ ἐάν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ
Διὰ τί λύετε; οὕτως ἐρεῖτε ῞Οτι ὁ Κύριος αὐτοῦ χρείαν
ἔχει. [32] ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι εὗρον καθὼς
εἶπεν αὐτοῖς. [33] λυόντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶλον εἶπαν οἱ
κύριοι αὐτοῦ πρὸς αὐτούς Τί λύετε τὸν πῶλον; [34] οἱ δὲ
εἶπαν ῞Οτι ὁ Κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει. [35] καὶ ἤγαγον
αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιρρίψαντες αὐτῶν τὰ ἱμά-
τια ἐπὶ τὸν πῶλον ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν. [36] πορευομέ-
νου δὲ αὐτοῦ ὑπεστρώννυον τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ.
[37] ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἤδη πρὸς τῇ καταβάσει τοῦ ὄρους
τῶν Ἐλαιῶν ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν
χαίροντες αἰνεῖν τὸν Θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν
εἶδον δυνάμεων, [38] λέγοντες

Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος Βασιλεὺς ἐν ὀνόματι Κυρίου·
ἐν οὐρανῷ εἰρήνη καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις.

[39] καί τινες τῶν Φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου εἶπαν πρὸς
αὐτόν Διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς μαθηταῖς σου. [40] καὶ
ἀποκριθεὶς εἶπεν Λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν οὗτοι σιωπήσουσιν,
οἱ λίθοι κράξουσιν. [41] Καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν
ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτήν, [42] λέγων ὅτι Εἰ ἔγνως καὶ σὺ ἐν τῇ
ἡμέρᾳ ταύτῃ τὰ πρὸς εἰρήνην· νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ
ὀφθαλμῶν σου. [43] ὅτι ἥξουσιν ἡμέραι ἐπὶ σὲ καὶ παρεμ-

---

36 αυτων TSl] *εαυτων HWVLM | 38 ο ερχομενος βασιλευς hSVl] ὁ ερχ. ο βασ. *H*WLM : B.; ο βασ. Th : S*. *el**. (H). Ωρ | 40 οτι ThSV] om *H*WLM : B*W. *e* it (exc *dfq*). Θ 69. 1604 4 | σιωπησουσιν THWVLM] -σωσιν S | 42 και συ / εν... ταυτῃ TV] ∽ HWSLM : BSL 579. 1012. sy¹. | συ HWSLM : BSL 579 sa bo. D *efqs*. Θ. 157 1012. sy¹ arm] + καιγε TV : rel | ημερᾳ HWSLM : BSLΨ 579 sa bo. D *efiqs*. sy^sc. Θ 565 *f*1 124. 157 1012 A arm] + σου TV : rel | ειρηνην HWSVLM : BSL 579 sa. Θ. 213 1012] + σου T : pler; + σοι : D lat (exc *a*). *f*13. 157 | 43 παρεμβαλουσιν T*H*SVLM : SC*LΨ 33 579. Θ. 1071 Eus] περιβαλ. hW : pler

cite. [31] Et si quis vos interrogaverit: Quare solvi-
tis? sic dicetis ei: Quia Dominus operam eius
desiderat. [32] Abierunt autem qui missi erant, et
invenerunt, sicut dixit illis, stantem pullum. [33] Sol-
ventibus autem illis pullum, dixerunt domini eius
ad illos: Quid solvitis pullum? [34] At illi dixerunt:
Quia Dominus eum necessarium habet. [35] Et
duxerunt illum ad Iesum, et iactantes vestimenta
sua supra pullum, imposuerunt Iesum. [36] Eunte
autem illo, substernebant vestimenta sua in via.
[37] Et cum appropinquaret iam ad descensum mon-
tis Oliveti, coeperunt omnes turbae discipulorum
gaudentes laudare Deum voce magna super omni-
bus quas viderant virtutibus [38] dicentes:

Benedictus, qui venit rex *in nomine Domini,*
pax in caelo, et gloria in excelsis.

[39] Et quidam pharisaeorum de turbis dixerunt
ad illum: Magister, increpa discipulos tuos. [40] Qui-
bus ipse ait: Dico vobis, quia si hi tacuerint,
lapides clamabunt

19, 41-44 Iesus flet super Hierusalem

[41] Et ut appropinquavit, videns civitatem, fle-
vit super illam, [42] dicens: quia Si cognovisses et
tu, et quidem in hac die tua, quae ad pacem tibi,
nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. [43] Quia
venient dies in te, et circumdabunt te inimici

---

36 4 Rg 9,13
38 Ps 117,26; Mt 3,11; J 1,15.27; L 2,14
41 4 Rg 8,11; J 11,35
42 Dt 32,29; Mt 13,14

βαλοῦσιν οἱ ἐχθροί σου χάρακά σοι καὶ περικυκλώσουσίν
σε καὶ συνέξουσίν σε πάντοθεν, 44 καὶ ἐδαφιοῦσίν σε καὶ
τὰ τέκνα σου ἐν σοί, καὶ οὐκ ἀφήσουσιν λίθον ἐπὶ λίθον
ἐν σοί, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνως τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου.
45 Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πω-
λοῦντας, 46 λέγων αὐτοῖς Γέγραπται

Καὶ ἔσται ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς·
ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον λῃστῶν.

47 Καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ· οἱ δὲ
ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι
καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ, 48 καὶ οὐχ εὕρισκον τὸ τί ποιή
σωσιν· ὁ λαὸς γὰρ ἅπας ἐξεκρέματο αὐτοῦ ἀκούων.

20 1 Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν διδάσκοντος
αὐτοῦ τὸν λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εὐαγγελιζομένου ἐπέστη-
σαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέ-
ροις, 2 καὶ εἶπαν λέγοντες πρὸς αὐτόν Εἰπὸν ἡμῖν ἐν
ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς, ἢ τίς ἐστιν ὁ δούς σοι τὴν
ἐξουσίαν ταύτην; 3 ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς
Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον, καὶ εἴπατέ μοι 4 Τὸ βά-
πτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνθρώπων; 5 οἱ δὲ
συνελογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες ὅτι Ἐὰν εἴπωμεν

---

48 ευρισκον TWSVLM] ηυ. H | εξεκρεματο SV] -μετο THW LM | 20 ː αρχιερεις HWVLM : BSCLΨ 33 579 892. D lat (exc *a*) sy. Θ *f*1 *f*13. 1424 213 1071 157 713 1604 4 MNQR arm] *ιερεις TS : rel | 4 βαπτισμα HWSVLM] * + το T : SL. D. NR.

tui vallo, et circumdabunt te et coangustabunt te
undique, 44 et ad terram prosternent te et filios tuos
qui in te sunt, et non relinquent in te lapidem
super lapidem, eo quod non cognoveris tempus
visitationis tuae.

19, 45-48 **Eiciuntur vendentes e templo** (Mt 21, 12-13; Mc 11, 15-19)

45 Et ingressus in templum, coepit eicere ven-
dentes in illo et ementes, 46 dicens illis: Scriptum
est: quia *domus mea domus orationis est*, vos autem
fecistis illam *speluncam latronum*.
47 Et erat docens cotidie in templo. Principes
autem sacerdotum et scribae et principes plebis
quaerebant illum perdere, 48 et non inveniebant
quid facerent illi. Omnis enim populus suspensus
erat audiens illum.

20, 1-8 **Christi potestas** (Mt 21, 23-27; Mc 11, 27-33)

1 Et factum est in una dierum, docente illo
populum in templo et evangelizante, convenerunt
principes sacerdotum et scribae cum senioribus,
2 et aiunt dicentes ad illum: Dic nobis, in qua
potestate haec facis? aut quis est, qui dedit tibi
hanc potestatem? 3 Respondens autem Iesus dixit
ad illos: Interrogabo vos et ego unum verbum;
respondete mihi: 4 Baptismus Iohannis de caelo
erat an ex hominibus? 5 At illi cogitabant intra
se dicentes: quia Si dixerimus: De caelo, dicet:

---

44 Ps 136,9; L 21,6 (1,68)
46 Is 56,7; Jr 7,11
47 Mc 11,18; L 22,53
48 L 20,19; 21,38; Mc 12,37

Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ Διὰ τί οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; [6]ἐὰν
δὲ εἴπωμεν Ἐξ ἀνθρώπων, ὁ λαὸς ἅπας καταλιθάσει
ἡμᾶς· πεπεισμένος γάρ ἐστιν Ἰωάννην προφήτην εἶναι.
[7]καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι πόθεν. [8]καὶ ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν αὐτοῖς Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ
ταῦτα ποιῶ. [9]Ἤρξατο δὲ πρὸς τὸν λαὸν λέγειν τὴν
παραβολὴν ταύτην. ἄνθρωπος ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα,
καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν χρόνους
ἱκανούς. [10]καὶ καιρῷ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργοὺς
δοῦλον, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δώσουσιν
αὐτῷ· οἱ δὲ γεωργοὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν δείραντες κε-
νόν. [11]καὶ προσέθετο ἕτερον πέμψαι δοῦλον· οἱ δὲ
κἀκεῖνον δείραντες καὶ ἀτιμάσαντες ἐξαπέστειλαν κε-
νόν. [12]καὶ προσέθετο τρίτον πέμψαι· οἱ δὲ καὶ τοῦτον
τραυματίσαντες ἐξέβαλον. [13]εἶπεν δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμ-
πελῶνος Τί ποιήσω; πέμψω τὸν υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν·
ἴσως τοῦτον ἐντραπήσονται. [14]ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ
γεωργοὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους λέγοντες Οὗτός
ἐστιν ὁ κληρονόμος· ἀποκτείνωμεν αὐτόν, ἵνα ἡμῶν
γένηται ἡ κληρονομία. [15]καὶ ἐκβαλόντες αὐτὸν ἔξω τοῦ
ἀμπελῶνος ἀπέκτειναν. τί οὖν ποιήσει αὐτοῖς ὁ κύριος
τοῦ ἀμπελῶνος; [16]ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωρ-
γοὺς τούτους, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. ἀκού-
σαντες δὲ εἶπαν Μὴ γένοιτο. [17]ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς
εἶπεν Τί οὖν ἐστιν τὸ γεγραμμένον τοῦτο

---

9 εξεδοτο V] -δετο THWSLM

Quare ergo non credidistis illi? [6] Si autem dixe-
rimus: Ex hominibus, plebs universa lapidabit nos;
certi sunt enim Iohannem prophetam esse. [7] Et
responderunt se nescire unde esset. [8] Et Iesus
ait illis: Neque ego dico vobis in qua potestate
haec facio

20, 9-19 Parabola de pravis colonis (Mt 21, 33-46; Mc 12, 1-12)

[9] Coepit autem dicere ad plebem parabolam
hanc: Homo *plantavit vineam* et locavit eam colo-
nis, et ipse peregre fuit multis temporibus. [10] Et
in tempore misit ad cultores servum, ut de fructu
vineae darent illi. Qui caesum dimiserunt eum
inanem. [11] Et addidit alterum servum mittere.
Illi autem hunc quoque caedentes et afficientes
contumelia, dimiserunt inanem. [12] Et addidit ter-
tium mittere; qui et illum vulnerantes eiecerunt.
[13] Dixit autem dominus vineae: Quid faciam?
mittam filium meum dilectum; forsitan, cum hunc
viderint, verebuntur. [14] Quem cum vidissent co-
loni, cogitaverunt intra se dicentes: Hic est heres,
occidamus illum, ut nostra fiat hereditas. [15] Et
eiectum illum extra vineam occiderunt. Quid ergo
faciet illis dominus vineae? [16] Veniet et perdet co-
lonos istos, et dabit vineam aliis. Quo audito,
dixerunt illi: Absit. [17] Ille autem adspiciens eos
ait: Quid est ergo hoc, quod scriptum est·

---

6 Mt 11,9; L 7,26
9 Is 5,1
10 4 Rg 17,13s; 2 Par 36,15s
15 Hb 13,12
17 Ps 117,22

Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες,
οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας;

18 πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ' ἐκεῖνον τὸν λίθον συνθλασθήσεται·
ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν. 19 Καὶ ἐζήτησαν οἱ
γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτὸν τὰς
χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν λαόν·
ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς εἶπεν τὴν παραβολὴν
ταύτην. 20 Καὶ παρατηρήσαντες ἀπέστειλαν ἐγκαθέ-
τους ὑποκρινομένους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι, ἵνα ἐπιλά-
βωνται αὐτοῦ λόγου, ὥστε παραδοῦναι αὐτὸν τῇ ἀρχῇ
καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἡγεμόνος. 21 καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν
λέγοντες Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ὀρθῶς λέγεις καὶ
διδάσκεις καὶ οὐ λαμβάνεις πρόσωπον, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας
τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ διδάσκεις· 22 ἔξεστιν ἡμᾶς Καίσαρι
φόρον δοῦναι ἢ οὔ; 23 κατανοήσας δὲ αὐτῶν τὴν παν-
ουργίαν εἶπεν πρὸς αὐτούς 24 Δείξατέ μοι δηνάριον·
τίνος ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφήν; οἱ δὲ εἶπαν Καίσαρος.
25 ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς Τοίνυν ἀπόδοτε τὰ Καίσα-
ρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. 26 καὶ οὐκ ἴσχυ-
σαν ἐπιλαβέσθαι αὐτοῦ ῥήματος ἐναντίον τοῦ λαοῦ, καὶ
θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ ἐσίγησαν.

---

20 παρατηρησαντες THWSVLM] αποχωρησ. -|h|- : D *e* it. Θ. 213.; υποχ.: W. | 24 οι THWVLM : BSL 33 579 892 sa bo. (sy^sc) sy^p. 213 N.| αποκριθεντες S : rel | 26 αυτου' TWVM] του HSL : BSL (579) 892. (Θ).

Lapidem, quem reprobaverunt aedificantes,
hic factus est in caput anguli?

18 Omnis qui ceciderit super illum lapidem, con-
quassabitur; super quem autem ceciderit, commi-
nuet illum. 19 Et quaerebant principes sacerdotum
et scribae mittere in illum manus illa hora, et
timuerunt populum; cognoverunt enim quod ad
ipsos dixerit similitudinem hanc

20, 20-26 **De tributo Caesari solvendo** (Mt 22, 15-22; Mc 12, 13-17)

20 Et observantes miserunt insidiatores, qui
se iustos simularent, ut caperent eum in sermone,
ut traderent illum principatui et potestati praesi-
dis. 21 Et interrogaverunt eum dicentes: Magister,
scimus quia recte dicis et doces et non accipis
personam, sed viam Dei in veritate doces; 22 licet
nobis tributum dare Caesari an non? 23 Conside-
rans autem dolum illorum, dixit ad eos: Quid me
tentatis? 24 Ostendite mihi denarium. Cuius habet
imaginem et inscriptionem? Respondentes dixe-
runt ei: Caesaris. 25 Et ait illis: Reddite ergo quae
sunt Caesaris Caesari, et quae sunt Dei Deo. 26 Et
non potuerunt verbum eius reprehendere coram
plebe, et mirati in responso eius tacuerunt.

---

18 Is 8,14; Dn 2,34s 44s
19 L 19,47s; 22,2
20 L 11,54
21 Lv 19,15
25 R 13,1.6s; L 23,2

27 Προσελθόντες δέ τινες τῶν Σαδδουκαίων, οἱ ἀντι-
λέγοντες ἀνάστασιν μὴ εἶναι, ἐπηρώτησαν αὐτὸν 28 λέ-
γοντες Διδάσκαλε, Μωϋσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, ἐάν τινος
ἀδελφὸς ἀποθάνῃ ἔχων γυναῖκα, καὶ οὗτος ἄτεκνος ᾖ,
ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ
σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. 29 ἑπτὰ οὖν ἀδελφοὶ ἦσαν·
καὶ ὁ πρῶτος λαβὼν γυναῖκα ἀπέθανεν ἄτεκνος· 30 καὶ
ὁ δεύτερος 31 καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν αὐτήν, ὡσαύτως δὲ
καὶ οἱ ἑπτὰ οὐ κατέλιπον τέκνα καὶ ἀπέθανον. 32 ὕστε-
ρον καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν. 33 ἡ γυνὴ οὖν ἐν τῇ ἀναστάσει
τίνος αὐτῶν γίνεται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν
γυναῖκα. 34 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οἱ υἱοὶ τοῦ
αἰῶνος τούτου γαμοῦσιν καὶ γαμίσκονται, 35 οἱ δὲ κατα-
ξιωθέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν καὶ τῆς ἀναστά-
σεως τῆς ἐκ νεκρῶν οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται·
36 οὐδὲ γὰρ ἀποθανεῖν ἔτι δύνανται, ἰσάγγελοι γάρ εἰσιν,
καὶ υἱοί εἰσιν Θεοῦ τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες. 37 ὅτι
δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροί, καὶ Μωϋσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς
Βάτου, ὡς λέγει Κύριον τὸν Θεὸν Ἀβραὰμ καὶ Θεὸν
Ἰσαὰκ καὶ Θεὸν Ἰακώβ· 38 Θεὸς δὲ οὐκ ἔστιν νεκρῶν
ἀλλὰ ζώντων· πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν. 39 ἀποκριθέντες

---

27 αντιλεγοντες TWSVIM] λεγοντες HL : BSCL(Ψ) 33 579 892 sa bo. D er^1. sy^{scp}. Θ 565 f1. 1071 N | επηρωτησαν THSVLM] *-ωτων hW : B 579. a. f(13). 1071 157. | 34 τουτου THWSVLM] + γεννωνται και γεννωσιν –|h|– : D (aecff^{2}ilq). sy^{schm}. (1093). (Ir Ωp Clem Cypr Aug) | 35 γαμιζονται THWSVLM] -ισκονται h | 36 ουδε HWSV LM : BL sa bo. D. Θ. 157 713 1012 PA] ουτε T : rel | δυνανται THW SVLM] μελλουσιν –|h|– : W. D ea(ff^{2}ilq). Θ. sy^{hm} Marc Cypr | και υιοι εισιν θεου THWSVLM] τω θεω –|h|– : D.

20, 27-40 **De mortuorum resurrectione** (Mt 22, 23-33; Mc 12, 18-27)

27 Accesserunt autem quidam sadducaeorum, qui
negant esse resurrectionem, et interrogaverunt
eum 28 dicentes: Magister, Moyses scripsit nobis:
Si frater alicuius mortuus fuerit habens uxorem,
et hic sine liberis fuerit, ut *accipiat eam frater eius*
uxorem et suscitet semen fratri suo. 29 Septem ergo
fratres erant; et primus accepit uxorem et mortuus
est sine filiis; 30 et sequens accepit illam, et ipse
mortuus est sine filio; 31 et tertius accepit illam;
similiter et omnes septem, et non reliquerunt
semen, et mortui sunt. 32 Novissime omnium
mortua est et mulier. 33 In resurrectione ergo
cuius eorum erit uxor? siquidem septem habuerunt
eam uxorem. 34 Et ait illis Iesus: Filii huius sae-
culi nubunt et traduntur ad nuptias, 35 illi vero
qui digni habebuntur saeculo illo et resurrectione
ex mortuis, neque nubent neque ducent uxores;
36 neque enim ultra mori poterunt; aequales enim
angelis sunt et filii sunt Dei, cum sint filii resurrec-
tionis. 37 Quia vero resurgant mortui, et Moyses
ostendit secus Rubum, sicut dicit *Dominum, Deum*
Abraham et Deum Isaac et Deum Iacob 38 Deus
autem non est mortuorum, sed vivorum; omnes
enim vivunt ei. 39 Respondentes autem quidam

---

28 Dt 25,5s; Gn 38,8
34 L 16,8
35 Ph 3,11
37 Ex 3,2.6
38 R 14,8

δέ τινες τῶν γραμματέων εἶπαν Διδάσκαλε, καλῶς εἶ-
πας. 40 οὐκέτι γὰρ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν.
41 Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς Πῶς λέγουσιν τὸν Χριστὸν εἶναι
Δαυὶδ υἱόν; 42 αὐτὸς γὰρ Δαυὶδ λέγει ἐν βίβλῳ Ψαλμῶν

Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου Κάθου ἐκ δεξιῶν μου
43 ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.

44 Δαυὶδ οὖν Κύριον αὐτὸν καλεῖ, καὶ πῶς υἱὸς αὐτοῦ
ἐστιν;
45 Ἀκούοντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς
46 Προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων περι-
πατεῖν ἐν στολαῖς καὶ φιλούντων ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς
ἀγοραῖς καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ
πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις, 47 οἳ κατεσθίουσιν τὰς
οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσεύχονται·
οὗτοι λήψονται περισσότερον κρίμα.
21 1 Ἀναβλέψας δὲ εἶδεν τοὺς βάλλοντας εἰς τὸ
γαζοφυλάκιον τὰ δῶρα αὐτῶν πλουσίους. 2 εἶδεν δέ τινα
χήραν πενιχρὰν βάλλουσαν ἐκεῖ λεπτὰ δύο, 3 καὶ εἶπεν
Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ πλεῖον
πάντων ἔβαλεν· 4 ἅπαντες γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ περισ-
σεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ, αὕτη δὲ ἐκ
τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς πάντα τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλεν.

---

42 αυτος γαρ THWsVLM : BSL 33 579 892 sa bo. *l*. Θ *f*1 124. 1071 157 1012 R arm] και αυτ. *S*l : rel | ο TSVL] om HWM : B. D. | 44 κυριον αυτον T] ∽ HWSVLM : BL 33. *fr*[2]. 1. 213 713 MUQRA KΠ | υιος αυτου WSL] * ∽ THVM : B. Θ *f*1. 1012 MAKΠ | 21 2 λεπτα δυο HWLM : BSLΨ 33 579 sa bo. it (exc *a*). vg sy. Θ. 213 157 QX] * ∽ TSVl : rel | 3 αυτη / η πτωχη HWLM : BSL 579. D lat (exc *as*). *f*13. 157 1012 Q] * ∽ TSV : rel | πλειον HWSVLM] * πλειω T : (L)WΨ. D. Θ. 213 157 1604 QX | 4 απαντες TSV] * παντες HWLM | του θεου SVM] om THWL : BSL 579 1241 (sa) bo. sy[scl]. *f*1. 213 X. | παντα HWLM] * απαντα TSV

scribarum dixerunt ei: Magister, bene dixisti. 40 Et
amplius non audebant eum quidquam interrogare.

20, 41-44 Filius et Dominus David (Mt 22, 41-46; Mc 12, 35-37)

41 Dixit autem ad illos: Quomodo dicunt Chri-
stum filium esse David? 42 et ipse David dicit in
libro Psalmorum:

Dixit Dominus Domino meo: sede a dextris meis,
43 *donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum?*

44 David ergo Dominum illum vocat: et quomodo
filius eius est?

20, 45-47 Cavendum a scribis (Mt 23, 1-36; Mc 12, 38-40)

45 Audiente autem omni populo, dixit discipulis
suis: 46 Attendite a scribis, qui volunt ambulare in
stolis, et amant salutationes in foro et primas
cathedras in synagogis et primos discubitus in
conviviis; 47 qui devorant domos viduarum, simu-
lantes longam orationem: hi accipient damnatio-
nem maiorem.

21, 1-4 Viduae munusculum (Mc 12, 41-44)

1 Respiciens autem, vidit eos qui mittebant mu-
nera sua in gazophylacium, divites. 2 Vidit
autem et quandam viduam pauperculam mitten-
tem aera minuta duo. 3 Et dixit: Vere dico vobis,
quia vidua haec pauper plus quam omnes misit.
4 Nam omnes hi ex abundanti sibi miserunt in
munera Dei, haec autem ex eo quod deest illi,
omnem victum suum quem habuit, misit.

---

41 J 7,42 | 42 Ps 109,1 | 46 L 11,43 | 21,3 2 C 8,11 | 4 I 12,15

5 Καὶ τινων λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι λίθοις καλοῖς
καὶ ἀναθήμασιν κεκόσμηται, εἶπεν 6 Ταῦτα ἃ θεωρεῖτε,
ἐλεύσονται ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ
ὃς οὐ καταλυθήσεται. 7 ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν λέγοντες
Διδάσκαλε, πότε οὖν ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον
ὅταν μέλλῃ ταῦτα γίνεσθαι; 8 ὁ δὲ εἶπεν Βλέπετε μὴ
πλανηθῆτε· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου
λέγοντες Ἐγώ εἰμι, καί Ὁ καιρὸς ἤγγικεν· μὴ πορευθῆτε
ὀπίσω αὐτῶν. 9 ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκατα-
στασίας, μὴ πτοηθῆτε· δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι πρῶτον,
ἀλλ' οὐκ εὐθέως τὸ τέλος. 10 Τότε ἔλεγεν αὐτοῖς Ἐγερ-
θήσεται ἔθνος ἐπ' ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν,
11 σεισμοί τε μεγάλοι καὶ κατὰ τόπους λιμοὶ καὶ λοιμοὶ
ἔσονται, φόβητρά τε καὶ σημεῖα μεγάλα ἀπ' οὐρανοῦ
ἔσται. 12 πρὸ δὲ τούτων πάντων ἐπιβαλοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς
τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ διώξουσιν, παραδιδόντες εἰς συν-
αγωγὰς καὶ φυλακάς, ἀπαγομένους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγε-
μόνας ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου· 13 ἀποβήσεται δὲ ὑμῖν
εἰς μαρτύριον. 14 θέτε οὖν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν μὴ
προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι· 15 ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα
καὶ σοφίαν, ᾗ οὐ δυνήσονται ἀντιστῆναι ἢ ἀντειπεῖν

---

5 αναθημασιν HWSVLM] αναθεμ. T | 6 λιθῳ TWSVLM] + ωδε H : BSLΨ 892 sa bo. *f*13. 4. | 8 λεγοντες THWV*L*M : BSL 579 1241. *cr*¹. 544. 213 X syⁱ] * + οτι Sl : rel | 10 επ THSVLM] επι W | 11 λιμοι —λοιμοι ThSVLM²] * ∽ *H*WM¹ : B 1241. it vg. syˢᶜ. 157. | φοβητρα TWSVLM] -ηθρα H | σημεια μεγαλα απ ουρανου hSl : SL 33 579 892. *f*13. 1071 713 1012] * ∽ σημ. απ. ουρ. μεγ. Tl : pler; ∽ απ. ουρ. σημ. μεγ. *H*WV*L*M : B. 1. | 12 εις SVl] * + τας THW*L*M : BS sa. D. 157 | 13 δε SVM] *om THWL : BS* 579 sa. D. 348

APOCALYPSIS SYNOPTICA

21, 5-7 **Prophetiae occasio** (Mt 24, 1-3; Mc 13, 1-4)

5 Et quibusdam dicentibus de templo quod bonis
lapidibus et donis ornatum esset, dixit: 6 Haec
quae videtis, venient dies, in quibus non relinque-
tur lapis super lapidem, qui non destruatur. 7 In-
terrogaverunt autem illum dicentes: Praeceptor,
quando haec erunt, et quod signum cum fieri in-
cipient?

21, 8-19 **Signa praecedentia templi eversionem** (Mt 24, 4-14; Mc 13, 5-13)

8 Qui dixit: Videte ne seducamini; multi enim
venient in nomine meo dicentes quia Ego sum,
et Tempus appropinquavit; nolite ergo ire post
eos. 9 Cum autem audieritis proelia et seditiones,
nolite terreri; *oportet* primum haec *fieri*, sed non-
dum statim finis. 10 Tunc dicebat illis: *Surget gens
contra gentem et regnum adversus regnum.* 11 Et
terraemotus magni erunt per loca et pestilentiae
et fames terroresque de caelo, et signa magna
erunt. 12 Sed ante haec omnia inicient vobis
manus suas et persequentur tradentes in synago-
gas et custodias, trahentes ad reges et praesides
propter nomen meum; 13 continget autem vobis
in testimonium. 14 Ponite ergo in cordibus vestris
non praemeditari quemadmodum respondeatis.
15 ego enim dabo vobis os et sapientiam, cui non
poterunt resistere et contradicere omnes adver-
sarii vestri. 16 Trademini autem a parentibus et

---

6 L 19,44 | 8 Dn 7,22; L 17,23 | 9 Dn 2,28 | 10 Is 19,2; 2 Par 15,6 | 12ss L 12,11 | 15 A 6,10

πάντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν. [16] παραδοθήσεσθε δὲ καὶ
ὑπὸ γονέων καὶ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων, καὶ
θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν, [17] καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ
πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. [18] καὶ θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς
ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται· [19] ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσεσθε
τὰς ψυχὰς ὑμῶν. [20] Ὅταν δὲ ἴδητε κυκλουμένην ὑπὸ
στρατοπέδων Ἱερουσαλήμ, τότε γνῶτε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρή-
μωσις αὐτῆς. [21] τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς
τὰ ὄρη, καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκχωρείτωσαν, καὶ οἱ ἐν
ταῖς χώραις μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν, [22] ὅτι ἡμέραι
ἐκδικήσεως αὗταί εἰσιν τοῦ πλησθῆναι πάντα τὰ γεγραμ-
μένα. [23] οὐαὶ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλα-
ζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· ἔσται γὰρ ἀνάγκη
μεγάλη ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὀργὴ τῷ λαῷ τούτῳ, [24] καὶ
πεσοῦνται στόματι μαχαίρας καὶ αἰχμαλωτισθήσονται
εἰς τὰ ἔθνη πάντα, καὶ Ἱερουσαλὴμ ἔσται πατουμένη
ὑπὸ ἐθνῶν, ἄχρι οὗ πληρωθῶσιν καιροὶ ἐθνῶν. [25] Καὶ
ἔσονται σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις, καὶ ἐπὶ
τῆς γῆς συνοχὴ ἐθνῶν ἐν ἀπορίᾳ ἤχους θαλάσσης καὶ
σάλου, [26] ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσ-
δοκίας τῶν ἐπερχομένων τῇ οἰκουμένῃ· αἱ γὰρ δυνάμεις
τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. [27] καὶ τότε ὄψονται τὸν

---

15 παντες hSVLM] απαντες THW | 19 κτησεσθε HWM : B 33 sa bo. lat sy. Θ *f*13. ΑΩ arm] -σασθε TSVL : rel | 24 μαχαιρας SV | -ρης THWLM | πληρωθωσιν TWSVLM] + και εσονται [H] : B. | καιροι THsVLM] + και εσονται καιροι W[S] : L 892 1241 bo. sy[hm]. | 25 εσονται THWLM : BS. D. 1355.] εσται SV rel | ἤχους TWSVLM] ἠχοῦς H

fratribus et cognatis et amicis, et morte afficient
ex vobis, [17] et eritis odio omnibus propter nomen
meum; [18] et capillus de capite vestro non peribit.
[19] In patientia vestra possidebitis animas vestras.

21, 20-24 **Urbis excidium** (Mt 24, 15-22; Mc 13, 14-20)

[20] Cum autem videritis circumdari ab exercitu
Hierusalem, tunc scitote quia appropinquavit de-
solatio eius. [21] Tunc qui in Iudaea sunt, fugiant
ad montes, et qui in medio eius, discedant, et
qui in regionibus, non intrent in eam; [22] quia
dies ultionis hi sunt, ut impleantur omnia quae
scripta sunt. [23] Vae autem praegnantibus et nu-
trientibus in illis diebus; erit enim pressura magna
super terram et ira populo huic. [24] Et cadent in
ore gladii, et captivi ducentur in omnes gentes,
et *Hierusalem calcabitur a gentibus*, donec im-
pleantur tempora nationum.

21, 25-26 **Signa finis mundi** (Mt 24, 23-29; Mc 13, 21-25)

[25] Et erunt signa in sole et luna et stellis, et in
terris pressura *gentium* prae confusione *sonitus
maris* et *fluctuum*, [26] arescentibus hominibus prae
timore et exspectatione, quae supervenient uni-
verso orbi; nam *virtutes caelorum movebuntur*.

21, 27 **Adventus Filii hominis** (Mt 24, 30-31; Mc 13, 26-27)

[27] Et tunc videbunt *Filium hominis venien-*

---

17 Mt 10,22 | 18 L 12,7 | 19 L 8,15; Hb 10,36 | 22 Dt 32,35; Os 9,7 | 23 L 23,29; 1 C 7,26; 1 Th 2,16 | 24 Dt 28,64; Zch 12, 3 O′; Is 63,18; Dn 9,26; 12,7; Tob 14,4 O′; Ap 11,2 | 25ss Mt 24, 29; Mc 13, 24ss; Ps 64,8 | 26 Is 34,4; Hb 12,26s

Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δυνάμεως
καὶ δόξης πολλῆς. 28 ἀρχομένων δὲ τούτων γίνεσθαι
ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, διότι ἐγγίζει
ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν. 29 Καὶ εἶπεν παραβολὴν αὐτοῖς·
Ἴδετε τὴν συκῆν καὶ πάντα τὰ δένδρα· 30 ὅταν προβά-
λωσιν ἤδη, βλέποντες ἀφ' ἑαυτῶν γινώσκετε ὅτι ἤδη
ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν· 31 οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε
ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἡ βασιλεία
τοῦ Θεοῦ. 32 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ
αὕτη ἕως ἂν πάντα γένηται. 33 ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρε-
λεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρελεύσονται. 34 Προσ-
έχετε δὲ ἑαυτοῖς μή ποτε βαρηθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι
ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ ἐπι-
στῇ ἐφ' ὑμᾶς αἰφνίδιος ἡ ἡμέρα ἐκείνη 35 ὡς παγίς·
ἐπεισελεύσεται γὰρ ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ
πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. 36 ἀγρυπνεῖτε δὲ ἐν παντὶ
καιρῷ δεόμενοι ἵνα κατισχύσητε ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα
τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ Υἱοῦ
τοῦ ἀνθρώπου.

37 Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, τὰς δὲ
νύκτας ἐξερχόμενος ηὐλίζετο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον
Ἐλαιῶν. 38 καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὤρθριζεν πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ
ἱερῷ ἀκούειν αὐτοῦ.

32 αν T[H]WSVLM] om : 33. D. 13. | 34 υμων / αι καρδιαι TWS VLM] * ∽ H : BW 0139 579. f13 22. 2324 2346 AX | 35 επεισελευσεται THWSLM : BS*. 0179 D *ea.*] επελ. V : rel | 36 δε THWSLM : BS sa. D *ea.* sy[lo].] ουν sV : pler | 37 εν τῳ ιερῳ / διδασκων THSVLM] ∽ hW : B 0139 bo. (0179) lat (exc *a*). sy. 2193. K.

tem in nube cum potestate magna et maiestate.

21, 28-33 **Tempus excidii Hierosolymitani** (Mt 24, 32-35; Mc 13, 28-31)

28 His autem fieri incipientibus, respicite et
levate capita vestra, quoniam appropinquat red-
emptio vestra.
29 Et dixit illis similitudinem: Videte ficulneam
et omnes arbores: 30 cum producunt iam ex se
fructum, scitis quoniam prope est aestas: 31 ita
et vos cum videritis haec fieri, scitote quoniam
prope est regnum Dei. 32 Amen dico vobis, quia
non praeteribit generatio haec, donec omnia fiant.
33 Caelum et terra transibunt, verba autem mea
non transibunt.

21, 34-36 **Tempus secundi Christi adventus: vigilandum** (Mt 24, 36-44; Mc 13, 32-33)

34 Attendite autem vobis, ne forte graventur
corda vestra in crapula et ebrietate et curis huius
vitae, et superveniat in vos repentina dies illa;
35 tamquam *laqueus* enim superveniet in omnes,
qui sedent super faciem omnis *terrae.* 36 Vigilate
itaque omni tempore orantes, ut digni habeamini
fugere ista omnia quae futura sunt, et stare ante
Filium hominis.

21, 37-38 **Iesu ministerium postremis his diebus**

37 Erat autem diebus docens in templo, noctibus
vero exiens morabatur in monte qui vocatur Oli-
veti. 38 Et omnis populus manicabat ad eum in
templo audire eum.

27 Dn 7,13; Mt 26,64 | 30 L 12,57; J 4,35 | 33 Mt 5,18 | 34 L 17,27; Mt 24,49; R 13,13; 1 Th 5,3.7; E 5,18; Is 5,11ss | 35 Is 24, 17 | 36 Mc 13,33; 1 P 4,7; Ap 6,17 | 37 L 19,47s; J 8,1s; 18,2 | 38 Mc 12,38

22 [1] Ἤγγιζεν δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων ἡ λεγομένη
Πάσχα. [2] καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς
τὸ πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν· ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν
[3] Εἰσῆλθεν δὲ Σατανᾶς εἰς Ἰούδαν τὸν καλούμενον Ἰσκα-
ριώτην, ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα. [4] καὶ ἀπελθὼν
συνελάλησεν τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ στρατηγοῖς τὸ πῶς
αὐτοῖς παραδῷ αὐτόν. [5] καὶ ἐχάρησαν, καὶ συνέθεντο
αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. [6] καὶ ἐξωμολόγησεν, καὶ ἐζήτει
εὐκαιρίαν τοῦ παραδοῦναι αὐτὸν ἄτερ ὄχλου αὐτοῖς.

[7] Ἦλθεν δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ᾗ ἔδει θύεσθαι τὸ
πάσχα· [8] καὶ ἀπέστειλεν Πέτρον καὶ Ἰωάννην εἰπών
Πορευθέντες ἑτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πάσχα, ἵνα φάγωμεν.
[9] οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμεν; [10] ὁ δὲ
εἶπεν αὐτοῖς Ἰδοὺ εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν
συναντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων·
ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν εἰς ἣν εἰσπορεύεται·
[11] καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότῃ τῆς οἰκίας Λέγει σοι ὁ
Διδάσκαλος Ποῦ ἐστιν τὸ κατάλυμα ὅπου τὸ πάσχα μετὰ
τῶν μαθητῶν μου φάγω; [12] κἀκεῖνος ὑμῖν δείξει ἀνά-
γαιον μέγα ἐστρωμένον· ἐκεῖ ἑτοιμάσατε. [13] ἀπελθόντες
δὲ εὗρον καθὼς εἰρήκει αὐτοῖς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

---

22 3 καλουμενον THWSLM : BSLW 33 579. D. 69. 1071 1012 1093 660 X.] επικαλ. V : rel | 7 αζυμων HWSVLM : BCL 579 892. D. 660.] ‟ + εν T : rel | 11 οικιας T*H*WSVLM] + λεγοντες h : S.

22, 1-6 Iudae proditio (Mt 26, 1-5; Mc 14, 1-2; 10-11

[1] Appropinquabat autem dies festus azymo-
rum, qui dicitur Pascha. [2] Et quaerebant prin-
cipes sacerdotum et scribae, quomodo Iesum in-
terficerent; timebant vero plebem. [3] Intravit autem
satanas in Iudam, qui cognominabatur Iscariotes,
unum de duodecim. [4] Et abiit et locutus est cum
principibus sacerdotum et magistratibus, quemad-
modum illum traderet eis. [5] Et gavisi sunt, et
pacti sunt pecuniam illi dare. [6] Et spopondit. Et
quaerebat opportunitatem ut traderet illum sine
turbis.

22, 6-13 Cenae paschalis praeparatio (Mt 26, 17-19; Mc 14, 12-16)

[7] Venit autem dies azymorum, in qua necesse
erat occidi pascha. [8] Et misit Petrum et Iohan-
nem dicens: Euntes parate nobis pascha, ut man-
ducemus. [9] At illi dixerunt: Ubi vis paremus? [10] Et
dixit ad eos: Ecce introeuntibus vobis in civitatem
occurret vobis homo quidam amphoram aquae
portans, sequimini eum in domum, in quam intrat,
[11] et dicetis patrifamilias domus: Dicit tibi Ma-
gister: Ubi est diversorium, ubi pascha cum disci-
pulis meis manducem? [12] Et ipse ostendet vobis
cenaculum magnum stratum; [13] et ibi parate.
Euntes autem, invenerunt sicut dixit illis, et
paraverunt pascha.

22,2 L 20,19
3 J 6,70s; 13,2.27
7 Ex 12,14-20
10 1 Sm 10,3
11 L 2,7
13 L 19,32

[14] Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσεν, καὶ οἱ ἀπόστολοι σὺν
αὐτῷ. [15] καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Ἐπιθυμίᾳ ἐπεθύμησα
τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν·
[16] λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ φάγω αὐτὸ ἕως ὅτου πληρωθῇ
ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. [17] καὶ δεξάμενος ποτήριον
εὐχαριστήσας εἶπεν Λάβετε τοῦτο καὶ διαμερίσατε εἰς
ἑαυτούς· [18] λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ πίω ἀπὸ τοῦ νῦν ἀπὸ
τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως οὗ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ
ἔλθῃ. [19] καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ
ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων Τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου τὸ ὑπὲρ
ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.
[20] καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύτως μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων
Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ
ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυννόμενον. [21] πλὴν ἰδοὺ ἡ χεὶρ τοῦ παρα-
διδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης. [22] ὅτι ὁ Υἱὸς
μὲν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸ ὡρισμένον πορεύεται, πλὴν
οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ παραδίδοται. [23] καὶ αὐτοὶ
ἤρξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς τὸ τίς ἄρα εἴη ἐξ
αὐτῶν ὁ τοῦτο μέλλων πράσσειν. [24] Ἐγένετο δὲ καὶ
φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων.
[25] ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν

14 οι THWSLM : BS° sa. D *e* it sy[sc]. 157.] + δωδεκα V : rel | 16 οτι HSL : BSL 579 sa bo. *a*. Θ 1. 1012 4 1093 AH] + ουκετι TWVM : rel | 18 υμιν HWSVLM : BCL. D *e*. *f*1. G.] + οτι T : rel | οὗ HWSVLM : BSC°L 579 892. *f*1 124. 157 713 F.] οτου T : rel | 19-20 το[2]... εκχυννομενον T([H])W[m]SVLM] om W[t] : D *a ff*[2] *i l* (*eb*. sy[c].) | εκχυννομενον THWLM] εκχυνομ. SV | 22 τω ανθρωπω THW*S*VLM] om s : D *e*. sy[sc]. Marc.

22, 14-18 **Cenae exordium** (Mt 26, 20; Mc 14, 17)
[14] Et cum facta esset hora, discubuit, et duo-
decim apostoli cum eo. [15] Et ait illis: Desiderio
desideravi hoc pascha manducare vobiscum, an-
tequam patiar. [16] Dico enim vobis, quia ex hoc
non manducabo illud, donec impleatur in regno
Dei. [17] Et accepto calice gratias egit et dixit: Ac-
cipite et dividite inter vos; [18] dico enim vobis,
quod non bibam de generatione vitis, donec re-
gnum Dei veniat.

22, 19-20 **Eucharistiae institutio** (Mt 26, 26-29; Mc 14, 22-25)
[19] Et accepto pane gratias egit et fregit et dedit
eis dicens: Hoc est corpus meum, quod pro vobis
datur; hoc facite in meam commemorationem.
[20] Similiter et calicem, postquam cenavit, dicens:
Hic est calix novum *testamentum* in *sanguine meo*,
qui pro vobis fundetur.

22, 21-23 **Denuntiatur proditor** (Mt 26, 21-25; Mc 14, 18-21; I 13, 18-30)
[21] Verumtamen ecce manus tradentis me mecum
est in mensa. [22] Et quidem Filius hominis, secun-
dum quod definitum est, vadit; verumtamen vae
homini illi, per quem tradetur. [23] Et ipsi coeperunt
quaerere inter se, quis esset ex eis, qui hoc facturus
esset.

22, 24-30 **Apostolorum contentio**
[24] Facta est autem et contentio inter eos, quis
eorum videretur esse maior. [25] Dixit autem eis:
Reges gentium dominantur eorum, et qui po-

16 L 13,29 | 19 1 C 11,23ss; L 24,30; A 2,46; 27,35; Ex 12,14 | 20 Ex 24,8; Jr 31,31; 32,40; Zch 9,11 | 21 J 13,21s | 24ss L 9,46ss 25ss Mt 20,25-28; Mc 10,42-45

αὐτῶν, καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται.
26 ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γινέσθω ὡς
ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν. 27 τίς γὰρ
μείζων, ὁ ἀνακείμενος ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακείμενος;
ἐγὼ δὲ ἐν μέσῳ ὑμῶν εἰμι ὡς ὁ διακονῶν. 28 ὑμεῖς δέ
ἐστε οἱ διαμεμενηκότες μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς
μου· 29 κἀγὼ διατίθεμαι ὑμῖν καθὼς διέθετό μοι ὁ Πατήρ
μου βασιλείαν, 30 ἵνα ἐσθίητε καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέ-
ζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ καθήσεσθε ἐπὶ θρόνων
κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. 31 Σίμων Σί-
μων, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐξῃτήσατο ὑμᾶς τοῦ σινιάσαι ὡς
τὸν σῖτον· 32 ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ
πίστις σου· καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας στήρισον τοὺς ἀδελ-
φούς σου. 33 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Κύριε, μετὰ σοῦ ἕτοιμός
εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι. 34 ὁ δὲ
εἶπεν Λέγω σοι, Πέτρε, οὐ φωνήσει σήμερον ἀλέκτωρ
ἕως τρίς με ἀπαρνήσῃ εἰδέναι. 35 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς
Ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλλαντίου καὶ πήρας καὶ
ὑποδημάτων, μή τινος ὑστερήσατε; οἱ δὲ εἶπαν Οὐθενός.
36 εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ἀλλὰ νῦν ὁ ἔχων βαλλάντιον ἀράτω,
ὁμοίως καὶ πήραν, καὶ ὁ μὴ ἔχων πωλησάτω τὸ ἱμάτιον
αὐτοῦ καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν. 37 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι
τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί, τό Καὶ

30 εσθιητε SV] εσθητε THWLM | καθησεσθε ThWSVLM] καθησθε *H* : B*TΔ. 1093. | κρινοντες/τας δωδεκα φυλας Ts] ∽ HWS VLM : BT 892. *i.* | 31 Σιμων THWSLM : BLT 1241 sa bo. sy^s.] praem. ειπεν δε ο κυριος [V] : rel | 34 με/απαρνηση ειδεναι HWSVLM : BSLT 579 bo. *cl.* Θ *f*13.] ∽ T : pler | απαρνηση HSL : BSLTΨ 579 bo. *cfilq.* vg. sy^s. Θ *f*1. 213 157 713 MQΠ*X arm] + μη TWVM : rel | 36 ειπεν δε HWSVLM : BLT 579 sa bo. *f*13. 1071.] ο δε ειπ. T : S*. D *e.* Θ. sy^1.; rel var | 37 οτι THWsLM : BSLTW 579 892 sa bo. D *bfr*^1. *f*1 544. 213 157 QAHX] + ετι [S][V] : rel

testatem habent super eos, benefici vocantur.
26 Vos autem non sic; sed qui maior est in vobis,
fiat sicut minor; et qui praecessor est, sicut mini-
strator. 27 Nam quis maior est, qui recumbit, an
qui ministrat? nonne qui recumbit? Ego autem
in medio vestrum sum, sicut qui ministrat. 28 Vos
autem estis, qui permansistis mecum in tentatio-
nibus meis; 29 et ego dispono vobis sicut disposuit
mihi Pater meus regnum, 30 ut edatis et bibatis
super mensam meam in regno meo, et sedeatis
super thronos iudicantes duodecim tribus Israhel.

22, 31-38 **Praedicit Iesus Petri negationes** (Mt 26, 31-35; Mc 14, 27-31; I 13, 36-38)

31 Ait autem Dominus: Simon, Simon, ecce sa-
tanas expetivit vos ut cribraret sicut triticum;
32 ego autem rogavi pro te ut non deficiat fides
tua; et tu aliquando conversus confirma fratres
tuos. 33 Qui dixit ei; Domine, tecum paratus sum
et in carcerem et in mortem ire. 34 At ille dixit:
Dico tibi Petre, non cantabit hodie gallus, donec
ter abneges nosse me. 35 Et dixit eis: Quando misi
vos sine sacculo et pera et calceamentis, numquid
aliquid defuit vobis? At illi dixerunt: 36 Nihil.
Dixit ergo eis: Sed nunc qui habet sacculum tollat,
similiter et peram; et qui non habet, vendat tu-
nicam suam et emat gladium. 37 Dico enim vobis
quoniam adhuc hoc, quod scriptum est, oportet

27 J 13,4-14
28 J 6,67; Hb 4,15
29 L 12,32
30 L 13,29; Ap 3,20; Mt 19,28
32 2 C 2,11; 11,3; J 17,11-20
34 L 22,60s
35 L 9,3; 10,4
37 Is 53,12; L 12,50; 18,31: 22,52

μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη· καὶ γὰρ τὸ περὶ ἐμοῦ τέλος
ἔχει. 38 οἱ δὲ εἶπαν Κυριε, ἰδοὺ μάχαιραι ὧδε δύο. ὁ δὲ
εἶπεν αὐτοῖς Ἱκανόν ἐστιν.
39 Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ ὄρος τῶν
Ἐλαιῶν· ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταί. 40 γενό-
μενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου εἶπεν αὐτοῖς Προσεύχεσθε μὴ
εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν. 41 καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ
αὐτῶν ὡσεὶ λίθου βολήν, καὶ θεὶς τὰ γόνατα προσηύχετο
42 λέγων Πάτερ, εἰ βούλει παρένεγκε τοῦτο τὸ ποτήριον
ἀπ' ἐμοῦ· πλὴν μὴ τὸ θέλημά μου ἀλλὰ τὸ σὸν γινέσθω.
43 ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν.
44 καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον προσηύχετο·
καὶ ἐγένετο ὁ ἱδρὼς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος κατα-
βαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν. 45 καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσ-
ευχῆς, ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς εὗρεν κοιμωμένους
αὐτοὺς ἀπὸ τῆς λύπης, 46 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τί καθεύδε-
τε; ἀναστάντες προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πει

---

39 και^{2} T[H]WSVLM] om ⁏ B* 579 sa. 118 69. 157* V | 42 ει... εμου·/πλην μη... γινεσθω THWSVLM : 0153...] ∽ (om πλὴν) -|h|- : D e(a)cff^{2}. | παρενεγκε HWVLM : BT 1241. D lat (exc d). Θ f1. 1093 157 sy^{h} arm] -και T : SL 579 892. f13. 1071 MRKΠ; -κειν S : rel | 43-44 ωφθη... γην T([H])W^{m}[S]VLM : S*LΨ 33 892* 1241 bo^{codd}. D lat (exc f). sy^{cpih}. 0171 Θ 565 700 28 1. 157* 213 1604 MUQΛXKFGH arm Iust Ta Ιρ Ir Hipp Dion-al Epiph Did Chrys Eus Theodt Hil Hier Aug] om W^{t}s : 0153 BS^{c}WT 579 892^{c} sa bo. f. sy^{slm}. (f13). 1071* 157^{c} 713 NRA Cyr Ath Ambr Dam | 43 απ ThSVLM] *απο του H : Ψ. D. Θ. UQ 1012 1093 | 44 και εγενετο THLM : SΨ. lat. f1. 213 157 VX sy^{p}] εγ. δε hSV : rel | καταβαινοντες HSVLM] -τος T : S. acff^{2}r^{1} vg. 565 X sy^{p}

impleri in me: *Et cum iniquis deputatus est.*
Etenim ea quae sunt de me, finem habent. 38 At
illi dixerunt: Domine, ecce duo gladii hic. At ille
dixit eis: Satis est.

PASSIO D. N. IESU CHRISTI

22, 39-40 Adventus in hortum (Mt 26, 36; Mc 14, 32; I 18, 1)

39 Et egressus ibat secundum consuetudinem
in montem Olivarum. Secuti sunt autem illum
et discipuli. 40 Et cum pervenisset ad locum, dixit
illis: Orate ne intretis in tentationem.

22, 40-46 Oratio et agonia (Mt 26, 37-46; Mc 14, 33-42)

41 Et ipse avulsus est ab eis quantum iactus
est lapidis, et positis genibus orabat 42 dicens:
Pater si vis, transfer calicem istum a me; verumta-
men non mea voluntas sed tua fiat. 43 Apparuit
autem illi angelus de caelo confortans eum. Et
factus in agonia, prolixius orabat. 44 Et factus
est sudor eius sicut guttae sanguinis decurrentis
in terram. 45 Et cum surrexisset ab oratione et
venisset ad discipulos suos, invenit eos dormientes
prae tristitia. 46 Et ait illis: Quid dormitis? surgi-
te, orate, ne intretis in tentationem.

---

39 L 21,37; J 18,1ss
42 Mt 6,10
43 3 Rg 19,5ss; Mt 4,11; J 12,29

ρασμόν. 47 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ ὄχλος, καὶ ὁ λε-
γόμενος Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα προήρχετο αὐτούς, καὶ
ἤγγισεν τῷ Ἰησοῦ φιλῆσαι αὐτόν. 48 Ἰησοῦς δὲ εἶπεν
αὐτῷ Ἰούδα, φιλήματι τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδί-
δως; 49 ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τὸ ἐσόμενον εἶπαν Κύριε,
εἰ πατάξομεν ἐν μαχαίρᾳ; 50 καὶ ἐπάταξεν εἷς τις ἐξ
αὐτῶν τοῦ ἀρχιερέως τὸν δοῦλον καὶ ἀφεῖλέν τὸ οὖς
αὐτοῦ τὸ δεξιόν. 51 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ἐᾶτε,
ἕως τούτου· καὶ ἁψάμενος τοῦ ὠτίου ἰάσατο αὐτόν.
52 Εἶπεν δὲ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς παραγενομένους ἐπ' αὐτὸν
ἀρχιερεῖς καὶ στρατηγοὺς τοῦ ἱεροῦ καὶ πρεσβυτέρους
Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων;
53 καθ' ἡμέραν ὄντος μου μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ οὐκ ἐξε-
τείνατε τὰς χεῖρας ἐπ' ἐμέ· ἀλλ' αὕτη ἐστὶν ὑμῶν ἡ
ὥρα καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.

54 Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον καὶ εἰσήγαγον εἰς τὴν
οἰκίαν τοῦ ἀρχιερέως· ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει μακρόθεν.
55 περιαψάντων δὲ πῦρ ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς καὶ συγκα-
θισάντων ἐκάθητο ὁ Πέτρος μέσος αὐτῶν. 56 ἰδοῦσα δὲ
αὐτὸν παιδίσκη τις καθήμενον πρὸς τὸ φῶς καὶ ἀτενίσα-

49 μαχαιρᾳ SV] -ρῃ THWLM | 51 ο T[H]WSVLM] om ⁝ B. | 52 δε THSLM : BST bo. Θ. A.] + ο WV ⁝ 0153 pler | επ HWSVLM ⁝ 0153 0171...] προς T ⁝ SΔ 892. 700 ⁝ 157 713 RGH | εξηλθατε HWSVLM : BSLT. D. Θ 565 28 ƒ13. 1071 157 2346 R; -θετε ⁝ 0153 0171 Ψ ƒ1. 213 713 1604 M 047 XKΠ] εξεληλυθατε T 𝔐 rel

22, 47-53 **Iesus comprehenditur** (Mt 26, 47-56; Mc 14, 43-49; I 18, 2-11)

47 Adhuc eo loquente, ecce turba; et qui voca-
batur Iudas, unus de duodecim, antecedebat
eos, et appropinquavit Iesu ut oscularetur eum.
48 Iesus autem dixit illi: Iuda, osculo Filium ho-
minis tradis? 49 Videntes autem hi qui circa ipsum
erant, quod futurum erat, dixerunt ei: Domine,
si percutimus in gladio? 50 Et percussit unus ex
illis servum principis sacerdotum et amputavit
auriculam eius dexteram. 51 Respondens autem
Iesus ait Sinite usque huc. Et cum tetigisset
auriculam eius, sanavit eum. 52 Dixit autem Iesus
ad eos qui venerant ad se, principes sacerdotum
et magistratus templi et seniores: Quasi ad latro-
nem existis cum gladiis et fustibus? 53 Cum cotidie
vobiscum fuerim in templo, non extendistis manus
in me; sed haec est hora vestra et potestas tene-
brarum

22, 54-62 **Trina Petri negatio** (Mt 26, 57-58; 69-75; Mc 14, 53-54; 66-72; I 18, 15-18; 25-27)

54 Comprehendentes autem eum, duxerunt ad
domum principis sacerdotum. Petrus vero seque-
batur a longe. 55 Accenso autem igne in medio
atrii et circumsedentibus illis, erat Petrus in me-
dio eorum. 56 Quem cum vidisset ancilla quae-
dam sedentem ad lumen et eum fuisset intuita

49 L 22,36-38
52 A 4,1; L 22,37
53 L 19,47; J 7,30; 18,20; 19,11
56 A 4,13

σα αὐτῷ εἶπεν Καὶ οὗτος σὺν αὐτῷ ἦν. 57 ὁ δὲ ἠρνήσατο
αὐτὸν λέγων Οὐκ οἶδα αὐτόν, γύναι. 58 καὶ μετὰ βραχὺ
ἕτερος ἰδὼν αὐτὸν ἔφη Καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ. ὁ δὲ Πέτρος
ἔφη Ἄνθρωπε, οὐκ εἰμί. 59 καὶ διαστάσης ὡσεὶ ὥρας
μιᾶς ἄλλος τις διϊσχυρίζετο λέγων Ἐπ' ἀληθείας καὶ
οὗτος μετ' αὐτοῦ ἦν, καὶ γὰρ Γαλιλαῖός ἐστιν. 60 εἶπεν
δὲ ὁ Πέτρος Ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα ὃ λέγεις. καὶ παρα-
χρῆμα ἔτι λαλοῦντος αὐτοῦ ἐφώνησεν ἀλέκτωρ. 61 καὶ
στραφεὶς ὁ Κύριος ἐνέβλεψεν τῷ Πέτρῳ, καὶ ὑπεμνήσθη
ὁ Πέτρος τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου, ὡς εἶπεν αὐτῷ ὅτι Πρὶν
ἀλέκτορα φωνῆσαι σήμερον ἀπαρνήσῃ με τρίς. 62 καὶ
ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς. 63 Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συν-
έχοντες αὐτὸν ἐνέπαιζον αὐτῷ δέροντες, 64 καὶ περι-
καλύψαντες αὐτὸν ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες Προφή-
τευσον, τίς ἐστιν ὁ παίσας σε; 65 καὶ ἕτερα πολλὰ βλασ-
φημοῦντες ἔλεγον εἰς αὐτόν.
66 Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον
τοῦ λαοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμματεῖς, καὶ ἀπήγαγον
αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν, 67 λέγοντες Εἰ σὺ εἶ ὁ
Χριστός, εἰπὸν ἡμῖν. εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ἐὰν ὑμῖν εἴπω,
οὐ μὴ πιστεύσητε. 68 ἐὰν δὲ καὶ ἐρωτήσω, οὐ μὴ ἀπο-
κριθῆτέ μοι. 69 ἀπὸ τοῦ νῦν δὲ ἔσται ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-

57 αυτον[1] TS : 0153...] om HWVLM : BSL 0124 sa bo. D[e] *abcfl*. sy[scp]. 28 21 *f*1. 213 1071 713 XKΠΩ 028 arm | 61 λογου TWSVlM] ρηματος H*L* : 0153 BSLT 0124 579. 124. 213 1012 4 X. | πριν THSV LM : 0153...] + η W : BΨ. 1071. | 62 και..: πικρως T[H]WSVLM] om : *eabff*[2]*il*[*]*r*[1]. | 64 αυτον[2] SVl] om THW*L*M : 0153 BLT 0124. M 1355 X KΠ 063 | 67 ειπον THWLM] ειπε SV | 68 και V] *om THWSLM : 0153 BSLT 0124 33 579 892. (D *aff*[2]*iq*.) 1038 | μοι WV] om THSLM : 0153 BSLT 892 bo. *a*. 1574 | αποκριθητε (μοι) THSLM : 0153 BSLT 579 sa bo. Θ *f*1 544. 157 660 Ambr] + η απολυσητε WV : rel

dixit: Et hic cum illo erat. 57 At ille negavit eum
dicens: Mulier, non novi illum. 58 Et post pusil-
lum alius videns eum dixit: Et tu de illis es.
Petrus vero ait: O homo, non sum. 59 Et inter-
vallo facto quasi horae unius, alius quidam affir-
mabat dicens: Vere et hic cum illo erat; nam et
Galilaeus est. 60 Et ait Petrus: Homo, nescio quid
dicis. Et continuo adhuc illo loquente cantavit
gallus. 61 Et conversus Dominus respexit Petrum.
Et recordatus est Petrus verbi Domini, sicut
dixerat: quia Prius quam gallus cantet, ter me
negabis. 62 Et egressus foras Petrus flevit amare.

22, 63-65 **Dirae contumeliae** (Mt 26, 67-68; Mc 14, 65)

63 Et viri qui tenebant illum, illudebant ei cae-
dentes. 64 Et velaverunt eum et percutiebant
faciem eius, et interrogabant eum dicentes: Pro-
phetiza, quis est qui te percussit? 65 Et alia multa
blasphemantes dicebant in eum.

22, 66-71 **Iesus a Synedrio damnatur** (Mt 27, 1; Mc 15, 1)

66 Et ut factus est dies, convenerunt seniores
plebis et principes sacerdotum et scribae, et du-
xerunt illum in concilium suum, dicentes: Si tu
es Christus, dic nobis. 67 Et ait illis: Si vobis
dixero, non credetis mihi; 68 si autem et interroga-
vero, non respondebitis mihi neque dimittetis.
69 Ex hoc autem erit *Filius hominis sedens a*

61 L 22,34
62 Ps 50,19
67 J 10,24; 8,45
69 Dn 7,13; Ps 109,1

που καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ.
70 εἶπαν δὲ πάντες Σὺ οὖν εἶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ; ὁ δὲ
πρὸς αὐτοὺς ἔφη Ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐγώ εἰμι. 71 οἱ
δὲ εἶπαν Τί ἔτι ἔχομεν μαρτυρίας χρείαν; αὐτοὶ γὰρ
ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ. 23 1 Καὶ ἀναστὰν
ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸν Πιλᾶτον.
2 ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ λέγοντες Τοῦτον εὕρα-
μεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ κωλύοντα φόρους
Καίσαρι διδόναι, καὶ λέγοντα ἑαυτὸν Χριστὸν βασιλέα
εἶναι. 3 ὁ δὲ Πιλᾶτος ἠρώτησεν αὐτὸν λέγων Σὺ εἶ ὁ
Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη Σὺ
λέγεις. 4 ὁ δὲ Πιλᾶτος εἶπεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ
τοὺς ὄχλους Οὐδὲν εὑρίσκω αἴτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ
τούτῳ. 5 οἱ δὲ ἐπίσχυον λέγοντες ὅτι Ἀνασείει τὸν
λαόν, διδάσκων καθ᾽ ὅλης τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἀρξάμενος
ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως ὧδε. 6 Πιλᾶτος δὲ ἀκούσας
ἐπηρώτησεν εἰ ὁ ἄνθρωπος Γαλιλαῖός ἐστιν, 7 καὶ ἐπι-
γνοὺς ὅτι ἐκ τῆς ἐξουσίας Ἡρῴδου ἐστίν, ἀνέπεμψεν
αὐτὸν πρὸς Ἡρῴδην ὄντα καὶ αὐτὸν ἐν Ἱεροσολύμοις
ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις. 8 ὁ δὲ Ἡρῴδης ἰδὼν τὸν
Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν· ἦν γὰρ ἐξ ἱκανῶν χρόνων θέλων
ἰδεῖν αὐτὸν διὰ τὸ ἀκούειν περὶ αὐτοῦ, καὶ ἤλπιζέν τι
σημεῖον ἰδεῖν ὑπ᾽ αὐτοῦ γινόμενον. 9 ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν
ἐν λόγοις ἱκανοῖς· αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο αὐτῷ.

---

23 2 εαυτον TWSVM] *αὐτον HL | 6 ο T[H]WSVLM] om : B* 1241. 700 543. *f*1424 047 4 472 | 7 προς THSVLM] * + τον W : BT. (D.) Θ. 348 | 8 ικανων χρονων THWVLM : BSLT 0124 33 579 892 sa. D *c*. Θ: 1071 157 arm] ικανου χρονου : WΨ bo. lat sy. *f*1 *f*13. 1604 1355 ΜΝΠΗΧ; ικανου S : rel | ακουειν THWSLM : BSL 33 579 sa bo. D sy^sc. Θ *f*1. 157 ΜΚΠ] + πολλα V : rel

dextris virtutis *Dei*. 70 Dixerunt autem omnes:
Tu ergo es Filius Dei? Qui ait: Vos dicitis, quia
ego sum. 71 At illi dixerunt: Quid adhuc desidera-
mus testimonium? ipsi enim audivimus de ore
eius.

23, 1-7 **Coram Pilato** (Mt 27, 2; 11-14; Mc 15, 1-5; I 18, 28-38)

1 Et surgens omnis multitudo eorum duxe-
runt illum ad Pilatum. 2 Coeperunt autem illum
accusare dicentes: Hunc invenimus subvertentem
gentem nostram et prohibentem tributa dare Cae-
sari et dicentem se Christum regem esse. 3 Pilatus
autem interrogavit eum dicens: Tu es rex Iudaeo-
rum? At ille respondens ait: Tu dicis. 4 Ait autem
Pilatus ad principes sacerdotum et turbas: Nihil
invenio causae in hoc homine. 5 At illi invalesce-
bant dicentes: Commovet populum docens per
universam Iudaeam incipiens a Galilaea usque huc.
6 Pilatus autem audiens Galilaeam, interrogavit
si homo Galilaeus esset. 7 Et ut cognovit quod
de Herodis potestate esset, remisit eum ad Hero-
dem, qui et ipse Hierosolymis erat illis diebus.

23, 8-12 **Coram Herode**

8 Herodes autem viso Iesu gavisus est valde;
erat enim cupiens ex multo tempore videre eum,
eo quod audierat multa de eo, et sperabat signum
aliquod videre ab eo fieri. 9 Interrogabat autem
eum multis sermonibus; at ipse nihil illi responde-

23,2 L 20,25 | **3** 1 T 6,13 | **4** A 10,37 | **7** L 3,1 | **8** L 9,9; J 12 21 | **9** - 19,10

10 εἱστήκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς εὐτό-
νως κατηγοροῦντες αὐτοῦ. 11 ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν καὶ
ὁ Ἡρῴδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ καὶ ἐμπαίξας,
περιβαλὼν ἐσθῆτα λαμπρὰν ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλά-
τῳ. 12 ἐγένοντο δὲ φίλοι ὅ τε Ἡρῴδης καὶ ὁ Πιλᾶτος
ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων· προϋπῆρχον γὰρ ἐν
ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς αὐτούς. 13 Πιλᾶτος δὲ συγκαλεσάμε-
νος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὸν λαὸν
14 εἶπεν πρὸς αὐτούς Προσηνέγκατέ μοι τὸν ἄνθρωπον
τοῦτον ὡς ἀποστρέφοντα τὸν λαόν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐνώ-
πιον ὑμῶν ἀνακρίνας οὐθὲν εὗρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ
αἴτιον ὧν κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ. 15 ἀλλ' οὐδὲ Ἡρῴ-
δης· ἀνέπεμψεν γὰρ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς· καὶ ἰδοὺ οὐδὲν
ἄξιον θανάτου ἐστὶν πεπραγμένον αὐτῷ. 16 παιδεύσας
οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. 17 ἀνάγκην δὲ εἶχεν ἀπολύειν αὐ-
τοῖς κατὰ ἑορτὴν ἕνα. 18 ἀνέκραγον δὲ παμπληθεὶ λέ-
γοντες Αἶρε τοῦτον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν τὸν Βαραββᾶν·
19 ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ γενομένην ἐν τῇ πόλει καὶ
φόνον βληθεὶς ἐν τῇ φυλακῇ. 20 πάλιν δὲ ὁ Πιλᾶτος
προσεφώνησεν αὐτοῖς, θέλων ἀπολῦσαι τὸν Ἰησοῦν.
21 οἱ δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες Σταύρου σταύρου αὐτόν.
22 ὁ δὲ τρίτον εἶπεν πρὸς αὐτούς Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν
οὗτος; οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὗρον ἐν αὐτῷ· παιδεύσας
οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. 23 οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγά-

11 και¹ ThS : SLTΨ (0124) 579 bo, ad. f13. 213 NX arm] om HW VLM : rel | 12 εαυτους WSV] αὐτ. T, αὑτ. HLM | 14 κατ THWV LM] om S : SL 0124 33 892 1241. Θ 28 f1. ΛΑ | 17 αναγκην... ενα Wᵐ[S]VM] om THWᵗsL : BLT 0124 1241 sa bo. a. 2324 ΑΚΠ | 20 αυτοις HWSVLM : BSLT 0124 sa bo. (D lat) a sy. f13. 1071 157 1012] om T : rel | 21 σταυρου¹·² THWSLM : BS 0124. D. Fᶜ.] *σταύρωσον¹·² V : rel

bat. 10 Stabant autem principes sacerdotum et
scribae constanter accusantes eum. 11 Sprevit
autem illum Herodes cum exercitu suo, et illusit
indutum veste alba, et remisit ad Pilatum. 12 Et
facti sunt amici Herodes et Pilatus in ipsa die;
nam antea inimici erant ad invicem.

23, 13-16 Iterum coram Pilato

13 Pilatus autem convocatis principibus sacer-
dotum et magistratibus et plebe, 14 dixit ad
illos: Obtulistis mihi hunc hominem quasi averten-
tem populum, et ecce ego coram vobis interrogans,
nullam causam inveni in homine isto ex his in
quibus eum accusatis. 15 Sed neque Herodes; nam
remisi vos ad illum, et ecce nihil dignum morte
actum est ei. 16 Emendatum ergo illum dimittam.

23, 17-25 Barabbas dimittitur, Iesus damnatur (Mt 27, 15-26; Mc 15, 6-15; I 18, 39-40)

17 Necesse autem habebat dimittere eis per diem
festum unum. 18 Exclamavit autem simul universa
turba dicens: Tolle hunc et dimitte nobis Barab-
bam; 19 qui erat propter seditionem quandam
factam in civitate et homicidium missus in carce-
rem. 20 Iterum autem Pilatus locutus et ad eos
volens dimittere Iesum. 21 At illi succlamabant
dicentes: Crucifige, crucifige eum. 22 Ille autem
tertio dixit ad illos: Quid enim mali fecit iste?
nullam causam mortis invenio in eo; corripiam
ergo illum et dimittam. 23 At illi instabant vocibus

10 A 25,7
11 L 18,32
12 A 4,27
14 A 28,18
15 L 23,22; A 23,29

λαις αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι, καὶ κατίσχυον αἱ φωναὶ αὐτῶν. 24 καὶ Πιλᾶτος ἐπέκρινεν γενέσθαι τὸ αἴτημα αὐτῶν· 25 ἀπέλυσεν δὲ τὸν διὰ στάσιν καὶ φόνον βεβλημένον εἰς φυλακήν, ὃν ᾐτοῦντο, τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκεν τῷ θελήματι αὐτῶν.

26 Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτόν, ἐπιλαβόμενοι Σίμωνά τινα Κυρηναῖον ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυρὸν φέρειν ὄπισθεν τοῦ Ἰησοῦ. 27 Ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ γυναικῶν αἳ ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνουν αὐτόν. 28 στραφεὶς δὲ πρὸς αὐτὰς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Θυγατέρες Ἰερουσαλήμ, μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμέ· πλὴν ἐφ' ἑαυτὰς κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν, 29 ὅτι ἰδοὺ ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς ἐροῦσιν Μακάριαι αἱ στεῖραι, καὶ αἱ κοιλίαι αἳ οὐκ ἐγέννησαν, καὶ μαστοὶ οἳ οὐκ ἔθρεψαν. 30 τότε ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρεσιν Πέσετε ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τοῖς βουνοῖς Καλύψατε ἡμᾶς· 31 ὅτι εἰ ἐν τῷ ὑγρῷ ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γένηται; 32 Ἤγοντο δὲ καὶ ἕτεροι δύο κακοῦργοι σὺν αὐτῷ ἀναιρεθῆναι. 33 Καὶ ὅτε ἦλθον ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον Κρανίον, ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτὸν καὶ τοὺς κακούργους, ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν. 34 ὁ

23 σταυρωθηναι T*H*WSVLM] -ωσαι h : B. | 25 εις THWLM : BS 0124. D. Θ 28 21 69. *f*1424 1071 1012 1604 KF] + την SV : rel | 26 απηγαγον T*H*WSVLM] -ηγον h : B. 472. | 28 ο WSVM²] om TH LM¹ : BS*L. | 29 ερχονται ημεραι THWsVLM] ∽ *S* : SC 0124 sa. 1071 157 713 1604 X | 30 πεσετε WSL] -σατε THVM | 31 τῳ¹ ThSV LM²] om *H*WM¹ : BC 0124. 1574. | 32 δυο κακουργοι T*S*Vl] ∽ Ti-Gr HWs*L*M : BS sa bo. | 33 ηλθον HWsVLM : BSCLΨ 0124 33 579 sa bo. D lat sy^scpihm. Θ 69 124. 1071 157 1012 4 Q] απηλθ. T*S* : rel | 34 ο... ποιουσιν T([H])W^mSVLM : rel et Marc Ir Heges Ωρ Eus Clem Lib-grad Const Theodt Dam Hil] om W^t : BS^cW 0124 579 1241 sa bo^codd. D *ab*^h. sy^s. Θ

magnis postulantes ut crucifigeretur; et invalescebant voces eorum. 24 Et Pilatus adiudicavit fieri petitionem eorum. 25 Dimisit autem illis eum qui propter homicidium et seditionem missus fuerat in carcerem, quem petebant, Iesum vero tradidit voluntati eorum.

23, 26-32 **Versus Calvariae locum** (Mt 27, 31-32; Mc 15, 20-21; I 19, 16-17)

26 Et cum ducerent eum, apprehenderunt Simonem quendam Cyrenensem venientem de villa, et imposuerunt illi crucem portare post Iesum. 27 Sequebatur autem illum multa turba populi et mulierum, quae plangebant et lamentabantur eum. 28 Conversus autem ad illas Iesus dixit: Filiae Hierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flete et super filios vestros. 29 Quoniam ecce venient dies, in quibus dicent: Beatae steriles, et ventres qui non genuerunt, et ubera quae non lactaverunt. 30 Tunc incipient *dicere montibus: Cadite super nos; et collibus: Operite nos.* 31 Quia si in viridi ligno haec faciunt, in arido quid fiet? 32 Ducebantur autem et alii duo nequam cum eo, ut interficerentur.

23, 33-43 **Crucifixio** (Mt 27, 33-44; Mc 15, 22-23; I 19, 16-24)

33 Et postquam venerunt in locum qui vocatur Calvariae, ibi crucifixerunt eum et latrones, unum a dextris et alterum a sinistris. 34 Iesus autem

25 Mt 17,12 | 26 Mt 27,32; Mc 15,21 | 28 Ap 1,7 | 29 L 21,23 30 Os 10,8; Ap 6,16; 9,6 | 31 1 P 4,17s

δὲ Ἰησοῦς ἔλεγεν Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασιν
τί ποιοῦσιν. διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔβαλον
κλήρους. 35 καὶ εἱστήκει ὁ λαὸς θεωρῶν. ἐξεμυκτήρι-
ζον δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες λέγοντες Ἄλλους ἔσωσεν, σω-
σάτω ἑαυτόν, εἰ οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸς τοῦ Θεοῦ ὁ
ἐκλεκτός. 36 ἐνέπαιζον δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται προσ-
ερχόμενοι, ὄξος προσφέροντες αὐτῷ 37 καὶ λέγοντες
Εἰ σὺ εἶ ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον σεαυτόν.
38 ἦν δὲ καὶ ἐπιγραφὴ ἐπ' αὐτῷ γράμμασιν ἑλληνικοῖς
καὶ ῥωμαϊκοῖς καὶ ἑβραϊκοῖς Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ
ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΟΥΤΟΣ. 39 Εἷς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακ-
ούργων ἐβλασφήμει αὐτὸν λέγων Οὐχὶ σὺ εἶ ὁ Χρι-
στός; σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς. 40 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ
ἕτερος ἐπιτιμῶν αὐτῷ ἔφη Οὐδὲ φοβῇ σὺ τὸν Θεόν,
ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ; 41 καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως,
ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν
ἄτοπον ἔπραξεν. 42 καὶ ἔλεγεν Ἰησοῦ, Μνήσθητί μου
ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. 43 καὶ εἶπεν αὐτῷ
Ἀμήν σοι λέγω, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ Παρα-
δείσῳ. 44 Καὶ ἦν ἤδη ὡσεὶ ὥρα ἕκτη καὶ σκότος ἐγένετο
ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης 45 τοῦ ἡλίου ἐκλι-

34 κληρους TWSVM : Ψ 33. *eaff[2]l.* vg. Θ *f*1. 472 2346 NAX arm sy[h]] -ρον HsL : rel | 35 και[2] HWSVLM] om T : S. *ac.* sy[s]. *f*1. 1071. arm | 36 ενεπαιζόν SV] -αιξαν THWLM : BSL 0124 1241 sa. | προσερχομενοι THWSLM : BSC*LΨ 579 bo *ar*[1]. A.] + και V : pler | 38 γραμμασιν... εβραικοις SM] om THWVL : BS[c]C*L 579 sa bo. *a.* sy[sc]. | 39 λεγων SVLM[2]] om THWM[1] : BL. l. | 42 εν τη βασιλεια Th SVLM] εις την βασιλειαν *H*W : BL. *ecff[2]l.* vg. | 43 σοι λεγω THW SVLM : BC*L 0124.] * ϛ s : rel | 44 ηδη THW[*S*]VLM : BC*L 0124 892 1241 bo. sy[h]] *om s : rel | 45 εκλιποντος TWSVLM] -λειπ- H : B. | του... εκλιποντος THWSVLM : BSC*L 0124 579 sa bo. 1012. sy[hm] Ωρ Or Cyr[1]] * [και] εσκοτισθη ο ηλιος -|h|- : rel

dicebat: Pater, dimitte illis; non enim sciunt quid
faciunt. *Dividentes* vero *vestimenta* eius *miserunt*
sortes. 35 Et stabat populus spectans, et deridebant
eum principes cum eis dicentes: Alios salvos fecit,
se salvum faciat, si hic est Christus Dei electus.
36 Illudebant autem ei et milites accedentes et
acetum offerentes ei 37 et dicentes: Si tu es rex
Iudaeorum, salvum te fac. 38 Erat autem et su-
perscriptio scripta super eum litteris graecis et
latinis et hebraicis: HIC EST REX IUDAEORUM.

23, 39-43 **Boni latronis confessio**

39 Unus autem de his qui pendebant latronibus
blasphemabat eum dicens: Si tu es Christus, salvum
fac temetipsum et nos. 40 Respondens autem alter
increpabat eum dicens: Neque tu times Deum,
quod in eadem damnatione es. 41 Et nos quidem
iuste, nam digna factis recipimus; hic vero nihil
mali gessit. 42 Et dicebat ad Iesum: Domine, me-
mento mei, cum veneris in regnum tuum. 43 Et
dixit illi Iesus: Amen dico tibi: hodie mecum eris
in paradiso.

23, 44-49 **Redemptoris mors** (Mt 27, 45-56; Mc 15, 33-41; I 19, 28-30)

44 Erat autem fere hora sexta, et tenebrae factae
sunt in universam terram usque in horam nonam.

34 Mt 5,44; Ps 21,19; Is 53,12
35 Ps 21,8
36 Ps 68,22
39 Mt 27,44
42 (Gn 40,14) Mt 16,28
44 Am 8,9

263

πόντος, ἐσχίσθη δὲ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον.
46 καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Πάτερ,
εἰς χεῖράς σου παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου. τοῦτο δὲ
εἰπὼν ἐξέπνευσεν. 47 ἰδὼν δὲ ὁ ἑκατοντάρχης τὸ γενό-
μενον ἐδόξαζεν τὸν Θεὸν λέγων Ὄντως ὁ ἄνθρωπος
οὗτος δίκαιος ἦν. 48 καὶ πάντες οἱ συμπαραγενόμενοι
ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύτην, θεωρήσαντες τὰ γενό-
μενα, τύπτοντες τὰ στήθη ὑπέστρεφον. 49 εἱστήκεισαν
δὲ πάντες οἱ γνωστοὶ αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ γυναῖκες
αἱ συνακολουθοῦσαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ὁρῶσαι
ταῦτα.

50 Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι Ἰωσὴφ βουλευτὴς ὑπάρχων,
ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, 51 — οὗτος οὐκ ἦν συγκατατε-
θειμένος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν, — ἀπὸ Ἀριμα-
θαίας πόλεως τῶν Ἰουδαίων, ὃς προσεδέχετο τὴν βασι-
λείαν τοῦ Θεοῦ, 52 οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾐτήσατο
τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, 53 καὶ καθελὼν ἐνετύλιξεν αὐτὸ σιν-
δόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνήματι λαξευτῷ, οὗ οὐκ ἦν
οὐδεὶς οὔπω κείμενος. 54 καὶ ἡμέρα ἦν Παρασκευῆς,
καὶ σάββατον ἐπέφωσκεν. 55 Κατακολουθήσασαι δὲ αἱ
γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνεληλυθυῖαι ἐκ τῆς Γαλιλαίας
αὐτῷ, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα
αὐτοῦ, 56 ὑποστρέψασαι δὲ ἡτοίμασαν ἀρώματα καὶ μύρα.

Καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν,

47 εκατονταρχης THWVLM]* -χος S | 49 αυτῷ¹ THWVL (comm)]M : B 0124 33 579. P 4 AΩ]* αυτου SL (text) : rel | απο¹ THWVLM : BSL 0124 579. D. *f*1.] om S : rel | και T*H*WSVLM] + αι h : B 579 1241 sa. | 50 υπαρχων HWsVLM] + και T[*S*] : SCL 0124 33 1241. 565*. 713 X | και² T*H*WSVLM] om h : B sa. | 51 συγκατατεθειμενος *H*WVLM] *-τιθεμενος ThS : SCLΨΔ 0124 33 892. D. 28 *f*1 *f*13. *f*1424 213 157 1604 X | 53 ουπω HWSVLM : BL 0124 579 1241. D. *f*1. A] ουδεπω T : rel | 55 αι HWSVLM : BLΨ 0124 33 579 892 sa bo. sy. Θ *f*1 *f*13. 213 1071 157 713 PX] δυο -|h|- : D *eabff²q*.; om T : rel

45 Et obscuratus est sol, et velum templi scissum
est medium. 46 Et clamans voce magna Iesus ait:
Pater, *in manus tuas commendo spiritum meum*.
Et haec dicens exspiravit.
47 Videns autem centurio quod factum fuerat,
glorificavit Deum dicens: Vere hic homo iustus
erat. 48 Et omnis turba eorum qui simul aderant
ad spectaculum istud et videbant quae fiebant,
percutientes pectora sua revertebantur. 49 *Stabant*
autem omnes *noti* eius *a longe*, et mulieres, quae
secutae eum erant a Galilaea, haec videntes.

23, 50-56 **De cruce depositus sepelitur** (Mt 27, 57-61; Mc 15, 42-47; I 19, 38-42)

50 Et ecce vir nomine Ioseph, qui erat decurio,
vir bonus et iustus, 51 hic non consenserat consilio
et actibus eorum, ab Arimathaea civitate Iudaeae,
qui exspectabat et ipse regnum Dei. 52 Hic accessit
ad Pilatum et petiit corpus Iesu; 53 et depositum
involvit sindone et posuit eum in monumento
exciso, in quo nondum quisquam positus fuerat.
54 Et dies erat parasceves, et sabbatum illucesce-
bat. 55 Subsecutae autem mulieres, quae cum eo
venerant de Galilaea, viderunt monumentum et
quemadmodum positum erat corpus eius. 56 Et
revertentes paraverunt aromata et unguenta. Et
sabbato quidem siluerunt secundum mandatum.

45 Ex 36,35; Am 8,3 O'; 9,1
46 Ps 30,6; A 7,59; 1 P 4,19
48 L 18,13
49 Ps 37,12; 87,9; L 8,2
51 L 2,25.38
53 L 19,30
55 L 23,49
56 Ex 12,16; 20,10; Lv 23,8

24 1 τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων ὄρθρου βαθέως ἐπὶ τὸ
μνῆμα ἦλθον φέρουσαι ἃ ἡτοίμασαν ἀρώματα. 2 εὗρον
δὲ τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου, 3 εἰσ-
ελθοῦσαι δὲ οὐχ εὗρον τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.
4 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀπορεῖσθαι αὐτὰς περὶ τούτου καὶ
ἰδοὺ ἄνδρες δύο ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐσθῆτι ἀστρα-
πτούσῃ· 5 ἐμφόβων δὲ γενομένων αὐτῶν καὶ κλινουσῶν
τὰ πρόσωπα εἰς τὴν γῆν, εἶπαν πρὸς αὐτάς Τί ζητεῖτε
τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν; 6 οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλὰ
ἠγέρθη. μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν ἔτι ὢν ἐν τῇ Γα-
λιλαίᾳ, 7 λέγων τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ὅτι δεῖ παρα-
δοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν καὶ σταυρω-
θῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. 8 καὶ ἐμνήσθησαν
τῶν ῥημάτων αὐτοῦ, 9 καὶ ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνη-
μείου ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἕνδεκα καὶ πᾶσιν
τοῖς λοιποῖς. 10 ἦσαν δὲ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία καὶ Ἰωάν-
να καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου· καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς
ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα. 11 καὶ ἐφάνησαν
ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἠπί-
στουν αὐταῖς. 12 Ὁ δὲ Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ
τὸ μνημεῖον· καὶ παρακύψας βλέπει τὰ ὀθόνια μόνα·
καὶ ἀπῆλθεν πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός.

---

24 3 ουχ WSVLM] ουκ TH | του κυριου Ιησου T([H])WSVLM] om : D *eabff^{2}lr^{1}*. Ir Eus | 4 εσθητι αστραπτουσῃ THWLM : BS bo. D lat sy^{scp}. Marc Eus] εσθησεσιν -σαις SV : rel | 6 ουκ... ηγερθη T([H])W^{m}SVLM] om W^{t} : D *eabff^{2}lr^{1}*. | 9 απο του μνημειου T[H]W SVLM] om : D *e* it (exc *f*). arm | ταυτα παντα HWVLM] * ∽ TSI : SΔ 0124 1241. D *c*. Θ. UΛΓΧΠΚVΩEFH | 11 ταυτᾳ THWSVLM : BS LΨ sa bo. D lat (exc *f*) sy^{scpl}.] αυτων s : rel | 12 ο... γεγονος ([H]) [W^{m}]SVLM] om TW^{t} : D *eablr^{1}*. Ta | οθονια ([H])SVLM : BSW 0124 sa bo. sy^{sclo}. Eus] + κειμενα W^{m} : pler | εαυτον W^{m}SVLM] αὑτ. ([H])

CHRISTUS TRIUMPHANS

24, 1-11 **Piae mulieres ad sepulcrum** (Mt 28, 1-8; Mc 16, 1-8; I 20, 1-2)

1 Una autem sabbati valde diluculo venerunt
ad monumentum, portantes quae paraverant aro-
mata; 2 et invenerunt lapidem revolutum a mo-
numento. 3 Et ingressae non invenerunt corpus
Domini Iesu. 4 Et factum est, dum mente con-
sternatae essent de isto, ecce duo viri steterunt
secus illas in veste fulgenti. 5 Cum timerent autem
et declinarent vultum in terram, dixerunt ad illas:
Quid quaeritis viventem cum mortuis? 6 Non est
hic, sed surrexit; recordamini qualiter locutus est
vobis, cum adhuc in Galilaea esset 7 dicens: quia
Oportet Filium hominis tradi in manus hominum
peccatorum et crucifigi et die tertia resurgere.
8 Et recordatae sunt verborum eius. 9 Et regressae
a monumento, nuntiaverunt haec omnia illis unde-
cim et ceteris omnibus. 10 Erat autem Maria Mag-
dalene et Iohanna et Maria Iacobi et ceterae quae
cum eis erant, quae dicebant ad apostolos haec.
11 Et visa sunt ante illos sicut deliramentum verba
ista, et non crediderunt illis.

24, 12 **Petrus ad monumentum** (I 20, 3-10)

12 Petrus autem surgens cucurrit ad monumen-
tum et procumbens vidit linteamina sola posita;
et abiit secum mirans quod factum fuerat.

---

4 A 1,10; 10,30 | 5 Ap 1,18 | 7 L 9,22 | 9 L 24,22s | 10 L 8,2s
11 Gn 45,26

13 Καὶ ἰδοὺ δύο ἐξ αὐτῶν ἦσαν πορευόμενοι ἐν αὐτῇ
τῇ ἡμέρᾳ εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίους ἑξήκοντα ἀπὸ
Ἱερουσαλήμ, ᾗ ὄνομα Ἐμμαούς, 14 καὶ αὐτοὶ ὡμίλουν
πρὸς ἀλλήλους περὶ πάντων τῶν συμβεβηκότων τούτων.
15 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συζητεῖν, καὶ
αὐτὸς Ἰησοῦς ἐγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς· 16 οἱ δὲ
ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐτόν.
17 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς Τίνες οἱ λόγοι οὗτοι οὓς ἀντι-
βάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦντες; καὶ ἐστάθησαν
σκυθρωποί. 18 ἀποκριθεὶς δὲ εἷς ὀνόματι Κλεόπας εἶπεν
πρὸς αὐτόν Σὺ μόνος παροικεῖς Ἱερουσαλὴμ καὶ οὐκ
ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις;
19 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ποῖα; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Τὰ περὶ
Ἰησοῦ τοῦ Ναζαρηνοῦ, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης δυ-
νατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ παντὸς
τοῦ λαοῦ, 20 ὅπως τε παρέδωκαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ
οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρίμα θανάτου καὶ ἐσταύρωσαν
αὐτόν. 21 ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων
λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ· ἀλλά γε καὶ σὺν πᾶσιν τού-
τοις τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο.
22 ἀλλὰ καὶ γυναῖκές τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμᾶς,
γενόμεναι ὀρθριναὶ ἐπὶ τὸ μνημεῖον, 23 καὶ μὴ εὑροῦσαι
τὸ σῶμα αὐτοῦ ἦλθον λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων
ἑωρακέναι, οἳ λέγουσιν αὐτὸν ζῆν. 24 καὶ ἀπῆλθόν τι-
νες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ εὗρον οὕτως
καθὼς καὶ αἱ γυναῖκες εἶπον, αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον. 25 καὶ
αὐτὸς εἶπεν πρὸς αὐτούς Ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ

13 ησαν πορευομενοι / εν... ημερᾳ SVM^{4}] ∾ $THWLM^{1}$: B(S). sy^{pl}. Ta | εξηκοντα $THWSVLM^{1}$] *εκατον εξ. h^{r} $M^{2.3.4}$: S. Θ. 1604 N 079 K *Π sy^{l} arm Eus Hier | 15 και³ T[H]WSVLM] om : B* sa. *ec*. sy^{p}. | 18 ονοματι HWSVLM : BSL 0124 579. *b*. (69). 213 NX.] *ῳ ονομα T : rel | 24 και³ TWSVLM] om H : B sa. D lat sy^{scl}. arm

24, 13-35 **Manifestatur duobus discipulis** (Mc 16 12-13)

13 Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in castellum,
quod erat in spatio stadiorum sexaginta ab Hieru-
salem, nomine Emmaus; 14 et ipsi loquebantur
ad invicem de his omnibus quae acciderant. 15 Et
factum est, dum fabularentur et secum quaererent,
et ipse Iesus appropinquans ibat cum illis; 16 oculi
autem illorum tenebantur ne eum agnoscerent.
17 Et ait ad illos: Qui sunt hi sermones, quos con-
fertis ad invicem ambulantes, et estis tristes? 18 Et
respondens unus, cui nomen Cleophas, dixit ei: Tu
solus peregrinus es in Hierusalem, et non cogno-
visti quae facta sunt in illa his diebus? 19 Quibus
illi dixit: Quae? Et dixerunt: De Iesu Nazareno,
qui fuit vir propheta, potens in opere et sermone
coram Deo et omni populo; 20 et quomodo eum tra-
diderunt summi sacerdotes et principes nostri in
damnationem mortis et crucifixerunt eum. 21 Nos
autem sperabamus quia ipse esset redempturus
Israhel; et nunc super haec omnia tertia dies est
hodie quod haec facta sunt. 22 Sed et mulieres
quaedam ex nostris terruerunt nos, quae ante lucem
fuerunt ad monumentum, 23 et, non invento cor-
pore eius, venerunt dicentes se etiam visionem
angelorum vidisse, qui dicunt eum vivere. 24 Et
abierunt quidam ex nostris ad monumentum et
ita invenerunt sicut mulieres dixerunt ipsum vero
non invenerunt.
25 Et ipse dixit ad eos: O stulti et tardi corde

15 Mt 18,20 | **19** Mt 21,11; A 2,22 | **21** L 1,68; 2,38; 19,11 | **22** L 24,1-11 | **24** L 24-12; J 20,3-10

καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆ-
ται· 26 οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ εἰσελ-
θεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ; 27 καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωϋ-
σέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν διηρμήνευσεν
αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ. 28 Καὶ
ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο, καὶ αὐτὸς προσ-
εποιήσατο πορρωτέρω πορεύεσθαι. 29 καὶ παρεβιάσαν-
το αὐτὸν λέγοντες Μεῖνον μεθ' ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἑσπέραν
ἐστὶν καὶ κέκλικεν ἤδη ἡ ἡμέρα. καὶ εἰσῆλθεν τοῦ
μεῖναι σὺν αὐτοῖς. 30 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι
αὐτὸν μετ' αὐτῶν λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησεν καὶ κλά-
σας ἐπεδίδου αὐτοῖς· 31 αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ
ὀφθαλμοί, καὶ ἐπέγνωσαν αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαντος
ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν. 32 καὶ εἶπαν πρὸς ἀλλήλους Οὐχὶ
ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν
τῇ ὁδῷ, ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γραφάς; 33 Καὶ ἀναστάν-
τες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερουσαλήμ, καὶ
εὗρον ἠθροισμένους τοὺς ἕνδεκα καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς,
34 λέγοντας ὅτι οντως ἠγέρθη ὁ Κύριος καὶ ὤφθη Σίμωνι.
35 καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ὡς ἐγνώσθη
αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου. 36 Ταῦτα δὲ αὐτῶν λα-
λούντων αὐτὸς ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ λέγει αὐτοῖς

---

27 αρξαμενος.— διηρμηνευσεν THWSVLM] ην αρξ. — ερμηνευειν (et om απο²) –|h|– : (S*W.) D (*e* it). Aug | οιηρμηνευσεν TH SVLM : BS^cL. UM 1604.] *διερμηνευεν W : pler | γραφαις THWsV LM] + τι ην [*S*] : null cod; add τι ην post αυτοις : SL 33 bo. Θ 1 22. sy¹ arm | 28 πορρωτερω TSVLM²] -ρον HWM¹ | 29 ηδη THW[*S*]V LM : BSLΨ 0139 33 bo. lat (exc *cl*). 1 131 21 22 124. sy^pihm.] om s : rel | 32 ημων καιομενη ην THWSVLM] ην ημων κεκαλυμμενη –|h|– : sa. D *cl*. | εν ημιν ThWSVLM] om *H* : B. D *ec*. sy^sc. | 34 οντως / ηγερθη ο κυριος THWSLM : BSLΨ 579 bo. D it (exc·*bl*). vg. sy^sc. 1. 213 1071 157 P] ∽ V : rel | 36 αυτος THWSLM : BSL 1241 sa. *l* 1043 D *eabff*². sy^sc.] + ο Ιησους V : pler | και... υμιν ([H])[W^m][*S*]V(*L*)M] om TW^t sl : D·*e* it (exc *cf*).

ad credendum in omnibus quae locuti sunt pro-
phetae 26 Nonne haec oportuit pati Christum et ita
intrare in gloriam suam? 27 Et incipiens a Moyse
et omnibus prophetis, interpretabatur illis in om-
nibus scripturis, quae de ipso erant 28 Et appro-
pinquaverunt castello quo ibant, et ipse se finxit
longius ire. 29 Et coegerunt illum dicentes: Mane
nobiscum, quoniam advesperascit, et inclinata est
iam dies. Et intravit cum illis. 30 Et factum est,
dum recumberet cum eis, accepit panem et bene-
dixit ac fregit et porrigebat illis. 31 Et aperti sunt
oculi eorum, et cognoverunt eum; et ipse evanuit
ex oculis eorum. 32 Et dixerunt ad invicem: Nonne
cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur
in via et aperiret nobis Scripturas? 33 Et surgentes
eadem hora regressi sunt in Hierusalem, et in-
venerunt congregatos undecim et eos qui cum illis
erant, 34 dicentes: quod Surrexit Dominus vere
et apparuit Simoni. 35 Et ipsi narrabant quae
gesta erant in via, et quomodo cognoverunt eum
in fractione panis.

24, 36-45 **Apparet discipulis congregatis** (Mc 16, 14; I 20, 19-23)

36 Dum autem haec loquuntur, stetit Iesus in
medio eorum et dicit eis: Pax vobis, ego sum,

---

27 Dt 18,15; Ps 21; Is 53
29 Jdc 19,8
30 L 22,19
31 4 Rg 6,17ss
34 1 C 15,4s
36 1 C 15,5

Εἰρήνη ὑμῖν. 37 πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμφοβοι γενόμενοι
ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν. 38 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τί τετα-
ραγμένοι ἐστέ, καὶ διὰ τί διαλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν
ταῖς καρδίαις ὑμῶν; 39 ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς
πόδας μου, ὅτι ἐγώ εἰμι αὐτός· ψηλαφήσατέ με καὶ
ἴδετε, ὅτι πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει καθὼς ἐμὲ
θεωρεῖτε ἔχοντα. 40 καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν αὐτοῖς
τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. 41 ἔτι δὲ ἀπιστούντων αὐ-
τῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ θαυμαζόντων, εἶπεν αὐτοῖς
Ἔχετέ τι βρώσιμον ἐνθάδε; 42 οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ
ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος· 43 καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφα-
γεν. 44 Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς Οὗτοι οἱ λόγοι μου οὓς
ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὢν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι
πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωϋσέως καὶ προφή-
ταις καὶ ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ. 45 τότε διήνοιξεν αὐτῶν
τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς· καὶ εἶπεν αὐτοῖς
46 ὅτι οὕτως γέγραπται παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ ἀναστῆ-
ναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, 47 καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ
ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα
τὰ ἔθνη, — ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἰερουσαλήμ. 48 ὑμεῖς δὲ

37 πτοηθεντες T*H*SVLM] θροη. hW : B 1241.; φοβη. : SW. | 38 ταις καρδιαις SVM[2]] τῃ καρδιᾳ THWLM[1] : B sa. D *e* it (exc *f*). | 39 μου[2] THW[*S*]VLM] om s : LW 33 579. *ecf.* vg. Θ 1 *f*13. 1071. sy[h] arm | εγω ειμι / αυτος THWSLM : BSL 33 (579). (*a*)*bfff*[2]*l*. Ad Ambr] * ∽ V : pler | σαρκα HWSVLM] -κας T : S*. D. Ir Ad | 40 και[1]... ποδας ([H])[W[m]][*S*]VLM] om TW[t] s : D *eabff*[2]*lr*[1]. sy[sc]. | εδειξεν ([H])[W[m]]VLM : BSL 33 579 892. *f*1. 213 1012 1355 N 157 XGH] επεδ. S : rel | 42 μερος THWSLM : BSLW 579 sa. D *e*. sy[s]. ΑΠ.] + και απο μελισσιου κηριον -|h|- *f*13. 157 XE* Cyr[1]; + και απο μελ. κηριου V : rel | 44 παντα THSVLM] απαντα W | και[1] TSVL] + τοις HWM : B(SL) 579 sa bo. | 46 γεγραπ· χι THWSLM : BSC*L 579 sa bo. D. *e* it (exc *fq*). sy[i]] * + και ουτως εδει V : rel | 47 και[2] hSVM] εις THWL : BS sa bo. sy[p] | αρξαμενοι THWSLM : BSC*L 33 sa bo. 213 NX] -νον V : pler | 48 δε V] om THWSLM : BSC*L 579 sa bo. 157*. | υμεις (δε) THWL : B. D. 1355 661. sy[i].] * + εστε SVM : rel

nolite timere. 37 Conturbati vero et conterriti,
existimabant se spiritum videre. 38 Et dixit eis:
Quid turbati estis, et cogitationes ascendunt in
corda vestra? 39 Videte manus meas et pedes,
quia ego ipse sum; palpate et videte, quia spiritus
carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere.
40 Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus et pedes.
41 Adhuc autem illis non credentibus et mirantibus
prae gaudio, dixit: Habetis hic aliquid quod man-
ducetur? 42 At illi obtulerunt ei partem piscis assi
et favum mellis. 43 Et cum manducasset coram
eis, sumens reliquias dedit eis.
44 Et dixit ad eos: Haec sunt verba, quae locu-
tus sum ad vos, cum adhuc essem vobiscum, quo-
niam necesse est impleri omnia quae scripta sunt
in lege Moysi et prophetis et psalmis de me. 45 Tunc
aperuit illis sensum ut intellegerent scripturas.

24, 46-49 **Ultima monita** (A 1, 4-8)

46 Et dixit eis: quoniam Sic scriptum est et sic
oportebat Christum pati et resurgere a mortuis
tertia die 47 et praedicari in nomine eius paeni-
tentiam et remissionem peccatorum in omnes
gentes, incipientibus ab Hierosolyma. 48 Vos

37 Mt 14,26
39 J 20,25ss; 1 J 1,1
42 J 21,5-10
42 J 21,5-10
43 A 10,41
44 L 9,22.45; 18,31ss; 24,27; J 5,46
46 1 T 3,16
47 A 17,30

μάρτυρες τούτων. 49 καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω τὴν
ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρός μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθί-
σατε ἐν τῇ πόλει ἕως οὗ ἐνδύσησθε ἐξ ὕψους δύναμιν.
50 Ἐξήγαγεν δὲ αὐτοὺς ἕως πρὸς Βηθανίαν, καὶ ἐπά-
ρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐτούς. 51 καὶ ἐγένετο
ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοὺς διέστη ἀπ' αὐτῶν καὶ ἀνε-
φέρετο εἰς τὸν οὐρανόν. 52 καὶ αὐτοὶ προσκυνήσαντες
αὐτὸν ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης,
53 καὶ ἦσαν διὰ παντὸς ἐν τῷ ἱερῷ εὐλογοῦντες τὸν
Θεόν.

49 και ιδου εγω HWVLM] καγω TS ? SL 33 579 sa bo. (D) lat (exc *fq*). sy[sp]. | 51 και[2]... ουρανον ([H])[W[m]][*S*]VLM] om TW[t] s : S*. D *eabff[2]l*. sy[s]. | 52 προσκυνησαντες αυτον ([H])[W[m]][*S*]VLM] om TW[t] s : D *eabff[2]l*. sy[s]. | 53 ευλογουντες HWSL : BSC*L sa bo. sy[sl].] αινουντες T : D *eabff[2]lr[1]*.; *αιν. και ευλ. VM : rel

autem testes estis horum. 49 Et ego mitto promis-
sum Patris mei in vos; vos autem sedete in civitate
quoadusque induamini virtute ex alto.

24, 50-53 **Ascensio Domini** (Mc 16, 19-20; A 1, 9-12)

50 Eduxit autem eos foras in Bethaniam; et
elevatis manibus suis benedixit eis. 51 Et factum
est, dum benediceret illis, recessit ab eis et fereba-
tur in caelum. 52 Et ipsi adorantes regressi sunt in
Hierusalem cum gaudio magno; 53 et erant semper
in templo laudantes et benedicentes Deum. Amen

49 J 15,26; 16,7; A 1,4
51 Mc 16,19
52 J 14,28

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ

1 [1]Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος,
καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν,
καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος.
[2]Οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν.
[3]πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο,
καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν.
[4]ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν,
καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων.
[5]καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει,
καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν.

[6]Ἐγένετο ἄνθρωπος,
ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ,
ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης·
[7]οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν,
ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός,
ἵνα πάντες πιστεύσωσιν δι' αὐτοῦ.
[8]οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς,
ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός.
[9]Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν,
ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον,

1 4 ην[1] HWSVLM] εστιν T-|h|- : S sa. D *eabcff²q* aur. sy[c]. Val Naas Ip Ir Cypr Hil Aug Ambrst

SANCTUM IESU CHRISTI EVANGELIUM SECUNDUM IOHANNEM

1, 1-18 Prologus

[1] In principio erat Verbum,
et Verbum erat apud Deum,
et Deus erat Verbum.
[2] Hoc erat in principio apud Deum.
[3] Omnia per ipsum facta sunt,
et sine ipso factum est nihil, quod factum est.
[4] In ipso vita erat,
et vita erat lux hominum;
[5] et lux in tenebris lucet,
et tenebrae eam non comprehenderunt.

[6] Fuit homo
missus a Deo,
cui nomen erat Iohannes.
[7] Hic venit in testimonium,
ut testimonium perhiberet de lumine,
ut omnes crederent per illum.
[8] Non erat ille lux,
sed ut testimonium perhiberet de lumine.
[9] Erat lux vera,
quae illuminat omnem hominem

1,1 1 J 1,1s; J 17,5; Ap 19,13
2 Pr 8,22; Sap 9,9
3 C 1,16s; Hb 1,2
4 J 5,26
5 J 3,19
6 L 1,13-17.57-80; **Mt 3,1; Mc 1,4**
7s **L 3,15ss; J 1,20-34**

ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον.
10 ἐν τῷ κόσμῳ ἦν,
καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο,
καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω.
11 εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν,
καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον.
12 ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν,
ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν
τέκνα Θεοῦ γενέσθαι,
τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ,
13 οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων
οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς
οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρὸς
ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν.

14 Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο
καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν,
καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ,
δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ Πατρός,
πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας.
15 Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ
καὶ κέκραγεν λέγων
Οὗτος ἦν ὃν εἶπον
Ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος
ἔμπροσθέν μου γέγονεν,
ὅτι πρῶτός μου ἦν.
16 ὅτι ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ
ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν,
καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος·

15 ον ειπον ThWSVLM] ο ειπων H : B*S*C*. Ωρ.

venientem in hunc mundum.
10 In mundo erat,
et mundus per ipsum factus est,
et mundus eum non cognovit.
11 In propria venit,
et sui eum non receperunt.
12 Quotquot autem receperunt eum,
dedit eis potestatem filios Dei fieri,
his qui credunt in nomine eius,
13 qui non ex sanguinibus
neque ex voluntate carnis
neque ex voluntate viri,
sed ex Deo nati sunt.

14 Et Verbum caro factum est
et habitavit in nobis;
et vidimus gloriam eius,
gloriam quasi Unigeniti a Patre,
plenum gratiae et veritatis.
15 Iohannes testimonium perhibet de ipso
et clamat dicens.
Hic erat quem dixi:
Qui post me venturus est,
ante me factus est,
quia prior me erat.
16 Et de plenitudine eius
nos omnes accepimus,
et gratiam pro gratia.

10 J 1,3ss
12 G 3,26
13 J 3,5s
14 Is 7,14; 60,1; 1 J 4,2.15; 5,5s.20; 2 P 1,16s; L 9,32; 1 T 3,16
15 J 1,30; Mt 3,11
16 J 3,34; C 1,19

17 ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωϋσέως ἐδόθη,
ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια
διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο.
18 Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακεν πώποτε·
ὁ μονογενὴς Υἱὸς
ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πατρός,
ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

19 Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου, ὅτε ἀπέ-
στειλαν πρὸς αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεῖς
καὶ Λευίτας ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν Σὺ τίς εἶ; 20 καὶ
ὡμολόγησεν καὶ οὐκ ἠρνήσατο, καὶ ὡμολόγησεν ὅτι Ἐγὼ
οὐκ εἰμὶ ὁ Χριστός. 21 καὶ ἠρώτησαν αὐτόν Τί οὖν;
Ἠλίας εἶ σύ; καὶ λέγει Οὐκ εἰμί. Ὁ προφήτης εἶ σύ;
καὶ ἀπεκρίθη Οὔ. 22 εἶπαν οὖν αὐτῷ Τίς εἶ; ἵνα ἀπό-
κρισιν δῶμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς· τί λέγεις περὶ σεαυ-
τοῦ; 23 ἔφη Ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ Εὐθύνατε
τὴν ὁδὸν Κυρίου, καθὼς εἶπεν Ἠσαΐας ὁ προφήτης.
24 Καὶ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων. 25 καὶ ἠρώ-
τησαν αὐτὸν καὶ εἶπαν αὐτῷ Τί οὖν βαπτίζεις εἰ σὺ οὐκ
εἶ ὁ Χριστὸς οὐδὲ Ἠλίας οὐδὲ ὁ προφήτης; 26 ἀπεκρίθη
αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων Ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος
ὑμῶν στήκει ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, 27 ὁ ὀπίσω μου ἐρχό-

---

18 o[1] T -|h|- SV] om HWLM : BS*C*L bo. 423. | υιος TS] *θεος HWsVLM : BSC*L 33 850 sa bo. sy[phm]. Val Theodot Ωρ Did Nys Cyr Epiph Hier | 19 προς αυτον HWSVLM : BC*Ψ 33 579 892 sa bo. *abc* (lat). sy[cph]. (Θ *f*13. 213) 1071 (157) 713 (XA) 249 arm] om T : rel | 21 τι ουν: Ηλιας ει συ *S*VM[2]] τι ουν; συ Ηλ. ει H ([συ]), sLM[1] : C*Ψ 33. (*e*)*ff*[2]*l*. sy[s] arm; συ ουν τι; Ηλ. ει Ws : B.; τι ουν; Ηλ. ει Ts : SL 850. *a*. 0141. sy[p] | και[2] HWSVLM] om T : S bo. *abr*[1] | 27 ο TWSVLM] om H*L* : p[5] BS*. 0141.

17 Quia lex per Moysen data est,
gratia et veritas
per Iesum Christum facta est.
18 Deum nemo vidit umquam:
unigenitus Filius,
qui est in sinu Patris,
ipse enarravit.

CHRISTI VITA PUBLICA

1, 19-28 Iohannis testimonium ad legatos iudaeorum

19 Et hoc est testimonium Iohannis, quando
miserunt Iudaei ab Hierosolymis sacerdotes et
levitas ad eum ut interrogarent eum: Tu quis es?
20 Et confessus est et non negavit; et confessus
est: quia Non sum ego Christus. 21 Et interroga-
verunt eum: Quid ergo? Helias es tu? Et dixit:
Non sum. Propheta es tu? Et respondit: Non.
22 Dixerunt ergo ei: Quis es ut responsum demus
his, qui miserunt nos? quid dicis de teipso? 23 Ait:

Ego *vox clamantis in deserto:*
Dirigite viam Domini,

sicut dixit Esaias propheta. 24 Et qui missi fuerant,
erant ex pharisaeis. 25 Et interrogaverunt eum et
dixerunt ei: Quid ergo baptizas, si tu non es Christus
neque Helias neque Propheta? 26 Respondit eis
Iohannes dicens: Ego baptizo in aqua; medius
autem vestrum stetit, quem vos nescitis. 27 Ipse

---

17 R 6,14; 10,4; Ex 34,6; Ps 24,10; 39,11; 84,11 | 18 J 6,46; 1 J 4,12; Mt 11,27; L 10,22; 1 T 6,16 | 20 A 13,25 | 21 Dt 18,15; J 6,14;7,40 | 23 Is 40,3; Mt 3,3 | 25 Mt 21,25 | 26 Mt 3,11; Mc 1,7s

μενος, οὗ οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα
τοῦ ὑποδήματος. 28 Ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν
τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν ὁ Ἰωάννης βαπτίζων. 29 Τῇ
ἐπαύριον βλέπει τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ
λέγει Ἴδε ὁ Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν
τοῦ κόσμου. 30 οὗτός ἐστιν ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εἶπον Ὀπίσω
μου ἔρχεται ἀνὴρ ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός
μου ἦν. 31 κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ
τῷ Ἰσραὴλ διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν ὕδατι βαπτίζων.
32 Καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης λέγων ὅτι Τεθέαμαι τὸ
Πνεῦμα καταβαῖνον ὡς περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ
ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν. 33 κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ' ὁ
πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν Ἐφ'
ὃν ἂν ἴδῃς τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν,
οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ. 34 κἀγὼ
ἑώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.
35 Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἱστήκει ὁ Ἰωάννης καὶ ἐκ τῶν
μαθητῶν αὐτοῦ δύο, 36 καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπα-
τοῦντι λέγει Ἴδε ὁ Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ. 37 καὶ ἤκουσαν
αὐτοῦ οἱ δύο μαθηταὶ λαλοῦντος καὶ ἠκολούθησαν τῷ
Ἰησοῦ. 38 στραφεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος αὐτοὺς
ἀκολουθοῦντας λέγει αὐτοῖς Τί ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπαν
αὐτῷ Ῥαββί, (ὃ λέγεται μεθερμηνευόμενον Διδάσκα-

27 εγω T[H]WSVLM] om : p[5] SCL bo. q. 565. 1071 N 249 arm | 28 ο TH[S]VLM : p[5] BSWC 1241.] *om Ws : rel | 30 υπερ THWS VLM : p[5] BS*C*W.] *περι s : rel | 31 εν THWsVLM : BSCLΨW 083 33 579 892. Θ f1 69 124. 1071 ΛPG 053 249] + τῳ S : rel | 34 υιος THWSVlM]* εκλεκτος -|h|-L : p[5] S* (sa). e(a)bff[2]. sy[sc]. Amb | 35 ο TWSVLM] om H : BL. 28. | 37 και[1] HWSVLM] om T : S*Ψ 850 sa. f1. arm | αυτου / οι δυο μαθηται SVM] ∽ THWL : p[5?] BS bo. b. 1071. sy[p].; ∽ οι δυο αυτ. μαθ. h : p[5?] C*LΨW 083 33 579. 213 X 0141 | 38 δε[1] HWSVLM : p[5..]] om T : S* 083. 28 22 124 ΜΛΓVΩΕΙ Η arm | μεθερμηνευομενον HWSVLM : BS[c]CLΨW 33 579 892. 544.

est, qui post me venturus est, qui ante me factus
est: cuius ego non sum dignus ut solvam eius
corrigiam calceamenti. 28 Haec in Bethania facta
sunt trans Iordanem, ubi erat Iohannes baptizans.

1, 29-34 **Novum Iohannis testimonium**

29 Altera die vidit Iohannes Iesum venientem
ad se et ait: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit pec-
catum mundi. 30 Hic est, de quo dixi: Post me
venit vir, qui ante me factus est, quia prior me
erat. 31 Et ego nesciebam eum; sed ut manifestetur
in Israhel, propterea veni ego in aqua baptizans.
32 Et testimonium perhibuit Iohannes dicens: quia
Vidi Spiritum descendentem quasi columbam de
caelo, et mansit super eum. 33 Et ego nesciebam
eum; sed qui misit me baptizare in aqua, ille mihi
dixit: Super quem videris Spiritum descendentem
et manentem super eum, hic est qui baptizat in
Spiritu sancto. 34 Et ego vidi, et testimonium
perhibui quia hic est Filius Dei.

1, 35-40 **Primi discipuli**

35 Altera die iterum stabat Iohannes et ex
discipulis eius duo. 36 Et respiciens Iesum ambu-
lantem dicit: Ecce agnus Dei. 37 Et audierunt
eum duo discipuli loquentem et secuti sunt Iesum.
38 Conversus autem Iesus et videns eos sequentes
se dicit eis: Quid quaeritis? Qui dixerunt ei: Rabbi
(quod dicitur interpretatum Magister), ubi ha-

27 J 3,26; A 13,25 | 28 Mt 3,6.13 | 29 J 1,36; Is 53,7 | 30 J 1,15.27 | 32 Mt 3,16; Mc 1,10; L 3,22 | 34 Mt 3,17 | 36 J 1,29; Is 53,7

λε,) ποῦ μένεις; 39 λέγει αὐτοῖς ⸀Ἔρχεσθε καὶ ὄψεσθε.
ἦλθαν οὖν καὶ εἶδαν ποῦ μένει, καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν
τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὥρα ἦν ὡς δεκάτη. 40 ⸀Ἦν ⸀Ἀν-
δρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν
ἀκουσάντων παρὰ ⸂Ἰωάννου καὶ ἀκολουθησάντων αὐτῷ·
41 εὑρίσκει οὗτος πρῶτον τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σίμωνα
καὶ λέγει αὐτῷ Εὑρήκαμεν τὸν Μεσσίαν (ὅ ἐστιν
μεθερμηνευόμενον Χριστός). 42 ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν
Ἰησοῦν. ἐμβλέψας αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Σὺ εἶ Σίμων
ὁ υἱὸς Ἰωάννου, σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς (ὃ ἑρμηνεύεται
Πέτρος). 43 Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν
Γαλιλαίαν, καὶ εὑρίσκει Φίλιππον. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς ⸀Ἀκολούθει μοι. 44 ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθ-
σαϊδά, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου. 45 εὑρίσκει
Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ καὶ λέγει αὐτῷ ⸀Ὃν ἔγραψεν
Μωϋσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφῆται εὑρήκαμεν, Ἰησοῦν
τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσὴφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέθ. 46 καὶ εἶπεν
αὐτῷ Ναθαναήλ Ἐκ Ναζαρὲθ δύναταί τι ἀγαθὸν εἶναι;
λέγει αὐτῷ Φίλιππος Ἔρχου καὶ ἴδε. 47 εἶδεν ὁ Ἰησοῦς
τὸν Ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει περὶ
αὐτοῦ Ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλίτης, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστιν.
48 λέγει αὐτῷ Ναθαναήλ Πόθεν με γινώσκεις; ἀπεκρίθη
Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι
ὄντα ὑπὸ τὴν συκῆν εἶδόν σε. 49 ἀπεκρίθη αὐτῷ Ναθα-

1071 157 713 472 NPAX 0141 249] ερμην. T : rel | 39 οψεσθε THWS VM : $\mathfrak{p}^5$ BC*LΨ*W 33 579. sy[scph]. *f*1. 053 Ωρ] *ιδετε L : rel | 41 πρωτον HWSVLM : BS[c]Ψ 083 33 sa bo. lat. Θ 28 *f*1 *f*13. 713 MAΠX 053 430 sy[pih] arm] πρωτος T : rel | 45 τον[2] S] om THWVLM : BS 33 579. 0141. | 46 και[1] HWSVLM] om T : S sa. *eab*. sy[sp]. 71 arm | αυτῳ[2] TSVL] + ο HWM : BL 33 579. 7 659 0141. | 47 ο WSV] om THLM : B. 1071 ΓΩ 028 H | 49 αυτῳ Ναθαναηλ THWsLM : BLW 33 579 1241 sa. (*e*)*b*. 0141 249] + και λεγει [*S*]V : null codd; + και ειπεν s : (S): *aff*[2]*l*. vg. 28 124. X arm; ω Ναθ. και λεγει αυτῳ

bitas? 39 Dicit eis: Venite et videte. Venerunt,
et viderunt ubi maneret, et apud eum manserunt
die illo; hora autem erat quasi decima. 40 Erat
autem Andreas frater Simonis Petri unus ex duo-
bus, qui audierant a Iohanne et secuti fuerant eum.

1, 41-42 Andreas fratrem ducit ad Iesum

41 Invenit hic primum fratrem suum Simonem
et dicit ei: Invenimus Messiam (quod est interpre-
tatum Christus). 42 Et adduxit eum ad Iesum.
Intuitus autem eum Iesus dixit: Tu es Simon filius
Iona, tu vocaberis Cephas (quod interpretatur Pe-
trus).

1, 43-51 Philippus et Nathanael

43 In crastinum voluit exire in Galilaeam et
invenit Philippum. Et dicit ei Iesus: Sequere me.
44 Erat autem Philippus a Bethsaida, civitate
Andreae et Petri. 45 Invenit Philippus Nathanael,
et dicit ei: Quem scripsit Moyses in lege et pro-
phetae invenimus, Iesum filium Ioseph a Nazareth,
46 Et dixit ei Nathanael: A Nazareth potest aliquid
boni esse? Dicit ei Philippus: Veni et vide. 47 Vidit
Iesus Nathanael venientem ad se et dicit de eo:
Ecce vere Israhelita, in quo dolus non est. 48 Dicit

---

40 Mt 4,18ss
42 Mt 16,18; Mc 3,16; L 6,14
43 Mt 8,22; 9,9; L 9,59
45 Dt 18,18; Is 7,14; 53,2; Jr 23,5; Ez 34,23
46 J 7,41.52
47 Gn 32,29

ναήλ ˢῬαββί, σὺ εἶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ Βασιλεὺς εἶ
τοῦ Ἰσραήλ. 50 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὅτι
εἶπόν σοι ὅτι εἶδόν σε ὑποκάτω τῆς συκῆς, πιστεύεις;
μείζω τούτων ὄψῃ. 51 καὶ λέγει αὐτῷ Ἀμὴν ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγότα καὶ τοὺς ἀγγέλους
τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν Υἱὸν
τοῦ ἀνθρώπου.

2 1 Καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾷ τῆς
Γαλιλαίας, καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ· 2 ἐκλήθη
δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον.
3 καὶ ὑστερήσαντος οἴνου λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς
αὐτόν Οἶνον οὐκ ἔχουσιν. 4 καὶ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς
Τί ἐμοὶ καὶ σοί, γύναι; οὔπω ἥκει ἡ ὥρα μου. 5 λέγει ἡ
μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις Ὅ τι ἂν λέγῃ ὑμῖν, ποιή-
σατε. 6 ἦσαν δὲ ἐκεῖ λίθιναι ὑδρίαι ἓξ κατὰ τὸν καθα-
ρισμὸν τῶν ˢἸουδαίων κείμεναι, χωροῦσαι ἀνὰ μετρητὰς
δύο ἢ τρεῖς. 7 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Γεμίσατε τὰς
ὑδρίας ὕδατος. καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως ἄνω. 8 καὶ
λέγει αὐτοῖς ˢἈντλήσατε νῦν καὶ φέρετε τῷ ἀρχιτρι-
κλίνῳ. οἱ δὲ ἤνεγκαν. 9 ὡς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρίκλι-
νος τὸ ὕδωρ οἶνον γεγενημένον, καὶ οὐκ ᾔδει πόθεν
ἐστίν, οἱ δὲ διάκονοι ᾔδεισαν οἱ ἠντληκότες τὸ ὕδωρ,
φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρίκλινος 10 καὶ λέγει αὐτῷ
Πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθησιν, καὶ ὅταν

s : pler | 50 οτι² THW[S]LM : BSLWΨ. *abr¹*. *f*13. 157 AG 850 0141 sy^phi] om sV : rel | 51 υμιν THWsLM : BSLW 579. sa bo. *abcfff²l*. vg. 850 0141 arm] * + απ αρτι [S]V : rel | 2 1 τριτη ημερα hW : B. *ebqr¹*. Θ *f*13. U.] * ημερα τη τριτη THSVLM : rel | 3 υστερησαντος οινου HWSVM] οινον ουκ ειχον οτι συνετελεσθη οινος του γαμου· ειτα T-|h|-L : S*. *abff²r¹(el)*. (sy^hm). Gaud | οινον ουκ εχουσιν HWSVLM] οινος ουκ εστιν T : S*. sy^ph. | 4 και¹ HWSVLM : BS^cLΔW 0162 33 892 1241 bo. lat (exc *a*). Θ *f*13. 1071 UAKΠGX 249 0141 sy^hi arm] om T : rel

ei Nathanael: Unde me nosti? Respondit Iesus
et dixit ei: Priusquam te Philippus vocaret, cum
esses sub ficu vidi te. 49 Respondit ei Nathanael
et ait: Rabbi, tu es Filius Dei, tu es rex Israhel.
50 Respondit Iesus et dixit ei: Quia dixi tibi: Vidi
te sub ficu, credis? maius his videbis. 51 Et dicit
ei: Amen, amen dico vobis, videbitis caelum aper-
tum, et angelos Dei ascendentes et descendentes
supra Filium hominis.

2, 1-12 Nuptiae in Cana Galilaeae

1 Et die tertia nuptiae factae sunt in Cana
Galilaeae; et erat mater Iesu ibi. 2 Vocatus est
autem et Iesus et discipuli eius ad nuptias. 3 Et
deficiente vino, dicit mater Iesu ad eum: Vinum
non habent. 4 Et dicit ei Iesus: Quid mihi et tibi
est, mulier? nondum venit hora mea. 5 Dicit
mater eius ministris: *Quodcumque dixerit vobis,
facite.* 6 Erant autem ibi lapideae hydriae sex
positae secundum purificationem Iudaeorum, ca-
pientes singulae metretas binas vel ternas. 7 Dicit
eis Iesus: Implete hydrias aqua. Et impleverunt
eas usque ad summum. 8 Et dicit eis Iesus: Hauri-
te nunc et ferte architriclino. Et tulerunt 9 Ut
autem gustavit architriclinus aquam vinum factam,
et non sciebat unde esset, ministri autem sciebant,
qui hauserant aquam, vocat sponsum architricli-
nus 10 et dicit ei: Omnis homo primum bonum

49 2 Sm 7,14; J 6,69; Ps 2,7; Mt 14,33; 16,16
51 Gn 28,12; Mt 4,11; Mc 1,13
2,1 J 1,43
4 J 19,26; Mt 12,48; Mc 1,24
5 Gn 41,55
6 Mc 7,3s

μεθυσθῶσιν, τότε τὸν ἐλάσσω· σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν
οἶνον ἕως ἄρτι. 11 Ταύτην ἐποίησεν ἀρχὴν τῶν σημείων
ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐφανέρωσεν τὴν
δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ.

12 Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καφαρναοὺμ αὐτὸς καὶ ἡ
μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,
καὶ ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας.
13 Καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη
εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦς. 14 καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς
πωλοῦντας βόας καὶ πρόβατα καὶ περιστερὰς καὶ τοὺς
κερματιστὰς καθημένους, 15 καὶ ποιήσας φραγέλλιον ἐκ
σχοινίων πάντας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, τά τε πρόβατα
καὶ τοὺς βόας, καὶ τῶν κολλυβιστῶν ἐξέχεεν τὸ κέρμα
καὶ τὰς τραπέζας ἀνέτρεψεν, 16 καὶ τοῖς τὰς περιστερὰς
πωλοῦσιν εἶπεν Ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν, μὴ ποιεῖτε τὸν
οἶκον τοῦ Πατρός μου οἶκον ἐμπορίου. 17 ἐμνήσθησαν
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι γεγραμμένον ἐστίν Ὁ ζῆλος τοῦ
οἴκου σου καταφάγεταί με. 18 ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰου-
δαῖοι καὶ εἶπαν αὐτῷ Τί σημεῖον δεικνύεις ἡμῖν, ὅτι
ταῦτα ποιεῖς; 19 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς
Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ
αὐτόν. 20 εἶπαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι Τεσσεράκοντα καὶ ἓξ
ἔτεσιν οἰκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέ-
ραις ἐγερεῖς αὐτόν; 21 ἐκεῖνος δὲ ἔλεγεν περὶ τοῦ ναοῦ

---

10 τοτε WSVM] *om THL : BS*LW 083 579 (sa bo). *eaff²lq.* 157 ¦ 014 | 12 αυτου² TL] om HWSVM : BLΨ 083 0162. *eac*. 1071 0141 | 15 το κερμα TSVLM] *τα κερματα HWs : BLW 083 0162 33 579 sa bo. *bq*. 213 X 0141 arm Ωρ Eus | ανετρεψεν *H*WL : BW 0162. Π^c X 430 Ωρ Cyr] *ανεστρ. ThSVM : pler | 17 γεγραμμενον εστιν THSV LM : 0162...] ∽ W : B 1241. | 19 εν T[H]WSVLM] om : B. | 20 οικοδομηθη THWVLM] ῳκ. S

vinum ponit, et cum inebriati fuerint, tunc id
quod deterius est; tu autem servasti bonum vinum
usque adhuc. 11 Hoc fecit initium signorum Iesus
in Cana Galilaeae, et manifestavit gloriam suam,
et crediderunt in eum discipuli eius.
12 Post hoc descendit Capharnaum ipse et mater
eius et fratres eius et discipuli eius, et ibi manse-
runt non multis diebus.

2, 13-22 Eicit e templo vendentes

13 Et prope erat pascha Iudaeorum, et ascen-
dit Iesus Hierosolymam; 14 et invenit in templo
vendentes boves et oves et columbas, et nummu-
larios sedentes. 15 Et cum fecisset quasi flagellum
de funiculis, omnes eiecit de templo, oves quoque
et boves, et nummulariorum effudit aes et mensas
subvertit. 16 Et his qui columbas vendebant dixit:
Auferte ista hinc, et nolite facere domum Patris
mei domum negotiationis. 17 Recordati sunt vero
discipuli eius quia scriptum est: *Zelus domus tuae
comedit me.* 18 Responderunt ergo Iudaei et dixe-
runt ei: Quod signum ostendis nobis quia haec
facis? 19 Respondit Iesus et dixit eis: Solvite
templum hoc, et in tribus diebus excitabo illud.
20 Dixerunt ergo Iudaei: Quadraginta et sex annis
aedificatum est templum hoc, et tu in tribus
diebus excitabis illud? 21 Ille autem dicebat de

---

11 J 1,14; 11,40
12 Mt 4,13
14 Mt 21,12s; Mc 11,15ss; L 19,45s
16 Zch 14,21; L 2,49
17 Ps 68,10
18 Mt 21,23
19 Mt 26,61; 27,40
21 1 C 3,17; 6,19

τοῦ σώματος αὐτοῦ. 22 ὅτε οὖν ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἐμνή-
σθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι τοῦτο ἔλεγεν, καὶ ἐπί-
στευσαν τῇ γραφῇ καὶ τῷ λόγῳ ὃν εἶπεν ὁ Ἰησοῦς.
23 Ὡς δὲ ἦν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐν τῷ πάσχα ἐν
τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, θεω-
ροῦντες αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει· 24 αὐτὸς δὲ ὁ Ἰησοῦς
οὐκ ἐπίστευεν αὐτὸν αὐτοῖς διὰ τὸ αὐτὸν γινώσκειν
πάντας, 25 καὶ ὅτι οὐ χρείαν εἶχεν ἵνα τις μαρτυρήσῃ
περὶ τοῦ ἀνθρώπου· αὐτὸς γὰρ ἐγίνωσκεν τί ἦν ἐν τῷ
ἀνθρώπῳ.
3 1 Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικόδημος
ὄνομα αὐτῷ, ἄρχων τῶν Ἰουδαίων· 2 οὗτος ἦλθεν πρὸς
αὐτὸν νυκτὸς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ῥαββί, οἴδαμεν ὅτι
ἀπὸ Θεοῦ ἐλήλυθας διδάσκαλος· οὐδεὶς γὰρ δύναται
ταῦτα τὰ σημεῖα ποιεῖν ἃ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ᾖ ὁ Θεὸς
μετ' αὐτοῦ. 3 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀμὴν
ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται
ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. 4 λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ
Νικόδημος Πῶς δύναται ἄνθρωπος γεννηθῆναι γέρων
ὤν; μὴ δύναται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δεύ-
τερον εἰσελθεῖν καὶ γεννηθῆναι; 5 ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς
Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος
καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν
τοῦ Θεοῦ. 6 τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σάρξ ἐστιν,
καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος πνεῦμά ἐστιν.
7 μὴ θαυμάσῃς ὅτι εἶπόν σοι Δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνω-

22 ον THWLM¹ : BSL 083 0125. 850 0141] *ῳ SVM² : rel | 24 ο SVM] om THWL : BL 0125 1241. 850 | αύτον HVLM, αὐτ. T] εαυτ. WS | 3 4 ο T[H]W[S][V]LM] *om s : BLWΨ 083 0125 579. Θ 28 124. 213 1071 713 NE*G 0141 249 | 5 ο [H]L : BL 083 33 892. f13. 1071 UN] om TWSVM : rel | του θεου HWSVM] των ουρανων TL : S*. e. 0141 Iust Iῥ Tert Or ps-Cl Eus

templo corporis sui. 22 Cum ergo resurrexisset a
mortuis, recordati sunt discipuli eius quia hoc
dicebat, et crediderunt Scripturae et sermoni quem
dixit Iesus.

2, 23-25 **Fides infirma multorum**

23 Cum autem esset Hierosolymis in pascha in
die festo, multi crediderunt in nomine eius, vi-
dentes signa eius, quae faciebat. 24 Ipse autem
Iesus non credebat semetipsum eis, eo quod ipse
nosset omnes, 25 et quia opus ei non erat ut quis
testimonium perhiberet de homine; ipse enim
sciebat quid esset in homine.

3, 1-21 **Nicodemus venit ad Iesum**

1 Erat autem homo ex pharisaeis, Nicode-
mus nomine, princeps Iudaeorum. 2 Hic venit
ad Iesum nocte et dixit ei: Rabbi, scimus quia a
Deo venisti magister, nemo enim potest haec
signa facere, quae tu facis, nisi fuerit Deus cum
eo 3 Respondit Iesus et dixit ei: Amen, amen dico
tibi, nisi quis renatus fuerit denuo, non potest
videre regnum Dei. 4 Dicit ad eum Nicodemus:
Quomodo potest homo nasci, cum sit senex?
numquid potest in ventrem matris suae iterato
introire et renasci? 5 Respondit Iesus: Amen,
amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua
et Spiritu sancto, non potest introire in regnum
Dei. 6 Quod natum est ex carne, caro est; et quod
natum est ex spiritu, spiritus est. 7 Non mireris
quia dixi tibi: oportet vos nasci denuo. 8 Spiritus

24s L 16,15 | 3,1 J 7,50; 19,30 | 2 Mt 22,16 | 3 1 P 1,23 | 5 Ez 36.25ss; E 5,26; Tt 3,5; 1 J 3,9; 5,1 | 6 J 1,13; Gn 5,3

θεν. 8 τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ
ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει·
οὕτως ἐστὶν πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Πνεύματος.
9 ἀπεκρίθη Νικόδημος καὶ εἶπεν αὐτῷ· Πῶς δύναται
ταῦτα γενέσθαι; 10 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Σὺ
εἶ ὁ διδάσκαλος τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις;
11 ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι ὅτι ὃ οἴδαμεν λαλοῦμεν καὶ ὃ
ἑωράκαμεν μαρτυροῦμεν, καὶ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ
λαμβάνετε. 12 εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύε-
τε, πῶς ἐὰν εἴπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια πιστεύσετε; 13 καὶ
οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρα-
νοῦ καταβάς, ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ.
14 καὶ καθὼς Μωϋσῆς ὕψωσεν τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ,
οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, 15 ἵνα πᾶς
ὁ πιστεύων ἐν αὐτῷ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. 16 Οὕτως γὰρ
ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ
τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ
ἀπόληται ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. 17 οὐ γὰρ ἀπέστειλεν
ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν εἰς τὸν κόσμον ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον,
ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. 18 ὁ πιστεύων εἰς
αὐτὸν οὐ κρίνεται· ὁ δὲ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι
μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ
Θεοῦ. 19 αὕτη δέ ἐστιν ἡ κρίσις, ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν
εἰς τὸν κόσμον καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ
σκότος ἢ τὸ φῶς· ἦν γὰρ αὐτῶν πονηρὰ τὰ ἔργα. 20 πᾶς
γὰρ ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται

8 εκ THWSVLM] + του υδατος και -|h|- : S. *eabff²r¹* sy^sc. | 13 ο ων εν τῳ ουρανῳ T -|h|- W^m V*L*| om HW^t SLM : BSLW 083 33 1241. Did Cyr Or | 15 εν αυτῳ THWsVLM : BW 083. *cl.* vg^w. 0141] *εις αυτον *S* : pler | 16 αυτου SVM| om THWL : BS*W. | 17 υιον THWSLM : BSLW 083. 565 *f*1.] + αυτου V : rel | 18 δε SVM : p^36...] *om THWL : BSW. *ff²l*.

ubi vult spirat; et vocem eius audis, sed nescis
unde veniat aut quo vadat; sic est omnis qui na-
tus est ex Spiritu. 9 Respondit Nicodemus et
dixit ei: 10 Quomodo possunt haec fieri? Respon-
dit Iesus et dixit ei: Tu es magister in Israhel
et haec ignoras? 11 Amen, amen dico tibi, quia
quod scimus loquimur, et quod vidimus testamur
et testimonium nostrum non accipitis. 12 Si terrena
dixi vobis, et non creditis, quomodo, si dixero
vobis caelestia, credetis? 13 Et nemo ascendit in
caelum, nisi qui descendit de caelo, Filius hominis,
qui est in caelo. 14 Et sicut Moyses exaltavit
serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium
hominis; 15 ut omnis, qui credit in ipsum, non
pereat, sed habeat vitam aeternam. 16 Sic enim
Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum
daret; ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed
habeat vitam aeternam. 17 Non enim misit Deus
Filium suum in mundum, ut iudicet mundum,
sed ut salvetur mundus per ipsum. 18 Qui credit
in eum, non iudicatur; qui autem non credit,
iam iudicatus est; quia non credit in nomine uni-
geniti Filii Dei. 19 Hoc est autem iudicium, quia
lux venit in mundum, et dilexerunt homines magis
tenebras quam lucem; erant enim eorum mala
opera. 20 Omnis enim, qui male agit, odit lucem

8 Eccl 11,5
11 J 7,15; 8,26ss; 12,49
12 Sap 9,16
13 Pr 30,4; E 4,9
14 Nu 21,8s; J 8,28; 12,32ss; 18,32
16 R 5,8; 8,32; 1 J 4,9
17 J 5,22; 12,47; L 19,10; A 17,31
18 J 3,36; 5,24
19 J 1,5.9ss; 12,48
20 E 5,13

πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ. 21 ὁ δὲ
ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανε-
ρωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα ὅτι ἐν Θεῷ ἐστιν εἰργασμένα.

22 Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
εἰς τὴν Ἰουδαίαν γῆν, καὶ ἐκεῖ διέτριβεν μετ' αὐτῶν
καὶ ἐβάπτιζεν. 23 ἦν δὲ καὶ Ἰωάννης βαπτίζων ἐν
Αἰνὼν ἐγγὺς τοῦ Σαλίμ, ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ, καὶ
παρεγίνοντο καὶ ἐβαπτίζοντο· 24 οὔπω γὰρ ἦν βεβλη-
μένος εἰς τὴν φυλακὴν ὁ Ἰωάννης. 25 Ἐγένετο οὖν
ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου μετὰ Ἰουδαίου περὶ
καθαρισμοῦ. 26 καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ εἶπαν
αὐτῷ Ῥαββί, ὃς ἦν μετὰ σοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ᾧ
σὺ μεμαρτύρηκας, ἴδε οὗτος βαπτίζει καὶ πάντες ἔρχον-
ται πρὸς αὐτόν. 27 ἀπεκρίθη Ἰωάννης καὶ εἶπεν Οὐ
δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδὲν ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον
αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. 28 αὐτοὶ ὑμεῖς μοι μαρτυρεῖτε
ὅτι εἶπον Οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστός, ἀλλ' ὅτι Ἀπεσταλ-
μένος εἰμὶ ἔμπροσθεν ἐκείνου. 29 Ὁ ἔχων τὴν νύμφην
νυμφίος ἐστίν· ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου, ὁ ἑστηκὼς καὶ
ἀκούων αὐτοῦ, χαρᾷ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου.
αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρωται. 30 ἐκεῖνον δεῖ αὐ-
ξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι. 31 Ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος
ἐπάνω πάντων ἐστίν· ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς ἐκ τῆς γῆς
ἐστιν καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ. ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος
ἐπάνω πάντων ἐστίν· 32 ὃ ἑώρακεν καὶ ἤκουσεν, τοῦτο

23 και[1] TWSVLM] * + ο [H] : BW. Θ. N | 24 ο SVM] om TH WL : BS*. 280 | 25 Ιουδαιου THWSVLM] *-ιων h : S* sa bo. lat sy[cl]. Θ 565 f1 f13. 1071 Λ°ΠG 850 0141 Ωρ | 28 ειπον TWSVLM] + εγω [H] : B. | 31 επανω παντων εστιν[2] HW[S]VM : p[36]...] om ThsL : S* sa. D eabff[2]lr[1]. sy[c]. 565 f1. arm | 32 τουτο HWSVM : p[36]...] om ThL : S bo. D eabff[2]l. sy[scp]. 565 28 f1. 4 660 138 arm

et non venit ad lucem, ut non arguantur opera
eius; 21 qui autem facit veritatem, venit ad lucem,
ut manifestentur opera eius, quia in Deo sunt
facta.

3, 22-24 Praedicat Iesus in Iudaea

22 Post haec venit Iesus et discipuli eius in
terram Iudaeam, et illic demorabatur cum eis et
baptizabat. 23 Erat autem et Iohannes baptizans
in Aennon iuxta Salim, quia aquae multae erant
illic, et veniebant et baptizabantur; 24 nondum
enim missus fuerat Iohannes in carcerem.

3, 25-36 Postremum Iohannis testimonium

25 Facta est autem quaestio ex discipulis Iohan-
nis cum Iudaeis de purificatione. 26 Et venerunt
ad Iohannem et dixerunt ei: Rabbi, qui erat tecum
trans Iordanem, cui tu testimonium perhibuisti,
ecce hic baptizat, et omnes veniunt ad eum.
27 Respondit Iohannes et dixit: Non potest homo
accipere quidquam, nisi fuerit ei datum de caelo.
28 Ipsi vos mihi testimonium perhibetis, quod di-
xerim: Non sum ego Christus, sed quia missus sum
ante illum. 29 Qui habet sponsam, sponsus est; ami-
cus autem sponsi, qui stat et audit eum, gaudio
gaudet propter vocem sponsi. 30 Hoc ergo gaudium
meum impletum est. 30 Illum oportet crescere, me
autem minui. 31 Qui desursum venit, super omnes
est. Qui est de terra, de terra est et de terra loqui-
tur; qui de caelo venit, super omnes est. 32 Et quod

22 J 4,1ss | 23 Mt 4,12 | 24 L 3,19s | 26 J 1,26-34 | 27 Hb 5,4 28 J 1,20.23.27; Mc 1,2; Mt 11,10 | 29 Mt 9,15; 22,2 | 30 2 Sm 3,1 | 31 J 8,23 | 32 J 3,11

μαρτυρεῖ· καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει·
33 ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι ὁ Θεὸς
ἀληθής ἐστιν. 34 ὃν γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὰ ῥήματα
τοῦ Θεοῦ λαλεῖ· οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσιν τὸ Πνεῦμα.
35 ὁ Πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν Υἱόν, καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ
χειρὶ αὐτοῦ. 36 ὁ πιστεύων εἰς τὸν Υἱὸν ἔχει ζωὴν
αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπειθῶν τῷ Υἱῷ οὐκ ὄψεται ζωήν, ἀλλ' ἡ
ὀργὴ τοῦ Θεοῦ μένει ἐπ' αὐτόν.

4 1 Ὡς οὖν ἔγνω ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι
ὅτι Ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ
Ἰωάννης, — 2 καίτοιγε Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτιζεν ἀλλ'
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, — 3 ἀφῆκεν τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἀπῆλθεν
πάλιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. 4 Ἔδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι
διὰ τῆς Σαμαρείας. 5 ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς Σαμα-
ρείας λεγομένην Συχάρ, πλησίον τοῦ χωρίου ὃ ἔδωκεν
Ἰακὼβ Ἰωσὴφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ· 6 ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ
Ἰακώβ. ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακὼς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας
ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ· ὥρα ἦν ὡς ἕκτη. 7 ἔρχε-
ται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀντλῆσαι ὕδωρ. λέγει αὐτῇ
ὁ Ἰησοῦς Δός μοι πιεῖν· 8 οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπε-
ληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσιν. 9 λέ-
γει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρῖτις Πῶς σὺ Ἰουδαῖος
ὢν παρ' ἐμοῦ πιεῖν αἰτεῖς γυναικὸς Σαμαρίτιδος οὔσης;
οὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρίταις. 10 ἀπεκρίθη

34 διδωσιν THWSLM : BSC*LW 083 33 579. *ebfl*. 565 *f*1. 213 850 0141] + ο θεος V : rel | 36 δε HWSVLM] om T : S*. *eaff*^{2}*l*. | 4 1 Ιησους T : S 1241 bo. D lat (exc *fq*). sy^{cph*}. Θ 565 *f*1. Λ 138 arm Ta] *κυριος HWSVLM : rel | η T[H]WSVLM] om : B*LWΨ 579 892. ΓAG 850 397 | 3 παλιν THSVLM : B^{c}SCL 083 33 892 1241 sa bo. D lat (exc *q*) sy^{scpl}. 565 *f*1 *f*13. 213 1071 713 1604 M 053 850 0141] om W : rel | 5 Ιακωβ TSVM] + τῳ [H]WL : BS. | 6 ως THWSLM : BS*CLΨW 33. D. Θ. 713 4 NAΠ^{c} 850.] ωσει V : rel | 7.9.10. πιειν SV] πειν THWLM | 9 ουν HWSVLM] om T : S* 579 sa bo. sy^{scp}. 565 *f*1:

vidit et audivit, hoc testatur; et testimonium eius
nemo accipit. 33 Qui accepit eius testimonium, sig-
navit quia Deus verax est. 34 Quem enim misit
Deus, verba Dei loquitur; non enim ad mensuram
dat Deus Spiritum. 35 Pater diligit Filium, et omnia
dedit in manu eius. 36 Qui credit in Filium, habet
vitam aeternam; qui autem incredulus est Filio,
non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum

4, 1-4 Reditus in Galilaeam

1 Ut ergo cognovit Iesus quia audierunt pha-
risaei quod Iesus plures discipulos facit et bapti-
zat quam Iohannes, 2 quamquam Iesus non bapti-
zaret sed discipuli eius, 3 reliquit Iudaeam et abiit
iterum in Galilaeam. 4 Oportebat autem eum
transire per Samariam.

4, 5-27 Colloquium cum Samaritana

5 Venit ergo in civitatem Samariae, quae dicitur
Sichar, iuxta praedium, quod dedit Iacob Ioseph
filio suo. 6 Erat autem ibi fons Iacob. Iesus ergo
fatigatus ex itinere, sedebat sic supra fontem.
Hora erat quasi sexta. 7 Venit mulier de Samaria
haurire aquam. Dicit ei Iesus: Da mihi bibere.
8 Discipuli enim eius abierant in civitatem, ut
cibos emerent. 9 Dicit ergo ei mulier illa Samari-
tana: Quomodo tu, Iudaeus cum sis, bibere a me
poscis, quae sum mulier Samaritana? Non enim
coutuntur Iudaei Samaritanis. 10 Respondit / Iesus

34 J 1,33s | 35 J 5,20; 17,2; Mt 11,27 | 36 J 1,18; 20,31; 1 J 5,12 | 4,1 J 3 3,22.26 | 2 1 C 1,17 | 4 L 9,52 | 5 Gn 48,22; Jos 24,32 | 9 L 9,53 | 10 J 7,38s

Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ Εἰ ᾔδεις τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ,
καὶ τίς ἐστιν ὁ λέγων σοι Δός μοι πιεῖν, σὺ ἂν ᾔτησας
αὐτὸν καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν. 11 λέγει αὐτῷ ἡ
γυνή Κύριε, οὔτε ἄντλημα ἔχεις καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶν
βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; 12 μὴ σὺ μείζων
εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ,
καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιεν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμ-
ματα αὐτοῦ; 13 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ Πᾶς
ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν. 14 ὃς δ' ἂν
πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει
εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ δώσω αὐτῷ γενήσεται
ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον.
15 λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ
ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ μηδὲ διέρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν.
16 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Ὕπαγε φώνησον τὸν ἄνδρα σου
καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε. 17 ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν αὐτῷ
Οὐκ ἔχω ἄνδρα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Καλῶς εἶπας
ὅτι Ἄνδρα οὐκ ἔχω· 18 πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ
νῦν ὃν ἔχεις οὐκ ἔστιν σου ἀνήρ· τοῦτο ἀληθὲς εἴρηκας.
19 λέγει αὐτῷ ἡ γυνή Κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ.
20 οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν· καὶ
ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου
προσκυνεῖν δεῖ. 21 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Πίστευέ μοι,

V* 138 249 | ου... Σαμαριταις [H]WSVLM] om T : S*. D *eab*. | 11 η γυνη ThSVlM^{2}] om *HWLM*^{1} : B. sy^{s}. | ουν HWSVLM] om T : S(W) sa. D *eabff*^{2}*lr*^{1}. sy. 472. | 14 ὃ HWSVLM] * + εγω T : SW 083 33 1241. D *absg*^{1} vg. *f*13 22. MN | 15 διερχωμαι THWLM : S*.; διερχομαι : B.] *ερχωμαι V : CΔW 579. D. 565 *f*1 124. 1355 157 UΓΛ ΠV 028 850 0141; ερχομαι S : rel | 16 ο Ιησους SVl] om THWLM : BC* 33 sa achm. *a*. 0141. | τον ανδρα / σου TWSVLM] ∽ H · B. 69. 430 | 17 αυτω [HSV|LM : BC 33 1241 sa. *abff*^{2}*lr*^{1}. sy. 1071 713 1604 4 NEFGH arm] om TWs : rel | ουκ εχω / ανδρα HWSVLM] ∽ T : SC*L 1241. D *r*^{1}. 850 | ειπας WSV] -πες THLM | 21 πιστευε THWsVLM : BSC*LW. D. 565 *f*1 *f*13. 1071 138 850] πιστευσον *S* : rel

et dixit ei: Si scires donum Dei, et quis est, qui
dicit tibi: Da mihi bibere, tu forsitan petisses ab
eo, et dedisset tibi aquam vivam. 11 Dicit ei mulier:
Domine, neque in quo haurias habes, et puteus
altus est; unde ergo habes aquam vivam? 12 Num-
quid tu maior es patre nostro Iacob, qui dedit
nobis puteum, et ipse ex eo bibit et filii eius et
pecora eius? 13 Respondit Iesus et dixit ei: Omnis,
qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum; qui autem
biberit ex aqua, quam ego dabo ei, non sitiet in
aeternum; 14 sed aqua, quam ego dabo ei, fiet in eo
fons aquae salientis in vitam aeternam. 15 Dicit
ad eum mulier: Domine, da mihi hanc aquam, ut
non sitiam, neque veniam huc haurire. 16 Dicit
ei Iesus: Vade voca virum tuum et veni huc.
17 Respondit mulier, et dixit: Non habeo virum.
Dicit ei Iesus: 18 Bene dixisti, quia non habeo virum;
quinque enim viros habuisti, et nunc quem habes
non est tuus vir; hoc vere dixisti. 19 Dicit ei mulier:
Domine, video quia propheta es tu. 20 Patres
nostri in monte hoc adoraverunt, et vos dicitis,
quia Hierosolymis est locus, ubi adorare oportet.
21 Dicit ei Iesus: Mulier, crede mihi, quia venit

---

12 J 8,53
13 J 6,58
14 J 6,27.35; 7,37ss
19 1 C 14,24s
20 Dt 12,5; Ps 121

γύναι, ὅτι ἔρχεται ὥρα ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὔτε
ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ Πατρί. 22 ὑμεῖς προσ-
κυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε, ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἴδαμεν,
ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν· 23 ἀλλὰ ἔρχεται
ὥρα καὶ νῦν ἐστιν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυ-
νήσουσιν τῷ Πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ
ὁ Πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν·
24 Πνεῦμα ὁ Θεός, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν
πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. 25 λέγει αὐτῷ ἡ
γυνή Οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται, ὁ λεγόμενος Χρι-
στός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν ἅπαντα. 26 λέ-
γει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Ἐγώ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι. 27 Καὶ ἐπὶ
τούτῳ ἦλθαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμαζον ὅτι μετὰ
γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μέντοι εἶπεν Τί ζητεῖς ἢ τί
λαλεῖς μετ' αὐτῆς; 28 ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς
ἡ γυνὴ καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώ-
ποις 29 Δεῦτε ἴδετε ἄνθρωπον ὃς εἶπέν μοι πάντα ἃ
ἐποίησα· μήτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; 30 ἐξῆλθον ἐκ
τῆς πόλεως καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν. 31 Ἐν τῷ μεταξὺ
ἠρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες Ῥαββί, φάγε.
32 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν ἣν ὑμεῖς
οὐκ οἴδατε. 33 ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους
Μή τις ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; 34 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
Ἐμὸν βρῶμά ἐστιν ἵνα ποιήσω τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός
με καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. 35 οὐχ ὑμεῖς λέγετε
ὅτι Ἔτι τετράμηνός ἐστιν καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται;
ἰδοὺ λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ θεά

---

24 αυτον HSVLM²] om TWM¹ : S*. D* ff². | δει προσκυνειν HW SVLM] ∽ T : S*. D ar¹. | 25 απαντα THWsLM] παντα SV | 29 ἃ TH WSLM : BSC*. eadq.] *οσα V : rel | 34 ποιησω HSLM : BCLΨW 083 33 1241. D. Θ 565 f1 124. NKΠ 850 0141] ποιω TWV : rel

hora, quando neque in monte hoc neque in Hiero-
solymis adorabitis Patrem. 22 Vos adoratis quod
nescitis, nos adoramus quod scimus; quia salus
ex Iudaeis est. 23 Sed venit hora, et nunc est,
quando veri adoratores adorabunt Patrem in spi-
ritu et veritate. Nam et Pater tales quaerit, qui
adorent eum. 24 Spiritus est Deus, et eos, qui
adorant eum, in spiritu et veritate oportet ado-
rare. 25 Dicit ei mulier: Scio quia Messias venit,
qui dicitur Christus. Cum ergo venerit ille, nobis
annuntiabit omnia. 26 Dicit ei Iesus: Ego sum,
qui loquor tecum.

4, 27-42 **Samaritani multi credunt in Iesum**

27 Et continuo venerunt discipuli eius et mira-
bantur quia cum muliere loquebatur. Nemo tamen
dixit: Quid quaeris aut quid loqueris cum ea?
28 Reliquit ergo hydriam suam mulier, et abiit in
civitatem, et dicit illis hominibus: 29 Venite et
videte hominem, qui dixit mihi omnia quaecumque
feci: numquid ipse est Christus? 30 Exierunt ergo
de civitate et veniebant ad eum.
31 Interea rogabant eum discipuli dicentes: Rab-
bi, manduca. 32 Ille autem dicit eis: Ego cibum
habeo manducare, quem vos nescitis. 33 Dicebant
ergo discipuli ad invicem: Numquid aliquis attulit
ei manducare? 34 Dicit eis Iesus: Meus cibus est
ut faciam voluntatem eius, qui misit me, ut perfi-
ciam opus eius. 35 Nonne vos dicitis, quod adhuc
quattuor menses sunt, et messis venit? Ecce dico
vobis, levate oculos vestros et videte regiones,

---

22 4 Rg 17,29-41 | **24** R 12,1; 2 C 3,17 | **25** J 1,41 | **26** J 9,37; 10,25 | **34** J 17,4 | **35** Mt 9,37; L 10,2

σασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαί εἰσιν πρὸς θερισμὸν ἤδη.
36 ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει καὶ συνάγει καρπὸν εἰς
ζωὴν αἰώνιον, ἵνα ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων.
37 ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ἀληθινὸς ὅτι ἄλλος ἐστὶν
ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων. 38 ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς
θερίζειν ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασιν,
καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε. 39 Ἐκ δὲ
τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν
Σαμαριτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς μαρτυρούσης ὅτι
Εἶπέν μοι πάντα ἃ ἐποίησα. 40 ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐ-
τὸν οἱ Σαμαρῖται, ἠρώτων αὐτὸν μεῖναι παρ' αὐτοῖς·
καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. 41 καὶ πολλῷ πλείους
ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, 42 τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον
ὅτι Οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ
ἀκηκόαμεν, καὶ οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ Σωτὴρ
τοῦ κόσμου.
43 Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν
Γαλιλαίαν. 44 αὐτὸς γὰρ Ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν ὅτι προ-
φήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει. 45 ὅτε οὖν
ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι,
πάντα ἑωρακότες ὅσα ἐποίησεν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ
ἑορτῇ· καὶ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν.
46 Ἦλθεν οὖν πάλιν εἰς τὴν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας,
ὅπου ἐποίησεν τὸ ὕδωρ οἶνον. Καὶ ἦν τις βασιλικὸς οὗ

---

35 ηδη. WL]. ηδη THSVM | 36 ινα HWSVLM : BCLΨW 083 33 1241 sa. *eg*^{1}*r*^{1}. 565 *f*1. 213 1071 713 UN 850 0141 430 sy^{hi} arm] + και T : rel | 38 απεστειλα HWSVLM] -ταλκα T : S. D. | 42 οτι^1 T[H]WSVLM] om : BW. *bfr*^{1}. sy^c. | σην λαλιαν T*H*WSVLM] λαλ. σου h : B.] 43 εκειθεν THWSLM : BSCW 083 892 1241 bo. D *e* it sy^c. *f*13. 713 850 0141] + και απηλθεν V : pler | 45 οτε HWSVLM] ως T : S*. D.] οσα HWSVLM : BS^{c}CLΨW 33 579 1241. Θ 565 *f*1 *f*13. 213 1071 713 NAΠ^c 850 0141] α T : rel | 46 και ην *H*WSVLM] ην δε Th : SL 083 33 892 1241. D *ebff*^{2}*lq*. 213 1071 713 N 850 0141] 46.49 βασιλικος

quia albae sunt iam ad messem. 36 Et qui metit
mercedem accipit et congregat fructum in vitam
aeternam, ut et qui seminat simul gaudeat et qui
metit. 37 In hoc enim est verbum verum: quia
Alius est qui seminat, et alius est qui metit. 38 Ego
misi vos metere, quod vos non laborastis; alii
laboraverunt, et vos in labores eorum introistis.
39 Ex civitate autem illa multi crediderunt in
eum Samaritanorum propter verbum mulieris te-
stimonium perhibentis: quia Dixit mihi omnia
quaecumque feci. 40 Cum venissent ergo ad illum
Samaritani, rogaverunt eum ut ibi maneret. Et
mansit ibi duos dies. 41 Et multo plures credide-
runt in eum propter sermonem eius. 42 Et mu-
lieri dicebant: quia Iam non propter tuam loque-
lam credimus; ipsi enim audivimus et scimus quia
hic est vere Salvator mundi.

4, 43-45 **Venit Iesus in Galilaeam**

43 Post duos autem dies exiit inde et abiit in
Galilaeam. 44 Ipse enim Iesus testimonium perhi-
buit, quia propheta in sua patria honorem non
habet. 45 Cum ergo venisset in Galilaeam, excepe-
runt eum Galilaei, cum omnia vidissent quae fe-
cerat Hierosolymis in die festo; et ipsi enim vene-
rant ad diem festum.

4, 46-54 **Sanat reguli filium**

46 Venit ergo iterum in Cana Galilaeae, ubi
fecit aquam vinum. Et erat quidam regulus, cuius

---

37 Mi 6,15 | **42** 1 J 4,14 | **43** Mt 4,12 | **44** Mt 13,57; Mc 6,4' L 4,24 | **45** J 2,23 | **46** J 2,1.9

ὁ υἱὸς ἠσθένει ἐν Καφαρναούμ· 47 οὗτος ἀκούσας ὅτι
Ἰησοῦς ἥκει ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀπῆλ-
θεν πρὸς αὐτὸν καὶ ἠρώτα ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσηται
αὐτοῦ τὸν υἱόν· ἤμελλεν γὰρ ἀποθνῄσκειν. 48 εἶπεν οὖν
ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν Ἐὰν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδητε,
οὐ μὴ πιστεύσητε. 49 λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικός
Κύριε, κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου. 50 λέ-
γει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Πορεύου· ὁ υἱός σου ζῇ. ἐπίστευ-
σεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ
ἐπορεύετο, 51 ἤδη δὲ αὐτοῦ καταβαίνοντος οἱ δοῦλοι
αὐτοῦ ὑπήντησαν αὐτῷ λέγοντες ὅτι ὁ παῖς σου ζῇ.
52 ἐπύθετο οὖν τὴν ὥραν παρ' αὐτῶν ἐν ᾗ κομψότερον
ἔσχεν· εἶπαν οὖν αὐτῷ ὅτι Ἐχθὲς ὥραν ἑβδόμην ἀφῆ-
κεν αὐτὸν ὁ πυρετός. 53 ἔγνω οὖν ὁ πατὴρ ὅτι ἐκείνῃ
τῇ ὥρᾳ ἐν ᾗ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὁ υἱός σου ζῇ· καὶ
ἐπίστευσεν αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη. 54 Τουτο δὲ
πάλιν δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐλθὼν ἐκ
τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

5 1 Μετὰ ταῦτα ἦν ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη
Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα. 2 Ἔστιν δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύ-
μοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρα, ἡ ἐπιλεγομένη
Ἑβραϊστὶ Βηθεσδά, πέντε στοὰς ἔχουσα. 3 ἐν ταύταις

THWSVLM] -ισκος -|h|- : D (*da*); regulus : lat | 47 απηλθεν THW VLM] ηλθεν S : S*C 33 1241 sa bo. *eabff²l*. sy^{c}. 565 *f*1 *f*13 138 arm | 50 ον THWsLM : BS^{c}CLΨ 083 579. Θ. 4 A 850] ῳ *S*V : rel | 51 αυτου² H*L*] om TWSVlM : SLΨ 892 1241. D* lat (exc *dq*). 565 *f*1. 0141 | λεγοντες HWSLM : BL 579 892 1241 bo. 213 1293 1010 N 0141 sy^{i}] και ηγγειλαν T : S. (*dbr*¹).; και απηγγειλαν λεγοντες V : pler | σου sVL] *αυτου THW*S*M : BSCW. *cdfff²g¹lr¹*. vg. A 185 arm | 54 δε [H]WS [V]LM : BC*W 0125 1241. *f*13. 213 G] om T : rel | 5 1 η T[*S*VM]] *om HWsL : BW 0125 579 1241. D. Θ 565 28 22 *f*13. UNΛΓAKVΩ 028 G | ανεβη THWsLM : BLΨ. D. 22. 213 157 Γ 047 078 AKΠ*H] + ο [*S*]V : rel | 2 η επιλεγομενη HWSVLM] το λεγομενον T : S. | Βηθεσδα WVM] Βηθζαθα THS : S 33. *l*. 713.; Βηζαθα L : L. *e* Eus.;

filius infirmabatur Capharnaum. 47 Hic cum audis-
set quia Iesus adveniret a Iudaea in Galilaeam,
abiit ad eum, et rogabat eum ut descenderet et
sanaret filium eius; incipiebat enim mori. 48 Dixit
ergo Iesus ad eum: Nisi signa et prodigia videritis,
non creditis. 49 Dicit ad eum regulus: Domine,
descende prius quam moriatur filius meus. 50 Dicit
ei Iesus: Vade, filius tuus vivit. Credidit homo
sermoni quem dixit ei Iesus, et ibat. 51 Iam autem
eo descendente, servi occurrerunt ei et nuntiave-
runt dicentes, quia filius eius viveret. 52 Interro-
gabat ergo horam ab eis, in qua melius habuerit.
Et dixerunt ei: quia Heri hora septima reliquit
eum febris. 53 Cognovit ergo pater, quia illa hora
erat, in qua dixit ei Iesus: Filius tuus vivit; et
credidit ipse et domus eius tota. 54 Hoc iterum
secundum signum fecit Iesus, cum venisset a
Iudaea in Galilaeam.

5, 1-16 **Paralyticum sanat ad piscinam**

1 Post haec erat dies festus Iudaeorum, et
ascendit Iesus Hierosolymam. 2 Est autem Hiero-
solymis probatica piscina, quae cognominatur
Hebraice Bethsaida, quinque porticus habens. 3 In

48 J 2,18; 1 C 1,22
53 A 16,15.31ss
54 J 2,11

κατέκειτο πλῆθος τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν,
ξηρῶν, ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν. 4 ἄγγελος
γὰρ Κυρίου κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ
καὶ ἐτάρασσεν τὸ ὕδωρ. ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν
ταραχὴν τοῦ ὕδατος ὑγιὴς ἐγίνετο, ᾧ δήποτε κατείχετο
νοσήματι. 5 ἦν δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριάκοντα καὶ
ὀκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ· 6 τοῦτον ἰδὼν
ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον
ἔχει, λέγει αὐτῷ Θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; 7 ἀπεκρίθη
αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω, ἵνα ὅταν
ταραχθῇ τὸ ὕδωρ βάλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ᾧ
δὲ ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. 8 λέγει
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἔγειρε ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ
περιπάτει. 9 καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος,
καὶ ἦρεν τὸν κράβαττον αὐτοῦ καὶ περιεπάτει. Ἦν
δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. 10 ἔλεγον οὖν οἱ Ἰου-
δαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ Σάββατόν ἐστιν, καὶ οὐκ ἔξ-
εστίν σοι ἆραι τὸν κράβαττον. 11 ὁ δὲ ἀπεκρίθη αὐτοῖς
Ὁ ποιήσας με ὑγιῆ, ἐκεῖνός μοι εἶπεν Ἆρον τὸν κρά-
βαττόν σου καὶ περιπάτει. 12 ἠρώτησαν αὐτόν Τίς
ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπών σοι Ἆρον καὶ περιπάτει;

Βελζεθα : D $d(a)r^1$.; Betzeta : $b(ff^2)$; Βηθσαιδα h : B(Ψ)W 0125 sa bo achm. c. vg. sy^h aeth Tert Hier itiner-burdig | 3 πληθος THWSLM : BSCLW 33 579 sa. D e it (exc cf). sy^{ci}. 397] + πολυ V : rel | εκδεχομενων... κινησιν W^{m}VLM] om THW^{t}S : BSC*L 0125 sa achm. q. sy^c. 157 A* 0141 | 4 αγγελος... νοσηματι W^{m}V[L]M : rel Ta Tert Did Cyr Ambr Chrys] om THW^{t}S : BSC*W 0125 33 sa achm. D flq. vg^w. sy^c. 157 047^c 0141. | 5 και T[H]WSVLM] om : B 892 sa bo. Θ. f1424 ΛΓ 047 ΚΠVΩ 028 X 053 397 249 | 9 ευθεως HWSVLM] om T : S*W. D l. arm | 11 ο δε S : SC*LΔW 33 579 892 1241 bo. f. Θ f13. 213 1071 NΛΚΠG 053 850 0141 sy^{pi}; ος δε HWM : B. A.] om TVL : pler | 12 ηρωτησαν THWsLM^1 : BS sa. D $eaff^2lr^1$. sy^c. 544. 482 arm] + ουν [S]VM^2 : rel | αρον THWSLM : BSC*L sa achm.] + τον κραβαττον σου V : rel

his iacebat multitudo magna languentium, caeco-
rum, claudorum, aridorum, exspectantium aquae
motum. 4 Angelus autem Domini descendebat se-
cundum tempus in piscinam, et movebatur aqua.
Et qui prior descendisset in piscinam post motio-
nem aquae, sanus fiebat a quacumque detineba-
tur infirmitate. 5 Erat autem quidam homo ibi,
triginta et octo annos habens in infirmitate sua.
6 Hunc cum vidisset Iesus iacentem, et cognovis-
set quia iam multum tempus haberet, dicit ei:
Vis sanus fieri? 7 Respondit ei languidus: Domine,
hominem non habeo, ut cum turbata fuerit aqua,
mittat me in piscinam; dum venio enim ego, alius
ante me descendit. 8 Dicit ei Iesus: Surge, tolle
grabatum tuum et ambula. 9 Et statim sanus
factus est homo ille, et sustulit grabatum suum
et ambulabat.

Erat autem sabbatum in die illo. 10 Dicebant
ergo Iudaei illi, qui sanatus fuerat: Sabbatum est,
non licet tibi tollere grabatum tuum. 11 Respondit
eis: Qui me sanum fecit, ille mihi dixit: Tolle graba-
tum tuum et ambula. 12 Interrogaverunt ergo eum:
Quis est ille homo, qui dixit tibi: Tolle grabatum

---

8 Mt 9,6
9 J 9,14
10 Jr 17,21; L 6,2

13 ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ᾔδει τίς ἐστιν· ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευ-
σεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ. 14 Μετὰ ταῦτα εὑρίσκει
αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἴδε ὑγιὴς
γέγονας· μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν σοί τι γένη-
ται. 15 ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀνήγγειλεν τοῖς Ἰου-
δαίοις ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ. 16 καὶ
διὰ τοῦτο ἐδίωκον οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Ἰησοῦν, ὅτι ταῦτα
ἐποίει ἐν σαββάτῳ. 17 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς
Ὁ Πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι·
18 διὰ τοῦτο οὖν μᾶλλον ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀπο-
κτεῖναι, ὅτι οὐ μόνον ἔλυεν τὸ σάββατον, ἀλλὰ καὶ
Πατέρα ἴδιον ἔλεγεν τὸν Θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ
Θεῷ. 19 Ἀπεκρίνατο οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς
Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ Υἱὸς ποιεῖν ἀφ'
ἑαυτοῦ οὐδέν, ἐὰν μή τι βλέπῃ τὸν Πατέρα ποιοῦντα·
ἃ γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦτα καὶ ὁ Υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ.
20 ὁ γὰρ Πατὴρ φιλεῖ τὸν Υἱὸν καὶ πάντα δείκνυσιν
αὐτῷ ἃ αὐτὸς ποιεῖ, καὶ μείζονα τούτων δείξει αὐτῷ
ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε. 21 ὥσπερ γὰρ ὁ Πατὴρ
ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτως καὶ ὁ Υἱὸς
οὓς θέλει ζωοποιεῖ. 22 οὐδὲ γὰρ ὁ Πατὴρ κρίνει οὐδένα,
ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκεν τῷ Υἱῷ, 23 ἵνα πάντες
τιμῶσι τὸν Υἱὸν καθὼς τιμῶσι τὸν Πατέρα. ὁ μὴ τιμῶν
τὸν Υἱὸν οὐ τιμᾷ τὸν Πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν.
24 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων

---

13 ιαθεις HWSVLM] ασθενων T : D *b(l)*. | 14 ο T[H]WSVLM] om : B. | 15 ανηγγειλεν hWSV] ειπεν T*H*LM : SCL (W 579) bo. *eaq.* sy. 213 850 397 249 | 16 οι Ιουδαιοι/τον Ιησουν THW*S*VLM : BSC LW 33 579 892. D *bcfg¹lr¹*. vg. sy. 13 69. 213 713 U 0141] ∽ s : rel | 17 Ιησους SVlM] om THW*L* : BSW 892 1241. 1071 0141. | 18 ουν HWSVLM] om T : S. D *eabdflm*. 0153 sy¹ | 19 ο Ιησους T[H]WSVLM] om : B. 472. | εαν S] αν THWVLM | ομοιως ποιει HWSVLM] ∽ T : S. D *abff²lr¹*. | 20 θαυμαζητε HWSVLM] -ζετε T : SL. 69. 251

tuum et ambula? 13 Is autem, qui sanus fuerat
effectus, nesciebat quis esset. Iesus enim declina-
vit a turba constituta in loco. 14 Postea invenit
eum Iesus in templo, et dixit illi: Ecce sanus
factus es, iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid
contingat. 15 Abiit ille homo et nuntiavit Iudaeis
quia Iesus esset, qui fecit eum sanum. 16 Propter-
ea persequebantur Iudaei Iesum, quia haec fa-
ciebat in sabbato.

5, 16-47 Sermo Iesu apologeticus

17 Iesus autem respondit eis: Pater meus usque
modo operatur, et ego operor. 18 Propterea ergo
magis quaerebant eum Iudaei interficere, quia non
solum solvebat sabbatum, sed et patrem suum
dicebat Deum, aequalem se faciens Deo.
19 Respondit itaque Iesus et dixit eis: Amen,
amen dico vobis, non potest Filius a se facere
quidquam, nisi quod viderit Patrem facientem;
quaecumque enim ille fecerit, haec et Filius simi-
liter facit. 20 Pater enim diligit Filium, et omnia
demonstrat ei quae ipse facit, et maiora his de-
monstrabit ei opera, ut vos miremini. 21 Sicut
enim Pater suscitat mortuos et vivificat, sic et
Filius quos vult vivificat. 22 Neque enim Pater
iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio;
23 ut omnes honorificent Filium, sicut honorificant
Patrem. Qui non honorificat Filium, non honorifi-
cat Patrem, qui misit illum. 24 Amen, amen dico
vobis, quia qui verbum meum audit, et credit

---

14 J 8,11 | 16 Mt 12,14 | 17 J 9,4 | 18 J 7,1.19.30; 10,33.36 | 19 J 5,30; 3,11.32 | 20 J 3,35 | 22 Dn 7,10.13s; A 10,42 | 23 Ph 2,10s; 1 J 2,23; L 10,16 | 24 J 3,16.18; 8,51; 1 J 3,14

καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ
εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανά-
του εἰς τὴν ζωήν. 25 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἔρχεται
ὥρα καὶ νῦν ἐστιν ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσουσιν τῆς φωνῆς
τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσουσιν. 26 ὥσπερ
γὰρ ὁ Πατὴρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως καὶ τῷ Υἱῷ
ἔδωκεν ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ. 27 καὶ ἐξουσίαν ἔδωκεν
αὐτῷ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι Υἱὸς ἀνθρώπου ἐστίν. 28 μη
θαυμάζετε τοῦτο, ὅτι ἔρχεται ὥρα ἐν ᾗ πάντες οἱ ἐν
τοῖς μνημείοις ἀκούσουσιν τῆς φωνῆς αὐτοῦ 29 καὶ ἐκ-
πορεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν
ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρί-
σεως. 30 Οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐδέν·
καθὼς ἀκούω κρίνω, καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν,
ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ
πέμψαντός με. 31 Ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ
μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής· 32 ἄλλος ἐστὶν ὁ μαρ-
τυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδα ὅτι ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία
ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. 33 ὑμεῖς ἀπεστάλκατε πρὸς
Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκεν τῇ ἀληθείᾳ· 34 ἐγὼ δὲ οὐ
παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω, ἀλλὰ ταῦτα
λέγω ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε. 35 ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καιό-
μενος καὶ φαίνων, ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε ἀγαλλιαθῆναι
πρὸς ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ. 36 ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυ-
ρίαν μείζω τοῦ Ἰωάννου· τὰ γὰρ ἔργα ἃ δέδωκέν μοι ὁ
Πατὴρ ἵνα τελειώσω αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ ποιῶ, μαρ-

25 ακουσουσιν THWLM ; B. 22. 138; * -σωσιν S : SLΨW 33 579 1241. 565 1 69. 213 157 850 0141.] -σονται V : rel | 26 και τω υιω / εδωκεν THWSVLM : BSL (W 0124 579). *blr*[1]. (213) 1010 N 850 397 430] ω s : rel | 28 ακουσουσιν THWLM : B. (Θ?). 157 713.; * -σωσιν S : SLWΔ 33 579. 1010 213 1071 N 850 397] -σονται V : rel | 29 δε hSVl] om THWLM : B. *eaff*[1]. | 32 οιδα HWSVLM] -ατε T : S*. D *eaq*. sy[c]. arm | 36 μειζω THWVM] * -ζων SL

ei, qui misit me, habet vitam aeternam, et in iudi-
cium non venit, sed transiit a morte in vitam.
25 Amen, amen dico vobis, quia venit hora, et
nunc est, quando mortui audient vocem Filii Dei;
et qui audierint vivent. 26 Sicut enim Pater habet
vitam in semetipso, sic dedit et Filio habere vitam
in semetipso; 27 et potestatem dedit ei iudicium
facere, quia Filius hominis est. 28 Nolite mirari
hoc, quia venit hora, in qua omnes, qui in monu-
mentis sunt, audient vocem Filii Dei; 29 et proce-
dent qui bona fecerunt, in resurrectionem vitae;
qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicii.
30 Non possum ego a meipso facere quidquam. Sicut
audio iudico, et iudicium meum iustum est; quia
non quaero voluntatem meam, sed voluntatem
eius qui misit me.
31 Si ego testimonium perhibeo de meipso, testi-
monium meum non est verum. 32 Alius est, qui
testimonium perhibet de me, et scio quia verum
est testimonium, quod perhibet de me. 33 Vos
misistis ad Iohannem, et testimonium perhibuit
veritati; 34 ego autem non ab homine testimonium
accipio, sed haec dico, ut vos salvi sitis. 35 Ille
erat lucerna ardens et lucens; vos autem voluistis
ad horam exsultare in luce eius. 36 Ego autem
habeo testimonium maius Iohanne: opera enim,
quae dedit mihi Pater ut perficiam ea, ipsa opera,

25 E 2,5s; 5,14 | 26 J 1,1-4; 6,53.57 | 27 Dn 7,13s.22 | 29 Mt 16,27; J 6,40; Dn 12,2 | 30 J 5,19; 6,38 | 31 J 8,14 | 32 J 5,36s; 1 J 5,9 | 33 J 1,19-34 | 35 L 1,17 | 36 1 J 5,9; J 1,33; 3,2

τυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ Πατήρ με ἀπέσταλκεν. 37 καὶ ὁ
πέμψας με Πατήρ, ἐκεῖνος μεμαρτύρηκεν περὶ ἐμοῦ.
οὔτε φωνὴν αὐτοῦ πώποτε ἀκηκόατε οὔτε εἶδος αὐτοῦ
ἑωράκατε, 38 καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ὑμῖν μέ-
νοντα, ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος, τούτῳ ὑμεῖς οὐ πι-
στεύετε. 39 ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν
αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν· καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυ-
ροῦσαι περὶ ἐμοῦ· 40 καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρός με ἵνα
ζωὴν ἔχητε. 41 Δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω,
42 ἀλλὰ ἔγνωκα ὑμᾶς ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ οὐκ
ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς. 43 ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ
Πατρός μου, καὶ οὐ λαμβάνετέ με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν
τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε. 44 πῶς δύνασθε
ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ
τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ οὐ ζητεῖτε; 45 μὴ
δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν Πατέρα·
ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν Μωϋσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε.
46 εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωϋσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ
γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν. 47 εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου γράμ-
μασιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασιν πιστεύσετε;

6 1 Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσ-
σης τῆς Γαλιλαίας τῆς Τιβεριάδος. 2 ἠκολούθει δὲ
αὐτῷ ὄχλος πολύς, ὅτι ἐθεώρουν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει
ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων. 3 ἀνῆλθεν δὲ εἰς τὸ ὄρος ὁ Ἰη-
σοῦς, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. 4 ἦν

37 εκεινος THW*L* : BSLW. (D) *aff*². 213 0141] αυτος SVIM : rel | 39 ερευνατε SV] εραυ. THWLM | 42 την... θεου / ουκ εχετε HWSVLM] ∽ T : S*. D *ebq*. | 44 θεου T[H]WSVM] *om L : BW sa bo. *ab*. | 47 πιστευσετε T*H*WSVLM] -ευετε h : B. *ff*²*l*. 1071 1604 Π*V | 6 2 εθεωρουν HSLM : BLΨ(W) 33 579. D. Θ *f*13. (1071) 157 713 NA 1093 053 850 397] εωρων TWV : pler | 3 ο WSVM] om THL : BS*W. D. | εκαθητο HWSVLM] -θεζετο T : S. (D). *f*13.

quae ego facio, testimonium perhibent de me,
quia Pater misit me. 37 Et qui misit me Pater,
ipse testimonium perhibuit de me. Neque vocem
eius umquam audistis, neque speciem eius vidistis;
38 et verbum eius non habetis in vobis manens;
quia quem misit ille, huic vos non creditis. 39 Scru-
tamini Scripturas, quia vos putatis, in ipsis vitam
aeternam habere; et illae sunt, quae testimonium
perhibent de me; 40 et non vultis venire ad me, ut
vitam habeatis.
41 Claritatem ab hominibus non accipio; 42 sed
cognovi vos quia dilectionem Dei non habetis in
vobis. 43 Ego veni in nomine Patris mei, et non
accipitis me; si alius venerit in nomine suo, illum
accipietis. 44 Quomodo vos potestis credere, qui
gloriam ab invicem accipitis, et gloriam, quae a
solo Deo est, non quaeritis? 45 Nolite putare quia
ego accusaturus sim vos apud Patrem; est qui
accusat vos Moyses, in quo vos speratis. 46 Si
enim crederetis Moysi, crederetis forsitan et mihi;
de me enim ille scripsit. 47 Si autem illius litteris
non creditis, quomodo verbis meis credetis?

6, 1-15 **Prior panum multiplicatio** (Mt 14, 13-23; Mc 6, 30-46; L 9, 10-17)

1 Post haec abiit Iesus trans mare Galilaeae,
quod est Tiberiadis. 2 Et sequebatur eum multi-
tudo magna, quia videbant signa, quae faciebat
super his, qui infirmabantur. 3 Subiit ergo in
montem Iesus, et ibi sedebat cum discipulis suis.

37 Mt 3,17 | 39 L 24,27.44; 2 T 3,15ss; 1 P 1,11 | 43 Mt 24,5 44 J 12,43; Mt 23,5ss | 45 Dt 31,26 | 46 Gn 3,15: 49,10; Dt 18 15; J 7,19; L 16,31 | 3 Mt 5,1

δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα, ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων. 5 ἐπάρας
οὖν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος ὅτι πολὺς
ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐτόν, λέγει πρὸς Φίλιππον Πόθεν
ἀγοράσωμεν ἄρτους ἵνα φάγωσιν οὗτοι; 6 τοῦτο δὲ ἔλε-
γεν πειράζων αὐτόν· αὐτὸς γὰρ ᾔδει τί ἔμελλεν ποιεῖν.
7 ἀπεκρίθη αὐτῷ Φίλιππος Διακοσίων δηναρίων ἄρτοι
οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστος βραχύ τι λάβῃ. 8 λέγει
αὐτῷ εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς
Σίμωνος Πέτρου 9 Ἔστιν παιδάριον ὧδε ὃς ἔχει πέντε
ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὀψάρια ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστιν
εἰς τοσούτους; 10 εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Ποιήσατε τοὺς ἀν-
θρώπους ἀναπεσεῖν. ἦν δὲ χόρτος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ.
ἀνέπεσαν οὖν οἱ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν ὡς πεντακισχίλιοι.
11 ἔλαβεν οὖν τοὺς ἄρτους ὁ Ἰησοῦς καὶ εὐχαριστήσας
διέδωκεν τοῖς ἀνακειμένοις, ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων
ὅσον ἤθελον. 12 ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν, λέγει τοῖς μαθη-
ταῖς αὐτοῦ Συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα,
ἵνα μή τι ἀπόληται. 13 συνήγαγον οὖν, καὶ ἐγέμισαν
δώδεκα κοφίνους κλασμάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν
κριθίνων ἃ ἐπερίσσευσαν τοῖς βεβρωκόσιν. 14 Οἱ οὖν
ἄνθρωποι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν σημεῖον ἔλεγον ὅτι Οὗτός

7 αι.εκριθη HWSVLM] αποκρινεται T : S*. D. 1424. | αυτῳ HSVL] + ο TWM : SLW 892. 213 1071 N | τι TWSVM] om HL : B. D *ebff*[2]*lqr*[1]. | 9 παιδαριον THWSLM : BSLΨW 33 892 1241 sa bo. D *eabl*. sy[c]. 565 *f*1 *f*13. 1071 N 157 Π* 850 0141 423] + εν V : rel | 10 ειπεν THWL : BSL. *a*. sy. 397 arm] + ουν : 33 1241. D lat (exc *abq*) G 0141.; + δε SVM : rel | οι T*H*WSVLM] *om h : LW 33 579 1241. D. 565 *f*1. 213 1071 157 713 N 850 | 11 ευχαριστησας TWSVLM : p[28]...] ευχαριστησεν και T : S 1241. D *eabqr*[1]. | διεδωκεν HWSVLM] εδωκεν T : p[28] S 579 1241. D *ebqr*[1]. 69. 1071 NΓ 047 850 249 | 13 επερισσευσαν THWLM : BW 091. D. 1293] -σεν SV : rel | 14 ο — σημειον ThWSV*LM*] α — σημεια *H*l : B 091 bo. *a*. 053. arm | σημειον THWSLM : BSW. D *abcg*[1]*lr*[1] vg[w]. sy[sc]. 0141. arm] + ο Ιησους V : rel | ερχομενος / εις τον κοσμον HWSVLM] * ∽ T : S. D *abff*[2]*l*.

4 Erat autem proximum pascha, dies festus
Iudaeorum. 5 Cum sublevasset ergo oculos Iesus
et vidisset quia multitudo maxima venit ad eum,
dixit ad Philippum: Unde ememus panes, ut man-
ducent hi? 6 Hoc autem dicebat tentans eum; ipse
enim sciebat quid esset facturus. 7 Respondit ei
Philippus: Ducentorum denariorum panes non suf-
ficiunt eis, ut unusquisque modicum qui accipiat.
8 Dicit ei unus ex discipulis eius, Andreas frater
Simonis Petri: 9 Est puer unus hic, qui habet
quinque panes hordeaceos et duos pisces; sed haec
quid sunt inter tantos? 10 Dixit ergo Iesus: Facite
homines discumbere. Erat autem faenum multum
in loco. Discubuerunt ergo viri numero quasi
quinque milia. 11 Accepit ergo Iesus panes, et cum
gratias egisset, distribuit discumbentibus; similiter
et ex piscibus quantum volebant. 12 Ut autem
impleti sunt, dixit discipulis suis: Colligite quae
superaverunt fragmenta, ne pereant. 13 College-
runt ergo, et impleverunt duodecim cophinos
fragmentorum ex quinque panibus hordeaceis,
quae superfuerunt his, qui manducaverant.
14 Illi ergo homines, cum vidissent quod Iesus
fecerat signum, dicebant: quia Hic est vere pro-

4 J 2,13; 11,55; L 22,1
9 4 Rg 4,42ss
14 Dt 18,15

ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον.
15 Ἰησοῦς οὖν γνοὺς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἁρπά-
ζειν αὐτὸν ἵνα ποιήσωσιν βασιλέα, ἀνεχώρησεν πάλιν
εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος. 16 Ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο, κατέ-
βησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν, 17 καὶ ἐμ-
βάντες εἰς πλοῖον ἤρχοντο πέραν τῆς θαλάσσης εἰς
Καφαρναούμ. καὶ σκοτία ἤδη ἐγεγόνει καὶ οὔπω ἐληλύ-
θει πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, 18 ἥ τε θάλασσα ἀνέμου με-
γάλου πνέοντος διηγείρετο. 19 ἐληλακότες οὖν ὡς στα-
δίους εἴκοσι πέντε ἢ τριάκοντα θεωροῦσιν τὸν Ἰησοῦν
περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐγγὺς τοῦ πλοίου
γινόμενον, καὶ ἐφοβήθησαν. 20 ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς Ἐγώ
εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. 21 ἤθελον οὖν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ
πλοῖον, καὶ εὐθέως ἐγένετο τὸ πλοῖον ἐπὶ τῆς γῆς εἰς
ἣν ὑπῆγον.
22 Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἑστηκὼς πέραν τῆς θαλάσ-
σης εἶδον ὅτι πλοιάριον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ εἰ μὴ ἕν, καὶ
ὅτι οὐ συνεισῆλθεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς
τὸ πλοῖον ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον· 23 ἄλλα
ἦλθεν πλοιάρια ἐκ Τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ τόπου ὅπου
ἔφαγον τὸν ἄρτον εὐχαριστήσαντος τοῦ Κυρίου. 24 ὅτε

Θ 124. M 053 0141. | 15 ανεχωρησεν HWSVLM] * φευγει T · S*. *acff*^{2}*g*^{1}*l*. vg. sy^c. Aug. | 17 εις^1 THSVLM : BSLΔ 33 579 892 1241. 700. 213 1071 053 850] + το W : rel | και σκοτια ηδη εγεγονει HWSVLM : p^{28}] κατελαβεν δε αυτους η σκοτια T : S. D. Ta. | εληλυθει προς αυτους ο Ιησους *H*SVLM] ∽ εληλ. Ιησους προς αυτ. Th : S. (D)*a*. sy^s; ∽ προς αυτ. εληλ. ο Ιησ. W : p^{28} BΨ 579. N | 18 διηγειρετο TSV] διεγ. HWLM | 19 σταδιους HWSVLM : p^{28}...] -ια T : S*. D. 2145 | 21 της γης HWSVLM : p^{28}...] την γην T : S* 579. 28 *f*13. 1424 157 | 22 ειδον T*H*WSVLM : B(S)LW 33 579 sa bo. (D) *adflq* (*bcff*^{2}*g*^{1}δ. vg). Θ. 1010 1293 713 NA 850 (053) sy^{pih} (arm)] * ιδών h · pler | 23 ηλθον TS : L 091 33 579 1241. 565 *f*1 124. 213 1071 MNΓK 053 138 994 430] * ηλθεν HWVLM : rel | πλοιαρια TWSVM] * πλοια HL : B(S)ΨW. it (exc *aq*) vg. 157

pheta, qui venturus est in mundum. 15 Iesus ergo,
cum cognovisset quia venturi essent ut raperent
eum et facerent eum regem, fugit iterum in mon-
tem ipse solus.

6, 16-21 **Iesus ambulat supra mare** (Mt 14, 24-33; Mc 6, 47-52)

16 Ut autem sero factum est, descenderunt dis-
cipuli eius ad mare. 17 Et cum ascendissent na-
vim, venerunt trans mare in Capharnaum. Et
tenebrae iam factae erant, et non venerat ad eos
Iesus. 18 Mare autem, vento magno flante, exsur-
gebat. 19 Cum remigassent ergo quasi stadia vi-
ginti quinque aut triginta, vident Iesum ambulan-
tem supra mare et proximum navi fieri, et timue-
runt. 20 Ille autem dicit eis: Ego sum, nolite ti-
mere. 21 Voluerunt ergo accipere eum in navim;
et statim navis fuit ad terram, in quam ibant.

6, 22-25 **Turba redit Capharnaum**

22 Altera die turba, quae stabat trans mare,
vidit quia navicula alia non erat ibi nisi una, et
quia non introisset cum discipulis suis Iesus in
navim, sed soli discipuli eius abiissent; 23 aliae
vero supervenerunt naves a Tiberiade iuxta lo-
cum, ubi manducaverant panem, gratias agente

---

15 J 12,13; 18,36
18 Mt 8,24
19 Job 9,8; Ps 76,20
23 J 6,11

οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ οὐδὲ οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐνέβησαν αὐτοὶ εἰς τὰ πλοιάρια καὶ
ἦλθον εἰς Καφαρναοὺμ ζητοῦντες τὸν Ἰησοῦν· 25 καὶ
εὑρόντες αὐτὸν πέραν τῆς θαλάσσης εἶπον αὐτῷ Ῥαβ-
βί, πότε ὧδε γέγονας; 26 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
καὶ εἶπεν Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ με οὐχ ὅτι
εἴδετε σημεῖα, ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων καὶ
ἐχορτάσθητε. 27 ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυ-
μένην, ἀλλὰ τὴν βρῶσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον,
ἣν ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου δίδωσιν ὑμῖν· τοῦτον γὰρ ὁ
Πατὴρ ἐσφράγισεν ὁ Θεός. 28 εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν
Τί ποιῶμεν ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ; 29 ἀπε-
κρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτό ἐστιν τὸ ἔργον
τοῦ Θεοῦ, ἵνα πιστεύητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος.
30 εἶπον οὖν αὐτῷ Τί οὖν ποιεῖς σὺ σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν
καὶ πιστεύσωμέν σοι; τί ἐργάζῃ; 31 οἱ πατέρες ἡμῶν τὸ
μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθώς ἐστιν γεγραμμένον
Ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν. 32 εἶπεν
οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ Μωϋσῆς
δέδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' ὁ Πατήρ
μου δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθι-
νόν· 33 ὁ γὰρ ἄρτος τοῦ Θεοῦ ἐστιν ὁ καταβαίνων ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ. 34 εἶπον οὖν
πρὸς αὐτόν Κύριε, πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον.
35 εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς
ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος πρός με οὐ μὴ πεινάσῃ, καὶ ὁ

---

27 διδωσιν TL : S. D *eff*[2]. sy[cl].] * δωσει HWSVM : rel | δ. υμιν TL : S. D *e* it (exc *c*). vg[cl]. sy[cpi]. *f*13. 1424 1293 213 869 249] ∽ HWSVM : rel | 29 ο HS[V]L : BLT 33 579. D. *f*1 *f*13. ΝΛΑΚ] om TWM : rel | 32 δεδωκεν : ThWSVl] εδωκεν *HLM* : BLW. D. 472 | 33 αρτος HWSVLM] * + ο T : S. D. Θ. | 35 ουν TSVl : SΨ 33 1241. D *g*[1]*q*. Θ *f*13. 157 213 Γ* 0141 249 sy[h*]] om HW*LM* : BLWT 579 sa bo achm. *eabr*[1]. sy[scp]. 1071 713 660 arm; δε : rel

Domino. 24 Cum ergo vidisset turba quia Iesus
non esset ibi neque discipuli eius, ascenderunt in
naviculas et venerunt Capharnaum quaerentes
Iesum. 25 Et cum invenissent eum trans mare,
dixerunt ei: Rabbi, quando huc venisti?

6, 26-34 Panis Dei

26 Respondit eis Iesus et dixit: Amen, amen dico
vobis, quaeritis me non quia vidistis signa, sed
quia manducastis ex panibus et saturati estis.
27 Operamini non cibum qui perit, sed qui perma-
net in vitam aeternam, quem Filius hominis dabit
vobis; hunc enim Pater signavit Deus. 28 Dixerunt
ergo ad eum: Quid faciemus, ut operemur opera
Dei? 29 Respondit Iesus et dixit eis: Hoc est opus
Dei, ut credatis in eum, quem misit ille. 30 Dixerunt
ergo ei: Quod ergo tu facis signum, ut videamus
et credamus tibi? quid operaris? 31 Patres nostri
manducaverunt manna in deserto, sicut scriptum
est: *Panem de caelo dedit eis manducare.* 32 Dixit
ergo eis Iesus: Amen, amen dico vobis, non Moyses
dedit vobis panem de caelo, sed Pater meus dat
vobis panem de caelo verum. 33 Panis enim Dei
est, qui de caelo descendit et dat vitam mundo.
34 Dixerunt ergo ad eum: Domine, semper da no-
bis panem hunc.

6, 35-47 «Ego sum panis vitae»

35 Dixit autem eis Iesus: Ego sum panis vitae;
qui venit ad me, non esuriet; et qui credit in me,

---

26 J 6,36 | **27** J 4,14; 5,36; Mt 16,12 | **29** 1 J 3,23 | **30** J 2,18; Mc 8,11 | **31** Ex 16,13ss; Ps 77,24s; Sap 16,20 | **32** J 6,49 | **35** J 4,14; 7,37

πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ διψήσει πώποτε. 36 ἀλλ' εἶπον
ὑμῖν ὅτι καὶ ἑωράκατέ με καὶ οὐ πιστεύετε. 37 Πᾶν ὃ
δίδωσίν μοι ὁ Πατὴρ πρὸς ἐμὲ ἥξει, καὶ τὸν ἐρχόμενον
πρός με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω, 38 ὅτι καταβέβηκα ἀπὸ τοῦ
οὐρανοῦ οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα
τοῦ πέμψαντός με. 39 τοῦτο δέ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ
πέμψαντός με, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέν μοι μὴ ἀπολέσω
ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
40 τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ Πατρός μου, ἵνα πᾶς
ὁ θεωρῶν τὸν Υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔχῃ ζωὴν
αἰώνιον, καὶ ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
41 Ἐγόγγυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ὅτι εἶπεν
Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, 42 καὶ
ἔλεγον Οὐχ οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς
οἴδαμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα; πῶς νῦν λέγει
ὅτι Ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβέβηκα; 43 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς
καὶ εἶπεν αὐτοῖς Μὴ γογγύζετε μετ' ἀλλήλων. 44 οὐδεὶς
δύναται ἐλθεῖν πρός με ἐὰν μὴ ὁ Πατὴρ ὁ πέμψας με
ἑλκύσῃ αὐτόν, κἀγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ
ἡμέρᾳ. 45 ἔστιν γεγραμμένον ἐν τοῖς προφήταις Καὶ
ἔσονται πάντες διδακτοὶ Θεοῦ· πᾶς ὁ ἀκούσας παρὰ
τοῦ Πατρὸς καὶ μαθὼν ἔρχεται πρὸς ἐμέ. 46 οὐχ ὅτι
τὸν Πατέρα ἑώρακέν τις, εἰ μὴ ὁ ὢν παρὰ τοῦ Θεοῦ,
οὗτος ἑώρακεν τὸν Πατέρα. 47 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν,

35 με Sl] εμε THWVLM | διψησει THWVLM] -ση S | 36 με [H]WSVLM] om T : S. *eabq*. sy^sc. A | 37 με HWSVLM] εμε T | 38 ποιω HWSVLM] ποιησω T : SL*W. D. 1010 | 39.40 εν TWVM : S 33 1241 sa bo. D it (exc *l*). vg. *f*13. 1071 (157) 713 NAKΠ 028 053 430] * om HSL : rel | 42 ουχ ThWSVLM] -χι *H* | λεγει HWSLM : BCLWT 33 892 1241 sa bo. D *aff*²*q*. sy^sc. Θ 565 *f*1 *f*13. 213 053 850 0141 249 arm] + ουτος TV : pler | 44 με¹ T*H*SVLM] * εμε hW | 45 εμε THWLM] * με SV | 46 του T[H]WSVLM] om : B. | πατερα² HWSVLM] θεον T : S*. D *eabr*¹. (sy^s).

non sitiet umquam. 36 Sed dixi vobis, quia et vi-
distis me et non creditis. 37 Omne quod dat mihi
Pater, ad me veniet; et eum qui venit ad me, non
eiciam foras; 38 quia descendi de caelo, non ut
faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius
qui misit me. 39 Haec est autem voluntas eius
qui misit me Patris, ut omne quod dedit mihi,
non perdam ex eo, sed resuscitem illud in novis-
simo die. 40 Haec est autem voluntas Patris mei
qui misit me, ut omnis qui videt Filium, et credit
in eum, habeat vitam aeternam; et ego resuscitabo
eum in novissimo die.
41 Murmurabant ergo Iudaei de illo, quia di-
xisset: Ego sum panis vivus, qui de caelo de-
scendi, 42 et dicebant: Nonne hic est Iesus filius
Ioseph, cuius nos novimus patrem et matrem?
Quomodo ergo dicit hic: quia De caelo descendi?
43 Respondit ergo Iesus et dixit eis: Nolite murmu-
rare in invicem. 44 Nemo potest venire ad me,
nisi Pater qui misit me traxerit eum; et ego resu-
scitabo eum in novissimo die. 45 Est scriptum in
prophetis: *Et erunt omnes docibiles Dei*. Omnis qui
audivit a Patre et didicit, venit ad me. 46 Non
quia Patrem vidit quisquam, nisi is qui est a Deo,
hic vidit Patrem. 47 Amen, amen dico vobis,
qui credit in me, habet vitam aeternam.

36 J 6,26.29
37 J 17,6ss; Mt 11,28
38 J 4,34; Mt 26,39
39 J 10,28s; 17,12
40 J 5,29; 11,24
62 L 4,22
44 J 6,65
45 Is 54,13; Jr 31,33s
46 J 1,18
47 J 3,16

ὁ πιστεύων ἔχει ζωὴν αἰώνιον. 48 ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς
ζωῆς. 49 οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ μάννα
καὶ ἀπέθανον· 50 οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
καταβαίνων, ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀποθάνῃ.
51 ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς·
ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα·
καὶ ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω ἡ σάρξ μού ἐστιν ὑπὲρ τῆς
τοῦ κόσμου ζωῆς. 52 Ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλήλους οἱ
Ἰουδαῖοι λέγοντες Πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν δοῦναι τὴν
σάρκα φαγεῖν; 53 εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ
ἀνθρώπου καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν
ἑαυτοῖς. 54 ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ
αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, κἀγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ἐν τῇ
ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 55 ἡ γὰρ σάρξ μου ἀληθής ἐστιν βρῶσις,
καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθής ἐστιν πόσις. 56 ὁ τρώγων μου
τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει κἀγὼ ἐν
αὐτῷ. 57 καθὼς ἀπέστειλέν με ὁ ζῶν Πατὴρ κἀγὼ ζῶ
διὰ τὸν Πατέρα, καὶ ὁ τρώγων με κἀκεῖνος ζήσει δι'
ἐμέ. 58 οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς,
οὐ καθὼς ἔφαγον οἱ πατέρες καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώγων
τοῦτον τὸν ἄρτον ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα. 59 Ταῦτα εἶπεν
ἐν συναγωγῇ διδάσκων ἐν Καφαρναούμ. 60 Πολλοὶ οὖν

49 εν τη ερημω/το μαννα THWSLM : BCWT. D *ebcl.* vg^w^. Θ.] ∽ sV : rel | 50 αποθανη THSVLM] -θνησκη hW : B. | 51 τουτου του HWSVLM] του εμου T : S. *ear*^1^. sy^s^. | ζησει THSVLM] -σεται W | η... εστιν/υπερ... ζωης HWSVLM] ∽ T : S. *m.* | 52 ουτος ημιν HWSVLM] *∽ Ts : SC. 565 *f*1. 053 850 sy^i^ | σαρκα TWSVlM] + αυτου [H]L : BT 892 sa bo achm. lat (exc. *ff*^2^). sy. 1424 arm. | 53 ο T[H]WSVLM] om : B. | 54 εν WSV] * om THLM : BSLΨW 579. D *ea.* Θ 565 *f*1. *f*1424 713 UΓ 047 EGH | 58 εκ του Sl] εξ THWVLM : BCT 892 1241. | πατερες THWsLM : BSCLTW 1241 bo. Λ] + υμων [S]V : rel | 59 Καφαρναουμ THWSVLM] + σαββατω -[illegible]- : D *aff*^2^*r*^1^. Aug

6, 48-59 **«Caro mea vere est cibus»**

48 Ego sum panis vitae. 49 Patres vestri mandu-
caverunt manna in deserto, et mortui sunt. 50 Hic
est panis de caelo descendens, ut, si quis ex ipso
manducaverit, non moriatur. 51 Ego sum panis
vivus, qui de caelo descendi. Si quis manducaverit
ex hoc pane, vivet in aeternum; et panis quem ego
dabo, caro mea est pro mundi vita.
52 Litigabant ergo Iudaei ad invicem dicentes:
Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad
manducandum? 53 Dixit ergo eis Iesus: Amen,
amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem Filii
hominis et biberitis eius sanguinem, non habebi-
tis vitam in vobis. 54 Qui manducat meam carnem
et bibit meum sanguinem, habet vitam aeternam,
et ego resuscitabo eum in novissimo die. 55 Caro
enim mea vere est cibus, et sanguis meus vere
est potus. 56 Qui manducat meam carnem et bibit
meum sanguinem, in me manet, et ego in illo.
57 Sicut misit me vivens Pater, et ego vivo propter
Patrem, et qui manducat me, et ipse vivet propter
me. 58 Hic est panis qui de caelo descendit. Non
sicut manducaverunt patres vestri manna et mor-
tui sunt. Qui manducat hunc panem, vivet in
aeternum.
59 Haec dixit in synagoga docens in Capharnaum.

6, 60-71 **Discipulorum multorum murmuratio, Petri fides**

60 Multi ergo audientes ex discipulis eius di-

48 J 6,35 | 49 J 6,31s; 1 C 10,3ss; | **51 Hb 10,5-10 | 52 J 6,60 | 56 J 15,4; 17,21ss.26; 1 J 2,24; 3,24**

ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπαν Σκληρός
ἐστιν ὁ λόγος οὗτος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; 61 εἰ-
δὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ ὅτι γογγύζουσιν περὶ τούτου
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλί-
ζει; 62 ἐὰν οὖν θεωρῆτε τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαί-
νοντα ὅπου ἦν τὸ πρότερον; 63 τὸ πνεῦμά ἐστιν τὸ
ζωοποιοῦν, ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν· τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ
λελάληκα ὑμῖν πνεῦμά ἐστιν καὶ ζωή ἐστιν. 64 ἀλλ'
εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινες οἳ οὐ πιστεύουσιν. ᾔδει γὰρ ἐξ
ἀρχῆς ὁ Ἰησοῦς τίνες εἰσὶν οἱ μὴ πιστεύοντες καὶ τίς
ἐστιν ὁ παραδώσων αὐτόν. 65 καὶ ἔλεγεν Διὰ τοῦτο
εἴρηκα ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με ἐὰν
μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ Πατρός. 66 Ἐκ τούτου
πολλοὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω
καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν. 67 εἶπεν οὖν ὁ
Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν;
68 ἀπεκρίθη αὐτῷ Σίμων Πέτρος Κύριε, πρὸς τίνα ἀπε-
λευσόμεθα; 69 ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις· καὶ ἡμεῖς
πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ Ἅγιος τοῦ
Θεοῦ. 70 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς
τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην; καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς διάβολός
ἐστιν. 71 ἔλεγεν δὲ τὸν Ἰούδαν Σίμωνος Ἰσκαριώτου·
οὗτος γὰρ ἔμελλεν παραδιδόναι αὐτόν, εἷς ἐκ τῶν δώδεκα.

7 1 Καὶ μετὰ ταῦτα περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ Γαλι-

65 με HWSVLM] εμε T | 66 τουτου HWSVLM] * + ουν T : S 892. D *bcff²l*. Θ *f*13. sy¹ | εκ² H*L* : BT 33 sa. *eabfq*. 565 *f*1 124. 213 157 G 138.] om TWSVlM : rel | 71 παραδιδοναι αυτον HWSVLM : BCLW 1241. D lat (exc *al*). Θ *f*13. 713 N 0141] ∽ T : rel | εις HWLM : BC*L. D sy. 544. 713] * + ων TSV : rel | 7 1 και HWSVLM] om T : SC^c 892 sa. D lat (exc *q*). sy^scp. 157 1293 1010 0141 | ο T[H]WSVLM] om : B.

xerunt: Durus est hic sermo, et quis potest eum
audire? 61 Sciens autem Iesus apud semetipsum
quia murmurarent de hoc discipuli eius, dixit eis:
Hoc vos scandalizat? 62 Si ergo videritis Filium
hominis ascendentem ubi erat prius? 63 Spiritus
est qui vivificat, caro non prodest quidquam.
Verba quae ego locutus sum vobis, spiritus et vita
sunt. 64 Sed sunt quidam ex vobis qui non credunt.
Sciebat enim ab initio Iesus qui essent non creden-
tes, et quis traditurus esset eum. 65 Et dicebat:
Propterea dixi vobis, quia nemo potest venire ad
me, nisi fuerit ei datum a Patre meo.

66 Ex hoc multi discipulorum eius abierunt retro
et iam non cum illo ambulabant. 67 Dixit ergo
Iesus ad duodecim: Numquid et vos vultis abire?
68 Respondit ergo ei Simon Petrus: Domine, ad
quem ibimus? verba vitae aeternae habes; 69 et
nos credidimus et cognovimus quia tu es Christus
Filius Dei. 70 Respondit eis Iesus: Nonne ego vos
duodecim elegi, et ex vobis unus diabolus est?
71 Dicebat autem Iudam Simonis Iscariotem; hic
enim erat traditurus eum, cum esset unus ex
duodecim.

7, 1-13 In festo Scenopegiae ascendit Iesus Hierosolymam

1 Post haec autem ambulabat Iesus in Gali-

62 J 3,13
63 2 C. 3,6
64 J 13,11
65 J 6,44
68 J 6.63
69 J 1,49; 11,27; 17,8
1 J 4,1ss; 5,18

λαίᾳ· οὐ γὰρ ἤθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι
ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι. 2 ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ
ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων ἡ σκηνοπηγία. 3 εἶπον οὖν πρὸς
αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Μετάβηθι ἐντεῦθεν καὶ ὕπαγε
εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἵνα καὶ οἱ μαθηταί σου θεωρήσουσιν
τὰ ἔργα σου ἃ ποιεῖς· 4 οὐδεὶς γάρ τι ἐν κρυπτῷ ποιεῖ
καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παρρησίᾳ εἶναι. εἰ ταῦτα ποιεῖς,
φανέρωσον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ. 5 οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ
αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν. 6 λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
Ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὔπω πάρεστιν, ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέτερος
πάντοτέ ἐστιν ἕτοιμος. 7 οὐ δύναται ὁ κόσμος μισεῖν
ὑμᾶς, ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ ὅτι
τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρά ἐστιν. 8 ὑμεῖς ἀνάβητε εἰς τὴν
ἑορτήν. ἐγὼ οὐκ ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, ὅτι
ὁ ἐμὸς καιρὸς οὔπω πεπλήρωται. 9 ταῦτα εἰπὼν αὐτὸς
ἔμεινεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ. 10 Ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ
αὐτοῦ εἰς τὴν ἑορτήν, τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη, οὐ φανε-
ρῶς ἀλλὰ ἐν κρυπτῷ· 11 οἱ οὖν Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν
ἐν τῇ ἑορτῇ καὶ ἔλεγον Ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; 12 καὶ γογ-
γυσμὸς ἦν περὶ αὐτοῦ πολὺς ἐν τοῖς ὄχλοις· οἱ μὲν
ἔλεγον ὅτι Ἀγαθός ἐστιν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον Οὔ, ἀλλὰ

3 θεωρησουσιν THWLM] -σωσιν SV | σου^{2} T[H]WSVM] om L :
S*. D *e* it (exc *fl*^{c}). sy^{scp}. Θ 565 *f*1. 1071 U(G) 850 138 | τα εργα/σου
ThSVM] ∽ *H*W : B. | 4 αυτος T*H*WSVLM] αυτο h : B. D*. | 6 ουν
HWSVLM] * om T : S*W. D* *e*. sy^{scp}. 047 850 arm | 8 ουκ Th*S*L :
S 1241 bo. D lat (exc *fg*^{1}*q*) sy. 1071 MKΠ 850 arm] ουπω *H*WsVM :
rel | 9 ταυτα T : S 0180 33. D it (exc *f*). vg. sy^{scp}. Θ 565 *f*1. 1424
1293 1010 KΠ 850 249 arm] + δε HWSVLM : rel | αυτος ThSL : SLW
0180 1241 sa bo. D* *bl*. vg 565 *f*1. 213 NKΠX 850 397 arm] -οις *H*W
VM : rel | 10 αλλα TL : S sa achm. D *eabr*^{1}. sy^{sc}. 1424 850 053] + ως
HWSVM : rel | 12 ην/περι αυτου TSl : SΨ 0180^{vid} 33 892. D *e*.
sy^{schl}. 544. 1293 1010 1071 713 N 0141 249 arm] ∽ HWV*L*M : rel |
τοις οχλοις HWSVLM] τῳ οχλῳ T : S 33 bo. D lat sy. | δε [H]WS
[V]LM : BWT 33 892 sa bo. it (exc *bq*). vg. Θ 565 *f*1 *f*13. 213 713 NX
850 0141 249 sy^{h}] om T : pler

laeam; non enim volebat in Iudaeam ambulare,
quia quaerebant eum Iudaei interficere. 2 Erat
autem in proximo dies festus Iudaeorum Sceno-
pegia. 3 Dixerunt autem ad eum fratres eius:
Transi hinc et vade in Iudaeam, ut et discipuli
tui videant opera tua quae facis; 4 nemo quippe
in occulto quid facit, et quaerit ipse in palam
esse. Si haec facis, manifesta teipsum mundo.
5 Neque enim fratres eius credebant in eum. 6 Di-
cit ergo eis Iesus: Tempus meum nondum advenit,
tempus autem vestrum semper est paratum. 7 Non
potest mundus odisse vos; me autem odit, quia
ego testimonium perhibeo de illō quod opera eius
mala sunt. 8 Vos ascendite ad diem festum hunc,
ego autem non ascendo ad diem festum istum, quia
meum tempus nondum impletum est. 9 Haec cum
dixisset, ipse mansit in Galilaea. 10 Ut autem
ascenderunt fratres eius, tunc et ipse ascendit ad
diem festum, non manifeste, sed quasi in occulto.
11 Iudaei ergo quaerebant eum in die festo, et di-
cebant: Ubi est ille? 12 Et murmur multum erat
in turba de eo; quidam enim dicebant: quia Bonus
est; alii autem dicebant: Non, sed seducit turbas.

2 Lv 23,34
3 J 2,12; Mt 12,46ss; 13,55; **A 1,14**
6 J 2,4
7 J 15,18; Sap 2,14s

πλανᾷ τὸν ὄχλον. 13 οὐδεὶς μέντοι παρρησίᾳ ἐλάλει
περὶ αὐτοῦ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων.
14 Ἤδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσούσης ἀνέβη Ἰησοῦς εἰς
τὸ ἱερὸν καὶ ἐδίδασκεν. 15 ἐθαύμαζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι
λέγοντες Πῶς οὗτος γράμματα οἶδεν μὴ μεμαθηκώς;
16 ἀπεκρίθη οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν Ἡ ἐμὴ
διδαχὴ οὐκ ἔστιν ἐμὴ ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με· 17 ἐάν
τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιειν, γνώσεται περὶ τῆς
διδαχῆς, πότερον ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστιν ἢ ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ
λαλῶ. 18 ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ λαλῶν τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ·
ὁ δὲ ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ πέμψαντος αὐτόν, οὗτος
ἀληθής ἐστιν καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. 19 οὐ Μωϋ-
σῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν νόμον; καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ποιεῖ
τὸν νόμον. τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι; 20 ἀπεκρίθη ὁ
ὄχλος Δαιμόνιον ἔχεις· τίς σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι;
21 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ἓν ἔργον ἐποίησα
καὶ πάντες θαυμάζετε. 22 διὰ τοῦτο Μωϋσῆς δέδωκεν
ὑμῖν τὴν περιτομήν, — οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωϋσέως ἐστὶν
ἀλλ' ἐκ τῶν πατέρων, — καὶ ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε
ἄνθρωπον. 23 εἰ περιτομὴν λαμβάνει ἄνθρωπος ἐν σαβ-
βάτῳ ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος Μωϋσέως, ἐμοὶ χολᾶτε ὅτι
ὅλον ἄνθρωπον ὑγιῆ ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; 24 μὴ κρίνετε
κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε. 25 Ἔλεγον
οὖν τινες ἐκ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν Οὐχ οὗτός ἐστιν ὃν
ζητοῦσιν ἀποκτεῖναι; 26 καὶ ἴδε παρρησίᾳ λαλεῖ, καὶ

16 ο WSVM²] om THLM¹] : BS 33. | 17 του HWSVLM] om T : S. D. 850 | 19 δεδωκεν ThSVlM²] εδωκ. *HWLM*¹ : B. D. Π^cH | 22 δια τουτο HWSVLM] ο T : S*. | εν T[H]WSVLM] om : B. *ebr*¹. | 23 λαμβανει TSVLM] * + ο [H]W : B 33. sy^cp. Θ. N | νομος HWS VLM] * + ο T : S. Π^c. | 24 κρινατε TWSVlM] * -νετε H*L*M : BLW TΨ. D. 700. 1071 713 N 850

13 Nemo tamen palam loquebatur de illo propter
metum Iudaeorum.

7, 14-29 Docet in templo

14 Iam autem die festo mediante, ascendit Iesus
in templum et docebat. 15 Et mirabantur Iudaei
dicentes: Quomodo hic litteras scit, cum non di-
dicerit? 16 Respondit eis Iesus et dixit: Mea doctri-
na non est mea, sed eius qui misit me. 17 Si quis
voluerit voluntatem eius facere, cognoscent de
doctrina, utrum ex Deo sit, an ego a me ipso
loquar. 18 Qui a semetipso loquitur, gloriam pro-
priam quaerit; qui autem quaerit gloriam eius
qui misit eum, hic verax est, et iniustitia in illo
non est. 19 Nonne Moyses dedit vobis legem? Et
nemo ex vobis facit legem. 20 Quid me quaeritis
interficere? Respondit turba et dixit: Daemonium
habes; quis te quaerit interficere? 21 Respondit
Iesus et dixit eis: Unum opus feci, et omnes mira-
mini. 22 Propterea Moyses dedit vobis circumci-
sionem—non quia ex Moyse est sed ex patribus—,
et in sabbato circumciditis hominem. 23 Si cir-
cumcisionem accipit homo in sabbato, ut non
solvatur lex Moysi, mihi indignamini quia totum
hominem sanum feci in sabbato? 24 Nolite iudicare
secundum faciem, sed iustum iudicium iudicate.
25 Dicebant ergo quidam ex Hierosolymis: Non-
ne hic est, quem quaerunt interficere? 26 Et ecce

13 J 9,22; 12,42; 19,38 | **15** Mt 13,54; L 2,47 | **16** J 12,49 | **18** J 5,41-44; 12,43 | **19** J 5,47; A 7,53; R 2,17-29 | **20** Mc 3,21s; J 8, 48.52; 10,20 | **21** J 5,16 | **22** Gn 17,10ss; Lv 12,3 | **23** | J 5,8s | **24** J 8,15 | **25** J 7,19

οὐδὲν αὐτῷ λέγουσιν. μή ποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ
ἄρχοντες ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; 27 ἀλλὰ τοῦτον
οἴδαμεν πόθεν ἐστίν· ὁ δὲ Χριστὸς ὅταν ἔρχηται, οὐδεὶς
γινώσκει πόθεν ἐστίν. 28 ἔκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ δι-
δάσκων ὁ Ἰησοῦς καὶ λέγων Κἀμὲ οἴδατε καὶ οἴδατε
πόθεν εἰμί· καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἔστιν
ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε· 29 ἐγὼ οἶδα
αὐτόν, ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμι κἀκεῖνός με ἀπέστειλεν.
30 Ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι, καὶ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ'
αὐτὸν τὴν χεῖρα, ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ. 31 Ἐκ
τοῦ ὄχλου δὲ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, καὶ ἔλεγον
Ὁ Χριστὸς ὅταν ἔλθῃ, μὴ πλείονα σημεῖα ποιήσει ὧν
οὗτος ἐποίησεν; 32 Ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου
γογγύζοντος περὶ αὐτοῦ ταῦτα, καὶ ἀπέστειλαν οἱ ἀρχιε-
ρεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ὑπηρέτας ἵνα πιάσωσιν αὐτόν.
33 εἶπεν. οὖν ὁ Ἰησοῦς Ἔτι χρόνον μικρὸν μεθ' ὑμῶν
εἰμι καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με. 34 ζητήσετέ με
καὶ οὐχ εὑρήσετέ με, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε
ἐλθεῖν. 35 εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυτοὺς Ποῦ
οὗτος μέλλει πορεύεσθαι, ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὑρήσομεν αὐ-
τόν; μὴ εἰς τὴν Διασπορὰν τῶν Ἑλλήνων μέλλει πο-

---

28 ο[1] T[H]WSVLM] om : B[c]WT. | 29 απεστειλεν HWSVLM] -ταλκεν T · S. D. 131 | 31 εκ του οχλου δε πολλοι επιστευσαν HW SVLM] ∽ πολ. δε επ. εκ του οχλ. T : S (sa bo). D (q). | εποιησεν HWSVLM] * ποιει T : S*. D lat (exc *bfl**). Θ *f*13. sy[p] | 32 αρχιερεις — φαρισαιοι[2] THWSLM · BSLTWΨ 33 892 1241 sa bo. D *cff*[2]*g*[1]*l*. vg. sy[c]. Θ 565 *f*1. 213 1071 713 UNKΠGX 0141 arm] ∽ V : rel | οι αρχ. και οι φαρ./υπηρετας HWS(V)LM : BLTWΨ 33 579 sa bo. *cff*[2]*g*[1]*l* vg. Θ 565 *f*1 *f*13. 213 1071 713 UNKΠGX 850 0141 sy[p] arm] ∽ T : rel | 33 χρονον μικρον THWSVLM : BSLTW. *eff*[2]*q*. Θ *f*13. X] ∽ V : rel | 34 με[2] HL : BT sa bo. sy. 565 213 1293 1010 NX] om TWSVM : rel | ελθειν THSVLM] + εκει W : B. | 35 ουτος μελλει HWSVLM] * ∽ T : L. D. 213 X 850 397 | ημεις HWSVLM] om T : S. D lat (exc *fq*). N

palam loquitur, et nihil ei dicunt. Numquid
vere cognoverunt principes quia hic est Christus?
27 Sed hunc scimus unde sit, Christus autem cum
venerit, nemo scit unde sit. 28 Clamabat ergo Iesus
in templo docens et dicens: Et me scitis et unde
sim scitis: et a me ipso non veni, sed est verus,
qui misit me, quem vos nescitis. 29 Ego scio
eum; quia ab ipso sum, et ipse me misit.

7, 30-36 Quaerunt Iudaei Iesum apprehendere

30 Quaerebant ergo eum apprehendere; et nemo
misit in illum manus, quia nondum venerat hora
eius. 31 De turba autem multi crediderunt in eum;
et dicebant: Christus, cum venerit, numquid plura
signa faciet quam quae hic facit? 32 Audierunt
pharisaei turbam murmurantem de illo haec; et
miserunt principes et pharisaei ministros, ut ap-
prehenderent eum. 33 Dixit ergo eis Iesus: Adhuc
modicum tempus vobiscum sum, et vado ad eum,
qui me misit. 34 Quaeretis me et non invenietis;
et ubi ego sum, vos non potestis venire. 35 Dixerunt
ergo Iudaei ad semetipsos: Quo hic iturus est, quia
non inveniemus eum? numquid in dispersionem

---

27 J 7,41
29 Mt 11,27
30 J 8,20; 12,27; 13,1; L 22,53
31 J 8,30; 10,42; 11,45; 12,42
33 J 13,33
34 J 8,21; 13,33; 16,16

ρεύεσθαι καὶ διδάσκειν τοὺς Ἕλληνας; 36 τίς ἐστιν ὁ
λόγος οὗτος ὃν εἶπεν Ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὑρήσετέ
με, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν;
37 Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς
εἱστήκει ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔκραζεν λέγων Ἐάν τις διψᾷ,
ἐρχέσθω πρός με καὶ πινέτω. 38 ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ,
καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ
ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος. 39 τοῦτο δὲ εἶπεν περὶ τοῦ
Πνεύματος οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς
αὐτόν· οὔπω γὰρ ἦν Πνεῦμα, ὅτι Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδο-
ξάσθη. 40 Ἐκ τοῦ ὄχλου οὖν ἀκούσαντες τῶν λόγων
τούτων ἔλεγον Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης· 41 ἄλ-
λοι ἔλεγον Οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός· οἱ δὲ ἔλεγον Μὴ
γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστὸς ἔρχεται; 42 οὐχ ἡ γραφὴ
εἶπεν ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαυίδ, καὶ ἀπὸ Βηθλέεμ
τῆς κώμης ὅπου ἦν Δαυίδ, ἔρχεται ὁ Χριστός; 43 σχίσμα
οὖν ἐγένετο ἐν τῷ ὄχλῳ δι' αὐτόν· 44 τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ
αὐτῶν πιάσαι αὐτόν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν
τὰς χεῖρας. 45 Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς
ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι
Διὰ τί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; 46 ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέ-
ται Οὐδέποτε ἐλάλησεν οὕτως ἄνθρωπος, ὡς οὗτος ὁ

---

36 με^{2} HL : BT 892 sa bo achm. sy. 565 *f*1. GX] om TWSVM : rel | 37 εκραζεν Ts : S sa bo. D lat. Θ *f*1 69 543. 138 430 423] -αξεν HWSVLM : rel | προς με HSVLM; προς εμε W] om T : S*. D *eb*. | 39 εμελλον HWVLM] ημ. TSl | πιστευοντες TSVM] * -ευσαντες HWL : BLTW. | πνευμα THLM : STΨ sa bo. Θ. ΚΠ arm] + αγιον SV : pler; + δεδομενον : it (exc *fq*). vg. sy^{scp}.; + αγ. δεδ. W : B. *eq*. 053. sy^{ih} | ουδεπω TWSVM] * ουπω HL : BS. D. | 40 ελεγον TSVlM] * + οτι [H]WL : B. D sy^{c}. | 41 οι δε HWSVLM : BLTW 33 579 1241 sa. *acfff^{2}r^{1}*. vg. Θ 565 *f*1. 213 1071 NX 397 850 249 arm] αλλοι T : (rel) | 42 ουχι TSVLM] ουχ HW | ερχεται/ο Χριστος HWSVLM : BLTWΨ 33. *c* vg. 1071 sy^{l}] ∽ T : pler | 44 επεβαλεν TWSVLM] εβαλεν H : BLT. | 46 ως... ανθρωπος TWSVLM] om

gentium iturus est et docturus gentes? 36 Quis
est hic sermo quem dixit: Quaeretis me et non
invenietis; et ubi sum ego, vos non potestis venire?

7, 37-39 Spiritus promittitur

37 In novissimo autem die magno festivitatis
stabat Iesus et clamabat dicens: Si quis sitit,
veniat ad me et bibat. 38 Qui credit in me, sicut
dicit Scriptura, flumina de ventre eius fluent
aquae vivae. 39 Hoc autem dixit de Spiritu, quem
accepturi erant credentes in eum; nondum enim
erat Spiritus datus, quia Iesus nondum erat glo-
rificatus.

7, 40-44 Dissensio in turba de Iesu

40 Ex illa ergo turba, cum audissent hos sermo-
nes eius, dicebant: Hic est vere propheta. 41 Alii
dicebant· Hic est Christus. Quidam autem dice-
bant· Numquid a Galilaea venit Christus? 42 Non-
ne Scriptura dicit: quia Ex semine David et de
Bethlehem castello, ubi erat David, venit Christus?
43 Dissensio itaque facta est in turba propter eum.
44 Quidam autem ex ipsis volebant apprehendere
eum, sed nemo misit super eum manus.

7, 45-53 Dissensio in synedrio

45 Venerunt ergo ministri ad pontifices et phari-
saeos: et dixerunt eis illi: Quare non adduxistis
illum? 46 Responderunt ministri· Numquam sic
locutus est homo, sicut hic homo. 47 Responde-

---

37 Lv 23,36; J 4,10 14 | 38 Is 44,3; 55,1; 58,11; Ez 47,1ss; Jl 3,18; Zch 13,1; 14,8; Ap 22,1 | 39 J 16,7 | 40 J 6,14; Dt 18,15 41 J 1,46 | 42 Sm 7,12; Mi 5,2; Mt 2,5s; 22,42; L 2,4-11 | 43 J 9,16 | 44 J 7,30s | 46 Mt 7,28s

ἄνθρωπος. 47 ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι Μὴ
καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε; 48 μή τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπί-
στευσεν εἰς αὐτὸν ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; 49 ἀλλὰ ὁ ὄχλος
οὗτος ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον ἐπάρατοί εἰσιν. 50 λέγει
Νικόδημος πρὸς αὐτούς, ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν τὸ πρότε-
ρον, εἷς ὢν ἐξ αὐτῶν 51 Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν
ἄνθρωπον ἐὰν μὴ ἀκούσῃ πρῶτον παρ' αὐτοῦ καὶ γνῷ τί
ποιεῖ; 52 ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ Μὴ καὶ σὺ ἐκ
τῆς Γαλιλαίας εἶ; ἐραύνησον καὶ ἴδε ὅτι ἐκ τῆς Γαλι-
λαίας προφήτης οὐκ ἐγείρεται.

53 Καὶ ἐπορεύθησαν ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.
8 1 Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. 2 Ὄρ-
θρου δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ ἱερόν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς
ἤρχετο πρὸς αὐτόν. καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς.
3 ἄγουσιν δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι γυναῖκα ἐπὶ
μοιχείᾳ κατειλημμένην, καὶ στήσαντες αὐτὴν ἐν μέσῳ,

H : BS^{c}LTW bo. 850 | ουτος HSVL] + λαλει TWM : S*. (D *c*). sy^{scpl}. 495 | 47 ουν HWSVLM] * om T : S 33 579 sa. D *eacff^{2}r^{1}*. sy. *f*1 544. 1424 1071 713 047 850 arm | αυτοις T[H]WSVLM] om : B achm. *lr*^{1}. Θ *f*13. 660 K arm | 50 ο... προτερον HWSVLM] om T : S*. | το SV] om HWLM : BS^{c}T. | 52 ερευνησον WSV] εραυν. TH LM | εκ της Γαλιλαιας/προφητης HWSVLM : BLTΨ 892 sa bo. 1424 213 4 NX 850 397 vg^{cl} sy^{i}] ∽ T : rel | 7 53-8 11 habent ([H]) post finem Evangelii, W^{m}, S litteris minoribus sine spir. et accent., ([V]), L, qui tamen genuinitatem seu Iohanneam originem litterariam negat, M] om T, qui tamen, praeterquam quod D et Text.-rec. exscribit, textum ipsum in apparatu accurate recenset, W^{t} : BSLTΔWΨ 33 892 1241 sa. *aqfl**. sy^{scp}. Θ 565 22. *f*1424 213 157 713 NX 053 0141; 1 et *f*13 alibi praebent: In apparatu praeter criticorum variantes qui pericopem utcumque recipiunt, HSVLM, eas etiam notabimus quas T in apparatu praeferendas censet, easque in quibus W^{m} (contra quam asserit) a Text.-rec. recedit. | 53 οικον THWVL] τοπον SM : 1 1582] 8 1 Ιησους δε THSVLM] και ο Ιης. W : 700. U(Λ)Γ | 2 παρεγενετο T*H* SVLM] παραγινεται W : D.; ηλθεν h : 700 118 209. UΛ | και^{1}... αυτους T[H]SVLM] om W : *f*13; om και^{2}... αυτους : D | εδιδασκεν THWVLM] -αξεν S : err. | 3 γυναικα επι μοιχεια T*H*WSVLM] επι

runt ergo eis pharisaei: Numquid et vos seducti
estis? 48 Numquid ex principibus aliquis credidit
in eum aut ex pharisaeis? 49 Sed turba haec, qua
non novit legem, maledicti sunt. 50 Dixit Nicode-
mus ad eos, ille qui venit ad eum nocte, qui unus
erat ex ipsis: 51 Numquid lex nostra iudicat ho-
minem, nisi prius audierit ab ipso et cognoverit
quid faciat? 52 Responderunt et dixerunt ei: Num-
quid et tu Galilaeus es? Scrutare Scripturas, et
vide quia a Galilaea propheta non surgit.

53 Et reversi sunt unusquisque in domum suam.

8, 1-11 Mulier in adulterio deprehensa

1 Iesus autem perrexit in montem Oliveti.
2 Et diluculo iterum venit in templum, et omnis
populus venit ad eum; et sedens docebat eos.
3 Adducunt autem scribae et pharisaei mulierem
in adulterio deprehensam, et statuerunt eam ir

48 J 12,42
50 J 3,1s
51 Dt 1,16s; 19,15
52 J 7,41 (1,46)
8,1 L 21,37s

4 λέγουσιν αὐτῷ, Διδάσκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ κατείληπται
ἐπ' αὐτοφώρῳ μοιχευομένη. 5 ἐν δὲ τῷ νόμῳ ἡμῖν Μωϋ-
σῆς ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας λιθάζειν· 6 σὺ οὖν τί λέ-
γεις; τοῦτο δὲ ἔλεγον πειράζοντες αὐτὸν, ἵνα ἔχωσιν
κατηγορεῖν αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας, τῷ δακτύ-
λῳ κατέγραφεν εἰς τὴν γῆν· 7 ὡς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες
αὐτὸν ἀνέκυψεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὁ ἀναμάρτητος
ὑμῶν πρῶτος ἐπ' αὐτὴν βαλέτω λίθον. 8 καὶ πάλιν κα-
τακύψας ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν. 9 οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐξήρ-
χοντο εἷς καθ' εἷς, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων·
καὶ κατελείφθη μόνος, καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ οὖσα. 10 ἀνα-
κύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτῇ Γύναι, ποῦ εἰσιν; οὐδείς
σε κατέκρινεν; 11 ἡ δὲ εἶπεν Οὐδείς, κύριε. εἶπεν δὲ
ὁ Ἰησοῦς Οὐδὲ ἐγώ σε κατακρίνω· πορεύου, ἀπὸ τοῦ
νῦν μηκέτι ἁμάρτανε.

12 Πάλιν οὖν αὐτοῖς ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς λέγων Ἐγώ

αμαρτια γυν. h : D. (1071). | 4 λεγουσιν *TH*WSVLM] ειπον h : bo. it vg. 700 118 209. UΛ | κατειληπται T*H*VLM : D. 1. 1071] * ειληπται hS : 69 124 346. MΛ 028 | 5 ημιν T[H]WSVLM] om : bo. D. 118 209. H sy^{1} | ενετειλατο THWVLM] διακελευει S : 1071. | ουν T*H*WSVLM] δε h : D *cff*^{2}. | λεγεις T*H*WSVLM] + περι αυτης h : *cff*^{2}. 700 MUΛ 028 arm Amb Aug 6 τουτο... αυτου T[H]WSVLM] om : D. 1071. | πειραζοντες THSVLM] εκπειρ. W : 272 | εχωσιν THVLM] σχω. WS : Γ 028 | κατεγραφεν T*H*WSVLM] εγραφεν h : 700 1 (*f*13). UΛKΓ | 7 αυτον T[H]WSVLM] om : D. 1071 71 569 | αυτοις T[H]SVL] προς αυτους WM : KEGH; om : M. | βαλετω *H*SVLM] + τον T[h]W : MK 028 EGH | βαλ. λιθον *H*SVLM] ∾ ThW : it vg. 700. (UΛ)ΓK 028 EGH | 8 κατακυψας *H*VL : D. 1 1582 28. 1071] κατω κυψας ThWSM : pler | κατακυψας (vel κατω κυφ.) T*H* WSVLM] + τῳ δακτυλῳ h : D *ff*^{2}. 28. 1071 Hier | 9 πρεσβυτερων THWVL] + εως των εσχατων [S]M : 700 69 124. UΛ 028; + ωστε παντας εξελθειν bo. D *cff*^{2}. 1071. | μονος *H*SVL : D *c* vg^{w}. 1. 1071] + ο Ιησους ThWM : pler | ουσα THWSVL] εστωσα M : *cl*^{m} vg. 1 1582. 291 sy^{1} | 10 ανακυψας THWVLM] αναβλεψας S : *f*13. Λ | αυτη· γυναι T*H*SVL; αυτη· η γυνη M] τη γυναικι hW : D *c*. 1071 | 11 ειπεν δε ο Ιησους THVL : *l*^{m}. vg. 1 28. MK 028 EFGH arm] ειπ. δε αυτη ο Ιησ. M : pler; ο δε ειπ. WS : D. | 12 ο^{1} T[H]WSVLM] om B.

medio, 4 et dixerunt ei: Magister, haec mulier
modo deprehensa est in adulterio. 5 In lege autem
Moyses mandavit nobis huiusmodi lapidare. Tu
ergo quid dicis? 6 Hoc autem dicebant tentantes
eum, ut possent accusare eum. Iesus autem incli-
nans se deorsum, digito scribebat in terra. 7 Cum
ergo perseverarent interrogantes eum, erexit se et
dixit eis: Qui sine peccato est vestrum, primus in
illam lapidem mittat. 8 Et iterum se inclinans,
scribebat in terra. 9 Audientes autem, unus post
unum exibant, incipientes a senioribus; et reman-
sit solus Iesus et mulier in medio stans. 10 Erigens
autem se Iesus dixit ei: Mulier, ubi sunt, qui te
accusabant? nemo te condemnavit? 11 Quae dixit:
Nemo, Domine. Dixit autem Iesus: Nec ego te
condemnabo; vade et iam amplius noli peccare.

8, 12-20 Iesu de se ipso testimonium

12 Iterum ergo locutus est eis Iesus dicens: Ego

---

5 Lv 20,10; Dt 22,22s
6 Mt 22,15
7 Dt 17,7; R 2,1.22
9 Mt 22,22
11 J 5,14
12 Is 49,6; J 1,5.9; 12,46

εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περι-
πατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἕξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς.
13 εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι Σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυ-
ρεῖς· ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἔστιν ἀληθής. 14 ἀπεκρίθη
Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Κἂν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυ-
τοῦ, ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία μου, ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον
καὶ ποῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε πόθεν ἔρχομαι
ἢ ποῦ ὑπάγω. 15 ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε, ἐγὼ οὐ
κρίνω οὐδένα. 16 καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγώ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ
ἀληθινή ἐστιν, ὅτι μόνος οὐκ εἰμί, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας
με Πατήρ. 17 καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγραπται
ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν. 18 ἐγώ
εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ
ὁ πέμψας με Πατήρ. 19 ἔλεγον οὖν αὐτῷ Ποῦ ἐστιν ὁ
Πατήρ σου; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Οὔτε ἐμὲ οἴδατε οὔτε
τὸν Πατέρα μου· εἰ ἐμὲ ᾔδειτε, καὶ τὸν Πατέρα μου
ἂν ᾔδειτε. 20 Ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ἐν τῷ γαζο-
φυλακίῳ διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ οὐδεὶς ἐπίασεν αὐτόν,
ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.
21 Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς Ἐγὼ ὑπάγω καὶ ζητήσετέ
με, καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὑμῶν ἀποθανεῖσθε· ὅπου ἐγὼ
ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. 22 ἔλεγον οὖν οἱ Ἰου-
δαῖοι Μήτι ἀποκτενεῖ ἑαυτόν, ὅτι λέγει Ὅπου ἐγὼ
ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν; 23 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς

---

12 εμοι TSVL] μοι HWM | 14 αληθης εστιν / η μαρτ. μου T*H* WSVLM] * ∽ h : p[39] BW sa achm. *b*. *f*1424 157 047 0141 arm sy[l] | δε HWSVLM : p[39]...] om T : S. *a*. 1293 1010 KFH | 16 πατηρ [H]S VLM[2] : p[39]...] om TWM[1] : S*. D sy[sc]. | 17 γεγραπται HWSVLM : p[39]...] γεγραμμενον εστιν T : S.

sum lux mundi; qui sequitur me, non ambulat
in tenebris, sed habebit lumen vitae. 13 Dixerunt
ergo ei pharisaei: Tu de te ipso testimonium per-
hibes: testimonium tuum non est verum. 14 Re-
spondit Iesus et dixit eis: Et si ego testimonium
perhibeo de meipso, verum est testimonium meum,
quia scio unde veni et quo vado; vos autem nesci-
tis unde venio aut quo vado. 15 Vos secundum
carnem iudicatis, ego non iudico quemquam. 16 Et
si iudico ego, iudicium meum verum est, quia
solus non sum, sed ego et qui misit me Pater.
17 Et in lege vestra scriptum est, quia duorum
hominum testimonium verum est. 18 Ego sum qui
testimonium perhibeo de me ipso, et testimonium
perhibet de me qui misit me Pater. 19 Dicebant
ergo ei: Ubi est Pater tuus? Respondit Iesus:
Neque me scitis neque Patrem meum; si me scire-
tis, forsitan et Patrem meum sciretis. 20 Haec
verba locutus est Iesus in gazophylacio docens in
templo, et nemo apprehendit eum, quia necdum
venerat hora eius.

8, 21-30 «Quo ego vado, vos non potestis venire»

21 Dixit ergo iterum eis Iesus: Ego vado, et
quaeretis me, et in peccato vestro moriemini.
Quo ego vado, vos non potestis venire. 22 Dice-
bant ergo Iudaei: Numquid interficiet semetipsum,
quia dixit: Quo ego vado, vos non potestis venire?

---

14 J 5,31 | 15 J 7,24; 12,47 | 16 J 8,29 | 17 Dt 17,6; 19,15.
18 1 J 5,9 | 19 J 14,7 | 20 J 7,30; 13,1; L 22,53 | 21 J 7,34;
13,33 | 22 J 7,35

Ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ὑμεῖς
ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐστέ, ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου
τούτου. 24 εἶπον οὖν ὑμῖν ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς
ἁμαρτίαις ὑμῶν· ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι,
ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. 25 ἔλεγον οὖν
αὐτῷ Σὺ τίς εἶ; εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Τὴν ἀρχὴν ὅ
τι καὶ λαλῶ ὑμῖν. 26 πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν λαλεῖν καὶ
κρίνειν· ἀλλ' ὁ πέμψας με ἀληθής ἐστιν, κἀγὼ ἃ ἤκουσα
παρ' αὐτοῦ, ταῦτα λαλῶ εἰς τὸν κόσμον. 27 οὐκ ἔγνωσαν
ὅτι τὸν Πατέρα αὐτοῖς ἔλεγεν. 28 εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς
Ὅταν ὑψώσητε τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε
ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ καθὼς
ἐδίδαξέν με ὁ Πατήρ, ταῦτα λαλῶ. 29 καὶ ὁ πέμψας
με μετ' ἐμοῦ ἐστιν· οὐκ ἀφῆκέν με μόνον, ὅτι ἐγὼ τὰ
ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάντοτε. 30 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος
πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. 31 Ἔλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς
πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ Ἰουδαίους Ἐὰν ὑμεῖς
μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταί μού ἐστε,
32 καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώ-
σει ὑμᾶς. 33 ἀπεκρίθησαν πρὸς αὐτόν Σπέρμα Ἀβραάμ
ἐσμεν, καὶ οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πώποτε· πῶς σὺ λέ-
γεις ὅτι Ἐλεύθεροι γενήσεσθε; 34 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν
ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστιν τῆς ἁμαρτίας. 35 ὁ δὲ δοῦλος
οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν

23 του κοσμου/τουτου¹ TSVl] * ∽ HWLM : BTW. *e* it (exc *l*). *f*13. 1293 1010 850 sy[i] | 25 ο¹ T[H]WSVLM] om : B. 476*. | 28 πατηρ THSVLM : SLT 33 579 892 1241 sa bo. D lat (exc *fq*) sy[si]. Θ *f*13. 213 NX 850 0141] + μου W : pler | 34 ο¹ T[H]WSVLM] om : B. 0141. | της αμαρτιας T[H]WSV(L)M] om : D *b*. sy[s]

23 Et dicebat eis Vos de deorsum estis, ego de
supernis sum Vos de mundo hoc estis, ego non
sum de hoc mundo 24 Dixi ergo vobis quia mo-
riemini in peccatis vestris; si enim non credideritis
quia ego sum, moriemini in peccato vestro. 25 Di-
cebant ergo ei Tu quis es? Dixit eis Iesus: Prin-
cipium qui et loquor vobis 26 Multa habeo de
vobis loqui et iudicare, sed qui me misit, verax
est; et ego quae audivi ab eo, haec loquor in mundo.
27 Et non cognoverunt quia Patrem eius dicebat
Deum. 28 Dixit ergo eis Iesus. Cum exaltaveritis
Filium hominis, tunc cognoscetis quia ego sum,
et a meipso facio nihil, sed sicut docuit me Pater,
haec loquor 29 Et qui me misit, mecum est, et
non reliquit me solum, quia ego quae placita sunt
ei, facio semper 30 Haec illo loquente, multi cre-
diderunt in eum.

8, 31-47 Filii, non Abrahae nec Dei, sed diaboli

31 Dicebat ergo Iesus ad eos qui crediderunt ei,
Iudaeos: Si vos manseritis in sermone meo, vere
discipuli mei eritis; 32 et cognoscetis veritatem,
et veritas liberabit vos. 33 Responderunt ei: Semen
Abrahae sumus et nemini servivimus umquam;
quomodo tu dicis: Liberi eritis? 34 Respondit eis
Iesus: Amen, amen dico vobis: quia omnis qui
facit peccatum, servus est peccati; 35 servus autem
non manet in domo in aeternum. 36 Si ergo vos

23 J 3,31 | 26 J 8,38; 12,49 | 28 J 3,14; 12,32 | 29 J 8,16
30 J 7,31; 10,42; 12,11.42 | 31 J 15,14 | 33 Mt 3,9 | 34 R 6,
16.20 | 35 G 4,30 | 36 R 6,18.20.22

αἰῶνα. 36 ἐὰν οὖν ὁ Υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύ-
θεροι ἔσεσθε. 37 οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀβραάμ ἐστε· ἀλλὰ
ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ
ἐν ὑμῖν. 38 ἃ ἐγὼ ἑώρακα παρὰ τῷ Πατρὶ λαλῶ· καὶ
ὑμεῖς οὖν ἃ ἠκούσατε παρὰ τοῦ πατρὸς ὑμῶν ποιεῖτε.
39 ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ Ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀβραάμ
ἐστιν. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Εἰ τέκνα τοῦ Ἀβραάμ
ἐστε, τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραὰμ ἐποιεῖτε· 40 νῦν δὲ ζητεῖτέ
με ἀποκτεῖναι, ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελά-
ληκα, ἣν ἤκουσα παρὰ τοῦ Θεοῦ· τοῦτο Ἀβραὰμ οὐκ
ἐποίησεν. 41 ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν.
εἶπαν αὐτῷ Ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐ γεγεννήμεθα, ἕνα
Πατέρα ἔχομεν τὸν Θεόν. 42 εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
Εἰ ὁ Θεὸς Πατὴρ ὑμῶν ἦν, ἠγαπᾶτε ἂν ἐμέ· ἐγὼ γὰρ
ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἥκω· οὐδὲ γὰρ ἀπ' ἐμαυτοῦ
ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέστειλεν. 43 διὰ τί τὴν
λαλιὰν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε; ὅτι οὐ δύνασθε ἀκούειν
τὸν λόγον τὸν ἐμόν. 44 ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ δια-
βόλου ἐστὲ καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε
ποιεῖν. ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐν
τῇ ἀληθείᾳ οὐκ ἔστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ.

38 α εγω THWSVLM : BSCW sa bo. 565 *f*1. 1093] ⁓ -|h|- : rel | πατρι THWSVLM : BCLW 070. *g*^{1}/*r*$^{1.2}$. vg^{w}. 213 X 053 850 138 sy^{j}] + μου -|h|- : rel | πατρι (μου) THWSVLM] + ταυτα [-|h|-] : W 33 892 bo. D *bcq*. 053 | ηκουσατε THWSVLM : BS^{c}CLW 33 892 1241 bo. *f*. Θ 565 1 *f*13. 213 ΚΠΧ 850 0141 249 sy^{ihm} arm] εωρακατε -|h|- : rel | υμων -|h|-SVM] om THWL : BL 070. 850. | 39 ο^{2} T[H]WSVLM] om : B. | εστε THWSLM : BSL 070. D *ff*^{2}. vg.] ητε V : rel | εποιειτε Th : B^{c}S*W 070. D. Θ 28 13. *f*1424 157 713 UΓΛ 4 VΩ 028 EFGH] ποιειτε *H*WL : B*. *f ff*^{2} *r*^{2}. vg. sy^{5}. 700.; εποιειτε αν SVM : rel | 41 ειπαν THWSLM : BSLW 070 bo. *e* it (exc *f*). sy^{spi}. + τε 13 arm] + ουν V : rel | ου γεγεννημεθα Th, V (ουκ), lM] ουκ εγεν-ηθημεν *H*W*L* : B. D*.; ου γεγεννηθημεν S : (err) | 42 ο^{1} T[H]WSVLM] om :. B. 660. | 44 ουκ^{1} THSVLM] ουχ W | ἐστηκεν HLM^{2}] ἔστηκεν TWSVM^{1}

Filius liberaverit, vere liberi eritis. 37 Scio quia filii
Abrahae estis; sed quaeritis me interficere, quia
sermo meus non capit in vobis. 38 Ego quod vidi
apud Patrem meum, loquor; et vos quae vidistis
apud patrem vestrum, facitis. 39 Responderunt et
dixerunt ei: Pater noster Abraham est. Dicit eis
Iesus: Si filii Abrahae estis, opera Abrahae facite
40 Nunc autem quaeritis me interficere, hominem
qui veritatem vobis locutus sum, quam audivi a
Deo: hoc Abraham non fecit. 41 Vos facitis opera
patris vestri. Dixerunt itaque ei: Nos ex fornica-
tione non sumus nati; unum patrem habemus
Deum. 42 Dixit ergo eis Iesus: Si Deus pater vester
esset, diligeretis utique me; ego enim ex Deo pro-
cessi et veni; neque enim a me ipso veni sed ille
me misit. 43 Quare loquelam meam non cognosci-
tis? Quia non potestis audire sermonem meum.
44 Vos ex patre diabolo estis, et desideria patris
vestri vultis facere Ille homicida erat ab initio,
et in veritate non stetit, quia non est veritas in eo;

42 1 J 5,1
43 J 12,39; Mt 12,34
44 1 J 3,8ss, Gn 3,4, Sap 2,24, 2 P 2,4

ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης
ἐστὶν καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. 45 ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν
λέγω, οὐ πιστεύετέ μοι. 46 τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ
ἁμαρτίας; εἰ ἀλήθειαν λέγω, διὰ τί ὑμεῖς οὐ πιστεύετέ
μοι; 47 ὁ ὢν ἐκ τοῦ Θεοῦ τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ ἀκούει·
διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐστέ.
48 Ἀπεκρίθησαν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπαν αὐτῷ Οὐ καλῶς
λέγομεν ἡμεῖς ὅτι Σαμαρίτης εἶ σὺ καὶ δαιμόνιον ἔχεις;
49 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· Ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω, ἀλλὰ τιμῶ
τὸν Πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετέ με. 50 ἐγὼ δὲ οὐ
ζητῶ τὴν δόξαν μου· ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων. 51 ἀμὴν
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν ἐμὸν λόγον τηρήσῃ, θάνατον
οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. 52 εἶπαν αὐτῷ οἱ Ἰου-
δαῖοι Νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμόνιον ἔχεις. Ἀβραὰμ
ἀπέθανεν καὶ οἱ προφῆται, καὶ σὺ λέγεις Ἐάν τις τὸν
λόγον μου τηρήσῃ, οὐ μὴ γεύσηται θανάτου εἰς τὸν
αἰῶνα. 53 μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ,
ὅστις ἀπέθανεν; καὶ οἱ προφῆται ἀπέθανον· τίνα σεαυ-
τὸν ποιεῖς; 54 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἐὰν ἐγὼ δοξάσω ἐμαυ-
τόν, ἡ δόξα μου οὐδέν ἐστιν· ἔστιν ὁ Πατήρ μου ὁ
δοξάζων με, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι Θεὸς ὑμῶν ἐστιν, 55 καὶ
οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν, ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν. κἂν εἴπω ὅτι
οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι ὅμοιος ὑμῖν ψεύστης· ἀλλὰ οἶδα
αὐτὸν καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ τηρῶ. 56 Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ
ὑμῶν ἠγαλλιάσατο ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν, καὶ

---

54 υμων *H*Sl : B ˚SΨ 892. D *e* it (exc *fg*[1]). 13 346. 1424 213 1071 157˚ 4 FX 249 sy[1]] * ημων ThWV*L*M : rel | 55 καν THW*L*M] * καεαν SVl | υμιν HW*L*M : BW. D lat. Θ 565. *f*1. 157 A 138] υμων TS Vl : rel | 56 ιδη HWSVLM] ειδη T : B ˚SW. D°. 69 AX

cum loquitur mendacium, ex propriis loquitur,
quia mendax est et pater eius. 45 Ego autem si
veritatem dico, non creditis mihi. 46 Quis ex vobis
arguet me de peccato? Si veritatem dico vobis,
quare non creditis mihi? 47 Qui ex Deo est, verba
Dei audit; propterea vos non auditis, quia ex
Deo non estis.

8, 48-59. «Antequam Abraham fieret, ego sum»

48 Responderunt ergo Iudaei et dixerunt ei: Non-
ne bene dicimus nos quia Samaritanus es tu et
daemonium habes? 49 Respondit Iesus: Ego daemo-
nium non habeo, sed honorifico Patrem meum;
et vos inhonorastis me. 50 Ego autem non quaero
gloriam meam; est qui quaerat, et iudicet. 51 Amen,
amen dico vobis, si quis sermonem meum serva-
verit, mortem non videbit in aeternum. 52 Dixerunt
ergo Iudaei: Nunc cognovimus quia daemonium
habes. Abraham mortuus est et prophetae; et tu
dicis: Si quis sermonem meum servaverit, non
gustabit mortem in aeternum. 53 Numquid tu
maior es patre nostro Abraham, qui mortuus est?
et prophetae mortui sunt: quem te ipsum facis?
54 Respondit Iesus: Si ego glorifico me ipsum, glo-
ria mea nihil est; est Pater meus, qui glorificat
me, quem vos dicitis quia Deus vester est, 55 et
non cognovistis eum: ego autem novi eum. Et si
dixero quia non scio eum, ero similis vobis mendax.
Sed scio eum et sermonem eius servo. 56 Abraham
pater vester exsultavit ut videret diem meum;

---

46 2 C 5,21; 1 P 2,22 | 47 J 18,37; 1 J 4,6 | 48 J 7,20; Mc 3,21s | 50 J 5,41 | 51 J 5,24; 6,40.47; 11,25 | 53 J 4,12 | 55 J 7,28

εἶδεν καὶ ἐχάρη. 57 εἶπαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν
Πεντήκοντα ἔτη οὔπω ἔχεις καὶ Ἀβραὰμ ἑώρακας;
58 εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν
Ἀβραὰμ γενέσθαι ἐγὼ εἰμί. 59 ἦραν οὖν λίθους ἵνα βάλω-
σιν ἐπ' αὐτόν· Ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ.
9 1 Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς.
2 καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες Ῥαβ-
βί, τίς ἥμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς
γεννηθῇ; 3 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Οὔτε οὗτος ἥμαρτεν οὔτε
οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ
ἐν αὐτῷ. 4 ἡμᾶς δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός
με ἕως ἡμέρα ἐστίν· ἔρχεται νὺξ ὅτε οὐδεὶς δύναται
ἐργάζεσθαι. 5 ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ὦ, φῶς εἰμι τοῦ κό-
σμου. 6 ταῦτα εἰπὼν ἔπτυσεν χαμαὶ καὶ ἐποίησεν πηλὸν
ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισεν αὐτοῦ τὸν πηλὸν ἐπὶ
τοὺς ὀφθαλμούς, 7 καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὕπαγε νίψαι εἰς
τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ (ὃ ἑρμηνεύεται Ἀπεσταλ-
μένος). ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ ἦλθεν βλέπων.
8 Οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον,
ὅτι προσαίτης ἦν, ἔλεγον Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος
καὶ προσαιτῶν; 9 ἄλλοι ἔλεγον ὅτι Οὗτός ἐστιν· ἄλλοι
ἔλεγον Οὐχί, ἀλλὰ ὅμοιος αὐτῷ ἐστιν. ἐκεῖνος ἔλεγεν
ὅτι Ἐγώ εἰμι. 10 ἔλεγον οὖν αὐτῷ Πῶς οὖν ἠνεῴ-

57 εωρακας *TH*WSVLM] εωρακεν σε h : S* 0124 sa. sy^s. | 58 ο WSV] om THLM : BC 579. | 9 4 ημας THWSLM : BS*LW 0124 sa bo. D. 850 Ωρ Hier] εμε V : rel | με HWSVLM] ημας T : S*LW bo. 850. | εως *TH*WSVLM] ως h | 6 επεχρισεν ThSVLM] επεθηκεν *H*W : B. 1093. | οφθαλμους THWSLM : BSL 33. *l*. Θ (565) *f*1.] + του τυφλου V : pler | 9 αλλοι² THWsLM : BCLW 33 892 1241. *eabr*¹ (N) 157 ΩX 850 249 397 sy^p] + δε [*S*]V : rel | ελεγον² THW*S* VLM : BSCLW 33 892 bo. *eabcff*²*qr*¹. sy^{sp1hm}. Θ 124. 1071 1293 arm] om s : rel | εκεινος THWsVLM] + δε [*S*] : S*C^c 0124 33 892 1241. *e* it vg^{cl}. *f*13. 213 1071 N 157 UΛΓ 047 AKΠX | 10 ουν⁸ T[H][S]LM : SCLΨ 0124. D (*a*)*ff*²*l*. Θ. 213 157 NX sy^t (arm)] om WsV : rel

vidit, et gravisus est. Dixerunt ergo Iudaei ad
eum: 57 Quinquaginta annos nondum habes, et Abra-
ham vidisti? 58 Dixit eis Iesus: Amen, amen dico
vobis, antequam Abraham fieret, ego sum. 59 Tu-
lerunt ergo lapides, ut iacerent in eum; Iesus
autem abscondit se et exivit de templo.

9, 1-41 Caecus a nativitate sanatur

1 Et praeteriens Iesus vidit hominem caecum
a nativitate. 2 Et interrogaverunt eum discipuli
eius: Rabbi, quis peccavit, hic aut parentes eius,
ut caecus nasceretur? 3 Respondit Iesus: Neque
hic peccavit neque parentes eius, sed ut manife-
stentur opera Dei in illo. 4 Me oportet operari
opera eius, qui misit me, donec dies est; venit nox,
quando nemo potest operari. 5 Quamdiu sum in
mundo, lux sum mundi. 6 Haec cum dixisset,
exspuit in terram et fecit lutum ex sputo et linivit
lutum super oculos eius, et dixit ei: 7 Vade, lava
in natatoria Siloe, quod interpretatur Missus. Abiit
ergo et lavit, et venit videns. 8 Itaque vicini et
qui viderant eum prius quia mendicus erat, dice-
bant: Nonne hic est qui sedebat et mendicabat?
9 Alii dicebant: quia Hic est. Alii autem: Nequa-
quam, sed similis est ei. Ille vero dicebat: quia
Ego sum. 10 Dicebant ergo ei: Quomodo aper-

59 J 10,31
9,1 A 3,2; 14,8
2 J 9,34; L 13,2; Ex 20,5
3 J 11,4
4 J 5,17.20; 11,9
5 J 8,12; 12,35
6 Mc 8,23

χθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί; 11 ἀπεκρίθη ἐκεῖνος Ὁ ἄνθρω-
πος ὁ λεγόμενος Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησεν καὶ ἐπέχρισέν
μου τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἶπέν μοι ὅτι Ὕπαγε εἰς τὸν
Σιλωὰμ καὶ νίψαι· ἀπελθὼν οὖν καὶ νιψάμενος ἀνέ-
βλεψα. 12 καὶ εἶπαν αὐτῷ Ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; λέγει
Οὐκ οἶδα. 13 Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους,
τόν ποτε τυφλόν. 14 ἦν δὲ σάββατον ἐν ᾗ ἡμέρᾳ τὸν
πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀνέῳξεν αὐτοῦ τοὺς
ὀφθαλμούς. 15 πάλιν οὖν ἠρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι
πῶς ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Πηλὸν ἐπέθηκέν
μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐνιψάμην, καὶ βλέπω.
16 ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές Οὐκ ἔστιν οὗτος
παρὰ Θεοῦ ὁ ἄνθρωπος, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ.
ἄλλοι δὲ ἔλεγον Πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς
τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς. 17 λέ-
γουσιν οὖν τῷ τυφλῷ πάλιν Τί σὺ λέγεις περὶ αὐτοῦ,
ὅτι ἤνοιξέν σου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπεν Ὅτι προ-
φήτης ἐστίν. 18 οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ
αὐτοῦ ὅτι ἦν τυφλὸς καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν
τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος 19 καὶ ἠρώτησαν
αὐτοὺς λέγοντες Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς
λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν βλέπει ἄρτι;
20 ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπαν Οἴδαμεν

---

11 οτι THW[*S*V]LM : BSL 0124 sa bo. 1071.] om s : rel | ουν TH WSVLM : BSLW 0124 33 579 892 1241 sa bo. D. Θ 565 *f*1 124. 213 1071 157 713 NX 850 0141 249] δε s : rel | 12 και HWSVLM] om T : 28. 713 A arm | 14 εν η ημερα THWsVLM : BSLW sa bo. *e* vg^{w}. sy^{sp}. 33. *abcff²r¹*. (213) X 850 397 sy^{i}.] οτε *S* : rel | 16 δε [H]WS[V]L : BSW 0124 sa bo. D *c*. vg^{cl}. sy^{spi}. 565 *f*1 *f*13. 660 850] om TM : rel | 17 τι συ HWSVLM : BSLΨ bo. 213 850 X 397 sy^{i}] * ∽ T : pler | ηνοιξεν TVl] * ηνεῳξ. HWLM; ανέῳξ. S | 20 ουν THWL : BS. *q*. 565.] * om V : LW 0124 33 892 1241 sa bo. D lat (exc *fq*). Θ *f*1 69 124. 213 UΠGX 850 0141 249; δε SM : rel

ti sunt tibi oculi? 11 Respondit: Ille homo qui
dicitur Iesus, lutum fecit et unxit oculos meos et
dixit mihi: Vade ad natatoria Siloe et lava. Et
abii et lavi et video. 12 Et dixerunt ei: Ubi est
ille? Ait: Nescio.
13 Adducunt eum ad pharisaeos, qui caecus fue-
rat. 14 Erat autem sabbatum, quando lutum fecit
Iesus, et aperuit oculos eius. 15 Iterum ergo inter-
rogabant eum pharisaei quomodo vidisset. Ille
autem dixit eis: Lutum mihi posuit super oculos,
et lavi et video. 16 Dicebant ergo ex pharisaeis
quidam: Non est hic homo a Deo, qui sabbatum
non custodit. Alii autem dicebant: Quomodo po-
test homo peccator haec signa facere? Et schisma
erat inter eos. 17 Dicunt ergo caeco iterum: Tu
quid dicis de illo, qui aperuit oculos tuos? Ille
autem dixit: Quia propheta est. 18 Non credide-
runt ergo Iudaei de illo, quia caecus fuisset et
vidisset, donec vocaverunt parentes eius, qui vi-
derat; 19 et interrogaverunt eos dicentes: Hic est
filius vester, quem vos dicitis quia caecus natus
est? Quomodo ergo nunc videt? 20 Responderunt
eis parentes eius et dixerunt: Scimus / quia hic

---

14 J 5,9
16 J 9,31.33; 7,43
17 J 4,19

ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη·
21 πῶς δὲ νῦν βλέπει οὐκ οἴδαμεν, ἢ τίς ἤνοιξεν αὐτοῦ
τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμεῖς οὐκ οἴδαμεν· αὐτὸν ἐρωτήσατε,
ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λαλήσει. 22 ταῦτα εἶ-
παν οἱ γονεῖς αὐτοῦ ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους·
ἤδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα ἐάν τις αὐτὸν
ὁμολογήσῃ Χριστόν, ἀποσυνάγωγος γένηται. 23 διὰ τοῦτο
οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπαν ὅτι Ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐπερω-
τήσατε. 24 Ἐφώνησαν οὖν τὸν ἄνθρωπον ἐκ δευτέρου
ὃς ἦν τυφλός, καὶ εἶπαν αὐτῷ Δὸς δόξαν τῷ Θεῷ·
ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἁμαρτωλός ἐστιν.
25 ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος Εἰ ἁμαρτωλός ἐστιν οὐκ οἶδα·
ἓν οἶδα, ὅτι τυφλὸς ὢν ἄρτι βλέπω. 26 εἶπαν οὖν αὐτῷ
Τί ἐποίησέν σοι; πῶς ἤνοιξέν σου τοὺς ὀφθαλμούς;
27 ἀπεκρίθη αὐτοῖς Εἶπον ὑμῖν ἤδη καὶ οὐκ ἠκούσατε·
τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ
μαθηταὶ γενέσθαι; 28 ἐλοιδόρησαν αὐτὸν καὶ εἶπαν Σὺ
μαθητὴς εἶ ἐκείνου, ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωϋσέως ἐσμὲν μα-
θηταί· 29 ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι Μωϋσεῖ λελάληκεν ὁ Θεός,
τοῦτον δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν. 30 ἀπεκρίθη ὁ
ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ἐν τούτῳ γὰρ τὸ θαυμαστόν
ἐστιν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστίν, καὶ ἤνοιξέν
μου τοὺς ὀφθαλμούς. 31 οἴδαμεν ὅτι ὁ Θεὸς ἁμαρτωλῶν
οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβὴς ᾖ καὶ τὸ θέλημα

---

23 επερωτησατε THWSVLM : BSW 0124.] * ερωτησ. hs : pler | 24 ουτος/ο ανθρωπος HWSVLM : BSLW 0124 1241. it vg. sy^{si}. Θ. 157 850 249] ∾ Ts : rel | 26 αυτῳ THWsL : BS*W sa bo achm. D lat (exc *fq*). sy^{si}. 565.] + παλιν [S]VM : rel | 27 τι THWSVLM] + ουν h : B. | αυτου μαθηται THWVLM] ∾ S : SLΨΔ 33 892. D lat. 28. 1424 213 1071 157 713 4 Γ 047 X 053 850 397 249 | 28 ελοιδορησαν TVl] pr και HWLM : BS*W sa. 850 sy^{i}; pr * οι δε S : S^{c}LΨ 33 579 1241 bo. D *af*. sy. Θ 565 *f*1. 157 1071 N 053 | 31 ο θεος/αμαρτωλων HWLM : B 0124 (sa bo). D *ea*. Θ. Λ. sy^{p}] ∾ TSVl : rel

est filius noster et quia caecus natus est; 21 quo-
modo autem nunc videat, nescimus; aut quis eius
aperuit oculos, nos nescimus, ipsum interrogate;
aetatem habet, ipse de se loquatur. 22 Haec di-
xerunt parentes eius, quoniam timebant Iudaeos;
iam enim conspiraverant Iudaei, ut si quis eum
confiteretur esse Christum, extra synagogam fie-
ret. 23 Propterea parentes eius dixerunt: quia
Aetatem habet, ipsum interrogate. 24 Vocaverunt
ergo rursum hominem qui fuerat caecus, et dixe-
runt ei: Da gloriam Deo; nos scimus, quia hic
homo peccator est. 25 Dixit ergo eis ille: Si pec-
cator est, nescio; unum scio, quia caecus cum
essem, modo video. 26 Dixerunt ergo illi: Quid
fecit tibi? quomodo aperuit tibi oculos? 27 Re-
spondit eis: Dixi vobis iam, et audistis; quid iterum
vultis audire? numquid et vos vultis discipuli eius
fieri? 28 Maledixerunt ergo ei et dixerunt: Tu dis-
cipulus illius sis; nos autem Moysi discipuli sumus.
29 Nos scimus quia Moysi locutus est Deus, hunc
autem nescimus unde sit. 30 Respondit ille homo
et dixit eis: In hoc enim mirabile est quia vos
nescitis unde sit, et aperuit meos oculos. 31 Sci-
mus autem quia peccatores Deus non audit; sed
si quis Dei cultor est et voluntatem eius facit,

---

22 J 7,13; 12,42; 16,2
24 Jos 7,19
31 Is 1,15; Ps 67,18; Pr 15,29; A 10,35

αὐτοῦ ποιῇ, τούτου ἀκούει. 32 ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκού-
σθη ὅτι ἤνοιξέν τις ὀφθαλμοὺς τυφλοῦ γεγεννημένου·
33 εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ Θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν.
34 ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ Ἐν ἁμαρτίαις σὺ ἐγεν-
νήθης ὅλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν
ἔξω. 35 Ἤκουσεν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω,
καὶ εὑρὼν αὐτὸν εἶπεν Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν Υἱὸν
τοῦ Θεοῦ; 36 ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν Καὶ τίς ἐστιν,
Κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν; 37 εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς
Καὶ ἑώρακας αὐτὸν καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν.
38 ὁ δὲ ἔφη Πιστεύω, Κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ.
39 καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Εἰς κρίμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον
τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσιν καὶ οἱ
βλέποντες τυφλοὶ γένωνται. 40 ἤκουσαν ἐκ τῶν Φαρι-
σαίων ταῦτα οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες, καὶ εἶπαν αὐτῷ Μὴ
καὶ ἡμεῖς τυφλοί ἐσμεν; 41 εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Εἰ
τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἴχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε ὅτι
Βλέπομεν· ἡ ἁμαρτία ὑμῶν μένει. 10 1 Ἀμὴν ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν
αὐλὴν τῶν προβάτων ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν, ἐκεῖ-
νος κλέπτης ἐστὶν καὶ λῃστής· 2 ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ
τῆς θύρας ποιμήν ἐστιν τῶν προβάτων. 3 τούτῳ ὁ
θυρωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ
ἀκούει, καὶ τὰ ἴδια πρόβατα φωνεῖ κατ' ὄνομα καὶ ἐξ-
άγει αὐτά. 4 ὅταν τὰ ἴδια πάντα ἐκβάλῃ, ἔμπροσθεν αὐ-

32 ηνοιξεν TSVl] ηνεῳξεν HWLM | 35 ο SV] om THWLM : BS*. |
ειπεν THWsL : BS*W. D e.] + αυτῳ [S]VM : rel | θεου SV] ανθρω-
που THWsLM : BSW sa achm. D sy^s. | 36 απεκριθη... εστιν THS
VLM] και τις εστιν εφη hW : BW. | και ειπεν T[H]SVLM] om :
1241. a. 28. ΑΠ | 37 ειπεν THWLM : B(S)WΨ 33 sa bo. (D) eab. sy.
Θ. 1071. 1321 053 397 arm] + δε SV : pler | 40 ταυτα HWSVLM]
om T : S* sa bo achm. D lat (exc aq) sy^s. 1293 1010 arm | 41 ο T[H]
WSVLM] om : B. | 10 1 λεγω υμιν THSVLM] ∽ W : B.

hunc exaudit. 32 A saeculo non est auditum quia
quis aperuit oculos caeci nati. 33 Nisi esset hic a
Deo, non poterat facere quidquam. 34 Responde-
runt et dixerunt ei: In peccatis natus es totus, et
tu doces nos? Et eiecerunt eum foras.
35 Audivit Iesus quia eiecerunt eum foras; et
cum invenisset eum, dixit ei: Tu credis in Filium
Dei? 36 Respondit ille et dixit: Quis est, Domine,
ut credam in eum? 37 Et dixit ei Iesus: Et vidisti
eum, et qui loquitur tecum, ipse est. 38 At ille
ait: Credo, Domine. Et procidens adoravit eum.
39 Et dixit Iesus: In iudicium ego in hunc mundum
veni, ut qui non vident videant, et qui vident
caeci fiant. 40 Et audierunt quidam ex pharisaeis,
qui cum ipso erant, et dixerunt ei: Numquid et
nos caeci sumus? 41 Dixit eis Iesus: Si caeci esse-
tis, non haberetis peccatum; nunc vero dicitis:
quia Videmus; peccatum vestrum manet.

10, 1-21 **Iesus ostium et Pastor bonus**

1 Amen, amen dico vobis: qui non intrat
per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde,
ille fur est et latro; 2 qui autem intrat per os-
tium, pastor est ovium. 3 Huic ostiarius aperit,
et oves vocem eius audiunt, et proprias oves vo-
cat nominatim et educit eas. 4 Et cum proprias
oves emiserit, ante eas vadit; et oves illum

33 J 9,16
34 J 9,2; Ps 50,7
37 J 4,26; 10,25
39 Mt 13,11-15
40 Mt 15,14
41 Pr 26,12
4 J 10,27

τῶν πορεύεται, καὶ τὰ πρόβατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι
οἴδασιν τὴν φωνὴν αὐτοῦ· 5 ἀλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολου-
θήσουσιν, ἀλλὰ φεύξονται ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἴδασιν
τῶν ἀλλοτρίων τὴν φωνήν. 6 Ταύτην τὴν παροιμίαν
εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα
ἦν ἃ ἐλάλει αὐτοῖς. 7 Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐγώ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων.
8 πάντες ὅσοι ἦλθον πρὸ ἐμοῦ κλέπται εἰσὶν καὶ λῃσταί.
ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα. 9 ἐγώ εἰμι ἡ θύρα·
δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ, σωθήσεται, καὶ εἰσελεύσεται
καὶ ἐξελεύσεται καὶ νομὴν εὑρήσει. 10 ὁ κλέπτης οὐκ
ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ· ἐγὼ
ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσιν καὶ περισσὸν ἔχωσιν. 11 ἐγώ
εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός. ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων· 12 ὁ μισθωτὸς καὶ
οὐκ ὢν ποιμήν, οὗ οὐκ ἔστιν τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ
τὸν λύκον ἐρχόμενον καὶ ἀφίησιν τὰ πρόβατα καὶ φεύγει,
— καὶ ὁ λύκος ἁρπάζει αὐτὰ καὶ σκορπίζει· — 13 ὅτι
μισθωτός ἐστιν καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων.
14 ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ γινώσκω τὰ ἐμὰ καὶ
γινώσκουσί με τὰ ἐμά, 15 καθὼς γινώσκει με ὁ Πατὴρ
κἀγὼ γινώσκω τὸν Πατέρα, καὶ τὴν ψυχήν μου τίθημι

---

5 ακολουθησουσιν THWVLM] -σωσιν S | 7 παλιν HWSVLM] * om T : p^{45} S* W. *eff*^{2}*r*^{1}. 565 1 209 69 124. 1071 850 0141 | αυτοις SVlM : p^{45} rel] om THW*L* : BS*. 1242. | ο T[H]WSVLM : p^{45} rel] om : B. 118 | λεγω υμιν THSVLM : p^{45} rel] ∽ W · B | υμιν HSL : BLWΨ 33 579 892 1241. *a* 700 28. 213 1071 57 UKΠ*GX 850 0141 259 sy^{1} arm] + οτι TWVM : rel | 8 προ εμου HWSVM : BS^{c}LWΨ 33 579 892 1241 bo. D. Θ 565 700 *f*1 *f*13. 213 157 4 ΛΑΚΠΧ 397 850 249 Clem Val Ωρ Did Hesych Isid Lcfr Faust Hier] om TL : p$^{45?}$ rel | 13 οτι THWSLM : p^{45} BSLW 33 579 892 1241 sa bo. D *e*. sy^{si}. Θ. *f*1. 850 397 317 arm] pr ο δε μισθωτος φευγει V : rel | 14 γινωσκουσιν... εμα THWLM : p^{45} BSLW sa bo achm. D lat. 850 sy^{1}] γινωσκομαι υπο των εμων SV : rel

sequuntur, quia sciunt vocem eius; 5 alienum
autem non sequuntur, sed fugiunt ab eo, quia
non noverunt vocem alienorum. 6 Hoc proverbium
dixit eis Iesus. Illi autem non cognoverunt quid
loqueretur eis.

7 Dixit ergo eis iterum Iesus: Amen, amen dico
vobis, quia ego sum ostium ovium. 8 Omnes
quotquot venerunt, fures sunt et latrones, et non
audierunt eos oves. 9 Ego sum ostium. Per me
si quis introierit, salvabitur; et ingredietur et
egredietur et pascua inveniet. 10 Fur non venit
nisi ut furetur et mactet et perdat; ego veni ut
vitam habeant, et abundantius habeant.

11 Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam
suam dat pro ovibus suis; 12 mercennarius autem
et qui non est pastor, cuius non sunt oves pro-
priae, videt lupum venientem et dimittit oves et
fugit, et lupus rapit et dispergit oves; 13 mercen-
narius autem fugit, quia mercennarius est, et non
pertinet ad eum de ovibus. 14 Ego sum pastor
bonus; et cognosco meas, et cognoscunt me meae:
15 sicut novit me Pater, et ego agnosco Patrem;
et animam meam pono pro ovibus meis. 16 Et

---

6 J 16,25
7 Ps 117,20; J 14,6
11 Ps 22,1; Is 40,11; L 15,4-7; J 15,13; 1 P 2,25
12 Ez 34,11-23; 37,24; A 20,29; 1 P 5,2s
14 2 T 2,19
15 Mt 11,27
16 Ez 37,24; 34,23; Mi 2,12; J 11,52; 1 P 2,25; E 4,5

ὑπὲρ τῶν προβάτων. 16 καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω ἃ οὐκ
ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· κἀκεῖνα δεῖ με ἀγαγεῖν, καὶ
τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσιν, καὶ γενήσονται μία ποίμνη,
εἷς ποιμήν. 17 διὰ τοῦτό με ὁ Πατὴρ ἀγαπᾷ ὅτι ἐγὼ
τίθημι τὴν ψυχήν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν. 18 οὐδεὶς
αἴρει αὐτὴν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτὴν ἀπ' ἐμαυ-
τοῦ. ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω
πάλιν λαβεῖν αὐτήν· ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ
τοῦ Πατρός μου. 19 Σχίσμα πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς 'Ιου-
δαίοις διὰ τοὺς λόγους τούτους. 20 ἔλεγον δὲ πολλοὶ ἐξ
αὐτῶν Δαιμόνιον ἔχει καὶ μαίνεται· τί αὐτοῦ ἀκούετε;
21 ἄλλοι ἔλεγον Ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ ἔστιν δαιμονιζο-
μένου· μὴ δαιμόνιον δύναται τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοῖξαι;
22 'Εγένετο τότε τὰ ἐγκαίνια ἐν τοῖς 'Ιεροσολύμοις·
χειμὼν ἦν· 23 καὶ περιεπάτει ὁ 'Ιησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ ἐν
τῇ στοᾷ τοῦ Σολομῶνος. 24 ἐκύκλωσαν οὖν αὐτὸν οἱ
'Ιουδαῖοι καὶ ἔλεγον αὐτῷ Ἕως πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν
αἴρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπὲ ἡμῖν παρρησίᾳ. 25 ἀπε-
κρίθη αὐτοῖς ὁ 'Ιησοῦς Εἶπον ὑμῖν, καὶ οὐ πιστεύετε·
τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρός μου,
ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ· 26 ἀλλὰ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε,
ὅτι οὐκ ἐστὲ ἐκ τῶν προβάτων τῶν ἐμῶν. 27 τὰ πρόβατα
τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούουσιν, κἀγὼ γινώσκω αὐτά,

16 ακουσουσιν THWVLM] -σωσιν S | γενησονται HSLM : p45 BScL WΨ 33 892 sa bo. D f. Θ 565 1. 213 1071 X syihm arm] -σεται TWV : rel | 18 αιρει ThSVM] * ηρεν HWL : p45 BS*. | 20 δε HWSVLM] ουν T : S*. D r1. 565 700 f1. 1293 138 | 22 τοτε HWSVLM : BLWΨ 33 579 892. sa bo. 1071. arm] δε T : pler | τοις HWSVLM : BLWΨ 33 579 892. Θ 118 209. 1071 713 A] om T : p45 rel | 23 ο T[H]WSVLM] om : B. | του HWSVLM : p45? BLΨ. Θ 118 209. 213 X 053 743] om T : rel | 24 εκυκλωσαν THSVLM] -κλευσαν hW : B. | ειπε WSVL M2] ειπον THM1 | 25 αυτοις HWSVLM] om T : S* sa. D r1. sy1. | ο T[H]WSVLM] om : B.

alias oves habeo, quae non sunt ex hoc ovili: et
illas oportet me adducere, et vocem meam audient;
et fiet unum ovile et unus pastor. 17 Propterea
me diligit Pater, quia ego pono animam meam,
ut iterum sumam eam. 18 Nemo tollit eam a me,
sed ego pono eam a meipso; et potestatem habeo
ponendi eam et potestatem habeo iterum sumendi
eam: hoc mandatum accepi a Patre meo.
19 Dissensio iterum facta est inter Iudaeos prop-
ter sermones hos. 20 Dicebant autem multi ex
ipsis. Daemonium habet et insanit; quid eum
auditis? 21 Alii dicebant: Haec verba non sunt
daemonium habentis; numquid daemonium po-
test caecorum oculos aperire?

10, 22-42 In festo Encaeniorum: «Ego et Pater unum sumus»

22 Facta sunt autem Encaenia in Hierosolymis,
et hiems erat. 23 Et ambulabat Iesus in templo,
in porticu Salomonis. 24 Circumdederunt ergo eum
Iudaei et dicebant ei: Quousque animam nostram
tollis? si tu es Christus, dic nobis palam. 25 Re-
spondit eis Iesus: Loquor vobis, et non creditis;
opera, quae ego facio in nomine Patris mei, haec
testimonium perhibent de me. 26 Sed vos non
creditis, quia non estis ex ovibus meis. 27 Oves
meae vocem meam audiunt; et ego cognosco eas,

17 Ph 2,8s | 18 J 5,26; 19,11 | 19 J 7,43; 9,16 | 20 J 7,20; 8,48; Mc 3,21s | 22 1 Mach 4,59; 2 Mac 1,9 | 23 A 3,11; 5,12 | 24 L 22,67 | 25 J 4,26; 5,36 | 26 J 6,64; 8,45 | 27 J 10,3s

καὶ ἀκολουθοῦσίν μοι, 28 κἀγὼ δίδωμι αὐτοῖς ζωὴν αἰώ-
νιον, καὶ οὐ μὴ ἀπόλωνται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐχ ἁρπά-
σει τις αὐτὰ ἐκ τῆς χειρός μου. 29 ὁ Πατήρ μου ὃς
δέδωκέν μοι πάντων μείζων ἐστίν, καὶ οὐδεὶς δύναται
ἁρπάζειν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Πατρός μου. 30 ἐγὼ καὶ
ὁ Πατὴρ ἕν ἐσμεν. 31 Ἐβάστασαν πάλιν λίθους οἱ Ἰου-
δαῖοι ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. 32 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
Πολλὰ ἔργα καλὰ ἔδειξα ὑμῖν ἐκ τοῦ Πατρός· διὰ ποῖον
αὐτῶν ἔργον ἐμὲ λιθάζετε; 33 ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰου-
δαῖοι Περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζομέν σε ἀλλὰ περὶ
βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὢν ποιεῖς σεαυτὸν
Θεόν. 34 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οὐκ ἔστιν γεγραμ-
μένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν ὅτι Ἐγὼ εἶπα Θεοί ἐστε; 35 εἰ
ἐκείνους εἶπεν θεοὺς πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐγέ-
νετο, καὶ οὐ δύναται λυθῆναι ἡ γραφή, 36 ὃν ὁ Πατὴρ
ἡγίασεν καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον ὑμεῖς λέγετε ὅτι
Βλασφημεῖς, ὅτι εἶπον Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἰμι; 37 εἰ οὐ
ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ Πατρός μου, μὴ πιστεύετέ μοι· 38 εἰ
δὲ ποιῶ, κἂν ἐμοὶ μὴ πιστεύητε, τοῖς ἔργοις πιστεύετε,

---

28 διδωμι αυτοις/ζωην αιωνιον THWVLM : BSLW 33 892 1241 sa bo. sy^{spi}. 157 M*X 1819 249 397 arm] ∽ S : rel | ουχ αρπασει THWSVLM] ου μη αρπαση s : SL. D. 213 1071 157 X 397 249 | 29 μου^{1} HWSVLM] om T : S*. *e* it (exc *fg*^{1}) sy^{sl}. 13. | ος hVM] * ο T*H*WSL : B*SLWΨ bo. lat (exc *d*). Tert Hil Aug | μειζων hSVM] * μειζον T*H*WL : B bo. lat (exc *d*). Θ. 213 AX sy^{1} Tert Hil Aug | παντων μειζ. THW*S*LM : BSLWΨ. D. (213) (X) 317 1819] ∽ sV : rel | μου^{2} [*S*]VM] om THWsL : BSL. sy^{sl}. 270. | 31 εβαστασαν THWSLM : p^{45} BSLW 33 sa achm. *ff*^{2}*g*^{1}. vg^{w} sy^{sp}. Θ. 660. arm] + ουν V : rel | 32 καλα/εδειξα υμιν ThSVL : p^{45} rel] ∽ *H*WM : B. 1170 1242. | πατρος THWSLM p$^{45?}$ BS* 579 D *e*. sy^{sl}. Θ.] + μου V : rel | 34 ο T[H]WSVLM] om : p^{45} BW. | 35 του θεου/εγενετο HWSVLM] ∽ T : D *e* it (exc *cf*). | 36 του HWSVLM] om T : p^{45} SW. D. 28 69 124. 4 EG | 38 πιστευητε HWSVLM] -ευετε T | πιστευετε THWsVLM : BSLWΨ 33 579 892 1241. D. Θ 1. 1071 U 047 ΚΠ 0141] * -ευσατε *S* : p^{45} rel

et sequuntur me; 28 et ego vitam aeternam do
eis, et non peribunt in aeternum, et non rapiet
eas quisquam de manu mea. 29 Pater meus quod
dedit mihi, maius omnibus est; et nemo potest
rapere de manu Patris mei. 30 Ego et Pater unum
sumus.
31 Sustulerunt ergo lapides Iudaei, ut lapidarent
eum. 32 Respondit eis Iesus: Multa bona opera
ostendi vobis ex Patre meo: propter quod eorum
opus me lapidatis? 33 Responderunt ei Iudaei: De
bono opere non lapidamus te, sed de blasphemia;
et quia tu, homo cum sis, facis teipsum Deum.
34 Respondit eis Iesus: Nonne scriptum est in lege
vestra: quia *Ego dixi, dii estis?* 35 Si illos dixit
deos, ad quos sermo Dei factus est, et non potest
solvi Scriptura: 36 quem Pater sanctificavit et mi-
sit in mundum, vos dicitis: quia Blasphemas, quia
dixi: Filius Dei sum? 37 Si non facio opera Patris
mei, nolite credere mihi; 38 si autem facio, et si
mihi non vultis credere, operibus credite, ut co-

---

28 J 5,28; 6,39; 17,12; 18,9
31 J 8,59
33 J 5,18; Mt 26,65
34 Ps 81,6
35 Mt 5,17s
36 J 5,17-20

ἵνα γνῶτε καὶ γινώσκητε ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ Πατὴρ κἀγὼ ἐν
τῷ Πατρί. 39 Ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πάλιν πιάσαι· καὶ
ἐξῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν.

40 Καὶ ἀπῆλθεν πάλιν πέραν τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὸν
τόπον ὅπου ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτίζων, καὶ ἔμει-
νεν ἐκεῖ. 41 καὶ πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν καὶ ἔλεγον ὅτι
Ἰωάννης μὲν σημεῖον ἐποίησεν οὐδέν, πάντα δὲ ὅσα
εἶπεν Ἰωάννης περὶ τούτου ἀληθῆ ἦν. 42 καὶ πολλοὶ
ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν ἐκεῖ.

11 1 Ἦν δέ τις ἀσθενῶν, Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας,
ἐκ τῆς κώμης Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς.
2 ἦν δὲ Μαρία ἡ ἀλείψασα τὸν Κύριον μύρῳ καὶ ἐκμά-
ξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ ταῖς θριξὶν αὐτῆς, ἧς ὁ ἀδελφὸς
Λάζαρος ἠσθένει. 3 ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς
αὐτὸν λέγουσαι Κύριε, ἴδε ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ. 4 ἀκούσας
δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστιν πρὸς
θάνατον ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ
ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δι' αὐτῆς. 5 ἠγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν
Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον. 6 ὡς
οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν
τόπῳ δύο ἡμέρας· 7 ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μα-
θηταῖς Ἄγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν. 8 λέγουσιν
αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ῥαββί, νῦν ἐζήτουν σε λιθάσαι οἱ

39 ουν T[H]WSVLM] * om : B bo. Θ 565 700. 157 MUΛΓΩEGH arm | παλιν H[h]WSVLM] om T : p^{45} S* 579 1241. D lat (exc f). 69. 138 sy^1 | αυτον παλιν HSVLM : S^cLWΔ 33 892. f. 565 f1. 213 047 AKΠX 053 317 0141] ∽ hW : pler | 40 εμεινεν ThSVlM : p^{45} rel] *εμενεν HWL : B. e it (exc fg^1). 21. arm | 41 σημειον εποιησεν TH WsVLM : p^{45} rel] ∽ S : LΨ 33 579 1241. 565 f1 f13. 213 157 MKΠX 053 0141 249 | 42 πολλοι επιστευσαν ·THWLM : p^{45} BSL(W)Ψ 33 579 892 1241 sa bo. D lat sy. 565 f1. 213 1071 157 MX 0141 249 arm] ∽ SV : rel | 11 1 κωμης HWSVLM] + της T : S. D. | 2 Μαρια TSV] -ιαμ HWLM

gnoscatis et credatis quia Pater in me est, et
ego in Patre. 39 Quaerebant ergo eum apprehen-
dere; et exivit de manibus eorum.
40 Et abiit iterum trans Iordanem in eum lo-
cum ubi erat Iohannes baptizans primum, et
mansit illic. 41 Et multi venerunt ad eum et di-
cebant: quia Iohannes quidem signum fecit nul-
lum; omnia autem quaecumque dixit Iohannes
de hoc, vera erant. 42 Et multi crediderunt in
eum.

11, 1-16 Lazarus infirmatur ac moritur

1 Erat autem quidam languens Lazarus a
Bethania, de castello Mariae et Marthae sororis
eius. 2 Maria autem erat, quae unxit Dominum
unguento et extersit pedes eius capillis suis; cuius
frater Lazarus infirmabatur. 3 Miserunt ergo soro-
res eius ad eum dicentes: Domine, ecce quem
amas infirmatur. 4 Audiens autem Iesus dixit eis:
Infirmitas haec non est ad mortem, sed pro gloria
Dei, ut glorificetur Filius Dei per eam. 5 Diligebat
autem Iesus Martham et sororem eius Mariam
et Lazarum. 6 Ut ergo audivit quia infirmabatur,
tunc quidem mansit in eodem loco duobus diebus;
7 deinde post haec dixit discipulis suis: Eamus
in Iudaeam iterum. 8 Dicunt ei discipuli: Rabbi,
nunc quaerebant te Iudaei / lapidare, et iterum

39 J 8,59; L 4,30
40 J 1,28
42 J 8,30
11,1 L 10,38s
2 J 12,3; L 7,37s
4 J 9,3
8 J 8,59; 10,31

Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ; 9 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς
Οὐχὶ δώδεκα ὧραί εἰσιν τῆς ἡμέρας; ἐάν τις περιπατῇ
ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς τοῦ κόσμου
τούτου βλέπει· 10 ἐὰν δέ τις περιπατῇ ἐν τῇ νυκτί,
προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. 11 ταῦτα
εἶπεν, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς Λάζαρος ὁ φίλος
ἡμῶν κεκοίμηται· ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν.
12 εἶπαν οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτῷ Κύριε, εἰ κεκοίμηται,
σωθήσεται. 13 εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου
αὐτοῦ· ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ
ὕπνου λέγει. 14 τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παρ-
ρησίᾳ Λάζαρος ἀπέθανεν, 15 καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς, ἵνα
πιστεύσητε, ὅτι οὐκ ἤμην ἐκεῖ· ἀλλὰ ἄγωμεν πρὸς αὐ-
τόν. 16 εἶπεν οὖν Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος τοῖς
συμμαθηταῖς Ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς ἵνα ἀποθάνωμεν μετ'
αὐτοῦ. 17 Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὗρεν αὐτὸν τέσσαρας
ἤδη ἡμέρας ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ. 18 ἦν δὲ ἡ Βηθανία
ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων ὡς ἀπὸ σταδίων δεκαπέντε.
19 πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐληλύθεισαν πρὸς τὴν
Μάρθαν καὶ Μαριάμ, ἵνα παραμυθήσωνται αὐτὰς περὶ
τοῦ ἀδελφοῦ. 20 ἡ οὖν Μάρθα ὡς ἤκουσεν ὅτι Ἰησοῦς
ἔρχεται, ὑπήντησεν αὐτῷ· Μαρία δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἐκαθέ-
ζετο. 21 εἶπεν οὖν ἡ Μάρθα πρὸς τὸν Ἰησοῦν Κύριε,
εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός μου. 22 καὶ νῦν

---

12 οι μαθηται / αυτῳ HWSVLM] ∽ T : SW 579 sa. D *bff²r¹*. 544. ΚΠ 4 sy^{p} arm | 17 ηδη ημερας HWSLM : BC*. Θ *f*13. 397 249] ημερας T : sa bo achm. D *e*. sy^{sp}. A*. arm; ημ. ηδη V : rel | 18 η SVlM] om THW*L* : BS*. 346. | 19 την HWL : BSC*LW 33 579 892. 213 157 1293 1010 X 397 249 sy^{pl} arm; om : D (lat)] τας περι TSVM : p^{45} rel] Μαριαμ THWLM] -αν SV | αδελφου THWsL : p^{45} BSLW. D *ff²l*. Θ. arm] + αυτων [S]VM¹[M²] : rel | 20 Μαρια ThSV] -ιαμ *H*WLM | 21 τον WSV : p^{45} rel] om THLM : BS. 213. | κυριε T*H*W SVLM : p^{45} rel] om h : B. sy^{s}. | απεθανεν THWLM : p^{45} BSC*LW

vadis illuc? 9 Respondit Iesus: Nonne duodecim
sunt horae diei? Si quis ambulaverit in die, non
offendit, quia lucem huius mundi videt; 10 si autem
ambulaverit in nocte, offendit, quia lux non est
in eo. 11 Haec ait, et post haec dixit eis: Lazarus
amicus noster dormit, sed vado ut a somno exci-
tem eum. 12 Dixerunt ergo discipuli eius: Domine,
si dormit, salvus erit. 13 Dixerat autem Iesus de
morte eius; illi autem putaverunt quia de dormi-
tione somni diceret. 14 Tunc ergo Iesus dixit eis
manifeste: Lazarus mortuus est; 15 et gaudeo
propter vos, ut credatis, quoniam non eram ibi;
16 sed eamus ad eum. Dixit ergo Thomas, qui dici-
tur Didymus, ad condiscipulos: Eamus et nos,
ut moriamur cum eo.

11, 17-37 Sororum luctus

17 Venit itaque Iesus, et invenit eum quattuor
dies iam in monumento habentem. 18 Erat autem
Bethania iuxta Hierosolymam quasi stadiis quin-
decim. 19 Multi autem ex Iudaeis venerunt ad
Martham et Mariam, ut consolarentur eas de
fratre suo. 20 Martha ergo ut audivit quia Iesus
venit, occurrit illi, Maria autem domi sedebat.
21 Dixit ergo Martha ad Iesum: Domine, si fuisses
hic, frater meus non fuisset mortuus; 22 sed et nunc

---

9 J 9,4s; 1 J 2,10s
10 J 12,35
11 Mt 9,24; L 8,52
16 J 14,5; 20,24-28; 21,2
17 J 11,39
22 J 11,41s

οἶδα ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν Θεὸν δώσει σοι ὁ Θεός.
23 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου.
24 λέγει αὐτῷ ἡ Μάρθα Οἶδα ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ
ἀναστάσει ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 25 εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς
Ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ
κἂν ἀποθάνῃ ζήσεται, 26 καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων
εἰς ἐμὲ οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα· πιστεύεις τοῦτο;
27 λέγει αὐτῷ Ναί, Κύριε· ἐγὼ πεπίστευκα ὅτι σὺ εἶ ὁ
Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος.
28 καὶ τοῦτο εἰποῦσα ἀπῆλθεν καὶ ἐφώνησεν Μαριὰμ
τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς λάθρα εἰποῦσα Ὁ Διδάσκαλος πάρ-
εστιν καὶ φωνεῖ σε. 29 ἐκείνη δὲ ὡς ἤκουσεν, ἠγέρθη
ταχὺ καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτόν· 30 οὔπω δὲ ἐληλύθει ὁ
Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην, ἀλλ' ἦν ἔτι ἐν τῷ τόπῳ ὅπου
ὑπήντησεν αὐτῷ ἡ Μάρθα. 31 οἱ οὖν Ἰουδαῖοι οἱ ὄντες
μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ παραμυθούμενοι αὐτήν, ἰδόν-
τες τὴν Μαριὰμ ὅτι ταχέως ἀνέστη καὶ ἐξῆλθεν, ἠκο-
λούθησαν αὐτῇ, δόξαντες ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον
ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ. 32 ἡ οὖν Μαρία ὡς ἦλθεν ὅπου ἦν
Ἰησοῦς, ἰδοῦσα αὐτὸν ἔπεσεν αὐτοῦ πρὸς τοὺς πόδας,
λέγουσα αὐτῷ Κύριε, εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἄν μου ἀπέθανεν ὁ

33 579 892. D. 565 1. 213 713 ΚΠΧ 1819 0141 249] ετεθνηκει SV : rel | ουκ αν (απεθανεν) / ο... μου THWLM : BSC*LW 33 579 892. ag^{1}lp. sy. (565 f1. 213 X) 1819 0141 249] ∽ SV : p^{45} pler | 25 ειπεν THWsVLM] + δε [S] : S*. b. Θ 565 f1. 138 | 28 Μαριαμ THWLM] -αν SV | ειπουσα TWSVLM] ειπασα H | 29 δε HWSVLM : BSC*LW 33 579 892 1241 sa bo. fp. Θ f13. 213 1071 X 053 397 249 sy^{hm}] om T : rel | ηγερθη HSL : BSC*LW 33 579 892 1241 sa bo. D e it (exc l). 213 1071 157 X 397 249 arm] * εγειρεται TWVM : p^{45} rel | ηρχετο HWSL : BSC*LW 33 579 892 1241 sa bo. abff^{2}l. 213 1071 157 X 397 249 sy^{p} arm] * ερχεται TVM : p^{45} rel | 30 ετι HWSVLM : BSCWΨ 33 579 892 1241. lat (exc l). f1 f13. 213 1071 X 053 0141 249 (F) sy^{1} arm] om T : p^{45} rel [31 Μαριαμ THWLM] -αν SV | 32 Μαρια SV] -ιαμ THWLM | προς THWVLM : BSC*LWΨ 33 579 892 1241 sa bo. D lat. f1. 213 157 X 0141 249] εις S : rel

scio quia quaecumque poposceris a Deo, dabit
tibi Deus. 23 Dicit illi Iesus: Resurget frater tuus.
24 Dicit ei Martha: Scio quia resurget in resurrectio-
ne in novissimo die. 25 Dixit ei Iesus: Ego sum
resurrectio et vita; qui credit in me, etiam si mor-
tuus fuerit, vivet; 26 et omnis qui vivit et credit in
me, non morietur in aeternum. Credis hoc? 27 Ait
illi: Utique Domine, ego credidi quia tu es Christus
Filius Dei vivi, qui in hunc mundum venisti.

28 Et cum haec dixisset, abiit et vocavit Ma-
riam sororem suam silentio dicens: Magister adest
et vocat te. 29 Illa ut audivit, surgit cito, et venit
ad eum; 30 nondum enim venerat Iesus in castel-
lum; sed erat adhuc in illo loco, ubi occurrerat
ei Martha. 31 Iudaei ergo, qui erant cum ea in
domo et consolabantur eam, cum vidissent Ma-
riam, quia cito surrexit et exiit, secuti sunt eam
dicentes: quia Vadit ad monumentum, ut ploret
ibi. 32 Maria ergo, cum venisset ubi erat Iesus, videns
eum cecidit ad pedes eius et dicit ei: Domine, si
fuisses hic, non esset mortuus frater meus.

24 J 5,25. 29; 6,40
26 J 5,24; 8,51
27 J 6,69; Mt 16,16
30 J 11,20
32 J 11,21

ἀδελφός. 33 Ἰησοῦς οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν καὶ
τοὺς συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους κλαίοντας, ἐνεβρι-
μήσατο τῷ πνεύματι καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν, 34 καὶ εἶπεν
Ποῦ τεθείκατε αὐτόν; λέγουσιν αὐτῷ Κύριε, ἔρχου καὶ
ἴδε. 35 ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς. 36 ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι
Ἴδε πῶς ἐφίλει αὐτόν. 37 τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπαν
Οὐκ ἐδύνατο οὗτος ὁ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ
τυφλοῦ ποιῆσαι ἵνα καὶ οὗτος μὴ ἀποθάνῃ; 38 Ἰησοῦς
οὖν πάλιν ἐμβριμώμενος ἐν ἑαυτῷ ἔρχεται εἰς τὸ μνη-
μεῖον· ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ.
39 λέγει ὁ Ἰησοῦς Ἄρατε τὸν λίθον. λέγει αὐτῷ ἡ
ἀδελφὴ τοῦ τετελευτηκότος Μάρθα Κύριε, ἤδη ὄζει·
τεταρταῖος γάρ ἐστιν. 40 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Οὐκ
εἶπόν σοι ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς ὄψῃ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ;
41 ἦραν οὖν τὸν λίθον. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἦρεν τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς ἄνω καὶ εἶπεν Πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς
μου. 42 ἐγὼ δὲ ᾔδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις· ἀλλὰ
διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιεστῶτα εἶπον, ἵνα πιστεύσωσιν
ὅτι σύ με ἀπέστειλας. 43 καὶ ταῦτα εἰπὼν φωνῇ μεγάλῃ
ἐκραύγασεν Λάζαρε, δεῦρο ἔξω. 44 καὶ ἐξῆλθεν ὁ τε-
θνηκὼς δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις,
καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο. λέγει αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς Λύσατε αὐτὸν καὶ ἄφετε αὐτὸν ὑπάγειν.
45 Πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν
Μαριὰμ καὶ θεασάμενοι ὃ ἐποίησεν, ἐπίστευσαν εἰς

---

38 εμβριμωμενος HWSVLM] -μουμενος T | 44 και^{1} [S]Vl : p^{45} rel] om THWsLM : BC*LΨ sa. | αυτοις/ο Ιησους TWSVLM : p^{45} rel] ∽ Hl : BLW sa bo (e). vg^{w}. | ο^{2} T[H]WSVLM : p^{45} rel] om : B. | αυτον^{2} THW[S]LM : p^{45} BS*L 33 579 892 bo. ff^{2}. Θ. 157 sy^{1}] om sV : rel | 45 Μαριαμ THWLM] -αν SV | ο HWSVLM : BC* sa. D e. I. 1293 1010 A^{c} 0141 249] * α Ths : p^{45} rel

33 Iesus ergo, ut vidit eam plorantem, et Iudaeos
qui venerant cum ea, plorantes, infremuit spiritu
et turbavit seipsum et dixit: 34 Ubi posuistis eum?
Dicunt ei: Domine, veni et vide. 35 Et lacrimatus
est Iesus. 36 Dixerunt ergo Iudaei: Ecce quomodo
amabat eum. 37 Quidam autem ex ipsis dixerunt:
Non poterat hic, qui aperuit oculos caeci nati,
facere ut hic non moreretur?

11, 38-46 Lazarus a mortuis suscitatur

38 Iesus ergo rursum fremens in semetipso, venit
ad monumentum. Erat autem spelunca, et lapis
superpositus erat ei. 39 Ait Iesus: Tollite lapidem.
Dicit ei Martha, soror eius qui mortuus fuerat:
Domine, iam fetet, quatriduanus est enim. 40 Dicit
ei Iesus: Nonne dixi tibi quoniam si credideris,
videbis gloriam Dei? 41 Tulerunt ergo lapidem.
Iesus autem elevatis sursum oculis dixit: Pater,
gratias ago tibi quoniam audisti me. 42 Ego autem
sciebam quia semper me audis, sed propter popu-
lum, qui circumstat, dixi, ut credant quia tu me
misisti. 43 Haec cum dixisset, voce magna clama-
vit: Lazare, veni foras. 44 Et statim prodiit qui
fuerat mortuus, ligatus pedes et manus institis,
et facies illius sudario erat ligata. Dixit eis Iesus:
Solvite eum et sinite abire.
45 Multi ergo ex Iudaeis, qui venerant ad Mariam
et Martham et viderant quae fecit Iesus, credide-

---

33 J 13,21
35 L 19,41
38 Mt 27,60; Mc 15,46
42 J 12,30; 3 Rg 18,36s
43 A 14,10
45 J 10,42

αὐτόν· 46 τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον πρὸς τοὺς Φαρι-
σαίους καὶ εἶπαν αὐτοῖς ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς. 47 Συν-
ήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον,
καὶ ἔλεγον Τί ποιοῦμεν, ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ
ποιεῖ σημεῖα; 48 ἐὰν ἀφῶμεν αὐτὸν οὕτως, πάντες
πιστεύσουσιν εἰς αὐτόν, καὶ ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ
ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος. 49 εἷς δέ τις
ἐξ αὐτῶν Καϊάφας, ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου,
εἶπεν αὐτοῖς Ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδέν, 50 οὐδὲ λογίζεσθε
ὅτι συμφέρει ὑμῖν ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ
λαοῦ καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται. 51 τοῦτο δὲ ἀφ'
ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ
ἐκείνου ἐπροφήτευσεν ὅτι ἔμελλεν Ἰησοῦς ἀποθνῄσκειν
ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, 52 καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μόνον,
ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα
συναγάγῃ εἰς ἕν. 53 ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας ἐβου-
λεύσαντο ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.

54 Ὁ οὖν Ἰησοῦς οὐκέτι παρρησίᾳ περιεπάτει ἐν τοῖς
Ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς
τῆς ἐρήμου, εἰς Ἐφραὶμ λεγομένην πόλιν, κἀκεῖ διέ-
τριβεν μετὰ τῶν μαθητῶν. 55 ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα
τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ
τῆς χώρας πρὸ τοῦ πάσχα, ἵνα ἁγνίσωσιν ἑαυτούς.
56 ἐζήτουν οὖν τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔλεγον μετ' ἀλλήλων ἐν
τῷ ἱερῷ ἑστηκότες Τί δοκεῖ ὑμῖν; ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς

---

46 ο SVM] * om THWL : p[6] BCL. D. | 50 υμιν THWSVLM : p[45] BL 1241 bo. D *eabff[2]l.* vg[cl]. 346. 1293 1010 213 4 ΜΓΧ] om : S. 053.; ημιν s : rel | 51 επροφητευσεν THWSLM] προεφ. V | 52 εθνους THWsVLM : p[45] rel] + δε [S] : S[c]Ψ 0124 33 579. 213 X | 53 εβουλευσαντο THWLM : p[45] BSW. D. Θ *f*13. 1093] συνεβουλ. SV : rel | 54 ο ουν Ιησους HWSVLM : BSLW 579 892 1241. Θ 565 *f*1. 213 1071 157 MX 0141 249] Ιησ ουν T : pler | κακει THWsVLM] και εκει *S* | διετριβεν TSVLM] εμεινεν HWsl : BSLW 579 892 1241. 397 249 sy[hm]

runt in eum. 46 Quidam autem ex ipsis abierunt
ad pharisaeos et dixerunt eis quae fecit Iesus.

11, 47-53 **Decernunt Iudaei Iesum interficere**

47 Collegerunt ergo pontifices et pharisaei con-
cilium et dicebant: Quid facimus, quia hic homo
multa signa facit? 48 Si dimittimus eum sic, omnes
credent in eum; et venient Romani et tollent
nostrum locum et gentem. 49 Unus autem ex ipsis,
Caiphas nomine, cum esset pontifex anni illius,
dixit eis: Vos nescitis quidquam, 50 nec cogitatis
quia expedit vobis ut unus moriatur homo pro
populo, et non tota gens pereat. 51 Hoc autem a
semetipso non dixit; sed cum esset pontifex anni
illius, prophetavit quod Iesus moriturus erat pro
gente, 52 et non tantum pro gente, sed ut filios
Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum. 53 Ab
illo ergo die cogitaverunt ut interficerent eum.

11, 54-56 **Iesus secedit in Ephraem**

54 Iesus ergo iam non in palam ambulabat
apud Iudaeos, sed abiit in regionem iuxta de-
sertum, in civitatem quae dicitur Ephraem, et ibi
morabatur cum discipulis suis. 55 Proximum autem
erat Pascha Iudaeorum, et ascenderunt multi
Hierosolymam de regione ante Pascha, ut sancti-
ficarent se ipsos. 56 Quaerebant ergo Iesum, et
colloquebantur ad invicem in templo stantes: Quid
putatis, quia non venit ad diem festum? 57 Dede-

---

46 L 16,31
50 J 18,14
51 Nu 27,21
52 J 10,16; 1 J 2,2
55 2 Par 30,17; A 21,26; J 2,13
56 J 7,11

τὴν ἑορτήν; 57 δεδώκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρι-
σαῖοι ἐντολὰς ἵνα ἐάν τις γνῷ ποῦ ἐστιν μηνύσῃ, ὅπως
πιάσωσιν αὐτόν.

12 1 Ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα ἦλθεν
εἰς Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν
ὁ Ἰησοῦς. 2 ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ
Μάρθα διηκόνει, ὁ δὲ Λάζαρος εἷς ἦν ἐκ τῶν ἀνακει-
μένων σὺν αὐτῷ· 3 ἡ οὖν Μαρία λαβοῦσα λίτραν μύρου
νάρδου πιστικῆς πολυτίμου ἤλειψεν τοὺς πόδας τοῦ
Ἰησοῦ καὶ ἐξέμαξεν ταῖς θριξὶν αὐτῆς τοὺς πόδας
αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου.
4 λέγει οὖν Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν
αὐτοῦ, ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι 5 Διὰ τί τοῦτο τὸ
μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηναρίων καὶ ἐδόθη πτω-
χοῖς; 6 εἶπεν δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελεν
αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι κλέπτης ἦν καὶ τὸ γλωσσόκομον ἔχων
τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν. 7 εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς Ἄφες
αὐτήν, ἵνα εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τηρήσῃ
αὐτό· 8 τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν,
ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. 9 Ἔγνω οὖν ὁ ὄχλος πολὺς
ἐκ τῶν Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ ἐστιν, καὶ ἦλθον οὐ διὰ τὸν
Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἴδωσιν ὃν
ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. 10 ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα

---

12 1 Λαζαρος THWsLM : BSLW sa. *eacr*[1]. 213 X sy[pi]] + τεθνηκως [S]V : rel | ο Ιησους[2] [*S*]VM : LWΔ 065 (579 sa bo). D (*f*)*ff*[2]*g*[1]*r*[1]. vg. sy. 346 826 Λ[c] 047 ΑΠΕG] Ιησ. THWsL : B(S*). 13 124.; om s : rel | 2 εκ THWVLM : BSL. lat.] om S : rel | 3 Μαρια TSV] * ιαμ HWLM | του[1] T[H]WSVLM] om : B. | επληρωθη THSVLM] επλησθη W : B. | 4 ουν SV] δε T[H]WLM : BSW 379 bo.; * om : L 33 1241 sa. *ear*[1]. 317. arm | Ιουδας ο Ισκ./εις... αυτου THWsVLM : BSLW 33 579 892 1241 sa. sy[sp]. 1071 1321 01 1 249] ∽ *S* : rel | εκ TSVM] om HWL : BLWQ 33 579. 1321 157 0141 249 | 9 ο THSVLM : B*S LW 579 892 1241. 065 28. 047] * om W : rel

rant autem pontifices et pharisaei mandatum, ut
si quis cognoverit ubi sit, indicet, ut apprehen-
dant eum.

12, 1-11 Ungit Maria Dominum

1 Iesus ergo ante sex dies Paschae venit Be-
thaniam, ubi Lazarus fuerat mortuus, quem susci-
tavit Iesus. 2 Fecerunt autem ei cenam ibi, et
Martha ministrabat, Lazarus vero unus erat ex
discumbentibus cum eo. 3 Maria ergo accepit li-
bram unguenti nardi pistici pretiosi, et unxit pe-
des Iesu, et extersit pedes eius capillis suis; et
domus impleta est ex odore unguenti. 4 Dixit
ergo unus ex discipulis eius, Iudas Iscariotes, qui
erat eum traditurus: 5 Quare hoc unguentum non
veniit trecentis denariis et datum est egenis?
6 Dixit autem hoc, non quia de egenis pertinebat
ad eum, sed quia fur erat, et loculos habens ea
quae mittebantur portabat. 7 Dixit ergo Iesus:
Sinite illam ut in diem sepulturae meae servet
illud. 8 Pauperes enim semper habetis vobiscum,
me autem non semper habetis. 9 Cognovit ergo
turba multa ex Iudaeis quia illic est, et venerunt
non propter Iesum tantum, sed ut Lazarum vi-
derent, quem suscitavit a mortuis. 10 Cogitaverunt
autem principes sacerdotum ut et Lazarum in-

12,1 J 11,1.43s
2 L 10,40
3 L 7,38
6 L 8,3; J 13,29
8 Dt 15,11
9 J 11,56s

καὶ τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν, 11 ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν
ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν.

12 Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν,
ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, 13 ἔλα-
βον τὰ βαΐα τῶν φοινίκων καὶ ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν
αὐτῷ, καὶ ἐκραύγαζον

Ὡσαννά,
εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου,
καὶ ὁ Βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ.

14 εὑρὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὀνάριον ἐκάθισεν ἐπ' αὐτό, καθώς
ἐστιν γεγραμμένον

15 Μὴ φοβοῦ, θυγάτηρ Σιών·
ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεται,
καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου.

16 Ταῦτα οὐκ ἔγνωσαν αὐτοῦ οἱ μαθηταὶ τὸ πρῶτον, ἀλλ'
ὅτε ἐδοξάσθη Ἰησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν ὅτι ταῦτα
ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ.
17 Ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ ὅτε τὸν
Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγειρεν αὐτὸν
ἐκ νεκρῶν. 18 διὰ τοῦτο καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος,
ὅτι ἤκουσαν τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. 19 οἱ
οὖν Φαρισαῖοι εἶπαν πρὸς ἑαυτούς Θεωρεῖτε ὅτι οὐκ
ὠφελεῖτε οὐδέν· ἴδε ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν.

20 ⸀Ἦσαν δὲ ⸂Ἕλληνές τινες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων ἵνα

12 ⸀ο¹ HWLM : BL bo. sy[s]. Θ f13. 660] om TSV : rel | ερχεται THWsVLM] * + ο [S] : B 579 1241. Θ 22 f13. Γ 053 1819 | 16 αυτου / οι μαθηται THWLM : BS 579. Θ.] * ∽ SV : rel | 17 οτε HWSVLM] οτι T : L 579 sa bo achm. D e it (exc fg[1]). sy[sp]. 544. ΚΠΕ* | 18 και / υπηντησεν αυτω THSVLM] ∽ W : B*

terficerent, 11 quia multi propter illum abibant ex
Iudaeis et credebant in Iesum.

12, 12-19 **Hierusalem ingreditur triumphans** (Mt 21,
1-9; Mc 11, 1-10; L 19, 29-40)

12 In crastinum autem turba multa, quae ve-
nerat ad diem festum, cum audissent quia venit
Iesus Hierosolymam, 13 acceperunt ramos palma-
rum et processerunt obviam ei et clamabant:

Hosanna,
benedictus, qui venit in nomine Domini,
Rex Israhel.

14 Et invenit Iesus asellum et sedit super eum,
sicut scriptum est:

15 *Noli timere filia Sion:*
ecce rex tuus venit
sedens super pullum asinae.

16 Haec non cognoverunt discipuli eius primum;
sed quando glorificatus est Iesus, tunc recordati
sunt quia haec erant scripta de eo, et haec fece-
runt ei. 17 Testimonium ergo perhibebat turba,
quae erat cum eo quando Lazarum vocavit de
monumento et suscitavit eum a mortuis. 18 Propter-
ea et obviam venit ei turba, quia audierunt eum
fecisse hoc signum. 19 Pharisaei ergo dixerunt ad
semetipsos: Videtis quia nihil proficimus? ecce
mundus totus post eum abiit.

12, 20-36 **Gentiles Iesum videre cupiunt**

20 Erant autem quidam gentiles ex his qui

11 J 7,31 | 13 Lv 23,40; Ps 117,25s; Mt 23,39; J 1,49; 6,15; 18, 33.36 | 15 Is 40,9; Zch 9,9 | 16 J 2,22; 7,39 | 19 J 3,26; 11, 48; A 5,28 | 20 A 8,27; 24,11

προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ· 21 οὗτοι οὖν προσῆλθον
Φιλίππῳ τῷ ἀπὸ Βηθσαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἠρώτων
αὐτὸν λέγοντες Κύριε, θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν. 22 ἔρ-
χεται ὁ Φίλιππος καὶ λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ· ἔρχεται Ἀν-
δρέας καὶ Φίλιππος καὶ λέγουσιν τῷ Ἰησοῦ. 23 ὁ δὲ
Ἰησοῦς ἀποκρίνεται αὐτοῖς λέγων Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα
δοξασθῇ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. 24 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀπο-
θάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρ-
πὸν φέρει. 25 ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολλύει αὐτήν,
καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ
εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. 26 ἐὰν ἐμοί τις δια-
κονῇ, ἐμοὶ ἀκολουθείτω, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ
ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· ἐάν τις ἐμοὶ διακονῇ, τιμήσει
αὐτὸν ὁ Πατήρ. 27 νῦν ἡ ψυχή μου τετάρακται, καὶ
τί εἴπω; Πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης. ἀλλὰ
διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην. 28 Πάτερ, δόξα-
σόν σου τὸ ὄνομα. ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
Καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω. 29 ὁ οὖν ὄχλος ὁ ἑστὼς
καὶ ἀκούσας ἔλεγεν βροντὴν γεγονέναι· ἄλλοι ἔλεγον
Ἄγγελος αὐτῷ λελάληκεν. 30 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ
εἶπεν Οὐ δι' ἐμὲ ἡ φωνὴ αὕτη γέγονεν ἀλλὰ δι' ὑμᾶς.
31 νῦν κρίσις ἐστὶν τοῦ κόσμου τούτου· νῦν ὁ ἄρχων
τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω· 32 κἀγὼ ἐὰν

---

22 ο HWM : BL 33 892 1241. 1071 157 Π^c X 397 sy^p] * om TSVL : rel | ερχεται²... και λεγουσιν THWL : BL (*e*)*a*(*r*¹). (sy^si). A.] παλιν ερχ... και λεγ. SM : (S. 157.); και παλιν (om ερχ., και)... λεγ. V (pler) | 23 αποκρινεται THVLM : BSLW 33 579. X] απεκριθη : Є *f*13.; απεκρινατο WS : rel | 26 τις διακονῃ¹ THWLM : BSLWΨ 579 1241. 544. 213 1071 157 713 MUAKΠ 1093 X 397 249 sy¹.] ∽ SV : pler | 29 ουν T[H]WSVLM] om : B. *a*. | και HWSVLM] * om T : S sa bo. D *l*. 565 *f*1 69. | 30 Ιησους/και ειπεν TWSVLM] ∽ H : BL. 157 1321. | 32 εαν TWSVLM] αν H

ascenderant, ut / adorarent in die festo. 21 Hi
ergo accesserunt ad Philippum, qui erat a Beth-
saida Galilaeae, et rogabant eum dicentes: Do-
mine, volumus Iesum videre. 22 Venit Philippus
et dicit Andreae, Andreas rursum et Philippus
dixerunt Iesu. 23 Iesus autem respondit eis dicens:
Venit hora, ut clarificetur Filius hominis. 24 Amen,
amen dico vobis, nisi granum frumenti cadens in
terram mortuum fuerit, ipsum solum manet; si
autem mortuum fuerit, multum fructum affert.
25 Qui amat animam suam, perdet eam; et qui
odit animam suam in hoc mundo, in vitam aeter-
nam custodit eam. 26 Si quis mihi ministrat, me
sequatur; et ubi sum ego, illic et minister meus
erit. Si quis mihi ministraverit, honorificabit eum
Pater meus. 27 Nunc anima mea turbata est; et
quid dicam? Pater, salvifica me ex hac hora. Sed
propterea veni in horam hanc. 28 Pater, clarifica
nomen tuum. Venit ergo vox de caelo: Et clarifi-
cavi et iterum clarificabo. 29 Turba ergo quae
stabat et audierat, dicebat tonitruum esse factum.
Alii dicebant: Angelus ei locutus est. 30 Respondit
Iesus et dixit: Non propter me haec vox venit,
sed propter vos. 31 Nunc iudicium est mundi, nunc
princeps huius mundi eicietur foras. 32 Et ego, si

---

24 R 15,9; 1 C 15,36
25 Mt 10,39; L 14,26; 17,33
26 J 14,3; 17,24
27 Ps 6,3s; 41,6s; Mt 26,38
28 J 5,37; Mt 3,17; 17,5
29 L 22,43
30 J 11,42
31 J 14,30; 16,11; L 10,18
32 J 8,28

ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν.
33 τοῦτο δὲ ἔλεγεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀπο-
θνήσκειν. 34 ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ ὄχλος· Ἡμεῖς ἠκού-
σαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ Χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα,
καὶ πῶς λέγεις σὺ ὅτι δεῖ ὑψωθῆναι τὸν Υἱὸν τοῦ
ἀνθρώπου; τίς ἐστιν οὗτος ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; 35 εἶ-
πεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς
ἐν ὑμῖν ἐστιν. περιπατεῖτε ὡς τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ
σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ· καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ
οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει. 36 ὡς τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε
εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησθε. Ταῦτα ἐλάλησεν
ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν.

37 Τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος ἔμπροσθεν
αὐτῶν οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν, 38 ἵνα ὁ λόγος Ἠσαΐου
τοῦ προφήτου πληρωθῇ ὃν εἶπεν

Κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν;
καὶ ὁ βραχίων Κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη;

39 διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιστεύειν, ὅτι πάλιν εἶπεν
Ἠσαΐας

40 Τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς
καὶ ἐπώρωσεν αὐτῶν τὴν καρδίαν,
ἵνα μὴ ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς
καὶ νοήσωσιν τῇ καρδίᾳ
καὶ στραφῶσιν, καὶ ἰάσομαι αὐτούς.

41 ταῦτα εἶπεν Ἠσαΐας ὅτι εἶδεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ
ἐλάλησεν περὶ αὐτοῦ. 42 ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρ-

---

32 παντας THWSVLM] *παντα -|h|- 1 : S*. D lat. 1355. sy[1]. Aug. | 34 λεγεις συ THWSVLM : BLW 579 bo. sy. 1207 1355 X 053 0141] ω s : rel | 35 μη THSVLM] * + η W : S[c]LΔΨ. Θ 565 f1. 213 157 713 UKΠX 317 | 36 ο SVM] * om THWL : BLΨ. D.

exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum.
33 Hoc autem dicebat significans qua morte esset
moriturus. 34 Respondit ei turba: Nos audivimus
ex lege, quia Christus manet in aeternum, et quo-
modo tu dicis: Oportet exaltari Filium hominis?
Quis est iste Filius hominis? 35 Dixit ergo eis
Iesus: Adhuc modicum, lumen in vobis est. Am-
bulate dum lucem habetis, ut non vos tenebrae
comprehendant; et qui ambulat in tenebris, nescit
quo vadat. 36 Dum lucem habetis, credite in lu-
cem, ut filii lucis sitis. Haec locutus est Iesus et
abiit et abscondit se ab eis.

12, 37-50 **Publici ministerii conclusio**

37 Cum autem tanta signa fecisset coram eis,
non credebant in eum; 38 ut sermo Esaiae prophe-
tae impleretur, quem dixit:

Domine, quis credidit auditui nostro?
et brachium Domini cui revelatum est?

39 Propterea non poterant credere, quia iterum
dixit Esaias:

40 *Excaecavit oculos eorum,*
et induravit cor eorum,
ut non videant oculis
et non intellegant corde
et convertantur, et sanem eos.

41 Haec dixit Esaias, quando vidit gloriam eius
et locutus est de eo. 42 Verumtamen et ex prin-

---

34 Ps 109,4; Is 9,6s; Dn 7,14
35 J 8,12; 9,5; 11,10
36 E 5,8; Mt 23,39
38 Is 53,1; R 10,16
39s Is 6,9s; Mt 13,14s; A 28,26s
41 Is 6,1
42 J 7,48; 9,22

χόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ διὰ τοὺς
Φαρισαίους οὐχ ὡμολόγουν, ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γέ-
νωνται· [43] ἠγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων
μᾶλλον ἤπερ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. [44] Ἰησοῦς δὲ ἔκρα-
ξεν καὶ εἶπεν Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ πιστεύει εἰς
ἐμὲ ἀλλὰ εἰς τὸν πέμψαντά με, [45] καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ
θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με. [46] ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον
ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ
μὴ μείνῃ. [47] καὶ ἐάν τίς μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων
καὶ μὴ φυλάξῃ, ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν· οὐ γὰρ ἦλθον
ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον. [48] ὁ
ἀθετῶν ἐμὲ καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ῥήματά μου ἔχει τὸν
κρίνοντα αὐτόν· ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος κρινεῖ
αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. [49] ὅτι ἐγὼ ἐξ ἐμαυτοῦ οὐκ
ἐλάλησα, ἀλλ' ὁ πέμψας με Πατὴρ αὐτός μοι ἐντολὴν
δέδωκεν τί εἴπω καὶ τί λαλήσω. [50] καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ
αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιός ἐστιν. ἃ οὖν ἐγὼ λαλῶ, καθὼς
εἴρηκέν μοι ὁ Πατήρ, οὕτως λαλῶ.

13 [1] Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς
ὅτι ἦλθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου
τούτου πρὸς τὸν Πατέρα, ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς
ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς. [2] καὶ δείπνου
γινομένου, τοῦ διαβόλου ἤδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν
ἵνα παραδοῖ αὐτὸν Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης, [3] εἰδὼς
ὅτι πάντα ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Πατὴρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ
ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθεν καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ὑπάγει,

---

43 ηπερ THWSVLM] υπερ h : SLW 33 579. 565 f1 f13. 213 1071 157 XV | 50 εγω λαλω THWsVLM : BSLWΨ 33 579 892 1241 bo. it (exc a). vg. 565 f1 f13. 213 1071 157 713 MAX 0141 249 arm] ∽ S : pler | 13 2 παραδοι THWLM] *παραδῳ SV | 3 εδωκεν THWSLM : BSLW 0124 579. 1. 157°? K 1819 138] δεδωκεν V : rel

cipibus multi crediderunt in eum; sed propter
pharisaeos non confitebantur, ut e synagoga non
eicerentur; [43] dilexerunt enim gloriam hominum
magis quam gloriam Dei.
[44] Iesus autem clamavit et dixi: Qui credit in
me, non credit in me, sed in eum qui misit me;
[45] et qui videt me, videt eum qui misit me. [46] Ego
lux in mundum veni, ut omnis qui credit in me,
in tenebris non maneat. [47] Et si quis audierit
verba mea, et non custodierit, ego non iudico
eum; non enim veni, ut iudicem mundum, sed ut
salvificem mundum. [48] Qui spernit me et non
accipit verba mea, habet qui iudicet eum. Sermo
quem locutus sum, ille iudicabit eum in novissimo
die. [49] Quia ego ex me ipso non sum locutus, sed
qui misit me Pater, ipse mihi mandatum dedit
quid dicam et quid loquar. [50] Et scio quia man-
datum eius vita aeterna est. Quae ergo ego loquor,
sicut dixit mihi Pater, sic loquor.

13, 1-17 Lavat Iesus discipulorum pedes

[1] Ante diem festum Paschae, sciens Iesus
quia venit hora eius ut transeat ex hoc mundo
ad Patrem, cum dilexisset suos, qui erant in
mundo, in finem dilexit eos. [2] Et cena facta, cum
diabolus iam misisset in cor ut traderet eum Iudas
Simonis Iscariotae, [3] sciens quia omnia dedit ei
Pater in manus et quia a Deo exivit et ad Deum

---

43 J 5,44 | 44 Mt 10,40 | 45 J 14,9 | 46 J 12,35, 8,12 | 47 J 3,17; 8,15 | 48 Hb 4,12; Ap 2,16; 19,15 | 50 J 8,26.28 | 1 J 7,30; 8,20; 15,13; G 2,20; 1 J 3,16 | 2 J 11,27; L 22,3 | 3 J 3,35; 16,28; 17,2 | 4 Mt 11,29; 20,28; L 12,37

4 ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου καὶ τίθησιν τὰ ἱμάτια, καὶ
λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτόν· 5 εἶτα βάλλει ὕδωρ
εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν
μαθητῶν καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν διεζωσμένος.
6 ἔρχεται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον· λέγει αὐτῷ Κύριε,
σύ μου νίπτεις τοὺς πόδας; 7 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ
εἶπεν αὐτῷ Ὃ ἐγὼ ποιῶ σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώσῃ
δὲ μετὰ ταῦτα. 8 λέγει αὐτῷ Πέτρος Οὐ μὴ νίψῃς
μου τοὺς πόδας εἰς τὸν αἰῶνα. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς αὐτῷ
Ἐὰν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ. 9 λέγει
αὐτῷ Σίμων Πέτρος Κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου μόνον
ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλήν. 10 λέγει αὐτῷ
ὁ Ἰησοῦς Ὁ λελουμένος οὐκ ἔχει χρείαν εἰ μὴ τοὺς
πόδας νίψασθαι, ἀλλ' ἔστιν καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς
καθαροί ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες. 11 ᾔδει γὰρ τὸν παρα-
διδόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο εἶπεν ὅτι Οὐχὶ πάντες κα-
θαροί ἐστε. 12 Ὅτε οὖν ἔνιψεν τοὺς πόδας αὐτῶν καὶ
ἔλαβεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἀνέπεσεν πάλιν, εἶπεν
αὐτοῖς Γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν; 13 ὑμεῖς φωνεῖτέ
με Ὁ Διδάσκαλος καὶ ὁ Κύριος, καὶ καλῶς λέγετε·
εἰμὶ γάρ. 14 εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πόδας ὁ Κύριος
καὶ ὁ Διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν
τοὺς πόδας· 15 ὑπόδειγμα γὰρ ἔδωκα ὑμῖν ἵνα καθὼς
ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν καὶ ὑμεῖς ποιῆτε. 16 ἀμὴν ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, οὐκ ἔστιν δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, οὐδὲ
ἀπόστολος μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν. 17 εἰ ταῦτα

6 λεγει THWL : BL sa bo achm. D *edlr*[1]. sy.] και λεγ. SVM : rel | αυτω THWL : BS* bo. *b*. 1819 sy[i]] * + εκεινος SVM : pler | 10 ο[1] WSV] om THLM : B. | ουκ εχει χρειαν THWSLM : BSC⁻WΨ. *eaq*. A.] ου χρ. εχ. V : rel | ει μη τους ποδας [H]WSVM] om TL : S. *c*. vg[w]. | 11 οτι THW[*S*]VLM : BCLWΨ 33. it. 213 1071 157 1819 397 317 sy[pi]] om s : rel | 15 εδωκα HWSVLM] δεδωκα T : SΨ 33 892 1241. 700 28 *f*1 *f*13. 213 1071 157 ΜΑΚΠ 053 1819 0141 249

vadit, 4 surgit a cena et ponit vestimenta sua, et,
cum accepisset linteum, praecinxit se; 5 deinde
mittit aquam in pelvim, et coepit lavare pedes
discipulorum et extergere linteo, quo erat praecin-
ctus. 6 Venit ergo ad Simonem Petrum. Et dicit
ei Petrus: Domine, tu mihi lavas pedes? 7 Respon-
dit Iesus et dixit ei: Quod ego facio, tu nescis
modo, scies autem postea. 8 Dicit ei Petrus: Non
lavabis mihi pedes in aeternum. Respondit ei Iesus:
Si non lavero te, non habebis partem mecum.
9 Dicit ei Simon Petrus: Domine, non tantum pe-
des meos, sed et manus et caput. 10 Dicit ei Iesus:
Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet, sed
est mundus totus. Et vos mundi estis, sed non
omnes. 11 Sciebat enim quisnam esset qui traderet
eum, propterea dixit. Non estis mundi omnes.
12 Postquam ergo lavit pedes eorum et accepit
vestimenta sua, cum recubuisset iterum, dixit eis:
Scitis quid fecerim vobis? 13 Vos vocatis me Ma-
gister et Domine, et bene dicitis; sum etenim.
14 Si ergo ego lavi pedes vestros, Dominus et Ma-
gister, et vos debetis alter alterius lavare pedes.
15 Exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum
ego feci vobis, ita et vos faciatis. 16 Amen, amen
dico vobis: Non est servus maior domino suo,
neque apostolus maior est eo qui misit illum.
17 Si haec scitis, beati eritis si feceritis ea.

7 J 13,12ss
10 J 15,3
11 J 6,64.70s
13 Mt 23,8.10
14 Sir 32,1; L 22,27; 1 T 5,10
15 Ph 2,5; C 3,13; 1 P 2,21; 5,3
16 Mt 10,24
17 Mt 7,24; Ja 1,25

οἴδατε, μακάριοί ἐστε ἐὰν ποιῆτε αὐτά. 18 οὐ περὶ πάν-
των ὑμῶν λέγω· ἐγὼ οἶδα τίνας ἐξελεξάμην· ἀλλ' ἵνα
ἡ γραφὴ πληρωθῇ Ὁ τρώγων μου τὸν ἄρτον ἐπῆρεν
ἐπ' ἐμὲ τὴν πτέρναν αὐτοῦ. 19 ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν πρὸ
τοῦ γενέσθαι, ἵνα πιστεύσητε ὅταν γένηται ὅτι ἐγώ
εἰμι. 20 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἄν τινα
πέμψω ἐμὲ λαμβάνει, ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων λαμβάνει τὸν
πέμψαντά με. 21 Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ
πνεύματι καὶ ἐμαρτύρησεν καὶ εἶπεν Ἀμὴν ἀμὴν λέγω
ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. 22 ἔβλεπον οὖν
εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταὶ ἀπορούμενοι περὶ τίνος λέγει.
23 ἦν ἀνακείμενος εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ
κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς· 24 νεύει οὖν
τούτῳ Σίμων Πέτρος καὶ λέγει αὐτῷ Εἰπὲ τίς ἐστιν
περὶ οὗ λέγει. 25 ἀναπεσὼν οὖν ἐκεῖνος οὕτως ἐπὶ τὸ
στῆθος τοῦ Ἰησοῦ λέγει αὐτῷ Κύριε, τίς ἐστιν; 26 ἀπο-
κρίνεται οὖν ὁ Ἰησοῦς Ἐκεῖνός ἐστιν ᾧ ἐγὼ βάψω τὸ
ψωμίον καὶ δώσω αὐτῷ. βάψας οὖν τὸ ψωμίον λαμβά-
νει καὶ δίδωσιν Ἰούδᾳ Σίμωνος Ἰσκαριώτου. 27 καὶ μετὰ
τὸ ψωμίον τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ Σατανᾶς. λέγει
οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὃ ποιεῖς ποίησον τάχιον. 28 τοῦτο

18 μου HW (S εμου : err) *L*M : BCL 892 sa. 213 1071 1093 0141 249] *μετ εμου TVl : rel | επηρεν HWSVLM] * -ηρκεν T : SW. Θ *f*1. UΑΠ. | 19 πιστευσητε TSVM] -ευητε HWL : BC. | 21 ο SVM] om THWL : BSL. | λεγω υμιν THSVLM] ∽ W : B. | 22 ουν WSVM] om THL : BS°CΨ. *e*. 245. arm | 23 ην THWsL : BC*LΨ 892. sy^alm. 1188.] * + δε [S]VM : rel | ο T[H]WSVLM] om : B. | 25 αναπεσων HWVLM : BS°G*LΨ 33 892. 213 1071 157 713 KΠ*X 0141] επιπεσων TS : rel | ουν TsVl : SLΔW 33 579 892 1241 sa bo. D it (exc *ff*²*q*). vg. 565 *f*1 *f*13. 213 1071 157 713 MX 0141 sy^hm] om HWLM : BC. *e*. sy^s.; δε *S* : rel | 26 ουν¹ HWSVLM : BS°C*L 892. *a*. 213 1071 X 1819 0141 sy^hm] *om T : rel | ο T[H]WSVLM] om : BW. M 0141 | δωσω THLM : BC(L)W 1241 bo. *e*. 213 1071 157 713 MX arm] *επιδωσω WSV : rel | το² T[H]SVLM] om W : B. | 27 ο² WSV] om THLM : BL.

13, 17-30 Proditorem denuntiat

18 Non de omnibus vobis dico; ego scio quos ele-
gerim; sed ut adimpleatur Scriptura: *Qui mandu-
cat mecum panem, levabit contra me calcaneum
suum.* 19 Amodo dico vobis, priusquam fiat, ut
cum factum fuerit, credatis quia ego sum. 20 Amen,
amen dico vobis: Qui accipit si quem misero, me
accipit; qui autem me accipit, accipit eum qui me
misit.

21 Cum haec dixisset Iesus, turbatus est spiritu
et protestatus est et dixit: Amen, amen dico vobis:
quia unus ex vobis tradet me. 22 Aspiciebant ergo
ad invicem discipuli haesitantes de quo diceret.
23 Erat ergo recumbens unus ex discipulis eius in
sinu Iesu, quem diligebat Iesus. 24 Innuit ergo
huic Simon Petrus et dixit ei: Quis est, de quo
dicit? 25 Itaque cum recubuisset ille supra pectus
Iesu, dicit ei: Domine quis est? 26 Respondit Iesus:
Ille est, cui ego intinctum panem porrexero. Et
cum intinxisset panem, dedit Iudae Simonis Isca-
riotae. 27 Et post buccellam introivit in eum sa-
tanas. Et dixit ei Iesus: Quod facis, fac citius

18 Ps 40,10
19 J 14,29
20 Mt 10,40
21 J 12,27
23 J 15,26; 20,2; 21,7.20
27 J 13,2

δὲ οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακειμένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ·
29 τινὲς γὰρ ἐδόκουν, ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν Ἰούδας,
ὅτι λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἀγόρασον ὧν χρείαν ἔχομεν
εἰς τὴν ἑορτήν, ἢ τοῖς πτωχοῖς ἵνα τι δῷ. 30 λαβὼν
οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖνος ἐξῆλθεν εὐθύς· ἦν δὲ νύξ.
31 Ὅτε οὖν ἐξῆλθεν, λέγει ὁ Ἰησοῦς Νῦν ἐδοξάσθη
ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ·
32 εἰ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ Θεὸς δοξάσει
αὐτὸν ἐν αὐτῷ, καὶ εὐθὺς δοξάσει αὐτόν. 33 τεκνία,
ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι· ζητήσετέ με, καὶ καθὼς
εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ
δύνασθε ἐλθεῖν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι. 34 ἐντολὴν καινὴν
δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους· καθὼς ἠγάπησα
ὑμᾶς ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. 35 ἐν τούτῳ
γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην
ἔχητε ἐν ἀλλήλοις. 36 Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος Κύριε,
ποῦ ὑπάγεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ὅπου ὑπάγω οὐ δύ-
νασαί μοι νῦν ἀκολουθῆσαι, ἀκολουθήσεις δὲ ὕστερον.
37 λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος Κύριε, διὰ τί οὐ δύναμαί σοι
ἀκολουθῆσαι ἄρτι; τὴν ψυχήν μου ὑπὲρ σοῦ θήσω.
38 ἀποκρίνεται Ἰησοῦς Τὴν ψυχήν σου ὑπὲρ ἐμοῦ θή-
σεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ φωνήσῃ ἕως

28 δε T[H]SVLM] *om W : BWΨ 579. 157 713 | 29 ο SVM] om THWL : BS. 1582. | 31 ο^{1} SV] om THWLM : BSLΔ bo. 28 21. 2145 | 32 ει... αυτῳ^{1} TW[*S*]VLM] om Hs : BS*C*LW 579 achm. D it (exc *fq*). sy^{sh}. 1. 213 1071 ΠX 0141 317 | αὐτῷ^{2} TWLM^{1}, αὑτῳ H] εαυτῳ SVM^{2} | 36 απεκριθη THWsL : BC*L bo. lat (exc *q*). 1071 1093 sy^{i} arm] + αυτῳ [*S*]VM : rel | Ιησους THWLM : BC*L. Θ 22. A 1093] ο Ιησ. SV : rel | οπου HWsVLM] + εγω T[*S*] : SΨ 33 1241 sa bo. D lat. 700 118 209 *f*13. 213 1071 157 713 UX 053 1819 0141 249 sy^{i} arm | 37 ο [H]WSLM^{2} : BL*W 33 579 1241. 28 1 69 124. M 1819 0141 249] om TVM^{1} : pler | κυριε T*H*WSVLM] om h : S* 33 bo. sy^{s}. 565. 249 vg | ακολουθησαι TWSVLM] -θειν H : BC*. | την ψυχην μου / υπερ σου THW*S*VLM] ω s : SW 579. 213 X

28 Hoc autem nemo scivit discumbentium ad quid
dixerit ei. 29 Quidam enim putabant, quia loculos
habebat Iudas, quod dixisset ei Iesus: Eme ea
quae opus sunt nobis ad diem festum; aut egenis
ut aliquid daret. 30 Cum ergo accepisset ille buc-
cellam, exivit continuo. Erat autem nox.

SERMO POST CENAM

13, 31-35 **Christi clarificatio. Mandatum novum**

31 Cum ergo exisset, dixit Iesus: Nunc clarifica-
tus est Filius hominis, et Deus clarificatus est in
eo. 32 Si Deus clarificatus est in eo, et Deus clari-
ficabit eum in semetipso, et continuo clarificabit
eum. 33 Filioli, adhuc modicum vobiscum sum.
Quaeretis me, et, sicut dixi Iudaeis: Quo ego vado,
vos non potestis venire, et vobis dico modo.
34 Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem;
sicut dilexi vos, ut et vos diligatis invicem. 35 In
hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis,
si dilectionem habueritis ad invicem.

13, 36-38 **Praedicit Iesus Petri negationes**

36 Dicit ei Simon Petrus: Domine, quo vadis?
Respondit Iesus: Quo ego vado, non potes me
modo sequi, sequeris autem postea. 37 Dicit ei
Petrus: Quare non possum te sequi modo? ani-
mam meam pro te ponam. 38 Respondit ei Iesus:
Animam tuam pro me pones? Amen, amen dico
tibi: Non cantabit gallus, donec ter me neges.

29 J 12,6
32 J 12,23; 17,1-5
33 J 7,33; 8,21
36 J 21,18s

οὗ ἀρνήσῃ με τρίς. 14 1 Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ
καρδία· πιστεύετε εἰς τὸν Θεόν, καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε.
2 ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρός μου μοναὶ πολλαί εἰσιν· εἰ
δὲ μή, εἶπον ἂν ὑμῖν· ὅτι πορεύομαι ἑτοιμάσαι τόπον
ὑμῖν· 3 καὶ ἐὰν πορευθῶ καὶ ἑτοιμάσω τόπον ὑμῖν, πάλιν
ἔρχομαι καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν, ἵνα ὅπου
εἰμὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ἦτε. 4 καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε
τὴν ὁδόν. 5 Λέγει αὐτῷ Θωμᾶς Κύριε, οὐκ οἴδαμεν ποῦ
ὑπάγεις· πῶς οἴδαμεν τὴν ὁδόν; 6 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς
Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή· οὐδεὶς
ἔρχεται πρὸς τὸν Πατέρα εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. 7 εἰ ἐγνώκατέ
με, καὶ τὸν Πατέρα μου γνώσεσθε. καὶ ἀπ' ἄρτι γινώ-
σκετε αὐτὸν καὶ ἑωράκατε αὐτόν. 8 Λέγει αὐτῷ Φίλιπ-
πος Κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν Πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν.
9 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Τοσοῦτον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι
καὶ οὐκ ἔγνωκάς με, Φίλιππε; ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακεν
τὸν Πατέρα· πῶς σὺ λέγεις Δεῖξον ἡμῖν τὸν Πατέρα;
10 οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν
ἐμοί ἐστιν; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ
οὐ λαλῶ· ὁ δὲ Πατὴρ ἐν ἐμοὶ μένων ποιεῖ τὰ ἔργα

14 3 τοπον υμιν THLM : BSL 33 sa bo. D. 565 1 f13. 213 1071 NΓ 157 047 ΚΠΧ 1819 0141 249] ∽ WSV : rel | παραληψομαι SVL] -λημψ. THWM | 5 πως HWL : BC*LW sa achm. abr^2. sy^s.] *pr και TSVM : rel | οιδαμεν / την οδον THW : BC*. a.; ∽ : D eb. Tert] δυναμεθα την οδον ειδεναι SVM : rel | 6 ο WSV] om THLM : SC*L. | 7 εγνωκατε TL : S bo. D* e it (exc f). 660 Ir Nov Vict Hil Aug] εγνωκειτε HWSVM : rel | με HWSVLM] εμε T | γνωσεσθε TL : SW (579) bo. D* r^1. Vict Nonn; γινωσκετε : eq. Ir. Hil] αν ηδειτε HWsVM : BC*(L)ΨQ* 33. 565 1 (22). (213 X 0141)·1819; εγνωκειτε αν S : pler | $και^3$ TV] om HWSLM : BC*LΨQ 33. a. 565 1. 213 1071 X. | $αυτον^2$ ThSV] om HWLM : BC*. r^1. | 9 $ο^1$ T[H]WSVLM] om : L. ΑΠ* | τοσουτον χρονον H WSVLM] *-τῳ -νῳ Th : S*LWQ D lat (exc ff^2). 1819 | πως THWL : BSWQ 579. lat (exc fq).] pr και SVM : rel | 10 λεγω THWVLM : B^c (B* om)) L sabo. eq. NX sy^{hm}] *λαλω S : rel | $πατηρ^3$ HWL : BL. ebg^1. vg. 713 1819] * + ο TSVM : rel | ποιει τα

14, 1-4 Consolationis verba: «iterum venio»

1 Non turbetur cor vestrum. Creditis in Deum,
et in me credite. 2 In domo Patris mei man-
siones multae sunt; si quo minus, dixissem vo-
bis, quia vado parare vobis locum. 3 Et si abiero,
et praeparavero vobis locum, iterum venio et ac-
cipiam vos ad meipsum, ut, ubi sum ego, et vos
sitis. 4 Et quo ego vado scitis et viam scitis.

14, 5-11 «Ego sum via. Qui videt me, videt Patrem»

5 Dicit ei Thomas: Domine nescimus quo vadis,
et quomodo possumus viam scire? 6 Dicit ei Iesus:
Ego sum via et veritas et vita, nemo venit ad
Patrem, nisi per me. 7 Si cognovissetis me, et
Patrem meum utique cognovissetis; et amodo
cognoscetis eum, et vidistis eum. 8 Dicit ei Phi-
lippus: Domine, ostende nobis Patrem, et sufficit
nobis. 9 Dicit ei Iesus: Tanto tempore vobiscum
sum, et non cognovistis me? Philippe, qui videt
me, videt et Patrem: quomodo tu dicis: Ostende
nobis Patrem? 10 Non creditis quia ego in Patre,
et Pater in me est? Verba quae ego loquor vobis,
a me ipso non loquor; Pater autem in me manens,

14,1 J 14,27; Mc 11,22
3 J 12,26; 17,24
6 Hb 10,20; Mt 11,27; J 11,25; R 5,15
9 J 12,45; Hb 1,3; Mt 17,17
10 J 12,49

αὐτοῦ. 11 πιστεύετέ μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ καὶ ὁ
Πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετε.
12 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ τὰ ἔργα
ἃ ἐγὼ ποιῶ κἀκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιή-
σει, ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν Πατέρα πορεύομαι· 13 καὶ ὅ τι ἂν
αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο ποιήσω, ἵνα δοξασθῇ
ὁ Πατὴρ ἐν τῷ Υἱῷ· 14 ἐάν τι αἰτήσητέ με ἐν τῷ
ὀνόματί μου, ἐγὼ ποιήσω. 15 Ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐν-
τολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσετε. 16 κἀγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα
καὶ ἄλλον Παράκλητον δώσει ὑμῖν ἵνα ᾖ μεθ' ὑμῶν εἰς
τὸν αἰῶνα, 17 τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ
δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ οὐδὲ γινώσκει· ὑμεῖς
γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται.
18 οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς, ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. 19 ἔτι
μικρὸν καὶ ὁ κόσμος με οὐκέτι θεωρεῖ, ὑμεῖς δὲ θεω-
ρεῖτέ με, ὅτι ἐγὼ ζῶ καὶ ὑμεῖς ζήσετε. 20 ἐν ἐκείνῃ
τῇ ἡμέρᾳ γνώσεσθε ὑμεῖς ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρί μου καὶ
ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν ὑμῖν. 21 ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου
καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ

εργα αυτου THWL : BS sa (bo) achm. D.] *π. τα ε. αυτος SM : LW 33 579. 213 1071 X 1819; αυτος π. τα ε. V : pler | 11 αυτα THWSV LM] αυτου h : B. | πιστευετε[2] THWSLM : SLW 33 579 sa. D *ecfg[1]r[1]*. vg. 1071 1321 317 0141 sy[pl]] + μοι hV : rel | 13 αιτησητε THWSV LM] αιτητε h : BQ. | 14 με T[H]WSVLM : BSWΔ 060 33 579. *cf*. vg. Θ 700 28 *f*13. 213 UΓVΩ 028 EH sy[ph]] om : rel | εγω ThWSVLM] τουτο *H* : BLΨ 060 33 sa bo achm. *cg[1]r[1]*. vg. 124. 1071 Λ[c]A 1819 249 397 | 15 τηρησετε THW*LM* : BLΨ sa bo achm. 1071 713 1293 1010 1819] -σητε : S 060 33 579. 69[c].; *-σατε SVl : rel | 16 η μεθ υμων εις τον αιωνα *H*SVLM] ∽ μεθ υμ. η εις τον αι. T : S (060.) *acff[2] qr[1]*.; ∽ μεθ υμ. εις τον αι. η hW : B. *b*. | 17 αυτο[2] TSV[M]] om HWL : BSW 579. *a*. | υμεις THWSLM : BSWQΨ 579 sa achm. *ab*. 346 713] + δε V : rel | εστιν *H*s*L* : BW. D[c] *e* it (exc *g*[1]) sy[cp]. 565 1 22 69 660] εσται ThW*S*VlM : rel | 19 ζησεσθε SVLM] -σετε THW | 20 υμεις γνωσεσθε H*L* : BLQ 060 33. *f*. vg. 213 1071 M[c]X 1819 821] ∽ TWSVlM : pler

ipse facit opera. 11 Non creditis quia ego in
Patre, et Pater in me est? 12 Alioquin propter
opera ipsa credite. 12 Amen, amen dico vobis,
qui credit in me, opera quae ego facio, et ipse
faciet, et maiora horum faciet, quia ego ad Pa-
trem vado; 13 et quodcumque petieritis Patrem
in nomine meo, hoc faciam; ut glorificetur Pater
in Filio. 14 Si quid petieritis me in nomine meo,
hoc faciam.

14, 15-17 Alius Paraclitus

15 Si diligitis me, mandata mea servate. 16 Et
ego rogabo Patrem, et alium paraclitum dabit
vobis, ut maneat vobiscum in aeternum. 17 Spi-
ritum veritatis, quem mundus non potest acci-
pere, quia non videt eum nec scit eum; vos autem
cognoscetis eum, quia apud vos manebit et in
vobis erit.

14, 18-24 «Non relinquam vos orphanos»

18 Non relinquam vos orphanos, veniam ad vos.
19 Adhuc modicum, et mundus me iam non videt;
vos autem videtis me, quia ego vivo, et vos vive-
tis. 20 In illo die vos cognoscetis quia ego sum in
Patre meo, et vos in me, et ego in vobis. 21 Qui
habet mandata mea et servat ea, ille est qui diligit

---

11 J 14,20; 10,25.38
12 Mc 16,19s
13 J 15,7; Mc 11,24; 1 J 5,14
14 J 16, 23s
15 J 15,10; 1 J 5,3
16 J 14,26; 15,26; 16,7ss; 1 J 2,1
17 J 16,13; 7,39; Mt 10,20; R 1,26
19 J 16,16
20 J 17,21ss
21 2 C 3,18; 1 J 5,3

ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ Πατρός μου, κἀγὼ
ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν. 22 Λέγει
αὐτῷ Ἰούδας, οὐχ ὁ Ἰσκαριώτης Κύριε, καὶ τί γέγονεν
ὅτι ἡμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυτὸν καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ;
23 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἐάν τις ἀγαπᾷ
με, τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ Πατήρ μου ἀγαπήσει
αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ
ποιησόμεθα. 24 ὁ μὴ ἀγαπῶν με τοὺς λόγους μου οὐ
τηρεῖ· καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκούετε οὐκ ἔστιν ἐμὸς ἀλλὰ τοῦ
πέμψαντός με Πατρός. 25 Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ'
ὑμῖν μένων· 26 ὁ δὲ Παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον
ὃ πέμψει ὁ Πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς
διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν.
27 Εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν·
οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. μὴ ταρασ-
σέσθω ὑμῶν ἡ καρδία μηδὲ δειλιάτω. 28 ἠκούσατε ὅτι
ἐγὼ εἶπον ὑμῖν Ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. εἰ
ἠγαπᾶτέ με, ἐχάρητε ἂν ὅτι πορεύομαι πρὸς τὸν Πα-
τέρα, ὅτι ὁ Πατὴρ μείζων μού ἐστιν. 29 καὶ νῦν εἴρηκα
ὑμῖν πρὶν γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε. 30 οὐκ-
έτι πολλὰ λαλήσω μεθ' ὑμῶν, ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου
ἄρχων· καὶ ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν, 31 ἀλλ' ἵνα γνῷ ὁ
κόσμος ὅτι ἀγαπῶ τὸν Πατέρα, καὶ καθὼς ἐνετείλατό
μοι ὁ Πατήρ, οὕτως ποιῶ. Ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν.

---

22 καὶ[1] TWSVLM] *om H : BL 33 1241 sa bo achm. D lat (exc *q*) sy[scpl]. Θ 700. 1071 AEX 1819 249 397 arm | 23 ποιησομεθα THSVLM : BSLW 33 060 579 892. 565 1 *f*13. 213 1071 X 1819 0141 249] -σομεν W : pler | 26 υμιν TSVL] + εγω HWM : 060 BL (33). 0141 X 1819 | 31 ενετειλατο TWSVLM] *εντολην εδωκεν HL : BL (33) achm. lat. (565 1. 213* 1071 X 1819 0141)

me; qui autem diligit me, diligetur a Patre meo;
et ego diligam eum et manifestabo ei me ipsum.
22 Dicit ei Iudas, non ille Iscariotes: Domine, quid
factum est, quia manifestaturus es nobis teipsum,
et non mundo? 23 Respondit Iesus et dixit ei: Si
quis diligit me, sermonem meum servabit, et Pa-
ter meus diliget eum, et ad eum veniemus et
mansionem apud eum faciemus. 24 Qui non diligit
me, sermones meos non servat. Et sermonem
quem audistis non est meus, sed eius, qui misit
me, Patris.

14, 25-31 Nova Paracliti promissio. «Pacem meam do vobis»

25 Haec locutus sum vobis apud vos manens.
26 Paraclitus autem, Spiritus sanctus, quem mittet
Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia et
suggeret vobis omnia, quaecumque dixero vobis.
27 Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis;
non, quomodo mundus dat, ego do vobis. Non
turbetur cor vestrum neque formidet. 28 Audistis
quia ego dixi vobis: Vado et venio ad vos. Si dili-
geretis me, gauderetis utique, quia vado ad Pa-
trem, quia Pater maior me est. 29 Et nunc dixi
vobis prius quam fiat, ut, cum factum fuerit,
credatis. 30 Iam non multa loquar vobiscum, ve-
nit enim princeps mundi huius, et in me non
habet quidquam; 31 sed ut cognoscat mundus quia
diligo Patrem, et sicut mandatum dedit mihi
Pater, sic facio. Surgite, eamus hinc.

---

22 A 10,41 | 23 J 14,21; 13,34; Pr 8,17; Sir 2,18; Mt 18,20; 28,20; E 3,17; 2 C 6,16 | 24 J 7,16; 1 J 2,5 | 26 J 14,16; Mt 10, 19s | 27 J 14,1; 16,33; Ph 4,7 | 28 J 14,3.18; L 24,52 | 29 J 13,19 | 30 J 12,31; E 2,2 | 31 J 10,18; Mt 26,46; Mc 14,42

15 1 Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ Πατήρ
μου ὁ γεωργός ἐστιν. 2 πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον
καρπόν, αἴρει αὐτό, καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, καθαίρει
αὐτὸ ἵνα καρπὸν πλείονα φέρῃ. 3 ἤδη ὑμεῖς καθαροί
ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν· 4 μείνατε ἐν ἐμοί,
κἀγὼ ἐν ὑμῖν. καθὼς τὸ κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν
φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ ἐὰν μὴ μένῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως
οὐδὲ ὑμεῖς ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μένητε. 5 ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπε-
λος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. ὁ μένων ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν αὐτῷ,
οὗτος φέρει καρπὸν πολύν, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε
ποιεῖν οὐδέν. 6 ἐὰν μή τις μένῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω
ὡς τὸ κλῆμα καὶ ἐξηράνθη, καὶ συνάγουσιν αὐτὰ καὶ εἰς
τὸ πῦρ βάλλουσιν, καὶ καίεται. 7 ἐὰν μείνητε ἐν ἐμοὶ
καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μείνῃ, ὃ ἐὰν θέλητε αἰτή-
σασθε, καὶ γενήσεται ὑμῖν. 8 ἐν τούτῳ ἐδοξάσθη ὁ
Πατήρ μου, ἵνα καρπὸν πολὺν φέρητε καὶ γενήσεσθε
ἐμοὶ μαθηταί. 9 καθὼς ἠγάπησέν με ὁ Πατήρ, κἀγὼ
ὑμᾶς ἠγάπησα· μείνατε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. 10 ἐὰν
τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου,
καθὼς ἐγὼ τοῦ Πατρός μου τὰς ἐντολὰς τετήρηκα
καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ. 11 Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν
ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν ᾖ καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ.
12 αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμή, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους
καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. 13 μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς

---

15 4 μενῃ THWSVLM : BSL 33^{*} 579. ar^{1}. 213.] μεινῃ s : rel | μενητε THWSVLM : BSL 579. *d*. Θ^{*}. A.] μειν. s : rel | 6 μενῃ THWSVLM : BS^{*} 579. D. Θ. 157. A.] μεινῃ s : rel | αυτα HWVLM] * -το TS : SLΔΨ 33 892. D $eg^{1}qr^{1}$. vg^{cl}. sy^{spl}. 565 *f*1 *f*13. 1071 ΠΧ 1819 0141 249 | 8 γενησεσθε ThWSVLM] γενησθε *H* : BL. D. 565 1. 213 713 ΜΛΧ | 9 υμας ηγαπησα HWSLM : BLΨ 33. D^{*} $eabff^{2}q$. 1. 213 1071] ∽ TV : rel | 10 εγω HWSVLM] καγω T : S sa bo. D lat (exc *dq*). 1819 sy^{i} | $μου^{3}$ ThWSVLM] om *H* : B. $abcff^{2}q$. | του πατρος (μου)/τας εντολας T(*H*)hWLM : (B)S. $(abff^{2})g^{1}$. vg.] * ∽ S (?) V : rel

15, 1-12 Vitis et palmites

1 Ego sum vitis vera, et Pater meus agri-
cola est. 2 Omnem palmitem in me non feren-
tem fructum tollet eum; et omnem, qui fert fru-
ctum, purgabit eum, ut fructum plus afferat.
3 Iam vos mundi estis propter sermonem quem
locutus sum vobis. 4 Manete in me, et ego in
vobis. Sicut palmes non potest ferre fructum a
semetipso, nisi manserit in vite, sic nec vos, nisi
in me manseritis. 5 Ego sum vitis, vos palmites;
qui manet in me, et ego in eo, hic fert fructum
multum, quia sine me nihil potestis facere. 6 Si
quis in me non manserit, mittetur foras sicut
palmes et arescet, et colligent eum et in ignem
mittent, et ardet. 7 Si manseritis in me, et verba
mea in vobis manserint, quodcumque volueritis
petetis, et fiet vobis. 8 In hoc clarificatus est
Pater meus, ut fructum plurimum afferatis, et
efficiamini mei discipuli. 9 Sicut dilexit me Pater,
et ego dilexi vos: manete in dilectione mea. 10 Si
praecepta mea servaveritis, manebitis in dilectione
mea, sicut et ego Patris mei praecepta servavi et
maneo in eius dilectione. 11 Haec locutus sum
vobis, ut gaudium meum in vobis sit, et gaudium
vestrum impleatur.

15, 12-17 Fraternae dilectionis praeceptum

12 Hoc est praeceptum meum, ut diligatis in-
vicem, sicut dilexi vos. 13 Maiorem hac dilectio-

---

1 Jr 2,21; Ps 79,9-16; Sir 24,23 | 5 1 C 12,12s.27; 2 C 3,5 | 6 Mt 3,10; 13,40 | 7 Mc 11,24 | 8 Mt 5,16 | 10 J 14,15; 8,29; 1 J 2, 4.8 | 11 J 17,13 | 12 J 13,34; 1 J 3,11; Mc 12,31 | 13 J 10,11; 1 J 3,16

ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων
αὐτοῦ. 14 ὑμεῖς φίλοι μού ἐστε, ἐὰν ποιῆτε ἃ ἐγὼ ἐν-
τέλλομαι ὑμῖν. 15 οὐκέτι λέγω ὑμᾶς δούλους, ὅτι ὁ
δοῦλος οὐκ οἶδεν τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ
εἴρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ Πατρός
μου ἐγνώρισα ὑμῖν. 16 οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ'
ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς ἵνα ὑμεῖς ὑπά-
γητε καὶ καρπὸν φέρητε καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένῃ, ἵνα
ὅ τι ἂν αἰτήσητε τὸν Πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου δῷ
ὑμῖν. 17 ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.
18 Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον
ὑμῶν μεμίσηκεν. 19 εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος
ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ,
ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο
μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. 20 μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ
εἶπον ὑμῖν Οὐκ ἔστιν δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ.
εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου
ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. 21 ἀλλὰ ταῦτα
πάντα ποιήσουσιν εἰς ὑμᾶς διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ
οἴδασιν τὸν πέμψαντά με. 22 εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα
αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἴχοσαν· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ
ἔχουσιν περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν. 23 ὁ ἐμὲ μισῶν καὶ
τὸν Πατέρα μου μισεῖ. 24 εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν
αὐτοῖς ἃ οὐδεὶς ἄλλος ἐποίησεν, ἁμαρτίαν οὐκ εἴχοσαν·
νῦν δὲ καὶ ἑωράκασιν καὶ μεμισήκασιν καὶ ἐμὲ καὶ τὸν
Πατέρα μου. 25 ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ ἐν τῷ

---

13 τις HWSVLM] *om T : S.* sa achm. D* *e* it (exc *fg*[1]*q*). Θ. sy[1] arm | 14 α ThSVlM] ο *HWL* : B 579. *eaq.* | 16 αιτησητε T*HWS* VLM] -τητέ hs : BLΨ. | 18 υμων HWSVLM] om T : S* 579 bo. D *eabcff*[2]. arm

nem nemo habet, ut animam suam ponat quis
pro amicis suis. 14 Vos amici mei estis, si fece-
ritis quae ego praecipio vobis. 15 Iam non dicam
vos servos, quia servus nescit quid faciat dominus
eius; vos autem dixi amicos, quia omnia, quaecum-
que audivi a Patre meo, nota feci vobis. 16 Non
vos me elegistis, sed ego elegi vos, et posui vos,
ut eatis et fructum afferatis, et fructus vester
maneat; ut quodcumque petieritis Patrem in no-
mine meo, det vobis. 17 Haec mando vobis, ut
diligatis invicem.

15, 18-27; 16, 1-4 Mundi odium in discipulos

18 Si mundus vos odit, scitote quia me priorem
vobis odio habuit. 19 Si de mundo fuissetis, mun-
dus quod suum erat diligeret; quia vero de mundo
non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea
odit vos mundus. 20 Mementote sermonis mei,
quem ego dixi vobis: Non est servus maior domino
suo. Si me persecuti sunt, et vos persequentur;
si sermonem meum servaverunt, et vestrum serva-
bunt. 21 Sed haec omnia facient vobis propter
nomen meum, quia nesciunt eum qui misit me.
22 Si non venissem et locutus fuissem eis, peccatum
non haberent; nunc autem excusationem non ha-
bent de peccato suo. 23 Qui me odit et Patrem
meum odit. 24 Si opera non fecissem in eis, quae
nemo alius fecit, peccatum non haberent; nunc
autem et viderunt et oderunt et me et Patrem
meum. 25 Sed ut adimpleatur sermo, qui in

---

14 J 8,31; Mt 12,50 | 16 J 13,18 | 18 J 7,7; 1 J 3,13 | 19 1 J 4,5; J 17,14 | 20 J 13,16; Mt 10,24 | 21 J 10,22; 16,3; Mt 5,11; Mc 13,13 | 23 J 5,23; 1 J 2,23 | 24 J 9,41 | 25 Ps 34,19; 68,5

νόμῳ αὐτῶν γεγραμμένος ὅτι Ἐμίσησάν με δωρεάν.
26 Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Παράκλητος ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν
παρὰ τοῦ Πατρός, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὃ παρὰ τοῦ
Πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ·
27 καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ
ἐστε. 16 1 Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε.
2 ἀποσυναγώγους ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα
ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑμᾶς δόξῃ λατρείαν προσφέρειν
τῷ Θεῷ. 3 καὶ ταῦτα ποιήσουσιν ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν
Πατέρα οὐδὲ ἐμέ. 4 ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ὅταν
ἔλθῃ ἡ ὥρα αὐτῶν μνημονεύητε αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ εἶπον
ὑμῖν. ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ'
ὑμῶν ἤμην. 5 νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με,
καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ με Ποῦ ὑπάγεις; 6 ἀλλ' ὅτι
ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν
καρδίαν. 7 ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν, συμφέρει
ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. ἐὰν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ Παράκλη-
τος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω
αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς. 8 καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν
κόσμον περὶ ἁμαρτίας καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ
κρίσεως· 9 περὶ ἁμαρτίας μέν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς
ἐμέ· 10 περὶ δικαιοσύνης δέ, ὅτι πρὸς τὸν Πατέρα ὑπά-

---

26 δε SVM] om THWL : p[22] BSΔ 579 sa bo achm. *el.* 565. sy[s] | 16 2 υμας[2] T[H]WSVLM] om : B. | 3 ποιησουσιν THWVL] * + υμιν S[M] : SLΨ (33) 579 892 sa bo. D *acfff[2]g[1]*. vg[cl]. 565 *f*1 *f*13. 213 1071 713 0141 249 sy[bl] arm | 4 αυτων[1] HWSVLM : BL 33. lat (exc *a*). Θ 118 209 *f*13. 1071 157 AΠ sy[ph]] om T : rel | 7 ουκ ελευσεται TSVLM] ου μη ελθη HWs : BLΨ. 1071 1819 | 10 πατερα THWVLM : BSLWΨ 33 579 892 sa bo. D lat (exc *cfq*). 1. 213 157 1819 sy[s]] + μου S : rel

lege eorum scriptus est: quia *Odio habuerunt me
gratis.*
26 Cum autem venerit Paraclitus, quem ego mit-
tam vobis a Patre, Spiritum veritatis, qui a Patre
procedit, ille testimonium perhibebit de me; 27 et
vos testimonium perhibebitis, quia ab initio me-
cum estis.
16 1 Haec locutus sum vobis, ut non scandali-
zemini. 2 Absque synagogis facient vos; sed ve-
nit hora, ut omnis, qui interficit vos, arbitretur
obsequium se praestare Deo. 3 Et haec facient
vobis, quia non noverunt Patrem neque me. 4 Sed
haec locutus sum vobis, ut, cum venerit hora
eorum, reminiscamini quia ego dixi vobis. Haec
autem vobis ab initio non dixi, quia vobiscum
eram.

16, 5-15 **Spiritus Sancti opus**

5 Et nunc vado ad eum qui misit me, et nemo
ex vobis interrogat me: Quo vadis? 6 Sed quia
haec locutus sum vobis, tristitia implevit cor
vestrum. 7 Sed ego veritatem dico vobis: expedit
vobis ut ego vadam. Si enim non abiero, Paraclitus
non veniet ad vos; si autem abiero, mittam eum
ad vos. 8 Et cum venerit ille, arguet mundum de
peccato et de iustitia et de iudicio. 9 De peccato
quidem, quia non crediderunt in me; 10 de iustitia
vero, quia ad Patrem vado, et iam non videbitis

---

26 J 14,16s.26; L 24,49 | 27 L 1,2; A 1,8.21; 5,32 | 16 1 J 14,29 | 2 J 9,22; Mt 5,11; 24,9; L 6,22 | 3 J 15,21 | 4 J 17,12 | 5 J 7,33 | 7 J 14,16.26 | 8 1 C 14,24; Hb 4,12 | 9 J 3,18; R 1,18 | 10 A 5,31; R 4,25

γω καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με· 11 περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ
ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται. 12 Ἔτι πολλὰ ἔχω
ὑμῖν λέγειν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι· 13 ὅταν
δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει
ὑμᾶς ἐν τῇ ἀληθείᾳ πάσῃ· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ,
ἀλλ' ὅσα ἀκούσει λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ
ὑμῖν. 14 ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται
καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. 15 πάντα ὅσα ἔχει ὁ Πατὴρ ἐμά
ἐστιν· διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει καὶ
ἀναγγελεῖ ὑμῖν. 16 Μικρὸν καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με, καὶ
πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με. 17 Εἶπαν οὖν ἐκ τῶν μα-
θητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους Τί ἐστιν τοῦτο ὃ λέγει
ἡμῖν Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ
ὄψεσθέ με; καί Ὅτι ὑπάγω πρὸς τὸν Πατέρα; 18 ἔλεγον
οὖν Τί ἐστιν τοῦτο ὃ λέγει μικρόν; οὐκ οἴδαμεν τί
λαλεῖ. 19 ἔγνω ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤθελον αὐτὸν ἐρωτᾶν, καὶ
εἶπεν αὐτοῖς Περὶ τούτου ζητεῖτε μετ' ἀλλήλων ὅτι
εἶπον Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν
καὶ ὄψεσθέ με; 20 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι κλαύσετε
καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς
λυπηθήσεσθε, ἀλλ' ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται.
21 ἡ γυνὴ ὅταν τίκτῃ λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς·

---

13 εν τη αληθεια παση ThS : SLW 33 579. D *bcff*^{2}*l*. Θ 565 1. 1071 arm] εις την αληθειαν πασαν *H*WLM : B 054. A 1819.; εις πασαν την αληθειαν Vl : pler | ακουσει h*S*VL : BWΨ 054 579. D *g*^{1} vg. Θ 1. 213 10 1 E*H 397] ακουει *H*WM : SL 33. *ebl.* 1819.; ακουση s : rel | 14 ληψεται SV] λημψ. THWLM | 18 τι εστιν / τουτο HL : BSL WΨ 054 33 579 892 sa bo. D* lat sy^{spl}. 565 1 *f*13. 213 1071 713 1819 0141] ∽ TWSVM : rel | ο λεγει THWVLM] om S : p^5 S*W 579 sa. D* *eabff*^{2}*r*^{1}. 565 1 *f*13. 138 sy^1 arm | μικρον HL : BS^{c}LΨ 054. 124. 213 1071 397] pr το TWSVM : rel | τι λάλει T[H]WSVLM : p^5...] om : B. 213 397. | 19 εγνω THWSLM : p^5 BSLWΨ 33 579 892 sa bo. D *eabr*^{1}. 565 1. arm] + ουν V : pler | ο WSV] om THLM : p^5 BLW. | 20 υμεις^1 THWsLM : p^5 BS* 054 sa bo. D *e* it. sy^{sl}. 1. Λ arm] + δε [*S*]V : rel

me; 11 de iudicio autem, quia princeps huius mundi
iam iudicatus est. 12 Adhuc multa habeo vobis
dicere, sed non potestis portare modo. 13 Cum autem
venerit ille, Spiritus veritatis, docebit vos omnem
veritatem; non enim loquetur a semetipso, sed
quaecumque audiet loquetur, et quae ventura sunt
annuntiabit vobis. 14 Ille me clarificabit, quia de
meo accipiet et annuntiabit vobis. 15 Omnia quae-
cumque habet Pater, mea sunt; propterea dixi
quia de meo accipiet et annuntiabit vobis.

16, 16-24 «Iterum videbitis me»

16 Modicum, et iam non videbitis me; et iterum
modicum, et videbitis me; quia vado ad Patrem.
17 Dixerunt ergo ex discipulis eius ad invicem:
Quid est hoc, quod dicit nobis: Modicum, et non
videbitis me, et iterum modicum, et videbitis me,
et quia vado ad Patrem? 18 Dicebant ergo: Quid
est hoc, quod dicit: Modicum? nescimus quid lo-
quitur. 19 Cognovit autem Iesus quia volebant
eum interrogare, et dixit eis: De hoc quaeritis inter
vos quia dixi: Modicum, et non videbitis me, et
iterum modicum, et videbitis me. 20 Amen, amen
dico vobis, quia plorabitis et flebitis vos, mundus
autem gaudebit; vos autem contristabimini, sed
tristitia vestra vertetur in gaudium. 21 Mulier,
cum parit, tristitiam habet, quia venit hora eius;

---

11 J 12,31; 14,30
12 1 C 3,1; Hb 5,11s
13 J 14,26; 1 J 2,27
15 J 17,10
16 J 14,19
21 Is 26,17

ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς
θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν
κόσμον. 22 καὶ ὑμεῖς οὖν νῦν μὲν λύπην ἔχετε· πάλιν
δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν
χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἴρει ἀφ' ὑμῶν. 23 καὶ ἐν ἐκείνῃ
τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, ἄν τι αἰτήσητε τὸν Πατέρα δώσει ὑμῖν ἐν τῷ ὀνό-
ματί μου. 24 ἕως ἄρτι οὐκ ᾐτήσατε οὐδὲν ἐν τῷ ὀνόματί
μου· αἰτεῖτε, καὶ λήψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ πε-
πληρωμένη. 25 Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν·
ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν,
ἀλλὰ παρρησίᾳ περὶ τοῦ Πατρὸς ἀπαγγελῶ ὑμῖν. 26 ἐν
ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε, καὶ οὐ
λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα περὶ ὑμῶν·
27 αὐτὸς γὰρ ὁ Πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφι-
λήκατε καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλ-
θον. 28 ἐξῆλθον ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν
κόσμον· πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον καὶ πορεύομαι πρὸς
τὸν Πατέρα. 29 Λέγουσιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· Ἴδε νῦν
ἐν παρρησίᾳ λαλεῖς, καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεις.
30 νῦν οἴδαμεν ὅτι οἶδας πάντα καὶ οὐ χρείαν ἔχεις
ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ· ἐν τούτῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ
ἐξῆλθες. 31 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἄρτι πιστεύ-
ετε; 32 ἰδοὺ ἔρχεται ὥρα καὶ ἐλήλυθεν ἵνα σκορπισθῆτε
ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια κἀμὲ μόνον ἀφῆτε· καὶ οὐκ εἰμὶ
μόνος, ὅτι ὁ Πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἐστιν. 33 ταῦτα λελάληκα

22 εχετε THWVLM : p[22]...] *εξετε S : S[c]W*(L)Ψ 33 bo. D *eabr*[1]. 157 713 (N)A 0141 249 | αιρει ThWSVLM] *αρει *Hsl* : p[5] B sa bo achm. D *acff*[2]*r*[1]. vg. Γ arm | 24 λημψεσθε SVL] λημψ. THWM | 27 του THSVLM] *om Ti-Gr W : p[5] S 054 33 579. Θ. NA | θεου TWSVLM] *πατρος Hl : BS[c]C*L sa bo achm. D. X 0141 249 | 31 ο WSV] *om THLM : p[22] BCW 0109. Θ. 2145.

cum autem pepererit puerum, iam non meminit
pressurae propter gaudium, quia natus est homo
in mundum. 22 Et vos igitur nunc quidem tristi-
tiam habetis; iterum autem videbo vos, et gaude-
bit cor vestrum, et gaudium vestrum nemo tollet
a vobis. 23 Et in illo die me non rogabitis quid-
quam. Amen, amen dico vobis: si quid petieritis
Patrem in nomine meo, dabit vobis. 24 Usque
modo non petistis quidquam in nomine meo: petite
et accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum.

16, 25-33 **Sermonis conclusio**

25 Haec in proverbiis locutus sum vobis: ve-
nit hora, cum iam non in proverbiis loquar vobis,
sed palam de Patre annuntiabo vobis. 26 In illo
die in nomine meo petetis; et non dico vobis quia
ego rogabo Patrem de vobis; 27 ipse enim Pater
amat vos, quia vos me amastis, et credidistis quia
ego a Deo exivi. 28 Exivi a Patre et veni in mun-
dum; iterum relinquo mundum et vado ad Patrem.
29 Dicunt ei discipuli eius: Ecce nunc palam loqueris
et proverbium nullum dicis. 30 Nunc scimus quia
scis omnia et non opus est tibi ut quis te interroget;
31 in hoc credimus quia a Deo existi. Respondit eis
Iesus: Modo creditis? 32 Ecce venit hora, et iam
venit, ut dispergamini unusquisque in propria et
me solum relinquatis; et non sum solus, quia Pater
mecum est. 33 Haec locutus sum vobis, ut in me

22 Is 66,14 | 23 14,13s; 1 J 5,14; Mt 7,7; Mc 11,24 | 24 J 15, 11 | 25 J 10,6 | 27 J 14,21 | 29 J 16,25 | 30 J 2,25 | 32 Zch 13,7; Mt 26,31.56; Mc 14,27.50; J 8,29 | 33 J 14,27; R 5,1; 1 J 5,4

ὑμῖν ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. ἐν τῷ κόσμῳ θλῖψιν
ἔχετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.
17 1 Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐπάρας τοὺς
ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπεν Πάτερ, ἐλή-
λυθεν ἡ ὥρα· δόξασόν σου τὸν Υἱόν, ἵνα ὁ Υἱός δοξάσῃ
σέ, 2 καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα
πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ δώσει αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον. 3 αὕτη
δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωή, ἵνα γινώσκωσιν σὲ τὸν μόνον
ἀληθινὸν Θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν.
4 ἐγώ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον τελειώσας ὃ
δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω· 5 καὶ νῦν δόξασόν με σύ,
Πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ ᾗ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν
κόσμον εἶναι παρὰ σοί. 6 Ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα
τοῖς ἀνθρώποις οὓς ἔδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου. σοὶ
ἦσαν κἀμοὶ αὐτοὺς ἔδωκας, καὶ τὸν λόγον σου τετήρη-
καν. 7 νῦν ἔγνωκαν ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι παρὰ
σοῦ εἰσιν· 8 ὅτι τὰ ῥήματα ἃ ἔδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς,
καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοῦ
ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. 9 Ἐγὼ
περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ, ἀλλὰ
περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοί εἰσιν, 10 καὶ τὰ ἐμὰ πάντα
σά ἐστιν καὶ τὰ σὰ ἐμά, καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς.
11 καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι ἐν τῷ κόσμῳ
εἰσίν, κἀγὼ πρὸς σὲ ἔρχομαι. Πάτερ ἅγιε, τήρησον

---

17 1 o[1] SV] om THWLM : BS. 0109 2145. | υιος THWsLM : BS C*W 0109. *edff*[2]. 1819] * + σου [S]V : rel | 2 δωσει HSVLM[2]] -cῃ TWM[1] | 3 γινωσκωσιν HWSVLM] *-κουσιν T | 5 η T*H*WSVLM] ην h : S*. | 6 εδωκας[1] THW*L*M : BSW 579. D. Θ. N 157 AKΠ] δεδωκας SVl : rel | τετηρηκαν THWLM : BLW 0109. D.; -κασιν SV : pler] ετηρησαν : S 33. N. | 7 εγνωκαν THWSVLM] εγνων -|h|- : S sa. *e* it. sy[spihm]. | δεδωκας ThWSVlM] εδωκας *HL* : (B) 0109 579. 1. A. | 8 εδωκας T*H*W*L*M : (B)CW 579. D. AΠ*] δεδωκας hSVl : rel | 11 ουτοι hWSV] αυτοι T*H*LM : BS 1241. *df*. 998 | πατερ THSVLM]

pacem habeatis. In mundo pressuram habebitis;
sed confidite, ego vici mundum.

17, 1-5 **Orat Christus pro se**

1 Haec locutus est Iesus, et sublevatis oculis
in caelum, dixit: Pater, venit hora; clarifica Fi-
lium tuum, ut Filius tuus clarificet te; 2 sicut
dedisti ei potestatem omnis carnis, ut omne quod
dedisti ei, det eis vitam aeternam. 3 Haec est
autem vita aeterna: ut cognoscant te, solum Deum
verum, et quem misisti, Iesum Christum. 4 Ego
te clarificavi super terram, opus consummavi,
quod dedisti mihi ut faciam; 5 et nunc clarifica me
tu, Pater, apud temetipsum claritate, quam habui
prius quam mundus esset, apud te.

17, 6-19 **Pro discipulis**

6 Manifestavi nomen tuum hominibus, quos de-
disti mihi de mundo. Tui erant, et mihi eos de-
disti, et sermonem tuum servaverunt. 7 Nunc
cognoverunt quia omnia, quae dedisti mihi, abs
te sunt; 8 quia verba, quae dedisti mihi, dedi
eis; et ipsi acceperunt, et cognoverunt vere quia
a te exivi, et crediderunt quia tu me misisti.
9 Ego pro eis rogo; non pro mundo rogo, sed pro
his, quos dedisti mihi, quia tui sunt. 10 Et mea
omnia tua sunt, et tua mea sunt; et clarificatus
sum in eis. 11 Et iam non sum in mundo, et hi in
mundo sunt, et ego ad te venio. Pater sancte, serva

17,1 J 11,41; 13,31s | 17,1 J 11,41; 13,31s | 2 Mt 11,22 | 3 1 J 5,20; 1 Th 1,9 | 4 J 4,34 | 5 J 17,24; 1,1; Ph 2,6 | 6 J 17,9; Mt 6,9 | 8 J 16,30 | 9 J 6,37.44.65 | 10 J 16,15; L 15,31 | 11 J 10,30

αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου ᾧ δέδωκάς μοι, ἵνα ὦσιν ἓν
καθὼς ἡμεῖς. 12 ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν, ἐγὼ ἐτήρουν
αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου· οὓς δέδωκάς μοι ἐφύλαξα,
καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπω-
λείας, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ 13 νῦν δὲ πρὸς σὲ ἔρχομαι,
καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ ἵνα ἔχωσιν τὴν χαρὰν
τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν ἑαυτοῖς. 14 ἐγὼ δέδωκα
αὐτοῖς τὸν λόγον σου, καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτούς,
ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ
κόσμου. 15 οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου,
ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ. 16 ἐκ τοῦ
κόσμου οὐκ εἰσὶν καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου.
17 ἁγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ· ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθειά
ἐστιν. 18 καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον, κἀγὼ
ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον· 19 καὶ ὑπὲρ αὐτῶν
ἐγὼ ἁγιάζω ἐμαυτόν, ἵνα ὦσιν καὶ αὐτοὶ ἡγιασμένοι ἐν
ἀληθείᾳ. 20 Οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ
περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ,
21 ἵνα πάντες ἓν ὦσιν· καθὼς σύ, Πατήρ, ἐν ἐμοὶ κἀγὼ
ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἓν ὦσιν, ἵνα ὁ κόσμος
πιστεύσῃ ὅτι σύ με ἀπέστειλας. 22 κἀγὼ τὴν δόξαν ἣν
δέδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, ἵνα ὦσιν ἓν καθὼς ἡμεῖς
ἕν· 23 ἐγὼ ἐν αὐτοῖς καὶ σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ὦσιν τετελειω-
μένοι εἰς ἕν, ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος ὅτι σύ με ἀπέστειλας

πατηρ W : B. | 12 ους S] ᾧ THWVLM : BC*LW 33 579 892 sa bo. 1819 sy[i] arm | μοι s] + και THW[S]VLM : BSC*LW 33 579 892 sa. *d.* 1819 sy[i] arm | 13 εαυτοις THWVLM] αυτοις S | 16 ουκ ειμι / εκ του κοσμου THWLM : BSCLW sa bo. D lat. sy[spi]. 1071 713 AX 0141 1819 249 arm] ∽ SVl : rel | 17 αληθειᾳ THWVLM : BC*LW 579 sa bo achm. D lat (exc *q*). Θ 1. AΠ[c] 1819 sy[i]] + σου S : rel | 19 εγω [H]W SVLM] om T : SW 579 sa. *ebcqr*[1]. sy[s]. 700. A | 21 πατηρ THWLM : BW. D. N.] πατερ SV : rel | ἓν[2] SVM] *om THWL : BC*W sa achm. D *eabcr*[1]. sy[s]. arm | πιστευσῃ WSVM] -ευῃ THL : BS*C*W. 1819

eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, ut sint unum
sicut et nos. 12 Cum essem cum eis, ego servabam
eos in nomine tuo. Quos dedisti mihi, custodivi;
et nemo ex eis periit, nisi filius perditionis, ut
Scriptura impleatur. 13 Nunc autem ad te venio;
et haec loquor in mundo, ut habeant gaudium
meum impletum in semetipsis. 14 Ego dedi eis
sermonem tuum, et mundus eos odio habuit, quia
non sunt de mundo, sicut et ego non sum de
mundo. 15 Non rogo ut tollas eos de mundo, sed
ut serves eos a malo. 16 De mundo non sunt, sicut
et ego non sum de mundo. 17 Sanctifica eos in
veritate: sermo tuus veritas est. 18 Sicut tu me
misisti in mundum, et ego misi eos in mundum.
19 Et pro eis ego sanctifico meipsum, ut sint et
ipsi sanctificati in veritate.

17, 20-26 **Pro Ecclesia**

20 Non pro eis autem rogo tantum, sed et pro
eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me,
21 ut omnes unum sint; sicut tu, Pater, in me, et
ego in te, ut et ipsi in nobis unum sint; ut credat
mundus quia tu me misisti. 22 Et ego claritatem,
quam dedisti mihi, dedi eis, ut sint unum, sicut
et nos unum sumus. 23 Ego in eis, et tu in me, ut
sint consummati in unum, et cognoscat mundus

---

12 J 6,39; Ps 40,10; 2 Th 2,3
13 J 15,11
14 J 15,19
15 J Th 3,3; 1 J 5,18s; Mt 6,13; L 22,32
17 J 16,13
18 J 20,21
19 Hb 2,11; 10,20
20 J 17,9
21 G 3,28
22 A 4,32
23 1 C 6,17; G 2,20

καὶ ἠγάπησας αὐτοὺς καθὼς ἐμὲ ἠγάπησας. [24] Πατήρ,
ὃ δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ κἀκεῖνοι ὦσιν
μετ' ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσιν τὴν δόξαν τὴν ἐμήν, ἣν δέδωκάς
μοι ὅτι ἠγάπησάς με πρὸ καταβολῆς κόσμου. [25] Πατὴρ
δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω, ἐγὼ δέ σε ἔγνων, καὶ
οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας· [26] καὶ ἐγνώρισα
αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου καὶ γνωρίσω, ἵνα ἡ ἀγάπη ἣν ἠγά-
πησάς με ἐν αὐτοῖς ῇ κἀγὼ ἐν αὐτοῖς.

18 [1] Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐξῆλθεν σὺν τοῖς μαθη-
ταῖς αὐτοῦ πέραν τοῦ χειμάρρου τοῦ Κεδρών, ὅπου ἦν
κῆπος, εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
[2] ᾔδει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν τὸν τόπον, ὅτι
πολλάκις συνήχθη ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν
αὐτοῦ. [3] ὁ οὖν Ἰούδας λαβὼν τὴν σπεῖραν καὶ ἐκ τῶν
ἀρχιερέων καὶ ἐκ τῶν Φαρισαίων ὑπηρέτας ἔρχεται ἐκεῖ
μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὅπλων. [4] Ἰησοῦς οὖν
εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ' αὐτὸν ἐξῆλθεν καὶ λέγει
αὐτοῖς Τίνα ζητεῖτε; [5] ἀπεκρίθησαν αὐτῷ Ἰησοῦν τὸν
Ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἐγώ εἰμι. εἱστή-
κει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν μετ' αὐτῶν. [6] ὡς
οὖν εἶπεν αὐτοῖς Ἐγώ εἰμι, ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω

---

24 πατηρ THWLM : B. NA.] *πατερ SV : rel | δεδωκας[2] THSV LM : SCLWΔΨ 33 579 892 1241. D. 565 700 28 1 f13. 713 MUAΠ°Ω HX 0141 249] *εδωκας hW : rel | 25 πατηρ THWVLM : B. NA.] *πατερ S : rel | 18 1 ο SV] om THWLM : BSL*. | του Κεδρων WS LM : Δ. *ecfg[1]q*. vg. sy[sph]. A 028 Amb Aug.] του Κεδρου T-|h|- : S*W sa bo achm. D *abr*[1].; των Κεδρων HsV : pler | 2 ο[2] SVM] om THWL : BSL. ΛX. | εκει/μετα... αυτου THSVLM] ∽ hW : B. 544. | 3 εκ[2] T[H][S]LM : S*L 579. D *a*.] om WsV : rel | των[2] THW[S]LM : BS*L 579. D. 0141.] om sV : rel | 4 εξηλθεν και λεγει THWSLM : BC* (sa bo). D lat (exc *f*). (sy[sphi]). 565 *f*1. 1819 0141 arm] εξελθων ειπεν V : rel | 5 ο Ιησους εγω ειμι SVM] Ιησ. εγω ειμι T : S.; εγω ειμι Ιησ. hW : B. (*a*).; εγω ειμι *H*L : D *ebr*[1]. sy[sic]. 1689

quia tu me misisti, et dilexisti eos, sicut et me
dilexisti. [24] Pater, quos dedisti mihi, volo ut ubi
sum ego, et illi sint mecum, ut videant claritatem
meam, quam dedisti mihi, quia dilexisti me ante
constitutionem mundi. [25] Pater iuste, mundus te
non cognovit; ego autem te cognovi, et hi cogno-
verunt quia tu me misisti. [26] Et notum feci eis
nomen tuum et notum faciam, ut dilectio, qua
dilexisti me, in ipsis sit, et ego in ipsis.

PASSIO D. N. IESU CHRISTI

18, 1-12 **In horto comprehenditur** (Mt 26, 36-56; Mc 14, 32-52; L 22, 39-53)

[1] Haec cum dixisset Iesus, egressus est cum
discipulis suis trans torrentem Cedron, ubi erat
hortus, in quem introivit ipse et discipuli eius.
[2] Sciebat autem et Iudas, qui tradebat eum, locum;
quia frequenter Iesus convenerat illuc cum disci-
pulis suis. [3] Iudas ergo cum accepisset cohortem
et a pontificibus et pharisaeis ministros, venit
illuc cum lanternis et facibus et armis. [4] Iesus
itaque sciens omnia quae ventura erant super eum,
processit et dixit eis: Quem quaeritis? [5] Respon-
derunt ei: Iesum Nazarenum. Dicit eis Iesus: Ego
sum. Stabat autem et Iudas, qui tradebat eum,
cum ipsis. [6] Ut ergo dixit ei : Ego sum, abierunt

---

24 J 10,29; 12,26; E 1,4
1 2 Sm 15,23
2 L 21,37; J 8,1
4 J 19,28

καὶ ἔπεσαν χαμαί. 7 πάλιν οὖν ἐπηρώτησεν αὐτούς
Τίνα ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπαν Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον.
8 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Εἶπον ὑμῖν ὅτι ἐγώ εἰμι· εἰ οὖν
ἐμὲ ζητεῖτε, ἄφετε τούτους ὑπάγειν· 9 ἵνα πληρωθῇ ὁ
λόγος ὃν εἶπεν, ὅτι Οὓς δέδωκάς μοι, οὐκ ἀπώλεσα
ἐξ αὐτῶν οὐδένα. 10 Σίμων οὖν Πέτρος ἔχων μάχαιραν
εἵλκυσεν αὐτὴν καὶ ἔπαισεν τὸν τοῦ ἀρχιερέως δοῦλον
καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ ὠτάριον τὸ δεξιόν· ἦν δὲ ὄνομα
τῷ δούλῳ Μάλχος. 11 εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ
Βάλε τὴν μάχαιραν εἰς τὴν θήκην· τὸ ποτήριον ὃ δέ-
δωκέν μοι ὁ Πατήρ, οὐ μὴ πίω αὐτό;

12 Ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλίαρχος καὶ οἱ ὑπηρέται
τῶν Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔδησαν αὐτόν,
13 καὶ ἤγαγον πρὸς Ἅνναν πρῶτον· ἦν γὰρ πενθερὸς
τοῦ Καϊάφα, ὃς ἦν ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου·
14 ἦν δὲ Καϊάφας ὁ συμβουλεύσας τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι
συμφέρει ἕνα ἄνθρωπον ἀποθανεῖν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.
15 Ἠκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος καὶ ἄλλος
μαθητής. ὁ δὲ μαθητὴς ἐκεῖνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιε-
ρεῖ, καὶ συνεισῆλθεν τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχ-
ιερέως, 16 ὁ δὲ Πέτρος εἱστήκει πρὸς τῇ θύρᾳ ἔξω.
ἐξῆλθεν οὖν ὁ μαθητὴς ὁ ἄλλος ὁ γνωστὸς τοῦ ἀρχιε-
ρέως καὶ εἶπεν τῇ θυρωρῷ, καὶ εἰσήγαγεν τὸν Πέτρον.

---

7 επηρωτησεν αυτους HWLM : BCLΨ 054 (33) 892. *efqr*^{1}. vg^{cl}. *f*13. 213 1071 713 UAX 0141 1819 249 sy^{phi} arm] ∾ TSVl : rel | 10 ωταριον THWSVLM : BSC*LW. 1187* X.] *ωτιον s : rel | 14 αποθανειν THWVLM : BSC*LW 33 579 892 sa bo. D lat sy^{spihm}. Θ 565 *f*1 *f*13. 213 1071 X 1819 0141 249 arm] απολεσθαι S : rel | 15 ην γνωστος THSVLM] ∾ hW : BW 579. *acfq*. 4 1242 sy^{pi}

retrorsum et ceciderunt in terram. 7 Iterum ergo
interrogavit eos: Quem quaeritis? Illi autem dixe-
runt: Iesum Nazarenum. 8 Respondit Iesus: Dixi
vobis, quia ego sum; si ergo me quaeritis, sinite hos
abire. 9 Ut impleretur sermo, quem dixit: quia
Quos dedisti mihi, non perdidi ex eis quemquam.
10 Simon ergo Petrus habens gladium eduxit eum
et percussit pontificis servum et abscidit auricu-
lam eius dexteram. Erat autem nomen servo Mal-
chus. 11 Dixit ergo Iesus Petro: Mitte gladium
tuum in vaginam: calicem, quem dedit mihi Pa-
ter, non bibam illum?
12 Cohors ergo et tribunus et ministri Iudaeorum
comprehenderunt Iesum et ligaverunt eum.

18, 13-14 **Ad Annam adducitur**

13 Et adduxerunt eum ad Annam primum; erat
enim socer Caiphae, qui erat pontifex anni illius.
14 Erat autem Caiphas, qui consilium dederat
Iudaeis, quia Expedit unum hominem mori pro
populo.

18, 15-18 **Prima Petri negatio** (Mt 26, 58.69-70; Mc 14, 54.66-68; L 22, 55-57)

15 Sequebatur autem Iesum Simon Petrus et alius
discipulus. Discipulus autem ille erat notus pon-
tifici et introivit cum Iesu in atrium pontificis;
16 Petrus autem stabat ad ostium foris. Exivit ergo
discipulus alius, qui erat notus pontifici, et dixit
ostiariae, et introduxit Petrum. 17 Dicit ergo

---

9 J 17,12; 6,39
11 Mt 26,39
14 J 11,49s
15 J 20,2s (13,23; 19,26; 21,7.20; A 3,1)

17 λέγει οὖν τῷ Πέτρῳ ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρός Μὴ καὶ
σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; 18 λέγει
ἐκεῖνος Οὐκ εἰμί. εἱστήκεισαν δὲ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ
ὑπηρέται ἀνθρακιὰν πεποιηκότες, ὅτι ψῦχος ἦν, καὶ
ἐθερμαίνοντο· ἦν δὲ καὶ ὁ Πέτρος μετ' αὐτῶν ἑστὼς
καὶ θερμαινόμενος. 19 Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησεν τὸν
Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς διδαχῆς
αὐτοῦ. 20 ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς Ἐγὼ παρρησίᾳ λελά-
ληκα τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν συναγωγῇ καὶ
ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντες οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν
κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν. 21 τί με ἐρωτᾷς; ἐρώτησον τοὺς
ἀκηκοότας τί ἐλάλησα αὐτοῖς· ἴδε οὗτοι οἴδασιν ἃ εἶπον
ἐγώ. 22 ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος εἷς παρεστηκὼς τῶν
ὑπηρετῶν ἔδωκεν ῥάπισμα τῷ Ἰησοῦ εἰπών Οὕτως
ἀποκρίνῃ τῷ ἀρχιερεῖ; 23 ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Εἰ
κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ κα-
λῶς, τί με δέρεις; 24 ἀπέστειλεν οὖν αὐτὸν ὁ Ἅννας
δεδεμένον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα. 25 Ἦν δὲ Σί-
μων Πέτρος ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος. εἶπον οὖν αὐτῷ
Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶ; ἠρνήσατο ἐκεῖνος
καὶ εἶπεν Οὐκ εἰμί. 26 λέγει εἷς ἐκ τῶν δούλων τοῦ
ἀρχιερέως, συγγενὴς ὢν οὗ ἀπέκοψεν Πέτρος τὸ ὠτίον

---

20 αυτῳ THL : BSL. D. Θ. 440 Ω ostrak] + ο WSVM : rel | 21 ερωτᾳς THWLM : BSC*LWΨ 054 33 892. Θ. 1424 213 1071 ΑΠ°Χ 1819] επερωτᾳς SV : rel | 22 παρεστηκως / των υπηρετων THWSLM : BS*W. aff²g¹. vg. 1170 1242 1819 syⁱ] ∽ V : pler | 23 απεκριθη... Ιησους THWSVLM] ο δε Ιησ. ειπεν αυτῳ s : SW 579 sa achm. r¹. sy^sl. f13. 1170 1242 arm ostrak | ο WSV] *om THLM : BC*L 1241. Θ. | 24 hoc loco THWSVM] post v. 13 L : sy^s (ordinem totius loci transvertit), sy^hm (libere exscribit), Cyr (utrobique, et quidem libere post v. 13), Barsalibi; post πρωτον : 225. sy^im (ms A et quidem libere). | ουν THWSVM : BC*LWΔΨ 33 579 892. abfff². Θ 565 700 f1. 213 1071 157 713 ΝΠ°Χ 1819 397 sy^h] δε L : S sa. r¹. sy^sp. f13. 660 V; rel var

Petro ancilla ostiaria: Numquid et tu ex discipulis
es hominis istius? Dicit ille: Non sum. 18 Stabant
autem servi et ministri ad prunas, quia frigus erat,
et calefaciebant se; erat autem cum eis et Petrus
stans et calefaciens se.

18, 19-24 **Iesus coram pontifice**

19 Pontifex ergo interrogavit Iesum de discipu-
lis suis et de doctrina eius. 20 Respondit ei Iesus:
Ego palam locutus sum mundo, ego semper docui
in synagoga et in templo, quo omnes Iudaei con-
veniunt, et in occulto locutus sum nihil. 21 Quid
me interrogas? interroga eos qui audierunt quid
locutus sim ipsis; ecce hi sciunt quae dixerim ego.
22 Haec autem cum dixisset, unus adsistens mi-
nistrorum dedit alapam Iesu dicens: Sic respon-
des pontifici? 23 Respondit ei Iesus: Si male locu-
tus sum, testimonium perhibe de malo; si autem
bene, quid me cadis? 24 Et misit eum Annas liga-
tum ad Caipham pontificem.

18, 25-27 **Altera et tertia Petri negatio** (Mt 26, 71-75; Mc 14, 69-72; L 22, 58-62)

25 Erat autem Simon Petrus stans et calefaciens
se. Dixerunt ergo ei: Numquid et tu ex discipulis
eius es? Negavit ille et dixit: Non sum. 26 Dicit
ei unus ex servis pontificis, cognatus eius, cuius
abscidit Petrus auriculam: Nonne ego te vidi in

---

20 J 7,14.26
22 J 19,3; A 23,2
25 J 18,18

Οὐκ ἐγώ σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ' αὐτοῦ; 27 πάλιν οὖν
ἠρνήσατο Πέτρος, καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν.
28 Ἄγουσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα εἰς τὸ
πραιτώριον· ἦν δὲ πρωΐ· καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς
τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν ἀλλὰ φάγωσιν τὸ πά-
σχα. 29 ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πιλᾶτος ἔξω πρὸς αὐτοὺς καὶ
φησίν Τίνα κατηγορίαν φέρετε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τού-
του; 30 ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ Εἰ μὴ ἦν οὗτος
κακὸν ποιῶν, οὐκ ἄν σοι παρεδώκαμεν αὐτόν. 31 εἶπεν
οὖν αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς, καὶ κατὰ
τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν. εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Ἰου-
δαῖοι Ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀποκτεῖναι οὐδένα· 32 ἵνα ὁ
λόγος τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ ὃν εἶπεν σημαίνων ποίῳ θανά-
τῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν. 33 Εἰσῆλθεν οὖν πάλιν εἰς τὸ
πραιτώριον ὁ Πιλᾶτος καὶ ἐφώνησεν τὸν Ἰησοῦν καὶ
εἶπεν αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; 34 ἀπεκρίθη
Ἰησοῦς Ἀπὸ σεαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις, ἢ ἄλλοι σοι εἶπον
περὶ ἐμοῦ; 35 ἀπεκρίθη ὁ Πιλᾶτος Μήτι ἐγὼ Ἰουδαῖός
εἰμι; τὸ ἔθνος τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν σε ἐμοί·
36 τί ἐποίησας; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ
ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἦν

---

27 Πετρος THsVLM : BC*LWΔΨ 054 579 892. D*. 700 1 22. 1424 713 ΛΓΑΚΠ*EG 1819 138 317] pr ο W[S] : pler | 29 κατα SVM] *om THWL : BS* 579. *eq.* | 30 κακον ποιων THWSLM : BSLW sa achm. *e.*] κακοποιος sV : pler | 31 ο TWSVLM] om H : BC*. 945. | αυτον^{2} HWSVLM] om T : S*W 579. *c.* 565 28 *f*1. 087 1819 138 arm | ουν^{2} TSVL : 0109...] *δε : 1241. D. Θ 565 700 *f*1. NU 087 ΑΚΠ 138 sy^{h}; om HWM : BC sa bo. *eq.* sy^{sp}. arm | 33 παλιν / εις το πραιτωριον HWSVLM : BC*LWΔ 054 579 892 0109. D lat. *f*13. 213 1071 X 1819 0141 249 arm sy^{pi}] ∽ T : pler | 34 απεκριθη THWSVLM] *-ινατο s | Ιησους THWLM : BL 0109. 1. 213 1071 VX 1819 0141 249] pr ο SV : rel | απο σεαυτου HSVLM : BSC*LΨ 579 892 0109. N 1819] *αφ εαυτου TWs : rel | σοι ειπον TSVl : 0109...] ∽ HWLM : BC*LW sa bo. D. vg^{cl} sy^{plh} 1819

horto cum illo? 27 Iterum ergo negavit Petrus; et
statim gallus cantavit.

18, 28-32 Coram Pilato

28 Adducunt ergo Iesum a Caipha in praetorium.
Erat autem mane; et ipsi non introierunt in praetc-
rium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent
pascha. 29 Exivit ergo Pilatus ad eos foras et dixit:
Quam accusationem affertis adversus hominem
hunc? 30 Responderunt et dixerunt ei: Si non esset
hic malefactor, non tibi tradidissemus eum. 31 Dixit
ergo eis Pilatus: Accipite eum vos et secundum
legem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo ei
Iudaei: Nobis non licet interficere quemquam.
32 Ut sermo Iesu impleretur, quem dixit, signifi-
cans qua morte esset moriturus.

18, 33-38 Secreta interrogatio (Mt 27, 11; Mc 15, 2; L 23, 3)

33 Introivit ergo iterum in praetorium Pilatus,
et vocavit Iesum et dixit ei: Tu es rex Iudaeorum?
34 Respondit Iesus: A temetipso hoc dicis, an alii
dixerunt tibi de me? 35 Respondit Pilatus: Numquid
ego Iudaeus sum? Gens tua et pontifices tradide-
runt te mihi: quid fecisti? 36 Respondit Iesus.
Regnum meum non est de hoc mundo; si ex hoc

---

31 J 19,6s; A 18,15
32 J 3,14; 12,32s; Mt 20,19
34 Mt 16,13
35 Mt 20,19; Mc 10,33; L 18,32

ἡ βασιλεία ἡ ἐμή, οἱ ὑπηρέται οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο ἄν, ἵνα
μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ
οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν. 37 εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος Οὐκοῦν
βασιλεὺς εἶ σύ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς Σὺ λέγεις ὅτι βασι-
λεύς εἰμι. ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι καὶ εἰς τοῦτο ἐλή-
λυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ· πᾶς ὁ
ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς. 38 λέγει αὐτῷ
ὁ Πιλᾶτος Τί ἐστιν ἀλήθεια; Καὶ τοῦτο εἰπὼν πάλιν
ἐξῆλθεν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ λέγει αὐτοῖς Ἐγὼ
οὐδεμίαν εὑρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν. 39 ἔστιν δὲ συνήθεια
ὑμῖν ἵνα ἕνα ἀπολύσω ὑμῖν ἐν τῷ πάσχα· βούλεσθε οὖν
ἀπολύσω ὑμῖν τὸν Βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; 40 ἐκραύγα-
σαν οὖν πάλιν λέγοντες Μὴ τοῦτον, ἀλλὰ τὸν Βαραββᾶν.
ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶς λῃστής.

19 1 Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πιλᾶτος τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐμα-
στίγωσεν. 2 καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέφανον ἐξ
ἀκανθῶν ἐπέθηκαν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἱμάτιον πορφυ-
ροῦν περιέβαλον αὐτόν, 3 καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν καὶ ἔλε-
γον Χαῖρε ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἐδίδοσαν αὐτῷ
ῥαπίσματα. 4 Ἐξῆλθεν πάλιν ἔξω ὁ Πιλᾶτος καὶ λέγει
αὐτοῖς Ἴδε ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γνῶτε ὅτι οὐδεμίαν

---

36 η βασιλεια η εμη² THWVLM : 0109...] *η εμη βασ. S : S. D. Θ 124. N 1093 | οι εμοι ηγωνιζοντο / αν HSL : BᵐSLWΨ 33 579 892 0109. *f*1 *f*13. 213 1071 X 1819 0141 249 arm] ∽ TWVM : pler | 37 ο² T[H]SVLM : BSΨ 054 579 892. D. Θ 700 *f*1 *f*13. MUNAKΠVΩ 028 EFGH 1819] om W : rel | ειμι THSL : BSLWΨ 054 33 892. D *eacff²r¹*. *f*1 *f*13. 213 1071 4 1819 0141 249 arm] * + εγω WV[M] : rel | 39 απολυσω υμιν¹ THWVLM : BSL(W)ΨΔ 33 579 892 0109. D lat (exc *cff²*). 565 *f*1. 213 1071 713 UKΠ 1093 X 1819 138 syⁱ arm] ∽ S : rel | εν T[H]WSVLM] om : B 0109*. | 19 1 ελαβεν ο Πιλ. τον Ιησ. και THWVLM] ο Πιλ. λαβων τον Ιησ. S : SL(W) 33 579. *a*. (213) 1071 X 397 249 | 4 εξηλθεν ThsL : S sa bo. D *eacfgq*. 565 1 209 213 1346 157 Γ arm. 138. pc] pr *και *H*WM : BL 33. 544 1071. 2145 AKΠ 1820 033. sy⁽ˢᶜ⁾.; + ουν [S]V : rel | εξω / ο Πιλατος] * ∽ Th : SLW 1241. *f*13 213 1071. arm. 033. syˡ. it vg. pc | ουδεμιαν. . αυτω] αιτιαν ουχ

mundo esset regnum meum, ministri mei utique
decertarent ut non traderer Iudaeis; nunc autem
regnum meum non est hinc. 37 Dixit itaque ei Pi-
latus: Ergo rex es tu? Respondit Iesus: Tu dicis
quia rex sum ego. Ego in hoc natus sum et ad hoc
veni in mundum, ut testimonium perhibeam veri-
tati: omnis qui est ex veritate, audit vocem meam.
38 Dicit ei Pilatus: Quid est veritas?

18, 38-40 Barabbas dimittitur (Mt 26, 15-26; Mc 15, 6-15; L 23, 17-25)

Et, cum hoc dixisset, iterum exivit ad Iudaeos
et dicit eis: Ego nullam invenio in eo causam.
39 Est autem consuetudo vobis ut unum dimittam
vobis in Pascha; vultis ergo dimittam vobis regem
Iudaeorum? 40 Clamaverunt ergo rursum omnes
dicentes: Non hunc, sed Barabbam. Erat autem
Barabbas latro.

19, 1-3 Flagellatur Iesus et spinis coronatur (Mt 27, 26-30; Mc 15, 16-19)

1 Tunc ergo apprehendit Pilatus Iesum et
flagellavit. 2 Et milites plectantes coronam de
spinis imposuerunt capiti eius et veste purpurea
circumdederunt eum. 3 Et veniebant ad eum et
dicebant: Ave rex Iudaeorum; et dabant ei alapas.

19, 4-7 «Ecce Homo»

4 Exivit ergo iterum Pilatus foras et dicit eis:
Ecce adduco vobis eum foras, ut cognoscatis quia

---

37 1 T 6,13; J 8,47; 10,27
19,3 J 18,22; Is 50,6

αἰτίαν εὑρίσκω ἐν αὐτῷ. 5 ἐξῆλθεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ἔξω,
φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέφανον καὶ τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον.
καὶ λέγει αὐτοῖς Ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος. 6 ὅτε οὖν εἶδον αὐτὸν
οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρέται, ἐκραύγασαν λέγοντες Σταύ-
ρωσον σταύρωσον. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος Λάβετε αὐ-
τὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε· ἐγὼ γὰρ οὐχ εὑρίσκω ἐν
αὐτῷ αἰτίαν. 7 ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι Ἡμεῖς
νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι
Υἱὸν Θεοῦ ἑαυτὸν ἐποίησεν. 8 Ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πι-
λᾶτος τοῦτον τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη, 9 καὶ εἰσῆλθεν
εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ Πόθεν εἶ
σύ; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. 10 λέγει
οὖν αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι
ἐξουσίαν ἔχω ἀπολῦσαί σε καὶ ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί
σε; 11 ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Οὐκ ἔχεις ἐξουσίαν κατ'
ἐμοῦ οὐδεμίαν εἰ μὴ ἦν δεδομένον σοι ἄνωθεν· διὰ τοῦτο
ὁ παραδούς μέ σοι μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει. 12 ἐκ τούτου
ὁ Πιλᾶτος ἐζήτει ἀπολῦσαι αὐτόν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι
ἐκραύγαζον λέγοντες Ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ
φίλος τοῦ Καίσαρος· πᾶς ὁ βασιλέα ἑαυτὸν ποιῶν ἀντι-
λέγει τῷ Καίσαρι. 13 Ὁ οὖν Πιλᾶτος ἀκούσας τῶν λό-

ευρισκω T : S*. | 5 o^1] om [H] : B. | 6 λεγοντες] om T : S 054. *eabff*^{2}. Hil | 7 αυτω] om T : SW 579. 565 1 544. 0141 138. *eabfff*^{2}. pc Ωρ | νομον THWsVLM : BLΔΨW D lat (exc *q*) N sy^1. Ωρ Hil] + ημων [*S*] : rel | 10 ουν] om T : S* sa bo. 28 *f*13. arm AV. *qr*^{1} sy$^{(sc)}$. *pc* Ta Cyr | απολυσαι—σταυρωσαι THWLM : BS. N. AE*. *e*. sy$^{(sc)}$.] σταυρ. — απολ. SV : rel | 11 αυτω HSL : BSLΨW 33 sa D *ac*. sy$^{(sc)}$. 565 *f*1 1071 Γ. 850 0141 249] om TWVM : rel | o^1 S : SLΔW 054^c 33 Θ 565 *f*1 *f*13 1071 MNΛ A. 850 0141 249] om THWVLM : rel | εχεις TS : SLΨ 054 33 bo D 565 544 1071 NΛ AΠV 033 138 sy^i] ειχες HWV LM : rel | παραδους THWLM : BSΔ. Θ 565 Λ. E. pc lat sy] παραδιδους SV : rel | 12 εκραυγαζον TSl : (L)W 054 065 579 Θ 565 *f*1 *f*13 MN(A)Π 138 al lat (exc *a*) Ωρ] *εκραυγασαν HWV*L*M : BΨ 33. D *a*. 700 544 1071 157. 0141 249. pc sy^1.; εκραζον : pler

nullam invenio in eo causam. 5 Exivit ergo Iesus
portans coronam spineam et purpureum vestimen-
tum. Et dicit eis: Ecce homo. 6 Cum ergo vidissent
eum pontifices et ministri, clamabant dicentes.
Crucifige, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Accipite
eum vos, et crucifigite; ego enim non invenio in
eo causam. 7 Responderunt ei Iudaei: Nos legem
habemus, et secundum legem debet mori, quia
Filium Dei se fecit.

19, 8-11 An Dei Filius

8 Cum ergo audisset Pilatus hunc sermonem,
magis timuit. 9 Et ingressus est praetorium ite-
rum et dixit ad Iesum: Unde es tu? Iesus autem
responsum non dedit ei. 10 Dicit ergo ei Pilatus:
Mihi non loqueris? nescis quia potestatem habeo
crucifigere te, et potestatem habeo dimittere te?
11 Respondit Iesus: Non haberes potestatem ad-
versum me ullam, nisi tibi datum esset desuper.
Propterea qui me tradidit tibi maius peccatum
habet.

19, 12-15 Pilati extremi conatus

12 Et exinde quaerebat Pilatus dimittere eum;
Iudaei autem clamabant dicentes: Si hunc dimit-
tis, non es amicus Caesaris; omnis enim qui se
regem facit, contradicit Caesari.
13 Pilatus autem cum audisset hos sermones,

---

7 J 5,18; 10,33; Lv 24,16
11 J 10,18; A 2,23
12 A 17,7

γων τούτων ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ
βήματος εἰς τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, ἑβραϊστὶ δὲ
Γαββαθα. [14] ἦν δὲ Παρασκευὴ τοῦ πάσχα, ὥρα ἦν ὡς
ἕκτη· καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις Ἴδε ὁ Βασιλεὺς ὑμῶν.
[15] ἐκραύγασαν οὖν ἐκεῖνοι Ἆρον ἆρον, σταύρωσον αὐτόν.
λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος Τὸν Βασιλέα ὑμῶν σταυρώσω;
ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς Οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ
Καίσαρα. [16] τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς ἵνα σταυ-
ρωθῇ.

Παρέλαβον οὖν τὸν Ἰησοῦν· [17] καὶ βαστάζων ἑαυτῷ
τὸν σταυρὸν ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον,
ὃ λέγεται ἑβραϊστὶ Γολγοθα, [18] ὅπου αὐτὸν ἐσταύρω-
σαν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύο ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν,
μέσον δὲ τὸν Ἰησοῦν. [19] ἔγραψεν δὲ καὶ τίτλον ὁ Πιλᾶ-
τος καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· ἦν δὲ γεγραμμένον
ΙΗΣΟΥΣ Ο ΝΑΖΩΡΑΙΟΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ
ΙΟΥΔΑΙΩΝ. [20] τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν
τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν ὁ τόπος τῆς πόλεως ὅπου
ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἦν γεγραμμένον ἑβραϊστί, ῥω-
μαϊστί, ἑλληνιστί. [21] ἔλεγον οὖν τῷ Πιλάτῳ οἱ ἀρχιερεῖς
τῶν Ἰουδαίων Μὴ γράφε Ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων,
ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπεν Βασιλεύς εἰμι τῶν Ἰουδαίων.
[22] ἀπεκρίθη ὁ Πιλᾶτος Ὃ γέγραφα, γέγραφα.

[23] Οἱ οὖν στρατιῶται, ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν Ἰησοῦν,

---

17 εαυτῳ TWSVIM] αυτῳ HL | ο THWLM : BSW 579. 1071 713 157. AK. 850 0141. sy¹. *acfq*. pc| ος SV : pler | Γολγοθα] Γολγοθ h : B sa | 21 ειμι/των ιουδαιων] ∽ HL : BLΨ 33. 1321. 033 0141

adduxit foras Iesum, et sedit pro tribunali, in
loco qui dicitur Lithostrotos, hebraice autem Gab-
batha. [14] Erat autem parasceve Paschae, hora
quasi sexta; et dicit Iudaeis: Ecce rex vester.
[15] Illi autem clamabant: Tolle, tolle, crucifige eum.
Dicit eis Pilatus: Regem vestrum crucifigam? Re-
sponderunt pontifices: Non habemus regem nisi
Caesarem.

19, 16-19 **Crucis sententia et crucifixio** (Mt 27, 24-34; Mc 15, 15-25; L 23, 25-34)

[16] Tunc ergo tradidit eis illum ut crucifigeretur.
Susceperunt autem Iesum et eduxerunt. [17] Et
baiulans sibi crucem exivit in eum, qui dicitur
Calvariae, locum, hebraice autem Golgotha, [18] ubi
crucifixerunt eum, et cum eo alios duos hinc et
hinc, medium autem Iesum. [19] Scripsit autem et
titulum Pilatus et posuit super crucem; erat autem
scriptum: IESUS NAZARENUS REX IUDAEO-
RUM.

19, 20-22 **Crucis titulus** (Mt 27, 37; Mc 15, 26; L 23, 38)

[20] Hunc ergo titulum multi Iudaeorum legerunt,
quia prope civitatem erat locus, ubi crucifixus est
Iesus. Et erat scriptum hebraice, graece et latine.
[21] Dicebant ergo Pilato pontifices Iudaeorum: Noli
scribere Rex Iudaeorum, sed quia ipse dixit: Rex
sum Iudaeorum. [22] Respondit Pilatus: Quod scrip-
si, scripsi.

19, 23-24 **Vestium partitio** (Mt 27, 35-36; Mc 15, 24; L 23, 34)

[23] Milites ergo cum crucifixissent eum, acce-

---

15 J 19,6
20 Hb 13,12

ἔλαβον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἐποίησαν τέσσαρα μέρη,
ἑκάστῳ στρατιώτῃ μέρος, καὶ τὸν χιτῶνα. ἦν δὲ ὁ χιτὼν
ἄρραφος, ἐκ τῶν ἄνωθεν ὑφαντὸς δι' ὅλου. 24 εἶπαν οὖν
πρὸς ἀλλήλους Μὴ σχίσωμεν αὐτόν, ἀλλὰ λάχωμεν περὶ
αὐτοῦ τίνος ἔσται· ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ ἡ λέγουσα

Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς
καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον.

Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν.
25 εἱστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ
αὐτοῦ καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ
Κλωπᾶ καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνή. 26 Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν
τὴν μητέρα καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα ὃν ἠγάπα,
λέγει τῇ μητρί Γύναι, ἴδε ὁ υἱός σου. 27 εἶτα λέγει τῷ
μαθητῇ Ἴδε ἡ μήτηρ σου. καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας
ἔλαβεν ὁ μαθητὴς αὐτὴν εἰς τὰ ἴδια. 28 Μετὰ τοῦτο
εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤδη πάντα τετέλεσται, ἵνα τελειωθῇ
ἡ γραφή, λέγει Διψῶ. 29 σκεῦος ἔκειτο ὄξους μεστόν·
σπόγγον οὖν μεστὸν τοῦ ὄξους ὑσσώπῳ περιθέντες προσ-
ήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι. 30 ὅτε οὖν ἔλαβεν τὸ ὄξος
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Τετέλεσται, καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν
παρέδωκεν τὸ πνεῦμα.
31 Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἐπεὶ Παρασκευὴ ἦν, ἵνα μὴ μείνῃ

---

23 τεσσαρα] τεσσερα TH | αρραφος W] αραφος THSVLM | 24 η λεγουσα [S]V[M]] *om THWsL : BS sa ach. *eabcff²r.* vg. ps-Ath | 25 Μαρια[1.2]] Μαριαμ T : SL(²)Ψ 33. 565 1. Π[c] | 26 ιδε] *ιδου S : SLWΨ 054 33 Θ 565 700 *f*1 *f*13 1424 213 1071 UΓΑΚΠΩ 028 EH 850 053 0141 pl | 27 ο μαθητης / αυτην] ω T : SW 1241. D lat (exc *e*) sy 565 *f*1 *f*13 1424 213 1071 (UΓ) 053 0141 249 plur | 28 ο] om h : B. | ειδως ο Ιησους] Ιησους ειδως h : B. M*. 850 pc *ebfff²nr¹v* Hil. | 29 σκευος THWsVLM : BLWΨ 33 A. 033 *eabr¹* Eus] + δε : S sa bo. sy(sc); + ουν [S] : rel | του HWSVLM : BS[c]LWΨ 33 565 *f*1. 138.] om T : rel | υσσωπω] υσσῳ L : 476* (*bff²*) | 30 ο Ιησους] om T : S*. *a.*; om ο [H] : BW.

perunt vestimenta eius et fecerunt quattuor par-
tes, unicuique militi partem, et tunicam. Erat
autem tunica inconsutilis, desuper contexta per
totum. 24 Dixerunt ergo ad invicem: Non scinda-
mus eam, sed sortiamur de illa cuius sit; ut Scrip-
tura impleretur dicens:

Partiti sunt vestimenta mea sibi,
et in vestem meam miserunt sortem.

Et milites quidem haec fecerunt.

19, 25-27 **Iesu Mater et nostra**

25 Stabant autem iuxta crucem Iesu mater eius
et soror matris eius Maria Cleophae et Maria
Magdalene. 26 Cum vidisset ergo Iesus matrem et
discipulum stantem, quem diligebat, dicit matri
suae: Mulier, ecce filius tuus. 27 Deinde dicit dis-
cipulo: Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit
eam discipulus in sua.

19, 28-30 **Suprema verba et mors** (Mt 27, 45-50; Mc 15, 33-37; L 23, 44-46)

28 Postea sciens Iesus quia omnia consummata
sunt, ut consummaretur Scriptura, dixit: Sitio.
29 Vas ergo erat positum aceto plenum. Illi autem
spongiam plenam aceto hyssopo circumponentes,
obtulerunt ori eius. 30 Cum ergo accepisset Iesus
acetum, dixit: Consummatum est. Et inclinato
capite tradidit spiritum.

19, 31-37 **Latus transfigitur**

31 Iudaei ergo, quoniam parasceve erat, ut non

---

24 Ps 21,19 | 26 J 13,23 | 28 J 18,4; L 12,50; 18,31; Mt 26,54 | 29 Ps 21,16; 68,22 | 30 Job 19,26s O' | 31 Dt 21,23

ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ, ἦν γὰρ
μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνου τοῦ σαββάτου, ἠρώτησαν τὸν
Πιλᾶτον ἵνα κατεαγῶσιν αὐτῶν τὰ σκέλη καὶ ἀρθῶσιν.
32 ἦλθον οὖν οἱ στρατιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατ-
έαξαν τὰ σκέλη καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ συσταυρωθέντος
αὐτῷ· 33 ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐλθόντες, ὡς εἶδον αὐτὸν
ἤδη τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέλη, 34 ἀλλ' εἷς
τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξεν, καὶ
ἐξῆλθεν εὐθὺς αἷμα καὶ ὕδωρ. 35 καὶ ὁ ἑωρακὼς με-
μαρτύρηκεν, καὶ ἀληθινὴ αὐτοῦ ἐστιν ἡ μαρτυρία, καὶ
ἐκεῖνος οἶδεν ὅτι ἀληθῆ λέγει, ἵνα καὶ ὑμεῖς πιστεύ-
σητε. 36 ἐγένετο γὰρ ταῦτα ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ
Ὀστοῦν οὐ συντριβήσεται αὐτοῦ. 37 καὶ πάλιν ἑτέρα
γραφὴ λέγει Ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.
38 Μετὰ δὲ ταῦτα ἠρώτησεν τὸν Πιλᾶτον Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ
Ἀριμαθαίας, ὢν μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ κεκρυμμένος δὲ διὰ
τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ·
καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Πιλᾶτος. ἦλθεν οὖν καὶ ἦρεν τὸ σῶμα
αὐτοῦ. 39 ἦλθεν δὲ καὶ Νικόδημος, ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν
νυκτὸς τὸ πρῶτον, φέρων μῖγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ὡς
λίτρας ἑκατόν. 40 ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ
ἔδησαν αὐτὸ ὀθονίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος
ἐστὶν τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν. 41 ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ
ὅπου ἐσταυρώθη κῆπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινόν,

31 εκεινου] εκεινη h : B* 33. 69 4 1355. H 850 138 317 *cfg*[1] vg. pc | 33 αυτον ηδη] ~ THWLM : BLW. Ωρ | 35 πιστευσητε WS (-ευ[σ]ητε) V] πιστευητε THsLM : BS* Ψ. Ωρ | 38 ο[1] T[*S*]Vl] om HWs*L*M : BLΨ 579. D. A. pc | του[1]] om [H]W : B. | ηλθεν — ηρεν] *ηλθον — ηραν T : S*W sa. N. *eabcff*[2]*r*[1]. sy[1] Ta. | το σωμα αυτου] *αυτον T : S*W. 1170 1242. arm *eabcff*[2] sy[1] Ta. | 39 αυτον THWsV LM : BLΨ 054 sa. 1071 U. A. 033 850 0141] τον Ιησουν *S* : rel | μιγμα] ελιγμα *H* : BS*W.

remanerent in cruce corpora sabbato, erat enim
magnus dies ille sabbati, rogaverunt Pilatum, ut
frangerentur eorum crura et tollerentur. 32 Vene-
runt ergo milites, et primi quidem fregerunt crura
et alterius, qui crucifixus est cum eo; 33 ad Iesum
autem cum venissent, ut viderunt eum iam mor-
tuum, non fregerunt eius crura, 34 sed unus militum
lancea latus eius aperuit, et continuo exivit sanguis
et aqua. 35 Et qui vidit, testimonium perhibuit,
et verum est testimonium eius; et ille scit quia
vera dicit, ut et vos credatis. 36 Facta sunt enim
haec ut Scriptura impleretur: *Os non comminuetis*
ex eo. 37 Et iterum alia Scriptura dicit: *Videbunt*
in quem transfixerunt.

19, 38-42 **Corpus Iesu sepelitur** (Mt 27, 57-61;
Mc 15, 42-47; L 23, 50-55)

38 Post haec autem rogavit Pilatum Ioseph ab
Arimathaea, eo quod esset discipulus Iesu, occul-
tus autem propter metum Iudaeorum, ut tolleret
corpus Iesu; et permisit Pilatus. Venit ergo et
tulit corpus Iesu. 39 Venit autem et Nicodemus,
qui venerat ad Iesum nocte primum, ferens mixtu-
ram murrae et aloes, quasi libras centum. 40 Acce-
perunt ergo corpus Iesu et ligaverunt illud linteis
cum aromatibus, sicut mos est Iudaeis sepelire.
41 Erat autem in loco, ubi crucifixus est, hortus,
et in horto monumentum novum, in quo nondum

36 Ex 12,46; Nu 9,12, Ps 33,21
37 Zch 12,10; Ap 1,7
39 J 3,15; Mt 2,11

ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἦν τεθειμένος· 42 ἐκεῖ οὖν διὰ τὴν
Παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνημεῖον,
ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν.

20 1 Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ
ἔρχεται πρωῒ σκοτίας ἔτι οὔσης εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ
βλέπει τὸν λίθον ἠρμένον ἐκ τοῦ μνημείου. 2 τρέχει οὖν
καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον καὶ πρὸς τὸν ἄλλον
μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἦραν τὸν
Κύριον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἴδαμεν ποῦ ἔθηκαν
αὐτόν. 3 Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητής,
καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. 4 ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ·
καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμεν τάχιον τοῦ Πέτρου καὶ
ἦλθεν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, 5 καὶ παρακύψας βλέπει
κείμενα τὰ ὀθόνια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. 6 ἔρχεται οὖν καὶ
Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνη-
μεῖον· καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα, 7 καὶ τὸ σουδάριον,
ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων κείμε-
νον ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἕνα τόπον. 8 τότε
οὖν εἰσῆλθεν καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ
μνημεῖον, καὶ εἶδεν καὶ ἐπίστευσεν· 9 οὐδέπω γὰρ ᾔδει-
σαν τὴν γραφήν, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι.

---

41 ην τεθειμενος HWSVLM : BSW 579. 1071. 850] *ετεθη Ts : rel | 20 1 Μαρια] Μαριαμ T : SLW 33 579. 565 1. A. Eus. | 4 ταχιον] ταχειον HW | 5 μεντοι] + γε [S] : LΨ 33 579 l1043 sa. 565 1. 033 138. | 6 και¹ HWSVLM : BS^cLΨW 33 l1043 sa bo. 713 033 397. r¹ arm] om T : pler

quisquam positus erat. 42 Ibi ergo propter para-
sceven Iudaeorum, quia iuxta erat monumentum,
posuerunt Iesum.

CHRISTUS TRIUMPHANS

20, 1-2 Maria Magdalene venit ad monumentum (Mt 28, 1-8; Mc 16, 1-8; L 24, 1-11)

1 Una autem sabbati Maria Magdalene ve-
nit mane, cum adhuc tenebrae essent, ad monu-
mentum, et vidit lapidem sublatum a monumen-
to. 2 Cucurrit ergo et venit ad Simonem Petrum
et ad alium discipulum, quem amabat Iesus, et
dicit illis: Tulerunt Dominum de monumento, et
nescimus ubi posuerunt eum.

20, 3-10 Petrus et Iohannes (L 24, 12)

3 Exiit ergo Petrus et ille alius discipulus, et ve-
nerunt ad monumentum. 4 Currebant autem duo
simul; et ille alius discipulus praecucurrit citius
Petro, et venit primus ad monumentum. 5 Et
cum se inclinasset, vidit posita linteamina, non
tamen introivit. 6 Venit ergo Simon Petrus, se-
quens eum, et introivit in monumentum; et vidit
linteamina posita, 7 et sudarium, quod fuerat
super caput eius, non cum linteaminibus positum,
sed separatim involutum in unum locum. 8 Tunc
ergo introivit et ille discipulus, qui venerat primus
ad monumentum, et vidit et credidit; 9 nondum
enim sciebant Scripturam, quia oportebat eum a

20,2s J 13,23
3 L 24,12.24
7 J 11,44, 19,40
8 s J 2,22; L 24,25ss.44ss; A 2,24-32; 17,3; A C 15,4

[10] ἀπῆλθον οὖν πάλιν πρὸς ἑαυτοὺς οἱ μαθηταί. [11] Μαρία
δὲ εἱστήκει πρὸς τῷ μνημείῳ ἔξω κλαίουσα. ὡς οὖν
ἔκλαιεν, παρέκυψεν εἰς τὸ μνημεῖον, [12] καὶ θεωρεῖ δύο
ἀγγέλους ἐν λευκοῖς καθεζομένους, ἕνα πρὸς τῇ κεφαλῇ
καὶ ἕνα πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.
[13] καὶ λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι Γύναι, τί κλαίεις; λέγει
αὐτοῖς Ὅτι ἦραν τὸν Κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ
ἔθηκαν αὐτόν. [14] ταῦτα εἰποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω,
καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν ἑστῶτα, καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι Ἰησοῦς
ἐστιν. [15] λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Γύναι, τί κλαίεις; τίνα
ζητεῖς; ἐκείνη δοκοῦσα ὅτι ὁ κηπουρός ἐστιν, λέγει αὐτῷ
Κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν, εἰπέ μοι ποῦ ἔθηκας
αὐτόν, κἀγὼ αὐτὸν ἀρῶ. [16] λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Μαριάμ.
στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ ἑβραϊστί Ῥαββουνί (ὃ
λέγεται Διδάσκαλε). [17] λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Μή μου
ἅπτου, οὔπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν Πατέρα· πορεύου
δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου καὶ εἰπὲ αὐτοῖς Ἀναβαίνω
πρὸς τὸν Πατέρα μου καὶ Πατέρα ὑμῶν καὶ Θεόν μου καὶ
Θεὸν ὑμῶν. [18] ἔρχεται Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἀγγέλλουσα
τοῖς μαθηταῖς ὅτι Ἑώρακα τὸν Κύριον, καὶ ταῦτα εἶπεν
αὐτῇ.

[19] Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ σαββάτων,
καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ διὰ

10 εαυτους] αὑτους HL, αὐτους T : BS°L. 661.| 11 Μαρια] Μαριαμ T : SΨ 33. 565 1. 050. | 13 και¹] om T : S sa. 397. *abdfg*¹. vg. sy^s(c). | 15 ο¹] om THL : BSLW. pc |.16 ο¹] *om THL : BL. *l*1043. D. Θ 1187. 050. | Μαριαμ THWLM : BSL 33 sa bo 565 1 N. Π. 050. pc Nys Sever] Μαρια SV : rel | 17 ο] om THL : BLΨ. (*l*1043). D. M°. | μου απτου] ∽ h : B. *l*1043. arm. Tert | πατερα¹ THWSL : BSW. D. 850 pc *eb*. sy¹. Ir Epiph Chrys] + μου VM : rel | 18 Μαρια] Μαριαμ THM : BSL 33 *l*1043 sa 565 1. | αγγελλουσα THWSVLM : BS* 078. A. 033 pc *ead*.] απαγγελλουσα s : pler | εωρακα THLM : BSW *l*1043 sa bo 1071 N 033 *ag*¹ vg. sy^s(c).] εωρακεν WSV : rel | 19 μαθηται THWVLM : BS°W 078. D *aq*. vg^w sy^(c). Λ°. pc] + συνηγμενοι S : rel

mortuis resurgere. [10] Abierunt ergo iterum disci-
puli ad semetipsos.

20, 11-18 **Apparet Iesus Mariae** (Mc 16, 9-11)

[11] Maria autem stabat ad monumentum foris
plorans. Dum ergo fleret, inclinavit se et pro-
spexit in monumentum, [11] et vidit duos angelos
in albis sedentes, unum ad caput et unum ad
pedes, ubi positum fuerat corpus Iesu. [13] Dicunt
ei illi: Mulier, quid ploras? Dicit eis: Quia tulerunt
Dominum meum, et nescio ubi posuerunt eum.
[14] Haec cum dixisset, conversa est retrorsum et
vidit Iesum stantem, et non sciebat quia Iesus est.
[15] Dicit ei Iesus: Mulier, quid ploras? quem quaeris?
Illa existimans quia hortulanus esset, dicit ei:
Domine, si tu sustulisti eum, dicito mihi ubi po-
suisti eum, et ego eum tollam. [16] Dicit ei Iesus:
Maria. Conversa illa dicit ei: Rabboni, quod dicitur
magister. [17] Dicit ei Iesus: Noli me tangere; non-
dum enim ascendi ad Patrem meum; vade autem
ad fratres meos et dic eis: Ascendo ad Patrem
meum et Patrem vestrum, Deum meum et Deum
vestrum. [18] Venit Maria Magdalene annuntians
discipulis: quia Vidi Dominum, et haec dixit mihi

20, 19-25 **Apparet discipulis, absente Thoma** (Mc 16, 14; L 24, 36-45)

[19] Cum ergo sero esset die illo una sabbatorum,
et fores essent clausae, ubi erant discipuli congre-

12 J 1,51; Hb 1,14
14 J 21,4
16 Mc 10,54
17 Hb 2,11s; R 8,29; Mt 12,49 (Ps 21,23)
19 J 14,27

τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ
μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς Εἰρήνη ὑμῖν. 20 καὶ τοῦτο εἰπὼν
ἔδειξεν τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῖς. ἐχάρησαν
οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν Κύριον. 21 εἶπεν οὖν αὐτοῖς
πάλιν Εἰρήνη ὑμῖν. καθὼς ἀπέσταλκέν με ὁ Πατήρ,
κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς. 22 καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησεν καὶ
λέγει αὐτοῖς Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον. 23 ἄν τινων ἀφῆτε
τὰς ἁμαρτίας, ἀφέωνται αὐτοῖς· ἄν τινων κρατῆτε,
κεκράτηνται.

24 Θωμᾶς δὲ εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος,
οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς. 25 ἔλεγον οὖν
αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί Ἑωράκαμεν τὸν Κύριον. ὁ δὲ
εἶπεν αὐτοῖς Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύ-
πον τῶν ἥλων καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τόπον
τῶν ἥλων καὶ βάλω μου τὴν χεῖρα εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ,
οὐ μὴ πιστεύσω. 26 Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν
ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. ἔρχεται
ὁ Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον
καὶ εἶπεν Εἰρήνη ὑμῖν. 27 εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ Φέρε
τὸν δάκτυλόν σου ὧδε καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε
τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου
ἄπιστος ἀλλὰ πιστός. 28 ἀπεκρίθη Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ
Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου. 29 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς
Ὅτι ἑώρακάς με, πεπίστευκας; μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες
καὶ πιστεύσαντες.

---

20 εδειξεν] + και HWM : B. A. | 21 αυτοις TSLM : SLWΨ sa bo. D lat (exc *b ff*²) sy^s(c). 033 050 0141 850 arm] + ο Ιησους [H|WV : (rel) | 23 τινων — τινων] τινος — τινος hW : B. *eaf.* sy^(c). Ta Ωρ Cypr Eus | αφεωνται] αφιονται hW : B*(Ψ). | 24 ο²] *om THWL : 𝔭⁵ BS*. D. | 25 τον δακτυλον / μου] * ∽ T : SLW 33. *l*1043. D. | τοπον TWLM : 078. Θ. arm. A. sy¹. it (exc *f*) vg. Ωρ Hil Amb Aug.] *τυπον HSV : pler; S* var | 28 απεκριθη] + ο [*S*] : SL 33. 472. | 29 ο] om [H] : B.

gati propter metum Iudaeorum, venit Iesus et
stetit in medio et dixit eis: Pax vobis. 20 Et cum
hoc dixisset, ostendit eis manus et latus. Gavisi
sunt ergo discipuli, viso Domino. 21 Dixit ergo eis
iterum: Pax vobis. Sicut misit me Pater, et ego
mitto vos. 22 Haec cum dixisset, insufflavit et
dixit eis: 23 Accipite Spiritum sanctum; quorum
remiseritis peccata, remittuntur eis; et quorum
retinueritis, retenta sunt.
24 Thomas autem unus ex duodecim, qui dicitur
Didymus, non erat cum eis, quando venit Iesus.
25 Dixerunt ergo ei alii discipuli: Vidimus Domi-
num. Ille autem dixit eis: Nisi videro in manibus
eius fixuram clavorum, et mittam digitum meum
in locum clavorum, et mittam manum meam in
latus eius, non credam.

20, 26-29 Apparet iterum, praesente Thoma

26 Et post dies octo iterum erant discipuli eius
intus, et Thomas cum eis. Venit Iesus ianuis
clausis et stetit in medio et dixit: Pax vobis.
27 Deinde dicit Thomae: Infer digitum tuum huc,
et vide manus meas; et affer manum tuam, et
mitte in latus meum; et noli esse incredulus, sed
fidelis. 28 Respondit Thomas et dixit ei: Dominus
meus et Deus meus. 29 Dixit ei Iesus: Quia vidisti
me, Thoma, credidisti; beati, qui non viderunt et
crediderunt.

---

20 1 J 1,1; J 20,25.27; L 24,39; J 16,22 | 21 J 17,18; Mt 28, 18s | 22 Gn 2,7; J 7,39 | 23 Mt 16,19; 18,18; 9,6 | 24 J 11,16; 14,5 | 25 J 19,34; 1 J 1,1 | 26 J 20,19 | 27 Mc 16,44; L 24,25
29 1 P 1.8; J 1,50

30 Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς
ἐνώπιον τῶν μαθητῶν, ἃ οὐκ ἔστιν γεγραμμένα ἐν τῷ
βιβλίῳ τούτῳ· 31 ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύητε ὅτι
Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πι-
στεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

21 1 Μετὰ ταῦτα ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν ὁ Ἰησοῦς
τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος· ἐφα-
νέρωσεν δὲ οὕτως. 2 ἦσαν ὁμοῦ Σίμων Πέτρος καὶ Θωμᾶς
ὁ λεγόμενος Δίδυμος καὶ Ναθαναὴλ ὁ ἀπὸ Κανᾶ τῆς
Γαλιλαίας καὶ οἱ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθη-
τῶν αὐτοῦ δύο. 3 λέγει αὐτοῖς Σίμων Πέτρος Ὑπάγω
ἁλιεύειν. λέγουσιν αὐτῷ Ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί.
ἐξῆλθον οὖν καὶ ἐνέβησαν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐν ἐκείνῃ
τῇ νυκτὶ ἐπίασαν οὐδέν. 4 πρωΐας δὲ ἤδη γινομένης
ἔστη Ἰησοῦς ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν· οὐ μέντοι ᾔδεισαν οἱ
μαθηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν. 5 λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
Παιδία, μή τι προσφάγιον ἔχετε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ Οὔ.
6 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου
τὸ δίκτυον, καὶ εὑρήσετε. ἔβαλον οὖν, καὶ οὐκέτι αὐτὸ
ἑλκύσαι ἴσχυον ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἰχθύων. 7 λέγει
οὖν ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ
Ὁ Κύριός ἐστιν. Σίμων οὖν Πέτρος, ἀκούσας ὅτι ὁ
Κύριός ἐστιν, τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο, ἦν γὰρ γυμνός,

30 μαθητων T*H*WSVLM : BΔ. 22. AKΠ 028 E. *f* al] + αυτου h : rel | 31 πιστευητε THLM : BS*. Θ. 157.] *πιστευσητε WSV : rel | 21 1 o] om THWLM : BC. | 3 ουν SVM : SL 33 1241. Θ 21 209 157 713 4 N. Π^c. G. 033 397] *om THWL : pler | 4 γινομενης THW*S*V LM : BLC*. 21. AE. pc] γενομενης s : rel | εστη THWSLM : BSCWΨ 892. D. 565 22. AΠ*E. P. 850 al] + o V : pler | επι ThS : SLΨ 33 sa bo. D *q*. Θ 700 209 1071 MU. A. 033 850 397 al Clem] *εις *H*WVLM : rel | 5 o] om THLM : BS. | 6 o δε ειπεν] λεγει T : S*W. *bcr*1 vg sy(c).

20, 30-31 Prior evangelistae epilogus

30 Multa quidem et alia signa fecit Iesus in
conspectu discipulorum suorum, quae non sunt
scripta in libro hoc. 31 Haec autem scripta sunt,
ut credatis quia Iesus est Christus Filius Dei,
et ut credentes vitam habeatis in nomine eius.

21, 1-14 Ostendit se discipulis ad mare Tiberiadis

1 Postea manifestavit se iterum Iesus disci-
pulis ad mare Tiberiadis. Manifestavit autem sic.
2 Erant simul Simon Petrus et Thomas, qui dicitur
Didymus, et Nathanael, qui erat a Cana Galilaeae,
et filii Zebedaei, et alii ex discipulis eius duo.
3 Dicit eis Simon Petrus: Vado piscari. Dicunt ei:
Venimus et nos tecum. Et exierunt et ascenderunt
in navim; et illa nocte nihil prendiderunt. 4 Mane
autem facto, stetit Iesus in littore, non tamen
cognoverunt discipuli quia Iesus est. 5 Dixit ergo
eis Iesus: Pueri, numquid pulmentarium habetis?
Responderunt ei: Non. 6 Dicit eis: Mittite in
dexteram navigii rete et invenietis. Miserunt ergo,
et iam non valebant illud trahere prae multitudine
piscium. 7 Dixit ergo discipulis ille, quem dilige-
bat Iesus, Petro: Dominus est. Simon Petrus cum
audisset quia Dominus est, tunica succinxit se,

30 J 2,11; 21,25
31 1 J 5,13; J 1,12; R 1,17
21,2 J 11,16; 20,26-29; 1,45-49
3 L 5,5
4 J 20,14; L 24,16
5 L 24,41
6 L 5,4-7
7 13,23s

καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν· 8 οἱ δὲ ἄλλοι μαθη-
ταὶ τῷ πλοιαρίῳ ἦλθον, οὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς
ἀλλὰ ὡς ἀπὸ πηχῶν διακοσίων, σύροντες τὸ δίκτυον τῶν
ἰχθύων. 9 ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν, βλέπουσιν ἀν-
θρακιὰν κειμένην καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον καὶ ἄρτον.
10 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων
ὧν ἐπιάσατε νῦν. 11 ἀνέβη οὖν Σίμων Πέτρος καὶ εἵλ-
κυσεν τὸ δίκτυον εἰς τὴν γῆν μεστὸν ἰχθύων μεγάλων
ἑκατὸν πεντήκοντα τριῶν· καὶ τοσούτων ὄντων οὐκ ἐσχί-
σθη τὸ δίκτυον. 12 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Δεῦτε ἀριστή-
σατε. οὐδεὶς δὲ ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξετάσαι αὐτόν
Σὺ τίς εἶ; εἰδότες ὅτι ὁ Κύριός ἐστιν. 13 ἔρχεται ὁ
Ἰησοῦς καὶ λαμβάνει τὸν ἄρτον καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ
τὸ ὀψάριον ὁμοίως. 14 τοῦτο ἤδη τρίτον ἐφανερώθη Ἰη-
σοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν.
15 Ὅτε οὖν ἠρίστησαν, λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰη-
σοῦς Σίμων Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με πλέον τούτων; λέγει
αὐτῷ Ναί, Κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ
Βόσκε τὰ ἀρνία μου. 16 λέγει αὐτῷ πάλιν δεύτερον Σί-
μων Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με; λέγει αὐτῷ Ναί, Κύριε, σὺ
οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ Ποίμαινε τὰ πρόβατά
μου. 17 λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον Σίμων Ἰωάννου, φιλεῖς με;
ἐλυπήθη ὁ Πέτρος ὅτι αὐτῷ εἶπεν τὸ τρίτον Φιλεῖς με;
καὶ εἶπεν αὐτῷ Κύριε, πάντα σὺ οἶδας, σὺ γινώσκεις ὅτι
φιλῶ σε· λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Βόσκε τὰ πρόβατά μου.

10 ο] om [H] : B. | 11 ουν HS[V]L : BSCLWΨ 33 sa bo Θ 565 *f*1 1071 713 N. Π^c. 033 850 138. pc *r*¹] om TWM : rel | 12 ο] om [H] : B. | δε] om HW : BC* sa. | 13 ερχεται THWSLM : BSCLWΨ 33 D *eabr*¹. 565 700 *f*1 arm 157* 033 850 0141 249 al] + ουν V : rel | ο] om THL : B. D. | 14 εφανερωθη THWVLM : BC. D.] * + ο S : rel | **16 προβατα] προβατια** T*H*W : BC. 1582 22. *b*. | 17 **ειπεν²] * λεγει** T : SWΨ 33. D *bfg*¹*r*¹. vg^w sy^s(c). Θ 565 *f*1 157. N. A. 033 0141. pc | αυτῳ³] om W : BΨ. *ff*². 249. 157. | ο Ιησους] Ιησους HL : BC.; om

erat enim nudus, / et misit se in mare. 8 Alii autem
discipuli navigio venerunt; non enim longe erant
a terra, sed quasi cubitis ducentis, trahentes rete
piscium.
9 Ut ergo descenderunt in terram, viderunt pru-
nas positas et piscem superpositum et panem.
10 Dixit eis Iesus: Afferte de piscibus, quos prendi-
distis nunc. 11 Ascendit Simon Petrus et traxit
rete in terram plenum magnis piscibus centum
quinquaginta tribus. Et cum tanti essent, non est
scissum rete. 12 Dicit eis Iesus: Venite, prandete.
Et nemo audebat discumbentium interrogare eum:
Tu quis es? scientes quia Dominus est. 13 Et venit
Iesus et accipit panem et dat eis et piscem simili-
ter. 14 Hoc iam tertio manifestatus est Iesus dis-
cipulis suis, cum resurrexisset a mortuis.

21, 15-17 **Petro primatus confertur**

15 Cum ergo prandissent, dicit Simoni Petro
Iesus: Simon Iohannis, diligis me plus his? Dicit
ei: Etiam, Domine, tu scis quia amo te. Dicit ei:
Pasce agnos meos. 16 Dicit ei iterum: Simon Iohan-
nis, diligis me? Ait illi: Etiam, Domine, tu scis
quia amo te. Dicit ei: Pasce agnos meos. 17 Dicit
ei tertio: Simon Iohannis, amas me? Contristatus
est Petrus, quia dixit ei tertio: Amas me? et dixit
ei: Domine, tu omnia nosti; tu scis quia amo te.
Dixit ei: Pasce oves meas.

13 J 6,11
14 J 20,19.26
15 J 1,42; Mt 16,17
16 1 P 5,2.4
17 J 13,38; 16,30

18 ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ὅτε ἦς νεώτερος, ἐζώννυες σεαυ-
τὸν καὶ περιεπάτεις ὅπου ἤθελες· ὅταν δὲ γηράσῃς,
ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος σε ζώσει καὶ οἴσει
ὅπου οὐ θέλεις. 19 τοῦτο δὲ εἶπεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ
δοξάσει τὸν Θεόν. καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ· Ἀκο-
λούθει μοι. 20 ἐπιστραφεὶς ὁ Πέτρος βλέπει τὸν μαθη-
τὴν ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς ἀκολουθοῦντα, ὃς καὶ ἀνέπεσεν
ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ στῆθος αὐτοῦ καὶ εἶπεν Κύριε, τίς
ἐστιν ὁ παραδιδούς σε; 21 τοῦτον οὖν ἰδὼν ὁ Πέτρος λέ-
γει τῷ Ἰησοῦ Κύριε, οὗτος δὲ τί; 22 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς
Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρός σέ; σύ μοι
ἀκολούθει. 23 ἐξῆλθεν οὖν οὗτος ὁ λόγος εἰς τοὺς ἀδελ-
φοὺς ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει· καὶ οὐκ
εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει, ἀλλ' Ἐὰν
αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρός σέ;

24 Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων καὶ
ὁ γράψας ταῦτα, καὶ οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς ἐστιν ἡ μαρτυ-
ρία αὐτοῦ. 25 Ἔστιν δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ἃ ἐποίησεν ὁ
Ἰησοῦς, ἅτινα ἐὰν γράφηται καθ' ἕν, οὐδ' αὐτὸν οἶμαι τὸν
κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία.

Γ : SW 33 bo. D lat (exc *f*) 565 *f*1 1071. 138. pc sy^{s} | προβατα] προ-βατια T*H*W : BC. 1582 22. A. Amb. | 18 αλλος — ζωσει] *αλλοι — ζωσουσι S : SWC^{c} 33. D. 565 1. arm Π. 850 0141 423. pc sy^{s}. Eus Chrys. | σε ζωσ] ∽ HWSLM : BSC^{c}. 850. | οισει] *αποισουσιν S : S^{c}W(C^{c}) (33). 565 1. (arm) Π. 850 0141 423. pc (sy^{s}) Eus (Chrys).; απαγουσιν : D; S* var | 21 ουν THW[*S*]VLM : BSC 33 sa bo. D it. vg. 850. Ωρ Ta] om s : rel | 23 και ουκ ειπεν] ουκ ειπ. δε HWsVM : BSCW 33 sa. 850 423. *c*. Ωρ Chrys | τι προς σε] *om TS : S*. 565 1 22. arm 138 423 pc *ea*. sy$^{s(c)}$. Chrys.; om τι : D. | 24 ο^{2}] + και hW : BW. 850. Ωρ. | και ο^{8} *H*WVLM : B bo. D *ebff*^{2}*qr*^{1} sy$^{(c)}$] *ο και hS : S^{c} 33. Θ 69 4. arm 850. pc *c*.; om ο T[h] : rel | εστιν η μαρτυρια αυτου] ∽ αυτου η μ. εστιν ΓHWLM : BWC*.; D 850, 33 var | 25 + vers] om T : S* | χωρησαι] χωρησειν HWLM : BS^{c}C* bo. 1219.

21, 18-23 Mortis genus Petro praedicitur

18 Amen, amen dico tibi: cum esses iunior, cin-
gebas te et ambulabas ubi volebas; cum autem
senueris, extendes manus tuas, et alius te cinget,
et ducet quo tu non vis. 19 Hoc autem dixit signi-
ficans qua morte clarificaturus esset Deum. Et
cum hoc dixisset, dicit ei: Sequere me.
20 Conversus Petrus vidit illum discipulum, quem
diligebat Iesus, sequentem, qui et recubuit in
cena super pectus eius et dixit: Domine, quis est
qui tradet te? 21 Hunc ergo cum vidisset Petrus,
dixit Iesu: Domine, hic autem quid? 22 Dicit ei
Iesus: Sic eum volo manere, donec veniam, quid
ad te? tu me sequere. 23 Exiit ergo sermo iste inter
fratres quia discipulus ille non moritur. Et non
dixit ei Iesus: Non moritur, sed: Sic eum volo
manere, donec veniam, quid ad te?

21, 24-25 Alter Evangelii epilogus

24 Hic est discipulus ille, qui testimonium perhi-
bet de his et scripsit haec, et scimus quia verum
est testimonium eius. 25 Sunt autem et alia multa,
quae fecit Iesus; quae si scribantur per singula,
nec ipsum arbitror mundum capere posse eos,
qui scribendi sunt, libros.

---

18 A 21,11.14; Mt 16,22
19 J 13,36
20 J 13,23; 18,15
24 J 15,27; 19,35; 3 J 12
25 J 20,30

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

1 1 Τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην περὶ πάντων, ὦ
Θεόφιλε, ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν,
2 ἄχρι ἧς ἡμέρας ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διὰ
Πνεύματος Ἁγίου οὓς ἐξελέξατο ἀνελήφθη· 3 οἷς καὶ
παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν πολ-
λοῖς τεκμηρίοις, δι' ἡμερῶν τεσσεράκοντα ὀπτανόμενος
αὐτοῖς καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· 4 καὶ
συναλιζόμενος παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ
χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς
ἣν ἠκούσατέ μου· 5 ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι,
ὑμεῖς δὲ ἐν Πνεύματι βαπτισθήσεσθε Ἁγίῳ οὐ μετὰ
πολλὰς ταύτας ἡμέρας. 6 Οἱ μὲν οὖν συνελθόντες ἠρώ-
των αὐτὸν λέγοντες Κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀπο-
καθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραήλ; 7 εἶπεν δὲ πρὸς
αὐτούς Οὐχ ὑμῶν ἐστιν γνῶναι χρόνους ἢ καιροὺς οὓς ὁ
Πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ, 8 ἀλλὰ λήψεσθε δύνα-
μιν ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ
ἔσεσθέ μου μάρτυρες ἔν τε Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν πάσῃ τῇ
Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. 9 καὶ
ταῦτα εἰπὼν βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καὶ νεφέλη ὑπέ-

1 1 ο] om HC : B. D. | 3 τεσσερακοντα] τεσσαρακοντα SM | 7 δε] om THWC : B sa. syp. | 8 εν²] om [H]C : AC* 81. D. 547*. 522 206. 323. 1611. plur. | 9 βλεποντων / αυτων] ∽ W : B.

ACTUS APOSTOLORUM

I. ECCLESIAE EXORDIA

1, 1-3 Prologus

1 Primum quidem sermonem feci de omni-
bus, o Theophile, quae coepit Iesus facere et do-
cere 2 usque in diem, qua praecipiens apostolis
per Spiritum sanctum, quos elegit, assumptus est;
3 quibus et praebuit seipsum vivum post passio-
nem suam in multis argumentis, per dies quadra-
ginta apparens eis et loquens de regno Dei.

1, 4-11 Domini suprema verba et Ascensio

4 Et convescens praecepit eis ab Hierosolymis
ne discederent, sed exspectarent promissionem
Patris, quam audistis, inquit, per os meum; 5 quia
Iohannes quidem baptizavit aqua, vos autem
baptizabimini Spiritu sancto non post multos hos
dies. 6 Igitur qui convenerant, interrogabant eum
dicentes: Domine, si in tempore hoc restitues
regnum Israhel? 7 Dixit autem eis: Non est ve-
strum nosse tempora vel momenta, quae Pater
posuit in sua potestate; 8 sed accipietis virtutem
supervenientis Spiritus sancti in vos, et eritis mihi
testes in Hierusalem et in omni Iudaea et Samaria
et usque ad ultimum terrae. 9 Et cum haec dixisset,
videntibus illis, elevatus est; et nubes suscepit

1 L 1,3 | 2 Mt 28,20; L 24,47ss; J 20,22; L 6,13 | 4 A 10, 41, Mc 16,19; L 24,50-53; J 14,16 | 5 A 11,16; Mt 3,11 | 6 1 19, 11 | 7 Mt 24,36 | 8 A 10,39 | 9 J 6,62

λαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. [10]καὶ ὡς ἀτε-
νίζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανὸν πορευομένου αὐτοῦ, καὶ
ἰδοὺ ἄνδρες δύο παρειστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθήσεσι λευ-
καῖς, [11]οἳ καὶ εἶπαν Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἑστήκατε
ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀνα-
λημφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οὕτως ἐλεύσεται ὃν
τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν.
[12]Τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ ὄρους τοῦ καλου-
μένου Ἐλαιῶνος, ὅ ἐστιν ἐγγὺς Ἱερουσαλὴμ σαββάτου
ἔχον ὁδόν. [13]καὶ ὅτε εἰσῆλθον, εἰς τὸ ὑπερῷον ἀνέβησαν
οὗ ἦσαν καταμένοντες, ὅ τε Πέτρος καὶ Ἰωάννης καὶ
Ἰάκωβος καὶ Ἀνδρέας, Φίλιππος καὶ Θωμᾶς, Βαρθολο-
μαῖος καὶ Ματθαῖος, Ἰάκωβος Ἁλφαίου καὶ Σίμων ὁ
Ζηλωτὴς καὶ Ἰούδας Ἰακώβου. [14]οὗτοι πάντες ἦσαν
προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ σὺν γυναιξὶν
καὶ Μαριὰμ τῇ μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.

[15]Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἀναστὰς Πέτρος ἐν
μέσῳ τῶν ἀδελφῶν εἶπεν· ἦν τε ὄχλος ὀνομάτων ἐπὶ τὸ
αὐτὸ ὡσεὶ ἑκατὸν εἴκοσι· [16]Ἄνδρες ἀδελφοί, ἔδει πληρω-
θῆναι τὴν γραφὴν ἣν προεῖπεν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ
στόματος Δαυὶδ περὶ Ἰούδα τοῦ γενομένου ὁδηγοῦ τοῖς
συλλαβοῦσιν Ἰησοῦν, [17]ὅτι κατηριθμημένος ἦν ἐν ἡμῖν
καὶ ἔλαχεν τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης. [18]οὗτος
μὲν οὖν ἐκτήσατο χωρίον ἐκ μισθοῦ τῆς ἀδικίας, καὶ
πρηνὴς γενόμενος ἐλάκησεν μέσος, καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ

11 εμβλεποντες] βλεποντες THWVM : BS* 33s 81. E 181 88 915 f307, 46?, 1319 808 642 218, 522. 1739s. 383 plur | 14 Μαριαμ] Μαρια SVC | του] om [H] W : B. | και² TSC : SAC* 104 1175 sa bo. D 88 915. 1838. 1311 547 241. 1758. 1765. vg arm.] + συν HWVJM : B rel | 15 ωσει TWSVJM : SACΨ 104 326 1175. 1898 181 88 915. 1827s. 1891.] ως HC : B rel | 16 Ιησουν THWsJ : BSAC*. Did Eus.] *pr του [S]VMC : rel

eum ab oculis eorum. [10]Cumque intuerentur in
caelum euntem illum, ecce duo viri adstiterunt
iuxta illos in vestibus albis, [11]qui et dixerunt:
Viri Galilaei, quid statis adspicientes in caelum?
hic Iesus, qui assumptus est a vobis in caelum,
sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in
caelum.

1, 12-14 Apostoli in oratione perseverant

[12]Tunc reversi sunt Hierosolymam a monte qui
vocatur Oliveti, qui est iuxta Hierusalem, sabbati
habens iter. [13]Et cum introissent in cenaculum,
ascenderunt ubi manebant, Petrus et Iohannes,
Iacobus et Andreas, Philippus et Thomas, Bartho-
lomaeus et Matthaeus, Iacobus Alphaei et Simon
Zelotes, et Iudas Iacobi. [14]Hi omnes erant perse-
verantes unanimiter in oratione cum mulieribus
et Maria matre Iesu et fratribus eius.

1, 15-26 Matthiae electio

[15]In diebus illis exsurgens Petrus in medio
fratrum dixit, erat autem turba hominum simul
fere centum viginti: [16]Viri fratres, oportet impleri
Scripturam, quam praedixit Spiritus sanctus per
os David de Iuda, qui fuit dux eorum, qui com-
prehenderunt Iesum; [17]qui connumeratus erat in
nobis et sortitus est sortem ministerii huius. [18]Et
hic quidem possedit agrum de mercede iniquitatis
et suspensus crepuit medius, et diffusa sunt omnia

10 1 P 3,22
11 Mt 26,64; A 1,7
12 Ex 16,29
13 Mt 10,1ss; L 6,14ss
14 L 8,2; Mt 13,55; J 7,3ss
16 L 22,47

σπλάγχνα αὐτοῦ. 19 καὶ γνωστὸν ἐγένετο πᾶσι τοῖς κατ-
οικοῦσιν Ἰερουσαλήμ, ὥστε κληθῆναι τὸ χωρίον ἐκεῖνο
τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ αὐτῶν Ἀκελδαμάχ, τοῦτ' ἔστιν
Χωρίον αἵματος. 20 γέγραπται γὰρ ἐν βίβλῳ Ψαλμῶν

Γενηθήτω ἡ ἔπαυλις αὐτοῦ ἔρημος
καὶ μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ,

καί

Τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λαβέτω ἕτερος.

21 δεῖ οὖν τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν ἐν παντὶ χρόνῳ
ᾧ εἰσῆλθεν καὶ ἐξῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ὁ Κύριος Ἰησοῦς,
22 ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος Ἰωάννου ἕως τῆς
ἡμέρας ἧς ἀνελήφθη ἀφ' ἡμῶν, μάρτυρα τῆς ἀναστά-
σεως αὐτοῦ σὺν ἡμῖν γενέσθαι ἕνα τούτων. 23 Καὶ ἔστη-
σαν δύο, Ἰωσὴφ τὸν καλούμενον Βαρσαββᾶν, ὃς ἐπεκλήθη
Ἰοῦστος, καὶ Μαθθίαν. 24 καὶ προσευξάμενοι εἶπαν Σὺ
Κύριε καρδιογνῶστα πάντων, ἀνάδειξον ὃν ἐξελέξω ἐκ
τούτων τῶν δύο ἕνα 25 λαβεῖν τὸν τόπον τῆς διακονίας
ταύτης καὶ ἀποστολῆς, ἀφ' ἧς παρέβη Ἰούδας πορευθῆ-
ναι εἰς τὸν τόπον τὸν ἴδιον. 26 καὶ ἔδωκαν κλήρους αὐ-
τοῖς, καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ Μαθθίαν, καὶ συγκατεψη-
φίσθη μετὰ τῶν ἕνδεκα ἀποστόλων.

2 1 Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς Πεντη-
κοστῆς ἦσαν πάντες ὁμοῦ ἐπὶ τὸ αὐτό· 2 καὶ ἐγένετο
ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς
βιαίας καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι,

---

19 καιˌ] pr ὃ TC : S*. D. | ιδιᾳ] *om HJC : B*S. D. lat Aug. | Ακελδαμαχ] Αχελδαμαχ T : SA 81. | 22 εως] *αχρι T : SA 104 1175s. f307. 1838. 1739 323. | 23.26 Μαθθιαν THWJC : (B*S*). D.] *Ματθιαν SVM : rel | 25 τοπον¹ THWSVJMC : BAC*Ψ sa bo. D 915. lat Aug.] κληρον s : rel. | 2 1 ομου THWSJM : BSAC* 326 81. 323. lat] om C : D. sa bo.; ομοθυμαδον sV : rel

viscera eius. 19 Et notum factum est omnibus ha-
bitantibus Hierusalem, ita ut appellaretur ager
ille lingua eorum Haceldama, hoc est ager sangui-
nis. 20 Scriptum est enim in libro Psalmorum:

Fiat commoratio eorum deserta,
et non sit qui inhabitet in ea,
et *episcopatum eius accipiat alter.*

21 Oportet ergo ex his viris qui nobiscum sunt
congregati in omni tempore quo intravit et exivit
inter nos Dominus Iesus, 22 incipiens a baptismate
Iohannis usque in diem qua assumptus est a nobis,
testem resurrectionis eius nobiscum fieri unum ex
istis. 23 Et statuerunt duos, Ioseph, qui vocabatur
Barsabas, qui cognominatus est Iustus, et Mat-
thiam. 24 Et orantes dixerunt: Tu, Domine, qui
corda nosti omnium, ostende quem elegeris ex his
duobus unum 25 accipere locum ministerii huius
et apostolatus, de que praevaricatus est Iudas, ut
abiret in locum suum. 26 Et dederunt sortes eis,
et cecidit sors super Matthiam, et adnumeratus
est cum undecim apostolis.

2, 1-13 Spiritus Sancti missio

1 Et cum complerentur dies Pentecostes, erant
omnes pariter in eodem loco; 2 et factus est re-
pente de caelo sonus tamquam advenientis spiritus
vehementis et replevit totam domum ubi erant

---

18 Mt 27,3-10; 2 P 2,15; Sir 10,9 | 20 Ps 68,26; 108,9 | 21 J 15,27 | 22 A 10,37; 2,32; 3,15; 4,33; 5,32; 10,41; 13,31; 26,22s | 24 1 Sm 16,7 | 26 Pr 16,33 | 1 Lv 23,15-21; A 4,31 | 2 1 P 1,12; J 3,8

3 καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός,
καὶ ἐκάθισεν ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν, 4 καὶ ἐπλήσθησαν
πάντες Πνεύματος Ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέραις
γλώσσαις καθὼς τὸ Πνεῦμα ἐδίδου ἀποφθέγγεσθαι αὐ-
τοῖς. 5 Ἦσαν δὲ εἰς Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι,
ἄνδρες εὐλαβεῖς ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν·
6 γενομένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης συνῆλθεν τὸ πλῆθος
καὶ συνεχύθη, ὅτι ἤκουον εἷς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ
λαλούντων αὐτῶν. 7 ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ ἐθαύμαζον
λέγοντες Οὐχὶ ἰδοὺ ἅπαντες οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες
Γαλιλαῖοι; 8 καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ
διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ᾗ ἐγεννήθημεν, 9 Πάρθοι καὶ Μῆδοι
καὶ Ἐλαμῖται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν,
Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν,
10 Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς
Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥω-
μαῖοι, 11 Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι, Κρῆτες καὶ Ἄρα-
βες, ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις
τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ; 12 ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ διη-
πόρουν, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες Τί θέλει τοῦτο εἶναι;
13 ἕτεροι δὲ διαχλευάζοντες ἔλεγον ὅτι Γλεύκους μεμε-
στωμένοι εἰσίν. 14 Σταθεὶς δὲ ὁ Πέτρος σὺν τοῖς ἕνδεκα
ἐπῆρεν τὴν φωνὴν αὐτοῦ καὶ ἀπεφθέγξατο αὐτοῖς

---

3 και εκαθισεν THWJM : BS 1175s. 88 915 *f*307. *d* sy.] εκαθισεν τε SVC : rel | 4 παντες THWJMC : B*SA 81. DE 88 915.] απαντες SV : rel | 5 εις ThW : S*A 1175. 88 915. 1827. 241.] εν *H*SVJMC : rel | 6 ηκουον] *ηκουσεν H : BS. 181 1874s. 241. 614.; ηκουεν S : C 33 81 sa. 467. 547 1311. 1739. lat sy. | 7 παντες TS : SAC 33 ssss sa bo. E 181 88 915, 467, 1, *f*1891. 1739, *f*1611. plur it (exc *g*) vg sy^p.h arm.] om HWVJMC : B rel | ουχι *H*WJ : B.; ουχ Th : S 1175s DE 88 915. 1827. 794.] ουκ SVMC : rel | απαντες TSMC : B^c SAC 096. D *f*307. 547, 522 1758s. 2298s.] παντες HWVJ : B* rel | 12 διηπορουν SVC] διηπορουντο THWJM : BSA 076.

sedentes. 3 Et apparuerunt illis dispertitae lin-
guae tamquam ignis, seditque supra singulos
eorum. 4 Et repleti sunt omnes Spiritu sancto et
coeperunt loqui variis linguis, prout Spiritus san-
ctus dabat eloqui illis. 5 Erant autem in Hierusa-
lem habitantes Iudaei, viri religiosi ex omni na-
tione quae sub caelo est. 6 Facta autem hac voce
convenit multitudo, et mente confusa est, quo-
niam audiebat unusquisque lingua sua illos lo-
quentes. 7 Stupebant autem omnes et mirabantur
dicentes: Nonne ecce omnes isti, qui loquuntur,
Galilaei sunt? 8 Et quomodo nos audivimus unus-
quisque linguam nostram, in qua nati sumus?
9 Parthi et Medi et Elamitae, et qui habitant Meso-
potamiam, Iudaeam et Cappadociam, Pontum et
Asiam, 10 Phrygiam, et Pamphyliam, Aegyptum
et partes Libyae quae est circa Cyrenen, et adve-
nae Romani, 11 Iudaei quoque et proselyti, Cretes
et Arabes: audivimus eos loquentes nostris linguis
magnalia Dei. 12 Stupebant autem omnes et mira-
bantur ad invicem dicentes: Quidnam vult hoc
esse? 13 Alii autem irridentes dicebant: quia Musto
pleni sunt isti.

2, 14-36 Petri oratio

14 Stans autem Petrus cum undecim levavit
vocem suam et locutus est eis:

---

3 Mt 3,11
4 A 10,44ss; 19,6; Mc 16,17; 1 C 12-14
13 Job 32,18s O'; 1 C 14,23

Ἄνδρες Ἰουδαῖοι καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἰερουσαλὴμ πάντες, τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω, καὶ ἐνωτίσασθε τὰ ῥήματά μου.
15 οὐ γὰρ ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε οὗτοι μεθύουσιν, ἔστιν γὰρ ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας,
16 ἀλλὰ τοῦτό ἐστιν τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ προφήτου Ἰωήλ·

17 Καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει ὁ Θεός,
ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα,
καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν,
καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται,
καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνυπνίοις ἐνυπνιασθήσονται·
18 καί γε ἐπὶ τοὺς δούλους μου καὶ ἐπὶ τὰς δούλας μου
ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου,
καὶ προφητεύσουσιν.
19 καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω
καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω,
αἷμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ.
20 ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος
καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα,
πρὶν ἐλθεῖν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ.
21 καὶ ἔσται πᾶς ὃς ἐὰν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα Κυρίου
σωθήσεται.

22 Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους· Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα ἀποδεδειγμένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι καὶ τέρασι καὶ σημείοις, οἷς ἐποίησεν δι' αὐτοῦ ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς αὐτοὶ οἴδατε,
23 τοῦτον τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ Θεοῦ ἔκδοτον διὰ χειρὸς ἀνόμων προσπήξαντες ἀνείλατε,
24 ὃν ὁ Θεὸς ἀνέστησεν λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου,

---

20 πριν *THSVJMC* : SAC 33 326ss. DE 88 915, 467, 1891. *f*1611. 383.] + η hW : B rel | ελθειν THWMC : BS*. D.] * + την SVJ : rel | και επιφανη] om T : S. D *g*. | 21 εαν] αν TSJC

Viri Iudaei, et qui habitatis Hierusalem universi, hoc vobis notum sit, et auribus percipite verba mea.
15 Non enim, sicut vos aestimatis, hi ebrii sunt, cum sit hora diei tertia;
16 sed hoc est quod dictum est per prophetam Ioel:

17 *Et erit in novissimis diebus, dicit Dominus,*
effundam de Spiritu meo super omnem carnem,
et prophetabunt filii vestri et filiae vestrae,
et iuvenes vestri visiones videbunt,
et seniores vestri somnia somniabunt.
18 *Et quidem super servos meos et super ancillas meas*
in diebus illis effundam de Spiritu meo, et prophetabunt;
19 *et dabo prodigia in caelo sursum,*
et signa in terra deorsum,
sanguinem et ignem et vaporem fumi.
20 *Sol convertetur in tenebras,*
et luna in sanguinem,
antequam veniat dies Domini magnus et manifestus.
21 *Et erit: omnis, quicumque invocaverit nomen Domini,*
salvus erit.

22 Viri Israhelitae, audite verba haec: Iesum Nazarenum, virum approbatum a Deo in vobis virtutibus et prodigiis et signis, quae fecit Deus per illum in medio vestri, sicut et vos scitis,
23 hunc definito consilio et praescientia Dei traditum per manus iniquorum affigentes interemistis;
24 quem Deus suscitavit, solutis doloribus inferni,

---

15 Job 32,11O'
16 Jl 2,28-32 (3,1-5)
17 R 5,5; Tt 3,6
19 A 5,12
20 Ap 6,12
21 R 10,13
22 J 3,2; 5,36
23 A 4,28; J 19,11; 1 P 1,20
24 A 3,15; Ps 17,6O'

καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ.
25 Δαυὶδ γὰρ λέγει εἰς αὐτόν

Προορώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός,
ὅτι ἐκ δεξιῶν μού ἐστιν, ἵνα μὴ σαλευθῶ.
26 διὰ τοῦτο ηὐφράνθη μου ἡ καρδία
καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου,
ἔτι δὲ καὶ ἡ σάρξ μου κατασκηνώσει ἐπ' ἐλπίδι,
27 ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ῞Αιδην
οὐδὲ δώσεις τὸν ῞Οσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν.
28 ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς,
πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου.

29 Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐξὸν εἰπεῖν μετὰ παρρησίας πρὸς
ὑμᾶς περὶ τοῦ πατριάρχου Δαυίδ, ὅτι καὶ ἐτελεύτησεν
καὶ ἐτάφη, καὶ τὸ μνῆμα αὐτοῦ ἔστιν ἐν ἡμῖν ἄχρι τῆς
ἡμέρας ταύτης. 30 προφήτης οὖν ὑπάρχων καὶ εἰδὼς ὅτι
ὅρκῳ ὤμοσεν αὐτῷ ὁ Θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ
καθίσαι ἐπὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ, 31 προϊδὼν ἐλάλησεν περὶ
τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ὅτι οὔτε ἐγκατελείφθη εἰς
῞Αιδην οὔτε ἡ σάρξ αὐτοῦ εἶδεν διαφθοράν. 32 τοῦτον
τὸν Ἰησοῦν ἀνέστησεν ὁ Θεός, οὗ πάντες ἡμεῖς ἐσμεν
μάρτυρες· 33 τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ Θεοῦ ὑψωθεὶς τήν τε
ἐπαγγελίαν τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου λαβὼν παρὰ τοῦ
Πατρὸς ἐξέχεεν τοῦτο ὃ ὑμεῖς καὶ βλέπετε καὶ ἀκούετε.
34 οὐ γὰρ Δαυὶδ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανούς, λέγει δὲ αὐτός

Εἶπεν Κύριος τῷ Κυρίῳ μου Κάθου ἐκ δεξιῶν μου,
35 ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.

---

25 κυριον] + μου TC : S. D. sy[p]. | 30 αυτου[1] THWsJM : Ψ 33. D[c]. lat sy[p] arm. Ir Eus Cyr.] + το κατα σαρκα αναστησειν τον Χριστον [SV](C) : (rel) | 31 ουτε[2] THSVJMC : SAC 33 326ss. D 181 f307, 467, 547 241 460. f1891. 1739s.] ουδε W : B rel | 33 και[1] T[H]WS[V]JMC : B. D 88 915. p.] om : rel | 34 κυριος THWMC : B*S*. D.] pr *ο SVJ : rel

iuxta quod impossibile erat teneri illum ab eo.
25 David enim dicit in eum:

Providebam Dominum in conspectu meo semper,
quoniam a dextris est mihi, ne commovear.
26 *Propter hoc laetatum est cor meum,*
et exsultavit lingua mea,
insuper et caro mea requiescet in spe,
27 *quoniam non derelinques animam meam in inferno,*
nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem.
28 *Notas mihi fecisti vias vitae,*
et replebis me iucunditate cum facie tua.

29 Viri fratres, liceat audenter dicere ad vos de
patriarcha David quoniam defunctus est et se-
pultus, et sepulcrum eius est apud nos usque in
hodiernum diem. 30 Propheta igitur cum esset et
sciret quia iureiurando *iurasset illi* Deus *de fructu*
lumbi eius sedere super sedem eius, 31 providens
locutus est de resurrectione Christi, quia *neque*
derelictus est in inferno, neque caro eius *vidit*
corruptionem. 32 Hunc Iesum resuscitavit Deus,
cuius omnes nos testes sumus. 33 Dextera igitur Dei
exaltatus, et promissione Spiritus sancti accepta
a Patre, effudit hunc, quem vos videtis et auditis.
34 Non enim David ascendit in caelum; dixit autem
ipse:

Dixit Dominus Domino meo. sede a dextris meis,
35 *donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.*

---

25 Ps 15,8-11
27 A 13-35
29 A 13,36; J 8,52; 3 Rg 2,10
30 Ps 131,11; 88,4s; 2 Sm 7,1 s
31 Ps 15,10
32 A 1,22
33 A 5,31; Phil 2,9; A 1,4
34 Ps 109,1; Mt 22,44

36 ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ὅτι καὶ Κύ-
ριον αὐτὸν καὶ Χριστὸν ἐποίησεν ὁ Θεός, τοῦτον τὸν
Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε. 37 Ἀκούσαντες δὲ κατε-
νύγησαν τὴν καρδίαν, εἶπόν τε πρὸς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς
λοιποὺς ἀποστόλους· Τί ποιήσωμεν, ἄνδρες ἀδελφοί;
38 Πέτρος δὲ πρὸς αὐτούς· Μετανοήσατε, φησίν, καὶ
βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ
εἰς ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν, καὶ λήψεσθε τὴν δωρεὰν
τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. 39 ὑμῖν γάρ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία
καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν καὶ πᾶσιν τοῖς εἰς μακράν, ὅσους
ἂν προσκαλέσηται Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν. 40 ἑτέροις τε
λόγοις πλείοσιν διεμαρτύρατο, καὶ παρεκάλει αὐτοὺς
λέγων· Σώθητε ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῆς σκολιᾶς ταύτης.
41 οἱ μὲν οὖν ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ ἐβαπτίσθη-
σαν, καὶ προσετέθησαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχαὶ ὡσεὶ
τρισχίλιαι· 42 ἦσαν δὲ προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν
ἀποστόλων καὶ τῇ κοινωνίᾳ, τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου καὶ ταῖς
προσευχαῖς. 43 Ἐγίνετο δὲ πάσῃ ψυχῇ φόβος· πολλὰ
δὲ τέρατα καὶ σημεῖα διὰ τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο ἐν Ἰε-
ρουσαλήμ· φόβος τε ἦν μέγας ἐπὶ πάντας. 44 καὶ πάν-
τες δὲ οἱ πιστεύσαντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ εἶχον
ἅπαντα κοινά, 45 καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις ἐπί-
πρασκον καὶ διεμέριζον αὐτὰ πᾶσιν, καθότι ἄν τις χρείαν

---

36 εποιησεν / ο Θεος THWVJM : BS 81 bo. 1838 467. 118. *g* vg^{cl} sy.] * ∽ SC : rel | 38 φησιν T[*S*]VMC : SAC 326ss. (D) 88 915 307. 226 460, 1739s. vg] om HWJ : B. 36. 1838. 218.; εφη (∽ ante προς) s : pler | 43 δε^{2} THWVJM : BS 81 bo. 1319.] om : D* 181. 1838. 69 218.; * τε SC : rel | εν Ιερουσαλημ T[*S*]V : SACΨ ssss. (D)E 88 915. 5 1838 467. 460. 242. 2147. *t*. vg. sy^{p}.] om HWsJMC : B rel | φοβος^{2}... παντας T[*S*]V : SAC 326s. 88 ∫307. 5 467. 460. 242. 2147. *t* vg.] om HWsJ MC : B rel | 44 και^{1} T[*S*]V : SACΨ 326s. 88. 5. 460. 242.] * om HWsJ MC : B rel | ησαν] om HW : B. *gp*. | και^{2}] om *H*W : B.

36 Certissime sciat ergo omnis domus Israhel, quia
et Dominum eum et Christum fecit Deus hunc
Iesum, quem vos crucifixistis.

2, 37-41 Hominum tria milia baptizantur

37 His autem auditis, compuncti sunt corde et
dixerunt ad Petrum et ad reliquos apostolos: Quid
faciemus, viri fratres? 38 Petrus vero ad illos:
Paenitentiam, inquit, agite, et baptizetur unusquis-
que vestrum in nomine Iesu Christi in remissio-
nem peccatorum vestrorum, et accipietis donum
Spiritus sancti. 39 Vobis enim est repromissio et
filiis vestris et omnibus, *qui longe sunt, quoscumque
advocaverit Dominus Deus noster*. 40 Aliis etiam
verbis plurimis testificatus est et exhortabatur
eos dicens: Salvamini a generatione ista prava.
41 Qui ergo receperunt sermonem eius, baptizati
sunt; et appositae sunt in die illa animae circiter
tria milia.

2, 42-47 Fidelium vita

42 Erant autem perseverantes in doctrina apo-
stolorum et communicatione fractionis panis et
orationibus. 43 Fiebat autem omni animae timor;
multa quoque prodigia et signa per apostolos in
Hierusalem fiebant, et metus erat magnus in
universis. 44 Omnes etiam qui credebant, erant
pariter et habebant omnia communia. 45 Posses-
siones et substantias vendebant, et dividebant illa
omnibus, prout cuique opus erat. 46 Cotidie

---

38 A 3,19; Mc 16,16; A 8,16; 10,48 | 39 Jl 2,32; Is 57,19 | 40 Dt 32,5; Ph 2,15 | 41 A 4,4; 5,14; 6,7 | 42 A 20,7; 27,35 43 A 5,12-16 | 44 A 4,32

εἶχεν. 46 καθ' ἡμέραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν
ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶντές τε κατ' οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον
τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας, 47 αἰνοῦν-
τες τὸν Θεὸν καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν.
ὁ δὲ Κύριος προσετίθει τοὺς σωζομένους καθ' ἡμέραν
ἐπὶ τὸ αὐτό.

3 1 Πέτρος δὲ καὶ Ἰωάννης ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν ἐπὶ
τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐνάτην. 2 καί τις ἀνὴρ
χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων ἐβαστάζετο, ὃν
ἐτίθουν καθ' ἡμέραν πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ τὴν λεγομέ-
νην Ὡραίαν τοῦ αἰτεῖν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰσπορευο-
μένων εἰς τὸ ἱερόν. 3 ὃς ἰδὼν Πέτρον καὶ Ἰωάννην μέλ-
λοντας εἰσιέναι εἰς τὸ ἱερὸν ἠρώτα ἐλεημοσύνην λαβεῖν.
4 ἀτενίσας δὲ Πέτρος εἰς αὐτὸν σὺν τῷ Ἰωάννῃ εἶπεν
Βλέψον εἰς ἡμᾶς. 5 ὁ δὲ ἐπεῖχεν αὐτοῖς προσδοκῶν τι
παρ' αὐτῶν λαβεῖν. 6 εἶπεν δὲ Πέτρος Ἀργύριον καὶ
χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι· ὃ δὲ ἔχω, τοῦτό σοι δίδωμι·
ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου περιπάτει.
7 καὶ πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἤγειρεν αὐτόν·
παραχρῆμα δὲ ἐστερεώθησαν αἱ βάσεις αὐτοῦ καὶ τὰ
σφυδρά, 8 καὶ ἐξαλλόμενος ἔστη, καὶ περιεπάτει, καὶ
εἰσῆλθεν σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερὸν περιπατῶν καὶ ἁλλόμε-
νος καὶ αἰνῶν τὸν Θεόν. 9 καὶ εἶδεν πᾶς ὁ λαὸς αὐτὸν
περιπατοῦντα καὶ αἰνοῦντα τὸν Θεόν· 10 ἐπεγίνωσκον δὲ

---

47 ημεραν THWsJM : BSAC 095 33 236 1175 81 sa bo. lat arm.] + τη εκκλησια [SV](C) : (rel) | 3 1 Πετρος δε THWSVJM : BSAC 326 1175 81 sa bo. 1319 69. 1891s 249. 1739. lat arm.] ᔕ s (C) : rel | 6 Ναζωραιου THWsJM : BS sa. D.] + εγειρε και [S]W(C) : rel | 7 σφυδρα THWVJM : B*S*AC*. 1827.] *σφυρα SC : rel | 10 ουτος] *αυτος TS : SAC 326 81. 1874 917 181 f307. 218. lat syp.

quoque perdurantes unanimiter in templo, et
frangentes circa domos panem, sumebant cibum
cum exsultatione et simplicitate cordis, 47 col-
laudantes Deum et habentes gratiam ad omnem
plebem. Dominus autem augebat qui salvi fierent
cotidie in idipsum.

3, 1-11 Claudus sanatur

1 Petrus autem et Iohannes ascendebant in
templum ad horam orationis nonam. 2 Et qui-
dam vir, qui erat claudus ex utero matris suae,
baiulabatur; quem ponebant cotidie ad portam
templi, quae dicitur speciosa, ut peteret eleemo-
synam ab introeuntibus in templum. 3 Is cum
vidisset Petrum et Iohannem incipientes introire
in templum, rogabat ut eleemosynam acciperet.
4 Intuens autem in eum Petrus cum Iohanne dixit:
Respice in nos. 5 At ille intendebat in eos sperans
se aliquid accepturum ab eis. 6 Petrus autem dixit:
Argentum et aurum non est mihi; quod autem
habeo, hoc tibi do: in nomine Iesu Christi Naza-
reni surge et ambula. 7 Et apprehensa manu eius
dextera, allevavit eum et protinus consolidatae
sunt bases eius et plantae. 8 Et exsiliens stetit
et ambulabat et intravit cum illis in templum
ambulans et exsiliens et laudans Deum. 9 Et vidit
omnis populus eum ambulantem et laudantem

---

1 A 10,3.9.30
2 A 14,8; J 9,1
4 A 14,9
6 A 3,16
7 A 9,34.41, 14,10
8 J 5,14

αὐτόν, ὅτι οὗτος ἦν ὁ πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην καθήμενος ἐπὶ τῇ Ὡραίᾳ Πύλῃ τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἐπλήσθησαν θάμβους καὶ ἐκστάσεως ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι αὐτῷ. [11] Κρατοῦντος δὲ αὐτοῦ τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰωάννην συνέδραμεν πᾶς ὁ λαὸς πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ Σολομῶντος ἔκθαμβοι. [12] ἰδὼν δὲ ὁ Πέτρος ἀπεκρίνατο πρὸς τὸν λαόν· Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, τί θαυμάζετε ἐπὶ τούτῳ, ἢ ἡμῖν τί ἀτενίζετε ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσιν τοῦ περιπατεῖν αὐτόν; [13] ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαὰκ καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ, ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ἐδόξασεν τὸν Παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς μὲν παρεδώκατε καὶ ἠρνήσασθε κατὰ πρόσωπον Πιλάτου, κρίναντος ἐκείνου ἀπολύειν· [14] ὑμεῖς δὲ τὸν Ἅγιον καὶ Δίκαιον ἠρνήσασθε, καὶ ᾐτήσασθε ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν, [15] τὸν δὲ Ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτείνατε, ὃν ὁ Θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, οὗ ἡμεῖς μάρτυρές ἐσμεν. [16] καὶ ἐπὶ τῇ πίστει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ τοῦτον, ὃν θεωρεῖτε καὶ οἴδατε, ἐστερέωσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἡ πίστις ἡ δι' αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὁλοκληρίαν ταύτην ἀπέναντι πάντων ὑμῶν. [17] καὶ νῦν, ἀδελφοί, οἶδα ὅτι κατὰ ἄγνοιαν ἐπράξατε, ὥσπερ καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν· [18] ὁ δὲ Θεὸς ἃ προκατήγγειλεν διὰ στόματος πάντων τῶν προφητῶν, παθεῖν τὸν Χριστὸν αὐτοῦ, ἐπλήρωσεν οὕτως. [19] μετανοήσατε οὖν καὶ ἐπιστρέψατε εἰς τὸ ἐξαλειφθῆναι ὑμῶν

---

13 ο Θεος[2.3] TSC : SAC 104ss bo. D 88 915 *f*307. 2147 257. *pl* vg arm Ir Chr.] om HWVJM : B rel | 16 επι] om H : BS* 81 arm. | 19 εις] προς THW : BS.

Deum. [10] Cognoscebant autem illum, quod ipse erat, qui ad eleemosynam sedebat ad speciosam portam templi, et impleti sunt stupore et extasi in eo, quod contigerat illi.

[11] Cum teneret autem Petrum et Iohannem, cucurrit omnis populus ad eos ad porticum, quae appellatur Salomonis, stupentes.

3, 12-26 **Petri sermo ad plebem**

[12] Videns autem Petrus respondit ad populum: Viri Israhelitae, quid miramini in hoc aut nos quid intuemini, quasi nostra virtute aut potestate fecerimus hunc ambulare? [13] *Deus Abraham et Deus Isaac et Deus Iacob, Deus patrum nostrorum, glorificavit Filium suum* Iesum, quem vos quidem tradidistis et negastis ante faciem Pilati, iudicante illo dimitti. [14] Vos autem sanctum et iustum negastis et petistis virum homicidam donari vobis, [15] auctorem vero vitae interfecistis, quem Deus suscitavit a mortuis, cuius nos testes sumus. [16] Et in fide nominis eius hunc, quem vos vidistis et nostis, confirmavit nomen eius; et fides, quae per eum est, dedit integram sanitatem istam in conspectu omnium vestrum. [17] Et nunc, fratres, scio quia per ignorantiam fecistis, sicut et principes vestri. [18] Deus autem, quae praenuntiavit per os omnium prophetarum pati Christum suum, sic implevit. [19] Paenitemini igitur et convertimini, ut

---

11 A 5,12; J 10,23
12 A 14,15
13 Ex 3,6.15; A 3,26
14 Mt 27,20s; L 23,15
15 A 2,23s; 5,31; 13,31; Hb 2,10
17 A 13,27; L 23,34; 1 T 1,13
18 L 24,27
19 A 2,38

τὰς ἁμαρτίας, 20 ὅπως ἂν ἔλθωσιν καιροὶ ἀναψύξεως ἀπὸ
προσώπου τοῦ Κυρίου καὶ ἀποστείλῃ τὸν προκεχειρισμέ-
νον ὑμῖν Χριστὸν Ἰησοῦν, 21 ὃν δεῖ οὐρανὸν μὲν δέξασθαι
ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως πάντων ὧν ἐλάλησεν ὁ
Θεὸς διὰ στόματος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος αὐτοῦ προφη-
τῶν. 22 Μωϋσῆς μὲν εἶπεν ὅτι Προφήτην ὑμῖν ἀναστή-
σει Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ·
αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς.
23 ἔσται δὲ πᾶσα ψυχὴ ἥτις ἐὰν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου
ἐκείνου ἐξολεθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ. 24 καὶ πάντες δὲ
οἱ προφῆται ἀπὸ Σαμουὴλ καὶ τῶν καθεξῆς ὅσοι ἐλάλη-
σαν καὶ κατήγγειλαν τὰς ἡμέρας ταύτας. 25 ὑμεῖς ἐστε
οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν καὶ τῆς διαθήκης ἧς διέθετο ὁ
Θεὸς πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν, λέγων πρὸς Ἀβραάμ·
Καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου ἐνευλογηθήσονται πᾶσαι αἱ πα-
τριαὶ τῆς γῆς. 26 ὑμῖν πρῶτον ἀναστήσας ὁ Θεὸς τὸν
Παῖδα αὐτοῦ ἀπέστειλεν αὐτὸν εὐλογοῦντα ὑμᾶς ἐν τῷ
ἀποστρέφειν ἕκαστον ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν. 4 1 Λα-
λούντων δὲ αὐτῶν πρὸς τὸν λαόν, ἐπέστησαν αὐτοῖς οἱ
ἱερεῖς καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι,
2 διαπονούμενοι διὰ τὸ διδάσκειν αὐτοὺς τὸν λαὸν καὶ
καταγγέλλειν ἐν τῷ Ἰησοῦ τὴν ἀνάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν,
3 καὶ ἐπέβαλον αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ ἔθεντο εἰς τήρησιν

---

22 ημων] om HWJ : B sa bo. *bp*.; υμων C : S^c^A 81. D 917 181 *f*307. 467, 1311 1319 2127 808 642 69, 1739s, 255 plur arm | 23 εαν] αν HC | 25 διεθετο / ο Θεος] * ꙍ HWJMC : B sa bo. D. *bp*. 1845. | υμων *H*WSVJM : BS^c^A 104sss. E 88 915 *f*307. 5 1827s. 69 547 808, 522, 1739s. vg^w^] ημων ThC : rel | ενευλογηθησονται] ευλογηθησονται H : B(A*)Ψ. *f*307. 1758ss. 1739s. 383. | 26 υμων] om [H] : B. | 4 1 ιερεις] * αρχιερεις *H* : BC. 467. arm.

deleantur peccata vestra, 20 ut, cum venerint
tempora refrigerii a conspectu Domini, et miserit
eum, qui praedicatus est vobis, Iesum Christum,
21 quem oportet quidem caelum suscipere usque
in tempora restitutionis omnium, quae locutus
est Deus per os sanctorum suorum a saeculo pro-
phetarum. 22 Moyses quidem dixit: quoniam *Pro-
phetam suscitabit vobis Dominus Deus vester de
fratribus vestris tamquam me, ipsum audietis iuxta
omnia quaecumque locutus fuerit* vobis. 23 *Erit
autem, omnis anima, quae non audierit prophetam
illum, exterminabitur de plebe.* 24 Et omnes pro-
phetae a Samuel et deinceps, qui locuti sunt,
annuntiaverunt dies istos. 25 Vos estis filii pro-
phetarum et testamenti, quod disposuit Deus ad
patres nostros dicens ad Abraham: *Et in semine
tuo benedicentur omnes familiae terrae.* 26 Vobis
primum Deus suscitans Filium suum misit eum
benedicentem vobis, ut convertat se unusquisque
a nequitia sua.

4, 1-7 Prima Ecclesiae persecutio

4 1 Loquentibus autem illis ad populum, su-
pervenerunt sacerdotes et magistratus templi et
sadducaei 2 dolentes quod docerent populum et
annuntiarent in Iesu resurrectionem ex mortuis,
3 et iniecerunt in eos manus et posuerunt eos in

---

21 A 1,11; Ap 10,7
22 Dt 18,15.19; A 7,37
23 Lv 23,29
24 A 10,43; Hb 11,32
25 R 15,8; Gn 22,18; G 3,8
26 A 13,46; 4,27.30
4,1 A 5,24ss; L 22,4.52
2 A 23,3.8
3 A 3,1

εἰς τὴν αὔριον· [4] ἦν γὰρ ἑσπέρα ἤδη. πολλοὶ δὲ τῶν
ἀκουσάντων τὸν λόγον ἐπίστευσαν, καὶ ἐγενήθη ὁ ἀριθμὸς
τῶν ἀνδρῶν ὡς χιλιάδες πέντε.
[5] Ἐγένετο δὲ ἐπὶ τὴν αὔριον συναχθῆναι αὐτῶν τοὺς
ἄρχοντας καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς γραμματεῖς ἐν
Ἱερουσαλήμ, [6] καὶ Ἄννας ὁ ἀρχιερεὺς καὶ Καϊάφας καὶ
Ἰωάννης καὶ Ἀλέξανδρος καὶ ὅσοι ἦσαν ἐκ γένους ἀρχ-
ιερατικοῦ, [7] καὶ στήσαντες αὐτοὺς ἐν τῷ μέσῳ ἐπυνθά-
νοντο Ἐν ποίᾳ δυνάμει ἢ ἐν ποίῳ ὀνόματι ἐποιήσατε
τοῦτο ὑμεῖς; [8] τότε Πέτρος πλησθεὶς Πνεύματος Ἁγίου
εἶπεν πρὸς αὐτούς Ἄρχοντες τοῦ λαοῦ καὶ πρεσβύτεροι
τοῦ Ἰσραήλ, [9] εἰ ἡμεῖς σήμερον ἀνακρινόμεθα ἐπὶ εὐερ-
γεσίᾳ ἀνθρώπου ἀσθενοῦς, ἐν τίνι οὗτος σέσῳσται, [10] γνω-
στὸν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν καὶ παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραήλ, ὅτι ἐν
τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃν ὑμεῖς
ἐσταυρώσατε, ὃν ὁ Θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, ἐν τούτῳ
οὗτος παρέστηκεν ἐνώπιον ὑμῶν ὑγιής. [11] οὗτός ἐστιν ὁ
λίθος ὁ ἐξουθενηθεὶς ὑφ' ὑμῶν τῶν οἰκοδόμων, ὁ γενόμε-
νος εἰς κεφαλὴν γωνίας. [12] καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ
ἡ σωτηρία· οὐδὲ γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρα-
νὸν τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς.
[13] Θεωροῦντες δὲ τὴν τοῦ Πέτρου παρρησίαν καὶ Ἰωάν-
νου, καὶ καταλαβόμενοι ὅτι ἄνθρωποι ἀγράμματοί εἰσιν
καὶ ἰδιῶται, ἐθαύμαζον, ἐπεγίνωσκόν τε αὐτοὺς ὅτι σὺν
τῷ Ἰησοῦ ἦσαν, [14] τόν τε ἄνθρωπον βλέποντες σὺν αὐτοῖς

---

4 ο] *om THW[S]JC : BS. D. | ως HWs]C : B. D. *f*1611.] om Ts : SA 1175s sa bo. 2147. *t* vg.; ωσει [*S*]V : rel | 5 εν HWSVJMC : BAΨ 33 326ss. DE 181 88 915 *f*307. 1827 467, 241, 1891. 1739. plur] εις T : S rel | 7 εποιησατε τουτο] ω T : S. E *b.* | 8 του Ισραηλ SVC] om THWJM : BSA 1175 sa bo. 88. vg. | 9 σεσῳσται] σεσωται T | 12 ημας] υμας W : B

custodiam in crastinum, erat enim iam vespera.
[4] Multi autem eorum qui audierant verbum, cre-
diderunt; et factus est numerus virorum quinque
milia.
[5] Factum est autem in crastinum, ut congre-
garentur principes eorum et seniores et scribae
in Hierusalem [6] et Annas princeps sacerdotum et
Caiphas et Iohannes et Alexander, et quotquot
erant de genere sacerdotali. [7] Et statuentes eos
in medio interrogabant: In qua virtute aut in quo
nomine fecistis hoc vos?

4, 8-12 Petri oratio in synedrio

[8] Tunc repletus Spiritu sancto Petrus dixit ad
eos: Principes populi et seniores, audite: [9] Si nos
hodie diiudicamur in benefacto hominis infirmi,
in quo iste salvus factus est, [10] notum sit omni-
bus vobis et omni plebi Israhel: quia in nomine
Domini nostri Iesu Christi Nazareni, quem vos
crucifixistis, quem Deus suscitavit a mortuis, in
hoc iste adstat coram vobis sanus. [11] Hic est *lapis,*
qui reprobatus est a vobis *aedificantibus, qui factus*
est in caput anguli. [12] Et non est in alio aliquo
salus; nec enim aliud nomen est sub caelo datum
hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri.

4, 13-22 Synedritae Apostolos comminati dimittunt

[13] Videntes autem Petri constantiam et Iohan-
nis, comperto quod homines essent sine litteris
et idiotae, admirabantur et cognoscebant eos quo-
niam cum Iesu fuerant. [14] Hominem quoque vi-

---

4 A 2,41 47; 6,7 | 5 A 5,21 | 7 Mt 21,23 | 8 A 2,4; Mt 10,19s | 10 A 3,6.13-16 | 11 Ps 117,22; Mt 21,42 | 12 Mt 1,21; 12,21; J 1,12. 14,6 | 14 A 3,8s

ἑστῶτα τὸν τεθεραπευμένον, οὐδὲν εἶχον ἀντειπεῖν.
15 κελεύσαντες δὲ αὐτοὺς ἔξω τοῦ συνεδρίου ἀπελθεῖν,
συνέβαλλον πρὸς ἀλλήλους 16 λέγοντες Τί ποιήσωμεν
τοῖς ἀνθρώποις τούτοις; ὅτι μὲν γὰρ γνωστὸν σημεῖον
γέγονεν δι' αὐτῶν, πᾶσιν τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλὴμ
φανερόν, καὶ οὐ δυνάμεθα ἀρνεῖσθαι· 17 ἀλλ' ἵνα μὴ ἐπὶ
πλεῖον διανεμηθῇ εἰς τὸν λαόν, ἀπειλῇ ἀπειλησώμεθα
αὐτοῖς μηκέτι λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ μηδενὶ ἀν-
θρώπων. 18 καὶ καλέσαντες αὐτοὺς παρήγγειλαν τὸ καθ-
όλου μὴ φθέγγεσθαι μηδὲ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ
Ἰησοῦ. 19 ὁ δὲ Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἀποκριθέντες εἶπον
πρὸς αὐτούς Εἰ δίκαιόν ἐστιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὑμῶν
ἀκούειν μᾶλλον ἢ τοῦ Θεοῦ, κρίνατε· 20 οὐ δυνάμεθα γὰρ
ἡμεῖς ἃ εἴδαμεν καὶ ἠκούσαμεν μὴ λαλεῖν. 21 οἱ δὲ προσ-
απειλησάμενοι ἀπέλυσαν αὐτούς, μηδὲν εὑρίσκοντες τὸ
πῶς κολάσωνται αὐτούς, διὰ τὸν λαόν, ὅτι πάντες ἐδόξα-
ζον τὸν Θεὸν ἐπὶ τῷ γεγονότι· 22 ἐτῶν γὰρ ἦν πλειόνων
τεσσεράκοντα ὁ ἄνθρωπος ἐφ' ὃν ἐγεγόνει τὸ σημεῖον
τοῦτο τῆς ἰάσεως. 23 Ἀπολυθέντες δὲ ἦλθον πρὸς τοὺς
ἰδίους καὶ ἀπήγγειλαν ὅσα πρὸς αὐτοὺς οἱ ἀρχιερεῖς καὶ
οἱ πρεσβύτεροι εἶπαν. 24 οἱ δὲ ἀκούσαντες ὁμοθυμαδὸν
ἦραν φωνὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ εἶπαν Δέσποτα, σὺ ὁ
Θεὸς ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασ-

17 απειλη WV⟨C⟩] om THSJM : BSA 326 1175 sa bo. D. 1891 s 1739 323. lat sy[p] arm. | 18 το] om THWJM : BS*. | του] om [H]W[ed] : B*. 431. 614 2147. | 22 εγεγονει SVMC] γεγονει THWJ | 24 ο Θεος [SV] C] om THWsJM : BSA bo. *l* vg.

dentes stantem cum eis, qui curatus fuerat,
nihil poterant contradicere. 15 Iusserunt autem
eos foras extra concilium secedere et conferebant
ad invicem dicentes: 16 Quid faciemus hominibus
istis? quoniam quidem notum signum factum est
per eos, omnibus habitantibus Hierusalem mani-
festum est, et non possumus negare. 17 Sed ne
amplius divulgetur in populum, comminemur eis,
ne ultra loquantur in nomine hoc ulli hominum.
18 Et vocantes eos denuntiaverunt ne omnino lo-
querentur neque docerent in nomine Iesu. 19 Petrus
vero et Iohannes respondentes dixerunt ad eos:
Si iustum est in conspectu Dei vos potius audire
quam Deum, iudicate; 20 non enim possumus quae
vidimus et audivimus non loqui. 21 At illi commi-
nantes dimiserunt eos, non invenientes, quomodo
punirent eos propter populum, quia omnes clarifi-
cabant id, quod factum fuerat, in eo quod acci-
derat. 22 Annorum enim erat amplius quadraginta
homo, in quo factum fuerat signum istud sani-
tatis.

4, 23-31 Ecclesiae precatio

23 Dimissi autem venerunt ad suos et annuntia-
verunt eis quanta ad eos principes sacerdotum et
seniores dixissent. 24 Qui cum audissent, unani-
miter levaverunt vocem ad Deum et dixerunt:
Domine, tu es qui *fecisti caelum et terram, mare*

15 A 5,34
16 J 11,47
17 A 5,28
19 A 5,29
20 A 22,15; 1 P 5,1; 2 P 1,16ss
24 Ex 20,11; Ps 145,6; Is 37,16; Jr 32,17; Ap 10,6

σαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, 25 ὁ Πνεύματι ἁγίῳ διὰ στό-
ματος τοῦ πατρὸς ἡμῶν Δαυὶδ παιδός σου εἰπών

Ἵνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη
καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά;
26 παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς
καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ
κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ.

27 συνήχθησαν γὰρ ἐπ' ἀληθείας ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐπὶ
τὸν ἅγιον Παῖδά σου Ἰησοῦν, ὃν ἔχρισας, Ἡρῴδης τε
καὶ Πόντιος Πιλᾶτος σὺν ἔθνεσιν καὶ λαοῖς Ἰσραήλ,
28 ποιῆσαι ὅσα ἡ χείρ σου καὶ ἡ βουλή σου προώρισεν
γενέσθαι. 29 καὶ τὰ νῦν, Κύριε, ἔπιδε ἐπὶ τὰς ἀπειλὰς
αὐτῶν, καὶ δὸς τοῖς δούλοις σου μετὰ παρρησίας πάσης
λαλεῖν τὸν λόγον σου, 30 ἐν τῷ τὴν χεῖρά σου ἐκτείνειν σε
εἰς ἴασιν καὶ σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τοῦ ὀνόμα-
τος τοῦ ἁγίου Παιδός σου Ἰησοῦ. 31 καὶ δεηθέντων αὐ-
τῶν ἐσαλεύθη ὁ τόπος ἐν ᾧ ἦσαν συνηγμένοι, καὶ ἐπλή-
σθησαν ἅπαντες τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἐλάλουν τὸν
λόγον τοῦ Θεοῦ μετὰ παρρησίας.

32 Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν καρδία καὶ
ψυχὴ μία, καὶ οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν
ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς πάντα κοινά. 33 καὶ δυνάμει

---

25 πνευματι αγιῳ : 2298. vg. Voc-gent.; εν πν. αγ. : 927 242. bo sy aeth.] δια πνευματος αγιου THSVMC, [πν. αγ.] J : BSAΨ 33sss sa. DE 88 915 f307, 1827 467, 1891s. 1739, 1108. arm. Ir.; om W : rel | δια W[J] : codd qui om πνευ. αγ.; δια του [M]C : D lat sy bo.] om THSV : codd qui habent πνευ. αγιου | στοματος] + λαλησας C : D (qui post om ειπων) | του πατρος ημων THWSV[SM] : BSAΨ 33ss .1175 sa bo. E 88 915 f307. 1827 467 927s. 1891 242. 1739ss. 1108. lat syh arm] om C : rel | πνευματι αγιῳ δια στοματος / του πατρος ημων : (D dg sa) vg. (Ir Lcfr) Voc-gent.] ∽ THWSVJM : rel | 28 σου²] om HWM : BA* 1175. 467. 242. 1739 323. e*g arm | 30 σου¹ TSVC : p45...] om HWJM : B(A) 1175. dg. | 32 καρδια — ψυχη THWsJMC : **BSA 1175. D. (460). 2298. arm] pr η — η (S)V : rel | παντα HWJ**

et omnia, quae in eis sunt, 25 qui Spiritu sancto
per os patris nostri David pueri tui dixisti:

Quare fremuerunt gentes,
et populi meditati sunt inania?
26 *Adstiterunt reges terrae,*
et principes convenerunt in unum
adversus Dominum et adversus Christum eius.

27 *Convenerunt* enim vere in civitate ista adversus
sanctum puerum tuum Iesum, *quem unxisti*, He-
rodes et Pontius Pilatus cum *gentibus et populis*
Israhel, 28 facere quae manus tua et consilium
tuum decreverunt fieri. 29 Et nunc, Domine, respi-
ce in minas eorum et da servis tuis cum omni
fiducia loqui verbum tuum, 30 in eo quod manum
tuam extendas ad sanitates et signa et prodigia
fieri per nomen sancti Filii tui Iesu. 31 Et cum
orassent, motus est locus, in quo erant congregati,
et repleti sunt omnes Spiritu sancto et loqueban-
tur verbum Dei cum fiducia.

4, 32-37 «Cor unum et anima una»

32 Multitudinis autem credentium erat cor unum
et anima una, nec quisquam eorum, quae posside-
bat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis
omnia communia. 33 Et virtute magna reddebant

---

25 Ps 2,1s
27 L 23,12
28 A 2,23
29 E 6,19
31 A 2,2ss; 16,26; 5,42
32 A 2,14; J 17,21
33 A 1,22; 2,47

μεγάλῃ ἀπεδίδουν τὸ μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι τῆς ἀνα-
στάσεως τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ
πάντας αὐτούς. [34] οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ἦν ἐν αὐτοῖς·
ὅσοι γὰρ κτήτορες χωρίων ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες
ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομένων [35] καὶ ἐτίθουν
παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων· διεδίδοτο δὲ ἑκάστῳ
καθότι ἄν τις χρείαν εἶχεν. [36] Ἰωσὴφ δὲ ὁ ἐπικληθεὶς
Βαρναβᾶς ἀπὸ τῶν ἀποστόλων, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμε-
νον Υἱὸς παρακλήσεως, Λευίτης, Κύπριος τῷ γένει,
[37] ὑπάρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ, πωλήσας ἤνεγκεν τὸ χρῆμα
καὶ ἔθηκεν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.

5 [1] Ἀνὴρ δέ τις Ἀνανίας ὀνόματι σὺν Σαπφίρῃ τῇ
γυναικὶ αὐτοῦ ἐπώλησεν κτῆμα, [2] καὶ ἐνοσφίσατο ἀπὸ
τῆς τιμῆς, συνειδυίης καὶ τῆς γυναικός, καὶ ἐνέγκας
μέρος τι παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων ἔθηκεν.
[3] εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος Ἀνανία, διὰ τί ἐπλήρωσεν ὁ Σατα-
νᾶς τὴν καρδίαν σου, ψεύσασθαί σε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον
καὶ νοσφίσασθαι ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου; [4] οὐχὶ μένον
σοὶ ἔμενεν καὶ πραθὲν ἐν τῇ σῇ ἐξουσίᾳ ὑπῆρχεν; τί ὅτι
ἔθου ἐν τῇ καρδίᾳ σου τὸ πρᾶγμα τοῦτο; οὐκ ἐψεύσω ἀν-
θρώποις ἀλλὰ τῷ Θεῷ. [5] ἀκούων δὲ ὁ Ἀνανίας τοὺς
λόγους τούτους πεσὼν ἐξέψυξεν· καὶ ἐγένετο φόβος
μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας. [6] ἀναστάντες δὲ οἱ
νεώτεροι συνέστειλαν αὐτὸν καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν.
[7] Ἐγένετο δὲ ὡς ὡρῶν τριῶν διάστημα καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ

MC : $\mathfrak{p}^{8}$ $\mathfrak{p}^{45}$ B. D.] απαντα TSV : rel | 33 του κυριου Ιησου] + Χρι-
στου C : DE. 467. 808 1522 241. *f*1891. 1739. 257. arm.; ∽ Ι. Χ.
του κυρ. T : SA 1175. (*f*307). 1831[c]. vg[w]. | της αναστασεως / του κυρ.
Ι. TSVJC : $\mathfrak{p}^{45}$...] ∽ HWM : B. | 37 παρα] προς TWM : S. E *f*307. |
5 1 Σαπφιρῃ] Σαπφιρᾳ W(C) | 2 συνειδυιης] συνειδυιας SC

apostoli testimonium resurrectionis Iesu Christi
Domini nostri; et gratia magna erat in omnibus
illis. [34] Neque enim quisquam egens erat inter
illos. Quótquot enim possessores agrorum aut do-
morum erant vendentes afferebant pretia eorum,
quae vendebant [35] et ponebant ante pedes aposto-
lorum. Dividebatur autem singulis prout cuique
opus erat. [36] Ioseph autem, qui cognominatus est
Barnabas ab apostolis, quod est interpretatum
Filius consolationis, Levites, Cyprius genere, [37] cum
haberet agrum, vendidit eum et attulit pretium
et posuit ante pedes apostolorum.

5, 1-11 Ananiae et Sapphirae mendacium punitur

[1] Vir autem quidam nomine Ananias cum
Saphira uxore sua vendidit agrum [2] et fraudavit
de pretio agri, conscia uxore sua, et afferens
partem quamdam ad pedes apostolorum posuit.
[3] Dixit autem Petrus: Anania, cur tentavit sata-
nas cor tuum, mentiri te Spiritui sancto et fraudare
de pretio agri? [4] Nonne manens tibi manebat et
venundatum in tua erat potestate? Quare posuisti
in corde tuo hanc rem? Non es mentitus hominibus,
sed Deo. [5] Audiens autem Ananias haec verba
cecidit et exspiravit. Et factus est timor magnus
super omnes, qui audierunt. [6] Surgentes autem
iuvenes amoverunt eum et efferentes sepelierunt.
[7] Factum est autem quasi horarum trium spatium,

34 A 2,45
35 A 5,2
36 A 9,27; 11,22.30; 12,25; 13,1-15,39; 1 C 9,6; G 2,1-13; C 4,10
2 A 4,35.37
5 A 5,11; 19,17
6 Lv 10,45

μὴ εἰδυῖα τὸ γεγονὸς εἰσῆλθεν. 8 ἀπεκρίθη δὲ πρὸς αὐ-
τὴν ὁ Πέτρος Εἰπέ μοι, εἰ τοσούτου τὸ χωρίον ἀπέδοσθε;
ἡ δὲ εἶπεν Ναί, τοσούτου. 9 ὁ δὲ Πέτρος πρὸς αὐτήν
Τί ὅτι συνεφωνήθη ὑμῖν πειράσαι τὸ Πνεῦμα Κυρίου;
ἰδοὺ οἱ πόδες τῶν θαψάντων τὸν ἄνδρα σου ἐπὶ τῇ θύρᾳ
καὶ ἐξοίσουσίν σε. 10 ἔπεσεν δὲ παραχρῆμα πρὸς τοὺς
πόδας αὐτοῦ καὶ ἐξέψυξεν· εἰσελθόντες δὲ οἱ νεανίσκοι
εὗρον αὐτὴν νεκράν, καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν πρὸς τὸν
ἄνδρα αὐτῆς. 11 Καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐφ' ὅλην τὴν
ἐκκλησίαν καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα.

12 Διὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο σημεῖο
καὶ τέρατα πολλὰ ἐν τῷ λαῷ· καὶ ἦσαν ὁμοθυμαδὸν
ἅπαντες ἐν τῇ στοᾷ Σολομῶντος· 13 τῶν δὲ λοιπῶν
οὐδεὶς ἐτόλμα κολλᾶσθαι αὐτοῖς, ἀλλ' ἐμεγάλυνεν αὐτοὺς
ὁ λαός· 14 μᾶλλον δὲ προσετίθεντο πιστεύοντες τῷ Κυρίῳ,
πλήθη ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν· 15 ὥστε καὶ εἰς τὰς πλα-
τείας ἐκφέρειν τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τιθέναι ἐπὶ κλιναρίων
καὶ κραβάττων, ἵνα ἐρχομένου Πέτρου κἂν ἡ σκιὰ ἐπι-
σκιάσῃ τινὶ αὐτῶν. 16 συνήρχετο δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν
πέριξ πόλεων Ἰερουσαλήμ, φέροντες ἀσθενεῖς καὶ ὀχλου-
μένους ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων, οἵτινες ἐθεραπεύον-
το ἅπαντες.

17 Ἀναστὰς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάντες οἱ σὺν αὐτῷ, ἡ
οὖσα αἵρεσις τῶν Σαδδουκαίων, ἐπλήσθησαν ζήλου, 18 καὶ

8 ο] om THW[S]JM : BSA 1175. 36. 1827. 241 642. 2147. | 10 προς¹ THWSVJMC : BSA 1175. D 915 1838, 2147. p. Ωρ.] παρα s : pler | 12 απαντες] παντες HWJ : BA. E. 2298. | 15 επισκιαση] επισκιασει H | 16 πολεων THWsVJM : BSA. 927 429. 2147. lat sy.] + εις [S]C : [illegible]

et uxor ipsius / nesciens quod factum fuerat in-
troivit. 8 Dixit autem ei Petrus: Dic mihi mulier,
si tanti agrum vendidistis? At illa dixit: Etiam
tanti. 9 Petrus autem ad eam: Quid utique con-
venit vobis tentare Spiritum Domini? Ecce pedes
eorum, qui sepelierunt virum tuum ad ostium et
efferent te. 10 Confestim cecidit ante pedes eius
et exspiravit. Intrantes autem iuvenes invenerunt
illam mortuam, et extulerunt et sepelierunt ad
virum suum. 11 Et factus est timor magnus in
universa ecclesia et in omnes, qui audierunt haec.

5, 12-16 **Ecclesiae incrementa**

12 Per manus autem apostolorum fiebant signa
et prodigia multa in plebe. Et erant unanimiter
omnes in porticu Salomonis. 13 Ceterorum autem
nemo audebat se coniungere illis, sed magnificabat
eos populus. 14 Magis autem augebatur creden-
tium in Domino multitudo virorum ac mulierum,
15 ita ut in plateas eicerent infirmos et ponerent
in lectulis ac grabatis, ut, veniente Petro, saltem
umbra illius obumbraret quemquam illorum et
liberarentur ab infirmitatibus suis. 16 Concurrebat
autem et multitudo vicinarum civitatum Hierusa-
lem afferentes aegros et vexatos a spiritibus immun-
dis; qui curabantur omnes.

5, 17-26 **Nova persecutio**

17 Exsurgens autem princeps sacerdotum et
omnes qui cum illo erant, quae est haeresis sad-
ducaeorum, repleti sunt zelo 18 et iniecerunt

11 A 5,5; 19,17 | 12 A 2,19; 4,30; 6,8; 8,7; 14,3; 19,1 s | 13 A 3,11 | 14 A 2,47 | 15 A 19,12 | 17 A 4,1-6; 13,45

ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους καὶ ἔθεντο
αὐτοὺς ἐν τηρήσει δημοσίᾳ. 19 Ἄγγελος δὲ Κυρίου διὰ
νυκτὸς ἤνοιξε τὰς θύρας τῆς φυλακῆς ἐξαγαγών τε αὐ-
τοὺς εἶπεν 20 Πορεύεσθε καὶ σταθέντες λαλεῖτε ἐν τῷ
ἱερῷ τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης. 21 ἀκού-
σαντες δὲ εἰσῆλθον ὑπὸ τὸν ὄρθρον εἰς τὸ ἱερὸν καὶ ἐδίδα-
σκον. Παραγενόμενος δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ συνε-
κάλεσαν τὸ συνέδριον καὶ πᾶσαν τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν
Ἰσραήλ, καὶ ἀπέστειλαν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀχθῆναι
αὐτούς. 22 οἱ δὲ παραγενόμενοι ὑπηρέται οὐχ εὗρον
αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ· ἀναστρέψαντες δὲ ἀπήγγειλαν
23 λέγοντες ὅτι Τὸ δεσμωτήριον εὕρομεν κεκλεισμένον ἐν
πάσῃ ἀσφαλείᾳ καὶ τοὺς φύλακας ἑστῶτας ἐπὶ τῶν θυ-
ρῶν, ἀνοίξαντες δὲ ἔσω οὐδένα εὕρομεν. 24 ὡς δὲ ἤκου-
σαν τοὺς λόγους τούτους ὅ τε στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ
οἱ ἀρχιερεῖς, διηπόρουν περὶ αὐτῶν τί ἂν γένοιτο τοῦτο.
25 παραγενόμενος δέ τις ἀπήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι Ἰδοὺ οἱ
ἄνδρες, οὓς ἔθεσθε ἐν τῇ φυλακῇ, εἰσὶν ἐν τῷ ἱερῷ ἑστῶ-
τες καὶ διδάσκοντες τὸν λαόν. 26 Τότε ἀπελθὼν ὁ στρατ-
ηγὸς σὺν τοῖς ὑπηρέταις ἤγαγεν αὐτούς, οὐ μετὰ βίας,
ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν, μὴ λιθασθῶσιν· 27 ἀγαγόντες δὲ
αὐτοὺς ἔστησαν ἐν τῷ συνεδρίῳ. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς
ὁ ἀρχιερεὺς 28 λέγων Οὐ παραγγελίᾳ παρηγγείλαμεν ὑμῖν
μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ, καὶ ἰδοὺ πεπληρώ-

18 χειρας THWsJMC : p[45] BSA 1175. D 181 88 915 431 *f*307, 467. pc vg sy[p] arm.] + αυτων [*S*V] : rel | 19 ηνοιξε HWsVJM, ανεωξεν C] *ανοιξας T*S* : SA 1175 sa. 1898 181 915 *f*307. 460. vg. | τε] δε W : B. 1838. | 23 το THWsJC : BSA. D, 1838. 242. *f*1611. 1765. *eh* sy arm.] + μεν [*S*]VM : rel | 26 ηγαγεν] *ηγεν THWM : BS. D[c] 88 915. *d.* | 28 ου — ; SC] om —. THWVJM : BS*A 1175.bo. 547. *dg* vg.

manus in apostolos et posuerunt eos in custodia
publica. 19 Angelus autem Domini per noctem
aperiens ianuas carceris et educens eos dixit:
20 Ite, et stantes loquimini in templo plebi omnia
verba vitae huius. 21 Qui cum audissent, intrave-
runt diluculo in templum et docebant. Adveniens
autem princeps sacerdotum et qui cum eo erant
convocaverunt concilium et omnes seniores filio-
rum Israhel, et miserunt ad carcerem ut adduce-
rentur. 22 Cum autem venissent ministri, et aperto
carcere non invenissent illos, reversi nuntiaverunt
dicentes: 23 Carcerem quidem invenimus clausum
cum omni diligentia et custodes stantes ante
ianuas, aperientes autem neminem intus inveni-
mus. 24 Ut autem audierunt hos sermones magi-
stratus templi et principes sacerdotum, ambige-
bant de illis quidnam fieret. 25 Adveniens autem
quidam nuntiavit eis: quia Ecce viri, quos posuistis
in carcerem, sunt in templo stantes et docentes
populum.
26 Tunc abiit magistratus cum ministris et ad-
duxit illos sine vi; timebant enim populum ne lapi-
darentur.

5, 26-28 **Apostoli ad synedrium trahuntur**

27 Et cum adduxissent illos, statuerunt in con-
cilio. Et interrogavit eos princeps sacerdotum
dicens: 28 Praecipiendo praecepimus vobis ne do-
ceretis in nomine isto, et ecce replestis Hierusa-

19 A 12,7
20 A 7,38
21 A 4,5
24 A 4,1
28 A 4,18; Mt 27,25

κατε τὴν Ἱερουσαλὴμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν, καὶ βούλεσθε
ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου;
29 ἀποκριθεὶς δὲ Πέτρος καὶ οἱ ἀπόστολοι εἶπαν Πειθ-
αρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις. 30 ὁ Θεὸς τῶν
πατέρων ἡμῶν ἤγειρεν Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς διεχειρίσασθε
κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου: 31 τοῦτον ὁ Θεὸς Ἀρχηγὸν καὶ
Σωτῆρα ὕψωσεν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ τοῦ δοῦναι μετάνοιαν τῷ
Ἰσραὴλ καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. 32 καὶ ἡμεῖς ἐσμεν μάρτυρες
τῶν ῥημάτων τούτων, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὃ ἔδωκεν
ὁ Θεὸς τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ. 33 οἱ δὲ ἀκούσαντες
διεπρίοντο καὶ ἐβουλεύοντο ἀνελεῖν αὐτούς. 34 Ἀναστὰς
δέ τις ἐν τῷ συνεδρίῳ Φαρισαῖος ὀνόματι Γαμαλιήλ, νο-
μοδιδάσκαλος τίμιος παντὶ τῷ λαῷ, ἐκέλευσεν ἔξω βραχὺ
τοὺς ἀνθρώπους ποιῆσαι, 35 εἶπέν τε πρὸς αὐτούς Ἄν-
δρες Ἰσραηλῖται, προσέχετε ἑαυτοῖς ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις
τούτοις τί μέλλετε πράσσειν. 36 πρὸ γὰρ τούτων τῶν
ἡμερῶν ἀνέστη Θευδᾶς, λέγων εἶναί τινα ἑαυτόν, ᾧ
προσεκλίθη ἀνδρῶν ἀριθμὸς ὡς τετρακοσίων· ὃς ἀνῃρέ-
θη, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ διελύθησαν καὶ ἐγέ-
νοντο εἰς οὐδέν. 37 μετὰ τοῦτον ἀνέστη Ἰούδας ὁ Γαλι
λαῖος ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἀπογραφῆς καὶ ἀπέστησεν
λαὸν ὀπίσω αὐτοῦ κἀκεῖνος ἀπώλετο, καὶ πάντες ὅσοι
ἐπείθοντο αὐτῷ διεσκορπίσθησαν. 38 καὶ τὰ νῦν λέγω
ὑμῖν, ἀπόστητε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων καὶ ἄφετε

31 του T[H]WM : BS*: 915.] *om SVJC : **p**[45] rel | 32 **εσμεν** *TH*S VJMC : SA 1175. D* 1898 181 88 915, 547s, 614 2147. sy[p] vg.] **εν αυτῳ** **h** : B. Ir.; + **αυτῳ** hW : 69*. 1518.; + **εν αυτῳ** : *f* 1891. 1739s. 1765.: + **αυτου** : rel | ὃ *TH*WSVJMC : **p**[45]...] om h : B sa bo. | 33 **εβου-λευοντο**] εβουλοντο HWVJ : BAΨ 104 sa bo. E 431. 1838. 1522. 2138. 614s. arm. | 34 **ανθρωπους** THWsVJM : **p**[45] BSA bo. 5. *p* vg arm.] αποστολους *S*C : rel | 37 **λαον** THWSJM : BSA* 1175. 88 915. *d* vg.] + **πολυν** C : C. D *gp*.; + **ικανον** V : (rel) | 38 **τα**] om [H] : B*. E. | **αφετε** THWsVJM : BSACΨ 1175. 88 915.] **εασατε** *S*C : **rel**

lem doctrina vestra et vultis inducere super nos
sanguinem hominis istius.

5, 29-32 Petri oratio

29 Respondens autem Petrus et apostoli dixerunt·
Oboedire oportet Deo magis quam hominibus
30 Deus patrum nostrorum suscitavit Iesum, quem
vos interemistis, *suspendentes in ligno*. 31 Hunc
principem et salvatorem Deus exaltavit dextera
sua ad dandam paenitentiam Israheli et remissio-
nem peccatorum. 32 Et nos sumus testes horum
verborum et Spiritus sanctus, quem dedit Deus
omnibus oboedientibus sibi.

5, 33-39 Gamalielis verba

33 Haec cum audissent, dissecabantur et cogi-
tabant interficere illos. 34 Surgens autem quidam
in concilio pharisaeus nomine Gamaliel, legisdoctor
honorabilis universae plebi, iussit foras ad breve
homines fieri dixitque ad illos: 35 Viri Israhelitae
attendite vobis super hominibus istis quid acturi
sitis. 36 Ante hos enim dies exstitit Theodas dicens
se esse aliquem, cui consensit numerus virorum
circiter quadringentorum; qui occisus est, et omnes,
qui credebant ei, dissipati sunt et redacti ad ni-
hilum 37 Post hunc exstitit Iudas Galilaeus in
diebus professionis et avertit populum post se,
et ipse periit et omnes, quotquot consenserunt ei,
dispersi sunt. 38 Et nunc itaque dico vobis, disce-
dite ab hominibus istis et sinite illos, quoniam

29 A 4,19; Dn 3,18 | **30** A 2,23; G 3,13, Dt 21,22 | **31** A 2. 33; 10,43; 13,38 | **32** A 1,22, L 24,48; J 7,39, 15,26s | **33** A 7, 54 | **34** A 22,3; 4,15 | **36** A 21,38 | **37** L 2,2 | **38** Mt 15,13

αὐτούς· ὅτι ἐὰν ᾖ ἐξ ἀνθρώπων ἡ βουλὴ αὕτη ἢ τὸ ἔργον τοῦτο, καταλυθήσεται· 39 εἰ δὲ ἐκ Θεοῦ ἐστιν, οὐ δυνήσεσθε καταλῦσαι αὐτούς, μή ποτε καὶ θεομάχοι εὑρεθῆτε. ἐπείσθησαν δὲ αὐτῷ, 40 καὶ προσκαλεσάμενοι τοὺς ἀποστόλους δείραντες παρήγγειλαν μὴ λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἀπέλυσαν αὐτούς. 41 Οἱ μὲν οὖν ἐπορεύοντο χαίροντες ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου, ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος ἀτιμασθῆναι· 42 πᾶσάν τε ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ κατ' οἶκον οὐκ ἐπαύοντο διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν.

6 1 Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις πληθυνόντων τῶν μαθητῶν ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους, ὅτι παρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν. 2 προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν εἶπαν Οὐκ ἀρεστόν ἐστιν ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ διακονεῖν τραπέζαις. 3 ἐπισκέψασθε οὖν, ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἑπτὰ πλήρεις Πνεύματος καὶ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης· 4 ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν. 5 καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλήθους, καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον, ἄνδρα πλήρη πίστεως καὶ Πνεύματος Ἁγίου,

40 αυτους [*S*]C] om THWsVJM : BSAC 1175 sa bo. | 6 3 ουν] δε T*H*WM : BS.; δη [h]J : A. | πνευματος THWSMC : p8 BS 1175. D. *f*1611. 614 *gp* vg syh.] + αγιου [VJ] : rel | 5 πληρη] πληρης hSC

si est ex hominibus consilium hoc aut opus, dissolvetur; 39 si vero ex Deo est, non poteritis dissolvere illud, ne forte et Deo repugnare inveniamini. Consenserunt autem illi.

5, 40-42 Iterum Apostoli dimittuntur

40 Et convocantes apostolos, caesis denuntiaverunt, ne omnino loquerentur in nomine Iesu, et dimiserunt eos. 41 Et illi quidem ibant gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. 42 Omni autem die non cessabant in templo et circa domos docentes et evangelizantes Christum Iesum.

6, 1-7 Septem diaconorum electio

1 In diebus autem illis, crescente numero discipulorum, factum est murmur Graecorum adversus Hebraeos, eo quod despicerentur in ministerio cotidiano viduae eorum. 2 Convocantes autem duodecim multitudinem discipulorum dixerunt: Non est aequum nos derelinquere verbum Dei et ministrare mensis. 3 Considerate ergo, fratres, viros ex vobis boni testimonii septem plenos Spiritu sancto et sapientia, quos constituamus super hoc opus. 4 Nos vero orationi et ministerio verbi instantes erimus. 5 Et placuit sermo coram omni multitudine, et elegerunt Stephanum, virum plenum fide et Spiritu sancto, et Philippum et

41 Mt 5,10s; 1 Th 2,13s; Hb 10,33s; 1 P 4,13
42 A 18,5
6,1 A 4,35
2 Ex 18,17-23
3 1 T 3,7s
4 A 2,42
5 A 8,5-40: 21,8

καὶ Φίλιππον καὶ Πρόχορον καὶ Νικάνορα καὶ Τίμωνα καὶ
Παρμενᾶν καὶ Νικόλαον προσήλυτον Ἀντιοχέα, [6] οὓς
ἔστησαν ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων, καὶ προσευξάμενοι
ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας.

[7] Καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ηὔξανεν, καὶ ἐπληθύνετο ὁ
ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἐν Ἰερουσαλὴμ σφόδρα, πολύς τε
ὄχλος τῶν ἱερέων ὑπήκουον τῇ πίστει.

[8] Στέφανος δὲ πλήρης χάριτος καὶ δυνάμεως ἐποίει
τέρατα καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ. [9] ἀνέστησαν δέ
τινες τῶν ἐκ τῆς συναγωγῆς τῆς λεγομένης Λιβερτίνων
καὶ Κυρηναίων καὶ Ἀλεξανδρέων καὶ τῶν ἀπὸ Κιλικίας
καὶ Ἀσίας συζητοῦντες τῷ Στεφάνῳ, [10] καὶ οὐκ ἴσχυον
ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ Πνεύματι ᾧ ἐλάλει. [11] τότε
ὑπέβαλον ἄνδρας λέγοντας ὅτι Ἀκηκόαμεν αὐτοῦ λα-
λοῦντος ῥήματα βλάσφημα εἰς Μωϋσῆν καὶ τὸν Θεόν·
[12] συνεκίνησάν τε τὸν λαὸν καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ
τοὺς γραμματεῖς, καὶ ἐπιστάντες συνήρπασαν αὐτὸν καὶ
ἤγαγον εἰς τὸ συνέδριον, [13] ἔστησάν τε μάρτυρας ψευδεῖς
λέγοντας Ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐ παύεται λαλῶν ῥήματα
κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου τούτου καὶ τοῦ νόμου· [14] ἀκη-
κόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος
οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη ἃ
παρέδωκεν ἡμῖν Μωϋσῆς. [15] καὶ ἀτενίσαντες εἰς αὐτὸν
πάντες οἱ καθεζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ εἶδον τὸ πρόσ-

9 της λεγομενης HWSVJMC : p[45]...] *των λεγομενων T : SA 33 326 sa bo. 1898 181. 5 ss. *gg*[2]. Chr. | 13 τουτου [H]WSM : (p[8]) BC 33 ss sa bo. 181 88 915 *f*307, *f*623. 69, *f*1891. *f*1739. *bpt* sy.] om TVJC : rel

Prochorum et Nicanorem et Timonem et Parme-
nam et Nicolaum advenam antiochenum [6] Hos
statuerunt ante conspectum apostolorum, et oran-
tes imposuerunt eis manus
[7] Et verbum Domini crescebat, et multiplicaba-
tur numerus discipulorum in Hierusalem valde,
multa etiam turba sacerdotum oboediebat fidei.

6, 8-15 **Stephanus in synedrium raptus**

[8] Stephanus autem plenus gratia et fortitudine
faciebat prodigia et signa magna in populo
[9] Surrexerunt autem quidam de synagoga, quae
appellatur Libertinorum et Cyrenensium et Ale-
xandrinorum et eorum qui erant a Cilicia et Asia
disputantes cum Stephano [10] et non poterant re-
sistere sapientiae et Spiritui qui loquebatur. [11] Tunc
summiserunt viros, qui dicerent se audivisse eum
dicentem verba blasphemiae in Moysen et in
Deum. [12] Commoverunt itaque plebem et seniores
et scribas, et concurrentes rapuerunt eum et ad-
duxerunt in concilium, [13] et statuerunt falsos
testes, qui dicerent: Homo iste non cessat loqui
verba adversus locum sanctum et legem; [14] audi-
vimus enim eum dicentem, quoniam Iesus Naza-
renus hic destruet locum istum et mutabit tradi-
tiones, quas tradidit nobis Moyses. [15] Et intuentes
eum omnes, qui sedebant in concilio, viderunt
faciem eius tamquam faciem angeli

6 A 8,17ss; 13,3: 14,23; 19,8; 1 T 4,14; 2 T 1,6
10 L 21,15
11 Mt 26,59ss
12 Mt 10,17
13 Jr 26,11; A 21,28
14 Mc 14,58; J 11,48

ωπον αὐτοῦ ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου. 7 1 Εἶπεν δὲ ὁ
ἀρχιερεύς Εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει; 2 ὁ δὲ ἔφη
Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε. Ὁ Θεὸς τῆς
δόξης ὤφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν Ἀβραὰμ ὄντι ἐν τῇ Μεσο-
ποταμίᾳ πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐτὸν ἐν Χαρράν, 3 καὶ εἶπεν
πρὸς αὐτόν Ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγε-
νείας σου, καὶ δεῦρο εἰς τὴν γῆν ἣν ἄν σοι δείξω. 4 τότε
ἐξελθὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων κατῴκησεν ἐν Χαρράν. κἀκεῖ-
θεν μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ μετῴκισεν
αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην εἰς ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε,
5 καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν ἐν αὐτῇ οὐδὲ βῆμα
ποδός, καὶ ἐπηγγείλατο δοῦναι αὐτῷ εἰς κατάσχεσιν
αὐτὴν καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν, οὐκ ὄντος
αὐτῷ τέκνου. 6 ἐλάλησεν δὲ οὕτως ὁ Θεός, ὅτι ἔσται τὸ
σπέρμα αὐτοῦ πάροικον ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ, καὶ δουλώσουσιν
αὐτὸ καὶ κακώσουσιν ἔτη τετρακόσια· 7 καὶ τὸ ἔθνος ᾧ
ἐὰν δουλεύσουσιν κρινῶ ἐγώ, εἶπεν ὁ Θεός, καὶ μετὰ
ταῦτα ἐξελεύσονται καὶ λατρεύσουσίν μοι ἐν τῷ τόπῳ
τούτῳ. 8 καὶ ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην περιτομῆς· καὶ
οὕτως ἐγέννησεν τὸν Ἰσαὰκ καὶ περιέτεμεν αὐτὸν τῇ
ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, καὶ Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ, καὶ Ἰακὼβ τοὺς
δώδεκα πατριάρχας. 9 Καὶ οἱ πατριάρχαι ζηλώσαντες
τὸν Ἰωσὴφ ἀπέδοντο εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἦν ὁ Θεὸς μετ'
αὐτοῦ, 10 καὶ ἐξείλατο αὐτὸν ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐ-
τοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χάριν καὶ σοφίαν ἐναντίον Φαραὼ
βασιλέως Αἰγύπτου, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἡγούμενον

7 3 εκ²] om *H* W(C) : B sa. D. | την THW[*S*]VJMC : BSAC* 1175. DE 181. 623 467. 1765.] om s : rel | 5 αυτῳ² — αυτην] ∽ S : SAΨ 33 326. E 88 915, *f*623. 547. *f*1891. 2298s. 1611s plur (*p*). | 7 εαν] αν HC | δουλευσουσιν] δουλευσωσιν W | ειπεν / ο Θεος] ∽ THWVM : BSAC 1175. | 10 εναντιον] *εναντι T : S. 1898 181 88 915 431. 623s, 460. 1891s, 2298s, 1108. 614. Chr. | εφ ThSJ : SAC 104 1175 sa bo. E 181 88 915, 1838s, 460. *f*1891. *f*1739. 383 *pl* vg sy.] om *HWVMC* : rel

7, 1-53 Stephani oratio

1 Dixit autem princeps sacerdotum: Si haec
ita se habent? 2 Qui ait: Viri fratres et patres,
audite: *Deus gloriae* apparuit patri nostro Abrahae
cum esset in Mesopotamia, prius quam moraretur
in Charran, 3 et dixit ad illum: *Exi de terra tua
et de cognatione tua, et veni in terram, quam monstra-
vero tibi.* 4 Tunc exiit de terra Chaldaeorum et
habitavit in Charran. Et inde, postquam mortuus
est pater eius, transtulit illum in terram istam, in
qua nunc vos habitatis. 5 Et *non dedit* illi heredi-
tatem in ea *nec passum pedis,* sed repromisit *dare
illi eam in possessionem et semini eius post ipsum,*
cum non haberet filium. 6 Locutus est autem ei
Deus: quia *erit semen eius accola in terra aliena,
et servituti eos subicient et male tractabunt eos annis
quadringentis,* 7 *et gentem, cui servierint, iudicabo
ego,* dixit Dominus; *et post haec exibunt et servient
mihi in loco isto.* 8 Et dedit illi *testamentum circum-
cisionis;* et sic genuit Isaac et *circumcidit eum in
die octavo,* et Isaac Iacob, et Iacob duodecim pa-
triarchas.
9 Et patriarchae *aemulantes Ioseph vendiderunt
in Aegyptum,* et *erat Deus cum eo* 10 et eripuit
eum ex omnibus tribulationibus eius: et *dedit ei
gratiam* et sapientiam *in conspectu Pharaonis regis
Aegypti, et constituit eum praepositum super*

7,1 A 17,11; 24,9 | 2 Ps 28,3; Gn 11,31; 15,7 | 3 Gn 12,1; 48,4 | 4 Gn 11,32; 12,5 | 5 Gn 12,7; 13,15; 17,8; 48,4; Dt 2,5 | 6 Gn 15,13s; Ex 2,22; 12,40 | 7 Ex 3,12 | 8 Gn 17,10; 21,4 9 Gn 37,11.28; 39,1s.21; 45,4; Sap 10,14 | 10 Gn 39,21; 41,38-45

ἐπ' Αἴγυπτον καὶ ἐφ' ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ. 11 ἦλθεν δὲ
λιμὸς ἐφ' ὅλην τὴν Αἴγυπτον καὶ Χανάαν καὶ θλῖψις με-
γάλη, καὶ οὐχ ηὕρισκον χορτάσματα οἱ πατέρες ἡμῶν.
12 ἀκούσας δὲ Ἰακὼβ ὄντα σιτία εἰς Αἴγυπτον ἐξαπέ-
στειλεν τοὺς πατέρας ἡμῶν πρῶτον· 13 καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ
ἀνεγνωρίσθη Ἰωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ φανερὸν
ἐγένετο τῷ Φαραὼ τὸ γένος τοῦ Ἰωσήφ. 14 ἀποστείλας
δὲ Ἰωσὴφ μετεκαλέσατο Ἰακὼβ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ
πᾶσαν τὴν συγγένειαν ἐν ψυχαῖς ἑβδομήκοντα πέντε.
15 καὶ κατέβη Ἰακὼβ εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἐτελεύτησεν αὐτὸς
καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν, 16 καὶ μετετέθησαν εἰς Συχὲμ καὶ
ἐτέθησαν ἐν τῷ μνήματι ᾧ ὠνήσατο Ἀβραὰμ τιμῆς ἀρ-
γυρίου παρὰ τῶν υἱῶν Ἐμμὼρ ἐν Συχέμ. 17 Καθὼς δὲ
ἤγγιζεν ὁ χρόνος τῆς ἐπαγγελίας ἧς ὡμολόγησεν ὁ Θεὸς
τῷ Ἀβραάμ, ηὔξησεν ὁ λαὸς καὶ ἐπληθύνθη ἐν Αἰγύπτῳ,
18 ἄχρι οὗ ἀνέστη βασιλεὺς ἕτερος ἐπ' Αἴγυπτον, ὃς οὐκ
ᾔδει τὸν Ἰωσήφ. 19 οὗτος κατασοφισάμενος τὸ γένος
ἡμῶν ἐκάκωσεν τοὺς πατέρας τοῦ ποιεῖν ἔκθετα τὰ βρέφη
αὐτῶν εἰς τὸ μὴ ζῳογονεῖσθαι. 20 Ἐν ᾧ καιρῷ ἐγεννήθη
Μωϋσῆς, καὶ ἦν ἀστεῖος τῷ Θεῷ· ὃς ἀνετράφη μῆνας
τρεῖς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός· 21 ἐκτεθέντος δὲ αὐτοῦ
ἀνείλατο αὐτὸν ἡ θυγάτηρ Φαραὼ καὶ ἀνεθρέψατο αὐτὸν
ἑαυτῇ εἰς υἱόν. · 22 καὶ ἐπαιδεύθη Μωϋσῆς πάσῃ σοφίᾳ

11 ολην την Αιγυπτον THWsVJM : $\mathfrak{p}^{45}$ BSAC 326 1175 sa bo. 88 915. 383 257. *t* vg sy^{p}.] ολην την γην Αιγυπτου *S* : pler; ολης της Αιγυπτου C : D. | ηυρισκον] ευρισκον TSVC | 12 εις Αιγυπτον THW*S*VJM : BSAC 1175. E 1898 181 915. 460 38. 1831 *p*.] εν Αιγυπτῳ sC : rel | 13 ανεγνωρισθη] εγνωρισθη *H*WJ : BA. *pt* vg. | του Ιωσηφ SVJMC : $\mathfrak{p}^{45}$...] Ιωσηφ HW : BC. 88 915.; αυτου T : SA. E 1898 181. *t* vg arm. | 15 και κατεβη ThWSVJMC : SAC 1175. E 88 915 431 *f*307, 1319, *f*206. 1739s. Pr vg sy^{p}.] κατεβη δε *H* : rel | εις Αιγυπτον T[H]WSVJMC : $\mathfrak{p}^{45}$...] om : B. | 19 πατερας THWsMC : BS 1175. D. *t* vg.] * + ημων [*S*]VJ : rel | εκθετα/τα βρεφη *S*JC : $\mathfrak{p}^{45}$...] ∽ THWsVM : BSAC 326 (1175 81). (69). | 22 παση σο-

Aegyptum et super omnem domum suam. 11 *Venit
autem fames in universam Aegyptum* et *Chanaan*
et tribulatio magna; et non inveniebant cibos pa-
tres nostri. 12 *Cum audisset autem Iacob esse fru-
mentum in Aegypto,* misit patres nostros primum;
13 et in secundo *cognitus est Ioseph a fratribus suis,*
et manifestatum est Pharaoni genus eius. 14 Mit-
tens autem Ioseph accersivit Iacob patrem suum
et omnem cognationem suam *in animabus septua-
gintaquinque.* 15 Et *descendit* Iacob *in Aegyptum
et defunctus est ipse* et patres nostri. 16 Et *translati
sunt in Sichem* et positi sunt *in sepulcro, quod emit
Abraham* pretio argenti *a filiis Hemor filii Sichem.*
17 Cum autem appropinquaret tempus promis-
sionis, quam confessus erat Deus Abrahae, *crevit*
populus et *multiplicatus est* in Aegypto, 18 quoadus-
que *surrexit alius rex in Aegypto, qui non sciebat
Ioseph.* 19 Hic *circumveniens genus* nostrum *afflixit*
patres nostros, ut exponerent infantes suos, ne
vivificarentur. 20 Eodem tempore natus est Moyses
et fuit *gratus* Deo, qui nutritus est *tribus mensibus*
in domo patris sui. 21 Exposito autem illo, *sustulit*
eum *filia Pharaonis* et nutrivit eum *sibi in filium.*
22 Et eruditus est Moyses omni sapientia Aegyp-

11 Gn 41,54; 42,5
12 Gn 42,2
13 Gn 45,3.16
14 Gn 45,9ss; 46,27; Ex 1,5; Dt 10,22
15 Gn 46,6; 49,33; Ex 1,6
16 Gn 23,16s; 33,19; 45,9; 50,13; Jos 24,32
17 Ex 1,7
19 Gn 24,7; Ex 1,9ss.22
20 Ex 2,2; Hb 11,23
21 Ex 2,5.10

Αἰγυπτίων, ἦν δὲ δυνατὸς ἐν λόγοις καὶ ἔργοις αὐτοῦ.
[23] Ὡς δὲ ἐπληροῦτο αὐτῷ τεσσερακονταέτης χρόνος,
ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπισκέψασθαι τοὺς ἀδελ-
φοὺς αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ. [24] καὶ ἰδών τινα ἀδι-
κούμενον ἠμύνατο, καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν τῷ καταπο-
νουμένῳ πατάξας τὸν Αἰγύπτιον. [25] ἐνόμιζεν δὲ συνιέ-
ναι τοὺς ἀδελφοὺς ὅτι ὁ Θεὸς διὰ χειρὸς αὐτοῦ δίδωσιν
σωτηρίαν αὐτοῖς· οἱ δὲ οὐ συνῆκαν. [26] τῇ τε ἐπιούσῃ
ἡμέρᾳ ὤφθη αὐτοῖς μαχομένοις, καὶ συνήλλασσεν αὐτοὺς
εἰς εἰρήνην εἰπών Ἄνδρες, ἀδελφοί ἐστε· ἵνα τί ἀδι-
κεῖτε ἀλλήλους; [27] ὁ δὲ ἀδικῶν τὸν πλησίον ἀπώσατο
αὐτὸν εἰπών Τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν
ἐφ' ἡμῶν; [28] μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις ὃν τρόπον ἀνεῖλες
ἐχθὲς τὸν Αἰγύπτιον; [29] ἔφυγεν δὲ Μωϋσῆς ἐν τῷ λόγῳ
τούτῳ, καὶ ἐγένετο πάροικος ἐν γῇ Μαδιάμ, οὗ ἐγέννησεν
υἱοὺς δύο. [30] Καὶ πληρωθέντων ἐτῶν τεσσεράκοντα ὤφθη
αὐτῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ὄρους Σινᾶ ἄγγελος ἐν φλογὶ πυρὸς
βάτου. [31] ὁ δὲ Μωϋσῆς ἰδὼν ἐθαύμασεν τὸ ὅραμα· προσ-
ερχομένου δὲ αὐτοῦ κατανοῆσαι ἐγένετο φωνὴ Κυρίου
[32] Ἐγὼ ὁ Θεὸς τῶν πατέρων σου, ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ καὶ
Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ. ἔντρομος δὲ γενόμενος Μωϋσῆς οὐκ
ἐτόλμα κατανοῆσαι. [33] εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Κύριος Λῦσον τὸ
ὑπόδημα τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος ἐφ' ᾧ ἔστηκας γῆ

φιᾳ] *pr εν T : SAC sa bo. E. *gp*. Ωρ ps-Iust Bas.; πασαν την σοφιαν C : D*. (Cl) Chr. | 25 αδελφους THWsJ : BSC. 915. *gt* vg.] + αυτου [*S*]VMC : rel | 30 αγγελος THWsVJM : BSAC 1175 81 sa bo. 2298. *gt* vg.] + κυριου [*S*]C : rel | 31 εθαυμασεν HSV JM : BAC 33 326s. 88 915, 467, 808, 206. 1518. 383 plur *pt*. vg.] *ἐθαυμαζεν TWC : rel

tiorum et erat potens in verbis et in operibus suis.
[23] Cum autem impleretur ei quadraginta annorum
tempus, ascendit in cor eius ut visitaret *fratres
suos filios Israhel.* [24] Et cum vidisset quendam
iniuriam patientem, vindicavit illum et fecit ul-
tionem ei, qui iniuriam sustinebat, *percusso Aegyp-
tio.* [25] Existimabat autem intellegere fratres, quo-
niam Deus per manum ipsius daret salutem illis;
at illi non intellexerunt. [26] Sequenti vero die ap-
paruit illis litigantibus et reconciliabat eos in pace
dicens: Viri, fratres estis, ut quid nocetis alter-
utrum? [27] *Qui autem iniuriam faciebat proximo,*
reppulit eum dicens: *Quis te constituit principem
et iudicem super nos?* [28] *numquid interficere me tu
vis, quemadmodum interfecisti heri Aegyptium?*
[29] *Fugit autem Moyses in verbo isto et factus est
advena in terra Madiam,* ubi generavit filios duos.
[30] Et expletis annis quadraginta, *apparuit illi
in deserto montis* Sina *angelus in igne flammae
rubi.* [31] Moyses autem videns admiratus est visum,
et accedente illo ut consideraret, facta est ad eum
vox Domini dicens: [32] *Ego sum Deus patrum
tuorum, Deus Abraham, Deus Isaac et Deus Iacob.*
Tremefactus autem Moyses non audebat conside-
rare. [33] *Dixit autem illi Dominus: Solve calceamen-
tum pedum tuorum; locus enim, in quo stas, terra*

---

23 Ex 2,11
24 Ex 2,12
26 Ex 2,13
27 Ex 2,14; L 12,14
29 Ex 2,15.22; 18,3s
30 Ex 3,2; Dt 33,16
32 Ex 3,6; Mt 22,32
33 Ex 3,5

ἁγία ἐστίν. 34 ἰδὼν εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν
Αἰγύπτῳ, καὶ τοῦ στεναγμοῦ αὐτῶν ἤκουσα, καὶ κατέβην
ἐξελέσθαι αὐτούς· καὶ νῦν δεῦρο ἀποστείλω σε εἰς
Αἴγυπτον. 35 Τοῦτον τὸν Μωϋσῆν, ὃν ἠρνήσαντο εἰπόν-
τες Τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστήν; τοῦτον ὁ
Θεὸς καὶ ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν ἀπέσταλκεν σὺν χειρὶ
ἀγγέλου τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ ἐν τῇ βάτῳ. 36 οὗτος ἐξή-
γαγεν αὐτοὺς ποιήσας τέρατα καὶ σημεῖα ἐν γῇ Αἰγύπτῳ
καὶ ἐν Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσσερά-
κοντα. 37 οὗτός ἐστιν ὁ Μωϋσῆς ὁ εἴπας τοῖς υἱοῖς
Ἰσραήλ Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει ὁ Θεὸς ἐκ τῶν ἀδελ-
φῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ. 38 οὗτός ἐστιν ὁ γενόμενος ἐν τῇ ἐκ-
κλησίᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ μετὰ τοῦ ἀγγέλου τοῦ λαλοῦντος
αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν, ὃς ἐδέξατο
λόγια ζῶντα δοῦναι ἡμῖν, 39 ᾧ οὐκ ἠθέλησαν ὑπήκοοι γενέ-
σθαι οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλὰ ἀπώσαντο καὶ ἐστράφησαν ἐν
ταῖς καρδίαις αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον, 40 εἰπόντες τῷ Ἀαρών
Ποίησον ἡμῖν θεοὺς οἳ προπορεύσονται ἡμῶν· ὁ γὰρ
Μωϋσῆς οὗτος, ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, οὐκ
οἴδαμεν τί ἐγένετο αὐτῷ. 41 καὶ ἐμοσχοποίησαν ἐν ταῖς
ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἀνήγαγον θυσίαν τῷ εἰδώλῳ, καὶ
εὐφραίνοντο ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. 42 ἔστρε-
ψεν δὲ ὁ Θεὸς καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς λατρεύειν τῇ στρα-
τιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καθὼς γέγραπται ἐν βίβλῳ τῶν προ-
φητῶν

---

34 αυτων] αὐτου HWC : B. D. 1838. syᵖ. | 36 γῃ] τῃ H : BC sa. *f*307. 623ᶜ. 69 38. 242. 255. *d.* | 37 ειπας THWVJMC : BSAC 81. D 915. 5. 337.] ειπων S : rel | 38 ημιν] υμιν *H*WJM : BS. *f*307. 1838s, 2138. 257 913. *p.* Ir.

sancta est. 34 *Videns vidi afflictionem populi mei,*
qui est in Aegypto, et gemitum eorum audivi et
descendi liberare eos. Et nunc veni, et mittam te in
Aegyptum.
35 Hunc Moysen, quem negaverunt dicentes:
Quis te constituit principem et iudicem? hunc
Deus principem et redemptorem misit cum manu
angeli, qui apparuit illi in rubo. 36 Hic eduxit
illos faciens *prodigia et signa in terra Aegypti* et
in rubro mari et *in deserto annis quadraginta.*
37 Hic est Moyses, qui dixit filiis Israhel: *Prophetam*
suscitabit vobis Deus de fratribus vestris tamquam
me, ipsum audietis. 38 Hic est, qui fuit in ecclesia
in solitudine cum angelo, qui loquebatur ei in
monte Sina et cum patribus nostris, qui accepit
verba vitae dare nobis. 39 Cui noluerunt oboedire
patres nostri, sed reppulerunt et *aversi sunt* cor-
dibus suis *in Aegyptum dicentes ad Aaron:* 40 *Fac*
nobis deos, qui praecedant nos; Moyses enim hic,
qui eduxit nos de terra Aegypti, nescimus quid
factum sit ei. 41 Et *vitulum fecerunt* in diebus illis
et *obtulerunt hostiam* simulacro et laetabantur in
operibus manuum suarum. 42 Convertit autem
Deus et tradidit eos servire *militiae caeli,* sicut
scriptum est in libro Prophetarum:

---

34 Ex 3,7.10; 2,24
35 Ex 2,14
36 Ex 7,3.10; 14,21; Nu 14,33
37 A 3,22; Dt 18,15
38 A 7,53; Ex 19,3; Dt 9,10; 32,3 O'
39 Nu 14,3
40 Ex 32,1.23
41 Ex 32,4.6
42 Jr 7,18 O'; 19,13; Am 5,25ss

Μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι
ἔτη τεσσεράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ, οἶκος Ἰσραήλ;
43 καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μόλοχ
καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ Ῥεφάν,
τοὺς τύπους οὓς ἐποιήσατε προσκυνεῖν αὐτοῖς·
καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα Βαβυλῶνος.

44 Ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἦν ταῖς πατράσιν ἡμῶν ἐν τῇ
ἐρήμῳ, καθὼς διετάξατο ὁ λαλῶν τῷ Μωϋσῇ ποιῆσαι
αὐτὴν κατὰ τὸν τύπον ὃν ἑωράκει· 45 ἣν καὶ εἰσήγαγον
διαδεξάμενοι οἱ πατέρες ἡμῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐν τῇ κατα-
σχέσει τῶν ἐθνῶν, ὧν ἐξῶσεν ὁ Θεὸς ἀπὸ προσώπου τῶν
πατέρων ἡμῶν, ἕως τῶν ἡμερῶν Δαυίδ. 46 ὃς εὗρεν χάριν
ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ᾐτήσατο εὑρεῖν σκήνωμα τῷ Θεῷ
Ἰακώβ. 47 Σολομὼν δὲ ᾠκοδόμησεν αὐτῷ οἶκον. 48 ἀλλ'
οὐχ ὁ Ὕψιστος ἐν χειροποιήτοις κατοικεῖ· καθὼς ὁ
προφήτης λέγει

49 Ὁ οὐρανός μοι θρόνος,
ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου·
ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ μοι, λέγει Κύριος,
ἢ τίς τόπος τῆς καταπαύσεώς μου;
50 οὐχὶ ἡ χείρ μου ἐποίησεν ταῦτα πάντα;

51 Σκληροτράχηλοι καὶ ἀπερίτμητοι καρδίαις καὶ τοῖς
ὠσίν, ὑμεῖς ἀεὶ τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ ἀντιπίπτετε, ὡς
οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ ὑμεῖς. 52 τίνα τῶν προφητῶν οὐκ
ἐδίωξαν οἱ πατέρες ὑμῶν; καὶ ἀπέκτειναν τοὺς προκατ-

---

43 Θεου THWJMC.: B sa. D *f*307. 255. *g* sy[p] arm.] * + υμων SV : rel | Ρεφαν] Ρεμφαμ C; Ρομφα HWVJ; Ρομφαν T | 45 εξωσεν] εξεωσεν T : S* 33. E 431. 623* 5. 1311 | 46 Θεῳ] *οικῳ TW : BS*. D. 429. H. | 49 η δε] και η *H* : B sa bo. h sy[p]. | 51 καρδιαις THW SVJMC : AC. D 1874 917. *p* vg sy[p] arm.; *ταις καρδιαις ; S 1175. 1898 181. 460. 1891. 1739s. *f*1611. 1765 *p* vg.] καρδιας h : B.; τη καρδια : rel

Numquid victimas et hostias obtulistis mihi
annis quadraginta in deserto, domus Israhel?
43 *Et suscepistis tabernaculum Moloch,*
et sidus Dei vestri Rempham,
figuras, quas fecistis adorare eas.
Et transferam vos trans Babylonem.

44 *Tabernaculum testimonii* fuit cum patribus no-
stris in deserto, sicut disposuit illis Deus *loquens*
ad Moysen, ut faceret illud *secundum formam quam*
viderat. 45 Quod et induxerunt, suscipientes patres
nostri cum Iesu *in possessionem* gentium, quas
expulit Deus a facie patrum nostrorum, usque in
diebus David, 46 qui invenit gratiam ante Deum
et petiit ut *inveniret tabernaculum Deo Iacob.*
47 Salomon autem *aedificavit illi domum.* 48 Sed
non Excelsus in manufactis habitat, sicut pro-
pheta dicit:

49 *Caelum mihi sedes est*
terra autem scabellum pedum meorum.
Quam domum aedificabitis mihi, dicit Dominus?
aut quis locus requietionis meae est?
50 Nonne *manus mea fecit haec omnia?*

51 *Dura cervice et incircumcisis cordibus et auribus,*
vos semper *Spiritui sancto* resistitis; sicut patres
vestri, ita et vos. 52 Quem prophetarum non sunt
persecuti patres vestri? Et occiderunt eos, qui prae-

---

44 Ex 25,40
45 Gn 17,8; 48,4; Dt 32,49; Jos 3,14; 18,1
46 2 Sm 7,2; Ps 131,5
47 3 Rg 6,1
48 Is 16,12
51 Ex 32,9; 33,3; Nu 27,14; Jr 9,26; 6,10 Is 63,10
52 2 Par 36,16; Mt 23,31

αγγείλαντας περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Δικαίου, οὗ νῦν
ὑμεῖς προδόται καὶ φονεῖς ἐγένεσθε, 53 οἵτινες ἐλάβετε
τὸν νόμον εἰς διαταγὰς ἀγγέλων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε.
54 Ἀκούοντες δὲ ταῦτα διεπρίοντο ταῖς καρδίαις αὐτῶν
καὶ ἔβρυχον τοὺς ὀδόντας ἐπ' αὐτόν. 55 ὑπάρχων δὲ πλή-
ρης Πνεύματος Ἁγίου ἀτενίσας εἰς τὸν οὐρανὸν εἶδεν
δόξαν Θεοῦ καὶ Ἰησοῦν ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ, 56 καὶ
εἶπεν Ἰδοὺ θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς διηνοιγμένους καὶ τὸν
Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἑστῶτα τοῦ Θεοῦ. 57 κρά-
ξαντες δὲ φωνῇ μεγάλῃ συνέσχον τὰ ὦτα αὐτῶν, καὶ
ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αὐτόν, 58 καὶ ἐκβαλόντες ἔξω
τῆς πόλεως ἐλιθοβόλουν. καὶ οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ
ἱμάτια αὐτῶν παρὰ τοὺς πόδας νεανίου καλουμένου
Σαύλου. 59 καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν Στέφανον, ἐπικαλούμε-
νον καὶ λέγοντα Κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου.
60 θεὶς δὲ τὰ γόνατα ἔκραξεν φωνῇ μεγάλῃ Κύριε, μὴ
στήσῃς αὐτοῖς ταύτην τὴν ἁμαρτίαν. καὶ τοῦτο εἰπὼν
ἐκοιμήθη. 8 1 Σαῦλος δὲ ἦν συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει
αὐτοῦ.
Ἐγένετο δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς μέγας ἐπὶ τὴν
ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις· πάντες δὲ διεσπάρησαν
κατὰ τὰς χώρας τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας πλὴν τῶν
ἀποστόλων. 2 συνεκόμισαν δὲ τὸν Στέφανον ἄνδρες εὐλα-
βεῖς καὶ ἐποίησαν κοπετὸν μέγαν ἐπ' αὐτῷ. 3 Σαῦλος δὲ

58 αυτων] εαυτων W : B. | 60 ταυτην / την αμαρτιαν HWJMC : p[45] BAC. D lat (exc *d*).] ∽ TSV : rel | 8 1 δε[a]] om T[HJ] : S* 33. pc

nuntiabant de adventu Iusti, cuius vos nunc pro-
ditores et homicidae fuistis, 53 qui accepistis legem
in dispositione angelorum et non custodistis.

7, 54-60 Primus Christi martyr

54 Audientes autem haec dissecabantur cordi-
bus suis et stridebant dentibus in eum. 55 Cum
autem esset plenus Spiritu sancto, intendens in
caelum vidit gloriam Dei et Iesum stantem a
dextris Dei. 56 Et ait: Ecce video caelos apertos
et Filium hominis stantem a dextris Dei. 57 Excla-
mantes autem voce magna continuerunt aures suas
et impetum fecerunt unanimiter in eum. 58 Et
eicientes eum extra civitatem lapidabant, et testes
deposuerunt vestimenta sua secus pedes adule-
scentis, qui vocabatur Saulus. 59 Et lapidabant
Stephanum invocantem et dicentem: Domine Iesu,
suscipe spiritum meum. 60 Positis autem genibus,
clamavit voce magna dicens: Domine, ne statuas
illis hoc peccatum. Et cum hoc dixisset, obdormi-
vit in Domino. Saulus autem erat consentiens
neci eius.

8, 1-3 Ecclesia persecutio et dispersio

1 Facta est autem in illa die persecutio ma-
gna in ecclesia, quae erat Hierosolymis, et omnes
dispersi sunt per regiones Iudaeae et Samariae
praeter apostoles. 2 Curaverunt autem Stepha-
num viri timorati et fecerunt planctum magnum
super eum. 3 Saulus autem devastabat eccle-

53 Ex 20; G 3,19; Hb 2,2; A 7,38 | 54 A 5,33 | 55 L 22,69; R 8,340 Hb 1,3 | 58 A 22,20 | 59 Ps 30,6; L 23,46 | 60 L 23,34
8,1 A 7,58; 22,20; 11,19 | 3 A 9,1; 22,4

ἐλυμαίνετο τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπο-
ρευόμενος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας παρεδίδου εἰς
φυλακήν.

4 Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες διῆλθον εὐαγγελιζόμενοι
τὸν λόγον. 5 Φίλιππος δὲ κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν τῆς
Σαμαρείας ἐκήρυσσεν αὐτοῖς τὸν Χριστόν. 6 προσεῖχον δὲ
οἱ ὄχλοι τοῖς λεγομένοις ὑπὸ Φιλίππου ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ
ἀκούειν αὐτοὺς καὶ βλέπειν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει. 7 πολλοὶ
γὰρ τῶν ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα βοῶντα φωνῇ με-
γάλῃ ἐξήρχοντο· πολλοὶ δὲ παραλελυμένοι καὶ χωλοὶ
ἐθεραπεύθησαν· 8 ἐγένετο δὲ πολλὴ χαρὰ ἐν τῇ πόλει
ἐκείνῃ. 9 Ἀνὴρ δέ τις ὀνόματι Σίμων προϋπῆρχεν ἐν τῇ
πόλει μαγεύων καὶ ἐξιστάνων τὸ ἔθνος τῆς Σαμαρείας,
λέγων εἶναί τινα ἑαυτὸν μέγαν, 10 ᾧ προσεῖχον πάντες
ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου λέγοντες Οὗτός ἐστιν ἡ δύνα-
μις τοῦ Θεοῦ ἡ καλουμένη Μεγάλη. 11 προσεῖχον δὲ αὐτῷ
διὰ τὸ ἱκανῷ χρόνῳ ταῖς μαγείαις ἐξεστακέναι αὐτούς.
12 ὅτε δὲ ἐπίστευσαν τῷ Φιλίππῳ εὐαγγελιζομένῳ περὶ
τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ὀνόματος Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ, ἐβαπτίζοντο ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες. 13 ὁ δὲ Σίμων
καὶ αὐτὸς ἐπίστευσεν, καὶ βαπτισθεὶς ἦν προσκαρτερῶν
τῷ Φιλίππῳ, θεωρῶν τε σημεῖα καὶ δυνάμεις μεγάλας

---

5 την THWVJMC : BSA 1175. 1898 181. 460* 69.] om S : rel | 9 εξιστανων] εξιστων S | 14 η] om W^N : 209*

siam per domos intrans et trahens viros ac mu-
lieres tradebat in custodiam

II ECCLESIAE AD GENTES EXPANSIO

8, 4-8 **Philippus Samaritanis Christum praedicat**

4 Igitur qui dispersi erant pertransibant evan-
gelizantes verbum Dei. 5 Philippus autem descen-
dens in civitatem Samariae praedicabat illis Chri-
stum. 6 Intendebant autem turbae his, quae a
Philippo dicebantur, unanimiter audientes et vi-
dentes signa quae faciebat. 7 Multi enim eorum,
qui habebant spiritus immundos, clamantes voce
magna exibant. Multi autem paralytici et claudi
curati sunt. 8 Factum est ergo gaudium magnum
in illa civitate.

8, 9-13 **Simon Magus**

9 Vir autem quidam nomine Simon qui ante
fuerat in civitate magus, seducens gentem Sa-
mariae dicens se esse aliquem magnum, 10 cui
auscultabant omnes a minimo usque ad maxi-
mum dicentes: Hic est virtus Dei, quae vocatur
magna. 11 Attendebant autem eum, propter quod
multo tempore magiis suis dementasset eos. 12 Cum
vero credidissent Philippo evangelizanti de regno
Dei in nomine Iesu Christi, baptizabantur viri ac
mulieres. 13 Tunc Simon et ipse credidit, et cum
baptizatus esset, adhaerebat Philippo. Videns
etiam signa et virtutes maximas fieri stupens
admirabatur.

---

5 A 6,5 | 7 Mc 16.17 | 8 J 4,40ss | 9 A 5,36 | 12 Mt 28,19

γινομένας ἐξίστατο. 14 Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἐν Ἱεροσολύ-
μοις ἀπόστολοι ὅτι δέδεκται ἡ Σαμαρεία τὸν λόγον τοῦ
Θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς Πέτρον καὶ Ἰωάννην,
15 οἵτινες καταβάντες προσηύξαντο περὶ αὐτῶν ὅπως λά-
βωσιν Πνεῦμα Ἅγιον· 16 οὐδέπω γὰρ ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν
ἐπιπεπτωκός, μόνον δὲ βεβαπτισμένοι ὑπῆρχον εἰς τὸ
ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. 17 τότε ἐπετίθεσαν τὰς χεῖρας
ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐλάμβανον Πνεῦμα Ἅγιον. 18 ἰδὼν δὲ ὁ
Σίμων ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων
δίδοται τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρή-
ματα 19 λέγων Δότε κἀμοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἵνα ᾧ ἐὰν
ἐπιθῶ τὰς χεῖρας λαμβάνῃ Πνεῦμα Ἅγιον. 20 Πέτρος δὲ
εἶπεν πρὸς αὐτόν Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώ-
λειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων
κτᾶσθαι. 21 οὐκ ἔστιν σοι μερὶς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ
τούτῳ· ἡ γὰρ καρδία σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἔναντι τοῦ
Θεοῦ. 22 μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης,
καὶ δεήθητι τοῦ Κυρίου εἰ ἄρα ἀφεθήσεταί σοι ἡ ἐπίνοια
τῆς καρδίας σου· 23 εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον
ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα. 24 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Σίμων εἶπεν
Δεήθητε ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Κύριον, ὅπως μηδὲν
ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμὲ ὧν εἰρήκατε. 25 Οἱ μὲν οὖν διαμαρτυρά-

---

18 τε αγιον SVJC : p[45]...] om THWM : BS sa. | 24 ειρηκατε] + ος πολλα κλαιων ου διελιμπανεν –|h|– C : D*. sy[hm]

8, 14-17 Samaritani Spiritum Sanctum accipiunt

14 Cum autem audissent apostoli, qui erant Hie-
rosolymis, quod recepisset Samaria verbum Dei,
miserunt ad eos Petrum et Iohannem. 15 Qui cum
venissent, oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spi-
ritum sanctum; 16 nondum enim in quemquam
illorum venerat, sed baptizati tantum erant in
nomine Domini Iesu. 17 Tunc imponebant manus
super illos, et accipiebant Spiritum sanctum.

8, 18-25 Simoniae crimen reprobatur

18 Cum vidisset autem Simon quia per impositio-
nem manus apostolorum daretur Spiritus sanctus,
obtulit eis pecuniam dicens: 19 Date et mihi hanc
potestatem, ut cuicumque imposuero manus, acci-
piat Spiritum sanctum. 20 Petrus autem dixit ad
eum: Pecunia tua tecum sit in perditionem, quo-
niam donum Dei existimasti pecunia possideri.
21 Non est tibi pars neque sors in sermone isto;
cor enim tuum *non est rectum* coram Deo. 22 Paeni-
tentiam itaque age ab hac nequitia tua et roga
Deum, si forte remittatur tibi haec cogitatio cordis
tui. 23 In *felle* enim *amaritudinis* et *obligatione*
iniquitatis video te esse. 24 Respondens autem
Simon dixit: Precamini vos pro me ad Dominum,
ut nihil veniat super me horum, quae dixistis.
25 Et illi quidem testificati et locuti verbum

---

14 A 11,1.22
16 A 2,38; 19,2-7
20 Mt 10,8
21 A 13,10; Ps 77,37
22 Dt 29,18 O'; Is 58,6; Hb 12,15
25 L 9,52; J 4,35; A 1,8

μενοι καὶ λαλήσαντες τὸν λόγον τοῦ Κυρίου ὑπέστρεφον
εἰς Ἱεροσόλυμα, πολλάς τε κώμας τῶν Σαμαριτῶν εὐηγ-
γελίζοντο.
26 Ἄγγελος δὲ Κυρίου ἐλάλησεν πρὸς Φίλιππον λέγων
Ἀνάστηθι καὶ πορεύου κατὰ μεσημβρίαν ἐπὶ τὴν ὁδὸν
τὴν καταβαίνουσαν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Γάζαν· 27 αὕτη
ἐστὶν ἔρημος. καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ
Αἰθίοψ εὐνοῦχος δυνάστης Κανδάκης βασιλίσσης Αἰθιό-
πων, ὃς ἦν ἐπὶ πάσης τῆς γάζης αὐτῆς, ὃς ἐληλύθει
προσκυνήσων εἰς Ἱερουσαλήμ, 28 ἦν τε ὑποστρέφων καὶ
καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἅρματος αὐτοῦ καὶ ἀνεγίνωσκεν τὸν
προφήτην Ἠσαΐαν. 29 εἶπεν δὲ τὸ Πνεῦμα τῷ Φιλίππῳ
Πρόσελθε καὶ κολλήθητι τῷ ἅρματι τούτῳ. 30 προσ-
δραμὼν δὲ ὁ Φίλιππος ἤκουσεν αὐτοῦ ἀναγινώσκοντος
Ἠσαΐαν τὸν προφήτην, καὶ εἶπεν Ἆρά γε γινώσκεις ἃ
ἀναγινώσκεις; 31 ὁ δὲ εἶπεν Πῶς γὰρ ἂν δυναίμην ἐὰν
μή τις ὁδηγήσει με; παρεκάλεσέν τε τὸν Φίλιππον ἀνα-
βάντα καθίσαι σὺν αὐτῷ. 32 ἡ δὲ περιοχὴ τῆς γραφῆς ἣν
ἀνεγίνωσκεν ἦν αὕτη

Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη,
καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος,
οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ.
33 Ἐν τῇ ταπεινώσει ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη·
τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται;
ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ.

---

27 ος[2]] om T[H]|C : S*AC* sa. D* 915. lat. | 28 τε] δε HWM : BC sa bo. 431. *f*1611. 614. *ep* sy^{h}. | και ανεγινωσκεν] *ανεγινωσκεν T : S* 33 326s. 181 88. 623. 547 460 *f*1891. *f*1739. al arm.; αναγινωσκων C : D. *pt* sa (vg). | 31 οδηγησει] οδηγηση W | 32 κειροντος] κειραντος ThS : SACΨ 1175. E 88 *f*307. 1838s, 1319 69, 429, *f*1611. 1765 HL plur | 33 ταπεινωσει THWJC : BSA. 1739. lat (exc *e.*)] + αυτου SVM : rel | την THWJ : BSAC sa. 241. vg. sy^{h}.] + δε SVMC : rel

Domini redibant Hierosolymam, et multis regio-
nibus Samaritanorum evangelizabant.

8, 26-40 Aethiops eunuchus a Philippo baptizatur

26 Angelus autem Domini locutus est ad Philip-
pum dicens: Surge et vade contra meridianum ad
viam, quae descendit ab Hierusalem in Gazam,
haec est deserta. 27 Et surgens abiit. Et ecce
vir Aethiops, eunuchus, potens Candacis reginae
Aethiopum, qui erat super omnes gazas eius,
venerat adorare in Hierusalem 28 et revertebatur
sedens super currum suum legensque Esaiam pro-
phetam. 29 Dixit autem Spiritus Philippo: Accede
et adiunge te ad currum istum. 30 Accurrens
autem Philippus audivit eum legentem Esaiam
prophetam et dixit: Putasne intellegis quae legis?
31 Qui ait: Et quomodo possum, si non aliquis
ostenderit mihi? Rogavitque Philippum ut ascen-
deret et sederet secum. 32 Locus autem Scriptu-
rae, quam legebat, erat hic:

Tamquam ovis ad occisionem ductus est,
et sicut agnus coram tondente se sine voce,
sic non aperuit os suum.
33 *In humilitate iudicium eius sublatum est.*
Generationem eius quis enarrabit,
quoniam tolletur de terra vita eius?

---

27 Ps 67,32; Is 56,3-7; A 24,11; J 12,20
31 (J 16,13)
32 Is 53,7s

34 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εὐνοῦχος τῷ Φιλίππῳ εἶπεν Δέομαί
σου, περὶ τίνος ὁ προφήτης λέγει τοῦτο; περὶ ἑαυτοῦ ἢ
περὶ ἑτέρου τινός; 35 ἀνοίξας δὲ ὁ Φίλιππος τὸ στόμα
αὐτοῦ καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς γραφῆς ταύτης εὐηγγε-
λίσατο αὐτῷ τὸν Ἰησοῦν. 36 ὡς δὲ ἐπορεύοντο κατὰ τὴν
ὁδόν, ἦλθον ἐπί τι ὕδωρ, καί φησιν ὁ εὐνοῦχος Ἰδοὺ ὕδωρ·
τί κωλύει με βαπτισθῆναι; 38 καὶ ἐκέλευσεν στῆναι τὸ
ἅρμα, καὶ κατέβησαν ἀμφότεροι εἰς τὸ ὕδωρ, ὅ τε Φίλ-
ιππος καὶ ὁ εὐνοῦχος, καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν. 39 ὅτε δὲ
ἀνέβησαν ἐκ τοῦ ὕδατος, Πνεῦμα Κυρίου ἥρπασεν τὸν
Φίλιππον, καὶ οὐκ εἶδεν αὐτὸν οὐκέτι ὁ εὐνοῦχος, ἐπο-
ρεύετο γὰρ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ χαίρων. 40 Φίλιππος δὲ εὑρέ-
θη εἰς Ἄζωτον, καὶ διερχόμενος εὐηγγελίζετο τὰς πόλεις
πάσας ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς Καισάρειαν.

9 1 Ὁ δὲ Σαῦλος ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς
τοὺς μαθητὰς τοῦ Κυρίου, προσελθὼν τῷ ἀρχιερεῖ 2 ᾐτή-
σατο παρ' αὐτοῦ ἐπιστολὰς εἰς Δαμασκὸν πρὸς τὰς
συναγωγάς, ὅπως ἐάν τινας εὕρῃ τῆς Ὁδοῦ ὄντας, ἄνδρας
τε καὶ γυναῖκας, δεδεμένους ἀγάγῃ εἰς Ἰερουσαλήμ.
3 Ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι ἐγένετο αὐτὸν ἐγγίζειν τῇ Δα-
μασκῷ, ἐξαίφνης τε αὐτὸν περιήστραψεν φῶς ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ, 4 καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἤκουσεν φωνὴν λέγου-
σαν αὐτῷ Σαοὺλ Σαούλ, τί με διώκεις; 5 εἶπεν δέ Τίς

---

34 τουτο THSVJMC : p^{45}...] om W : B*. 920. | 36 βαπτισθηναι THWSVM : p^{45}...] * + (v. 37) ειπεν δε ο Φιλιππος Ει πιστευεις εξ ολης της καρδιας, εξεστιν. αποκριθεις δε ειπεν Πιστευω τον υιον του Θεου ειναι τον Ιησουν Χριστον -|h|- [J|C : E f307. 467. 1522. f1891. f1739. 1765ss. it vg^{cl} sy^{h*}. arm. Ir Cypr Pac Aug Ambst. (var) | 39 την οδον / αυτου] ∽ W : B. | 9 2 εαν] αν T | της οδου / οντας] ∽ T : SA 81. 181 88 915 f307. 467. 242. 1739ss. sy.

34 Respondens autem eunuchus Philippo dixit:
Obsecro te, de quo propheta dicit hoc? de se an
de alio aliquo? 35 Aperiens autem Philippus os
suum et incipiens a Scriptura ista evangelizavit
illi Iesum. 36 Et dum irent per viam, venerunt ad
quandam aquam; et ait eunuchus: Ecce aqua,
quid prohibet me baptizari? 37 Dixit autem Phi-
lippus: Si credis ex toto corde, licet. Et respondens
ait: Credo, Filium Dei esse Iesum Christum. 38 Et
iussit stare currum, et descenderunt uterque in
aquam, Philippus et eunuchus, et baptizavit eum.
39 Cum autem ascendissent de aqua, Spiritus Do-
mini rapuit Philippum, et amplius non vidit eum
eunuchus. Ibat autem per viam suam gaudens.
40 Philippus autem inventus est in Azoto, et per-
transiens evangelizabat civitatibus cunctis, do-
nec veniret Caesaream.

9, 1-16 Sauli conversio

1 Saulus autem adhuc spirans minarum et
caedis in discipulos Domini accessit ad principem
sacerdotum 2 et petiit ab eo epistulas in Da-
mascum ad synagogas, ut si quos invenisset huius
viae viros ac mulieres, vinctos perduceret in Hie-
rusalem. 3 Et cum iter faceret, contigit ut appro-
pinquaret Damasco, et subito circumfulsit eum
lux de caelo. 4 Et cadens in terram audivit vocem
dicentem sibi: Saule, Saule, quid me persequeris?

---

35 (A 10,34; Mt 5,2)
36 A 10,47
39 3 Rg 18,12
40 A 21,8s
9,1-29 A 22,3-21; 26,9-20
2 A 8,3

εἶ, Κύριε; ὁ δέ Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις. 6 ἀλλὰ
ἀνάστηθι καὶ εἴσελθε εἰς τὴν πόλιν, καὶ λαληθήσεταί σοι
ὅ τί σε δεῖ ποιεῖν. 7 οἱ δὲ ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες αὐτῷ
εἱστήκεισαν ἐνεοί, ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς, μηδένα δὲ
θεωροῦντες. 8 ἠγέρθη δὲ Σαῦλος ἀπὸ τῆς γῆς, ἀνεῳγ-
μένων δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ οὐδὲν ἔβλεπεν· χειραγω-
γοῦντες δὲ αὐτὸν εἰσήγαγον εἰς Δαμασκόν. 9 καὶ ἦν
ἡμέρας τρεῖς μὴ βλέπων, καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲ ἔπιεν.
10 ⸀Ην δέ τις μαθητὴς ἐν Δαμασκῷ ὀνόματι Ἁνανίας,
καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἐν ὁράματι ὁ Κύριος Ἁνανία. ὁ δὲ
εἶπεν Ἰδοὺ ἐγώ, Κύριε. 11 ὁ δὲ Κύριος πρὸς αὐτόν Ἀνα-
στὰς πορεύθητι ἐπὶ τὴν ῥύμην τὴν καλουμένην Εὐθεῖαν
καὶ ζήτησον ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα Σαῦλον ὀνόματι Ταρσέα· ἰδοὺ
γὰρ προσεύχεται, 12 καὶ εἶδεν ἐν ὁράματι ἄνδρα Ἁνανίαν
ὀνόματι εἰσελθόντα καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ χεῖρας, ὅπως
ἀναβλέψῃ. 13 ἀπεκρίθη δὲ Ἁνανίας Κύριε, ἤκουσα ἀπὸ
πολλῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὅσα κακὰ τοῖς ἁγίοις
σου ἐποίησεν ἐν Ἱερουσαλήμ· 14 καὶ ὧδε ἔχει ἐξουσίαν
παρὰ τῶν ἀρχιερέων δῆσαι πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους
τὸ ὄνομά σου. 15 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος Πορεύου,
ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς ἐστίν μοι οὗτος τοῦ βαστάσαι τὸ
ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν τε καὶ βασιλέων υἱῶν τε Ἰσραήλ.
16 ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόμα-
τός μου παθεῖν. 17 Ἀπῆλθεν δὲ Ἁνανίας καὶ εἰσῆλθεν

---

8 ανεῳγμενον] ηνοιγμενον T : SA. | 11 αναστας] αναστα *H* : B sa bo. 1838. 226* 1*. lat (exc *gt*) sy$^{p.h}$. | 12 εν οραματι] om T[H]J : SA 81 sa. 1874s. lat. | εν οραμ./ανδρα SVMC] ∽ HW : BC 1175 bo. | χειρας] *pr τας [H] : BS^{c}. E 1874 88 915. 522. | 13 ηκουσα THWJ MC : BSAC 1175 81. E 181 88 915 431 *f*307.] ακηκοα SV : rel | 15 εθνων] pr των [H]W : BC*. 1245.

5 Qui dixit: Quis es Domine? Et ille: Ego sum
Iesus, quem tu persequeris; durum est tibi contra
stimulum calcitrare. Et tremens ac stupens dixit:
Domine, quid me vis facere? Et Dominus ad eum:
6 Surge et ingredere civitatem, et ibi dicetur tibi
quid te oporteat facere. 7 Viri autem illi, qui
comitabantur cum eo, stabant stupefacti audien-
tes quidem vocem, neminem autem videntes. 8 Sur-
rexit autem Saulus de terra apertisque oculis
nihil videbat. Ad manus autem illum trahentes
introduxerunt Damascum. 9 Et erat ibi tribus
diebus non videns, et non manducavit neque bibit.
10 Erat autem quidam discipulus Damasci, no-
mine Ananias, et dixit ad illum in visu Dominus:
Anania. At ille ait: Ecce ego, Domine. 11 Et Do-
minus ad eum: Surge et vade in vicum, qui vo-
catur rectus, et quaere in domo Iudae Saulum
nomine Tarsensem, ecce enim orat. 12 (Et vidit
virum Ananiam nomine introeuntem et imponen-
tem sibi manus ut visum recipiat). 13 Respondit
autem Ananias: Domine, audivi a multis de viro
hoc, quanta mala fecerit sanctis tuis in Hierusa-
lem; 14 et hic habet potestatem a principibus sacer-
dotum alligandi omnes, qui invocant nomen tuum.
15 Dixit autem ad eum Dominus: Vade, quoniam
vas electionis est mihi iste, ut portet nomen meum
coram gentibus et regibus et filiis Israhel. 16 Ego
enim ostendam illi, quanta oporteat eum pro
nomine meo pati.

9, 17-19 **Saulus baptizatur**

17 Et abiit Ananias et introivit in domum et

---

5 A 5,39 | 10 A 10,3.17; 27,23 | 11 A 21,39 | 14 A 22,5; 1 C 1,2; 2 T 2,22 | 16 2 C 11,23-28; 1 Th 2,2; Ph 1,30; 2 T 3,11s; C 1,24

εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπεν Σαοὺλ ἀδελφέ, ὁ Κύριος ἀπέσταλκέν με, Ἰησοῦς ὁ ὀφθείς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ ἤρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῇς Πνεύματος Ἁγίου. 18 καὶ εὐθέως ἀπέπεσαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὡς λεπίδες, ἀνέβλεψέν τε, καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη, 19 καὶ λαβὼν τροφὴν ἐνισχύθη.

Ἐγένετο δὲ μετὰ τῶν ἐν Δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινάς, 20 καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσσεν τὸν Ἰησοῦν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. 21 ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες καὶ ἔλεγον Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ πορθήσας ἐν Ἰερουσαλὴμ τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ ὧδε εἰς τοῦτο ἐληλύθει, ἵνα δεδεμένους αὐτοὺς ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς; 22 Σαῦλος δὲ μᾶλλον ἐνεδυναμοῦτο καὶ συνέχυννεν τοὺς Ἰουδαίους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Δαμασκῷ, συμβιβάζων ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός. 23 Ὡς δὲ ἐπληροῦντο ἡμέραι ἱκαναί, συνεβουλεύσαντο οἱ Ἰουδαῖοι ἀνελεῖν αὐτόν· 24 ἐγνώσθη δὲ τῷ Σαύλῳ ἡ ἐπιβουλὴ αὐτῶν. παρετηροῦντο δὲ καὶ τὰς πύλας ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ὅπως αὐτὸν ἀνέλωσιν· 25 λαβόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς διὰ τοῦ τείχους καθῆκαν αὐτὸν χαλάσαντες ἐν σπυρίδι. 26 Παραγενόμενος δὲ εἰς Ἰερου-

---

18 αυτου / απο των οφθαλμων THWsVJM : p[45] BA 1175. 69.] * ∽ SC : rel | ως THWVJMC : p[45] BS*A 1175s. 1898 917 431. 919.] ωσει S : rel | 19 ενισχυθη HSJM : p[45] BC* 1175. 467. 1891 242. f1739. 1611s.] ενισχυσεν TWVC : rel | 21 εν HS (apparat.) VJMC] εις TWS (text.) : SA. 1898 181. | 22 συνεχυννεν] συνεχυνεν SC | τους[1]] om TH WJM : BS* 1175. | 25 σπυριδι] σφυριδι H

imponens ei manus dixit: Saule frater, Dominus misit me Iesus, qui apparuit tibi via, qua veniebas, ut videas et implearis Spiritu sancto. 18 Et confestim ceciderunt ab oculis eius tamquam squamae, et visum recepit et surgens baptizatus est. 19 Et cum accepisset cibum, confortatus est.

9, 19-22 **Incipit Iesum praedicare**

Fuit autem cum discipulis, qui erant Damasci, per dies aliquot. 20 Et continuo in synagogis praedicabat Iesum, quoniam hic est Filius Dei. 21 Stupebant autem omnes, qui audiebant, et dicebant: Nonne hic est, qui expugnabat in Hierusalem eos, qui invocabant nomen istud, et huc ad hoc venit, ut vinctos illos duceret ad principes sacerdotum? 22 Saulus autem multo magis convalescebat et confundebat Iudaeos, qui habitabant Damasci, affirmans quoniam hic est Christus.

9, 23-25 **Iudaeorum insidias eludit**

23 Cum autem implerentur dies multi, consilium fecerunt in unum Iudaei, ut eum interficerent. 24 Notae autem factae sunt Saulo insidiae eorum. Custodiebant autem et portas die ac nocte, ut eum interficerent. 25 Accipientes autem eum discipuli nocte per murum dimiserunt eum submittentes in sporta.

9, 26-30 **Saulum Barnabas Apostolis commendat**

26 Cum autem venisset in Hierusalem, tenta-

---

19 A 27,36 | 20 G 1,16 | 21 A 8,1 | 22 A 18,28 | 23 A 23, 12-29 | 24 2 C 11,32s

σαλὴμ ἐπείραζεν κολλᾶσθαι τοῖς μαθηταῖς· καὶ πάντες
ἐφοβοῦντο αὐτόν, μὴ πιστεύοντες ὅτι ἐστὶν μαθητής.
27 Βαρναβᾶς δὲ ἐπιλαβόμενος αὐτὸν ἤγαγεν πρὸς τοὺς
ἀποστόλους, καὶ διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ἐν τῇ ὁδῷ εἶδεν
τὸν Κύριον καὶ ὅτι ἐλάλησεν αὐτῷ, καὶ πῶς ἐν Δαμασκῷ
ἐπαρρησιάσατο ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ. 28 καὶ ἦν μετ'
αὐτῶν εἰσπορευόμενος καὶ ἐκπορευόμενος εἰς Ἱερουσα-
λήμ, παρρησιαζόμενος ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου, 29 ἐλά-
λει τε καὶ συνεζήτει πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς· οἱ δὲ
ἐπεχείρουν ἀνελεῖν αὐτόν. 30 ἐπιγνόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ
κατήγαγον αὐτὸν εἰς Καισάρειαν καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν
εἰς Ταρσόν.

31 Ἡ μὲν οὖν ἐκκλησία καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας καὶ
Γαλιλαίας καὶ Σαμαρείας εἶχεν εἰρήνην οἰκοδομουμένη
καὶ πορευομένη τῷ φόβῳ τοῦ Κυρίου, καὶ τῇ παρακλήσει
τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπληθύνετο.
32 Ἐγένετο δὲ Πέτρον διερχόμενον διὰ πάντων κατελ-
θεῖν καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους τοὺς κατοικοῦντας Λύδδα.
33 εὗρεν δὲ ἐκεῖ ἄνθρωπόν τινα ὀνόματι Αἰνέαν ἐξ ἐτῶν
ὀκτὼ κατακείμενον ἐπὶ κραβάττου, ὃς ἦν παραλελυμένος.
34 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Πέτρος Αἰνέα, ἰᾶταί σε Ἰησοῦς ὁ
Χριστός· ἀνάστηθι καὶ στρῶσον σεαυτῷ. καὶ εὐθέως
ἀνέστη. 35 καὶ εἶδαν αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες
Λύδδα καὶ τὸν Σαρῶνα, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν
Κύριον.

27 του S[V]C] om THWJM : BAC 104. 623 ss. 256 1 209* 69 218. 323 s. | 32.35 Λυδδα] Λυδδα[ν] S | 34 o²] om THWMC : B*SCΨ 33 1175 s. 1874 181 f307. 623 s 1838. 440. 257.

bat se iungere discipulis, et omnes timebant eum
non credentes quod esset discipulus. 27 Barnabas
autem apprehensum illum duxit ad apostolos et
narravit illis, quomodo in via vidisset Dominum
et quia locutus est ei et quomodo in Damasco
fiducialiter egerit in nomine Iesu. 28 Et erat cum
illis intrans et exiens in Hierusalem, et fiducialiter
agens in nomine Domini 29 Loquebatur quoque
gentibus et disputabat cum Graecis, illi autem
quaerebant occidere eum. 30 Quod cum cognovis-
sent fratres, deduxerunt eum Caesaream et di-
miserunt Tarsum

9, 31-35 Petrus Aeneam sanat

31 Ecclesia quidem per totam Iudaeam et Ga-
lilaeam et Samariam habebat pacem et aedifica-
batur ambulans in timore Domini et consolatione
sancti Spiritus replebatur.
32 Factum est autem, ut Petrus dum pertransiret
universos, deveniret ad sanctos, qui habitabant
Lyddae 33 Invenit autem ibi hominem quendam,
nomine Aeneam, ab annis octo iacentem in gra-
bato, qui erat paralyticus. 34 Et ait illi Petrus:
Aenea, sanat te Dominus Iesus Christus, surge et
sterne tibi. Et continuo surrexit. 35 Et viderunt
eum omnes, qui habitabant Lyddae et Saronae,
qui conversi sunt ad Dominum

26 G 1,17ss
30 A 11,25; G 1,21
32 A 8,4
34 A 3,7s; Mt 9,6; J 5,6ss

36 Ἐν Ἰόππῃ δέ τις ἦν μαθήτρια ὀνόματι Ταβιθά, ἣ
διερμηνευομένη λέγεται Δορκάς· αὕτη ἦν πλήρης ἔργων
ἀγαθῶν καὶ ἐλεημοσυνῶν ὧν ἐποίει. 37 ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς
ἡμέραις ἐκείναις ἀσθενήσασαν αὐτὴν ἀποθανεῖν· λού-
σαντες δὲ αὐτὴν ἔθηκαν ἐν ὑπερῴῳ. 38 ἐγγὺς δὲ οὔσης
Λύδδας τῇ Ἰόππῃ οἱ μαθηταὶ ἀκούσαντες ὅτι Πέτρος
ἐστὶν ἐν αὐτῇ ἀπέστειλαν δύο ἄνδρας πρὸς αὐτὸν παρα-
καλοῦντες Μὴ ὀκνήσῃς διελθεῖν ἕως ἡμῶν. 39 ἀναστὰς
δὲ Πέτρος συνῆλθεν αὐτοῖς· ὃν παραγενόμενον ἀνήγαγον
εἰς τὸ ὑπερῷον, καὶ παρέστησαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ χῆραι
κλαίουσαι καὶ ἐπιδεικνύμεναι χιτῶνας καὶ ἱμάτια, ὅσα
ἐποίει μετ' αὐτῶν οὖσα ἡ Δορκάς. 40 ἐκβαλὼν δὲ ἔξω
πάντας ὁ Πέτρος καὶ θεὶς τὰ γόνατα προσηύξατο, καὶ
ἐπιστρέψας πρὸς τὸ σῶμα εἶπεν Ταβιθά, ἀνάστηθι. ἡ
δὲ ἤνοιξεν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέ-
τρον ἀνεκάθισεν. 41 δοὺς δὲ αὐτῇ χεῖρα ἀνέστησεν αὐτήν·
φωνήσας δὲ τοὺς ἁγίους καὶ τὰς χήρας παρέστησεν
αὐτὴν ζῶσαν. 42 γνωστὸν δὲ ἐγένετο καθ' ὅλης τῆς
Ἰόππης, καὶ ἐπίστευσαν πολλοὶ ἐπὶ τὸν Κύριον. 43 Ἐγέ-
νετο δὲ ἡμέρας ἱκανὰς μεῖναι ἐν Ἰόππῃ παρά τινι Σίμωνι
βυρσεῖ.

10 1 Ἀνὴρ δέ τις ἐν Καισαρείᾳ ὀνόματι Κορνήλιος,
ἑκατοντάρχης ἐκ σπείρης τῆς καλουμένης Ἰταλικῆς,
2 εὐσεβὴς καὶ φοβούμενος τὸν Θεὸν σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ
αὐτοῦ, ποιῶν ἐλεημοσύνας πολλὰς τῷ λαῷ καὶ δεόμενος

36 εργων αγαθων HWJMC : p45 BC 33 1175. E 181. f307, 69. 1739. lat.] ∽ TSV : rel | 37 αυτην εθηκαν SVM : p45...] ∽ ThJC : S*A 33ssss. 1874s 181. 255.; om αυτην HW : B. 1898 f307. cgt. | 38 Λυδδας] Λυδδης SV | 42 της] om H : BC*. | 43 ημερας... μειναι TH WsJ : BS* 1175. 209*. 1739 216.] *pr αυτον W[S]MC : ScA 81. E 181, 920, f206. 2298 s. plur; + αυτον sV : rel

9, 36-43 Tabitham mortuam suscitat

36 In Ioppe autem fuit quaedam discipula, no-
mine Tabitha, quae interpretata dicitur Dorcas.
Haec erat plena operibus bonis et eleemosynis,
quas faciebat. 37 Factum est autem in diebus illis,
ut infirmata moreretur. Quam cum lavissent,
posuerunt eam in cenaculo. 38 Cum autem prope
esset Lydda ad Ioppen, discipuli audientes quia
Petrus esset in ea, miserunt duos viros ad eum
rogantes: Ne pigriteris venire usque ad nos. 39 Ex-
surgens autem Petrus venit cum illis. Et cum ad-
venisset, duxerunt illum in cenaculum, et circum-
steterunt illum omnes viduae flentes et ostendentes
ei tunicas et vestes, quas faciebat illis Dorcas.
40 Eiectis autem omnibus foras, Petrus ponens
genua oravit et conversus ad corpus dixit: Ta-
bitha, surge. At illa aperuit oculos suos, et viso
Petro resedit. 41 Dans autem illi manum erexit
eam. Et cum vocasset sanctos et viduas, assigna-
vit eam vivam. 42 Notum autem factum est per
universam Ioppen, et crediderunt multi in Do-
mino. 43 Factum est autem, ut dies multos mo-
raretur in Ioppe apud Simonem quendam coria-
rium.

10, 1-8 Cornelii centurionis pia opera

1 Vir autem quidam erat in Caesarea, no-
mine Cornelius, centurio cohortis, quae dicitur
Italica, 2 religiosus ac timens Deum cum omni
domo sua, faciens elemosynas multas plebi et de-

40 Mc 5,40s; M 10,8 | 41 A 3,7s | 42 A 19,17 | 43 A 10,6
10,1 A 27,1 | 2 L 1,5

τοῦ Θεοῦ διὰ παντός, 3 εἶδεν ἐν ὁράματι φανερῶς, ὡσεὶ
περὶ ὥραν ἐνάτην τῆς ἡμέρας, ἄγγελον τοῦ Θεοῦ εἰσελ-
θόντα πρὸς αὐτὸν καὶ εἰπόντα αὐτῷ Κορνήλιε. 4 ὁ δὲ
ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἔμφοβος γενόμενος εἶπεν Τί ἐστιν,
Κύριε; εἶπεν δὲ αὐτῷ Αἱ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημο-
σύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ.
5 καὶ νῦν πέμψον ἄνδρας εἰς Ἰόππην καὶ μετάπεμψαι
Σίμωνά τινα ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος· 6 οὗτος ξενίζεται
παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ, ᾧ ἐστιν οἰκία παρὰ θάλασσαν.
7 ὡς δὲ ἀπῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν αὐτῷ, φωνήσας δύο
τῶν οἰκετῶν καὶ στρατιώτην εὐσεβῆ τῶν προσκαρτε-
ρούντων αὐτῷ, 8 καὶ ἐξηγησάμενος ἅπαντα αὐτοῖς ἀπέ-
στειλεν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἰόππην. 9 Τῇ δὲ ἐπαύριον ὁδοι-
πορούντων ἐκείνων καὶ τῇ πόλει ἐγγιζόντων ἀνέβη
Πέτρος ἐπὶ τὸ δῶμα προσεύξασθαι περὶ ὥραν ἕκτην.
10 ἐγένετο δὲ πρόσπεινος καὶ ἤθελεν γεύσασθαι· παρα-
σκευαζόντων δὲ αὐτῶν ἐγένετο ἐπ' αὐτὸν ἔκστασις, 11 καὶ
θεωρεῖ τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγμένον καὶ καταβαῖνον σκεῦός
τι ὡς ὀθόνην μεγάλην, τέσσαρσιν ἀρχαῖς καθιέμενον ἐπὶ
τῆς γῆς, 12 ἐν ᾧ ὑπῆρχεν πάντα τὰ τετράποδα καὶ ἑρπε-
τὰ τῆς γῆς καὶ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. 13 καὶ ἐγένετο
φωνὴ πρὸς αὐτόν Ἀναστάς, Πέτρε, θῦσον καὶ φάγε.
14 ὁ δὲ Πέτρος εἶπεν Μηδαμῶς, Κύριε, ὅτι οὐδέποτε
ἔφαγον πᾶν κοινὸν καὶ ἀκάθαρτον. 15 καὶ φωνὴ πάλιν ἐκ

---

10 9 εκεινων] *αυτων TS : SA 33ssss. E 181 88 915 431 ƒ307, ƒ623. ƒ1891. ƒ1739. 1108, ƒ614. L. | 11 αρχαις THWJM : BSAC[c] 1175 sa bo. E 181 88 915 431 vg.] * +' δεδεμενον και S[V], δεδ. (om και) C : ($\mathfrak{p}^{45}$) pler

precans Deum semper; 3 is vidit in visu manifeste
quasi hora diei nona angelum Dei introeuntem ad
se et dicentem sibi: Corneli. 4 At ille intuens eum
timore correptus dixit: Quid est, Domine? Dixit
autem illi: Orationes tuae et eleemosynae tuae
ascenderunt in memoriam in conspectu Dei. 5 Et
nunc mitte viros in Ioppen et accersi Simonem
quendam, qui cognominatur Petrus; 6 hic hospi-
tatur apud Simonem quendam coriarium, cuius
est domus iuxta mare; hic dicet tibi, quid te
oporteat facere. 7 Et cum discessisset angelus,
qui loquebatur illi, vocavit duos domesticos suos
et militem metuentem Dominum ex his, qui illi
parebant. 8 Quibus cum narrasset omnia, misit
illos in Ioppen.

19, 9-23 **Mira Petri visio**

9 Postera autem die, iter illis facientibus et ap-
propinquantibus civitati, ascendit Petrus in su-
periora, ut oraret circa horam sextam. 10 Et cum
esuriret, voluit gustare. Parantibus autem illis,
cecidit super eum mentis excessus, 11 et vidit
caelum apertum et descendens vas quoddam, velut
linteum magnum quattuor initiis submitti de
caelo in terram, 12 in quo erant omnia quadrupe-
dia et serpentia terrae et volatilia caeli. 13 Et
facta est vox ad eum: Surge, Petre, occide et
manduca. 14 Ait autem Petrus: Absit Domine,
quia numquam manducavi omne commune et im-
mundum. 15 Et vox iterum secundo ad eum

---

3 A 3,1
6 A 9,43
9-48 A 11,5-17
14 Lv 11; Ez 4,14
15 Mt 15,11; G 2,12; R 14,14; 1 T 4,4

383

δευτέρου πρὸς αὐτόν ⁰Α ὁ Θεὸς ἐκαθάρισεν σὺ μὴ κοίνου.
16 τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς, καὶ εὐθὺς ἀνελήφθη τὸ
σκεῦος εἰς τὸν οὐρανόν. 17 Ὡς δὲ ἐν ἑαυτῷ διηπόρει ὁ
Πέτρος τί ἂν εἴη τὸ ὅραμα ὃ εἶδεν, ἰδοὺ οἱ ἄνδρες οἱ
ἀπεσταλμένοι ὑπὸ τοῦ Κορνηλίου διερωτήσαντες τὴν
οἰκίαν τοῦ Σίμωνος ἐπέστησαν ἐπὶ τὸν πυλῶνα, 18 καὶ
φωνήσαντες ἐπυνθάνοντο εἰ Σίμων ὁ ἐπικαλούμενος
Πέτρος ἐνθάδε ξενίζεται. 19 Τοῦ δὲ Πέτρου διενθυμου-
μένου περὶ τοῦ ὁράματος εἶπεν τὸ Πνεῦμα αὐτῷ Ἰδοὺ
ἄνδρες τρεῖς ζητοῦσίν σε· 20 ἀλλὰ ἀναστὰς κατάβηθι,
καὶ πορεύου σὺν αὐτοῖς μηδὲν διακρινόμενος, ὅτι ἐγὼ
ἀπέσταλκα αὐτούς. 21 καταβὰς δὲ Πέτρος πρὸς τοὺς
ἄνδρας εἶπεν Ἰδοὺ ἐγώ εἰμι ὃν ζητεῖτε· τίς ἡ αἰτία δι'
ἣν πάρεστε; 22 οἱ δὲ εἶπαν Κορνήλιος ἑκατοντάρχης,
ἀνὴρ δίκαιος καὶ φοβούμενος τὸν Θεόν, μαρτυρούμενός
τε ὑπὸ ὅλου τοῦ ἔθνους τῶν Ἰουδαίων, ἐχρηματίσθη ὑπὸ
ἀγγέλου ἁγίου μεταπέμψασθαί σε εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ
ἀκοῦσαι ῥήματα παρὰ σοῦ. 23 εἰσκαλεσάμενος οὖν αὐτοὺς
ἐξένισεν. Τῇ δὲ ἐπαύριον ἀναστὰς ἐξῆλθεν σὺν αὐτοῖς,
καί τινες τῶν ἀδελφῶν τῶν ἀπὸ Ἰόππης συνῆλθον αὐτῷ.
24 τῇ δὲ ἐπαύριον εἰσῆλθεν εἰς τὴν Καισάρειαν· ὁ δὲ
Κορνήλιος ἦν προσδοκῶν αὐτούς, συγκαλεσάμενος τοὺς
συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀναγκαίους φίλους. 25 Ὡς δὲ
ἐγένετο τοῦ εἰσελθεῖν τὸν Πέτρον, συναντήσας αὐτῷ ὁ
Κορνήλιος πεσὼν ἐπὶ τοὺς πόδας προσεκύνησεν. 26 ὁ δὲ
Πέτρος ἤγειρεν αὐτὸν λέγων Ἀνάστηθι· καὶ ἐγὼ αὐτὸς

18 επυνθανοντο ThWSVJMC : p^{45}...] επυθοντο *H* : BC. | 19 αυτω ThSV(C) : (p^{45})...] om *H*WJM : B bo. | τρεις [h] SVM : SAC 33s 1175s sa bo. E 181 88 915 431 *f*307. 1838s. *f*1891. *f*1739. 1765s. *gt* vg. sy$^{p(hm)}$.] δυο *H*W : B.; om TJC : rel | ζητουσιν SVJMC : p^{45}...] *ζητουντες THW : BS 81. | 24 εισηλθεν HWVJMC : BΨ 81. D 1898 181 431, 467, 614. *p* vg sy^{ht}.] εισηλθαν T, -θον S : rel

Quod Deus purificavit, tu commune ne dixeris.
16 Hoc autem factum est per ter, et statim receptum
est vas in caelum.
17 Et dum intra se haesitaret Petrus, quidnam
esset visio, quam vidisset, ecce viri, qui missi
erant a Cornelio, inquirentes domum Simonis ad-
stiterunt ad ianuam. 18 Et cum vocassent, inter-
rogabant, si Simon, qui cognominatur Petrus, illic
haberet hospitium. 19 Petro autem cogitante de
visione, dixit Spiritus ei: Ecce viri tres quaerunt
te. 20 Surge itaque, descende et vade cum eis
nihil dubitans, quia ego misi illos. 21 Descendens
autem Petrus ad viros dixit: Ecce ego sum, quem
quaeritis; quae causa est, propter quam venistis?
22 Qui dixerunt: Cornelius centurio, vir iustus et
timens Deum et testimonium habens ab universa
gente Iudaeorum, responsum accepit ab angelo
sancto accersire te in domum suam et audire
verba abs te. 23 Introducens ergo eos recepit ho-
spitio.

10, 24-33 Petrus ad Cornelium venit

24 Sequenti autem die surgens profectus est cum
illis et quidam ex fratribus ab Ioppe comitati sunt
eum. Altera autem die introivit Caesaream. Corne-
lius vero exspectabat illos convocatis cognatis suis
et necessariis amicis. 25 Et factum est, cum in-
troisset Petrus, obvius venit ei Cornelius et pro-
cidens ad pedes eius adoravit. 26 Petrus vero ele-
vavit eum dicens: Surge, et ego ipse homo sum.

17 A 12,9
19 A 13,2
25 Mt 8,8; L 5,8; Ap 19,10

ἄνθρωπός εἰμι. [27] καὶ ·συνομιλῶν αὐτῷ εἰσῆλθεν, καὶ
εὑρίσκει συνεληλυθότας πολλούς, [28] ἔφη τε πρὸς αὐτούς
Ὑμεῖς ἐπίστασθε ὡς ἀθέμιτόν ἐστιν ἀνδρὶ Ἰουδαίῳ κολ-
λᾶσθαι ἢ προσέρχεσθαι ἀλλοφύλῳ· κἀμοὶ ἔδειξεν ὁ Θεὸς
μηδένα κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον λέγειν ἄνθρωπον· [29] διὸ καὶ
ἀναντιρρήτως ἦλθον μεταπεμφθείς. πυνθάνομαι οὖν Τίνι
λόγῳ μετεπέμψασθέ με; [30] καὶ ὁ Κορνήλιος ἔφη Ἀπὸ
τετάρτης ἡμέρας μέχρι ταύτης τῆς ὥρας ἤμην τὴν ἐνά-
την προσευχόμενος ἐν τῷ οἴκῳ μου, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἔστη
ἐνώπιόν μου ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ, [31] καὶ φησίν Κορνήλιε,
εἰσηκούσθη σου ἡ προσευχὴ καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἐμνή-
σθησαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. [32] πέμψον οὖν εἰς Ἰόππην
καὶ μετακάλεσαι Σίμωνα ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος· οὗτος
ξενίζεται ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος βυρσέως παρὰ θάλασσαν.
[33] ἐξαυτῆς οὖν ἔπεμψα πρὸς σέ, σύ τε καλῶς ἐποίησας
παραγενόμενος νῦν οὖν πάντες ἡμεῖς ἐνώπιον τοῦ
Θεοῦ πάρεσμεν ἀκοῦσαι πάντα τὰ προστεταγμένα σοι
ὑπὸ τοῦ Κυρίου. [34] Ἀνοίξας δὲ Πέτρος τὸ στόμα εἶπεν
Ἐπ' ἀληθείας καταλαμβάνομαι ὅτι οὐκ ἔστιν προσωπο-
λήπτης ὁ Θεός, [35] ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος
αὐτὸν καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην δεκτὸς αὐτῷ ἐστιν.
[36] τὸν λόγον ὃν ἀπέστειλεν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ εὐαγγελι-
ζόμενος εἰρήνην διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ· — οὗτός ἐστιν πάν-
των Κύριος· — [37] ὑμεῖς οἴδατε τὸ γενόμενον ῥῆμα καθ

---

28 εδειξεν] επεδειξεν C : D. 440. | εδειξεν / ο Θεος TJ : SA. I 81, 623s 547. *f* 1891. 1739s. *p* vg.] ∽ HWSVM(C) : (rel) | 32 θαλασσαν THWVJM : p45 BSA 81 bo. 431 *f* 307. 623. 1311 209*. 1831. vg. + ος παραγενομενος λαλησει σοι SC : rel | 36 ον] *om *H* ; BScA 8 sa bo. 623 467. 1739. *f* 1611. 614. lat arm.

[27] Et loquens cum illo intravit et invenit multos,
qui convenerant, [28] dixitque ad illos: Vos scitis
quomodo abominatum sit viro Iudaeo coniungi
aut accedere ad alienigenam; sed mihi ostendit
Deus neminem communem aut immundum dicere
hominem. [29] Propter quod sine dubitatione veni
accersitus. Interrogo ergo, quam ob causam ac-
cersistis me? [30] Et Cornelius ait: A nudiusquarta
die usque ad hanc horam orans eram hora nona
in domo mea, et ecce vir stetit ante me in veste
candida [31] et ait: Corneli, exaudita est oratio tua,
et eleemosynae tuae commemoratae sunt in con-
spectu Dei. [32] Mitte ergo in Ioppen et accersi
Simonem, qui cognominatur Petrus; hic hospita-
tur in domo Simonis coriarii iuxta mare. [33] Con-
festim ergo misi ad te, et tu bene fecisti veniendo.
Nunc ergo omnes nos in conspectu tuo adsumus
audire omnia, quaecumque tibi praecepta sunt a
Domino.

10, 34-43 Petri oratio

[34] Aperiens autem Petrus os suum dixit: In
veritate comperi quia *non est personarum acceptor*
Deus, [35] sed in omni gente qui timet eum et ope-
ratur iustitiam, acceptus est illi. [36] *Verbum misit*
Deus filiis Israhel *annuntians pacem* per Iesum
Christum; hic est omnium Dominus. [37] Vos scitis
quod factum est verbum per universam Iudaeam;

---

28 G 2,12
34 Dt 10,17; 1 Sm 16,7; R 2,11
35 J 9,31
36 Is 52,7; Na 2,1; Mt 28,18; E 2,17; 6,15
37 A 1,22; Mt 4,12-17

ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας μετὰ
τὸ βάπτισμα ὃ ἐκήρυξεν Ἰωάννης, 38 Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Να-
ζαρέθ, ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ Θεὸς Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ
δυνάμει, ὃς διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς
καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ὅτι ὁ Θεὸς ἦν
μετ' αὐτοῦ· 39 καὶ ἡμεῖς μάρτυρες πάντων ὧν ἐποίησεν
ἔν τε τῇ χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ· ὃν καὶ
ἀνεῖλαν κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου. 40 τοῦτον ὁ Θεὸς ἤγει-
ρεν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐμφανῆ γενέσθαι,
41 οὐ παντὶ τῷ λαῷ, ἀλλὰ μάρτυσιν τοῖς προκεχειροτονη-
μένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἡμῖν, οἵτινες συνεφάγομεν καὶ
συνεπίομεν αὐτῷ μετὰ τὸ ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν·
42 καὶ παρήγγειλεν ἡμῖν κηρύξαι τῷ λαῷ καὶ διαμαρτύ-
ρασθαι ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ὡρισμένος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Κριτὴς
ζώντων καὶ νεκρῶν. 43 τούτῳ πάντες οἱ προφῆται μαρ-
τυροῦσιν, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν λαβεῖν διὰ τοῦ ὀνόματος
αὐτοῦ πάντα τὸν πιστεύοντα εἰς αὐτόν. 44 Ἔτι λαλοῦν-
τος τοῦ Πέτρου τὰ ῥήματα ταῦτα ἐπέπεσεν τὸ Πνεῦμα τὸ
Ἅγιον ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον. 45 καὶ
ἐξέστησαν οἱ ἐκ περιτομῆς πιστοὶ ὅσοι συνῆλθαν τῷ
Πέτρῳ, ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη ἡ δωρεὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύμα-
τος ἐκκέχυται· 46 ἤκουον γὰρ αὐτῶν λαλούντων γλώσσαις
καὶ μεγαλυνόντων τὸν Θεόν. τότε ἀπεκρίθη Πέτρος
47 Μήτι τὸ ὕδωρ δύναται κωλῦσαί τις τοῦ μὴ βαπτισθῆναι
τούτους, οἵτινες τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔλαβον ὡς καὶ

37 αρξαμενος THVJMC : BSAC. DE 181 88. 522. 1739. H. Ir.] *αρξαμενον WS : p45 rel | 39 εν2] *om HWVJMC : BΨ. D. 467. 1319 1. gt vg. | 40 τη] pr εν TWVJM : S*C. 1874. 467. 919 1319 2180 69. | 42 ουτος HWSVJMC : BC 33s sa bo. DE 307s. 623 1827s, f1891. f1739. 1611s. 614.] αυτος T : rel | 45 οσοι] οἱ H : B sa bo. it vg. | αγιου πνευματος] *πνευματος του αγιου HC : BΨ. (D) 1898 181. f1611. 913. lat. | 47 δυναται κωλυσαι τις THWSVJM : BSA 81. 1765.] κωλ. τις δυν. C : D*. p.; κωλ. δυν. τις s (:) pler

incipiens enim a Galilaea post baptismum, quod
praedicavit Iohannes, 38 Iesum a Nazareth, quo-
modo *unxit* eum *Deus Spiritu* sancto et virtute,
qui pertransiit benefaciendo et sanando omnes op-
pressos a diabolo, quoniam Deus erat cum illo.
39 Et nos testes sumus omnium, quae fecit in re-
gione Iudaeorum et Hierusalem, quem occiderunt
suspendentes in ligno. 40 Hunc Deus suscitavit
tertia die et dedit eum manifestum fieri 41 non
omni populo, sed testibus praeordinatis a Deo,
nobis qui manducavimus et bibimus cum illo
postquam resurrexit a mortuis. 42 Et praecepit
nobis praedicare populo et testificari quia ipse est,
qui constitutus est a Deo iudex vivorum et mor-
tuorum. 43 Huic omnes prophetae testimonium
perhibent remissionem peccatorum accipere per
nomen eius omnes, qui credunt in eum.

10, 44 48 Iubet Petrus Cornelium baptizari

44 Adhuc loquente Petro verba haec, cecidit Spi-
ritus sanctus super omnes, qui audiebant verbum.
45 Et obstupuerunt ex circumcisione fideles, qui
venerant cum Petro, quia et in nationes gratia
Spiritus sancti effusa est. 46 Audiebant enim illos
loquentes linguis et magnificantes Deum. 47 Tunc
respondit Petrus: Numquid aquam quis prohibere
potest, ut non baptizentur hi, qui Spiritum san-
ctum acceperunt sicut et nos? 48 Et iussit eos

38 A 4,27; L 4,18; Is 61,1
39 A 1,8
40 A 2,23; G 3,13
40s 1 C 15,4-7; A 1,3s; L 24,30.43; J 21,13
42 A 17,31; R 14,9s
43 Is 33,24; 53,5s; Jr 31,34; Ez 34,16; Dn 9.24
46 A 2,4; 19,6; Mc 16,17
48 J 4,40

ἡμεῖς; 48 προσέταξεν δὲ αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ
Χριστοῦ βαπτισθῆναι. τότε ἠρώτησαν αὐτὸν ἐπιμεῖναι
ἡμέρας τινάς.
11 1 Ἤκουσαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ οἱ ὄντες
κατὰ τὴν Ἰουδαίαν ὅτι καὶ τὰ ἔθνη ἐδέξαντο τὸν λόγον
τοῦ Θεοῦ. 2 Ὅτε δὲ ἀνέβη Πέτρος εἰς Ἱερουσαλήμ,
διεκρίνοντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἐκ περιτομῆς 3 λέγοντες ὅτι
εἰσῆλθεν πρὸς ἄνδρας ἀκροβυστίαν ἔχοντας καὶ συνέφα-
γεν αὐτοῖς. 4 ἀρξάμενος δὲ Πέτρος ἐξετίθετο αὐτοῖς
καθεξῆς λέγων 5 Ἐγὼ ἤμην ἐν πόλει Ἰόππῃ προσευχό-
μενος, καὶ εἶδον ἐν ἐκστάσει ὅραμα, καταβαῖνον σκεῦός
τι ὡς ὀθόνην μεγάλην τέσσαρσιν ἀρχαῖς καθιεμένην ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἦλθεν ἄχρις ἐμοῦ· 6 εἰς ἣν ἀτενίσας
κατενόουν, καὶ εἶδον τὰ τετράποδα τῆς γῆς καὶ τὰ θηρία
καὶ τὰ ἑρπετὰ καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. 7 ἤκουσα δὲ
καὶ φωνῆς λεγούσης μοι Ἀναστάς, Πέτρε, θῦσον καὶ
φάγε. 8 εἶπον δέ Μηδαμῶς, Κύριε, ὅτι κοινὸν ἢ ἀκάθαρ-
τον οὐδέποτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου. 9 ἀπεκρίθη δὲ
φωνὴ ἐκ δευτέρου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Ἃ ὁ Θεὸς ἐκαθάρισεν
σὺ μὴ κοίνου. 10 τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς, καὶ ἀνεσπά-
σθη πάλιν ἅπαντα εἰς τὸν οὐρανόν. 11 καὶ ἰδοὺ ἐξαυτῆς
τρεῖς ἄνδρες ἐπέστησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐν ᾗ ἤμην, ἀπε-
σταλμένοι ἀπὸ Καισαρείας πρός με. 12 εἶπεν δὲ τὸ
Πνεῦμά μοι συνελθεῖν αὐτοῖς μηδὲν διακρίναντα. ἦλθον

---

48 αυτους] αυτοις T : SA. pc | 11 2 Ιερουσαλημ THWVJM : p^{45} BSA 81. 1898 181. 547.] Ιεροσολυμα SC : rel | 3 εισηλθεν — συνεφαγεν Hs : p^{45} B 33 1175s. 431 *f*307. *f*623. 226 256 337. 522. *f*1611. 614. L sy.] εισηλθες — συνεφαγες TWSVJMC : rel | 5 αχρις SVJ : p^{45}...] αχρι THWM : B*SA 104. 1319.; εως C : D. 241 | 9 φωνη/εκ δευτερου ThSVC : p^{45}...] ∾ *H*WJM : B. E 431 *f*307. 206. 257 255. plur sy arm | 11 ημην hSC : p^{45}...] ημεν T*H*WVJM : BSA D 1898 181. 1873s. 226 1 38. 2298. 255. | 12 το πνευμα/μοι THWVJMC : p^{45} BSA 1175s sa bo. D. lat.] ∾ S : rel

baptizari in nomine Domini Iesu Christi. Tunc
rogaverunt eum ut maneret apud eos aliquot
diebus.

11, 1-18 Declarat Petrus cur gentiles baptizaverit

1 Audierunt autem apostoli et fratres, qui erant
in Iudaea, quoniam et gentes receperunt verbum
Dei. 2 Cum autem ascendisset Petrus Hierosoly-
mam, disceptabant adversus illum, qui erant ex
circumcisione dicentes: 3 Quare introisti ad viros
praeputium habentes et manducasti cum illis?
4 Incipiens autem Petrus exponebat illis ordi-
nem dicens: 5 Ego eram in civitate Ioppe orans
et vidi in excessu mentis visionem, descendens vas
quoddam velut linteum magnum quattuor initiis
summitti de caelo, et venit usque ad me. 6 In
quod intuens considerabam et vidi quadrupedia
terrae et bestias et reptilia et volatilia caeli.
7 Audivi autem et vocem dicentem mihi: Surge
Petre, occide et manduca. 8 Dixi autem: Nequa-
quam Domine, quia commune aut immundum
numquam introivit in os meum. 9 Respondit autem
vox secundo de caelo: Quae Deus mundavit, tu
ne commune dixeris. 10 Hoc autem factum est per
ter, et recepta sunt omnia rursum in caelum. 11 Et
ecce viri tres confestim adstiterunt in domo, in
qua eram, missi a Caesarea ad me. 12 Dixit autem
Spiritus mihi ut irem cum illis nihil haesitans.

---

3 G 2,12; A 10,28; E 2,11
5-17 A 10,9-48

δὲ σὺν ἐμοὶ καὶ οἱ ἓξ ἀδελφοὶ οὗτοι, καὶ εἰσήλθομεν εἰς
τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός. 13 ἀπήγγειλεν δὲ ἡμῖν πῶς εἶδεν
τὸν ἄγγελον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ σταθέντα καὶ εἰπόντα
αὐτῷ· Ἀπόστειλον εἰς Ἰόππην καὶ μετάπεμψαι Σίμωνα
τὸν ἐπικαλούμενον Πέτρον, 14 ὃς λαλήσει ῥήματα πρὸς
σὲ ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου. 15 ἐν δὲ τῷ
ἄρξασθαί με λαλεῖν ἐπέπεσεν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπ'
αὐτοὺς ὥσπερ καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ. 16 ἐμνήσθην δὲ τοῦ
ῥήματος τοῦ Κυρίου, ὡς ἔλεγεν· Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν
ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ. 17 εἰ
οὖν τὴν ἴσην δωρεὰν ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς ὡς καὶ ἡμῖν,
πιστεύσασιν ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ἐγὼ τίς
ἤμην δυνατὸς κωλῦσαι τὸν Θεόν; 18 ἀκούσαντες δὲ ταῦτα
ἡσύχασαν, καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν λέγοντες· Ἄρα καὶ
τοῖς ἔθνεσιν ὁ Θεὸς τὴν μετάνοιαν εἰς ζωὴν ἔδωκεν.

19 Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες ἀπὸ τῆς θλίψεως τῆς γε-
νομένης ἐπὶ Στεφάνῳ διῆλθον ἕως Φοινίκης καὶ Κύπρου
καὶ Ἀντιοχείας, μηδενὶ λαλοῦντες τὸν λόγον εἰ μὴ μόνον
Ἰουδαίοις. 20 °Ἦσαν δέ τινες ἐξ αὐτῶν ἄνδρες Κύπριοι
καὶ Κυρηναῖοι, οἵτινες ἐλθόντες εἰς Ἀντιόχειαν ἐλάλουν
καὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας, εὐαγγελιζόμενοι τὸν Κύριον
Ἰησοῦν. 21 καὶ ἦν χεὶρ Κυρίου μετ' αὐτῶν, πολύς τε
ἀριθμὸς ὁ πιστεύσας ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὸν Κύριον.

---

13 αυτω [S]VC] om THWsJM : BSA 81 bo. 547. | 18 εδοξασαν THSVJMC : BS 104 1175s sa bo. D 1898 181 431, 1838, 547. 1891s, 1739s, 1611s, 614s, lat sy aeth Chr al] εδοξαζον W : rel | 20 ελληνας rel | 21 ο THW[S]VJM : BSA 1175 81. ƒ307.] *om sC : rel *ελληνιστας HSV : TWJMC : S°A. D°. 1611 1108 2138. pc arm Eus.]

Venerunt autem mecum et sex fratres isti, et
ingressi sumus in domum viri. 13 Narravit autem
nobis, quomodo vidisset angelum in domo sua
stantem et dicentem sibi: Mitte in Ioppen et accersi
Simonem, qui cognominatur Petrus, 14 qui loque-
tur tibi verba, in quibus salvus eris tu et universa
domus tua. 15 Cum autem coepissem loqui, cecidit
Spiritus sanctus super eos, sicut et in nos in initio.
16 Recordatus sum autem verbi Domini, sicut di-
cebat: Iohannes quidem baptizavit aqua, vos autem
baptizabimini Spiritu sancto. 17 Si ergo eandem
gratiam dedit illis Deus sicut et nobis, qui credidi-
mus in Dominum Iesum Christum, ego quis eram,
qui possem prohibere Deum? 18 His auditis, ta-
cuerunt et glorificaverunt Deum dicentes: Ergo
et gentibus paenitentiam dedit Deus ad vitam.

11, 19-30 Antiochenae Ecclesiae primordia

19 Et illi quidem, qui dispersi fuerant a tribula-
tione, quae facta fuerat sub Stephano, perambu-
laverunt usque Phoenicen et Cyprum et Antio-
chiam nemini loquentes verbum nisi solis Iudaeis.
20 Erant autem quidam ex eis viri Cyprii et Cyre-
naei, qui cum introissent Antiochiam, loquebantur
et ad Graecos, annuntiantes Dominum Iesum.
21 Et erat manus Domini cum eis, multusque nu-
merus credentium conversus est ad Dominum.

---

16 A 1,5
18 A 14,27
19 A 8,1-4
21 A 2,47

22 Ἠκούσθη δὲ ὁ λόγος εἰς τὰ ὦτα τῆς ἐκκλησίας τῆς
οὔσης ἐν Ἰερουσαλὴμ περὶ αὐτῶν, καὶ ἐξαπέστειλαν
Βαρναβᾶν ἕως Ἀντιοχείας· 23 ὃς παραγενόμενος καὶ
ἰδὼν τὴν χάριν τὴν τοῦ Θεοῦ ἐχάρη, καὶ παρεκάλει
πάντας τῇ προθέσει τῆς καρδίας προσμένειν τῷ Κυρίῳ,
24 ὅτι ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήρης Πνεύματος Ἁγίου καὶ
πίστεως. καὶ προσετέθη ὄχλος ἱκανὸς τῷ Κυρίῳ. 25 ἐξῆλ-
θεν δὲ εἰς Ταρσὸν ἀναζητῆσαι Σαῦλον, 26 καὶ εὑρὼν ἤγα-
γεν εἰς Ἀντιόχειαν. ἐγένετο δὲ αὐτοῖς καὶ ἐνιαυτὸν
ὅλον συναχθῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ διδάξαι ὄχλον ἱκανόν,
χρηματίσαι τε πρώτως ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς μαθητὰς Χρι-
στιανούς.

27 Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις κατῆλθον ἀπὸ Ἱεροσο-
λύμων προφῆται εἰς Ἀντιόχειαν· 28 ἀναστὰς δὲ εἷς ἐξ
αὐτῶν ὀνόματι Ἅγαβος ἐσήμανεν διὰ τοῦ Πνεύματος
λιμὸν μεγάλην μέλλειν ἔσεσθαι ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην·
ἥτις ἐγένετο ἐπὶ Κλαυδίου. 29 τῶν δὲ μαθητῶν καθὼς
εὐπορεῖτό τις, ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμ-
ψαι τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀδελφοῖς· 30 ὃ καὶ
ἐποίησαν ἀποστείλαντες πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους διὰ
χειρὸς Βαρναβᾶ καὶ Σαύλου.

12 1 Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἐπέβαλεν Ἡρῴδης ὁ
βασιλεὺς τὰς χεῖρας κακῶσαί τινας τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλη-
σίας. 2 ἀνεῖλεν δὲ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μα-
χαίρῃ. 3 ἰδὼν δὲ ὅτι ἀρεστόν ἐστιν τοῖς Ἰουδαίοις προσ-

22 Βαρναβαν THWsVJM : BSA 81 bo. 1891. 1739. vg sy^{p} arm aeth.] + διελθειν *SC* : rel | 23 την^{2} THW[*S*VJ]M : BSA. 927.] *om sC : rel | τῳ] *pr εν [H] : BΨ sa bo. lat. | 28 εσημανεν] εσημαινεν *H* WJM : B. it (exc *g*). | 12 1 Ηρῳδης/ο βασιλευς] ∽ T : S 81 2298. 1611 ss, 614 255. sv^{h} Eus Chr. | 2 μαχαιρῃ THWVJM : BSA 33 1175 s. D^{c}. 623*.] μαχαιρᾳ SC · rel

22 Pervenit autem sermo ad aures ecclesiae, quae
erat Hierosolymis super istis, et miserunt Barna-
bam usque ad Antiochiam. 23 Qui cum pervenisset
et vidisset gratiam Dei, gravisus est et hortabatur
omnes in proposito cordis permanere in Domino,
24 quia erat vir bonus et plenus Spiritu sancto et
fide. Et apposita est multa turba Domino. 25 Pro-
fectus est autem Barnabas Tarsum, ut quaereret
Saulum, 26 quem cum invenisset, perduxit Antio-
chiam. Et annum totum conversati sunt ibi in
Ecclesia et docuerunt turbam multam, ita ut co-
gnominarentur primum Antiochiae discipuli Chri-
stiani.

27 In his autem diebus supervenerunt ab Hie-
rosolymis prophetae Antiochiam, 28 et surgens unus
ex eis nomine Agabus significabat per spiritum
famem magnam futuram in universo orbe terra-
rum, quae facta est sub Claudio. 29 Discipuli
autem, prout quis habebat, proposuerunt singuli
in ministerium mittere habitantibus in Iudaea fra-
tribus. 30 Quod et fecerunt mittentes ad seniores
per manus Barnabae et Sauli.

12, 1-5 Iacobo occiso, Petrus apprehenditur

1 Eodem autem tempore misit Herodes rex ma-
nus, ut affligeret quosdam de ecclesia. 2 Occidit
autem Iacobum fratrem Iohannis gladio. 3 Videns
autem quia placeret Iudaeis, apposuit ut ap-

22 A 4,36 | 23 A 13,43 | 24 A 6,5; 5,14 | 25 A 9,30 | 26 G 2,11; A 26,28; 1 P 4,16 | 27 A 13,1 | 28 A 21,10 | 29 G 2,10; R 15,27; 1 C 16,2; 2 C 8,12 | 30 A 12,25 | 1 A 4,3 | 2 Mt 20, 22s | 3 A 24,27; 25,9

ἔθετο συλλαβεῖν καὶ Πέτρον, ἦσαν δὲ ἡμέραι τῶν ἀζύμων,
4 ὃν καὶ πιάσας ἔθετο εἰς φυλακήν, παραδοὺς τέσσαρσιν
τετραδίοις στρατιωτῶν φυλάσσειν αὐτόν, βουλόμενος
μετὰ τὸ πάσχα ἀναγαγεῖν αὐτὸν τῷ λαῷ. 5 ὁ μὲν οὖν
Πέτρος ἐτηρεῖτο ἐν τῇ φυλακῇ· προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενῶς
γινομένη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν Θεὸν περὶ αὐτοῦ.
6 Ὅτε δὲ ἤμελλεν προαγαγεῖν αὐτὸν ὁ Ἡρῴδης, τῇ νυκτὶ
ἐκείνῃ ἦν ὁ Πέτρος κοιμώμενος μεταξὺ δύο στρατιωτῶν
δεδεμένος ἁλύσεσιν δυσίν, φύλακές τε πρὸ τῆς θύρας
ἐτήρουν τὴν φυλακήν. 7 καὶ ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη,
καὶ φῶς ἔλαμψεν ἐν τῷ οἰκήματι· πατάξας δὲ τὴν
πλευρὰν τοῦ Πέτρου ἤγειρεν αὐτὸν λέγων Ἀνάστα ἐν
τάχει. καὶ ἐξέπεσαν αὐτοῦ αἱ ἁλύσεις ἐκ τῶν χειρῶν.
8 εἶπεν δὲ ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτόν Ζῶσαι καὶ ὑπόδησαι τὰ
σανδάλιά σου. ἐποίησεν δὲ οὕτως. καὶ λέγει αὐτῷ Περι-
βαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σου καὶ ἀκολούθει μοι. 9 καὶ ἐξελθὼν
ἠκολούθει, καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι ἀληθές ἐστιν τὸ γινόμενον
διὰ τοῦ ἀγγέλου, ἐδόκει δὲ ὅραμα βλέπειν. 10 διελθόντες
δὲ πρώτην φυλακὴν καὶ δευτέραν ἦλθαν ἐπὶ τὴν πύλην
τὴν σιδηρᾶν τὴν φέρουσαν εἰς τὴν πόλιν, ἥτις αὐτομάτη
ἠνοίγη αὐτοῖς, καὶ ἐξελθόντες προῆλθον ῥύμην μίαν, καὶ
εὐθέως ἀπέστη ὁ ἄγγελος ἀπ' αὐτοῦ. 11 καὶ ὁ Πέτρος ἐν
ἑαυτῷ γενόμενος εἶπεν Νῦν οἶδα ἀληθῶς ὅτι ἐξαπέ-

3 ημεραι THWsJM : p45 BSΨ 1175. 88 623s 467. 1 209, 522, 1739s, 1611s 383. HLP. arm.| pr αι [S]VC : rel | 5 εκτενως THWVJM : BSA? 33. 1898 181. 440 216. it (exc *p*). Lcfr.| εν εκτενεια C : D; εκτενης S : pler | 6 προαγαγειν| προσαγαγειν *HJ* : B(SΨ) 33. (5. 2180. 323s.) | 8 δε¹ HWJMC : BΨ 1175 sa. DE 181 88 431 *f*307, 5s. 1319, *f*1891, *f*1739, *f*1611, 614. H al it (exc *g*) syh| * τε TSV : rel

prehenderet et Petrum. Erant autem dies azymo-
rum. 4 Quem cum apprehendisset, misit in carce-
rem, tradens quattuor quaternionibus militum cu-
stodiendum volens post Pascha producere eum
populo. 5 Et Petrus quidem servabatur in carcere.
Oratio autem fiebat sine intermissione ab ecclesia
ad Deum pro eo.

12, 6-10 **Petrus ab angelo liberatur**

6 Cum autem producturus eum esset Herodes,
in ipsa nocte erat Petrus dormiens inter duos mi-
lites vinctus catenis duabus, et custodes ante
ostium custodiebant carcerem. 7 Et ecce angelus
Domini adstitit, et lumen refulsit in habitaculo,
percussoque latere Petri, excitavit eum dicens:
Surge velociter. Et ceciderunt catenae de manibus
eius. 8 Dixit autem angelus ad eum: Praecingere
et calcea te caligas tuas. Et fecit sic. Et dixit illi:
Circumda tibi vestimentum tuum et sequere me.
9 Et exiens sequebatur eum et nesciebat quia
verum est quod fiebat per angelum; existimabat
autem se visum videre. 10 Transeuntes autem pri-
mam et secundam custodiam venerunt ad portam
ferream, quae ducit ad civitatem, quae ultro
aperta est eis. Et exeuntes processerunt vicum
unum, et continuo discessit angelus ab eo.

12, 11-19 **Abit Petrus in alium locum**

11 Et Petrus ad se reversus dixit: Nunc scio vere
quia misit Dominus angelum suum et eripuit

4-10 A 5,18-23
5 Ja 5,16
7 A 5,19; 3 Rg 19,5
9 A 10,17

στειλεν ὁ Κύριος τὸν ἄγγελον αὐτοῦ καὶ ἐξείλατό με ἐκ
χειρὸς Ἡρῴδου καὶ πάσης τῆς προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν
Ἰουδαίων. 12 συνιδών τε ἦλθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν τῆς Μα-
ρίας τῆς μητρὸς Ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου Μάρκου, οὗ
ἦσαν ἱκανοὶ συνηθροισμένοι καὶ προσευχόμενοι. 13 κρού-
σαντος δὲ αὐτοῦ τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος προσῆλθεν
παιδίσκη ὑπακοῦσαι ὀνόματι Ῥόδη, 14 καὶ ἐπιγνοῦσα τὴν
φωνὴν τοῦ Πέτρου ἀπὸ τῆς χαρᾶς οὐκ ἤνοιξεν τὸν πυ-
λῶνα, εἰσδραμοῦσα δὲ ἀπήγγειλεν ἑστάναι τὸν Πέτρον
πρὸ τοῦ πυλῶνος. 15 οἱ δὲ πρὸς αὐτὴν εἶπαν Μαίνῃ·
ἡ δὲ διϊσχυρίζετο οὕτως ἔχειν. οἱ δὲ ἔλεγον Ὁ ἄγγελός
ἐστιν αὐτοῦ. 16 ὁ δὲ Πέτρος ἐπέμενεν κρούων· ἀνοί-
ξαντες δὲ εἶδαν αὐτὸν καὶ ἐξέστησαν. 17 κατασείσας δὲ
αὐτοῖς τῇ χειρὶ σιγᾶν διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ὁ Κύριος
αὐτὸν ἐξήγαγεν ἐκ τῆς φυλακῆς, εἶπέν τε Ἀπαγγείλατε
Ἰακώβῳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ταῦτα. καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη
εἰς ἕτερον τόπον. 18 Γενομένης δὲ ἡμέρας ἦν τάραχος
οὐκ ὀλίγος ἐν τοῖς στρατιώταις, τί ἄρα ὁ Πέτρος ἐγέ-
νετο. 19 Ἡρῴδης δὲ ἐπιζητήσας αὐτὸν καὶ μὴ εὑρών,
ἀνακρίνας τοὺς φύλακας ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι, καὶ κα-
τελθὼν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς Καισάρειαν διέτριβεν.
20 ⸀Ἦν δὲ θυμομαχῶν Τυρίοις καὶ Σιδωνίοις· ὁμοθυμαδὸν
δὲ παρῆσαν πρὸς αὐτόν, καὶ πείσαντες Βλάστον τὸν ἐπὶ
τοῦ κοιτῶνος τοῦ βασιλέως ᾐτοῦντο εἰρήνην, διὰ τὸ τρέ-
φεσθαι αὐτῶν τὴν χώραν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς. 21 τακτῇ
δὲ ἡμέρᾳ ὁ Ἡρῴδης ἐνδυσάμενος ἐσθῆτα βασιλικὴν

11 ο² *H*W[V]JM : BΨ. (431 *f*307. *f*1891, *f*1739) *f*1611, 614. al Chr | ⸀om ThSC : rel | 12 της¹ THW[*S*]VJMC : BSA 326 81. D 1898. 1837. | om s : rel | 13 προσηλθεν] προηλθεν h : B^c^S. 209*. *p* vg. | 15 ελεγον] ειπαν h : B. *dg*. Chr | εστιν αυτου THWVJM : BS*A. 226. | ⸀ ∽ SC : rel | 17 αυτοις²] ⸀om TS^appar^ : 𝔭45? SA 33 326 81. 915. 1837. *f*1891. 1739s. 1765, al it (exc *g*) vg arm | 21 ο] ⸀om [H] : B. 88. *f*1891, 2298. 1765. pc.

me de manu Herodis et de omni exspectatione
plebis Iudaeorum.
12 Considerans que venit ad domum Mariae, ma-
tris Iohannis, qui cognominatus est Marcus, ubi
erant multi congregati et orantes. 13 Pulsante
autem eo ostium ianuae, processit puella ad audien-
dum nomine Rhode. 14 Et ut cognovit vocem Pe-
tri, prae gaudio non aperuit ianuam, sed intro
currens nuntiavit stare Petrum ante ianuam.
15 At illi dixerunt ad eam: Insanis. Illa autem affir-
mabat sic se habere. Illi autem dicebant: Angelus
eius est. 16 Petrus autem perseverabat pulsans.
Cum autem aperuissent, viderunt eum et obstu-
puerunt. 17 Adnuens autem eis manu ut tacerent
narravit quomodo Dominus eduxisset eum de
carcere dixitque: Nuntiate Iacobo et fratribus
haec. Et egressus abiit in alium locum.
18 Facta autem die, erat non parva turbatio
inter milites, quidnam factum esset de Petro.
19 Herodes autem cum requisisset eum et non in-
venisset, inquisitione facta de custodibus, iussit
eos duci descendensque a Iudaea in Caesaream ibi
commoratus est.

12, 20-25 **Herodes ab angelo percutitur**

20 Erat autem iratus Tyriis et Sidoniis. At illi
unanimes venerunt ad eum et, persuaso Blasto,
qui erat super cubiculum regis, postulabant pa-
cem, eo quod alerentur regiones eorum ab illo.
21 Statuto autem die Herodes vestitus veste regia

12 A 12,25; 13,5.13; 15,37; C 4,10; Phm 24; 2 T 4,11; 1 P 5,13
15 A 26,24
18 A 5,21s
20 3 Rg 5,11; Ez 27,17

391

καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος ἐδημηγόρει πρὸς αὐτούς· 22 ὁ
δὲ δῆμος ἐπεφώνει Θεοῦ φωνὴ καὶ οὐκ ἀνθρώπου. 23 πα-
ραχρῆμα δὲ ἐπάταξεν αὐτὸν ἄγγελος Κυρίου ἀνθ' ὧν οὐκ
ἔδωκεν τὴν δόξαν τῷ Θεῷ, καὶ γενόμενος σκωληκόβρωτος
ἐξέψυξεν. 24 Ὁ δὲ λόγος τοῦ Θεοῦ ηὔξανεν καὶ ἐπλη-
θύνετο
25 Βαρναβᾶς δὲ καὶ Σαῦλος ὑπέστρεψαν ἐξ Ἰερου-
σαλήμ, πληρώσαντες τὴν διακονίαν, συμπαραλαβόντες
Ἰωάννην τὸν ἐπικληθέντα Μᾶρκον.

13 1 Ἦσαν δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὖσαν ἐκκλη-
σίαν προφῆται καὶ διδάσκαλοι ὅ τε Βαρναβᾶς καὶ Συμεὼν
ὁ καλούμενος Νίγερ, καὶ Λούκιος ὁ Κυρηναῖος, Μαναήν
τε Ἡρῴδου τοῦ τετράρχου σύντροφος καὶ Σαῦλος. 2 Λει-
τουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ Κυρίῳ καὶ νηστευόντων εἶπεν
τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον Ἀφορίσατε δή μοι τὸν Βαρναβᾶν
καὶ Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκέκλημαι αὐτούς· 3 τότε
νηστεύσαντες καὶ προσευξάμενοι καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖ-
ρας αὐτοῖς ἀπέλυσαν.
4 Αὐτοὶ μὲν οὖν ἐκπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύ-
ματος κατῆλθον εἰς Σελεύκειαν, ἐκεῖθέν τε ἀπέπλευσαν
εἰς Κύπρον, 5 καὶ γενόμενοι ἐν Σαλαμῖνι κατήγγελλον

---

21 καθισας THsJM : BS 1175 81. 1898 181.] pr και W[SV]C : rel | 24 Θεου] κυριου *H*WJM : B. vg. | 25 εξ ThWSVJM : A 33 sa bo. 1838. 547 1319ss, *f*1891, 1739s 1765, al sy arm] απο C : 1175. DE 181 431 *f*307, 1827, 209*, 323, *f*1611, 614 plur lat; εις *H* : rel | επικληθεντα] *επικαλουμενον S : SAΨ 33 326 81. 181 88 623ss, 547 1837, 536 pc; καλουμενον 915 | **13** 1 τετραρχου] τετρααρχου THWM : S* bo.

sedit pro tribunali et contionabatur ad eos. 22 Popu-
lus autem adclamabat: Dei voces et non hominis.
23 Confestim autem percussit eum angelus Domini,
eo quod non dedisset honorem Deo, et consumptus
a vermibus exspiravit.
24 Verbum autem Domini crescebat et multipli-
cabatur. 25 Barnabas autem et Saulus reversi sunt
ab Hierosolymis, expleto ministerio, adsumpto
Iohanne, qui cognominatus est Marcus.

III. ECCLESIAE INTER GENTES EXPANSIO

1. *Primum Pauli iter apostolicum*

13, 1-3 **Saulus et Barnabas ad praedicandum electi**

1 Erant autem in ecclesia, quae erat Antiochiae,
prophetae et doctores, in quibus Barnabas et Si-
mon, qui vocabatur Niger, et Lucius Cyrenensis
et Manahem, qui erat Herodis tetrarchae collacta-
neus, et Saulus. 2 Ministrantibus autem illis Do-
mino et ieiunantibus dixit illis Spiritus sanctus:
Segregate mihi Saulum et Barnabam in opus, ad
quod adsumpi eos. 3 Tunc ieiunantes et orantes
imponentesque eis manus dimiserunt illos.

13, 4-12 **In insula Cypro**

4 Et ipsi quidem missi a Spiritu sancto abierunt
Seleuciam et inde navigaverunt Cyprum. 5 Et
cum venissent Salaminam, praedicabant verbum

---

24 Sir 11,4 | 22 Ez 28,2 | 23 Dn 5,20 | 24 A 6,7 | 25 A 11,29; 12,12 | 1 A 11,20.27; 4,36 | 2 G 1,15 | 3 A 6,6; 14,23 | 5 A 12,12; 2 T 4,11

τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῶν Ἰουδαίων·
εἶχον δὲ καὶ Ἰωάννην ὑπηρέτην. 6 Διελθόντες δὲ ὅλην
τὴν νῆσον ἄχρι Πάφου εὗρον ἄνδρα τινὰ μάγον ψευδο-
προφήτην Ἰουδαῖον, ᾧ ὄνομα Βαριησοῦς, 7 ὃς ἦν σὺν τῷ
ἀνθυπάτῳ Σεργίῳ Παύλῳ, ἀνδρὶ δυνετῷ. οὗτος προσκα-
λεσάμενος Βαρναβᾶν καὶ Σαῦλον ἐπεζήτησεν ἀκοῦσαι
τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· 8 ἀνθίστατο δὲ αὐτοῖς Ἐλύμας ὁ
μάγος, οὕτως γὰρ μεθερμηνεύεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ζητῶν
διαστρέψαι τὸν ἀνθύπατον ἀπὸ τῆς πίστεως. 9 Σαῦλος
δέ, ὁ καὶ Παῦλος, πλησθεὶς Πνεύματος Ἁγίου ἀτενίσας
εἰς αὐτὸν 10 εἶπεν Ὦ πλήρης παντὸς δόλου καὶ πάσης
ῥᾳδιουργίας, υἱὲ διαβόλου, ἐχθρὲ πάσης δικαιοσύνης, οὐ
παύσῃ διαστρέφων τὰς ὁδοὺς Κυρίου τὰς εὐθείας; 11 καὶ
νῦν ἰδοὺ χεὶρ Κυρίου ἐπὶ σέ, καὶ ἔσῃ τυφλὸς μὴ βλέπων
τὸν ἥλιον ἄχρι καιροῦ. παραχρῆμα δὲ ἔπεσεν ἐπ' αὐτὸν
ἀχλὺς καὶ σκότος, καὶ περιάγων ἐζήτει χειραγωγούς.
12 τότε ἰδὼν ὁ ἀνθύπατος τὸ γεγονὸς ἐπίστευσεν, ἐκπλησ-
σόμενος ἐπὶ τῇ διδαχῇ τοῦ Κυρίου.
13 Ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ τῆς Πάφου οἱ περὶ Παῦλον
ἦλθον εἰς Πέργην τῆς Παμφυλίας· Ἰωάννης δὲ ἀπο-
χωρήσας ἀπ' αὐτῶν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. 14 Αὐτοὶ
δὲ διελθόντες ἀπὸ τῆς Πέργης παρεγένοντο εἰς Ἀντιό-
χειαν τὴν Πισιδίαν, καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν συναγωγὴν τῇ

---

6 Βαριησους] Βαριησου T : S bo. 181. 460. 242. 257. gig vg sy^h arm. | 10 κυριου] pr του *H*WJM : BS*. 383. | 11 δε] *τε Th : p^45 SC 1175 81 bo. 623. sy^p (lat). | επεσεν THSVJMC : BSAΨ 33 326ss. D 917. 808 209. 255.] επεπεσεν W : rel | 12 εκπλησσομενος] εκπληττομενος H | 14 την Πισιδιαν THWJ : p^45 BSCA 1175. | *της Πισιδιας SVMC : rel | ελθοντες THWVJM : BS*C 1175. 81 bo. 1838. 241. 1611.] εισελθοντες SC : rel

Dei in synagogis Iudaeorum. Habebant autem et
Iohannem in ministerio. 6 Et cum perambulassent
universam insulam usque Paphum, invenerunt
quendam virum magum pseudoprophetam Iudae-
um, cui nomen erat Bariesu, 7 qui erat cum pro-
consule Sergio Paulo viro prudente. Hic, accersitis
Barnaba et Saulo, desiderabat audire verbum Dei.
8 Resistebat autem illis Elymas magus, sic enim
interpretatur nomen eius, quaerens avertere pro-
consulem a fide. 9 Saulus autem, qui et Paulus,
repletus Spiritu sancto intuens in eum 10 dixit:
O plene omni dolo et omni fallacia, fili diaboli,
inimice omnis iustitiae, non desinis subvertere *vias
Domini rectas?* 11 Et nunc ecce manus Domini
super te, et eris caecus non videns solem usque
ad tempus. Et confestim cecidit in eum caligo
et tenebrae, et circuiens quaerebat qui ei manum
daret. 12 Tunc proconsul cum vidisset factum,
credidit admirans super doctrina Domini.

13, 13-15 **Antiochiae in Pisidia**

13 Et cum a Papho navigassent Paulus et qui
cum eo erant, venerunt Pergen Pamphyliae.
Iohannes autem discedens ab eis reversus est
Hierosolymam. 14 Illi vero pertranseuntes Pergen
venerunt Antiochiam Pisidiae et ingressi synago-
gam die sabbatorum sederunt. 15 Post lectionem

---

8 2 T 3,8
10 Os 14,10
11 A 9,8s; J 9,39
13 A 12,12.25; 15,38
15 A 15,21 (Hb 13,22)

ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐκάθισαν. [15] μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνω-
σιν τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν ἀπέστειλαν οἱ ἀρχισυν-
άγωγοι πρὸς αὐτοὺς λέγοντες Ἄνδρες ἀδελφοί, εἴ τίς
ἐστιν ἐν ὑμῖν λόγος παρακλήσεως πρὸς τὸν λαόν, λέγετε.
[16] ἀναστὰς δὲ Παῦλος καὶ κατασείσας τῇ χειρὶ εἶπεν
Ἄνδρες Ἰσραηλῖται καὶ οἱ φοβούμενοι τὸν Θεόν, ἀκού-
σατε. [17] ὁ Θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου Ἰσραὴλ ἐξελέξατο
τοὺς πατέρας ἡμῶν, καὶ τὸν λαὸν ὕψωσεν ἐν τῇ παροικίᾳ
ἐν γῇ Αἰγύπτου, καὶ μετὰ βραχίονος ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν
αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς, [18] καὶ ὡς τεσσερακονταέτη χρόνον
ἐτροποφόρησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ, [19] καὶ καθελὼν ἔθνη
ἑπτὰ ἐν γῇ Χανάαν κατεκληρονόμησεν τὴν γῆν αὐτῶν
[20] ὡς ἔτεσιν τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα. καὶ μετὰ
ταῦτα ἔδωκεν κριτὰς ἕως Σαμουὴλ προφήτου. [21] κἀκεῖθεν
ᾐτήσαντο βασιλέα, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς τὸν Σαοὺλ
υἱὸν Κίς, ἄνδρα ἐκ φυλῆς Βενιαμίν, ἔτη τεσσεράκοντα·
[22] καὶ μεταστήσας αὐτὸν ἤγειρεν τὸν Δαυὶδ αὐτοῖς εἰς
βασιλέα, ᾧ καὶ εἶπεν μαρτυρήσας Εὗρον Δαυὶδ τὸν τοῦ
Ἰεσσαί, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει πάντα
τὰ θελήματά μου. [23] τούτου ὁ Θεὸς ἀπὸ τοῦ σπέρματος
κατ' ἐπαγγελίαν ἤγαγεν τῷ Ἰσραὴλ Σωτῆρα Ἰησοῦν,
[24] προκηρύξαντος Ἰωάννου πρὸ προσώπου τῆς εἰσόδου
αὐτοῦ βάπτισμα μετανοίας παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραήλ. [25] ὡς
δὲ ἐπλήρου Ἰωάννης τὸν δρόμον, ἔλεγεν Τί ἐμὲ ὑπο-

17 Αιγυπτου HWSVJMC•: BSA 33 326ss. 181. 1827, 547 241, *f*1891 *f*1739, 614ss, al lat] *Αιγυπτῳ T : rel | 18 ετροποφορησεν] ετροφοφορησεν T : AC*Ψ 33 sa bo. E 181, 1827s 467, 256, 242. *de* gig sy arm. | 19 και] om *H* : B 81 sa. | 20 προφητου THWsJM : BS 81. 1837 808.] *pr του [*S*]VC : rel | 22 τον Δαυιδ / αυτοις THWsV JMC : BSA 1175 sa bo. (D).] * ∽ *S* : rel | ανδρα] om [H] : B. Ath.

autem legis et prophetarum miserunt principes
synagogae ad eos dicentes: Viri fratres, si quis
est in vobis sermo exhortationis ad plebem dicite.

13, 16-44 **Pauli oratio**

[16] Surgens autem Paulus et manu silentium in-
dicens ait: Viri Israhelitae et qui timetis Deum,
audite: [17] Deus plebis Israhel elegit patres nostros
et plebem exaltavit cum essent incolae in terra
Aegypti, et *in brachio excelso eduxit eos ex ea*,
[18] et per quadraginta annorum tempus *mores eorum*
sustinuit in deserto. [19] *Et destruens gentes septem*
in terra Chanaan sorte distribuit eis terram eorum
[20] quasi post quadringentos et quinquaginta annos,
et post haec dedit iudices usque ad Samuel pro-
phetam. [21] Et exinde postulaverunt regem, et de-
dit illis Deus Saul filium Cis, virum de tribu Ben-
iamin, annis quadraginta. [22] Et amoto illo, sus-
citavit illis David regem, cui testimonium perhi-
bens dixit: *Inveni David* filium Iesse, *virum se-*
cundum cor meum, qui faciet omnes voluntates
meas.
[23] Huius Deus ex semine secundum promissio-
nem eduxit Israhel salvatorem Iesum, [24] praedi-
cante Iohanne ante faciem adventus eius baptis-
mum paenitentiae omni populo Israhel. [25] Cum
impleret autem Iohannes cursum suum, dicebat:
Quem me arbitramini esse, non sum ego, sed ecce

17 Is 1,2; Ex 6,1.6; 12,37; Nu 14,34; Dt 1,31 | 19 Dt 7,1; Jos 14,2 | 20 Jdc 2,16; 1 Sm 3,20 | 21 1 Sm 8,5; 10,21.24 | 22 1 Sm 16,12s; 13,14; Ps 88,21; Is 44,28 | 23 2 Sm 7,12; Is 11,1 | 24 L 3,3 | 25 J 1,20.27; L 3,16

νοεῖτε εἶναι, οὐκ εἰμὶ ἐγώ· ἀλλ' ἰδοὺ ἔρχεται μετ' ἐμὲ
οὗ οὐκ εἰμὶ ἄξιος τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν λῦσαι. [26] Ἄν-
δρες ἀδελφοί, υἱοὶ γένους Ἀβραὰμ καὶ οἱ ἐν ὑμῖν φοβού-
μενοι τὸν Θεόν, ἡμῖν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ταύτης
ἐξαπεστάλη. [27] οἱ γὰρ κατοικοῦντες ἐν Ἰερουσαλὴμ καὶ
οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τοῦτον ἀγνοήσαντες καὶ τὰς φωνὰς
τῶν προφητῶν τὰς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκομένας
κρίναντες ἐπλήρωσαν, [28] καὶ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου
εὑρόντες ᾐτήσαντο Πιλᾶτον ἀναιρεθῆναι αὐτόν· [29] ὡς δὲ
ἐτέλεσαν πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα, καθελόντες
ἀπὸ τοῦ ξύλου ἔθηκαν εἰς μνημεῖον. [30] ὁ δὲ Θεὸς ἤγειρεν
αὐτὸν ἐκ νεκρῶν· [31] ὃς ὤφθη ἐπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς
συναναβᾶσιν αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς Ἰερουσαλήμ,
οἵτινες νῦν εἰσιν μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς τὸν λαόν. [32] καὶ
ἡμεῖς ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγ-
γελίαν γενομένην, [33] ὅτι ταύτην ὁ Θεὸς ἐκπεπλήρωκεν
τοῖς τέκνοις αὐτῶν ἡμῖν ἀναστήσας Ἰησοῦν, ὡς καὶ ἐν
τῷ ψαλμῷ γέγραπται τῷ δευτέρῳ Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ
σήμερον γεγέννηκά σε [34] ὅτι δὲ ἀνέστησεν αὐτὸν ἐκ
νεκρῶν μηκέτι μέλλοντα ὑποστρέφειν εἰς διαφθοράν,
οὕτως εἴρηκεν ὅτι Δώσω ὑμῖν τὰ ὅσια Δαυὶδ τὰ πιστά.
[35] διότι καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει Οὐ δώσεις τὸν Ὅσιόν σου ἰδεῖν
διαφθοράν. [36] Δαυὶδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ὑπηρετήσας τῇ
τοῦ Θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη καὶ προσετέθη πρὸς τοὺς πα-
τέρας αὐτοῦ καὶ εἶδεν διαφθοράν· [37] ὃν δὲ ὁ Θεὸς ἤγειρεν,

---

28 ηтησαντο] ηтησαν τον h : S*. | 29 περι αυτου / γεγραμμενα] ∽ h : B. sy^p. | 31 νυν T[H]SVJMC : 𝔭^45 (S)ACΨ 33 ssss sa bo. (D) 181 88 915 431 *f*307, 1838 (467), 1837, 1891 s, 1739 323, (1611 s), (614), (lat) sy^ph arm] om W : rel | 33 αυτων ημιν] ημων THWJ : BSAC*Ψ. D lat. | ψαλμῳ... δευτερῳ] *πρωτῳ ψαλμῳ γεγραπται TC : D *d* gig. Hil Ωρ ps-Hier codd ap. Bed (primum ps numerant Iust Tert Cypr Eus Apollin). | 35 διοτι THWVJM : BSA 1175 81*. 431 623] om C : D.; διο S : rel

venit post me, cuius non sum dignus calceamenta
pedum solvere. [26] Viri fratres, filii generis Abra-
ham, et qui in vobis timent Deum, vobis verbum
salutis huius missum est. [27] Qui enim habitabant
Hierusalem et principes eius hunc ignorantes et
voces prophetarum, quae per omne sabbatum le-
guntur, iudicantes impleverunt, [28] et nullam cau-
sam mortis invenientes in eo, petierunt a Pilato,
ut interficerent eum. [29] Cumque consummassent
omnia, quae de eo scripta erant, deponentes eum
de ligno posuerunt eum in monumento. [30] Deus
vero suscitavit eum a mortuis tertia die; [31] qui
visus est per dies multos his, qui simul ascende-
rant cum eo de Galilaea in Hierusalem, qui usque
nunc sunt testes eius ad plebem.
[32] Et nos vobis annuntiamus eam, quae ad pa-
tres nostros repromisso facta est, [33] quoniam hanc
Deus adimplevit filiis nostris resuscitans Iesum,
sicut et in Psalmo secundo scriptum est: *Filius
meus es tu, ego hodie genui te.* [34] Quod autem sus-
citavit eum a mortuis, amplius iam non reversu-
rum in corruptionem, ita dixit: quia *Dabo vobis
sancta David fidelia.* [35] Ideoque et alias dicit: *Non
dabis Sanctum tuum videre corruptionem.* [36] David
enim in sua generatione cum administrasset vo-
luntati Dei, dormivit et adpositus est ad patres
suos et vidit corruptionem. [37] Quem vero Deus

---

26 A 13,46 | **27** A 3,17; J 16,3 | **28** Mt 27,22s | **29** Mt 27, 59s | **30s** A 1,3; 3,15; 10,40s; 1 C 15.5s | **32** A 13,23 | **33** Ps 2, 7; Hb 1,5 | **34** Is 55,3 | **35** Ps 15,10; A 2,27 | **36** 3 Rg 2,10; A 2,29

οὐκ εἶδεν διαφθοράν. 38 γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ἄνδρες
ἀδελφοί, ὅτι διὰ τούτου ὑμῖν ἄφεσις ἁμαρτιῶν καταγγέλ-
λεται, καὶ ἀπὸ πάντων ὧν οὐκ ἠδυνήθητε ἐν νόμῳ Μωϋ-
σέως δικαιωθῆναι, 39 ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων δικαιοῦται.
40 βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προφήταις
41 "Ἴδετε, οἱ καταφρονηταί, καὶ θαυμάσατε καὶ ἀφανίσθητε,
ὅτι ἔργον ἐργάζομαι ἐγὼ ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν,
ἔργον ὃ οὐ μὴ πιστεύσητε ἐάν τις ἐκδιηγῆται ὑμῖν.
42 Ἐξιόντων δὲ αὐτῶν παρεκάλουν εἰς τὸ μεταξὺ σάββα-
τον λαληθῆναι αὐτοῖς τὰ ῥήματα ταῦτα. 43 λυθείσης δὲ
τῆς συναγωγῆς ἠκολούθησαν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ
τῶν σεβομένων προσηλύτων τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρναβᾷ,
οἵτινες προσλαλοῦντες αὐτοῖς ἔπειθον αὐτοὺς προσμέ-
νειν τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ. 44 Τῷ δὲ ἐρχομένῳ σαββάτῳ
σχεδὸν πᾶσα ἡ πόλις συνήχθη ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ
Κυρίου. 45 ἰδόντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς ὄχλους ἐπλή-
σθησαν ζήλου, καὶ ἀντέλεγον τοῖς ὑπὸ Παύλου λαλου-
μένοις βλασφημοῦντες. 46 παρρησιασάμενοί τε ὁ Παῦλος
καὶ ὁ Βαρναβᾶς εἶπαν Ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαλη-
θῆναι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ δὲ ἀπωθεῖσθε αὐτὸν
καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ
στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. 47 οὕτως γὰρ ἐντέταλται ἡμῖν
ὁ Κύριος

---

38 και] om T : SAC*. 1838. lat (exc gig). | 40 επελθη THWsJC : BS 33. D f307. 1108.] + εφ υμας [S]VM : (rel) | 44 δε THSVJMC : SACΨ 33 326ss sa bo. D 181 88 915. 467 547s, 1891s, 1739ss. 614s, al lat] τε hW : rel | ερχομενῳ] *εχομενῳ hC : AC° 33. E* 181. 1837. | κυριου ThS(C) : B°SA 33 326ss sa. D 181 f307, 467. 1837. 1891s, 1739ss, f614 al] *Θεου HWVJM : rel | 45 Παυλου THWJ : BSAΨ. 2138s. 614ss.] *pr του S[V]MC : rel | βλασφημουντες HWSVJMC : BSACΨ 33 326ss sa bo. 181 88 915 431 f307, 467, 1837, f1891, f1739, L al vg sy^p arm] pr αντιλεγοντες και T : pler | 46 επειδη δε] επειδη THJ : BS* sa bo. D* f307, sy^h.; επει δε h : p^45 C, 33 81. 1874s.

suscitavit a mortuis non vidit corruptionem.
38 Notum igitur sit vobis, viri fratres, quia per
hunc vobis remissio peccatorum annuntiatur; et
ab omnibus, quibus non potuistis in lege Moysi
iustificari, 39 in hoc omnis qui credit iustificatur.
40 Videte ergo ne superveniat vobis quod dictum
est in prophetis:

41 *Videte, contemptores, et admiramini et disperdimini,*
quia opus operor ego in diebus vestris,
opus quod non credetis, siquis enarraverit vobis.

42 Exeuntibus autem illis rogabant ut sequenti
sabbato loquerentur sibi verba haec. 43 Cumque
dimissa esset synagoga, secuti sunt multi Iudaeo-
rum et colentium advenarum Paulum et Barna-
bam, qui loquentes suadebant eis ut permanerent
in gratia Dei. 44 Sequenti vero sabbato pene uni-
versa civitas convenit audire verbum Dei.

13, 45-52 Paulus et Barnabas ad gentes se conferunt

45 Videntes autem turbas Iudaei, repleti sunt
zelo et contradicebant his, quae a Paulo diceban-
tur, blasphemantes. 46 Tunc constanter Paulus et
Barnabas dixerunt: Vobis oportebat primum loqui
verbum Dei; sed quoniam repellitis illud et indi-
gnos vos iudicatis aeternae vitae, ecce convertimur
ad gentes; 47 sic enim praecepit nobis Dominus:

---

38 A 10,43; Hb 9,9; 10, 1-4
39 R 10,4
40 Hab 1,5
43 A 11,23
45 A 13,50; 14,2
46 A 3,26; 18,6; Mt 10,6
47 Is 49,6

Τέθεικά σε εἰς φῶς ἐθνῶν
τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.

48 ἀκούοντα δὲ τὰ ἔθνη ἔχαιρον καὶ ἐδόξαζον τὸν λόγον
τοῦ Κυρίου, καὶ ἐπίστευσαν ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς
ζωὴν αἰώνιον· 49 διεφέρετο δὲ ὁ λόγος τοῦ Κυρίου δι'
ὅλης τῆς χώρας. 50 οἱ δὲ Ἰουδαῖοι παρώτρυναν τὰς σε-
βομένας γυναῖκας τὰς εὐσχήμονας καὶ τοὺς πρώτους τῆς
πόλεως, καὶ ἐπήγειραν διωγμὸν ἐπὶ τὸν Παῦλον καὶ Βαρ-
ναβᾶν, καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. 51 οἱ
δὲ ἐκτιναξάμενοι τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ἐπ' αὐτοὺς
ἦλθον εἰς Ἰκόνιον, 52 οἵ τε μαθηταὶ ἐπληροῦντο χαρᾶς
καὶ Πνεύματος Ἁγίου.

14 1 Ἐγένετο δὲ ἐν Ἰκονίῳ κατὰ τὸ αὐτὸ εἰσελθεῖν
αὐτοὺς εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων καὶ λαλῆσαι
οὕτως ὥστε πιστεῦσαι Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων πολὺ
πλῆθος. 2 οἱ δὲ ἀπειθήσαντες Ἰουδαῖοι ἐπήγειραν καὶ
ἐκάκωσαν τὰς ψυχὰς τῶν ἐθνῶν κατὰ τῶν ἀδελφῶν.
3 ἱκανὸν μὲν οὖν χρόνον διέτριψαν παρρησιαζόμενοι ἐπὶ
τῷ Κυρίῳ τῷ μαρτυροῦντι ἐπὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος
αὐτοῦ, διδόντι σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τῶν χειρῶν
αὐτῶν. 4 ἐσχίσθη δὲ τὸ πλῆθος τῆς πόλεως, καὶ οἱ μὲν
ἦσαν σὺν τοῖς Ἰουδαίοις, οἱ δὲ σὺν τοῖς ἀποστόλοις.
5 ὡς δὲ ἐγένετο ὁρμὴ τῶν ἐθνῶν τε καὶ Ἰουδαίων σὺν τοῖς

---

48 κυριου] *Θεου *HC* : B bo. DE 88 915 431. 1837. 323. 614. arm. | 49 δι] *καθ T : SA 33s. 1898 181. 467 1827. 1837 241. 1891s. 1739s, al | 52 τε *HWSVJM* : BA 33s. 1898 181 431 *f*307, 467 1838. 1837, 1891s, 1739s, 1765, lat (exc gig) sy^p al] γε : p^{45}; δε ThC : rel | 14 3 μαρτυρουντι] + επι TWM : S*A. | διδοντι] διδοντος T : S 81. 218.

Posui te in lucem gentium,
ut sis in salutem usque ad extremum terrae.

48 Audientes autem gentes gavisae sunt et glo-
rificabant verbum Domini, et crediderunt quot-
quot erant praeordinati ad vitam aeternam. 49 Dis-
seminabatur autem verbum Domini per universam
regionem. 50 Iudaei autem concitaverunt mulieres
religiosas et honestas et primos civitatis, et exci-
taverunt persecutionem in Paulum et Barnabam
et eiecerunt eos de finibus suis. 51 At illi, excusso
pulvere pedum in eos, venerunt Iconium. 52 Dis-
cipuli quoque replebantur gaudio et Spiritu
sancto.

14, 1-7 In Lycaoniae urbibus Iconio, Lystris, Derbe

1 Factum est autem Iconii, ut simul introirent
in synagogam Iudaeorum et loquerentur, ita ut
crederet Iudaeorum et Graecorum copiosa multi-
tudo. 2 Qui vero increduli fuerunt Iudaei suscita-
verunt et ad iracundiam concitaverunt animas
gentium adversus fratres. 3 Multo igitur tempore
demorati sunt fiducialiter agentes in Domino, te-
stimonium perhibente verbo gratiae suae, dante
signa et prodigia fieri per manus eorum. 4 Divisa
est autem multitudo civitatis, et quidam quidem
erant cum Iudaeis, quidam vero cum apostolis.
5 Cum autem factus esset impetus gentilium et

---

48 A 11,18; R 8,29s
50 2 T 3,11
51 A 18,6; Mt 10,14
1 A 13,14
2 A 13,45
3 A 19,11; Hb 2,4; Mc 16,20
5 A 14,19; 2 T 3,11

ἄρχουσιν αὐτῶν ὑβρίσαι καὶ λιθοβολῆσαι αὐτούς, 6 συν-
ιδόντες κατέφυγον εἰς τὰς πόλεις τῆς Λυκαονίας Λύστραν
καὶ Δέρβην καὶ τὴν περίχωρον· 7 κἀκεῖ εὐαγγελιζόμενοι
ἦσαν. 8 Καί τις ἀνὴρ ἀδύνατος ἐν Λύστροις τοῖς ποσὶν
ἐκάθητο, χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὃς οὐδέποτε
περιεπάτησεν. 9 οὗτος ἤκουεν τοῦ Παύλου λαλοῦντος·
ὃς ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἰδὼν ὅτι ἔχει πίστιν τοῦ σωθῆναι,
10 εἶπεν μεγάλῃ φωνῇ Ἀνάστηθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου
ὀρθός. καὶ ἥλατο καὶ περιεπάτει. 11 οἵ τε ὄχλοι ἰδόντες
ὃ ἐποίησεν Παῦλος ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν Λυκαονιστὶ
λέγοντες Οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις κατέβησαν
πρὸς ἡμᾶς, 12 ἐκάλουν τε τὸν Βαρναβᾶν Δία, τὸν δὲ
Παῦλον Ἑρμῆν, ἐπειδὴ αὐτὸς ἦν ὁ ἡγούμενος τοῦ λόγου,
13 ὅ τε ἱερεὺς τοῦ Διὸς τοῦ ὄντος πρὸ τῆς πόλεως, ταύ-
ρους καὶ στέμματα ἐπὶ τοὺς πυλῶνας ἐνέγκας, σὺν τοῖς
ὄχλοις ἤθελεν θύειν. 14 ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀπόστολοι
Βαρναβᾶς καὶ Παῦλος, διαρρήξαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν
ἐξεπήδησαν εἰς τὸν ὄχλον, κράζοντες 15 καὶ λέγοντες
Ἄνδρες, τί ταῦτα ποιεῖτε; καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμεν
ὑμῖν ἄνθρωποι, εὐαγγελιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τούτων τῶν
ματαίων ἐπιστρέφειν ἐπὶ Θεὸν ζῶντα, ὃς ἐποίησεν τὸν

8 εν Λυστροις/αδυνατος] ∾ THJM : SB* 1175. | 9 ηκουσεν] *ηκουεν HWVC : BC 104 326 sa. 88. 927, 226. 536 P plur | 10 μεγαλη THJMC : BSC 33 1175 s. D*. 489. 522.] * + τη WS[V] : rel | 11 τε THWJM : BSA. 181 431 f307. 522. sy^p.] *δε SVC : rel | 14 αυτων ThsJC] εαυτων *H*WVM, [ε]αυτων *S* : BS^cA 33. f307. 623 5 467. 226 1837. 913.

Iudaeorum cum principibus suis, ut contumeliis
afficerent et lapidarent eos, 6 intellegentes confu-
gerunt ad civitates Lycaoniae Lystram et Derben
et universam in circuitu regionem, 7 et ibi evangeli-
zantes erant.

14, 8-18 Claudo sanato, turbae apostolis sacrificare volunt

8 Et quidam vir Lystris infirmus pedibus sede-
bat claudus ex utero matris suae, qui numquam
ambulaverat. 9 Hic audivit Paulum loquentem.
Qui intuitus eum, et videns quia fidem haberet
ut salvus fieret, 10 dixit magna voce: Surge *super*
pedes tuos rectus. Et exsilivit et ambulabat. 11 Tur-
bae autem cum vidissent quod fecerat Paulus, le-
vaverunt vocem suam Lycaonice dicentes: Dii
similes facti hominibus, descenderunt ad nos. 12 Et
vocabant Barnabam Iovem, Paulum vero Mercu-
curium, quoniam ipse erat dux verbi. 13 Sacerdos
quoque Iovis, qui erat ante civitatem, tauros et
coronas ante ianuas afferens, cum populis volebat
sacrificare. 14 Quod ubi audierunt apostoli Bar-
nabas et Paulus, conscissis tunicis suis exsilierunt
in turbas clamantes 15 et dicentes: Viri, quid haec
facitis? et nos mortales sumus, similes vobis ho-
mines, annuntiantes vobis ab his vanis converti
ad Deum vivum, *qui fecit caelum et terram et mare*

6 Mt 10,23; A 11,19s
8 A 3,2; 9,33
9 Mt 9,28
11 A 28,6
15 A 10,26; Ja 5,17; Ex 20,11; Ps 145,6; Is 37,16, I 32,17

οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν
αὐτοῖς. 16 ὃς ἐν ταῖς παρῳχημέναις γενεαῖς εἴασεν
πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν· 17 καίτοι
οὐκ ἀμάρτυρον ἑαυτὸν ἀφῆκεν ἀγαθουργῶν, οὐρανόθεν
ὑμῖν ὑετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν
τροφῆς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ὑμῶν. 18 καὶ ταῦτα
λέγοντες μόλις κατέπαυσαν τοὺς ὄχλους τοῦ μὴ θύειν
αὐτοῖς. 19 Ἐπῆλθαν δὲ ἀπὸ Ἀντιοχείας καὶ Ἰκονίου
Ἰουδαῖοι, καὶ πείσαντες τοὺς ὄχλους καὶ λιθάσαντες τὸν
Παῦλον ἔσυρον ἔξω τῆς πόλεως, νομίζοντες αὐτὸν τε-
θνηκέναι. 20 κυκλωσάντων δὲ τῶν μαθητῶν αὐτὸν ἀνα-
στὰς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξῆλθεν
σὺν τῷ Βαρναβᾷ εἰς Δέρβην. 21 εὐαγγελισάμενοί τε τὴν
πόλιν ἐκείνην καὶ μαθητεύσαντες ἱκανοὺς ὑπέστρεψαν
εἰς τὴν Λύστραν καὶ εἰς Ἰκόνιον καὶ εἰς Ἀντιόχειαν,
22 ἐπιστηρίζοντες τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν, παρακα-
λοῦντες ἐμμένειν τῇ πίστει, καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων
δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. 23 χειρο-
τονήσαντες δὲ αὐτοῖς κατ' ἐκκλησίαν πρεσβυτέρους,
προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν παρέθεντο αὐτοὺς τῷ Κυ-
ρίῳ εἰς ὃν πεπιστεύκεισαν. 24 καὶ διελθόντες τὴν Πισι-
δίαν ἦλθον εἰς τὴν Παμφυλίαν, 25 καὶ λαλήσαντες ἐν
Πέργῃ τὸν λόγον κατέβησαν εἰς Ἀτταλίαν, 26 κἀκεῖθεν

17 εαυτον] *αὐτον HVM, αὑτον T : p45 BS*A. E. 1838. 919. 38. 1518. | υετους διδους] * ∽ S : SAΨ 33 81 bo. 915 f307, 623 467, f1801, 1739. pc lat. | 21 ευαγγελισαμενοι] ευαγγελιζομενοι TWJM : A. DE. 547 460. 206. HP. | εις³ T[H]SVJM : SACΨ 33 1175s. E 1898 181 431 f307, 467, 209°. f1891, 1739s, pc sy] om WC : (p45) B 326. (rel) | 25 εν Περγη] εις την Περγην Th : S* 81.; εις Π. W : A. | τον λογον] + του κυριου S[V] : SAC 33 326. (E) 181 88 915. 623 5 467, 1837, (2298). 614s, al it vg sy arm

et omnia quae in eis sunt, 16 qui in praeteritis genera-
tionibus dimisit omnes gentes ingredi vias suas.
17 Et quidem non sine testimonio semetipsum reli-
quit benefaciens de caelo, dans pluvias et tempora
fructifera, implens cibo et laetitia corda nostra.
18 Et haec dicentes vix sedaverunt turbas ne sibi
immolarent.

14, 19-20 **Paulus lapidatur**

19 Supervenerunt autem quidam ab Antiochia et
Iconio Iudaei et, persuasis turbis, lapidantesque
Paulum traxerunt extra civitatem existimantes
eum mortuum esse. 20 Circumdantibus autem eum
discipulis surgens intravit civitatem et postera die
profectus est cum Barnaba in Derben.

14, 21-28 **Regressus in Antiochiam**

21 Cumque evangelizassent civitati illi et docuis-
sent multos, reversi sunt Lystram et Iconium et
Antiochiam, 22 confirmantes animas discipulorum
exhortantesque ut permanerent in fide, et quoniam
per multas tribulationes oportet nos intrare in
regnum Dei. 23 Et cum constituissent illis per
singulas ecclesias presbyteros et orassent cum
ieiunationibus, commendaverunt eos Domino in
quem crediderunt; 24 transeuntesque Pisidiam ve-
nerunt in Pamphyliam, 25 et loquentes verbum
Domini in Perge descenderunt in Attaliam 26 et

16 A 17,30
17 Ps 146,8; Jr 5,24
19 2 C 11,25; 2 T 3,11
21 Mt 28,19
22 A 11,23; 1 Th 3,3; Mt 7,14
23 A 13,3
26 A 13,1s

ἀπέπλευσαν εἰς Ἀντιόχειαν, ὅθεν ἦσαν παραδεδομένοι
τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ἔργον ὃ ἐπλήρωσαν. 27 Παρα-
γενόμενοι δὲ καὶ συναγαγόντες τὴν ἐκκλησίαν, ἀνήγγελλον
ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν, καὶ ὅτι ἤνοιξεν τοῖς
ἔθνεσιν θύραν πίστεως. 28 διέτριβον δὲ χρόνον οὐκ ὀλί-
γον σὺν τοῖς μαθηταῖς.

15 1 Καί τινες κατελθόντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἐδί-
δασκον τοὺς ἀδελφοὺς ὅτι Ἐὰν μὴ περιτμηθῆτε τῷ ἔθει
τῷ Μωϋσέως, οὐ δύνασθε σωθῆναι. 2 γενομένης δὲ στά-
σεως καὶ ζητήσεως οὐκ ὀλίγης τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρ-
ναβᾷ πρὸς αὐτούς, ἔταξαν ἀναβαίνειν Παῦλον καὶ Βαρ-
ναβᾶν καί τινας ἄλλους ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους
καὶ πρεσβυτέρους εἰς Ἱερουσαλὴμ περὶ τοῦ ζητήματος
τούτου. 3 Οἱ μὲν οὖν προπεμφθέντες ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας
διήρχοντο τήν τε Φοινίκην καὶ Σαμαρίαν ἐκδιηγούμενοι
τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐποίουν χαρὰν μεγάλην
πᾶσιν τοῖς ἀδελφοῖς. 4 παραγενόμενοι δὲ εἰς Ἱεροσόλυμα
παρεδέχθησαν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ
τῶν πρεσβυτέρων, ἀνήγγειλάν τε ὅσα ὁ Θεὸς ἐποίησεν
μετ' αὐτῶν. 5 Ἐξανέστησαν δέ τινες τῶν ἀπὸ τῆς αἱ-
ρέσεως τῶν Φαρισαίων πεπιστευκότες, λέγοντες ὅτι δεῖ
περιτέμνειν αὐτοὺς παραγγέλλειν τε τηρεῖν τὸν νόμον
Μωϋσέως.
6 Συνήχθησάν τε οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν
περὶ τοῦ λόγου τούτου. 7 Πολλῆς δὲ ζητήσεως γενομέ-
νης ἀναστὰς Πέτρος εἶπεν πρὸς αὐτούς Ἄνδρες ἀδελ-
φοί, ὑμεῖς ἐπίστασθε ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων ἐν ὑμῖν

---

15 4 Ιεροσολυμα HWSVJM : BA 326 1175s. 88 915. 623 5, 1837 218. 6143 pc lat] Ιερουσαλημ TC : rel | υπο] *απο HWJM : BC 326 1175..431 f307. | 6 τε HWSVJM : BCΨ 33 1175s. 623 5. 808 642. lat (exc gig).] *δε TC : 𝔓45 rel

inde navigaverunt Antiochiam, unde erant tra-
diti gratiae Dei in opus, quod compleverunt.
27 Cum autem venissent et congregassent ecclesiam,
rettulerunt quanta fecisset Deus cum illis, et quia
aperuisset gentibus ostium fidei. 28 Morati sunt
autem tempus non modicum cum discipulis.

15, 1-6 **Hierosolymitani concilii occasio**

1 Et quidam descendentes de Iudaea docebant
fratres: quia Nisi circumcidamini secundum morem
Moysi, non potestis salvari. 2 Facta ergo seditione
non minima Paulo et Barnabae adversus illos,
statuerunt ut ascenderent Paulus et Barnabas et
quidam alii ex illis ad apostolos et presbyteros
in Hierusalem super hac quaestione. 3 Illi ergo
deducti ab ecclesia pertransibant Phoenicem et
Samariam narrantes conversionem gentium et fa-
ciebant gaudium magnum omnibus fratribus.
4 Cum autem venissent Hierosolymam, suscepti
sunt ab ecclesia et ab apostolis et senioribus an-
nuntiantes quanta Deus fecisset cum illis. 5 Surre-
xerunt autem quidam de haeresi pharisaeorum, qui
crediderunt, dicentes: quia Oportet circumcidi eos,
praecipere quoque servare legem Moysi.
6 Conveneruntque apostoli et seniores videre de
verbo hoc.

15, 7-21 **Petri et Iacobi orationes**

7 Cum autem magna conquisitio fieret, surgens
Petrus dixit ad eos: Viri fratres, vos scitis quoniam
ab antiquis diebus Deus in nobis elegit per os

15,1 G 5,2
2 A 11,30; G 2,1
4 A 14,27
7 A 10,44; 11,15

ἐξελέξατο ὁ Θεὸς διὰ τοῦ στόματός μου ἀκοῦσαι τὰ ἔθνη
τὸν λόγον τοῦ εὐαγγελίου καὶ πιστεῦσαι. 8 καὶ ὁ καρ-
διογνώστης Θεὸς ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς δοὺς τὸ Πνεῦμα
τὸ Ἅγιον καθὼς καὶ ἡμῖν, 9 καὶ οὐθὲν διέκρινεν μεταξὺ
ἡμῶν τε καὶ αὐτῶν, τῇ πίστει καθαρίσας τὰς καρδίας
αὐτῶν. 10 νῦν οὖν τί πειράζετε τὸν Θεόν, ἐπιθεῖναι
ζυγὸν ἐπὶ τὸν τράχηλον τῶν μαθητῶν, ὃν οὔτε οἱ πατέρες
ἡμῶν οὔτε ἡμεῖς ἰσχύσαμεν βαστάσαι; 11 ἀλλὰ διὰ τῆς
χάριτος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ πιστεύομεν σωθῆναι καθ' ὃν
τρόπον κἀκεῖνοι. 12 Ἐσίγησεν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος, καὶ
ἤκουον Βαρναβᾶ καὶ Παύλου ἐξηγουμένων ὅσα ἐποίησεν
ὁ Θεὸς σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τοῖς ἔθνεσιν δι' αὐτῶν.
13 Μετὰ δὲ τὸ σιγῆσαι αὐτοὺς ἀπεκρίθη Ἰάκωβος λέγων
Ἄνδρες ἀδελφοί, ἀκούσατέ μου. 14 Συμεὼν ἐξηγήσατο
καθὼς πρῶτον ὁ Θεὸς ἐπεσκέψατο λαβεῖν ἐξ ἐθνῶν λαὸν
τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. 15 καὶ τούτῳ συμφωνοῦσιν οἱ λόγοι
τῶν προφητῶν, καθὼς γέγραπται

16 Μετὰ ταῦτα ἀναστρέψω
καὶ ἀνοικοδομήσω τὴν σκηνὴν Δαυὶδ τὴν πεπτωκυῖαν,
καὶ τὰ κατεστραμμένα αὐτῆς ἀνοικοδομήσω
καὶ ἀνορθώσω αὐτήν,
17 ὅπως ἂν ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων
τὸν Κύριον.
καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐφ' οὓς ἐπικέκληται
τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτούς,
λέγει Κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα 18 γνωστὰ ἀπ' αἰῶνος.

---

8 δους THWsM : BSA 33 1175s. gig. Did.] * + αυτοις [SVJ]C : rel | 9 ουθεν THWV : B 104 326. 1838, 226* 1319 1 69 460, 323, 614s, HLP al] *ουδεν hSJMC : rel | 16 κατεστραμμενα THWJM : BS 33s sa bo. 915.]* κατεσκαμμενα SVC :,(rel) | 17 ο] om THWJ : BS*Ψ. | 18 γνωστα απ αιωνος] γνωστον απ αιωνος [εστιν] τω κυριω το εργον αυτου -[h]- C : A. D lat (exc gig) sy^hm arm. (Ir).

meum audire gentes verbum evangelii et credere.
8 Et qui novit corda Deus, testimonium perhibuit
dans illis Spiritum sanctum sicut et nobis, 9 et nihil
discrevit inter nos et illos fide purificans corda
eorum. 10 Nunc ergo quid tentatis Deum imponere
iugum super cervices discipulorum, quod neque
patres nostri neque nos portare potuimus? 11 Sed
per gratiam Domini Iesu Christi credimus salvari
quemadmodum et illi. 12 Tacuit autem omnis mul-
titudo, et audiebant Barnabam et Paulum nar-
rantes quanta Deus fecisset signa et prodigia in
gentibus per eos.
13 Et postquam tacuerunt, respondit Iacobus di-
cens: Viri fratres, audite me. 14 Simon narravit
quemadmodum primum Deus visitavit sumere ex
gentibus populum nomini suo. 15 Et huic concor-
dant verba prophetarum, sicut scriptum est:

16 *Post haec revertar*
et reaedificabo tabernaculum David, quod decidit,
et diruta eius reaedificabo et erigam illud,
17 *ut requirant ceteri hominum Dominum,*
et omnes gentes, super quas invocatum est nomen meum,
dicit Dominus faciens haec.
18 *Notum a saeculo est Domino opus suum.*

---

9 A 10,34
10 G 3,10; 5,1; 6,13; **Mt 11,30**
11 G 2,16; E 2,4-10
13 A 21,18; G 2,9
14 L 1,68
16 Am 9,11 O'; I 12,15
18 Is 45,21

19 διὸ ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν
ἐπιστρέφουσιν ἐπὶ τὸν Θεόν, 20 ἀλλὰ ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς
τοῦ ἀπέχεσθαι τῶν ἀλισγημάτων τῶν εἰδώλων καὶ τῆς
πορνείας καὶ τοῦ πνικτοῦ καὶ τοῦ αἵματος. 21 Μωϋσῆς
γὰρ ἐκ γενεῶν ἀρχαίων κατὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας
αὐτὸν ἔχει ἐν ταῖς συναγωγαῖς κατὰ πᾶν σάββατον
ἀναγινωσκόμενος. 22 Τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καὶ
τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκλεξαμένους
ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι εἰς Ἀντιόχειαν σὺν τῷ Παύλῳ
καὶ Βαρναβᾷ, Ἰούδαν τὸν καλούμενον Βαρσαββᾶν καὶ
Σιλᾶν, ἄνδρας ἡγουμένους ἐν τοῖς ἀδελφοῖς, 23 γράψαν-
τες διὰ χειρὸς αὐτῶν Οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι
ἀδελφοὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλι-
κίαν ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἐθνῶν χαίρειν. 24 Ἐπειδὴ ἠκούσα-
μεν ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν ἐξελθόντες ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις
ἀνασκευάζοντες τὰς ψυχὰς ὑμῶν, οἷς οὐ διεστειλάμεθα,
25 ἔδοξεν ἡμῖν γενομένοις ὁμοθυμαδόν, ἐκλεξαμένους
ἄνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς σὺν τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν
Βαρναβᾷ καὶ Παύλῳ, 26 ἀνθρώποις παραδεδωκόσι τὰς
ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ. 27 ἀπεστάλκαμεν οὖν Ἰούδαν καὶ Σιλᾶν, καὶ
αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά. 28 ἔδοξεν γὰρ
τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι
ὑμῖν βάρος πλὴν τούτων τῶν ἐπάναγκες, 29 ἀπέχεσθαι

20 απεχεσθαι THWJC : p45 BS 1175s. D 431 f307. 467. 226. ep.] + απο SVM : rel | του2] om HW : BAΨ 33 81. 919 241. 913 1765. | 23 αυτων THWJ p45 BS*A bo. vg] + *ταδε SVMC : pler | πρεσβυτεροι THsM : BS*AC 33 81. D lat. arm. Ir Ωρ Ath Pac.] + και οι W [SV]JC : pler | 24 εξελθοντες].*om HW : BS* 1175. 88 915. arm. Ath Chrys. | 25 εκλεξαμενους] *εκλεξαμενοις HSM : p45 BAΨ 33 81. 1827 467, 69 209, f1891, f1739, L plur.

19 Propter quod ego iudico non inquietari eos, qui
ex gentibus convertuntur ad Deum, 20 sed scribere
ad eos ut abstineant se a contaminationibus simu-
lacrorum et fornicatione et suffocatis et sanguine.
21 Moyses enim a temporibus antiquis habet in
singulis civitatibus qui eum praedicent in synago-
gis, ubi per omne sabbatum legitur.

15, 22-35 Concilii decretum et epistula

22 Tunc placuit Apostolis et senioribus cum omni
ecclesia, eligere viros ex eis et mittere Antiochiam
cum Paulo et Barnaba Iudam, qui cognominabatur
Barsabas, et Silam viros primos in fratribus,
23 scribentes per manus eorum:
Apostoli et seniores fratres his, qui sunt Antio-
chiae et Syriae et Ciliciae fratribus ex gentibus
salutem. 24 Quoniam audivimus quia quidam ex
nobis exeuntes turbaverunt vos verbis evertentes
animas vestras, quibus non mandavimus, 25 pla-
cuit nobis collectis in unum eligere viros et mittere
ad vos cum carissimis nostris Barnaba et Paulo,
26 hominibus, qui tradiderunt animas suas pro no-
mine Domini nostri Iesu Christi. 27 Misimus ergo
Iudam et Silam, qui et ipsi vobis verbis referent
eadem. 28 Visum est enim Spiritui sancto et nobis
nihil ultra imponere vobis oneris quam haec ne-
cessaria: 29 ut abstineatis vos ab immolatis simu-

20 Gn 9,4; Lv 3,17; 5,2; 17,10-16
21 A 13,15
24 A 15,1
26 A 20,24; 21,13; R 16,4
28 Mt 23,4

εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτῶν καὶ πορνείας·
ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτοὺς εὖ πράξετε. Ἔρρωσθε.
30 Οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες κατῆλθον εἰς Ἀντιόχειαν,
καὶ συναγαγόντες τὸ πλῆθος ἐπέδωκαν τὴν ἐπιστολήν.
31 ἀναγνόντες δὲ ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ παρακλήσει. 32 Ἰούδας
τε καὶ Σιλᾶς, καὶ αὐτοὶ προφῆται ὄντες, διὰ λόγου
πολλοῦ παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ ἐπεστήριξαν·
33 ποιήσαντες δὲ χρόνον ἀπελύθησαν μετ' εἰρήνης ἀπὸ
τῶν ἀδελφῶν πρὸς τοὺς ἀποστείλαντας αὐτούς. 35 Παῦ-
λος δὲ καὶ Βαρναβᾶς διέτριβον ἐν Ἀντιοχείᾳ, διδάσκον-
τες καὶ εὐαγγελιζόμενοι μετὰ καὶ ἑτέρων πολλῶν τὸν
λόγον τοῦ Κυρίου.

36 Μετὰ δέ τινας ἡμέρας εἶπεν πρὸς Βαρνάβᾶν Παῦ-
λος· Ἐπιστρέψαντες δὴ ἐπισκεψώμεθα τοὺς ἀδελφοὺς
κατὰ πόλιν πᾶσαν ἐν αἷς κατηγγείλαμεν τὸν λόγον τοῦ
Κυρίου, πῶς ἔχουσιν. 37 Βαρναβᾶς δὲ ἐβούλετο συμπα-
ραλαβεῖν καὶ τὸν Ἰωάννην τὸν καλούμενον Μᾶρκον·
38 Παῦλος δὲ ἠξίου, τὸν ἀποστάντα ἀπ' αὐτῶν ἀπὸ Παμ-
φυλίας καὶ μὴ συνελθόντα αὐτοῖς εἰς τὸ ἔργον, μὴ συμ-
παραλαμβάνειν τοῦτον. 39 ἐγένετο δὲ παροξυσμός, ὥστε
ἀποχωρισθῆναι αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, τόν τε Βαρνα-
βᾶν παραλαβόντα τὸν Μᾶρκον ἐκπλεῦσαι εἰς Κύπρον.

29 πραξετε] + φερομενοι εν τῳ αγιῳ Πνευματι -|h|-C : D. Ir Tert. Ephr. | 33 αυτους] + v. 34 *εδοξεν δε τῳ Σιλᾳ επιμειναι αυτου(ς) -|h|-[J]C : C 33s 1175 sa bo. D 181 88 915 f307, 467, 1837, f1891, f1739, 1611 1108. 614 383, gig w vg^cl. sy^h* arm plur; post αυτου(ς) + μονος δε Ιουδας επορευθη | -|h|-J]C : D gig w vg^cl. arm.

lacrorum et sanguine et suffocato et fornicatione,
a quibus custodientes vos bene agetis. Valete.
30 Illi ergo dimissi descenderunt Antiochiam et,
congregata multitudine, tradiderunt epistulam.
31 Quam cum legissent, gravisi sunt super consola-
tione. 32 Iudas autem et Silas, et ipsi cum essent
prophetae, verbo plurimo consolati sunt fratres et
confirmaverunt. 33 Facto autem ibi aliquanto tem-
pore, dimissi sunt cum pace a fratribus ad eos,
qui miserant illos. 34 Visum est autem Silae ibi
remanere, Iudas autem solus abiit Hierusalem.
35 Paulus autem et Barnabas demorabantur An-
tiochiae docentes et evangelizantes cum aliis plu-
ribus verbum Domini.

2. *Alterum Pauli iter apostolicum*

15, 36-41 **Itineris consilium. Barnabas a Paulo discedit**

36 Post aliquot autem dies dixit ad Barnabam
Paulus: Revertentes visitemus fratres per univer-
sas civitates, in quibus praedicavimus verbum Do-
mini, quomodo se habeant. 37 Barnabas autem
volebat secum adsumere et Iohannem, qui cogno-
minabatur Marcus. 38 Paulus autem rogabat eum
ut qui discessisset ab eis de Pamphylia et non
isset cum eis in opus, non debere recipi. 39 Facta
est autem dissensio, ita ut discederent ab invicem,
et Barnabas quidem, adsumpto Marco, navigaret

32 A 11,27, 13,1
36 1 Th 3,5
37 A 12,12.25
38 A 13,13; C 4,10; 2 T 4,11
39 A 4,36; 13,4

[40] Παῦλος δὲ ἐπιλεξάμενος Σιλᾶν ἐξῆλθεν, παραδοθεὶς
τῇ χάριτι τοῦ Κυρίου ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν· [41] διήρχετο δὲ
τὴν Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἐπιστηρίζων τὰς ἐκκλησίας.
16 [1] Κατήντησεν δὲ καὶ εἰς Δέρβην καὶ εἰς Λύστραν.
καὶ ἰδοὺ μαθητής τις ἦν ἐκεῖ ὀνόματι Τιμόθεος, υἱὸς
γυναικὸς Ἰουδαίας πιστῆς πατρὸς δὲ Ἕλληνος, [2] ὃς
ἐμαρτυρεῖτο ὑπὸ τῶν ἐν Λύστροις καὶ Ἰκονίῳ ἀδελφῶν.
[3] τοῦτον ἠθέλησεν ὁ Παῦλος σὺν αὐτῷ ἐξελθεῖν, καὶ
λαβὼν περιέτεμεν αὐτὸν διὰ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ὄντας
ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις· ᾔδεισαν γὰρ ἅπαντες ὅτι Ἕλ-
λην ὁ πατὴρ αὐτοῦ ὑπῆρχεν. [4] Ὡς δὲ διεπορεύοντο τὰς
πόλεις, παρεδίδοσαν αὐτοῖς φυλάσσειν τὰ δόγματα τὰ
κεκριμένα ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ πρεσβυτέρων τῶν ἐν
Ἱεροσολύμοις. [5] Αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι ἐστερεοῦντο τῇ
πίστει καὶ ἐπερίσσευον τῷ ἀριθμῷ καθ' ἡμέραν.

[6] Διῆλθον δὲ τὴν Φρυγίαν καὶ Γαλατικὴν χώραν, κωλυ-
θέντες ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λαλῆσαι τὸν λόγον ἐν
τῇ Ἀσίᾳ· [7] ἐλθόντες δὲ κατὰ τὴν Μυσίαν ἐπείραζον εἰς
τὴν Βιθυνίαν πορευθῆναι, καὶ οὐκ εἴασεν αὐτοὺς τὸ
Πνεῦμα Ἰησοῦ· [8] παρελθόντες δὲ τὴν Μυσίαν κατέβησαν

---

41 Κιλικιαν] *pr την [H]C : (p[45]) BΨ. D 88 915 431 f307. pc
16 1 και[1] HWSVJM : p[45] BA 33 1'75 bo. 181 431 f307, 467, 69,
f1891. 1739s, f1611. 614, sv[h]] om TC : rel | 3 οτι ελλην ο πατηρ
αυτου : HWSVJM : (p[45]) BSACΨ 33 326ss sa bo. 181 431 f307, 467,
69, f1891, 1739s, lat (exc *g*).] τον πατερα αυτου οτι ελλην TC : rel

Cyprum. [40] Paulus vero, electo Sila, profectus
est, traditus gratiae Dei a fratribus. [41] Perambula-
bat autem Syriam et Ciliciam confirmans ecclesias,
praecipiens custodire praecepta apostolorum et
seniorum.

16, 1-3 Timotheus Paulo socius adiungitur

[1] Pervenit autem Derben et Lystram. Et ecce
discipulus quidam erat ibi nomine Timotheus,
filius mulieris Iudaeae fidelis, patre gentili. [2] Huic
testimonium bonum reddebant qui in Lystris erant
et Iconio fratres. [3] Hunc voluit Paulus secum
proficisci et adsumens circumcidit eum propter
Iudaeos, qui erant in illis locis; sciebant enim
omnes quod pater eius erat gentilis.

16, 4-10 Visione Paulus in Macedoniam vocatur

[4] Cum autem pertransirent civitates, tradebant
eis custodire dogmata, quae erant decreta ab
apostolis et senioribus, qui erant Hierosolymis.
[5] Et ecclesiae quidem confirmabantur fide et abun-
dabant numero cotidie
[6] Transeuntes autem Phrygiam et Galatiae re-
gionem vetati sunt a Spiritu sancto loqui verbum
Dei in Asia. [7] Cum venissent autem in Mysiam,
tentabant ire in Bithyniam, et non permisit eos
Spiritus Iesu. [8] Cum autem pertransissent My-

16,1 A 17,14; 19,22; 2 T 1,5; Ph 2,19-22
2 A 6,3
4 A 15,23-29
6 A 18,23

εἰς Τρῳάδα. 9 καὶ ὅραμα διὰ νυκτὸς τῷ Παύλῳ ὤφθη,
ἀνὴρ Μακεδών τις ἦν ἑστὼς καὶ παρακαλῶν αὐτὸν καὶ
λέγων Διαβὰς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν. 10 ὡς δὲ
τὸ ὅραμα εἶδεν, εὐθέως ἐζητήσαμεν ἐξελθεῖν εἰς Μακε-
δονίαν, συμβιβάζοντες ὅτι προσκέκληται ἡμᾶς ὁ Θεὸς
εὐαγγελίσασθαι αὐτούς.

11 Ἀναχθέντες οὖν ἀπὸ Τρῳάδος εὐθυδρομήσαμεν εἰς
Σαμοθρᾴκην, τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰς Νέαν πόλιν, 12 κἀκεῖθεν
εἰς Φιλίππους, ἥτις ἐστὶν πρώτη τῆς μερίδος Μακεδο-
νίας πόλις, κολωνία. Ἦμεν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει δια-
τρίβοντες ἡμέρας τινάς. 13 τῇ τε ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων
ἐξήλθομεν ἔξω τῆς πύλης παρὰ ποταμὸν οὗ ἐνομίζομεν
προσευχὴν εἶναι, καὶ καθίσαντες ἐλαλοῦμεν ταῖς συνελ-
θούσαις γυναιξίν. 14 καί τις γυνὴ ὀνόματι Λυδία, πορφυ-
ρόπωλις πόλεως Θυατίρων, σεβομένη τὸν Θεόν, ἤκουεν,
ἧς ὁ Κύριος διήνοιξεν τὴν καρδίαν προσέχειν τοῖς λα-
λουμένοις ὑπὸ τοῦ Παύλου. 15 ὡς δὲ ἐβαπτίσθη καὶ ὁ
οἶκος αὐτῆς, παρεκάλεσεν λέγουσα Εἰ κεκρίκατέ με
πιστὴν τῷ Κυρίῳ εἶναι, εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκόν μου
μένετε· 16 καὶ παρεβιάσατο ἡμᾶς. Ἐγένετο δὲ πο-
ρευομένων ἡμῶν εἰς τὴν προσευχήν, παιδίσκην τινὰ
ἔχουσαν πνεῦμα Πύθωνα ὑπαντῆσαι ἡμῖν, ἥτις ἐργασίαν

---

9 νυκτος THWVJMC : BA[c] 1175. D 1898 181 88 36.] pr της S : rel | 11 ουν HSV] δε TWJM(C) : SAΨ 33 326 81 bo. (D)E 1898 181. 467. 69, (614), lat (exc *g*) (sy[hm]). | Νεαν πολιν THWVJM, Νεα[ν]πολιν *S* : BSA 1175. D[c]. 1838 467. 1739.] Νεαπολιν sC : rel | 12 Μακεδονιας THWSJM : SACΨ 33 326ss. E 1898 181 88 915 431 *f*307, 1837 460 209 69, 1891 522, 2298. 1611 1108, 614 255] pr της [V]C : rel | 13 ενομιζομεν THWVJM : BACΨ 33 326 81. 1898 181. 1827. 1837 69.] ενομιζετο S : pler; εδοκει C : D. (lat). | προσευχην THWVJM : SCΨ 33 326 81. 1898 917. 623 5.] προσευχη SC : rel | 14 του] om THWC : B. D. | 15 μενετε THWJMC : p[45] BSA 33 1175 81. DE.] μεινατε SV : rel | 16 πυθωνα THWsVJMC : BSAC* 326 81. D*. 1837. lat (exc *g*). Ωρ.] πυθωνος *S* : p[45] rel | υπαντησαι THWsVJM : p[45] BSCΨ 33

siam, descenderunt Troadem. 9 Et visio per
noctem Paulo ostensa est: Vir Macedo quidam
erat stans et deprecans eum et dicens: Transiens
in Macedoniam adiuva nos. 10 Ut autem visum
vidit, statim quaesivimus proficisci in Macedo-
niam, certi facti quod vocasset nos Deus evangeli-
zare eis.

16, 11-15 Philippis Ecclesia fundatur

11 Navigantes autem a Troade recto cursu ve-
nimus Samothraciam et sequenti die Neapolim
12 et inde Philippos, quae est prima partis Mace-
doniae civitas, colonia. Eramus autem in hac urbe
diebus aliquot conferentes. 13 Die autem sabbato-
rum egressi sumus foras portam iuxta flumen, ubi
videbatur oratio esse, et sedentes loquebamur mu-
lieribus, quae convenerant. 14 Et quaedam mulier
nomine Lydia, purpuraria civitatis Thyatirenorum,
colens Deum, audivit; cuius Dominus aperuit cor
intendere his, quae dicebantur a Paulo. 15 Cum
autem baptizata esset et domus eius, deprecata
est dicens: Si iudicastis me fidelem Domino esse,
introite in domum meam et manete. Et coegit nos.

16, 16-18 Paulus a puella spiritum pythonem eicit

16 Factum est autem, euntibus nobis ad oratio-
nem, puellam quandam habentem spiritum pytho-
nem obviare nobis, quae quaestum magnum

---

9 A 18,9
13 A 13,14
14 Ap 2,18-29; J 6,44
15 Mt 10,40

πολλὴν παρεῖχεν τοῖς κυρίοις αὐτῆς μαντευομένη. [17] αὕτη
κατακολουθοῦσα τῷ Παύλῳ καὶ ἡμῖν ἔκραζεν λέγουσα
Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ Ὑψίστου εἰσίν,
οἵτινες καταγγέλλουσιν ὑμῖν ὁδὸν σωτηρίας. [18] τοῦτο δὲ
ἐποίει ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. διαπονηθεὶς δὲ ὁ Παῦλος
καὶ ἐπιστρέψας τῷ πνεύματι εἶπεν Παραγγέλλω σοι ἐν
ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξελθεῖν ἀπ' αὐτῆς· καὶ ἐξῆλθεν
αὐτῇ τῇ ὥρᾳ. [19] Ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς ὅτι ἐξῆλ-
θεν ἡ ἐλπὶς τῆς ἐργασίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενοι τὸν
Παῦλον καὶ τὸν Σιλᾶν εἵλκυσαν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς
ἄρχοντας, [20] καὶ προσαγαγόντες αὐτοὺς τοῖς στρατηγοῖς
εἶπαν Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἐκταράσσουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν,
Ἰουδαῖοι ὑπάρχοντες, [21] καὶ καταγγέλλουσιν ἔθη ἃ οὐκ
ἔξεστιν ἡμῖν παραδέχεσθαι οὐδὲ ποιεῖν Ῥωμαίοις οὖσιν.
[22] καὶ συνεπέστη ὁ ὄχλος κατ' αὐτῶν, καὶ οἱ στρατηγοὶ
περιρρήξαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐκέλευον ῥαβδίζειν,
[23] πολλάς τε ἐπιθέντες αὐτοῖς πληγὰς ἔβαλον εἰς φυλα-
κήν, παραγγείλαντες τῷ δεσμοφύλακι ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐ-
τούς· [24] ὃς παραγγελίαν τοιαύτην λαβὼν ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς
τὴν ἐσωτέραν φυλακὴν καὶ τοὺς πόδας ἠσφαλίσατο αὐτῶν
εἰς τὸ ξύλον. [25] Κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον Παῦλος καὶ Σιλᾶς
προσευχόμενοι ὕμνουν τὸν Θεόν, ἐπηκροῶντο δὲ αὐτῶν
οἱ δέσμιοι· [26] ἄφνω δὲ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, ὥστε
σαλευθῆναι τὰ θεμέλια τοῦ δεσμωτηρίου· ἠνεῴχθησαν
δὲ παραχρῆμα αἱ θύραι πᾶσαι, καὶ πάντων τὰ δεσμὰ

326ss. E 181 915 431 *f*307. 1827ss. 1739. Ωρ.] απαντησαι *S*C : rel | 17 κατακολουθουσα THWVJMC : p[45] BS. D 431 *f*307. 808.] κατακολουθησασα S : rel | τῳ T[H]WSVJMC : p[45]...] om : B. | υμιν THW*S* VM : BS 104 1175. DE 431 *f*307. 467. 256 38. 206. *f*1739. *f*1611. lat (exc *e*) sv arm] ημιν sJC : rel | 18 ο] om THWJ : p[45] BSA. | 19 ιδοντες δε T*H*WSVJM : p[45]..] και ιδοντες h : B sy[p].; ως δε ειδαν C : D. | 23 τε] δε *H*WM : B 81 bo. 181. *e*. | 24 ησφαλισατο αυτων THWsV M : BSAC* 33 81.] *ω *S*C : rel | 26 ηνεῳχθησαν] ηνοιχθησαν T | παρα-

praestabat dominis suis divinando. [17] Haec subse-
cuta Paulum et nos clamabat dicens: Isti homines
servi Dei excelsi sunt, qui adnuntiant vobis viam
salutis. [18] Hoc autem faciebat multis diebus. Do-
lens autem Paulus et conversus spiritui dixit:
Praecipio tibi in nomine Iesu Christi exire ab ea.
Et exiit eadem hora.

16, 19-24 **Paulus et Silas in carcerem missi**

[19] Videntes autem domini eius quia exivit spes
quaestus eorum, apprehendentes Paulum et Silam
perduxerunt in forum ad principes [20] et offerentes
eos magistratibus dixerunt: Hi homines conturbant
civitatem nostram, cum sint Iudaei, [21] et annun-
tiant morem, quem non licet nobis suscipere neque
facere, cum simus Romani. [22] Et cucurrit plebs
adversus eos, et magistratus, scissis tunicis eorum,
iusserunt eos virgis caedi. [23] Et cum multas pla-
gas eis imposuissent, miserunt eos in carcerem
praecipientes custodi, ut diligenter custodiret eos.
[24] Qui cum tale praeceptum accepisset, misit eos in
interiorem carcerem et pedes eorum strinxit ligno.

16, 25-34 **Custos carceris baptizatur**

[25] Media autem nocte Paulus et Silas orantes
laudabant Deum, et audiebant eos, qui in custodia
erant. [26] Subito vero terraemotus factus est ma-
gnus, ita ut moverentur fundamenta carceris. Et
statim aperta sunt omnia ostia, et universorum

---

17 Mc 1,24.34
19 A 19,25
20 A 17,6; 3 Rg 18,17
22 2 C 11,25; **Ph** 1,30; 1 **Th** 2,2
26 A 12,6.10

ἀνέθη. 27 ἔξυπνος δὲ γενόμενος ὁ δεσμοφύλαξ καὶ ἰδὼν
ἀνεῳγμένας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, σπασάμενος τὴν
μάχαιραν ἤμελλεν ἑαυτὸν ἀναιρεῖν, νομίζων ἐκπεφευγέ-
ναι τοὺς δεσμίους. 28 ἐφώνησεν δὲ φωνῇ μεγάλῃ ὁ Παῦ-
λος λέγων Μηδὲν πράξῃς σεαυτῷ κακόν, ἅπαντες γάρ
ἐσμεν ἐνθάδε. 29 αἰτήσας δὲ φῶτα εἰσεπήδησεν, καὶ
ἔντρομος γενόμενος προσέπεσεν τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σιλᾷ,
30 καὶ προαγαγὼν αὐτοὺς ἔξω ἔφη Κύριοι, τί με δεῖ
ποιεῖν ἵνα σωθῶ; 31 οἱ δὲ εἶπαν Πίστευσον ἐπὶ τὸν Κύ-
ριον Ἰησοῦν, καὶ σωθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου. 32 καὶ
ἐλάλησαν αὐτῷ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου σὺν πᾶσιν τοῖς ἐν
τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. 33 καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ
ὥρᾳ τῆς νυκτὸς ἔλουσεν ἀπὸ τῶν πληγῶν, καὶ ἐβαπτίσθη
αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ ἅπαντες παραχρῆμα, 34 ἀναγαγών τε
αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον παρέθηκεν τράπεζαν, καὶ ἠγαλλιά-
σατο πανοικεὶ πεπιστευκὼς τῷ Θεῷ. 35 Ἡμέρας δὲ γε-
νομένης ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς ῥαβδούχους λέ-
γοντες Ἀπόλυσον τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους. 36 ἀπήγ-
γειλεν δὲ ὁ δεσμοφύλαξ τοὺς λόγους τούτους πρὸς τὸν
Παῦλον, ὅτι Ἀπεστάλκασιν οἱ στρατηγοὶ ἵνα ἀπολυθῆτε.
νῦν οὖν ἐξελθόντες πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ. 37 ὁ δὲ Παῦλος
ἔφη πρὸς αὐτούς Δείραντες ἡμᾶς δημοσίᾳ ἀκατακρίτους,
ἀνθρώπους Ῥωμαίους ὑπάρχοντας, ἔβαλαν εἰς φυλακήν·

χρημα] om [H] : B. *g*. | 27 την HWJMC : BC 1175s. D. 226.] *om TSV : rel | 28 φωνῃ μεγαλῃ] ∽ HWVM : BAΨ sa bo. 431 1898 181. 927. *d* vg^w. | o] om THWM : BSC* 33. 88 915. 623. 429. 2298. 255. | φων. μεγ. (vel μεγ. φων.)/(o) Παυλος] ∽ HWJM : B sa bo. 181 431 *f*307. 927 489 1838. *g* vg sy^p. | 29 τῳ²] om HWJMC : BC*. D 1874 1898. 614. | 31 Ιησουν THWVJM : BSA 33 81 bo. 1827. 1765. lat.] + Χριστον SC : rel | 32 κυριου ThSVJMC : p^45...] Θεου *H*W : BS*. 927. 255. | 33 απαντες THWVJM : BS. 1898 181. 2138s. 614s. pc] παντες SC : rel | 36 τουτους] *om HC : p^45? BC. D 1898 431 *f*307. *l*1891. | απεσταλκασιν] απεσταλκαν THWJM

vincula soluta sunt. 27 Expergefactus autem
custos carceris et videns ianuas apertas carceris,
evaginato gladio, volebat se interficere aestimans
fugisse vinctos. 28 Clamavit autem Paulus voce
magna dicens: Nihil tibi mali feceris; universi enim
hic sumus. 29 Petitoque lumine, introgressus est
et tremefactus procidit Paulo et Silae ad pedes
30 et producens eos foras ait: Domini, quid me
oportet facere, ut salvus fiam? 31 At illi dixerunt:
Crede in Dominum Iesum, et salvus eris tu et
domus tua. 32 Et locuti sunt ei verbum Domini
cum omnibus, qui erant in domo eius. 33 Et tollens
eos in illa hora noctis lavit plagas eorum, et bapti-
zatus est ipse et omnis domus eius continuo.
34 Cumque perduxisset eos in domum suam, appo-
suit eis mensam et laetatus est cum omni domo
sua credens Deo.

16, 35-40 Paulus et Silas, e carcere dimissi, urbem relinquunt

35 Et cum dies factus esset, miserunt magistra-
tus lictores dicentes: Dimitte homines illos. 36 Nun-
tiavit autem custos carceris verba haec Paulo:
quia Miserunt magistratus ut dimittamini; nunc
igitur exeuntes ite in pace. 37 Paulus autem dixit
eis: Caesos nos publice indemnatos, homines Ro-
manos, miserunt in carcerem, et nunc occulte

---

27 A 12,19
30 A 2,37; L 3,10
31 J 6,29; A 11,14
34 A 8,39; Jdc 18,6
37 A 22,25

καὶ νῦν λάθρα ἡμᾶς ἐκβάλλουσιν; οὐ γάρ, ἀλλὰ ἐλθόντες
αὐτοὶ ἡμᾶς ἐξαγαγέτωσαν. 38 ἀπήγγειλαν δὲ τοῖς στρα-
τηγοῖς οἱ ῥαβδοῦχοι τὰ ῥήματα ταῦτα. ἐφοβήθησαν δὲ
ἀκούσαντες ὅτι Ῥωμαῖοί εἰσιν, 39 καὶ ἐλθόντες παρεκά-
λεσαν αὐτούς, καὶ ἐξαγαγόντες ἠρώτων ἀπελθεῖν ἀπὸ
τῆς πόλεως. 40 ἐξελθόντες δὲ ἀπὸ τῆς φυλακῆς εἰσῆλθον
πρὸς τὴν Λυδίαν, καὶ ἰδόντες παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελ-
φοὺς καὶ ἐξῆλθαν.

17 1 Διοδεύσαντες δὲ τὴν Ἀμφίπολιν καὶ τὴν Ἀπολ-
λωνίαν ἦλθον εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου ἦν συναγωγὴ τῶν
Ἰουδαίων. 2 κατὰ δὲ τὸ εἰωθὸς τῷ Παύλῳ εἰσῆλθεν πρὸς
αὐτούς, καὶ ἐπὶ σάββατα τρία διελέξατο αὐτοῖς ἀπὸ τῶν
γραφῶν, 3 διανοίγων καὶ παρατιθέμενος ὅτι τὸν Χριστὸν
ἔδει παθεῖν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅτι οὗτός ἐστιν
ὁ Χριστός, Ἰησοῦς, ὃν ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. 4 καί τινες
ἐξ αὐτῶν ἐπείσθησαν καὶ προσεκληρώθησαν τῷ Παύλῳ
καὶ τῷ Σιλᾷ, τῶν τε σεβομένων Ἑλλήνων πλῆθος πολύ,
γυναικῶν τε τῶν πρώτων οὐκ ὀλίγαι. 5 Ζηλώσαντες δὲ οἱ
Ἰουδαῖοι καὶ προσλαβόμενοι τῶν ἀγοραίων ἄνδρας τινὰς
πονηροὺς καὶ ὀχλοποιήσαντες ἐθορύβουν τὴν πόλιν, καὶ
ἐπιστάντες τῇ οἰκίᾳ Ἰάσονος ἐζήτουν αὐτοὺς προαγαγεῖν
εἰς τὸν δῆμον· 6 μὴ εὑρόντες δὲ αὐτοὺς ἔσυρον Ἰάσονα
καί τινας ἀδελφοὺς ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας, βοῶντες ὅτι
Οἱ τὴν οἰκουμένην ἀναστατώσαντες οὗτοι καὶ ἐνθάδε
πάρεισιν, 7 οὓς ὑποδέδεκται Ἰάσων· καὶ οὗτοι πάντες
ἀπέναντι τῶν δογμάτων Καίσαρος πράσσουσιν, βασιλέα

38 δε' HWSVJMC : p[45]...] τε I : S. E. 1838. sy[p]. | 17 3 ο] om ThC : (S)A 81. D 1929. 1838. ƒ1611. 614 1765s | Ιησους] pr ο HW JM · B. | 4 τῳ[2]] om [H] : B. | 5 ανδρας τινας HWSVJM : BA 33 1175s. E 181 431 ƒ307, 623s 1838, ƒ1891. 1739s, plur lat exc g).] ∽ TC : rel

nos eiciunt? Non ita, sed veniant et ipsi nos eiciant.
38 Nuntiaverunt autem magistratibus lictores verba
haec. Timueruntque audito quod Romani essent,
39 et venientes deprecati sunt eos et educentes ro-
gabant ut egrederentur de urbe 40 Exeuntes autem
de carcere, introierunt ad Lydiam et, visis fratri-
bus, consolati sunt eos et profecti sunt.

17, 1-10 Thessalonicam Paulus evangelizat

1 Cum autem perambulassent Amphipolim et
Apolloniam, venerunt Thessalonicam, ubi erat
synagoga Iudaeorum. 2 Secundum consuetudinem
autem Paulus introivit ad eos et per sabbata tria
disserebat eis de Scripturis 3 adaperiens et insi-
nuans quia Christum oportuit pati et resurgere a
mortuis, et quia hic est Iesus Christus, quem ego
annuntio vobis. 4 Et quidam ex eis crediderunt
et adiuncti sunt Paulo et Silae, et de colentibus
gentilibusque multitudo magna, et mulieres nobi-
les non paucae. 5 Zelantes autem Iudaei adsumen-
tesque de vulgo viros quosdam malos, et turba
facta, concitaverunt civitatem et adsistentes do-
mui Iasonis quaerebant eos producere in populum.
6 Et cum non invenissent eos, trahebant Iasonem
et quosdam fratres ad principes civitatis clamantes:
quoniam Hi, qui urbem concitant et huc ve-
nerunt, 7 quos suscepit Iason, et hi omnes contra
decreta Caesaris faciunt regem alium dicentes

38 A 22,29
39 Mt 8,34
1 1 Th 2,2
2 L 4,16; A 13,14
3 L 24,26s.45s; A 4,2; 13,29; 18,5; 26,23
4 A 13,43; 17,12
6 A 16,20
7 L 23,2; J 19,12

ἕτερον λέγοντες εἶναι Ἰησοῦν· 8 ἐτάραξαν δὲ τὸν ὄχλον
καὶ τοὺς πολιτάρχας ἀκούοντας ταῦτα, 9 καὶ λαβόντες
τὸ ἱκανὸν παρὰ τοῦ Ἰάσονος καὶ τῶν λοιπῶν ἀπέλυσαν
αὐτούς. 10 Οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ νυκτὸς ἐξέπεμψαν
τόν τε Παῦλον καὶ τὸν Σιλᾶν εἰς Βέροιαν, οἵτινες παρα-
γενόμενοι εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπῄεσαν·
11 οὗτc δὲ ἦσαν εὐγενέστεροι τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ, οἵτι-
νες ἐδέξαντο τὸν λόγον μετὰ πάσης προθυμίας, τὸ καθ'
ἡμέραν ἀνακρίνοντες τὰς γραφὰς εἰ ἔχοι ταῦτα οὕτως.
12 πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν, καὶ τῶν Ἑλληνί-
δων γυναικῶν τῶν εὐσχημόνων καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγοι.
13 Ὡς δὲ ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης Ἰουδαῖοι ὅτι
καὶ ἐν τῇ Βεροίᾳ κατηγγέλη ὑπὸ Παύλου ὁ λόγος τοῦ
Θεοῦ, ἦλθον κἀκεῖ σαλεύοντες καὶ ταράσσοντες τοὺς
ὄχλους. 14 εὐθέως δὲ τότε τὸν Παῦλον ἐξαπέστειλαν οἱ
ἀδελφοὶ πορεύεσθαι ἕως ἐπὶ τὴν θάλασσαν· ὑπέμεινάν
τε ὅ τε Σιλᾶς καὶ ὁ Τιμόθεος ἐκεῖ. 15 οἱ δὲ καθιστάνον-
τες τὸν Παῦλον ἤγαγον ἕως Ἀθηνῶν, καὶ λαβόντες ἐντο-
λὴν πρὸς τὸν Σιλᾶν καὶ τὸν Τιμόθεον ἵνα ὡς τάχιστα
ἔλθωσιν πρὸς αὐτὸν ἐξῄεσαν.
16 Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις ἐκδεχομένου αὐτοὺς τοῦ Παύ-
λου, παρωξύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ θεωροῦντος
κατείδωλον οὖσαν τὴν πόλιν. 17 διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ
συναγωγῇ τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς σεβομένοις καὶ ἐν τῇ

11 τοι] *om T[HS](J)C : 𝔭45 SA 33 ss 81. DE 88 915 f307, 623, 1837, f1891. f1739. f1611. 614 255 plur | 15 καθιστανοντες] καθιστωντες SC

esse, Iesum. 8 Concitaverunt autem plebem et
principes civitatis audientes haec. 9 Et accepta
satisfactione a Iasone et a ceteris, dimiserunt eos.
10 Fratres vero confestim per noctem dimiserunt
Paulum et Silam in Beroeam.

17, 10-15 In Beroeam inde recedit

Qui cum venissent, in synagogam Iudaeorum
introierunt. 11 Hi autem erant nobiliores eorum,
qui sunt Thessalonicae, qui susceperunt verbum
cum omni aviditate cotidie scrutantes Scripturas,
si haec ita se haberent 12 Et multi quidem cre-
diderunt ex eis et mulierum gentilium honestarum
et viri non pauci., 13 Cum autem cognovissent in
Thessalonica Iudaei, quia et Beroeae praedicatum
est a Paulo verbum Dei, venerunt et illuc commo-
ventes et turbantes multitudinem. 14 Statimque
tunc Paulum dimiserunt fratres, ut iret usque ad
mare; Silas autem et Timotheus remanserunt ibi.
15 Qui autem deducebant Paulum, perduxerunt
eum usque Athenas, et accepto mandato ab eo ad
Silam et Timotheum, ut quam celeriter venirent
ad illum, profecti sunt.

17, 16-21 Paulus Athenis

16 Paulus autem cum Athenis eos exspectaret,
incitabatur spiritus eius in ipso videns idololatriae
deditam civitatem. 17 Disputabat igitur in syna-
goga cum Iudaeis et colentibus et in foro per

10 A 9,25; 23,33
11 J 5,39
13 1 Th 2,14
14 A 16,1
17 A 13,14

ἀγορᾷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας.
18 τινὲς δὲ καὶ τῶν Ἐπικουρείων καὶ Στωικῶν φιλοσόφων
συνέβαλλον αὐτῷ, καί τινες ἔλεγον Τί ἂν θέλοι ὁ σπερ-
μολόγος οὗτος λέγειν; οἱ δέ Ξένων δαιμονίων δοκεῖ κατ-
αγγελεὺς εἶναι· ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν
εὐηγγελίζετο. 19 ἐπιλαβόμενοί τε αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Ἄρειον
πάγον ἤγαγον, λέγοντες Δυνάμεθα γνῶναι τίς ἡ καινὴ
αὕτη ἡ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη διδαχή; 20 ξενίζοντα γάρ τινα
εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν· βουλόμεθα οὖν γνῶναι
τίνα θέλει ταῦτα εἶναι. 21 Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ
ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον ηὐκαίρουν ἢ λέγειν
τι ἢ ἀκούειν τι καινότερον. 22 Σταθεὶς δὲ ὁ Παῦλος ἐν
μέσῳ τοῦ Ἀρείου πάγου ἔφη Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ
πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ. 23 διερχό-
μενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν εὗρον καὶ
βωμὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο ΑΓΝΩΣΤΩι ΘΕΩι. ὃ οὖν
ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτο ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. 24 ὁ
Θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος
οὐρανοῦ καὶ γῆς ὑπάρχων Κύριος οὐκ ἐν χειροποιήτοις
ναοῖς κατοικεῖ, 25 οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρωπίνων θερα-
πεύεται προσδεόμενός τινος, αὐτὸς διδοὺς πᾶσι ζωὴν καὶ
πνοὴν καὶ τὰ πάντα· 26 ἐποίησέν τε ἐξ ἑνὸς πᾶν ἔθνος
ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ παντὸς προσώπου τῆς γῆς,

---

18 Στωικων HN] Στοικων TWSVJMC | 19 τε] δε HWMC : BΨ 33 81 sa bo. 431 *f*307. 1838. 1845 218. 1831. | η²] om [H] : B. D. 257. | 21 η² THWSVJMC : BSA 104 sa. D. 1838 1873 927. 241. 1611. lat sy^h arm.] και s · rel | τι² THW[S]VJM : BSAΨ 104 sa bo. 1838. 241. lat sy.] om sC : rel | 22 ο] om THW : BSA 326. 1874 s. 837. | 23 ο — τουτο THWSVJMC : BS*A* 1175 (81). D. lat. Ωρ Hier.] ον — τουτον s : rel | 26 παντος προσωπου THWJMC : BSA 33 1175 81. D (1898) 181 *f*307.] παν το προσωπον SV : rel

omnes dies ad eos, qui aderant. 18 Quidam autem
Epicurei et Stoici philosophi disserebant cum eo,
et quidam dicebant: Quid vult seminiverbius hic
dicere? Alii vero: Novorum daemoniorum videtur
annuntiator esse; quia Iesum et resurrectionem
annuntiabat eis. 19 Et apprehensum eum ad Areo-
pagum duxerunt dicentes: Possumus scire quae
est haec nova, quae a te dicitur, doctrina? 20 Nova
enim quaedam infers auribus nostris; volumus ergo
scire, quidnam velint haec esse. 21 Athenienses
autem omnes et advenae hospites ad nihil aliud
vacabant nisi aut dicere aut audire aliquid novi.

17, 22-34 Pauli oratio in Areopago

22 Stans autem Paulus in medio Areopagi ait:
Viri Athenienses per omnia quasi superstitiosiores
vos video. 23 Praeteriens enim et videns simulacra
vestra inveni et aram, in qua scriptum erat:
IGNOTO DEO. Quod ergo ignorantes colitis, hoc ego
annuntio vobis 24 *Deus, qui fecit mundum* et
omnia *quae in eo sunt*, hic *caeli et terrae* cum sit
Dominus, non in manufactis templis habitat 25 nec
manibus humanis colitur indigens aliquo, cum ipse
det omnibus vitam et inspirationem et omnia,
26 fecitque ex uno omne genus hominum inhabi-
tare super universam faciem terrae, definiens

---

18 1 C 4,12s
19 A 28,22
24 3 Rg 8,27; Is 42,5; Mt 11,25; A 7,48
25 Ps 49,10ss
26 Dt 32,8; Ps 73,17

ὁρίσας προστεταγμένους καιροὺς καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς
κατοικίας αὐτῶν, 27 ζητεῖν τὸν Θεόν, εἰ ἄρα γε ψηλα-
φήσειαν αὐτὸν καὶ εὕροιεν, καί γε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἑνὸς
ἑκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα. 28 ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ
κινούμεθα καὶ ἐσμέν, ὡς καί τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν
εἰρήκασιν

Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν.

29 γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ Θεοῦ οὐκ ὀφείλομεν νομί-
ζειν, χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ, χαράγματι τέχνης καὶ
ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου, τὸ Θεῖον εἶναι ὅμοιον. 30 τοὺς
μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ Θεὸς τὰ νῦν
παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πάντας πανταχοῦ μετα-
νοεῖν, 31 καθότι ἔστησεν ἡμέραν ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν
τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισεν, πίστιν
παρασχὼν πᾶσιν ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. 32 ἀκού-
σαντες δὲ ἀνάστασιν νεκρῶν, οἱ μὲν ἐχλεύαζον, οἱ δὲ
εἶπαν Ἀκουσόμεθά σου περὶ τούτου καὶ πάλιν. 33 οὕτως
ὁ Παῦλος ἐξῆλθεν ἐκ μέσου αὐτῶν. 34 τινὲς δὲ ἄνδρες
κολληθέντες αὐτῷ ἐπίστευσαν, ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ὁ
Ἀρεοπαγίτης καὶ γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις καὶ ἕτεροι σὺν
αὐτοῖς.

18 1 Μετὰ ταῦτα χωρισθεὶς ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἦλθεν εἰς
Κόρινθον. 2 καὶ εὑρών τινα Ἰουδαῖον ὀνόματι Ἀκύλαν,
Ποντικὸν τῷ γένει, προσφάτως ἐληλυθότα ἀπὸ τῆς Ἰτα-

---

28 υμας] ημας h : B. 1898. 919 460 209. 242. 614 255 | 29 χρυσω, χρυσιω Ti-Gr : SA. E 1898 181. 623 ss 467. | 30 παραγγελλει] *απαγγελλει THWJ : BS*. 915. | 34 ο] τις C : D; om [H] : B. | 18 1 χωρισθεις THWsJ(C) : BS 33 sa bo. D. it vg.] + ο Παυλος [S]V[M] : rel

statuta tempora et terminos habitationis eorum,
27 quaerere Deum si forte attrectent eum aut
inveniant, quamvis non longe sit ab unoquoque
nostrum. 28 In ipso enim vivimus et movemur et
sumus, sicut et quidam vestrorum poetarum di-
xerunt:

Ipsius enim et genus sumus.

29 Genus ergo cum simus Dei, non debemus aesti-
mare auro aut argento aut lapidi sculpturae artis
et cogitationis hominis Divinum esse simile. 30 Et
tempora quidem huius ignorantiae despiciens Deus,
nunc annuntiat hominibus, ut omnes ubique pae-
nitentiam agant, 31 eo quod statuit diem, in quo
iudicaturus est orbem in aequitate, in viro, in quo
statuit, fidem praebens omnibus suscitans eum a
mortuis. 32 Cum audissent autem resurrectionem
mortuorum, quidam quidem irridebant, quidam
vero dixerunt: Audiemus te de hoc iterum. 33 Sic
Paulus exivit de medio eorum. 34 Quidam vero
viri adhaerentes ei crediderunt; in quibus et Dio-
nysius Areopagita et mulier nomine Damaris et
alii cum eis.

18, 1-11 Paulus Corinthum venit

1 Post haec egressus ab Athenis, venit Corin-
thum; 2 et inveniens quendam Iudaeum nomine
Aquilam, Ponticum genere, qui nuper venerat ab

---

27 Is 55,6; Ps 144,18; Jr 23,23
28 Aratus, Phaenom. 5
29 Gn 1,27; Is 40,18; A 19,26
30 A 17,23; 14,16; L 24,47
31 Ps 9,8s; 95,13; 97,9; A 10,42; R 10,14
18,2 A 18,26; R 16,3ss; 1 C 16,19; 2 T 4,19

λίαςͅ καὶ Πρισκίλλαν γυναῖκα αὐτοῦ, διὰ τὸ διατεταχέναι
Κλαύδιον χωρίζεσθαι πάντας τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τῆς
Ῥώμης, προσῆλθεν αὐτοῖς, 3 καὶ διὰ τὸ ὁμότεχνον εἶναι
ἔμενεν παρ' αὐτοῖς, καὶ ἠργάζετο· ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ
τῇ τέχνῃ. 4 διελέγετο δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ πᾶν σάβ-
βατον, ἔπειθέν τε Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας. 5 Ὡς δὲ
κατῆλθον ἀπὸ τῆς Μακεδονίας ὅ τε Σιλᾶς καὶ ὁ Τιμό-
θεος, συνείχετο τῷ λόγῳ ὁ Παῦλος, διαμαρτυρόμενος
τοῖς Ἰουδαίοις εἶναι τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν. 6 ἀντιτασσο-
μένων δὲ αὐτῶν καὶ βλασφημούντων ἐκτιναξάμενος τὰ
ἱμάτια εἶπεν πρὸς αὐτούς Τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφα-
λὴν ὑμῶν· καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύ-
σομαι. 7 καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν εἰσῆλθεν εἰς οἰκίαν τινὸς
ὀνόματι Τίτου Ἰούστου σεβομένου τὸν Θεόν, οὗ ἡ οἰκία
ἦν συνομοροῦσα τῇ συναγωγῇ. 8 Κρίσπος δὲ ὁ ἀρχισυνά-
γωγος ἐπίστευσεν τῷ Κυρίῳ σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ
πολλοὶ τῶν Κορινθίων ἀκούοντες ἐπίστευον καὶ ἐβαπτί-
ζοντο. 9 Εἶπεν δὲ ὁ Κύριος ἐν νυκτὶ δι' ὁράματος τῷ
Παύλῳ Μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει καὶ μὴ σιωπήσῃς, 10 διότι
ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ καὶ οὐδεὶς ἐπιθήσεταί σοι τοῦ κακῶσαί
σε, διότι λαός ἐστί μοι πολὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. 11 Ἐκά-
θισεν δὲ ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας ἕξ διδάσκων ἐν αὐτοῖς τὸν
λόγον τοῦ Θεοῦ. 12 Γαλλίωνος δὲ ἀνθυπάτου ὄντος τῆς

2 διατεταχεναι HWSVJM : BS^c AΨ 104 sss. 1898 *f*307, 623 s, 38, 1891, 1739, *f*1611. 614. H plur] τεταχεναι TC : rel | 3 ηργαζετο hW MC, ειργ. S] ηργάζοντο T*H*WJ : B*S* bo. | 7 εισηλθεν TSJC : SA 33 ss 81 sa. D* 1898 181. 1827 467. *f*1891. *f*1739 it vg sy arm.] ηλθεν HWVM : rel | Τιτου S : S 1175 sa bo E *f*307. 1827, 547, 1891, 1739 s. it (exc *p*) vg] Τιτιου THWVJM : B*. D^c. sy^h.: om C : rel ·

Italia, et Priscillam uxorem eius, eo quod prae-
cepisset Claudius discedere omnes Iudaeos a Roma,
accessit ad eos. 3 Et quia eiusdem erat artis, ma-
nebat apud eos et operabatur; erant autem sceno-
factoriae artis. 4 Et disputabat in synagoga per
omne sabbatum interponens nomen Domini Iesu
suadebatque Iudaeis et Graecis.
5 Cum venissent autem de Macedonia Silas et
Timotheus, instabat verbo Paulus testificans
Iudaeis esse Christum Iesum. 6 Contradicentibus
autem eis et blasphemantibus, excutiens vesti-
menta sua dixit ad eos: Sanguis vester super
caput vestrum; mundus ego ex hoc ad gentes
vadam. 7 Et migrans inde intravit in domum
cuiusdam nomine Titi Iusti, colentis Deum, cuius
domus erat coniuncta synagogae. 8 Crispus autem
archisynagogus credidit Domino cum omni domo
sua, et multi Corinthiorum audientes credebant
et baptizabantur. 9 Dixit autem Dominus nocte
per visionem Paulo: *Noli timere*, sed loquere et
ne taceas; 10 *propter quod ego sum tecum*, et nemo
apponetur tibi ut noceat te, quoniam populus est
mihi multus in hac civitate. 11 Sedit autem ibi
annum et sex menses docens apud eos verbum
Dei.

18, 12-17 **Iudaei in Paulum insurgunt**

12 Gallione autem proconsule Achaiae, insur-

5 A 17,14s
6 A 13,46.51; 20,26
8 1 C 1,14
9 1 C 2,3
10 Jos 1,5.9; Is 41,10; 43,5; Jr 1,8; Os 2,23; J 10,16

Ἀχαΐας κατεπέστησαν ὁμοθυμαδὸν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ Παύλῳ
καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸ βῆμα, 13 λέγοντες ὅτι Παρὰ τὸν
νόμον ἀναπείθει οὗτος τοὺς ἀνθρώπους σέβεσθαι τὸν
Θεόν. 14 μέλλοντος δὲ τοῦ Παύλου ἀνοίγειν τὸ στόμα
εἶπεν ὁ Γαλλίων πρὸς τοὺς Ἰουδαίους Εἰ μὲν ἦν ἀδί-
κημά τι ἢ ῥᾳδιούργημα πονηρόν, ὦ Ἰουδαῖοι, κατὰ λόγον
ἂν ἠνεσχόμην ὑμῶν· 15 εἰ δὲ ζητήματά ἐστιν περὶ λόγου
καὶ ὀνομάτων καὶ νόμου τοῦ καθ' ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐτοί·
κριτὴς ἐγὼ τούτων οὐ βούλομαι εἶναι. 16 καὶ ἀπήλασεν
αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ βήματος. 17 ἐπιλαβόμενοι δὲ πάντες
Σωσθένην τὸν ἀρχισυνάγωγον ἔτυπτον ἔμπροσθεν τοῦ
βήματος· καὶ οὐδὲν τούτων τῷ Γαλλίωνι ἔμελεν. 18 Ὁ
δὲ Παῦλος ἔτι προσμείνας ἡμέρας ἱκανάς, τοῖς ἀδελφοῖς
ἀποταξάμενος ἐξέπλει εἰς τὴν Συρίαν, καὶ σὺν αὐτῷ
Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας, κειράμενος ἐν Κεγχρεαῖς τὴν
κεφαλήν· εἶχεν γὰρ εὐχήν. 19 κατήντησαν δὲ εἰς Ἔφε-
σον, κἀκείνους κατέλιπεν αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ εἰσελθὼν εἰς
τὴν συναγωγὴν διελέξατο τοῖς Ἰουδαίοις. 20 ἐρωτώντων
δὲ αὐτῶν ἐπὶ πλείονα χρόνον μεῖναι οὐκ ἐπένευσεν,
21 ἀλλὰ ἀποταξάμενος καὶ εἰπών Πάλιν ἀνακάμψω πρὸς
ὑμᾶς τοῦ Θεοῦ θέλοντος, ἀνήχθη ἀπὸ τῆς Ἐφέσου,
22 καὶ κατελθὼν εἰς Καισάρειαν, ἀναβὰς καὶ ἀσπασάμενος
τὴν ἐκκλησίαν, κατέβη εἰς Ἀντιόχειαν 23 καὶ ποιήσας

---

12 ομοθυμαδον / οι Ιουδαιοι] ~ . B sa bo. | 14 ηνεσχομην] ανεσχομην THWJM | 15 κριτης THWsJC : BSA 33 bo. D. 257. lat.] + γαρ [S]V[M] : rel | 17 παντες THWsJ : BSA bo. 1522*. 323. it (exc g) vg] + οι ελληνες [S]VMC : rel | 19 διελεξατο THWVJM : BSA 33 1175 δι. f206 1739s] διελεγετο C : D. 1873ss 1827. lat (exc p) ; διελεχθη S : rel | 21 παλιν THWSVJM : BSA 33 sa bo. E 431 f307. 522, 1739. lat (exc g) arm.] δεῖ με πάντως τὴν ἑορτὴν τὴν ἐρχομένην ποιῆσαι εἰς Ἱεροσολυμα· [et iterum] -|h|- W^mg C : (rel)

rexerunt uno animo Iudaei in Paulum et addu-
xerunt eum ad tribunal 13 dicentes: quia Con-
tra legem hic persuadet hominibus colere Deum.
14 Incipiente autem Paulo aperire os, dixit Gallio
ad Iudaeos. Si quidem esset iniquum aliquid aut
facinus pessimum, o viri Iudaei, recte vos sustine-
rem. 15 Si vero quaestiones sunt de verbo et no-
minibus et lege vestra, vos ipsi videritis. iudex
ego horum nolo esse 16 Et minavit eos a tribu-
nali. 17 Adprehendentes autem omnes Sosthenem
principem synagogae percutiebant eum ante tri-
bunal, et nihil eorum Gallioni curae erat.

18, 18-22 Antiochiam iterum Paulus redit

18 Paulus vero cum adhuc sustinuisset dies mul-
tos, fratribus valefaciens navigavit in Syriam, et
cum eo Priscilla et Aquila, qui sibi totonderat in
Cenchris caput; habebat enim votum. 19 Deve-
nitque Ephesum et illos ibi reliquit. Ipse vero
ingressus synagogam disputabat cum Iudaeis.
20 Rogantibus autem eis ut ampliori tempore ma-
neret non consensit, 21 sed valefaciens, et dicens.
Iterum revertar ad vos Deo volente, profectus est
ab Epheso 22 Et descendens Caesaream ascendit
et salutavit ecclesiam, et descendit Antiochiam.

---

14 A 25,18ss
15 J 18,31; A 23,29
17 1 C 1,1
18 A 21,24; Nu 6,9.18
19 A 19, 8ss
21 R 1,10, 15,32, 1 C 4,19; 16,7; Ja 4,15
22 A 21,15

χρόνον τινὰ ἐξῆλθεν, διερχόμενος καθεξῆς τὴν Γαλα-
τικὴν χώραν καὶ Φρυγίαν, ἐπιστηρίζων πάντας τοὺς
μαθητάς.
24 Ἰουδαῖος δέ τις Ἀπολλῶς ὀνόματι, Ἀλεξανδρεὺς τῷ
γένει, ἀνὴρ λόγιος, κατήντησεν εἰς Ἔφεσον, δυνατὸς ὢν
ἐν ταῖς γραφαῖς. 25 οὗτος ἦν κατηχημένος τὴν ὁδὸν τοῦ
Κυρίου, καὶ ζέων τῷ πνεύματι ἐλάλει καὶ ἐδίδασκεν ἀκρι-
βῶς τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἐπιστάμενος μόνον τὸ βάπτισμα
Ἰωάννου· 26 οὗτός τε ἤρξατο παρρησιάζεσθαι ἐν τῇ
συναγωγῇ. ἀκούσαντες δὲ αὐτοῦ Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας
προσελάβοντο αὐτὸν καὶ ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθεντο
τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ. 27 βουλομένου δὲ αὐτοῦ διελθεῖν εἰς
τὴν Ἀχαΐαν, προτρεψάμενοι οἱ ἀδελφοὶ ἔγραψαν τοῖς
μαθηταῖς ἀποδέξασθαι αὐτόν· ὃς παραγενόμενος συν-
εβάλετο πολὺ τοῖς πεπιστευκόσιν διὰ τῆς χάριτος· 28 εὐ-
τόνως γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις διακατηλέγχετο δημοσίᾳ ἐπι-
δεικνὺς διὰ τῶν γραφῶν εἶναι τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν.
19 1 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν Ἀπολλῶ εἶναι ἐν Κορίνθῳ
Παῦλον διελθόντα τὰ ἀνωτερικὰ μέρη κατελθεῖν εἰς
Ἔφεσον καὶ εὑρεῖν τινας μαθητάς, 2 εἶπέν τε πρὸς αὐτούς
Εἰ Πνεῦμα Ἅγιον ἐλάβετε πιστεύσαντες; οἱ δὲ πρὸς

---

23 επιστηριζων] στηριζων THWsJ : BSA 33. | 25 του¹] om h : B. 1873 489. 242. 614. | 26 Πρισκιλλα — Ακυλας THWJM : BSA 43 bo. E. lat (exc *g*)] ∽ SVC : rel | 27 βουλομενου... αυτον] ἐν δὲ τῇ Ἐφέσῳ ἐπιδημοῦντές τινες Κορίνθιοι καὶ ἀκούσαντες αὐτοῦ παρεκάλουν διελθεῖν σὺν αὐτοῖς εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν· συγκατανευσαντος δὲ αὐτοῦ οἱ ἐφέσιοι ἔγραψαν τοῖς ἐν Κορίνθῳ μαθηταῖς ὅπως ἀποδέξωνται τὸν ἄνδρα -|h|- C : D. sy^{hm}. | 19 1-2 εγενετο... ειπεν τε] θελοντος δὲ τοῦ Παύλου κατὰ τὴν ἰδίαν βουλὴν πορεύεσθαι εἰς Ἰεροσόλυμα εἶπεν αὐτῷ τὸ πνεῦμα ὑποστρέφειν εἰς τὴν Ἀσίαν· διελθὼν δὲ τὰ ἀνωτερικὰ μερη ἔρχεται εἰς Ἔφεσον, καὶ εὑρὼν τινας μαθητὰς εἶπεν -|h|- C : p^{38} D. sy^{hm}. | 1 κατελθειν TS : SA 33 326 81. E 1898 181. 623s 1838s. 1837. *f*1891. *f*1739. arm.] ελθειν HWVJM : pler

3. *Tertium Pauli iter apostolicum*

18, 23 **Itineris initium**

23 Et facto ibi aliquanto tempore, profectus est
perambulans ex ordine galaticam regionem et
Phrygiam confirmans omnes discipulos.

18, 24-28 **Apollo praedicare coepit**

24 Iudaeus autem quidam Apollo nomine, Ale-
xandrinus genere, vir eloquens devenit Ephesum,
potens in Scripturis. 25 Hic erat edoctus viam
Domini, et fervens spiritu loquebatur et docebat
diligenter ea quae sunt Iesu, sciens tantum bapti-
sma Iohannis. 26 Hic ergo coepit fiducialiter agere
in synagoga. Quem cum audissent Priscilla et
Aquila, adsumpserunt eum et diligentius exposue-
runt ei viam Domini. 27 Cum autem vellet ire
Achaiam, exhortati fratres scripserunt discipulis
ut susciperent eum. Qui cum venisset, contulit
multum his, qui crediderant. 28 Vehementer enim
Iudaeos revincebat publice ostendens per Scriptu-
ras esse Christum Iesum.

19, 1-7 **Ephesi Paulus Iohannis discipulos baptizat**

1 Factum est autem, cum Apollo esset Corinthi,
ut Paulus, peragratis superioribus partibus, veni-
ret Ephesum et inveniret quosdam discipulos
2 dixitque ad eos: Si Spiritum sanctum accepistis
credentes? At illi dixerunt ad eum: Sed neque

---

24 1 C 3,6; 16,12; Tt 3,13
25 R 12,11; Ap 3,15; A 19,3
26 A 18,2.18
27 2 C 3,1; C 4,10
28 A 9,22; 17,3
2 A 2,38

αὐτόν· Ἀλλ' οὐδ' εἰ Πνεῦμα Ἅγιον ἔστιν ἠκούσαμεν. 3 ὁ
δὲ εἶπεν· Εἰς τί οὖν ἐβαπτίσθητε; οἱ δὲ εἶπαν· Εἰς τὸ
Ἰωάννου βάπτισμα. 4 εἶπεν δὲ Παῦλος· Ἰωάννης ἐβάπτι-
σεν βάπτισμα μετανοίας, τῷ λαῷ λέγων εἰς τὸν ἐρχόμενον
μετ' αὐτὸν ἵνα πιστεύσωσιν, τοῦτ' ἔστιν εἰς τὸν Ἰησοῦν.
5 ἀκούσαντες δὲ ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου
Ἰησοῦ· 6 καὶ ἐπιθέντος αὐτοῖς τοῦ Παύλου χεῖρας ἦλθε
τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπ' αὐτούς, ἐλάλουν τε γλώσσαις καὶ
ἐπροφήτευον. 7 ἦσαν δὲ οἱ πάντες ἄνδρες ὡσεὶ δώδεκα.
8 Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν συναγωγὴν ἐπαρρησιάζετο ἐπὶ μῆνας
τρεῖς διαλεγόμενος καὶ πείθων τὰ περὶ τῆς βασιλείας
τοῦ Θεοῦ. 9 ὡς δέ τινες ἐσκληρύνοντο καὶ ἠπείθουν
κακολογοῦντες τὴν Ὁδὸν ἐνώπιον τοῦ πλήθους, ἀποστὰς
ἀπ' αὐτῶν ἀφώρισεν τοὺς μαθητάς, καθ' ἡμέραν διαλε-
γόμενος ἐν τῇ σχολῇ Τυράννου. 10 τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ
ἔτη δύο, ὥστε πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν Ἀσίαν
ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλλη-
νας. 11 Δυνάμεις τε οὐ τὰς τυχούσας ὁ Θεὸς ἐποίει διὰ
τῶν χειρῶν Παύλου, 12 ὥστε καὶ ἐπὶ τοὺς ἀσθενοῦντας
ἀποφέρεσθαι ἀπὸ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ σουδάρια ἢ σιμι-
κίνθια καὶ ἀπαλλάσσεσθαι ἀπ' αὐτῶν τὰς νόσους, τά τε
πνεύματα τὰ πονηρὰ ἐκπορεύεσθαι. 13 Ἐπεχείρησαν δέ

3 ο δε ειπεν ThJ : SA 33 104 bo. E 88 915. 623s lat (exc *g*). | ειπεν δε C : Ψ. D. 1827 467. 1845 218. *f*1891. *f*1739. syhm.; ειπεν τε *H*WSVM : B pler | 6 χειρας THWsJM : BSA 326. 1829. 226* 1837 1 69 218. 1518. 1765. HP.; χειρα C : D. syp. | pr τας [*S*]V : rel | 8 τα | om HWC : BΨ 1175. D. | 9 Τυραννου THWJ : BSA 33 sa bo. 1898. 1739ss. lat (exc *g*) syp. | + τινος SV[M] : pler; + τινος απο ωρας ε εως δεκατης -|h|- C : D. 614 383ss. *g* syhm.

si Spiritus sanctus est audivimus. 3 Ille vero ait:
In quo ergo baptizati estis? Qui dixerunt: In
Iohannis baptismate. 4 Dixit autem Paulus: Iohan-
nes baptizavit baptismo paenitentiae populum
dicens: in eum, qui venturus esset post ipsum, ut
crederent, hoc est in Iesum. 5 His auditis, bapti-
zati sunt in nomine Domini Iesu. 6 Et cum impo-
suisset illis manus Paulus, venit Spiritus sanctus
super eos, et loquebantur linguis et prophetabant.
7 Erant autem omnes viri fere duodecim.

19, 8-10 A iudaeis discedens, ad gentiles se confert

8 Introgressus autem synagogam cum fiducia lo-
quebatur per tres menses disputans et suadens
de regno Dei. 9 Cum autem quidam indurarentur
et non crederent maledicentes viam Domini coram
multitudine, discedens ab eis segregavit discipulos
cotidie disputans in schola Tyranni cuiusdam.
10 Hoc autem factum est per biennium, ita ut
omnes qui habitabant in Asia audirent verbum
Domini, Iudaei atque gentiles.

19, 11-12 Virtutes per manum Pauli

11 Virtutesque non quaslibet faciebat Deus per
manum Pauli, 12 ita ut etiam super languidos
deferrentur a corpore eius sudaria et semicinctia,
et recedebant ab eis languores, et spiritus nequam
egrediebantur.

19, 13-20 Exorcistae iudaei

13 Tentaverunt autem quidam et de circum-

3 A 18,25 | 4 A 13,24; Mt 3,11 | 6 A 8,17; 2,4.11; 10,44ss; 11,15s | 8 A 13,14. 18,26; 28,23.31 | 9 A 26,11; 2 T 1,15; Tt 3, 10s; 2 C 6,17; 2 J 10 | 11 A 14,3 | 12 A 5,15; Mc 5,28; 6,56 | 13 Mc 9.38; L 9,49

τινες καὶ τῶν περιερχομένων Ἰουδαίων ἐξορκιστῶν ὀνο-
μάζειν ἐπὶ τοὺς ἔχοντας τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ τὸ
ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ λέγοντες Ὁρκίζω ὑμᾶς τὸν Ἰη-
σοῦν ὃν Παῦλος κηρύσσει. 14 ἦσαν δέ τινος Σκευᾶ Ἰου-
δαίου ἀρχιερέως ἑπτὰ υἱοὶ τοῦτο ποιοῦντες. 15 ἀποκριθὲν
δὲ τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν εἶπεν αὐτοῖς Τὸν Ἰησοῦν
γινώσκω καὶ τὸν Παῦλον ἐπίσταμαι· ὑμεῖς δὲ τίνες
ἐστέ; 16 καὶ ἐφαλόμενος ὁ ἄνθρωπος ἐπ' αὐτούς, ἐν ᾧ ἦν
τὸ πνεῦμα τὸ πονηρόν, κατακυριεύσας ἀμφοτέρων ἴσχυ-
σεν κατ' αὐτῶν, ὥστε γυμνοὺς καὶ τετραυματισμένους
ἐκφυγεῖν ἐκ τοῦ οἴκου ἐκείνου. 17 τοῦτο δὲ ἐγένετο
γνωστὸν πᾶσιν Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησιν τοῖς κατοικοῦ-
σιν τὴν Ἔφεσον, καὶ ἐπέπεσεν φόβος ἐπὶ πάντας αὐτούς,
καὶ ἐμεγαλύνετο τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ· 18 πολλοί
τε τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο ἐξομολογούμενοι καὶ
ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν. 19 ἱκανοὶ δὲ τῶν τὰ
περίεργα πραξάντων συνενέγκαντες τὰς βίβλους κατέ-
καιον ἐνώπιον πάντων· καὶ συνεψήφισαν τὰς τιμὰς
αὐτῶν καὶ εὗρον ἀργυρίου μυριάδας πέντε. 20 Οὕτως
κατὰ κράτος ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ηὔξανεν καὶ ἴσχυεν.

21 Ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα, ἔθετο ὁ Παῦλος ἐν τῷ
πνεύματι διελθὼν τὴν Μακεδονίαν καὶ Ἀχαΐαν πορεύ-
εσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα, εἰπὼν ὅτι Μετὰ τὸ γενέσθαι με

14 **τινος** HWJ(text)MC : B 1175c bo. (p38 D)E 431 *f*307. 1891. 1765 255. vgsixt syp arm. | τινες TSV : rel | 15 **του**[1]] + μεν [H|W : E 181. 623s. 467. *f*1611. 614s syh. | 16 **πονηρον** THSVJMC : BScA 33 326ss sa bo. DE 181, 1838 467. 38, *f*1891. 1739s, *f*1611. 614 255 *g* arm.] + και W : rel | 20 **ο λογος / του κυριου**] ∽ THWJM : BS*A. 1739.; η πιστις του Θεου C : D.

euntibus Iudaeis exorcistis invocare super eos, qui
habebant spiritus malos, nomen Domini Iesu di-
centes: Adiuro vos per Iesum, quem Paulus prae-
dicat. 14 Erant autem quidam Iudaei Scevae prin-
cipis sacerdotum septem filii, qui hoc faciebant.
15 Respondens autem spiritus nequam dixit eis:
Iesum novi et Paulum scio: vos autem qui estis?
16 Et insiliens in eos homo, in quo erat daemonium
pessimum, et dominatus amborum invaluit contra
eos, ita ut nudi et vulnerati effugerent de domo
illa. 17 Hoc autem notum factum est omnibus
Iudaeis atque gentilibus, qui habitabant Ephesi;
et cecidit timor super omnes illos, et magnifica-
batur nomen Domini Iesu. 18 Multique creden-
tium veniebant confitentes et annuntiantes actus
suos. 19 Multi autem ex eis, qui fuerant curiosa
sectati, contulerunt libros et combusserunt coram
omnibus; et computatis pretiis illorum, invene-
runt pecuniam denariorum quinquaginta milium.
20 Ita fortiter crescebat verbum Dei et confirma-
batur.

19, 21-22 Itinerum consilia

21 His autem expletis, proposuit Paulus in Spi-
ritu, transita Macedonia et Achaia ire Hierosoly-
mam dicens: quoniam Postquam fuero ibi, opor-

15 Mc 1,34; L 4,41
17 A 5,5.11
20 A 2,47; 6,7; 12,24
21 A 23,11; R 1,10-13; 15,22s

ἐκεῖ δεῖ με καὶ Ῥώμην ἰδεῖν. 22 ἀποστείλας δὲ εἰς τὴν
Μακεδονίαν δύο τῶν διακονούντων αὐτῷ, Τιμόθεον καὶ
Ἔραστον, αὐτὸς ἐπέσχεν χρόνον εἰς τὴν Ἀσίαν. 23 Ἐγέ-
νετο δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον τάραχος οὐκ ὀλίγος περὶ
τῆς Ὁδοῦ. 24 Δημήτριος γάρ τις ὀνόματι, ἀργυροκόπος,
ποιῶν ναοὺς ἀργυροῦς Ἀρτέμιδος παρείχετο τοῖς τεχνί-
ταις οὐκ ὀλίγην ἐργασίαν, 25 οὓς συναθροίσας καὶ τοὺς
περὶ τὰ τοιαῦτα ἐργάτας εἶπεν Ἄνδρες, ἐπίστασθε ὅτι
ἐκ ταύτης τῆς ἐργασίας ἡ εὐπορία ἡμῖν ἐστιν, 26 καὶ
θεωρεῖτε καὶ ἀκούετε ὅτι οὐ μόνον Ἐφέσου ἀλλὰ σχεδὸν
πάσης τῆς Ἀσίας ὁ Παῦλος οὗτος πείσας μετέστησεν
ἱκανὸν ὄχλον, λέγων ὅτι οὐκ εἰσὶν θεοὶ οἱ διὰ χειρῶν γινό-
μενοι. 27 οὐ μόνον δὲ τοῦτο κινδυνεύει ἡμῖν τὸ μέρος εἰς
ἀπελεγμὸν ἐλθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτέ-
μιδος ἱερὸν εἰς οὐθὲν λογισθῆναι, μέλλειν τε καὶ καθαι-
ρεῖσθαι τῆς μεγαλειότητος αὐτῆς, ἣν ὅλη ἡ Ἀσία καὶ ἡ
οἰκουμένη σέβεται. 28 ἀκούσαντες δὲ καὶ γενόμενοι πλή-
ρεις θυμοῦ ἔκραζον λέγοντες Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφε-
σίων. 29 καὶ ἐπλήσθη ἡ πόλις τῆς συγχύσεως, ὥρμησάν
τε ὁμοθυμαδὸν εἰς τὸ θέατρον, συναρπάσαντες Γάϊον καὶ
Ἀρίσταρχον Μακεδόνας, συνεκδήμους Παύλου. 30 τοῦ δὲ
Παύλου βουλομένου εἰσελθεῖν εἰς τὸν δῆμον οὐκ εἴων
αὐτὸν οἱ μαθηταί· 31 τινὲς δὲ καὶ τῶν Ἀσιαρχῶν, ὄντες
αὐτῷ φίλοι, πέμψαντες πρὸς αὐτὸν παρεκάλουν μὴ δοῦναι
ἑαυτὸν εἰς τὸ θέατρον. 32 ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλο τι ἔκραζον·

22 την¹] om TWJM : S 1175. E 181 *f*307, 489. 69, 242*, 323, 614 s 1765 s | 24 αργυρους] om [H] : B. *g*. | 27 Αρτεμιδος ιερον HWSV JM : BSA 33 326 ss. 1898 81 *f*307. 623 s. 69, *f*1891. 1739 s. *f*1611. *f*614. L plur lat (exc *g*).] ∽ TC : rel | η¹] om [H] : B. 915. 38 | η²] om [H] : B. 489*. 69. 522. | 28 θυμου] + δραμοντες εις το αμφοδον -|h|- C : D 614 ssss. sy^hm. | 30 του δε Παυλου βουλομενου] *Παυλου δε βουλομενου THWJM : BS*A 33. 69 920.; βουλ. δε του Παυλου C : D. *g*.

tet me et Romam videre. 22 Mittens autem in
Macedoniam duos ex ministrantibus sibi, Timo-
theum et Erastum, ipse remansit ad tempus in
Asia.

19, 23-40 Demetrius ephesios in Paulum concitat

23 Facta est autem illo tempore turbatio non
minima de via Domini. 24 Demetrius enim quidam
nomine, argentarius faciens aedes argenteas Dia-
nae, praestabat artificibus non modicum quaestum.
25 Quos convocans et eos qui huiusmodi erant
opifices dixit: Viri, scitis, quia de hoc artificio est
nobis adquisitio; 26 et videtis et auditis quia non
solum Ephesi, sed paene totius Asiae Paulus hic
suadens avertit multam turbam dicens: quoniam
Non sunt dii, qui manibus fiunt. 27 Non solum
autem haec periclitabitur nobis pars in redargu-
tionem venire, sed et magnae Dianae templum in
nihilum reputabitur, sed et destrui incipiet maiestas
eius, quam tota Asia et orbis colit. 28 His auditis,
repleti sunt ira et exclamaverunt dicentes: Magna
Diana Ephesiorum. 29 Et impleta est civitas con-
fusione, et impetum fecerunt uno animo in thea-
trum, rapto Gaio et Aristarcho Macedonibus co-
mitibus Pauli.
30 Paulo autem volente intrare in populum, non
permiserunt discipuli. 31 Quidam autem et de
Asiae principibus, qui erant amici eius, miserunt
ad eum rogantes ne se daret in theatrum. Alii
autem aliud clamabant; 32 erat enim ecclesia

22 A 17,14; R 16,23; 2 T 4,20 | 23 2 C 1,8s | 24 A 16,16 | 26 A 17,29 | 29 A 20,4; 27,2; R 16,23; 2 C 8,19 | 32 A 21,30s

ἦν γὰρ ἡ ἐκκλησία συγκεχυμένη, καὶ οἱ πλείους οὐκ
ᾔδεισαν τίνος ἕνεκα συνεληλύθεισαν. 33 ἐκ δὲ τοῦ ὄχλου
συνεβίβασαν Ἀλέξανδρον, προβαλόντων αὐτὸν τῶν Ἰου-
δαίων· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος κατασείσας τὴν χεῖρα ἤθελεν
ἀπολογεῖσθαι τῷ δήμῳ. 34 ἐπιγνόντες δὲ ὅτι Ἰουδαῖός
ἐστιν, φωνὴ ἐγένετο μία ἐκ πάντων, ὡς ἐπὶ ὥρας δύο
κραζόντων Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων. 35 καταστεί-
λας δὲ ὁ γραμματεὺς τὸν ὄχλον φησίν Ἄνδρες Ἐφέσιοι,
τίς γάρ ἐστιν ἀνθρώπων ὃς οὐ γινώσκει τὴν Ἐφεσίων
πόλιν νεωκόρον οὖσαν τῆς μεγάλης Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ
διοπετοῦς; 36 ἀναντιρρήτων οὖν ὄντων τούτων δέον ἐστὶν
ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν καὶ μηδὲν προπετὲς
πράσσειν. 37 ἠγάγετε γὰρ τοὺς ἄνδρας τούτους οὔτε
ἱεροσύλους οὔτε βλασφημοῦντας τὴν θεὸν ἡμῶν. 38 εἰ
μὲν οὖν Δημήτριος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τεχνῖται ἔχουσι πρός
τινα λόγον, ἀγοραῖοι ἄγονται καὶ ἀνθύπατοί εἰσιν, ἐγκα-
λείτωσαν ἀλλήλοις. 39 εἰ δέ τι περαιτέρω ἐπιζητεῖτε,
ἐν τῇ ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ ἐπιλυθήσεται. 40 καὶ γὰρ κινδυ-
νεύομεν ἐγκαλεῖσθαι στάσεως περὶ τῆς σήμερον, μηδενὸς
αἰτίου ὑπάρχοντος, περὶ οὗ οὐ δυνησόμεθα ἀποδοῦναι
λόγον περὶ τῆς συστροφῆς ταύτης. καὶ ταῦτα εἰπὼν
ἀπέλυσεν τὴν ἐκκλησίαν.
20 1 Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὸν θόρυβον μεταπεμψά-
μενος ὁ Παῦλος τοὺς μαθητὰς καὶ παρακαλέσας, ἀσπα-
σάμενος ἐξῆλθεν πορεύεσθαι εἰς Μακεδονίαν. 2 διελθὼν

---

34 ως] ωσει *H* : B 33. | κραζοντων] *κραζοντες ThWJ : SA. | μεγαλη... εφεσιων] *bis hW : B. | 35 ο γραμματευς/τον οχλον] *∽ H : B 1175. 431. 69. | 39 περαιτερω HWS \ JM : B 33. 431 *f* 307, 808 s. 242. 1739 s. *dg*.] *περι ετερων TsC : rel

confusa, et plures nesciebant qua ex causa conve-
nissent 33 De turba autem detraxerunt Alexan-
drum, propellentibus eum Iudaeis. Alexander
autem, manu silentio postulato, volebat reddere
rationem populo. 34 Quem ut cognoverunt Iudaeum
esse, vox facta una est omnium quasi per horas
duas clamantium: Magna Diana Ephesiorum. 35 Et
cum sedasset scriba turbas dixit: Viri Ephesii,
quis enim est hominum, qui nesciat Ephesiorum
civitatem cultricem esse magnae Dianae Iovisque
prolis? 36 Cum ergo his contradici non possit,
oportet vos sedatos esse et nihil temere agere.
37 Adduxistis enim homines istos, neque sacrilegos
neque blasphemantes deam vestram. 38 Quod si
Demetrius et qui cum eo sunt artifices habent
adversus aliquem causam, conventus forenses
aguntur et proconsules sunt, accusent invicem.
39 Si quid autem alterius rei quaeritis, in legitima
ecclesia poterit absolvi. 40 Nam et periclitamur
argui seditionis hodiernae, cum nullus obnoxius
sit, de quo possimus reddere rationem concursus
istius. Et cum haec dixisset, dimisit ecclesiam.

20, 1-6 Iter in Macedoniam, Graeciam et Troadem

1 Postquam autem cessavit tumultus, vocatis
Paulus discipulis, et exhortatus eos valedixit et
profectus est ut iret in Macedoniam.
2 Cum autem perambulasset partes illas et

---

38 A 13,7; 18,12
20,1 A 19,21; 2 C 2,13; 7,5

δὲ τὰ μέρη ἐκεῖνα καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ
ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, [3] ποιήσας τε μῆνας τρεῖς, γενο-
μένης ἐπιβουλῆς αὐτῷ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων μέλλοντι ἀνά-
γεσθαι εἰς τὴν Συρίαν, ἐγένετο γνώμης τοῦ ὑποστρέφειν
διὰ Μακεδονίας. [4] συνείπετο δὲ αὐτῷ ἄχρι τῆς Ἀσίας
Σώπατρος Πύρρου Βεροιαῖος, Θεσσαλονικέων δὲ Ἀρί-
σταρχος καὶ Σεκοῦνδος, καὶ Γάϊος Δερβαῖος καὶ Τιμό-
θεος, Ἀσιανοὶ δὲ Τύχικος καὶ Τρόφιμος· [5] οὗτοι δὲ
προελθόντες ἔμενον ἡμᾶς ἐν Τρῳάδι· [6] ἡμεῖς δὲ ἐξε-
πλεύσαμεν μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀζύμων ἀπὸ Φιλίππων,
καὶ ἤλθομεν πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν Τρῳάδα ἄχρι ἡμερῶν
πέντε, οὗ διετρίψαμεν ἡμέρας ἑπτά. [7] Ἐν δὲ τῇ μιᾷ
τῶν σαββάτων συνηγμένων ἡμῶν κλάσαι ἄρτον ὁ Παῦλος
διελέγετο αὐτοῖς, μέλλων ἐξιέναι τῇ ἐπαύριον, παρέ-
τεινέν τε τὸν λόγον μέχρι μεσονυκτίου. [8] ἦσαν δὲ λαμ-
πάδες ἱκαναὶ ἐν τῷ ὑπερῴῳ οὗ ἦμεν συνηγμένοι. [9] καθε-
ζόμενος δέ τις νεανίας ὀνόματι Εὔτυχος ἐπὶ τῆς θυρί-
δος, καταφερόμενος ὕπνῳ βαθεῖ, διαλεγομένου τοῦ Παύ-
λου ἐπὶ πλεῖον, κατενεχθεὶς ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἔπεσεν ἀπὸ
τοῦ τριστέγου κάτω καὶ ἤρθη νεκρός. [10] καταβὰς δὲ ὁ
Παῦλος ἐπέπεσεν αὐτῷ καὶ συμπεριλαβὼν εἶπεν Μὴ
θορυβεῖσθε· ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστιν. [11] ἀναβὰς
δὲ καὶ κλάσας τὸν ἄρτον καὶ γευσάμενος, ἐφ' ἱκανόν τε

---

20 4 αχρι (μεχρι C : D.) της Ασιας -|h|- SVM(C)] om THWJ : BS 33 sa bo. lat (exc *g*). | 5 προελθοντες ThWVJMC : B° sa bo: D. 623. 1837, 1891s, 323, 1108s, *f*614. plur lat sy arm.] προσελθοντες *HS*· : rel | 6 οὑ] οπου TWJ, [οπ]ου S : SA 33. E.; εν ῃ C : D. | 10 θορυβεισθε] θορυβεισθαι h : D. | 11 και¹] om [H] : B sa.

exhortatus eos fuisset multo sermone, venit ad
Graeciam; [3] ubi cum fecisset menses tres, factae
sunt illi insidiae a Iudaeis navigaturo in Syriam,
habuitque consilium ut reverteretur per Macedo-
niam. [4] Comitatus est autem eum Sopater Pyrrhi
Beroeensis, Thessalonicensium vero Aristarchus et
Secundus, et Gaius Derbeus et Timotheus, Asiani
vero Tychicus et Trophimus. [5] Hi cum praecessis-
sent, sustinuerunt nos Troade; [6] nos vero naviga-
vimus post dies azymorum a Philippis et venimus
ad eos Troadem in diebus quinque, ubi demorati
sumus diebus septem.

20, 7-12 Troade Paulus Eutychum resuscitat

[7] Una autem sabbati, cum convenissemus ad
frangendum panem, Paulus disputabat cum eis
profecturus in crastinum protraxitque sermonem
usque in mediam noctem. [8] Erant autem lampades
copiosae in cenaculo, ubi eramus congregati. [9] Se-
dens autem quidam adulescens nomine Eutychus
super fenestram, cum mergeretur somno gravi,
disputante diu Paulo, ductus somno cecidit de
tertio cenaculo deorsum et sublatus est mortuus.
[10] Ad quem cum descendisset Paulus, incubuit su-
per eum et complexus dixit: Nolite turbari, anima
enim ipsius in ipso est. [11] Ascendens autem fran-
gensque panem et gustans satisque allocutus

---

3 A 9,34; 20,19
4 A 17,10; 19,29; 16,1; E 6,21; A 21,29
5 A 16,8; 2 C 2,12
7 1 C 16,2; A 2,42,46
10 3 Rg 17,21

ὁμιλήσας ἄχρι αὐγῆς, οὕτως ἐξῆλθεν. [12] ἤγαγον δὲ τὸν
παῖδα ζῶντα, καὶ παρεκλήθησαν οὐ μετρίως. [13] Ἡμεῖς
δὲ προελθόντες ἐπὶ τὸ πλοῖον ἀνήχθημεν ἐπὶ τὴν ⸀Ἆσσον,
ἐκεῖθεν μέλλοντες ἀναλαμβάνειν τὸν Παῦλον· οὕτως
γὰρ διατεταγμένος ἦν, μέλλων αὐτὸς πεζεύειν. [14] ὡς δὲ
συνέβαλλεν ἡμῖν εἰς τὴν ⸀Ἆσσον, ἀναλαβόντες αὐτὸν
ἤλθομεν εἰς Μυτιλήνην· [15] κἀκεῖθεν ἀποπλεύσαντες τῇ
ἐπιούσῃ κατηντήσαμεν ἄντικρυς Χίου, τῇ δὲ ἑτέρᾳ παρε-
βάλομεν εἰς Σάμον, καὶ μείναντες ἐν Τρωγυλίῳ τῇ ἐχο-
μένῃ ἤλθομεν εἰς Μίλητον. [16] κεκρίκει γὰρ ὁ Παῦλος
παραπλεῦσαι τὴν Ἔφεσον, ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ χρονο-
τριβῆσαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἔσπευδεν γάρ, εἰ δυνατὸν εἴη
αὐτῷ, τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς γενέσθαι εἰς Ἱερου-
σαλήμ.

[17] Ἀπὸ δὲ τῆς Μιλήτου πέμψας εἰς Ἔφεσον μετεκα-
λέσατο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας. [18] ὡς δὲ
παρεγένοντο πρὸς αὐτόν, εἶπεν αὐτοῖς Ὑμεῖς ἐπίστασθε,
ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἀφ' ἧς ἐπέβην εἰς τὴν Ἀσίαν, πῶς
μεθ' ὑμῶν τὸν πάντα χρόνον ἐγενόμην, [19] δουλεύων τῷ
Κυρίῳ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ δακρύων καὶ
πειρασμῶν τῶν συμβάντων μοι ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς τῶν
Ἰουδαίων, [20] ὡς οὐδὲν ὑπεστειλάμην τῶν συμφερόντων
τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν καὶ διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ
κατ' οἴκους, [21] διαμαρτυρόμενος Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλ-
λησιν τὴν εἰς Θεὸν μετάνοιαν καὶ πίστιν εἰς τὸν Κύριον

13 προελθοντες *THW* · B^c SC. 431 *f*307. 808 241. *f*1891. *f*1739. 2138. 614s, L. *e*] προσελθοντες hSVJ, προ(σ)ελθ. M : pler; κατελθοντες C : D. *g*. | 15 ετερᾳ] εσπερᾳ hW : B 1175. *f*307. | και... Τρωγυλιῳ. -|h|- W[*S*V]C] *om THsJM : BSAC 33 1175 81 bo. E 431 *f*307. 623*. *f*1831. 1739. lat (exc *g*) arm. | τῃ³ -|h|- WsC] *+ δε TH [*S*V]JM : BSAC 33 1175 81 bo. E 431 *f*307. *f*1891. 1739. lat (exc *g*) arm. | 16 Ιερουσαλημ TS · SAΨ 33. E 1898 181. *f*1891. *f*1739. *f*1611.] Ιεροσολυμα HWVJMC : rel | 21 εις τον... Ιησουν] *+ Χριστον

usque in lucem sic profectus est. [12] Adduxerunt
autem puerum viventem et consolati sunt non
minime.

20, 13-16 **Miletum venit**

[13] Nos autem ascendentes navem navigavimus
in Asson inde suscepturi Paulum; sic enim dispo-
suerat ipse per terram iter facturus. [14] Cum autem
convenisset nos in Asson, adsumpto eo, venimus
Mitylenen. [15] Et inde navigantes sequenti die ve-
nimus contra Chium, et alia applicuimus Samum
et sequenti die venimus Miletum. [16] Proposuerat
enim Paulus transnavigare Ephesum, ne qua mora
illi fieret in Asia, festinabat enim, si possibile sibi
esset, ut diem Pentecostes faceret Hierosolymis.

20, 17-38 **Pauli oratio ad presbyteros Ecclesiae**

[17] A Mileto autem mittens Ephesum vocavit
maiores natu ecclesiae. [18] Qui cum venissent ad
eum et simul essent, dixit eis: Vos scitis a prima
die, qua ingressus sum in Asiam, qualiter vobiscum
per omne tempus fuerim, [19] serviens Domino cum
omni humilitate et lacrimis et tentationibus, quae
mihi acciderunt ex insidiis Iudaeorum; [20] quomodo
nihil subtraxerim utilium, quominus annuntiarem
vobis et docerem vos publice et per domos, [21] testi-
ficans Iudaeis atque gentilibus in Deum paeniten-
tiam et fidem in Dominum nostrum Iesum
Christum.

16 A 18,21
18 A 18,19; 19,10
19 A 20,3

ἡμῶν Ἰησοῦν. 22 καὶ νῦν ἰδοὺ δεδεμένος ἐγὼ τῷ πνεύ-
ματι πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλήμ, τὰ ἐν αὐτῇ συναντή-
σοντά μοι μὴ εἰδώς, 23 πλὴν ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον
κατὰ πόλιν διαμαρτύρεταί μοι λέγον ὅτι δεσμὰ καὶ θλίψεις
με μένουσιν. 24 ἀλλ' οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι τὴν ψυχὴν
τιμίαν ἐμαυτῷ ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου καὶ τὴν δια-
κονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρτύρα-
σθαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. 25 καὶ νῦν
ἰδοὺ ἐγὼ οἶδα ὅτι οὐκέτι ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου ὑμεῖς
πάντες ἐν οἷς διῆλθον κηρύσσων τὴν βασιλείαν. 26 διότι
μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ὅτι καθαρός εἰμι
ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων· 27 οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ
μὴ ἀναγγεῖλαι πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ ὑμῖν.
28 προσέχετε ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς
τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν
ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ αἵματος
τοῦ ἰδίου. 29 ἐγὼ οἶδα ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν
μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου,
30 καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες
διεστραμμένα τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν.
31 διὸ γρηγορεῖτε, μνημονεύοντες ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ
ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νουθετῶν ἕνα ἕκα-

ThS : SAC 33s 1175s bo. E 88 915, 623ss 467, 69, *f*1891. *f*1739. 2138. 323 al lat (exc *g*) sy^{p} arm.; δια του κυριου ημων Ιησου Χριστου C : D. | 22 μοι] εμοι THWJM : BS°. | 24 τελειωσαι] τελειωσω *H*WJ : BS. 917. | μου THWsJM : BSA 33 sa bo. D 181. 1827 69. lat sy^{p}.] + μετα χαρας [*S*VC] : rel | 28 Θεου HWVJM : BS 1175. 917. 218 1522. 1758 1831. 2298. *f*1611. *f*614. vg sy^{ht}.] κυριου TSC : AC° 33e 81 sa. DE 181 431 *f*307, 623, 337, *f*1891. 1739. *gp* sy^{hm} arm.; rel var | 29 εγω THsJMC : S°AC° 33 1175 81 D 431 *f*307. 1891. 1739. lat.] pr οτι W : B.; + γαρ [*S*V] : rel | οιδα THWsJMC · BSAC 33 1175 81 sa bo. D 431 *f*307. *f*1891. 1739. 255. lat sy^{p} arm.] + τουτο [*S*V] : rel | 30 αυτων¹] om [H] : B sa. 1522. | αυτων²] εαυτων TH WJ : BSA.

22 Et nunc ecce alligatus ego spiritu vado in
Hierusalem, quae in ea ventura sint mihi ignorans,
23 nisi quod Spiritus sanctus per omnes civitates
mihi protestatur dicens quoniam vincula et tribu-
lationes Hierosolymis me manent. 24 Sed nihil
horum vereor nec facio animam meam pretiosio-
rem quam me, dummodo consummem cursum
meum et ministerium verbi, quod accepi a Domi-
no Iesu, testificari evangelium gratiae Dei.
25 Et nunc ecce ego scio quia amplius non vide-
bitis faciem meam vos omnes, per quos transivi
praedicans regnum Dei. 26 Quapropter contestor
vos hodierna die quia mundus sum a sanguine
omnium. 27 Non enim subterfugi, quominus an-
nuntiarem omne consilium Dei vobis. 28 Attendite
vobis et universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus
posuit episcopos regere ecclesiam Dei, quam adqui-
sivit sanguine suo. 29 Ego scio quoniam intrabunt
post discessionem meam lupi rapaces in vos non
parcentes gregi. 30 Et ex vobis ipsis exsurgent viri
loquentes perversa, ut abducant discipulos post se.
31 Propter quod vigilate memoria retinentes, quo-
niam per triennium nocte et die non cessavi cum
lacrimis monens unumquemque vestrum.

---

22 A 19,21
23 A 9,16; 21,4.11
24 A 21,13; 2 T 4,7
26 A 18,16
28 Ps 73,2; 1 T 4,16; 1 P 5,2
29 Mt 7,15; 10,16; J 10,12
30 1 J 2,19; G 1,7; 4,17
31 Mc 13,35.37; 1 Th 2,11

στον. [32] καὶ τὰ νῦν παρατίθεμαι ὑμᾶς τῷ Θεῷ καὶ τῷ λόγῳ
τῆς χάριτος αὐτοῦ τῷ δυναμένῳ οἰκοδομῆσαι καὶ δοῦναι
τὴν κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πᾶσιν. [33] ἀργυρίου
ἢ χρυσίου ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα· [34] αὐτοὶ
γινώσκετε ὅτι ταῖς χρείαις μου καὶ τοῖς οὖσιν μετ' ἐμοῦ
ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται. [35] πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν,
ὅτι οὕτως κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούν-
των, μνημονεύειν τε τῶν λόγων τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ὅτι
αὐτὸς εἶπεν Μακάριόν ἐστιν μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν.
[36] καὶ ταῦτα εἰπών, θεὶς τὰ γόνατα αὐτοῦ σὺν πᾶσιν
αὐτοῖς ..ροσηύξατο. [37] ἱκανὸς δὲ κλαυθμὸς ἐγένετο πάν-
των, καὶ ἐπιπεσόντες ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ Παύλου
κατεφίλουν αὐτόν, [38] ὀδυνώμενοι μάλιστα ἐπὶ τῷ λόγῳ ᾧ
εἰρήκει, ὅτι οὐκέτι μέλλουσιν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεω-
ρεῖν. προέπεμπον δὲ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον.
21 [1] Ὡς δὲ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς ἀποσπασθέντας
ἀπ' αὐτῶν, εὐθυδρομήσαντες ἤλθομεν εἰς τὴν Κῶ, τῇ δὲ
ἑξῆς εἰς τὴν Ῥόδον κἀκεῖθεν εἰς Πάταρα· [2] καὶ εὑρόν-
τες πλοῖον διαπερῶν εἰς Φοινίκην, ἐπιβάντες ἀνήχθημεν.
[3] ἀναφάναντες δὲ τὴν Κύπρον καὶ καταλιπόντες αὐτὴν
εὐώνυμον ἐπλέομεν εἰς Συρίαν, καὶ κατήλθομεν εἰς Τύ-
ρον· ἐκεῖσε γὰρ τὸ πλοῖον ἦν ἀποφορτιζόμενον τὸν
γόμον. [4] ἀνευρόντες δὲ τοὺς μαθητὰς ἐπεμείναμεν αὐτοῦ
ἡμέρας ἑπτά· οἵτινες τῷ Παύλῳ ἔλεγον διὰ τοῦ Πνεύ-

---

32 Θεῳ] κυριῳ *HWM* : B sa bo: 257. *g* | 33 ουδενος] ουθενος T : SA. E | 21 1 Παταρα] + και Μυρα -|h|- C : D. (*g*). sa. | 3 αναφαναντες THWVMC : B*S. *f*307. 1827. 547s. 522. 1739. 1518. 1765 *d*.] αναφανεγτες SJ : rel

[32] Et nunc commendo vos Deo et verbo gra-
tiae ipsius, qui potens est aedificare et dare *here-
ditatem in sanctificatis omnibus.* [33] Argentum et
aurum aut vestem nullius concupivi, sicut [34] ipsi
scitis quoniam ad ea, quae mihi opus erant et his,
qui mecum sunt, ministraverunt manus istae.
[35] Omnia ostendi vobis, quoniam sic laborantes
oportet suscipere infirmos ac meminisse verbi Do-
mini Iesu, quoniam ipse dixit: Beatius est magis
dare, quam accipere. [36] Et cum haec dixisset,
positis genibus suis oravit cum omnibus illis.
[37] Magnus autem fletus factus est omnium, et
procumbentes super collum Pauli osculabantur
eum [38] dolentes maxime in verbo, quod dixerat,
quoniam amplius faciem eius non essent visuri.
Et deducebant eum ad navem.

4. *Iter Hierosolymitanum*

21, 1-9 Paulus Caesaream venit

[1] Cum autem factum esset ut navigaremus
abstracti ab eis, recto cursu venimus Coum et
sequenti die Rhodum et inde Pataram. [2] Et cum
invenissemus navem transfretantem in Phoenicen,
ascendentes navigavimus. [3] Cum apparuissemus
autem Cypro relinquentes eam ad sinistram, na-
vigavimus in Syriam et venimus Tyrum; ibi enim
navis expositura erat onus. [4] Inventis autem dis-
cipulis, mansimus ibi diebus septem; qui Paulo

---

32 Dt 33,3; E 1,18; C 1,12; Jud 24
33 Mt 10,8; 1 C 9,12; 1 Sm 12,3
34 A 18,3; 1 C 4,12; 2 C 12,13ss; 1 Th 2,9; 2 Th 3,7ss
36 A 21,5
37 A 21,6; R 16,16; 1 C 16,20; 1 P 5,14
38 A 20,25
21,4 A 21,11s; 20,23

ματος μὴ ἐπιβαίνειν εἰς Ἱεροσόλυμα. 5 ὅτε δὲ ἐγένετο
ἡμᾶς ἐξαρτίσαι τὰς ἡμέρας, ἐξελθόντες ἐπορευόμεθα
προπεμπόντων ἡμᾶς πάντων σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἕως
ἔξω τῆς πόλεως, καὶ θέντες τὰ γόνατα ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν
προσευξάμενοι 6 ἀπησπασάμεθα ἀλλήλους, καὶ ἀνέβημεν
εἰς τὸ πλοῖον, ἐκεῖνοι δὲ ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.
7 Ἡμεῖς δὲ τὸν πλοῦν διανύσαντες ἀπὸ Τύρου κατηντή-
σαμεν εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ ἀσπασάμενοι τοὺς ἀδελφοὺς
ἐμείναμεν ἡμέραν μίαν παρ' αὐτοῖς. 8 τῇ δὲ ἐπαύριον
ἐξελθόντες ἤλθομεν εἰς Καισάρειαν, καὶ εἰσελθόντες εἰς
τὸν οἶκον Φιλίππου τοῦ εὐαγγελιστοῦ ὄντος ἐκ τῶν ἑπτά,
ἐμείναμεν παρ' αὐτῷ. 9 τούτῳ δὲ ἦσαν θυγατέρες τέσ-
σαρες παρθένοι προφητεύουσαι. 10 Ἐπιμενόντων δὲ ἡμέ-
ρας πλείους κατῆλθέν τις ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας προφήτης
ὀνόματι Ἄγαβος, 11 καὶ ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς καὶ ἄρας τὴν
ζώνην τοῦ Παύλου, δήσας ἑαυτοῦ τοὺς πόδας καὶ τὰς
χεῖρας εἶπεν Τάδε λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον Τὸν ἄνδρα
οὗ ἐστιν ἡ ζώνη αὕτη οὕτως δήσουσιν ἐν Ἰερουσαλὴμ οἱ
Ἰουδαῖοι καὶ παραδώσουσιν εἰς χεῖρας ἐθνῶν. 12 ὡς δὲ
ἠκούσαμεν ταῦτα, παρεκαλοῦμεν ἡμεῖς τε καὶ οἱ ἐντόπιοι
τοῦ μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς Ἰερουσαλήμ. 13 τότε ἀπε-
κρίθη ὁ Παῦλος καὶ εἶπεν Τί ποιεῖτε κλαίοντες καὶ
συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; ἐγὼ γὰρ οὐ μόνον δεθῆ-
ναι ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν εἰς Ἰερουσαλὴμ ἑτοίμως ἔχω ὑπὲρ
τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. 14 μὴ πειθομένου δὲ αὐ-
τοῦ ἡσυχάσαμεν εἰπόντες Τοῦ Κυρίου τὸ θέλημα γινέσθω.

5 ημας εξαρτισαι] ω H WJMC : B°A. E. | 6 ανεβημεν TSVC : S°AC 33 326ss. 181 431 f307, 623ss 467, 808s. f1611. 614] *ενεβημεν HWJM : BS°Ψ. E. 1873, f1891. 1739s, 255.; rel var | 10 δε TH WJ : BACΨ 33. 1873, 1, 1758°. 2138. 257. H. sy.| *+ ημων SVMC : pler | 13 o] om [H] : B°. 1835. | τοτε... ειπεν T, ...[και ειπεν] S : §A 33ss sa. E 1898 181, 1873, 226 642, f1891. f1739. lat syp arm.] om και ειπεν HWsVJM : pler; ειπεν δε προς ημας ο Παυλος C : D.

dicebant per Spiritum ne ascenderet Hierosoly-
mam. 5 Et expletis diebus profecti ibamus, dedu-
centibus nos omnibus cum uxoribus et filiis usque
foras civitatem; et positis genibus in litore, ora-
vimus. 6 Et cum valefecissemus invicem, ascen-
dimus navem; illi autem redierunt in sua.
7 Nos vero navigatione expleta a Tyro descen-
dimus Ptolemaidam et, salutatis fratribus, man-
simus die una apud illos. 8 Alia autem die pro-
fecti venimus Caesaream. Et intrantes domum Phi-
lippi evangelistae, qui erat unus de septem, man-
simus apud eum. 9 Huic autem erant quattuor
filiae virgines prophetantes.

21, 10-14 Agabus Paulo vincula praedicit

10 Et cum moraremur per dies aliquot, superve-
nit quidam a Iudaea propheta nomine Agabus.
11 Is cum venisset ad nos, tulit zonam Pauli et
alligans sibi pedes et manus dixit: Haec dicit
Spiritus sanctus: Virum, cuius est zona haec, sic
alligabunt in Hierusalem Iudaei et tradent in
manus gentium. 12 Quod cum audissemus, roga-
bamus nos et qui loci illius erant, ne ascenderet
Hierosolymam. 13 Tunc respondit Paulus et dixit:
Quid facitis flentes et adfligentes cor meum? Ego
enim non solum alligari, sed et mori in Hierusalem
paratus sum propter nomen Domini Iesu. 14 Et
cum ei suadere non possemus, quievimus dicentes:
Domini voluntas fiat. 15 Post dies autem istos

5 A 20,36
8 A 6,5; 8,40; E 4,11; 2 T 4,5
10 A 11,28
11 A 20,23; 21,33
13 A 20,23s; R 15,31
14 Mt 26,42

15 Μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐπισκευασάμενοι ἀνε-
βαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα· 16 συνῆλθον δὲ καὶ τῶν μαθη-
τῶν ἀπὸ Καισαρείας σὺν ἡμῖν, ἄγοντες παρ ᾧ ξενισθῶμεν
Μνάσωνί τινι Κυπρίῳ, ἀρχαίῳ μαθητῇ. 17 Γενομένων
δὲ ἡμῶν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀσμένως ἀπεδέξαντο ἡμᾶς οἱ
ἀδελφοί. 18 τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰσῄει ὁ Παῦλος σὺν ἡμῖν πρὸς
Ἰάκωβον, πάντες τε παρεγένοντο οἱ πρεσβύτεροι. 19 καὶ
ἀσπασάμενος αὐτοὺς ἐξηγεῖτο καθ' ἓν ἕκαστον ὧν
ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσιν διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ.
20 οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐδόξαζον τὸν Θεόν, εἶπάν τε αὐτῷ·
Θεωρεῖς, ἀδελφέ, πόσαι μυριάδες εἰσὶν ἐν τοῖς Ἰουδαίοις
τῶν πεπιστευκότων, καὶ πάντες ζηλωταὶ τοῦ νόμου
ὑπάρχουσιν· 21 κατηχήθησαν δὲ περὶ σοῦ ὅτι ἀποστασίαν
διδάσκεις ἀπὸ Μωϋσέως τοὺς κατὰ τὰ ἔθνη πάντας Ἰου-
δαίους, λέγων μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα μηδὲ τοῖς
ἔθεσιν περιπατεῖν. 22 τί οὖν ἐστιν; πάντως ἀκούσονται
ὅτι ἐλήλυθας. 23 τοῦτο οὖν ποίησον ὅ σοι λέγομεν· εἰσὶν
ἡμῖν ἄνδρες τέσσαρες εὐχὴν ἔχοντες ἐφ' ἑαυτῶν· 24 τού-
τους παραλαβὼν ἁγνίσθητι σὺν αὐτοῖς, καὶ δαπάνησον
ἐπ' αὐτοῖς ἵνα ξυρήσονται τὴν κεφαλήν, καὶ γνώσονται
πάντες ὅτι ὧν κατήχηνται περὶ σοῦ οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ

---

18 δε] *τε T : SA. E. *f* 1891. 1739s. 255 *g* sy | 20 εν τοις Ιου-
δαιοις] εν τῃ Ιουδαιᾳ C : D *gp* syᵖ sa Aug.; om T : S. 209. |
22 παντως HWsM : BSᶜC* 1175 sa bo. 431 *f* 307. 1739* *f* 1611. 614. |
*+ δει συνελθειν πληθος T[*S*V]] : S*ACᶜ 33. E 1898 181 88 915.
1827 1838sss. 1837 808s. *f* 1891. *f* 1739ᶜ. lat.; + δει πληθ. συνελθ.
sC : rel | ακουσονται HWsM : BSC* 1175 sa bo 431 *f* 307, 1739*.
f 1611. 614.] *+ γαρ T[*S*VJ]C : rel | 23 εφ] αφ *H* : BS. 460 337.
1831. | 24 ξυρησονται THJM, *ξυρησωνται WSV] ξυρωνται C : D*.

praeparati ascendebamus in Hierusalem. 16 Vene-
runt autem et ex discipulis a Caesarea nobiscum
adducentes secum apud quem hospitaremur Mna-
sonem quendam Cyprium, antiquum discipulum.

IV PAULUS TESTIS IESU CHRISTI

21, 18-26 **Iudaeorum fidelium consilio obsequitur**

17 Et cum venissemus Hierosolymam, libenter
exceperunt nos fratres.
18 Sequenti autem die introibat Paulus nobiscum
ad Iacobum, omnesque collecti sunt seniores.
19 Quos cum salutasset, narrabat per singula, quae
Deus fecisset in gentibus per ministerium ipsius.
20 At illi cum audissent, magnificabant Deum
dixeruntque ei: Vides, frater, quot milia sunt in
Iudaeis, qui crediderunt, et omnes aemulatores
sunt legis. 21 Audierunt autem de te quia disces-
sionem doceas a Moyse eorum, qui per gentes sunt,
Iudaeorum dicens non debere eos circumcidere
filios suos, neque secundum consuetudinem in-
gredi. 22 Quid ergo est? utique oportet convenire
multitudinem; audient enim te supervenisse. 23 Hoc
ergo fac quod tibi dicimus: Sunt nobis viri quattuor
votum habentes super se. 24 His adsumptis, sancti-
fica te cum illis et impende in illis ut radant capita;
et scient omnes quia quae de te audierunt, falsa

---

18 A 12,17
19 A 15,4
20 A 15,1
21 A 16,3 R 10,4
23 A 18,18

στοιχεῖς καὶ αὐτὸς φυλάσσων τὸν νόμον. 25 περὶ δὲ τῶν
πεπιστευκότων ἐθνῶν ἡμεῖς ἐπεστείλαμεν κρίναντες φυ-
λάσσεσθαι αὐτοὺς τό τε εἰδωλόθυτον καὶ αἷμα καὶ πνικτὸν
καὶ πορνείαν. 26 τότε ὁ Παῦλος παραλαβὼν τοὺς ἄνδρας
τῇ ἐχομένῃ ἡμέρᾳ σὺν αὐτοῖς ἁγνισθεὶς εἰσῄει εἰς τὸ
ἱερόν, διαγγέλλων τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγνι-
σμοῦ, ἕως οὗ προσηνέχθη ὑπὲρ ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν ἡ
προσφορά.

27 Ὡς δὲ ἔμελλον αἱ ἑπτὰ ἡμέραι συντελεῖσθαι, οἱ ἀπὸ
τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι θεασάμενοι αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ συν-
έχεον πάντα τὸν ὄχλον, καὶ ἐπέβαλον ἐπ' αὐτὸν τὰς
χεῖρας, 28 κράζοντες Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, βοηθεῖτε·
οὗτός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου
καὶ τοῦ τόπου τούτου πάντας πανταχῇ διδάσκων, ἔτι τε
καὶ Ἕλληνας εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κεκοίνωκεν τὸν
ἅγιον τόπον τοῦτον. 29 ἦσαν γὰρ προεωρακότες Τρόφιμον
τὸν Ἐφέσιον ἐν τῇ πόλει σὺν αὐτῷ, ὃν ἐνόμιζον ὅτι εἰς
τὸ ἱερὸν εἰσήγαγεν ὁ Παῦλος. 30 ἐκινήθη τε ἡ πόλις ὅλη
καὶ ἐγένετο συνδρομὴ τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπιλαβόμενοι τοῦ
Παύλου εἷλκον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἱεροῦ, καὶ εὐθέως ἐκλεί-
σθησαν αἱ θύραι. 31 Ζητούντων τε αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἀνέ-
βη φάσις τῷ χιλιάρχῳ τῆς σπείρης ὅτι ὅλη συγχύννεται
Ἰερουσαλήμ· 32 ὃς ἐξαυτῆς παραλαβὼν στρατιώτας καὶ
ἑκατοντάρχας κατέδραμεν ἐπ' αὐτούς· οἱ δὲ ἰδόντες τὸν
χιλίαρχον καὶ τοὺς στρατιώτας ἐπαύσαντο τύπτοντες

25 επεστειλαμεν] απεστειλαμεν *H*C : BΨ bo. D 1898 181. 467. 614. sy[h] arm. | 31 συγχυννεται THWSVJM, συγχυνεται C : B°S°A 33. D. vg.] συγκεχυται s : rel | 32 παραλαβων] λαβων h ; B. *d*. | εκατονταρχας THWVJMC : BSA 33 326 81. D°E. 1837.] εκατονταρχους S : rel

sunt, sed ambulas et ipse custodiens legem
25 De his autem, qui crediderunt ex gentibus nos
scripsimus iudicantes ut abstineant se ab idolis
immolato et sanguine et suffocato et fornicatione
26 Tunc Paulus adsumptis viris, postera die puri-
ficatus cum illis intravit in templum annuntians
expletionem *dierum purificationis* donec offerretur
pro unoquoque eorum oblatio

21, 27-30 **Iudaei plebem in Paulum concitant**

27 Dum autem septem dies consummarentur, hi
qui de Asia erant Iudaei, cum vidissent eum in
templo, concitaverunt omnem populum et iniece-
runt ei manus clamantes: 28 Viri Israhelitae,
adiuvate: hic est homo qui adversus populum et
legem et locum hunc omnes ubique docens, insuper
et gentiles induxit in templum et violavit sanctum
locum istum. 29 Viderant enim Trophimum Ephe-
sium in civitate cum ipso, quem aestimaverunt
quoniam in templum introduxisset Paulus. 30 Com-
motaque est civitas tota, et facta est concursio
populi Et apprehendentes Paulum trahebant eum
extra templum, et statim clausae sunt ianuae.

21, 31-40 **Paulus apprehenditur**

31 Quaerentibus autem eum occidere, nuntiatum
est tribuno cohortis, quia tota confunditur Hieru-
salem. 32 Qui statim adsumptis militibus et cen-
turionibus, decurrit ad illos Qui cum vidissent
tribunum et milites, cessaverunt percutere Pau-

25 A 15,28s; 16,4
26 Nu 6,1-20; 1 C 9,20; 1 Mach 3,49s
28 A 6,13, Ez 44,7
29 A 20,4; 2 T 4,20
30 A 19,29

τὸν Παῦλον. 33 τότε ἐγγίσας ὁ χιλίαρχος ἐπελάβετο
αὐτοῦ καὶ ἐκέλευσεν δεθῆναι ἁλύσεσι δυσί, καὶ ἐπυνθά-
νετο τίς εἴη καὶ τί ἐστιν πεποιηκώς. 34 ἄλλοι δὲ ἄλλο τι
ἐπεφώνουν ἐν τῷ ὄχλῳ· μὴ δυναμένου δὲ αὐτοῦ γνῶναι
τὸ ἀσφαλὲς διὰ τὸν θόρυβον, ἐκέλευσεν ἄγεσθαι αὐτὸν
εἰς τὴν παρεμβολήν. 35 ὅτε δὲ ἐγένετο ἐπὶ τοὺς ἀναβαθ-
μούς, συνέβη βαστάζεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν διὰ
τὴν βίαν τοῦ ὄχλου· 36 ἠκολούθει γὰρ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ
κράζοντες Αἶρε αὐτόν. 37 Μέλλων τε εἰσάγεσθαι εἰς τὴν
παρεμβολὴν ὁ Παῦλος λέγει τῷ χιλιάρχῳ Εἰ ἔξεστίν μοι
εἰπεῖν τι πρὸς σέ; ὁ δὲ ἔφη Ἑλληνιστὶ γινώσκεις; 38 οὐκ
ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος ὁ πρὸ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀναστα-
τώσας καὶ ἐξαγαγὼν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς τετρακισχιλίους
ἄνδρας τῶν σικαρίων; 39 εἶπεν δὲ ὁ Παῦλος Ἐγὼ ἄνθρω-
πος μέν εἰμι Ἰουδαῖος, Ταρσεύς, τῆς Κιλικίας οὐκ ἀσή-
μου πόλεως πολίτης· δέομαι δέ σου, ἐπίτρεψόν μοι
λαλῆσαι πρὸς τὸν λαόν. 40 ἐπιτρέψαντος δὲ αὐτοῦ ὁ
Παῦλος ἑστὼς ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν κατέσεισεν τῇ χειρὶ
τῷ λαῷ· πολλῆς δὲ σιγῆς γενομένης προσεφώνησεν τῇ
Ἑβραΐδι διαλέκτῳ λέγων

22 1 Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατέ μου τῆς
πρὸς ὑμᾶς νυνὶ ἀπολογίας. — 2 ἀκούσαντες δὲ ὅτι τῇ
Ἑβραΐδι διαλέκτῳ προσεφώνει αὐτοῖς μᾶλλον παρέσχον
ἡσυχίαν. καί φησιν — 3 Ἐγώ εἰμι ἀνὴρ Ἰουδαῖος, γεγεν-

---

40 σιγης γενομενης] ∽ hW : B. 1827. ƒ1891. 2298; ησυχιας γενομενης C : D | 22 3 εγω THWsVJMC : BSA 33 81 sa. DE 431 307. 1838. 209°. ƒ1891. 255. vg arm] + μεν [S] : rel

lum. 33 Tunc accedens tribunus apprehendit eum
et iussit eum alligari catenis duabus et interroga-
bat quis esset et quid fecisset. 34 Alii autem aliud
clamabant in turba. Et cum non posset certum
cognoscere prae tumultu, iussit duci eum in castra.
35 Et cum venisset ad gradus, contigit ut portare-
tur a militibus propter vim populi. 36 Sequebatur
enim multitudo populi clamans: Tolle eum.
37 Et cum coepisset induci in castra Paulus,
dicit tribuno: Si licet mihi loqui aliquid ad te?
Qui dixit: Graece nosti? 38 Nonne tu es Aegyp-
tius, qui ante hos dies tumultum concitasti et
eduxisti in desertum quattuor milia virorum si-
cariorum? 39 Et dixit ad eum Paulus: Ego homo
sum quidem Iudaeus a Tarso Ciliciae, non ignotae
civitatis municeps. Rogo autem te, permitte mihi
loqui ad populum. 40 Et cum ille permisisset,
Paulus stans in gradibus, annuit manu ad plebem
et, magno silentio facto, allocutus est lingua he-
braea dicens:

22, 1-21 **Pauli oratio ad populum**

1 Viri fratres et patres, audite quam ad vos
nunc reddo rationem. 2 Cum audissent autem
quia hebraea lingua loqueretur ad illos, magis
praestiterunt silentium. Et dicit: 3 Ego sum vir

---

33 A 20,23; 21,11
34 A 19,32
36 A 22,22; L 23,18; J 19,15
38 A 5,36s
39 A 9,11
40 A 13,16
22,1s A 7,2; 13,26
2 A 21,40
3-21 A 9,1-29; 26,9-20
3 A 5,34; R 10,2; G 1,14

νημένος ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας, ἀνατεθραμμένος δὲ ἐν
τῇ πόλει ταύτῃ, παρὰ τοὺς πόδας Γαμαλιὴλ πεπαιδευμέ-
νος κατὰ ἀκρίβειαν τοῦ πατρῴου νόμου, ζηλωτὴς ὑπάρ-
χων τοῦ Θεοῦ καθὼς πάντες ὑμεῖς ἐστε σήμερον· 4 ὃς
ταύτην τὴν Ὁδὸν ἐδίωξα ἄχρι θανάτου, δεσμεύων καὶ
παραδιδοὺς εἰς φυλακὰς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, 5 ὡς
καὶ ὁ ἀρχιερεὺς μαρτυρεῖ μοι καὶ πᾶν τὸ πρεσβυτέριον·
παρ' ὧν καὶ ἐπιστολὰς δεξάμενος πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς
εἰς Δαμασκὸν ἐπορευόμην, ἄξων καὶ τοὺς ἐκεῖσε ὄντας
δεδεμένους εἰς Ἱερουσαλὴμ ἵνα τιμωρηθῶσιν. 6 Ἐγένετο
δέ μοι πορευομένῳ καὶ ἐγγίζοντι τῇ Δαμασκῷ περὶ μεσ-
ημβρίαν ἐξαίφνης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ περιαστράψαι φῶς
ἱκανὸν περὶ ἐμέ, 7 ἔπεσά τε εἰς τὸ ἔδαφος καὶ ἤκουσα
φωνῆς λεγούσης μοι Σαοὺλ Σαούλ, τί με διώκεις; 8 ἐγὼ
δὲ ἀπεκρίθην Τίς εἶ, Κύριε; εἶπέν τε πρός με Ἐγώ εἰμι
Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, ὃν σὺ διώκεις. 9 οἱ δὲ σὺν ἐμοὶ
ὄντες τὸ μὲν φῶς ἐθεάσαντο, τὴν δὲ φωνὴν οὐκ ἤκουσαν
τοῦ λαλοῦντός μοι. 10 εἶπον δέ Τί ποιήσω, Κύριε; ὁ δὲ
Κύριος εἶπεν πρός με Ἀναστὰς πορεύου εἰς Δαμασκόν,
κἀκεῖ σοι λαληθήσεται περὶ πάντων ὧν τέτακταί σοι
ποιῆσαι. 11 ὡς δὲ οὐκ ἐνέβλεπον ἀπὸ τῆς δόξης τοῦ
φωτὸς ἐκείνου, χειραγωγούμενος ὑπὸ τῶν συνόντων μοι
ἦλθον εἰς Δαμασκόν. 12 Ἁνανίας δέ τις, ἀνὴρ εὐλαβὴς
κατὰ τὸν νόμον, μαρτυρούμενος ὑπὸ πάντων τῶν κατοι-
κούντων Ἰουδαίων, 13 ἐλθὼν πρός με καὶ ἐπιστὰς εἶπέν
μοι Σαοὺλ ἀδελφέ, ἀνάβλεψον. κἀγὼ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀνέ-
βλεψα εἰς αὐτόν. 14 ὁ δὲ εἶπεν Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων
ἡμῶν προεχειρίσατό σε γνῶναι τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ ἰδεῖν

8 με] εμε THWJ : BS'A. | 11 ουκ] ουδεν h : B. | ενεβλεπον] εβλεπον h : B. E. 623 1827. | 13 με] εμε THWJC : BSA.

Iudaeus, natus in Tarso Ciliciae, nutritus autem
in ista civitate, secus pedes Gamaliel eruditus
iuxta veritatem paternae legis, aemulator legis,
sicut et vos omnes estis hodie, 4 qui hanc viam
persecutus sum usque ad mortem alligans et tra-
dens in custodias viros ac mulieres, 5 sicut prin-
ceps sacerdotum mihi testimonium reddit et omnes
maiores natu, a quibus et epistulas accipiens ad
fratres Damascum pergebam, ut adducerem inde
vinctos in Hierusalem ut punirentur
6 Factum est autem, eunte me et appropin-
quante Damasco, media die subito de caelo cir-
cumfulsit me lux copiosa, et decidens in terram
audivi vocem dicentem mihi: 7 Saule, Saule, quid
me persequeris? 8 Ego autem respondi: Quis es,
Domine? Dixitque ad me: Ego sum Iesus Nazare-
nus, quem tu persequeris. 9 Et qui mecum erant,
lumen quidem viderunt, vocem autem non audie-
runt eius, qui loquebatur mecum. 10 Et dixi: Quid
faciam, Domine? Dominus autem dixit ad me:
Surgens vade Damascum, et ibi tibi dicetur de
omnibus, quae te oporteat facere. 11 Et cum non
viderem prae claritate luminis illius, ad manum
deductus a comitibus veni Damascum.
12 Ananias autem quidam, vir secundum legem
testimonium habens ab omnibus cohabitantibus
Iudaeis, 13 veniens ad me et adstans dixit mihi:
Saule frater, respice. Et ego eadem hora respexi
in eum. 14 At ille dixit: Deus patrum nostrorum
praeordinavit te, ut cognosceres voluntatem eius
et videres Iustum et audires vocem ex ore eius;

4 A 8,3 | 9 Sap 18,1 | 10 A 16,30 | 11 A 13,11 | 14 A 3,14; G 1,15s

τὸν Δίκαιον καὶ ἀκοῦσαι φωνὴν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ,
15 ὅτι ἔσῃ μάρτυς αὐτῷ πρὸς πάντας ἀνθρώπους ὧν ἑώρα-
κας καὶ ἤκουσας. 16 καὶ νῦν τί μέλλεις; ἀναστὰς βά-
πτισαι καὶ ἀπόλουσαι τὰς ἁμαρτίας σου, ἐπικαλεσάμενος
τὸ ὄνομα αὐτοῦ. 17 Ἐγένετο δέ μοι ὑποστρέψαντι εἰς
Ἱερουσαλὴμ καὶ προσευχομένου μου ἐν τῷ ἱερῷ γενέσθαι
με ἐν ἐκστάσει, 18 καὶ ἰδεῖν αὐτὸν λέγοντά μοι Σπεῦσον
καὶ ἔξελθε ἐν τάχει ἐξ Ἱερουσαλήμ, διότι οὐ παραδέξον-
ταί σου μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ. 19 κἀγὼ εἶπον Κύριε, αὐτοὶ
ἐπίστανται ὅτι ἐγὼ ἤμην φυλακίζων καὶ δέρων κατὰ τὰς
συναγωγὰς τοὺς πιστεύοντας ἐπὶ σέ· 20 καὶ ὅτε ἐξεχύν-
νετο τὸ αἷμα Στεφάνου τοῦ μάρτυρός σου, καὶ αὐτὸς ἤμην
ἐφεστὼς καὶ συνευδοκῶν καὶ φυλάσσων τὰ ἱμάτια τῶν
ἀναιρούντων αὐτόν. 21 καὶ εἶπεν πρός με Πορεύου, ὅτι
ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν ἐξαποστελῶ σε. 22 Ἤκουον δὲ
αὐτοῦ ἄχρι τούτου τοῦ λόγου, καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν
αὐτῶν λέγοντες Αἶρε ἀπὸ τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον· οὐ γὰρ
καθῆκεν αὐτὸν ζῆν. 23 κραυγαζόντων δὲ αὐτῶν καὶ ῥι-
πτούντων τὰ ἱμάτια καὶ κονιορτὸν βαλλόντων εἰς τὸν
ἀέρα, 24 ἐκέλευσεν ὁ χιλίαρχος εἰσάγεσθαι αὐτὸν εἰς τὴν
παρεμβολήν, εἴπας μάστιξιν ἀνετάζεσθαι αὐτόν, ἵνα
ἐπιγνῷ δι' ἣν αἰτίαν οὕτως ἐπεφώνουν αὐτῷ. 25 ὡς δὲ
προέτειναν αὐτὸν τοῖς ἱμᾶσιν, εἶπεν πρὸς τὸν ἑστῶτα

18 ιδειν] ιδον T, ειδον C : S.431 *f*307. *d.* | 20 εξεχυννετο TH WJM : B*SA.; εξεχυνετο C : B^c 33. E 88 915 431 *f*307. 1838. 242. 1739s. 255.] εξεχειτο SV : pler | 21 εξαποστελω] εξαποστελλω C : D. 1522.; αποστελω h : B; αποστελλω : E. | 23 δε] τε HWM : BAC sy^p.

15 quia eris testis illius ad omnes homines eorum
quae vidisti et audisti. 16 Et nunc quid moraris?
Exsurge et baptizare et ablue peccata tua, invo-
cato nomine ipsius. 17 Factum est autem revertenti
mihi in Hierusalem et oranti in templo, fieri me
in stupore mentis 18 et videre illum dicentem mihi:
Festina et exi velociter ex Hierusalem, quoniam
non recipient testimonium tuum de me. 19 Et ego
dixi: Domine, ipsi sciunt quia ego eram concludens
in carcerem et caedens per synagogas eos, qui cre-
debant in te. 20 Et cum funderetur sanguis Ste-
phani testis tui, ego adstabam et consentiebam
et custodiebam vestimenta interficientium illum.
21 Et dixit ad me: Vade, quoniam ego in nationes
longe mittam te.

22, 22-24 **Pauli verbis iudaei succensent**

22 Audiebant autem eum usque ad hoc verbum
et levaverunt vocem suam dicentes: Tolle de terra
huiusmodi; non enim fas est eum vivere. 23 Voci-
ferantibus autem eis et proicientibus vestimenta
sua et pulverem iactantibus in aerem, 24 iussit
tribunus induci eum in castra et flagellis cadi et
torqueri eum, ut sciret propter quam causam sic
adclamarent ei.

22, 25-30 **«Civis romanus sum»**

25 Et cum adstrinxissent eum loris, dicit adstanti

16 2 T 2,22
17 A 9,26; 11,30; G 1,18s
19 A 22,4
20 A 7,58; 8,1
21 A 9,15; 13,2; 26,16ss
22 A 21,36; 25,24
24 A 21,34
25 A 16,22.37; 23,27

ἑκατόνταρχον ὁ Παῦλος Εἰ ἄνθρωπον Ῥωμαῖον καὶ ἀκα-
τάκριτον ἔξεστιν ὑμῖν μαστίζειν; [26] ἀκούσας δὲ ὁ ἑκα-
τοντάρχης προσελθὼν τῷ χιλιάρχῳ ἀπήγγειλεν λέγων
Τί μέλλεις ποιεῖν; ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὗτος Ῥωμαῖός ἐστιν.
[27] προσελθὼν δὲ ὁ χιλίαρχος εἶπεν αὐτῷ Λέγε μοι, σὺ
Ῥωμαῖος εἶ; ὁ δὲ ἔφη Ναί. [28] ἀπεκρίθη δὲ ὁ χιλίαρχος
Ἐγὼ πολλοῦ κεφαλαίου τὴν πολιτείαν ταύτην ἐκτησάμην.
ὁ δὲ Παῦλος ἔφη Ἐγὼ δὲ καὶ γεγέννημαι. [29] εὐθέως
οὖν ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ οἱ μέλλοντες αὐτὸν ἀνετάζειν·
καὶ ὁ χιλίαρχος δὲ ἐφοβήθη ἐπιγνοὺς ὅτι Ῥωμαῖός ἐστιν
καὶ ὅτι αὐτὸν ἦν δεδεκώς.

[30] Τῇ δὲ ἐπαύριον βουλόμενος γνῶναι τὸ ἀσφαλές, τὸ
τί κατηγορεῖται ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, ἔλυσεν αὐτόν, καὶ
ἐκέλευσεν συνελθεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ πᾶν τὸ συν-
έδριον, καὶ καταγαγὼν τὸν Παῦλον ἔστησεν εἰς αὐτούς.
23 [1] ἀτενίσας δὲ τῷ συνεδρίῳ ὁ Παῦλος εἶπεν Ἄνδρες
ἀδελφοί, ἐγὼ πάσῃ συνειδήσει ἀγαθῇ πεπολίτευμαι τῷ
Θεῷ ἄχρι ταύτης τῆς ἡμέρας. [2] ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἁνανίας
ἐπέταξεν τοῖς παρεστῶσιν αὐτῷ τύπτειν αὐτοῦ τὸ στόμα.
[3] τότε ὁ Παῦλος πρὸς αὐτὸν εἶπεν Τύπτειν σε μέλλει ὁ
Θεός, τοῖχε κεκονιαμένε· καὶ σὺ κάθῃ κρίνων με κατὰ
τὸν νόμον, καὶ παρανομῶν κελεύεις με τύπτεσθαι; [4] οἱ
δὲ παρεστῶτες εἶπαν Τὸν ἀρχιερέα τοῦ Θεοῦ λοιδορεῖς;
[5] ἔφη τε ὁ Παῦλος Οὐκ ᾔδειν, ἀδελφοί, ὅτι ἐστὶν ἀρχιε-
ρεύς· γέγραπται γὰρ ὅτι Ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ

---

23 1 τῷ συνεδρίῳ / — Παυλος ThSMC : SAC 33. E. ƒ206. 1739s lat.] ∽ *HWVJ* : rel | ο] om *H* : B. 181. ƒ307. ƒ1611. 614.

sibi centurioni Paulus: Si hominem Romanum et
indemnatum licet vobis flagellare? [26] Quo audito,
centurio accessit ad tribunum et nuntiavit ei di-
cens: Quid acturus es? hic enim homo civis Ro-
manus est. [27] Accedens autem tribunus dixit illi:
Dic mihi si tu Romanus es? At ille dixit: Etiam.
[28] Et respondit tribunus: Ego multa summa civi-
litatem hanc consecutus sum. Et Paulus ait: Ego
autem et natus sum. [29] Protinus ergo discesserunt
ab illo, qui eum torturi erant. Tribunus quoqu-
timuit postquam rescivit, quia civis Romanus
esset et quia alligasset eum.

[30] Postera autem die volens scire diligentiu
qua ex causa accusaretur a Iudaeis, solvit eum,
et iussit sacerdotes convenire et omne concilium,
et producens Paulum statuit inter illos.

23, 1-10 **Pauli oratio in synedrio**

[1] Intendens autem in concilium Paulus ait: Viri
fratres, ego omni conscientia bona conversatus
sum ante Deum usque in hodiernum diem. [2] Prin-
ceps autem sacerdotum Ananias praecepit adstan-
tibus sibi percutere os eius. [3] Tunc Paulus dixit
ad eum: Percutiet te Deus, paries dealbate. Et tu
sedens iudicas me secundum legem et contra
legem iubes me percuti? [4] Et qui adstabant di-
xerunt: Summum sacerdotem Dei maledicis? [5] Di-
xit autem Paulus: Nesciebam, fratres, quia prin-
ceps est sacerdotum. Scriptum est enim: *Principem
populi tui non maledices.*

---

29 A 16,38s
1 A 22,1; 24,16; 2 T 1,3; Hb 13,18
2 J 18,22s
3 Mt 23,27; Ez 13,10-15; Lv 19,15
5 Ex 22,28

ἐρεῖς κακῶς. 6 γνοὺς δὲ ὁ Παῦλος ὅτι τὸ ἓν μέρος ἐστὶν
Σαδδουκαίων τὸ δὲ ἕτερον Φαρισαίων ἔκραζεν ἐν τῷ
συνεδρίῳ· Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ Φαρισαῖός εἰμι, υἱὸς
Φαρισαίων· περὶ ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ
κρίνομαι. 7 τοῦτο δὲ αὐτοῦ εἰπόντος ἐγένετο στάσις τῶν
Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων, καὶ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος.
8 Σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέγουσιν μὴ εἶναι ἀνάστασιν μήτε
ἄγγελον μήτε πνεῦμα, Φαρισαῖοι δὲ ὁμολογοῦσιν τὰ ἀμ-
φότερα. 9 ἐγένετο δὲ κραυγὴ μεγάλη, καὶ ἀναστάντες
τινὲς τῶν γραμματέων τοῦ μέρους τῶν Φαρισαίων διεμά-
χοντο λέγοντες· Οὐδὲν κακὸν εὑρίσκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ
τούτῳ· εἰ δὲ πνεῦμα ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ ἄγγελος; 10 Πολ-
λῆς δὲ γινομένης στάσεως φοβηθεὶς ὁ χιλίαρχος μὴ
διασπασθῇ ὁ Παῦλος ὑπ' αὐτῶν, ἐκέλευσεν τὸ στράτευμα
καταβὰν ἁρπάσαι αὐτὸν ἐκ μέσου αὐτῶν ἄγειν τε εἰς τὴν
παρεμβολήν. 11 Τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐπιστὰς αὐτῷ ὁ
Κύριος εἶπεν· Θάρσει· ὡς γὰρ διεμαρτύρω τὰ περὶ ἐμοῦ
εἰς Ἱερουσαλήμ, οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι.
12 Γενομένης δὲ ἡμέρας ποιήσαντες συστροφὴν οἱ Ἰου-
δαῖοι ἀνεθεμάτισαν ἑαυτούς, λέγοντες μήτε φαγεῖν μήτε
πιεῖν ἕως οὗ ἀποκτείνωσιν τὸν Παῦλον. 13 ἦσαν δὲ
πλείους τεσσεράκοντα οἱ ταύτην τὴν συνωμοσίαν ποιη-

---

6 εγω] om *HW* : B sa bo. *g*. | 7 ειποντος hSM : SA 33. E 048 1898 181. 623 s, 218. *f*1891. *f*1739. 255. lat (exc *g*) sy^p.] λαλουντος *H*WJ : B. 209. 429. 1108 s. 1765; λαλησαντος TVC : rel | εγενετο] επεπεσεν h : B*. | 8 μεν] om *H*WJ : B sa. 1874. 522. 440. lat. | 10 γινομενης THWM : BS 33 1175. 467. 808. 522 429.] *γενομενης SVJC : rel | τε] om *H* : B bo. 69. | 12 δε] τε h : B. 623. *f*1611. 614. sy (*b*). | πιειν] πειν HWJ

6 Sciens autem Paulus quia una pars esset sad-
ducaeorum et altera pharisaeorum, exclamavit in
concilio: Viri fratres, ego pharisaeus sum, filius
pharisaeorum, de spe et resurrectione mortuorum
ego iudicor. 7 Et cum haec dixisset, facta est dis-
sensio inter pharisaeos et sadducaeos, et soluta
est multitudo. 8 Sadducaei enim dicunt, non esse
resurrectionem neque angelum neque spiritum;
pharisaei autem utraque confitentur. 9 Factus est
autem clamor magnus. Et surgentes quidam phari-
saeorum pugnabant dicentes: Nihil mali inveni-
mus in homine isto: quid, si spiritus locutus est ei
aut angelus? 10 Et cum magna dissensio facta
esset, timens tribunus ne discerperetur Paulus ab
ipsis, iussit milites descendere et rapere eum de
medio eorum ac deducere eum in castra.

23, 11 **Paulus a Domino confirmatur**

11 Sequenti autem nocte adsistens ei Dominus
ait: Constans esto; sicut enim testificatus es de
me in Hierusalem, sic te oportet et Romae testi-
ficari.

23, 12-22 **Iudaeorum coniuratio**

12 Facta autem die collegerunt se quidam ex
Iudaeis et devoverunt se dicentes neque mandu-
caturos neque bibituros, donec occiderent Paulum.
13 Erant autem plus quam quadraginta viri, qui

---

6 A 4,2; 22,3; 26,5
8 Mt 22,23
9 A 25,25
11 A 18,9; 19,21; 27,24; 28,23.31
12 J 16,2

σάμενοι· 14 οἵτινες προσελθόντες τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ
τοῖς πρεσβυτέροις εἶπαν Ἀναθέματι ἀνεθεματίσαμεν
ἑαυτοὺς μηδενὸς γεύσασθαι ἕως οὗ ἀποκτείνωμεν τὸν
Παῦλον. 15 νῦν οὖν ὑμεῖς ἐμφανίσατε τῷ χιλιάρχῳ σὺν
τῷ συνεδρίῳ ὅπως καταγάγῃ αὐτὸν εἰς ὑμᾶς ὡς μέλλον-
τας διαγινώσκειν ἀκριβέστερον τὰ περὶ αὐτοῦ· ἡμεῖς δὲ
πρὸ τοῦ ἐγγίσαι αὐτὸν ἕτοιμοί ἐσμεν τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν.
16 Ἀκούσας δὲ ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς Παύλου τὴν ἐνέδραν,
παραγενόμενος καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν παρεμβολὴν ἀπήγ-
γειλεν τῷ Παύλῳ. 17 προσκαλεσάμενος δὲ ὁ Παῦλος ἕνα
τῶν ἑκατονταρχῶν ἔφη Τὸν νεανίαν τοῦτον ἀπάγαγε
πρὸς τὸν χιλίαρχον, ἔχει γὰρ ἀπαγγεῖλαί τι αὐτῷ. 18 ὁ
μὲν οὖν παραλαβὼν αὐτὸν ἤγαγεν πρὸς τὸν χιλίαρχον καὶ
φησίν Ὁ δέσμιος Παῦλος προσκαλεσάμενός με ἠρώτη-
σεν τοῦτον τὸν νεανίσκον ἀγαγεῖν πρὸς σέ, ἔχοντά τι λα-
λῆσαί σοι. 19 ἐπιλαβόμενος δὲ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ὁ χιλίαρ-
χος καὶ ἀναχωρήσας κατ' ἰδίαν ἐπυνθάνετο Τί ἐστιν ὃ
ἔχεις ἀπαγγεῖλαί μοι; 20 εἶπεν δὲ ὅτι Οἱ Ἰουδαῖοι συν-
έθεντο τοῦ ἐρωτῆσαί σε ὅπως αὔριον τὸν Παῦλον κατα-
γάγῃς εἰς τὸ συνέδριον ὡς μέλλων τι ἀκριβέστερον πυν-
θάνεσθαι περὶ αὐτοῦ. 21 σὺ οὖν μὴ πεισθῇς αὐτοῖς·
ἐνεδρεύουσιν γὰρ αὐτὸν ἐξ αὐτῶν ἄνδρες πλείους τεσσε-
ράκοντα, οἵτινες ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς μήτε φαγεῖν
μήτε πιεῖν ἕως οὗ ἀνέλωσιν αὐτόν, καὶ νῦν εἰσιν ἕτοιμοι
προσδεχόμενοι τὴν ἀπὸ σοῦ ἐπαγγελίαν. 22 ὁ μὲν οὖν
χιλίαρχος ἀπέλυσε τὸν νεανίσκον, παραγγείλας μηδενὶ

---

15 εις THWJMC : BSA 81. E. 1838. 547. ƒ1891. 1739s.] προς SV : rel | 17 απαγαγε] απαγε THWJ : BS 81. 181. 1838. 218. 1831. 323. | απαγγειλαι τι HWSJM : BAΨ 33 81. E. 1827. 235.] ∽ TVC : rel | 18 νεανισκον ThWSVJM : SA 33 1175 81. E 1898 181 431, ƒ1891. ƒ1739.] νεανιαν *HC* : rel | 21 τεσσερακοντα] *τεσσαρακοντα SM | πιειν] πειν HWJ : B*.

hanc coniurationem fecerant. 14 Qui accesserunt
ad principes sacerdotum et seniores et dixerunt:
Devotione devovimus nos nihil gustaturos, donec
occidamus Paulum. 15 Nunc ergo vos notum fa-
cite tribuno cum concilio, ut producat illum ad
vos, tamquam aliquid certius cognituri de eo.
Nos vero prius quam appropiet, parati sumus
interficere illum.
16 Quod cum audisset filius sororis Pauli insi-
dias, venit et intravit in castra nuntiavitque
Paulo. 17 Vocans autem Paulus ad se unum ex
centurionibus ait: Adulescentem hunc perduc ad
tribunum, habet enim aliquid indicare illi. 18 Et
ille quidem adsumens eum duxit ad tribunum
et ait: Vinctus Paulus rogavit me hunc adule-
scentem perducere ad te habentem aliquid loqui
tibi. 19 Apprehendens autem tribunus manum illius
secessit cum eo seorsum et interrogavit illum: Quid
est, quod habes indicare mihi? 20 Ille autem dixit:
Iudaeis convenit rogare te, ut crastina die produ-
cas Paulum in concilium, quasi aliquid certius
inquisituri sint de illo. 21 Tu vero ne credideris
illis, insidiantur enim ei ex eis viri amplius quam
quadraginta, qui se devoverunt non manducare
neque bibere, donec interficiant eum, et nunc pa-
rati sunt exspectantes promissum tuum. 22 Tri-
bunus igitur dimisit adulescentem praecipiens, ne
cui loqueretur quoniam haec nota sibi fecisset.

---

14 J 16,2s; R 9,3

ἐκλαλῆσαι ὅτι ταῦτα ἐνεφάνισας πρός με. 23 Καὶ προσ-
καλεσάμενος δύο τινὰς τῶν ἑκατονταρχῶν εἶπεν Ἑτοι-
μάσατε στρατιώτας διακοσίους ὅπως πορευθῶσιν ἕως
Καισαρείας, καὶ ἱππεῖς ἑβδομήκοντα καὶ δεξιολάβους
διακοσίους, ἀπὸ τρίτης ὥρας τῆς νυκτός, 24 κτήνη τε
παραστῆσαι, ἵνα ἐπιβιβάσαντες τὸν Παῦλον διασώσωσι
πρὸς Φήλικα τὸν ἡγεμόνα, 25 γράψας ἐπιστολὴν ἔχουσαν
τὸν τύπον τοῦτον 26 Κλαύδιος Λυσίας τῷ κρατίστῳ ἡγε-
μόνι Φήλικι χαίρειν. 27 Τὸν ἄνδρα τοῦτον συλληφθέντα
ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν
ἐπιστὰς σὺν τῷ στρατεύματι ἐξειλάμην, μαθὼν ὅτι Ῥω-
μαῖός ἐστιν· 28 βουλόμενός τε ἐπιγνῶναι τὴν αἰτίαν δι'
ἣν ἐνεκάλουν αὐτῷ, κατήγαγον εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν·
29 ὃν εὗρον ἐγκαλούμενον περὶ ζητημάτων τοῦ νόμου
αὐτῶν, μηδὲν δὲ ἄξιον θανάτου ἢ δεσμῶν ἔχοντα ἔγκλημα.
30 μηνυθείσης δέ μοι ἐπιβουλῆς εἰς τὸν ἄνδρα ἔσεσθαι ἐξ
αὐτῶν, ἔπεμψα πρὸς σέ, παραγγείλας καὶ τοῖς κατηγό-
ροις λέγειν τὰ πρὸς αὐτὸν ἐπὶ σοῦ. ἔρρωσο. 31 Οἱ μὲν
οὖν στρατιῶται κατὰ τὸ διατεταγμένον αὐτοῖς ἀναλα-
βόντες τὸν Παῦλον ἤγαγον διὰ νυκτὸς εἰς τὴν Ἀντιπα-
τρίδα· 32 τῇ δὲ ἐπαύριον ἐάσαντες τοὺς ἱππεῖς ἀπέρχε-
σθαι σὺν αὐτῷ, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν παρεμβολήν· 33 οἵτι-
νες εἰσελθόντες εἰς τὴν Καισάρειαν καὶ ἀναδόντες τὴν
ἐπιστολὴν τῷ ἡγεμόνι, παρέστησαν καὶ τὸν Παῦλον αὐτῷ.
34 ἀναγνοὺς δὲ καὶ ἐπερωτήσας ἐκ ποίας ἐπαρχείας ἐστίν,

---

22 με] εμε THWVJ : BS. 429. | 23 δυο τινας] ∽ THWSJM : BS 33 81. | 28 τε THWSVMC · BSA 1175. E 431 *f*307. 623s. 255. lat (exc *g*) sy^{p}.] δε sJ : rel | κατηγαγον T[H]WM : SA 33. 1873ss. *f*1891. 1739s. 614.] * + αυτον SVJC : rel | κατηγαγον... αυτων] om [H] : B° 81. | 30 εξ αυτων TSC : SA 33 1175s. E 1898 181. 5, *f*1891. 1739. *f*1611. sy^{h} arm.] εξαυτης HWVJM : rel | τα προς αυτον] προς αυτον HWJ : B. *e* sy^{p} arm.; αυτους T : SA 33. 1898 181. | ερρωσο] om THWJ : BA 33 sa bo. *g* vg^{w}

23, 23-35 Paulus Caesaream deducitur

23 Et vocatis duobus centurionibus, dixit illis:
Parate milites ducentos ut eant usque Caesaream,
et equites septuaginta et lancearios ducentos a
tertia hora noctis; 24 et iumenta praeparate ut
imponentes Paulum salvum perducerent ad Feli-
cem praesidem. 25 Timuit enim ne forte raperent
eum Iudaei et occiderent, et ipse postea calum-
niam sustineret, tamquam accepturus pecuniam;
26 scribens epistulam continentem haec: Clau-
dius Lysias optimo praesidi Felici salutem. 27 Vi-
rum hunc comprehensum a Iudaeis et incipientem
interfici ab eis superveniens cum exercitu eripui,
cognito quia Romanus est; 28 volensque scire cau-
sam, quam obiciebant illi, deduxi eum in conci-
lium eorum. 29 Quem inveni accusari de quaestio-
nibus legis ipsorum, nihil vero dignum morte aut
vinculis habentem criminis. 30 Et cum mihi perla-
tum esset de insidiis, quas paraverunt illi, misi
eum ad te denuntians et accusatoribus, ut dicant
apud te. Vale.
31 Milites ergo secundum praeceptum sibi adsu-
mentes Paulum duxerunt per noctem in Antipa-
tridem. 32 Et postera die, dimissis equitibus ut
cum eo irent, reversi sunt ad castra. 33 Qui cum
venissent Caesaream et tradidissent epistulam
praesidi, statuerunt ante illum et Paulum. 34 Cum
legisset autem et interrogasset de qua provincia

---

26 A 24,3; 26,25; L 1,3
27 A 21,33; 22,25
28 A 22,30
29 A 23,6.9; 25,8.25; 26,31; 18,14s
30 A 23,20s
34 A 22,3

καὶ πυθόμενος ὅτι ἀπὸ Κιλικίας 35 Διακούσομαί σου, ἔφη,
ὅταν καὶ οἱ κατήγοροί σου παραγένωνται· κελεύσας ἐν
τῷ πραιτωρίῳ τοῦ Ἡρῴδου φυλάσσεσθαι αὐτόν.

24 1 Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας κατέβη ὁ ἀρχιερεὺς Ἀνα-
νίας μετὰ πρεσβυτέρων τινῶν καὶ ῥήτορος Τερτύλλου
τινός, οἵτινες ἐνεφάνισαν τῷ ἡγεμόνι κατὰ τοῦ Παύλου.
2 κληθέντος δὲ αὐτοῦ ἤρξατο κατηγορεῖν ὁ Τέρτυλλος
λέγων Πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διὰ σοῦ καὶ διορθω-
μάτων γινομένων τῷ ἔθνει τούτῳ διὰ τῆς σῆς προνοίας,
3 πάντῃ τε καὶ πανταχοῦ ἀποδεχόμεθα, κράτιστε Φῆλιξ,
μετὰ πάσης εὐχαριστίας. 4 ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ πλεῖόν σε
ἐγκόπτω, παρακαλῶ ἀκοῦσαί σε ἡμῶν συντόμως τῇ σῇ
ἐπιεικείᾳ. 5 εὑρόντες γὰρ τὸν ἄνδρα τοῦτον λοιμὸν καὶ
κινοῦντα στάσεις πᾶσιν τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς κατὰ τὴν
οἰκουμένην πρωτοστάτην τε τῆς τῶν Ναζωραίων αἱρέ-
σεως, 6 ὃς καὶ τὸ ἱερὸν ἐπείρασεν βεβηλῶσαι, ὃν καὶ
ἐκρατήσαμεν, 8 παρ' οὗ δυνήσῃ αὐτὸς ἀνακρίνας περὶ
πάντων τούτων ἐπιγνῶναι ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐτοῦ.
9 συνεπέθεντο δὲ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι φάσκοντες ταῦτα οὕτως
ἔχειν. 10 Ἀπεκρίθη τε ὁ Παῦλος, νεύσαντος αὐτῷ τοῦ
ἡγεμόνος λέγειν Ἐκ πολλῶν ἐτῶν ὄντα σε κριτὴν τῷ
ἔθνει τούτῳ ἐπιστάμενος εὐθύμως τὰ περὶ ἐμαυτοῦ ἀπο-

35 του THWVJMC : SA 33 81. E 453. 623sss. 69, 242. 1739s. plur] τῳ h : B 1175. 1898 181.; om S : rel | 24 2 αυτου] om [H]W : B.

esset, et cognoscens quia de Cilicia, 35 audiam
te, inquit, cum accusatores tui venerint. Iussitque
in praetorio Herodis custodiri eum.

24, 1-9 Apud Felicem a iudaeis accusatur

1 Post quinque autem dies descendit princeps
sacerdotum Ananias cum senioribus quibusdam
et Tertullo quodam oratore, qui adierunt praesi-
dem adversus Paulum. 2 Et citato Paulo coepit
accusare Tertullus dicens: Cum in multa pace
agamus per te, et multa corrigantur per tuam pro-
videntiam, 3 semper et ubique suscipimus, optime
Felix, cum omni gratiarum actione. 4 Ne diutius
autem te protraham, oro breviter audias nos pro
tua clementia. 5 Invenimus hunc hominem pesti-
ferum et concitantem seditiones omnibus Iudaeis
in universo orbe et auctorem seditionis sectae
Nazarenorum; 6 qui etiam templum violare cona-
tus est, quem et apprehensum voluimus secundum
legem nostram iudicare. 7 Superveniens autem
tribunus Lysias, cum vi magna eripuit eum de
manibus nostris iubens accusatores eius ad te
venire; 8 a quo poteris ipse iudicans de omnibus
istis cognoscere, de quibus nos accusamus eum.
9 Adiecerunt autem et Iudaei dicentes haec ita se
habere.

24, 10-21 Pauli defensio

10 Respondit autem Paulus, adnuente sibi prae-
side dicere: Ex multis annis te esse iudicem genti
huic sciens bono animo pro me satisfaciam.

24,1 A 23,2; 25,2.15 | 3 A 23,26 | 5s A 17,6s; 21,28 | 8 A 23,30; 25,5 | 9 A 7,1

λογοῦμαι, 11 δυναμένου σου ἐπιγνῶναι ὅτι οὐ πλείους
εἰσίν μοι ἡμέραι δώδεκα ἀφ ἧς ἀνέβην προσκυνήσων εἰς
Ἰερουσαλήμ· 12 καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὗρόν με πρός τινα
διαλεγόμενον ἢ ἐπίστασιν ποιοῦντα ὄχλου, οὔτε ἐν ταῖς
συναγωγαῖς οὔτε κατὰ τὴν πόλιν, 13 οὐδὲ παραστῆσαι
δύνανταί σοι περὶ ὧν νυνὶ κατηγοροῦσίν μου. 14 ὁμολογῶ
δὲ τοῦτό σοι, ὅτι κατὰ τὴν Ὁδὸν ἣν λέγουσιν αἵρεσιν
οὕτως λατρεύω τῷ πατρῴῳ Θεῷ, πιστεύων πᾶσι τοῖς
κατὰ τὸν νόμον καὶ τοῖς ἐν τοῖς προφήταις γεγραμ-
μένοις, 15 ἐλπίδα ἔχων εἰς τὸν Θεόν, ἣν καὶ αὐτοὶ οὗτοι
προσδέχονται, ἀνάστασιν μέλλειν ἔσεσθαι δικαίων τε καὶ
ἀδίκων. 16 ἐν τούτῳ καὶ αὐτὸς ἀσκῶ ἀπρόσκοπον συνεί-
δησιν ἔχειν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους διὰ
παντός. 17 δι' ἐτῶν δὲ πλειόνων ἐλεημοσύνας ποιήσων
εἰς τὸ ἔθνος μου παρεγενόμην καὶ προσφοράς, 18 ἐν αἷς
εὗρόν με ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ, οὐ μετὰ ὄχλου οὐδὲ μετὰ
θορύβου, 19 τινὲς δὲ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι, οὓς ἔδει
ἐπὶ σοῦ παρεῖναι καὶ κατηγορεῖν εἴ τι ἔχοιεν πρὸς ἐμέ.
20 ἢ αὐτοὶ οὗτοι εἰπάτωσαν τί εὗρον ἀδίκημα στάντος μου
ἐπὶ τοῦ συνεδρίου, 21 ἢ περὶ μιᾶς ταύτης φωνῆς ἧς
ἐκέκραξα ἐν αὐτοῖς ἑστὼς ὅτι Περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν
ἐγὼ κρίνομαι σήμερον ἐφ' ὑμῶν. 22 Ἀνεβάλετο δὲ αὐτοὺς
ὁ Φῆλιξ, ἀκριβέστερον εἰδὼς τὰ περὶ τῆς Ὁδοῦ, εἴπας

15 εις] προς T : SC. 1758 419 *gs.* | 19 εμε THWVJMC : BSAC 33 81. E. 337.] *με S : rel | 22 ειπας THWVJMC : BSAC 1175 81. 623 927. 1739.] *ειπων S : rel

11 Potes enim cognoscere quia non plus sunt mihi
dies quam duodecim ex quo ascendi adorare in
Hierusalem, 12 et neque in templo invenerunt me
cum aliquo disputantem aut concursum facientem
turbae, neque in synagogis, neque in civitate,
13 neque probare possunt tibi de quibus nunc me
accusant. 14 Confiteor autem hoc tibi, quod secun-
dum sectam, quam dicunt haeresim, sic deservio
Patri et Deo meo credens omnibus, quae in lege
et prophetis scripta sunt, 15 spem habens in Deum,
quam et hi ipsi exspectant, resurrectionem futu-
ram iustorum et iniquorum. 16 In hoc et ipse studeo
sine offendiculo conscientiam habere ad Deum et
ad homines semper. 17 Post annos autem plures
eleemosynas facturus in gentem meam veni et obla-
tiones et vota, 18 in quibus invenerunt me purifica-
tum in templo, non cum turba neque cum tumultu.
19 Quidam autem ex Asia Iudaei, quos oportebat
apud te praesto esse et accusare, si quid haberent
adversum me; 20 aut hi ipsi dicant si quid inve-
nerunt in me iniquitatis, cum stem in concilio,
21 nisi de una hac solummodo voce, qua clamavi
inter eos stans: quoniam de resurrectione mortuo-
rum ego iudicor hodie a vobis.

24, 22-23 **Causae dilatio**

22 Distulit autem illos Felix certissime sciens

11 A 21,17; 8,27; J 12,20
14 A 24,5
15 A 26,8.23; Dn 12,2
16 A 23,1
17 R 15,25s. 1 C 16,4, G 2,10
18 A 21,27
21 A 23,6

῞Οταν Λυσίας ὁ χιλίαρχος καταβῇ, διαγνώσομαι τὰ καθ'
ὑμᾶς· 23 διαταξάμενος τῷ ἑκατοντάρχῃ τηρεῖσθαι αὐτὸν
ἔχειν τε ἄνεσιν καὶ μηδένα κωλύειν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπη-
ρετεῖν αὐτῷ. 24 Μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς παραγενόμενος ὁ
Φῆλιξ σὺν Δρουσίλλῃ τῇ ἰδίᾳ γυναικὶ οὔσῃ Ἰουδαίᾳ
μετεπέμψατο τὸν Παῦλον, καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ περὶ τῆς
εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν πίστεως. 25 διαλεγομένου δὲ αὐτοῦ
περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας καὶ τοῦ κρίματος τοῦ
μέλλοντος ἔμφοβος γενόμενος ὁ Φῆλιξ ἀπεκρίθη Τὸ νῦν
ἔχον πορεύου, καιρὸν δὲ μεταλαβὼν μετακαλέσομαί σε·
26 ἅμα καὶ ἐλπίζων ὅτι χρήματα δοθήσεται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ
Παύλου· διὸ καὶ πυκνότερον αὐτὸν μεταπεμπόμενος
ὡμίλει αὐτῷ. 27 Διετίας δὲ πληρωθείσης ἔλαβεν διάδο-
χον ὁ Φῆλιξ Πόρκιον Φῆστον· θέλων τε χάριτα κατα-
θέσθαι τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Φῆλιξ κατέλιπε τὸν Παῦλον
δεδεμένον.

25 1 Φῆστος οὖν ἐπιβὰς τῇ ἐπαρχείᾳ μετὰ τρεῖς ἡμέ-
ρας ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπὸ Καισαρείας, 2 ἐνεφάνισάν
τε αὐτῷ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων κατὰ
τοῦ Παύλου, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν 3 αἰτούμενοι χάριν
κατ' αὐτοῦ, ὅπως μεταπέμψηται αὐτὸν εἰς Ἰερουσαλήμ,
ἐνέδραν ποιοῦντες ἀνελεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδόν. 4 ὁ μὲν
οὖν Φῆστος ἀπεκρίθη τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον εἰς Καισά-

26 αυτῳ] om [H] : B. *p* vg. | 27 θελων... δεδεμενον] τον δε Παυλον ειασεν εν τηρησει δια Δρουσιλλαν C : 614 2147. sy^{hm}. | χαριτα THWVJM : BS*AC 33 s 1175 s bo. 1838 927. lat sy.; χαριν : S^{c}Ψ. E 1898 181. 623 ss, 460, 1891, *f* 1739. *f* 1611:, 1765, L] χαριτας S : rel | 25 1 επαρχεια] επαρχειῳ ThWJ : S*A.

de via hac dicens: Cum tribunus Lysias descen-
derit, audiam vos. 23 Iussitque centurioni custodire
eum et habere requiem nec quemquam de suis
prohibere ministrare ei.

24, 24-27 Biennalis captivitas caesareensis

24 Post aliquot autem dies veniens Felix cum
Drusilla uxore sua, quae erat Iudaea, vocavit
Paulum et audivit ab eo fidem, quae est in Chri-
stum Iesum. 25 Disputante autem illo de iustitia
et castitate et de iudicio futuro, tremefactus Felix
respondit: Quod nunc attinet vade, tempore autem
opportuno accersam te; 26 simul et sperans, quod
pecunia ei daretur a Paulo, propter quod et fre-
quenter accersens eum, loquebatur cum eo. 27 Bien-
nio autem expleto, accepit successorem Felix
Portium Festum. Volens autem gratiam praestare
Iudaeis Felix reliquit Paulum vinctum.

25, 1-8 Apud Festum accusatur

1 Festus ergo cum venisset in provinciam, post
triduum ascendit Hierosolymam a Caesarea.
2 Adieruntque eum principes sacerdotum et primi
Iudaeorum adversus Paulum et rogabant eum
3 postulantes gratiam adversus eum, ut iuberet
perduci eum in Hierusalem, insidias tendentes ut
interficerent eum in via. 4 Festus autem respondit
servari Paulum in Caesarea, se autem maturius

23 A 27,3
25 J 16,8
27 A 12,3; 25,9; L 23,25
25,2 A 24,1; 25,15
3 A 23,15s

ρειαν, ἑαυτὸν δὲ μέλλειν ἐν τάχει ἐκπορεύεσθαι· 5 Οἱ
οὖν ἐν ὑμῖν, φησίν, δυνατοὶ συγκαταβάντες, εἴ τί ἐστιν
ἐν τῷ ἀνδρὶ ἄτοπον, κατηγορείτωσαν αὐτοῦ. 6 Διατρίψας
δὲ ἐν αὐτοῖς ἡμέρας οὐ πλείους ὀκτὼ ἢ δέκα, καταβὰς
εἰς Καισάρειαν, τῇ ἐπαύριον καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος
ἐκέλευσεν τὸν Παῦλον ἀχθῆναι. 7 παραγενομένου δὲ
αὐτοῦ περιέστησαν αὐτὸν οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβε-
βηκότες Ἰουδαῖοι, πολλὰ καὶ βαρέα αἰτιώματα καταφέ-
ροντες, ἃ οὐκ ἴσχυον ἀποδεῖξαι, 8 τοῦ Παύλου ἀπολο-
γουμένου ὅτι Οὔτε εἰς τὸν νόμον τῶν Ἰουδαίων οὔτε εἰς
τὸ ἱερὸν οὔτε εἰς Καίσαρά τι ἥμαρτον. 9 ὁ Φῆστος δὲ
θέλων τοῖς Ἰουδαίοις χάριν καταθέσθαι, ἀποκριθεὶς τῷ
Παύλῳ εἶπεν Θέλεις εἰς Ἱεροσόλυμα ἀναβὰς ἐκεῖ περὶ
τούτων κριθῆναι ἐπ' ἐμοῦ; 10 εἶπεν δὲ ὁ Παῦλος Ἐπὶ
τοῦ βήματος Καίσαρος ἑστώς εἰμι, οὗ με δεῖ κρίνεσθαι.
Ἰουδαίους οὐδὲν ἠδίκησα, ὡς καὶ σὺ κάλλιον ἐπιγι-
νώσκεις. 11 εἰ μὲν οὖν ἀδικῶ καὶ ἄξιον θανάτου πέπραχά
τι, οὐ παραιτοῦμαι τὸ ἀποθανεῖν· εἰ δὲ οὐδέν ἐστιν ὧν
οὗτοι κατηγοροῦσίν μου, οὐδείς με δύναται αὐτοῖς χα-
ρίσασθαι· Καίσαρα ἐπικαλοῦμαι. 12 τότε ὁ Φῆστος συλ-
λαλήσας μετὰ τοῦ συμβουλίου ἀπεκρίθη Καίσαρα ἐπικέ-
κλησαι, ἐπὶ Καίσαρα πορεύσῃ.

13 Ἡμερῶν δὲ διαγενομένων τινῶν Ἀγρίππας ὁ βασι-
λεὺς καὶ Βερνίκη κατήντησαν εἰς Καισάρειαν ἀσπασά-

10 επι.. καισαρος/εστως] ∽ THWJM : S* 1175 bo. 69. 255. | ηδικησα] ηδικηκα THWJ : BS (81). 467.

profecturum. 5 Qui ergo in vobis, ait, potentes
sunt, descendentes simul, si quod est in viro
crimen, accusent eum.
6 Demoratus autem inter eos dies non amplius
quam octo aut decem descendit Caesaream, et
altera die sedit pro tibunali et iussit Paulum ad-
duci. 7 Qui cum perductus esset, circumsteterunt
eum, qui ab Hierosolyma descenderant Iudaei,
multas et graves causas obicientes, quas non po-
terant probare, 8 Paulo rationem reddente: quo-
niam Neque in legem Iudaeorum neque in tem-
plum neque in Caesarem quidquam peccavi.

25, 9-12 Caesarem appellat

9 Festus autem volens gratiam praestare Iudaeis
respondens Paulo dixit: Vis Hierosolymam ascen-
dere et tibi de his iudicari apud me? 10 Dixit autem
Paulus: Ad tribunal Caesaris sto, ibi me oportet
iudicari. Iudaeis non nocui, sicut tu melius nosti.
11 Si enim nocui aut dignum morte aliquid feci,
non recuso mori; si vero nihil est eorum, quae
hi accusant me, nemo potest me illis donare.
Caesarem appello 12 Tunc Festus cum concilio
locutus respondit: Caesarem appellasti, ad Caesa-
rem ibis.

25, 13-22 Festus Agrippae de Paulo narrat

13 Et cum dies aliquot transacti essent, Agrippa
rex et Bernice descenderunt Caesaream ad salu-

6 A 22,30
7 L 23,10
9 A 24,27
11 A 25,21; 26,32; 21,19
12 A 27,1

μενοι τὸν Φῆστον. 14 ὡς δὲ πλείους ἡμέρας διέτριβον
ἐκεῖ, ὁ Φῆστος τῷ βασιλεῖ ἀνέθετο τὰ κατὰ τὸν Παῦλον
λέγων Ἀνήρ τίς ἐστιν καταλελειμμένος ὑπὸ Φήλικος
δέσμιος, 15 περὶ οὗ γενομένου μου εἰς Ἱεροσόλυμα ἐνε-
φάνισαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἰουδαίων,
αἰτούμενοι κατ' αὐτοῦ καταδίκην· 16 πρὸς οὓς ἀπεκρίθην
ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος Ῥωμαίοις χαρίζεσθαί τινα ἄνθρωπον
πρὶν ἢ ὁ κατηγορούμενος κατὰ πρόσωπον ἔχοι τοὺς κα-
τηγόρους τόπον τε ἀπολογίας λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλήματος.
17 συνελθόντων οὖν αὐτῶν ἐνθάδε ἀναβολὴν μηδεμίαν
ποιησάμενος τῇ ἑξῆς καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος ἐκέλευσα
ἀχθῆναι τὸν ἄνδρα· 18 περὶ οὗ σταθέντες οἱ κατήγοροι
οὐδεμίαν αἰτίαν ἔφερον ὧν ἐγὼ ὑπενόουν πονηρῶν, 19 ζη-
τήματα δέ τινα περὶ τῆς ἰδίας δεισιδαιμονίας εἶχον πρὸς
αὐτὸν καὶ περί τινος Ἰησοῦ τεθνηκότος ὃν ἔφασκεν ὁ
Παῦλος ζῆν. 20 ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ τὴν περὶ τούτων
ζήτησιν ἔλεγον εἰ βούλοιτο πορεύεσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα
κἀκεῖ κρίνεσθαι περὶ τούτων. 21 τοῦ δὲ Παύλου ἐπι-
καλεσαμένου τηρηθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ Σεβαστοῦ
διάγνωσιν, ἐκέλευσα τηρεῖσθαι αὐτὸν ἕως οὗ ἀναπέμψω
αὐτὸν πρὸς Καίσαρα. 22 Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Φῆστον·
Ἐβουλόμην καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀκοῦσαι. Αὔριον,
φησίν, ἀκούσῃ αὐτοῦ. 23 Τῇ οὖν ἐπαύριον ἐλθόντος τοῦ
Ἀγρίππα καὶ τῆς Βερνίκης μετὰ πολλῆς φαντασίας καὶ
εἰσελθόντων εἰς τὸ ἀκροατήριον σύν τε χιλιάρχοις καὶ
ἀνδράσιν τοῖς κατ' ἐξοχὴν τῆς πόλεως, καὶ κελεύσαντος

---

16 τε] *δε h : B. F. 2180. *f*1611 614. | 17 αυτων] om HW : B. 181. 1838. 209°. al | 18 πονηρων *H*WJC : BS^c 104 81. E. 1765.] *πονηραν ThSVM : AC°Ψ 33 1175. 1898 181 88 915 *f*307. 623s 467, 69, 1891, 1739s, *f*1611. 614. lat sy arm.; πονηρα : S°C^c; om rel | 22 Φηστον THWsJ : BSA 33. 226. vg.] + εφη [*S*VM]C : pler | ακουσαι THWsJ : BSA 1175 bo. lat.] + ο δε [*S*VM]C : rel

tandum Festum. 14 Et cum dies plures ibi demora-
rentur, Festus regi indicavit de Paulo dicens: Vir
quidam est derelictus a Felice vinctus, 15 de quo
cum essem Hierosolymis, adierunt me principes
sacerdotum et seniores Iudaeorum postulantes ad-
versus illum damnationem. 16 Ad quos respondi:
quia Non est Romanis consuetudo damnare ali-
quem hominem, prius quam is qui accusatur prae-
sentes habeat accusatores locumque defendendi ac-
cipiat ad abluenda crimina. 17 Cum ergo huc con-
venissent sine ulla dilatione, sequenti die sedens
pro tribunali iussi adduci virum. 18 De quo, cum
stetissent accusatores, nullam causam deferebant,
de quibus ego suspicabar malum. 19 Quaestiones
vero quasdam de sua superstitione habebant ad-
versus eum et de quodam Iesu defuncto, quem
affirmabat Paulus vivere. 20 Haesitans autem ego
de huiusmodi quaestione dicebam, si vellet ire
Hierosolymam et ibi iudicari de istis. 21 Paulo
autem appellante ut servaretur ad Augusti cogni-
tionem, iussi servari eum, donec mittam eum ad
Caesarem. 22 Agrippa autem dixit ad Festum:
Volebam et ipse hominem audire. Cras, inquit,
audies eum.

25, 23-27 **Festus Pauli causam exponit**

23 Altera autem die cum venisset Agrippa et
Bernice cum multa ambitione et introissent in
auditorium cum tribunis et viris principalibus ci-

---

14 A 24,27
15 A 24,1; 25,2
19 A 18,15
22 L 23,8
23 Mt 10,18

τοῦ Φήστου ἤχθη ὁ Παῦλος. 24 καί φησιν ὁ Φῆστος
Ἀγρίππα βασιλεῦ καὶ πάντες οἱ συμπαρόντες ἡμῖν ἄν-
δρες, θεωρεῖτε τοῦτον περὶ οὗ ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν Ἰου-
δαίων ἐνέτυχόν μοι ἔν τε Ἱεροσολύμοις καὶ ἐνθάδε ἐπι-
βοῶντες μὴ δεῖν αὐτὸν ζῆν μηκέτι. 25 ἐγὼ δὲ κατελα-
βόμην μηδὲν ἄξιον αὐτὸν θανάτου πεπραχέναι, αὐτοῦ δὲ
τούτου ἐπικαλεσαμένου τὸν Σεβαστὸν ἔκρινα πέμπειν.
26 περὶ οὗ ἀσφαλές τι γράψαι τῷ κυρίῳ οὐκ ἔχω· διὸ
προήγαγον αὐτὸν ἐφ' ὑμῶν καὶ μάλιστα ἐπὶ σοῦ, βασιλεῦ
Ἀγρίππα, ὅπως τῆς ἀνακρίσεως γενομένης σχῶ τί γράψω·
27 ἄλογον γάρ μοι δοκεῖ πέμποντα δέσμιον μὴ καὶ τὰς
κατ' αὐτοῦ αἰτίας σημᾶναι. 26 1 Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν
Παῦλον ἔφη Ἐπιτρέπεταί σοι περὶ σεαυτοῦ λέγειν. τότε
ὁ Παῦλος ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπελογεῖτο 2 Περὶ πάντων
ὧν ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ Ἀγρίππα, ἥγημαι
ἐμαυτὸν μακάριον ἐπὶ σοῦ μέλλων σήμερον ἀπολογεῖσθαι,
3 μάλιστα γνώστην ὄντα σε πάντων τῶν κατὰ Ἰουδαίους
ἐθῶν τε καὶ ζητημάτων· διὸ δέομαι μακροθύμως ἀκοῦσαί
μου. 4 Τὴν μὲν οὖν βίωσίν μου ἐκ νεότητος τὴν ἀπ' ἀρ-
χῆς γενομένην ἐν τῷ ἔθνει μου ἔν τε Ἱεροσολύμοις ἴσασι
πάντες Ἰουδαῖοι, 5 προγινώσκοντές με ἄνωθεν, ἐὰν θέλω-
σι μαρτυρεῖν, ὅτι κατὰ τὴν ἀκριβεστάτην αἵρεσιν τῆς
ἡμετέρας θρησκείας ἔζησα Φαρισαῖος. 6 καὶ νῦν ἐπ' ἐλ-
πίδι τῆς εἰς τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐπαγγελίας γενομένης

24 ενετυχον] ενετυχεν *H* : BΨ; 1898 181 915..623. 242; 383°. H. lat sy. | επιβοωντες SV] * βοωντες THWJM : BSA 81. *s* vg.; C var | 26 1 περι ThS : SAC 33 104 81. E 88 915 431 *f*307, 1827s. 1891, *f*1739. *f*1611. 614 H. arm.] υπερ *H* WVJMC : rel | 3 οντα σε] ∽ Ts; S°C 1175. 1898 181 431, 69, 242. 255. | 4 μου¹ HWsJ : BC° 33. 431 *f*307. 69 209°. 383. H.] + την T[*S*]VMC : rel | Ιουδαιοι HWSVJMC : BC°Ψ 33 81. E 1898, 623sss, 69 209 808s, 1891, *f*1739, *f*1611. 614.] pr οι T : rel

vitatis, iubente Festo, adductus est Paulus. 24 Et
dicit Festus: Agrippa rex et omnes, qui simul
adestis nobiscum viri, videtis hunc, de quo omnis
multitudo Iudaeorum interpellavit me Hieroso-
lymis petentes et adclamantes non oportere eum
vivere amplius. 25 Ego vero comperi nihil dignum
morte eum admisisse. Ipso autem hoc appellante
ad Augustum, iudicavi mittere. 26 De quo quid
certum scribam domino, non habeo. Propter quod
produxi eum ad vos et maxime ad te, rex Agrippa,
ut interrogatione facta, habeam quid scribam.
27 Sine ratione enim mihi videtur mittere vinctum
et causas eius non significare.

26, 1-23 Pauli oratio ad Agrippam

1 Agrippa vero ad Paulum ait: Permittitur tibi
loqui pro temetipso. Tunc Paulus, extenta manu,
coepit rationem reddere. 2 De omnibus, quibus
accusor a Iudaeis, rex Agrippa, aestimo me beatum,
apud te cum sim defensurus me hodie, 3 maxime
te sciente omnia et quae apud Iudaeos sunt con-
suetudines et quaestiones; propter quod obsecro
patienter me audias. 4 Et quidem vitam meam a
iuventute, quae ab initio fuit in gente mea in
Hierosolymis, noverunt omnes Iudaei, praescien-
tes me ab initio, 5 si velint testimonium perhibere,
quoniam secundum certissimam sectam nostrae
religionis vixi pharisaeus. 6 Et nunc in spe, quae
ad patres nostros repromissionis facta est a Deo

24 A 25,2.7; 22,22
25 A 23,29
1 A 13,16; 21,39s
5 A 23,6; Ph 3,5; 2 C 11,22; G 1,14
6 A 28,20

ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἕστηκα κρινόμενος, 7 εἰς ἣν τὸ δωδεκάφυ-
λον ἡμῶν ἐν ἐκτενείᾳ νύκτα καὶ ἡμέραν λατρεῦον ἐλπίζει
καταντῆσαι· περὶ ἧς ἐλπίδος ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων,
βασιλεῦ. 8 τί ἄπιστον κρίνεται παρ' ὑμῖν εἰ ὁ Θεὸς
νεκροὺς ἐγείρει; 9 ἐγὼ μὲν οὖν ἔδοξα ἐμαυτῷ πρὸς τὸ
ὄνομα Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου δεῖν πολλὰ ἐναντία πρᾶ-
ξαι· 10 ὃ καὶ ἐποίησα ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ πολλούς τε
τῶν ἁγίων ἐγὼ ἐν φυλακαῖς κατέκλεισα τὴν παρὰ τῶν
ἀρχιερέων ἐξουσίαν λαβών, ἀναιρουμένων τε αὐτῶν κατή-
νεγκα ψῆφον, 11 καὶ κατὰ πάσας τὰς συναγωγὰς πολλά-
κις τιμωρῶν αὐτοὺς ἠνάγκαζον βλασφημεῖν, περισσῶς
τε ἐμμαινόμενος αὐτοῖς ἐδίωκον ἕως καὶ εἰς τὰς ἔξω
πόλεις. 12 Ἐν οἷς πορευόμενος εἰς τὴν Δαμασκὸν μετ'
ἐξουσίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς τῶν ἀρχιερέων, 13 ἡμέρας
μέσης κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον, βασιλεῦ, οὐρανόθεν ὑπὲρ
τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου περιλάμψαν με φῶς καὶ τοὺς
σὺν ἐμοὶ πορευομένους· 14 πάντων τε καταπεσόντων
ἡμῶν εἰς τὴν γῆν ἤκουσα φωνὴν λέγουσαν πρός με τῇ
Ἑβραΐδι διαλέκτῳ Σαοὺλ Σαούλ, τί με διώκεις; σκληρόν
σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν. 15 ἐγὼ δὲ εἶπα Τίς εἶ, Κύ-
ριε; ὁ δὲ Κύριος εἶπεν Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις.
16 ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ στῆθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου· εἰς
τοῦτο γὰρ ὤφθην σοι, προχειρίσασθαί σε ὑπηρέτην καὶ
μάρτυρα ὧν τε εἶδές με ὧν τε ὀφθήσομαί σοι, 17 ἐξαιρού-

---

7 καταντησαι] καταντησειν hW : B. | 10 τε[1] THWSVJM : SAC 096 33 81. E. 1835. 2147.] om hC : rel | 12 οις THWSJMC : BSACΨ 096 33 1175 bo. E 1898 181 431 f307, 1873s. 218, 1891 242, 1739s. f1611. 614s, lat sy[h] arm] + και V : rel | 14 λεγουσαν προς με THW VJMC : BSAC 096 104 1175 81. (E) 181 88 915 431 f307, 623 5s, 218 69. 1891, 1739s, 255. sy. pc] λαλουσαν προς με και λεγουσαν Ṣ : pler | 15 κυριος THWS[V]JMC : BSACΨ 096 33s 1175s sa bo. E 181 88 915 431 f307, 623 5 1827 467, 1837 218 69, 1891 429, 1739s. f1611, 1765 L lat sy arm] om : rel | 16 με HWJM : BC[*] 1175. 915.

sto iudicio subiectus, 7 in quam duodecim tribus
nostrae nocte ac die deservientes sperant deve-
nire. De qua spe accusor a Iudaeis, rex. 8 Quid
incredibile iudicatur apud vos, si Deus mortuos
suscitat?
9 Et ego quidem existimaveram, me adversus
nomen Iesu Nazareni debere multa contraria agere,
10 quod et feci Hierosolymis et multos sanctorum
ego in carceribus inclusi, a principibus sacerdotum
potestate accepta, et cum occiderentur, detuli sen-
tentiam. 11 Et per omnes synagogas frequenter
puniens eos compellebam blasphemare, et amplius
insaniens in eos persequebar usque in exteras ci-
vitates. 12 Inquibus dum irem Damascum cum po-
testate et permissu principum sacerdotum, 13 die
media in via vidi, rex, de caelo supra splendorem
solis circumfulsisse me lumen et eos, qui mecum
simul erant. 14 Omnesque nos cum decidissemus
in terram audivi vocem loquentem mihi hebraica
lingua: Saule, Saule, quid me persequeris? durum
est tibi contra stimulum calcitrare. 15 Ego autem
dixi: Quis es Domine? Dominus autem dixit: Ego
sum Iesus, quem tu persequeris. 16 Sed exsurge
et *sta super pedes tuos;* ad hoc enim apparui tibi,
ut constituam te ministrum et testem eorum, quae
vidisti, et eorum, quibus apparebo tibi, 17 *eripi-*

---

7 A 24,15
9-20 A 9,1-29; 22,3-21
10 J 16,2; A 2,10
11 A 8,3
16 Ez 2,1.3
17 Jr 1,7; 1 Par 16,35

μενός σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ ἐκ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς ἐγὼ
ἀποστέλλω σε, 18 ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ ἐπι-
στρέψαι ἀπὸ σκότους εἰς φῶς καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ
Σατανᾶ ἐπὶ τὸν Θεόν, τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν ἁμαρ-
τιῶν καὶ κλῆρον ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πίστει τῇ εἰς ἐμέ.
19 Ὅθεν, βασιλεῦ Ἀγρίππα, οὐκ ἐγενόμην ἀπειθὴς τῇ
οὐρανίῳ ὀπτασίᾳ, 20 ἀλλὰ τοῖς ἐν Δαμασκῷ πρῶτόν τε
καὶ Ἱεροσολύμοις εἰς πᾶσάν τε τὴν χώραν τῆς Ἰουδαίας
καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀπήγγελλον μετανοεῖν καὶ ἐπιστρέφειν
ἐπὶ τὸν Θεόν, ἄξια τῆς μετανοίας ἔργα πράσσοντας.
21 ἕνεκα τούτων με Ἰουδαῖοι συλλαβόμενοι ὄντα ἐν τῷ
ἱερῷ ἐπειρῶντο διαχειρίσασθαι. 22 ἐπικουρίας οὖν τυχὼν
τῆς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης ἕστηκα μαρ-
τυρόμενος μικρῷ τε καὶ μεγάλῳ, οὐδὲν ἐκτὸς λέγων ὧν
τε οἱ προφῆται ἐλάλησαν μελλόντων γίνεσθαι καὶ Μωϋ-
σῆς, 23 εἰ παθητὸς ὁ Χριστός, εἰ πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως
νεκρῶν φῶς μέλλει καταγγέλλειν τῷ τε λαῷ καὶ τοῖς
ἔθνεσιν. 24 Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἀπολογουμένου ὁ Φῆστος
μεγάλῃ τῇ φωνῇ φησιν Μαίνῃ, Παῦλε· τὰ πολλά σε
γράμματα εἰς μανίαν περιτρέπει. 25 ὁ δὲ Παῦλος Οὐ
μαίνομαι, φησίν, κράτιστε Φῆστε, ἀλλὰ ἀληθείας καὶ
σωφροσύνης ῥήματα ἀποφθέγγομαι. 26 ἐπίσταται γὰρ
περὶ τούτων ὁ βασιλεύς, πρὸς ὃν καὶ παρρησιαζόμενος
λαλῶ· λανθάνειν γὰρ αὐτόν τι τούτων οὐ πείθομαι οὐθέν·
οὐ γάρ ἐστιν ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τοῦτο. 27 πιστεύεις,

467. 1891 242. *f*1611. 614. sy arm Amb Aug.] om TSVC : rel | 20 εις] om THJ : BSA. | 21 οντα TSC : SΨ 33s 1175s. E 431 *f*307. 623s 1838. 69, 1891, 1739. *f*1611. *f*614. lat.] om HWVJM : rel | 26 και] om *H* : B bo. 88 915. 1838. *hp* arm. | τι] *om *H*WJ : BΨ 104 81. 431 *f*307. 1838. *f*1891. 1739s. *f*1611.

ens te de populo et *gentibus, in quas* nunc ego
mitto te, 18 *aperire oculos* eorum, ut convertantur
a tenebris ad lucem et de potestate satanae ad
Deum, ut accipiant remissionem peccatorum et
sortem inter sanctos per fidem, quae est in me.
19 Unde, rex Agrippa, non fui incredulus cae-
lesti visioni; 20 sed his, qui sunt Damasci primum
et Hierosolymis et in omnem regionem Iudaeae et
gentibus annuntiabam, ut paenitentiam agerent
et converterentur ad Deum, digna paenitentiae
opera facientes. 21 Hac ex causa me Iudaei, cum
essem in templo, comprehensum tentabant inter-
ficere. 22 Auxilio autem adiutus Dei usque in
hodiernum diem sto, testificans minori atque
maiori, nihil extra dicens quam ea, quae prophe-
tae locuti sunt futura esse et Moyses, 23 si passibi-
lis Christus, si primus ex resurrectione mortuorum,
lumen adnuntiaturus est populo et gentibus.

26, 24-32 **Colloquium cum Festo et Agrippa**

24 Haec loquente eo et rationem reddente, Fe-
stus magna voce dixit: Insanis, Paule, multae te
litterae ad insaniam convertunt. 25 Et Paulus:
Non insanio, inquit, optime Feste, sed veritatis
et sobrietatis verba loquor. 26 Scit enim de his
rex, ad quem et constanter loquor; latere enim
eum nihil horum arbitror. Neque enim in angulo
quidquam horum gestum est. 27 Credis, rex

18 A 20,32; Dt 33,3s; Is 35,5; 42,7.16; 61,1; E 2,2; C 1,12ss, 1 P 2,9 | 19 G 1,16 | 20 Mt 3,8; R 15,19 | 21 A 21,30s | 22s L 24,44-47 | 23 A 17,3; 1 C 15,20; R 8,29s; C 1,18; 2 T 1,10; Mt 4,16 | 24 J 10,20 | 25 A 13,26 | 26 J 18,20

βασιλεῦ Ἀγρίππα, τοῖς προφήταις; οἶδα ὅτι πιστεύεις.
28 ὁ δὲ Ἀγρίππας πρὸς τὸν Παῦλον Ἐν ὀλίγῳ με πείθεις
Χριστιανὸν ποιῆσαι. 29 ὁ δὲ Παῦλος Εὐξαίμην ἂν τῷ
Θεῷ καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν μεγάλῳ οὐ μόνον σὲ ἀλλὰ καὶ
πάντας τοὺς ἀκούοντάς μου σήμερον γενέσθαι τοιούτους
ὁποῖος καὶ ἐγώ εἰμι, παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τούτων.
30 Ἀνέστη τε ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἡγεμὼν ἥ τε Βερνίκη καὶ
οἱ συγκαθήμενοι αὐτοῖς, 31 καὶ ἀναχωρήσαντες ἐλάλουν
πρὸς ἀλλήλους λέγοντες ὅτι Οὐδὲν θανάτου ἢ δεσμῶν
ἄξιόν τι πράσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος. 32 Ἀγρίππας δὲ
τῷ Φήστῳ ἔφη Ἀπολελύσθαι ἐδύνατο ὁ ἄνθρωπος οὗτος
εἰ μὴ ἐπεκέκλητο Καίσαρα.

27 1 Ὡς δὲ ἐκρίθη τοῦ ἀποπλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν Ἰτα-
λίαν, παρεδίδουν τόν τε Παῦλον καί τινας ἑτέρους δεσ-
μώτας ἑκατοντάρχῃ ὀνόματι Ἰουλίῳ σπείρης Σεβαστῆς.
2 ἐπιβάντες δὲ πλοίῳ Ἀδραμυττηνῷ μέλλοντι πλεῖν εἰς
τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν τόπους ἀνήχθημεν, ὄντος σὺν
ἡμῖν Ἀριστάρχου Μακεδόνος Θεσσαλονικέως· 3 τῇ τε
ἑτέρᾳ κατήχθημεν εἰς Σιδῶνα, φιλανθρώπως τε ὁ Ἰούλιος
τῷ Παύλῳ χρησάμενος ἐπέτρεψεν πρὸς τοὺς φίλους
πορευθέντι ἐπιμελείας τυχεῖν. 4 κἀκεῖθεν ἀναχθέντες
ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κύπρον διὰ τὸ τοὺς ἀνέμους εἶναι
ἐναντίους, 5 τό τε πέλαγος τὸ κατὰ τὴν Κιλικίαν καὶ
Παμφυλίαν διαπλεύσαντες κατήλθαμεν εἰς Μύρα τῆς
Λυκίας. 6 Κἀκεῖ εὑρὼν ὁ ἑκατοντάρχης πλοῖον Ἀλεξαν-

---

29 ευξαιμην] ευξαμην T : S* 81. 1838 467. 1, LHP 483. | και εγω] καγω TSVC | 31 τι ThS : SAΨ 33 s 1175 s bo. 1898 181 88 915. 1827 s. 69. 1891. 1739 s. 255. vg.] om HWVJMC : rel | 27 2 Αδραμυττηνῳ] Αδραμυντηνῳ HW | 5 διαπλευσαντες] + δι ημερων δεκαπεντε ⊣h⊢ (C) : 1611 s, (6 4), (h) syh*. | Μυρα] Μυρρα THW

Agrippa, prophetis? Scio quia credis. 28 Agrippa
autem ad Paulum: In modico suades me Christia-
num fieri. 29 Et Paulus: Opto apud Deum et in mo-
dico et in magno, non tantum te, sed etiam omnes,
qui audiunt hodie, fieri tales qualis et ego sum,
exceptis vinculis his. 30 Et exsurrexit rex et prae-
ses et Bernice et qui assidebant eis. 31 Et cum se-
cessissent, loquebantur ad invicem dicentes: quia
Nihil morte aut vinculis dignum quid fecit homo
iste. 32 Agrippa autem Festo dixit: Dimitti pote-
rat homo hic, si non appellasset Caesarem.

27, 1-8 Iter romanum. Navis Cretam appellit

1 Ut autem iudicatum est navigare eum in
Italiam et tradi Paulum cum reliquis custodiis
centurioni nomine Julio cohortis Augustae, 2 ascen-
dentes navem Adrumetinam, incipientes navigare
circa Asiae loca sustulimus, perseverante nobiscum
Aristarcho Macedone Thessalonicensi. 3 Sequenti
autem die devenimus Sidonem. Humane autem
tractans Iulius Paulum permisit ad amicos ire et
curam sui agere. 4 Et inde cum sustulissemus,
subnavigavimus Cyprum, propterea quod essent
venti contrarii. 5 Et pelagus Ciliciae et Pamphy-
liae navigantes venimus Lystram, quae est Lyciae;
6 et ibi inveniens centurio navem Alexandrinam

---

28 A 11,26; 1 P 4,16
32 A 25,11
27,1 A 25,12
2 A 19,29; 20,4; C 4,10; Phm 24
3 A 24,23; 28,2.16; 27,43
6 A 28,11

δρινὸν πλέον εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐνεβίβασεν ἡμᾶς εἰς αὐτό.
[7] ἐν ἱκαναῖς δὲ ἡμέραις βραδυπλοοῦντες καὶ μόλις γενό-
μενοι κατὰ τὴν Κνίδον, μὴ προσεῶντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέμου,
ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κρήτην κατὰ Σαλμώνην, [8] μόλις τε
παραλεγόμενοι αὐτὴν ἤλθομεν εἰς τόπον τινὰ καλούμε-
νον Καλοὺς Λιμένας, ᾧ ἐγγὺς ἦν πόλις Λασαία. [9] Ἱκανοῦ
δὲ χρόνου διαγενομένου καὶ ὄντος ἤδη ἐπισφαλοῦς τοῦ
πλοὸς διὰ τὸ καὶ τὴν νηστείαν ἤδη παρεληλυθέναι, παρ-
ῄνει ὁ Παῦλος [10] λέγων αὐτοῖς Ἄνδρες, θεωρῶ ὅτι μετὰ
ὕβρεως καὶ πολλῆς ζημίας οὐ μόνον τοῦ φορτίου καὶ τοῦ
πλοίου ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν μέλλειν ἔσεσθαι τὸν
πλοῦν. [11] ὁ δὲ ἑκατοντάρχης τῷ κυβερνήτῃ καὶ τῷ ναυ-
κλήρῳ μᾶλλον ἐπείθετο ἢ τοῖς ὑπὸ τοῦ Παύλου λεγομέ-
νοις. [12] ἀνευθέτου δὲ τοῦ λιμένος ὑπάρχοντος πρὸς
παραχειμασίαν οἱ πλείονες ἔθεντο βουλὴν ἀναχθῆναι
ἐκεῖθεν, εἴ πως δύναιντο καταντήσαντες εἰς Φοίνικα
παραχειμάσαι, λιμένα τῆς Κρήτης βλέποντα κατὰ λίβα
καὶ κατὰ χῶρον. [13] Ὑποπνεύσαντος δὲ νότου δόξαντες
τῆς προθέσεως κεκρατηκέναι, ἄραντες ἆσσον παρελέ-
γοντο τὴν Κρήτην. [14] μετ' οὐ πολὺ δὲ ἔβαλεν κατ' αὐτῆς
ἄνεμος τυφωνικὸς ὁ καλούμενος εὐρακύλων· [15] συναρ-
πασθέντος δὲ τοῦ πλοίου καὶ μὴ δυναμένου ἀντοφθαλ-
μεῖν τῷ ἀνέμῳ ἐπιδόντες ἐφερόμεθα. [16] νησίον δέ τι

---

8 ην πολις] ∽ TS : SAΨ 33. 5. 522 429 h. | 11 του] om THWJ MC : BSA 81. 915. | 14 ευρακυλων THWJMC : B*SA sa bo. lat.] *ευροκλυδων SV : pler

navigantem in Italiam transposuit nos in eam
[7] Et cum multis diebas tarde navigaremus et vix
devenissemus contra Gnidum, prohibente nos
vento, adnavigavimus Cretae iuxta Salmonem
[8] et vix iuxta navigantes venimus in locum quen-
dam, qui vocatur Boniportus, cui iuxta erat civi-
tas Thalassa

27, 9-13 Cretam relinquit

[9] Multo autem tempore peracto, et cum iam
non esset tuta navigatio, eo quod et ieiunium
iam praeterisset, consolabatur eos Paulus [10] di-
cens eis: Viri, video quoniam cum iniuria et multo
damno non solum oneris et navis, sed etiam ani-
marum nostrarum incipit esse navigatio. [11] Cen-
turio autem gubernatori et nauclero magis cre-
debat, quam his quae a Paulo dicebantur. [12] Et
cum aptus portus non esset ad hiemandum, plu-
rimi statuerunt consilium navigare inde, si quo-
modo possent devenientes Phoenicen hiemare,
portum Cretae respicientem ad africum et ad co-
rum. [13] Adspirante autem austro, aestimantes pro-
positum se tenere, cum sustulissent de Asson, le-
gebant Cretam.

27, 14-20 Tempestate iactatur

[14] Non post multum autem misit se contra ipsam
ventus Typhonicus, qui vocatur Euroaquilo.
[15] Cumque arrepta esset navis et non posset co-
nari in ventum, data nave flatibus, ferebamur.
[16] In insulam autem quandam decurrentes, quae

---

9 2 C 11,25s; Lv 16,29
16 A 27,30

ὑποδραμόντες καλούμενον Κλαῦδα ἰσχύσαμεν μόλις πε-
ρικρατεῖς γενέσθαι τῆς σκάφης, 17 ἣν ἄραντες βοηθείαις
ἐχρῶντο, ὑποζωννύντες τὸ πλοῖον· φοβούμενοί τε μὴ
εἰς τὴν Σύρτιν ἐκπέσωσιν, χαλάσαντες τὸ σκεῦος, οὕτως
ἐφέροντο. 18 σφοδρῶς δὲ χειμαζομένων ἡμῶν τῇ ἑξῆς
ἐκβολὴν ἐποιοῦντο, 19 καὶ τῇ τρίτῃ αὐτόχειρες τὴν
σκευὴν τοῦ πλοίου ἔρριψαν. 20 μήτε δὲ ἡλίου μήτε
ἄστρων ἐπιφαινόντων ἐπὶ πλείονας ἡμέρας, χειμῶνός τε
οὐκ ὀλίγου ἐπικειμένου, λοιπὸν περιῃρεῖτο ἐλπὶς πᾶσα
τοῦ σῴζεσθαι ἡμᾶς. 21 Πολλῆς τε ἀσιτίας ὑπαρχούσης
τότε σταθεὶς ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν Ἔδει μέν,
ὦ ἄνδρες, πειθαρχήσαντάς μοι μὴ ἀνάγεσθαι ἀπὸ τῆς
Κρήτης κερδῆσαί τε τὴν ὕβριν ταύτην καὶ τὴν ζημίαν.
22 καὶ τὰ νῦν παραινῶ ὑμᾶς εὐθυμεῖν· ἀποβολὴ γὰρ
ψυχῆς οὐδεμία ἔσται ἐξ ὑμῶν πλὴν τοῦ πλοίου. 23 παρ-
έστη γάρ μοι ταύτῃ τῇ νυκτὶ τοῦ Θεοῦ οὗ εἰμι, ᾧ καὶ
λατρεύω, ἄγγελος 24 λέγων Μὴ φοβοῦ, Παῦλε· Καίσαρί
σε δεῖ παραστῆναι, καὶ ἰδοὺ κεχάρισταί σοι ὁ Θεὸς πάν-
τας τοὺς πλέοντας μετὰ σοῦ. 25 διὸ εὐθυμεῖτε, ἄνδρες·
πιστεύω γὰρ τῷ Θεῷ ὅτι οὕτως ἔσται καθ' ὃν τρόπον
λελάληταί μοι. 26 εἰς νῆσον δέ τινα δεῖ ἡμᾶς ἐκπεσεῖν.
27 Ὡς δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτη νὺξ ἐγένετο διαφερομένων
ἡμῶν ἐν τῷ Ἀδρίᾳ, κατὰ μέσον τῆς νυκτὸς ὑπενόουν οἱ
ναῦται προσάγειν τινὰ αὐτοῖς χώραν. 28 καὶ βολίσαντες

16 Κλαυδα] * Καυδα HJC : BS^c. 209*. lat. | 23 ειμι] * + εγω T : SAC° bo. 1898 181 88 915 vg arm. | 27 προσαγειν] προσαχεῖν hC : B*. gs.

vocatur Cauda, potuimus vix obtinere scapham.
17 Qua sublata, adiutoriis utebantur accingentes
navem, timentes ne in Syrtim inciderent, sum-
misso vase sic ferebantur. 18 Valida autem nobis
tempestate iactatis, sequenti die iactum fecerunt,
19 et tertia die suis manibus armamenta navis
proiecerunt. 20 Neque autem sole neque sideribus
apparentibus per plures dies et tempestate non
exigua imminente, iam ablata erat spes omnis
salutis nostrae.

27, 21-26 Paulus navigantium animos erigit

21 Et cum multa ieiunatio fuisset, tunc stans
Paulus in medio eorum dixit: Oportebat quidem,
o viri, audito me non tollere a Creta, lucrique
facere iniuriam hanc et iacturam. 22 Et nunc
suadeo vobis bono animo esse; amissio enim nullius
animae erit ex vobis praeterquam navis. 23 Adstitit
enim mihi hac nocte angelus Dei, cuius sum ego
et cui deservio 24 dicens: Ne timeas, Paule, Caesari
te oportet adsistere, et ecce donavit tibi Deus
omnes, qui navigant tecum. 25 Propter quod bono
animo estote, viri; credo enim Deo, quia sic erit
quemadmodum dictum est mihi. 26 In insulam
autem quandam oportet nos devenire.

27, 27-32 Terrae propinquitas comprobatur

27 Sed posteaquam quartadecima nox superve-
nit, navigantibus nobis in Adria circa mediam
noctem, suspicabantur nautae apparere sibi ali-
quam regionem. 28 Qui et summittentes bolidem

19 Jon 1,5
21 A 27,33.38
24 A 9,15; 23,11
26 A 28,1

εὗρον ὀργυιὰς εἴκοσι, βραχὺ δὲ διαστήσαντες καὶ πάλιν
βολίσαντες εὗρον ὀργυιὰς δεκαπέντε· 29 φοβούμενοι δὲ
μή που κατὰ τραχεῖς τόπους ἐκπέσωμεν, ἐκ πρύμνης
ῥίψαντες ἀγκύρας τέσσαρας ηὔχοντο ἡμέραν γενέσθαι.
30 Τῶν δὲ ναυτῶν ζητούντων φυγεῖν ἐκ τοῦ πλοίου καὶ
χαλασάντων τὴν σκάφην εἰς τὴν θάλασσαν προφάσει ὡς
ἐκ πρῴρης ἀγκύρας μελλόντων ἐκτείνειν, 31 εἶπεν ὁ
Παῦλος τῷ ἑκατοντάρχῃ καὶ τοῖς στρατιώταις Ἐὰν μὴ
οὗτοι μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς σωθῆναι οὐ δύνασθε.
32 τότε ἀπέκοψαν οἱ στρατιῶται τὰ σχοινία τῆς σκάφης
καὶ εἴασαν αὐτὴν ἐκπεσεῖν. 33 Ἄχρι δὲ οὗ ἡμέρα ἤμελ-
λεν γίνεσθαι, παρεκάλει ὁ Παῦλος ἅπαντας μεταλαβεῖν
τροφῆς λέγων Τεσσαρεσκαιδεκάτην σήμερον ἡμέραν
προσδοκῶντες ἄσιτοι διατελεῖτε, μηδὲν προσλαβόμενοι.
34 διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς μεταλαβεῖν τροφῆς· τοῦτο γὰρ
πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει· οὐδενὸς γὰρ
ὑμῶν θρὶξ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀπολεῖται. 35 εἴπας δὲ ταῦτα
καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαρίστησεν τῷ Θεῷ ἐνώπιον πάντων
καὶ κλάσας ἤρξατο ἐσθίειν. 36 εὔθυμοι δὲ γενόμενοι
πάντες καὶ αὐτοὶ προσελάβοντο τροφῆς. 37 ἤμεθα δὲ αἱ
πᾶσαι ψυχαὶ ἐν τῷ πλοίῳ διακόσιαι ἑβδομήκοντα ἕξ.
38 κορεσθέντες δὲ τροφῆς ἐκούφιζον τὸ πλοῖον ἐκβαλλό-
μενοι τὸν σῖτον εἰς τὴν θάλασσαν. 39 Ὅτε δὲ ἡμέρα
ἐγένετο, τὴν γῆν οὐκ ἐπεγίνωσκον, κόλπον δέ τινα κατε-
νόουν ἔχοντα αἰγιαλόν, εἰς ὃν ἐβουλεύοντο εἰ δύναιντο

29 δε SJC : SC 33 1175s bo. 88 915 431, 467. *f*1611. *f*614. lat. syh.| τε THWVM : rel | ηυχοντο] ευχοντο TC | 33 ημελλεν] εμελλεν T | μηδεν] μηθεν THWs : BS*A. 467. | 35 ειπας THWVJMC : BS AC. 1739. 1108. 383*.] ειπων S : rel | 37 ημεθα THWJMC : BSA 81. 1898 181 88.] ημεν SV : rel | διακοσιαι] ως *H* : B sa.

invenerunt passus viginti, et pusillum inde sepa-
rati invenerunt passus quindecim. 29 Timentes
autem ne in aspera loca incideremus, de puppi
mittentes ancoras quattuor, optabant diem fieri.
30 Nautis vero quaerentibus fugere de navi, cum
mississent scapham in mare sub obtentu quasi
inciperent a prora ancoras extendere, 31 dixit
Paulus centurioni et militibus: Nisi hi in navi
manserint, vos salvi fieri non potestis. 32 Tunc
absciderunt milites funes scaphae et passi sunt
eam excidere.

27, 33-38 **Paulus socios hortatur ut cibum sumant**

33 Et cum lux inciperet fieri, rogabat Paulus
omnes sumere cibum dicens: Quartadecima die
hodie exspectantes ieiuni permanetis nihil acci-
pientes. 34 Propter quod rogo vos accipere cibum
pro salute vestra, quia nullius vestrum capillus de
capite peribit. 35 Et cum haec dixisset, sumens
panem gratias egit Deo in conspectu omnium, et
cum fregisset, coepit manducare. 36 Animaequiores
autem facti omnes et ipsi sumpserunt cibum
37 Eramus vero universae animae in navi ducentae
septuaginta sex 38 Et satiati cibo alleviabant
navem iactantes triticum in mare

27, 39-44 **Fracta navi, omnes ad insulam Melitam evadunt**

39 Cum autem dies factus esset, terram non
agnoscebant, sinum vero quendam considerabant
habentem litus, in quem cogitabant, si possent,

30 A 27,16 | 33 A 27,21.27 | 34 1 Sm 14,45; 2 Sm 14,11; Mt 10,30 | 35 J 6,11; 1 C 10,30; R 14,6; 1 T 4,4 | 36 A 9,19

ἐξῶσαι τὸ πλοῖον. 40 καὶ τὰς ἀγκύρας περιελόντες εἴων
εἰς τὴν θάλασσαν, ἅμα ἀνέντες τὰς ζευκτηρίας τῶν πη-
δαλίων, καὶ ἐπάραντες τὸν ἀρτέμωνα τῇ πνεούσῃ κατεῖ-
χον εἰς τὸν αἰγιαλόν. 41 περιπεσόντες δὲ εἰς τόπον δι-
θάλασσον ἐπέκειλαν τὴν ναῦν, καὶ ἡ μὲν πρῷρα ἐρείσασα
ἔμεινεν ἀσάλευτος, ἡ δὲ πρύμνα ἐλύετο ὑπὸ τῆς βίας
τῶν κυμάτων. 42 Τῶν δὲ στρατιωτῶν βουλὴ ἐγένετο ἵνα
τοὺς δεσμώτας ἀποκτείνωσιν, μή τις ἐκκολυμβήσας δια-
φύγῃ· 43 ὁ δὲ ἑκατοντάρχης βουλόμενος διασῶσαι τὸν
Παῦλον ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ βουλήματος, ἐκέλευσέν τε
τοὺς δυναμένους κολυμβᾶν ἀπορρίψαντας πρώτους ἐπὶ
τὴν γῆν ἐξιέναι, 44 καὶ τοὺς λοιποὺς οὓς μὲν ἐπὶ σανίσιν,
οὓς δὲ ἐπί τινων τῶν ἀπὸ τοῦ πλοίου. καὶ οὕτως ἐγένετο
πάντας διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν.

28 1 Καὶ διασωθέντες τότε ἐπέγνωμεν ὅτι Μελίτη ἡ
νῆσος καλεῖται. 2 οἵ τε βάρβαροι παρεῖχον οὐ τὴν τυ-
χοῦσαν φιλανθρωπίαν ἡμῖν· ἅψαντες γὰρ πυρὰν προσ-
ελάβοντο πάντας ἡμᾶς διὰ τὸν ὑετὸν τὸν ἐφεστῶτα καὶ
διὰ τὸ ψῦχος. 3 συστρέψαντος δὲ τοῦ Παύλου φρυγάνων
τι πλῆθος καὶ ἐπιθέντος ἐπὶ τὴν πυράν, ἔχιδνα ἀπὸ τῆς
θέρμης ἐξελθοῦσα καθῆψεν τῆς χειρὸς αὐτοῦ. 4 ὡς δὲ
εἶδον οἱ βάρβαροι κρεμάμενον τὸ θηρίον ἐκ τῆς χειρὸς
αὐτοῦ, πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον Πάντως φονεύς ἐστιν ὁ

39 εξωσαι] *εκσωσαι H : B*C bo: 88 915. 1319. 522. arm. | 41 των κυματων] om THJ : B*S*A. 623*. | 28 1 Μελιτη] Μελιτηνη H : B* bo. *g* vg^w sy^hm arm.

eicere navem. 40 Et cum ancoras sustulissent, com-
mittebant se mari simul laxantes iuncturas gu-
bernaculorum, et levato artemone, secundum aurae
flatum tendebant ad litus. 41 Et cum incidissemus
in locum dithalassum, impegerunt navem; et prora
quidem fixa manebat immobilis, puppis vero sol-
vebatur a vi maris. 42 Militum autem consilium
fuit ut custodias occiderent, nequis cum enatasset,
effugeret. 43 Centurio autem volens servare Pau-
lum prohibuit fieri iussitque eos, qui possent na-
tare, emittere se primos et evadere et ad terram
exire, et ceteros alios in tabulis ferebant, quosdam
super ea, quae de navi erant. 44 Et sic factum est,
ut omnes animae evaderent ad terram.

28, 1-2 A melitensibus humane excipiuntur

1 Et cum evasissemus, tunc cognovimus quia
Melita insula vocabatur. 2 Barbari vero praesta-
bant non modicam humanitatem nobis. Accensa
enim pyra, reficiebant nos omnes propter imbrem,
qui imminebat, et frigus.

28, 3-6 Paulus vipera petitus nullum patitur damnum

3 Cum congregasset autem Paulus sarmentorum
aliquantam multitudinem et imposuisset super
ignem, vipera a calore cum processisset, invasit
manum eius. 4 Ut vero viderunt barbari penden-
tem bestiam de manu eius, ad invicem dicebant.
Utique homicida est homo hic, qui cum evaserit

43 A 27,3
44 A 27,22ss
28,2 A 27,3

ἄνθρωπος οὗτος, ὃν διασωθέντα ἐκ τῆς θαλάσσης ἡ Δίκη
ζῆν οὐκ εἴασεν. 5 ὁ μὲν οὖν ἀποτινάξας τὸ θηρίον εἰς
τὸ πῦρ ἔπαθεν οὐδὲν κακόν· 6 οἱ δὲ προσεδόκων αὐτὸν
μέλλειν πίμπρασθαι ἢ καταπίπτειν ἄφνω νεκρόν. ἐπὶ
πολὺ δὲ αὐτῶν προσδοκώντων καὶ θεωρούντων μηδὲν
ἄτοπον εἰς αὐτὸν γινόμενον, μεταβαλόμενοι ἔλεγον αὐτὸν
εἶναι θεόν. 7 Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον ὑπῆρχεν
χωρία τῷ πρώτῳ τῆς νήσου ὀνόματι Ποπλίῳ, ὃς ἀναδε-
ξάμενος ἡμᾶς τρεῖς ἡμέρας φιλοφρόνως ἐξένισεν. 8 ἐγέ-
νετο δὲ τὸν πατέρα τοῦ Ποπλίου πυρετοῖς καὶ δυσεντε-
ρίῳ συνεχόμενον κατακεῖσθαι, πρὸς ὃν ὁ Παῦλος εἰσελ-
θὼν καὶ προσευξάμενος, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ ἰάσατο
αὐτόν. 9 τούτου δὲ γενομένου καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἐν τῇ
νήσῳ ἔχοντες ἀσθενείας προσήρχοντο καὶ ἐθεραπεύοντο,
10 οἳ καὶ πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ἀναγομένοις
ἐπέθεντο τὰ πρὸς τὰς χρείας.
11 Μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας ἀνήχθημεν ἐν πλοίῳ παρακε-
χειμακότι ἐν τῇ νήσῳ, Ἀλεξανδρίνῳ, παρασήμῳ Διοσκού-
ροις. 12 καὶ καταχθέντες εἰς Συρακούσας ἐπεμείναμεν
ἡμέρας τρεῖς, 13 ὅθεν περιελθόντες κατηντήσαμεν εἰς
Ῥήγιον. καὶ μετὰ μίαν ἡμέραν ἐπιγενομένου νότου δευ-
τεραῖοι ἤλθομεν εἰς Ποτιόλους, 14 οὗ εὑρόντες ἀδελφοὺς
παρεκλήθημεν παρ' αὐτοῖς ἐπιμεῖναι ἡμέρας ἑπτά· καὶ
οὕτως εἰς τὴν Ῥώμην ἤλθαμεν. 15 κἀκεῖθεν οἱ ἀδελφοὶ

---

6 πιμπρασθαι] εμπιπρασθαι TC : S*. 1898 181. 242. 2298 323. | μεταβαλομενοι HWSVMC : BACΨ 81. 1898 181 915. 547 241 1319 209. 1758. 2298 323, *f*1611 1108 P *g*.] μεταβαλλομενοι TJ : rel | 7 τρεις ημερας] * ∽ *H*WJMC : B 104 1175. 1898 181 88. 927, 69. 323. *f*1611. 614 | 9 και¹] om [H] : B bo *g* vg^cl. | 11 ανηχθημεν TH W*S*VJMC : BSAΨ 066 33s 1175s. 1898 181 88 915 431 *f*307, 623 1838 467. 226s 1311 808ss, 1578 242. 1739ss. *f*1611. 614 LP plur | ηχθημεν s : rel | 12 ημερας τρεις] ημεραις τρισιν W : B. | 13 περιελθοντες] περιελοντες HC : BS*.

de mari, ultio non sinit eum vivere. 5 Et ille
quidem excutiens bestiam in ignem nihil mali
passus est. 6 At illi existimabant eum in tumorem
convertendum et subito casurum et mori. Diu
autem illis exspectantibus et videntibus nihil mali
in eo fieri, convertentes se dicebant eum esse deum.
7 In locis autem illis erant praedia principis
insulae nomine Publii, qui nos suscipiens triduo
benigne exhibuit. 8 Contigit autem patrem Publii
febribus et dysenteria vexatum iacere. Ad quem
Paulus intravit, et cum orasset et imposuisset ei
manus, salvavit eum. 9 Quo facto, omnes, qui
in insula habebant infirmitates, accedebant et
curabantur, 10 qui etiam multis honoribus nos hono-
raverunt et navigantibus imposuerunt quae neces-
saria erant.

28, 11-15 **Romam versus**

11 Post menses autem tres navigavimus in navi
Alexandrina, quae in insula hiemaverat, cui erat
insigne Castorum. 12 Et cum venissemus in Syra-
cusam, mansimus ibi triduo 13 Inde circumlegen-
tes devenimus Rhegium et post unum diem, flante
austro, secunda die venimus Puteolos; 14 ubi inven-
tis fratribus, rogati sumus manere apud eos dies
septem, et sic venimus Romam. 15 Et inde, cum
audissent fratres, occurrerunt nobis usque ad

---

5 Mc 16,18; L 10,19
6 A 14,11
8 L 4,38s; 10,9; J 4,52
9 Mt 10,8; L 8,2
15 R 1,7

ἀκούσαντες τὰ περὶ ἡμῶν ἦλθαν εἰς ἀπάντησιν ἡμῖν ἄχρι
᾿Αππίου Φόρου καὶ Τριῶν Ταβερνῶν, οὓς ἰδὼν ὁ Παῦλος
εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ ἔλαβε θάρσος. 16 Ὅτε δὲ εἰσήλ-
θομεν εἰς ῾Ρώμην, ἐπετράπη τῷ Παύλῳ μένειν καθ᾿
ἑαυτὸν σὺν τῷ φυλάσσοντι αὐτὸν στρατιώτῃ.
17 ᾿Εγένετο δὲ μετὰ ἡμέρας τρεῖς συγκαλέσασθαι αὐτὸν
τοὺς ὄντας τῶν ᾿Ιουδαίων πρώτους· συνελθόντων δὲ
αὐτῶν ἔλεγεν πρὸς αὐτούς ᾿Εγώ, ἄνδρες ἀδελφοί, οὐδὲν
ἐναντίον ποιήσας τῷ λαῷ ἢ τοῖς ἔθεσι τοῖς πατρῴοις,
δέσμιος ἐξ ῾Ιεροσολύμων παρεδόθην εἰς τὰς χεῖρας τῶν
῾Ρωμαίων, 18 οἵτινες ἀνακρίναντές με ἐβούλοντο ἀπο-
λῦσαι διὰ τὸ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου ὑπάρχειν ἐν ἐμοί·
19 ἀντιλεγόντων δὲ τῶν ᾿Ιουδαίων ἠναγκάσθην ἐπικαλέσα-
σθαι Καίσαρα, οὐχ ὡς τοῦ ἔθνους μου ἔχων τι κατηγο-
ρεῖν. 20 διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν παρεκάλεσα ὑμᾶς
ἰδεῖν καὶ προσλαλῆσαι· ἕνεκεν γὰρ τῆς ἐλπίδος τοῦ ᾿Ισ-
ραὴλ τὴν ἅλυσιν ταύτην περίκειμαι. 21 οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν
εἶπαν ῾Ημεῖς οὔτε γράμματα περὶ σοῦ ἐδεξάμεθα ἀπὸ
τῆς ᾿Ιουδαίας, οὔτε παραγενόμενός τις τῶν ἀδελφῶν
ἀπήγγειλεν ἢ ἐλάλησέν τι περὶ σοῦ πονηρόν. 22 ἀξιοῦμεν
δὲ παρὰ σοῦ ἀκοῦσαι ἃ φρονεῖς· περὶ μὲν γὰρ τῆς
αἱρέσεως ταύτης γνωστὸν ἡμῖν ἐστιν ὅτι πανταχοῦ ἀντι-
λέγεται. 23 Ταξάμενοι δὲ αὐτῷ ἡμέραν ἦλθον πρὸς αὐτὸν

---

15 ηλθαν THWsVJ, -θον M : BSA 104 81. 1898 181 88 915.] εξηλθον C, [εξ]ηλθον *S* : rel | 16 εις] + την T : SΨ 1175. 1874s. 467. 1845. 2298. *f*1611. *f*614. L. | Ρωμην THWsJM : BSAΨ 066 33 1175 bo. 181. 1739. 1108s. vg sy^{pht}.] + ο εκατονταρχος παρεδωκεν τους δεσμιους τω στρατοπεδαρχω -|h|- [*S*V]C : rel | επετραπη τω Παυλω THWsJM : BSAΨ 066 33 1175 bo. 181. 1739. 1611 1108s. vg sy^{pht}. Chr.; επετρ. [δε] τω Π. *S* : 623s. 2298] τω δε Παυλω επετραπη -|h|- C, ...[δε]... V : rel | εαυτον] + εξω της παρεμβολης -|h|- C : 1611. 614 2147 *gp*. sy^{h*}. | 19 κατηγορειν THWVJMC : BSA 33s 1175s. 1898 181 88 915. 623ss. 224. 1739.] κατηγορησαι S : rel | 20 ενεκεν] εινεκεν THWJM : S*A. | 23 ηλθον THWsJMC : BSA 33s

Appii forum ac Tres Tabernas. Quos cum vidisset
Paulus, gratias agens Deo accepit fiduciam.

28, 16-22 **Romae Paulus iudaeos convocat**

16 Cum autem venissemus Romam, permissum
est Paulo manere sibimet cum custodiente se mi-
lite.
17 Post tertium autem diem convocavit primos
Iudaeorum. Cumque convenissent, dicebat eis:
Ego, viri fratres, nihil adversus plebem faciens
aut morem paternum vinctus ab Hierosolymis
traditus sum in manus Romanorum. 18 Qui cum
interrogationem de me habuissent, voluerunt me
dimittere, eo quod nulla esset causa mortis in me.
19 Contradicentibus autem Iudaeis, coactus sum
appellare Caesarem non quasi gentem meam ha-
bens aliquid accusare. 20 Propter hanc igitur
causam rogavi vos videre et alloqui. Propter spem
enim Israhel catena hac circumdatus sum. 21 At
illi dixerunt ad eum: Nos neque litteras accepimus
de te a Iudaea, neque adveniens aliquis fratrum
nuntiavit aut locutus est quid de te malum. 22 Ro-
gamus autem a te audire quae sentis, nam de
secta hac notum est nobis quia ubique ei contra-
dicitur

28,23-29 **Iudaeis Evangelium nuntiat**

23 Cum constituissent autem illi diem, venerunt

---

16 A 27,3
17 A 13,15; 23,1
18 A 3,13; L 23,14s
19 A 25,11; 26,32
20 A 23,6; 26,6s
22 A 17,19; L 2,34; R 10,21; Hb 12,3
23 A 19,8; 26,22s

εἰς τὴν ξενίαν πλείονες, οἷς ἐξετίθετο διαμαρτυρόμενος
τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, πείθων τε αὐτοὺς περὶ τοῦ
Ἰησοῦ ἀπό τε τοῦ νόμου Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν,
ἀπὸ πρωῒ ἕως ἑσπέρας. [24]καὶ οἱ μὲν ἐπείθοντο τοῖς
λεγομένοις, οἱ δὲ ἠπίστουν· [25]ἀσύμφωνοι δὲ ὄντες πρὸς
ἀλλήλους ἀπελύοντο, εἰπόντος τοῦ Παύλου ῥῆμα ἕν, ὅτι
Καλῶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐλάλησεν διὰ Ἠσαΐου τοῦ
προφήτου πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν [26]λέγων

Πορεύθητι πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον καὶ εἰπόν
Ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε,
καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε·
[27]ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου,
καὶ τοῖς ὠσὶν βαρέως ἤκουσαν,
καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν·
μή ποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς
καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσιν
καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν,
καὶ ἰάσομαι αὐτούς.

[28]γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλη
τοῦτο τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ· αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται.
[30]Ἐνέμεινεν δὲ διετίαν ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθώματι, καὶ
ἀπεδέχετο πάντας τοὺς εἰσπορευομένους πρὸς αὐτόν,
[31]κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ διδάσκων τὰ περὶ
τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάσης παρρησίας ἀκω-
λύτως.

1175 s. 1898 181 88 915 431 *f* 307. 467, 1319 s. 242. 1739 s. 913.] ηκον *S*V : rel | 25 δε] τε T : S* 1175. 1898 181 88 915 431 vg sy^p. | 28 εστω υμιν] * ∽ H : B 1175 s. 88 915 *f* 307. 69. | ακουσονται THW*S*VJM : BSAΨ 33 1175 s. E 181. 1827. 1739. *s* vg^w sy^p arm.] + 29 και ταυτα αυτου ειποντος, απηλθον οι Ιουδαιοι, πολλην εχοντες εν εαυτοις συζητησιν *s*C : rel | 31 Χριστου] om T : S*. 1827 467. 241. *f* 1611. 614 sy^h.

ad eum in hospitium plurimi, quibus exponebat
testificans regnum Dei suadensque eis de Iesu
ex lege Moysi et prophetis a mane usque ad ve-
speram. [24]Et quidam credebant his quae dice-
bantur, quidam vero non credebant. [25]Cumque
invicem non essent consentientes, discedebant di-
cente Paulo unum verbum: quia Bene Spiritus
sanctus locutus est per Esaiam prophetam ad pa-
tres nostros [26]dicens:

Vade ad populum istum et dic ad eos.
Aure audietis, et non intellegetis,
et videntes videbitis, et non perspicietis.
[27] *Incrassatum est enim cor populi huius,*
et auribus graviter audierunt,
et oculos suos compresserunt,
ne forte videant oculis
et auribus audiant,
et corde intellegant et convertantur,
et sanem eos.

[28]Notum ergo sit vobis, quoniam *gentibus* mis-
sum est hoc *salutare Dei*, et ipsi audient. [29]Et
cum haec dixisset, exierunt ab eo Iudaei multam
habentes inter se quaestionem.

28, 30-31 **Biennio toto captivus Iesum evangelizat**

[30]Mansit autem biennio toto in suo conducto
et suscipiebat omnes, qui ingrediebantur ad eum
[31]praedicans regnum Dei et docens quae sunt de
Domino Iesu Christo cum omni fiducia sine pro-
hibitione.

---

24 A 17,4
26 Is 6,9s; Mt 13,14; J 12,39s
27 2 C 3,14
28 Ps 66,3; 97,3; A 13,46; 18,6; Is 45,5 O′
31 A 28,23; 1,3; 19,8; 20,20s.24; Ph 1,14; 2, T 2,9

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

1 [1] Παῦλος δοῦλος Ἰησοῦ Χριστοῦ, κλητὸς ἀπόστολος
ἀφωρισμένος εἰς εὐαγγέλιον Θεοῦ, [2] ὃ προεπηγγείλατο
διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν γραφαῖς ἁγίαις [3] περὶ τοῦ
Υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος Δαυὶδ κατὰ
σάρκα, [4] τοῦ ὁρισθέντος Υἱοῦ Θεοῦ ἐν δυνάμει κατὰ
πνεῦμα ἁγιωσύνης ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν, Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, [5] δι' οὗ ἐλάβομεν χάριν καὶ ἀπο-
στολὴν εἰς ὑπακοὴν πίστεως ἐν πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ
τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, [6] ἐν οἷς ἐστε καὶ ὑμεῖς κλητοὶ
Ἰησοῦ Χριστοῦ, [7] πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐν Ῥώμῃ ἀγαπητοῖς
Θεοῦ, κλητοῖς ἁγίοις· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ
Πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

[8] Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ περὶ πάντων ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλε-
ται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. [9] μάρτυς γάρ μού ἐστιν ὁ Θεός,
ᾧ λατρεύω ἐν τῷ πνεύματί μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Υἱοῦ
αὐτοῦ, ὡς ἀδιαλείπτως μνείαν ὑμῶν ποιοῦμαι, [10] πάντοτε

1 1 Ιησου Χριστου *HSV*] ω ThWM : 𝔓[10] B 81. 1838. vg[w] arm.

EPISTULA BEATI PAULI APOSTOLI AD ROMANOS

PROLOGUS

1, 1-7 Epistularis salutatio Paulini Evangelii compendium

[1] PAULUS, servus Iesu Christi, vocatus apo-
stolus, segregatus in evangelium Dei, [2] quod ante
promiserat per prophetas suos in Scripturis sanctis
[3] de Filio suo, qui factus est ei ex semine David
secundum carnem, [4] qui praedestinatus est Filius
Dei in virtute secundum Spiritum sanctificationis
ex resurrectione mortuorum, Iesu Christi Domini
nostri; [5] per quem accepimus gratiam et aposto-
latum ad oboediendum fidei in omnibus gentibus
pro nomine eius, [6] in quibus estis et vos vocati
Iesu Christi, [7] omnibus qui sunt Romae, dilectis
Dei, vocatis sanctis. Gratia vobis et pax a Deo
Patre nostro et Domino Iesu Christo

1, 8-13 Gratiarum actio, romani itineris desiderium

[8] Primum quidem gratias ago Deo meo per
Iesum Christum pro omnibus vobis, quia fides
vestra annuntiatur in universo mundo. [9] Testis
enim mihi est Deus, cui servio in spiritu meo
in evangelio Filii eius, quod sine intermissione
memoriam vestri facio [10] semper in orationibus

A 19,21, 23,11; 28,14.16; 2 T 1,17 | 1 G 1,15, A 13,2 | 2 Tt 1,2; R 16,26 | 3 R 9,5; 2 Sm 7,12; Mt 1,1, J 1,14 | 4 Ps 109,1 | 5 A 9,15; 26,16ss; R 11,13; 15,15s; 16,26 | 7 A 28,15; Nu 6,25s | 8 R 16,19 | 10 A 18,21; 19,21; R 15,23.32

ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου δεόμενος εἴ πως ἤδη ποτὲ εὐοδω-
θήσομαι ἐν τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς.
11 ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τι μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν
πνευματικὸν εἰς τὸ στηριχθῆναι ὑμᾶς, 12 τοῦτο δέ ἐστιν
συμπαρακληθῆναι ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως
ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ. 13 οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί,
ὅτι πολλάκις προεθέμην ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἐκωλύθην
ἄχρι τοῦ δεῦρο, ἵνα τινὰ καρπὸν σχῶ καὶ ἐν ὑμῖν καθὼς
καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν. 14 Ἕλλησίν τε καὶ Βαρβά-
ροις, σοφοῖς τε καὶ ἀνοήτοις ὀφειλέτης εἰμί· 15 οὕτως
τὸ κατ' ἐμὲ πρόθυμον καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν Ῥώμῃ εὐαγγε-
λίσασθαι. 16 οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον· δύνα-
μις γὰρ Θεοῦ ἐστιν εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι,
Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἕλληνι. 17 δικαιοσύνη γὰρ Θεοῦ
ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται ἐκ πίστεως εἰς πίστιν, καθὼς
γέγραπται· Ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται.

18 Ἀποκαλύπτεται γὰρ ὀργὴ Θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ ἐπὶ
πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν
ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων, 19 διότι τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ φα-

16 πρωτον] om [H] : B. G. Mrc.

meis, obsecrans, si quomodo tandem aliquando
prosperum iter habeam in voluntate Dei veniendi
ad vos. 11 Desidero enim videre vos, ut aliquid
impertiar vobis gratiae spiritualis ad confirmandos
vos, id est, 12 simul consolari in vobis, per eam,
quae invicem est, fidem vestram atque meam.
13 Nolo autem vos ignorare, fratres, quia saepe
proposui venire ad vos (et prohibitus sum usque
adhuc), ut aliquem fructum habeam et in vobis,
sicut et in ceteris gentibus.

1 14-17 **Epistulae argumentum**

14 Graecis ac barbaris, sapientibus et insipienti-
bus debitor sum; 15 ita, quod in me, promptum est
et vobis, qui Romae estis, evangelizare.
16 Non enim erubesco evangelium; virtus enim
Dei est in salutem omni credenti, Iudaeo primum
et Graeco. 17 Iustitia enim Dei in eo revelatur ex
fide in fidem, sicut scriptum est: *Iustus autem ex
fide vivit.*

PARS PRIMA: DOGMATICA

SECTIO I: IUSTITIA PER FIDEM

I. GENTILES IUSTITIA ORBATI

1, 18 **Propositio**

18 Revelatur enim ira Dei de caelo super omnem
impietatem et iniustitiam hominum eorum, qui
veritatem Dei in iniustitia detinent.

13 R 15,22
16 1 C 1,18.24; A 13,46; Mc 8,38; R 2,9s; 2 T 1,8
17 G 3,11; Hb 2,4; Hb 10,38; Ph 3,9
18 J 3,18ss; 2 Th 2,12; C 3,5s

νερόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς· ὁ Θεὸς γὰρ αὐτοῖς ἐφανέρωσεν.
20 τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποι-
ήμασιν νοούμενα καθορᾶται, ἥ τε ἀίδιος αὐτοῦ δύναμις
καὶ θειότης, εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους, 21 διότι
γνόντες τὸν Θεὸν οὐχ ὡς Θεὸν ἐδόξασαν ἢ ηὐχαρίστη-
σαν, ἀλλὰ ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ
ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία. 22 φάσκοντες εἶναι
σοφοὶ ἐμωράνθησαν, 23 καὶ ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρ-
του Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου καὶ
πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἑρπετῶν. 24 Διὸ παρέ-
δωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν
αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα αὐτῶν
ἐν αὐτοῖς, 25 οἵτινες μετήλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ
ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει
παρὰ τὸν Κτίσαντα, ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας·
ἀμήν. 26 Διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς πάθη
ἀτιμίας· αἵ τε γὰρ θήλειαι αὐτῶν μετήλλαξαν τὴν φυ-
σικὴν χρῆσιν εἰς τὴν παρὰ φύσιν, 27 ὁμοίως τε καὶ οἱ
ἄρσενες ἀφέντες τὴν φυσικὴν χρῆσιν τῆς θηλείας ἐξ-
εκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρσενες ἐν

---

27 τε] δε W : AΡΨ 33s 1739s. D°G 181. 623. 920 547 ∫1319 255 330 642 218. 2298 1872s. 1611s. plur it vg syʰ.; om : plur

1, 19-20 Veritas cognita

19 Quia quod notum est Dei, manifestum est in
illis: Deus enim illis manifestavit. 20 Invisibilia
enim ipsius a creatura mundi per ea quae facta
sunt intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque
eius virtus et divinitas; ita ut sint inexcusabiles.

1, 21-23 Veritas impietate oppressa

21 Quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum
glorificaverunt aut gratias egerunt; sed evanuerunt
in cogitationibus suis, et obscuratum est insipiens
cor eorum. 22 Dicentes enim se esse sapientes stulti
facti sunt; 23 et mutaverunt gloriam incorrupti-
bilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis
hominis et volucrum et quadrupedum et serpen-
tium.

1, 24-32 Lex talionis: impietas flagitiis punita

24 Propter quod tradidit illos Deus in desideria
cordis eorum in immunditiam, ut contumeliis affi-
ciant corpora sua in semetipsis; 25 qui commuta-
verunt veritatem Dei in mendacium, et coluerunt
et servierunt creaturae potius quam Creatori, qui
est benedictus in saecula. Amen.
26 Propterea tradidit illos Deus in passiones igno-
miniae. Nam feminae eorum immutaverunt na-
turalem usum in eum usum, qui est contra na-
turam. 27 Similiter autem et masculi, relicto na-
turali usu feminae, exarserunt in desideriis suis
in invicem, masculi in masculos turpitudinem

19-32 Sap 13,1-15,19 | 19 A 14,17; 17,24-28 | 20 Ps 18,2; Job 12,7ss; Is 40,26; Hb 11,3 | 23 Ps 105,20; Dt 4.15-19; A 17, 29 | 24 A 14,16 | 27 Lv 18,22; 20,13

ἄρσεσιν τὴν ἀσχημοσύνην κατεργαζόμενοι καὶ τὴν ἀντι-
μισθίαν ἣν ἔδει τῆς πλάνης αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς ἀπολαμ-
βάνοντες. 28 Καὶ καθὼς οὐκ ἐδοκίμασαν τὸν Θεὸν ἔχειν
ἐν ἐπιγνώσει, παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς ἀδόκιμον
νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα, 29 πεπληρωμένους πάσῃ
ἀδικίᾳ πονηρίᾳ πλεονεξίᾳ κακίᾳ, μεστοὺς φθόνου φόνου
ἔριδος δόλου κακοηθείας, ψιθυριστάς, 30 καταλάλους,
θεοστυγεῖς, ὑβριστάς, ὑπερηφάνους, ἀλαζόνας, ἐφευρε-
τὰς κακῶν, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, 31 ἀσυνέτους, ἀσυνθέτους,
ἀστόργους, ἀνελεήμονας· 32 οἵτινες τὸ δικαίωμα τοῦ
Θεοῦ ἐπιγνόντες, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες ἄξιοι
θανάτου εἰσίν, οὐ μόνον αὐτὰ ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ συνευ-
δοκοῦσιν τοῖς πράσσουσιν.

2 1 Διὸ ἀναπολόγητος εἶ, ὦ ἄνθρωπε πᾶς ὁ κρίνων·
ἐν ᾧ γὰρ κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις· τὰ
γὰρ αὐτὰ πράσσεις ὁ κρίνων. 2 οἴδαμεν γὰρ ὅτι τὸ κρίμα
τοῦ Θεοῦ ἐστιν κατὰ ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσ-
σοντας. 3 λογίζῃ δὲ τοῦτο, ὦ ἄνθρωπε ὁ κρίνων τοὺς τὰ
τοιαῦτα πράσσοντας καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ τὸ
κρίμα τοῦ Θεοῦ; 4 ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος
αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς,
ἀγνοῶν ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ Θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει;
5 κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν

27 εαυτοις] αὑτοις H : B. K. | 29 πονηριᾳ πλεονεξιᾳ κακιᾳ *H* WSVM : B 1739s. 1898. 1611. K.] πον. κακ. πλε. Th² : SA. 917. 38. sy^p.; κακ. πον. πλε. h¹ : C 33 81 1852. 489. 642.; rel var | 32 επιγνοντες] επιγινωσκοντες h : B 81 1852. 436. | 2 2 γαρ Th : SC 33 1852 bo. 1898. 436 1837 *f* 1319 69. 635. *d* vg sy^h arm.] δε *H* WSVM : rel

operantes, et mercedem, quam oportuit, erroris
sui in semetipsis recipientes. 28 Et sicut non pro-
baverunt Deum habere in notitia, tradidit illos
Deus in reprobum sensum, ut faciant ea, quae
non conveniunt; 29 repletos omni iniquitate, mali-
tia, fornicatione, avaritia, nequitia; plenos invidia,
homicidio, contentione, dolo, malignitate; susur-
rones, 30 detractores, Deo odibiles, contumeliosos,
superbos, elatos, inventores malorum, parentibus
non oboedientes; 31 insipientes, incompositos, sine
affectione, absque foedere, sine misericordia; 32 qui
cum iustitiam Dei cognovissent, non intellexerunt
quoniam qui talia agunt, digni sunt morte; et non
solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt
facientibus.

2. Iudaei quoque iustitia destituti

2, 1-11 **Iudaeus, non secus ac gentilis, ex operibus iudicatur**

1 Propter quod inexcusabilis es, o homo omnis,
qui iudicas. In quo enim iudicas alterum, teipsum
condemnas; eadem enim agis quae iudicas. 2 Sci-
mus enim quoniam iudicium Dei est secundum
veritatem in eos, qui talia agunt. 3 Existimas
autem hoc, o homo, qui iudicas eos, qui talia
agunt, et facis ea, quia tu effugies iudicium Dei?
4 An divitias bonitatis eius et patientiae et longa-
nimitatis contemnis? ignoras quoniam benignitas
Dei ad paenitentiam te adducit? 5 Secundum
autem duritiam tuam et impaenitens cor thesauri-

28-32 R 13,13; 1 C 6,9; G 5,19ss; 1 P 4,3; Ap 21,8 | 28 E 4,18 | 32 R 6,21 | 1 Mt 7,2; J 8,7 | 4 2 P 3,9.15 | 5 Pr 24,12

θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύ-
ψεως δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ, [6]ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ
κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. [7]τοῖς μὲν καθ' ὑπομονὴν ἔργου
ἀγαθοῦ δόξαν καὶ τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν ζητοῦσιν ζωὴν
αἰώνιον· [8]τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας καὶ ἀπειθοῦσι τῇ ἀληθείᾳ
πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ, ὀργὴ καὶ θυμός. [9]θλῖψις καὶ
στενοχωρία ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζο-
μένου τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε πρῶτον καὶ Ἕλληνος·
[10]δόξα δὲ καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ
ἀγαθόν, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἕλληνι. [11]οὐ γάρ ἐστιν
προσωποληψία παρὰ τῷ Θεῷ. [12]Ὅσοι γὰρ ἀνόμως
ἥμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται· καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ
ἥμαρτον, διὰ νόμου κριθήσονται· [13]οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ
νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ Θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ νόμου δι-
καιωθήσονται. [14]ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα
φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιῶσιν, οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες
ἑαυτοῖς εἰσιν νόμος· [15]οἵτινες ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον
τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυ-
ρούσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως καὶ μεταξὺ ἀλλήλων τῶν
λογισμῶν κατηγορούντων ἢ καὶ ἀπολογουμένων, [16]ἐν
ἡμέρᾳ ὅτε κρινεῖ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων κατὰ
τὸ εὐαγγέλιόν μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. [17]Εἰ δὲ σὺ Ἰου-

5 αποκαλυψεως THWsVM : BS*A 81 bo. D*G. 919 255. 323. 876 1610. lat sy[p] arm Ir Eus] + και [S] : rel | 8 απειθουσι THW : BS* bo. D*G. it vg sy[p] arm] + μεν SVM : rel | 13 τῳ] om [H]W : B. D*. 489*. | 16 ημερᾳ οτε Th²SVM] ημερᾳ η h¹ : A 1852. 88 915. sy[p].; ῃ ημερᾳ *H*W : B. | Ιησου Χρ.] ∽ *TH*W : BS*. 917.

zas tibi iram in die irae et revelationis iusti iudicii
Dei, [6]qui *reddet unicuique secundum opera eius:*
[7]iis quidem, qui secundum patientiam boni operis
gloriam et honorem et incorruptionem quaerunt,
vitam aeternam; [8]iis autem, qui sunt ex conten-
tione et qui non acquiescunt veritati, credunt
autem iniquitati, ira et indignatio. [9]Tribulatio et
angustia in omnem animam hominis operantis
malum, Iudaei primum et Graeci; [10]gloria autem
et honor et pax omni operanti bonum, Iudaeo
primum et Graeco. [11]Non enim est acceptio per-
sonarum apud Deum.

2, 12-16 **Gentiles legem habent, per quam iudicabuntur**

[12]Quicumque enim sine lege peccaverunt, sine
lege peribunt; et quicumque in lege peccaverunt,
per legem iudicabuntur. [13]Non enim auditores legis
iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustifica-
buntur. [14]Cum enim gentes, quae legem non ha-
bent, naturaliter ea, quae legis sunt, faciunt, eius-
modi legem non habentes ipsi sibi sunt lex; [15]qui
ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis,
testimonium reddente illis conscientia ipsorum, et
inter se invicem cogitationibus accusantibus aut
etiam defendentibus, [16]in die, cum iudicabit Deus
occulta hominum, secundum evangelium meum
per Iesum Christum.

6 Ps 61,13; Sir 16,15; Mt 16,27; 2 C 5,10
8 2 Th 1,8
9 R 1,16; 3,9
11 sap 6,8; Sir 35,15; A 10,34; 1 P 1,17
13 Mt 7,21; 1 J 3,7; Ja 1,22
14 A 10,35
16 2 T 2,8

δαῖος ἐπονομάζῃ καὶ ἐπαναπαύῃ νόμῳ καὶ καυχᾶσαι ἐν
Θεῷ [18] καὶ γινώσκεις τὸ θέλημα καὶ δοκιμάζεις τὰ δια-
φέροντα κατηχούμενος ἐκ τοῦ νόμου, [19] πέποιθάς τε
σεαυτὸν ὁδηγὸν εἶναι τυφλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει, [20] παι-
δευτὴν ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, ἔχοντα τὴν μόρ-
φωσιν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ· [21] ὁ
οὖν διδάσκων ἕτερον σεαυτὸν οὐ διδάσκεις; ὁ κηρύσσων
μὴ κλέπτειν κλέπτεις; [22] ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν μοι-
χεύεις; ὁ βδελυσσόμενος τὰ εἴδωλα ἱεροσυλεῖς; [23] ὃς ἐν
νόμῳ καυχᾶσαι, διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν Θεὸν
ἀτιμάζεις. [24] τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ Θεοῦ δι' ὑμᾶς βλασφη-
μεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καθὼς γέγραπται. [25] περιτομὴ
μὲν γὰρ ὠφελεῖ ἐὰν νόμον πράσσῃς· ἐὰν δὲ παραβάτης
νόμου ᾖς, ἡ περιτομή σου ἀκροβυστία γέγονεν. [26] ἐὰν
οὖν ἡ ἀκροβυστία τὰ δικαιώματα τοῦ νόμου φυλάσσῃ,
οὐχ ἡ ἀκροβυστία αὐτοῦ εἰς περιτομὴν λογισθήσεται;
[27] καὶ κρινεῖ ἡ ἐκ φύσεως ἀκροβυστία τὸν νόμον τελοῦσα
σὲ τὸν διὰ γράμματος καὶ περιτομῆς παραβάτην νόμου.
[28] οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ Ἰουδαῖός ἐστιν, οὐδὲ ἡ ἐν τῷ
φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομή· [29] ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ
Ἰουδαῖος, καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν πνεύματι οὐ γράμ-
ματι, οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ.

---

26 ουχι S] ουχ THWVM ; BS 1852.

2, 17-24 Maior iudaeorum culpa, legem violantium

[17] Si autem tu Iudaeus cognominaris, et re-
quiescis in lege, et gloriaris in Deo, [18] et nosti
voluntatem eius, et probas utiliora instructus per
legem, [19] confidis teipsum esse ducem caecorum,
lumen eorum, qui in tenebris sunt, [20] eruditorem
insipientium, magistrum infantium habentem for-
mam scientiae et veritatis in lege: [21] qui ergo
alium doces, teipsum non doces; qui praedicas non
furandum, furaris; [22] qui dicis non moechandum,
moecharis; qui abominaris idola, sacrilegium facis;
[23] qui in lege gloriaris, per praevaricationem legis
Deum inhonoras. [24] *Nomen* enim *Dei per vos blas-
phematur inter gentes*, sicut scriptum est.

2, 25-29 Vera cordis circumcisio

[25] Circumcisio quidem prodest, si legem observes,
si autem praevaricator legis sis, circumcisio tua
praeputium facta est. [26] Si igitur praeputium iusti-
tias legis custodiat, nonne praeputium illius in
circumcisionem reputabitur? [27] et iudicabit id
quod ex natura est praeputium, legem consum-
mans, te, qui per litteram et circumcisionem prae-
varicator legis es? [28] Non enim qui in manifesto,
Iudaeus est; neque quae in manifesto, in carne, est
circumcisio; [29] sed qui in abscondito, Iudaeus est;
et circumcisio cordis, in spiritu non littera; cuius
laus non ex hominibus, sed ex Deo est.

---

17 Ja 2,19
20 2 T 3,5
24 Is 52,5; Ez 36,20
25 Jr 4,4; 9,24s
26 G 5,6
29 Dt 30,6

3 1 Τί οὖν τὸ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου, ἢ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς
περιτομῆς; 2 πολὺ κατὰ πάντα τρόπον. πρῶτον μὲν ὅτι
ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. 3 τί γάρ, εἰ ἠπίστησάν
τινες; μὴ ἡ ἀπιστία αὐτῶν τὴν πίστιν τοῦ Θεοῦ καταρ-
γήσει; 4 μὴ γένοιτο· γινέσθω δὲ ὁ Θεὸς ἀληθής, πᾶς δὲ
ἄνθρωπος ψεύστης, καθὼς γέγραπται

Ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου
καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε.

5 εἰ δὲ ἡ ἀδικία ἡμῶν Θεοῦ δικαιοσύνην συνίστησιν, τί
ἐροῦμεν; μὴ ἄδικος ὁ Θεὸς ὁ ἐπιφέρων τὴν ὀργήν; κατὰ
ἄνθρωπον λέγω. 6 μὴ γένοιτο· ἐπεὶ πῶς κρινεῖ ὁ Θεὸς
τὸν κόσμον; 7 εἰ γὰρ ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ἐμῷ
ψεύσματι ἐπερίσσευσεν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, τί ἔτι κἀγὼ
ὡς ἁμαρτωλὸς κρίνομαι; 8 καὶ μὴ καθὼς βλασφημούμεθα
καὶ καθώς φασίν τινες ἡμᾶς λέγειν ὅτι Ποιήσωμεν τὰ
κακὰ ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθά; ὧν τὸ κρίμα ἔνδικόν ἐστιν.
9 Τί οὖν; προεχόμεθα; οὐ πάντως· προῃτιασάμεθα γὰρ
Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας πάντας ὑφ' ἁμαρτίαν εἶναι,
10 καθὼς γέγραπται ὅτι

Οὐκ ἔστιν δίκαιος οὐδὲ εἷς,
11 οὐκ ἔστιν ὁ συνιῶν, οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν τὸν Θεόν·
12 πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρεώθησαν·

---

3 2 μεν W : BΨ 81 bo. D*G 915. 1827 467. 1845 436 *f*1319. 1831. it vg sy[p] arm. Or Chr Ambst.] +γαρ T[H]S[V]M : rel | 4 καθως] καθαπερ THW : BSΨ. | νικησης] *νικησεις TH | 7 γαρ] δε T*H*M : SA 81 1852 bo. 623s *f*1319 642s 429. | 8 και[2]] om [H] : B. K. pc | 11 ο[1]] *om *H* : BA 81. G. 467. 429. | ο[2]] *om *H* : B. G. | εκζητων] ζητων 𝔥 : B. | 12 ηχρεωθησαν] ηχρειωθησαν SV

3, 1-8 Israhelis privilegia et praevaricationes

1 Quid ergo amplius Iudaeo est? aut quae uti-
litas circumcisionis? 2 Multum per omnem modum.
Primum quidem quia credita sunt illis eloquia
Dei. 3 Quid enim, si quidam illorum non credide-
runt? numquid incredulitas illorum fidem Dei
evacuabit? 4 Absit. Est autem Deus verax, *omnis*
autem *homo mendax*, sicut scriptum est:

Ut iustificeris in sermonibus tuis,
et vincas cum iudicaris.

5 Si autem iniquitas nostra iustitiam Dei com-
mendat, quid dicemus? Numquid iniquus est
Deus, qui infert iram? secundum hominem dico.
6 Absit; alioquin quomodo iudicabit Deus hunc
mundum? 7 Si enim veritas Dei in meo mendacio
abundavit in gloriam ipsius, quid adhuc et ego
tamquam peccator iudicor? 8 et non, sicut blasphe-
mamur, et sicut aiunt quidam nos dicere, faciamus
mala ut veniant bona? quorum damnatio iusta est.

3, 9-20 Omnes, et iudaei et gentiles, rei coram Deo

9 Quid ergo? praecellimus eos? Nequaquam.
Causati enim sumus Iudaeos et Graecos omnes sub
peccato esse, 10 sicut scriptum est: quia

Non est iustus quisquam,
11 *non est intellegens, non est requirens Deum.*
12 *Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt.*

3,2 R 9,4; Dt 4,8; 1 P 4,11
3 2 T 2,13
4 Ps 115,11; 50,6
10ss Ps 13,2s

οὐκ ἔστιν ὁ ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός.
13 τάφος ἀνεῳγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν,
ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολιοῦσαν,
ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν·
14 ὧν τὸ στόμα ἀρᾶς καὶ πικρίας γέμει·
15 ὀξεῖς οἱ πόδες αὐτῶν ἐκχέαι αἷμα,
16 σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν,
17 καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν.
18 οὐκ ἔστιν φόβος Θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

19 Οἴδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει τοῖς ἐν τῷ νόμῳ
λαλεῖ, ἵνα πᾶν στόμα φραγῇ καὶ ὑπόδικος γένηται πᾶς ὁ
κόσμος τῷ Θεῷ· 20 διότι ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσε-
ται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ· διὰ γὰρ νόμου ἐπίγνωσις
ἁμαρτίας.

21 Νυνὶ δὲ χωρὶς νόμου δικαιοσύνη Θεοῦ πεφανέρωται,
μαρτυρουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, 22 δι-
καιοσύνη δὲ Θεοῦ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς πάν-
τας καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς πιστεύοντας· οὐ γάρ ἐστιν
διαστολή· 23 πάντες γὰρ ἥμαρτον καὶ ὑστεροῦνται τῆς
δόξης τοῦ Θεοῦ, 24 δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι
διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ 25 ὃν
προέθετο ὁ Θεὸς ἱλαστήριον διὰ τῆς πίστεως ἐν τῷ
αὐτοῦ αἵματι, εἰς ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ διὰ
τὴν πάρεσιν τῶν προγεγονότων ἁμαρτημάτων 26 ἐν τῇ
ἀνοχῇ τοῦ Θεοῦ, πρὸς τὴν ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης

---

12 ο ThWM : S 81 326. D. 1837.] *om HSV : rel | ουκ εστιν²] om hW[M] : B 1739s. syᵖ. | 14 στομα] * + αυτων hW : B 33. Cypr. | 22 Ιησου] om [H]W : B. | και επι παντας W[S]V] om THsM : p⁴⁰ BS*ACPΨ 104 81 1739 1852 6 bo., 1898 88 915 5. 919 436 263: vgʷ arm. | 25 της¹] om : THM SC*Ψ 104 1739s 1852. D*FG 88 915. 623ss 467 547 436 f1319. 2298. 1611s.

non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.
Sepulcrum patens est guttur eorum,
linguis suis dolose agebant
venenum aspidum sub labiis eorum,
14 *quorum os maledictione et amaritudine plenum est,*
15 *veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem.*
16 *Contritio et infelicitas in viis eorum,*
17 *et viam pacis non cognoverunt*
18 *Non est timor Dei ante oculos eorum*

19 Scimus autem quoniam quaecumque lex lo-
quitur, iis qui in lege sunt loquitur; ut omne os
obstruatur, et subditus fiat omnis mundus Deo;
20 quia ex operibus legis non iustificabitur omnis
caro coram illo. Per legem enim cognitio peccati.

3 Iustitia Dei per fidem assequenda

3, 21-26 Iustitia fidei per redemptionem in Christo Iesu

21 Nunc autem sine lege iustitia Dei manifestata
est, testificata a lege et prophetis; 22 iustitia autem
Dei per fidem Iesu Christi in omnes et super omnes
qui credunt in eum; non enim est distinctio;
23 omnes enim peccaverunt et egent gloria Dei,
24 iustificati gratis per gratiam ipsius, per redem-
ptionem quae est in Christo Iesu, 25 quem propo-
suit Deus propitiationem per fidem in sanguine
ipsius, ad ostensionem iustitiae suae propter re-
missionem praecedentium delictorum 26 in susten-
tatione Dei, ad ostensionem iustitiae eius in

---

13 Ps 5,11; 139,4 | 14 Ps 9,7 | 15 Is 59,7s; Pr 1,16 | 18 Ps 35,2 | 19 G 3,22 | 20 R 7,7; G 2,16; Ps 142,2 | 21 A 10,43 | 24 2 C 5,19; E 2,8; Tt 3,7 | 25 Lv 16,12; E 1,7; 1 J 2,2

αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν δίκαιον καὶ
δικαιοῦντα τὸν ἐκ πίστεως Ἰησοῦ. 27 Ποῦ οὖν ἡ καύχη-
σις; ἐξεκλείσθη. διὰ ποίου νόμου; τῶν ἔργων; οὐχί,
ἀλλὰ διὰ νόμου πίστεως. 28 λογιζόμεθα γὰρ δικαιοῦσθαι
πίστει ἄνθρωπον χωρὶς ἔργων νόμου. 29 ἢ Ἰουδαίων ὁ
Θεὸς μόνον; οὐχὶ καὶ ἐθνῶν; ναὶ καὶ ἐθνῶν, 30 εἴπερ εἷς
ὁ Θεὸς ὃς δικαιώσει περιτομὴν ἐκ πίστεως καὶ ἀκροβυ-
στίαν διὰ τῆς πίστεως. 31 νόμον οὖν καταργοῦμεν διὰ
τῆς πίστεως; μὴ γένοιτο, ἀλλὰ νόμον ἱστάνομεν.

4 1 Τί οὖν ἐροῦμεν εὑρηκέναι Ἀβραὰμ τὸν προπάτορα
ἡμῶν κατὰ σάρκα; 2 εἰ γὰρ Ἀβραὰμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη,
ἔχει καύχημα ἀλλ' οὐ πρὸς Θεόν. 3 τί γὰρ ἡ γραφὴ
λέγει; Ἐπίστευσεν δὲ Ἀβραὰμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη
αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. 4 τῷ δὲ ἐργαζομένῳ ὁ μισθὸς οὐ
λογίζεται κατὰ χάριν ἀλλὰ κατὰ ὀφείλημα· 5 τῷ δὲ μὴ
ἐργαζομένῳ, πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιοῦντα τὸν ἀσεβῆ,
λογίζεται ἡ πίστις αὐτοῦ εἰς δικαιοσύνην, 6 καθάπερ
καὶ Δαυὶδ λέγει τὸν μακαρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου ᾧ ὁ Θεὸς
λογίζεται δικαιοσύνην χωρὶς ἔργων

---

28 γαρ T*H*VM : SAΨ 326 81 1739 1852 bo. D*FG. 623 s. 547 436 s 1319 ss. 242. 2298 323. 203. lat arm. Ωp.] ουν hWS : rel | 29 μονον] μονων h : B. 1873 2143. 920 337 218 38. 206. 2. 323 ss. 257 s. | 30 ειπερ THSVM : BS*AC 104 81 1739 1852. D^{c}. 623 s. 489. 436 s 1319 ss.] επειπερ W ; rel | 4 1 ευρηκεναι] om *H*[M] : B 1739 s.

hoc tempore; ut sit ipse iustus et iustificans eum
qui est ex fide Iesu Christi.

3, 27-31 Lex factorum per legem fidei exclusa

27 Ubi est ergo gloriatio tua? Exclusa est. Per
quam legem? Factorum? 28 Non, sed per legem fidei
Arbitramur enim iustificari hominem per fidem
sine operibus legis. 29 An Iudaeorum Deus tantum?
nonne et gentium? immo et gentium; 30 quoniam
quidem unus est Deus, qui iustificat circumcisio-
nem ex fide et praeputium per fidem. 31 Legem
ergo destruimus per fidem? Absit, sed legem sta-
tuimus.

4 IUSTITIA DEI LEGIS TESTIMONIO COMMENDATA

4, 1-8 Abraham per fidem iustificatus

1 Quid ergo dicemus invenisse Abraham patrem
nostrum secundum carnem? 2 Si enim Abraham
ex operibus iustificatus est, habet gloriam, sed
non apud Deum. 3 Quid enim dicit Scriptura?
*Credidit Abraham Deo, et reputatum est illi ad
iustitiam.* 4 Ei autem qui operatur, merces non
imputatur secundum gratiam, sed secundum de-
bitum; 5 ei vero qui non operatur, credenti autem
in eum qui iustificat impium, reputatur fides eius
ad iustitiam secundum propositum gratiae Dei;
6 sicut et David dicit beatitudinem hominis, cui
Deus accepto fert iustitiam sine operibus:

---

28 G 2,16
30 R 4,11s
31 R 3,21; Mt 5,17
2 R 3,27; E 2,9
3 Gn 15,6; G 3,6; Ja 2,23
4 R 11,6; Ap 22,12
5 G ?,16

7 Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι
καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι·
8 μακάριος ἀνὴρ οὗ οὐ μὴ λογίσηται Κύριος ἁμαρτίαν.
9 ὁ μακαρισμὸς οὖν οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομὴν ἢ καὶ ἐπὶ
τὴν ἀκροβυστίαν; λέγομεν γάρ· Ἐλογίσθη τῷ Ἀβραὰμ ἡ
πίστις εἰς δικαιοσύνην. 10 πῶς οὖν ἐλογίσθη; ἐν περιτο-
μῇ ὄντι ἢ ἐν ἀκροβυστίᾳ; οὐκ ἐν περιτομῇ ἀλλ' ἐν ἀκρο-
βυστίᾳ· 11 καὶ σημεῖον ἔλαβεν περιτομῆς σφραγῖδα τῆς
δικαιοσύνης τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ, εἰς τὸ
εἶναι αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν πιστευόντων δι' ἀκρο-
βυστίας, εἰς τὸ λογισθῆναι καὶ αὐτοῖς τὴν δικαιοσύνην,
12 καὶ πατέρα περιτομῆς τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον
ἀλλὰ καὶ τοῖς στοιχοῦσιν τοῖς ἴχνεσιν τῆς ἐν ἀκροβυστίᾳ
πίστεως τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ. 13 Οὐ γὰρ διὰ νόμου
ἡ ἐπαγγελία τῷ Ἀβραὰμ ἢ τῷ σπέρματι αὐτοῦ, τὸ κλη-
ρονόμον αὐτὸν εἶναι κόσμου, ἀλλὰ διὰ δικαιοσύνης πί-
στεως. 14 εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου κληρονόμοι, κεκένωται ἡ
πίστις καὶ κατήργηται ἡ ἐπαγγελία· 15 ὁ γὰρ νόμος ὀργὴν
κατεργάζεται· οὗ γὰρ οὐκ ἔστιν νόμος, οὐδὲ παράβασις.
16 Διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως, ἵνα κατὰ χάριν, εἰς τὸ εἶναι
βεβαίαν τὴν ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ σπέρματι, οὐ τῷ ἐκ
τοῦ νόμου μόνον ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πίστεως Ἀβραάμ, (ὅς
ἐστιν πατὴρ πάντων ἡμῶν, 17 καθὼς γέγραπται ὅτι Πατέ-
ρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε,) κατέναντι οὗ ἐπίστευσεν

---

8 οὗ THM : BS 1739. D°G.] ᾧ hWSV : rel | 9 γαρ THW : BS 1729. D°. 1827.] + οτι SVM : rel | 11 περιτομης] περιτομην b : AC* 1739s 1852. sy. Or Chr. | και² [S]V[M]] om THWs : BS*AΨ 1739 81 bo. 623 1827. 330 38 218. 206. 823. 913 506s. | την] om T[H] : SC°. D°. 256 436s 330 642. arm. | 15 γαρ² S] δε THWsVM : BS°AC 104 81 1852 bo. 1827 467. syhm arm. Ωρ Amb.

7 *Beati, quorum remissae sunt iniquitates,*
et quorum tecta sunt peccata.
8 *Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum.*

4, 9-12 Circumcisio signaculum iustitiae fidei

9 Beatitudo ergo haec in circumcisione tantum
manet, an etiam in praeputio? Dicimus enim quia
Reputata est Abrahae fides ad iustitiam. 10 Quomo-
do ergo reputata est? in circumcisione, an in prae-
putio? Non in circumcisione, sed in praeputio. 11 Et
signum accepit *circumcisionis*, signaculum iustitiae
fidei quae est in *praeputio*, ut sit pater omnium
credentium per praeputium, ut reputetur et illis
ad iustitiam, 12 et sit pater circumcisionis, non iis
tantum qui sunt ex circumcisione, sed et iis qui
sectantur vestigia fidei, quae est in praeputio,
patris nostri Abrahae.

4, 13-22 Promissio, non per legem, sed per fidem firma

13 Non enim per legem promissio Abrahae aut
semini eius, ut heres esset mundi, sed per iustitiam
fidei. 14 Si enim qui ex lege, heredes sunt, exina-
nita est fides, abolita est promissio. 15 Lex enim
iram operatur. Ubi enim non est lex, nec praeva-
ricatio. 16 Ideo ex fide, ut secundum gratiam firma
sit promissio omni semini, non ei qui ex lege est
solum, sed et ei qui ex fide est Abrahae (qui pater
est omnium nostrum, 17 sicut scriptum est: quia
Patrem multarum gentium posui te) ante Deum,

---

7 Ps 31,1s | 8 2 C 5,19 | 9 Gn 15,6 | 11 Gn 17,10s | 13 Gn 18,18; 22,17s; Hb 11,7.12 | 15 R 3,20; 5,13; 7,8.10.13; G 3,19 | 16 G 3,22.29 | 17 Gn 17,5

Θεοῦ τοῦ ζῳοποιοῦντος τοὺς νεκροὺς καὶ καλοῦντος τὰ
μὴ ὄντα ὡς ὄντα· [18] ὃς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι ἐπίστευ-
σεν, εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν πατέρα πολλῶν ἐθνῶν κατὰ
τὸ εἰρημένον Οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου· [19] καὶ μὴ
ἀσθενήσας τῇ πίστει κατενόησεν τὸ ἑαυτοῦ σῶμα ἤδη
νενεκρωμένον, ἑκατονταέτης που ὑπάρχων, καὶ τὴν νέ-
κρωσιν τῆς μήτρας Σάρρας· [20] εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν
τοῦ Θεοῦ οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ, ἀλλὰ ἐνεδυναμώθη τῇ
πίστει, δοὺς δόξαν τῷ Θεῷ [21] καὶ πληροφορηθεὶς ὅτι ὃ
ἐπήγγελται δυνατός ἐστιν καὶ ποιῆσαι. [22] διὸ καὶ ἐλο-
γίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. [23] Οὐκ ἐγράφη δὲ δι' αὐτὸν
μόνον ὅτι ἐλογίσθη αὐτῷ, [24] ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς, οἷς μέλ-
λει λογίζεσθαι, τοῖς πιστεύουσιν ἐπὶ τὸν ἐγείραντα
Ἰησοῦν τὸν Κύριον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν, [25] ὃς παρεδόθη διὰ
τὰ παραπτώματα ἡμῶν καὶ ἠγέρθη διὰ τὴν δικαίωσιν
ἡμῶν.

5 [1] Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως εἰρήνην ἔχωμεν

---

19 ηδη] °om T[H]W : B 1739. FG. 2298. lat sy | 22 και] om [H]W : B bo. D°FG. syᵖ arm. | 5 1 εχωμεν THSVM : B°S°AC 33 1175 81 1739 1852. D 1912 1827s. 436 69 1891 KL plur lat sy arm. Mrc Chr Ambst] εχομεν WN : rel

cui credidit qui vivificat mortuos, et vocat ea
quae non sunt, tamquam ea quae sunt; [18] qui
contra spem in spem credidit, ut fieret pater mul-
tarum gentium secundum quod dictum est ei: *Sic
erit semen tuum;* [19] et non infirmatus est fide nec
consideravit corpus suum emortuum, cum iam
fere centum esset annorum, et emortuam vulvam
Sarrae; [20] in repromissione etiam Dei non haesita-
vit diffidentia, sed confortatus est fide dans glo-
riam Deo, [21] plenissime sciens quia quaecumque
promisit potens est et facere. [22] Ideo et reputatum
est illi ad iustitiam.

4, 23-25 Conclusio: nostra per fidem iustificatio

[23] Non est autem scriptum tantum propter
ipsum, quia *reputatum est illi ad iustitiam,* [24] sed
et propter nos, quibus reputabitur credentibus
in eum qui suscitavit Iesum Christum Dominum
nostrum a mortuis, [25] qui *traditus est propter
delicta* nostra et resurrexit propter iustificationem
nostram.

SECTIO II: CHRISTIANAE IUSTITIAE VITALIS FECUNDITAS

INTRODUCTIO: PAX CUM DEO ET SPES PER FIDEM ET SANGUINEM CHRISTI

5, 1-5 Thesis: spes non confundit

[1] Iustificati ergo ex fide pacem habeamus ad

---

18 Gn 15,5
19 Hb 11,11
21 Gn 18,14
22 R 4,3
24 1 P 1,21
25 Is 53,5.12; 1 C 15,17

πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
2 δι᾿ οὗ καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν τῇ πίστει εἰς τὴν
χάριν ταύτην ἐν ᾗ ἑστήκαμεν, καὶ καυχώμεθα ἐπ᾿ ἐλπίδι
τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. 3 οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα
ἐν ταῖς θλίψεσιν, εἰδότες ὅτι ἡ θλῖψις ὑπομονὴν κατερ-
γάζεται, 4 ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμήν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα· 5 ἡ
δὲ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει, ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐκκέχυ-
ται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ Πνεύματος Ἁγίου τοῦ
δοθέντος ἡμῖν. 6 ἔτι γὰρ Χριστὸς ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν
ἔτι κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν ἀπέθανεν. 7 μόλις γὰρ
ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθανεῖται· ὑπὲρ γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ
τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀποθανεῖν· 8 συνίστησιν δὲ τὴν
ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεὸς ὅτι ἔτι ἁμαρτωλῶν
ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν. 9 πολλῷ οὖν
μᾶλλον δικαιωθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ σωθησόμε-
θα δι᾿ αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀργῆς. 10 εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατ-
ηλλάγημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ,
πολλῷ μᾶλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ
αὐτοῦ· 11 οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι ἐν τῷ Θεῷ
διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι᾿ οὗ νῦν τὴν
καταλλαγὴν ἐλάβομεν.

---

2 τη πιστει] om [H]W : B. DFG. it. | 3 καυχωμεθα] *καυχωμενοι h : BC. 255 1319ss. Tert Ωρ. Ephr. | 6 ετι γαρ] ει γε HW : B bo ; *εις τι γαρ : D^c FG lat. Ir. | ετι² THW[S]V[M] : BSAC 104 81 1852. D*FG. 623. 919 f1319. vg sy^h. Ir Mrc.] om s : rel | 11 Χριστου] om [H]W : B 1739. 1912.

Deum per Dominum nostrum Iesum Christum,
2 per quem et habemus accessum per fidem in
gratiam istam in qua stamus, et gloriamur in spe
gloriae filiorum Dei. 3 Non solum autem, sed et
gloriamur in tribulationibus, scientes quod tribu-
latio patientiam operatur, 4 patientia autem pro-
bationem, probatio vero spem; 5 *spes* autem *non
confundit*.

5, 5-11 Dei caritas pignus nostrae spei

Quia caritas Dei diffusa est in cordibus nostris
per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. 6 Ut
quid enim Christus, cum adhuc infirmi essemus,
secundum tempus pro impiis mortuus est? 7 Vix
enim pro iusto quis moritur; nam pro bono forsi-
tan quis audeat mori; 8 commendat autem carita-
tem suam Deus in nobis, quoniam cum adhuc pec-
catores essemus, secundum tempus Christus pro
nobis mortuus est. 9 Multo igitur magis nunc
iustificati in sanguine ipsius salvi erimus ab ira
per ipsum. 10 Si enim, cum inimici essemus, re-
conciliati sumus Deo per mortem Filii eius, multo
magis reconciliati salvi erimus in vita ipsius.
11 Non solum autem, sed et gloriamur in Deo per
Dominum nostrum Iesum Christum, per quem
nunc reconciliationem accepimus.

5,1 Is 53,5; R 3,24.28; 4,24
2 J 14,6; E 2,18; 3,12
3 Ja 1,2ss; 1 P 1,6s
4 Ja 1,3
5 Ps 21,6; A 2,17; Ph 1,10
8 J 3,16; 1 J 4,10
10 2 C 5,18ss; C 1,20ss

12 Διὰ τοῦτο ὥσπερ δι' ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς
τὸν κόσμον εἰσῆλθεν, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος,
καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν,
ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον· 13 ἄχρι γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν ἐν
κόσμῳ, ἁμαρτία δὲ οὐκ ἐλλογεῖται μὴ ὄντος νόμου· 14 ἀλλὰ
ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωϋσέως καὶ
ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι τῆς παρα-
βάσεως Ἀδάμ, ὅς ἐστιν τύπος τοῦ μέλλοντος. 15 Ἀλλ'
οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα, οὕτως καὶ τὸ χάρισμα· εἰ γὰρ
τῷ τοῦ ἑνὸς παραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῷ
μᾶλλον ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τῇ τοῦ
ἑνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσ-
σευσεν. 16 καὶ οὐχ ὡς δι' ἑνὸς ἁμαρτήσαντος τὸ δώρημα·
τὸ μὲν γὰρ κρίμα ἐξ ἑνὸς εἰς κατάκριμα, τὸ δὲ χάρισμα
ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων εἰς δικαίωμα. 17 εἰ γὰρ τῷ
τοῦ ἑνὸς παραπτώματι ὁ θάνατος ἐβασίλευσεν διὰ τοῦ
ἑνός, πολλῷ μᾶλλον οἱ τὴν περισσείαν τῆς χάριτος καὶ
τῆς δωρεᾶς τῆς δικαιοσύνης λαμβάνοντες ἐν ζωῇ βασι-
λεύσουσιν διὰ τοῦ ἑνὸς Ἰησοῦ Χριστοῦ. 18 Ἄρα οὖν ὡς
δι' ἑνὸς παραπτώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς κατά-
κριμα, οὕτως καὶ δι' ἑνὸς δικαιώματος εἰς πάντας ἀν-
θρώπους εἰς δικαίωσιν ζωῆς· 19 ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς παρ-
ακοῆς τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ

13 ελλογειται] ελλογαται H : S^c(A) | 15 και¹] om [H]W : B bo sy^p. | 17 τῳ του ενος] εν ενος h : 1739; εν ενι W : A. (D)FG. | της δωρεας p⁴⁶...] om [H] : B. Ir Chr Aug. | Ιησου Χριστου] ∽ h : B.

I. Hominis iustitia per communionem cum Christo

5, 12-14 Parallelismus initur Adam inter et Christum

12 Propterea sicut per unum hominem pecca-
tum in hunc mundum intravit, et per peccatum
mors, et ita in omnes homines mors pertransiit,
in quo omnes peccaverunt. 13 Usque ad legem
enim peccatum erat in mundo, peccatum autem
non imputabatur, cum lex non esset; 14 sed regna-
vit mors ab Adam usque ad Moysen etiam in
eos qui non peccaverunt in similitudinem praeva-
ricationis Adae, qui est forma futuri.

5, 15-17 Parallelismus antithesi abrumpitur

15 Sed non sicut delictum, ita et donum; si enim
unius delicto multi mortui sunt, multo magis
gratia Dei et donum in gratia unius hominis Iesu
Christi in plures abundavit. 16 Et non sicut per
unum peccatum, ita et donum; nam iudicium
quidem ex uno in condemnationem, gratia autem
ex multis delictis in iustificationem. 17 Si enim
unius delicto mors regnavit per unum, multo
magis abundantiam gratiae et donationis et iusti-
tiae accipientes in vita regnabunt per unum Iesum
Christum.

5, 18-21 Repetitur parallelismus ac concluditur

18 Igitur sicut per unius delictum in omnes
homines in condemnationem, sic et per unius iusti-
tiam in omnes homines in iustificationem vitae.
19 Sicut enim per inoboedientiam unius hominis
peccatores constituti sunt multi, ita et per

12 Gn 2,17; 3,6; R 5,15ss; 6,23; 1 C 15,21s | 13 R 4,15 | 14 Gn 2,17; Os 6,7; R 3,20; 1 C 15,45.55 | 15 R 5,12.16s | 17 R 5,12; Ap 20,4 | 18 J 12,32; 1 C 15,21s | 19 Is 53,11; Hb 5,8

πολλοί, οὕτως καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἑνὸς δίκαιοι
κατασταθήσονται οἱ πολλοί. 20 νόμος δὲ παρεισῆλθεν
ἵνα πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα· οὗ δὲ ἐπλεόνασεν ἡ
ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις, 21 ἵνα ὥσπερ ἐβα-
σίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ, οὕτως καὶ ἡ χάρις
βασιλεύσῃ διὰ δικαιοσύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον διὰ Ἰησοῦ
Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

6 1 Τί οὖν ἐροῦμεν; ἐπιμένωμεν τῇ ἁμαρτίᾳ, ἵνα ἡ
χάρις πλεονάσῃ; 2 μὴ γένοιτο. οἵτινες ἀπεθάνομεν τῇ
ἁμαρτίᾳ, πῶς ἔτι ζήσομεν ἐν αὐτῇ; 3 ἢ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι
ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐ-
τοῦ ἐβαπτίσθημεν; 4 συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ
βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὥσπερ ἠγέρθη Χριστὸς
ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ Πατρός, οὕτως καὶ ἡμεῖς
ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν. 5 εἰ γὰρ σύμφυτοι
γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ
τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα· 6 τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ
παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ
τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ
ἁμαρτίᾳ· 7 ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρ-
τίας. 8 εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν Χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι
καὶ συζήσομεν αὐτῷ, 9 εἰδότες ὅτι Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ
νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνήσκει, θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυ-
ριεύει. 10 ὃ γὰρ ἀπέθανεν, τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ·

6 2 ζησομεν] ζησωμεν S | 3 Ιησουν] om [HV] : B 104 s. 1827. 255 241.

unius oboeditionem iusti consitituentur multi.
20 Lex autem subintravit ut abundaret delictum;
ubi autem abundavit delictum, superabundavit
gratia; 21 ut sicut regnavit peccatum in mortem,
ita et gratia regnet per iustitiam in vitam aeter-
nam per Iesum Christum Dominum nostrum.

2. Per mortem ad vitam

6, 1-14 Mortui sumus peccato

1 Quid ergo dicemus? permanebimus in peccato
ut gratia abundet? 2 Absit. Qui enim mortui su-
mus peccato, quomodo adhuc vivemus in illo?
3 An ignoratis quia quicumque baptizati sumus
in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus?
4 Consepulti enim sumus cum illo per baptismum
in mortem, ut quomodo Christus surrexit a mortuis
per gloriam Patris, ita et nos in novitate vitae
ambulemus. 5 Si enim complantati facti sumus
similitudini mortis eius, simul et resurrectionis
erimus. 6 Hoc scientes, quia vetus homo noster
simul crucifixus est, ut destruatur corpus pecca-
ti, et ultra non serviamus peccato. 7 Qui enim
mortuus est iustificatus est a peccato. 8 Si autem
mortui sumus cum Christo, credimus quia simul
etiam vivemus cum Christo, 9 scientes quod Chri-
stus resurgens ex mortuis iam non moritur, mors
illi ultra non dominabitur. 10 Quod enim mortuus
est, peccato mortuus est semel; quod autem

20 R 4,15; 6,1; 7,8 | 21 R 5,12; 6,23 | 6,1 R 3,5-8; 6,15 | 2 R 7,4ss; C 3,3; 1 P 2,24 | 3 G 3,27; 2 T 2,12 | 4 R 7,6; 2 C 5,17; G 6,15; E 4,23s; C 2,12 | 5 Ph 3,10s | 6 G 5,24; E 4,22; C 3,9 | 7 1 P 4,1.4 | 8 2 T 2,11 | 9 Ap 1,18 | 10 G 2,19; Hb 9,26ss

ὃ δὲ ζῇ, ζῇ τῷ Θεῷ. 11 οὕτως καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε ἑαυ-
τοὺς εἶναι νεκροὺς μὲν τῇ ἁμαρτίᾳ ζῶντας δὲ τῷ Θεῷ
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. 12 Μὴ οὖν βασιλευέτω ἡ ἁμαρτία ἐν
τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι εἰς τὸ ὑπακούειν ταῖς ἐπιθυμίαις
αὐτοῦ, 13 μηδὲ παριστάνετε τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα ἀδικίας
τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλὰ παραστήσατε ἑαυτοὺς τῷ Θεῷ ὡσεὶ ἐκ
νεκρῶν ζῶντας καὶ τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα δικαιοσύνης τῷ
Θεῷ, 14 ἁμαρτία γὰρ ὑμῶν οὐ κυριεύσει· οὐ γάρ ἐστε
ὑπὸ νόμον ἀλλὰ ὑπὸ χάριν. 15 Τί οὖν; ἁμαρτήσωμεν, ὅτι
οὐκ ἐσμὲν ὑπὸ νόμον ἀλλὰ ὑπὸ χάριν; μὴ γένοιτο. 16 οὐκ
οἴδατε ὅτι ᾧ παριστάνετε ἑαυτοὺς δούλους εἰς ὑπακοήν,
δοῦλοί ἐστε ᾧ ὑπακούετε, ἤτοι ἁμαρτίας εἰς θάνατον ἢ
ὑπακοῆς εἰς δικαιοσύνην; 17 χάρις δὲ τῷ Θεῷ ὅτι ἦτε
δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας, ὑπηκούσατε δὲ ἐκ καρδίας εἰς ὃν
παρεδόθητε τύπον διδαχῆς, 18 ἐλευθερωθέντες δὲ ἀπὸ
τῆς ἁμαρτίας ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ. 19 ἀνθρώπινον
λέγω διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς ὑμῶν. ὥσπερ γὰρ
παρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ τῇ
ἀνομίᾳ εἰς τὴν ἀνομίαν, οὕτως νῦν παραστήσατε τὰ μέλη
ὑμῶν δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν. 20 ὅτε γὰρ δοῦ-
λοι ἦτε τῆς ἁμαρτίας, ἐλεύθεροι ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ.
21 τίνα οὖν καρπὸν εἴχετε τότε; ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνε-
σθε· τὸ γὰρ τέλος ἐκείνων θάνατος. 22 νυνὶ δὲ ἐλευθε-

---

11 Ιησου THWM : p[46] BA 1852. DFG. it vg[w] sy[h].] + τῳ κυριῳ ημων S[V] : rel | 19 εις την ανομιαν] om [H] : B. 1912. sy[p]. | 21 το] + μεν W : BS[c] 33. D[*]FG 1898. 1838. 296. 1611 s. sy[h].

vivit, vivit Deo. 11 Ita et vos existimate, vos mor-
tuos quidem esse peccato, viventes autem Deo in
Christo Iesu Domino nostro.
12 Non ergo regnet peccatum in vestro mortali
corpore, ut oboediatis concupiscentiis eius, 13 sed
neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis
peccato; sed exhibete vos Deo tamquam ex mortuis
viventes, et membra vestra arma iustitiae Deo.
14 Peccatum enim vobis non dominabitur; non
enim sub lege estis, sed sub gratia.

6, 15-23 Abdicato peccato, iustitiae serviendum

15 Quid ergo? peccabimus, quoniam non sumus
sub lege, sed sub gratia? Absit. 16 Nescitis quoniam
cui exhibetis vos servos ad oboediendum, servi
estis eius, cui oboeditis, sive peccati ad mortem
sive oboeditionis ad iustitiam? 17 Gratias autem
Deo quod fuistis servi peccati, oboedistis autem
ex corde in eam formam doctrinae, in quam traditi
estis; 18 liberati autem a peccato servi facti estis
iustitiae. 19 Humanum dico propter infirmitatem
carnis vestrae. Sicut enim exhibuistis membra
vestra servire immunditiae et iniquitati ad iniqui-
tatem, ita nunc exhibete membra vestra servire
iustitiae in sanctificationem. 20 Cum enim servi
essetis peccati, liberi fuistis iustitiae. 21 Quem ergo
fructum habuistis tunc in illis? In quibus nunc
erubescitis. Nam finis illorum mors est. 22 Nunc

---

11 2 C 5,15 | 12 Gn 4,7; Ps 18,13 | 13 R 12,1; 1 P 2,24 | 14 J 1,17; R 5,21 | 15 R 6,1 | 16 J 8, 34; 1 P 1,14; 2 P 2,19s | 18 J 8,32.36; 1 P 2,24 | 19 R 6,13; 7, 5; 8,3s | 20 R 7,5; 1 P 1,14 | 21 Jr 12,13; 2 C 4,2; E 5,12; Ph 3, 19 | 22 R 7,4; 6,18; 1 P 1,9

ρωθέντες ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας δουλωθέντες δὲ τῷ Θεῷ,
ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμόν, τὸ δὲ τέλος ζωὴν
αἰώνιον. 23 τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος, τὸ δὲ
χάρισμα τοῦ Θεοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ
Κυρίῳ ἡμῶν.

7 1 Ἢ ἀγνοεῖτε, ἀδελφοί, γινώσκουσιν γὰρ νόμον λαλῶ,
ὅτι ὁ νόμος κυριεύει τοῦ ἀνθρώπου ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ;
2 ἡ γὰρ ὕπανδρος γυνὴ τῷ ζῶντι ἀνδρὶ δέδεται νόμῳ·
ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνήρ, κατήργηται ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ
ἀνδρός. 3 ἄρα οὖν ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς μοιχαλὶς χρημα-
τίσει ἐὰν γένηται ἀνδρὶ ἑτέρῳ· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνήρ,
ἐλευθέρα ἐστὶν ἀπὸ τοῦ νόμου, τοῦ μὴ εἶναι αὐτὴν μοιχα-
λίδα γενομένην ἀνδρὶ ἑτέρῳ. 4 ὥστε, ἀδελφοί μου, καὶ
ὑμεῖς ἐθανατώθητε τῷ νόμῳ διὰ τοῦ σώματος τοῦ Χρι-
στοῦ, εἰς τὸ γενέσθαι ὑμᾶς ἑτέρῳ, τῷ ἐκ νεκρῶν ἐγερ-
θέντι, ἵνα καρποφορήσωμεν τῷ Θεῷ. 5 ὅτε γὰρ ἦμεν ἐν
τῇ σαρκί, τὰ παθήματα τῶν ἁμαρτιῶν τὰ διὰ τοῦ νόμου
ἐνηργεῖτο ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν εἰς τὸ καρποφορῆσαι τῷ
θανάτῳ· 6 νυνὶ δὲ κατηργήθημεν ἀπὸ τοῦ νόμου, ἀπο-
θανόντες ἐν ᾧ κατειχόμεθα, ὥστε δουλεύειν ἡμᾶς ἐν
καινότητι πνεύματος καὶ οὐ παλαιότητι γράμματος. 7 Τί
οὖν ἐροῦμεν; ὁ νόμος ἁμαρτία; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τὴν
ἁμαρτίαν οὐκ ἔγνων εἰ μὴ διὰ νόμου· τήν τε γὰρ ἐπιθυ-
μίαν οὐκ ᾔδειν εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν· Οὐκ ἐπιθυμήσεις·

7 6 ημας] om [H]W : B. FG.

vero liberati a peccato, servi autem facti Deo,
habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem
vero vitam aeternam. 23 Stipendia enim peccati
mors; gratia autem Dei vita aeterna in Christo
Iesu Domino nostro.

3. De lege in gratiam translati

7, 1-6 Christiani legi Moysi mortificati

1 An ignoratis fratres, scientibus enim legem
loquor, quia lex in homine dominatur quanto
tempore vivit? 2 Nam quae sub viro est mulier,
vivente viro, alligata est legi; si autem mor-
tuus fuerit vir eius, soluta est a lege viri. 3 Igi-
tur, vivente viro, vocabitur adultera, si fuerit
cum alio viro; si autem mortuus fuerit vir eius,
liberata est a lege viri, ut non sit adultera, si
fuerit cum alio viro. 4 Itaque, fratres mei, et vos
mortificati estis legi per corpus Christi, ut sitis
alterius, qui ex mortuis resurrexit, ut fructifice-
mus Deo. 5 Cum enim essemus in carne, passiones
peccatorum, quae per legem erant, operabantur
in membris nostris, ut fructificarent morti; 6 nunc
autem soluti sumus a lege mortis, in qua detine-
bamur, ita ut serviamus in novitate spiritus et
non in vetustate litterae.

7, 7-12 Lex occasio peccati

7 Quid ergo dicemus? lex peccatum est? Absit.
Sed peccatum non cognovi nisi per legem; nam
concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret: *Non*

23 R 2,7; 5,12.21 | 7,2 1 C 7,39 | 4 R 7,6; 8,2; G 2,11; C 2,14
5 R 7,7-25 | 6 R 6,2.4 | 7 Ex 20.17; Dt 5,21; R 3,20; 13,9

[8] ἀφορμὴν δὲ λαβοῦσα ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς κατειρ-
γάσατο ἐν ἐμοὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν· χωρὶς γὰρ νόμου ἁμαρ-
τία νεκρά. [9] ἐγὼ δὲ ἔζων χωρὶς νόμου ποτέ· ἐλθούσης
δὲ τῆς ἐντολῆς ἡ ἁμαρτία ἀνέζησεν, [10] ἐγὼ δὲ ἀπέθανον,
καὶ εὑρέθη μοι ἡ ἐντολὴ ἡ εἰς ζωήν, αὕτη εἰς θάνατον·
[11] ἡ γὰρ ἁμαρτία ἀφορμὴν λαβοῦσα διὰ τῆς ἐντολῆς ἐξ-
ηπάτησέν με καὶ δι' αὐτῆς ἀπέκτεινεν. [12] ὥστε ὁ μὲν
νόμος ἅγιος, καὶ ἡ ἐντολὴ ἁγία καὶ δικαία καὶ ἀγαθή.
[13] Τὸ οὖν ἀγαθὸν ἐμοὶ ἐγένετο θάνατος; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ
ἡ ἁμαρτία, ἵνα φανῇ ἁμαρτία, διὰ τοῦ ἀγαθοῦ μοι κατερ-
γαζομένη θάνατον, ἵνα γένηται καθ' ὑπερβολὴν ἁμαρτω-
λὸς ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς. [14] οἴδαμεν γὰρ ὅτι ὁ
νόμος πνευματικός ἐστιν· ἐγὼ δὲ σάρκινός εἰμι, πεπρα-
μένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν. [15] ὃ γὰρ κατεργάζομαι οὐ γι-
νώσκω· οὐ γὰρ ὃ θέλω τοῦτο πράσσω, ἀλλ' ὃ μισῶ τοῦτο
ποιῶ. [16] εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω τοῦτο ποιῶ, σύμφημι τῷ νόμῳ
ὅτι καλός. [17] νυνὶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτὸ
ἀλλὰ ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. [18] οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ
οἰκεῖ ἐν ἐμοί, τοῦτ' ἔστιν ἐν τῇ σαρκί μου, ἀγαθόν· τὸ
γὰρ θέλειν παράκειταί μοι, τὸ δὲ κατεργάζεσθαι τὸ καλὸν
οὔ· [19] οὐ γὰρ ὃ θέλω ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλὰ ὃ οὐ θέλω κακὸν
τοῦτο πράσσω. [20] εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω ἐγὼ τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι

17 οικουσα] *ενοικουσα THW; [εν]οικουσα S : BS. | 20 εγω¹] *om H : BC 1852. DFG. 623. 436s 1319ss, 440s. lat sy^p arm.

concupisces. [8] Occasione autem accepta, pecca-
tum per mandatum operatum est in me omnem
concupiscentiam. Sine lege enim peccatum mor-
tuum erat. [9] Ego autem vivebam sine lege ali-
quando; sed cum venisset mandatum, peccatum
revixit, [10] ego autem mortuus sum; et inventum
est mihi mandatum, quod erat ad vitam, hoc esse
ad mortem. [11] Nam peccatum, occasione accepta,
per mandatum seduxit me et per illud occidit. [12]
Itaque lex quidem sancta, et mandatum sanctum
et iustum et bonum.

7, 13-23 Concupiscentia radix vera peccati

[13] Quod ergo bonum est, mihi factum est mors?
Absit. Sed peccatum, ut appareat peccatum, per
bonum operatum est mihi mortem, ut fiat supra
modum peccans peccatum per mandatum.
[14] Scimus enim quia lex spiritualis est, ego autem
carnalis sum venundatus sub peccato. [15] Quod
enim operor non intellego; non enim quod volo
bonum hoc ago, sed quod odi malum illud fa-
cio. [16] Si autem quod nolo illud facio, consentio
legi quoniam bona est. [17] Nunc autem iam non
ego operor illud, sed quod habitat in me pecca-
tum. [18] Scio enim quia non habitat in me, hoc
est in carne mea, bonum. Nam velle adiacet mihi,
erficere autem bonum non invenio. [19] Non enim
quod volo bonum hoc facio, sed quod nolo malum
hoc ago. [20] Si autem quod nolo, illud facio, iam

8 R 4,15; 7,11 | 9 1 C 15,56 | 12 1 T 1,8; Ps 18,8s; 118,137 13 R 5,20; 1 C 15,56 | 14 J 3,6; R 7,18; 8,7 | 16 R 7,12 | 17 R 7,20 | 18 Gn 8,21; Jr 17,9

ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτὸ ἀλλὰ ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία.
21 εὑρίσκω ἄρα τὸν νόμον τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλόν,
ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν παράκειται· 22 συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ
τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον, 23 βλέπω δὲ ἕτερον
νόμον ἐν τοῖς μέλεσίν μου ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ
τοῦ νοός μου καὶ αἰχμαλωτίζοντά με ἐν τῷ νόμῳ τῆς
ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσίν μου. · 24 Ταλαίπωρος
ἐγὼ ἄνθρωπος· τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ
θανάτου τούτου; 25 χάρις τῷ Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ
τοῦ Κυρίου ἡμῶν. ἄρα οὖν αὐτὸς ἐγὼ τῷ μὲν νοῒ δου-
λεύω νόμῳ Θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ νόμῳ ἁμαρτίας. 8 1 Οὐδὲν
ἄρα νῦν κατάκριμα τοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. 2 ὁ γὰρ νόμος
τοῦ Πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἠλευθέρωσέν
με ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου. 3 τὸ
γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκός, ὁ
Θεὸς τὸν ἑαυτοῦ Υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς
ἁμαρτίας καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινεν τὴν ἁμαρτίαν ἐν
τῇ σαρκί, 4 ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν
τοῖς μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα.

---

23 εν²] om [H] : AC 104s 81 1739. 915. 623 1838. 436s *f*1319 1891 323 1611s. L plur sy | 25 χαρις τῳ Θεῳ TWM : B sa.; χαρις δε τῳ Θεῳ *H* [δε], V : S^cC^cΨ 33s 81 1852 bo. 88 467. 436s *f*1319. arm.] * η χαρις του Θεου : D(FG). lat Ir Or.; ευχαριστω τῳ Θεῳ hS : rel] μεν] om T : S*. FG. 467. lat. | 8 1 Ιησου THW*S*VM : BS*C 1739 sa bo. D*FG| + μη κατα σαρκα περιπατουσιν : AΨ 81 1852. 1319ss. vg sy^p.; + μη κατα σαρκα περιπατουσιν αλλα κατα πνευμα s : rel | 2 με] * σε T*H*WM : BS 104 1739. FG. sy^p.

non / ego operor illud, sed quod habitat in me pec-
catum. 21 Invenio igitur legem volenti mihi facere
bonum, quoniam mihi malum adiacet, 22 conde-
lector enim legi Dei secundum interiorem homi-
nem, 23 video autem aliam legem in membris meis
repugnantem legi mentis meae, et captivantem
me in lege peccati, quae est in membris meis.

7, 24-25 Conclusio

24 Infelix ego homo, quis me liberabit de cor-
pore mortis huius? 25 Gratia Dei per Iesum Chris-
tum Dominum nostrum. Igitur ego ipse mente
servio legi Dei, carne autem legi peccati.

4. De carne in Spiritum translati

a) *Spiritus sanctitatis, virtutis ac vitae*

8, 1-4 Iustitia legis per Spiritum facta possibilis

1 Nihil ergo nunc damnationis est iis, qui sunt
in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambu-
lant. 2 Lex enim spiritus vitae in Christo Iesu libe-
ravit me a lege peccati et mortis. 3 Nam quod im-
possibile erat legi, in quo infirmabatur per car-
nem, Deus Filium suum mittens in similitudinem
carnis peccati et de peccato, 4 damnavit pecca-
tum in carne, ut iustificatio legis impleretur in
nobis, qui non secundum carnem ambulamus sed
secundum spiritum.

---

20 R 7,17 | 22 E 3,16 | 23 G 5,17; Ja 4,1; 1 P 2,11 | 24 R 6,6; 8,10 | 25 1 C 15,57 | 1 2 C 5,17 | 2 1 C 15,45; Ja 1,25; J 8,32 | 3 A 13,38; 2 C 5,21; Ph 2,7; Hb 7,18; 10,1s; G 3,13 | 4 R 3,31; Mt 5,17; G 5,16.25

5 οἱ γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες τὰ τῆς σαρκὸς φρονοῦσιν, οἱ
δὲ κατὰ πνεῦμα τὰ τοῦ πνεύματος. 6 τὸ γὰρ φρόνημα
τῆς σαρκὸς θάνατος, τὸ δὲ φρόνημα τοῦ πνεύματος ζωὴ
καὶ εἰρήνη. 7 διότι τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς ἔχθρα εἰς
Θεόν· τῷ γὰρ νόμῳ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται, οὐδὲ
γὰρ δύναται· 8 οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες Θεῷ ἀρέσαι οὐ δύ-
νανται. 9 Ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκὶ ἀλλὰ ἐν πνεύματι,
εἴπερ Πνεῦμα Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. εἰ δέ τις Πνεῦμα
Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. 10 εἰ δὲ Χρι-
στὸς ἐν ὑμῖν, τὸ μὲν σῶμα νεκρὸν διὰ ἁμαρτίαν, τὸ δὲ
πνεῦμα ζωὴ διὰ δικαιοσύνην. 11 εἰ δὲ τὸ Πνεῦμα τοῦ
ἐγείραντος τὸν Ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν οἰκεῖ ἐν ὑμῖν, ὁ ἐγείρας
Χριστὸν Ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν ζωοποιήσει καὶ τὰ θνητὰ σώ-
ματα ὑμῶν διὰ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ Πνεύματος ἐν
ὑμῖν.
12 Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, ὀφειλέται ἐσμέν, οὐ τῇ σαρκὶ τοῦ
κατὰ σάρκα ζῆν. 13 εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζῆτε, μέλλετε
ἀποθνήσκειν· εἰ δὲ πνεύματι τὰς πράξεις τοῦ σώματος

---

11 τον THW[SV]M : BSA 1739 919. 2298 440. 1611 s.] om s : rel | Χριστον.../εκ νεκρων Ws] ∽ THSVM : S*A (C 81) 1739 1852. (623 s). 2298] Ιησουν² TH[VM] : S*AC 104 81 1852. D*. 623 s 467. 263. 2298 vg sy.] * om WS : rel | και] om [H] : SA 326 1739. 1867. | του ενοικουντος — Πνευματος THSVM : SAC 104 s 81 1898 88 915. 623 s 1838 467. 436 s f 1319 1891 206 s 296. 1611. al arm Cl Hipp Meth At Did Bas Chr Cyr Cyr¹ Aug] το ενοικουν — Πνευμα hW : rel

8, 5-8 **Contraria studia carnis et Spiritus**

5 Qui enim secundum carnem sunt, quae carnis
sunt sapiunt; qui vero secundum spiritum sunt,
quae sunt spiritus sentiunt. 6 Nam prudentia car-
nis mors est, prudentia autem spiritus vita et
pax. 7 Quoniam sapientia carnis inimica est Deo;
legi enim Dei non est subiecta, nec enim potest.
8 Qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt.

8, 9-11 **Spiritus vivificans**

9 Vos autem in carne non estis, sed in spiritu, si
tamen Spiritus Dei habitat in vobis. Siquis autem
Spiritum Christi non habet, hic non est eius. 10 Si
autem Christus in vobis est, corpus quidem mor-
tuum est propter peccatum, spiritus vero vivit
propter iustificationem. 11 Quod si Spiritus eius,
qui suscitavit Iesum a mortuis, habitat in vobis,
qui suscitavit Iesum Christum a mortuis, vivi-
ficabit et mortalia corpora vestra propter inha-
bitantem Spiritum eius in vobis.

b) *Spiritus filiationis ac pignus aeternae vitae*

8, 12-13 **Transitio: vivendum secundum Spiritum**

12 Ergo, fratres, debitores sumus non carni, ut
secundum carnem vivamus. 13 Si enim secundum
carnem vixeritis, moriemini; si autem spiritu facta
carnis mortificaveritis, vivetis.

---

5 G 6,8; 5,19ss | 6 G 5,22-25 | 7 Ja 4,4 | 9 1 C 3,16; G 5,24 | 10 G 2,20 | 11 J 5,21; 1 C 6,14; 2 C 4,14 | 12 R 6,18; E 4,24 | 13 Mt 18,8; 1 C 9,27; G 5,24; C 3,5

θανατοῦτε, ζήσεσθε. [14]ὅσοι γὰρ Πνεύματι Θεοῦ ἄγον-
ται, οὗτοι υἱοὶ Θεοῦ εἰσιν. [15]οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα
δουλείας πάλιν εἰς φόβον, ἀλλὰ ἐλάβετε πνεῦμα υἱοθε-
σίας, ἐν ᾧ κράζομεν Ἀββὰ ὁ Πατήρ. [16]αὐτὸ τὸ Πνεῦμα
συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν ὅτι ἐσμὲν τέκνα Θεοῦ.
[17]εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι· κληρονόμοι μὲν Θεοῦ,
συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ, εἴπερ συμπάσχομεν ἵνα καὶ
συνδοξασθῶμεν. [18]Λογίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ πα-
θήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀπο-
καλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. [19]ἡ γὰρ ἀποκαραδοκία τῆς κτίσεως
τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ ἀπεκδέχεται. [20]τῇ
γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἑκοῦσα, ἀλλὰ διὰ
τὸν ὑποτάξαντα, ἐφ' ἐλπίδι [21]ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις
ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν
ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. [22]οἴδαμεν
γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ
νῦν. [23]οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ
Πνεύματος ἔχοντες ἡμεῖς καὶ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς στενά-
ζομεν υἱοθεσίαν ἀπεκδεχόμενοι, τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ
σώματος ἡμῶν. [24]τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν· ἐλπὶς δὲ

---

14 υιοι Θεου εισιν HS · SAC 81 1739. D 88 915. 623s. 436s. 1319 2298] υιοι εισιν Θεου TWM : B. FG. vg[w] sy[p] ; εισιν υιοι Θεου V : pler] 21 οτι HSVM : p[46]...] διοτι TW : S*. D*FG | 23 ημεις και TSVM, [ημεις] και H : p[46] SAC 326 81 1739 1852. 1835 436. 2298.] και W : B. 88 915 1838.467. vg.; om : 104. DFG. sy[p].; ∽ s : rel

8, 14-17 Vivetis: utpote Dei filii et heredes

[14] Quicumque enim Spiritu Dei aguntur, ii sunt
filii Dei. [15] Non enim accepistis spiritum servitu-
tis iterum in timore, sed accepistis Spiritum
adoptionis filiorum, in quo clamamus: Abba Pa-
ter. [16] Ipse enim Spiritus testimonium reddit spi-
ritui nostro quod sumus filii Dei. [17] Si autem filii,
et heredes; heredes quidem Dei, coheredes autem
Christi; si tamen compatimur, ut et conglorifi-
cemur.

c) *Spiritus spei*

8, 18-22 Exspectatio creaturae

[18] Existimo enim quod non sunt condignae pas-
siones huius temporis ad futuram gloriam, quae
revelabitur in nobis. [19] Nam exspectatio creaturae
revelationem filiorum Dei exspectat. [20] Vanitati
enim creatura subiecta est non volens, sed propter
eum, qui subiecit eam, [21] in spe quia et ipsa crea-
tura liberabitur a servitute corruptionis in liber-
tatem gloriae filiorum Dei. [22] Scimus enim quod
omnis creatura ingemiscit et parturit usque adhuc.

8, 23-25 Nos ipsi ingemiscimus exspectantes

[23] Non solum autem illa, sed et nos ipsi primi-
tias Spiritus habentes, et ipsi intra nos gemimus
adoptionem filiorum Dei exspectantes, redemp-
tionem corporis nostri. [24] Spe enim salvi facti

---

14 G 4,6 | 15 2 T 1,7; G 4,5; 2 C 1,22 | 16 G 4,7 | 17 Ap 21,7. 1 P 4,13; 5,1 | 18 2 C 4,17; 1 P 1,5ss | 19 L 21,28; Ph 3,20; C 3,4 | 20 Gn 5,29; Eccl 1,2 | 21 12 P 3,13 | 22 Jr 12,4.11 23 R 5,3, Is 25,9 | 24 2 C 4,18; 5,7; Hb 11,1

βλεπομένη οὐκ ἔστιν ἐλπίς· ὃ γὰρ βλέπει τις, τί καὶ
ἐλπίζει; [25] εἰ δὲ ὃ οὐ βλέπομεν ἐλπίζομεν, δι' ὑπομονῆς
ἀπεκδεχόμεθα. [26] Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ Πνεῦμα συναντι-
λαμβάνεται τῇ ἀσθενείᾳ ἡμῶν· τὸ γὰρ τί προσευξώμεθα
καθὸ δεῖ οὐκ οἴδαμεν, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ Πνεῦμα ὑπερεν-
τυγχάνει στεναγμοῖς ἀλαλήτοις· [27] ὁ δὲ ἐρευνῶν τὰς καρ-
δίας οἶδεν τί τὸ φρόνημα τοῦ Πνεύματος, ὅτι κατὰ Θεὸν
ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἁγίων. [28] Οἴδαμεν δὲ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσιν
τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν
κλητοῖς οὖσιν. [29] ὅτι οὓς προέγνω, καὶ προώρισεν συμ-
μόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν
πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς· [30] οὓς δὲ προώρισεν,
τούτους καὶ ἐκάλεσεν· καὶ οὓς ἐκάλεσεν, τούτους καὶ
ἐδικαίωσεν· [31] οὓς δὲ ἐδικαίωσεν, τούτους καὶ ἐδόξασεν.
Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; εἰ ὁ Θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς
καθ' ἡμῶν; [32] ὅς γε τοῦ ἰδίου Υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ
ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν
αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίσεται; [33] τίς ἐγκαλέσει κατὰ

---

24 τι και] τι : B^c. DFG 1874. lat sy^p.; και h : S* 1739*. 241.; *om *H*W : p^{46} B* 1739^m. | ελπιζει T*H*WSVM : p^{46}...] *υπομενει h : S*A 1739^{mg}. 241^c. | 27 ερευνων SV] εραυνων THWM | 28 συνεργει] *+ ο Θεος [H]W : p^{46} BA.

sumus. Spes autem quae videtur, non est spes;
nam quod videt quis quid sperat? [25] Si autem
quod non videmus speramus, per patientiam ex-
spectamus.

8, 26-27 Spiritus Sancti gemitus ineffabiles

[26] Similiter autem et Spiritus adiuvat infirmi-
tatem nostram; nam quid oremus sicut oportet
nescimus; sed ipse Spiritus postulat pro nobis ge-
mitibus inenarrabilibus. [27] Qui autem scrutatur
corda, scit quid desideret Spiritus, quia secundum
Deum postulat pro sanctis.

8, 28-30 Divinorum consiliorum prospectus

[28] Scimus autem quoniam diligentibus Deum
omnia cooperantur in bonum iis qui secundum
propositum vocati sunt sancti. [29] Nam quos prae-
scivit, et praedestinavit conformes fieri imaginis
Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratri-
bus. [30] Quos autem praedestinavit, hos et voca-
vit; et quos vocavit, hos et iustificavit; quos autem
iustificavit, illos et glorificavit.

d) *Caritatis hymnus triumphalis*

8, 31-34 Christus Redemptor ac Mediator

[31] Quid ergo dicemus ad haec? si Deus pro nobis,
quis contra nos? [32] Qui etiam proprio Filio suo
non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum,
quomodo non etiam cum illo omnia nobis dona-
vit? [33] Quis accusabit adversus electos Dei?

---

25 G 5,5 | 27 Zch 12,10; J 14,16s. | 28 A 2,39; E 1,11 | 29 J 20,10; A 13,48; Ph 3,21; C 1,18 | 30 J 17,22; 1 C 6,11 | 31 Ps 117,6 | 32 Gn 22,16; J 3,16; 1 J 4,9 | 33 Job 34,29; Is 50,8s

ἐκλεκτῶν Θεοῦ; Θεὸς ὁ δικαιῶν· 34 τίς ὁ κατακρινῶν;
Χριστὸς Ἰησοῦς ὁ ἀποθανών, μᾶλλον δὲ ἐγερθείς, ὅς καί
ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ, ὅς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν.
35 τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; θλῖψις
ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος
ἢ μάχαιρα; 36 καθὼς γέγραπται ὅτι

Ἕνεκεν σοῦ θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν,
ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς.

37 ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαν-
τος ἡμᾶς. 38 πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ
οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαὶ οὔτε ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα
οὔτε δυνάμεις 39 οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος οὔτε τις κτίσις
ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ
Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

9 1 Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδομαι, συμμαρ-
τυρούσης μοι τῆς συνειδήσεώς μου ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ,
2 ὅτι λύπη μοί ἐστιν μεγάλη καὶ ἀδιάλειπτος ὀδύνη τῇ
καρδίᾳ μου. 3 ηὐχόμην γὰρ ἀνάθεμα εἶναι αὐτὸς ἐγὼ
ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου τῶν συγγενῶν

---

34 Ιησους T[H|WSVM : $p^{46?}$ SACΨ 33 104 81 1739 1852 6 bo. 623s 838s 436s 1319ss. 1611s. L. vg arm.] om : B rel | εγερθεις TWsVM p^{46}..] + εκ νεκρων |HS| : S*AC 33s 81 1852 bo. 88 915. 467 339. pc | και¹ WSVM : p^{46} p^{27}...] om TH : S*AC 81 bo. 1836 1898 547 460s. 323ss. 1518s. 1518s. 221 1610. d*. | 35 Χριστου] Θεου hW : BS 326. 1845 330. 206* 635. 1610.

Deus qui iustificat; 34 quis est qui condemnet?
Christus Iesus, qui mortuus est, immo qui et
resurrexit, qui est ad dexteram Dei, qui etiam
interpellat pro nobis.

8, 35-39 Fortior morte dilectio

35 Quis ergo nos separabit a caritate Christi?
tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas?
an periculum? an persecutio? an gladius? 36 sicut
scriptum est:

Quia propter te mortificamur tota die,
aestimati sumus sicut oves occisionis.

37 Sed in his omnibus superamus propter eum
qui dilexit nos. 38 Certus sum enim quia neque
mors neque vita, neque angeli neque principatus
neque virtutes, neque instantia neque futura, ne-
que fortitudo, 39 neque altitudo neque profundum,
neque creatura alia poterit nos separare a caritate
Dei, quae est in Christo Iesu Domino nostro.

SECTIO III: PARS IUDAEORUM IN EVANGELIO

9, 1-5 Introductio: Pauli maestitia

1 Veritatem dico in Christo, non mentior, testi-
monium mihi perhibente conscientia mea in Spi-
ritu sancto, 2 quoniam tristitia mihi magna est et
continuus dolor cordi meo. 3 Optabam enim ego
ipse anathema esse a Christo pro fratribus meis,

---

34 1 J 2,1; Hb 7,25 | 35 2 C 12, 10 | 36 Ps 43,22; 1 C 15, 30s; 2 C 4,10s | 37 J 16,33; Ap 12,11; G 2,20; E 5,2 | 38 1 C 3, 21s; 1 P 3,22 | 39 J 17,26 | 9,1 (R 2,15) | 3 J 3,16; Ex 32,32; 1 C 16,22; G 1,8s

μου κατὰ σάρκα, [4] οἵτινές εἰσιν Ἰσραηλῖται, ὧν ἡ υἱο-
θεσία καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ διαθῆκαι καὶ ἡ νομοθεσία καὶ ἡ
λατρεία καὶ αἱ ἐπαγγελίαι, [5] ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ
Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς εὐλογη-
τὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. [6] Οὐχ οἷον δὲ ὅτι ἐκπέπτω-
κεν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραήλ,
οὗτοι Ἰσραήλ· [7] οὐδ' ὅτι εἰσὶν σπέρμα Ἀβραάμ, πάντες
τέκνα, ἀλλ' Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα. [8] τοῦτ'
ἔστιν, οὐ τὰ τέκνα τῆς σαρκὸς ταῦτα τέκνα τοῦ Θεοῦ,
ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας λογίζεται εἰς σπέρμα.
[9] ἐπαγγελίας γὰρ ὁ λόγος οὗτος Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον
ἐλεύσομαι καὶ ἔσται τῇ Σάρρᾳ υἱός. [10] οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ
καὶ Ῥεβεκκὰ ἐξ ἑνὸς κοίτην ἔχουσα, Ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς
ἡμῶν· [11] μήπω γὰρ γεννηθέντων μηδὲ πραξάντων τι
ἀγαθὸν ἢ φαῦλον, ἵνα ἡ κατ' ἐκλογὴν πρόθεσις τοῦ Θεοῦ
μένῃ, [12] οὐκ ἐξ ἔργων ἀλλ' ἐκ τοῦ καλοῦντος, ἐρρέθη
αὐτῇ ὅτι Ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι· [13] καθὼς
γέγραπται Τὸν Ἰακὼβ ἠγάπησα, τὸν δὲ Ἠσαῦ ἐμί-
σησα.

[14] Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ Θεῷ; μὴ γέ-
νοιτο. [15] τῷ Μωϋσεῖ γὰρ λέγει Ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ

9 13 καθως ThSVM : p[46]...] καθαπερ *HW* ; B.

qui sunt cognati mei secundum carnem, [4] qui
sunt Israhelitae, quorum adoptio est filiorum et
gloria et testamentum et legislatio et obsequium
et promissa. [5] quorum patres, et ex quibus est
Christus secundum carnem, qui est super omnia
Deus benedictus in saecula. Amen.

I. Deus fidelis et iustus in donis quae gratis largitur

9, 6-13 Dei fidelitas

[6] Non autem quod exciderit verbum Dei. Non
enim omnes qui ex Israhel sunt, ii sunt Israheli-
tae; [7] neque qui semen sunt Abrahae, omnes filii;
sed *in Isaac vocabitur tibi semen;* [8] id est, non qui
filii carnis, hi filii Dei, sed qui filii sunt promissio-
nis, aestimantur in semine. [9] Promissionis enim
verbum hoc est: *Secundum hoc tempus veniam; et
erit Sarrae filius.* [10] Non solum autem illa, sed et
Rebecca ex uno concubitu habens, Isaac patris
nostri. [11] Cum enim nondum nati fuissent, aut ali-
quid boni egissent aut mali (ut secundum electio-
nem propositum Dei maneret, [12] non ex operi-
bus, sed ex vocante), dictum est ei: quia *Maior
serviet minori;* [13] sicut scriptum est: *Iacob dilexi,
Esau autem odio habui.*

9, 14-18 Nulla apud Deum iniquitas

[14] Quid ergo dicemus? numquid iniquitas apud
Deum? Absit. [15] Moysi enim dicit: *Miserebor cuius*

4 Ex 4,22; Dt 7,6; 14,15; R 3,15; 15,27; A 2,39; 13,32 | 5 J 1,1; R 1,25; 2 C 11,3; Mt 1; L 3,23-34 | 6 R 2,28; Nu 23,19 | 7 Gn 21,12; Hb 11,18; G 3,29 | 8 G 4,23 | 9 Gn 18, 10.14 | 10 Gn 25,21.24 | 11 R 8,28 | 12 Gn 25,23 | 13 Ma 1,25 | 14 Dt 32,4; 2 Par 19,7 | 15 Ex 33,19

οἰκτειρήσω ὃν ἂν οἰκτείρω. 16 ἄρα οὖν οὐ τοῦ θέλοντος
οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεῶντος Θεοῦ. 17 λέγει
γὰρ ἡ γραφὴ τῷ Φαραὼ ὅτι Εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά
σε, ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ ὅπως
διαγγελῇ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ. 18 ἄρα οὖν ὃν
θέλει ἐλεεῖ, ὃν δὲ θέλει σκληρύνει. 19 Ἐρεῖς μοι οὖν Τί
οὖν ἔτι μέμφεται; τῷ γὰρ βουλήματι αὐτοῦ τίς ἀνθέ-
στηκεν; 20 ὦ ἄνθρωπε, μενοῦνγε σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρι-
νόμενος τῷ Θεῷ; μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι Τί
με ἐποίησας οὕτως; 21 ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς
τοῦ πηλοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι ὃ μὲν εἰς
τιμὴν σκεῦος, ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν; 22 εἰ δὲ θέλων ὁ Θεὸς
ἐνδείξασθαι τὴν ὀργὴν καὶ γνωρίσαι τὸ δυνατὸν αὐτοῦ
ἤνεγκεν ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ σκεύη ὀργῆς κατηρτισμένα
εἰς ἀπώλειαν, 23 καὶ ἵνα γνωρίσῃ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης
αὐτοῦ ἐπὶ σκεύη ἐλέους, ἃ προητοίμασεν εἰς δόξαν,
24 οὓς καὶ ἐκάλεσεν ἡμᾶς οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων ἀλλὰ καὶ
ἐξ ἐθνῶν; 25 ὡς καὶ ἐν τῷ Ὡσηὲ λέγει

Καλέσω τὸν οὐ λαόν μου λαόν μου
καὶ τὴν οὐκ ἠγαπημένην ἠγαπημένην·
26 καὶ ἔσται ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἐρρέθη αὐτοῖς

---

19 ουν² W : p[46] B. DFG.] om THSVM : rel | 20 ω ανθρωπε/μενουνγε THWsVM : (B)S*A 81 1739 1852. 226 69 462. 2298] ∽ S : pler; om μενουνγε : p[46] D*FG. it vg | 23 και TWSVM : p[46]...] om H : B 326 1739[mg] bo. 1912. 623s. 69s. pc vg. | 26 αυτοις] om [H]W : B. 506 203. sy[p].

*misereor et misericordiam praestabo cuius mise-
rebor* 16 Igitur non volentis neque currentis,
sed miserentis est Dei. 17 Dicit enim Scriptura Pha-
raoni. quia *In hoc ipsum excitavi te, ut ostendam
in te virtutem meam, et ut adnuntietur nomen meum
in universa terra.* 18 Ergo cuius vult miseretur, et
quem vult indurat.

9, 19-23 Absurda obiectio

19 Dicis itaque mihi: Quid adhuc queritur? vo-
luntati enim eius quis resistit? 20 O homo, tu quis
es, qui respondeas Deo? Numquid dicit figmen-
tum ei, qui se finxit: Quid me fecisti sic? 21 An
non habet potestatem figulus luti ex eadem massa
facere aliud quidem vas in honorem, aliud vero
in contumeliam? 22 Quod si Deus volens ostendere
iram et notam facere potentiam suam, sustinuit
in multa patientia vasa irae apta in interitum; 23 ut
ostenderet divitias gloriae suae in vasa misericor-
diae, quae praeparavit in gloriam.

9, 24-29 Dei misericordia in gentes et in reliquias Israhel

24 Quos et vocavit nos non solum ex Iudaeis,
sed etiam ex gentibus; 25 sicut in Osee dicit:

Vocabo non plebem meam plebem meam,
et non dilectam dilectam,
et non misericordiam consecutam misericordiam consecutam.

---

17 Ex 9,16; 9,17
19 2 Par 20,6
20 Is 29,16;45,9; Job 33,13; Sap 15,7
21 Jr 18,6; 2 T 2,20
22 R 2,4; Is 13,5; Jr 50,25
23 C 1,27
24 R 3,29
25 Os 2,24; 1 P 2,10

Οὐ λαός μου ὑμεῖς,
ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ Θεοῦ ζῶντος.

[27] Ἠσαΐας δὲ κράζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραήλ· Ἐὰν ᾖ ὁ ἀριθμὸς
τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ κατά-
λειμμα σωθήσεται· [28] λόγον γὰρ συντελῶν καὶ συντέμνων
ποιήσει Κύριος ἐπὶ τῆς γῆς. [29] καὶ καθὼς προείρηκεν
Ἠσαΐας

Εἰ μὴ Κύριος Σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα,
ὡς Σόδομα ἂν ἐγενήθημεν
καὶ ὡς Γόμορρα ἂν ὡμοιώθημεν.

[30] Τί οὖν ἐροῦμεν; ὅτι ἔθνη τὰ μὴ διώκοντα δικαιοσύνην
κατέλαβεν δικαιοσύνην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως·
[31] Ἰσραὴλ δὲ διώκων νόμον δικαιοσύνης εἰς νόμον οὐκ
ἔφθασεν. [32] διὰ τί; ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως ἀλλ' ὡς ἐξ ἔργων·
προσέκοψαν τῷ λίθῳ τοῦ προσκόμματος, [33] καθὼς γέ-
γραπται

Ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιὼν λίθον προσκόμματος
καὶ πέτραν σκανδάλου,
καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ καταισχυνθήσεται.

10 [1] Ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία τῆς ἐμῆς καρδίας καὶ ἡ
δέησις πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν εἰς σωτηρίαν. [2] μαρ-
τυρῶ γὰρ αὐτοῖς ὅτι ζῆλον Θεοῦ ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ κατ'
ἐπίγνωσιν· [3] ἀγνοοῦντες γὰρ τὴν τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνην,

---

27 καταλειμμα *S*VM : p⁴⁶...] υπολειμμα THWs : BS*A 81 1739ᶜ. | 28 συντεμνων THSVM : p⁴⁶ BS*A 1739s bo. 1837 38 999. syᵖ. Ωρ Aug] + εν δικαιοσυνη· οτι λογον συντετμημενον W : pler | ποιησει THSVM : p⁴⁶...] + ο W : B 81.

[26] *Et erit, in loco ubi dictum est eis: Non plebs mea vos,
ibi vocabantur filii Dei vivi.*

[27] Esaias autem clamat pro Israhel: *Si fuerit nu-
merus filiorum Israhel tamquam arena maris,* [28] *re-
liquiae salvae fient. Verbum enim consummans et
abbrevians in aequitate,* quia *verbum breviatum fa-
ciet Dominus super terram.* [29] Et sicut praedixit
Esaias:

Nisi Dominus sabaoth reliquisset nobis semen,
sicut Sodoma facti essemus
et sicut Gomorrha similes fuissemus.

2. Hominis reprobatio ipsi culpae vertenda

9, 30-33 Iudaeorum error in sectanda iustitia

[30] Quid ergo dicemus? Quod gentes, quae non
sectabantur iustitiam, apprehenderunt iustitiam,
iustitiam autem, quae ex fide est; [31] Israhel vero
sectando legem iustitiae, in legem iustitiae non
pervenit. [32] Quare? Quia non ex fide, sed quasi
ex operibus; offenderunt enim in lapidem offen-
sionis, sicut scriptum est:

Ecce pono in Sion lapidem offensionis, et petram scandali,
et omnis qui credit in eum, non confundetur

10, 1-4 Iudaei propriam iustitiam statuere nituntur

[1] Fratres voluntas quidem cordis mei et obse-
cratio ad Deum fit pro illis in salutem. [2] Testi-
monium enim perhibeo illis quod aemulationem
Dei habent, sed non secundum scientiam. [3] Igno-
rantes enim iustitiam Dei et suam quaerentes

---

26 Os 1,10 | 27 Is 10,22s; R 11,5 | 29 Is 1,9; 13,19; Dt 29,23; Jr 49,18 | 30 R 3,21s; 10,6.20 | 31 R 10,2s; 11,7 | 32 Is 8,14 | 33 Is 28,16; 1 P 2,6; L 2,34; Mt 21,42; R 10,11; A 10,43s
10,2 A 21,20; 22,3 | 3 R 1,17; 9,31s

καὶ τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ζητοῦντες στῆσαι, τῇ δικαιο-
σύνῃ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν. 4 τέλος γὰρ νόμου Χρι-
στὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι. 5 Μωϋσῆς
γὰρ γράφει τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ τοῦ νόμου, ὅτι ὁ
ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτῇ. 6 ἡ δὲ ἐκ
πίστεως δικαιοσύνη οὕτως λέγει Μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ
σου Τίς ἀναβήσεται εἰς τὸν οὐρανόν; τοῦτ' ἔστιν Χρι-
στὸν καταγαγεῖν· 7 ἤ Τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσ-
σον; τοῦτ' ἔστιν Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν. 8 ἀλλὰ
τί λέγει; Ἐγγύς σου τὸ ῥῆμά ἐστιν, ἐν τῷ στόματί σου
καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου· τοῦτ' ἔστιν τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως
ὃ κηρύσσομεν. 9 ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου
Κύριον Ἰησοῦν, καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ
Θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ· 10 καρδίᾳ γὰρ
πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς
σωτηρίαν. 11 λέγει γὰρ ἡ γραφή Πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ'
αὐτῷ οὐ καταισχυνθήσεται. 12 οὐ γάρ ἐστιν διαστολὴ
Ἰουδαίου τε καὶ Ἕλληνος· ὁ γὰρ αὐτὸς Κύριος πάντων,
πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν· 13 Πᾶς
γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα Κυρίου σωθήσεται.
14 πῶς οὖν ἐπικαλέσωνται εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; πῶς
δὲ πιστεύσωσιν οὗ οὐκ ἤκουσαν; πῶς δὲ ἀκούσωσιν χωρὶς
κηρύσσοντος; 15 πῶς δὲ κηρύξωσιν ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσιν;

---

10 3 δικαιοσυνην² T : p^{46}...] om HWSVM : BAP 81 1739 1852 bo. D. pc vg arm. | 5 την¹... νομου / οτι WVM : p^{46}...] ∽ THS : S* (A)Ψ 33* 81 1739s 1852. D*: vg | του SVM : p^{46}...] om THW : BSΨ. pc | αυτα W : p^{46}...] om THSVM : S*A 81 1739 1852. D. 2298. vg. | 9 ομολογησης ThWSVM : p^{46}...] + το ρημα *H* : B. 1912. Cl. | κυριον Ιησουν ThWSVM : p^{46}... | οτι κυριος Ιησους *H* : B 81 1852. Cl. | 14 ακουσονται T] ακουσωσιν HWSVM

statuere, iustitiae Dei non sunt subiecti. 4 Finis
enim legis Christus ad iustitiam omni credenti.

10, 5-13 Iustitia legis et iustitia fidei

5 Moyses enim scripsit, quoniam iustitiam, quae
ex lege est, *qui fecerit homo, vivet in ea.* 6 Quae
autem ex fide est iustitia, sic dicit: *Ne dixeris in*
corde tuo: quis ascendet in caelum? id est Christum
deducere; 7 aut: *Quis descendet in abyssum?* hoc
est Christum a mortuis revocare. 8 Sed quid dicit
Scriptura? *Prope est verbum in ore tuo et in corde*
tuo. 9 Hoc est verbum fidei, quod praedicamus.
Quia si confitearis in ore tuo Dominum Iesum, et
in corde tuo credideris quod Deus illum suscitavit
a mortuis, salvus eris. 10 Corde enim creditur ad
iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. 11 Di-
cit enim Scriptura: *Omnis, qui credit in illum, non*
confundetur. 12 Non enim est distinctio Iudaei et
Graeci; nam idem Dominus omnium, dives in
omnes, qui invocant illum. 13 *Omnis* enim, *qui-*
cumque invocaverit nomen Domini, salvus erit.

10, 14-21 Iudaei auditae praedicationi non credunt

14 Quomodo ergo invocabunt, in quem non cre-
diderunt? Aut quomodo credent ei, quem non
audierunt? Quomodo autem audient sine praedi-
cante? 15 Quomodo vero praedicabunt nisi mittan-

---

4 Mt 5,17; A 13,39
5 Lv 18,5; Ex 20,11; G 3,12
6 Dt 9,4; 30,12s; J 3,13
7 Ps 106,26; Hb 13,20
8 Dt 30,14
9 A 16,31; 1 C 12,3
11 Is 28,16; R 3,22.29s; 9,33
12 A 10,34; 15,9.11; G 3,28
13 Jl 2,32; A 2,21; 7,59
14 J 9,36; Tt 1,3; Hb 11,6
15 Is 52,7; Na 1,15; E 6,15

καθὼς γέγραπται Ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζο-
μένων ἀγαθά. 16 Ἀλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγ-
γελίῳ. Ἠσαΐας γὰρ λέγει Κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ
ἀκοῇ ἡμῶν; 17 ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥή-
ματος Χριστοῦ. 18 ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἤκουσαν; μενοῦνγε

Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν,
καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν.

19 ἀλλὰ λέγω, μὴ Ἰσραὴλ οὐκ ἔγνω; πρῶτος Μωϋσῆς λέγει

Ἐγὼ παραζηλώσω ὑμᾶς ἐπ' οὐκ ἔθνει,
ἐπ' ἔθνει ἀσυνέτῳ παροργιῶ ὑμᾶς.

20 Ἠσαΐας δὲ ἀποτολμᾷ καὶ λέγει

Εὑρέθην ἐν τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν,
ἐμφανὴς ἐγενόμην ἐν τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν.

21 πρὸς δὲ τὸν Ἰσραὴλ λέγει Ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξεπέτασα
τὰς χεῖράς μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα.
11 1 Λέγω οὖν, μὴ ἀπώσατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; μὴ
γένοιτο· καὶ γὰρ ἐγὼ Ἰσραηλίτης εἰμί, ἐκ σπέρματος
Ἀβραάμ, φυλῆς Βενιαμίν. 2 οὐκ ἀπώσατο ὁ Θεὸς τὸν
λαὸν αὐτοῦ ὃν προέγνω. ἢ οὐκ οἴδατε ἐν Ἠλίᾳ τί λέγει
ἡ γραφή, ὡς ἐντυγχάνει τῷ Θεῷ κατὰ τοῦ Ἰσραήλ;
3 Κύριε, τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν, τὰ θυσιαστήριά

15 καθως ThSVM : p46...] καθαπερ *H*W : B 81. | ποδες THSVM : p46 BS°AC 81 1739. 1912 1836 915. 623. 919 460. 2298 257. plur] + των ευαγγελιζομενων ειρηνην W : rel | αγαθα HWSVM : BS°A CP 81 1739* 1852. D*FG. 1827. 226 337 1738. 1611 s.] * τα αγαθα T : p46 S* rel | 20 εν¹ hW : p46 B. D*FG.] om T*H*SVM : rel | εν² hW : B. D*.] om T*H*SVM : p46 rel

tur? Sicut scriptum est: *Quam speciosi pedes
evangelizantium pacem, evangelizantium bona!* Sed
non omnes oboediunt evangelio. 16 Esaias enim
dicit: *Domine quis credidit auditui nostro?* 17 Ergo
fides ex auditu, auditus autem per verbum Chris-
ti. 18 Sed dico: Numquid non audierunt? Et qui-
dem

In omnem terram exivit sonus eorum,
et in fines orbis terrae verba eorum.

19 Sed dico: Numquid Israhel non cognovit? Pri-
mus Moyses dicit:

Ego ad aemulationem vos adducam in non gentem,
in gentem insipientem in iram vos mittam.

20 Esaias autem audet et dicit:

Inventus sum a non quaerentibus me,
palam apparui iis, qui me non interrogabant.

21 Ad Israhel autem dicit: *Tota die expandi ma-
nus meas ad populum non credentem et contradi-
centem.*

3. Iudaeorum reprobatio nec universalis est, nec absoluta, nec perpetua

11, 1-12 Non universalis

1 Dico ergo: Numquid Deus reppulit populum
suum? Absit. Nam et ego Israhelita sum ex semi-
ne Abraham de tribu Beniamin 2 Non reppulit
Deus plebem suam, quam praescivit. An nescitis
in Helia quid dicit Scriptura, quemadmodum in-
terpellat Deum adversum Israhel? 3 *Domine, pro-
phetas tuos occiderunt, altaria tua suffoderunt, et*

16 Is 53,1; J 12,38; R 3,3 | 17 J 17,20 | 18 Ps 18,5; Mt 24,14; Mc 16,15.20 | 19 R 11,11; Dt 32,21 | 20 Is 65,1 | 21 Is 65,2; A 13,45s | 11,1 Ps 93,14; 1 Sm 12,22; Jr 31,37; 2 C 11,22; Ph 3,5 | 2 R 8,29 | 3 3Rg 19,10.14

σου κατέσκαψαν, κἀγὼ ὑπελείφθην μόνος καὶ ζητοῦσιν
τὴν ψυχήν μου. 4 ἀλλὰ τί λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμός;
Κατέλιπον ἐμαυτῷ ἑπτακισχιλίους ἄνδρας, οἵτινες οὐκ
ἔκαμψαν γόνυ τῇ Βάαλ. 5 οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ
λεῖμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος γέγονεν· 6 εἰ δὲ χάριτι,
οὐκέτι ἐξ ἔργων, ἐπεὶ ἡ χάρις οὐκέτι γίνεται χάρις. 7 Τί
οὖν; ὃ ἐπιζητεῖ Ἰσραήλ, τοῦτο οὐκ ἐπέτυχεν, ἡ δὲ ἐκλογὴ
ἐπέτυχεν· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωρώθησαν, 8 καθὼς γέγραπται

Ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς πνεῦμα κατανύξεως,
ὀφθαλμοὺς τοῦ μὴ βλέπειν καὶ ὦτα τοῦ μὴ ἀκούειν,
ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας.

9 καὶ Δαυὶδ λέγει

Γενηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς παγίδα καὶ εἰς θήραν
καὶ εἰς σκάνδαλον καὶ εἰς ἀνταπόδομα αὐτοῖς,
10 σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν,
καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν διὰ παντὸς σύγκαμψον.

11 Λέγω οὖν, μὴ ἔπταισαν ἵνα πέσωσιν; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ
τῷ αὐτῶν παραπτώματι ἡ σωτηρία τοῖς ἔθνεσιν, εἰς τὸ
παραζηλῶσαι αὐτούς. 12 εἰ δὲ τὸ παράπτωμα αὐτῶν
πλοῦτος κόσμου καὶ τὸ ἥττημα αὐτῶν πλοῦτος ἐθνῶν,
πόσῳ μᾶλλον τὸ πλήρωμα αὐτῶν.
13 Ὑμῖν δὲ λέγω τοῖς ἔθνεσιν. ἐφ' ὅσον μὲν οὖν εἰμι
ἐγὼ ἐθνῶν ἀπόστολος, τὴν διακονίαν μου δοξάζω, 14 εἴ

11 6 χαρις[2] THsVM : $\mathfrak{p}^{46}$ S*ACP 1739* 81 1852 sa bo. DFG. 623. it vg arm] + ει δε εξ εργων, ουκετι εστιν χαρις, επει το εργον ουκετι εστιν εργον W[S] : (B) rel | 8 καθως SVM : $\mathfrak{p}^{46}$...] καθαπερ THW : BS 81. | 13 ουν THW[S]VM : $\mathfrak{p}^{46}$ BSACP 81.] om s : (rel)

ego reliotus sum solus, et quaerunt animam meam.
4 Sed quid dicit illi divinum responsum? *Reliqui*
mihi septem milia virorum, qui non curvaverunt
genua ante Baal. 5 Sic ergo et in hoc tempore reli-
quiae secundum electionem gratiae salvae factae
sunt. 6 Si autem gratia, iam non ex operibus; alio-
quin gratia iam non est gratia. 7 Quid ergo? quod
quaerebat Israhel, hoc non est consecutus; electio
autem consecuta est, ceteri vero excaecati sunt;
8 sicut scriptum est:

Dedit illis Deus spiritum compunctionis,
oculos ut non videant, et aures ut non audiant,
usque in hodiernum diem.

9 Et David dicit:

Fiat mensa eorum in laqueum et in captionem,
et in scandalum et in retributionem illis.
10 *Obscurentur oculi eorum ne videant*
et dorsum eorum semper incurva.

11 Dico ergo: Numquid sic offenderunt ut cade-
rent? Absit. Sed illorum delicto salus est genti-
bus, ut illos aemulentur. 12 Quod si delictum illo-
rum divitiae sunt mundi, et diminutio eorum di-
vitiae gentium; quanto magis plenitudo eorum?

11, 13-24 **Nec absoluta**

13 Vobis enim dico gentibus. Quamdiu quidem
ego sum gentium apostolus, ministerium meum

4 3 Rg 19,18
5 R 9,27; Jr 3,14
6 R 4,4; G 2,16; 3,18
7 R 9,31
8 Dt 29,3s; Is 6,9; 29,10; Mt 13,14; J 12,40; A 28,26
9 Ps 68,23s; R 9,33
11 A 13,46; R 10,19
13 R 15,16; A 9,15

πως παραζηλώσω μου τὴν σάρκα καὶ σώσω τινὰς ἐξ
αὐτῶν. 15 εἰ γὰρ ἡ ἀποβολὴ αὐτῶν καταλλαγὴ κόσμου,
τίς ἡ πρόσλημψις εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν; 16 εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ
ἁγία, καὶ τὸ φύραμα· καὶ εἰ ἡ ῥίζα ἁγία, καὶ οἱ κλάδοι.
17 Εἰ δέ τινες τῶν κλάδων ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ ἀγριέ-
λαιος ὢν ἐνεκεντρίσθης ἐν αὐτοῖς καὶ συγκοινωνὸς τῆς
ῥίζης καὶ τῆς πιότητος τῆς ἐλαίας ἐγένου, 18 μὴ κατα-
καυχῶ τῶν κλάδων· εἰ δὲ κατακαυχᾶσαι, οὐ σὺ τὴν ῥίζαν
βαστάζεις ἀλλὰ ἡ ῥίζα σέ. 19 ἐρεῖς οὖν Ἐξεκλάσθησαν
κλάδοι ἵνα ἐγὼ ἐγκεντρισθῶ. 20 καλῶς· τῇ ἀπιστίᾳ
ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ τῇ πίστει ἕστηκας. μὴ ὑψηλο-
φρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ· 21 εἰ γὰρ ὁ Θεὸς τῶν κατὰ φύσιν
κλάδων οὐκ ἐφείσατο, μήπως οὐδὲ σοῦ φείσεται. 22 ἴδε
οὖν χρηστότητα καὶ ἀποτομίαν Θεοῦ· ἐπὶ μὲν τοὺς
πεσόντας ἀποτομία, ἐπὶ δὲ σὲ χρηστότης Θεοῦ, ἐὰν ἐπι-
μένῃς τῇ χρηστότητι, ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ. 23 κἀκεῖνοι
δέ, ἐὰν μὴ ἐπιμένωσιν τῇ ἀπιστίᾳ, ἐγκεντρισθήσονται·
δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ Θεὸς πάλιν ἐγκεντρίσαι αὐτούς.
24 εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἐξεκόπης ἀγριελαίου καὶ
παρὰ φύσιν ἐνεκεντρίσθης εἰς καλλιέλαιον, πόσῳ μᾶλλον
οὗτοι οἱ κατὰ φύσιν ἐγκεντρισθήσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ.
25 Οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, τὸ μυστήριον
τοῦτο, ἵνα μὴ ἦτε παρ' ἑαυτοῖς φρόνιμοι, ὅτι πώρωσις
ἀπὸ μέρους τῷ Ἰσραὴλ γέγονεν ἄχρι οὗ τὸ πλήρωμα τῶν

17 και[2]] om THW : BS*C 1175. 623*. | 20 υψηλοφρονει SV] υψηλα φρονει THWM : p[46] BSA 81. 1898. | 21 μηπως W[S]V : p[46]...] om THsM : BSACP 81 1739 1852 6. 436s. *f*1319 | 22 επιμενης THW : BSΨ 81 1739[c]. D*.] επιμεινης SVM : p[46?] rel | 23 επιμενωσιν THW : BS*Ψ 81 1739. D*. 330*.] επιμεινωσιν SVM : rel | 25 παρ] εν *H*W : BA 1852.; om p[46] Ψ 1739 404[c] 1908. FG. it vg Hil Aug Ambst.

honorificabo, 14 si quomodo ad aemulandum
provocem carnem meam et salvos faciam aliquos
ex illis. 15 Si enim amissio eorum, reconciliatio est
mundi, quae assumptio, nisi vita ex mortuis?
16 Quod si delibatio sancta est, et massa; et si radix
sancta, et rami. 17 Quod si aliqui ex ramis fracti
sunt, tu autem cum oleaster esses, insertus es in
illis et socius radicis et pinguedinis olivae factus
es, 18 noli gloriari adversus ramos. Quod si gloria-
ris, non tu radicem portas, sed radix te. 19 Dices
ergo: Fracti sunt rami ut ego inserar. 20 Bene,
propter incredulitatem fracti sunt, tu autem fide
stas. 21 Noli altum sapere, sed time. Si enim Deus
naturalibus ramis non pepercit, ne forte nec tibi
parcat. 22 Vide ergo bonitatem et severitatem
Dei: in eos quidem qui ceciderunt, severitatem;
in te autem, bonitatem Dei, si permanseris in bo-
nitate, alioquin et tu excideris. 23 Sed et illi, si non
permanserint in incredulitate, inserentur; potens
est enim Deus iterum inserere illos. 24 Nam si tu
ex naturali excisus es oleastro, et contra naturam
insertus es in bonam olivam, quanto magis ii qui
secundum naturam, inserentur suae olivae?

11, 25-32 Nec perpetua

25 Nolo enim vos ignorare fratres mysterium
hoc, ut non sitis vobis ipsis sapientes, quia caeci-
tas ex parte contigit in Israhel, donec plenitu-

14 1 C 9,22; 1 T 4,16
16 Neh 10,37; 1 C 7,14
17 Ps 51,10; E 2,11s; Jdc 9,9 O'
20 R 12,3.16; 14,4; 1 C 10,12
21 Pr 28,14; Is 66,2.5; Ph 2,12
22 J 15,2
23 2 C 3,15s
25 R 1,13; 12,16; L 21,24

ἐθνῶν εἰσέλθῃ, [26] καὶ οὕτως πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται,
καθὼς γέγραπται

Ἥξει ἐκ Σιὼν ὁ Ῥυόμενος,
ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακώβ.
[27] καὶ αὕτη αὐτοῖς ἡ παρ' ἐμοῦ διαθήκη,
ὅταν ἀφέλωμαι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.

[28] κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον ἐχθροὶ δι' ὑμᾶς, κατὰ δὲ τὴν
ἐκλογὴν ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς πατέρας· [29] ἀμεταμέλητα
γὰρ τὰ χαρίσματα καὶ ἡ κλῆσις τοῦ Θεοῦ. [30] ὥσπερ γὰρ
ὑμεῖς ποτε ἠπειθήσατε τῷ Θεῷ, νῦν δὲ ἠλεήθητε τῇ
τούτων ἀπειθείᾳ, [31] οὕτως καὶ οὗτοι νῦν ἠπείθησαν τῷ
ὑμετέρῳ ἐλέει ἵνα καὶ αὐτοὶ νῦν ἐλεηθῶσιν. [32] συν-
έκλεισεν γὰρ ὁ Θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπείθειαν ἵνα τοὺς
πάντας ἐλεήσῃ. [33] Ὦ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ
γνώσεως Θεοῦ· ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ
ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ.

[34] Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου;
ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο;
[35] ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ;

[36] ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα·
αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

---

30 νυν ΓHSVM : p[46]...] νυνι hW : B. | 31 νυν[2] THV[M] : BS bo. D*.] om WS : p[46] rel | 33 ανεξερευνητα S] ανεξεραυνητα THWVM

do gentium intraret, [26] et sic omnis Israhel sal-
vus fieret, sicut scriptum est:

Veniet ex Sion qui eripiat
et avertat impietatem a Iacob.
[27] *Et hoc illis a me testamentum,*
cum abstulero peccata eorum.

[28] Secundum evangelium quidem, inimici prop-
ter vos; secundum electionem autem, carissimi
propter patres. [29] Sine paenitentia enim sunt dona
et vocatio Dei. [30] Sicut enim aliquando et vos
non credidistis Deo, nunc autem misericordiam
consecuti estis propter incredulitatem illorum;
[31] ita et isti nunc non crediderunt in vestram mi-
sericordiam, ut et ipsi misericordiam conse-
quantur. [32] Conclusit enim Deus omnia in incredu-
litate, ut omnium misereatur.

11, 33-36 **Dei iudiciorum altitudo**

[33] O altitudo divitiarum, sapientiae et scientiae
Dei! quam incomprehensibilia sunt iudicia eius et
investigabiles viae eius!

[34] *Quis enim cognovit sensum Domini?*
aut quis consiliarius eius fuit?
[35] Aut *quis* prior *dedit* illi, *et retribuetur ei?*

[36] Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt
omnia: ipsi gloria in saecula. Amen.

---

26 Mt 23,39; Is 59,20s
27 Jr 31,33s
29 Hb 6,17; R 8,28
30 E 2,2s; C 1,21
32 G 3,22
33 Ps 138,6; E 3,8ss
34 Is 40,13; Jr 23,18; Job 15,8; 1 C 2,16
35 Job 41,2
36 Hb 2,10; 1 C 8,6

12 1 Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν
τοῦ Θεοῦ, παραστῆσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν
ἁγίαν εὐάρεστον τῷ Θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν·
2 καὶ μὴ συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορ-
φοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοός, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς
τί τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ
τέλειον.

3 Λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης μοι παντὶ τῷ
ὄντι ἐν ὑμῖν, μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ
φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, ἑκάστῳ ὡς ὁ Θεὸς ἐμέρισεν
μέτρον πίστεως. 4 καθάπερ γὰρ ἐν ἑνὶ σώματι πολλὰ
μέλη ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶ-
ξιν, 5 οὕτως οἱ πολλοὶ ἓν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ, τὸ δὲ
καθ' εἷς ἀλλήλων μέλη. 6 ἔχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ
τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν διάφορα, εἴτε προφητείαν,
κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως· 7 εἴτε διακονίαν, ἐν
τῇ διακονίᾳ· εἴτε ὁ διδάσκων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ· 8 εἴτε
ὁ παρακαλῶν, ἐν τῇ παρακλήσει· ὁ μεταδιδοὺς ἐν ἁπλό-
τητι, ὁ προϊστάμενος ἐν σπουδῇ, ὁ ἐλεῶν ἐν ἱλαρότητι.
9 ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος. ἀποστυγοῦντες τὸ πονηρόν,
κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ· 10 τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους

---

12 1 ευαρεστον/τῳ Θεῳ hWVM : p[46]...] ∽ THS : S*AP 81. pc vg. | 2 συσχηματιζεσθε — μεταμορφουσθε THWVM : p[46]...] συσχηματιζεσθαι — μεταμορφουσθαι hS | νοος THWsM : p[46] BA 1739 bo. D*FG] + υμων [SV] : rel | 4 πολλα μελη THWSVM : p[46] BS. DFG. 1827. 1311 255. it vg.] ∽ hs : rel | 8 προισταμενος] προιστανομενος Ti-Gr

PARS SECUNDA MORALIS

SECTIO I IUSTITIA ET CARITAS SOCIALIS

12, 1-2 Christianae vitae compendium

1 Obsecro itaque vos, fratres, per misericordiam
Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viven-
tem, sanctam, Deo placentem, rationabile obse-
quium vestrum. 2 Et nolite conformari huic saecu-
lo, sed reformamini in novitate sensus vestri, ut
probetis quae sit voluntas Dei, bona et benepla-
cens et perfecta.

12, 3-8 Secundum gratiam cuique donatam agendum

3 Dico enim per gratiam, quae data est mihi,
omnibus qui sunt inter vos, non plus sapere quam
oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem; et uni-
cuique sicut Deus divisit mensuram fidei. 4 Sicut
enim in uno corpore multa membra habemus, om-
nia autem membra non eundem actum habent,
5 ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli
autem alter alterius membra. 6 Habentes autem
donationes secundum gratiam, quae data est no-
bis, differentes: sive prophetiam, secundum ratio-
nem fidei; 7 sive ministerium, in ministrando; sive
qui docet, in doctrina; 8 qui exhortatur, in exhor-
tando; qui tribuit, in simplicitate; qui praeest, in
sollicitudine; qui miseretur, in hilaritate.

12, 9-21 Caritas in fideles et in omnes

9 Dilectio sine simulatione; odientes malum,
adhaerentes bono; 10 caritate fraternitatis invi-

12,1 1 P 2,5 | 2 G 1,4; 1 P 1,14 | 3 R 15,15; E 4,7; 2 C 10,13 | 4 1 C 10,17; 12,12ss; E 4,4.16 | 5 E 1,23; 4,25; 5,30; C 3,15 | 6 1 C 12,4.10 | 7 1 P 4,10s | 8 Mt 6,2s; 2 C 8,2; 9,7 | 9 2 C 6,6; Am 5,15 | 10 (1 Th 4,9) 1 P 2,17; Ph 2,3

φιλόστοργοι, τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι, 11 τῇ
σπουδῇ μὴ ὀκνηροί, τῷ πνεύματι ζέοντες, τῷ Κυρίῳ
δουλεύοντες, 12 τῇ ἐλπίδι χαίροντες, τῇ θλίψει ὑπομέ-
νοντες, τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες, 13 ταῖς χρείαις
τῶν ἁγίων κοινωνοῦντες, τὴν φιλοξενίαν διώκοντες.
14 εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας ὑμᾶς, εὐλογεῖτε καὶ μὴ κατ-
αρᾶσθε. 15 χαίρειν μετὰ χαιρόντων, κλαίειν μετὰ κλαιόν-
των. 16 τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες· μὴ τὰ ὑψηλὰ
φρονοῦντες ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι. μὴ
γίνεσθε φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς. 17 μηδενὶ κακὸν ἀντὶ
κακοῦ ἀποδιδόντες· προνοούμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων
ἀνθρώπων· 18 εἰ δυνατόν, τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀν-
θρώπων εἰρηνεύοντες· 19 μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγα-
πητοί, ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ· γέγραπται γάρ· Ἐμοὶ
ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει Κύριος. 20 ἀλλὰ ἐὰν
πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτόν· ἐὰν διψᾷ, πότιζε
αὐτόν· τοῦτο γὰρ ποιῶν ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ
τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. 21 μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα
ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν. 13 1 Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις
ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω. οὐ γὰρ ἔστιν ἐξουσία εἰ μὴ
ὑπὸ Θεοῦ, αἱ δὲ οὖσαι ὑπὸ Θεοῦ τεταγμέναι εἰσίν.
2 ὥστε ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ, τῇ τοῦ Θεοῦ δια-
ταγῇ ἀνθέστηκεν· οἱ δὲ ἀνθεστηκότες ἑαυτοῖς κρίμα
λήψονται. 3 οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶν φόβος τῷ ἀγαθῷ

---

14 υμας] * om HW : p[46] B 1739. | 15 χαιροντων THM : p[46] BS 1739 D*FG 16 o. lat sy[h] arm.] + και hWSV : rel | 20 την κεφαλην THSVM · p[46]...] της κεφαλης W : B. | 13 1 υπο[1]] * απο s : D*FG 88 915. 1827. 1891. 2298 323. 257 221. Ωρ. | υπο[2] THWsVM : BS*AP 33 81 1739, DFG 88 915, 623ss 1311 436s f1319 69. 429s. 1611s plur] + του [S] : rel | 3 τῳ αγαθῳ εργῳ — τῳ κακῳ THWSVM p[46] : BS AP 1739 1852 6. D*FG. 1319*s. it vg. Ir Cl Ωρ Tert.] των αγαθων εργων — των κακων s : rel

cem diligentes, honore invicem praevenientes,
11 sollicitudine non pigri, spiritu ferventes, Domi-
no servientes, 12 spe gaudentes, in tribulatione
patientes, orationi instantes, 13 necessitatibus sanc-
torum communicantes, hospitalitatem sectantes.
14 Benedicite persequentibus vos; benedicite et no-
lite maledicere. 15 Gaudere cum gaudentibus, fle-
re cum flentibus. 16 Idipsum invicem sentientes,
non alta sapientes, sed humilibus consentientes.
Nolite esse prudentes apud vosmetipsos. 17 Nulli
malum pro malo reddentes, *providentes bona non
tantum coram Deo,* sed etiam *coram* omnibus *homi-
nibus;* 18 si fieri potest, quod ex vobis est, cum
omnibus hominibus pacem habentes; 19 non vos-
metipsos defendentes, carissimi, sed date locum
irae; scriptum est enim: *Mihi vindicta, ego retri-
buam, dicit Dominus.* 20 Sed *si esurierit inimicus
tuus, ciba illum; si sitit, potum da illi: hoc enim
faciens, carbones ignis congeres super caput eius.*
21 Noli vinci a malo, sed vince in bono malum.

13, 1-7 Potestatibus obtemperandum

1 Omnis anima potestatibus sublimioribus sub-
dita sit; non est enim potestas nisi a Deo; quae
autem sunt, a Deo ordinatae sunt. 2 Itaque qui
resistit potestati, Dei ordinationi resistit; qui au-
tem resistunt, ipsi sibi damnationem adquirunt.
3 Nam principes non sunt timori boni operis, sed

---

11 Ap 3,15; C 3,23s | 12 Ph 4,6; 1 T 2,1; C 4,2; 5,17; L 18, 1-8 | 13 1 T 5,10; 1 P 4,9; Hb 13,2 | 14 Mt 5,44; 1 C 4,12; A 7,59s | 15 Job 30,25 | 16 1 T 6,17; Is 5,21 | 17 1 Th 5,15; 2 C 8,21; Pr 20,22; 24,29 | 18 Mc 9,49; Hb 12,14 | 19 Lv 19,18; Mt 5,32; Sir 18,1ss | 20 4 Rg 6,22; Mt 5,44; Pr 25,21 | 21 Mt 5,39
13,1 Pr 8,15 | 3 1 P 3,13s

ἔργῳ ἀλλὰ τῷ κακῷ. θέλεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξου-
σίαν; τὸ ἀγαθὸν ποίει, καὶ ἕξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς·
4 Θεοῦ γάρ διάκονός ἐστίν σοι εἰς ἀγαθόν. ἐὰν δὲ τὸ
κακὸν ποιῇς φοβοῦ· οὐ γὰρ εἰκῇ τὴν μάχαιραν φορεῖ·
Θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν, ἔκδικος εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν
πράσσοντι. 5 διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι, οὐ μόνον διὰ τὴν
ὀργὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν. 6 διὰ τοῦτο γὰρ καὶ
φόρους τελεῖτε· λειτουργοὶ γὰρ Θεοῦ εἰσιν εἰς αὐτὸ
τοῦτο προσκαρτεροῦντες. 7 ἀπόδοτε πᾶσιν τὰς ὀφειλάς,
τῷ τὸν φόρον τὸν φόρον, τῷ τὸ τέλος τὸ τέλος, τῷ τὸν
φόβον τὸν φόβον, τῷ τὴν τιμὴν τὴν τιμήν. 8 Μηδενὶ
μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀλλήλους ἀγαπᾶν· ὁ γὰρ ἀγα-
πῶν τὸν ἕτερον νόμον πεπλήρωκεν. 9 τὸ γὰρ Οὐ μοι-
χεύσεις, Οὐ φονεύσεις, Οὐ κλέψεις, Οὐκ ἐπιθυμήσεις,
καὶ εἴ τις ἑτέρα ἐντολή, ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ ἀνακεφα-
λαιοῦται, ἐν τῷ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.
10 ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον κακὸν οὐκ ἐργάζεται· πλήρωμα
οὖν νόμου ἡ ἀγάπη. 11 Καὶ τοῦτο εἰδότες τὸν καιρόν,
ὅτι ὥρα ἤδη ὑμᾶς ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι· νῦν γὰρ ἐγγύτε-
ρον ἡμῶν ἡ σωτηρία ἢ ὅτε ἐπιστεύσαμεν. 12 ἡ νὺξ
προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν. ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα

9 τῳ λογῳ/τουτῳ T*H*WSVM : p46 BS 104 81 1739. DFG. 467. 436 *f* 1319 69, 1611 s. pc] ∽ h : rel | εν τῳ2] om [H]W : p46? B. FG. lat. | 11 υμας T*H*WSVM : BS*ACP 81 1852. 623. 1319s 69, 429.] ημας h : p46? rel

mali. Vis autem non timere potestatem? Bonum
fac, et habebis laudem ex illa; 4 Dei enim minister
est tibi in bonum. Si autem malum feceris, time;
non enim sine causa gladium portat. Dei enim
minister est, vindex in iram ei qui malum agit.
5 Ideo necessitate subditi estote, non solum prop-
ter iram, sed etiam propter conscientiam. 6 Ideo
enim et tributa praestatis; ministri enim Dei sunt
in hoc ipsum servientes. 7 Reddite ergo omnibus
debita: cui tributum, tributum; cui vectigal, vec-
tigal; cui timorem, timorem; cui honorem, ho-
norem.

13, 8-10 Legis plenitudo dilectio

8 Nemini quidquam debeatis, nisi ut invicem
diligatis; qui enim diligit proximum, legem im-
plevit. 9 Nam *Non adulterabis, non occides, non
furaberis, non falsum testimonium dices, non con-
cupisces*, et si quod est aliud mandatum, in hoc
verbo instauratur: *Diliges proximum tuum sicut
teipsum*. 10 Dilectio proximi malum non operatur.
Plenitudo ergo legis est dilectio.

13, 11-14 Opera lucis

11 Et hoc, scientes tempus; quia hora est iam
nos de somno surgere. Nunc enim propior est nos-
tra salus, quam cum credidimus. 12 Nox praeces-
sit, dies autem appropinquavit. Abiciamus ergo

7 Mt 22,21
8 G 5,14; C 3,14
9 Ex 20,13-17; Lv 19,18; Dt 5,17-21; Mt 22,39s; Ja 2,8
10 1 C 13,4; Mt 22,40
11 1 C 7,29
12 1 J 2,8; E 6,13-17

τοῦ σκότους, ἐνδυσώμεθα δὲ τὰ ὅπλα τοῦ φωτός. [13] ὡς
ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν, μὴ κώμοις καὶ
μέθαις, μὴ κοίταις καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ·
[14] ἀλλὰ ἐνδύσασθε τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τῆς
σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίας.

14 [1] Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε,
μὴ εἰς διακρίσεις διαλογισμῶν. [2] ὃς μὲν πιστεύει φα-
γεῖν πάντα, ὁ δὲ ἀσθενῶν λάχανα ἐσθίει. [3] ὁ ἐσθίων
τὸν μὴ ἐσθίοντα μὴ ἐξουθενείτω, ὁ δὲ μὴ ἐσθίων τὸν
ἐσθίοντα μὴ κρινέτω, ὁ Θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο.
[4] σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; τῷ ἰδίῳ κυρίῳ
στήκει ἢ πίπτει· σταθήσεται δέ, δυνατεῖ γὰρ ὁ Κύριος
στῆσαι αὐτόν. [5] ὃς μὲν κρίνει ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ὃς
δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν· ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ νοῒ πλη-
ροφορείσθω. [6] ὁ φρονῶν τὴν ἡμέραν Κυρίῳ φρονεῖ· καὶ
ὁ ἐσθίων Κυρίῳ ἐσθίει, εὐχαριστεῖ γὰρ τῷ Θεῷ· καὶ ὁ
μὴ ἐσθίων Κυρίῳ οὐκ ἐσθίει, καὶ εὐχαριστεῖ τῷ Θεῷ.
[7] Οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῇ, καὶ οὐδεὶς ἑαυτῷ ἀπο-
θνήσκει· [8] ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ Κυρίῳ ζῶμεν, ἐάν τε
ἀποθνήσκωμεν, τῷ Κυρίῳ ἀποθνήσκομεν. ἐάν τε οὖν
ζῶμεν ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ Κυρίου ἐσμέν. [9] εἰς
τοῦτο γὰρ Χριστὸς ἀπέθανεν καὶ ἔζησεν, ἵνα καὶ νεκρῶν

---

12 ενδυσωμεθα δε TWSVM : BAC*P 1739 sa bo. D* 1838 436. Or Dam.] om δε [H] : p^{46c} S*.; ενδυσωμεθα ουν : p^{46*} sy; και ενδυσωμεθα : rel | 13 εριδι—ζηλῳ THWSVM : p^{46}...] ερισιν—ζηλοις h : B sa. | 14 Ιησουν Χριστον THWSVM : p^{46}] ∾ h : B. | 14 3 ο δε THWSVM : p^{46} BS*AC. D*. 623.] και ο s : rel | 5 μεν W : p^{46}...] * + γαρ T[H]S[V]M : S*ACP 104s 1852. 1838. 226 255 f1319. 635. 913. lat. | 6 φρονει THWsVM : p^{46} BSACP* 1739 1852 6. DFG. 38* 218. it vg. Ωρ Ambst Aug.] + και ο μη φρονων την ημεραν, κυριῳ ου φρονει [S] : rel. | 8 αποθνησκωμεν[1] THWSVM : p^{46}...] αποθανωμεν s : C 33 1175 6. 88 915, 547 330, 1891c, 323, 2138. 383, L plur | 9 απεθανεν THWsM : BS*AC 1739 1852 bo. 1319s, arm] + και ανεστη [SV] : pler

opera tenebrarum, et induamur arma lucis. [13] Sic-
ut in die, honeste ambulemus; non in comessatio-
nibus et ebrietatibus, non in cubilibus et impudi-
citiis, non in contentione et aemulatione; [14] sed
induimini Dominum Iesum Christum, et carnis
curam ne feceritis in desideriis.

SECTIO II: MUTUA OFFICIA FIRMIORES INTER ET INFIRMOS

14, 1-12 **Nec iudicare fratres nec spernere licet**

[1] Infirmum autem in fide assumite, non in dis-
ceptationibus cogitationum. [2] Alius enim credit
se manducare omnia; qui autem infirmus est,
holus manducet. [3] Is qui manducat, non mandu-
cantem non spernat; et qui non manducat, man-
ducanten non iudicet; Deus enim illum adsumpsit.
[4] Tu quis es, qui iudicas alienum servum? Domino
suo stat aut cadit; stabit autem; potens est enim
Deus statuere illum. [5] Nam alius iudicat diem
inter diem, alius autem iudicat omnem diem;
unusquisque in suo sensu abundet. [6] Qui sapit
diem, Domino sapit; et qui manducat, Domino
manducat; gratias enim agit Deo. Et qui non man-
ducat, Domino non manducat, et gratias agit
Deo. [7] Nemo enim nostrum sibi vivit, et nemo
sibi moritur. [8] Sive enim vivimus, Domino vivi-
mus; sive morimur, Domino morimur. Sive ergo
vivimus, sive morimur, Domini sumus. [9] In hoc
enim Christus mortuus est et resurrexit, ut et mor-

---

13 L 21,34 | 14 G 3,27; 5,16; C 2,23 | 14,1 R 15,1; 1 C 8,9
3 1 C 10,25ss | 4 Ja 4,11s | 5 G 4,10 | 8 G 2,20; 2 C 5,15; 1
Th 5,10 | 9 Ph 2,10s; Ap 1,18

καὶ ζώντων κυριεύσῃ. [10] Σὺ δὲ τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν
σου; ἢ καὶ σὺ τί ἐξουθενεῖς τὸν ἀδελφόν σου; πάντες
γὰρ παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ Θεοῦ. [11] γέγρα-
πται γάρ

Ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ,
καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται τῷ Θεῷ.

[12] ἄρα οὖν ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον δώσει τῷ
Θεῷ. [13] Μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν· ἀλλὰ τοῦτο
κρίνατε μᾶλλον, τὸ μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ ἢ
σκάνδαλον. [14] οἶδα καὶ πέπεισμαι ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ ὅτι
οὐδὲν κοινὸν δι᾽ ἑαυτοῦ· εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ τι κοινὸν
εἶναι, ἐκείνῳ κοινόν. [15] εἰ γὰρ διὰ βρῶμα ὁ ἀδελφός
σου λυπεῖται, οὐκέτι κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς. μὴ τῷ
βρώματί σου ἐκεῖνον ἀπόλλυε, ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθα-
νεν. [16] μὴ βλασφημείσθω οὖν ὑμῶν τὸ ἀγαθόν. [17] οὐ
γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρῶσις καὶ πόσις, ἀλλὰ
δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ· [18] ὁ
γὰρ ἐν τούτῳ δουλεύων τῷ Χριστῷ εὐάρεστος τῷ Θεῷ
καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις. [19] ἄρα οὖν τὰ τῆς εἰρήνης
διώκωμεν καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς εἰς ἀλλήλους· [20] μὴ
ἕνεκεν βρώματος κατάλυε τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ. πάντα
μὲν καθαρά, ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ διὰ προσκόμ-

---

12 ουν] * om [H]W : BP* 1739. D*FG. syᵖ. | δωσει] αποδωσει W : B 326. D*FG. 999. it vg. | τῳ Θεῳ] om [H]W : B 1739. FG. r. | 13 προσκομμα—η THSVM : p46...] om hW : B syᵖ arm. | 18 τουτῳ THWVM : BS*ACP 81 326 1739 1852 sa bo. D*FG. 623s. 330. 1753. it vg.] τουτοις S : rel | 19 διωκωμεν *H*SMN] διωκομεν ThWV : BSAP 326. FG. 88 915, 1827. 436s *f*1319, 2138, 323, L plur

tuorum et vivorum dominetur. [10] Tu autem
quid iudicas fratrem tuum? aut tu quare spernis
fratrem tuum? Omnes enim stabimus ante tribu-
nal Christi; [11] scriptum est enim:

Vivo ego, dicit Dominus, quoniam mihi flectetur omne genu,
et omnis lingua confitebitur Deo.

[12] Itaque unusquisque nostrum pro se rationem
reddet Deo.

14, 13-23 Ne scandalum ponamus infirmis

[13] Non ergo amplius invicem iudicemus; sed hoc
iudicate magis, ne ponatis offendiculum fratri vel
scandalum. [14] Scio et confido in Domino Iesu,
quia nihil commune per ipsum; nisi ei qui existi-
mat quid commune esse, illi commune est. [15] Si
enim propter cibum frater tuus contristatur, iam
non secundum caritatem ambulas. Noli cibo tuo
illum perdere, pro quo Christus mortuus est. [16] Non
ergo blasphemetur bonum nostrum. [17] Non est
enim regnum Dei esca et potus, sed iustitia et
pax et gaudium in Spiritu sancto; [18] qui enim
in hoc servit Christo, placet Deo et probatus est
hominibus. [19] Itaque quae pacis sunt sectemur,
et quae aedificationis sunt in invicem custodia-
mus. [20] Noli propter escam destruere opus Dei.
Omnia quidem sunt munda, sed malum est homi-

---

10 A 17,31; Mt 25,31s; 2 C 5,10 | 11 Is 45,23 | 12 Mt 12,36; G 6,5 | 13 1 C 8,1.9-13; Mt 7,1 | 14 Mc 7,15; A 10,15; 1 C 10, 25ss; Tt 1,15 | 15 1 C 8,11ss | 16 1 C 10,30ss | 17 1 C 8,8; C 2,16 | 19 R 12.18; 15,2; 1 C 14,26 (1 P 3,11) | 20 Tt 1,15

ματος ἐσθίοντι. 21 καλὸν τὸ μὴ φαγεῖν κρέα μηδὲ πιεῖν
οἶνον μηδὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου προσκόπτει ἢ σκανδαλί-
ζεται ἢ ἀσθενεῖ. 22 σὺ πίστιν ἣν ἔχεις κατὰ σεαυτὸν
ἔχε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. μακάριος ὁ μὴ κρίνων ἑαυτὸν
ἐν ᾧ δοκιμάζει· 23 ὁ δὲ διακρινόμενος ἐὰν φάγῃ κατακέ-
κριται, ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως· πᾶν δὲ ὃ οὐκ ἐκ πίστεως
ἁμαρτία ἐστίν. 15 1 Ὀφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ
ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν, καὶ μὴ ἑαυτοῖς
ἀρέσκειν. 2 ἕκαστος ἡμῶν τῷ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς τὸ
ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομήν· 3 καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτῷ
ἤρεσεν· ἀλλὰ καθὼς γέγραπται Οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνει-
διζόντων σε ἐπέπεσαν ἐπ' ἐμέ. 4 ὅσα γὰρ προεγράφη,
εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν ἐγράφη, ἵνα διὰ τῆς
ὑπομονῆς καὶ διὰ τῆς παρακλήσεως τῶν γραφῶν τὴν
ἐλπίδα ἔχωμεν. 5 ὁ δὲ Θεὸς τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς
παρακλήσεως δῴη ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις
κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν, 6 ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἐν ἑνὶ στόματι
δοξάζητε τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ.

7 Διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς
προσελάβετο ὑμᾶς εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ. 8 λέγω γὰρ
Χριστὸν διάκονον γεγενῆσθαι περιτομῆς ὑπὲρ ἀληθείας
Θεοῦ, εἰς τὸ βεβαιῶσαι τὰς ἐπαγγελίας τῶν πατέρων,

---

21 η σκανδαλιζεται η ασθενει W[SM]] om THsV : S*AC 81 1739s 1852 bo. r sy^p. | 22 ην TH[S]VM : BSAC bo. 1835 226. r.] om Ws : rel | 15 4 προεγραφη] + παντα [H] : BPΨ 33. 330 69. | εχωμεν] + της παρακλησεως h : B. Cl. | 5 Χριστον Ιησουν] ∽ h : SA C*P 81 6. F. 330 69, 1611s. 1610. pc r vg sy arm. | 7 υμας] ημας *H*W : BP 104 1852. D* 1898, 1827 467, 919 2127* 642, 1891, 2298, plur | 8 γεγενησθαι] γενεσθαι hW : BC*Ψ 1739. D*FG. 1518 pc arm.

ni, qui per offendiculum manducat. 21 Bonum
est non manducare carnem et non bibere vinum,
neque in quo frater tuus offenditur aut scandali-
zatur aut infirmatur. 22 Tu fidem habes? penes
temetipsum habe coram Deo. Beatus qui non
iudicat semetipsum in eo, quod probat. 23 Qui
autem discernit, si manducaverit, damnatus est,
quia non ex fide. Omne autem quod non est ex
fide, peccatum est.

15, 1-6 **Christi exemplo infirmorum imbecillitates tolerandae**

1 Debemus autem nos firmiores imbecillitates
infirmorum sustinere, et non nobis placere. 2 Unus-
quisque vestrum proximo suo placeat in bonum
ad aedificationem. 3 Etenim Christus non sibi pla-
cuit; sed sicut scriptum est: *Improperia imprope-
rantium tibi ceciderunt super me.* 4 Quaecumque
enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta
sunt; ut per patientiam et consolationem Scriptu-
rarum spem habeamus. 5 Deus autem patientiae
et solacii det vobis idipsum sapere in alterutrum
secundum Iesum Christum, 6 ut unanimes uno
ore honorificetis Deum et patrem Domini nostri
Iesu Christi.

15, 7-13 **Christus omnes suscepit in honorem Dei**

7 Propter quod suscipite invicem, sicut et Chris-
tus suscepit vos in honorem Dei. 8 Dico enim
Christum Iesum ministrum fuisse circumcisionis
propter veritatem Dei ad confirmandas promis-

---

21 1 C 8,13 | 23 Ja 4,17 | 15,1 R 14,1; 1 C 9,19; 13,7 | 2 1 C 10,33; 1 Th 5,11 | 3 Ps 68,10 | 4 1 C 9,9s; 2 T 3,16; R 4,23s | 5 R 12,16; 2 C 13,11; Ph 2,2; 4,2; 3,16 | 6 2 C 1,3; 1 P 1,3 | 7 R 14,1; Phm 17 | 8 Mt 15,24; A 3,25; Mi 7,20; Ps 88,3

9 τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ ἐλέους δοξάσαι τὸν Θεόν, καθὼς γέ-
γραπται

Διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἔθνεσιν
καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ.

10 καὶ πάλιν λέγει

Εὐφράνθητε, ἔθνη, μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.

11 καὶ πάλιν

Αἰνεῖτε, πάντα τὰ ἔθνη, τὸν Κύριον,
καὶ ἐπαινεσάτωσαν αὐτὸν πάντες οἱ λαοί.

12 καὶ πάλιν Ἠσαΐας λέγει

Ἔσται ἡ ῥίζα τοῦ Ἰεσσαί,
καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν·
ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιοῦσιν.

13 Ὁ δὲ Θεὸς τῆς ἐλπίδος πληρώσαι ὑμᾶς πάσης χαρᾶς
καὶ εἰρήνης ἐν τῷ πιστεύειν, εἰς τὸ περισσεύειν ὑμᾶς
ἐν τῇ ἐλπίδι ἐν δυνάμει Πνεύματος Ἁγίου.
14 Πέπεισμαι δέ, ἀδελφοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ περὶ
ὑμῶν, ὅτι καὶ αὐτοὶ μεστοί ἐστε ἀγαθωσύνης, πεπλη-
ρωμένοι πάσης τῆς γνώσεως, δυνάμενοι καὶ ἀλλήλους
νουθετεῖν.
15 τολμηρότερον δὲ ἔγραψα ὑμῖν, ἀδελφοί,
ἀπὸ μέρους, ὡς ἐπαναμιμνήσκων ὑμᾶς διὰ τὴν χάριν
τὴν δοθεῖσάν μοι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ
16 εἰς τὸ εἶναί με λειτ-
ουργὸν Χριστοῦ Ἰησοῦ εἰς τὰ ἔθνη, ἱερουργοῦντα τὸ
εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, ἵνα γένηται ἡ προσφορὰ τῶν ἐθνῶν

---

13 πληρωσαι THSVM : p^{46}...] πληροφορησαι W : B. FG. | πασης χαρας — ειρηνης THSVM : p^{46}...] εν παση χαρα — ειρηνη W : B. (FG). | 14 της THW[SV]M : BSP 1739s 1852. 623, 1845 1311 330 462.] om s : p^{46} rel | 15 τολμηροτερον TSVM : p^{46}...] τολμηροτερως HW : BA. | αδελφοι [S] : p^{46}...] om THWsVM : BS*AC 81 1739. 1898. 927. 38 218. 1610. | απο^{3} THW : p^{46} BS. F. 635.] * υπο SVM : rel | 16 γενηται THSVM : p^{46}...] γενηθη W : B.

siones patrum
9 gentes autem super misericor-
dia honorare Deum, sicut scriptum est:

Propterea confitebor tibi in gentibus, Domine,
et nomini tuo cantabo.

10 Et iterum dicit:

Laetamini gentes cum plebe eius.

11 Et iterum:

Laudate omnes gentes Dominum,
et magnificate eum omnes populi.

12 Et rursus Esaias ait:

Erit radix Iesse,
et qui exsurget regere gentes,
in eum gentes sperabunt.

13 Deus autem spei repleat vos omni gaudio et
pace in credendo, ut abundetis in spe et virtute
Spiritus sancti.

EPILOGUS

15, 14-21 Se excusat Paulus quod scripsit audacius

14 Certus sum autem, fratres mei, et ego ipse de
vobis, quoniam et ipsi pleni estis dilectione, re-
pleti omni scientia, ita ut possitis alterutrum mo-
nere.
15 Audacius autem scripsi vobis, fratres, ex
parte, tamquam in memoriam vos reducens, prop-
ter gratiam, quae data est mihi a Deo,
16 ut sim
minister Christi Iesu in gentibus, sanctificans evan-
gelium Dei, ut fiat oblatio gentium accepta et

---

9 R 11,30; 2 Sm 22,50 | 10 Dt 32,43 | 11 Ps 116,1 | 12 Is 11,1.10; Mt 12,21; Ap 5,5; 22,16; Gn 49,10 | 14 Th 1,9s | 15 R 1,5; 12,3 | 16 Ph 2,17; R 11,13; 12,1

εὐπρόσδεκτος, ἡγιασμένη ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ. 17 ἔχω
οὖν τὴν καύχησιν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τὰ πρὸς τὸν Θεόν·
18 οὐ γὰρ τολμήσω τι λαλεῖν ὧν οὐ κατειργάσατο Χριστὸς
δι' ἐμοῦ εἰς ὑπακοὴν ἐθνῶν, λόγῳ καὶ ἔργῳ, 19 ἐν δυνάμει
σημείων καὶ τεράτων, ἐν δυνάμει Πνεύματος Θεοῦ·
ὥστε με ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ
πεπληρωκέναι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ· 20 οὕτως δὲ
φιλοτιμούμενον εὐαγγελίζεσθαι οὐχ ὅπου ὠνομάσθη Χρι-
στός, ἵνα μὴ ἐπ' ἀλλότριον θεμέλιον οἰκοδομῶ, 21 ἀλλὰ
καθὼς γέγραπται

Οἷς οὐκ ἀνηγγέλη περὶ αὐτοῦ ὄψονται
καὶ οἳ οὐκ ἀκηκόασιν συνήσουσιν.

22 Διὸ καὶ ἐνεκοπτόμην τὰ πολλὰ τοῦ ἐλθεῖν πρὸς
ὑμᾶς· 23 νυνὶ δὲ μηκέτι τόπον ἔχων ἐν τοῖς κλίμασι
τούτοις, ἐπιποθίαν δὲ ἔχων τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ
πολλῶν ἐτῶν, 24 ὡς ἂν πορεύωμαι εἰς τὴν Σπανίαν·
ἐλπίζω γὰρ διαπορευόμενος θεάσασθαι ὑμᾶς καὶ ὑφ'
ὑμῶν προπεμφθῆναι ἐκεῖ, ἐὰν ὑμῶν πρῶτον ἀπὸ μέρους
ἐμπλησθῶ, 25 — νυνὶ δὲ πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ δια-
κονῶν τοῖς ἁγίοις. 26 ηὐδόκησαν γὰρ Μακεδονία καὶ
Ἀχαΐα κοινωνίαν τινὰ ποιήσασθαι εἰς τοὺς πτωχοὺς
τῶν ἁγίων τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ. 27 ηὐδόκησαν γάρ, καὶ
ὀφειλέται εἰσὶν αὐτῶν· εἰ γὰρ τοῖς πνευματικοῖς αὐτῶν

---

17 την T[H]WM : B 81 1852. DFG. 623s. 255 330 f1319 69.] τολμω b : BS[c]. it vg om SV : rel | 18 τολμησω TWHSVM : p[46]...] αγιου [H] : AC 33 sy[p] arm. Did Or Ambst. | 19 Θεου TSVM : p[46]...] ; om 81 1739 1852 bo. DFG. 255 1319ss 69 330. 1518. it vg sy[hmi] arm.; W : B. | 20 φιλοτιμουμενον] * φιλοτιμουμαι W : p[46] BP. D*FG. Ωp. | 21 οις... αυτου / οψονται ThSVM : p[46]...] ∽ HW : B. 69. | 23 πολλων T : p[46]...] ικανων HWSVM : BCP 326 81 1852. 1912. 623. 1319s. 263 69. | 24 υφ] αφ W : (p[46]) (B). DFG. 337 330 999. 635. 1149.

sanctificata in Spiritu sancto. 17 Habeo igitur
gloriam in Christo Iesu ad Deum. 18 Non enim
audeo aliquid loqui eorum quae per me non efficit
Christus in oboedientiam gentium, 19 verbo et fac-
tis, in virtute signorum et prodigiorum, in virtute
Spiritus sancti: ita ut ab Hierusalem per circuitum
usque ad Illyricum repleverim evangelium Christi.
20 Sic autem praedicavi evangelium hoc, non ubi
nominatus est Christus, ne super alienum funda-
mentum aedificarem, 21 sed sicut scriptum est:

Quibus non est annuntiatum de eo, videbunt;
et qui non audierunt, intellegent.

5, 22-29 **Itinera nuntiat in Hierusalem et in Hispaniam**

22 Propter quod et impediebar plurimum venire
ad vos, et prohibitus sum usque adhuc. 23 Nunc
vero ulterius locum non habens in his regionibus,
cupiditatem autem habens veniendi ad vos ex
multis iam praecedentibus annis, 24 cum in His-
paniam proficisci coepero, spero quod praeteriens
videam vos et a vobis deducar illuc, si vobis pri-
mum ex parte fruitus fuero. 25 Nunc igitur proficis-
car in Hierusalem ministrare sanctis. 26 Probave-
runt enim Macedonia et Achaia collationem aliquam
facere in pauperes sanctorum qui sunt in Hierusa-
lem. 27 Placuit enim eis, et debitores sunt eorum.

---

18 2 C 3,5; 13,3 | 19 2 C 12,12; Mc 16,17; A 15,12; 1 C 2,4 | 20 2 C 10,15s | 21 Is 52,15 | 22 R 1,13; 1 Th 2,18; A 16,6s | 23 R 1,10s; A 19,21; 1 Th 3,6 | 24 1 C 16,6 | 25 A 11,29; 19,21; 20,22; 24,17 | 26 1 C 16,1; 2 C 8,1-4; 9,2

ἐκοινώνησαν τὰ ἔθνη, ὀφείλουσιν καὶ ἐν τοῖς σαρκικοῖς
λειτουργῆσαι αὐτοῖς. 28 τοῦτο οὖν ἐπιτελέσας, καὶ σφρα-
γισάμενος αὐτοῖς τὸν καρπὸν τοῦτον, ἀπελεύσομαι δι'
ὑμῶν εἰς Σπανίαν· 29 οἶδα δὲ ὅτι ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς
ἐν πληρώματι εὐλογίας Χριστοῦ ἐλεύσομαι. 30 Παρακαλῶ
δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
καὶ διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ Πνεύματος, συναγωνίσασθαί
μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Θεόν, 31 ἵνα
ῥυσθῶ ἀπὸ τῶν ἀπειθούντων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ ἡ διακο-
νία μου ἡ εἰς Ἱερουσαλὴμ εὐπρόσδεκτος τοῖς ἁγίοις
γένηται, 32 ἵνα ἐν χαρᾷ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς διὰ θελήματος
Θεοῦ συναναπαύσωμαι ὑμῖν. 33 ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης
μετὰ πάντων ὑμῶν· ἀμήν.

16 1 Συνίστημι δὲ ὑμῖν Φοίβην τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν,
οὖσαν καὶ διάκονον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχρεαῖς,
2 ἵνα αὐτὴν προσδέξησθε ἐν Κυρίῳ ἀξίως τῶν ἁγίων, καὶ
παραστῆτε αὐτῇ ἐν ᾧ ἂν ὑμῶν χρήζῃ πράγματι· καὶ γὰρ
αὐτὴ προστάτις πολλῶν ἐγενήθη καὶ ἐμοῦ αὐτοῦ.

3 Ἀσπάσασθε Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν τοὺς συνεργούς
μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, 4 οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν
ἑαυτῶν τράχηλον ὑπέθηκαν, οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχα-
ριστῶ ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν, 5 καὶ τὴν
κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίαν. ἀσπάσασθε Ἐπαίνετον
τὸν ἀγαπητόν μου, ὅς ἐστιν ἀπαρχὴ τῆς Ἀσίας εἰς

30 αδελφοι] om [H]W : p46 B. | 31 διακονια THSVM : p46...] δω-
ροφορια W : B. D*FG. | εις THSVM : p46...] * εν W : B. D*FG.
1611 s. | 32 εν χαρᾳ/ελθ. HWSVM : p46...] ∽ T : S* bo. syp. |
ελθων — συναναπαυσωμαι THSVM : S*ACΨ 81 1739 1852 6 bo. 88
1912. 623. 255 f1319. 1611 s. arm.] ελθω (om και συναναπαυσωμαι
υμιν) : p46 B; ελθων — και συναναπ. 33. 915. 2298.; ελθω — και
συναναπ. hW : rel | Θεου THSVM : p46...] κυριου Ιησου Ws : B. |
16 1 και [H]W[S] : p46 BScC* 81. 255.] om TsVM : rel | 2 αυτην
προσδεξησθε] * ∽ H : BC bo. DFG. 642. it.; om αυτην : p46.

Nam si spiritualium eorum participes facti sunt gen-
tiles, debent et in carnalibus ministrare illis. 28 Hoc
igitur cum consummavero et assignavero eis fruc-
tum hunc, per vos proficiscar in Hispaniam. 29 Scio
autem quoniam veniens ad vos, in abundantia
benedictionis evangelii Christi veniam.

15, 30-33 Rogat ut pro se orent

30 Obsecro ergo vos, fratres, per Dominum no-
strum Iesum Christum et per caritatem sancti Spi-
ritus, ut adiuvetis me in orationibus vestris pro
me ad Deum, 31 ut liberer ab infidelibus, qui sunt
in Iudaea, et obsequii mei oblatio accepta fiat in
Hierusalem sanctis, 32 ut veniam ad vos in gaudio
per voluntatem Dei et refrigerer vobiscum. 33 Deus
autem pacis sit cum omnibus vobis. Amen.

16, 1-16 Phoeben commendat et Romanos salutat

1 Commendo autem vobis Phoeben sororem no-
stram, quae est in ministerio ecclesiae quae est in
Cenchris, 2 ut eam suscipiatis in Domino digne
sanctis, et adsistatis ei in quocumque negotio ve-
stri indiguerit; etenim ipsa quoque adstitit multis
et mihi ipsi.

3 Salutate Priscam et Aquilam, adiutores meos
in Christo Iesu, 4 qui pro anima mea suas cervices
supposuerunt, quibus non solus ego gratias ago,
sed et cunctae ecclesiae gentium; 5 et domesticam
ecclesiam eorum. Salutate Epaenetum dilectum
mihi, qui est primitivus Asiae in Christo. 6 Salu-

27 1 C 9,11; 2 C 9,12ss | 29 R 1,11 | 30 E 6,19; C 1,8; Ph 1,
27; 2 C 1,11; 1 Th 5,25; 2 Th 3,1; Hb 13,18 | 31 A 21,13 | 32 R 1,
10ss | 33 R 16,20; 1 C 14,33; 2 C 13,11; Ph 4,9; 1 Th 5,23; 2 Th 3,16;
Phm 20 | 16,1 A 18,18 | 3 A 18,2.18.26 | 4 A 15,26; 1 J 3,16
5 1 C 16,19

Χριστόν. 6 ἀσπάσασθε Μαρίαν, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν
εἰς ὑμᾶς. 7 ἀσπάσασθε Ἀνδρόνικον καὶ Ἰουνιᾶν τοὺς
συγγενεῖς μου καὶ συναιχμαλώτους μου, οἵτινές εἰσιν
ἐπίσημοι ἐν τοῖς ἀποστόλοις, οἳ καὶ πρὸ ἐμοῦ γεγόνασιν
ἐν Χριστῷ. 8 ἀσπάσασθε Ἀμπλιᾶτον τὸν ἀγαπητόν μου
ἐν Κυρίῳ. 9 ἀσπάσασθε Οὐρβανὸν τὸν συνεργὸν ἡμῶν ἐν
Χριστῷ καὶ Στάχυν τὸν ἀγαπητόν μου. 10 ἀσπάσα-
σθε Ἀπελλῆν τὸν δόκιμον ἐν Χριστῷ. ἀσπάσασθε
τοὺς ἐκ τῶν Ἀριστοβούλου. 11 ἀσπάσασθε Ἡρῳδίωνα
τὸν συγγενῆ μου. ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ναρκίσ-
σου τοὺς ὄντας ἐν Κυρίῳ. 12 ἀσπάσασθε Τρύφαιναν
καὶ Τρυφῶσαν τὰς κοπιώσας ἐν Κυρίῳ. ἀσπάσασθε
Περσίδα τὴν ἀγαπητήν, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν ἐν Κυρίῳ.
13 ἀσπάσασθε Ῥοῦφον τὸν ἐκλεκτὸν ἐν Κυρίῳ καὶ τὴν
μητέρα αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ. 14 ἀσπάσασθε Ἀσύγκριτον,
Φλέγοντα, Ἑρμῆν, Πατροβᾶν, Ἑρμᾶν, καὶ τοὺς σὺν
αὐτοῖς ἀδελφούς. 15 ἀσπάσασθε Φιλόλογον καὶ Ἰουλίαν,
Νηρέα καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, καὶ Ὀλυμπᾶν, καὶ τοὺς
σὺν αὐτοῖς πάντας ἁγίους. 16 ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν
φιλήματι ἁγίῳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι πᾶσαι
τοῦ Χριστοῦ.

17 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς τὰς δι-
χοστασίας καὶ τὰ σκάνδαλα παρὰ τὴν διδαχὴν ἣν ὑμεῖς
ἐμάθετε ποιοῦντας, καὶ ἐκκλίνατε ἀπ' αὐτῶν· 18 οἱ γὰρ

---

6 Μαρίαν] Μαριάμ T. | 7 γεγονασιν SV] γεγοναν THWM : (p[46]) p[46] B. F. | BSA 1739. | 8 Αμπλιατον] Αμπλιαν S | μου] *om W : BS*CΨ 1739 8. 131 | 17 εκκλινατε SV : p[46]...] εκκλινετε THWM : 69. 1611 s.

tate Mariam, quae multum laboravit in vobis.
7 Salutate Andronicum et Iuniam cognatos et con-
captivos meos, qui sunt nobiles in apostolis; qui
et ante me fuerunt in Christo. 8 Salutate Amplia-
tum dilectissimum mihi in Domino. 9 Salutate
Urbanum adiutorem nostrum in Christo Iesu et
Stachyn dilectum meum. 10 Salutate Apellen pro-
bum in Christo. Salutate eos qui sunt ex Aristoboli
domo. 11 Salutate Herodionem cognatum meum.
Salutate eos qui sunt ex Narcissi domo, qui sunt
in Domino. 12 Salutate Tryphaenam et Trypho-
sam, quae laborant in Domino. Salutate Persidem
carissimam, quae multum laboravit in Domino.
13 Salutate Rufum electum in Domino et matrem
eius et meam. 14 Salutate Asyncritum, Phlegon-
tem, Hermam, Patrobam, Hermen, et qui cum
eis sunt fratres. 15 Salutate Philologum et Iuliam,
Nereum et sororem eius et Olympiadem et omnes
qui cum eis sunt sanctos. 16 Salutate invicem in
osculo sancto. Salutant vos omnes ecclesiae Christi.

16, 17-20 **Hortatur ut eos caveant qui dissensiones fovent**

17 Rogo autem vos, fratres, ut observetis eos
qui dissensiones et offendicula praeter doctrinam
quam vos didicistis, faciunt, et declinate ab illis.

---

7 2 C 8,23
13 Mc 15,21
16 1 C 16,20; 2 C 13,12; 1 P 5,14
17 Mt 7,15; 1 T 1,3; Tt 3,10 2 J 10; R 6,17

τοιοῦτοι τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν ἀλλὰ
τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ, καὶ διὰ τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλο-
γίας ἐξαπατῶσιν τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων. 19 ἡ γὰρ
ὑμῶν ὑπακοὴ εἰς πάντας ἀφίκετο· ἐφ' ὑμῖν οὖν χαίρω,
θέλω δὲ ὑμᾶς σοφοὺς εἶναι εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀκεραίους δὲ
εἰς τὸ κακόν. 20 ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης συντρίψει τὸν
Σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει.
Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν.
21 Ἀσπάζεται ὑμᾶς Τιμόθεος ὁ συνεργός μου, καὶ
Λούκιος καὶ Ἰάσων καὶ Σωσίπατρος οἱ συγγενεῖς μου.
22 ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐγὼ Τέρτιος ὁ γράψας τὴν ἐπιστο-
λὴν ἐν Κυρίῳ. 23 ἀσπάζεται ὑμᾶς Γάϊος ὁ ξένος μου
καὶ ὅλης τῆς ἐκκλησίας. 24 ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἔραστος ὁ
οἰκονόμος τῆς πόλεως καὶ Κούαρτος ὁ ἀδελφός.

25 Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηρίξαι
κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου καὶ τὸ κήρυγμα Ἰησοῦ Χριστοῦ,
κατὰ ἀποκάλυψιν μυστηρίου,
χρόνοις αἰωνίοις σεσιγημένου,
26 φανερωθέντος δὲ νῦν
διά τε γραφῶν προφητικῶν
κατ' ἐπιταγὴν τοῦ αἰωνίου Θεοῦ
εἰς ὑπακοὴν πίστεως εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνωρισθέντος,
27 μόνῳ σοφῷ Θεῷ, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ,
ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

---

19 σοφους TW : 𝔭[46] BΨ 1852 6 bo. DFG. 1838. 1319ss 330. 440. 1611s. L. lat arm.] * + μεν [H]SVM : rel | 20 Χριστου] om THW : 𝔭[46] BS. 1827. 1891. | 21 μου[1] TWSVM : 𝔭[46]...] om [H] : B 1739. | 25-27 hoc loco THW[S]VC : BSC 81 bo. D 88. 623. 436 *f* 1319. 296. pc it vg sy[p]. Cl Ωρ Ambst.] post 14, 23 : 915 pler; utrobique : AP 33. 5. pc arm.; post 15, 33 : 𝔭[46].; om s : FG *g*. Mrc. | 27 ᾧ TWSVM : 𝔭[46]...] om [H] : B. *f*. sy[p]. | των αιωνων] * om H : 𝔭[46] BC 33 1739. 915. 255 256 1319. 296. L. sy[h].

18 Huiuscemodi enim Christo Domino nostro
non serviunt, sed suo ventri, et per dulces sermo-
nes et benedictiones seducunt corda innocentium.
19 Vestra enim oboedientia in omnem locum divul-
gata est. Gaudeo igitur in vobis. Sed volo vos sa-
pientes esse in bono et simplices in malo. 20 Deus
autem pacis conterat satanam sub pedibus vestris
velociter.
Gratia Domini nostri Iesu Christi vobiscum.

16, 21-24 **Salutationes eorum qui cum Paulo versantur**

21 Salutat vos Timotheus adiutor meus et Lucius
et Iason et Sosipater cognati mei. 22 Saluto vos
ego Tertius, qui scripsi epistulam, in Domino.
23 Salutat vos Caius hospes meus et universa eccle-
sia. Salutat vos Erastus arcarius civitatis et Quar-
tus frater. 24 Gratia Domini nostri Iesu Christi
cum omnibus vobis. Amen.

16, 25-27 **Doxologia**

25 Ei autem qui potens est vos confirmare iuxta
evangelium meum et praedicationem Iesu Christi
secundum revelationem mysterii temporibus aeter-
nis taciti, 26 quod nunc patefactum est, per Scri-
pturas prophetarum secundum praeceptum aeterni
Dei ad oboeditionem fidei in cunctis gentibus co-
gniti, 27 soli sapienti Deo per Iesum Christum, cui
honor et gloria in saecula saeculorum. Amen.

---

18 Ph 3,19; C 2,4; Tt 1,10; 2 P 2,3 | 19 R 1,8; Mt 10,16; 1 C 14,20; Hb 5,14; Jr 4,22 | 20 R 15,53; Gn 3,15; 1 C 16,23 (2 C 13, 13); 2 T 4,18 | 21 A 16,1; 17,5ss.9 | 22 Jr 36,18 | 23 A 19,29; 1 C 1,14 (3 J 1; A 19,22) | 25 E 3,20; C 1,26; Jud 24s | 26 2 T 1,10 1 T 1,1 | 27 1 T 1,17; 1 P 4,11

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ. Α

1 [1] Παῦλος κλητὸς ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ
θελήματος Θεοῦ καὶ Σωσθένης ὁ ἀδελφὸς [2] τῇ ἐκκλησίᾳ
τοῦ Θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ, ἡγιασμένοις ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ, κλητοῖς ἁγίοις, σὺν πᾶσιν τοῖς ἐπικαλουμένοις
τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν παντὶ
τόπῳ, αὐτῶν καὶ ἡμῶν· [3] χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ
Θεοῦ Πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

[4] Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου πάντοτε περὶ ὑμῶν ἐπὶ τῇ
χάριτι τοῦ Θεοῦ τῇ δοθείσῃ ὑμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ,
[5] ὅτι ἐν παντὶ ἐπλουτίσθητε ἐν αὐτῷ, ἐν παντὶ λόγῳ καὶ
πάσῃ γνώσει, [6] καθὼς τὸ μαρτύριον τοῦ Χριστοῦ ἐβε-
βαιώθη ἐν ὑμῖν, [7] ὥστε ὑμᾶς μὴ ὑστερεῖσθαι ἐν μηδενὶ
χαρίσματι, ἀπεκδεχομένους τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· [8] ὃς καὶ βεβαιώσει ὑμᾶς ἕως
τέλους ἀνεγκλήτους ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ. [9] πιστὸς ὁ Θεός, δι' οὗ ἐκλήθητε εἰς κοινωνίαν
τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

---

1 1 Χριστου Ιησου ThWA : p[46] B 33. DFG. 69. it vg.] ∽ HSVM : rel | 2 τῃ[2]... Κορινθῳ/ηγιασμενοις εν Χριστῳ Ιησου] * ∽ W : p[46] B. D*FG. it. | αυτων THWSMA : p[46] BS*A*C 33 1175 81 bo. D*FG. 1836s 917. 919 460 794. 429. vg sy[p].] + τε V : rel | 4 μου] om HW ; BS*, | 8 Χριστου] om [H]W : p[46] B.

EPISTULA BEATI PAULI APOSTOLI AD CORINTHIOS PRIMA

INTRODUCTIO

1, 1-3 Salutatio

[1] Paulus vocatus Apostolus Iesu Christi per vo-
luntatem Dei, et Sosthenes frater, [2] ecclesiae Dei
quae est Corinthi, sanctificatis in Christo Iesu,
vocatis sanctis, cum omnibus qui invocant nomen
Domini nostri Iesu Christi in omni loco, ipsorum
et nostro [3] Gratia vobis et pax a Deo Patre no-
stro et Domino Iesu Christo.

1, 4-9 Gratiarum actio

[4] Gratias ago Deo meo semper pro vobis in gra-
tia Dei, quae data est vobis in Christo Iesu, [5] quod
in omnibus divites facti estis in illo, in omni verbo
et in omni scientia, [6] sicut testimonium Christi
confirmatum est in vobis; [7] ita ut nihil vobis desit
in ulla gratia exspectantibus revelationem Domini
nostri Iesu Christi, [8] qui et confirmabit vos usque
in finem sine crimine, in die adventus Domini no-
stri Iesu Christi. [9] Fidelis Deus, per quem vocati
estis in societatem Filii eius Iesu Christi Domini
nostri.

---

1 A 18,17
2 1 C 6,11, A 9,14; 22,16
3 R 1,7; Ps 102,13
4 2 C 8,1
5 2 C 8,7.9
6 A 18,5
7 L 17,30; Ph 3,20
8 Ph 1,6.10; 1 Th 3,13
9 R 8,17; 1 J 1,3

[10] Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες,
καὶ μὴ ᾖ ἐν ὑμῖν σχίσματα, ἦτε δὲ κατηρτισμένοι ἐν τῷ
αὐτῷ νοΐ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ. [11] ἐδηλώθη γάρ μοι περὶ
ὑμῶν, ἀδελφοί μου, ὑπὸ τῶν Χλόης, ὅτι ἔριδες ἐν ὑμῖν
εἰσιν. [12] λέγω δὲ τοῦτο, ὅτι ἕκαστος ὑμῶν λέγει Ἐγὼ
μέν εἰμι Παύλου, Ἐγὼ δὲ Ἀπολλῶ, Ἐγὼ δὲ Κηφᾶ,
Ἐγὼ δὲ Χριστοῦ. [13] μεμέρισται ὁ Χριστός; μὴ Παῦλος
ἐσταυρώθη περὶ ὑμῶν, ἢ εἰς τὸ ὄνομα Παύλου ἐβαπτί-
σθητε; [14] εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ ὅτι οὐδένα ὑμῶν ἐβάπτισα
εἰ μὴ Κρίσπον καὶ Γάϊον· [15] ἵνα μή τις εἴπῃ ὅτι εἰς τὸ
ἐμὸν ὄνομα ἐβαπτίσθητε. [16] ἐβάπτισα δὲ καὶ τὸν Στε-
φανᾶ οἶκον· λοιπὸν οὐκ οἶδα εἴ τινα ἄλλον ἐβάπτισα.
[17] οὐ γὰρ ἀπέστειλέν με Χριστὸς βαπτίζειν ἀλλὰ εὐαγ-
γελίζεσθαι, οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγου, ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ σταυ-
ρὸς τοῦ Χριστοῦ.

[18] Ὁ λόγος γὰρ ὁ τοῦ σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις

---

13 περι hW : p[46] B. D*.] υπερ THSVMA : rel | 14 τῷ Θεῷ h[S] VMA] om THWs : BS* 1739s. | 17 ευαγγελιζεσθαι THSVMA : p[46]...] ευαγγελισασθαι W : B, 1845.

PRIMA PARS: ABUSUS REFORMANDI

I. DISCORDIAE ET SCHISMATA

1, 10-12 Pro concordia discordia

[10] Obsecro autem vos, fratres, per nomen Do-
mini nostri Iesu Christi, ut idipsum dicatis omnes,
et non sint in vobis schismata, sitis autem perfecti
in eodem sensu et in eadem sententia. [11] Signifi-
catum est enim mihi de vobis, fratres mei, ab iis
qui sunt Chloes, quia contentiones sunt inter vos.
[12] Hoc autem dico, quod unusquisque vestrum
dicit: Ego quidem sum Pauli, Ego autem Apollo,
Ego vero Cephae, Ego autem Christi.

1, 13-17 Contra partium studium

[13] Divisus est Christus? Numquid Paulus cruci-
fixus est pro vobis? aut in nomine Pauli baptizati
estis? [14] Gratias ago Deo quod neminem vestrum
baptizavi, nisi Crispum et Gaium, [15] ne quis dicat
quod in nomine meo baptizati estis. [16] Baptizavi
autem et Stephanae domum; ceterum nescio si
quem alium baptizaverim. [17] Non enim misit me
Christus baptizare, sed evangelizare: non in sa-
pientia verbi, ut non evacuetur crux Christi

A. PAULI MAGISTERIUM

1, 18-25 Crux Christi, Dei virtus et Dei sapientia

[18] Verbum enim crucis pereuntibus quidem stul-

---

10 R 15,5 | 12 1 C 3,4, A 18,24 | 14 A 18,8; 19,29; R 16,23
16 1 C 16,15ss | 17 J 4,2; A 10,48; 19,5; Mt 28,19 | 18 2 C 2,
15; 4,3; R 1,16

μωρία ἐστίν, τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν δύναμις Θεοῦ
ἐστιν. 19 γέγραπται γάρ

Ἀπολῶ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν,
καὶ τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν ἀθετήσω.

20 ποῦ σοφός; ποῦ γραμματεύς; ποῦ συζητητὴς τοῦ
αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ Θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ
κόσμου; 21 ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔγνω ὁ
κόσμος διὰ τῆς σοφίας τὸν Θεόν, εὐδόκησεν ὁ Θεὸς διὰ
τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος σῶσαι τοὺς πιστεύοντας·
22 ἐπειδὴ καὶ Ἰουδαῖοι σημεῖα αἰτοῦσιν καὶ Ἕλληνες
σοφίαν ζητοῦσιν, 23 ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυ-
ρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, ἔθνεσιν δὲ μωρίαν,
24 αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς, Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησιν,
Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν. 25 ὅτι τὸ μωρὸν
τοῦ Θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστίν, καὶ τὸ ἀσθε-
νὲς τοῦ Θεοῦ ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων. 26 Βλέπετε
γὰρ τὴν κλῆσιν ὑμῶν, ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ
σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς· 27 ἀλλὰ τὰ
μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεὸς ἵνα καταισχύνῃ
τοὺς σοφούς, καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ
Θεὸς ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρά, 28 καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ
κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ Θεός, τὰ μὴ
ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ, 29 ὅπως μὴ καυχήσηται
πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. 30 ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστε

28 Θεος TWsA : 𝔭46 S*AC* 33 1175 1739. D*FG. 1611.] + και [HSVM] : B rel

titia est, iis autem qui salvi fiunt, id est nobis,
Dei virtus est. 19 Scriptum est enim:

Perdam sapientiam sapientium,
et prudentiam prudentium reprobabo.

20 *Ubi sapiens? ubi scriba?* ubi conquisitor huius
saeculi? Nonne stultam fecit Deus sapientiam
huius mundi? 21 Nam quia in Dei sapientia non
cognovit mundus per sapientiam Deum, placuit
Deo per stultitiam praedicationis salvos facere cre-
dentes. 22 Quoniam et Iudaei signa petunt, et
Graeci sapientiam quaerunt; 23 nos autem prae-
dicamus Christum crucifixum, Iudaeis quidem
scandalum, gentibus autem stultitiam, 24 ipsis
autem vocatis, Iudaeis atque Graecis, Christum
Dei virtutem et Dei sapientiam; 25 quia quod
stultum est Dei sapientius est hominibus, et quod
infirmum est Dei fortius est hominibus.

1, 26-31 Quae mundo habentur magna, a Deo reprobantur

26 Videte enim vocationem vestram, fratres, quia
non multi sapientes secundum carnem, non multi
potentes, non multi nobiles; 27 sed quae stulta
sunt mundi elegit Deus, ut confundat sapientes;
et infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia;
28 et ignobilia mundi et contemptibilia elegit Deus
et ea quae non sunt, ut ea quae sunt destrueret:
29 ut non glorietur omnis caro in conspectu eius.
30 Ex ipso autem vos estis / in Christo Iesu, qui

19 Is 29,14; Ps 32,10 | 20 Job 12,17; Is 19,11; 33,18; 44,25 | 21 Mt 11,25s | 22 Mt 12,38; L 1,18; J 4,48; A 17,18 | 23 G 5,11, 6,12; R 9,32; 1 C 2,14 | 24 1 C 1,18; C 2,3 | 25 2 C 13,4; L 7,35 | 26 Mt 11,25; Ja 2,5 | 28 Mt 19,30 | 29 R 3,27; E 2,9 | 30 Jr 23,5s; 2 C 5,18; J 17,19

ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐγενήθη σοφία ἡμῖν ἀπὸ Θεοῦ, δι-
καιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις, 31 ἵνα καθὼς
γέγραπται Ὁ καυχώμενος ἐν Κυρίῳ καυχάσθω.
2 1 Κἀγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἦλθον οὐ καθ' ὑπερ-
οχὴν λόγου ἢ σοφίας καταγγέλλων ὑμῖν τὸ μυστήριον
τοῦ Θεοῦ. 2 οὐ γὰρ ἔκρινά τι εἰδέναι ἐν ὑμῖν εἰ μὴ
Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον. 3 κἀγὼ ἐν
ἀσθενείᾳ καὶ ἐν φόβῳ καὶ ἐν τρόμῳ πολλῷ ἐγενόμην
πρὸς ὑμᾶς, 4 καὶ ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν
πειθοῖς σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει Πνεύματος καὶ
δυνάμεως, 5 ἵνα ἡ πίστις ὑμῶν μὴ ᾖ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων
ἀλλ' ἐν δυνάμει Θεοῦ. 6 Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς
τελείοις, σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου οὐδὲ τῶν ἀρ-
χόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων· 7 ἀλλὰ
λαλοῦμεν Θεοῦ σοφίαν ἐν μυστηρίῳ, τὴν ἀποκεκρυμμέ-
νην, ἣν προώρισεν ὁ Θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν
ἡμῶν· 8 ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἔγνω-
κεν· εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν Κύριον τῆς δόξης
ἐσταύρωσαν· 9 ἀλλὰ καθὼς γέγραπται

Ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν καὶ οὖς οὐκ ἤκουσεν
καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη,
ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν.

10 ἡμῖν γὰρ ἀπεκάλυψεν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Πνεύματος· τὸ

---

2 1 μυστηριον *Hs* : p[46] S*ACΨ. 1912 88 915. 623s 2143. 330. 491. r sy[p]. Amb Ambst Aug.] μαρτυριον ThW*S*VMA : rel | 2 τι ειδεναι HWSVMA : BCP 33 81 1739. (D). 467: 255 *f*1319 330 69. 206 429.] ∽ T : rel | 9 α[2] TSVMA : p[46]...] οσα HW : BA. 919. | 10 γαρ *H* WA : p[46] B 326 1175 1739s sa bo. 88 915 1912, 5. 255 *f*1319 69s 38 218. Cl Bas.] δε ThSVM : rel

factus est nobis sapientia a Deo et iustitia et sanc-
tificatio et redemptio; 31 ut quemadmodum scrip-
tum est, *qui gloriatur, in Domino glorietur.*

2, 1-5 Pauli magisterium Corinthi

1 Et ego, cum venissem ad vos, fratres, veni non
in sublimitate sermonis aut sapientiae, adnuntians
vobis testimonium Christi. 2 Non enim iudicavi
me scire aliquid inter vos, nisi Iesum Christum,
et hunc crucifixum. 3 Et ego in infirmitate et timo-
re et tremore multo fui apud vos, 4 et sermo meus
et praedicatio mea non in persuasibilibus humanae
sapientiae verbis, sed in ostensione spiritus et vir-
tutis, 5 ut fides vestra non sit in sapientia homi-
num, sed in virtute Dei.

2, 6-16 Christiana sapientia

6 Sapientiam autem loquimur inter perfectos,
sapientiam vero non huius saeculi neque princi-
pum huius saeculi, qui destruuntur; 7 sed loqui-
mur Dei sapientiam in mysterio, quae abscondita
est, quam praedestinavit Deus ante saecula in glo-
riam nostram, 8 quam nemo principum huius
saeculi cognovit; si enim cognovissent, numquam
Dominum gloriae crucifixissent. 9 Sed sicut scrip-
tum est:

Quod oculus non vidit, nec auris audivit,
nec in cor hominis ascendit,
quae praeparavit Deus iis qui diligunt illum.

10 Nobis autem revelavit Deus per Spiritum

---

31 Jr 9,22s; 2 C 10,17 | 2,1 1 C 1,17 | 2 G 6,14 | 3 A 18,9; 2 C 10,1; G 4,13 | 4 1 C 4,20 | 5 E 1,17.19; 1 Th 1,5 | 6 Ph 3,15 | 7 Mt 13,35; R 11,33; 16,25; E 3,9ss | 8 J 1,10; L 23,34; A 13,27 | 9 Is 64,4 (Jr 3,16; Eccl 8,1) Ja 2,5 | 10 Mt 13,11

γὰρ Πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ. 11 τίς
γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ τοῦ ἀνθρώπου εἰ μὴ τὸ πνεῦμα
τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ; οὕτως καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς
ἔγνωκεν εἰ μὴ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. 12 ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ
πνεῦμα τοῦ κόσμου ἐλάβομεν ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ
Θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ χαρισθέντα ἡμῖν·
13 ἃ καὶ λαλοῦμεν οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας
λόγοις, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς Πνεύματος, πνευματικοῖς
πνευματικὰ συγκρίνοντες. 14 ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ
δέχεται τὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ· μωρία γὰρ αὐτῷ
ἐστιν, καὶ οὐ δύναται γνῶναι, ὅτι πνευματικῶς ἀνακρί-
νεται. 15 ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνακρίνει τὰ πάντα, αὐτὸς
δὲ ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνεται. 16 τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου,
ὃς συμβιβάσει αὐτόν; ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν.
3 1 Κἀγώ, ἀδελφοί, οὐκ ἠδυνήθην λαλῆσαι ὑμῖν ὡς
πνευματικοῖς ἀλλ' ὡς σαρκίνοις, ὡς νηπίοις ἐν Χριστῷ.
2 γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, οὐ βρῶμα· οὔπω γὰρ ἐδύνασθε.
Ἀλλ' οὐδὲ ἔτι νῦν δύνασθε, 3 ἔτι γὰρ σαρκικοί ἐστε.
ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζῆλος καὶ ἔρις, οὐχὶ σαρκικοί ἐστε καὶ
κατὰ ἄνθρωπον περιπατεῖτε; 4 ὅταν γὰρ λέγῃ τις Ἐγὼ
μέν εἰμι Παύλου, ἕτερος δέ Ἐγὼ Ἀπολλῶ, οὐκ ἄνθρω-

13 πνευματικοις THWSVMA : p^{46}...] πνευματικως h : B 33. | 15 ανακρινει Th : p^{46} AC bo. D*FG. it vg sy^{p} arm.] * + μεν HVS MA : rel | τα [h]W : p^{46} ACP 33 81 1739. D* 1912 915. 1835 1319 ss 462. 823.] om THSVMA : rel | 3 2 ετι] om [H]W : p^{46} B.

suum, Spiritus enim omnia scrutatur, etiam pro-
funda Dei. 11 Quis enim hominum scit quae sunt
hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est? ita
et quae Dei sunt, nemo cognovit, nisi Spiritus
Dei 12 Nos autem non spiritum huius mundi acce-
pimus, sed Spiritum qui ex Deo est, ut sciamus
quae a Deo donata sunt nobis; 13 quae et loqui-
mur, non in doctis humanae sapientiae verbis, sed
in doctrina Spiritus, spiritualibus spiritualia com-
parantes. 14 Animalis autem homo non percipit ea,
quae sunt Spiritus Dei; stultitia enim est illi, et
non potest intellegere; quia spiritualiter examina-
tur. 15 Spiritualis autem iudicat omnia, et ipse a
nemine iudicatur. 16 *Quis* enim *cognovit sensum
Domini, qui instruat eum?* Nos autem sensum
Christi habemus.

3, 1-4 Moralis Corinthiorum infantia

1 Et ego, fratres, non potui vobis loqui quasi
spiritualibus, sed quasi carnalibus. Tamquam par-
vulis in Christo, 2 lac vobis potum dedi, non es-
cam, nondum enim poteratis. Sed nec nunc qui-
dem potestis; adhuc enim carnales estis. 3 Cum
enim sit inter vos zelus et contentio, nonne carna-
les estis et secundum hominem ambulatis? 4 Cum
enim quis dicat. Ego quidem sum Pauli, alius
autem: Ego Apollo, nonne homines estis?

12 J 16,13s; 1 J 4,13
13 J 14,26; 16,13
14 1 C 1,24; J 14,17
16 Is 40,13; R 11,34
3,2 1 P 2,2; Hb 5,12s
3 1 C 1,10s; 11,18 (Ja 3,14)
4 1 C 1,12

ποί ἐστε; [5] τί οὖν ἐστιν Ἀπολλῶς; τί δέ ἐστιν Παῦλος;
διάκονοι δι' ὧν ἐπιστεύσατε, καὶ ἑκάστῳ ὡς ὁ Κύριος
ἔδωκεν. [6] ἐγὼ ἐφύτευσα, Ἀπολλῶς ἐπότισεν, ἀλλὰ ὁ Θεὸς
ηὔξανεν· [7] ὥστε οὔτε ὁ φυτεύων ἐστίν τι οὔτε ὁ ποτίζων,
ἀλλ' ὁ αὐξάνων Θεός. [8] ὁ φυτεύων δὲ καὶ ὁ ποτίζων ἕν
εἰσιν, ἕκαστος δὲ τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ τὸν
ἴδιον κόπον. [9] Θεοῦ γάρ ἐσμεν συνεργοί· Θεοῦ γεώργιον,
Θεοῦ οἰκοδομή ἐστε. [10] Κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν
δοθεῖσάν μοι ὡς σοφὸς ἀρχιτέκτων θεμέλιον ἔθηκα, ἄλλος
δὲ ἐποικοδομεῖ. ἕκαστος δὲ βλεπέτω πῶς ἐποικοδομεῖ.
[11] θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν
κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός. [12] εἰ δέ τις ἐποικο-
δομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον χρυσόν, ἄργυρον, λίθους τιμίους,
ξύλα, χόρτον, καλάμην, [13] ἑκάστου τὸ ἔργον φανερὸν γε-
νήσεται· ἡ γὰρ ἡμέρα δηλώσει, ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτε-
ται, καὶ ἑκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστιν τὸ πῦρ αὐτὸ
δοκιμάσει. [14] εἴ τινος τὸ ἔργον μενεῖ ὃ ἐποικοδόμησεν,
μισθὸν λήψεται· [15] εἴ τινος τὸ ἔργον κατακαήσεται, ζη-
μιωθήσεται, αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτως δὲ ὡς διὰ πυρός.

---

12 θεμελιον THWsV : p[46] BS*AC* 81 6 sa.] * + τουτον [SMA] : rel | χρυσον αργυρον S : p[46]...] χρυσιον αργυριον THWVMA : BSC 1175 1739. 623 1838 927 2143. | χρυσ.] * + και h : p[46] B.

B. Pauli ministerium

3, 5-9 Paulus Dei adiutor

[5] Quid igitur est Apollo? quid vero Paulus? Mi-
nistri eius cui credidistis; et unicuique sicut Do-
minus dedit. [6] Ego plantavi, Apollo rigavit; sed
Deus incrementum dedit. [7] Itaque neque qui plan-
tat est aliquid neque qui rigat; sed qui incremen-
tum dat, Deus. [8] Qui autem plantat et qui rigat,
unum sunt; unusquisque autem propriam merce-
dem accipiet secundum suum laborem. [9] Dei enim
sumus adiutores; Dei agricultura estis, Dei aedi-
ficatio estis.

3, 10-15 Super Christi fundamentum aedificantes

[10] Secundum gratiam Dei, quae data est mihi,
ut sapiens architectus fundamentum posui; alius
autem superaedificat. Unusquisque autem videat
quomodo superaedificet. [11] Fundamentum enim
aliud nemo potest ponere praeter id quod positum
est, quod est Christus Iesus. [12] Si quis autem su-
peraedificat super fundamentum hoc aurum, ar-
gentum, lapides pretiosos, ligna, faenum, stipulam,
[13] uniuscuiusque opus manifestum erit; dies enim
Domini declarabit, quia in igne revelabitur; et
uniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit. [14] Si
cuius opus manserit quod superaedificavit, merce-
dem accipiet; [15] si cuius opus arserit, detrimentum
patietur; ipse autem salvus erit, sic tamen quasi
per ignem.

---

6 A 18,4s.27 | 9 Mt 13,3-9; E 2,20 | 10 1 C 15,10; 2 P 3,15 (R 15,20) | 11 1 P 2,4ss | 13 1 C 4,5; 2 Th 1,8; Ma 4,1

16 Οὐκ οἴδατε ὅτι ναὸς Θεοῦ ἐστε καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ
Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; 17 εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ φθείρει,
φθερεῖ τοῦτον ὁ Θεός· ὁ γὰρ ναὸς τοῦ Θεοῦ ἅγιός
ἐστιν, οἵτινές ἐστε ὑμεῖς.
18 Μηδεὶς ἑαυτὸν ἐξαπατάτω· εἴ τις δοκεῖ σοφὸς
εἶναι ἐν ὑμῖν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μωρὸς γενέσθω, ἵνα
γένηται σοφός. 19 ἡ γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου μωρία
παρὰ τῷ Θεῷ ἐστιν. γέγραπται γάρ Ὁ δρασσόμενος
τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν· 20 καὶ πάλιν Κύριος
γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν σοφῶν, ὅτι εἰσὶν μά-
ταιοι. 21 ὥστε μηδεὶς καυχάσθω ἐν ἀνθρώποις· πάντα
γὰρ ὑμῶν ἐστιν, 22 εἴτε Παῦλος εἴτε Ἀπολλῶς εἴτε
Κηφᾶς, εἴτε κόσμος εἴτε ζωὴ εἴτε θάνατος, εἴτε ἐνε-
στῶτα εἴτε μέλλοντα, πάντα ὑμῶν, 23 ὑμεῖς δὲ Χριστοῦ,
Χριστὸς δὲ Θεοῦ. 4 1 Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος
ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ καὶ οἰκονόμους μυστηρίων Θεοῦ.
2 ὧδε λοιπὸν ζητεῖτε ἐν τοῖς οἰκονόμοις ἵνα πιστός τις
εὑρεθῇ. 3 ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλάχιστόν ἐστιν ἵνα ὑφ' ὑμῶν
ἀνακριθῶ ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας· ἀλλ' οὐδὲ ἐμαυτὸν
ἀνακρίνω· 4 οὐδὲν γὰρ ἐμαυτῷ σύνοιδα, ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ
δεδικαίωμαι· ὁ δὲ ἀνακρίνων με Κύριός ἐστιν. 5 ὥστε

---

16 οικει/εν υμιν ThsV : p[46]...] * ∽ *HWSMA* : BP 33 1175 1739. 1898 181 917. 69. | 4 2 ζητειτε S : p[46] SACP 33ss 1739s. DFG 88 915[c], 623 467, 436s 330 *f*1319, 1891, 823. 2138. 257, plur] ζητειται THWVMA : rel

3, 16-17 Vana mundi sapientia et gloria

16 Nescitis quia templum Dei estis et Spiritus
Dei habitat in vobis? 17 Si quis autem templum
Dei violaverit, disperdet illum Deus. Templum
enim Dei sanctum est, quod estis vos.
18 Nemo se seducat; si quis videtur inter vos
sapiens esse in hoc saeculo, stultus fiat, ut sit
sapiens. 19 Sapientia enim huius mundi stultitia
est apud Deum. Scriptum est enim: *Comprehen-
dam sapientes in astutia eorum.* 20 Et iterum: *Do-
minus novit cogitationes sapientium quoniam vanae
sunt.* 21 Nemo itaque glorietur in hominibus. Om-
nia enim vestra sunt, 22 sive Paulus sive Apollo
sive Cephas, sive mundus, sive vita sive mors,
sive praesentia sive futura; omnia enim vestra
sunt, 23 vos autem Christi, Christus autem Dei.

4, 1-5 Christi ministri

1 Sic nos existimet homo ut ministros Christi et
dispensatores mysteriorum Dei. 2 Hic iam quaeri-
tur inter dispensatores ut fidelis quis inveniatur.
3 Mihi autem pro minimo est ut a vobis iudicer aut
ab humano die; sed neque meipsum iudico. 4 Nihil
enim mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus
sum; qui autem iudicat me, Dominus est. 5 Ita-

---

16 1 C 6,19; 2 C 6,16; R 8,9
18 1 C 1,20-25; Ap 3,17s
19 Job 5,12s
20 Ps 93,11
22s 1 C 1,12s
23 1 C 11,3
4,1 Tt 1,7; E 3,8s
2 L 12,42
3 1 C 9,3
4 Ps 142,2
5 R 2,16; 1 C 3,8.13; 2 C 10,18

μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ Κύριος, ὃς καὶ
φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους καὶ φανερώσει τὰς βου-
λὰς τῶν καρδιῶν· καὶ τότε ὁ ἔπαινος γενήσεται ἑκάστῳ
ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. [6] Ταῦτα δέ, ἀδελφοί, μετεσχημάτισα εἰς
ἐμαυτὸν καὶ Ἀπολλῶν δι' ὑμᾶς, ἵνα ἐν ἡμῖν μάθητε τό
Μὴ ὑπὲρ ἃ γέγραπται, ἵνα μὴ εἷς ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς φυσιοῦ-
σθε κατὰ τοῦ ἑτέρου. [7] τίς γάρ σε διακρίνει; τί δὲ ἔχεις
ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λα-
βών; [8] ἤδη κεκορεσμένοι ἐστέ· ἤδη ἐπλουτήσατε· χωρὶς
ἡμῶν ἐβασιλεύσατε· καὶ ὄφελόν γε ἐβασιλεύσατε, ἵνα
καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συμβασιλεύσωμεν. [9] δοκῶ γάρ, ὁ Θεὸς
ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους ἐσχάτους ἀπέδειξεν ὡς ἐπιθα-
νατίους, ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ καὶ ἀγγέλοις
καὶ ἀνθρώποις. [10] ἡμεῖς μωροὶ διὰ Χριστόν, ὑμεῖς δὲ
φρόνιμοι ἐν Χριστῷ· ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί·
ὑμεῖς ἔνδοξοι, ἡμεῖς δὲ ἄτιμοι. [11] ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας
καὶ πεινῶμεν καὶ διψῶμεν καὶ γυμνητεύομεν καὶ κολα-
φιζόμεθα καὶ ἀστατοῦμεν [12] καὶ κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι
ταῖς ἰδίαις χερσίν· λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν, διωκόμε-
νοι ἀνεχόμεθα, [13] δυσφημούμενοι παρακαλοῦμεν· ὡς
περικαθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν, πάντων περίψη-
μα ἕως ἄρτι. [14] Οὐκ ἐντρέπων ὑμᾶς γράφω ταῦτα,

---

6 Απολλων] Απολλω SV | 11 γυμνητευομεν SVA] γυμνιτευομεν THWM

que nolite ante tempus iudicare, quoadusque
veniat Dominus, qui et illuminabit abscondita te-
nebrarum et manifestabit consilia cordium; et tunc
laus erit unicuique a Deo.

4, 6-7 Sine figurarum velamine

[6] Haec autem, fratres, transfiguravi in me et
Apollo propter vos, ut in nobis discatis, ne supra
quam scriptum est, unus adversus alterum infletur
pro alio. [7] Quis enim te discernit? Quid autem ha-
bes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid
gloriaris quasi non acceperis?

4, 8-16 Inflatos Corinthios carpit ironice

[8] Iam saturati estis, iam divites facti estis, sine
nobis regnatis; et utinam regnetis, ut et nos vo-
biscum regnemus. [9] Puto enim quod Deus nos apo-
stolos novissimos ostendit tamquam morti destina-
tos; quia spectaculum facti sumus mundo et ange-
lis et hominibus. [10] Nos stulti propter Christum,
vos autem prudentes in Christo; nos infirmi, vos
autem fortes; vos nobiles, nos autem ignobiles.
[11] Usque in hanc horam et esurimus et sitimus et
nudi sumus et colaphis caedimur et instabiles
sumus [12] et laboramus operantes manibus nostris;
maledicimur et benedicimus, persecutionem pa-
timur et sustinemus, [13] blasphemamur et obsecra-
mus; tamquam purgamenta huius mundi facti
sumus, omnium peripsema usque adhuc.
[14] Non ut confundam vos haec scribo, sed ut

---

6 R 12,3 | 7 J 3,27; R 12,6 | 8 Ap 3,17.21 | 9 R 8,26 | 10 1 C 3,18 | 11 2 C 11,23-27 | 12 A 13,51; 14,6; 18,3; 2 Th 3,8 1 C 9,15; 2 C 11,9s | 13 Dt 17,7

ἀλλ' ὡς τέκνα μου ἀγαπητὰ νουθετῶ. 15 ἐὰν γὰρ μυ-
ρίους παιδαγωγοὺς ἔχητε ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλοὺς
πατέρας· ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ
ὑμᾶς ἐγέννησα. 16 παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, μιμηταί μου
γίνεσθε. 17 Διὰ τοῦτο αὐτὸ ἔπεμψα ὑμῖν Τιμόθεον, ὅς
ἐστίν μου τέκνον ἀγαπητὸν καὶ πιστὸν ἐν Κυρίῳ, ὃς
ὑμᾶς ἀναμνήσει τὰς ὁδούς μου τὰς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ,
καθὼς πανταχοῦ ἐν πάσῃ ἐκκλησίᾳ διδάσκω. 18 ὡς μὴ
ἐρχομένου δέ μου πρὸς ὑμᾶς ἐφυσιώθησάν τινες· 19 ἐλεύ-
σομαι δὲ ταχέως πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ Κύριος θελήσῃ, καὶ
γνώσομαι οὐ τὸν λόγον τῶν πεφυσιωμένων ἀλλὰ τὴν δύ-
ναμιν· 20 οὐ γὰρ ἐν λόγῳ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐν
δυνάμει. 21 τί θέλετε; ἐν ῥάβδῳ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐν
ἀγάπῃ πνεύματί τε πραΰτητος;
5 1 Ὅλως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύτη
πορνεία ἥτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὥστε γυναῖκά τινα
τοῦ πατρὸς ἔχειν. 2 καὶ ὑμεῖς πεφυσιωμένοι ἐστέ, καὶ
οὐχὶ μᾶλλον ἐπενθήσατε, ἵνα ἀρθῇ ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ
ἔργον τοῦτο πράξας; 3 ἐγὼ μὲν γάρ, ἀπὼν τῷ σώματι,
παρὼν δὲ τῷ πνεύματι, ἤδη κέκρικα ὡς παρὼν τὸν οὕτως
τοῦτο κατεργασάμενον 4 ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ συναχθέντων ὑμῶν καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύμα-
τος σὺν τῇ δυνάμει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ 5 παρα-
δοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός,

14 νουθετω W : p^{46} B...] νουθετων THSVMA : S*AP 33s 1175 1739. 88 915. 467. 1835 919 337 1319ss. 1245. | 17 αυτο ThWSVMA : S·AP 33 1175s 1739. 1836 181 917. 919 436 330 462. 1611*s. 1610. sy^{h}.] om *H* : p^{46} rel | Ιησου T[H]S[A] : p^{46} SC 33 326 81 1739 bo. (D*FG) 1912 181, 623s. 263 69s 999. 440s. (it) vg^{cl} sy^{h} arm] om WV M : rel | 21 πραυτητος THWM | πραοτητος SVA | 5 4 ημων [HSV] M[A] : p^{46}...] om TWs : SAΨ. 255. 1611s. sy^{ht}. | Χριστου SA p^{46}...] om THWVM : BAΨ 1175 1739. D* 181, 429. 1611s. sy^{ht}.

filios meos carissimos moneo. 15 Nam si decem
milia paedagogorum habeatis in Christo, sed non
multos patres; nam in Christo Iesu per evangelium
ego vos genui 16 Rogo ergo vos: imitatores mei
estote, sicut et ego Christi.

4, 17-20 **Quid sit ipse facturus proponit**

17 Ideo misi ad vos Timotheum, qui est filius
meus carissimus et fidelis in Domino, qui vos com-
monefaciet vias meas, quae sunt in Christo Iesu,
sicut ubique in omni ecclesia doceo. 18 Tamquam
non venturus sim ad vos, sic inflati sunt quidam.
19 Veniam autem ad vos cito, si Dominus voluerit,
et cognoscam, non sermonem eorum qui inflati
sunt, sed virtutem. 20 Non enim in sermone est
regnum Dei, sed in virtute. 21 Quid vultis? in virga
veniam ad vos, an in caritate et spiritu mansue-
tudinis?

II SCANDALUM TOLERATUM

5, 1-8 **Incesti hominis excommunicatio**

1 Omnino auditur inter vos fornicatio, et talis
fornicatio, qualis nec inter gentes, ita ut uxorem
patris sui aliquis habeat. 2 Et vos inflati estis et
non magis luctum habuistis, ut tollatur de medio
vestrum qui hoc opus fecit. 3 Ego quidem absens
corpore, praesens autem spiritu, iam iudicavi ut
praesens eum qui sic operatus est, 4 in nomine Do-
mini nostri Iesu Christi, congregatis vobis et meo
spiritu, cum virtute Domini nostri Iesu, 5 tradere
huiusmodi satanae in interitum carnis, ut spiritus

15 G 4,19 | 16 1 C 11,1 | 17 1 C 7,17; 14,33; Ph 2,20s | 19 A 18,21; Ja 4,15 | 20 1 C 2,4 | 5,1 Lv 18,7s; Gn 35,22 | 2 1 C 5, 13 | 3 C 2,5 | 4 Mt 16,19; 18,18; 2 C 13,10 | 5 1 T 1,20; 1 P 4,6

ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.
6 Οὐ καλὸν τὸ καύχημα ὑμῶν. οὐκ οἴδατε ὅτι μικρὰ ζύμη
ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ; 7 ἐκκαθάρατε τὴν παλαιὰν ζύμην,
ἵνα ἦτε νέον φύραμα, καθώς ἐστε ἄζυμοι. καὶ γὰρ τὸ
πάσχα ἡμῶν ἐτύθη Χριστός. 8 ὥστε ἑορτάζωμεν μὴ ἐν
ζύμῃ παλαιᾷ μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν
ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας. 9 Ἔγραψα ὑμῖν ἐν τῇ
ἐπιστολῇ μὴ συναναμίγνυσθαι πόρνοις, 10 οὐ πάντως τοῖς
πόρνοις τοῦ κόσμου τούτου ἢ τοῖς πλεονέκταις καὶ ἅρ-
παξιν ἢ εἰδωλολάτραις, ἐπεὶ ὠφείλετε ἄρα ἐκ τοῦ κόσμου
ἐξελθεῖν. 11 νῦν δὲ ἔγραψα ὑμῖν μὴ συναναμίγνυσθαι
ἐάν τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ᾖ πόρνος ἢ πλεονέκτης ἢ
εἰδωλολάτρης ἢ λοίδορος ἢ μέθυσος ἢ ἅρπαξ, τῷ τοιούτῳ
μηδὲ συνεσθίειν. 12 τί γάρ μοι τοὺς ἔξω κρίνειν; οὐχὶ
τοὺς ἔσω ὑμεῖς κρίνετε; 13 τοὺς δὲ ἔξω ὁ Θεὸς κρινεῖ.
ἐξάρατε τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.

6 1 Τολμᾷ τις ὑμῶν πρᾶγμα ἔχων πρὸς τὸν ἕτερον
κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἁγίων; 2 ἢ

5 Ιησου] om *HWA* : p[46] B 1739. 257. | 7 εκκαθαρατε THWVM A : p[46]...] + ουν S : S[c]CPΨ 33 1739, 181 915 467, *f* 1319 69s, 1891, 323, 1611s, 383, L pler sy[h]. | 8 μηδε] μη h : B. | 11 νυν HWSVMA : p[46] BS[c]APΨ 33 1739, DFG 1912 88 915, 467, 38 218 330, 323, 1611s, 383, plur] νυνι T : rel

salvus sit in die Domini nostri Iesu Christi. 6 Non
est bona gloriatio vestra. Nescitis quia modicum
fermentum totam massam corrumpit? 7 Expurga-
te vetus fermentum, ut sitis nova conspersio, sicut
estis azymi; etenim Pascha nostrum immolatus
est Christus. 8 Itaque epulemur, non in fermento
veteri, neque in fermento malitiae et nequitiae,
sed in azymis sinceritatis et veritatis.

5, 9-13 **Prava Paulini verbi interpretatio**

9 Scripsi vobis in epistula: Ne commisceamini
fornicariis; 10 non utique fornicariis huius mundi
aut avaris aut rapacibus aut idolis servientibus;
alioquin debueratis de hoc mundo exisse. 11 Nunc
autem scripsi vobis non commisceri, si is qui frater
nominatur, est fornicator aut avarus aut idolis
serviens aut maledicus aut ebriosus aut rapax;
cum eiusmodi nec cibum sumere. 12 Quid enim
mihi de iis qui foris sunt iudicare? Nonne de iis qui
intus sunt vos iudicatis? 13 nam eos qui foris sunt
Deus iudicabit. *Auferte malum ex vobis ipsis.*

III. CHRISTIANORUM LITES APUD ETHNICOS

6, 1-8 **Lites reprobandae**

1 Audet aliquis vestrum, habens negotium ad-
versus alterum, iudicari apud iniquos, et non apud

6 G 5,9
7 Ex 12,21; 13,7; Is 53,7; 1 P 1,19s
8 Ex 12,3-20
9 2 Th 3,14
10 E 5,3ss
11 1 C 6,9s; 2 Th 3,6; 2J 10
12 Mc 4,11
13 Dt 13,6; 17,7; 22,24

οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινοῦσιν; καὶ εἰ ἐν
ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσμος, ἀνάξιοί ἐστε κριτηρίων ἐλαχί-
στων; 3 οὐκ οἴδατε ὅτι ἀγγέλους κρινοῦμεν, μήτιγε βιω-
τικά; 4 βιωτικὰ μὲν οὖν κριτήρια ἐὰν ἔχητε, τοὺς ἐξουθ-
ενημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, τούτους καθίζετε. 5 πρὸς
ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω. οὕτως οὐκ ἔνι ἐν ὑμῖν οὐδεὶς
σοφός, ὃς δυνήσεται διακρῖναι ἀνὰ μέσον τοῦ ἀδελφοῦ
αὐτοῦ; 6 ἀλλὰ ἀδελφὸς μετὰ ἀδελφοῦ κρίνεται, καὶ τοῦτο
ἐπὶ ἀπίστων; 7 ἤδη μὲν οὖν ὅλως ἥττημα ὑμῖν ἐστιν ὅτι
κρίματα ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν.· διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀδι-
κεῖσθε; διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε; 8 ἀλλὰ ὑμεῖς
ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ τοῦτο ἀδελφούς. 9 ἢ οὐκ
οἴδατε ὅτι ἄδικοι Θεοῦ βασιλείαν οὐ κληρονομήσουσιν;
μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι οὔτε εἰδωλολάτραι οὔτε μοι-
χοὶ οὔτε μαλακοὶ οὔτε ἀρσενοκοῖται 10 οὔτε κλέπται οὔτε
πλεονέκται, οὐ μέθυσοι, οὐ λοίδοροι, οὐχ ἅρπαγες βασι-
λείαν Θεοῦ κληρονομήσουσιν. 11 καὶ ταῦτά τινες ἦτε·
ἀλλὰ ἀπελούσασθε, ἀλλὰ ἡγιάσθητε, ἀλλὰ ἐδικαιώθητε ἐν
τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐν τῷ
Πνεύματι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.
12 "Πάντα μοι ἔξεστιν", ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει.
"πάντα μοι ἔξεστιν", ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπό
τινος. 13 "τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώ-

6 7 ουν] * om T : p[46] S* 33 bo. D*. 462. 206s. 1611s. lat sy[ht] arm.| 11 ημων [H]S[VM] : BC 33 1739 bo, 1912 181, 1838. 436s 330 *f* 1319 69 999. lat sy arm.] om TWA : p[46] *d* rel

sanctos? 2 An nescitis quoniam sancti de hoc
mundo iudicabunt? Et si in vobis iudicabitur mun-
dus, indigni estis qui de minimis iudicetis? 3 Ne-
scitis quoniam angelos iudicabimus? quanto ma-
gis saecularia? 4 Saecularia igitur iudicia si ha-
bueritis, contemptibiles qui sunt in ecclesia, illos
constituite ad iudicandum. 5 Ad verecundiam ve-
stram dico. Sic non est inter vos sapiens quisquam,
qui possit iudicare inter fratrem suum? 6 Sed fra-
ter cum fratre iudicio contendit, et hoc apud infi-
deles? 7 Iam quidem omnino delictum est in vobis,
quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis
iniuriam accipitis? quare non magis fraudem pati-
mini? 8 Sed vos iniuriam facitis et fraudatis, et
hoc fratribus.

6, 9-11 **Iniquorum supplicium**

9 An nescitis quia iniqui regnum Dei non pos-
sidebunt? Nolite errare: neque fornicarii, neque
idolis servientes, neque adulteri, neque molles, ne-
que masculorum concubitores, 10 neque fures, ne-
que avari, neque ebriosi, neque maledici, neque
rapaces regnum Dei possidebunt. 11 Et haec qui-
dam fuistis; sed abluti estis, sed sanctificati estis,
sed iustificati estis in nomine Domini nostri Iesu
Christi et in Spiritu Dei nostri.

6, 12-20 **Castimonia christiana**

12 «Omnia mihi licent», sed non omnia expe-
diunt; «omnia mihi licent», sed ego sub nullius
redigar potestate. 13 «Esca ventri, et venter escis»:

6,2 Dn 7,22; Sap 3,8; Ap 2,27; 3,21 | 5 1 C 15,34 | 6 2 C 6, 15 | 7 Mt 5,39s; 1 Th 5,15; 1 P 3,9 | 9 E 5,5; R 1,32; G 5,19ss 11 Tt 3,3-7; 1 J 2,12 | 12 1 C 7,35; 10,23 | 13 1 Th 4,3ss

μασιν...''. ὁ δὲ Θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει.
''τὸ δὲ σῶμα'' οὐ ''τῇ πορνείᾳ'' ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ, καὶ ὁ
Κύριος τῷ σώματι· 14 ὁ δὲ Θεὸς καὶ τὸν Κύριον ἤγειρεν
καὶ ἡμᾶς ἐξεγερεῖ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. 15 οὐκ οἴδατε
ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ ἐστιν; ἄρας οὖν τὰ
μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνης μέλη; μὴ γένοιτο.
16 ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἓν σῶμά ἐστιν;
Ἔσονται γάρ, φησίν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. 17 ὁ δὲ κολ-
λώμενος τῷ Κυρίῳ ἓν πνεῦμά ἐστιν. 18 φεύγετε τὴν
πορνείαν. πᾶν ἁμάρτημα ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος, ἐκτὸς
τοῦ σώματός ἐστιν· ὁ δὲ πορνεύων, εἰς τὸ ἴδιον σῶμα
ἁμαρτάνει. 19 ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς τοῦ
ἐν ὑμῖν Ἁγίου Πνεύματός ἐστιν, οὗ ἔχετε ἀπὸ Θεοῦ, καὶ
οὐκ ἐστὲ ἑαυτῶν; 20 ἠγοράσθητε γὰρ τιμῆς· δοξάσατε
δὴ τὸν Θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν.

7 1 Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατε, καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ
ἅπτεσθαι· 2 διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ
γυναῖκα ἐχέτω, καὶ ἑκάστη τὸν ἴδιον ἄνδρα ἐχέτω. 3 τῇ
γυναικὶ ὁ ἀνὴρ τὴν ὀφειλὴν ἀποδιδότω, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ
γυνὴ τῷ ἀνδρί. 4 ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξου-
σιάζει ἀλλὰ ὁ ἀνήρ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώ-

14 εξεγερει| * εξηγειρεν h : p46c B 1739. r. Ωρ Chr. | 19 αγιου πνευματος THWSVMA : p46...] ∽ h : B. 255 241. 1831. *fr* vg.

Deus autem et hunc et has destruet. «Corpus»
autem non «fornicationi» sed Domino, et Domi-
nus «corpori». 14 Deus vero et Dominum suscitavit,
et nos suscitabit per virtutem suam. 15 Nescitis
quoniam corpora vestra membra sunt Christi?
Tollens ergo membra Christi faciam membra me-
retricis? Absit. 16 An nescitis quoniam qui adhae-
ret meretrici, unum corpus efficitur? *Erunt* enim,
inquit, *duo in carne una*. 17 Qui autem adhaeret
Domino, unus spiritus est. 18 Fugite fornicatio-
nem. Omne peccatum quodcumque fecerit homo,
extra corpus est; qui autem fornicatur, in cor-
pus suum peccat. 19 An nescitis quoniam membra
vestra templum sunt Spiritus sancti, qui in vobis
est, quem habetis a Deo, et non estis vestri? 20 Em-
pti enim estis pretio magno. Glorificate et portate
Deum in corpore vestro.

PARS SECUNDA:

QUAESTIONES A CORINTHIIS PROPOSITAE

I. MATRIMONIUM ET CONTINENTIA

7, 1-7 **Ius coniugale**

1 De quibus autem scripsistis mihi, bonum est
homini mulierem non tangere; 2 propter fornica-
tionem autem unusquisque suam uxorem habeat,
et unaquaeque suum virum habeat. 3 Uxori vir
debitum reddat, similiter autem et uxor viro. 4 Mu-
lier sui corporis potestatem non habet, sed vir;
similiter autem et vir sui corporis potestatem

14 1 C 15,15s.20; R 8,11; 2 C 4,14 | 15 1 C 12,27 | 16 Gn 2,24 | 17 J 17,21s; E 5,30; 2 C 3,17 | 19 1 C 3,16; 1 Th 4,8 | 20 1 C 7,23; Ph 1,20; 1 P 1,18s | 7,2 1 Th 4,3s

ματος οὐκ ἐξουσιάζει ἀλλὰ ἡ γυνή. 5 μὴ ἀποστερεῖτε
ἀλλήλους, εἰ μήτι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν ἵνα σχο-
λάσητε τῇ προσευχῇ, καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἦτε, ἵνα μὴ
πειράζῃ ὑμᾶς ὁ Σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. 6 τοῦτο
δὲ λέγω κατὰ συγγνώμην, οὐ κατ' ἐπιταγήν. 7 θέλω δὲ
πάντας ἀνθρώπους εἶναι ὡς καὶ ἐμαυτόν· ἀλλὰ ἕκαστος
ἴδιον ἔχει χάρισμα ἐκ Θεοῦ, ὁ μὲν οὕτως, ὁ δὲ οὕτως.
8 Λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χήραις, καλὸν αὐτοῖς
ἐὰν μείνωσιν ὡς κἀγώ· 9 εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεύονται, γαμη-
σάτωσαν κρεῖττον γάρ ἐστιν γαμῆσαι ἢ πυροῦσθαι.
10 τοῖς δὲ γεγαμηκόσιν παραγγέλλω, οὐκ ἐγὼ ἀλλὰ ὁ Κύ-
ριος, γυναῖκα ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ χωρισθῆναι, — 11 ἐὰν δὲ καὶ
χωρισθῇ, μενέτω ἄγαμος ἢ τῷ ἀνδρὶ καταλλαγήτω, — καὶ
ἄνδρα γυναῖκα μὴ ἀφιέναι. 12 τοῖς δὲ λοιποῖς λέγω ἐγώ,
οὐχ ὁ Κύριος· εἴ τις ἀδελφὸς γυναῖκα ἔχει ἄπιστον, καὶ
αὕτη συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτοῦ, μὴ ἀφιέτω αὐτήν·
13 καὶ γυνὴ εἴ τις ἔχει ἄνδρα ἄπιστον, καὶ οὗτος συνευδο-
κεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτῆς, μὴ ἀφιέτω τὸν ἄνδρα. 14 ἡγίασται
γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναικί, καὶ ἡγίασται ἡ γυνὴ
ἡ ἄπιστος ἐν τῷ ἀδελφῷ· ἐπεὶ ἄρα τὰ τέκνα ὑμῶν ἀκά-
θαρτά ἐστιν, νῦν δὲ ἅγιά ἐστιν. 15 εἰ δὲ ὁ ἄπιστος χωρί-
ζεται, χωριζέσθω οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελφὸς ἢ ἡ ἀδελφὴ

7 5 αν] om [H] : p46 B. pc | υμων T[H]SVMA : p46...] om W : B. Cl. | 7 δε¹ THSVMA : p46 S*AC 33 81 326. D*FG 181. 1835 38 642. 491s 1149. 378 506s. lat.] γαρ W : B rel | 9 γαμησαι hWs : p46...] γαμειν THSVMA | 13 ει τις T : p46 SP. D*FG 1898. 1827 489 2143. 1311 1319 256s 462, 635. 216*. plur it vg.] ητις HWSVMA : rel

non habet, sed mulier. 5 Nolite fraudare invicem,
nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis ora-
tioni; et iterum revertimini in idipsum, ne tentet
vos satanas propter incontinentiam vestram. 6 Hoc
autem dico secundum indulgentiam, non secun-
dum imperium. 7 Volo enim omnes vos esse sicut
meipsum; sed unusquisque proprium donum habet
ex Deo, alius quidem sic, alius vero sic.

7, 8-11 Matrimonium, etsi minus perfectum, insolubile

8 Dico autem non nuptis et viduis: bonum est
illis si sic permaneant sicut et ego. 9 Quod si non
se continent, nubant; melis est enim nubere quam
uri. 10 Iis autem qui matrimonio iuncti sunt, prae-
cipio, non ego sed Dominus, uxorem a viro non
discedere; 11 quod si discesserit, manere innuptam
aut viro suo reconciliari; et vir uxorem non di-
mittat.

7, 12-24 Paulinum privilegium

12 Nam ceteris ego dico, non Dominus: si quis
frater uxorem habet infidelem, et haec consentit
habitare cum illo, non dimittat illam; 13 et si qua
mulier fidelis habet virum infidelem, et hic
consentit habitare cum illa, non dimittat virum.
14 Sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem
fidelem, et sanctificata est mulier infidelis per
virum fidelem; alioquin filii vestri immundi essent,
nunc autem sancti sunt. 15 Quod si infidelis discedit,
discedat; non enim servituti subiectus est frater

7 Mt 19,11s; 1 C 12,11 | 9 1 T 5,14 | 10 1 C 7,12.25.40; Mt 5,32; Mc 10,11s | 14 R 11,16 | 15 R 14,19

ἐν τοῖς τοιούτοις· ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκληκεν ἡμᾶς ὁ Θεός.
16 τί γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; ἢ τί οἶδας,
ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις; 17 Εἰ μὴ ἑκάστῳ ὡς ἐμέ-
ρισεν ὁ Κύριος, ἕκαστον ὡς κέκληκεν ὁ Θεός, οὕτως
περιπατείτω. καὶ οὕτως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις
διατάσσομαι. 18 περιτετμημένος τις ἐκλήθη; μὴ ἐπι-
σπάσθω· ἐν ἀκροβυστίᾳ κέκληταί τις; μὴ περιτεμνέσθω.
19 ἡ περιτομὴ οὐδέν ἐστιν, καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐδέν ἐστιν,
ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν Θεοῦ. 20 ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει ᾗ
ἐκλήθη, ἐν ταύτῃ μενέτω. 21 δοῦλος ἐκλήθης; μή σοι
μελέτω· ἀλλ' εἰ καὶ δύνασαι ἐλεύθερος γενέσθαι, μᾶλλον
χρῆσαι. 22 ὁ γὰρ ἐν Κυρίῳ κληθεὶς δοῦλος ἀπελεύθερος
Κυρίου ἐστίν· ὁμοίως ὁ ἐλεύθερος κληθεὶς δοῦλός ἐστιν
Χριστοῦ. 23 τιμῆς ἠγοράσθητε· μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀν-
θρώπων. 24 ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἀδελφοί, ἐν τούτῳ
μενέτω παρὰ Θεῷ.

25 Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν Κυρίου οὐκ ἔχω,
γνώμην δὲ δίδωμι ὡς ἠλεημένος ὑπὸ Κυρίου πιστὸς εἶναι.
26 Νομίζω οὖν τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν διὰ τὴν ἐνεστῶσαν
ἀνάγκην, ὅτι καλὸν ἀνθρώπῳ τὸ οὕτως εἶναι. 27 δέδεσαι
γυναικί; μὴ ζήτει λύσιν· λέλυσαι ἀπὸ γυναικός; μὴ ζή-
τει γυναῖκα. 28 ἐὰν δὲ καὶ γαμήσῃς, οὐχ ἥμαρτες, καὶ
ἐὰν γήμῃ ἡ παρθένος, οὐχ ἥμαρτεν· θλῖψιν δὲ τῇ σαρκὶ

15 ημας hW : p^{46} B...] υμας THSVMA : S*AC 326ss bo. 1898 181 917. 1835 547 2127 38 794. K. | 17. εμερισεν hSVMA : p^{46*}...] μεμερικεν THW : (p^{46c}) BS* 8τ 1739. 1845. | 22 ομοιως THWsVMA : p^{46} p^{15} BSAP 33s 81 1838. 1319 263 462 999. vg^{w} sy Amb Pel.] + και [S] ⁝ (rel) | 28 η TWSVMA : p^{46} p^{15}...] om [H] : B. FG. 429.

aut soror in huiusmodi; in pace autem vocavit nos
Deus. 16 Unde enim scis, mulier, si virum salvum
facies? aut unde scis, vir, si mulierem salvam fa-
cies? 17 nisi unicuique sicut divisit Dominus, unum-
quemque sicut vocavit Deus, ita ambulet; et sicut
in omnibus ecclesiis doceo. 18 Circumcisus aliquis
vocatus est? Non adducat praeputium. In praepu-
tio aliquis vocatus est? non circumcidatur. 19 Cir-
cumcisio nihil est, et praeputium nihil est; sed
observatio mandatorum Dei. 20 Unusquisque in
qua vocatione vocatus est, in ea permaneat. 21 Ser-
vus vocatus es? non sit tibi curae; sed et si potes
fieri liber, magis utere. 22 Qui enim in Domino
vocatus est servus, libertus est Domini; similiter
qui liber vocatus est, servus est Christi. 23 Pretio
empti estis, nolite fieri servi hominum. 24 Unus-
quisque in quo vocatus est, fratres, in hoc per-
maneat apud Deum.

7, 25-38 **Matrimonio praestantior virginitas**

25 De virginibus autem praeceptum Domini non
habeo; consilium autem do, tamquam misericor-
diam consecutus a Domino, ut sim fidelis. 26 Exis-
timo ergo hoc bonum esse propter instantem ne-
cessitatem, quoniam bonum est homini sic esse.
27 Alligatus es uxori? noli quaerere solutionem.
Solutus es ab uxore? noli quaerere uxorem. 28 Si
autem acceperis uxorem, non peccasti; et si nupse-
rit virgo, non peccavit. Tribulationem tamen car-

16 1 P 3,1
17 1 C 7,20.24; 4,17; 14,33
19 G 5,6; 6,15; R 2,25s
22 E 6,6; Phm 16
23 1 C 6,20
24 1 C 7,17.20
25 1 C 7,10.40: 1 T 1,12

ἕξουσιν οἱ τοιοῦτοι, ἐγὼ δὲ ὑμῶν φείδομαι. 29 Τοῦτο δέ
φημι, ἀδελφοί, ὁ καιρὸς συνεσταλμένος ἐστίν· τὸ λοιπὸν
ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας ὡς μὴ ἔχοντες ὦσιν, 30 καὶ
οἱ κλαίοντες ὡς μὴ κλαίοντες, καὶ οἱ χαίροντες ὡς μὴ
χαίροντες, καὶ οἱ ἀγοράζοντες ὡς μὴ κατέχοντες, 31 καὶ
οἱ χρώμενοι τὸν κόσμον ὡς μὴ καταχρώμενοι· παράγει
γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου. 32 θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμε-
ρίμνους εἶναι. ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, πῶς
ἀρέσῃ τῷ Κυρίῳ· 33 ὁ δὲ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου,
πῶς ἀρέσῃ τῇ γυναικί, 34 καὶ μεμέρισται. καὶ ἡ γυνὴ ἡ
ἄγαμος καὶ ἡ παρθένος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, ἵνα ᾖ ἁγία
καὶ τῷ σώματι καὶ τῷ πνεύματι· ἡ δὲ γαμήσασα μεριμνᾷ
τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσῃ τῷ ἀνδρί. 35 τοῦτο δὲ πρὸς
τὸ ὑμῶν αὐτῶν σύμφορον λέγω, οὐχ ἵνα βρόχον ὑμῖν
ἐπιβάλω, ἀλλὰ πρὸς τὸ εὔσχημον καὶ εὐπάρεδρον τῷ
Κυρίῳ ἀπερισπάστως. 36 Εἰ δέ τις ἀσχημονεῖν ἐπὶ τὴν
παρθένον αὐτοῦ νομίζει, ἐὰν ᾖ ὑπέρακμος, καὶ οὕτως
ὀφείλει γίνεσθαι, ὃ θέλει ποιείτω· οὐχ ἁμαρτάνει· γα-
μείτωσαν. 37 ὃς δὲ ἕστηκεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἑδραῖος,
μὴ ἔχων ἀνάγκην, ἐξουσίαν δὲ ἔχει περὶ τοῦ ἰδίου θελή-
ματος, καὶ τοῦτο κέκρικεν ἐν τῇ ἰδίᾳ καρδίᾳ, τηρεῖν τὴν
ἑαυτοῦ παρθένον, καλῶς ποιήσει. 38 ὥστε καὶ ὁ γαμίζων
τὴν ἑαυτοῦ παρθένον καλῶς ποιεῖ, καὶ ὁ μὴ γαμίζων

---

34 η αγαμος/και η παρθενος HWVMA : p^{15} BP 104 bo. 1912 181. 1319. 1611. vg. Eus Pel Amb Hier.] + η αγαμος S : p^{46} SA 33 F^{c}. pc Or Bas Aug.; ∽ και η παρθενος η αγαμος TN : rel | και[4]] om [H] : p^{15} p^{46} A 33 6 bo. D. 1835 69. pc vg^{cl} sy^{p} arm. 35 συμφορον THWSVMA : p^{15} p^{46} BS*A 33 104 6. D*.] συμφερον s : rel | 38 εαυτου παρθενον THSVMA : p^{15}...] ∽ hW : (p^{46}) B. D. it vg. | ποιει] * ποιησει h : p^{15} p^{46} B. pc

nis habebunt huiusmodi; ego autem vobis parco.
29 Hoc itaque dico, fratres: tempus breve est;
reliquum est, ut et qui habent uxores, tamquam
non habentes sint; 30 et qui flent, tamquam non
flentes; et qui gaudent, tamquam non gaudentes,
et qui emunt, tamquam non possidentes; 31 et
qui utuntur hoc mundo, tamquam non utantur;
praeterit enim figura huius mundi. 32 Volo autem
vos sine sollicitudine esse. Qui sine uxore est, sol-
licitus est quae Domini sunt, quomodo placeat
Deo; 33 qui autem cum uxore est, sollicitus est
quae sunt mundi, quomodo placeat uxori, et divi-
sus est. 34 Et mulier innupta et virgo cogitat quae
Domini sunt, ut sit sancta corpore et spiritu; quae
autem nupta est cogitat quae sunt mundi, quo-
modo placeat viro. 35 Porro hoc ad utilitatem ve-
stram dico, non ut laqueum vobis iniciam, sed ad
id quod honestum est, et quod facultatem praebeat
sine impedimento Dominum obsecrandi.
36 Si quis autem turpem se videri existimat super
virgine sua, quod sit superadulta, et ita oportet
fieri, quod vult faciat; non peccat, si nubat. 37 Nam
qui statuit in corde suo firmus, non habens neces-
sitatem, potestatem autem habens suae volunta-
tis, et hoc iudicavit in corde suo, servare virgi-
nem suam, bene facit. 38 Igitur et qui matrimonio
iungit virginem suam, bene facit; et qui non iun-
git melius facit.

---

29 L 14,26; R 13,11
31 1 J 2,15ss; 1 C 9,18
33 L 14,20; E 5,29
35 1 C 6,12; 7,5; L 10,39s

κρεῖσσον ποιήσει. 39 Γυνὴ δέδεται ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ
ὁ ἀνὴρ αὐτῆς· ἐὰν δὲ κοιμηθῇ ὁ ἀνήρ, ἐλευθέρα ἐστὶν
ᾧ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν Κυρίῳ. 40 μακαριωτέρα δέ
ἐστιν ἐὰν οὕτως μείνῃ, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην· δοκῶ δὲ
κἀγὼ Πνεῦμα Θεοῦ ἔχειν.

8 1 Περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων, οἴδαμεν — ὅτι πάντες
γνῶσιν ἔχομεν. ἡ γνῶσις φυσιοῖ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ·
2 εἴ τις δοκεῖ ἐγνωκέναι τι, οὔπω ἔγνω καθὼς δεῖ γνῶναι·
3 εἰ δέ τις ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, οὗτος ἔγνωσται ὑπ' αὐτοῦ.—
4 Περὶ τῆς βρώσεως οὖν τῶν εἰδωλοθύτων οἴδαμεν ὅτι
οὐδὲν εἴδωλον ἐν κόσμῳ, καὶ ὅτι οὐδεὶς Θεὸς εἰ μὴ εἷς.
5 καὶ γὰρ εἴπερ εἰσὶν λεγόμενοι θεοὶ εἴτε ἐν οὐρανῷ εἴτε
ἐπὶ γῆς, ὥσπερ εἰσὶν θεοὶ πολλοὶ καὶ κύριοι πολλοί,
6 ἀλλ' ἡμῖν εἷς Θεὸς ὁ Πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς
εἰς αὐτόν, καὶ εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ
πάντα καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ. 7 ἀλλ' οὐκ ἐν πᾶσιν ἡ γνῶσις·
τινὲς δὲ τῇ συνηθείᾳ ἕως ἄρτι τοῦ εἰδώλου ὡς εἰδωλόθυ-
τον ἐσθίουσιν, καὶ ἡ συνείδησις αὐτῶν ἀσθενὴς οὖσα

40 δε[3] ThWSVMA : p[15] p[46]...] γαρ *H* : B 33s 1739. 1912. 467: 1835 436s 1319 256s 330 69s. sy[ht]. | 8 6 αλλ] om [H] : p[46] B. | ου[3] T*H*WSVMA : p[46]...] ου h : B.

7, 39-40 Viduarum secundae nuptiae

39 Mulier alligata est legi quanto tempore vir
eius vivit; quod si dormierit vir eius, liberata est;
cui vult nubat; tantum in Domino. 40 Beatior
autem erit, si sic permanserit secundum meum
consilium; puto autem quod et ego Spiritum Dei
habeam.

II. *IDOLOTHYTORUM ESUS*

8, 1-3 Introductio digrediens: scientia et caritas

1 De iis autem, quae idolis sacrificantur, scimus,
quia omnes scientiam habemus. Scientia inflat,
caritas vero aedificat. 2 Si quis autem se existimat
scire aliquid, nondum cognovit quemadmodum
oportet eum scire; 3 si quis autem diligit Deum,
hic cognitus est ab eo.

8, 4-7 Thesis et hypothesis

4 De escis autem quae idolis immolantur, scimus
quia nihil est idolum in mundo, et quod nullus est
Deus nisi unus. 5 Nam etsi sunt qui dicantur dii
sive in caelo sive in terra, siquidem sunt dii multi
et domini multi, 6 nobis tamen unus Deus Pater,
ex quo omnia et nos in illum; et unus Dominus
Iesus Christus, per quem omnia et nos per ipsum.
7 Sed non in omnibus est scientia; quidam autem
cum conscientia usque nunc idoli quasi idolothy-
tum manducant, et conscientia ipsorum, cum sit
infirma, polluitur.

39 R 7,2 | 40 1 C 7,10.25 | 8,1 A 15,29 | 2 G 6,3 | 3 G 4,9 | 4 1 C 10,19; Dt 6,4 | 5 Ps 81,6; 95,5 | 6 Ma 2,10; 1 C 12,6; E 4,5; C 1,16 | 7 1 C 10,27

μολύνεται. [8] βρῶμα δὲ ἡμᾶς οὐ παραστήσει τῷ Θεῷ·
οὔτε ἐὰν μὴ φάγωμεν ὑστερούμεθα, οὔτε ἐὰν φάγωμεν
περισσεύομεν. [9] βλέπετε δὲ μή πως ἡ ἐξουσία ὑμῶν
αὕτη πρόσκομμα γένηται τοῖς ἀσθενέσιν. [10] ἐὰν γάρ τις
ἴδῃ σὲ τὸν ἔχοντα γνῶσιν ἐν εἰδωλείῳ κατακείμενον, οὐχὶ
ἡ συνείδησις αὐτοῦ ἀσθενοῦς ὄντος οἰκοδομηθήσεται εἰς
τὸ τὰ εἰδωλόθυτα ἐσθίειν; [11] καὶ ἀπόλλυται ὁ ἀσθενῶν ἐν
τῇ σῇ γνώσει, ὁ ἀδελφὸς δι' ὃν Χριστὸς ἀπέθανεν.
[12] οὕτως δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τύπτον-
τες αὐτῶν τὴν συνείδησιν ἀσθενοῦσαν εἰς Χριστὸν ἁμαρ-
τάνετε. [13] διόπερ εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν
μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν
μου σκανδαλίσω.

9 [1] Οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος; οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος; οὐχὶ
Ἰησοῦν τὸν Κύριον ἡμῶν ἑώρακα; οὐ τὸ ἔργον μου ὑμεῖς
ἐστε ἐν Κυρίῳ; [2] εἰ ἄλλοις οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος, ἀλλά γε
ὑμῖν εἰμι· ἡ γὰρ σφραγίς μου τῆς ἀποστολῆς ὑμεῖς ἐστε
ἐν Κυρίῳ. [3] ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσίν
ἐστιν αὕτη. [4] μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πιεῖν;
[5] μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν, ὡς
καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Κυρίου καὶ
Κηφᾶς; [6] ἢ μόνος ἐγὼ καὶ Βαρναβᾶς οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν

---

8 ουτε... υστερουμεθα / ουτε... περισσευομεν HWSVMA : p[46] (B)A* 33* 81 1730 bo.- 1836 1898 181 917. vg[w] arm.] *ꟿ T : rel | 10 σε] om [H] : p[46] B. FG. vg. | 11 και απολλυται s] απολλυται γαρ THWSVMA : p[46] BS* 33 bo. 917 | 9 4 πιειν] πειν THWA

8 8-13 Scandalum vitandum

[8] Esca autem nos non commendat Deo. Neque
enim si manducaverimus, abundabimus, neque si
non manducaverimus, deficiemus. [9] Videte autem
ne forte haec licentia vestra offendiculum fiat in-
firmis. [10] Si enim quis viderit eum qui habet scien-
tiam, in idolio recumbentem, nonne conscientia
eius, cum sit infirma, aedificabitur ad manducan-
dum idolothyta? [11] Et peribit infirmus in tua
scientia, frater propter quem Christus mortuus est.
[12] Sic autem peccantes in fratres et percutientes
conscientiam eorum infirmam, in Christum pec-
catis. [13] Quapropter si esca scandalizat fratrem
meum, non manducabo carnem in aeternum, ne
fratrem meum scandalizem.

9, 1-23 Pauli exemplum

[1] Non sum liber? Non sum apostolus? Nonne
Christum Iesum Dominum nostrum vidi? Nonne
opus meum vos estis in Domino? [2] Et si aliis non
sum apostolus, sed tamen vobis sum; nam signacu-
lum apostolatus mei vos estis in Domino. [3] Mea
defensio apud eos qui me interrogant, haec est.
[4] Numquid non habemus potestatem manducandi
et bibendi? [5] Numquid non habemus potestatem
mulierem sororem circumducendi sicut et ceteri
apostoli et fratres Domini et Cephas? [6] Aut ego
solus et Barnabas non habemus potestatem hoc
operandi?

---

8 R 14,17 | 9 G 5,13; R 14,13.20; 15,1 | 11 R 14,15 | 13 R 14,21 | 1 1 C 15,8; A 9,3; 26,16; 22,17s | 2 2 C 3,2s | 3 1 C 4,3 | 4 L 10,8

μὴ ἐργάζεσθαι; 7 τίς στρατεύεται ἰδίοις ὀψωνίοις ποτέ;
τίς φυτεύει ἀμπελῶνα καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει;
ἢ τίς ποιμαίνει ποίμνην καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποίμνης
οὐκ ἐσθίει; 8 μὴ κατὰ ἄνθρωπον ταῦτα λαλῶ, ἢ καὶ ὁ
νόμος ταῦτα οὐ λέγει; 9 ἐν γὰρ τῷ Μωϋσέως νόμῳ γέ-
γραπται Οὐ φιμώσεις βοῦν ἀλοῶντα. μὴ τῶν βοῶν μέ-
λει τῷ Θεῷ; 10 ἢ δι' ἡμᾶς πάντως λέγει; δι' ἡμᾶς γὰρ
ἐγράφη, ὅτι ὀφείλει ἐπ' ἐλπίδι ὁ ἀροτριῶν ἀροτριᾶν, καὶ
ὁ ἀλοῶν ἐπ' ἐλπίδι τοῦ μετέχειν. 11 εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ
πνευματικὰ ἐσπείραμεν, μέγα εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ
θερίσομεν; 12 εἰ ἄλλοι τῆς ὑμῶν ἐξουσίας μετέχουσιν,
οὐ μᾶλλον ἡμεῖς; Ἀλλ' οὐκ ἐχρησάμεθα τῇ ἐξουσίᾳ
ταύτῃ, ἀλλὰ πάντα στέγομεν ἵνα μή τινα ἐγκοπὴν δῶμεν
τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ. 13 οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ τὰ ἱερὰ
ἐργαζόμενοι τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσιν, οἱ τῷ θυσια-
στηρίῳ παρεδρεύοντες τῷ θυσιαστηρίῳ συμμερίζονται;
14 οὕτως καὶ ὁ Κύριος διέταξεν τοῖς τὸ εὐαγγέλιον κατ-
αγγέλλουσιν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ζῆν· 15 ἐγὼ δὲ κέχρη-
μαι οὐδενὶ τούτων. οὐκ ἔγραψα δὲ ταῦτα ἵνα οὕτως
γένηται ἐν ἐμοί· καλὸν γάρ μοι μᾶλλον ἀποθανεῖν ἢ
—τὸ καύχημά μου οὐδεὶς κενώσει. 16 ἐὰν γὰρ εὐαγ-
γελίζωμαι, οὐκ ἔστιν μοι καύχημα· ἀνάγκη γάρ μοι
ἐπίκειται· οὐαὶ γάρ μοί ἐστιν ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι.
17 εἰ γὰρ ἑκὼν τοῦτο πράσσω, μισθὸν ἔχω· εἰ δὲ ἄκων,

---

7 η TWSVMA : p46...] om [H] : B 1175s 1739 sa. DFG. 255 330 263 999. 296. 1611s. it vg sy[h] arm. | 9 φιμωσεις HSVM : p46...] °κημωσεις ThWA : B° 1739. D°FG. | 12 εγκοπην] εκκοπην T | 16 ευαγγελιζωμαι² ThSVM : p46...] ευαγγελισωμαι HWA : BC. (DFG). 177.

7 Quis militat suis stipendiis umquam? Quis
plantat vineam, et de fructu eius non edit? Quis
pascit gregem, et de lacte gregis non manducat?
8 Numquid secundum hominem haec dico? An et
lex haec non dicit? 9 Scriptum est enim in lege
Moysi: *Non alligabis os bovi trituranti*. Numquid
de bobus cura est Deo? 10 An propter nos utique
hoc dicit? Nam propter nos scripta sunt, quoniam
debet in spe, qui arat, arare; et qui triturat, in spe
fructus percipiendi. 11 Si nos vobis spiritualia semi-
navimus, magnum est si nos carnalia vestra meta-
mus? 12 Si alii potestatis vestrae participes sunt,
quare non potius nos? Sed non usi sumus hac potes-
tate; sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum
demus evangelio Christi. 13 Nescitis quoniam qui
in sacrario operantur, quae de sacrario sunt edunt;
et qui altari deserviunt, cum altari participant?
14 Ita et Dominus ordinavit iis qui evangelium
adnuntiant, de evangelio vivere.

15 Ego autem nullo horum usus sum. Non autem
scripsi haec, ut ita fiant in me; bonum est enim
mihi magis mori, quam ut gloriam meam quis
evacuet. 16 Nam si evangelizavero, non est mihi
gloria; necessitas enim mihi incumbit; vae enim
mihi est, si non evangelizavero. 17 Si enim volens
hoc ago, mercedem habeo; si autem invitus, dis-

---

7 2 T 2,4.6
9 Dt 25,4; 1 T 5,18
10 2 T 2,6; 1 C 10,11
11 R 15,27; Ph 4,17
12 A 20,34s; 2 C 11,7.9
13 Nu 18,8.31; Dt 18,1ss
14 L 10,7; G 6,6; 2 Th 3,9
15 1 C 4,12; A 18,3; 2 C 11,10
16 Jr 20,9; L 7,10

οἰκονομίαν πεπίστευμαι. [18] τίς οὖν μού ἐστιν ὁ μισθός;
ἵνα εὐαγγελιζόμενος ἀδάπανον θήσω τὸ εὐαγγέλιον, εἰς
τὸ μὴ καταχρήσασθαι τῇ ἐξουσίᾳ μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.
[19] Ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων πᾶσιν ἐμαυτὸν ἐδούλωσα,
ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω· [20] καὶ ἐγενόμην τοῖς Ἰου-
δαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ
νόμον ὡς ὑπὸ νόμον, μὴ ὢν αὐτὸς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς
ὑπὸ νόμον κερδήσω· [21] τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, μὴ ὢν
ἄνομος Θεοῦ ἀλλ' ἔννομος Χριστοῦ, ἵνα κερδάνω τοὺς
ἀνόμους· [22] ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ἀσθενής, ἵνα τοὺς
ἀσθενεῖς κερδήσω· τοῖς πᾶσιν γέγονα πάντα, ἵνα πάντως
τινὰς σώσω. [23] πάντα δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον, ἵνα
συγκοινωνὸς αὐτοῦ γένωμαι. [24] Οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἐν
σταδίῳ τρέχοντες πάντες μὲν τρέχουσιν, εἷς δὲ λαμβάνει
τὸ βραβεῖον; οὕτως τρέχετε ἵνα καταλάβητε. [25] πᾶς δὲ
ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται, ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἵνα
φθαρτὸν στέφανον λάβωσιν, ἡμεῖς δὲ ἄφθαρτον. [26] ἐγὼ
τοίνυν οὕτως τρέχω ὡς οὐκ ἀδήλως, οὕτως πυκτεύω ὡς
οὐκ ἀέρα δέρων· [27] ἀλλὰ ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ
δουλαγωγῶ, μή πως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος
γένωμαι.

22 ασθενεσιν THWsA : p[46] BS*A 1739. 1835. 1611. d vg.] + ως [S]V[M] : rel

pensatio mihi credita est. [18] Quae est ergo merces
mea? Ut evangelium praedicans, sine sumptu po-
nam evangelium, ut non abutar potestate mea in
evangelio.
[19] Nam cum liber essem ex omnibus, omnium
me servum feci, ut plures lucrifacerem; [20] et fac-
tus sum Iudaeis tamquam Iudaeus, ut Iudaeos
lucrarer; iis qui sub lege sunt, quasi sub lege essem,
cum ipse non essem sub lege, ut eos qui sub lege
erant, lucrifacerem; [21] iis qui sine lege erant, tam-
quam sine lege essem; cum sine lege Dei non essem,
sed in lege essem Christi, ut lucrifacerem eos qui
sine lege erant; [22] factus sum infirmis infirmus,
ut infirmos lucrifacerem; omnibus omnia factus
sum, ut omnes facerem salvos. [23] Omnia autem
facio propter evangelium, ut particeps eius efficiar.

9, 24-27 Exemplum a certaminibus petitum

[24] Nescitis quod ii qui in stadio currunt, omnes
quidem currunt, sed unus accipit bravium? Sic
currite ut comprehendatis. [25] Omnis autem, qui
in agone contendit, ab omnibus se abstinet; et illi
quidem ut corruptibilem coronam accipiant, nos
autem incorruptam. [26] Ego igitur sic curro, non
quasi in incertum; sic pugno, non quasi aerem ver-
berans; [27] sed castigo corpus meum et in servitu-
tem redigo, ne forte cum aliis praedicaverim, ipse
reprobus efficiar.

18 1 C 8,9
19 Mt 20,26s
20 A 16,3; 21,20-26
21 G 2,3; 6,2
22 2 C 11,29; R 11,14
24 2 T 4,7; Ph 3,14
25 2 T 2,4s; 4,7s; 1 P 5,4, Ja 1,12
27 R 13,14

10 1 Οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι οἱ πατέ-
ρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλην ἦσαν καὶ πάντες διὰ
τῆς θαλάσσης διῆλθον, 2 καὶ πάντες εἰς τὸν Μωϋσῆν
ἐβαπτίσθησαν ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ, 3 καὶ
πάντες τὸ αὐτὸ πνευματικὸν βρῶμα ἔφαγον, 4 καὶ πάντες
τὸ αὐτὸ πνευματικὸν ἔπιον πόμα· ἔπινον γὰρ ἐκ πνευ-
ματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας, ἡ πέτρα δὲ ἦν ὁ Χριστός,
5 ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν εὐδόκησεν ὁ Θεός·
κατεστρώθησαν γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ. 6 Ταῦτα δὲ τύποι
ἡμῶν ἐγενήθησαν, εἰς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς
κακῶν, καθὼς κἀκεῖνοι ἐπεθύμησαν. 7 μηδὲ εἰδωλολά-
τραι γίνεσθε, καθώς τινες αὐτῶν· ὥσπερ γέγραπται
Ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστησαν
παίζειν. 8 μηδὲ πορνεύωμεν, καθώς τινες αὐτῶν ἐπόρ-
νευσαν καὶ ἔπεσαν μιᾷ ἡμέρᾳ εἰκοσιτρεῖς χιλιάδες.
9 μηδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν Κύριον, καθώς τινες αὐτῶν
ἐξεπείρασαν καὶ ὑπὸ τὸν ὄφεων ἀπώλλυντο. 10 μηδὲ
γογγύζετε, καθάπερ τινὲς αὐτῶν ἐγόγγυσαν, καὶ ἀπώλοντο
ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ. 11 ταῦτα δὲ πάντα τυπικῶς συν-
έβαινεν ἐκείνοις, ἐγράφη δὲ πρὸς νουθεσίαν ἡμῶν, εἰς
οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντηκεν. 12 Ὥστε ὁ δοκῶν
ἑστάναι βλεπέτω μὴ πέσῃ. 13 πειρασμὸς ὑμᾶς οὐκ εἴλη-
φεν εἰ μὴ ἀνθρώπινος· πιστὸς δὲ ὁ Θεός, ὃς οὐκ ἐάσει

10 2 εβαπτισθησαν ThSM : SAC 33ss 81. DFG. 181 88 915 1827 1838; 436s *f*1319, 1611s, al] εβαπτισαντο *H*WVA : p^{46c} rel; p^{46*} var | 3 το αυτο] om [H] : p^{46} S*(A). | 4 πετρα δε THWM : BS 1739. D*(FG). 330.] ⁓ SVA : p^{46} rel | 7 πιειν] πειν THWA | 8 επεσαν *TH*WM : p^{46} BS*. D*FG. it vg.] * + εν hSVA : rel | 9 εξεπειρασαν ThS : (p^{46}) SCP 33ssss 1739. D*FG. 623. 436s 1319 38 330 69] επειρασαν *H*WVMA : rel | απωλλυντο] απωλοντο SVMA | 10 καθαπερ THW *S*VMA : p^{46} BSP. 88 915. 999 | καθως s : rel | καθαπερ THWSVMA : p^{46} BSACP 33 1175 1739 sa bo DFG 88 915, 1838. 1835 436 *f*1319 69 1611s 1245 al it-vg sy arm Ir Ωρ Thdt Bas] + και s : rel | 11 παντα SVMA] * om THW : p^{46} BA 33 1175 1739 sa.

10, 1-13 Idololatriae periculum

1 Nolo enim vos ignorare, fratres, quoniam pa-
tres nostri omnes sub nube fuerunt, et omnes mare
transierunt, 2 et omnes in Moyse baptizati sunt
in nube et in mari, 3 et omnes eandem escam spiri-
talem manducaverunt, 4 et omnes eundem potum
spiritalem biberunt, bibebant autem de spiritali
consequente eos petra; petra autem erat Christus.
5 Sed non in pluribus eorum beneplacitum est Deo;
nam *prostrati sunt in deserto*. 6 Haec autem in fi-
gura facta sunt nostri, ut non simus concupiscen-
tes malorum, sicut et illi concupierunt. 7 Neque
idololatrae efficiamini sicut quidam ex ipsis, quem-
admodum scriptum est: *Sedit populus manducare
et bibere et surrexerunt ludere*. 8 Neque fornicemur
sicut quidam ex ipsis fornicati sunt, et ceciderunt
una die viginti tria milia. 9 Neque tentemus Chris-
tum, sicut quidam eorum tentaverunt, et a ser-
pentibus perierunt. 10 Neque murmuraveritis, sic-
ut quidam eorum murmuraverunt, et perierunt
ab exterminatore. 11 Haec autem omnia in figura
contingebant illis; scripta sunt autem ad corre-
ptionem nostram, in quos fines saeculorum devene-
runt. 12 Itaque qui se existimat stare videat ne
cadat. 13 Tentatio vos non adprehendat nisi hu-
mana; fidelis autem Deus est, qui non patietur vos

10,1 R 1,13; Ex 13,21; 14,22 | 4 Ex 17,6; Nu 20,7-11; 1 P 2,4 | 5 Nu 14,16.23.30 | 6 Nu 11,4.34 | 7 Ex 32,6 | 8 Nu 25,1.9 | 9 Nu 21,5s | 10 Nu 14,2.36; Hb 3,11.17 | 11 1 C 9,9s | 12 R 11,20 G 6,1 | 13 Hb 13,7; 2 P 2,9

ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ
πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ὑπενεγκεῖν.
14 Διόπερ, ἀγαπητοί μου, φεύγετε ἀπὸ τῆς εἰδωλολα-
τρείας. 15 ὡς φρονίμοις λέγω· κρίνατε ὑμεῖς ὅ φημι.
16 Τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία
τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἐστιν; τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν,
οὐχὶ κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστιν; 17 ὅτι εἷς
ἄρτος, ἓν σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν· οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ
ἑνὸς ἄρτου μετέχομεν. 18 βλέπετε τὸν Ἰσραὴλ κατὰ
σάρκα· οὐχὶ οἱ ἐσθίοντες τὰς θυσίας κοινωνοὶ τοῦ θυ-
σιαστηρίου εἰσίν; 19 τί οὖν φημι; ὅτι εἰδωλόθυτόν τί
ἐστιν; ἢ ὅτι εἴδωλόν τί ἐστιν; 20 ἀλλ' ὅτι ἃ θύουσιν τὰ
ἔθνη, δαιμονίοις καὶ οὐ Θεῷ θύουσιν· οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς
κοινωνοὺς τῶν δαιμονίων γίνεσθαι. 21 οὐ δύνασθε ποτή-
ριον Κυρίου πίνειν καὶ ποτήριον δαιμονίων· οὐ δύνασθε
τραπέζης Κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης δαιμονίων.
22 ἢ παραζηλοῦμεν τὸν Κύριον; μὴ ἰσχυρότεροι αὐτοῦ
ἐσμεν; 23 "Πάντα ἔξεστιν", ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει·
"πάντα ἔξεστιν", ἀλλ' οὐ πάντα οἰκοδομεῖ. 24 μηδεὶς τὸ
ἑαυτοῦ ζητείτω ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου. 25 Πᾶν τὸ ἐν
μακέλλῳ πωλούμενον ἐσθίετε μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ

---

13 υμας πειρασθηναι *TH* WSVMA : p46...] ∽ h : B. 69. | 16 του1... Χριστου / εστιν T] * ∽ HWSVMA : p46 BAP 33 1175 sa bo. syp arm. | 18 ουχι hSVA : p46...] ουχ *TH* WM : SAC 33 1739. D*FG 917. 1311. | 20 θυουσιν1.2 THWSM : p46 BSACPΨ 33 81 1739 6. DFG 1912 181, 623. 1319ss 330 69 460. 1611 1108. 385. Mr Eus] θυει VA : rel | τα εθνη [H]SV[MA] : p46...] om TW : B. DFG. it

tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam
cum tentatione proventum, ut possitis sustinere.

10, 14-22 **Fugite idololatriam**

14 Propter quod, carissimi mihi, fugite ab idolo-
rum cultura. 15 Ut prudentibus loquor; vos ipsi iudi-
cate quod dico. 16 Calix benedictionis, cui benedi-
cimus, nonne communicatio sanguinis Christi est?
et panis, quem frangimus, nonne participatio cor-
poris Domini est? 17 Quoniam unus panis, unum
corpus multi sumus, omnes qui de uno pane parti-
cipamus. 18 Videte Israhel secundum carnem; non-
ne qui edunt hostias, participes sunt altaris?
19 Quid ergo dico? quod idolis immolatum sit ali-
quid? aut quod idolum sit aliquid? 20 Sed quae
immolant gentes, *daemoniis immolant et non Deo*
nolo autem vos socios fieri daemoniorum. 21 Non
potestis calicem Domini bibere et calicem dae-
moniorum; non potestis mensae Domini participes
esse et mensae daemoniorum. 22 An *aemulamur*
Dominum? Numquid fortiores illo sumus?

10, 23-11, 1 **Quid tandem agendum**

23 «Omnia mihi licent», sed non omnia expe-
diunt; «omnia mihi licent», sed non omnia aedifi-
cant. 24 Nemo quod suum est quaerat, sed quod
alterius. 25 Omne quod in macello venit, mandu-

---

14 1 J 5,21 | 16 Mt 26,27. A 2,42 | 17 1 C 12,27; R 12,5 | 18 G 6,16; Lv 7,6.15; Ex 32,5s | 19 1 C 8,4 | 20 Lv 17,7; Dt 32, 7; Ps 105,37; Bar 4,7; Ap 9,20 | 21 2 C 6,15s | 22 Dt 32,21 23 1 C 6,12; 10,33 | 25 R 14,2-10.22

τὴν συνείδησιν· [26]τοῦ Κυρίου γὰρ ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα
αὐτῆς.· [27]εἴ τις καλεῖ ὑμᾶς τῶν ἀπίστων καὶ θέλετε
πορεύεσθαι, πᾶν τὸ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐσθίετε μηδὲν
ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνείδησιν. [28]ἐὰν δέ τις ὑμῖν
εἴπῃ Τοῦτο ἱερόθυτόν ἐστιν, μὴ ἐσθίετε δι' ἐκεῖνον τὸν
μηνύσαντα καὶ τὴν συνείδησιν· [29]συνείδησιν δὲ λέγω
οὐχὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀλλὰ τὴν τοῦ ἑτέρου. ἵνα τί γὰρ ἡ
ἐλευθερία μου κρίνεται ὑπὸ ἄλλης συνειδήσεως; [30]εἰ
ἐγὼ χάριτι μετέχω, τί βλασφημοῦμαι ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εὐχα-
ριστῶ; [31]Εἴτε οὖν ἐσθίετε εἴτε πίνετε εἴτε τι ποιεῖτε,
πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε. [32]ἀπρόσκοποι καὶ Ἰου-
δαίοις γίνεσθε καὶ Ἕλλησιν καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ,
[33]καθὼς κἀγὼ πάντα πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἐμαυτοῦ
σύμφορον ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσιν. 11 [1]μιμη-
ταί μου γίνεσθε, καθὼς κἀγὼ Χριστοῦ.
[2]Ἐπαινῶ δὲ ὑμᾶς ὅτι πάντα μου μέμνησθε καὶ καθὼς
παρέδωκα ὑμῖν τὰς παραδόσεις κατέχετε. [3]Θέλω δὲ
ὑμᾶς εἰδέναι ὅτι παντὸς ἀνδρὸς ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστός
ἐστιν, κεφαλὴ δὲ γυναικὸς ὁ ἀνήρ, κεφαλὴ δὲ τοῦ Χριστοῦ
ὁ Θεός. [4]πᾶς ἀνὴρ προσευχόμενος ἢ προφητεύων κατὰ
κεφαλῆς ἔχων καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. [5]πᾶσα
δὲ γυνὴ προσευχομένη ἢ προφητεύουσα ἀκατακαλύπτῳ
τῇ κεφαλῇ καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτῆς· ἓν γὰρ

11 3 ο[1] THSVMA : p[46]...] om hW : B*. D*FG, 1311 462. | 5 αυ-
της THSVMA : p[46] SACPΨ 1739 6. D*FG 88 915, 5ss. 436s f1319
330 38, 206s, K al Chr Thdrt Dam] εαυτης hW : rel

cate, nihil interrogantes propter conscientiam.
[26]*Domini est terra et plenitudo eius.* [27]Si quis vocat
vos infidelium, et vultis ire, omne quod vobis
apponitur, manducate, nihil interrogantes propter
conscientiam. [28]Si quis autem dixerit: Hoc immo-
latum est idolis, nolite manducare, propter illum
qui indicavit et propter conscientiam; [29]conscien-
tiam autem dico non tuam, sed alterius. Ut quid
enim libertas mea iudicatur ab aliena conscientia?
[30]Si ego cum gratia participo, quid blasphemor
pro eo quod gratias ago?
[31]Sive ergo manducatis sive bibitis sive aliud
quid facitis, omnia in gloriam Dei facite. [32]Sine
offensione estote Iudaeis et gentibus et ecclesiae
Dei; [33]sicut et ego per omnia omnibus placeo, non
quaerens quod mihi utile est, sed quod multis, ut
salvi fiant. [1]Imitatores mei estote, sicut et ego
Christi.

III LITURGICI CONVENTUS

11, 2-16 Feminarum velamen

[2]Laudo autem vos, fratres, quod per omnia mei
memores estis, et sicut tradidi vobis, praecepta
mea tenetis. [3]Volo autem vos scire quod omnis
viri caput Christus est, caput autem mulieris vir,
caput vero Christi Deus [4]Omnis vir orans aut
prophetans velato capite deturpat caput suum.
[5]Omnis autem mulier orans aut prophetans non
velato capite deturpat caput suum; unum enim est

26 Ps 23,1; R 14,14.20 | 27 L 10,8 | 30 R 14,6; 1 T 4,3s |
31 C 3,17; L 14,26 | 32 R 13,13 | 33 1 C 9,20ss; 10,24; Ph 2,4
11,1 1 C 4,16; E 5,1; Ph 3,17 | 2 1 C 11,17.22; 2 Th 2,15 |
3 1 C 3,23; E 4,15; 5,23; C 2,10; Gn 3,16

ἐστιν καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐξυρημένῃ. 6 εἰ γὰρ οὐ κατακα-
λύπτεται γυνή, καὶ κειράσθω· εἰ δὲ αἰσχρὸν γυναικὶ τὸ
κείρασθαι ἢ ξυρᾶσθαι, κατακαλυπτέσθω. 7 ἀνὴρ μὲν γὰρ
οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλήν, εἰκὼν καὶ
δόξα Θεοῦ ὑπάρχων· ἡ γυνὴ δὲ δόξα ἀνδρός ἐστιν.
8 οὐ γάρ ἐστιν ἀνὴρ ἐκ γυναικός, ἀλλὰ γυνὴ ἐξ ἀνδρός·
9 καὶ γὰρ οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ γυνὴ
διὰ τὸν ἄνδρα. 10 διὰ τοῦτο ὀφείλει ἡ γυνὴ ἐξουσίαν
ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διὰ τοὺς ἀγγέλους. 11 πλὴν οὔτε
γυνὴ χωρὶς ἀνδρὸς οὔτε ἀνὴρ χωρὶς γυναικὸς ἐν Κυρίῳ·
12 ὥσπερ γὰρ ἡ γυνὴ ἐκ τοῦ ἀνδρός, οὕτως καὶ ὁ ἀνὴρ διὰ
τῆς γυναικός· τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ. 13 ἐν ὑμῖν
αὐτοῖς κρίνατε· πρέπον ἐστὶν γυναῖκα ἀκατακάλυπτον
τῷ Θεῷ προσεύχεσθαι; 14 οὐδὲ ἡ φύσις αὐτὴ διδάσκει
ὑμᾶς ὅτι ἀνὴρ μὲν ἐὰν κομᾷ, ἀτιμία αὐτῷ ἐστιν, 15 γυνὴ
δὲ ἐὰν κομᾷ, δόξα αὐτῇ ἐστιν; ὅτι ἡ κόμη ἀντὶ περιβο-
λαίου δέδοται αὐτῇ. 16 Εἰ δέ τις δοκεῖ φιλόνεικος εἶναι,
ἡμεῖς τοιαύτην συνήθειαν οὐκ ἔχομεν, οὐδὲ αἱ ἐκκλησίαι
τοῦ Θεοῦ.

17 Τοῦτο δὲ παραγγέλλω οὐκ ἐπαινῶν ὅτι οὐκ εἰς τὸ
κρεῖσσον ἀλλὰ εἰς τὸ ἧσσον συνέρχεσθε. 18 πρῶτον μὲν
γὰρ συνερχομένων ὑμῶν ἐν ἐκκλησίᾳ ἀκούω σχίσματα ἐν
ὑμῖν ὑπάρχειν, καὶ μέρος τι πιστεύω. 19 δεῖ γὰρ καὶ
αἱρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, ἵνα καὶ οἱ δόκιμοι φανεροὶ γέ-
νωνται ἐν ὑμῖν. 20 Συνερχομένων οὖν ὑμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ

---

17 παραγγελλω ουκ επαινων hSV : AC 33 326s 1739s. 181 88 915, 623. 436s *f*1319. 296. *fg* vg sy^p.] παραγγελλων ουκ επαινω T*H* WMA : pler.; B 81. D*. var | 19 και² [H]W[V]M[A] : p⁴⁶ B 33 1739 sa. D*. 330 60. vg. Ambst.] om TS :- rel

ac si decalvetur. 6 Nam si non velatur mulier,
tondeatur. Si vero turpe est mulieri tonderi aut
decalvari, velet caput suum. 7 Vir quidem non
debet velare caput suum, quoniam imago et gloria
Dei est; mulier autem gloria viri est. 8 Non enim
vir ex muliere est, sed mulier ex viro; 9 etenim
non est creatus vir propter mulierem, sed mulier
propter virum. 10 Ideo debet mulier potestatem
habere supra caput propter angelos. 11 Verumta-
men neque vir sine muliere, neque mulier sine viro
in Domino. 12 Nam sicut mulier de viro, ita et vir
per mulierem; omnia autem ex Deo. 13 Vos ipsi
iudicate: decet mulierem non velatam orare Deum?
14 Nec ipsa natura docet vos, quod vir quidem si
comam nutriat, ignominia est illi; 15 mulier vero
si comam nutriat, gloria est illi? quoniam capilli
pro velamine ei dati sunt. 16 Si quis autem videtur
contentiosus esse, nos talem consuetudinem non
habemus, neque ecclesia Dei

11, 17-34 Agape et Eucharistia

17 Hoc autem praecipio, non laudans, quod non
in melius sed in deterius convenitis. 18 Primum
quidem convenientibus vobis in ecclesiam, audio
scissuras esse inter vos, et ex parte credo. 19 Nam
oportet et haereses esse, ut et qui probati sunt,
manifesti fiant in vobis. 20 Convenientibus ergo

---

7 Gn 1,27; 5,1
8 Gn 2,22s; 1 T 2,13
9 Gn 2,18
17 1 C 11,2.22
18 1 C 1.10ss; 3.3; 14,26
19 1 J 2,10; Dt 13,4

οὐκ ἔστιν κυριακὸν δεῖπνον φαγεῖν· [21] ἕκαστος γὰρ τὸ
ἴδιον δεῖπνον προλαμβάνει ἐν τῷ φαγεῖν, καὶ ὃς μὲν
πεινᾷ, ὃς δὲ μεθύει. [22] μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ
ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καταφρο-
νεῖτε, καὶ καταισχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας; τί εἴπω ὑμῖν;
ἐπαινέσω ὑμᾶς; ἐν τούτῳ οὐκ ἐπαινῶ. [23] ἐγὼ γὰρ παρέ-
λαβον ἀπὸ τοῦ Κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ Κύριος
Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ᾗ παρεδίδοτο ἔλαβεν ἄρτον [24] καὶ
εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ εἶπεν Τοῦτό μού ἐστιν τὸ
σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνά-
μνησιν. [25] ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι,
λέγων Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ
ἐμῷ αἵματι· τοῦτο ποιεῖτε, ὁσάκις ἐὰν πίνητε, εἰς τὴν
ἐμὴν ἀνάμνησιν. [26] ὁσάκις γὰρ ἐὰν ἐσθίητε τὸν ἄρτον
τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου
καταγγέλλετε, ἄχρις οὗ ἔλθῃ. [27] ὥστε ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν
ἄρτον ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ Κυρίου ἀναξίως, ἔνοχος
ἔσται τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου. [28] δο-
κιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου
ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω· [29] ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ
πίνων κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει μὴ διακρίνων τὸ
σῶμα. [30] διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοι
καὶ κοιμῶνται ἱκανοί. [31] εἰ δὲ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ

24 υμων THWsMA : p[46] BS*AC* 33 1739 6. Ath Cyr.] * + κλωμε-
νον [SV] : rel

vobis in unum iam non est dominicam cenam
manducare. [21] Unusquisque enim suam cenam
praesumit ad manducandum; et alius quidem esu-
rit, alius autem ebrius est. [22] Numquid domos non
habetis ad manducandum et bibendum? aut eccle-
siam Dei contemnitis, et confunditis eos qui non
habent? Quid dicam vobis? laudo vos? in hoc non
laudo.
[23] Ego enim accepi a Domino, quod et tradidi
vobis, quoniam Dominus Iesus, in qua nocte tra-
debatur, accepit panem [24] et gratias agens fregit
et dixit. Accipite et manducate, hoc est corpus
meum, quod pro vobis tradetur; hoc facite in
meam commemorationem. [25] Similiter et calicem,
postquam cenavit, dicens: Hic calix novum testa-
mentum est in meo sanguine: hoc facite, quoties-
cumque bibetis, in meam commemorationem.
[26] Quotiescumque enim manducabitis panem hunc
et calicem bibetis, mortem Domini adnuntiabitis
donec veniat. [27] Itaque quicumque manducaverit
panem hunc vel biberit calicem Domini indigne,
reus erit corporis et sanguinis Domini. [28] Probet
autem seipsum homo, et sic de pane illo edat et de
calice bibat. [29] Qui enim manducat et bibit in-
digne, iudicium sibi manducat et bibit, non diiudi-
cans corpus Domini. [30] Ideo inter vos multi infir-
mi et imbecilles et dormiunt multi. [31] Quod si
nosmet ipsos diiudicaremus, non utique iudica-

22 Ja 2,5s
23ss Mt 26,26ss; Mc 14,22ss; L 22,19s
24 Ex 12,14; 13,9; Dt 16,3
25 Ex 24,8; Zch 9,11
26 Mt 26,29
27 Hb 6,6; 10,29
28 Mt 26,22; 2 C 13,5
30 1 C 15,20; 1 Th 5,6

ἂν ἐκρινόμεθα· 32 κρινόμενοι δὲ ὑπὸ τοῦ Κυρίου παι-
δευόμεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν. 33 ὥστε,
ἀδελφοί μου, συνερχόμενοι εἰς τὸ φαγεῖν ἀλλήλους ἐκδέ-
χεσθε. 34 εἴ τις πεινᾷ, ἐν οἴκῳ ἐσθιέτω, ἵνα μὴ εἰς κρίμα
συνέρχησθε. Τὰ δὲ λοιπὰ ὡς ἂν ἔλθω διατάξομαι.

12 1 Περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν, ἀδελφοί, οὐ θέλω ὑμᾶς
ἀγνοεῖν. 2 Οἴδατε ὅτι ὅτε ἔθνη ἦτε πρὸς τὰ εἴδωλα τὰ
ἄφωνα ὡς ἂν ἤγεσθε ἀπαγόμενοι. 3 διὸ γνωρίζω ὑμῖν
ὅτι οὐδεὶς ἐν Πνεύματι Θεοῦ λαλῶν λέγει ΑΝΑΘΕΜΑ
ΙΗΣΟΥΣ, καὶ οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν ΚΥΡΙΟΣ ΙΗΣΟΥΣ,
εἰ μὴ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ. 4 Διαιρέσεις δὲ χαρισμάτων
εἰσίν, τὸ δὲ αὐτὸ Πνεῦμα· 5 καὶ διαιρέσεις διακονιῶν
εἰσιν, καὶ ὁ αὐτὸς Κύριος· 6 καὶ διαιρέσεις ἐνεργημά-
των εἰσίν, ὁ δὲ αὐτὸς Θεὸς ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν
πᾶσιν. 7 ἑκάστῳ δὲ δίδοται ἡ φανέρωσις τοῦ Πνεύματος
πρὸς τὸ συμφέρον. 8 ᾧ μὲν γὰρ διὰ τοῦ Πνεύματος
δίδοται λόγος σοφίας, ἄλλῳ δὲ λόγος γνώσεως κατὰ τὸ
αὐτὸ Πνεῦμα, 9 ἑτέρῳ πίστις ἐν τῷ αὐτῷ Πνεύματι, ἄλλῳ
δὲ χαρίσματα ἰαμάτων ἐν τῷ ἑνὶ Πνεύματι, 10 ἄλλῳ δὲ
ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλῳ προφητεία, ἄλλῳ διακρίσεις
πνευμάτων, ἑτέρῳ γένη γλωσσῶν, ἄλλῳ δὲ ἑρμηνεία
γλωσσῶν· 11 πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἓν καὶ τὸ αὐ-
τὸ Πνεῦμα, διαιροῦν ἰδίᾳ ἑκάστῳ καθὼς βούλεται.

---

12 6 ο δε] * και ο *Hs* : p46 BC 1175s 1739. 917 181, 436s *f*1319 69 | Θεος ο ενεργων THsVMA : p46 S*ACPΨ 33 1175 81 6 sa. DFG 917 181, 1827. 436s *f*1319 69 vg arm.] + εστιν W : B 1739.; pr εστιν [*S*] pler | 9 ετερῳ THWA : BS* 1739. D*FG. lat syp.] * + δε SVM : p46 rel | 10 αλλῳ² WA : p46 B 1739. DFG. lat.] + δε T[H]SVM : rel | αλλῳ³ : p46 B 1739. DFG. lat arm.] + δε T[H]WSVMA : rel | διακριδεις HWVMA : p46...] διακρισις TS : SCP 33 1175 sa. D*FG. 5. 436 263 38 794. 1245. lat syp arm. Mr. Cl Ωρ. | ετερῳ THWMA : p46 BS*P 1739s. DFG. lat.] + δε SV : rel

remur. 32 Dum iudicamur autem, a Domino corri-
pimur, ut non cum hoc mundo damnemur. 33 Ita-
que, fratres mei, cum convenitis ad manducan-
dum, invicem exspectate. 34 Si quis esurit, domi
manducet, ut non in iudicium conveniatis. Cetera
autem, cum venero, disponam.

IV SPIRITUALIA CHARISMATA

12, 1-3 **Criterium**

1 De spiritualibus autem nolo vos ignorare, fra-
tres. 2 Scitis quoniam cum gentes essetis, ad simu-
lacra muta prout ducebamini euntes. 3 Ideo notum
vobis facio, quod nemo in Spiritu Dei loquens
dicit: Anathema Iesu; et nemo potest dicere: Do-
minus Iesus, nisi in Spiritu sancto

12, 4-11 **Charismatum partitio, scopus, origo**

4 Divisiones vero gratiarum sunt, idem autem
Spiritus; 5 et divisiones ministrationum sunt, idem
autem Dominus; 6 et divisiones operationum sunt,
idem vero Deus, qui operatur omnia in omnibus
7 Unicuique autem datur manifestatio Spiritus ad
utilitatem. 8 Alii quidem per Spiritum datur ser-
mo sapientiae, alii autem sermo scientiae secun-
dum eundem Spiritum, 9 alteri fides in eodem
Spiritu, alii gratia sanitatum in uno Spiritu, 10 alii
operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spi-
rituum, alii genera linguarum, alii interpretatio
sermonum. 11 Haec autem omnia operatur unus
atque idem Spiritus dividens singulis prout vult

---

32 Hb 12,5ss; 1 P 4,17 | 12,1 R 1,13 | 2 Hab 2,18s; G 4,8; 1 Th 1,9 | 3 Mc 8,39; 1 J 4,2s; 5,1; R 10,9 | 4 R 12,6 | 5 1 C 8,6 | 6 E 1,11; 4,6 | 7 1 C 14,26 | 10 A 2,4; 1 C 14,5 | 11 1 C 7,7; R 12,3.6; E 4,7

12 Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἕν ἐστιν καὶ μέλη πολλὰ ἔχει,
πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος πολλὰ ὄντα ἕν ἐστιν σῶμα,
οὕτως καὶ ὁ Χριστός· 13 καὶ γὰρ ἐν ἑνὶ Πνεύματι ἡμεῖς
πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, εἴτε Ἰουδαῖοι εἴτε
Ἕλληνες, εἴτε δοῦλοι εἴτε ἐλεύθεροι. καὶ πάντες ἓν
Πνεῦμα ἐποτίσθημεν. 14 καὶ γὰρ τὸ σῶμα οὐκ ἔστιν ἓν
μέλος ἀλλὰ πολλά. 15 ἐὰν εἴπῃ ὁ πούς Ὅτι οὐκ εἰμὶ
χείρ, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν
ἐκ τοῦ σώματος. 16 καὶ ἐὰν εἴπῃ τὸ οὖς Ὅτι οὐκ εἰμὶ
ὀφθαλμός, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ
ἔστιν ἐκ τοῦ σώματος. 17 εἰ ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμός,
ποῦ ἡ ἀκοή; εἰ ὅλον ἀκοή, ποῦ ἡ ὄσφρησις; 18 νυνὶ δὲ ὁ
Θεὸς ἔθετο τὰ μέλη, ἓν ἕκαστον αὐτῶν ἐν τῷ σώματι
καθὼς ἠθέλησεν. 19 εἰ δὲ ἦν τὰ πάντα ἓν μέλος, ποῦ τὸ
σῶμα; 20 νῦν δὲ πολλὰ μὲν μέλη, ἓν δὲ σῶμα. 21 οὐ
δύναται δὲ ὁ ὀφθαλμὸς εἰπεῖν τῇ χειρί Χρείαν σου οὐκ
ἔχω, ἢ πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῖς ποσίν Χρείαν ὑμῶν οὐκ ἔχω·
22 ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον τὰ δοκοῦντα μέλη τοῦ σώματος
ἀσθενέστερα ὑπάρχειν ἀναγκαῖά ἐστιν, 23 καὶ ἃ δοκοῦμεν
ἀτιμότερα εἶναι τοῦ σώματος, τούτοις τιμὴν περισσοτέ-
ραν περιτίθεμεν, καὶ τὰ ἀσχήμονα ἡμῶν εὐσχημοσύνην
περισσοτέραν ἔχει, 24 τὰ δὲ εὐσχήμονα ἡμῶν οὐ χρείαν
ἔχει. ἀλλὰ ὁ Θεὸς συνεκέρασεν τὸ σῶμα, τῷ ὑστερου-
μένῳ περισσοτέραν δοὺς τιμήν, 25 ἵνα μὴ ᾖ σχίσμα ἐν

18 νυνι ThSVM : p46...] νυν *H*WA : BA. D*FG. 1827. 920. 1611 s. | 19 τα T[H]WSVMA : p46...] om : B 33. FG. | 20 μεν ThWSVMA : p46c...] * om *H* : p46* B. D*. 915 623 ss. 1845. arm. | 21 δε T[H]WSVMA : p46] om : ACP 33 ss 81 bo. FG 88 915. *f* 1319 38 218 69, 2298, 1245, 383, al vg syp arm | 24 υστερουμενῳ] * υστερουντι s | 25 σχισμα HWSVMA : p46 BACΨ 33 326 ss 1739 6 bo. Dc 1912 88 915, 1838, 436 s *f* 1319 38 218 69, 1891, 1611 s, K plur *df* vg sy Ωρ Chr Thdrt Ambst.] σχισματα T : S rel

12, 12-26 Membrorum varietas in corporis unitate

12 Sicut enim corpus unum est, et membra habet
multa; omnia autem membra corporis, cum sint
multa, unum tamen corpus sunt, ita et Christus.
13 Etenim in uno Spiritu omnes nos in unum corpus
baptizati sumus, sive Iudaei sive gentiles, sive
servi sive liberi; et omnes in uno Spiritu potati
sumus. 14 Nam et corpus non est unum membrum,
sed multa. 15 Si dixerit pes: Quoniam non sum
manus, non sum de corpore; num ideo non est de
corpore? 16 Et si dixerit auris: Quoniam non sum
oculus, non sum de corpore; num ideo non est de
corpore? 17 Si totum corpus oculus, ubi auditus?
Si totum auditus, ubi odoratus? 18 Nunc autem
posuit Deus membra, unumquodque eorum in cor-
pore sicut voluit. 19 Quod si essent omnia unum
membrum, ubi corpus? 20 Nunc autem multa qui-
dem membra, unum autem corpus. 21 Non potest
autem oculus dicere manui: Opera tua non indi-
geo; aut iterum caput pedibus: Non estis mihi ne-
cessarii. 22 Sed multo magis quae videntur mem-
bra corporis infirmiora esse, necessariora sunt;
23 et quae putamus ignobiliora membra esse cor-
poris, his honorem abundantiorem circumdamus;
et quae inhonesta sunt nostra, abundantiorem ho-
nestatem habent; 24 honesta autem nostra nullius
egent. Sed Deus temperavit corpus, ei cui deerat,
abundantiorem tribuendo honorem; 25 ut non sit

12 R 12,4s
13 G 3,28
14 1 C 12,20
18 1 C 15,38
20 1 C 12,14

τῷ σώματι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνῶσιν
τὰ μέλη. 26 καὶ εἴτε πάσχει ἓν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ
μέλη· εἴτε δοξάζεται ἓν μέλος, συγχαίρει πάντα τὰ μέλη.
27 ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους.
28 Καὶ οὓς μὲν ἔθετο ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρῶτον
ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους,
ἔπειτα δυνάμεις, ἔπειτα χαρίσματα ἰαμάτων, ἀντιλή-
ψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσσῶν. 29 μὴ πάντες ἀπό-
στολοι; μὴ πάντες προφῆται; μὴ πάντες διδάσκαλοι; μὴ
πάντες δυνάμεις; 30 μὴ πάντες χαρίσματα ἔχουσιν ἰαμά-
των; μὴ πάντες γλώσσαις λαλοῦσιν; μὴ πάντες διερμη-
νεύουσιν; 31 ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ μείζονα.

Καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι. 13 1 Ἐὰν
ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων,
ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἠχῶν ἢ κύμβαλον ἀλα-
λάζον. 2 καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια
πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν
πίστιν ὥστε ὄρη μεθιστάναι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐθέν
εἰμι. 3 καὶ ἐὰν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ
ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα καυθήσομαι, ἀγάπην δὲ μὴ

---

26 εν² [S]VM] * om THWsA : p46 BS*A 1175. 1611. | 31 μειζονα THWVMA : p46 BSAC 33 104 326 1739 6, 623. 2127 263 69. vgw. Ωρ Mops Cyr.] κρειττονα S : rel | 13 2 και εαν¹] καν H | και εαν²] καν HW | μεθισταναι] μεθιστανειν H | 3 και εαν¹] * καν HWS | και εαν²] καν H | καυθησομαι TWSVMA, -σωμαι s] * καυχησωμαι H : p46 BSA 33. 69. pc Cl Ωρ Ephr Hier.

schisma in corpore, sed idipsum pro invicem
sollicita sint membra. 26 Et si quid patitur unum
membrum, compatiuntur omnia membra; sive glo-
riatur unum membrum, congaudent omnia mem-
bra.

12, 27-31 Christi corpus mysticum

27 Vos autem estis corpus Christi et membra de
membro. 28 Et quosdam quidem posuit Deus in
ecclesia primum apostolos, secundo prophetas, ter-
tio doctores, deinde virtutes, exinde gratias cura-
tionum, opitulationes, gubernationes, genera lin-
guarum, interpretationes sermonum. 29 Numquid
omnes apostoli? numquid omnes prophetae? num-
quid omnes doctores? 30 Numquid omnes virtutes?
numquid omnes gratiam habent curationum?
numquid omnes linguis loquuntur? numquid om-
nes interpretantur? 31 Aemulamini autem charis-
mata meliora.

13, 1-3 Caritatis necessitas

Et adhuc excellentiorem viam vobis demonstro.
1 Si linguis hominum loquar et angelorum, cari-
tatem autem non habeam, factus sum velut aes
sonans aut cymbalum tinniens. 2 Et si habuero
prophetiam, et noverim mysteria omnia, et omnem
scientiam; et si habuero omnem fidem, ita ut mon-
tes transferam, caritatem autem non habuero, nihil
sum. 3 Et si distribuero in cibos pauperum omnes
facultates meas, et si tradidero corpus meum ita
ut ardeam, caritatem autem non habuero, nihil
mihi prodest.

---

27 R 12,5; E 5,30 | 28ss E 4,11s | 31 1 C 14,1 | 13,1 Ps 150,5 | 2 Mt 7,22; 17,20

ἔχω, οὐθὲν ὠφελοῦμαι. 4 Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρη-
στεύεται, ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ, οὐ περπερεύεται, οὐ φυ-
σιοῦται, 5 οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παρο-
ξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, 6 οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ
ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ· 7 πάντα στέγει, πάντα
πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει. 8 Ἡ ἀγάπη
οὐδέποτε πίπτει· εἴτε δὲ προφητεῖαι, καταργηθήσονται·
εἴτε γλῶσσαι, παύσονται· εἴτε γνῶσις, καταργηθήσεται.
9 ἐκ μέρους γὰρ γινώσκομεν καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν·
10 ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται.
11 ὅτε ἤμην νήπιος, ἐλάλουν ὡς νήπιος, ἐφρόνουν ὡς
νήπιος, ἐλογιζόμην ὡς νήπιος· ὅτε γέγονα ἀνήρ, κατ-
ήργηκα τὰ τοῦ νηπίου. 12 βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπ-
τρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον·
ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι καθὼς καὶ
ἐπεγνώσθην. 13 νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ
τρία ταῦτα· μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη.
14 1 Διώκετε τὴν ἀγάπην, ζηλοῦτε δὲ τὰ πνευματικά,
μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε. 2 ὁ γὰρ λαλῶν γλώσσῃ οὐκ
ἀνθρώποις λαλεῖ ἀλλὰ Θεῷ· οὐδεὶς γὰρ ἀκούει, πνεύματι

---

3 ουθεν Ts] ουδεν HWSVMA | 4 ζηλοι Hs : p46 B 33 bo. 1912 88 915. 623ss 467. 436 1319ss 330. *pcf* vg. arm. Cl Tert Or Ephr Bas Chr Ambst.] + η αγαπη TW[SV]M[A] : rel | 5 τα THWSVMA : p46*...] το μη h : p46c B. | 8 πιπτει THWsM : p46 BS*AC* 33 1739.] *εκπιπτει VA, [εκ]πιπτει S : rel | **προφητειαι THWSVMA : p46...]** προφητεια h : BA. | καταργηθησονται THWSVMA : p46...] καταργηθησεται h : B. | γνωσις καταργηθησεται THSVMA : p46...] γνωσεις καταργηθησονται W : SA 33. DcFG 1898 181. *f*1319 38 330. 255.ε Tert. Nys. | 11 οτε³ THWA : BS*A 1739. D. vgw.] * + δε SVM : rel | 14 2 αλλα THWA : p46 BS*P 1739s. D*FG.] + τω SVM : rel

13, 4-7 Caritatis idea

4 Caritas patiens est, benigna est; caritas non
aemulatur, non agit perperam, non inflatur, 5 non
est ambitiosa, non quaerit quae sua sunt, non irri-
tatur, *non cogitat malum;* 6 non gaudet super ini-
quitate, congaudet autem veritati; 7 omnia suf-
fert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet.

13, 8-13 Caritatis praestantia sempiterna

8 Caritas numquam excidit; sive prophetiae, eva-
cuabuntur; sive linguae, cessabunt; sive scientia,
destruetur. 9 Ex parte enim cognoscimus et ex
parte prophetamus; 10 cum autem venerit quod
perfectum est, evacuabitur quod ex parte est.
11 Cum essem parvulus, loquebar ut parvulus, sa-
piebam ut parvulus, cogitabam ut parvulus; quan-
do autem factus sum vir, evacuavi quae erant par-
vuli. 12 Videmus nunc per speculum in aenigmate,
tunc autem facie ad faciem; nunc cognosco ex
parte, tunc autem cognoscam, sicut et cognitus
sum. 13 Nunc autem manent fides, spes, caritas,
tria haec; maior autem horum est caritas.

14, 1-12 Prophetia et linguae

1 Sectamini caritatem, aemulamini spiritualia, ma-
gis autem ut prophetetis. 2 Qui enim loquitur lin-
gua, non hominibus loquitur, sed Deo; nemo enim

---

4 R 13,10
5 Ph 2,4; Zch 8,17
6 R 12,9; 2 C 13,8
7 1 C 9,12; Pr 10,12; 1 P 4,8
12 Nu 12,8; 2 C 5,7 (Ja 1,23)
13 1 Th 1,3; C 1,4s; 1 J 4,16
14,1 1 C 12,31

δὲ λαλεῖ μυστήρια· [3] ὁ δὲ προφητεύων ἀνθρώποις λαλεῖ
οἰκοδομὴν καὶ παράκλησιν καὶ παραμυθίαν. [4] ὁ λαλῶν
γλώσσῃ ἑαυτὸν οἰκοδομεῖ· ὁ δὲ προφητεύων ἐκκλησίαν
οἰκοδομεῖ. [5] θέλω δὲ πάντας ὑμᾶς λαλεῖν γλώσσαις, μᾶλ-
λον δὲ ἵνα προφητεύητε· μείζων δὲ ὁ προφητεύων ἢ ὁ
λαλῶν γλώσσαις, ἐκτὸς εἰ μὴ διερμηνεύῃ, ἵνα ἡ ἐκκλησία
οἰκοδομὴν λάβῃ. [6] νῦν δέ, ἀδελφοί, ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς
γλώσσαις λαλῶν, τί ὑμᾶς ὠφελήσω, ἐὰν μὴ ὑμῖν λαλήσω
ἢ ἐν ἀποκαλύψει ἢ ἐν γνώσει ἢ ἐν προφητείᾳ ἢ διδαχῇ;
[7] ὅμως τὰ ἄψυχα φωνὴν διδόντα, εἴτε αὐλὸς εἴτε κιθάρα,
ἐὰν διαστολὴν τοῖς φθόγγοις μὴ δῷ, πῶς γνωσθήσεται τὸ
αὐλούμενον ἢ τὸ κιθαριζόμενον; [8] καὶ γὰρ ἐὰν ἄδηλον
σάλπιγξ φωνὴν δῷ, τίς παρασκευάσεται εἰς πόλεμον;
[9] οὕτως καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς γλώσσης ἐὰν μὴ εὔσημον λόγον
δῶτε, πῶς γνωσθήσεται τὸ λαλούμενον; ἔσεσθε γὰρ εἰς
ἀέρα λαλοῦντες. [10] τοσαῦτα εἰ τύχοι γένη φωνῶν εἰσιν
ἐν κόσμῳ, καὶ οὐδὲν ἄφωνον· [11] ἐὰν οὖν μὴ εἰδῶ τὴν
δύναμιν τῆς φωνῆς, ἔσομαι τῷ λαλοῦντι βάρβαρος καὶ ὁ
λαλῶν ἐν ἐμοὶ βάρβαρος. [12] οὕτως καὶ ὑμεῖς, ἐπεὶ ζηλω-
ταί ἐστε πνευμάτων, πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας
ζητεῖτε ἵνα περισσεύητε. [13] Διὸ ὁ λαλῶν γλώσσῃ προσ-
ευχέσθω ἵνα διερμηνεύῃ. [14] ἐὰν γὰρ προσεύχωμαι γλώσ-
σῃ, τὸ πνεῦμά μου προσεύχεται, ὁ δὲ νοῦς μου ἄκαρπός

6 διδαχη TWA : p46 S* 1739. D*FG. 216.] pr εν HSVM : rel | 8 σαλπιγξ φωνην THSVMA : p46 SAP 33 104 1739 6 sa bo. 917. 623 ss. 387 38 642. 1611.] ∽ hW : B rel | 13 διο THWsVMA : p46 BS*AP 33 1739 6. DFG 467*] διοπερ S : rel | 14 γαρ] om [H] : p46 B 1175 sa. FG g. arm.

audit, spiritu autem loquitur mysteria; [3] nam
qui prophetat, hominibus loquitur ad aedificatio-
nem et exhortationem et consolationem. [4] Qui lo-
quitur lingua, semetipsum aedificat; qui autem
prophetat, ecclesiam Dei aedificat. [5] Volo autem
omnes vos loqui linguis, magis autem prophetare;
nam maior est qui prophetat, quam qui loquitur
linguis; nisi forte interpretetur, ut ecclesia aedifi-
cationem accipiat.
[6] Nunc autem, fratres, si venero ad vos linguis
loquens, quid vobis prodero, nisi vobis loquar aut
in revelatione aut in scientia aut in prophetia aut
in doctrina? [7] Tamen quae sine anima sunt vocem
dantia, sive tibia, sive cithara, nisi distinctionem
sonituum dederint, quomodo scietur id quod cani-
tur aut quod citharizatur? [8] Etenim si incertam
vocem det tuba, quis parabit se ad bellum? [9] Ita
et vos per linguam nisi manifestum sermonem de-
deritis, quomodo scietur id quod dicitur? eritis
enim in aera loquentes. [10] Tam multa, ut puta,
genera linguarum sunt in hoc mundo, et nihil sine
voce est. [11] Si ergo nesciero virtutem vocis, ero ei
cui loquor barbarus, et qui loquitur mihi barbarus.
[12] Sic et vos, quoniam aemulatores estis spirituum,
ad aedificationem ecclesiae quaerite ut abundetis.

14, 13-25 Linguarum donum deficiens

[13] Et ideo qui loquitur lingua, oret ut interpre-
tetur. [14] Nam si orem lingua, spiritus meus orat,
mens autem mea sine fructu est. [15] Quid ergo

5 Nu 11,29; 1 C 12,10; 14,13 | **6** 1 C 12,8 | **9** 1 C 9,26 | **12** 1 C 14,1-4 | **13** 1 C 12,10 | **14** 1 C 14,26; E 5,19; C 3,16

ἐστιν. 15 τί οὖν ἐστιν; προσεύξομαι τῷ πνεύματι, προσ-
εύξομαι δὲ καὶ τῷ νοΐ· ψαλῶ τῷ πνεύματι, ψαλῶ δὲ καὶ
τῷ νοΐ. 16 ἐπεὶ ἐὰν εὐλογῇς ἐν πνεύματι, ὁ ἀναπληρῶν
τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου πῶς ἐρεῖ τὸ Ἀμὴν ἐπὶ τῇ σῇ
εὐχαριστίᾳ; ἐπειδὴ τί λέγεις οὐκ οἶδεν· 17 σὺ μὲν γὰρ
καλῶς εὐχαριστεῖς, ἀλλ' ὁ ἕτερος οὐκ οἰκοδομεῖται.
18 εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ, πάντων ὑμῶν μᾶλλον γλώσσῃ λαλῶ·
19 ἀλλὰ ἐν ἐκκλησίᾳ θέλω πέντε λόγους τῷ νοΐ μου λαλῆ-
σαι, ἵνα καὶ ἄλλους κατηχήσω, ἢ μυρίους λόγους ἐν
γλώσσῃ. 20 Ἀδελφοί, μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ
τῇ κακίᾳ νηπιάζετε, ταῖς δὲ φρεσὶν τέλειοι γίνεσθε.
21 ἐν τῷ νόμῳ γέγραπται ὅτι Ἐν ἑτερογλώσσοις καὶ ἐν
χείλεσιν ἑτέρων λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ οὐδ' οὕτως
εἰσακούσονταί μου, λέγει Κύριος. 22 ὥστε αἱ γλῶσσαι εἰς
σημεῖόν εἰσιν οὐ τοῖς πιστεύουσιν ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις, ἡ
δὲ προφητεία οὐ τοῖς ἀπίστοις ἀλλὰ τοῖς πιστεύουσιν.
23 Ἐὰν οὖν συνέλθῃ ἡ ἐκκλησία ὅλη ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ
πάντες λαλῶσιν γλώσσαις, εἰσέλθωσιν δὲ ἰδιῶται ἢ ἄπι-
στοι, οὐκ ἐροῦσιν ὅτι μαίνεσθε; 24 ἐὰν δὲ πάντες προ-
φητεύωσιν, εἰσέλθῃ δέ τις ἄπιστος ἢ ἰδιώτης, ἐλέγχεται
ὑπὸ πάντων, ἀνακρίνεται ὑπὸ πάντων, 25 τὰ κρυπτὰ τῆς
καρδίας αὐτοῦ φανερὰ γίνεται, καὶ οὕτως πεσὼν ἐπὶ
πρόσωπον προσκυνήσει τῷ Θεῷ, ἀπαγγέλλων ὅτι Ὄντως

15 δε²] om [H] ℵ B sa. FG 181 88 915 217. 623s.255. lat arm. | 16 εν [H]WS : BScP 1175s. D. 255 f1319.] om TVMA : p46 rel | 18 γλωσση Th : SA 33. DFG. lat arm.] * γλωσσαις *H*WSVMA : p46 rel | 19 τῳ νοι THWVMA : (p46) BSAPΨ 33 81 1175 1739 ℭ sa bo DFG 917. 623s 467 436s f1319 69 pc vg syp arm Nys Dam Amb] δια του νοος S : rel

est? Orabo spiritu, orabo et mente; psallam spiri-
tu, psallam et mente. 16 Ceterum si benedixeris
spiritu, qui supplet locum idiotae, quomodo dicet
Amen, super tuam benedictionem? quoniam
quid dicas nescit. 17 Nam tu quidem bene gratias
agis, sed alter non aedificatur. 18 Gratias ago Deo
meo, quod omnium vestrum lingua loquor, 19 sed
in ecclesia volo quinque verba sensu meo loqui,
ut et alios instruam, quam decem milia verborum
in lingua. 20 Fratres, nolite pueri effici sensibus,
sed malitia parvuli estote, sensibus autem perfecti
estote. 21 In lege scriptum est: quoniam *In aliis
linguis et labiis aliis loquar populo huic, et nec sic
exaudient* me, dicit Dominus. 22 Itaque linguae in
signum sunt non fidelibus, sed infidelibus; prophe-
tiae autem non infidelibus, sed fidelibus. 23 Si ergo
conveniat universa ecclesia in unum et omnes lin-
guis loquantur, intrent autem idiotae aut infide-
les, nonne dicent quod insanitis? 24 Si autem om-
nes prophetent, intret autem quis infidelis vel
idiota, convincitur ab omnibus, diiudicatur ab
omnibus, 25 occulta cordis eius manifesta fiunt;
et ita cadens in faciem *adorabit* Deum, pronun-
tians quod *vere Deus in vobis sit*.

20 E 4,14; Ph 3,15
21 Is 28,11s; Dt 28,49
23 A 2,13
24s J 16,8
25 J 4,19; Is 45,14; Zch 8,23

ὁ Θεὸς ἐν ὑμῖν ἐστιν. 26 Τί οὖν ἐστιν, ἀδελφοί; ὅταν
συνέρχησθε, ἕκαστος ψαλμὸν ἔχει, διδαχὴν ἔχει, ἀποκά-
λυψιν ἔχει, γλῶσσαν ἔχει, ἑρμηνείαν ἔχει· πάντα πρὸς
οἰκοδομὴν γινέσθω. 27 εἴτε γλώσσῃ τις λαλεῖ, κατὰ δύο
ἢ τὸ πλεῖστον τρεῖς, καὶ ἀνὰ μέρος, καὶ εἷς διερμηνευέ-
τω· 28 ἐὰν δὲ μὴ ᾖ διερμηνευτής, σιγάτω ἐν ἐκκλησίᾳ,
ἑαυτῷ δὲ λαλείτω καὶ τῷ Θεῷ. 29 προφῆται δὲ δύο ἢ
τρεῖς λαλείτωσαν, καὶ οἱ ἄλλοι διακρινέτωσαν· 30 ἐὰν δὲ
ἄλλῳ ἀποκαλυφθῇ καθημένῳ, ὁ πρῶτος σιγάτω. 31 δύνα-
σθε γὰρ καθ' ἕνα πάντες προφητεύειν, ἵνα πάντες μαν-
θάνωσιν καὶ πάντες παρακαλῶνται. 32 καὶ πνεύματα
προφητῶν προφήταις ὑποτάσσεται· 33 οὐ γάρ ἐστιν ἀκα-
ταστασίας ὁ Θεὸς ἀλλὰ εἰρήνης. Ὡς ἐν πάσαις ταῖς
ἐκκλησίαις τῶν ἁγίων, 34 αἱ γυναῖκες ἐν ταῖς ἐκκλησίαις
σιγάτωσαν· οὐ γὰρ ἐπιτρέπεται αὐταῖς λαλεῖν, ἀλλὰ
ὑποτασσέσθωσαν, καθὼς καὶ ὁ νόμος λέγει. 35 εἰ δέ τι
μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτά-
τωσαν· αἰσχρὸν γάρ ἐστιν γυναικὶ λαλεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ.
36 Ἢ ἀφ' ὑμῶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθεν, ἢ εἰς ὑμᾶς
μόνους κατήντησεν; 37 Εἴ τις δοκεῖ προφήτης εἶναι ἢ
πνευματικός, ἐπιγινωσκέτω ἃ γράφω ὑμῖν ὅτι Κυρίου
ἐστὶν ἐντολή· 38 εἰ δέ τις ἀγνοεῖ, ἀγνοείτω. 39 Ὥστε,
ἀδελφοί μου, ζηλοῦτε τὸ προφητεύειν, καὶ τὸ λαλεῖν μὴ
κωλύετε ἐν γλώσσαις· 40 πάντα δὲ εὐσχημόνως καὶ κατὰ
τάξιν γινέσθω.

---

25 ο HWSVMA : p46. .] om T : S*Ψ 1175. D*FG 1836 | 28 διερμηνευτης THSVMA : p46..] * ερμηνευτης hW : B. DFG. 623. 1319ss. 823. | 34 γυναικες THWVMA : p46? BSAΨ 33 104 1739 6 sa bo. 88 915. 623s 467. 436s ∫ 319. 296. 43. f vg arm.] + υμων S : rel | 35 μαθειν ThWVA : p46...] * μανθανειν HSM : S*A 33s 6. 1912. 623s 467. 255 f1319 38 218 296. 1611s. | 37 εντολη HWSVMA : p46...] .* om T : D*FG dg. 110. | 38 αγνοειτω hWS : p46...] αγνοειται THVMA : S*A*? 33 1739. (FG). 1831. (lat).; αγνοειτε N : D*. | 39 εν W : . p46 B

14, 26-36 Normae agendi

26 Quid ergo est, fratres? cum convenitis, unus-
quisque vestrum psalmum habet, doctrinam habet,
apocalypsim habet, linguam habet, interpretatio-
nem habet: omnia ad aedificationem fiant. 27 Sive
lingua quis loquitur, secundum duos aut ut mul-
tum tres, et per partes, et unus interpretetur; 28 si
autem non fuerit interpres, taceat in ecclesia, sibi
autem loquatur et Deo. 29 Prophetae autem duo
aut tres dicant, et ceteri diiudicent; 30 quod si alii
revelatum fuerit sedenti, prior taceat. 31 Potestis
enim omnes per singulos prophetare, ut omnes
discant et omnes exhortentur. 32 Et spiritus pro-
phetarum prophetis subiecti sunt; 33 non enim est
dissensionis Deus, sed pacis.
Sicut et in omnibus ecclesiis sanctorum doceo,
34 mulieres in ecclesiis taceant; non enim permitti-
tur eis loqui, sed subditas esse, sicut et lex dicit.
35 Si quid autem volunt discere, domi viros suos
interrogent; turpe est enim mulieri loqui in ecclesia.
36 An a vobis verbum Dei processit? aut in vos solos
pervenit?

14, 37-40 Conclusio

37 Si quis videtur propheta esse aut spiritualis,
cognoscat quae scribo vobis, quia Domini sunt
mandata; 38 si quis autem ignorat, ignorabitur.
39 Itaque, fratres, aemulamini prophetare, et lo-
qui linguis nolite prohibere; 40 omnia autem ho-
neste et secundum ordinem fiant.

---

26 1 C 11,18.20; 12,8ss | 29 1 Th 5,19s | 33 R 15,33; 1 C 4,17; 7,17 | 34 1 C 11,3; 1 T 2,12; E 5,21s; Gn 3,16 | 37 1 J 4,6; 1 C 7,10 | 39 1 Th 5,20 | 40 C 2,5

15 1 Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον ὃ εὐηγ-
γελισάμην ὑμῖν, ὃ καὶ παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἑστήκατε,
2 δι᾽ οὗ καὶ σῴζεσθε, τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν εἰ
κατέχετε, ἐκτὸς εἰ μὴ εἰκῇ ἐπιστεύσατε. 3 παρέδωκα
γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις, ὃ καὶ παρέλαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέ-
θανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς, 4 καὶ
ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ κατὰ
τὰς γραφάς, 5 καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾷ, εἶτα τοῖς δώδεκα·
6 ἔπειτα ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ
ὧν οἱ πλείονες μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ ἐκοιμήθησαν·
7 ἔπειτα ὤφθη Ἰακώβῳ, εἶτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν·
8 ἔσχατον δὲ πάντων ὡσπερεὶ τῷ ἐκτρώματι ὤφθη κἀμοί.
9 Ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων, ὃς οὐκ εἰμὶ
ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν
τοῦ Θεοῦ· 10 χάριτι δὲ Θεοῦ εἰμι ὅ εἰμι, καὶ ἡ χάρις
αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ οὐ κενὴ ἐγενήθη, ἀλλὰ περισσότερον
αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα, οὐκ ἐγὼ δὲ ἀλλὰ ἡ χάρις τοῦ
Θεοῦ ἡ σὺν ἐμοί. 11 εἴτε οὖν ἐγὼ εἴτε ἐκεῖνοι, οὕτως
κηρύσσομεν καὶ οὕτως ἐπιστεύσατε.

12 Εἰ δὲ Χριστὸς κηρύσσεται ὅτι ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται,
πῶς λέγουσιν ἐν ὑμῖν τινες ὅτι ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ
ἔστιν; 13 εἰ δὲ ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ Χριστὸς

---

bo. D*FG *dg*.] om THSVMA : rel | 15 5 ειτα *HWS*VMA : p46...] *επειτα Ths : SA 33 1175s. 1912 181 88 915, 623*. 1311 460 69 794 999. 257. | 6 δε THWS : p46 BS* 1739 sa bo. D*FG. it vg syh arm.] + και [*S*]VMA : rel | 7 ειτα] *επειτα Ths : p46 S*A 33 1175s. FG 1912 181 88 915, 467. 919 460 794 999. 206. 1872s. 1518s. K al | 10 η4 hSVA : p46...] om T*H*WM : BS* 1739. D*FG. it vg.

V. *MORTUORUM RESURRECTIO*

15, 1-11 Christus resurrexit

1 Notum autem vobis facio, fratres, evangelium,
quod praedicavi vobis, quod et accepistis, in quo
et statis, 2 per quod et salvamini, qua ratione
praedicaverim vobis, si tenetis, nisi frustra credi-
distis. 3 Tradidi enim vobis in primis, quod et
accepi, quoniam Christus mortuus est pro peccatis
nostris secundum Scripturas, 4 et quia sepultus
est, et quia resurrexit tertia die secundum Scrip-
turas, 5 et quia visus est Cephae, et post hoc unde-
cim; 6 deinde visus est plus quam quingentis fra-
tribus simul, ex quibus multi manent usque adhuc,
quidam autem dormierunt; 7 deinde visus est
Iacobo, deinde apostolis omnibus; 8 novissime au-
tem omnium tamquam abortivo visus est et mihi.
9 Ego enim sum minimus apostolorum, qui non
sum dignus vocari apostolus, quoniam persecutus
sum ecclesiam Dei. 10 Gratia autem Dei sum id
quod sum, et gratia eius in me vacua non fuit, sed
abundantius illis omnibus laboravi; non ego autem
sed gratia Dei mecum. 11 Sive enim ego sive illi,
sic praedicamus, et sic credidistis.

15, 12-19 Quod si Christus, etiam nos

12 Si autem Christus praedicatur quod resurre-
xit a mortuis, quomodo quidam dicunt in vobis
quoniam resurrectio mortuorum non est? 13 Si au-
tem resurrectio mortuorum non est, neque Chris-

15,1 1 C 16,13; 2 C 1,24 | 2 1 C 15,14.17 | 3 14 C 11,23; Is 53,8s | 4 Is 54,7; Jon 2,1; Os 6,2s; Ps 15,10 | 5 L 24,34-43; Mc 16,14; J. 20,19; Mt 28,16 | 8 1 C 9,1; A 9,3 | 9 E 3,8; 1 T 1,15; G 1,13 | 10 2 C 6,1; 11,5.23 | 12 Mt 22,23

ἐγήγερται· 14 εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα
καὶ τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν· 15 εὑ-
ρισκόμεθα δὲ καὶ ψευδομάρτυρες τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐμαρτυ-
ρήσαμεν κατὰ τοῦ Θεοῦ ὅτι ἤγειρεν τὸν Χριστόν, ὃν οὐκ
ἤγειρεν εἴπερ ἄρα νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται. 16 εἰ γὰρ νεκροὶ
οὐκ ἐγείρονται, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται· 17 εἰ δὲ Χριστὸς
οὐκ ἐγήγερται, ματαία ἡ πίστις ὑμῶν, ἔτι ἐστὲ ἐν ταῖς
ἁμαρτίαις ὑμῶν. 18 ἄρα καὶ οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ
ἀπώλοντο. 19 εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἐν Χριστῷ ἠλπικότες
ἐσμὲν μόνον, ἐλεεινότεροι πάντων ἀνθρώπων ἐσμέν.
20 Νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν
κεκοιμημένων. 21 ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου θάνατος, καὶ
δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν. 22 ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ
'Αδὰμ πάντες ἀποθνῄσκουσιν, οὕτως καὶ ἐν τῷ Χριστῷ
πάντες ζωοποιηθήσονται. 23 Ἕκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ
τάγματι· ἀπαρχὴ Χριστός, ἔπειτα οἱ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ
παρουσίᾳ αὐτοῦ, 24 εἶτα τὸ τέλος, ὅταν παραδιδῷ τὴν
βασιλείαν τῷ Θεῷ καὶ Πατρί, ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν
ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν. 25 δεῖ γὰρ αὐτὸν
βασιλεύειν ἄχρι οὗ θῇ πάντας τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς
πόδας αὐτοῦ. 26 ἔσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος·
27 πάντα γὰρ ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ὅταν δὲ
εἴπῃ ὅτι πάντα ὑποτέτακται, δῆλον ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὑπο-

14 και Th[*S*]VMA : S*AP 33 326 81. I FG *g* 436s 69 642, 1891, 2298, K al] om *H*Ws : p46vid B rel | υμων] ημων *HS* : B 33 81 1739 sa. D* 1912, 5. 226 s 38 330, 2. 2138, 383, al | 17 υμων¹ TSVMA : p46 ..] + εστιν [H]W : B. D*. (it vg). sy. | 24 παραδιδῳ] παραδιδοι TWA | 25 αχρι] αχρις SV | 27 οτι¹ T*H*SVMA : I...] *om hW : p46 B 33. *d* vg.

tus resurrexit. 14 Si autem Christus non resurre-
xit, inanis est ergo praedicatio nostra, inanis est
et fides vestra; 15 invenimur autem et falsi testes
Dei, quoniam testimonium diximus adversus Deum
quod suscitaverit Christum, quem non suscitavit,
si mortui non resurgunt. 16 Nam si mortui non
resurgunt, neque Christus resurrexit. 17 Quod si
Christus non resurrexit, vana est fides vestra;
adhuc enim estis in peccatis vestris. 18 Ergo et qui
dormierunt in Christo, perierunt. 19 Si in hac vita
tantum in Christo sperantes sumus, miserabiliores
sumus omnibus hominibus.

15, 20-28 **Christus, resurrectionis primitiae**

20 Nunc autem Christus resurrexit a mortuis,
primitiae dormientium. 21 Quoniam quidem per
hominem mors, et per hominem resurrectio mor-
tuorum. 22 Et sicut in Adam omnes moriuntur,
ita et in Christo omnes vivificabuntur. 23 Unus-
quisque autem in suo ordine: primitiae Christus;
deinde ii qui sunt Christi, qui in adventu eius cre-
diderunt. 24 Deinde finis, cum tradiderit regnum
Deo et Patri, cum evacuaverit omnem principatum
et potestatem et virtutem. 25 Oportet autem illum
regnare, donec *ponat* omnes *inimicos sub pedibus
eius*. 26 Novissima autem inimica destruetur mors
27 *Omnia* enim *subiecit sub pedibus eius*. Cum au-
tem dicat: Omnia subiecta sunt ei, sine dubio

15 A 1,22
20 1 C 15,23, C 1,18; A 26,23
21 Gn 3,17ss; R 5,12.18
23 1 Th 4,16, R 8,9ss; Ap 20,5
24 Dn 2,44
25 Ps 109,1; Mt 22,44; Hb 10,13
26 Ap 20,14; 21,4
27 Ps 8,7; Hb 2,6ss

τάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα. 28 ὅταν δὲ ὑποταγῇ αὐτῷ τὰ
πάντα, τότε καὶ αὐτὸς ὁ Υἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτά-
ξαντι αὐτῷ τὰ πάντα, ἵνα ᾖ ὁ Θεὸς τὰ πάντα ἐν πᾶσιν.
29 Ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν;
εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ
αὐτῶν; 30 τί καὶ ἡμεῖς κινδυνεύομεν πᾶσαν ὥραν; 31 καθ'
ἡμέραν ἀποθνῄσκω, νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν, ἀδελ-
φοί, ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. 32 εἰ κατὰ
ἄνθρωπον ἐθηριομάχησα ἐν Ἐφέσῳ, τί μοι τὸ ὄφελος; εἰ
νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ
ἀποθνῄσκομεν. 33 μὴ πλανᾶσθε·

φθείρουσιν ἤθη χρηστὰ ὁμιλίαι κακαί.

34 ἐκνήψατε δικαίως καὶ μὴ ἁμαρτάνετε· ἀγνωσίαν γὰρ
Θεοῦ τινες ἔχουσιν· πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λαλῶ.

35 Ἀλλὰ ἐρεῖ τις· Πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροί; ποίῳ δὲ
σώματι ἔρχονται; 36 ἄφρων, σὺ ὃ σπείρεις οὐ ζωοποιεῖται
ἐὰν μὴ ἀποθάνῃ· 37 καὶ ὃ σπείρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γενη-
σόμενον σπείρεις, ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον εἰ τύχοι σίτου ἤ
τινος τῶν λοιπῶν· 38 ὁ δὲ Θεὸς δίδωσιν αὐτῷ σῶμα καθ-
ὼς ἠθέλησεν, καὶ ἑκάστῳ τῶν σπερμάτων ἴδιον σῶμα.

---

28 και] om [H] : B 33 1739. D*FG *dg*. 1319*. vg^w sy^p. | τα³] om H WsA : BA 33 81 1739s. D*. 547. arm.

praeter eum qui subiecit ei omnia. 28 Cum au-
tem subiecta fuerint illi omnia, tunc et ipse Filius
subiectus erit ei qui subiecit sibi omnia, ut sit Deus
omnia in omnibus.

15, 29-34 Resurrectionis fides confirmatur

29 Alioquin quid facient qui baptizantur pro
mortuis? Si omnino mortui non resurgunt, ut quid
et baptizantur pro illis? 30 Ut quid et nos pericli-
tamur omni hora? 31 Cotidie morior, per vestram
gloriam, fratres, quam habeo in Christo Iesu Do-
mino nostro. 32 Si secundum hominem ad bestias
pugnavi Ephesi, quid mihi prodest? Si mortui non
resurgunt, *Manducemus et bibamus, cras enim mo-
riemur* 33 Nolite seduci:

Corrumpunt mores bonos colloquia mala.

34 Evigilate iusti, et nolite peccare; ignorantiam
enim Dei quidam habent; ad reverentiam vobis
loquor.

15, 35-49 Resurgendi modus

35 Sed dicet aliquis. Quomodo resurgunt mortui?
qualive corpore venient? 36 Insipiens, tu quod se-
minas non vivificatur, nisi prius moriatur, 37 et
quod seminas, non corpus quod futurum est semi-
nas, sed nudum granum, ut puta, tritici aut ali-
cuius ceterorum, 38 Deus autem dat illi corpus
sicut vult et unicuique seminum proprium cor-

---

28 C 3,11
30 R 8,36
31 2 C 4,10s
33 Menander, Thais
34 1 C 6,5; R 13,11; Mt 22,29; A 26,8
36 J 12,24
38 1 C 12,18; Gn 1,11

39 οὐ πᾶσα σὰρξ ἡ αὐτὴ σάρξ, ἀλλὰ ἄλλη μὲν ἀνθρώπων,
ἄλλη δὲ σὰρξ κτηνῶν, ἄλλη δὲ σὰρξ πτηνῶν, ἄλλη δὲ
ἰχθύων. 40 καὶ σώματα ἐπουράνια, καὶ σώματα ἐπίγεια·
ἀλλὰ ἑτέρα μὲν ἡ τῶν ἐπουρανίων δόξα, ἑτέρα δὲ ἡ τῶν
ἐπιγείων. 41 ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης,
καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων· ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν
δόξῃ. 42 οὕτως καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν. σπείρεται
ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ· 43 σπείρεται ἐν ἀτιμίᾳ,
ἐγείρεται ἐν δόξῃ· σπείρεται ἐν ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται ἐν
δυνάμει· 44 σπείρεται σῶμα ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα
πνευματικόν. Εἰ ἔστιν σῶμα ψυχικόν, ἔστιν καὶ πνευ-
ματικόν. 45 οὕτως καὶ γέγραπται Ἐγένετο ὁ πρῶτος
ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν· ὁ ἔσχατος Ἀδὰμ εἰς
πνεῦμα ζωοποιοῦν. 46 ἀλλ' οὐ πρῶτον τὸ πνευματικὸν
ἀλλὰ τὸ ψυχικόν, ἔπειτα τὸ πνευματικόν. 47 ὁ πρῶτος
ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος ἄνθρωπος ἐξ οὐρα-
νοῦ. 48 οἷος ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί, καὶ οἷος ὁ
ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι· 49 καὶ καθὼς
ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσομεν καὶ τὴν
εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου. 50 Τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὅτι
σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν Θεοῦ κληρονομῆσαι οὐ δύναται,
οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ. 51 ἰδοὺ μυστή-
ριον ὑμῖν λέγω· πάντες οὐ κοιμηθησόμεθα, πάντες δὲ

---

49 φορεσομεν hWN : B. I. 181 88 915. 38 218 241 999, 206 242s. 1872s. 1518 arm.] φορεσωμεν THSVMA : p46 rel | 50 δυναται THWsVMA : BSP. 647 927s. 436 1319 256s 38 1, 2298, 1611s.] δυνανται S : rel | 51 παντες[1] THWA : p46 BC* 1739. D*. syp arm.] + μεν SVM : rel

pus. 39 Non omnis caro eadem caro; sed alia qui-
dem hominum, alia vero pecorum, alia volucrum,
alia autem piscium. 40 Et corpora caelestia et cor-
pora terrestria; sed alia quidem caelestium gloria,
alia autem terrestrium. 41 Alia claritas solis, alia
claritas lunae et alia claritas stellarum; stella enim
a stella differt in claritate. 42 Sic et resurrectio
mortuorum. Seminatur in corruptione, surget in
incorruptione; 43 seminatur in ignobilitate, surget
in gloria; seminatur in infirmitate, surget in vir-
tute; 44 seminatur corpus animale, surget corpus
spiritale. Si est corpus animale, est et spiritale,
45 sicut scriptum est: *Factus est* primus *homo* Adam
in animam viventem, novissimus Adam in spiritum
vivificantem. 46 Sed non prius quod spiritale est,
sed quod animale, deinde quod spiritale. 47 Primus
homo de terra terrenus, secundus homo de caelo
caelestis. 48 Qualis terrenus, tales et terreni; et
qualis caelestis, tales et caelestes. 49 Igitur, sicut
portavimus imaginem terreni, portemus et imagi-
nem caelestis.

15, 50-58 Gloriosa resurgentium transformatio

50 Hoc autem dico, fratres, quia caro et sanguis
regnum Dei possidere non possunt, neque corrup-
tio incorruptelam possidebit. 51 Ecce mysterium
vobis dico: omnes quidem resurgemus, sed non

---

43 Ph 3,20s; C 3,4
45 Gn 2,7; 2 C 3,18; J 6,63
47 Gn 2,7
49 Gn 5,3
50 1 C 6,13; J 3,6
51 1 Th 4,15.17

ἀλλαγησόμεθα, 52 ἐν ἀτόμῳ, ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ
ἐσχάτῃ σάλπιγγι· σαλπίσει γάρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθή-
σονται ἄφθαρτοι, καὶ ἡμεῖς ἀλλαγησόμεθα. 53 δεῖ γὰρ τὸ
φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν
τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν. 54 ὅταν δὲ τὸ φθαρτὸν
τοῦτο ἐνδύσηται ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύση-
ται ἀθανασίαν, τότε γενήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος
Κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νῖκος. 55 ποῦ σου, θάνατε, τὸ
νῖκος; ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; 56 τὸ δὲ κέντρον τοῦ
θανάτου ἡ ἁμαρτία, ἡ δὲ δύναμις τῆς ἁμαρτίας ὁ νόμος·
57 τῷ δὲ Θεῷ χάρις τῷ διδόντι ἡμῖν τὸ νῖκος διὰ τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. 58 Ὥστε, ἀδελφοί μου
ἀγαπητοί, ἑδραῖοι γίνεσθε, ἀμετακίνητοι, περισσεύοντες
ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Κυρίου πάντοτε, εἰδότες ὅτι ὁ κόπος
ὑμῶν οὐκ ἔστιν κενὸς ἐν Κυρίῳ.

16 1 Περὶ δὲ τῆς λογείας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, ὥσπερ
διέταξα ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας, οὕτως καὶ ὑμεῖς
ποιήσατε. 2 κατὰ μίαν σαββάτου ἕκαστος ὑμῶν παρ'
ἑαυτῷ τιθέτω θησαυρίζων ὅ τι ἂν εὐοδῶται, ἵνα μὴ ὅτε
ἔλθω τότε λογεῖαι γίνωνται. 3 ὅταν δὲ παραγένωμαι, οὓς
ἐὰν δοκιμάσητε, δι' ἐπιστολῶν τούτους πέμψω ἀπενεγ-
κεῖν τὴν χάριν ὑμῶν εἰς Ἰερουσαλήμ· 4 ἐὰν δὲ ἄξιον ᾖ
τοῦ κἀμὲ πορεύεσθαι, σὺν ἐμοὶ πορεύσονται. 5 Ἐλεύ-

54 το¹ ... και] om *H* : p⁴⁶ S*C*IM 1175 6 bo. 1912. vg. | ενδυσηται² TWSVMA : p⁴⁶...] + την [H] : SAI 33. 1610. | 55 θανατε² TH W*S*VMA : p⁴⁶ BS^cCI 1739. DFG. lat. Mrc Ir Eus Tert Hil Amb Aug.] αδη s : rel | 16 2 σαββατου THW*S*VMA : BS^cACIPΨ 33 6. DFG. 823. it vg sy.] σαββατων s : rel | αν] εαν HWM | ευοδωται] * ευοδωθη hS : S^cACIMΨ 104 1175s 1739s. 1912. 467. 436s 2127 263. K. 51. | 4 αξιον η HWSVMA : p⁴⁶ BS^cACIMPΨ 33 326ss 1739 6 bo. 69 330. 206s. *df* vg sy^p.] ∽ T : S* rel

omnes immutabimur; 52 in momento, in ictu
oculi, in novissima tuba; canet enim tuba, et mor-
tui resurgent incorrupti, et nos immutabimur.
53 Oportet enim corruptibile hoc induere incorrup-
tionem, et mortale hoc induere immortalitatem.
54 Cum autem mortale hoc induerit immortalita-
tem, tunc fiet sermo, qui scriptus est: *Absorpta est*
mors in victoria. 55 *Ubi est mors victoria tua? ubi*
est mors stimulus tuus? 56 Stimulus autem mortis
peccatum est, virtus vero peccati lex. 57 Deo au-
tem gratias, qui dedit nobis victoriam per Domi-
num nostrum Iesum Christum. 58 Itaque, fratres
mei dilecti, stabiles estote et immobiles, abundan-
tes in opere Domini semper, scientes quod labor
vester non est inanis in Domino.

EPILOGUS

16, 1-9 Collectae Hierosolymitanis fidelibus destinatae

1 De collectis autem, quae fiunt in sanctos, sicut
ordinavi ecclesiis Galatiae, ita et vos facite. 2 Per
unam sabbati unusquisque vestrum apud se sepo-
nat recondens quod ei bene placuerit, ut non, cum
venero, tunc collectae fiant. 3 Cum autem praesens
fuero, quos probaveritis, per epistulas hos mittam
perferre gratiam vestram in Hierusalem; 4 quod
si dignum fuerit ut et ego eam, mecum ibunt.

52 Mt 24,31; 1 Th 4,16
53 2 C 5,4
55 Is 25,8; Os 13,14
56 R 6,14; 7,13
58 2 Par 15,7; C 1,23; Ap 14,13
16,1 A 11,29s; 2 C 8-9; G 2,10; R 15,25ss
2 A 20,7; Ap 1,10
4 2 C 8,20s

σομαι δὲ πρὸς ὑμᾶς ὅταν Μακεδονίαν διέλθω· Μακεδο-
νίαν γὰρ διέρχομαι, [6]πρὸς ὑμᾶς δὲ τυχὸν παραμενῶ ἢ
καὶ παραχειμάσω, ἵνα ὑμεῖς με προπέμψητε οὗ ἐὰν πο-
ρεύωμαι. [7]οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἄρτι ἐν παρόδῳ ἰδεῖν·
ἐλπίζω γὰρ χρόνον τινὰ ἐπιμεῖναι πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ
Κύριος ἐπιτρέψῃ. [8]ἐπιμενῶ δὲ ἐν Ἐφέσῳ ἕως τῆς Πεν-
τηκοστῆς· [9]θύρα γάρ μοι ἀνέῳγεν μεγάλη καὶ ἐνεργής,
καὶ ἀντικείμενοι πολλοί. [10]Ἐὰν δὲ ἔλθῃ Τιμόθεος,
βλέπετε ἵνα ἀφόβως γένηται πρὸς ὑμᾶς· τὸ γὰρ ἔργον
Κυρίου ἐργάζεται ὡς κἀγώ· [11]μή τις οὖν αὐτὸν ἐξου-
θενήσῃ. προπέμψατε δὲ αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ, ἵνα ἔλθῃ πρός
με· ἐκδέχομαι γὰρ αὐτὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν. [12]Περὶ δὲ
Ἀπολλῶ τοῦ ἀδελφοῦ, πολλὰ παρεκάλεσα αὐτὸν ἵνα ἔλθῃ
πρὸς ὑμᾶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν· καὶ πάντως οὐκ ἦν
θέλημα ἵνα νῦν ἔλθῃ, ἐλεύσεται δὲ ὅταν εὐκαιρήσῃ.
[13]Γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κρα-
ταιοῦσθε. [14]πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω. [15]Παρα-
καλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί· οἴδατε τὴν οἰκίαν Στεφανᾶ, ὅτι
ἐστὶν ἀπαρχὴ τῆς Ἀχαΐας καὶ εἰς διακονίαν τοῖς ἁγίοις
ἔταξαν ἑαυτούς· [16]ἵνα καὶ ὑμεῖς ὑποτάσσησθε τοῖς
τοιούτοις καὶ παντὶ τῷ συνεργοῦντι καὶ κοπιῶντι. [17]χαί-

6 παραμενω TSVMA : p^{46}...] καταμενω HW : BM 739. | και] om *H* : p^{46} BM 1739. 462. sy^{p}. | 10 καγω] εγω *H* : p^{46} BM 1175 1739.

[5] eniam autem ad vos, cum Macedoniam
pertransiero, nam Macedoniam pertransibo; [6]apud
vos autem forsitan manebo vel etiam hiemabo, ut
vos me deducatis quocumque iero. [7]Nolo enim
vos modo in transitu videre, spero enim me ali-
quantulum temporis manere apud vos, si Domi-
nus permiserit [8]Permanebo autem Ephesi usque
ad Pentecosten, [9]ostium enim mihi apertum est
magnum et evidens, et adversarii multi.

16, 10-12 De Timotheo et Apollo

[10]Si autem venerit Timotheus, videte ut sine
timore sit apud vos, opus enim Domini operatur,
sicut et ego. [11]Ne quis ergo illum spernat; dedu-
cite autem illum in pace, ut veniat ad me; exspecto
enim illum cum fratribus.
[12]De Apollo autem fratre vobis notum facio,
quoniam multum rogavi eum ut veniret ad vos
cum fratribus, et utique non fuit voluntas ut nunc
veniret, veniet autem, cum ei vacuum fuerit

16, 13-18 Mandata postrema

[13]Vigilate, state in fide, viriliter agite et confor-
tamini. [14]Omnia vestra in caritate fiant.
[15]Obsecro autem vos, fratres, nostis domum Ste-
phanae et Fortunati et Achaici, quoniam sunt pri-
mitiae Achaiae, et in ministerium sanctorum ordi-
naverunt se ipsos, [16]ut et vos subditi sitis eiusmo-
di et omni cooperanti et laboranti [17]Gaudeo

5 A 19,21; 2 C 1,16 | 6 Tt 3,12; R 15,24 | 7 A 20,25; 18,21 8 A 19,1.10 | 9 A 14,27; C 4,3; Ap 3,8 | 10 1 C 4,17; Ph 2,20 11 1 T 4,12 | 12 A 18,24 | 13 Ps 30,25 O'; E 6,10 | 15 1 C 1,16; 16,17 | 16 Ph 2,29; 1 Th 5,12; 1 T 5,17

ρῳ δὲ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ Στεφανᾶ καὶ Φορτουνάτου καὶ
Ἀχαϊκοῦ, ὅτι τὸ ὑμέτερον ὑστέρημα οὗτοι ἀνεπλήρωσαν·
18 ἀνέπαυσαν γὰρ τὸ ἐμὸν πνεῦμα καὶ τὸ ὑμῶν. ἐπιγι-
νώσκετε οὖν τοὺς τοιούτους.
19 Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἀσίας. ἀσπά-
ζεται ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ πολλὰ Ἀκύλας καὶ Πρίσκα σὺν τῇ
κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίᾳ. 20 ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀδελ-
φοὶ πάντες. Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ.
21 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. 22 εἴ τις οὐ φιλεῖ
τὸν Κύριον, ἤτω ἀνάθεμα. μαράνα θᾶ. 23 ἡ χάρις τοῦ
Κυρίου Ἰησοῦ μεθ' ὑμῶν. 24 ἡ ἀγάπη μου μετὰ πάντων
ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

17 υμετερον THWSMA : BCMP 33 1739. DFG. 1835 436s 69.] υμων hV : p[46] rel | 22 μαράνα θᾶ A[vers comm] N] μαρὰν ἀθα THSVM; μαρανaθά WA[t] | 24 Ιησου THWsVMA : BM 33 81 1739. F *fgr.*] [t] + αμην [*S*] : rel

autem in praesentia Stephanae et Fortunati et
Achaici, quoniam id quod vobis deerat ipsi supple-
verunt; 18 refecerunt enim et meum spiritum et
vestrum. Cognoscite ergo qui huiusmodi sunt.

16, 19-24 Finalis salutatio et apostolica benedictio

19 Salutant vos ecclesiae Asiae. Salutant vos in
Domino multum Aquila et Priscilla cum domes-
tica sua ecclesia, apud quos et hospitor. 20 Salu-
tant vos omnes fratres. Salutate invicem in osculo
sancto.
21 Salutatio mea manu Pauli. 22 Si quis non
amat Dominum nostrum Iesum Christum, sit ana-
thema. Maran atha. 23 Gratia Domini nostri Iesu
Christi vobiscum. Caritas mea cum omnibus vobis
in Christo Iesu. Amen.

18 2 C 2,13; 7,13
19 A 18,2.18.26; R 16,3ss; 2 T 4,19
20 R 16,16; 2 C 13,12
21 G 6,11; C 4,18; 2 Th 3,17; Phm 19
22 G 1,8s; Ap 22,20; 1 C 12,3

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β

1 [1] Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος
Θεοῦ καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ
οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ σὺν τοῖς ἁγίοις πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐν
ὅλῃ τῇ Ἀχαΐᾳ. [2] χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ Πα-
τρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

[3] Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ, ὁ Πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν καὶ Θεὸς πάσης παρα-
κλήσεως, [4] ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν,
εἰς τὸ δύνασθαι ἡμᾶς παρακαλεῖν τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει
διὰ τῆς παρακλήσεως ἧς παρακαλούμεθα αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ
Θεοῦ. [5] ὅτι καθὼς περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ
εἰς ἡμᾶς, οὕτως διὰ τοῦ Χριστοῦ περισσεύει καὶ ἡ παρά-
κλησις ἡμῶν. [6] εἴτε δὲ θλιβόμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρα-
κλήσεως καὶ σωτηρίας· εἴτε παρακαλούμεθα, ὑπὲρ τῆς
ὑμῶν παρακλήσεως τῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπομονῇ τῶν
αὐτῶν παθημάτων ὧν καὶ ἡμεῖς πάσχομεν. [7] καὶ ἡ ἐλπὶς

---

1 6-7 και σωτηριας/ειτε... παρακλησεως/της... υμων *THS* VM : p[46] SACPMPΨ 33s 1175s 1739 6 bo. 436s *f*1319 38 218 69. *r* vg sy[p]. Ephr Hier Ambst.] της... υμων/ειτε... παρακλησεως/και σωτηριας hW : B (rel)

EPISTULA BEATI PAULI APOSTOLI AD CORINTHIOS SECUNDA

SALUTATIO EPISTULARIS

1, 1-2 Inscriptio

[1] Paulus apostolus Iesu Christi per voluntatem
Dei et Timotheus frater ecclesiae Dei, quae est
Corinthi, cum omnibus sanctis, qui sunt in universa
Achaia. [2] Gratia vobis et pax a Deo Patre nostro
et Domino Iesu Christo

1, 3-11 Gratiarum actio

[3] Benedictus Deus et Pater Domini nostri Iesu
Christi, Pater misericordiarum et Deus totius con-
solationis, [4] qui consolatur nos in omni tribula-
tione nostra, ut possimus et ipsi consolari eos qui
in omni pressura sunt, per exhortationem qua ex-
hortamur et ipsi a Deo. [5] Quoniam sicut abun-
dant passiones Christi in nobis, ita et per Christum
abundat consolatio nostra. [6] Sive autem tribula-
mur, pro vestra exhortatione et salute, sive con-
solamur, pro vestra consolatione; sive exhortamur,
pro vestra exhortatione et salute, quae operatur
tolerantiam earundem passionum quas et nos pa-

---

1 1 C 1,1
2 R 1,7
3 R 15,5; E 1,3. 1 P 1,3
5 Ps 33,19s; 93,19
6 2 C 4,15

ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ ὑμῶν, εἰδότες ὅτι ὡς κοινωνοί ἐστε
τῶν παθημάτων, οὕτως καὶ τῆς παρακλήσεως. 8 Οὐ γὰρ
θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῆς θλίψεως ἡμῶν
τῆς γενομένης ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ὑπὲρ
δύναμιν ἐβαρήθημεν, ὥστε ἐξαπορηθῆναι ἡμᾶς καὶ τοῦ
ζῆν. 9 ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου
ἐσχήκαμεν, ἵνα μὴ πεποιθότες ὦμεν ἐφ' ἑαυτοῖς ἀλλ'
ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ ἐγείροντι τοὺς νεκρούς· 10 ὃς ἐκ τηλι-
κούτου θανάτου ἐρρύσατο ἡμᾶς καὶ ῥύσεται, εἰς ὃν ἠλπί-
καμεν ὅτι καὶ ἔτι ῥύσεται, 11 συνυπουργούντων καὶ ὑμῶν
ὑπὲρ ἡμῶν τῇ δεήσει, ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων τὸ εἰς
ἡμᾶς χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ἡμῶν.
12 Ἡ γὰρ καύχησις ἡμῶν αὕτη ἐστίν, τὸ μαρτύριον τῆς
συνειδήσεως ἡμῶν, ὅτι ἐν ἁγιότητι καὶ εἰλικρινείᾳ τοῦ
Θεοῦ, καὶ οὐκ ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ ἀλλ' ἐν χάριτι Θεοῦ, ἀνε-
στράφημεν ἐν τῷ κόσμῳ, περισσοτέρως δὲ πρὸς ὑμᾶς.
13 οὐ γὰρ ἄλλα γράφομεν ὑμῖν ἀλλ' ἢ ἃ ἀναγινώσκετε ἢ
καὶ ἐπιγινώσκετε, ἐλπίζω δὲ ὅτι ἕως τέλους ἐπιγνώ-
σεσθε, 14 καθὼς καὶ ἐπέγνωτε ἡμᾶς ἀπὸ μέρους, ὅτι

---

8 περι ThS : SACP 33ssss 6. DFG 1912. 436s 1319ss 69^c 999. 440s 1611s 2005.] * υπερ *H*WVM : p^{46} B rel | 10 οτι] om [H]W : p^{46} BM 1739. D^* 915. | 11 ημων² THSVM : p^{46c} SACMΨ 33 ssss 1739 6 bo. D^*G 181. 1873sss. 436s *f*1319 38 218 330 1 241. 998. 206ss 296. 1611s 2005, 913. it vg sy arm Chr Thdrt Ambst.] υμων W p^{46*} B rel | 12 και² [H]S : p^{46} BMΨ 33 1739. 1912 88 915, 330 241 69. 206s. *f* vg sy^h] om TWVM : rel

timur; 7 ut spes nostra firma sit pro vobis, scien-
tes quod sicut socii passionum estis, sic eritis et
consolationis. 8 Non enim volumus ignorare vos,
fratres, de tribulatione nostra, quae facta est in
Asia, quoniam supra modum gravati sumus supra
virtutem, ita ut taederet nos etiam vivere. 9 Sed
ipsi in nobismet ipsis responsum mortis habuimus,
ut non simus fidentes in nobis, sed in Deo, qui
suscitat mortuos; 10 qui de tantis periculis nos
eripuit et eruit, in quem speramus quoniam et
adhuc eripiet, 11 adiuvantibus et vobis in oratione
pro nobis, ut ex multorum personis eius quae in
nobis est donationis, per multos gratiae agantur
pro nobis.

PARS PRIMA: APOLOGETICA PAULI ORATIO

I APOSTOLI SINCERA AGENDI RATIO

1, 12-22 **Conscientiae testimonium**

12 Nam gloria nostra haec est, testimonium con-
scientiae nostrae, quod in simplicitate cordis et sin-
ceritate Dei, et non in sapientia carnali, sed in
gratia Dei conversati sumus in hoc mundo, abun-
dantius autem ad vos. 13 Non enim alia scribimus
vobis, quam quae legistis et cognovistis; spero
autem quod usque in finem cognoscetis, 14 sicut
et cognovistis nos ex parte, quod gloria vestra

---

8 A 19,23; 1 C 15,32
10 2 T 4,18
12 2 C 2,17; Hb 13,18; 1 C 1,17
14 2 C 5,12; Ph 2,16

καύχημα ὑμῶν ἐσμεν καθάπερ καὶ ὑμεῖς ἡμῶν ἐν τῇ
ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ.
15 Καὶ ταύτῃ τῇ πεποιθήσει ἐβουλόμην πρότερον πρὸς
ὑμᾶς ἐλθεῖν ἵνα δευτέραν χάριν σχῆτε, 16 καὶ δι' ὑμῶν
διελθεῖν εἰς Μακεδονίαν, καὶ πάλιν ἀπὸ Μακεδονίας
ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι εἰς τὴν
Ἰουδαίαν. 17 τοῦτο οὖν βουλόμενος μήτι ἄρα τῇ ἐλαφρίᾳ
ἐχρησάμην; ἢ ἃ βουλεύομαι κατὰ σάρκα βουλεύομαι, ἵνα
ᾖ παρ' ἐμοὶ τὸ Ναὶ καὶ τὸ Οὔ; 18 πιστὸς δὲ ὁ Θεὸς
ὅτι ὁ λόγος ἡμῶν ὁ πρὸς ὑμᾶς οὐκ ἔστιν Ναὶ καὶ
Οὔ. 19 ὁ τοῦ Θεοῦ γὰρ Υἱὸς Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ ἐν ὑμῖν
δι' ἡμῶν κηρυχθείς, δι' ἐμοῦ καὶ Σιλουανοῦ καὶ Τιμοθέου,
οὐκ ἐγένετο Ναὶ καὶ Οὔ, ἀλλὰ Ναὶ ἐν αὐτῷ γέγονεν.
20 ὅσαι γὰρ ἐπαγγελίαι Θεοῦ, ἐν αὐτῷ τὸ Ναί· διὸ καὶ
δι' αὐτοῦ τὸ Ἀμὴν τῷ Θεῷ πρὸς δόξαν δι' ἡμῶν. 21 ὁ δὲ
βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Χριστὸν καὶ χρίσας ἡμᾶς
Θεός, 22 ὁ καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς καὶ δοὺς τὸν ἀρρα-
βῶνα τοῦ Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν. 23 Ἐγὼ δὲ
μάρτυρα τὸν Θεὸν ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ τὴν ἐμὴν ψυχήν, ὅτι
φειδόμενος ὑμῶν οὐκέτι ἦλθον εἰς Κόρινθον. 24 οὐχ ὅτι
κυριεύομεν ὑμῶν τῆς πίστεως, ἀλλὰ συνεργοί ἐσμεν τῆς
χαρᾶς ὑμῶν· τῇ γὰρ πίστει ἑστήκατε. 2 1 ἔκρινα γὰρ
ἐμαυτῷ τοῦτο, τὸ μὴ πάλιν ἐν λύπῃ πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν.
2 εἰ γὰρ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ὁ εὐφραίνων με εἰ μὴ ὁ
λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ; 3 καὶ ἔγραψα τοῦτο αὐτὸ ἵνα μὴ

---

15 χαριν] * χαραν HS : BS^cP 104 1175 s. 1912 88 915. 436 s 1319 256 s, 1891 635. 2005. L. pc Thdrt. | 19 Ιησους Χριστος WSVM : p^46...] ∽ TH : S*ACΨ 326. | 22 ο T[H]WVM : p^46...] om S : S*AC*P Ψ 33 s 81 6. 181 88 915 917, 623 s. 1319 ss 460 69 s, 206 s. 440. 1611 s 2005. K. | 2 1 γαρ *H* : p^46 B 33 1175 bo. 69. 1611 s 2005. r sy^h | δε ThWSVM : rel | 2 τις THWsVM : BS*AC 81^c bo.] * + εστιν [*S*] : rel

sumus, sicut et vos nostra, in die Domini nostri
Iesu Christi.
15 Et hac confidentia volui prius venire ad vos,
ut secundam gratiam haberetis, 16 et per vos trans-
ire in Macedoniam, et iterum a Macedonia venire
ad vos et a vobis deduci in Iudaeam. 17 Cum ergo
hoc voluissem, numquid levitate usus sum? Aut
quae cogito, secundum carnem cogito, ut sit apud
me EST et NON? 18 Fidelis autem Deus, quia sermo
noster, qui fuit apud vos, non est in illo EST et NON.
19 Dei enim Filius Iesus Christus, qui in vobis per
nos praedicatus est, per me et Silvanum et Timo-
theum, non fuit EST et NON, sed EST in illo fuit.
20 Quotquot enim promissiones Dei sunt, in illo
EST; ideo et per ipsum Amen Deo ad gloriam
nostram. 21 Qui autem confirmat nos vobiscum in
Christo et qui unxit nos, Deus; 22 qui et signavit
nos et dedit pignus Spiritus in cordibus nostris.

1, 23-2,4 De mutato itinere vera redditur ratio

23 Ego autem testem Deum invoco in animam
meam, quod parcens vobis non veni ultra Corin-
thum, 24 non quia dominamur fidei vestrae, sed
adiutores sumus gaudii vestri; nam fide statis.
1 Statui autem hoc ipsum apud me, ne iterum in
tristitia venirem ad vos. 2 Si enim ego contristo
vos, et quis est qui me laetificet, nisi qui contrista-
tur ex me? 3 Et hoc ipsum scripsi vobis, ut non,

---

16 1 C 16,5 s | 17 2 C 5,16 | 20 Ap 3,14 | 21 1 J 2,27 | 22 2 C 5,5; R 8,16; E 1,13 s | 23 2 C 11,31; R 1,9 | 24 1 P 5,3; 1 C 3,9 | 2,1 2 C 12,11, 1 C 4,21 | 3 2 C 13,10

ἐλθὼν λύπην σχῶ ἀφ' ὧν ἔδει με χαίρειν, πεποιθὼς ἐπὶ
πάντας ὑμᾶς ὅτι ἡ ἐμὴ χαρὰ πάντων ὑμῶν ἐστιν. 4 ἐκ
γὰρ πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψα ὑμῖν
διὰ πολλῶν δακρύων, οὐχ ἵνα λυπηθῆτε, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην
ἵνα γνῶτε ἣν ἔχω περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς. 5 Εἰ δέ τις
λελύπηκεν, οὐκ ἐμὲ λελύπηκεν, ἀλλὰ ἀπὸ μέρους, ἵνα μὴ
ἐπιβαρῶ, πάντας ὑμᾶς. 6 ἱκανὸν τῷ τοιούτῳ ἡ ἐπιτιμία
αὕτη ἡ ὑπὸ τῶν πλειόνων, 7 ὥστε τοὐναντίον μᾶλλον
ὑμᾶς χαρίσασθαι καὶ παρακαλέσαι, μή πως τῇ περισ-
σοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ ὁ τοιοῦτος. 8 διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς
κυρῶσαι εἰς αὐτὸν ἀγάπην· 9 εἰς τοῦτο γὰρ καὶ ἔγραψα,
ἵνα γνῶ τὴν δοκιμὴν ὑμῶν, εἰ εἰς πάντα ὑπήκοοί ἐστε.
10 ᾧ δέ τι χαρίζεσθε, κἀγώ· καὶ γὰρ ἐγὼ ὃ κεχάρισμαι, εἴ
τι κεχάρισμαι, δι' ὑμᾶς ἐν προσώπῳ Χριστοῦ, 11 ἵνα μὴ
πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ· οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ
νοήματα ἀγνοοῦμεν. 12 Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Τρῳάδα εἰς τὸ
εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ θύρας μοι ἀνεῳγμένης ἐν
Κυρίῳ, 13 οὐκ ἔσχηκα ἄνεσιν τῷ πνεύματί μου τῷ μὴ
εὑρεῖν με Τίτον τὸν ἀδελφόν μου, ἀλλὰ ἀποταξάμενος

7 μαλλον ThWSVM : p[46]...] om *H* : BA. sy[p]. | 9 ει T*H*WSVM : p[46?]...] ἦ h : BA 33.

cum venero, tristitiam super tristitiam habeam
de quibus oportuerat me gaudere; confidens in
omnibus vobis, quia meum gaudium omnium ve-
strum est. 4 Nam ex multa tribulatione et angus-
tia cordis scripsi vobis per multas lacrimas, non
ut contristemini, sed ut sciatis, quam caritatem
habeam abundantius in vobis.

2, 5-11 Erga incestum virum indulgentia

5 Si quis autem contristavit, non me contrista-
vit, sed ex parte, ut non onerem, omnes vos.
6 Sufficit illi qui eiusmodi est, obiurgatio haec quae
fit a pluribus, 7 ita ut e contrario magis donetis
et consolemini, ne forte abundantiori tristitia ab-
sorbeatur qui eiusmodi est. 8 Propter quod obse-
cro vos, ut confirmetis in illum caritatem. 9 Ideo
enim et scripsi, ut cognoscam experimentum ve-
strum, an in omnibus oboedientes sitis. 10 Cui au-
tem aliquid donastis, et ego; nam et ego quod do-
navi, si quid donavi, propter vos in persona Christi,
11 ut non circumveniamur a satana; non enim igno-
ramus cogitationes eius.

2, 12-17 A Troade in Macedoniam: post angorem exsultatio

12 Cum venissem autem Troadem propter evan-
gelium Christi, et ostium mihi apertum esset in
Domino, 13 non habui requiem spiritui meo, eo
quod non invenerim Titum fratrem meum, sed

4 A 20,31, 2 C 7,8
9 2 C 7,15; 10,6
10 Mt 10,40; 18,18
11 L 22,31.
12 A 14,27, 1 C 16,9. Ap 3,8
13 2 C 7,5.13; A 20,1. G 2,1.3

αὐτοῖς ἐξῆλθον εἰς Μακεδονίαν. 14 Τῷ δὲ Θεῷ χάρις
τῷ πάντοτε θριαμβεύοντι ἡμᾶς ἐν τῷ Χριστῷ καὶ τὴν
ὀσμὴν τῆς γνώσεως αὐτοῦ φανεροῦντι δι' ἡμῶν ἐν παντὶ
τόπῳ· 15 ὅτι Χριστοῦ εὐωδία ἐσμὲν τῷ Θεῷ ἐν τοῖς
σωζομένοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις, 16 οἷς μὲν ὀσμὴ ἐκ
θανάτου εἰς θάνατον, οἷς δὲ ὀσμὴ ἐκ ζωῆς εἰς ζωήν.
17 καὶ πρὸς ταῦτα τίς ἱκανός; οὐ γάρ ἐσμεν ὡς οἱ πολλοὶ
καπηλεύοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὡς ἐξ εἰλικρι-
νείας, ἀλλ' ὡς ἐκ Θεοῦ κατέναντι Θεοῦ ἐν Χριστῷ λα-
λοῦμεν.

3 1 Ἀρχόμεθα πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνειν; ἢ μὴ χρή-
ζομεν ὥς τινες συστατικῶν ἐπιστολῶν πρὸς ὑμᾶς ἢ ἐξ
ὑμῶν; 2 ἡ ἐπιστολὴ ἡμῶν ὑμεῖς ἐστε, ἐγγεγραμμένη ἐν
ταῖς καρδίαις ἡμῶν, γινωσκομένη καὶ ἀναγινωσκομένη
ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων, 3 φανερούμενοι ὅτι ἐστὲ ἐπι-
στολὴ Χριστοῦ διακονηθεῖσα ὑφ' ἡμῶν, καὶ ἐγγεγραμμένη
οὐ μέλανι ἀλλὰ Πνεύματι Θεοῦ ζῶντος, οὐκ ἐκ πλαξὶν
λιθίναις ἀλλ' ἐν πλαξὶν καρδίαις σαρκίναις.

4 Πεποίθησιν δὲ τοιαύτην ἔχομεν διὰ τοῦ Χριστοῦ πρὸς
τὸν Θεόν. 5 οὐχ ὅτι ἀφ' ἑαυτῶν ἱκανοί ἐσμεν λογίσασθαί
τι ὡς ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλ' ἡ ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ,
6 ὃς καὶ ἱκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους καινῆς διαθήκης, οὐ
γράμματος ἀλλὰ πνεύματος· τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτέννει,

3 3 και h : p46 B 1175. 436. 206c s. f vg. | om THWSVM : rel | καρδιαις] καρδιας W : bo. F 1912. 489. 2. K. lat syp arm. Ir Ωρ Eus Cyr Chr. | 5 εαυτων²] αὑτων H | 6 αποκτεννει] αποκτεινει HWM

valefaciens eis profectus sum in Macedoniam.
14 Deo autem gratias, qui semper triumphat nos
in Christo Iesu et odorem notitiae suae manifestat
per nos in omni loco; 15 quia Christi bonus odor
sumus Deo in iis qui salvi fiunt et in iis qui per-
eunt; 16 aliis quidem odor mortis in mortem, aliis
autem odor vitae in vitam. Et ad haec quis tam
idoneus? 17 Non enim sumus sicut plurimi, adul-
terantes verbum Dei; sed ex sinceritate, sed sicut
ex Deo, coram Deo in Christo loquimur.

II. APOSTOLICI MUNERIS PRAESTANTIA

3, 1-11 Commendatitiae Pauli epistulae

1 Incipimus iterum nosmet ipsos commendare?
aut numquid egemus sicut quidam commendatitiis
epistulis ad vos aut ex vobis? 2 Epistula nostra
vos estis, scripta in cordibus nostris, quae scitur
et legitur ab omnibus hominibus, 3 manifestati
quod epistula estis Christi, ministrata a nobis et
scripta, non atramento, sed Spiritu Dei vivi; non
in *tabulis lapideis*, sed in *tabulis cordis carnalibus*.
4 Fiduciam autem talem habemus per Christum
ad Deum, 5 non quod sufficientes simus cogitare
aliquid a nobis quasi ex nobis, sed sufficientia no-
stra ex Deo est; 6 qui et idoneos nos fecit ministros
novi testamenti, non littera, sed Spiritu; littera
enim occidit Spiritus autem vivificat.

15 1 C 1,18 | **16** 2 C 3,3s; L 2,34 | **17** 2 C 1,12; 4,2; 1 P 4,11 | **3,1** 2 C 5,12; A 18,27; R 16,1 | **2** 1 C 9,2; J 5,36 | **3** Ex 24,12; 31,18; 34,1; Jr 31,33; Ez 11,19; 36,26 | **5** 2 C 2,16 | **6** Jr 31,31; 1 C 11,25; R 7,6

τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ. 7 Εἰ δὲ ἡ διακονία τοῦ θανάτου
ἐν γράμμασιν ἐντετυπωμένη λίθοις ἐγενήθη ἐν δόξῃ,
ὥστε μὴ δύνασθαι ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ
πρόσωπον Μωϋσέως διὰ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου αὐτοῦ
τὴν καταργουμένην, 8 πῶς οὐχὶ μᾶλλον ἡ διακονία τοῦ
πνεύματος ἔσται ἐν δόξῃ; 9 εἰ γὰρ τῇ διακονίᾳ τῆς κα-
τακρίσεως δόξα, πολλῷ μᾶλλον περισσεύει ἡ διακονία
τῆς δικαιοσύνης δόξῃ. 10 καὶ γὰρ οὐ δεδόξασται τὸ δε-
δοξασμένον ἐν τούτῳ τῷ μέρει εἵνεκεν τῆς ὑπερβαλ-
λούσης δόξης. 11 εἰ γὰρ τὸ καταργούμενον διὰ δόξης,
πολλῷ μᾶλλον τὸ μένον ἐν δόξῃ. 12 Ἔχοντες οὖν τοι-
αύτην ἐλπίδα πολλῇ παρρησίᾳ χρώμεθα, 13 καὶ οὐ καθάπερ
Μωϋσῆς ἐτίθει κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, πρὸς τὸ
μὴ ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ τέλος τοῦ κατ-
αργουμένου. 14 ἀλλὰ ἐπωρώθη τὰ νοήματα αὐτῶν. ἄχρι
γὰρ τῆς σήμερον ἡμέρας τὸ αὐτὸ κάλυμμα ἐπὶ τῇ ἀνα-
γνώσει τῆς παλαιᾶς διαθήκης μένει, μὴ ἀνακαλυπτόμε-
νον, ὅτι ἐν Χριστῷ καταργεῖται· 15 ἀλλ' ἕως σήμερον
ἡνίκα ἂν ἀναγινώσκηται Μωϋσῆς κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρ-
δίαν αὐτῶν κεῖται· 16 ἡνίκα δ' ἂν ἐπιστρέψῃ πρὸς Κύ-
ριον, περιαιρεῖται τὸ κάλυμμα. 17 ὁ δὲ Κύριος τὸ Πνεῦμά
ἐστιν· οὗ δὲ τὸ Πνεῦμα Κυρίου, ἐλευθερία. 18 ἡμεῖς δὲ
πάντες ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου
κατοπτριζόμενοι τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφούμεθα ἀπὸ
δόξης εἰς δόξαν, καθάπερ ἀπὸ Κυρίου Πνεύματος.

---

7 γραμμασιν THSVM : p46...] γραμματι W : B. D*FG *g*. 1311. syp arm. | 9 τῃ διακονιᾳ ThS : p46 SAC 33ssss 1739 6. D*FG *d*. 1838 467. 436 1319. 206s. sy.] η διακονια *H*WVM : rel | δοξῃ THWsVM : p46 BS*AC 33 326 81 1739 6.] * pr εν [*S*] : rel | 13 αυτου] εαυτου T | 16 δ' αν] δ' εαν V; δε εαν THM | 18 καθαπερ T*H*SVM : p46...] καθωσπερ hW : B.

7 Quod si ministratio mortis, litteris deformata
in lapidibus, fuit in gloria, ita ut non possent in-
tendere filii Israhel in faciem Moysi propter *glo-
riam vultus eius* quae evacuatur; 8 quomodo non
magis ministratio Spiritus erit in gloria? 9 Nam si
ministratio damnationis gloria est, multo magis
abundat ministerium iustitiae in gloria. 10 Nam
nec glorificatum est, quod claruit in hac parte,
propter excellentem gloriam. 11 Si enim quod eva-
cuatur, per gloriam est, multo magis quod manet,
in gloria est.

3, 12-18 Aperta Evangelii manifestatio

12 Habentes igitur talem spem, multa fiducia
utimur, 13 et non sicut *Moyses ponebat velamen
super faciem suam,* ut non intenderent filii Israhel
in faciem eius quod evacuatur. 14 Sed obtusi sunt
sensus eorum; usque in hodiernum enim diem, id
ipsum velamen in lectione veteris testamenti ma-
net non revelatum, quoniam in Christo evacua-
tur; 15 sed usque in hodiernum diem, cum legitur
Moyses, velamen positum est super cor eorum;
16 *cum autem conversus fuerit ad Dominum, aufere-
tur velamen.* 17 Dominus autem Spiritus est; ubi
autem Spiritus Domini, ibi libertas. 18 Nos vero
omnes revelata facie gloriam Domini speculantes,
in eandem imaginem transformamur a claritate in
claritatem, tamquam a Domini Spiritu.

---

7 Ex 34,30 | **8** G 3,2.5 | **9** Dt 27,26; E 3,8s | **10-13** Ex 34,29-35 | **14** R 11,7.25 | **15** A 15,21 | **16** R 11,23-27; Ex 34,34 | **17** J 7,39; 8,36 R 8,2; | **18** Ex 24,17

4 1 Διὰ τοῦτο, ἔχοντες τὴν διακονίαν ταύτην, καθὼς
ἠλεήθημεν, οὐκ ἐγκακοῦμεν, 2 ἀλλὰ ἀπειπάμεθα τὰ κρυ-
πτὰ τῆς αἰσχύνης, μὴ περιπατοῦντες ἐν πανουργίᾳ μηδὲ
δολοῦντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τῇ φανερώσει τῆς
ἀληθείας συνιστάνοντες ἑαυτοὺς πρὸς πᾶσαν συνείδησιν
ἀνθρώπων ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. 3 εἰ δὲ καὶ ἔστιν κεκαλυμ-
μένον τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν, ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις ἐστὶν
κεκαλυμμένον, 4 ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύ-
φλωσεν τὰ νοήματα τῶν ἀπίστων εἰς τὸ μὴ αὐγάσαι τὸν
φωτισμὸν τοῦ εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, ὅς
ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ. 5 οὐ γὰρ ἑαυτοὺς κηρύσσομεν
ἀλλὰ Ἰησοῦν Χριστὸν Κύριον, ἑαυτοὺς δὲ δούλους ὑμῶν
διὰ Ἰησοῦν. 6 ὅτι ὁ Θεὸς εἰπών Ἐκ σκότους φῶς
λάμψει, ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν πρὸς φωτι-
σμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἐν προσώπῳ
Χριστοῦ Ἰησοῦ.

7 Ἔχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις
σκεύεσιν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ᾖ τοῦ Θεοῦ καὶ
μὴ ἐξ ἡμῶν· 8 ἐν παντὶ θλιβόμενοι ἀλλ' οὐ στενοχω-
ρούμενοι, ἀπορούμενοι ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι, 9 διωκό-

---

4 2 συνιστανοντες HWSVM : p46 BP 104 1175 1739. 915. 436. 1611s 2005.] συνιστάντες T : SC 33 326 81. D*FG 88.; συνιστωντες s : rel | 5 Ιησουν Χριστον h : p46 SAC(P) 326 81. D(FG). 1611s 2005. lat.] ∾ THWSVM : rel | 6 λαμψει THWV : p46 BS'A 1739. D*. Cl.] λαμψαι SM : rel | Χριστου Ιησου : p46 1739s. DFG 1898. 206s. lat.] Χριστου THW : BA 33.; Ιησου Χριστου SV, [I.] Χρ. M : rel

4, 1-6 Apostoli sinceritas

1 Ideo habentes administrationem iuxta quod
misericordiam consecuti sumus, non deficimus,
2 sed abdicamus occulta dedecoris, non ambulan-
tes in astutia neque adulterantes verbum Dei, sed
in manifestatione veritatis commendantes nosmet
ipsos ad omnem conscientiam hominum coram
Deo. 3 Quod si etiam opertum est evangelium
nostrum, in iis qui pereunt est opertum, 4 in qui-
bus deus huius saeculi excaecavit mentes infide-
lium, ut non fulgeat illis illuminatio evangelii glo-
riae Christi, qui est imago Dei. 5 Non enim nosmes
ipsos praedicamus, sed Iesum Christum Dominum
nostrum, nos autem servos vestros per Iesum.
6 Quoniam Deus, qui dixit de tenebris lucem splen-
descere, ipse illuxit in cordibus nostris ad illumina-
tionem scientiae claritatis Dei in facie Christi Iesu.

III. APOSTOLI AGENDI RATIO: QUEM SCOPUM INTENDAT, QUO STIMULO MOVEATUR

4, 7-12 Divinus thesaurus in vasis fictilibus

7 Habemus autem thesaurum istum in vasis fic-
tilibus, ut sublimitas sit virtutis Dei et non ex
nobis. 8 In omnibus tribulationem patimur, sed
non angustiamur; aporiamur, sed non destituimur;

4,1 2 C 3,6; 1 C 7,25
2 2 C 2,17; 5,11; 1 Th 2,5
3 1 C 1,18
4 Hb 1,3; E 2,2; 2 Th 2,11; C 1,15
5 2 C 1,24
6 2 C 3,18; Gn 1,3; Is 9,1; 2 P 1,3
7 2 C 5,1; A 9,15
8 2 C 1,8; 7,5

μενοι ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλειπόμενοι, καταβαλλόμενοι ἀλλ'
οὐκ ἀπολλύμενοι, 10 πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐν
τῷ σώματι περιφέροντες, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ
σώματι ἡμῶν φανερωθῇ. 11 ἀεὶ γὰρ ἡμεῖς οἱ ζῶντες εἰς
θάνατον παραδιδόμεθα διὰ Ἰησοῦν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ
Ἰησοῦ φανερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν. 12 ὥστε ὁ
θάνατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν ὑμῖν. 13 ἔχον-
τες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως, κατὰ τὸ γεγραμ-
μένον Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα, καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν,
διὸ καὶ λαλοῦμεν, 14 εἰδότες ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν Κύριον
Ἰησοῦν καὶ ἡμᾶς σὺν Ἰησοῦ ἐγερεῖ καὶ παραστήσει σὺν
ὑμῖν. 15 τὰ γὰρ πάντα δι' ὑμᾶς, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσασα
διὰ τῶν πλειόνων τὴν εὐχαριστίαν περισσεύσῃ εἰς τὴν
δόξαν τοῦ Θεοῦ. 16 Διὸ οὐκ ἐγκακοῦμεν, ἀλλ' εἰ καὶ ὁ
ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἡμῶν
ἀνακαινοῦται ἡμέρᾳ καὶ ἡμέρᾳ. 17 τὸ γὰρ παραυτίκα
ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβο-
λὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν, 18 μὴ σκο-
πούντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα·
τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια.
5 1 οἴδαμεν γὰρ ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκή-

---

10 τῳ σωματι HWSVM : p46...] τοις σωμασιν T : S 326 1739. vg syp. | 13 διο HWSVM : p46...] + και T : S. FG g. 255. sy arm. | 14 κυριον] om [HM] : p46 B 33 1175 1739. 1912. 919. vg arm | 17 ημων] om HW : p46 B. syp.

9 persecutionem patimur, sed non derelinqui-
mur; deicimur, sed non perimus; 10 semper morti-
ficationem Iesu in corpore nostro circumferentes,
ut et vita Iesu manifestetur in corporibus nostris.
11 Semper enim nos, qui vivimus, in mortem tradi-
mur propter Iesum, ut et vita Iesu manifestetur
in carne nostra mortali. 12 Ergo mors in nobis
operatur, vita autem in vobis.

4, 13-18 Resurrectionis fides

13 Habentes autem eundem spiritum fidei, sicut
scriptum est: *Credidi, propter quod locutus sum*, et
nos credimus, propter quod et loquimur; 14 scien-
tes quoniam qui suscitavit Iesum, et nos cum Iesu
suscitabit et constituet vobiscum. 15 Omnia enim
propter vos, ut gratia abundans per multos in gra-
tiarum actione abundet in gloriam Dei. 16 Propter
quod non deficimus; sed licet is qui foris est noster
homo corrumpatur, tamen is qui intus est reno-
vatur de die in diem. 17 Id enim quod in praesenti
est momentaneum et leve tribulationis nostrae,
supra modum in sublimitate aeternum gloriae pon-
dus operatur in nobis, 18 non contemplantibus
nobis quae videntur, sed quae non videntur. Quae
enim videntur temporalia sunt, quae autem non
videntur aeterna sunt.

5, 1-5 Spes gloriae in caelis paratae

1 Scimus enim quoniam si terrestris domus nos-

---

10 1 C 15,31 | 11 R 8,36 | 13 Ps 115,10 | 14 1 C 6,14; R 8,11 | 15 2 C 1,3-6 | 16 2 C 4,10; E 3,16 | 17 R 8,17s | 18 Hb 11,1.3; C 1,16 | 5,1 Job 4,19; 2 P 1,13s

νους καταλυθῇ, οἰκοδομὴν ἐκ Θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχει-
ροποίητον αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 2 καὶ γὰρ ἐν τούτῳ
στενάζομεν, τὸ οἰκητήριον ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ ἐπεν-
δύσασθαι ἐπιποθοῦντες, 3 εἴπερ καὶ ἐνδυσάμενοι οὐ γυ-
μνοὶ εὑρεθησόμεθα. 4 καὶ γὰρ οἱ ὄντες ἐν τῷ σκήνει
στενάζομεν βαρούμενοι, ἐφ' ᾧ οὐ θέλομεν ἐκδύσασθαι
ἀλλ' ἐπενδύσασθαι, ἵνα καταποθῇ τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς
ζωῆς. 5 ὁ δὲ κατεργασάμενος ἡμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο
Θεός, ὁ δοὺς ἡμῖν τὸν ἀρραβῶνα τοῦ Πνεύματος. 6 Θαρ-
ροῦντες οὖν πάντοτε καὶ εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ
σώματι ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ Κυρίου· 7 διὰ πίστεως γὰρ
περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἴδους· 8 θαρροῦμεν δὲ καὶ εὐδο-
κοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος καὶ ἐνδημῆσαι
πρὸς τὸν Κύριον. 9 διὸ καὶ φιλοτιμούμεθα, εἴτε ἐνδη-
μοῦντες εἴτε ἐκδημοῦντες, εὐάρεστοι αὐτῷ εἶναι. 10 τοὺς
γὰρ πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήμα-
τος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα κομίσηται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώ-
ματος πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον.

11 Εἰδότες οὖν τὸν φόβον τοῦ Κυρίου ἀνθρώπους πεί-
θομεν, Θεῷ δὲ πεφανερώμεθα· ἐλπίζω δὲ καὶ ἐν ταῖς
συνειδήσεσιν ὑμῶν πεφανερῶσθαι. 12 οὐ πάλιν ἑαυτοὺς
συνιστάνομεν ὑμῖν, ἀλλὰ ἀφορμὴν διδόντες ὑμῖν καυχή-
ματος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ἔχητε πρὸς τοὺς ἐν προσώπῳ
καυχωμένους καὶ μὴ ἐν καρδίᾳ. 13 εἴτε γὰρ ἐξέστημεν,

5 3 ειπερ hW : p46 B 33. DFG 1912.] ει γε THSVM : rel | 10 φαυλον THSVM : SC 33 326 81 1739. 255 f1319 38 218 69 204. 2005.] κακον W : p46 rel

tra huius habitationis dissolvatur, quod aedifi-
cationem ex Deo habemus, domum non manufac-
tam aeternam in caelis. 2 Nam et in hoc ingemis-
cimus, habitationem nostram, quae de caelo est,
superindui cupientes; 3 si tamen vestiti, non nudi
inveniamur. 4 Nam et qui sumus in hoc taber-
naculo, ingemiscimus gravati, eo quod nolumus
exspoliari, sed supervestiri, ut absorbeatur quod
mortale est a vita. 5 Qui autem efficit nos in hoc
ipsum, Deus, qui dedit nobis pignus Spiritus.

5, 6-10 Christi desiderium ac timor

6 Audentes igitur semper, scientes quoniam dum
sumus in corpore peregrinamur a Domino; 7 per
fidem enim ambulamus et non per speciem; 8 au-
demus autem et bonam voluntatem habemus ma-
gis peregrinari a corpore et praesentes esse ad Do-
minum. 9 Et ideo contendimus sive absentes sive
praesentes placere illi. 10 Omnes enim nos mani-
festari oportet ante tribunal Christi, ut referat
unusquisque propria corporis, prout gessit, sive
bonum sive malum.

5, 11-15 Caritas Apostolum stimulat

11 Scientes ergo timorem Domini, hominibus sua-
demus, Deo autem manifesti sumus; spero autem
et in conscientiis vestris manifestos nos esse. 12 Non
iterum commendamus nos vobis, sed occasionem
damus vobis gloriandi pro nobis; ut habeatis ad
eos, qui in facie gloriantur, et non in corde. 13 Sive
enim mente excedimus, Deo; sive sobrii sumus,

2 R 8,23 | 4 1 C 15,53 | 5 2 C 1,22; R 8,16.23; E 1,135 | 6 Hb 11,13; Ps 38,13 | 7 1 C 13.12 | 8 Ph 1,23 | 10 A 17,31; R 2,16; 14,10 | 11 2 C 4,2; 1 P1,17 | 12 2 C 3,1

Θεῷ· [14]εἴτε σωφρονοῦμεν, ὑμῖν. ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ
Χριστοῦ συνέχει ἡμᾶς, κρίναντας τοῦτο, ὅτι εἷς ὑπὲρ
πάντων ἀπέθανεν· ἄρα οἱ πάντες ἀπέθανον· [15]καὶ ὑπὲρ
πάντων ἀπέθανεν ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν
ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι. [16]Ὥστε
ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδένα οἴδαμεν κατὰ σάρκα· εἰ καὶ
ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστόν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκο-
μεν. [17]ὥστε εἴ τις ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα
παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονεν καινά. [18]τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ
Θεοῦ τοῦ καταλλάξαντος ἡμᾶς ἑαυτῷ διὰ Χριστοῦ καὶ
δόντος ἡμῖν τὴν διακονίαν τῆς καταλλαγῆς, [19]ὡς ὅτι
Θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ, μὴ λογι-
ζόμενος αὐτοῖς τὰ παραπτώματα αὐτῶν, καὶ θέμενος ἐν
ἡμῖν τὸν λόγον τῆς καταλλαγῆς. [20]Ὑπὲρ Χριστοῦ οὖν
πρεσβεύομεν ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν·
δεόμεθα ὑπὲρ Χριστοῦ, καταλλάγητε τῷ Θεῷ. [21]τὸν μὴ
γνόντα ἁμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν, ἵνα
ἡμεῖς γενώμεθα δικαιοσύνη Θεοῦ ἐν αὐτῷ. 6 [1]Συνερ-
γοῦντες δὲ καὶ παρακαλοῦμεν μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν τοῦ
Θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς· — [2]λέγει γάρ

vobis. [14]Caritas enim Christi urget nos; aestiman-
tes hoc, quoniam si unus pro omnibus mortuus
est, ergo omnes mortui sunt; [15]et pro omnibus
mortuus est Christus, ut, et qui vivunt, iam non
sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est et
resurrexit.

5, 16-17 Nova creatura

[16]Itaque nos ex hoc neminem novimus secun-
dum carnem. Et si cognovimus secundum carnem
Christum, sed nunc iam non novimus. [17]Si qua
ergo in Christo, nova creatura; vetera transierunt:
ecce facta sunt omnia nova.

5, 18-21 Ministerium reconciliationis

[18]Omnia autem ex Deo, qui nos reconciliavit
sibi per Christum et dedit nobis ministerium re-
conciliationis; [19]quoniam quidem Deus erat in
Christo mundum reconcilians sibi, non reputans
illis delicta ipsorum, et posuit in nobis verbum
reconciliationis. [20]Pro Christo ergo legatione fun-
gimur, tamquam Deo exhortante per nos. Obse-
cramus pro Christo, reconciliamini Deo. [21]Eum
qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum
fecit, ut nos efficeremur iustitia Dei in ipso.

6, 1-10 Apostolici labores caritate sublevati

[1]Adiuvantes autem exhortamur, ne in vacuum
gratiam Dei recipiatis. [2]Ait enim:

---

15 1 T 2,6; R 14,7s
17 R 8,1.10; G 6,15; Ap 21,5; Is 43,18s; 65,17
18 R 5,10; 1 C 1,30
19 R 3,24s; C 1,19s
20 Is 52,7
21 J 8,46; Hb 4,15; G 3,13; Ph 3,9; 1 P 2,24
6,1 2 C 1,24
2 Is 49,8; L 4,18s

Καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά σου
καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι·
ἰδοὺ νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτηρίας·
— [3] μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ μω-
μηθῇ ἡ διακονία, [4] ἀλλ' ἐν παντὶ συνιστάνοντες ἑαυτοὺς
ὡς Θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν
ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις, [5] ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν
ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις,
[6] ἐν ἁγνότητι, ἐν γνώσει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι,
ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ, [7] ἐν λόγῳ
ἀληθείας, ἐν δυνάμει Θεοῦ· διὰ τῶν ὅπλων τῆς δικαιο-
σύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, [8] διὰ δόξης καὶ ἀτι-
μίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας· ὡς πλάνοι καὶ ἀλη-
θεῖς, [9] ὡς ἀγνοούμενοι καὶ ἐπιγινωσκόμενοι, ὡς ἀποθνή-
σκοντες καὶ ἰδοὺ ζῶμεν, ὡς παιδευόμενοι καὶ μὴ θανα-
τούμενοι, [10] ὡς λυπούμενοι ἀεὶ δὲ χαίροντες, ὡς πτωχοὶ
πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες, ὡς μηδὲν ἔχοντες καὶ πάντα
κατέχοντες.

[11] Τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέῳγεν πρὸς ὑμᾶς, Κορίνθιοι, ἡ
καρδία ἡμῶν πεπλάτυνται· [12] οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν,
στενοχωρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν· [13] τὴν δὲ
αὐτὴν ἀντιμισθίαν, ὡς τέκνοις λέγω, πλατύνθητε καὶ

6 4 συνιστανοντες HWSVM : BP 104 1175 1739. 1912 915. 467. 296. 1611 s 2005.] *συνισταντες T : p46 S*C ℌ 81. D*FG 88. 330.ℌ συνιστωντες s : rel

Tempore accepto exaudivi te,
et in die salutis adiuvi te.
Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies sa-
lutis; [3] nemini dantes ullam offensionem, ut non
vituperetur ministerium nostrum; [4] sed in omni-
bus exhibeamus nosmet ipsos sicut Dei ministros
in multa patientia, in tribulationibus, in necessita-
tibus, in angustiis, [5] in plagis, in carceribus, in
seditionibus, in laboribus, in vigiliis, in ieiuniis,
[6] in castitate, in scientia, in longanimitate, in sua-
vitate, in Spiritu sancto, in caritate non ficta,
[7] in verbo veritatis, in virtute Dei, per arma iusti-
tiae a dextris et a sinistris, [8] per gloriam et igno-
bilitatem, per infamiam et bonam famam; ut se-
ductores, et veraces, [9] sicut qui ignoti, et cogniti,
quasi morientes, et ecce vivimus; ut castigati, et
non mortificati; [10] quasi tristes, semper autem gau-
dentes; sicut egentes, multos autem locupletantes,
tamquam nihil habentes, et omnia possidentes.

IV APOLOGIAE CONCLUSIO

6, 11-13 **Amor amore rependitur**

[11] Os nostrum patet ad vos, o Corinthii, cor no-
strum dilatatum est· [12] non angustiamini in nobis,
angustiamini autem in visceribus vestris. [13] ean-
dem autem habentes remunerationem, tamquam
filiis dico dilatamini et vos

4 2 C 4,2
5 2 C 11,23-27
6 1 T 4,12 R 12,9
7 1 C 2,4
9 2 C 4,10s, Ps 117,18
10 Ph 4,12s
11 Ps 118,32
13 1 C 4,14

ὑμεῖς. 14 Μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις· τίς
γὰρ μετοχὴ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνομίᾳ, ἢ τίς κοινωνία φωτὶ
πρὸς σκότος; 15 τίς δὲ συμφώνησις Χριστοῦ πρὸς Βελιάρ,
ἢ τίς μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου; 16 τίς δὲ συγκατάθεσις
ναῷ Θεοῦ μετὰ εἰδώλων; ἡμεῖς γὰρ ναὸς Θεοῦ ἐσμεν
ζῶντος· καθὼς εἶπεν ὁ Θεὸς ὅτι

Ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω,
καὶ ἔσομαι αὐτῶν Θεός, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μου λαός.
17 διὸ ἐξέλθατε ἐκ μέσου αὐτῶν
καὶ ἀφορίσθητε, λέγει Κύριος,
καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἅπτεσθε·
κἀγὼ εἰσδέξομαι ὑμᾶς,
18 καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς Πατέρα,
καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας,
λέγει Κύριος Παντοκράτωρ.

7 1 ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπητοί, κα-
θαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ
πνεύματος, ἐπιτελοῦντες ἁγιωσύνην ἐν φόβῳ Θεοῦ.
2 Χωρήσατε ἡμᾶς· οὐδένα ἠδικήσαμεν, οὐδένα ἐφθεί-
ραμεν, οὐδένα ἐπλεονεκτήσαμεν. 3 πρὸς κατάκρισιν οὐ
λέγω· προείρηκα γὰρ ὅτι ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἐστε
εἰς τὸ συναποθανεῖν καὶ συζῆν. 4 πολλή μοι παρρησία
πρὸς ὑμᾶς, πολλή μοι καύχησις ὑπὲρ ὑμῶν· πεπλήρωμαι

15 πιστῷ THWSVM : p46...] πιστου h : B 33. 330. | 16 μου THWsVM : p46 BSCPIvid 33 1175 81 1739. 69 177. arm.] μοι S : rel.

6, 14-7, 1 Intaminata sanctitas

14 Nolite iugum ducere cum infidelibus. Quae
enim participatio iustitiae cum iniquitate? aut
quae societas luci ad tenebras? 15 Quae autem
conventio Christi ad Belial? aut quae pars fideli
cum infideli? 16 Qui autem consensus templo Dei
cum idolis? Vos enim estis templum Dei vivi, sicut
dicit Deus: quoniam

inhabitabo in illis, et inambulabo inter eos,
et ero illorum Deus, et ipsi erunt mihi populus.
17 *Propter quod exite de medio eorum,*
et separamini, dicit Dominus,
et immundum ne tetigeritis;
18 *et ego recipiam vos,*
et ero vobis in patrem,
et vos eritis mihi in filios et filias,
dicit Dominus omnipotens.

7 2-7 Consolatio superabundans

1 Has ergo habentes promissiones, carissimi,
mundemus nos ab omni inquinamento carnis et
spiritus perficientes sanctificationem in timore
Dei.
2 Capite nos. Neminem laesimus, neminem cor-
rupimus, neminem circumvenimus. 3 Non ad con-
demnationem vestram dico; praediximus enim
quod in cordibus nostris estis ad commoriendum
et ad convivendum. 4 Multa mihi fiducia est apud
vos, multa mihi gloriatio pro vobis; repletus sum

14 E 5,7.11; Sir 13,21s
16 1 C 3,16; Lv 26,12; Ez 37,27
17 Jr 51,45; Ex 20,34.41; Is 52,11; Ap 18,4
18 2 Sm 7,14; Is 43,6; Jr 31,9; 32,38; Os 1,10; Am 3,13 O'
7,1 2 P 1,4
2 2 C 12,17; A 20,33
3 2 C 6,11s

τῇ παρακλήσει, ὑπερπερισσεύομαι τῇ χαρᾷ ἐπὶ πάσῃ τῇ
θλίψει ἡμῶν. 5 Καὶ γὰρ ἐλθόντων ἡμῶν εἰς Μακεδονίαν
οὐδεμίαν ἔσχηκεν ἄνεσιν ἡ σὰρξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐν παντὶ
θλιβόμενοι· 6 ἔξωθεν μάχαι, ἔσωθεν φόβοι. ἀλλ' ὁ
παρακαλῶν τοὺς ταπεινοὺς παρεκάλεσεν ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἐν
τῇ παρουσίᾳ Τίτου· 7 οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ,
ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρακλήσει ᾗ παρεκλήθη ἐφ' ὑμῖν, ἀναγ-
γέλλων ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἐπιπόθησιν, τὸν ὑμῶν ὀδυρμόν,
τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ, ὥστε με μᾶλλον χαρῆναι.
8 ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπιστολῇ, οὐ μεταμέλο-
μαι· εἰ καὶ μετεμελόμην, βλέπων ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη
εἰ καὶ πρὸς ὥραν ἐλύπησεν ὑμᾶς, 9 νῦν χαίρω, οὐχ ὅτι
ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν· ἐλυπή-
θητε γὰρ κατὰ Θεόν, ἵνα ἐν μηδενὶ ζημιωθῆτε ἐξ ἡμῶν.
10 ἡ γὰρ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμετα-
μέλητον ἐργάζεται· ἡ δὲ τοῦ κόσμου λύπη θάνατον κατ-
εργάζεται. 11 ἰδοὺ γὰρ αὐτὸ τοῦτο τὸ κατὰ Θεὸν λυπη-
θῆναι πόσην κατειργάσατο ὑμῖν σπουδήν, ἀλλὰ ἀπολο-
γίαν, ἀλλὰ ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ φόβον, ἀλλὰ ἐπιπόθησιν,
ἀλλὰ ζῆλον, ἀλλὰ ἐκδίκησιν. ἐν παντὶ συνεστήσατε
ἑαυτοὺς ἁγνοὺς εἶναι τῷ πράγματι. 12 ἄρα εἰ καὶ ἔγραψα
ὑμῖν, οὐχ ἕνεκεν τοῦ ἀδικήσαντος οὐδὲ ἕνεκεν τοῦ ἀδικη-
θέντος, ἀλλ' ἕνεκεν τοῦ φανερωθῆναι τὴν σπουδὴν ὑμῶν

---

7 4 τῇ²] εν τη W : B. | 5 εσχηκεν] * εσχεν W : p46 B. FG. K. | 8 ει² THSVM : p46 ...] + δε W : B. | βλεπων : p46 vg] βλεπω HW : B. D.; βλεπω γαρ TSVM : rel | 11 κατειργασατο] κατηργασατο T | υμιν THWVM : p46 ...] pr εν S : CP 104 s 81. FG 88 915. 467, 255 1319 2568 218, 1891, 1611 s 2005. 1610, r vg sy. | 12 ουχ] ουκ T | αδικησαντος] + αλλ [H] : BSc. 1319ss 69.

consolatione, superabundo gaudio in omni tribu-
latione nostra. 5 Nam et, cum venissemus in Ma-
cedoniam, nullam requiem habuit caro nostra sed
omnem tribulationem passi sumus, foris pugnae,
intus timores. 6 Sed qui consolatur humiles, con-
solatus est nos Deus in adventu Titi; 7 non solum
autem in adventu eius, sed etiam in consolatione,
qua consolatus est in vobis, referens nobis ve-
strum desiderium, vestrum fletum, vestram aemu-
lationem pro me, ita ut magis gauderem.

7, 8-13 **Maestitia gaudio commutata**

8 Quoniam etsi contristavi vos in epistula, non
me paenitet; et si paeniteret, videns quod epistula
illa, etsi ad horam, vos contristavit, 9 nunc gau-
deo: non quia contristati estis, sed quia contristati
estis ad paenitentiam. Contristati enim estis se-
cundum Deum, ut in nullo detrimentum patiamini
ex nobis. 10 Quae enim secundum Deum tristitia
est, paenitentiam in salutem stabilem operatur;
saeculi autem tristitia mortem operatur. 11 Ecce
enim hoc ipsum, secundum Deum contristari vos,
quantam in vobis operatur sollicitudinem, sed de-
fensionem, sed indignationem, sed timorem, sed
desiderium, sed aemulationem, sed vindictam. In
omnibus exhibuistis vos incontaminatos esse ne-
gotio. 12 Igitur, etsi scripsi vobis, non propter eum
qui fecit iniuriam, nec propter eum qui passus est,
sed ad manifestandam sollicitudinem nostram

---

5 A 20,1s
6 2 C 1,3s; 2,13, Is 66,2; Ps 112,6; 137,6
8 2 C 2,4
10 Mt 27,3ss; Hb 12,17; Sir 30,25

τὴν ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. 13 διὰ
τοῦτο παρακεκλήμεθα. Ἐπὶ δὲ τῇ παρακλήσει ἡμῶν
περισσοτέρως μᾶλλον ἐχάρημεν ἐπὶ τῇ χαρᾷ Τίτου, ὅτι
ἀναπέπαυται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ὑμῶν· 14 ὅτι
εἴ τι αὐτῷ ὑπὲρ ὑμῶν κεκαύχημαι, οὐ κατῃσχύνθην, ἀλλ'
ὡς πάντα ἐν ἀληθείᾳ ἐλαλήσαμεν ὑμῖν, οὕτως καὶ ἡ
καύχησις ἡμῶν ἡ ἐπὶ Τίτου ἀλήθεια ἐγενήθη. 15 καὶ τὰ
σπλάγχνα αὐτοῦ περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς ἐστιν ἀναμι-
μνῃσκομένου τὴν πάντων ὑμῶν ὑπακοήν, ὡς μετὰ φόβου
καὶ τρόμου ἐδέξασθε αὐτόν. 16 χαίρω ὅτι ἐν παντὶ θαρρῶ
ἐν ὑμῖν.

8 1 Γνωρίζομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ
τὴν δεδομένην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Μακεδονίας,
2 ὅτι ἐν πολλῇ δοκιμῇ θλίψεως ἡ περισσεία τῆς χαρᾶς
αὐτῶν καὶ ἡ κατὰ βάθους πτωχεία αὐτῶν ἐπερίσσευσεν
εἰς τὸ πλοῦτος τῆς ἁπλότητος αὐτῶν· 3 ὅτι κατὰ δύνα-
μιν, μαρτυρῶ, καὶ παρὰ δύναμιν, αὐθαίρετοι 4 μετὰ πολ-
λῆς παρακλήσεως δεόμενοι ἡμῶν τὴν χάριν καὶ τὴν κοι-
νωνίαν τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, 5 καὶ οὐ καθὼς

14 η[2] hSVM : p[46]...] om THW : BS* 326 81. 88. 1311a

quam habemus pro vobis coram Deo. 13 Ideo con-
solati sumus.

7, 13-16 Nova de Titi gaudio consolatio

In consolatione autem nostra abundantius ma-
gis gavisi sumus super gaudio Titi, quia refectus
est spiritus eius ab omnibus vobis; 14 et si quid
apud illum de vobis gloriatus sum, non sum con-
fusus; sed sicut omnia vobis in veritate locuti
sumus, ita et gloriatio nostra quae fuit ad Titum,
veritas facta est. 15 Et viscera eius abundantius
in vobis sunt, reminiscentis omnium vestrum oboe-
dientiam, quomodo cum timore et tremore exce-
pistis illum. 16 Gaudeo quod in omnibus confido
in vobis.

PARS SECUNDA: DE EXPEDIENDA COLLECTA

8, 1-15 Macedonum largitas Corinthiis aemulanda

1 Notam autem facimus vobis, fratres, gratiam
Dei quae data est in ecclesiis Macedoniae; 2 quod
in multo experimento tribulationis abundantia
gaudii ipsorum fuit, et altissima paupertas eorum
abundavit in divitias simplicitatis eorum; 3 quia
secundum virtutem, testimonium illis reddo, et
supra virtutem voluntarii fuerunt, 4 cum multa
exhortatione obsecrantes nos gratiam et commu-
nicationem ministerii, quod fit in sanctos. 5 Et

13 2 C 2,13
14 2 C 8,24
15 2 C 2,9; E 6,5; Ph 2,12
8,1 R 15,26
2 R 12,8
4 2 C 9,1; A 11,29

ἠλπίσαμεν, ἀλλὰ ἑαυτοὺς ἔδωκαν πρῶτον τῷ Κυρίῳ καὶ
ἡμῖν διὰ θελήματος Θεοῦ, 6 εἰς τὸ παρακαλέσαι ἡμᾶς
Τίτον, ἵνα καθὼς προενήρξατο οὕτως καὶ ἐπιτελέσῃ εἰς
ὑμᾶς καὶ τὴν χάριν ταύτην. 7 ἀλλ' ὥσπερ ἐν παντὶ περισ-
σεύετε, πίστει καὶ λόγῳ καὶ γνώσει καὶ πάσῃ σπουδῇ καὶ
τῇ ἐξ ὑμῶν ἐν ἡμῖν ἀγάπῃ, ἵνα καὶ ἐν ταύτῃ τῇ χάριτι
περισσεύητε. 8 Οὐ κατ' ἐπιταγὴν λέγω, ἀλλὰ διὰ τῆς
ἑτέρων σπουδῆς καὶ τὸ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης γνήσιον
δοκιμάζων· 9 γινώσκετε γὰρ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσεν πλούσιος ὤν,
ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσητε. 10 καὶ γνώμην
ἐν τούτῳ δίδωμι· τοῦτο γὰρ ὑμῖν συμφέρει, οἵτινες οὐ
μόνον τὸ ποιῆσαι ἀλλὰ καὶ τὸ θέλειν προενήρξασθε ἀπὸ
πέρυσι· 11 νυνὶ δὲ καὶ τὸ ποιῆσαι ἐπιτελέσατε, ὅπως
καθάπερ ἡ προθυμία τοῦ θέλειν, οὕτως καὶ τὸ ἐπιτελέσαι
ἐκ τοῦ ἔχειν. 12 εἰ γὰρ ἡ προθυμία πρόκειται, καθὸ ἐὰν
ἔχῃ εὐπρόσδεκτος, οὐ καθὸ οὐκ ἔχει. 13 οὐ γὰρ ἵνα ἄλ-
λοις ἄνεσις, ὑμῖν θλῖψις, ἀλλ' ἐξ ἰσότητος· 14 ἐν τῷ νῦν
καιρῷ τὸ ὑμῶν περίσσευμα εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρημα, ἵνα
καὶ τὸ ἐκείνων περίσσευμα γένηται εἰς τὸ ὑμῶν ὑστέρημα,
ὅπως γένηται ἰσότης, 15 καθὼς γέγραπται Ὁ τὸ πολὺ
οὐκ ἐπλεόνασεν, καὶ ὁ τὸ ὀλίγον οὐκ ἠλαττόνησεν. 16 Χά-
ρις δὲ τῷ Θεῷ τῷ διδόντι τὴν αὐτὴν σπουδὴν ὑπὲρ ὑμῶν

---

8 7 υμων — ημιν] * ημων — υμιν *H*WSVM : p[46] B 104s 117s 1739. 1912 1898. 1838. 436 69 330. 206ss. 440s. r sy[p] arm. Or. ; 9 Χριστου T[H]SVM : p[46]...] om W : B. | 12 εαν] αν T | 13 υμιν THWsM : BS°C 33 81 1739. 38°. *d.*] * + δε [SV] : rel

non sicut speravimus, sed semet ipsos dederunt
primum Domino, deinde nobis per voluntatem
Dei, 6 ita ut rogaremus Titum, ut, quemadmodum
coepit, ita et perficiat in vobis etiam gratiam
istam.
7 Sed sicut in omnibus abundatis, fide et ser-
mone et scientia et omni sollicitudine, insuper et
caritate vestra in nos, ut et in hac gratia abundetis.
8 Non quasi imperans dico, sed per aliorum sollici-
tudinem etiam vestrae caritatis ingenium bonum
comprobans. 9 Scitis enim gratiam Domini nostri
Iesu Christi, quoniam propter vos egenus factus
est, cum esset dives, ut illius inopia vos divites
essetis. 10 Et consilium in hoc do; hoc enim vobis
utile est, qui non solum facere, sed et velle coepis-
tis ab anno priore; 11 nunc vero et facto perficite,
ut, quemadmodum promptus est animus volunta-
tis, ita sit et perficiendi ex eo quod habetis. 12 Si
enim voluntas prompta est, secundum id quod
habet, accepta est, non secundum id quod non
habet. 13 Non enim ut aliis sit remissio, vobis au-
tem tribulatio; sed ex aequalitate. 14 In praesenti
tempore vestra abundantia illorum inopiam sup-
pleat, ut et illorum abundantia vestrae inopiae sit
supplementum, ut fiat aequalitas, 15 sicut scrip-
tum est: *Qui multum non abundavit, et qui modicum
non minoravit.*

8, 16-24 Titi sociorumque commendatio

16 Gratias autem Deo, qui dedit eandem sollici-

---

7 1 C 1,5; 16,1s
9 Mt 8,20
12 Pr 3,27s; Tob 4,9; Mc 12,43s
14 2 C 9,12
15 Ex 16,18

ἐν τῇ καρδίᾳ Τίτου, 17 ὅτι τὴν μὲν παράκλησιν ἐδέξατο,
σπουδαιότερος δὲ ὑπάρχων αὐθαίρετος ἐξῆλθεν πρὸς
ὑμᾶς. 18 συνεπέμψαμεν δὲ μετ' αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν οὗ ὁ
ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ διὰ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν, 19 οὐ
μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν
συνέκδημος ἡμῶν σὺν τῇ χάριτι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ
ὑφ' ἡμῶν πρὸς τὴν αὐτοῦ τοῦ Κυρίου δόξαν καὶ προθυμίαν
ἡμῶν, 20 στελλόμενοι τοῦτο, μή τις ἡμᾶς μωμήσηται ἐν
τῇ ἁδρότητι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν· 21 προ-
νοοῦμεν γὰρ καλὰ οὐ μόνον ἐνώπιον Κυρίου ἀλλὰ καὶ
ἐνώπιον ἀνθρώπων. 22 συνεπέμψαμεν δὲ αὐτοῖς τὸν ἀδελ-
φὸν ἡμῶν, ὃν ἐδοκιμάσαμεν ἐν πολλοῖς πολλάκις σπου-
δαῖον ὄντα, νυνὶ δὲ πολὺ σπουδαιότερον πεποιθήσει πολ-
λῇ τῇ εἰς ὑμᾶς. 23 εἴτε ὑπὲρ Τίτου, κοινωνὸς ἐμὸς καὶ
εἰς ὑμᾶς συνεργός· εἴτε ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀπόστολοι ἐκ-
κλησιῶν, δόξα Χριστοῦ. 24 τὴν οὖν ἔνδειξιν τῆς ἀγάπης
ὑμῶν καὶ ἡμῶν καυχήσεως ὑπὲρ ὑμῶν εἰς αὐτοὺς ἐνδεί-
ξασθε εἰς πρόσωπον τῶν ἐκκλησιῶν. 9 1 Περὶ μὲν γὰρ
τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους περισσόν μοί ἐστιν τὸ
γράφειν ὑμῖν· 2 οἶδα γὰρ τὴν προθυμίαν ὑμῶν ἣν ὑπὲρ
ὑμῶν καυχῶμαι Μακεδόσιν ὅτι Ἀχαΐα παρεσκεύασται
ἀπὸ πέρυσι, καὶ ὁ ὑμῶν ζῆλος ἠρέθισεν τοὺς πλείονας.

18 μετ αυτου / τον αδελφον HWSVM : p^{46}...| ∽ T : S*P bo. 330. 1518. | 19 συν T : p^{46}...| εν HWSVM : BCPΨ 33 ssss 1739s bo. 1912 88 915. 1838. 255 *f* 1319 38 218 69 642. 242. *f* (vg) arm. | αυτου] om H : BC 104 1175s bo. D*FG 88 915, 1838. 436s *f* 1319 38 218 642 999. 491s. L. it vg arm. | 22 πεποιθησει THSVM : p^{46}...| + δε W : B. | 24 ενδειξασθε] * ενδεικνυμενοι ThW : B 33. D*FG *dg*. 1898 181. | 9 2 ο] το THWM : p^{46} BS 33 1175 6.

tudinem pro vobis in corde Titi; 17 quoniam ex-
hortationem quidem suscepit; sed cum sollicitior
esset, sua voluntate profectus est ad vos. 18 Misi-
mus etiam cum illo fratrem, cuius laus est in evan-
gelio per omnes ecclesias; 19 non solum autem, sed
et ordinatus est ab ecclesiis comes peregrinationis
nostrae in hanc gratiam, quae ministratur a nobis
ad Domini gloriam et destinatam voluntatem no-
stram; 20 devitantes hoc, ne quis nos vituperet in
hac plenitudine quae ministratur a nobis. 21 *Pro-
videmus* enim *bona*, non solum *coram Deo*, sed
etiam coram *hominibus*. 22 Misimus autem cum
illis et fratrem nostrum, quem probavimus in mul-
tis saepe sollicitum esse, nunc autem multo sollici-
tiorem confidentia multa in vos. 23 Sive pro Tito,
qui est socius meus et in vos adiutor; sive fratres
nostri, apostoli ecclesiarum, gloria Christi. 24 Os-
tensionem ergo quae est caritatis vestrae et nos-
trae gloriae pro vobis, in illos ostendite in faciem
ecclesiarum.

9, 1-5 Pudoris metu urgentur Corinthii

1 Nam de ministerio quod fit in sanctos, ex abun-
danti est mihi scribere vobis. 2 Scio enim prom-
ptum animum vestrum, pro quo de vobis glorior
apud Macedones: quoniam et Achaia parata est ab
anno praeterito; et vestra aemulatio provocavit

19 1 C 16,3
21 Pr 3,4 O'
23 2 C 2,13; 7,13; 12,18; R 16,7
24 2 C 7,14
9,1 2 C 8,4.20
2, 2 C 8,19

3 ἔπεμψα δὲ τοὺς ἀδελφούς, ἵνα μὴ τὸ καύχημα ἡμῶν τὸ
ὑπὲρ ὑμῶν κενωθῇ ἐν τῷ μέρει τούτῳ, ἵνα καθὼς ἔλεγον
παρεσκευασμένοι ἦτε, 4 μή πως ἐὰν ἔλθωσιν σὺν ἐμοὶ
Μακεδόνες καὶ εὕρωσιν ὑμᾶς ἀπαρασκευάστους καται-
σχυνθῶμεν ἡμεῖς, ἵνα μὴ λέγωμεν ὑμεῖς, ἐν τῇ ὑποστάσει
ταύτῃ. 5 ἀναγκαῖον οὖν ἡγησάμην παρακαλέσαι τοὺς
ἀδελφοὺς ἵνα προέλθωσιν εἰς ὑμᾶς καὶ προκαταρτίσωσιν
τὴν προεπηγγελμένην εὐλογίαν ὑμῶν ταύτην ἑτοίμην
εἶναι οὕτως ὡς εὐλογίαν καὶ μὴ ὡς πλεονεξίαν. 6 Τοῦτο
δέ, ὁ σπείρων φειδομένως φειδομένως καὶ θερίσει, καὶ ὁ
σπείρων ἐπ' εὐλογίαις ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει. 7 ἕκα-
στος καθὼς προῄρηται τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ
ἀνάγκης· ἱλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ Θεός. 8 δυνατεῖ δὲ
ὁ Θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς, ἵνα ἐν παντὶ
πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες περισσεύητε εἰς πᾶν
ἔργον ἀγαθόν, 9 καθὼς γέγραπται

Ἐσκόρπισεν, ἔδωκεν τοῖς πένησιν,
ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

10 ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν σπόρον τῷ σπείροντι καὶ ἄρτον εἰς
βρῶσιν, χορηγήσει καὶ πληθυνεῖ τὸν σπόρον ὑμῶν καὶ
αὐξήσει τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν· 11 ἐν παντὶ
πλουτιζόμενοι εἰς πᾶσαν ἁπλότητα, ἥτις κατεργάζεται

5 εις THWSV : p46...] προς sM : B 1175. DFG 181 88 915. 255 1319ss 69. 1611s 2005. vg. | και²] * om T : p46 S . FG. it vg syp. | 8 δυνατει THWVM : p46 BSC* 104. D FG.| δυναται : 33 81. 1912.; δυνατος S : rel | 10 σπορον¹ W : p46 B.D*FG.436.| σπερμα THSVM : rel

plurimos. 3 Misi autem fratres, ut ne quod glo-
riamur de vobis, evacuetur in hac parte, ut, quem-
admodum dixi, parati sitis; 4 ne cum venerint
Macedones mecum et invenerint vos imparatos,
erubescamus nos — ut non dicamus vos — in hac
substantia. 5 Necessarium ergo existimavi rogare
fratres, ut praeveniant ad vos et praeparent repro-
missam benedictionem hanc paratam esse sic quasi
benedictionem, non tamquam avaritiam.

9, 6-15 Eleemosynae proventus

6 Hoc autem dico: Qui parce seminat, parce et
metet; et qui seminat in benedictionibus, de bene-
dictionibus et metet. 7 Unusquisque prout desti-
navit in corde suo, non ex tristitia aut ex necessi-
tate; *hilarem* enim *datorem* diligit *Deus.* 8 Potens
est autem Deus omnem gratiam abundare facere
in vobis, ut in omnibus semper omnem sufficien-
tiam habentes abundetis in omne opus bonum,
9 sicut scriptum est:

Dispersit, dedit pauperibus,
iustitia eius manet in saeculum saeculi.

10 Qui autem administrat semen seminanti et
panem ad manducandum, praestabit et multipli-
cabit semen vestrum et augebit *incrementa* frugum
iustitiae vestrae; 11 ut in omnibus locupletati, abun-
detis in omnem simplicitatem, quae operatur per

3 2 C 8,24
6 Pr 11,24; 19,17
7 R 12,8; Pr 22,8 O′; 1 Par 29,17
9 Ps 111,9
10 Is 55,10; Os 10,12
11 2 C 1,11; 4,15

δι' ἡμῶν εὐχαριστίαν τῷ Θεῷ. [12]ὅτι ἡ διακονία τῆς
λειτουργίας ταύτης οὐ μόνον ἐστὶν προσαναπληροῦσα τὰ
ὑστερήματα τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ περισσεύουσα διὰ πολ-
λῶν εὐχαριστιῶν τῷ Θεῷ· [13]διὰ τῆς δοκιμῆς τῆς δια-
κονίας ταύτης δοξάζοντες τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ ὑποταγῇ τῆς
ὁμολογίας ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ καὶ ἁπλό-
τητι τῆς κοινωνίας εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς πάντας, [14]καὶ
αὐτῶν δεήσει ὑπὲρ ὑμῶν ἐπιποθούντων ὑμᾶς διὰ τὴν
ὑπερβάλλουσαν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐφ' ὑμῖν. [15]Χάρις τῷ
Θεῷ ἐπὶ τῇ ἀνεκδιηγήτῳ αὐτοῦ δωρεᾷ.

10 [1]Αὐτὸς δὲ ἐγὼ Παῦλος παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ τῆς
πραΰτητος καὶ ἐπιεικείας τοῦ Χριστοῦ, ὃς κατὰ πρόσω-
πον μὲν ταπεινὸς ἐν ὑμῖν, ἀπὼν δὲ θαρρῶ εἰς ὑμᾶς·
[2]δέομαι δὲ τὸ μὴ παρὼν θαρρῆσαι τῇ πεποιθήσει ᾗ λογί-
ζομαι τολμῆσαι ἐπί τινας τοὺς λογιζομένους ἡμᾶς ὡς
κατὰ σάρκα περιπατοῦντας. [3]Ἐν σαρκὶ γὰρ περιπα-
τοῦντες οὐ κατὰ σάρκα στρατευόμεθα, [4]τὰ γὰρ ὅπλα τῆς
στρατείας ἡμῶν οὐ σαρκικὰ ἀλλὰ δυνατὰ τῷ Θεῷ πρὸς
καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων, λογισμοὺς καθαιροῦντες [5]καὶ
πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ,
καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ

11 τῷ Θεῷ] Θεῷ W : D*.; Θεου h : B. | 10 4 στρατείας] στρα-τιᾶς TV

nos gratiarum actionem Deo. [12]Quoniam minis-
terium huius officii non solum supplet ea quae
desunt sanctis, sed etiam abundat per multas
gratiarum actiones in Domino; [13]per probationem
ministerii huius glorificantes Deum in oboedientia
confessionis vestrae in evangelium Christi et sim-
plicitate communicationis in illos et in omnes,
[14]et in ipsorum obsecratione pro vobis, desideran-
tium vos propter eminentem gratiam Dei in vobis.
[15]Gratias Deo super inenarrabili dono eius.

PARS TERTIA: POLEMICA ORATIO

I. PAULI POTESTAS APOSTOLICA

10, 1-6 **Preces ac minae**

[1]Ipse autem ego Paulus obsecro vos per man-
suetudinem et modestiam Christi, qui in facie
quidem humilis sum inter vos, absens autem con-
fido in vobis; [2]rogo autem vos ne praesens au-
deam per eam confidentiam, qua existimor audere
in quosdam, qui arbitrantur nos tamquam secun-
dum carnem ambulemus. [3]In carne enim ambu-
lantes non secundum carnem militamus; [4]nam
arma militiae nostrae non carnalia sunt, sed po-
tentia Deo ad destructionem munitionum, consi-
lia destruentes [5]et omnem altitudinem extollen-
tem se adversus scientiam Dei, et in captivitatem
redigentes omnem intellectum in obsequium

12 2 C 8,14
10,1 G 5,2; Mt 11,29; 1 C 2,3
2 2 C 10,11; 1 C 4,21
4 R 13,12; 2 C 13,10; E 6,13-17

Χριστοῦ, 6 καὶ ἐν ἑτοίμῳ ἔχοντες ἐκδικῆσαι πᾶσαν παρ-
ακοήν, ὅταν πληρωθῇ ὑμῶν ἡ ὑπακοή. 7 Τὰ κατὰ πρόσ-
ωπον βλέπετε. εἴ τις πέποιθεν ἑαυτῷ Χριστοῦ εἶναι,
τοῦτο λογιζέσθω πάλιν ἐφ' ἑαυτοῦ, ὅτι καθὼς αὐτὸς
Χριστοῦ, οὕτως καὶ ἡμεῖς. 8 ἐάν τε γὰρ περισσότερόν
τι καυχήσωμαι περὶ τῆς ἐξουσίας ἡμῶν, ἧς ἔδωκεν ὁ
Κύριος εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν ὑμῶν, οὐκ
αἰσχυνθήσομαι. 9 ἵνα μὴ δόξω ὡς ἂν ἐκφοβεῖν ὑμᾶς διὰ
τῶν ἐπιστολῶν, — 10 ὅτι Αἱ μὲν ἐπιστολαί, φησίν, βαρεῖαι
καὶ ἰσχυραί, ἡ δὲ παρουσία τοῦ σώματος ἀσθενὴς καὶ ὁ
λόγος ἐξουθενημένος, — 11 τοῦτο λογιζέσθω ὁ τοιοῦτος,
ὅτι οἷοί ἐσμεν τῷ λόγῳ δι' ἐπιστολῶν ἀπόντες, τοιοῦτοι
καὶ παρόντες τῷ ἔργῳ. 12 Οὐ γὰρ τολμῶμεν ἐγκρῖναι ἢ
συγκρῖναι ἑαυτούς τισιν τῶν ἑαυτοὺς συνιστανόντων·
ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς ἑαυτοὺς μετροῦντες καὶ συγκρί-
νοντες ἑαυτοὺς ἑαυτοῖς οὐ συνιᾶσιν. 13 ἡμεῖς δὲ οὐκ εἰς
τὰ ἄμετρα καυχησόμεθα, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέτρον τοῦ κα-
νόνος οὗ ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ Θεὸς μέτρου, ἐφικέσθαι ἄχρι
καὶ ὑμῶν. 14 οὐ γὰρ ὡς μὴ ἐφικνούμενοι εἰς ὑμᾶς ὑπερ-
εκτείνομεν ἑαυτούς, ἄχρι γὰρ καὶ ὑμῶν ἐφθάσαμεν ἐν τῷ
εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ· 15 οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχώμε-
νοι ἐν ἀλλοτρίοις κόποις, ἐλπίδα δὲ ἔχοντες αὐξανο-
μένης τῆς πίστεως ὑμῶν ἐν ὑμῖν μεγαλυνθῆναι κατὰ τὸν

8 τε] * om hS : p46 BH 33 1175 1739. FG 88. 436s 1319ss 642. arm. | καυχησωμαι] καυχησομαι T | 10 μεν επιστολαι *S* : p46 I ..] * ω THWsVM : BS'H 33 326s. | φησιν] φασιν hW : B bo. *fgr* vg sy. | 14 ου γαρ ως *THS*VM : (p46)...] ως γαρ hW : B. 255 330 462. 2298.

Christi, 6 et in promptu habentes ulcisci omnem
inoboedientiam, cum impleta fuerit vestra oboe-
dientia.

10, 7-11 Minae non inanes futurae

7 Quae secundum faciem sunt videte. Si quis
confidit sibi Christi se esse, hoc cogitet iterum
apud se: quia sicut ipse Christi est, ita et nos.
8 Nam, et si amplius aliquid gloriatus fuero de
potestate nostra, quam dedit nobis Dominus in
aedificationem, et non in destructionem vestram,
non erubescam. 9 Ut autem non existimer tam-
quam terrere vos per epistulas, 10 —quoniam qui-
dem epistulae, inquiunt, graves sunt et fortes,
praesentia autem corporis infirma et sermo con-
temptibilis, 11—hoc cogitet qui eiusmodi est, quia
quales sumus verbo per epistulas absentes, tales
et praesentes in facto.

10, 12-18 Pauli potestas minime usurpata

12 Non enim audemus inserere aut comparare
nos quibusdam, qui se ipsos commendant; sed
ipsi in nobis nosmet ipsos metientes et comparan-
tes nosmet ipsos nobis. 13 Nos autem non in im-
mensum gloriabimur, sed secundum mensuram
regulae, qua mensus est nobis Deus mensuram
pertingendi usque ad vos. 14 Non enim quasi non
pertingentes ad vos superextendimus nos; usque
ad vos enim pervenimus in evangelio Christi;
15 non in immensum gloriantes in alienis labori-
bus, spem autem habentes crescentis fidei vestrae,
in vobis magnificari secundum regulam nostram

6 2 C 2,9 | 8 2 C 11,16; 12,6; 1 C 5,4s; Jr 1,10; 45,4 | 10 2 C 11,6 | 11 2 C 12,20; 13,2.10 | 12 2 C 3,1; 5,12 | 13 R 12,3 | 15 R 15,20

κανόνα ἡμῶν εἰς περισσείαν, [16] εἰς τὰ ὑπερέκεινα ὑμῶν
εὐαγγελίσασθαι, οὐκ ἐν ἀλλοτρίῳ κανόνι εἰς τὰ ἕτοιμα
καυχήσασθαι. [17] Ὁ δὲ καυχώμενος ἐν Κυρίῳ καυχάσθω·
[18] οὐ γὰρ ὁ ἑαυτὸν συνιστάνων, ἐκεῖνός ἐστιν δόκιμος,
ἀλλὰ ὃν ὁ Κύριος συνίστησιν.

11 [1] Ὄφελον ἀνείχεσθέ μου μικρόν τι ἀφροσύνης·
ἀλλὰ καὶ ἀνέχεσθέ μου. [2] Ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς Θεοῦ ζήλῳ,
ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνὴν παρα-
στῆσαι τῷ Χριστῷ· [3] φοβοῦμαι δὲ μή πως, ὡς ὁ ὄφις
ἐξηπάτησεν Εὕαν ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ, φθαρῇ τὰ
νοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἁπλότητος καὶ τῆς ἁγνότητος
τῆς εἰς τὸν Χριστόν. [4] εἰ μὲν γὰρ ὁ ἐρχόμενος ἄλλον
Ἰησοῦν κηρύσσει ὃν οὐκ ἐκηρύξαμεν, ἢ πνεῦμα ἕτερον
λαμβάνετε ὃ οὐκ ἐλάβετε, ἢ εὐαγγέλιον ἕτερον ὃ οὐκ
ἐδέξασθε, καλῶς ἀνέχεσθε. [5] λογίζομαι γὰρ μηδὲν ὑστε-
ρηκέναι τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων. [6] εἰ δὲ καὶ ἰδιώτης τῷ
λόγῳ, ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει, ἀλλ' ἐν παντὶ φανερώσαντες ἐν
πᾶσιν εἰς ὑμᾶς. [7] Ἢ ἁμαρτίαν ἐποίησα ἐμαυτὸν ταπει-
νῶν ἵνα ὑμεῖς ὑψωθῆτε, ὅτι δωρεὰν τὸ τοῦ Θεοῦ εὐαγ-
γέλιον εὐηγγελισάμην ὑμῖν; [8] ἄλλας ἐκκλησίας ἐσύλησα
λαβὼν ὀψώνιον πρὸς τὴν ὑμῶν διακονίαν, [9] καὶ παρὼν

---

11 3 και της αγνοτητος [H]WSVM : p[46] BS* 33ss 81. (D *d*) FG *g* 88 915. 489. 330. 206s. 43. *r* sy[h*]] om T : rel | τον *H*[*S*]V : p[46]...] om ThWsM : SM 1175 1739. FG 88 915, 1827, 436s 1319ss 330 642. 1831, 823. 1611s. | 4 ανεχεσθε *H* W : p[46] B 33. D*. 330. 206. *r*.] ανειχεσθε ThSVM : (rel) | 5 γαρ : THSVM : p[46]...] δε W : B. 177 1738. | 6 φανερωσαντες THW*S*VM : BS*(M) 33 1739. FG *g* 330.] φανερωθεντες s : pler

in abundantiam, [16] etiam in illa quae ultra vos
sunt evangelizare, non in aliena regula in iis quae
praeparata sunt gloriari. [17] *Qui autem gloriatur,
in Domino glorietur;* [18] non enim qui se ipsum
commendat, ille probatus est; sed quem Deus com-
mendat.

II. PAULUS ADVERSARIIS SUPERIOR

11, 1-6 Praeviae excusationes

[1] Utinam sustineretis modicum quid insipien-
tiae meae; sed et supportate me. [2] Aemulor enim
vos Dei aemulatione; despondi enim vos uni viro
virginem castam exhibere Christo. [3] Timeo autem
ne sicut serpens Evam seduxit astutia sua, ita
corrumpantur sensus vestri et excidant a simpli-
citate quae est in Christo. [4] Nam si is qui venit,
alium Christum praedicat, quem non praedicavi-
mus; aut alium Spiritum accipitis, quem non
accepistis; aut aliud evangelium, quod non re-
cepistis, recte pateremini. [5] Existimo enim nihil
me minus fecisse a magnis apostolis. [6] Nam etsi
imperitus sermone, sed non scientia; in omnibus
autem manifestati sumus vobis.

11, 7-15 Gratuita Evangelii praedicatio

[7] Aut numquid peccatum feci, me ipsum humi-
lians, ut vos exaltemini, quoniam gratis evange-
lium Dei evangelizavi vobis? [8] Alias ecclesias
exspoliavi, accipiens stipendium ad ministerium
vestrum. [9] Et cum essem apud vos et egerem

---

16 A 19,21 | 17 Jr 9,23s; 1 C 1,31 | 18 1 C 4,5 | 2 E 5,26s; Ap 14,3s | 3 Gn 3,4.13 | 4 G 1,8s | 5 2 C 12,11; 1 C 15,10; G 2,6.9 | 6 1 C 2.1s.13; E 3,4 | 7 1 C 9,12.18; 1 Th 2,7 | 8s Ph 4,10.15 | 9s 2 C 12,13; 1 C 9,12.15

πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑστερηθεὶς οὐ κατενάρκησα οὐθενός· τὸ
γὰρ ὑστέρημά μου προσανεπλήρωσαν οἱ ἀδελφοὶ ἐλθόντες
ἀπὸ Μακεδονίας· καὶ ἐν παντὶ ἀβαρῆ ἐμαυτὸν ὑμῖν
ἐτήρησα καὶ τηρήσω. 10 ἔστιν ἀλήθεια Χριστοῦ ἐν ἐμοί,
ὅτι ἡ καύχησις αὕτη οὐ φραγήσεται εἰς ἐμὲ ἐν τοῖς κλί-
μασιν τῆς Ἀχαΐας. 11 διὰ τί; ὅτι οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς; ὁ
Θεὸς οἶδεν. 12 Ὃ δὲ ποιῶ, καὶ ποιήσω, ἵνα ἐκκόψω τὴν
ἀφορμὴν τῶν θελόντων ἀφορμήν, ἵνα ἐν ᾧ καυχῶνται
εὑρεθῶσιν καθὼς καὶ ἡμεῖς. 13 οἱ γὰρ τοιοῦτοι ψευδα-
πόστολοι, ἐργάται δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι εἰς ἀπο-
στόλους Χριστοῦ. 14 καὶ οὐ θαῦμα· αὐτὸς γὰρ ὁ Σατανᾶς
μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός. 15 οὐ μέγα οὖν εἰ
καὶ οἱ διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς διάκονοι
δικαιοσύνης· ὧν τὸ τέλος ἔσται κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.
16 Πάλιν λέγω, μή τίς με δόξῃ ἄφρονα εἶναι· εἰ δὲ
μήγε, κἂν ὡς ἄφρονα δέξασθέ με, ἵνα κἀγὼ μικρόν τι
καυχήσωμαι. 17 ὃ λαλῶ, οὐ κατὰ Κύριον λαλῶ, ἀλλ᾽ ὡς
ἐν ἀφροσύνῃ, ἐν ταύτῃ τῇ ὑποστάσει τῆς καυχήσεως.
18 ἐπεὶ πολλοὶ καυχῶνται κατὰ τὴν σάρκα, κἀγὼ καυχή-
σομαι. 19 ἡδέως γὰρ ἀνέχεσθε τῶν ἀφρόνων φρόνιμοι
ὄντες· 20 ἀνέχεσθε γὰρ εἴ τις ὑμᾶς καταδουλοῖ, εἴ τις
κατεσθίει, εἴ τις λαμβάνει, εἴ τις ἐπαίρεται, εἴ τις εἰς
πρόσωπον ὑμᾶς δέρει. 21 κατὰ ἀτιμίαν λέγω, ὡς ὅτι
ἡμεῖς ἠσθενήκαμεν. ἐν ᾧ δ᾽ ἄν τις τολμᾷ, ἐν ἀφροσύνῃ

---

18 την [H]W[SV]M] * om Ts : p[46] S* 33 ssss 1739. D*FG 1912 88 915. 1838. 255 f1319 38 218 330, 1891 2. 491 s. 1611 s. R. | 21 ησθενηκαμεν THWSM : p[46] BSH 33 1175 81 1739. 1912. 489. 436 330 69.]

nulli onerosus fui; nam quod mihi deerat, supple-
verunt fratres, qui venerunt a Macedonia; et in
omnibus sine onere me vobis servavi et servabo.
10 Est veritas Christi in me, quoniam haec gloriatio
non infringetur in me in regionibus Achaiae.
11 Quare? quia non diligo vos? Deus scit. 12 Quod
autem facio, et faciam; ut amputem occasionem
eorum qui volunt occasionem, ut, in quo gloriantur,
inveniantur sicut et nos. 13 Nam eiusmodi pseudo-
apostoli sunt, operarii subdoli, transfigurantes se
in apostolos Christi. 14 Et non mirum; ipse enim
satanas transfigurat se in angelum lucis. 15 Non est
ergo magnum, si ministri eius transfigurentur velut
ministri iustitiae; quorum finis erit secundum ope-
ra ipsorum.

11, 16-21 Iteratae excusationes

16 Iterum dico, ne quis me putet insipientem
esse; alioquin velut insipientem accipite me, ut et
ego modicum quid glorier. 17 Quod loquor, non
loquor secundum Deum, sed quasi in insipientia,
in hac substantia gloriae. 18 Quoniam multi glo-
riantur secundum carnem, et ego gloriabor. 19 Li-
benter enim suffertis insipientes, cum sitis ipsi
sapientes. 20 Sustinetis enim si quis vos in servi-
tutem redigit, si quis devorat, si quis accipit, si
quis extollitur, si quis in faciem vos caedit. 21 Se-
cundum ignobilitatem dico, quasi nos infirmi fue-
rimus in hac parte. In quo quis audet, in insipien-
tia dico, audeo et ego.

---

13 2 C 2,17; Ph 3,2; Ap 2,2.9
15 G 5,10
16 2 C 10,8; 12,6

λέγω, τολμῶ κἀγώ. 22 Ἑβραῖοί εἰσιν; κἀγώ. Ἰσραηλῖταί
εἰσιν; κἀγώ. σπέρμα Ἀβραάμ εἰσιν; κἀγώ. 23 διάκονοι
Χριστοῦ εἰσιν; παραφρονῶν λαλῶ, ὑπὲρ ἐγώ· ἐν κόποις
περισσοτέρως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς
ὑπερβαλλόντως, ἐν θανάτοις πολλάκις. 24 ὑπὸ Ἰουδαίων
πεντάκις τεσσεράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον, 25 τρὶς ἐρρα-
βδίσθην, ἅπαξ ἐλιθάσθην, τρὶς ἐναυάγησα, νυχθήμερον
ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα· 26 ὁδοιπορίαις πολλάκις, κινδύνοις
ποταμῶν, κινδύνοις λῃστῶν, κινδύνοις ἐκ γένους, κινδύ-
νοις ἐξ ἐθνῶν, κινδύνοις ἐν πόλει, κινδύνοις ἐν ἐρημίᾳ,
κινδύνοις ἐν θαλάσσῃ, κινδύνοις ἐν ψευδαδέλφοις, 27 κόπῳ
καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ δίψει, ἐν
νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι· 28 χωρὶς
τῶν παρεκτὸς ἡ ἐπίστασίς μοι ἡ καθ' ἡμέραν, ἡ μέριμνα
πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν. 29 τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ;
τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; 30 εἰ καυχᾶ-
σθαι δεῖ, τὰ τῆς ἀσθενείας μου καυχήσομαι. 31 ὁ Θεὸς
καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ οἶδεν, ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς
τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὐ ψεύδομαι. 32 ἐν Δαμασκῷ ὁ ἐθνάρχης
Ἁρέτα τοῦ βασιλέως ἐφρούρει τὴν πόλιν Δαμασκη-
νῶν πιάσαι με, 33 καὶ διὰ θυρίδος ἐν σαργάνῃ ἐχαλά-
σθην διὰ τοῦ τείχους καὶ ἐξέφυγον τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

ησθενησαμεν V : rel 23 φυλακαις — πληγαις HWSVM : p^{46} BP 33 81 1739. D. 38 *d* *f* vg.] ∾ T : rel | περισσοτερως — υπερβαλλοντως THWSVM : p^{46} BS* 33 81 1739. DFG. 1838. 38. lat.] ∾ s : rel | 27 κοπῳ THWs : p^{46} BS*Ψ 1739. DFG *dg*.] pr εν [*S*]VM : rel | 30 μου] om [H] : p^{46} BH. | 32 με THW : B. D* *d* *f*. vg syᵖ arm.] + θελων SVM : $p^{46?}$ rel

11, 22-33 Audacia aerumnis non fracta

22 Hebraei sunt, et ego; Israhelitae sunt, et ego;
semen Abrahae sunt, et ego; 23 ministri Christi
sunt, ut minus sapiens dico, plus ego; in laboribus
plurimis, in carceribus abundantius, in plagis su-
pra modum, in mortibus frequenter. 24 A Iudaeis
quinquies quadragenas una minus accepi; 25 ter
virgis caesus sum, semel lapidatus sum, ter nau-
fragium feci, nocte et die in profundo maris fui;
26 in itineribus saepe, periculis fluminum, periculis
latronum, periculis ex genere, periculis ex genti-
bus, periculis in civitate, periculis in solitudine,
periculis in mari, periculis in falsis fratribus; 27 in
labore et aerumna, in vigiliis multis, in fame et
siti, in ieiuniis multis, in frigore et nuditate;
28 praeter illa quae extrinsecus sunt, instantia mea
cotidiana, sollicitudo omnium ecclesiarum. 29 Quis
infirmatur, et ego non infirmor? quis scandaliza-
tur, et ego non uror?
30 Si gloriari oportet, quae infirmitatis meae
sunt gloriabor. 31 Deus et Pater Domini nostri
Iesu Christi, qui est benedictus in saecula, scit
quod non mentior. 32 Damasci praepositus gentis
Aretae regis custodiebat civitatem Damasceno-
rum, ut me comprehenderet; 33 et per fenestram
in sporta dimissus sum per murum, et sic effugi
manus eius.

---

22 Ph 3,5 | 23 2 C 12,11; 1 C 15,10 | 24 Dt 25,3 | 25 A 16,22; 14,19 | 26 A 20,3 | 28 2 C 6,5; 1 C 4,12 | 32 A 20,18-21
29 1 C 9,22 | 31 2 C 1,23 | 33 A 9,24s

12 1 Καυχᾶσθαι δεῖ, οὐ συμφέρον μέν, ἐλεύσομαι δὲ εἰς ὀπτα-
σίας καὶ ἀποκαλύψεις Κυρίου. 2 οἶδα ἄνθρωπον ἐν Χριστῷ
πρὸ ἐτῶν δεκατεσσάρων, — εἴτε ἐν σώματι οὐκ οἶδα, εἴτε
ἐκτὸς τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ Θεὸς οἶδεν, — ἁρπαγέντα
τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ. 3 καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον
ἄνθρωπον — εἴτε ἐν σώματι εἴτε χωρὶς τοῦ σώματος οὐκ
οἶδα, ὁ Θεὸς οἶδεν, — 4 ὅτι ἡρπάγη εἰς τὸν Παράδεισον
καὶ ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆ-
σαι. 5 ὑπὲρ τοῦ τοιούτου καυχήσομαι, ὑπὲρ δὲ ἐμαυτοῦ
οὐ καυχήσομαι εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀσθενείαις. 6 ἐὰν γὰρ θε-
λήσω καυχήσασθαι, οὐκ ἔσομαι ἄφρων, ἀλήθειαν γὰρ ἐρῶ·
φείδομαι δέ, μή τις εἰς ἐμὲ λογίσηται ὑπὲρ ὃ βλέπει με
ἢ ἀκούει ἐξ ἐμοῦ. 7 καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων,
διό, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί,
ἄγγελος Σατανᾶ, ἵνα με κολαφίζῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι.
8 ὑπὲρ τούτου τρὶς τὸν Κύριον παρεκάλεσα, ἵνα ἀποστῇ
ἀπ' ἐμοῦ. 9 καὶ εἴρηκέν μοι Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ
γὰρ δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ τελεῖται. Ἥδιστα οὖν μᾶλλον
καυχήσομαι ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ
ἐπ' ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ. 10 διὸ εὐδοκῶ ἐν ἀσθε-
νείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς, ἐν στενοχω-
ρίαις, ὑπὲρ Χριστοῦ· ὅταν γὰρ ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι.

12 1 δει THWSVM : p[46] BP 33s 1175s 1739s. D[c]FG 1912 181 88, 623 467, f13.19 38 330 69 642, 1891, 2005. L plur it vg sy.] δε h : SΨ. D* 1898 915.; δη s : rel | δε THWsVM : p[46] BSHP 33 1175 81 1739 FG. 436 1319ss. vg arm.] γαρ S : rel | εις THSVM : p[46]...] και εις W : B. | 3 χωρις THWVM : p[46] B. D*.] * εκτος S : rel | ουκ οιδα T[H]SVM : p[46]...] om W : B. | 5 ασθενειαις HW : p[46] B 33 1739 bo. D*. 460. 2005*. sy arm.] * + μου TSV[M] : rel | 7 διο HWSVM : BSA 33 1175 81 1739 FG g. 1319ss 69.| om T p[46] rel | σατανα] σαταν SV | 9 δυναμις THWsM : p[46?] BS*A* 1739. D*FG. lat arm:] * μου [SV] : rel | τελειται THWSVM : BS*A. D*FG. 623.] τελειουται s : rel | μου[2]] om HW : B 1739 bo. 1912. sy[h] arm. | 10 εν[5]] * και THWM : p[46] BS* 326s. 1838.

12, 1-10 Dei virtus in hominis infirmitate splendens

1 Si gloriari oportet, non expedit quidem, ve-
niam autem ad visiones et revelationes Domini.
2 Scio hominem in Christo ante annos quattuorde-
cim, sive in corpore nescio sive extra corpus nescio,
Deus scit, raptum huiusmodi usque ad tertium
caelum. 3 Et scio huiusmodi hominem, sive in
corpore sive extra corpus nescio, Deus scit, 4 quo-
niam raptus est in Paradisum, et audivit arcana
verba, quae non licet homini loqui. 5 Pro huius-
modi gloriabor, pro me autem nihil gloriabor nisi
in infirmitatibus meis. 6 Nam et si voluero glo-
riari, non ero insipiens, veritatem enim dicam;
parco autem, ne quis me existimet supra id quod
videt in me aut aliquid audit ex me.
7 Et ne magnitudo revelationum extollat me,
datus est mihi stimulus carnis meae, angelus sa-
tanae, qui me colaphizet. 8 Propter quod ter Do-
minum rogavi, ut discederet a me. 9 Et dixit
mihi: Sufficit tibi gratia mea; nam virtus in infir-
mitate perficitur. Libenter igitur gloriabor in in-
firmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi.
10 Propter quod placeo mihi in infirmitatibus meis,
in contumeliis, in necessitatibus, in persecutioni-
bus, in angustiis pro Christo; cum enim infirmor,
tunc potens sum.

4 Ap 2,7; L 23,43
5 2 C 11,30
6 2 C 10,8; 11,16
7 Job 2,6
9 L 1,35; R 1,16; Dt 3,26 O'
10 Ph 4,13

11 Γέγονα ἄφρων· ὑμεῖς με ἠναγκάσατε. ἐγὼ γὰρ
ὤφειλον ὑφ' ὑμῶν συνίστασθαι. οὐδὲν γὰρ ὑστέρησα τῶν
ὑπερλίαν ἀποστόλων, εἰ καὶ οὐδέν εἰμι. 12 τὰ μὲν σημεῖα
τοῦ ἀποστόλου κατειργάσθη ἐν ὑμῖν ἐν πάσῃ ὑπομονῇ,
σημείοις τε καὶ τέρασιν καὶ δυνάμεσιν. 13 τί γάρ ἐστιν ὃ
ἡσσώθητε ὑπὲρ τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας, εἰ μὴ ὅτι αὐτὸς
ἐγὼ οὐ κατενάρκησα ὑμῶν; χαρίσασθέ μοι τὴν ἀδικίαν
ταύτην. 14 Ἰδοὺ τρίτον τοῦτο ἑτοίμως ἔχω ἐλθεῖν πρὸς
ὑμᾶς, καὶ οὐ καταναρκήσω· οὐ γὰρ ζητῶ τὰ ὑμῶν ἀλλὰ
ὑμᾶς. οὐ γὰρ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσιν θησαυρί-
ζειν, ἀλλὰ οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις. 15 ἐγὼ δὲ ἥδιστα
δαπανήσω καὶ ἐκδαπανηθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν.
εἰ περισσοτέρως ὑμᾶς ἀγαπῶν, ἧσσον ἀγαπῶμαι. 16 Ἔστω
δέ, ἐγὼ οὐ κατεβάρησα ὑμᾶς· ἀλλὰ ὑπάρχων πανοῦργος
δόλῳ ὑμᾶς ἔλαβον. 17 μή τινα ὧν ἀπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς,
δι' αὐτοῦ ἐπλεονέκτησα ὑμᾶς; 18 παρεκάλεσα Τίτον καὶ
συναπέστειλα τὸν ἀδελφόν· μήτι ἐπλεονέκτησεν ὑμᾶς
Τίτος; οὐ τῷ αὐτῷ Πνεύματι περιεπατήσαμεν; οὐ τοῖς
αὐτοῖς ἴχνεσιν; 19 Πάλαι δοκεῖτε ὅτι ὑμῖν ἀπολογούμεθα.
κατέναντι Θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν· τὰ δὲ πάντα,
ἀγαπητοί, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν οἰκοδομῆς. 20 φοβοῦμαι γὰρ
μή πως ἐλθὼν οὐχ οἵους θέλω εὕρω ὑμᾶς, κἀγὼ εὑρεθῶ

11 γαρ2] * + τι hW : p46 B. | 12 κατειργασθη] κατηργασθη T | τε T[H]WSVM : p46 BS* 33 326ss 1739. 1835. 206ss.] om : (rel) | 13 ησσωθητε THWsM : p46 BS* 33 6. D*.] ηττηθητε SV : pler | 14 τουτο THW[S]VM : p46 BSA 33 1739 FG 1912 915. 1827. 436s f1319 38 330 69 642. 1891, 1611 1108 2005 plur lat sy.] om s : rel | 15 ει THWsM : p46 BS*A 33 sa bo. FG. r vg.] + και [SV] : pler | αγαπων hWSV : p46...] αγαπω THM : S*A 33 sa bo. 917. 330. 2298 216*. 1245.

12, 11-18 Apostolatus signa, gratuito amore firmata

11 Factus sum insipiens, vos me coegistis. Ego
enim a vobis debui commendari; nihil enim minus
fui ab iis qui sunt supra modum apostoli, tametsi
nihil sum. 12 Signa tamen apostolatus mei facta
sunt super vos in omni patientia, in signis et prod-
igiis et virtutibus. 13 Quid est enim, quod minus
habuistis prae ceteris ecclesiis, nisi quod ego ipse
non gravavi vos? Donate mihi hanc iniuriam.
14 Ecce tertio hoc paratus sum venire ad vos, et
non ero gravis vobis; non enim quaero quae vestra
sunt, sed vos. Nec enim debent filii parentibus
thesaurizare, sed parentes filiis. 15 Ego autem li-
bentissime impendam et superimpendar ipse pro
animabus vestris; licet plus vos diligens, minus
diligar. 16 Sed esto, ego vos non gravavi; sed cum
essem astutus, dolo vos cepi. 17 Numquid per ali-
quem eorum quos misi ad vos, circumveni vos?
18 Rogavi Titum et misi cum illo fratrem: num-
quid Titus vos circumvenit? nonne eodem spiritu
ambulavimus? nonne iisdem vestigiis?

12, 19-21 Apostoli timor

19 Olim putatis quod excusemus nos apud vos.
Coram Deo in Christo loquimur; omnia autem,
carissimi, propter aedificationem vestram. 20 Ti-
meo enim ne forte cum venero, non quales volo,
inveniam vos; et ego inveniar a vobis, qualem

11 2 C 11,5 | 12 R 15,19; Hb 2,4 | 13 2 C 11,9 | 14 2 C 13,1 | 15 Ph 2,17 | 17 2 C 7,2 | 18 2 C 8,6.16ss | 20 2 C 10, 2.11; 1 C 4,6

ὑμῖν οἷον οὐ θέλετε, μή πως ἔρις, ζῆλος, θυμοί, ἐριθεῖαι,
καταλαλιαί, ψιθυρισμοί, φυσιώσεις, ἀκαταστασίαι· 21 μὴ
πάλιν ἐλθόντος μου ταπεινώσῃ με ὁ Θεός μου πρὸς
ὑμᾶς, καὶ πενθήσω πολλοὺς τῶν προημαρτηκότων καὶ μὴ
μετανοησάντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ πορνείᾳ καὶ ἀσελ-
γείᾳ ᾗ ἔπραξαν. 13 1 Τρίτον τοῦτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς·
ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων καὶ τριῶν σταθήσεται πᾶν
ῥῆμα. 2 προείρηκα καὶ προλέγω, ὡς παρὼν τὸ δεύτερον
καὶ ἀπὼν νῦν, τοῖς προημαρτηκόσιν καὶ τοῖς λοιποῖς
πᾶσιν, ὅτι ἐὰν ἔλθω εἰς τὸ πάλιν οὐ φείσομαι, 3 ἐπεὶ
δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ, ὃς εἰς
ὑμᾶς οὐκ ἀσθενεῖ ἀλλὰ δυνατεῖ ἐν ὑμῖν. 4 καὶ γὰρ ἐσταυ-
ρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῇ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ. καὶ γὰρ
ἡμεῖς ἀσθενοῦμεν ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ ζήσομεν σὺν αὐτῷ ἐκ
δυνάμεως Θεοῦ εἰς ὑμᾶς. 5 Ἑαυτοὺς πειράζετε εἰ ἐστὲ
ἐν τῇ πίστει, ἑαυτοὺς δοκιμάζετε· ἢ οὐκ ἐπιγινώσκετε
ἑαυτοὺς ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς ἐν ὑμῖν; εἰ μήτι ἀδόκιμοί
ἐστε. 6 ἐλπίζω δὲ ὅτι γνώσεσθε ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν
ἀδόκιμοι. 7 εὐχόμεθα δὲ πρὸς τὸν Θεὸν μὴ ποιῆσαι
ὑμᾶς κακὸν μηδέν, οὐχ ἵνα ἡμεῖς δόκιμοι φανῶμεν,

---

20 ερις THWVM : p^{46} SA 33 326 1739. 1836^{c}. 1827 1873 ss. 226 241 263 462 642. 1831 2. 2298 s 216 ss 35. 1611 s 2005. 1610, plur sy^{p}. | ερεις S : rel | ζηλος THWV : p^{46} BA 33 326. D*FG 1874. sy^{p} arm. | ζηλοι SM : rel | 21 ταπεινωσῃ] ταπεινωσει TS | 13 4 γαρ^{1} THWsVM : p$^{46?}$ BS*P 33 ss 81 1739 bo. D*FG *dg* 1912. 1838 467. *f* 1319 642. 2. K. al] + ει : [*S*] : rel | εν] συν h : SA bo. FG. *r* sy^{r}. | ζησομεν] ζησομεθα *S*V | εις υμας T[H]WSVM : p^{46}...] om : B. D^{c}E. *r* arm. | 5 Χριστος Ιησους ThS : SAP 326 ss 1739. FG 927. 330. 1831. *r* vg arm.] ∽ *H*W VM : rel | εν υμιν THW : p^{46} B 33. D*. 462.] * + εστιν SVM : rel

non vultis; ne forte contentiones, aemulationes,
animositates, dissensiones, detractiones, susurra-
tiones, inflationes, seditiones sint inter vos; 21 ne
iterum cum venero, humiliet me Deus apud vos,
et lugeam multos ex iis qui ante peccaverunt, et
non egerunt paenitentiam super immunditia et
fornicatione et impudicitia quam gesserunt.

13, 1-6 Severitatis comminatio

1 Ecce tertio hoc venio ad vos: *In ore duorum
vel trium testium stabit omne verbum.* 2 Praedixi et
praedico, ut praesens et nunc absens, iis qui ante
peccaverunt et ceteris omnibus, quoniam si ve-
nero iterum, non parcam. 3 An experimentum
quaeritis eius qui in me loquitur Christus, qui in
vobis non infirmatur, sed potens est in vobis?
4 Nam etsi crucifixus est ex infirmitate, sed vivit
ex virtute Dei. Nam et nos infirmi sumus in illo
sed vivemus cum eo ex virtute Dei in vobis. 5 Vos-
met ipsos tentate si estis in fide, ipsi vos probate.
An non cognoscitis vosmet ipsos quia Christus
Iesus in vobis est? nisi forte reprobi estis. 6 Spero
autem quod cognoscetis, quia nos non sumus re-
probi.

13, 7-10 Lenitas severitati anteferenda

7 Oramus autem Deum ut nihil mali faciatis,
non ut nos probati appareamus, sed ut vos quod

---

21 2 C 2,1; 13,2
13,1 2 C 12,14; Mt 18,16; 1 T 5,19
2 (G 1,9) 2 C 12,21
3 R 15,18
4 Ph 2,7s
5 1 C 11,28; G 6,4

ἀλλ' ἵνα ὑμεῖς τὸ καλὸν ποιῆτε, ἡμεῖς δὲ ὡς ἀδόκιμοι
ὦμεν. [8] οὐ γὰρ δυνάμεθά τι κατὰ τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ
ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. [9] χαίρομεν γὰρ ὅταν ἡμεῖς ἀσθενῶ-
μεν, ὑμεῖς δὲ δυνατοὶ ἦτε. τοῦτο καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν
κατάρτισιν. [10] Διὰ τοῦτο ταῦτα ἀπὼν γράφω, ἵνα παρὼν
μὴ ἀποτόμως χρήσωμαι κατὰ τὴν ἐξουσίαν ἣν ὁ Κύριος
ἔδωκέν μοι εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν.

[11] Λοιπόν, ἀδελφοί, χαίρετε, καταρτίζεσθε, παρακα-
λεῖσθε, τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρηνεύετε, καὶ ὁ Θεὸς τῆς
ἀγάπης καὶ εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν. [12] Ἀσπάσασθε
ἀλλήλους ἐν ἁγίῳ φιλήματι. Ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἅγιοι
πάντες.

[13] Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη
τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετὰ
πάντων ὑμῶν.

13 Χριστου T[H]WSVM : p[46]...] om : BΨ. 489*.

bonum est faciatis, nos autem ut reprobi simus.
[8] Non enim possumus aliquid adversus veritatem,
sed pro veritate. [9] Gaudemus enim, quoniam nos
infirmi sumus, vos autem potentes estis. Hoc et
oramus, vestram consummationem. [10] Ideo haec
absens scribo, ut non praesens durius agam secun-
dum potestatem quam Dominus dedit mihi in
aedificationem et non in destructionem.

CONCLUSIO

13, 11-13 Monita postrema, salutatio

[11] De cetero, fratres, gaudete, perfecti estote,
exhortamini, idem sapite, pacem habete, et Deus
pacis et dilectionis erit vobiscum.
[12] Salutate invicem in osculo sancto. Salutant
vos omnes sancti.
[13] Gratia Domini nostri Iesu Christi et caritas
Dei et communicatio sancti Spiritus sit cum omni-
bus vobis. Amen.

8 A 4,20; 1 C 13,6
10 2 C 2,3; 10,4.8.11
11 Ph 3,1; 4,4; R 15,33
12 1 C 16,20; R 16,16

ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ

1 1 Παῦλος ἀπόστολος, οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων οὐδὲ δι'
ἀνθρώπου ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ Πατρὸς
τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, 2 καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες
ἀδελφοί, ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας· 3 χάρις ὑμῖν
καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ, 4 τοῦ δόντος ἑαυτὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν,
ὅπως ἐξέληται ἡμᾶς ἐκ τοῦ αἰῶνος τοῦ ἐνεστῶτος πο-
νηροῦ κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἡμῶν, 5 ᾧ
ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.
6 Θαυμάζω ὅτι οὕτως ταχέως μετατίθεσθε ἀπὸ τοῦ
καλέσαντος ὑμᾶς ἐν χάριτι Χριστοῦ εἰς ἕτερον εὐαγγέ-
λιον, 7 ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο· εἰ μή τινές εἰσιν οἱ ταράσσον-
τες ὑμᾶς καὶ θέλοντες μεταστρέψαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ
Χριστοῦ. 8 ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ
εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνά-
θεμα ἔστω. 9 ὡς προειρήκαμεν, καὶ ἄρτι πάλιν λέγω, εἴ
τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα
ἔστω.

---

1 3 ημων THWSVLM : p46...] om [h] : 917. 927. 547˙1319 999. 1891 206 429. 43. Pel. | και κυριου/ημων Th : p46...] ∾ HWSVLM : SAPΨ 33 326 81. 1912, 2127s 255 218 642, 1610 plur | 4 περι ThS : p46...] υπερ HWVLM : BScH 33 326ss 6. 88 915. 1827sssss. 436s f1319 38 330, 1611 2005. 257 | αιωνος του ενεστωτος THWSVLM : p46 BS*A 33 326 81 1739. syh.] ενεστωτος αιωνος s : pler | 8 και εαν] καν W | ευαγγελιζηται] ευαγγελισηται THL : SA 104 81. 1898. | υμιν1] om T[HL] : S*. FG g 1912. 355. | ευαγγελ. υμιν] ∾ WS : BH 104 1175 1739.

EPISTULA BEATI PAULI APOSTOLI AD GALATAS

1, 1-5 Apostolica salutatio

1 Paulus apostolus, non ab hominibus neque per
hominem, sed per Iesum Christum et Deum Pa-
trem, qui suscitavit eum a mortuis, 2 et qui me-
cum sunt omnes fratres, ecclesiis Galatiae. 3 Gratia
vobis et pax a Deo Patre et Domino nostro Iesu
Christo, 4 qui dedit semetipsum pro peccatis no-
stris, ut eriperet nos de praesenti saeculo nequam
secundum voluntatem Dei et Patris nostri, 5 cui
est gloria in saecula saeculorum. Amen

1, 6-10 Exordium ex abrupto

6 Miror quod sic tam cito trasferimini ab eo qui
vos vocavit in gratiam Christi in aliud evange-
lium, 7 quod non est aliud, nisi sunt aliqui qui vos
conturbant, et volunt convertere evangelium Chris-
ti. 8 Sed licet nos aut angelus de caelo evangelizet
vobis praeterquam quod evangelizavimus vobis,
anathema sit. 9 Sicut praediximus, et nunc iterum
dico: si quis vobis evangelizaverit praeter id, quod
accepistis, anathema sit. / 10 Modo enim homini-

---

1 G 1,11s
3 R 1,7
4 G 2,20; Mt 20,28; 26,42; 1 T 2,6; Tt 2,14; 1 J 5,19; A 2,40; Hb 10,9s
7 A 15,1.24
8 1 C 16,22; 2 C 11,4
9 G 5,3
10 1 Th 2,4

10 Ἄρτι γὰρ ἀνθρώπους πείθω ἢ τὸν Θεόν; ἢ ζητῶ
ἀνθρώποις ἀρέσκειν; εἰ ἔτι ἀνθρώποις ἤρεσκον, Χριστοῦ
δοῦλος οὐκ ἂν ἤμην. 11 γνωρίζω γὰρ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ
εὐαγγέλιον τὸ εὐαγγελισθὲν ὑπ' ἐμοῦ ὅτι οὐκ ἔστιν κατὰ
ἄνθρωπον· 12 οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου παρέλαβον
αὐτὸ οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι' ἀποκαλύψεως Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ. 13 Ἠκούσατε γὰρ τὴν ἐμὴν ἀναστροφήν ποτε ἐν
τῷ Ἰουδαϊσμῷ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἐδίωκον τὴν ἐκκλη-
σίαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπόρθουν αὐτήν, 14 καὶ προέκοπτον
ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ ὑπὲρ πολλοὺς συνηλικιώτας ἐν τῷ
γένει μου, περισσοτέρως ζηλωτὴς ὑπάρχων τῶν πατρι-
κῶν μου παραδόσεων. 15 Ὅτε δὲ εὐδόκησεν ὁ ἀφορίσας
με ἐκ κοιλίας μητρός μου καὶ καλέσας διὰ τῆς χάριτος
αὐτοῦ 16 ἀποκαλύψαι τὸν Υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοί, ἵνα εὐαγ-
γελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως οὐ προσανεθέ-
μην σαρκὶ καὶ αἵματι, 17 οὐδὲ ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα
πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἀποστόλους, ἀλλὰ ἀπῆλθον εἰς
Ἀραβίαν, καὶ πάλιν ὑπέστρεψα εἰς Δαμασκόν. 18 Ἔπει-
τα μετὰ ἔτη τρία ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα ἱστορῆσαι
Κηφᾶν, καὶ ἐπέμεινα πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε·
19 ἕτερον δὲ τῶν ἀποστόλων οὐκ εἶδον, εἰ μὴ Ἰάκωβον
τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου. 20 ἃ δὲ γράφω ὑμῖν, ἰδοὺ ἐνώ-

11 γαρ *H*WSVLM : BS^{c} 33. D*FG. lat.] δε Th : p^{46} rel | 12 ουδε hM : p^{46} SAPΨ 33ssss 1739 bo. D*FG 1912 88 915. 623s. 436s *f*1319 38 69.] ουτε T*H*WSVL : rel | 15 ευδοκησεν TWM : p^{46} B. FG. 920. 1611. pc vg sy^{ph*}.] * + ο Θεος [H]SV[L] : rel | 17 ανηλθον] απηλθον W : B. DFG 181 88. 462. pc sy^{phm}. Bas.; ηλθον : p^{46}. | 18 ετη τρια W : p^{46}...] ∽ THSVLM : SAP 33 326 81 1739 bo. 1912. 255. pc sy^{p}.

hus suadeo an Deo? An quaero hominibus pla-
cere? Si adhuc hominibus placerem, Christi servus
non essem.

I. PAULI EVANGELIUM EST CHRISTI EVANGELIUM

1, 11-24 Evangelium divinum

11 Notum enim vobis facio, fratres, evangelium,
quod evangelizatum est a me, quia non est secun-
dum hominem; 12 neque enim ego ab homine
accepi illud neque didici, sed per revelationem
Iesu Christi. 13 Audistis enim conversationem
meam aliquando in Iudaismo, quoniam supra mo-
dum persequebar ecclesiam Dei et expugnabam
illam, 14 et proficiebam in Iudaismo supra multos
coaetaneos meos in genere meo, abundantius aemu-
lator exsistens paternarum mearum traditionum.
15 Cum autem placuit ei qui me segregavit *ex
utero matris meae et vocavit* per gratiam suam,
16 ut revelaret Filium suum in me, ut evangeliza-
rem illum in gentibus, continuo non adquievi
carni et sanguini, 17 neque veni Hierosolymam ad
antecessores meos apostolos; sed abii in Arabiam,
et iterum reversus sum Damascum. 18 Deinde post
annos tres veni Hierosolymam videre Petrum, et
mansi apud eum diebus quindecim; 19 alium au-
tem apostolorum vidi neminem, nisi Iacobum fra-
trem Domini. 20 Quae autem scribo vobis, ecce

11 1 C 15,1 | 12 E 3,3 | 13 A 9,21 26,4-20 | 14 A 22,3 | 15 R 1,1; A 9,15; 13,2; Jr 1,5; Is 49,1 | 16 G 2,7; Mt 11,27; 16,17 | 18 A 9,26 | 19 Mt 13,55

πιον τοῦ Θεοῦ ὅτι οὐ ψεύδομαι. [21] ἔπειτα ἦλθον εἰς τὰ
κλίματα τῆς Συρίας καὶ τῆς Κιλικίας. [22] ἤμην δὲ ἀγνο-
ούμενος τῷ προσώπῳ ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Ἰουδαίας
ταῖς ἐν Χριστῷ. [23] μόνον δὲ ἀκούοντες ἦσαν ὅτι Ὁ
διώκων ἡμᾶς ποτε νῦν εὐαγγελίζεται τὴν πίστιν ἥν ποτε
ἐπόρθει, [24] καὶ ἐδόξαζον ἐν ἐμοὶ τὸν Θεόν. 2 [1] Ἔπειτα
διὰ δεκατεσσάρων ἐτῶν πάλιν ἀνέβην εἰς Ἱεροσόλυμα
μετὰ Βαρναβᾶ, συμπαραλαβὼν καὶ Τίτον· [2] ἀνέβην δὲ
κατὰ ἀποκάλυψιν· καὶ ἀνεθέμην αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον ὃ
κηρύσσω ἐν τοῖς ἔθνεσιν, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς δοκοῦσιν,
μή πως εἰς κενὸν τρέχω ἢ ἔδραμον. [3] ἀλλ' οὐδὲ Τίτος ὁ
σὺν ἐμοί, Ἕλλην ὤν, ἠναγκάσθη περιτμηθῆναι· [4] διὰ
δὲ τοὺς παρεισάκτους ψευδαδέλφους, οἵτινες παρεισῆλ-
θον κατασκοπῆσαι τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν ἣν ἔχομεν ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς καταδουλώσουσιν· [5] οἷς οὐδὲ
πρὸς ὥραν εἴξαμεν τῇ ὑποταγῇ, ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ
εὐαγγελίου διαμείνῃ πρὸς ὑμᾶς. [6] ἀπὸ δὲ τῶν δοκούντων
εἶναί τι,—ὁποῖοί ποτε ἦσαν οὐδέν μοι διαφέρει· πρόσ-
ωπον ὁ Θεὸς ἀνθρώπου οὐ λαμβάνει—ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκοῦν-
τες οὐδὲν προσανέθεντο, [7] ἀλλὰ τοὐναντίον ἰδόντες ὅτι
πεπίστευμαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀκροβυστίας καθὼς Πέ-
τρος τῆς περιτομῆς, [8] ὁ γὰρ ἐνεργήσας Πέτρῳ εἰς ἀπο-

---

21 της[2]] om [H] : S* 33. 547 241 330. 1611 2005 | 2 6 ο T[H]S[L] M : p[46] SAPΨ 33s 1175s. 1912 88 915, 1827s. 436s 1319ss 330] om WV : rel

coram Deo quia non mentior. [21] Deinde veni in
partes Syriae et Ciliciae. [22] Eram autem ignotus
facie ecclesiis Iudaeae, quae erant in Christo;
[23] tantum autem auditum habebant: quoniam Qui
persequebatur nos aliquando, nunc evangelizat
fidem, quam aliquando expugnabat; [24] et in me
clarificabant Deum.

2, 1-10 **Hierosolymitanum concilium**

[1] Deinde post annos quattuordecim iterum as-
cendi Hierosolymam cum Barnaba, adsumpto et
Tito. [2] Ascendi autem secundum revelationem, et
contuli cum illis evangelium quod praedico in gen-
tibus, seorsum autem iis qui videbantur aliquid
esse, ne forte in vacuum currerem aut cucurrissem.
[3] Sed neque Titus, qui mecum erat, cum esset gen-
tilis, compulsus est circumcidi; [4] sed propter sub-
introductos falsos fratres, qui subintroierunt ex-
plorare libertatem nostram, quam habemus in
Christo Iesu, ut nos in servitutem redigerent; [5] qui-
bus neque ad horam cessimus subiectione, ut ve-
ritas evangelii permaneat apud vos. [6] Ab iis autem,
qui videbantur esse aliquid, — quales aliquando
fuerint, nihil mea interest, Deus personam homi-
nis non accipit; — mihi enim qui videbantur esse
aliquid nihil contulerunt; [7] sed e contra cum vi-
dissent quod creditum est mihi evangelium prae-
putii, sicut et Petro circumcisionis, — [8] qui enim
operatus est Petro in apostolatum circumcisio-

---

21 A 9,30; 11,25 | 22 1 Th 2,14 | 23 G 1,13; A 9,21 | 2,1 A 15,2 | 2 G 2,6.9 | 3 A 16,3 | 4 A 15,1.24 | 5 G 3,1 | 6 Dt 10,17; Job 34,19; Sap 6,8; Sir 35,15s; A 10,34, R 2,11; E 6,9; C 3,25; 1 P 1,17 | 7 G 1,16; A 9,15; 15,12; 22,21

στολὴν τῆς περιτομῆς ἐνήργησεν καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη,
9 καὶ γνόντες τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι, Ἰάκωβος καὶ
Κηφᾶς καὶ Ἰωάννης, οἱ δοκοῦντες στῦλοι εἶναι, δεξιὰς
ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ Βαρναβᾷ κοινωνίας, ἵνα ἡμεῖς εἰς τὰ
ἔθνη, 10 αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν περιτομήν· μόνον τῶν πτωχῶν
ἵνα μνημονεύωμεν, ὃ καὶ ἐσπούδασα αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι.
11 Ὅτε δὲ ἦλθεν Κηφᾶς εἰς Ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον
αὐτῷ ἀντέστην, ὅτι κατεγνωσμένος ἦν. 12 πρὸ τοῦ γὰρ
ἐλθεῖν τινας ἀπὸ Ἰακώβου μετὰ τῶν ἐθνῶν συνήσθιεν·
ὅτε δὲ ἦλθον, ὑπέστελλεν καὶ ἀφώριζεν ἑαυτόν, φοβού-
μενος τοὺς ἐκ περιτομῆς. 13 καὶ συνυπεκρίθησαν αὐτῷ
καὶ οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι, ὥστε καὶ Βαρναβᾶς συναπήχθη
αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει. 14 ἀλλ' ὅτε εἶδον ὅτι οὐκ ὀρθοπο-
δοῦσιν πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου, εἶπον τῷ
Κηφᾷ ἔμπροσθεν πάντων· Εἰ σὺ Ἰουδαῖος ὑπάρχων ἐθ-
νικῶς καὶ οὐχὶ Ἰουδαϊκῶς ζῇς, πῶς τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις
ἰουδαΐζειν; 15 Ἡμεῖς φύσει Ἰουδαῖοι καὶ οὐκ ἐξ ἐθνῶν
ἁμαρτωλοί, 16 εἰδότες δὲ ὅτι οὐ δικαιοῦται ἄνθρωπος ἐξ
ἔργων νόμου ἐὰν μὴ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ
ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεύσαμεν, ἵνα δικαιωθῶ-
μεν ἐκ πίστεως Χριστοῦ, καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου, ὅτι ἐξ

---

13 και²] om [H]W : p⁴⁶ B 1739 bo. 1610. *f* vg. | 14 ουχι] ουχ Th; ουκ *H*L | 16 Ιησου Χριστου SVM : p⁴⁶...] ∽ THWL : BA 33. | Ιησουν Χριστον hW : p⁴⁶ BH 331 175 1739. 2127. 1611 2005. pc sy.] ∽ T*H*SVLM : rel | οτι² THWSLM : p⁴⁶ BSA 33 s 81 1739 6. D*FG. 1838 467. 1319ss 330. 1611 2005.] διοτι V : rel

nis, operatus est et mihi inter gentes, — 9 et cum
cognovissent gratiam, quae data est mihi, Iacobus
et Cephas et Iohannes, qui videbantur columnae
esse, dextras dederunt mihi et Barnabae societa-
tis, ut nos in gentes, ipsi autem in circumcisio-
nem; tantum ut pauperum memores essemus,
10 quod etiam sollicitus fui hoc ipsum facere.

2, 11-14 Antiochenum dissidium

11 Cum autem venisset Cephas Antiochiam, in
faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat. 12 Prius
enim quam venirent quidam a Iacobo, cum genti-
bus edebat; cum autem venissent, subtrahebat et
segregabat se, timens eos qui ex circumcisione
erant. 13 Et simulationi eius consenserunt ceteri
Iudaei, ita ut et Barnabas duceretur ab eis in illam
simulationem. 14 Sed cum vidissem quod non recte
ambularent ad veritatem evangelii, dixi Cephae
coram omnibus·

2, 14-21 Pauli oratio

Si tu, cum Iudaeus sis, gentiliter vivis et non
iudaice, quomodo gentes cogis iudaizare? 15 Nos
natura Iudaei et non ex gentibus peccatores,
16 scientes autem quod non iustificatur homo ex
operibus legis, nisi per fidem Iesu Christi, et nos
in Christo Iesu credimus, ut iustificemur ex fide

---

9 **J** 1,42
10 **A** 11,30; 12,25
12 **L** 15,2; **A** 10,28; **Pr** 29,25
16 **A** 15,10s; **R** 3,20.28; 4,5; 11,6; **E** 2,8; **Ps** 142,2

ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σάρξ. [17] εἰ δὲ ζη-
τοῦντες δικαιωθῆναι ἐν Χριστῷ εὑρέθημεν καὶ αὐτοὶ
ἁμαρτωλοί, ἆρα Χριστὸς ἁμαρτίας διάκονος; μὴ γένοιτο
[18] εἰ γὰρ ἃ κατέλυσα ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παραβάτην
ἐμαυτὸν συνιστάνω. [19] ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθα-
νον ἵνα Θεῷ ζήσω. Χριστῷ συνεσταύρωμαι· [20] ζῶ δέ,
οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὃ δὲ νῦν ζῶ ἐν
σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ Θεοῦ καὶ Χριστοῦ τοῦ ἀγα-
πήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. [21] Οὐκ
ἀθετῶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ· εἰ γὰρ διὰ νόμου δικαιοσύ-
νη, ἄρα Χριστὸς δωρεὰν ἀπέθανεν.

3 [1] Ὦ ἀνόητοι Γαλάται, τίς ὑμᾶς ἐβάσκανεν, οἷς κατ'
ὀφθαλμοὺς Ἰησοῦς Χριστὸς προεγράφη ἐσταυρωμένος.
[2] τοῦτο μόνον θέλω μαθεῖν ἀφ' ὑμῶν, ἐξ ἔργων νόμου τὸ
Πνεῦμα ἐλάβετε ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; [3] οὕτως ἀνόητοί
ἐστε; ἐναρξάμενοι Πνεύματι νῦν σαρκὶ ἐπιτελεῖσθε;
[4] τοσαῦτα ἐπάθετε εἰκῆ; εἴ γε καὶ εἰκῆ. [5] ὁ οὖν ἐπιχορ-
ηγῶν ὑμῖν τὸ Πνεῦμα καὶ ἐνεργῶν δυνάμεις ἐν ὑμῖν, ἐξ
ἔργων νόμου ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; [6] καθὼς Ἀβραὰμ
ἐπίστευσεν τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.

---

20 Θεου και Χριστου W : p[46] B. D*FG *dg*. Pel Vict.] * υιου του Θεου THSVLM : rel | 3 1 προεγραφη THWsVLM : BSACPΨ 33 1175 81 1739 sa bo. 88 915. 1838. 1319ss 38*. 43. al *fr* vg[w] sy[p] arm. Cyr Aug.] + εν υμιν [S] : rel

Christi, et non ex operibus legis; propter quod
ex operibus legis *non iustificabitur omnis caro.*
[17] Quod si quaerentes iustificari in Christo, inventi
sumus et ipsi peccatores, numquid Christus pec-
cati minister est? Absit [18] Si enim quae destruxi,
iterum haec aedifico, praevaricatorem me consti-
tuo. [19] Ego enim per legem legi mortuus sum, ut
Deo vivam. Christo confixus sum cruci; [20] vivo
autem, iam non ego, vivit vero in me Christus.
Quod autem nunc vivo in carne, in fide vivo Filii
Dei, qui dilexit me et tradidit semet ipsum pro me.
[21] Non abicio gratiam Dei; si enim per legem iusti-
tia, ergo gratis Christus mortuus est.

II. EVANGELIUM, PROMISSIONIS IMPLETIO

3, 1-6 **Introductio: factorum evidentia**

[1] O insensati Galatae, quis vos fascinavit non
oboedire veritati, ante quorum oculos Iesus Chris-
tus praescriptus est in vobis crucifixus? [2] Hoc
solum a vobis volo discere: ex operibus legis Spiri-
tum accepistis an ex auditu fidei? [3] Sic stulti estis,
ut cum spiritu coeperitis, nunc carne consumme-
mini? [4] Tanta passi estis sine causa? si tamen sine
causa. [5] Qui ergo tribuit vobis Spiritum et opera-
tur virtutes in vobis, ex operibus legis an ex auditu
fidei? [6] Sicut scriptum est: *Abraham credidit Deo,
et reputatum est illi ad iustitiam.*

---

19 R 7,6.11s
20 G 1,4; J 13,1; 17,23; 1 J 3,16
3,6 Gn 15,6; R 4,3; Ja 2,23

7 Γινώσκετε ἄρα ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, οὗτοι υἱοί εἰσιν
Ἀβραάμ. 8 προϊδοῦσα δὲ ἡ γραφὴ ὅτι ἐκ πίστεως δικαιοῖ
τὰ ἔθνη ὁ Θεός, προευηγγελίσατο τῷ Ἀβραὰμ ὅτι Ἐνευ-
λογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη. 9 ὥστε οἱ ἐκ πί-
στεως εὐλογοῦνται σὺν τῷ πιστῷ Ἀβραάμ. 10 Ὅσοι γὰρ
ἐξ ἔργων νόμου εἰσίν, ὑπὸ κατάραν εἰσίν· γέγραπται
γὰρ ὅτι Ἐπικατάρατος πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει πᾶσιν τοῖς
γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τοῦ ποιῆσαι αὐτά.
11 ὅτι δὲ ἐν νόμῳ οὐδεὶς δικαιοῦται παρὰ τῷ Θεῷ δῆλον,
ὅτι Ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται· 12 ὁ δὲ νόμος οὐκ
ἔστιν ἐκ πίστεως, ἀλλ' Ὁ ποιήσας αὐτὰ ζήσεται ἐν
αὐτοῖς. 13 Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας
τοῦ νόμου γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα, ὅτι γέγραπται
Ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου, 14 ἵνα εἰς
τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία τοῦ Ἀβραὰμ γένηται ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ,
ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πνεύματος λάβωμεν διὰ τῆς
πίστεως. 15 Ἀδελφοί, κατὰ ἄνθρωπον λέγω. ὅμως ἀν-
θρώπου κεκυρωμένην διαθήκην οὐδεὶς ἀθετεῖ ἢ ἐπιδια-
τάσσεται. 16 τῷ δὲ Ἀβραὰμ ἐρρέθησαν αἱ ἐπαγγελίαι
καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. οὐ λέγει Καὶ τοῖς σπέρμασιν,
ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνός Καὶ τῷ σπέρματί σου,

7 υιοι εισιν THWsVLM : p46 BS* 326 81.| * ∽ S : rel | 14 Χρι-στῳ Ιησου ThSVM : p46...] ∽ HWL : BS. syp.

I. LEX ET FIDES, LEX ET PROMISSIO

3, 7-9 Per fidem, Abrahae filii et heredes

7 Cognoscite ergo quia qui ex fide sunt, ii sunt
filii Abrahae. 8 Providens autem Scriptura quia
ex fide iustificat gentes Deus, praenuntiavit Abra-
hae, quia *benedicentur in te omnes gentes.* 9 Igitur
qui ex fide sunt, benedicentur cum fideli Abraham.

3, 10-14 Lex, maledictionis oeconomia, a qua nos Christus liberavit

10 Quicumque enim ex operibus legis sunt, sub
maledicto sunt. Scriptum est enim: *Maledictus
omnis qui non permanserit in omnibus quae scripta
sunt in libro legis ut faciat ea.* 11 Quoniam autem
in lege nemo iustificatur apud Deum, manifestum
est; quia *iustus ex fide vivit;* 12 lex autem non est
ex fide, sed *Qui fecerit ea vivet in illis.* 13 Christus
nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis
maledictum; quia scriptum est: *Maledictus omnis
qui pendet in ligno.* 14 ut in gentibus benedictio
Abrahae fieret in Christo Iesu, ut pollicitatio-
nem Spiritus accipiamus per fidem.

3, 15-18 Lex ac promissio

15 Fratres, secundum hominem dico, tamen ho-
minis confirmatum testamentum nemo spernit aut
superordinat. 16 Abrahae dictae sunt promissiones
et semini eius. Non dicit: Et seminibus, quasi in
multis, sed quasi in uno: *Et semini tuo,* qui est

8 Gn 12,3; 18,18; Sir 44,20; A 3,25 | 9 R 4,16 | 10 Dt 27,26; Ja 2,10; Mt 5,19 | 11 G 2,16; Hab 2,4; R 1,17; 3,21s; Hb 10,38 | 12 Lv 18,5; R 10,5 | 13 Dt 21,23; R 8,3; 2 C 5,21 | 15 Hb 9,17 | 16 Gn 12,7; 13,15; 17,7s; 22,18; 24,7

ὅς ἐστιν Χριστός. 17 τοῦτο δὲ λέγω· διαθήκην προκεκυ-
ρωμένην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὁ μετὰ τετρακόσια καὶ τριάκοντα
ἔτη γεγονὼς νόμος οὐκ ἀκυροῖ, εἰς τὸ καταργῆσαι τὴν
ἐπαγγελίαν. 18 εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἡ κληρονομία, οὐκέτι ἐξ
ἐπαγγελίας· τῷ δὲ Ἀβραὰμ δι' ἐπαγγελίας κεχάρισται ὁ
Θεός. 19 Τί οὖν ὁ νόμος; τῶν παραβάσεων χάριν προσ-
ετέθη, ἄχρις οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρμα ᾧ ἐπήγγελται, διαταγεὶς
δι' ἀγγέλων, ἐν χειρὶ μεσίτου. 20 ὁ δὲ μεσίτης ἑνὸς οὐκ
ἔστιν, ὁ δὲ Θεὸς εἷς ἐστιν. 21 ὁ οὖν νόμος κατὰ τῶν
ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ; μὴ γένοιτο. εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος
ὁ δυνάμενος ζωοποιῆσαι, ὄντως ἐκ νόμου ἦν ἂν ἡ δι-
καιοσύνη· 22 ἀλλὰ συνέκλεισεν ἡ γραφὴ τὰ πάντα ὑπὸ
ἁμαρτίαν ἵνα ἡ ἐπαγγελία ἐκ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ
δοθῇ τοῖς πιστεύουσιν.

23 Πρὸ τοῦ δὲ ἐλθεῖν τὴν πίστιν ὑπὸ νόμον ἐφρουρού-
μεθα συγκλειόμενοι εἰς τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀποκα-
λυφθῆναι. 24 ὥστε ὁ νόμος παιδαγωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς
Χριστόν, ἵνα ἐκ πίστεως δικαιωθῶμεν· 25 ἐλθούσης δὲ
τῆς πίστεως οὐκέτι ὑπὸ παιδαγωγόν ἐσμεν. 26 Πάντες
γὰρ υἱοὶ Θεοῦ ἐστε διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
27 ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσα-
σθε. 28 οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλλην, οὐκ ἔνι δοῦλος

---

19 οὗ ThSVLM : p[46]...] αν *HW* : B 33. 1912. | 21 του Θεου] om [H]W : p[46] B. *d.* Ambst. | ἐκ νομου.] * εν νομῳ *H* : p[46] B. | αν THWSVLM : p[46]...] om [h] : D*(FG). 623s. 2. 491s. | ην αν ThSV : p[46]...] ∽ *HW* : BAC 326 81. | 23 συγκλειομενοι THWsVLM : p[46] BSAPΨ 33 1175 1739, D*FG. 1838. 255 330.] συγκεκλεισμενοι *S* : rel

Christus. 17 Hoc autem dico, testamentum confir-
matum a Deo, quae post quadringentos et triginta
annos facta est lex non irritum facit ad evacuan-
dam promissionem. 18 Nam si ex lege hereditas,
iam non ex promissione. Abrahae autem per repro-
missionem donavit Deus.

3, 19-22 Transitio: Legis problema

19 Quid igitur lex? Propter transgressiones po-
sita est, donec veniret semen, cui promiserat,
ordinata per angelos in manu mediatoris. 20 Me-
diator autem unius non est, Deus autem unus est.
21 Lex ergo adversus promissa Dei? Absit. Si enim
data esset lex, quae posset vivificare, vere ex
lege esset iustitia. 22 Sed conclusit Scriptura omnia
sub peccato, ut promissio ex fide Iesu Christi
daretur credentibus.

2. Lex in Dei consilio.

3, 23-29 Lex paedagogus in Christum: in quo filii Dei sumus per fidem

23 Prius autem quam veniret fides, sub lege cu-
stodiebamur conclusi in eam fidem quae reve-
landa erat. 24 Itaque lex paedagogus noster fuit
in Christo, ut ex fide iustificemur. 25 At ubi venit
fides, iam non sumus sub paedagogo. 26 Omnes
enim filii Dei estis per fidem, quae est in Christo
Iesu. 27 Quicumque enim in Christo baptizati estis,
Christum induistis. 28 Non est Iudaeus neque
Graecus, non est servus neque liber, non est ma-

---

17 Ex 12,40 | 18 R 11,6 | 19 R 5,20; A 7,38.53; Hb 2,2; D 33,2 O' | 21 R 8,2ss | 22 R 3,9-19; 11,32 | 23 G 4,3; 1 P 1, 25 R 10,4; Hb 8,13 | 26 J 1,12; R 8,17 | 27 R 6,3s; 13,14 | 28 R 10,12; 1 C 12,13

οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ· πάντες γὰρ
ὑμεῖς εἷς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. [29] εἰ δὲ ὑμεῖς Χριστοῦ,
ἄρα τοῦ Ἀβραὰμ σπέρμα ἐστέ, κατ' ἐπαγγελίαν κληρο-
νόμοι. 4 [1] Λέγω δέ, ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος
νήπιός ἐστιν, οὐδὲν διαφέρει δούλου κύριος πάντων ὤν,
[2] ἀλλὰ ὑπὸ ἐπιτρόπους ἐστὶν καὶ οἰκονόμους ἄχρι τῆς
προθεσμίας τοῦ πατρός. [3] οὕτως καὶ ἡμεῖς, ὅτε ἦμεν
νήπιοι, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου ἤμεθα δεδουλωμένοι·
[4] ὅτε δὲ ἦλθεν τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ
Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον
ὑπὸ νόμον, [5] ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, ἵνα τὴν
υἱοθεσίαν ἀπολάβωμεν. [6] Ὅτι δέ ἐστε υἱοί, ἐξαπέστει-
λεν ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας
ἡμῶν, κρᾶζον Ἀββὰ ὁ Πατήρ. [7] ὥστε οὐκέτι εἶ δοῦλος
ἀλλὰ υἱός· εἰ δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος διὰ Θεοῦ.

[8] Ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ εἰδότες Θεὸν ἐδουλεύσατε τοῖς
φύσει μὴ οὖσιν θεοῖς· [9] νῦν δὲ γνόντες Θεόν, μᾶλλον δὲ
γνωσθέντες ὑπὸ Θεοῦ, πῶς ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ
ἀσθενῆ καὶ πτωχὰ στοιχεῖα, οἷς πάλιν ἄνωθεν δουλεύειν
θέλετε; [10] ἡμέρας παρατηρεῖσθε καὶ μῆνας καὶ καιροὺς
καὶ ἐνιαυτούς. [11] φοβοῦμαι ὑμᾶς μή πως εἰκῇ κεκοπίακα
εἰς ὑμᾶς.

28 παντες HWSVLM : p46...] απαντες T : BcSA. | 4 6 ο Θεος THSVLM : p46...] om W : B 1739. | 9 δουλευειν hSVM : p46...] δουλευσαι THWL : BS.

sculus neque femina; omnes enim vos unum estis
in Christo Iesu. [29] Si autem vos Christi, ergo
semen Abrahae estis, secundum promissionem he-
redes.

4, 1-7 Heredis minor ac maior aetas

[1] Dico autem: quanto tempore heres parvulus
est, nihil differt a servo, cum sit dominus omnium,
[2] sed sub tutoribus et actoribus est usque ad
praefinitum tempus a patre. [3] Ita et nos cum
essemus parvuli, sub elementis mundi eramus ser-
vientes. [4] At ubi venit plenitudo temporis, misit
Deus Filium suum factum ex muliere, factum
sub lege, [5] ut eos qui sub lege erant, redimeret,
ut adoptionem filiorum reciperemus. [6] Quoniam
autem estis filii, misit Deus Spiritum Filii sui in
corda vestra clamantem: Abba, Pater. [7] Itaque
iam non est servus, sed filius; quod si filius, et
heres per Deum.

4, 8-11 Ad elementa minime regrediendum

[8] Sed tunc quidem ignorantes Deum, iis qui
natura non sunt dii serviebatis. [9] Nunc autem cum
cognoveritis Deum, immo cogniti sitis a Deo,
quomodo convertimini iterum ad infirma et ege-
na elementa, quibus denuo servire vultis? [10] Dies
observatis et menses et tempora et annos. [11] Ti-
meo vos, ne forte sine causa laboraverim in vobis

29 G 3,7; R 9,7
4,3 G 3,23; 5,1; C 2,20
4 E 1,10; Gn 3,15
5 G 3,13.26
6 Mc 14,36; R 8,15
7 G 3,29; R 8,16s; Ap 21,7
10 R 14,5; C 2,16
11 2 J 8

12 Γίνεσθε ὡς ἐγώ, ὅτι κἀγὼ ὡς ὑμεῖς, ἀδελφοί, δέομαι
ὑμῶν. οὐδέν με ἠδικήσατε· 13 οἴδατε δὲ ὅτι δι' ἀσθέ-
νειαν τῆς σαρκὸς εὐηγγελισάμην ὑμῖν τὸ πρότερον, 14 καὶ
τὸν πειρασμὸν ὑμῶν ἐν τῇ σαρκί μου οὐκ ἐξουθενήσατε
οὐδὲ ἐξεπτύσατε, ἀλλὰ ὡς ἄγγελον Θεοῦ ἐδέξασθέ με,
ὡς Χριστὸν Ἰησοῦν. 15 ποῦ οὖν ὁ μακαρισμὸς ὑμῶν;
μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν ὅτι εἰ δυνατὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν
ἐξορύξαντες ἐδώκατέ μοι. 16 ὥστε ἐχθρὸς ὑμῶν γέγονα
ἀληθεύων ὑμῖν; 17 ζηλοῦσιν ὑμᾶς οὐ καλῶς, ἀλλὰ ἐκ-
κλεῖσαι ὑμᾶς θέλουσιν, ἵνα αὐτοὺς ζηλοῦτε. 18 καλὸν δὲ
ζηλοῦσθαι ἐν καλῷ πάντοτε, καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ παρεῖ-
ναί με πρὸς ὑμᾶς, 19 τεκνία μου, οὓς πάλιν ὠδίνω μέχρις
οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν· 20 ἤθελον δὲ παρεῖναι πρὸς
ὑμᾶς ἄρτι καὶ ἀλλάξαι τὴν φωνήν μου, ὅτι ἀποροῦμαι ἐν
ὑμῖν.

21 Λέγετέ μοι, οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον
οὐκ ἀκούετε; 22 γέγραπται γὰρ ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς
ἔσχεν, ἕνα ἐκ τῆς παιδίσκης καὶ ἕνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας.
23 ἀλλ' ὁ μὲν ἐκ τῆς παιδίσκης κατὰ σάρκα γεγέννηται, ὁ
δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρας διὰ τῆς ἐπαγγελίας. 24 ἅτινά ἐστιν
ἀλληγορούμενα· αὗται γάρ εἰσιν δύο διαθῆκαι, μία μὲν
ἀπὸ ὄρους Σινᾶ, εἰς δουλείαν γεννῶσα, ἥτις ἐστὶν Ἁγάρ.
25 τὸ γὰρ Σινᾶ ὄρος ἐστὶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ· συστοιχεῖ δὲ
τῇ νῦν Ἰερουσαλήμ, δουλεύει γὰρ μετὰ τῶν τέκνων

14 υμων THWLM : p^{46} BS*A 33 326. D*FG. pc] + τον SV : rel | 19 τεκνια] τεκνα ThW : BS* 062 1739. D*FG. 330. | 23 μεν] om [H]W : p^{46} B. *f* vg. | δια της] * δι *HL* : p^{46} SAC 33s 81. 623s 467. 2004*. 440 216. 203 506. | 25 γαρ^{1}] * δε *H*WM : p^{46} BA 1175 bo. D 915. | Σινα ThL : p^{46} SC 1739 623s. 436s 1319ss 330 69 642, 506s. sy^{hm}. | Σινα ThL : p^{46} SC 1739 623s. 436s 1319ss 330 69 642, 506s. sy^{hm}.] pr Αγαρ *H*WSV[M] : rel sa. FG. *r* vg arm. Or Epiph Pel Vict Aug.

4, 12-20 Paterna viscera

12 Estote sicut ego, quia et ego sicut vos, fra-
tres, obsecro vos. Nihil me laesistis. 13 scitis autem
quia per infirmitatem carnis evangelizavi vobis
iam pridem, 14 et tentationem vestram in carne mea
non sprevistis neque respuistis, sed sicut angelum
Dei excepistis me, sicut Christum Iesum. 15 Ubi
est ergo beatitudo vestra? Testimonium enim
perhibeo vobis, quia si fieri posset, oculos vestros
eruissetis et dedissetis mihi. 16 Ergo inimicus vo-
bis factus sum verum dicens vobis? 17 Aemulantur
vos non bene, sed excludere vos volunt, ut illos
aemulemini. 18 Bonum autem aemulamini in bono
semper, et non tantum cum praesens sum apud
vos, 19 filioli mei, quos iterum parturio, donec
formetur Christus in vobis. 20 Vellem autem esse
apud vos modo et mutare vocem meam, quoniam
confundor in vobis.

4, 21-31 Agar et Sara: servitus et libertas

21 Dicite mihi, qui sub lege vultis esse: legem non
legistis? 22 Scriptum est enim, quoniam Abraham
duos filios habuit, unum de ancilla et unum de
libera. 23 Sed qui de ancilla, secundum carnem
natus est; qui autem de libera, per repromissio-
nem. 24 Quae sunt per allegoriam dicta. Haec
enim sunt duo testamenta, unum quidem in monte
Sina in servitutem generans, quae est Agar. 25 Sina
enim mons est in Arabia, qui coniunctus est ei
quae nunc est Hierusalem, et servit cum filiis

12 2 C 2,5 | 13 A 16,6. 1 C 2,3 | 14 A 14,11s | 16 Is 63, 10. Am 5,10 | 17 G 1,7 | 19 1 C 4,15 | 21 G 4,9; 3,23 | 22 Gn 16,15 21,2.9 | 23 R 9,7ss, Gn 17,16 | 24 G 5,1, R 8,15; Hb 12, 18-24

αὐτῆς. 26 ἡ δὲ ἄνω Ἰερουσαλὴμ ἐλευθέρα ἐστίν, ἥτις
ἐστὶν μήτηρ ἡμῶν· 27 γέγραπται γάρ

Εὐφράνθητι, στεῖρα ἡ οὐ τίκτουσα,
ῥῆξον καὶ βόησον, ἡ οὐκ ὠδίνουσα·
ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου
μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα.

28 ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, κατὰ Ἰσαὰκ ἐπαγγελίας τέκνα ἐστέ.
29 ἀλλ' ὥσπερ τότε ὁ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς ἐδίωκεν τὸν
κατὰ Πνεῦμα, οὕτως καὶ νῦν. 30 ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφή;
Ἔκβαλε τὴν παιδίσκην καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς· οὐ γὰρ μὴ
κληρονομήσει ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς
ἐλευθέρας. 31 διό, ἀδελφοί, οὐκ ἐσμὲν παιδίσκης τέκνα
ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας.

5 1 Τῇ ἐλευθερίᾳ ἡμᾶς Χριστὸς ἠλευθέρωσεν· στήκετε
οὖν καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε.

2 Ἴδε ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε
Χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει. 3 μαρτύρομαι δὲ πάλιν
παντὶ ἀνθρώπῳ περιτεμνομένῳ ὅτι ὀφειλέτης ἐστὶν ὅλον
τὸν νόμον ποιῆσαι. 4 κατηργήθητε ἀπὸ Χριστοῦ οἵτινες
ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε, τῆς χάριτος ἐξεπέσατε. 5 ἡμεῖς
γὰρ Πνεύματι ἐκ πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδε-
χόμεθα. 6 ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομή τι ἰσχύει
οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη.

---

26 μητηρ THWsVLM : 𝔓46 BS*C*Ψ 33 1739 6 sa bo. DFG 88 915. 623s. 1611*. lat syphm.] + παντων [S] : rel | 28 υμεις—εστε ThWS VM : 𝔓46 B 33 1175 1739s sa. D*FG *dg* 1912, 1311 255 1319ss.] ημεις —εσμεν *HL* : rel | 30 κληρονομησει] κληρονομηση S | 5 6 Ιησου TWSVLM : 𝔓46...] om [H] : B.

suis. 26 Illa autem quae sursum est Hierusalem,
libera est, quae est mater nostra. 27 Scriptum est
enim.

Laetare sterilis, quae non paris,
erumpe et clama, quae non parturis,
quia multi filii desertae
magis quam eius, quae habet virum.

28 Nos autem, fratres, secundum Isaac promis-
sionis filii sumus. 29 Sed quomodo tunc is qui
secundum carnem natus fuerat, persequebatur
eum qui secundum spiritum, ita et nunc. 30 Sed
quid dicit Scriptura? *Eice ancillam et filium eius,*
non enim heres erit filius ancillae cum filio liberae.
31 Itaque, fratres, non sumus ancillae filii, sed
liberae

III. MORALIA CONSECTARIA

5, 1-12 Christiana libertas

1 Qua libertate Christus nos liberavit. State et
nolite iterum iugo servitutis contineri.
2 Ecce ego Paulus dico vobis quoniam, si cir-
cumcidamini, Christus vobis nihil proderit. 3 Te-
stificor autem rursus omni homini circumcidenti
se, quoniam debitor est universae legis faciendae.
4 Evacuati estis a Christo, qui in lege iustificamini,
a gratia excidistis 5 Nos enim spiritu ex fide
spem iustitiae exspectamus. 6 Nam in Christo Iesu
neque circumcisio aliquid valet neque praeputium,
sed fides quae per caritatem operatur

---

26 Hb 12,22 | 27 Is 54,1 | 28 G 4,23, R 9,8 | 29 Gn 21,9
30 Gn 21,10.12; J 8,35 | 31 G 3,29 | 5,1 G 4,5.31, A 15,10 |
2 2 C 10,1 | 3 G 1,9 | 6 G 6,15; 1 C 7,19; R 2,25

7 Ἐτρέχετε καλῶς· τίς ὑμᾶς ἐνέκοψεν τῇ ἀληθείᾳ μὴ
πείθεσθαι; 8 ἡ πεισμονὴ οὐκ ἐκ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς.
9 μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ. 10 ἐγὼ πέποιθα εἰς
ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ ὅτι οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε· ὁ δὲ ταράσ-
σων ὑμᾶς βαστάσει τὸ κρίμα, ὅστις ἐὰν ᾖ. 11 Ἐγὼ δέ,
ἀδελφοί, εἰ περιτομὴν ἔτι κηρύσσω, τί ἔτι διώκομαι; ἄρα
κατήργηται τὸ σκάνδαλον τοῦ σταυροῦ. 12 Ὄφελον καὶ
ἀποκόψονται οἱ ἀναστατοῦντες ὑμᾶς.

13 Ὑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί· μόνον
μὴ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῇ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς
ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις. 14 ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἑνὶ
λόγῳ πεπλήρωται, ἐν τῷ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου
ὡς σεαυτόν. 15 εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε καὶ κατεσθίετε,
βλέπετε μὴ ὑπ' ἀλλήλων ἀναλωθῆτε. 16 Λέγω δέ, Πνεύ-
ματι περιπατεῖτε καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελέση-
τε. 17 ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ Πνεύματος, τὸ δὲ
Πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός, ταῦτα γὰρ ἀλλήλοις ἀντίκει-
ται, ἵνα μὴ ἃ ἐὰν θέλητε ταῦτα ποιῆτε. 18 εἰ δὲ Πνεύ-
ματι ἄγεσθε, οὐκ ἐστὲ ὑπὸ νόμον. 19 φανερὰ δέ ἐστιν
τὰ ἔργα τῆς σαρκός, ἅτινά ἐστιν πορνεία, ἀκαθαρσία,
ἀσέλγεια, 20 εἰδωλολατρεία, φαρμακεία, ἔχθραι, ἔρεις,
ζῆλοι, θυμοί, ἐριθεῖαι, διχοστασίαι, αἱρέσεις, 21 φθόνοι,

7 τῃ [S]VM : p46...] om THWsL : BS*A 062 33 . | 17 γαρ² THW VLM : p46 BS* 33 bo. D*FG. lat.] δε S : rel | 20 ερεις] *ερις THW VM : BSA 1739. D* 1836. 1827, 547 241, 1831, 2298, 1611 2005. 257 plur syp. | ζηλοι] *ζηλος THWVM : BP 33 1739. DFG. syp.

7 Currebatis bene, quis vos impedivit veritati
non oboedire? 8 Persuasio haec non est ex eo qui
vocat vos. 9 Modicum fermentum totam massam
corrumpit. 10 Ego confido in vobis in Domino,
quod nihil aliud sapietis; qui autem conturbat vos,
portabit iudicium quicumque est ille. 11 Ego
autem, fratres, si circumcisionem adhuc praedico,
quid adhuc persecutionem patior? Ergo evacua-
tum est scandalum crucis. 12 Utinam et abscin-
dantur qui vos conturbant.

5, 13-26 **Duo libertatis frena: caritas et Spiritus**

13 Vos enim in libertatem vocati estis fratres;
tantum ne libertatem in occasionem detis car-
nis, sed per caritatem Spiritus servite invicem
14 Omnis enim lex in uno sermone impletur: *Diliges*
proximum tuum sicut te ipsum. 15 Quod si invicem
mordetis et comeditis, videte ne ab invicem
consumamini.
16 Dico autem. Spiritu ambulate, et desideria
carnis non perficietis. 17 Caro enim concupiscit
adversus spiritum, spiritus autem adversus car-
nem; haec enim sibi invicem adversantur, ut non
quaecumque vultis illa faciatis. 18 Quod si spiritu
ducimini, non estis sub lege. 19 Manifesta sunt
autem opera carnis, quae sunt fornicatio, immun-
ditia, impudicitia, luxuria, 20 idolorum servitus,
veneficia, inimicitiae, contentiones, aemulationes,
irae, rixae, dissensiones, sectae, 21 invidiae, ho-

8 G 1,6 | 9 1 C 5,6 | 10 G 1,7; 2 C 11,15 | 11 1 C 1,23 | 12 Ps 11,4 | 13 1 P 2,16; R 7,8 | 14 Lv 19,18; Mt 22,39; R 13,9 | 16 G 5,25, 1 P 2,11 | 17 R 7,15.23; Ja 4,5; 1 P 2,11 | 18 R 8,14 | 19 1 C 6,9s | 21 E 5,5; Ap 22,15

φόνοι, μέθαι, κῶμοι, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, ἃ προλέγω
ὑμῖν καθὼς καὶ προεῖπον, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες
βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν. 22 ὁ δὲ καρπὸς
τοῦ Πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία,
χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, 23 πραΰτης, ἐγκράτεια·
κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστιν νόμος. 24 οἱ δὲ τοῦ Χρι-
στοῦ Ἰησοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασιν
καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις. 25 Εἰ ζῶμεν Πνεύματι, Πνεύματι
καὶ στοιχῶμεν. 26 μὴ γινώμεθα κενόδοξοι, ἀλλήλους
προκαλούμενοι, ἀλλήλοις φθονοῦντες. 6 1 Ἀδελφοί, ἐὰν
καὶ προλημφθῇ ἄνθρωπος ἔν τινι παραπτώματι, ὑμεῖς
οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι
πραΰτητος, σκοπῶν σεαυτόν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς. 2 Ἀλ-
λήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε
τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ. 3 εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναί τι
μηδὲν ὤν, φρεναπατᾷ ἑαυτόν. 4 τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ
δοκιμαζέτω ἕκαστος, καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ
καύχημα ἕξει καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον· 5 ἕκαστος γὰρ τὸ
ἴδιον φορτίον βαστάσει. 6 Κοινωνείτω δὲ ὁ κατηχούμε-
νος τὸν λόγον τῷ κατηχοῦντι ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς. 7 Μὴ
πλανᾶσθε, Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται. ὃ γὰρ ἐὰν σπείρῃ
ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει· 8 ὅτι ὁ σπείρων εἰς τὴν

---

21 φονοι] *om TH[SVL]M : p46 BS 33 81. 218. 2005. 876. Mrc Ir Cl Ωρ Cyp Hier Aug. | και3] *om THW[S]L : p46 BS* 1739. FG. *f* vg syp. | 23 πραυτης] πραοτης S | 26 αλληλοις THWSVLM : p46...] αλληλους h : BP 104s 6. G*. 623s. *f*1319. plur | 6 1 πραυτητος] πραοτητος S | 2 αναπληρωσατε] αναπληρωσετε TW : (p46) B bo. FG. lat syp. Mrc. | 4 εκαστος] om [H].: p46 B sa.

micidia, ebriatates, commessationes, et his similia,
quae praedico vobis, sicut praedixi, quoniam qui ta-
lia agunt, regnum Dei non consequentur. 22 Fructus
autem Spiritus est caritas, gaudium, pax, patien-
tia, benignitas, bonitas, longanimitas, 23 mansue-
tudo, fides, modestia, continentia, castitas. Ad-
versus huiusmodi non est lex. 24 Qui autem sunt
Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis et
concupiscentiis. 25 Si Spiritu vivimus, Spiritu et
ambulemus. 26 Non efficiamur inanis gloriae cu-
pidi invicem provocantes, invicem invidentes.

6, 1-10 **Principiorum applicatio**

1 Fratres, et si praeoccupatus fuerit homo in
aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, huiusmodi
instruite in spiritu lenitatis, considerans te ipsum,
ne et tu tenteris. 2 Alter alterius onera portate,
et sic adimplebitis legem Christi. 3 Nam si quis
existimat se aliquid esse, cum nihil sit, ipse se
seducit. 4 Opus autem suum probet unusquisque,
et sic in semetipso tantum gloriam habebit et non
in altero; 5 unusquisque enim onus suum portabit.
6 Communicet autem is qui catechizatur verbo, ei
qui se catechizat in omnibus bonis. 7 Nolite errare:
Deus non irridetur Quae enim seminaverit homo,
haec et metet. 8 Quoniam qui seminat in carne

---

22 E 5,9 | 23 1 T 1,9 | 24 R 6,6; 8, 9; C 3,5; 1 P 2,11 | 25 G 5,16; R 8,4 | 26 Ph 2,3 | 1 Mt 13, 15; 1 C 4,21, Ja 5,19 2 1 C 9,21 | 4 2 C 13,5 | 5 R 14,12; 1C 3,8 | 6 L 10,7; 1 C 9,14 | 8 R 8,13; J 6,63; 3,6

σάρκα ἑαυτοῦ ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν, ὁ δὲ
σπείρων εἰς τὸ Πνεῦμα ἐκ τοῦ Πνεύματος θερίσει ζωὴν
αἰώνιον. 9 τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐγκακῶμεν· καιρῷ
γὰρ ἰδίῳ θερίσομεν μὴ ἐκλυόμενοι. 10 Ἄρα οὖν ὡς και-
ρὸν ἔχομεν, ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μά-
λιστα δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως.

11 Ἴδετε πηλίκοις ὑμῖν γράμμασιν ἔγραψα τῇ ἐμῇ
χειρί. 12 Ὅσοι θέλουσιν εὐπροσωπῆσαι ἐν σαρκί, οὗτοι
ἀναγκάζουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι, μόνον ἵνα τῷ σταυρῷ
τοῦ Χριστοῦ μὴ διώκωνται. 13 οὐδὲ γὰρ οἱ περιτεμνόμε-
νοι αὐτοὶ νόμον φυλάσσουσιν, ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς περι-
τέμνεσθαι ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ σαρκὶ καυχήσωνται. 14 ἐμοὶ
δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται
κἀγὼ κόσμῳ. 15 οὔτε γὰρ περιτομή τί ἐστιν οὔτε ἀκρο-
βυστία, ἀλλὰ καινὴ κτίσις. 16 καὶ ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ
στοιχήσουσιν, εἰρήνη ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἔλεος, καὶ ἐπὶ τὸν
Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ.

17 Τοῦ λοιποῦ κόπους μοι μηδεὶς παρεχέτω· ἐγὼ γὰρ
τὰ στίγματα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βα-
στάζω.

18 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ
πνεύματος ὑμῶν, ἀδελφοί· ἀμήν.

---

9 εγκακωμεν THWsLM : BSA 33 326 81. D*. 69.] εκκακωμεν SV : rel | 10 εχομεν WSL : p46...] εχωμεν THVM : BS* 33ss 6. 1827. 256 69. 2298. pc | 11 πηλικοις] ηλικοις h : p46 B* 33. | 12 Χριστου] * + Ιησου [H]W : p46 B 1175. 69. | διωκωνται] διωκονται T | 13 περιτεμνομενοι THSVLM : SACPΨ 33 326ss 1739. D 181 88 915 1912, 623 467, 436s 263 218, 2298, 1611 2005 al vg sy.] *περιτετμημενοι hW : p46 rel | 17 κυριου] om THW[V]LM : p46 BAC* 33. f vgw. | 18 ημων T[H]WSVLM : p46...] om : SP 1739. 1836. 623. 69.

sua, de carne et metet corruptionem, qui autem
seminat in spiritu, de spiritu metet vitam aeter-
nam. 9 Bonum autem facientes, non deficiamus;
tempore enim suo metemus non deficientes. 10 Ergo
dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes,
maxime autem ad domesticos fidei

6, 11-18 Conclusio

11 Videte qualibus litteris scripsi vobis mea
manu. 12 Quicumque enim volunt placere in carne,
hi cogunt vos circumcidi, tantum ut crucis Christi
persecutionem non patiantur 13 Neque enim qui
circumciduntur legem custodiunt, sed volunt vos
circumcidi, ut in carne vestra glorientur. 14 Mihi
autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri
Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est,
et ego mundo. 15 In Christo enim Iesu neque
circumcisio aliquid valet neque praeputium, sed
nova creatura 16 Et quicumque hanc regulam
secuti fuerint, pax super illos et misericordia et
super Israhel Dei.

17 De cetero nemo mihi molestus sit, ego enim
stigmata Domini Iesu in corpore meo porto.

18 Gratia Domini nostri Iesu Christi cum spiritu
vestro fratres Amen

---

9 2 Th 3,13, Hb 12,3
10 2 P 1,7
12 G 5,11, Ph 3,18
14 1 C 1,31; 2,2
15 G 5,6; 1 C 7,19; 2 C 5,17
16 Ps 72,1. 124,5; 127,5; Ph 3,3
17 2 C 4,10
18 Ph 4,23

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ

1 [1]Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος
Θεοῦ τοῖς ἁγίοις τοῖς οὖσιν ἐν Ἐφέσῳ καὶ πιστοῖς ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ· [2]χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ Πα-
τρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
[3]Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ
πνευματικῇ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ, [4]καθὼς ἐξ-
ελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸ καταβολῆς κόσμου, εἶναι ἡμᾶς
ἁγίους καὶ ἀμώμους κατενώπιον αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ [5]προ-
ορίσας ἡμᾶς εἰς υἱοθεσίαν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς αὐτόν,
κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, [6]εἰς ἔπαινον
δόξης τῆς χάριτος αὐτοῦ ἧς ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς ἐν τῷ
Ἠγαπημένῳ· [7]ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ
αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν τῶν παραπτωμάτων, κατὰ τὸ
πλοῦτος τῆς χάριτος αὐτοῦ, [8]ἧς ἐπερίσσευσεν εἰς ἡμᾶς
ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ φρονήσει [9]γνωρίσας ἡμῖν τὸ μυστή-

---

1 1 Χριστου Ιησου THW : $\mathfrak{p}^{46}$ BP 33 bo. D. 330. 2005. sy^{h}.] ∽ SVM : rel | εν Εφεσῳ] om [H]W[SV] : $\mathfrak{p}^{46}$ $B^{*}S^{*}$ 1739. Mrc Ωρ Bas.

EPISTULA BEATI PAULI APOSTOLI AD EPHESIOS

1, 1-2 Salutatio epistolaris

[1] PAULUS Apostolus Iesu Christi per volunta-
tem Dei, omnibus sanctis qui sunt Ephesi, et
fidelibus in Christo Iesu. [2] Gratia vobis et pax
a Deo Patre nostro et Domino Iesu Christo.

PARS PRIMA: DOGMATICA

MYSTERIUM CHRISTI

1. Mysterium in aeternis Dei consiliis

1, 3-6 Benedictio et electio, filiatio et praedestinatio

[3] *Benedictus Deus et Pater Domini nostri Iesu Christi,*
qui benedixit nos in omni benedictione spirituali
in caelestibus in Christo,
[4] *sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem,*
ut essemus sancti et immaculati in conspectu eius in charitate,
[5] *qui praedestinavit nos in adoptionem filiorum*
per Iesum Christum in ipsum,
secundum propositum voluntatis suae,
[6] *in laudem gloriae gratiae suae,*
in qua gratificavit nos in dilecto filio suo.

1, 7-10 Redemptio per Christum, recapitulatio in Christo

[7] *In quo habemus redemptionem per sanguinem eius,*
remissionem peccatorum, secundum divitias gratiae eius,
[8] *quae superabundavit in nobis in omni sapientia, et prudentia:*

---

1 A 18,19 ss; 19,1-40; C 1,15 | 2 C 1,2 | 3 2 C 1,3 ; E 2,6 | 4 E 5,27; J 15,16.19; 17,6.24; R 8,29 | 5 J 1,12; 1 J 3,1 | 6 C 1,13 | 7 C 1,14,20; E 2,7; 3,16; R 3,25 | 8 C 1,9

ριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ, κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ, ἣν
προέθετο ἐν αὐτῷ [10] εἰς οἰκονομίαν τοῦ πληρώματος τῶν
καιρῶν, ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ, τὰ
ἐπὶ τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· [11] ἐν αὐτῷ, ἐν ᾧ
καὶ ἐκληρώθημεν προορισθέντες κατὰ πρόθεσιν τοῦ τὰ
πάντα ἐνεργοῦντος κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θελήματος
αὐτοῦ, [12] εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς εἰς ἔπαινον δόξης αὐτοῦ
τοὺς προηλπικότας ἐν τῷ Χριστῷ· [13] ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς,
ἀκούσαντες τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, τὸ εὐαγγέλιον τῆς
σωτηρίας ὑμῶν, ἐν ᾧ καὶ πιστεύσαντες ἐσφραγίσθητε
τῷ Πνεύματι τῆς ἐπαγγελίας τῷ Ἁγίῳ, [14] ὅ ἐστιν ἀρρα-
βὼν τῆς κληρονομίας ἡμῶν εἰς ἀπολύτρωσιν τῆς περι-
ποιήσεως, εἰς ἔπαινον τῆς δόξης αὐτοῦ.

[15] Διὰ τοῦτο κἀγώ, ἀκούσας τὴν καθ' ὑμᾶς πίστιν ἐν
τῷ Κυρίῳ Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην τὴν εἰς πάντας τοὺς
ἁγίους, [16] οὐ παύομαι εὐχαριστῶν ὑπὲρ ὑμῶν μνείαν
ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, [17] ἵνα ὁ Θεὸς τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ Πατὴρ τῆς δόξης, δῴη
ὑμῖν πνεῦμα σοφίας καὶ ἀποκαλύψεως ἐν ἐπιγνώσει
αὐτοῦ, [18] πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας
ὑμῶν, εἰς τὸ εἰδέναι ὑμᾶς τίς ἐστιν ἡ ἐλπὶς τῆς κλή-
σεως αὐτοῦ, τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας
αὐτοῦ ἐν τοῖς ἁγίοις, [19] καὶ τί τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος

14 ο *HS* : p[46] BAP 104sss 1739s. FG 181 1912, 5. 255 1319ss 38 218, 429. 1611 2005. 506s. L.] *ος ThWVM : rel | 15 την αγαπην] om H : p[46] BS*AP 33 81 1739. 256. Ωρ Hier. | 17 δῴη] δώῃ h[1]· δῷ h[2] | 18 υμων] om [H]W : p[46] B 33 1739. arm.

[9] ut notum faceret nobis sacramentum voluntatis suae,
secundum beneplacitum eius quod proposuit in eo
[10] in dispensatione plenitudinis temporum,
instaurare omnia in Christo,
quae in caelis, et quae in terra sunt;

1, 11-14 Iudaei et gentiles heredes constituti

in ipso, [11] in quo etiam et nos sorte vocati sumus,
praedestinati secundum propositum eius
qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suae,
[12] ut simus in laudem gloriae eius
nos, qui ante speravimus in Christo;
[13] in quo et vos, cum audissetis verbum veritatis,
Evangelium salutis vestrae, in quo et credentes,
signati estis Spiritu promissionis sancto,
[14] qui est pignus hereditatis nostrae,
in redemptionem acquisitionis, in laudem gloriae ipsius.

2. Mysterium in Ecclesia opere completum

1, 15-23 Mysterium in Christo inauguratum

[15] Propterea et ego audiens fidem vestram,
quae est in Domino Iesu, et dilectionem in omnes
sanctos, [16] non cesso gratias agens pro vobis, me-
moriam vestri faciens in orationibus meis, [17] ut
Deus Domini nostri Iesu Christi, pater gloriae,
det vobis spiritum sapientiae et revelationis in
agnitione eius; [18] illuminatos oculos cordis vestri,
ut sciatis quae si spes vocationis eius et quae
divitiae gloriae hereditatis eius in sanctis, [19] et
quae sit supereminens magnitudo virtutis eius

9 E 3,9; R 16,25 | 10 G 4,4, Tt 1,3, C 1,16 | 11 C 1,12; E 3,11; R 8,28 | 13 C 1,5s; 1 T 2,4; E 4,30 | 14 2 C 1,22 | 15 C 1,4.9; Phm 4s | 16 R 1,9; C 1,3 | 18 Dt 33,3s; C 1,10ss | 19 C 1,11; 2,12

τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας κατὰ τὴν
ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, [20] ἣν ἐνήργηκεν
ἐν τῷ Χριστῷ ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ καθίσας ἐν δε-
ξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις [21] ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς
καὶ ἐξουσίας καὶ δυνάμεως καὶ κυριότητος καὶ παντὸς
ὀνόματος ὀνομαζομένου οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ
ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι· [22] καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ
τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν ἔδωκεν κεφαλὴν ὑπὲρ πάν-
τα τῇ ἐκκλησίᾳ, [23] ἥτις ἐστὶν τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα
τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσιν πληρουμένου. 2 [1] καὶ ὑμᾶς ὄντας
νεκροὺς τοῖς παραπτώμασιν καὶ ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν,
[2] ἐν αἷς ποτε περιεπατήσατε κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ κόσμου
τούτου, κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος, τοῦ
πνεύματος τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπει-
θείας· [3] ἐν οἷς καὶ ἡμεῖς πάντες ἀνεστράφημέν ποτε ἐν
ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς σαρκὸς ἡμῶν, ποιοῦντες τὰ θελή-
ματα τῆς σαρκὸς καὶ τῶν διανοιῶν, καὶ ἤμεθα τέκνα
φύσει ὀργῆς ὡς καὶ οἱ λοιποί· [4] ὁ δὲ Θεὸς πλούσιος ὢν
ἐν ἐλέει, διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην αὐτοῦ ἣν ἠγάπησεν
ἡμᾶς, [5] καὶ ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς παραπτώμασιν
συνεζωοποίησεν τῷ Χριστῷ,—χάριτί ἐστε σεσῳσμένοι,—
[6] καὶ συνήγειρεν καὶ συνεκάθισεν ἐν τοῖς ἐπουρανίοις
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, [7] ἵνα ἐνδείξηται ἐν τοῖς αἰῶσιν τοῖς
ἐπερχομένοις τὸ ὑπερβάλλον πλοῦτος τῆς χάριτος αὐτοῦ

---

20 ενηργηκεν *THWS*VM : BA 81. 88 915.] *ενηργησεν hs : p[46] rel | καθισας HWVM : p[46?]...] * + αυτον TS : SAP 33 81 bo. 467. 1311 256 436 38 330 642. 440. 1610. sy. | 2 5 τῳ] εν τῳ hW : p[46] B 33 bo. vg[cl] arm. | 7 το υπερβαλλον πλουτος THW*S*VM : p[46] BSA 33 1175 81 '739 6. DFG (915). 467*.] τον υπερβαλλοντα πλουτον s : rel

in nos, qui credimus, secundum operationem po-
tentiae virtutis eius, [20] quam operatus est in
Christo, suscitans illum a mortuis, et *constituens
ad dexteram suam* in caelestibus [21] supra omnem
principatum et potestatem et virtutem et domi-
nationem et omne nomen quod nominatur non
solum in hoc saeculo sed etiam in futuro; [22] et
omnia subiecit sub pedibus eius, et ipsum dedit
caput supra omnem ecclesiam, [23] quae est corpus
ipsius et plenitudo eius qui omnia in omnibus
adimpletur

2, 1-10 Homines Christi mysterio consociati

[1] Et vos, cum essetis mortui delictis et peccatis
vestris, [2] in quibus aliquando ambulastis secun-
dum saeculum mundi huius, secundum principem
potestatis aëris huius, spiritus qui nunc operatur
in filios diffidentiae, [3] in quibus et nos omnes
aliquando conversati sumus in desideriis carnis
nostrae, facientes voluntatem carnis et cogitatio-
num, et eramus natura filii irae sicut et ceteri
[4] Deus autem, qui dives est in misericordia, propter
nimiam caritatem suam qua dilexit nos, [5] et cum
essemus mortui peccatis, convivificavit nos in
Christo, cuius gratia estis salvati, [6] et conresusci-
tavit et consedere fecit in caelestibus in Christo
Iesu, [7] ut ostenderet in saeculis supervenientibus
abundantes divitias gratiae suae in bonitate

---

20 Ps 109,1 | 21 C 1,16, 2,10 | 22 E 4,15; Ps 8,7, Mt 28,18, C 1,18 | 23 C 1,19, 1 C 12,27; E 4,10 | 2,1 C 1,21 2,13 | 2 E 5,6; 6,12; C 1,13 | 3 C 3,6, J 3,36 | 4 1 P 1,3, Tt 3,4ss | 5 E 5,14; R 6,13; L 15,24.32 | 6 R 8,10.30, Ph 3,20s | 7 E 1.7; A 15,11

ἐν χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. [8] τῇ γὰρ
χάριτί ἐστε σεσῳσμένοι διὰ πίστεως· καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ
ὑμῶν, Θεοῦ τὸ δῶρον· οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μή τις καυχή-
σηται. [9] αὐτοῦ γάρ ἐσμεν ποίημα, [10] κτισθέντες ἐν Χρι-
στῷ Ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς, οἷς προητοίμασεν ὁ Θεὸς
ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατήσωμεν.

[11] Διὸ μνημονεύετε ὅτι ποτὲ ὑμεῖς τὰ ἔθνη ἐν σαρκί,
οἱ λεγόμενοι ἀκροβυστία ὑπὸ τῆς λεγομένης περιτομῆς
ἐν σαρκὶ χειροποιήτου, [12] ὅτι ἦτε τῷ καιρῷ ἐκείνῳ χωρὶς
Χριστοῦ, ἀπηλλοτριωμένοι τῆς πολιτείας τοῦ Ἰσραὴλ
καὶ ξένοι τῶν διαθηκῶν, τῆς ἐπαγγελίας ἐλπίδα μὴ ἔχον-
τες καὶ ἄθεοι ἐν τῷ κόσμῳ. [13] νυνὶ δὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
ὑμεῖς οἵ ποτε ὄντες μακρὰν ἐγενήθητε ἐγγὺς ἐν τῷ αἵ-
ματι τοῦ Χριστοῦ. [14] Αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ
ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἓν καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ
λύσας, τὴν ἔχθραν, ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, [15] τὸν νόμον τῶν
ἐντολῶν ἐν δόγμασιν καταργήσας, ἵνα τοὺς δύο κτίσῃ ἐν
αὐτῷ εἰς ἕνα καινὸν ἄνθρωπον, ποιῶν εἰρήνην, [16] καὶ
ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ἑνὶ σώματι τῷ Θεῷ
διὰ τοῦ σταυροῦ, ἀποκτείνας τὴν ἔχθραν ἐν αὐτῷ· [17] καὶ
ἐλθὼν εὐηγγελίσατο εἰρήνην ὑμῖν τοῖς μακρὰν καὶ εἰρή-
νην τοῖς ἐγγύς· [18] ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν
οἱ ἀμφότεροι ἐν ἑνὶ Πνεύματι πρὸς τὸν Πατέρα. [19] ἄρα
οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ ἐστὲ συμπολῖ-

15 αὐτῳ] αὐτῷ H

super nos in Christo Iesu. [8] Gratia enim estis
salvati per fidem; et hoc non ex vobis, Dei enim
donum est; [9] non ex operibus, ut ne quis glorietur.
[10] Ipsius enim sumus factura, creati in Christo
Iesu in operibus bonis, quae praeparavit Deus ut
in illis ambulemus.

2, 11-18 Gentiles Israheli concorporati

[11] Propter quod memores estote, quod aliquando
vos gentes in carne, qui dicimini praeputium ab
ea quae dicitur circumcisio in carne manu facta,
[12] quia eratis illo in tempore sine Christo, alienati
a conversatione Israhel, et hospites testamento-
rum, promissionis spem non habentes, et sine Deo
in hoc mundo. [13] Nunc autem in Christo Iesu vos,
qui aliquando eratis longe, facti estis prope in san-
guine Christi. [14] Ipse enim est pax nostra: qui
fecit utraque unum, et medium parietem maceriae
solvens, inimicitias in carne sua, [15] legem manda-
torum decretis evacuans; ut duos condat in semet
ipso in unum novum hominem, faciens pacem;
[16] et reconciliet ambos in uno corpore Deo per cru-
cem, interficiens inimicitias in semet ipso. [17] Et
veniens *evangelizavi pacem* vobis *qui longe fuistis,
et pacem iis qui prope;* [18] quoniam per ipsum ha-
bemus accesum ambo in uno Spiritu ad Patrem.

2, 19-22 Templum Dei sanctum

[19] Ergo iam non estis hospites et advenae, sed
estis cives sanctorum et domestici Dei, [20] su-

8 R 3,24. 9,16; 11,6; G 2,16 | 9 1 C 1,29 | 10 C 1,10, Tt 2,14 | 11 E 5,8 (R 11,17) | 12 E 4,18; R 9,4; 1 Th 4,13 | 13 Is 57,19; C 1,20 | 14 Is 9,5; C 2,14s | 15 2 C 5,14.17 | 16 C 1,20.22 | 17 Is 52,7; Zch 9,10; E 6,15 | 18 E 3,12; J 4,23; R 5,2 | 19 E 3,6 | 20 Mt 16,18; 28,19s; Is 28,16 (C 2,7); 1 C 3,11; Hb 12,22s; 1 P 2,6

ται τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ, [20] ἐποικοδομηθέντες
ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος
ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ, [21] ἐν ᾧ πᾶσα οἰκοδο-
μὴ συναρμολογουμένη αὔξει εἰς ναὸν ἅγιον ἐν Κυρίῳ,
[22] ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συνοικοδομεῖσθε εἰς κατοικητήριον τοῦ
Θεοῦ ἐν Πνεύματι.

3 [1] Τούτου χάριν ἐγὼ Παῦλος ὁ δέσμιος τοῦ Χριστοῦ
Ἰησοῦ ὑπὲρ ὑμῶν τῶν ἐθνῶν — [2] εἴ γε ἠκούσατε τὴν
οἰκονομίαν τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ τῆς δοθείσης μοι εἰς
ὑμᾶς, [3] ὅτι κατὰ ἀποκάλυψιν ἐγνωρίσθη μοι τὸ μυστήριον,
καθὼς προέγραψα ἐν ὀλίγῳ, [4] πρὸς ὃ δύνασθε ἀναγινώ-
σκοντες νοῆσαι τὴν σύνεσίν μου ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ
Χριστοῦ, [5] ὃ ἑτέραις γενεαῖς οὐκ ἐγνωρίσθη τοῖς υἱοῖς
τῶν ἀνθρώπων ὡς νῦν ἀπεκαλύφθη τοῖς ἁγίοις ἀποστό-
λοις αὐτοῦ καὶ προφήταις ἐν Πνεύματι, [6] εἶναι τὰ ἔθνη
συγκληρονόμα καὶ σύσσωμα καὶ συμμέτοχα τῆς ἐπαγγε-
λίας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου, [7] οὗ ἐγενήθην
διάκονος κατὰ τὴν δωρεὰν τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ τῆς
δοθείσης μοι κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.
[8] ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ πάντων ἁγίων ἐδόθη ἡ χάρις
αὕτη, τοῖς ἔθνεσιν εὐαγγελίσασθαι τὸ ἀνεξιχνίαστον
πλοῦτος τοῦ Χριστοῦ, [9] καὶ φωτίσαι πάντας τίς ἡ οἰκο-

---

3 1 Ιησου HWSVM : p46...] om T : S*. D*FG. 623s. 255 1319ss 330. 440. 1610. | 3 οτι] om [H] : p46 B. *d*. | 6 επαγγελιας THWsVM : p46 BSACP 33 1175 81 1739. D*. 927. 255 *f* 1319 330. vg[w] sy[p].] + αυτου |S| : rel | 9 παντας hWSVM : p46...] om TH : S*A 1739.

peraedificati super fundamentum apostolorum et
prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo
Iesu; [21] in quo omnis aedificatio constructa crescit
in templum sanctum in Domino, [22] in quo et vos
coaedificamini in habitaculum Dei in Spiritu.

3. Mysterium a Paulo praedicatum

3, 1-13 **Paulus mysterii apostolus**

[1] Huius rei gratia ego Paulus vinctus Christi
Iesu pro vobis gentibus, — [2] si tamen audistis
dispensationem gratiae Dei, quae data est mihi
in vobis, [3] quoniam secundum revelationem no-
tum mihi factum est sacramentum, sicut supra
scripsi in brevi; [4] prout potestis legentes intellege-
re prudentiam meam in mysterio Christi; [5] quod
aliis generationibus non est agnitum filiis homi-
num, sicuti nunc revelatum est sanctis apostolis
eius et prophetis in Spiritu: [6] gentes esse cohere-
des et concorporales et conparticipes promissionis
eius in Christo Iesu per evangelium, [7] cuius factus
sum minister secundum donum gratiae Dei, quae
data est mihi secundum operationem virtutis eius.
[8] Mihi omnium sanctorum minimo data est gratia
haec, in gentibus evangelizare investigabiles divi-
tias Christi, [9] et illuminare omnes, quae sit dis-

---

21 C 2,19
22 1 P 2,5
3,1 Ph 1,7.13; C 1,24
2 C 1,25; 1 C 4,1
3,5 E 1,9s; C 1,26
6 E 2,13.18s
7 C 1,25.29
9 R 16,25

νομία τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀποκεκρυμμένου ἀπὸ τῶν αἰώ-
νων ἐν τῷ Θεῷ τῷ τὰ πάντα κτίσαντι, [10]ἵνα γνωρισθῇ
νῦν ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρανίοις
διὰ τῆς ἐκκλησίας ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ Θεοῦ,
[11] κατὰ πρόθεσιν τῶν αἰώνων ἣν ἐποίησεν ἐν τῷ Χριστῷ
Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, [12]ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν παρρησίαν
καὶ προσαγωγὴν ἐν πεποιθήσει διὰ τῆς πίστεως αὐτοῦ.
[13]διὸ αἰτοῦμαι μὴ ἐγκακεῖν ἐν ταῖς θλίψεσίν μου ὑπὲρ
ὑμῶν, ἥτις ἐστὶν δόξα ὑμῶν. [14]Τούτου χάριν κάμπτω
τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν Πατέρα, [15]ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ
ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται, [16]ἵνα δῷ ὑμῖν κατὰ
τὸ πλοῦτος τῆς δόξης αὐτοῦ δυνάμει κραταιωθῆναι διὰ
τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον, [17] κατοικῆ-
σαι τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν,
ἐν ἀγάπῃ ἐρριζωμένοι καὶ τεθεμελιωμένοι, [18]ἵνα ἐξ-
ισχύσητε καταλαβέσθαι σὺν πᾶσιν τοῖς ἁγίοις τί τὸ πλά-
τος καὶ μῆκος καὶ ὕψος καὶ βάθος, [19]γνῶναί τε τὴν
ὑπερβάλλουσαν τῆς γνώσεως ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, ἵνα
πληρωθῆτε εἰς πᾶν τὸ πλήρωμα τοῦ Θεοῦ.
[20]Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπερεκπερισ-
σοῦ ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ἐνερ-
γουμένην ἐν ἡμῖν, [21] αὐτῷ ἡ δόξα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος τῶν
αἰώνων· ἀμήν.

---

18 υψος — βαθος *H*WsM : p[46] BCI 33 326 1175 81. DFG. 927. 255 256s 38 218 330 69. lat arm.] ∾ ThSV : rel | 19 πληρωθητε εις] πληρωθη h : p[46] B 33.

pensatio sacramenti absconditi a saeculis in
Deo, qui omnia creavit; [10] ut innotescat principa-
tibus et potestatibus in caelestibus per ecclesiam
multiformis sapientia Dei, [11] secundum praefini-
tionem saeculorum, quam fecit in Christo Iesu
Domino nostro, [12] in quo habemus fiduciam et
accessum in confidentia per fidem eius. [13] Propter
quod peto ne deficiatis in tribulationibus meis pro
vobis, quae est gloria vestra.

3, 14-19 Apostoli oratio

[14] Huius rei gratia flecto genua mea ad Patrem
Domini nostri Iesu Christi, [15] ex quo omnis pa-
ternitas in caelis et in terra nominatur, [16] ut det
vobis secundum divitias gloriae suae, virtute cor-
roborari per Spiritum eius in interiorem homi-
nem, [17] Christum habitare per fidem in cordibus
vestris, in caritate radicati et fundati, [18] ut pos-
sitis comprehendere cum omnibus sanctis, quae
sit latitudo et longitudo et sublimitas et profun-
dum; [19] scire etiam supereminentem scientiae ca-
ritatem Christi, ut impleamini in omnem plenitu-
dinem Dei.

3, 20-21 Sollemnis doxologia

[20] Ei autem, qui potens est omnia facere su-
perabundanter quam petimus aut intellegimus,
secundum virtutem quae operatur in nobis, [21] ipsi
gloria in ecclesia et in Christo Iesu in omnes gene-
rationes saeculi saeculorum. Amen.

---

10 1 P 1,12; R 11,33 | 11 E 1,11 | 12 Hb 4,16; R 5,2 | 13 C 1,24, 2 T 2,10 | 16 E 1,7; 6,10 C 1,11; 1 P 3,4 | 17 J 14,23; C 1,23; 2,7 | 18 C 2,2s | 20 R 16,25ss; E 1,19; C 1,29

4 1 Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ἐν Κυρίῳ ἀξίως
περιπατῆσαι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε, μετὰ πάσης
ταπεινοφροσύνης καὶ πραΰτητος, 2 μετὰ μακροθυμίας,
ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ, 3 σπουδάζοντες τηρεῖν
τὴν ἑνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρή-
νης· 4 ἓν σῶμα καὶ ἓν Πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν
μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν· 5 εἷς Κύριος, μία πίστις,
ἓν βάπτισμα· 6 εἷς Θεὸς καὶ Πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ
πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν. 7 Ἑνὶ δὲ ἑκάστῳ
ἡμῶν ἐδόθη ἡ χάρις κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ
Χριστοῦ. 8 διὸ λέγει

Ἀναβὰς εἰς ὕψος ᾐχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν
καὶ ἔδωκεν δόματα τοῖς ἀνθρώποις.

9 τὸ δὲ Ἀνέβη τί ἐστιν εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη πρῶτον εἰς
τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς; 10 ὁ καταβὰς αὐτός ἐστιν
καὶ ὁ ἀναβὰς ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα πλη-
ρώσῃ τὰ πάντα. 11 καὶ αὐτὸς ἔδωκεν τοὺς μὲν ἀποστό-
λους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ
ποιμένας καὶ διδασκάλους, 12 πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν

4 2 πραυτητος] πραοτητος S | 4 και² T[H]WSVM : p⁴⁶ ..] om : B 326. 489. 226*. vg syᵖ. | 7 η T[H]WSVM : p⁴⁶...] om BP* 082 1739 s. DFG. 467, 1. 635. 1611 2005. 257: L. arm. | 8 και] *om T[H]W[M] : p⁴⁶ S*ACᶜ 33 bo. D*FG 88 915. 1838 467. 296. lat arm. | 9 πρωτον] *om TH[SV]M : p⁴⁶ S*AC*I 082 33 81 sa bo. DFG. Ir Ωρ Chr Cyr Tert Lcfr Hil Hier

PARS SECUNDA: MORALIS

VITA CHRISTIANA, MYSTERII DERIVATIO

I. Unitas in varietate

4, 1-6 Christianae unitatis vincula

1 Obsecro itaque vos ego vinctus in Domino, ut
digne ambuletis vocatione, qua vocati estis, 2 cum
omni humilitate et mansuetudine, cum patientia
supportantes invicem in caritate, 3 solliciti servare
unitatem Spiritus in vinculo pacis. 4 Unum cor-
pus et unus Spiritus, sicut vocati estis in una spe
vocationis vestrae. 5 Unus Dominus, una fides,
unum baptisma. 6 Unus Deus et Pater omnium,
qui est super omnes et per omnia et in omnibus
nobis.

4, 7-16 Charismata in aedificationem corporis Christi ordinata

7 Unicuique autem nostrum data est gratia se-
cundum mensuram donationis Christi. 8 Propter
quod dicit:

Ascendens in altum captivam duxit captivitatem,
dedit dona hominibus.

9 Quod autem ascendit, quid est, nisi quia et
descendit primum in inferiores partes terrae?
10 Qui descendit, ipse est et qui ascendit super
omnes caelos, ut impleret omnia
11 Et ipse dedit quosdam quidem apostolos,
quosdam autem prophetas, alios vero evangelis-
tas, alios autem pastores et doctores 12 ad con-
summationem / sanctorum in opus ministerii, in

4,1 1 Th 2,12; C 1,10; Ph 1,27 | 2 C 3,12 (Mt 11,29) | 3 C 3,14s 4 C 3,15; R 12,5 | 5 J 10,16 6 1 C 12,6 | 7 R 12,3 6; 1 P 4,10 | 8 Ps 67,19; C 2,15 | 9 J 3,13 | 11 1 C 12,5.28ss A 21.8 | 12 2 T 3,17· 1 P 2,5

ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος
τοῦ Χριστοῦ, 13 μέχρι καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν
ἑνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ
Θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώ-
ματος τοῦ Χριστοῦ, 14 ἵνα μηκέτι ὦμεν νήπιοι, κλυδωνι-
ζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας
ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, ἐν πανουργίᾳ πρὸς τὴν με-
θοδείαν τῆς πλάνης, 15 ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ αὐξή-
σωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλή, Χριστός,
16 ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον καὶ συμβιβαζό-
μενον διὰ πάσης ἁφῆς τῆς ἐπιχορηγίας κατ' ἐνέργειαν
ἐν μέτρῳ ἑνὸς ἑκάστου μέρους τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος
ποιεῖται εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ.

17 Τοῦτο οὖν λέγω καὶ μαρτύρομαι ἐν Κυρίῳ, μηκέτι
ὑμᾶς περιπατεῖν καθὼς καὶ τὰ ἔθνη περιπατεῖ ἐν μα-
ταιότητι τοῦ νοὸς αὐτῶν, 18 ἐσκοτωμένοι τῇ διανοίᾳ
ὄντες, ἀπηλλοτριωμένοι τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν
ἄγνοιαν τὴν οὖσαν ἐν αὐτοῖς, διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρ-
δίας αὐτῶν, 19 οἵτινες ἀπηλγηκότες ἑαυτοὺς παρέδωκαν
τῇ ἀσελγείᾳ εἰς ἐργασίαν ἀκαθαρσίας πάσης ἐν πλεον-
εξίᾳ. 20 ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως ἐμάθετε τὸν Χριστόν, 21 εἴ
γε αὐτὸν ἠκούσατε καὶ ἐν αὐτῷ ἐδιδάχθητε καθώς ἐστιν
ἀλήθεια ἐν τῷ Ἰησοῦ, 22 ἀποθέσθαι ὑμᾶς κατὰ τὴν προ-
τέραν ἀναστροφὴν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τὸν φθειρόμε-
νον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, 23 ἀνανεοῦσθαι δὲ

16 μερους THWSVM : p46...] μελους h : AC. 88 915. 2004 1319ss. vg syp. Chr Cyr Hier. | εαυτου HWSVM : p46...] *αὐτου T ? S. D*FG. 1319 69 460ss. 206. 1611 2005. | 18 εσκοτωμενοι THW VM : p46 BSAI 33. Ath.] *εσκοτισμενοι S ? rel' | 21 αληθεια] αλη-θειᾳ h | 23 δε THSVM : p46...] + εν W ; B 33s 1739 sa bo. 2004.

aedificationem corporis Christi, 13 donec occurra-
mus omnes in unitatem fidei et agnitionis Filii
Dei, in virum perfectum, in mensuram aetatis ple-
nitudinis Christi; 14 ut iam non simus parvuli,
fluctuantes et circumferamur omni vento doctri-
nae in nequitia hominum, in astutia ad circum-
ventionem erroris. 15 Veritatem autem facientes
in caritate crescamus in illo per omnia qui est
caput, Christus; 16 ex quo totum corpus, compac-
tum et connexum per omnem iuncturam subminis-
trationis, secundum operationem in mensuram
uniuscuiusque membri, augmentum corporis facit
in aedificationem sui in caritate.

2. Christianae perfectionis meta celsissima

4, 17-24 Non imitandi gentiles

17 Hoc igitur dico et testificor in Domino, ut
iam non ambuletis, sicut et gentes ambulant in
vanitate sensus sui, 18 tenebris obscuratum ha-
bentes intellectum, alienati a vita Dei per igno-
rantiam, quae est in illis propter caecitatem cor-
dis ipsorum, 19 qui desperantes semet ipsos tradi-
derunt impudicitiae, in operationem immunditiae
omnis in avaritiam. 20 Vos autem non ita didicis-
tis Christum, 21 si tamen illum audistis et in ipso
edocti estis, sicut est veritas in Iesu, 22 deponere
vos secundum pristinam conversationem veterem
hominem, qui corrumpitur secundum desideria
erroris; 23 renovamini autem spiritu mentis ve-

13 C 1,28 | 14 1 C 3,15; 14,20; Hb 5,13; 13,9; Sir 5,11 | 15 E 1,22; C 1,18 | 16 C 2,19 | 17 R 1,21; C 2,4 | 18 E 2,12; C 1, 21; 1 P 1,14 | 19 C 3,5 | 22 C 3,9; G 6,8; 1 P 2,11; 4,3 | 23 R 12,2

τῷ πνεύματι τοῦ νοὸς ὑμῶν 24 καὶ ἐνδύσασθαι τὸν καινὸν
ἄνθρωπον τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ
ὁσιότητι τῆς ἀληθείας.
25 Διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος
μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ, ὅτι ἐσμὲν ἀλλήλων μέλη. 26 ὀρ-
γίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε· ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ
παροργισμῷ ὑμῶν, 27 μηδὲ δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ.
28 ὁ κλέπτων μηκέτι κλεπτέτω, μᾶλλον δὲ κοπιάτω ἐργα-
ζόμενος ταῖς ἰδίαις χερσὶν τὸ ἀγαθόν, ἵνα ἔχῃ μεταδι-
δόναι τῷ χρείαν ἔχοντι. 29 πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ
στόματος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέσθω, ἀλλὰ εἴ τις ἀγαθὸς
πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας, ἵνα δῷ χάριν τοῖς ἀκούουσιν.
30 καὶ μὴ λυπεῖτε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τοῦ Θεοῦ, ἐν ᾧ
ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως. 31 πᾶσα πικρία
καὶ θυμὸς καὶ ὀργὴ καὶ κραυγὴ καὶ βλασφημία ἀρθήτω
ἀφ' ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ. 32 γίνεσθε δὲ εἰς ἀλλήλους
χρηστοί, εὔσπλαγχνοι, χαριζόμενοι ἑαυτοῖς καθὼς καὶ ὁ
Θεὸς ἐν Χριστῷ ἐχαρίσατο ὑμῖν. 5 1 γίνεσθε οὖν μιμη-
ταὶ τοῦ Θεοῦ, ὡς τέκνα ἀγαπητά, 2 καὶ περιπατεῖτε ἐν
ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ὑμᾶς καὶ παρέ-
δωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν προσφορὰν καὶ θυσίαν τῷ Θεῷ

26 τῷ] om THW : BS*A 1739. | 28 ιδιαις ThWVM : S*A 104 1175 s sa bo. DFG 1912 915, 1838 467. 255 1319 ss 38 218 330 69 s, 1611 2005. K plur it vg[cl] sy arm.] om *H*S : p[46] rel | 32 δε] om [H] : p[46] B 104* 1739 s. 88 915, 1827 s, 226* 1311 263. arm. | υμιν T*H*W*S*VM : p[46] SAP 326 81 6 sa bo. FG 1898. 1827. 255 *f*1319 38 218 330 69. 296. 2298 it.] *ημιν hWs : rel | 5 2 ημων ThWSVM : p[46]...] υμων *H* : B sa. 547 69 s.

strae, 24 et induite novum hominem, qui secundum
Deum creatus est in iustitia et sanctitate veritatis.

4, 25-30 Vitandum mendacium, ira, furtum, sermo pravus

25 Propter quod deponentes mendacium, *loqui-
mini veritatem unusquisque cum proximo suo;* quo-
niam sumus invicem membra. 26 *Irascimini et no-
lite peccare;* sol non occidat super iracundiam ve-
stram. 27 Nolite locum dare diabolo. 28 Qui fura-
batur iam non furetur, magis autem laboret ope-
rando manibus suis quod bonum est, ut habeat
unde tribuat necessitatem patienti. 29 Omnis ser-
mo malus ex ore vestro non procedat, sed si quis
bonus ad aedificationem fidei, ut det gratiam au-
dientibus. 30 Et nolite contristare Spiritum sanc-
tum Dei, in quo signati estis in diem redemptionis.

4, 31-5, 2 Aemulanda Dei indulgentia, Christi caritas

31 Omnis amaritudo et ira et indignatio et cla-
mor et blasphemia tollatur a vobis cum omni ma-
litia. 32 Estote autem invicem benigni, misericor-
des, donantes invicem sicut et Deus in Christo do-
navit vobis. 1 Estote ergo imitatores Dei, sicut
filii carissimi, 2 et ambulate in dilectione, sicut et
Christus dilexit nos et tradidit semet ipsum pro
nobis *oblationem et hostiam Deo in odorem suavi-
tatis.*

24 R 6,4; C 3,10 | 25 Zch 8,16; C 3,8 | 26 Ps 4,5; Ja 1,19s 28 1 Th 4,11 | 29 E 5,4; C 3,17; 4,6 | 30 E 1,13; Is 63,10 | 31 C 3,8 | 32 Mt 6,14; 13,22.35; C 3,12s; 1 C 13,5.7 | 5,1 M 5,48; C 3,12 | 2 Ex 29,18; E 5,23; G 2,20; Hb 10,10

εἰς ὀσμὴν εὐωδίας. 3 Πορνεία δὲ καὶ ἀκαθαρσία πᾶσα ἢ
πλεονεξία μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέπει
ἁγίοις, 4 καὶ αἰσχρότης καὶ μωρολογία ἢ εὐτραπελία, ἃ
οὐκ ἀνῆκεν, ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαριστία. 5 τοῦτο γὰρ ἴστε
γινώσκοντες, ὅτι πᾶς πόρνος ἢ ἀκάθαρτος ἢ πλεονέκτης,
ὅ ἐστιν εἰδωλολάτρης, οὐκ ἔχει κληρονομίαν ἐν τῇ βασι-
λείᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ. 6 Μηδεὶς ὑμᾶς ἀπατάτω
κενοῖς λόγοις· διὰ ταῦτα γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ
ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας. 7 μὴ οὖν γίνεσθε συμμέ-
τοχοι αὐτῶν· 8 ἦτε γάρ ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν
Κυρίῳ· ὡς τέκνα φωτὸς περιπατεῖτε, — 9 ὁ γὰρ καρπὸς
τοῦ φωτὸς ἐν πάσῃ ἀγαθωσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀλη-
θείᾳ, — 10 δοκιμάζοντες τί ἐστιν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ,
11 καὶ μὴ συγκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ
σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε, 12 τὰ γὰρ κρυφῇ γινό-
μενα ὑπ' αὐτῶν αἰσχρόν ἐστιν καὶ λέγειν· 13 τὰ δὲ πάντα
ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανεροῦται· πᾶν γὰρ τὸ
φανερούμενον φῶς ἐστιν. 14 διὸ λέγει

Ἔγειρε, ὁ καθεύδων,
καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν,
καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός.

15 Βλέπετε οὖν ἀκριβῶς πῶς περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσο-
φοι ἀλλ' ὡς σοφοί, 16 ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρόν, ὅτι αἱ

4 και² HWVM : p⁴⁶...] η TS : S*AP 104sss 1739 sa. D*FG 917. 255 f1319 38 218 330. 296. 1518. it vg sy^h arm. | 5 ο THSVM : p⁴⁶ BSΨ 33 1175 81 1739. FG 181 88 915. 467. 436 f1319. 1831. 1611 2005. lat] ος W : rel | 15 ακριβως πως THWVM : p⁴⁶ BS* 33s 1175s 1739 bo. 1898 915. 1311 436 218. Ωρ Chr.] ∽ S : rel

5, 3-7 **Fugienda omnis immunditia**

3 Fornicatio autem, et omnis immunditia aut
avaritia nec nominetur in vobis, sicut decet sanc-
tos, 4 aut turpitudo aut stultiloquium aut scurri-
litas, quae ad rem non pertinet; sed magis gratia-
rum actio. 5 Hoc enim scitote intellegent[illegible] aut avarus, quod
omnis fornicat[illegible] est idolorum servitus, non habet hereditatem in
regno Christi et Dei. 6 Nemo vos seducat inanibus
verbis; propter haec enim venit ira Dei in filios
diffidentiae. 7 Nolite ergo effici participes eorum.

5, 8-14 **Filii lucis**

8 Eratis enim aliquando tenebrae, nunc autem
lux in Domino. Ut filii lucis ambulate; 9 fructus
enim lucis est in omni bonitate et iustitia et veri-
tate; 10 probantes quid sit beneplacitum Deo; 11 et
nolite communicare operibus infructuosis tene-
brarum, magis autem redarguite. 12 Quae enim
in occulto fiunt ab ipsis, turpe est et dicere. 13 Om-
nia autem quae arguuntur, a lumine manifestan-
tur; omne enim quod manifestatur lumen est.
14 Propter quod dicit:

Surge qui dormis,
et exsurge a mortuis, et illuminabit te Christus.

5, 15-21 **Prudentiae fervor admiscendus**

15 Videte itaque, fratres, quomodo caute am-
buletis, non quasi insipientes, 16 sed ut sapientes,
redimentes tempus, quoniam dies mali sunt.

3 C 3,5 | 4 E 4,29; C 3,8 | 5 G 5,21; 1 C 6,9s; Ap 21,8; 22, 15 | 6 E 2,2; R 1,8; 2,8s | 7 2 C 6,14 | 8 E 2,11.13; Ja 1,17; 1 P 2,9; J 12,36 | 9 G 5,22 | 10 E 5,17; R 12,2 | 11 R 13,12; J 16,8ss | 12 R 1,24 | 13 J 3,20s | 14 R 13,11; Is 26,19 | 15 C 4,5

ἡμέραι πονηραί εἰσιν. 17 διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ συνίετε τί τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. 18 καὶ μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ ἐστιν ἀσωτία, ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν Πνεύματι, 19 λαλοῦντες ἑαυτοῖς ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ, 20 εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ Θεῷ καὶ Πατρί, 21 ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ Χριστοῦ. 22 Αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὑποτασσέσθωσαν ὡς τῷ Κυρίῳ, 23 ὅτι ἀνήρ ἐστιν κεφαλὴ τῆς γυναικός, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, αὐτὸς σωτὴρ τοῦ σώματος. 24 ἀλλὰ ὡς ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ, οὕτως καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς ἀνδράσιν ἐν παντί. 25 Οἱ ἄνδρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, 26 ἵνα αὐτὴν ἁγιάσῃ καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, 27 ἵνα παραστήσῃ αὐτὸς ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ῥυτίδα ἤ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾖ ἁγία καὶ ἄμωμος. 28 οὕτως ὀφείλουσιν καὶ οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα. ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυ-

19 εν¹ hW[S]M : p⁴⁶ BP 33 1739s. 462. *d* vg.] om T*H*sV : rel | εν⁻¹ *om THW[*S*] : p⁴⁶ BS* 1739. | 22 υποτασσεσθωσαν] *om T*H* : p⁴⁶ B. Cl Hier. | 23 εστιν κεφαλη T*H*SVM : p⁴⁶ I...] ∽ hW : B. 436s 1319ss 330 69s. *f* vg. | 25 γυναικας THWsM : BSA 33 81. 38 218] + εαυτων [*S*]V : (rel) | 28 και [H]W[*SV*]M : p⁴⁶ B(AP) 33 1175. (DFG). 256 (1831). 1611 2005. (it vg).] om Ts : rel

17 Propterea nolite fieri imprudentes, sed intellegentes quae sit voluntas Dei. 18 Et nolite inebriari vino, in quo est luxuria, sed implemini Spiritu sancto, 19 loquentes vobismet ipsis in psalmis et hymnis et canticis spiritualibus, cantantes et psallentes in cordibus vestris Domino, 20 gratias agentes semper pro omnibus, in nomine Domini nostri Iesu Christi Deo et Patri, 21 subiecti invicem in timore Christi.

3. Ethica socialis: christiana familia

5, 22-24 **Nuptarum officia**

22 Mulieres viris suis subditae sint, sicut Domino; 23 quoniam vir caput est mulieris, sicut Christus caput est ecclesiae, ipse salvator corporis eius. 24 Sed sicut ecclesia subiecta est Christo, ita et mulieres viris suis in omnibus

5, 25-33 **Virorum officia**

25 Viri, diligite uxores vestras, sicut et Christus dilexit ecclesiam et se ipsum tradidit pro ea, 26 ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquae in verbo vitae, 27 ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam, non habentem maculam aut rugam aut aliquid huiusmodi, sed ut sit sancta et immaculata. 28 Ita et viri debent diligere uxores suas ut corpora sua. Qui suam uxorem diligit se ipsum

17 E 5,10; R 12,2 | 18 Pr 20,31 O'; L 21,34 | 19 C 3,16; Ps 32,2s; 1 C 14,15.26 | 20 C 3,17 | 21 1 P 5,5 | 22 Gn 3,16; C 3,18; 1 P 3,1 | 23 1 C 11,3; C 1,18 | 25 C 3,19 | 26 Tt 3,5 | 27 Ps 44,12; 2 C 11,2

τοῦ γυναῖκα ἑαυτὸν ἀγαπᾷ· 29 οὐδεὶς γάρ ποτε τὴν
ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλὰ ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτήν,
καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς τὴν ἐκκλησίαν. 30 ὅτι μέλη ἐσμὲν
τοῦ σώματος αὐτοῦ. 31 ἀντὶ τούτου καταλείψει ἄνθρωπος
τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθήσεται τῇ
γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. 32 τὸ
μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν, ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν
καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. 33 πλὴν καὶ ὑμεῖς οἱ καθ' ἕνα
ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕτως ἀγαπάτω ὡς ἑαυτόν,
ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα. 6 1 Τὰ τέκνα, ὑπα-
κούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν Κυρίῳ· τοῦτο γάρ ἐστιν
δίκαιον. 2 τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα, ἥτις
ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ, 3 ἵνα εὖ σοι γένηται
καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς. 4 Καὶ οἱ πατέρες, μὴ
παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλὰ ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν
παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου. 5 Οἱ δοῦλοι, ὑπακούετε
τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐν
ἁπλότητι τῆς καρδίας ὑμῶν ὡς τῷ Χριστῷ, 6 μὴ κατ'
ὀφθαλμοδουλίαν ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ὡς δοῦλοι Χρι-
στοῦ ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐκ ψυχῆς, 7 μετ'
εὐνοίας δουλεύοντες ὡς τῷ Κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις,

---

29 Χριστος THWVM : p46 BSAΨ 33ss 1175s 1739s sa bo. D*FG 181 88 915, f623. 226 436s f1319 69, 1831. 440s. 1611 2005. 257 it vg sy arm.] κυριος S : rel | 30 αυτου THWsVM : p46 BS*A 33 81 1739 6 bo.] * + εκ της σαρκος αυτου και εκ των οστεων αυτου [S] : rel | 31 τον—την¹ TSVM : p46...] om [H]W : B. D*FG. | τη γυναικι Th : p46 S*A 33 81. D*FG. 1311 (69s).] προς την γυναικα *H* WSVM : rel | αυτου HWSVM : p46...] om T : S*. | 32 εις² T[H]SVM : p46 I...] om W : B. 489s 920 255 337. 440s 1149. K. al | 6 1 εν κυριω T[H]SVM : p46 I^vid...] om W : B. D*FG. | 2 εστιν THSVM : p46...] om W : B. 181. | 5 κατα σαρκα/κυριοις THWVM : BSAPΨ 33 1175s 1739, 1912 88 915. 436s 1319ss 38 218 330 69s 241. 1611 2005. 506s.] ∽ S : p46 rel | της p46...] om T : S 1739. 915 489. 330. 206. 440s 1518. 1610 221.

diligit. 29 Nemo enim umquam carnem suam odio
habuit, sed nutrit et fovet eam, sicut et Christus
ecclesiam; 30 quia membra sumus corporis eius,
de carne eius et de ossibus eius. 31 *Propter hoc relin-
quet homo patrem et matrem suam, et adhaerebit
uxori suae, et erunt duo in carne una.* 32 Sacramen-
tum hoc magnum est, ego autem dico in Christo
et in ecclesia. 33 Verumtamen et vos singuli, unus-
quisque uxorem suam sicut se ipsum diligat, uxor
autem timeat virum suum.

6, 1-4 Filiorum ac parentum officia

1 Filii, oboedite parentibus vestris in Domino,
hoc enim iustum est. 2 *Honora patrem tuum et
matrem tuam*, quod est mandatum primum in pro-
missione, 3 *ut bene sit tibi et sis longaevus super
terram.* 4 Et vos, patres, nolite ad iracundiam pro-
vocare filios vestros, sed educate illos in disciplina
et correptione Domini.

6, 5-9 Servorum ac dominorum officia

5 Servi, oboedite dominis carnalibus cum timore
et tremore, in simplicitate cordis vestri, sicut
Christo; 6 non ad oculum servientes, quasi homi-
nibus placentes, sed ut servi Christi, facientes
voluntatem Dei ex animo, 7 cum bona volun-
tate servientes, sicut Domino et non homini-

---

30 E 1,23, 1 C 6,15; Gn 2,23s; Mt 19,5s
32 Ap 19,7
6,1 C 3,20
2 Ex 20,12
3 Dt 5,16
4 C 3,21; Pr 2,2; 3,11; Dt 6,7-24s; Ps 77,3s
5-8 C 3,22-25; 1 T 6,1s; Tt 2,9s; 1 P 2,18
6 1 C 7,22

8 εἰδότες ὅτι ἕκαστος ἐάν τι ποιήσῃ ἀγαθόν, τοῦτο κομί-
σεται παρὰ Κυρίου, εἴτε δοῦλος εἴτε ἐλεύθερος. 9 Καὶ
οἱ κύριοι, τὰ αὐτὰ ποιεῖτε πρὸς αὐτούς, ἀνιέντες τὴν
ἀπειλήν, εἰδότες ὅτι καὶ αὐτῶν καὶ ὑμῶν ὁ Κύριός
ἐστιν ἐν οὐρανοῖς, καὶ προσωποληψία οὐκ ἔστιν παρ'
αὐτῷ.

10 Τοῦ λοιποῦ ἐνδυναμοῦσθε ἐν Κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει
τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. 11 ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ
πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στῆναι πρὸς τὰς μεθοδίας τοῦ
διαβόλου· 12 ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ
σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς
τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τούτου, πρὸς τὰ πνευ-
ματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις. 13 διὰ τοῦτο
ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, ἵνα δυνηθῆτε ἀντι-
στῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ καὶ ἅπαντα κατεργασά-
μενοι στῆναι. 14 στῆτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὀσφὺν
ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιο-
σύνης, 15 καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ
εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης, 16 ἐν πᾶσιν ἀναλαβόντες τὸν
θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνήσεσθε πάντα τὰ βέλη τοῦ
πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι· 17 καὶ τὴν περικεφα-
λαίαν τοῦ σωτηρίου δέξασθε, καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ
Πνεύματος, ὅ ἐστιν ῥῆμα Θεοῦ, 18 διὰ πάσης προσευχῆς
καὶ δεήσεως, προσευχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ ἐν Πνεύμα-
τι, καὶ εἰς αὐτὸ ἀγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ προσκαρτερήσει

8 εαν τι p[46]...] ο εαν S : A(P)Ψ 33 6. (DFG). 436s 218 69. 1891. 323. 1245. 1610, (K). *fg* vg arm. | κομισεται p[46]...] -ιειται *S* | 10 ενδυναμουσθε] δυν. h : p[46] B 33. | 12 ημιν I...] *υμ. h : p[46] BΨ 81. D*FG. 255 241 794. 206 1831. 2298. 1518. sy[p]. | σκοτους THWsM : p[46] BS*A 33 1175 1739 6. D*FG. 436. lat sy arm.] + του αιωνος [*S*V] : rel | 16 εν[1] THSM : p[46] BSP 33s 1175 1739 bo. 467. 436s 363 330 69. 296. lat sy[h].] *επι WV : A rel | τα[2]] *om [H] : p[46] B. D*FG

bus; 8 scientes quoniam unusquisque quodcum-
que fecerit bonum, hoc recipiet a Domino, sive
servus sive liber. 9 Et vos, domini, eadem facite
illis, remittentes minas; scientes quia et illorum
et vester Dominus est in caelis, et personarum
acceptio non est apud eum.

4. Ascetica militans

6, 10-20 Christiani armatura

10 De cetero, fratres, confortamini in Domino
et in potentia virtutis eius. 11 Induite vos arma-
turam Dei, ut possitis stare adversus insidias dia-
boli; 12 quoniam non est nobis colluctatio adver-
sus carnem et sanguinem, sed adversus principes
et potestates, adversus mundi rectores tenebrarum
harum, contra spiritualia nequitiae in caelestibus.
13 Propterea accipite armaturam Dei, ut possitis
resistere in die malo et in omnibus perfecti stare.
14 State ergo succincti lumbos vestros in veritate,
et *induti loricam iustitiae*, 15 et calceati *pedes in*
praeparatione evangelii pacis; 16 in omnibus su-
mentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela
nequissimi ignea extinguere; 17 et *galeam salutis*
adsumite, et gladium spiritus, quod est verbum
Dei; 18 per omnem orationem et obsecrationem
orantes omni tempore in spiritu, et in ipso vigi-
lantes in omni instantia et obsecratione pro om-

8 2 C 5,10 | 9 C 4,1; 2 Par 19,6s; A 10,34; R 2,11 | 10 1 C 6,13; 1 J 2,14 | 11 R 13,12 | 12 E 2,2; C 1,13; 1 P 5,8s; J 14,30 | 13 Sap 5,18-21 | 14 Is 11,5; 59,17; L 12,35; 1 Th 5,8 | 15 E 2,17; Is 52,7; 40,9; A 10,36 | 16 1 P 5,9; 1 J 5,4 | 17 Is 11,4; 49,2; 51,16; Os 6,5; Hb 4,12 | 18 Mt 26,41; C 4,2s; Jud 20

καὶ δεήσει περὶ πάντων τῶν ἁγίων, 19 καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα
μοι δοθῇ λόγος ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματός μου, ἐν παρ-
ρησίᾳ γνωρίσαι τὸ μυστήριον τοῦ εὐαγγελίου, 20 ὑπὲρ οὗ
πρεσβεύω ἐν ἁλύσει, ἵνα ἐν αὐτῷ παρρησιάσωμαι ὡς δεῖ
με λαλῆσαι.

21 Ἵνα δὲ εἰδῆτε καὶ ὑμεῖς τὰ κατ' ἐμέ, τί πράσσω,
πάντα γνωρίσει ὑμῖν Τύχικος ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ
πιστὸς διάκονος ἐν Κυρίῳ, 22 ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς
αὐτὸ τοῦτο, ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν καὶ παρακαλέσῃ
τὰς καρδίας ὑμῶν.

23 Εἰρήνη τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀγάπη μετὰ πίστεως ἀπὸ
Θεοῦ Πατρὸς καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. 24 ἡ χάρις
μετὰ πάντων τῶν ἀγαπώντων τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
Χριστὸν ἐν ἀφθαρσίᾳ.

---

19 του ευαγγελιου I...] om [H] : B, FG g. Tert Vict. | 20 εν αυτῳ I...] *αυτο W : p46 B. | 21 ειδητε/και υμεις] *ὡ ThS : SAPI 33 81. DFG 88. 915. 547 241 38 218, 1831. 506s. it vg. | γνωρισει υμιν THWVM : p46 BSPΨ 33ssss 1739 bo DFG. 467. 547 241 255 f1319 69s syp arm.] ὡ S : A rel

nibus sanctis, 19 et pro me, ut detur mihi sermo
in apertione oris mei cum fiducia notum facere
mysterium evangelii, 20 pro quo legatione fungor
in catena, ita ut in ipso audeam, prout oportet
me loqui.

CONCLUSIO

6, 21-22 **Domestici nuntii**

21 Ut autem et vos sciatis quae circa me sunt,
quid agam, omnia vobis nota faciet Tychicus,
carissimus frater et fidelis minister in Domino,
quem misi ad vos in hoc ipsum, 22 ut cognoscatis
quae circa nos sunt, et consoletur corda vestra.

6, 23-24 **Benedictio finalis**

23 Pax fratribus et caritas cum fide a Deo Patre
et Domino Iesu Christo. 24 Gratia cum omnibus
qui diligunt Dominum nostrum Iesum Christum
in incorruptione. Amen.

---

19 A 4,29; C 4,3s; 2 Th 3,1
20 2 C 5,20; C 4,4
21 C 4,7; Ph 1,12; A 20,4; 2 T 4,12, Tt 3,12
22 C 4,7s
24 1 P 1,8

ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ

1 [1] Παῦλος καὶ Τιμόθεος δοῦλοι Χριστοῦ Ἰησοῦ πᾶσιν
τοῖς ἁγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῖς οὖσιν ἐν Φιλίπποις
σὺν ἐπισκόποις καὶ διακόνοις· [2] χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη
ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
[3] Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου ἐπὶ πάσῃ τῇ μνείᾳ ὑμῶν;
[4] πάντοτε ἐν πάσῃ δεήσει μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν μετὰ
χαρᾶς τὴν δέησιν ποιούμενος, [5] ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν
εἰς τὸ εὐαγγέλιον ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἄχρι τοῦ νῦν,
[6] πεποιθὼς αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον
ἀγαθὸν ἐπιτελέσει ἄχρι ἡμέρας Ἰησοῦ Χριστοῦ· [7] καθώς
ἐστιν δίκαιον ἐμοὶ τοῦτο φρονεῖν ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, διὰ
τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς, ἔν τε τοῖς δεσμοῖς μου
καὶ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ καὶ βεβαιώσει τοῦ εὐαγγελίου συγ-
κοινωνούς μου τῆς χάριτος πάντας ὑμᾶς ὄντας. [8] μάρ-
τυς γάρ μου ὁ Θεός, ὡς ἐπιποθῶ πάντας ὑμᾶς ἐν
σπλάγχνοις Χριστοῦ Ἰησοῦ. [9] καὶ τοῦτο προσεύχομαι,
ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσεύῃ ἐν
ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθήσει, [10] εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς

1 6 Ιησου Χριστου *HS* : p[46] SAP 33s 1175s 1739 bo. FG 181, 436s 1319ss 330 69, 1611 2005. K plur sy arm] ∽ ThWVM : rel | 9 περισσευη p[46]...] -ευσῃ hW : BΨ 81°. D. 489s. 920 1311 69. 635. 2298.

EPISTULA BEATI PAULI APOSTOLI AD PHILIPPENSES

INTRODUCTIO

1, 1-2 Salutatio epistularis

[1] Paulus et Timotheus servi Iesu Christi omni-
bus sanctis in Christo Iesu, qui sunt Philippis,
cum episcopis et diaconibus. [2] Gratia vobis et pax
a Deo Patre nostro et Domino Iesu Christo.

1, 3-11 Gratiarum actio, laudes, preces

[3] Gratias ago Deo meo in omni memoria vestri,
[4] semper in cunctis orationibus meis pro omnibus
vobis cum gaudio deprecationem faciens, [5] super
communicatione vestra in evangelio Christi a pri-
ma die usque nunc, [6] confidens hoc ipsum, quia
qui coepit in vobis opus bonum, perficiet usque in
diem Christi Iesu; [7] sicut est mihi iustum hoc sen-
tire pro omnibus vobis, eo quod habeam vos in
corde, et in vinculis meis et in defensione et con-
firmatione evangelii socios gaudi mei omnes vos
esse. [8] Testis enim mihi est Deus, quomodo cu-
piam omnes vos in visceribus Iesu Christi. [9] Et
hoc oro ut caritas vestra magis ac magis abundet
in scientia et in omni sensu, [10] ut probetis po-

A 16,12-40; 20,6; 1 Th 2,2 | **1** 1 C 1,2; 1 T 3,1.8; A 20,28 | **2** R 1.7 | **3** R 1,8; C 1,3 | **6** Ph 2,13; 1 C 1,6ss; 1 Th 5,24 | **7** E 3,1; 4,1; C 4,18; Phm 9-13; 2 T 1,8; 2,9 | **8** R 1,9; 1 Th 2,17; 3,11 | **9** Phm 6 | **10** R 2,18; 1 Th 5,23; Jud 24

τὰ διαφέροντα, ἵνα ἦτε εἰλικρινεῖς καὶ ἀπρόσκοποι εἰς
ἡμέραν Χριστοῦ, 11 πεπληρωμένοι καρπὸν δικαιοσύνης
τὸν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον Θεοῦ.
12 Γινώσκειν δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελφοί, ὅτι τὰ κατ'
ἐμὲ μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν,
13 ὥστε τοὺς δεσμούς μου φανεροὺς ἐν Χριστῷ γενέσθαι
ἐν ὅλῳ τῷ πραιτωρίῳ καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν, 14 καὶ τοὺς
πλείονας τῶν ἀδελφῶν ἐν Κυρίῳ πεποιθότας τοῖς δεσ-
μοῖς μου περισσοτέρως τολμᾶν ἀφόβως τὸν λόγον τοῦ
Θεοῦ λαλεῖν. 15 Τινὲς μὲν καὶ διὰ φθόνον καὶ ἔριν; τινὲς
δὲ καὶ δι' εὐδοκίαν τὸν Χριστὸν κηρύσσουσιν· 16 οἱ μὲν
ἐξ ἀγάπης, εἰδότες ὅτι εἰς ἀπολογίαν τοῦ εὐαγγελίου
κεῖμαι, 17 οἱ δὲ ἐξ ἐριθείας τὸν Χριστὸν καταγγέλλουσιν,
οὐχ ἁγνῶς, οἰόμενοι θλῖψιν ἐγείρειν τοῖς δεσμοῖς μου.
18 τί γάρ; πλὴν ὅτι παντὶ τρόπῳ, εἴτε προφάσει εἴτε
ἀληθείᾳ, Χριστὸς καταγγέλλεται, καὶ ἐν τούτῳ χαίρω·
ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι· 19 οἶδα γὰρ ὅτι τοῦτό μοι ἀποβήσε-
ται εἰς σωτηρίαν διὰ τῆς ὑμῶν δεήσεως καὶ ἐπιχορηγίας
τοῦ Πνεύματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, 20 κατὰ τὴν ἀποκαρα-
δοκίαν καὶ ἐλπίδα μου ὅτι ἐν οὐδενὶ αἰσχυνθήσομαι,
ἀλλ' ἐν πάσῃ παρρησίᾳ ὡς πάντοτε καὶ νῦν μεγαλυνθή-

---

17 τον] om hW : BS° 1739. FG. | 18 πλην p46...] om W : B: 2143: | ... δε hW : p46 B 1739 sa. 69 462 440.] γαρ THSVM : rel

tiora, ut sitis sinceri et sine offensa in diem Christi,
11 repleti fructu iustitiae per Iesum Christum in
gloriam et laudem Dei.

I. NUNTII

1, 12-20 **Evangelium Romae propagatum**

12 Scire autem vos volo, fratres, quia quae circa
me sunt, magis ad profectum venerunt evangelii,
13 ita ut vincula mea manifesta fierent in Christo
in omni praetorio et in ceteris omnibus, 14 et plu-
res e fratribus in Domino, confidentes vinculis
meis, abundantius auderent sine timore verbum
Dei loqui. 15 Quidam quidem et propter invidiam
et contentionem, quidam autem et propter bonam
voluntatem Christum praedicant, 16 quidam ex
caritate, scientes quoniam in defensionem evan-
gelii positus sum, 17 quidam autem ex contentione
Christum adnuntiant non sincere, existimantes
pressuram se suscitare vinculis meis. 18 Quid enim?
Dum omni modo, sive per occasionem sive per ve-
ritatem, Christus adnuntietur, et in hoc gaudeo,
sed et gaudebo. 19 Scio enim quia hoc mihi pro-
veniet ad salutem per vestram orationem et sub-
ministrationem Spiritus Iesu Christi, 20 secundum
exspectationem et spem meam quia in nullo con-
fundar; sed in omni fiducia, sicut semper, et nunc

---

11 E 5,9; J 15,5; Ja 3,18; E 1,6.12.14; Mt 5,16
12 Ph 1,25
13 E 3,1.13
17 R 2,8
18 Ph 2,17s
19 Job 13,16 O'; 2 C 1,11
20 1 C 6,20

σεται Χριστὸς ἐν τῷ σώματί μου, εἴτε διὰ ζωῆς εἴτε διὰ
θανάτου. 21 Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστὸς καὶ τὸ ἀποθανεῖν
κέρδος. 22 εἰ δὲ τὸ ζῆν ἐν σαρκί, τοῦτό μοι καρπὸς
ἔργου· καὶ τί αἱρήσομαι οὐ γνωρίζω. 23 συνέχομαι δὲ ἐκ
τῶν δύο, τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν
Χριστῷ εἶναι, πολλῷ γὰρ μᾶλλον κρεῖσσον· 24 τὸ δὲ ἐπι-
μένειν τῇ σαρκὶ ἀναγκαιότερον δι᾽ ὑμᾶς. 25 καὶ τοῦτο
πεποιθὼς οἶδα, ὅτι μενῶ καὶ παραμενῶ πᾶσιν ὑμῖν εἰς
τὴν ὑμῶν προκοπὴν καὶ χαρὰν τῆς πίστεως, 26 ἵνα τὸ
καύχημα ὑμῶν περισσεύῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐν ἐμοὶ διὰ
τῆς ἐμῆς παρουσίας πάλιν πρὸς ὑμᾶς. 27 Μόνον ἀξίως
τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ πολιτεύεσθε, ἵνα εἴτε ἐλθὼν
καὶ ἰδὼν ὑμᾶς εἴτε ἀπὼν ἀκούω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι στή-
κετε ἐν ἑνὶ πνεύματι, μιᾷ ψυχῇ συναθλοῦντες τῇ πίστει
τοῦ εὐαγγελίου, 28 καὶ μὴ πτυρόμενοι ἐν μηδενὶ ὑπὸ τῶν
ἀντικειμένων, ἥτις ἐστὶν αὐτοῖς ἔνδειξις ἀπωλείας, ὑμῶν
δὲ σωτηρίας, καὶ τοῦτο ἀπὸ Θεοῦ· 29 ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη
τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ, οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν ἀλλὰ
καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν, 30 τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἔχοντες
οἷον εἴδετε ἐν ἐμοὶ καὶ νῦν ἀκούετε ἐν ἐμοί.

2 1 Εἴ τις οὖν παράκλησις ἐν Χριστῷ, εἴ τι παραμύθιον

---

24 επιμενειν p46 ..] *επιμειναι h : B (81). 256 436s. 1611 2005. | εν W : p46...] om THSVM : SACPΨ 33 6. 88 915. 623 927s, 547 1311 255 330, 440. 1518. 378 506ss. | 27 ακουω THWM : p46 BS*P. D*. 927. 547 436 38 218.] ακουσω SV : pler

magnificabitur Christus in corpore meo, sive per
vitam sive per mortem.

1 21-26 Proximae spes liberationis

21 Mihi enim vivere Christus est et mori lucrum.
22 Quod si vivere in carne, hic mihi fructus operis
est, et quid eligam ignoro. 23 Coartor autem e
duobus: desiderium habens dissolvi et esse cum
Christo multo magis melius; 24 permanere autem
in carne, necessarium propter vos. 25 Et hoc con-
fidens scio quia manebo et permanebo omnibus
vobis ad profectum vestrum et gaudium fidei,
26 ut gratulatio vestra abundet in Christo Iesu in
me per meum adventum iterum ad vos.

II HORTATIONES

1, 27-30 Constanter pro fide certandum

27 Tantum digne evangelio Christi conversami-
ni, ut sive cum venero et videro vos, sive absens,
audiam de vobis quia statis in uno spiritu unani-
mes collaborantes fidei evangelii, 28 et in nullo
terreamini ab adversariis, quae illis est causa per-
ditionis, vobis autem salutis, et hoc a Deo; 29 quia
vobis donatum est pro Christo, non solum ut in
eum credatis, sed ut etiam pro illo patiamini,
30 idem certamen habentes, quale et vidistis in me
et nunc audistis de me.

2, 1-4 Caritas humilis atque sincera

1 Si qua ergo consolatio in Christo, si quod so-

---

21 G 2,20 | 22 J 15,16 | 23 2 C 5,8 | 25 Ph 2,24 | 27 1 Th 2,12; E 4,3; A 4,32 | 28 1 C 16,9; 2 Th 1,6 | 29 A 5,41; Hb 5,10 | 30 A 16,22ss

ἀγάπης, εἴ τις κοινωνία Πνεύματος, εἴ τις σπλάγχνα
καὶ οἰκτιρμοί, 2 πληρώσατέ μου τὴν χαρὰν ἵνα τὸ αὐτὸ
φρονῆτε, τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύμψυχοι, τὸ ἓν
φρονοῦντες, 3 μηδὲν κατ' ἐριθείαν μηδὲ κατὰ κενοδοξίαν,
ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχον-
τας ἑαυτῶν, 4 μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστος σκοποῦντες, ἀλλὰ
καὶ τὰ ἑτέρων ἕκαστοι. 5 τοῦτο φρονεῖτε ἐν ὑμῖν ὃ καὶ
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, 6 ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων οὐχ
ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, 7 ἀλλὰ ἑαυτὸν ἐκέ-
νωσεν μορφὴν δούλου λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων
γενόμενος· καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος 8 ἐτα-
πείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου,
θανάτου δὲ σταυροῦ. 9 διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσεν
καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, 10 ἵνα
ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ
ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, 11 καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομο-
λογήσηται ὅτι ΚΥΡΙΟΣ ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ εἰς δόξαν
Θεοῦ Πατρός.

12 Ὥστε, ἀγαπητοί μου, καθὼς πάντοτε ὑπηκούσατε,
μὴ ὡς ἐν τῇ παρουσίᾳ μου μόνον ἀλλὰ νῦν πολλῷ μᾶλλον
ἐν τῇ ἀπουσίᾳ μου, μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν
σωτηρίαν κατεργάζεσθε· 13 Θεὸς γάρ ἐστιν ὁ ἐνεργῶν
ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας.

---

2 1 τις[3] p[46] I ..] τινα W : pc | 2 ἓν p[46]...] αυτο h : S°ACI 33 81. 467. f vg. | 4 εκαστος p[46]...] εκαστοι TΗWM : BAΨ 33 81. FG. 462 | 5 φρονειτε THWVM : p[46] BSAC°P 33 1175 81 1739 sa bo. DFG. 218. it vg sy.] -εισθω S : rel | 9 το[1] THW[S]VM : p[46] BSAC 33 1175° 1739. 2.] om s : rel | 11 εξομολογησηται p[46]...] -σεται T | 12 ως p[46]...] om [H] : B 33 bo. 177. al sy[p] arm

lacium caritatis, si qua societas spiritus, si qua
viscera miserationis, 2 implete gaudium meum,
ut idem sapiatis, eandem caritatem habentes, una-
nimes, idipsum sentientes, 3 nihil per contentio-
nem neque per inanem gloriam, sed in humilitate
superiores sibi invicem arbitrantes, 4 non quae
sua sunt singuli considerantes, sed ea quae aliorum

2, 5-11 Christi exinanitio atque exaltatio

5 Hoc enim sentite in vobis, quod et in Christo
Iesu, 6 qui cum in forma Dei esset, non rapinam
arbitratus est esse se aequalem Deo, 7 sed semet
ipsum exinanivit, formam servi accipiens, in simi-
litudinem hominum factus; et habitu inventus ut
homo, 8 humiliavit semet ipsum, factus oboediens
usque ad mortem, mortem autem crucis. 9 Prop-
ter quod et Deus exaltavit illum et donavit illi
nomen, quod est super omne nomen, 10 ut in no-
mine Iesu *omne genu flectatur* caelestium, terre-
strium et infernorum, 11 *et omnis lingua confiteatur*
quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei
Patris.

2,12-18 In opere salutis cum gratia cooperandum

12 Itaque, carissimi mei, sicut semper oboedi-
stis, non ut in praesentia mei tantum, sed multo
magis nunc in absentia mea, cum metu et tremore
vestram salutem operamini. 13 Deus est enim, qui
operatur in vobis et velle et perficere pro bona

2,2 R 15,5 | 3 G 3,26; R 12,10 | 4 1 C 10,24.33 | 6 J 1,1s. 17,5 | 7 Is 53,3.11, Mt 20,28; 2 C 8,9; Hb 2,14.17 | 8 Hb 2,9; 5,8; 12,2. J 10. 17; R 5,18s | 9 A 2,33; E 1,21; Hb 1,3s | 10 Is 45,23; J 5,23; Ap 5,12ss | 11 R 10,9 | 12 1 P 1,17; 2 P 1,5 | 13 Ph 1,6 1 Th 2,13

14 πάντα ποιεῖτε χωρὶς γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν, 15 ἵνα
γένησθε ἄμεμπτοι καὶ ἀκέραιοι, τέκνα Θεοῦ ἄμωμα μέσον
γενεᾶς σκολιᾶς καὶ διεστραμμένης, ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς
φωστῆρες ἐν κόσμῳ, 16 λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, εἰς καύ-
χημα ἐμοὶ εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, ὅτι οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον
οὐδὲ εἰς κενὸν ἐκοπίασα. 17 Ἀλλὰ εἰ καὶ σπένδομαι ἐπὶ
τῇ θυσίᾳ καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως ὑμῶν, χαίρω καὶ
συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν· 18 τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ὑμεῖς χαίρετε
καὶ συγχαίρετέ μοι.

19 Ἐλπίζω δὲ ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ Τιμόθεον ταχέως
πέμψαι ὑμῖν, ἵνα κἀγὼ εὐψυχῶ γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν.
20 οὐδένα γὰρ ἔχω ἰσόψυχον, ὅστις γνησίως τὰ περὶ
ὑμῶν μεριμνήσει· 21 οἱ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν,
οὐ τὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. 22 τὴν δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γινώσκε-
τε, ὅτι ὡς πατρὶ τέκνον σὺν ἐμοὶ ἐδούλευσεν εἰς τὸ
εὐαγγέλιον. 23 Τοῦτον μὲν οὖν ἐλπίζω πέμψαι ὡς ἂν
ἀπίδω τὰ περὶ ἐμὲ ἐξαυτῆς· 24 πέποιθα δὲ ἐν Κυρίῳ ὅτι
καὶ αὐτὸς ταχέως ἐλεύσομαι. 25 ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην
Ἐπαφρόδιτον τὸν ἀδελφὸν καὶ συνεργὸν καὶ συστρατιώ-
την μου, ὑμῶν δὲ ἀπόστολον καὶ λειτουργὸν τῆς χρείας

---

15 αμωμα THWVM : p[46] BSAC 33. 38* 218 Cl Cyr.] αμωμητα S rel | 21 Ιησου Χριστου hS : p[46] SACPΨ 33 326 81 1739. DFG. 330. it vg sy[p] arm.] ∽ THWVM : B rel | 23 απιδω] αφιδω TH

voluntate. 14 Omnia autem facite sine murmura-
tionibus et haesitationibus: 15 ut sitis sine querela
et *simplices, filii Dei sine reprehensione in medio*
nationis pravae et perversae, inter quos lucetis sicut
luminaria in mundo, 16 verbum vitae continentes
ad gloriam meam in die Christi, quia non in va-
cuum cucurri neque *in vacuum laboravi.* 17 Sed et
si immolor supra sacrificium et obsequium fidei
vestrae, gaudeo et congratulor omnibus vobis.
18 Idipsum autem et vos gaudete et congratula-
mini mihi.

III NOVI NUNTII

2, 19-24 Timotheus propediem Philippos venturus

19 Spero autem in Domino Iesu Timotheum me
cito mittere ad vos, ut ego bono animo sim, cogni-
tis quae circa vos sunt. 20 Neminem enim habeo
tam unanimem, qui sincera affectione pro vobis
sollicitus sit. 21 Omnes enim quae sua sunt quae-
runt, non quae sunt Iesu Christi. 22 Experimen-
tum autem eius cognoscite, quia sicut patri filius,
mecum servivit in evangelio 23 Hunc igitur spero
me mittere ad vos, mox ut videro quae circa me
sunt 24 Confido autem in Domino, quoniam et
ipse veniam ad vos cito

2, 25-30 Epaphroditus infirmatus convaluit

25 Necessarium autem existimavi Epaphrodi-
tum fratrem et cooperatorem et commilitonem
meum, vestrum autem apostolum, et ministrum

---

14 1 P 4,9; 1 T 2,8 | 15 Ph 1,10; Mt 10,16; 5,14ss; Dn 12,3; Sap 3,7 | 16 1 Th 2,19; Is 49,4; 65,23; G 2,2; 1 Th 3,5 | 17 2 C 12,15; R 15,16; Ph 1,18 | 18 Ph 3,1; 4,4 | 20 1 C 16,10 | 21 2 T 4,10.16; G 4,17 | 24 Ph 1,25; Phm 22 | 25 Ph 4,18

μου, πέμψαι πρὸς ὑμᾶς, [26] ἐπειδὴ ἐπιποθῶν ἦν πάντας
ὑμᾶς, καὶ ἀδημονῶν, διότι ἠκούσατε ὅτι ἠσθένησεν. [27] καὶ
γὰρ ἠσθένησεν παραπλήσιον θανάτῳ· ἀλλὰ ὁ Θεὸς ἠλέησεν
αὐτόν, οὐκ αὐτὸν δὲ μόνον ἀλλὰ καὶ ἐμέ, ἵνα μὴ λύπην
ἐπὶ λύπην σχῶ. [28] σπουδαιοτέρως οὖν ἔπεμψα αὐτόν,
ἵνα ἰδόντες αὐτὸν πάλιν χαρῆτε κἀγὼ ἀλυπότερος ὦ.
[29] προσδέχεσθε οὖν αὐτὸν ἐν Κυρίῳ μετὰ πάσης χαρᾶς,
καὶ τοὺς τοιούτους ἐντίμους ἔχετε, [30] ὅτι διὰ τὸ ἔργον
Χριστοῦ μέχρι θανάτου ἤγγισεν παραβολευσάμενος τῇ
ψυχῇ, ἵνα ἀναπληρώσῃ τὸ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς πρός με
λειτουργίας.

3 [1] Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν Κυρίῳ. τὰ
αὐτὰ γράφειν ὑμῖν ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές.

[2] Βλέπετε τοὺς κύνας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας,
βλέπετε τὴν κατατομήν. [3] ἡμεῖς γάρ ἐσμεν ἡ περιτομή,
οἱ Πνεύματι Θεοῦ λατρεύοντες καὶ καυχώμενοι ἐν Χρι-
στῷ Ἰησοῦ καὶ οὐκ ἐν σαρκὶ πεποιθότες, [4] καίπερ ἐγὼ
ἔχων πεποίθησιν καὶ ἐν σαρκί. Εἴ τις δοκεῖ ἄλλος πε-
ποιθέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον· [5] περιτομῇ ὀκταήμερος, ἐκ
γένους Ἰσραήλ, φυλῆς Βενιαμίν, Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων,
κατὰ νόμον Φαρισαῖος, [6] κατὰ ζῆλος διώκων τὴν ἐκκλη-
σίαν, κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ γενόμενος ἄμεμπτος.

---

26 παντας υμας p[46?] I...] ∽ h : B. | υμας p[46]...] + ιδειν [H]S : S* AC 33 bo. I[vid] D 88 915 467. 436s f1319 38 330 69s, 1891, 216 1149ss, 383 1610, al sy arm. | 27 θανατω] *-του H : BS[c]P 104 81. 467 927s. 436 f1319, 1872sss. 257 1610 378. | 30 Χριστου p[46]...] *κυριου H : SAPΨ 33s 81 bo. 38 218 330. 1611 2005. sy[h] arm | 3 6 ζηλος p[46] I...] ζηλον SV

necessitatis meae, mittere ad vos; [26] quoniam
quidem omnes vos desiderabat, et maestus erat,
propterea quod audieratis illum infirmatum.
[27] Nam et infirmatus est usque ad mortem, sed
Deus misertus est eius; non solum autem eius,
verum etiam et mei, ne tristitiam super tristitiam
haberem. [28] Festinantius ergo misi illum, ut viso
eo iterum gaudeatis, et ego sine tristia sim.
[29] Excipite itaque illum cum omni gaudio in Do-
mino, et huiusmodi cum honore habetote, [30] quo-
niam propter opus Christi usque ad mortem acces-
sit tradens animam suam, ut impleret id quod
ex vobis deerat erga meum obsequium.

IV. NOVAE HORTATIONES

3, 1-16 A iudaizantibus cavendum

[1] De cetero, fratres mei, gaudete in Domino.
Eadem vobis scribere, mihi quidem non pigrum,
vobis autem necessarium.

[2] Videte canes, videte malos operarios, videte
concisionem. [3] Nos enim sumus circumcisio, qui
spiritu servimus Deo et gloriamur in Christo Iesu,
et non in carne fiduciam habentes, [4] quamquam
ego habeam confidentiam et in carne. Si quis alius
videtur confidere in carne, ego magis: [5] circumci-
sus octavo die, ex genere Israhel, de tribu Ben-
iamin, Hebraeus ex Hebraeis, secundum legem
pharisaeus, [6] secundum aemulationem persequens
ecclesiam Dei, secundum iustitiam, quae in lege
est, conversatus sine querela. [7] Sed quae mihi

---

29 1 C 16,16 | 3,1 Ph 2,18; 4,4; 2 C 13,11 | 2 Ap 22,15 | 3 R 1,9; 2,29; G 6,16 | 4 2 C 11,18.22 | 5 R 11,1; A 23,6; 26,5 6 G 1,13s; A 8,3 | 7 Mt 13,44.46

7 Ἀλλὰ ἅτινα ἦν μοι κέρδη, ταῦτα ἥγημαι διὰ τὸν Χρι-
στὸν ζημίαν. 8 ἀλλὰ μὲν οὖν γε καὶ ἡγοῦμαι πάντα
ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως Χριστοῦ
Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου μου, δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ
ἡγοῦμαι σκύβαλα ἵνα Χριστὸν κερδήσω 9 καὶ εὑρεθῶ ἐν
αὐτῷ, μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου, ἀλλὰ τὴν
διὰ πίστεως Χριστοῦ, τὴν ἐκ Θεοῦ δικαιοσύνην ἐπὶ τῇ
πίστει, 10 τοῦ γνῶναι αὐτὸν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀνα-
στάσεως αὐτοῦ καὶ κοινωνίαν τῶν παθημάτων αὐτοῦ,
συμμορφιζόμενος τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, 11 εἴ πως καταντήσω
εἰς τὴν ἐξανάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν. 12 οὐχ ὅτι ἤδη ἔλα-
βον ἢ ἤδη τετελείωμαι, διώκω δὲ εἰ καὶ καταλάβω, ἐφ' ᾧ
καὶ κατελήφθην ὑπὸ Χριστοῦ Ἰησοῦ. 13 ἀδελφοί, ἐγὼ
ἐμαυτὸν οὔπω λογίζομαι κατειληφέναι· ἓν δέ, τὰ μὲν
ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινό-
μενος, 14 κατὰ σκοπὸν διώκω εἰς τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω
κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. 15 Ὅσοι οὖν τέ-
λειοι, τοῦτο φρονῶμεν· καὶ εἴ τι ἑτέρως φρονεῖτε, καὶ
τοῦτο ὁ Θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει· 16 πλὴν εἰς ὃ ἐφθάσα-
μεν, τῷ αὐτῷ στοιχεῖν. 17 Συμμιμηταί μου γίνεσθε,
ἀδελφοί, καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὕτω περιπατοῦντας καθὼς

---

7 αλλα] om T : p^{46} S*A 33 81. G *dg.* | ην μοι p^{46}..] ∽ W : B. 440s 1518. 1610 221. L. *df* vg. | 8 σκυβαλα THW : BS* 33. D*FG. it vg sy^r.] + ειναι SV[M] : rel | 10 και² THWs : p^{46} BS*A 1739. 1912. 218 330.] + την [*S*]V[M] : rel | των p^{46}...] om THW : p^{46} BS*. | 12 και¹ p^{46}...] om T : S* 326. D*FG 1912. 623* it vg sy^p. | Ιησου p^{46}..] om [H] : p^{46} B 33. D*FG. 2298. it. | 13 ουπω] *ου hW : p^{46} BΨ 326 1739s D^cFG 88 915. 623. 642 69. 1891, KL plur it vg sy arm | 17 ουτω] ουτως WS

fuerunt lucra, haec arbitratus sum propter Chri-
stum detrimenta. 8 Verumtamen existimo omnia
detrimentum esse propter eminentem scientiam
Iesu Christi Domini mei, propter quem omnia de-
trimentum feci et arbitror ut stercora, ut Christum
lucrifaciam 9 et inveniar in illo, non habens meam
iustitiam, quae ex lege est, sed illam, quae ex
fide est Christi Iesu, quae ex Deo est iustitia
in fide, 10 ad cognoscendum illum et virtutem
resurrectionis eius et societatem passionum illius,
configuratus morti eius, 11 si quo modo occurram
ad resurrectionem, quae est ex mortuis. 12 Non
quod iam acceperim aut iam perfectus sim; sequor
autem, si quomodo comprehendam, in quo et
comprehensus sum a Christo Iesu. 13 Fratres, ego
me non arbitror comprehendisse; unum autem:
quae quidem retro sunt obliviscens, ad ea vero
quae sunt priora extendens me ipsum, 14 ad desti-
natum persequor, ad bravium supernae vocationis
Dei in Christo Iesu. 15 Quicumque ergo perfecti
sumus, hoc sentiamus; et si quid aliter sapitis, et
hoc vobis Deus revelabit. 16 Verumtamen ad
quod pervenimus, ut idem sapiamus et in eadem
permaneamus regula.

3, 17-21 Pauli exemplum, crucis hostes, ius caelestis civitatis

17 Imitatores mei estote, fratres, et observate
eos qui ita ambulant, sicut habetis formam

---

8 E 3,17ss | 9 R 3,21s | 10 E 1,19s; R 6,3ss; 8,17; G 6,17 | 11 L 20,35; A 4,2; Ap 20,5s | 12 1 T 6,12 | 13 L 9,62 | 14 1 C 9,23; 2 T 4,7s | 15 1 C 2,6 | 16 G 6,16 | 17 1 Th 1,7; 1 P 5,3

ἔχετε τύπον ἡμᾶς. [18]πολλοὶ γὰρ περιπατοῦσιν οὓς
πολλάκις ἔλεγον ὑμῖν, νῦν δὲ καὶ κλαίων λέγω, τοὺς
ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, [19]ὧν τὸ τέλος ἀπώ-
λεια, ὧν ὁ θεὸς ἡ κοιλία καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν,
οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες. [20]ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν
οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ Σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα Κύ-
ριον Ἰησοῦν Χριστόν, [21]ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα
τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης
αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐτὸν καὶ ὑπο-
τάξαι αὐτῷ τὰ πάντα.

4 [1]Ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι,
χαρὰ καὶ στέφανός μου, οὕτως στήκετε ἐν Κυρίῳ, ἀγα-
πητοί. [2]Εὐοδίαν παρακαλῶ καὶ Συντύχην παρακαλῶ
τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν Κυρίῳ. [3]ναὶ ἐρωτῶ καὶ σέ, γνήσιε
σύζυγε, συλλαμβάνου αὐταῖς, αἵτινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ
συνήθλησάν μοι μετὰ καὶ Κλήμεντος καὶ τῶν λοιπῶν
συνεργῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς. [4]Χαίρετε
ἐν Κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ, χαίρετε. [5]τὸ ἐπιεικὲς
ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις. ὁ Κύριος ἐγγύς.
[6]μηδὲν μεριμνᾶτε, ἀλλ' ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ
δεήσει μετὰ εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωριζέσθω
πρὸς τὸν Θεόν. [7]καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα

21 αὐτῷ] αὐτῳ H | 4 1 αγαπητοι²] + μου h : B 33 bo. 1912. sy^p.

nostram. [18]Multi enim ambulant, quos saepe di-
cebam vobis, nunc autem et flens dico, inimicos
crucis Christi; [19]quorum finis interitus, quorum
Deus venter est, et gloria in confusione ipsorum;
qui terrena sapiunt. [20]Nostra autem conversatio
in caelis est, unde etiam salvatorem exspectamus
Dominum nostrum Iesum Christum, [21]qui refor-
mabit corpus humilitatis nostrae configuratum
corpori claritatis suae, secundum operationem
qua etiam possit subicere sibi omnia.

4, 1-3 Concordia fovenda

[1]Itaque, fratres mei carissimi et desideratissi-
mi, gaudium meum et corona mea, sic state in
Domino, carissimi. [2]Evodiam rogo et Syntychen
deprecor idipsum sapere in Domino. [3]Etiam rogo
et te, germane compar, adiuva illas, quae mecum
laboraverunt in evangelio cum Clemente et cete-
ris adiutoribus meis, quorum nomina sunt in
libro vitae.

4, 4-7 Gaudium in Domino

[4]Gaudete in Domino semper; iterum dico,
gaudete. [5]Modestia vestra nota sit omnibus ho-
minibus. Dominus prope est. [6]Nihil solliciti sitis;
sed in omni oratione et obsecratione cum gratia-
rum actione petitiones vestrae innotescant apud
Deum. [7]Et pax Dei, quae exsuperat omnem

18 G 5,11 | 19 R 16,18; 2 T 3,4; Os 4,7 | 20 E 2,6; C 3,1s; Hb 9,28; | 21 1 C 15,43.53; R 8,29 | 1 2 C 1,14; 1 Th 2,19s | 3 Ps 68,29; L 10,20; | 4 Ph 3,1 | 5 Hb 10,37; Ja 5,8s | 6 Mt 6,25-34; R 12,12 | 7 J 14,27; C 3,15

πάντα νοῦν φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα
ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. 8 Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν
ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἁγνά, ὅσα προσφιλῆ,
ὅσα εὔφημα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἔπαινος, ταῦτα
λογίζεσθε· 9 ἃ καὶ ἐμάθετε καὶ παρελάβετε καὶ ἠκούσατε
καὶ εἴδετε ἐν ἐμοί, ταῦτα πράσσετε· καὶ ὁ Θεὸς τῆς
εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν.

10 Ἐχάρην δὲ ἐν Κυρίῳ μεγάλως ὅτι ἤδη ποτὲ ἀνεθά-
λετε τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν· ἐφ' ᾧ καὶ ἐφρονεῖτε, ἠκαι-
ρεῖσθε δέ. 11 οὐχ ὅτι καθ' ὑστέρησιν λέγω· ἐγὼ γὰρ
ἔμαθον ἐν οἷς εἰμι αὐτάρκης εἶναι. 12 οἶδα καὶ ταπει-
νοῦσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσιν
μεμύημαι, καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν
καὶ ὑστερεῖσθαι. 13 πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με.
14 πλὴν καλῶς ἐποιήσατε συγκοινωνήσαντές μου τῇ θλί-
ψει. 15 οἴδατε δὲ καὶ ὑμεῖς, Φιλιππήσιοι, ὅτι ἐν ἀρχῇ
τοῦ εὐαγγελίου, ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ Μακεδονίας, οὐδεμία
μοι ἐκκλησία ἐκοινώνησεν εἰς λόγον δόσεως καὶ λήψεως
εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι, 16 ὅτι καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἅπαξ
καὶ δὶς εἰς τὴν χρείαν μοι ἐπέμψατε. 17 οὐχ ὅτι ἐπιζη-
τῶ τὸ δόμα, ἀλλὰ ἐπιζητῶ τὸν καρπὸν τὸν πλεονάζοντα
εἰς λόγον ὑμῶν. 18 ἀπέχω δὲ πάντα καὶ περισσεύω·

sensum, custodiat corda vestra et intellegentias
vestras in Christo Iesu.

4, 8-9 Idea virtutis

8 De cetero, fratres, quaecumque sunt vera,
quaecumque pudica, quaecumque iusta, quae-
cumque sancta, quaecumque amabilia, quaecum-
que bonae famae, si qua virtus, si qua laus disci-
plinae, haec cogitate. 9 Quae et didicistis et acce-
pistis et audistis et vidistis in me, haec agite, et
Deus pacis erit vobiscum.

CONCLUSIO

4,10-20 Paulo gratissima Philippensium obsequia

10 Gavisus sum autem in Domino vehementer,
quoniam tandem aliquando refloruistis pro me
sentire, sicut et sentiebatis, occupati autem eratis.
11 Non quasi propter penuriam dico; ego enim
didici, in quibus sum, sufficiens esse. 12 Scio et
humiliari, scio et abundare; ubique et in omnibus
institutus sum et satiari et esurire, et abundare
et penuriam pati. 13 Omnia possum in eo, qui me
confortat. 14 Verumtamen bene fecistis communi-
cantes tribulationi meae. 15 Scitis autem et vos,
Philippenses, quod in principio evangelii, quando
profectus sum a Macedonia, nulla mihi ecclesia
communicavit in ratione dati et accepti, nisi vos
soli; 16 quia et Thessalonicam semel et bis in usum
mihi misistis. 17 Non quia quaero datum, sed
requiro fructum abundantem in ratione vestra.
18 Habeo autem omnia et abundo, repletus sum,

---

8 R 12,17 | 9 R 6,17; 16,20; 1 Th 5,23 | 12 2 C 6,10 | 13 2 C 12,10, 2 T 4,17 | 14 Hb 10,33 | 15 2 C 1,9 | 17 1 C 9,11
18 Ph 2,25; Ex 29,18; Ez 20,41

πεπλήρωμαι δεξάμενος παρὰ Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν, ὀσμὴν εὐωδίας, θυσίαν δεκτήν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ.
[19] ὁ δὲ Θεός μου πληρώσει πᾶσαν χρείαν ὑμῶν κατὰ τὸ
πλοῦτος αὐτοῦ ἐν δόξῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. [20] τῷ δὲ Θεῷ
καὶ Πατρὶ ἡμῶν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

[21] Ἀσπάσασθε πάντα ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί. [22] ἀσπάζονται ὑμᾶς
πάντες οἱ ἅγιοι, μάλιστα δὲ οἱ ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας.

[23] Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν.

23 υμων THW : B 1739 6 sa. FG 1836.] * + αμην S[V]M p^{46} rel

acceptis ab Epaphrodito quae misistis, *odorem suavitatis*, hostiam acceptam, placentem Deo.
[19] Deus autem meus impleat omne desiderium
vestrum secundum divitias suas in gloria in Christo
Iesu. [20] Deo autem et Patri nostro gloria in saecula saeculorum. Amen.

4, 21-23 Salutationes et benedictio

[21] Salutate omnem sanctum in Christo Iesu.
Salutant vos qui mecum sunt fratres. [22] Salutant vos omnes sancti, maxime autem qui de Caesaris domo sunt.

[23] Gratia Domini nostri Iesu Christi cum spiritu vestro. Amen.

22 Ph 1,13
23 G 6,18

ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΕΙΣ

1 1 Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος
Θεοῦ καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς 2 τοῖς ἐν Κολοσσαῖς ἁγίοις
καὶ πιστοῖς ἀδελφοῖς ἐν Χριστῷ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη
ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς ἡμῶν.

3 Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ πάντοτε περὶ ὑμῶν προσευχόμενοι,
4 ἀκούσαντες τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ τὴν
ἀγάπην ἣν ἔχετε εἰς πάντας τοὺς ἁγίους 5 διὰ τὴν ἐλ-
πίδα τὴν ἀποκειμένην ὑμῖν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἣν προη-
κούσατε ἐν τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας τοῦ εὐαγγελίου 6 τοῦ
παρόντος εἰς ὑμᾶς, καθὼς καὶ ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ ἐστὶν
καρποφορούμενον καὶ αὐξανόμενον καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν,
ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσατε καὶ ἐπέγνωτε τὴν χάριν τοῦ
Θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ· 7 καθὼς ἐμάθετε ἀπὸ Ἐπαφρᾶ τοῦ
ἀγαπητοῦ συνδούλου ἡμῶν, ὅς ἐστιν πιστὸς ὑπὲρ ἡμῶν
διάκονος τοῦ Χριστοῦ, 8 ὁ καὶ δηλώσας ἡμῖν τὴν ὑμῶν
ἀγάπην ἐν Πνεύματι. 9 Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἀφ' ἧς

---

1 3 και I ..] τῳ W : D*FG. 2005.; om H : BC* 1739 bo. *dg* sy. | Χριστου] om [H]W : B 1739. | περι I...] *υπερ hW : B 33s 81. D* FG. 1838 467. 1845 547 436 69s 296. sy^h. | 4 ην εχετε T[H]SVM : SA CP 33ssss bo. D*FG 1912. 623s 547s 436s *f*1319* 330 69s 642. 206ss. 440. 1611 2005. it vg sy^h arm.] om : B.; την W : rel | 7 ημων² *HSM* : p⁴⁶ BS*A 33ss 6. D*FG *g*, 623s 1838. 436 38, 206*. 1867.] υμων Th WV : rel

EPISTULA BEATI PAULI APOSTOLI AD COLOSSENSES

INTRODUCTIO

1, 1-2 Salutatio epistularis

1 PAULUS apostolus Iesu Christi per volunta-
tem Dei et Timotheus frater 2 eis qui sunt Colos-
sis, sanctis et fidelibus fratribus in Christo Iesu.
Gratia vobis et pax a Deo Patre nostro et Domino
Iesu Christo.

1, 3-8 Gratiarum actio, praeterita respiciens

3 Gratias agimus Deo et Patri Domini nostri
Iesu Christi semper pro vobis orantes, 4 audientes
fidem vestram in Christo Iesu et dilectionem
quam habetis in sanctos omnes 5 propter spem
quae reposita est vobis in caelis, quam audistis
in verbo veritatis evangelii, 6 quod pervenit ad
vos, sicut et in universo mundo est et fructificat
et crescit sicut in vobis, ex ea die qua audistis et
cognovistis gratiam Dei in veritate, 7 sicut didici-
stis ab Epaphra carissimo conservo nostro, qui
est fidelis pro vobis minister Christi Iesu, 8 qui
etiam manifestavit nobis dilectionem vestram in
Spiritu.

---

1 E 1,1
2 E 1,2; R 1,7
4 E 1,15; Phm 5; 1 C 13,13; 1 Th 1,3
5 1 P 1,4; E 1,13.18; Hb 6,18s
6 T 1,3.16; E 1,13
7 C 4,12; Phm 23
8 R 15,30

ἡμέρας ἠκούσαμεν, οὐ παυόμεθα ὑπὲρ ὑμῶν προσευχό-
μενοι καὶ αἰτούμενοι ἵνα πληρωθῆτε τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ
θελήματος αὐτοῦ ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ συνέσει πνευματικῇ,
10 περιπατῆσαι ἀξίως τοῦ Κυρίου εἰς πᾶσαν ἀρεσκείαν,
ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφοροῦντες καὶ αὐξανόμενοι
τῇ ἐπιγνώσει τοῦ Θεοῦ, 11 ἐν πάσῃ δυνάμει δυναμούμε-
νοι κατὰ τὸ κράτος τῆς δόξης αὐτοῦ εἰς πᾶσαν ὑπομο-
νὴν καὶ μακροθυμίαν μετὰ χαρᾶς, 12 εὐχαριστοῦντες τῷ
Πατρὶ τῷ ἱκανώσαντι ὑμᾶς εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου
τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί· 13 ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς
ἐξουσίας τοῦ σκότους καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν
τοῦ Υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, 14 ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπο-
λύτρωσιν, τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν· 15 ὅς ἐστιν εἰκὼν
τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως,
16 ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ
ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι εἴτε
κυριότητες εἴτε ἀρχαὶ εἴτε ἐξουσίαι· τὰ πάντα δι' αὐτοῦ
καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται· 17 καὶ αὐτός ἐστιν πρὸ πάντων
καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκεν, 18 καὶ αὐτός ἐστιν ἡ
κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας· ὅς ἐστιν ἡ ἀρχή,

---

12 τῳ[1] p[46]...] + Θεῳ h : S bo. I[vid] (FG.) 69. (plur) *fg* vg[cl] sy[p]. | τῳ[2] p[46] I...] + καλησαντι και W : B. | υμας THWV : p[46] BSP 104 1739. 1827 467. 255 547 263 69s. 440. sy[hm]. Did Ambst] *ημας SM : rel | 14 εχομεν] εσχομεν h : B bo. 635. | 16 παντα TH : p[46] BS*P 33 1739s. D*FG. 69. 941. it vg.] + τα WSVM rel | και[1] THW : p[46] BS*P 33 1739s. it vg.] + τα SVM : rel | 18 η[2] [H] : p[46] B 104 81 1739s. 467. 296. 216.] om TWSVM : rel

1, 9-14 Oratio, futura prospiciens

9 Ideo et nos, ex qua die audivimus, non cessa-
mus pro vobis orantes et postulantes ut implea-
mini agnitione voluntatis eius, in omni sapientia
et intellectu spiritali, 10 ut ambuletis digne Deo
per omnia placentes, in omni opere bono fructifi-
cantes et crescentes in scientia Dei, 11 in omni
virtute confortati secundum potentiam claritatis
eius in omni patientia et longanimitate cum gaudio
12 gratias agentes Deo Patri, qui dignos nos fecit
in partem sortis sanctorum in lumine; 13 qui
eripuit nos de potestate tenebrarum et transtulit
in regnum Filii dilectionis suae, 14 in quo habemus
redemptionem per sanguinem eius, remissionem
peccatorum.

PARS PRIMA: DOGMATICA

"CHRISTI MYSTERIUM" ET MUNDI ELEMENTA

1. PRINCIPIA: CHRISTI PERSONA ET OPUS

1, 15-17 Christus in mundi creatione

15 Qui est imago Dei invisibilis, primogenitus
omnis creaturae, 16 quoniam in ipso condita sunt
universa in caelis et in terra, visibilia et invi-
sibilia, sive throni sive dominationes sive prin-
cipatus sive potestates: omnia per ipsum, et in
ipso creata sunt; 17 et ipse est ante omnes, et
omnia in ipso constant.

1, 18-20 Christus in Ecclesia

18 Et ipse est caput corporis ecclesiae, qui est

---

9 E 1,8s.15ss; Ph 1,9 | 10 E 1,17; 2,10; 4,1; Ph 1,27 | 11 E 1,11.18s; 3,16 | 12 A 20,32; 1 P 1,4 | 13 E 1,6.21; 2,2; L 22,53 14 E 1,7 | 15 Hb 1,3; 2 C 4,4; Ap 3,14; J 1,18; 1 T 6,16 | 16 J 1,3.10; E 1,10.21 | 17 Pr 8,25ss; E 1,22; Hb 1,3 | 18 E 1,22; 4,15. 5,23; A 26,23; 1 C 15,20; R 8,29; Ap 1,5

πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πᾶσιν αὐτὸς
πρωτεύων, 19 ὅτι ἐν αὐτῷ εὐδόκησεν πᾶν τὸ πλήρωμα
κατοικῆσαι 20 καὶ δι' αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα
εἰς αὐτόν, εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ
αὐτοῦ, δι' αὐτοῦ εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε τὰ ἐν τοῖς
οὐρανοῖς. 21 καὶ ὑμᾶς ποτε ὄντας ἀπηλλοτριωμένους
καὶ ἐχθροὺς τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς πονηροῖς,
22 νυνὶ δὲ ἀποκατήλλαξεν ἐν τῷ σώματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ
διὰ τοῦ θανάτου, παραστῆσαι ὑμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους
καὶ ἀνεγκλήτους κατενώπιον αὐτοῦ, 23 εἴ γε ἐπιμένετε
τῇ πίστει τεθεμελιωμένοι καὶ ἑδραῖοι καὶ μὴ μετακινού-
μενοι ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ εὐαγγελίου οὗ ἠκούσατε, τοῦ
κηρυχθέντος ἐν πάσῃ κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανόν, οὗ
ἐγενόμην ἐγὼ Παῦλος διάκονος.

24 Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασιν ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἀντα-
ναπληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ
σαρκί μου ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὅ ἐστιν ἡ ἐκκλησία,
25 ἧς ἐγενόμην ἐγὼ διάκονος κατὰ τὴν οἰκονομίαν τοῦ
Θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι εἰς ὑμᾶς πληρῶσαι τὸν λόγον
τοῦ Θεοῦ, 26 τὸ μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν
αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν γενεῶν — νῦν δὲ ἐφανερώθη τοῖς
ἁγίοις αὐτοῦ, 27 οἷς ἠθέλησεν ὁ Θεὸς γνωρίσαι τί τὸ
πλοῦτος τῆς δόξης τοῦ μυστηρίου τούτου ἐν τοῖς ἔθνε-
σιν, ὅ ἐστιν Χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἡ ἐλπὶς τῆς δόξης· 28 ὃν
ἡμεῖς καταγγέλλομεν νουθετοῦντες πάντα ἄνθρωπον καὶ
διδάσκοντες πάντα ἄνθρωπον ἐν πάσῃ σοφίᾳ, ἵνα παρα-

20 δι αυτου² p^{46}...] om [H] : B 81 1739. I D*FG 1912. 467. 263 436s. L. al it vg arm. | 22 αποκατηλλαξεν] -λαγητε hW : p^{46} B 33. ¦ θανατου p^{46} I...] + αυτου S : SAP 326 81 bo. 1912 88 915. 467. 330 38 218, plur sy arm. | 27 ὅ *H* : p^{46} BAP 33 1739s. FG. it vg.] ος ThWS VM : I rel

principium, primogenitus ex mortuis, ut sit in
omnibus ipse primatum tenens; 19 quia in ipso
complacuit omnem plenitudinem inhabitare, 20 et
per eum reconciliare omnia in ipsum, pacificans
per sanguinem crucis eius sive quae in terris sive
quae in caelis sunt.

1, 21-23 Christi redemptio

21 Et vos cum essetis aliquando alienati et ini-
mic sensu in operibus malis, 22 nunc autem re-
conciliavit in corpore carnis eius per mortem,
exhibere vos sanctos et immaculatos et irrepre-
hensibiles coram ipso; 23 si tamen permanetis in
fide fundati et stabiles et immobiles a spe evan-
gelii quod audistis, quod praedicatum est in uni-
versa creatura quae sub caelo est, cuius factus
sum ego Paulus minister.

2. PAULUS PRAECO "MYSTERII"

1, 24-29 Pauli opus

24 Qui nunc gaudeo in passionibus pro vobis
et adimpleo ea quae desunt passionum Christi
in carne mea pro corpore eius, quod est ecclesia,
25 cuius factus sum ego minister secundum dispen-
sationem Dei quae data est mihi in vos, ut im-
pleam verbum Dei: 26 mysterium, quod abscon-
ditum fuit a saeculis et generationibus, nunc
autem manifestatum est sanctis eius, 27 quibus
voluit Deus notas facere divitias gloriae sacramen-
ti huius in gentibus, quod est Christus in vobis,
spes gloriae, 28 quem nos annuntiamus, corripien-
tes omnem hominem et docentes omnem hominem

19 C 2,9; E 1,23; J 1,14.16 | 20 E 1,7.10, 2,13ss; 1 J 2,2 | 21 E 2,1.12; 4,18; R 5,10 | 22 E 2,13-18; 5,27; Ph 2,15 | 23 E 3,17; Hb 3,14; Mc 16,15; 1 T 3,16; R 10,18 | 24 E 3,1.13, Ph 2,17; 1 Th 3,10; A 9,16 | 25 E 2,2.7s | 26 R 16,25s; E 3,3.5.9s; 1 C 2,7 | 27 E 1,18; 3,9; 1 P 1,21 | 28 E 4,13, C 3,16

στήσωμεν πάντα ἄνθρωπον τέλειον ἐν Χριστῷ· 29 εἰς ὃ
καὶ κοπιῶ ἀγωνιζόμενος κατὰ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ τὴν
ἐνεργουμένην ἐν ἐμοὶ ἐν δυνάμει. 2 1 Θέλω γὰρ ὑμᾶς
εἰδέναι ἡλίκον ἀγῶνα ἔχω ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῶν ἐν Λαοδι-
κείᾳ καὶ ὅσοι οὐχ ἑόρακαν τὸ πρόσωπόν μου ἐν σαρκί,
2 ἵνα παρακληθῶσιν αἱ καρδίαι αὐτῶν, συμβιβασθέντες ἐν
ἀγάπῃ καὶ εἰς πᾶν πλοῦτος τῆς πληροφορίας τῆς συν-
έσεως, εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ Θεοῦ, Χριστοῦ,
3 ἐν ᾧ εἰσιν πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ γνώσεως
ἀπόκρυφοι. 4 Τοῦτο λέγω ἵνα μηδεὶς ὑμᾶς παραλογίζη-
ται ἐν πιθανολογίᾳ. 5 εἰ γὰρ καὶ τῇ σαρκὶ ἄπειμι, ἀλλὰ
τῷ πνεύματι σὺν ὑμῖν εἰμι, χαίρων καὶ βλέπων ὑμῶν
τὴν τάξιν καὶ τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως
ὑμῶν.
6 Ὡς οὖν παρελάβετε τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν Κύριον,
ἐν αὐτῷ περιπατεῖτε, 7 ἐρριζωμένοι καὶ ἐποικοδομούμε-
νοι ἐν αὐτῷ καὶ βεβαιούμενοι τῇ πίστει καθὼς ἐδιδάχθη-
τε, περισσεύοντες ἐν εὐχαριστίᾳ. 8 Βλέπετε μή τις
ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς
ἀπάτης κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ
στοιχεῖα τοῦ κόσμου καὶ οὐ κατὰ Χριστόν· 9 ὅτι ἐν αὐτῷ

---

2 1 εορακαν THWM, εωρακαν V] εωρακασιν S | 2 παν πλουτος THWSVM : p46 BS* (AC 33 81) 1739 6.] παντα πλουτον s : rel | Θεου THWM : p46 B. Hil. (D* de Aug Vig.) (33. arm. Cl Ambst.) (H 81 1739.) (P 6. 1912. 436 69s.)] + πατρος του S : AC 1175. vgw. (S* sa. 440 216.) (ScΨ. 467s. 920 255 2127. 1611 2005. 383 257 1867. syhl.); + και πατρος και του V : rel | 4 τουτο TH : p46 BS* 81. 1898. 1831. 1611.] *+ δε WSVM : rel | 7 βεβαιουμενοι THW : BH 33 326 81. D* df. 1873sss. 255 f1319. vg.] + εν S[V]M : I rel | περισσευοντες TWsVM : S*ACH 33 1175s 1739 bo. Ivid 1912 88 915. 623s. 255 263 38 218 69s. 1891 635. vgw.] *+ εν αυτῃ [HS] : pler | 8 υμας εσται I...] ω ℌ : SA 81. D.

in omni sapientia, ut exhibeamus omnem ho-
minem perfectum in Christo Iesu; 29 in quo et
laboro, certando secundum operationem eius, quam
operatur in me in virtute.

2, 1-3 Paulus de Colossensibus sollicitus

1 Volo enim vos scire qualem sollicitudinem ha-
beam pro vobis et pro iis qui sunt Laodiciae, et
quicumque non viderunt faciem meam in carne,
2 ut consolentur corda ipsorum, instructi in cari-
tate et in omnes divitias plenitudinis intellectus,
in agnitionem mysterii Dei Patris et Christi Iesu,
3 in quo sunt omnes *thesauri sapientiae et scientiae
absconditi*.

3. PRINCIPIA, MUNDI ELEMENTIS APPLICATA

2, 4-12 Praeambula admonitio

4 Hoc autem dico, ut nemo vos decipiat in
sublimitate sermonum. 5 Nam etsi corpore ab-
sens sum, sed spiritu vobiscum sum, gaudens
et videns ordinem vestrum et firmamentum eius
quae in Christo est, fidei vestrae. 6 Sicut ergo
accepistis Iesum Christum Dominum, in ipso
ambulate, 7 radicati et superaedificati in ipso et
confirmati fide, sicut et didicistis, abundantes in
illo in gratiarum actione. 8 Videte ne quis vos de-
cipiat per philosophiam et inanem fallaciam se-
cundum traditionem hominum, secundum elemen-
ta mundi, et non secundum Christum; 9 quia in

2,1 C 4,12 Ap 1,11 3,14 | 2 E 3,18s; C 1,26s | 3 Is 45,3; Pr 2,3s 1 C 1,24.30 | 4 R 16 18, E 5,6 | 5 1 C 5,3; Ph 1,27; 2,12 7 E 2,20ss, 3,17, Jud 20 | 8 E 5,6; C 2,20 | 9 C 1,19; 2,17; J 1,14.16

κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος σωματικῶς,
10 καὶ ἐστὲ ἐν αὐτῷ πεπληρωμένοι, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ
πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, 11 ἐν ᾧ καὶ περιετμήθητε
περιτομῇ ἀχειροποιήτῳ ἐν τῇ ἀπεκδύσει τοῦ σώματος
τῆς σαρκός, ἐν τῇ περιτομῇ τοῦ Χριστοῦ, 12 συνταφέν-
τες αὐτῷ ἐν τῷ βαπτίσματι, ἐν ᾧ καὶ συνηγέρθητε διὰ
τῆς πίστεως τῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐγείραντος
αὐτὸν ἐκ νεκρῶν· 13 καὶ ὑμᾶς νεκροὺς ὄντας ἐν τοῖς πα-
ραπτώμασιν καὶ τῇ ἀκροβυστίᾳ τῆς σαρκὸς ὑμῶν, συνε-
ζωοποίησεν ὑμᾶς σὺν αὐτῷ, χαρισάμενος ἡμῖν πάντα
τὰ παραπτώματα, 14 ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγρα-
φον τοῖς δόγμασιν ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν, καὶ αὐτὸ ἦρκεν
ἐκ τοῦ μέσου, προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ· 15 ἀπεκδυ-
σάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας ἐδειγμάτισεν ἐν
παρρησίᾳ, θριαμβεύσας αὐτοὺς ἐν αὐτῷ. 16 Μὴ οὖν τις
ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει καὶ ἐν πόσει ἢ ἐν μέρει ἑορτῆς ἢ
νεομηνίας ἢ σαββάτων, 17 ἅ ἐστιν σκιὰ τῶν μελλόντων,
τὸ δὲ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. 18 μηδεὶς ὑμᾶς καταβραβευέτω
θέλων ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ
ἑόρακεν ἐμβατεύων, εἰκῇ φυσιούμενος ὑπὸ τοῦ νοὸς τῆς
σαρκὸς αὐτοῦ, 19 καὶ οὐ κρατῶν τὴν κεφαλήν, ἐξ οὗ
πᾶν τὸ σῶμα διὰ τῶν ἁφῶν καὶ συνδέσμων ἐπιχορηγού-
μενον καὶ συμβιβαζόμενον αὔξει τὴν αὔξησιν τοῦ Θεοῦ.
20 Εἰ ἀπεθάνετε σὺν Χριστῷ ἀπὸ τῶν στοιχείων τοῦ

---

12 βαπτισμῷ W : p[46] BS[c] 1739. D*FG 1912[c]. 1319 ss.] βαπτισματι THSVM : rel | εκ THSVM : p[46] SACPΨ 104 1175 s 1739. 1912 88 915. 467, f 1319 38 218 69, 429, 383. KL plur] + των W : B rel | 13 εν S p[46]...] om THWVM : BS*Ψ 33 s 1175 s. 1912 1898 (915). 467 489. 436 f 1319 38 218 69 s, 323, L plur | υμας] *ημας h : p[46] B 33. 915. 1311 255 1 69, 206, 491, 1245. 378 plur | 15 εξουσιας] *+ και W : p[46] B. | 16 και *H*WV : p[46] B 1739 bo. sy[p].] ἢ ThSM : I rel | νεομηνιας] νουμ. TSVM | 17 α p[46] I...] ο hW : B.. FG *dg*. Mrc.

ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis cor-
poraliter, 10 et estis in illo repleti, qui est caput
omnis principatus et potestatis; 11 in quo et cir-
cumcisi estis circumcisione non manu facta in
exspoliatione corporis carnis, sed in circumcisione
Christi; 12 consepulti ei in baptismo, in quo et
resurrexistis per fidem operationis Dei, qui sus-
citavit illum a mortuis.

2, 13-15 Mundi elementorum abolitio

13 Et vos, cum mortui essetis in delictis et prae-
putio carnis vestrae, convivificavit cum illo do-
nans vobis omnia delicta, 14 delens quod adversus
nos erat chirographum decreti, quod era contra-
rium nobis, et ipsum tulit de medio adfigens illud
cruci; 15 et exspolians principatus et potestates
traduxit confidenter palam triumphans illos in
semet ipso.

2, 16-19 Infirma elementa deserenda

16 Nemo ergo vos iudicet in cibo aut in potu
aut in parte diei festi aut neomeniae aut sabba-
torum, 17 quae sunt umbra futurorum, corpus
autem Christi. 18 Nemo vos seducat volens in hu-
militate et religione angelorum, quae non vidit
ambulans, frustra inflatus sensu carnis suae, 19 et
non tenens caput, ex quo totum corpus, per nexus
et coniunctiones subministratum et constructum,
crescit in augmentum Dei.

2, 20-23 Conclusio: perniciosae leges deserendae

20 Si ergo mortui estis cum Christo ab elemen-

---

10 E 1,21s | 11 R 2,29, 1 P 3,21 | 12 C 3,1; R 6,4; E 1,19s 13 E 2,1.5 | 14 E 2,14s; 1 P 2,24 | 15 E 1,21 | 16 R 14,1-12; 1 T 4,3s | 17 Hb 8,5, 10,1 | 18 C 2,23 | 19 E 1,22; 2,21; 4,15s 20 C 2,8 G 4,3.9

κόσμου, 21 τί ὡς ζῶντες ἐν κόσμῳ δογματίζεσθε· Μὴ
ἅψῃ μηδὲ γεύσῃ μηδὲ θίγῃς, 22 ἅ ἐστιν πάντα εἰς φθορὰν
τῇ ἀποχρήσει, κατὰ τὰ ἐντάλματα καὶ διδασκαλίας τῶν
ἀνθρώπων; 23 ἅτινά ἐστιν λόγον μὲν ἔχοντα σοφίας ἐν
ἐθελοθρησκίᾳ καὶ ˈταπεινοφροσύνῃ καὶ ἀφειδίᾳ σώματος,
οὐκ ἐν τιμῇ τινι πρὸς πλησμονὴν τῆς σαρκός. 3 1 Εἰ
οὖν συνηγέρθητε τῷ Χριστῷ, τὰ ἄνω ζητεῖτε, οὗ ὁ Χρι-
στός ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καθήμενος· 2 τὰ ἄνω φρο-
νεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. 3 ἀπεθάνετε γάρ, καὶ ἡ ζωὴ
ὑμῶν κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ· 4 ὅταν ὁ
Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ὑμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν
αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ.

5 Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν,
ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακήν, καὶ τὴν πλεονεξίαν
ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία, 6 δι᾽ ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ
Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας· 7 ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς
περιεπατήσατέ ποτε, ὅτε ἐζῆτε ἐν τούτοις· 8 νυνὶ δὲ
ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργήν, θυμόν, κακίαν,

---

23 και[2]] om [H] : p[46] B 1739. *m*. Or Hil Amb Ambst. | 3 4 υμων Th : p[46] SCPΨ 33s 81. D*FG 1912 181 88 915, 467, *f*1319, 296, 506ss. lat arm. Eus Did Nys Cyr Chr] ημων *H*WSVM : rel | 6 επι... απειθειας I...] om THW : p[46] B sa. *d*. Cl Ambst.

tis huius mundi, quid adhuc tamquam viventes
in mundo decernitis? 21 «Ne tetigeritis neque gu-
staveritis neque contrectaveritis», 22 quae sunt om-
nia in interitum ipso usu, secundum *praecepta et*
doctrinas hominum. 23 Quae sunt rationem quidem
habentia sapientiae in superstitione et humilitate,
et non ad parcendum corpori, non in honore aliquo,
ad saturitatem carnis.

PARS SECUNDA MORALIS
VITAE NOVITAS IN CHRISTO

1. Monita generalia

3, 1-4 Fundamentale principium

1 Igitur, si consurrexistis cum Christo, quae
sursum sunt quaerite, ubi Christus est in dextera
Dei sedens; 2 quae sursum sunt sapite, non quae
super terram. 3 Mortui enim estis, et vita vestra
est abscondita cum Christo in Deo; 4 cum Christus
apparuerit, vita vestra, tunc et vos apparebitis
cum ipso in gloria.

3, 5-11 Vitia fugienda

5 Mortificate ergo membra vestra quae sunt
super terram: fornicationem, immunditiam, libi-
dinem, concupiscentiam malam et avaritiam, quae
est simulacrorum servitus; 6 propter quae venit
ira Dei super filios incredulitatis, 7 in quibus et
vos ambulastis aliquando, cum viveretis in illis;
8 nunc autem deponite et vos omnia: iram, indi-

---

21 1 T 4,3s | 22 Is 29,13; Mt 15,9; Tt 1,14 | 23 C 2,18; R 14,17 | 1 Ps 109,1; C 2,12 | 2 Ph 3,20; Mt 6,33 | 3 R 6,2ss | 4 1 C 15,43; Ph 3,20; 1 J 3,2 | 5 R 6,6; 8,13; E 4,19; 5,3.5 | 6 E 5,6 | 7 E 2,2; Tt 3,3 | 8 E 4,25s.29; 5,4

βλασφημίαν, αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν· 9 μὴ
ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους, ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄν-
θρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ, 10 καὶ ἐνδυσάμενοι
τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα
τοῦ κτίσαντος αὐτόν, 11 ὅπου οὐκ ἔνι Ἕλλην καὶ Ἰου-
δαῖος, περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία, βάρβαρος, Σκύθης,
δοῦλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσιν Χριστός.
12 Ἐνδύσασθε οὖν, ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ ἅγιοι καὶ ἠγα-
πημένοι, σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ, χρηστότητα, ταπεινο-
φροσύνην, πραΰτητα, μακροθυμίαν, 13 ἀνεχόμενοι ἀλλή-
λων καὶ χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, ἐάν τις πρός τινα ἔχῃ
μομφήν· καθὼς καὶ ὁ Κύριος ἐχαρίσατο ὑμῖν οὕτως καὶ
ὑμεῖς· 14 ἐπὶ πᾶσιν δὲ τούτοις τὴν ἀγάπην, ὅ ἐστιν
σύνδεσμος τῆς τελειότητος. 15 καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Χρι-
στοῦ βραβευέτω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, εἰς ἣν καὶ
ἐκλήθητε ἐν ἑνὶ σώματι· καὶ εὐχάριστοι γίνεσθε. 16 ὁ
λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικείτω ἐν ὑμῖν πλουσίως, ἐν πάσῃ
σοφίᾳ διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες ἑαυτούς, ψαλμοῖς
ὕμνοις ᾠδαῖς πνευματικαῖς ἐν τῇ χάριτι ᾄδοντες ἐν
ταῖς καρδίαις ὑμῶν τῷ Θεῷ· 17 καὶ πᾶν ὅ τι ἂν ποιῆτε
ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι Κυρίου Ἰησοῦ,
εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ Πατρὶ δι' αὐτοῦ.

11 τα W[SV]M] *om THs : S*ACΠ 33. 436. 296. 257. | 12 και] om h : B 33 1739s. 1319. | πραυτητα] πραοτ. S | 13 κυριος HWM : p46 BAΨ 1175. D*FG 2004 255. it vg.] Θεος : S*. 1149.; *Χριστος Th SV : rel | 14 ο THWVM : BACP 33 1739. FG. f1319*.] ος : S* 81. D*.; ητις S : rel | 15 ενι I...] om [H] : p46 B 1739 sa. | 16 Χριστου p46...] κυριου h : S* bo. I. | τη TW : p46 BSc 1739s. D*FG. f1319. 1611 2138 2005.] *om HSVM : rel | 17 αν] εαν HWVM

gnationem, malitiam, blasphemiam, turpem ser-
monem de ore vestro. 9 Nolite mentiri invicem,
exspoliantes vos veterem hominem cum actibus
suis, 10 et induentes novum, eum qui renovatur in
agnitionem secundum imaginem eius qui creavit
illum; 11 ubi non est gentilis et Iudaeus, circum-
cisio et praeputium, barbarus et Scytha, servus
et liber, sed omnia et in omnibus Christus.

3, 12-17 Virtutes exercendae

12 Induite vos ergo sicut electi Dei, sancti et
dilecti, viscera misericordiae, benignitatem, hu-
militatem, modestiam, patientiam, 13 supportantes
invicem et donantes vobismet ipsis, si quis ad-
versus aliquem habet querelam; sicut et Dominus
donavit vobis, ita et vos. 14 Super omnia autem
haec caritatem habete, quod est vinculum per-
fectionis. 15 Et pax Christi exsultet in cordibus
vestris, in qua et vocati estis in uno corpore; et
grati estote. 16 Verbum Christi habitet in vobis
abundanter, in omni sapientia docentes et com-
monentes vosmet ipsos, psalmis, hymnis et can-
ticis spiritualibus, in gratia cantantes in cordibus
vestris Deo. 17 Omne quodcumque facitis in verbo
aut in opere, omnia in nomine Domini Iesu Christi,
gratias agentes Deo et Patri per ipsum.

9 E 4,22; R 8,13
10 E 4,24
11 G 3,28; 1 C 15,28
12 1 P 2,9; E 4,2.32
13 Mt 6,14; 17,17; E 4,32; 5,2
14 R 13,8.10; E 4,38
15 Ph 4,7; R 12,5; 1 C 12,15
16 E 4,29; 5,19
17 1 C 10,31; E 5,20

[18] Αἱ γυναῖκες, ὑποτάσσεσθε τοῖς ἀνδράσιν, ὡς ἀνῆκεν
ἐν Κυρίῳ. [19] Οἱ ἄνδρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας καὶ μὴ
πικραίνεσθε πρὸς αὐτάς. [20] Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς
γονεῦσιν κατὰ πάντα, τοῦτο γὰρ εὐάρεστόν ἐστιν ἐν
Κυρίῳ. [21] Οἱ πατέρες, μὴ ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἵνα
μὴ ἀθυμῶσιν. [22] Οἱ δοῦλοι, ὑπακούετε κατὰ πάντα τοῖς
κατὰ σάρκα κυρίοις, μὴ ἐν ὀφθαλμοδουλίαις ὡς ἀνθρωπ-
άρεσκοι, ἀλλ' ἐν ἁπλότητι καρδίας φοβούμενοι τὸν
Κύριον. [23] ὃ ἐὰν ποιῆτε, ἐκ ψυχῆς ἐργάζεσθε ὡς τῷ
Κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις, [24] εἰδότες ὅτι ἀπὸ Κυρίου
ἀπολήψεσθε τὴν ἀνταπόδοσιν τῆς κληρονομίας. τῷ
Κυρίῳ Χριστῷ δουλεύετε· [25] ὁ γὰρ ἀδικῶν κομίσεται ὃ
ἠδίκησεν, καὶ οὐκ ἔστιν προσωποληψία. 4 [1] Οἱ κύριοι,
τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητα τοῖς δούλοις παρέχεσθε,
εἰδότες ὅτι καὶ ὑμεῖς ἔχετε Κύριον ἐν οὐρανῷ.

[2] Τῇ προσευχῇ προσκαρτερεῖτε, γρηγοροῦντες ἐν αὐτῇ
ἐν εὐχαριστίᾳ, [3] προσευχόμενοι ἅμα καὶ περὶ ἡμῶν, ἵνα
ὁ Θεὸς ἀνοίξῃ ἡμῖν θύραν τοῦ λόγου, λαλῆσαι τὸ μυστή-

---

22 οφθαλμοδουλιαις] *-ιᾳ l1 : p[46] BA 104 81. DFG 1912. 1827s 467. 436 f1319 330 69. 242 296. 506ss. | 24 απολημψεσθε THWVM : BS*C* 33 326. D. 920s 919 547s 1, 2 242. 491. 1245.] *ληψεσθε S : p[46] rel | τῳ THWVM : p[46] BSAC 33 81 1739 sa bo. D(FG) 1912 88. vg.] * + γαρ S : rel | 25 κομισεται] -ιειται Ts

2 Monita specialia.

3, 18-19 Coniuges

[18] Mulieres, subditae estote viris, sicut oportet,
in Domino. [19] Viri, diligite uxores vestras et no-
lite amari esse ad illas.

3, 20-21 Filii ac parentes

[20] Filii, oboedite parentibus per omnia; hoc enim
placitum est in Domino. [21] Patres, nolite ad indi-
gnationem provocare filios vestros, ut non pusillo
animo fiant.

3, 22-4, 1 Servi ac domini

[22] Servi, oboedite per omnia dominis carnalibus,
non ad oculum servientes, quasi hominibus pla-
centes, sed in simplicitate cordis timentes Deum
[23] Quodcumque facitis, ex animo operamini sicut
Domino et non hominibus; [24] scientes quod a Do-
mino accipietis retributionem hereditatis. Domi-
no Christo servite. [25] Qui enim iniuriam facit,
recipiet id quod inique gessit, et non est persona-
rum acceptio apud Deum. [1] Domini, quod iustum
est et aequum, servis praestate, scientes quod et
vos Dominum habetis in caelo.

CONCLUSIO

4, 2-6 Orandi studium ac prudentia commendatur

[2] Orationi instate, vigilantes in ea in gratiarum
actione, [3] orantes simul et pro nobis, ut Deus
aperiat nobis ostium sermonis ad loquendum

---

18 E 5,23-6,9; 1 P 2,18-3,7 | 19 1 P 3,7 | 23 R 12,11 | 25 R 2,11 | 4,1 Lv 25,43.53 | 2 R 12,12; E 6,18s | 3 R 15,30, A 14, 27; 1 C 16,9; 2 C 2,12 | 4 E 6,20

ριον τοῦ Χριστοῦ, δι' ὃ καὶ δέδεμαι, 4 ἵνα φανερώσω αὐτὸ
ὡς δεῖ με λαλῆσαι. 5 Ἐν σοφίᾳ περιπατεῖτε πρὸς τοὺς
ἔξω, τὸν καιρὸν ἐξαγοραζόμενοι. 6 ὁ λόγος ὑμῶν πάν-
τοτε ἐν χάριτι, ἅλατι ἠρτυμένος, εἰδέναι πῶς δεῖ ὑμᾶς
ἑνὶ ἑκάστῳ ἀποκρίνεσθαι.

7 Τὰ κατ' ἐμὲ πάντα γνωρίσει ὑμῖν Τύχικος ὁ ἀγαπη-
τὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος καὶ σύνδουλος ἐν Κυρίῳ,
8 ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα γνῶτε τὰ
περὶ ἡμῶν καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν, 9 σὺν
Ὀνησίμῳ τῷ πιστῷ καὶ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ, ὅς ἐστιν ἐξ
ὑμῶν· πάντα ὑμῖν γνωρίσουσιν τὰ ὧδε.

10 Ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἀρίσταρχος ὁ συναιχμάλωτός μου,
καὶ Μᾶρκος ὁ ἀνεψιὸς Βαρναβᾶ, (περὶ οὗ ἐλάβετε ἐντο-
λάς, ἐὰν ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς, δέξασθε αὐτόν,) 11 καὶ Ἰησοῦς
ὁ λεγόμενος Ἰοῦστος, οἱ ὄντες ἐκ περιτομῆς οὗτοι μόνοι
συνεργοὶ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, οἵτινες ἐγενήθη-
σάν μοι παρηγορία. 12 ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἐπαφρᾶς ὁ ἐξ
ὑμῶν, δοῦλος Χριστοῦ Ἰησοῦ, πάντοτε ἀγωνιζόμενος
ὑπὲρ ὑμῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς, ἵνα σταθῆτε τέλειοι καὶ
πεπληροφορημένοι ἐν παντὶ θελήματι τοῦ Θεοῦ. 13 μαρ-
τυρῶ γὰρ αὐτῷ ὅτι ἔχει πολὺν πόνον ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῶν
ἐν Λαοδικείᾳ καὶ τῶν ἐν Ἱεραπόλει. 14 ἀσπάζεται ὑμᾶς
Λουκᾶς ὁ ἰατρὸς ὁ ἀγαπητὸς καὶ Δημᾶς. 15 Ἀσπάσασθε

---

4 3 Χριστου p46...] Θεου W : B*. 1319. L. | 8 γνωτε — ημων TH WVM : B(S*)A 33 1175s. DFG 1912 88 915. 467. 547 255 f1319 69s. 296. Tdrt Hier.] γνῳ — υμων S : p46 rel | 9 γνωρισουσιν] -ιουσιν WSV | 12 σταθητε THWM, στ[αθ]ητε S : p46 BS* 81 1739. 1912. 38 318.] στητε sV : pler

mysterium Christi, propter quod etiam vinctus
sum, ut manifestem illud ita ut oportet me loqui.
5 In sapientia ambulate ad eos qui foris sunt,
tempus redimentes. 6 Sermo vester semper in
gratia sale sit conditus, ut sciatis quomodo opor-
teat vos unicuique respondere.

4, 7-9 Tychici atque Onesimi missio

7 Quae circa me sunt omnia vobis nota faciet
Tychicus carissimus frater et fidelis minister et
conservus in Domino, 8 quem misi ad vos ad hoc
ipsum, ut cognoscat quae circa vos sunt, et con-
soletur corda vestra, 9 cum Onesimo carissimo
et fideli fratre, qui ex vobis est. Omnia quae hic
aguntur, nota facient vobis.

4, 10-17 Salutationes

10 Salutat vos Aristarchus concaptivus meus et
Marcus consobrinus Barnabae, de quo accepistis
mandata; si venerit ad vos, excipite illum; 11 et
Iesus, qui dicitur Iustus; qui sunt ex circumcisione;
hi soli sunt adiutores mei in regno Dei, qui mihi
fuerunt solacio. 12 Salutat vos Epaphras, qui ex
vobis est, servus Christi Iesu, semper sollicitus
pro vobis in orationibus, ut stetis perfecti et pleni
in omni voluntate Dei. 13 Testimonium enim illi
perhibeo quod habet multum laborem pro vobis
et pro iis qui sunt Laodiciae et qui Hierapoli.
14 Salutat vos Lucas medicus carissimus et Demas.

---

5 E 5,15s | 6 E 4,29; Mt 5,13; 1 P 3,15 | 7 E 6,21; Ph 1,12 8 E 6,22 | 9 Phm 10 | 10 A 27,2; 12,12; 4,36; 18,27 | 12 C 1,7; 2,1 | 13 C 2,1 | 14 Phm 24; 2 T 4,11.10

τοὺς ἐν Λαοδικείᾳ ἀδελφοὺς καὶ Νυμφᾶν καὶ τὴν κατ'
οἶκον αὐτοῦ ἐκκλησίαν. 16 καὶ ὅταν ἀναγνωσθῇ παρ' ὑμῖν
ἡ ἐπιστολή, ποιήσατε ἵνα καὶ ἐν τῇ Λαοδικέων ἐκκλησίᾳ
ἀναγνωσθῇ, καὶ τὴν ἐκ Λαοδικείας ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀνα-
γνῶτε. 17 καὶ εἴπατε Ἀρχίππῳ· Βλέπε τὴν διακονίαν ἣν
παρέλαβες ἐν Κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν πληροῖς.
18 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. μνημονεύετέ
μου τῶν δεσμῶν. ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν.

---

15 Νυμφᾶν] Νύμφαν HWSV | αυτου] αυτης HW : B 1739s. sy^ht.; αυτων T : SACP 33ssss. 1912 88 915. 5s 489s. 547 1311 25s f1319 38 218, 296. 2298. | 16 Λαοδικεων] -καιων S

15 Salutate fratres qui sunt Laodiciae et Nympham
et quae in domo eius est ecclesiam. 16 Et cum
lecta fuerit apud vos epistula haec, facite ut et in
Laodicensium ecclesia legatur; et eam quae Laodi-
censium est, vos legatis. 17 Et dicite Archippo:
Vide ministerium, quod accepisti in Domino, ut
illud impleas.

4, 18 Salutatio finalis

18 Salutatio mea manu Pauli. Memores estote
vinculorum meorum. Gratia vobiscum. Amen.

---

15 R 16,5. 1 C 16,19
16 1 Th 5,27
17 Phm 2
18 1 C 16,21, Ph 1,7

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Α

1 [1] Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ
Θεσσαλονικέων ἐν Θεῷ Πατρὶ καὶ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ·
χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη.
[2] Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ πάντων ὑμῶν,
μνείαν ποιούμενοι ἐπὶ τῶν προσευχῶν ἡμῶν, ἀδιαλείπτως
[3] μνημονεύοντες ὑμῶν τοῦ ἔργου τῆς πίστεως καὶ τοῦ
κόπου τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ καὶ
Πατρὸς ἡμῶν, [4] εἰδότες, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ τοῦ
Θεοῦ, τὴν ἐκλογὴν ὑμῶν, [5] ὅτι τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν οὐκ
ἐγενήθη εἰς ὑμᾶς ἐν λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμει
καὶ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ ἐν πληροφορίᾳ πολλῇ, καθὼς
οἴδατε οἷοι ἐγενήθημεν ἐν ὑμῖν δι' ὑμᾶς. [6] καὶ ὑμεῖς
μιμηταὶ ἡμῶν ἐγενήθητε καὶ τοῦ Κυρίου, δεξάμενοι τὸν
λόγον ἐν θλίψει πολλῇ μετὰ χαρᾶς Πνεύματος Ἁγίου,
[7] ὥστε γενέσθαι ὑμᾶς τύπον πᾶσιν τοῖς πιστεύουσιν ἐν
τῇ Μακεδονίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ. [8] ἀφ' ὑμῶν γὰρ ἐξήχη-

1 4 του T[*H*]S[V] : SACPΨ 104 1175s 1739 sa. 181 88 915, 623ss, 256 38 69, 1611 2005. K. al] om hWM : B rel | 5 εν[4]] om THW[V] : BS 33 sa bo. *r.* | εν[5]] om *H* : SACP 33s 81 1739s. 917 1898. 483. | 7 τυπον T*H*WVM : B 33s 81 1739s sa bo. D* 181, 1311 38, 2005. it vg sy[p] arm.] τυπους hS : rel

EPISTULA BEATI PAULI APOSTOLI AD THESSALONICENSES PRIMA

1, 1 Salutatio epistularis

[1] PAULUS et Silvanus et Timotheus ecclesiae
Thessalonicensium in Deo Patre et Domino Iesu
Christo. Gratia vobis et pax.

PARS PRIMA: GRATIARUM ACTIO

1, 2-10 De Thessalonicensium conversione

[2] Gratias agimus Deo semper pro omnibus vo-
bis, memoriam vestri facientes in orationibus
nostris sine intermissione, [3] memores operis fidei
vestrae et laboris et caritatis et sustinentiae spei
Domini nostri Iesu Christi ante Deum et Patrem
nostrum, [4] scientes, fratres dilecti a Deo, electio-
nem vestram; [5] quia evangelium nostrum non fuit
ad vos in sermone tantum, sed et in virtute et
in Spiritu sancto et in plenitudine multa, sicut
scitis quales fuerimus in vobis propter vos. [6] Et
vos imitatores nostri facti estis et Domini, exci-
pientes verbum in tribulatione multa cum gaudio
Spiritus sancti; [7] ita ut facti sitis forma omnibus
credentibus in Macedonia et in Achaia. [8] A vobis

1 A 17,1-13; 15,22.27.32.40; 16,1; 2 Th 1,1
2 1 Th 2,13; 2 Th 1,11
3 1 C 13,13; C 1,4s; Ap 2,2
4 2 Th 2,13
5 1 C 2,4s
6 A 13,52
7 Ph 3,17; 2 Th 3,9
8 R 1,8

ται ὁ λόγος τοῦ Κυρίου οὐ μόνον ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ
Ἀχαΐᾳ, ἀλλ' ἐν παντὶ τόπῳ ἡ πίστις ὑμῶν ἡ πρὸς τὸν
Θεὸν ἐξελήλυθεν, ὥστε μὴ χρείαν ἔχειν ἡμᾶς λαλεῖν τι·
9 αὐτοὶ γὰρ περὶ ἡμῶν ἀπαγγέλλουσιν ὁποίαν εἴσοδον
ἔσχομεν πρὸς ὑμᾶς, καὶ πῶς ἐπεστρέψατε πρὸς τὸν
Θεὸν ἀπὸ τῶν εἰδώλων δουλεύειν Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθι-
νῷ, 10 καὶ ἀναμένειν τὸν Υἱὸν αὐτοῦ ἐκ τῶν οὐρανῶν, ὃν
ἤγειρεν ἐκ τῶν νεκρῶν, Ἰησοῦν τὸν ῥυόμενον ἡμᾶς ἐκ
τῆς ὀργῆς τῆς ἐρχομένης.

2 1 Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, ἀδελφοί, τὴν εἴσοδον ἡμῶν τὴν
πρὸς ὑμᾶς, ὅτι οὐ κενὴ γέγονεν, 2 ἀλλὰ προπαθόντες
καὶ ὑβρισθέντες καθὼς οἴδατε ἐν Φιλίπποις ἐπαρρησια-
σάμεθα ἐν τῷ Θεῷ ἡμῶν λαλῆσαι πρὸς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέ-
λιον τοῦ Θεοῦ ἐν πολλῷ ἀγῶνι. 3 ἡ γὰρ παράκλησις
ἡμῶν οὐκ ἐκ πλάνης οὐδὲ ἐξ ἀκαθαρσίας οὐδὲ ἐν δόλῳ,
4 ἀλλὰ καθὼς δεδοκιμάσμεθα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πιστευθῆναι
τὸ εὐαγγέλιον οὕτως λαλοῦμεν, οὐχ ὡς ἀνθρώποις ἀρέ-
σκοντες, ἀλλὰ Θεῷ τῷ δοκιμάζοντι τὰς καρδίας ἡμῶν.
5 οὔτε γάρ ποτε ἐν λόγῳ κολακείας ἐγενήθημεν, καθὼς
οἴδατε, οὔτε ἐν προφάσει πλεονεξίας, Θεὸς μάρτυς,
6 οὔτε ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώπων δόξαν, οὔτε ἀφ' ὑμῶν
οὔτε ἀπ' ἄλλων, 7 δυνάμενοι ἐν βάρει εἶναι ὡς Χριστοῦ
ἀπόστολοι· ἀλλὰ ἐγενήθημεν νήπιοι ἐν μέσῳ ὑμῶν, ὡς
ἐὰν τροφὸς θάλπῃ τὰ ἑαυτῆς τέκνα· 8 οὕτως ὁμειρόμε-

---

8 και HWsVM : B 33 1739s sa bo. 917. 69 467, 2s. 1149. 1611 1518 2005. 1610, *r.*] + εν τῃ T[*S*] : rel | 9 ημων I...] *υμων h : B 81 sa bo. 927. 547s 330, 2006ss, 2298 323, plur *d.* | 10 των^{2} I...] om [H] : AC. 88 915. 1319. K. arm. | 2 3 ουδε^{2} THWM BSACP 33 81 1739, D*FG 1912. 467. 2004s 1311 38 218 330. 506s.] ουτε SV : rel | 4 αλλα^{2} THWsM : BS*CP. D*. 38 218. 216.] + τῳ [*S*]V : rel | 5 εν^{3} TW[*S*]VM] om Hs : BS^{c} 33. 1912. 1319s 263 462. 206s 506s. | 7 νηπιοι Hs : BS*C* bo. I D*FG 1912. 623s. 1311 38 69. 206s. 491: lat Ephr Cyr.] ηπιοι TW*S*VM : rel

enim diffamatus est sermo Domini, non solum
in Macedonia et in Achaia, sed et in omni loco
fides vestra quae est ad Deum, profecta est, ita
ut non sit nobis necesse quidquam loqui. 9 Ipsi
enim de nobis adnuntiant qualem introitum ha-
buerimus ad vos, et quomodo conversi estis ad
Deum a simulacris, servire Deo vivo et vero,
10 et exspectare Filium eius de caelis, quem susci-
tavit ex mortuis, Iesum, qui eripuit nos ab ira
ventura.

2, 1-16 Nova gratiarum actio de Thessalonicensium fide ac constantia

1 Nam ipsi scitis, fratres, introitum nostrum ad
vos, quia non inanis fuit; 2 sed ante passi et con-
tumeliis affecti, sicut scitis, in Philippis, fiduciam
habuimus in Deo nostro loqui ad vos evangelium
Dei in multa sollicitudine. 3 Exhortatio enim
nostra non de errore neque de immunditia neque
in dolo, 4 sed sicut probati sumus a Deo ut cre-
deretur nobis evangelium, ita loquimur, non quasi
hominibus placentes, sed Deo qui probat corda
nostra. 5 Neque enim aliquando fuimus in sermone
adulationis, sicut scitis; neque in occasione avari-
tiae, Deus testis est; 6 nec quaerentes ab hominibus
gloriam, neque a vobis neque ab aliis, 7 cum pos-
semus vobis oneri esse ut Christi apostoli; sed
facti sumus parvuli in medio vestrum, tamquam
si nutrix foveat filios suos. 8 Ita desiderantes

---

9 A 14,15; 1 C 12,2; J 17,3 | 10 1 Th 5,9; Tt 2,13; A 17,31; R 5,9 | 2,1 1 Th 1,5.9; 2 Th 3,7 | 2 A 16,20-24; 17,1-5 | 4 1 T 1,11; G 1,10; Jr 11,20 | 5 Mc 12,40; A 20,33; 2 P 2,3 | 6 J 5, 41.44 | 7 2 C 11,9 | 8 A 20,24

νοι ὑμῶν ηὐδοκοῦμεν μεταδοῦναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ εὐαγ-
γέλιον τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχάς, διότι ἀγα-
πητοὶ ἡμῖν ἐγενήθητε. 9 μνημονεύετε γάρ, ἀδελφοί, τὸν
κόπον ἡμῶν καὶ τὸν μόχθον· νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐργαζό-
μενοι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν ἐκηρύξαμεν εἰς
ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ. 10 ὑμεῖς μάρτυρες καὶ ὁ
Θεός, ὡς ὁσίως καὶ δικαίως καὶ ἀμέμπτως ὑμῖν τοῖς
πιστεύουσιν ἐγενήθημεν, 11 καθάπερ οἴδατε ὡς ἕνα ἕκα-
στον ὑμῶν ὡς πατὴρ τέκνα ἑαυτοῦ 12 παρακαλοῦντες
ὑμᾶς καὶ παραμυθούμενοι καὶ μαρτυρόμενοι εἰς τὸ περι-
πατεῖν ὑμᾶς ἀξίως τοῦ Θεοῦ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς εἰς
τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν καὶ δόξαν.

13 Καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ
ἀδιαλείπτως, ὅτι παραλαβόντες λόγον ἀκοῆς παρ' ἡμῶν
τοῦ Θεοῦ ἐδέξασθε οὐ λόγον ἀνθρώπων ἀλλὰ καθώς
ἐστιν ἀληθῶς λόγον Θεοῦ, ὃς καὶ ἐνεργεῖται ἐν ὑμῖν τοῖς
πιστεύουσιν. 14 ὑμεῖς γὰρ μιμηταὶ ἐγενήθητε, ἀδελφοί,
τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ τῶν οὐσῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅτι τὰ αὐτὰ ἐπάθετε καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν
ἰδίων συμφυλετῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων,
15 τῶν καὶ τὸν Κύριον ἀποκτεινάντων Ἰησοῦν καὶ τοὺς
προφήτας, καὶ ἡμᾶς ἐκδιωξάντων, καὶ Θεῷ μὴ ἀρεσκόν-
των, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐναντίων, 16 κωλυόντων ἡμᾶς
τοῖς ἔθνεσιν λαλῆσαι ἵνα σωθῶσιν, εἰς τὸ ἀναπληρῶσαι
αὐτῶν τὰς ἁμαρτίας πάντοτε. ἔφθασεν δὲ ἐπ' αὐτοὺς ἡ
ὀργὴ εἰς τέλος.

---

8 ηυδοκουμεν] *ευδ. TSV | 12 καλουντος] *καλεσαντος h : SA 326 sa bo. 38 218 177. 1611 2005. *f*vg sy arm. | 13 και¹ THW[*S*]VM : BSAP 81 1739 6. 920. 1611 2005 sy^h.] om s : rel | εστιν αληθως] ∽ HW : BS^c 33 326 1739 bo. | 16 εφθασεν] *εφθακεν hW : B. D*. 2127 256 330. 1611 2005.

vos cupide volebamus tradere vobis non solum
evangelium Dei, sed etiam animas nostras; quo-
niam carissimi nobis facti estis. 9 Memores enim
estis, fratres, laboris nostri et fatigationis; nocte
ac die operantes, ne quem vestrum gravaremus,
praedicavimus in vobis evangelium Dei. 10 Vos
testes estis, et Deus, quam sancte et iuste et sine
querela vobis qui credidistis fuimus; 11 sicut scitis,
qualiter unumquemque vestrum, sicut pater filios
suos, 12 deprecantes vos et consolantes testificati
sumus ut ambularetis digne Deo, qui vocavit
vos in suum regnum et gloriam.

13 Ideo et nos gratias agimus Deo sine inter-
missione, quoniam cum accepissetis a nobis ver-
bum auditus Dei, accepistis illud, non ut ver-
bum hominum, sed, sicut est vere, verbum Dei,
qui operatur in vobis qui credidistis. 14 Vos enim
imitatores facti estis, fratres, ecclesiarum Dei,
quae sunt in Iudaea in Christo Iesu, quia eadem
passi estis et vos a contribulibus vestris, sicut et
ipsi a Iudaeis, 15 qui et Dominum occiderunt
Iesum et prophetas, et nos persecuti sunt, et Deo
non placent, et omnibus hominibus adversantur,
16 prohibentes nos gentibus loqui ut salvae fiant,
ut impleant peccata sua semper; pervenit enim
ira Dei super illos usque in finem.

---

9 1 C 4,12; A 20,34; 2 C 11,27
10 A 20,26
11 A 20,31; 1 C 4,15
12 E 4,1; C 1,10; Ph 1,27; 1 Th 4,1
13 1 Th 1,2; G 1,11; Ph 2,13
14 G 1,22; A 17,13
15 A 2,23; 4,23.29; 13,50; 14,2.5s.19
16 Mt 23,32s

[17] Ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, ἀπορφανισθέντες ἀφ' ὑμῶν
πρὸς καιρὸν ὥρας προσώπῳ οὐ καρδίᾳ, περισσοτέρως
ἐσπουδάσαμεν τὸ πρόσωπον ὑμῶν ἰδεῖν ἐν πολλῇ ἐπιθυ-
μίᾳ. [18] διότι ἠθελήσαμεν ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἐγὼ μὲν
Παῦλος καὶ ἅπαξ καὶ δίς, καὶ ἐνέκοψεν ἡμᾶς ὁ Σατανᾶς.
[19] τίς γὰρ ἡμῶν ἐλπὶς ἢ χαρὰ ἢ στέφανος καυχήσεως—ἢ
οὐχὶ καὶ ὑμεῖς—ἔμπροσθεν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ἐν
τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ; [20] ὑμεῖς γάρ ἐστε ἡ δόξα ἡμῶν καὶ
ἡ χαρά. 3 [1] Διὸ μηκέτι στέγοντες ηὐδοκήσαμεν κατα-
λειφθῆναι ἐν Ἀθήναις μόνοι, [2] καὶ ἐπέμψαμεν Τιμόθεον,
τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ συνεργὸν τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ εὐαγ-
γελίῳ τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ στηρίξαι ὑμᾶς καὶ παρακα-
λέσαι ὑπὲρ τῆς πίστεως ὑμῶν [3] τὸ μηδένα σαίνεσθαι ἐν
ταῖς θλίψεσιν ταύταις. αὐτοὶ γὰρ οἴδατε ὅτι εἰς τοῦτο
κείμεθα· [4] καὶ γὰρ ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦμεν, προελέγομεν
ὑμῖν ὅτι μέλλομεν θλίβεσθαι, καθὼς καὶ ἐγένετο καὶ
οἴδατε. [5] διὰ τοῦτο κἀγὼ μηκέτι στέγων ἔπεμψα εἰς τὸ
γνῶναι τὴν πίστιν ὑμῶν, μή πως ἐπείρασεν ὑμᾶς ὁ
πειράζων καὶ εἰς κενὸν γένηται ὁ κόπος ἡμῶν. [6] Ἄρτι
δὲ ἐλθόντος Τιμοθέου πρὸς ἡμᾶς ἀφ' ὑμῶν καὶ εὐαγγε-
λισαμένου ἡμῖν τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην ὑμῶν, καὶ ὅτι
ἔχετε μνείαν ἡμῶν ἀγαθὴν πάντοτε, ἐπιποθοῦντες ἡμᾶς
ἰδεῖν καθάπερ καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς, [7] διὰ τοῦτο παρεκλήθη-

---

3 1 ηυδοκησαμεν] ευδ. WSV | 2 συνεργον hW : B 33. D. arm. Ambst.] * διακονον THSVM : SAPΨ 81 1739 (sa) bo. 1912. 263. 2005. vg sy^h*. Bas.; rel var | του Θεου] om [h]W : B sa. | 5 πιστιν υμων] ∽ h : B. 69s,

2, 17-20 Boni nuntii a Timotheo allati

[17] Nos autem, fratres, desolati a vobis ad tem-
pus horae, adspectu non corde, abundantius festi-
navimus faciem vestram videre cum multo desi-
derio; [18] quoniam voluimus venire ad vos, ego
quidem Paulus et semel et iterum, sed impedivit
nos satanas. [19] Quae est enim nostra spes aut
gaudium aut corona gloriae? Nonne vos ante Do-
minum nostrum Iesum Christum estis in adventu
eius? [20] vos enim estis gloria nostra et gaudium.

3, 1-5 Timothei missio

[1] Propter quod non sustinentes amplius, placuit
nobis remanere Athenis solis, [2] et misimus Timo-
theum, fratrem nostrum et ministrum Dei in evan-
gelio Christi, ad confirmandos vos et exhortan-
dos pro fide vestra, [3] ut nemo moveatur in tribu-
lationibus istis; ipsi enim scitis quod in hoc positi
sumus. [4] Nam et cum apud vos essemus, praedi-
cebamus vobis passuros nos tribulationes, sicut et
factum est et scitis. [5] Propterea et ego amplius
non sustinens, misi ad cognoscendam fidem ve-
stram, ne forte tentaverit vos is qui tentat, et
inanis fiat labor noster.

3, 6-13 Quales, se absente, fuerint Thessalonicenses

[6] Nunc autem veniente Timotheo ad nos a vobis
et adnuntiante nobis fidem et caritatem vestram,
et quia memoriam nostri habetis bonam semper,
desiderantes nos videre, sicut et nos quoque vos;

---

17 R 1,11.13 | 19 Ph 2,16; 4,1; 2 Th 1,4 | 3,1 A 17,14s | 3 A 14,22; 2 Th 1,4 | 4 2 Th 3,10 | 5 Ph 2,16; Ap 2,10 | 6 A 18,5

μεν, ἀδελφοί, ἐφ' ὑμῖν ἐπὶ πάσῃ τῇ ἀνάγκῃ καὶ θλίψει
ἡμῶν διὰ τῆς ὑμῶν πίστεως, 8 ὅτι νῦν ζῶμεν ἐὰν ὑμεῖς
στήκετε ἐν Κυρίῳ. 9 τίνα γὰρ εὐχαριστίαν δυνάμεθα τῷ
Θεῷ ἀνταποδοῦναι περὶ ὑμῶν ἐπὶ πάσῃ τῇ χαρᾷ ᾗ χαίρο-
μεν δι' ὑμᾶς ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, 10 νυκτὸς καὶ
ἡμέρας ὑπερεκπερισσοῦ δεόμενοι εἰς τὸ ἰδεῖν ὑμῶν τὸ
πρόσωπον καὶ καταρτίσαι τὰ ὑστερήματα τῆς πίστεως
ὑμῶν; 11 Αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ ἡμῶν καὶ ὁ Κύριος
ἡμῶν Ἰησοῦς κατευθύναι τὴν ὁδὸν ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς·
12 ὑμᾶς δὲ ὁ Κύριος πλεονάσαι καὶ περισσεύσαι τῇ ἀγάπῃ
εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας, καθάπερ καὶ ἡμεῖς εἰς
ὑμᾶς, 13 εἰς τὸ στηρίξαι ὑμῶν τὰς καρδίας ἀμέμπτους
ἐν ἁγιωσύνῃ ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἡμῶν ἐν
τῇ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ μετὰ πάντων τῶν
ἁγίων αὐτοῦ.

4 1 Λοιπὸν οὖν, ἀδελφοί, ἐρωτῶμεν ὑμᾶς καὶ παρακα-
λοῦμεν ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ, ἵνα καθὼς παρελάβετε παρ'
ἡμῶν τὸ πῶς δεῖ ὑμᾶς περιπατεῖν καὶ ἀρέσκειν Θεῷ,
καθὼς καὶ περιπατεῖτε, ἵνα περισσεύητε μᾶλλον. 2 οἴδα-
τε γὰρ τίνας παραγγελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ τοῦ Κυρίου
Ἰησοῦ. 3 Τοῦτο γάρ ἐστιν θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὁ ἁγιασμὸς
ὑμῶν, ἀπέχεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πορνείας, 4 εἰδέναι ἕκα-

13 αμεμπτους I...] -τως h : B 33s 81. 255 1319ss. 2. 1867. L. vg. | αυτου] * + αμην hT[S] : S*A 81 bo. D*. 1827. 2004 218 69. 635. 2005. lat. | 4 1 ουν] om H : B* 33 1175 1739 bo. 181 88, 623, 255 f1319 38 330 69, 1831. 257, syp arm. | ινα¹ T[H]W[SV]M : B 33 bo. D*FG 1912. 436s 1319ss 330 69s. 506s. lat syp arm.] om s : rel

7 ideo consolati sumus, fratres, in vobis in omni
necessitate et tribulatione nostra per fidem ve-
stram, 8 quoniam nunc vivimus, si vos statis in
Domino. 9 Quam enim gratiarum actionem possu-
mus Deo retribuere pro vobis in omni gaudio, quo
gaudemus propter vos ante Deum nostrum, 10 nocte
ac die abundantius orantes, ut videamus faciem
vestram et compleamus ea quae desunt fidei ve-
strae?
11 Ipse autem Deus et Pater noster et Dominus
noster Iesus Christus dirigat viam nostram ad vos.
12 Vos autem Dominus multiplicet, et abundare
faciat caritatem vestram in invicem et in omnes,
quemadmodum et nos in vobis; 13 ad confirmanda
corda vestra sine querela in sanctitate ante Deum
et Patrem nostrum in adventu Domini nostri Iesu
Christi cum omnibus sanctis eius. Amen.

PARS SECUNDA: HORTATIO

4, 1-8 **Prima hortationum series: de sanctitate ac puritate**

1 De cetero ergo, fratres, rogamus vos et obse-
cramus in Domino Iesu, ut quemadmodum acce-
pistis a nobis quomodo oporteat vos ambulare et
placere Deo, sic et ambuletis, ut abundetis magis.
2 Scitis enim quae praecepta dederim vobis per
Dominum Iesum. 3 Haec est enim voluntas Dei,
sanctificatio vestra; ut abstineatis vos a fornica-
tione, 4 ut sciat unusquisque vestrum vas suum

7 2 Th 1,4 | 10 C 1,24 | 11 2 Th 2,16s | 12 2 Th 1,3 | 13 1 C 1,8; Ph 1,10; 2 Th 1,7.10; Zch 14,5 | 4 1 2 Th 3,6 | 3 1 Th 5,23; 1 P 1,16 | 4 1 C 6,13.15

στον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἁγιασμῷ καὶ
τιμῇ, 5 μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας καθάπερ καὶ τὰ ἔθνη τὰ
μὴ εἰδότα τὸν Θεόν, 6 τὸ μὴ ὑπερβαίνειν καὶ πλεονε-
κτεῖν ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, διότι ἔκδικος
Κύριος περὶ πάντων τούτων, καθὼς καὶ προείπαμεν ὑμῖν
καὶ διεμαρτυράμεθα. 7 οὐ γὰρ ἐκάλεσεν ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἐπὶ
ἀκαθαρσίᾳ ἀλλ' ἐν ἁγιασμῷ. 8 τοιγαροῦν ὁ ἀθετῶν οὐκ
ἄνθρωπον ἀθετεῖ ἀλλὰ τὸν Θεὸν τὸν καὶ διδόντα τὸ
Πνεῦμα αὐτοῦ τὸ Ἅγιον εἰς ὑμᾶς. 9 Περὶ δὲ τῆς φιλα-
δελφίας οὐ χρείαν ἔχετε γράφειν ὑμῖν· αὐτοὶ γὰρ ὑμεῖς
θεοδίδακτοί ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους· 10 καὶ γὰρ
ποιεῖτε αὐτὸ εἰς πάντας τοὺς ἀδελφοὺς ἐν ὅλῃ τῇ Μα-
κεδονίᾳ. Παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, περισσεύειν
μᾶλλον, 11 καὶ φιλοτιμεῖσθαι ἡσυχάζειν καὶ πράσσειν τὰ
ἴδια καὶ ἐργάζεσθαι ταῖς χερσὶν ὑμῶν, καθὼς ὑμῖν παρ-
ηγγείλαμεν, 12 ἵνα περιπατῆτε εὐσχημόνως πρὸς τοὺς
ἔξω καὶ μηδενὸς χρείαν ἔχητε.

13 Οὐ θέλομεν δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῶν
κοιμωμένων, ἵνα μὴ λυπῆσθε καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ
ἔχοντες ἐλπίδα. 14 εἰ γὰρ πιστεύομεν ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθα-
νεν καὶ ἀνέστη, οὕτως καὶ ὁ Θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ

---

8 και] om H : BA 33 bo. I.D^c 19 2 88 1898. 467. 1311 263 462, 296 242. 440 491. 1610ss, *d* sy^p. | διδοντα THWM : BS*. I DFG 1912. 467. 337ss. 296s. 221.] δοντα SV : rel | 9 εχετε] ειχομεν W : B. I. Pel.; *εχομεν : S^cΨ 104 1739s. D FG 1912 88 915. 927. 1311 330. 216. 1611 2005. it vg sy^h. | 10 αδελφους T : S*A. D*FG. 38 218. it vg.] + τους [H]WSVM : rel | 11 ταις THWM : BS^cΨ 104 1175 1739s. D*FG 1912, 623*. 1311 1319ss 330. 2005.] + ιδιαις SV : rel

possidere in sanctificatione et honore, 5 non in
passione desiderii, sicut et gentes quae ignorant
Deum; 6 et ne quis supergrediatur neque circum-
veniat in negotio fratrem suum, quoniam vindex
est Dominus de his omnibus, sicut praediximus
vobis, et testificati sumus. 7 Non enim vocavit
nos Deus in immunditiam, sed in sanctificationem
8 Itaque qui haec spernit, non hominem spernit,
sed Deum, qui etiam dedit Spiritum suum sanctum
in nobis.

4, 9-12 De caritate studioque laboris

9 De caritate autem fraternitatis non necesse
habemus scribere vobis; ipsi enim vos a Deo didi-
cistis ut diligatis invicem; 10 etenim illud facitis
in omnes fratres in universa Macedonia. Rogamus
autem vos, fratres, ut abundetis magis, 11 et ope-
ram detis ut quieti sitis, et ut vestrum negotium
agatis et operemini manibus vestris, sicut praece-
pimus vobis, 12 et ut honeste ambulatis ad eos
qui foris sunt, et nullius aliquid desideretis.

4, 13-18 Altera series: de dormientibus in adventu Christi

13 Nolumus autem vos ignorare, fratres, de dor-
mientibus, ut non contristemini sicut et ceteri, qui
spem non habent. 14 Si enim credimus quod Iesus
mortuus est et resurrexit, ita et Deus eos, qui dor-

---

5 Jr 10,25; Ps 78,6; G 4,8; E 2,12; 4,18 | 6 Ps 93,2 | 7 2 Th 2,13s | 8 L 10,16; Ez 36,27; 37,14 | 9 J 13,34; R 12,10; 1 P 1,22; 2 P 1,7 | 10 2 Th 3,4 | 11 2 Th 3,12. E 4,28; A 20,25 | 12 C 4,5 | 13 2 Th 2,1-12; 1 C 15,20 | 14 1 Th 5,10; R 14,9

τοῦ Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ. 15 Τοῦτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν
λόγῳ Κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι εἰς
τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμη-
θέντας· 16 ὅτι αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ
ἀρχαγγέλου καὶ ἐν σάλπιγγι Θεοῦ, καταβήσεται ἀπ οὐρα-
νοῦ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον,
17 ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι ἅμα σὺν
αὐτοῖς ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ
Κυρίου εἰς ἀέρα· καὶ οὕτως πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσό-
μεθα. 18 Ὥστε παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις
τούτοις.

5 1 Περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, ἀδελφοί, οὐ
χρείαν ἔχετε ὑμῖν γράφεσθαι· 2 αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς οἴδατε
ὅτι ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτης ἐν νυκτὶ οὕτως ἔρχεται.
3 ὅταν δὲ λέγωσιν Εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε αἰφνίδιος
αὐτοῖς ἐφίσταται ὄλεθρος ὥσπερ ἡ ὠδὶν τῇ ἐν γαστρὶ
ἐχούσῃ, καὶ οὐ μὴ ἐκφύγωσιν. 4 ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, οὐκ
ἐστὲ ἐν σκότει, ἵνα ἡ ἡμέρα ὑμᾶς ὡς κλέπτης καταλάβῃ
5 πάντες γὰρ ὑμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστε καὶ υἱοὶ ἡμέρας
Οὐκ ἐσμὲν νυκτὸς οὐδὲ σκότους· 6 ἄρα οὖν μὴ καθεύδω-
μεν ὡς οἱ λοιποί, ἀλλὰ γρηγορῶμεν καὶ νήφωμεν 7 οἱ
γὰρ καθεύδοντες νυκτὸς καθεύδουσιν, καὶ οἱ μεθυσκό-
μενοι νυκτὸς μεθύουσιν· 8 ἡμεῖς δὲ ἡμέρας ὄντες νήφω-
μεν, ἐνδυσάμενοι θώρακα πίστεως καὶ ἀγάπης καὶ περι-
κεφαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας· 9 ὅτι οὐκ ἔθετο ἡμᾶς ὁ

5 2 οτι THWs : BSP 33 81 1739s. DFG 1836.] + η [S]VM : rel | 3 δε hWSVM : BS^c 104 1739s bo. D. 1845 330. 2005; sy^h] om TH : S*A 33. FG d/g. sy^p arm.; γαρ : rel | εφισταται] επιστ. TH | 4 κλεπτης] κλεπτας H : BA bo. | 9 ημας/ο Θεος L..] ∽ b : B. 2004 69s.

mierunt per Iesum, adducet cum eo. 15 Hoc
enim vobis dicimus in verbo Domini, quia nos qui
vivimus, qui residui sumus in adventum Domini,
non praeveniemus eos qui dormierunt. 16 Quoniam
ipse Dominus in iussu et in voce archangeli et in
tuba Dei descendet de caelo, et mortui, qui in
Christo sunt, resurgent primi; 17 deinde nos qui
vivimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum
illis in nubibus obviam Christo in aëra; et sic sem-
per cum Domino erimus. 18 Itaque consolamini
invicem in verbis istis.

5, 1-11 Repentinus Domini adventus

1 De temporibus autem et momentis, fratres, non
indigetis ut scribamus vobis. 2 Ipsi enim diligen-
ter scitis quia dies Domini, sicut fur in nocte, ita
veniet. 3 Cum enim dixerint: Pax et securitas,
tunc repentinus eis superveniet interitus, sicut
dolor in utero habenti, et non effugient. 4 Vos
autem, fratres, non estis in tenebris, ut vos dies
illa tamquam fur comprehendat; 5 omnes enim
vos filii lucis estis et filii diei. Non sumus noctis
neque tenebrarum. 6 Igitur non dormiamus sicut
et ceteri, sed vigilemus et sobrii simus; 7 qui enim
dormiunt, nocte dormiunt; et qui ebrii sunt, nocte
ebrii sunt. 8 Nos autem, qui diei sumus, sobrii
simus, induti loricam fidei et caritatis et galeam
spem salutis; 9 quoniam non posuit nos Deus in

15 1 C 7,10; 15,51 | **16** Mt 24,30s; 1 C 15,52; 2 Th 1,7 | **17** J 14,3 | **5,1** Mt 24,36 | **2** Mt 24,42ss; 2 P 3,10; Ap 3,3; 16,15 | **3** Jr 6,14; Mt 24,39; L 21,34s | **5** R 13,12; E 5,9 | **6** R 13,11; 1 P 5,8 | **8** E 6,14-17; Is 59,17 | **9** 1 Th 1,10; 2 Th 2,14

Θεὸς εἰς ὀργὴν ἀλλὰ εἰς περιποίησιν σωτηρίας διὰ τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, [10] τοῦ ἀποθανόντος ὑπὲρ
ἡμῶν, ἵνα εἴτε γρηγορῶμεν εἴτε καθεύδωμεν ἅμα σὺν
αὐτῷ ζήσωμεν. [11] Διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους καὶ οἰκο-
δομεῖτε εἷς τὸν ἕνα, καθὼς καὶ ποιεῖτε.

[12] Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἰδέναι τοὺς κοπιῶντας
ἐν ὑμῖν καὶ προϊσταμένους ὑμῶν ἐν Κυρίῳ καὶ νουθε-
τοῦντας ὑμᾶς, [13] καὶ ἡγεῖσθαι αὐτοὺς ὑπερεκπερισσοῦ
ἐν ἀγάπῃ διὰ τὸ ἔργον αὐτῶν. εἰρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς.
[14] Παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, νουθετεῖτε τοὺς
ἀτάκτους, παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε
τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας. [15] ὁρᾶτε μή
τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινι ἀποδῷ, ἀλλὰ πάντοτε τὸ ἀγα-
θὸν διώκετε καὶ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας. [16] Πάν-
τοτε χαίρετε, [17] ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, [18] ἐν παντὶ
εὐχαριστεῖτε· τοῦτο γὰρ θέλημα Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
εἰς ὑμᾶς. [19] τὸ Πνεῦμα μὴ σβέννυτε, [20] προφητείας μὴ
ἐξουθενεῖτε· [21] πάντα δὲ δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέ-
χετε· [22] ἀπὸ παντὸς εἴδους πονηροῦ ἀπέχεσθε. [23] Αὐτὸς
δὲ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἁγιάσαι ὑμᾶς ὁλοτελεῖς, καὶ
ὁλόκληρον ὑμῶν τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα

9 Χριστου I...] om [H] : B. | 10 υπερ] περι THWsM : BS* 33. | 12 προισταμενους] προιστανομενους Ti-Gr : SA | 13 υπερεκπερισσου] -σσως ThW : B 326. D*FG. 999. | εαυτοις] *αὐτοις T : SPΨ 104 81. D*FG 917 1898. 330 642, 1891, 2298, 1611 2005. it vg. | 15 αποδῳ] -δοι T | και¹ hW[S]V] om THsM : S*A 33 326 1739s. DFG 1912 88 915. 623s. 1845 436 38 69. it syp. | 19 σβεννυτε] ζβεν. T | 21 δε] om [H] : S*A 33s 81 bo. 1912 88 915. 467s 436s ʃ1319 330. 1518. 1610, al syp

iram, sed in adquisitionem salutis per Dominum
nostrum Iesum Christum, [10] qui mortuus est pro
nobis, ut sive vigilemus sive dormiamus, simul
cum illo vivamus. [11] Propter quod consolamini
invicem et aedificate alterutrum, sicut et facitis.

5, 12-22 **Tertia series: monita varia**

[12] Rogamus autem vos, fratres, ut noveritis eos,
qui laborant inter vos et praesunt vobis in Domi-
no et monent vos, [13] ut habeatis illos abundantius
in caritate propter opus illorum. Pacem habete
cum eis. [14] Rogamus autem vos, fratres, corripite
inquietos, consolamini pusillanimes, suscipite in-
firmos, patientes estote ad omnes. [15] Videte ne
quis malum pro malo alicui reddat, sed semper
quod bonum est sectamini in invicem et in omnes.
[16] Semper gaudete, [17] sine intermissione orate,
in omnibus gratias agite; [18] haec est enim vo-
luntas Dei in Christo Iesu in omnibus vobis.
[19] Spiritum nolite extinguere, [20] prophetias no-
lite spernere; [21] omnia autem probate, quod bo-
num est tenete; [22] ab omni specie mala abstinete
vos.

5, 23-28 **Conclusio**

[23] Ipse autem Deus pacis sanctificet vos per
omnia, ut integer spiritus vester et anima et cor-

10 1 Th 4,14; R 14,8s | 11 R 15,2; Jud 20 | 12 1 C 16,16.18 14 2 Th 3,6.11.15 | 15 Pr 20,22; R 12,17; 1 P 3,9 | 16 Ph 3,1; 4,4 | 17 R 12,12; C 4,2 | 18 E 5,20 | 19 1 C 14,30 | 20 1 C 14,1-5.24s39 | 21 Ph 1,10; R 2,18; 1 J 4,1 | 22 Job 1,1.8; 2,3 | 23 2 Th 3,16; Hb 13,21

ἀμέμπτως ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ τηρηθείη. 24 πιστὸς ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς καὶ ποιήσει.
25 Ἀδελφοί, προσεύχεσθε καὶ περὶ ἡμῶν.
26 Ἀσπάσασθε τοὺς ἀδελφοὺς πάντας ἐν φιλήματι
ἁγίῳ. 27 Ἐνορκίζω ὑμᾶς τὸν Κύριον ἀναγνωσθῆναι τὴν
ἐπιστολὴν πᾶσιν τοῖς ἁγίοις ἀδελφοῖς.
28 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν.

25 και [H]WS[V]M : B 33ss 81 1739s.'D* 1912. 330 38 69s. 1611 2005. sy^h arm.] om T : rel | 27 αγιοις hW[SV]] *om THsM : BS*. DFG. 2004 1311. Ambst. | 28 υμων THWsM : B 33 1739. D*FG. 1845. 440 491s. Ambst.] + αμην [SV] : rel

pus sine querela in adventu Domini nostri Iesu
Christi servetur. 24 Fidelis est qui vocavit vos, qui
etiam faciet.
25 Fratres, orate pro nobis. 26 Salutate fratres
omnes in osculo sancto. 27 Adiuro vos per Domi-
num ut legatur epistula haec omnibus sanctis
fratribus.
28 Gratia domini nostri Iesu Christi vobiscum.
Amen.

24 I Th 2,12; I C 1,9; 10,13
25 R 15,30; 2 Th 3,1
26 I C 16,20
27 C 4,16

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Β

1 1 Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ
Θεσσαλονικέων ἐν Θεῷ Πατρὶ ἡμῶν καὶ Κυρίῳ Ἰησοῦ
Χριστῷ· 2 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς καὶ
Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

3 Εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν,
ἀδελφοί, καθὼς ἄξιόν ἐστιν, ὅτι ὑπεραυξάνει ἡ πίστις
ὑμῶν καὶ πλεονάζει ἡ ἀγάπη ἑνὸς ἑκάστου πάντων ὑμῶν
εἰς ἀλλήλους, 4 ὥστε αὐτοὺς ἡμᾶς ἐν ὑμῖν ἐγκαυχᾶσθαι ἐν
ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν καὶ
πίστεως ἐν πᾶσιν τοῖς διωγμοῖς ὑμῶν καὶ ταῖς θλίψεσιν
αἷς ἀνέχεσθε, 5 ἔνδειγμα τῆς δικαίας κρίσεως τοῦ Θεοῦ,
εἰς τὸ καταξιωθῆναι ὑμᾶς τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ὑπὲρ
ἧς καὶ πάσχετε, 6 εἴπερ δίκαιον παρὰ Θεῷ ἀνταπο-
δοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλῖψιν 7 καὶ ὑμῖν τοῖς θλι-
βομένοις ἄνεσιν μεθ' ἡμῶν, ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ Κυρίου

1 2 πατρος HWSVM : BP 33 1739. D 1912. 919.] * + ημων T : f rel | 4 ανεχεσθε] ενεχ. h : B.

EPISTULA BEATI PAULI APOSTOLI AD THESSALONICENSES SECUNDA

SALUTATIO EPISTULARIS

1, 1-2 Inscriptio

1 PAULUS et Silvanus et Timotheus ecclesiae
Thessalonicensium in Deo Patre nostro et Domino
Iesu Christo. 2 Gratia vobis et pax a Deo Patre
nostro et Domino Iesu Christo

1, 3-4 Gratiarum actio

3 Gratias agere debemus semper Deo pro vobis,
fratres, ita ut dignum est, quoniam supercrescit
fides vestra et abundat caritas uniuscuiusque ve-
strum in invicem; 4 ita ut et nos ipsi in vobis glo-
riemur in ecclesiis Dei pro patientia vestra et fide
et in omnibus persecutionibus vestris et tribula-
tionibus, quas sustinetis.

PARS PRIMA: IUSTUM DEI IUDICIUM

1, 5-10 Dei iudicium in adventu Christi

5 In exemplum iusti iudicii Dei, ut digni habea-
mini in regno Dei, pro quo et patimini; 6 si tamen
iustum est apud Deum retribuere tribulationem
iis qui vos tribulant, 7 et vobis qui tribulamini,
requiem nobiscum in revelatione Domini Iesu de

1,1 1 Th 1,1 | 2 R 1,7 | 3 2 Th 2,13; 1 Th 1,2s | 4 2 C 7,4; Ap 1,9; 1 Th 2,19; 3 2s | 5 1 Th 2,12; Ph 1,28 | 6 R 12,19; Ap 18,6s | 7 1 Th 3,13; 4,16

Ἰησοῦ ἀπ' οὐρανοῦ μετ' ἀγγέλων δυνάμεως αὐτοῦ [8] ἐν
πυρὶ φλογός, διδόντος ἐκδίκησιν τοῖς μὴ εἰδόσιν Θεὸν
καὶ τοῖς μὴ ὑπακούουσιν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ, [9] οἵτινες δίκην τίσουσιν ὄλεθρον αἰώνιον ἀπὸ
προσώπου τοῦ Κυρίου καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος
αὐτοῦ, [10] ὅταν ἔλθῃ ἐνδοξασθῆναι ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ
καὶ θαυμασθῆναι ἐν πᾶσιν τοῖς πιστεύσασιν, ὅτι ἐπι-
στεύθη τὸ μαρτύριον ἡμῶν ἐφ' ὑμᾶς, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.
[11] Εἰς ὃ καὶ προσευχόμεθα πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἵνα ὑμᾶς
ἀξιώσῃ τῆς κλήσεως ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ πληρώσῃ πᾶσαν
εὐδοκίαν ἀγαθωσύνης καὶ ἔργον πίστεως ἐν δυνάμει,
[12] ὅπως ἐνδοξασθῇ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ἐν
ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ἐν αὐτῷ, κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν
καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
2 [1] Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς παρουσίας
τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς
ἐπ' αὐτόν, [2] εἰς τὸ μὴ ταχέως σαλευθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ
νοὸς μηδὲ θροεῖσθαι, μήτε διὰ πνεύματος μήτε διὰ
λόγου μήτε δι' ἐπιστολῆς ὡς δι' ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν
ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου. [3] μή τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατὰ

---

8 πυρι φλογος] * φλογι πυρος W : BΨ bo. DFG 1912. 330. 1611 2005. 506s. *fg* vg sy arm. Mrc Ir Tert. | 2 1 ημων] om [H]W : BΨ. 330. sy^h. | 2 κυριου THWSVM : BSA 33 1739, D*FG 1912 88 915. 1827. 2127 256 436 255 330 218 69s, 2. 440 491s. 1611. 506s. it vg sy.] Χριστου s : rel

caelo cum angelis virtutis eius [8] in flamma ignis,
dantis vindictam iis qui non noverunt Deum et
qui non oboediunt evangelio Domini nostri Iesu
Christi; [9] qui poenas dabunt in interitu aeternas
a facie Domini et a gloria virtutis eius, [10] cum ve-
nerit glorificari in sanctis suis et admirabilis fieri
in omnibus qui crediderunt, quia creditum est tes-
timonium nostrum super vos, in die illo.

1, 11-12 Apostoli oratio

[11] In quo etiam oramus semper pro vobis, ut
dignetur vos vocatione sua Deus noster et impleat
omnem voluntatem bonitatis et opus fidei in vir-
tute, [12] ut clarificetur nomen Domini nostri Iesu
Christi in vobis, et vos in illo, secundum gratiam
Dei nostri et Domini Iesu Christi.

PARS SECUNDA: SIGNA ADVENTUS CHRISTI

2, 1-2 Christi adventus non imminet

[1] Rogamus autem vos, fratres, per adventum
Domini nostri Iesu Christi et nostrae congregatio-
nis in ipsum, [2] ut non cito moveamini a vestro
sensu neque terreamini, neque per spiritum neque
per sermonem neque per epistulam tamquam per
nos missam, quasi instet dies Domini.

---

8 R 2,8; 1 P 4,17s; Is 66,15; Jr 10,25; Ps 78,6
9 Is 2,10.19.21
10 C 3,4; Is 49,3; 2,11.17 (Ps 67,30; 88, 8)
11 1 Th 1,2s
12 Is 24,15; 66,5; Ma 1,11
1 1 Th 4,13-17
2 2 Th 3,17

μηδένα τρόπον· ὅτι ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον
καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς
ἀπωλείας, 4 ὁ ἀντικείμενος καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα
λεγόμενον Θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ
Θεοῦ καθίσαι, ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ὅτι ἐστὶν Θεός· —
5 οὐ μνημονεύετε ὅτι ἔτι ὢν πρὸς ὑμᾶς ταῦτα ἔλεγον
ὑμῖν; 6 καὶ νῦν τὸ κατέχον οἴδατε, εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆ-
ναι αὐτὸν ἐν τῷ αὐτοῦ καιρῷ. 7 τὸ γὰρ μυστήριον ἤδη
ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας· μόνον ὁ κατέχων ἄρτι ἕως ἐκ
μέσου γένηται. 8 καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος,
ὃν ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἀνελεῖ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος
αὐτοῦ καὶ καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας
αὐτοῦ, 9 οὗ ἐστιν ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ
ἐν πάσῃ δυνάμει καὶ σημείοις καὶ τέρασιν ψεύδους 10 καὶ
ἐν πάσῃ ἀπάτῃ ἀδικίας τοῖς ἀπολλυμένοις, ἀνθ' ὧν τὴν
ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο εἰς τὸ σωθῆναι
αὐτούς. 11 καὶ διὰ τοῦτο πέμπει αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἐνέργειαν
πλάνης εἰς τὸ πιστεῦσαι αὐτοὺς τῷ ψεύδει, 12 ἵνα κρι-
θῶσιν ἅπαντες οἱ μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ ἀλλὰ
εὐδοκήσαντες τῇ ἀδικίᾳ.

13 Ἡμεῖς δὲ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ πάντοτε
περὶ ὑμῶν, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ Κυρίου, ὅτι εἵλατο

---

3 αμαρτιας] *ανομιας T*H* : BS 104s 81 1739s sa bo. 1912. 1845 436s 256s 38 218. 506s. arm. | 6 αυτου] εαυ. W | 8 Ιησους T[H]S VM : SAP 33s 81 sa bo. D*FG 1912. 1845 436s 2127s 330. 506s. it vg sy arm.] om W : rel | ανελει] αναλοι h : S*. | 12 απαντες] *παντες *H* W

2, 3-7 Universalis apostasia et Antichristi manifestatio extremum diem praecurrent.

3 Ne quis vos seducat ullo modo; quoniam nisi
venerit discessio primum, et revelatus fuerit homo
peccati, filius perditionis, 4 qui adversatur et ex-
tollitur supra omne quod dicitur Deus aut quod
colitur, ita ut in templo Dei sedeat ostendens se
tamquam sit Deus... 5 Non retinetis quod, cum
adhuc essem apud vos, haec dicebam vobis? 6 Et
nunc quid detineat scitis, ut reveletur in suo tem-
pore. 7 Nam mysterium iam operatur iniquitatis;
tantum ut qui tenet nunc teneat, donec de medio
fiat.

2 8-12 Antichristi manifestatio et interitus

8 Et tunc revelabitur ille iniquus, quem Do-
minus Iesus interficiet spiritu oris sui et destruet
illustratione adventus sui, 9 eum cuius est adven-
tus secundum operationem satanae in omni vir-
tute et signis et prodigiis mendacibus 10 et in omni
seductione iniquitatis iis qui pereunt; eo quod
caritatem veritatis non receperunt, ut salvi fierent.
11 Ideo mittet illis Deus operationem erroris, ut
credant mendacio, 12 ut iudicentur omnes, qui non
crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitati.

2, 13-17 Perseverandum in fide Evangelii

13 Nos autem debemus gratias agere Deo semper
pro vobis, fratres dilecti a Deo, quod elegerit vos

---

3 1 J 2,18; 4,1ss | 4 Dn 11,36; Ex 28,2 | 7 A 20,29 | 8 Is 11,4; Ap 19,15 (Job 4,9) | 9 Ap 13,13s | 10 2 C 4,3s; 1 T 2,4 | 11 R 1,24s.28; 2 T 4,4. | 12 R 1,18 | 13 Dt 33,12; 1 Th 1,4; 2,13; 4,7; 1 P 1,2

ὑμᾶς ὁ Θεὸς ἀπαρχὴν εἰς σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ Πνεύ-
ματος καὶ πίστει ἀληθείας, [14] εἰς ὃ καὶ ἐκάλεσεν ὑμᾶς
διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἡμῶν, εἰς περιποίησιν δόξης τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. [15] Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στή-
κετε, καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε
διὰ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν. [16] Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος
ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ὁ Θεὸς ὁ Πατὴρ ἡμῶν, ὁ ἀγα-
πήσας ἡμᾶς καὶ δοὺς παράκλησιν αἰωνίαν καὶ ἐλπίδα
ἀγαθὴν ἐν χάριτι, [17] παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας καὶ
στηρίξαι ἐν παντὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ ἀγαθῷ.

3 [1] Τὸ λοιπὸν προσεύχεσθε, ἀδελφοί, περὶ ἡμῶν, ἵνα
ὁ λόγος τοῦ Κυρίου τρέχῃ καὶ δοξάζηται καθὼς καὶ
πρὸς ὑμᾶς, [2] καὶ ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων καὶ πο-
νηρῶν ἀνθρώπων· οὐ γὰρ πάντων ἡ πίστις. [3] Πιστὸς δέ
ἐστιν ὁ Κύριος, ὃς στηρίξει ὑμᾶς καὶ φυλάξει ἀπὸ τοῦ
πονηροῦ. [4] πεποίθαμεν δὲ ἐν Κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἃ παρ-
αγγέλλομεν καὶ ποιεῖτε καὶ ποιήσετε. [5] Ὁ δὲ Κύριος
κατευθύναι ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ
καὶ εἰς τὴν ὑπομονὴν τοῦ Χριστοῦ.

[6] Παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παν-
τὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος καὶ μὴ κατὰ τὴν

---

13 απαρχην hWSM : BP 33 326 81 1739. FG 1912. 2004 1311 255 256s 241. 1611. *f* vg sy^h. Did Cyr.] απ αρχης T*H*V : rel | 14 και T WSV : SP 81. FG 1912 181 88. 467. 1845 436s 256s 38 218 330 69s. 296. 1611. lat sy^h arm.] om HM : rel | 16 ο²] *om [H]S[M] : B 33 1175 1739. D^c. 1898 915. 623s, 794. 1610. KL. | 3 4 και¹ [H]W[*S*]VM] om Ts : S*A 1739. D*. 1311. 1831. | 6 ημων¹] om *HW* : B. D*.

Deus primitias in salutem in sanctificatione spiri-
tus et in fide veritatis; [14] in qua et vocavit vos per
evangelium nostrum in adquisitionem gloriae Do-
mini nostri Iesu Christi. [15] Itaque, fratres, state et
tenete traditiones, quas didicistis sive per sermo-
nem sive per epistulam nostram. [16] Ipse autem
Dominus noster Iesus Christus et Deus et Pater
noster, qui dilexit nos et dedit consolationem aeter-
nam et spem bonam in gratia, [17] exhortetur corda
vestra et confirmet in omni opere et sermone bono.

PARS TERTIA: MONITA VARIA

3, 1-5 Paulus preces exposcit bonamque spem ostendit

[1] De cetero, fratres, orate pro nobis, ut sermo
Dei currat et clarificetur, sicut et apud vos, [2] et
ut liberemur ab importunis et malis hominibus;
non enim omnium est fides. [3] Fidelis autem Deus
est, qui confirmabit vos et custodiet a malo. [4] Con-
fidimus autem de vobis in Domino, quoniam quae
praecipimus, et facitis et facietis. [5] Dominus au-
tem dirigat corda vestra in caritate Dei et patien-
tia Christi.

3, 6-15 Labori incumbendum, ordo servandus

[6] Denuntiamus autem vobis, fratres, in nomine
Domini nostri Iesu Christi, ut subtrahatis vos ab
omni fratre ambulante inordinate, et non secun-

---

14 1Th 4,7; 5,9; R 8,29s | 15 2 Th 3,6; 1 C 11,2; 16,13 | 16 1 Th 3,11s | 3,1 R 15,30; 1 Th 5,25; C 4,3 | 2 Is 25,4 O' | 3 1 C 1,9; 10,13; 1 Th 5,24 | 4 2 C 7,16 | 6 R 16,17; 1 Th 5,14; Mt 18,17

παράδοσιν ἣν παρελάβοσαν παρ' ἡμῶν. 7 αὐτοὶ γὰρ οἴδα-
τε πῶς δεῖ μιμεῖσθαι ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἠτακτήσαμεν ἐν
ὑμῖν, 8 οὐδὲ δωρεὰν ἄρτον ἐφάγομεν παρά τινος, ἀλλ' ἐν
κόπῳ καὶ μόχθῳ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι πρὸς
τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν· 9 οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν
ἐξουσίαν, ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύπον δῶμεν ὑμῖν εἰς τὸ
μιμεῖσθαι ἡμᾶς. 10 καὶ γὰρ ὅτε ἦμεν πρὸς ὑμᾶς, τοῦτο
παρηγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι,
μηδὲ ἐσθιέτω. 11 ἀκούομεν γάρ τινας περιπατοῦντας ἐν
ὑμῖν ἀτάκτως, μηδὲν ἐργαζομένους ἀλλὰ περιεργαζομέ-
νους· 12 τοῖς δὲ τοιούτοις παραγγέλλομεν καὶ παρα-
καλοῦμεν ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ ἵνα μετὰ ἡσυχίας
ἐργαζόμενοι τὸν ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίωσιν. 13 Ὑμεῖς δέ,
ἀδελφοί, μὴ ἐγκακήσητε καλοποιοῦντες. 14 εἰ δέ τις οὐχ
ὑπακούει τῷ λόγῳ ἡμῶν διὰ τῆς ἐπιστολῆς, τοῦτον
σημειοῦσθε, μὴ συναναμίγνυσθαι αὐτῷ, ἵνα ἐντραπῇ·
15 καὶ μὴ ὡς ἐχθρὸν ἡγεῖσθε, ἀλλὰ νουθετεῖτε ὡς ἀδελ-
φόν. 16 Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος τῆς εἰρήνης δῴη ὑμῖν τὴν
εἰρήνην διὰ παντὸς ἐν παντὶ τρόπῳ. ὁ Κύριος μετὰ
πάντων ὑμῶν.

17 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, ὅ ἐστιν σημεῖον
ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ· οὕτως γράφω. 18 ἡ χάρις τοῦ Κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν.

---

6 παρελαβοσαν ThSVM : S*A 33. (D*) 88. 1827. 1845.] -βετε *H* W : B 104. FG*g*. 436. 1611. syh arm.; rel var | παρ] αφ W : B. | 8 νυκτος — ημερας THWs : BS 33s 81. FG 1912. 1845 255 256s 1611.] νυκτα — ημεραν *S*VM : rel | 13 εγκακησητε THWM : B*SA 326. (D.) 69.] εκκακ. SV : rel | 14 σημειουσθε THWVM : BSΨ 33 1739. Dc. 623.] + και S : rel | συναναμιγνυσθαι HWVM : BSAΨ 33 1175. D*FG 88. 623 s. 547 1319. 440.] -σθε TS : rel | 18 υμων THWSM : B S* 33 1739s. 1836. 462.] + αμην [V] : rel

dum traditionem quam acceperunt a nobis.
7 Ipsi enim scitis quemadmodum oporteat imitari
nos, quoniam non inquieti fuimus inter vos 8 ne-
que gratis panem manducavimus ab aliquo, sed
in labore et in fatigatione nocte et die operantes,
ne quem vestrum gravaremus; 9 non quasi non
habuerimus potestatem, sed ut nosmet ipsos for-
mam daremus vobis ad imitandum nos. 10 Nam
et cum essemus apud vos, hoc denuntiabamus
vobis, quoniam si quis non vult operari, nec man-
ducet. 11 Audivimus enim inter vos quosdam am-
bulare inquiete, nihil operantes, sed curiose agen-
tes. 12 Iis autem qui eiusmodi sunt, denuntiamus
et obsecramus in Domino Iesu Christo, ut cum
silentio operantes, suum panem manducent. 13 Vos
autem, fratres, nolite deficere benefacientes.
14 Quod si quis non oboedit verbo nostro per epi-
stulam, hunc notate, et ne commisceamini cum
illo, ut confundatur; 15 et nolite quasi inimicum
existimare, sed corripite ut fratrem.

3, 16-18 Salutatio ac benedictio

16 Ipse autem Dominus pacis det vobis pacem
sempiternam in omni loco. Dominus sit cum omni-
bus vobis.
17 Salutatio mea manu Pauli, quod est signum
in omni epistula: ita scribo. 18 Gratia Domini nos-
tri Iesu Christi cum omnibus vobis. Amen.

---

7 1 Th 2,1; 1 C 4,16s; Ph 3,17 | **8** 1 Th 2,9; A 20,34s; 1 C 4,12 | **9** Mt 10,10 | **10** 1 Th 3,4; 4,11; Gn 3,19 | **11** 1 T 5,14 | **12** 2 Th 3,8 | **13** G 6,9 | **14** 2 Th 3,6; 1 C 5,9ss | **15** 1 Th 5,14 | **16** 1 Th 5,23; R 15,33 | **17** 2 Th 2,2; 1 C 16,21; C 4,18 **18** Ap 22,21

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α.

1 [1] Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ κατ' ἐπιταγὴν
Θεοῦ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τῆς ἐλπίδος
ἡμῶν [2] Τιμοθέῳ γνησίῳ τέκνῳ ἐν πίστει· χάρις, ἔλεος,
εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ Κυρίου
ἡμῶν.

[3] Καθὼς παρεκάλεσά σε προσμεῖναι ἐν Ἐφέσω, πο-
ρευόμενος εἰς Μακεδονίαν, ἵνα παραγγείλῃς τισὶν μὴ
ἑτεροδιδασκαλεῖν [4] μηδὲ προσέχειν μύθοις καὶ γενεαλο-
γίαις ἀπεράντοις, αἵτινες ἐκζητήσεις παρέχουσιν μᾶλλον
ἢ οἰκονομίαν Θεοῦ τὴν ἐν πίστει· [5] τὸ δὲ τέλος τῆς
παραγγελίας ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρδίας καὶ συνει-
δήσεως ἀγαθῆς καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου, [6] ὧν τινες
ἀστοχήσαντες ἐξετράπησαν εἰς ματαιολογίαν, [7] θέλοντες
εἶναι νομοδιδάσκαλοι, μὴ νοοῦντες μήτε ἃ λέγουσιν μήτε
περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται. [8] Οἴδαμεν δὲ ὅτι καλὸς ὁ
νόμος, ἐάν τις αὐτῷ νομίμως χρῆται, [9] εἰδὼς τοῦτο, ὅτι

EPISTULA BEATI PAULI APOSTOLI AD TIMOTHEUM PRIMA

1, 1-2 Epistularis inscriptio

[1] PAULUS apostolus Iesu Christi secundum im-
perium Dei Salvatoris nostri et Christi Iesu spei no-
strae. [2] Timotheo dilecto filio in fide. Gratia, mi-
sericordia et pax a Deo Patre et Christo Iesu Do-
mino nostro.

PARS PRIMA

1, 3-7 Vanis doctrinis obsistendum

[3] Sicut rogavi te ut remaneres Ephesi, cum irem
in Macedoniam, ut denuntiares quibusdam ne
aliter docerent [4] neque intenderent fabulis et ge-
nealogiis interminatis, quae quaestiones praestant
magis quam aedificationem Dei, quae est in fide.
[5] Finis autem praecepti est caritas de corde puro
et conscientia bona et fide non ficta; [6] a quibus
quidam aberrantes, conversi sunt in vaniloquium,
[7] volentes esse legis doctores, non intellegentes ne-
que quae loquuntur neque de quibus affirmant.

1, 8-11 Lege legitime utendum

[8] Scimus autem quia bona est lex, si quis ea legi-
time utatur; [9] sciens hoc quia lex iusto non est
posita, sed iniustis et non subditis, impiis et pec-
catoribus, sceleratis et contaminatis, parricidis et

---

1 1 C 1,27
2 Tt 1,4; 2 T 1,2
4 1 T 4,7
5 R 13,10; G 5,6; 2 C 6.6; 2 T 1,5
6 1 T 6,4.20s; 2 T 2,16.18
8 R 7,12.16
9 G 5,23; R 1,28

δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται, ἀνόμοις δὲ καὶ ἀνυποτάκτοις,
ἀσεβέσι καὶ ἁμαρτωλοῖς, ἀνοσίοις καὶ βεβήλοις, πατρο-
λῴαις καὶ μητρολῴαις, ἀνδροφόνοις, [10]πόρνοις, ἀρσενο-
κοίταις, ἀνδραποδισταῖς, ψεύσταις, ἐπιόρκοις, καὶ εἴ τι
ἕτερον τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ ἀντίκειται, [11]κατὰ τὸ
εὐαγγέλιον τῆς δόξης τοῦ μακαρίου Θεοῦ, ὃ ἐπιστεύθην
ἐγώ. [12]Χάριν ἔχω τῷ ἐνδυναμώσαντί με Χριστῷ Ἰησοῦ
τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ὅτι πιστόν με ἡγήσατο θέμενος εἰς δια-
κονίαν, [13]τὸ πρότερον ὄντα βλάσφημον καὶ διώκτην καὶ
ὑβριστήν· ἀλλὰ ἠλεήθην, ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα ἐν ἀπιστίᾳ,
[14]ὑπερεπλεόνασεν δὲ ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν μετὰ
πίστεως καὶ ἀγάπης τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. [15]πιστὸς ὁ
λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος, ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς
ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι· ὧν πρῶτός
εἰμι ἐγώ· [16]ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἠλεήθην, ἵνα ἐν ἐμοὶ πρώτῳ
ἐνδείξηται Χριστὸς Ἰησοῦς τὴν ἅπασαν μακροθυμίαν,
πρὸς ὑποτύπωσιν τῶν μελλόντων πιστεύειν ἐπ' αὐτῷ εἰς
ζωὴν αἰώνιον. [17]Τῷ δὲ Βασιλεῖ τῶν αἰώνων, ἀφθάρτῳ
ἀοράτῳ μόνῳ Θεῷ, τιμὴ καὶ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων· ἀμήν. [18]Ταύτην τὴν παραγγελίαν παρατίθε-
μαί σοι, τέκνον Τιμόθεε, κατὰ τὰς προαγούσας ἐπὶ σὲ
προφητείας, ἵνα στρατεύῃ ἐν αὐταῖς τὴν καλὴν στρα-
τείαν, [19]ἔχων πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν, ἥν τινες
ἀπωσάμενοι περὶ τὴν πίστιν ἐναυάγησαν· [20]ὧν ἐστιν
Ὑμέναιος καὶ Ἀλέξανδρος, οὓς παρέδωκα τῷ Σατανᾷ,
ἵνα παιδευθῶσιν μὴ βλασφημεῖν.
2 [1]Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις,

1 12 χαριν THWsVM : SAPΨ 33 1175 81 sa bo. I FG 1912 88 915. 1838. 436 256s 330 642. 35. *fg* vg arm.] pr και [*S*] : rel | ενδυναμωσαντι I...] -μουντι h : S* 33. 467. 337s 330. 2. al | 16 Χριστος Ιησους *H*SV : AΨ 33s 1175 81. D 1912 88 915 917. 623s 1838 1873sss. 436s 256 330. 1245. *dfr* vg.] ∽ ThWM : pler | 18 στρατευη *H*WsVM] *-ευση Th, -ευ[σ]η *S* : S*Ψ 1175, D* 1912. 38.

matricidis, homicidis, [10]fornicariis, masculorum
concubitoribus, plagiariis, mendacibus et periuris,
et si quid aliud sanae doctrinae adversatur, [11]quae
est secundum evangelium gloriae beati Dei, quod
creditum est mihi.

1, 12-17 Paulus de peccatore apostolus

[12]Gratias ago ei qui me confortavit, Christo
Iesu Domino nostro, quia fidelem me existimavit,
ponens in ministerio; [13]qui prius blasphemus fui
et persecutor et contumeliosus; sed misericordiam
Dei consecutus sum, quia ignorans feci in incredu-
litate. [14]Superabundavit autem gratia Domini
nostri cum fide et dilectione, quae est in Christo
Iesu. [15]Fidelis sermo et omni acceptione dignus,
quod Christus Iesus venit in hunc mundum pec-
catores salvos facere, quorum primus ego sum;
[16]sed ideo misericordiam consecutus sum, ut in
me primo ostenderet Christus Iesus omnem pa-
tientiam, ad informationem eorum qui credituri
sunt illi in vitam aeternam.
[17]*Regi autem saeculorum,*
immortali, invisibili, soli Deo,
honor et gloria in saecula saeculorum. Amen.

1, 18-20 Bona pro fide militia

[18]Hoc praeceptum commendo tibi, fili Timo-
thee, secundum praecedentes in te prophetias, ut
milites in illis bonam militiam, [19]habens fidem
et bonam conscientiam, quam quidam repellentes
circa fidem naufragaverunt; [20]ex quibus est Hy-
menaeus et Alexander, quos tradidi satanae, ut
discant non blasphemare.

10 1 T 6,3; 2 T 1,13; Tt 1,9.13; 2.15 | 11 1 T 6,15; Tt 1,3 | 12 A 9,15; 26,11; 1 C 15,9s; G 1,13-16 | 13 A 3.17 | 15 1 T 3,1; 4,9; 2 T 2,11; Tt 3,8; L 19,10 | 17 R 16,27; Jud 25 | 18 1 T 4,14 | 19 2 T 4,7; 1 T 3,9; 6,10 | 20 2 T 2,17; 1 C 5,5

προσευχάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώ-
πων, 2 ὑπὲρ βασιλέων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων,
ἵνα ἤρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ
καὶ σεμνότητι. 3 τοῦτο καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ
σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, 4 ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει σω-
θῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν. 5 εἷς γὰρ
Θεός, εἷς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος
Χριστὸς Ἰησοῦς, 6 ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάν-
των, τὸ μαρτύριον καιροῖς ἰδίοις· 7 εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ
κῆρυξ καὶ ἀπόστολος, ἀλήθειαν λέγω, οὐ ψεύδομαι, διδά-
σκαλος ἐθνῶν ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ. 8 Βούλομαι οὖν
προσεύχεσθαι τοὺς ἄνδρας ἐν παντὶ τόπῳ ἐπαίροντας
ὁσίους χεῖρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμοῦ. 9 Ὡσαύτως
γυναῖκας ἐν καταστολῇ κοσμίῳ, μετὰ αἰδοῦς καὶ σω-
φροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασιν καὶ χρυσίῳ ἢ
μαργαρίταις ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ, 10 ἀλλ' ὃ πρέπει
γυναιξὶν ἐπαγγελλομέναις θεοσέβειαν, δι' ἔργων ἀγαθῶν.
11 Γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μανθανέτω ἐν πάσῃ ὑποταγῇ· 12 δι-
δάσκειν δὲ γυναικὶ οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ αὐθεντεῖν ἀνδρός,
ἀλλ' εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ. 13 Ἀδὰμ γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη,
εἶτα Εὕα. 14 καὶ Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἐξαπα-
τηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονεν· 15 σωθήσεται δὲ διὰ τῆς
τεκνογονίας, ἐὰν μείνωσιν ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ καὶ
ἁγιασμῷ μετὰ σωφροσύνης.

2 8 διαλογισμου] -μων *H* : S^cH 33 81 bo. FG *dg* 1873. 2004 547 436 256s 330. 1891 242 206s. 1149. 1518ss 221 378. sy. | 9 κοσμιω] -ιως h : S^cH 33 1739. D'FG 917. 256. *fg*. Ωρ. | χρυσιω *HWSVM* 𝔖 AP 33s 1175s 1739. I FG 1912. 1838. 2004 547s 436 330. 1872. *f* 1611 al] *χρυσω Th : rel

2, 1-7 Pro omnibus orandum, ut salvi fiant

1 Obsecro igitur primum omnium fieri obsecra-
tiones, orationes, postulationes, gratiarum actio-
nes, pro omnibus hominibus, 2 pro regibus et om-
nibus qui in sublimitate sunt, ut quietam et tran-
quillam vitam agamus in omni pietate et castitate.
3 Hoc enim bonum est et acceptum coram Salva-
tore nostro Deo, 4 qui omnes homines vult salvos
fieri et ad agnitionem veritatis venire. 5 Unus
enim Deus, unus et mediator Dei et hominum,
homo Christus Iesus, 6 qui dedit redemptionem
semet ipsum pro omnibus, testimonium tempori-
bus suis; 7 in quo positus sum ego praedicator et
apostolus—veritatem dico, non mentior—, doctor
gentium in fide et veritate.

2, 8-15 Virorum oratio, feminarum modestia

8 Volo ergo viros orare in omni loco, levantes
puras manus sine ira et disceptatione. 9 Similiter
et mulieres in habitu ornato, cum verecundia et
sobrietate ornantes se, et non in tortis crinibus aut
auro aut margaritis vel veste pretiosa, 10 sed quod
decet mulieres promittentes pietatem per opera
bona. 11 Mulier in silentio discat cum omni subiec-
tione. 12 Docere autem mulieri non permitto ne-
que dominari in virum, sed esse in silentio. 13 Adam
enim primus formatus est, deinde Eva. 14 Et
Adam non est seductus, mulier autem seducta in
praevaricatione fuit. 15 Salvabitur autem per filio-
rum generationem, si permanserit in fide et dilec-
tione et sanctificatione cum sobrietate.

2,1 R 12,12; Ph 4,6 | 3 1 T 1,1; 4,10 | 4 Ez 18,23; 2 P 3,9; 2 T 3,7 | 5 R 3,29s; Hb 12,24 | 6 G 1,4; 2,20; Mt 20,28; Tt 2,14; 1 J 2,20 Ap 1,5 | 7 2 T 1,11; G 2,7s | 8 Ph 2,14 | 9 1 P 3,3ss | 10 1 T 5,10 | 11 1 C 14,34; Gn 3,16 | 13 1 C 11,3.8s; Gn 1,27; 2,7.22 | 14 Gn 3,6.13; Sir 25,33; 2 C 11,3 | 15 1 T 5,14

3 1 Πιστὸς ὁ λόγος· εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ
ἔργου ἐπιθυμεῖ. 2 δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίλημπτον
εἶναι, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, νηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον,
φιλόξενον, διδακτικόν, 3 μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, ἀλλὰ
ἐπιεικῆ, ἄμαχον, ἀφιλάργυρον, 4 τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς
προϊστάμενον, τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης
σεμνότητος, — 5 εἰ δέ τις τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ
οἶδεν, πῶς ἐκκλησίας Θεοῦ ἐπιμελήσεται; — 6 μὴ νεό-
φυτον, ἵνα μὴ τυφωθεὶς εἰς κρίμα ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου.
7 δεῖ δὲ καὶ μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν, ἵνα
μὴ εἰς ὀνειδισμὸν ἐμπέσῃ καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου.
8 Διακόνους ὡσαύτως σεμνούς, μὴ διλόγους, μὴ οἴνῳ
πολλῷ προσέχοντας, 9 μὴ αἰσχροκερδεῖς, ἔχοντας τὸ
μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ συνειδήσει. 10 καὶ
οὗτοι δὲ δοκιμαζέσθωσαν πρῶτον, εἶτα διακονείτωσαν
ἀνέγκλητοι ὄντες. 11 γυναῖκας ὡσαύτως σεμνάς, μὴ δια-
βόλους, νηφαλίους, πιστὰς ἐν πᾶσιν. 12 διάκονοι ἔστωσαν
μιᾶς γυναικὸς ἄνδρες, τέκνων καλῶς προϊστάμενοι καὶ
τῶν ἰδίων οἴκων. 13 οἱ γὰρ καλῶς διακονήσαντες βαθμὸν
ἑαυτοῖς καλὸν περιποιοῦνται καὶ πολλὴν παρρησίαν ἐν

3, 1-7 Qualis episcopus

1 Fidelis sermo. Si quis episcopatum desiderat,
bonum opus desiderat. 2 Oportet ergo episcopum
irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, so-
brium, prudentem, ornatum, pudicum, hospita-
lem, doctorem, 3 non vinolentum, non percusso-
rem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum,
4 sed suae domui bene praepositum, filios haben-
tem subditos cum omni castitate. 5 Si quis autem
domui suae praeesse nescit, quomodo ecclesiae Dei
diligentiam habebit? 6 Non neophytum, ne in su-
perbiam elatus in iudicium incidat diaboli. 7 Opor-
tet autem illum et testimonium habere bonum ab
iis qui foris sunt, ut non in opprobrium incidat et
in laqueum diaboli.

3, 8-13 Quales diaconi

8 Diaconos similiter pudicos, non bilingues, non
multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes,
9 habentes mysterium fidei in conscientia pura.
10 Et hi autem probentur primum, et sic minis-
trent nullum crimen habentes. 11 Mulieres simili-
ter pudicas, non detrahentes, sobrias, fideles in
omnibus. 12 Diaconi sint unius uxoris viri, qui
filiis suis bene praesint et suis domibus. 13 Qui
enim bene ministraverint, gradum bonum sibi ad-
quirent et multam fiduciam in fide quae est in
Christo Iesu.

3,1 A 20,28
2 Tt 1,6s; 1 T 3,12
7 1 T 5,10; 2 C 8,21
8 1 T 3,12; Ph 1,1; A 6,3
9 1 T 3,16
11 Tt 2,3
12 1 T 3,2.8

πίστει τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. [14] Ταῦτά σοι γράφω ἐλπίζων
ἐλθεῖν πρὸς σὲ ἐν τάχει· [15] ἐὰν δὲ βραδύνω, ἵνα εἰδῇς
πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἥτις ἐστὶν ἐκκλη-
σία Θεοῦ ζῶντος, στῦλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας.
[16] καὶ ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶν τὸ τῆς εὐσεβείας μυ-
στήριον·

Ὃς ἐφανερώθη ἐν σαρκί,
ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι,
ὤφθη ἀγγέλοις,
ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν,
ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ,
ἀνελήφθη ἐν δόξῃ.

4 [1] Τὸ δὲ Πνεῦμα ῥητῶς λέγει ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς
ἀποστήσονταί τινες τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμα-
σιν πλάνοις καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων, [2] ἐν ὑποκρίσει
ψευδολόγων, κεκαυστηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν,
[3] κωλυόντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων, ἃ ὁ Θεὸς
ἔκτισεν εἰς μετάλημψιν μετὰ εὐχαριστίας τοῖς πιστοῖς
καὶ ἐπεγνωκόσι τὴν ἀλήθειαν. [4] ὅτι πᾶν κτίσμα Θεοῦ
καλόν, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον μετὰ εὐχαριστίας λαμβανό-
μενον· [5] ἁγιάζεται γὰρ διὰ λόγου Θεοῦ καὶ ἐντεύξεως.
[6] Ταῦτα ὑποτιθέμενος τοῖς ἀδελφοῖς καλὸς ἔσῃ διάκονος
Χριστοῦ Ἰησοῦ, ἐντρεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως
καὶ τῆς καλῆς διδασκαλίας ᾗ παρηκολούθηκας. [7] τοὺς
δὲ βεβήλους καὶ γραώδεις μύθους παραιτοῦ. γύμναζε δὲ
σεαυτὸν πρὸς εὐσέβειαν. [8] ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία

3 14 προς σε] om [H] : 1739s. FG. 255 263. arm. | εν ταχει HS ∴ ACPΨ 33 81. D* 1912.] ταχ(ε)ιον TWVM ∴ rel | 4 2 κεκαυστηριασμενων] κεκαυτηρ. S | 6 παρηκολουθηκας] -ησας h ∴ C. FG 915. 1319. 2005.

3, 14-16 «Domus Dei» et «pietatis sacramentum»

[14] Haec tibi scribo sperans me ad te venire cito;
[15] si autem tardavero, ut scias quomodo oporteat
te in domo Dei conversari, quae est ecclesia Dei
vivi, columna et firmamentum veritatis. [16] Et ma-
nifeste magnum est pietatis sacramentum,

quod manifestatum est in carne, iustificatum est in spiritu,
apparuit angelis, praedicatum est gentibus,
creditum est in mundo, assumptum est in gloria.

4, 1-5 Futurae haereses diabolicae

[1] Spiritus autem manifeste dicit, quia in no-
vissimis temporibus discedent quidam a fide, atten-
dentes spiritibus erroris et doctrinis daemoniorum,
[2] in hypocrisi loquentium mendacium, et cauteria-
tam habentium suam conscientiam, [3] prohiben-
tium nubere, abstinere a cibis, quos Deus creavit
ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus
et iis qui cognoverunt veritatem. [4] Quia omnis
creatura Dei bona est, et nihil reiciendum quod
cum gratiarum actione percipitur; [5] sanctificatur
enim per verbum Dei et orationem.

PARS SECUNDA

4, 6-10 Pietas exercenda

[6] Haec proponens fratribus, bonus eris minister
Christi Iesu, enutritus verbis fidei et bonae doc-
trinae, quam assecutus es. [7] Ineptas autem et ani-
les fabulas devita, exerce autem teipsum ad pie-
tatem. [8] Nam corporalis exercitatio ad modicum

15 E 2,19-22; Hb 3,6 | 16 1 T 3,9; J 1,14; Mc 16,19; E 2,10; C 1,6 | 4,1 J 16,13; 2 T 3,1; 2 P 3,3; Jud 18; 1 J 2,18.26; 4,1; 2 Th 2,3 | 3 Gn 9,3; 1 C 10,30s; C 2,23; 2 T 3,7 | 4 Gn 1,31; Mt 15,9; A 10,15; R 14,14 | 6 2 T 2,15 | 7 1 T 1,4; 6,4.20; 2 T 2,16.23; Tt 1,14; 3,9 | 8 1 T 6,6

πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλιμος· ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα
ὠφέλιμός ἐστιν, ἐπαγγελίαν ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν καὶ
τῆς μελλούσης. 9 πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς
ἄξιος· 10 εἰς τοῦτο γὰρ κοπιῶμεν καὶ ἀγωνιζόμεθα, ὅτι
ἠλπίκαμεν ἐπὶ Θεῷ ζῶντι, ὅς ἐστιν Σωτὴρ πάντων ἀν-
θρώπων, μάλιστα πιστῶν.

11 Παράγγελλε ταῦτα καὶ δίδασκε. 12 μηδείς σου τῆς
νεότητος καταφρονείτω, ἀλλὰ τύπος γίνου τῶν πιστῶν
ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πίστει, ἐν ἁγνείᾳ.
13 ἕως ἔρχομαι πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει,
τῇ διδασκαλίᾳ. 14 μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ
ἐδόθη σοι διὰ προφητείας μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν
τοῦ πρεσβυτερίου. 15 ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις ἴσθι, ἵνα
σου ἡ προκοπὴ φανερὰ ᾖ πᾶσιν. 16 ἔπεχε σεαυτῷ καὶ
τῇ διδασκαλίᾳ, ἐπίμενε αὐτοῖς· τοῦτο γὰρ ποιῶν καὶ
σεαυτὸν σώσεις καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου.

5 1 Πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξῃς, ἀλλὰ παρακάλει ὡς
πατέρα, νεωτέρους ὡς ἀδελφούς, 2 πρεσβυτέρας ὡς μη-
τέρας, νεωτέρας ὡς ἀδελφὰς ἐν πάσῃ ἁγνείᾳ. 3 Χήρας
τίμα τὰς ὄντως χήρας. 4 εἰ δέ τις χήρα τέκνα ἢ ἔκγονα
ἔχει, μανθανέτωσαν πρῶτον τὸν ἴδιον οἶκον εὐσεβεῖν καὶ
ἀμοιβὰς ἀποδιδόναι τοῖς προγόνοις· τοῦτο γάρ ἐστιν

10 αγωνιζομεθα THsVM ⁝ S*ACΨ 33 1175, FG 1912 88 915 ⁝ ʃ 1611 K. Cyr.] ονειδιζ. hWS ⁝ rel | ηλπικαμεν] ηλπισαμεν h 33. D*

utilis est, pietas autem ad omnia utilis est, pro-
missionem habens vitae quae nunc est et futurae.
9 Fidelis sermo et omni acceptione dignus. 10 In
hoc enim laboramus et maledicimur, quia spera-
mus in Deum vivum, qui est Salvator omnium
hominum, maxime fidelium.

4, 11-16 **«Attende tibi et doctrinae»**

11 Praecipe haec et doce.
12 Nemo adulescentiam tuam contemnat, sed
exemplum esto fidelium in verbo, in conversatio-
ne, in caritate, in fide, in castitate. 13 Dum venio,
attende lectioni, exhortationi et doctrinae. 14 Noli
neglegere gratiam quae in te est, quae data est tibi
per prophetiam cum impositione manuum presby-
terii. 15 Haec meditare, in his esto, ut profectus
tuus manifestus sit omnibus. 16 Attende tibi et
doctrinae, insta in illis; hoc enim faciens et teip-
sum salvum facies et eos, qui te audiunt.

5, 1-8 **De senibus, adulescentibus, viduis**

1 Seniorem ne increpaveris, sed obsecra ut pa-
trem; iuvenes, ut fratres; 2 anus, ut matres;
iuvenculas, ut sorores, in omni castitate. 3 Vi-
duas honora, quae vere viduae sunt. 4 Si qua
autem vidua filios aut nepotes habet, discat
primum domum suam regere et mutuam vicem
reddere parentibus; hoc enim acceptum est

9 1 T 1,15
10 1 T 1,1; 2,3s
12 1 C 16,11; Tt 2,15; Ph 3,17
14 1 T 1,18; 5,22; A 6,6; 13,3; 2 T 1,6
15 Ph 1,25
5,1 Lv 19,32
2 Tt 2,3

ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. 5 ἡ δὲ ὄντως χήρα καὶ με-
μονωμένη ἤλπικεν ἐπὶ Θεὸν καὶ προσμένει ταῖς δεήσεσιν
καὶ ταῖς προσευχαῖς νυκτὸς καὶ ἡμέρας· 6 ἡ δὲ σπατα-
λῶσα ζῶσα τέθνηκεν. 7 καὶ ταῦτα παράγγελλε, ἵνα ἀνε-
πίλημπτοι ὦσιν. 8 εἰ δέ τις τῶν ἰδίων καὶ μάλιστα οἰκείων
οὐ προνοεῖται, τὴν πίστιν ἤρνηται καὶ ἔστιν ἀπίστου
χείρων. 9 Χήρα καταλεγέσθω μὴ ἔλαττον ἐτῶν ἑξήκοντα
γεγονυῖα, ἑνὸς ἀνδρὸς γυνή, 10 ἐν ἔργοις καλοῖς μαρτυ-
ρουμένη, εἰ ἐτεκνοτρόφησεν, εἰ ἐξενοδόχησεν, εἰ ἁγίων
πόδας ἔνιψεν, εἰ θλιβομένοις ἐπήρκεσεν, εἰ παντὶ ἔργῳ
ἀγαθῷ ἐπηκολούθησεν. 11 νεωτέρας δὲ χήρας παραιτοῦ·
ὅταν γὰρ καταστρηνιάσωσιν τοῦ Χριστοῦ, γαμεῖν θέ-
λουσιν, 12 ἔχουσαι κρίμα ὅτι τὴν πρώτην πίστιν ἠθέτησαν·
13 ἅμα δὲ καὶ ἀργαὶ μανθάνουσιν περιερχόμεναι τὰς
οἰκίας, οὐ μόνον δὲ ἀργαὶ ἀλλὰ καὶ φλύαροι καὶ περίερ-
γοι, λαλοῦσαι τὰ μὴ δέοντα. 14 βούλομαι οὖν νεωτέρας
γαμεῖν, τεκνογονεῖν, οἰκοδεσποτεῖν, μηδεμίαν ἀφορμὴν
διδόναι τῷ ἀντικειμένῳ λοιδορίας χάριν· 15 ἤδη γάρ τινες
ἐξετράπησαν ὀπίσω τοῦ Σατανᾶ. 16 εἴ τις πιστὴ ἔχει
χήρας, ἐπαρκείσθω αὐταῖς, καὶ μὴ βαρείσθω ἡ ἐκκλησία,
ἵνα ταῖς ὄντως χήραις ἐπαρκέσῃ. 17 Οἱ καλῶς προεστῶ-
τες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν, μάλιστα οἱ

---

5 5 επι ThWsM : S*CPΨ 81. FG 1912.] * + τον [HS]V : rel | Θεον] κυριον hW : S* 81. D*. Aug. | 8 μαλιστα THWSM : SAΨ 1739. D*FG 1912 917. 2004.] + των [V] : rel | προνοειται Th : S* 104. D* FG. 623 1873sss. 255. K.] -νοει HWSVM : rel | 16 τις THSVM : SAC 33 81 1739 bo. FG. 263. vg arm.] * + πιστος η W : rel | επαρκεισθω Th : SA 33 1175. FG. 920 256. 296.] -κειτω HWSVM : rel

coram Deo. 5 Quae autem vere vidua est et deso-
lata, speret in Deum et instet obsecrationibus et
orationibus nocte ac die. 6 Nam quae in deliciis
est, vivens mortua est. 7 Et hoc praecipe ut irre-
prehensibiles sint. 8 Si quis autem suorum, et
maxime domesticorum, curam non habet, fidem
negavit et est infideli deterior.

5, 9-16 De viduis: senioribus, iunioribus, cognatos habentibus

9 Vidua eligatur non minus sexaginta annorum,
quae fuerit unius viri uxor, 10 in operibus bonis
testimonium habens, si filios educavit, si hospitio
recepit, si sanctorum pedes lavit, si tribulationem
patientibus subministravit, si omne opus bonum
subsecuta est. 11 Adulescentiores autem viduas
devita; cum enim luxuriatae fuerint in Christo,
nubere volunt; 12 habentes damnationem, quia
primam fidem irritam fecerunt; 13 simul autem
et otiosae discunt circuire domos; non solum
otiosae, sed et verbosae et curiosae, loquentes
quae non oportet. 14 Volo ergo iuniores nubere,
filios procreare, matresfamilias esse, nullam oc-
casionem dare adversario maledicti gratia. 15 Iam
enim quaedam conversae sunt retro satanam.
16 Si quis fidelis habet viduas, subministret illis,
et non gravetur ecclesia, ut iis quae vere viduae
sunt, sufficiat.

5, 17-25 Erga presbyteros agendi ratio tenenda

17 Qui bene praesunt presbyteri, duplici honore
digni habeantur, maxime qui laborant in verbo

---

5 L 2,37; 18,7; Jr 49,11 | 10 1 T 2,10; 3,7; Hb 13,2; J 13,14 12 Ap 2,4 | 13 2 Th 3,11 | 14 1 T 2,15; 1 C 7,9 | 17 R 12, 8; 1 C 16,16

κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ. [18]λέγει γὰρ ἡ γραφή
Βοῦν ἀλοῶντα οὐ φιμώσεις, καί Ἄξιος ὁ ἐργάτης τοῦ
μισθοῦ αὐτοῦ. [19]κατὰ πρεσβυτέρου κατηγορίαν μὴ παρα-
δέχου, ἐκτὸς εἰ μὴ ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων. [20]Τοὺς
ἁμαρτάνοντας ἐνώπιον πάντων ἔλεγχε, ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ
φόβον ἔχωσιν. [21]διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ
καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων ἵνα
ταῦτα φυλάξῃς χωρὶς προκρίματος, μηδὲν ποιῶν κατὰ
πρόσκλισιν. [22]Χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, μηδὲ
κοινώνει ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις· σεαυτὸν ἁγνὸν τήρει.
[23]Μηκέτι ὑδροπότει, ἀλλὰ οἴνῳ ὀλίγῳ χρῶ διὰ τὸν στόμα-
χον καὶ τὰς πυκνάς σου ἀσθενείας. [24]Τινῶν ἀνθρώπων
αἱ ἁμαρτίαι πρόδηλοί εἰσιν προάγουσαι εἰς κρίσιν, τισὶν
δὲ καὶ ἐπακολουθοῦσιν· [25]ὡσαύτως καὶ τὰ ἔργα τὰ καλὰ
πρόδηλα, καὶ τὰ ἄλλως ἔχοντα κρυβῆναι οὐ δύνανται.
6 [1]Ὅσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι, τοὺς ἰδίους δεσπότας
πάσης τιμῆς ἀξίους ἡγείσθωσαν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ
Θεοῦ καὶ ἡ διδασκαλία βλασφημῆται. [2]οἱ δὲ πιστοὺς
ἔχοντες δεσπότας μὴ καταφρονείτωσαν, ὅτι ἀδελφοί
εἰσιν, ἀλλὰ μᾶλλον δουλευέτωσαν, ὅτι πιστοί εἰσιν καὶ
ἀγαπητοὶ οἱ τῆς εὐεργεσίας ἀντιλαμβανόμενοι.

---

20 τους] *+ δε [H] : A. D* *dfg*. 1311. Bas. | 21 Χριστου Ιησου THWVM : SA 33 81 6 (Ψ 1175 1739) sa bo. D*(F)G (915). 1838. 255 256s. vg (arm).] κυριου Ι. Χρ. S : rel | προσκλισιν THWVM : S 81. 1827. 919 337 241. 1867.] -κλησιν S : rel | 25 δυνανται] δυναται W V : S 326 1739s. FG 917 915. 1827s, 1845 436 69. 1831. 1872. *f* 1611. KL plur

et doctrina. [18] Dicit enim Scriptura: *Non alligabis
os bovi trituranti*. Et: *Dignus est operarius mercede
sua*. [19] Adversus presbyterum accusationem noli
recipere, nisi sub duobus aut tribus testibus.
[20] Peccantes coram omnibus argue, ut et ceteri
timorem habeant. [21] Testor coram Deo et Christo
Iesu et electis angelis, ut haec custodias sine
praeiudicio, nihil faciens in alteram partem de-
clinando. [22] Manus cito nemini imposueris, neque
communicaveris peccatis alienis. Teipsum ca-
stum custodi. [23] Noli adhuc aquam bibere, sed
modico vino utere propter stomachum tuum et
frequentes tuas infirmitates. [24] Quorumdam ho-
minum peccata manifesta sunt, praecedentia ad
iudicium; quosdam autem et subsequuntur. [25] Si-
militer et facta bona manifesta sunt; et quae
aliter se habent, abscondi non possunt.

6, 1-2 Servorum officia

[1] Quicumque sunt sub iugo servi dominos suos
omni honore dignos arbitrentur, ne nomen Do-
mini et doctrina blasphemetur. [2] Qui autem
fideles habent dominos, non contemnant, quia
fratres sunt, sed magis serviant, quia fideles sunt
et dilecti, qui beneficii participes sunt. Haec doce
et exhortare

---

18 Dt 24,15; 25,4; 1 C 9,9; L 10,7
19 Dt 19,15; Mt 18,16; 2 C 13,1
20 G 2,14
21 L 9,26
22 1 T 1,14; 2 J 11; Ap 18,4
6,1 E 6,5; C 3,22ss; Tt 2,9s
2 Phm 16

Ταῦτα δίδασκε καὶ παρακάλει. [3]εἴ τις ἑτεροδιδασκα-
λεῖ καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαίνουσιν λόγοις, τοῖς τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῇ κατ' εὐσέβειαν
διδασκαλίᾳ, [4]τετύφωται, μηδὲν ἐπιστάμενος, ἀλλὰ νοσῶν
περὶ ζητήσεις καὶ λογομαχίας, ἐξ ὧν γίνεται φθόνος,
ἔρις, βλασφημίαι, ὑπόνοιαι πονηραί, [5]διαπαρατριβαὶ διε-
φθαρμένων ἀνθρώπων τὸν νοῦν καὶ ἀπεστερημένων τῆς
ἀληθείας, νομιζόντων πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν·
[6]ἔστιν δὲ πορισμὸς μέγας ἡ εὐσέβεια μετὰ αὐταρκείας·
[7]οὐδὲν γὰρ εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, ὅτι οὐδὲ ἐξε-
νεγκεῖν τι δυνάμεθα· [8]ἔχοντες δὲ διατροφὰς καὶ σκε-
πάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα. [9]οἱ δὲ βουλόμενοι
πλουτεῖν ἐμπίπτουσιν εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδα καὶ
ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους καὶ βλαβεράς, αἵτινες βυθί-
ζουσιν τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν. [10]ῥίζα
γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἐστιν ἡ φιλαργυρία, ἧς τινες ὀρε-
γόμενοι ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως καὶ ἑαυτοὺς
περιέπειραν ὀδύναις πολλαῖς. [11]Σὺ δέ, ὦ ἄνθρωπε Θεοῦ,
ταῦτα φεῦγε· δίωκε δὲ δικαιοσύνην, εὐσέβειαν, πίστιν,
ἀγάπην, ὑπομονήν, πραϋπαθίαν. [12]ἀγωνίζου τὸν καλὸν
ἀγῶνα τῆς πίστεως, ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἰς ἣν
ἐκλήθης καὶ ὡμολόγησας τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἐνώπιον
πολλῶν μαρτύρων. [13]παραγγέλλω ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τοῦ

6 3 προσερχεται] -εχεται T : S*. 1912. | 8 διατροφας] -τροφην hW : P 1739. DFG *dg* 181 917, 623 s. 2004 s 226 1311 1319* 460. 1149. K. | 11 Θεου T*H*WSVM : SA 33 1739. I 623*.] pr του h : rel | 13 παραγγελλω TWSVM : S*Ψ 33 s 1739 s. FG.] * + σοι H : rel | του¹] om T : S. 337 s.

6, 3-10 Doctrinae ac cupiditates pietati contrariae

[3]Si quis aliter docet et non adquiescit sanis
sermonibus Domini nostri Iesu Christi et ei quae
secundum pietatem est doctrinae, [4]superbus est,
nihil sciens, sed languens circa quaestiones et
pugnas verborum, ex quibus oriuntur invidiae,
contentiones, blasphemiae, suspiciones malae
[5]conflictationes hominum mente corruptorum et
qui veritate privati sunt, existimantium quaestum
esse pietatem. [6]Est autem quaestus magnus
pietas cum sufficientia. [7]Nihil enim intulimus
in hunc mundum; haud dubium quod nec auferre
quid possumus. [8]Habentes autem alimenta et
quibus tegamur, his contenti simus. [9]Nam qui
volunt divites fieri, incidunt in tentationem et in
laqueum diaboli et desideria multa inutilia et
nociva, quae mergunt homines in interitum et
perditionem. [10]Radix enim omnium malorum est
cupiditas; quam quidam appetentes erraverunt a
fide, et inseruerunt se doloribus multis.

6, 11-16 Quae sint Timotheo servanda

[11]Tu autem, o homo Dei, haec fuge, sectare
vero iustitiam, pietatem, fidem, caritatem, pa-
tientiam, mansuetudinem. [12]Certa bonum certa-
men fidei, apprehende vitam aeternam, in qua
vocatus es, et confessus bonam confessionem
coram multis testibus. [13]Praecipio tibi coram

3 G 1,6-9; 1 T 1,10; 2 T 1,13 | 4 1 T 6,20; 2 T 2,14 | 5 2 T 3,8; 4,4; Tt 1,14 | 6 1 T 4,8; Ph 4,11s; Hb 13,5 | 7 Job 1,21; Eccl 5,14 | 8 Pr 30,8s | 9 Pr 23,4; 28,22; L 12,15 | 10 E 5,5 | 11 2 T 3,17; G 5,22 | 12 1 C 9,25s; 2 T 4,7 | 13 Mt 27,11; J 18,33-37; 19,9ss

ζῳογονοῦντος τὰ πάντα καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ μαρτυ-
ρήσαντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου τὴν καλὴν ὁμολογίαν,
14 τηρῆσαί σε τὴν ἐντολὴν ἄσπιλον ἀνεπίλημπτον μέχρι
τῆς ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, 15 ἣν
καιροῖς ἰδίοις δείξει ὁ μακάριος καὶ μόνος Δυνάστης, ὁ
Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ Κύριος τῶν κυριευόντων,
16 ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ὃν
εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων οὐδὲ ἰδεῖν δύναται· ᾧ τιμὴ καὶ
κράτος αἰώνιον· ἀμήν. 17 Τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν
αἰῶνι παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν, μηδὲ ἠλπικέναι ἐπὶ
πλούτου ἀδηλότητι, ἀλλ' ἐπὶ Θεῷ τῷ παρέχοντι ἡμῖν
πάντα πλουσίως εἰς ἀπόλαυσιν, 18 ἀγαθοεργεῖν, πλουτεῖν
ἐν ἔργοις καλοῖς, εὐμεταδότους εἶναι, κοινωνικούς,
19 ἀποθησαυρίζοντας ἑαυτοῖς θεμέλιον καλὸν εἰς τὸ μέλ-
λον, ἵνα ἐπιλάβωνται τῆς ὄντως ζωῆς. 20 °Ὦ Τιμόθεε,
τὴν παραθήκην φύλαξον, ἐκτρεπόμενος τὰς βεβήλους
κενοφωνίας καὶ ἀντιθέσεις τῆς ψευδωνύμου γνώσεως,
21 ἥν τινες ἐπαγγελλόμενοι περὶ τὴν πίστιν ἠστόχησαν.
Ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν.

13 Χριστου Ιησου] ∽ h : S sa bo. 489. 330. it sy^p. | 17 υψηλο-φρονειν] υψηλα φρονειν Th : S* 81. I. | επι² THsVM : SAPΨ 33 1175 81 1739s, I DFG 1912. 1827s. 547s 436s f1319 38 218 330. f1611. 1610.] εν WS : rel | Θεω THW : S. D*FG 1912. 1319 263 330.] *pr τω hSVM : I rel | 21 μεθ υμων THWVM : SAP 33 81 bo. FG g. 1311. μετα σου S : rel | υμων (vel σου) THWsVM : S*A 33 81 1739 sa. D* FG dg. vg^codd arm.] + αμην [S] rel

Deo, qui / vivificat omnia, et Christo Iesu, qui
testimonium reddidit sub Pontio Pilato, bonam
confessionem, 14 ut serves mandatum sine macula
irreprehensibile usque in adventum Domini nostri
Iesu Christi, 15 quem suis temporibus ostendet

Beatus et solus Potens,
Rex regum et Dominus dominantium;
16 *qui solus habet immortalitatem,*
et lucem inhabitat inaccessibilem;
quem nullus hominum vidit,
sed nec videre potest:
cui honor et imperium sempiternum. Amen.

6, 17-19 **Divites admonentur**

17 Divitibus huius saeculi praecipe non sublime
sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed
in Deo vivo, qui praestat nobis omnia abunde
ad fruendum; 18 bene agere, divites fieri in bonis
operibus, facile tribuere, communicare, 19 thesau-
rizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut
apprehendant veram vitam.

6, 20-21 **Epilogus: «Depositum custodi»**

20 O Timothee, depositum custodi, devitans
profanas vocum novitates et oppositiones falsi
nominis scientiae, 21 quam quidam promittentes,
circa fidem exciderunt.
Gratia tecum. Amen.

15 1 T 1,11; Ap 17,14; Dt 10,17
16 Ex 33,20; J 1,18; C 1,15
17 R 12,16; Ps 61,11; L 12,20; Ja 1,..
19 Mt 6,20
20 1 T 4,7; 2 T 1,14
21 1 T 1,6; 2 T 2,18

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Β

1 [1] Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος
Θεοῦ κατ' ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ [2] Τι-
μοθέῳ ἀγαπητῷ τέκνῳ· χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ
Πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.
[3] Χάριν ἔχω τῷ Θεῷ, ᾧ λατρεύω ἀπὸ προγόνων ἐν
καθαρᾷ συνειδήσει, ὡς ἀδιάλειπτον ἔχω τὴν περὶ σοῦ
μνείαν ἐν ταῖς δεήσεσίν μου νυκτὸς καὶ ἡμέρας, [4] ἐπι-
ποθῶν σε ἰδεῖν, μεμνημένος σου τῶν δακρύων, ἵνα χαρᾶς
πληρωθῶ, [5] ὑπόμνησιν λαβὼν τῆς ἐν σοὶ ἀνυποκρίτου
πίστεως, ἥτις ἐνῴκησεν πρῶτον ἐν τῇ μάμμῃ σου Λωΐδι
καὶ τῇ μητρί σου Εὐνίκῃ, πέπεισμαι δὲ ὅτι καὶ ἐν σοί·
[6] Δι' ἣν αἰτίαν ἀναμιμνῄσκω σε ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα
τοῦ Θεοῦ, ὅ ἐστιν ἐν σοὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν

1 2 και I...] + κυριου h : S* 33. 489. 69. | Χριστου Ιησου I...] ∾ h : S* 33 1739. 489. 69.

EPISTULA BEATI PAULI APOSTOLI AD TIMOTHEUM SECUNDA

INTRODUCTIO

1, 1-2 Epistularis inscriptio

[1] PAULUS apostolus Iesu Christi per volunta-
tem Dei secundum promissionem vitae, quae est
in Christo Iesu, [2] Timotheo carissimo filio. Gratia,
misericordia, pax a Deo Patre et Christo Iesu
Domino nostro.

1, 3-5 Desiderantis recordatio

[3] Gratias ago Deo, cui servio a progenitoribus
in conscientia pura, quod sine intermissione ha-
beam tui memoriam in orationibus meis nocte
ac die, [4] desiderans te videre, memor lacrimarum
tuarum, ut gaudio implear, [5] recordationem acci-
piens eius fidei, quae est in te non ficta, quae et
habitavit primum in avia tua Loide et matre
tua Eunice, certus sum autem quod et in te.

PARS PRIMA

1, 6-14 Pauli exemplo Evangelium strenue praedicandum

[6] Propter quam causam admoneo te ut resusci-
tes gratiam Dei, quae est in te per impositionem

2 1 T 1,2; 2 J 3 | 3 R 1,9; Ph 3,5 | 4 2 T 4,9.21 | 5 1 T 1,5; A 16,1 | 6 1 T 4,14. 1 Th 5,19

μου. [7] οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ
δυνάμεως καὶ ἀγάπης καὶ σωφρονισμοῦ. [8] μὴ οὖν ἐπαι-
σχυνθῇς τὸ μαρτύριον τοῦ Κυρίου ἡμῶν μηδὲ ἐμὲ τὸν
δέσμιον αὐτοῦ, ἀλλὰ συγκακοπάθησον τῷ εὐαγγελίῳ κατὰ
δύναμιν Θεοῦ, [9] τοῦ σώσαντος ἡμᾶς καὶ καλέσαντος
κλήσει ἁγίᾳ, οὐ κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν ἀλλὰ κατὰ ἰδίαν πρό-
θεσιν καὶ χάριν, τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ πρὸ
χρόνων αἰωνίων, [10] φανερωθεῖσαν δὲ νῦν διὰ τῆς ἐπι-
φανείας τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ Ἰησοῦ, καταργή-
σαντος μὲν τὸν θάνατον φωτίσαντος δὲ ζωὴν καὶ ἀφθαρ-
σίαν διὰ τοῦ εὐαγγελίου, [11] εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κῆρυξ καὶ
ἀπόστολος καὶ διδάσκαλος· [12] δι' ἣν αἰτίαν καὶ ταῦτα
πάσχω, ἀλλ' οὐκ ἐπαισχύνομαι, οἶδα γὰρ ᾧ πεπίστευκα,
καὶ πέπεισμαι ὅτι δυνατός ἐστιν τὴν παραθήκην μου
φυλάξαι εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν. [13] ὑποτύπωσιν ἔχε
ὑγιαινόντων λόγων ὧν παρ' ἐμοῦ ἤκουσας ἐν πίστει καὶ
ἀγάπῃ τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· [14] τὴν καλὴν παραθήκην
φύλαξον διὰ Πνεύματος Ἁγίου τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν.
[15] Οἶδας τοῦτο, ὅτι ἀπεστράφησάν με πάντες οἱ ἐν τῇ
Ἀσίᾳ, ὧν ἐστιν Φύγελος καὶ Ἑρμογένης. [16] δῴη ἔλεος
ὁ Κύριος τῷ Ὀνησιφόρου οἴκῳ, ὅτι πολλάκις με ἀνέψυξεν
καὶ τὴν ἅλυσίν μου οὐκ ἐπαισχύνθη, [17] ἀλλὰ γενόμενος ἐν
Ῥώμῃ σπουδαίως ἐζήτησέν με καὶ εὗρεν· — [18] δῴη αὐτῷ

---

10 Χριστου Ιησου THM : S*A sa. D* 1898. 2005.] *ω WSV : ple | 11 διδασκαλος THWSM : S*A 33 1175. l.] *+ εθνων V : rel 17 σπουδαιως THSVM : SCP 33s 1175s 1739s. D*FG 1912. 1838 it vg.] -αιοτερως W : A. 88 915. 255 256s.; rel var

manuum mearum. [7] Non enim dedit nobis Deus
spiritum timoris, sed virtutis et dilectionis et so-
brietatis. [8] Noli itaque erubescere testimonium
Domini nostri neque me vinctum eius, sed colla-
bora evangelio secundum virtutem Dei, [9] qui nos
liberavit et vocavit vocatione sua sancta, non se-
cundum opera nostra, sed secundum propositum
suum et gratiam, quae data est nobis in Christo
Iesu ante tempora saecularia; [10] manifestata est
autem nunc per illuminationem Salvatoris nostri
Iesu Christi, qui destruxit quidem mortem, illu-
minavit autem vitam et incorruptionem per evan-
gelium, [11] in quo positus sum ego praedicator et
apostolus et magister gentium. [12] Ob quam cau-
sam etiam haec patior, sed non confundor. Scio
enim cui credidi, et certus sum quia potens est
depositum meum servare in illum diem. [13] For-
mam habe sanorum verborum, quae a me audisti
in fide et in dilectione in Christo Iesu. [14] Bonum
depositum custodi per Spiritum sanctum, qui
habitat in nobis.

1, 15-18 **Qui imbelles, qui fideles**

[15] Scis hoc, quod aversi sunt a me omnes, qui
in Asia sunt, ex quibus est Phigellus et Hermo-
genes. [16] Det misericordiam Dominus Onesiphori
domui, quia saepe me refrigeravit et catenam
meam non erubuit, [17] sed cum Romam venisset,
sollicite me quaesivit et invenit. [18] Det illi Do-

---

7 R 8,15; Ap 21,8 | 8 R 1,16; Ph 1,7 | 9 Tt 3,5 | 10 R 16, 26; Tt 2,11; 1 C 15, 55ss; Hb 2,14 | 11 1 T 2,7 | 12 2 C 4,2 | 13 1 T 1,10 | 14 1 T 6,20 | 15 2 T 4,16 | 16 2 T 4,19 | 17 A 28,30 | 18 Jud 21

ὁ Κύριος εὑρεῖν ἔλεος παρὰ Κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέ-
ρᾳ· — καὶ ὅσα ἐν Ἐφέσῳ διηκόνησεν, βέλτιον σὺ γινώ-
σκεις.
2 1 Σὺ οὖν, τέκνον μου, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ, 2 καὶ ἃ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν
μαρτύρων, ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες
ἱκανοὶ ἔσονται καὶ ἑτέρους διδάξαι. 3 συγκακοπάθησον
ὡς καλὸς στρατιώτης Χριστοῦ Ἰησοῦ. 4 οὐδεὶς στρα-
τευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα
τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ. 5 ἐὰν δὲ καὶ ἀθλῇ τις, οὐ
στεφανοῦται ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. 6 τὸν κοπιῶντα
γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμβάνειν. 7 νόει
ὃ λέγω· δώσει γάρ σοι ὁ Κύριος σύνεσιν ἐν πᾶσιν.
8 Μνημόνευε Ἰησοῦν Χριστὸν ἐγηγερμένον ἐκ νεκρῶν, ἐκ
σπέρματος Δαυίδ, κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου· 9 ἐν ᾧ κακο-
παθῶ μέχρι δεσμῶν ὡς κακοῦργος, ἀλλὰ ὁ λόγος τοῦ
Θεοῦ οὐ δέδεται. 10 διὰ τοῦτο πάντα ὑπομένω διὰ τοὺς
ἐκλεκτούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας τύχωσιν τῆς ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ μετὰ δόξης αἰωνίου. 11 Πιστὸς ὁ λόγος·
εἰ γὰρ συναπεθάνομεν, καὶ συζήσομεν· 12 εἰ ὑπομένομεν,
καὶ συμβασιλεύσομεν· εἰ ἀρνησόμεθα, κἀκεῖνος ἀρνή-
σεται ἡμᾶς· 13 εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκεῖνος πιστὸς μένει,

minus invenire misericordiam a Domino in illa die. Et quanta Ephesi ministravit mihi, tu melius nosti.

2, 1-7 Laboris consortes advocandi; luctandum et in spe fructus laborandum

1 Tu ergo, fili mi, confortare in gratia, quae
est in Christo Iesu; 2 et quae audisti a me per
multos testes, haec commenda fidelibus homini-
bus, qui idonei erunt et alios docere. 3 Labora
sicut bonus miles Christi Iesu. 4 Nemo militans
Deo, implicat se negotiis saecularibus, ut ei pla-
ceat, cui se probavit. 5 Nam et qui certat in
agone non coronatur nisi legitime certaverit. 6 La-
borantem agricolam oportet primum de fructibus
percipere. 7 Intellege quae dico; dabit enim tibi
Dominus in omnibus intellectum.

2, 8-14 Cum Christo patiendum ad conregnandum

8 Memor esto Dominum Iesum Christum resur-
rexisse a mortuis ex semine David secundum
evangelium meum, 9 in quo laboro usque ad
vincula, quasi male operans, sed verbum Dei non
est alligatum. 10 Ideo omnia sustineo propter
electos, ut et ipsi salutem consequantur, quae
est in Christo Iesu, cum gloria caelesti. 11 Fidelis
sermo. Nam si commortui sumus, et convive-
mus; 12 si sustinebimus, et conregnabimus; 13 si
negaverimus, et ille negabit nos; si non credimus,
ille fidelis permanet; negare seipsum non potest.

2,2 2 T 3,14 | 3 2 T 1,8; 4,5 | 6 1 C 9,7.10 | 8 R 1,3; 1 C 15,4.20 | 9 A 21,33; 16,29; E 3,1.13; C 1,24; Phm 1.9-13; 2 T 1,16 | 10 Tt 1,11 | 11 1 T 1,15; R 6,3s; 2 C 4,11 | 12 R 8,17; 1 P 4,13 | 13 R 3,2s, Nu 23,19

ἀρνήσασθαι γὰρ ἑαυτὸν οὐ δύναται. 14 Ταῦτα ὑπομίμνη-
σκε, διαμαρτυρόμενος ἐνώπιον τοῦ Κυρίου μὴ λογομαχεῖν,
ἐπ' οὐδὲν χρήσιμον, ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκουόντων.
15 σπούδασον σεαυτὸν δόκιμον παραστῆσαι τῷ Θεῷ, ἐργά-
την ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀλη-
θείας. 16 τὰς δὲ βεβήλους κενοφωνίας περιΐστασο· ἐπὶ
πλεῖον γὰρ προκόψουσιν ἀσεβείας, 17 καὶ ὁ λόγος αὐτῶν
ὡς γάγγραινα νομὴν ἕξει· ὧν ἐστιν Ὑμέναιος καὶ Φί-
λητος, 18 οἵτινες περὶ τὴν ἀλήθειαν ἠστόχησαν, λέγοντες
τὴν ἀνάστασιν ἤδη γεγονέναι, καὶ ἀνατρέπουσιν τήν
τινων πίστιν. 19 ὁ μέντοι στερεὸς θεμέλιος τοῦ Θεοῦ
ἕστηκεν, ἔχων τὴν σφραγῖδα ταύτην Ἔγνω Κύριος τοὺς
ὄντας αὐτοῦ, καί Ἀποστήτω ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὁ ὀνομάζων
τὸ ὄνομα Κυρίου. 20 ἐν μεγάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστιν μόνον
σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ὀστράκινα,
καὶ ἃ μὲν εἰς τιμὴν ἃ δὲ εἰς ἀτιμίαν· 21 ἐὰν οὖν τις
ἐκκαθάρῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, ἔσται σκεῦος εἰς τιμήν,
ἡγιασμένον, εὔχρηστον τῷ δεσπότῃ, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν
ἡτοιμασμένον. 22 τὰς δὲ νεωτερικὰς ἐπιθυμίας φεῦγε,

---

2 14 κυριου] Θεου T*Hs*M : SC 1175. I FG 1912. 436 330 69 241. 1891*. 1518. 383 1610 221. sy^{hm} | επ THW*S*VM : S*ACP 33 1175. I FG. 330] εις s : rel | 18 την^{2}] om T*H* : S 33. FG. | 21 ηγιασμενον THW*s*M : S*AC^{c} 33 bo. D*FG *dg*. 1845^{c} 436 38 462. 483. sy^{p}.] + και [*S*]V : rel

PARS SECUNDA

2, 14-21 **Veritas docenda, vaniloquia vitanda**

14 Haec commone testificans coram Domino.
Noli contendere verbis, ad nihil enim utile est
nisi ad subversionem audientium. 15 Sollicite cura
teipsum probabilem exhibere Deo, operarium in-
confusibilem, recte tractantem verbum veritatis.
16 Profana autem et vaniloquia devita; multum
enim proficiunt ad impietatem; 17 et sermo eorum
ut cancer serpit; ex quibus est Hymenaeus et
Philetus, 18 qui a veritate exciderunt, dicentes re-
surrectionem esse iam factam, et subverterunt quo-
rundam fidem. 19 Sed firmum fundamentum Dei
stat, habens signaculum hoc: *Cognovit Dominus
qui sunt eius:* et Discedat ab iniquitate omnis, qui
nominat nomen Domini. 20 In magna autem domo
non solum sunt vasa aurea et argentea, sed et
lignea et fictilia; et quaedam quidem in honorem,
quaedam autem in contumeliam. 21 Si quis ergo
emundaverit se ab istis, erit vas in honorem sancti-
ficatum et utile domino, ad omne opus bonum
paratum.

2, 22-26 **Pastoralis mansuetudo**

22 Iuvenilia autem desideria fuge, sectare vero

---

14 1 T 4,7
15 1 T 4,6; Tt 2,7s; L 12,42
16 1 T 4,7; 6.20
17 1 T 1,20
18 1 T 1,6
19 Is 28,16s; Nu 16,5; J 10,14; Ap 21,27
20 1 C 3,12; R 9,21
21 2 T 3,17
22 G 5,22; 1 T 6,11

δίωκε δὲ δικαιοσύνην, πίστιν, ἀγάπην, εἰρήνην μετὰ τῶν
ἐπικαλουμένων τὸν Κύριον ἐκ καθαρᾶς καρδίας. 23 τὰς
δὲ μωρὰς καὶ ἀπαιδεύτους ζητήσεις παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι
γεννῶσιν μάχας· 24 δοῦλον δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι
ἀλλὰ ἤπιον εἶναι πρὸς πάντας, διδακτικόν, ἀνεξίκακον,
25 ἐν πραΰτητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους, μή
ποτε δῴη αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀλη-
θείας, 26 καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος,
ἐζωγρημένοι ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα.

3 1 Τοῦτο δὲ γίνωσκε, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐνστή-
σονται καιροὶ χαλεποί· 2 ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φίλ-
αυτοι, φιλάργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι,
γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, 3 ἄστοργοι, ἄσπον-
δοι, διάβολοι, ἀκρατεῖς, ἀνήμεροι, ἀφιλάγαθοι, 4 προδό-
ται, προπετεῖς, τετυφωμένοι, φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλό-
θεοι, 5 ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας τὴν δὲ δύναμιν
αὐτῆς ἠρνημένοι· καὶ τούτους ἀποτρέπου. 6 ἐκ τούτων
γάρ εἰσιν οἱ ἐνδύνοντες εἰς τὰς οἰκίας καὶ αἰχμαλωτί-
ζοντες γυναικάρια σεσωρευμένα ἁμαρτίαις, ἀγόμενα ἐπι-
θυμίαις ποικίλαις, 7 πάντοτε μανθάνοντα καὶ μηδέποτε
εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν δυνάμενα. 8 ὃν τρόπον δὲ
Ἰάννης καὶ Ἰαμβρῆς ἀντέστησαν Μωϋσεῖ, οὕτως καὶ
οὗτοι ἀνθίστανται τῇ ἀληθείᾳ, ἄνθρωποι κατεφθαρμένοι
τὸν νοῦν, ἀδόκιμοι περὶ τὴν πίστιν. 9 ἀλλ' οὐ προκό-
ψουσιν ἐπὶ πλεῖον· ἡ γὰρ ἄνοια αὐτῶν ἔκδηλος ἔσται

22 μετα] * + παντων h : AC 33ss 81 sa. I (FG) *g* 1912 915. 547 38 330. *f*1611. syʰ. | 25 δῴη T*H*V, δώῃ hW] δῳ SM | 3 6 αιχμαλωτιζοντες THWVM : SACPΨ 33 1175 1739, DFG 1912 88 915 1827 1838s 1873ss. 226s. 436s 256ss 330, 206s. 216, *f*1611. 1867. plur] -τευοντες S : rel

iustitiam, fidem, spem, caritatem et pacem cum
iis qui invocant Dominum de corde puro. 23 Stul-
tas autem et sine disciplina quaestiones devita,
sciens quia generant lites; 24 servum autem Do-
mini non oportet litigare, sed mansuetum esse
ad omnes, docibilem, patientem, 25 cum modestia
corripientem eos qui resistunt veritati, ne quando
Deus det illis paenitentiam ad cognoscendam ve-
ritatem, 26 et resipiscant a diaboli laqueis, a quo
captivi tenentur ad ipsius voluntatem.

3, 1-9 Futura depravationis exundatio, pietate larvatae

1 Hoc autem scito, quod in novissimis diebus
instabunt tempora periculosa. 2 Erunt homines
seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi,
parentibus non oboedientes, ingrati, scelesti, 3 sine
affectione. sine pace, criminatores, incontinentes,
immites, sine benignitate, 4 proditores, protervi,
tumidi et voluptatum amatores magis quam Dei,
5 habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem
eius abnegantes. 6 Et hos devita; ex his enim
sunt, qui penetrant domos et captivas ducunt
mulierculas oneratas peccatis, quae ducuntur va-
riis desideriis, 7 semper discentes et numquam ad
scientiam veritatis pervenientes. 8 Quemadmo-
dum autem Iannes et Mambres restiterunt Moysi,
ita et hi resistunt veritati, homines corrupti mente,
reprobi circa fidem. 9 Sed ultra non proficient;
insipientia enim eorum manifesta erit omnibus,
sicut et illorum fuit.

23 1 T 4,7 | **24** Tt 1,7; 3,2; Mt 12,19s | **25** 1 T 2,4 | **3,1** 1 T 4,1 | **2** R 1,29s | **4** R 16,18; Ph 3,19 | **5** Mt 7,15.21; 15,7s; Tt 1,16 | **6** Mt 23,14; Tt 1,11 | **8** Ex 7,11 22; 1 T 6,5; A 7,51

πᾶσιν, ὡς καὶ ἡ ἐκείνων ἐγένετο. 10 Σὺ δὲ παρηκο-
λούθησάς μου τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγωγῇ, τῇ προθέσει, τῇ
πίστει, τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ, 11 τοῖς
διωγμοῖς, τοῖς παθήμασιν, οἷά μοι ἐγένετο ἐν Ἀντιοχείᾳ,
ἐν Ἰκονίῳ, ἐν Λύστροις οἵους διωγμοὺς ὑπήνεγκα, καὶ
ἐκ πάντων με ἐρρύσατο ὁ Κύριος. 12 καὶ πάντες δὲ οἱ
θέλοντες ζῆν εὐσεβῶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται.
13 πονηροὶ δὲ ἄνθρωποι καὶ γόητες προκόψουσιν ἐπὶ τὸ
χεῖρον, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι. 14 σὺ δὲ μένε ἐν οἷς
ἔμαθες καὶ ἐπιστώθης, εἰδὼς παρὰ τίνων ἔμαθες, 15 καὶ
ὅτι ἀπὸ βρέφους ἱερὰ γράμματα οἶδας, τὰ δυνάμενά σε
σοφίσαι εἰς σωτηρίαν διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
16 πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκα-
λίαν, πρὸς ἐλεγμόν, πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς παιδείαν
τὴν ἐν δικαιοσύνῃ, 17 ἵνα ἄρτιος ᾖ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος,
πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτισμένος. 4 1 Διαμαρτύρο-
μαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ, τοῦ μέλλοντος
κρίνειν ζῶντας καὶ νεκρούς, καὶ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ
καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ· 2 κήρυξον τὸν λόγον, ἐπίστηθι
εὐκαίρως ἀκαίρως, ἔλεγξον, παρακάλεσον, ἐπιτίμησον, ἐν
πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδαχῇ. 3 ἔσται γὰρ καιρὸς ὅτε
τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται, ἀλλὰ κατὰ
τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας ἑαυτοῖς ἐπισωρεύσουσιν διδασκάλους

---

10 παρηκολουθησας T*H*WSM : SAC 33 326. (FG) 9 7.] -ηκας hV : rel | 14 τινων THW*S*VM : SAC* 33 1175 81 1739 FG *dg*. *f*1611. Ambst.| τινος s : rel | 15 ιερα THW : SC^c 33 1175. D*FG 1912. arm.| pr τα SV[M] : rel | 4 1 διαμαρτυρομαι THWsVM : SACP 33 104 1175 81 1739 sa bo. l D*FG 1912. 623 s. 547 s 436 s 256 s 38 330 642. 296. it vg sy^p arm.] + ουν εγω [*S*] : rel | κρινειν l ..] κριναι h : 33 81 6. FG 915. 38 241 794. 216. | 2 παρακαλεσον επιτιμησον Th : S* bo. FG. 69 s. it vg.] ∾ *H*WSVM : rel | 3 ιδιας επιθυμιας THWVM : SACPΨ 33 sssss. DFG 1912 88 915. 623 ss 1838 467. 547 436 s 263 330 69 642. 1831 296 *f*1611. lat.| επιθυμ. τας ιδ. S : rel

3, 10-17 Traditionis et Scripturae usus in pastorali ministerio

10 Tu autem assecutus es meam doctrinam,
institutionem, dilectionem, fidem, longanimita-
tem, dilectionem, patientiam, 11 persecutiones,
passiones, qualia mihi facta sunt Antiochiae, Iconii
et Lystris; quales persecutiones sustinui, et ex
omnibus eripuit me Dominus. 12 Et omnes qui
pie volunt vivere in Christo Iesu, persecutionem
patientur. 13 Mali autem homines et seductores
proficient in peius, errantes et in errorem mitten-
tes. 14 Tu vero permane in iis quae didicisti et
credita sunt tibi, sciens a quo didiceris, 15 et quia
ab infantia sacras litteras nosti, quae te possunt
instruere ad salutem per fidem, quae est in Christo
Iesu. 16 Omnis scriptura divinitus inspirata utilis
est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum,
ad erudiendum in iustitia; 17 ut perfectus sit homo
Dei, ad omne opus bonum instructus.

4, 1-8 Coronae spe, veritatis iura tuenda

1 Testificor coram Deo et Iesu Christo, qui
iudicaturus est vivos et mortuos, per adventum
ipsius et regnum eius: 2 praedica verbum, insta
opportune, importune, argue, obsecra, increpa in
omni patientia et doctrina. 3 Erit enim tempus,
cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad
sua desideria coacervabunt sibi magistros, pru-

---

11 A 13,50; 14,5; Ps 33,20 | 12 Mt 16,24; A 14,22 | 13 1 T 4,1; A 20,29s | 14 2 T 2,2 | 15 J 5,39; Ps 118,99; A 22,3 | 16 2 P 1,19ss; R 15,4; 1 Mach 12,9 | 17 1 T 6,11 | 1 A 10,42 | 2 A 20,20.31 | 3 1 T 1,10; 2 T 1,13

κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν, 4 καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν
ἀκοὴν ἀποστρέψουσιν, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπή-
σονται. 5 σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσιν, κακοπάθησον, ἔργον
ποίησον εὐαγγελιστοῦ, τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον.
6 Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἀναλύσεώς
μου ἐφέστηκεν. 7 τὸν καλὸν ἀγῶνα ἠγώνισμαι, τὸν δρό-
μον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα· 8 λοιπὸν ἀπόκειταί
μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ
Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτής, οὐ μόνον
δὲ ἐμοὶ ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν
αὐτοῦ.

9 Σπούδασον ἐλθεῖν πρός με ταχέως· 10 Δημᾶς γάρ με
ἐγκατέλιπεν ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς
Θεσσαλονίκην, Κρήσκης εἰς Γαλατίαν, Τίτος εἰς Δαλ-
ματίαν· 11 Λουκᾶς ἐστιν μόνος μετ' ἐμοῦ. Μᾶρκον
ἀναλαβὼν ἄγε μετὰ σεαυτοῦ· 12 ἔστιν γάρ μοι εὔχρηστος
εἰς διακονίαν. Τύχικον δὲ ἀπέστειλα εἰς Ἔφεσον. 13 τὸν
φελόνην, ὃν ἀπέλιπον ἐν Τρῳάδι παρὰ Κάρπῳ, ἐρχόμενος
φέρε, καὶ τὰ βιβλία, μάλιστα τὰς μεμβράνας. 14 Ἀλέξ-
ανδρος ὁ χαλκεὺς πολλά μοι κακὰ ἐνεδείξατο· ἀποδώσει
αὐτῷ ὁ Κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· 15 ὃν καὶ σὺ φυ-
λάσσου· λίαν γὰρ ἀντέστη τοῖς ἡμετέροις λόγοις. 16 Ἐν

---

7 καλον αγωνα THWVM : SAC 33 104 1175 81. FG 1912. 1838. 69s. lat.] αγωνα τον καλ. S : rel | 10 εγκατελιπεν] -λειπεν *H*S | Γαλατιαν] * Γαλλιαν T*S* : SC 1048 81. 919 436 263 38*. vg^codd. Eus Epiph. | 13 απελιπον] -λειπον *H* | 15 αντεστη THWsM : S*AC 33 1175. D* FG.] ανθεστηκεν *S*V : rel

rientes auribus, 4 et a veritate quidem auditum
avertent, ad fabulas autem convertentur. 5 Tu vero
vigila in omnibus, labora, opus fac evangelistae,
ministerium tuum imple. Sobrius esto.
6 Ego enim iam delibor, et tempus resolutionis
meae instat. 7 Bonum certamen certavi, cursum
consummavi, fidem servavi; 8 in reliquo reposita
est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi Do-
minus in illa die iustus iudex, non solum autem
mihi, sed et iis qui diligunt adventum eius.

CONCLUSIO

4, 9-18 **Commendationes variae, nuntii privati**

9 Festina ad me venire cito. 10 Demas enim me
reliquit, diligens hoc saeculum, et abiit Thes-
salonicam, Crescens in Galatiam, Titus in Dalma-
tiam; 11 Lucas est mecum solus. Marcum adsume
et adduc tecum; est enim mihi utilis in ministe-
rium. 12 Tychicum autem misi Ephesum. 13 Pae-
nulam, quam reliqui Troade apud Carpum,
veniens affer tecum, et libros, maxime autem
membranas.
14 Alexander aerarius multa mala mihi osten-
dit; *reddet* illi *Dominus secundum opera eius.*
15 Quem et tu devita; valde enim restitit verbis

---

4 1 T 6,5; Tt 1,13s; 2 Th 2,11s
5 A 21,8; E 4,11
6 Ph 2,17; 2 P 1,14
7 1 T 1,18; 6,12; Hb 12,1; 1 C 9,25; A 20,24
9 2 T 4,21; 1,4
10 C 4,14; Phm 24
11 C 4,14.10; A 13,5
12 A 20,4; E 6,21; C 4,7
14 1 T 1,20; 2 Sm 3,39; Ps 27,4; 61,13; Pr 24,[illegible]

τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ οὐδείς μοι παρεγένετο, ἀλλὰ
πάντες με ἐγκατέλιπον· μὴ αὐτοῖς λογισθείη· [17] ὁ δὲ
Κύριός μοι παρέστη καὶ ἐνεδυνάμωσέν με, ἵνα δι' ἐμοῦ
τὸ κήρυγμα πληροφορηθῇ καὶ ἀκούσωσιν πάντα τὰ ἔθνη,
καὶ ἐρρύσθην ἐκ στόματος λέοντος. [18] ῥύσεταί με ὁ
Κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ καὶ σώσει εἰς τὴν
βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

[19] Ἄσπασαι Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν καὶ τὸν Ὀνησιφόρου
οἶκον. [20] Ἔραστος ἔμεινεν ἐν Κορίνθῳ, Τρόφιμον δὲ
ἀπέλιπον ἐν Μιλήτῳ ἀσθενοῦντα. [21] Σπούδασον πρὸ
χειμῶνος ἐλθεῖν. Ἀσπάζεταί σε Εὔβουλος καὶ Πούδης
καὶ Λίνος καὶ Κλαυδία καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες.

[22] Ὁ Κύριος μετὰ τοῦ πνεύματός σου. ἡ χάρις μεθ'
ὑμῶν.

16 παρεγενετο THWM : S*AC 33. FG. 623* 489s. 920.| συμπαρεγ. SV : rel [εγκατελιπον] -λειπον *H*] 20 απελιπον| -λειπον *H*| 21 παντες| om [H] : S* 33. | 22 κυριος T*H*W : S* 33 1739. FG g. 330.] + Ιησους hSM : A 104. 1245.; *+ Ιησ. Χριστος V : rel

nostris. [16] In prima mea defensione nemo mihi
adfuit, sed omnes me dereliquerunt; non illis impu-
tetur. [17] Dominus autem mihi adstitit et conforta-
vit me, ut per me praedicatio impleatur, et audiant
omnes gentes; et liberatus sum de ore leonis.
[18] Liberavit me Dominus ab omni opere malo et
salvum faciet in regnum suum caeleste, cui gloria
in saecula saeculorum. Amen.

4, 19-22 Salutationes ac benedictio

[19] Saluta Priscam et Aquilam et Onesiphori
domum. [20] Erastus remansit Corinthi, Trophi-
mum autem reliqui infirmum Mileti. [21] Festina
ante hiemem venire. Salutant te Eubulus et Pu-
dens et Linus et Claudia et fratres omnes.

[22] Dominus Iesus Christus cum spiritu tuo. Gra-
tia vobiscum. Amen.

16 2 T 1,15
17 Ps 21,22; Dn 6,22; 2 T 2,11
19 A 18,2; 2 T 1,16
20 A 19,22; 20,4; 21,29

ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ

1 [1] Παῦλος δοῦλος Θεοῦ, ἀπόστολος δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ
κατὰ πίστιν ἐκλεκτῶν Θεοῦ καὶ ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς
κατ' εὐσέβειαν [2] ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἣν ἐπηγγεί-
λατο ὁ ἀψευδὴς Θεὸς πρὸ χρόνων αἰωνίων, [3] ἐφανέρωσεν
δὲ καιροῖς ἰδίοις τὸν λόγον αὐτοῦ ἐν κηρύγματι ὃ ἐπι-
στεύθην ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ,
[4] Τίτῳ γνησίῳ τέκνῳ κατὰ κοινὴν πίστιν· χάρις καὶ
εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Σω-
τῆρος ἡμῶν.

[5] Τούτου χάριν ἀπέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα
ἐπιδιορθώσῃ, καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους,
ὡς ἐγώ σοι διεταξάμην, [6] εἴ τίς ἐστιν ἀνέγκλητος, μιᾶς
γυναικὸς ἀνήρ, τέκνα ἔχων πιστά, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσω-
τίας ἢ ἀνυπότακτα. [7] δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον
εἶναι ὡς Θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθάδη, μὴ ὀργίλον, μὴ

1 1 Ιησου Χριστου I...] ∽ hWV : A bo. syʰ.; om Ιησου [h] : D*. | 5 απελιπον ThWVM : S*Ψ 33 81 1739. D. 300 1. plur; απελειπον *H* : ACPH 1175. FG 88 915. 255 256.s 38. *f* 1611.] κατελιπον S : pler

EPISTULA BEATI PAULI APOSTOLI AD TITUM

1, 1-4 Epistularis inscriptio

[1] PAULUS servus Dei, apostolus autem Iesu
Christi secundum fidem electorum Dei et agni-
tionem veritatis, quae secundum pietatem est,
[2] in spem vitae aeternae, quam promisit qui non
mentitur Deus ante tempora saecularia, [3] mani
festavit autem temporibus suis verbum suum in
praedicatione, quae credita est mihi secundum
praeceptum Salvatoris nostri Dei, [4] Tito dilecto
filio secundum communem fidem. Gratia et pax
a Deo Patre et Christo Iesu Salvatore nostro.

PARS PRIMA

1, 5-9 Quales presbyteri-episcopi

[5] Huius rei gratia reliqui te Cretae, ut ea quae
desunt corrigas, et constituas per civitates presby-
teros, sicut et ego disposui tibi: [6] si quis sine
crimine est, unius uxoris vir, filios habens fideles,
non in accusatione luxuriae aut non subditos.
[7] Oportet enim episcopum sine crimine esse, sicut
Dei dispensatorem, non superbum, non iracun-

1 1 T 6,3
3 E 1,9s; 1 T 1,1.11
4 G 2,1.3; 2 C 2,13; 1 T 1,2
5 A 14,23
6 1 T 3,2ss
7 A 20,28; 1 C 4,1; 2 T 2,24; 1 P 5,2

πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, 8 ἀλλὰ φιλόξε-
νον, φιλάγαθον, σώφρονα, δίκαιον, ὅσιον, ἐγκρατῆ, 9 ἀντε-
χόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς
ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαινούσῃ καὶ
τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν. 10 Εἰσὶν γὰρ πολλοὶ ἀνυπό-
τακτοι, ματαιολόγοι καὶ φρεναπάται, μάλιστα οἱ ἐκ τῆς
περιτομῆς, 11 οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν, οἵτινες ὅλους οἴκους
ἀνατρέπουσιν διδάσκοντες ἃ μὴ δεῖ αἰσχροῦ κέρδους
χάριν. 12 εἶπέν τις ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν προφήτης

Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί.

13 ἡ μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής. δι' ἣν αἰτίαν ἔλεγχε
αὐτοὺς ἀποτόμως, ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει, 14 μὴ
προσέχοντες Ἰουδαϊκοῖς μύθοις καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων
ἀποστρεφομένων τὴν ἀλήθειαν. 15 πάντα καθαρὰ τοῖς
καθαροῖς· τοῖς δὲ μεμιαμμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν
καθαρόν, ἀλλὰ μεμίανται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ συνεί-
δησις. 16 Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρ-
νοῦνται, βδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς καὶ πρὸς πᾶν
ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.

2 1 Σὺ δὲ λάλει ἃ πρέπει τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ.
2 πρεσβύτας νηφαλίους εἶναι, σεμνούς, σώφρονας, ὑγιαί-
νοντας τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ· 3 πρεσβύτιδας

---

10 της THWS[V]M : SCΨ 33s 81 1739. D°. 436s 256s 38 642 794.] om : rel | 13 εν] om [H] : S°.

dum, non vinolentum, non percussorem, non
turpis lucri cupidum, 8 sed hospitalem, benignum,
sobrium, iustum, sanctum, continentem, 9 am-
plectentem eum, qui secundum doctrinam est,
fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in
doctrina sana, et eos qui contradicunt arguere.

1, 10-16 **Iudaizantes, vaniloqui et seductores**

10 Sunt enim multi etiam inoboedientes, vani-
loqui et seductores, maxime qui de circumcisione
sunt, 11 quos oportet redargui; qui universas do-
mos subvertunt, docentes quae non oportet turpis
lucri gratia. 12 Dixit quidam ex illis, proprius ipso-
rum propheta:

Cretenses semper mendaces, malae bestiae, ventres pigri.

13 Testimonium hoc verum est. Quam ob cau-
sam increpa illos dure, ut sani sint in fide, 14 non
intendentes Iudaicis fabulis et mandatis hominum
aversatium se a veritate. 15 Omnia munda mundis;
coinquinatis autem et infidelibus nihil est mun-
dum, sed inquinatae sunt eorum et mens et con-
scientia. 16 Confitentur se nosse Deum, factis
autem negant, cum sint abominati et incredibiles
et ad omne opus bonum reprobi.

PARS SECUNDA: PARAENETICA

2, 1-10 **Quid docendi senes, iuvenes, servi**

1 Tu autem loquere quae decent sanam doctri-
nam: 2 senes ut sobrii sint, pudici, prudentes, sa-
ni in fide, in dilectione, in patientia; 3 anus

---

9 Tt 2,1; 1 T 1,10 | 10 1 T 1,6; R 16,18 | 11 2 T 3,6; 1 P 5,2 | 12 Epimenides, de oraculis | 13 2 T 4,2 | 14 1 T 4,7 | 15 Mt 15,11; R 14,20; 1 T 4,3s | 16 2 T 3,5; Ps 13,1.3 | 1 1 T 1,10; 6,3; 2 T 1,13 | 2 1 T 5,1 | 3 1 T 3,11

ὡσαύτως ἐν καταστήματι ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαβόλους,
μηδὲ οἴνῳ πολλῷ δεδουλωμένας, καλοδιδασκάλους, 4 ἵνα
σωφρονίζωσιν τὰς νέας φιλάνδρους εἶναι, φιλοτέκνους,
5 σώφρονας, ἁγνάς, οἰκουργούς, ἀγαθάς, ὑποτασσομένας
τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ βλασφη-
μῆται. 6 Τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλει σωφρονεῖν,
7 περὶ πάντα σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον καλῶν ἔργων,
ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἀφθορίαν, σεμνότητα, 8 λόγον ὑγιῆ ἀκα-
τάγνωστον, ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας ἐντραπῇ μηδὲν ἔχων λέγειν
περὶ ἡμῶν φαῦλον. 9 δούλους ἰδίοις δεσπόταις ὑποτάσ-
σεσθαι, ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας,
10 μὴ νοσφιζομένους, ἀλλὰ πᾶσαν πίστιν ἐνδεικνυμένους
ἀγαθήν, ἵνα τὴν διδασκαλίαν τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν
Θεοῦ κοσμῶσιν ἐν πᾶσιν. 11 Ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ
Θεοῦ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις, 12 παιδεύουσα ἡμᾶς,
ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυ-
μίας σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ
νῦν αἰῶνι, 13 προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ
ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, 14 ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν
ἵνα λυτρώσηται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας καὶ καθαρίσῃ
ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων. 15 Ταῦτα
λάλει καὶ παρακάλει καὶ ἔλεγχε μετὰ πάσης ἐπιταγῆς·

2 3 μηδε THWSVM : S*AC 104 81 1739.] *μη h : rel | 4 σωφρονιζωσιν] *-ζουσιν T | 5 οικουργους THWVM : S*AC 33. I D*FG. 623. 330 177. Cl-Rom.] -ουρους S : rel | 9 ιδιοις δεσποταις] *ꝺ S : AP 326 81 1739. D. 623s. 38 218. | 10 μη] μηδε h : C^c 33. D*FG 88 915. 623s. 506s. | πιστιν] om h : S* 33. | αγαθην] αγαπην h : 33. | 11 Θεου THW : (S)AC* 1739. D*(FG). 256 38*. sy.] + η SVM : rel | 13 Ιησου Χριστου] ꝺ THWS : S* bo. FG g.

similiter in habitu sancto, non criminatrices, non
multo vino servientes, bene docentes; 4 ut pru-
dentiam doceant adulcescentulas, ut viros suos
ament, filios suos diligant, 5 prudentes, castas,
sobrias, domus curam habentes, benignas, subdi-
tas viris suis, ut non blasphemetur verbum Dei.
6 Iuvenes similiter hortare ut sobrii sint. 7 In
omnibus teipsum praebe exemplum bonorum ope-
rum, in doctrina, in integritate, in gravitate,
8 verbum sanum, irreprehensibile; ut is qui ex
adverso est vereatur, nihil habens malum dicere
de nobis. 9 Servos dominis suis subditos esse,
in omnibus placentes, non contradicentes, 10 non
fraudantes, sed in omnibus fidem bonam osten-
dentes, ut doctrinam Salvatoris nostri Dei ornent
in omnibus.

2, 11-15 **Sanctitas, gratiae fructus, germen gloriae**

11 Apparuit enim gratia Dei Salvatoris nostri
omnibus hominibus, 12 erudiens nos, ut abne-
gantes impietatem et saecularia desideria, sobrie
et iuste et pie vivamus in hoc saeculo, 13 exspe-
ctantes beatam spem et adventum gloriae magni
Dei et Salvatoris nostri Iesu Christi, 14 qui dedit
semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni
iniquitate, et mundaret sibi populum acceptabi-
lem, sectatorem bonorum operum. 15 Haec lo-
quere et exhortare et argue cum omni imperio:
nemo te contemnat.

5 E 5,22; 1 C 14,34 | 7 1 T 4,12; 2 T 2,15; Ph 3,17 | 8 1 P 2,15 | 9 E 6,5; C 3,22ss | 11 2 T 1,10 | 12 E 1,4; 1 J 2,16 | 13 1 C 1,7; Ph 3,20; 1 Th 1,10 | 14 1 T 2,6; Ps 129,8; Ex 19,5; Dt 14,2; E 2,10 | 15 1 T 4,12

μηδείς σου περιφρονείτω. 3 [1]Ὑπομίμνῃσκε αὐτοὺς
ἀρχαῖς ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, πειθαρχεῖν, πρὸς πᾶν
ἔργον ἀγαθὸν ἑτοίμους εἶναι, [2]μηδένα βλασφημεῖν, ἀμά-
χους εἶναι, ἐπιεικεῖς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους πραΰτητα
πρὸς πάντας ἀνθρώπους. [3]Ἦμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς
ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις
καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ διάγοντες,
στυγητοί, μισοῦντες ἀλλήλους. [4]ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ
ἡ φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, [5]οὐκ
ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ἃ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς ἀλλὰ
κατὰ τὸ αὐτοῦ ἔλεος ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγ-
γενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύματος Ἁγίου, [6]οὗ ἐξ-
έχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Σωτῆρος
ἡμῶν, [7]ἵνα δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου χάριτι κληρονόμοι
γενηθῶμεν κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου. [8]Πιστὸς ὁ λόγος,
καὶ περὶ τούτων βούλομαί σε διαβεβαιοῦσθαι, ἵνα φροντί-
ζωσιν καλῶν ἔργων προΐστασθαι οἱ πεπιστευκότες Θεῷ.
ταῦτά ἐστιν καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις· [9]μωρὰς
δὲ ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ ἔριν καὶ μάχας νομικὰς
περιΐστασο· εἰσὶν γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιοι. [10]αἱρε-
τικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν παρ-
αιτοῦ, [11]εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καὶ ἁμαρ-
τάνει ὢν αὐτοκατάκριτος.

3 1 αρχαις THSVM : SAC 33 104 81 1739 sa bo. D*FG. 623 467.] + και W : rel | 9 εριν THW : S*Ψ. DFG. 999.] *ερεις SVM : I re'

3, 1-7 Fidelium officia, quos Christus regeneravit

[1] Admone illos principibus et potestatibus subdi-
tos esse, dicto oboedire, ad omne opus bonum
paratos esse, [2] neminem blasphemare, non liti-
giosos esse, sed modestos, omnem ostendentes
mansuetudinem ad omnes homines. [3] Eramus
enim aliquando et nos insipientes, increduli, erran-
tes, servientes desideriis et voluptatibus variis,
in malitia et invidia agentes, odibiles, odientes
invicem. [4] Cum autem benignitas et humanitas
apparuit Salvatoris nostri Dei, [5] non ex operibus
iustitiae, quae fecimus nos, sed secundum suam
misericordiam, salvos nos fecit per lavacrum re-
generationis et renovationis Spiritus sancti, [6] quem
effudit in nos abunde per Iesum Christum Salva-
rem nostrum, [7] ut iustificati gratia ipsius here-
des simus secundum spem vitae aeternae.

3, 8-11 Opera bona, doctrina sana

[8] Fidelis sermo est, et de his volo te confirmare,
ut curent bonis operibus praeesse qui credunt Deo.
Haec sunt bona et utilia hominibus; [9] stultas autem
quaestiones et genealogias et contentiones et pu-
gnas legis devita; sunt enim inutiles et vanae.
[10] Haereticum hominem post unam et secundam
correptionem devita, [11] sciens quia subversus est,
qui eiusmodi est, et delinquit, cum sit proprio
iudicio condemnatus.

3,1 R 13,1-7; 1 P 2,13 | 2 2 T 2,23s; Ph 4,5 | 3 E 5,8; C 3,7; 1 P 4,3; R 1,28 | 4 Tt 2,11; Pr 8,3 | 5 Dt 9,5; E 2,4.8s; 2 T 1,9; J 3,5 | 6 Jl 2,29; A 2,4.17 | 7 R 3,24 | 8 Tt 3,14; 1 T 1,15 | 9 1 T 4,7 | 10 Mt 18,15ss | 11 1 T 6,4s

12 Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρὸς σὲ ἢ Τύχικον, σπούδα-
σον ἐλθεῖν πρός με εἰς Νικόπολιν· ἐκεῖ γὰρ κέκρικα
παραχειμάσαι. 13 Ζηνᾶν τὸν νομικὸν καὶ Ἀπολλῶν σπου-
δαίως πρόπεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπῃ. 14 μανθανέ-
τωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προΐστασθαι εἰς
τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι.

15 Ἀσπάζονταί σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. ἄσπασαι τοὺς
φιλοῦντάς ἡμᾶς ἐν πίστει.

Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν.

---

13 Απολλων] -λω SV | λειπη] λιπη Th : S 81. D*. 69 s. 1891. *f*1611. 1610 378. pc.

EPILOGUS

3, 12-15 Mandata, salutationes, benedictio

12 Cum misero ad te Artemam aut Tychicum,
festina ad me venire Nicopolim; ibi enim statui
hiemare. 13 Zenam legisperitum et Apollo sollicite
praemitte, ut nihil illis desit. 14 Discant autem et
nostri bonis operibus praesse ad usus necessarios,
ut non sint infructuosi.

15 Salutant te qui mecum sunt omnes. Saluta
eos qui nos amant in fide.

Gratia Dei cum omnibus vobis. Amen.

---

12 E 6,21; 2 T 4,12
13 A 18,24; 1 C 3,5s; 3 J 6
14 Tt 2,14; E 4,28s; Mt 7,19; 2 P 1,8
15 2 C 5,16

ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ

1 Παῦλος δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ καὶ Τιμόθεος ὁ
ἀδελφὸς Φιλήμονι τῷ ἀγαπητῷ καὶ συνεργῷ ἡμῶν 2 καὶ
Ἀπφίᾳ τῇ ἀδελφῇ καὶ Ἀρχίππῳ τῷ συστρατιώτῃ ἡμῶν
καὶ τῇ κατ' οἶκόν σου ἐκκλησίᾳ· 3 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη
ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

4 Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου πάντοτε μνείαν σου ποιούμε-
νος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, 5 ἀκούων σου τὴν ἀγάπην
καὶ τὴν πίστιν ἣν ἔχεις πρὸς τὸν Κύριον Ἰησοῦν καὶ εἰς
πάντας τοὺς ἁγίους, 6 ὅπως ἡ κοινωνία τῆς πίστεώς σου
ἐνεργὴς γένηται ἐν ἐπιγνώσει παντὸς ἀγαθοῦ τοῦ ἐν ὑμῖν
εἰς Χριστόν· 7 χαρὰν γὰρ πολλὴν ἔσχον καὶ παράκλησιν
ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ σου, ὅτι τὰ σπλάγχνα τῶν ἁγίων ἀναπέ-
παυται διὰ σοῦ, ἀδελφέ. 8 Διό, πολλὴν ἐν Χριστῷ παρ-
ρησίαν ἔχων ἐπιτάσσειν σοι τὸ ἀνῆκον, 9 διὰ τὴν ἀγάπην
μᾶλλον παρακαλῶ, τοιοῦτος ὢν ὡς Παῦλος πρεσβύτης,
νυνὶ δὲ καὶ δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ, 10 παρακαλῶ σε περὶ
τοῦ ἐμοῦ τέκνου, ὃν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσμοῖς, Ὀνή-

---

2 αδελφη THWSVM : SACP 33 104 81 1739. I D*FG. vg. arm. Hier.] *αγαπητη s : rel | 5 προς] εις H : AC 33. D*. 263. | 6 του] om [H] : AC 33. | υμιν ThSM : SP 33s 1739 bo. FG 915. 5s 467 489. 436s 256s 69s, 296. 323 823s. f1611. pc vg sy.] ημιν HWV : rel | Χριστον THWSM : S*AC 33. 920 38 337. 2298. 1245 2005. Ambst.] + Ιησουν V : rel | 9 νυνι] νυν h : A. 88 915. 2143.

EPISTULA BEATI PAULI APOSTOLI AD PHILEMONEM

1-3 Epistularis inscriptio

1 PAULUS vinctus Christi Iesu et Timotheus
frater Philemoni dilecto et adiutori nostro, 2 et
Appiae sorori carissimae, et Archippo commilitoni
nostro, et ecclesiae que in domo tua est. 3 Gratia
vobis et pax a Deo Patre nostro et Domino Iesu
Christo.

4-7 Urbanae Philemonis laudes

4 Gratias ago Deo meo, semper memoriam tui
faciens in orationibus meis, 5 audiens caritatem
tuam et fidem, quam habes in Domino Iesu et
in omnes sanctos, 6 ut communicatio fidei tuae
evidens fiat in agnitione omnis operis boni, quod
est in vobis in Christo Iesu. 7 Gaudium enim
magnum habui et consolationem in caritate tua,
quia viscera sanctorum requieverunt per te, frater.

8-20 Pro servo fugitivo instans intercessio

8 Propter quod multam fiduciam habens in
Christo Iesu imperandi tibi quod ad rem pertinet,
9 propter caritatem magis obsecro, cum sis talis,
ut Paulus senex, nunc autem et vinctus Iesu
Christi: 10 obsecro te pro meo filio, quem genui

---

1 E 3,1; Ph 1,7; Phm 9s | 2 C 4,17; 2 T 2,3; R 16,5 | 3 R 1,7 | 4 R 1,8; 1 Th 1,2 | 5 C 1,3s.9 | 6 G 5,6; Ph 1,9 | 7 2 C 7,4 | 10 C 4,9; 1 C 4,15 (G 4,19)

σιμον, [11] τόν ποτέ σοι ἄχρηστον νυνὶ δὲ καὶ σοὶ καὶ ἐμοὶ
εὔχρηστον, [12] ὃν ἀνέπεμψά σοι αὐτόν, τοῦτ' ἔστιν τὰ
ἐμὰ σπλάγχνα· [13] ὃν ἐγὼ ἐβουλόμην πρὸς ἐμαυτὸν κατ-
έχειν, ἵνα ὑπὲρ σοῦ μοι διακονῇ ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῦ
εὐαγγελίου, [14] χωρὶς δὲ τῆς σῆς γνώμης οὐδὲν ἠθέλησα
ποιῆσαι, ἵνα μὴ ὡς κατὰ ἀνάγκην τὸ ἀγαθόν σου ᾖ ἀλλὰ
κατὰ ἑκούσιον. [15] τάχα γὰρ διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη πρὸς
ὥραν, ἵνα αἰώνιον αὐτὸν ἀπέχῃς, [16] οὐκέτι ὡς δοῦλον
ἀλλὰ ὑπὲρ δοῦλον, ἀδελφὸν ἀγαπητόν, μάλιστα ἐμοί,
πόσῳ δὲ μᾶλλον σοὶ καὶ ἐν σαρκὶ καὶ ἐν Κυρίῳ. [17] εἰ οὖν
με ἔχεις κοινωνόν, προσλαβοῦ αὐτὸν ὡς ἐμέ. [18] εἰ δέ τι
ἠδίκησέν σε ἢ ὀφείλει, τοῦτο ἐμοὶ ἐλλόγα· [19] ἐγὼ Παῦ-
λος ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί, ἐγὼ ἀποτίσω· ἵνα μὴ λέγω σοι
ὅτι καὶ σεαυτόν μοι προσοφείλεις. [20] ναί, ἀδελφέ, ἐγώ
σου ὀναίμην ἐν Κυρίῳ· ἀνάπαυσόν μου τὰ σπλάγχνα ἐν
Χριστῷ.

[21] Πεποιθὼς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψά σοι, εἰδὼς ὅτι καὶ
ὑπὲρ ἃ λέγω ποιήσεις. [22] ἅμα δὲ καὶ ἑτοίμαζέ μοι ξενίαν·
ἐλπίζω γὰρ ὅτι διὰ τῶν προσευχῶν ὑμῶν χαρισθήσομαι
ὑμῖν.

[23] Ἀσπάζεταί σε Ἐπαφρᾶς ὁ συναιχμάλωτός μου ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ, [24] Μᾶρκος, Ἀρίσταρχος, Δημᾶς, Λουκᾶς,
οἱ συνεργοί μου.

[25] Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύ-
ματος ὑμῶν. Ἀμήν.

---

11 και¹ ThWVM : S* 33s. FG *g*. 226*ss. (1831). 2298 216. vg sy^p.] om *H*S : rel | 12 σοι THWs : S*AC* 33 6.] + συ δε [*S*]V[M] : rel | σπλαγχνα THWs : S*A 33. FG. Ωρ.] + προσλαβου [*S*]V[M] : rel | 18 ελλογα] *-γει S | 25 κυριου T*H*SM : SP 33s 81 1739. 467. 255 256s 462. 1149. *f*1611. sy^h arm.] + ημων hW[V] : rel | αμην] *om T HW : A 33 326 81 6. D*. 1319. arm.

in vinculis, Onesimo, [11] qui tibi aliquando inuti-
lis fuit, nunc autem et mihi et tibi utilis; [12] quem
remisi tibi; tu autem illum ut mea viscera suscipe;
[13] quem ego volueram mecum detinere, ut pro te
mihi ministraret in vinculis evangelii; [14] sine con-
silio autem tuo nihil volui facere, uti ne velut ex
necessitate bonum tuum esset, sed voluntarium.
[15] Forsitan enim ideo discessit ad horam a te, ut
aeternum illum reciperes, [16] iam non ut servum,
sed pro servo carissimum fratrem, maxime mihi,
quanto autem magis tibi et in carne et in Domino?
[17] Si ergo habes me socium, suscipe illum sicut me:
[18] Si autem aliquid nocuit tibi aut debet, hoc mihi
imputa. [19] Ego Paulus scripsi mea manu: ego
reddam; ut non dicam tibi, quod et te ipsum mihi
debes. [20] Ita frater, ego te fruar in Domino; refice
viscera mea in Domino.

21-25 **Mandata, salutationes, benedictio**

[21] Confidens in oboedientia tua scripsi tibi,
sciens quoniam et super id quod dico, facies. [22] Si-
mul autem et para mihi hospitium; nam spero per
orationes vestras donari me vobis.

[23] Salutat te Epaphras concaptivus meus in
Christo Iesu, [24] Marcus, Aristarchus, Demas et
Lucas, adiutores mei.

[25] Gratia Domini nostri Iesu Christi cum spiritu
vestro. Amen.

---

11 2 T 4,11 | 12 Phm 7,20 | 13 Ph 2,30 | 14 1 C 9,16s; 2 C 9,7; 1 P 5,2 | 16 1 T 6,2; 1 C 7,22 | 17 R 15,7 | 19 G 6,11 20 Phm 7.12 | 21 R 16,19 | 22 Ph 1,25; 2,24; Hb 13,18s | 23 C 1,7; 4,12 | 24 A 12,12; 27,2; C 4,10.14; 2 T 4,10 | 25 G 6,18; 2 T 4,22

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

1 [1] Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις, [2] ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν Υἱῷ, ὃν ἔθηκεν κληρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ ἐποίησεν τοὺς αἰῶνας· [3] ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καθαρισμὸν τῶν ἁμαρτιῶν ποιησάμενος ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς Μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς, [4] τοσούτῳ κρείττων γενόμενος τῶν ἀγγέλων ὅσῳ διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα. [5] Τίνι γὰρ εἶπέν ποτε τῶν ἀγγέλων

Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε;

καὶ πάλιν

Ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς Πατέρα,
καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς Υἱόν;

---

1 2 εποιησεν τους αιωνας THWVM : p[46] BSAM 33 1175 bo. I D. 69 it vg sy[p].] ∽ S rel | 3 αυτου[2] THWsVM : BSAMP 33 1175 81 sa bo. D[c] 1836 1898 181 917. 436. f vg arm. Cyr Cyr[1] Did.] δι αυτου s : p[46] D* 236 263 436.; + δι εαυτου [S] : rel | αμαρτιων THWsM : p[46] BS*AMP 1175 81 1739 sa bo. D* 917 it vg. sy[p].] + ημων [S] : rel

EPISTULA BEATI PAULI APOSTOLI AD HEBRAEOS

1, 1-4 Introductio: divina de Filio praedicata

[1] Multifariam multisque modis olim Deus loquens patribus in prophetis, [2] novissime diebus istis locutus est nobis in Filio, quem constituit heredem universorum, per quem fecit et saecula; [3] qui cum sit splendor gloriae et figura substantiae eius portansque omnia verbo virtutis suae, purgationem peccatorum faciens, sedet ad dexteram Maiestatis in excelsis; [4] tanto melior angelis effectus, quanto differentius prae illis nomen hereditavit.

PARS PRIMA: DOGMATICA
CHRISTUS DEUS, SACERDOS ET VICTIMA

I CHRISTUS, DEUS

1, 5-14 Filius angelis praestantior

[5] Cui enim dixit aliquando angelorum:

Filius meus es tu, ego hodie genui te?

Et rursum:

Ego ero illi in patrem,
et ipse erit mihi in filium?

1,2 Hb 2,3; 9,26; Ps 2,8; Mt 21,38; J 1,3; C 1,16; 1 P 1,20
3 Sap 7,25s; 2 C 4,4; C 1,17; Hb 9,14.26; Mc 16,19
4 E 1,21; 1 P 3,22; Ph 2,9
5 Ps 2,7; Hb 5,5; A 13,33; 2 Sm 7,14

6 ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει

Καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι Θεοῦ.

7 καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους λέγει

Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα,
καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα·

8 πρὸς δὲ τὸν Υἱόν

Ὁ θρόνος σου, ὁ Θεός, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος,
καὶ ἡ ῥάβδος τῆς εὐθύτητος
ῥάβδος τῆς βασιλείας σου.
9 ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀδικίαν·
διὰ τοῦτο ἔχρισέν σε, ὁ Θεός, ὁ Θεός σου
ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου.

10 καί

Σὺ κατ' ἀρχάς, Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας,
καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σού εἰσιν οἱ οὐρανοί·
11 αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις·
καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται,
12 καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἑλίξεις αὐτούς,
ὡς ἱμάτιον, καὶ ἀλλαγήσονται·
σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσιν.

13 πρὸς τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων εἴρηκέν ποτε

Κάθου ἐκ δεξιῶν μου
ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου
ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου;

14 οὐχὶ πάντες εἰσὶν λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν
ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτη-

---

8 του αιωνος p[46]...] om [H] : B 33. | σου[2]] αυτου *H* W : p[46] BS. | 9 αδικιαν T*S* : SA 33. 919 226 38 218 330.] *ανομιαν HWsVM : p[46] rel | 12 ελιξεις p[46]...] *αλλαξεις T : S*. D*. 919. it vg. | ως ιματιον HWsVM : p[46] BSA 1739. D*. arm.] om T[*S*] : rel

6 Et cum, iterum, introducit primogenitum in
orbem terrae, dicit:

Et adorent eum omnes angeli Dei.

7 Et ad angelos quidem dicit:

Qui facit angelos suos spiritus,
et ministros suos flammam ignis.

8 Ad Filium autem:

Thronus tuus, Deus, in saeculum saeculi,
virga aequitatis, virga regni tui.
9 *Dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem;*
propterea unxit te, Deus, Deus tuus
oleo exsultationis prae participibus tuis.

10 Et:

Tu in principio, Domine, terram fundasti,
et opera manuum tuarum sunt caeli.
11 *Ipsi peribunt, tu autem permanebis,*
et omnes ut vestimentum veterascent,
12 *et velut amictum mutabis eos, et mutabuntur;*
tu autem idem ipse es, et anni tui non deficient.

13 Ad quem autem angelorum dixit aliquando:

Sede a dextris meis,
quoadusque ponam inimicos tuos
scabellum pedum tuorum?

14 Nonne omnes sunt administratorii spiritus, in
ministerium missi propter eos qui hereditatem ca-
pient salutis?

---

6 R 8,29; Dt 32,43 O'; Ps 96,7
7 Ps 103,4
8 Ps 44,6s
10 Ps 101,26ss
12 Is 34,4, Ap 6,14; 20,11
13 Hb 10,13; Mt 22,44; Ps 109,1
14 Dn 7,10; Mt 18,10; Ps 33,8; 90,11

ρίαν; 2 1 Διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως προσέχειν ἡμᾶς
τοῖς ἀκουσθεῖσιν, μή ποτε παραρρυῶμεν. 2 εἰ γὰρ ὁ δι'
ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος, καὶ πᾶσα πα-
ράβασις καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν,
3 πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα τηλικαύτης ἀμελήσαντες σω-
τηρίας; ἥτις ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ Κυρίου,
ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη, 4 συνεπιμαρ-
τυροῦντος τοῦ Θεοῦ σημείοις τε καὶ τέρασιν καὶ ποικί-
λαις δυνάμεσιν καὶ Πνεύματος Ἁγίου μερισμοῖς κατὰ
τὴν αὐτοῦ θέλησιν.
5 Οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξεν τὴν οἰκουμένην τὴν μέλ-
λουσαν, περὶ ἧς λαλοῦμεν. 6 διεμαρτύρατο δέ πού τις
λέγων

Τί ἐστιν ἄνθρωπος ὅτι μιμνῄσκῃ αὐτοῦ;
ἢ υἱὸς ἀνθρώπου ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν;
7 ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους,
δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν,
8 πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ.

ἐν τῷ γὰρ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα οὐδὲν ἀφῆκεν αὐτῷ
ἀνυπότακτον. νῦν δὲ οὔπω ὁρῶμεν αὐτῷ τὰ πάντα ὑπο-
τεταγμένα· 9 τὸν δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἠλαττωμέ-
νον βλέπομεν Ἰησοῦν διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου δόξῃ

2 7 αυτον² TWVM : p⁴⁶ B...] *+ και κατεστησας αυτον επι τα εργα των χειρων σου [H]S : SACMPΨ 33s 81 1739 6 bo. D* 1912 88 915, 623s. 256 436s 330 69s, 2. 440s, 1611s 2005, al it vg syph* arm. | 8 τῷ γαρ THWM : BSMΨ 1739. D] *ω SV : p⁴⁶ rel | αυτῷ¹] om [H]W : p⁴⁶ B. d. syh* arm.

2, 1-4 Conclusio: in fide perseverandum

1 Propterea abundantius oportet observare nos
ea quae audivimus, ne forte pereffluamus. 2 Si
enim qui per angelos dictus est sermo, factus est
firmus, et omnis praevaricatio et inoboedientia
accepit iustam mercedis retributionem, 3 quomo-
do nos effugiemus, si tantam neglexerimus salu-
tem? quae cum initium accepisset enarrari per
Dominum, ab eis qui audierunt, in nos confirmata
est, 4 contestante Deo signis et portentis et variis
virtutibus et Spiritus sancti distributionibus se-
cundum suam voluntatem.

2, 5-9 Nova salutis oeconomia Christo subiecta

5 Non enim angelis subiecit Deus orbem terrae
futurum, de quo loquimur 6 Testatus est autem
in quodam loco quis dicens:

Quid est homo quod memor es eius,
aut filius hominis, quoniam visitas eum?
7 *Minuisti eum paulo minus ab angelis,*
gloria et honore coronasti eum.
Et constituisti eum super opera manuum tuarum:
8 *omnia subiecisti sub pedibus eius.*

In eo enim quod omnia ei subiecit, nihil dimisit
non subiectum ei. Nunc autem necdum videmus
omnia subiecta ei; 9 eum autem qui modico quam
angeli minoratus est, videmus Iesum propter pas-

2,1 A 8,6.12
2 A 7,38.53; G 3,19
3 Hb 10,29; 12,25; A 10,37
4 Mc 16,20; A 5,12; 2 C 12,12; 1 C 12,4.11
5 Hb 6,5; E 1,21
6s Ps 8,5ss
8 1 C 15,27
9 Ph 2,8s

καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον, ὅπως χάριτι Θεοῦ ὑπὲρ παντὸς
γεύσηται θανάτου. 10 Ἔπρεπεν γὰρ αὐτῷ, δι' ὃν τὰ
πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν
ἀγαγόντα, τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθη-
μάτων τελειῶσαι. 11 ὅ τε γὰρ ἁγιάζων καὶ οἱ ἁγιαζόμε-
νοι ἐξ ἑνὸς πάντες· δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐπαισχύνεται
ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν, 12 λέγων

Ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου,
ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε·

13 καὶ πάλιν

Ἐγὼ ἔσομαι πεποιθὼς ἐπ' αὐτῷ·

καὶ πάλιν

Ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἅ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός.

14 ἐπεὶ οὖν παιδία κεκοινώνηκεν αἵματος καὶ σαρκός, καὶ
αὐτὸς παραπλησίως μετέσχεν τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦ
θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου,
τοῦτ' ἔστιν τὸν διάβολον, 15 καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους, ὅσοι
φόβῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας.
16 οὐ γὰρ δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος
Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται. 17 ὅθεν ὤφειλεν κατὰ πάντα
τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα ἐλεήμων γένηται καὶ
πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν Θεόν, εἰς τὸ ἱλάσκεσθαι

---

9 χαριτι $\mathfrak{p}^{46}$...] χωρις W : M 0144c. 424**. Ωρ Mops Tdrt Ambst

sionem mortis *gloria et honore coronatum*, ut gra-
tia Dei pro omnibus gustaret mortem.

2, 10-13 Salvatoris humanitas

10 Decebat enim eum, propter quem omnia et
per quem omnia, qui multos filios in gloriam ad-
duxerat, auctorem salutis eorum per passionem
consummare. 11 Qui enim sanctificat et qui sancti-
ficantur, ex uno omnes; propter quam causam non
confunditur fratres eos vocare dicens:

12 *Nuntiabo nomen tuum fratribus meis,*
in medio ecclesiae laudabo te.

13 Et iterum:

Ego ero fidens in eum.

Et iterum:

Ecce ego et pueri mei, quos dedit mihi Deus.

2, 14-18 Pontifex misericors

14 Quia ergo pueri communicaverunt carni et
sanguini, et ipse similiter participavit eisdem, ut
per mortem destrueret eum qui habebat mortis
imperium, id est, diabolum, 15 et liberaret eos,
qui timore mortis per totam vitam obnoxii erant
servituti. 16 Nusquam enim angelos adprehendit,
sed *semen Abrahae adprehendit.* 17 Unde debuit
per omnia fratribus similari, ut misericors fieret
et fidelis pontifex ad Deum, ut repropitiaret de-

---

10 R 11,36; Hb 5,8s; 12,2; A 3,15
11 Hb 10,10; J 17,19; Mt 25,40; J 20,17
12 Ps 21,23
13 Is 8,17; 2 Sm 22,3; Is 8,18
14 2 T 1,10; J 12,31; Ap 12,10; 1 C 15,55s
16 Is 41,8s
17 Hb 2,14; Ps 21,23; Hb 4,14; 5,1

τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ. 18 ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν αὐτὸς
πειρασθείς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι.
3 1 Ὅθεν, ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου μέτο-
χοι, κατανοήσατε τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμο-
λογίας ἡμῶν Ἰησοῦν, 2 πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτόν,
ὡς καὶ Μωϋσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. 3 πλείονος γὰρ
οὗτος δόξης παρὰ Μωϋσῆν ἠξίωται καθ' ὅσον πλείονα
τιμὴν ἔχει τοῦ οἴκου ὁ κατασκευάσας αὐτόν. 4 πᾶς γὰρ
οἶκος κατασκευάζεται ὑπό τινος, ὁ δὲ πάντα κατασκευά-
σας Θεός. 5 καὶ Μωϋσῆς μὲν πιστὸς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ
αὐτοῦ ὡς θεράπων εἰς μαρτύριον τῶν λαληθησομένων,
6 Χριστὸς δὲ ὡς υἱὸς ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ· οὗ οἶκός
ἐσμεν ἡμεῖς, ἐὰν τὴν παρρησίαν καὶ τὸ καύχημα τῆς
ἐλπίδος μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν. 7 Διό, καθὼς
λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον

Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε,
8 μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν
ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ
κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ,
9 οὗ ἐπείρασαν οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν δοκιμασίᾳ
καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου 10 τεσσεράκοντα ἔτη.
διὸ προσώχθισα τῇ γενεᾷ ταύτῃ
καὶ εἶπον Ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ·

---

3 2 ολῳ] om [H]W : p46 vid p13 B sa bo. Cyr Amb. | 6 εαν THW : B(S*)MP 33 1739. D. it vg.] *εανπερ S, εαν[περ] VM : p46 rel [μεχρι... βεβαιαν] om [H]W[VM] : p46 p13 B 1739. Lcfr Amb. [9 επειρασαν THWsVM : p46 BS*AC 33 81. D. Cl Lcfr.] + με [S] : rel

licta populi. 18 In eo enim in quo passus est ipse
et tentatus, potens est et eis qui tentantur auxi-
liari.

3, 1-6 Christus Moyse excellentior

1 Unde, fratres sancti, vocationis caelestis par-
ticipes, considerate apostolum et pontificem con-
fessionis nostrae Iesum, 2 qui fidelis est ei qui
fecit illum, sicut et *Moyses in omni domo eius.*
3 Amplioris enim gloriae iste prae Moyse dignus
est habitus, quanto ampliorem honorem habet do-
mus, qui fabricavit illam. 4 Omnis namque domus
fabricatur ab aliquo; qui autem omnia creavit
Deus est. 5 Et *Moyses* quidem *fidelis* erat *in tota*
domo eius tamquam *famulus*, in testimonium
eorum quae dicenda erant; 6 Christus vero tam-
quam Filius in domo sua; quae domus sumus nos,
si fiduciam et gloriam spei usque ad finem firmam
retineamus.

3, 7-11 «Nolite obdurare corda vestra»

7 Quapropter sicut dicit Spiritus sanctus:

Hodie si vocem eius audieritis,
8 *nolite obdurare corda vestra, sicut in exacerbatione*
secundum diem tentationis in deserto,
9 *ubi tentaverunt me patres vestri,*
probaverunt, et viderunt opera mea 10 *quadraginta annis.*
Propter quod *infensus fui generationi huic,*
et dixi: Semper errant corde;

---

18 Hb 4,15
3,1 Hb 4,14
2 Nu 12,7
6 Hb 10,21; E 2,19; C 1,23; Hb 6,11; 10,24
7 Ps 94,8-11
8 Ex 17,7; Nu 20,2-5

αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδούς μου,
11 ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου·
Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου.

12 βλέπετε, ἀδελφοί, μή ποτε ἔσται ἔν τινι ὑμῶν καρδία
πονηρὰ ἀπιστίας ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ Θεοῦ ζῶντος,
13 ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἄχρις
οὗ τὸ Σήμερον καλεῖται, ἵνα μὴ σκληρυνθῇ τις ἐξ ὑμῶν
ἀπάτῃ τῆς ἁμαρτίας· 14 μέτοχοι γὰρ τοῦ Χριστοῦ γεγό-
ναμεν, ἐάνπερ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως μέχρι τέλους
βεβαίαν κατάσχωμεν· 15 ἐν τῷ λέγεσθαι·

Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε,
Μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν
ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ.

16 τίνες γὰρ ἀκούσαντες παρεπίκραναν; ἀλλ' οὐ πάντες
οἱ ἐξελθόντες ἐξ Αἰγύπτου διὰ Μωϋσέως. 17 τίσιν δὲ
προσώχθισεν τεσσεράκοντα ἔτη, οὐχὶ τοῖς ἁμαρτήσασιν,
ὧν τὰ κῶλα ἔπεσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ; 18 τίσιν δὲ ὤμοσεν
μὴ εἰσελεύσεσθαι εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ εἰ μὴ τοῖς
ἀπειθήσασιν; 19 καὶ βλέπομεν ὅτι οὐκ ἠδυνήθησαν εἰσελ-
θεῖν δι' ἀπιστίαν. 4 1 φοβηθῶμεν οὖν μή ποτε καταλει-
πομένης ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ

---

13 τις / εξ υμων T*H*SVM : SACHMPΨ 33 104 81 1739. 1912 88 915. 467. 436s 2127ss 38 218 69s 241. 2s. 1245. *f* vg sy^{p}. arm.] ∽ h W : B rel

ipsi autem non cognoverunt vias meas;
11 *sicut iuravi in ira mea:*
Si introibunt in requiem meam.

3, 12-19 Incredulitatem cavete

12 Videte, fratres, ne forte sit in aliquo vestrum
cor malum incredulitatis discedendi a Deo vivo,
13 sed adhortamini vosmet ipsos per singulos dies,
donec *Hodie* cognominatur, ut non obduretur quis
ex vobis fallacia peccati. 14 Participes enim Christi
effecti sumus, si tamen initium substantiae eius
usque ad finem firmum retineamus. 15 Dum di-
citur:

Hodie si vocem eius audieritis,
nolite obdurare corda vestra,
quemadmodum in illa exacerbatione.

16 Quidam enim audientes *exacerbaverunt*; sed
non universi qui profecti sunt ex Aegypto per
Moysen? 17 Quibus autem *infensus est quadraginta*
annis? nonne illis qui peccaverunt, quorum cada-
vera prostrata sunt in deserto? 18 Quibus autem
iuravit non introire in requiem ipsius, nisi illis qui
increduli fuerunt? 19 Et videmus quia non potue-
runt introire propter incredulitatem.

4, 1-10 Ingressus hodie per fidem in requiem Dei

1 Timeamus ergo ne forte, relicta pollicitatione
introeundi in requiem eius, existimetur aliquis

---

11 Nu 14,21ss | 12 Hb 12,15; 2 Th 2,3 | 13 1 Th 5,11; R 7,11; 2 Th 2,10 | 14 R 11,22; Hb 3,6; 6,11; 11,1 | 15 Hb 3,7 | 16 Ex 17,1ss | 17 Nu 14,29; 1 C 10,10 | 18 Nu 14,22s | 4,1 Ps 94,11

δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν ὑστερηκέναι. 2 καὶ γάρ ἐσμεν εὐηγ-
γελισμένοι καθάπερ κἀκεῖνοι· ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν ὁ λό-
γος τῆς ἀκοῆς ἐκείνους μὴ συγκεκερασμένος τῇ πίστει
τοῖς ἀκούσασιν. 3 Εἰσερχόμεθα γὰρ εἰς τὴν κατάπαυσιν
οἱ πιστεύσαντες, καθὼς εἴρηκεν

Ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου
Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου,

καίτοι τῶν ἔργων ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γενηθέντων.
4 εἴρηκεν γάρ που περὶ τῆς ἑβδόμης οὕτως Καὶ κατέ-
παυσεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν
ἔργων αὐτοῦ· 5 καὶ ἐν τούτῳ πάλιν Εἰ εἰσελεύσονται
εἰς τὴν κατάπαυσίν μου. 6 ἐπεὶ οὖν ἀπολείπεται τινὰς
εἰσελθεῖν εἰς αὐτήν, καὶ οἱ πρότερον εὐαγγελισθέντες
οὐκ εἰσῆλθον δι' ἀπείθειαν, 7 πάλιν τινὰ ὁρίζει ἡμέραν,
Σήμερον, ἐν Δαυὶδ λέγων μετὰ τοσοῦτον χρόνον, καθὼς
προείρηται

Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε,
μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν.

8 εἰ γὰρ αὐτοὺς Ἰησοῦς κατέπαυσεν, οὐκ ἂν περὶ ἄλλης
ἐλάλει μετὰ ταῦτα ἡμέρας. 9 ἄρα ἀπολείπεται σαββα-
τισμὸς τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ 10 ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν
κατάπαυσιν αὐτοῦ καὶ αὐτὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων
αὐτοῦ, ὥσπερ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ Θεός. 11 Σπουδάσωμεν
οὖν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν, ἵνα μὴ ἐν τῷ
αὐτῷ τις ὑποδείγματι πέσῃ τῆς ἀπειθείας 12 Ζῶν γὰρ

---

4 2 συγκεκερασμενος ThW : S. pc *d*. vg[cl] sy[p]. Cyr Lcfr. | -νους *H*SVM : p[46] (pler) | 3 γαρ p[46]...] om hs : SACM 104 1175s 1739 bo. 1898. 436s 2127ss 330. 2005. 1867. | την[1]] *om [H]W p[46] p[13] B. D.' | 7 προειρηται p[46]...] *-ηκεν h : B 1759 256s 436s 999

ex vobis deesse. 2 Etenim et nobis nuntiatum est,
quemadmodum et illis; sed non profuit illis sermo
auditus, non admistus fidei ex iis quae audierunt.
3 *Ingrediemur* enim in *requiem* qui credidimus,
quemadmodum dixit:

Sicut iuravi in ira mea:
Si introibunt in requiem meam;

et quidem *operibus* ab institutione mundi perfec-
tis. 4 Dixit enim in quodam loco de die septima
sic: *Et requievit Deus die septima ab omnibus ope-
ribus suis.* 5 Et in isto rursum: *Si introibunt in
requiem meam.* 6 Quoniam ergo superest *introire*
quosdam in illam, et ii quibus prioribus adnun-
iatum est, non *introierunt* propter incredulitatem,
7 iterum terminat diem quendam, *Hodie,* in David
dicendo, post tantum temporis, sicut supra dic-
tum est:

Hodie si vocem eius audieritis,
nolite obdurare corda vestra.

8 Nam si eis Iesus requiem praestitisset, num-
quam de alia loqueretur posthac die. 9 Itaque re-
linquitur sabbatismus populo Dei. 10 Qui enim
ingressus est in requiem eius, etiam ipse *requievit
ab operibus suis,* sicut *a suis Deus.*

4, 11-16 Peroratio: verbi Dei efficacitas

11 Festinemus ergo *ingredi* in illam *requiem,* ut
ne in id ipsum quis incidat incredulitatis exem-
plum. 12 Vivus est enim sermo Dei et efficax et

---

3 Hb 3,11 | 4 Gn 2,2 | 7 Hb 3,7; Ps 94,8 | 8 Dt 31,7; Jos 22,4 | 10 Gn 2,2; Ap 14,13 | 11 Ps 94,11 | 12 Jr 23,29; Is 49, 2; E 6,17; Ap 1,61; 2,16; 19,15; 1 C 4,5

ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργὴς καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶ-
σαν μάχαιραν δίστομον καὶ διϊκνούμενος ἄχρι μερισμοῦ
ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτι-
κὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας· 13 καὶ οὐκ ἔστιν
κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ, πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τε-
τραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ
λόγος. 14 Ἔχοντες οὖν ἀρχιερέα μέγαν διεληλυθότα τοὺς
οὐρανούς, Ἰησοῦν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, κρατῶμεν τῆς
ὁμολογίας. 15 οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον
συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειρασμένον δὲ
κατὰ πάντα καθ᾽ ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας. 16 προσ-
ερχώμεθα οὖν μετὰ παρρησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος,
ἵνα λάβωμεν ἔλεος καὶ χάριν εὕρωμεν εἰς εὔκαιρον
βοήθειαν.

5 1 Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος
ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα προσ-
φέρῃ δῶρά τε καὶ θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν, 2 μετριοπαθεῖν
δυνάμενος τοῖς ἀγνοοῦσιν καὶ πλανωμένοις, ἐπεὶ καὶ
αὐτὸς περίκειται ἀσθένειαν, 3 καὶ δι᾽ αὐτὴν ὀφείλει,
καθὼς περὶ τοῦ λαοῦ, οὕτως καὶ περὶ ἑαυτοῦ προσφέρειν
περὶ ἁμαρτιῶν. 4 καὶ οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμήν,
ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καθώσπερ καὶ Ἀαρών

15 πεπειρασμενον] -αμενον SV | 5 1 τε] om [H] p46 B bo. it vg syp arm. | 4 καθωσπερ] καθαπερ s

penetrabilior omni gladio ancipiti, et pertingens
usque ad divisionem animae ac spiritus, compa-
gum quoque ac medullarum, et discretor cogita-
tionum et intentionum cordis; 13 et non est ulla
creatura invisibilis in conspectu eius, omnia autem
nuda et aperta sunt oculis eius, ad quem nobis
sermo.
14 Habentes ergo pontificem magnum, qui pe-
netravit caelos, Iesum Filium Dei, teneamus con-
fessionem. 15 Non enim habemus pontificem qui
non possit compati infirmitatibus nostris, tenta-
tum autem per omnia pro similitudine absque
peccato. 16 Adeamus ergo cum fiducia ad thronum
gratiae, ut misericordiam consequamur et gratiam
inveniamus in auxilio opportuno.

II CHRISTUS SACERDOS

5, 1-4 Sacerdotis propria

1 Omnis namque pontifex ex hominibus ad-
sumptus, pro hominibus constituitur in iis quae
sunt ad Deum, ut offerat dona et sacrificia pro
peccatis; 2 qui condolere possit iis qui ignorant et
errant, quoniam et ipse circumdatus est infirmi-
tate; 3 et propterea debet, quemadmodum pro
populo, ita etiam et pro semet ipso offerre pro pec-
catis. 4 Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui
vocatur a Deo tamquam Aaron.

13 Sap 1,6
14 Hb 2,17; 3,1; 5,5.10; 6,20; 7,26; 8,1; 9,11; 10,23
15 Mt 4,1-11; 26,41; L 22,28; Hb 2,17s
16 Hb 10,22; R 3,25; E 3,12; 1 J 3,21
5,1 Hb 8,3
2 Hb 4,15; 7,28
3 Lv 9,7; 16,6
4 J 3,27; Ex 28,1

[5] Οὕτως καὶ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασεν γενηθῆναι
ἀρχιερέα, ἀλλ' ὁ λαλήσας πρὸς αὐτόν
Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε·
[6] καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει
Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισέδεκ.
[7] ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ δεήσεις τε καὶ
ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σῴζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου
μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων προσενέγκας καὶ
εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, [8] καίπερ ὢν Υἱός, ἔμα-
θεν ἀφ' ὧν ἔπαθεν τὴν ὑπακοήν, [9] καὶ τελειωθεὶς ἐγένετο
πᾶσιν τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου,
[10] προσαγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν
τάξιν Μελχισέδεκ.
[11] Περὶ οὗ πολὺς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ δυσερμήνευτος
λέγειν, ἐπεὶ νωθροὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. [12] καὶ γὰρ
ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, πάλιν χρείαν
ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς τινα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς
τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ, καὶ γεγόνατε χρείαν ἔχοντες γά-
λακτος, καὶ οὐ στερεᾶς τροφῆς. [13] πᾶς γὰρ ὁ μετέχων
γάλακτος ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης, νήπιος γάρ ἐστιν.
[14] τελείων δέ ἐστιν ἡ στερεὰ τροφή, τῶν διὰ τὴν ἕξιν τὰ

---

12 τινα] τίνα TSV | και[3] hWS[V]M] *om TH : p[46] B[c]S[*]C 33 81 1739 bo. 1319. f vg[a]

5, 5-10 Christus summus pontifex

[5] Sic et Christus non semet ipsum clarificavit ut
pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum:

Filius meus es tu, ego hodie genui te.

[6] Quemadmodum et in alio loco dicit:
Tu es sacerdos in aeternum, secundum ordinem Melchisedech.

[7] Qui in diebus carnis suae preces supplicatio-
nesque ad eum qui possit illum salvum facere a
morte, cum clamore valido et lacrimis offerens,
exauditus est pro sua reverentia; [8] et quidem cum
esset Filius Dei, didicit ex iis quae passus est,
oboedientiam; [9] et consummatus, factus est om-
nibus obtemperantibus sibi causa salutis aeternae,
[10] appellatus a Deo *pontifex iuxta ordinem Melchi-
sedech.*

5, 11-14 Prava hebraeorum dispositio

[11] De quo nobis grandis sermo et ininterpreta-
bilis ad dicendum; quoniam imbecilles facti estis
ad audiendum. [12] Etenim cum deberetis magistri
esse propter tempus, rursum indigetis ut vos do-
ceamini quae sint elementa exordii sermonum Dei,
et facti estis quibus lacte opus sit non solido cibo.
[13] Omnis enim qui lactis est particeps, expers est
sermonis iustitiae; parvulus enim est. [14] Perfecto-
rum autem est solidus cibus, eorum qui pro con-

---

5 Hb 4,14; Ps 2,7; Hb 1,5; A 13,33 | 6 Hb 7,1-28; Ps 109,4 7 Mt 26,39-46 | 8 Hb 2,10; Ph 2,8 | 9 Is 45,17; J 17,1.5 | 10 Ps 109,4 | 11 Hb 6,12 | 12 1 C 3,1ss; 1 P 2,2 | 13 E 4,14 14 Ph 1,10; R 16,19; Gn 2,17; 3,5

αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἐχόντων πρὸς διάκρισιν καλοῦ
τε καὶ κακοῦ. 6 1 Διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Χρι-
στοῦ λόγον ἐπὶ τὴν τελειότητα φερώμεθα, μὴ πάλιν
θεμέλιον καταβαλλόμενοι μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων,
καὶ πίστεως ἐπὶ Θεόν, 2 βαπτισμῶν διδαχῆς, ἐπιθέσεώς
τε χειρῶν, ἀναστάσεώς τε νεκρῶν, καὶ κρίματος αἰωνίου.
3 καὶ τοῦτο ποιήσομεν, ἐάνπερ ἐπιτρέπῃ ὁ Θεός. 4 Ἀδύ-
νατον γὰρ τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας γευσαμένους τε τῆς
δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου καὶ μετόχους γενηθέντας Πνεύ-
ματος Ἁγίου 5 καὶ καλὸν γευσαμένους Θεοῦ ῥῆμα δυνά-
μεις τε μέλλοντος αἰῶνος, 6 καὶ παραπεσόντας, πάλιν
ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν, ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς
τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντας. 7 γῆ γὰρ ἡ
πιοῦσα τὸν ἐπ' αὐτῆς ἐρχόμενον πολλάκις ὑετὸν καὶ
τίκτουσα βοτάνην εὔθετον ἐκείνοις δι' οὓς καὶ γεωργεῖ-
ται, μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. 8 ἐκφέρουσα
δὲ ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀδόκιμος καὶ κατάρας ἐγγύς,
ἧς τὸ τέλος εἰς καῦσιν. 9 Πεπείσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν,
ἀγαπητοί, τὰ κρείσσονα καὶ ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ καὶ
οὕτως λαλοῦμεν. 10 οὐ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι
τοῦ ἔργου ὑμῶν καὶ τῆς ἀγάπης ἧς ἐνεδείξασθε εἰς τὸ
ὄνομα αὐτοῦ, διακονήσαντες τοῖς ἁγίοις καὶ διακονοῦν-

---

6 2 διδαχης : I...] -χην *HW* : p[46] B.*d.* | τε[2] : p[46] I...] om *HW* : BP 33. D* 915. | 3 ποιησομεν] -σωμεν SV

suetudine exercitatos habent sensus ad discre-
tionem boni ac mali.

6, 1-8 Ad perfectiora feramur

1 Quapropter intermittentes inchoationis Christi
sermonem, ad perfectiora feramur, non rursum
iacientes fundamentum paenitentiae ab operibus
mortuis et fidei ad Deum, 2 baptismatum doctri-
nae, impositionis quoque manuum ac resurrectio-
nis mortuorum et iudicii aeterni. 3 Et hoc facie-
mus, si quidem permiserit Deus.
4 Impossibile est enim eos qui semel sunt illumi-
nati, gustaverunt etiam donum caeleste et parti-
cipes facti sunt Spiritus sancti, 5 gustaverunt nihi-
lominus bonum Dei verbum virtutesque saeculi
venturi, 6 et prolapsi sunt, rursus renovari ad
paenitentiam, rursum crucifigentes sibimet ipsis
Filium Dei et ostentui habentes. 7 Terra enim
saepe venientem super se bibens imbrem, et ge-
nerans herbam opportunam illis a quibus colitur,
accipit benedictionem a Deo; 8 proferens autem
spinas ac tribulos, reproba est et maledicto proxi-
ma, cuius consummatio in combustionem.

6, 9-12 Verbum consolationis

9 Confidimus autem de vobis, dilectissimi, me-
liora et viciniora saluti, tametsi ita loquimur
10 Non enim iniustus Deus, ut obliviscatur operis
vestri et dilectionis quam ostendistis in nomine
ipsius, qui ministrastis sanctis et ministratis

6,1 Hb 9,14 | 2 A 6,6; 8,17; 19,6 | 4 Hb 10,26s; Mt 12,31; 1 J 5,16 | 5 1 P 2,3; Hb 2,5 | 6 2 P 2,21; Hb 10,29; 1 C 11,27 | 7 Gn 1,11s | 8 Gn 3,17s; Mt 7,16 13,7 | 10 Hb 10,32ss

τες. 11 ἐπιθυμοῦμεν δὲ ἕκαστον ὑμῶν τὴν αὐτὴν ἐν-
δείκνυσθαι σπουδὴν πρὸς τὴν πληροφορίαν τῆς ἐλπίδος
ἄχρι τέλους, 12 ἵνα μὴ νωθροὶ γένησθε, μιμηταὶ δὲ τῶν
διὰ πίστεως καὶ μακροθυμίας κληρονομούντων τὰς ἐπ-
αγγελίας. 13 Τῷ γὰρ Ἀβραὰμ ἐπαγγειλάμενος ὁ Θεός,
ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς εἶχεν μείζονος ὀμόσαι, ὤμοσεν καθ'
ἑαυτοῦ, 14 λέγων· Εἰ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε καὶ πλη-
θύνων πληθυνῶ σε· 15 καὶ οὕτως μακροθυμήσας ἐπέτυχεν
τῆς ἐπαγγελίας. 16 ἄνθρωποι γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος
ὀμνύουσιν, καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας εἰς βε-
βαίωσιν ὁ ὅρκος· 17 ἐν ᾧ περισσότερον βουλόμενος ὁ
Θεὸς ἐπιδεῖξαι τοῖς κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελίας τὸ
ἀμετάθετον τῆς βουλῆς αὐτοῦ ἐμεσίτευσεν ὅρκῳ, 18 ἵνα
διὰ δύο πραγμάτων ἀμεταθέτων, ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύ-
σασθαι τὸν Θεόν, ἰσχυρὰν παράκλησιν ἔχωμεν οἱ καταφυ-
γόντες κρατῆσαι τῆς προκειμένης ἐλπίδος· 19 ἣν ὡς
ἄγκυραν ἔχομεν τῆς ψυχῆς ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν καὶ
εἰσερχομένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος,
20 ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν Ἰησοῦς, κατὰ τὴν
τάξιν Μελχισέδεκ ἀρχιερεὺς γενόμενος εἰς τὸν αἰῶνα.
7 1 Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισέδεκ, βασιλεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς
τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου, ὁ συναντήσας Ἀβραὰμ ὑπο-
στρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων καὶ εὐλογήσας
αὐτόν, 2 ᾧ καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων ἐμέρισεν Ἀβραάμ,

---

18 τον Th[*S*]V : p[46] S*ACP 33 1739. 1827. 436. 1245 2005:] om *H* WsM : rel | 7 1 ο² p[46]...] ος hs : BSAC[c] 33. I D. 436s 794. 1831. K.

11 Cupimus autem unumquemque vestrum eandem
ostentare sollicitudinem ad expletionem spei us-
que in finem, 12 ut non segnes efficiamini, verum
imitatores eorum, qui fide et patientia heredita-
bunt promissiones.

6, 13-20 Firma spes

13 Abrahae namque promittens Deus, quoniam
neminem habuit, per quem iuraret, maiorem, iura-
vit per semet ipsum, 14 dicens: *Nisi benedicens
benedicam te, et multiplicans multiplicabo te.* 15 Et
sic longanimiter ferens, adeptus est repromissio-
nem. 16 Homines enim per maiorem sui iurant, et
omnis controversiae eorum finis ad confirmatio-
nem est iuramentum. 17 In quo abundantius vo-
lens Deus ostendere pollicitationis heredibus im-
mobilitatem consilii sui, interposuit iusiurandum;
18 ut per duas res immobiles, quibus impossibile
est mentiri Deum, fortissimum solatium habea-
mus, qui confugimus ad tenendam propositam
spem; 19 quam sicut anchoram habemus animae
tutam ac firmam et *incedentem usque ad interiora
velaminis,* 20 ubi praecursor pro nobis introivit
Iesus, *secundum ordinem Melchisedech* pontifex
factus in aeternum.

7, 1-3 Melchisedech, Christi sacerdotis figura

1 Hic enim *Melchisedech, rex Salem, sacerdos Dei
summi, qui obviavit Abrahae regresso a caede regum
et benedixit ei,* 2 cui et *decimas omnium* divisit Abra-

---

11 Hb 3,6; Ph 1,6 | 12 Hb 5,11 | 13 R 4,20; Gn 22,16s | 16 Ex 22,10 | 17 R 11,29; 15,8; Hb 10,23 | 18 Nu 23,19; 1 Sm 15,29; R 5,5 | 19 Lv 16,2.12 | 20 Hb 4,14; 5,6; Ps 109,4 | 7,1 Gn 14,17-20

πρῶτον μὲν ἑρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα
δὲ καὶ βασιλεὺς Σαλήμ, ὅ ἐστιν βασιλεὺς εἰρήνης, 3 ἀπά-
τωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε
ζωῆς τέλος ἔχων, ἀφωμοιωμένος δὲ τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ,
μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές. 4 Θεωρεῖτε δὲ πηλίκος
οὗτος, ᾧ καὶ δεκάτην Ἀβραὰμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινίων
ὁ πατριάρχης. 5 καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν υἱῶν Λευὶ τὴν ἱερα-
τείαν λαμβάνοντες ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκατοῦν τὸν
λαὸν κατὰ τὸν νόμον, τοῦτ᾽ ἔστιν τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν,
καίπερ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς ὀσφύος Ἀβραάμ· 6 ὁ δὲ μὴ
γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν δεδεκάτωκεν Ἀβραάμ, καὶ
τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας εὐλόγηκεν. 7 χωρὶς δὲ πάσης
ἀντιλογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται.
8 καὶ ὧδε μὲν δεκάτας ἀποθνήσκοντες ἄνθρωποι λαμβά-
νουσιν, ἐκεῖ δὲ μαρτυρούμενος ὅτι ζῇ. 9 καὶ ὡς ἔπος
εἰπεῖν, δι᾽ Ἀβραὰμ καὶ Λευὶς ὁ δεκάτας λαμβάνων δεδε-
κάτωται· 10 ἔτι γὰρ ἐν τῇ ὀσφύϊ τοῦ πατρὸς ἦν ὅτε
συνήντησεν αὐτῷ Μελχισέδεκ. 11 Εἰ μὲν οὖν τελείωσις
διὰ τῆς Λευιτικῆς ἱερωσύνης ἦν, ὁ λαὸς γὰρ ἐπ᾽ αὐτῆς
νενομοθέτηται, τίς ἔτι χρεία κατὰ τὴν τάξιν Μελχισέδεκ
ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρὼν
λέγεσθαι; 12 μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης ἐξ ἀνάγ-

---

4 και] om *H*W : p^{46} B 1739 bo. D*. 1311. *r* sy^p. | 5 αποδεκατουν] -τοιν THW : p^{46} B. D*. | 6 Αβρααμ THWsM : p^{46} BSC 33. D. 920 218 460.] pr τον [*S*]V : rel | 9 Λευις] Λευι SVM | 10 αυτω THWs M : p^{46} BSC*Ψ 1739. D* 2004 919 1311 263 38. 242. 1611 1245. 506s.] + ο [*S*V] : rel | 11 νενομοθετηται THWVM : p^{46} BSAC 33 104 81 1739 6. D* 1912 88 915 917. 623s 242. 1611 1245. 506s.] -τητο S : rel

ham: primum quidem qui interpretatur rex iust-
tiae, deinde autem et *rex Salem*, quod est rex pa-
cis, 3 sine patre, sine matre, sine genealogia, ne-
que initium dierum neque finem vitae habens,
adsimilatus autem Filio Dei, manet *sacerdos* in
perpetuum.

7, 4-10 **Triplex praestantia Melchisedech supra Levi**

4 Intuemini autem quantus sit hic, *cui et deci-
mas dedit* de praecipuis Abraham patriarcha. 5 Et
quidem de filiis Levi sacerdotium accipientes man-
datum habent decimas sumere a populo secundum
legem, id est a fratribus suis, quamquam et ipsi
exierint de lumbis Abrahae; 6 cuius autem gene-
ratio non adnumeratur in eis, *decimas* sumpsit ab
Abraham, et hunc qui habebat repromissiones,
benedixit. 7 Sine ulla autem contradictione, quod
minus est a meliore benedicitur. 8 Et hic quidem
decimas morientes homines accipiunt, ibi autem
contestatur quia vivit. 9 Et, ut ita dictum sit, per
Abraham et Levi, qui decimas accepit, decimatus
est; 10 adhuc enim in lumbis patris erat, quando
obviavit ei Melchisedech.

7, 11-19 **Sacerdotium Aaron in Melchisedech translatum**

11 Si ergo consummatio per sacerdotium Levi-
ticum erat, populus enim sub ipso legem accepit,
quid adhuc necessarium fuit *secundum ordinem
Melchisedech* alium surgere *sacerdotem* et non *se-
cundum ordinem Aaron* dici? 12 Translato enim

---

3 J 7,27; Ps 109,4 | 4 Gn 14,20 | 5 Lv 18,21 | 11 Hb 7, 18s; 8,6

κης καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται. [13]ἐφ' ὃν γὰρ λέγεται
ταῦτα, φυλῆς ἑτέρας μετέσχηκεν, ἀφ ἧς οὐδεὶς προσ-
έσχηκεν τῷ θυσιαστηρίῳ· [14]πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ Ἰούδα
ἀνατέταλκεν ὁ Κύριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν περὶ·ἱερέων
οὐδὲν Μωϋσῆς ἐλάλησεν. [15]Καὶ περισσότερον ἔτι κατά-
δηλόν ἐστιν, εἰ κατὰ τὴν ὁμοιότητα Μελχισέδεκ ἀνίστα-
ται ἱερεὺς ἕτερος, [16]ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκίνης
γέγονεν ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου. [17]μαρτυ-
ρεῖται γὰρ ὅτι Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν
Μελχισέδεκ. [18]ἀθέτησις μὲν γὰρ γίνεται προαγούσης
ἐντολῆς διὰ τὸ αὐτῆς ἀσθενὲς καὶ ἀνωφελές, [19]οὐδὲν
γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος, ἐπεισαγωγὴ δὲ κρείττονος ἐλπί-
δος, δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ Θεῷ. [20]Καὶ καθ' ὅσον οὐ χωρὶς
ὁρκωμοσίας, — οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὁρκωμοσίας εἰσὶν ἱερεῖς
γεγονότες, [21]ὁ δὲ μετὰ ὁρκωμοσίας διὰ τοῦ λέγοντος
πρὸς αὐτόν Ὤμοσεν Κύριος, καὶ οὐ μεταμεληθήσεται
Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα· — [22]κατὰ τοσοῦτο καὶ κρείτ-
τονος διαθήκης γέγονεν ἔγγυος Ἰησοῦς [23]Καὶ οἱ μὲν
πλείονές εἰσιν γεγονότες ἱερεῖς διὰ τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι

22 και THWVM : BS*C*. 1831. 2298 35. 1610.] om S : p46 rel

sacerdotio, necesse est ut et legis translatio fiat.
[13]In quo enim haec dicuntur, de alia tribu est, de
qua nullus altari praesto fuit. [14]Manifestum est
enim quod ex Iuda ortus sit Dominus noster, in
qua tribu nihil de sacerdotibus Moyses locutus est.
[15]Et amplius adhuc manifestum est, si *secundum*
similitudinem *Melchisedech* exsurgat alius *sacerdos*,
[16]qui non secundum legem mandati carnalis factus
est, sed secundum virtutem vitae insolubilis.
[17]Contestatur enim quoniam *Tu es sacerdos in*
aeternum, secundum ordinem Melchisedech. [18]Re-
probatio quidem fit praecedentis mandati propter
infirmitatem eius et inutilitatem; [19]nihil enim ad
perfectum adduxit lex, introductio vero melioris
spei, per quam proximamus ad Deum.

7, 20-25 **Christi sacerdotium unicum aeternum, iureiurando firmatum**

[20]Et quantum est non sine iureiurando, — alii
quidem sine iureiurando sacerdotes facti sunt,
[21]hic autem cum iureiurando, per eum qui dixit
ad illum: *Iuravit Dominus et non paenitebit eum:*
tu es sacerdos in aeternum, — [22]in tantum melio-
ris testamenti sponsor factus est Iesus. [23]Et alii
quidem plures facti sunt sacerdotes, idcirco quod

14 Gn 49,10; Is 11,1; Mt 1; Ap 5,5
17 Hb 5,6
18 R 8,3; Hb 9,9; 10,1s.4.11; 13,9
19 Hb 6,18
21 Ps 109,4
22 Hb 8,6.10; 9,15-20; 10,29; 12,24; 13,20

παραμένειν· 24 ὁ δὲ διὰ τὸ μένειν αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα
ἀπαράβατον ἔχει τὴν ἱερωσύνην· 25 ὅθεν καὶ σώζειν εἰς
τὸ παντελὲς δύναται τοὺς προσερχομένους δι' αὐτοῦ τῷ
Θεῷ, πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν.
26 Τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν καὶ ἔπρεπεν ἀρχιερεύς, ὅσιος, ἄκα-
κος, ἀμίαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ
ὑψηλότερος τῶν οὐρανῶν γενόμενος· 27 ὃς οὐκ ἔχει καθ'
ἡμέραν ἀνάγκην, ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς, πρότερον ὑπὲρ τῶν
ἰδίων ἁμαρτιῶν θυσίας ἀναφέρειν, ἔπειτα τῶν τοῦ λαοῦ·
τοῦτο γὰρ ἐποίησεν ἐφάπαξ ἑαυτὸν ἀνενέγκας. 28 ὁ νό-
μος γὰρ ἀνθρώπους καθίστησιν ἀρχιερεῖς ἔχοντας ἀσθέ-
νειαν, ὁ λόγος δὲ τῆς ὁρκωμοσίας τῆς μετὰ τὸν νόμον
Υἱὸν εἰς τὸν αἰῶνα τετελειωμένον.

8 1 Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, τοιοῦτον ἔχο-
μεν ἀρχιερέα, ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς Με-
γαλωσύνης ἐν τοῖς οὐρανοῖς, 2 τῶν ἁγίων λειτουργὸς καὶ
τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ Κύριος, οὐκ ἄν-
θρωπος. 3 Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ προσφέρειν δῶρά
τε καὶ θυσίας καθίσταται· ὅθεν ἀναγκαῖον ἔχειν τι καὶ
τοῦτον ὃ προσενέγκῃ. 4 εἰ μὲν οὖν ἦν ἐπὶ γῆς, οὐδ' ἂν ἦν
ἱερεύς, ὄντων τῶν προσφερόντων κατὰ νόμον τὰ δῶρα·
5 οἵτινες ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ λατρεύουσιν τῶν ἐπου-

---

26 και[1] T[H]W[SV]M : p[46] BA 1739. D. ∫1611. sy. Eus.] om s : rel | 27 ανενεγκας p[46]...] προσενεγκας Th : SA 33. I 2004 2127s 436s Cyr. | 8 2 κυριος THWsM : p[46] BS 33 1739. D*. 2004.] + και [S]V : rel | 4 ουν THWsVM : p[46] BSACP 33 1175 81 1739 6. D*. 2004 2127ss 436s. it vg.] γαρ S : pler | κατα THWs : p[46] BS*A 33. 436 1319 38 218. 1611 2005.] + τον [SVM] : rel

morte prohiberentur permanere; 24 hic autem,
eo quod maneat in aeternum, sempiternum habet
sacerdotium; 25 unde et salvare in perpetuum po-
test accedentes per semetipsum ad Deum, semper
vivens ad interpellandum pro nobis.

7, 26-28 **Christus, Pontifex sanctus, consummatus**

26 Talis enim decebat ut nobis esset pontifex,
sanctus, innocens, impollutus, segregatus a pec-
catoribus et excelsior caelis factus; 27 qui non ha-
bet necessitatem cotidie, quemadmodum sacerdo-
tes, prius pro suis delictis hostias offerre, deinde
pro populi; hoc enim fecit semel se ipsum offeren-
do. 28 Lex enim homines constituit sacerdotes in-
firmitatem habentes; sermo autem iurisiurandi,
qui post legem est, Filium in aeternum perfectum.

8, 1-5 **Novi Pontificis Sancta caelestia**

1 Capitulum autem super ea quae dicuntur:
talem habemus Pontificem, qui *consedit in dextera*
sedis Magnitudinis in caelis, 2 sanctorum minister
et *tabernaculi* veri, *quod fixit Dominus* et non homo.
3 Omnis enim pontifex ad offerendum munera et
hostias constituitur; unde necesse est et hunc ha-
bere aliquid quod offerat. 4 Si ergo esset super
terram, nec esset sacerdos, cum essent qui offer-
rent secundum legem munera; 5 qui exemplari et
umbrae deserviunt caelestium, sicut responsum

---

24 Hb 13,8 | 25 Hb 11,6; 10,14; R 8,34; 1 J 2,1 | 26 Hb 4,14; 1,3 | 27 Lv 16,6.11.15 | 28 Hb 5,1s | 1 Hb 4,14; Ps 109,1 2 Nu 24,6 O' | 3 Hb 5,1 | 5 Hb 9,23; 10,1; C 2,17; Ex 25,40

ρανίων, καθὼς κεχρημάτισται Μωϋσῆς μέλλων ἐπιτελεῖν
τὴν σκηνήν. Ὅρα γάρ φησιν, ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν
τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει· 6 νυνὶ δὲ διαφορω-
τέρας τέτυχεν λειτουργίας, ὅσῳ καὶ κρείττονός ἐστιν
διαθήκης μεσίτης, ἥτις ἐπὶ κρείττοσιν ἐπαγγελίαις νενο-
μοθέτηται. 7 εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν ἄμεμπτος, οὐκ
ἂν δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος. 8 μεμφόμενος γὰρ αὐτοὺς
λέγει

Ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος,
καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ
καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα διαθήκην καινήν,
9 οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν ἐποίησα
τοῖς πατράσιν αὐτῶν
ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν
ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου,
ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου,
κἀγὼ ἠμέλησα αὐτῶν, λέγει Κύριος.
10 ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ
μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει Κύριος,
διδοὺς νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν,
καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς,
καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς Θεόν
καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν.
11 καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πολίτην αὐτοῦ
καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ,
λέγων Γνῶθι τὸν Κύριον,
ὅτι πάντες εἰδήσουσίν με
ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου αὐτῶν.

6 νυνι] *νυν *H*W : p^{46*} B. D. | τετυχεν] τετευχεν W; τετυχηκεν S | 7 δευτερας p^{46} I...] ετερας W : B^*. | 8 αυτους T*H*SVM : S^*APΨ 33 326ss. I D^* 1912 88 915. 467 *f* 1319 436s, *f* 1611. K.] αυτοις hW : p^{46} rel | 10 καρδιας p^{46}...] -ιαν Th : S^*. K. vg.

est Moysi, cum consummaret tabernaculum: *Vide,*
inquit, *omnia facito secundum exemplar quod tibi*
ostensum est in monte.

8, 6-13 **Novi foederis praestantia**

6 Nunc autem melius sortitus est ministerium,
quanto et melioris testamenti mediator est, quod
in melioribus repromissionibus sancitum est.
7 Nam si illud prius culpa vacasset, non utique
secundi locus inquireretur. 8 Vituperans enim eos
dicit:

Ecce dies venient, dicit Dominus,
et consummabo super domum Israhel,
et super domum Iuda testamentum novum,
9 *non secundum testamentum, quod feci patribus eorum*
in die, qua adprehendi manum eorum
ut educerem illos de terra Aegypti;
quoniam ipsi non permanserunt in testamento meo;
et ego neglexi eos, dicit Dominus.
10 *Quia hoc est testamentum, quod disponam domui Israhel*
post dies illos, dicit Dominus:
Dando leges meas in mentem eorum,
et in corde eorum superscribam eas;
et ero eis in Deum,
et ipsi erunt mihi in populum.
11 *Et non docebit unusquisque proximum suum*
et unusquisque fratrem suum dicens: Cognosce Dominum;
quoniam omnes scient me
a minore usque ad maiorem eorum.

6 Hb 7,22; 12,24
8 Jr 31,31-34; Hb 10,16s
9 Ex 19,5s
10 2 C 6,16

12 ὅτι ἵλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν,
καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι.

13 ἐν τῷ λέγειν Καινὴν πεπαλαίωκεν τὴν πρώτην· τὸ δὲ
παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ.

9 1 Εἶχε μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη δικαιώματα λατρείας τό
τε ἅγιον κοσμικόν. 2 σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη,
ἐν ᾗ ἥ τε λυχνία καὶ ἡ τράπεζα καὶ ἡ πρόθεσις τῶν
ἄρτων, ἥτις λέγεται Ἅγια· 3 μετὰ δὲ τὸ δεύτερον κατα-
πέτασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη Ἅγια ἁγίων, 4 χρυσοῦν
ἔχουσα θυμιατήριον καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης περι-
κεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσίῳ, ἐν ᾗ στάμνος χρυσῆ
ἔχουσα τὸ μάννα καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα καὶ
αἱ πλάκες τῆς διαθήκης, 5 ὑπεράνω δὲ αὐτῆς Χερουβὶμ
δόξης κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· περὶ ὧν οὐκ ἔστιν
νῦν λέγειν κατὰ μέρος. 6 Τούτων δὲ οὕτως κατεσκευα-
σμένων εἰς μὲν τὴν πρώτην σκηνὴν διὰ παντὸς εἰσίασιν
οἱ ἱερεῖς τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες, 7 εἰς δὲ τὴν δευτέ-
ραν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεύς, οὐ χωρὶς
αἵματος ὃ προσφέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ
ἀγνοημάτων, 8 τοῦτο δηλοῦντος τοῦ Πνεύματος τοῦ
Ἁγίου, μήπω πεφανερῶσθαι τὴν τῶν ἁγίων ὁδὸν ἔτι τῆς
πρώτης σκηνῆς ἐχούσης στάσιν, 9 ἥτις παραβολὴ εἰς τὸν
καιρὸν τὸν ἐνεστηκότα, καθ' ἣν δῶρά τε καὶ θυσίαι

9 1 και] om [H] : $p^{46 vid}$ B 1739 bo. 1827 489. 547 38. 206*. 216*. 51.. sy^{p}. | 2 αγια I...] τα αγ. hW : B. | 3 αγια I...] τα αγ. των hW : BS^{c} (P 1739) 6. D^{c} 917 1836 1898 181. 623s. *f*1611. KL. | 5 Χερουβιμ] -βιν THW : p^{46} BS sa. D. 255.

12 *Quia propitius ero iniquitatibus eorum,*
et peccatorum eorum iam non memorabor.

13 Dicendo autem novum, veteravit prius. Quod
autem antiquatur et senescit, prope interitum est.

III. *CHRISTUS VICTIMA*

9, 1-10 **Veteris foederis Sancta et caerimoniae**

1 Habuit quidem et prius iustificationes cultu-
rae et Sanctum saeculare. 2 Tabernaculum enim
factum est primum, in quo erant candelabra et
mensa et propositio panum: quae dicitur Sancta.
3 Post velamentum autem secundum, tabernacu-
lum, quod dicitur Sancta sanctorum: 4 aureum
habens thuribulum et arcam testamenti circum-
tectam ex omni parte auro, in qua urna aurea ha-
bens manna, et virga Aaron quae fronduerat, et
tabulae testamenti, 5 superque eam erant Cheru-
bim gloriae obumbrantia propitiatorium: de qui-
bus non est modo dicendum per singula.
6 His vero ita compositis, in priori quidem ta-
bernaculo semper introibant sacerdotes sacrificio-
rum officia consummantes; 7 in secundo autem
semel in anno solus pontifex non sine sanguine,
quem offert pro sua et populi ignorantia; 8 hoc
significante Spiritu sancto, nondum propalatam
esse sanctorum viam, adhuc priore tabernaculo
habente statum; 9 quae parabola est temporis in-
stantis, iuxta quam munera et hostiae offeruntur,

13 R 10,4 | 9,2 Ex 25,23.30s | 3 Ex 26,33 | 4 Ex 25,16.21; 16,33; Nu 17,25 | 5 Ex 25,18; 26,34 | 6 Nu 18,3s | 7 Ex 30,10; Lv 16,2.14s | 8 Hb 10,19 | 9 Hb 10,1s; 7,18s

προσφέρονται μὴ δυνάμεναι κατὰ συνείδησιν τελειῶσαι
τὸν λατρεύοντα, 10 μόνον ἐπὶ βρώμασιν καὶ πόμασιν καὶ
διαφόροις βαπτισμοῖς, δικαιώματα σαρκὸς μέχρι καιροῦ
διορθώσεως ἐπικείμενα. 11 Χριστὸς δὲ παραγενόμενος
ἀρχιερεὺς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, διὰ τῆς μείζονος καὶ
τελειοτέρας σκηνῆς οὐ χειροποιήτου, τοῦτ' ἔστιν οὐ
ταύτης τῆς κτίσεως, 12 οὐδὲ δι αἵματος τράγων καὶ
μόσχων, διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς
τὰ ἅγια, αἰωνίαν λύτρωσιν εὑράμενος. 13 εἰ γὰρ τὸ αἷμα
τράγων καὶ ταύρων καὶ σποδὸς δαμάλεως ῥαντίζουσα
τοὺς κεκοινωμένους ἁγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθα-
ρότητα, 14 πόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ
Πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἄμωμον τῷ
Θεῷ, καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ὑμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων
εἰς τὸ λατρεύειν Θεῷ ζῶντι. 15 Καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης
καινῆς μεσίτης ἐστίν, ὅπως θανάτου γενομένου εἰς ἀπο-
λύτρωσιν τῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαθήκῃ παραβάσεων τὴν
ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κεκλημένοι τῆς αἰωνίου κληρονο-
μίας. 16 ὅπου γὰρ διαθήκη, θάνατον ἀνάγκη φέρεσθαι
τοῦ διαθεμένου· 17 διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία,
ἐπεὶ μή ποτε ἰσχύει ὅτε ζῇ ὁ διαθέμενος. 18 Ὅθεν οὐδὲ
ἡ πρώτη χωρὶς αἵματος ἐγκεκαίνισται. 19 λαληθείσης

10 δικαιωματα THSVM : p46 S*AP 33s 81 1739 6 (sa) bo. I (D* d) 1912. 436 2127 ss. syp arm.] pr και hW : BSc. 1821.; και δικαιωμασιν : rel | 11 μελλοντων I...] γενομενων HW : p46 B* 1739. D*. 1611 2005. syph!t. | 14 υμων] ημων HW : AP. D* 1912. 1836* 915. 5. 1319 38 218, 1831. 378 506. K al it vgcl syp. | 17 ποτε I...] τοτε H : S*. D*.

quae non possunt iuxta conscientiam perfectum
facere servientem, 10 solummodo in cibis et in poti-
bus et variis baptismatibus, et iustitiis carnis us-
que ad tempus correctionis impositis.

9, 11-14 Sancta caelestia, Christi sacrificii virtus

11 Christus autem adsistens pontifex futurorum
bonorum, per amplius et perfectius tabernaculum
non manufactum, id est, non huius creationis, 12 ne-
que per sanguinem hircorum aut vitulorum, sed
per proprium sanguinem, introivit semel in Sancta,
aeterna redemptione inventa. 13 Si enim sanguis
hircorum et taurorum et cinis vitulae aspersus in-
quinatos sanctificat ad emundationem carnis,
14 quanto magis sanguis Christi, qui per Spiritum
sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo,
emundabit conscientiam nostram ab operibus mor-
tuis ad serviendum Deo viventi?

9, 15-22 Sanguis Christi, novi foederis sigillum

15 Et ideo novi testamenti mediator est, ut
morte intercedente in redemptionem earum prae-
varicationum quae erant sub priori testamento,
repromissionem accipiant qui vocati sunt aeternae
hereditatis. 16 Ubi enim testamentum est, mors
necesse est intercedat testatoris. 17 Testamentum
enim in mortuis confirmatum est; alioquin non-
dum valet, dum vivit qui testatus est. 18 Unde
nec primum quidem sine sanguine dedicatum est.

10 Lv 11,2; 15,18; Nu 19,13
11 Hb 4,14; 10,1
12 Hb 9,28; 13,20; Is 45,17; Dn 9,24
13 Lv 16,3.14s; Nu 19,9.17
14 1 P 1,18s; 1 J 1,7; Ap 1,5
15 Hb 7,22; G 3,19; R 3,25; 1 T 2,5

γὰρ πάσης ἐντολῆς κατὰ τὸν νόμον ὑπὸ Μωϋσέως παντὶ
τῷ λαῷ, λαβὼν τὸ αἷμα τῶν μόσχων καὶ τῶν τράγων μετὰ
ὕδατος καὶ ἐρίου κοκκινου καὶ ὑσσώπου, αὐτό τε τὸ βι-
βλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐρράντισεν, 20 λέγων Τοῦτο τὸ
αἷμα τῆς διαθήκης ἧς ἐνετείλατο πρὸς ὑμᾶς ὁ Θεός.
21 καὶ τὴν σκηνὴν δὲ καὶ πάντα τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας
τῷ αἵματι ὁμοίως ἐρράντισεν. 22 καὶ σχεδὸν ἐν αἵματι
πάντα καθαρίζεται κατὰ τὸν νόμον, καὶ χωρὶς αἱματ-
εκχυσίας οὐ γίνεται ἄφεσις. 23 Ἀνάγκη οὖν τὰ μὲν
ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς τούτοις καθαρίζεσθαι,
αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια κρείττοσιν θυσίαις παρὰ ταύτας.
24 οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα εἰσῆλθεν ἅγια Χριστός, ἀντί-
τυπα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν, νῦν
ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν· 25 οὐδ'
ἵνα πολλάκις προσφέρῃ ἑαυτόν, ὥσπερ ὁ ἀρχιερεὺς
εἰσέρχεται εἰς τὰ ἅγια κατ' ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι ἀλλοτρίῳ,
26 ἐπεὶ ἔδει αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ἀπὸ καταβολῆς κό-
σμου· νυνὶ δὲ ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων εἰς ἀθέ-
τησιν τῆς ἁμαρτίας διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ πεφανέρωται.
27 καὶ καθ' ὅσον ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθα-
νεῖν, μετὰ δὲ τοῦτο κρίσις, 28 οὕτως καὶ ὁ Χριστός, ἅπαξ
προσενεχθεὶς εἰς τὸ πολλῶν ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας, ἐκ
δευτέρου χωρὶς ἁμαρτίας ὀφθήσεται τοῖς αὐτὸν ἀπεκδε-
χομένοις εἰς σωτηρίαν.

19 τον[1] HW[S]V[M] : p[46] S[c]AC 33s 81. D[*] 1912. 1827 489s. 547[8] 255 2127ss. f1611. 479. L.] om Ts : rel

19 Lecto enim omni mandato legis a Moyse uni-
verso populo, accipiens sanguinem vitulorum et
hircorum cum aqua et lana coccinea et hyssopo,
ipsum quoque librum et omnem populum aspersit,
20 dicens: *Hic sanguis testamenti, quod mandavit ad*
vos Deus. 21 Etiam tabernaculum et omnia vasa mi-
nisterii sanguine similiter adspersit. 22 Et omnia
paene in sanguine secundum legem mundantur; et
sine sanguinis effusione non fit remissio.

9, 23-28 **Sacrificii Christi dignitas atque aeterna efficacitas**

23 Necesse est ergo exemplaria quidem caele-
stium his mundari, ipsa autem caelestia meliori-
bus hostiis quam istis. 24 Non enim in manufacta
Sancta Iesus introivit, exemplaria verorum, sed in
ipsum caelum, ut appareat nunc vultui Dei pro
nobis; 25 neque ut saepe offerat semet ipsum,
quemadmodum pontifex intrat in Sancta per sin-
gulos annos in sanguine alieno; 26 alioquin oporte-
bat eum frequenter pati ab origine mundi: nunc
autem semel in consummatione saeculorum ad
destitutionem peccati per hostiam suam apparuit.
27 Et quemadmodum statutum est hominibus
semel mori, post hoc autem iudicium, 28 sic et
Christus semel oblatus est ad *multorum exhaurienda*
peccata, secundo sine peccato apparebit exspectan-
tibus se in salutem.

19 Ex 24,3ss; Lv 14,4; Nu 19,6 | 20 Ex 24, 6ss; Mt 26,28 | 21 Lv 8,15.19 | 22 Lv 17,11; E 1,7; 1 J 1,7 | 23 Hb 8,5 | 24 Hb 9,11s | 26 1 C 10,11; G 4,4; 1 P 1,20; Hb 1,3 | 27 Gn 3,19 | 28 Hb 9,12; 10.10-14; R 6,10; 1 P 2,24; Is 53,12; Ph 3,20; 2 T 4,8

10 1 Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν,
οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, κατ' ἐνιαυτὸν
ταῖς αὐταῖς θυσίαις ἃς προσφέρουσιν εἰς τὸ διηνεκὲς
οὐδέποτε δύναται τοὺς προσερχομένους τελειῶσαι· 2 ἐπεὶ
οὐκ ἂν ἐπαύσαντο προσφερόμεναι, διὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν
ἔτι συνείδησιν ἁμαρτιῶν τοὺς λατρεύοντας ἅπαξ κεκα-
θαρισμένους; 3 ἀλλ' ἐν αὐταῖς ἀνάμνησις ἁμαρτιῶν κατ'
ἐνιαυτόν· 4 ἀδύνατον γὰρ αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφαι-
ρεῖν ἁμαρτίας. 5 Διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κόσμον λέγει

Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας,
σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι·
6 ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ εὐδόκησας.
τότε εἶπον Ἰδοὺ ἥκω,
7 ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ,
τοῦ ποιῆσαι ὁ Θεὸς τὸ θέλημά σου.

8 ἀνώτερον λέγων ὅτι Θυσίας καὶ προσφορὰς καὶ ὁλο-
καυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας οὐδὲ εὐδό-
κησας, αἵτινες κατὰ νόμον προσφέρονται, 9 τότε εἴρηκεν
Ἰδοὺ ἥκω τοῦ ποιῆσαι τὸ θέλημά σου. ἀναιρεῖ τὸ πρῶ-
τον ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ. 10 ἐν ᾧ θελήματι ἡγιασμένοι
ἐσμὲν διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώματος Ἰησοῦ Χριστοῦ

10 1 θυσιαις p^{46}...] + αυτων h : SP. | ας p^{46c}...] αις T : H. D* 88 915. 623ss 1873s. 547 2127 263 257. L. | δυναται ThWVM : p^{46} HΨ 326 1739 bo. D 88 915 181, 623ss, 1311 255 226ss, 242 206s 2. 35. 1518. 383, KL. it vg.] -νανται HS : rel | 4 ταυρων — τραγων] ∽ h : p^{46} S. 69. | 6.8 ευδοκησας] ηυδ. T

10, 1-4 Annuae expiationis sterilitas

1 Umbram enim habens lex futurorum bonorum,
non ipsam imaginem rerum, per singulos annos
eisdem ipsis hostiis, quas offerunt indesinenter,
numquam potest accedentes perfectos facere;
2 alioquin cessassent offerri, ideo quod nullam ha-
berent ultra conscientiam peccati cultores semel
mundati; 3 sed in ipsis commemoratio peccato-
rum per singulos annos fit. 4 Impossibile enim
est sanguine taurorum et hircorum auferri pec-
cata.

10, 5-10 Messiae oboedientis oblatio

5 Ideo ingrediens mundum dicit:

Hostiam et oblationem noluisti,
corpus autem aptasti mihi;
6 *holocautomata pro peccato non tibi placuerunt.*
7 *Tunc dixi: Ecce venio.*
In capite libri scriptum est de me;
Ut faciam, Deus, voluntatem tuam.

8 Superius dicens: quia *Hostias et oblationes et*
holocautomata pro peccato noluisti, nec placita sunt
tibi, quae secundum legem offeruntur, 9 *tunc dixi:*
Ecce venio, ut faciam, Deus, voluntatem tuam.
Aufert primum, ut sequens statuat. 10 In qua
voluntate sanctificati sumus per *oblationem corpo-*
ris Iesu Christi semel.

10,1 Hb 8,5; 7,18s; C 2,17
3 Lv 16,21
4 Hb 7,18s; 10,11; Is 1,11s
5 Ps 39,7ss
9 Mt 26,39.42; J 6,38; G 1,4
10 E 5,2; Hb 9,28

ἐφάπαξ. [11] Καὶ πᾶς μὲν ἱερεὺς ἕστηκεν καθ' ἡμέραν
λειτουργῶν καὶ τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων θυσίας,
αἵτινες οὐδέποτε δύνανται περιελεῖν ἁμαρτίας· [12] οὗτος
δὲ μίαν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενέγκας θυσίαν εἰς τὸ διη-
νεκὲς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ, [13] τὸ λοιπὸν ἐκδεχό-
μενος ἕως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν
αὐτοῦ. [14] μιᾷ γὰρ προσφορᾷ τετελείωκεν εἰς τὸ διηνεκὲς
τοὺς ἁγιαζομένους. [15] Μαρτυρεῖ δὲ ἡμῖν καὶ τὸ Πνεῦμα
τὸ Ἅγιον· μετὰ γὰρ τὸ εἰρηκέναι

[16] Αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι πρὸς αὐτοὺς
μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει Κύριος,
διδοὺς νόμους μου ἐπὶ καρδίας αὐτῶν,
καὶ ἐπὶ τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς,

[17] καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν οὐ μὴ
μνησθήσομαι ἔτι. [18] ὅπου δὲ ἄφεσις τούτων, οὐκέτι
προσφορὰ περὶ ἁμαρτίας.

[19] Ἔχοντες οὖν, ἀδελφοί, παρρησίαν εἰς τὴν εἴσοδον
τῶν ἁγίων ἐν τῷ αἵματι Ἰησοῦ, [20] ἣν ἐνεκαίνισεν ἡμῖν
ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν διὰ τοῦ καταπετάσματος,
τοῦτ' ἔστιν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, [21] καὶ ἱερέα μέγαν ἐπὶ
τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, [22] προσερχώμεθα μετὰ ἀληθινῆς

11 ιερευς p^{46}...] αρχιερ. hS : ACP 104. 1912 88 915 181 917, 623 s 467, 256s 436s 69s, 206ss. 216°s. 221 al arm. | 16 την διανοιαν TH WVM : $p^{46}p^{13}$ SACP 33s 1175s 1739. I D* 1912 1827 547 vg^{w}.] των -ιων S rel

10, 11-18 Cotidiana sacrificia inefficacia: Christi sacrificium unicum efficacissimum

[11] Et omnis quidem sacerdos praesto est cotidie
ministrans et easdem saepe offerens hostias, quae
numquam possunt auferre peccata; [12] hic autem
unam pro peccatis offerens hostiam, in sempiter-
num *sedet in dextera Dei*, [13] de cetero exspectans
donec ponantur inimici eius scabellum pedum eius.
[14] Una enim oblatione consummavit in sempiter-
num sanctificatos. [15] Contestatur autem nos et
Spiritus sanctus; postquam enim dixit: [16] *Hoc
autem testamentum, quod testabor* ad illos *post dies
illos, dicit Dominus, dando leges meas in cordibus
eorum, et in mentibus eorum superscribam eas;* [17] *et
peccatorum* et iniquitatum *eorum iam non recorda-
bor amplius.* [18] Ubi autem horum remissio, iam
non est oblatio pro peccato.

PARS SECUNDA

I. HORTATIO GENERALIS: DE PERSEVERANTIA IN FIDE

10, 19-25 Prima perseverandi ratio: Christi mediatio

[19] Habentes itaque, fratres, fiduciam in introitu
Sanctorum in sanguine Christi, [20] quam initiavit
nobis viam novam et viventem per velamen, id
est, carnem suam, [21] et *saoerdotem magnum super*

11 Ex 29,38-42 | 12 Hb 9,28 | 13 Hb 1,13; Ps 109,1 | 14 Hb 10,12; 7,25 | 16 Hb 8,10; Jr 31,33 | 17 Hb 8,12; Jr 31,34 | 19 Mt 27,51 | 20 J 14,6 | 21 Zch 6,11ss; Nu 12,7

καρδίας ἐν πληροφορίᾳ πίστεως, ῥεραντισμένοι τὰς καρ-
δίας ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς καὶ λελουσμένοι τὸ σῶμα
ὕδατι καθαρῷ· [23] κατέχωμεν τὴν ὁμολογίαν τῆς ἐλπίδος
ἀκλινῆ, πιστὸς γὰρ ὁ ἐπαγγειλάμενος, [24] καὶ κατανοῶμεν
ἀλλήλους εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων, [25] μὴ
ἐγκαταλείποντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν, καθὼς ἔθος
τισίν, ἀλλὰ παρακαλοῦντες, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ
βλέπετε ἐγγίζουσαν τὴν ἡμέραν. [26] Ἑκουσίως γὰρ ἁμαρ-
τανόντων ἡμῶν μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀλη-
θείας, οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία, [27] φο-
βερὰ δέ τις ἐκδοχὴ κρίσεως καὶ πυρὸς ζῆλος ἐσθίειν
μέλλοντος τοὺς ὑπεναντίους. [28] ἀθετήσας τις νόμον
Μωϋσέως χωρὶς οἰκτιρμῶν ἐπὶ δυσὶν ἢ τρισὶν μάρτυσιν
ἀποθνήσκει· [29] πόσῳ δοκεῖτε χείρονος ἀξιωθήσεται τι-
μωρίας ὁ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καταπατήσας καὶ τὸ αἷμα
τῆς διαθήκης κοινὸν ἡγησάμενος, ἐν ᾧ ἡγιάσθη, καὶ τὸ
Πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυβρίσας. [30] οἴδαμεν γὰρ τὸν
εἰπόντα Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω· καὶ πάλιν
Κρινεῖ Κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ. [31] φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν
εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος. [32] Ἀναμιμνήσκεσθε δὲ τὰς
πρότερον ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισθέντες πολλὴν ἄθλησιν

30 κρινει κυριος THWM : S*A 33s 326 81 1759. D 1912. 1319? 2005. K it vg sy arm.] ∽ SV : rel | 32 ημερας p⁴⁶...] + υμων |S| :: (S*) 33 1175s 1739 bo. 1912. 436 69s.

domum Dei, [22] accedamus cum vero corde in
plenitudine fidei, aspersi corda a conscientia mala
et abluti corpus aqua munda; [23] teneamus spei
nostrae confessionem indeclinabilem, fidelis enim
est qui repromisit, [24] et consideremus invicem in
provocationem caritatis et bonorum operum, [25] non
deserentes collectionem nostram, sicut consuetu-
dinis est quibusdam, sed consolantes, et tanto
magis quanto videritis adpropinquantem diem.

10, 27-31 Secunda ratio: poenae apostatis inflictae

[26] Voluntarie enim peccantibus nobis post ac-
ceptam notitiam veritatis, iam non relinquitur
pro peccatis hostia, [27] terribilis autem quaedam
exspectatio iudicii, *et ignis aemulatio, quae con-
sumptura est adversarios.* [28] Irritam quis faciens
legem Moysi, sine ulla miseratione *duobus vel
tribus testibus moritur:* [29] quanto magis putatis
deteriora mereri supplicia qui Filium Dei con-
culcaverit et *sanguinem testamenti* pollutum duxe-
rit, in quo sanctificatus est, et spiritui gratiae
contumeliam fecerit? [30] Scimus enim qui dixit:
Mihi vindicta, et ego retribuam; et iterum: quia
Iudicabit Dominus populum suum. [31] Horrendum
est incidere in manus Dei viventis.

10, 32-39 Tertia ratio: praeteritorum recordatio, spes futurorum

[32] Rememoramini autem pristinos dies, in qui-
bus illuminati magnum certamen sustinuistis

22 Hb 4,16; Ez 36,25; E 5,26 | 23 Hb 3,1.6; 4,14; 1 C 1.9; 1 Th 5,24 | 24 Hb 13,1 | 25 2 Th 2,1; Hb 10,37 | 26 Hb 6,4-8 2 T 3,7; 2 P 2,21 | 27 Is 26,11 O' | 28 Nu 15,30; 35,30; Dt 17,6 | 29 Ex 24,8; Hb 2,3; 19,25.29; Mt 26,28 | 30 Dt 32,35s. Ps 134,14; R 12,19 | 31 Hb 12,29; L 12,5 | 32 Hb 6,4.10

ὑπεμείνατε παθημάτων, 33 τοῦτο μὲν ὀνειδισμοῖς τε καὶ
θλίψεσιν θεατριζόμενοι, τοῦτο δὲ κοινωνοὶ τῶν οὕτως
ἀναστρεφομένων γενηθέντες. 34 καὶ γὰρ τοῖς δεσμίοις
συνεπαθήσατε, καὶ τὴν ἁρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν
μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε, γινώσκοντες ἔχειν ἑαυτοὺς
κρείσσονα ὕπαρξιν καὶ μένουσαν. 35 Μὴ ἀποβάλητε οὖν
τὴν παρρησίαν ὑμῶν, ἥτις ἔχει μεγάλην μισθαποδοσίαν.
36 ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε χρείαν ἵνα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ
ποιήσαντες κομίσησθε τὴν ἐπαγγελίαν.

37 ἔτι γὰρ μικρὸν ὅσον ὅσον,
ὁ ἐρχόμενος ἥξει καὶ οὐ χρονίσει·
38 ὁ δὲ δίκαιός μου ἐκ πίστεως ζήσεται,
καὶ ἐὰν ὑποστείληται, οὐκ εὐδοκεῖ ἡ ψυχή μου ἐν αὐτῷ.

39 ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς εἰς ἀπώλειαν, ἀλλὰ
πίστεως εἰς περιποίησιν ψυχῆς.

11 1 Ἔστιν δὲ πίστις ἐλπιζομένων ὑπόστασις πραγμά-
των, ἔλεγχος οὐ βλεπομένων. 2 ἐν ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυ-
ρήθησαν οἱ πρεσβύτεροι. 3 Πίστει νοοῦμεν κατηρτίσθαι
τοὺς αἰῶνας ῥήματι Θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὸ
βλεπόμενον γεγονέναι. 4 Πίστει πλείονα θυσίαν Ἅβελ
παρὰ Κάϊν προσήνεγκεν τῷ Θεῷ, δι᾽ ἧς ἐμαρτυρήθη εἶναι
δίκαιος, μαρτυροῦντος ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ,
καὶ δι᾽ αὐτῆς ἀποθανὼν ἔτι λαλεῖ. 5 Πίστει Ἑνὼχ μετ-
ετέθη τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον, καὶ οὐχ ηὑρίσκετο διότι
μετέθηκεν αὐτὸν ὁ Θεός. πρὸ γὰρ τῆς μεταθέσεως με-

37 χρονισει] -νιει SVM | 38 μου¹ T[H]WSVM : p46 SAH° 33 1175 1739. (D) 1898. 1831. (/1611). r vg (sv) arm.] om : I rel | 11 4 λαλει THWVM : p46 p13 SAP 33s 326 1175s 1739s. 88 915 623. 436 256s 38 241. 206. 323. 1610, / vg sy arm. Cl Ωρ Ath Chr Epiph.] λαλειται S : rel

passionum: 33 et in altero quidem opprobriis et
tribulationibus spectaculum facti, in altero autem
socii taliter conversantium effecti. 34 Nam et
vinctis compassi estis, et rapinam bonorum ve-
strorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes vos
habere meliorem et manentem substantiam. 35 No-
lite itaque amittere confidentiam vestram, quae
magnam habet remunerationem. 36 Patientia enim
vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facien-
tes, reportetis promissionem.

37 *Adhuc enim modicum aliquantulum,*
qui venturus est veniet et non tardabit.
38 *Iustus autem meus ex fide vivit;*
quod si subtraxerit se, non placebit animae meae.

39 Nos autem non sumus *subtractionis* filii in per-
ditionem, sed *fidei* in adquisitionem animae.

11, 1-7 Quarta ratio: maiorum fidei exempla: Abel, Henoch, Noe

1 Est autem fides sperandarum substantia re-
rum, argumentum non apparentium. 2 In hac
enim testimonium consecuti sunt senes. 3 Fide
intellegimus aptata esse saecula verbo Dei, ut
ex invisibilibus visibilia fierent. 4 Fide plurimam
hostiam Abel quam Cain obtulit Deo, per quam
testimonium consecutus est esse iustus, testimo-
nium perhibente *muneribus eius Deo*, et per illam
defunctus adhuc loquitur. 5 Fide Henoch transla-
tus est ne videret mortem, *et non inveniebatur,*
quia transtulit illum Deus; ante translationem

33 1 C 4,9 | 34 Mt 6,20; 19,21.29 | 35 Hb 11,6 | 36 Hb 6,12 | 37 Hb 10,25; Is 26,20; Hab 2,3; L 21,28; Ja 5,8 | 38 Hb 2,4; R 1,17; G 3,11 | 39 L 21,19; 1 P 1,9 | 11,1 Hb 3,14; 2 C 4,18; 5,7; R 8,24 | 2 Hb 11,39 | 3 Gn 1 | 4 Gn 4,4; Mt 23,35
5 Gn 5,24

μαρτύρηται εὐαρεστηκέναι τῷ Θεῷ· [6] χωρὶς δὲ πίστεως
ἀδύνατον εὐαρεστῆσαι· πιστεῦσαι γὰρ δεῖ τὸν προσερ-
χόμενον τῷ Θεῷ, ὅτι ἔστιν καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν
μισθαποδότης γίνεται. [7] Πίστει χρηματισθεὶς Νῶε περὶ
τῶν μηδέπω βλεπομένων, εὐλαβηθεὶς κατεσκεύασεν κι-
βωτὸν εἰς σωτηρίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ, δι' ἧς κατέκρινεν
τὸν κόσμον, καὶ τῆς κατὰ πίστιν δικαιοσύνης ἐγένετο
κληρονόμος. [8] Πίστει καλούμενος Ἀβραὰμ ὑπήκουσεν
ἐξελθεῖν εἰς τόπον ὃν ἤμελλεν λαμβάνειν εἰς κληρονο-
μίαν, καὶ ἐξῆλθεν μὴ ἐπιστάμενος ποῦ ἔρχεται. [9] Πίστει
παρῴκησεν εἰς γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἀλλοτρίαν, ἐν
σκηναῖς κατοικήσας, μετὰ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ τῶν συγκλη-
ρονόμων τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς· [10] ἐξεδέχετο γὰρ
τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσαν πόλιν, ἧς τεχνίτης καὶ δη-
μιουργὸς ὁ Θεός. [11] Πίστει καὶ αὐτὴ Σάρρα δύναμιν εἰς
καταβολὴν σπέρματος ἔλαβεν καὶ παρὰ καιρὸν ἡλικίας,
ἐπεὶ πιστὸν ἡγήσατο τὸν ἐπαγγειλάμενον. [12] διὸ καὶ ἀφ'
ἑνὸς ἐγενήθησαν, καὶ ταῦτα νενεκρωμένου, καθὼς τὰ
ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει καὶ ὡς ἡ ἄμμος ἡ παρὰ τὸ
χεῖλος τῆς θαλάσσης ἡ ἀναρίθμητος. [13] Κατὰ πίστιν
ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ κομισάμενοι τὰς ἐπαγγελίας,
ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες καὶ ἀσπασάμενοι, καὶ ὁμο-
λογήσαντες ὅτι ξένοι καὶ παρεπίδημοί εἰσιν ἐπὶ τῆς γῆς.
[14] οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες ἐμφανίζουσιν ὅτι πατρίδα

5 ευαρεστηκεναι] * ευηρ. TS | 6 τω [H]W[SV]M : p[46]...] om Ts : S* 33 326. I D[c] 1912. 489. | 8 πιστει] *+ο [S] : p[46] A 33 1739. D. 467. 2127s. it vg arm. Tdrt. | εις[1] THWsVM : p[46] S*AP 33s 326 1175s. D*. 920.] + τον [S] : rel | 11 αυτη Σαρρα] -τῃ -ρᾳ h | 12 εγενηθησαν hWSVM : p[46] AP 33ssss 6. D* 1912 917 915, 623ss. 255 1611. 383 378*. K.] εγεννηθ. TH : rel | 13 κομισαμενοι THSVM : S*P 33 326ss 1912 1836. 1827. 436 38 218.] λαβοντες W : p[46] : rel

enim testimonium habuit *placuisse Deo* [6] Sine
fide autem impossibile est placere Deo; credere
enim oportet accedentem ad Deum quia est et
inquirentibus se remunerator sit. [7] Fide Noe,
responso accepto de iis quae adhuc non videban-
tur, metuens aptavit arcam in salutem domus
suae, per quam damnavit mundum, et iustitiae,
quae per fidem est, heres est institutus.

11, 8-19 Abraham et Sara

[8] Fide qui vocatur Abraham oboedivit in locum
exire, quem accepturus erat in hereditatem, et
exiit, nesciens quo iret. [9] Fide *demoratus est* in
terra repromissionis tamquam in aliena, in casulis
habitando cum Isaac et Iacob, coheredibus repro-
missionis eiusdem; [10] exspectabat enim funda-
menta habentem civitatem, cuius artifex et con-
ditor Deus. [11] Fide et ipsa Sarra sterilis virtutem
in conceptionem seminis accepit, etiam praeter
tempus aetatis, quoniam fidelem credidit esse
eum qui repromiserat. [12] Propter quod et ab uno
orti sunt, et hoc emortuo, *tamquam sidera caeli
in multitudinem et sicut harena, quae est ad oram
maris, innumerabilis.*
[13] Iuxta fidem defuncti sunt omnes isti, non
acceptis repromissionibus, sed a longe eas adspi-
cientes et salutantes, et confitentes quia *peregrini
et hospites* sunt *super terram*. [14] Qui enim haec
dicunt, significant se patriam inquirere. [15] Et

6 R 10,14 | 7 Gn 6,8s.13-22; 7,1; 9,1; R 3,22.24 | 8 Gn 12,1.4 | 9 Gn 23,4; 26,3; 35,12 | 10 Ap 21,14.19s; Hb 12,22 | 11 Gn 17,19; 21,2; R 4,19s | 12 Gn 15,5; 22,17; 32,12; Ex 32,13 | 13 Hb 11,39; Gn 49,18; Ps 38,13; 1 Par 29,15; Gn 23,4; 47,9; 1 P 1,1; 2,11

ἐπιζητοῦσιν. 15 καὶ εἰ μὲν ἐκείνης ἐμνημόνευον ἀφ' ἧς
ἐξέβησαν, εἶχον ἂν καιρὸν ἀνακάμψαι· 16 νῦν δὲ κρείτ-
τονος ὀρέγονται, τοῦτ' ἔστιν ἐπουρανίου. διὸ οὐκ ἐπαι-
σχύνεται αὐτοὺς ὁ Θεὸς Θεὸς ἐπικαλεῖσθαι αὐτῶν·
ἡτοίμασεν γὰρ αὐτοῖς πόλιν. 17 Πίστει προσενήνοχεν
᾿Αβραὰμ τὸν ᾿Ισαὰκ πειραζόμενος, καὶ τὸν μονογενῆ
προσέφερεν ὁ τὰς ἐπαγγελίας ἀναδεξάμενος, 18 πρὸς ὃν
ἐλαλήθη ὅτι ᾿Εν ᾿Ισαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα, 19 λογι-
σάμενος ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγείρειν δυνατὸς ὁ Θεός· ὅθεν
αὐτὸν καὶ ἐν παραβολῇ ἐκομίσατο. 20 Πίστει καὶ περὶ
μελλόντων εὐλόγησεν ᾿Ισαὰκ τὸν ᾿Ιακὼβ καὶ τὸν ᾿Ησαῦ.
21 Πίστει ᾿Ιακὼβ ἀποθνῄσκων ἕκαστον τῶν υἱῶν ᾿Ιωσὴφ
εὐλόγησεν, καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου
αὐτοῦ. 22 Πίστει ᾿Ιωσὴφ τελευτῶν περὶ τῆς ἐξόδου τῶν
υἱῶν ᾿Ισραὴλ ἐμνημόνευσεν καὶ περὶ τῶν ὀστέων αὐτοῦ
ἐνετείλατο. 23 Πίστει Μωϋσῆς γεννηθεὶς ἐκρύβη τρί-
μηνον ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτοῦ, διότι εἶδον ἀστεῖον τὸ
παιδίον, καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν τὸ διάταγμα τοῦ βασιλέως.
24 Πίστει Μωϋσῆς μέγας γενόμενος ἠρνήσατο λέγεσθαι
υἱὸς θυγατρὸς Φαραώ, 25 μᾶλλον ἑλόμενος συγκακου-
χεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας
ἀπόλαυσιν, 26 μείζονα πλοῦτον ἡγησάμενος τῶν Αἰγύπ-
του θησαυρῶν τὸν ὀνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ· ἀπέβλεπεν

15 εμνημονευον] * μνημονευουσιν TS : p46 S*Ψ 81 1739*. D*. 436. 2005. | 20 και¹ HWSVM : p46 A 33 81 1739 sa bo. D* 88 915. 919 38 218 69s. 216*. it vg.] om T : rel

si quidem ipsius meminissent de quae exierunt,
habebant utique tempus revertendi; 16 nunc autem
meliorem appetunt, id est caelestem. Ideo non
confunditur Deus vocari Deus eorum; paravit
enim illis civitatem.
17 Fide *obtulit Abraham Isaac, cum tentaretur*,
et unigenitum offerebat, qui susceperat repromis-
siones, 18 ad quem dictum est: quia *In Isaac vo-
cabitur tibi semen;* 19 arbitrans quia et a mortuis
suscitare potens est Deus; unde eum et in para-
bolam accepit.

11, 20-22 **Isaac, Iacob, Ioseph**

20 Fide et de futuris benedixit Isaac Iacob et
Esau. 21 Fide Iacob moriens singulos filiorum
Ioseph benedixit et *adoravit fastigium virgae eius.*
22 Fide Ioseph moriens de profectione filiorum
Israhel memoratus est et de ossibus suis manda-
vit.

11, 23-29 **Moyses**

23 Fide Moyses natus *occultatus est mensibus
tribus* a parentibus suis, eo quod *vidissent ele-
gantem* infantem, et non timuerunt regis edictum.
24 Fide *Moyses grandis factus*, negavit se esse
filium filiae Pharaonis, 25 magis eligens affligi cum
populo Dei, quam temporalis peccati habere iucun-
ditatem, 26 maiores divitias aestimans thesauro
Aegyptiorum *improperium Christi;* adspiciebat

16 Ex 3,6; Mt 22,32; J 14,2 | **17** Gn 22; Ja 2,21 | **18** Gn 21,12 | **19** R 4,17 | **20** Gn 27,28s; 39s | **21** Gn 48,15s; 47,31 | **22** Gn 50,24 | **23** Ex 2,2 | **24** Ex 2,11s; A 7,23 | **26** Ps 68,10; 88,51s; Hb 10,34s

γὰρ εἰς τὴν μισθαποδοσίαν. 27 Πίστει κατέλιπεν Αἴγυ-
πτον, μὴ φοβηθεὶς τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως· τὸν γὰρ
ἀόρατον ὡς ὁρῶν ἐκαρτέρησεν. 28 Πίστει πεποίηκεν τὸ
πάσχα καὶ τὴν πρόσχυσιν τοῦ αἵματος, ἵνα μὴ ὁ ὀλε-
θρεύων τὰ πρωτότοκα θίγῃ αὐτῶν. 29 Πίστει διέβησαν
τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ὡς διὰ ξηρᾶς γῆς, ἧς πεῖραν
λαβόντες οἱ Αἰγύπτιοι κατεπόθησαν. 30 Πίστει τὰ τείχη
Ἰεριχὼ ἔπεσαν κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. 31 Πίστει
Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐ συναπώλετο τοῖς ἀπειθήσασιν, δεξα-
μένη τοὺς κατασκόπους μετ' εἰρήνης. 32 Καὶ τί ἔτι
λέγω; ἐπιλείψει με γὰρ διηγούμενον ὁ χρόνος περὶ Γε-
δέων, Βαράκ, Σαμψών, Ἰεφθάε, Δαυίδ τε καὶ Σαμουὴλ
καὶ τῶν προφητῶν, 33 οἳ διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο βα-
σιλείας, εἰργάσαντο δικαιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν,
ἔφραξαν στόματα λεόντων, 34 ἔσβεσαν δύναμιν πυρός,
ἔφυγον στόματα μαχαίρης, ἐδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας,
ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμβολὰς ἔκλιναν
ἀλλοτρίων. 35 ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νε-
κροὺς αὐτῶν· ἄλλοι δὲ ἐτυμπανίσθησαν, οὐ προσδεξάμε-
νοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα κρείττονος ἀναστάσεως τύ-
χωσιν· 36 ἕτεροι δὲ ἐμπαιγμῶν καὶ μαστίγων πεῖραν
ἔλαβον, ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς· 37 ἐλιθάσθησαν, ἐπει-
ράσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρης ἀπέθανον, πε-
ριῆλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμε-
νοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, 38 ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ

---

32 γαρ με SV p46 p13 I...] ∽ THWM : SA 33. D*. 547.; om γαρ : Ψ. 1912. 216*. | 33 ειργασαντο] ηργ. THM | 34.37 μαχαιρης] -ρας SV | 34 εδυναμωθησαν THW : p13 S*A. D* 1912. 1831] *ενεδυν. SVM : rel | 35 γυναικες] -κας h : S*A 33. D* 1912. | 37 επειρασθησαν επρισθησαν THWSVM : SP 33 326ss. D?. 1611 2005. L.] ∽ h : pler

enim in remunerationem. 27 Fide reliquit Aegyptum,
non veritus animositatem regis; invisibilem enim
tamquam videns sustinuit. 28 Fide celebravit *pa-
scha* et *sanguinis* effusionem, ne *qui vastabat* pri-
mitiva tangeret eos. 29 Fide transierunt mare
rubrum tamquam per aridam terram, quod experti
Aegyptii devorati sunt.

11, 30-40 Aliorum fidei exempla

30 Fide muri Hiericho corruerunt circuitu dierum
septem. 31 Fide Rahab meretrix non periit cum
incredulis, excipiens exploratores cum pace.
32 Et quid adhuc dicam? Deficiet enim me tem-
pus enarrantem de Gedeon, Barac, Samson, Iephte,
David, Samuel et prophetis; 33 qui per fidem vi-
cerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt
repromissiones, obturaverunt ora leonum, 34 ex-
stinxerunt impetum ignis, effugerunt aciem gladii,
convaluerunt de infirmitate, fortes facti sunt in
bello, castra verterunt exterorum. 35 Acceperunt
mulieres de resurrectione mortuos suos; alii autem
distenti sunt, non suscipientes redemptionem, ut
meliorem invenirent resurrectionem; 36 alii vero
ludibria et verbera experti, insuper et vincula et
carceres; 37 lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt,
in occisione gladii mortui sunt; circuierunt in me-
lotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, ad-
flicti; 38 quibus dignus non erat mundus; in soli-

---

27 Ex 12,51 | 28 Ex 12,12s | 29 Ex 14,22.27 | 30 Jos 6,20
31 Jos 2,11s; 6,17.23 Ja 2,25 | 32 Jdc 6,11; 4,6; 15,20; 12,7 |
33 Jdc 14,6; 1 Sm 17,34s; Dn 6,23; 14,39 | 34 Dn 8,23ss; Is 38
35 3 Rg 17,23; 4 Rg 4,36; 2 Mach 6,18-7,42 | 36 Jr 20;37s | 37
2Par 24,21; Mt 23,37

κόσμος, ἐπὶ ἐρημίαις πλανώμενοι καὶ ὄρεσιν καὶ σπη-
λαίοις καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς. 39 Καὶ οὗτοι πάντες
μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πίστεως οὐκ ἐκομίσαντο τὴν
ἐπαγγελίαν, 40 τοῦ Θεοῦ περὶ ἡμῶν κρεῖττόν τι προβλε-
ψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσιν.

12 1 Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς, τοσοῦτον ἔχοντες περικεί-
μενον ἡμῖν νέφος μαρτύρων, ὄγκον ἀποθέμενοι πάντα
καὶ τὴν εὐπερίστατον ἁμαρτίαν, δι' ὑπομονῆς τρέχωμεν
τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα, 2 ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς
πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν, ὃς ἀντὶ τῆς
προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς ὑπέμεινεν σταυρὸν αἰσχύνης
καταφρονήσας, ἐν δεξιᾷ τε τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ κεκά-
θικεν. 3 ἀναλογίσασθε γὰρ τὸν τοιαύτην ὑπομεμενηκότα
ὑπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς ἑαυτὸν ἀντιλογίαν, ἵνα μὴ κά-
μητε ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν ἐκλυόμενοι. 4 Οὔπω μέχρις
αἵματος ἀντικατέστητε πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνι-
ζόμενοι, 5 καὶ ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως, ἥτις ὑμῖν
ὡς υἱοῖς διαλέγεται

Υἱέ μου, μὴ ὀλιγώρει παιδείας Κυρίου,
μηδὲ ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος·
6 ὃν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει,
μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται.

---

38 επι THWSVM : p^{46} SAP 33 1175 81 1739. 1912 88 915. 436 256 1311, 1831.] εν h': rel | 12 3 εαυτον ThWVM : AP 104 326. 255 263. f vg^{el} sy^{h}.] εαυτους H : p^{46} S*. D*. 1319*ss. vg^{w} sy^{p}.; αὐτον S pler

tudinibus errantes, in montibus et speluncis et
in cavernis terrae. 39 Et hi omnes testimonio fidei
probati, non acceperunt repromissionem, 40 Deo
pro nobis melius aliquid providente, ut non sine
nobis consummarentur.

II. *HORTATIO SPECIALIS: DE PERSEVERANTIA IN TRIBULATIONE*

12, 1-3 **Christi exemplum**

1 Ideoque et nos, tantam habentes impositam
nubem testium, deponentes omne pondus et cir-
cumstans nos peccatum, per patientiam curramus
ad propositum nobis certamen, 2 adspicientes in
auctorem fidei et consummatorem Iesum; qui pro-
posito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione
contempta, atque *in dextera* sedis Dei *sedet.* 3 Reco-
gitate enim eum qui talem sustinuit *a peccatoribus*
adversum semet ipsum contradictionem, ut ne fa-
tigemini animis vestris deficientes.

12, 4-13 **Tribulatio, signum paterni Dei amoris**

4 Nondum enim usque ad sanguinem restitistis
adversus peccatum repugnantes; 5 et obliti estis
consolationis, quae vobis tamquam filiis loquitur
dicens:

Fili mi, noli neglegere disciplinam Domini,
neque fatigeris, dum ab eo argueris.
6 *Quem enim diligit Dominus castigat,*
flagellat autem omnem filium quem recipit.

---

39 Hb 11,2.13
12,1 1 C 9,24; 2 T 4,7
2 Hb 2,10; A 3,15; Mt 25,21; Ph 2,8; Ps 109,1
3 Nu 16,37 O'; L 2,34; G 6,9
4 Hb 10,32-36
5 Pr 3,11s
6 1 C 11,32; Ap 3,19

7 εἰς παιδείαν ὑπομένετε ὡς υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται
ὁ Θεός· τίς γὰρ υἱὸς ὃν οὐ παιδεύει πατήρ; 8 εἰ δὲ χωρίς
ἐστε παιδείας, ἧς μέτοχοι γεγόνασιν πάντες, ἄρα νόθοι
καὶ οὐχ υἱοί ἐστε 9 εἶτα τοὺς μὲν τῆς σαρκὸς ἡμῶν
πατέρας εἴχομεν παιδευτὰς καὶ ἐνετρεπόμεθα οὐ πολὺ
μᾶλλον ὑποταγησόμεθα τῷ Πατρὶ τῶν πνευμάτων καὶ
ζήσομεν; 10 οἱ μὲν γὰρ πρὸς ὀλίγας ἡμέρας κατὰ τὸ
δοκοῦν αὐτοῖς ἐπαίδευον, ὁ δὲ ἐπὶ τὸ συμφέρον εἰς
τὸ μεταλαβεῖν τῆς ἁγιότητος αὐτοῦ. 11 πᾶσα μὲν παι-
δεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι ἀλλὰ
λύπης, ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γε-
γυμνασμένοις ἀποδίδωσιν δικαιοσύνης. 12 Διὸ τὰς παρ-
ειμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώ-
σατε, 13 καὶ τροχιὰς ὀρθὰς ποιεῖτε τοῖς ποσὶν ὑμῶν, ἵνα
μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῇ, ἰαθῇ δὲ μᾶλλον. 14 Εἰρήνην διώ-
κετε μετὰ πάντων, καὶ τὸν ἁγιασμόν, οὗ χωρὶς οὐδεὶς
ὄψεται τὸν Κύριον, 15 ἐπισκοποῦντες μή τις ὑστερῶν
ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, μή τις ῥίζα πικρίας ἄνω
φύουσα ἐνοχλῇ καὶ διὰ ταύτης μιανθῶσιν οἱ πολλοί, 16 μή
τις πόρνος ἢ βέβηλος ὡς Ἠσαῦ, ὃς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς
ἀπέδοτο τὰ πρωτοτόκια ἑαυτοῦ. 17 ἴστε γὰρ ὅτι καὶ
μετέπειτα θέλων κληρονομῆσαι τὴν εὐλογίαν ἀπεδοκι-

---

7 γαρ THWM : S*AP 104 sa. 256. *f* vg.] + εστιν SV : rel | 11 μεν[1] THSM : S*P 33s 1175 1739. 1836. 226* 256, *d*.] δε hWV : p^{46} pler | 13 ποιειτε THW : p^{46} S*P 33. 917. 1831.] * ποιησατε hSVM : rel | 15 δια ταυτης ThWSVM] * δι αυτης Hs : p^{46} AP 33s 1175s 1739s. 1912. 1873sss. 436s *f*1319 38 218 642*. *f*1611. | 16 απεδοτο] -εδετο HW] εαυτου THWVM : SAC. D^c. 920.] * αυτου S : pler

7 In *disoiplina* perseverate. Tamquam *filiis* vobis
offert se Deus; quis enim *filius*, quem non *corripit*
pater? 8 Quod si extra *disciplinam* estis, cuius
participes facti sunt omnes, ergo adulteri et non
filii estis. 9 Deinde patres quidem carnis nostrae
eruditores habuimus et reverebamur eos; non
multo magis obtemperabimus Patri spirituum et
vivemus? 10 Et illi quidem in tempore paucorum
dierum secundum voluntatem suam erudiebant
nos; hic autem ad id quod utile est in recipiendo
sanctificationem eius. 11 Omnis autem disciplina
in praesenti quidem videtur non esse gaudii, sed
maeroris, postea autem fructum pecatissimum
exercitatis per eam reddet iustitiae. 12 Propter
quod *remissas manus et soluta genua erigite* 13 et
gressus rectos facite pedibus vestris, ut non claudi-
cans quis erret, magis autem sanetur.

12, 14-17 Pacis ac sanctitatis necessitas

14 *Pacem sequimini* cum omnibus et sanctimo-
niam, sine qua nemo videbit Deum; 15 contemplan-
tes ne quis desit gratiae Dei; *ne qua radix ama-*
ritudinis sursum germinans impediat, et per illam
inquinentur multi; 16 ne quis fornicator, aut pro-
fanus ut *Esau*, qui propter unam escam *vendidit*
primitiva sua. 17 Scitote enim quoniam et postea
cupiens hereditare benedictionem, reprobatus

---

8 Ps 72,14s
9 Nu 16,22
11 2 C 4,17s; J 16,20; Ja 3,18; 1 P 1,6s
12 Is 35,3
13 Pr 4,26 O'
14 Ps 33,15; Mt 5,8s; R 12,18; 14,19; 1 J 3,2
15 Hb 3,12; 4,1; Dt 29,18 O'; A 8,23
16 Gn 25,33s
17 Gn 27,30-40

μάσθη, μετανοίας γὰρ τόπον οὐχ εὗρεν, καίπερ μετὰ
δακρύων ἐκζητήσας αὐτήν. 18 Οὐ γὰρ προσεληλύθατε
ψηλαφωμένῳ καὶ κεκαυμένῳ πυρὶ καὶ γνόφῳ καὶ ζόφῳ
καὶ θυέλλῃ 19 καὶ σάλπιγγος ἤχῳ καὶ φωνῇ ῥημάτων, ἧς
οἱ ἀκούσαντες παρῃτήσαντο μὴ προστεθῆναι αὐτοῖς λό-
γον· 20 οὐκ ἔφερον γὰρ τὸ διαστελλόμενον Κἂν θηρίον
θίγῃ τοῦ ὄρους, λιθοβοληθήσεται· 21 καί, οὕτω φοβερὸν
ἦν τὸ φανταζόμενον, Μωϋσῆς εἶπεν Ἔκφοβός εἰμι καὶ
ἔντρομος· 22 ἀλλὰ προσεληλύθατε Σιὼν ὄρει καὶ πόλει
Θεοῦ ζῶντος, Ἰερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν ἀγ-
γέλων, πανηγύρει 23 καὶ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἀπογε-
γραμμένων ἐν οὐρανοῖς, καὶ Κριτῇ Θεῷ πάντων, καὶ
πνεύμασι δικαίων τετελειωμένων, 24 καὶ διαθήκης νέας
μεσίτῃ Ἰησοῦ, καὶ αἵματι ῥαντισμοῦ κρεῖττον λαλοῦντι
παρὰ τὸν Ἅβελ. 25 Βλέπετε μὴ παραιτήσησθε τὸν λα-
λοῦντα· εἰ γὰρ ἐκεῖνοι οὐκ ἐξέφυγον ἐπὶ γῆς παραιτη-
σάμενοι τὸν χρηματίζοντα, πολὺ μᾶλλον ἡμεῖς οἱ τὸν
ἀπ' οὐρανῶν ἀποστρεφόμενοι· 26 οὗ ἡ φωνὴ τὴν γῆν ἐσά-
λευσεν τότε, νῦν δὲ ἐπήγγελται λέγων Ἔτι ἅπαξ ἐγὼ
σείσω οὐ μόνον τὴν γῆν ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν. 27 τὸ δέ
Ἔτι ἅπαξ δηλοῖ τὴν τῶν σαλευομένων μετάθεσιν ὡς

---

18 ψηλαφωμενῳ THWSM : p[46] SAC 33 1175 81 1739. 1898. 467. it vg[w] sy . Ωρ.] + ορει V : rel | 19 μη p[46]...] om *H* : S*P. 467. | 21 εντρομος p[46]...] ἐκτρ. h : S. D*. | 23 απογεγραμμενων / εν ουρανοις THWsVM : p[46] SACPΨ 33 ssssss. D 1912. 2004 *f* 1319 38 69s. 257 1610. L. it vg sy[p] arm.] ∽ *S* : rel | 25 επι γης παραιτησαμενοι / τον THW*S*VM : p[46c] S*ACM 33 1175 81 1739. I D. Cyr.] *∽ s : p[46*] (rel) | ουρανων p[46] I...] -νου h : SM. 623 489. 920 547 642. 216s. 1518. al | 26 σεισω THWVM : p[46] SACM 33 1175 1739s sa bo. I 1912. 436. *f* vg sy[p].| * σειω S : rel | 27 την] om [H] : p[46] M 1739. D arm.

est; non enim invenit paenitentiae locum, quam-
quam cum lacrimis inquisisset eam.

12, 18-29 Novi foederis laudes ac leges

18 Non enim accessistis ad tractabilem montem
et *accensibilem ignem* et *turbinem* et *caliginem* et
procellam 19 et *tubae sonum et vocem verborum,*
quam qui audierunt excusaverunt se, ne eis fieret
verbum; 20 non enim portabant quod dicebatur:
Et si bestia tetigerit montem, lapidabitur; 21 et,
ita terribile erat quod videbatur, Moyses dixit:
Exterritus sum et tremebundus; 22 sed accessistis
ad Sion montem, et civitatem Dei viventis, Hieru-
salem caelestem et multorum milium angelorum
frequentiam, 23 et ecclesiam primitivorum, qui
conscripti sunt in caelis, et iudicem omnium Deum,
et spiritus iustorum perfectorum, 24 et testamenti
novi mediatorem Iesum, et sanguinis adspersionem
melius loquentem quam Abel.

25 Videte ne recusetis loquentem. Si enim illi
non effugerunt, recusantes eum qui super terram
loquebatur, multa magis nos, qui de caelis lo-
quentem nobis avertimus; 26 cuius vox movit ter-
ram tunc, nunc autem repromittit dicens: *Adhuc*
semel, et ego movebo non solum *terram,* sed *et*
caelum. 27 Quod autem *adhuc semel* dicit, declarat

---

18 Ex 19,12-18; Dt 4,11
19 Ex 19,16; 20,19; Dt 5,23
20 Ex 19,13
21 Dt 9,19
22 Ap 14,1; Hb 11,10; 13,14; Ph 3,20; Ap 5,11
23 L 10,20; 2 T 4,8; Ap 6,10
24 Hb 7,22; 9,15; 1 P 1,2; Gn 4,10; Hb 11,4
25 Hb 2,3; 10,28s
26 Jdc 5,4s; Ps 67,9; Agg 2,6
27 Ps 95,9ss

πεποιημένων ἵνα μείνῃ τὰ μὴ σαλευόμενα. 28 Διὸ βα-
σιλείαν ἀσάλευτον παραλαμβάνοντες ἔχωμεν χάριν, δι᾽
ἧς λατρεύωμεν εὐαρέστως τῷ Θεῷ, μετὰ εὐλαβείας καὶ
δέους· 29 καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον.

13 1 Ἡ φιλαδελφία μενέτω. 2 τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπι-
λανθάνεσθε· διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες
ἀγγέλους. 3 μιμνήσκεσθε τῶν δεσμίων ὡς συνδεδεμένοι,
τῶν κακουχουμένων ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες ἐν σώματι. 4 Τί-
μιος ὁ γάμος ἐν πᾶσιν καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος· πόρνους
γὰρ καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ Θεός. 5 Ἀφιλάργυρος ὁ τρό-
πος, ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν· αὐτὸς γὰρ εἴρηκεν Οὐ
μή σε ἀνῶ οὐδ᾽ οὐ μή σε ἐγκαταλείπω· 6 ὥστε θαρροῦν-
τας ἡμᾶς λέγειν

Κύριος ἐμοὶ βοηθός, οὐ φοβηθήσομαι·
τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος;

7 Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν
ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν
τῆς ἀναστροφῆς μιμεῖσθε τὴν πίστιν. 8 Ἰησοῦς Χριστὸς
ἐχθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. 9 διδα-
χαῖς ποικίλαις καὶ ξέναις μὴ παραφέρεσθε· καλὸν γὰρ

---

28 εχωμεν] εχομεν S | λατρευωμεν] -ευομεν W | δεους THWSVM : 𝔭46 S*AC 33 1175 81. D* 1912. 256s 436. syp arm.] αιδους s : (rel) | 13 5· εγκαταλειπω] -λιπω HWVM | 6 βοηθος THWM : S*C*P 33 1739 bo. it vg syp.] + και S[V] : 𝔭46 rel | 8 εχθες] * χθες SV

mobilium translationem tamquam factorum, ut
maneant ea quae sunt immobilia. 28 Itaque re-
gnum immobile suscipientes, habemus gratiam,
per quam serviamus placentes Deo cum metu et
reverentia. 29 Etenim *Deus* noster *ignis consu-
mens* est.

III. MONITA SINGULARIA

13, 1-6 **Caritas, puritas, animus a lucro alienus**

1 Caritas fraternitatis maneat in vobis. 2 Et hos-
pitalitatem nolite oblivisci; per hanc enim latue-
runt quidam, angelis hospitio receptis. 3 Memen-
tote vinctorum tamquam simul vincti, et labo-
rantium tamquam et ipsi in corpore morantes.
4 Honorabile conubium in omnibus et torus im-
maculatus; fornicatores enim et adulteros iudica-
bit Deus. 5 Sint mores sine avaritia, contenti prae-
sentibus; ipse enim dixit: *Non te deseram neque
derelinquam;* 6 ita ut confidenter dicamus:

Dominus mihi adiutor,
non timebo quid faciat mihi homo.

13, 7-17 **Fidei magistris submissio eorumque doctrinae fidelitas ostendenda**

7 Mementote praepositorum vestrorum, qui vo-
bis locuti sunt verbum Dei; quorum intuentes
exitum conversationis, imitamini fidem. 8 Iesus
Christus heri et hodie, ipse et in saecula.
9 Doctrinis variis et peregrinis nolite abduci;

---

28 L 1,74; R 1,9 | 29 Hb 10,31; Is 33,14; Dt 4,24; 9,3 | 13,1 1 Th 4,9 | 2 R 12,13; 3 J 8; Gn 18,3; 19,2s | 3 Hb 10,34; 11,36s; Mt 25,36 | 4 1 C 5,13; E 5,5 | 5 Ph 4,11; 1 T 6,6; Dt 31,6.8 | 6 Ps 117,6 | 7 Hb 13,17.24 | 8 Ap 1,17 | 9 E 4,14; R 14,17

χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασιν, ἐν οἷς
οὐκ ὠφελήθησαν οἱ περιπατοῦντες. 10 Ἔχομεν θυσια-
στήριον ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ τῇ σκηνῇ
λατρεύοντες. 11 ὧν γὰρ εἰσφέρεται ζῴων τὸ αἷμα περὶ
ἁμαρτίας εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ ἀρχιερέως, τούτων τὰ
σώματα κατακαίεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς. 12 διὸ καὶ
Ἰησοῦς, ἵνα ἁγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λαόν, ἔξω
τῆς πύλης ἔπαθεν. 13 τοίνυν ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν
ἔξω τῆς παρεμβολῆς τὸν ὀνειδισμὸν αὐτοῦ φέροντες·
14 οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλου-
σαν ἐπιζητοῦμεν. 15 δι' αὐτοῦ οὖν ἀναφέρωμεν θυσίαν
αἰνέσεως διὰ παντὸς τῷ Θεῷ, τοῦτ' ἔστιν καρπὸν χει-
λέων ὁμολογούντων τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. 16 τῆς δὲ εὐποιΐας
καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· τοιαύταις γὰρ θυσίαις
εὐαρεστεῖται ὁ Θεός. 17 Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν
καὶ ὑπείκετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν
ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες· ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο
ποιῶσιν καὶ μὴ στενάζοντες· ἀλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο.
18 Προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν· πειθόμεθα γὰρ ὅτι καλὴν
συνείδησιν ἔχομεν, ἐν πᾶσιν καλῶς θέλοντες ἀναστρέ-
φεσθαι. 19 περισσοτέρως δὲ παρακαλῶ τοῦτο ποιῆσαι,

---

9 περιπατουντες T*H*W : p[46] S*A. D* 1912. lat.] * -τησαντες hS VM : rel | 10 εξουσιαν p[46]...] om [H] : M. D* *d*. | 15 ουν] om *H* · p[46] S*PΨ. D*. sy[p].

optimum est enim gratia stabilire cor, non escis;
quae non profuerunt ambulantibus in eis. 10 Ha-
bemus altare, de quo edere non habent potestatem,
qui tabernaculo deserviunt. 11 Quorum enim ani-
malium *infertur sanguis pro peccato in Sancta* per
pontificem, horum corpora *cremantur extra castra*.
12 Propter quod et Iesus, ut sanctificaret per suum
sanguinem populum, extra portam passus est.
13 Exeamus igitur ad eum *extra castra*, imprope-
rium eius portantes. 14 Non enim habemus hic
manentem civitatem, sed futuram inquirimus.
15 Per ipsum ergo offeramus *hostiam laudis* semper
Deo, id est *fructum labiorum* confitentium nomini
eius. 16 Beneficentiae autem et communionis no-
lite oblivisci; talibus enim hostiis promeretur Deus.
17 Oboedite praepositis vestris et subiacete eis; ipsi
enim pervigilant quasi rationem pro animabus ve-
stris redditurі, ut cum gaudio hoc faciant, et non
gementes; hoc enim non expedit vobis.

CONCLUSIO

13, 18-21 **Preces pollicetur ac postulat**

18 Orate pro nobis; confidimus enim quia bonam
conscientiam habemus, in omnibus bene volentes
conversari. 19 Amplius autem deprecor vos hoc
facere, quo celerius restituar vobis.

---

10 Hb 8,4s
11 Lv 16,27
12 J 19,20; Mt 21,39
13 Hb 11,26; 12,2
14 Hb 12,22
15 Ps 49,14.23; Is 57,19; Os 14,3; 1 P 2,5
16 Ph 4,18
17 1 C 16,16; Ez 3,18; Hb 13,7
18 R 15,30; 2 C 1,12; A 23,1

ἵνα τάχιον ἀποκατασταθῶ ὑμῖν. 20 Ὁ δὲ Θεὸς τῆς
εἰρήνης, ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν τὸν ποιμένα τῶν προβά-
των τὸν μέγαν ἐν αἵματι διαθήκης αἰωνίου, τὸν Κύριον
ἡμῶν Ἰησοῦν, 21 καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἀγαθῷ εἰς τὸ
ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποιῶν ἐν ἡμῖν τὸ εὐάρεστον
ἐνώπιον αὐτοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν 22 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελ-
φοί, ἀνέχεσθε τοῦ λόγου τῆς παρακλήσεως καὶ γὰρ διὰ
βραχέων ἐπέστειλα ὑμῖν 23 Γινώσκετε τὸν ἀδελφὸν Τι-
μόθεον ἀπολελυμένον μεθ' οὗ ἐὰν τάχιον ἔρχηται ὄψο-
μαι ὑμᾶς
24 Ἀσπάσασθε πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν καὶ πάν-
τας τοὺς ἁγίους Ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας.
25 Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν ἀμήν

21 παντι THWSM : p^{46} SΨ bo. D*. *f* 1611. it vg.] + εργῳ V : rel | ποιων] pr αυτῳ hW[*S*] : (p^{46}) S*AC* 33 81. | ημιν THWVM : p^{46} SMΨ 33ss 81 1739. D 1912 181 917. 467, 436s 330 642 462, 1891, 2298s, 506ss, K al sy^{p} arm] υμιν rel | 22 ανεχεσθε p^{46}...] -σθαι h : Ψ 33 81. D* 1912 181. 1873. 436 256 38 218, 429. *f* vg arm. | 23 ημων THW[*S*]VM : p^{46} SAC 33ss 81 1739. D* 1912 88 915. 436 69s. 635. *f* vg sy^{p}.] om : rel | 23 αμην] om T*H*W : p^{46} S* 33. I.

20 Deus autem pacis, *qui eduxit* de mortuis *pas-
torem* magnum *ovium in sanguine testamenti aeter-
ni*, Dominum nostrum Iesum Christum, 21 aptet
vos in omni bono, ut faciatis eius voluntatem, fa-
ciens in vobis quod placeat coram se per Iesum
Christum, cui est gloria in saecula saeculorum.
Amen.

13, 22-25 **Excusationes, nuntii, salutationes**

22 Rogo autem vos, fratres, ut sufferatis verbum
solacii. Etenim perpaucis scripsi vobis. 23 Cognos-
cite fratrem nostrum Timotheum dimissum: cum
quo, si celerius venerit, videbo vos.
24 Salutate omnes praepositos vestros et omnes
sanctos. Salutant vos de Italia fratres.
25 Gratia cum omnibus vobis. Amen.

20 **R** 15,33; **Is** 63,11; 55,3; **Zch** 9,11; **Ez** 37,26; **1 P** 5,4; **Hb** 7,22; 9,12
22 **Ja** 1,21; **A** 13,15
23 **A** 16,1
24 **Hb** 13,7

ΙΑΚΩΒΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

1 [1]᾿Ιάκωβος Θεοῦ καὶ Κυρίου ᾿Ιησοῦ Χριστοῦ δοῦλος
ταῖς δώδεκα φυλαῖς ταῖς ἐν τῇ Διασπορᾷ χαίρειν.
[2]Πᾶσαν χαρὰν ἡγήσασθε, ἀδελφοί μου, ὅταν πειρα-
σμοῖς περιπέσητε ποικίλοις, [3]γινώσκοντες ὅτι τὸ δοκί-
μιον ὑμῶν τῆς πίστεως κατεργάζεται ὑπομονήν. [4]ἡ δὲ
ὑπομονὴ ἔργον τέλειον ἐχέτω, ἵνα ἦτε τέλειοι καὶ ὁλό-
κληροι, ἐν μηδενὶ λειπόμενοι. [5]Εἰ δέ τις ὑμῶν λείπεται
σοφίας, αἰτείτω παρὰ τοῦ διδόντος Θεοῦ πᾶσιν ἁπλῶς
καὶ μὴ ὀνειδίζοντος, καὶ δοθήσεται αὐτῷ. [6]αἰτείτω δὲ
ἐν πίστει, μηδὲν διακρινόμενος· ὁ γὰρ διακρινόμενος
ἔοικεν κλύδωνι θαλάσσης ἀνεμιζομένῳ καὶ ῥιπιζομένῳ.
[7]μὴ γὰρ οἰέσθω ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὅτι λήψεταί τι
παρὰ τοῦ Κυρίου, [8]ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πά-
σαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. [9]Καυχάσθω δὲ ὁ ἀδελφὸς ὁ
ταπεινὸς ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ, [10]ὁ δὲ πλούσιος ἐν τῇ

---

1 9 ο[1]| om [H] : ΒΨ.

EPISTULA CATHOLICA
BEATI IACOBI APOSTOLI

1, 1 Epistularis salutatio

[1]IACOBUS Dei et Domini nostri Iesu Christi
servus duodecim tribubus, quae sunt in disper-
sione, salutem.

EXORDIUM

1, 2-4 Patientiae beatitudo

[2]Omne gaudium existimate, fratres mei, cum
in tentationes varias incideritis, [3]scientes quod
probatio fidei vestrae patientiam operatur. [4]Pa-
tientia autem opus perfectum habet, ut sitis per-
fecti et integri in nullo deficientes.

1, 5-8 Sapientia a Deo in fide postulanda

[5]Si quis autem vestrum indiget sapientia, po-
stulet a Deo, qui dat omnibus adfluenter et non
improperat, et dabitur ei. [6]Postulet autem in
fide, nihil haesitans; qui enim haesitat, similis est
fluctui maris, qui a vento movetur et circumfertur.
[7]Non ergo aestimet homo ille quod accipiat ali-
quid a Domino. [8]Vir duplex animo inconstans
est in omnibus viis suis.

1, 9-11 Humilium exaltatio, divitum humilitas

[9]Glorietur autem frater humilis in exaltatione

1,1 1 P 1,1; A 15,23 | 2 R 5,3ss; 1 P 1,6; Sir 2,5 | 3 1 P 1,7 | 5 Pr 2,3-6 | 6 Mc 11,24; Sir 1,36 | 9 Ja 2,5

ταπεινώσει αὐτοῦ, ὅτι ὡς ἄνθος χόρτου παρελεύσεται.
[11] ἀνέτειλεν γὰρ ὁ ἥλιος σὺν τῷ καύσωνι καὶ ἐξήρανεν
τὸν χόρτον, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσεν καὶ ἡ εὐπρέ-
πεια τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἀπώλετο· οὕτως καὶ ὁ πλού-
σιος ἐν ταῖς πορείαις αὐτοῦ μαρανθήσεται. [12] Μακάριος
ἀνὴρ ὃς ὑπομένει πειρασμόν, ὅτι δόκιμος γενόμενος
λήψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγείλατο τοῖς
ἀγαπῶσιν αὐτόν. [13] Μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω ὅτι
Ἀπὸ Θεοῦ πειράζομαι· ὁ γὰρ Θεὸς ἀπείραστός ἐστιν
κακῶν· πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα, [14] ἕκαστος δὲ πειρά-
ζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος καὶ δελεα-
ζόμενος· [15] εἶτα ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα τίκτει ἁμαρτίαν,
ἡ δὲ ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀποκύει θάνατον. [16] Μὴ
πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. [17] πᾶσα δόσις ἀγαθὴ
καὶ πᾶν δώρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστιν καταβαῖνον ἀπὸ
τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων, παρ' ᾧ οὐκ ἔνι παραλλαγὴ ἢ
τροπῆς ἀποσκίασμα. [18] βουληθεὶς ἀπεκύησεν ἡμᾶς λόγῳ
ἀληθείας, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς ἀπαρχήν τινα τῶν αὐτοῦ
κτισμάτων.
[19] Ἴστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. ἔστω δὲ πᾶς ἄνθρω-
πος ταχὺς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδὺς εἰς τὸ λαλῆσαι, βρα-

---

12 επηγγειλατο THW : p^{23} BSAΨ 81. 794. 206*. ff arm. ⌈ * + ο Θεος : 1175. f1739. 547. 1852. 255. ϟ. vg.; + ο κυριος SVM : rel | 18 αυτου] * εαυτου hS : S^c ACPΨ 33 sss. 1739. 88 915. 242. | 19 δε THWVM : BSCP* 33 bo. 1739. 226. 1852. it vg.] om S : pler

sua, [10] dives autem in humilitate sua, quoniam
sicut *flos faeni* transibit; [11] exortus est enim sol
cum ardore, et *arefecit faenum, et flos eius decidit*,
et decor vultus eius deperiit; ita et dives in itine-
ribus suis marcescet.

1, 12-16 Sustinenda tentatio, quae a concupiscentia oritur

[12] *Beatus vir qui suffert* tentationem, quoniam
cum probatus fuerit, accipiet coronam vitae, quam
repromisit Deus diligentibus se. [13] Nemo cum ten-
tatur, dicat quoniam a Deo tentatur; Deus enim
intentator malorum est; ipse autem neminem ten-
tat, [14] unusquisque vero tentatur a concupiscen-
tia sua abstractus et illectus; [15] deinde concupis-
centia, cum conceperit, parit peccatum; peccatum
vero, cum consummatum fuerit, generat mortem.
[16] Nolite itaque errare, fratres mei dilectissimi.

1, 17-18 Omne donum a Patre descendit

[17] Omne datum optimum et omne donum per-
fectum desursum est, descendens a Patre luminum,
apud quem non est transmutatio, nec vicissitudi-
nis obumbratio. [18] Voluntarie enim genuit nos
verbo veritatis, ut simus initium aliquod creaturae
eius.

I. FIDES SINE OPERIBUS MORTUA

1, 19-25 Dei verbum suscipiendum et faciendum

[19] Scitis, fratres mei dilectissimi. Sit autem om-
nis homo velox ad audiendum, tardus autem ad

---

10 1 P 1,24; Sir 6,2; 14,18 | 11 Is 40,6s | 12 Dn 12,12; 2 T 4,8; 1 P 5,4; 1 C 9,25; Ap 2,10 | 14 R 7,7s | 15 R 7,10 | 17 1 J 1,5; 3,3; Mt 7,11 | 18 J 1,13; 1 P 1,23 | 19 Eccl 7,9; Sir 5,13

δύς εἰς ὀργήν· [20] ὀργὴ γὰρ ἀνδρὸς δικαιοσύνην Θεοῦ οὐκ
ἐργάζεται. [21] διὸ ἀποθέμενοι πᾶσαν ῥυπαρίαν καὶ πε-
ρισσείαν κακίας ἐν πραΰτητι δέξασθε τὸν ἔμφυτον λόγον
τὸν δυνάμενον σῶσαι τὰς ψυχὰς ὑμῶν. [22] γίνεσθε δὲ
ποιηταὶ λόγου, καὶ μὴ ἀκροαταὶ μόνον παραλογιζόμενοι
ἑαυτούς. [23] ὅτι εἴ τις ἀκροατὴς λόγου ἐστὶν καὶ οὐ
ποιητής, οὗτος ἔοικεν ἀνδρὶ κατανοοῦντι τὸ πρόσωπον
τῆς γενέσεως αὐτοῦ ἐν ἐσόπτρῳ· [24] κατενόησεν γὰρ ἑαυ-
τὸν καὶ ἀπελήλυθεν, καὶ εὐθέως ἐπελάθετο ὁποῖος ἦν.
[25] ὁ δὲ παρακύψας εἰς νόμον τέλειον τὸν τῆς ἐλευθερίας
καὶ παραμείνας, οὐκ ἀκροατὴς ἐπιλησμονῆς γενόμενος
ἀλλὰ ποιητὴς ἔργου, οὗτος μακάριος ἐν τῇ ποιήσει αὐτοῦ
ἔσται. [26] Εἴ τις δοκεῖ θρησκὸς εἶναι, μὴ χαλιναγωγῶν
γλῶσσαν αὐτοῦ ἀλλὰ ἀπατῶν καρδίαν αὐτοῦ, τούτου μά-
ταιος ἡ θρησκεία. [27] θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ
τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ αὕτη ἐστίν, ἐπισκέπτεσθαι ὀρφανοὺς
καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν
ἀπὸ τοῦ κόσμου.

2 [1] Ἀδελφοί μου, μὴ ἐν προσωποληψίαις ἔχετε τὴν
πίστιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς δόξης. [2] ἐὰν
γὰρ εἰσέλθῃ εἰς συναγωγὴν ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος
ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ, εἰσέλθῃ δὲ καὶ πτωχὸς ἐν ῥυπαρᾷ
ἐσθῆτι, [3] ἐπιβλέψητε δὲ ἐπὶ τὸν φοροῦντα τὴν ἐσθῆτα

---

22 ακροαται μονον HW : B bo. *f*206. *f*1611 1852. 614 2147. it vg sy arm.] ∽ TSVM : rel | 26 αυτου¹] εαυτου *HW* : BP 114 1175. 1827. 2004. *f*1611. 614 1765ss. | αυτου²] εαυτου *HW* : BC. 489. 2138* 1852. | 27 τῳ HWSVM : BSᶜAC*PΨ 33ss 81. 1739s. 917. 1837. *f*206. *f*1611. 614 1765.] om T : rel | 2 3 επιβλεψητε δε HWSVM : BCPΨ 1175. 1739s. 226 218. *f*206. *f*1611. 614. ff sy^h.] και επιβ' T : rel

loquendum, et tardus ad iram; [20] ira enim viri
iustitiam Dei non operatur. [21] Propter quod abi-
cientes omnem immunditiam et abundantiam ma-
litiae, in mansuetudine suscipite insitum verbum,
quod potest salvare animas vestras. [22] Estote au-
tem factores verbi, et non auditores tantum, fallen-
tes vosmet ipsos. [23] Quia si quis auditor est verbi
et non factor, hic comparabitur viro consideranti
vultum nativitatis suae in speculo; [24] consideravit
enim se et abiit et statim oblitus est qualis fuerit.
[25] Qui autem perspexerit in legem perfectam liber-
tatis, et permanserit in ea, non auditor obliviosus
factus, sed factor operis, hic beatus in facto suo erit.

1, 26-27 Vera religionis idea

[26] Si quis autem putat se religiosum esse non
refrenans linguam suam, sed seducens cor suum,
huius vana est religio. [27] Religio munda et imma-
culata apud Deum et Patrem haec est: visitare
pupillos et viduas in tribulatione eorum et imma-
culatum se custodire ab hoc saeculo.

2, 1-9 Personarum acceptio reprobatur

[1] Fratres mei, nolite in personarum acceptione
habere fidem Domini nostri Iesu Christi gloriae.
[2] Etenim si introierit in conventum vestrum vir
aureum anulum habens in veste candida, introierit
autem et pauper in sordido habitu, [3] et intendatis
in eum qui indutus est veste praeclara et dixeri-

---

20 E 4,26
21 C 3,8; 1 P 2,1
22 Mt 7,21.26; R 2,13
25 Ja 2,12; R 8,2; J 13,17
26 Ps 33,14
1 1 C 2,8; Sir 42,1
2 Hb 10,25

τὴν λαμπρὰν καὶ εἴπητε Σὺ κάθου ὧδε καλῶς, καὶ τῷ
πτωχῷ εἴπητε Σὺ στῆθι ἐκεῖ ἢ κάθου ὑπὸ τὸ ὑποπόδιόν
μου, 4 οὐ διεκρίθητε ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἐγένεσθε κριταὶ δια-
λογισμῶν πονηρῶν; 5 Ἀκούσατε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί.
οὐχ ὁ Θεὸς ἐξελέξατο τοὺς πτωχοὺς τῷ κόσμῳ πλου-
σίους ἐν πίστει καὶ κληρονόμους τῆς βασιλείας ἧς ἐπηγ-
γείλατο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν; 6 ὑμεῖς δὲ ἠτιμάσατε τὸν
πτωχόν. οὐχ οἱ πλούσιοι καταδυναστεύουσιν ὑμῶν, καὶ
αὐτοὶ ἕλκουσιν ὑμᾶς εἰς κριτήρια; 7 οὐκ αὐτοὶ βλασφη-
μοῦσιν τὸ καλὸν ὄνομα τὸ ἐπικληθὲν ἐφ' ὑμᾶς; 8 εἰ
μέντοι νόμον τελεῖτε βασιλικὸν κατὰ τὴν γραφήν Ἀγα-
πήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν, καλῶς ποιεῖτε· 9 εἰ
δὲ προσωποληπτεῖτε, ἁμαρτίαν ἐργάζεσθε, ἐλεγχόμενοι
ἀπὸ τοῦ νόμου ὡς παραβάται. 10 ὅστις γὰρ ὅλον τὸν
νόμον τηρήσῃ, πταίσῃ δὲ ἐν ἑνί, γέγονεν πάντων ἔνοχος.
11 ὁ γὰρ εἰπών Μὴ μοιχεύσῃς, εἶπεν καί Μὴ φονεύσῃς·
εἰ δὲ οὐ μοιχεύεις, φονεύεις δέ, γέγονας παραβάτης
νόμου. 12 οὕτως λαλεῖτε καὶ οὕτως ποιεῖτε ὡς διὰ νόμου
ἐλευθερίας μέλλοντες κρίνεσθαι. 13 ἡ γὰρ κρίσις ἀνέλεος
τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος· κατακαυχᾶται ἔλεος κρίσεως.
14 Τί τὸ ὄφελος, ἀδελφοί μου, ἐὰν πίστιν λέγῃ τις ἔχειν

3 εκει/η καθου] * ω H : B 1175. 1739s. 1852. ff. | 4 ου] om h : B*. 323. 1852. ff. | 6 υμων] υμας T : S*A. 218. | 10 τηρηση] -σει S | πταιση] -σει S | 14.16 το] om H : BC* 1175.

tis ei: Tu sede hic bene, pauperi autem dicatis:
Tu sta illic, aut sede sub scabello pedum meorum:
4 nonne iudicatis apud vosmet ipsos et facti estis
iudices cogitationum iniquarum?
5 Audite, fratres mei dilectissimi, nonne Deus
elegit pauperes in hoc mundo divites in fide et
heredes regni, quod repromisit Deus diligentibus
se? 6 Vos autem exhonorastis pauperem. Nonne
divites per potentiam opprimunt vos, et ipsi tra-
hunt vos ad iudicia? 7 Nonne ipsi blasphemant
bonum nomen, quod invocatum est super vos?
8 Si tamen legem perficitis regalem secundum
Scripturas: *Diliges proximum tuum sicut teipsum*,
bene facitis; 9 si autem personas accipitis, pecca-
tum operamini, redarguti a lege quasi transgres-
sores.

2, 10-13 Lex integra servanda

10 Quicumque autem totam legem servaverit,
offendat autem in uno, factus est omnium reus.
11 Qui enim dixit: *Non moechaberis*, dixit et: *Non
occides*. Quod si non moechaberis, occides autem,
factus es transgressor legis. 12 Sic loquimini et sic
facite, sicut per legem libertatis incipientes iudi-
cari. 13 Iudicium enim sine misericordia illi, qui
non fecit misericordiam; superexaltat autem mise-
ricordia iudicium.

2, 14-19 Sola fides salvare non potest

14 Quid proderit, fratres mei, si fidem quis dicat

5 1 C 1,26; L 12,21; Ap 2,9 | 6 1 C 11,22 | 7 1 P 4,14 | 8 Lv 19,18; Mt 22,39; R 13,9 | 9 Dt 1,17 | 10 Mt 5,19 | 11 Ex 20,13s; Dt 5,17s | 12 Ja 1,25 | 13 Mt 5,7; 18,29.34; 25,45s | 14 Mt 7,21; 21,29

ἔργα δὲ μὴ ἔχῃ; μὴ δύναται ἡ πίστις σῶσαι αὐτόν;
15 ἐὰν ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσιν καὶ λειπόμε-
νοι τῆς ἐφημέρου τροφῆς, 16 εἴπῃ δέ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν
Ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ, θερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ
δῶτε δὲ αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί τὸ ὄφελος;
17 οὕτως καὶ ἡ πίστις, ἐὰν μὴ ἔχῃ ἔργα, νεκρά ἐστιν
καθ' ἑαυτήν. 18 ἀλλ' ἐρεῖ τις Σὺ πίστιν ἔχεις, κἀγὼ
ἔργα ἔχω· δεῖξόν μοι τὴν πίστιν σου χωρὶς τῶν ἔργων,
κἀγώ σοι δείξω ἐκ τῶν ἔργων μου τὴν πίστιν. 19 σὺ
πιστεύεις ὅτι εἷς ἐστιν ὁ Θεός; καλῶς ποιεῖς· καὶ τὰ
δαιμόνια πιστεύουσιν καὶ φρίσσουσιν. 20 θέλεις δὲ γνῶ-
ναι, ὦ ἄνθρωπε κενέ, ὅτι ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων ἀργή
ἐστιν; 21 Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη,
ἀνενέγκας Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον;
22 βλέπεις ὅτι ἡ πίστις συνήργει τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ
ἐκ τῶν ἔργων ἡ πίστις ἐτελειώθη, 23 καὶ ἐπληρώθη ἡ
γραφὴ ἡ λέγουσα Ἐπίστευσεν δὲ Ἀβραὰμ τῷ Θεῷ, καὶ
ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, καὶ φίλος Θεοῦ ἐκλήθη.
24 ὁρᾶτε ὅτι ἐξ ἔργων δικαιοῦται ἄνθρωπος καὶ οὐκ ἐκ
πίστεως μόνον. 25 ὁμοίως δὲ καὶ Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐκ
ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ὑποδεξαμένη τοὺς ἀγγέλους καὶ
ἑτέρᾳ ὁδῷ ἐκβαλοῦσα; 26 ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς
πνεύματος νεκρόν ἐστιν, οὕτως καὶ ἡ πίστις χωρὶς ἔρ-
γων νεκρά ἐστιν.

19 εστιν ο Θεος TVM : SA sa bo. (1739s.) sz vg sy^p arm.] * Θεος εστιν *H* : B. *f*206. *f*1611. 614.; ο Θ. εστ.. hWS : C 1175 81. sy^h.; rel var | 20 αργη THWVM : BC* sa. 1739 323 it vg^w arm.] νεκρα S : rel | 22 συνηργει] συνεργει T : S*A. 2138*. it. | 26 γαρ] om *H* : B 1175. sy^p arm.

se habere, opera autem non habeat? Numquid
poterit fides salvare eum? 15 Si autem frater et
soror nudi sint et indigeant victu cotidiano, 16 dicat
autem aliquis ex vobis illis: Ite in pace, calefaci-
mini et saturamini; non dederitis autem eis quae
necessaria sunt corpori, quid proderit? 17 Sic et
fides, si non habeat opera, mortua est in semet
ipsa. 18 Sed dicet quis: Tu fidem habes, et ego
opera habeo; ostende mihi fidem tuam sine ope-
ribus, et ego ostendam tibi ex operibus fidem
meam. 19 Tu credis quoniam unus est Deus: Bene
facis; et daemones credunt et contremiscunt.

2, 20-26 **Abraham et Rahab ex operibus iustificati**

20 Vis autem scire, o homo inanis, quoniam fides
sine operibus mortua est? 21 Abraham pater no-
ster nonne ex operibus iustificatus est, *offerens
Isaac filium suum super altare?* 22 Vides quoniam
fides cooperabatur operibus illius, et ex operibus
fides consummata est? 23 Et suppleta est Scriptu-
ra dicens: *Credidit Abraham Deo, et reputatum est
illi ad iustitiam,* et *amicus Dei* appellatus est. 24 Vi-
detis quoniam ex operibus iustificatur homo, et
non ex fide tantum? 25 Similiter et Rahab mere-
trix, nonne ex operibus iustificata est suscipiens
nuntios et alia via eiciens? 26 Sicut enim corpus
sine spiritu mortuum est, ita et fides sine operibus
mortua est.

16 1 J 3,17
18 G 5,6
19 Mc 5,7
21 Gn 22,9s.12, Sir 44,21; Hb 11,17
23 Gn 15,6; Is 14,8; R 4,3; Jdt 8,22; 2 Par 20,7
24 J 8,39; R 4,12
25 Jos 2,4; 6,17; Hb 11,31
26 Ja 2,17

3 1 Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, ἀδελφοί μου, εἰδότες ὅτι μεῖζον κρίμα λημψόμεθα. 2 πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαντες· εἴ τις ἐν λόγῳ οὐ πταίει, οὗτος τέλειος ἀνήρ, δυνατὸς χαλιναγωγῆσαι καὶ ὅλον τὸ σῶμα. 3 εἰ δὲ τῶν ἵππων τοὺς χαλινοὺς εἰς τὰ στόματα βάλλομεν εἰς τὸ πείθεσθαι αὐτοὺς ἡμῖν, καὶ ὅλον τὸ σῶμα αὐτῶν μετάγομεν. 4 ἰδοὺ καὶ τὰ πλοῖα, τηλικαῦτα ὄντα καὶ ὑπὸ ἀνέμων σκληρῶν ἐλαυνόμενα, μετάγεται ὑπὸ ἐλαχίστου πηδαλίου ὅπου ἡ ὁρμὴ τοῦ εὐθύνοντος βούλεται· 5 οὕτως καὶ ἡ γλῶσσα μικρὸν μέλος ἐστὶν καὶ μεγάλα αὐχεῖ. ἰδοὺ ἡλίκον πῦρ ἡλίκην ὕλην ἀνάπτει· 6 καὶ ἡ γλῶσσα πῦρ, ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας, ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, ἡ σπιλοῦσα ὅλον τὸ σῶμα καὶ φλογίζουσα τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως καὶ φλογιζομένη ὑπὸ τῆς γεέννης. 7 πᾶσα γὰρ φύσις θηρίων τε καὶ πετεινῶν ἑρπετῶν τε καὶ ἐναλίων δαμάζεται καὶ δεδάμασται τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ, 8 τὴν δὲ γλῶσσαν οὐδεὶς δύναται δαμάσαι ἀνθρώπων· ἀκατάστατον κακόν, μεστὴ ἰοῦ θανατηφόρου. 9 ἐν αὐτῇ εὐλογοῦμεν τὸν Κύριον καὶ Πατέρα, καὶ ἐν αὐτῇ καταρώμεθα τοὺς ἀνθρώπους τοὺς καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ γεγονότας· 10 ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα. οὐ χρή, ἀδελφοί μου, ταῦτα οὕτως γίνεσθαι. 11 μήτι ἡ πηγὴ ἐκ τῆς αὐτῆς ὀπῆς βρύει

3 3 εις² THWVM : BSCΨ. 1739.] * προς S : rel | αυτους ημιν] ∽ s : ACΨ 33 81. 1739s. 1898 181. | 4 οπου THW : 𝔭²⁰ BS sa.] * + αν SVM : rel | βουλεται] * βουληται SVM | 5 μεγαλα αυχει] μεγαλαυχει SV | ηλικον THWSVM : BSA^c C* P 326 1175 81. 623. 1852. sz vg.] ολιγον s : rel | 6 και¹] om T : S*. | η³] και T : S* 33. | 8 δυναται δαμασαι] * ∽ HWM : 𝔭²⁰ BC. 1739s. | ακαταστατον THWVM : BSAP 326 1175. 1739° 2298. K. ff vg arm.] ακατασχετον S : rel

II. MAGISTERII AMBITIO COERCETUR

3, 1-12 Linguae perversitas, indomita vis

1 Nolite plures magistri fieri, fratres mei, scientes quoniam maius iudicium sumitis. 2 In multis enim offendimus omnes; si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir; potest etiam freno circumducere totum corpus. 3 Si autem equis frena in ora mittimus ad consentiendum nobis, et omne corpus illorum circumferimus. 4 Ecce et naves, cum magnae sint et a ventis validis minentur, circumferuntur a modico gubernaculo, ubi impetus dirigentis voluerit: 5 ita et lingua modicum quidem membrum est, et magna exaltat. Ecce quantus ignis quam magnam silvam incendit. 6 Et lingua ignis est, universitas iniquitatis. Lingua constituitur in membris nostris, quae maculat totum corpus, et inflammat rotam nativitatis nostrae, inflammata a gehenna. 7 Omnis enim natura bestiarum et volucrum et serpentium et ceterorum domantur et domita sunt a natura humana; 8 linguam autem nullus hominum domare potest; inquietum malum, plena veneno mortifero. 9 In ipsa benedicimus Deum et Patrem, et in ipsa maledicimus homines, qui *ad similitudinem Dei* facti sunt. 10 Ex ipso ore procedit benedictio et maledictio. Non oportet, fratres mei, haec ita fieri. 11 Numquid fons de eodem foramine emanat dul-

3,1 Ja 1,19
2 Ja 1,26; Sir 14,1; 25,11
3 Ps 31,9
5 Sir 11,34
6 Sir 5,15s; Mt 15,11.18s; 12,36s
8 Ps 139,4; Sir 19,17
9 Gn 1,27; Sir 51,30
10 E 4,29

τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρόν; 12 μὴ δύναται, ἀδελφοί μου,
συκῆ ἐλαίας ποιῆσαι ἢ ἄμπελος σῦκα; οὔτε ἁλυκὸν γλυκὺ
ποιῆσαι ὕδωρ. 13 Τίς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων ἐν ὑμῖν;
δειξάτω ἐκ τῆς καλῆς ἀναστροφῆς τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν
πραΰτητι σοφίας. 14 εἰ δὲ ζῆλον πικρὸν ἔχετε καὶ ἐρι-
θείαν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ κατακαυχᾶσθε καὶ ψεύδεσθε
κατὰ τῆς ἀληθείας. 15 οὐκ ἔστιν αὕτη ἡ σοφία ἄνωθεν
κατερχομένη, ἀλλὰ ἐπίγειος, ψυχική, δαιμονιώδης· 16 ὅπου
γὰρ ζῆλος καὶ ἐριθεία, ἐκεῖ ἀκαταστασία καὶ πᾶν φαῦ-
λον πρᾶγμα. 17 ἡ δὲ ἄνωθεν σοφία πρῶτον μὲν ἁγνή
ἐστιν, ἔπειτα εἰρηνική, ἐπιεικής, εὐπειθής, μεστὴ ἐλέους
καὶ καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος, ἀνυπόκριτος. 18 καρ-
πὸς δὲ δικαιοσύνης ἐν εἰρήνῃ σπείρεται τοῖς ποιοῦσιν
εἰρήνην.

4 1 Πόθεν πόλεμοι καὶ πόθεν μάχαι ἐν ὑμῖν; οὐκ
ἐντεῦθεν, ἐκ τῶν ἡδονῶν ὑμῶν τῶν στρατευομένων ἐν
τοῖς μέλεσιν ὑμῶν; 2 ἐπιθυμεῖτε, καὶ οὐκ ἔχετε· φο-
νεύετε καὶ ζηλοῦτε, καὶ οὐ δύνασθε ἐπιτυχεῖν· μάχεσθε
καὶ πολεμεῖτε, καὶ οὐκ ἔχετε διὰ τὸ μὴ αἰτεῖσθαι ὑμᾶς·
3 αἰτεῖτε καὶ οὐ λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖσθε, ἵνα ἐν
ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανήσητε. 4 μοιχαλίδες, οὐκ οἴ-

12 συκα THWVM : BAC* 1175. 88 915. 623. 206. 2138s 1852. sy^{ht} arm.] + ουτως S : rel | ουτε THWVM : BAC 1175. 623. 206*. 2138 s. L.] *ουδε S : S 33 326 81. 1739 323. 88. 1852. *ff* z vg.; rel var | 14 και ψευδεσθε κατα της αληθειας] *της αληθ. και ψευδ. T : S* 33. sy^{p}. | 16 εκει] + και W : SA 33 81. 1525. sy^{p}. | 4 2 και ουκ εχετε TM : SPΨ 1175 bo. 323, 88 915 *f*307, 623, 1319, *f*206, *f*1611. 614, al it vg^{cl} sy.] ουκ εχετε δε : 1739. 36.; ουκ εχ. HWSV : rel

cem et amaram aquam? 12 Numquid potest, fra-
tres mei, ficus uvas facere, aut vitis ficus? Sic ne-
que salsa dulcem potest facere aquam.

3, 13-18 Terrena sapientia et caelestis

13 Quis sapiens et disciplinatus inter vos? Osten-
dat ex bona conversatione operationem suam in
mansuetudine sapientiae. 14 Quod si zelum ama-
rum habetis, et contentiones sint in cordibus ve-
stris, nolite gloriari et mendaces esse adversus ve-
ritatem. 15 Non est enim ista sapientia desursum
descendens, sed terrena, animalis, diabolica. 16 Ubi
enim zelus et contentio, ibi inconstantia et omne
opus pravum. 17 Quae autem desursum est sa-
pientia, primum quidem pudica est, deinde paci-
fica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena
misericordia et fructibus bonis, non iudicans, sine
simulatione. 18 Fructus autem iustitiae in pace
seminatur facientibus pacem.

4, 1-3 Concupiscentia, bellorum origo

1 Unde bella et lites in vobis? Nonne hinc, ex
concupiscentiis vestris, quae militant in membris
vestris? 2 Concupiscitis, et non habetis; occiditis
et zelatis, et non potestis adipisci; litigatis et belli-
geratis, et non habetis, propter quod non postula-
tis; 3 petitis et non accipitis, eo quod male petatis,
ut in concupiscentiis vestris insumatis.

12 Mt 7,16ss
13 Ja 2,18; 1 P 2,12
14 E 4,31
15 Ja 1,5.17
17 Hb 12,11
18 Is 32,17; Mt 5,9
4,1 R 7,23; 1 P 2,11

δατε ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου ἔχθρα τοῦ Θεοῦ ἐστιν;
ὃς ἐὰν οὖν βουληθῇ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ
Θεοῦ καθίσταται. 5 ἢ δοκεῖτε ὅτι κενῶς ἡ γραφὴ λέγει
Πρὸς φθόνον ἐπιποθεῖ τὸ πνεῦμα ὃ κατῴκισεν ἐν ἡμῖν;
6 μείζονα δὲ δίδωσιν χάριν· διὸ λέγει Ὁ Θεὸς ὑπερη-
φάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσιν χάριν. 7 ὑπο-
τάγητε οὖν τῷ Θεῷ· ἀντίστητε δὲ τῷ διαβόλῳ, καὶ
φεύξεται ἀφ' ὑμῶν· 8 ἐγγίσατε τῷ Θεῷ, καὶ ἐγγιεῖ ὑμῖν.
καθαρίσατε χεῖρας, ἁμαρτωλοί, καὶ ἁγνίσατε καρδίας,
δίψυχοι. 9 ταλαιπωρήσατε καὶ πενθήσατε καὶ κλαύσατε·
ὁ γέλως ὑμῶν εἰς πένθος μετατραπήτω καὶ ἡ χαρὰ εἰς
κατήφειαν. 10 ταπεινώθητε ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ὑψώσει
ὑμᾶς. 11 Μὴ καταλαλεῖτε ἀλλήλων, ἀδελφοί. ὁ κατα-
λαλῶν ἀδελφοῦ ἢ κρίνων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καταλαλεῖ
νόμου καὶ κρίνει νόμον· εἰ δὲ νόμον κρίνεις, οὐκ εἶ
ποιητὴς νόμου ἀλλὰ κριτής. 12 εἷς ἐστιν ὁ νομοθέτης
καὶ κριτής, ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ ἀπολέσαι· σὺ δὲ τίς
εἶ, ὁ κρίνων τὸν πλησίον;
13 Ἄγε νῦν οἱ λέγοντες Σήμερον ἢ αὔριον πορευσόμεθα

---

4 του Θεου εστιν] εστ. τῳ Θεῳ T : S. (sz vg) syᵖ. | 8 εγγιει] -ισει HW : B. | ο και²] om T : SA. 1874. | μετατραπητω HW : BP. 1739s. 206s. f1611. μεταστραφητω ThSVM : rel | 12 o!] om HW : BP 1175. 88 915. 1525. | ο κρινων THWVM : BSAPΨ 33ssss. f1739. 1898 915. 5 927. 218 69. 206 429. f1611. 614 913 255s. sy.] ος κρινεις S : rel

4, 4-11 Mundi amor et Dei amor

4 Adulteri, nescitis quia amicitia huius mundi
inimica est Dei? Quicumque ergo voluerit amicus
esse saeculi huius, inimicus Dei constituitur. 5 An
putatis quia inaniter Scriptura dicat: Ad invidiam
concupiscit spiritus, qui habitat in vobis? 6 Maio-
rem autem dat gratiam. Propter quod dicit: *Deus
superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.*
7 Subditi ergo estote Deo, resistite autem diabolo,
et fugiet a vobis. 8 Adpropinquate Deo, et adpro-
pinquabit vobis. Emundate manus, peccatores; et
purificate corda, duplices animo. 9 Miseri estote
et lugete et plorate; risus vester in luctum conver-
tatur et gaudium in maerorem. 10 Humiliamini in
conspectu Domini, et exaltabit vos.

4, 11-13 Humilitas commendatur

11 Nolite detrahere alterutrum, fratres. Qui de-
trahit fratri aut qui iudicat fratrem suum, detrahit
legi et iudicat legem. Si autem iudicas legem, non
es factor legis, sed iudex. 12 Unus est legislator et
iudex, qui potest perdere et liberare. Tu autem
quis es, qui iudicas proximum?

III. VARIA SALUTIS MONITA

4, 13-17 Crastinum incertum

13 Ecce nunc qui dicitis: Hodie aut crastino

---

4 L 6,26; R 8,7; 1 J 2,15
5 Ex 20,3.5; Mt 6,24; G 5,17
6 Pr 3,34 O'; Job 22,29; Mt 23,12; 1 P 5,5; L 14,11
7 E 6,12; 1 P 5,8s
8 Zch 1,3; Is 1,16
10 L 14,11; 18,14; 1 P 5,6
12 Mt 7,1; R 2,1; 14,4
13 Pr 27,1; L 12,19s

εἰς τήνδε τὴν πόλιν καὶ ποιήσομεν ἐκεῖ ἐνιαυτὸν καὶ
ἐμπορευσόμεθα καὶ κερδήσομεν· 14 οἵτινες οὐκ ἐπίστασθε
τὸ τῆς αὔριον. ποία γὰρ ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτμὶς γάρ ἐστε
ἡ πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα καὶ ἀφανιζομένη·
15 ἀντὶ τοῦ λέγειν ὑμᾶς Ἐὰν ὁ Κύριος θελήσῃ, καὶ ζή-
σομεν καὶ ποιήσομεν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο. 16 νῦν δὲ καυχᾶσθε
ἐν ταῖς ἀλαζονείαις ὑμῶν· πᾶσα καύχησις τοιαύτη πο-
νηρά ἐστιν. 17 εἰδότι οὖν καλὸν ποιεῖν καὶ μὴ ποιοῦντι,
ἁμαρτία αὐτῷ ἐστιν. 5 1 Ἄγε νῦν οἱ πλούσιοι, κλαύσατε
ὀλολύζοντες ἐπὶ ταῖς ταλαιπωρίαις ὑμῶν ταῖς ἐπερχο-
μέναις. 2 ὁ πλοῦτος ὑμῶν σέσηπεν, καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν
σητόβρωτα γέγονεν, 3 ὁ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος κατ-
ίωται, καὶ ὁ ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ὑμῖν ἔσται καὶ
φάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν ὡς πῦρ. ἐθησαυρίσατε ἐν
ἐσχάταις ἡμέραις. 4 ἰδοὺ ὁ μισθὸς τῶν ἐργατῶν τῶν
ἀμησάντων τὰς χώρας ὑμῶν ὁ ἀφυστερημένος ἀφ' ὑμῶν
κράζει, καὶ αἱ βοαὶ τῶν θερισάντων εἰς τὰ ὦτα Κυρίου
Σαβαὼθ εἰσελήλυθαν. 5 ἐτρυφήσατε ἐπὶ τῆς γῆς καὶ
ἐσπαταλήσατε, ἐθρέψατε τὰς καρδίας ὑμῶν ἐν ἡμέρᾳ
σφαγῆς. 6 κατεδικάσατε, ἐφονεύσατε τὸν δίκαιον· οὐκ
ἀντιτάσσεται ὑμῖν.

7 Μακροθυμήσατε οὖν, ἀδελφοί, ἕως τῆς παρουσίας

13 ποιησομεν] -σωμεν S | ενιαυτον THWM : BSP sa bo. 1739s. *f*307. 38 241. it vg] + ενα SV : rel | 14 το] * τα h : AP 33 1175s. 1739s. 206 1831. 2138s 1852. 378.; om *H*W : B. | γαρ¹] om *H*W : BS*. 241° 1525. 2138*s 1852. 614 378. sy^h arm. | γαρ²] om h : A 33 bo. s vg. | η²] om *H* : BP 1175. 1739 323. 88. | 15 θελησῃ] * θελῃ *H* : BP 81. 1838. 808 642. *f*206. *f*1611. 614. | 5 3 υμων²] * + ο ιος S : S°AP 33ssss. *f*307. 623 1838. *f*1611. 614. sy^h. | 4 αφυστερημενος THW : B°S.] * απεστερημενος SVM : rel | εισεληλυθαν] -λυθασιν SVM

ibimus in illam civitatem et faciemus ibi quidem
annum et mercabimur et lucrum faciemus, 14 qui
ignoratis quid erit in crastino. Quae est enim vita
vestra? vapor est ad modicum parens, et deinceps
exterminabitur; 15 pro eo ut dicatis: Si Dominus
voluerit, et si vixerimus, faciemus hoc aut illud.
16 Nunc autem exsultatis in superbiis vestris. Om-
nis exsultatio talis maligna est. 17 Scienti igitur
bonum facere et non facienti, peccatum est illi.

5, 1-6 Divitum iniquorum miseria

1 Agite nunc, divites, plorate ululantes in miseriis
vestris, quae advenient vobis. 2 Divitiae vestrae
putrefactae sunt, et vestimenta vestra a tineis
comesta sunt; 3 aurum et argentum vestrum aeru-
ginavit, et aerugo eorum in testimonium vobis
erit, et manducabit carnes vestras sicut ignis.
Thesaurizastis vobis iram in novissimis diebus.
4 Ecce *merces* operariorum qui messuerunt regio-
nes vestras, quae fraudata est a vobis, *clamat*, et
clamor eorum *in aures Domini sabaoth* introivit.
5 Epulati estis super terram et in luxuriis enutris-
tis corda vestra *in die ocoisionis*. 6 Addixistis et
occidistis iustum, et non restitit vobis.

5, 7-11 Iterata patientiae commendatio

7 Patientes igitur estote, fratres, usque ad ad-

14 L 12,20; Ps 38,6s; J 9,41
15 A 18,21
17 L 12,47; R 14,23
5,1 L 6,24; Sir 5,1
2 Mt 6,19
3 Pr 16,27
4 Lv 19,13; Dt 24,14s; Is 5,9; Ma 3,5; Job 31,38ss; Tob 4,15; Sir 21,6
5 L 16,19.25; Jr 12,3
6 Pr 3,34 O'; Os 1,6 O'
7 Dt 11,14; Jl 2,23; Zch 10,1; Jr 5,24; L 21,19; Hb 10,36

τοῦ Κυρίου. ἰδοὺ ὁ γεωργὸς ἐκδέχεται τὸν τίμιον καρ-
πὸν τῆς γῆς, μακροθυμῶν ἐπ' αὐτῷ ἕως λάβῃ πρόϊμον
καὶ ὄψιμον. 8 μακροθυμήσατε καὶ ὑμεῖς, στηρίξατε τὰς
καρδίας ὑμῶν, ὅτι ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου ἤγγικεν. 9 μὴ
στενάζετε, ἀδελφοί, κατ' ἀλλήλων ἵνα μὴ κριθῆτε· ἰδοὺ
ὁ κριτὴς πρὸ τῶν θυρῶν ἕστηκεν. 10 ὑπόδειγμα λάβετε,
ἀδελφοί, τῆς κακοπαθίας καὶ τῆς μακροθυμίας τοὺς
προφήτας, οἳ ἐλάλησαν ἐν τῷ ὀνόματι Κυρίου. 11 ἰδοὺ
μακαρίζομεν τοὺς ὑπομείναντας· τὴν ὑπομονὴν Ἰὼβ
ἠκούσατε, καὶ τὸ τέλος Κυρίου εἴδετε, ὅτι πολύσπλαγ-
χνός ἐστιν ὁ Κύριος καὶ οἰκτίρμων. 12 Πρὸ πάντων δέ,
ἀδελφοί μου, μὴ ὀμνύετε, μήτε τὸν οὐρανὸν μήτε τὴν
γῆν μήτε ἄλλον τινὰ ὅρκον· ἤτω δὲ ὑμῶν τὸ Ναὶ ναί,
καὶ τὸ Οὒ οὔ, ἵνα μὴ ὑπὸ κρίσιν πέσητε. 13 Κακοπαθεῖ
τις ἐν ὑμῖν; προσευχέσθω· εὐθυμεῖ τις; ψαλλέτω.
14 ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέ-
ρους τῆς ἐκκλησίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτὸν
ἀλείψαντες ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου. 15 καὶ ἡ
εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν
ὁ Κύριος· κἂν ἁμαρτίας ᾖ πεποιηκώς, ἀφεθήσεται αὐτῷ.

---

7 λαβη THWs : B sa. 1739 2298. vg.] + καρπον : S 1175 bo. 255: (ff) sy[hm].; + υετον [S]V[M] : rel | 9 αδελφοι/κατ αλληλων HWS VM : BAPΨ 33 ssss sa bo. 1739s. 623 ss. 920 808 ss 69. ∫206. ∫1611. 614 378. it vg.] ∽ T : pler | 11 ειδετε] ιδετε S | ο] om h : B. | 12 μη[2] THWsVM : BSA 33. 1739. 1898 181 88.* 226 209. ff 2 vg sy.] + εις [S] : rel | 14 αλειψαντες THW : BP. 88 915 453. ff.] + αυτον SVM : rel | του κυριου] om [H] : B.

ventum Domini. Ecce agricola exspectat pretio-
sum fructum terrae, patienter ferens, donec acci-
piat *temporaneum et serotinum*. 8 Patientes igitur
estote et vos et confirmate corda vestra; quoniam
adventus Domini adpropinquavit 9 Nolite inge-
miscere, fratres, in alterutrum, ut non iudicemini.
Ecce iudex ante ianuam adsistit. 10 Exemplum
accipite, fratres, exitus mali, laboris et patientiae,
prophetas, qui locuti sunt in nomine Domini.
11 Ecce *beatificamus eos qui sustinuerunt*. Sufferen-
tiam Iob audistis, et finem Domini vidistis, quo-
niam *misericors Dominus est et miserator*.

5, 12 Non iurandum

12 Ante omnia autem, fratres mei, nolite iurare,
neque per caelum neque per terram, neque aliud
quodcumque iuramentum. Sit autem sermo vester:
est, est; non, non; ut non sub iudicio decidatis.

5, 13-15 Extremae Unctionis promulgatio

13 Tristatur aliquis vestrum? oret; aequo animo
est? psallat. 14 Infirmatur quis in vobis? inducat
presbyteros ecclesiae, et orent super eum, ungen-
tes eum oleo in nomine Domini; 15 et oratio fidei
salvabit infirmum, et alleviabit eum Dominus;
et si in peccatis sit, remittentur ei.

---

8 Hb 10,25; 1 Th 2,16; 3,13
10 Mt 5,12
11 Dn 12,12; Ps 102,8; 110,4; Job 1,21s
12 Mt 5,34-37
13 Ps 49,15; C 3,16
14 Mc 6,13
15 Mc 16,18

16 ἐξομολογεῖσθε οὖν ἀλλήλοις τὰς ἁμαρτίας, καὶ εὔχεσθε
ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε. πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου
ἐνεργουμένη. 17 Ἠλίας ἄνθρωπος ἦν ὁμοιοπαθὴς ἡμῖν,
καὶ προσευχῇ προσηύξατο τοῦ μὴ βρέξαι, καὶ οὐκ ἔβρε-
ξεν ἐπὶ τῆς γῆς ἐνιαυτοὺς τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ· 18 καὶ
πάλιν προσηύξατο, καὶ ὁ οὐρανὸς ὑετὸν ἔδωκεν καὶ ἡ γῆ
ἐβλάστησεν τὸν καρπὸν αὐτῆς. 19 Ἀδελφοί μου, ἐάν
τις ἐν ὑμῖν πλανηθῇ ἀπὸ τῆς ἀληθείας καὶ ἐπιστρέψῃ
τις αὐτόν, 20 γινωσκέτω ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ
πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ σώσει ψυχὴν αὐτοῦ ἐκ θανάτου καὶ
καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν.

---

16 ευχεσθε] προσευχ. *HW* : BA. 915. 1525. | 18 υετον εδωκεν] *ꟹ Th : SAΨ 33 sa bo. 1739s. 915. 623s. *ff*2 vg sy^p. | 20 γινωσκετω] -τε *HW* : B. 69. 1518. sy^h. | αυτου / εκ θανατου] ꟹ hW : B. 1611ss 1852. 614. *ff*.

5, 16-18 **Orationis virtus**

16 Confitemini ergo alterutrum peccata vestra,
et orate pro invicem, ut salvemini; multum enim
valet deprecatio iusti assidua. 17 Helias homo erat
similis nobis passibilis, et oratione oravit ut non
plueret super terram, et non pluit annos tres et
menses sex; 18 et rursum oravit et caelum dedit
pluviam, et terra dedit fructum suum.

EPILOGUS

5, 19-20 **Beatus qui peccatorem convertit**

19 Fratres mei, si quis ex vobis, erraverit a ve-
ritate, et converterit quis eum, 20 scire debet quo-
niam qui converti fecerit peccatorem ab errore
viae suae, salvabit animam eius a morte et *operiet*
multitudinem peccatorum.

---

17 3 Rg 17,1; L 4,25; A 14,15
18 3 Rg 18,42
19 G 6,1
20 Ps 50,15; Pr 10,12; 1 P 4,8

ΠΕΤΡΟΥ Α

1 [1] Πέτρος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκλεκτοῖς παρ-
επιδήμοις Διασπορᾶς Πόντου, Γαλατίας, Καππαδοκίας,
Ἀσίας καὶ Βιθυνίας, [2] κατὰ πρόγνωσιν Θεοῦ Πατρός, ἐν
ἁγιασμῷ Πνεύματος, εἰς ὑπακοὴν καὶ ῥαντισμὸν αἵμα-
τος Ἰησοῦ Χριστοῦ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη.
[3] Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννή-
σας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζῶσαν δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ ἐκ νεκρῶν, [4] εἰς κληρονομίαν ἄφθαρτον καὶ ἀμίαντον
καὶ ἀμάραντον, τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς [5] τοὺς
ἐν δυνάμει Θεοῦ φρουρουμένους διὰ πίστεως εἰς σωτη-
ρίαν ἑτοίμην ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ. [6] ἐν ᾧ
ἀγαλλιᾶσθε, ὀλίγον ἄρτι εἰ δέον λυπηθέντες ἐν ποικίλοις
πειρασμοῖς, [7] ἵνα τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως πολυτι-
μότερον χρυσίου τοῦ ἀπολλυμένου, διὰ πυρὸς δὲ δοκιμα-
ζομένου, εὑρεθῇ εἰς ἔπαινον καὶ δόξαν καὶ τιμὴν ἐν
ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ· [8] ὃν οὐκ ἰδόντες ἀγαπᾶτε,

1 6 δεον THWV : BS*. f 1611. Cl.] + εστιν SM : rel | 8 ιδοντες THWVM : BSC 1175. f 1739. 218. 1852. 383 913. s vg sy arm.] ειδοτες S : rel

EPISTULA BEATI PETRI APOSTOLI PRIMA

EXORDIUM

1, 1-2 Epistularis salutatio

[1] PETRUS apostolus Iesu Christi electis advenis
dispersionis Ponti, Galatiae, Cappadociae, Asiae
et Bithyniae, [2] secundum praescientiam Dei Pa-
tris, in sanctificationem Spiritus, in oboedientiam
et aspersionem sanguinis Iesu Christi. Gratia vo-
bis et pax multiplicetur.

1, 3-12 Salutis oeconomia

[3] Benedictus Deus et Pater Domini nostri Iesu
Christi, qui secundum misericordiam suam ma-
gnam regeneravit nos in spem vivam per resurrec-
tionem Iesu Christi ex mortuis, [4] in hereditatem
incorruptibilem et incontaminatam et immarcesci-
bilem, conservatam in caelis in vobis, [5] qui in vir-
tute Dei custodimini per fidem in salutem, para-
tam revelari in tempore novissimo. [6] In quo exsul-
tabitis, modicum nunc si oportet contristari in
variis tentationibus, [7] ut probatio vestrae fidei,
multo pretiosior auro, quod per ignem probatur,
inveniatur in laudem et gloriam et honorem in
revelatione Iesu Christi; [8] quem cum non videri-

1 Ja 1,1 | 2 R 8,29; Hb 12,24 | 3 1 P 1,23; Ja 1,18; E 2,4; Tt 3,5 | 4 C 1,12 | 5 1 C 2,5; J 10,28; 17,11; R 5,3ss | 6 R 5.2; 2 C 4,17; 5,10 Hb 12,11; Ja 1,2 | 7 Ja 1,3; Pr 17,3; Sap 3,6; Sir 2,5; Ma 3,3; R 2,7.10 | 8 J 20,29; 2 C 5,7

εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὁρῶντες πιστεύοντες δὲ ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ
ἀνεκλαλήτῳ καὶ δεδοξασμένῃ, [9] κομιζόμενοι τὸ τέλος
τῆς πίστεως ὑμῶν σωτηρίαν ψυχῶν. [10] περὶ ἧς σωτηρίας
ἐξεζήτησαν καὶ ἐξηρεύνησαν προφῆται οἱ περὶ τῆς εἰς
ὑμᾶς χάριτος προφητεύσαντες, [11] ἐρευνῶντες εἰς τίνα ἢ
ποῖον καιρὸν ἐδήλου τὸ ἐν αὐτοῖς Πνεῦμα Χριστοῦ προ-
μαρτυρόμενον τὰ εἰς Χριστὸν παθήματα καὶ τὰς μετὰ
ταῦτα δόξας· [12] οἷς ἀπεκαλύφθη ὅτι οὐχ ἑαυτοῖς ὑμῖν
δὲ διηκόνουν αὐτά, ἃ νῦν ἀνηγγέλη ὑμῖν διὰ τῶν εὐαγ-
γελισαμένων ὑμᾶς ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ ἀποσταλέντι ἀπ'
οὐρανοῦ, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι.

[13] Διὸ ἀναζωσάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν,
νήφοντες, τελείως ἐλπίσατε ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν
χάριν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ. [14] ὡς τέκνα ὑπα-
κοῆς, μὴ συσχηματιζόμενοι ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ
ὑμῶν ἐπιθυμίαις, [15] ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον
καὶ αὐτοὶ ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε, [16] διότι
γέγραπται Ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιος. [17] καὶ εἰ Πα-
τέρα ἐπικαλεῖσθε τὸν ἀπροσωπολήπτως κρίνοντα κατὰ

---

8 αγαλλιασθε] -ιατε H : B 1175. 808*. 1852. | 9 υμων] om HW : B. 1. | 11 εδηλου] -ουτο h | 12 εν] om H : BAΨ 33. 623. 436 218. *q* vg. | 16 γεγραπται] + οτι [H]W : B. 69. sy. | εσεσθε THWsVM : BSACΨ 33 104 1175 81. 88 915 *f*307. 623s 467s. 808ss. 206ss. 1611ss 1852c. 614. lat syh.] γινεσθε *S* : pler | οτι] διοτι T : S 1175 81. 181. 1845. | αγιος THW : BSA*. 218 1525.] + ειμι SV[M] : rel

tis, diligitis; in quem nunc quoque, non videntes,
creditis; credentes autem, exsultabitis laetitia ine-
narrabili et glorificata, [9] reportantes finem fidei
vestrae salutem animarum.
[10] De qua salute exquisierunt atque scrutati sunt
prophetae, qui de futura in vobis gratia propheta-
verunt, [11] scrutantes in quod vel quale tempus
significaret in eis Spiritus Christi, praenuntians
eas quae in Christo sunt passiones et posteriores
glorias; [12] quibus revelatum est quia non sibimet
ipsis, vobis autem, ministrabant ea quae nunc
nuntiata sunt vobis per eos qui evangelizaverunt
vobis, Spiritu sancto misso de caelo, in quem desi-
derant angeli prospicere.

I. GENERALIA MONITA

1, 13-25 Spes et oboedientia in sanctitate et caritate

[13] Propter quod succincti lumbos mentis vestrae,
sobrii, perfecte sperate in eam quae offertur vobis
gratiam, in revelationem Iesu Christi. [14] Quasi
filii oboedientiae, non configurati prioribus igno-
rantiae vestrae desideriis, [15] sed secundum eum
qui vocavit vos sanctum, et ipsi in omni conversa-
tione sancti sitis; [16] quoniam scriptum est: *Sancti
eritis, quoniam ego sanctus sum.* [17] Et si patrem
invocatis eum qui sine acceptione personarum iudi-

---

9 R 6,22
11 Ps 21; Is 53
12 E 3,10
13 L 12,35
14 R 12,2
16 Lv 11,44; 19,2; 1 Th 4,3
17 Ps 88,27; Jr 3,19; Sap 6,8; R 2,11

τὸ ἑκάστου ἔργον, ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ἀναστράφητε, [18] εἰδότες ὅτι οὐ φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ, ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς πατροπαραδότου, [19] ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ, [20] προεγνωσμένου μὲν πρὸ καταβολῆς κόσμου, φανερωθέντος δὲ ἐπ' ἐσχάτου τῶν χρόνων δι' ὑμᾶς [21] τοὺς δι' αὐτοῦ πιστοὺς εἰς Θεὸν τὸν ἐγείραντα αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καὶ δόξαν αὐτῷ δόντα, ὥστε τὴν πίστιν ὑμῶν καὶ ἐλπίδα εἶναι εἰς Θεόν. [22] Τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἡγνικότες ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον, ἐκ καρδίας ἀλλήλους ἀγαπήσατε ἐκτενῶς, [23] ἀναγεγεννημένοι οὐκ ἐκ σπορᾶς φθαρτῆς ἀλλὰ ἀφθάρτου διὰ λόγου ζῶντος Θεοῦ καὶ μένοντος. [24] διότι

πᾶσα σὰρξ ὡς χόρτος,
καὶ πᾶσα δόξα αὐτῆς ὡς ἄνθος χόρτου·
ἐξηράνθη ὁ χόρτος,
καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσεν.
[25] τὸ δὲ ῥῆμα Κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

τοῦτο δέ ἐστιν τὸ ῥῆμα τὸ εὐαγγελισθὲν εἰς ὑμᾶς.
2 [1] Ἀποθέμενοι οὖν πᾶσαν κακίαν καὶ πάντα δόλον καὶ ὑποκρίσεις καὶ φθόνους καὶ πάσας καταλαλιάς, [2] ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξηθῆτε εἰς σωτηρίαν, [3] εἰ ἐγεύσασθε ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος. [4] πρὸς ὃν προσερχόμενοι, λίθον

---

21 πιστους THW : BA. vg.] * πιστευοντας SVM : rel | 22 εκ THW : BA. 1852 255 vg.] + καθαρας S[V]M : rel | 2 1 υποκρισεις] -σιν *H* : BS° bo. sy^p. Cl Or Aug. | 3 ει THWM : BS*A. 915. 436.] ειπερ SV : rel

cat secundum uniuscuiusque opus, in timore incolatus vestri tempore conversamini, [18] scientes quod non corruptibilibus, auro vel argento, redempti estis de vana vestra conversatione paternae traditionis, [19] sed pretioso sanguine quasi agni immaculati Christi et incontaminati, [20] praecogniti quidem ante mundi constitutionem, manifestati autem novissimis temporibus propter vos, [21] qui per ipsum fideles estis in Deo, qui suscitavit eum a mortuis et dedit ei gloriam, ut fides vestra et spes esset in Deo. [22] Animas vestras castificantes in oboedientia caritatis, in fraternitatis amore simplici, ex corde invicem diligite attentius; [23] renati non ex semine corruptibili, sed incorruptibili, per verbum *Dei vivi* et *permanentis* in aeternum: [24] quia

omnis caro ut faenum,
et omnis gloria eius tamquam flos faeni:
exaruit faenum,
et flos eius decidit,
[25] *verbum autem Domini manet in aeternum.*

Hoc est autem verbum, quod evangelizatum est in vos.

2, 1-3 **Spiritualis infantia**

[1] Deponentes igitur omnem malitiam et omnem dolum et simulationes et invidias et omnes detractiones, [2] sicut modo geniti infantes, rationabile sine dolo lac concupiscite, ut in eo crescatis in salutem; [3] si tamen *gustastis quoniam dulcis est Dominus.*

---

18 1 C 6,20; 1 P 4,3 | 19 Is 53,7; Hb 9,14 | 20 R 16,25s; E 1,4 | 21 J 14,6; R 4,24; C 1,27 | 22 1 J 5,1 | 23 Dn 6,26; J 1,13; Ja 1,18 | 24 Is 40,6s; Ja 1,10s | 25 Is 40,6ss | 2,1 E 4,22; Ja 1,21 | 2 1 C 3,2; Hb 5,12s | 3 Ps 33,9

ζῶντα, ὑπὸ ἀνθρώπων μὲν ἀποδεδοκιμασμένον παρὰ δὲ
Θεῷ ἐκλεκτὸν ἔντιμον, 5 καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες οἰκο-
δομεῖσθε οἶκος πνευματικὸς εἰς ἱεράτευμα ἅγιον, ἀνε-
νέγκαι πνευματικὰς θυσίας εὐπροσδέκτους Θεῷ διὰ
Ἰησοῦ Χριστοῦ. 6 διότι περιέχει ἐν γραφῇ

Ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιὼν λίθον ἀκρογωνιαῖον
ἐκλεκτὸν ἔντιμον,
καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ καταισχυνθῇ.

7 ὑμῖν οὖν ἡ τιμὴ τοῖς πιστεύουσιν· ἀπιστοῦσιν δὲ

λίθος ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες,
οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας

8 καὶ λίθος προσκόμματος καὶ πέτρα σκανδάλου· οἳ
προσκόπτουσιν τῷ λόγῳ ἀπειθοῦντες, εἰς ὃ καὶ ἐτέθη-
σαν· 9 ὑμεῖς δὲ γένος ἐκλεκτόν, βασίλειον ἱεράτευμα,
ἔθνος ἅγιον, λαὸς εἰς περιποίησιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς
ἐξαγγείλητε τοῦ ἐκ σκότους ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ
θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς·

10 οἵ ποτε οὐ λαός, νῦν δὲ λαὸς Θεοῦ,
οἱ οὐκ ἠλεημένοι, νῦν δὲ ἐλεηθέντες.

11 Ἀγαπητοί, παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδή-

5 οικοδομεισθε] * εποικ. TS : SA C 104 sss. 1829 *f* 307. 623 ss 467 2143. 808 ss 436 s. 242. 913. *s* vg. | Θεω THWsVM : BS*ACΨ 33 104 326. 1739 323. arm.] pr τω [*S*] : rel | 6 ακρογωνιαιον εκλεκτον] ∽ HW : BC 1175 bo. *f* 307. 69. arm. | 7 λιθος HWsVM : BS^c A. 623 1838. 1108 1518 1852. 913 s. *s* vg.] * λιθον T*S* : rel

2, 4-10 Credentium nobilitas

4 Ad quem accedentes, *lapidem* vivum, ab ho-
minibus quidem reprobatum, a Deo autem *electum*
et *honorificatum*, 5 et ipsi tamquam lapides vivi
superaedificamini, domus spiritualis, sacerdotium
sanctum, offerre spirituales hostias acceptabiles
Deo per Iesum Christum. 6 Propter quod continet
Scriptura:

Ecce pono in Sion lapidem summum angularem,
electum, pretiosum;
et qui crediderit in eum, non confundetur.

7 Vobis igitur honor credentibus, non credenti-
bus autem

lapis, quem reprobaverunt aedificantes,
hic factus est in caput anguli,

8 et *lapis offensionis et petra scandali his qui offen-*
dunt verbo nec credunt, in quo et positi sunt. 9 Vos
autem *genus electum, regale sacerdotium, gens san-*
cta, populus adquisitionis, ut virtutes adnuntietis
eius, qui de tenebris vos vocavit in admirabile
lumen suum:

10 *Qui aliquando non populus,*
nunc autem populus Dei;
qui non consecuti misericordiam,
nunc autem misericordiam consecuti.

II. SPECIALIA MONITA

2, 11-12 Bona inter gentes conversatio

11 Carissimi, obsecro vos tamquam *advenas et*

4 Ps 117,22; Mt 21.42; A 4,11 | 5 E 2,21s; 4,12; R 12,1; Hb 13,15s | 6 Is 28,16; Mt 21,42; R 9,33 | 7 Ps 117,22; Mt 21,42 | 8 Is 8,14s; R 9,32s | 9 Is 43,20s; Ex 19,6; 23,22 O'; Ap 1,6; 5, 10; 20,6; J 1,9; 12,46; E 5,8; 2 C 4,6; Ph 2,15 | 10 Os 1,6.9s; 2,23s; R 9,25 | 11 Ps 38,13; Hb 11,13; G 5,16.24

μους ἀπέχεσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτινες στρα-
τεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς· 12 τὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν ἐν
τοῖς ἔθνεσιν ἔχοντες καλήν, ἵνα ἐν ᾧ καταλαλοῦσιν
ὑμῶν ὡς κακοποιῶν, ἐκ τῶν καλῶν ἔργων ἐποπτεύοντες
δοξάσωσιν τὸν Θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς.

13 Ὑποτάγητε πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ τὸν Κύριον·
εἴτε βασιλεῖ ὡς ὑπερέχοντι, 14 εἴτε ἡγεμόσιν ὡς δι' αὐ-
τοῦ πεμπομένοις εἰς ἐκδίκησιν κακοποιῶν ἔπαινον δὲ
ἀγαθοποιῶν. 15 ὅτι οὕτως ἐστὶν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ,
ἀγαθοποιοῦντας φιμοῦν τὴν τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων
ἀγνωσίαν· 16 ὡς ἐλεύθεροι, καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχον-
τες τῆς κακίας τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλ' ὡς Θεοῦ δοῦλοι.
17 πάντας τιμήσατε, τὴν ἀδελφότητα ἀγαπᾶτε, τὸν Θεὸν
φοβεῖσθε, τὸν βασιλέα τιμᾶτε. 18 Οἱ οἰκέται, ὑποτασ-
σόμενοι ἐν παντὶ φόβῳ τοῖς δεσπόταις, οὐ μόνον τοῖς
ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσιν ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς. 19 τοῦτο
γὰρ χάρις εἰ διὰ συνείδησιν Θεοῦ ὑποφέρει τις λύπας
πάσχων ἀδίκως. 20 ποῖον γὰρ κλέος εἰ ἁμαρτάνοντες
καὶ κολαφιζόμενοι ὑπομενεῖτε; ἀλλ' εἰ ἀγαθοποιοῦντες
καὶ πάσχοντες ὑπομενεῖτε, τοῦτο χάρις παρὰ Θεῷ.
21 εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε, ὅτι καὶ Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ
ὑμῶν, ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμόν, ἵνα ἐπακολουθή-

15 φιμουν] -οιν H

peregrinos abstinere· vos a carnalibus desideriis
quae militant adversus animam; 12 conversatio-
nem vestram inter gentes habentes bonam, ut in
eo, quod detrectant de vobis tamquam de male-
factoribus, ex bonis operibus vos considerantes
glorificent Deum *in die visitationis*.

2, 13-17 Omnes superioribus oboediant

13 Subiecti igitur estote omni humanae creatu-
rae propter Deum: sive regi quasi praecellenti,
14 sive ducibus tamquam ab eo missis ad vindictam
malefactorum, laudem vero bonorum; 15 quia sic
est voluntas Dei, ut benefacientes obmutescere
faciatis imprudentium hominum ignorantiam;
16 quasi liberi, et non quasi velamen habentes ma-
litiae libertatem, sed sicut servi Dei. 17 Omnes
honorate, fraternitatem diligite, Deum timete, re-
gem honorificate.

2, 18-25 Servi dominis pareant Christi exemplo

18 Servi, subditi estote in omni timore dominis,
non tantum bonis et modestis, sed etiam dyscolis·
19 Haec est enim gratia, si propter Dei conscien-
tiam sustinet quis tristitias, patiens iniuste.
20 Quae enim est gloria, si peccantes et colaphizati
suffertis? Sed si bene facientes patienter sustinetis,
haec est gratia apud Deum. 21 In hoc enim vocati
estis; quia et Christus passus est pro nobis, vobis
relinquens exemplum, ut sequamini vestigia eius.

12 1 P 3,1.16; Mt 5,16; Ja 3,13 | 13 R 13,1-7; Tt 3,1 | 15 T
2,8 | 16 G 5,13 | 17 R 12,10; Pr 24,21; Mt 22,21 | 18-3,7 E 5,
22-6,9; C 3,18-4,1; Tt 2,9 | 19 R 13,5 | 20 1 P 3,9.17; 4,13s; L
6,32s | 21 Mt 16,24; Mc 10,21

σητε τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ· 22 ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν
οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ· 23 ὃς λοιδορού-
μενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἠπείλει, παρεδίδου
δὲ τῷ κρίνοντι δικαίως· 24 ὃς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς
ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον, ἵνα ταῖς
ἁμαρτίαις ἀπογενόμενοι τῇ δικαιοσύνῃ ζήσωμεν· οὗ τῷ
μώλωπι ἰάθητε. 25 ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενοι,
ἀλλὰ ἐπεστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν Ποιμένα καὶ Ἐπίσκοπον
τῶν ψυχῶν ὑμῶν. 3 1 Ὁμοίως γυναῖκες, ὑποτασσόμεναι
τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα καὶ εἴ τινες ἀπειθοῦσιν τῷ
λόγῳ, διὰ τῆς τῶν γυναικῶν ἀναστροφῆς ἄνευ λόγου
κερδηθήσονται, 2 ἐποπτεύσαντες τὴν ἐν φόβῳ ἁγνὴν
ἀναστροφὴν ὑμῶν. 3 ὧν ἔστω οὐχ ὁ ἔξωθεν ἐμπλοκῆς
τριχῶν καὶ περιθέσεως χρυσίων ἢ ἐνδύσεως ἱματίων
κόσμος, 4 ἀλλ' ὁ κρυπτὸς τῆς καρδίας ἄνθρωπος ἐν τῷ
ἀφθάρτῳ τοῦ πραέος καὶ ἡσυχίου πνεύματος, ὅ ἐστιν
ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πολυτελές. 5 οὕτως γάρ ποτε καὶ αἱ
ἅγιαι γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι εἰς Θεὸν ἐκόσμουν ἑαυτάς,
ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, 6 ὡς Σάρρα ὑπή-
κουσεν τῷ Ἀβραάμ, κύριον αὐτὸν καλοῦσα· ἧς ἐγενήθητε
τέκνα ἀγαθοποιοῦσαι καὶ μὴ φοβούμεναι μηδεμίαν πτόη-
σιν. 7 Οἱ ἄνδρες ὁμοίως, συνοικοῦντες κατὰ γνῶσιν
ὡς ἀσθενεστέρῳ σκεύει τῷ γυναικείῳ, ἀπονέμοντες τι-

24 ημων] υμων h : B. 1319. 1758. | μωλωπι HWSVM : BS^cAC PΨ 33ssss. 88 915. 623s 1873. 808ss 256 69. 206 429. *f*1611. 614 913s. K. *q* vg.] *+ αυτου T : S* rel | 3 1 γυναικες THWs : BS*A. 2298] pr αι [*S*]VM : rel | και] om *H* : B bo. 241. *f*206. 1611ss. 614. *q* arm. | 4 πραεος — ησυχιου] ∽ *H* : B. *q* vg. | 6 υπηκουσεν] -κουεν H : BΨ. 69. *q* vg sy^p.

22 *Qui peccatum non fecit,*
nec inventus est dolus in ore eius;
23 qui cum malediceretur, non maledicebat; cum
patereretur, non comminabatur; tradebat autem
iudicanti se iniuste; 24 qui *peccata nostra ipse per-*
tulit in corpore suo super lignum, ut peccatis mor-
tui iustitiae vivamus; *cuius livore sanati estis.*
25 Eratis enim *sicut oves errantes*, sed conversi estis
nunc ad pastorem et episcopum animarum ve-
strarum.

3, 1-7 Mulierum virorumque officia

1 Similiter et mulieres subditae sint viris suis,
ut et si qui non credunt verbo, per mulierum con-
versationem sine verbo lucrifiant, 2 considerantes
in timore castam conversationem vestram. 3 Qua-
rum non sit extrinsecus capillatura aut circumda-
tio auri aut indumenti vestimentorum cultus, 4 sed
qui absconditus est cordis homo, in incorruptibili-
tate quieti et modesti spiritus, qui est in conspectu
Dei locuples. 5 Sic enim aliquando et sanctae mu-
lieres sperantes in Deo ornabant se, subiectae pro-
priis viris; 6 sicut Sarra oboediebat Abrahae, *do-*
minum eum vocans; cuius estis filiae, benefacientes
et *non pertimentes* ullam *perturbationem.* 7 Viri
similiter, cohabitantes secundum scientiam, quasi
infirmiori vasculo muliebri impartientes hono-

22 Is 53,9; 2 C 5,21; J 8,46
23 1 P 3,9; Jr 11,20; J 8,50
24 Is 53,4s.11s; J 1,29; 1 J 3,5; Hb 9,28; R 6,11.18; 1 C 1,30; 2 C 5,21
25 Is 53,6; Ez 34,5; Mt 18,12ss; J 10,11s.16; 1 P 5,4
3,1 1 C 14,34
2 1 P 2,12
3 Is 3,16-24; 2 T 2,9-15
4 (E 3,16)
6 Gn 18,12: Pr 3,25

μὴν ὡς καὶ συγκληρονόμοις χάριτος ζωῆς, εἰς τὸ μὴ
ἐγκόπτεσθαι τὰς προσευχὰς ὑμῶν. 8 Τὸ δὲ τέλος πάν-
τες ὁμόφρονες, συμπαθεῖς, φιλάδελφοι, εὔσπλαγχνοι,
ταπεινόφρονες, 9 μὴ ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἢ
λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας, τοὐναντίον δὲ εὐλογοῦντες, ὅτι
εἰς τοῦτο ἐκλήθητε ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσητε.

10 ὁ γὰρ θέλων ζωὴν ἀγαπᾶν
καὶ ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθὰς
παυσάτω τὴν γλῶσσαν ἀπὸ κακοῦ
καὶ χείλη τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον,
11 ἐκκλινάτω δὲ ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιησάτω ἀγαθόν,
ζητησάτω εἰρήνην καὶ διωξάτω αὐτήν·
12 ὅτι ὀφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ δικαίους
καὶ ὦτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν,
πρόσωπον δὲ Κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακά.

13 Καὶ τίς ὁ κακώσων ὑμᾶς ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ ζηλωταὶ
γένησθε; 14 ἀλλ' εἰ καὶ πάσχοιτε διὰ δικαιοσύνην, μακά-
ριοι. τὸν δὲ φόβον αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε μηδὲ ταραχ-
θῆτε, 15 Κύριον δὲ τὸν Χριστὸν ἁγιάσατε ἐν ταῖς καρδίαις
ὑμῶν, ἕτοιμοι ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι
ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος, 16 ἀλλὰ μετὰ
πραΰτητος καὶ φόβου, συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθήν, ἵνα

---

7 συγκληρονομοις ThWSVM : B(S) 33 1175. *f*1739. 623 467. 69. 614. vg arm.] -νομοι *H* : rel | τας προσευχας] ταις -αις h : B. | 11 δε HWSVM : BAC*Ψ 104sss. 917. 69. 522 206ss. *f*1611. 614 913s.] om T : rel

rem, tamquam et coheredibus gratiae vitae, ut
non impediantur orationes vestrae.

3, 8-12 Qui vitam diligit, bonum faciat

8 In fine autem omnes unanimes, compatientes,
fraternitatis amatores, misericordes, modesti, hu-
miles; 9 non reddentes malum pro malo nec male-
dictum pro maledicto, sed e contrario benedicen-
tes, quia in hoc vocati estis, ut benedictionem he-
reditate possideatis.

10 *Qui enim vult vitam diligere*
et dies videre bonos,
coerceat linguam suam a malo,
et labia eius ne loquantur dolum,
11 *declinet a malo et faciat bonum,*
inquirat pacem et sequatur eam,
12 *quia oculi Domini super iustos,*
et aures eius in preces eorum,
vultus autem Domini super facientes mala.

3, 13-17 Innocenter patiendum

13 Et quis est qui vobis noceat, si boni aemula-
tores fueritis? 14 Sed et si quid patimini propter
iustitiam, beati. *Timorem* autem *eorum ne timue-
ritis, et non conturbemini,* 15 *Dominum* autem Chris-
tum *sanctificate* in cordibus vestris, parati semper
ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de
ea, quae in vobis est, spe; 16 sed cum modestia et
timore conscientiam habentes bonam, ut in eo

---

7 1 Th 4,4
8 R 12,6; 15,5; Ph 2,3s
9 Mt 5,44; R 12,14, 1 Th 5,15; 1 P 2,23
10 Ps 33,13-17; Ja 1,26
13 R 8,34; Tt 2,14
14 1 P 2,20, Mt 5,10; Is 8,12
15 Is 8,13, C 4,6
16 1 P 2,12

ἐν ᾧ καταλαλεῖσθε καταισχυνθῶσιν οἱ ἐπηρεάζοντες
ὑμῶν τὴν ἀγαθὴν ἐν Χριστῷ ἀναστροφήν [17] κρεῖττον
γὰρ ἀγαθοποιοῦντας, εἰ θέλοι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ,
πάσχειν ἢ κακοποιοῦντας. [18] ὅτι καὶ Χριστὸς ἅπαξ
περὶ ἁμαρτιῶν ἀπέθανεν, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων, ἵνα ἡμᾶς
προσαγάγῃ τῷ Θεῷ, θανατωθεὶς μὲν σαρκὶ ζωοποιηθεὶς
δὲ πνεύματι· [19] ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασιν πο-
ρευθεὶς ἐκήρυξεν, [20] ἀπειθήσασίν ποτε ὅτε ἀπεξεδέχετο
ἡ τοῦ Θεοῦ μακροθυμία ἐν ἡμέραις Νῶε κατασκευαζο-
μένης κιβωτοῦ, εἰς ἣν ὀλίγοι, τοῦτ' ἔστιν ὀκτὼ ψυχαί,
διεσώθησαν δι' ὕδατος. [21] ὃ καὶ ὑμᾶς ἀντίτυπον νῦν
σώζει βάπτισμα, οὐ σαρκὸς ἀπόθεσις ῥύπου ἀλλὰ συνει-
δήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς Θεόν, δι' ἀναστάσεως
Ἰησοῦ Χριστοῦ, [22] ὅς ἐστιν ἐν δεξιᾷ Θεοῦ, πορευθεὶς
εἰς οὐρανόν, ὑποταγέντων αὐτῷ ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν
καὶ δυνάμεων. 4 [1] Χριστοῦ οὖν παθόντος σαρκὶ καὶ
ὑμεῖς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὁπλίσασθε, ὅτι ὁ παθὼν σαρκὶ
πέπαυται ἁμαρτίας, [2] εἰς τὸ μηκέτι ἀνθρώπων ἐπιθυ-
μίαις ἀλλὰ θελήματι Θεοῦ τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ βιῶσαι
χρόνον. [3] ἀρκετὸς γὰρ ὁ παρεληλυθὼς χρόνος τὸ βού-
λημα τῶν ἐθνῶν κατειργάσθαι, πεπορευμένους ἐν ἀσελ-

18 αμαρτιων] * + υπερ ημων S : S(A)C*(Ψ) 33 ssss bo. f1739. 88 915 f307. f623. 226 436. 522 (f206. 1611 s) 2831 s 1852. 614 1765s. L. sy[b] (arm.) | απεθανεν THSVM : SACΨ 33 sss bo. 440s. 88 915. f623. f206. f1611. 2147. vg sy arm.] επαθεν hW : rel | ημας TSV : S (* om) AC 33 1175 s bo. f1739. 88 915 f307. f623. 436s 1319ss 808ss, 1891 242. 1518. f614. KL. 483. vg sy[hm].] υμας HWM : rel] 20 ολιγοι THWVM : BSA. 623 467. 226..383. vg.] -γαι S : rel] 22 Θεου THWsM : BS*Ψ 33.] * pr του [S]V : rel | 4 1 παθοντος THW VM : BC sa. 1739 323. vg.] + υπερ ημων S : (rel) [αμαρτιας] -ιαις H : BS°. (vg) sy[p].

quod detrahunt vobis confundantur, qui calum-
niantur vestram bonam in Christo conversationem.
[17] Melius est enim bene facientes, si voluntas Dei
velit, pati quam male facientes.

3, 18-22 Christi passio, descensus ad inferos, gloria

[18] Quia et Christus semel pro peccatis nostris
mortuus est, iustus pro iniustis, ut nos offerret
Deo, mortificatus quidem carne, vivificatus autem
spiritu. [19] In quo et his, qui in carcere erant, spiri-
tibus veniens praedicavit, [20] qui increduli fuerant
aliquando, quando exspectabant Dei patientiam
in diebus Noë, cum fabricaretur arca; in qua pauci,
id est, octo animae salvae factae sunt per aquam.
[21] Quod et vos nunc similis formae salvos facit
baptisma, non carnis depositio sordium, sed con-
scientiae bonae interrogatio in Deum per resurrec-
tionem Iesu Christi, [22] qui est in dextera Dei, de-
glutiens mortem, ut vitae aeternae heredes effice-
remur, profectus in caelum, subiectis sibi angelis
et potestatibus et virtutibus.

4, 1-6 Ad pristina vitia non regrediendum

[1] Christo igitur passo in carne, et vos eadem
cogitatione armamini, quia qui passus est in carne,
desiit a peccatis; [2] ut iam non desideriis hominum,
sed voluntati Dei, quod reliquum est in carne vivat
temporis. [3] Sufficit enim praeteritum tempus ad
voluntatem gentium consummandam his qui am-

17 1 P 2,20; 3,14 | 18 R 6,10; Hb 7,27; 9,28; 10,10; 1 P 2, 21-24 | 19 1 P 4,6 | 20 Gn 7,5-23 | 21 E 5,26; Hb 10,22 | 22 E 1,21s; Ps 109,1; A 1,10; Mc 16,19 | 4,1 R 6,2.7; 2 C 5,14s | 2 1 J 2,16s | 3 E 2,2s; 1 C 6,9ss; Tt 3,3

γείαις, ἐπιθυμίαις, οἰνοφλυγίαις, κώμοις, πότοις, καὶ
ἀθεμίτοις εἰδωλολατρίαις. [4] ἐν ᾧ ξενίζονται μὴ συν-
τρεχόντων ὑμῶν εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ἀσωτίας ἀνάχυσιν,
βλασφημοῦντες· [5] οἳ ἀποδώσουσιν λόγον τῷ ἑτοίμως
ἔχοντι κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. [6] εἰς τοῦτο γὰρ καὶ
νεκροῖς εὐηγγελίσθη, ἵνα κριθῶσι μὲν κατὰ ἀνθρώπους
σαρκί, ζῶσι δὲ κατὰ Θεὸν πνεύματι.

[7] Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικεν. σωφρονήσατε οὖν καὶ
νήψατε εἰς προσευχάς· [8] πρὸ πάντων τὴν εἰς ἑαυτοὺς
ἀγάπην ἐκτενῆ ἔχοντες, ὅτι ἀγάπη καλύπτει πλῆθος
ἁμαρτιῶν· [9] φιλόξενοι εἰς ἀλλήλους ἄνευ γογγυσμοῦ·
[10] ἕκαστος καθὼς ἔλαβεν χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ
διακονοῦντες ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος Θεοῦ·
[11] εἴ τις λαλεῖ, ὡς λόγια Θεοῦ· εἴ τις διακονεῖ, ὡς ἐξ
ἰσχύος ἧς χορηγεῖ ὁ Θεός· ἵνα ἐν πᾶσιν δοξάζηται ὁ
Θεὸς διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἐστιν ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

[12] Ἀγαπητοί, μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει πρὸς
πειρασμὸν ὑμῖν γινομένῃ, ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος,
[13] ἀλλὰ καθὸ κοινωνεῖτε τοῖς τοῦ Χριστοῦ παθήμασιν

---

5 εχοντι κριναι] κρινοντι H : BΨ. *f*205. 2138 1852. 614 378.

bulaverunt in luxuriis, desideriis, vinolentiis,
comessationibus, potationibus et illicitis idolorum
cultibus. [4] In quo admirantur, non concurrentibus
vobis in eandem luxuriae confusionem, blasphe-
mantes; [5] qui reddent rationem ei qui paratus est
iudicare vivos et mortuos. [6] Propter hoc enim et
mortuis evangelizatum est, ut iudicentur quidem
secundum homines in carne, vivant autem secun-
dum Deum in Spiritu.

4, 7-11 Virtutes omnes exercendae

[7] Omnium autem finis appropinquavit. Estote
itaque prudentes et vigilate in orationibus; [8] ante
omnia autem mutuam in vobismet ipsis caritatem
continuam habentes, quia *caritas operit multitudi-
nem peccatorum;* [9] hospitales invicem sine mur-
muratione; [10] unusquisque sicut accepit gratiam,
in alterutrum illam administrantes, sicut boni dis-
pensatores multiformis gratiae Dei. [11] Si quis lo-
quitur, quasi sermones Dei; si quis ministrat, tam-
quam ex virtute, quam administrat Deus, ut in
omnibus honorificetur Deus per Iesum Christum,
cui est gloria, et imperium in saecula saeculorum.
Amen.

4, 12-19 Qui ut christianus patitur, beatus

[12] Carissimi, nolite peregrinari in fervore qui ad
tentationem vobis fit, quasi novi aliquid vobis
contingat; [13] sed, communicantes Christi passio-

---

5 A 10,42; 2 T 4,1 | 6 1 P 3,19; R 8,10 | 7 1 C 10,11; 1 J 2,1s; 1 P 1,13 | 8 Pr 10,12; Ja 5,20; 1 C 13,7; 1 P 1,22 | 9 Hb 13,2 | 10 L 12,42 | 11 R (3,2) 12,7; 2 C 2,17; 1 C 10, 31; C 3,17 | 12 1 P 1,6s | 13 A 5,41; Ja 1,2; R 8,17; 2 T 2,12

χαίρετε, ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς δόξης αὐτοῦ χαρῆτε ἀγαλλιώμενοι. 14 εἰ ὀνειδίζεσθε ἐν ὀνόματι Χριστοῦ, μακάριοι, ὅτι τὸ τῆς δόξης καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ Πνεῦμα ἐφ' ὑμᾶς ἀναπαύεται. 15 μὴ γάρ τις ὑμῶν πασχέτω ὡς φονεὺς ἢ κλέπτης ἢ κακοποιὸς ἢ ὡς ἀλλοτριεπίσκοπος· 16 εἰ δὲ ὡς Χριστιανός, μὴ αἰσχυνέσθω, δοξαζέτω δὲ τὸν Θεὸν ἐν τῷ ὀνόματι τούτῳ. 17 ὅτι καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρίμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ· εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ τέλος τῶν ἀπειθούντων τῷ τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίῳ; 18 καὶ εἰ ὁ δίκαιος μόλις σῴζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται; 19 ὥστε καὶ οἱ πάσχοντες κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ πιστῷ κτίστῃ παρατιθέσθωσαν τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐν ἀγαθοποιΐᾳ.

5 1 Πρεσβυτέρους οὖν ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συμπρεσβύτερος καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός, 2 ποιμάνατε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Θεοῦ, ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς ἀλλὰ ἑκουσίως κατὰ Θεόν, μηδὲ αἰσχροκερδῶς ἀλλὰ προθύμως, 3 μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου· 4 καὶ φανε-

14 δοξης] * + και δυναμεως S : (S)AP 33 ssss sa bo. *f* 1739. 88 915 *f* 307. *f* 623. 1891 s *f* 206. *f* 1611. *f* 614. vg^cl sy^h arm. | 15 αλλοτριεπισκοπος] αλλοτριοεπ. W | 17 καιρος Ts : SA 33 81. 88 915 307. 1827. 547 s 808 ss. 1831. 1518 1852.] pr ο [H]W[*S*]VM : rel | 18 ο²] * + δε [H]W : B*. *f* 1611. 614. sy^h. | και²] * + ο Th : SA. 218 1525 460 209*. 429. | 19 αυτων] om *H* : B. | αγαθοποιια] * -ιαις S : AΨ 33 ssss. *f* 1739. 88 915. 623 1838. 1837 808 s. lat sy | 5 1 ουν HW : BA. 206. 1611 1518 1852. *f* 614.] + τους TSVM : rel | 2 επισκοπουντες] om THW : BS 33. 323. | κατα Θεον TWSVM : SAPΨ 33 ssss. 88 915 1898. 623 s. 69. 206 429. *f* 1611. 614, vg sy^h arm.] om H : B. rel

nibus, gaudete, ut et in revelatione gloriae eius gaudeatis exsultantes. 14 Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis; quoniam quod est honoris, gloriae et virtutis *Dei*, et qui est eius *Spiritus* super vos *requiescit*. 15 Nemo autem vestrum patiatur ut homicida aut fur aut maledicus aut alienorum appetitor; 16 si autem ut Christianus, non erubescat, glorificet autem Deum in isto nomine. 17 Quoniam tempus est ut incipiat iudicium a domo Dei. Si autem primum a nobis, quis finis eorum, qui non credunt Dei evangelio? 18 Et si *iustus vix salvabitur, impius et peccator ubi parebunt?* 19 Itaque et hi qui patiuntur secundum voluntatem Dei, fideli Creatori commendent animas suas in benefactis.

III. SPECIALISSIMA MONITA

5, 1-5 **Presbyterorum fideliumque officia**

1 Seniores ergo, qui in vobis sunt, obsecro consenior et testis Christi passionum, qui et eius quae in futuro revelanda est gloriae communicator: 2 pascite qui in vobis est gregem Dei, providentes non coacte, sed spontanee secundum Deum; neque turpis lucri gratia, sed voluntarie; 3 neque ut dominantes in cleris, sed forma facti gregis ex animo; 4 et cum apparuerit princeps pastorum, perci-

14 Ps 88,51s; 1 P 2,20; Is 11,2; L 10,6 | **16** A 11,26; 26,28; Ph 1,20 | **17** Jr 25,29 (Ez 9,6) 2 Th 1,8; Hb 3,6 | **18** Pr 11,31 O'; L 23,31 | **19** Ps 30,6; L 23,46 | **5,1** 2 J 1; R 8,17; Ap 1,9; Mt 17,1-5; 2 P 1,16s | **2** J 10,12; 21,16; A 20,28; 1 T 3,2-7 (Ez 34) | **3** Ph 3,17; 2 C 1,24 | **4** 1 P 2,25; 1 C 9,25; Hb 13,20 |

ρωθέντος τοῦ Ἀρχιποίμενος κομιεῖσθε τὸν ἀμαράντινον
τῆς δόξης στέφανον. 5 Ὁμοίως, νεώτεροι, ὑποτάγητε
πρεσβυτέροις· πάντες δὲ ἀλλήλοις τὴν ταπεινοφροσύνην
ἐγκομβώσασθε, ὅτι ὁ Θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται,
ταπεινοῖς δὲ δίδωσιν χάριν.

6 Ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ Θεοῦ,
ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ, 7 πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν
ἐπιρρίψαντες ἐπ' αὐτόν, ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ὑμῶν. 8 Νή-
ψατε, γρηγορήσατε. ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων
ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν τινα καταπιεῖν· 9 ᾧ ἀντί-
στητε στερεοὶ τῇ πίστει, εἰδότες τὰ αὐτὰ τῶν παθη-
μάτων τῇ ἐν τῷ κόσμῳ ὑμῶν ἀδελφότητι ἐπιτελεῖσθαι.
10 Ὁ δὲ Θεὸς πάσης χάριτος, ὁ καλέσας ὑμᾶς εἰς τὴν
αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν Χριστῷ, ὀλίγον παθόντας αὐτὸς
καταρτίσει, στηρίξει, σθενώσει, θεμελιώσει. 11 αὐτῷ ἡ
δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

12 Διὰ Σιλουανοῦ ὑμῖν τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ, ὡς λογί-
ζομαι, δι' ὀλίγων ἔγραψα, παρακαλῶν καὶ ἐπιμαρτυρῶν
ταύτην εἶναι ἀληθῆ χάριν τοῦ Θεοῦ, εἰς ἣν στῆτε.
13 Ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν Βαβυλῶνι συνεκλεκτὴ καὶ Μᾶρ-
κος ὁ υἱός μου. 14 ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι
ἀγάπης.

Εἰρήνη ὑμῖν πᾶσιν τοῖς ἐν Χριστῷ.

---

5 ο] om [H] : B. | 6 χειρα] -ραν T | 8 τινα W. τίνα TSVM] om H : BΨ 1175. | 9 τῳ THWM : BS. 920.] *om SV : rel | 10 εν] + τῳ h : B. | Χριστῳ THWM : BS. 206 429. *f*1611. 614 255. sy^ht.] + Ιησου SV : rel | θεμελιωσει] om H : BAΨ. 1827 2143. lat. | 11 η δοξα και] om THWM : BAΨ. 2298. | των αιωνων] om H : B bo. *f*307. arm. | 12 στητε THSVM : BSA 33 ssss. *f*1739. 88 915 917. 623 s. 429. 1852. 255 s.| εστηκατε W :.rel | 14 Χριστω THWsVM : BAΨ. *f*307. 1838. 218. *q* vg^w sy^p.] + Ιησου [*S*] rel

pietis immarcescibilem gloriae coronam. 5 Simili-
ter, adulescentes, subditi estote senioribus. Omnes
autem invicem humilitatem insinuate, quia *Deus
superbis resistit, humilibus autem dat gratiam*

5, 6-11 Humilitas et vigilantia commendatur

6 Humiliamini igitur sub potenti manu Dei, ut
vos exaltet in tempore visitationis, 7 omnem *sol-
licitudinem vestram proicientes in eum*, quoniam
ipsi cura est de vobis. 8 Sobrii estote et vigilate,
quia adversarius vester diabolus tamquam leo
rugiens circuit quaerens quem devoret; 9 cui resi-
stite fortes in fide, scientes eandem passionem ei,
quae in mundo est, vestrae fraternitati fieri.
10 Deus autem omnis gratiae, qui vocavit nos in
aeternam suam gloriam in Christo Iesu, modicum
passos ipse perficiet, confirmabit solidabitque.
11 Ipsi gloria et imperium in saecula saeculorum.
Amen.

EPILOGUS

5, 12-14 Epistulae scopus, salutationes

12 Per Silvanum fidelem fratrem vobis, ut arbi-
tror, breviter scripsi, obsecrans et contestans, hanc
esse veram gratiam Dei, in qua statis. 13 Salutat
vos ecclesia, quae est in Babylone coëlecta, et
Marcus filius meus. 14 Salutate invicem in osculo
sancto.

Gratia vobis omnibus, qui estis in Christo Iesu.
Amen

---

5 Tt 2,6 (1 T 5,1); Pr 3,34 O'; Ja 4,6; L 14,11 | 6 Job 22,29; Ja 4,10 | 7 Ps 54,23; Mt 6,25; Ph 4,56 | 8 Ps 21,14; Ja 4,7; 1 Th 5,6 | 9 E 6,11ss.16 | 10 1 Th 2,12; 5,24; 1 P 1,6; 2 P 1,3; Ap 19,9 | 12 A 15,27; Hb 13,22 | 13 A 12,12.25; Ap 14,8 | 14 1 C 16,20

ΠΕΤΡΟΥ Β

1 1 Συμεὼν Πέτρος δοῦλος καὶ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ τοῖς ἰσότιμον ἡμῖν λαχοῦσιν πίστιν ἐν δικαιοσύνῃ
τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ· 2 χάρις
ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη ἐν ἐπιγνώσει τοῦ Θεοῦ καὶ
Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

3 Ὡς πάντα ἡμῖν τῆς θείας δυνάμεως αὐτοῦ τὰ πρὸς
ζωὴν καὶ εὐσέβειαν δεδωρημένης διὰ τῆς ἐπιγνώσεως
τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς ἰδίᾳ δόξῃ καὶ ἀρετῇ, 4 δι' ὧν τὰ
τίμια καὶ μέγιστα ἡμῖν ἐπαγγέλματα δεδώρηται, ἵνα διὰ
τούτων γένησθε θείας κοινωνοὶ φύσεως, ἀποφυγόντες
τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς· 5 — καὶ αὐτὸ
τοῦτο δὲ σπουδὴν πᾶσαν παρεισενέγκαντες ἐπιχορηγή-
σατε ἐν τῇ πίστει ὑμῶν τὴν ἀρετήν, ἐν δὲ τῇ ἀρετῇ τὴν
γνῶσιν, 6 ἐν δὲ τῇ γνώσει τὴν ἐγκράτειαν, ἐν δὲ τῇ
ἐγκρατείᾳ τὴν ὑπομονήν, ἐν δὲ τῇ ὑπομονῇ τὴν εὐσέ-
βειαν, 7 ἐν δὲ τῇ εὐσεβείᾳ τὴν φιλαδελφίαν, ἐν δὲ τῇ
φιλαδελφίᾳ τὴν ἀγάπην. 8 ταῦτα γὰρ ὑμῖν ὑπάρχοντα

---

1 1 Συμεων] * Σιμων *H* | 3 παντα] * pr τα TWV : SAΨ 33 81. 623s. 1611 2138s. 614. | ιδιᾳ δοξῃ — αρετῃ ThWSVM : SACPΨ 33ss 81. 1739s. 88 915 *f*307. 1838s. 522 206 429. 1108s 1852. 614 257 255s lat sy.] δια δοξης — αρετης *H* : B rel | 4 τιμια και μεγιστα ημιν *H*WVM : B. 1829 1898 431. 927. 436 1. 522 *f*206. *f*1611. 614 257 255s. sy^{h}.] * μεγ. και τιμ. ημ. S : (A)CPΨ 33ssss. 1739s. 88 915 *f*307. 623s 467. 218. vg sy^{ph}.; τιμ. ημ. και μεγ. Th : pler | εν επιθυμιᾳ] επιθυμιας και S : (C)Ψ 104sss. *f*1739. 623s 1873. 1891s 206 429. *f*1611. K. sy^{h}. | 5 τουτο δε] ∾ S : SC^{c}Ψ 33ss 81. *f*1739. 88 915 *f*307, *f*623. 808ss, *f*206. *f*1611. 614, plur sy arm

EPISTULA BEATI PETRI APOSTOLI SECUNDA

1, 1-2 Apostolica salutatio

1 SIMON Petrus servus et apostolus Iesu Christi,
iis qui coaequalem nobiscum sortiti sunt fidem in
iustitia Dei nostri et Salvatoris Iesu Christi. 2 Gra-
tia vobis et pax adimpleatur in cognitione Dei et
Christi Iesu Domini nostri.

I. DEI DONA ET HOMINUM FIDES

1, 3-9 Divina gratia et humana cooperatio

3 Quomodo omnia nobis divinae virtutis suae,
quae ad vitam et pietatem, donata sunt, per
cognitionem eius qui vocavit nos propria gloria
et virtute, 4 per quem maxima et pretiosa nobis
promissa donavit, ut per haec efficiamini divinae
consortes naturae, fugientes eius, quae in mundo
est, concupiscentiae corruptionem, 5 vos autem,
curam omnem subinferentes, ministrate in fide
vestra virtutem, in virtute autem scientiam, 6 in
scientia autem abstinentiam, in abstinentia autem
patientiam, in patientia autem pietatem, 7 in pie-
tate autem amorem fraternitatis, in amore autem
fraternitatis caritatem. 8 Haec enim si vobiscum

1,1 Mt 4,18; L 22,31; J 1,40; A 15,7ss; E 2,14-22; 3,6; Tt 2,13 2 Jud 2; C 1,9s | 3 1 P 2,9; 2 C 4,4.6 | 4 2 C 7,1 | 5 Ph 2,12; G 5,6.22 | 7 1 Th 4,9; 1 P 1,22 | 8 Tt 3,14

καὶ πλεονάζοντα οὐκ ἀργοὺς οὐδὲ ἀκάρπους καθίστησιν
εἰς τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπίγνωσιν· 9 ᾧ
γὰρ μὴ πάρεστιν ταῦτα, τυφλός ἐστιν μυωπάζων, λήθην
λαβὼν τοῦ καθαρισμοῦ τῶν πάλαι αὐτοῦ ἁμαρτημάτων.
10 διὸ μᾶλλον, ἀδελφοί, σπουδάσατε βεβαίαν ὑμῶν τὴν
κλῆσιν καὶ ἐκλογὴν ποιεῖσθαι· ταῦτα γὰρ ποιοῦντες οὐ
μὴ πταίσητέ ποτε. 11 οὕτως γὰρ πλουσίως ἐπιχορηγη-
θήσεται ὑμῖν ἡ εἴσοδος εἰς τὴν αἰώνιον βασιλείαν τοῦ
Κυρίου ἡμῶν καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ.
12 Διὸ μελλήσω ἀεὶ ὑμᾶς ὑπομιμνήσκειν περὶ τούτων,
καίπερ εἰδότας καὶ ἐστηριγμένους ἐν τῇ παρούσῃ ἀλη-
θείᾳ. 13 δίκαιον δὲ ἡγοῦμαι, ἐφ' ὅσον εἰμὶ ἐν τούτῳ τῷ
σκηνώματι, διεγείρειν ὑμᾶς ἐν ὑπομνήσει, 14 εἰδὼς ὅτι
ταχινή ἐστιν ἡ ἀπόθεσις τοῦ σκηνώματός μου, καθὼς
καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδήλωσέν μοι·
15 σπουδάσω δὲ καὶ ἑκάστοτε ἔχειν ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν
ἔξοδον τὴν τούτων μνήμην ποιεῖσθαι. 16 οὐ γὰρ σε-
σοφισμένοις μύθοις ἐξακολουθήσαντες ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν
τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καὶ παρ-
ουσίαν, ἀλλ' ἐπόπται γενηθέντες τῆς ἐκείνου μεγαλειό-
τητος. 17 λαβὼν γὰρ παρὰ Θεοῦ Πατρὸς τιμὴν καὶ
δόξαν φωνῆς ἐνεχθείσης αὐτῷ τοιᾶσδε ὑπὸ τῆς μεγαλο-

---

9 αμαρτηματων Th : SAΨ 1175. *f*1739. *f*307 623s 1873. 1837 808ss K.] *αμαρτιων *H* WSVM : rel | 10 σπουδασατε — ποιεισθαι] σπουδ. ινα — ποιησθε S : SAΨ 104sss. (*f*307.) 623s 467s. 1845 436. 522 *f*206. (*f*1611.) *f*614. vg. | βεβαιαν| pr δια καλων εργων S : S(A)Ψ (33) 104sss sa bo. 88 915 *f*307, 623, 1845. 522 *f*206. *f*1611, 614, vg sy.

adsint et superent, non vacuos nec sine fructu
vos constituent in Domini nostri Iesu Christi co-
gnitione. 9 Cui enim non praesto sunt haec, caecus
est et manu tentans, oblivionem accipiens purga-
tionis veterum suorum delictorum.

1, 10-15 Per bona opera electio firmanda

10 Quapropter, fratres, magis satagite ut per bona
opera certam vestram vocationem et electionem
faciatis; haec enim facientes non peccabitis ali-
quando. 11 Sic enim abundanter ministrabitur vo-
bīs introitus in aeternum regnum Domini nostri et
Salvatoris Iesu Christi.
12 Propter quod incipiam vos semper commo-
nere de his, et quidem scientes et confirmatos vos
in praesenti veritate. 13 Iustum autem arbitror,
quamdiu sum in hoc tabernaculo, suscitare vos in
commonitione; 14 certus quod velox est depositio
tabernaculi mei, secundum quod et Dominus
noster Iesus Christus significavit mihi. 15 Dabo
autem operam et frequenter habere vos post obi-
tum meum, ut horum memoriam faciatis.

1, 16-21 Christi gloria et prophetarum sermo, fidei fundamenta

16 Non enim doctas fabulas secuti, notam feci-
mus vobis Domini nostri Iesu Christi virtutem
et praesentiam, sed speculatores facti illius magni-
tudinis. 17 Accipiens enim a Deo Patre honorem
et gloriam, voce delapsa ad eum huiuscemodi a

---

9 Dt 28,28s; 1 J 2,11 | 11 J 3,5 | 12 Jud 5; 1 J 2,21; R 15,15 13 2 C 5,1; 2 P 3,1 | 14 2 T 4,6 (J 21,18) | 15 L 9,31 | 16 J 1,14; L 9,43 | 17 Dn 7,14; Mt 17,5; Ps 2,7; Is 42,1

πρεποῦς δόξης Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός,
εἰς ὃν ἐγὼ εὐδόκησα, — [18]καὶ ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς
ἠκούσαμεν ἐξ οὐρανοῦ ἐνεχθεῖσαν σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν
τῷ ἁγίῳ ὄρει. [19]καὶ ἔχομεν βεβαιότερον τὸν προφητι-
κὸν λόγον, ᾧ καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες ὡς λύχνῳ
φαίνοντι ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα διαυγάσῃ καὶ
φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν· [20]τοῦτο
πρῶτον γινώσκοντες, ὅτι πᾶσα προφητεία γραφῆς ἰδίας
ἐπιλύσεως οὐ γίνεται· [21]οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου
ἠνέχθη προφητεία ποτέ, ἀλλὰ ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου
φερόμενοι ἐλάλησαν ἀπὸ Θεοῦ ἄνθρωποι.

2 [1]Ἐγένοντο δὲ καὶ ψευδοπροφῆται ἐν τῷ λαῷ, ὡς
καὶ ἐν ὑμῖν ἔσονται ψευδοδιδάσκαλοι, οἵτινες παρεισά-
ξουσιν αἱρέσεις ἀπωλείας, καὶ τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς
δεσπότην ἀρνούμενοι, ἐπάγοντες ἑαυτοῖς ταχινὴν ἀπώ-
λειαν· [2]καὶ πολλοὶ ἐξακολουθήσουσιν αὐτῶν ταῖς ἀσελ-
γείαις, δι᾽ οὓς ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθείας βλασφημηθήσεται·
[3]καὶ ἐν πλεονεξίᾳ πλαστοῖς λόγοις ὑμᾶς ἐμπορεύσονται·
οἷς τὸ κρίμα ἔκπαλαι οὐκ ἀργεῖ, καὶ ἡ ἀπώλεια αὐτῶν
οὐ νυστάζει. [4]εἰ γὰρ ὁ Θεὸς ἀγγέλων ἁμαρτησάντων
οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ σιροῖς ζόφου ταρταρώσας παρέδωκεν

17 ουτος εστιν / ο... αγαπητος] ∾ HW : B. | αγαπητος] + μου HW : B sa bo. | 18 αγιῳ ορει HWV : B*C 33 1175. 2138 1852.] * ορει τῳ αγ. TSM : rel | 21 προφητεια ποτε HWSVM : BCPΨ 33ss 81 sa bo. 915 *f*307. 69 517. 522 206 429s. *f*1611. 614, K. sy[h].] ∾ T : rel | ελαλησαν THWM : BP 1175. 323. 88 915 *f*307 206 429. 2138. 614. sy[h] arm] + αγιοι SV : (rel) | απο THWSM : BCP 104sss. *f*1739 522 206 429 242. 1611 1852. 614 2147. sy[h] arm.] om V : rel | 2 4 σιροις THWVM : BSAC 81. 917.] σιραις S : rel

magnifica gloria: *Hic est Filius meus dilectus,*
in quo mihi complacui, ipsum audite, [18]et hanc
vocem nos audivimus de caelo allatam, cum esse-
mus cum ipso in monte sancto. [19]Et habemus fir-
miorem propheticum sermonem, cui bene facitis
attendentes quasi lucernae lucenti in caliginoso
loco, donec dies elucescat, et lucifer oriatur in cor-
dibus vestris; [20]hoc primum intellegentes quod
omnis prophetia Scripturae propria interpretatio-
ne non fit. [21]Non enim voluntate humana allata
est aliquando prophetia, sed Spiritu sancto inspi-
rati locuti sunt sancti Dei homines.

II. A PRAVIS DOCTRINIS CAVENDUM

2, 1-11 **Magistris mendacibus imminet interitus, a quo iusti servabuntur**

[1]Fuerunt vero et pseudoprophetae in populo,
sicut et in vobis erunt magistri mendaces, qui
introducent sectas perditionis, et eum, qui emit
eos, Dominum negant, superducentes sibi celerem
perditionem; [2]et multi sequentur eorum luxurias,
per quos via veritatis *blasphemabitur;* [3]et in ava-
ritia fictis verbis de vobis negotiabuntur; quibus
iudicium iam olim non cessat, et perditio eorum
non dormitat.
[4]Si enim Deus angelis peccantibus non pe-
percit, sed rudentibus inferni detractos in tarta-
rum tradidit cruciandos in iudicium reservari;

21 2 T 3,16s; 1 P 1,11s; A 28,35; L 24,45
2,1 Mt 24,24; 1 T 4,1; Jud 4, A 20,28; Dt 13,1ss
2 Is 52,5; R 16,18; C 2,4
4 Jud 6; Job 4,18

εἰς κρίσιν τηρουμένους, 5 καὶ ἀρχαίου κόσμου οὐκ ἐφεί-
σατο, ἀλλὰ ὄγδοον Νῶε δικαιοσύνης κήρυκα ἐφύλαξεν,
κατακλυσμὸν κόσμῳ ἀσεβῶν ἐπάξας, 6 καὶ πόλεις Σοδό-
μων καὶ Γομόρρας τεφρώσας καταστροφῇ κατέκρινεν,
ὑπόδειγμα μελλόντων ἀσεβεῖν τεθεικώς, 7 καὶ δίκαιον
Λὼτ καταπονούμενον ὑπὸ τῆς τῶν ἀθέσμων ἐν ἀσελγείᾳ
ἀναστροφῆς ἐρρύσατο, — 8 βλέμματι γὰρ καὶ ἀκοῇ ὁ δί-
καιος ἐγκατοικῶν ἐν αὐτοῖς ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ψυχὴν
δικαίαν ἀνόμοις ἔργοις ἐβασάνιζεν, — 9 οἶδεν Κύριος
εὐσεβεῖς ἐκ πειρασμοῦ ῥύεσθαι, ἀδίκους δὲ εἰς ἡμέραν
κρίσεως κολαζομένους τηρεῖν, 10 μάλιστα δὲ τοὺς ὀπίσω
σαρκὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ μιασμοῦ πορευομένους καὶ κυριότη-
τος καταφρονοῦντας. τολμηταὶ αὐθάδεις, δόξας οὐ
τρέμουσιν βλασφημοῦντες, 11 ὅπου ἄγγελοι ἰσχύϊ καὶ
δυνάμει μείζονες ὄντες οὐ φέρουσιν κατ' αὐτῶν παρὰ
Κυρίῳ βλάσφημον κρίσιν· 12 οὗτοι δέ, ὡς ἄλογα ζῷα
γεγεννημένα φυσικὰ εἰς ἅλωσιν καὶ φθοράν, ἐν οἷς ἀγνο-
οῦσιν βλασφημοῦντες, ἐν τῇ φθορᾷ αὐτῶν καὶ φθαρή-
σονται, 13 ἀδικούμενοι μισθὸν ἀδικίας· ἡδονὴν ἡγούμενοι
τὴν ἐν ἡμέρᾳ τρυφήν, σπίλοι καὶ μῶμοι ἐντρυφῶντες
ἐν ταῖς ἀπάταις αὐτῶν συνευωχούμενοι ὑμῖν, 14 ὀφθαλ-
μοὺς ἔχοντες μεστοὺς μοιχαλίδος καὶ ἀκαταπαύστους
ἁμαρτίας, δελεάζοντες ψυχὰς ἀστηρίκτους, καρδίαν

6 καταστροφη] om H : BC* 1175 bo. 1739. | ασεβειν] * ασεβεσιν H : BP 1175. 522 206. 1108s 1852. 614. syph. 8 ο] om H : B. | 9 πειρασμου] * -μων T : S* 1175s bo. 2298. 1874s 36. 1311 209 69. 522 206s. f1611. 393s 913s. syh. | 11 παρα κυριω] om [H] : AΨ 33 81 bo. 1898 181 431 453. 1873. 808s 522 206 429. f1611. 614. vg. syh*. | 12 γεγεννημενα] γεγενημ. T | φθαρησονται THWVM : BS*AC*PΨ 33 ssss. f1739. 1852. syh.] καταφθαρ. S : rel | 13 αδικουμενοι HWsM : BS*PΨ 104ss. 1852. syph.] κομιουμενοι TSV : rel | απαταις] αγαπαις h : BS°Ψ sa. 623ss. 1611. m vg syphm. | 14 ακαταπαυστους] -παστους H : BA. 1898. 467. 1 457. 429.

5 et originali mundo non pepercit, sed octavum
Noë iustitiae praeconem custodivit, diluvium mun-
do impiorum inducens; 6 et civitates Sodomorum
et Gomorrhaeorum in cinerem redigens eversione
damnavit, exemplum eorum qui impie acturi sunt
ponens; 7 et iustum Loth oppressum a nefandorum
iniuria ac luxuriosa conversatione eripuit, — 8 ad-
spectu enim et auditu iustus erat, habitans apud
eos qui de die in diem animam iustam iniquis ope-
ribus cruciabant—: 9 novit Dominus pios de ten-
tatione eripere, iniquos vero in diem iudicii reser-
vare cruciandos; 10 magis autem eos qui post
carnem in concupiscentia immunditiae ambulant
dominationemque contemnunt. Audaces, sibi pla-
centes, sectas non metuunt introducere blasphe-
mantes; 11 ubi angeli, fortitudine et virtute cum
sint maiores, non portant adversum se exsecra-
bile iudicium

2, 12-22 **Seductorum vitia nefanda**

12 Hi vero, velut irrationabilia pecora naturali-
ter in captionem et in perniciem, in his quae igno-
rant plasphemantes, in corruptione sua peribunt,
13 percipientes mercedem iniustiae, voluptatem exi-
stimantes diei delicias, coinquinationes et maculae
deliciis affluentes, in conviviis suis luxuriantes vo-
biscum, 14 oculos habentes plenos adulterii et inces-
sabilis delicti, pellicientes animas instabiles, cor

5 2 P 3,6; Gn 8,18
6 Gn 19,25; Jud 7
8 Ez 9,4
9 1 C 10 13; 2 T 4,18; Ap 3,10; Jud 6
10 Jud 7s.16
11 Jud 9
12 Jud 10; Ps 48,13
13 Jud 12
14 1 P 4,1

γεγυμνασμένην πλεονεξίας ἔχοντες, κατάρας τέκνα·
15 καταλείποντες εὐθεῖαν ὁδὸν ἐπλανήθησαν, ἐξακολου-
θήσαντες τῇ ὁδῷ τοῦ Βαλαὰμ τοῦ Βοσόρ, ὃς μισθὸν
ἀδικίας ἠγάπησεν, c ἔλεγξιν δὲ ἔσχεν ἰδίας παρανομίας·
ὑποζύγιον ἄφωνον ἐν ἀνθρώπου φωνῇ φθεγξάμενον ἐκώ-
λυσεν τὴν τοῦ προφήτου παραφρονίαν. 17 οὗτοί εἰσιν
πηγαὶ ἄνυδροι καὶ ὁμίχλαι ὑπὸ λαίλαπος ἐλαυνόμεναι,
οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους τετήρηται. 18 ὑπέρογκα γὰρ
ματαιότητος φθεγγόμενοι δελεάζουσιν ἐν ἐπιθυμίαις
σαρκὸς ἀσελγείαις τοὺς ὀλίγως ἀποφεύγοντας τοὺς ἐν
πλάνῃ ἀναστρεφομένους, 19 ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐπαγγελ-
λόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς· ᾧ γάρ
τις ἥττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται. 20 εἰ γὰρ ἀποφυγόν-
τες τὰ μιάσματα τοῦ κόσμου ἐν ἐπιγνώσει τοῦ Κυρίου
ἡμῶν καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, τούτοις δὲ πά-
λιν ἐμπλακέντες ἡττῶνται, γέγονεν αὐτοῖς τὰ ἔσχατα
χείρονα τῶν πρώτων. 21 κρεῖττον γὰρ ἦν αὐτοῖς μὴ
ἐπεγνωκέναι τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης, ἢ ἐπιγνοῦσιν
ὑποστρέψαι ἐκ τῆς παραδοθείσης αὐτοῖς ἁγίας ἐντολῆς.
22 συμβέβηκεν αὐτοῖς τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας Κύων
ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα, καί Ὗς λουσαμένη
εἰς κυλισμὸν βορβόρου.

---

15 καταλειποντες] -λιποντες h | Βοσορ] Βεωρ *HW* : B sa. sy^ph arm | ος] om hW : BS*. arm. | ηγαπησεν] -σαν h : B. arm. | 17 σκοτους THWsVM : BSΨ 1175 sa bo. vg sy.] + εις αιωνα [*S*] : rel | 19 και] om THW : BS* sa bo. 623. | 20 ημων ThS : SACPΨ 33ssss. *f*1739. 431. 623s. 808s. *f*206. *f*1611. *f*614. L. 483. vg sy arm.] om *H*WVM : B rel | 21 επιγνουσιν] * + εις τα οπισω SV : SAΨ 33ss 81. 623s, 522 206 429s. 1611s (s 1852). 614, vg Ephr Cyr. | υποστρεψαι THWM : BCP 1175. *f*1739. *f*307. 1852. 255.] ανακαμψαι SV : SAΨ 33ss 81. 623s 1838s. Ephr Cyr.; rel var | εκ] * απο SV : SAΨ 33ss 81. 431. 623s. 522 206 429s. *f*1611. 614, vg Ephr Cyr. | 22 συμβεβηκεν] THWsVM : BS*A 81 sa. 920 436. arm.] + δε [*S*] : rel | κυλισμον THWVM : BC* 33 1175. *f*1739. 522 206 429. *f*1611. 1765.]

exercitatum avaritia habentes, maledictionis filii;
15 derelinquentes rectam viam erraverunt, secuti
viam Balaam ex Bosor, qui mercedem iniquitatis
amavit, 16 correptionem vero habuit suae vesa-
niae: subiugale mutum animal hominis voce lo-
quens prohibuit prophetae insipientiam. 17 Hi sunt
fontes sine aqua et nebulae turbinibus exagitatae,
quibus caligo tenebrarum reservatur. 18 Superba
enim vanitatis loquentes pelliciunt in desideriis
carnis luxuriae eos qui paululum effugiunt, qui in
errore conversantur, 19 libertatem illis promitten-
tes, cum ipsi servi sint corruptionis; a quo enim
quis superatus est, huius et servus est.
20 Si enim refugientes coinquinationes mundi in
cognitione Domini nostri et Salvatoris Iesu Christi,
his rursus implicati superantur, facta sunt eis po
steriora deteriora prioribus. 21 Melius enim erat
illis non cognoscere viam iustitiae, quam post agni-
tionem retrorsum converti ab eo, quod illis tradi-
tum est, sancto mandato. 22 Contigit enim eis
illud veri proverbii: *Canis reversus ad suum vomi-
tum;* et: Sus lota in volutabro luti.

---

15 Jud 11; Dt 23,5; Nu 22,7; Ap 2,14
16 Nu 22,28
17 Jud 12s
18 Jud 16
19 J 8,32.34; R 6,16s
20 Mt 12,45
21 L 12,47s; Mt 21,32; Jud 3
22 Pr 26,11

3 1 Ταύτην ἤδη, ἀγαπητοί, δευτέραν ὑμῖν γράφω
ἐπιστολήν, ἐν αἷς διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει τὴν εἰλι-
κρινῆ διάνοιαν, 2 μνησθῆναι τῶν προειρημένων ῥημάτων
ὑπὸ τῶν ἁγίων προφητῶν καὶ τῆς τῶν ἀποστόλων ὑμῶν
ἐντολῆς τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος, 3 τοῦτο πρῶτον γι-
νώσκοντες, ὅτι ἐλεύσονται ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν
ἐν ἐμπαιγμονῇ ἐμπαῖκται κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας
αὐτῶν πορευόμενοι 4 καὶ λέγοντες Ποῦ ἐστιν ἡ ἐπαγ-
γελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ; ἀφ' ἧς γὰρ οἱ πατέρες
ἐκοιμήθησαν, πάντα οὕτως διαμένει ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως.
5 λανθάνει γὰρ αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας ὅτι οὐρανοὶ ἦσαν
ἔκπαλαι καὶ γῆ ἐξ ὕδατος καὶ δι' ὕδατος συνεστῶσα τῷ
τοῦ Θεοῦ λόγῳ, 6 δι' ὧν ὁ τότε κόσμος ὕδατι κατακλυσ-
θεὶς ἀπώλετο· 7 οἱ δὲ νῦν οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ τῷ αὐτῷ
λόγῳ τεθησαυρισμένοι εἰσὶν πυρὶ τηρούμενοι εἰς ἡμέραν
κρίσεως καὶ ἀπωλείας τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων. 8 Ἓν δὲ
τοῦτο μὴ λανθανέτω ὑμᾶς, ἀγαπητοί, ὅτι μία ἡμέρα
παρὰ Κυρίῳ ὡς χίλια ἔτη καὶ χίλια ἔτη ὡς ἡμέρα μία.
9 οὐ βραδύνει Κύριος τῆς ἐπαγγελίας, ὥς τινες βραδυ-
τῆτα ἡγοῦνται, ἀλλὰ μακροθυμεῖ εἰς ὑμᾶς, μὴ βουλό-
μενός τινας ἀπολέσθαι ἀλλὰ πάντας εἰς μετάνοιαν χω-
ρῆσαι. 10 Ἥξει δὲ ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτης, ἐν ᾗ οἱ
οὐρανοὶ ῥοιζηδὸν παρελεύσονται, στοιχεῖα δὲ καυσού-
μενα λυθήσεται, καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα εὑρεθήσεται.

-σμα S : rel | 3 3 επιθυμιας αυτων]* ∽ TSV : SA. 323. *f* 307. 1838. 38 218, 1891 s (206c). 1611 sss. *f* 614. | 5 συνεστωσα] -ωτα h : S*Ψ. | 7 αυτω THSVM : BAPΨ 33 ssss. *f* 1739. 915. 1838 467c. 1. 522 206 429. *f* 1611. 1765. vg arm.] αυτου W : SC. rel | 9 εις¹] * δι T : SA 33 sa. 623 s. 522 206 429. *f* 1611. 378. *m* vg sy. | 10 δε TH : BCΨ 0156 81. 1739. *f* 307. 623 489. 256. 1611.] * + η WSV[M] : rel | οι] * om T : S 0156 81. 181 88 915, *f* 623. 436 1319 ss 808 ss 1 69, 1891 s *f* 206. *f* 1611. *f* 614. KL. | ευρεθησεται HWSVM : BSP 0 56 1175. 1739*s. 1852. K. sy^phm arm.] κατακαησεται T : rel

3, 1-13 Irrisorum calumnia confutatur

1 Hanc ecce vobis, carissimi, secundam scribo
epistulam, in quibus vestram excito in commo-
nitione sinceram mentem, 2 ut memores sitis eorum
quae praedixi verborum a sanctis prophetis, et
apostolorum vestrorum praeceptorum Domini et
Salvatoris; 3 hoc primum scientes, quod venient
in novissimis diebus in deceptione illusores, iuxta
proprias concupiscentias ambulantes, 4 dicentes:
Ubi est promissio aut adventus eius? ex quo enim
patres dormierunt, omnia sic perseverant ab initio
creaturae. 5 Latet enim eos hoc volentes, quod
caeli erant prius et terra de aqua et per aquam
consistens Dei verbo; 6 per quae ille tunc mundus
aqua inundatus periit; 7 caeli autem, qui nunc
sunt, et terra eodem verbo repositi sunt, igni re-
servati in diem iudicii et perditionis impiorum
hominum.
8 Unum vero hoc non lateat vos, carissimi, quia
unus dies apud Dominum sicut mille anni, et
mille anni sicut dies unus. 9 Non tardat Dominus
promissionem suam, sicut quidam existimant, sed
patienter agit propter vos, nolens aliquos perire,
sed omnes ad paenitentiam reverti. 10 Adveniet
autem dies Domini ut fur, in quo caeli magno
impetu transient, elementa vero calore solventur,
terra autem et quae in ipsa sunt opera exurentur.

3,1 2 P 1,13 | 2 Jud 17 | 3 1 T 4,1; Jud 18 | 4 Is 5,19; Ez 12,22; Mt 24,48 | 5 Mt 24,38; Gn 1,2.6.9; Ps 23,2 | 6 2 P 2,5; Gn 7,21 | 7 2 P 3,10 | 8 Ps 89.4 | 9 Hab 2,3; Sir 35,22; 1 T 2,4
10 Mt 24,29.35; 1 Th 5,2s; 2 P 3,7; Ap 6,14; 20,11; Is 66,16

11 Τούτων οὕτως πάντων λυομένων ποταποὺς δεῖ ὑπάρ-
χειν ὑμᾶς ἐν ἁγίαις ἀναστροφαῖς καὶ εὐσεβείαις, 12 προσ-
δοκῶντας καὶ σπεύδοντας τὴν παρουσίαν τῆς τοῦ Θεοῦ
ἡμέρας, δι' ἣν οὐρανοὶ πυρούμενοι λυθήσονται καὶ
στοιχεῖα καυσούμενα τήκεται· 13 καινοὺς δὲ οὐρανοὺς
καὶ γῆν καινὴν κατὰ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ προσδοκῶμεν,
ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ. 14 Διό, ἀγαπητοί, ταῦτα
προσδοκῶντες σπουδάσατε ἄσπιλοι καὶ ἀμώμητοι αὐτῷ
εὑρεθῆναι ἐν εἰρήνῃ, 15 καὶ τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν μακρο-
θυμίαν σωτηρίαν ἡγεῖσθε, καθὼς καὶ ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν
ἀδελφὸς Παῦλος κατὰ τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ σοφίαν ἔγρα-
ψεν ὑμῖν, 16 ὡς καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἐπιστολαῖς λαλῶν ἐν
αὐταῖς περὶ τούτων, ἐν αἷς ἐστιν δυσνόητά τινα, ἃ οἱ
ἀμαθεῖς καὶ ἀστήρικτοι στρεβλοῦσιν ὡς καὶ τὰς λοιπὰς
γραφὰς πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπώλειαν. 17 Ὑμεῖς οὖν,
ἀγαπητοί, προγινώσκοντες φυλάσσεσθε ἵνα μὴ τῇ τῶν
ἀθέσμων πλάνῃ συναπαχθέντες ἐκπέσητε τοῦ ἰδίου στη-
ριγμοῦ, 18 αὐξάνετε δὲ ἐν χάριτι καὶ γνώσει τοῦ Κυρίου
ἡμῶν καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ
νῦν καὶ εἰς ἡμέραν αἰῶνος. ἀμήν.

---

11 ουτως HWSVM : B. *f* 1739. 1829. 1873 2143. 919. 522 206 429. *f* 1611. 614. sy^{ht}.] ουν T : pler | υμας] om [H]W : B 1175. | 13 γην καινην] * ∽ T : SA 33 81. 1739. 623 s. 2 8. vg. | το επαγγελμα] τα -ματα T : SAΨ sa bo. 623 1838. vg. sy^{h} arm. Cyr. | 16 ταις] om HWM : BACΨ 33 ss. 431. 623 s. 255 s. | 18 αμην] om THW : B 1175. 1739* 440. 522.

11 Cum igitur haec omnia dissolvenda sint, quales
oportet vos esse in sanctis conversationibus et
pietatibus, 12 exspectantes et properantes in ad-
ventum diei Domini, per quem caeli ardentes sol-
ventur, et elementa ignis ardore tabescent? 13 *No-
vos* vero *caelos et novam terram* secundum promissa
ipsius exspectamus, in quibus iustitia habitat.

EPILOGUS

3, 14-18 Domini adventus sancte expectandus

14 Propter quod, carissimi, haec exspectantes,
satagite immaculati et inviolati ei inveniri in pace;
15 et Domini nostri longanimitatem salutem arbi-
tremini, sicut et carissimus frater noster Paulus
secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis
16 sicut et in omnibus epistulis, loquens in eis de
his, in quibus sunt quaedam difficilia intellectu,
quae indocti et instabiles depravant, sicut et ce-
teras Scripturas, ad suam ipsorum perditionem.
17 Vos igitur, fratres, praescientes custodite, ne
insipientium errore traducti excidatis a propria
firmitate. 18 Crescite vero in gratia et in cogni-
tione Domini nostri et Salvatoris Iesu Christi.
Ipsi gloria et nunc et in diem aeternitatis. Amen.

---

12 A 3,19s; Is 34,4
13 Is 65,17; 66,22; R 8,21; Ap 21,1
14 1 C 1,7s; Jud 24
15 R 2,4; Ap 2,21; 1 C 3,10
17 Mc 13,5.9.23
18 Jud 25; E 4,13; Ph 3,8

ΙΩΑΝΝΟΥ Α

1 [1]Ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἑωράκαμεν τοῖς
ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὃ ἐθεασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν
ἐψηλάφησαν, περὶ τοῦ Λόγου τῆς ζωῆς, — [2]καὶ ἡ ζωὴ
ἐφανερώθη, καὶ ἑωράκαμεν καὶ μαρτυροῦμεν καὶ ἀπαγ-
γέλλομεν ὑμῖν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ἥτις ἦν πρὸς τὸν
Πατέρα καὶ ἐφανερώθη ἡμῖν, — [3]ὃ ἑωράκαμεν καὶ ἀκη-
κόαμεν, ἀπαγγέλλομεν καὶ ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν
ἔχητε μεθ' ἡμῶν. καὶ ἡ κοινωνία δὲ ἡ ἡμετέρα μετὰ
τοῦ Πατρὸς καὶ μετὰ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.
[4]καὶ ταῦτα γράφομεν ἡμεῖς ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν ᾖ πεπλη-
ρωμένη.

[5]Καὶ ἔστιν αὕτη ἡ ἀγγελία ἣν ἀκηκόαμεν ἀπ' αὐτοῦ
καὶ ἀναγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι ὁ Θεὸς φῶς ἐστιν καὶ σκοτία
ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν οὐδεμία. [6]Ἐὰν εἴπωμεν ὅτι κοινω-
νίαν ἔχομεν μετ' αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ σκότει περιπατῶμεν,
ψευδόμεθα καὶ οὐ ποιοῦμεν τὴν ἀλήθειαν· [7]ἐὰν δὲ ἐν
τῷ φωτὶ περιπατῶμεν ὡς αὐτός ἐστιν ἐν τῷ φωτί,

---

1 4 ημων] *υμων h : ACP 33 81 bo. f1739. 88 915 f307. f623. 808ss, f206. 1611sss. 614. K. sy^h vg^cl arm. | ϛ εν αυτῳ / ουκ εστιν] ∽ H : B 33 81. 69.

EPISTULA BEATI IOHANNIS APOSTOLI PRIMA

PROLOGUS

1, 1-4 «Vita manifestata est»

[1]QUOD fuit ab initio, quod audivimus, quod
vidimus oculis nostris, quod perspeximus et manus
nostrae contrectaverunt de verbo vitae; [2]et vita
manifestata est, et vidimus et testamur, et adnun-
tiamus vobis vitam aeternam, quae erat apud
Patrem et apparuit nobis; [3]quod vidimus et audi-
vimus, adnuntiamus vobis, ut et vos societatem
habeatis nobiscum, et societas nostra sit cum
Patre et cum Filio eius Iesu Christo. [4]Et haec
scribimus vobis, ut gaudeatis, et gaudium vestrum
sit plenum.

I. DEUS LUX EST

1, 5-7 In luce ambulemus

[5]Et haec est adnuntiatio, quam audivimus ab
eo, et adnuntiamus vobis, quoniam Deus lux est, et
tenebrae in eo non sunt ullae. [6]Si dixerimus quo-
niam societatem habemus cum eo et in tenebris
ambulamus, mentimur et veritatem non facimus.
[7]Si autem in luce ambulamus, sicut et ipse est in

1,1 J 1,1.14; 15,27; 20,27, 1 J 2,13; A 1,3s; 4,20; L 24,39
2 J 1,4; 1 J 4,9
3 Mt 13,17; 1 J 1,7; J 17,21ss
4 J 15,11; 2 J 12; 2 C 1,14
5 1 J 3,11; Ja 1,17
6 J 3,21; 1 J 2.4.11
7 1 J 1,3; Hb 9,14; Ap 1,5, 7,14

κοινωνίαν ἔχομεν μετ' ἀλλήλων καὶ τὸ αἷμα Ἰησοῦ τοῦ
Υἱοῦ αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας. [8]ἐὰν
εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν
καὶ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. [9]ἐὰν ὁμολογῶμεν τὰς
ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστός ἐστιν καὶ δίκαιος, ἵνα ἀφῇ ἡμῖν
τὰς ἁμαρτίας καὶ καθαρίσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας.
[10]ἐὰν εἴπωμεν ὅτι οὐχ ἡμαρτήκαμεν, ψεύστην ποιοῦμεν
αὐτὸν καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. 2 [1]Τεκνία
μου, ταῦτα γράφω ὑμῖν ἵνα μὴ ἁμάρτητε. καὶ ἐάν τις
ἁμάρτῃ, παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν Πατέρα, Ἰησοῦν
Χριστὸν δίκαιον· [2]καὶ αὐτὸς ἱλασμός ἐστιν περὶ τῶν
ἁμαρτιῶν ἡμῶν, οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον ἀλλὰ
καὶ περὶ ὅλου τοῦ κόσμου. [3]καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν
ὅτι ἐγνώκαμεν αὐτόν, ἐὰν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν.
[4]ὁ λέγων ὅτι Ἔγνωκα αὐτόν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ
μὴ τηρῶν, ψεύστης ἐστίν, καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἀλήθεια οὐκ
ἔστιν· [5]ὃς δ' ἂν τηρῇ αὐτοῦ τὸν λόγον ἀληθῶς ἐν τούτῳ
ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ τετελείωται. ἐν τούτῳ γινώσκομεν
ὅτι ἐν αὐτῷ ἐσμεν. [6]ὁ λέγων ἐν αὐτῷ μένειν ὀφείλει
καθὼς ἐκεῖνος περιεπάτησεν καὶ αὐτὸς οὕτως περι-
πατεῖν.

[7]Ἀγαπητοί, οὐκ ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ἀλλ'
ἐντολὴν παλαιὰν ἣν εἴχετε ἀπ' ἀρχῆς· ἡ ἐντολὴ ἡ πα-

2 2 μονον] -νων h : B sa bo. 917s. 2004 226 1 38. 255. | 6 ουτως] * om H : BA sa. 88 915 431 453. 623s. 436 808ss. lat.

luce, societatem habemus ad invicem, et sanguis Iesu Christi Filii eius emundat nos ab omni peccato.

1, 8-10 «Confiteamur peccata nostra»

[8] Si dixerimus quoniam peccatum non habemus,
ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est.
[9] Si confiteamur peccata nostra, fidelis est et iustus,
ut remittat nobis peccata nostra, et emundet nos
ab omni iniquitate. [10] Si dixerimus quoniam non
peccavimus, mendacem facimus eum, et verbum
eius non est in nobis.

2, 1-2 Peccatores «Advocatum habemus»

[1] Filioli mei, haec scribo vobis, ut non peccetis.
Sed et si quis peccaverit, advocatum habemus
apud Patrem, Iesum Christum iustum; [2] et ipse
est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.

2, 3-6 «Mandata observemus»

[3] Et in hoc scimus quoniam cognovimus eum,
si mandata eius observemus. [4] Qui dicit se nosse
eum et mandata eius non custodit, mendax est,
et in hoc veritas non est; [5] qui autem servat
verbum eius, vere in hoc caritas Dei perfecta est;
et in hoc scimus quoniam in ipso sumus. [6] Qui
dicit se in ipso manere, debet sicut ille ambulavit
et ipse ambulare.

2, 7-11 «Mandatum vetus et novum»

[7] Carissimi, non mandatum novum scribo vobis,
sed mandatum vetus, quod habuistis ab initio:

8 Pr 20,9 | 9 Pr 28,13 | 10 1 J 5,10 | 2,1 R 8,34; Hb 4,15; 7,25; J 14,16 | 2 1 J 4,10; R 3,25; C 1,20; J 1,29; 3.14ss; 11,51s | 4 1 J 1,6.8; 4,20 | 5 J 14,21.23; 1 J 5,3; 4,18 | 6 J 13,15
7 1 J 2,24; 3,11; J 13,34; Mt 5,17

λαιά ἐστιν ὁ λόγος ὃν ἠκούσατε. 8 πάλιν ἐντολὴν καινὴν
γράφω ὑμῖν, ὅ ἐστιν ἀληθὲς ἐν αὐτῷ καὶ ἐν ὑμῖν, ὅτι ἡ
σκοτία παράγεται καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἤδη φαίνει.
9 Ὁ λέγων ἐν τῷ φωτὶ εἶναι καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ
μισῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν ἕως ἄρτι. 10 ὁ ἀγαπῶν τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ φωτὶ μένει, καὶ σκάνδαλον ἐν αὐτῷ
οὐκ ἔστιν· 11 ὁ δὲ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ σκοτίᾳ
ἐστὶν καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖ, καὶ οὐκ οἶδεν ποῦ
ὑπάγει, ὅτι ἡ σκοτία ἐτύφλωσεν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ.
12 Γράφω ὑμῖν, τεκνία, ὅτι ἀφέωνται ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι
διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. 13 γράφω ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώ-
κατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς. γράφω ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι νενική-
κατε τὸν πονηρόν. 14 ἔγραψα ὑμῖν, παιδία, ὅτι ἐγνώκατε
τὸν Πατέρα. ἔγραψα ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν
ἀπ' ἀρχῆς. ἔγραψα ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι ἰσχυροί ἐστε
καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐν ὑμῖν μένει καὶ νενικήκατε τὸν
πονηρόν. 15 Μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσμον μηδὲ τὰ ἐν τῷ
κόσμῳ. ἐάν τις ἀγαπᾷ τὸν κόσμον, οὐκ ἔστιν ἡ ἀγάπη
τοῦ Πατρὸς ἐν αὐτῷ. 16 ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ
ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν καὶ
ἡ ἀλαζονεία τοῦ βίου, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Πατρός, ἀλλὰ
ἐκ τοῦ κόσμου ἐστίν. 17 καὶ ὁ κόσμος παράγεται καὶ
ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ μένει
εἰς τὸν αἰῶνα.

---

10 εν αυτω/ουκ εστιν] * ᔕ Th : SAC 81 sa. 623s. 242. syp. | 14 του Θεου] om [H] : B sa. | 17 αυτου] om [H] : A 33. 1739 323. 623. *b* arm.

mandatum vetus est verbum quod audistis.
8 Iterum mandatum novum scribo vobis, quod
verum est et in ipso et in vobis, quia tenebrae
transierunt, et verum lumen iam lucet. 9 Qui dicit
se in luce esse, et fratrem suum odit, in tenebris
est usque adhuc. 10 Qui diligit fratrem suum, in
lumine manet, et scandalum in eo non est, 11 qui
autem odit fratrem suum, in tenebris est et in
tenebris ambulat et nescit quo eat, quia tenebrae
obcaecaverunt oculos eius.

2, 12-14 Scribendi scopus

12 Scribo vobis, filioli, quoniam remittuntur vo-
bis peccata propter nomen eius. 13 Scribo vobis,
patres, quoniam cognovistis eum, qui ab initio
est. Scribo vobis, adulescentes, quoniam vicistis
malignum. 14 Scribo vobis, infantes, quoniam co-
gnovistis Patrem. Scribo vobis, iuvenes, quoniam
fortes estis, et verbum Dei manet in vobis, et
vicistis malignum.

2, 15-17 Non diligendus mundus

15 Nolite diligere mundum neque ea quae in
mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est ca-
ritas Patris in eo; 16 quoniam omne, quod est in
mundo, concupiscentia carnis est et concupiscen-
tia oculorum et superbia vitae; quae non est ex
Patre, sed ex mundo est. 17 Et mundus transit
et concupiscentia eius; qui autem facit volunta-
tem Dei manet in aeternum.

---

8 R 13,12; J 1,5; 8,12; 9,5; 13,34 | 9 1 J 2,4; 2 P 1,9 | 10 R 14,13.15; J 11,9 | 11 J 11,10; 12,35; 1 J 1,6 | 12 1 C 6,11 | 13 1 J 1,1; J 1,1 | 14 1 J 5,4s; Ap 12,11 | 15 1 C 7,31; Ja 1,27; J 5,42 | 16 Pr 27,20; Tt 2,12; Ja 4,16 | 17 1 C 7,31; 1 P 4,2; 2 P 3,11

702

[18] Παιδία, ἐσχάτη ὥρα ἐστίν, καὶ καθὼς ἠκούσατε ὅτι
ἀντίχριστος ἔρχεται, καὶ νῦν ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγό-
νασιν· ὅθεν γινώσκομεν ὅτι ἐσχάτη ὥρα ἐστίν. [19] ἐξ
ἡμῶν ἐξῆλθαν, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν· εἰ γὰρ ἐξ ἡμῶν
ἦσαν, μεμενήκεισαν ἂν μεθ' ἡμῶν· ἀλλ' ἵνα φανερωθῶ-
σιν ὅτι οὐκ εἰσὶν πάντες ἐξ ἡμῶν. [20] καὶ ὑμεῖς χρῖσμα
ἔχετε ἀπὸ τοῦ Ἁγίου, καὶ οἴδατε πάντα. [21] οὐκ ἔγραψα
ὑμῖν ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ὅτι οἴδατε αὐτήν,
καὶ ὅτι πᾶν ψεῦδος ἐκ τῆς ἀληθείας οὐκ ἔστιν. [22] Τίς
ἐστιν ὁ ψεύστης εἰ μὴ ὁ ἀρνούμενος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ
ἔστιν ὁ Χριστός; οὗτός ἐστιν ὁ ἀντίχριστος, ὁ ἀρνούμε-
νος τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν. [23] πᾶς ὁ ἀρνούμενος
τὸν Υἱὸν οὐδὲ τὸν Πατέρα ἔχει· ὁ ὁμολογῶν τὸν Υἱὸν
καὶ τὸν Πατέρα ἔχει. [24] ὑμεῖς ὃ ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς,
ἐν ὑμῖν μενέτω. ἐὰν ἐν ὑμῖν μείνῃ ὃ ἀπ' ἀρχῆς ἠκού-
σατε, καὶ ὑμεῖς ἐν τῷ Υἱῷ καὶ ἐν τῷ Πατρὶ μενεῖτε.
[25] καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία ἣν αὐτὸς ἐπηγγείλατο
ἡμῖν, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. [26] Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν
περὶ τῶν πλανώντων ὑμᾶς. [27] καὶ ὑμεῖς τὸ χρῖσμα ὃ
ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ μένει ἐν ὑμῖν, καὶ οὐ χρείαν ἔχετε
ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς· ἀλλ' ὡς τὸ αὐτοῦ χρῖσμα διδάσκει
ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ ἀληθές ἐστιν καὶ οὐκ ἔστιν
ψεῦδος, καὶ καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς, μένετε ἐν αὐτῷ.
[28] Καὶ νῦν, τεκνία, μένετε ἐν αὐτῷ, ἵνα ἐὰν φανερωθῇ

---

18 οτι THWs : BS*CΨ. 1739. 623s. arm.[+ ο [S]VM : rel | 19 εξ ημων/ησαν HW : BCΨ sa bo. 206 429s. f1611. 614 378. sy.] ∽ TS VM : rel | 20 και²] om H : B sa. | παντα] παντες THWsM' : BSP sa. 1838. 1852. | 24 εν⁴] om [H]W : B. 913. vg. | 27 αλλ ως] αλλα h : B. 1838. 1891.

2, 18-27 Antichristi mendacium «unctione» et traditione refellitur

[18] Filioli, novissima hora est; et sicut audistis
quia antichristus venit, et nunc antichristi multi
facti sunt; unde scimus quia novissima hora est.
[19] Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis;
nam si fuissent ex nobis, permansissent utique
nobiscum; sed ut manifesti sint quoniam non sunt
omnes ex nobis. [20] Sed vos unctionem habetis a
Sancto et nostis omnia. [21] Non scripsi vobis quasi
ignorantibus veritatem, sed quasi scientibus eam,
et quoniam omne mendacium ex veritate non est.
[22] Quis est mendax, nisi is qui negat quoniam
Iesus est Christus? Hic est antichristus, qui negat
Patrem et Filium. [23] Omnis qui negat Filium,
nec Patrem habet; qui confitetur Filium, et
Patrem habet. [24] Vos quod audistis ab initio in
vobis permaneat. Si in vobis pemanserit quod
audistis ab initio, et vos in Filio et Patre mane-
bitis. [25] Et haec est repromissio, quam ipse pol-
licitus est nobis, vitam aeternam.
[26] Haec scripsi vobis de his qui seducunt vos.
[27] Et vos unctionem, quam accepistis ab eo, ma-
neat in vobis. Et non necesse habetis ut aliquis
doceat vos; sed sicut unctio eius docet vos de om-
nibus, et verum est et non est mendacium, Et
sicut docuit vos, manete in eo.

2, 28-29 Transitio

[28] Et nunc filioli manete in eo, ut, cum appa-
ruerit, habeamus fiduciam, et non confundamur

---

18 1 P 4,7; Ap 22,6s.10ss; 2 J 7 | 19 A 20,30; 1 T 4,1; 2 P 2 1; Jud 4; 1 C 11,19 | 20 1 J 2,27; 1 C 2,15 | 21 2 P 1,12 | 22 1 J 2,18 | 23 1 J 4,15; 2 J 7,9; J 5,23; 8,19; 16,3 | 24 1 J 2,7; 3,24 | 27 1 J 2,20; J 14,26; Jr 31,34; 2 C 1,21 | 28 1 J 3,2; 4,17; C 3,

σχῶμεν παρρησίαν καὶ μὴ αἰσχυνθῶμεν ἀπ' αὐτοῦ ἐν τῇ
παρουσίᾳ αὐτοῦ. 29 ἐὰν εἰδῆτε ὅτι δίκαιός ἐστιν, γι-
νώσκετε ὅτι καὶ πᾶς ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην ἐξ αὐτοῦ
γεγέννηται.

3 1 Ἴδετε ποταπὴν ἀγάπην δέδωκεν ἡμῖν ὁ Πατὴρ
ἵνα τέκνα Θεοῦ κληθῶμεν, καὶ ἐσμέν. διὰ τοῦτο ὁ
κόσμος οὐ γινώσκει ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἔγνω αὐτόν. 2 Ἀγα-
πητοί, νῦν τέκνα Θεοῦ ἐσμεν, καὶ οὔπω ἐφανερώθη τί
ἐσόμεθα. οἴδαμεν ὅτι ἐὰν φανερωθῇ ὅμοιοι αὐτῷ ἐσό-
μεθα, ὅτι ὀψόμεθα αὐτὸν καθώς ἐστιν. 3 καὶ πᾶς ὁ
ἔχων τὴν ἐλπίδα ταύτην ἐπ' αὐτῷ ἁγνίζει ἑαυτὸν καθὼς
ἐκεῖνος ἁγνός ἐστιν. 4 Πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν καὶ
τὴν ἀνομίαν ποιεῖ, καὶ ἡ ἁμαρτία ἐστὶν ἡ ἀνομία. 5 καὶ
οἴδατε ὅτι ἐκεῖνος ἐφανερώθη ἵνα τὰς ἁμαρτίας ἄρῃ,
καὶ ἁμαρτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. 6 πᾶς ὁ ἐν αὐτῷ μέ-
νων οὐχ ἁμαρτάνει· πᾶς ὁ ἁμαρτάνων οὐχ ἑώρακεν
αὐτὸν οὐδὲ ἔγνωκεν αὐτόν. 7 Τεκνία, μηδεὶς πλανάτω
ὑμᾶς· ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην δίκαιός ἐστιν, καθὼς
ἐκεῖνος δίκαιός ἐστιν· 8 ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν ἐκ τοῦ
διαβόλου ἐστίν, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ὁ διάβολος ἁμαρτάνει.
εἰς τοῦτο ἐφανερώθη ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἵνα λύσῃ τὰ
ἔργα τοῦ διαβόλου. 9 Πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ
ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ, ὅτι σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει·
καὶ οὐ δύναται ἁμαρτάνειν, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται.
10 ἐν τούτῳ φανερά ἐστιν τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ

29 και ThWSVM : SACPΨ 33ss sa. *f*1739. 1838s. 898ss. 206 429s. *f*1611. 614. vg sy[p].] om *H* : B rel | 3 5 αμαρτιας THWsVM : BAP 33 bo. 1739 323. 623s. 436. 1852. sy[h] arm.] + ημων [*S*] : rel | 7 τεκνια] παιδια h : ACPΨ 33 bo. *f*1739. 623s. sy[hm].

ab eo in adventu eius. 29 Si scitis quoniam iustus
est, scitote quoniam et omnis, qui facit iustitiam,
ex ipso natus est.

II. DEUS PATER, NOS FILII DEI

3, 1-10 «Qui natus est ex Deo, peccatum non facit»

1 Videte qualem caritatem dedit nobis Pater,
ut filii Dei nominemur, et simus. Propter hoc
mundus non novit nos, quia non novit eum. 2 Ca-
rissimi, nunc filii Dei sumus, et nondum appa-
ruit quid erimus. Scimus quoniam cum apparue-
rit, similes ei erimus; quoniam videbimus eum
sicuti est. 3 Et omnis qui habet hanc spem in eo,
sanctificat se, sicut et ille sanctus est.

4 Omnis qui facit peccatum, et iniquitatem facit:
et peccatum est iniquitas. 5 Et scitis quia ille
apparuit, ut peccata nostra tolleret, et peccatum
in eo non est. 6 Omnis qui in eo manet, non pec-
cat; et omnis qui peccat, non vidit eum nec cogno-
vit eum. 7 Filioli, nemo vos seducat. Qui facit
iustitiam, iustus est, sicut et ille iustus est.

8 Qui facit peccatum, ex diabolo est; quoniam ab
initio diabolus peccat. In hoc apparuit Filius Dei,
ut dissolvat opera diaboli. 9 Omnis qui natus est
ex Deo, peccatum non facit, quoniam semen
ipsius in eo manet; et non potest peccare, quoniam
ex Deo natus est. 10 In hoc manifesti sunt filii

29 1 J 3,7.10; 4,7
3,1 J 1,12s; 16,3; 1 J 5,20; E 1,5; R 8,14ss
2 1 J 2,28; R 8,17; 2 C 3,18; Ph 3,21; Mt 5,8; Ex 34.29
3 Hb 12,14
4 1 J 5,17
5 Is 53,4s.9; J 1,29; 1 P 2,24
6 R 6,14
7 1 J 2,29
8 J 8,44; Ap 12,7ss
9 1 J 5,18; 3 J 11

τέκνα τοῦ διαβόλου· πᾶς ὁ μὴ ποιῶν δικαιοσύνην οὐκ
ἔστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.
11 ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγγελία ἣν ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα
ἀγαπῶμεν ἀλλήλους· 12 οὐ καθὼς Κάϊν ἐκ τοῦ πονηροῦ
ἦν καὶ ἔσφαξεν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· καὶ χάριν τίνος
ἔσφαξεν αὐτόν; ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ ἦν, τὰ δὲ
τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δίκαια. 13 μὴ θαυμάζετε, ἀδελφοί,
εἰ μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος.

14 Ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου
εἰς τὴν ζωήν, ὅτι ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφούς· ὁ μὴ ἀγαπῶν
μένει ἐν τῷ θανάτῳ. 15 πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ
ἀνθρωποκτόνος ἐστίν, καὶ οἴδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτό-
νος οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν αὐτῷ μένουσαν. 16 Ἐν
τούτῳ ἐγνώκαμεν τὴν ἀγάπην, ὅτι ἐκεῖνος ὑπὲρ ἡμῶν
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκεν· καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ὑπὲρ
τῶν ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς θεῖναι. 17 ὃς δ' ἂν ἔχῃ τὸν
βίον τοῦ κόσμου καὶ θεωρῇ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρείαν
ἔχοντα καὶ κλείσῃ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, πῶς
ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μένει ἐν αὐτῷ; 18 Τεκνία, μὴ ἀγαπῶ-
μεν λόγῳ μηδὲ τῇ γλώσσῃ, ἀλλὰ ἐν ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ.
19 καὶ ἐν τούτῳ γνωσόμεθα ὅτι ἐκ τῆς ἀληθείας ἐσμέν,
καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ πείσομεν τὰς καρδίας ἡμῶν· 20 ὅτι
ἐὰν καταγινώσκῃ ἡμῶν ἡ καρδία, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ
Θεὸς τῆς καρδίας ἡμῶν καὶ γινώσκει πάντα. 21 Ἀγαπη-
τοί, ἐὰν ἡ καρδία μὴ καταγινώσκῃ, παρρησίαν ἔχομεν

---

13 μη] * pr και TS : SC'PΨ. *f* 1739. *f* 307. 467. sy^p arm. | 14 αγαπων THWsVM : BSA 33. 323. 623. 614. vg arm.] + τον αδελφον [*S*] : rel | 15 αυτου] εαυτου h : B. | εαυτω] αυτω *H*W : B 33. *f* 307. 69 38 209, 1852, 614, K plur | 19 και¹] om HW[V]M : BA bo. 623 s. 808 ss. vg sy^h. | τας καρδιας] την -ιαν HWVM : BA*Ψ sa. 1739 323. sy^p. | 21 καρδια HWSVM : BAΨ 33. 1739 323. 88. 623. 1852.] + ημων T : rel | καταγινωσκη HWSVM : BC. pc.] * + ημων T : rel

Dei et filii diaboli. Omnis qui non est iustus,
non est ex Deo, et qui non diligit fratrem suum.

3, 11-18 Qui ex Deo est, diligit fratres

11 Quoniam haec est adnuntiatio quam audistis
ab initio, ut diligatis alterutrum. 12 Non sicut Cain,
qui ex maligno erat, et occidit fratrem suum.
Et propter quid occidit eum? Quoniam opera eius
maligna erant, fratris autem eius iusta. 13 Nolite
mirari fratres, si odit vos mundus.

14 Nos scimus quoniam translati sumus de morte
ad vitam, quoniam diligimus fratres. Qui non di-
ligit, manet in morte; 15 omnis qui odit fratrem
suum, homicida est. Et scitis quoniam omnis ho-
micida non habet vitam aeternam in semet ipso
manentem.

16 In hoc cognovimus caritatem Dei, quoniam
lle animam suam pro nobis posuit: et nos debemus
pro fratribus animas ponere. 17 Qui habuerit sub-
tantiam huius mundi et viderit fratrem suum
necessitatem habere et clauserit viscera sua ab eo,
quomodo caritas Dei manet in eo? 18 Filioli mei,
non diligamus verbo neque lingua, sed opere et
veritate.

3, 19-22 Fiducia in Deum

19 In hoc cognoscimus quoniam ex veritate su-
mus, et in conspectu eius suadebimus corda nostra;
20 quoniam si reprehenderit nos cor nostrum,
maior est Deus corde nostro et novit omnia.
21 Carissimi, si cor nostrum non reprehenderit nos,

---

11 1 J 2,7 (1,5) | 12 Gn 4,8 | 13 Mt 5,11; J 15,18s; 17,14ss
14 J 5,24; 1 J 2,11 | 15 Mt 5,21s; J 8,44 | 16 J 10,11; 13,1.
14; 15,13; Ph 2,17 | 17 1 J 4,20; Ja 2,16; Dt 15,7 | 18 Ja 1,
22; 2,15s | 20 L 18,13; J 21,17; 1 C 4,4s; Mt 26,75 | 21 1 J 5,
14, R 5,1s; Hb 4,16

πρὸς τὸν Θεόν, [22] καὶ ὃ ἐὰν αἰτῶμεν λαμβάνομεν ἀπ'
αὐτοῦ, ὅτι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηροῦμεν καὶ τὰ ἀρεστὰ
ἐνώπιον αὐτοῦ ποιοῦμεν. [23] καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ
αὐτοῦ, ἵνα πιστεύωμεν τῷ ὀνόματι τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ
Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους καθὼς ἔδωκεν
ἐντολὴν ἡμῖν. [24] καὶ ὁ τηρῶν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἐν
αὐτῷ μένει καὶ αὐτὸς ἐν αὐτῷ· καὶ ἐν τούτῳ γινώ-
σκομεν ὅτι μένει ἐν ἡμῖν, ἐκ τοῦ Πνεύματος οὗ ἡμῖν
ἔδωκεν.

4 [1] Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ
δοκιμάζετε τὰ πνεύματα εἰ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστιν, ὅτι
πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον.
[2] Ἐν τούτῳ γινώσκετε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ· πᾶν πνεῦμα
ὃ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα ἐκ τοῦ
Θεοῦ ἐστιν, [3] καὶ πᾶν πνεῦμα ὃ μὴ ὁμολογεῖ τὸν Ἰησοῦν
ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστιν· καὶ τοῦτό ἐστιν τὸ τοῦ ἀντι-
χρίστου, ὃ ἀκηκόατε ὅτι ἔρχεται, καὶ νῦν ἐν τῷ κόσμῳ
ἐστὶν ἤδη. [4] Ὑμεῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστε, τεκνία, καὶ
νενικήκατε αὐτούς, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ ἐν ὑμῖν ἢ ὁ ἐν
τῷ κόσμῳ. [5] αὐτοὶ ἐκ τοῦ κόσμου εἰσίν· διὰ τοῦτο ἐκ
τοῦ κόσμου λαλοῦσιν καὶ ὁ κόσμος αὐτῶν ἀκούει. [6] ἡμεῖς
ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐσμεν· ὁ γινώσκων τὸν Θεὸν ἀκούει ἡμῶν,
ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἀκούει ἡμῶν. ἐκ τούτου
γινώσκομεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας καὶ τὸ πνεῦμα τῆς
πλάνης.

22 εαν] αν H | 23 πιστευωμεν ThS : SAC 33ss 81. f1739. 623s 1838 1873. 241. 1891s f206. f1611. 614, 483.] -σωμεν HWVM : B rel | 4 2 εληλυθοτα] -θεναι h : B. | 3 μη ομολογει] * λυει h : 1739°. vg. Ir Cl Tert Or Aug Lcfr. codd vett ap. Socr. | Ιησουν THW'sVM : BA 33 sa bo. f1739. b vg. Ir.] + εν σαρκι εληλυθοτα [S] : rel

fiduciam habemus ad Deum; [22] et quidquid
petierimus, accipiemus ab eo; quoniam mandata
eius custodimus, et ea quae sunt placita coram eo,
facimus.

3, 23-24 Synthetica transitio

[23] Et hoc est mandatum eius, ut credamus in
nomine Filii eius Iesu Christi, et diligamus alteru-
trum, sicut dedit mandatum nobis. [24] Et qui
servat mandata eius, in illo manet, et ipse in eo;
et in hoc scimus quoniam manet in nobis, de
Spiritu quem dedit nobis.

4, 1-6 Spiritus veritatis et spiritus erroris

[1] Carissimi, nolite omni spiritui credere, sed pro-
bate spiritus si ex Deo sint; quoniam multi pseudo-
prophetae exierunt in mundum. [2] In hoc cogno-
scitur spiritus Dei: omnis spiritus qui confitetur
Iesum Christum in carne venisse, ex Deo est; [3] et
omnis spiritus qui solvit Iesum, ex Deo non est;
et hic est antichristus, de quo audistis quoniam
venit; et nunc iam in mundo est. [4] Vos ex Deo
estis, filioli, et vicistis eum, quoniam maior est
qui in vobis est, quam qui in mundo. [5] Ipsi de
mundo sunt; ideo de mundo loquuntur, et mundus
eos audit. [6] Nos ex Deo sumus. Qui novit Deum,
audit nos; qui non est ex Deo, non audit nos. In
hoc cognoscimus Spiritum veritatis et spiritum
erroris.

22 Mt 7,7; Mc 11,24; J 14,13; 15,16; 16,23s | 23 J 3,18; 6,29; 13,34; 15,17 | 24 1 J 2,24; 4,13; J 6,56s; R 8,9 | 4,1 1 Th 5, 21; 4,1; Mt 7,15 | 2 1 C 12,2s; J 16,14 | 3 J 8,47; 1 J 2,18; 2 J 7 | 4 1 J 5,5; Mt 12,29 | 5 J 15,19 | 6 J 8,47

[7] Ἀγαπητοί, ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὅτι ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ
Θεοῦ ἐστιν, καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται
καὶ γινώσκει τὸν Θεόν. [8] ὁ μὴ ἀγαπῶν οὐκ ἔγνω τὸν
Θεόν, ὅτι ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν. [9] ἐν τούτῳ ἐφανερώθη
ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν, ὅτι τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν
μονογενῆ ἀπέσταλκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν κόσμον ἵνα ζήσω-
μεν δι' αὐτοῦ. [10] ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ ἀγάπη, οὐχ ὅτι ἡμεῖς
ἠγαπήσαμεν τὸν Θεόν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς
καὶ ἀπέστειλεν τὸν Υἱὸν αὐτοῦ ἱλασμὸν περὶ τῶν ἁμαρ-
τιῶν ἡμῶν. [11] Ἀγαπητοί, εἰ οὕτως ὁ Θεὸς ἠγάπησεν
ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν [12] Θεὸν
οὐδεὶς πώποτε τεθέαται· ἐὰν ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὁ
Θεὸς ἐν ἡμῖν μένει καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ ἐν ἡμῖν τετε-
λειωμένη ἐστίν. [13] ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐν αὐτῷ
μένομεν καὶ αὐτὸς ἐν ἡμῖν, ὅτι ἐκ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ
δέδωκεν ἡμῖν. [14] καὶ ἡμεῖς τεθεάμεθα καὶ μαρτυροῦμεν
ὅτι ὁ Πατὴρ ἀπέσταλκεν τὸν Υἱὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου.
[15] ὃς ἐὰν ὁμολογήσῃ ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ,
ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ μένει καὶ αὐτὸς ἐν τῷ Θεῷ. [16] καὶ ἡμεῖς
ἐγνώκαμεν καὶ πεπιστεύκαμεν τὴν ἀγάπην ἣν ἔχει ὁ
Θεὸς ἐν ἡμῖν. Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν, καὶ ὁ μένων
ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ
μένει.

---

10 ηγαπησαμεν] -ηκαμεν *HW* : BΨ. 1739 323. | 12 εν ημιν/τε-τελειωμενη SM : A 33 81. *f*1739. 623s. 69. 206 429. *f*1611. 614. vg.] * ῶ THWV : rel | 15 εαν] * αν TS | Ιησους] + Χριστος [H] : B. arm. | 16 μενει²] om [H] : A 33. 2298, 623ss. 436 808s, 1831, 1518, 614 255. plur vg.

III. DEUS CARITAS EST

4, 7-13 Dei in nos caritas nostram in fratres caritatem exposcit

[7] Carissimi, diligamus nos invicem, quia caritas
ex Deo est, et omnis qui diligit, ex Deo natus est
et cognoscit Deum. [8] Qui non diligit, non novit
Deum, quoniam Deus caritas est. [9] In hoc apparuit
caritas Dei in nobis, quoniam Filium suum unige-
nitum misit Deus in mundum, ut vivamus per
eum. [10] In hoc est caritas, non quasi nos dilexeri-
mus Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos et
misit Filium suum propitiationem pro peccatis
nostris. [11] Carissimi, si sic Deus dilexit nos, et nos
debemus alterutrum diligere.
[12] Deum nemo vidit unquam: si diligamus invi-
cem, Deus in nobis manet, et caritas eius in nobis
perfecta est. [13] In hoc cognoscimus quoniam in eo
manemus, et ipse in nobis: quoniam de Spiritu
suo dedit nobis.

4, 14-16 Caritas cum fide coniuncta

[14] Et nos vidimus et testificamur, quoniam Pater
misit Filium suum Salvatorem mundi. [15] Quisquis
confessus fuerit quoniam Iesus est Filius Dei, Deus
in eo manet, et ipse in Deo. [16] Et nos cognovimus
et credidimus caritati, quam habet Deus in nobis.
Deus caritas est; et qui manet in caritate, in Deo
manet, et Deus in eo.

---

7 1 J 2,29 | 8 1 J 4,16 | 9 1 J 1,2; J 3,16 | 10 J 15,12; 1 J 4,19; 2,2; R 3,25; 5,8 | 11 Mt 18,33; R 13,8; 1 C 13 | 12 J 1,18 | 13 1 J 3,24; R 5,5 | 14 J 1,14; 3,17; 4,42; Mt 17,5 | 15 1 J 2,23; 5,1.5 | 16 1 J 4,8s; J 3,16; 6,69

17 Ἐν τούτῳ τετελείωται ἡ ἀγάπη μεθ' ἡμῶν, ἵνα παρ-
ρησίαν ἔχωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ὅτι καθὼς
ἐκεῖνός ἐστιν καὶ ἡμεῖς ἐσμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ.
18 φόβος οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη
ἔξω βάλλει τὸν φόβον, ὅτι ὁ φόβος κόλασιν ἔχει, ὁ δὲ
φοβούμενος οὐ τετελείωται ἐν τῇ ἀγάπῃ. 19 Ἡμεῖς
ἀγαπῶμεν, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς. 20 ἐάν
τις εἴπῃ ὅτι Ἀγαπῶ τὸν Θεόν, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ
μισῇ, ψεύστης ἐστίν· ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ ὃν ἑώρακεν, τὸν Θεὸν ὃν οὐχ ἑώρακεν οὐ δύναται
ἀγαπᾶν. 21 καὶ ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ' αὐ-
τοῦ, ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ.

5 1 Πᾶς ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστὸς ἐκ
τοῦ Θεοῦ γεγέννηται, καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν τὸν γεννήσαντα
ἀγαπᾷ καὶ τὸν γεγεννημένον ἐξ αὐτοῦ. 2 ἐν τούτῳ γι-
νώσκομεν ὅτι ἀγαπῶμεν τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ, ὅταν τὸν
Θεὸν ἀγαπῶμεν καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ποιῶμεν. 3 αὕτη
γάρ ἐστιν ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ
τηρῶμεν· καὶ αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ βαρεῖαι οὐκ εἰσίν, 4 ὅτι
πᾶν τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Θεοῦ νικᾷ τὸν κόσμον· καὶ
αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις
ἡμῶν. 5 τίς δέ ἐστιν ὁ νικῶν τὸν κόσμον εἰ μὴ ὁ
πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ; 6 οὗτός

---

5 1 και²] om HW : BΨ 33 sa. vg^w. | 5 δε εστιν SM : SP 33ss bo. 440s. f307. 467s. 241. 522 f206. f1611. 614 257 255s. K. sy^h arm.] ∽ W, εστιν [δε] H : B.; om δε TV : rel

4, 17-18 «Caritas foras mittit timorem»

17 In hoc perfecta est caritas Dei nobiscum, ut
fiduciam habeamus in die iudicii, quia sicut ille
est, et nos sumus in hoc mundo 18 Timor non est
in caritate; sed perfecta caritas foras mittit timo-
rem, quoniam timor poenam habet, qui autem
timet, non est perfectus in caritate

4, 19-21 «Qui diligit Deum, diligit et fratrem suum»

19 Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior
dilexit nos. 20 Si quis dixerit quoniam diligo Deum,
et fratrem suum oderit, mendax est. Qui enim non
diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non
videt quomodo potest diligere? 21 Et hoc manda-
tum habemus a Deo, ut qui diligit Deum, diligat
et fratrem suum.

5, 1-5 Qui credit, ex Deo natus est, Dei filios diligit, mandata custodit, vincit mundum

1 Omnis qui credit quoniam Iesus est Christus,
ex Deo natus est. Et omnis qui diligit eum qui
genuit, diligit et eum qui natus est ex eo. 2 In hoc
cognoscimus quoniam diligimus natos Dei, cum
Deum diligamus et mandata eius faciamus. 3 Haec
est enim caritas Dei, ut mandata eius custodiamus;
et mandata eius gravia non sunt. 4 Quoniam omne
quod natum est ex Deo, vincit mundum; et haec
est victoria quae vincit mundum, fides nostra.
5 Quis est qui vincit mundum, nisi qui credit quo-
niam Iesus est Filius Dei?

---

17 1 J 2,28; 2 C 3,12 | 18 R 8,15; 1 J 2,5 | 19 1 J 4,10 | 20 1 J 2,4; 3,17; 4,12; 1 P 1,8 | 21 Mt 22,37-40 | 5,1 1 J 4,15s; J 8,42; 1 P 1,22s | 3 1 J 2,5; J 14,15; 2 J 6; Mt 11,30 | 4 J 16,33; 1 J 2,14 | 5 1 J 4,4.15

ἐστιν ὁ ἐλθὼν δι' ὕδατος καὶ αἵματος, Ἰησοῦς Χριστός·
οὐκ ἐν τῷ ὕδατι μόνον, ἀλλ' ἐν τῷ ὕδατι καὶ ἐν τῷ
αἵματι· καὶ τὸ Πνεῦμά ἐστιν τὸ μαρτυροῦν, ὅτι τὸ
Πνεῦμά ἐστιν ἡ ἀλήθεια. [7] ὅτι τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυ-
ροῦντες, [8] τὸ Πνεῦμα καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα, καὶ οἱ
τρεῖς εἰς τὸ ἕν εἰσιν. [9] εἰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀνθρώπων
λαμβάνομεν, ἡ μαρτυρία τοῦ Θεοῦ μείζων ἐστίν, ὅτι
αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Θεοῦ, ὅτι μεμαρτύρηκεν περὶ
τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ. [10] ὁ πιστεύων εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ
ἔχει τὴν μαρτυρίαν ἐν αὐτῷ. ὁ μὴ πιστεύων τῷ Θεῷ
ψεύστην πεποίηκεν αὐτόν, ὅτι οὐ πεπίστευκεν εἰς τὴν
μαρτυρίαν ἣν μεμαρτύρηκεν ὁ Θεὸς περὶ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ.
[11] καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία, ὅτι ζωὴν αἰώνιον ἔδωκεν
ὁ Θεὸς ἡμῖν, καὶ αὕτη ἡ ζωὴ ἐν τῷ Υἱῷ αὐτοῦ ἐστιν.
[12] ὁ ἔχων τὸν Υἱὸν ἔχει τὴν ζωήν· ὁ μὴ ἔχων τὸν Υἱὸν
τοῦ Θεοῦ τὴν ζωὴν οὐκ ἔχει. [13] Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν
ἵνα εἰδῆτε ὅτι ζωὴν ἔχετε αἰώνιον, τοῖς πιστεύουσιν
εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. [14] Καὶ αὕτη ἐστὶν
ἡ παρρησία ἣν ἔχομεν πρὸς αὐτόν, ὅτι ἐάν τι αἰτώμεθα
κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ ἀκούει ἡμῶν. [15] καὶ ἐὰν οἴδαμεν

---

6 αιματος] + και πνευματος SVM : SAPΨ 33ss bo. 1739c. 1836 *f*307. 1827 467. 436s 241. 522 *f*206. *f*611. 614, (al) syht. | μονον] -νῳ h : B 81. | 11 ο Θεος / ημιν HW : B. *f*1739. 69. 1611 2138. 614. syh.] ∽ TSVM : rel | 15 εαν²] αν S | απ THWM : BSC 33ss 81. 623s. 436. 1852.] παρ SV : rel

5, 6-12 Fides in Dei testimonium de Filio

[6] Hic est, qui venit per aquam et sanguinem,
Iesus Christus; non in aqua solum, sed in aqua et
sanguine. Et Spiritus est qui testificatur, quoniam
Christus est veritas. [7] Quoniam tres sunt, qui te-
stimonium dant in caelo: Pater, Verbum et Spiritus
sanctus, et hi tres unum sunt. [8] Et tres sunt, qui
testimonium dant in terra: Spiritus, et aqua et
sanguis, et hi tres unum sunt. [9] Si testimonium
hominum accipimus, testimonium Dei maius est;
quoniam hoc est testimonium Dei quod maius est,
quoniam testificatus est de Filio suo. [10] Qui credit
in Filium Dei, habet testimonium Dei in se. Qui
non credit Filio, mendacem facit eum, quia non
credit in testimonium, quod testificatus est Deus
de Filio suo. [11] Et hoc est testimonium, quoniam
vitam aeternam dedit nobis Deus: et haec vita
in Filio eius est. [12] **Qui habet Filium, habet vitam;
qui non habet Filium, vitam non habet.**

EPILOGUS

5, 13-15 Spes vitae aeternae et fiducia in oratione

[13] Haec scribo vobis, ut sciatis quoniam vitam
habetis aeternam, qui creditis in nomine Filii Dei.
[14] Et haec est fiducia quam habemus ad eum, quia
quodcumque petierimus, secundum voluntatem
eius audit nos. [15] Et scimus quia audit nos quid-

---

6 J 19,31s; 15,26
9 J 5,32.36; 8,18; 10,37s
10 R 8,16; Ap 12,17; 1 C 15,15; J 3,33; 5,37
12 J 3,36; 5,40; 10,10.28
13 J 20,31 (3 J 9)
14 1 J 3,21s; J 14,13; 15,16; 16,23s

ὅτι ἀκούει ἡμῶν ὃ ἐὰν αἰτώμεθα, οἴδαμεν ὅτι ἔχομεν τὰ
αἰτήματα ἃ ᾐτήκαμεν ἀπ' αὐτοῦ. [16] Ἐάν τις ἴδῃ τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα ἁμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον,
αἰτήσει, καὶ δώσει αὐτῷ ζωήν, τοῖς ἁμαρτάνουσιν μὴ
πρὸς θάνατον. ἔστιν ἁμαρτία πρὸς θάνατον· οὐ περὶ
ἐκείνης λέγω ἵνα ἐρωτήσῃ. [17] πᾶσα ἀδικία ἁμαρτία
ἐστίν, καὶ ἔστιν ἁμαρτία οὐ πρὸς θάνατον. [18] Οἴδαμεν
ὅτι πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐχ ἁμαρτάνει,
ἀλλ' ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Θεοῦ τηρεῖ ἑαυτόν, καὶ ὁ πονη-
ρὸς οὐχ ἅπτεται αὐτοῦ. [19] οἴδαμεν ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ
ἐσμεν, καὶ ὁ κόσμος ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται. [20] οἴδα-
μεν δὲ ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἥκει, καὶ δέδωκεν ἡμῖν
διάνοιαν ἵνα γινώσκομεν τὸν ἀληθινόν· καὶ ἐσμὲν ἐν τῷ
ἀληθινῷ, ἐν τῷ Υἱῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστῷ. οὗτός ἐστιν
ὁ ἀληθινὸς Θεὸς καὶ ζωὴ αἰώνιος. [21] Τεκνία, φυλά-
ξατε ἑαυτὰ ἀπὸ τῶν εἰδώλων.

18 εαυτον] αυτον TH : BA*. 242. 2138 1852. | 20 οιδαμεν δε] * και οιδαμεν S : AΨ 33ss. f1739. f307. 623ss 467. 1845 436 808ss. 522 f206. f1611. f614. vg sy.

quid petierimus; scimus quoniam habemus peti-
tiones quas postulamus ab eo.

5, 16-17 Peccatum ad mortem et non ad mortem

[16] Qui scit fratrem suum peccare peccatum non
ad mortem, petat, et dabitur ei vita, peccanti non
ad mortem. Est peccatum ad mortem: non pro illo
dico ut roget quis. [17] Omnis iniquitas peccatum
est, et est peccatum ad mortem.

5, 18-21 Filii Dei a Malo praeservati. Iesus Christus «verus Deus»

[18] Scimus quia omnis qui natus est ex Deo, non
peccat; sed generatio Dei conservat eum, et ma-
lignus non tangit eum. [19] Scimus quoniam ex Deo
sumus, et mundus totus in maligno positus est.
[20] Et scimus quoniam Filius Dei venit et dedit
nobis sensum, ut cognoscamus verum Deum; et
simus in vero, Filio eius. Hic est verus Deus et
vita aeterna.
[21] **Filioli, custodite vos a simulacris. Amen.**

16 Mt 12,31, Hb 6,4ss; 10,26-29; J 9,41; 16,22ss
17 1 J 3,4
18 1 J 3,9; J 17,15
19 G 1,4; J 8,47
20 J 17,3, Ap 3,7; J 1,18; R 9,5
21 1 C 10,7.14

ΙΩΑΝΝΟΥ Β

1 Ὁ πρεσβύτερος ἐκλεκτῇ κυρίᾳ καὶ τοῖς τέκνοις
αὐτῆς, οὓς ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ, καὶ οὐκ ἐγὼ μόνος
ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐγνωκότες τὴν ἀλήθειαν, 2 διὰ τὴν
ἀλήθειαν τὴν μένουσαν ἐν ἡμῖν, καὶ μεθ' ἡμῶν ἔσται εἰς
τὸν αἰῶνα. 3 ἔσται μεθ' ἡμῶν χάρις ἔλεος εἰρήνη παρὰ
Θεοῦ Πατρός, καὶ παρὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ
Πατρός, ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ.

4 Ἐχάρην λίαν ὅτι εὕρηκα ἐκ τῶν τέκνων σου περιπα-
τοῦντας ἐν ἀληθείᾳ, καθὼς ἐντολὴν ἐλάβομεν παρὰ τοῦ
Πατρός. 5 καὶ νῦν ἐρωτῶ σε, κυρία, οὐχ ὡς ἐντολὴν
γράφων σοι καινήν, ἀλλὰ ἣν εἴχομεν ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα
ἀγαπῶμεν ἀλλήλους. 6 καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη, ἵνα πε-
ριπατῶμεν κατὰ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ· αὕτη ἡ ἐντολή
ἐστιν, ἵνα καθὼς ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἐν αὐτῇ
περιπατῆτε. 7 ὅτι πολλοὶ πλάνοι ἐξῆλθον εἰς τὸν κόσμον,
οἱ μὴ ὁμολογοῦντες Ἰησοῦν Χριστὸν ἐρχόμενον ἐν σαρκί·
οὗτός ἐστιν ὁ πλάνος καὶ ὁ ἀντίχριστος. 8 βλέπετε

---

5 γραφων σοι/καινην] * ∽ T : SAΨ 33ss 81 bo. *f*1739. 623s. 69 808ss, *f*1611. 614 2147 255. vg. | 6 ινα² TSM : SA 33 sa bo. *f*1739. 623s. 920 1845 1837 69. 614 2147 253. K vg arm.] om HWV : rel

EPISTULA BEATI IOHANNIS APOSTOLI SECUNDA

1-3 Salutatio

1 SENIOR electae Dominae et natis eius, quos
ego diligo in veritate, et non ego solus, sed et
omnes qui cognoverunt veritatem, 2 propter ve-
ritatem, quae permanet in nobis et nobiscum erit
in aeternum. 3 Sit vobiscum gratia, misericordia,
pax a Deo Patre et a Christo Iesu Filio Patris, in
veritate et caritate.

4-6 Caritatis mandatum

4 Gavisus sum valde, quoniam inveni de filiis
tuis ambulantes in veritate, sicut mandatum acce-
pimus a Patre. 5 Et nunc rogo te, Domina, non
tamquam mandatum novum scribens tibi, sed
quod habuimus ab initio, ut diligamus alterutrum.
6 Et haec est caritas, ut ambulemus secundum
mandata eius. Hoc est enim mandatum, ut, quem-
admodum audistis ab initio, in eo ambuletis.

7-11 A seductoribus cavendum

7 Quoniam multi seductores exierunt in mun-
dum, qui non confitentur Iesum Christum venisse
in carnem; hic est seductor et antichristus. 8 Vi-

---

1 1 P 5,1; 3 J 1; 2 J 13; J 8,32 | 2 J 5,38; 8,31.44; 1 J 2,4
3 1 T 1,2; 2 T 1,2 | 4 3 J 3 | 5 1 J 2,7; J 13,34 | 6 1 J 5,3
7 1 J 2,18.23; 4,1ss | 8 G 4,11; Ruth 2,12

ἑαυτούς, ἵνα μὴ ἀπολέσητε ἃ εἰργάσασθε, ἀλλὰ μισθὸν
πλήρη ἀπολάβητε. 9 πᾶς ὁ προάγων καὶ μὴ μένων ἐν
τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ Θεὸν οὐκ ἔχει· ὁ μένων ἐν τῇ
διδαχῇ, οὗτος καὶ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν ἔχει. 10 εἴ
τις ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς καὶ ταύτην τὴν διδαχὴν οὐ
φέρει, μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν, καὶ χαίρειν αὐτῷ
μὴ λέγετε· 11 ὁ λέγων γὰρ αὐτῷ χαίρειν κοινωνεῖ τοῖς
ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς.

12 Πολλὰ ἔχων ὑμῖν γράφειν οὐκ ἐβουλήθην διὰ χάρτου
καὶ μέλανος, ἀλλὰ ἐλπίζω γενέσθαι πρὸς ὑμᾶς καὶ στόμα
πρὸς στόμα λαλῆσαι, ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν πεπληρωμένη ᾖ.
13 Ἀσπάζεταί σε τὰ τέκνα τῆς ἀδελφῆς σου τῆς ἐκλεκτῆς.

8 ειργασασθε TSV : SAΨ 33ss 81 bo. f1739. 88 915 f307. 623s 467. 436s 808ss. f1611. f1614. K. 483. vg sy^ph ht arm. Ir.] ηργασαμεθα HWM : B* ; rel var | 9 προαγων THWM : BSA. vg^w.] παραβαινων SV : rel | 12 ημων] *υμων H : BA 33 81 bo. f1739. 623s. 1873. 436 808 38 218, 1891 429s. 1518. 255. vg. | πεπληρωμενη η THWs : SA. 1852. vg.] ~ SVM : rel

dete vosmet ipsos, ne perdatis quae operati estis,
sed ut mercedem plenam accipiatis. 9 Omnis qui
recedit et non permanet in doctrina Christi, Deum
non habet; qui permanet in doctrina, hic et Patrem
et Filium habet. 10 Si quis venit ad vos et hanc
doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum,
nec Ave ei dixeritis; 11 qui enim dicit illi
Ave, communicat operibus eius malignis.

12-13 Clausula et salutatio

12 Plura habens vobis scribere, nolui per chartam
et atramentum; spero enim me futurum apud
vos et os ad os loqui, ut gaudium vestrum plenum
sit.
13 Salutant te filii sororis tua electae

9 1 J 2,23; 3 J 9
10 2 Th 3,6; 3 J 8; 3 Rg 13,16s
11 1 T 5,22; Ap 18,4
12 G 4,20; 3 J 13; 1 J 1,4
13 2 J 1

ΙΩΑΝΝΟΥ Γ

1 Ὁ πρεσβύτερος Γαΐῳ τῷ ἀγαπητῷ, ὃν ἐγὼ ἀγαπῶ
ἐν ἀληθείᾳ.

2 Ἀγαπητέ, περὶ πάντων εὔχομαί σε εὐοδοῦσθαι καὶ
ὑγιαίνειν, καθὼς εὐοδοῦταί σου ἡ ψυχή. 3 ἐχάρην γὰρ
λίαν ἐρχομένων ἀδελφῶν καὶ μαρτυρούντων σου τῇ ἀλη-
θείᾳ, καθὼς σὺ ἐν ἀληθείᾳ περιπατεῖς. 4 μειζοτέραν
τούτων οὐκ ἔχω χαράν, ἵνα ἀκούω τὰ ἐμὰ τέκνα ἐν τῇ
ἀληθείᾳ περιπατοῦντα. 5 Ἀγαπητέ, πιστὸν ποιεῖς ὃ
ἐὰν ἐργάσῃ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοῦτο ξένους, 6 οἳ
ἐμαρτύρησάν σου τῇ ἀγάπῃ ἐνώπιον ἐκκλησίας, οὓς κα-
λῶς ποιήσεις προπέμψας ἀξίως τοῦ Θεοῦ· 7 ὑπὲρ γὰρ
τοῦ ὀνόματος ἐξῆλθαν μηδὲν λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν
ἐθνικῶν. 8 ἡμεῖς οὖν ὀφείλομεν ὑπολαμβάνειν τοὺς
τοιούτους, ἵνα συνεργοὶ γινώμεθα τῇ ἀληθείᾳ.

9 Ἔγραψά τι τῇ ἐκκλησίᾳ· ἀλλ' ὁ φιλοπρωτεύων αὐ-
τῶν Διοτρέφης οὐκ ἐπιδέχεται ἡμᾶς. 10 διὰ τοῦτο, ἐὰν

3 γαρ] om T : S 33 sa bo. 5 1838. 808ss. 2138. 1765. vg arm. | 4 χαραν] * χαριν H : B bo. 2298. 2143. 1891. vg.

EPISTULA BEATI IOHANNIS APOSTOLI TERTIA

1-2 Salutatio

1 SENIOR Gaio carissimo, quem ego diligo in ve-
ritate.
2 Carissime, de omnibus orationem facio prospe-
re te ingredi et valere, sicut prospere agit anima
tua.

3-8 Gaii hospitalitas laudatur

3 Gavisus sum valde venientibus fratribus et
testimonium perhibentibus veritati tuae, sicut tu
in veritate ambulas. 4 Maiorem horum non habeo
gratiam, quam ut audiam filios meos in veritate
ambulare. 5 Carissime, fideliter facis quidquid ope-
raris in fratres, et hoc in peregrinos, 6 qui testimo-
nium reddiderunt caritati tuae in conspectu eccle-
siae, quos benefaciens deduces digne Deo. 7 Pro
nomine enim eius profecti sunt, nihil accipientes
a gentibus. 8 Nos ergo debemus suscipere huius-
modi, ut cooperatores simus veritatis.

9-11 Diotrephes vituperatur

9 Scripsissem forsitan ecclesiae; sed is, qui amat
primatum gerere in eis, Diotrephes, non recipit

1 (A 19,29; 20,4) 2 J 1
3 2 J 4
6 1 C 16,11; Tt 3,13
7 1 C 4,12; 9,15
8 Mt 10,41; Hb 13,2; 2 J 10
9 Mt 20,27; 2 J 9

ἔλθω, ὑπομνήσω αὐτοῦ τὰ ἔργα ἃ ποιεῖ λόγοις πονηροῖς
φλυαρῶν ἡμᾶς, καὶ μὴ ἀρκούμενος ἐπὶ τούτοις οὔτε
αὐτὸς ἐπιδέχεται τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς βουλομένους
κωλύει καὶ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλει. 11 Ἀγαπητέ,
μὴ μιμοῦ τὸ κακὸν ἀλλὰ τὸ ἀγαθόν. ὁ ἀγαθοποιῶν ἐκ
τοῦ Θεοῦ ἐστιν· ὁ κακοποιῶν οὐχ ἑώρακεν τὸν Θεόν.
12 Δημητρίῳ μεμαρτύρηται ὑπὸ πάντων καὶ ὑπὸ αὐτῆς
τῆς ἀληθείας· καὶ ἡμεῖς δὲ μαρτυροῦμεν, καὶ οἶδας
ὅτι ἡ μαρτυρία ἡμῶν ἀληθής ἐστιν.
13 Πολλὰ εἶχον γράψαι σοι, ἀλλ' οὐ θέλω διὰ μέλανος
καὶ καλάμου σοι γράφειν· 14 ἐλπίζω δὲ εὐθέως σε ἰδεῖν,
καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλήσομεν. 15 Εἰρήνη σοι. ἀσπά-
ζονταί σε οἱ φίλοι. ἀσπάζου τοὺς φίλους κατ' ὄνομα.

10 εκ] * om T : S. 1739 216. 88 *f*307. 1838 2143. 337s 209. 1831. 611 2138. 614 2147 913s. | 14 σε ιδειν : THWsVM : BAC 81. *f*1739. 623s. 1837 69. 255. *d* vg.] ∽ *S* : rel

nos. 10 Propter hoc si venero, commonebo eius
opera quae facit, verbis malignis garriens in nos;
et quasi non ei ista sufficiant, neque ipse suscipit
fratres, et eos qui suscipiunt prohibet, et de eccle-
sia eicit.
11 Carissime, noli imitari malum, sed quod bo-
num est. Qui benefacit, ex Deo est; qui malefacit,
non vidit Deum

12-15 Demetrii laus. Clausula, salutatio

12 Demetrio testimonium redditur ab omnibus
et ab ipsa veritate; sed et nos testimonium perhi-
bemus: et nosti quoniam testimonium nostrum
verum est.
13 Multa habui tibi scribere, sed nolui per atra-
mentum et calamum scribere tibi; 14 spero autem
protinus te videre, et os ad os loquemur.
15 Pax tibi. Salutant te amici. Saluta amicos
nominatim.

10 Mt 23,13
11 1 J 3,6.9
12 J 19,35; 21,24
13 2 J 12

ΙΟΥΔΑ

1 Ἰούδας Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος, ἀδελφὸς δὲ Ἰακώβου,
τοῖς ἐν Θεῷ Πατρὶ ἠγαπημένοις καὶ Ἰησοῦ Χριστῷ
τετηρημένοις κλητοῖς. 2 ἔλεος ὑμῖν καὶ εἰρήνη καὶ
ἀγάπη πληθυνθείη.

3 Ἀγαπητοί, πᾶσαν σπουδὴν ποιούμενος γράφειν ὑμῖν
περὶ τῆς κοινῆς ἡμῶν σωτηρίας, ἀνάγκην ἔσχον γράψαι
ὑμῖν παρακαλῶν ἐπαγωνίζεσθαι τῇ ἅπαξ παραδοθείσῃ
τοῖς ἁγίοις πίστει. 4 παρεισέδυσαν γάρ τινες ἄνθρωποι,
οἱ πάλαι προγεγραμμένοι εἰς τοῦτο τὸ κρίμα, ἀσεβεῖς,
τὴν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν χάριτα μετατιθέντες εἰς ἀσέλγειαν
καὶ τὸν μόνον Δεσπότην καὶ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χρι-
στὸν ἀρνούμενοι. 5 Ὑπομνῆσαι δὲ ὑμᾶς βούλομαι, εἰδό-
τας ἅπαξ πάντα, ὅτι· Ἰησοῦς λαὸν ἐκ γῆς Αἰγύπτου
σώσας τὸ δεύτερον τοὺς μὴ πιστεύσαντας ἀπώλεσεν,
6 ἀγγέλους τε τοὺς μὴ τηρήσαντας τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν
ἀλλὰ ἀπολιπόντας τὸ ἴδιον οἰκητήριον εἰς κρίσιν μεγά-
λης ἡμέρας δεσμοῖς ἀϊδίοις ὑπὸ ζόφον τετήρηκεν. 7 ὡς
Σόδομα καὶ Γόμορρα καὶ αἱ περὶ αὐτὰς πόλεις, τὸν

---

4 παρεισεδυσαν] -δυησαν HW : B. | χαριτα THWV : BA.] *-ριν SM : rel | 5 ειδοτας THSVM : ACΨ 33ss 81 sa bo. *f*1739. 88 915 *f*307. 623s. 1845 436 808ss. *f*1611. 383ss 1765ss. vg sy arm.] * + υμας W : BS rel | Ιησους h : BA 33 81 sa bo. *f*1739. 88. vg arm. Or Did Hier.] κυριος *TH*WS : SΨ 104s. 927. 1311 460ss. 255. Ephr.; ο κυρ. V, [ο] κυρ. M : pler

EPISTULA CATHOLICA BEATI IUDAE APOSTOLI

1-2 Salutatio

1 IUDAS Iesu Christi servus, frater autem Iaco-
bi, his qui sunt in Deo Patre dilectis et Christo
Iesu conservatis et vocatis. 2 Misericordia vobis et
pax et caritas adimpleatur.

3-4 Epistulae scopus

3 Carissimi, omnem sollicitudinem faciens scri-
bendi vobis de communi vestra salute, necesse
habui scribere vobis, deprecans supercertari semel
traditae sanctis fidei. 4 Subintroierunt enim qui-
dam homines qui olim praescripti sunt in hoc
iudicium, impii, Dei nostri gratiam transferentes
in luxuriam, et solum Dominatorem et Dominum
nostrum Iesum Christum negantes.

5-16 Impiorum crimina et iudicium ab Henoch praedicta

5 Commonere autem vos volo, scientes semel
omnia, quoniam Iesus populum de terra Aegypti
salvans, secundo eos qui non crediderunt perdidit;
6 angelos vero, qui non sevaverunt suum principa-
tum, sed dereliquerunt suum domicilium, in iudi-
cium magni diei vinculis aeternis sub caligine re-
servavit: 7 sicut Sodoma et Gomorrha et finitimae

---

1 Mt 13,55; Mc 6,3; L 6,16; J 14,22; Ja 1,1, 1 J 5,18 | 2 2 P 1,2 | 3 2 P 1,5; 2,21; 2 T 4,7 | 4 G 2,4; 2 P 2,15 | 5 2 P 1,12; Nu 14,35; 1 C 10,5 | 6 2 P 2,4.9; J 8,44; 1 C 6,3; Ap 20,1 7 Gn 19,4-25; 2 P 2,6.10

ὅμοιον τρόπον τούτοις ἐκπορνεύσασαι καὶ ἀπελθοῦσαι
ὀπίσω σαρκὸς ἑτέρας, πρόκεινται δεῖγμα πυρὸς αἰωνίου
δίκην ὑπέχουσαι. 8 Ὁμοίως μέντοι καὶ οὗτοι ἐνυπνια-
ζόμενοι σάρκα μὲν μιαίνουσιν, κυριότητα δὲ ἀθετοῦσιν,
δόξας δὲ βλασφημοῦσιν. 9 Ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος,
ὅτε τῷ διαβόλῳ διακρινόμενος διελέγετο περὶ τοῦ Μωϋ-
σέως σώματος, οὐκ ἐτόλμησεν κρίσιν ἐπενεγκεῖν βλασ-
φημίας, ἀλλὰ εἶπεν Ἐπιτιμήσαι σοι Κύριος. 10 οὗτοι
δὲ ὅσα μὲν οὐκ οἴδασιν βλασφημοῦσιν, ὅσα δὲ φυσικῶς
ὡς τὰ ἄλογα ζῷα ἐπίστανται, ἐν τούτοις φθείρονται.
11 οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι τῇ ὁδῷ τοῦ Κάϊν ἐπορεύθησαν, καὶ
τῇ πλάνῃ τοῦ Βαλαὰμ μισθοῦ ἐξεχύθησαν, καὶ τῇ ἀντι-
λογίᾳ τοῦ Κόρε ἀπώλοντο. 12 Οὗτοί εἰσιν οἱ ἐν ταῖς
ἀγάπαις ὑμῶν σπιλάδες συνευωχούμενοι ἀφόβως, ἑαυ-
τοὺς ποιμαίνοντες, νεφέλαι ἄνυδροι ὑπὸ ἀνέμων παρα-
φερόμεναι, δένδρα φθινοπωρινὰ ἄκαρπα δὶς ἀποθανόντα
ἐκριζωθέντα, 13 κύματα ἄγρια θαλάσσης ἐπαφρίζοντα
τὰς ἑαυτῶν αἰσχύνας, ἀστέρες πλανῆται, οἷς ὁ ζόφος
τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα τετήρηται. 14 Προεφήτευσεν
δὲ καὶ τούτοις ἕβδομος ἀπὸ Ἀδὰμ Ἑνὼχ λέγων Ἰδοὺ
ἦλθεν Κύριος ἐν ἁγίαις μυριάσιν αὐτοῦ, 15 ποιῆσαι κρίσιν
κατὰ πάντων καὶ ἐλέγξαι πάντας τοὺς ἀσεβεῖς περὶ
πάντων τῶν ἔργων ἀσεβείας αὐτῶν ὧν ἠσέβησαν καὶ
περὶ πάντων τῶν σκληρῶν λόγων ὧν ἐλάλησαν κατ'
αὐτοῦ ἁμαρτωλοὶ ἀσεβεῖς. 16 Οὗτοί εἰσιν γογγυσταὶ
μεμψίμοιροι, κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι,
καὶ τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπέρογκα, θαυμάζοντες πρόσ-
ωπα ὠφελείας χάριν.

---

13 πλανηται] -τες h : B. 808*. | ο — του] om h : B. | 14 προεφητευσεν] επροφ. THW : B*. | 15 λογων T[*S*] : SC 33 81 sa. *f* 1739. 88 915 *f* 397. 1838. 1845 226 218. *f* 1611. 2147 s 1875 378. sy arm.] *om HWsVM : rel

civitates, simili modo exfornicatae et abeuntes
post carnem alteram, factae sunt exemplum, ignis
aeterni poenam sustinentes.
8 Similiter et hi carnem quidem maculant, do-
minationem autem spernunt, maiestatem autem
blasphemant. 9 Cum Michael archangelus cum
diabolo disputans altercaretur de Moysi corpore,
non est ausus iudicium inferre blasphemiae, sed
dixit: *Imperet tibi Dominus.* 10 Hi autem quae-
cumque quidem ignorant, blasphemant; quaecum-
que autem naturaliter tamquam muta animalia
norunt, in his corrumpuntur. 11 Vae illis, quia in
via Cain abierunt, et errore Balaam mercede effusi
sunt, et in contradictione Core perierunt. 12 Hi
sunt in epulis suis maculae, convivantes sine timo-
re, semet ipsos pascentes, nubes sine aqua, quae
a ventis circumferuntur, arbores autumnales, in-
fructuosae, bis mortuae, eradicatae, 13 fluctus feri
maris despumantes suas confusiones, sidera erran-
tia, quibus procella tenebrarum servata est in
aeternum.
14 Prophetavit autem et de his septimus ab
Adam Enoch dicens: Ecce venit Dominus in sanctis
milibus suis 15 facere iudicium contra omnes et
arguere omnes impios de omnibus operibus impie-
tatis eorum quibus impie egerunt, et de omnibus
duris quae locuti sunt contra Deum peccatores
impii 16 Hi sunt murmuratores querulosi, secun-
dum desideria sua ambulantes, et os eorum loqui-
tur superba, mirantes personas quaestus causa.

---

9 Dn 10,13.21; 12,1; Ap 12,7; 2 P 2,11; Zch 3,2 | 10 2 P 2,12 | 11 Gn 4,8; Dt 23,5; 2 P 2,15; Nu (22ss) 16 | 12 Ez 34,8; 2 P 2,13.17 | 13 Is 57,20; 2 P 2,17 | 14 Gn 5,21s; Zch 14,5 | 15 Mt 25,31; Ma 3,13 | 16 2 P 2,10.18; Jud 18; Lv 19,15 |

[17] Ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, μνήσθητε τῶν ῥημάτων τῶν
προειρημένων ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ, [18] ὅτι ἔλεγον ὑμῖν Ἐπ' ἐσχάτου τοῦ
χρόνου ἔσονται ἐμπαῖκται κατὰ τὰς ἑαυτῶν ἐπιθυμίας
πορευόμενοι τῶν ἀσεβειῶν. [19] Οὗτοί εἰσιν οἱ ἀποδιορί-
ζοντες, ψυχικοί, Πνεῦμα μὴ ἔχοντες. [20] ὑμεῖς δέ, ἀγα-
πητοί, ἐποικοδομοῦντες ἑαυτοὺς τῇ ἁγιωτάτῃ ὑμῶν
πίστει, ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ προσευχόμενοι, [21] ἑαυτοὺς
ἐν ἀγάπῃ Θεοῦ τηρήσατε, προσδεχόμενοι τὸ ἔλεος τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ζωὴν αἰώνιον. [22] καὶ
οὓς μὲν ἐλέγχετε διακρινομένους, [23] οὓς δὲ σώζετε ἐκ
πυρὸς ἁρπάζοντες, οὓς δὲ ἐλεᾶτε ἐν φόβῳ, μισοῦντες
καὶ τὸν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐσπιλωμένον χιτῶνα.

[24] Τῷ δὲ δυναμένῳ φυλάξαι ὑμᾶς ἀπταίστους καὶ στῆ-
σαι κατενώπιον τῆς δόξης αὐτοῦ ἀμώμους ἐν ἀγαλλιά-
σει, [25] μόνῳ Θεῷ Σωτῆρι ἡμῶν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ
Κυρίου ἡμῶν δόξα μεγαλωσύνη κράτος καὶ ἐξουσία πρὸ
παντὸς τοῦ αἰῶνος καὶ νῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας·
ἀμήν.

18 υμιν THWsM : BSΨ 81. 1311 38. L*.] * + οτι [S]V : rel | του] om H : BCΨ. | 22 ελεγχετε TM : AC* 33 81 bo. ƒ1739. 1898 181. 623s. 436s. 1611. vg arm.] ελεατε HWSV : rel | 23 ους δε¹] om HWV : B.

17-23 Fidelium sanctitas et spes

[17] Vos autem, carissimi, memores estote verbo-
rum, quae praedicta sunt ab apostolis Domini no-
stri Iesu Christi, [18] qui dicebant vobis, quoniam In
novissimo tempore venient illusores secundum de-
sideria sua ambulantes in impietatibus. [19] Hi sunt
qui segregant semet ipsos, animales, Spiritum non
habentes.

[20] Vos autem, carissimi, superaedificantes vos-
met ipsos sanctissimae vestrae fidei, in Spiritu
sancto orantes, [21] vosmet ipsos in dilectione Dei
servate, exspectantes misericordiam Domini no-
stri Iesu Christi in vitam aeternam. [22] Et hos qui-
dem arguite, iudicatos; [23] illos vero salvate, de
igne rapientes; aliis autem misereminі in timore,
odientes et eam, quae carnalis est, maculatam
tunicam.

24-25 Finalis doxologia

[24] Ei autem qui potens est vos conservare sine
peccato et constituere ante conspectum gloriae
suae immaculatos in exsultatione in adventu Do-
mini nostri Iesu Christi, [25] soli Deo Salvatori nos-
tro, per Iesum Christum Dominum nostrum, glo-
ria et magnificentia, imperium et potestas, ante
omne saeculum et nunc et in omnia saecula saecu-
lorum. Amen.

17 2 P 3,2
18 1 T 4,1; Jud 16; 2 P 3,3
19 1 C 2,14
20 C 2,7; 1 Th 5,11; E 6,18
21 2 T 1,18
23 Ja 5,19s; Am 4,11; Zch 3,2ss; Ap 3,4
24 R 16,25; 1 Th 5,23; Ph 1,10; 2 P 3,14
25 R 16,27; 1 T 1,17; 2 P 3,18

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

1 1 Ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ
Θεός, δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει,
καὶ ἐσήμανεν ἀποστείλας διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ, τῷ
δούλῳ αὐτοῦ Ἰωάννῃ, 2 ὃς ἐμαρτύρησεν τὸν λόγον τοῦ
Θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅσα εἶδεν.
3 Μακάριος ὁ ἀναγινώσκων καὶ οἱ ἀκούοντες τοὺς λόγους
τῆς προφητείας καὶ τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα·
ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς.

4 Ἰωάννης ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ
χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμε-
νος, καὶ ἀπὸ τῶν ἑπτὰ πνευμάτων ἃ ἐνώπιον τοῦ θρόνου
αὐτοῦ, 5 καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ μάρτυς ὁ πιστός,
ὁ πρωτότοκος τῶν νεκρῶν καὶ ὁ ἄρχων τῶν βασιλέων
τῆς γῆς. Τῷ ἀγαπῶντι ἡμᾶς καὶ λύσαντι ἡμᾶς ἐκ τῶν
ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ, 6 καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς
βασιλείαν, ἱερεῖς τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ αὐτοῦ, αὐτῷ ἡ δόξα
καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

---

1 3 τους λογους HWSVMA] * τον λογον T : S. B 254^c-1777-1854-2017-2042. 2080-1678. 582. 2061. arm | 4 α] των b : SA. 241. *f*2036. | 5 ημων TWSVMA : p[18]...] om [H] : A. 1854-2016-2053-2058-2062. *f*2080. 2081. 2059 1. *f*2069. *f*2067. Prim. | 6 ημας] ημιν h : p[18] A. 2016. 2020. *f*468. | των αιωνων] om H : p[18] A b6. P 792-2050-2058-2070-2305. *f*468. *f*2036. al

APOCALYPSIS BEATI IOHANNIS APOSTOLI

PROOEMIUM

1 1-3 Libri titulus, origo, momentum

1 APOCALYPSIS Iesu Christi, quam dedit illi
Deus, palam facere servis suis *quae oportet fieri*
cito, et significavit mittens per angelum suum servo
suo Iohanni, 2 qui testimonium perhibuit verbo
Dei et testimonium Iesu Christi, quaecumque
vidit 3 Beatus qui legit et audit verba prophetiae
huius, et servat ea quae in ea scripta sunt; tempus
enim prope est.

1, 4-6 Destinatio, salutatio, benedictio

4 Iohannes septem ecclesiis, quae sunt in Asia.
Gratia vobis et pax ab eo *qui est* et qui erat et
qui venturus est, et a septem spiritibus qui in
conspectu throni eius sunt, 5 et a Iesu Christo, qui
est *testis fidelis*, primogenitus mortuorum et *prin-
ceps regum terrae*. Qui dilexit nos et lavit nos a
peccatis nostris in sanguine suo, 6 et fecit nos
regnum, et sacerdotes Deo et Patri suo: ipsi gloria
et imperium in saecula saeculorum. Amen.

---

1 Ap 1,19; 4,1; 22,6; Dn 2,28s.45
2 Ap 1,9; 6,9; 12,11.17; 19,10
3 Ap 3,11; 22,7.10
4 Ap 1,8; 4,8; 3,1; 4,5; 5,6; Ex 3,14s; Is 11,2s (Zch 3,9)
5 Ps 88,38.28; Ap 2,13; 7.14; 19,16; C 1 18;1 J 1,7; 2,2: 4,10; R 5,8s
6 Ap 5,10; Ex 19,6; Is 61,6; 1 P 2,5.9; 4,11

7 Ἰδοὺ ἔρχεται μετὰ τῶν νεφελῶν, καὶ ὄψεται αὐτὸν πᾶς
ὀφθαλμὸς καὶ οἵτινες αὐτὸν ἐξεκέντησαν, καὶ κόψονται
ἐπ' αὐτὸν πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. ναί, ἀμήν.
8 Ἐγώ εἰμι τὸ Ἄλφα καὶ τὸ Ὦ, λέγει Κύριος ὁ Θεός,
ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ Παντοκράτωρ.

9 Ἐγὼ Ἰωάννης, ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ συγκοινωνὸς ἐν
τῇ θλίψει καὶ βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ ἐν Ἰησοῦ, ἐγενόμην
ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ διὰ τὸν λόγον τοῦ
Θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ. 10 ἐγενόμην ἐν πνεύ-
ματι ἐν τῇ κυριακῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἤκουσα ὀπίσω μου φωνὴν
μεγάλην ὡς σάλπιγγος 11 λεγούσης Ὃ βλέπεις γράψον
εἰς βιβλίον καὶ πέμψον ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις, εἰς Ἔφε-
σον καὶ εἰς Σμύρναν καὶ εἰς Πέργαμον καὶ εἰς Θυάτιρα
καὶ εἰς Σάρδεις καὶ εἰς Φιλαδέλφειαν καὶ εἰς Λαοδί-
κειαν. 12 Καὶ ἐπέστρεψα βλέπειν τὴν φωνὴν ἥτις ἐλάλει
μετ' ἐμοῦ· καὶ ἐπιστρέψας εἶδον ἑπτὰ λυχνίας χρυσᾶς,
13 καὶ ἐν μέσῳ τῶν λυχνιῶν ὅμοιον υἱὸν ἀνθρώπου, ἐνδε-
δυμένον ποδήρη καὶ περιεζωσμένον πρὸς τοῖς μαστοῖς
ζώνην χρυσᾶν· 14 ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ αἱ τρίχες λευ-
καὶ ὡς ἔριον λευκὸν ὡς χιών, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς

9 την HWVMA : AC bo. 1841-1006. 1611-2016-2053. *f* 2080. *f* 250. 2026. 1 sss. *f* 2069 *g* vg Prim. al] pr δια TS : rel | 10 οπισω] οπισθεν h : A. | οπισω μου / φωνην μεγαλην] ∽ hW : (A). 2020. (*f* 2067). | 13 υιον] υιῳ hW : AC. P 1006-2040. 254-1611-1854-2053-2057-2091-2351, *f* 2080. 468. *f* 2081. *f* 2023-2352. al lat

1, 7-8 Lemma et divina confirmatio

7 *Ecce venit cum nubibus, et videbit* eum omnis
oculus, et qui eum *pupugerunt; et plangent se su-
per eum omnes tribus terrae.* Etiam. Amen.
8 *Ego sum* A et Ω, principium et finis, dicit *Do-
minus Deus, qui est* et qui erat et qui venturus est,
omnipotens.

I. EPISTULAE AD SEPTEM ECCLESIAS ASIAE

1, 9-20 Visio praeambula

9 Ego Iohannes, frater vester et particeps in tri-
bulatione et regno et patientia in Christo Iesu, fui
in insula, quae appellatur Patmos, propter verbum
Dei et testimonium Iesu. 10 Fui in spiritu in domi-
nica die, et audivi post me vocem magnam tam-
quam tubae, 11 dicentis: Quod vides, scribe in li-
bro, et mitte septem ecclesiis quae sunt in Asia,
Epheso et Smyrnae et Pergamo et Thyatirae et
Sardis et Philadelphiae et Laodiciae.
12 Et conversus sum ut viderem vocem quae
loquebatur mecum. Et conversus vidi septem can-
delabra aurea, 13 et in medio septem candelabrorum
aureorum *similem Filio hominis, vestitum podere
et praecinctum* ad mamillas zona aurea; 14 *caput*
autem *eius* et *capilli erant candidi tamquam lana
alba* et *tamquam nix, et oculi eius tamquam* flam-

7 Dn 7,13; Mt 24,30; 26,64; J 19,37; Zch 12,10ss
8 Ap 1,4; 2,8; 21,6; Is 41,4; Am 4,13 O'
9 Mt 20,23; 1 P 5,1; Ap 1,2
10 Ap 4,2; 2,15; 1 C 16,2; A 20,7
12 Ap 1,20; 2,1; 14,14
13 Ap 15,6; Dn 10,5s
14s Dn 7,9; Ap 2,18; 19,12

φλὸξ πυρός, [15] καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ
ὡς ἐν καμίνῳ πεπυρωμένοι, καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ
ὑδάτων πολλῶν, [16] καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ αὐτοῦ
ἀστέρας ἑπτά, καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ῥομφαία
δίστομος ὀξεῖα ἐκπορευομένη, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ ὡς ὁ
ἥλιος φαίνει ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ. [17] Καὶ ὅτε εἶδον
αὐτόν, ἔπεσα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς νεκρός· καὶ
ἔθηκεν τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ἐπ' ἐμὲ λέγων –
Μὴ φοβοῦ· ἐγώ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος [18] καὶ ὁ
Ζῶν, καὶ ἐγενόμην νεκρὸς καὶ ἰδοὺ ζῶν εἰμι εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ ἔχω τὰς κλεῖς τοῦ θανάτου καὶ
τοῦ ᾅδου. [19] γράψον οὖν ἃ εἶδες καὶ ἃ εἰσὶν καὶ ἃ μέλλει
γίνεσθαι μετὰ ταῦτα. [20] τὸ μυστήριον τῶν ἑπτὰ ἀστέ-
ρων οὓς εἶδες ἐπὶ τῆς δεξιᾶς μου, καὶ τὰς ἑπτὰ λυχνίας
τὰς χρυσᾶς· οἱ ἑπτὰ ἀστέρες ἄγγελοι τῶν ἑπτὰ ἐκκλη-
σιῶν εἰσιν, καὶ αἱ λυχνίαι αἱ ἑπτὰ ἑπτὰ ἐκκλησίαι εἰσίν.
2 [1] Τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας γράψον
Τάδε λέγει ὁ κρατῶν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας ἐν τῇ δεξιᾷ
αὐτοῦ, ὁ περιπατῶν ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν τῶν
χρυσῶν [2] Οἶδα τὰ ἔργα σου καὶ τὸν κόπον σου καὶ τὴν
ὑπομονήν σου, καὶ ὅτι οὐ δύνῃ βαστάσαι κακούς, καὶ
ἐπείρασας τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς ἀποστόλους εἶναι
καὶ οὐκ εἰσίν, καὶ εὗρες αὐτοὺς ψευδεῖς· [3] καὶ ὑπομονὴν
ἔχεις, καὶ ἐβάστασας διὰ τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐ κεκοπία-
κας. [4] ἀλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ ὅτι τὴν ἀγάπην σου τὴν

15 πεπυρωμενοι hSVM] πεπυρωμενῳ T : S bo. 469-2050-2053* 2062. 628-582. 209. 2055c. *g* vg sy Ir.; πεπυρωμενης *H*W : AC. *b*?. Prim. | 19 γινεσθαι] γενεσθαι TWM : S*C. PB 69-94-2042-2052-206-2066. *f*2031 *f*2036 *f*2069 *f*2023-2352. plur | 2 1 της] τῳ H : AC. 1854. (2329). | χρυσων] χρυσεων W | 2 σου² SVM] om THWA : AC. P 94-1854-2053. 598. 181. *f*2031 *f*2036. 2055. *f*2023-2352. 1828. *g* vg sy. | ειναι [*S*]] om THWsVMA : SAC. P 2053-2329. 598. 1. 2055. vgw arm.

ma *ignis.* [15] *et pedes eius similes aurichalco,* sicut
in camino ardenti, *et vox illius tamquam vox aqua-
rum multarum;* [16] et habebat in dextera sua stellas
septem, et de ore eius gladius utraque parte acutus
exibat, et facies eius sicut *sol* lucet *in virtute sua.*
[17] Et cum vidissem eum, cecidi ad pedes eius
tamquam mortuus; et posuit dexteram suam su-
per me, dicens:
Noli timere: *ego sum primus et novissimus* [18] et
vivus, et fui mortuus et ecce sum vivens in
saecula saeculorum, et habeo claves mortis et in-
ferni. [19] Scribe ergo quae vidisti, et quae sunt, et
quae oportet fieri post haec. [20] *Sacramentum* septem
stellarum quas vidisti in dextera mea, et septem
candelabra aurea: septem stellae angeli sunt sep-
tem ecclesiarum, et candelabra septem septem
ecclesiae sunt.

2, 1-7 **Ephesinae Ecclesiae**

[1] Angelo Ephesi ecclesiae scribe:
Haec dicit qui tenet septem stellas in dextera
sua, qui ambulat in medio septem candelabrorum
aureorum:
[2] Scio opera tua et laborem et patientiam tuam
et quia non potes sustinere malos, et tentasti eos
qui se dicunt apostolos esse et non sunt, et inve-
nisti eos mendaces; [3] et patientiam habes, et susti-
nuisti propter nomen meum, et non defecisti.
[4] Sed habeo adversum te, quod caritatem tuam

15 Ez 1,24; 43,2; Ap 14,2 | 16 Ap 1,20; 2,1; 3,1; 2,12; 19,15.21; 17,2 | 17 Dn 8,17s; 10,8s.15ss; Is 42,8; 48,12; Mt 17,7; Ap 2,8; 22,13 | 18 Ap 10,6; Hb 7,25; 13,8; Mt 16,19 | 19 Dn 2,28s; Is 48,6 O | 20 Ap 1,12.16 | 2,1 Ap 1.13.16.20 | 2 Ap 2,9.13.19; 3,1.8.15; 2,9; 3,9; 1 Th 1,3; 2 C 11,13ss; 2 P 2,1 | 4 Ap 2,14.20; 1 T 5,12

πρώτην ἀφῆκας. 5 μνημόνευε οὖν πόθεν πέπτωκας, καὶ
μετανόησον καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ποίησον· εἰ δὲ μή, ἔρχο-
μαί σοι ταχὺ καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου
αὐτῆς, ἐὰν μὴ μετανοήσῃς. 6 ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις, ὅτι
μισεῖς τὰ ἔργα τῶν Νικολαϊτῶν, ἃ κἀγὼ μισῶ. 7 Ὁ ἔχων
οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. Τῷ
νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ὅ
ἐστιν ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ Θεοῦ μου.

8 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίας γράψον
Τάδε λέγει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ὃς ἐγένετο νεκρὸς
καὶ ἔζησεν 9 Οἶδά σου τὴν θλῖψιν καὶ τὴν πτωχείαν,
ἀλλὰ πλούσιος εἶ, καὶ τὴν βλασφημίαν ἐκ τῶν λεγόντων
Ἰουδαίους εἶναι ἑαυτούς, καὶ οὐκ εἰσὶν ἀλλὰ συναγωγὴ
τοῦ Σατανᾶ. 10 μηδὲν φοβοῦ ἃ μέλλεις πάσχειν. ἰδοὺ
μέλλει βάλλειν ὁ διάβολος ἐξ ὑμῶν εἰς φυλακὴν ἵνα
πειρασθῆτε, καὶ ἕξετε θλῖψιν ἡμερῶν δέκα. γίνου πιστὸς
ἄχρι θανάτου, καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς.
11 Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκ-
κλησίαις. Ὁ νικῶν οὐ μὴ ἀδικηθῇ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ
δευτέρου.

12 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Περγάμῳ ἐκκλησίας γράψον
Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὴν ῥομφαίαν τὴν δίστομον τὴν

---

5 ταχυ [S]] om THWsVMA : SAC. P 1854-2053-2329 g vg sy arm. | 7 μου h : B f1841. 61-69-94-1611-1626-2016-2042-2053-2078-2351. f2080. f104. f468. 2065. f2023-2352. al sa bo g vg sy^{h}. Or Cypr. Prim.] om THWSVMA : rel | 8 της] τῳ H : A. | 9 σου THWsVMA : AC sa bo. 241-1611-1854-2053-2329. lat.] * + τα εργα και [S] : rel | 10 μηδεν] μη HWM : AC bo. B 2040. 254-2050. f2080. f2067. arm. | εξετε Th^{1}WSVMA] εχητε H : A. P 254-1854-2019. 598-2065. pc Prim.; εχετε h^{s} : C. 2050-2053-2073. 104-459. f2081. 2059-1-181. 2031-2056. pc.

primam reliquisti. 5 Memor esto itaque unde ex-
cideris, et age paenitentiam et prima opera fac;
sin autem, venio tibi et movebo candelabrum tuum
de loco suo, nisi paenitentiam egeris. 6 Sed hoc
habes, quia odisti facta Nicolaitarum, quae et
ego odi.
7 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat
ecclesiis. Vincenti dabo *edere de ligno vitae*, quod
est *in Paradiso Dei* mei.

2, 8-11 Smyrnaeae Ecclesiae

8 Et angelo Smyrnae ecclesiae scribe:
Haec dicit *primus et novissimus*, qui fuit mor-
tuus et vivit:
9 Scio tribulationem tuam et paupertatem tuam,
sed dives es; et blasphemaris ab his qui se dicunt
Iudaeos esse et non sunt, sed sunt synagoga sata-
nae. 10 Nihil horum timeas quae passurus es. Ecce
missurus est diabolus aliquos ex vobis in carcerem
ut tentemini, et habebitis tribulationem diebus de-
cem. Esto fidelis usque ad mortem, et dabo tibi
coronam vitae.
11 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat
ecclesiis. Qui vicerit non laedetur a morte secunda.

2, 12-17 Pergamenae Ecclesiae

12 Et angelo Pergami ecclesiae scribe:
Haec dicit qui habet rhomphaeam utraque parte
acutam:

---

5 Ap 2,16.21s; 3,3.19 | 6 Ap 2,14s.20 | 7 Ap 2,11.17.26.29; 3,5s.12s.21s; 21,7; 22,2; Gn 2,9; 3,22.24 (Ez 31,8s) | 8 Ap 1,11.17s; Is 44,6 | 9 Ap 3,9; Ja 2,5; 1 C 1,26ss; 2 C 11,14s | 10 Mt 10,28; Dn 1,12.14; Ap 3,11; 1 C 9,25; 2 T 4,8 | 11 Ap 1,7; 20,14; 21,8 | 12 Ap 1,16; 19,15; Is 49,2; Sap 18,16; Hb 4,12

ὀξεῖαν 13 Οἶδα ποῦ κατοικεῖς· ὅπου ὁ θρόνος τοῦ Σα-
τανᾶ· καὶ κρατεῖς τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐκ ἠρνήσω τὴν
πίστιν μου καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις Ἀντιπᾶς ὁ μάρτυς μου
ὁ πιστός μου, ὃς ἀπεκτάνθη παρ' ὑμῖν, ὅπου ὁ Σατανᾶς
κατοικεῖ. 14 ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ ὀλίγα, ὅτι ἔχεις ἐκεῖ
κρατοῦντας τὴν διδαχὴν Βαλαάμ, ὃς ἐδίδασκεν τῷ Βαλὰκ
βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, φαγεῖν
εἰδωλόθυτα καὶ πορνεῦσαι. 15 οὕτως ἔχεις καὶ σὺ κρα-
τοῦντας τὴν διδαχὴν τῶν Νικολαϊτῶν ὁμοίως. 16 μετα-
νόησον οὖν· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχὺ καὶ πολεμήσω
μετ' αὐτῶν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός μου. 17 Ὁ
ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.
Τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ τοῦ μάννα τοῦ κεκρυμμένου, καὶ
δώσω αὐτῷ ψῆφον λευκήν, καὶ ἐπὶ τὴν ψῆφον ὄνομα
καινὸν γεγραμμένον, ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ ὁ λαμβάνων.
18 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Θυατίροις ἐκκλησίας γράψον
Τάδε λέγει ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς
αὐτοῦ ὡς φλόγα πυρός, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλ-
κολιβάνῳ 19 Οἶδά σου τὰ ἔργα καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν
πίστιν καὶ τὴν διακονίαν καὶ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ τὰ

---

13 οιδα THWsVMA : SAC sa bo. P 1854-2050-2053-2329. *f*2080. *f*104. *g* vg sy Hier Prim.] * + τα εργα και [*S*] : rel | και[3] HW[*S*]VMA : AC bo. 1854-2050-2053-2091-2329. 2080-1678-1778. 2066-1894. al vg.] om Ts : rel | ημεραις THsVMA : AC sa bo. 2053-2329. 2080-1678. 2065. (vg) sy^{ph}. Prim.] * + αις W : B 1841-1006. 61-69-94-2042. 2351-206. 2020. 42. al; + εν αις [*S*] : rel | μου[4] T[H]W[*S*]VMA : AC. 61-69-2050-2053-2351. sy.] * om s : rel | 14 οτι] om h : C bo. 1611-1854-2053. *f*2080. vg^{w} sy Prim | 15 των TWSVMA] om H : AC. B 61-69-94-1611-1626-1854-2016-2078-206. *f*250. *f*468 al | 16 ουν HWSVMA : AC sa bo. B *f*1841. 94-254-1611-1626-1854-2016-2042-2078-206. 2020. *f*104. *f*250. *f*468. *f*2067. al sy^{G} arm.] om T : rel | 18 της] τῳ H : (A). 2305. (2055). | αυτου[1]] om [H]W : A. 2019. *f*2080. 2059. *f*2067. *g* vg sy^{Gh} Prim | φλογα] φλοξ T : S. 2019-2057. 2286-2060-2026-2302. 181. | 19 σου[2]] om T : S. 241-792-2329. *g*. Or Prim.

13 Scio ubi habitas, ubi sedes est satanae; et te-
nes nomen meum et non negasti fidem meam. Et
in diebus illis Antipas testis meus fidelis, qui occi-
sus est apud vos, ubi satanas habitat. 14 Sed habeo
adversus te pauca, quia habes illic tenentes doctri-
nam Balaam, qui docebat Balac mittere scanda-
lum *coram filiis Israel, edere et fornicari.* 15 Ita
habes et tu tenentes doctrinam Nicolaitarum.
16 Similiter paenitentiam age; si quo minus, veniam
tibi cito, et pugnabo cum illis in gladio oris mei.
17 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat
ecclesiis. Vincenti dabo manna absconditum, et
dabo illi calculum candidum, et in calculo nomen
novum scriptum, quod nemo scit nisi qui accipit.

2, 18-29 **Thyatirenae Ecclesiae**

18 Et angelo Thyatirae ecclesiae scribe:
Haec dicit Filius Dei, qui habet *oculos tamquam*
flammam *ignis, et pedes eius similes aurichalco:*
19 Novi opera tua et fidem et caritatem tuam et
ministerium et patientiam tuam et opera tua

---

13 Ap 3,8; 14,12; 1,5
14 Ap 2,20; Nu 31,16; 2 P 2,15; Jud 11
15 Ap 2,6
16 Ap 2,5; 1,16; 2,12
17 Ap 2,7; 3,12; 19,12; Is 62,2; 65,15
18 A 16,14; Ap 1,14s; Dn 10,6
19 Ap 2,2

ἔργα σου τὰ ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων. 20 ἀλλὰ ἔχω
κατὰ σοῦ ὅτι ἀφεῖς τὴν γυναῖκά σου Ἰεζάβελ, ἡ λέγουσα
ἑαυτὴν προφῆτιν, καὶ διδάσκει καὶ πλανᾷ τοὺς ἐμοὺς
δούλους πορνεῦσαι καὶ φαγεῖν εἰδωλόθυτα· 21 καὶ ἔδωκα
αὐτῇ χρόνον ἵνα μετανοήσῃ, καὶ οὐ θέλει μετανοῆσαι ἐκ
τῆς πορνείας αὐτῆς. 22 ἰδοὺ βάλλω αὐτὴν εἰς κλίνην,
καὶ τοὺς μοιχεύοντας μετ' αὐτῆς εἰς θλῖψιν μεγάλην,
ἐὰν μὴ μετανοήσωσιν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῆς· 23 καὶ τὰ
τέκνα αὐτῆς ἀποκτενῶ ἐν θανάτῳ· καὶ γνώσονται πᾶσαι
αἱ ἐκκλησίαι ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ ἐρευνῶν νεφροὺς καὶ καρδίας,
καὶ δώσω ὑμῖν ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν. 24 ὑμῖν δὲ
λέγω τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐν Θυατίροις, ὅσοι οὐκ ἔχουσιν
τὴν διδαχὴν ταύτην, οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν τὰ βαθέα τοῦ
Σατανᾶ, ὡς λέγουσιν, οὐ βάλλω ἐφ' ὑμᾶς ἄλλο βάρος·
25 πλὴν ὃ ἔχετε κρατήσατε ἄχρις οὗ ἂν ἥξω. 26 Καὶ
ὁ νικῶν καὶ ὁ τηρῶν ἄχρι τέλους τὰ ἔργα μου, δώσω
αὐτῷ ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἐθνῶν, 27 καὶ ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν
ῥάβδῳ σιδηρᾷ, ὡς τὰ σκεύη τὰ κεραμικὰ συντρίβεται,
28 ὡς κἀγὼ εἴληφα παρὰ τοῦ Πατρός μου, καὶ δώσω
αὐτῷ τὸν ἀστέρα τὸν πρωϊνόν. 29 Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω
τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

3 1 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας γράψον

---

20 σου[1]] + πολυ S : S. 254-2019-2057. *f*2081. 181. *f*2031. 2104. *g*. sy[ph]. | σου[2] h : A. B *f*1841. 61-69-94-1626-1854-2016-2042-2073 2078-206. *f*250. *f*468. 2065. *f*2036. *f*2067. *f*2023-2352. al Cypr Prim.] om T*H*WSVMA : rel | εαυτην] αὐτην T : S*. B *f*104. pc | 22 μετανοησωσιν] μετανοησουσιν THMA : SA. | αυτης[2] T*H*WSVMA : SC sa bo. PB *f*1841. 61-69-94-1611-2042-2053-2351-206 *f*2080. *f*104. *f*250. *f*2069. *f*2023 pler *g* vg[w] Tert.] αυτων h : rel | 25 αχρις] αχρι THWA

novissima plura prioribus. 20 Sed habeo adversus
te pauca, quia permittis mulierem Iezabel, quae se
dicit propheten, docere et seducere servos meos,
fornicari et manducare de idolothytis. 21 Et dedi illi
tempus ut paenitentiam ageret, et non vult paeni-
tere a fornicatione sua. 22 Ecce mittam eam in
lectum, et qui moechantur cum ea, in tribulatione
maxima erunt, nisi paenitentiam ab operibus suis
egerint; 23 et filios eius interficiam in morte, et
scient omnes ecclesiae, quia ego sum *scrutans renes
et corda;* et dabo *unicuique* vestrum *secundum
opera sua.* Vobis autem dico, 24 et ceteris qui
Thyatirae estis: quicumque non habent doctrinam
hanc et qui non cognoverunt altitudines satanae,
quemadmodum dicunt, non mittam super vos aliud
pondus; 25 tamen id, quod habetis, tenete donec
veniam.
26 Et qui vicerit et custodierit usque in finem
opera mea, dabo illi potestatem *super gentes,* 27 et
reget eas in virga ferrea, et *tamquam vas figuli con-
fringentur,* 28 sicut et ego accepi a Patre meo; et
dabo illi stellam matutinam. 29 Qui habet aurem,
audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

3, 1-6 Sardensi Ecclesiae

1 Et angelo ecclesiae Sardis scribe:
Haec dicit qui habet septem spiritus Dei, et
septem stellas:

---

20 Ap 2,4; 3 g 16,31; 4 Rg 9,22; Nu 25,1s; Ap 2,14 | 21 2 P 3,15 | 23 Jr 1 ,20; Ps 7,10; 61,13; 2 C 5,10; 11,15; Ap 20,12; 22,12; Mt 16,27 | 25 Ap 3,11 | 26 Ps 2,8s | 27 Ap 12,5; 19,15 28 Ap 22,16 | 29 Ap 2,7 | 3,1 Ap 1,4.16; 2,2

Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὰ ἑπτὰ Πνεύματα τοῦ Θεοῦ καὶ
τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας Οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι ὄνομα ἔχεις
ὅτι ζῇς, καὶ νεκρὸς εἶ. 2 γίνου γρηγορῶν, καὶ στήρισον
τὰ λοιπὰ ἃ ἔμελλον ἀποθανεῖν· οὐ γὰρ εὕρηκά σου τὰ
ἔργα πεπληρωμένα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ μου· 3 μνημόνευε
οὖν πῶς εἴληφας καὶ ἤκουσας, καὶ τήρει καὶ μετανόησον.
ἐὰν οὖν μὴ γρηγορήσῃς, ἥξω ὡς κλέπτης, καὶ οὐ μὴ
γνώσῃ ποίαν ὥραν ἥξω ἐπὶ σέ. 4 ἀλλὰ ἔχεις ὀλίγα ὀνό-
ματα ἐν Σάρδεσιν ἃ οὐκ ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ
περιπατήσουσιν μετ' ἐμοῦ ἐν λευκοῖς, ὅτι ἄξιοί εἰσιν.
5 Ὁ νικῶν οὕτος περιβαλεῖται ἐν ἱματίοις λευκοῖς, καὶ
οὐ μὴ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς βίβλου τῆς
ζωῆς, καὶ ὁμολογήσω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ Πα-
τρός μου καὶ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. 6 Ὁ ἔχων
οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.
7 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφείᾳ ἐκκλησίας γράψον
Τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν κλεῖν τοῦ
Δαυίδ, ὁ ἀνοίγων καὶ οὐδεὶς κλείσει, καὶ κλείων καὶ
οὐδεὶς ἀνοίξει 8 Οἶδά σου τὰ ἔργα· ἰδοὺ δέδωκα ἐνώπιόν
σου θύραν ἠνεῳγμένην, ἣν οὐδεὶς δύναται κλεῖσαι αὐτήν·
ὅτι μικρὰν ἔχεις δύναμιν, καὶ ἐτήρησάς μου τὸν λόγον
καὶ οὐκ ἠρνήσω τὸ ὄνομά μου. 9 ἰδοὺ δίδωμι ἐκ τῆς
συναγωγῆς τοῦ Σατανᾶ, τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς Ἰου-

3 2 τα[2]] om *H*W : AC. 1894-296-1[mg]. | 3 γνωση Th : S. B*f*1841. 61-69-94-2042-2078-2329-2351-206. *f*2080. 628-582. *f*250. *f*468. al] γνῳς *H*WSVMA : rel | 5 ουτος SA] ουτως THWVM : S*(A)C bo. 94-2329-2351. *f*2080. 42-517. 2065. 181. 2031-35. *f*2023-2352. al vg sy arm Prim. | 7 αγιος — αληθινος] ∽ h : SA. | του] om *H*WM : AC. 1611-1854-2053. *f*2080 | κλειων] κλειει h : C. 61[mg]-2016. 296-1894. al | ανοιξει T : S bo. B *f*1841 61-69-94-241-469-1626-2016-2042-2050-2070-2078-2305-2329-(2351)-206. *f*2080. *f*104. *f*250. 42-325-517-367-456. 743. *f*2023-2352. al Ir Hil.] ανοιγει HWSVMA : rel | 9 διδωμι SV] διδω THWMA : AC.

Scio opera tua, quiá nomen habes quod vivas,
et mortuus es. 2 Esto vigilans, et confirma cetera,
quae moritura erant; non enim invenio opera tua
plena coram Deo meo. 3 In mente ergo habe qua-
liter acceperis et audieris, et serva, et paeniten-
tiam age. Si ergo non vigilaveris, veniam ad te
tamquam fur, et nescies qua hora veniam ad te.
4 Sed habes pauca nomina in Sardis, qui non in-
quinaverunt vestimenta sua; et ambulabunt me-
cum in albis, quia digni sunt.
5 Qui vicerit, sic vestietur vestimentis albis, et
non *delebo* nomen eius *de libro vitae*, et confitebor
nomen eius coram Patre meo et coram angelis
eius. 6 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat
ecclesiis.

3, 7-13 Philadelphiensi Ecclesiae

7 Et angelo Philadelphiae ecclesiae scribe:
Haec dicit Sanctus et Verus, qui habet *clavem
David; qui aperit, et nemo claudit; claudit, et nemo
aperit:*
8 Scio opera tua: ecce dedi coram te ostium aper-
tum, quod nemo potest claudere; quia modicam
habes virtutem, et servasti verbum meum, et non
negasti nomen meum. 9 Ecce dabo de synagoga
satanae, qui dicunt se Iudaeos esse et non sunt,

2 Ez 34,4; L 22,32
3 Ap 2,5; 16,15; Mt 24,43; 1 Th 5,2
4 Jud 23
5 Ap 2,7; 4,4; 6,11; 7,9; 19,8.14; 13,8; 17,8; 20,12.15; 21,27; Ex 32,32s; Ps 68,29; L 10,20; Ph 4,3
6 Ap 2,7
7 Ap 6,10; 19,11; 1 J 5,20; Is 22,22; Job 12,14; Mt 16,19
8 Ap 2,2.13; 4,1; A 14,27; 1 C 16,9; 2 C 2,12
9 Ap 2,9; Is 60,14; 45,14; 49,23; 43,4; Ps 85,9

δαίους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσὶν ἀλλὰ ψεύδονται· ἰδοὺ ποιήσω
αὐτοὺς ἵνα ἥξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιον τῶν
ποδῶν σου, καὶ γνῶσιν ὅτι ἐγὼ ἠγάπησά σε. 10 ὅτι ἐτή-
ρησας τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου, κἀγώ σε τηρήσω
ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπὶ
τῆς οἰκουμένης ὅλης, πειράσαι τοὺς κατοικοῦντας
ἐπὶ τῆς γῆς. 11 ἔρχομαι ταχύ· κράτει ὃ ἔχεις, ἵνα μη-
δεὶς λάβῃ τὸν στέφανόν σου. 12 Ὁ νικῶν, ποιήσω αὐτὸν
στῦλον ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ μου, καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ
ἔτι, καὶ γράψω ἐπ' αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μου καὶ
τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ Θεοῦ μου, τῆς καινῆς Ἰερου-
σαλὴμ ἡ καταβαίνουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ
μου, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ καινόν. 13 Ὁ ἔχων οὖς ἀκου-
σάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.
14 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ἐκκλησίας γράψον·
Τάδε λέγει ὁ Ἀμήν, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς καὶ ἀληθινός,
ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ Θεοῦ· 15 Οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι
οὔτε ψυχρὸς εἶ οὔτε ζεστός. ὄφελον ψυχρὸς ἦς ἢ
ζεστός. 16 οὕτως ὅτι χλιαρὸς εἶ, καὶ οὔτε ζεστὸς οὔτε
ψυχρός, μέλλω σε ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός μου. 17 ὅτι
λέγεις ὅτι Πλούσιός εἰμι καὶ πεπλούτηκα καὶ οὐδενὸς
χρείαν ἔχω, καὶ οὐκ οἶδας ὅτι σὺ εἶ ὁ ταλαίπωρος καὶ ὁ
ἐλεεινὸς καὶ πτωχὸς καὶ τυφλὸς καὶ γυμνός, 18 συμβου-
λεύω σοι ἀγοράσαι παρ' ἐμοῦ χρυσίον πεπυρωμένον ἐκ
πυρὸς ἵνα πλουτήσῃς, καὶ ἱμάτια λευκὰ ἵνα περιβάλῃ
καὶ μὴ φανερωθῇ ἡ αἰσχύνη τῆς γυμνότητός σου, καὶ

---

9 ηξουσιν και προσκυνησουσιν] ηξωσιν και -σωσιν S | 14 και²] + ο [H] : SC. 2042-206. 808. pc; ο : 61-69-2034-2047-2050-2053-2082*-2351. 2014-2042-2015-1876. pc. | 17 ουδενος] ουδεν THWMA : AC. 2053-2057. *f*2081. 2059-181. pc. | ο² h : A. B 1841-1006. 94-1611-2016-2057-2073-2078-2329-2351-206. *f*2080. *f*104. *f*250. *f*468. 2081ᶜ 2286-2060-2026-2302. 1894. 743. *f*2023-2352. al] om T*H*WSVMA : rel

sed mentiuntur; ecce faciam illos *ut veniant et ado-
rent ante pedes tuos*, et scient quia *ego dilexi te.*
10 Quoniam servasti verbum patientiae meae, et
ego servabo te ab hora tentationis, quae ventura
est in orbem universum, tentare habitantes in
terra. 11 Ecce venio cito; tene quod habes, ut nemo
accipiat coronam tuam.
12 Qui vicerit, faciam illum columnam in templo
Dei mei, et foras non egredietur amplius; et scri-
bam super eum nomen Dei mei et *nomen civitatis*
Dei mei novae Hierusalem, quae descendit de
caelo a Deo meo, et *nomen* meum *novum.* 13 Qui
habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

3, 14-22 Laodicenae Ecclesiae

14 Et angelo Laodiciae ecclesiae scribe:
Haec dicit Amen, *testis fidelis* et verus, qui est
principium creaturae Dei:
15 Scio opera tua, quia neque frigidus es neque
calidus; utinam frigidus esses, aut calidus. 16 Sed
quia tepidus es, et nec frigidus nec calidus, inci-
piam te evomere ex ore meo. 17 Quia dicis: quod
Dives sum et *locupletatus* et nullius egeo; et nescis
quia tu es miser et miserabilis et pauper et caecus
et nudus. 18 Suadeo tibi emere a me aurum igni-
tum probatum, ut locuples fias, et vestimentis
albis induaris, et non appareat confusio nuditatis

---

10 Ap 13,10; J 17,6; L 21,19; 2 T 2,12
11 Ap 1,3; 2,25; 22,7.12.20; 2,10
12 Ap 2,17; 7,15; 14,1; 21,2; 2,10; Ez 48,35; Is 62,2; 65,15
13 Ap 2,7
14 C 2,1; 4,13-16; 1,15; Ps 88,38; J 1,3; Pr 8,22
15 Ap 2,2
17 Os 12,8; 1 C 4,8
18 Is 55,1; 1 P 1,7; Ap 4,4; 16,15

κολλύριον ἐγχρῖσαι τοὺς ὀφθαλμούς σου ἵνα βλέπῃς·
19 ἐγὼ ὅσους ἐὰν φιλῶ ἐλέγχω καὶ παιδεύω· ζήλευε οὖν
καὶ μετανόησον. 20 Ἰδοὺ ἕστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ
κρούω· ἐάν τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καὶ ἀνοίξῃ τὴν
θύραν, καὶ εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτὸν καὶ δειπνήσω μετ'
αὐτοῦ καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ. 21 Ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ
καθίσαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς κἀγὼ ἐνίκησα
καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ Πατρός μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ.
22 Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκ-
κλησίαις.

4 1 Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ θύρα ἠνεῳγμένη ἐν
τῷ οὐρανῷ, καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη ἣν ἤκουσα ὡς σάλπιγγος
λαλούσης μετ' ἐμοῦ, λέγων Ἀνάβα ὧδε, καὶ δείξω σοι ἃ
δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα. 2 εὐθέως ἐγενόμην ἐν πνεύ-
ματι· καὶ ἰδοὺ θρόνος ἔκειτο ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τὸν
θρόνον καθήμενος, 3 καὶ ὁ καθήμενος ὅμοιος ὁράσει λίθῳ
ἰάσπιδι καὶ σαρδίῳ, καὶ ἶρις κυκλόθεν τοῦ θρόνου ὅμοιος
ὁράσει σμαραγδίνῳ. 4 καὶ κυκλόθεν τοῦ θρόνου θρόνοι
εἴκοσι τέσσαρες, καὶ ἐπὶ τοὺς θρόνους εἴκοσι τέσσαρας
πρεσβυτέρους καθημένους περιβεβλημένους ἐν ἱματίοις
λευκοῖς, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν στεφάνους χρυ-
σοῦς. 5 καὶ ἐκ τοῦ θρόνου ἐκπορεύονται ἀστραπαὶ καὶ
φωναὶ καὶ βρονταί· καὶ ἑπτὰ λαμπάδες πυρὸς καιόμεναι
ἐνώπιον τοῦ θρόνου, ἅ εἰσιν τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ

20 καὶ[3] ThA : S 0169. B *f*1841. 61-69-1626-1854-2016-2073-2078-2329-2351-206. *f*250. 42-325-517-456. 2023-2061-60-2352. al] om *H*W SVM : rel | 4 4 θρονοι] θρονους ThWA : SA. 2053-2073-2254. *f*2080. *f*250. 468-42. | τεσσαρες] τεσσαρας TW : 2073-2254. 250-172. | εν] om *H* : A. P 1854-2034-2047-2073-2082-2254. 2286-2060-2065. *f*2031. *f*2036. *g* vg. | 5 εισιν] εστιν W : A.

tuae, et collyrio inunge oculos tuos ut videas.
19 Ego *quos amo, arguo* et *castigo*. Aemulare ergo
et paenitentiam age. 20 Ecce sto ad ostium et pul-
so; siquis audierit vocem meam et aperuerit mihi
ianuam, intrabo ad illum et cenabo cum illo, et
ipse mecum.
21 Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno
meo, sicut et ego vici, et sedi cum Patre meo in
throno eius. 22 Qui habet aurem, audiat quid Spi-
ritus dicat ecclesiis.

II. LIBER SIGNATUS

4, 1-11 **Praeambula visio divinae maiestatis**

1 Post haec vidi: et ecce ostium apertum in caelo,
et vox prima, quam audivi tamquam *tubae* loquen-
tis mecum, dicens: *Ascende huc*, et ostendam tibi
quae oportet fieri post haec. 2 Et statim fui in spiri-
tu; et ecce sedes posita erat in caelo, et *supra sedem
sedens;* 3 et qui sedebat, similis erat aspectui lapi-
dis iaspidis et sardinis, et *iris erat in circuitu sedis*
similis visioni smaragdinae.
4 Et in circuitu sedis sedilia vigintiquattuor, et
super thronos vigintiquattuor seniores sedentes,
circumamicti vestimentis albis, et in capitibus
eorum coronae aureae. 5 Et de throno *procedebant
fulgura et voces et tonitrua;* et septem lampades
ardentes ante thronum, qui sunt septem spiritus

19 Pr 3,12; Hb 12,6; 1 C 11,32
20 Mc 13,35; Ja 5,9; L 12,36; 22,29s; J 14,23
21 Ap 2,7; Mt 19,28; 1 C 4,8; 6,2; Ap 22,3
22 Ap 2,7
4,1 Ex 19,16; Dn 2,29.45; Ap 1,1,10.19
2s Ap 1,10; 10,1; Ez 1,26ss
4 Ap 4,10; Is 24,23; Ap 3,4s.18
5 Ez 1,13; Ex 19,16; Ap 8,5; 11,19; 16,18; Zch 4,2

Θεοῦ· [6] καὶ ἐνώπιον τοῦ θρόνου ὡς θάλασσα ὑαλίνη
ὁμοία κρυστάλλῳ· καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ κύκλῳ τοῦ
θρόνου τέσσαρα ζῷα γέμοντα ὀφθαλμῶν, ἔμπροσθεν καὶ
ὄπισθεν. [7] καὶ τὸ ζῷον τὸ πρῶτον ὅμοιον λέοντι, καὶ τὸ
δεύτερον ζῷον ὅμοιον μόσχῳ, καὶ τὸ τρίτον ζῷον ἔχον
τὸ πρόσωπον ὡς ἀνθρώπου, καὶ τὸ τέταρτον ζῷον ὅμοιον
ἀετῷ πετομένῳ. [8] καὶ τὰ τέσσαρα ζῷα, ἓν καθ' ἓν αὐ-
τῶν ἔχον ἀνὰ πτέρυγας ἕξ, κυκλόθεν καὶ ἔσωθεν γέμου-
σιν ὀφθαλμῶν· καὶ ἀνάπαυσιν οὐκ ἔχουσιν ἡμέρας καὶ
νυκτὸς λέγοντες

Ἅγιος ἅγιος ἅγιος
Κύριος ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ,
ὁ ἦν καὶ ὁ ὢν καὶ ὁ ἐρχόμενος.

[9] Καὶ ὅταν δώσουσιν τὰ ζῷα δόξαν καὶ τιμὴν καὶ εὐχα-
ριστίαν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου τῷ ζῶντι εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων, [10] πεσοῦνται οἱ εἴκοσι τέσσαρες
πρεσβύτεροι ἐνώπιον τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου,
καὶ προσκυνήσουσιν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων, καὶ βαλοῦσιν τοὺς στεφάνους αὐτῶν ἐνώπιον
τοῦ θρόνου, λέγοντες

[11] Ἄξιος εἶ, ὁ Κύριος καὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἅγιος,
λαβεῖν τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δύναμιν,
ὅτι σὺ ἔκτισας τὰ πάντα,
καὶ διὰ τὸ θέλημά σου ἦσαν καὶ ἐκτίσθησαν.

7 εχον] εχων *TH*WMA : A. B 1626-2019-2329-2351. *f*104. 1828. 2081-2026. 2059-181-1894. 2031. 2014-2015. 2069-2028-2054-2068-2029. 2352. al | 8 εχον WSV : B 1841-2040. 69-94-254-2042-2053-206. *f*250. *f*468. 2065. *f*2069. *f*2067. *f*2023-2352 plur] εχων THMA : A. 1006. 61-1854-2329 *f*104. *f*2081. *f*2059. *f*2031. al; rel var | 9 του θρονου *H*SV] τῳ θρονῳ ThWMA : SA. 469-1854-2050-2073-2254. 2080. | 11 ο αγιος [*S*] : B *f*1841. 61-69-94-2016-2017-2017-2042-2073-2254. 2351-206. 808. *f*250. *f*468. 1894. 2055-2064-743. *f*2023-2352. al] om THWsVMA : pler

Dei; [6] et in conspectu sedis tamquam mare vi-
treum *simile crystallo, et in medio sedis* et *in circuitu*
sedis quattuor animalia plena oculis ante et retro.
[7] Et animal *primum* simile *leoni*, et *secundum* ani-
mal simile *vitulo*, et *tertium* animal habens *faciem*
quasi *hominis*, et *quartum* animal simile *aquilae*
volanti. [8] Et quattuor animalia, singula eorum
habebant *alas senas, et in circuitu* et intus *plena*
sunt oculis, et requiem non habebant die ac nocte
dicentia:

Sanctus, Sanctus, Sanctus,
Dominus Deus omnipotens,
qui erat et qui est et qui venturus est

[9] Et cum darent illa animalia gloriam et hono-
rem et benedictionem *sedenti super thronum, vi-*
venti in saecula saeculorum, [10] procidebant vigin-
tiquattuor seniores ante *sedentem in throno*, et
adorabant *viventem in saecula* saeculorum, et mit-
tebant coronas suas ante thronum dicentes:

[11] *Dignus es, Domine Deus noster,*
accipere gloriam et honorem et virtutem,
quia tu creasti omnia,
et propter voluntatem tuam erant et creata sunt.

6 Ez 1,5.18.22.26; Ap 15,2
7 Ez 1,10; 10,14
8 Is 6,2s; Ez 1,18; 10,12; Ap 1,4.8; 11,17; 16,5; Ez 3,14
9 Is 6,1; Ps 46,9; Dn 4,31; 6,26; 12,7
10 Ap 4,4; 5,5-14; 7,10-13; 11,15ss; 14,3; 19,1-7
11 E 3,9; Ap 6,1; 7,1

5 [1] Καὶ εἶδον ἐπὶ τὴν δεξιὰν τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ
θρόνου βιβλίον γεγραμμένον ἔσωθεν καὶ ὄπισθεν, κατε-
σφραγισμένον σφραγῖσιν ἑπτά. [2] καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυ-
ρὸν κηρύσσοντα ἐν φωνῇ μεγάλῃ Τίς ἄξιος ἀνοῖξαι
τὸ βιβλίον καὶ λῦσαι τὰς σφραγῖδας αὐτοῦ; [3] καὶ οὐδεὶς
ἐδύνατο ἐν τῷ οὐρανῷ οὐδὲ ἐπὶ τῆς γῆς οὐδὲ ὑποκάτω
τῆς γῆς ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον οὔτε βλέπειν αὐτό. [4] καὶ
ἐγὼ ἔκλαιον πολύ, ὅτι οὐδεὶς ἄξιος εὑρέθη ἀνοῖξαι τὸ
βιβλίον οὔτε βλέπειν αὐτό. [5] καὶ εἷς ἐκ τῶν πρεσβυ-
τέρων λέγει μοι Μὴ κλαῖε· ἰδοὺ ἐνίκησεν ὁ Λέων ὁ ἐκ
τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ Ῥίζα Δαυίδ, ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον
καὶ τὰς ἑπτὰ σφραγῖδας αὐτοῦ. [6] Καὶ εἶδον ἐν μέσῳ
τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων ζῴων καὶ ἐν μέσῳ τῶν
πρεσβυτέρων Ἀρνίον ἑστηκὸς ὡς ἐσφαγμένον, ἔχον κέ-
ρατα ἑπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἑπτά, οἵ εἰσιν τὰ ἑπτὰ πνεύ-
ματα τοῦ Θεοῦ ἀπεσταλμένα εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. [7] καὶ
ἦλθεν καὶ εἴληφεν ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ
θρόνου. [8] Καὶ ὅτε ἔλαβεν τὸ βιβλίον, τὰ τέσσαρα ζῷα
καὶ οἱ εἴκοσι τέσσαρες πρεσβύτεροι ἔπεσαν ἐνώπιον
τοῦ Ἀρνίου, ἔχοντες ἕκαστος κιθάραν καὶ φιάλας χρυ-
σᾶς γεμούσας θυμιαμάτων, ἅ εἰσιν αἱ προσευχαὶ τῶν
ἁγίων. [9] καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν λέγοντες
·Ἄξιος εἶ λαβεῖν τὸ βιβλίον

5 3 ουδε[1] *H*WVM : A. P 1841-1006. 241-2057. *f* 2080. *f* 104. *f* 2081. *f* 2036. pc] ουτε ThSA : rel | ουδε[2] *H*WVM : SA P 1841-1006. 241-1854-2057-2070-2305. *f* 2080. *f* 04. *f* 2081. *f* 2036. pc.] ουτε ThSA : rel | 4 εγω [H]VM] om TWSA : S. P 1611*-2019-2053-2057. *f* 2080. *f* 2081. *f* 2059. *f* 2031. *f* 2023. pc *g* sy arm. | 6 εστηκος] εστηκως Th | εχον] εχων THWVMA : p[24] SA. B 1626-2019-2329-2351. *f* 104. 2286-2060-2026-2065. 181-1894. 2031. 2014-2015-2082. pc | επτα[3]] *om [H] : A. 1841-1006. 1611-2057. *f* 2080. *f* 2081. *f* 2059. 209. al vg[w]. Apr. | απεσταλμενα] απεσταλμενοι *H*WSVMA : A. 2053. | 8 α Th : S. B 1841[vid]-1006. 61-792-2019-2050-2057. 2065. pc.] αι *H*WSVMA : rel

5, 1-14 Agni visio librique signati

[1] Et vidi in dextera *sedentis supra thronum li-
brum scriptum intus et foris, signatum* sigillis
septem. [2] Et vidi angelum fortem praedicantem
voce magna: Quis est dignus aperire librum et
solvere signacula eius? [3] Et nemo poterat neque
in caelo neque in terra neque subtus terram ape-
rire librum neque respicere illum. [4] Et ego flebam
multum, quoniam nemo dignus inventus est ape-
rire librum nec videre eum. [5] Et unus de senioribus
dixit mihi: Ne fleveris, ecce vicit *leo* de tribu *Iuda,
radix* David, aperire librum et solvere septem si-
gnacula eius.

[6] Et vidi: et ecce in medio throni et quattuor
animalium et in medio seniorum, *agnum* stantem
tamquam *occisum,* habentem cornua septem et
oculos septem, qui sunt septem spiritus Dei, missi
in omnem terram. [7] Et venit et accepit de dextera
sedentis in throno librum. [8] Et cum aperuisset
librum, quattuor animalia et vigintiquattuor se-
niores ceciderunt coram agno, habentes singuli
citharas et phialas aureas plenas *odoramentorum,*
quae sunt *orationes* sanctorum, [9] et cantabant
canticum novum, dicentes:

Dignus es Domine accipere librum

5,1 Ap 4,2; Is 6,1; 29,11; Ez 2,9s; Ap 10,2
2 Ap 10,1
5 Gn 49,9s; Hb 7,14; Is 11,1.10; Ap 22,16; R 15,12
6 Is 53,7; J 1,29; Zch 4,10
8 Ap 4,10; 14,2; 15,2; 8,3s; Ps 140,2
9 Ap 14,3s; 4,11; 7,9

καὶ ἀνοῖξαι τὰς σφραγῖδας αὐτοῦ, ὅτι ἐσφάγης
καὶ ἠγόρασας τῷ Θεῷ ἡμᾶς ἐν τῷ αἵματί σου
ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους,
10 καὶ ἐποίησας αὐτοὺς τῷ Θεῷ ἡμῶν βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς,
καὶ βασιλεύουσιν ἐπὶ τῆς γῆς.

11 καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ἀγγέλων πολλῶν κύκλῳ
τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζῴων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἦν
ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων καὶ χιλιάδες χιλιά-
δων, 12 λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ

Ἄξιόν ἐστιν τὸ Ἀρνίον τὸ ἐσφαγμένον λαβεῖν
τὴν δύναμιν καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν καὶ ἰσχὺν
καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ εὐλογίαν.

13 καὶ πᾶν κτίσμα ὃ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ
ὑποκάτω τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐστίν, καὶ τὰ
ἐν αὐτοῖς πάντα, ἤκουσα λέγοντας

Τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ τῷ Ἀρνίῳ
ἡ εὐλογία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

14 καὶ τὰ τέσσαρα ζῷα ἔλεγον Ἀμήν, καὶ οἱ πρεσβύτεροι
ἔπεσαν καὶ προσεκύνησαν.

6 1 Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξεν τὸ Ἀρνίον μίαν ἐκ τῶν

---

10 βασιλεις] βασιλειαν THWVMA : (S)A bo. 469-1611*-1854 2329. *f*2080. lat sy Hipp. | βασιλευουσιν HA : A. B *f*1841. 61-69-254. 1611-2329. *f*2080. *f*104. 172. 325-517. *f*2081^{c}. 2059*-1894. 2056. 2043-2015-1876-2082. 2029. 432. al] βασιλευσουσιν TWSVM : pler | 11 ως Th : S sa. B^{c} *f*1841. 94-254-1611^{c}-1626-1854-2016-2019-2042-206. 2020. *f*104. *f*250. *f*468. 2066-1894. *f*2069. *f*2067. 432-2061-60-2352. sy plur] om *H*WSVMA : rel | 12 αξιον] αξιος ThW : A. 1626. | 13 εστιν] om T[HV]A : S sa bo. 254-1611. *f*2080. 2065. *f*2036. *g* Prim. | παντα] + και T : S. (B) 1611. *f*250. 2302. *f*2031. *g*. | λεγοντας] λεγοντα h : A. 254-2057. 598. 1. *f*2067. | του θρονου *H* : S. P *f*1841. 94-254-1611-1626-2019-2042-(2053)-2057-2073-2254-206. 1678-1778. 2020. 468-42-367. *f*2081. *f*2059. *f*2031. *f*2036. *f*2069. *f*2067. *f*2023-2352. al] τῳ θρονῳ ThWSVMA : rel

et aperire signacula eius, quoniam occisus es
et redemisti nos Deo in sanguine tuo
ex omni tribu et lingua et populo et natione,
10 *et fecisti nos* Deo *nostro* regnum *et* sacerdotes;
et regnabimus super terram.

11 Et vidi et audivi vocem angelorum multorum
in circuitu throni et animalium et seniorum; et
erat numerus eorum *milia milium*, 12 dicentium
voce magna:

Dignus est Agnus, *qui* occisus *est, accipere*
virtutem et divinitatem et sapientiam et fortitudinem
et honorem et gloriam et benedictionem.

13 Et omnem creaturam, quae in caelo est et
super terram et sub terra et quae sunt in mari,
et quae in eo omnes audivi dicentes:

Sedenti in throno *et Agno*
benedictio et honor et gloria et potestas
in saecula saeculorum.

14 Et quattuor animalia dicebant: Amen. Et
vigintiquattuor seniores ceciderunt in facies suas
et adoraverunt viventem in saecula saeculorum.

I CYCLUS SEPTEM SIGILLORUM.

6, 1-8 Series quattuor primorum signorum
1 Et vidi quod aperuisset Agnus unum de

---

10 Ap 1,6; 20,6; 22,5; Ex 19,6; Is 61,6
11 Ap 7,11; Hb 12,22; Dn 7,10; 3 Rg 22,19
12 Ap 5,9; Is 53,7; 1 Par 29,11
13 Ph 2,10; 1 T 1,17
14 Ap 4,10
6,1 Ap 5,1s; 6,7

ἑπτὰ σφραγίδων, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἐκ τῶν τεσσάρων ζῴων
λέγοντος ὡς φωνῇ βροντῆς Ἔρχου. 2 καὶ εἶδον, καὶ
ἰδοὺ ἵππος λευκός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν ἔχων
τόξον, καὶ ἐδόθη αὐτῷ στέφανος, καὶ ἐξῆλθεν νικῶν καὶ
ἵνα νικήσῃ. 3 Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγῖδα τὴν δευ-
τέραν, ἤκουσα τοῦ δευτέρου ζῴου λέγοντος Ἔρχου.
4 καὶ ἐξῆλθεν ἄλλος ἵππος πυρρός, καὶ τῷ καθημένῳ
ἐπ' αὐτὸν ἐδόθη αὐτῷ λαβεῖν τὴν εἰρήνην ἐκ τῆς γῆς
καὶ ἵνα ἀλλήλους σφάξουσιν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα
μεγάλη. 5 Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγῖδα τὴν τρίτην,
ἤκουσα τοῦ τρίτου ζῴου λέγοντος Ἔρχου. καὶ εἶδον,
καὶ ἰδοὺ ἵππος μέλας, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν ἔχων
ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. 6 καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ἐν
μέσῳ τῶν τεσσάρων ζῴων λέγουσαν Χοῖνιξ σίτου δηνα-
ρίου, καὶ τρεῖς χοίνικες κριθῶν δηναρίου· καὶ τὸ ἔλαιον
καὶ τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσῃς. 7 Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν
σφραγῖδα τὴν τετάρτην, ἤκουσα φωνὴν τοῦ τετάρτου
ζῴου λέγοντος Ἔρχου. 8 καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος
χλωρός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπάνω αὐτοῦ, ὄνομα αὐτῷ
Θάνατος, καὶ ὁ Ἅιδης ἠκολούθει μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐδόθη
αὐτοῖς ἐξουσία ἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς γῆς, ἀποκτεῖναι
ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ καὶ ὑπὸ τῶν
θηρίων τῆς γῆς. 9 Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν πέμπτην σφρα-
γῖδα, εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν
ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρ-

---

6 1 φωνῆ] φωνή T | 4 αυτω¹] om [H] : S^cA. 1626-2016-2053. | εκ] om [H] : A: 2057. *f*2080. *f*104. 2081-598-2026. 2059-1578. *f*2031. al | 6 κριθων] + του W : A. | 8 αυτου¹] om [H] ; C. P 254-1611-2053-2057. *f*2080. *f*2081. *f*2059. 209-205. vg^w. | θανατος T : SC. *f*1841. 61^c-1611-1626-1854-2053-2073-2254. 2065. 1894. 2031-2056-35. *f*2023-2352. al | pr o [H]WS[V]MA : rel | 9 δια²] om W : A bo. 1626-1854. *g* Cypr Prim

septem sigillis, et audivi unum de quattuor ani-
malibus dicens tamquam vocem tonitrui: Veni et
vide. 2 Et vidi: et ecce *equus albus*, et qui sedebat
super illum habebat arcum, et data est ei corona,
et exivit vincens ut vinceret.
3 Et cum aperuisset sigillum secundum, audivi
secundum animal dicens: Veni et vide 4 Et exivit
alius *equus rufus*; et qui sedebat super illum, da-
tum est ei ut sumeret pacem de terra, et ut invi-
cem se interficiant, et datus est ei gladius magnus.
5 Et cum aperuisset sigillum tertium, audivi
tertium animal dicens: Veni et vide. Et ecce
equus niger, et qui sedebat super illum, habebat
stateram in manu sua. 6 Et audivi tamquam
vocem in medio quattuor animalium dicentium:
Bilibris tritici denario, et tres bilibres hordei dena-
rio, et vinum et oleum ne laeseris.
7 Et cum aperuisset sigillum quartum, audivi
vocem quarti animalis dicentis: Veni et vide. 8 Et
ecce equus pallidus, et qui sedebat super eum,
nomen illi *Mors*, et *Infernus* sequebatur eum; et
data est illi potestas super quattuor partes terrae,
interficere *gladio, fame et morte et bestiis terrae.*

6, 9-11 Sigillum quintum

9 Et cum aperuisset sigillum quintum, vidi
subtus altare animas interfectorum propter ver-
bum Dei et propter testimonium quod habe-

---

2 Zch 1,8; 6,1ss; Ap 19,11
6 4 Rg 6,27; 7,1
8 Os 13,14; Jr 14,12; 15,2s; Ez 5,12; 14,21; 29,5; 33,27
9 Ap 20,4; 14,18; 16,7; 1,2

τυρίαν ἣν εἶχον. [10] καὶ ἔκραξαν φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες
Ἕως πότε, ὁ Δεσπότης ὁ ἅγιος καὶ ἀληθινός, οὐ κρίνεις
καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν ἐκ τῶν κατοικούντων ἐπὶ
τῆς γῆς; [11] καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἑκάστῳ στολὴ λευκή, καὶ
ἐρρέθη αὐτοῖς ἵνα ἀναπαύσωνται ἔτι χρόνον μικρόν, ἕως
πληρώσωσιν καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐ-
τῶν οἱ μέλλοντες ἀποκτέννεσθαι ὡς καὶ αὐτοί. [12] Καὶ
εἶδον ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγῖδα τὴν ἕκτην, καὶ σεισμὸς
μέγας ἐγένετο, καὶ ὁ ἥλιος ἐγένετο μέλας ὡς σάκκος
τρίχινος, καὶ ἡ σελήνη ὅλη ἐγένετο ὡς αἷμα, [13] καὶ οἱ
ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἔπεσαν εἰς τὴν γῆν, ὡς συκῆ βάλ-
λει τοὺς ὀλύνθους αὐτῆς ὑπὸ ἀνέμου μεγάλου σειομένη,
[14] καὶ ὁ οὐρανὸς ἀπεχωρίσθη ὡς βιβλίον ἑλισσόμενον,
καὶ πᾶν ὄρος καὶ νῆσος ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν ἐκινήθησαν.
[15] καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ μεγιστᾶνες καὶ οἱ χι-
λίαρχοι καὶ οἱ πλούσιοι καὶ οἱ ἰσχυροὶ καὶ πᾶς δοῦλος
καὶ ἐλεύθερος ἔκρυψαν ἑαυτοὺς εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς
τὰς πέτρας τῶν ὀρέων, [16] καὶ λέγουσιν τοῖς ὄρεσιν καὶ
καὶ ταῖς πέτραις Πέσετε ἐφ' ἡμᾶς καὶ κρύψατε ἡμᾶς
ἀπὸ προσώπου τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ ἀπὸ

---

11 αναπαυσωνται] αναπαυσονται *H* A | πληρωσωσιν] πληρωθωσιν *H*WVMA : AC. 385. *g* vg. (Cypr.) | 12 εγενετο μελας HWSV MA : AC. P 1841-1006. 254-1611-2042-2053-2057-2329-2351-206. *f*2080. *f*2081. *f*2059. *f*2031. *f*2036. *f*2069. al] ∽ T : rel | 13 βαλλει AC. PB 1841-1006. 69-254-2057. *f*2081. *f*2059. *f*2031. *f*2036. *f*2067. *f*2023-2352. al] βαλλουσα T : S sa. 94-1611-1854-2053-2351-206. *f*250. 468-42-367. 205. sy.; rel var | ανεμου μεγαλου THWsVMA : SAC. B *f*1841. 61-69-94-1611-1854-2053-2057-2329-2351. 2080-1778-2020. *f*104. *f*250. *f*468. 2028-2033. al] ∽ *S* : rel | 14 ελισσομενον T*H*WSVMA : AC. PB 1841-1006. 61-69-(254-1611)-2053-2329-2351-206. *f*104. *f*250. 468-42. *f*(2081). *f*2059. *f*2031. *f*2069. *f*2023-2352. vg. Prim.] ελισσομενος h : rel | 16 πεσετε] πεσατε H | του θρονου HWSVMA : AC. P 1841-1006. 69*-94-254-1611-1854-2053-2057-2329-206. *f*2080. *f*104. 468. *ff*2081-2023-2352. al] τω θρονω T : rel

bant; [10] et clamabant voce magna dicentes: Usque-
quo Domine, sanctus et verus, non *iudicas* et non
vindicas sanguinem nostrum de iis qui habitant
in terra? [11] Et datae sunt illis singulae stolae
albae, et dictum est illis ut requiescerent adhuc
tempus modicum, donec compleantur conservi
eorum et fratres eorum, qui interficiendi sunt
sicut et illi.

6, 12-17 Sigillum sextum

[12] Et vidi cum aperuisset sigillum sextum, et
ecce terraemotus magnus factus est, et *sol* factus
est niger tamquam saccus cilicinus, et luna tota
facta est sicut sanguis, [13] et *stellae de caelo ceci-
derunt* super terram, sicut *ficus* emittit grossos
suos, cum a vento magno movetur; [14] *et caelum*
recessit *sicut liber involutus*, et omnis mons et
insulae de locis suis motae sunt; [15] *et reges terrae
et principes* et tribuni et divites et fortes et omnis
servus et liber *absconderunt se in speluncis et in
petris* montium, [16] *et dicunt montibus et petris
Cadite super nos et abscondite nos* a facie *sedentis*

---

10 Ap 3,7; Zch 1,12; Ps 78,10s; Gn 4,10; Hb 12,23; Dt 32,43
4 Rg 9,7
11 Ap 3,4s; 7,9.13s; Mt 23,32
12 Ap 8,12; Is 13,10; 50,3; Ez 32,7s; Jl 2,30s; A 2,20; Mt 24,29
13 Is 34,4
14 Hb 1,12; Ap 16,20; 20,11
15 Ap 19,18; Is 2,10ss; 24,21 (Mc 6,21)
16 Os 10,8; Ps 46,9; L 23,30

τῆς ὀργῆς τοῦ Ἀρνίου, 17 ὅτι ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη
τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ τίς δύναται σταθῆναι;

7 1 **Μετὰ τοῦτο εἶδον τέσσαρας ἀγγέλους ἑστῶτας**
ἐπὶ τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς γῆς, κρατοῦντας τοὺς
τέσσαρας ἀνέμους τῆς γῆς, ἵνα μὴ πνέῃ ἄνεμος ἐπὶ
τῆς γῆς μήτε ἐπὶ τῆς θαλάσσης μήτε ἐπὶ πᾶν δένδρον.
2 καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἀναβαίνοντα ἀπὸ ἀνατολῆς
ἡλίου, ἔχοντα σφραγῖδα Θεοῦ ζῶντος, καὶ ἔκραξεν φωνῇ
μεγάλῃ τοῖς τέσσαρσιν ἀγγέλοις οἷς ἐδόθη αὐτοῖς ἀδι-
κῆσαι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, 3 λέγων Μὴ ἀδικήσητε
τὴν γῆν μήτε τὴν θάλασσαν μήτε τὰ δένδρα, ἄχρι σφρα-
γίσωμεν τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ τῶν μετώπων
αὐτῶν. 4 Καὶ ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐσφραγισμένων,
ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες ἐσφραγισμένοι
ἐκ πάσης φυλῆς υἱῶν Ἰσραήλ·

5 ἐκ φυλῆς Ἰούδα δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι,
ἐκ φυλῆς Ῥουβὴν δώδεκα χιλιάδες,
ἐκ φυλῆς Γὰδ δώδεκα χιλιάδες,
6 ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ δώδεκα χιλιάδες,
ἐκ φυλῆς Νεφθαλὶμ δώδεκα χιλιάδες,
ἐκ φυλῆς Μανασσῆ δώδεκα χιλιάδες,
7 ἐκ φυλῆς Συμεὼν δώδεκα χιλιάδες,
ἐκ φυλῆς Λευὶ δώδεκα χιλιάδες,
ἐκ φυλῆς Ἰσσαχὰρ δώδεκα χιλιάδες,
ἐκ φυλῆς Ζαβουλὼν δώδεκα χιλιάδες,

---

17 αυτου W] * αυτων THSVMA : SC. 94-254-1611-1854-2053-2329. *f*2080-1828. lat. sy. | 7 1 Μετα *H*WMA : AC sa. 1841-1006. 1626-1854-2053-2351. *g* vg. arm. Prim] pr και ThSV : rel | παν T*H*V MA. : S. P 1854-2057. *f*2080 *ff*2081-2023-2352. al] * τι [h]WS : C. B *f*1841. 61-69-94-254-2016-2042-2053-2351. 2020. *f*104. *f*250. *f*468mg. pl r; om : (A) bo. 1611-1626-2329. arm. | 2 ανατολης] ανατολων hW : A. 206. 1778c. pc | εκραξεν] εκραζεν hW : A. P 2047-2053. 2059. 2067. | 3 μητε¹] και hW : A. *f*2080. 2029. 664. vgcl.

super thronum et ab ira Agni, 17 quoniam venit
dies magnus irae ipsorum, *et quis poterit stare*?

7, 1-8 Intervallum prius: 144.000 signati

1 Post haec vidi quattuor angelos stantes *super*
quattuor angulos terrae, tenentes *quattuor ventos*
terrae, ne flarent super terram neque super mare
neque in ullam arborem. 2 Et vidi alterum ange-
lum ascendentem ab ortu solis, habentem signum
Dei vivi, et clamavit voce magna quattuor angelis,
quibus datum est nocere terrae et mari, 3 dicens:
Nolite nocere terrae et mari neque arboribus,
quoadusque *signemus* servos Dei nostri *in fronti-*
bus eorum. 4 Et audivi numerum signatorum,
centum quadraginta quattuor milia signati, ex
omni tribu filiorum Israhel.

5 Ex tribu Iuda duodecim milia signati,
ex tribu Ruben duodecim milia signati,
ex tribu Gad duodecim milia signati,
6 ex tribu Aser duodecim milia signati,
ex tribu Nepthalim duodecim milia signati,
ex tribu Manasse duodecim milia signati,
7 ex tribu Simeon duodecim milia signati,
ex tribu Levi duodecim milia signati,
ex tribu Issachar duodecim milia signati,
8 ex tribu Zabulon duodecim milia signati,
ex tribu Ioseph duodecim milia signati,
ex tribu Beniamin duodecim milia signati.

---

17 Jl 2,11.31; So 1,14; Ma 3,2; 1 Th 1,10
7,1 Ez 7,2; 37,9; Jr 49,36; Dn 7,2; Zch 6,5; Mt 24,31
3 Ap 9,4; Ez 9,4.6
4 Ap 14,1.3

ἐκ φυλῆς Ἰωσὴφ δώδεκα χιλιάδες,
ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι.
9 Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ ὄχλος πολύς, ὃν ἀριθμῆσαι
αὐτὸν οὐδεὶς ἐδύνατο, ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ φυλῶν καὶ
λαῶν καὶ γλωσσῶν, ἑστῶτας ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ
ἐνώπιον τοῦ Ἀρνίου, περιβεβλημένους στολὰς λευκάς,
καὶ φοίνικες ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν· 10 καὶ κράζουσιν
φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες
Ἡ σωτηρία τῷ Θεῷ ἡμῶν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ
καὶ τῷ Ἀρνίῳ.
11 καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι εἱστήκεισαν κύκλῳ τοῦ θρόνου
καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν τεσσάρων ζῴων, καὶ ἔπε-
σαν ἐνώπιον τοῦ θρόνου ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ
προσεκύνησαν τῷ Θεῷ, 12 λέγοντες
Ἀμήν, ἡ εὐλογία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ σοφία καὶ ἡ
εὐχαριστία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἰσχὺς
τῷ Θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.
13 Καὶ ἀπεκρίθη εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγων μοι
Οὗτοι οἱ περιβεβλημένοι τὰς στολὰς τὰς λευκὰς τίνες
εἰσὶν καὶ πόθεν ἦλθον; 14 καὶ εἴρηκα αὐτῷ Κύριέ μου, σὺ
οἶδας. καὶ εἶπέν μοι Οὗτοί εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς
θλίψεως τῆς μεγάλης καὶ ἔπλυναν τὰς στολὰς αὐτῶν
καὶ ἐλεύκαναν αὐτὰς ἐν τῷ αἵματι τοῦ Ἀρνίου. 15 διὰ
τοῦτό εἰσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ, καὶ λατρεύ-
ουσιν αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ, καὶ

9 και ιδου] om W : A(C) bo. lat sy^G. | οχλος πολυς] οχλον πολυν W : A bo. vg sy^G. Cypr Prim. | ον] και W : A. | εστωτας W : B f1841. 61-69-1611-1626-1854-2016-2042-2053-2329-2351. f104. f250. f468. f2036. al] * εστωτες THSVMA : SA. P f2081. f2059. f2031. f2067. f2023-2352.; εστωτων : C. 254. f2080. f2069. pc. | φοινικες HWSVMA : S^cAC. P 1841-1006. 254-1611-1854-2053-2057-2329-206. f2080. f104. f250. 468^c-42. f2081. f2059. f2031. f2069. f2067 al] φοινικας T · rel | 12 αμην²] om [H] : C. 2019-2305- f2067. Prim.

7, 9-17 Intervallum alterum: turba caelestis

9 Post haec vidi turbam magnam, quam dinu-
merare nemo poterat, ex omnibus gentibus et
tribubus et populis et linguis, stantes ante thronum
et in conspectu Agni, amicti stolis albis, et
palmae in manibus eorum, 10 et clamabant voce
magna dicentes:
Salus Deo nostro, *qui sedet super thronum*, et
Agno.
11 Et omnes angeli stabant in circuitu throni
et seniorum et quattuor animalium, et ceciderunt
in conspectu throni in facies suas, et adoraverunt
Deum, 12 dicentes:
Amen. Benedictio et claritas et sapientia,
et gratiarum actio, honor et virtus et fortitudo
Deo nostro in saecula saeculorum. Amen.
13 Et respondit unus de senioribus et dixit mihi:
Hi qui amicti sunt stolis albis, qui sunt et unde
venerunt? 14 Et dixi illi: Domine mi, tu scis. Et
dixit mihi: Hi sunt, qui venerunt de tribulatione
magna et *laverunt stolas suas* et dealbaverunt eas
in sanguine Agni. 15 Ideo sunt ante thronum Dei
et serviunt ei die ac nocte in templo eius, et

9 Ap 6,11; Gn 15,5; Ap 5,9
10 Ap 12,10; 19,1; Is 6,1
11 Ap 4,4.10; 5,11; 11,16
12 Ap 4,11; 5,12
13 Ap 4,4
14 Ez 37,3; Dn 12,1; Mt 24,21; Ap 3,10; 22,14; 1 J 1,7
15 Ap 3,12; 11,19; 14,15.17; 15,5.8; 16,1.17; 21,22

ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου σκηνώσει ἐπ' αὐτούς. 16 οὐ
πεινάσουσιν ἔτι οὐδὲ διψήσουσιν ἔτι, οὐδὲ μὴ πέσῃ ἐπ'
αὐτοὺς ὁ ἥλιος οὐδὲ πᾶν καῦμα, 17 ὅτι τὸ Ἀρνίον τὸ ἀνὰ
μέσον τοῦ θρόνου ποιμανεῖ αὐτοὺς καὶ ὁδηγήσει αὐτοὺς
ἐπὶ ζωῆς πηγὰς ὑδάτων· καὶ ἐξαλείψει ὁ Θεὸς πᾶν
δάκρυον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

8 1 Καὶ ὅταν ἤνοιξεν τὴν σφραγῖδα τὴν ἑβδόμην,
ἐγένετο σιγὴ ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς ἡμιώριον. 2 καὶ εἶδον
τοὺς ἑπτὰ ἀγγέλους οἳ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἑστήκασιν,
καὶ ἐδόθησαν αὐτοῖς ἑπτὰ σάλπιγγες. 3 Καὶ ἄλλος ἄγ-
γελος ἦλθεν καὶ ἐστάθη ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἔχων λιβα-
νωτὸν χρυσοῦν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ θυμιάματα πολλά, ἵνα
δώσει ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων πάντων ἐπὶ τὸ θυ-
σιαστήριον τὸ χρυσοῦν τὸ ἐνώπιον τοῦ θρόνου. 4 καὶ
ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ταῖς προσευχαῖς τῶν
ἁγίων ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. 5 καὶ
εἴληφεν ὁ ἄγγελος τὸν λιβανωτόν, καὶ ἐγέμισεν αὐτὸν
ἐκ τοῦ πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν
καὶ ἐγένοντο βρονταὶ καὶ φωναὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ σεισ-
μός. 6 Καὶ οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι οἱ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ σάλ-
πιγγας ἡτοίμασαν ἑαυτοὺς ἵνα σαλπίσωσιν.

7 Καὶ ὁ πρῶτος ἐσάλπισεν· καὶ ἐγένετο χάλαζα καὶ

8 1 ημιωριον] ημιωρον THA : AC. 2053. pc | 2 εδοθησαν] εδοθη h : A. F 2040 792-2070-2305. 2080. 172. 2286-2060-2302. al | 3 το θυσιαστηριον[1] hW : A. P 1841-1006. 254-1611-1854-2019-2053-2057-2073-2254-2329. *f*2081. *f*2059. *f*2031. *f*2069. 2023. pc] του θυσιαστηριου THSVMA : rel | δωσει] δωση S | 5 φωναι — αστραπαι] ∽ hW : A. F 2042-2329. *f*2080 pc sy[h]. | 6 εαυτους] αὑτους THA · S°A. 2351. pc

qui sedet in throno, habitabit super illos. 16 *Non
esurient neque sitient* amplius *nec cadet super illos
sol neque* ullus *aestus*, 17 quoniam Agnus, qui in
medio throni est, *reget illos et deducet eos ad vitae
fontes aquarum, et absterget Deus omnem lacrimam
ab oculis* eorum.

8, 1 Sigillum septimum — Septem tubae

1 Et cum aperuisset sigillum septimum, factum
est silentium in caelo quasi media hora.

2. Cyclus septem tubarum.

8, 2-6 Visio praeambula

2 Et vidi septem angelos stantes in conspectu
Dei, et datae sunt illis septem tubae. 3 Et alius
angelus venit et *stetit ante altare* habens thuribu-
lum aureum, et data sunt illi *incensa* multa, ut
daret de *orationibus* sanctorum omnium super
altare aureum, quod est ante thronum Dei. 4 Et
ascendit fumus *incensorum de orationibus* sancto-
rum de manu angeli coram Deo. 5 Et accepit
angelus *thuribulum* et *implevit* illud de *igne altaris*
et misit in terram, et facta sunt *tonitrua* et *voces
et fulgura* et terraemotus magnus. 6 Et septem
angeli qui habebant septem tubas, praeparaverunt
se ut tuba canerent.

8, 7-12 Series quattuor primarum tubarum

7 Et primus angelus tuba cecinit et *facta est*

16 Is 49,10; Ps 120,6 | **17** Ap 5,6; Ez 34,11ss.23; Jr 2,13; Ps 22,2; Is 25,8; Mt 5,5; Ap 21,4 | **8,1** Zch 2,13; Hab 2,20 | **3** Am 9,1; Ap 14,18; 5,8 | **4** Ps 140,2 | **5** Lv 16,12; Ez 10,2; Ap 4,5 **7** Ap 16,2; Ex 9,23ss; Sap 16,22; Sir 39,35; Ez 38,22

πῦρ μεμιγμένα ἐν αἵματι καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν· καὶ τὸ
τρίτον τῆς γῆς κατεκάη, καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων
κατεκάη, καὶ πᾶς χόρτος χλωρὸς κατεκάη. [8] Καὶ ὁ
δεύτερος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ὡς ὄρος μέγα πυρὶ
καιόμενον ἐβλήθη εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο τὸ
τρίτον τῆς θαλάσσης αἷμα, [9] καὶ ἀπέθανεν τὸ τρίτον
τῶν κτισμάτων τῶν ἐν τῇ θαλάσσῃ, τὰ ἔχοντα ψυχάς,
καὶ τὸ τρίτον τῶν πλοίων διεφθάρησαν. [10] Καὶ ὁ τρίτος
ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀστὴρ
μέγας καιόμενος ὡς λαμπάς, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ τρίτον
τῶν ποταμῶν καὶ ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων. [11] καὶ τὸ
ὄνομα τοῦ ἀστέρος λέγεται ὁ Ἄψινθος. καὶ ἐγένετο
τὸ τρίτον τῶν ὑδάτων εἰς ἄψινθον, καὶ πολλοὶ τῶν ἀν-
θρώπων ἀπέθανον ἐκ τῶν ὑδάτων ὅτι ἐπικράνθησαν.
[12] Καὶ ὁ τέταρτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἐπλήγη τὸ
τρίτον τοῦ ἡλίου καὶ τὸ τρίτον τῆς σελήνης καὶ τὸ
τρίτον τῶν ἀστέρων, ἵνα σκοτισθῇ τὸ τρίτον αὐτῶν
καὶ ἡ ἡμέρα μὴ φάνῃ τὸ τρίτον αὐτῆς, καὶ ἡ νὺξ
ὁμοίως.

[13] Καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἀετοῦ πετομένου ἐν
μεσουρανήματι λέγοντος φωνῇ μεγάλῃ Οὐαὶ οὐαὶ οὐαὶ
τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν
τῆς σάλπιγγος τῶν τριῶν ἀγγέλων τῶν μελλόντων σαλ-
πίζειν.

9 [1] Καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ εἶδον

7 μεμιγμενα] μεμιγμενον T : S. P 205-254-2019-2057-2058. *f*2080. *f*2081. 181. 209. *f*2069. *f*2067. 432. al | 13 τους κατοικουντας] * τοις κατοικουσιν hs : A. P 1841-1006. 94-254-2019-2057-2254-2329-206. *f*2080. *f*104. *ff*2081-2023-2352.

grando et ignis mixta in *sanguine*, et missum
est *in terram*, et tertia pars terrae combusta est,
et tertia pars arborum concremata est, et omne
faenum viride combustum est.
[8] Et secundus angelus tuba cecinit, et tamquam
mons magnus *igne ardens* missus est in mare, et
facta est tertia pars maris *sanguis*, [9] et mortua
est tertia pars creaturae eorum quae habebant
animas in mari, et tertia pars navium interiit.
[10] Et tertius angelus tuba cecinit, et *cecidit de
caelo stella* magna, ardens tamquam facula, et
cecidit in tertiam partem fluminum et in fontes
aquarum; [11] et nomen stellae dicitur Absinthium;
et facta est tertia pars aquarum in absinthium,
et multi hominum mortui sunt de aquis, quia
amarae factae sunt.
[12] Et quartus angelus tuba cecinit, et percussa
est tertia pars solis et tertia pars lunae et tertia
pars stellarum, ita ut obscuraretur tertia pars
eorum, et diei non luceret pars tertia, et noctis
similiter.

8, 13 Nuntiantur tria Vae

[13] Et vidi et audivi vocem unius aquilae vo-
lantis per medium caeli, dicentis voce magna:
Vae, vae, vae habitantibus in terra de ceteris vo-
cibus trium angelorum qui erant tuba carituri.

9, 1-12 Tuba quinta — primum Vae

[1] Et quintus angelus tuba cecinit, et vidi

8 Ap 16,3; Ex 7,20s
10 Ap 16,4; (Is 14,12; Dn 8,10)
12 Ap 16,8; 6,12; Ex 10,21
13 Ap 14,6; 9,12; 11,14; 12,12
9,1 Ap 16,10; 8,10; 9,11; 20,1

ἀστέρα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεπτωκότα εἰς τὴν γῆν, καὶ
ἐδόθη αὐτῷ ἡ κλεὶς τοῦ φρέατος τῆς ἀβύσσου. 2 καὶ
ἤνοιξεν τὸ φρέαρ τῆς ἀβύσσου· καὶ ἀνέβη καπνὸς ἐκ
τοῦ φρέατος ὡς καπνὸς καμίνου μεγάλης, καὶ ἐσκοτώθη
ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀὴρ ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ φρέατος. 3 καὶ ἐκ
τοῦ καπνοῦ ἐξῆλθον ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη
αὐταῖς ἐξουσία ὡς ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ σκορπίοι τῆς
γῆς. 4 καὶ ἐρρέθη αὐταῖς ἵνα μὴ ἀδικήσουσιν τὸν χόρτον
τῆς γῆς οὐδὲ πᾶν χλωρὸν οὐδὲ πᾶν δένδρον, εἰ μὴ
τοὺς ἀνθρώπους οἵτινες οὐκ ἔχουσιν τὴν σφραγῖδα τοῦ
Θεοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων. 5 καὶ ἐδόθη αὐταῖς ἵνα μὴ
ἀποκτείνωσιν αὐτούς, ἀλλ' ἵνα βασανισθήσονται μῆνας
πέντε· καὶ ὁ βασανισμὸς αὐτῶν ὡς βασανισμὸς σκορ-
πίου, ὅταν παίσῃ ἄνθρωπον. 6 καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεί-
ναις ζητήσουσιν οἱ ἄνθρωποι τὸν θάνατον καὶ οὐ μὴ
εὑρήσουσιν αὐτόν, καὶ ἐπιθυμήσουσιν ἀποθανεῖν καὶ
φεύγει ὁ θάνατος ἀπ' αὐτῶν. 7 καὶ τὰ ὁμοιώματα τῶν
ἀκρίδων ὅμοια ἵπποις ἡτοιμασμένοις εἰς πόλεμον, καὶ
ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ὡς στέφανοι ὅμοιοι χρυσῷ, καὶ
τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς πρόσωπα ἀνθρώπων, 8 καὶ εἶχον
τρίχας ὡς τρίχας γυναικῶν, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὡς
λεόντων ἦσαν, 9 καὶ εἶχον θώρακας ὡς θώρακας σιδη-
ροῦς, καὶ ἡ φωνὴ τῶν πτερύγων αὐτῶν ὡς φωνὴ ἁρμά-
των ἵππων πολλῶν τρεχόντων εἰς πόλεμον. 10 καὶ ἔχου-

9 2 εσκοτωθη THWM : A. 1841-1006. 61-69-2057. 598-2065. 181.] εσκοτισθη SVA : rel | 3 αυταις] αυτοις TW : S B 792-2329. 2080. 104-922. 2286-2060-2302. pc. | 4 αυταις] αυτοις TW : S. B 61-69-792-1862-2329. 2080. *f*250. 2065. pc. | αδικησουσιν] αδικησωσιν WV | 5 αυταις] αυτοις ThWA : SA. 792-1611-1678-1852-2053-2070-2305. 2080-1678. *f*104. *f*2081. *f*2059. 2056-35*. | βασανισθησονται] βασανισθωσιν s | 6 ευρησουσιν] *ευρωσιν hW | 7 ομοια] ομοιοι ThWA · S. 792. 2026.

stellam de caelo cecidisse in terram, et data est
ei clavis putei abyssi. 2 Et aperuit puteum abyssi,
et ascendit fumus putei, *sicut fumus fornacis* ma-
gnae; et *obscuratus est sol* et aër de fumo putei.
3 Et de fumo putei exierunt *locustae in terram,* et
data est illis potestas, sicut habent potestatem
scorpiones terrae; 4 et praeceptum est illis ne
laederent *faenum terrae,* neque *omne viride* neque
omnem arborem nisi tantum homines qui non ha-
bent *signum* Dei *in frontibus suis.* 5 Et datum est
illis ne occiderent eos, sed ut cruciarent mensibus
quinque; et cruciatus eorum ut cruciatus scorpii,
cum percutit hominem. 6 Et in diebus illis *quaerent*
homines *mortem et non* invenient eam, et desidera-
bunt mori, et fugiet mors ab eis.
7 Et *similitudines* locustarum *similes equis* pa-
ratis *in proelium;* et super capita earum tamquam
coronae similes auro, et facies earum tamquam
facies hominum. 8 Et habebant capillos sicut ca-
pillos mulierum, et *dentes earum sicut* dentes
leonum erant 9 Et habebant loricas sicut loricas
ferreas, et vox alarum earum *sicut vox curruum*
equorum multorum *currentium in bellum* 10 Et

2 Gn 19,28; Ex 19,18
3 Ex 10,12.15, Sap 16,9
4 Ap 7,3, Ez 9,4
6 Job 3,21 L 23,30
7 Jl 2,4
8 Jl 1,6
9 Jl 2,5
10 Ap 9,19

σιν οὐρὰς ὁμοίας σκορπίοις καὶ κέντρα, καὶ ἐν ταῖς
οὐραῖς αὐτῶν ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἀδικῆσαι τοὺς ἀνθρώπους
μῆνας πέντε. 11 ἔχουσιν ἐπ' αὐτῶν βασιλέα τὸν ἄγγελον
τῆς ἀβύσσου, ὄνομα αὐτῷ Ἑβραϊστὶ Ἀβαδδών, καὶ
ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ὄνομα ἔχει Ἀπολλύων. 12 Ἡ Οὐαὶ ἡ
μία ἀπῆλθεν· ἰδοὺ ἔρχεται ἔτι δύο Οὐαὶ μετὰ ταῦτα.
13 Καὶ ὁ ἕκτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἤκουσα φωνὴν
μίαν ἐκ τῶν τεσσάρων κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ
χρυσοῦ τοῦ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, 14 λέγοντα τῷ ἕκτῳ
ἀγγέλῳ, ὁ ἔχων τὴν σάλπιγγα· Λῦσον τοὺς τέσσαρας ἀγ-
γέλους τοὺς δεδεμένους ἐπὶ τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ Εὐ-
φράτῃ. 15 καὶ ἐλύθησαν οἱ τέσσαρες ἄγγελοι οἱ ἡτοι-
μασμένοι εἰς τὴν ὥραν καὶ ἡμέραν καὶ μῆνα καὶ ἐνιαυτόν,
ἵνα ἀποκτείνωσιν τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων. 16 καὶ ὁ
ἀριθμὸς τῶν στρατευμάτων τοῦ ἱππικοῦ δισμυριάδες
μυριάδων· ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. 17 καὶ οὕτως
εἶδον τοὺς ἵππους ἐν τῇ ὁράσει καὶ τοὺς καθημένους
ἐπ' αὐτῶν, ἔχοντας θώρακας πυρίνους καὶ ὑακινθίνους
καὶ θειώδεις· καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων ὡς κεφαλαὶ
λεόντων, καὶ ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν ἐκπορεύεται πῦρ
καὶ καπνὸς καὶ θεῖον. 18 ἀπὸ τῶν τριῶν πληγῶν τούτων
ἀπεκτάνθησαν τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων, ἐκ τοῦ πυρὸς
καὶ τοῦ καπνοῦ καὶ τοῦ θείου τοῦ ἐκπορευομένου ἐκ τῶν
στομάτων αὐτῶν. 19 ἡ γὰρ ἐξουσία τῶν ἵππων ἐν τῷ

10 ομοιας] ομοιοις h : SA. 69-94*-367-792. 808. 1828. 2031-35*. | 11 αβυσσου] + ῳ T : (p^{47}) S. (94. *h* vg sy^{G}). | 12 ερχεται TWSV MA : p^{47} S*A. *f*1841. 61-69-1611-1854-2916-2042-2073-2254-2351. *f*104. *f*468. 2060-2065-2302. *f*2031. 2023*-2061-6c-2352. al] ερχονται H : rel | 13 τεσσαρων] om H : p^{47} S^{c}A bo. 94-1611-2053. *f*2080. 808. *f*2036. pc *g* vg^{w} sy.

habebant caudas similes scorpionum, et aculei
erant in caudis earum, et potestas earum nocere
hominibus mensibus quinque. 11 Et habebant
super se regem angelum abyssi, cui nomen hebraice
Abaddon, graece autem Apollyon, latine habens
nomen Exterminans. 12 Vae unum abiit, et ecce
veniunt adhuc duo vae post haec.

9, 13-21 **Tuba sexta — secundum Vae**

13 Et sextus angelus tuba cecinit; et audivi vo-
cem unam ex quattuor cornibus altaris aurei,
quod est ante oculos Dei, 14 dicentem sexto an-
gelo, qui habebat tubam: Solve quattuor angelos,
qui alligati sunt in *flumine magno Euphrate.* 15 Et
soluti sunt quattuor angeli, qui parati erant in
horam et diem et mensem et annum, ut occiderent
tertiam partem hominum. 16 Et numerus equestris
exercitus vicies milies dena milia; et audivi nume-
rum eorum.
17 Et ita vidi equos in visione, et qui sedebant
super eos, habebant loricas igneas et hyacinthinas
et sulphureas, et capita equorum erant tamquam
capita leonum, et de ore eorum procedit ignis et
fumus et sulphur. 18 Et ab his tribus plagis occisa
est tertia pars hominum, de igne et de fumo et
sulphure, quae procedebant de ore ipsorum. 19 Po-
testas enim equorum in ore eorum est et in

11 Ap 9,1s; 11,7; 17,8; 20,1ss
12 Ap 8,13
13 Ap 16,12; 14,18; Ex 30,1ss
14 Ap 16,12 (Gn 15,18; Dt 1,7)
15 Ap 8,11
19 Ap 9,10

στόματι αὐτῶν ἐστιν καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν· αἱ γὰρ
οὐραὶ αὐτῶν ὅμοιαι ὄφεσιν, ἔχουσαι κεφαλάς, καὶ ἐν
αὐταῖς ἀδικοῦσιν. 20 καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, οἳ
οὐκ ἀπεκτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς ταύταις, οὐ μετε-
νόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἵνα μὴ προσκυ-
νήσουσιν τὰ δαιμόνια καὶ τὰ εἴδωλα τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ
ἀργυρᾶ καὶ τὰ χαλκᾶ καὶ τὰ λίθινα καὶ τὰ ξύλινα, ἃ οὔτε
βλέπειν δύνανται οὔτε ἀκούειν οὔτε περιπατεῖν, 21 καὶ
οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν φόνων αὐτῶν οὔτε ἐκ τῶν φαρ-
μάκων αὐτῶν οὔτε ἐκ τῆς πορνείας αὐτῶν οὔτε ἐκ τῶν
κλεμμάτων αὐτῶν. 10 1 Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἰσχυ-
ρὸν καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, περιβεβλημένον νε-
φέλην, καὶ ἡ ἶρις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ τὸ πρόσ-
ωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς στῦλοι
πυρός, 2 καὶ ἔχων ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλαρίδιον ἠνεῳγ-
μένον. καὶ ἔθηκεν τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν δεξιὸν ἐπὶ τῆς
θαλάσσης, τὸν δὲ εὐώνυμον ἐπὶ τῆς γῆς, 3 καὶ ἔκραξεν
φωνῇ μεγάλῃ ὥσπερ λέων μυκᾶται. καὶ ὅτε ἔκραξεν,
ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ τὰς ἑαυτῶν φωνάς. 4 Καὶ
ὅτε ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί, ἤμελλον γράφειν· καὶ
ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν Σφράγισον ἃ
ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί, καὶ μὴ αὐτὰ γράψῃς. 5 Καὶ
ὁ ἄγγελος, ὃν εἶδον ἑστῶτα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ
τῆς γῆς, ἦρεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν δεξιὰν εἰς τὸν
οὐρανόν, 6 καὶ ὤμοσεν ἐν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν

---

20 ου *HM* : C sa. *f*1841. 94-1854-2016-2019-2042-2057-2073-2078-2254-2351-206. *f*104. *f*250. *f*468. *f*2036. *f*2067. *f*2023-2352. al Beat.] ουδε Th²WA : p⁴⁷ S bo. B 61-69-2053. *f*2080.; *ουτε h¹SV : A. P 254-1611-1626. *f*2081. 2059-181-1. *f*2031. *f*2069. al *g* vg. Prim.; και ου : 2329. 808. pc | προσκυνησουσιν] προσκυνησωσιν S | 21 φαρμακων *HS* : p⁴⁷ SC. *f*1841. 61ᶜ-69-1611-1854-2016-2254. 628-582. *f*250. *f*468. al] φαρμακειων ThWVMA : rel | 10 1 της κεφαλης] την κεφαλην THW : AC. pc

caudis eorum; nam caudae eorum similes serpen-
tibus, habentes capita; et in his nocent.
20 Et ceteri homines, qui non sunt occisi in
his plagis, neque paenitentiam egerunt de *operibus*
manuum suarum, ut non adorarent *daemonia et*
simulacra aurea et argentea et aerea et lapidea et
lignea, quae neque videre possunt *neque audire*
neque ambulare; 21 et non egerunt paenitentiam
ab homicidiis suis neque a *veneficiis* suis neque
a *fornicatione* sua neque a furtis suis.

10, 1-11 Intervallum prius: libellus apertus

1 Et vidi alium angelum fortem descendentem
de caelo, amictum nube, et iris in capite eius, et
facies eius erat ut sol, et pedes eius tamquam co-
lumnae ignis; 2 et habebat in manu sua libellum
apertum. Et posuit pedem suum dextrum super
mare, sinistrum autem super terram, 3 et clamavit
voce magna, quemadmodum cum leo rugit. Et
cum clamasset, locuta sunt septem tonitrua voces
suas. 4 Et cum locuta fuissent septem tonitrua
voces suas, ego scripturus eram; et audivi vocem
de caelo dicentem mihi: *Signa* quae locuta sunt
septem tonitrua, et noli ea scribere.
5 Et angelus, quem vidi stantem super mare
et super terram, *levavit manum suam ad caelum*
6 *et iuravit per viventem in saecula saeculorum, qui*

---

20 Ap 16,9.11.21; Is 2,8.20; Dn 5,4.23, Ps 113,4; 134,15ss
21 4 Rg 9,22
10,1 Ap 5,2; 18,1, 4,3, 1,16; Mt 17,2
2 Ap 5,1; 10,8
3 Jr 25,30; Am 1,2
4 Ap 10,8; Dn 8,26; 12,4.9
5 Dt 32,40; Dn 12,7

αἰώνων, ὃς ἔκτισεν τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ καὶ
τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν
αὐτῇ, ὅτι χρόνος οὐκέτι ἔσται, 7 ἀλλ' ἐν ταῖς ἡμέραις
τῆς φωνῆς τοῦ ἑβδόμου ἀγγέλου, ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν,
καὶ ἐτελέσθη τὸ μυστήριον τοῦ Θεοῦ, ὡς εὐηγγέλισεν
τοὺς ἑαυτοῦ δούλους τοὺς προφήτας. 8 Καὶ ἡ φωνὴ
ἣν ἤκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, πάλιν λαλοῦσαν μετ' ἐμοῦ
καὶ λέγουσαν Ὕπαγε λάβε τὸ βιβλίον τὸ ἠνεῳγμένον
ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἑστῶτος ἐπὶ τῆς θαλάσσης
καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. 9 καὶ ἀπῆλθον πρὸς τὸν ἄγγελον, λέγων
αὐτῷ δοῦναί μοι τὸ βιβλαρίδιον. καὶ λέγει μοι Λάβε
καὶ κατάφαγε αὐτό, καὶ πικρανεῖ σου τὴν κοιλίαν, ἀλλ'
ἐν τῷ στόματί σου ἔσται γλυκὺ ὡς μέλι. 10 καὶ ἔλαβον
τὸ βιβλαρίδιον ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ἀγγέλου καὶ κατέφαγον
αὐτό, καὶ ἦν ἐν τῷ στόματί μου ὡς μέλι γλυκύ· καὶ ὅτε
ἔφαγον αὐτό, ἐπικράνθη ἡ κοιλία μου. 11 καὶ λέγουσίν
μοι Δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς καὶ ἔθνεσιν καὶ
γλώσσαις καὶ βασιλεῦσιν πολλοῖς. 11 1 Καὶ ἐδόθη μοι
κάλαμος ὅμοιος ῥάβδῳ, λέγων Ἔγειρε καὶ μέτρησον
τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ τοὺς προσ-
κυνοῦντας ἐν αὐτῷ. 2 καὶ τὴν αὐλὴν τὴν ἔξωθεν τοῦ
ναοῦ ἔκβαλε ἔξωθεν καὶ μὴ αὐτὴν μετρήσῃς, ὅτι ἐδόθη

---

6 και την^{2}... αυτη^{2} T[H]WSVMA : p^{47}...] om : S*A. 205-469-2016-2017-2042-2082. 1678-1778-2020. 209. 2043-1876. 2023. pc *g* sy^{ph} arm. Prim. | 8 φωνη ην — λαλουσαν — λεγουσαν THWVMA, *S* (λαλουσα[ν] — λεγουσα[ν]) : SAC. PB 61-69-1611-2019. 808. *f*2081. 181. 2031. pc] φωνη ην — λαλουσα — λεγουσα s : pler; φωνην — λαλουσαν — λεγουσαν : 2053-2057-(2329). *f*104. *g* vg^{cl} sy^{G}. Prim Beat; * φωνην — λαλουντος — λεγουσαν : 1841-1006*. 1854. | βιβλιον H WM : AC sa bo. 1841-1006. 61-69-1611-1854-2053-2305^{mg}. *g* vg. Tyc Prim Beat.] βιβλαριδιον TSVA : rel | 9 απηλθον] απηλθα THMA | 11 2 εξωθεν^{1} THWVMA : p^{47}...] εσωθεν S : S*. 254-2329. *f*250. *f*2059. *f*2069. pc sy^{G}. Vict. | εξωθεν^{2} THSVMA : S^{c}A. 1841-1006. 61-69-254-1611-1854-2019-2053-2057-2073-2329-2351. *f*2080. *f*2050.

creavit caelum et ea quae in eo sunt, et terram et ea
quae in ea sunt, et mare et ea quae in eo sunt, quia
tempus non erit amplius; 7 sed in diebus vocis
septimi angeli, cum coeperit tuba canere, consum-
mabitur *mysterium Dei*, sicut evangelizavit per
servos suos prophetas.
8 Et audivi vocem de caelo iterum loquentem
mecum et dicentem: Vade et accipe librum aper-
tum de manu angeli stantis super mare et super
terram. 9 Et abii ad angelum dicens ei ut daret
mihi librum. *Et dixit mihi:* Accipe librum *et devora*
illum, et faciet amaricari *ventrem tuum*, sed in *ore*
tuo erit dulce tamquam mel. 10 Et accepi *librum*
de manu angeli, *et devoravi illum; et erat in ore meo*
tamquam mel dulce; et cum devorassem eum,
amaricatus est venter meus. 11 Et dixit mihi:
Oportet te iterum *prophetare gentibus et populis et*
linguis et regibus multis.

11, 1-14 **Intervallum alterum: duo testes**

1 Et datus est mihi calamus similis virgae, et
dictum est mihi: Surge, et metire templum Dei
et altare et adorantes in eo. 2 Atrium autem quod
est foris templum, eice foras, et ne metiaris illud,

6 Ap 1,18; Gn 14,22.19; Ex 20,11; A 4,24
7 Ap 11,15; 17,17; L 1,70; A 3,21
8 Ap 10,4.2; Ez 2,8; 3,1ss
11 Jr 1,10 (Dn 3,4)
11,1 Ez 40,3; Ap 21,15
2 Zch 12,3 O'; Is 63,18; Ps 78,1; 1 Mach 1,41s; 4,38; Dn 8,10; L 21,24; Ap 11,3; 12,6.14; 13,5

τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν πατήσουσιν μῆνας
τεσσεράκοντα δύο. [3] καὶ δώσω τοῖς δυσὶν μάρτυσίν μου,
καὶ προφητεύσουσιν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα
περιβεβλημένοι σάκκους. [4] Οὗτοί εἰσιν αἱ δύο ἐλαῖαι
καὶ αἱ δύο λυχνίαι αἱ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου τῆς γῆς ἑστῶ-
τες. [5] καὶ εἴ τις αὐτοὺς θέλει ἀδικῆσαι, πῦρ ἐκπορεύ-
εται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν καὶ κατεσθίει τοὺς ἐχθροὺς
αὐτῶν· καὶ εἴ τις θελήσει αὐτοὺς ἀδικῆσαι, οὕτως δεῖ
αὐτὸν ἀποκτανθῆναι. [6] οὗτοι ἔχουσιν τὴν ἐξουσίαν
κλεῖσαι τὸν οὐρανόν, ἵνα μὴ ὑετὸς βρέχῃ τὰς ἡμέρας
τῆς προφητείας αὐτῶν, καὶ ἐξουσίαν ἔχουσιν ἐπὶ τῶν
ὑδάτων στρέφειν αὐτὰ εἰς αἷμα καὶ πατάξαι τὴν γῆν ἐν
πάσῃ πληγῇ ὁσάκις ἐὰν θελήσωσιν. [7] καὶ ὅταν τελέσω-
σιν τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, τὸ θηρίον τὸ ἀναβαῖνον ἐκ
τῆς ἀβύσσου ποιήσει μετ' αὐτῶν πόλεμον καὶ νικήσει
αὐτοὺς καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς. [8] καὶ τὸ πτῶμα αὐτῶν
ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς πόλεως τῆς μεγάλης, ἥτις καλεῖ-
ται πνευματικῶς Σόδομα καὶ Αἴγυπτος, ὅπου καὶ ὁ
Κύριος αὐτῶν ἐσταυρώθη. [9] καὶ βλέπουσιν ἐκ τῶν λαῶν
καὶ φυλῶν καὶ γλωσσῶν καὶ ἐθνῶν τὸ πτῶμα αὐτῶν
ἡμέρας τρεῖς καὶ ἥμισυ, καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν οὐκ
ἀφίουσιν τεθῆναι εἰς μνῆμα. [10] καὶ οἱ κατοικοῦντες

---

*ff*2081-2036. 432-2061·60-2352. al] εξω W : p[47] rel | δυο TSVMA : S. P 1841-1006. 61-69-254-1854-2042-2053-2057-2091-2329-2351. 808. 582. *f*250. 2023. al; μβ : 94. 1778-2020. *ff*2081-2069. 432-2061-60-2352. al] pr και [H]W : rel | 3 περιβεβλημενοι] περιβεβλημενους HA : S[*]A. PB 2329. 104-459-922-2286-2060-2065-2302. 2031-2056-35. *f*2036. 2067-2064. pc | 4 αι[3]] om [H] : S. 61-69-1611-2016-2329-2351. 1778. *f*104. *f*250 2286-2060-2065-2302. *f*2031. al | 5 θελησει h[2] : p[47] 1841-1006. 1611-2329-2351. *f*2080. Hipp.; θελησῃ T*H*W*S*VMA : SA.] θελει h[1]s : rel | 6 την[1] HW*S*VMA : p[47] AC. P 1841. 1611-2053-2073-2351. *f*2080. sy[G].] om Ts : rel | 9 και[5] THW[*S*]VMA p[47] SAC. P *f*1841. 1854-2053-2351. 2286-2060-2065-2302. 35. *f*2036. 2023-432-2061. pc *g* vg sy arm.] om s : rel

quoniam datum est *gentibus*, et civitatem san-
ctam *calcabunt* mensibus quadraginta duobus.
[3] Et dabo duobus testibus meis, et prophetabunt
diebus mille ducentis sexaginta, amicti saccis.
[4] Hi sunt *duae olivae* et duo *candelabra in conspectu*
Domini terrae stantes. [5] Et si quis voluerit eos
nocere, *ignis exiet de ore* eorum et *devorabit ini-*
micos eorum; et si quis voluerit eos laedere, sic
oportet eum occidi. [6] Hi habent potestatem clau-
dendi caelum, *ne pluat* diebus prophetiae ipsorum;
et postestatem habent super *aquas, convertendi*
eas *in sanguinem*, et *percutere* terram *omni plaga*,
quotiescumque voluerint.
[7] Et cum finierint testimonium suum, *bestia*
quae *ascendit de abysso, faciet adversum eos bellum*
et vincet illos et occidet eos. [8] Et corpora eorum
iacebunt in plateis civitatis magnae, quae vocatur
spiritualiter *Sodoma* et Aegyptus, ubi et Dominus
eorum crucifixus est. [9] Et videbunt de tribubus
et populis et linguis et gentibus corpora eorum
per tres dies et dimidium; et corpora eorum non
sinent poni in monumentis. [10] Et inhabitantes

---

3 Ap 11,2
4 Zch 4,3.11-14
5 4 Rg 1,10ss; 2 Sm 22,9; Jr 5,14; L 9,54s
6 3 Rg 17,1; Ja 5,17; Ex 7,17.19s; 1 Sm 4,8
7 Dn 7,3.7.21; Ap 13,1.7; 9,11; 17,8
8 Ap 16,19; Is 1,9s; L 13,33s
10 J 16,20

ἐπὶ τῆς γῆς χαίρουσιν ἐπ' αὐτοῖς καὶ εὐφραίνονται, καὶ
δῶρα πέμψουσιν ἀλλήλοις, ὅτι οὗτοι οἱ δύο προφῆται
ἐβασάνισαν τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. 11 καὶ μετὰ
τὰς τρεῖς ἡμέρας καὶ ἥμισυ πνεῦμα ζωῆς ἐκ τοῦ Θεοῦ
εἰσῆλθεν ἐν αὐτοῖς, καὶ ἔστησαν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν,
καὶ φόβος μέγας ἔπεσεν ἐπὶ τοὺς θεωροῦντας αὐτούς.
12 καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης
αὐτοῖς Ἀνάβητε ὧδε· καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸν οὐρανὸν
ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ ἐθεώρησαν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν.
13 Καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐγένετο σεισμὸς μέγας, καὶ τὸ
δέκατον τῆς πόλεως ἔπεσεν, καὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ
σεισμῷ ὀνόματα ἀνθρώπων χιλιάδες ἑπτά, καὶ οἱ λοιποὶ
ἔμφοβοι ἐγένοντο καὶ ἔδωκαν δόξαν τῷ Θεῷ τοῦ οὐρα-
νοῦ. 14 Ἡ Οὐαὶ ἡ δευτέρα ἀπῆλθεν· ἰδοὺ ἡ Οὐαὶ ἡ
τρίτη ἔρχεται ταχύ. 15 Καὶ ὁ ἕβδομος ἄγγελος ἐσάλπι-
σεν· καὶ ἐγένοντο φωναὶ μεγάλαι ἐν τῷ οὐρανῷ λέγουσαι

Ἐγένετο ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου
τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ,

---

10 πεμψουσιν] πεμπουσιν T : S*. 2019-2034-2042. 598. *f*2036. | 11 τας [H]WSVMA : $\mathfrak{p}^{47}$...] om T : S. P 254-1854-2057-2091. *f*2080. 468-367. 598-2060-2026-2302. *f*2059. 2031-2056-35. 2043-2015-1876-2082. *f*2069. *f*2023. al arm. | εν T[H]W[M]A : A. *f*1841. 94-1854-2019-2042-2057-2329-2351-206. 2286-2060-2026-2065-2302. *f*2036. pc sy^{G}. Vig.] om SV : C. P 1611-2053-2091. *f*2080. 104-459. 2081-598. 2059*-1-181. 2031-2056-35. *f*2069. pc.; εις (αυτους) : $\mathfrak{p}^{47}$ S. B 61-69. *f*250. *f*468. 209-205. *f*2067. plur; rel var | επεσεν SA : $\mathfrak{p}^{47}$ S. B 1841-2040. 61-69-254-2042 2053-2057-2091-206. *f*250. 2081*-2026. 1-181. 209-205. *f*2069. *f*2067.] επεπεσεν THWVM : pler; επιπεσειται : *f*2080. | 12 ηκουσα sA : $\mathfrak{p}^{47}$ B *f*1841...] ηκουσαν THWVM, ηκουσα[ν] *S* : S*AC. P 2053. pc vg sy.; ακουσονται : 2329. *f*2080. | φωνης μεγαλης — λεγουσης T*H*SVMA : $\mathfrak{p}^{47}$ SC. P *f*1841. 254-469-1854-2019-2042-2057-2091. *ff*2081-2023-2352.] φωνην μεγαλην — λεγουσαν hW : rel | αναβητε S] αναβατε THWVMA | 15 λεγουσαι SV : $\mathfrak{p}^{47}$ SC. P *f*1841. 94-254-1611-1854-2016-2042-2053^{com}-2057-2091-2329-206. *f*2080. *f*104. *f*250. 468-42. *ff*2081-2023-2352.] λεγοντες THWMA : rel

terram gaudebunt super illos et *iucundabuntur* et
munera mittent invicem, quoniam hi duo pro-
phetae cruciaverunt eos qui habitabant super
terram. 11 Et post dies tres et dimidium *spiritus*
vitae a Deo *intravit in eos, et steterunt super pedes*
suos, et *timor* magnus *cecidit super* eos qui vide-
runt eos. 12 Et audierunt vocem magnam de caelo
dicentem eis: Ascendite huc. Et ascenderunt *in*
caelum in nube, et viderunt illos inimici eorum.
13 Et in illa hora factus est *terraemotus* magnus,
et decima pars civitatis *cecidit*, et occisa sunt in
terraemotu nomina hominum septem milia; et re-
liqui in timorem sunt missi et dederunt gloriam
Deo caeli.
14 Vae secundum abiit, et ecce vae tertium
veniet cito.

11, 15-19 Tuba septima — tertium Vae

15 Et septimus angelus tuba cecinit: et factae
sunt voces magnae in caelo dicentes:

Factum est regnum *huius mundi*
Domini nostri et Christi eius

---

11 Ez 37,5.10; Gn 15,12
12 Ap 4,1; 4 Rg 2,11
13 Ez 38,19s
14 Ap 8,13; 9,12; 12,12
15 Dn 2,44; 7,14.27; Zch 14,9; Ex 15,18; Ps 2,2; 9,16

καὶ βασιλεύσει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
16 καὶ οἱ εἴκοσι τέσσαρες πρεσβύτεροι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ
κάθηνται ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐτῶν, ἔπεσαν ἐπὶ τὰ πρόσ-
ωπα αὐτῶν καὶ προσεκύνησαν τῷ Θεῷ, 17 λέγοντες
Εὐχαριστοῦμέν σοι, Κύριε ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ,
ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν,
ὅτι εἴληφας τὴν δύναμίν σου τὴν μεγάλην
καὶ ἐβασίλευσας·
18 καὶ τὰ ἔθνη ὠργίσθησαν,
καὶ ἦλθεν ἡ ὀργή σου
καὶ ὁ καιρὸς τῶν νεκρῶν κριθῆναι
καὶ δοῦναι τὸν μισθὸν τοῖς δούλοις σου τοῖς προφήταις
καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σου,
τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς μεγάλοις,
καὶ διαφθεῖραι τοὺς διαφθείροντας τὴν γῆν.
19 καὶ ἠνοίγη ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ ὁ ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ
ὤφθη ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ,
καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ σεισ-
μὸς καὶ χάλαζα μεγάλη.

12 1 Καὶ σημεῖον μέγα ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ, γυνὴ
περιβεβλημένη τὸν ἥλιον, καὶ ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν
ποδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος
ἀστέρων δώδεκα, 2 καὶ ἐν χαστρὶ ἔχουσα, καὶ κράζει

---

16 ενωπιον : p^{47} A. B *f*1841. 61-69-254-2057-2091*. *f*104. *f*2081. *f*2059 *f*2031. *f*2069. pc] pr οἱ T[*H*]WSVMA, * οἱ h : rel | καθηνται h : p^{47} S^{c}C. *f*1841. 1611-2053. sy^{G}.; οι καθηνται TS : S^{*}. B 94-206. *f*104. *f*250. *f*468. al] καθημενοι *H*WVMA : rel | 17 ην] + και Th p^{47} S^{*}C. | 18 τοις μικροις — τοις μεγαλοις] τους μικρους — τους μεγαλους H : p^{47} SAC. *2329 2351*. | 19 o^{2} THW[*S*V]MA : AC bo. 1841-2040 61-69-254-2073-2329-2351. *f*2080 *f*250. *g b* arm. Vict.] om s : p^{47} rel | 12 2 $και^{3}$ T*H*W[V]MA : p^{47} SC. *f*1841. 2053. 2080-2020. *g b* vg^{w} sy^{G} arm. Vict Tyc Prim.] om hS : rel

et regnabit in saecula saeculorum. *Amen.*

16 Et vigintiquattuor seniores, qui in conspectu
Dei sedent in sedibus suis, ceciderunt in facies
suas et adoraverunt Deum, dicentes·

17 *Gratias agimus tibi, Domine Deus, omnipotens,*
qui es *et qui eras et qui venturus es,*
quia accepisti virtutem tuam magnam,
et regnasti.
18 *Et* iratae sunt gentes,
et advenit ira *tua*
et tempus mortuorum iudicari,
et reddere mercedem servis tuis prophetis
et sanctis et timentibus *nomen tuum,*
pusillis et magnis,
et exterminandi eos qui corruperunt terram.

19 Et apertum est templum Dei in caelo et visa
est *arca testamenti* eius in *templo* eius, et facta sunt
fulgura et voces et terraemotus et *grando magna.*

III. LIBELLUS APERTUS

12, 1-18 Praeambula visio Mulieris et draconis

1 Et signum magnum apparuit in caelo: Mulier
amicta sole, et luna sub pedibus eius, et in capite
eius corona stellarum duodecim; 2 et in utero ha-

---

16 Ap 4,4.10; 7,11
17 Am 4,13 O'; Ex 3,14; Is 41,4; Ap 4,8
18 Ps 2,1.5; 45,7; 98,1; 113,13
19 Ap 15,5; 3 Rg 8,1.6; 2 Par 5,7; Ex 9,24; 19,16; Ap 4,5
12,2 Is 66,7ss; Mi 4,10

ὠδίνουσα καὶ βασανιζομένη τεκεῖν. 3 καὶ ὤφθη ἄλλο
σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἰδοὺ δράκων μέγας πυρρός,
ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα καὶ ἐπὶ τὰς κεφα-
λὰς αὐτοῦ ἑπτὰ διαδήματα, 4 καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σύρει
τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς
εἰς τὴν γῆν. καὶ ὁ δράκων ἕστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναι-
κὸς τῆς μελλούσης τεκεῖν, ἵνα ὅταν τέκῃ τὸ τέκνον
αὐτῆς καταφάγῃ. 5 καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἄρσενα, ὃς μέλλει
ποιμαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ ἡρπά-
σθη τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν
θρόνον αὐτοῦ. 6 καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον,
ὅπου ἔχει ἐκεῖ τόπον ἡτοιμασμένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἵνα
ἐκεῖ τρέφωσιν αὐτὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα.
7 Καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ Μιχαὴλ καὶ
οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ τοῦ πολεμῆσαι μετὰ τοῦ δράκοντος.
καὶ ὁ δράκων ἐπολέμησεν καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, 8 καὶ
οὐκ ἴσχυσαν, οὐδὲ τόπος εὑρέθη αὐτῶν ἔτι ἐν τῷ οὐρα-
νῷ· 9 καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ὁ
καλούμενος Διάβολος καὶ Ὁ Σατανᾶς, ὁ πλανῶν τὴν
οἰκουμένην ὅλην, ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, καὶ οἱ ἄγγελοι
αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ ἐβλήθησαν. 10 καὶ ἤκουσα φωνὴν με-
γάλην ἐν τῷ οὐρανῷ λέγουσαν

Ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ
βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ Χρι-
στοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἐβλήθη ὁ κατήγορος τῶν αδελφῶν

3 μεγας πυρρος *HW* : A. P 1841-(1006-2040). (205)-254-1854-034-2042-2057-2073-2091-2351. 172. *ff*2081-2069. *f*2023)-2352. pc g.] ω ThSVMA : $\mathfrak{p}^{47}$ rel | 5 αρσενα W, αρρενα SV] αρσεν THMA | τρεφωσιν] τρεφουσιν Th | 7 του[1] HWSVMA : AC. PE *f*1841. -54-1611-2019-2073-2078-206. 2065. 181-1894. 2031-2056-35. *f*2023-2352. pc *b* Prim Cass.] om T : $\mathfrak{p}^{47}$ S. pler | 8 ισχυσαν ThSVM : $\mathfrak{p}^{47}$ SC. P *f*1841. 61-69-1611-2019-2042-2057-2073-2091-2329-2351. *f*2080. *ff*2081-2067. lat sy arm.] ισχυσεν *H*WA : rel | 10 κατηγορος] κατ-

bens, *clamabat parturiens et cruciabatur ut pariat.*
3 Et visum est aliud signum in caelo: et ecce draco
magnus rufus, habens capita septem et *cornua*
decem, et in capitibus eius diademata septem, 4 et
cauda eius trahebat tertiam partem *stellarum caeli,*
et misit eas *in terram*. Et draco stetit ante mulie-
rem quae erat paritura, ut, cum peperisset, filium
eius devoraret. 5 Et *peperit* filium *masculum*, qui
recturus erat omnes *gentes in virga ferrea;* et raptus
est filius eius ad Deum et ad thronum eius. 6 Et
mulier fugit in solitudinem, ubi habebat locum
paratum a Deo, ut ibi pascant eam diebus mille
ducentis sexaginta.

7 Et factum est proelium magnum in caelo:
Michael et angeli eius *proeliabantur* cum dracone.
8 Et draco pugnabat et angeli eius; et non value-
runt, *neque locus inventus est eorum* amplius in
caelo. 9 Et proiectus est draco ille magnus, *serpens*
antiquus, qui vocatur *diabolus* et *satanas*, qui se-
ducit universum orbem; et proiectus est in terram
et angeli eius cum illo missi sunt. 10 Et audivi
vocem magnam in caelo dicentem:

Nunc facta est salus et virtus et regnum Dei
nostri, et potestas Christi eius, quia proiectus est

3 Ap 13,1s; Dn 7,7
4 Dn 8,10
5 Ap 19,15; 2,27; Ps 2,9
6 Mt 2,13; Ap 11,2
7 Dn 10,13.21; 12,1; Jud 9
8 (Ap 20,11; Dn 2,35)
9 L 10,18; Ap 20,2; Gn 3,1.14s; Zch 3,1s
10 Ap 4,11; Mt 28,18; Job 1,9ss; 2,4s; L 22,31

ἡμῶν, ὁ κατηγορῶν αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ
ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτός. 11 καὶ αὐτοὶ ἐνίκησαν
αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ Ἀρνίου καὶ διὰ τὸν λόγον
τῆς μαρτυρίας αὐτῶν, καὶ οὐκ ἠγάπησαν τὴν
ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου. 12 διὰ τοῦτο εὐφραί-
νεσθε, οἱ οὐρανοὶ καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκηνοῦντες·
οὐαὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, ὅτι κατέβη ὁ
διάβολος πρὸς ὑμᾶς ἔχων θυμὸν μέγαν, εἰδὼς
ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει.
13 Καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, ἐδίω-
ξεν τὴν γυναῖκα ἥτις ἔτεκεν τὸν ἄρσενα. 14 καὶ ἐδόθη-
σαν τῇ γυναικὶ αἱ δύο πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου,
ἵνα πέτηται εἰς τὴν ἔρημον εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπου
τρέφεται ἐκεῖ καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ ἥμισυ καιροῦ ἀπὸ
προσώπου τοῦ ὄφεως. 15 καὶ ἔβαλεν ὁ ὄφις ἐκ τοῦ
στόματος αὐτοῦ ὀπίσω τῆς γυναικὸς ὕδωρ ὡς ποταμόν,
ἵνα αὐτὴν ποταμοφόρητον ποιήσῃ. 16 καὶ ἐβοήθησεν ἡ
γῆ τῇ γυναικί, καὶ ἤνοιξεν ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς καὶ
κατέπιεν τὸν ποταμὸν ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ στό-
ματος αὐτοῦ. 17 καὶ ὠργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικί,
καὶ ἀπῆλθεν ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ
σπέρματος αὐτῆς, τῶν τηρούντων τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ
καὶ ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ.
18 Καὶ ἐστάθην ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης. 13 1 καὶ
εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον, ἔχον κέρατα

ηγωρ THWA : A. | αυτων SM : SC. B *f*1841. 61-69-94-1611-1854-2016-2053-2073-2078-2329-2351-206. 2020. *f*104. *f*250. *f*468. 1894. 35. *f*2069 743. *f*2033-2352. pler] αυτους THWVA : p47 rel | 12 οι' h : A. *f*1841. 254-1611-2016-2019-2042-2073-2078-2091-2351-206. *f*2080 582 172. 367. *ff*2081-2069. *f*2023-2352. al] om THWSVMA : rel | 13 αρσενα] αρρενα SV | 18 εσταθην] εσταθη HWMA : p47 SAC. 61-469-582-792-1854-2351. 628. 172.-1828. 2065. 1894. 209-205. *g* vg syh. Tyc Beat.

accusator fratrum nostrorum, qui accusabat illos
ante conspectum Dei nostri die ac nocte. 11 Et
ipsi vicerunt eum propter sanguinem Agni et prc-
pter verbum testimonii sui, et non dilexerunt ani-
mas suas usque ad mortem. 12 Propterea *laetamini*
caeli et qui habitatis in eis. Vae terrae et mari,
quia descendit diabolus ad vos habens iram ma-
gnam, sciens quod modicum tempus habet.
13 Et postquam vidit draco quod proiectus esset
in terram, persecutus est mulierem quae peperit
masculum. 14 Et datae sunt mulieri alae duae
aquilae magnae, ut volaret in desertum in locum
suum, ubi alitur per *tempus et tempora et dimidium*
temporis a facie serpentis. 15 Et misit serpens ex
ore suo post mulierem aquam tamquam flumen,
ut eam faceret trahi a flumine. 16 Et adiuvit terra
mulierem, et aperuit terra os suum, et absorbuit
flumen, quod misit draco de ore suo. 17 Et iratus
est draco in mulierem, et abiit facere proelium
cum reliquis de semine eius, qui custodiunt man-
data Dei et habent testimonium Iesu Christi. 18 Et
stetit supra harenam maris.

13, 1-18 Bestia de mari et bestia de terra

1 Et vidi *de mari bestiam ascendentem*, habentem

11 1 J 2,14; Ap 7,14; 1,2; R 8,37; Mt 16,25
12 Is 44,23; 49,13; Ap 8,13
14 Is 40,31; Ap 12,2; Dn 7,25; 12,7
17 Gn 3,15; Ap 14,12; 1,2; 1 J 5,10
13,1 Ap 11,7; 17,3.9.12; 12,3; Dn 7,3.7

δέκα καὶ κεφαλὰς ἑπτά, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα
διαδήματα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ὄνομα βλασφη-
μίας. 2 καὶ τὸ θηρίον ὃ εἶδον ἦν ὅμοιον παρδάλει, καὶ
οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς ἄρκου, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς στόμα
λέοντος. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ
καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ καὶ ἐξουσίαν μεγάλην. 3 καὶ μίαν
ἐκ τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ ὡς ἐσφαγμένην εἰς θάνατον, καὶ
ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη. καὶ ἐθαύμασεν
ὅλη ἡ γῆ ὀπίσω τοῦ θηρίου, 4 καὶ προσεκύνησαν τῷ
δράκοντι, ὅτι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ, καὶ προσεκύνησαν τῷ
θηρίῳ λέγοντες Τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ, καὶ τίς δύναται
πολεμῆσαι μετ' αὐτοῦ; 5 καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν
μεγάλα καὶ βλασφημίας, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ποιῆσαι
μῆνας τεσσεράκοντα καὶ δύο. 6 καὶ ἤνοιξεν τὸ στόμα
αὐτοῦ εἰς βλασφημίας πρὸς τὸν Θεόν, βλασφημῆσαι τὸ
ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ
σκηνοῦντας. 7 καὶ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι πόλεμον μετὰ
τῶν ἁγίων καὶ νικῆσαι αὐτούς, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία
ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ λαὸν καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος. 8 καὶ
προσκυνήσουσιν αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς
γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐν τῷ βιβλίῳ

13 1 ονομα hSV : p^{47} SC sa bo. P *f*1841. 2042-2057-2091-2329. *f*2081. *f*2059. *f*2036. *f*2069. *f*2067. 432. pc *g* arm. Prim Beat.] ονοματα THWWMA : rel | 2 λεοντος *H*WSVMA : p^{47}...] λεοντων Th : S. 61-69-1611-2351. Beat. | 3 εθαυμασεν] εθαυμασθη HWA | 4 τῳ θηριῳ T*H*SVMA : (p^{47vid})...] το θηριον hW : 61-792. *f*2036. pc. | 5 βλασφημιας THsVMA : p^{47} SC bo. 94-1611-1775-2016-2078-2254-206. 2020. 628. 2081-598-2065. 1-296. vg^{cl}.] βλασφημα W : A. 241-254-256-2019-2070-2329. *f*2080. *f*250. 2059-181. *f*2036. *f*2067.; * βλασφημιαι : 1841-1006. 582. vg^{w} pc.; βλασφημιαν *S* : Ir pler. | και[4] [H]W : A. 1841-2040. 1854-2305. 628. pc *g* sy. Ir] om TSVMA : rel | 6 βλασφημιας THWV MA : SAC. *f*1841. 94-1854. *f*250. 598. 1. 2031. vg.] βλασφημιαν S : pler; βλασφημησαι : p^{47} bo. | 7 και[1]... αυτους] om [H] : p^{47} AC. P 61-69-254-2042-2053-2057-2078-2091-206. *f*2081. *f*2059. 2031-2056. *f*2069. *f*2067. arm. | 8 ὧν SVM : p^{47}...] * οὗ THWA : (A?)C. 1854-2053. *f*2080. 1828. Ir. | αυτων [M] : p^{47} S*. *f*1841. 1611-2058c-2329.

capita septem et *cornua decem*, et super cornua
eius decem diademata, et super capita eius nomi-
na blasphemiae 2 Et *bestia*, quam vidi, *similis*
erat *pardo* et pedes eius sicut pedes *ursi*, et os
eius sicut os *leonis* Et dedit illi draco virtutem
suam et potestatem magnam. 3 Et vidi unum de
capitibus suis quasi occisum in mortem, et plaga
mortis eius curata est Et admirata est universa
terra post bestiam, 4 et adoraverunt draconem,
qui dedit potestatem bestiae, et adoraverunt bes-
tiam, dicentes Quis similis bestiae, et quis poterit
pugnare cum ea?
5 Et datum est ei *os loquens magna* et blasphe-
mias, et data est ei potestas *facere* menses quadra-
ginta duos 6 Et aperuit os suum in blasphemias ad
Deum, blasphemare nomen eius et tabernaculum
eius et eos qui in caelo habitant. 7 Et est datum
illi *bellum facere cum sanctis et vincere eos;* et data
est illi potestas in omnem tribum et populum et
linguam et gentem 8 Et adoraverunt eam omnes
qui inhabitant terram, *quorum* non *sunt scripta*

2 **Dn 7,4ss**
3 **Ap 2,13. 17,8**
6s **Dn 7,8.11.25. 11,36: Ap 12,2**
7 **Ap 11,7 Dn 7,21**
8 **Ap 3,5; 20,15; Ps 68,29; Is 53,7**

τῆς ζωῆς τοῦ Ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς
κόσμου. 9 Εἴ τις ἔχει οὖς, ἀκουσάτω. 10 εἴ τις εἰς
αἰχμαλωσίαν, εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει· εἴ τις ἐν μαχαίρῃ
ἀποκτενεῖ, δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρῃ ἀποκτανθῆναι. °Ὧδέ
ἐστιν ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων. 11 Καὶ εἶδον
ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καὶ εἶχεν κέρατα
δύο ὅμοια ἀρνίῳ, καὶ ἐλάλει ὡς δράκων. 12 καὶ τὴν ἐξου-
σίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιεῖ ἐνώπιον αὐτοῦ.
καὶ ποιεῖ τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ἵνα
προσκυνήσουσιν τὸ θηρίον τὸ πρῶτον, οὗ ἐθεραπεύθη
ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. 13 καὶ ποιεῖ σημεῖα με-
γάλα, ἵνα καὶ πῦρ ποιῇ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνειν
εἰς τὴν γῆν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. 14 καὶ πλανᾷ τοὺς
κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὰ σημεῖα ἃ ἐδόθη αὐτῷ
ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ θηρίου, λέγων τοῖς κατοικοῦσιν
ἐπὶ τῆς γῆς ποιῆσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ, ὃς ἔχει τὴν
πληγὴν τῆς μαχαίρης καὶ ἔζησεν. 15 καὶ ἐδόθη αὐτῷ
δοῦναι πνεῦμα τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα καὶ λαλήσῃ
ἡ εἰκὼν τοῦ θηρίου, καὶ ποιήσῃ ἵνα ὅσοι ἐὰν μὴ προσκυ-

2286-2060-2065-2302. sy] *αυτου THWA : AC. 1854-2053. *f*2080. 1828:; om SV : rel | 10 εις αιχμαλωσιαν[1]] εχει αιχμ. s : E 2016-2073[t]-2078-2305-206. 628-582. *f*468. 1894. 35. *f*2067. *f*2023-2352. plur; *εις αιχ. απαγει : 2351. *f*250. *g* vg[cl] sa sy. Ir. (pc) | εις αιχμαλωσιαν[2] THW[*S*|VMA] om s : p[47] SC. PB *f*1841. 61-69-241-254-1611-2017-2042-2053-2057-2073[mg]-2091-2254-2329. *f*2080. 2286-598-2060 2026-2065-2302. 181. *f*2031. *f*2036. (et rel praeter A sa. 2351. *f*104 *f*250. *g* vg sy. pc Ir.) | αποκτενει] αποκτειvει h : S. 1611*. 2286 *f*2036. *g*. | 12 προσκυνησουσιν] προσκυνησωσιν SV | 13 εκ του ουρανου / καταβαινειν : HWSVMA p[47] AC. *f*1841. (61-69)-469-792-1611-2053-(2351). *f*2080 *f*2036. (al) lat arm.] ∾ T : S. P 2057-2329. 1828. *f*2081. *f*2059. *f*2031. *f*2069. *f*2067. sy Hipp ; al var | 14 ος THWVMA : p[47] AC. PEB 61-1854-2019-2042-2057-2073. *f*250. 2081-2060-2026-2302-2059. 2031-2036. *f*2036. al *g*.] *ο S : rel | μαχαιρης] μαχαιρας S | 15 αυτω TWSVMA : p[47]...] αυτη H : AC. P[??]. | ποιηση] ποιησει hW | ινα[2] [H]W[*S*VM|A : A. P *f*1841. 2019-2329. 104-459-922. 1828.

nomina *in libro vitae Agni, qui occisus est*, ab
origine mundi
9 Si quis habet aurem audiat. 10 *Qui in captivi-
tatem* duxerit, *in captivitatem* vadet; *qui in gladio*
occiderit, oportet eum *gladio* occidi. Hic est pa-
tientia et fides sanctorum.
11 Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra,
et habebat cornua duo similia agni, et loquebatur
sicut draco. 12 Et potestatem prioris bestiae om-
nem faciebat in conspectu eius; et fecit terram et
habitantes in ea adorare bestiam primam, cuius
curata est plaga mortis. 13 Et fecit signa magna,
ut etiam ignem faceret de caelo descendere in ter-
ram in conspectu hominum. 14 Et seduxit habi-
tantes in terra propter signa, quae data sunt illi
facere in conspectu bestiae, dicens habitantibus
in terra, ut faciant imaginem bestiae, quae habet
plagam gladii et vixit. 15 Et datum est illi ut daret
spiritum imagini bestiae, et ut loquatur imago
bestiae, et faciat ut *quicumque non adoraverint*

---

10 Jr 15,2; Mt 26,52; Ap 14,12
11 Ap 16,13
12 Ap 13,1-7
13 Dt 13,2ss; Mt 24,24; 2 Th 2,9ss
14 Ap 19,20; 20,3.8
15 Ap 15,2; Dn 3,5s

νήσωσιν τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου ἀποκτανθῶσιν. 16 καὶ
ποιεῖ πάντας, τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς
πλουσίους καὶ τοὺς πτωχούς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους καὶ
τοὺς δούλους, ἵνα δῶσιν αὐτοῖς χάραγμα ἐπὶ τῆς χειρὸς
αὐτῶν τῆς δεξιᾶς ἢ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῶν, 17 καὶ ἵνα
μή τις δύνηται ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι εἰ μὴ ὁ ἔχων τὸ
χάραγμα τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόμα-
τος αὐτοῦ. 18 Ὧδε ἡ σοφία ἐστίν. ὁ ἔχων νοῦν ψη-
φισάτω τὸν ἀριθμὸν τοῦ θηρίου· ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου
ἐστίν. καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ ἐστιν χξς.

14 1 Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ τὸ Ἀρνίον ἑστὸς ἐπὶ τὸ ὄρος
Σιών, καὶ μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες
χιλιάδες ἔχουσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ
Πατρὸς αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.
2 καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς φωνὴν ὑδάτων
πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν βροντῆς μεγάλης, καὶ ἡ φωνὴ
ἣν ἤκουσα ὡς κιθαρῳδῶν κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις
αὐτῶν. 3 καὶ ᾄδουσιν ὡς ᾠδὴν καινὴν ἐνώπιον τοῦ θρό-
νου καὶ ἐνώπιον τῶν τεσσάρων ζῴων καὶ τῶν πρεσ-
βυτέρων· καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο μαθεῖν τὴν ᾠδὴν εἰ μὴ
αἱ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἠγορασ-

517. 2065. pc *g* vg sy^{G} Hipp Prim.] om Ts : rel | προσκυνησωσιν] προσκυνησουσιν T | τη εικονι] την εικονα h : A 104. 2081*. *f*2059. *f*2069. *f*2067. | 16 δωσιν] δωσει h : 2286-2060. 1. 2031-2056. | 17 και [H]WSVM[A] : $\mathfrak{p}^{47}$...] om T : S*C bo. 792-1611-2017. *f*2036. *f*2069. sy Ir Hipp Prim. | δυνηται T*H*SVMA : $\mathfrak{p}^{47}$...] δυναται hW : PEB 61-69-1611-1854-2016-2019-2042-2057-2073-2078-2091-2254-2329. *f*2080. *f*104. 325-517-456. *ff*2081-2067. | 18 εστιν^{3} hS : ($\mathfrak{p}^{47}$) C. EP *f*1841. 94-254-1611-1854-2042-2053-2057-2073-2078-2091-2254-2329-206. *f*2080. *ff*2081-2036. *f*2067. *f*2023-2352. *g* vg. Hipp] om T*H*WVMA : rel | χξς T : $\mathfrak{p}^{47}$...] εξακοσιοι εξηκοντα εξ *H*WSVMA : A.; εξακοσιαι... h : S(C).; εξακοσια .. : P *f*1841. 254-1854-2053-2057-2073-2091-2254-2305. *f*104. 598-2026-2065 *f*2067 al | 14 3 ως H[*S*]VMA : AC. *f*1841. 254-1775-2042-2073-2091-2254. 42. *f*2081. *f*2059. 2065-35. *f*2036. *f*2069. vg.] om TWs : $\mathfrak{p}^{47}$ rel

imaginem bestiae, occidantur. 16 Et faciet omnes,
pusillos et magnos, et divites et pauperes, et libe-
ros et servos, habere characterem in dextera manu
sua aut in frontibus suis; 17 et ne quis possit emere
aut vendere, nisi qui habet characterem, aut nomen
bestiae aut numerum nominis eius.
18 Hic sapientia est. Qui habet intellectum, com-
putet numerum bestiae; numerus enim hominis
est. Et numerus eius sescenti sexaginta sex.

I. Cyclus septem signorum

14, 1-5 Agnus in Sion et 144.000 virgines

1 Et vidi, et ecce Agnus stabat supra montem
Sion, et cum eo centum quadraginta quattuor
milia, habentes nomen eius et nomen Patris eius
scriptum in frontibus suis. 2 Et audivi vocem de
caelo *tamquam vocem aquarum multarum* et tam-
quam vocem tonitrui magni; et vocem, quam au-
divi, sicut citharoedorum citharizantium in citha-
ris suis. 3 Et *cantabant* quasi *canticum novum* ante
sedem et ante quattuor animalia et seniores; et
nemo poterat dicere canticum nisi illa centum
quadraginta quattuor milia, qui empti sunt de

16 Ap 16,2; 14,9.11; 19,20; 20,4
18 Ap 17,9; 15,2; 3 Rg 10,14; Esd 2,13
14,1 Ap 7,3s; 3,12; 22,4; Ez 9,4
2 Ez 1,24; 43,2; Ap 1,15; 5,8
3 Ap 5,9; Ps 32,3; 39,4; 143,9; Is 42,10

μένοι ἀπὸ τῆς γῆς. 4 οὗτοί εἰσιν οἳ μετὰ γυναικῶν οὐκ
ἐμολύνθησαν· παρθένοι γάρ εἰσιν. οὗτοι οἱ ἀκολου-
θοῦντες τῷ Ἀρνίῳ ὅπου ἂν ὑπάγῃ. οὗτοι ἠγοράσθησαν
ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀπαρχὴ τῷ Θεῷ καὶ τῷ Ἀρνίῳ, 5 καὶ
ἐν τῷ στόματι αὐτῶν οὐχ εὑρέθη ψεῦδος· ἄμωμοί εἰσιν.
6 Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον πετόμενον ἐν μεσουρανή-
ματι, ἔχοντα εὐαγγέλιον αἰώνιον εὐαγγελίσαι ἐπὶ τοὺς
καθημένους ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐπὶ πᾶν ἔθνος καὶ φυλὴν
καὶ γλῶσσαν καὶ λαόν, 7 λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ Φοβήθητε
τὸν Θεὸν καὶ δότε αὐτῷ δόξαν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς
κρίσεως αὐτοῦ, καὶ προσκυνήσατε τῷ ποιήσαντι τὸν
οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ θάλασσαν καὶ πηγὰς ὑδάτων.
8 Καὶ ἄλλος δεύτερος ἠκολούθησεν λέγων Ἔπεσεν ἔπε-
σεν Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἣ ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς
πορνείας αὐτῆς πεπότικεν πάντα τὰ ἔθνη. 9 Καὶ ἄλλος
ἄγγελος τρίτος ἠκολούθησεν αὐτοῖς λέγων ἐν φωνῇ
μεγάλῃ Εἴ τις προσκυνεῖ τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα
αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει χάραγμα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ
ἢ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ, 10 καὶ αὐτὸς πίεται ἐκ τοῦ οἴνου
τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ κεκερασμένου ἀκράτου ἐν τῷ
ποτηρίῳ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ βασανισθήσονται ἐν πυρὶ
καὶ θείῳ ἐνώπιον ἀγγέλων ἁγίων καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀρνίου·

---

4 ουτοι εισιν T*H*WSVMA : p^{47} ..] om h : A. 209-205. | υπαγη] υπαγει H : AC. 256-792-2019-2071-2091-2329. *f*104. 172 598. 181. 2031. 2015. pc. | 5 αμωμοι] * + γαρ T : p^{47} S. B *f*1841. 61-69-94-254-1611-2078-2329-2351 206. *ff*2080-468. *ff*2036-2023-2352. pler vg[cl]. Meth. | 7 θαλασσαν HWSVMA : AC. P *f*1841. 1611-2019-2057. *f*2081. *f*2059.] pr την T : p^{47} rel | 8 δευτερος : p^{47} S. *f*1841. 1854. sy[G].] pr αγγελος TWA : S[c](C) sa bo. PE 94-1611-2042-2053-2057-2073-2078-2091-2254-206. 2080. 628. *f*2081. 2059-181-1854. *f*2031. *f*2036. *f*2067. *f*2023-2352. *g*.; + αγγελος [H]SVM : rel pler | 10 βασανισθησονται WA : A. *f*1841. 61-69-254[vid]-2019. pc] βασανισθησεται THSVM : rel | αγγελων αγιων T*H*SVMA : p^{47} SC. PE *f*1841. 61-1611-1854-2053-2057-2073-2091-2254-2329. *f*2080. *f*2081. 2059-181. 2031-2056-

terra. 4 Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt
coinquinati; virgines enim sunt. Hi sequuntur Ag-
num quocumque ierit. Hi empti sunt ex homini-
bus, primitiae Deo et Agno, 5 et *in ore* eorum *non
est inventum mendacium;* sine macula enim sunt
ante thronum Dei.

14, 6-7 Angelus habens Evangelium aeternum

6 Et vidi alterum angelum volantem per me-
dium caeli, habentem evangelium aeternum, ut
evangelizaret sedentibus super terram, et super
omnem gentem et tribum et linguam et populum,
7 dicens magna voce: Timete Dominum et date illi
honorem, quia venit hora iudicii eius; et adorate
eum *qui fecit caelum et terram, mare* et fontes
aquarum.

14, 8 Angelus Babylonis ruinam vaticinans

8 Et alius Angelus secutus est dicens: *Cecidit,
cecidit Babylon illa magna, quae a vino* irae forni-
cationis suae *potavit omnes gentes.*

14, 9-12 Angelus divinam ultionem denuntians

9 Et tertius angelus secutus est illos, dicens voce
magna: Si quis adoraverit bestiam et imaginem
eius, et acceperit characterem in fronte sua aut in
manu sua, 10 et *hic bibet de vino* irae Dei, *quod
mixtum est mero in calice irae ipsius*, et cruciabitur
igne et sulphure in conspectu angelorum sanctorum
et ante conspectum Agni; 11 *et fumus* tormento-

---

4 2 C 11,2; 1 C 7,34; Ap 5,9; Ja 1,18 | 5 Ps 31,2; Is 53,9; So 3,13 | 6 Ap 8,13 | 7 Ap 15,4; Eccl 12,13s | 8 Ap 16,19; 17,2.5; 18,2-24; Is 21,9; Dn 4,27; Jr 51,7s | 9 Ap 13,16 | 10 Is 51,17; Ps 74,9; Ap 15,7; 16,19; 19,20; 21,8; Jr 25,15; Ez 38,22 | 11 Is 34,9s; Ap 19,3; 13,16

11 καὶ ὁ καπνὸς τοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν εἰς αἰῶνας αἰώ-
νων ἀναβαίνει, καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας καὶ
νυκτὸς οἱ προσκυνοῦντες τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ,
καὶ εἴ τις λαμβάνει τὸ χάραγμα τοῦ ὀνόματος αὐ-
τοῦ. 12 Ὧδε ἡ ὑπομονὴ τῶν ἁγίων ἐστίν, οἱ τηροῦντες
τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πίστιν Ἰησοῦ. 13 Καὶ
ἤκουσα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης Γράψον Μακά-
ριοι οἱ νεκροὶ οἱ ἐν Κυρίῳ ἀποθνήσκοντες ἀπάρτι. ναί,
λέγει τὸ Πνεῦμα, ἵνα ἀναπαήσονται ἐκ τῶν κόπων
αὐτῶν· τὰ γὰρ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν.
14 Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ νεφέλη λευκή, καὶ ἐπὶ τὴν
νεφέλην καθήμενον ὅμοιον υἱὸν ἀνθρώπου, ἔχων ἐπὶ τῆς
κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον χρυσοῦν καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ
δρέπανον ὀξύ. 15 Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ
ναοῦ, κράζων ἐν φωνῇ μεγάλῃ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῆς
νεφέλης Πέμψον τὸ δρέπανόν σου καὶ θέρισον, ὅτι ἦλθεν
ἡ ὥρα θερίσαι, ὅτι ἐξηράνθη ὁ θερισμὸς τῆς γῆς. 16 καὶ
ἔβαλεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τῆς νεφέλης τὸ δρέπανον αὐτοῦ
ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐθερίσθη ἡ γῆ. 17 Καὶ ἄλλος ἄγγελος
ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ, ἔχων καὶ αὐτὸς
δρέπανον ὀξύ. 18 Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ

(35). *f*2069. lat sy^G.] των αγγελων h : A bo. 792-1852. 808. 1828. 1894. 2082. pc; των αγιων αγγελων W : pler | 13 αναπαησονται] αναπαυσωνται S | 14 υιον] * υιῳ W : p47 C. *f*1841. 94-241-254-1611-1775-2019-2042-2053-2057-2078-2091-2305-206. *f*2080. *f*104. *f*250. 468. *f*2081. *f*2059. *f*2031. *f*2067. *f*2023-2352. al *g* vg Prim. | 16 της νεφελης T*H* WSVMA : SA. 254-1611-2019-2042-2078-2091-206. *f*2080. 598-2026. *f*2067. pc] * την νεφελην h : C. P *f*1841. 94-1775-1854-2016-2053-2057-2073-2254-2305-2329. *f*250. 468. *ff*2081-2069. *f*2023-2352. pc; τῃ νεφελῃ : B rel | 18 εξηλθεν] om [H] : p47 A. 1611-2042-2053-2286-598-2060-2302. pc *g* vg^w.

rum eorum *ascendet in saecula* saeculorum, nec
habent requiem *die ac nocte,* qui adoraverunt
bestiam et imaginem eius, et si quis acceperit cha-
racterem nominis eius. 12 Hic patientia sanctorum
est, qui custodiunt mandata Dei et fidem Iesu.

14, 13 «Beati, qui in Domino moriuntur»

13 Et audivi vocem de caelo dicentem mihi:
Scribe: Beati mortui, qui in Domino moriuntur.
Amodo Iam, dicit Spiritus, ut requiescant a labo-
ribus suis; opera enim illorum sequuntur illos.

14, 14-16 Iudicium sub imagine messis

14 Et vidi, et ecce nubem candidam, et *super*
nubem sedentem *similem Filio hominis,* habentem
in capite suo coronam auream et in manu sua fal-
cem acutam.
15 Et alius angelus exivit de templo, clamans
voce magna ad sedentem super nubem: *Mitte*
falcem tuam et mete, *quia venit hora ut metatur,*
quoniam aruit messis terrae. 16 Et misit qui sede-
bat super nubem falcem suam in terram, et de-
messa est terra.

14, 17-20 Iudicium sub imagine vindemiae

17 Et alius angelus exivit de templo quod est in
caelo, habens et ipse falcem acutam.
18 Et alius angelus exivit de altari, qui habebat

12 Ap 12,17; 2,13; L 8,15
13 Mt 11,28s; Is 57,2; Hb 4,10
14 Dn 7,13; 10,16; Mc 4,29
15 Jl 3,13; Mc 4,29; J 4,35
18 Ap 6,9; 8,3-5; 9,13; 16,7

θυσιαστηρίου ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ πυρός, καὶ ἐφώνησεν φωνῇ μεγάλῃ τῷ ἔχοντι τὸ δρέπανον τὸ ὀξὺ λέγων Πέμψον σου τὸ δρέπανον τὸ ὀξὺ καὶ τρύγησον τοὺς βότρυας τῆς ἀμπέλου τῆς γῆς, ὅτι ἤκμασαν αἱ σταφυλαὶ αὐτῆς.
19 καὶ ἔβαλεν ὁ ἄγγελος τὸ δρέπανον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐτρύγησεν τὴν ἄμπελον τῆς γῆς καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν ληνὸν τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ τὸν μέγαν.
20 καὶ ἐπατήθη ἡ ληνὸς ἔξωθεν τῆς πόλεως, καὶ ἐξῆλθεν αἷμα ἐκ τῆς ληνοῦ ἄχρι τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων, ἀπὸ σταδίων χιλίων ἑξακοσίων.

15 1 Καὶ εἶδον ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ μέγα καὶ θαυμαστόν, ἀγγέλους ἑπτὰ ἔχοντας πληγὰς ἑπτὰ τὰς ἐσχάτας, ὅτι ἐν αὐταῖς ἐτελέσθη ὁ θυμὸς τοῦ Θεοῦ.
2 Καὶ εἶδον ὡς θάλασσαν ὑαλίνην μεμιγμένην πυρί, καὶ τοὺς νικῶντας ἐκ τοῦ θηρίου καὶ ἐκ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἑστῶτας ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ὑαλίνην, ἔχοντας κιθάρας τοῦ Θεοῦ.
3 καὶ ᾄδουσιν τὴν ᾠδὴν Μωϋσέως τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ᾠδὴν τοῦ Ἀρνίου, λέγοντες

Μεγάλα καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου,
Κύριε ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ·
δίκαιαι καὶ ἀληθιναὶ αἱ ὁδοί σου,
ὁ Βασιλεὺς τῶν αἰώνων·
4 τίς οὐ μὴ φοβηθῇ, Κύριε,
καὶ δοξάσει τὸ ὄνομά σου;

---

18 εχων TSV : p47...] pr ο [H]WM[A] : AC. 2329. | φωνη THWMA : SA. B f1841. 2016-2053. f2080. 2302. 1894. lat syG arm.] κραυγη SV : p47 rel | 15 2 εχοντας THSVMA : p47 SAC. P f1841. 61-69-94-1611-1775-1854-2016-2019-2042-2053-2057-2073-2078-2091-2254-2305-2329-206. 1678. ff2081-2023-2352.] + τας W : B rel | 3 αιωνων H : p47 S*C. f1841. 94-469-1611-2073mg-2254. 1778. vg sy.] εθνων ThWSVMA pler | 4 δοξασει] δοξαση S

potestatem supra ignem; et clamavit voce magna ad eum, qui habebat falcem acutam, dicens: *Mitte falcem* tuam acutam et vindemia botros vineae terrae, quoniam maturae sunt uvae eius.
19 Et misit angelus falcem suam acutam in terram, et vindemiavit vineam terrae, et misit in lacum irae Dei magnum;
20 *et calcatus est lacus* extra civitatem, et exivit sanguis de lacu usque ad frenos equorum per stadia mille sescenta.

2. Cyclus septem phialarum

15, 1-8 Visio praeambula

1 Et vidi aliud signum in caelo magnum et mirabile, angelos septem habentes *plagas septem* novissimas, quoniam in illis consummata est ira Dei.
2 Et vidi tamquam mare vitreum mixtum igne, et eos qui vicerunt bestiam et imaginem eius et numerum nominis eius, stantes super mare vitreum, habentes citharas Dei,
3 et *cantantes canticum Moysi servi Dei* et canticum Agni, dicentes:

Magna, et mirabilia sunt opera tua,
Domine *Deus omnipotens;*
iustae et verae sunt viae *tuae,*
Rex saeculorum.
4 Quis non timebit te, Domine,
et magnificabit nomen tuum?

---

19 Ap 19,15
20 Jl 3,13; Is 63,3
15,1 Ap 12,1 3, 11,18; 16,17; Lv 26,21
2 Ap 4,6; 13,15.18; 5,8
3 Ex 15,1.11; 34,10; Dt 32,4; Ap 5,9.12; Ps 110,2. 139.1-
4 Jr 10,6s; 16,19ss; Ps 85,9, Ap 14,7

ὅτι μόνος ὅσιος,
ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἥξουσιν
καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου,
ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐφανερώθησαν.

5 Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἠνοίγη ὁ ναὸς τῆς σκηνῆς
τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ οὐρανῷ, 6 καὶ ἐξῆλθον οἱ ἑπτὰ
ἄγγελοι οἱ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ πληγὰς ἐκ τοῦ ναοῦ, ἐνδε-
δυμένοι λίνον καθαρὸν λαμπρὸν καὶ περιεζωσμένοι περὶ
τὰ στήθη ζώνας χρυσᾶς. 7 καὶ ἓν ἐκ τῶν τεσσάρων
ζῴων ἔδωκεν τοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις ἑπτὰ φιάλας χρυσᾶς
γεμούσας τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. 8 καὶ ἐγεμίσθη ὁ ναὸς καπνοῦ ἐκ
τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ
οὐδεὶς ἐδύνατο εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν ἄχρι τελεσθῶσιν
αἱ ἑπτὰ πληγαὶ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων. 16 1 Καὶ ἤκουσα
μεγάλης φωνῆς ἐκ τοῦ ναοῦ λεγούσης τοῖς ἑπτὰ ἀγγέ-
λοις Ὑπάγετε καὶ ἐκχέετε τὰς ἑπτὰ φιάλας τοῦ θυμοῦ
τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν. 2 Καὶ ἀπῆλθεν ὁ πρῶτος καὶ
ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐγένετο
ἕλκος κακὸν καὶ πονηρὸν ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς
ἔχοντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου καὶ τοὺς προσκυνοῦντας
τῇ εἰκόνι αὐτοῦ. 3 Καὶ ὁ δεύτερος ἐξέχεεν τὴν φιάλην
αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο αἷμα ὡς νεκροῦ,
καὶ πᾶσα ψυχὴ ζωῆς ἀπέθανεν, τὰ ἐν τῇ θαλάσσῃ. 4 Καὶ

6 οι^{2} T[H]WSVMA : AC bo. 1841-2040. 61-69-94-1611-2016-2019-2042-2057-2073-2078-2091-2254-2305-2329-206. *ff* 2080-468. *f* 2081. *f* 2059. 35-209-205. *f* 2069. *f* 2023-2352.] om p^{47} rel | λινον TWSVMA : p^{47}...] λιθον H : AC. 2053-2062. 2080-1778^{mg}-2020^{mg}. 743^{mg}. vg^{w}. | 16 3 ζωης THWVMA : AC. *f* 1841. 1611. sy^{h}.] ζωσα S : p^{47} S. PB 254-1775-1854-2019-2042-2053-2062-2057-2073-2078-2091-2254-206. *f* 2080. *f* 104. *ff* 2081-2023-2352. al *g(h)* vg Beat; ζῳων : 2329; om : rel | τα THWMA : AC. E^{mg} 1611-2073-2254. 2081. 2059-181. 2056; * των : *f* 1841. 2019. 2065. sy^{b} *b* arm.] om SV : p^{47} rel

quia solus pius es,
quoniam omnes gentes venient,
et adorabunt in conspectu tuo,
quoniam iudicia tua manifesta sunt.

5 Et post haec vidi, et ecce apertum est tem-
plum *tabernaculi testimonii* in caelo, 6 et exierunt
septem angeli habentes *septem plagas* de templo,
vestiti lino mundo et candido, et praecincti circa
pectora zonis aureis. 7 Et unum de quattuor
animalibus dedit septem angelis septem phialas
aureas, plenas iracundiae Dei viventis in saecula
saeculorum. 8 *Et impletum est templum fumo a*
maiestate Dei et de virtute eius; *et nemo poterat*
introire in templum, donec consummarentur *sep-*
tem plagae septem angelorum.

16, 1-9 Series quattuor primarum phialarum

1 Et audivi *vocem* magnam *de templo* dicentem
septem angelis: Ite et *effundite* septem phialas *irae*
Dei *in terram.*

2 Et abiit primus et effudit phialam suam in
terram, *et factum est vulnus* saevum et *pessimum*
in homines qui habebant characterem bestiae, et in
eos qui adoraverunt imaginem eius.

3 Et secundus angelus effudit phialam suam in
mare, *et factus est sanguis* tamquam mortui, et
omnis anima vivens *mortua est* in mari.

5 Ex 40,34
6 Ap 1,13
7 Ap 4,6ss
8 Ex 40,32s; 3 Rg 8,10; Ez 44,4; Is 6,4
16,1 Ps 68,25; Is 66,6; Jr 10,25; Ap 15,7
2 Ap 8,7; Dt 28,35; Ex 9,10s
Ap 8,8; Ex 7,17-21

ὁ τρίτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τοὺς ποταμούς,
καὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων· καὶ ἐγένοντο αἷμα. 5 Καὶ
ἤκουσα τοῦ ἀγγέλου τῶν ὑδάτων λέγοντος Δίκαιος εἶ,
ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ὁ ὅσιος, ὅτι ταῦτα ἔκρινας· 6 ὅτι αἷμα
ἁγίων καὶ προφητῶν ἐξέχεαν, καὶ αἷμα αὐτοῖς ἔδωκας
πιεῖν· ἄξιοί εἰσιν. 7 Καὶ ἤκουσα τοῦ θυσιαστηρίου λέ-
γοντος Ναί, Κύριε ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ, ἀληθιναὶ
καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις σου. 8 Καὶ ὁ τέταρτος ἐξέχεεν
τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἥλιον· καὶ ἐδόθη αὐτῷ καυ-
ματίσαι τοὺς ἀνθρώπους ἐν πυρί. 9 καὶ ἐκαυματίσθησαν
οἱ ἄνθρωποι καῦμα μέγα, καὶ ἐβλασφήμησαν τὸ ὄνομα
τοῦ Θεοῦ τοῦ ἔχοντος τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς πληγὰς
ταύτας, καὶ οὐ μετενόησαν δοῦναι αὐτῷ δόξαν. 10 Καὶ
ὁ πέμπτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον
τοῦ θηρίου· καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐσκοτωμένη,
καὶ ἐμασῶντο τὰς γλώσσας αὐτῶν ἐκ τοῦ πόνου, 11 καὶ
ἐβλασφήμησαν τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τῶν πόνων
αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ἑλκῶν αὐτῶν, καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ
τῶν ἔργων αὐτῶν. 12 Καὶ ὁ ἕκτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην
αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν μέγαν τὸν Εὐφράτην· καὶ
ἐξηράνθη τὸ ὕδωρ αὐτοῦ, ἵνα ἑτοιμασθῇ ἡ ὁδὸς τῶν

---

4 εγενοντο h : A sa bo. *f*1841. 469-1611-1854-2019-2042-2053-2062?-2073-2078-2091-2254-2329-206. 808. *gh* sy Prim.] εγενετο T*H* WSVMA : p[47] rel | 5 o[3] T[H]WSVMA : S. PE 94-254-2016-2073-2091. 2254. *f*2080. 922. *f*2081. *f*2059. *f*2031. *f*2036. *f*2067. *f*2023-2352. al; και ο : AC. B 61-69-1611-1854-2305. 2020. *f*104. *f*250. *f*468. al; *και : p[47] 1841-2040. 256-2017-2053-2057-2078-2329-206. 2026-2065*. 2028-2029. sy.] om : rel | 6 αιμα[1] HWSVMA : p[47]...] αιματα T : S. 2019. 628-582. pc. | εδωκας ThSV : p[47]...] δεδωκας *H*WMA : AC. 1611-2329. | 12 τον[3] [H]S[A] · p[47] AC. *f*1841. 61-69-94-1611-1775-2042-2091-2305-2329. 628. *f*250. 2026. 181-1-296-1894. *f*2036. *f*2069. *f*2067.] om TWVM : rel

4 Et tertius effudit phialam suam super *flumina*
et super fontes aquarum, *et factus est sanguis.* 5 Et
audivi angelum aquarum dicentem: *Iustus es*, Do-
mine, *qui es* et qui eras, *sanctus*, qui haec iudicasti;
6 quia *sanguinem* sanctorum et prophetarum *effu-
derunt*, et *sanguinem eis* dedisti *bibere;* digni enim
sunt. 7 Et audivi alterum ab altari dicentem:
Etiam, *Domine Deus omnipotens, vera et iusta iudi-
cia tua.*
8 Et quartus angelus effudit phialam suam in
solem, et datum est illi aestu adfligere homines et
igni; 9 et aestuaverunt homines aestu magno, et
blasphemaverunt nomen Dei habentis potestatem
super has plagas, neque egerunt paenitentiam ut
darent illi gloriam.

16, 10-11 **Phiala quinta**

10 Et quintus angelus effudit phialam suam su-
per sedem bestiae, et *factum est* regnum eius *tene-
brosum,* et commanducaverunt linguas suas prae
dolore, 11 et blasphemaverunt *Deum caeli* prae
doloribus et vulneribus suis, et non egerunt paeni-
tentiam ex operibus suis.

16, 12-16 **Phiala sexta**

12 Et sextus angelus effudit phialam suam *in
flumen illud magnum Euphraten*, et *siccavit aquam*

---

4 Ap 8,10; Ex 7,19-24; Ps 77,44
5 Ex 3,14; Dt 32,4; Ps 118,137; 144,17; Is 41,4
6 Is 49,26; Ps 78,3; Sap 11,7
7 Ap 9,13
8 Ap 8,12
9 Ap 16,11.21; 9,20s
10 Ap 9,1; Ex 10,21; Is 8,21s
11 Dn 2.20
12 Ap 9,13s; Is 11,15s; 44,27; 41,2.25

βασιλέων τῶν ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου. 13 Καὶ εἶδον ἐκ τοῦ
στόματος τοῦ δράκοντος καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ θηρίου
καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ψευδοπροφήτου πνεύματα τρία
ἀκάθαρτα ὡς βάτραχοι· 14 εἰσὶν γὰρ πνεύματα δαιμονίων
ποιοῦντα σημεῖα, ἃ ἐκπορεύεται ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς
οἰκουμένης ὅλης, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον
τῆς μεγάλης ἡμέρας τοῦ Θεοῦ τοῦ Παντοκράτορος.
15 Ἰδοὺ ἔρχομαι ὡς κλέπτης· μακάριος ὁ γρηγορῶν καὶ
τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἵνα μὴ γυμνὸς περιπατῇ καὶ
βλέπωσιν τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ. 16 καὶ συνήγαγεν
αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον Ἑβραϊστὶ Ἁρ-
μαγεδών. 17 Καὶ ὁ ἕβδομος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ
ἐπὶ τὸν ἀέρα· καὶ ἐξῆλθεν φωνὴ μεγάλη ἐκ τοῦ ναοῦ
ἀπὸ τοῦ θρόνου λέγουσα Γέγονεν. 18 καὶ ἐγένοντο ἀστρα-
παὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταί, καὶ σεισμὸς ἐγένετο μέγας,
οἷος οὐκ ἐγένετο ἀφ' οὗ ἄνθρωποι ἐγένοντο ἐπὶ τῆς
γῆς, τηλικοῦτος σεισμὸς οὕτω μέγας. 19 καὶ ἐγένετο ἡ
πόλις ἡ μεγάλη εἰς τρία μέρη, καὶ αἱ πόλεις τῶν ἐθνῶν
ἔπεσαν. καὶ Βαβυλὼν ἡ μεγάλη ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ
Θεοῦ δοῦναι αὐτῇ τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς
ὀργῆς αὐτοῦ. 20 καὶ πᾶσα νῆσος ἔφυγεν, καὶ ὄρη οὐχ
εὑρέθησαν. 21 καὶ χάλαζα μεγάλη ὡς ταλαντιαία κατα-

12 ανατολης THSVMA : p47 SC. B *f*1841. 61-69-94-1611-1854-2016-2053-2057-2062-2078-2091-2329-206. *f*2080. *f*104. *f*250. 42-325-517-456. 2081-598-2026-2065. 181. *f*2067. al] ανατολων hW : rel | 14 μεγαλης ημερας h : p47 A. 1841-2040. 1611.] ημερας της μεγαλης T*H*WsVMA : S bo. 61-69-2053-2062-2329. *f*2080. 1828. *g* vg arm.; ημερας [εκεινης] της μεγαλης *S* : rel | 17 ναου THWVA : p47 (S)A sa bo. 0163 *f*1841. 61-69-1611-2053-2062-2329. *f*2080. 2065. vg sy Prim.] + του ουρανου S[M] : rel | 18 ανθρωποι εγενοντο *HS* VM : S. EB *f*1841. 61-69-1611-1854-2019-2042-2053-2057-2062-2073-2078-2091-2254-2329-206. *f*2081. 2059-181. 2031-2056-35. *f*2036. pc lat syG.; pr οι : pler; ∽ pc] ανθρωπος εγενετο A bo. 254.; ∽ *f*2080. arm.; ανθρωπος εγενοντο (sic) : p47.

eius, ut praepararetur via regibus *ab ortu solis*.
13 Et vidi de ore draconis et de ore bestiae et de
ore pseudoprophetae spiritus tres immundos in
modum *ranarum*. 14 Sunt enim spiritus daemonio-
rum facientes signa, et procedunt ad reges totius
terrae congregare illos in proelium ad diem mag-
num omnipotentis Dei. 15 Ecce venio sicut fur.
Beatus qui vigilat et custodit vestimenta sua, ne
nudus ambulet, et videant turpitudinem eius. 16 Et
congregabit illos in locum, qui vocatur hebraice
Harmagedon.

16, 17-21 Phiala septima

17 Et septimus angelus effudit phialam suam in
aërem; et exivit *vox* magna *de templo* a throno
dicens: Factum est. 18 Et facta sunt *fulgura et voces
et tonitrua*, et terraemotus factus est magnus, *qua-
lis numquam fuit, ex quo* homines *fuerunt super
terram*, talis terraemotus sic magnus. 19 Et facta
est civitas magna in tres partes, et civitates gen-
tium ceciderunt. Et *Babylon magna* venit in me-
moriam ante Deum, dare illi *calicem vini indigna-
tionis* irae eius. 20 Et omnis insula fugit, et montes
non sunt inventi. 21 Et *grando* magna sicut talen-

13 Ap 12,9; 13,1.11; 20,10; 3 Rg 22,21ss; Ex 8,3
14 Ap 13,12; 11,7
15 Mc 13,33-37; 1 Th 5,2; Ap 3,18
16 Jdc 5,19; 4 Rg 9,27; 23,29; Zch 12,11
17 Ap 10,7; 11,15; Is 66,6
18 Ap 4,5; Ex 19,16; Dn 12,1
19 Dn 4,27; Is 51,17; Jr 25,15; Ap 14,10
20 Ap 6,14; 20,11
21 Ap 16,9; Ex 9,23

βαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους· καὶ ἐβλασ-
φήμησαν οἱ ἄνθρωποι τὸν Θεὸν ἐκ τῆς πληγῆς τῆς
χαλάζης, ὅτι μεγάλη ἐστὶν ἡ πληγὴ αὐτῆς σφόδρα.
17 1 Καὶ ἦλθεν εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων
τὰς ἑπτὰ φιάλας, καὶ ἐλάλησεν μετ' ἐμοῦ λέγων Δεῦρο,
δείξω σοι τὸ κρίμα τῆς πόρνης τῆς μεγάλης τῆς καθη-
μένης ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν, 2 μεθ' ἧς ἐπόρνευσαν οἱ
βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ ἐμεθύσθησαν οἱ κατοικοῦντες τὴν
γῆν ἐκ τοῦ οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς. 3 καὶ ἀπήνεγκέν
με εἰς ἔρημον ἐν Πνεύματι. καὶ εἶδον γυναῖκα καθη-
μένην ἐπὶ θηρίον κόκκινον, γέμον ὀνόματα βλασφημίας,
ἔχον κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα. 4 καὶ ἡ γυνὴ ἦν
περιβεβλημένη πορφυροῦν καὶ κόκκινον, καὶ κεχρυσω-
μένη χρυσῷ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίταις, ἔχουσα
ποτήριον χρυσοῦν ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς γέμον βδελυγμάτων
καὶ τὰ ἀκάθαρτα τῆς πορνείας αὐτῆς, 5 καὶ ἐπὶ τὸ μέτ-
ωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον, μυστήριον, ΒΑΒΥ-
ΛΩΝ Η ΜΕΓΑΛΗ, Η ΜΗΤΗΡ ΤΩΝ ΠΟΡΝΩΝ ΚΑΙ
ΤΩΝ ΒΔΕΛΥΓΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΓΗΣ. 6 καὶ εἶδον τὴν γυ-
ναῖκα μεθύουσαν ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων καὶ ἐκ τοῦ

---

17 3 γεμον SVM] γεμοντα THA, γεμον τα W : S*A. 2053-2062-2329. | εχον WSVMA] εχων *H* : A. 1006. 2091-2329. 104-459-922. 172. 2286-598-2060-2026. 2059*-1894. 2015-1876-2082. 2067-2064. 2061, pc.; εχοντα Th : S. P 2053[com]. | 4 και κεχρυσωμενη THWVMA, *S* ([και]) : SA bo. 94-254-1611-1775-1854-2019-2053-2062-2078-2329-206. *f*2080. *f*104. 42. 181-1-296. *f*2069. lat sy arm.] κεχρυσωμενη s : pler; * κεχρυσωμενον : *f*1841. 2073-2254. 2065. pc. | χρυσῳ ThS : S. P *f*1841. 94-254-1611-1775-2019-2053[com]-2057-2073-2091-2254-2329. *f*2080. *ff*2081-2069. *f*2023-2352.] χρυσιῳ *H*WVMA : rel | γεμον] γεμων Th | αυτης THWVMA : A. E *f*1841. 94-254-2016*-2019-2042-2057-2073-2091-2254. *f*2080. 104-459-922. *f*250. 468*. *ff*2081-2023-2352.] της γης S : pler; αυτης και της γης : S. | 6 ειδον] ειδα T | εκ[1] THW[*S*]VMA : A bo. *f*1841. 61-1611-1775-2016-2019-2042-2057-2073-2078-2091-2254-206. *f*104. 1862-172-1828. *ff*2081-2023-2352. *g* vg. Hipp Vict Prim.] om s : pler; S *f*2080 var

tum descendit de caelo in homines, et blasphe-
maverunt Deum homines propter plagam grandi-
nis, quoniam *magna* facta est *vehementer*.

3. Adversariorum exterminium

A. *Babylon ruit*

17, 1-3 Babylonis damnatio denuntiatur

1 Et venit unus de septem angelis, qui habebant
septem phialas, et locutus est mecum dicens: Veni,
ostendam tibi damnationem meretricis magnae,
quae sedet *super aquas multas*, 2 *cum qua fornicati*
sunt reges terrae, et *inebriati sunt* qui inhabitant
terram de vino prostitutionis *eius*. 3 Et abstulit me
in spiritu in desertum.

17, 3-6 Babylonis exhibitio

Et vidi mulierem sedentem super *bestiam* cocci-
neam, plenam nominibus blasphemiae, habentem
capita septem et *cornua decem*. 4 Et mulier erat
circumdata purpura et coccino, et inaurata auro
et lapide pretioso et margaritis, habens *poculum*
aureum in manu sua plenum abominatione et
immunditia fornicationis eius; 5 et in fronte eius
nomen scriptum, mysterium: BABYLON MAG-
NA, MATER FORNICATIONUM ET ABOMI-
NATIONUM TERRAE. 6 Et vidi mulierem
ebriam de sanguine sanctorum et de sanguine mar-

---

1 Ap 15,1; Jr 51,13
2 Is 23,17; Ap 14,8; 18,3; Jr 25,15s
3 Dn 7,7; Ap 13,1
4 Ez 28,13.16; Jr 51,7
5 Ap 14,8; 2 Th 2,7; Dn 4,27
6 Ap 18 24

αἵματος τῶν μαρτύρων Ἰησοῦ. Καὶ ἐθαύμασα ἰδὼν
αὐτὴν θαῦμα μέγα. 7 καὶ εἶπέν μοι ὁ ἄγγελος Διὰ τί
ἐθαύμασας; ἐγὼ ἐρῶ σοι τὸ μυστήριον τῆς γυναικὸς καὶ
τοῦ θηρίου τοῦ βαστάζοντος αὐτὴν τοῦ ἔχοντος τὰς
ἑπτὰ κεφαλὰς καὶ τὰ δέκα κέρατα. 8 τὸ θηρίον ὃ εἶδες
ἦν καὶ οὐκ ἔστιν, καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου
καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγειν· καὶ θαυμάσονται οἱ κατοι-
κοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα ἐπὶ τὸ
βιβλίον τῆς ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, βλεπόντων
τὸ θηρίον ὅτι ἦν καὶ οὐκ ἔστιν καὶ παρέσται. 9 Ὧδε ὁ
νοῦς ὁ ἔχων σοφίαν. αἱ ἑπτὰ κεφαλαὶ ἑπτὰ ὄρη εἰσίν,
ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται ἐπ' αὐτῶν. καὶ βασιλεῖς ἑπτά
εἰσιν· 10 οἱ πέντε ἔπεσαν, ὁ εἷς ἔστιν, ὁ ἄλλος οὔπω
ἦλθεν, καὶ ὅταν ἔλθῃ ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μεῖναι. 11 καὶ τὸ
θηρίον ὃ ἦν καὶ οὐκ ἔστιν, καὶ αὐτὸς ὄγδοός ἐστιν, καὶ
ἐκ τῶν ἑπτά ἐστιν, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει. 12 καὶ τὰ
δέκα κέρατα ἃ εἶδες δέκα βασιλεῖς εἰσιν, οἵτινες βασι-
λείαν οὔπω ἔλαβον, ἀλλὰ ἐξουσίαν ὡς βασιλεῖς μίαν
ὥραν λαμβάνουσιν μετὰ τοῦ θηρίου. 13 οὗτοι μίαν γνώ-
μην ἔχουσιν, καὶ τὴν δύναμιν καὶ ἐξουσίαν αὐτῶν τῷ
θηρίῳ διδόασιν. 14 οὗτοι μετὰ τοῦ Ἀρνίου πολεμήσουσιν
καὶ τὸ Ἀρνίον νικήσει αὐτούς, ὅτι Κύριος κυρίων ἐστὶν
καὶ Βασιλεὺς βασιλέων, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κλητοὶ καὶ
ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοί. 15 Καὶ λέγει μοι Τὰ ὕδατα ἃ

---

7 ερω σοι *H*WVMA : A. B *f*1841. 94-1611-2016-2053-2062-2305: *f*2080. *f*104. *f*250. *f*468. al *g* vg^{cl} arm Hipp.] ω ThS : rel | 8 υπαγειν] υπαγει *H*WMA : A bo. 1611-2053-2062. 468*. 2026. 2066. 2055. sy^{G}. Ir Prim | θαυμασονται] θαυμασθησονται HWA : A. P. 1611. | 13 και^{2} *H*WVA : A. B *f*1841. 61-69-2016-2053^{com}-2305-2329. 1778-2020. *f*104. 250-424. 4?-325-517-367-456. sy^{G}.] + την ThS[M] : rel

tyrum Iesu. Et miratus sum, cum vidissem illam, admiratione magna.

17, 7-14 Babylonis mysterium

7 Et dixit mihi angelus: Quare miraris? Ego
dicam tibi sacramentum mulieris et bestiae quae
portat eam, quae habet capita septem et cornua
decem. 8 *Bestia*, quam vidisti, fuit et non est, et
ascensura est de abysso et in interitum ibit; et mi-
rabuntur inhabitantes terram *quorum* non *sunt*
scripta nomina *in libro vitae* a constitutione mundi,
videntes bestiam, quae erat et non est. 9 Et hic
est sensus qui habet sapientiam. Septem capita
septem montes sunt, super quos mulier sedet. Et
reges septem sunt; 10 quinque ceciderunt, unus
est, et alius nondum venit; et cum venerit, oportet
illum breve tempus manere. 11 Et bestia, quae erat
et non est, et ipsa octava est et de septem est, et
in interitum vadit. 12 *Et decem cornua*, quae vi-
disti, *decem reges sunt*, qui regnum nondum acce-
perunt, sed potestatem tamquam reges una hora
accipient post bestiam. 13 Hi unum consilium ha-
bent, et virtutem et potestatem suam bestiae
tradent. 14 Hi cum Agno pugnabunt, et Agnus
vincet illos, quoniam *Dominus dominorum est* et
Rex regum; et qui cum illo sunt, vocati, electi et
fideles.

---

8 Ap 17,11; 9,11; 13,1ss; Dn 7,3
9 Ap 13,18
11 Ap 17,8; 19,20
12 Ap 17,16; 13,1; Dn 7,20.24
14 Dt 10,17; Dn 2,47; Ap 19,16.19.14

εἶδες, οὗ ἡ πόρνη κάθηται, λαοὶ καὶ ὄχλοι εἰσὶν καὶ
ἔθνη καὶ γλῶσσαι. 16 καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες καὶ τὸ
θηρίον, οὗτοι μισήσουσιν τὴν πόρνην, καὶ ἠρημωμένην
ποιήσουσιν αὐτὴν καὶ γυμνήν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῆς
φάγονται, 17 καὶ αὐτὴν κατακαύσουσιν ἐν πυρί· ὁ γὰρ
Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν ποιῆσαι τὴν γνώμην
αὐτοῦ, καὶ ποιῆσαι μίαν γνώμην καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν
αὐτῶν τῷ θηρίῳ, ἄχρι τελεσθήσονται οἱ λόγοι τοῦ Θεοῦ.
18 καὶ ἡ γυνὴ ἣν εἶδες ἔστιν ἡ πόλις ἡ μεγάλη ἡ ἔχουσα
βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασιλέων τῆς γῆς. 18 1 Μετὰ ταῦτα
εἶδον ἄλλον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα
ἐξουσίαν μεγάλην, καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη ἐκ τῆς δόξης
αὐτοῦ. 2 καὶ ἔκραξεν ἐν ἰσχυρᾷ φωνῇ λέγων Ἔπεσεν
ἔπεσεν Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, καὶ ἐγένετο κατοικητήριον
δαιμονίων καὶ φυλακὴ παντὸς πνεύματος ἀκαθάρτου
καὶ φυλακὴ παντὸς ὀρνέου ἀκαθάρτου καὶ μεμισημένου,
3 ὅτι ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς πεπτώ-
κασιν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς μετ' αὐτῆς
ἐπόρνευσαν, καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς ἐκ τῆς δυνάμεως
τοῦ στρήνους αὐτῆς ἐπλούτησαν. 4 Καὶ ἤκουσα ἄλλην
φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν Ἐξέλθατε ὁ λαός μου
ἐξ αὐτῆς, ἵνα μὴ συγκοινωνήσητε ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῆς,

---

16 εν] om T[H] : S. PB 459. *f* 250 pc lat arm. | 18 2 δαιμονιων THWMA : SA. B *f* 1841. 1611-2053-2062-2329.] δαιμονων SV : rel | 3 του οινου] om [H] : A(C). 1611-2053-2062. vg^w. | πεπτωκασιν : S. B *f* 1841. 61-69-241-256-367-456-469-1611-1678-1852-2017-2030-2070-2305. 808. *f* 104. *f* 468. 2056-209-205. *f* 2067. pc ; πεπτωκαν *H* : AC sa bo. 2031.; πεπτωκεν : 2053-2062. 2286-2060. 1894. 2028-2033-2029. pc.] πεπωκαν ThWSVMA : 2329. 1828.; πεπωκασιν : 1006^c 792-2016-2058-2071-2078-206. 2080-1778-2020. *f* 250. 468^c-325 *g* vg. Beat.; πεπωκεν : PE 254-2073-2091-2254. 2081-598-2302. 2059-1-181. 2023-2061 ; πεποτικεν : 94-2019-2034-2042-2057. 2026-2065. *f* 2036. sy^G. | 4 εξελθατε] εξελθετε S | ο λαος μου / εξ αυτης T*H*WSVMA : SC. P 254. *f* 2080. (*f* 2067).] ^* ∽ h : plei

17, 15-18 Babylonis excidium

15 Et dixit mihi: *Aquae*, quas vidisti, ubi mere-
trix sedet, populi sunt et gentes et linguae. 16 Et
decem cornua, quae vidisti in bestia, hi odient
fornicariam, et desolatam facient illam et nudam,
et carnes eius manducabunt, et ipsam igni concre-
mabunt. 17 Deus enim dedit in corda eorum ut
faciant quod placitum est illi, ut dent regnum
suum bestiae, donec consummentur verba Dei.
18 Et mulier, quam vidisti, est civitas magna, quae
habet regnum *super reges terrae.*

18, 1-3 Babylonis novissima

1 Et post haec vidi alium angelum descendentem
de caelo, habentem potestatem magnam, et terra
illuminata est a gloria eius. 2 Et exclamavit in
fortitudine dicens: *Cecidit, cecidit Babylon magna*
et facta est *habitatio daemoniorum* et custodia
omnis spiritus immundi et custodia omnis volucris
immundae et odibilis; 3 quia *de vino* irae forni-
cationis eius *biberunt omnes gentes, et reges terrae*
cum illa fornicati sunt, et mercatores terrae de vir-
tute deliciarum eius divites facti sunt.

18, 4-8 Lex talionis

4 Et audivi aliam vocem de caelo, dicentem:
Exite de illa populus meus, ut ne participes sitis

---

15 Ap 17,1; Is 8,7; Jr 42,2; 51,13
16 Ap 17,12s
17 Ap 10,7
18 Ps 2,2; 88,28; Ap 18,10
18,1 Ap 10,1; Ez 43,2
2 Ap 14,8; Is 13,21; Jr 50,39
3 Is 23,17; Jr 25,15.27; Na 3,4
4 Is 48,20; 52,11; Jr 50,8; 51,6.9.45; 2 C 6,17; 1 T 5,22; 2 J 11

καὶ ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῆς ἵνα μὴ λάβητε· 5 ὅτι ἐκολ-
λήθησαν αὐτῆς αἱ ἁμαρτίαι ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐμνη-
μόνευσεν ὁ Θεὸς τὰ ἀδικήματα αὐτῆς. 6 ἀπόδοτε αὐτῇ
ὡς καὶ αὐτὴ ἀπέδωκεν, καὶ διπλώσατε τὰ διπλᾶ κατὰ
τὰ ἔργα αὐτῆς· ἐν τῷ ποτηρίῳ ᾧ ἐκέρασεν κεράσατε
αὐτῇ διπλοῦν· 7 ὅσα ἐδόξασεν αὐτὴν καὶ ἐστρηνίασεν,
τοσοῦτον δότε αὐτῇ βασανισμὸν καὶ πένθος. ὅτι ἐν τῇ
καρδίᾳ αὐτῆς λέγει ὅτι Κάθημαι βασίλισσα, καὶ χήρα
οὐκ εἰμὶ καὶ πένθος οὐ μὴ ἴδω· 8 διὰ τοῦτο ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ
ἥξουσιν αἱ πληγαὶ αὐτῆς, θάνατος καὶ πένθος καὶ λιμός,
καὶ ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται· ὅτι ἰσχυρὸς Κύριος ὁ
Θεὸς ὁ κρίνας αὐτήν. 9 καὶ κλαύσουσιν καὶ κόψονται
ἐπ' αὐτῇ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς οἱ μετ' αὐτῆς πορνεύ-
σαντες καὶ στρηνιάσαντες, ὅταν βλέπωσιν τὸν καπνὸν
τῆς πυρώσεως αὐτῆς, 10 ἀπὸ μακρόθεν ἑστηκότες διὰ
τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς, λέγοντες Οὐαὶ οὐαί,
ἡ πόλις ἡ μεγάλη, Βαβυλὼν ἡ πόλις ἡ ἰσχυρά, ὅτι μίαν
ὥραν ἦλθεν ἡ κρίσις σου. 11 καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς
κλαίουσιν καὶ πενθοῦσιν ἐπ' αὐτήν, ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν
οὐδεὶς ἀγοράζει οὐκέτι, 12 γόμον χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ
λίθου τιμίου καὶ μαργαριτῶν καὶ βυσσίνου καὶ πορφύρας
καὶ σηρικοῦ καὶ κοκκίνου, καὶ πᾶν ξύλον θύϊνον καὶ πᾶν

---

6 τα' T[H]WSVMA : SC. 61-69-2078-206. 468-325-517. al] * om : rel | 7 αὔτην HV, αὐτην TSMA] εαυτην W | 8 κυριος] * om [H] : A. *f*1841. vg. | 9 κλαυσουσιν] κλαυσονται ThSM | αυτῃ h : A. 1841-1006. 1611-2053-2057-2058-2062-2091-2329. *f*2081. *f*2059. *f*2036. *f*2059. pc.] αυτην T*H*WSVMA : rel | 10 μιαν ωραν h : A. *f*1841. 1611-2053-2062-2073-2254. 582. 2065. pc.] μιᾳ ωρᾳ T*H*WSVMA : rel | 12 μαργαριτων T*H*WMA : S. *f*1841. 792-1611-(2073-2254). *f*2080. 1862-172-1828*. 2026-2065. sy. Prim.] μαργαριτας h : C. P.; μαργαριταις : A; μαργαριτου SV : rel | πορφυρας THWVMA : SC. P *f*1841. 94-1611-1775-2019-2042-2053-2057-2062-2078-2329-206. *f*2080. *f*104. *f*250. 2286-2026-2065. 2066. 2031-209-205.] πορφυρου-S : rel

delictorum eius et de plagis eius non accipiatis;
5 *quoniam pervenerunt pecoata eius usque ad caelum,*
et recordatus est Dominus iniquitatum eius. 6 *Red-
dite illi sicut et ipsa reddidit* vobis, et duplicate
duplicia *secundum opera eius;* in poculo quo mis-
cuit, miscete illi duplum. 7 Quantum glorificavit
se et in deliciis fuit, tantum date illi tormentum et
luctum. Quia *in corde suo dicit: Sedeo regina,* et
vidua non sum, et luctum non videbo, 8 ideo *in una
die venient* plagae eius, mors et luctus et fames, et
igne comburetur; quia *fortis est Deus, qui iudicabit*
illam.

18, 9-20 Lamentationes de Babylonis ruina

9 *Et flebunt et plangent se super* illam *reges terrae,
qui cum illa fornicati sunt* et in deliciis vixerunt,
cum viderint fumum incendii eius, 10 longe stantes
propter timorem tormentorum eius, dicentes: Vae,
vae, civitas illa *magna Babylon, civitas illa fortis,*
quoniam una hora venit iudicium tuum.
11 Et *negotiatores* terrae *flebunt et lugebunt* su-
per illam, quoniam merces eorum nemo emet am-
plius: 12 merces auri et argenti et lapidis pretiosi
et margaritae et byssi et purpurae et serici et
cocci, et omne lignum thyinum et omnia vasa

---

5 Gn 18,20s
6 Jr 50,15.29; Ps 136,8
7 Is 47,7s
8 Is 47,9; Jr 50,31-34
9 Ap 17,2; 18,18; Ez 26,16; 27,30-35; Is 23,17; Ps 47,5ss
10 Ap 18,17: Ez 26, 17; Jr 51,8
11 Ez 27,36.31
12s Ez 27,12s.22

σκεῦος ἐλεφάντινον καὶ πᾶν σκεῦος ἐκ ξύλου τιμιω-
τάτου καὶ χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ μαρμάρου, [13]καὶ κιν-
νάμωμον καὶ ἄμωμον καὶ θυμιάματα καὶ μύρον καὶ
λίβανον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ σεμίδαλιν καὶ σῖτον
καὶ κτήνη καὶ πρόβατα, καὶ ἵππων καὶ ῥεδῶν καὶ σωμά-
των, καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων. [14]καὶ ἡ ὀπώρα σου τῆς
ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς ἀπῆλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ πάντα τὰ
λιπαρὰ καὶ τὰ λαμπρὰ ἀπώλετο ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκέτι
οὐ μὴ αὐτὰ εὑρήσουσιν. [15]οἱ ἔμποροι τούτων, οἱ πλου-
τήσαντες ἀπ' αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν στήσονται διὰ τὸν
φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς κλαίοντες καὶ πενθοῦντες,
[16]λέγοντες Οὐαὶ οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἡ περιβεβλη-
μένη βύσσινον καὶ πορφυροῦν καὶ κόκκινον, καὶ κεχρυ-
σωμένη χρυσίῳ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίτῃ, [17]ὅτι μιᾷ
ὥρᾳ ἠρημώθη ὁ τοσοῦτος πλοῦτος. καὶ πᾶς κυβερνήτης
καὶ πᾶς ὁ ἐπὶ τόπον πλέων καὶ ναῦται καὶ ὅσοι τὴν
θάλασσαν ἐργάζονται, ἀπὸ μακρόθεν ἔστησαν [18]καὶ
ἔκραξαν βλέποντες τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς
λέγοντες Τίς ὁμοία τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ; [19]καὶ ἔβαλον

---

13 και αμωμον THWS[V]MA : S*AC sa. PE 94-1611-(1854)-2016-2019-2073-(2091)-2329-206. *f*2080. *f*250. 2286-598-2060-2026-2302. 181. 2031-2056-35*. *f*2036. *g* vg^{w} sy. Hipp.] om : rel | 14 απωλετο HWSVMA : AC. PB *f*1841. 61-69-94-1611-2016-2019-2053-2062-2305. *f*2080. 250-424-1828. *f*468. *f*2067.] απωλοντο T : S. 2078-206. *f*104. 1862-172. 1894. *f*2023-2352. pc.; rel var. | ου μη / αυτα THSVMA : SA. *f*1841. *f*2080. 1862-1828. pc Hipp.] ∽ W : pler | 16 κεχρυσωμενη : A. PB *f*1841. 61-69-94-2016-2053-2062-2073-2078-2254-2305-2329-206. 2020. *f*104. *f*250. *f*468. 1894. lat.] + εν T[H]WSVMA : rel | χρυσιῳ *H*WSVMA : AC. PB *f*1841. 69-2016-2078-2305-206. 2020. *f*104. *f*250. *f*468. 1. 209. Hipp] χρυσῳ Th : rel | μαργαριτῃ THSVMA : SAC sa bo. P *f*1841. 1611-2053-2062-2329. 808. arm. Prim.] μαργαριταις W : rel | 18 εκραξ[illegible] H : AC. P *f*1841. 1611-2329. 2080-1678-808. 628. 1862-172-1828. 598. pc *g* vg Hipp Beat.] εκραζον TWSVMA : rel | 19 εβαλον] επεβαλον h : A. 469.; *επεβαλλον : *f*1841. 2065.

eboris et omnia vasa de lapide pretioso et aeramen-
to et ferro et marmore, [13]et cinnamomum, et
odoramentorum, et unguenti, et thuris, et vini, et
olei, et similae, et tritici, et iumentorum, et ovium,
et equorum, et rhedarum, et mancipiorum, et *ani-
marum hominum.* [14]Et poma desiderii animae tuae
discesserunt a te, et omnia pinguia et praeclara
perierunt a te, et amplius illa iam non invenient.
[15]*Mercatores* horum, qui divites facti sunt ab
ea, longe stabunt propter timorem tormentorum
eius *flentes ac lugentes* [16]et dicentes: Vae, vae civi-
tas illa magna, quae amicta erat bysso et purpura
et cocco, et deaurata erat auro et lapide pretioso
et margaritis; [17]quoniam una hora destitutae sunt
tantae divitiae.
Et omnis *gubernator* et omnis qui in lacum
navigat *et nautae et qui in mari operantur,* longe
steterunt, [18]et clamaverunt videntes locum in-
cendii eius, dicentes: *Quae similis* civitati huic
magnae? [19]*Et miserunt pulverem super capita*

---

14 Ez 27,36.31; Ap 18,3
16 Ap 17,4
17 Ez 27,27ss
18 Ez 27,32; Is 34,10
19 Ez 27,30-34; 26,19

χοῦν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ ἔκραζον κλαίοντες
καὶ πενθοῦντες, λέγοντες Οὐαὶ οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη,
ἐν ᾗ ἐπλούτησαν πάντες οἱ ἔχοντες τὰ πλοῖα ἐν τῇ
θαλάσσῃ ἐκ τῆς τιμιότητος αὐτῆς, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἠρημώθη.
20 Εὐφραίνου ἐπ' αὐτῇ, οὐρανὲ καὶ οἱ ἅγιοι καὶ οἱ ἀπό-
στολοι καὶ οἱ προφῆται, ὅτι ἔκρινεν ὁ Θεὸς τὸ κρίμα
ὑμῶν ἐξ αὐτῆς. 21 Καὶ ἦρεν εἷς ἄγγελος ἰσχυρὸς λίθον
ὡς μύλον μέγαν, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν θάλασσαν λέγων
Οὕτως ὁρμήματι βληθήσεται Βαβυλὼν ἡ μεγάλη πόλις,
καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ ἔτι. 22 καὶ φωνὴ κιθαρῳδῶν καὶ μου-
σικῶν καὶ αὐλητῶν καὶ σαλπιστῶν οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ
ἔτι, καὶ πᾶς τεχνίτης πάσης τέχνης οὐ μὴ εὑρεθῇ
ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φωνὴ μύλου οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι,
23 καὶ φῶς λύχνου οὐ μὴ φάνῃ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φωνὴ
νυμφίου καὶ νύμφης οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι· ὅτι οἱ
ἔμποροί σου ἦσαν οἱ μεγιστᾶνες τῆς γῆς, ὅτι ἐν τῇ
φαρμακείᾳ σου ἐπλανήθησαν πάντα τὰ ἔθνη, 24 καὶ ἐν
αὐτῇ αἵματα προφητῶν καὶ ἁγίων εὑρέθη καὶ πάντων
τῶν ἐσφαγμένων ἐπὶ τῆς γῆς.
19 1 Μετὰ ταῦτα ἤκουσα ὡς φωνὴν μεγάλην ὄχλου
πολλοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ λεγόντων

Ἀλληλουϊά·
ἡ σωτηρία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ ἡμῶν,

---

19 εκραζον] εκραξαν H : AC. 2329. 2056*. pc. vg. Hipp Beat. | 21 μυλον] μυλινον HA : A. 2053-2062.; μυλικον W : C. | 22 πασης τεχνης] om [H] : SA bo. 1778*?. | 23 οι[1]] * om [H]W : A. f1841. 42. pc | 24 αιματα] αιμα HWSMA : SAC sa bo. P 94-469-1611-2019-2053-2062-2329. f2080. 1828. 1. f2036. pc. lat sy Hipp.

sua et clamaverunt flentes et lugentes, dicentes: Vae,
vae civitas illa magna, *in qua divites facti sunt*
omnes, qui habebant *naves in mari*, de pretiis eius;
quoniam una hora *desolata est*.
20 *Exsulta* super eam, *caelum*, et sancti apostoli
et prophetae, *quoniam iudicavit* Deus iudicium ve-
strum de illa

18, 21-24 Extrema desolatio

21 Et sustulit unus angelus fortis *lapidem* quasi
molarem magnum, et *misit* in mare, dicens: Hoc
impetu mittetur *Babylon* civitas *illa magna, et*
ultra iam non invenietur. 22 Et *vox* citharoedorum
et *musicorum* et tibia canentium et tuba *non*
audietur in te amplius, et omnis artifex omnis artis
non invenietur in te amplius, *et vox molae* non
audietur in te amplius, 23 *et lux lucernae* non lucebit
in te amplius, *et vox sponsi et sponsae* non audietur
adhuc in te; quia *mercatores* tui erant *principes*
terrae, quia in *veneficiis tuis* erraverunt omnes
gentes. 24 Et in ea sanguis prophetarum et sancto-
rum inventus est, *et omnium qui interfecti sunt in*
terra.

19, 1-5 Alleluia caeleste

1 Post haec audivi quasi vocem turbarum mul-
tarum in caelo dicentium:

Alleluia:
Salus et gloria et virtus Deo nostro est,

---

20 Dt 32,43; Is 44,23; Jr 51,48
21 Ez 26,21; Jr 51,63s
22 Is 24,8; Ez 26,13
23 Jr 7,34; 16,9; 25,10; Is 23,8; 47,9
24 Ap 6,10; 17,6; 18,20; 19,2; Mt 23,35ss; Jr 51,49
19,1 Ap 4,11

2 ὅτι ἀληθιναὶ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις αὐτοῦ·
ὅτι ἔκρινεν τὴν πόρνην τὴν μεγάλην
ἥτις ἔφθειρεν τὴν γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς,
καὶ ἐξεδίκησεν τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ
ἐκ χειρὸς αὐτῆς.

3 καὶ δεύτερον εἴρηκαν Ἀλληλουϊά· καὶ ὁ καπνὸς
αὐτῆς ἀναβαίνει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. 4 καὶ
ἔπεσαν οἱ πρεσβύτεροι οἱ εἴκοσι τέσσαρες καὶ τὰ τέσ-
σαρα ζῷα, καὶ προσεκύνησαν τῷ Θεῷ τῷ καθημένῳ ἐπὶ
τῷ θρόνῳ λέγοντες Ἀμήν, ἀλληλουϊά. 5 καὶ φωνὴ
ἀπὸ τοῦ θρόνου ἐξῆλθεν λέγουσα

Αἰνεῖτε τῷ Θεῷ ἡμῶν, πάντες οἱ δοῦλοι αὐτοῦ,
καὶ οἱ φοβούμενοι αὐτόν, οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι.

6 Καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου πολλοῦ καὶ ὡς φωνὴν
ὑδάτων πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν βροντῶν ἰσχυρῶν λεγόντων

Ἀλληλουϊά, ὅτι ἐβασίλευσεν Κύριος
ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ Παντοκράτωρ.
7 χαίρωμεν καὶ ἀγαλλιῶμεν,
καὶ δῶμεν τὴν δόξαν αὐτῷ·
ὅτι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ Ἀρνίου,
καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἡτοίμασεν ἑαυτήν,
8 καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάληται
βύσσινον λαμπρὸν καθαρόν·

τὸ γὰρ βύσσινον τὰ δικαιώματα τῶν ἁγίων ἐστίν.
9 Καὶ λέγει μοι Γράψον Μακάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον

---

19 5 απο HWSVMA : AC. B *f*1841. 61-69 1611-1854-2053-2062-2073-2078-2254-2305-2329-206. *f*2080. *f*104. *f*250. *f*468. al] εκ T : rel | και² W[*S*]V[MA]] om THs : SC sa. P. | 6 λεγοντων T*H*SVMA : A. P *f*1841. 94-254-1611-2016-2019-2042-2053-2062-2073-2078-2254-2329-206. *f*2080. 172. 2081ᶜ-2065. *f*2036. 2028*. 432. *g* vg Prim] λεγοντες hW : pler | ημων] * om [H] : A bo. *f*1841. 254-792-2070. 1. pc arm Cypr. | 7 δωμεν] δωσομεν *H*WA

2 *quia* vera *et* iusta iudicia *sunt* eius,
qui iudicavit de meretrice magna,
quae corrupit terram in prostitutione sua,
et vindicavit sanguinem servorum *suorum* de manibus [*eius.*

3 Et iterum dixerunt: *Alleluia. Et fumus eius*
ascendit in saecula saeculorum. 4 Et ceciderunt
seniores vigintiquattuor et quattuor animalia, et
adoraverunt Deum *sedentem super thronum,* di-
centes: Amen, *alleluia.* 5 Et vox de throno exivit
dicens:

Laudem dicite *Deo nostro,* omnes servi *eius,*
et qui timetis eum, pusilli et magni.

19, 6-8 Nuptiae Agni nuntiantur

6 Et audivi quasi *vocem turbae* magnae, et sicut
vocem aquarum multarum, et sicut vocem toni-
truorum magnorum, dicentium:

7 Alleluia, *quoniam* regnavit Dominus
Deus *noster* omnipotens.
Gaudeamus *et* exsultemus
et demus gloriam ei,
quia venerunt nuptiae Agni,
et uxor eius praeparavit se;
8 *et datum est illi ut cooperiat se*
byssino splendenti et candido.

Byssinum enim iustificationes sunt sanctorum.
9 Et dixit mihi: Scribe: Beati, qui ad cenam

---

2 Ps 18,10; 118,137; Dt 32,43; Ap 16,7
3 Ap 14,11; Is 34,9s
4 Ap 4,10; Is 5,14; 6,1
5 Ps 21,24; 133,1; 134,1; 114,13
6 Ez 1,24; 43,2; Ap 11,17; Ps 92,1; 96,1; 98,1
7 Ps 117,24; Ap 21,2.9; Mt 22,2; E 5,32
8 Ap 19,14; Is 61,10; Mt 22,11s
9 Ap 1,3; 14,13; 21,5; L 13,29; Mt 22,2

τοῦ γάμου τοῦ Ἀρνίου κεκλημένοι. καὶ λέγει μοι Οὗτοι
οἱ λόγοι ἀληθινοὶ τοῦ Θεοῦ εἰσιν. 10 καὶ ἔπεσα ἔμπρο-
σθεν τῶν ποδῶν αὐτοῦ προσκυνῆσαι αὐτῷ. καὶ λέγει
μοι Ὅρα μή· σύνδουλός σού εἰμι καὶ τῶν ἀδελφῶν σου
τῶν ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ· τῷ Θεῷ προσκύνη-
σον. ἡ γὰρ μαρτυρία Ἰησοῦ ἐστιν τὸ πνεῦμα τῆς προ-
φητείας. 11 Καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἠνεῳγμένον, καὶ
ἰδοὺ ἵππος λευκός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν καλού-
μενος Πιστὸς καὶ Ἀληθινός, καὶ ἐν δικαιοσύνῃ κρίνει
καὶ πολεμεῖ· 12 οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλὸξ πυρός,
καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διαδήματα πολλά, ἔχων
ὄνομα γεγραμμένον ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ αὐτός, 13 καὶ
περιβεβλημένος ἱμάτιον ῥεραντισμένον αἵματι, καὶ κέ-
κληται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ. 14 καὶ τὰ
στρατεύματα τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἠκολούθει αὐτῷ ἐφ' ἵπ-
ποις λευκοῖς, ἐνδεδυμένοι βύσσινον λευκὸν καθαρόν.
15 καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύεται ῥομφαία
ὀξεῖα, ἵνα ἐν αὐτῇ πατάξῃ τὰ ἔθνη· καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ
αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ αὐτὸς πατεῖ τὴν ληνὸν
τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ τοῦ Παντο-
κράτορος. 16 καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ ἱμάτιον καὶ ἐπὶ τὸν μηρὸν
αὐτοῦ ὄνομα γεγραμμένον ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ
ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΣ ΚΥΡΙΩΝ.

---

9 λογοι] + οι hW : A. 2057. 808. pc sy^G. | 11 ηνεῳγμενον] ανεῳγμενον | καλουμενος πιστος] ∽ W, πιστ. [καλ.] H : S.; πιστος S : A. PE 254-2016-2042-2057. *f*2081. *f*2059. *f*2031. *f*2036. *f*2067. al | 12 ως h[A] : A sa bo. *f*1841. 469-2073. *f*2080. *f*250. 2065. 2066. *f*2069. pc *g* vg sy arm. Ir Or Cypr Hier Beat. om T*H*WSVM : rel | 13 ρεραντισμενον H : P 2019-2329; * ερραντισμενον : *f*1841. 256-792-(2017)-2070. 1678-1778^mg. 1862-172. 2065. vg. Hipp Ir Or Cypr Prim Tyc Hier.; περιρεραμμενον T : S*.] βεβαμμενον WSV MA : pler | 14 τα HWVMA : PE *f*1841. 254-1854-2073-2078-2254-2305-206. 2080. *f*250. 42. *f*2023. al] om TS : rel | βυσσινον λευκον] * λευκοβυσσινον h : (A). *f*1841.

nuptiarum Agni vocati sunt. Et dixit mihi: Haec
verba Dei vera sunt. 10 Et cecidi ante pedes eius,
ut adorarem eum. Et dicit mihi: Vide ne feceris;
conservus tuus sum et fratrum tuorum habentium
testimonium Iesu. Deum adora. Testimonium
enim Iesu est spiritus prophetiae.

B. *Bestiae expugnantur*

19, 11-16 Exercitus cum bestia pugnaturus

11 *Et vidi caelum apertum*, et ecce equus albus,
et qui sedebat super eum vocabatur Fidelis et
Verax, et *cum iustitia iudicat* et pugnat. 12 *Oculi
autem eius* sicut flamma *ignis*, et in capite eius
diademata multa, habens nomen scriptum, quod
nemo novit nisi ipse; 13 et vestitus erat veste
adspersa sanguine: et vocatur nomen eius Verbum
Dei. 14 Et exercitus qui sunt in caelo sequebantur
eum in equis albis, vestiti byssino albo et mundo.
15 Et *de ore* eius procedit gladius ex utraque parte
acutus, ut in ipso *percutiat gentes;* et ipse *reget
eas in virga ferrea;* et ipse *calcat torcular* vini fu-
roris irae Dei omnipotentis. 16 Et habet in vesti-
mento et in femore suo scriptum: *Rex regum et
Dominus dominantium.*

---

10 Ap. 22,8s; A 10,25s; 1 P 1,11
11 Ez 1,1; Sap 18,15; 2 Mac 10,29; 11,8; Ps 95,13; Is 11,4s
12 Ap 1,14; 2,17; Dn 10,6
13 Is 63,1s; J 1,1.14
14 Ap 17,14; 19,8; 4,4
15 Ap 1,6; 2,12.16.27; 14,19s; Ps 2,9; Is 11,4; 63,3; Jl 3,13
16 Dt 10,17: Dn 2,47; Ap 17,14; 1 T 6,15

17 Καὶ εἶδον ἕνα ἄγγελον ἑστῶτα ἐν τῷ ἡλίῳ, καὶ
ἔκραξεν φωνῇ μεγάλῃ λέγων πᾶσιν τοῖς ὀρνέοις τοῖς
πετομένοις ἐν μεσουρανήματι Δεῦτε συνάχθητε εἰς τὸ
δεῖπνον τὸ μέγα τοῦ Θεοῦ, 18 ἵνα φάγητε σάρκας βασι-
λέων καὶ σάρκας χιλιάρχων καὶ σάρκας ἰσχυρῶν καὶ
σάρκας ἵππων καὶ τῶν καθημένων ἐπ' αὐτῶν, καὶ σάρκας
πάντων ἐλευθέρων τε καὶ δούλων καὶ μικρῶν καὶ μεγά-
λων. 19 Καὶ εἶδον τὸ θηρίον καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς
καὶ τὰ στρατεύματα αὐτῶν συνηγμένα ποιῆσαι τὸν πό-
λεμον μετὰ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου καὶ μετὰ τοῦ
στρατεύματος αὐτοῦ. 20 καὶ ἐπιάσθη τὸ θηρίον καὶ μετ'
αὐτοῦ ὁ ψευδοπροφήτης ὁ ποιήσας τὰ σημεῖα ἐνώπιον
αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐπλάνησεν τοὺς λαβόντας τὸ χάραγμα τοῦ
θηρίου καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ· ζῶντες
ἐβλήθησαν οἱ δύο εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς τὴν καιομέ-
νην ἐν θείῳ. 21 καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῇ
ῥομφαίᾳ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου τῇ ἐξελθούσῃ
ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ὄρνεα ἐχορτάσθη-
σαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν.

20 1 Καὶ εἶδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ,
ἔχοντα τὴν κλεῖν τῆς ἀβύσσου καὶ ἅλυσιν μεγάλην ἐπὶ
τὴν χεῖρα αὐτοῦ. 2 καὶ ἐκράτησεν τὸν δράκοντα, τὸν

---

17 φωνη S] pr εν T[H]WVMA : S. B 61-69-1854-2078-2091-2305-206. *f* 104. *f* 468. plur | 18 αυτων] αυτους *H* : A. 61-69. | 19 αυτων] αυτου W : A. 2016. pc | τον THW[*S*]VMA : SA. B 61-69-1854. *f* 2080. *f* 104. al] * om s : rel | 20 μετα αυτου / ο] * ∽ SV : B *f* 1841. 61-94-2016-2073-2078-2254-206. *f* 104. *f* 250. *f* 468. al; ο μετα αυτου ο h : P 1611c-2071. 2026. pc *g.* | την καιομενην] της καιομενης TH WMA : SA. P 2057-2091. 598. 2031-2056. pc | 20 2 τον οφιν τον αρχαιον] ο οφις ο αρχαιος T*H*WA : A. *f* 2080.

19, 17-18 Proelii exitus prospicitur

17 Et vidi unum angelum stantem in sole, et
clamavit voce magna *dicens omnibus avibus quae*
volabant per medium caeli: *Venite* et *congregamini*,
ad cenam magnam Dei, 18 ut *manducetis* carnes
regum et carnes tribunorum et *carnes fortium*, et
carnes *equorum* et sedentium in ipsis, et carnes
omnium liberorum et servorum, et pusillorum et
magnorum.

19, 19-21 Bestiarum profligatio

19 Et vidi bestiam et *reges terrae* et exercitus
eorum *congregatos* ad faciendum proelium cum
illo qui sedebat in equo et cum exercitu eius. 20 Et
adprehensa est bestia et cum ea pseudopropheta
qui fecit signa coram ipso, quibus seduxit eos
qui acceperunt characterem bestiae et qui adorave-
runt imaginem eius. Vivi missi sunt hi duo in
stagnum ignis *ardentis sulphure.* 21 Et ceteri occisi
sunt in gladio sedentis super equum, qui procedit
de ore ipsius; et *omnes aves saturatae sunt carnibus*
eorum.

C. *Draco vincitur*

20, 1-3 Draco ligatur per mille annos

1 Et vidi angelum descendentem de caelo, ha-
bentem clavem abyssi et catenam magnam in
manu sua. 2 Et adprehendit draconem, *serpen-*

---

17 Ez 39,4.17-20; Mt 24,28
18 Ap 6,15
19 Ps 2,2; Ap 16,14.16; 17,12ss
20 Ap 13,1.13s.16; 16,13; 17,11; 2 Th 2,8; Nu 16,33; Dn 7,11.26; Is 30,33
21 Ez 39,17.20
20,1 Ap 9,1.11; Jud 6
2 Ap 12,9; Gn 3,1; Zch 3,1

ὄφιν τὸν ἀρχαῖον, ὅς ἐστιν διάβολος καὶ ὁ Σατανᾶς, καὶ
ἔδησεν αὐτὸν χίλια ἔτη, 3 καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν
ἄβυσσον, καὶ ἔκλεισεν καὶ ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ, ἵνα
μὴ πλανήσῃ ἔτι τὰ ἔθνη, ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη·
μετὰ ταῦτα δεῖ λυθῆναι αὐτὸν μικρὸν χρόνον. 4 Καὶ
εἶδον θρόνους, καὶ ἐκάθισαν ἐπ' αὐτούς, καὶ κρίμα ἐδόθη
αὐτοῖς, καὶ τὰς ψυχὰς τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν
μαρτυρίαν Ἰησοῦ καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ οἵτι-
νες οὐ προσεκύνησαν τὸ θηρίον οὐδὲ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ
καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ χάραγμα ἐπὶ τὸ μέτωπον καὶ ἐπὶ τὴν
χεῖρα αὐτῶν· καὶ ἔζησαν καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ τοῦ
Χριστοῦ χίλια ἔτη. 5 καὶ οἱ λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ
ἔζησαν ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη. αὕτη ἡ ἀνάστασις
ἡ πρώτη. 6 μακάριος καὶ ἅγιος ὁ ἔχων μέρος ἐν τῇ
ἀναστάσει τῇ πρώτῃ· ἐπὶ τούτων ὁ δεύτερος θάνατος
οὐκ ἔχει ἐξουσίαν, ἀλλ' ἔσονται ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ καὶ
τοῦ Χριστοῦ, καὶ βασιλεύσουσιν μετ' αὐτοῦ χίλια ἔτη.
7 Καὶ ὅταν τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη, λυθήσεται ὁ Σατανᾶς
ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, 8 καὶ ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ
ἔθνη τὰ ἐν ταῖς τέσσαρσιν γωνίαις τῆς γῆς, τὸν Γὼγ
καὶ Μαγώγ, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον, ὧν
ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης. 9 καὶ

---

2 ος] ὅ T : S. 2050. *f*2080. | εστιν] + ο T : S. 69-94-254-1611-2053-2062-2073-2078-2254-2329-206. *f*2080. 1894. *f*2036. | ο THWV MA : SA. B 1841-1006. 254-1611-2016-2053-2062-2073-2078-2254-2305-2329-206. 1778-2020 *f*250. *f*468. 1894. *f*2036. *f*2023-2352. al] om S : rel | 3 λυθηναι αυτον HWVMA : A. B *f*1841. 61-69-94-1611-1854-2053-2057-2062-2305-2329. *f*104. *f*468. plur] ∽ TS rel | 5 και] om T*H*WMA : A. 1611-2329. *g* vg. Apr Vict Prim Aug. | 6 χιλια] pr τα T[H]MA : S. B 61-94-1611-2053-2073-2254-2329. *f*2080. pc

tem antiquum, qui est *diabolus* et *satanas*, et
ligavit eum per annos mille; 3 et misit eum in
abyssum et clausit et signavit super illum, ut non
seducat amplius gentes, donec consummentur mille
anni; et post haec oportet illum solvi modico tem-
pore

20, 4-6 Sancti cum Christo regnant mille annis

4 Et *vidi sedes*, et *sederunt* super eas, et *iudicium*
datum est illis; et animas decollatorum propter
testimonium Iesu et propter verbum Dei, et qui
non adoraverunt bestiam neque imaginem eius,
nec acceperunt characterem eius in frontibus aut
in manibus suis, et vixerunt et regnaverunt cum
Christo mille annis. 5 Ceteri mortuorum non vixe-
runt, donec consummentur mille anni. Haec est
resurrectio prima. 6 Beatus et sanctus, qui habet
partem in resurrectione prima; in his secunda
mors non habet potestatem, sed erunt *sacerdotes*
Dei et Christi et regnabunt cum illo mille annis.

20, 7-10 Solutus iterum draco in infernum detruditur

7 Et cum consummati fuerint mille anni, solve-
tur satanas de carcere suo; et exibit et seducet
gentes quae sunt super *quattuor angulos terrae*,
Gog et Magog, et congregabit eos in proelium,
quorum numerus est sicut harena maris. 8 Et

---

3 Ap 9,11; 13,13; 2 Th 2,9s
4 Dn 7,9.22.27; Mt 19,28; 1 C 6,2; Ap 6,9; 13,16
6 Ap 5,10; Is 61,6
8 Ap 13,13s; Ez 7,2; 38,2.9.15

ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς, καὶ ἐκύκλευσαν τὴν
παρεμβολὴν τῶν ἁγίων καὶ τὴν πόλιν τὴν ἠγαπημένην·
καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγεν αὐτούς·
10 καὶ ὁ διάβολος ὁ πλανῶν αὐτοὺς ἐβλήθη εἰς τὴν
λίμνην τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ θείου, ὅπου καὶ τὸ θηρίον
καὶ ὁ ψευδοπροφήτης, καὶ βασανισθήσονται ἡμέρας καὶ
νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

11 Καὶ εἶδον θρόνον μέγαν λευκὸν καὶ τὸν καθήμενον
ἐπ' αὐτοῦ οὗ ἀπὸ τοῦ προσώπου ἔφυγεν ἡ γῆ καὶ ὁ
οὐρανός, καὶ τόπος οὐχ εὑρέθη αὐτοῖς. 12 καὶ εἶδον
τοὺς νεκρούς, τοὺς μεγάλους καὶ τοὺς μικρούς, ἑστῶτας
ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ βιβλία ἠνοίχθησαν· καὶ ἄλλο
βιβλίον ἠνοίχθη, ὅ ἐστιν τῆς ζωῆς· καὶ ἐκρίθησαν οἱ
νεκροὶ ἐκ τῶν γεγραμμένων ἐν τοῖς βιβλίοις κατὰ τὰ
ἔργα αὐτῶν. 13 καὶ ἔδωκεν ἡ θάλασσα τοὺς νεκροὺς
τοὺς ἐν αὐτῇ, καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾅδης ἔδωκαν τοὺς
νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐκρίθησαν ἕκαστος κατὰ τὰ
ἔργα αὐτῶν. 14 καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾅδης ἐβλήθησαν
εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός. οὗτος ὁ θάνατος ὁ δεύτερός
ἐστιν, ἡ λίμνη τοῦ πυρός. 15 καὶ εἴ τις οὐχ εὑρέθη ἐν
τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς γεγραμμένος, ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην
τοῦ πυρός.

21 1 Καὶ εἶδον οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν καινήν· ὁ γὰρ

9 πυρ T*H*WSA : A. 94-2042. *f*2080. *f*2036. Prim.] * + απο του Θεου hV[M] : rel | 10 του² Th : S. *f*1841. 1611-2042-2053-2078-2091-2329-206. *f*2080 *f*104. *f*250. *f*468. 2065. 2066. *f*2036. *f*2067.] om *H* WSVMA : rel | 11 αυτου *H*sM : SA. *f*1841. 1611-2053-2329. *f*2080. 1. pc.] αυτον] ThW*S*VA : rel var | του THW[*S*]VMA : SA. P. *f*1841. 792-1611-2050-2329. pc] om s : rel | 12 ηνοιχθησαν] ηνοιξαν s : 94-456-1852-1854-2030-2058-2070-2071-2305-2329 808, al Amb.

ascenderunt *super latitudinem terrae* et circuierunt
castra sanctorum et civitatem *dilectam*. 9 *Et descen-
dit ignis a Deo de caelo et devoravit* eos; et diabolus,
qui seducebat eos, missus est in stagnum *ignis
et sulphuris*, ubi et bestia 10 et pseudopropheta
cruciabuntur die ac nocte in saecula saeculorum.

4. Universale iudicium

20, 11-15 Omnes resurgunt ac iudicantur

11 *Et vidi thronum* magnum candidum et *seden-
tem* super eum, *a cuius conspectu fugit terra* et
caelum, *et locus non est inventus eis*. 12 Et vidi
mortuos, magnos et pusillos, stantes in conspectu
throni, *et libri aperti sunt;* et alius *liber* apertus
est, qui est *vitae;* et iudicati sunt mortui ex his
quae scripta erant in libris, *secundum opera ipso-
rum*. 13 Et dedit mare mortuos, qui in eo erant;
et mors et infernus dederunt mortuos suos, qui
in ipsis erant: et iudicatum est de singulis *secundum
opera ipsorum*. 14 Et infernus et mors missi sunt
in stagnum ignis. Haec est mors secunda. 15 Et
qui non *inventus est in libro vitae scriptus*, missus
est in stagnum ignis.

5. Caelestis Hierusalem

21, 1-4 Caelum novum et terra nova

1 Et vidi *caelum novum et terram novam*. Pri-

9 Hab 1,6; Jr 11,15; Ps 77,68; 4 Rg 1,10.12; Zch 12,9; Gn 19,24; Ez 38,22 | 10 Ap 14,10s; 16,13 | 11 Dn 7,9; Ap 6,11, 16,20; Ps 113,7.3; 2 P 3,7.10; Dn 2,35 | 12 Dn 7,10; Jr 17,10; Ps 68,29; Ap 3,5; 2,23 | 13 J 5,28s; Ap 21,4 | 14 1 C 15,26.54s; Is 25,8 | 15 Ap 20,12; 19,20; Mt 25,41 | 21,1 Is 65,17; 66,22; 2 P 3,13 Ap 20,11

πρῶτος οὐρανὸς καὶ ἡ πρώτη γῆ ἀπῆλθαν, καὶ ἡ θάλασσα
οὐκ ἔστιν ἔτι. 2 καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἰερουσαλὴμ
καινὴν εἶδον καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ
Θεοῦ, ἡτοιμασμένην ὡς νύμφην κεκοσμημένην τῷ ἀνδρὶ
αὐτῆς. 3 καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ θρόνου
λεγούσης. Ἰδοὺ ἡ σκηνὴ τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων,
καὶ σκηνώσει μετ' αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαοὶ αὐτοῦ ἔσονται,
καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν ἔσται αὐτῶν Θεός, 4 καὶ
ἐξαλείψει πᾶν δάκρυον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ ὁ
θάνατος οὐκ ἔσται ἔτι, οὔτε πένθος οὔτε κραυγὴ οὔτε
πόνος οὐκ ἔσται ἔτι· τὰ πρῶτα ἀπῆλθαν. 5 καὶ εἶπεν ὁ
καθήμενος ἐπὶ τῷ θρόνῳ Ἰδοὺ καινὰ ποιῶ πάντα. καὶ
λέγει μοι Γράψον, ὅτι οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοί
εἰσιν. 6 καὶ εἶπέν μοι Γέγοναν. ἐγώ εἰμι τὸ Ἄλφα
καὶ τὸ Ὦ, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. ἐγὼ τῷ διψῶντι δώσω

---

21 3 θρονου THWVMA : SA. 94. vg Ir Amb Aug.] ουρανου S : rel | λαοι] * λαος hW : PE f1841. 254-1611-1854-2016-2073-2078-2254-2305-206. 2020. f104. f250. f468. 1894. 35-209-205. f2067. f2023-2352. plur lat sy arm. | μετ αυτων / εσται HWVMA : (A). B f1841. 61-94-469-1611-1854-2053-2062-2305-2329. f104. 1862-172. f468. 2065. al g vg. Ir Ambr Apr Beat.] ~ TS : rel | αυτων Θεος hW : A. (469)-2030-(2053-2062)-2329. 2080. vg sy. Ir Beat.; Θεος αυτων : P 1854-2016-2042-2057. 2286-598-2060-2026-2065-2302. f2031. f2036.; * Θεος : f1841. 1611.] om THSVMA : rel | 4 εκ THWVMA : SA sa bo. 1841. 469-792-2017.] απο hS : rel | ο] om T : S. 94-241-367-2050-2329. f2080. 598. lρ. | τα H : A. PE f1841. 94-1611-2042-2053-2057-2062-2073-2254-2329. f2080. 2286-598-2060-2026-2065. 2031-2056. f2036. pc.] pr οτι TWSVMA : rel | απηλθαν THA, απηλθον WSM] απηλθεν hV : S. B 61-241-367-456-792-1854-2016-2017-2050-2053-2058-2062-2070-2071-2091-2305-2329. f2080-808. 582. 250-424. f468. 2026. al lρ. | 5 μοι] om THWVMA : A. B 61-94-1611-1854-2053-2062-2305-2329. f104. 172. f468. al g vg^{w}. Apr Beat. | 6 γεγοναν TH WMA : A. 1678-1778.; * γεγονασιν : f1841. 254-469-2053-2062-2078-206. 2080-2020. 2065. sy^{G}. Ir.; γεγονε : 2305. f2069. 2066. vg Prim.] γεγονα SV : rel | ειμι W : A bo. f1841. 254-469-1775-2053-2062-2078-206. f2080. 2060-2065. 296. g vg. Cypr Tyc Prim.] om THSVM A : rel | δωσω] + αυτω TV : B 61-2016. f250. f468. al

mum enim caelum et prima terra abiit, et mare
iam non est. 2 Et ego Iohannes vidi *sanctam*
civitatem Hierusalem novam descendentem de
caelo a Deo, paratam *sicut sponsam ornatam* viro
suo. 3 Et audivi vocem magnam de throno di-
centem: *Ecce tabernaculum* Dei cum hominibus,
et habitabit cum eis; et ipsi populus eius erunt,
et ipse Deus *cum eis erit* eorum Deus; 4 *et absterget*
Deus omnem lacrimam ab oculis eorum, et mors
ultra non erit neque *luctus* neque *clamor* neque
dolor erit ultra, quia *prima* abierunt.

21, 5-8 Dei verborum firmitas

5 Et dixit *qui sedebat in throno: Ecce nova facio*
omnia. Et dixit mihi: Scribe, quia haec verba
fidelissima sunt et vera. 6 Et dixit mihi: Factum
est. Ego sum A et Ω, initium et finis. Ego *sitienti*

---

2 Is 52,1; 61,10; G 4,26; Hb 11,10.16; 12,22; Ap 3,12; 21,9s; 19,7s
3 Zch 2,14; Ez 37,27; 2 C 6,16; Is 8,8; J 1,14
4 Ap 7,17; 20,14; Is 65,19.17; Jr 31,16
5 Is 43,19; Ap 19.9, 22,6; 2 C 5,17
6 Ap 16,17; 1,8; 22,17; Is 55,1; Zch 14,8, J 6,37

ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς δωρεάν. 7ὁ νικῶν
κληρονομήσει ταῦτα, καὶ ἔσομαι αὐτῷ Θεὸς καὶ αὐτὸς
ἔσται μοι υἱός. 8τοῖς δὲ δειλοῖς καὶ ἀπίστοις καὶ ἐβδε-
λυγμένοις καὶ φονεῦσιν καὶ πόρνοις καὶ φαρμακοῖς καὶ
εἰδωλολάτραις καὶ πᾶσιν τοῖς ψευδέσιν τὸ μέρος αὐτῶν
ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ θείῳ, ὅ ἐστιν ὁ θάνα-
τος ὁ δεύτερος.

9Καὶ ἦλθεν εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων
τὰς ἑπτὰ φιάλας τὰς γεμούσας τῶν ἑπτὰ πληγῶν τῶν
ἐσχάτων, καὶ ἐλάλησεν μετ' ἐμοῦ λέγων Δεῦρο, δείξω
σοι τὴν νύμφην τὴν γυναῖκα τοῦ Ἀρνίου. 10καὶ ἀπή-
νεγκέν με ἐν Πνεύματι ἐπὶ ὄρος μέγα καὶ ὑψηλόν, καὶ
ἔδειξέν μοι τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἱερουσαλὴμ κατα-
βαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, 11ἔχουσαν τὴν
δόξαν τοῦ Θεοῦ· ὁ φωστὴρ αὐτῆς ὅμοιος λίθῳ τιμιω-
τάτῳ, ὡς λίθῳ ἰάσπιδι κρυσταλλίζοντι· 12ἔχουσα τεῖχος
μέγα καὶ ὑψηλόν, ἔχουσα πυλῶνας δώδεκα, καὶ ἐπὶ τοῖς
πυλῶσιν ἀγγέλους δώδεκα, καὶ ὀνόματα ἐπιγεγραμμένα,
ἅ ἐστιν τῶν δώδεκα φυλῶν υἱῶν Ἰσραήλ. 13ἀπὸ ἀνατο-
λῆς πυλῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ βορρᾶ πυλῶνες τρεῖς, καὶ
ἀπὸ νότου πυλῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ δυσμῶν πυλῶνες
τρεῖς. 14καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως ἔχον θεμελίους δώ-
δεκα, καὶ ἐπ' αὐτῶν δώδεκα ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀπο-

---

7 αυτῳ] αυτων W : A. 1854-2042-2057. 2081-2026. 2059-1. 2031-2056. *f*2036. *f*2069. pc. | 9 τας γεμουσας] των γεμοντων THSVMA : S*A. PE 94-2050-2053-2057-2073-2254-2329. 2080-1778. 469. 2981-2286-598-2060. 2059-181. 2031-2056. *f*2036. pc. | 13 νοτου—δυσμων] ∽ W : A sa. 94-2042-2078-206. 2286-2060. (1. *f*2069.) | 14 εχον] εχων THMA

dabo de fonte *aquae vitae gratis.* 7 Qui vicerit,
possidebit haec, et *ero illi Deus, et ille erit mihi*
filius 8 Timidis autem et incredulis et exsecratis
et homicidis et fornicatoribus et veneficis et idolo-
latris et omnibus mendacibus, pars illorum erit in
stagno *ardenti igne et sulphure,* quod est mors se-
cunda.

21, 9-13 Sanctae civitatis claritas et forma

9 Et venit unus de septem angelis habentibus
phialas plenas *septem plagis* novissimis, et locutus
est mecum dicens: Veni, et ostendam tibi spon-
sam, uxorem Agni. 10 *Et sustulit me* in spiritu *in*
montem magnum et *altum,* et ostendit mihi *civi-*
tatem sanctam Hierusalem descendentem de caelo
a Deo 11 habentem *claritatem Dei;* et lumen eius
simile lapidi pretioso tamquam lapidi iaspidis sicut
crystallum. 12 Et habebat murum magnum et
altum habentem *portas* duodecim, et in portis
angelos duodecim, et *nomina* inscripta, quae sunt
nomina duodecim *tribuum filiorum Israhel.* 13 *Ab*
oriente portae tres, et ab aquilone portae tres, et ab
austro portae tres, et ab occasu portae tres.

21, 14-21 Mensura et fundamenta

14 Et murus civitatis habens fundamenta duode-
cim, et in ipsis duodecim nomina duodecim apo-

---

7 2 Sm 7,14; Ps 88,27s; Zch 8,8
8 Ap 22,15; 2 T 1,7; R 1,28; Is 30,33; Ap 14,10; 2,11; E 5,5s
9 Ap 15,1.6s; Lv 16,21.24.28; Ap 19,7
10 Ez 40,2; Is 52,1; Ap 21,2; Mt 4,8
11 Ap 21,23; Is 58,8; 60,1s.19
12 Ez 48,31-35; Dx 28,21; 39,14
14 E 2,20; Hb 11,10

στόλων τοῦ Ἀρνίου. 15 Καὶ ὁ λαλῶν μετ' ἐμοῦ εἶχεν μέ-
τρον κάλαμον χρυσοῦν, ἵνα μετρήσῃ τὴν πόλιν καὶ τοὺς
πυλῶνας αὐτῆς καὶ τὸ τεῖχος αὐτῆς. 16 καὶ ἡ πόλις τετρά-
γωνος κεῖται, καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς ὅσον καὶ τὸ πλάτος.
καὶ ἐμέτρησεν τὴν πόλιν τῷ καλάμῳ ἐπὶ σταδίους δώδεκα
χιλιάδων· τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς
ἴσα ἐστίν. 17 καὶ ἐμέτρησεν τὸ τεῖχος αὐτῆς ἑκατὸν τεσ-
σεράκοντα τεσσάρων πηχῶν, μέτρον ἀνθρώπου, ὅ ἐστιν
ἀγγέλου. 18 καὶ ἦν ἡ ἐνδώμησις τοῦ τείχους αὐτῆς ἴασπις,
καὶ ἡ πόλις χρυσίον καθαρὸν ὅμοιον ὑάλῳ καθαρῷ. 19 οἱ
θεμέλιοι τοῦ τείχους τῆς πόλεως παντὶ λίθῳ τιμίῳ
κεκοσμημένοι· ὁ θεμέλιος ὁ πρῶτος ἴασπις, ὁ δεύτερος
σάπφιρος, ὁ τρίτος χαλκηδών, ὁ τέταρτος σμάραγδος,
20 ὁ πέμπτος σαρδόνυξ, ὁ ἕκτος σάρδιον, ὁ ἕβδομος χρυ-
σόλιθος, ὁ ὄγδοος βήρυλλος, ὁ ἔνατος τοπάζιον, ὁ δέκα-
τος χρυσόπρασος, ὁ ἑνδέκατος ὑάκινθος, ὁ δωδέκατος
ἀμέθυστος. 21 καὶ οἱ δώδεκα πυλῶνες δώδεκα μαργαρῖ-
ται· ἀνὰ εἷς ἕκαστος τῶν πυλώνων ἦν ἐξ ἑνὸς μαργα-
ρίτου. καὶ ἡ πλατεῖα τῆς πόλεως χρυσίον καθαρὸν ὡς
ὕαλος διαυγής. 22 Καὶ ναὸν οὐκ εἶδον ἐν αὐτῇ· ὁ γὰρ
Κύριος ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ ναὸς αὐτῆς ἐστιν, καὶ
τὸ Ἀρνίον. 23 καὶ ἡ πόλις οὐ χρείαν ἔχει τοῦ ἡλίου

16 και[s] W : A. *f* 1841. 469-792-1611-1852[c]-2017-2050-2057-2070-2078-2305-206. 2286-598-2060-2026-2065. *f* 2059. 2031-2056. *f* 2069. vg. sy. Prim.] om THSVMA : rel | σταδιους] σταδιων T*H*SVMA : S*. E 61-2053-2057-2062-2254. *f* 2081*. *f* 2059. 2031-2056. *f* 2036. *f* 2069. *f* 2067. pc. | 18 ην SV[M]] om THWA : S[c]A. P 1611-2030-2053-2062. *f* 2069. pc *g* sy[a]. arm | η[1]] om S : S*. | 22 ναος] pr o W : A. 469-1852[c]. 2080-1678.

stolorum Agni. 15 Et qui loquebatur mecum, ha-
bebat *mensuram harundineam* auream, ut metire-
tur civitatem et portas eius et murum. 16 Et civi-
tas *in quadro* posita est, et longitudo eius tanta est
quanta et latitudo. Et mensus est civitatem de
harundine aurea per stadia duodecim milia; et
longitudo et altitudo et latitudo eius aequalia
sunt. 17 Et *mensus est murum* eius centum qua-
draginta quattuor cubitorum, mensura hominis,
quae est angeli. 18 *Et* erat structura *muri* eius ex
lapide *iaspide;* ipsa vero civitas aurum mundum
simile vitro mundo. 19 Et *fundamenta* muri civi-
tatis omni *lapide pretioso* ornata. Fundamentum
primum iaspis, secundum sapphirus, tertium cal-
cedonius, quartum smaragdus, 20 quintum sar-
donyx, sextum sardius, septimum chrysolithus,
octavum beryllus, nonum topazius, decimum chry-
soprasus, undecimum hyacinthus, duodecimum
amethystus. 21 Et duodecim portae duodecim mar-
garitae sunt per singulas, et singulae portae erant
ex singulis margaritis. Et platea civitatis aurum
mundum tamquam vitrum perlucidum.

21, 22-27 Lumen et gloria

22 Et templum non vidi in ea; Dominus enim
Deus omnipotens templum illius est, et Agnus.
23 Et civitas non eget *sole neque luna* ut *lucean*,

15 Ez 40,3.5; Zch 2,6; Ap 11,1
16 Ez 43,16; 48,16s
18 1 C 3,12
19 Is 54,11s; Tob 13,20; Ex 39,10ss
21 Ap 22,2
22 Ap 7,15
23 Is 24,23; 60,1.19s; Ap 21,11; 22,5

οὐδὲ τῆς σελήνης, ἵνα φαίνωσιν αὐτῇ· ἡ γὰρ δόξα τοῦ
Θεοῦ ἐφώτισεν αὐτήν, καὶ ὁ λύχνος αὐτῆς τὸ Ἀρνίον.
24 καὶ περιπατήσουσιν τὰ ἔθνη διὰ τοῦ φωτὸς αὐτῆς,
καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς φέρουσιν τὴν δόξαν αὐτῶν εἰς
αὐτήν· 25 καὶ οἱ πυλῶνες αὐτῆς οὐ μὴ κλεισθῶσιν ἡμέ-
ρας, νὺξ γὰρ οὐκ ἔσται ἐκεῖ· 26 καὶ οἴσουσιν τὴν δόξαν
καὶ τὴν τιμὴν τῶν ἐθνῶν εἰς αὐτήν. 27 καὶ οὐ μὴ εἰσ-
έλθῃ εἰς αὐτὴν πᾶν κοινὸν καὶ ὁ ποιῶν βδέλυγμα καὶ
ψεῦδος, εἰ μὴ οἱ γεγραμμένοι ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς
τοῦ Ἀρνίου. 22 1 καὶ ἔδειξέν μοι ποταμὸν ὕδατος ζωῆς
λαμπρὸν ὡς κρύσταλλον, ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ θρόνου
τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἀρνίου. 2 ἐν μέσῳ τῆς πλατείας
αὐτῆς καὶ τοῦ ποταμοῦ ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν ξύλον ζωῆς
ποιοῦν καρποὺς δώδεκα, κατὰ μῆνα ἕκαστον ἀποδιδοῦν
τὸν καρπὸν αὐτοῦ, καὶ τὰ φύλλα τοῦ ξύλου εἰς θερα-
πείαν τῶν ἐθνῶν. 3 καὶ πᾶν κατάθεμα οὐκ ἔσται ἔτι.
καὶ ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἀρνίου ἐν αὐτῇ ἔσται, καὶ
οἱ δοῦλοι αὐτοῦ λατρεύσουσιν αὐτῷ, 4 καὶ ὄψονται τὸ
πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων
αὐτῶν. 5 καὶ νὺξ οὐκ ἔσται ἔτι, καὶ οὐκ ἔχουσιν χρείαν
φωτὸς λύχνου καὶ φωτὸς ἡλίου, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς
φωτίσει ἐπ' αὐτούς, καὶ βασιλεύσουσιν εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων.

---

27 ποιων WS : S^c^A. *f* 1841. 61-94-2030-2050-2329. 1862. 181. pc | pr ο T[H]VMA : pler | 22 2 ποιουν] ποιων Th | αποδιδουν] αποδιδους ThS | 5 φωτος¹ THW[SV]MA : SA sa. *f* 1841. 94-241-469-1852^c-2073-2254. *f* 2080. 2031^c. vg sy. Apr Beat.; φως : 2030-2050-2053-2062-2329. *f* 2036. *g* Prim.] om s : rel | φωτος²] φως H : A. PE 2017-2030-2034-2050-2053-2062-2073-2254-2329. 2081*-2286-598-2060. 2059-181. 2031-2056. 2036-2014-2047. † φωτισει] φωτιει TSVM | επ T[H]W[SV]MA : SA. *f* 1841. 94-2050-2070-2329. *f* 2080. 1862. pc *g* !ρ Prim.] om s : rel

in ea; nam *claritas Dei illuminavit* eam, et lucerna
eius est Agnus. 24 *Et ambulabunt gentes in lumine*
eius, *et reges terrae afferent gloriam* suam et hono-
rem in illam. 25 *Et portae* eius *non claudentur per*
diem; nox enim non erit illic. 26 *Et afferent gloriam*
et honorem *gentium* in illam. 27 *Non intrabit in*
eam aliquod coinquinatum aut abominationem fa-
ciens et mendacium, nisi *qui scripti sunt in libro*
vitae Agni.

22, 1-2 Fluvius et lignum vitae

1 Et ostendi mihi *fluvium aquae vitae,* splendi-
dum tamquam crystallum, procedentem de sede
Dei et Agni. 2 *In medio* plateae eius et *ex utraque*
parte fluminis lignum vitae, adferens fructus duo-
decim, *per menses* singulos reddens *fructum suum,*
et folia ligni *ad sanitatem* gentium.

22, 3-5 Visio beata, regnum aeternum

3 *Et omne maledictum non erit amplius,* sed sedes
Dei et Agni in illa erunt, et servi eius servient illi.
4 Et *videbunt faciem eius,* et nomen eius in fronti-
bus eorum. 5 Et nox ultra non erit, et non egebunt
lumine lucernae neque *lumine solis,* quoniam *Do-*
minus Deus illuminabit illos, et regnabunt in saecula
saeculorum.

---

24 Is 60,3.5; Tob 13,13s
25 Is 60,11; Zch 14,7; Ap 22,5
27 Is 52,1; 2 P 3,13; Ap 20,15; 3,5; Ph 4,3; Ps 68,29
22,1 Ez 47,1.7; Zch 14,8; Jl 3,18
2 Ap 21,21; 2,7; Ez 47,12; Gn 2,9; 3,22; Jr 3,17
3 Zch 14.11; Ap 3,21
4 Ps 16,15: 41,3; Mt 5,8; Ap 14,1
5 Ap 21,25; Is 60,19; Dn 7,18.27; Ap 5,10; 7,16; Ps 138,12

6 Καὶ εἶπέν μοι Οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοί,
καὶ ὁ Κύριος ὁ Θεὸς τῶν πνευμάτων τῶν προφητῶν
ἀπέστειλεν τὸν ἄγγελον αὐτοῦ δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐ-
τοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει. 7 καί Ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ.
μακάριος ὁ τηρῶν τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ
βιβλίου τούτου. 8 Κἀγὼ Ἰωάννης ὁ βλέπων καὶ ἀκούων
ταῦτα. καὶ ὅτε ἤκουσα καὶ ἔβλεψα, ἔπεσα προσκυνῆσαι
ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ ἀγγέλου τοῦ δεικνύντος μοι
ταῦτα. 9 καὶ λέγει μοι Ὅρα μή σύνδουλός σού εἰμι
καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν προφητῶν καὶ τῶν τηρούντων
τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου· τῷ Θεῷ προσκύνησον.
10 Καὶ λέγει μοι Μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους τῆς προφη-
τείας τοῦ βιβλίου τούτου· ὁ καιρὸς γὰρ ἐγγύς ἐστιν.
11 ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω ἔτι, καὶ ὁ ῥυπαρὸς ῥυπανθήτω
ἔτι, καὶ ὁ δίκαιος δικαιοσύνην ποιησάτω ἔτι, καὶ ὁ ἅγιος
ἁγιασθήτω ἔτι. 12 Ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ, καὶ ὁ μισθός μου
μετ' ἐμοῦ, ἀποδοῦναι ἑκάστῳ ὡς τὸ ἔργον ἔσται αὐτοῦ.
13 ἐγὼ τὸ Ἄλφα καὶ τὸ Ὦ, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος,
ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. 14 μακάριοι οἱ πλύνοντες τὰς
στολὰς αὐτῶν, ἵνα ἔσται ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ ξύλον
τῆς ζωῆς καὶ τοῖς πυλῶσιν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν.

---

6 οἱ THW[S]VMA : SA sa. 61-1611-(2053)-2062-2329. (2065. 2033. pc. sy[G].] * om hs : rel | 8 βλεπων—ακουων TS : S. f1841-254 469-1852[c]-2016-2017-2034-2042-2057-2073-2254-2329. f2080. 250-424. f2081[*]. 2059-181. f2031. f2036. f2069.] ∽ HWVMA : rel | εβλεψα] εβλεπον hW : A. 2053-2062-(2329). | δεικνυντος] δεικνυοντος HWVMA | 11 ρυπανθητω THWSVMA : S. 94-792-1854-2917.] * ρυπαρευθητω h : B 1841. 61-254-2016-2042-2053-2073-2254-2329-1778-2020. f104. f468. 2081-2286-598-2060. f2059. 2056-35. f2036. f2069?. 2055-743. f2023-2352. al; rel var. | 12 εσται] εστιν THWSMA : SA. 2030-(367. f2080. 209-205.) | 14 πλυνοντες τας στολας αυτων THWsVMA : SA. f1841. 2053-2062. f2080 vg. Apr. (2050. f104, sa. Fulg.)] ποιουντες τας εντολας αυτου S : rel

EPILOGUS

22, 6-9 **Triplex testimonium: angeli, Christi, Iohannis**

6 Et dixit mihi: Haec verba fidelissima sunt
et vera. Et Dominus Deus spirituum prophetarum
misit angelum suum ostendere servis suis *quae
oportet fieri* cito. 7 Et *ecce venio* velociter. Beatus,
qui custodit verba prophetiae libri huius.
8 Et ego Iohannes, qui audivi et vidi haec. Et
postquam audissem et vidissem, cecidi ut adora-
rem ante pedes angeli, qui mihi haec ostendebat.
9 Et dixit mihi: Vide ne feceris; conservus enim
tuus sum et fratrum tuorum prophetarum et
eorum qui servant verba prophetiae libri huius:
Deum adora.

22, 10-17 **Christi verba, Ecclesiae responsio**

10 Et dicit mihi: Ne *signaveris* verba prophetiae
libri huius; *tempus* enim prope est. 11 *Qui nocet,
noceat* adhuc; et qui in sordibus est, sordescat
adhuc; et qui iustus est, iustificetur adhuc; et
sanctus sanctificetur adhuc. 12 *Ecce venio* cito, *et
merces* mea mecum est, *reddere unicuique secundum
opera sua.* 13 *Ego* sum A et Ω, *primus et novissimus*,
principium et finis. 14 Beati, qui *lavant stolas* suas
in sanguine Agni, ut sit potestas eorum in *ligno
vitae*, et per portas intrent in civitatem. 15 Foris

---

6 Ap 21,5; 19,11; Nu 27,16 (1 C 14,32) Ap 1,1; Dn 2,28 | 7 Ap 12,20; 3,11; 1,3 | 8 1 J 1,1.3; Ap 19,10 | 10 Ap 10,4; 1,3; Dn 8,26; 12,4 | 11 Dn 12,10 | 12 Ap 3,11; 2,23; Is 40,10; Ps 27,4; 61,13; Jr 17,10; Mt 16,27; 2 C 5,10 | 13 Ap 1,8.17; Is 44,6; 48,12 14 Ap 7,14; 2,7; Gn 2,9; 3,22 | 15 1 C 6,9s; R 1,28; E 5.5; Ap 21,8.27 (Ph 3,22)

15 ἔξω οἱ κύνες καὶ οἱ φαρμακοὶ καὶ οἱ πόρνοι καὶ οἱ
φονεῖς καὶ οἱ εἰδωλολάτραι καὶ πᾶς φιλῶν καὶ ποιῶν
ψεῦδος. 16 Ἐγὼ Ἰησοῦς ἔπεμψα τὸν ἄγγελόν μου μαρ-
τυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις. ἐγώ εἰμι ἡ
ῥίζα καὶ τὸ γένος Δαυίδ, ὁ ἀστὴρ ὁ λαμπρὸς ὁ πρωϊνός.
17 Καὶ τὸ Πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν Ἔρχου. καὶ
ὁ ἀκούων εἰπάτω Ἔρχου. καὶ ὁ διψῶν ἐρχέσθω, ὁ θέ-
λων λαβέτω ὕδωρ ζωῆς δωρεάν.
18 Μαρτυρῶ ἐγὼ παντὶ τῷ ἀκούοντι τοὺς λόγους τῆς
προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου· ἐάν τις ἐπιθῇ ἐπ' αὐτά,
ἐπιθήσει ὁ Θεὸς ἐπ' αὐτὸν τὰς πληγὰς τὰς γεγραμμένας
ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· 19 καὶ ἐάν τις ἀφέλῃ ἀπὸ τῶν λόγων
τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας ταύτης, ἀφελεῖ ὁ Θεὸς τὸ
μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ ἐκ τῆς πόλεως
τῆς ἁγίας, τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ.
20 Λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα Ναί, ἔρχομαι ταχύ. Ἀμήν,
ἔρχου Κύριε Ἰησοῦ.

21 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ μετὰ πάντων.

.5 φιλων — ποιων] ∽ T : S. 2016-2017-2070-2305. *f*250. 2066. pc *g*. | 16 εν hW : A sa bo. *f*1841. 254-469-1852[c]-2042-2073-2254-2329. *f*2080. *f*2036. pc *g* vg. Ath Apr Beat.] επι T*H*SVMA : pler | 17 το — η] om h : S. | 18 ο Θεος / επ αυτον] ∽ TSV : S. E 2016-2057-2073-2078-2254-206-(367-792-2042-2050). 250-424. *f*2081. 2059. *f*2031. (*f*2036). *f*2067. *f*2023-2352. al | τας THWsVMA : SA bo. *f*1841. 61-94-1611-1854-2042-2053-2062-2305-2329. *f*2080. *f*104. 1862. *f*468. 181-296. *f*2036. al *g* vg sy arm. Prim Tyc Amb.] + επτα [*S*] : rel | 21 Ιησου TWVMA : SA. 241-469-1611-1852[c]-2053-2062. 808. 2061-60. pc] * + Χριστου [H]S : rel | παντων TWA : A. 2066. vg[w].] των αγιων H : S. (2329). *g*.; * παντων των αγιων SVM : pler | fin THW : A. 1841[vid]-1006. 2034. 2081-598-2026-2065-2059. 2031-2056. 2036-2014-2047. *g* vg[codd]. Beat.] + αμην SVMA : rel

ΤΕΛΟΣ

canes et venefici et impudici et homicidae et idolis
servientes, et omnis qui amat et facit mendacium.
16 Ego Iesus misi angelum meum testificari vobis
haec in ecclesiis. Ego sum *radix* et genus David,
stella splendida et matutina.
17 Et spiritus et sponsa dicunt: Veni. Et qui
audit, dicat: Veni. Et *qui sitit, veniat;* et qui vult,
accipiat *aquam vitae gratis.*

22, 18-19 **Auctoris gravis admonitio**

18 Contestor enim omni audienti *verba* prophe-
tiae libri huius: Si quis *apposuerit ad haec,* apponet
Deus *super illum plagas scriptas in libro isto.* 19 *Et*
si quis *diminuerit de* verbis libri prophetiae huius,
auferet Deus partem eius de *libro vitae* et de civi-
tate sancta et de his quae scripta sunt in libro isto.

22, 20-21 **Conclusio**

20 Dicit qui testimonium perhibet istorum: Etiam
venio cito. Amen. Veni Domine Iesu.
21 Gratia Domini nostri Iesu Christi cum omni-
bus vobis. Amen.

---

16 Ap 1,1; 2,28; 5,5; Is 11,1.10; Nu 24,17
17 Ap 21,6; Is 55,1; Zch 14,8; J 7,37
18 Dt 4,2; 29,19; Ap 15,1.6
19 Gn 2,9; 3,22; Ap 2,7; 22,2.14
20 Ap 3,11; 1 C 16,22
21 2 Th 3,18; R 16,20.24; 1 C 16,23

INDEX